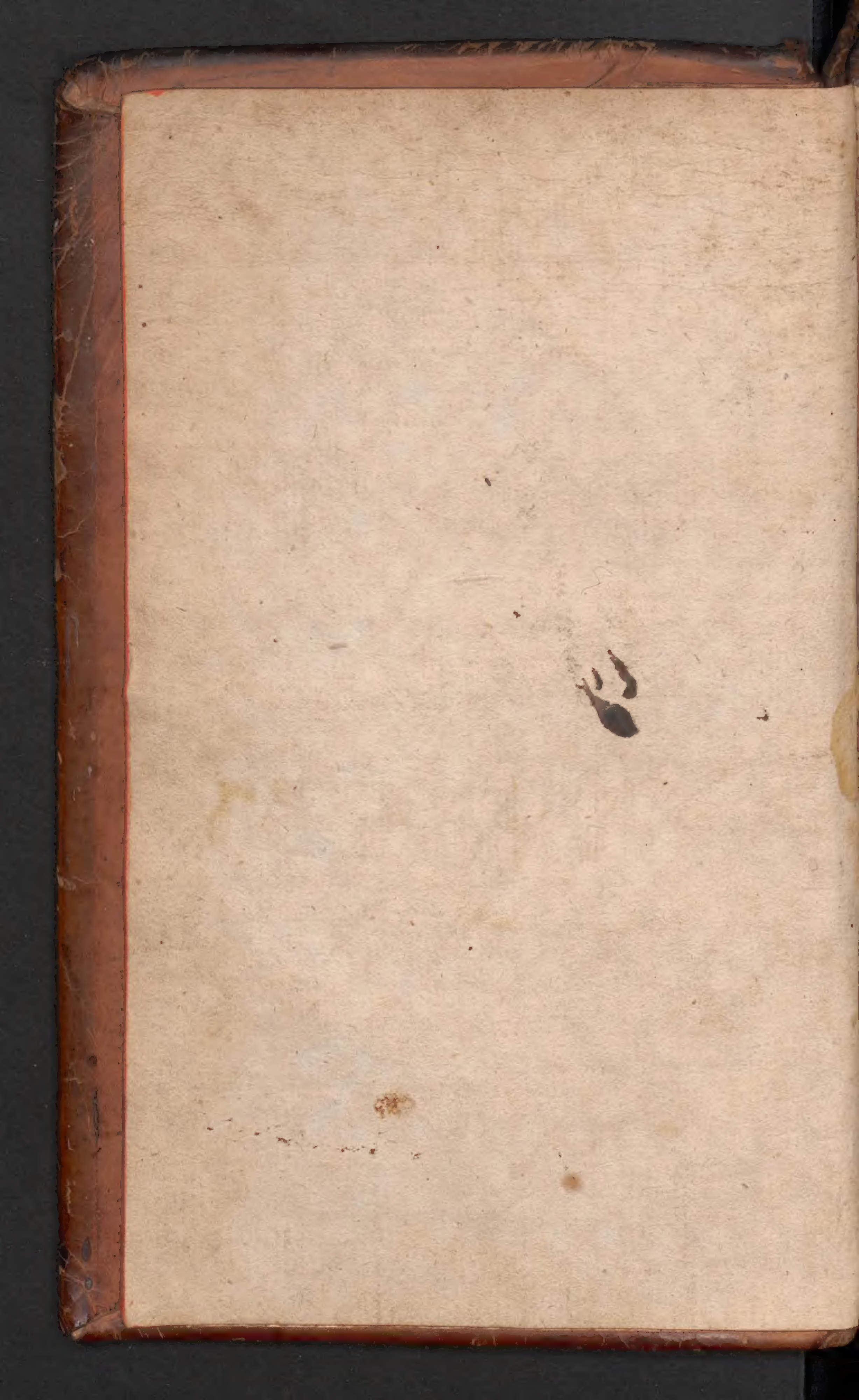

Mag. St. Dr.
V
B J
C
587901

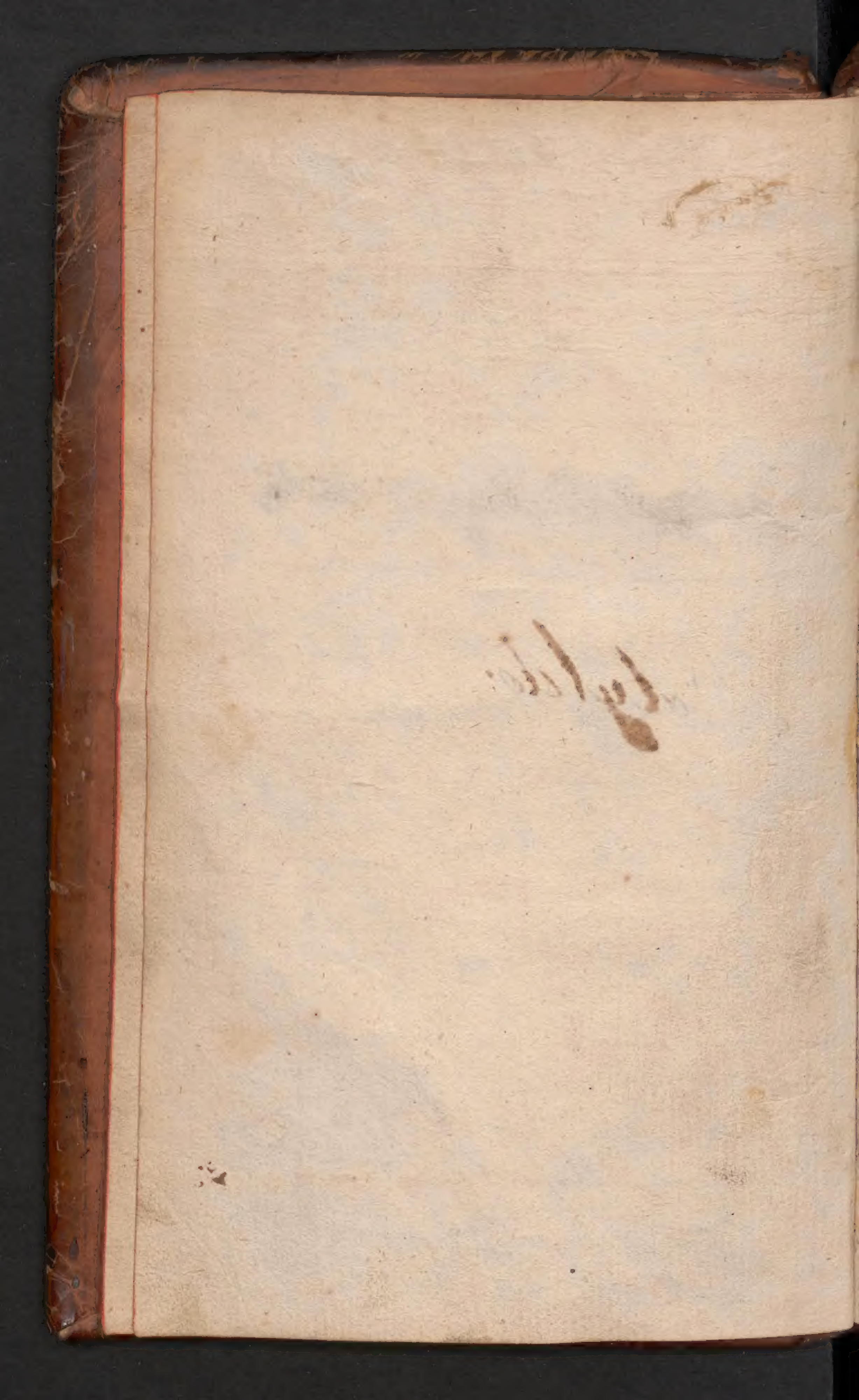

Matyldo

Stanisł.

Honoraty Jaswinskiej

Vollständiges
Deutsches und Polnisches
Wörter-Buch,

welches
die gebräuchlichsten Wörter und
Redens-Arten, auch vornehmsten Kunst-
und Handwerks-Wörter enthält,
als M. A. Trotzens,
Polnischen Wörter-Buches
letzter Theil;
herausgegeben durch
Stanislaus Nałęcz Moszczenski.

Zupełny
NIEMIECKI y POLSKI
MOWNIK,

maiący naywięcey zażywane słowa y zwykłe
Mowienia-kształty, tudzież przednieysze słowa
w Sztukach y Rzemiesłach,
iako Ostatnia Część
POLSKIEGO MOWNIKA
P. M. A. Trotza.
Wydany przez
Stanisława Nałęcza Moszczeńskiego.
Art. Mag.

Leipzig, 1791.
bey Johann Friederich Gleditsch.

JAŚNIE WIELMOŻNEMU IMCI PANU,

PANU

KAROLOWI z OSTEN,

HRABI z SACKEN,

STAROŚCIE PILTYŃSKIEMU w KURLANDYI,

PANU NA DODANGEN &c.

Naiaśnieyszego XCia IMCi Elektora

Saskiego,

Ministrowi Gabinetowemu

Sekretarzowi Stanu

w Dziale Interessow Cudzoziemskich,

Kawalerowi Orderow S. Jędrzeia y S. Aleksandra

Newskiego &c.

PANU Y DOBRODZIEIOWI.

JAŚNIE WIELMOŻNY MCI DOBRODZIEIU.

Gdy miałem troskliwie pomyśleć o Przezacnym Protektorze dla tey moiey pracy, wyſoka Sława Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia naypierwey moiem ſtawiła umyśle Pańską Jego Oſobę, ktorey by ia nie tylko poświęcił to dzieło, ale też razem oświecił go śmieiąc na iego położyć czele Prześwietne Imie Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia.

Da zatym nieomylną wziętość temuż dziełu sława ktora twoię Jaśnie Wielmożny MCi Dobrodzieiu mądrość, twoie pochwały głośi po Narodach, oſobliwie zaś Niemieckiem y Polskiem.

Zupełna Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia w tych dwoch ięzykach umieiętność czyni Cię razem Sędzią tego Pisma, kto-

rego dawca od tak doskonałego Sędziego przy wſzelkiey uniżoności oświadczeniu przyimie poprawę, z ktorey praca iego powſzechne mieć będzie zalecenie.

Szczupłą mam ſpoſobność rozſzerzać ſię na twoie I. W. MCi Dobrodzieu pochwały w tym przypiſaniu: mam atoli nadzieię że inſzego czaſu pole mieć otwarte będę mowić do potomności o oſobliwſzych tychże, ktoremi słynieſz, zaſzczytach.

Wſpaniałośc Twoia y nieporownana łaskawość nie pozwala wſtępu y naymnieyſzey do moich myśli wątpliwości, że na ten poświęcony Twoiemu Prześwietnemu Imienowi Mownik dobrotliwe y łagodne rzuciſz oko.

Dla mnie ſię zoſtaie nie tylko honor ale y powinność wyznawać, żę ieſtem z naygłębſzym uſzanowaniem.

JAŚNIE WIELMOŻNEGO
WC. PANA DOBRODZIEIA

nayniżſzy sługa
Stanisław Nałęcz Moſzczeński.

Vorrede.

Vorrede.

Wie nützlich und nöthig ein ausführliches deutschpolnisches Wörterbuch sey, erkennen diejenigen am Besten, welche von den Deutschen mit Polen umgehen, Handel und Wandel treiben, an sie schreiben oder sich deutlich und verständlich gegen sie erklären wollen; wie auch diejeninigen von den Polen, welche deutsche Briefe und Schriften lesen, sie richtig und genau zu verstehen und zu übersetzen wünschen. Die Hülfsmittel, welche sie bisher dazu gehabt haben, sind meistentheils eigentlich nur Vocabelnbücher oder Wortregister gewesen, die zwar auch ihren ganz guten Nutzen haben, aber doch zu den völligen Verstande einer Sprache, ihrer Wörter und Redensarten lange nicht zureichen, die nur aus deren verschiedenen Zusammenfügungen und Verbindungen in mancherley Beyspielen kann erlernet werden. Man hat daher schon längst ein dergleichen Werk gewünschet, worinnen nebst der Bedeutung der deutschen Wörter auch die Erklärung der davon entstehenden gewöhnlichsten Redensarten im Polnischen angegeben würde. Es hatte sich auch der ehemalige polnische Lector allhier, Herr Michael Abraham Trotz, vor einigen Jahren, bey Ausfertigung seines polnischdeutschen Wörterbuches, gewissermaßen dazu anheischig gemacht und die Hofnung der Liebhaber durch eine lange Erwartung mehr und mehr angefeuert; er gieng aber in seinem Vorhaben nur mit sehr langsamen Schritten fort. Nachdem

dem er nun schon längst gestorben, und nur etwas weniges und geringes von seiner Arbeit hinterlassen hat, so trugen mir die Herren Verleger, welche sich gerne um beyde Nationen noch verdienter machen wollten, gütigst auf, dieses Wörterbuch auszuarbeiten. Es wird also meine Pflicht seyn, hier anzuzeigen, was ich dabey geleistet habe. Da ich kein Deutscher bin, so suchete ich eins der vollständigsten deutschen Wörterbücher, das doch nicht zu groß wäre, dem ich nachgehen könnte. Hier wurde mir nun Hederichs so genanntes Promtuarium latinitatis oder vollständiges deutschlateinisches Lexicon darzu vorgeschlagen. Ich fand es meiner Absicht gemäß und legte es also wirklich zum Grunde, jedoch auf solche Art, daß ich es nicht bloß abschrieb, und statt des Lateinischen nur das Polnische setzte; sondern ich zog noch verschiedene andere Wörterbücher dabey zu Rathe und suchte aus denselben manches mehr zu erläutern, zu ergänzen und zu verbessern. Es würde überflüßig seyn, wenn ich solche alle hier anführen und der Reihe nach nennen wollte; genug, daß die Zusammenhaltung dieses und des Hederichischen Wörterbuchs einem jeden gleich zeigen wird, daß ich manches geändert und ausser ihm noch viel mehreres genützet habe. So sind z. E. bey den Nennwörtern ihre Geschlechter gesetzt worden, welche im Hederich fehlen, aber doch nothwendig sind und nicht füglich dürfen weggelassen werden. Es kann seyn, daß einige nicht mit demjenigen bezeichnet sind, welches sie aller Orten haben, und daß bey andern nicht ihr doppeltes Geschlecht in unterschiedenen Fällen angegeben worden: es wird aber doch das gemeinste und gebräuchlichste angezeiget seyn. Sollten auch einige veraltete und nicht überall gebräuchliche Wörter vorkommen, so schmeichele ich mir, daß man meinem Buche solches nicht

als

als einen Fehler anrechnen, und es desselben nicht vermindern werde. Man trifft noch hin und wieder, auch in neueren Schriften, und wie viel mehr nicht in Briefen, so genannte Provincialwörter und wieder hervor gesuchte und so zu sagen auferweckte längst abgestorbene Ausdrücke an. Ich besorge also vielmehr, daß ich noch nicht alle werde beygebracht haben, die vielleicht einer oder der andere darinnen suchen möchte. Die deutsche Sprache ist in ihren eignen Wörterbüchern noch nicht so vorgestellet, daß sie dem ein Gnügen leistete; warum sollte man es bey meinem nicht entschuldigen? Wenigstens hoffe ich, es werde von den gemeinsten, üblichsten und also vornehmsten nichts allhier abgehen. Es wird daher kein Vorwurf seyn können, daß einige Artickel sehr lang gerathen sind und viele Redensarten unter einem Worte begriffen werden. Meinem Bedünken nach ist dieses nicht nur nützlich, sondern auch höchst nothwendig. Ein Wort hat oft mehr als eine, und zwar ganz verschiedene Bedeutungen. Weiß man nur die Eine, wenn es auch gleich die ursprünglichste und allergewöhnlichste ist, so versteht man das Wort doch noch nicht, und kann dadurch vielfältig in den allerlächerlichsten Fehler und Irrthum gerathen. Es müssen folglich alle Bedeutungen in einem vollständigen Wörterbuche angegeben und durch Redensarten erläutert werden, wenn man sie verständlich machen will, damit derjenige, welcher sich hier zu belehren suchet, finde, wie und wenn, ein Wort dieß oder jenes bedeute. Hierzu gehören viele Beyspiele, deren Anzahl sich nicht bestimmen läßt, und noch viel weniger der Raum, den sie einnehmen sollten. Diese Beyspiele aber haben noch einen andern Nutzen Sie zeigen, besonders bey den Zeitwörtern, den Syntax oder die Wortfügung, und lehren, was für ein Casus oder welche Endung

bey

bey einem Worte stehen müsse, und wie die Wörter in einer ganzen Redensart zu ordnen und zu verbinden seyn. Dieß ist ein großer Vortheil und keine geringe Bequemlichkeit für diejenigen, welche keine Sprachkunst besitzen, noch Lust oder Zeit haben, eine nachzuschlagen. Wegen meiner polnischen Erklärungen habe ich nichts weiter zu sagen, als daß ich das Vertrauen hege, man werde sie richtig den deutschen Wörtern und Redensarten angemessen und mit ihnen übereinstimmend finden. Wie reich und schön die polnische Sprache sey, das will ich in andern Schriften erweisen; hier habe ich solches nur einigermaßen zeigen können. Uebrigens wünsche ich, daß alle Liebhaber des Polnischen dieses Werk nützlich gebrauchen können, und daß es auch meinen Landesleuten zu leichterer Erlernung des Deutschen ein brauchbares Handbuch und bequemes Mittel seyn möge. Leipzig, 1772.

A.

A, der erste Buchstabe des deutschen Alphabets, A naypierwfza litera w Niemieckim abecadle. Wer A sagt, muß auch B sagen, kto na iedno pozwala, musi potym na wfzyftko pozwolić.

Aach, Aachen, Akwisgran, miasto wolne w Niemczech.

Aal, *m.* węgorz, kleiner Aal, węgorzyk. Aale fangen, węgorze łapać. Ich habe viele Aale gefangen, nałapałem węgorzow.

Aalenhälter, *m.* fadz na węgorze.

Aalenfang, *m.* fadz na węgorze.

Aale, *f.* oder Schuhahl, fzydło.

Aalraupe, *f.* węgorz morski.

Aas, *n.* gestorben Vieh, ścierw, zdechłe bydle. Lockaas, etwas zu fangen, als fangen, als Fische, Vögel, et. c. ponęta, na ryby, ptaki, zwierza. Lockaas, Reizung, ponęta, przyłuda, powab. Aas, das man zur Wolfs- oder Fuchsfall schleppet, ponęta, ścierw dla wilkow, lisow, Lockaas von Fleisch, ponęta, ścierw, mięfo, do przynęcenia zwierza.

Aas, *n.* Huhre, kurwa.

A b c, abecadło. ein Register nach dem A b, c, reiestr według abecadła. ein A b c-Schüler, żak uczący się abecadła. er lernet das A b c, on uczy się abecadła, man sagt auch in Schimpf, przezywaiąc y łżąc kogo, mawiaią: inłokos głupi, piorkoś.

Abarbeiten, sich, müde und schwach werden vom Arbeiten, zpracować, ztrudzić, zmordować się pracuiąc; na umor, do upadły pracować. Ein Mensch, der sich sehr in einer Krankheit abgearbeitet hat, człowiek chorobą znędzony, zchorzały, chorobą bardzo zwątlony, człowiek, ktory przez chorobę z sił zpadł. Abarbeiten etwas, daß nicht daran seyn soll, obrobić, odciąć, odcinać, okrzesać; das gröbste abarbeiten, co z grubszego ociesać. Abarbeiten, das, was man schuldig ist, odrobić dług, wypłacić się Wierzycielom (kredytorom) robotą z długu.

Abärndten, żąć zboże, sprzątać z pola, zbierać, mieć żniwo.

Abarten, odrodzić się, aus der Art schlagen, być, stać się odrodkiem.

Abäßen, zpaść, wypaść. von, zpasam, wypasam.

Abbeizen, wypalić, wyryfować ferwasferem.

Abbaden, wykąpać; bydź wykąpanym, skąpanym, abgebadet seyn; sich abbaden, wykąpać się.

Abbauen, rozebrać budynek. das Abbauen, rozebranie budynku.

Abbeißen, ugryść, odgryść; als einen Finger, ugryść, ukąsić, odkąsić palec. als abnagen, ogryzać po odrobinie, strzyc zębami iak mysz.

Abbetteln, wyżebrać, wyprosić, prozbą wymoc z naprzykrzeniem, wysklamżyc iałmużnę, wypiszczeć.

Abbilden, wyobrażać, odryfować, odkryślić, wymalować żywy obraz czego, odryfować obraz rzeczy tak iak iest w sobie. Ein Modell oder Muster abbilden, wymyślić kształt, model, formę, na ktorą ma bydź co zrobione. In einem Modell oder Muster abbilden. w formie co wyrobić, wyobracić.

Abbildung, *f.* wyobrażenie, obraz, podobieństwo, postać, wzor. *obacz.* Bild, Abbildungsweise, na obraz, na podobieństwo.

Abbinden, odwiązać, rozwiązać, odiąć rzecz, gdzie przywiązana była, więzy rozwiązać.

Abbitte, *f.* przepraszanie, prozba o odpuszczenie, o wybaczenie.

Abbittsweise, iakoby z przeprafzaniem, *na kfztałt przeprafzania.*

Abbitten, przeprafzać, Abbitte thun, einlegen, profić o odpufzczenie, przywracaiąc wzięty honor komu. öffentliche Abbitte thun, iawnie nadgradzać komu honor; *albo*, publicznie profić o darowanie zniewagi, urazy.

Abblasen, zdmuchnąć, oddmuchnąć. *obacz.* ausblasen, als ein Licht, zadmuchnąć świecę, dmuchaiąc świecę zagafić. Abblasen, als Staub ꝛc. von etwas wegblasen, zdmuchnąć co z czego, iako to proch, odmuchnąć co z czego, iako to z prochu.

Abblatten, abblättern, liście z drzewa oberwać, einen Weinstock, winnicę z liścia odrzeć, oberwać.

Abbläuen, pięścią kogo uderzyć, ofzturkać, kiiem obić.

Abblühen, aufhören zu blühen, przeftać kwitnąć, okwitnąć. Die Bäume haben abgeblüht. drzewa okwitły, to ieft, z drzew iuż kwiat opadł.

Abborgen, pożyczać u kogo, profić o pożyczenie, y uprofić, wziąć pożyczanym fpofobem. Das Abborgen, pożyczanie, pożyczki. der etwas abborgt, ten ktory co pożycza od kogo. *ob.* entlehnen.

Abbraten, upiec na rożnie. tylko infin. w używaniu, w Niemieckim.

Abbrechen, odłamać, oderwać, urwać.

Abbrechen sein Gespräch, przerwać fwoię mowę, przeftać mowić, nie mowić daley. Abbrechen sich in etwas, oderwać fię od czynienia iakiey rzeczy, wftrzymać fię od czego, nie pozwalać fobie czego więcey. Abbrechen, als Blumen oder Früchte, zrywać, obrywać owoc z drzewa, zrywać kwiatki z ich pieńka, albo gałąski. Abbrechen, als einem Pferde die Hufeisen, podkowę odiąć, oderwać, koniowi. Abbrechen ein Gebäude, obalić, zburzyć, zrucić budynek. Das Abbrechen, obalenie, rozrucenie budynku. Das Abgebrochene von Gebäuden, obaliny budynku, von Häusern und von Bäumen, obaliny domu, zaręba drzewa. Abbrechen vom Preis im Kaufen, mniez dawać za towar, iak kupiec ceni. Abbrechen vom Lohn, wytrącić z zasług, albo z zapłaty rzemieśnikowi. An der Zahl abbrechen, od liczby odtrącić. An der Speis abbrechen, życie skończyć. von seinen Geschäften abbrechen, oderwać fię od interefow fwoich.

Abbrennen, fpalić, fpalić fię, zpłonąć ogniem, zgorzeć, als eine Stadt ꝛc. iako to miafto, etc. Ein Abgebrannter, pogorzelec, ten ktory pogorzał.

Abbringen, etwas, als eine Gewohnheit, znieść, zkaffować, na przykład, zwyczay iaki; das Abbringen, *n.* skaffowanie, zniefienie. Abbringen einen von etwas, odwrocić, odwieść kogo od czego, rozradzić co komu, nie dopufzczać mu zrobić iego zamysłu, oderwać go od czego; einen von seiner närrischen Einbildung, wybić komu głupią myśl, mniemanie, z głowy.

Abbruch, *m.* Enthaltung, wftrzemięźliwość. Verminderung, uięcie, umnieyfzenie, ufzczerbek, Abbruch thun einem an Freyheit, an Gütern, Ansehen, uiąć, ufzczerbić, narufzyć, przywileiu, wolności, dobr, uiąć powagi komu, narufzyć powagi czyiey. Abbruch der Gültigkeit eines Vertrags, zrzucenie fię z kontraktu, nie dotrzymanie kontraktu, uwowy. Eine Klausel, die einer Verordnung Abbruch thut, klauzula, ktora co wyłącza od Ustawy, uchyla w czym prawa. Schade, fzkoda, ftrata; Abbruch thun, uczynić fzkodę; Abbruch an Ehren, ufzczerbek na sławie, plama, hańba, wftyd. einem Abbruch thun an Ehren, zelżyć kogo, fzkodzić cudzey sławie, brać komu dobre imie, wftyd komu czynić, ochydzać kogo.

Abbrüchig, fzkodliwy, ufzczerbek czyniący.

Abbrühen, oparzyć, als Haar oder Haut, oparzyć z włofow, z fierci, ze fkory, *iako to gorącą wodą. ob.* brühen.

Abbürden, ciężar zdiąć, uwolnić od ciężaru. *ob.* Bürde.

Abbürsten, fzczotką wychędożyć, fuknie, buty. Bürste mir die Schuhe ab, wychędoż mi buty fzczotką.

Abbüssen, odpokutować, wypokutować za iaki grzech przez żal, albo przez iaką karę, *przez modlitwy, umartwienia*, trudzenia. Das Abbüssen, pokuta, odpokutowanie, dofyć uczynienie za grzech.

Abbutzen, utrzeć, ein Licht, ucierać świecy nos. Abbutzen, rein machen, czyścić, chędożyć, z prochu, z błota, ogarnąć rzecz iaką z niechluyftwa. Bäume abbutzen, drzewa chędożyć, z ufchłych gałęzi, gałązek, z fuchych wilkow; Felder, pola chędożyć, czyścić. was garstig und rauh stehet, als die Schneider die Fäden aus einem Kleid, obrać z czego

z czego, ogarnąć z czego, z nici, z pierza, iako to krawiec z iakiey ſukni zbiera nici, etc.

A b c, *ob.* A a.

Abcirkeln, odkryślić w koło, w okrąg. einen Cirkel machen, koło odryſować. alles genau abcirkeln, wſzyſtko należycie, doskonale, robić; er hat alles genau abgecirkelt, nie więcey y nie mniey dodał; wſzyſtko należycie odkryślił.

Abconterfeyen, *ob.* Abbilden.

Abcopeyen, przepiſać, eine Schrift, przepiſać piſmo iakie. Eine Figur, przeryſować obraz iaki, przemalować.

Abdanken, podziękować. abdanken, Soldaten, rozpuścić woysko, żołnierzy. abdanken, ſein Amt aufgeben, podziękować za urząd, za godność, to ieſt, złożyć, etc.

Abdankung, *f.* podziękowanie, rozpuſzczenie żołnierzy, odprawienie, podziękowanie za urząd. Abdankungsrede, mowa na podziękowanie. Abdanken bey einer Leiche, podziękowanie na pogrzebie. Die Abdankung thun, dziękować na pogrzebie, bey einer Hochzeit, dziękować na weſelu. Die Abdankung von einem Amte, złożenie urzędu, podziękowanie za urząd.

Abdauen, ſtrawić, rozgotować w żołądku.

Abdecken, odkryć, ein Haus, dom iaki, das Dach abdecken, dach zdiąć. Abdecken, den Tiſch, pozbierać ze ſtołu, obrus wziąć, zdiąć ze ſtołu, zebrać. Abdecken, ein Stück Vieh, ſkorę zdiąć z bydlęcia, odrzeć, obłupić ze ſkory.

Abdecker, *m.* ten co ſkory zdeymuie z bydląt, oprawca. Abdecker, ten ktory ze ſtołu zbiera.

Abdeckung, *f.* odkrywanie, odkrycie.

Abdienen, odsłużyć dług, służbą ſię z długu wypłacić. Abdienen, wysługiwać co, dosługiwać ſię.

Abdingen, ſpuścić z ceny, taniey rzecz przedaiąc, ſpuścić, targuiąc ſię.

Abdonnern, przeſtać grzmieć.

Abdrehen, odſzrubować, odkręcić, ukręcić. dem Vogel den Hals abdrehen, ptakowi ſzyię ukręcić.

Abdrengen, ciſnąć ſię, zepchnąć kogo na doł, z mieyſca.

Abdreſchen, *ob.* Abdreſchen, es iſt ein abgedroſchener Handel, rzecz oklepana, otrzaskana, to ieſt, bardzo wiadoma.

Abdringen, wydrzeć co mocą, gwałtem, wymuſić na kim groźbą. er hat es mir faſt abgedrungen, prawie mi to wydarł.

Abdringung, *f.* wydarcie, wymuſzenie, pobor nie godziwy, gwałtowny, z poddanych, albo z Ludu.

Abdruck, *m.* *kopia, exemplarz*, przepis, przepiſanie iakiego piſma. Przeryſowanie, przemalowanie obrazu, oſoby; Wyrycie, Wyciśnienie na czym, wyobrażenie rzeczy na czym, wyraz rzeczy wybitey na czym, albo w czym, iako to w wosku, w laku, etc. Abdruck einer Form bey den Druckern, oder eines Kupfers, wydrukowanie na probę, albo naypierwſze drukowanie do poprawy: naypierwſze wybicie na miedzi do poprawy. eines Petſchafts, wyciśnienie, wybicie pieczątki. eines Feuerrohrs, wyſtrzelenie. der letzte Abdruck, oſtatni oddech, dech, oſtatnie odetchnienie.

Abdrucken, wydrukować, wyciſnąć, wybić; eine Schrift oder ein Bild, wyciſnąć, wybić, wydrukować piſmo iakie, na wosku, na laku, etc. oddrukować kopią, przedrukować.

Abdrücken, ściskać, durch drücken abſondern, ściskaniem co rozdzielić, rozdwoić, opłaczyć, przedzielić. einem das Herz, ściśnieniem ſerca kogo zaduſić. ein Geſchoß abdrücken, wyſtrzelić. einem etwas, wydrzeć co komu. *ob.* Abdringen. Abdrücken vom Land, odbić od lądu, ruſzyć od brzegu, odpłynąć. Abdrücken, ſterben, umrzeć, ducha wypuścić, oddać. er hat das Siegel abgedrückt, pieczęć wyciſnął.

Abend, *m.* Wieczor, das Ende des Tags, ſchyłek dnia. Abends und Morgens, w wieczor y rano. Morgen Abends, iutro w wieczor. die Abendzeit, czas wieczorny. es wird Abend, iuż ſię wieczor robi, iuż ſię zaczyna zmierzchać. Abends, w wieczor, z wieczora. gegen Abend, ku wieczorowi. der heilige Abend vor einem Feſt, wilia przed iakim świętem. Abend, die Gegend gegen Niedergang der Sonnen, zachod, ſtrona ku zachodowi słońca, to ieſt kray zachodni. gegen Abend, ku zachodowi, ku zachodniey ſtronie. die Abend-Länder, kraie zachodnie; den vorigen Abend, wczora wieczor.

Abendbrodt, *n.* wieczerza, kolacyia. das Abendbrodt eſſen, kolacyią, podwieczorek, ieść na wieczor.

Abenddemmerung, *f.* mrok.

Abend-Eſſen, *n.* wieczerza. zu Abend eſſen, wieczerzą, na wieczerzą ieść, wieczerzać.

czerzać. was habt ihr zum Abend-Eſſen gehabt? coście wy na wieczerzą mieli? nach dem Abend-Eſſen, po wieczerzy. die Zeit nach dem Abend-Eſſen, czas po wieczerzy.

Abendgebet, *n.* modlitwa wieczorna. das Abendgebet ſoll das Ende des vergangenen Tages ſeyn, modlitwa wieczorna ma kończyć dzień.

Abendglocke, *f.* dzwonienie wieczorne.

Abendländer, *f. pl.* Mieſzkańcy Zachodni. die Abendländer ſchicken uns Seide, poſyłaią nam iedwab.

Abendluft, *f.* powietrze, aura wieczorna. der Abendluft genießen, aury wieczorney zażywać.

Abendmahl, *n.* das heilige Abendmahl, Wieczerza Pańska, zum heiligen Abendmahl gehen, iść, przyſtępować do Wieczerzy Pańskiey, to ieſt, do *komunii.* einem das heilige Abendmahl geben, dać komu Wieczerzą Pańska, to ieſt, komunią.

Abendregen, *m.* deſzcz wieczorny, ktory w wieczor pada.

Abendröthe, *f.* Czerwoność nieba, niebo czerwone po zachodzie słońca. obłoki czerwone od promieni słońca zaſzłego.

Abendſegen, *m.* Wieczorny pacierz.

Abendſonne, *f.* słońce zachodzace.

Abendſtändchen, *n.* muzyka, ktora w wieczor ſprawuią Pannom, Paniom, albo komu inſzemu.

Abendſtern, *m.* Gwiazda wieczorna. es leuchtet der Abendſtern, gwiazda wieczorna świeci.

Abendwerts, ku zachodowi, ku zachodniey ſtronie.

Abendwind, *m.* Wiatr zachodni, ktory od zachodu wieie.

Abentheuer, *n.* Trefunek, przypadek, przygoda. auf dein Abentheuer, z twoim niebezpieczeńſtwem.

Abentheuerlich, Przypadkowy, trefunkowy, - kommt mir das vor, to ſię mi zdaie iak poczwara iaka.

Aber, ale, więc; zaś, oder aber, albo też. O! ſelig, und aber ſelig! o po trzy, po cztery kroć ſzczęśliwy. aber doch, iednakże, atoli. aber nicht, ale nie. dir iſt wohl, mir aber nicht, tobie dobrze, ale mnie nie.

Aberglaube, *m.* Zabobon, prożne mniemanie, fałſzywe; w rzeczach do wiary należących guſła, zła wiara w pewne słowa, albo obrządki, wiara zabobonna. im Aberglauben ſtecken, zoſtawać w zabobonie. einem einen ſtarken beybringen, wprawić kogo w zabobon.

Abergläubiſch, zabobonny; *adv.* zabobonnie.

Aberkennen, oſądzić dekretem, odſądzić od czego, ſkazać, potępić ſądem na co.

Abermals, powtore, znowu, powtornie. abermalig, powtorny.

Aberndten, *ob.* Abärndten.

Aberwille, *m.* brzydzenie ſię, uteſchnienie. *obſol.* w Niemieckim.

Aberwitz, *m.* ſzaleńſtwo, to ieſt, przeciwko rozumowi, nierozum.

Aberwitzig, głupi, ſzalony, bez rozumu. ein Aberwitziger, nierozumny. aberwitzig ſeyn, bydź nierozumnym, mowić albo myśleć przeciwko rozumowi. ein Aberwitziger wegen Alters, ogłupiały ze ſtarości. aberwitzig ſeyn wegen hohen Alters, ogłupieć od wielkiey ſtarości. aberwitzig werden, rozum tracić, ogłupieć.

Abeſſen, aufhören zu eſſen, wſtać od ſtołu, to ieſt, od iedzenia. Abeſſen einem etwas, żyć cudzym koſztem, ieść za cudze pieniądze. Abeſſen, aufeſſen, zieść, wyieść prawie wſzyſtko. bey einem eine Schuld abeſſen, dług ſwoy u kogo przieść, w długu mieć ſtoł u Dłużnika.

Abfahren, hinfahren, ziechać, odiechać, in einem Wagen, wozem, na wozie, karetą, etc. Fluß ab, płynąć z wodą. vom Land, odpłynąć od lądu, od brzegu, od palu. als eine Art vom Stiel, zemknąć ſię, zmykać ſię z toporzyſka, iako to ſiekiera, topor, zlatować z toporzyſka. als ein Pfeil vom Bogen, wylecieć, wypaść iak ſtrzała z łuku. den Hals, oder ein Glied mit einem Rade, ſzyię, albo członek iaki kołem przeiechać y złamać, kark.

Abfahrt, *f.* odiazd, odiechanie, odchod, odeyście. er hat ſeine Abfahrt beſchleunigt, ſwoy odiazd przyśpieſzył.

Abfall, *m.* Spadek, das Abfallen; als des Waſſers, ſpadek, iako to wody. von einem, odſtąpienie, opuſzczenie kogo, ſwoiey ſtrony, rokoſzu, buntu. *ob.* Aufruhr, Aufſtand; vom Glauben, odſtąpienie wiary. der Beere von den Trauben, opadanie iagod winnych z grona. Abnahme, upadanie, zguba, ubywanie. in Abfall kommen, podupaść, nie mieć ſię dobrze. Ausnahme wyłączenie,

wyłączenie, wyięcie, od iakiey uſtawy, czyli reguły. einem zum Abfall bringen, przyprowadzić kogo do odſtąpienia ſtrony, etc.

Abfallen, zpaść zkąd etc. zpaść na doł, odpaść, von einem, od kogo, to ieſt, porzucić ſwoiego wodza, ſwoię ſtronę, mit Aufruhr abfallen, zbuntować ſię, bunt podnieść. *ob.* Aufruhr; vom Glauben, von ſeiner Religion, od wiary odpaść. vom Fleiſch, oder vom Leib, opáść z ciała, ſchudnąć, ſtracić otyłość. geringer werden, ſtać ſię tanſzym, podleyſzym, niżſzym. am Preiß, cena towarow idzie na doł, ztanieć. *ob.* abſchlagen. Die Weinbeeren fallen ab, iagody winne opadaią. mit der Stimme abfallen, głos ſpuſcić na doł, niſko głos wziąć.

Abfällig, co ma odpaść, co ſię ma ku odpadnieniu, werden von einem, odpaść od kogo, odſtąpić czyiey ſtrony, abfällig machen, przeciągnąć kogo, przemowić na ſwoię ſtronę od przeciwney.

Abfangen, złapać, zchwytać, als Tauben, Hüner, iako to gołębie, kury, cudze.

Abfärben, *v. n.* błakować, pełznąć, barwę puſzczać. die Farbe abgehen laſſen, abfärben, *v. act.* zplamić, zbrukać farbę.

Abfaſſen, *v. act.* układać, als eine Schrift, iako to piſmo iakie, piſać. ein Vorhaben, układać proiekt iaki. einen Schluß in einer Sache abfaſſen, poſtanowić co o jakiey rzeczy. etwas ſchriftlich abfaſſen, na papierze napiſać. etwas kurz abfaſſen, w krotkich słowach zamknąć.

Abfaulen, zgnić, odgnić, odpaść, iak członek gangreną zepſuty, zgniły.

Abfäumen, pianę zdeymować, zſzumować. ein abgefäumter Schalk, matacz, wykrętarz cały.

Abfegen, uprzątnąć, wychędożyć, wytrzeć ścierką, albo wiechciem, wyſzorować. die Federn von den Kleidern abfegen, z pierza ſuknie ochędożyć.

Abfeilen, pilnikiem zpiłować, opiłować, odpiłować. das Eiſen abfeilen, żelazo opiłować. das abgefeilte, trociny, odrobiny z opiłowania.

Abfertigen, wyſyłać, wyprawić, wygotować, den Brief auf die Poſt abfertigen, liſt na pocztę wygotować, wyprawić. einen Dienſtboten abfertigen, ſługę odprawić.

Abfertigung, *f.* wysłanie, wyprawa, wyprawienie, wygotowanie, odprawa. er hat ſeine Abfertigung, iuż ma ſwoią odprawę.

Abfeuern, wyſtrzelić, Kanonen abfeuern, z armat ſtrzelać, wyſtrzelić.

Abfilzen, einen, *obacz* Filzen.

Abfinden, ſich mit einem, zgodzić ſię z kim o co w iakiey ſprawie, zadoſyć uczynić komu. ſich abfindig machen, pogodzić ſię, zagodzić ſprawę. ſich mit der Schuld abfinden, uſpokoić ſię z długiem, uſpokoić długi. ein abgefundener Herr, Kſiąże maiący ſwoię Oprawę, ſwoy dochod wyznaczony. *gal.* un Prince apanagé.

Abfindung, *f.* Ugoda, umowa, zadoſyć uczynienie, zaſpokoienie kogo, ſprawy.

Abfiſchen, ryby łowić, na ryby chodzić, na rybach być, ukradkiem.

Abfliegen, odlecieć, zlecieć na doł. auf- und abfliegen, w gorę y na doł latać, lecieć.

Abflieſſen, zpłynąć, zlać ſię; das Abflieſſen, oder Abfluß, ſpłynienie, odpłynienie. das Waſſer fließt ab, woda odpływa, odchodzi.

Abfluß, *m.* ſpuſt, upuſt, row, kanał, daß Waſſer hat keinen Abfluß, woda nie ma odchodu.

Abflöhen, pchły zbierać po kim, z kogo, wyiſkać ze pcheł.

Abfolgen laſſen, wydać co komu, pozwolić, użyczyć czego komu.

Abfordern, napierać ſię czego u kogo. einem etwas, dopominać ſię od kogo czego, dopraſzać ſię u kogo. wegrufen, odwołać kogo od czego, einen von etwas.

Abfoderer, *m.* Poborca; ten co odwołuie kogo od czego, albo wywołuie zkąd, Odwoływacz.

Abfoderung, *f.* napieranie ſię, dopraſzanie. 2. Pobor, t. i. wybieranie podatku, des Tributs; eines, odwołanie kogo od czego.

Abformen, abrys, Prawidło, zrobić, das Modell zu einem Werke machen, abrys, Prawidło, model iakiey rzeczy, ktora ma bydź robiona, dać, zrobić, złożyć. *ob.* Abbilden.

Abforſchen, wybadać, wyczerpnąć co z kogo, wywiedzieć ſię ſztucznie czego od kogo. eines Abſehen abforſchen, wyczerpnąć z kogo kſztałtnie, co zamyśla. Ich habe von ihm abgeforſchet, wyczerpnąłem z niego.

Abforſcher, *m.* Badacz, ſzpieg, plotka.

Abforſcherin, *f.* ſzpieg, plotka.

Abforschung, *f.* Wybadanie, wyczerpnienie, wyrozumienie czego z kogo.

Abfragen, wypytywać się; toż samo, co, Abforschen, dowiadywać się pytaiąc, zagadnąć pytaniem kogo, aby z niego wyczerpnąć prawdę, etc. sich etwas abfragen lassen, dać się poznać, wymowić się z czym, wygadać się z czym na cudze pytanie.

Abfressen, spaść, zieść, wypaść, wyieść, wyżrzeć. abfressen einem etwas, sagt man aus Grobheit, für abessen, wyżrzeć. zeżrzeć co komu, zamiast, wyieść, t. i. przeieść, przemarnować, stracić, przez hultayſtwo, co cudzego. etwas, als von Bäumen, obieść co, iako to na drzewie owoc. als ein Stück von etwas nagen, wie der Krebs die Krankheit, wyżrzeć, wyieść, kawałek iaki, iako to czyni rak choroba. oder einige Thiere, albo niektore zwierzęta. *ob.* abnagen, wygryść, wyżerać, wyieść, als Vieh das Gras, iako to bydle trawę. abweiden, abhüten, wypaść, spaść, als das Wild das Getreide, iako to gdy dziki zwierz w polu zboże wyi. *pot.* paszą zal ier ić, psuć zboża, ogrody, t. i. wyia ać. sich das Leben abfressen mit Sorgen, gryść się, a przez to życie tracić. zgry zotami zdrowie gubić, życie skracać. einem das Herz abfressen, zgryść kogo, zgryść komu głowę. das Abfressen, pożarcie, wyżarcie, wyiedzenie. Abfressen, wyieść. die Aecker, pola. die Kräuter, trawy. die Saat, siewy, zboża, obieść. die Sträucher, krzaki, ogryść, obieść. die Schnecken fressen die Weinstöcke ab, ślimaki obiadaią winnice. die Mäuse die Schilde, myszy gryzą tarcze. sich die Nägel abfressen, paznogcie sobie ogryść. einem das Seini e abfresse i, cudzy maiątek zieść, przeieść, przechulać. w tym sensie mowią też: zieść kogo: y z nogami mię zie.

Abfresser, *m.* Wyiadacz, żarłok, Wyżerca.

Abfressung, *f.* Wyiedzenie, Wyżarcie.

Abfrieren, odmarznąć, odmrozić, gdy z mrozu tęgiego odmarznie, to iest, odpadnie członek iaki. durch die Kälte verloren gehen, od zimna zmarznąć, przeziębnąć, sehr frieren, zmarznąć, ziębnać mocno, durch die Kälte ein Glied verlieren, od mrozu, od zimna członek iaki stracić. die Nase ist ihm abgefroren, nos mu umarzł; die Kälte wird ihm die Nase abfrieren, od zimna mu nos umarźnie.

Abfuhre, *f.* Wywiezienie, Wyprowadzenie. der Statuen, Posągow, Statuł, Osob. der Dinge, wovon wir einen Ueberfluß haben, rzeczy, ktorych mamy nadto, lub, w ktore obfituiemy.

Abführen, wywieść, wyprowadzić, etwas von einem Ort, co z iakiego mieysca. von der Wache, zciągnąć, zprowadzić z Warty. als die Stücke vom Wall, zprowadzić z Wałow armaty n. p. do zbroiowni. als Wasser von einem Ort, zściągnąć, spuścić wodę, z iakiego mieysca. als Unreinigkeit im Leibe, zciągnąć plugastwa, co są w ciele. sich abführen, wyprowadzić się, wynieść się. sich mit einem abführen, pogodzić się z kim, pokwitować. abführen eine Schuld, dług wypłacić. einen mit Worten, słowami kogo złaiać, zbesztać, zieździć; von einer Meynung, odwieść od zdania, von einem Thun, od iakiego uczynku, oder Vorhaben, lub, od zamysłu. vom Wege od drogi, aby nie iechał. ein abgeführter Mensch, człowiek należycie biegły w iakiey rzeczy, sprawny. so lange führen, bis es unbrauchbar wird, als ein Kleid, tak długo nosić, aż się na nic więcey nie zda, iak to bywa z suknią. als ein Pferd, iako to konia zaieździć. abgeführt seyn, być zpracowanym, opaść z sił. das abführt, als Arzney, zciąga, zciera iak lekarstwo. Abführen, soviel, als heimlich entwenden, *znaczy:* tak wiele, iakoby taiemnie wynieść, umknąć, ukraść, wykocować. Abführen, eine sieghafte Armee, odprowadzić Zwycięskie Woysko; etwas auf einem Lande, wywieść, wyprowadzić co z iakiego kraiu. einen aus seinem Vaterlande in die entlegensten Länder, w naydalsze Kraie, kogo z Oyczyzny swoiey wywieść. die Armee aus dem Lande, wyprowadzić Woysko z kraiu tego. die Truppen auf das Marathonische Gefilde, Woysko na Pola Maratońskie, die Wache, die Soldaten von der Wache, Wartę, albo żołnierzy z Warty zprowadzić, wartę zluzować; die Besatzungen, Załogi, garnizony powyprowadzać. die bösen Feuchtigkeiten aus dem Leibe, wyprowadzić złe humory z ciała. durch ein Vomitiv,

Vomitiv, przez wymioty. durch ein Klystier und Vomitiv, kryfterą y wymiotami. Ableiten, das Wasser aus dem Flusse, wodę od rzeki poprowadzić rc wem, ſtrugą. *Znaczy także:* odwieść od czego, einen von der Tugend, odwieść kogo od cnoty. einen vom Fleiße, kogo od pilności. einen von den Lastern, od nałogow, grzechow. das Gemüth von den Gedanken, odwieść, oderwać Ducha od myśli; einen in die Knechtschaft, zaprowadzić kogo w niewolą. Abführen, sich, t. i. umrzeć, wyprowadzić się z tego świata.

Abführen, das, *n.* Wywiezienie, Wyprowadzenie.

Abführend, zprowadzaiący czyſzczący, Arzney, czyſzczące lekarſtwo. abführende Kraft haben, czyſzczenia moc mieć. abführende Arzeneyen, ſciągaiące, ſprowadzaiące, czyſzczące lekarſtwa.

Abführung, *f.* wyprowadzanie, eines Dings, iakiey rzeczy. Odprowadzenie, Oderwanie, n. p. eines von dem Andenken an den Verdruß, od myśli o iakim utrapieniu. Prowadzenie wody zkąd. des Wassers, der Bäche von dem Brunnen, wody, ſtrumieni, ze źrzodeł. durch eine Purgation, zprowadzenie humorow przez purgacyie.

Abführer, *m.* Wyprowadca, Wywoźnik, Wywodca.

Abfüttern, wypaść, *to, co,* abweiden, ſpaść, die Felder, Pola. Napaść, satt füttern, das Vieh, bydło, ſtatek. zum letztenmal füttern das Vieh, oſtatni raz napaść bydło.

Abfütterung, *f.* Zpaſienie, Wypaſienie.

Abgabe, *f.* Podatek, Steuer, Schoß, *toż ſamo;* gewisse, pewny, große, wielki, schwere, ciężki. unbillige, niesłuſzny, neue, nowy, sehr große, bardzo wielki. geringe, maleńki, öffentliche, poſpolity, einfodern, wybierać, abtragen, płacić. *znaczy także:* Cło, Komorę; auf den Wein legen, na wino nałożyć cło.

Abgängig, zbyty, t. i. co ſię łatwo zbyć, przedać może, so wohl abgehet, oder leicht verkauft wird; ein desto abgängiger Acker, tym łatwieyſzy do zbycia grunt.

Abgänglein, *n.* Kleinigkeiten, so von etwas abgehen, Odrobiny, ktore od czego w robocie odchodzą: von Golde, od złota. von Eisen, od żelaza. von den Nägeln, paznogcie oderznięte.

Abgang, *m.* Odchodek, t. i. co od rzeczy, iakiey odchodzi, y na nic ſię nie zda: was von einer Sache abgehet, und zu nichts, oder doch nicht viel nütze ist; vom Oele, n. p. od Oliwy, vom Bleye, od ołowiu, vom Golde, od złota. vom Eisen, od żelaza. *Znaczy powtore.* uſzczerbek, ſzkoda. Schaden, Verlust leiden, uſzczerbek, ſzkodę, ponieść. haben, ſzkodę mieć. an etwas leiden, ſzkodę na czym ponieść. Abgang der Waaren, Odbyt na towar. guter und geschwinder, dobry y prędki. guten Abgang haben, mieć dobry odbyt, t. i. prędko zprzedawać. in Abgang kommen, bydź zaniechanym, poyść w zarzucenie, bydź zarzuconym, t. i. wyiść ze zwyczaiu, z używania, wegen Länge der Zeit, dla Dawności. durch Umgang mit andern Völkern, przez obcowanie z inſzemi Narodami. in Abgang bringen, zarzucić, *to ieſt,* nie zażywać więcey, etwas, czego. in Abgang gekommen, zarzucony, wyſzedł ze zwyczaiu, z mody, dergleichen Art zu reden, takowyż zarzucony ſpoſob mowienia. durch Vergessenheit in Abgang gekommene Sitten, przez zapomnienie zarzucone obyczaie, und altväterische Worte, y ſtaroświeckie słowa. tödtlicher Abgang, śmierć, zeyście śmiercią.

Abgeätzet, ſpaſzony, wypaſzony. abgefressen, wyiedzony. abgefressene Wurzel, korzeń wyiedzony, wygryziony.

Abgaukeln, *vulg.* wykręcić co od kogo ſztuką, wybiegiem.

Abgeben, oddać; davon geben, cząſtkę z czego dać. einem etwas von einer Sache, dać komu część iaką z iakiey rzeczy. *pot.* einen Brief an einen, oddać liſt do kogo, einem, komu. eines Person agiren, udawać oſobę iaką; einen Bürger, czynić ſię obywatelem, einen Hurenwirth, bydź za Kuplera. einen Freund, przyiacielem ſię pokazać. einen Ritter, udawać ſię za ſzlachcica, einen Bürger abgeben, udawać ſię za mieſzczanina, *albo.* pokazać ſię ſzlachcicem, pokazać ſię Mieſzczaninem, *roz.* bydź. eine Mutter, bydź za matkę komu. einen guten Soldaten abgeben, bydź dobrym żołnierzem, dobry z niego żołnierz. einen Dollmetscher, bydź tłumaczem, einen rechtschaffenen Bürger, bydź należytym Obywatelem. keinen guten Politicum abgeben, nie bydź

bydź dobrym Politykiem, nie dobry Polityk.

Abgeben, das, *n.* oddanie, eines Briefs, listu iakiego. Abgeber, ten co oddaie, oddawca.

Abgebung, *f.* oddanie, danie.

Abgehandelt, zakończony, ugodzony, *n. p.* rzecz zakończona, t. i. ugodzona., abgehandelte Sache. Sprawa przetrząśniona, rozpatrzona, abgehandelte Rechtssache. zn. t. i. odkupiony od kogo, abgekauft.

Abgehauen, odcięty, abgehauene Seile, odcięte liny; abgehauener Kopf, odcięta głowa. abgehauene Ohren, odcięte uszy; abgehauene Aeste, odcięte gałęzie.

Abgehen, odeyść, ustąpić, abweichen, n. p. weiter von der Sonne, ustąpić się daley od słońca; zn. t. wyiechać, aus Asien, z Azyi, aus der Provinz, wyiechać z Prowincyi. Wyiść, von dem Theatro, wyiść z teatrum. aus dem Lande, wyiść, wyiechać z kraiu. von dem Markte, poyść z rynku. Odeyść od kogo. von den Gottlosen, odeyść od niezbożnych. von einem Orte, odeyść z iakiego mieysca. von dem Recht, bydź nie według prawa. odstąpić, von der Meynung, odstąpić zdania. mit seinen Gedanken von einer Sache, myśl oderwać od iakiey rzeczy. von einem Amte abgehen, zeyść z urzędu, złożyć Urząd, mit Tode abgehen, śmiercią zeyść. Oddzielić się, losgehen; leicht und wohl verkauft werden können, łatwo y dobrze móc bydź zprzedanym. oder, nicht, nie łatwo. Udawać się, powodzić się pomyślnie, nach Wunsch gerathen, wohl, dobrze. wohl und glücklich, dobrze y szczęśliwie, übel, nieszczęśliwie, źle, przeciwnie. ohne Zank, bez zwady dziać się. nicht also, nie tak się dziać. Gasnąć, auslöschen, das Feuer gehet ab, ogień gaśnie. weniger werden, mangeln wollen, ubywać, zbywać na czym. von der königlichen Gewalt, ubywać z władzy Krolewskiey. abgehen, sich, sich mit gehen ermüden, uchodzić się, chodzeniem się zfatygować. sich nichts lassen; eben so gut, wie sonst, leben, nic sobie nie uymować, ale żyć tak dobrze, iak y pierwey. einen Brief an einen abgehen lassen, list do kogo wyprawić.

Abgehen, das, *n.* Odeyście, Zeyście, Ustąpienie, vom Amte, Ustąpienie z Urzędu. mit Tode, Zeyście śmiercią.

Abgehend, odchodzacy, ustępuiący.

Abgehung, *f.* Odchodzenie, Ustąpienie.

Abgeherzt, serdecznie ucałowany, serdeczny.

Abgeizen, wydrzeć z łakomstwa, einem etwas, co komu. sich, zdrowie psuć przez łakomą chciwość, suszyć się przez skąpstwo.

Abgelassen, odesłany, wyprawiony, geschickt, Brief an einen, list do kogo.

Abgeläutert, wyklarowany, klarowny, cieniuteńki.

Abgelebt, zgrzybiały, sehr alt, gestarzały bardzo.

Abgelegen, odległy, daleki, so sehr, tak, tak bardzo, ein wenig, nie bardzo, weniger als zwey tausend Schritte von dannen, mniey iak na dwa tysiące krokow ztamtąd. nicht von einander, nie daleko od siebie, t. i. iedno od drugiego. weit, daleko, sehr weit abgelegene Länder, bardzo dalekie, odległe kraie. die weitesten und abgelegensten Völker, naydalsze y nayodlegleysze Narody. weit von dem Meere, daleko od morza. seyn, bydź, von etwas, od czego. nicht weit genug von Italien, nie bardzo daleko od Włoch. so viel tausend Schritte, tyle tysięcy krokow, von Zama, od Zamy. zwey Tage-Reisen, daleko dwa dni drogi. die Städte sind eine Tage-Reise von einander abgelegen, na dzień ieden drogi miasta są od siebie dalekie.

Abgelegenheit, *f.* odległość, dalekość, der Oerter, mieysc.

Abgelegt, złożony, Waffen, broń złożona, t. i. na ziemię; Last, ciężar złożony, Kleid, zdięta suknia; das nicht mehr gebraucht wird; zarzucony, że się więcey na nic nie zda.

Abgeneigt, nieprzyiazny, nienawisny, nieprzychylny, wir sind ihm nicht abgeneigt, nie iesteśmy mu nieprzychylni.

Abgeneigtheit, *f.* nieprzychylność, wstręt.

Abgeordneter, *m.* Poseł, posłaniec, *ob.* Abordnen.

Abgesagter Feind, poprzysiężony nieprzyiaciel.

Abgesandter, Poseł, *m.* eines großen Herrn zu einem andern, vom höchsten Range, Wielki Poseł, od iakiego Monarchy, vom andern Range, Rezydent; eines niedrigen zu einem höhern, Posłany od niższego do wyższego, Rezydent, Poseł. die Frau Gesandtin, żona Posła, Posłowa.

Abgeschmackt, niesmaczny, im Munde, w ustach, niemiły w smaku; ungereimt, mowa bez obrotu, bez dowcipu; in gelehrten Händeln, w uczonych rzeczach, co przeciwko zwyczaynemu rozumowi. abgeschmacktes Wesen, niesmak, głupstwo: abgeschmackt, niesmacznie. abgeschmackter Weise, poprostu bardzo, niegustowno, grubo.

Abgewinnen, wygrać, einem ein Spiel, wygrać od kogo co w iaką grę. den Sieg abgewinnen, zwycięstwo otrzymać z kogo.

Abgewöhnen, odzwyczaić, einem etwas, kogo od czego. die groben Sitten, od grubych obyczaiow. sich etwas, odzwyczaić się, odwyknąć od czego; als ein Kind, iako to dziecie odzwyczaić od czego. was einer für Land-Arten an sich hat, im Thun und Reden, odzwyczaić kogo od postępkow zwyczaynych w iego kraiu, tak w czynieniu, iak y w mowieniu.

Abgießen, odlać, ubrać, uiąć część iaką z okrętu przeładowanego. in ein Model, odlać co w formie. allgemach etwas von andern, als in der Chymie geschiehet, powoli co odlać iedno od drugiego, iak się w Chymii dzieie, rzeczy, odiąć.

Abglitschen, zemknąć się, zsunąć, zpuścić się.

Abgötter, *m.* Bałwochwalca, poganin.

Abgott, *m.* bałwan, bożyszcze, bożek.

Abgötterey, *f.* bałwochwalstwo, cześć fałszywych bogow. Abgötterey treiben, bogi chwalić, popełniać bałwochwalstwo.

Abgöttisch, *subst. g. com.* bałwochwalca, einer, oder eine, die Abgötterey treibt, ktory, albo ktora, w bałwochwalstwie zostaie. abgöttisch, pełny bałwochwalstwa. abgöttisch, pobałwochwalsku. abgöttisch anbeten, bałwochwalstwo czynić.

Abgraben, przekopać, als einem Wasser einen andern Weg machen, iako to, przekopać wodzie row w inszym mieyscu, y tamtą przykopą ią obrocić. einen Wasser-Graben abgraben, row przekopać y wodę niem wypuścić durchgraben, zakopać grunt, *czyli* zakopaniem zaiąć cudzy grunt. einem etwas Erde vom Felde wegnehmen, zakopaniem cudzego gruntu zabrać. Darn obciąć, einen rasen mit dem Degen, wykroić Darń pałaszem wziemi. einen Baum an der Wurzel, korzenie drzewa iakiego odgrzebać.

Abgrämen, gryść się, a tym sobie zdrowie psuć. der sich abgrämet, ktory się gryzie, wegen etwas, o co; der sich abgegrämt hat, ktory się zgryzł.

Abgrämen, *n.* smutek, zgryzoty.

Abgrämung, *f.* Zgryzienie.

Abgrasen, trawę żąć, das Gras abhauen, wysiec trawę, wyciąć, einen Garten, oder das Gras in einen Garten, wysiec iaki ogrod, albo trawę w iakim ogrodzie. die Saat, wysiec, wyciąć zboże. man wird bald die Fluren abgrasen, będą niedługo trawniki kosić.

Abgrund, *m.* Przepaść, otchłań.

Abgunst, *f.* Niechęć, nienawiść. Zawziętość iest początkiem wszystkiego złego. die Abgunst ist die Wurzel alles Bösen.

Abguß, *m.* odlanie, im Schmeltzen, w topieniu: Przelanie iakiey rzeczy. in Ertze, ulanie z metalu, in Silber, z srebra.

Abgünstig, nienawisny, nieżyczliwy, nieprzyiaciel, zazdrosny, auf eines Lob, zazdrosny cudzey chwały. einer Sache wegen, albo dla iakiey rzeczy, Leute, nienawiśni ludzie.

Abgürten, odpasać, rozpasać. das Schwerdt, odpasać pałasz. ein Pferd, popręg koniowi odpiąć. sich das Degengehenke, pas od szpady zdiąć z siebie.

Abhacken, odiąć, odrąbać, ściąć, der Baum ist abgehackt, drzewo iest ścięte.

Abhalten, rozradzić, odradzić, odwieść od czego. niedać czynić. er läßt sich von nichts abhalten, nie da się od niczego wstrzymać.

Abhandeln, zakupić, etwas durch Kauf oder Tausch, za pieniądze, albo wysztychować iedno za drugie, wymieniać, zgodzić się o towar; zgodzić z pewnemi kondycyami, durch einen Vergleich; traktować o czym, etwas abhandeln.

Abhandlung, *f.* wykład, die Erklärung des Textes in einer Predigt, obiaśnienie textu iakiego w kazaniu.

Abhang, *m.* pochyłość położystość, der Abhang eines Felsel, spadzistość skały.

Abhangen, pochyłym być, położysto, nieprzykro pochyłym być. es hanget alles von ihm ab, wszystko od niego zawiśnie, zawisnąć.

Abhängig, als eine Linie, na ukoś, oder als ein Dach, spadzisty, abhängig seyn, iść spadzisto, pochyło.

Abhärmen, sich abgrämen, gryść się. *ob.* grämen.

Abhärten, ztwardnieć, zatwardzić.

Abhaspeln, motać, zwiiać na motowidło.

Abhauen, odciąć, odrąbać, odwalić *w tym samym znaczeniu*, ein Glied vom Leibe, członek od ciała. den Kopf, głowę. die unnützen Aeste, niepotrzebne gałęzie na drzewie poobcinać, drzewo z gałęzi niepotrzebnych okrzesać, naywiększe gałęzie poobcinać, że się tylko pień zostaie, die obersten Aeste abhauen, daß nur der Strunk bleibt; den Schwanz einem Thiere, zwierzęciu iakiemu ogon uciąć. das Getreide, wyżąć zboże, das Heu, siano zkosić. das Abhauen, wycięcie, zkoszenie, okrzesanie. das Abhauen der Aeste, damit man das Holz davon nutze, und wieder anders wachse, okrzesanie gałęzi, aby tym pomóc drzewu, żeby znowu drugi raz rosło. die Ursach abhauen, odciąć okazyią do czego.

Abheben, zdiąć, odstawić, als den Kessel vom Feuer, odstawić kocioł od ognia; zbierać w grze, im Kartenspiel abheben, zbierać karty, iak po zkartowaniu kart, przed dawaniem; das Abheben in Karten, zbieranie kart. das Abheben in Karten, daß man nicht recht alle Kartenblätter hat, daß theils wieder abfallen, złe ułożenie kart w zbieraniu, kiedy zbieraiąc, kilka kart znowu odpadnie.

Abheilen, zchodzić, to iest, goić się, o strupach, als die Krätze, iako to parchy. die Krätze heilet, parchy zchodzą, goią się.

Abheischen, *ob.* abfodern.

Abhelfen, einer Sache, skończyć, zagodzić iaką sprawę. von etwas befreyen, uwolnić, ulżyć, dobyć z czego, etc.

Abhelflich, rzecz, ktorey można poradzić.

Abhobeln, hyblować, heblem wygładzić, po fr. polir avec le rabot ou la varlope, höflicher machen, maniery nauczyć, wypolerować.

Abhold, s. abgünstig, nieprzyiazny. *ob.* abgünstig.

Abholen, iść przynieść, odebrać rzecz iaką, einen abholen, zawołać kogo.

Abhören, wysłuchać, als Zeugen, iako to świadkow.

Abhören, *n.* der Zeugen, Słuchanie świadkow, der Rechnungen, rachunkow.

Abhuren, stracić fortunę z kurwami. stracić siły na kurestwie.

Abhub, von der Tafel, zebranie, ze stołu.

Abhüten, wypaść zboże, bydłem, końmi.

Abjagen, odbić rzecz komu, goniąc hogo, ktorą on porwał. die Beute, odbić komu zdobycz. Wild abjagen, zabić zwierza napędzonego umyślnie dla ukontentowania pańskiego. *pot.* skończyć polowanie zabiwszy zwierza.

Abjagen, *n.* polowanie pana iakiego, przed ktorego namiot zwierza napędzaią myśliwcy.

Abjagen, sich, polowaniem zdrowia nadpsować, albo zfatygować się polowaniem.

Abjochen, wyprząc z iarzma. die Ochsen vom Pflug, wyprząc z pługa woły.

Abkämmen, wyczesać grzebieniem, die Läuse abkämmen, wszy wyczesać. den Schweiß und Unrath abkämmen, pot y brud z głowy wyczesać.

Abkappen, uciąć, ukroić; słowami odciąć, mit Worten.

Abkarten, ułożyć, ukartować, umowić.

Abkaufen, kupić, odkupić, sich, siebie samego. Abkaufung, *f.* odkupienie.

Abkehren, skierować, wstąpić, z drogi dokąd, ziechać z drogi. mit dem Besen oder Bürste, zamieść miotłą, wychędożyć szczotką.

Abklären, oświecić, obiaśnić.

Abklauben, obrać, ochędożyć, als Würmer vom Kraut, iako to ziele z robactwa. ein Bein, kość okroić, obrać z mięsa.

Abkleiden, rozebrać z sukien, zdiąć suknie.

Abklemmen, rozgnieść, rozdzielić rzecz, ściskaiąc ią.

Abklopfen, poszturkać kogo kiiem, pobić.

Abkneipen, ściskaiąc, paznogciem odiąć, albo kliszczykami.

Abkochen, odwarzyć, odgotować, wygotować co na dekokt.

Abkommen, odeyść, oddalić się od czego, porzucić co, iako to porzucić nauki, przestać uczyć się, loskommen, pozbyć się iakiey trudności, zrzucić z siebie, wydobyć się z czego; in Abgang kommen, zestarzeć się, nie zdać się iuż na nic dla starości; herkommen von einem Geschlecht oder Stamm, pochodzić z iakiego Rodu, Pokolenia, familii. nicht abkommen können, nie móc od czego odeyść dokąd, nie mieć czasu odeyść.

Abköpfen, den Gipfel abhauen, wierzchołek odciąć, ściąć.

Abkräften, *ob.* Entkräften.

Abkratzen, oddrapać, odſkrobać, zdrapać, die Haut, ſkorę zdrapać. als den Koth, błoto odſkrobać. das Abgekratzte, ſkrobaniha.

Abkriegen, wziąć co. *vulg.* woyną czego doſtać.

Abkühlen, ochłodzić, chłodzić ſię. das Wetter kühlet ſich ab, powietrze, albo aura chłodnieie, czas chłodnieie. als ein Regen die Hitze, iak deſzcz chłodzi gorąco.

Abkühlung, *f.* ochłodzenie.

Abkümmern, ſich, zdrowie pſuć troſkliwością, ſmutkiem, zabieganiem zbytnim.

Abkündigung, *f.* von der Kanzel, ogłoſzenie, obwołanie z ambony.

Abkündigen, ogłoſić, obwołać, ogłoſić kogo, n. p. Urzędnikiem.

Abkürzen, zkrocić, ſeine Rede abkürzen, ſkrócić mowę, zebrać krotko mowę. ſich das Leben abkürzen, życia ſobie ukrócić, *życie ſobie wziąć* ſmucąc ſię, gryząc ſię.

Abkürzen, *n.* ſkrócenie, ukrócenie.

Ablachen, ſich, naśmiać ſię, naśmiać ſię prawie do rozpuku, *iak mowią.*

Abladen, ciężar, ładunek złożyć. wyładować. ſich einer Sache abladen, chronić ſię robienia iakiey rzeczy.

Abladen, *n.* wyładowanie ciężaru, rzeczy wyłożenie. Abladung, f. *toż ſamo.*

Ablader, *m.* ten co ładunek, ciężary zkąd wykłada.

Abländen, od palu, od lądu ruſzyć, kotwice podnieść, z portu popłynąć, z mieyſca w ktorym na kotwicach okręt ſtał, ruſzyć z portu. in See-Schiffen, na morze popłynąć. popłynąć od brzegu. mit Fluß-Schiffen, z wodą płynąć. Ablanden, *toż ſamo.*

Ablagern, *n.* ſkład, das Ablager halten, ſtanąć goſpodą, gdzie, u kogo. Ablager der Weine, ſkład winny. Ablager der Waaren, ſkład towarow.

Ablaß, *m.* odpuſzczenie, wybaczenie, darowanie, Vergebung der Sünden, odpuſt. Ablaß bekommen, odpuſtu doſtąpić. Ablaß nach Rom tragen, iść do Rzymu po odpuſt z pieniądzmi.

Ablaß-Brief, odpuſt.

Ablaſſen, uſtąpić, herablaſſen, ſpuścić na doł, opuścić. aufhören, przeſtać, n. p. zaczętey roboty, zaniechać, odſtąpić tego, czego ſię napierał *pofr. ſe deſiſter.* von einem ablaſſen, porzucić kogo, nie przeſtawać z kim więcey. Wein ablaſſen, wino przepuścić, przeciągnąć z iednego naczynia w drugie, zciągnąć wino z lagru. Ablaſſen das Waſſer, wodę wypuścić, einen Teich ablaſſen, ſtaw zpuścić. das Schloß ablaſſen, zamek ſpuścić. das Schloß am Geſchoß, ſpuścić kurek u ſtrzelby. etwas geſpannetes, als Bogen, Segel, co rozpuſzczonego zwinąć, iako to żagle, natężonego, iako łuk; Hund von Strick, pſa ſpuścić z poſtronka. einen Brief ablaſſen, liſt odesłać.

Ablauben, *ob.* ablattern.

Ablauern, ſztuką na kogo zachodzić, aby co od niego wyciągnąć; zdradą go dla tego podeyść, zchodzić na kogo.

Ablauf, *m.* odbieg. Ab- und Zulauf des Meers, Odbieg y Przybieg morza, gdy pewnemi godzinami przybiega, y odbiega od brzegu. *może mowić.* zbiera y opada. des Waſſers, odchodzenie wody, odpływanie. der Zeit, upłynienie czaſu. einer Sache, zakończenie, koniec iakiey ſprawy, rzeczy.

Ablaufen, zbieb z gory na doł. als ein Boot, oder die Poſt, iako Poſłaniec albo Poczta. ab- und zulaufen, odbiec y przybiec; als Waſſer, wybiec, wypłynąć, zbiec, zpłynąć. als eine Uhr, iako zegarek, wyiść. ſich ablaufen, zbiegać ſię, zmordować ſię bieganiem. ablaufen die Schuhe, zchodzić, zbiegać trzewiki, ztrzaſkać obuwie. endigen, dokazać, Ende erlangen, koniec wziąć, ſkończyć ſię, źle, lub, dobrze, przeyść, (iak mowią) przeſzło to wſzyſtko. einem den Weg ablaufen, zabiec, przerżnąć komu drogę na przeſmyku ſtanąć. einem dem Rank, przewyżſzac kogo, celować, przeyść, *mowi ſię:* przechodzi go w czym. die Hörner ablaufen, *phr.* rogi zchodzą, *to ieſt,* gdy kto ſwywolą, ktorą miał w młodości, poprawia. einen ablaufen laſſen, wyprawić kogo z niczym, zbyć go, nie dawſzy mu nic. wie wird es ablaufen, co to będzie z tego? wie iſt die Sache abgelaufen? iak ſię rzecz ſkończyła? nach Wunſch ablaufen, pomyślnie ſię zkończyć. der Anſchlag iſt wohl abgelaufen, rada ſię udała dobrze. es iſt ganz anders abgelaufen,

laufen, als man geglaubt, inaczey się stało iak rozumiano. es ist übel abgelaufen, rzecz się źle powiedła, rzecz źle czyniono. einem den Rank ablaufen, zabiec komu, uprzedzić kogo.

Ablauschen, *ob.* Ablauern. schodzić na kogo, wyczerpnąć co z kogo.

Ablausen, iskać. ich werde dich einmal ablausen, wyiskam ia cię należycie, t. i. dam ia tobie! *groźba.*

Abläutern, wyklarować, przecedzić. ustać się, Brandtwein abläutern, wodkę przecedzić z mętu, wyklarować.

Ableben, *n.* zeyście z tego świata, niechęć do życia.

Ablecken, oblizać. met. ein Frauenzimmer ablecken, aby oblizać pannę, to iest aby się nacałować.

Ablegen, odłożyć, złożyć na doł. von sich legen, oder thun, abschaffen, od siebie odrzucić, albo pozbyć się czego, zrzucić co z siebie. die Last, złożyć ciężar. die Schuldigkeit, uczynić, wypełnić swoię powinność. *pot.* seine Commission, sprawić co zlecono. einen Gruß ablegen, pozdrowić kogo. einen Eid ablegen, przysięgę uczynić. eine Predigt ablegen, kazanie mieć, eine Rede, mowę mieć. etwas mit einander ablegen, ułożyć co wspolnie, umowić się. einem nicht beyfallen, nie zgadzać się z cudzym zdaniem. ein Compliment von einem ablegen, kłaniać się komu od kogo. sie haben es mit einander abgelegt, oni to razem z sobą ułożyli. als eine ledige Weibs-Person, zlec potaiemnie, iak się trafia niezamężnym. eine Rechnung ablegen, rachunek dać. das letzte ablegen der Rechnung, weryfikacya reiestrow, ostatnie oddanie rachunkow, wyrachowanie się.

Ablegung, *f.* złożenie, pozbycie się czego.

Ablehnen, *ob.* abborgen, pożyczyć u kogo, wziąć pożyczanym sposobem.

Ablehnen, (ablähnen) unikać. von sich die Schuld, wymawiać się, usprawiedliwiać się, nieprzyznawać się do winy, wykręcać się, zbiiać to co zarzucaią. den Argwohn, wyiść z podeźrzenia. etwas verdrießliches, zastawić się od złego razu, zasłonić się od czego złego.

Ablehnung, *f.* zbiianie zarzutu, wymowka, bronienie się, eines Stoßes im Fechten, zakład, zrzucenie się w fektowaniu.

Ableiten, zprowadzać, spuszczać, als Wasser, iako to wodę, zprowadzać, obrocić, aby innym mieyscem płynęła. als Worte, słowa wyprowadzać iedne z drugich.

Ableitung, *f.* Struga, ktorą się woda zprowadza, row, kanał. uwiedzieni kogo.

Ablenken, oddalić, odwrocić.

Ablernen, nauczyć się, einem etwas, czego od kogo przeciwko iego woli. einem seine Künste ablernen, dociec sekretu cudzego, czyiey sztuki.

Ableschen, zgasić. als Kohlen, iako to węgle. ein glüend eisen, rozpalone żelazo, w wodzie gasić.

Ablesen, przeczytać, eine Schrift, przeczytać Pismo iakie głośno, als Obst, owoc zbierać.

Ableuchten, (proste słowo) wyłaiać kogo, wybić.

Ableugnen, zapierać się, przeczyć, wziąć iaką rzecz y zapierać się iey.

Abliegen, bydź dalekim, odległym. als ein Ort, iako to mieysce iakie. abgelegener Ort, mieysce osobne, puste, oddalone; ustawać się: als Wein, iako to wino, abgelegener Wein, wino ustałe, wyklarowane. durch langes Liegen weg- oder abtreiben, zleżeć się, albo przez zleżenie się, to iest, długie leżenie, wylazywać, iako to włos z futra.

Ablocken, wyłudzić, einem etwas, co z kogo podchlebstwem. einen, przywabić, przyłudzić.

Ablößen, pożegnać kogo, pożegnać się z kim.

Ablohnen, nadgrodzić, zapłacić. als Gesinde, Zasługi służącym płacić.

Ablösen, odwiązać, rozwiązać węzeł. ein Stück vom Ganzen, odłączyć część od Całego, odkroić. ein Pfand, wykupić zastaw; im Kriege, na woynie, zluzować drugą diwizyią, na iey stanowisku stanąć. die Schildwacht, zluzować straż. einen von der Schildwacht ablösen, z warty kogo zluzować. in den Laufgräben ablösen, w Okopach, einen ablösen, zastąpić czyie mieysce, wziąć czyie mieysce.

Ablügen, wyłgać, einem etwas, wyłgać co na kim, wydrwić kłamstwem.

Abmähen, wyżąć zboże, trawę, eine Wiese, wykosić łąkę. das Abmähen, koszenie, żęcie.

Abmachen, uprzątnąć z mieysca, odwiązać etwas in der Güte abmachen, ugodzić rzecz poprzyiacielsku; oddzielić.

Abmahlen,

Abmahlen, odmalować, mit dem Pinsel, oder mit etwas andern, odmalować pędzlem, albo innym iakim sposobem, portret, obraz, beschreiben, opisać, *met.* opisuiąc odmalować, przemalować z innego, opisać cudze przymioty.

Abmahnen, odradzić, odmowić. das Abmahnen, odradzenie, odmowa.

Abmarsch, *m.* Marsz żołnierski, odeyście, cofnienie się, wymaszerowanie.

Abmarschiren, pomaszerować, wymaszerować, odeyść, odstąpić, wyciągnąć, wyiść z Leży, ruszyć. als Soldaten, iako żołnierza czynią. mit der Armee, z Woyskiem.

Abmartern, męczyć, dręczyć, sich, siebie, troskliwie pracować, dzień y noc, ciałem y umysłem pracuiąc męczyć się.

Abmatten, osłabieć, ztrudzić, zmordować się. einen andern, zmordować kogo, zfatygować. ein abgemattetes Pferd, zaieżdżony koń, zrobiony, zpracowany.

Abmerken, uważać, notować, postrzegać.

Abmergeln, osłabieć, wysilić, sich abmergeln, siebie wysilić, z sił zpaść.

Abmessen, odmierzać, ograniczyć. das Feld, pole, grunt, mit Zirkeln, oder allerley anderm Maaß, kompassem, albo inną iaką miarą wymierzać. vom Stück Tuch zu einem Kleid, ze sztuki sukna odmierzyć na suknią. das Abmessen, odmierzanie; eine Sache aus der andern, pomiarkować iednę rzecz z drugiey. gleich abmessen, rowną odległością wymierzać, pod sznur wymierzać. den Lauf der Gestirne, Bieg Gwiazd wymierzać. alles nach seinem Interesse abmessen, wszystko według swoiego interessu miarkować. Abmessung, *f.* Wymierzenie.

Abmüden, utrudzić, umordować, ufatygować.

Abmüßigen, pozbyć się, uwolnić się od iakiego zatrudnienia, porzucić ie. wenn er sich abmüßigen kann, ieżeli mu tylko pozwolą iego zatrudnienia, ieżeli się tylko może ułatwić ze swoią robotą, ieżeli mu prace, zabawy pozwolą, nie przeszkodzą.

Abnagen, ogryść.

Abnahme, *f.* Upadanie, Ubywanie.

Abnaschen, ogryść, ogryść co naylepszego. obieść. die Früchte, owoce.

Abnehen, uszyć, wyszywać, iedwabiem.

Abnehmen, odiąć, odciąć. als ein Glied, iako to członek iaki odciąć. das Abnehmen eines Gliedes, als die Wundärzte thun. odcięcie, członka iakiego, iako Medycy więc czynią chorym. den Tisch abnehmen, ze stołu zebrać, obrus zdiąć po iedzeniu. den Hut abnehmen, kapelusz zdiąć. die Milch abnehmen, śmietanę z mleka zebrać. den Bart oder Haare, brodę, włosy ogolić brzytwą. Abnehmen, uiąć, ukrocić, kürzer machen, an Kräften abnehmen, słabszym się stać, utracić sił nieco, omdleć. am Leibe mager werden, schnąć na ciele, chudnąć, ze słabości. er hat sehr abgenommen, bardzo opadł z ciała. er nimmt sehr ab, bardzo mizernieie, schnie. das Abnehmen des Leibes, opadanie na ciele, Zchudnienie, Zcienczenie; geringer und minder werden, upadać, niszczeć. das Abnehmen, das Geringerwerden, upadanie, niszczenie, ubywanie czego, als der Mond, iako to Księżyca. das Abnehmen des Monds, schyłek Księżyca. als der Tag, schyłek dnia, albo dzień na schyłku. am Werth und Güte, als Kaufmannswaaren, zleżały, y zestarzały towar, ktory cenę, y dobroć stracił. także, schließen, errathen, postrzegać, domyślać się, wnosić sobie, widzieć co za tym idzie, zgadnąć.

Abneigung, *f.* Wstręt od kogo, *albo* do kogo.

Abnöthigen, *ob.* Abdringen.

Abnutzen, zponiewierać, zchodzić, zedrzeć.

Abordnen, naznaczyć posłow, do iakiego Monarchy, Kśiążęcia, albo do Zgromadzenia, Miasta, Rzeczypospolitey. y t. d.

Abgeordneter, *m.* Poseł, Komisarz, Rezydent.

Abpachten, wziąć w arendę, w dzierżawę.

Abpacken, odpakować, odwiązać z bydlęcia, z konia, z wozu, pakę zdiąć.

Abpassen, mierzać, wziąć, brać miarę.

Abpeitschen, obić, obiczować. durch Peitschen absondern, biiąc utracić.

Abpflücken, zbierać, zrywać, obrywać.

Abpochen, napierać się, wymagać groźbą co na kim, ostremi słowami.

Abpressen, wydzierać, zdzierać.

Abpressung, *f.* Zdzierstwo, Wydzierstwo.

Abprügeln, obić, otrzepać kiiem. jemanden, kogo.

Abpuffen, *ob.* Abschinden.

Abputzen, *ob.* Abbutzen.

Abquälen, Dręczyć, siebie, trapić, smutkiem.

Abrathen,

Abrathen, odradzać, odmawiać.
Abrathen, *n.* Odradzanie, Rozradzanie.
Abrändſten, brzegi porobić.
Abräumen, mieyſce zrobić, uprzątnąć na co.
Abraupen, gąſiennice wygubić, ochędożyć drzewa z gąſiennic. to słowo u ogrodnikow. bey den Gärtnern.
Abrauben, wziąć gwałtem, mocą dobyć ſię do czego, wyłamać drzwi, etc. do czego, wydrzeć przez moc, rozbić kogo.
Abrauchen, wyparować. (in der Chymie) abrauchen laſſen, dać wyparować przy wolnym ogniu.
Abrauchen, *n.* Wyparowanie.
Abrechnen, porachować ſię, mit einem, z kim, Rachunek uczynić. Wytrącić z ſumy. in Rechtsſachen, zuvor abziehen, abrechnen, wprzod odliczyć.
Abrechnung, *f.* Porachowanie, Odrachowanie, Odliczenie.
Abrechten, wypieniać prawem co na kim, wyprawować pieniaiąc kogo.
Abreden, umowić ſię. mit einander, układać iaki zamyſł z drugim, namawiać ſię na co.
Abgeredter Maaßen, umowionym ſpoſobem, według namowy, ułożenia, porozumienia ſię. von etwas abreden, odmawiać od czego; odradzać co. ſich mit einem wegen etwas, umawiać ſię z kim o co.
Abrede, *f.* Umowa, Ugoda. Ich kann nicht in Abrede ſeyn, nie mogę tego przeczyć: nie przeczę, że tak ieſt. das iſt zwiſchen mir und ihm verabredet worden, to było między mną, y nim umowione. etwas mit einander abreden, umowić co, albo umowić ſię o co z drugim. Abrede nehmen, umowić z kim, ułożyć ſpoſob, iak co uczynić. wegen Zeit und Stunde, umowić dzień y godzinę. genommener Abrede nach, według umowy. zu Folge, co za umową naſtępuie, iak umowa każe.
Abreiben, otrzeć, oskrobać. den Koth, błoto, von dem Kleide abreiben, błoto z ſukni wykruſzyć, albo, ſuknią z błota wytrzeć. die Schuhe abreiben, trzewiki z błota ochędożyć. als Farben, farbę rozetrzeć; otrzeć, als die Hirſche den Kopf an den Bäumen, iako to gdy ielenie, głowę ſobie ocieraią o drzewa.
Abreiſen, wyiechać w drogę, odiechać.
Abreiſe, *f.* Odiazd.
Abreiſſen, oderwać, odedrzeć, iedną od drugiego, gwałtem, mocą zerwać, zrzucić, ein Haus, Dom. zerwać, *albo*, urwać, als ein Faden, iako to nić, Strick, powroz. ſich, oderwać ſię; ſich von einem, oderwać ſię, t. i. oddalić ſię od kogo. als ein Gebäude, zrzucić, część iaką budynku od gory. was angenagelt iſt, oderwać, co przybite gwoździami, albo ſiołkami, było. was dem andern einverleibt iſt, oderwać to, co było inkorporowane do drugiego. ein Kleid abreiſſen, zedrzeć ſuknią uſtawicznym chodzeniem w niey.
Abreiſſen, *n.* Oderwanie, Oddarcie.
Abreiſſen, odryſować, odkryślić poproſtu, co zwiększa.
Abreiten, zſatygować, ſiebie ieżdżąc na koniu; zmachać konia, ein Roß.
Abrichten, uczyć, nauczać, pokazać, gdy zn. uczyć. zu etwas, uczyć czego, pokazać co; Przyuczyć uſtawicznym Cwiczeniem do czego. Zwierza, wyuczać, przyuczać do czego. ein Pferd, das wenig abgerichtet iſt, koń, ktory nie dobrze ieżdżony. das wohl abgerichtet iſt, ktory iuż dobrze ieżdżony, wprawny, wciągniony. einen abrichten, nauczać kogo, co ma mowić, was er ſagen ſoll, er iſt abgerichtet darinnen, on ieſt biegły, w tym; on ſię zna na tym, on w tym uczony.
Abrichtung, *f.* Nauczanie, Pokazowanie.
Abricoſe, *f.* Morela, owoc; *inaczey*; Merille, Marilla, *f.*
Abricoſen-Baum, *m.* Morela, drzewo, *inaczey*, Merillen-Baum, *m.*
Abrinden, ze skory obłupić drzewo.
Abrinnen, zpływać na doł.
Abriß, *m.* Abrys, Odkryślenie, Odkryślony Obraz, pierwſzy Rzut. machen, abrys czego zrobić, von etwas, przeryſować, abrys z drugiego, Plan.
Abrollen, *v. n.* zſunąć ſię, zwieść ſię na doł. das Abrollen des Schnees von Bergen und Dächern, Zwiezienie ſię śniegu, z gor, y z dachow. *poſr.* Avalanges.
Abrücken, oddalić, oddzielić ſię.
Abrupfen, zrywać, als Aehren, iako to kłoſy zrywać.
Abruzzo, Apruc, Landſchaft in Italien, Kray we Włoſzech. poſ. Aprutium, Samnium.
Abſagen, Ogłoſić, Wypowiedzieć. *ob.* abkündigen, Krieg ankündigen; ein Abſag-

Brief

Brief im Kriege, Wypowiedzenie woyny, Listy Wypowiedaiące woynę. *także.* wymowić się, że niemożna przyiść, albo nie można uczynić tego, co się obiecało, wrocić się ze słowem. odmienić wolą, zdanie. einem Geladenen, Zaproszonego odprosić, że go teraz nie można przyiąć, weil etwas dazwischen gekommen, ponieważ przeszkoda iaka zaszła. einem feindlich, woynę komu wypowiedzieć. abgesagter Feind, poprzysiężony nieprzyiaciel. verleugnen, verwerfen, zaprzeć, wyrzec się, odprzysiąc się czego.

Absägen, odpiłować, oderznąć piłą.

Absatteln, odkulbaczyć, rozkulbaczyć konia; zdiać siodło, kulbakę, z konia, den Saum-Sattel abthun.

Absaubern, wychędożyć, s. Abbutzen, reinigen.

Absaufen, sich, chorować z piiaństwa, zdrowie piiaństwem zepsuć, zdrowie przepić, eine Schuld, dług swoy przepić.

Absaugen, sać, sąc zepsuć. die Finger, sać palec. die Kuh hat noch nicht abgesäugt; krowa ieszcze nie odsana iest, to iest, ieszcze ciele nie odsadzone od cycka.

Absatz, *m.* Przestanie, Przerwanie, Odpocznienie. in einer Rede, w mowie część, punkt, in einem Liede, strofa. an einem Berge, gorka na gorze. an einem Rohr oder Halm, na trzcinie, na zdzieble kolanko. ohne Absatz im Trinken, duszkiem wypić. im Läuten mit Glocken, bicie w dzwon sercem, dzwoniąc. oder in anderer Arbeit, powtorzenie, czego, y w inney iakiey robocie. am Schuh, korek u trzewika.

Abschaben, oskrobać, wyskrobać, oskrobać zwierzchu co, das oberste von der Rinde des Brodts, wierzch skorki na chlebie.

Abschabsel, *n.* Oskrobiny. das Abschaben, toż samo. das Abgeschabte, *także,* Oskrobiny, Oskrobki.

Abgeschabt, wytarty, zchodzony, als ein alt Kleid, iako to stara suknia.

Abschachern, *vulg.* odkupić, odszachrować, rzecz iaką taniey od kogo, za tańsze pieniądze.

Abschaffen, Znieść, Zkassować, Ubliżyć. Wniwecz obrocić. Rozpuścić; als Soldaten abdanken; als Gesinde, iako to czeladź odprawić, oder Bedienten; das Abschaffen des Gesindes, odprawa, odprawienie, czeladzi, sług. als Zinse von einem Gut, czynsz zkassować z iakich Dobr. das Abschaffen, als der Gesetze, Ubliżenie Praw, t. i. Skassowanie.

Abschälen, ze skory odrzeć, ze skorki, als einen Baum, iako to drzewo iakie. ostrugać ze skorki, als Obst, iako to owoc. als die Zunge, zedrzeć skorkę z ięzyka.

Abscharren, zadrasnąć, zetrzeć skorkę, otrzeć, na palcu, na ręce.

Abschäumen, szumować. absäumen, toż samo. in der Medicin, toż samo. pianę zbierać.

Abschäumen, *n.* Szumowanie, piany zbieranie, odszumowanie łyżką, warzechą.

Abschätzen, cenę, taxę zniżyć.

Abscheiden, odeyść, odiechać. sterben, umrzeć, zeyść z tego świata. absondern, odłączyć, oddzielić.

Abscheiden, *n.* Odiazd, Rozbrat.

Abscheeren, ostrzyc, ogolić, zdiąć włosy. die Haare glatt machen, wygładzić, zgładzić.

Abscheu, *m.* Obrzydzenie, wstręt wielki do czego, nielubienie czego. Abscheu vor etwas haben, mieć obrzydzenie do czego, brzydzić się czym straśznie. ein Abscheu seyn, bydź obrzydzeniem, obrzydłym. ohne Abscheu, bez wstrętu, bez obrzydzenia. es hat jedermann einen Abscheu vor diesen Menschen, każdy się brzydzi tym człowiekiem, wszyscy się go chronią, wszyscy uciekaią przed niem, każdy się brzydzi z niem mowić. Abscheu machen, obrzydzenie sprawować.

Abscheulich, obrzydły, straszny, nazbyt brzydki, auf eine abscheuliche Weise, obrzydliwie, bezecnie, obrzydłym, bezecnym sposobem.

Abscheulich, *adv.* obrzydliwie, bezecnie.

Abscheulichkeit, *f.* obrzydłość, poczwara, strach, bezeceństwo.

Abschicken, odesłać, wysłać, wyprawić.

Abschieben, uprzątnąć, z mieysca odemknąć.

Abschied, *m.* Pożegnanie; Abreise, Odiazd. aus Diensten, odprawa ze służby. Abschied nehmen, pożegnać się, odprawić się, odprawę wziąć; Abschied geben, *ob.* Abschaffen; das Absterben, śmierć, pożegnanie się z tym światem. ein Urtheil oder gerichtlicher Schluß, Dekret, czyli, Kaźń Sądowa. das schriftliche Zeugniß, das ein Bedienter, oder Soldat wegen seines Verhaltens bekömmt, pisane świadectwo, ktore sługa iaki,

jaki, albo żołnierz bierze o swoim sprawowaniu się na służbie. iednym słowem; świadectwo. Abschiedsworte und Rede, ostatnie pożegnanie.

Abschießen, Wystrzelić, iako to strzałę z łuku, albo Postrzał z kuszy. als ein Geschoß oder Rohr, wystrzelić strzelbę, rurę. durch Geschoß herabwerfen, zwieść, obalić, zrucić Armatę, albo inną strzelbą. wziąć, odebrać strzelaniem. als Wasser, bystro na doł płynąć, iako gdy woda bystrym pędem na doł leci. das Abschießen des Wassers nach großem Regen, zpadek wody po wielkim deszczu. als Stein, iako to kamień, gdy z impetem z gory leci, albo toczy się. als Farben, blakować, pełznąć, iako to farba. das Bild schießt ab, obraz kolor traci, pełznie. abschießende Farbe, kolor blakuiący.

Abschiffen, odbić od lądu, od palu, popłynąć z Portu, podnieść kotwice, t. i. ruszyć z mieysca. das Abschiffen, Odbicie od lądu. Popłynienie.

Abschinden, zdiąć skorę, albo trochę skorki, z czego, iako to z palca, zdrasnąć.

Abschirren, rozebrać, konie z szorow, wyprząć, die Pferde, konie.

Abschlachten, zabić.

Abschlag, *m.* Wytrącenie z sumy. auf Abschlag an einer Summe, na zadatek dać iaką część z ugodzoney sumy.

Abschlagen, pobić, einen, kogo. einem etwas weigern, odmowić co komu. das Abschlagen, odmowienie. bessern Kaufs werden, ustąpienie z ceny, den Kopf abschlagen, głowę uciąć; etwas, als Nüsse, Aeste, zbiiać co, iako to owoc, orzechy, gałązki, y. t. d. einen Tisch abschlagen, Staw spuścić. sein Wasser, mocz wypuścić. den Feind, odeprzeć nieprzyiaciela. auf Abschlag bezahlen, zadatek dać. er hat mir niemals was abgeschlagen, nigdy mi nic nie odmowił. einen Fisch abschlagen, rybę w głowę uderzyć, y tym zabić.

Abschlägig, odmowny, co można odmowić, nie uczynić. abschlägige Antwort, odmowienie, odpowiedź że nie.

Abschläglich, to co może bydź odmowione.

Abschleifen, zostrzyć, zaostrzyć. abgeschliffene Schaumünze, medal, wytarty, wychełtany, wygładzony.

Abschleppen, odiąć, zepsuć, ciągnąć. *obsol.*

Abschmeicheln, wyłudzić podchlebstwem co na kim.

Abschmeißen, wyłudzić. *Vulgare.* Abschlagen, abwerfen.

Abschmelzen, ztopić, odtopić w ogniu. durch Schmelzen absondern, topieniem iedno od drugiego odiać. oder kleiner machen.

Abschmieren, *posp.* Wysmarować komu grzbiet, obić.

Abschnappen, spuszczać się, als ein Schloß, iako to zamek, geschwind sich schließen, prędko, nagle się zamykać. geschwind abbrechen in der Rede, przerwać nagle mowę.

Abschneiden, odciąć, odrąbać, oderznąć, przeciąć, przerznąć. den Paß, przerznąć przeyście, drogę, pass komu. den Weg, drogę, als ein Fluß thut, przerwać drogę, iak rzeka czyni. den Feind, nieprzyiaciela przerznąć. Proviant oder Zufuhr, prowianty przerznąć, zabrać, niedopuścić do miasta. die Ehre, szarpać cudzy honor, sławę; die Gurgel, poderznąć garło. das Brod einem vor dem Maule abschneiden, z garła kąsek komu wydrzeć. einem seine Ehre abschneiden, honor, dobre imie, komu wziąć. die Zufuhr abschneiden, Prowiant zabrać. die Früchte, wyżąć zboże, wysiec. die Hoffnung, nadzieię komu odiąć, pozbawić kogo nodziei. den Weg, przerżnąć komu drogę, zastąpić drogę, na drodze. die Flucht, zastąpić, stanąć na przesmyku uciekaiącemu. die Gelegenheit, pozbawić kogo okazyi do czego.

Abschneiden, *n.* Odcięcie, Zcięcie, Zerznięcie, Zrzynanie.

Abschnitt, *m.* Ucinek, Obcinek, Odcinek. Abgang im Arbeiten, to co odchodzi w obrąbaniu, trzaski, wiory. Abschnitte in einer Festung, Okopy, fossy, Rowy, palisady za szczerbą wywaloną w fortecy. Abschnitt in Versen, cezura w wierszu.

Abschnitzen, strugać nożem drzewo.

Abschöpfen, ubrać, pozłotę zbierać z rosołu, bey den Köchen, u Kucharzow, słowo zwyczayne. den Schaum von etwas, pianę z czego zbierać. von dem Fleische, z mięsa. mit dem Löffel von dem Honige, łyszką z miodu szumowiny zbierać, uiąć.

Abschöpfen, *n.* uięcie z pełnego.

Abschöpfer, *m. inus.* ten co z pełnego uymuie.

Abschöpfung, *f.* Uięcie z pełnego.

Abschrauben

Abſchrauben, śrubę zdiąć z kluby, ſpuścić odśrubiąc, śruby popuścić.

Abſchrecken, odſtraſzyć, zaſtraſzyć, ſtrachu nabawić aż do zalęknienia ſię. odſtraſzyć od czego. den Muth benehmen, ſtracić komu ſerce do czego. abhalten, wſtrzymać kogo od czego.

Abſchrecken, *n.* odſtraſzenie, zaſtraſzenie, wyſtraſzenie.

Abſchreiben, przepiſać co, przepis zrobić z czego. Odpiſać że nie można, tego zrobić, co ſię obiecało. ſchriftlich aufſagen, piſmen ſię zrzucić z czego, z obietnicy, z umowy. austhun, aus dem Steuer- und Zinsbuche, wymazać, wyiąć z regeſtru podatkowego, czynſzowego. *ob.* Ausſchreiben.

Abſchreibegeld, *n.* płaca za przepiſanie. deſſen, der abſchreibet, temu co przepiſuie.

Abſchreiber, *m.* przepiſek, kopiſta, piſarek. der ums Geld Hefte abſchreibet, ktory, za pieniądze piſma przepiſuie, ſekſterny, dwocharkuſzki.

Abſchreiten, oddalić ſię, uchylić ſię, ſchronić ſię, uſtąpić; *pot.* krokiem mierzyć co.

Abſchreyen, ſich, ukrzyczeć ſię, ochrapieć od krzyczenia. ſich heiſer ſchreyen, zmordować ſię, krzycząc.

Abſchrift, *f.* przepis. in Abſchrift mittheilen, przepis, kopią czego podać. gerichtliche Abſchrift nehmen, extrakt z Aktow, z kſiąg ſądowych wyiąć, wziąć wypis.

Abſchuppen, einen Fiſch, łuſzczkę zdiąć, oskrobać z ryby.

Abſchuß, *m.* zciekanie, zpływanie. als des Waſſers, iako to wody; przykrość, eines Hügels, iakiey gory. abhängiger Ort, pochyłe, ſpadziſte mieyſce. Abſchuß der Farbe, blakowanie farby, barwy. Fall des Waſſers, ſpadek wody.

Abſchüſſig, pochyly, ſpadziſty, mieyſce od wierzchu na doł pochyło idące. *to co.* abhängig.

Abſchütten, *v. a.* wylać. abgieſſen; zeſtrychować miarę; vom Ueberflüßigen etwas abſchütten, z tego co nad to ieſt uiąć.

Abſchütteln, ztrząść, ztrząſnąć, zrucić, chwieiąc, trzeſąc. die reifen Früchte von den Bäumen, dożrzały owoc z drzew abſchütteln, ztrząſnąć, otrząſać. ſich das Joch vom Halſe abſchütteln, iarzmo z karku zrzucić. nicht achten, nie poważać; nie dbać bo co.

Abſchwären, odpaść, iako to członek, albo ciała kawałek, przez zgniłość.

abgeſchworen, odpadły, odgniły ziątrzeniem. durch Schwären abfallen, przez ziątrzenie odpaść.

Abſchwatzen, wyłudzić co na kim, przez podchlebne y łagodne słowka einen bereden um etwas zu geben, namowić kogo pięknemi słowkami y podchlebnemi, aby dał, aby uczynił. *pot.* liſtig entwenden, ſztuką wykręcić co od kogo.

Abſchwelgen, ſtracić. ſich abſchwelgen, ſtracić ſię, ſtracić fortunę przez rozpuſtę, zbytki.

Abſchwemmen, zmyć, zkąpać, ſpuſzczać, als Holz, drzewa ſpuſzczać, wodą. in oder mit vielem Waſſer abwaſchen w wodzie opłukać, albo wodą zpłukać, omyć, Pferde, Kutſchen, konie, wozy; rwać. wegnehmen, wie das Waſſer das Ufer, iako woda rwie brzeg, zabiera brzeg.

Abſchwemmen, das, *n.* ſpłukanie, omycie, obmycie.

Abſchwimmen, z wodą płynąć; płynąć, to co. ſchwimmen; *także*, durch Schwimmen ſich retten, w pław uchodzić, ratować ſię.

Abſchwingen, zleść, zkoczyć na doł, zſieść, als vom Pferde, iako to z konia prędko zſieść, vom Wagen, z woza, z poiazdu. ſich abſchwingen, *toż ſamo.*

Abſchwören, odprzyſiąc ſię. abſchwören, daß man etwas nicht gethan hat, odprzyſiąc ſię, że nie uczyniono czego, eine Ketzerey, kacerſtwa ſię wyprzyſiąc. ſo viel als eidlich abſagen, tak wiele, iak, przyſięgać, że nie, przyſiąc, iako odſtępuie czego. abgeſchworen, odprzyſiężony; einem Hals und Bein abſchwören, z duſzą y z ciałem kogo przekląć; dem Teufel ſein Ohr abſchwören, *pr.* przyſięgać, że diabeł uſzow nie ma, to ſię mowi o tym, ktory przyſięgą wſzyſtkiego ſię zapiera. *Pol. Przyſł.* lepſze: on by ſię y Boga odprzyſiągł. die Religion abſchwören, odprzyſiąć ſię wiary.

Abſchwören, *n.* odprzyſiężenie, wyprzyſiężenie.

Abſchwörung, *f.* odprzyſiężenie, wyprzyſiężenie ſię, przyſięga że nie.

Abgeſchworner Feind, poprzyſiężony nieprzyiaciel.

Abſegeln, pożeglować, wyiść pod żagle z wiatrem, popłynąć z portu. bey angehender Nacht, pod noc nadchodzącą popłynąć.

Abſegelung, *f.* popłynienie, pożeglowanie,

nie, odiazd ſtatku wodnego, morzem, rzeką.

Abſehen, widzieć, oglądać, okiem, zmierzać, wyznaczyć; *met.* einſehen, begreifen, przeźreć. poiąć, poſtrzec, pomiarkować, domyślić ſię. ſo viel ich abſehen kann, ile ia poiąć mogę. es iſt darauf abgeſehen, to na to godzono, na to patrzono. abſehen, von einem etwas, widzieć u kogo y nauczyć ſię, von etwas, wzor, wzorek, wziąć z czego.

Abſehen, *n.* cel, kres, zamyſł, koniec. das Abſehen eines Geſchoſſes, cel, do ktorego mierzaią ſtrzelaiąc, ſonderlich von einer Kanone, oſobliwie z armaty. ſein Abſehen auf etwas haben, richten, mieć ſwoy cel, ſwoy koniec w czym. Abſehen, wzgląd. *ob.* Abſicht. das Abſehen auf den Büchſen, na rurze u ſtrzelby cel. *it.* ſein Abſehen verbergen, ukryć ſwoy zamyſł, ſwoy cel.

Abſeigen, *v. a.* przecedzać, przepuſzczać, *toż ſamo, co*, Durchſeigen.

Abſeigen, *n.* cedzenie, przepuſzczanie, przecedzanie, przez ſito, przez chuſtę.

Abſeigung, *f.* przecedzenie, przepuſzczenie.

Abſeits, na ſtronie; *ob.* Beyſeits.

Abſeitig, *adj.* uſtronny, oſobny. abſeitiger Ort, uſtronne, oſobne, mieyſce.

Abſenden, *v. a.* wysłać, wyprawić. *to co:* ſenden, ſchicken, *także:* abordnen, w poſelſtwie wyprawić. *to co:* abfertigen, posłać kogo, z czym, dokąd.

Abſendung, *f.* wysłanie, posłanie, wyprawienie w Poſelſtwie.

Abſengen, palić, przypalić, przypiec zarzyſtym węglem. ſich die Haare, przypalić ſobie włoſy. ein Stück mit etwas Pulver abſengen, ehe man es ladet, wypalić prochem ſtrzelbę pierwey niżeli ią nabić. *poſr.* flamber.

Abſenken, zanurzyć, zatopić; ſadzić. Weinſtock abſenken, winne drzewka ſadzić, końcami gałązek nagiętych w ziemię. *znaczy. też.* biegen, zginać, naginać; von Nelken, gdy mowa o goździku kwiatku. abſenken, to ieſt, gałązkę goździkową z kolankiem przy macicy ziemią obłożyć, aby ſię przyięła.

Abſenker, *m.* latorośl winna, *powt.* gałązka goździkowa z kolankiem w ziemie władzona.

Abſeyn, nie być. in meinem Abſeyn, w moiey niebytności, pod niebytność moię.

Abſeyn, das, *n.* niebytność; niedoſtawanie brak czego. als etwas vom Ganzen, nie doſtawać do całego.

Abſentiren, ſich, nie bywać, nie być przytomym.

Abſetzen, złożyć, odſadzić, odſtawić. vom Amt abſetzen, z urzędu złożyć, z godności. von einem abſetzen, einen verlaſſen, odſtąpić kogo, porzucić kogo; das Geld, redukcyą piniędzy zrobić na mnieyſzy walor. ein Lamm, iagnie od cycka odſadzić. einſchreiben, w piſaniu, myśli pewnym działem na cząſtki ułożyć. in der Rede abſetzen, mowę pewnemi cząſtkami ułożyć. w mowieniu ſobie wytchnąć, odpocząć. das Abſetzen, wyraźny zakaz y obwołanie iego, o wywołaniu pieniędzy y innych rzeczy. abgeſetzt ſeyn, bydź wywołanym. niederſetzen, zſadzić, zſtawić co z gory na doł, einen Reuter, vom Pferde, zſadzić ieźdca z konia. das Pferd hat ſeinen Reuter abgeſetzt, koń ieźdca zſadził z ſiebie.

Abſicht, *f.* zamyſł, wzgląd, przedſięwzięcie, poſtanowienie. in dieſer Abſicht, tą myślą, tą wolą. ſein Abſehen oder Abſicht gehet dahin, te zamyſły, ten iego zamyſł. ſein ganzes Abſehen auf etwas haben, wſzyſtkie myſli y ſtarania obrocić na to, aby etc. in Abſicht auf etwas, przez wzgląd na co. in ſeinem Thun die Abſicht auf Gottes Ehre haben, w ſwoiey ſprawie mieć wzgląd na cześć Bogo.

Abſieden, warzyć, odwarzyć, uwarzyć, przewarzyć letko. das Bier abſieden, piwo warzyć.

Abſingen, ſich, uśpiewać ſię, śpiewać aż ochrapieć. ein Lied abſingen, pioſnkę śpiewać, prześpiewać. eine Melodie abſingen, melodyą prześpiewać. das Te Deum laudamus abſingen, *Te Deum laudamus* prześpiewać.

Abſitzen vom Pferde, zſieść z konia. abſitzen die Geldſtrafe, więzieniem grzywny wypłacić, kiedy pieniądzmi niemożna. w więzieniu pieniężną karę odſiedzieć.

Abſolviren, ſo viel, als fertig machen endigen, zkończyć zupełnie, wygotować ze wſzyſtkim. ſo viel, als frey ſprechen, oſądzić kogo niewinym. im Beichtſtuhle, w ſpowiednicy rozgrzeſzyć, upewnić kogo o odpuſzczeniu grzechow, rozgrzeſzenie dać.

Abſonderlich, ſzczegulny, oſobny, nadzwyczayny. *adv.* vor allen, nadewſzyſtko, nayoſobliwiey. abſonderlich an einem Ort, na uſtroniu, na boku,

na

na osobnym mieyscu. sich absonderlich aufhalten, na osobnym mieyscu zostawać.

Absondern, oddzielić, iedno od drugiego, odkroić, odciąć osobno, odłączyć, oddalić, rozłączyć, sich von einem, odłączyć się od kogo. Absonderung, f. odłączenie, rozwod etc. sich von eines Umgange absondern, oddalić się od konwersacyi czyiey.

Absorgen, sich, troskami, staraniem, troskliwością dręczyć się, udręczyć się. durch viele Gedanken sich absorgen, przez wiele myśli dręczyć się.

Abspalten, odszczepić część szczepiąc, rozszczepiaiąc. er hat das Holz abgespaltet, odłupał drewno.

Abspannen, wyprząc, als Pferde vom Wagen, iako to konie z wozu, z poiazdu; die Ochsen vom Joche, iako to woły z iarzma; spuścić, als einen Bogen, łuk spuścić. eine Pistole, spuścić kurek u strzelby; odmowić, als Gesinde, sługę odmowić od pana; od strony, od powinności. odwieść. so viel als abwendig machen, odmowić od kogo, oddalić, ztąd. Abspenstig, ob. Abwendig. die Nahrung einem abspannen, chleb komu odiąć. ob. Brod abschneiden.

Abspenstig machen, odmowić. er hat mir den Freund oder das Gesinde abspenstig gemacht, odmowił mi przyiaciela, albo sługę.

Abspeisen, Jeść. naieść się. mit Speisen sättigen, nasycić się iedzeniem. abweisen, als mit leeren Worten, karmić kogo nadzieią, pięknemi słowami a prożnemi. Abspeisung, f. iadło.

Abspeisen, r. n. Zieść, skończyć stoł, iedzenie. aufhören zu essen, przestać ieść, von Tische gehen, wstać od stołu.

Abspinnen, przędzę, sztukę sobie daną odprząść. mit Spinnen verdienen, przędzeniem na chleb zarabiać.

Abspitzen, ob. Abstutzen, kończyste uczynić, kończysto ulać, zacieśać, zastrugać, zarobić. spitze mir das Messer ab, kończysto noż mi zarob.

Absprechen, odsądzić; durch Urtheil und Recht, odsądzić prawem, dekretem. das Leben, na śmierć osądzić. einem sein Glück, do rozpaczy kogo przyprowadzić o szczęściu; richterlich, sądownie. einem Hals, na ściecie kogo osądzić. von Medicis, o *Medykach*, gdy chorego, iako nieuleczonego, ale iuż maiącego umrzeć, odstąpią. Absprechen, m. odmowienie, przegranie sprawy. osądzenie na co, porzucenie. Ausspruch, m. toż samo.

Absprengen, wysadzić w gorę, dokazać aby wyskoczyło. mit Pulver etwas absprengen, prochem co wysadzić.

Abspringen, odskoczyć, als eine Kugel, oder Ball ꝛc. von der Wand, iako to kiedy kula, albo piłka odskakuie, odbiia się od ściany; odbić się, als ein Splitter vom Holze, iako do drzazga od drewna; als eine Saite von einem musicalischen Instrument, zerwać się, iako to strona, iak od skrzypcow etc. als Leim oder dicke Farbe von etwas, oppadać, iako to, kley, albo tęga farba od czego odpada y kruszy się. ob. Abgehen. ob. Herabspringen. abspringen von seinem Vorhaben, odstąpić swoiego przedsiewzięcia. ob. Abweichen. ein Absprung, m. odstąpienie zamysłow, postanowienia. Absprung vom rechten Wege, zboczenie z dobrey drogi.

Abspülen, wymyć, wypłukać. das Abspülen, wymycie, wypłukanie wodą etc. die Wäsche abspülen, wyprać bieliznę. man hat ihm den Koth von dem Kleide abgespület, błoto mu z sukni wymyli. (eigentlich Polnisch sagt man: suknią z błota wymyli).

Abspulen, zwiiać nici; nici zwiiać z motowidła na kłębek, die Fäden von der Haspel abspulen.

Abstammen, pochodzić od iakiego Rodu, krwi, przodkow. das Abstammen der Wörter, pochodzenie słow *etymologia*. das Wort stammt aus dem Griechischen, aus dem Polnischen ab, to słowo pochodzi z Greckiego, z Polskiego.

Abstand, m. ustąpienie, odstąpienie czego. Weite, odległość, daleкość. der Abstand eines Dorfs vom andern, odległość iedney wsi od drugiey.

Abständig, martwy, uschły, abständiges Holz. uschłe drzewo. to *adj.* tylko o drzewie, w lesie, lub w ogrodzie, ktore było żywe, a potym uschło, dieses Wort wird vom Baume gebraucht, welcher verdorret ist.

Abstatten, seine Schuldigkeit, powinność swoię, uczynić, uniżoność swoię komu oświadczyć, Dank, dzięki czynić. ob. danken, dziękować; Zeugnisse, świadectwo dać o kim, lub komu; Gelübde, ślub wypełnić, seinen schuldigen Dienst, swoię powinne usługi oświadczyć; Gruß, pozdrowić kogo, dowiadywać się o zdrowiu czyim; einem

nem die letzte Ehre abstatten, ostatni honor komu wyświadczyć, to iest, bydź na pogrzebie czyim.

Abstatten, *n.* oświadczenie.

Abstattung, *f.* oświadczenie, des Danks, dzięki. Abstattung des Zeugnisses, danie, zeznanie świadectwa.

Abstäuben, z prochu wytrzepać, wykurzyć. t. i. mit dem Kehrwisch den Staub abkehren, miętołką proch wychędożyć.

Abstäupen, obić. einen mit Ruthen abstäupen, rozgą obić, ociąć, obiec.

Abstäupen, *n.* bicie rozgami.

Abstechen, mit Puncten bemerken, kropkami kłotemi naznaczać, rozróżnić. sich die Gurgel abstechen, przebić sobie garło. ein Faß abstechen, *ob.* Visitiren. ein Lager, wyznaczyć oboz; ein Spitzenmuster, wzorek na koronki, wysztychować końcem szpilki, in Kupfer, odsztychować na miedzi; als eine Farbe mit der andern, farb dobierać dobrze iedney do drugiey. ein Mensch stiehlt dem andern ab, iedem drugiego odsadze; vom Pferde, zrzucić kogo z konia; vom Amte, von eines Gunst, wysadzić kogo z urzędu, z łaski. als einen Teich oder Damm, przekopać staw, groblą, tamę. einen Brief in der Karte abstechen, kartę zebrać.

Abstehen, zdychać, dać pokoy. *ob* Ablassen, den Abstand nehmen. *ob.* Einkehren. der Fisch steht ab, ryba śnie. einem abstehen, odstąpić czyiey strony, przestać co robić; von seinem Rechte, ustąpić swoiego prawa; als Wein, wino się psuie, der Wein steht ab.

Abstecken, odpiąć. was man mit Nadeln abgesteckt gehabt, co było szpilką przypięte, mit Pfählen, obsadzić palami. man hat ein Lager abgesteckt, obozem stanęli

Abstehlen, ukraść. sich abstehlen, cicho wyść, wykraść się; aus einem Buche, ukraść z iakiey książki, einem eine Kunst, dociec sztuki, z ktorą się drugi krył sich von einem Orte, wynieść się cicho z iakiego mieysca. er hat mir das Herz abgestohlen, uiął mię za serce, *albo*, przypadł mi do serca.

Absteigen, zstąpić, zleść, zeyść na doł. absteigende Linie, linia prowadzona z gory na doł. er ist von den Treppen abgestiegen, zszedł z schodow na doł. er ist vom Pferde abgestiegen, zsiadł z konia.

Abstellen, znieść, skassować, zakazać Ustawą. Abstellung, *f.* zniesienie, zkassowanie, uchylenie prawa. die Sache ist bereits abgestellt, rzecz się iuż zkończyła. stelle diese Unordnung ab, znieś ten nieporządek.

Absterben, wymrzeć, als ein Geschlecht, gdy rod, lub familia wymrze, zgaśnie. das Absterben, wymrzenie. der Sünde abgestorben seyn, grzechowi umrzeć, t. i. więcey nie grzeszyć. es sind in diesem Jahre viel Menschen abgestorben. w tym roku siła ludzi wymarło.

Abstoßen, odbić, od lądu, od palu ruszyć. mit dem Schiffe vom Lande fahren, od brzegu starkiem odiechać; durch Anstoßen, szturkaniem, wybić co z czego. das Blut hat ihm das Herz abgestoßen, krew mu serce przycisnęła; als ein Horn, oder als eine Ecke, rog wołowi, albo domu utrącie, odrącić; ein Glied, członek utrącić; er läßt sich nicht das Herz abstoßen, nie da sobie serca przydusić, t. i. wszystko, co go uraża, zaraz wymowi. er hat sich das Genick abgestoßen, kark sobie złamał.

Abstrafen, usiarać, *ob.* Strafen. er wird mit Geld abgestrafet werden, będzie grzywnami karany; za karę będzie musiał grzywny dać.

Abstrafung, *f.* ukranie, ochłostanie, zkaranie.

Abstreichen, zestrychować, als ein Getreide-Maaß. der Scheffel ist abgestrichen worden, korzec iest dobrze zestrychowany. abwischen, otrzeć, obić. er wird mit Ruthen abgestrichen werden, będzie rozgą obity.

Abstreifen, obrywać, als Blätter, iako to liście. die Haut abstreifen, odrzeć skorę. das Abstreifen der Haut (im Gegensatz einer tiefen Wunde) odięcie skorki samey, bey uczynienia rany w samym ciele.

Abstriegeln, obić kogo, grzbiet ochędożyc komu. einen brav abstriegeln, wybić kogo należycie.

Abstricken, dziać, wiązać iglicami, tkać. durch Stricken etwas abverdienen, dzianiem, tkaniem, przez iglice, zarabiać.

Abstumpfen, przytępić. stumpf machen, toż *samo*. einen Degen abstumpfen, szpadę przytępić. einen Spieß abstumpfen, spisę przytępić.

Abstürzen, z gory na doł zepchnąć, zrzucić.

zrzucić. er ist von der Mauer abgestürzt, zpadł z muru. siehe hinabstürzen.

Abstutzen, przytępić, zwinąć oſtrze, przyłamać końcow. einen Baum abstutzen, opatrywać drzewo, aby rosło. einen zu etwas abstutzen, pokazać co komu, iak ma robić, aplikować kogo do czego.

Absuchen, iskać.

Absurd, nie do rzeczy, nieſmaczny. Absurdität, to na co patrzeć, y co słuchać ſzpetnie.

Absüssen, omyć, odmyć. das Absüssen einer Arzney rc. daß das Salz herauskomme, wypłukanie iakiego lekarſtwa, tak że ſię tylko ſama ſol zoſtanie.

Abt, *m.* Opat. wenn der Abt die Würfel leget, darf das Convent spielen, gdy Opat koſtki rzuca, może klaſztor grać, t. i. za Opatem cały klaſztor idzie. Aebtissin, *f.* Kſienie. Abtey, *f.* Opaſtwo. Abteylich, Poopacku.

Abtackeln, ein Schiff, okręt z naczynia, z ſprzętu obrać; obić. jemanden brav abtackeln, *vulg.* kogo dobrze obić.

Abtauschen, wymieniać towar za towar, rzecz za rzecz. ein Buch für das andere abtauschen, iednę kſiążkę za drugą wymieniać.

Abtheil, *n.* wydział, dział.

Abtheilen, podzielić na części, als einen Fürstlichen Prinzen, Kiążeciu iakiemu Dział iego dać. ein abgetheilter Herr, wydzielony, dzielny Pan, ktory Dział ſwoy wziął. mit einem eine Erbschaft, dziedziſtwem ſię dzielić. Abtheilung, Dział, podzielenie, wydział. die Abtheilung einer Stadt, podzielenie na części miaſta, eines Landes, podzielenie kraiu. Abtheilung in Decurien, podział na parafie.

Abthun, umknąć, co z mieyſca, odłożyć, odſtawić na bok, znieść, zkaſſować. einen Maleficanten Abthun, śmiercią skarać. sich von einem Ding abthun, odrzec, wyrzec ſię iakiey rzeczy. sich böser Gesellschaft abthun, porzucić złą kompanią, towarzyſtwo; eine Rechnung, porachować ſię z kim; einen Streit, ſprawę zagodzić, skończyć; ein Vieh, bydlę zadnſić, zabić; als einen Zins von einem Gut abschaffen, czynſz z iakiego dobra, gruntu, zkaſſować.

Aebtissin, *f. ob.* Aebtissin, Kſieni.

Abtragen, Abtrag thun, ſzkodę uczynić nadgrodzić, honor, doſyć uczynić, za co.

Abtragen, zniżyć, zrucić, obalić, znieść, als ein Gebäude, iako to budynek. das Abtragen eines Gebäudes, zrzucenie iakiego budynku, zniżenie; als ein Kleid, zedrzeć ſuknią, ſchodzić; eine Schuld, dług zapłacić; die Speisen von dem Tische, potrawy ze ſtołu zebrać. heimlich entwenden, so viel, als ersetzen, potaiemnie co komu wrocić, nadgrodzić. Zoll abtragen, podatek zapłacić, płacić. ein abgetragenes Kleid, zchodzona ſuknia.

Abtreiben, odpędzić, als den Feind, odeprzeć nieprzyiaciela, odpedzić, do uciezki przymuſić; als ein Kind im Mutterleibe, poronienie ſobie ſprawić, poronić; als ein Vieh, bydle zpracować. ein abgetriebenes Pferd, zbiegany, zmachany koń, als Gold oder Silber auf der Capelle, odfeinować złoto, ſrebro. er läßt sich nicht abtreiben, nie da ſię odwieść od ſwoiego zdania. das Abtreiben, odpędzenie, odpor.

Abtrennen, oddzielić, rozłączyć, rozwieźć; etwas, so genähet war, rozpruć co zſzyrego. die Naht an einem Kleide abtrennen, ſzew w ſukni rozpruć.

Abtreschen, młocić, zboże, omłocić. einen Menschen, człowieka kiiem omłocić; eine Streitsache, ſpor mieć, ſprawę, o co; ein Vorhaben, przedſiewzięcie uczynić, ułożyć.

Abtreten, odeyść, von einem, od kogo odſtąpić czyiey ſtrony. einem etwas, uſtąpić komu czego, ceſſyią uczynić seine Güter, uſtąpić komu dobr ſwoich; die Schuhe, obowie zedrzeć; einen abtreten lassen, kazać ſię komu umknąć. sein obrigkeitliches Amt abtreten, złożyć Urząd, zwierzchność. das Abtreten, *n.* ceſſyia, uſtapieni. *ob.* Abtritt. er hat sein obrigkeitliches Amt bereits abgetreten, złożył iuż ſwoiey zwierzchności Urząd.

Abtreufeln, kapać, ciec kroplami. das Wasser träufelt von den Dächern ab, woda kapie z dachow.

Abtreugen, wyſuſzyć. die Wäsche in der Sonne abtreugen, chuſty na słońcu wyſuſzyć.

Abtriefen, kroplami kapać z czego; zysk przynieść. das Pech trieft von dem Baume ab, żywica kapie z drzewa. es trieft nicht viel ab, to nie wiele korzyści przynoſi.

Abtrinken, zpić zwierzchu, upić; eine Schuld. *ob.* Absaufen, d[illegible] przepić. was zu voll ist abtrinken, t[illegible] co pełnego ieſt, upić. bis auf die Neige trinken, aż do

aż do drożdży Rypić. Abgetrunken, der Wein ist schon abgetrunken, er gehet auf die Neige, to, czego kto upił wiele, wina iuż bardzo wiele wypili, ubyło, iuż się ma do lagru.

Abtringen, *ob*, Abdringen, wydrzeć komu co, wymusić co na kim. er hat mir das Geld abgedrungen, wydarł mi pieniądze.

Abtritt, *m.* prog, przede drzwiami; schod, eine Stufe vor einer Thüre. Das Beyseitetreten, uiazd, ustęp na osobność. ein Ort allein zu seyn, osobne mieysce, mieszkanie. heimlich Gemach, prywet, mieysca potrzebne. Abtritt nehmen, wyiść za pozwoleniem gości, z kompanii. einem Abtritt nehmen lassen, mowić komu, aby się umknął, ustąpił. er hat aus der Richterstube seinen Abtritt genommen, poszedł na ustęp z izby sądowey.

Abtrocknen, suszyć, z mokrego otrzeć, osuszyć, *paſſ.* trocken werden, schnąć. die Thränen abtrocknen, łzy suszyć.

Abtropfen, Abtröpfeln, kapać, ciec kroplami, wykapać. tropfenweise, po kropli, kroplami. aufhängen, daß das Wasser abrinne, wywiesić, chustę etc. aby woda z nich wyciekła, wykapała.

Abtrotzen, napierać się, wymęczyć co na kim; upotem, groźbą otrzymać. einem mit Gewalt etwas abtrotzen, gwałtem wziąć co komu. it. *v. n.* aufhören zu trotzen, przestać bydź upornym, poprzestać uporu.

Abtrucken, *ob.* Abdrucken, oddrukować, odcisnąć. man wird dieses Wörterbuch abdrucken, ten Dykcyonarz oddrukuią.

Abtrünnig, odpadły, zbieg, odstępca, buntownik. ein Abtrünniger, toż samo. abtrünnig werden, odstąpić strony. abtrünnig machen, namowić kogo do odstąpienia. *subſt.* petekinczyk. abtrünnig von der Lehre, od Wiary odstępca.

Ab- und zufliessen, przypłynąć, odpłynąć, na przemiany, iak morze czyni, zcierać z opadać. von denen Flüssen: die Weichsel fließt ab und zu, Wisła zbiera y opoda.

Abverdienen, odsłużyć co, zasłużyć sobie na co, odrobić, zarobić, durch Arbeit, pracą. sich zuwege bringen, dorobić się.

Abwachen, sich, nie wyspać się. słabym być od czucia, od niespania. er hat sich abgewacht, nie wyspał się. ich wache mich ab, słabiecię z niespania.

Abwachen, *v. a.* zarobić niespaniem, czuciem. d. i. durch Wachen sich etwas verdienen, wartę, straż odprawuiąc.

Abwägen, ważyć, odważyć. gegen einander abwägen, na rowney wadze ważyć z drugim, t. i. rowno ważyc z drugim.

Abwärts, na dole, na boku, na stronie.

Abwälzen, *ob.* Abwelzen, odwalić, umknąć. wer wird uns den Stein abwälzen? kto nam kamień odwali? odłożyć, złożyć na doł, pozbyć się. die Schuld von sich abwälzen, z winy się wymawiać.

Abwarnen, przestrzegać, upominać, aby czego nieczynić, odwrocić.

Abwarten, czekać, służyć, przykładać się do czego, chodzić koło czego. Abwartung, staranie, chodzenie około czego. Kranke abwarten, chodzić około chorych, służyć im pilno. das Seinige abwarten, swoiego pilnować, swoiey powinności, swoiego urzędu. den Gottesdienst abwarten, służby części Boskiey patrzyć. sein Studiren abwarten, Nauk patrzeć, pilnować. sein Amt nicht abwarten, swoiego urzędu nie patrzyć. etwas abwarten, so viel als erwarten, końca rzeczy czekać.

Abwaschen, umyć, odmyć, sich abwaschen, umyć twarz, omyć. das Abwaschen, omycie, odmycie, obmycie.

Abwasch-Faß, *n.* umywalnia. es ist noch Wasser in dem Abwasch-Faß, iest ieszcze woda w umywalni.

Abwasch-Wasser, *n.* pomyie. gieß das Abwasch-Wasser weg, wyliy precz te pomyie.

Abweben, skończyć tkać, to iest, płotno, albo inne co podobnego. den Faden vom Spinnrocken abweben, nici z kołka zdiąć.

Abwechseln, odmieniać, na przemiany co robić. die Wache abwechseln, straż koleia odprawiać. Glück und Unglück wechselt ab, szczęście y nieszczęście na przemiany bywa. die Bäume wechseln ab im Tragen, drzewa co drugi rok rodzą. seine Arbeit mit Vergnügungen abwechseln, swoie prace uciechami przeplatać. abwechselnd, zmienny, na przemiany. niestateczny, czasami przychodzący. Abwechselung, *f.* przemiana, koley, des Fiebers, przypadanie pewne febry.

Abweg, *m.* droga na boku.

Abwegsam, pełny wykrętow, wybiegow, wyboiow.

Abwehen, zdmuchnąć.

Abwehren, wyboczyć, przefzkodzić, zabronić. odwrócić, wftąpić gdzie na bok.

Abweichen, uchylać się, zbłądzić, umykać z drogi. vom Vorhaben abweichen, zamysłow odftąpić; odchodzić, als die Magnetnadel, oder als ein Gestirn vom Aequator, iak gdy ftrzałka magnesowa odchodzi od punktu P. N. albo gwiazda od Ekwatora. das Abweichen der Magnetnadel, odchodzenie ftrzałki magnesowaney. abweichen von seiner Fahrt in der See, zmylić drogę na morzu, ziechać, zpłynąć z drogi. das Abweichen von der Fahrt, zboczenie z drogi w płynieniu.

Abweichung, *f* zftąpienie na bok, wyboczenie z drogi.

Abweiden, wyieść, żuć, żłobać, napaść. das Vieh abweiden, bydło napaść. die Kräuter abweiden, trawę wypaść.

Abweinen, sich, oczy psuć sobie płaczem.

Abweisen, *v. a.* odesłać, odprawić kogo. abgewiesen werden, nie uprosić, mieć rzecz odmowioną. einen, oder seine Bitte abschlagen, nie uczynić na czyią prozbę komu. Abweisung, *f.* odmowienie, nieprzyięcie prozby.

Abweissen, wybielić. eine Wand, ein Kamin, eine Decke abweissen, ścianę, kumin, sufit, wybielić.

Abwelzen, na doł ztaczać siehe Abwälzen.

Abwenden, *v. a.* uchylić, umknąć, usunąć, odwrócić; das Herz, ftracić komu serce, do kogo, einen Streich, zaftawić się od iakiego razu. sich abwenden, twarz odwrócić, sein Gemüth von etwas, swoy umysł, myśl od czego. ein Unglück abwenden, nieszczęście odwrócić Abwendung, odwrocenie, oddalenie. abwendig machen, odwieść kogo od myśli, od zdania, von seiner Pflicht, od swoiey powinności, einen von sich, odrazić od siebie, kogo. abgewandt, odrażony, odwrocony, umknięty.

Abwerfen, *v. a.* odrucić, odwalić, zrucić na doł. sich mit jemand abwerfen, pokłucić się z kim, zrucić, als ein Pferd den Reiter, iak kiedy koń ieżdzca; zrzucić, das Joch, zrzucić iarzmo, eine Bürde, zrzucić most. eintragen, als ein Land, czynić dochod, iako to Wieś; als ein Hirsch die Geweihe, zrzucić rogi, iako ielen. das Landgut wirft jährlich so viel ab, dobra na rok tyle czynią.

Abwerk, *n.* kłaki, pazdzierz. abwerken, z kłakow zrobiony, zgrzebny, pacześny.

Abwesend, nieprzytomny, seyn, nieprzytomnym bydź. im Termin abwesend seyn, na sprawie nie bydź przytomnym.

Abwesenheit, *f.* niebytność, nieprzytomność. in meiner Abwesenheit, w moiey niebytności.

Abwetzen, wytrzeć, wygładzić zażywaniem. das Messer abwetzen, noż wyoftrzyć. die Spitze eines Degens abwetzen, koniec szpady zaoftrzyć. die Scharten eines Degens abwetzen, szczerby w szpadzie zaoftrzyć.

Abwetzen, das, *n.* wyoftrzenie, zaoftrzenie. zgładzenie, szczerby.

Abwickeln, odwikłać, odwinąć, Garn, Wolle, nici, wełnę zwiiać, was zusammen gerollet ist, co razem zwinione było. was eingewickelt, co uwikłane, uwinięte było, rozwinąć. den Knaul abwickeln, kłębek rozwinąć. verwirrte Händel zurechte bringen, zawiłe sprawy ułatwić.

Abwinden, odwinąć, odkręcić, was zusammen gedrehet ist, co wraz skręconego ieft, odkręcić, hinunter durch eine Winde, durch einen Kloben, klubą, windą, co na doł spuszczać.

Abwischen, wytrzeć, wyszorować, ocierać. die Wunden abwischen, rany ocierać. die Thränen abwischen, łzy ocierać, otrzeć.

Abwischen, das, chedożenie, ocieranie, otarcie.

Abwischhader, *m.* ścierka.

Abwürgen, udawić, udusić, als Geflügel, Tauben, ptaki, gołębie.

Abwürzen, *vulg.* przykorzenić, przydać korzeni, przyprawić korzeniami. die Speise sehr wohl abwürzen, potrawę korzeniem przyprawić, zaprawić.

Abwuchern, lichwę brać, wybierać. durch Wucher etwas an sich bringen, za lichwę czego nabyć.

Abzahlen, wypłacić, uspokoić wierzycielow. mit Schlägen abzahlen, zapłacić komu plagami, suchemi razami. seine Schulden abzahlen, swoie długi wypłacić; den Sold, żołd wypłacić, den Soldaten, żołnierzom. den Dienstbothen seinen Lohn abzahlen, służącym ich zasługi wypłacić.

Abzahlen, das, *n.* wypłacenie, zapłacenie, płacenie.

Abzählen, odrachować, odliczyć, Geld, pieniądze: er hat die Summe mir bereits

reits abgezahlet, zaraz mi moię sumę odliczył. eine Sache an den Fingern abzählen, rzec iaką na pałcach rachować, t. i. należycie wiedzieć.

Abzahlen, das, *n.* odrachowanie, odliczenie.

Abzanken, sich, *vulg.* nawadzić się; wymówić co zwadą na kim. ich habe mich mit meinem Feinde abgezanket, nawadziłem się z moim nieprzyiacielem.

Abzapfen, wytoczyć, utoczyć, przeciągnąć, przetoczyć z iedney beczki do drugiey. das Blut abzapfen, krwi nad to upuścić. der Kellermeister soll von dem besten Wein abzapfen, piwniczny ma naylepszego wina naciągnąć.

Abzapfen, das, *n.* naciągnienie, wytoczenie, natoczenie, przetoczenie. das Abzapfen der bösen Feuchtigkeiten, zciągnienie złych humorow.

Abzaubern, odczarować, czarami co odiąć. von Zauberey befreyen, od czarow uwolnić, czary odczynić. durch Zauberey etwas wegbringen, czarami co odiąć, iako to chorocę, zdrowie.

Abzäumen, wychełznać, zdiąć muśztuk, uzdeczkę. bey der Krippe muß man das Pferd abzäumen, przy żłobie trzeba konia wychełznać.

Abzäumen, das, *n.* wychełznanie, odchełznanie, zdięcie muśztuku, uzdeczki.

Abzäumung, *f.* odchełznanie, wychełznanie.

Abzausen, *vulg.* za łeb kogo wziąć, za czuprynę porwać, targać, obić kogo. er hat ihn brav abgezauset, dobrze go obił, za łeb wyczubrał.

Abzehren, wytrawić, wysuszyć, durch Betrübniß oder Krankheit, przez troski, przez chorobę.

Abzehren, das, *n.* wytrawienie, wysuszenie.

Abzehrung, *f.* wytrawienie, wysuszenie, osłabienie, schudzenie.

Abzeichnen, odrysować, odkryślić. mit Reißkohlen oder Kreide etwas abzeichnen, węglem, albo krydą odrysować. durch ein löcheriches Papier abzeichnen, przez papier wykrawany odrysować.

Abzeichnung, *f.* odrysowanie, odkryślenie.

Abziehen, zdiąć, zciągnąć. die Haut über die Ohren abziehen, skorę przez uszy zciągnąć, zdiąć. so sagt man im Deutschen; oszukać kogo, nazbyt wiele chcieć za towar, ale w Polskim to nie idzie. den Hut abziehen, kapelusz z głowy zdiąć, zciągnąć. einen von etwas abziehen, odciągnąć kogo od czego. wegziehen, weggehen, odeyść, iść precz. aus einem Hause abziehen, wyprowadzić się z domu, z gospody; von einem Herrn, od iakiego Pana odprawić się. von der Belagerung, od oblężenia odstąpić. seine Hand von einem abziehen, reki swoiey uknąć komu, t. i. nie dawać więcey pomocy komu. von einer Stadt, oder von der Belagerung derselben abziehen, od miasta albo od oblężenia iego odstąpić; eine Summe von der andern, odtrącić, wytrącić iednę sumę z drugiey. das Abziehen, Subtrahiren, odtrącenie od sumy; von einer Besoldung, wytrącenie z zasług. einen abhalten von etwas, utrzymać kogo od czego, odwrocić, odwieść, odciągnąć. die Hand von einem Werke abziehen, ręce opuścić, nic nie robić. von der Wache abziehen, zeyść ze straży, z warty, ze stróży; den Wein von den Hefen, zciągnąć czyste wino z lagru, in andere Gefäße, w inne naczynie. ein Scheermesser abziehen, pociągnąć brzytwy na pasku, na kamyku; als Brandtwein, przez alembik wodkę przepuszczać, przepalić. sich von etwas abziehen, umknąć się od czego, od interesu, ręce umyć od czego. *metaph.* mit der langen Nase unverrichteter Dingen abziehen, nic nie sprawiwszy z długim nosem odeyść, to iest, ze wstydem. Abzieh-Gemach, *inusit.* da man die Kleider abziehet, szatnia, gdzie suknie zdeymuią. Abzug, *f.* wyprowadzenie się zkąd. zum Abzug blasen, trąbić na odwrot. den Soldaten ist ein freyer Abzug gestattet worden, żołnierzom wolne wyiście pozwolone. Abzug, den man bezahlen muß, wegen Abführung seines Vermögens aus einer Stadt, dań za wyprowadzenie się z miasta. Abzug geben, zapłacić, aby mieć wolne wyprowadzenie się. Abzug von der Summe, wytrącenie z sumy. Abreise, odiazd; von einer Festung, odstąpienie od fortecy dobywania. Abzugs-Gelder, dań panu za wyprowadzenie się z iego poddaństwa.

Abzielen, Abzwecken, zmierzać dokąd, wziąć na cel, co, kogo. zur Absicht haben, mieć rzecz iaką w myśli, na celu. dieses zielet aufs Verderben ab, to do zguby prowadzi.

Abzirkeln, odrysować kompasem, rozmierzać niem.

Abzopfen, *ob.* Abpflücken.

Abzupfen, wyciągnąć, wyrwać, obrać z czego

czego; oderwać. Die Federn abzupfen, piora wyrywać. die Haare abzupfen, włoſy wyrywać.

Abzwacken, obrotem czego doſtać, nabyć, wziąć, als das Geſinde der Herrſchaft im Einkaufen, iako to czeladź Pańſtwu czyni w kupowaniu czego, urwać, porwać. das Abgezwackte, ucho u koſza.

Abzwicken, mit Zwicken wegnehmen, ſzczypią odiąć, urwać.

Abzwingen, einem etwas, zwyciężyć, przewyżſzyć kogo; wyſtraſzyć co na kim, wydrzeć gwałtem. er hat es mir abgezwungen, on to wymogł, wymuſił na mnie.

Academie, *f.* hohe Schule, Akademia, Stolica Nauk, Skład Nauk, Swiątnica Umieiętności; Przybytek Nauk.

Acarnanien, Akarnania kray.

Accent, *m.* głoſu ton nakłonienie.

Acciſe, *f.* Akcyza podatek, od towaru przewoźnego, od żywności. Acciseinnehmer, Poborca do akcyzy. Acciſinſpector, Akcyzy Dozorca. Acciſtube, Izba, w ktorey Akcyzę oddaią.

Accommodement, Ugoda, *ob.* Vergleich.

Accommodiren, *ob.* Zurechtmachen, ſporządzić. einem die Haare accommodiren, włoſy ogarnąć komu, ufryzować. einen Gaſt, *ob.* bewirthen, beherbergen. ſich nach einem, ſtoſować ſię do czyiey woli, nach der Fähigkeit der Zuhörer, do poięcia ſłuchacza ſtoſować ſię.

Accompagniren, *ob.* begleiten. einen Singenden, głos ſpiewaiącego, na ſkrzypcach utrzymywać.

Accord, *m.* Umowa, ugoda. *ob.* Vergleich, Vertrag. im Accord ſtehen, o Poddaniu, o Oddaniu fortecy traktować. eine Stadt mit Accord einnehmen, miaſto przez poddanie ſię wziąć. Accord ſeyn, zgodzić ſię. Accordspuncte, Warunki poddania ſię. Accord in der Muſic, zgodne głoſy w Muzyce; naſtroienie,

Accordiren, umowić ſię, ugodzić ſię z kim; o kondycyie ſię umawiać.

Ach, *interj.* ah! oh! o! ach leider! ah żal! ah! nieſzczęście! ach das! ah! to to! ach mein! ah! Ach und Weh, ah nieſteryż! biada! Ach und Weh über einen ſchreyen, narzekać na kogo drugiego. ach, daß es Gott erbarme! ah niech ſię Bog zmiłuie!

Achat, *m.* Achatſtein, Agat, kamień.

Achſe, *f.* oś, am Wagen, u wozu, auf der Achſe führen, na wozach wieść, prowadzać. Wein auf der Achſe verkaufen, wino na wozie przedawać.

Achſel, *f.* pacha, łopatka, ramie, an einem Kleide, wo man die Ermel annehet, na ſukni, na ramieniu, gdzie naramiennik przyſzywaią. auf die Achſel nehmen, na ramię wziąć. auf der Achſel tragen, na ramieniach dźwigać. auf die leichte Achſel nehmen, niedbać o co, nie uważać na co. auf die hohe Achſel nehmen, urażać ſię o co, gniewać ſię o co. auf beyden Achſeln Waſſer tragen, obudwom ſtronom ſprzyiać, do czaſow ſię ſtoſować. ein Achſelträger, człowiek, ktory obiema ſtronom dobrze życzy. kaum über die Achſeln anſehen, ledwie ſpoźrzeć na kogo od hardości, gardzić. *ob.* verachten. Die Achſeln jucken, ramionami ruſzać w gorę. der hohe Achſeln hat, garbaty.

Achſelbein, *n.* Oboyczyk, kość w ramieniu wyśnia.

Acht, *f.* Bann, Wygnanie, Wywołanie. in die Acht thun, erklären, wywołać, wygnać; die Reichs-Acht, Wywołanie z Pańſtwa Ceſarskiego. wieder aus der Acht thun, erledigen, przywrocić z Wygnania, Wywołanemu powrotu pozwolić.

Acht, *f.* Achtung, Uwaga, pilność w ſłuchaniu. Acht haben, Achtung geben, in Acht nehmen, uważać, pilno myśleć o czym, dać baczenie na co. etwas wohl in Acht nehmen, bardzo pilne mieć oko na co, wielkie ſtaranie o czym. aus der Acht laſſen, nie myśleć więcey o czym, przeſtać ſię troſkać o co; puścić w niepamięć; zaniechać. er nimmt ſich wohl in Acht, ſtrzeże ſię mocno, pilnuie ſię dobrze. er nahm die Befehle ſeines Fürſten in Acht, pełnił rozkaz ſwoiego Kſiążęcia. du nimmſt nicht deine Geſundheit wohl in Acht, ty nie daieſz baczenia na twoie zdrowie. ich habe dieſes ganz und gar aus der Acht gelaſſen, iużem dawno przeſtał dbać o to.

Achten, ſzacować, ſądzić, rozumieć, mieć za co, mniemać. einen gering, für nichts achten, podło o kim trzymać, za nic go mieć. gering geachtet werden, za podłego być mianym, za nic. geringer achten, mniey co ſzacować. etwas hoch achten, wiele ważyć, ſzacować. höher achten, wyżey, cenić, ſzacować. er hält nichts höher, nic ſobie więcey nie ſzacuie. etwas für Gewinn, Lob rc. achten, mieć ſobie za korzyść, za chwałę. er achtet alles gegen die Tu-

gend wie nichts, wszystko w porownaniu do cnoty ma za nic. gut achten, chwalić, pochwalić co mowią, approbować. das achte ich nicht, na to ia niedbam. ich habe es nicht geachtet, ia na to nieuważałem. hoch achten, wysoko szacować. gering achten, podło trzymać o czym. für etwas halten, trzymać za co. dafür halten, wierzyć. für gut halten, mieć za dobre, do rzeczy być. einen für seinen Sohn halten, mieć kogo za syna swoiego. ein tugendhafter Mensch achtet der übeln Nachreden nicht, cnotliwy człowiek nie dba na złe mowy. ein junger Mensch hält die Erlernung guter Wissenschaften für den höchsten Gewinn, młody człowiek ma sobie Naukę y Umieiętność za naywiększy zysk.

Achtbar, zacny, znakomity, szacowny. ein achtbarer Mensch, zacny człowiek. *tytuł:* als den achtbaren Herrn, N. Zacnemu Panu; N.

Achtlos, niedbały, gnuśny, niestaranny, oboiętny. er ist aller Sachen achtlos, o wszystkie rzeczy niedba.

Achtlosigkeit, *f.* niedbalstwo, gnuśność. siehe Nachläßigkeit.

Achtsam, staranny, ponktualny, pilny. er ist in seinen Geschäfften achtsam, iest w swoich interesach pilny. in seinen Handlungen achtsam seyn, w sprawach swoich bydź ponktualnym, pilnym.

Achtsamkeit, *f.* pilność, przykładanie pilności. Achtsamkeit im Schreiben haben, pilność mieć w pisaniu.

Achte, osm. die achte Zahl, liczba osm zamykaiąca, der Achte, osmy. acht und acht, po osm, po osmiu. acht mal, osm razy, osmkroć. was von achten ist, osm zamykaiący w sobie. Achtecke, osmiokąt, osmiorog, o budynku, etc. achteckicht, osmiokątny. zum achten mal, osmy raz, po osme. achtfach, osmiokrotny. acht Fuß, o osmiu nogach. achthundert, osmset. achthundert mal, osmset razy. der achthundertste, osmsetny. achtjährig, osm lat mu. achtmonathlich, osm miesięcy mu, osm miesięczny. acht Tage, osm dni. achttägig, ktoremu iuż osm dni, osmiodzienny. achtzehen, osmnaście achtzehnte, osmnasty. achtzehn mal, osmnaście razy. achtzig, osmdziesiąt. der achtzigste, osmdziesiąty. achtzigjährig, osmdziesiąt lat mu, osmdziesiątletni.

Achtel, osma część.

Acker, *m.* Pole, rola, grunt. Feld, Landschaft. Acker Landes, włoka. Ackerlein, polko, staianko. Ackerarbeit, rolna robota, około roli. Ackerfeld, rola zagroda, pole orane. Ackerfurche, bruzda. Acker treiben, uprawiać rolę, z roli żyć, z ziemiaństwa. Ackerbau, gospodarstwo rolne, polne. Ackern, orać, ziemię uprawiać. Ackermann, oracz, gospodarz rolny. Ackerlattich, polna sałata. Ackermist, nawoz, gnoy. Ackermünze, Legiotka, *ziele.* Ackerwurzel, kalmus, tatarskie ziele. Ackerzins, podatek, czynsz, z roli. Ackerzwiebel, polna cebula, *ziele.* von Steinen gesäuberter Acker, rola z kamieni wychędożona. gemeiner Weidacker, spolne pastwisko. Zinsacker, czynszowa rola; der verliehen um die Nutzniessung, na używanie y z intratą, puszczony komu, grunt. ausgesogner, ausgenutzter Acker, wypłoniały grunt. Zehend-Acker, pole, z ktorego się dziesiąta część płaci. Brachacker, ugor, odłog. Acker, davon man Erbzins geben muß, grunt, z ktorego dziedzicowi czynsz płacą. Erbgrund, dziedziczny grunt. er besitzt viele Erbgründe, on posiada wiele dziedzicznych gruntow. gutes Einkommen von einem Grunde haben, mieć dobrą intratę z iakiego gruntu. Gebieth und Land einer Stadt, okolica, ziemia iakiego miasta. das Gebieth, Grund oder Boden der Stadt Straßburg, okolica, ziemica miasta Strasburga.

Acten, öffentliche Schriften, Akta publiczne, leżenie Ksiąg. *u Prawnych. Protokuły.*

Actien, Składki pieniędzy pospolite, karta na pożyczone pieniądze, iakiemu towarzystwu kupczącemu; pieniądze wspołzłożone.

Action, *f.* Sprawa. überhaupt, eine Sache, Verrichtung, ogolnie, sprawa, sprawunek; uczynek, sprawka. eine schändliche Action, bezwstydna, niegodziwa sprawa. Gerichtshändel, sądowe sprawy. einen actioniren, pozywać kogo. Gefecht, bitwa, poiedynek. Stellung, Geberdung, Aussprache im Reden, postać, iestow czynienie, mowienie krasomowskie. die Action dieses Redners ist einnehmend, mowienie tego mowcy iest uymuiące. die Action soll gemäßig seyn, musi bydź to mowienie umiarkowane, t. i. takie iakie Krasomowcy przynależy.

Activ, *ob.* Munter, Sprawny, obrotny; czynny, dzielny.

Adamsapfel, *m.* Adamsbiß, wystawek garła, ktory pospolicie zowiemy; ogryzek Ewy.

Adamsfeige, *f.* figa Sykomorowa.

Addiren, kilka sum w iednę zebrać.

Adressiren, sich an einen, udać się do kogo, Briefe an einem, pisać do kogo list. die Addresse, Geschicklichkeit, sprawność; obrot, czynność. die Addresse auf einem Brief, napis na wierzchu listu do kogo, an einen machen, list podpisać na wierzchu do kogo.

Adel, *m.* Szlachestwo. von guten Adel, dobrego, zacnego Urodzenia, Imienia, Domu. gebohrner von Adel, Szlacheckiego Urodzenia. einer, so von altem Adel ist, Szlachcic, Ziemianin, Zacny z Downey Familyi. Adel geben, bekommen, *ob.* adeln. Tugend ist der beste Adel, naylepsze Szlachestwo cnota, *ob.* Tugend. Adelich, Szlachcic zacny, godny.

Adeln, nobilitować. Adel geben, Szlachcicem uczynić, herb y stan Szlachecki dać komu., den Adel bekommen, Szlachcicem zostać, być nobilitowanym. Adelstand, Stan Rycerski. alter Adel, Stare Szlachestwo. neuer Adel, nowe Szlachestwo. Adels-Brief, *m.* Przywiley na Szlachestwo.

Ader, *f.* żyła. die Ader schlagen, krew puszczać, puścić. zur Ader lassen, *toż samo*, die Adern schlagen stark, pulsy tęgo biią, idą, schwach, słaco, mdło, gemach, powoli. gar nicht, wcale nic. die Adern sind groß vor Hitze, żyły nabiegły, nabrzmiały od gorączki. einem alle Adern aus dem Leibe ziehen, żyły pruć z ciała wszystkie. es ist keine gute Ader an ihm, żyłki podściwey w nim niema wer noch eine gute Ader, oder Redlichkeit, in sich hat, ktory ieszcze ma iaką żyłkę podściwości w sobie, Aderlässe, *pl.* krwi puszczanie, puszczenie. Aderlaßbinde, obwiązka do obwinienia po puszczeniu krwi. Aederlein, żyłka. die Aederlein an den Kräutern und Blättern, żylki w zielach, w liściach, możesz mazwać *metaph.* nitki, włoski w liściach. aderricht, żyłowaty, żylisty. Adern des Goldes, Silbers, żyły złota, srebra, w ziemi.

Aderlaß, *m.* krwi puszczanie. man muß nicht furchtsam beym Aderlaß seyn, nie trzeba być boiaźliwym, przy puszczaniu krwi, sondern munter und beherzt, ale żywym y śmiałym.

Adieu, bądź zdrow, *pożegn.* Adieu sagen, nehmen, pożegnać kogo, pożegnać się z kim. *ob.* Abschied nehmen.

Adjungiren, jemanden im Amte, przydać komu Pomocnika do urzędu. Adjunctus, Pomocnik w urzędzie.

Adjutant, Officer, Adjutant Major etc.

Adler, *m.* Orzeł, junger Adler, orle Adlerstein, orli kamień. was vom Adler ist, orłowy, orli. ein doppelter Adler Orzel o dwoch głowach. Adlersklauen, szpony orle.

Admiral, *m.* Admirał. oberster Befehlshaber zur See, Admirał floty, Hetman okrętow woiennich. Admiralschiff, *n.* okręt Admirała samego. Admiralschaft, Admiralstwo. des Admirals Gemahlin, Admirała żona, Amirałowa. zum Admiral machen, Admirałem kogo uczynić; dać flotę w czyią komendę. oberster Admiral seyn, Naywyższym bydź Admirałem. Admiralität, Konsyliarze Admirała.

Administriren, zawiadywać, trądzić, rozdawać. das heilige Abendmahl administriren, komunią rozdawać. *s.* Ausspendung.

Administrirung, *f.* Rozdawanie, des heiligen Abendmahls, Wieczerzy Pańskiey, komunii świętey.

Adrianopel, eine Stadt in Romelien, Stambuł Cesarza Tureckiego w Romanii.

Adriatische Meer, *n.* Morze Adryackie, Adryatyckie, na końcu ktorego Wenezya.

Advent, *m.* Adwent. die Adventswochen, tygodnie Adwentowe. Advents-Zeit, czas Adwentowy, na pamiątkę Przyiścia Chrystusowego na świat.

Advis, wiadomości, oznaymienie. Nachricht, Zeitung, wiadomość, doniesienie.

Advocat, *m.* Patron. einen Advocaten brauchen, Patrona sobie przybrać do sprawy. einen Advocaten abgeben, Patronem bydź, stawuć w sprawach; advociren, *toż samo.*

Aecht. dobri, prawy, crysty, etc. ein ächter Sohn, syn prawego łoża, ächter Wein, wine szczere, przez się, niemieszane. ächtes Silber, szczere srebro, niemięszane, *fein.* ächter Demant, czysty Dyament, przedni. ächte Perlen, prawdziwe perły.

Aechzen, oddychać, ziaiaz, im arbeiten, w robocie, w pracowaniu, dysceć; in Schmerzen, w bolu, wzdychać, stękać, narzekać. von innersten Herzen, ächzen, z serca, serdecznie wzdychać.

über

über die Härte der Schläge ächzen, stękać od zbicia srogiego.

Aeffen, szydzić, *drwić, odrwić*, wykręcić się: einen mit verachlichen Worten äffen, zwieść, oszukać kogo prożnemi słowami.

Aeffung, *f.* Aefferey, *drwiny, odrwienie*, wykręty, szyderstwo, zwodzenie. ich merke deine Aeffung, uważam ia twoie wykręty.

Aegen, włoczyć broną, zawlec zboże posiane. *ob.* Ege. äge das gesäete Getreide, zawlecz posiane zboże.

Aegerten, ziemia goła, na ktorey nic niechce rość, płonizna, plac pusty.

Aehnlich, podobny, podobieństwo maiący, do kogo, wielkie. einem ähnlich sehen, bydź twarzą do kogo podobnym, oczami. er ist ihm sehr ähnlich, podobniuteńki do niego, iak gdy by ten sam, iak gdy by mu z oka wypadł. der Wahrheit ähnlich, podobny do prawdy.

Aehnlichkeit, *f.* podobieństwo. er hat eine große Aehnlichkeit mit ihm, ma wielkie podobieństwo do niego.

Aehre, Aehr, *f.* kłos. Kornähre, kłos zboża. Aehren lesen, kłosy zbierać. das Aehren lesen, kłosow zbieranie. was Aehren hat, kłosisty, w kłos rosnący.

Aelter, starszy w leciech. der ältere Bruder, brat starszy. die ältere Schwester, starsza siostra.

Aeltern, *f. pl. ob.* Eltern, Rodzice.

Aeltester, według urodzenia naystarszy, den Jahren nach, według lad, naystarszy; dem Amte nach, według urzędu, naystarszy z urzędnikow, bey einer Gemeine, w zgromadzeniu starzy.

Aeltlich, podeszły w leciech, letni.

Aendern, odmienić, vom Bösen zum Guten, złe w dobre przemienić, *poprawić.*

Aenderung, *f.* odmiana, der Jahreszeiten, der Sitten, der Gebräuche, czterech czasow roku, obyczaiow, zwyczaiow. die Aenderung in Gesetzen muß sehr selten vorgenommen werden, odmianę w prawach bardzo rzadko trzeba przedsię brać. dieses verursachet im Staate eine große Aenderung, to sprawuie w Państwach wielką odmianę.

Aengstigen, trapić, dręczyć, niespokoynym czynić. du ängstigest umsonst dein Herz, ty darmo trapisz twoie serce. den Feind ängstigen, nieprzyiaciela dręczyć.

Aengstigen, das, *n.* trapienie, dręczenie.

Aengstiglich, niespokonie, troskliwie, z niespokoynością, z troskliwością. etwas ängstlich suchen, czego troskliwie szukać.

Aerger, gorzey, werden, dziać się, stawać się, er macht seine Umstände immer ärger, w swoich okolicznościach co raz to gorzey sobie czyni. es wird immer mit ihm ärger, co raz się gorzey z nim dzieie, das ist, co raz to bardziey choruie.

Aergern, rozgniewać, rozdraźnić, zgorszyć. einen durch sein böses Leben ärgern, swoim złym życiem kogo gorszyć.

Aergerniß, *n.* zgorszenie, zu Aergerniß Anlaß geben, du zgorszenia dać okazyą.

Aergerniß, *f.* gniewanie się. die Aergerniß schadet dem Menschen, gniewanie się szkodzi ludziom.

Aergste, naygorszy, auf das ärgste, naygorzey. jemanden auf das ärgste verfolgen, kogo naygerzey prześladować.

Aestig, gałęzisty, pełny gałęzi. eine ästige Linde, gałęzista lipa. unter ästigen Bäumen sitzen, pod gałęzistemi drzewami siedzieć.

Aestim, *m.* Hochachtung, *f.* szacunek, poważanie. in großem Aestim stehen, być w wielkim szacunku, estymacyi. *s.* Ansehen.

Aestlein, *n.* gałązka, gałązeczka, ein grünes Aestlein, zielona gałązka.

Aetzen, karmić, paść, als die Vögel ihre Jungen, iako to ptaki karmią swoie dzieci.

Aeusserlich, powierzchownie, zewnętrznie, zwierzchownie, äusserlich fromm scheinen, powierzchownie pobożnym się pokazywać.

Aeussern, pokazać na wierzch.

Aeusserst, zwierzchu, powiorzchu. aufs äusserste, naygorzey.

Aeusserste, *adi.* nayzwierzchownieyszy, naypowierzchownieyszy, im äussersten Unglück stecken, w ostatnim nieszczęściu zostawać.

Affairen, sprawunek, co do czynienia, interesa, zatrudnienia.

Affe, Aff, *m.* małpa. es ist ein Mensch, wie ein Affe, człowiek iest iak małpa.

Aefflein, *n.* małpeczka.

Aeffen, prożną nadzieią kogo łudzić.

Affen-Gesicht, *n.* małpia twarz, małpowata. du Affen-Gesicht! ty małpia twarzo! małpi pysku! *kobiety się tak łaią.*

Affen-Liebe, *f.* małpia miłość, t. i. ślepa, nieuważna.
Affen-Nase, *f.* nos płaski, rozpłaszczony. ein Mensch, der eine Affen-Nase hat, ist zu sehen unangenehm, człowiek płaskiego nosa, iest nie miły do widzenia.
Affen-Spiel, *n.* rzecza śmieszna, drwiny.
Affen-Werk, *n.* małpie naśladowanie, iak małpa czynić zwykła. närrische Nachthuung, głupie naśladowanie.
Affect, *m.* Afekt. namiętność, *obacz.* Gemüthsbewegung. seine Affecten bezähmen, porywczości, żądze, namiętności prędkie, poruszenia, uśmierzać, miarkować, na wodzy trzymać, rozumowi posłuszne czynić. sich von seinen Affecten dahin reissen lassen, uwodzić się namiętnościami, unosić się passyiami; bydź prędkim, popędliwym, nie utrzymanym w żądzach.
Affection. *ob.* Liebe. zu einem haben, *ob.* gewogen seyn, przychylnym bydź komu. frey von Affecten seyn, bydź wolnym od afektow, od namiętności. eines andern Affect erregen, budzić w drugim afekt. er ist voller Affecten, pełny afektow.
Affectirt, *adi.* wytworny, wykwintny, gach, gaszek. affectirt seyn, chwaty z czego szukać, z tey wytworności wykwintow, wymysłow, zwłaszcza w stroiu; im Reden, w mowie; im Gang, w chodzeniu. ein affectirtes Wesen, wytworności w czym upatrowanie; wytworna iest postawa, wytworna rzecz, z przysada.
Affholderbaum, *m. drzewo*, leśny dereń, *potać.* Odulus.
Affodilwurz, *ziele*, *pot.* Asphodelus, Alphodilus. *popolska*, złotogłow, koźle iayka.
Affront, *m.* zniewaga, *ob.* Unrecht, Beschimpfung, affrontiren, *bo.* Unrecht thun, beschimpfen.
Africa, *n.* Afryka, trzecia część świata. Africaner, Afrykańczyk, z Afryki rodem. Africanerin, Afrykanka, Africanisch, Afrykański. Africanischer Krieg, Afrykańska woyna. Africanische Elephanten, Afrykańskie słonie.
After, fałszywy, zfałszowany, nieprawy. Aftergeburth, błona w ktorey się dziecie rodzi. Aftererbe, nieprawy dziedzic. Afterrede, potwarz.
Afterbirgen, ostarki wina, w winnicy zbierać.
Afterdarm, *m.* Kiszka odbytowa, *raczey*, wychodkowa.

Afterlehn, *n.* lenno, nie dziedzicznego, y własnego Pana, ale lennego, wazala, mana.
Afterreden, Potwarzać, szkalować. es soll niemand von andern afterreden, nikt nie powinien drugiego szkalować.
Aga, *m.* Aga. Türkischer Officier, Urzędnik Turecki, der Janitscharen, Maywyższy Pułkownik Janczarski.
Ageley, *f. ziele pewne*, Orlik, cynowod, rożyczka.
Agenden, Książka do obrządkow ceremonii czynienia.
Agent, *m.* der eines Sachen in seiner Abwesenheit besorgt, Ajent, Prokurator, Plenipotent.
Agiren, czynić. wider den Feind, czynić przeciwko nieprzyiacielowi. einen agiren, spotten, wydrwiewać kogo, na śmiech, na pośmiewisko kogo podać, in der Comödie, udawać osobę na komedyi. Agentin, Panna, ktora na komedyi udaie osobę; komedyantka.
Agtstein, Achatstein, *m.* bursztyn żołty. von Agtstein, z bursztynu żołtego. von Agtstein gemacht worden, z żołtego bursztynu bydź zrobionym. ein Kästgen von Agtstein, szkatułka z bursztynu żołtego.
Ahl, *f.* szydło szewskie. *ob.* Aal,
Ahn, Ahne, oder Ahnherr, Dziad *za pokrewienstwie*; Dziadowie, die Ahnen. Ahnfrau, Babka. Ahnenbruder, Dziada brat. der sein Geschlecht von vier, acht &c. Ahnen herführet, ktory od czwartego, osmego *etc.* Pokolenia wywodzi swoie Szlachestwo, swoy Rod, z Oyca y z Matki, albo wywieść może, oświecony długim rzędem Zacnych Przodkow swoich.
Ahnden, czuć, mieć, iako bol, smętek, radość, urazę. fühlen, haben, empfinden, als Schmerz, Freude; seine Empfindung bezeigen, swoie czucie oświadzyć, pokozać; karać.
Ahndung, *f.* Czucie, przeczuwanie, kara. ich habe von dieser Sache eine Ahndung, ia mam iakieś czucie o tey rzeczy. man muß nicht alle Ahndungen verwerfen, nie każde przeczuwanie trzeba odrzucać, za nic mieć. ich habe eine Ahndung der Freuden, der Betrübniß, mam iakieś czucie radości, utrapienia. er hat eine schwere Ahndung zu erwarten, on powinien czekać wielkiey kary. die Ahndung wird nicht ausbleiben, kara nie przepadnie.

Ahnen, *v. n.* czuć, przeczuwać, d. i. empfinden, muthmaßen. es hat mir etwas böses geahnt, serce przeczuwa, co nie dobrego. es hat ihm nichts gutes geahnt, serce iego nic dobrego nie przeczuwało dla niego. sollte das ahnen zu verwerfen seyn? miałoż by przeczuwanie być odrzucone?

Ahornbaum, Ahorn, *m.* Klon, *inni tłumaczą*, iasień. Ahorn-hölzern, klonowy, *iasieniowy*.

Aichstadt, miasto w Niemczech tegoż imienia.

Aichen, ein Maaß oder Gewicht rc. miara iaka albo waga do probowania inney iary lub wagi. probiren, ob es wichtig sey, doznawać, doświadczać, ieżeli ważna, dobra, prawa. das Original, wornach man alles misset, przednia waga, albo miera według ktorey wszystko mierzaią, ważą. das Aichen, przednie, ważenie, mierzanie, sonderlich der Getreide-Maaße, der Münzen, zwłaszcza miar na zboże, wag na pieniądze.

Aimer, *m. ob.* Eimer, węborek, wiadro, konew. ein Aimer Wein, Bier, Wasser, węborek wina, piwa, wody.

Aiß, *n. ob.* Geschwär, wrzod ziątrzony, ktory się obiera, y około siebie ciało wyżera, umfich fressendes. Sammlung der Feuchtigkeiten an einem Orte des Leibes, zebranie, zpędzenie humorow na iedno mieysce w ciele.

Air, eine Stadt in Savoyen, miasto nieiakie w Sabaudyi, *połac.* Aquae Gratianae; w Francyi *Aix-la-Chapelle*, połac; Aquae Sextiae.

Aken, *ob.* Aachen.

Alabaster, *m.* alabaster, kamień. Alabaster-Büchse, puszka alabastrowa, von Alabaster, z alabastru. sie ist so weiß als Alabaster, ona iest tak biała, iak alabaster.

Alabastern, alabastrowy, z alabastru.

Alamodisch gehen, modnie się stroić, nosić, chodzić po cudzoziemsku, cudzoziemskim kroiem, gustem.

Alonson, miasto w Francyi, y Księstwo.

Alant, *m. ziele pewne*, Oman, *połacinie belenium*. Alaunwurz, inula, *toż samo*.

Alantwein, *m.* toż ziele w winie gotowane; Oman winie warzony.

Alarm, *m.* trwoga, w woysku, Alarm blasen, trąbić na trwogę w woysku. trąbieniem na trwogę, żołnierzy pobudzić. Alarm machen, alarmiren, trwogą, orężem, rozruchem wszystko zamięszać, rozruch, Tumult, zrocić, uczynić, sprawić, strachem wszystko napełnić. den Feind von hinnen alarmiren, z tyłu nieprzyiaciela nastraszyć.

Alaun, *n.* hałun. mit Alaun gemacht, hałunem zaprawny. Alaunwasser, wodka hałunowa.

Albanien, Albania, Kray nad morzem Adryatyckim.

Albern, głupi, prostak, nieprzyiemny. *ob.* abgeschmackt; alberne Possen, głupie gadki, bayki, głupstwa. alberne Dinge reden, nic do rzeczy gadać, pleść, prawić, papłać. sich albern stellen, głupie sobie poczynać, postąpić. alberne Weise, głupstwo. *adv.* albern, głupie, iak głupi, iak głupia.

Albkraut, konopie.

Alcair, Kair, Miasto w Egipzie. Memphis, ale to na innym mieyscu było.

Alchymie, *f.* Alchimia, sztuka złota robienia przez iaką *tynkturę*.

Alchimist, *m.* Alchimista, ten co złoto sztuką przez iaką tynkturę robi, *ieźli to może być*.

Alcoran, Prawa, Wiary Mahometańskiey Księga.

Aldermann, Rathsherr in Engeland, Senator Angielski; Radca, Rayca.

All-vor den *adiectivis*, wszech, als allmächtig, wszechmocny.

Allbereit, *adv.* iuż iuż, iuż gotowo.

Allda, tam, tu. alldieweil tam tamże, na tam tym samym mieyscu.

Alle, *plur.* wszyscy, *m.* wszystkie. *f.* alle beyde, obadwa, iedem y drugi. alle seyn, skończyć. alle werden, als Geld, wszystko, wyszło, poszło, iako to pieniądze. alle machen, wydac wszystko, stracić, przetyrać, przemarnować. alles, wszystko. alle, ohne, wszyscy, oprocz. alle und jede, wszyscy, y każdy z osobna, ogołem wszyscy. alle die, wszyscy, ile ich, co tylko są etc. alle Tage, alltäglich, codzień, codziennie, każdego dnia. alle vier, fünf Jahre, co czwarty, co piąty rok. allemal, zawsze a zawsze. allemal des dritten Tages, zawsze co trzeci dzień. allenfalls, trefunkiem, ieżeliby. allenfalls er nicht kommen sollte, ieżeliby się zas trafiło, żeby nie miał przyiść. allerdings, wszelkim sposobem, zupełnie, wcale, koniecznie, owszem. allerweile, allererst, dopiero teraz, dopiero w tym czasie, dopieruteńko. allermaßen, ponieważ tedy, albowiem. allermeist, naybardziey, osobliwie. allernächst, naybliżey. allerseits, zobudwoch stron, zewsząd.

zewſząd, ze wſzyſtkich ſtron, wſzelkiego ſtanu, wſzelkiey kondycyi. allezeit, allemal, zawſze, każdego czaſu. allewege, toż ſamo. allezeit der zehnte, co dzieſiąty, dzieſiąty każdy. allenthalben, wſzędzie, na każdym mieyſcu, w każdym kraiu, w każdey ziemi. allenthalben hin, w ktorąkolwiek ſtronę, ku ktoreykolwiek ſtronie. allenthalben her, zewſząd ze wſzyſtkich ſtron. allerley, rożnie, rożnego gatunku, rodzaiu. allerhand, toż ſamo. auf allerhand Weiſe, wſzelakim ſpoſobem. allerley Leute, wſzelakiego ſtanu ludzie. *ob.* All=, niżey, daley.

Alfanzerey, *vulg.* lekkomyślność, płochość, chytrość. alfanziſch, letki, płochy, ſzacher, głupt.

Algen, Algovia, Algowa miaſto.

Algier, Algerska Ziemia w Afryce, y Miaſto, tegoż imienia. Rzeczpoſpolita Algerska, die Algieriſche Republic.

Alkoven, *m.* alkowa na łożko. er ſchläft im Alkoven, on ſpi w alkowie. das Bett im Alkoven haben, łożko mieć w alkowie. bey der Stube iſt auch noch ein ſchöner Alcoven, przy izbie ieſt ieſzcze iedna piękna alkowa.

Alkermes, AAlkermes, liſtki, ziela tak zwanego, czerwoney barwy; Napoy także robiony z tych liſtkow, albo eſſencya Alkermeſowa, jak nazywaią.

Allarm, ſiehe Alarm.

Allee, *f.* Ulice w ogrodzie, przechadzki w gaiach, w ogrodach ręką robione.

Allein, ſam tylko. ohne Geſellſchaft, ſamieden, bez towarzyſtwa. abgeſondert, oſobny, oddalony. nur, tylko. aber, ale. er will allein regiren, on ſam tylko chce rządzić.

Allein, *adj.* on ſam, a nie kto inſzy, oprocz niego nikt. gern allein ſeyn, lubieć ſam bydź, w oſobności zoſtawać, oſobne być. *ob.* einſam. allein, bey einem ſeyn, ſam a ſam cydź z drugim, nikt więcey. je länger, je lieber bin ich allein, im dłużey, ſam ieſtem, tym bardziey lubię być ſam. ganz allein, ſam tylko, ſamiuteńki, *ſamiutenik.* er lebt allein für ſich, dla ſibie tylko ſamego żyie, ſobie tylko rad, w ſobie ſamym. er gehet nur allein im Garten herum, on ſam tylko po ogrodzie chodzi. allein, *adv.* tylko, nicht allein, ſondern auch, nie tylko, ale też. allein, ale, lecz, poſtaremu.

Aller, vor den *adiectivis*, przed *Adjektywami*, ieſt ſuperlatif, als: der allergelehrteſte, nayuczeńſzy.

Aller Augen, Modlitwa przed ſtołem tak ſię zaczynaiąca. das Gebet vor dem Tiſch.

Allerheiligen, *n.* das Feſt, dzień wſzyſtkich świętych, święto wſzyſtkich świętych.

Allermanns=Harniſch, *ziele*, ſmagliczka, ma żołte, albo niebieskie, kwiatki; gmin wierzy, że dobre przeciwko czarom.

Alles, *n.* wſzyſtko. es iſt alles eins, ieſt to wſzyſtko iedno.

Alleſammt, wſzyſtko, wſzyſcy. wir laſſen ihn alleſammt grüſſen, wſzyſcy go pozdrawiamy.

Allgegenwart, *f.* wſzelka przytomność. allgegenwärtig, wſzędzie przytomny, na wſzyſtko baczny. *podobno*, wſzędziebylski, ktory ſię wſzędzie wrazi.

Allgemach, powoli, pamału, zlekka. mit der Sache thun, rzecz powoli czynić. einem etwas allgemach d. i. nach und nach abgewinnen, powoli, potroſze, od kogo wygrać.

Allgemein, ogolny, powſzechny, generalny, poſpolity. es iſt eine allgemeine Krankheit, to ieſt poſpolita choroba. man redet allgemein von dieſer Sache, ogolnie, poſpolicie o tey rzeczy mowią, dieſes erfordert der allgemeine Nutzen, tego wyciąga poſpolity pożytek.

Allgewaltig, *adj.* wſzechmożny, naywyżſzą moc maiący.

Allhier, *adv.* tu. allhier wird geſpeiſet, tu iadaią. allhier bewirthet man Gäſte, tu przyimuią gości. allhier lieget begraben, tu leży pogrzebiony.

Alljährlich, coroczny, co rok. alljährlichen Tribut geben, co roczny podatek dawać, alljährliche Früchte, co roczne owoce. alljährliche Landtäge, co roczne Seymy.

Allianz, *f.* związek, ſ. Bündniß, ſich alliiren, ſ. Bündniß machen, zwiazek uczynić, zrobić. mit einem in Allianz treten, weyść z kim w związek, wchodzić w związek. eine Allianz von neuem ſchlieſſen, na nowe związek zawierać.

Alliirte, *pl. m.* Bundsgenoſſen, Związkowi. Alliirte Armee, związkowe woysko.

Allmacht, *f.* wzechmożność, wſzechmocność Boska. allmächtig, wſzechmocny; die Allmacht des Schöpfers iſt unbegreiflich, wſzechmocność Stworzyciela ieſt nie poięta.

Allmächtig *adv.* wszechmocnie. wie allmächtig wird diese Erde erhalten, iak wszechmocnie ta ziemia bywa utrzymywana!

Allmächtigster, nazpotężnieyszy, tytuł ktory Cesarzom, Krolom dawać zwyczay iest. der allmächtigste unter den Menschen, naywszechmożnieyszy między ludźmi.

Allmählig, powoli, zlekka, nieznacznie, er kommt wieder allmählich zu sich, on znowu powoli nie znacznie do siebie przychodzi. das Haus wird allmählig fertig, dom powoli kończą.

Allmanach, *m.* Kalender, Kalendarz, Dziennik. Allmanach der deutschen Musen, Kalendarz, Dziennik Niemieckich Muz.

Allment, *m.* wo freye Weide ist, pole do wspolney paszy, gdzie wspolne pastwiska, y wolne.

Allmosen, *n.* iałmużna. Allmosen geben, iałmużne dać ubogiemu, wspomoc iałmużną ubogiego, sammlen, iałmużnę zbierać, po prozbie chodzić, iałmużną, o proszonym chlebie żyć, chleba prosić, żebrać iałmużny. vom Allmosen leben, iałmużny żyć, z cudzego miłosierdzia. Allmosen-Brod, iałmużny chleb, ubogich chleb. Allmosen-Büchse, karbonka na iałmużnę, skrzynka. Allmosenpfleger, Jałmużnik, do ktorego należy iałmużny rozdawać. Allmosenkasten, skrzynka na iałmużny składanie. Allmosen-Säcklein, *n.* oder Beutel, torba, woreczek na iałmużne. Allmosen-Güter, iałmużnik.

Allodial-Gut, *n.* własne, dziedziczne dobra, nie maiące żadnego inszego Pana, die Allodial-Güter, własne dziedziczne dobra. er besitzt ein Allodial-Gut, on posiada dziedziczne dobra. Allodial-Güter hängen von niemanden, als von ihrem Besitzer, ab, dziedziczne dobra nie maią inszego Pana tylko ich posesora.

Allwissend, wszystko wiedzący, umieiący, ktoremu nic nia tayno, ktory swoią wiadomością y umieiętnością ogarnął wszystko.

Allwissenheit, *f.* wszystkiego wiadomość, wszystkich rzeczy umieiętność. eine Allwissenheit unter den Menschen ist unmöglich, zu statuiren, wszystkiego wiadomość, umieiętność między ludźmi iest nie podobna.

Allwo, gdzie. die Sache, allwo sie geschehen ist, ist unbekannt, nie wiadomo gdzie się rzecz stała; dokąd? allwo gehest du hin? dokąd idziesz?

Allzu, nad to, na zbyt; als allzugroß, nad to, na zbyt wielki; nader. allzuglücklich, nader szczęśliwy. allzu undankbar, na zbyt nie wdzięczny. allzulange, na zbyt długo.

Allzubald, na zbyt prędko.

Allzu ernsthaft, na zbyt surowy.

Allzumal, razem, naraz, wraz. dieses hat uns allzumal betroffen, to nas wszystkich razem porkało.

Allzu mächtig, na zbyt mocny. dieser Staat wird allzu mächtig, to Państwo ztaie się na zbyt mocne, potężne; er ist allzumächtig bey Hofe, on iest na zbyt mocny u Dworu.

Allzu sehr, na zbyt bardzo, na zbyt sina. allzu sehr vergnügen, nader ukontentowany. allzu sehr lieben, nader ukochać. das Wasser ist allzusehr gewachsen, wody na zbyt wiele przybyło. allzusehr nachgrübeln, co na zbyt roztrząsać, w czym na zbyt szperać.

Allzu viel, na zbyt wiele. allzu viel Fleiß, na zbyt wiele pilności.

Allzu wohl, na zbyt dobrze, nader dobrze. ich kenne diesen Menschen allzu wohl, ia znam tego człowieka na zbyt dobrze. es ist allzu wohl bekannt, als daß man es sagen sollte, rzecz to iest bardziey wiadoma, iak wymowić można.

Aloe, *f.* Aloe, ziele, liście. Aloe-Holz, drzewko Aloesowe. die Aloe blühet alle sieben Jahre, Aloe kwitnie zawsze co siedm lat.

Alp, *m.* pewna choroba, eine Krankheit, krwi duszenie w nocy, gdy się śni, iak gdy by się kto kładł na piersiach, y dusił. der Alp drücket mich, krew mię dusi.

Alpen, *pl. f.* gory Alpes we Włoszech etc. das Alpen-Gebirge, góry Alpy. innerhalb der Alpen, z tey strony gor Alpow. jenseits der Alpen, z tam tey strony Alpow.

Alphabeth, *n.* Abecadło. alphabetisch, abecadłowy; *adv.* według abecadła, według porządku liter, w abecadle. etwas nach alphabetischer Ordnung stellen, setzen, ułożyć co porządkiem liter w Alfabecie.

Alraun, Pokrzyk ziele. man sagt auch Alraun-Wurzel, *f.* Pokrzykowy korzeń.

Als, *w. przyrownywaniu czego do czego*, iak, *za to.* gleichwie, iakoby, *za to.* wie, iak gdyby, *za to.* zum Exempel, zamiast

miast tych słow: naprzykład, iako to; derohalben, *to ieſt:* Więc, dla tego, tedy. *za te słowa:* da, indem, nachdem, iako, gdy: albo z *Uczeſtniſtwem:* als ich ihn gesehen, ia go widziawszy. *za te słowa:* gleich als, właśnie iakoby; *po tych słowach*, nicht, *albo*, nichts, *co na Polskie w ten czas wychodzi:* tylko. es ist nichts, als Elend da, nic tam niema, tylko bieda sama. *za to słowo:* wie, *iako to:* als, iako, wie ein Fürst, iako Xiąże. *adverb.* po Xiążęcu. als, nachdem, gdy, potym gdy, iak. so viel, als wie, *tak wiele znaczy, iak to słowe*, wie, iako; als ein Vater, iako Oyciec. so wohl, als, *tak dobrze, iak*, eben sowohl als, zarowno, iak, nie mniey iak. alsbald, iak tylko. alsdann, w ten czas. alsdann erst, dopiero w ten czas. als nämlich, iako to mianowicie. als welcher, ktory to. als ob, iak gdy by. es gehet uns so nahe, als ob es ihm selbst zugestossen wäre, tak my tego żałuiemy, iak gdy by się iemu samemu to trafiło. als ich, oder nachdem ich ihn gesehen habe, potym iakem go widział, obaczył.

Also, tak, zarowno, nie inaczey, podobnież, podobnymże sposobem. also warm, also kalt, y zimno, y ciepło. also nackend, gdy był w ten czas nagi. also zu reden, że tak powiem. es ist dem also, tak się tedy rzecz ma. also, więc tedy. also bald, na tych miast. also gleich, tak zaraz. also fort, wciąż, iednym ciągiem. ich habe es also fort gethan, ia to wciąż czyniłem. ich habe es also fort gelesen, ia to iednym ciągiem czytałem.

Als ob, als wenn, iako by, iak by to. iak gdy by to. er stellet sich, als ob er böse wäre, tak się pokazuie, iak gdy by się gniewał.

Alster, *f.* Sroka, inaczey. Aglaster, Hetze, auch Aelster. eine junge Aelster, młoda sroczka, sroczę.

Altan, *m.* Altana, im Garten, w ogrodzie. im Altan sitzen, um sich abzukühlen, w Altanie siedzieć dla tego, aby się ochłodzić.

Alt an Jahren, stary, letni, laty obciążony, zestarzały. der Zeit nach insgemein, co do czasu, pospolicie się mowi, veraltet, als ein Wort, Kleid, stara, stary, *iako, to:* słowo, suknia, moda, czego więcey teraz nie zażywaią, niemodny. abgetragen, zchodzony, zbrukany, zaplamiony, wytarty, zdarty, wniwecz obrocony. das vor vielen Jahren gewesen ist, co prezd wielu lat było, dawny, nieteraźnieyszy. das viel Lebens-Jahre hat, letni, ma iuż lata. das gleich im Anfange gewesen ist, naypierwszy; co od początku było samego. die alte Kirche, naypierwszy Kościel, *to ieſt:* naypierwsi Chrześcianie. das einfallen will, co myśli upaść, grozi upadkiem, co upadnie lada kiedy. alt werden, starzeć się. alt seyn, bydź podeszłego wieku. alter Mann, starzec. älter, starszy. ältester, naystarszy. ältlich, letni. wir werden nach und nach alt, nieznacznie co raz to się bardziey starzeiemy. wie die Alten singen, so zwitschern auch die Jungen, iak starzy śpiewaią, tak gwizdaią młodzi: od starszych młodsi się uczą. na starych zapatruią się młodzi, od starych młodzi przeymuią, za staremi młodzi idą; co widzą młodzi u starych, do tego się sami maią, biorą. älter seyn, starszym bydź od kogo laty. älter werden, postępować w latach, co raz bydź starszym, co raz do większych lat przychodzić. er ist siebenzig Jahr alt worden, siedmdziesiąt lat skończył, siedmdziesiąt lat mu minęło. wie alt bist du? wiele lat masz? iak stary iesteś? iak dawno żyiesz? so alt bin ich, tak stary iestem, tyle mam lat, tak dawno żyię. er ist ohngefähr bey zehen Jahre alt, iuż ma blisko dziesiąty rok, iuż ma blisko dziesięć lat. er ist über fünf Jahre alt, iuż mu przeszło pięć lat, iuż ma więcey iak pięć lat, iuż mu pięć lat minęło. er ist über sechzig Jahre alt, iuż ma więcey iak sześćdziesiąt lat; iuż mu sześćdziesiąt lat przeszło, minęło; iuż mu na siodmy krzyżyk idzie; na siodmy dziesiątek, *u prostych krzyżyk na karbie*, 10 *znaczy.* er ist noch nicht fünf und zwanzig Jahre alt, ieszcze niema dwudziestu pięciu lat, ieszcze do dwudziestego piątego roku nie przyszedł. ich bin eben so alt, rownych lat iestem, mam tyle lat *co y on*, tak stary iestem, iak *y on*, w iednych leciech iesteśmy. wird man alt, so wird man unwerth, im kto starszy, tym mniey od niego dbaią, tym bardziey za nic. je älter, je träger, im starszy, im daley w lata idzie, tym skąpszy. das älteste unter den Kindern, naystarszy, naystarsze, z dzieci. du machst mich alt, przy tobie, przy twoich latach starym się zdaię. ein altes Weib, stara baba. alte Leute wer-

den gern kindisch, starzy ludzie radzi dziecinnieią. alt am Gebrauch, altfränkisch, ältlich, altväterisch, dawny bardzo, pamięci niema, kiedy był, nader stary, nader dawny. nach altem Gebrauch, według dawnego zwyczaiu, zwyczaiem przodkow, oycow. alt, wie vorhin, tak stary, iak y przed tym. der alte Schalk, der das alte Liedlein singt, *Przysł.* zawsze starą piosnkę śpiewa, to iest, zawsze, tak teraz ladaco, hultay, iak y przedtym; die Alten. Przodkowie, *to, co,* Vor-Aeltern, starzy y Dawni ludzie, Pierwszy Rodzay ludzki. alt und wunderlich, stary, y niedogodny, skrzęta, skrzętny, stary, y zrzędny. alt und kraftlos, stary y słaby, słabiutki; zgrzybiały od starości, stary, iak krzaczek.

Alt, *m.* Alt, głos, między dyszkantem, tenorem, y bassem. die Altstimme, głos, alt. der Alt gehöret mit zur Vollständigkeit einer Vocal-Music, Alt potrzebny iest koniecznie do doskanałości, czyli zupełności Muzyki w śpiewaniu.

Altar, *m.* Ołtarz, der hohe Altar, wielki Ołtarz. ein Altärlein, Ołtarzyk. Altar aufrichten, Ołtarz wystawić, stawiać. (*te zaś dwa słowa łacińskie, Altare, ara, nieznaczą iedno, według Pisarzów łacińskich, Virg. Plin. Tacita, Arnobiusza. Altare, znaczy się tu część, ktora w górę idzie prez wysoko. Ara, znaczy się stoł, ktory na ziemi stawiaią mensa.* Altarschmuck, stroy Ołtarza.

Altbacken, iako to chleb, dawno pieczony, czerstwy, nieświeży. das altgebackene Brod ist nicht so gut zur Verdauung, als wie das frische, chleb czerstwy, czyli dawno pieczony, nie iest tak dobry do dygestyi, iak chleb świeży.

Altenburg, *n.* Altenburg, miasto w Saxonii.

Alter, *n.* eine Zahl Lebens-Jahre, Wiek, liczba lat życia. hohes Alter, stary wiek, starość wielka. viel Lebensjahre in Aemtern und andern Verrichtungen, dawność na urzędzie, w zawiadowaniu rzeczy, interesow. Alter der Welt, Wiek świata. vor Alters, dawnicy, dawnemi czasami; za starych, *doroż.* ludzi; przed tym. Alter, *pospolicie:* wiek życia. im blühenden Alter seyn, w kwitnącym wieku, gdy wiek kwitnie, w kwiecie lat być. im besten Alter seyn, w naylepszym bydź wieku życia, w samey porze lat. in seinen besten Tagen seyn, w dorosłym wieku być; w męskim, w naylepszym wieku, w niepodeszłym, piękne lata mieć. gleiches Alters seyn, rowiennikiem bydź w leciech, iedne lata mieć z drugi. hohen Alters seyn, zgrzybiałego, sędziwego bydź wieku, sędziwych lat, mieć wielkie lata, wielką starość. es ist ein beschwerliches Ding um das Alter, iest to wielki ciężar, być starym. Alter hilft nicht für Thorheit, starość częstokroć nic nie pomaga na głupstwo. gesundes Alter, zdrowa, żywa starość. Alters halber, dla lat, dla wieku, dla starości. von Alters her, według dawnego zwyczaiu, postaroświecku, iak starzy ludzie czynili; za dziadow, za oycow naszych. das Alterthum, *sub.* Aelte, dawność. Aelten, sterzeć się, wietrzeć od starości. altväterisch, babski, reden, gadać, pleść iak stara baba.

Alteration, *f.* Poruszenie krwi, namiętności iakiey. sich alteriren, poruszyć się gniewem, żalem, popędliwością. ich habe mich darüber alteriret, to wielki gniew, nieukontentowanie we mnie poruszyło, uczyniło, pobudziło.

Alternation, *f.* na przemiany, wechselsweise, raz to, drugi raz to, raz ten, drugi raz ten. alterniren, na przemiany co czynić, umwechseln.

Altflicker, *m.* Plamiarz, plamwywabiacz, ten co plamy z sukien wywabia; krawiec, ktory około starzyzny robi.

Altfränkisch, *ob.* altväterisch, postaroświecku.

Alt-Gesell, *m.* bey den Handwerkern, u rzemieśnikow, czeladnik, towarzysz.

Altist, *m.* Altista, co altem śpiewa.

Altklug, przemyślny, w młodych leciech, starą rostropność maiący; nie da się zwieść. altklug thun, pokazywać, starego człowieka roztropność po sobie. dieses Kind redet altklug, to dziecię tak rostropnie mowi, iak stary człowiek.

Altmutter, *f.* Baba, Matka oyca, lub Matki; stara białogłowa, staruszka.

Altreiß, *m.* szwiec partacz, co się tylko naprawkami bawi, karpacz.

Altvater, *m.* Dziad, Oyciec Matki, Oyciec oyca. altväterisch, zarzucony, staroświecki. die Altväter, starzy, Przodkowie. im alten Testament, Patryarchowie. in der ersten Kirche, Oycowie, pierwszego Kościoła.

Am-

Am, *za to:* an dem, *ob.* an. am, bey dem *Superlativ Adjectivorum* wird es unterschiedlich gegeben, to ieſt: to, an, przy Superlatywach Niemieckich, rożnie ſię bierze. den ich am liebſten habe; den ich am meiſten liebe, ktorego ia naybardziey lubię, ktorego ia naybardziey kocham. er beſchweret ſich am meiſten darüber, naybardziey na to narzeka. er iſt mir am nächſten, ieſt mi naybliżſzy, on mi ieſt naybliżſzy krewny.

Amarant, *ob.* Tauſendſchön, Amarant, ſzarłat, kwiatek.

Amarellen, Czereśnie, trześnie, iagody na drzewie roſnące. *inni nazywaią:* Wiśnie czarne kwaskowate; znaczy także: Morele

Amberg, Miaſto w Bawaryi.

Ambos, *m.* kowadło. Ambos mit einer Spitze, kowadło kończyſte. Ambos-Stock, kloc kowadła.

Ambra, *n.* rodzay burſztynu.

Ameis, *f.* mrowka. jucken, als wenn die Ameiſen liefen, wić ſię, chodzić, roić ſię, iak mrowki biegaią.

Ameishaufen, *m.* mrowisko, ſiedlisko, gdzie ſię mrowki trzymaią, iayca nieią, y rodzą ſię, gdzie ſobie pożywienie razem trzymaią.

America, *n*, Ameryka, część ſwiata, za morzem zachodnim.

Americaner, *m.* Amerykanin.

Amethiſt, *m.* Ametyſt kamień. was demſelben gleich ſiehet, lub, co do niego kolorem podobne. violenbraun, kolor fiałkowy z granatowym.

Amiens, Ambian, miaſto we Francyi.

Amme, *f.* Säugamme, mamka. Hebamme, kobieta do odbierania dzieci. eine Amme halten, mankę, do dziecięcia trzymac.

Ammeiſter, Konſul, Nayſtarſzy w Radzie, Burgemeiſter in Straßburg, Burmiſtrz Straſzburski.

Am meiſten, naywięcey, naybardziey. am nächſten, naybliżey. am beſten, naylepiey.

Ammelbeer, *f.* Czereśnie, trześnie. Ammerbaum, Czereśnia, treśnia, drzewo.

Ammey, Kmin Murzyński; Amminek; kminek biały.

Ammunition, *f.* gotowości woienne, ſprzęt woienny, naczynie woienne, zbroy, broń wſzelaka; prowianty, żywności.

Amneſti, *f.* darowanie, zapomnienie, zgładzenie przeſzłych uraz, krzywd, tego wſzyſtkiego, co ſię źle ſtało.

Ampel, *f.* *ob.* Lampe, Aempelein, lampka. das Röhrlein daran, rurka na knot, w niey.

Ampfer, *m.* Szczaw, ziele kwaskowate.

Amſel, *f.* Kos. dieſer Vogel ſinget ſo ſchön wie eine Amſel, ten ptak ſpiewa tak pięknie iak kos.

Amſterdam, Amſzterdam, miaſto Olenderskie, handlem sławne.

Amt, *n.* Dienſt, Urząd, służba. Pflicht, Schuldigkeit, powinność. die Meſſe, Mſza. Amt halten, celebrować, Wielką Mſzą mieć, na iaką uroczyſtość. Amt eines Amtmanns, Urząd ſędziego, ſędſtwo. Innung, Cech, braſtwo. ein anſehnliches Amt, wyſoki, przedni urząd, wielka Godność; verächtliches, podły nikczemny urząd, służba. einem ein Amt antragen, ofiarować, dać, komu urząd. Amt anbefehlen, anvertrauen, ins Amt ſetzen, powierzyć komu urząd, poruczyć, zdać, wynieść kogo na urząd, zlecić komu urząd, wyſadzić kogo na urząd, przełożenſtwo dać nad czym, Dozorſtwo, Rządſtwo, Sprawunek komu zlecić. es iſt deines Amts, to do ciebie należy, twoia ieſt to czynić. ohne was deines Amts iſt, czyń co twoia powinność każe. ſich um ein Amt bewerben, ſtarać ſię o urząd, zabiegać o urząd, wſzyſtkiemi ſpoſobami ſtarać ſię oń. ein Amt bekommen, wziąć urząd, doſtać, doſtąpić urzędu. ein Amt haben, urząd mieć, godność, na urzędzie na godności być, einen ſeines Amts entſetzen, zſadzić kogo, złożyć, zrucić z urzędu; wyzuć kogo z godności iakiey, odebrać komu urząd, godność, odſądzić kogo od urzędu. ein Amt abſchlagen, nicht annehmen wollen, ausſchlagen, ſich dafür bedanken, nie przyiąć urzędu, chronić ſię urzędu, niechcieć, dziękować za niego, *to ieſt,* nie przyimować, ſein Amt aufgeben, reſigniren, abtreten, zeyść z urzędu, porzucić urząd, złożyć, podziękować za niego na przyſzły czas. ſeines Amts warten, in Acht nehmen, pilnować ſwego urzędu, patrzać ſwoiey powinności; wykonać, pełnić ſwoy urząd; wypełnić należycie, dokładnie, co do kogo należy; powinności ſwoiey patrzeć iak naylepiey, obowiązki urzędu zachować. ein Amt nicht fleißig verrichten, niepatrzeć ſwoiego urzędu, ſwoiey powinności, zaniedbywać, nie wypełniać, nie pilnować, niedbać o ſwoy urząd, niedbale, nic do rzeczy ſię

 ſpra-

sprawować na urzędzie; unikać od sprawowania urzędu, od czynienia powinności. in ein fremdes Amt greifen, wtrącać się, wdzierać, mięszać się do cudzego urzędu, do cudzey powinności, wykroczyć co z urzędu, więcey co czynić, więcey się co domyślać, iak urząd pozwala. eines Amt versehen, cudzy urząd sprawiać, zastąpić za kogo; na czyim mieyscu zasiadać. es ist wider mein Amt, to nie należy do moiego urzędu, do moiey władzy, to iest przeciwko powinności, przeciwko urzędowi moiemu. ein Wechsel-Amt, godność, ktorą można z iednego na drugiego przenieść. Amt, so viel als ein gewisses Gebieth, oder Anzahl Oerter und Leute, die unter einem Beamten stehen, Rządstwo, iakiego Powiatu, Okolicy, Klucza, miasta, *naprz.*, Stutgarder Amt, Rządstwo Sztutgardu miasta. Amtsassen, pod rządstwem zostaiący. Amt bey den Katholiken, u Katolikow, so viel, als Abendmahl, Messe, Hochamt, tak wiele, iak by Wielka Msza. Spiewana, Suma z ceremoniami, z Ministrami. ämtlich gebiethen, z urzędu co zapowiedzieć, obwołać, nakazać. Amthaus, Dom urzędowny. Amtmann, Wielkorządca, Urzędnik, Rządca, Starosta sądowy. Amtsgesell, Spolnik na urzędzie. Amtsgenoß, Spolnik urzędu, Kolega. Amtsgeschäffte, Urzędowne Interesse, Sprawy, Potrzeby, Sprawunki. Amtsknecht, Ceklarz, sługa urzędowy, woźny. Amtschreiber, Pisarz urzędowy. Amtsverweser, Podrządca, Namiestnik Rządcy, Podstarosta, Podstarości. Amtsverwaltung, Rządstwo, Wielkorządstwo, Starostwo, Podstarostwo. Amtszeichen, Znaki urzędu. Amtsgehülf, Pomocnik w urzędzie.

Amtmann, *m.* Rządca iakiey krainy.

Amusiren, uwodzić kogo. mit Worten betrügen, słowami zwodzić, łudzić, unawaniem, kogo zwodzić, zawieść. so viel, als aufhalten, tak dobrze iak wytrzymać kogo, y nic dla niego nie uczynić naostatek. sich amusiren, zabawiać się czym.

An, Od, pod, w, we, na, nad, za. an einem Fluß, nad rzeką. Cölln am Rhein, Kolno nad Renem. am Leibe strafen, na ciele karać kogo; am Leben, na życiu, śmiercią; am Geld, osądzić na pieniądze, grzywnami. anstatt, zamiast. es liegt nur an dir, od ciebie to zawisło, byleś tylko chciał. es ist an dem, to prawda; an, wenn es hinter dem *Substantivo* stehet, heißt, so viel, als hinauf oder gegen, als: to iest, an, gdy się, po *Substantivum* kładzie, znaczy tak wiele, iako: w gorę, ku wierzchu, albo, ku. Himmel an, ku niebu. den Berg an, w gorę, ku gorze. meistens bey den Poeten, naybardziey u Poetow. von Stund an, od tey godziny. es ist an dem: bedeutet bisweilen eine Nähe der Zeit, und heißet: *to iest*, znaczą tamte słowa; es ist an dem, częstokroć, bliskość czasu, iakoby iuż się miało stać, iuż było blisko tego. bisweilen heißet es so viel als: es ist gewiß, offenbar *rc.* to iest, czasem znaczy, to pewna, iasna rzecz. an sich bekannt, wiadomy sam przez się. an sich selbst aber w samey rzeczy zaś. so ist die Sache an sich ergangen, tak się zaś rzecz sama w sobie trafiła. sich an den Finger brennen, w palec się sparzyć; palca sobie przypiec, przypalić. an den Kopf stoßen, głową uderzyć o co. an die Stadt bringen, pod miastem być, stać. er wohnt an meinem Hause, w samsiestwie ze mną mięszka, zaraz przy moim domu mięszka.

Anangeln, nęcić, pokarmem, iadłem, na wędce etc. na wędkę łowić.

Anäzen, *anaasen, *inus.* przynęcić, węchem ścierwa, na ponętę położonego, albo wieczonego, iako to na wikow robią.

Anatomiren, *anatomizować*, ciało ludzkie rozbierać na cząstki, dla pokazania co każda iest, y znaczy, ażeby wiedzieć iak się składa ciało, gdzie każda żyłka, członek, należy, *metaph.* etwas fleißig untersuchen, co z wielką pilnością roztrząsać, rozbierać, wyrozumiewać, na należytey wadze ważyć. einen anatomiren, eigentlich beschreiben, opisać kogo od stop do głow, ze wszystkiemi żyłkami, do naymnieyszey żyłki.

Anatomie, *f.* Ciałrozbieranie. Anatomirung, *toż samo.* in die Anatomie gehen, chodzić na Anatomią, słuchać Nauki, wiadomości, o Ciał rozbieraniu. anatomisch, sposobem Ciałrozbierania. das Anatomiren, Ciałrozbieranie.

Anbachen, * zsieść się, skrzepnąć, przywrzeć, przylgnąć do czego.

Anbacken, obrać się koło czego, albo ustać się na dnie.

Anbauen, przybudować, budynek do budynku

budynku przystawić, etc. einen Acker anbauen, rolę uprawiać, w roli gospodarować. ein Anbau, przybudowanie. das Anbauen, n. budowanie; uprawianie roli. das Anbauen eines Landes, urawianie roli iakiey.

Anbefehlen, rozkazać. zalecić, zlecić, nakazać, ukaz dać. einem etwas anbefehlen, zlecić komu do uczynienia, do sprawienia, zdać się na kogo; z rąk do rąk oddać. sich eines Gunst anbefehlen, zalecić się, oddać się cudzey łasce.

Anbefehlung, f. zalecenie, zlecenie, poruczenie.

Anbefehlner maßen, według rozkazu, według zlecenia, iak był rozkaz, iak zlecono.

Anbegin, początek, wschod, co się dopiero zaczyna, przyimuie, wschodzi. von Anbegin der Welt, od początku świata, iak tylko świat nastał, iak tylko ludzie nastali.

Anbeissen, ukąsić czego, nadkąsić, napocząć zębami. das Angebissene, nadkąszone, sich betrügen lassen, dać się zwieść, niby wędkę przykąsić, wędkę połknąć. er will nicht anbeissen, ostrożny iest, nieda się złapać. er hat angebissen, wędkę połknął, dał się zwieść.

Anbelangen, należeć, do kogo. mich anbelangend, do mnie rzecz należąca, co do mnie należy. was die Sache anbelangt, co należy do tey rzeczy, co się tycze tey rzeczy, co do tey rzeczy. was mich anbelangt, co do mnie należy, co się mnie tycze.

Anbellen, szczekać na kogo. der Hund bellet die Fremden an, pies szczeka na obcych.

Anbellen, n. Szczekanie. man höret das Anbellen des Hundes, słychać szczekanie psa.

Anberaumen, uchwalić, ustanowić, postanowić, naznaczyć. jemanden einen Termin anberaumen, naznaczyć komu czas, termin, na przykład do stawienia się przed sądem, lub, do uczynienia, do zapłacenia czego.

Anberaumung, f. Naznaczenie, uchwała, uchwalenie, ustanowienie, postanowienie.

Anberegt, wspomniony, wzmiankowany, s. gemeldet; anberegter Verfasser, wspomniony, wzmiankowany, przerzeczony Autor.

Anbetreffen, ob. anbelangen, betreffen, należeć, tyczeć się. was dich anbetrifft, co do ciebie należy, co się ciebie tycze.

Anbeten, pokłon czynić, cześcić, cześć oddować; anrufen, wzywać, modlić się do Boga, modlitwy do Boga czynić. verehren, szanować, poszanowanie czynić. Gott anbeten, cześcić Boga; einen auf den Knien anbeten, na kolana przed kim padać, klęcząc na kolanach, komu ukłon czynić. er betet Gott an, modli się do Boga, die Gottlosen beten Gott nicht an, niezbożni nie modlą się do Boga, nie czczą Boga.

Anbeten, das, n. cześć, ukłon Bogu, pokłon Bogu oddany.

Anbetens-würdig, Cześci godny, pokłonu godzien, poszanowania.

Anbeter, m. Cześciciel, pokłoniciel, czczący, pokłon oddaiący, czyniący. die wahren Anbeter Gottes, prawdziwi Cześciciele Boga. er ist ein Anbeter dieser Person, on iest Cześcicielem tey osoby.

Anbetung, f. Czczenie, cześci wyrządzanie, oddawanie, czynienie. die Anbetung muß im Geiste und in der Wahrheit geschehen, pokłon Bogu, cześci oddawanie, ma być w duchu y w prawdzie czynione.

Anbey, oraz przy tym. dieß ist noch anbey zu bemerken, przy tym y to ieszcze trzeba uważać. anbey überschicke ich dieses, przy tym posyłam y to.

Anbieten, podawać, dawać co komu, ofiarować co komu; als Dienste, Hülfe, iako to usługę, pomoc; als ein Glas Wein, iako to szklankę wina; albo inną iaką rzecz; so man gleichsam überreicht, ktorą podobnym sposobem komu podaią. einem all sein Vermögen zur Ausführung einer Sache anbieten, komu całą fortunę swoię ofiarować, na sprawienie y dokazanie iakiey rzeczy. sich anbieten, dobrowolnie się ofiarować, na co komu. einem plagami, biciem komu grozić.

Anbinden, związać, uwiązać, przy czym; przywiązać do iakiey rzeczy; wiązać kogo. jemanden an seinem Namenstage anbinden, kogo na iego Imienia dzień wiązać. kurz angebunden seyn, *słowo w słowo*, bydź krotko uwiązanym, *metaph.* być popędliwym, prędkim, do gniewu, do zwadzenia się z kim, prędko zaczypić z kim. er bindet mit jedermann an, z każdym zaczepia, zadziera, każdego zaczepia, każdego napastuie. mit dem

Größern binde nicht an, z większym nie zaczepiany, z mocnieyszym nie zadzieray. er ist an dem Orte recht angebunden, iest wcale do mieysca przywiązany; siedzi na mieyscu, iak gdy by go kto przywiązał.

Anbläcken, *vulg.* natrząsać się z kogo, naśmiewać się: ofuknąć się, oburzyć się na kogo. *także:* verspotten mit Ausstreckung der Zunge, wyśmiewać ięzyk wyciągnąwszy na kogo. *wydrzyżniać się.* indem man einem ein Maul machet.

Anblasen, dać, dmuchać na co. mit Trompeten blasen, anzeigen, trąbić, witać, ogłaszać, trąb odgłosem. das Feuer anblasen, dąc, dmuchać, na ogień. Kohlen anblasen, na węgle dmuchać. das göttliche anblasen, Boskie natchnienie.

Anblasen, das, *n.* dmuchanie, dęcie na co, natchnienie; der Kohlen, dmuchanie na węgle.

Anblick, *m.* Spozrzenie, rzucenie okiem, mgnienie oka. im ersten Anblick, z pierwszego spoźrzenia. elender, trauriger Anblick, załosne, sinurne, spoźrzenie, miłosierne patrzenie, smutny, żałosny widok, stan, postawa rzeczy. Anblick geben, mgnąć okiem, mgnieniem oka rzucić, okiem miłosnym spoźrzeć, znak dać. dieses Gebäude giebt einen schönen Anblick, ten budynek piękny widok wydaie, pięknie się wydaie, pięknie na niego, spoźrzeć, rzucić okiem.

Anbohren, przewiercieć, prześwidrować, przedziurawić, przebić; nawiercieć do wbiiania kołka, albo gwoździa. ein Faß anbohren, naczynie przewiercieć.

Anbrechen, łamać, złamać, dnieć. der Tag bricht an, dnieie, świta, dzień poczyna być. die Nacht bricht an, noc nadchodzi. bey anbrechender Nacht, przy następuiącey nocy. bey anbrechendem Tage, rowno ze dniem, iak tylko świt, iak świtać poczęło. die Ader ist mir angebrochen, żyła się mi otworzyła; krew znowu z niey poszła. anbrechen so viel, als sauer werden, poczynać kwaśnieć, obrzask mieć, knasek. faulen, gnić, *ztąd*, anbrüchig werden, poczynać się zgniłym robić, gnić. der Anbruch, Aufgang, wschod, przyimowanie się, wschodzenie.

Anbrellen, *ob.* anprellen, trącić się o co.

Anbrennen, zapalić, als Holz, oder was sich anzündet, iako to drewno albo co się zaymuie, zaiąć się, zaświecić; als Speisen, spalić, iako to potrawę, przypalić, przyswędzić. *pass.* anfangen zu brennen, zaymować się, zacząć się palić; zapalił się gniewem, rozjadł się, er brennet vor Zorn.

Anbringen, anzeigen, donieść, oznamić rzecz, o rzeczy; przełożyć co do rady, do myślenia, założyć do mowienia, wzmiankę uczynić o kim, uwiadomić, dać znać. hoch anbringen, *ob.* befördern; sein Geld, Waare, Tochter wohl anbringen, dobrze zażyć pieniędzy, dobrze zbyć towar, dobrze wydać corkę. ein Anbringen haben, treść rzeczy, samą rzecz, istotę rzeczy, opowiedziec, interesu, sprawy. Anbringer, Plotka, Donosiciel, Oskarżyciel. als sein Geld anlegen, pieniądze z pożytkiem łożyć na co; eine Tochter an einen Mann, Corkę dobrze wydać za mąż; eine Person in Dienst oder Ehren, wyrobić komu urząd, funkcyią, godność, mieysce; als einen Stoß im Fechten, uderzenie, trafienie w fechtowaniu, uczynić; bey einem etwas, oznaymić co komu. eine Sache wohl anbringen, rzeczy dobrze połączyć, podobierać, pozpinać, powkładać iednę z drugą. übel angebracht, als ein Gleichniß, źle dobrany niedobrany, niezrownany, nierowny. das Anbringen, Propozycyia, materyia założona do mowienia.

Anbruch, *m.* świtanie. Anfang der Fäulniß, poczynanie gnić; nakroienie, Anschnitt, Anfang, początek. Erstlinge, Pierwiastki. Anbruch des Weins, wino z beczki pierwszy raz poczętey.

Anbrüchig, co zaczyna gnić, nadgniły. was nach Fäulniß riechet, co od zgniłości śmierdzieć zaczyna; vom Biere, wenn es sauer wird, o piwie, zaczyna kwaśnieć.

Anbrühen, zwarzyć, warem oblać, zlać, oparzyć warem. *inusit.* s. Brühen.

Anbrüllen, ryczeć; wie ein Ochse, iako woł. einen Anbrüllen, ryczeć na kogo.

Anbrunzen, *vulg.* Oszczać kogo, moczem zlać.

Ancker, *m.* Kotfica, mit etlichen Haaken oder Spitzen, z kilku kakamu, zębamı, kłami. das Holz, so auf dem Wasser schwimmt und zeigt, wo der Ancker liegt, drewno, ktore powodzie pływa, y pokazuie mieyśce, w ktorym kotwica tkwi. *osobnego Niemieckiego nazwiska*

nazwiska niema. das Seil, woran dieses Holz hängt, lina, na ktorey wiſi, ten znak drewniany, kotwicy. die Anckerbalken, worauf er liegt, wenn er ſoll abgeworfen werden, *Tramy*, na ktorych leży, kotwica gdy ma bydź w wodę zarzucona. den Ancker auf dieſen Balken legen, ankrę na tych *Tramach* położyć, zeprzeć. Ancker-Grund, Ancker werfen, kotwicy zarzucenie; na kotwicy ſtanie. die Ancker-Haſpel, kołowrot na okręcie, do zwijania nań liny, kiedy trzeba podnieść kotwicę. Anckerholz, das Anckerholz am Ancker, drzewco u kotwicy. der Ancker-Mann, oder Ancker-Knecht, der ihn zu beſorgen hat, Stroż, pilnowacz kotwicy. Ancker-Seil, Tau, lina u kotwicy. die Löcher vornen im Schiffe, aus welchen das Ancker-Seil gehet, Wyloty w okręcie, ktoremi lina kotwiczna wychodzi. Anckerſpitze, końce z piorami u kotwicy; *z fran. ſtopy kotwiczne, łapy*, den Ancker werfen, kotwicę zarzucić; ſtanąć na kotwicach, okręt na zarzuconych w morze na dno kotwicach. der Ancker hat eingeſchlagen, utkwiła kotwica, wbiła ſię w dno morskie. hält das Schiff? trzyma okręt? vor Ancker liegen, na kotwicach ſtać, leżeć, *o kręcie mowa*. die Ancker lichten, aufheben, kotwice podnieść, ruſzyć, wkręcić na kołowrot. Anckerſtrick, lina u kotwicy.

Anckern, kotwicę rzucić.

And thun, * ſich, bydź niezwyczaynym czego, źmięſzać ſię na rzecz niezwykłą, mieyſcem niezwykłym. es thut einem And in der Fremde, w gościnie, w cudzey ziemi, to ſię wſzyſtko niezwyczayne zdaie. es thut mir nicht mehr and, iuż dla mnie niema nic nowego, niezwyczaynego, dziwnego, przykrego. es thut mir And nach meinem Vaterland, tęſchno mię do oyczyzny, żal mi zoſtawioney oyczyzny. es hat mir lang nach ihm and gethan, długo mie było teſchno bez niego, długo mi było przykro nie widzieć go, nie mieć go.

Andacht, *f.* Nabożeńſtwo, pobożność, świętość umysłu, gorącość ducha, cogoboyność. ſeine Andacht verrichten, nabożeńſtwo ſwoie odprawiać. andächtig, pobożny, nabożny, bogoboyny, święty. andächtig, *adv.* pobożnie, nabożnie, bogoboynie.

Andaluſien, Andaluzya, prowincyia w Hiſzpanii.

Ahnden, za złe mieć, urażać ſię o co, nie bydź kontent z czego; narzekać o co na co; ſtrofować o co, łaiać. ſ. Rächen, Ahnden.

Ahndung, *f.* łaianie, narzekanie, ſtrofowanie, nagana.

Andenken, *n. ob.* Angedenken, pamięć. ſeligen Andenkens, świętey pamięci niebośzczyk. ſein Andenken ſoll nie aus meinem Sinne kommen, pamięć iego nie wyidzie nigdy, z moiey myśli. jemanden im guten Angedenken beybehalten, kogo w życzliwey pamięci konſerwować.

Ander, in der Zahl, w liczbie. der andere, drugi, wtòry. in der Ordnung, drugi w rzędzie. eines andern, cudzy. die andern, pozoſtali. zweyte, drugi. ein anderer, inſzy. der andere unter zweyen, drugi ze dwoch. es iſt jetzo ein andres, eine andre Welt, teraz inaczey ieſt, inſzy świat, wſzyſtko inaczey naſtało. es iſt mit mir ein andres, ze mną co inſzego, moy interes inaczey ſię ma, inaczey idzie. er iſt ganz anders worden, inſzy był przed tym, teraz inſzy ieſt, nie ten co przed tym. andres Sinnes werden, odmienić zdanie, inſzego być zdania. andern Theils, z drugiey ſtrony. einen Monat wie den andern, tak to ieden mieſiąc, iak y drugi, wſzyſtko to rowno. einer den andern, ieden drugiemu. ein Menſch iſt des andern Gott, czaſem człowiek człowiekowi prawie Bogiem ſię ſtanie. ein Gelehrter liebt den andern, uczony uczonego lubi. dem einen gefällt dieß, dem andern etwas anders, iednemu ſię to podoba, a drugiemu owo, nie każdemu wſzyſtko do guſtu. ein ander mal, inſzym czaſem, drugim razem. zum andern mal, powtore, drugi raz. ein und das andre mal, raz y drugi. anders, inaczey, daleko inaczey. anders nicht, als, inaczey nie, tylko, etc. nie inaczey tylko, etc. nicht anders als ob, nie inaczey, tylko, iak gdyby etc. anders lauten, *metaph.* inaczey dzwonić, *to ieſt*, inaczey mowić, myśleć, trzymać. anders machen laſſen, dać przemienić. anders nennen, inaczey nazwać, imie odmienić. es lautet ganz anders, daleko ſię inaczey ma rzecz, nie tak iak rozumiano, wſzyſtko nie tak, przeciwne. anders, als man gemeynet, inaczey iak myślano, iak ſię

ſpodzie-

ſpodziewano. ſich anders ankleiden, inaczey ſię przeſtroić. anderswo, gdzie indziey. anderswohin, dokąd inąd; - - gehen, iść. anderswoher, zkąd inad. anderthalb, pułtora, pułtory. anderthalb Stunden, pułtory godziny: anderthalb mal größer, pułtora razy większy. anderthalb Ellen, puł. tora łokcia. anderthalb hundert Jahr, pułtora ſta lat. anderthalb Gulden, pułtora złotego. angerwärts, innym ſpoſobem, na inſzym micyſcu. anderwärtig, inſzy, nowy. anders, inaczey, inſzym kſztałtem. anders werden, odmienić ſię. anders nicht, nic inſzego, nie co inſzego. anders etwas, co inſzego. das iſt etwas anders, to co inſzego ieſt. wenn anders, wo anders, ſo anders ꝛc.

Aendern, verändern, anders machen, odmienić, poprawić; ſich in Anſehung des Gemüths, odmienić ſię w zdaniu, na umyśle. die Leute haben ſich geändert, ludzie ſię odmienili, już inni. es hat ſich alles geändert, wſzyſtko ſię odmieniło.

Aenderung, *f.* odmina, kolcy, przeminany. Aenderung anrichten, odmianę uczynić, ſprawić.

Andeuten, dać, znać, uwiadomić, oznaymić. upewnić, pokazać, opowiedzieć kogo, zapowiedzieć komu. ich habe ihm andeuten laſſen, kazałem mu oznaymić.

Andeutung, *f.* oznaymienie zapowiedzenie, opowiedzenie.

Andichten, przydać, przydawać co zmyślaiąc. er hat zu der Sache vieles angedichtet, wiele przydał do rzeczy das Andichten, przydanie zmyślone. Andichtung, *f. toż ſamo.*

Andingen, ſiehe Verdingen.

Andringen, auf einen, nalegać na kogo, naſtawać, ſtać nad karkiem komu. auf den Feind andringen, na karku ſtać nieprzyiacielowi. immer heftiger andringen, zawſze żwawiey nacierać.

Androhen, grozić. einem Marter androhen, grozić komu mękami. einer Stadt den Untergang androhen, miaſtu iakiemu zgubą grozić.

Andrücken, przycisnąć. przybić; als eine Thür, drzwi pchać, wypychać, wyſadzać ſobą. Schloß andrücken, zamek przycisnać. man muß gut andrücken, trzeba dobrze przyciſkać.

Aneinander, immer, uſtawicznie, bezprzeſtanku, wſzyſtko, *adv.* ſtets, nieuſtannie, wciąż. drey Tage nach einander, trzy dni wciąż nie przeſtaiąc NR. aneinander, *ze ſwoiemi ſkładankami, ſzukay naywięcey przy ſamych słowach początkowych.* aneinander bauen, domu pociągnąć, przyſtawić więcey. aneinander binden, zwięzywać, ſkładać, ſpaiać, ſpuſzczać. aneinander fortreden, *zn:* uſtawicznie mowić, nieprzeſtaiąc mowić, wciąż, porządkiem. aneinander gerathen, *ob.* hinter einander kommen; aneinander hangen, trzymać ſię razem, bydź ſpoionym, ſpuſzczonym; aneinander hangend, nieprzerwany, wciąż idący, iednoſtayny, nieſkładany, nie dzieli ſię nigdzie. aneinander hangen, ſpoionym bydź, złożonym. es hängt alles aneinander, wſzyſtko ſię dobrze z ſobą trzyma, dobrym porządkiem. die Rede hängt nicht aneinander, w tey mowie iedno drugiego ſię nie trzyma. aneinander hetzen, bringen, ſzczuć ſię między ſobą, żwadzić, powadzić innych; ſiać nienawiści między ſobą. aneinander liegen, ztykać ſię, zchodzić ſie z ſobą. aneinander ſtoßen, iednym o drugie uderzać, trącać. etwas aneinander ſtoßen, co iedno ſię o drugie trąca, iedno ſię z drugiem ſtyka, ſtykaią ſię razem z ſobą, przytyka. zuſammen, razem. ſtoßend, als liegende Güter, ſtykaiący ſię, przytykaiący, przyległy, iako to dobra leżące. ſtoßen, ſzturkać ſię kułakiem. trącać ſie; als die Füße im Gehen, zawadzać ſię, plątać ſię, iako to nogi w chodzeniu; als zwo Röhren, iako to dwie rury z ſobą ſię ſchodzą, łączą, iedna w drugą wchodzi. das Aneinanderſtoßen zwoer Röhren, oder Adern, zchodzenie ſię, łączenie ſię dwoch rur, dwoch żył. aneinander hangen, als Hunde, bydź reſworowanym w parę, iako pſy. übel aneinander hangende Schreibart, krotki, węzłowaty ſpoſob, myślenia, mowienia, piſania. henken, als Schiffe, okręt klamrą przypiąć, przybić. ſich reiben, oder zanken, ſwarzyć ſię, wadzić ſię. *metaph.* uiadać ſię.

Anemonien-Röslein, Anemone.

Anwerben, *v. n.* ſpaść, przypaść doſtać ſię dziedziſtwem, dziedzicznym prawem. als etwas böſes am Leibe. oder Gemüthe angeerbt, złe iakie, na ciele, na umyśle dziedziczne; als Krankheit, Laſter, iako to choroba, nałog; als ein Wappen, iako to oręż, herb dziedziczny.

Anerbieten, *n.* ofiarowanie, podawanie kondycyi. Anerbietung, *f.* toż *samo.* *ob.* anbieten. anerbietig, prędki, do uczynienia, uczynny, ochotny do przysłużenia się.

Anfahen, począć, zacząć, wziąć się do czego, zaczepić. *ob.* anfangen.

Anfahren, przybić, przypłynąć do brzegu; mit dem Schiff, z okrętem. *ob.* anländen, przyladować. einen mit Worten anfahren, wiechać na kogo słowami, złaiać, zbeſztać słowami nieuczciwemi, gniewliwemi, ſzpetnemi, zelżywemi. mit dem Schiff anfahren, da es Schaden leidet, rozbić okręt, wpaść na hak, na miałkie, uderzyć ſię o co. mit etwas anſtoſſen, uderzyć czym o co, o kamień, o skałę, o brzeg, nieſąc, wieząc, płynąc. einem übel begegnen mit Worten, ziezdzić kogo słowami, wyłaiać.

Anfallen, napaść na kogo, uderzyć na kogo, ſkoczyć do kogo, aby ſię ſpotkać, bić niem. den Feind anfallen, ſkoczyć na nieprzyiaciela. von einer Krankheit angefallen werden, choroba go napapła, zachorował, zachorowała.

Anfall, *m.* uderzenie, wpadnienie, ſkoczenie na kogo, attak. er hat einen Anfall vom Fieber bekommen, frebra go porwała, wzięła.

Anfällig, zaraźliwy. *ob.* anſtehend.

Anfang, *m.* początek, zaczęcie, zagaienie, iakiego zgromadzenia, rady, ceremonii, zagaienie, ſeymu, poſelskiey izby. zu etwas, darinnen gute Hoffnung fortzufahren iſt, dobrego początki, do czego, dobry wſtęp, dobra nadzieia dopięcia ſwoiego; als Urſprung, poczęcie, wyniknienie, pochodzenie; zu einer Verrichtung, oder Amt, wſtęp, do iakiego urzędu, ſtopień do niego. der Anfang des Lernens, pierwſze początki nauki. machen dieſen Anfang, brać początki nauk, zaczynać ſię uczyć, pierwſzą trudność w uczeniu złamać. Anfang an etwas machen, początek czegoſ uczynić, wziąć ſię do czego, zagaiać, ruſzyć ſię do czego. einen harten Anfang haben, ciężko komu bydź z początku, ciężkie początki. daher hat der Krieg den Anfang genommen, ztąd ſię wſzczęła woyna, ztąd ma ſwoy początek, ztąd wynika, ztąd ſię zaięła. gleich im Anfang ſich anſtoſſen, zaraz zrazu, na początku potchnąć ſię, nie udać ſię, pomylić ſię, *poproſtu* podrwić. vom Anfang bis zum Ende, od początku aż do końca, od deſzczki do deſzczki, *w czytaniu.* des Frühlings, na wioſnę, zaraz z wioſny.

Anfänger, Urheber, ſprawca, dawca, wynalazca, herſzt, głowa wſzyſtkiego, wodz. przywodnik do czego. zu Anfangs des Jahrs, na początku roku. Anfänger einer Unruhe, ſprawca niepokoiu, rokuſzu, buntu. Anfänger in einer Kunſt, zaczynaiący, w iakiey ſztuce, rzemieśle; ktory ſię dopiero przypartuie temu.

Anfangen, zacząć, zagaić, początek uczynić. entſtehen, począć ſię; einen Diſcours, zacząć iaką mowę, począć mowić; vor allen Leuten etwas zu thun, zaczynać co przed ludźmi, patrzącemi, ſłuchaiącemi, czynić. *także*, als einem Kram, Wettlauf, Feldzug ꝛc. roztaſować ſię, rozłożyć z czym, z kramem, zaczynać zawody, gonitwy, zaczynać kampania, otwierać Pole; als einen Kram, Weinſchank, Haushaltung, otworzyć kram, ſzynk, ſklep, to ieſt, zacząć, przedawać, kupczyć; zu reden, zacząć mowić, zabrać głos. etwas zu thun, zacząć co czynić, namyślać ſię. aufs neue anfangen, na nowe zaczynać; das Treffen, bitwę. es fängt an Nacht zu werden, noc ſię poczyna. es fängt an zu ſchneyen, zaczyna śnieg iść. was willſt du mit ihm anfangen, coż maſz z niem począć, czynić. es iſt nichts mit ihm anzufangen, niema nic z tym człowiekiem do czynienia, do niczego ſię nie zda.

Anfänglich, anfangs, z początku, z razu, na początku.

Anfärben, etwas, ufarbować co, ubarwić, barwę dać, kolor.

Anfaſſen, angreifen, uchwycić, chwytać, w garść; ręką ściskać, w ręce; mit der Fauſt oder Hand, garścią, lub ręką. Perlen anfaſſen, perły łowić.

Anfaulen, zaczynać gnić.

Anfechten, trapić, dręczyć, zaſmucać; als der Teufel verſuchen, iak diabeł kuſić; als eine Krankheit thut, iak choroba czyni, napaſtować, nagabać. in der Seele angefochten werden, cierpieć pokuſy w duchu, bydź kuſzonym; als eine Theſin im Diſputiren, dyſputować przeciwko iakiey propozycyi; zaczepiać, napaść dawać. laß dich das nicht anfechten, nie fraſuy ſię o to, niech cię to, nie obchodzi, nie ſtoy o to. ſich nichts anfechten laſſen, iuż nic nie czuć złego, od uſtawiczney biedy, iuż ſię nie bać złego.

sich etwas sehr anfechten lassen, bydź troskliwym o co. etwas anfechten, zweifelhaft machen, wątpięć o czym, wątpliwość o czym sprawić; spor o tym, co się zdawało być prawdą, wzbudzić, wszcząć, wątpliwym uczynić.

Anfechtung, *f.* pokusa, nędza, utrapienie, ucisk; des Satans, pokusy czartowskie, niespokoyność sumnienia.

Anfeinden, złym być na kogo, nienawiedzić kogo, gniewać się z kim, bydź w nieprzyiaźni, nielubieć kogo. von einem angefeindet werden, doznać czyiey nieprzyiaźni. *ob.* Feind.

Anfesseln, okuć kogo w kaydany, wsadzić w dyby, w łancuch okować, do gąsiora wsadzić za garło.

Anfeuchten, polewać, zlewać, pokrapiać, zkrapiać.

Anfeuern, Feuer machen, wskrzesać ogień. so viel, als anfrischen.

Anflehen, prosić, zaklinać, wzywać, uprasząć iak naybardziey. einen um Hülfe anflehen, wzywać kogo na ratunek, na pomoc, prosić kogo o pomoc, o ratunek, o wspomożenie. *ob.* bitten.

Anflammen, zapalić tak że płomień wybucha.

Anflicken, zszywać ieden kawał z drugim, sztukować, naprawiać, płatkami.

Anfliegen *, lecieć przeciwko komu; als eine Krankheit, zarazić, napastować, iako to choroba.

Anfließen, płynąć imo.

Anfluchen, kląć, złorzeczyć, przeklinać co, kogo, diabłu oddawać.

Anfodern, upominać się, domagać się, napierać się; pretensyią zakładać, rościć do czego.

Anfoderung, *f.* urosczone prawo do czego, prawo, pretensyia. Anfoderung auf etwas machen, pretensyią do czego rościć.

Anfragen, przyiść, prosić o co, przychodząc prosić, pytać.

Anfressen, ogryzać.

Anfrieren, sciąć się od mrozu, zmarznąć. angefroren, zcięty od mrozu, zmarzły.

Anfrischen, zapalić, zagrzać, ochoty dodać, pobudzić, rozrusząć gnuśnego, nieochotnego; zachęcić.

Anfügen, przydać, przyrzucić, przyłączyć, zgromadzić, zebrać do kupy, wraz.

Anfühlen, dotykać, obracać co.

Anführen, herzuführen, przyprowadzić; etwas zu lernen, uczyą, nauczać; etwas zu thun, namowić na co, naprowadzać na co. voran gehen, als zur Schlacht, wleść, prowadzić do bitwy. betrügen, zwieść, oszukać; aus einem Buche, przywodzić, przytaczać z Książki. unterweisen, pokazywać. ans Land anführen, do lądu przybić, u lądu stanąć. ein Zeugniß anführen, na świadectwo przywodzić. Beweis anführen, dowody przytaczać, dawać. Autores anführen, cytować Autorow, przywodzić; z Autorow potwierdzać swoie zdanie. Exempel anführen, przykłady przywodzić, przytaczać. betrügen, zwodzić kogo, zdradzić, w sidła wprowadzić. wer einmal angeführet wird, der trauet nimmer, kto raz był zdradzony nigdy niewierzy, zawsze się wędki obawia. Anführung, *f.* przywod, dowod. Betrug, zdrada, łapka. Anführer, przywòdzca, pierwszy do wszystkiego.

Anfüllen, napełnić, natkać, napchać aż do wierzchu, dopełnić. angefüllt, napoiony, napełniony.

Anfuhrt, *f.* port, ląd, (osobliwie tylko na morzu) sonderlich im Meer, an Flüssen, na rzekach, pal.

Angabe, *f.* Ubezpieczenie, upewnienie, assekuracyia.

Angaffen, zadumieć się, patrzać gębę otworzywszy, rozdziewiwszy. *ztąd* po pol. stoyże głupi, rozdziew gębę; zapomnieć się, od dziwu.

Angebaut, *partic.* wystawiony, wybudowany.

Angeben, wprzod wylicayć, część tany umowioney; zdać, zadatek dać; im Kartenspiel, w kartach, Francuzi mowią: *accuser*. iako to w Pikiecie, zakazać się. er hat 50 angegeben, zakazaś się 50, *pofr.* il a accusé 50 de point. erfinden, wynaleść, wymyśleć. anordnen, w porządek wprawić. rathen, radzić; was Strafbares, den Obern, donieść co kary godnego, starszyznie; oskarżyć; sich vor Gericht, stanąć u sądu, stawić się przed sądem. das Angeben, rada. oskarżenie. auf sein Angeben, za iego radą.

Angeber, *m.* Donośiciel, oskarżyciel. *ob.* Anstifter, wydawacz, ten co wydaie, cudze sprawy.

Angebohren, naturalny, wrodzony, z mlekiem wyssany. angebohrne Art, Rod, dowcip.

Angeboten, ofiarowany, dawany. angebotene Waare.

Ange-

Angedenken, pamięć, pamiątka. seligen Angedenkens, świętey pamięci. in stetem Angedenken seyn, w nieustanney zostawać pamięci. zum immerwährenden Angedenken, na wieczną pamięć, do nieustanney pamięci, aby tym lepsza była pamięć. in gutem Angedenken einen beybehalten, w wdzięczney kogo, w niewygasłey mieć pamięci. er ist im rühmlichen Angedenken, słynie w pamięci u wszystkich. ein Angedenken, Geschenk, dar na pamiątkę siebie samego dany komu.

Angedeyen, gereichen, zum ewigen Ruhm angedeyen, iest na wieczną chwałę, *napr.* niech to na wieczną chwałę idzie; bydź z wieczną chwałą. einem etwas angedeyen lassen, użyczyć co komu, uczestnikiem czego, uczynić kogo.

Angedichtet, zmyślony, fałszywy, fałszywie przydany.

Angeerbet, dziedziczny, dziedzistwem zostawiony. es ist ihm angeerbet, z rodzicow to ma, rod to iuż taki.

Angefochten seyn, frasować się o co, turbować, troskliwym być.

Angehäng, wider Gift, przeciwko trucIznie lekarstwo.

Angehen, zacząć. wird bald angehen, zaraz będą zaczynać. betreffen, należeć, tyczeć się czego. es gehet dich an, to się ciebie tycze, tyka. gelingen, fortgehen, udawać się, powodzić się; als Feuer, zapalić się, zaświecić się, zaiąć się. das nicht angeht, to nie idzie. to nie może być; als Interesse, oder Zins von einem gewissen Tage an, czynsz, prowizyia, na ten dzień przypada. der Possen geht an, wpadł w matnią. was gehet es mich an? coż mi to do tego? to do mnie nic nienależy? z tego mi nic nieprzydzie? was dich nicht angeht, darum bekümmere dich nicht, co do ciebie nie należy, w to się nie wtrącay, nie wdawy; nie wdawać się w cudzą rzecz. wenn es angeht, iezeli to może bydź. so geht es nicht an, tym sposobem się nie udaie. das geht nicht an, daremniuteńko to rocisz. Bisweilen ist es so viel, als: es ist nicht erlaubt, czasem znaczy to tak dobrze, iakoby: niegodzi się. angehen, so viel, als den Anfang nehmen, czasem znaczy: początek wziąć, mieć. die Rede ist angegangen, mowa się zaczęła. der Sommer geht an, lato nie daleko, lato zbliża się; lato zacznie się wnet. das Feuer ist angegangen, ogień się zaiął. da gieng es an ein Würgen, przyszło do zaboystwa, das Spiel wird erst recht angehen, ta rzecz chałasu, biedy narobi. das angehende Alter, wiek ku starości nachylony. ein Angehender, nowy, niedawny, obcy. angehen, so viel, als verwandt seyn, tak dobrze znaczy, iak by: krewnym być. es geht mich nichts an, nic do mnie nienależy, nie moy krewny, nie iest mi żadnym krewnym. Landsleute gehen uns näher an, als die Fremden, Ziomkowie bliżsi nam są, iak Cudzoziemcy, pierwszy na Ziemkow ma bydź wzgląd. angehen, so viel, als bewogen werden, tak wiele znaczy, iak zwiedzionym być.

Angehören, należeć, krewnym bydź, należacym do kogo. die Angehörigen, Krewni, Należący, Zkolligowani.

Angeld, *n.* *ob.* Angabe.

Angel, *f.* węda, zum Fischen, na ryby. Fußangel, łapka żelazna pod nogi, albo żelaza pod nogi nieprzyiacielowi, zastawione podczas woyny; żelaza na drapieżnego zwierza, iako to na wilki. Angel des Himmels, Kołowrot Niebieski. *ob.* Thürangel.

Angeln, *f.* an Thüren, hak na ktorym się zawiasa u drzwi obraca, sama zawiasa.

Angelegen seyn lassen, starać się o co, usilnie, przykładać się do czego wszystkiemi siłami; obrocić na co wszystkie swoie starania, prace; nade wszystko o to się starać, wszystkie swoie myśli obrocić do czego. *ob.* Angelegen.

Angelegenheit, *f.* interessa, sprawunki, staranie, troskliwość o co. Sachen von großer Angelegenheit, rzecz wielkiey wagi. rzecz niemała; sprawa wielka, meine Angelegenheiten, sprawy, interesa, do mnie należące.

Angelegt, namowiony. es ist ein angelegter Handel, rzecz namowione iest, namowili się, to się z namowy dzieie.

Angeln, łapać ryby na wędkę, wędką ryby łowić. Angelfischer, rybak z wędką. Angelruthe, pręt, laską, do ktorey sznurek od wędki iest przywiązany. Angelschnur, sznurek od wędki.

Angelika, *f.* ziele Anjelika, ein Gewächs.

Angeloben, przyrzec, ślubić, ślub uczynić, dać słowo, ocowiązać się danym słowem. angeloben lassen, umowić z kim,

kim, przywieść kogo, aby przyrzekł, przyobiecał, poprzyfiągł, obietnicę. das Angeloben, przyrzeczenie, umowa, obiecanie.

Angelstern, *m.* Gwiazda nayblizfza kołowrotu Niebieskiego. *Stella pollaris.*

Angelweit, drzwi na oścież otworzywfzy, drzwiami na oścież otwartemi. das Maul aufsperren, gębę rozdziewić, otworzyć.

Angemaßt, wytworny, przebrany, przesadzony, bardziey iak prawie, angemaßte Freyheit, niepomiarkowana wolność, zbytnia, rozpuftna.

Angenehm, przyiemny, miły, luby, wdzięczny, pożądany, słodki, kochany. er ist bey jedermann angenehm, każdemu ieft miły, wfzyscy go kochaią, u wfzyftkich na miłość; wdzięki ma piękne, radzi go wfzyfcy widzą, ma łaskę u wfzyftkich. das ist mir sehr angenehm, nic mi milfzego, bardzo mi to miło. angenehm machen, zalecić kogo komu, łaskę komu u kogo ziednać.

Angenommene Weise, wykwintne obyczaie, maniery, przyfada w manierach; nienaturalne obyczaie, y rufzenia w fprawach, przefadzone, przebrane.

Anger, *m.* łąka, luka, pafternik, trawnik, pafza. Schindanger, mieysce, dolina, gdzie z drogi, błota, zdechlizny zrzucaią, zwłoczą, gdzie ze ścierwu fkóry zdeymuią.

Angeschirrt Pferd, koń okulbaczny.

Angesehen, znaczny, wiadomy, głośny. angesehen seyn, mieć powagę, bydź wziętym, bydź poważanym, bydź na naywyżfzey godności. *ob.* Ansehen haben. es ist darauf angesehen, rzecz się ma do tego, na to zachodzą, tąm zmierzaią, celuią; tęn ich kres zamierzony. es ist auf Deutschland angesehen, na Niemcow to czyhaią; o Niemcah to tu gra. angesehen, wird auch als eine Conjunction gebraucht, für inmaßen, zażywane bywa zamiaft Konjunkcyi, za to inmaßen, byle.

Angesessen, ofiadły, ktory fobie gdzie na mieszkanie ofiadł.

Angesetzt, wyznaczony, pewny, zamierzony, ustanowiony.

Angesicht, *n.* twarz, lice, oblicze. von Angesicht kennen, z twarzy znać. einem in das Angesicht hinein schmeicheln, oczywiście, bez ogrodki, komu podchlebiać. vor Angesicht einer großen Menge Volks, przed obliczem, tak wilkiey kupy ludzi; w oczach tyle ludzi, na co tyle ludzi patrzy.

Angestrichen, malowany, farbowany, upstrzony, upiekrzony.

Angethan, ustroiony, ubrany pięknie.

Angewinnen, *ob.* Abgewinnen, anhaben.

Angewöhnen, einen zu etwas, przyzwyczaić, przyuczyć kogo do czego, wprawić, wciągnąć kogo w iaki zwyczay. sich etwas angewöhnen, przyzwyczaić się, przywyknąć do czego; w zwyczay to pofzło u mnie, etc.

Angießen, przylać, przelać w ogniu na iednę fztukę, znitować. *posp.* übel nachreden, obmawiać.

Anglimmen, rozrzażyć się, rozpalić, zaiąć się.

Angreifen, (Arbeit) iąć się pracy, wziąć się do pracy, rufzyć się do roboty; obmyśleć fpofob, myśleć o fpofobie iak co robić. angreifen, anrühren, tangere, dotchnąć, dotykać się, wziąć ręką za co. den Feind angreifen, napaść na nieprzyiaciela, uderzyć nań. hinterwärts angreifen, z tyłu uderzyć na kogo. zdradą. von vornen und hinten angegriffen werden, bydź w niebezpieczeństwie z wielu ftron, y z przodu y z tyłu. er hat die Sache klug angegriffen, mądrze fobie począł w tey rzeczy. wie willst du es angreifen? iak że fobie w tym poczniefz? iak to myślifz zrobic? ich weiß nicht, wie ich es angreifen soll, ia niewiem, iak się iąć tego, niewiem co z tym robić. mit Worten angreifen, słowami kogo zaczepić, zbefztać, złaiać, *iak mowią* z błotem zmięfzać. von bösen Leuten angegriffen, oczarowany, omamiony. sich trefflich mit Unkosten angreifen, nazbyt wiele wydawać, zbytki robić, niepomiarkowanie pieniądze tracić. sich zu sehr angreifen mit der Stimme, nazbyt wyfoko głos wziąć, przeć się, nazbyt wyfoko śpiewaiąc. du mußt dich angreifen, Kräfte anwenden, mufifz fił do tego przyłożyć, mocno się wziąć, przyfadzić. mit Händen angreifen, ręką co wziąć w rękę. anfangen, zacząć. anfallen, den Feind, napaść na nieprzyiaciela, potkać się z nieprzyiacielem. Unkosten anwenden, zbyt wielki kofzt łożyć. mit Krankheit angegriffen werden, chorobą bydź złożonym, zapaść na co. womit man einen angreift, napaść, zaczepka.

Angriff, *m.* Zpotkanie, nacaść, zerwanie się z fobą. im ersten Angriffe, za pierwfzym

pierwſzym zerwaniem, zpotkaniem. den erſten Angriff thun, zaraz za pierwſzym zpotkaniem ſię wpaść na kogo. thun, wagen, doświadczyć ſię, dać dowod, wyſtawić ſię na niebezpieczeńſtwo.

Angrenzen, graniczyć z kim, o granicę bydź, przygranicznym być. angrenzend, ſąſiad, przygraniczny.

Angſt, *f.* Ucisk, utrapienie, ſmutek. in Aengſten ſeyn, zoſtawać w ucisku, w utrapieniu; dręczyć ſię ſam z ſobą, w wielkim ſtrachu roſtawać. Angſt einnehmen, geängſtiget werden, in Aengſten ſeyn, Angſt bekommen, in Angſt und Noth kommen, wpaść w iaki ucisk, w biedę, bydź w utrapieniu ciężkim, utrapienia ſię nabawić, bydź w wielkiey y nagłey potrzebie. es iſt mir noch nie ſo Angſt geweſen, nigdy nie byłem w takim pomięſzaniu, nigdy nie było tak źle na mnie, nigdy nie byłem w takim niebezpieczeńſtwie. in tauſend Aengſten ſeyn, tyſiąc bied, nieſzczęścia popaść, *przyſ.* bydź między młotem, y kowadłem. ängſten, Angſt machen, einjagen, wpędzić kogo, wprowadzić w biedę; dręczyć kogo, krzyżować, naprzykrzać ſię ſtraſznie, naſtraſzyć kogo, ſkrupułu kogo nabawić, wielkiey, ſtraſzney, trwogi komu narobić. ſich faſt zu Tode ängſtigen, ledwie nie umierać, od utrapienia. ängſtig, troskliwy. Angſtgeſchrey, głos żałoſny, narzekanie. der Angſtſchweiß bricht ihm aus, aż ſię poci, tak ściśniony ieſt, tak cięſzko na niego. Angſt machen, dać komu do myślenia. Angſt empfinden, ściśnienie czuć ſerca. ängſtlich, von Perſonen, nieſpokoyny, troskliwy, o oſobach. ängſtig, w pomięſzaniu zoſtaiący, fraſuie ſię o to co ſię z niem ſtanie. ängſtiglich, z wielką nieſpokoynością umysłu, ſerca.

Angürten, opaſać przepaſać ſię, podpaſać ſuknie, przypaſać ſzablę, ſzpadę.

Abgieſſen, *ob.* Angieſſen.

Anhaben, ein Kleid, bydź ubranym, odzianym. die Feinde können ihm nichts anhaben, nieprzyiaciele mu niemogą nic uczynić, daremne nieprzyiacioł rady przeciwko niemu, niemożna mu ſzkodzić. einem etwas, zyskać, zarobić co na kim.

Anhäkeln, * zapiąć, zpiąć.

Anhalten, etwas halten, daß es nicht falle, trzymać, zatrzymywać co, aby nieupadło. bitten um etwas, proſić bardzo o co, napierać ſię czego, nalegać. nicht nachlaſſen, treiben, nieprzeſtawać, proſić, napierać ſię. einen nicht weiter laſſen, zatrzymać, nie dać więcey czynić; einen zu ſeiner Pflicht, zachęcać kogo słowami do ſwoiey powinności; ſich an etwas, trzymać ſię na czym, ręką ſię czego trzymać. an ſich halten, utrzymać ſię od czego, wytrzymać co. anhaltende Arzeney, lekarſtwo zatrzymuiące żołądek. einen zu dem Studiren anhalten, dać kogo na nauki. zu ſonſt einer Kunſt anhalten, zachęcić kogo, do uczenia ſię iakiey ſztuki, wiadomości. anhalten, fortwähren; z. E. die Kälte hält an, zimno trzyma, nie uſtaie. um etwas anhalten, ſtarać ſię o co, zabiegać o co, konkurrować, proſić uſilnie. um eine Jungfer, *ob.* anwerben, anhalten, nicht nachlaſſen, ſtatecznie trwać w czym, w zdaniu. anhalten, einen Flüchtigen, złapać kogo uciekaiącego. anhaltend, trwały.

Anhalt, das Fürſtenthum, Xięſtwo tego imienia, Xieſtwo Anhaltyńskie.

Anhang, *m.* Zuſatz, przydatek, przyczynek, to co należy do czego drugiego. Beding, mit dieſem Anhang, z tym przydatkiem, z tą kondycyią, byle to etc. Rotte, die es mit einem hält, partyzant, należący do iakiey ſtrony, ſtrona, związek, Rokoſz; eines Buchs oder Schrift, przydatek, przyczynek do Książki, do Piſma; des Teufels, der Teufel und ſein Anhang, czart y iego czereda. ſich einen Anhang machen, zrobić ſobie partyią, ſtronę.

Anhangen, trzymać ſię z czym, w czym, czego, einem anhangen, trzymać czyią ſtronę; bydź z czyiey ſtrony. den Laſtern anhangen, *ob.* ergeben ſeyn. anhangen laſſen, ociągać ſię, bawić ſię długo. Anhänger, partyzant. Anhängerinn, partyzantka, ktora czyią ſtronę trzymo. anhangen, *ob.* anhänken. anhängig machen, prawować ſię o co, mieć u ſędziego ſprawę.

Anhangen, an etwas hangen, trzymać ſię u czego, wiſieć u czego.

Anhauchen, huchać na co, podmuchiwać na co. das Anhauchen, huchanie, podmuchiwanie. *Huchania od dmuchania ta rożność, huchaiąc, wargi ſię dobrze otwieraią: w dmuchaniu zaś przymykaią ſię; dmuchaiąc zimno czuć; huchaiąc ciepło, iako doświadczenie pokazuie.*

Anhauen,

Anhauen, kraiać, siekać. ich will anhauen, zprobuię, będę prosił.

Anheben, zacząć, *ob.* anfangen, ich weiß nichts mit ihm anzuheben, niewiem iak z nim zacząć, człowiek nieużyty, nie daie się nakłonić, podobno nic nie wskuram. was soll ich mit dem Gelde anheben, niewiem co z pieniądzmi robić.

Anheften, przybić, przywiązać, przyszyć; als ein Blatt an ein Buch, iako to kartę do kśiążki; ans Kreuz, przybić na krzyżu, do krzyża.

Anheilen, uzdrowią, ukurować, przyastować; als einen abgehauenen Finger rc. iako to ucho, palec, etc. odcięty.

Anheim fallen, einem etwas, zayść do kogo,

Anheimstellen, zdać to na czyią wolą, rozsądek; co chce niech czyni.

Anheischig, sich anheischig machen, obowiązać się, zamowić się, przyrzec co komu, obiecać się komu. *ob.* versprechen, zusagen.

Anhelfen, wzbudzić, wzbudzić w kim chciwość. *ob.* Anlaß geben. damit ist ihm erst recht angeholfen, tym wzbudziliśmy w nim chciwość, otworzyliśmy mu pole do czynienie etc. anhelfen, wyrobić komu, dać, urząd, funkcyią.

Anhenken, przywiązać, przydać; an das vorige, przydać do pierwszego, do przeszłego. etwas an den Hals anhenken, na szyi, u szy co zawiesić, przywiązać, na szyię włożyć. einem ein Dienstlein anhenken, zlecić komu iaki sprawunek; dać to do sprawienia. einem alles das Seinige anhenken (anhängen) wszystkę swoię fortunę, swoy maiątek wydać na kogo. einen Schandfleck anhenken (anhängen) *ob.* Schandfleck, tęgi, tęgo się trzyma, siedzi; wstyd komu uczynić. anhenken, einem etwas im Kaufen, namowić kogo na iakie kupno; eins, wyrządzić komu psotę, figla; eine Krankheit, zarazić kogo chorobą; sich an ein Mägdchen, przylgnąć bo iakiey dziewczyny, utopić się w dziewcznie; an etwas, zawiesić na czym, na gwoździu, na haku, na kruczku, na kolku. Angehenkt. das Angehenkte im Topf, przywary w garczku, albo co się w nim z potrawy około obrało.

Anher, s. Her.

Anherr, Ahnherr, *m.* Dziad. Anfrau, Babka, s. Ahne.

Anhetzen, einen, podszczuwać, podmawiać, szczuć, przyszczuwać; spuszczać z uwiązania psy, podżegać; die Hunde auf der Jagd, szczuć psami na łowach; die Hunde auf etwas, puścić psy za czym, za zwierzem, das Anhetzen, szczucie, podszczuwanie, podmawianie, podbudzanie.

Anhetzer, *m.* szczwacz, podszczuwacz, napaśnik, przyszczuwacz. *metaph.* o tych. ktorzy innich lubią powadzić przez płotki, y namowy.

Anheut, dzisiay.

Anhohe, *f.* pochyłość mieysca z gory, pagorek, pagorek położysto, nieprzykro idący, z gory na doł.

Anhören, słuchać, pozwolić ucha do słuchania. *ob.* Gehör geben, etwas anhören, przypuścić głos, słowa do ucha. obenhin anhören, krotko co wysłuchać, prędko, mimo uszow puścić. nicht wollen anhören, nie chcieć słuchać, wysłuchać. ich mag das nicht anhören, ia tego nie mogę słuchać.

Anhusten, troche kaszleć, podkaszlywać.

Anjetzo, jetzund, teraz.

Animiren, einen, *ob.* anfrischen, Muth machen, ochoty dodać, serca.

Anjochen *, woły do iarzma założyć, zaprząc; podbić kogo pod iarzmo swoie, *to iest*, pod moc; włożyć na kogo iarzmo niewoli. *ob.* Anspannen.

Anjou, Herzogthum, Xięstwo Andegawenskie we Francyi.

Anis, *m.* anyż, anyżek.

Ankehren, allen Fleiß, przyłożyć, wszelkiey pilności, wszystkiemi siłami, w czym pracować; zatopić się w pracy około czego.

Anklage, *f.* oskarżenie, obwinienie, doniesienie, skarga.

Anklagen, oskarżyć, obwinić, udać, to iest, fałszywie oskarżyć, nieprawdę na kogo mowić, fałszywy występek komu zadawać; fälschlich. Aufs neue, ponowić skargę, obwinienie u sądu; auf Leib und Leben, obwinić kogo o występek, za ktory głowa powinna spaść, vor Gericht anklagen, przed sądem, kogo obwinić, zapozwać o co przed sąd, do sądu, zadać iaki występek komu, pozywaiąc go oń. aus Neid fälschlich anklagen, z nienawiści z gniewu kogo fałszywie udać.

Ankläger, *m.* Oskarżyciel, powod. Anklägerinn, Oskarżycielka, powod u sądu. ein harter Ankläger, mocny, żwawy powod. strona powodowa.

Anklammern, klamrą co zbić, uiąć, ściągnąć.
Ankleben, v. n. trzymać się, kleić się. v. a. kleić, przykleiać. das klebt ihm noch immer an, to tkwi w iego myśli głęboko, to mu tkwi mocno w głowie.
Ankleiben, przykleić, przylepić, kleiem karuchem, klaistrem, albo iaką inną rzeczą lipką, chwytaiącą się y trzymaiącą.
Ankleiden, ubrać, ustroić kogo, w suknie.
Ankleistern, klaistrem z mąki warzonym, co zkleiać.
Anklingeln, dzwonić we dzwonek, u drzwi.
Anklopfen, sztukać, kołatać do drzwi, do bramy. grob anklopfen, kołatać bardzo głosno. das Anklopfen, n. kołatanie, sztukanie do drzwi.
Anklopfer, m. młotek u drzwi do zakołatania.
Anknüpfen, zawiązać na węzeł, związać węzłem, co, wraz, w iedno.
Ankommen, anlangen, przyiść, przybyć. befördert werden, przyiść do iakiego urzędu, to iest, wziąć go. leicht, nicht viel Mühe kosten, przyiść łatwo, łatwiuteńko do czego, bez pracy; schwer, ciężko do czego przyiść; kosztuie wiele zabiegow, trudu; als ein Schrecken, Lust, przyiść, iako to ochota, ochota mu przyszła do pisania; strach następuie; lassen, czekać; häufig, naschodzić się, naschodziło się, naszło się wiele ludz., bydła, etc. auf etwas, es kommt darauf an, es betrifft, idzie o to, o to chodzi. was kommt euch an? o co wam tu chodzi? warum stellt ihr euch so an? czemu się tak bardzo o to zastawiasz? t. i. czemu ci tak bardzo o to chodzi? empfangen werden, źle być przyiętym, przywitanym, n. p. ihr werdet übel ankommen, źle będziesz przyięty, źle cie przywitaią, nic nie wskórasz; nicht recht, omylić się. ankommen (vom Reisen) przyiść, przyiechać, przybyć, iechać, t. i. przyieżdżać, iuż być nie daleko. ankommen, przyiść do myśli; napadać kogo. was kommt dich an? co ci to przychodzi do myśli? co cie to napada? es ist ihm eine Freude, Verlangen ꝛc. angekommen, radość go, chęć iakaś napadła. hoch ankommen, przyiść do wielkiey fortuny. sie ist wohl angekommen, bardzo dobrze poszła za mąż, bogatego wzięła męża. mein Heil kömmt darauf an, moie zdrowie, moia całość w tym. es kömmt viel darauf an, wiele na tym należy, na tym rzecz cała, iak na zawiasie. es kömmt viel aufs Glück an, to idzie do szczęścia; szczęście w tym naywięcey może. es kömmt noch an mich, do mnie to będzie należało, to ia biorę na siębie, in się podeymuię tego. es kömmt viel darauf an, wiele na nim zależy, wiele w tym może. du wirst schön ankommen, przywitaią cie tam, t. i, źle, nie będą ci radzi. es kömmt mir schwer, sauer an, ciężko na mnie, trudność mam wielką; nicht schwer, nie ciężko mi to przychodzi; w Naukach non invita Minerva. es worauf ankommen lassen, sprobować, doświadczyć, doznać; azardować się na co. es kömmt mir nicht darauf an, mnie o to nie chodzi, nie idzie.
Ankömmling, m. cudzoziemiec, ktory dopiero przyiechał, gość.
Ankoppeln, zesforować, w parę złączyć.
Ankörnen, przywobić, przyłudzić, przynęcić.
Ankündigen, obwołać, ogłosić, do wiadomości podać, zapowiedzieć; einem den Krieg, wypowiedzieć woynę.
Ankündigung, f. obwołanie, ogłoszenie, obwieszczenie, oll obwieścić; wypowiedzenie.
Ankunft, f. przyiazd, przybycie, przyiście. Ankunft oder Geschlecht, Rod, Pochodzenie. von geringer Ankunft, podłego rodu, urodzenie.
Anlachen, uśmichać się do kogo.
Anlage, f. podatek, danina, ktorą na kogo kładą. im Bauen, w budowaniu, abrys, plan.
Anländen, mit Schiffen insgemein, przybić do lądu, okrętem, statkiem, łodzią.
Anländung, f. przybicie do lądu, ze statkami, z okrętami, szkutami, galerami etc.
Anlangen, należeć. betreffen, toż samo. mich anlangend, co do mnie należy. anlangen, ankommen. an einem Orte, przybyć, do iakiego mieysca, dokąd.
Anlaß, m. okazyia, sposobność, materyia do czego, Anlaß geben, drogę, pole do czego komu otworzyć; drogę do czego pokazać; zachęcać do czynienia czego. Anlaß zum Argwohn geben, dać okazyią do podeźrzenia; podeźrzenie czynić. nehmen, okazyi, kluczki szukać, na kogo.

Anlassen, sich, pokazać się, popisać z czym, czynić dobrą o sobie nadzieię; pokazywać się dobrze z początku, wydawać się czym dobrym; **einen übel,** źle kogo traktować. **den Teig anlassen,** ciasto zakwasić. **einen zu etwas anlassen,** pobudzić kogo do czego. *ob.* **anreizen. es läßt sich fein an,** nietrzeba wątpieć że się uda, dobrze się zrazu powodzi; iest nadzieia, rzecz pomyślnie idzie. **es läßt sich zum Kriege an,** zanosi się na woynę; woyną to grozi. **der junge Mensch läßt sich wohl an,** ten młody człowiek dobrze się nadaie, sprawuie, dobra o nim nadzieia; **übel,** lepiey sprawuie się, sprawuie; **besser,** lepiey sprawuie się, iak przedtym. **das Wetter läßt sich gut an,** na pogodę się zabiera, na piękny czas się zanosi.

Anlauf, *m.* napaść, uderzenie, impet. **Anlauf nehmen zum Springen,** rozpędzić się, do skoczenia; impet wziąć do skoczenia. **Anlauf des Meeres,** przybieg morza. **im ersten Anlauf,** za pierwszym impetem, z pierwszego impetu.

Anlaufen, an etwas, wbiec na co, potchnąć się na czym; nogą, albo głową uderzyć o co, idąc. **das Wasser läuft an,** woda przybiera, zbiera, od deszczow. **anlaufen, rostig werden,** śniedzieć, rdzewieć. *ob.* **Rost. er ist übel angelaufen,** źle interes sprawił; nie udało się. **einen anlaufen lassen,** niemowić nic nikomu, aby sam wpadł, w łapkę, w błąd, w sidło. **ich werde von vielen angelaufen,** wielu się schodzi do mnie, bywa u mnie, co mi przeszkodą iest. **im Laufen an etwas stossen,** uderzyć, trącić o co. **häßlich anlaufen,** leź co sprawić, albo nic nie sprawić; **im Sturm,** szturm przypuścić. **um etwas oft und ängstlich bitten,** naprzykrzać się komu prozbą o co; **als Gewässer,** zbierać, przybierać. **schimmlich werden,** pleśnieć.

Anläuten, *ob.* **Läuten.**

Anlegen, nałożyć, przyłożyć. **Holz anlegen,** drew przyłożyć na ogień; **oder Kohlen,** albo węgli. **Leiter anlegen,** przystawić drabinę. **sein Geld anlegen, anwenden,** dać pieniądze na prowizyią. **übel anlegen,** dać sumę, lokować sumę niebezpiecznie, źle. **Hand, Gewalt anlegen,** gwałt komu czynić, gwałtem co czynić. **eine Festung anlegen,** fortecę założyć, zamek. **einen Garten anlegen,** ogrod założyć; **Feuer,** ognia podłożyć. **einen Reif anlegen,** naczynie obręczą, obrączką pobić. **eine Stadt anlegen, so viel als Steuer auflegen,** nałożyć podatek na miasto. **seine Gaben übel anlegen,** pięknych swoich przymiotow źle zażywać. **es mit einander anlegen,** namowić się na co z inszym z namowy co czynić, wspolnić co z kim czynić. **ein Kleid anlegen,** suknią wziąć na się, suknią się przyodziać. **anlegen, an Ketten,** w łańcuch kogo wsadzić. **anlegen, eine Kunkel,** kądziel nawinąć; **len** nawinąć na kądziel; **als Zeit,** czas łożyć na co. **eine Flinte anlegen,** przyłożyć suzyią do licu; **die Trauer,** wziąć żałobę; **einen Baum,** drzewo gdzie złożyć; **ein Haus, Festung, Garten entwerfen,** dom, zamek, ogrod założyć, odrysować; **sich, als dickflüssige Sachen, Brey, Koth,** przylgnąć, przylepić się; **mit einem etwas, mit einander,** umowić się razem, namowić się razem. **ein angelegter Handel,** rzecz namowna. **angelegter Weise,** z namowy namownym sposobem.

Anlehnen, usiłować, piąć się, opierać się; **sich an etwas,** opierać się na czym.

Anleimen, kleić, przykleiać, zkliiać; kliiem przylepić.

Anleiten, prowadzić, przewodnikiem bydź, drogę pokazać do czego, powodem bydź czego.

Anleitung, *f.* **Anführung, Unterweisung,** Nauczenie, rozpowiedzenie, iak co czynić, rozumieć; rada, okazyia; wprowadzenie w iaką wiadomość.

Anleuchten, zaiaśnieć, oświecić, obiaśnić.

Anliegen, als ein Kleid, dobrze, gładko leżeć, iak suknia na człowieku, opięto; **als Strümpfe, Schuhe,** pończocha, trzewik, gładko. opięto, leży na modze. **sehr bitten, oder treiben,** nalegać, napierać się. **angelegen seyn,** dokuczać, dopiekać; tkwić w sercu. **angelegen seyn lassen,** mieć staranie o czym, patrzeć, pilnować czego. **das Anliegen,** niespokoyność, potrzeba nagła, smutek, utrapienie; skryty w sercu smutek, iak mowią, gryzie się w sobie **Anliegen haben,** gryść się, trapić się o co. **ein gleiches Anliegen haben,** pedobnež, mieć, rowne zgryzoty; w tym samym zostawać utrapieniu. **einem sein Anliegen klagen,** żalić się przed kim na swoie nieszczęście, biędę. **das liegt mir sehr an,** o to mi naybardziey chodzi; o

to

te iestem naybardziey troskliwy. das Kleid liegt recht wohl an, suknia dobrze na nim leży. mit einem anliegen wollen, przyłożyć się do cudzego kosztu.

Anlocken, wabić, nęcić.

Anlockung, *f.* ponęta, powab, co wabi y nęci umysł.

Anlöten, nitować.

Anmachen, złączyć, zpoić wraz, w iedno; sich an einen, podeyść blisko kogo; Mehl, oder Kalk, rozrobić, rozczynić, rozpuścić, mąkę; Wein, wino mięszać, fałszować; Feuer, ogień zniecić, zapalić. Wein anmachen, przylać co do wina, aby smak miało inszy. Salat anmachen, sałatę zaprawić. einem eines anmachen, nabawić kogo iakiey trudności. einen anmachen, próżną nadzieią kogo uwodzić, łudzić; zwodzić kogo. einem ein Kleid anmachen, suknią dobrze ułożyć, upiąć na kim.

Anmalen, przymalować, namalować na czym.

Anmahnen, przestrzegać, upominać, kogo, napominać, uszy komu natrzeć; zachęcić kogo mową, słowami.

Anmahnung, *f.* przestroga, napominanie, pobudka. auf Anmahnen, na czyie napomnienie, za czyią radą.

Anmarsch, *m.* der Soldaten, przyiście, przyciągnienie żołnierzy, woyska. im Anmarsch seyn, iść, w marszu bydź, ciągnąć, *o woysku*, anmarschieren, przychodzić, przymaszerować.

Anmassen, sich eines Dinges, przywłaszczyć sobie co, przyznawać się do rzeczy, iak do swoiey; wziąć ią, iak swoią *pot.* wtrącać się do iakiey rzeczy; sich einer Freyheit, wolność sobie przyznawać.

Anmelden, oznaymiać; einem etwas, co komu. sich anmelden, oznaymić komu, że chce bydź u niego, że się chce widzieć z niem, że go przyszedł nawiedzić; um etwas, prosić o co; einen bey einem, oznaymić komu o kim, że przyszedł.

Anmerken, naznaczyć, nanotować. aufzeichnen, *toż samo.* naznaczyć na pamiątke, dla pamięci. so viel, als wahrnehmen, tak wiele, iak uważać, postrzegać. man merket es an ihm, daß es ihn verdrießt, postrzegaią to po nim, że mu to przykro, że go to trapi, gniewa.

Anmerkung, *f.* postrzeżenie, znak, przestroga, *w książce.*

Anmessen, ein Kleid, miarę wziąć na suknią.

Anmuth, *f.* wdzięk, przyiemność, ładność; bringen, lubym bydź. anmuthig, przyiemny, wdzięczny. es ist anmuthig, miły iest, luby, sprawuie uciechę w człeku, w zabawie; słodycz w sercu.

Anmuthen, upominać się; einem etwas, o co komu, namawiać na co. das Anmuthen, *n.* pretensyia.

Annageln, przybić co gwoździem, ćwieczkiem.

Annahen, zbliżyć się, zbliżać się, przybliżać się. annähern, *toż samo.* Annäherung, *f.* przybliżenie się.

Annehen, przyszyć co nieią, igłą, podszyć.

Annehmen, przyiąć, przystać na co, pozwolić, akceptować. nichts annehmen, nie przyimować, nie pozwalać na co; sich eines Dinges, wziąć na siebie iaką rzecz do czynienia, do sprawienia, wtrącać się, mięszać do czego, przywłaszczać sobie co. gut heissen, approbować, chwalić, za dobre uznać. in Dienst nehmen, przyiąć do usług, na służbe; an Kindes statt, za Dziecie własne kogo wziąć, przysposobić. Volk werben, woysko zaciągać, żołnierzy; sich eines, podiąć się czyiego interesu; bronić kogo, popierać kogo. angenommen, wytworny, z przysadą, przesadzony. angenommene Weise, na wytwor, wykwintnie, wymyślnie. man mus es annehmen, wie es kommt, iak padnie, tak trzeba przyiąć. eines Meynung annehmen, pisać się, przystać na czyie zdanie; eines Sitten, przeiąć cudze obyczaie. keine Erinnerung annehmen, nie przyimować żadney rady, żadney uwagi. sich eines annehmen, trzymać za kim. sich eines Dinges nicht groß annehmen, nie uważać na co: nie aprendować. sich fremder Händel annehmen, wtrącać się, wdzierać do cudzych spraw, interessow.

Annehmlich, pryiemny, *ob.* angenehm, *adv.* przyiemnie, mile.

Annehmlichkeit, *f.* wdzięk, przyiemność. *ob.* Lieblichkeit.

Annehmung, *f.* przyięcie, przywitanie, przyznanie, przysposobienie; an Kindes statt, przyznanie, przysposobienie za dziecie swoie. *adoptio pol.*

Anniethen, zanitować, wbity gwoźdź, albo ufnal, krzywo wbiiać, wbiiaiąc zgiąć.

Annoch, ieszcze; ieszcze do tych czas, ieszcze nawet teraz.

Annulliren, znieść, zkasować, uchylić prawa, zwyczaiu, przywileiu.
Anordnen, rozporządzić, dyśponować, ustanowić, porządek uczynić. Anordnung, f. rozporządzenie, dyśpozycyia, porządek, ustanowienie.
Anpacken, zagrabić rzecz, zabrać, zaczypić, zaareśztować.
Anpappen, przykleić.
Anpfeifen, świstać, gwizdać na kogo wyśzydzić kogo.
Anpfahlen, przywiązać do słupa, do palu.
Anpichen, śmołą oblać, oblepić.
Anpissen, *vulg.* ośzczać.
Anpochen, *ob.* Ankopfen, kołatać do drzwi.
Anpreisen, zalecić, zachwalić. *ob.* Herausstreichen.
Anprellen, uderzyć, trącić, szturknąć o co, odskoczyć, odlecieć, trąciwszy się.
Anrathen, rada. auf dein Anrathen, na twoię radę.
Anrechnen, przypisać komu co złego; etwas für eine Schande, poczytać komu za wstyd iaką rzecz.
Anrede, f. wstęp do mowienia z kim.
Anreden, mowić do kogo, obrocić do kogo mowę; Abwesende, do nieprzytomnych; frech, trotzig, ostro: żwawo mowić. das Anreden, n. mowa do kogo. das freche, trotzige Anreden, żwawa, przykra, dzika, mowa.
Anregen, reizen, pobudzić do czego, przyprowadzić do uczynienia, zachęcić. erwähnen, cytować, przytaczać, przywodzić autorow, namieniać, wzmiankować. angeregt, wyżey wspomniony. so viel als anreizen, anfrischen, pobudzić do czego; ostrog przydać komu.
Anregung, f. instinkt; poruszenie, natchnienie. aus Anregung Gottes, z Natchnienia Boskiego. eines Dinges Anregung thun, o iakiey rzeczy wzmiankę uczynić, namienić. nur ein wenig Anregung thun, krotko, bardzo mało o czym wspomnieć.
Antreiben, trzeć; pocierać o co.
Anreizen, nęcić; einen zu etwas, łudzić, nęcić do czego; poburzyć, rozgniewać iednego przeciwko drugiemu. gegen einen anreizen; *it.* dodać ochoty, serca do czego, podmowić; podżegnąć, *od ognia wzięte*, poddmuchnąć; poruszyć.
Anreizung, f. wabik, ponęta, pobudka, rozdraźnienie, roziątrzenie kogo; zaprašzanie, zachęcanie, natchnienie.
Anreizer, podśzczuwacz, plotka, co zwadza inszych, y kłuci. anreizend, przyiemny, wabiący, ciągnący do siebie.
Anrennen, wpaść na kogo, napaść na kogo, naiechać, nayść, nachodzić; od sł. wpadam, napadam, naieżdżam, nachodzę.
Anrichten, wzbudzić, czynić, wygotować, nauczyć kogo, iak ma co zrobić, stworzyć, urodzić. *metaph.* anstiften; anrichten, einen zu etwas, zlecić komu, zdać iaki interes, sprawunek. Speise anrichten, ieść nosić na stoł; ieść dawać, stoł zastawiać; ieść wydawać, to iest kłaść na misy, pułmiski, etc. zmawiać się na co; zacząć co; als eine Haushaltung, osieść na wieczne mieszkanie na iednym mieyscu; als neue Wohnplätze, nowego placu na mieszkanie nabydź; als eine Einkunft, intraty.
Anriechen, intraty.
Anrücken, zbliżyć się, podstąpić, die Armee anrücken lassen, z woyskiem podstąpić.
Anrufen, wzywać, wołać, prosić o ratunek, prosić Boga o pomoc, modlić się, aby ratował; einen um Hülfe, prosić kogo o pomoc, o poratowanie. zum Zeugen anrufen, na świadectwo wzywać. das Recht anrufen, do prawa się udać w czym. Anrufung, f. wzywanie, proszenie, modły, modlenie się o co.
Anrühren, dotykać się; ręką co obracać. das Anrühren, n. dotykanie. mit Worten anrühren, słowami krotko dotchnąć czego.
Anrührungs = Punct, m. zwoer runder Figuren, oder Körper, punkt mieysca w ktorym się dotykaią dwie okrągłe figury, iako to dwie okregłe kule; dwie obrączki.
Ansagen, owołać, opowiedzieć kogo; gerichtlich, oder auf andere Art, urzędownie, od sędziego, albo innym sposobem.
Ansatz, m. ob. Angriff, napaść, dosięgnienie, trafienie. *pot.* początek czego; von einer Krankheit, początek choroby. Ansätze im Herbst, oder sonst was man bezahlen soll, Daniny, ktore w iesieni, albo inszego czasu, płacić się maią. einen Ansatz machen, ustanowić, wyznaczyć co kto płacić ma.
Anschaffen, wystarać się co dla kogo, dodać czego; kazać przyść, postarać się aby miał. einem Kleider anschaffen, postarać się komu o suknie, opatrzyć komu

komu fuknie. kaufen, kupić, nabyć. angeschaffen, wrodzony.

Anschauen, patrzeć, uważać, obaczyć. das Anschauen, *n.* patrzenie, widzenie, obaczenie. *pot.* wpatrzyć się w co, oczy wlepić w co; zapatrzyć się na co; oczy wytrzyszczyć na co, na kogo; opatrywać, upatrzywać, oglądać, zapatrywać się na co.

Anscheinen, oświecać, obiaśniać, świecić nad czym. anscheinende Gefahr, nagłe niebezpieczeństwo, bliskie, nad karkiem, nad głową.

Anschicken, bereiten, przygotować, przyprawić, rozporządzić; sich zu etwas, zabierać się do czego, do roboty iakiey.

Anschieben, zbliżyć się, pchnąć się do czego.

Anschiffen, przyżeglować, przypłynąć okrętem, łodzią.

Anschielen, krzywo na kogo patrzeć, z boku, z oka na kogo poglądać.

Anschiessen, sadzać porządkiem chleb w piecu; als Salpeter, oder ander Salz, sciąć się, zsieść, ztwardnieć, iako to saletra, albo insza sol. angeschossen, heißt bey den Jägern, so verwundet, daß es nicht fällt, postrzelony, mowi się u myśliwcow, kiedy zwierz iest tak raniony, że ieszcze nie padł, ale ucieka.

Anschirren, ubrać konia.

Anschlag, *m.* trącenie, udercenie; an einem Rohr oder Büchse, kolba u fuzyi, u flinty. der Preis, cena, taxa. was man für etwas geben muß, to, co, od czego, albo z czego dać kto ma, n. p. was ein Lehngut geben muß, oder was man für einen Genuß, den man nicht gewiß weis, wie hoch er sich beläuft, gewisses liefern muß, co z lennego dać trzeba; albo co za intratę, ktora iest niepewna, iak wielka y pewna kwota, dawać trzebą. Anschlag zum Pacht, aręnda, piniądzę z arędy. List, zdrada, sztuka, chytrość. Zettel, karta przybita na publicznym mieyscu do czytania. Anschlag, zamysł, przedsiewzięcie. der Anschlag im Kaufe, taxa na rzeczy przedayne. Anschläge machen, naradzać się, zamyślać, namyślać się; heimliche Anschläge machen, knować potaiemne rady, zamysły, zamachy. eines Anschläge hintertreiben, przeszkodzić cudzym zamysłom, zabiec cudzym zamachom. die besten Anschläge mislingen oft, y naylepsze zamysłu częstokroć się nie udaią, albo na złe wychodzą. anschlagen, przybić, uderzyć o co. die Büchse anschlagen, fuzyią przyłożyć do licu, do oka, maiąc strzelać. etwas anschlagen, dem Preis oder Werthe nach, obwołać ustanowić taxę na rzeczy, otaxować. anschlagen, zum öffentlichen Verkaufe, kartę przybić, z oznaymieniem, że dom iest naprzeday. anschlagen, mit der Glocke, dzwonić w dzwon; znak dać dzwonem na co. die Arzney schlägt an, lekarstwo pomaga, ma swoy skutek. etwas zu Geld anschlagen, na pieniądze się zgodzić, na pieniądze co otaklować. etwas der Billigkeit gemäß anschlagen, o taxować co słuszna, co warto; zu theuer, nazbyt drogo otaxować, nad słuszność. das Schiff ist an einen Felsen angeschlagen, okręt uderzył o skałę, wpadł na skałę. anschlägig, dowcipny, obrotny, wymyślny, *co do umysłu.*

Anschliessen, złączyć, zpoić. sich anschliessen, złączyć się z kim. an Ketten schliessen, w łancuch kogo wsadzić, okować. anfügen, spoić, zbić co w kupę.

Anschmeicheln, sich, przypodchlebiać się, przymilać się, umyzgać się do kogo.

Anschmieden, w kaydany okować, wsadzić. *pot.* nitować, lutować co w ogniu.

Anschmieren, nasmarować, nacierać, namaścić.

Anschmitzen, einem eines, przylepić komu łatkę, t. i. płamę mu uczynić na dobrym imieniu.

Anschnarchen *, złaiać. anschnautzen, *toż samo.* zbesztać; wsieść na kogo, wyieździć go.

Anschneiden, napocząć, narżnąć, nakroić.

Anschnitt, *m.* napoczęcie, nakroienie.

Anschrauben, zaszrzubować.

Anschreiben, zapisać, wpisać. einem etwas, zu einem Lobe, für ein Lob anschreiben, przypisać komu w czym chwałę; mieć co komu, poczytać za chwałę. ich bin übel bey ihm angeschrieben, źle u niego położony iestem, nie mam u niego łaski, źle o mnie trzyma.

Anschreyen, krzyczeć, wołać na kogo głośno.

Anschiessen, biciem z armat, kogo witać, przyimować.

Anschüren, zniecić, das Feuer, ogień zniecić, na ogień przykładać, aby się palił.

Anſchwärzen, oczernić, uczernić; oczernić cudze imie, to ieſt, oſzkalować go; wziąć mu honor obmawiaiąc go.

Anſehen, przypatrywać ſię. *ob.* Anſchauen. ſcharf anſchauen, anſehen, patrzyć byſtro na kogo, oka z niego nie ſpuſzczać; wlepić oczy w kogo. etwas für gut anſehen, mieć co za dobre, za pożyteczne, pochwalić co. ich habe es für gut angeſehen, an dich zu ſchreiben, zdała ſię mi rzecz dobra do ciebie piſać. ſiehe dieſes nicht an, na to nie uważay, na to ſię nie oglądạy, na to nie dbay. ſich nicht gern anſehen laſſen, nie może znieść, że patrzą na niego. einen nicht anſehen, *ob.* verachten, es läßt ſich anſehen, als ob ꝛc. tak ſię rzecz zdaie, iak gdy by etc. es will nicht dafür angeſehen ſeyn, nie chce aby był za takiego miany, n. p. za ladaco etc. mit Verachtung und Hochmuth, patrzeć na kogo hardo, y z pogardą. es iſt darauf angeſehen, na to to godzą, tam oni to patrzą. das Anſehen, wzgląd; der Perſon, wzgląd na oſobę; wziętość oſoby; Würde, godność, powaga; Geſtalt, poſtać, poſtawa, das Anſehen haben, wydawać ſię pięknie, pokazywać ſię; machen, robić ſobie kredyt, dobre imie, eſtymacyią. Wichtigkeit, *f*, ważność, wagę mieć w czym; ważyć w czym wiele.

Anſehnlich, uczściwy, poſzanowania godny, godny, ſławny; wzięty, oświecony; zacny, znaczny, znakomity; wielkiey godności. anſehnlich von Perſon, Statur, wſpaniałey poſtaci, wſpaniałey twarzy; wſpaniała oſoba, wſpaniały z weyrzenia; vom Amt, urzędem, dodnością zaſzczycony. ein anſehnlich Stück Geld, znaczne pieniądze. Heurathgaut, znaczny, wielki poſag; Amt, Wyſoki Urząd; Familie, zacna bardzo familia. um ein anſehnliches vermehren, luſtru; ozdoby, piękności przydać. ſich ein Anſehen machen, powagę ſobie czynić, ſtroić, zarabiać na wzgląd na ſiebie. in hohem Anſehen ſeyn, bydź wielkiey powagi, w wielkiey powadze, wiele móc ſwoią powagą. von ſchlechtem Anſehen ſeyn, nic nieważyć, niemieć żadney powagi, niemieć względu na ſiebie u nikogo. einen um ſein Anſehen bringen, odebrać komu powagę, złożyć kogo z godności, zrzucić, znieważyć, zelżyć czyią godność, z błotem zmięſzać. Anſehen bekommen, przychodzić do powagi, do godności, do znaiomości y dobrego imienia u godnych ludzi, powagę ſobie, rum czynić. er hat ein majeſtätiſches Anſehen, Pańskiey, Krolewskiey, Poſtaci. Anſehung deſſen, przez wzgląd na tego, na to. Anſehen der Perſon, wzgląd na oſoby, na ludzi, trzymanie ſtrony. Anſehen, ſo viel als Schein, tak wiele znaczy, iak pozor. das Anſehen haben, pozor mieć czego, na pozor co czynić. es hat das Anſehen, als wenn eine ganze Armee daher käme, pozor ieſt, podobieńſtwo ieſt, iakoby całe woysko przychodziło. allem Anſehen nach, według wſzelkiego pozoru, wſzelkiego podobieńſtwo. es hat kein Anſehen dazu, żadnego znaku niema tey rzeczy, podobieńſtwa niema, aby to miało być kiedy.

Anſetzen, przyłożyć, przyłączyć, przydać. angreifen, napaſtować, dać napaść; als etwas flüßiges, ſo ſich dick anſetzt, przywrzeć, chwycić ſię czego, iak kiedy co ieſt rzadkie, a chwyta ſię naczynia. anſetzen am Boden, na dnie oſiadać, uſtawać ſię. beſtimmen, wymienić, naznaczyć; als einen Tag, naznaczyć iaki dzień na co. betrügen, zwieść, zawieść. aufſchreiben, napiſać, nanotować. ſchätzen, otaxować. den Becher anſetzen, przyſadzić do gęby kufel; eine Strafe, karę na kogo włożyć; auf den Feind, wpaść, wiechać na nieprzyiaciela.

Anſichtig werden, na ſwoie oczy widzieć co, patrzeć na co właſnemi oczyma, oczami.

Anſingen *, przyśpiewywać komu.

Anſpach, Stadt, Miaſto, Anſzpach. Anſpachiſch, z Anſzpachu.

Anſinnen, proſić o co, upominać ſię o co, domagać ſię czego. das Anſinnen, upominanie ſię.

Anſpannen, konie do poiazdu, do wozu zaprządz, założyć. vor den Pflug ſpannen, zaprząc do pługu; ſeine Kräfte, wzyſtkich ſił przyłożyć, zażyć.

Anſpeyen, pluć na kogo, plunąć komu w czoło, w oczy, opluć kogo. ich bin dem Dinge ſo feind, ich möchte es nur anſpeyen, tak nie lubię tey rzeczy, że nawet nie plunąłbym na nię.

Anſpießen, na rożen zatchnąć.

Anſpinnen, przyprząść; einen Faden, nić ktora ſię zerwała w przędzeniu, znowu przyprząść. es ſpinnet ſich ein Krieg an, o woynie zamyślaią, woynę knuią, als Aufruhr, ꝛc. ſpiſek iaki

czynić,

czynić, z ktorego rozruch ma wybuchnąć.

Anſpornen, oſtrogą ſpiąć, bodźcem żgnąć, podbudzić.

Anſprache, *f.* przyſtęp, widzenie ſię z kim, rozmowienie, komplement przychodząc do kogo. **Anſprache zu etwas haben**, prawo ſobie rościć do czego.

Anſprechen, **einen**, mowić do kogo, przyiść do kogo dla pomowienia z niem; **um etwas**, o co proſić. **fodern**, uprząść ſobie pretenſyią do czego, upominać ſię o co.

Anſprengen, zkropić, pokropić, **beſprengen**, *toż. ſamo.* **angreifen**, zaczepić, zadrzeć z kiem; **an etwas**, przyskoczyć do czego. **anſpritzen**, pokropić, polać, odwilżyć.

Anſpringen, przyskoczyć do kogo.

Anſpruch, *m.* pretenſyia, przywłaſzczanie; **an etwas**, czego, do czego. **Anſpruch haben**, pretenſyią rościć, zakładać.

Anſprüchig, rzecz, o ktorey ſpor ieſt między wielu; zakłucony.

Anſtalt, *m.* porządek, rozporządzenie, dyſpozycyia, przygotowanie. **Anſtalt machen**, porządek, dyſpozycyią, przygotowanie uczynić; ułożyć interes, y co do ſprawienia intereſu należy; **zur Belagerung**, gotowości, porządek do oblężenia miaſta, fortecy.

Anſtand, *m.* odłożenie, opoźnienie. **Verzug**, *toż ſamo.* **Gelegenheit, als zu heyrathen**, okazyia, ſpoſobność, iako to do ożenienia. **ſeinen Anſtandsſchmaus geben**, dobrze zapłacić za ſwoie przybycie. **Zweifel**, wątpliwość.

Anſtändig, przyzwoity, przyſtoyny, do rzeczy. **das wohl ſteht**, co przyſtoi pięknie, **übel anſtändig**, nieprzyſtoyny, nie do rzeczy. **anſtändig ſeyn, gefallen**, podobać ſię, być komu do guſtu. **das iſt dir anſtändig**, to ieſt dla ciebie pieknie, przyſtoynie. **anſtändig, bequem**, wygodny.

Anſtand, *m.* wſtęp, na urząd, wiazd. **Eintritt eines Amts haben**, obeymować urząd, inſtalować ſię na iaki urząd, wieżdżać, wiazd mieć. **ſie hat Anſtand, Werber**, ma konkurrentow, ſtaraią ſię o nię; **ſo viel als Hinderniſſe, Bedenklichkeit**; **die Sache hat keinen Anſtand**, rzecz nie ma żadneyprzeſzkody. **ohne Anſtand**, bez wątpienia, bez odwłoki, natychmiaſt. **einen Anſtand haben, nehmen**, nie bydź upewnionym, bydź niepewnym, w wątpliwości. **ich habe, nehme Anſtand, dieſes zu thun**, nie mogę przewieść na ſobie, abym to uczynił; wątpię bardzo, żebym to miał uczynić.

Anſtechen, **anbohren**, przebić, przewiercić. **ſticheln**, dziubnąć, t. i. dziubem uderzyć. *o ptakach*; **ein Pferd**, konia oſtrogą zpiąć. **ein Faß anſtechen**, naczynie iakie odetkać; **einen mit Worten anſtechen**, słowami kogo ukłuć, ugryść, zażartować z kogo, przycinki dawać, przymowki do kogo czynić.

Anſtecken, **anheften**, przybić, przyaſtować; **an etwas**, do czego, włożyć na co; **an den Spieß**, włożyć, zatchnąć na rożen; **als Licht**, zaświecić światło; **als ein Feuer**, wzniecić ogień; **als ein Haus mit Feuer**, podpalić dom. **vergiften**, zarazić; **anſteckend**, zaraźliwy; **als Krankheit**, iako to choroba. **angeſteckt, mit Geruch, falſcher Lehre**, węchem, fałſzywą nauką zarażony, **das Anſtecken zum Verſchlimmern**, zepſowanie, zepſucie. **einen Ring anſtecken**, pierścień na palec włożyć.

Anſtehen, przyſtoić; **wohl**, pięknie; **übel**, niepięknie przyſtoi. **das ſteht dir an als einem klugen Manne**, to tobie, iako roſtropnemu człowiekowi przyſtoi; **nicht an**, nie przyſtoi. **es ſteht ihm alles wohl an**, iemu wſzyſtko pięknie, do iego urody. **Lügen ſteht einem Chriſten übel an**, ſzpetnie na Chrześcianina, kłamać; kłamſtwo ſzpeci Chrześcianina. **anſtehen, zweifeln**, wątpieć, powątpiewać, nie móc ſię rychło namyśleć, niewiedzieć czego ſię chwycić. **etwas anſtehen laſſen**, porzucić co, zaniechać, zwlec, odłożyć na inſzy czas. **es wird noch eine Weile anſtehen**, ieſzcze to nie iedna chwila, upłynie, minie, ubiegnie, niżeli to będzie. **da ſtehe ich an**, tu ciężko na mnie, tu mam trudność, tu mam wątpliwość, tu bardzo niepewny ieſtem. **es ſteht mir keine Gelegenheit an**, nie mam do tego okazyi, ſnadności żadney. **es iſt mir ein Glück eingeſtanden**, to mi ſzczęściem przypadło, przyſzło, udało ſię. **Anſtehen**, bydź bliskim. **an etwas nahe ſtehen**, blisko ſtać, być, przy czym. **an etwas, da es nicht weiter kann, als ein Wagen an einem Stock, oder Stein**, o co, że daley nie można tuſzyć, zawadzić, iako to wozem o pień, o kamień. **einem gefallen**, podobać ſię komu, bydź mu do guſtu. **einem geziemen**, przyſtoi co

 komu,

komu, pięknie co komu. als ein Kleid, pięknie mu w takich fukniach. lang währen, trwać.

Anftellen, ftanowić, rozporządzać, gotować, knować, wybierać fię, zacierać do czego; eine Reife, wybierać fię w drogę; Mahlzeit, bankiet gotować sprawiać. was haft du angeftellt? coś wyznaczył? zlecił? es ift ein angeftelltes Wefen, to rzecz ieft namowiona, umowiona wprzod, ktora fię dzieie. wie foll ich meine Sache anftellen? iak fobie mam począć w moich interesach? fein Leben nach etwas anftellen, według pewnych makfym życie fwoie prowadzić, porządek życia fwoiego ułożyć. fich zornig, verliebt, betrübt ꝛc. anftellen, zmyślać, udawać gniew, miłość, fmutek; udawać fię gniewliwym, kochaiącym, fmutnym. fich feindfelig anftellen, ftawić fię po nieprzyiacielsku komu; pokazać ferce nieprzyiazne. an etwas ftellen, przy czym co poftawić, przyftawić; als eine Leiter, iako to drabiny. anordnen, uftanowić, ūftawić. anfangen, zacząć, początki założyć; fich zu etwas wohl, dobrze fobie poftąpić w początkach, dobrze fię rządzić, fprawować. das Anftellen, poftawa twarzy, oblicza; robić fię; als Effig, Dinte, iako to ocet, inkauft; fich, als wenn man etwas thue, zmyślać fię, udawać. abreden, umowić rzecz; einen Proceß, fprawę mieć z kim.

Anftemmen, opierać fię o co.

Anfteuern, fich, opierać fię o co, wfpierać fię na czym.

Anftiefeln, wdziać, wziąć, obuć, wzuć, buty, fztyble.

Anftiften, zrobić, fprawić, zachęcić, pobudzić; etwas, wyznaczyć, zlecić co; robotnikiem być iakiey rzeczy, fprawy; ein Unglück, niefzczęścia, złego komu narobić. das Anftiften, pobudka, natchnienie, zachęcenie. Anftifter, głowa, herfzt, przywodca, fprawca, wynalazca, pobudziciel, fundator.

Anftimmen, zacząć śpiewać, intonować, iako kfiądz w kościele pierwfze słowa pieśni, albo śpiewacy, pierwfi zaczynaią, a wfzyfcy za niemi. Anftimmung, *f.* zaczynanie śpiewać przez iednego.

Anftinken, śmierdzieć, komu; bydź komu obrzydłym.

Anftoß, *m.* zawada, o co fię potchnąć, na czym utchnąć może. Hinderniß, przefzkoda. Aergerniß, obraza zgorfzenie; von einer Krankheit, paroxyfm iakiey choroby przypadaiącey. ein Anftoß feyn, bydź komu zawadą, na przefzkodzie; Unglück; er hat viel Anftöße, wiele niefzczęścia na niego fpadło; potkoło go kilka trefunkow niepomyślnych. Anftoß haben von einer Krankheit, paroxyfm mieć przypadaiący iakiey choroby; anftoffen, uderzyć czym o co; mit der Zunge, Rede anftoffen, zaiąkać fię, zacinać fię w mowie. er hat niemals in feiner Rede angeftoffen. nigdzie fię nie potchnął, nie zaciął, nie ftanął w fwoiey mowie. anftoffen, nahe liegen, blisko ftać, ftykać fię iedno z drugim, przykać, przypierać, iak więc w granicach bywa. das Anftoffen, potchnienie fię; mit der Zunge, zaiąkanie fię, zacinanie. anftößig, gorfzący.

Anftößer, *m. prof.* fąfiad, Nachbar, nayblizfzy, przyległy.

Anftrecken, ufiłować, fadzić fię; feine Kräfte, dobywać fił, fiłić fię iak naybardziey.

Anftreichen, napuścić, namazać, przybarwić; mit Farben, przyfarbować, nafarbować; mit Schminke, piekrzydłem fię umalować, ufarbować twarz. es ift nichts fo fchlimm gethan, man kann es mit einer Farbe anftreichen, nie ma nic tak złego, coby nie miało wymowki, czego by ładnemi słowkami nie można było przyftroić. eine Wand anftreichen, ścianę umalować, wybielic. einen Ohnmächtigen anftreichen, mdłego woniami, wodkami pachnącemi, natrzeć, ożeźwić, otrzyźwić; farbą powierzchu pociągnąć, anftreichen.

Anftrengen zur Arbeit, nagnać kogo, napędzić do pracy; fich, wfzyftkiemi fiłami fię do czego przykładać, natężyć wfzyftkie fiły, fmarzyć fię, fwoy umysł nad czym.

Anftrich, *m.* piekrzypło, farba do malowania twarzy; anftatt Labung, ożywanie, otrzyźwienie. das ift mir ein rechter Anftrich, to mnie niemało wzbudziło, pociefzyło. Anftrich geben, einer Sache, ożyźwić, otrzeźwić.

Anftricken, nadftawić, przyczynić co wdłuż, tkaiąc iako to pończochy.

Anftückeln, przyfztukować, nadfztukować co na dłuż.

Anfuchen, profić, ftarać fię, konkurować o co, fuplikować.

Anfuchung, *f.* fuplika, prozba. Anfuchung thun, prozbę czynić, zanofić.

Antaften,

Antasten, **betasten**, przewracać, obracać co ustawicznie ręką, w rękach ustawicznie trzymać, -macać. **angreifen**, napaśnąć kogo, zaczepić z kim.

Antheil, *m. n.* dział, część, interes ucześnistwo; **haben**, mieć interes w czym. **seinen Antheil geben, daß er nichts mehr zu fordern hat**, komu co iego iest oddać, zaspokoić kogo, aby się iuż nie miał o co więcey upominać. **Antheil an etwas haben**, należeć do czego do iakiey fortuny, sumy, interesu. **keinen Antheil an der Schuld haben**, nie bydź winnym iakiego grzechu, uczynku, bydź czystym od wyny. **ich nehme grossen Antheil an deiner Betrübniß**, ia razem z tobą ubolewam nad twoim nieszczęściem.

Anthun, wdziać, przywdziać; **als ein Kleid**, iako te suknią. **beweisen, erzeigen**, kazać, ukazać, dowieść, oddać. **den Tod anthun**, zabić, kazać stracić, exekwować; **etwas durch Zauberey**, oczarować, omamić, uczynić. **einem Herzeleid, Schmach anthun**, żalu kogo nabawić, albo obelgi.

Antichrist, *m.* Antichrist, ktory się Chrystusem bydź udaie.

Antipathie, *f.* przeciwność w naturze; wrodzona niezgoda, niecierpienie się iedney rzeczy z drugą. **es ist eine Antipathie zwischen ihnen**, iest wrodzona niezgoda między niemi, antipatya.

Antiquarius, *m.* biegły w starożytnościach; iakie są starożytne pieniądze, medale, osoby, posągi etc.

Antlitz, *n.* twarz, oblicze.

Antorf, Antwerpia, miasto w Belgium.

Antrag, *m.* ofiarowanie, obiecywanie, dawanie.

Antragen, ofiarować. **anbieten**, *toż samo.* **einen Antrag thun**, obwołać iakie prawo, iaki porządek, ustawę. **man hat ihm viele Ehrenämter angetragen**, wiele na niego honorow, urzędow nakładli.

Antreffen, potkać kogo, napaść kogo, na kogo, natrafić na kogo; potkać się z kim; zastać kogo. **nicht antreffen**, chybić, nie natrafić, nie potkać. **was mich antrifft**, co do mnie, co do mnie należy. **es trifft Leib und Leben an**, idzie o życie, o głowę. **es trifft meine Ehre an**, idzie o moy honor; **sich antreffen lassen**, nie schraniać się.

Antreiben, żgnąć, kolnąć, zakłuć, naglić, pchać; **als ein Pferd mit Peitschen oder Sporen**, iako to konia, biczem ciąć, ostrogami żgać. **zu etwas antreiben**, napędzić, żgać do czego, pchać do roboty kogo.

Antreiber, *m.* pobudziciel, ten ktory zachęca, popudza do czego.

Antreten, obiąć, począć; **als ein Amt, ein Werk**, obiąć urząd, począć robotę, dzieło, przed się wziąć co do czynienia. **die Besitzung antreten**, obiąć possessyią, wziąć possessyią czego.

Antrieb, *m.* poruszenie, instynkt, natchienie; pobudzenie, poduszczenie.

Antrich, *m.* Kaczor. **Antvogel**.

Antrucken, *ob.* **Abdrücken**.

Antwort, *f.* odpowiedź, odpowiedzenie, odpis na list. **Antwort von jemand bekommen**, odebrać od kogo odpowiedź. **keine Antwort ist auch eine Antwort**, nic nie odpowiedzieć iest także odpowiedzieć. **Rede und Antwort geben**, dać odpowiedź, dać sprawę z czego.

Antworten, odpowiedzieć; odpisać na list. **auf einen Brief ungeschickt antworten**, nie na to odpowiadać, albo nie do rzeczy, nic do rzeczy odpowiado rzeczy, nic do rzeczy odpowiadać. **recht antworten**, przemyślnie, obrotnie, odpowiadać. **zweifelhaftig antworten**, nic pewnego nie odpowiadać, pod wątpliwością, wątpliwie co odpowiedzieć. **ich antworte**, ia zaś odpowiadam tak.

Anversuchen, zprobować; **ein Kleid**, przywdziać sukni, czy dobrze zrobiona.

Anvertrauen, zlecić, powierzyć, co komu; na rzetelność czyią zdać się. **sich einem anvertrauen**, na słowo, na rzetelność zdać się czyią. **anvertrauen, aufzuheben geben**, złożyć co u kogo w depozyt.

Anverwandt seyn, krewnym, zpokrewnionym bydź.

Anverwandter, *m.* krewny, zkolligowany, powinnowaty, zpowinnowacony.

Anverwandschaft, *f.* pokrewieństwo, kollisacyia, powinnowastwo.

Anwachs, *m.* rośnienie, przyrastanie, przyrośnienie.

Anwachsen, rość, przybywać, kogo, czego, rozrastać się, wyrastać, przyrastać; **im Leibe an etwas**, wyrośnienie na ciele czego.

Anwalt, *m.* patron, plenipotent, Namiestnik, etc.

Anwartung, *f.* oczekiwanie; **auf ein Amt**, expectativa, na urząd, przeżycie. **Anwartschaft**, *toż samo.* **die Anwartschaft**,

wartschaft auf ein Amt haben, mieć Urząd zapewne obiecany.

Anweben, przyrobić potkacku.

Anwehen, wiać na co.

Anweisen, podufzczyć, podbudzić; nauczyć, uwiadomić, pokazać; an einen, odesłać kogo, do kogo; wyznaczyć na czym, pieniądze. zur Bezahlung anweisen, przekazać do wypłacenia komu dług; na czym, albo u kogo. eine Anweisung geben, zur Bezahlung einer Schuld, affygnacyą dać komu aby mu wypłacono dług. Anweisung, *ob.* Unterricht. Schuldanweisung, przekazanie długu.

Anwenden, przyłożyć, umieścić, przybrać. Fleiß anwenden, przyłożyć do czego pilności, sił, starania. Kosten anwenden, Koszt na co łożyć. eine Speise anwenden, uieść, nadieść potrawy iakiey. Geld, so man schon angewendet hat, ubrało się co z pieniędzy, przeiadła się iuż iaka część z pieniędzy.

Anwendung, *f.* przyłożenie, pilności, łożenie czasu, der Zeit.

Anwerben, eine Armee, zebrać, woysko, zaciągać żołnierzy; um eine Jungfrau, starać się o Pannę, w małżeństwo.

Anwenden *, przedać, przedawać, co, verkaufen; wydawać, verthun.

Anwerfen, przyrzucić. ein Kleid anwerfen, suknią zarzucić na siebie, *to iest*, suknią wdziać; an den Hals; na szyię zarzucić co.

Anwesend, przytomny, obecny; seyn, bydź przytomnym. Anwesenheit, przytomność, obecność, bytność. *ob.* Gegenwart.

Anwiehern, rżęć.

Anwohnen, mieszkać przy kim, przy czym. ein Anwohner, Mieszkaniec przy czym, przy rzece etc.

Anwünschen, życzyć komu dobrze, szczęścia; źle; złego. alles gutes anwünschen, wszystkiego dobrego życzyć. böses anwünschen, źle życzyć, złego życzyć komu.

Anwurf thun, doświadczyć, probować, doznawać.

Anwurzeln, wkorzeniać się, wzrastać.

Anzahl, *ob.* Zahl, liczba, wielość czego.

Anzapfen, przedziurawić, przewiercieć, naczynie, przeswidrować.

Anzaubern, omamić, kogo, aby widział to co w samey rzeczy nie iest, sczarować.

Anzeichen, *n.* znak, prognostyk, przeznaczanie, czego przyszłego.

Anzeichen, naznaczać, notować, w regestr wpisować.

Anzeigen, ukazać, wyślakować, wydać rzecz iaką, oznaymić, namienić, wspomnieć. Anzeiger, Wyiawiacz. Zdrayca, Oznaymiacz. Anzeigung, Anzeige, wydanie, znak, szlaki, poszlakowanie, dowod, znak. Anzeige thun, wyiawienie uczynić, wyiawić, wydać. gute, oder böse Anzeigung, dobry, lub zły znak, niepocieszny.

Anzetteln, tkać. ein Geweb, tkać płutno. einen Streit, siać zwady kłutnie. Krieg, woyny wzniecać.

Anziehen, wdziać co. Kleider anziehen, wdziać suknie, wziąć suknie. Schuhe anziehen, trzewiki wdziać. sich anders anziehen, przebrać się inaczey, insze suknie wziąć. allegiren, zwody czynić na świadectwo, świadkow, stawiać, przywodzić, przytaczać na potwierdzenie. der Feind kommt auf uns angezogen, Nieprzyiaciel na karku, nad karkiem. mit etwas angezogen kommen, wyiechać z czym na srzodek, t. i. rzecz iaką opowiedzieć przed innym iawnie. die Schrift anziehen, pismo iakie przytaczać na dowod. im Anzuge seyn, zbliżać się, przybliżać się idac; als Leim, chwycić się albo trzymać się; iak kiedy kley, albo lep.

Anzieher, *m.* ein Werkzeug der Schuster zum Schuhanziehen, Wciągacz, Wzuwacz, instrument u szewcow, do wzuwania butow.

Anzischen, einen, wyszydzić kogo, wyśmiać.

Anzug, *m.* Antritt, weyście, wiazd, wstęp; Anmarsch, Annäherung, zbliżanie się, przystąpienie. Anzug, Wyprawa, *expeditio.* der Feind ist im Anzuge, Nieprzyiaciel idzie, ciągnie do naszego kraiu, naieżdża naszę ziemię. im Anzuge seyn, zbliżać się ku iakiemu mieyscu. anzügig, powabny, łudzący, ponętny. anzügliche Worte, słowa potwarz na kogo kładące. anzüglicher Brief, dziki list, list pełny przycinkow, list uszczypliwy, dotkliwy, doymuiący do żywego.

Anzünden, zaświecić, zapalić, pożar wzniecić. wieder anzünden, znowu zaświecić y. t. d. das Anzünden, Pożar, zapalenie. Anzündung, toż samo.

Aparte, osobno. jeder aparte, każdy zosobna.

Apartement, *m.* część iedna wydzielona Domu.

Apfel, *m.* iabłko. der Apfel fällt nicht weit vom Stamme, iako iabłon, takie iabłka t. i. iakie drzewo, taki owoc; nie urodzi sowa sokoła tylko to, co y sama; in einen sauren Apfel beißen, choć kwaśne iabłko, to trzeba gryść, et t. i. choć poniewoli, to trzeba uczynić.

Apfelbaum, *m.* Jabłoń. Apfelgarten, Sad na iabłka, iabłonny. Apfelmost, iabłecznik.

Apfelgrau, siwoiabkowity. Apfelschimmel, *m.* Koń siwoiabkowity.

Apfelschnitt, *m.* ćwiartka iabłka suszonego.

Apostasiren, Oycow swoiek wiary odstąpić.

Apostel, *m.* Apostoł, ktory był posłany od Chrystuia nauczać Wiary.

Apostelamt, *n.* Apostolski Urząd, Apostolstwo. Apostolisch, Apostolski, po apostolsku.

Apostelgeschichte, *f.* Dzieie Apostolskie.

Apostem, Geschwür, wrzod.

Apostemkraut, *ziele.*

Apotheke, *f.* Apteka, Lekarnia, gdzie lekarstwa przedaią, lub robią.

Apotheker, *m.* Aptekarz, Lekarnik, co lekarstwa robi. Apothekerkunst, sztuka lekarstw robienia. Apothekerkasten, pudełka, szufladki, skrzynka, na lekarstwa. Apothekerküchlein, trociczka pachnąca, do kadzenia.

Appanage, *f.* część wydzielona, Krolewiczom, Xiążetom Panuiącym, z intraty, albo dobr. ein appanagirter Prinz, wydzielony Krolewicz, Kfiąże.

Appelliren, apellować, ruszyć Sędziego, od niższego sądu do wyższego apellować, sprawę przenieść. einem das Appelliren gestatten, przypuścić apellacyią, pozwolić Apellacyi. ein Appellationsgericht, Sąd Wyższy, do ktorego Apellacyia. Appellationsrath, *m.* Sądu Wyższego Sędzia, Deputat w Trybunale, Sądowy, Ławnik.

Appellirung, *f.* appellacyia, ruszenie do innego Sądu.

Appenzell, Imie Opastwa. *pol.* Abbatiscella.

Appetit, *m.* Appetit, łaknienie, kiedy kto chce ieść, albo radby iadł. ich habe nicht Appetit zu essen, niechce się mi ieść, niemam apetytu do iedzenia, nie rad iem czego. einem Appetit machen, apetit komu do czego zrobić, sprawić, apetyt zaostrzyć. den Appetit vertreiben, apetit zatrzymać komu, stracić. mit Appetit, z apetitem, z ochotą.

Appetitlich, appetit sprawuiący.

Appliciren, auf etwas, przyłożyć, przystosować co do czego. sich auf etwas appliciren, chęci do czego, pilności przyłożyć, udać się do czego, do iakiego sposobu życia. eine Fabel, auf eine Historie, baykę iaką przyrownywać, przykładać do historyi. ein Exempel auf sich appliciren, stosować przykład do siebie. ein Arzneymittel appliciren, lekarstwo iakie przyłożyć, przykładać, *zażywać.* einen Schröpfkopf auf der Schulter, bańki na łopatkach stawiać komu. aufs Studiren sich appliciren, do nauk się applikować. auf das *studium Iuris*, do Prawa się aplikować. auf die Historie sich appliciren, do Historyi się aplikować, Historyi się uczyć. Applicirung, applikacyia, przystosowanie.

Approbation, *f.* approbacyia, Chwalenie, Pochwalenie, *ob.* Billigung.

Approbiren, approbować, chwalić, pochwalić, w, *ob.* Billigen.

April, *m.* Kwiecień. vierter Monat des Jahres, czwarty miesiąc roku. Aprillenwetter, czas niepogodny, iak w kwietniu. in April schicken, zwodzić na prima aprilis.

Approchen, (Approschen) Laufgräben, Kopanę Przystępy pod fortecę, do fortecy, Rowy Podstępne pod Fortecę. (nach der alten Kriegskunst zu reden) gegen den Berg führen, kopać Rowy Podstępne pod gorę; *vineas adversus montem agere*; iak Rzymianie mawiali. eroffnen, Rowy Podstępne otworzyć. führen, prowadzić, wieść. aufhalten, zabiec popziemnym minom, *Uw.* Dieses letzte möchte leicht die beste Expression seyn, dieweil *fossa obsidionalis,* und *vinea* auch gar was anders als eine Approche heißen kann: *t. i.* Ostatnie wyrażenie, iest snadno naylepsze; ponieważ, łacinskie to *fossa obsidionalis*, y *vinea*, wcale co inszego mogą znaczyć, a nie *Approche* czyli Podstęp Kopany.

Approchiren, (Approschiren) Podstęp ziemny, albo Przystęp w ziemi do fortecy robić; auf eine Stadt los, dobywać miasta Podstępem ziemnym, w ziemi kopanym.

Approchiren, das, Kopać Podstępy Wziemne.

Approchirer, *m.* Kopacz Podstępow Wziemnych.

Approchirung, *f.* Kopanie Rowow, Podstępow, przystępow Wziemnych.

A propos, do rzeczy; gelegen, zu rechter Zeit, w sam czas, bardzo dobrze; darzu kommen, przyść, trafić na co; sich zutragen, trafić się, prypaść; geredt, powiedziano, rzeczono, wymowiono. so viel, als bequem zur Sache, tak wiele, iąk zgopny do rzeczy ia kiey zdatny.

Apt, Miasto we Francyi. *poł. Apta Iulia.*

Aptiren, składać co, tak żeby iedno do drugiego było prawie. zurichten, machen, das sich etwas schickt, tak wysztukować, aby się iedno do drugiego stosowało; etwas, zu etwas, co do czego.

Aptirung, *f.* stosowanie, przyprawienie.

Apulien, Apulia, Ziemia we Włoszech, Landschaft in Italien.

Apulier, einer aus Apulien, Apulczyk, z Apulii Rodzic, rodem. Apulisch, Apulski, z Apulii.

Aquavendente, Miasto tak zwane we Włoszech, *poł. Acula Aquula.*

Aquataccio, (Aquatoschio) Flüßchen in Italien, rzeczka pewna we Włoszech.

Aqui, eine Stadt in Montferrat, Miasto w Monferracie, *poł. Aquae Statiellae.*

Aquigny, Stadt, in Frankreich, Miasto we Francyi, tak zwane, Akwini.

Ar, *m.* Rzeka, we Francyi.

Araber, *m.* Arab, Arabczyk. einer aus Arabien, Człowiek, ieden, z Arabii.

Arabien, *n.* Arabia; Landschaft in Asien, Ziemia w Azyi. das wüste Arabien, Pusta Arabia, *poł. deserta Arabia*; das steinichte, Kamienna Arabia, *Petraea*; das glückselige, szczęśliwa Arabia.

Arabisch, Arabski; po Arabsku. arabisch Gummi, Guma Arabska.

Arge, Stadt in Arabien, Miasto w Arabii, *poł. Petra.* von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący; Arakin, z Araku.

Aracha, *f.* Stadt in Fez, Miasto w Fezie, w Afryce.

Aragonien, Königreich in Spanien, Krolestwo w Hiszpanii. aus, oder zu solchen Königreiche gehörig, Argończyk.

Arangnez, Lustschloß in Spanien, w Hiszpanii Pałac do Uciechy.

Ararat, Gebirge in Armenien, gory w Ormiańskiey Ziemi.

Arats, Festung in Ungarn, forteca w Węgrzech.

Aras, Fluß in Asien, rzeka w Azyi.

Arau, Stadt in der Schweiz, Miasto w Szwaycarach.

Arbeit, *f.* praca, zabawa, robota, dzieło; robocizna; trudy; stete, praca ustawiczna; tägliche, codzienna; gewisse, pewna; anhaltende, nieprzerywana; schwere, ciężka; gewöhnliche, zwykła, zwyczayna; unangenehme, niemiła; vergebliche, daremna; gar zu große, zbytnia; leichte, nietrudna, snadna, stete, nieustanna; eitele, próżna; fremde, nienależąca do kogo; schlechte, letka; gewohnte, zwyczayna; gefährliche, niebezpieczna; langwierige, długa; letzte, ostatnia; leichte und angenehme, łatwa y miła; rühmliche, sławna, chwalebna; unanständige, nieprzystoyna; unglaubliche, niepodobna do wiary; unendliche, nieskończona; kindische, dziecinna; unangenehme, niemiła; große, wielka; vieler, wiele pracy; ganz unnöthige, bynamniey niepotrzebna; mühsame und beschwerliche, przykra y ciężka; kleine, mała; sehr große, nader wielka; anständige, uczściwa; nützliche, pożyteczna; erwägliche, znośna; tägliche und nächtliche, dzienna y nocna; we dnie y w nocy; einem auferlegen, pracę na kogo włożyć, żadać komu pracę, naznaczyć; auf sich nehmen, przyiąć na siebie pracę; ausstehen, wytrzymać pracę; verrichten, pracę, robotę odbywać; anwenden, łożyć pracę na co; erleichtern, ulżyć pracy; einem, komu der Arbeit überhoben seyn, niepracować, niemieć nic do pracy; bydź wolnym od pracy. die Arbeit sparen, dać pokoy iakiey pracy; nie zadawać sobie pracy, roboty; vergelten, pracę nadgrodzić. durch seine Arbeit etwas verdienen und erwerben, swoią pracą co sobie zarabiać, zbierać; dorabiać się. eine große Arbeit thun, wielką pracę podeymować. viel Arbeit thun, wiele pracy zażyć, podiąć. eine neue Arbeit auf sich nehmen müssen, iaką nową pracę musieć przyiąć na siebie; einige Dinge anzurichten, w sporządzeniu, lub w sprawieniu niektorych rzeczy. sein ganzes Leben mit Arbeit zubringen, przez całe życie swoie pracować-

cować. viel Arbeit kosten, wiele pracy kosztuie, potrzebuie. sich mit der Arbeit tummeln, bydź w pracy; pracą się zabawiać. sich durch die Arbeit ruiniren, pracą psuć zdrowie, pracą się zabiiać. sein Leben in Ruhe und ohne Arbeit und Mühe hinbringen, swoie życie w pokoiu, bez pracy przepędzać, prowadzić, mit vielen Schweiß und Arbeit etwas thun, z potem y z pracą wielka co robić. mit einer Arbeit zwey Dinge verrichten, za iedną pracą dwie rzeezy zrobić. es thut es ihm in der Arbeit niemand gleich, Nikt mu w pracy wyrownać nie może. viel und mancherley ausstehen, wiele rożnych prac ponieść. es braucht mehr Arbeit, to więcey potrzebuie pracy, więcey pracy kolo tego. sich an die Arbeit machen, wziąć się do pracy, iąć się pracy. seine Arbeit thun, swoię robotę robić. *Znaczy także Usiłowanie:* vergebene Arbeit! o daremne Usiłowanie! es braucht nicht wenig Arbeit, to potrzebuie nie mało pracy. *Zn.* Ciecar. mit so großer Arbeit und Bemühung, z takim ciężarem, u z taką trudnośćią. einem eine so große Arbeit aufbürden, tak wielką pracą obłożyć kogo, włożyć na kogo. die Arbeit wohl anwenden, pożytecznie z pożytkiem znacznym pracować. zu viel Arbeit anwenden, nazbyt pracy na co łożyć. die Arbeit machen, nachdem sie bezahlt wird, iaka płaca taka praca, według zapłaty robota; übel anwenden, pracować bez skutku. die Arbeit bey Lichte, robota przy świetle; zur Geburt, rodzenie. *ob.* Fleiß, Mühe, Sorge, schwere Arbeit übernehmen, podiąć się cieżkiey pracy. stetige Arbeit, praca z pracy, praca na pracę; haben, robota na robote, robotę na robotę mieć. stark an der Arbeit seyn, nieustawać w robocie w pracy, ale przyspieszać robotę. zwo Arbeiten auf einmal thun, dwie roboty na rąz robić. *Przys.* dwie sroki za ieden ogon łapać. Arbeit zwingt alles, praca wszystkiego dokaże. eine Arbeit auflegen, nałożyć na kogo robotę, pracą. an die Arbeit gehen, iąć się roboty; iąć się pracy. nach gethaner Arbeit ist gut feuern, po robocie, po pracy słodki Spoczynek, miły Wczas. eine Arbeit annehmen, auf sich nehmen, podiąć się iakiey pracy, roboty; przyiąć na siebie iaką pracą. unter der Arbeit erliegen, niewydołać pracy, ustać w pracy; upaść

pod ciężarem. die Arbeit stehen lassen, przestać robić, pracować; robota stoi zaczęta; robotę porzucić zaczętą. einem Arbeit machen, kogo trudności, pracy nabawić, komu robotę zadać. *t. i.* wprawić w iaką trudność, biedę; in der Arbeit, bydź w robocie, na robocie, w pracy. mit der Arbeit sich gar zu sehr abmüden, zpracować, zrobić się, pracą być zwątlonym, robotą zpracowanym. die Arbeit verrichten, vollenden, aufarbeiten, zkończyć pracę, robotę; odrobić, wyrobić, co było do roboty. der Arbeit abwarten, tożsamo. die Arbeit fortsetzen, fortarbeiten, pracę ciągnąć, roboty nieprzerywać. ohne Arbeit, bez pracy. es ist bald, leicht geschehen, letko, łatwo się stało, bez potu. wie hat er eine Arbeit an dem Dinge, iak pracuie! iakiey pracy zażywa, iak sił dokłada! w tey rzeczy. sie sind in voller Arbeit, robią sporo, pracuią tęgo, uwiiaią się z robotą, pospieszaią.

Arbeiten, pracować; in einer Sache, w iakiey rzeczy, w iakim interesie, sprawić; vor sich, pracować dla siebie. sie arbeiten alle daran, wszyscy koło tego pracuią; mit dem Kopfe, głową robić, pracować nad czym. arbeiten zur Geburt, rodzić; bey Lichte, przy świetle; und bey kurzen Nächten, na krotkich nocach. stets arbeiten, ustawicznie robić, pracować, nie spocząć, nie wytchnąć od pracy. vergeblich arbeiten, *ob.* vergeblich. fleißig arbeiten, pilnie pracować; obacz, Fleiß. arbeiten, burzyć się, przewracać się; als der Wein im gähren, iako wino młode lub w Lipcu. das sich wohl arbeiten läßt, co się nadaie w robocie, co się daie łatwo zrobić. das sich nicht wohl arbeiten läßt, co się nieda robić. (unter den Metallen, iak to między metalami nie co się trafia,) kruche, nietopne, nieciągłe w robocie y. t. d.

Arbeiter. *m.* Pracownik, Robotnik; annehmen, robotnikow naiąć; die an etwas mit arbeiten, ktorzy razem koło czego robią; als an einem Gebäude, iako to koło budynku; ums Lohn, naiąć za pieniądze; gedungene, Naięty Robotnik; gemeine, publiczny, pospolity Robotnik.

Arbeiten, *n.* pracowanie, robienie, Arbeitsmann, Robotnik. Arbeitslohn, płaca za robotę.

Arbeiterinn, *f.* Robotnica, Naiemnica do roboty; theuere, droga.

Arbeitsam, pracowity, fleißig, pilny, obrotny, zabiegły, przemyślny, sprawny, zamłze co czyniący, wytrzymały na pracą.
Arbeitsamkeit, *f.* pracowitość, zabieg, przemysł, obrot.
Arberg, Stadt in der Schweiz, Miasto w Szwaycarach.
Arbois, (Arwoá) Stadt in Frankreich, Miasto we Francyi.
Arregovina, Landschaft in Dalmatien, Ziemia w Dalmacyi.
Archangel, Stadt in Moscau, Miasto w Rossyi; von, oder zu solcher Stadt gehörig, Archanielczyk.
Arche, *f.* Arka, Korab Noego.
Archiv, *n.* Leżenie Ksiąg, Metryka, Suscepta, Skład, Ksiąg, papirow; *Archivum.*
Archivarius, *m.* Metrykant, Susceptant, Dozorca, Schowania Papierow. der, so über ein Archiv gesetzet ist, ten, co nad Archiwum Przełożony iest; geheimer, Sekretnego Archywum Przełożony, Sekretarz; fürstlicher, Książęcy.
Arkadien, Arkadyia, Kray w Grecyi.
Arkel, Landschaft in Braband, Ziemia w Brabancyi.
Ardres, (Ardr) Stadt in Frankreich, Miasto w Francyi.
Arelat, ehemaliges Königreich, przeszłe Krolestwo Arelatenskie, we Francyi.
Arenshaug, Schloß im Osterlande, Zamek w Osterl.
Arezzo, Stadt im Florentinischen, Miasto w Hetruryi. von, oder zu Arezzo gehörig, z Miasta Arezzo, Arezanin, Areczanin.
Arest, *m.* Areszt, *to iest* Straż komu przydana, albo pod Strażą trzymanie w domu, lub w inszym mieyscu. in Arest nehmen, setzen lassen, arestiren, wziąć kogo w areszt, kazać, dać kogo wziąć w Areszt, aresztować kogo w Domu, pod Strażą trzymać aby nie wychodził, albo przysłać listowny Areszt. Arest auf etwas legen, przyaresztować, areszt na co włożyć. im Areste sitzen, liegen, w Areszcie być, w Areszcie siedzieć. des Arestes entlassen, z Aresztu wypuścić, wolnym uczynić od Aresztu.
Arg, zły, złośliwy, wykrętny, Wywiiacz, chytry, *czaszem znaczy*, naygorszy, nayzłośliwszy. der Aergste, naygorszy, nayzłośliwszy. ärger, gorszy; *właśnie* nie tak dobry. nicht so gut; ärger machen, als es ist, za gorsze udawać, iak w samey rzeczy iest, ärger machen, psuć, psować, gorszym czynić, wywracać; übel ärger machen, w niwecz obracać, złe w gorsze obracać. ärgern, einen, gorszyć kogo, psuć czyie obyczaie, zdarsa, w obyczaiach, przykład do złego dawać. sich an etwas ärgern, (so viel, als sich erzürnen, gdy tak wiele znaczy, iak rozgniewać się;) über etwas, rozgniewać się o co, urażać się o co, markotno komu o co; ärgerlich, gorszący, złepo życia, złych myśli człowiek. Aergerniß geben, zgorszenie dawać, zły przykład dawać. arg machen, arg beschreiben, złe małe, za wielkie udawać słowami, złe, gorzey opisować. arg, źle; einen anlassen, źle kogo przyiąć, przywitać. arg, złość.
Arglist, *f.* zdradziestwo, oszukanie, frantostwo, wykręty. *ob*, Arglistigkeit.
Arglistig, Chytry, wykrętny, Oszukaniec; Mensch, Człowiek; Freygebigkeit, hoyność chytra, zdradliwa; König, Krol chytry, wykrętny; Mensch, stary szalbierz; Kopf, przewrotna, wykrętna głowa; Art zu reden, wykrętna, frantoska, przewrotna mowa; Mann, przewrotnyCzłowiek; Gemüth, Umysł wykrętny; Pursch, cały szalbierz.
Arglistig, *adv.* chytro, chytrze, wykrętnie, zdradliwie; handeln, postępować sobie, czynić; etwas verschweigen, zdradliwie o czym zamilczeć, nic nie mowić; angreifen, sztuką, zdradą chytro na kogo zachodzić; kogo zaczepić; reden, chytrze, mowić.
Arglistigkeit, *f.* przewrotność, chytrość, wykręty, zdrada, szalbierstwo.
Arglistiglich, wykrętnie, zdradliwie, nie rzetelnie.
Argos, Stadt in Morea, Miasto w Morei, inaczey w Peloponezie; von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego Miasta rodzic, albo do tego miasta należący; Argosanin.
Argument, *n.* Dowod; Beweisgrund, *toż samo*; Uebung im Stylo, ćwiczenie się w Stylu, w dobrym Mowieniu; wie man in den Schulen anweiset, Kompozycyia, Okupacya, iak w szkole uczą, y mowią; aufweisen, dać dowod Cwiczenia w pisaniu y mowieniu; corrigiren, poprawiać takie Cwiczenie.
Argumentbuch, *n.* książeczka na takowe Cwiczone Pisania, lub, Pisane Cwiczenia.

Argu=

Argumentiren, einen Syllogismum oder Schluß machen, Dowodzić, Wnosić, wnieść co za tym idzie; in einer Sache, w Sprawie iakiey; das etwas sey, że tak iest; weiter, doley; genau, dokładnie; von etwas, o czym; was zu hoffen sey, czego się spodziewać trzeba; gründlich und wohl, daß ein Gott sey, gruntownie y należycie, że Bog iest; kurz, krotko, węzłowato; woher, wziąć zkąd dowod, racyią.

Argutien, Wybiegi, koncept; scharfsinnige Reden, subtelna mowa; viel enthalten, wiele mieć Wybiegow, Konceptow, subtelności w mowie. alles mit Argutien ausführen, subtelności samych w czym, w pisaniu w myśleniu patrzyć, na wybiegi y koncepty się sadzić.

Argwöhnisch, padeźrzenie maiący; auf die Seinige seyn, podeźrzenie mieć na swoich. einen argwöhnisch machen, do podeźrzenia kogo przywieść; Gemüth, Umysł podeźrzliwy, niewierny, niedowierzaiący.

Argwohn, *m.* Podeźrzenie Porozumienie; heimlicher, taiemne, skryte; heftiger, srogie; blinder, ślepe; gewisser, pewne; falscher, fałszywe; erdichteter, zmyślone; gegründeter, mocne; großer, wielkie; sehr großer, nader wielkie; gar zu großer, nazbyt wielkie; geringer, małe; jähling er, nagłe; lächerlicher, śmieszne; Sorgenvoller, troski pełne; schändlicher, sromotne; anständiger, erlaubter, przystoyne, godziwe; verhaßter, nienawistne, czyli nienawiść sprawuiące. Argwohn verursachen, erregen, podeźrzenia narobić; einem, komu; einer Sache halber, o iakiey rzeczy, lub dla iakiey rzeczy, z samey sprawy, z samego uczynku; in Argwohn ziehen, Argwohn auf einen haben, podeźrzenie porozumienie mieć na kogo; w podeźrzeniu w porozumieniu mieć kogo. in Argwohn gerathen, verfallen, kommen, wpaść u kogo w podeźrzenie bydź w porozumieniu u kogo, padeźrzenie na kogo; haben von einem, podeźrzenie mieć o kim; fassen aus etwas, roić sobie podeźrzenie z czego; hegen, podeźrzenie przypadło; vermehren, podeźrzenia przyczynić, podeźrzenie większe zrobić; bekräftigen, umocnić, utwierdzić; verringern, podeźrzenia umnieyszyć; meiden, podeźrzenia się chronić, unikać; ablehnen, podeźrzenie zrzucić z siebie. sich von dem Argwohne losmachen, wolnym się uczynić od podeźrzenia, oczyścić się z podeźrzenia. einen wegen eines Dinges lossprechen, wolnym kogo uznać od podeźrzenia, porozumienia iakiego; nicht hegen, niemieć porozumienia, podeźrzenia; daß einer, że kto; falschen haben, mieć fałszywe podeźrzenie. man hat auf viele dieser Uebelthat halber Argwohn, na wielu maią podeźrzenie o ten zły uczynek. die Sache selbst hat mich auf den Argwohn gebracht, sama rzecz do tego mnie podeźrzenia przywiedła; auch auf den Vater werfen, Oyca także w podeźrzenie wprawić; wieder auf den Argwohn gerathen, znowu wpaść w podeźrzenie. einen falschen Argwohn von einem fassen, fałszywe sobie rościć, czynić, podeźrzenie, porozumienie na kogo; schon lange auf einen geworfen haben, iuż dawno mieć na kogo podeźrzenie, albo kogo w podeźrzeniu. Argwohn erwecken, wzbudzić, sprawić podeźrzenie o kim. den Argwohn benehmen, wybić komu z głowy podeźrzenie, wyprowadzić kogo z podeźrzenia. den Argwohn fallen lassen, zbić podeźrzenie, sprawić że upada. auf den bloßen Argwohn gehen, z samego tylko podeźrzenia sądzić, na samym się tylko podeźrzeniu wspierać.

Argwohnen, podyźrzenie mieć o czym, w czym; daß einer sein Freund geworden, że się kto stał czyim nieprzyiacielem. man argwohnet dißfals auf ihn, to podeźrzenie naybardziey na niego pada.

Argyle, Stadt in Schottland, Miasto w Szkocyi.

Arithmeticus, Rechenmeister, Arytmetyk, Rachmistrz, *Karbownik.*

Arithmetique, *f.* Rechenkunst, Rachunki, Sztuka rachowania, Biegłość w liczbie. Arithmetisch, po Rachmistrzosku, iak Rachunec niesie.

Arles, Stadt in Frankreich, Miasto we Francyi. von, oder zu Arles gehörig, z tego miasta, lub do tego miasto nalożący, Arelateńczyk, Arelateński.

Arlesbeer, Frucht, owoc pewny, iarzębina.

Arlesbeerbaum, drzewko pewne, iarząb.

Arleux, (Arlo) Stadt in Artois, Miasto w Artesyi.

Arm, *m.* (Glied, Członek) ramie, łokieć. Glied des menschlichen Leibes, Członek ludzkiego ciała; ausgestreckter, ramie wyciągnione. Verwerfung des Armes,

Armes, wyciągnienie ramienia; brechen, złamać ramie; von oder zum Arme gehörig, ramieny, to ieſt od ramienia, albo do ramienia należący. Dicke eines Arms, miąższość ramienia. der ſtarke Arme hat, ramieniſty, mocnych ramion. ſich auf den Arm ſtemmen, na łokciu ſię wſpierać, łokciem ſię podpierać; kleiner, ramienko, łokciek; iſt eigentlich der Arm von dem Ellbogen bis an die Hand, ieſt właściwie część od ręki, aż do końca łokcia. *poł.* brachium; ramie zaś, *poł.* lacertus. der Arm von dem Ellbogen bis an die Achſel, część od łokcia, aż do barkow albo pachy, pop. ramię. einen in die Arme nehmen, wziąć kogo na ramiona; ein Kind auf die Arme nehmen, dziecię wziąć na ręce; in eines Armen ſterben, na czyich rękach umrzeć; Theil eines Fluſſes, odnogo rzeki iakiey. der Fluß theilt ſich in zwey Arme, rzęka dzieli ſię na dwie odnogi; in viele, na wiele odnog. der Fluß gehet mit vielen Armen in die See, rzeka wpada wielu odnogami w morze. einem unter die Arme greifen, ſwoiemi poſtatkami wſpierać kogo; des Meeres, odnoga morſka, wylew morſki. in die Arme nehmen, za ſzyię kogo obłapić. Geſtank unter den Armen haben, ſmrod z pod pachy. die Arme ſchlenkern, tękami kiwać, ſiać idąc. er ſtellt die Arme in die Seite, pod boki ſię uiął rękami. einem in die Arme fallen, wpaść komu w ręce. Aermlein, ramienko. Armband, ramiennik, naramiennik; der eines um hat, ktory kto ma na ſobie. Armbruſt, kuſza woienna, łuk. Armbruſtſchließer, ſtrzelec z kuſzy woienney. Armküßlein, łokietek. Simſenküßlein, Armſchmalz brauchen, wſzyſtkiemi ſiłami piąć ſię. Arms-dicke, miąższość ramienia, łokcia, grubość. Arm-voll, ile rękami może obiąć.

Arm, *adj.* ubogi, potrzebny. armer Sünder, ubogi, nędzny winowayca. armer Tropf, nędznik, nędza. arm machen, zubożyć kogo. arm werden, zubożeć, bedürftig, potrzebny. aus einem Armen ein Reicher werden, z ubogiego, dogatym zoſtać. arm an Freunden, ubogi w przyiacioł; an Worten, ubogi w słowa; an Höflichkeit, w ludzkość. arme Sprache, ubogi ięzyk, mowa; Lehre zu etwas, nauka w czym uboga; an allen Dingen, we wſzyſtko ubogi; am Vermögen, ubogi w fortunę. ſehr arme Leute, nader ubodzy ludzie. es iſt nichts ärmers, als er, niemaſz nic uboższego nad niego. ſehr arm, bardzo ubogi; König, bardzo ubog Krol. arm ſeyn, być w uboſtwie. der ſehr arm iſt, ktory bardzo ubogi ieſt. arm machen, zubożyć kogo, zniſzczy. armen Leuten mit ſeinem Vermögen helfen, ubogich ludzi ſwoiemi doſtatkomi wſpierać. unter die Arme greifen, ratować ſwoią fortuną cudze uboſtwo; własna niemczyzna, na ręce kogo wziąć. er ſiehet aus wie ein armer Tropf, wygląda, patrzy iak ubogi żebrak; nie bardzo dobrze, bogato koło niego, znać po nim ze ſię nie ma bardzo dobrze. ſie ſind ſo arm, daß ſie nichts mehr, als das Leben noch haben, tak ſą zniſzczeni, że ſię przy iednym życiu zoſtali. ein armer Sünder, der abgethan werden ſoll, człowiek na ſtracenie oſądzony. einen armen Sünder abthun, złoczyńcę tracić, ſtracić; exequiren, exekwować. ſehr arm, bettelarm, żebrak. der Arme iſt überall verſchmäht, ubogich wſzędzie doſyć, wſzędzie pełno. du armer Schelm! ah! nędzniku! hołoto!

Armagh, Stadt im Irrland, miaſto w Irlandyi.

Armagnac, Grafſchaft in Frankreich, Hrabſtwo we Francyi.

Armament, (Armamang) zbroia, broń. Zurüſtung zum Kriege, ſprzęt woienny, gotowość woienna; zur See, ſprzęt morſki; zu Roß und zu Fuß, konni y piechota.

Armanſon, (Armangſong) Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Armateur, (Armator) nieprzyiacielſkich okrętow naieźnik, rozboynik.

Armatur, *f.* uzbroienie, zbroia.

Armada, *f.* flota, okręty woienne.

Armband, *n.* naramiennik. einem güldene Armbänder umthum, w złote naramienniki kogo uſtroić. einer, der ein Armband trägt, co ſię w naramienniki ſtroi; w naramienniki przybrany güldene Armbänder tragen, naramienniki złote, na rękach, ramionach noſić; Braſſelety woziać.

Armbinde, *f.* związka ramienna. den Arm in eine Armbinde ſchlagen, związką ramienną ramię przewiązać, związkę na ramię włożyć; oder wickeln, albo uwinąć.

Armbruſt, *f.* kuſza, rodzay pewney ſtrzelby u dawnych. Art eines Geſchützes, zur

zur Armbrust gehörig, kuſzowy. Armbruſtpolzen, pocisk kuſzowy, ktorym ſtrzelaią z kuſzy. der mit einem Armbruſt ſchießt, z kuſzy ſtrzelec. Armbruſtmacher, co kuſze robi, kuſzrzemieślnik. Armbruſtſchütz, z kuſzy ſtrzelec.

Armbruch, *m.* złamanie ramienia.

Armee, *f.* Woysko. Krigsheer, zu Fuß, woysko piechotne; zu Pferde, iazda Kawaleryia; konni, konie, za iezdzow; von 10000 Mann, dzieſięć tyſięcy woyska; ſehr ſtark an der Anzahl, bardzo liczne woysko; ſieghafte, zwycięzkie; geringe, małe; getreue und ſtandhafte, wierne y ſtateczne; ſtarke, mocne, waleczne; ſchön und große, piękne y wielkie; ſchwache, słabe; friſche, świeże, nieztrudzone; elende, wynędznione, biedne; die der Arbeit nicht gewohnt, do pracy nieprzywykłe; unbeſchädigte, całe, to ieſt z ktorego nic, albo bardzo mało zginęło; unüberwindliche, niezwyciężone; tapfere, mocne; wohl ausſtaffirte, wyſtroiene; neuaufgerichtete, nowozaciążne; kleine, małe; mit Auxiliar-Truppen wohl verſtärkte, pomocnym woyskiem, czyli poſiłkami dobrze zmocnione; faſt verhungerte, głodem zmorzone, wygłodzone; ſehr ſchlimme, bardzo niedobre; ſehr ſchöne, śliczne; neu aufgerichtete und aus unerfahrnen Leuten beſtehende, nowozaciążne y niećwiczone; alte, ſtare, doświadczone, ćwiczone; ganze, wſzyſtko; gute aber ungeübte, dobre ale niećwiczone; mit großer Strenge und Gewalt geworbene, z muſem z gwałtem, poniewoli zaciągnonie; parate, fertige, gotowe; fliegende, prędkie, niopieſzałe; anwerben, aufrichten, zuſammenbringen, Woysko zaciągać, zbierać; aus allen Leuten, ze ſtarych ludzi; haben, mieć; muſtern, woysko przeglądać, woyska rewią czynić; anführen, commandiren, woyskiem władnąć, rządzić, woysko wodzić; komenderować, niby woiewodować, z ztąd Woiewoda; anführen, woysko przyprowadzić; zuſammenbringen aus Spaniſchen Soldaten, woysko zebrać z Hiſzpańskich żołnierzy; wo hinein führen, woysko wprowadzić dokąd; abführen, woysko wyprowadzić, z woyskiem odſtąpić; verlegen, woysko rozſtawić, rozłożyć; im Lager inne halten, woysko trzymać w obozie; hin und her vertheilen, woysko tam y ſam podzielić; ausſetzen, woysko na ląd wyſadzić; vertauſchen, woysko wymieniać, za woysko; abdanken, aus einander gehen laſſen, woyską rozpuścić, Horagiew zwinać, woysko zwinąć; zerſtreuen, woysko rozproſzyć, rozpędzić, rozegnać; wieder anwerben, woysko znowu zbierać; auf den Beinen halten, *słowo w słowo*, na nogach trzymać: *ſenſ.* woysko żywić należycie, wygodnie; recrutiren, woyska dopełnić; vermehren, powiękrzyć. mit der Armee von Apollonien aufbrechen, z Apollonii ruſzyć z woyskiem; aus Britannien zurückführen, woysko z Brytannii nazad odprowadzić; z woyskiem prowrocić; aufreiben, woysko znieść, wyciąć, na głowę pobić; in Confuſion bringen, woysko zmięſzać, pomieſzanie, mięſzaninę w woysku uczynić. die Armee ſetzt ſich wieder nach der ſchändlichen Flucht, woysko zbiera ſię znowu, po ſzpetney uciecze; in die Flucht ſchlagen, do ucieczki napędzić woysko; verlieren, woysko zgubić, utracić; leidet große Noth an Proviant, woysku na żywności; in zwey Corps theilen, woysko na dwoie rozdzielić; an einem Orte zuſammenziehen, woysko na iedno mieyſce w kupę zciągnąć; auf dem Marſche, woysko w marſzu. die Armee macht zehen tauſend Mann aus, woysko wynoſi na dzieſięć tyſięcy. eine Armee wohl abrichten, exerciren, woysko dobrze wyćwiczyć, wyexercerować.

Armenkaſſe, *f.* Karbona ubogich; ſkarbnica ubogich.

Armenhaus, *n.* ſzpiral na ubogie. *Francuzi pięknie nazywayią:* hôtel-dieu, Boska Goſpoda.

Armleuchter, *m.* lichtarz, luſtr, do muru przybity.

Armenien, Ziemia w Azyi, Land in Aſien, Groß-Armenien, Armenia Więkſza. Klein-Armenien, Armenia mnieyſza.

Armenier, *m.* Ormianin. Armenierin, *f.* Ormianka. Armeniſch, Ormiański, po Ormiańsku.

Armentieres, (Armangtiere) Stadt in Flandern, miaſto we Flandryi.

Armenpfleger, *m.* przełożony w ſzpitalu.

Arme Ritter, Art eines Gebackens, gatunek ciaſta pieczonego, t. i. pierogi.

Armpolſter, *n.* olſtra.

Armſchiene, *f.* die große, Bein im Arme, kość w ramieniu, wielka, to ieſt ſokieć; die kleine, mała, od łokcia idą-

ca; am Harnisch, w szorze pas na kłębie.

Armsdicke, der so dick, als ein Arm ist, ktory tak miąsny iest, iak ramie.

Armselig, elend, nędzny, biedny, ubogi; Mensch, człowiek; schlecht, nędza; Rede, *m.* ladaiaka, nicpotym mowa; Trost, biedny sposob cieszenia; Gedicht, wiersz ladaiaki; Geschenke, podarunek malenki, mizerny. armselig, cienko, szczupło; leben, cienko, szczupło, mizernie żyć, ieść. Armseligkeit, *f.* nędza, bieda.

Armuth, *f.* ubostwo; sehr große, bardzo wielkie; erträgliche, znosne; große, schwere, wielkie, ciężkie; allzu große, zbytnie; womit erleichtern, ubostwo czym zapomoc, zaratować; zawziąć się. die Armuth ertragen können, cierpliwie, wesoło ubostwo znosić. aus Armuth die Schweine hüten, z ubostwa świnie paść. in Armuth gerathen, w ubostwo wpaść. einen in Armuth bringen, stürzen, do ubostwa kogo przyprowadzić, zniszczyć kogo. seine Armuth beklagen, narzekać na ubostwo swoie; eigene in seiner Familie, dziedziczne w familii czyiey ubostwo; höchst unanständige oder unverdiente, ubostwo nieprzystoyne, ktorego kto nie godzien; mit etwas hinbringen, ratować się w ubostwie czym. in Armuth stecken, w ubostwie zostawać; ausstehen, ubostwo znosić, cierpieć. *ob.* Mangel, niedostatek. aus Armuth und Mangel entstehen, z ubostwa y niedostatku wyniknąć, pochodzić. große oder Bettelarmuth, żebrastwo. bey seiner Charge sich aus seiner Armuth heraus helfen, na urzędzie zostaiąc ze swoiego ubostwa wyratować się, wybrnąć. sich in Armuth stürzen, bringen, wpędzić się w ubostwo, niszczyć się. einen durch sein Verschulden in Armuth bringen, kogo swoią winą do ubostwa przyprowadzić. des Menschen Armuth ist groß, ubostwo człowieka wielkie. mit seiner Armuth einen andern unterhalten, swoim ubostwem, t. i. swoim niewielkim maiątkiem cudze wspierać; der gemeinen Rent-Kammer, pospolitego skarbu. Haus-Armuth, ubostwo w domu; unglaubliche öffentliche, nie podobne do wiary; nie uwierzyłbyś iak wielkie, rzeczywiste; daheim, domowy niedostatek. in Armuth setzen oder stürzen, do ubostwa kogo przyprowadzić. der in größter Armuth lebet, ktory w ostatnim ubostwie żyie. Armuth kann einen schon lehren, ubostwo wiele może nauczyć. Armuth thut wehe, ubostwo, wielkie złe, wielki ciężar.

Armstuhl, *m.* krzesło.

Arnay-le-Duc, Stadt in Burgund, miasto w Burgundyi.

Arnheim, Stadt in Geldern, miasto w Geldryi.

Arno, Fluß in Italien, rzeka we Włoszech.

Arnshang, Schloß im Voigtlande, Zamek w Woyklandzie w Saxonii Wyż.

Arnstadt, Stadt in Thüringen, Arnstat, miasto w Turyngii, Schwarzburgisch, Szfarburczanim.

Aron, *m.* ziele pewne, *pol.* Arum. *pofr.* pied de veau.

Arquebusiren, rozstrzelać; einen Soldaten, der darzu condemniret worden, todtschießen, żołnierza rozstrzelać, na taką śmierć osądzonego.

Arras, Hauptstadt in Artois, stołeczne miasto Artezyi.

Arrendator, ein Pachter, Arendarz, dzierżawca.

Arrendiren, pachten, arendować, zarendować.

Arrest, *m.* więzienie, areszt, przytrzymanie. Gefängniß, Verwahrsam, straż, więzienie, wieża; weiter, wolne, uczciwe. aus dem Arrest befreyen, z aresztu uwolnić, wypuścić z więzienia. etwas mit öffentlichen Arrest belegen, areszt na czym publiczny położyć; einen, w więzieniu publicznym kogo trzymać. im Arrest haben oder halten, w areszcie mieć, pod aresztem trzymać. aus dem Arrest entwischen, uciec, umknąć z aresztu, z więzienia.

Arrestiren, gefangen nehmen, wziąć kogo w areszt, do więzienia, złapać. sich arrestiren, sich aufhalten, zatrzymać się, bawić się; irgendwo, gdzie na iakim mieyscu; einen, kogo zatrzymać. arrestirt werden, seyn, bydz aresztowanym, złapanym, do więzienia danym. Arrest der Güter, sekwestr na dobra. *ob.* Arest, wyżey. Arrestirung, Gefangennehmung, złapanie, więzienie kogo.

Arretirung, *f.* Aufhaltung sein selbst an einem Orte, zatrzymanie się na iakim mieyscu; durch einen andern, przez drugiego, przez kogo innego.

Arrierban, (Arrierbang) Aufbietung des Adels in Frankreich, um mit zu Felde zu

zu gehen, Ruſzenie ſzlachty we Francyi, na woynę; Poſpolite Ruſzenie.

Arriergarde, *f.* Nachzug bey einer Armee, oſtatnia ſtraż; formiren, ausmachen, oſtatnią ſtraż trzymać; anfallen, na oſtatnią ſtraż napaść; verfolgen, za oſtatnią ſtraż gonić.

Arripiren, angreifen, etwas, porwać, co.

Arriviren, przybyć, przyiść, przyiechać.

Arrur, *m.* Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Arſch, *m.* poſladek.

Arſchot, eine Stadt in Brabant, miaſto w Brabancyi.

Arſenal, *n.* Zeughaus, zbroiownia. Schiffs-Zeughaus, okrętarnia.

Arſenik, *m.* eine Art Gifts, rodzay trucizny, arſzennik.

Art, *f.* Rod, ſpoſob, ſkłonność, namiętność, temperament. Weiſe, ſpoſob, dowcip; genugſame, bequeme zu etwas, doſyć wygodny, zdarny do czego; alte, dawny, ſtary; ſchwache, chytry, wybiegły; gute, dobry; beſtändige und ernſthafte, ſtateczny y poważny; einem angenehme, komu przyiemny; wie ſie im Lager üblich, iak to w obozie nie dobrze; wie ſie unter den Soldaten gebräuchlich, iak to między żołnierzami zwyczaynie bywa, nied; wie ſie im Kriege üblich, iak to na woynie, nied; gewiſſe und gemäßigte, pewny y pomiarkowany; unter Bürgern übliche, między obywatelami; gemeine, poſpolity, wſpolny; veränderliche, odmienny; wohlerwogene, rozmyślny, umyślny, rozważony; einträgliche, zgodny, w zgodzie; zärtliche und delicate, uprzeymy, rzewny, miałki, miętki; ſchwere und gefährliche, trudny y niebezpieczny, einem anſtändige, komu przyzwoity; przyſtoyny, kogo godny; deutliche, wyraźny, iaſny; ungleiche, nierowny, niepodobny, rożny; zweifelhafte des Lebens, wątpliwy, niepewny życia; und dunkele, ciemny; vortreffliche und göttliche, przedni y prawie Boski; von der Anſtändigkeit entfernte, od przyſtoyności daleki; probirte, doświadczony, doznany; leichte, ſnadny; falſche, unrechte, fałſzywy, nieſprawiedliwy; menſchliche und gebräuchliche, ludzki y zwyczayny; angewöhnte, zwykły; fatale, nieſzczęſny; nicht gnugſam ſichere, nie bardzo bezpieczny; anſtändige, uczciwy; geſchickte, ſügliche, ſpoſobny, zdatny do czego; unbeſtändige, nie ſtateczny; unbedachtſame, niebaczny; unzierliche, niepiękny; unſichere, niepewny; ſo der Schamhaftigkeit zuwider, wſtydowi przeciwny; ungewöhnliche zu reden, niezwyczayny w mowie; gezwungene, wymuſzony; dem gemeinen Weſen nützliche, Rpoſpolitey pożyteczny; mühſame des Lebens, pracowity ſpoſob życia; anſehnlichere und einem tapfern Manne anſtändigere, okazalſzy, świetnieyſzy y mężnego człowieka godny; ſchlüpferiche, unſichere, śliski; boshafte, złośliwy; wunderbare, dziwny; elende des Lebens, mizerny ſpoſob życia; weichliche und weibiſche, miętki y niewieściuchowaty, pieſzczony; vielfältige im Diſputiren, rozmaity w rozmawianiu; natürliche, rodowity, urodzony, naturalny; nothwendige, potrzebny; bekannte, wiadomy; neue der Nachſtellung, nowy ſpoſob załadzek; und ſonderbare, y oſobliwy; ſehr gute, bardzo dobry; gleich zu leben, właśnie do życia; vergnügliche, rozkoſzny; ſehr ſchwere, nader trudny; ſehr leichte, bardzo łatwy; vollkommene, doskonały y zupełny; gefährliche, ein Ding auszuführen, niebezpieczny w robieniu intereſu; immerwährende, nieuſtanny, wieczny; heimlich verborgene, ſkryty, taiemny; ſehr heimliche der Gewohnheit, ſkryty ſpoſob przyzwyczaienia, lub przeſtawania; anſehnliche, herrliche, wſpaniały, pański; zerrüttete, pomięſzany; ſchädliche, ſzkodliwy; des gemeinen Volks, od poſpolſtwa wzięty, albo poſpolſtwu miły; verkehrte, przewrotny; wahrſcheinliche, podobny do prawdy; kluge, roztropny, rozeznany; gemäßigte, umiarkowany, utrafiony w miarę; tapfere und gerechte, mężny y ſprawiedliwy; ruhige zu leben, ſpokoyny do życia; rechte, proſty, rzetelny, cnotliwy; denen Nachkommen heilſame, potomnym zbawienny; einfältige, iednoſtayny; freye und liederliche, wolny y rozpuſtny; unflätige, ſzpetny, plugawy; anſehnliche zu reden, okazały w mowieniu; ſchändliche, haniebny, ſzpetny; unbeſtändige und veränderliche, nieuſtanowiony y odmienny; heftigere, żwawſzy; wahre, prawdziwy; alte zu reden, ſtarożytny, ſtaroświecki ſpoſob mowienia; alte und Socratiſche, ſtaroświecki y Sokrateſow; männliche, męski; laſterhafte,

hafte, zły. meine Art im reden pflegt diese zu seyn, moy sposob mowienia ten zwykł bywać. es ist deine Art, daß du es so machst, ty twoim sposobem robisz. o elende Art zu leben! o mizerny sposob życia! sein Vermögen auf eine ehrliche und rechtmäßige Art vermehren, dorabiać się fortuny godziwym sposobem. einen auf alle Art und Weise beschützen, bronić kogo wszelkiemi sposobami. eine Art zu bauen ergreifen, ułożyć sposob, iak co ma bydź budowane. zwey Briefe, welche auf eine Art geschrieben, dwa listy iednakowo w iednym interesie pisane. in der ganzen Lebensart von einander unterschieden seyn, całym życia sposobem rożnić się od kogo. auf diese Art, tym sposobem. auf welche Art, iakim sposobem. wie die Art anzufangen, also ist auch die zu beschließen, iak iest sposob zacząć, tak iest sposob skończyć mowić. eben die Art der Vertheidigung versuchen, tymże sposobem samym chcieć się bronić. einen auf seine Art und Gewohnheit anführen, kogo do iednego zadania y zwyczaiu z sobą przyprowadzić; sehr angenehme, naymilszy sposob; alte, staroświecki; geschickte, wygodny; sauertöpfische, surowy, cierpki; ansehnliche, poważny; höfliche, ludzki; bessere, lepszy; natürliche, naturalny; neue, nowy; poetische, poetycki; oratorische, krasomowski; einfache oder doppelte, iedyny albo podwoyny; gleiche, rowny; unterschiedliche, rozmaity. sich auf eine besondere Art freuen, przedziwnie się cieszyć. einen auf eine erbarmungswürdige Art hinrichten, okrutnym sposobem zamordować. auf eine knechtische Art peinigen, iak niewolnika zbić. auf feindliche Art, po nieprzyiacielsku. schmausen nach Art der Salioren, biesiadować, iak owi skoczkowie Marsowi w starym rzymie. auf unglaubliche Art, niepodobnym do wiary sposobem. auf eine wunderbare Art, przedziwnym sposobem. auf diese Art, tym sposobem. aller Art Leute, wszelacy ludzie. von was für Art ist das Gesetz? co to za prawo? das ganze Recht ist von der Art, wszystko prawo takie iest. einerley Art, iednakowy. derselben Art, takreż, takież. eine Sache von einer andern Art, insza rzecz iest. eine Sache auf eine Art abhandeln, iednakowym sposobem rzecz traktować. auf alle Art mit einem handeln, wszelkiemi sposobami z kiem traktować. nach Art der Schatten oder Seelen der Verstorbenen herumschweifen, błąkać się iak cienie umarłych. nach Art des Isocratis reden, mowić iak Izokrates. auf gebräuchliche Art und Weise, według zwyczaiu. nach Art der Huren leben, po kurewsku żyć. nach Art der wilden Thiere herumschweifen, błąkać się iak zwierzęta. nach Art der Griechen trinken, zwyczaiem Grekow pić. eine Art und Weise halten, trzymać się zwyczaiu; behalten, utrzymywać. die alte Art und Weise bleibt, stary zwyczay trwa. nach Art und Weise der Vorfahren, według zwyczaiu y ustawy przodkow. auf was Art und Weise es auch geschehe, niech się to iakim kolwiek sposobem stanie. nach Art des Viehes, iak bydlę. leben nach Art der Straßenräuber, po zboiecku żyć, iak drab. alle Arten versuchen, wszystkich sposobow probować: albo wszelkiemi sposobami. o herrliche Art glückselig zu leben! piękny, *pański* sposob żyć szczęśliwie. eine bequeme und beständige Art zu leben, wygodny y trwały sposob życia; einer gefährlichen und schlüpferigen vorziehen, przekładać, nad stan przykry y śliski. die Art und Weise behalten, welche einer einmal hat angenommen, tego stanu życia się trzymać, ktory raz kto przyiął. das ist des Cäsaris Art, to iest Cezara przymiot. auf eben die Art das gemeine Volk beschützen, tymże samym orężem pospolstwa bronić. auf eine Art eine Sache ausmachen, iednakowym sposobem rzecz iaką czynić; das Bürgermeisteramt fünfmal auf eine Art verwalten, pięć razy bydź Burmistrzem, y zawsze się iednakowo na tym urzędzie sprawić. auf welche Art? iakim sposobem? auf was nur für Art, iakim kolwiek sposobem. auf vielerley Art, rożnemi sposobami. auf alle Art, wszelkim sposobem. auf keine Art, żadnym sposobem. es ist niemand von so harter Art, ni kogo nie masz tak nieużytego serca. er ist von einer bösen Art, rodem, z natury, z urodzenia zły iest. das ist meine Art so, już to moy rod taki, już się tak urodziłem, tak się zedrę. das ist der Weiber Art so, to iest niewieści przymiot taki, babski, kobiecy. das ist aller Menschen Art, ten iest rod, ta natura wszystkich ludzi. das ist des Critonis Art,

Art, iuż to rod taki, umysł taki Krytona. auf meine Art, moim sposobem. Mundart, kształt mowy. Schreibart, styl, sposob pisania. Lehrart, sposob uczenia. aus der Art schlagen, odrodzić się, odrodkiem być; im Singen, pewny głos, w śpiewaniu, *pofr.* port de voix.

Arten, sposobić się, do czego; ćwiczyć się w czym. wohl geartet, z urodzenia dobry, dowcipny. übel geartet, z urodzenia nie sposobny, nie dowcipny, złośliwy.

Arten nach, *ob.* nacharten, wrodzić się, w kogo, podobnym być do kogo; den Vorfahren, do przodkow swoich; einem in vielen Sachen, do kogo podobnym być w wielu rzeczach.

Artenay, (Artenck) eine Stadt in Frankreich, miasto w Francyi.

Artikel, *m.* Theil einer Sache, członek, cząstka iakiey rzeczy; des Glaubens, artykuł wiary. Artikel einer Sache, artykuł sprawy; einer Sache mit einem ausmachen, naypierwszy artykuł, t. i. co naypierwszego y nayłatwieyszego iest w rzeczy ułatwić. eine in ihre Artikel getheilte Rede, mowa na swoie cząstki podzielona. einen auf Artikel fragen, po artykule, artykułami, wypytywać się, kogo, o drugim, o czym; inkwizycyią czynić. einer, der auf Artikel fragt, ten co się artykułami wypytuie, Inkwizytor. auf Artikel antworten, na artykuł z osobna każdy, *albo*, po artykule odpowiadać; na każdy podany artykuł odpowiedzieć.

Artig, *adj.* grzeczny, piękny, kształtny, miluchny, ludzki. ein artiger Knabe, grzeczny chłopiec, chłopczyk; Kerl, smieszny chłop, śmieszna głowa; Rede, uciesżna, śmieszna mowa; Ironie, piękny, kształtny śmiech. artige Frau, piękna Pani. artiges Mädgchen, piękne dziewcze. artiger und angenehmer Brief, piękny y przyiemny list; Denksprüche, gładkie sentencye, myśli.

Artig, *adv.* grzecznie.

Artigkeit, *f.* grzeczność, gładkość; der Worte, słow gładkość; der Rede, mowy gładkość; des Leibes, ciała piękność, gładkość. mit der größten Artigkeit verbunden, naywiększą grzecznością obowiązany. ein Mensch von der größten Artigkeit, człowiek naywiększey grzeczności. etwas thun mit einer Gravität, jedoch auch Artigkeit, czynić co z powagą, ale razem y z grzecznością.

Artillerie, *f.* Artylerya. grobes Geschütz, działa wielkie.

Artillerie-Bedienter, *m.* Artylerysta, żołnierz od Artyleryi.

Artillerie-Meister, *m.* Generał Artylleryi. der, welcher über die Artillerie gesetzt ist, ten co nad Artylleryą przełożony iest.

Artillerie-Oberster, *m.* Pułkownik w Artylleryi.

Artillerie-Pferd, *n.* koń do Artylleryi.

Artillerie-Wagen, *m.* woz, podwoda pod Artylleryą.

Artischocke, *f.* Karczoch.

Artlich, kształtnie, sztucznie.

Artlichkeit, *f.* uroda, piękność, kształtność.

Arzney, *f.* lekarstwo; wider das Gift, przeciwko truciznie; vielen angenehme und probate, u wielu wzięte y doświadczone; vielen verdächtige und verhaßte, wielu podeźrzane y ktorego wielu nie lubi; schwache, słabe; langsam, aber kräftige, wolnè, powoli skutkuiące, ale mocne; gelegene, wczesne; brauchen, nehmen, lekarstwa zażywać, lekarstwo brać, wziąć.

Arzneyen, zażywać lekarstwo. Arzney geben, lekarstwo dawać, dać; einem, komu. Arzney verlangen von einem Arzte, prosić lekarza o lekarstwo.

Arzneykunst, *f.* umieiętność lekarska.

Arzneymittel, *n.* lekarstwo, lekarski sposob.

Arzneymacher, *m.* lekorob, lekodziey, lekotwor.

Arzneytrank, *m.* lekarski napoy.

Arzneyzettel, *m.* Recipe, recepta lekarska, doktorska.

Arzt, *m.* Lekarz, Medyk, Doktor w lekarskiey umieiętności; kluger, roztropny, rozeznany; fleißiger, pilny; unbekannter, nieznaiomy; sehr berühmter und guter, bardzo sławny y dobry; böser, schlimmer, zły, nie dobry; gar sonderbarer, wcale osobliwy; fauler, gnuśny, niedbały; treuer, wierny.

Arztlohn, *m.* zapłata lekarzowi, Doktorowi

rowi kuruiącemu, Medykowi leczącemu.

Asch, *m.* naczynie; statek, Gefäß.

Asche, *f.* popioł. zu Asche brennen, na popioł spalić, w popioł obrocić. das Aschenmachen aus einem Kraut in der Chymie, popiołu robienie z iakiego ziela w Chimii. ein Metall zu Asche machen, w popioł obrocić iaki metal.

Asche, *f.* ryba lipień, albo drzewo, ein Fisch oder Baum, iasień.

Aschenfarbe, *f.* popielaty kolor.

Aschenfaß, *n.* na popioł fasa.

Aschenmacher, *m.* oder Verkäufer, popiołodziey, popiołorob, albo popiołu przedawca; ten co popioł robi, lub przedaie.

Aschenkuchen, *m.* placek na popiele, pieczony, podpłomyk.

Aschen-Mittwoch, *m.* popielec, śrzoda popielcowa.

Asien, *n.* Azya, klein Asien, mała Azya, ktora się teraz Natolia nazywa.

Aspe, *f.* Osika, drzewo.

Aspenwald, *m.* osikowy las.

Asselwurm, *m.* mol, robak.

Ast, *m.* sęk, gałąź, konar, gałązka; abgebrochene Aeste, gałązki, gałęzie odłomane. unnütze Aeste von einem Baum abhauen, prożne, nie potrzebne gałęzie na drzewie poobcinać, den Baum zu säubern, aby drzewo z nich ochędożyć. die Aeste, das ganze Astwerk, gałęzie, kupa gałęzi. auf einem Ast sitzen, na gałęzi siedzieć. auf den Aesten herum hüpfen, po gałęziach skakać. an einem Ast hangen, na gałęzi wieszać.

Astig, gałęzisty, sękowaty, na ktorym pełno gęstych gałęzi.

Atheist, *m.* Ateusz, ktory nie trzyma że Bog iest.

Atheisterey, *f.* trzymanie że Boga nie masz, zapieranie Boga, Ateuszostwo.

Athem, *m.* oddech, odetchnienie.

Athmen, oddychać, odetchnąć, dech, oddech, puszczać.

Atlas, *m.* Atlas, ein seidener Zeug, materya iedwabna, tak nazwana.

Atzel, *f.* sroka.

Auch, także. ja auch, także, też; wenn auch, chociaż by, lubo by; was auch, co kolwiek by; wo auch, gdzie kolwiek by; auch nicht, także nie; ich auch nicht, ani ia też, ani ia także.

Audienz, *f.* Audyencya, słuchanie, ktore Krol, Książe daie chcącym z nim samym mowić.

Auditor, *m.* słuchacz, słuchaiący.

Aue, *f.* łąka.

Auerhahn, *m.* cietrzew, ptak, do iedzenia gdzie lepszy iak głuszec.

Auerhenne, *f.* cietrzewica.

Auerochs, *m.* tur, byk dziki.

Auf, na, na wierzchu, za, ku; bey dem Worte (mal) przy tym słowie (mal) auf einmal, na raz. auf! auf! wstań! wstań! beym Spielen auf einem musicalischen Instrumente, wird mit dem Genitivo des Instruments gegeben: gdy mowa o graniu na iakim Instrumencie, imie Instrumentu, w Niemieckim, ma się położyć w drugim spadku. auf der Laute, na lutni. auf der Geige, na skrzypcach. auf der Orgel spielen, na organach grać. auf seyn, wstać; auf daß, aby. von Kindheit auf, od dziecińs twa ieszcze.

Aufackern, odorać, orząc otworzyć, odorać ziemię pługiem, wyorać.

Aufarbeiten, wyrobić wszystko, co było do roboty.

Aufbauen, wybudować, wystawić.

Aufbäumen, sich, *minus usit.* wspinać się do gory, tak iak koń czyni.

Aufbehalten, schować, zachować. Korn auf theure Zeit aufbehalten, zboże na drogi czas schować; albo zatrzymać.

Aufbeissen, przegryść, zgryść. Nüsse aufbeissen, orzech zgryść.

Aufbersten, padać się; als Lippen, Hände, in der, oder von der Kälte, iako to wargi, ręce, na ziemnie, albo od zimna padaią się.

Aufbiethen, nakazać, zapowiadać, zapowiedzieć; Volk ins Gewehr, nakazać ludowi, aby się brał do oręża. die Edelleute in Frankreich, in Pohlen aufbiethen, Pospolite Ruszenie szlachty we Francyi, w Polszcze nakazać. die, welche heurathen wollen, auf der Kanzel aufbiethen, tych, ktorzy się maią w małżeństwo brać, na kazalni zaprowiedzieć. das Aufbiethen der Verlobten, zapowiedź zaręczonych.

Aufbinden, rozwiązać, *co co*, auflösen, rozpuścić; die Haare, włosy przywiązać; etwas auf das Pferd, przywiązać na koniu; auf etwas, na czym; einem

eine

eine Lüge aufbinden, kłamstwo przed kim powiedzieć nie znacznie.

Aufblähen, sich, nadąć, się; nadymać, się, odymać, się.

Aufblasen, wydąć, nadąć, powietrzem; den Leib, ciało; das Gesicht, als die Wassersucht thut, twarz, iak publiczna czyni, gdy twarz nadmie. von Stolz aufgeblasen seyn, pychą nadęty, odęty; die Backen, nadąć gębę. *pot.* Tauben, gosębie, iagnięta, mięso; iak więc rzeźniey wydymaią.

Aufblättern, karty przewracać, przerzucać, wartować.

Aufbleiben, zostać otworem; als eine Thüre, iako drzwi; stać, als ein Mensch, iako człowiek, gdy długo stoi; des Nachts aufbleiben, w nocy nie spać, długo w noc siedzieć gdy insi śpią.

Aufblühen, rozwiiać się, w kwiat. die Blume blühet auf, kwiat się rozwiia, kwitnie.

Aufborgen, napożyczać, u kogo, długow narobić, nazaciągać.

Aufbot, *n.* Pospolite Ruszenie.

Aufbrechen, wyłamać, gwałtem; mit Gewalt öffnen, gwałtem otworzyć; als eine Thüre oder ein Gefäß, iako to drzwi iakie, albo iakie naczynie, wybić, wyłamać; rozsadzić; als das Eis thut, iako lod czyni, gdy naczynie rozsadza. von einem Orte aufbrechen, wypaść, wypadać, wybiegać z mieysca iakiego; einen Brief, otworzyć, rozpieczętować list; als ein zugemauertes Fenster, iako to zamurowane okno wybić; als eine Wunde, odnowić się, iako to rana się odnawia; fortreisen, precz wyiechać, wymknąć, umknąć; przepuknąć się. das Aufbrechen der Füße, przepuknienie nog. das Aufbrechen des Eises, puszczenie lodu na rzece, na stawie, gdy zaczyna taieć.

Aufbreiten, rozszerzyć, rozwinąć, rozciągnąć w szerz, rozszerzać.

Aufbrennen, spalić, ein Zeichen aufbrennen, nacechować, napiętnować, cechę, piętno wypalić, żelazem rozpalonym.

Aufbringen, wynieść, wyłożyć, iaką rzecz; wnieść, wciągnąć w zażywanie; wynaleść, bydź wynalazcą czego; wprowadzić, iako to nowy zwyczay. einen aufbringen, rozgniewać kogo. wieder aufbringen, znowu wnieść, wskrzesić, przywrocić, co było zaniechane; als einen Kranken, uzdrowić, przywrocić do zdrowia chorego.

ein Kind aufbringen, dziecie wychować.

Aufbruch, *m.* Wypadnienie, Odiarzd, Odeyście, wyprowadzenie się z gospody na inną; Wycieczka.

Aufladen, nakłaść, nałożyć, obciążyć, włożyć ciężar, nakłaść ciężaru na kogo; einem etwas zuschreiben, przypisywać komu, co, składać na kogo co, winę.

Aufbutz, *ob.* Aufputz.

Auf daß, aby, ażeby, na to aby.

Aufdecken, odkryć, odsłonić; entblößen, obnażyć; drauf decken, nakryć z wierzchu.

Aufdingen, dac. kogo do uczenia się rzemiesła, jemanden zum Handwerke.

Aufdrehen, odszrubować, odkręcić; als etwas zusammen gedrehetes, iako to, co było wraz zeszrubowane lub zaszrubowane, zkręcone; als einen Strick, iako to postronek, *lepiey*, tozkręcić.

Aufdringen, przymusić, przyniewolić, do wzięcia, do przyięcią, do uczynienia poniewoli.

Aufdrücken, wycisnąć, wybić; als ein Siegel, iako to pieczątkę wycisnąć, albo wybić, na wosku, na laku, na opłatku; Wycisnąć z czego; ein Geschwür, wrzod z ropy, z otoku, wycisnąć iuż ziątrzony, ktory się zebrał; Wypchać. eine Thüre aufdrücken, drzwi wypchać.

Aufdrücken, das, *n.* Wyciśniemie, wybicie; Wyciśnienie z czego.

Aufeinander, iedno na drugie; über, nach, iedno na drugim.

Aufenthalt, *m.* Mieszkanie, przebywanie, Część domu do mieszkania; Wohnung, *własnie*, Mieszkanie; Nahrung, żywienie, iedzenie; Schutz, obrona; Frist, zwłoka, odłożenie na dalszy czas, albo, odkładanie; Hinderniß, przeszkoda, zawada, zatrudnienie.

Aufenthalten, sich, trzymać się, das ist, ieszcze się nie nader źle mieć. *ob.* aufhalten, sich.

Auferbauen, wybudować. *ob.* Aufbauen.

Auferlegen, nakłaść, nałożyć ciężaru, na kogo, włożyć.

Auferstehen, zmartwychwstać.

Auferstehung, *f.* zmartwychwstanie.

Auferwachsen, wyrość. *ob.* Aufwachsen.

Auferwecken, wskrzesić zmarłego, do życia przywrocić.

Auferziehen, wychować, dać wychowanie, edukacyią; karmić.

Auferziehung, *f.* Wychowanie, edukacyia.

Aufessen, wyieść wszystko, nic nie zostawić.

Auffahren, wstąpić; gen Himmel, w niebo wstąpić, do nieba. auf den Grund mit einem Schiffe auffahren, poyść na dno z okrętem; im Schlafe, porywać się we śnie, iako by lękaiąc się czego, iako się przestraszonym we śnie trafia. im Zorne auffahren, wpaść w gniew, uwieść się gniewem.

Auffahrt, *f.* Wniebowstąpienie Chrystusowe.

Auffallen, zpaść, na co, auf etwas.

Auffangen, przeiąć; als Briefe, iako to listy, nie znacznie złapać.

Auffasen, nici wywłoczyć, wysuwać.

Auffischen, nałapać ryb, nałowić; słowko wyłowić z kogo, podeyść w mowie nie znacznie, podchwycić, zatrzymać, wziąć co ukradką.

Aufflechten, rozplątać, rozpleść, odwikłać, rozpleść, als einen Strick aufdrehen, iako to powrozek rozkręcić; rozpleść; als einen Zopf, iako to kędzior u włosow, peruki, rozkręcić.

Auffliegen, wylecieć, ulecieć, polecieć.

Auffodern, wywagać, wymóc, domagać się; als eine Stadt, sich zu ergeben, iako to wymageć u miasta, wymóc u miasta, domagać się, aby się poddało, zapowiedzieć, *w tym sensie tož samo.*

Auffressen, Wyżreć, zeżreć; wyieść; als das Vieh das Futter, iako bydle paszą wyiada; als etwas scharf beißendes die Haut, iak co ostre skorę wyie, wygryzie. das Auffressen, als der Haut durch Scheidewasser, wygryzienie, iako to skory Serwasserem.

Aufführen, wyprowadzić, wywieść, wystawić; als einen Bau, iako to budowanie iakie; udawać, osobę na Scenie; als Personen auf dem Schauplatz, sich; rządzić się, sprawować się. schimpflich sich aufführen, z ochydą, z obelgą się sprawować, das ist; ochydzać siebie samego.

Aufführung, *f.* sprawowanie się, postępki. artige Aufführung, piękne sprawowanie się, piękne postępki, piękne obyczaie.

Auffüttern, wypaść, spaść; ein Thier, zwierza chować, paść, poki ni wyrośnie; alles Futter verzehren, spaść strawę, obrok, paszę wszystką.

Aufgabe, *f.* Zadanie, Założenie, w mowie, materyi iakiey. das man aufgiebt zu errathen, co zadaią do zgadnienia, do uczynienia, do potrasienia, do dokazania; einer Festung, fortecy poddanie.

Aufgabeln, widłami co na kupę zgarnywać, składać.

Aufgang, *m.* Wschód; der Sonne, słońca; vom Aufgange, od wschodu, wschodni.

Aufgeben, poddać; eine Festung, fortecę: den Geist, ducha oddać, *t. i.* umrzeć; etwas zu errathen, zadać do zgadania, do zgadnienia; sein Amt aufgeben, swoy Urząd oddać, złożyć, swoię godność: verlassen, porzucić, opuścić, zostawić; als die Freundschaft, iako to, przyiaźń. zu thun aufgeben, zapać co do czynienia.

Aufgeblasen, *adj.* wydęty.

Aufgebung, *f.* Poddanie, oddanie, zadanie; w tym sensie, iak wyżey położono, *ob.* Aufgeben.

Aufgebot, *n.* Obwołanie, ogłoszenie, zapowiedź.

Aufgehen, wschodzić, tak o słońcu, iak y o tym, co sieią, lub sadzą; als die Sonne, iako to słońce wschodzi: entstehen, wyrastać; als eine Blume, rozwiiać się, iako to kwiaty; als der Teig, iako to ciasto. *mowią zaś:* rusza się, rośnie ciasto; otwierać się, als ein Thor, iako to wrota, brama; rozeyść się, wyiść, iako to pieniądze; verzehret werden, aufgehen lassen zpotrzebować; als ein Knoten, rozwiązać się, iako to węzeł; als die Kartenblätter oder andere auf einander geklebte Papiere, rozlecieć się, iako to Karty, albo inne w kupę złożone papiery; als das Eis, ztaieć, roztopić się, puścić, *o lodzie, o mrozie.*

Aufgeld, *n.* Zadatek, naddatek, nad należące pieniądze.

Aufgießen, wylać, rozlać po wierzchu.

Aufgraben, wykopać, odkopać, wygrzebać; als einen Todten, iako to umarłego z dołu.

Aufgürten, odpasać, rozpasać, zdiąć pas; popręgi koniowi odpiąć.

Aufhaben, być w czapce; den Hut, mieć kapelusz na głowie; als das Schiff die Waaren, mieć na sobie, iako okręt ma na sobie towar.

Aufhängen, zawiesić.

Aufhalten, zatrzymać, zatamować; hemmen, przeszkodzić, zawadzać; mit Worten, słowami zabawiać, uwodzić; sich

sich aufhalten, zatrzymać się, gdzie na iaki czas; przemieszkiwać gdzie na iaki czas; sich über etwas aufhalten, śmiać się, *drwić*, z czego; die Hand oder etwas anderes, um etwas zu empfangen, trzymać, albo nadstawić ręki, aby co w nię wziąć, uchwycić; rękę wyciągać do kogo. zurückbehalten, zatrzymać.

Aufhaltung, *f.* zatamowanie, zawada, zatrzymanie, zawieszenie na kołku; mit Worten, uwodzenie słowami; das Bleiben, zostanie, zatrzymanie się.

Aufhaspeln, na motowidło nawiiać.

Aufhauen, rozcinać, toporem, szablą; rozsiekać. mit hauen öffnen, rozciąć, rozcinaiąc otworzyć; alles zusammenhauen, wraz wszystko posiekać, porąbać.

Aufhäufen, pełno nakłaść, na kupę nakłaść.

Aufheben, wynieść w gòrę; podnieść; etwas, das umgefallen ist, to co upadło. Soldaten gefangen nehmen, żołnierzy zabrać, wziąć w niewolą. die Belagerung aufheben, oblężenie podnieść, odstąpić od oblężenia; verwahren, chować, pilnować. aufzuheben geben, do schowania dać, złożyć co. aufheben einen Zank, pogodzić, zgodzić zwadę; abschaffen, als ein Gesetz, znieść, zkassować prawo; ein Amt, urząd; es nicht mehr besetzen, więcey na urząd nie wsadzać ni kogo. das Aufheben der Soldaten in den Quartiren, zabranie żołnierzy na leżach; der Belagerung, odstąpienie od oblężenia; eines Gesetzes, znisienie, zkassowanie prawa iakiego; Praleren, chluba. viel Aufhebens machen, wiele parady czynić, okazałości.

Aufheitern, obiaśnić, oświebić.

Aufheften, przypiąć; einem eine Lüge, kłamstwo przed kim powiedzieć nic znaczne.

Aufhelfen, podnieść, poratować, poddźwignąć, dopomòc, utrzymywać, wyżey wynesić kogo, *to iest*, do godności do fortuny.

Aufhenken, zawiesić, rozwieszać, porozwieszać.

Aufhetzen, poszczuć, podszczuwać, podżegać, podbudzać.

Aufhoren, przestać, poprzestać czego.

Aufhören, *n.* przestanie, przerwanie roboty, poprzestanie.

Aufhucken, *vulg.* wziąć kogo na kark, nieść kogo na karku, albo na barkach, na plecach.

Aufhüpfen, skakać, wyskakiwać od radości.

Aufjagen, ruszyć zwierza z kniei.

Aufkauf, *m.* nakupienie, nakupowanie.

Aufkaufen, nakupić, wszystkiego na handel, na przedawanie.

Aufkeimen, pukać się, gdy się pąkowia pokazuią.

Aufklären, obiaśnić, oświecić.

Aufklauben, zbierać, nazbierać, pozbierać, podnieść, zebrać.

Aufkleiben, kleić na czym, przykleiać, przykleić na czym.

Aufknöpfen, odpiąć guziki, rozpiąć. sich aufknöpfen, rozpiąć się. die Brust entblösen, piersi gołe otworzyć.

Aufknüpfen, rozwiązać. Knoten aufmachen, guz, węzeł rozwiązać. aufhenken, zawiesić.

Aufkochen, dowarzyć, dogotować.

Aufkommen, wyiść na wierzch; als einer der untergelegen, iak ten, albo to, co na spodzie leżało; von einer Krankheit, ozdrowieć, wyiść z choroby; zu Kräften kommen, do sił przychodzić, sił nabierać. fortkommen, pomykać się na przod; an Gütern, przychodzić do fortuny; als ein Gebrauch, iako zwyczny, nastać; nachfolgen, następować, iść za czym; entstehen, wyniknąc pochodzić, mieć początek, wybierać na wierzch.

Aufkräuseln, fryzować, kędziory zawiiać, toczyć. aufkräuseln, *toż samo*, die Haare, włosy fryzować, w kędziory zwiiać, żelazkiem.

Aufkrempen, den Hut, kapelusza przywinąć w trąbkę.

Aufkündigen, wyrzec się, zaprzeć się, wrocić się ze słowem; die Miethe, zrucić się z naięcia; dać odprawę.

Aufkunft, *f.* ozdrowienie, przyiście do zdrowia. das Fortkommen, postąpienie wprzod.

Aufladen, włożyć na kogo iaki interes, włożyć na kogo iaki ciężar, ciężarem obciążyć; woz naładować.

Auflage, *f.* wydanie, *mowi się o Książce*, Drukowanie. Beschuldigung, obwinienie, zadawanie; oskarżenie. Steuer, Podatek, Dań, Danina. Befehl, rozkaz, zlecenie. gerichtliche Auflage, sądowe oznaymienie, opowiedzenie.

Auflassen, puścić, wypuścić. ein Lehen auflassen, Lennego ustąpić, wyrzec się Lenności.

Auflauern, zasadzać się, na kogo, sidła zastawiać, na kogo, szpiegować kogo, wypatrywać, szukać, aby go podeyść.

Auflauf, *m.* Tumult, Rozruch, bunt, Rokosz; des Wassers, wylanie wody.

Auflaufen, zbierać; als ein Fluß, iako to rzeka; przybywać czego; als eine Summe Geldes, iako to pieniędzy, sumy; podatku nie odbierać, aby tym sposobem rosła; zbierać; geschwellen, nadymać się, nabrzmieć, nabiec.

Auflecken, lizać, *o psach.*

Auflegen, należyć, nakłaść, czego na co, na kogo; zu thun, przykazać co komu, aby uczynił. ein Buch auflegen, wydać książkę; ein Pflaster, plaster przyłożyć. das Auflegen, nałożenie, przyłożenie. einen Eid auflegen, naznaczyć przysięgę, nakazać przysięgę.

Auflehnen, wspierać się na czym; sich wider einen, opierać się komu; powstawać przeciwko komu; sich, als ein Pferd, wspinać się do gory, iak koń.

Aufleimen, przykliiać na czym.

Auflesen, zbierać, zebrać.

Aufliegen, kłość na czym, łeżeć na czym, odleżeć sobie skorę od długiego leżenia.

Auflösen, odwiązać, rozwiązać; eine Frage, zgadnąć pytanie, lub zadanie; in der Chymie durch Feuer, w Chymii, znaczy, ztopić co przy ogniu; durch Scheidewasser, zerwaserem co wygryść, wypalić; durch eine noch tiefere Aufblasung, przez rozpuszczenie rozpuścić, roztopić, rozebrać rzecz iaką. das da auflöst, zerfrißt, co rozpuszcza, wyżyra, roztapia. die gänzliche Auflösung, całe rozpuszczenie, roztopienie, rozsypanie, gdy się rzecz iaka w proch rozsypie, albo ią druga w proch rozsypuie; *te sposoby mowienia po Polsku dobrze trzeba uważać.* auflöslich, co może bydź rozpuszczone, rozsypane.

Auflösung, *f.* Rozpuszczenie, Rozsypanie, Rozwiązanie.

Auflöten, nitować, lutować co, znitować, zlutować.

Aufmachen, otworzyć, otwierać. aufthun, *tożsamo*; als eine Thüre, iako to drzwi; die verriegelt gewesen ist, ktore na zamek były zamknięte; einen Knoten, rozwiązać węzeł. sich aufmachen, gotować się, zbierać się. sich auf den Weg machen, w drogę się wybierać.

Aufmahlen, zemleć, wymleć wszystko.

Aufmahnen, *ob.* Aufmuntern.

Aufmauern, wymurować, wystawić mur.

Aufmerken, uważać, postrzegać, upatrywać, pilnie słuchać.

Aufmerksam, uważaiący, pilno słuchaiący. aufmerksam, *adv.* uważnie, pilnie, przezornie.

Aufmerksamkeit, *f.* uważanie mocne. Mangel der Aufmerksamkeit, zbywanie na uwadze.

Aufmerkung, *f.* pilność w uważaniu, w słuchaniu, Uważanie.

Aufmuntern, obudzić, ocucić, dodać serca, rozweselić, żywszym uczynić, dzielnieyszym.

Aufmunterung, *f.* Zachęcenie, ośmielenie, pobudka.

Aufmutzen, *pospol. słowo*, wyrzucać co komu, na oczy, wymawiać, mieć za złe; groß machen, przyczyniać słowami.

Aufnähen, przyszywać na sukni, albo naszywać; als ein Kleid, iako to suknię; szyć.

Aufnageln, przybiiać gwoździem.

Aufnahme, *f.* Przyrostek, nadrostek, Przyięcie, *t. i.* Przywitanie.

Aufnehmen, przyiąć; einen Ankommenden, witać przychodzącego; ins Haus, gospodą przyiąć, in Gesellschaft, do towarzystwa przyiąć, przypuścić; als einen Schwimmenden, iako to płynącego; deuten, wohl oder übel, mieć za dobre, lub za złe; an Kindes statt, przysposobić za dziecię. Geld aufnehmen, pożyczyć pieniędzy u kogo. in Schutz aufnehmen, wziąć w swoię protekcyią.

Aufnesteln, wybierać, ości, kolce ostre.

Aufopfern, ofiarować, zabiiać na ofiarę.

Aufopferung, *f.* ofiarowanie, ofiara.

Aufpacken, pakować, układać w pakę. auspacken, odpakować, wypakować.

Aufpassen, *posp. słowo.* zwodzić, zdradzać.

Aufpfeifen, grać na piszczałce, na flecie, na oboi, wygrawać.

Aufpicken, dziubem rozdziubać, przekluć.

Aufplatzen, rozpuc się, roztrząsnąć się, rozpaść się z łoskotem.

Aufputz, *m.* stroy, ubior, wysmukanie.

Aufputzen, stroić, wystroić, wysmukać, wygalzkować.

Aufraffen, rafować na rafie, oczesać.

Aufräumen, porządkiem ułożyć, rzędem. aufgeräumt, lustig, wesoły, dobrego humoru, dobrey myśli.

Auf=

Aufrechen, gracowač gracami, wygarnowač.
Aufrecht, profty, t. i. niekrzywy. aufrecht stehen, prosto, rowno, stać, trzymać się. aufrecht stellen, postawić na nogach. aufrichtig, nie zfalszowany, o Towarach; von Menschen, o ludziach, szczery, rzetelny, nieobłudny.
Aufreiben, trzeć, nacierać, skorę otrzeć, trąc. umbringen, stracić, zgubić, o śmierć, przyprawić. aufreiben, als ein Kleid, zedrzeć.
Aufreissen, odedrzeć, otworzyć, gwałtem ciągnąc: als ein Kleid, rozedrzeć; aufspringen, rozkoczyć się.
Aufrennen, wybić; als die Thüre, iako to drzwi.
Aufrichten, wynieść; in die Höhe, wystawić w gorę, wyprowadzić wysoko, założyć, ustanowić, postawić; ein Bündniß, uczynić związek; eine Gesellschaft, założyć, ustanowić, towarzystwo iakie. einen aufrichten, pocieszyć kogo smutnego; ein Regiment, zaciągnąć Regiment; zebrać woysko; Armee aufrichten.
Aufrichtig, szczery, rzetelny, nie chytry, bez zdrady; als eine Waare, prawdziwy niezfalszowany; als ein Gespräch, ein Gemälde, iako to mowa, albo malowanie; bez wykrętu, prawdziwy, nie fałszywy, rodowity. aufrichtig, adv. aufrichtiger Weise, szczerze, otwarcie, nie obłudnie, rzetelnie, po rzetelnemu, iak szczery, rzetelny Człowiek.
Aufrichtigkeit, f. szczerość, całość serca, podściwość, rzetelność, prostość, serca.
Aufrichtung, f. odnowienie, fundowanie, Wystawienie.
Aufriegeln, odciągnąć rigel w zamku, rygel otworzyć.
Aufritzen, przedrasnąć.
Aufrollen, w laskę, okręgło, w trąbkę zwinąć.
Aufrücken, wymawiać, wyrzucać na oczy.
Aufrückung, f. Wymawianie. Wyrzucanie na oczy.
Aufrufen, wołać kogo, wywołać kogo, zawołać na siedzącego, aby wstał, y przyszedł.
Aufruhr, m. Bunt, Rokosz, Rozruch; Powstanie, Zamieszanie.
Aufrührer, m. Buntownik, Rokoszanin, Kłutnik.
Aufrührisch, po buntowniczu, iak bunt, iak rokosz.

Aufsagen, wypowiedzieć; als die Freundschaft, wypowiedzieć komu przyiaźń, t. i. poprzestać z kim przyiaźni. die Lection aufsagen, odmowić lekcyie. den Kauf aufsagen, z targu się zrzucić.
Aufsammeln, zbierać do kupy, nazbierać.
Aufsatz, m. Proiekt, zamysł, memoryał.
Aufsätzig, podchodzący, chytry, zdradę knuiący; seyn, nie lubić, nie nawiedzić; nie życzyć komu dobrze.
Aufschaben, zadrasnąć, rozdrasnąć.
Aufschärfen, zdrasnąć.
Aufscharren, wygrzebać, wykopać z ziemi.
Aufschieben, odłożyć, odkładać, zwłoczyć czas, termin przedłużyć czego.
Aufschießen, wystrzelić. in die Höhe schießen, w gòrę strzelać; mit Gewalt, mocą, w gòrę wyciągnąć. geschwind aufwachsen, wyrastać, prętko wyrość.
Aufschiffen, płynąć w gorę, pod wodę, przeciwko wodzie.
Aufschlag, m. wyłog; an einem Kleide, na iakiey sukni, na zwierzchniey zwłaszcza; am Halse, kołnierz wywinięty; am Ermel, na rękach; am Hute, na kapeluszu zawinienie, złożenie; im Gewichte, to co przeważa, co przechodzi sprawiedliwą wagę; im Verkaufe, wyżey, więcey, nad taksę, nazbyt drogo.
Aufschlagen, wybić, otworzyć, biiąc w co, uderzeniem w co, n. p. w drzwi. Nüsse aufschlagen, orzechy tłuc; ein Zelt, rozbić namiot; ein Lager, obòz założyć, obozem stanąć. die Augen aufschlagen, oczy w gorę podnosić, otwierać oczy; den Kopf, głową uderzyć. das Nachtlager aufschlagen, na nocleg się gdzie rozłożyć, na noc stanąć. theuer werden, zdrożeć, inaczey, w gorę iść, n. p. w gorę poszło zboże, y. t. d. in einem Buche etwas aufschlagen, wartować po ksiązce, przewracać po ksiązce, ksiązkę.
Aufschließen, otworzyć kluczem, drzwi pootwierać. öffnen, das verborgen ist, wydać, wyiawić rzeczy taiemne, skryte.
Aufschließung, f. otworzenie, otwarcie, otwieranie.
Aufschlitzen, otworzyć nożem, albo inną rzeczą, rozłupać.
Aufschluß, m. ob. Aufschließung.
Aufschmeißen, ob. Aufschlagen.
Aufschmieren, nasmarować, wysmarować.

Aufschnallen, odpiąć zprzążki, prząžki.
Aufschnappen, uchwycić gębą, dziubkiem; posłyszeć.
Aufschneiden, rozerznąć nożem; nakroić nożem; ein Brod, napocząć chleb nożem; roz. nakroić. pralen, chlubić się, iunaczyć.
Aufschneider, m. iunak; chlubny, co się chwali zawsze z czym.
Aufschneiderey, f. chluba, iunakostwo, prożna chwała.
Aufschnüren, rozsznurować.
Aufschossen, rosnąć, wschodzić, wysypować się w kłoty, w ziarna.
Aufschößling, m. latorosł; młodzieniec, chłopieć; dziewczyna, panna co podrastaią iuż.
Aufschrauben, szrubę odszrubować.
Aufschreiben, napisać; na piśmie podać, pismem wyrazić, naznaczyć.
Aufschrift, f. napis na wierzchu listu; eines Briefes, einer Münze, napis, na liście, na pieniądzach, na metalu.
Aufschub, m. zwłoka, odłożenie, odkładanie na inny czas, łudzenie obietnicami, aby mieć czas co do zrobienia.
Aufschürzen, sich, podwinąć, podkasać suknią, się. ich schürze mich auf, podkasuię się.
Aufschütteln, pierznik, pierzynę strząsnąć, aby pierze się podniesło.
Aufschütten, zbierać; Korn, zboże, do stodoły; in der Mühle, w młynie, zasypować zboże.
Aufschwellen, zdąć, nadąć, się. aufgeschwollen, nadęty, napuchły.
Aufsehen, przeźrzeć, oczy otworzyć. die Augen aufheben, oczy podnieść; patrzać w górę. Achtung geben, dać pozor na co, uważać; postrzegać, poglądać.
Aufseher, m. doglądacz, dozorca, intendent, inspektor.
Aufsetzen, włożyć na wierzch; den Hut, kapelusz, na głowę. das Essen aufsetzen, dać ieść na stoł, zastawić stoł; im Spiele, w grze stawić. schriftlich etwas abfassen, proiektować co, na piśmie podać; die Kegel zum Spielen. kręgle postawić do grania; wenn sie umgefallen sind, kiedy upadły. den Kopf aufsetzen, głowę nakryć, na głowę wdziać. in Haufen aufstellen, na kupę czego nakłaść, złożyć.
Aufseyn, wstać na nogi, stać. wohl aufseyn, być zdrowym, mieć się dobrze. übel auf seyn, mieć się źle, być chorym.
Aufsicht, f. staranie, dozor, doglądanie, zawiadywanie. über etwas die Aufsicht haben, mieć dozor czego, zawiadywać czym.
Aufsieden, wrzeć. Aufsieden, n. imię istotne, wrzenie.
Aufsitzen, usieść na czym, wsieść na co sich zu Pferde setzen, wsieść na konia; als Hüner und Vögel, iako to kury, ptaki, sieść na drzewie, gałęzi, żerdce.
Aufspalten, rezłupać. sich aufspalten, rozłupać się.
Aufspannen, naciągnąć, natężyć, napiąć. ausbreiten, toż samo.
Aufsperren, otworzyć, wstęp uczynić, zacząć; öffnen, aufmachen, toż samo. von einander-sperren, weit von einander thun, rozkraczyć szeroko, nogi. die Augen aufsperren, oczy wywalić. das Maul aufsperren, gębę rozdziwić, otworzyć. das Aufsperren des Rachens, otworzenie garła, paszczy; der Zähne, otworzenie, wyszczyrzenie zębow.
Aufspiegeln, wygrawać na iakim instrumencie.
Aufspinnen, wyprząść wszystko, co było do przędzenia.
Aufsprengen, rozedrzeć, wyłamać, wybić; die Thüre, drzwi.
Aufspringen, wyskoczyć, skakać. aufhüpfen, toż samo; als ein Ball oder Kugel, wyskakiwać, toczyć się, iako to kula, gałka czyni; als die Hände vom Froste, von der Kälte, iako to ręce od mrozu, padać się.
Aufsprossen, aufschießen, puszczać się, pukać się. o drzewach mowa. die Bäume fangen an aufzusprossen, drzewa zaczynaią się pukać.
Aufspülen, wymyć, pomyć; als das Zinn, iako to miły, cynę, wypłukać.
Aufspünden, beczkę otworzyć.
Aufstand, m. rozruch, bunt, rokosz; der Unterthanen, poddanych. einen Aufstand in der Stadt, in der Gesellschaft machen, czynić, narobić, rozruchu, w mieście, w kompanii.
Aufstechen, przebić, przedziurawić, otworzyć, t. i. dziurę zrobić; als etwas Geschwollnes, iako to co nadęte, napuchłe.
Aufstecken, wbić, przybić; als ein Lager, iako to obozem stanąć; als eine Fahne, Flagge, ein Wappen, wywieśić, wystawić, horągiew, proporzec, znak, znaczek, herb.
Aufstehen, otworem stać. offen stehen, bydź otwartym. aus dem Bette aufstehen, z łożka wstać; von einer Krankheit,

heit, wstać z choroby; wider einen, powstać przeciwko komu.
Aufsteigen, wstępować w górę, iako to po wschodach.
Aufsteigende Linie, linia pokolenia w górę idąca, od naypierwszego rodzica. die Erben aufsteigender Linie, dziedzice po linii w górę idący.
Aufstellen, stawiać, postawić. aufsetzen, aufrichten, wystawić, wystawiać. in die Höhe stellen, w górę postawić. einen Prediger der Gemeine, (besser siehe vorstellen,) kaznodzieię parafii, zgromadzeniu, prezentować; auflauern, przystawić szpiegow, szpiegować. jemanden auflauern lassen, postawić szpiegow na kogo.
Aufstoßen, napaść na co, uchnać na czym, potrącić się o co; eine Thüre, wybić drzwi, wyważyć. das Aufstoßen des Magens, odrzucanie żołądka; ungefähr begegnen, zpotkać, kogo, napotkać.
Aufstreichen, smarować, plastry robić; als Butter auf das Brod, iako to masłem chleb nasmarować. die Haare aufstreichen, włosy zagarnąć.
Aufstreifen, ob. Aufstülpen.
Aufstreuen, rozsypać, prochem osypać.
Aufstülpen, fałdować, zawinąć, fałd zrobić.
Aufsuchen, szukać, wyszukiwać; hervor suchen, toż samo, wyszukać.
Aufsummen lassen, als Zinsen, podatku nie odbierać, aby summa z niego rosła.
Aufthauen, puszczać, taieć, iako to lod.
Aufthun, otworzyć, otwierać. aufmachen, Bier oder Wein, odetkać, iak to piwo, albo wino.
Auftragen, naznosić, naprzynosić, przynieść. die Speisen auftragen, ieść na stoł przynieść; jemanden ein Amt, zlecić komu urzad; ein Geschäffte, zlecić komu sprawunek.
Auftreiben, wygnać, z mieysca. ein Wild aus seinem Lager, zwierza ruszyć ze swoiego leżyska. Geld auftreiben, pieniędzy nazbierać.
Auftrennen, rozpruć.
Auftreten, podnieść się, wstać, pokazać się, pomknąć się. auf etwas treten, chodzić po czym, wstąpić, wyiść na wierzch.
Auftritt, m. stawienie się, stopień, szczebel; in der Comödie, scena.
Auftrocknen, wysuszyć.
Aufwachen, erwachen, obudzić się, ocucić się.

Aufwachsen, wyrość. erwachsen, przyiść do lat, wyrastać, dorastać, mocnić się.
Aufwallen, wrzeć, burzyć się, szumieć.
Aufwallung, f. zewrzenie, zburzenie.
Aufwand, m. wydatek, wydanie.
Aufwärmen, odgrzać. wieder erwärmen, toż samo.
Aufwarten, służyć, wysługiwać, czekać rozkazow pańskich; słuchać pana. vornehme Herren besuchen, oddawać wizyty godnym ludziom, znacznym panom. Aufwartung bey Hofe machen, assystować komu.
Aufwärter, m. sługa, oddźwierni, bedellus, służący.
Aufwärterinn, f. sługa, dziewczyna, dziewka do usług; pokoiowa, panna do usług. Nachtwächterinn, toż samo.
Aufwärts, w górę, o kraiu mowa. das Land das aufwärts liegt, kray górny, w górę idący. den Fluß hinan, pod wodę w górę płynąć.
Aufwaschen, wymyć, wypłukać na czynie.
Aufweben, o tkastwie mowa, rozebrać, zdiąć z warsztatu; co było iuż nawinięte. aufwirken, wieder auflösen das Gewebe, znowu przędzę zdiąć.
Aufwechsel, m. wechsel, albo nadwechsel.
Aufwechseln, ob. auswechseln, zmieniać pieniądze.
Aufwechseln, obudzić; von den Todten, wskrzesić umarlego.
Aufweichen, zmiękczyć, als die Augen die zugebacken sind.
Aufweisen, pokazać na oczy, przed oczy stawić. vor Augen stellen, wysołyć, obiaśnić; wystawić na widok, na swiatło.
Aufwenden, wydać, wyłożyć pieniądze na iaki koszt.
Aufwerfen, tawę, greblą, dać, zrobić, usypać; einen Damm. sich wider einen, powstać na kogo; sich zum Könige, krolem się czynić.
Aufwickeln, odwiiać, rozwinąć, iako to co w trąbkę zwinione iest. als Haare aufwickeln, włosy w papiloty zawiiać robiąc kędziory. das Aufwickeln, n. zawiianie kędziorow w papierki.
Aufwiegeln, powstać przeciwko komu, zpiknąć się, spisek uczynić, zamieszać, pobuntować. sich einen Anhang machen, partyią sobie zrobić.
Aufwiegelung, f. zbuntowanie, pobuntowanie.
Aufwiegler, m. Anhetzer, Antreiber, buntownik co drugich buntuie, fakcyant, przy-

przywodca do buntu, kłutnik pokoiu publicznego.

Aufwieglerisch, buntowniczy, buntuiączy, kłucący, niespokoyny.

Aufwinden, na motowidło zwiiać.

Aufwirken, rozebrać to co było utkane.

Aufwischen, wyszorować, wytrzeć, wychędożyć.

Aufwühlen, wykopać, odkryć iaką rzecz nie wiadomą; die Erde, odkopać ziemię; poryć. das aufgewühlte Erdreich von Schweinen, doły, ziemia poryta od świni.

Aufzählen, wyliczać, rachować.

Aufzäumen, zachełznać.

Aufzehren, ftracić, przepić, przeieść, przechulać.

Aufzeichnen, naznaczyć, napisać, na książce; wer da oder nicht da sey, nanotować, kto iest, a kogo niemasz.

Aufzeigen, pokazać, ftawić przed oczy.

Aufziehen, ciągnąć w gorę, na gorę; aufschieben, zwłoczyć, odkładać, na inny czas, uwodzić. Saiten aufziehen, strony nawiązać na lutnią, albo na inny instrument; als Officiere mit Soldaten auf die Wache, iako gdy oficer przyciągnie na wartę; auf einen Ort sich begeben, na iakie mieysce się przenieść. eine Uhr aufziehen, zegar nakręcić, zegarek; eine Büchse mit dem Spanner, naciągnąć szturmak; den Hahn am Rohre, kurek odwieść; ein Kind, dziecię wychować; in Kleidern, stroić się, mizernie, albo pięknie; einen vexiren, durchziehen, żartować, *drwić*, z kogo.

Aufzögern, *ob.* Aufschieben.

Aufzug, *m.* porządek, noszenie się, porządne, dobre, mina, postać w chodzeniu dobra, postawa; der Soldaten und anderer Personen, die sich sehen lassen, żołnierzy, albo innych osob parada; okazywanie. Verzug, *ob.* Aufschub, in Schauspielen, w teatralnych reprezentacyach, scena. Verspottung, *drwyni*, wyśmiewanie.

Aufzugbrücke, *f.* zwod, most zwodzony.

Aufzwingen, przymusić, przyniewolić.

Aug, *n.* albo Auge, oko. die Augen aufthun, oczy otworzyć. in die Augen fallen, bić w oczy, w oczy wpadać.

Aug, *m.* pącze; am Weinstocke, an den Reben, pącze na winoroślach; auf dem Würfel oder Karte, na karcie, na kostce, oko.

Augapfel, *m.* źrzenica w oku; Augenstern, *m. toż samo.*

Aeugeln, oculiren, sposob szczepienia, *pofr.* enter en bouton.

Augenarzt, *m.* okulista, co oczy leczy.

Augenblick, *m.* mgnienie oka, moment, krociutki czas.

Augenblicklich, w momencie.

Augenbraunen, *plur.* brwi; die Härlein, die über den Augen an der Stirne stehen, *t. i.* włoski na czole nad oczami.

Augendiener, *m.* na oko szczery; der Gunst durch Falschheit sucht, ktory fałszywym przymileniem, przyiaźni, łaski; szuka.

Augendienst, *m.* hypokryzyia, obłuda, chytrość.

Augenfell, *n.* skałka na oku, skaza na oku.

Augenfluß, *m.* cieczenie oczow.

Augengläser, *plur. ob.* Brille.

Augenglieder, *plur.* powieki.

Augenlust, *f.* uciecha oczow, rozkosz.

Augenmaaß, *n.* miarkowanie okiem. das Augenmaaß nehmen, miarkować oczami; sehen, ob ein Gebäude gerade oder krumm sey, miarkować oczami czyli budynek prosto albo krzywo stoi.

Augenpulver, *n.* proszek na oczy: sehr kleine Schrift, druk drobniuteńki, w książkach.

Augenpunct, *m.* im Messen, cyl w zmierzaniu ktory okiem bierzemy. den Augenpunct nehmen, mierzać, cylować.

Augenschein, *m.* dogladanie, widzenie, oczywistość. der Augenschein bringt es mit sich, to się na oko pokazuie, to na oko widać.

Augenscheinlich, oczywisty, iasny, wydoczny; *adv.* oczywiście, iasno, widoczno, otwarcie.

Augentriefen, *n.* cieczenie oczow.

Augenweh, *n.* bolenie oczow.

Augenweide, *f.* pociecha oczow.

Augenzahn, *m.* ząb z pod oka idący.

Augenzeuge, *m.* oczywisty świadek.

Augspurg, Auszpurg, miasto wolne w Niemczech.

Augspurgische Confession, *f.* Wyznanie Auszpurskie, Augustańskie, Wiary.

August, *m.* Imie Człowieka; Mannsname, August; Monat, mieśiąc sierpień.

Avisen-Zeitung, *f.* wiadomość, nowina.

Aurhahn, Aurochs, *ob.* Auer.

Aus, na dworze. aus dem Hause, z domu, z gospody. aus Engelland, z Anglii. aus Neid, z nienawiści. aus Macht, aus aller Kraft, z mocy, ze wszystkiey mocy, aus alter Gewohnheit,

helt, według dawnego, staroświeckiego zwyczaiu. es ist aus mit mir, zginąłem, przepadłem. es ist fast aus mit ihm, źle na niego, już prawie upadł, co tylko nie zginie.

Ausarbeiten, wypracować, vollenden, dopełnić; ausmachen, wyrobić, wydoskonalić, ze wszystkim; skończyć. ausarbeiten, wypracować; wohl ausarbeiten, polerować, hyblować, gładzić, toczyć.

Ausarten, odrodzić się, odstapić od przodkow swoich.

Ausbacken, wypieć.

Ausbannen*, wywołać, wygnać, wypędzić z kraiu, sądem.

Ausbeißen, ugryść, urwać zębami. jemanden aus der Besitzung eines Dienstes oder Gutes bringen, z possessyi urzędu albo dobr kogo wygnać.

Ausbessern, naprawić, ponaprawiać, poprawić.

Ausbesserung, *f.* naprawa, ponaprawianie, poprawienie.

Ausbeten, wymodlić się. ein Gebet endigen, modlitwę skończyć.

Ausbetteln, wyprosić, wyżebrać.

Ausbeute, *f.* zysk, zarobek z gor kruszczowych.

Ausbeuteln, pytlować; das Mehl, mąkę przez pytel przepuścić, przesiać, przez sito. ums Geld bringen, przyprowadzić kogo do ekspensy.

Ausbieten, wyrugować kogo z domu, aus dem Hause, etwas zum Verkauf, wyłożyć co na przeday.

Ausbitten, wyprosić.

Ausblasen, wydmuchnąć, zadmuchnąć, zgasić, dmuchaiąc; die Seele, duszę wypuscić, *wyzionąć*; einem das Lebenslicht, zabić kogo. durch Trompetenschall kund machen, otrąbić, przy otrąbilnin obwołać.

Ausbleiben, zostać, zostać się. nicht wiederkommen, więcey nie przyiść, nie powrocić. verziehen zu kommen, ociągać się przyiść vom Lachen oder Husten ersticken, zatchnąć się, ze śmiechu, albo od kaszlu.

Ausblühen, z kwiatu opaść, okwitnąć.

Ausbluten, krwi dobrze upuścić, przestać puszczać.

Ausbohren, przewiercieć, prześwidrować.

Ausbraten, wypiec, pieczenią, y. t. d. co do mięsa.

Ausbrechen, wyłamać. mit brechen sich ledig machen und ausreißen, wyłamać się z więzienia y umknąć z więzow. offenbar werden, znaiomym być, *albo*, raczey bydź poznanym od wielu; wybuchnąć, wydać się, rozgłosić się; einen Zahn, ząb wyłamać. ausbrechen, als ein Fieber, wydać się, pokazać się, iako to gorączka.

Ausbreiten, rozszerzyć, rozsiać, rozrucić, rozsypać; tam y sam; hin und wieder streuen, erweitern, rozszerzyć, na szerz przyczynić. unter die Leute bringen, rozgłosić, rozn ieść między ludźmi, *rozbaiać*.

Ausbreitung, *f.* rozsianie, rozrucenie, rozniesienie, rozszerzewienie.

Ausbrennen, wypalić tak, że się nic, srebro albo złoto.

Ausbringen, wynieść; *to co*, erlangen, erhalten, otrzymać, wyrobić sobie; Befehl von der Obrigkeit, list, *reskrypt*, ukaz od zwierzchności. unter die Leute bringen, między ludzi wynieść, rozgłosić, roznieść, między ludzi; *rozbaiać*. między ludźmi rozsiać.

Ausbruch, *m.* Rozłamanie, rozerwanie, wyrwanie się gwałtem, kiedy kto z impetem wyidzie zkąd, *co mowiemy*: wypadnie, wypadł; von der Kälte an den Füssen, od zimna rozpadnienie, na nogach, popadanie się nog. einen Ausbruch gewinnen, wysypaniem się wyiść na wierzch. die Pocken gewinnen einen Ausbruch, krosty się wysypuią, wychodzą wysypaniem się na wierzch. die Bäume gewinnen einen Ausbruch, drzewa się pukaią, rozwiiaią się w liście. der Krieg hat den Ausbruch gewonnen, woyna wybuchnęła.

Ausbrühen, wyparzyć, mit warmen Wasser, gorącą wodą.

Ausbrüten, wysiedzieć, wyląc.

Ausbund, *m. subst.* wybor, przednich, przewyśmienitych, arcy dobrych rzeczy; brak naygorszych rzeczy. Ausbund von einem gelehrten Mann, wybor z uczonych ludzi, t. i. nayuczeńszy. ausbündig gut machen, wybornie dobrze uczynić co. ein ausbündiger Redner, wyborny mowca, Krasomowca. ausbündiger Weise, wybornym ksztaltem, sposobem. Ausbund von Schönheit, wybor piękności.

Ausbürsten, wychędożyć, wyczesać miotełką, szczotką; ein Kleid, suknią iaką.

Ausbüssen *, wypokutować, zgładzić grzechy pokutą, odpokutować za grzechy.

Ausdämpfen, wywietrzeć, wyparować, zwietrzeć.
Ausdauren, wytrwać, *to co*, aushalten, wytrzymać, cały przeciąg rzéczy aż do końca, przetrwać, *toż samo*,
Ausdaurung, *f.* wytrwanie, przetrwanie, wycierpienie, zniesienie trwałe.
Ausdehnen, wyciągnąć, rozciągnąć, wyciągać, rozciągać; *to co* ausstrecken.
Ausdenken, wymyżlić, wynaleść. ersinnen etwas, wymyślić co; *to co* lügen, zmyślić kłamstwo, to co nie było.
Ausdrücken, wykładać, wyłożyć, wytłumaczyć, co zawiłego.
Ausdienen, wysłużyć, dosłużyć do czasu. er hat ausgedient, wysłużył, dosłużył do końca; *znaczy także*: wysłużyć się, to iest, służbą być zpracowanym. von Dingen, *o rzeczach mowi się to, gdy tak zażywane są, że się iuż na nic więcey nie zdadzą. niby że* się wysłużyły.
Ausdingen, wyiąć. wymowić sobie; *to co*, ausnehmen, vorbehalten, zachować sobie, zatrzymać dla siebie co z czego.
Ausdingung, *f.* wyięcie, wymowienie, wymowka, *excepcyia*, zachowanie, warowanie.
Ausdörren, wyschnąć, wysuszyć się.
Ausdorren, schnąć, na suchoty chorować, suchotami niszczeć.
Ausdorrung, *f.* suchoty, schnienie wszystkiego ciała.
Ausdrehen, wykręcić, wyobracać w koło.
Ausdreschen, wymłocić, wymłacać.
Ausdrucken, wycisnąć, wygnieść, wyciskać, wymiąć, *iako to*, wodę z chust.
Ausdrücklich, wyraźnie, wyraźnemi słowami, należycie wyrażonemi znakami.
Ausdünsten, wywietrzeć, wyparować.
Ausdünstung, *f.* wywietrzenie, wyparowanie.
Auseinander lesen, wybierać iedno z drugiego, obierać co z czego; thun, uwolnić.
Auserkohren, *adj.* wybrany, wyborny, *to co* auserwählt, wybrany.
Auserlesen, wybierać, wybrać; *partic.* wybrany, przedni, wyborny, *wybrakowany*. auserlesen Volk, wybrany lud.
Auserlesen, wypatrzyć, upatrzyć.
Auserwählen, wybierać, wybrać, wybor, brak czynić. erwählt, wybrany. ein auserwählter Mann, als einer seyn mag, wyborny człowiek, naywyborniey- szy, iak tylko być może. die Auserwählten, wybrani, wyborni ludzie.
Ausessen, wyieść, zieść wszystko.
Ausfädeln, *ob.* ausfaseln.
Ausfahren, wyiechać, wyieżdżać w poieździe; aus dem Hafen, popłynąć z portu. entwischen, wymknąć. Finnen bekommen, krost dostać, od częstego piiania gorących napoiow. aus der Haut fahren wollen, ledwie ze skory nie wyskoczyć od gniewu, uwieść się gniewem.
Ausfahrt, *f.* wyiazd w poieździe, wyiechanie okrętem.
Ausfall, *m.* wycieczka na nieprzyiaciela; napaść na kogo.
Ausfallen, wypaść, wyciec na kogo. herausfallen, *toż samo*. gelingen, es falle aus, wie es wolle, niech iak chce rzecz padnie, wypadnie, niech iak chce, będzie. das Ausfallen des Haares, wypadanie, wypadnienie, wylazywanie, wylezienie włosow. aus dem Gedächtniß ausfallen, z pamięci wypaść, wypadać.
Ausfaseln, sypać się, snuć się, o płutnie albo o materyi, gdy się po nitce snúią, sypią.
Ausfaulen, wygnić, zgnić.
Ausfechten, obronić, uspokoić, skończyć kłutnią.
Ausfegen, wymieść, zamieść, wychędożyć; etwas helles, co wydrożonego; als Graben, Brunnen, heimlich Gemach, iako to rowy y fossy, studnie, prywety; Zähne, Ohren, zęby, uszy, wychędożyć.
Ausfeilen, wypiłować.
Ausfertigen, wygotować, skończyć robotę, wyprawić dokąd.
Ausfilzen, naganić, wyłaiać, uszow natrzeć, *strofować*.
Ausfinden, wynaleść, wymyślić; Mährlein, baykę, powiastkę, przypowiastkę.
Ausfischen, wyłowić ryby, die Fische herausfangen, ryby wyłapać, staw, iezdawkę wyłowić z ryb; eine Heimlichkeit von einem, wyłowić sekret, taiemnicę z kogo.
Ausflicken, wyłatać, naprawić, połatać, ponaprawiać łatami, płatkami.
Ausfliegen, wylecieć, ulecieć, zlecieć, z gniazda.
Ausfliessen, wypłynąć, wypływać, wyciekać, wyciec, zpływać, zpłynąć.
Ausflößen, wyiskać, sich, siebie.
Ausflucht, *f.* wycieczka, wymowka, wybieg. eine Ausflucht nehmen, wymowki iakiey szukać, wycieczki. wybiegu, iść

iść na wykrętkę; wie schlimme Advocaten, iak źli, y przewrotni, patronowie.

Ausflüchten, uciec się, uciekać się, udać się.

Ausfluß, m. wypływanie, wypłynienie, uyście; eines Flusses, rzeki iakiey, ktorym wpada do inney, lub do ieziora, do morza.

Ausfodern, wyzywać *kogo* na poiedynek.

Ausfoderung, f. wyzywanie, wyzwanie na poiedynek.

Ausfoderungs-Brief, m. wyzywanie pisane na poiedynek.

Ausforschen, wywiadywać się, wybadywać, wyczerpywać, wyczerpać z kogo. erkundigen, erkundschaften, wyrozumiewać, zdaleka zachodzić na kogo, aby prawdę z niego wyczerpnąć; przeczuwać, zwąchać, postrzec.

Ausfragen, wypytywać, wypytać się, rożnemi sposobami mowienia zachodząc na kogo, aby się prawdy od niego dowiedzieć, aby go wyciągnąć na słowo.

Ausfressen, wyżreć. etwas gar ausfressen, wyżreć co do szczętu. ausfressen, auszehren, przeiść, przeiyrać fortunę, maiątek: als Wasser die Steine, iako woda wyżera kamienie, albo miękczy, że się kruszą.

Ausfuhre, f. wywoz, t. i. wywożenie, wynoszenie, wywiezienie.

Ausführen, wywieść, wyprowadzić, wywozić; zkończyć ze wszystkim, do końca przyprowadzić; eine Sache, interes iaki, sprawę iaką, zakończyć, zkończyć. böse Feuchtigkeit ausführen, auf Art der Aerzte, wyprowadzić złe wilgoci, humory, sposobem lekarzow. das Ausführen der Waaren, wyprowadzanie, wyprowadzenie, wywoz, wywożenie towarow; als die Ursachen, iako to przyczyn wyprowadzanie; rzeczy wyprowadzenie w mowie, rozszerzenie iey y rozebranie na wszystkie okoliczności; ausführen, ausführende Arzney, wyprowadzaiący, wyprowadzaiące, ściągaiące lekarstwo, ktore złe humory wyprowadza, zciąga.

Ausführlich, adj. długi, obszerny, przedłużony, długo wyprowadzony, dokładny. ausführlich im Reden, im Erzählen, obszerny, dokładny w mowieniu, w opowiedzeniu rzeczy.

Ausführlich, adv. obszernie, dokładnie, przeciągło. ausführlich, mit vielen Umständen beschrieben, obszernie z wielu okolicznościami opisać.

Ausführung, f. wykonanie, wypełnienie; einer Sache, iakiey rzeczy; eines Werks, iakiego dzieła.

Ausfüllen, wypełnić. durchaus vollmachen, wypełnić do szczętu, zupełnie wykonać; napełnić, natkać należycie, kopiasto.

Ausfüllung, f. dopełnienie, gdy czego nie dostaie, aby było całe, pełne, aby było wszystko.

Ausfündig machen, wynaleść, wymyślić, wynalazkiem iakim subtelnie, wymyślonym co zrobić, czego dokazać.

Ausfüttern, napaść, wypaść. wohl füttern, dobrze napaść, dać dobrze, ieść, n. p. koniowi, aby się naiadł należycie; ein Kleid, podszyć, dać podszywkę, podbić, podszyć futrem.

Ausgabe, f. wydatek, rozchod, gdy się pieniądze rodchodzą ustawicznym wydawaniem, albo inne rzeczy. kleine Ausgabe, wydatki małe, die man nicht berechnen darf, ktore się nie rachuią. Ausgabe und Einnahme, rozchod y dochod, czyli, intrata y wydanie.

Ausgabe-Buch, n. Reiestr wydatku, rozchodu, reiestr rozchodni, wydatek, rozchod, *iednym słowem*. in das Ausgabebuch etwas eintragen, włożyć, wpisać w reiestr wydatkow, napisać, położyć w Rydatku, w rozchodzie, w reiestrze rozchodnim.

Ausgabe-Geld, n. pieniądze dane, wzięte, odłożone na wydatek, na rozchod zwyczayny.

Ausgang, m. wyiście, das Ausgehen, wyiście, wychodzenie, koniec, zakończenie. der Ausgang giebts, koniec rzeczy nauczy, pokaże; das äußerste Stück, ostatnie koniec, sam koniuszek, sam kray; ein Ort, da das Wasser abfließt, mieysce do ktorego woda spływa, kanał, row, rowek, ktorym woda odchodzi; eines Flusses, uyście rzeki.

Ausgähren, wyklarować się, ustać się, gdy się, lagier, drozdże na dnie, na spodzie, dobrze ustoią.

Ausgäten, wyrwać, powyrywać, wykorzenić, z korzeniamipowyrywać, wygubić, wypleć.

Ausgeben, wydać, wydawać; łożyć pieniądze, koszt na co. vorwenden, rühmen, udawać, chlubić się, chełpić się, chwalić się; sich für etwas, czynić się czym; udawać się za kogo, przyznawać sobie, n. p. urząd, urodzenie.

Ausgeber,

Ausgeber, *m.* Wydawca, niby, rozchodniczy, co pieniądze na rozchod wydaie, pisarz prowentowy.
Ausgeberin, *f.* Dworniczka, gospodyni, pisarka.
Ausgehen, wyiść, wychodzić. hinausgehen, *toż samo.* ausgehen, an Tag kommen, wyiść na widok, na świat, na światło, bydź wydanym, wydrukowanym. ein Buch ausgehen lassen, wydać książkę; ein Gesetz, wydać, ogłosić prawo. es wird über mich ausgehen, to na mnie spadnie, ia za to wszystko będę musiał odpowiedzieć, tego wszystkiego przypłacę. ausgehen, pochodzić, als der Sohn vom Vater, und der heilige Geist von beyden, iako pochodzi Syn Boży od Oyca, a Duch S. od obudwoch. ausgehen, als ein Licht, zgasnąć, wygasnąć, iako to światło, ogień; sanft, łetko zkonać, umrzeć. ausgehen, iako gdy plama wychodzi, z czego, als ein Fleck aus etwas; das Faß gehet aus, naczynie ciecze.
Ausgenommen, wyiąwszy, okrom, oprocz.
Ausgerben, wygarbować, wyprawić.
Ausgießen, rozlać, wylać.
Ausgießung, *f.* Wylanie, roźlanie.
Ausgleiten, wyśliznąć się, pośliznąć się, śizgać się, *to co.* ausglitschen; es ist ihm der Fuß ausgegleitet, noga się mu pośliznęła.
Ausglüen, w ogniu rzecz wypalić, wyczyścić.
Ausgraben, wykopać, wygrzebać, z ziemi dobyć; einen Brunnen, wykopać studnią, *to co.* ausschnitzen, wyrżnąć, wyryć, wyrysować.
Ausgräten, *ości*, kości drobniuteńkie, wybierać; die Gräten herausthun aus dem Fische, ości wyimować z ryby.
Ausgrübeln, wyszperać, rzecz ciekawie, głęboko brać, wszystkie cząstki w niey uważać.
Ausgründen, zgruntować, do gruntu się dobrać.
Ausgurgeln, wymyć, wypłukać garło.
Ausguß, *m.* wylanie, als in der Küche des unreinen Wassers, iako to w kuchni wylanie pomyi; eines Flusses, uyście.
Aushalten, wytrzymać, wycierpieć.
Aushauen, wyciąć, wyrąbać.
Aushändigen, oddać w ręce; uwolnić.
Ausharren, wytrwać, wytrzymać, wycierpieć, *to co.* ertragen, znieść; ausstehen, wystać; beharrlich bleiben, trwało zostawać, wytrwać stateczni.
Aushauen, wyciąć, wyrąbać; die Aeste, gałęzie, sęki; mit Ruthen, ociąć rozgami, prętami, kogo.
Ausheben, wziąć, umknąć, einen Baum, drzewo wyiąć, wykopać; Bier oder Wein, piwo lub wino wyciagnąć rurka. eine Thüre ausheben, drzwi zdiąć z zawiasami z hakow.
Aushecken, *ob.* Hecken, wyląc, wysiedzieć, młode, kurczęta, praszęta.
Ausheitern, wypogadzać się, wyiaśniać się. das Wetter heitert sich aus, czas się wypogadza, wyiaśnia się na pogodę.
Aushelfen, uwolnić, ratować, pomagać, wspomagać. jemanden aus der Noth aushelfen, z potrzeby kogo wyratować.
Aushellen *, wypogadzać się, *o powietrzu, o niebie,* als vom Wetter, wypogadza się, zabiera się na pogodę, es hellet sich aus.
Ausholen, wypytywać się, *ob.* Ausfragen.
Aushöhlen, wydrażać, dziury wykopywać, wybiiać; eine Mauer, w murze dziurę wybić, ale nie na wylot, bo by to znaczyło przebić mur. das Aushohlen, als in den Bergwerken, szyb, gora, okno, iako to w gorach kruszcowych. ausgehöhlte Schnitzarbeit, wyrznięcie, wyrobienie, wystruganie, wytoczenie we śrzodku; inwendig ausgehöhlt, wydrożony we śrzodku, we wnątrz.
Aushöhlung, *f.* wydrożenie.
Aushöhnen, wyszydzić, pogardzić.
Aushülsen, wyłuszczyć.
Aushungern, wymorzyć kogo głodem, namorzyć się kogo głodem, nie dopuścić, nie puszczać do fortecy żywności, aby głod w niey sprawić.
Ausjagen, wypędzić, wygnać, wyrzucić kogo zkąd. *to co,* ausstossen, wypchnąć.
Auskämmen, wyczesać; ausgekämmtes Haar, wyczesane włosy.
Auskaufen, wykupić, zastaw wykupić; wykupić wszystko. einem alles abkaufen, zakupić u kogo wszystko; nakupić wiele. ich habe ausgekauft, nakupowałem wiele.
Auskehren, wymieść miotłą; als eine Stube, iako to izbę iaką. kehre das Zimmer aus, wymieć, zamieć pokoy.
Auskehrer, *m.* wymiatacz, zamiatacz.
Auskehricht, śmieci, wymieciny.
Auskehren, wyimować z owocow ziarka.
Auskiesen, wybierać, wybrać. er ist zu diesem Amte erkieset, on do tego urzędu iest wybrany, na ten urząd obrany.

Ausklagen, oskarżyć; jemanden, kogo.

Ausklären, wyiaśniać się. der Himmel klärt sich aus, niebo się wyiaśnia, *t. i.* kiedy się chmury rozchodzą.

Ausklatschen, wypleść, wygadać, wybaiać, wyszydzić, wyśmiać. *ob.* Ausplaudern.

Ausklauben, wybierać, obierać, wybrać z pomiędzy innych.

Auskleiden, ubrać, ustroić, wystroić; rozebrać z sukien, z stroiu.

Ausklopfen, wytrząść, wytrzepać, strząść; wyprostować; die Beulen aus einer zinnernen Schüssel, wyginania, wygięcia, zagiętki, w misach cynowych wyprostować, wyrownać; den Staub aus den Kleidern, wytrzepać proch z sukien, *ale Polacy częściey mowią :* z prochu suknię wytrzepać, *to mowienie drugie iest przeciwne pierwszemu, y zdaie się być własną polszczyzną*; den Saamen aus etwas, nasienie, ziarna wytrząść z czego. einen Menschen ausklopfen, d. i. schlagen, człowieka iakiego wytrzepać kiiem.

Ausklügeln, wytropić, wynaleść, wymyślić, odkryć co było nie wiadomo; dociec iakiego wynalazku, sztuki, rzeczy iakiey taiemney.

Auskochen, wygotować, ugotować dobrze, wywarzyć.

Auskommen, wyiść, wychodzić zkąd, dokąd, na dwor; unter die Leute kommen, między ludzi wyiść, rozgłosić się, rozeyść się; zurecht kommen mit einem, obeyść się z kim dobrze; genug haben auf etwas, mieć dosyć na czym, wychodzić na swoie; zu leben haben, mieć z czego żyć; wybuchnąć, als Feuer bey jemanden, iako to ogień u kogo, od kogo, zaiąć się.

Auskosten, wykosztować, aż się nic nie zostanie.

Auskramen, roztassować, rozkładać, rozłożyć towar; *satyr.* seinen Witz, seine Geschicklichkeit, swoy dowcip, swoię sposobność rozkładać roztassować iak na przeday, *t. i.* chlubić się z temi przymiotami.

Auskratzen, wyskrobać, zeskrobać, wydrapać; *to co.* ausschaben, po wierzchu zeskrobać, oskrobać.

Auskriechen, wykluć się, wyląc się, iak ptaszęta, kurczęta z iay; als Ungeziefer, czołgać się, suwać się po czym, po ziemi, iako to gad, wyczołgać się, wysunąć się, wyleść.

Auskriegen, przestać woiować, zkończyć woynę.

Auskundschaften, wyszpiegować, szpiegować, wypatrywać, wypatrzyć; wysyłać na podsłuchy, na zwiady, podsłuchiwać, taiemnie iść na podsłuchy.

Auskünsteln, wysztukować, wymyślić, myśląc długo nad czym y dowcipnie.

Auslachen, wyśmiać kogo.

Auslachenswerth, śmieszny, śmiechu godny, wyśmiania godny, na wyśmianie zarabiaiący.

Ausladen, wyładować, wyłożyć ciężar z czego.

Auslader, *m.* wykładacz ciężarow, *można nazwać*: wykładnik; aus den Schiffen, z okrętow; Holzauslader, drew wykładnik.

Ausländer, *m.* cudzoziemiec; Fremder, *toż samo*; obcy, cudzy.

Ausländisch, cudzoziemski, obcy, cudzy; ausländischer Krieg, obca, cudzoziemska, nie domowa woyna.

Auslassen, wypuścić, uwolnić, puścić z uwiązania, z więzienia. hinauslassen, *toż samo*; überschreiten, übergehen. opuścić, *t. i.* mimo przeyść, nie mowić, nie pisać o czym; nie czytać, albo w czytaniu, w pisaniu opuścić; *to co:* schmeltzen, rozpuścić, roztopić; auslassen, den Zorn, uwodzić się, uwieść się gniewem; ausgelassen, lustig, dobrego humoru, wesoły, w dobrym humorze, dobrey myśli; ausgelassen, rozpustny, swywolny, ladaco, hultay; *toż samo* co, liederlich, ausgelassen seyn, bydź rozpustnym, rozpustować, hultayskie życie prowadzić; Possen treiben, *toż samo*; *także* co, liederlich seyn, rozpasać się, rozpuścić się na wszystko złe, wylać się na wszystko złe. das Auslassen eines Buchstabens in einem Worte, opuszczenie, wysadzenie litery z iakiego słowa, *t. i.* nie wymawianie iey.

Auslauf, *f.* popłynienie, wyiście pod żagle; einer Flotte, floty iakiey, *t. i.* okrętow woiennych; auf Beute, na zdobycz; des Wassers, wody, uyście, upust.

Auslaufen, wybiec; in die See, na morze, popłynąć z portu, pożeglować, wypłynąć; *to co*; auerinnen, wyciec, zpłynąć czym; zum Ende gehen, mieć się do konca, ku koncu; gerathen, udawać się, udać się, powodzić się, powieść się, wyiść, na dobre, pomyślnie.

Auslaufen, wyiskać.
Auslecken, wylizać, wyłeptać; wie die Hunde das Wasser, gdy psy wodę łepczą, chlepią, chlepać.
Ausleeren, wypróżnić, nic nie zostawić w czym; einen Theil, część iaką uiąć, ubrać z pełnego.
Auslegen, wyłożyć, wykładać; to co, ausgeben, wydać, wydawać, pieniądze; erklären, obiaśniać, obiaśnić, iasno wykładać, wykładem rzecz oświecieć, iasny wykład czego uczynić, iasno, przełożyć, wytłumaczyć, brać iaki sens. auslegen die Waaren, wyłożyć, roztassować, towar.
Ausleger, m. wykładacz, wykładca, przekładacz, przekładca; Erklärer, obiaśniacz, obiaśniciel, tłumacz.
Auslegung, f. wykład, wykładanie, obiaśnienie, wyłożenie, przełożenie rzeczy; oświecenie, tłumaczenie; to co: Deutung, Erklärung.
Auslehren, wyuczyć, zakończyć swoie uczenia.
Ausleihen, naiąć komu, puścić w naiem, dać na borg, borgować komu.
Auslernen, wybyć, wyterminować swoy czas w uczeniu się rzemiesła, być, zostać wyzwolonym. ausgelern bekommen, otrzymać wyzwolenie. einen auslernen, wyuczyć się kogo, przeniknąć go, zrozumieć iego skłonności, umysł, mysłe ułożenia.
Ausleschen, wygasić, ob. auslöschen.
Auslesen, wyczytać, przeczytać od końca do końca; durchlesen, toż samo; także co; aussuchen, wybrać, obrać, poszukać co lepszego.
Auslesung, f. wybieranie, obranie, obieranie, wybranie, wybior.
Ausliefern, wydać, wydawać, albo co mowią: szafować, dostawić, żywności, etc.
Auslocken, wywabić, złudzić, zwieść, to co: herauslocken, zwabić, znęcić, przynęcić, wyłudzić; einem ein Geheimniß, wywiedzieć się gładkim sposobem taiemnicy iakiey, sekretu.
Auslöschen, wygasić, zagasić do szczętu, ze wszystkim, także to co: austilgen, austhun, wymazać, wygluzować, przekryślić.
Auslösen, wykupić, odkupić z niewoli; ledig machen, wolnym uczynić, uwolnić, zapłacić okup, okupić niewolnika. auslösen was verpfändet ist, wykupić zastawioną rzecz, zastaw; okupić, opłacić z długow.
Auslöschlich, co może być uwolniony, odkupiony, okupiony, wykupiony.
Auslösung, f. uwolnienie, na przykład, od nieprzyiacioł, okupienie, wykupienie.
Auslösungs-Vortrag, m. świadectwo puszczenie z niewoli; im Kriege, iako bywa na woynie.
Auslüften, wywietrzyć, przewietrzyć, nowego powietrza napuścić, iak bywa w izbach, gdy okna otwarte.
Ausmachen, dokazać; zu Ende bringen, zkończyć; verfertigen, wygotować. einen Streit ausmachen, spór, sprawę, kłutnią zagodźić; in der Güte, w dobroci, po przyiacielsku; ausfragen, dowiedzieć się czego, wyrozumieć, wywiedzieć się; bestimmen, ustanowić, uchwalić, naznaczyć; austragen, wynosić, wynieść; als eine Rechnung, m. prz. rachunek wynosi tyle y tyle; besetzen, obłamowić, iako to suknią, als ein Kleid; to co: ausschelten, wyłaiać, strofować, przyganiać. ausgemacht, gewiß, pewny, nie zawodny, gotowy.
Ausmalen, odmalować, dokończyć malowanie. ausmalen eine Sache mit natürlichen Farben, odmalować rzecz iaką naturalnemi kolorami, udać ią, albo potrafić tak dobrze, iak gdy by żywa, albo taż sama była, tak ią wydać iak w sobie iest.
Ausmauren, wymurować, podmurować murem wyfutrować, mit Mauern füttern; murowanie dać.
Ausmelken, wydoić.
Ausmergeln, znurzyć, wysilić, konia zmordować, zbiegać, zciągnąć; toż samo co, abmatten.
Ausmessen, wymierzać, wygraniczyć, pomierzać na pewne miary, czy pola, czy co innego.
Ausmesser, m. miernik, mierniczy.
Ausmisten, gnoy ze stayni wyrzucić, staynią wychędożyć z gnoiu.
Ausmustern, żołnierzy rozpuścić, poodprawiać. ein ausgemusterter Soldat, odprawiony żołnierz; to co: weg thun, odrzucić, wzgardzić.
Ausnähen, wyszyć, wyszywać, przeszywać igłą, co pikować, nazywaią podobno z francuskiego, piquer; uszyć.
Ausnahme, f. wyięcie, excepcyia, oprocz warunek, kondycyia.
Ausnehmen, wyiąć, oprocz czego, co uczynić; toż samo znaczy: herausnehmen, dobywać zkąd, wyimować z czego. Fische ausnehmen, sprawić ryby.

ryby. Waare ausnehmen, towary wybrać, wyiąć; ausdingen, zostawuiąc sobie wyiąwszy; als junge Vögel aus dem Neste, wymować, iako to młode ptaszęta z gniazda. einen Stoß ausnehmen, zastawić się od razu.

Ausgenommen, wyiąwszy.

Ausnüchtern, wytrzyźwić się śpiąc. den Rausch ausschlafen, z piiaństwa się wyspać, y przez to przyiść, do trzyźwości; przespać piiaństwo.

Auspacken, rozwiązać, rozpakować; *to co:* auslegen, wyłożyć, powykładać; pootwierać, porozwięzować, porozkładać.

Auspariren, wystroić, ustroić.

Auspauken, przy biciu w kotły, co ogłosić, obwołać; eine Hure, wybębnić kurwę z miasta.

Auspeitschen, wybiczować; mit Ruthen ausstreichen, rozgami osiec, albo palcatami, prętami.

Auspfänden, zagrabić komu rzeczy, aby zapłacił komu dług, albo przywny; przyaresztować komu co, osobliwie z rzeczy ruchomych.

Auspfeifen, wyszydzić, wyśmiać, *wydrwić*; Ausspotten, *toż samo znaczy.*

Ausflicken, *ob.* Ausrupfen.

Ausplaudern, wygadać, wypleść, wybaiać; rozsiać, rozsiewać plotki, wieści.

Ausplündern, zracować, złupić, zedrzeć, zpustoszyć, zplondrować.

Auspoliren, wypolerować, wygładzić, wyhyblować, aby się gładkość świeciła.

Ausprägen, wyrazić. rzeczywiście y z osobna, wybić każdziuteńką prążkę wyraźnie.

Auspressen, wycisnąć; *to co:* ausdrücken, sok, ściskaiąc, prassuiac, w prassie przyciskaiąc; *to co:* erzwingen, wykręcić co od kogo, wydrzeć co komu, wymòc co na kim.

Auspumpen, wypompować, pompą wyciągnąć, wyczerpać.

Ausputzen, wychędożyć, wygachować, wysmukać, wygładzić.

Ausputzer, *m.* wystraiacz; zbesztanie, złaianie, zieżdżenie zelżywemi słowami.

Ausrasen, upamiętać się w rozpuście, poprzestać rozpusty, swywoli, hultaystwa. des Rasens ein Ende machen, rozpuście, swywolnemu życiu, koniec uczynić.

Ausrasten, *ob.* Ausruhen,

Ausrauchen, wywietrzeć, wyparować, z dymem, z dymkiem, z parą wyiść.

das Ausbrauchen, wyparowanie, wywietrzenie, wydymienie. aufhören zu rauchen, przestać, parować, kurzyć się, dymić się; eine Pfeife Tabak, wykurzyć, wydymić lulkę tytoniu.

Ausräuchern, wyczyścić iakie, mieysce; *t. i.* wykadzić, z fetorow iakie wonie w nim zapalić, zapachami iakiemi nakadzić, od ktorych się powietrze naprawia.

Ausraufen, wyrwać, wyrywać, powyrywać; Bäume, z korzeniami drzewa; Haare, włosy.

Ausraufung, *f.* wyrwanie, wyrywanie, powyrywanie, wykorzenienie.

Ausräumen, wyprożnić, prożne zostawić, uczynić; *to co:* ausputzen, wychędożyć; aus einem Hause wegziehen, wynieść się, wyprowadzić się z iakiego domu; *to co:* leer machen, wypròżnić.

Ausrechnen, wyrachować, wyliczyć.

Ausrechnung, *f.* wyrachowanie, wyliczenie, rachunek zupełny.

Ausrecken, rozciągnąć, wyciągnąć.

Ausrede, *f.* wymawianie, wymowienie; wymowa; *toż tamo co:* Aussprache, Sprache, akcent w mowieniu, albo w wymawianiu, słos wymawianie; Vorbehalt, *excepcya*, wymowienie sobie, wyięcie; Entschuldigung, wymowka, wykrętka.

Ausreden, wymawiać, mowić, oświadczać; heraus sagen, wymowić się ze wszystkim, z czym; die Rede endigen, zkończyć, zakończyć mowę, zmowić całą mowę. ausreden einen etwas, wybić komu skrupuł z głowy, wyprowadzić kogo z iakiego mniemania. aus dem Sinne reden.

Ausreiben, wyskrobać, co iest krydą naznaczone, wymazać, zetrzeć, wytrzeć, z błota wyskrobać, wykruszyć.

Ausreisen, wyieżdżać dokąd.

Ausreissen, wyrwać, wydrzeć; entlaufen, umknąć, uciec, wyrwać się; drapnąć, *w tym samym sensie mowi się*; als ganze Armeen, poyść w rozsypkę, rozpierzchnąć się; als ein Pferd, rozbiegać się, wziąć na kieł, *o koniu mowa.*

Ausreiten, wyiechać na koniu.

Ausreiten, wyrwać z korzeniami, pleć, wypleć, wykorzenić, wykorzeniać.

Ausrichten, uczynić, sprawić, skutkiem wypełnić, uskutkować, wykonać, zpełnić, zakończyć, ziścić się w iakiey rzeczy; *to co:* verrichten. Befehl ausrichten, słuchać rozkazow, wypełnić rozkazy sobie dane, sprawić to co

 zlecono

zlecono, do skutku przyprowadzić. ausrichten, postępować. nicht ausrichten, nie dokazać sprawy, przedsięwzięcia; zamysłow; ausrichten, die Unkosten, łożyć koszt na co. eine Hochzeit ausrichten, wesele sprawić, koszt na nie łożyć; einen ausschelten, wyłaiać kogo.
Ausriechen, wywietrzeć; als der Wein, iako to wino.
Ausringen, zkręcić, wykręcić.
Ausrinnen, zciec, zpłynąć; auslaufen, zbieć, wybiec.
Ausrotten, wykorzenić, zniszczyć, wyniszczyć, wygubić, zagubić, znosić, zńieść.
Ausrotzen, wysiąkać.
Ausrufen, wywołać, kogo, zkąd, obwołać, ogłosić, wywołać rzecz iaką zakazuiąc ią; ausschreyen, wykrzyknąć; ein Geschrey machen, krzyk zrobić, wykrzyknąć, okrzyknąć, okrzyki czynić. ausrufen lassen, dać, kazać, wywołać, iaką rzecz przez woźnego, lub przez sługę mieyskiego; sein Gut, dać obwołać swoie dobra, że są na przedaż.
Ausrufer, *m.* wywoływacz, woźny, sługa mieyski do obwoływania.
Ausrufung, *f.* wywołanie, obwołanie, wykrzyknienie; aukcya, oznaymienie, ogłoszenie publiczne przedaży.
Ausruhen, wytchnąć sobie, wypocząć, odpocząć; *to co:* ausrasten, wywczasować się. das Ausruhen, wypocznienie, wywczasowanie się, odpocznienie, wytchnięcie.
Ausrupfen, wyrwać, wyrywać.
Ausrüsten, sich, wyporządzić, oporządzić, siebie, wybierać się, gotować się; ein Schiff mit allen Dingen, oporządzić okręt we wszystkie rzeczy, wyporządzić okręt ze wszystkim, der für die ganze Schiff-Ausrüstung sorgt, oporządca okrętu; tak można tego nazwać, ktory ma staranie, albo do ktorego należy wszelakie oporządzenie lub narządzenie okrętu; narządca, sporządca, okrętow.
Ausrüstung, *f.* wyporządzenie, oporządzenie, sporządzenie, narządzenie, porządek.
Aussäen, wysiać.
Aussage, *f.* wypowiedzenie, wypowiadanie, *relacyia*, powieść, powiadanie. nach seiner Aussage, według iego powieści, iak on powiada; *pofr.* à son dire.

Aussagen, wymowić; *to co:* reden, mowić, wyrazić, wypowiedzieć, opowiedzieć, oświadczyć.
Aussatz, *m.* trąd.
Aussätzig, trędowaty, trądem zarażony.
Aussäubern, wymieść, wychędożyć.
Aussaufen, wypić; austrinken, wypić wszystko, nic nie zostawić, wypróżnić, wysuszyć kieliszek, szklęnicę; *wyłyknąć.*
Aussaugen, wyssać; die Unterthanen, wyssać poddanych, *t. i.* podatkami ich wyniszczyć, wniwecz obrocić.
Ausschaben, wyskrobać.
Ausschaffen, wygnać, wypędzić, wyrzucić kogo zkąd.
Ausschälen, obłupić, obrać z łupiny, ze skorki, wyłuszczyć; reisende Leute, podrożnych wytrząść, zrabować ich.
Ausschallen, rozlegać się, głos się rozlega.
Ausschänden, ausschälten, wyłaiać.
Ausscharren, wyskrobać.
Ausschauen, wyglądać, przez okno; *to co:* aussehen, patrzyć, oknem.
Ausschäumen, seine Wuth, seinen Zorn, wywrzeć swoy iad, swoy gniew.
Ausscheiden, oddzielić, na bok odłączyć, wydzielić, wyłączyć.
Ausschelten, wyłaiać, dać dobrze, należycie po uszach, zchędożyć słowami.
Ausschenken, wyszynkować, szynk trzymać, na karczmie siedzieć; Wein, winem szynkować, przedawać wino garcami, kwartami.
Ausscheuern, wypłukać, wytrzeć, wyszorować, wychędożyć; *to co:* auspuzen, *znaczy także,* strofować, wyłaiać.
Ausschicken, wysłać, wysyłać, wyprawić, wyprawiać, kogo dokąd.
Ausschiffen, wypłynąć z portu, wyżeglować, pożeglować, popłynąć; wyładzić, wyłożyć z okrętu, ze statku, na brzeg, na ląd, aus dem Schiffe ans Land setzen.
Ausschießen, wystrzelić; mit Sch..gewehr, strzelbę, albo strzelić, ze strzelby iakiey; *znaczy to także co:* grünen, rozzielenić się, zazielenić się; papie wypuścić, liście rozwinać, pąpić, papie wydawać. das Ausschießen, papienie, pącza rozwinięcie. ausschießen, *to co,* aussondern, wydzielić, wyłączyć, odstrychnąć na bok; böses Geld, wyrzucić, wybrakować złe pieniądze z pomiędzy dobrych.

Ausschimpfen, wyłaiać. *ob.* Ausschelten, zbeizeać.
Ausschinden, złupić, ze skory, obłupić.
Ausschirren, wyprząc. die Pferde ausspannen, wyprząc konie, rozebrać konie, wyłożyć.
Ausschlafen, wyspać upoienie, wytrzyżwieć śpiąc, wyspać się; einen Rausch, wyspać dym w głowie, upiwszy się; wytrzyźwieć, w spaniu.
Ausschlag, *m.* des Gewichts, przewaga, przeważanie, albo w gorę iedney szali wybiegnienie, na ktorey leksży cieżar. das giebt der Wage einen Ausschlag, to przeważa wagę, to trugą szalę w gorę wynosi, wybiia; Ausspruch, dekret, ustawa, umowa, wyrok, *decyzyia.* einer Sache einen Ausschlag geben, dać *decyzyią*, wyrok.
Ausschlagen, wybić, wyiść na co, albo wyiść z honorem. zum Ruhme gereichen, wyiść na honor, na dobre imie. die Wände ausschlagen, wapném, tynkiem podrzucić ścianę; finnig werden, krostowacieć, zkrostowacieć; krätzig werden, świerzbow dostać. ausschlagen, rozbić, wybić co; ein Fenster, wybić okno; albo w oknie szyby, tafle, okna wysadzić w izbę. einem die Augen ausschlagen, oczy komu wybić. ausschlagen, *to co:* verwegern, odmowić, niechcieć uczynić. gute Warnung ausschlagen, nie przyimować *reflexyi*, uwagi, dobrey rady. der Wald schlägt aus, ten las zaczyna się zielenić. ausschlagen, bić, kopać nogami, als die Pferde, iak konie czynią, wyciąć.
Ausschleifen, wyszlufować, wyostrzyć; durchschleifen, scharf, spitzig machen, szlufuiąc, ostrym, kończystym uczynić, zaostrzyć, zakończyć.
Ausschließen, wykluć, wyląc się, *to co:* ausbrüten, wylęgnąć się ziaia.
Ausschließen, odstrychnąć; *to co:* absondern, odłączyć, wygnać, wykląć, wypędzić, wyrugować, nie przyiąć, nie puścić dokąd.
Ausschließung, *f.* nieprzyięcie, niepuszczenie, niedopuszczenie, wymowienie sobie czego. mit Ausschließung anderer, z niedopuszczeniem innych, iako to przywileie takie bywaią.
Ausschlupfen, wymknąć się.
Ausschlurfen *, oder Ausschlürfen, połknąć, wpić w siebie, brać w siebie, iak gdy ziemia deszcz w siebie bierze.

Ausschuß, *m.* wypędzenie, wyrugowanie; niedopuszczenie, zabronienie.
Ausschmausen, uczynić koniec ochocie, rozpuście, hultaystwu, wyszumieć, ustatkować się.
Ausschmeißen, wyrzucić; wybić, wytłuc; *toż samo co znaczy:* ausschlagen, zerbrechen.
Ausschmelzen, wytopić, rozpuścić, roztopić; weich machen, zmiękczyć.
Ausschmiden, wykuć, wykować, ukuć, ukować.
Ausschminken, wymalować, wypiekrzyć, umalować, upiekrzyć.
Ausschmücken, wystroić, ustroić. ausgeschmückte Sprache, stroyna mowa, wystroiona, krasomowska, krasna mowa.
Ausschmückung, *f.* stroy, ubior, gładkość, sztuka stroienia, ubierania, dodania gładkości.
Ausschneiden, wyrznąć, otrzebić, pokładać, okapłonić, wywałaszyć. hohl ausschneiden, wykroić, wydrożyć śrzodek. rund ausschneiden, okręgło wykroić, srzodek, we śrzodku.
Ausschneitzen, die Nase, utrzyć nos, wysiąkać nos, wytrzeć nos.
Ausschnitt, *m.* wykroienie we śrzodku, wydrożenie, wyżniecie, wydłubanie.
Ausschnitzen, wyrznąć obraz, śnycerską robotą.
Ausschöpfen, wyczerpać, wybrać, wybierać, wyciągać, wyciągnąć.
Ausschrauben, wyszrubować, odszrubować.
Ausschreiben, wypisać, wypisywać, przepisać, przepisywać, myiąć, wyimować z kiiąg; przepisać, naznaczyć, einen Tag zu einer Versammlung ernennen, dzień, na seym, na ziazd, na obradę, przepisać, naznaczyć. völlig hinschreiben, przepisać wciąż.
Ausschreiten, wykroczyć, za granicę przeyść, krok przestąpić, odstrychnąć się.
Ausschreyen, wykrzyczeć, obmowić, obnieść kogo, szkalować; verleumden, *toż samo:* ausrufen, wywołać, wywoływać co publicznie. ausschreyen, wytrzyźwieć, od krzyczenia, wołania.
Ausschroten, wyciągnąć beczkę z piwnicy.
Ausschuß, *m.* wybor.
Ausschütteln, wytrząsnąć, ztrząsnąć, zrucić z siebie.
Ausschütten, wysypać, rozsypać, wylać; Junge kriegen, als Hunde, szczenięta mieć, oszczenić się; das Herz, wynurzyć serce.

Ausschüttung, *f.* wytrząśnienie, wysypanie, wylanie, wynurzenie; des Herzens, serca wynurzenie, wylanie z dobroci, ze szczerości.

Ausschwären, ziątrzyć się, zbierać, zebrać się, o krostach y wrzodach mowa.

Ausschwärmen, wyroić się, poprzestać rozpusty, swywolí.

Ausschwatzen, wygadać, wymowić się, *wybaiać*, co powinno być w sekrecie; aus dem Sinne, wybić co komu z myśli, z głowy, żeby przestał wierzyć.

Ausschweif, *m.* Umschweif, wyboczenie, odstąpienie, odeyście od materyi w mowie, odmienienie założoney materyi, obłąkanie się od założoney rzeczy do mowienia.

Ausschweifen, odchodzić od materyi, od propozycyi w mowie; nie trzymać się tego co założone do mowienia.

Ausschwenken, wymyć, wypłukać, wytrząść z czego.

Ausschwimmen, wypłynąć, upłynąć, umknąć, uchodzić, uyść z życiem.

Ausschwingen, wywiać, wypałać, wywietrzyć.

Ausschwitzen, wypocić się; vergessen, zapomnieć.

Aussehen, wyglądać, oknem głowę wychylaiąc, wyzierać na dwor, wyźreć. das Aussehen, wyglądanie, wyźrenie, zpoźrenie, wzrok. dieses Haus hat sein Aussehen gegen Süden zu, ten dom ma zpoźrenie na południe, ku południowi. Aussehen, postać, postawa, oko, wzrok. ein schönes Aussehen, piękne spoźrenie, piękny *prospekt*. übel aussehen, źle wyglądać, blado, nie mieć cery dobrey, rumianey. aussehen als wie, bydź podobnym do czego, do kogo. er sieht aus wie der Vater, podobny do oyca, wygląda iak oyciec.

Außen, na dworze, powierzchownie, powierzchu. eine Gottesfurcht von außen, powierzchowna tylko boiaźń boska.

Außen bleiben, nie przyiść, zostać się, nie przyiść, porzucić. mein Fieber ist außen geblieben, moia frebra mnie porzuciła.

Aussenden, wysyłać, wysłać, wyprawić, wyprawiać.

Außenher, na dworze, z wierzchu.

Außenwerk, *n.* okopy zedworne, roboty zedworne około fortecy.

Außenwärts, powierzchu, zwierzchu, zedworu.

Außer, außerhalb, za, oprocz, z. außer sich selbst bringen, uwiść się, odeyść od siebie samego; *to co:* ausgenommen, krom, oprócz, wyiąwszy. außer daß, oprocz że, okrom że.

Aeußern, das, zwierzchowność, zwierch.

Außerhalb, wyiąwszy; *toż samo:* ausgenommen, von außen, powierzchownie, z wierzchu, ze dworu.

Aeußerlich, *adj.* powierzchowny; *adv.* powierzchownie, zewnętrznie.

Aeußern, sich, strzeć się, wstrzymywać się, odwracać się od iakiey rzeczy, chronić się, zpotkać się, nadeyść.

Außerordentlich, nie zwyczayny, nie zwykły, nad zwykły porządek, nadzwyczayny. Außerordentlicher Abgesandter, Extraordynaryiny Poseł.

Aeußerst, ostatni. das Aeußerste an etwas, zwierzch sam, powierzch czego, koniec, kray, brzeg, czego. es ist mit ihm auf das Aeußerste gekommen, do ostatniey z nim przyszło. einen auf das Aeußerste bringen, przyprowadzić kogo do ostatniego kroku.

Aussetzen, wysadzić, wyrzucić, wybrakować na bok, odłożyć; podrzucić, als ein Kind das man hinwirft, iako to dzieci podrzucaią. unterlassen eine Zeitlang, przestać co czynić przez długi czas, przerwać robotę, odłożyć zaczętą na inszy czas; auspflanzen, przesadzać drzewa, etc. *to co:* tadeln, ganić, przyganiać; *to co:* vollends setzen, nakłaść pełno; völlig setzen, rzędem wzdłuż ułożyć; aus dem Schiffe ans Land, z okrętu, na ląd wyłożyć, wykładać.

Aus seyn, wybyć, skończyć się, ustać, wyiść; als der Termin, iak *termin* naznaczony do czego; mit etwas verloren seyn, zginąć, przepaść na czym. das Spiel ist aus, gra się skończyła. es ist aus mit mir, stało się, przepadłem. es ist aus mit meiner Hoffnung po moiey nadziei, przepadła moia nadzieia; *to co:* nicht zu Hause seyn, nie być w domu.

Aussicht, *f.* wzrok, prospekt.

Aussieden, wywrzeć, wywierać.

Aussingen, wyśpiewać, prześpiewać.

Aussinnen, wymyślić, wynaleść; *toż samo co:* ausdenken.

Aussöhnen, ugodzić; vertragen, pogodzić, zaspokoić, poiednać, połączyć.

Aussöh-

Ausſöhnung, *f.* ugoda, ugodzenie, pogodzenie, poiednanie, ſię.
Ausſondern, wydzielić, wyłączyć, odłożyć na bok, na ſtronę.
Ausſortiren, wybrać, dobrać; *toż ſamo także co:* ausleſen.
Ausſpähen, czuwać na kogo, ſzpiegować, czatować; *toż ſamo także co:* auf etwas lauren, ſtrzec, pilnować na co.
Ausſpäher, *m.* ſzpieg; podsłuch, podglądacz, wypatrywacz.
Ausſpähung, *f.* zdrada, zaſadzka, ſzpiegowanie, podglądanie, pilnowanie na kogo.
Ausſpannen, wyprząc; *toż ſamo także co:* ausſchirren, wyłożyć konie z woza, rozebrać; *także y to znaczy co:* ausſtrecken, als die Hand, wyciągnąć, iako to rękę.
Ausſpazieren, wyiść na ſpacyr. hinaus ſpazieren gehen, wyiść, iść, wychodzić ſpacyrem, na ſpacyr, po ſpacyrze, przechadzką.
Ausſpeiſen *, oder Abſpeiſen, wydać ieść, ſtoł zaſtawić. aufhören zu ſpeiſen, przeſtać ieść, wſtać od ſtołu.
Ausſpenden, wydzielić, podzielić; *toż ſamo także znaczy co:* austheilen, ausgeben.
Ausſperren, rozciągnąć.
Ausſpeyen, wypluć, wypluwać, zpluwać. immer ausſpeyen, uſtawicznie zpluwać, wypluwać, pływać.
Ausſpielen, wygrać, przegrać, ſkończyć, grę, *potym także*; *primo* grać; ich muß ausſpielen, teraz na mnie gra, *rozumiey:* przypada.
Ausſpinnen, wyprząść, wſzyſtko.
Ausſpitzen *, kończyſto zarobić, zaſtrugać, zaſtrzyć, zakończyć.
Ausſpotten, wyśmiać, wyśmiewać, wyſzydzić, wyſzydzać, wydrwiwać kogo.
Ausſprache, *f.* wymowa, wymawianie, wymowienie. üble Ausſprache haben, złą mieć wymowę; wegen Formirung der Buchſtaben, dla złego *formowania* liter.
Ausſprechen, wymawiać; in einer Sache, w iakiey rzeczy, ſprawie, dać ſwoie zdanie, powiedzieć ſwoią myśl, mniemanie. ausſprechen, *to co*, Wörter hervorbringen, słowa wymawiać.
Ausſprengen, wytryſnąć, wyſiknąć, wyſkoczyć, wylać, rozlać; ausſpritzen, *toż ſamo*; *także znaczy to co:* ausbringen, wynieść, wynoſić, roznieść, roznoſić, wyiawić, rozgłoſić, rozſiać.
Ausſpringen, wyskoczyć y rozlać ſię; *to znaczy także, co:* zerſpringen, rozpaść ſię, pęknać.
Ausſpritzen, *ob.* Ausſpringen.
Ausſproſſen, pąpić, puſzczać ſię, pąpie puſzczać.
Ausſproſſung, *f.* pąpienie, puſzczanie liſtkow, pąpia.
Ausſpruch, *m.* wyrok, ſkaźń, decyzyia, dekret; des Richters, ſędziego.
Ausſpülen, wymyć, wypłukać, wyprać, als Wäſche, iako to chuſty; *toż ſamo także znaczy, co,* ausſchwenken.
Ausſpüren, wytropić, wyſzladować; ein Wild ſuchen, zwierza tropić, ſzukać; ausforſchen, ſzlakować kogo.
Ausſtaffiren, wyſztafirować, wyſtroić, wypięknić.
Ausſtaffirung, *f.* eines Soldaten, porządek, chędogość u żołnierza, porządek żołnierski.
Ausſtand, *m.* oſtatek, pozoſtałe, reſzta, remanent, zoſtaie ſię.
Ausſtändig ſeyn, pozoſtać ſię, zoſtać ſię, po czym, z czego.
Ausſtatten, wyposażyć, wydzielić; einem Kinde etwas zur Ehe mitgeben, dać poſag dziecięciu, albo cząſtkę maiątku, żeniącemu ſię, albo idącemu za mąż.
Ausſtäuben, z prochu wykurzyć, otrzeć; als ein Kleid, oder Buch, iako to ſuknią albo kśiążkę.
Ausſtäubern, wypędzić, wygnać, wypchnąć; *toż ſamo co:* ausſcheuchen.
Ausſtäupen, ociąć, oſiec, kazać oſiec przez ceklarza, lub ſługę mieyſkiego.
Ausſtechen, wyryſować, wyſztychować, wyryć, wyrznąć na czym, wykłuć na czym; *toż ſamo co:* ausgraben; ein Auge, oko wykłuć; tiefer machen, głębiey brać rzecz, widzieć.
Ausſtecken, wyſtawić, wynieść w gorę, podnieść, zatchnąć; eine Fahne, horągiew; ein Gebäude, budynek wyſtawię, *także:* odznaczyć, odkryślić; ein Lager, oboz wymierzyć, *obozem ſtanąć.*
Ausſtehen, wyſtać, należeć ſię. mein Sold ſteht noch aus, ieſzcze ſię mi zeſługi należą; *to co:* ertragen, erdulden, ponieść, wycierpieć.
Ausſteigen, wyſieść, wyſtąpić, na ziemię, wyiść, z okrętu, z łodzi, z poiazdu.

Ausstellen, wystawić, postawić; eine Wache, postawić wartę; eine Schuldverschreibung, długow opis; zur Schau, na widok, w paradzie; auf eine andere Zeit, na inny iaki czas odłożyć, *niby*, odstawić.

Aussterben, wymrzeć das ganze Haus ist ausgestorben, das Geschlecht, dom, rod cały wymarł, nikt się nie został z tego domu.

Aussteuern, ausstatten, wyposażyć, dać na posag corce za mąż idącey.

Ausstochern *, die Zähne, wykłoć zęby.

Ausstopfen, wypchać, wytkać, napchać, natkać; mit Scheerwolle, strzyżoną wełną.

Ausstoßen, wypchnąć, na dwor; *to co:* hinauswerfen, austreiben; ausstoßen, im Fechten, na sztos, sztosem podać szpadę, na sztych. dem Fasse den Boden, w faßie dno wybić. ausstoßen, als Schimpfworte, besztać, bluźnić, zelżywe słowa mowić.

Ausstoßung, *f.* wypchnięcie, wypędzenie, wygnanie, wypchanie, wypychanie.

Ausstrecken, wyciągnąć, iako to rękę; *to co:* herausstrecken, wyciągnąć co z czego; länger machen, pociągnąć. die Hand nach etwas ausstrecken, rękę po co wyciągnąć. nach der Länge ausgestreckt, wyciągniony, wzdłuż, podług długości.

Ausstreichen, wykrysować, krysami wymazać, wygluzować; *to co:* auslöschen; als eine Schrift durchstreichen, pismo iakie poprzekryślać, przekryślić. ausstreichen, mit Ruthen auspeitschen, rozgami ociąć, osiec. mit Farben ausstreichen, farbami, kolorami powierzchu przeciągnać; powierzchu dać kolor cieniuteńko, iak naycieniey.

Ausstreifen, wyrabować, zrabować; als, die Soldaten streifen diesen Ort aus, żołnierze te tu mieysca rabuią; pustoszą.

Ausstreuen, rozrucić, rozsiać, roztrząść; *toż samo co:* hin und wieder streuen, eine Zeitung, nowinę, wiadomość, wieść rozrzucić, rozsiać.

Aussuchen, wyszukać. ganz durchsuchen, wcale przeszukać, przeszperać, przewracać, wymacać. aussuchen, *znaczy też. to co:* auslesen, wyszukać, wybrać, wybierać co lepszego.

Aussühnen, *ob.* Aussöhnen.

Aussüßen, osłodzić; bey den Aerzten, *u medykow używane słowo.*

Austanzen, wytańcować, przetańcować, natańcować się.

Austauschen, sztychować rzecz iednę za drugą, zamieniać.

Auster, *f.* ostrzyga. Austerschale, skorupka z ostrzygi.

Austerkrämer, *m.* ostrzyg przedawca, ten co ostrzygi przedaie.

Austheilen, wydzielić; die Sacramente, sakramenta dawać, *administrować.*

Austheilung, *f.* wydział, wydzielenie, *sakramentow administrowanie.*

Austhun, rozebrać się; *to co:* ausziehen, zdiąć suknie; odrzeć kogo z czego, wyzuć; *to co:* auslöschen, wymazać, wygluzować; das Geld auf Zinse, dać na prowizyą pieniądze. um gewisse Zinse hingeben, na pewną prowizyą dać, wydać.

Austilgen, wygluzować, wygubić, wygładzić, znieść.

Austilgung, *f.* zniesienie, wygubienie, zagubienie, wygładzenie, zagładzenie, zgładzenie.

Austoben, wygniewać się, wysapać się, przestać się gniewać, uspokoić się.

Austrag, *m.* koniec, zkończenie iakiey sprawy, ugoda, zgodzenie, zagodzenie, wyrok, *decyzyia.*

Austragen, wynieść. hinaus tragen, wynieść zkąd, dokąd; ausmachen, wyrobić, zrobić, potrafić, przyczynić się do czego; verleumden, obmowić, oszkalować.

Austräglich, pożyteczny, zyskowny, intratny.

Austrauren, wychodzić żałobę, skończyć, odbyć, złożyć żałobe.

Austreiben, wygnać, wypędzić; *to co:* ausjagen, wypłoszyć. das Vieh austreiben, bydło wypędzić, wygnać, pognać na paszą; den Teufel, diabła wygnać; den Schweiß, poty wzbudzić. das Austreiben, wygnanie, wypędzenie, wypłoszenie. austreibend, wypędzaiący, wyganiaiący.

Austrennen, wypruć, rozpruć, rozdzielić.

Austreschen, wymłócić.

Austreten, wystąpić, ustąpić; *to co:* ausweichen, ustąpić się, z drogi, z mieysca; fliehen, uciec, uciekać, uyść, uchodzić, *dać draba*; rozetrzeć, zatrzeć; als den Speichel, iako to plwociny nogą zatrzeć; die Schuhe, trzewiki w tyle przydeptać; einem die Schuhe, przydeptać komu trzewiki za nim idąc albo stoiąc. aus seinem Stande

Stande austreten, ze swoiego stanu, powołania wystąpić.
Austrengen, wysuszyć, ob. austrocknen.
Austriefen, wycieć, wykapać; toż samo znaczy także, co: auströpfeln.
Austringen, wyciągnąć co macą, przez moc; toż samo także co: auszwingen, wymóc, wymusić.
Austrinken, wypić, wszystko, nic nie zostawić.
Austrocknen, *neutr.* wyschnąć, wysuszyć się; *activ.* suszyć, wysuszyć. das Austrocknen, co suszy, wysusza; als eine Arzney thut, iak nie ktore lekarstwa czynią.
Austropfen, wykapać kroplami, kapkami, *niby*, wykroplić. tropfenweis austrieseln, kroplami wyciekać, wypadać, ciec; padać.
Austrucken, *ob.* Ausdrucken.
Austrummeln, wybębniać, wybiiać w bębny, *albo też*: wygrywać na trąbie; weil man in Frankreich alles bey Trompetenschall publicirt, bo we Francyi, wszystko przy odgłosie trąb obwołują. eine Hure austrummeln, kurwę wytrąbić.
Ausüben, potrafić, dokazać, wyrabiać, ćwiczyć; Rache, dokazać swoiey zemsty, zawziętości; eine Kunst, ćwiczyć się w sztuce iakiey.
Ausübung, *f.* ćwiczenie, rabianie, czynienie czego ustawiczne przez długi czas.
Auswachsen, wyrość; *znaczy także*: zgarbacieć; er ist ausgewachsen, zgarbaciał.
Auswägen, odważyć, zważyć, przedawać na wagę, na funty.
Auswählen, wybrać.
Auswandern, wywędrować, *to co*: ausgehen, wyiść, wynieść się, wyprowadzić się dokąd inąd na mieszkanie.
Auswärtig, obcy, postronny.
Auswärts, ze dworu, na ustroniu.
Auswaschen, wymyć, *to co*: ausspülen, wypłukać czysto, wyprać, chustę: als Arzeney oder Wunden, iako to lekarstwo zpłukać, rany wymyć.
Ausweben, wytkać, wyrobić, płutno.
Auswechseln, wymieniać; als Gefangene, iako to niewolnika wymieniać.
Ausweg, *m.* wyboy, wyboczenie, zatok, *to co*: Ausgang, wyiście, wychod; Ausflucht, wycieczka; Mittel, szrodek, lekarstwo, sposob.
Ausweichen, wystąpić, ustąpić, ustąpić mieysca komu innemu; ustąpić się z mieysca; odeyść, odchodzić, pożegnawszy tych, z ktoremi byłeś, *toż samo także co*: ausgleiten, wyśliznąć się.
Ausweiden, wypaproszyć, wyiąć wnątrze, sprawić, *toż samo co*: ausnehmen, w tym sensie: als einen Fisch, sprawić rybę.
Ausweinen, wypłakać; die Augen, oczy, długim, częstym, ustawicznym płakaniem; wzrok płaczem zepsuć; przestać płakać, wypłakać się, napłakać się.
Ausweisen, ukazać, dać znać, pokazać, oznaymić, dać do zrozumienia, *toż samo co*: anzeigen, die That weiset es aus, uczynek to sam pokazuie.
Ausweissen, wybielić; ein Zimmer, pokoy, izbę.
Auswendig, z wierzchu, ze dworu, po wierzchu, *toż samo co*: äusserst, powierzchownie; in dem Gedächtnisse, na pamieć. ich kann es auswendig, ia to na pamięć umiem. auswendig lernen, na pamięć się uczyć. auswendig erzählen, mawiać, powiadać na pamięć.
Auswerfen, wyrzucić; wypchnąć na dwor, *to co*: verschneiden, otrzebić, okapłonić; im Kartenspiele, grać, wyrzucić w grze. auswerfen, ein Netz, zarzucić sieć; den Speichel, slinę wyrzucić. immer auswerfen, zawsze zpluwać; eintragen, wynosić; wegwerfen, precz wyrzucić, wyrzucać, odmowić, odrzucić.
Auswertig, *ob.* auswärts; Auswär.
Auswetzen, wywecować, wyostrzyć, wybrusować na brusie, na kamieniu. eine Scharte auswetzen, szczerbę zaostrzyć, w nożu, zostrzyć szczerbę.
Auswickeln, rozwikłać, rozwiązać, rozpleść, rozebrać co było kręconego, rozwinąć, uwolnić. sich aus einer Sache herauswickeln, wywikłać się, wykręcić, z iakiey trudney sprawy; entledigen, uwolnić.
Auswiegen, *ob.* auswägen, odważyć.
Auswinden, wywindować; wykręcić suknią, albo chustę, ktorą płukano, prano; aby z niey woda wyszła.
Auswintern, wyzimować, przezimować, wybyć, wytrwać, wyżywić, *się*, przez zimę.
Auswirken, chleb zrobić, bochenki chleba porobić, przed wsadzaniem go do pieca. das Brod aus dem Teiche machen, taczać chleb, *t. i.* bochenki robić;

wić; zuwege bringen, wyrobić, otrzymać sobie co, wyiść na swoie.

Auswischen, wytrzeć, wymazać, wygluzować. mit Wischen austhun, zetrzeć wiechetkiem, zcieradlem.

Auswölben, wysklepić, zasklepić, sklepienie dać, sklepienia podawać.

Auswurf, wyrzucenie: im Spiele, ręka; aus dem Leibe, wyrzutki z ciała; aus dem Munde, z gęby, z ust, iako to ślina flegma. stetiges Ausspeyen, zpluwanie ustawiczne.

Auswurzeln, wykorzenić, wyrwać, wydrzeć, wykopać, wykarczyć z korzeniami.

Auswüten, uspokoić się, uśmierzyć, ukoić gniew, przestać się gniewać.

Auszahlen, wypłacić, wydać pieniądze, zapłacić wszystko do szeląga.

Auszahler, *m.* wypłatca, płatnik, zapłatca; ten ktory powinien wypłacić, albo ktory wypłaca.

Auszahlung, *f.* wypłacenie, wydanie, wydawanie należących pieniędzy, wypłacanie.

Auszählen, wyrachować.

Auszähnen*, *wyzębić*, *t. i.* gdy się komu wszystkie zęby wykłuią, y wyrosną.

Auszapfen, wytoczyć; wyciągnąć z beczki, wino lewarem.

Auszäumen, wychełznać, zdiąć munsztuk, wędzidła, z pysku koniowi wyiąć.

Auszehren, wytrawić; zchudzić, wysuszyć, zesłabić, osłabić, na ciele, na siłach. einen auszehren, zieść kogo, *t. i.* dobre, maiątek iego przeieść.

Auszeichnen, wyznaczyć, wytchnąć znakiem iakim; extrakt uczynić czego.

Ausziehen, wyciągnąć; wyprowadzić się, z miasta, z domu, z gospody. aus einer Stadt oder Hause sich begeben; das Ausziehen aus einem Hause in ein anderes, wyprawadzenie się z iakiego domu do iakiego innego. Kleider ausziehen, rozebrać się, zdiąć suknie, zewlec suknie. den alten Menschen ausziehen, zdiąć z siebe, starego człowieka. einen ausziehen, wyzuć kogo. einen berauben, odrzeć kogo, złupić, obedrzeć, obrać z czego. wider den Feind ausziehen, przeciwko nieprzyiacielowi, na nieprzyiaciela wyciągnąć, *t. i.* iść na nieprzyiaciela, przeciw nieprzyiacielowi. ausziehen aus einem Orte, wyciągnąć z iakiego mieysca, wyprowadzić się. etwas ausziehen aus einem Buche, wyciągnąć, wyiąć, wziąć z iakiey książki; den Degen, dobyć szpady, pałasza; einen Zahn, wyrwać zab; die Haut, zciągnąć skorę, zdiąć.

Auszieren, wystroić, ustroić, *wygachować*. reichlich auszieren, bogato wystroić.

Auszierung, *f.* ustroienie, przyozdobienie, wystroienie.

Auszimmern, wybudować, wystawić pokoie; budynek.

Auszug, *m.* wyciągnienie, wyięcie, zebranie; kurzer Inhalt, krotki zbior, treść; *to co:* Abschrift, przepis, przepisanie; *to co:* Abreise, wyiazd, odiazd, odeyście; *to co:* Rechnung, wyrachowanie, wyliczenie.

Auszwingen, wymoc, wymusić co przez moc na kim, wycisnąć.

Au weh! au! w bolości, w żalu, w czuciu czego przykrego to zawołanie bywa.

Ax, *f.* oś, na ktorey się koło obraca, albo raczey piasta z kołem; oder Achse.

Axt, *f.* siekiera. breite Axt, topor. Axt der Böttcher zum Daubenhauen, karmasyr, do robienia, dęg, klepek. Zwergaxt, berdysz.

Aertlein, *n.* siekierka, toporek. Böttcherärtlein, karmasytek bednarski.

Ayssen*, wrzod, bolak. einem den Ayssen aufthun, wrzod komu otworzyć słowo w słowo, ale przysłowie znaczy, to co y polskie: domacać się komu sedna; *t. i.* prawdę komu w oczy powiedzieć.

Aeyßlein, *n.* wrzod maleńki, maleniecki, bolaczek, wrzodek, wrzodoczek.

Azel, sroka.

B.

B, oder b, der andere Buchstab des deutschen Alphabets, B, albo b, druga litera, w Niemieckim (y w Polskim także) alfabecie.

Baacken, Zeichen im Meere, wornach man die Schiffahrt richtet, znaki, według ktorych żegluga bywa kierowana. zwey Stäbe, womit die Feldmesser eine Linie oder Figur anstecken, laski, żerdki, tyczki, ktoremi Polmiercy linią, albo figurę w polach zatykaią.

Baaden, kąpać, *ob.* Baden.

Baal, *m.* Abgott der Tyrier, Baal, bożyszcze, ktoremu się Tyryiczykowi kłaniali.
Baar, odliczony, wyliczony, *ob.* Bar.
Baase, *f.* ciotka, *ob.* Base.
Babel, *n.* Babilon, Babilonia.
Babelmandel, Meerenge oder Mund des rothen Meeres, Babelmandel, Cieśnina morska, albo gęba czerwonego morza.
Babenberg, Babcberga, *ob.* Bamberg.
Babotsch, Stadt in Ungarn, Babocza, miasto w Węgrzech.
Babul, Stadt in Ostindien, Babul, miasto w Indyach Zachodnich.
Babylon, Stadt in Babylonien, Babilon, miasto w Babilonii.
Babylonien, Landschaft um die Stadt Babylon, Babilonia, kray około miasta Babilonii.
Babylonier, *m.* einer von Babylon, Babilończyk, ieden z Babilonii.
Babylonierinn, *f.* eine von Babylon, Babylonka, iedna z Babilonii.
Babylonisch, *adj.* Babiloński; Mauern, Babilońskie mury; Tapeten, Babilońskie kobierce; Soldat, żołnierz Babiloński.
Baccalaureat, *n.* erster Titel in der Philosophie oder Theologie, Bakalaurea, naypierwszy tytuł w Filozofii, albo w Teologii.
Baccalaureus, *m.* Bakalarz; der das Baccalaureat erhalten hat, ktory ten tytuł otrzymał.
Baccago, Fluß in Italien, Bekano, rzeka we Włoszech.
Bacchus, *m.* der Heiden Weingott, Bacchus, Bożek wina u Staroświeckich.
Bach, *m.* strumień; kleiner Fluß, rzeczka; frischer, zimna; springender, skoczna; Anleitung eines Baches aus seiner Quelle, prowadzenie strumienia ze swoiego źrodło; der stille oder schnell fließt, ktory cicho, bystro, płynie; der in einen andern Lauf geleitet worden, ktory się inszym korytkiem obrocił.
Bachant, *m.* klecha, żak prosty, co dopiero do szkoły przyszedł.
Bachanterey, *f.* klechostwo, prostastwo szkolne, dziwactwo ponurowate.
Bachbungen, ein Kraut, ziele nie iakie, potocznik, rzerzucha wodna, bobownik.
Bache, *f.* wilde Muttersau, świnia dzika, maciora.
Bachkrebs, *m.* rak rzeczny.
Bachmünze, *f.* miętka wodna, albo kobyla, ziele takie.
Bachstelze, *f.* tręsiogonek, ptak, pliszka.
Bachu, Stadt in Persien, Bachu, miasto w Persyi; See in Asien, morze w Azyi, ktore się nazywa morze Kaspiyskie.
Bachwasser, *n.* rzeczna woda.
Bachweide, *f.* ein Gewächs, rzeczna wierzba, albo wodna wierzba.
Bachweise, wie Bäche, strumieniami, potokami, rzeczkami, iak strumienie, rzeczki, potoki.
Baciesaray, Stadt in der kleinen Tartarey, Baciezara, miasto w maley Tartaryi.
Bacillen, *f.* Babia sol, ziele.
Backen, *m.* lic, policzek; Theil des Gesichts, cząstka twarzy, szczegulniey, iagoda na oblicz. die Backen schminken, iagody malować, piekrzyć. der eingefallene Backen hat, ktory opadłe lice ma; etwas bausende, trocke pucołowate; blasse, blade. Zerkratzung der Backen, podrapanie licow, policzkow; hangen, lice wiszące.
Backen, piec, als Brod, iako to chleb. der Becker bäckt gut Brod, piekarz piecze dobry chleb. sich mit Backen ernähren, pieczeniém chleba żyć, z piekarstwa żyć.
Backen, das, *n.* pieczenie chleba.
Backenstreich, *m.* Ohrfeige, policzek, danie w gębę, wycięcie policzka; einen geben, dać komu w gębę, wyciąć komu policzek.
Backenzahn, *m.* trzonowy ząb.
Backgeld, *n.* zapłata piekarzowi za upieczenie chleba.
Backhaus, *o.* piekarnia, piekarska izba.
Backofen, *m.* piec piekarski; heisser, gorący; laulichter, letni. in Backofen dorren, suszyć w piecu piekarskim; heitzen, das Brod darinnen kann gebacken werden, napalić w piekarskim piecu, aby się mogł chleb dobrze w nim upiec. in den Backofen schieben, do pieca wrzucić, wsadzić.
Backschaufel, *f.* łopota do wsadzania chleba.
Backstube, *f.* izba piekarska.
Backtrog, *m.* dzierza, do czynienia na chleb; koryto do robienia ciasta.
Bad, *n.* łaźnia, kąpiel, kąpalnia, pływalnia, pływaczka.
Baden, kąpać, *to samo także co*, waschen, myć, oblewać się, złewać się. er hat sich in der Badstube, im Flusse, gebadet, on kąpał się w łaźni, w rzece;

man sagt es auch von Hünern, wenn sie im Sande wühlen, mawiaią to także o kurach, gdy się w piasku walaią.

Bader, *m.* łaziebnik, łaziennik; *także* ten co się kąpie.

Baderinn, *f.* łaziebniczka, łazienniczka; *także*, ta co się kąpie.

Badegeld, *n.* zapłata za łaźnią, za kąpiel, łazienne, kąpielne.

Badehut, *m.* czapka do kąpieli, ktorey, w kąpieli, w łaźni kąpiąc się zażywaią.

Badstube, *f.* łaźnia, izba łaziebna, izba do kąpania, izba do kąpieli.

Badkopf, *m.* bańka, *plur.* bańki, ktore się na rożnych częściach ciała stawiaią.

Badmagd, *f.* sługa, posługuiąca w łaźni, w kąpieli, szorowaczka, pomywaczka, kobieta ktora w łaźni szoruie lub pomywa.

Badschürze, *f.* fartuszek, ktorym się w łaźni przepasuią.

Badtuch, *n.* chusta do ścierania się w łaźni.

Badwanne, *f.* wanna do kąpania. aus der Badewanne heraus springen, z wanny, z kąpieli, wyskoczyć. in die Badwanne steigen, wleść do wanny, do kąpieli.

Bähen, naparzać, rozgrzewać. ein krankes Kind mit gewärmten Kräutern umschlagen, bähen, członek chory nawarzonemi ziołami ciepło przez chustę obłożyć, albo chusty czyste w nich maczaiąc przykładać.

Bahn, *f.* droga. etwas auf die Bahn bringen, wymyślić, na dobrą drogę co wynieść, wyprowadzić, zamyślać, napocząć iaki zamysł.

Bahnen, die Bahn oder einen Weg machen, drogę robić, torować, bić. ein gebahnter Weg, droga bita, utorowana, bity gościniec, droga zrobiona sypana z ziemi, usłana, wysypana.

Bahr, *f.* Todtenbahr, mary.

Balbier, *m.* cyrulik, balwierz; ungeschickter, nie sposobny, nie umieiętny, partacz, nieuk w cyrulistwie.

Balbierbecken, *n.* miedniczka balwierska, do golenia.

Balbieren, golić, *to co*, scheeren, strzyc, brodę, wąsy, głowę.

Balbiermesser, *n.* brzytwa.

Balbierscheere, *f.* nożyczki balwirskie, cyrulickie.

Balbierstube, *f.* izba balwierska, balwiernia, izba do ktorey ludzie idą się golić.

Balken, *m.* balka, belka, tram, tragarz. er lüget, daß sich die Balken biegen, tak łże że się aż nad nim balki gną; *polskie:* że się mu aż z gęby kurzy. der Raum von einem Balken zum andern, wysokość ściany od piętra, do piętra.

Balkenband, *m.* klin z hakami, klamra, ankra końce balkowe w murze umacniaiąca.

Bald, wkrotce, *to co*, geschwind, wprędce, prędko; also bald, na tych miast, toć czas, dopiero teraz, iak nayprędzey; leichtlich, łatwo, snadno; bald dieses, bald jenes, dopiero to, dopiero owo; to to, to tamto, *także to*, ca beynahe, oder fast, prawie, ledwie nie.

Baldrian, *m.* ein Kraut, kòzki, bałdryan ziele.

Baldwin, *m.* przezwisko męskie.

Balester, *ob.* Ballester.

Baley, *f.* starostwo grodowe, sądowe.

Balg, *n.* skòra ze zwierząt z siercią iestcze, iako to z lisow, z wilkow. Balg, Schandbalg, Hure, niewiasta bezwstydna, nierządnica.

Balgen, sich rauffen und schlagen, mocować się, poiedynkować, potykać się, porwać się do siebie, zerwać się z sobą.

Bälger, *m.* kłutnik, złośnik, zwadca, *to co*, Zänker.

Bälglein, *n.* die Nachgeburt oder Aftergeburt, błona, w ktorey się dzieci rodzą. Bälglein, worinnen die Körner der Früchte liegen, łupina, obłupina, łupinka, gdzie ziarn. zwoców sie rodzą.

Ball, *m.* Ballen von eingepackten Waaren, bela towarow. ein Ballen Papier, *w papierni*; bela papieru.

Ball, *m.* piła. Ball zum spielen, piła, piłka do grania. den Ballen aufheben, auffangen, piłkę podnieść, łapać. den Ball schlagen, mit dem Balle spielen, piłkę bić, w piłkę grać, odbiiać piłkę. ein Ballen der Drucker, piła drukarska, z trzonkiem, ktorą drukarz czernidłem litery napuszcza. Ball, taniec. einen Ball anstellen, sprawić taniec, bal dać.

Ballast, *m.* balast, ładunek, szkutny, *t. i.* piasek gruby y kamienie, *tasze.* ballasten, ładować kamieńmi, piaskiem statek. den Ballast auswerfen, wyczucać precz kamienie z okrętu, wyładować

wać balast; das Auswerfen desselben, wyrzucanie gruzu tegoż samego. der den Ballast auswirft, wyrzutnik, balastu, ładunku.
Ballen, ob. Ball.
Ballen, m. nadęta piłka, w ktory iest pęcherz wołowy; nogami y rękami ią biiąć popychaią.
Ballen binden, einballen, pakować, towary ułożone płotnem, matą, obszyć, powlec.
Ballenmacher, m. piłodziey, co nadęte piłki robi.
Ballester, m. kusza do strzelania kulami.
Ballet, n. tanczyk, toneczek, ktory się rozmaitemi skokami w kilka osob nayczęściey przebranych tańcuie.
Ballhaus, n. da man mit dem Balle spielet, dom gdzie w piłę wielką, nadętą graią.
Ballmeister, m. uczyciel gry w wielką piłkę.
Ballspiel, n. gra w piłkę nadętą.
Balsam, m. balsam.
Balsambaum, m. balsamowe drzewko.
Balsamholz, n. drzewo balsamowe.
Balsamiren, nabalsamować, nawonić, perfumować, wonnościami napuszczać, nacierać, wykadzić kadzidłem, zapachami, iako pokoy, izbę.
Bambasin, ob. bombasin.
Bamme, f. kramka chleba z masłem, nasmarowana masłem.
Banco, n. bank kupiecki, do wymiany y wypłacania przekazanych pieniędzy.
Bancogeld, n. pieniądze bankierskie, na banku na wymianie trzymane.
Band, n. wstęga, lina, postronek, powroz. ein seidenes Band, wstęga, wstażka, iedwabna. Band unter der Zunge, błonka, pasek pod ięzykiem; an der Thüre, zawiasy, z zawiasową rurką u drzwi, około czopa się obracaiąca. breite Bänder zum Tragen, do naszenie szerokie paty, nosidła z patow. Bänder von Eisen an den Fensterrahmen und andern Dingen, worinnen die Fenster auf- und zugehen, zawiasy iako u okien y inszych, na ktorych się okna y drzwi otwieraią; y zamykaią. Band von Weiden, wić, witka, wierzbowa; pracie gibkie, do plecienia koszykow, do wiązania czego. Band eines Buches, oprawienie, introligowanie, wiązanie księgi. Band des Hundes, ihn damit zu führen, smyczek, postronek, do prowadzenia psa na nim. Band zum Bruche, pas na podwięzowanie kiły, wypuknienia, szelka. Bande, Hafft, Gefängniß, więzy, więzienie. er liegt in Banden, siedzi w kaydanach, okuty w kaydany.
Bandel, m. pas żołnierski na ktorym ładownica wisi, czyli, na ktorym ładownicę zawdziewaią na siebie.
Bändig, ugłaskany, t. i. łatwy do ugłaskania, łaskawy, łatwy do obłaskawienia się. das sich bändigen läßt, co się ułaskawić, ugłaskać daie, unosić; unoszony.
Bändigen, ugłaskać, ogłaskać, ułaskawić, obłaskawić, unosić, uieżdzić, przyriodłać, pod moc, podbić.
Bandit, m. Landflüchtiger, wygnaniec, zboyca, rozboynik, tułacz, wywołaniec, zaboyca przenaięty.
Bandmesser, n. noż bednarski, zażywany od bednarzow do obręcz, do pobiiania naczynia.
Bandweide, f. wiklina, koźlina, witka, z wikliny ukręcona, upleciona.
Bange machen, ängstigen, strafzyć, przestraszyć, kogo, strachu kogo nabawić, strachem kogo dręczyć, męczyć, strach komu w oczy puścić. einem bange seyn, ängstlich seyn, bać się, przeląc się, być ściśnionym, zdręczonym, strachem boiaźnią.
Bangenkraut, n. świnia wesz, ziele iadowite, ktorym łatwo można otruć.
Bangigkeit, f. ścisk, ucisk, frasunek, to co, Angst, Kummer, frasunki, utrapienie, boiaźń, staranie, troska, troskliwość.
Banier, ob. Panier.
Bank, f. Stuhl, Sitz, ława, ławka, stołek, żydel. Bank der Wechsler und Spieler, bank, kupczenie pieniadzmi; bank w niektorych miastach na ktorych pieniądze przekazane płacą; graiac w karty, gry, bassetę, lub faro bank, t. i. pieniądze, ktore przed bankierem leżą. auf die lange Bank schieben, odkładać ode dnia, do dnia, odwłoczyć, zwłoczyć. die Sache geräth auf die lange Bank, rzecz ta ciągnie się, przewłoczy się długo, końca iey ieszcze nie masz, długo czekać.
Bankert, m. Hurenkind, benkart, syn wolnego łoża, syn naturalny.
Bankerot, m. bankrut, ztracony kupiec, utratnik, marnik swoiey fortuny.
Bankerotirer, m. bankrut.
Banket, m. Gasterey, banket, biesiada, ochota, uczta, traktament, częstowanie,

nie, sprawić ochotę, bankiet, zaprosić na ochotę, etc.

Banketiren, *biesiadować*, ochocić się, ochoty sprawiać, na ochotach bywać; na obiadach gościem.

Banketirer, *m.* pan ochoty, ochoty dawca, *biesiadnik*; *tak* ten ktory ochotę sprawuie, *tak* y ten, ktory na ochocie iest, na bankiecie.

Bänklein, *n.* bey der Hausthüre, ławka, ławeczka, przed domem u drżwi do siedzenia.

Bann, *m.* der Obrigkeit, obwołanie, ogłoszenie, obwieszczenie, zapowiedzenie; pomoc zwierzchności, urzędu, jurisdykcyi, mieyskiey, grodzkiey; Feldmarkung, okolica, w ktorey kto ma prawo, co iey mieszkańcom rozkazywać; Acht, wywołanie z oyczyzny, bannicyia, *proskrypcyia*, wygnanie.

Bannen, in den Bann thun, wygnać, wypędzić, wygnaniem skarać, na wygnanie z oyczyzny skazać, na wygnanie posłać, do czasu. aus dem Banne thun, znieść dekret wygnania, darować karę wygnania. bannen, die Geister beschwören, exorcyzmować, zaklinać diabła, wyganiać. das Bannen der Geister, zaklinanie, wyganianie, wypędzanie, wygnanie duchow złych.

Bannrichter, *m.* sędzia, kryminałow, ktory na głowę, na wygnanie sądzi.

Bannstrahl, *m.* klątew, exkommunikacya kościelna.

Babst, *ob.* Pabst.

Bar, gotowizna. bar Geld, gotowe pieniądze. um bar Geld spielen, grać w gotowe pieniądze, stawiać zaraz pieniądze graiąc. bar bezahlen, gotowemi pieniądzmi, gotowizną płacić.

Bär, *m.* nieźdzwieć, dziki, drapieżny, y okrutny zwierz.

Bär, *m.* Bärre, nałowy, łowienie ryb, łapanie ryb, łapanka.

Barbar, *m.* okrutnik, grubian, nie nułosierny nielitołciwy. ein Barbar, ein Pferd aus der Barbarey, barbarczyk, koń Afrykański; albo Tatarski.

Barbara, *f.* Barbara, nazwisko białogłowskie.

Barbarey, *f.* Barbaryia, barbarzyński Kray, barbarzyński Kraina.

Barbarisch, *adv.* okrutnie, po tyrańsku, po grubiansku, iak okrutnik, iak grubian.

Barbe, *f.* barwena, brzana, brzanka, rodzay ryby w rzekach. eine kleine Barbe, brzanka, brzaneczka, malenka.

Barbieren, *m. ob.* Balbieren, golić.

Barchet, *m.* Parchet, parchań, do podszewek, bawełnica, bawełniane tkanie.

Bare, *f.* etwas zu tragen, taczki, nosze do noszenia, do wożenia kamieni; zum Sarge, mary.

Bärenhaut, *f.* skora niedźwiedzia, niedźwiednia. auf der Bärenhaut liegen, *słowo w słowo z niemieckiego*, na niedźwiedziey skorze legać, *co do sensu*, być leniuchem, leniwcem, lewinym, gnuśnym, niedbalcem, niedbałym.

Bärenheuter, *m.* oszust, szalbierz, matacz, rzesimieszek, kręcigrosz.

Bärenhäuterey, *f.* oszustwo, matastwo i tchorzowateść, podłość, szalbierstwo, wykrętarstwo.

Bärenhäuterisch, *adv.* po oszustosku, po szalbiersku, po wykrętarsku, podło, z podłością, nikczemnie, lękliwie.

Bärenjagd, *f.* polowanie na niedźwiedzia.

Bärenklau, *f.* łapa niedźwiedzia, stopa niedźwiedzia.

Bärenschmalz, *n.* sadło niedźwiedzie, tłuste z niedwiedzia.

Bärenführer, *m.* ludzie co niedźwiedzie do rożnych sztuk przyzwyczaione wodza.

Baret, *m* biret, kształt czapeczki, we trzy lub cztery rogi na wierzchu robioney, iakiech księża, lub Doktorowie w naukach zażywaią.

Barfuß, oder barfüßig, bosy, bosonogi, bosochodzący, bez obuwia, z bosemi nogami.

Barfüßermönch, *m.* bosy zakonnik, mnich, bez trzewikoye, y obuwia chodzący.

Barg, *m.* ein verschnittener Eber, wieprz, rznięty.

Bärinn, *f.* niedźwiednica.

Barke, *f.* ein Schiffchen, barka, statek morski, nie wielki, a nie łodź, ani czołno, iak nie ktorzy tłumaczą.

Barmherzig, *adj.* miłosierny, miłościwy, litościwy, *to co*, gnädig, mitleidig. *adv.* miłosiernie, litościwie, miłościwie.

Barmherzigkeit, *f.* miłosierdzie, miłościwość, litość, pożałowanie, zmiłowanie się. Barmherzigkeit erzeigen, jemanden, miłosierdzie, litość komu wyświadczyć, pokazać miłosierdzie, pożałowanie nad kim.

Bärmutter, *f.* macica, żywot, micyſce płodu.

Bäre, *m.* in der Scheune, ſzranki, mieyſce oſzrankowane, ſzarnkami obſtawiune; przegroda, w ſtodole, w ktorey, ſkładaią, zboże zwiezione z pola; Pferdekrippe, żłob w ſtayni końskiey, y w oborach.

Bärengrolzen, *n. o koniach,* łogawy, łogawiec, gdy iedząc za żłobb zębami chwyta. das Bärengrolzen, łogawość, łykawość, gdy iedząc zębami ſię o żłob opiera.

Bärengrolzer, *m.* koń łykawy, łogawy.

Bärre, *ob.* Bär zum Fiſchen.

Barſch, *m.* ein Fiſch, okuń, ryba, naywięcey w ſtawach y w iezioracb.

Barſchaft, *m.* Geld in Barſchaft, gotowizna, gotowe pieniądze, leżące pieniądze w ſzkatule.

Bart, *m.* broda, wąs, wąſy; eines Thieres, als Katzen, wąſy u niektorych zwierząt, iako to kotow; am Schlüſſel, wąſy u klucza. der ſich den Bart wachſen läßt, ten ktory brodę zapuſzcza, ktory zarosł y brodę noſi. mit einem Barte von anderer Farbe, in den Wappen, w Herbach, cząſtka herbu innym kolorem wydana. das einen Bart oder Haken hat, als Pfeile mit ſcharfen Haken, o ſtrzałach, żeleſcem ząbkowatym, y narzynanym naſadzonych. den Bart abſchneiden, brodę, wąs, uciąć, uſtrzyc, ogolić. den Bart aufſetzen, wąs zakręcić, poſtawić.

Bart, Bürſtchen, *n.* ſzczoteczka, do wyczeſania; do wyſmukania wąſow.

Barte, *f.* ſiekiera.

Bartig, browaty, brodacz, wąſaty, wąſacz.

Bartzäuglein, *n.* włoſowki, kleſzczyki do wyrywania włoſow. die Barthaare mit dem Zänglein ausraufen, włoſy, z brody, z wąſow, kleſzczykami wyrywać, wyciągać.

Barwinde, *f.* powoy płotowy, lilia płotna, dzwonki płotowe, *ziele.*

Barwolf, *m.* wilkołek.

Barwurz, *f.* oleśnik, koper leśny, ziele.

Baſe, *f.* Vaters oder Mutter Schweſter, oyca albo matki ſioſtra, ciotka z oyca, ciotka z matki.

Baſelbeeren, *ob.*

Baſilisk, *m.* bazyliſzek.

Baß, *m.* in der Muſik, bas w muzyce. der Baß einiger Inſtrumente, bas niektorych inſtrumentow muzycznych. den Baß ſingen, baſem śpiewać. den Baß ſtreichen, baſem brać, iako to na wioli basowey. Generalbaß, bas generalny.

Baſſa, *m.* ein türkiſcher Oberbefehlshaber, Baſza Turecki, Urzędnik, naywyżſzy Turecki w iakiey prowincyi Państwa Tureckiego.

Baßgeige, *f.* wiola baſſowa.

Baſſiſt, *m.* baſiſta, baſem śpiewaiący, bas śpiewak.

Baßpfeife, *f.* & *m.* fagot, baſſon. das Zünglein unten an der Baßpfeife, das Loch zu decken, was der Finger nicht erreichen kann, ięzyczek na fagocie, do przykrywania dziurki, ktorey palec doſiągnąć nie może.

Baſt, *m.* kora, ſkora na drzewie.

Baſtard, *m.* Bankert, ſyn wolnego, nie ślubnego, łoża, ſyn naturalny.

Baſtille, *f.* Baſtylla, altes Schloß zu Paris, ſtary zamek w Paryżu.

Baſtion, *f.* Baſtyon, Theil einer Feſtung, część narożna fortecy.

Baſtonac, Baſtonak, (ſonſt Bäſtoigne) eine Stadt in dem Luxemburgiſchen, miaſto w Luxemburskim.

Baſtonade, *f.* obicie kiiem. Prügelſuppe, *toż ſamo.*

Baſtoniren, obić kiiem, *toż ſamo co,* ausprügeln.

Bataille, *f.* (Batallie) ſzyk woyska; formiren, ſzyk woyska zrobić, uſzukować woysko. in voller Bataille mit den Feinden ſchlagen, w ſzyku potykać ſię z nieprzyiacielem; *także znaczy toż ſamo co:* Schlacht, bitwa, *ſ.* Schlachtordnung.

Bataillon, *n.* batalion, ein Haufen Volk von 2, 3, 4 oder 500 Mann, uſiec, od trzyſta do czteryſta lub pięćſet ludzi w ſobie zamykaiący.

Batavia, Stadt in Oſtindien, miaſto w Zachodni Indyi.

Bathe, *m.* kmotr, krzeſny oyciec, *ob.* Pathe.

Batenburg, Stadt in Holland, Batenburg, miaſto w Hollandyi.

Bathe, Stadt in Engelland, Bate, miaſto w Anglii, y Hrabſtwo.

Batſeba, Weibernamen, Betſabea, imie białogłowskie.

Batterie, *f.* bateryia, aufgeworfene Erde, worauf die Stücke geſtellet werden, ſypany z ziemi kopiec, na ktory m armaty ſtawiaią; aufführen, aufrichten, bateryą, wyprowadzić, wyſtawić. mit den Batterien näher an die Stadt rücken, z bateryami pomknąć ſię ku

miastu; über den Haufen schießen, bateryie na kupę zwalic, zrucić.

Batze, *m*. bace, eine Münze, pieniądz pewny.

Bau, *m*. budowanie. Aufführung eines Gebäudes, wyprowadzenie wystawianie, wystawienie budynku iakiego, *potym*, das Gebäude auch selbst, sam budynek; des Feldes, wyprawa roli. Strafe und Verdammung zu harter Arbeit, kara y skazanie na ciężkie prace.

Bauamt, *n*. budowniczego urząd, budownistwo. Bauherren-Amt, *toż samo*, führen, verwalten, budowniczego urząd sprawować.

Bauch, *m*. brzuch; *it*. ausgehende krumme Weite eines Gefäßes, wychodząca krzywo, pękato, obszerność iakiego naczynia, pękatość. dem Bauche dienen, brzuchowi służyć. den Bauch aufblähen, brzuch wydąć.

Bauchdiener, *m*. pasibrzuch.

Bauchflüßig, na biegunkę chory. der den Bauchfluß hat, ten ktory biegunkę ma.

Bauchfluß, *m*. biegunka; haben, biegunkę mieć; stellen, biegunkę zastanowić; den er befallen, kogo ta choroba napadła.

Bauchgrimmen, *n*. torsye w brzuchu. der Beschwerung vom Bauchgrimmen hat, ktory na torsyie, na morzysko żołądka choruie; rznięcie w żołądku.

Bauchriem, *m*. rzemień do podpasania brzucha.

Bauchschwulst, *m*. nadęcie brzucha.

Bauchsorge, *f*. staranie o brzuchu, aby ustawicznie y wiele ieść.

Bauchwehe, *n*. bolenie żołądka, bol brzucha, z torsyi, z rżnięcia żołądka.

Bauchwurm, *m*. glista, robak w brzuchu, w kiszkach, zwłaszcza u dzieci.

Baucke, *f*. kotły, u iazdy, czyli, u kawaleryi. *ob*. Pauke.

Bauen, budować; ein Gebäude, budynek; aufführen, wystawiać; hurtig und mit Fleiß, prędko a dobrze. ein Haus, Nest, Schiff bauen, dom, okręt budować, gniazdo urobić; *znaczy także to co*, zubereiten, uprawiać; das Feld, pole, rolą; das Land, ziemię.

Bauer, *m*. chłop, rolnik; Bauersmann, *toż samo*, der auf dem Landgute lebt, ktory na wsi żyie.

Bauerarbeit, *f*. rolnistwo, wieyskie gospodarstwo, rolna robota. einen Knecht zur Bauerarbeit abschicken, sługę do rolnego gospodarstwa odesłać.

Bauerart, *f*. chłopski obyczay. auf Bauerart, chłopskim obyczaiem, po chłopsku, po wieysku; handeln, czynić, postępować.

Bauerflegel, *m*. prosty chłop, *to co*, grober Kerl, grubian, prostak.

Bauerfrau, *f*. wieyska gospodyni, kobieta, pani.

Bauergeräthe, *n*. sprzęt wieyski, chłopski.

Bauergütchen, *n*. polko, zagrodka chłopska; rola chłopska, kmieca.

Bauerguth, *n*. rola chłopska, kmieca, pułrolek, zagroda.

Bauerhabit, *m*. wieyski stroy, wieyska, chłopska suknia.

Bauerhart, wieyski, chłopski.

Bauerhärtigkeit, *f*. chłopska natura, chłopska grubość, prostota.

Bauerhandthierung, *f*. uprawa roli, rolne prace, rolne gospodarstwo, rolna robota.

Bauerhof, *m*. chałupa chłopska, dom wieyski, *ob*. Mayerhof; auf einem Bauerhofe leben, na wsi żyć, w chałupie, na folwarku mieszkać.

Bauerhaus, *n*. dom chłopski.

Bauerhütte, *f*. *toż samo*.

Bauerhüttchen, *n*. chałupka, hatka.

Bauerhund, *m*. wieyski, chłopski pies.

Bauerkirmse, *f*. oder Kirchmeß, kiermasz wieyski.

Bauerknecht, *m*. parobek.

Bauerkittel, *m*. chłopska suknia, chłopska sukmana, gòrnica.

Bauerkost, *f*. chłopskie iadło, wieyskie pożywienie.

Bauerleben, *n*. wieyskie, chłopskie życie.

Bauerleute, *plur*. chłopi, wieśniacy, chłopski lud.

Bauerplacker, *m*. poborca, wybierny, wybieracz.

Bauerrekel, *m*. wieść właściwa; mieszkanie na skałach, między skałami.

Bauerschenke, *m*. karczma gdzie chłopi piią, gdzie dla chłopow trunek szynkuią.

Bauerscherz, *m*. chłopski, prosty, wieśniacki, żart.

Bauerspieß, *m*. pocisk, dzida chłopska.

Bauerstand, *m*. chłopski, wieyski, wieśniacki, stan.

Bauerstiefel, *m*. kurpiel; but chłopski.

Bauerwerk, *n*. chłopska robota.

Bauer-

Bauerwesen, *n.* wieśniaſtwo.

Baufällig, upadaiący; co ſię iuż ruinuie, pluie, upada.

Bauherr, *m.* einer der etwas bauen läßt, ten co daie co budować, ſtawiać; *por.* der mit den öffentlichen Gebäuden einer Stadt zu thun hat, budowniczy.

Bauholz, *n.* drzewo na budowina, na budowanie, na budynek; zu Schiffen, na budowanie okrętow; fällen, drzewo na budowanie ſpuſzczać, ścinać.

Baukoſten, *plur.* koſzt na budowanie, wydatek łożony na budynki.

Baukunſt, *f.* architektura, ſztuka budowania, kunſzt budowniczy.

Baulich, *adj.* co może być budowany, zdatny na budownią. im baulichen Weſen erhalten, w pobudowaniu należytym, w dobrym ſtanie, przy poprawianiu potrzebnym, dom, budynek, trzymać, utrzymywać; einen Tempel übergeben, kościoł komu poprawny, zporządzony ze wſzyſtkim oddać.

Baum, *m.* drzewo; alter, ſtare; junger, młode; fruchtbarer, rodzayne; dicker, grube, miąſne; friſcher, weſołe, żywe; äſtiger, gałęziſte; wilder, leśne; ſchmucker, gładkie; eingegangener, uſchłe; iſt friſch und auf, żywe y iądrzne; wird alt und geht ein, ſtarzeie ſię y ſchnie; iſt ohne Saft, bez ſoku, bez wilgoci, wyſchłe; treibet zu viel Holz, w drewno rośnie; treibt Knoſpen, pącze wypuſzcza, wypycha; ſchoßt aus, w owoc ſię zawięzuie; ſchlägt wieder aus, znowu ſię ożywia y ſtaie ſię rodzaynym; blühet ab, okwita, opada z kwiatu; läßt die Schale gehen, łyko puſzcza.

Baumbicker, *m.* ein Vogel, ſrokoſz.

Baumeln, von etwas herab hangen, wiſieć na czym; von einem Baume, na iakim drzewie; z czego; von der Schulter, z ramienia; ſich, kołyſać ſię, chuſtać ſię.

Baumelung, *f.* kołyſanie, chybanie, chuſtanie.

Baumeiſter, *m.* architekt, budownik; budowca.

Baumeiſterinn, *f.* architekta, budowniczka, budowczyna.

Baumfrüchte, *plur.* owoc z drzewa, na drzewie ſię rodzący; unreife, niedoźrzały; reife, doźrzały; geringe, nikczemny; welke, ſchrumpfichte, zwiędły; fallen ab, opadaią, padaią; ſind mürbe, doſtałe; abreiſſen, zrywać.

Baumgärtner, *m.* ſadownik, kolo drzew robiący, y na drzewach ſię znaiący rodzaynych, ogrodowy.

Baumgarten, *m.* ſad, ogrod w ktorym tylko ſame drzewa urodzayne ſadzone.

Baumhacker, *m.* ein Vogel, ptak nie iaki, *ktory ſię nazywa*, ſrokoſz.

Baummos, *n.* mech, grünlichtes oder graues Unweſen, das an den Stämmen der Bäume wächſt, rzecz zielonawa, albo ſiwa; ktora na pniach u drzew rośnie.

Baumnuß, *m.* orzech włoſki, z drzewa, ktore ſię także tym imieniem zowie, ſ. welſche Nuß.

Baumöl, *n.* oliwa wyciśniona y wypraſowana z iagod drzewa oliwnego.

Baumrinde, *f.* und zwar die innere welche, ſkora na drzewie, a w ſamey rzeczy, wewnętrzna ſkòry miąźſzość; die äußere rauhe, zwierzchowna, chropowata, tym imieniem nie właściwie ſię nazywa.

Baumſchule, *f.* ſzkoła drzewkowa, na drzewka. Ort, wo man junge Bäume zieht, mieyſce w ogrodzie, w ſadzie, lub inne, w ktorym młodziuchne drzewka wſadzone iak palcaty, chowaią; anlegen, ſzkołkę na drzewa młodziuchne założyć w ſadzie ſub w ogrodzie.

Baumſchwamm, *m.* hubka na drzewie, wyraſtaiąca z drzewa, iak poduſzka.

Baumſpecht, *m.* ſrokoſz.

Baumſtark, ſilny, mocny iak drzewo, *to co*, ſehr ſtark.

Baumſtütze, *f.* podpora, podporka.

Baumwärter, *m.* ſadownik.

Baumwolle, *f.* bawełna.

Baumwollenſtaude, *f.* bawełniane drzewko.

Baumwollen, bawełniany; Leinwand, płotno, tkanka bawełniana.

Baur, *m.* chłop, wieśniak.

Baurenarbeit, *f.* uprawa, robota rolna, polna.

Bauſchen, nabrzmieć, nabiec, *obacz* Pauſſen.

Bauſchreiber, *m.* piſarz drzewiany, drzewa ſpiſuiący w rejeſtrach.

Bauske, Stadt in Curland, Bausko, miaſto w Kſięſtwie Kurlandskim.

Bautzen, Hauptſtadt in der Lauſitz, Baucen, ſtołeczne miaſto, w Luzacyi, *inaczey*, Budyſzyn.

Bautzen *, grubym głoſem huczny ſzczekać, naſzczekiwać, *ob.* Bellen.

Bauung, *f.* eines Gebäudes, budowanie, ſtawianie, iakiego budynku; des Feldes, goſpodarowanie w roli, w polu.

Bauweſen, *n.* kſzałt budowania, ſpoſob, wizerunek w budowaniu, wzor budynku, *ob.* Baukunſt, *y znowu* Bau.

Beaur, (Bo) Baukſa, Ort in Frankreich, mieyſce w Francyi.

Baya, Stadt im Neapolitaniſchen, Baia, miaſto w Neapolitańskim Króleſtwie.

Baye, Meerkrümme, obłąg, ktorym morze ku brzegom wylewa, obłąg morski.

Bayer, einer aus Bayern, ieden z Bawaryi, Bawar, Bawarczyk.

Bayeriſch, *adj.* Bawarski; Kreis, Bawarska Okolica, *połacinie*; *Circulus Bauariae.*

Bayern, Herzogthum in Deutſchland, Bawaryia, Kſięſtwo Bawarskie w Niemczech.

Bayonne, Stadt in Frankreich, Baiona, miaſto w KroleſtwieFranscuskim; drugie, w Hiſzpanii.

Bayoniſche Inſeln, Inſeln bey Spanien, Wyſpy Baiońskie blisko Hiſpanii.

Bayreuth, Hauptſtadt im Markgrafthume dieſes Namens, Beyraut, ſtołeczne miaſto, Margrabſtwa Beyrautskiego.

Bazas, Stadt in Frankreich, Bazas, miaſto we Francyi.

Bdellion, żywicy pewney rodzay, bdelion, bdelia.

Beängſtigen, dręczyć, trapić, *ob.* Aengſtigen.

Beängſtiget, ſtrapiony, ściśniony, żalem, utrapieniem, dolegliwościami, troskliwościami.

Beängſtigung, *f.* utrapienie, ucisk, udręczenie; troskliwość.

Beamter, *m.* Amtmann oder Amtſchreiber, urzędnik, piſarz urzędowy; Skarbnik, przy ktorym urząd pieniądze składa.

Beantworten, odpowiedzieć, odpowiadać, die Fragen beantworten, na pytania odpowiadać; einem alles, na wſzyſtko komu odpowiadać; ſchriftlich, piſaniem, piſmen, na piśmie komu odpowiadać; einen Brief, na liſt odpowiedzieć, odpowiadać, odpiſać, odpiſywać, *ob.* Antworten.

Beantwortung, *f.* odpowiedź, odpowiedzenie, odpowiadanie, danie odpowiedzi, odpiſanie. etwas das der Beantwortung nicht werth iſt, to co odpowiedzi nie warto, rzecz nie godna, na ktorą by dać odpowiedz.

Bearbeiten, obrobić, drzewo toporem ocieſać; Bäume zum Bauholze, drzewo na budowanie, *ob.* Arbeiten; ſich, zrobić ſię, zpracować ſię, wypracować ſię; wyrobić ſię, *obacz* Bemühen ſich.

Bearn, Landſchaft in Frankreich, Bearna, Benearna, Ziemia w Kroleſtwie Francuskim.

Beaubec, (Wowec) Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi, Bobec.

Beaucaire, (Wokär) Stadt in Frankreich, Boker, miaſto we Francyi.

Beauce, (Wos) Landſchaft in Frankreich, Boſe, ziemia we Francyi.

Beaufort, (Wofor) Namen unterſchiedener Oerter, Bofort, imie kilku rożnych mieyſc.

Beaujeu, (Woſchoh) Stadt in Frankreich, Bożew, miaſto we Francyi.

Beaujolois, Bożole, Provinz in Frankreich, prowincyia kroleſtwa Francuskiego.

Beaulieu, (Woljöh) Stadt in Frankreich, Boliie, miaſto w Francyi.

Beaumans, Stadt auf der Inſel Angleſeu, miaſto na wyſpie Angleza.

Beaumont, (Womont) Namen unterſchiedener Städte, imie albo nazwisko kilku rozmaitych miaſt.

Beaune, (Won) Stadt in Burgund, Bone, miaſto w Burgundyi.

Beaupreau, (Woproh) Stadt in Frankreich, Bopro, miaſto we Francyi.

Beauvais, (Wowäh) Stadt in Frankreich, Bowe, miaſto we Francuskim Panſtwie; *połac. Bellovacum, Bratuſpantium, Caeſaromagus.*

Bebauen, zabudować, mieyſce, plac; mit Gebäuden anfüllen, budynkami napełnić; einen Ort, budowaniem, zaſtąpić, zabrać, wſzyſtko mieyſce nie zoſtawiwſzy.

Bebelzen *, mit Belz überziehen, futrem, kożuchem powlec, futro kożuch dać na wierzch.

Bebelzung *, *f.* futrem, kożuchem po wierzchu powleczenie, futra danie wierzchem.

Beben, drżeć, dygotać, trząść ſię, iak ſię trafia, człowiekowi, lub innym rzeczom.

Bebenhauſen, Ort im Würtembergiſchen, Bebenhuſa, miaſto w Wirtemberſkim.

Bebinkeln *, moczem oblać. zkropić; die Kleider, ſuknie.

Bebrücken, moſt dać, moſtem dwa brzegi złączyć, pomoscić, ztąd pomoſzczenie;

nie; einen Fluß, na rzece most wystawić, przez rzekę most dać; einen Morast, przez błota, trzęsawiska, kałuże, most położyć, mostem ¡akie mieysca wysłać.

Bebung, f. drżenie, dygotanie, trzęsienie się, ob. Zittern, das.

Bech, f. smoła, (obacz Pech) palona z sosny, iodły y innych tłustych drzew.

Becher, m. Trinkgeschirr, puhar, zban, kufel, kruźlik, maczynie do napoiu. ausgetrunkener Becher, wyprożniony, wysuszony, wypity, puhar; goldener und mit Edelgesteinen besetzet, złotolity y drogiemi kamieniami wysadzany; einem reichen, komu puhar, kufel podać; austrinken, ausziehen, wypić, spełnić. gestochener Becher, wysadzany osobkami puhar. Becher fodern, prosić o puhar, o kielich; von Thon, gliniany; von Meeth, pełny miodu; einen nach den andern ausschlürfen und also den Tag hinbringen, ieden kielich, puhar, kufel po drugim wipiiać, y tak na tey zabawie cały dzień przepędzić.

Becherlein, n. puharek, kieliszek. kufelek.

Bechkranz, m, smolany zapał, do podpalania, do zapalania, ob. Pechkranz.

Becirkung, f. okryślenie, okołowanie; kołem odrysowanie, ograniczenie, obwod.

Beck, m. piekarz, obacz zwyczayniey∫ze słowo, Becker.

Becken, n. ein Gefäß, miednica; it. ein Ort im Münsterischen, mieysce w Monasterskim.

Beckenbrod, n. chleb od piekarza brany, kupiony, chleb piekarski.

Beckenknecht, m. piekarczyk, czeladnik, albo chłopiec do pieczenia chleba u piekarza.

Beckenwerk, n. piekarska robota, pieczywo, pieczenie, pieczenia sposob.

Becker, m. piekarz, chlebodziey, pieczeniem chleba życie prowadzący.

Beckerarbeit, f. piekarska praca, piekarskie roboty, działania, robienia.

Beckerhandwerk, m. piekarska sztuka, piekarne, piekarskie rzemiesło.

Beckerinn, f. piekarka, ktora sama chleb na przeday piecze, albo żona piekarza.

Beckerkunst, f. sztuka piekarska. kunszt piekarski, sposob y umienie pieczenia ciast.

Becktinn, f. piekarka, ktora chleb y ciasta piecze; żona piekarza, piekarzowa.

Bekreuzigen, sich; sich mit einem Kreuze für einem Unglücke zu bewahren suchen, przeżegnać się, żegnaniem się bronić się od iakiego nieszczęścia, albo chcieć się obronić.

Bekrönen, uwieńczyć; mit Kränzen, wieńcami ustroić, w wieńce przybrać.

Bekrönung, f. uwieńczenie, wieńcami przystroienie, ubranie w wieńce.

Bedachen, ein Dach auf etwas machen, dach dać, dach zrobić nad czym, dachem przykryć, pokryć. mit Schindeln bedachen, guntami, szkudłami przykryć, czyli z nich dać dach.

Bedacht, f. uważanie, uważenie, zważanie, uważność, zważenie, to co, Bedachtsamkeit; mit Bedacht, z uwagą, uważnie, uważaiąc.

Bedachtsam, adj. uważny, uważaiący, baczny; Mensch, człowiek. bedachtsamer und langsam gehender Richter, uważny y zwolna postępuiący sędzia. fleißiges und bedachtsames Nachsinnen, pilna y uważna myśl, uważne y baczne myślenie.

Bedachtsam, adv. uważnie, z uwagą, bacznie, uważaiąc, nie bez uwagi.

Bedachtsamkeit, f. uwaga, uważanie, aus einer guten Betrachtung der Dinge und genauen Bedachtsamkeit etwas thun, z dobrym uważaniem rzeczy, y należytym rozmiśleniem co czynić, ob. Vorsichtigkeit.

Bedächtiglich, adv. uważnie, bacznie, rozmyślnie. nichts recht und bedächtlich machen, nie czynić nić dobrze y uważnie; seine Dingen rathen, bacznie o swoich rzeczach radzić, myśleć.

Bedanken, sich, dziękować, dzięki, dziękowanie, podziękowanie, czynić, dzięki oddawać; gegen einen, polski słowskład ma trzeci spadek osoby, komu.

Bedauern, żałować, żal być; eines Unfall, żałować cudzego nieszczęśliwego przypadku; żal mi iego nieszczęścia, ob. Mitleiden.

Bedecken, przykryć, okryć; eines Leib mit seinem Mantel, czyie ciało swoim płaszczem; die Gebeine mit Erde, kości ziemią nakryć. ein Erdhügel bedeckt den Leib, mogiła pokrywa ciało; mit Schnee, śniegiem nakryć.

Bedeckung, *f.* nakrycie. pokrycie, przykrycie, nakrywanie, pokrywanie, przykrywanie.

Bedel, *m.* sługa Akademicki, służący w Akademii.

Bedenken, zważyć, pomyśleć, rozmyśleć, rozmyślać; etwas nach der Billigkeit, zważyć co według słuszności; bey sich, u siebie, w sobie; sich, an etwas zweifeln, wątpić, w czym powątpiwać, o czym, *to co*, versorgen, opatrywać; seine Kinder, swoie dzieci, opatrzyć; *to co*, in Acht nehmen, wzgląd mieć, na uwagę brać.

Bedenken, das, *n.* uważanie, rozmyślenie; erfordern, potrzebować, wymagać rozmyślenia, rozważania. in Bedenken ziehen, brać na uwagę, do uwagi, na rozmysł, na rozmyślenie. andere mit um ihr Bedenken befragen, drugich się pytać, o ich uwagi, rozmysły, myślenia. sein Bedenken von sich stellen, myśl, uwagę swoię otworzyć; odezwać się z swoim rozmysłem; *to co*, Zweifel, wątpienie, einem machen, wątpienie komu uczynić, sprawić. ohne einiges Bedenken, bez czyiego wątpienia. kein Bedenken tragen, żadnego nie mieć wątpienia.

Bedenklich, rzecz potrzebuiąca uwagi. das zu bedenken ist, co trzeba uważać, nad czym trzeba myśleć, pomyśleć.

Bedenklich, *adv.* wątpliwie, z wątpliwością, wątpiąc, powątpiwaiąc, z wątpieniem.

Bedenkzeit, *f.* czas do uwagi, do rozmyślenia, do naradzenia.

Bedeuten, znaczyć, być znakiem, przeznaczać, co, prognostykować. es bedeutet, to co złego, nie pomyślnego znaczy, przeznacza. sich gar nicht bedeuten, berichten lassen, nie dać się naprowadzić, na dobrą drogę, nie dać sobie dobrze radzić, nie słuchać dobrey rady, nie dbać na przestrogi. es hat nichts zu bedeuten, to nic nie ma znaczyć, to nic nie znaczy; to do tego nic nie ma, na to uważac nie trzeba. was bedeutet dieses? co to znaczy? co to ma być? co to będzie z tego?

Bedeutung, *f.* znaczenie. was hat das Wort für eine Bedeutung? co za znaczenie ma to słowo? co znaczy? co wyraża? iaka moc tego słowa w znaczeniu?

Bedienen, zażywać, potrzebować, *ob.* dienen; sich eines Dinges bedienen, zażywać iakiey rzeczy, na swoie używanie rzecz obrócić, zażywać rzeczy dla siebie. ein öffentliches Amt bedienen, (*ob.* verwalten,) publiczny urząd sprawować, być na iakiey godności, publicznym dostoieństwie. die Gäste bedienen, gościom być rad, gościom wszystkie usługi, wygody, świadczyć, czynić. einem bedienet seyn, sługą być czyim, służyć komu, usługiwać usługi komu świadczyć.

Bedienung, *f.* służba, służenie, posługa, posłużenie, usługiwanie, usłużenie; *znaczy także toż samo co:* Amt, urząd.

Bedienter, *m.* sługa, służący, posługuiący, usługuiący, czeladnik, człek, posługacz, służały, pacholik, pachołek.

Bedingung, *f.* kondycyia, warunek, prawo, wymowa. mit der Bedingung, z tą kondycyią, tym prawem, z tym warunkiem, z temi kondycyami założonemi. Bedingungen vorschlagen, kondycyie, warunki, obowiązki, podać, założyć. Bedingung eingehen, kondycyią przyiąć, na kondycyie przystać.

Bedingen, kondycyiami opisać, okryślić ograniczyć; ułożyć interes w pewne kondycyie, opisać pewnemi kondycyiami, umowić się pod pewnemi warunkami.

Bedrängen, dręczyć, trapić. bedrängt, udręczony, utrapiony, uciśniony, strapiony.

Bedrängniß, *f.* dręczenie, udręczenie, trapienie, utrapienie, strapienie, ucisk.

Bedrohen, grozić, *ob.* drohen, przegrażać się. bedrohlich, groźliwy; *adv.* groźliwie. bedrohen, grożący, groźby w sobie zamykaiący.

Bedünken, lassen, mniemać, mieć swoie zdanie, sądzić, rozumieć o czym, domyślać się. es bedünkt mich, zdaie mi się, widzi mi się; tak rozumiem.

Bedünken, *n.* mniemanie, rozumienie, zdanie, widzimi sie, *to co*, Meynung, meines Bedünkens, moim zdaniem, iak się mnie zdaie; iak mniemam, rozumiem, iak widzę, podług moiego zdania.

Bedürfen, potrzebować, być w potrzebie, w niedostatku, mieć, cierpieć niedostatek, mieć potrzebę czego, być potrzebnym.

Bedürftig, potrzebny, t. i. ten co potrzebuie, *znaczy w tym mieyscu* potrze-

potrzebuiący, w potrzebie zostaiący, niedostatek cierpiący. bedürftig seyn, eines Dinges, być potrzebnym iakiey rzeczy.

Bedürftigkeit, f. potrzeba, potrzebowanie, niedostatek; Bedürfniß, toż samo, niedostatek, ubostwo, nic niemienie.

Beede, (besser beyde,) obadwa, oboie. einer von beyden, ieden ze dwoch. keiner von beyden, żaden z obudwoch. beyderseits, z obudwoch stron.

Beehren, uczcić, uszanować, cześć, uszanowanie czynić, świadczyć.

Beeyden, beeidigen, naznaczyć przysięgę, przywieść, przyprowadzić do przysięgi, nakazać przysięgę; poprzysiąc. kann er es auch beeydigen? a może on to poprzysiąc?

Beeydigung, f. przywiedzenie do przysięgi; poprzysiężenie; obowiązek poprzysiężony.

Beeifern, bydź gorliwym, żarliwym o iaką rzecz; urażać się o co, czym; starać się gorliwie o iaką rzecz; utrzymywać żarliwie co.

Beer, f. iagoda, czyli na drzewie, iako to na winie, czyli na krzaczku, iako to maliny, czyli na ziemi, iako to poziomki, rosnąca. Beerlein, iagodka, iagodeczka.

Beerben, odziedziczyć, dziedzistwem wziąć, zabrać, prawem dziedzicznym dostać, nabyć.

Beerdigen, pogrzebać, zagrzebać w ziemi, zachować w niey, przygrzebać ziemią.

Beergrün, zielony sok w pęcherzach, farba malarska.

Beet, n. oder Bett, in einem Garten, grządka, liszka, w ogrodzie. Blumenbeet, grządka na kwiatki.

Beet, provinc. podatek, nakładek, iak w niektorych mieyscach mowią, z gruntu posiadłego co roczny.

Befahren, bać się, obawiać się, lękać się. befahren, ein Meer, żeglować po morzu. es ist zu befahren, obawiać się trzeba.

Befallen, przypaść, napaść, opaść, przypadać, napadać, opadać, przywalić, przywalać; zapadać. von einer Krankheit befallen werden, zapaść, zapadać na iaką chorobę; albo też, choroba zapadła go. einen unvermuthet befallen, na kogo niespodzianie, niespodziewanie napaść.

Befechten, bronić, obraniać, ob. behaupten, bestreiten, utrzymywać, sprzeczać się, umawiac się o co broniąc.

Befehden, ob. bekriegen, woynę ogłosić, przez obwołuiącego, wypowiedzieć.

Befehlen, rozkazać, nakazać, zalecić, zapowiedzieć, to co, anbefehlen, dać do sprawunsiu, dać komis. einen ihm befohlen seyn lassen, chcieć komu mieć kogo bardzo zaleconym. die Sache Gott befehlen, Bogu sprawę, zalecić, oddać. er hat am meisten zu befehlen, on na moc rozkązywać, on ma nay-więcey do rozkazywania. zu befehlen haben, moc mieć do rozkazania, być na urzędzie. ich habe so viel zu befehlen, als du, tak wiele mam władzy do rozkazywania iak y ty. sich einen befehlen lassen, dać sobie rozkazywać; pozwalać, aby kto rozkazywał.

Befehl, m. rozkaz, ukaz, nakaz, edykt, uniwersał, przepis, ustawa, ustanowienie. Befehl geben, rozkaz dać, zlecenie uczynić. Befehl ausgehen lassen, wydać nakaz, ukaz, rozkaz. einen Befehl ausrichten, rozkaz, ukaz, wykonać, wypełnić, uczynić. Befehl nicht thun, nicht nachkommen, nie uczynić rozkazu, nie iść za rozkazem; nie wypełnić co nakazano. ich stehe zu deinem Befehle, iestem gotowy do twoich rozkazow, gotowy wszystko uczynić co każesz.

Befehlshaber, m. maiący władzą rozkazywać, Rządca, Starszy, Przełożony, Urzędnik, Wodz. Kriegsbefehlshaber, Urzędnik woyskowy.

Befeilen, polerować, gładzić pilnikiem, opiłować.

Befestigen, umocnić, utwierdzić, obwarować, zmocnić, obronnym uczynić. eine Stadt befestigen, zmocnić miasto okopami, opatrzyć, otoczyć, szańcami.

Befestigung, f. umocnienie, utwierdzenie, obwarowanie, zmocnienie, obronnym uczynienie; forteca, twierdza, zamek mocny, okopy, mieysce obronne, ob. Festung.

Befeuchten, owilżyć, zwilżyć, odwilżyć, zkropić, namaczać, zmaczać.

Befeuchtung, f. owilżenie, zwilżenie, odwilżenie, zkropienie, namaczanie.

Befinden, znaydować, napaść, zastać, mieć się. es befindet sich weit anders, daleko inaczey rzecz się ma. es befindet sich wohl oder übel, dobrze się rzecz ma, albo źle. sich immer wohl bein

befinden, zawſze ſię mieć dobrze; nicht gar wohl, nie bardo ſię mieć dobrze. ſich an einem Orte befinden, znaydować ſię na iakim mieyſcu. befindlich, móc ſię znaydować, znaleść łatwym być do znalezienia.

Befinden, *n.* okoliczność, rzeczy ſtan, *to co*, Beſchaffenheit; nach Befindung der Sache, według okoliczności rzeczy, iak ſama rzecz, chce, potrzebuie, wyciąga.

Beflecken, zplamić, zbrudzić, zeſzpecić, zciarać, zbrukać, zwalać, zawalać.

Befleckung, *f.* zplamienie, zbrudzenie, zciaranie, zwalanie, zbrukanie, zawalanie.

Befleißen, pilnować, uſiłować, ſilić ſię, pilnym być, pilności przykładać. ſich auf etwas befleißen, pilnować czego, pracować z pilnością koło czego. ſich guter Künſte befleißen, wolnych ſztuk pilnować, w naukach pięknych być pilnym.

Befleißigen, ſich, ſtarać ſię, troskliwym być; einer Sache, o iaką rzecz.

Befliſſen, pilny.

Befördern, poſunąć, podnieść, kogo do honorow, do godności, do dobrego mienia. von einem befördert werden, bydź poſuniętym, podnieſionym, wynieſionym, etc.

Beförderer, *m.* podnoſiciel, wynoſiciel, *promotor*, *poſuwca*; ktory pomaga *komu*, do poſtapienia urzędow, fortuny.

Beförderung, *f.* poſunięcie, podnieſienie, wynieſienie, do godności, *promocyia.*

Beförderlich, poſuwaiący, wynoſzący, podnoſzący, pomocny, *promocyią*, daiący.

Befördern, przyśpieſzyć, *toż ſamo co*, beſchleunigen; eines Tod, śmierć czyią przyśpieſzyć, pomóc do prędſzey śmierci. den gemeinen Nutzen befördern helfen, do poſunienia wſpolnego pożytku, przyczynić ſię, przyłożyć, dopomóc.

Befolgen, iść za czym, wykonać, *ob.* ausrichten, wypełnić, ſprawić.

Befragen, wypytać ſię, wypytywać ſię, opytać ſię, rozpytać ſię, rozpytywać ſię. hart befragen, mocno ſię wypytywać, wywiadywać, przez pytania wyrozumiewać; einen um etwas, kogo o co.

Befragung, *f.* pytanie, wypytywanie, rozpytywanie, wywiadywanie ſię.

Befremden, zdziwić ſię, za rzecz nową, nie zwyczaną, nie widzianą mieć. ſich etwas befremden laſſen, dać ſię przerazić, rzeczą iaką nie zwykłą. es befremdet mich. dziwno mi to; to mie w podziwienie wprawuie.

Befreundet, krewny, zpokrewniony, należący, powinnowaty, zpowinnowacony.

Befreunden, ſich, zpokrewnić ſię, zpowinnowacić, pokrewnym, powinnowatym zoſtać; przyiaźń z kim zabrać, poprzyiaźnić ſię.

Befreundter, *m.* pokrewny, zpokrewniony, zkoligacony, należący, w pokrewieńſtwie będący.

Befreyen, uwolnić, wolność komu wyrobić, wykupić kogo z niewoli; eines Dinges, od iakiey rzeczy uwolnić, wolnym uczynić, wolność dać.

Befreyeter Ort, wolne mieyſce, bezpieczne, ucieczka bezpieczna, mieyſce ucieczki, na ktorym ieſt kto bezpieczny życia; *połacinie*, *azylum.*

Befreyung, *f.* uwolnienie, uwalnianie, na wolność, wolno, puſzczenie, wolnością darowanie.

Befriedigen, uſpokoić, zaſpokoić, ubłagać, przepraſzać, przoproſić, ukoić gniew, do dobroci przyprowadzić, *toż ſamo co*, begütigen, udobruchać.

Befriedigen, uſpokoić to, co ſię winno, zapłacić, według danego słowa zadoſyć uczynić.

Befugt ſeyn, mieć moc co uczynić, mieć prawo do czynienia.

Befürchten, obawiać ſię, lękać ſię, ſtrachać ſię, *ob.* beſorgen.

Befürdern, poſuwać, *premowować*, *ob.* befördern.

Befzen, ſzczekać, breſzeć; wie ein Fuchs, iak iaka liſzka; wie ein Hund, iak pſy ſzczekaią.

Begaben, utalentować, udarować, obdarzyć, opatrzyć.

Begabt, utalentowany, udarowany, obdarzony, iakim talentem, zdolnością upoſażony, ozdobiony.

Begeben, ſich wohin, udać ſię dokąd, na iakie mieyſce, do kogo. ſich zum Dienſt begeben, udać ſię na służbę, służbę przyiąć. ſich in Gefahr begeben, podać ſię w niebezpieczeńſtwo. es begiebt ſich, bywa to, trafia ſię to, przypada. ſich auf etwas begeben, udać ſię do czego, utopić ſię w czym z pilnością, w ſztuce, w nauce, *ob.* Fleiß anlegen, pilności przyłożyć. ſich ſeiner Rechte begeben, uſtąpić, odſtąpić prawa

ſwoie-

swoiego. sich eines Dinges freywillig begeben, ustąpić dobrowolnie iakiey, rzeczy.

Begebenheit, *f.* przypadek, trefunek, przygoda, czyn, uczynek iaki.

Begegnen, zaiechać, zabiec, komu drogę, wyiść, wyiechać, wychodzić, na przeciw kogo, *na przykład:* gościa przyieżdżaiacego. einem übel begegnen, zabiec złemu iakiemu, radą, pomocą. einem sehr freundlich begegnen, przyiąć kogo mile, po przyiacielsku, z oświadczeniem; *także*, zpotkać się na drodze, z kim; zpotyka kogo nieszczęście. begegnen, *znaczy także.* przypadać, trafiać się; bywać, *gdy to ostatnie słowo znaczy*; przypadać; *także toż samo, co*, zutragen.

Begehen, obchodzić, feyerlich, uroczyście, z uroczystością, święta obchodzić, święcić; *także*, begehen, popełnić, grzech, występek iaki; dopuścić się zbrodni, ein Unrecht begehen.

Begehen, sich, zgadzać się, iedno z sobą trzymać, obchodzić się z sobą dobrze. sie begehen sich wohl, dobrze się z sobą obchodzą.

Begierde, Begehr, Lust, chciwość, żądza, pragnienie, pożądanie; hefftige, żwawe, gorące upragnienie, pożądanie. Begierde nach etwas haben, mieć pragnienie, chciwość, pożądanie czego. Begierde erwecken, machen, wzbudzić pragnienie, zapalić pragnienie, chęć. eine Begierde bekommen, chęci nabyć, pragnienia dostać. Begierde erfüllen, chciwość, żądzą, pragnienie nasycić, wypełnić, chęci dogodzić. seine Begierde beherrschen, panować swoim chęciom, żądzom.

Begierig, *adj.* chciwy, pragnący, pożądliwy, bardzo pragnący. begierig machen, chęci, żądzy, chciwości nabawić, pożądliwym, chciwym, uczynić.

Begierig, *adv.* chciwie, z upragnieniem, pożądanie, z chęcią, chętnie.

Begehren, pragnąć, żądać, napierać się, domagać się. hefftig begehren, mocno, gorąco pragnąć, żądać.

Begehren, *n.* pragnienie, żądanie, chęć, prożba, podane punkta, napieranie się.

Begeldert, pieniężny, w pieniądze dobrze opatrzony, zapieniężony, bogaty.

Begießen, oblać, polać, zlać, polewać, popolewać, zkropić, iako to kwatery w ogrodzie, ulice. das Begießen, oblanie, oblewanie, zlanie, polanie, skropienie.

Beginnen, poczynać, począć, zaczynać, zacząć, nachylać, *ob.* fürnehmen, anfangen; es beginnt Abend zu werden, zaczyna się wieczor robić, ma się ku wieczorowi, dzień się nachyla ku wieczorowi; Herbst, lato się zaczyna. das Beginnen, poczynanie, nachylanie się, usiłowanie, zamach.

Beglaubigen, wiarę ziednać, uczynić, dowodem potwierdzić, dowieść racyiami, aby inni wiarę dali, godnym wiary uczynić.

Begleiten, towarzyszem być czyim, w towarzystwie, w kompanii iść, chodzić z kim, prowadzić kogo, przyłączyć się do kogo, assystować komu. begleitet, kompania, towarzystwo, z sobą maiący, towarzystwem. assystencyą, otoczony, *akompaniowany.*

Begleiter, *m. assystent*, towarzysz, kompan; co drugiemu przednieyszemu assystuie w kompanii.

Begleitung, *f.* towarzystwo, kolo assystuiących, assystencyia. unter vieler Begleitung, w assystencyi, w kompanii, w towarzystwie wielu. eine starke Begleitung bey sich haben, mieć mocną, liczną kompaniią, z w znaczney liczbie towarzystwo przy sobie.

Beglücken, uszczęśliwić, ubłogosławić, szczęśliwym, błogosławionym uczynić.

Beglückt, uszczęśliwiony, ubłogosławiony. NB. błogosławiony, znaczy to, co szczęśliwy, ale ieszcze więcey niż szczęśliwy.

Begnadigen, przyiąć do łaski, dać się przeprosić, przebłagać, darować, znowu być łaskawym na kogo, tak iak y przed gniewem.

Begnadigung, *f.* przyiecie do łaski; darowanie, odpuszczenie winy, urazy, so viel als Pardon, tak wiele znaczy, iak wybaczenie.

Begnügt, *adj.* ukontentowany, kontent; ukontentowania pełny.

Begnügen, sich an etwas lassen, dać się ukontentować, być ukontentowanym, przestać na czym, kontentować się czym. der hat genug, der sich begnügen läßt, kto ma dosyć, ten ukontentowanym zostaie.

Begnügsamkeit, *f.* ukontentowaniem nasycenie, uspokoienie umysłu, rowność, iednakość serca w szczęściu, y w nieszczęściu.

Begnügsam, *adj.* kontent, zawsze ukontentowany, uspokoiony, rownomyślny. ein begnüsames Leben, ukontentowane, uspokoione zupełnie, życie.

Begraben, pochować, pogrzebać. einen begraben, pochować iakiego człowieka, być na pogrzebie, złożyć w grobie ciało umarłego. einen prächtig begraben lassen, dać kogo wspaniale pochować, pogrzeb komu wspaniały sprawić. ganz schlecht begraben lassen, zły mizerny sprawić pogrzeb. begraben lassen, pogrzebionym leżeć.

Begräbniß, *m.* pogrzeb, pochowanie, Begräbniß zurichten, pogrzeb sprawiać, przygotować, gotowości do pogrzebu poczynić.

Begräbniß, *n.* grob; der Ort, wo jemand begraben ist, mieysce, w ktorym kto pochowany, pogrzebiony iest.

Begreifen, poiąć, poymować, iąć, tykać, tknąć czego, *to co*, anrühren, dotykać się, macać, omacać. du hast das begriffen, tyś to poiął; ty dotykałeś się, tego.

Begreifen, in sich, obeymować, zamykać w sobie. kürzlich begreifen, krotko zamknąć, krotkiemi słowami obiąć rzecz, opisać, położyć, *także*, begreifen, porozumiewać, dociekać, drzenikać rozumen. ich kann das nicht begreifen, nie mogę tego zrozumieć, poiąć, dociec. in der Zahl begriffen seyn, w liczbie być pomieszczonym, mieścić się, znaydować się.

Begriffen seyn, być zabawnym, mit, *albo*, in etwas, czym. sich begreifen lassen im Gemüthe, dać się umysłem poiąć, zważyć w wyśli rzecz.

Begriff, *m.* obięcie, poięcie, zrozumienie, zebranie, zbiorek. nach meinem Begriffe, według moiego poięcia, zrozumienia, ile rozumiem y poymuię. sich einen Begriff von etwas machen, uczynić sobie iakiey rzeczy poięcie, *t. i.* poiąć umysłem, mieć wzor y treść rzeczy w myśli in Begriff seyn, mieć wolą co uczynić, zamyślać, być w zamysłach.

Begreiflich, poiętliwy, *passiv*, do poięcia, do zrozumienia nie trudny, nie niepoięty; myslą ogarniony.

Begrüßen, przywitać, powitać; so viel als grüßen, *tak wiele iak*, witać, pozdrowić. einen um etwas begrüßen, przyiść przywitać kogo prosząc go o co. ohne mich zu begrüßen, nie przywitawszy mnie, nic powiedziawszy mi nic o tym. einen mit Stücken begrüßen, biciem, kukiem, gromem z armat przywitać kogo. den Feind mit Stücken begrüßen, przywitać nieprzyiaciela ogniem, uderzeniem z armat; strzelaniem z dział odrażać go, bronić mu zbliżenia się.

Begünstigen, sprzyiać komu, być łaskawym na kogo, mieć kogo w łasce, lubić go.

Begürten, opasać, przepasać, *obacz*, umgürten.

Begütet, *adj.* w dobra opatrzony, bogaty, w dziedziny, w klucze.

Begütigen, ubłagać, przebłagać, uspokoić, ułagodzić, ukoić, przeprosić, przeprašzać; łaskawym z zagniewanego uczynić. sich begütigen lassen, dać się przeprosić, ubłagać.

Behacken, okopywać w koło, okopać; die Bäume, drzewa, *pofr.* chausser les arbres. Behack, okopuy, okop, *imper. także*, obcinać, ścinać, obrabać

Behaftet, odbarzcony; narušzony, uwikłany, obciążony, obowiązany; mit Lastern, nałogami, obarczony, obłożony; mit einer Krankheit, chorobą iaką narušzony, nagabany; chorowity; mit Schulden, długami obładowany, obłożony.

Behagen, pomagać, podobać się, dobrym być. behaglich, pomocny, dobry iest, podoba się; lubuie, do smaku, do gustu.

Behalten, zatrzymać, trzymać, chować, zachować, dla siebie. im Kopfe behalten, w głowie, w pamięci, chować, zatrzymywać. der Magen behält die Speise, żołądek zatrzymuie pokarm, nie wyrzuca. meines Behaltens, według moiey pamięci, ile pamiętam. etwas bey sich behalten, zatrzymać przy sobie w sekrecie co, w milczeniu zachować. behalte es wohl, pamiętay to dobrze, niech ci to dobrze tkwi w pamięci. die Sünde behalten, grzechow darowanie, odpušzczenie zatrzymać. seine Meynung behalten, trzymać się swoiego zdania, zostawać przy swoim rozumieniu.

Behalter, *m.* schowanie, mieysce do położenia, y chowania czego; szafa, szatnia, spiżarnia; ein Schrank oder Ort, da man etwas hinlegt, mieysce zagrodzone dla postawienia, położenia y schowania iakiey rzeczy; złożenie.

Behälter, *m.* sadz, skrzynia na ryby, sadzawka.

Behält=

Behältniß, *n.* pułka, szafa, złożenie, mieysce zagrodzone.

Behandeln, targować, ztargować; wegen des Preißes, o cenę rzeczy, ktora się przedaie y kupuie, zgodzić się. sich behandeln lassen, dać się użyć, dać się nakłonić; nie być zaciętym; in einem Vergleiche, w ugodzie, w zgodzeniu się; łatwo przystąpić do ugody.

Behändigen, z rąk do rąk co oddać.

Behangen, tkwić, lgnąć, przylgnąć, przyczepić się.

Behängen, *ob.* behengen; mit einer Krankheit behänget seyn, być złożonym chorobą.

Beharren, przestawać w czym, *albo raczey* trwać w czym; *na przykład.* w swoim zdaniu, postanowieniu. er beharret darauf, przy tym obstawa, na tym się zasadza, zacina, tego niechce odstąpić, *synonym.* niewzruszony iest w tym; bey etwas, być statecznym, trwałym w czym, nie ustępować na krok; utwierdzonym umysłem obstawać przy czym.

Beharrlich, trwały, trwaiący, wytrwały, nie ztrudzony, nie zpracowany, nie nakłoniony.

Beharrlichkeit, *f.* trwałość, wytrwałość, statek nie zachwiany, nie zatrząśniony.

Behauen, przerąbać; einen Wald, las iaki; Stück Holz, obrąbać drzewo.

Behaupten, obraniać, bronić, utrzymywać; suchen zu erhalten, starać się, aby nabyć, otrzymać, utrzymać się przy czym, *znaczy także, to, co,* erweisen, bejahen, *to iest,* dowodzić, dowieść, utrzymać swoie zdanie, propozycyią.

Behausen, gospodą przyiąć, gospody komu pozwolić.

Behausung, *f.* gospodą przyięcie, gospody komu pozwolenie; gospoda, dom, pomieszkanie, mieszkanie. er hat eine bequeme Behausung, ma wygodne pomieszkanie.

Behelfen, sich, ukontentować się czym, przestać na czym, *ob.* betragen; sich mit etwas behelfen, bronić się czym. zu seiner Entschuldigung vorwenden, pretextem się iakim wymamiać; obeyść się, obchodzić się czym, *na przykład,* troszką.

Behelf, *m.* pomoc; *albo w sprawach prawnych biorąc,* dowod nie zupełny, nie dokładny; okoliczność, albo domysł, z ktorego może wziąć dowod, aby nim inny zmocnić; wpoł dowod.

Behelligen, oznaymić, uwiadomić; einem etwas, co komu, *to co,* kund thun.

Behen, piec na zarzystych węglach. einen Stock behen, kiy w ogniu parzyć. sich behen, grzać się, rozgrzywać się.

Behenken, sich mit einer, dać ktorey słowo, że ią za żonę weźmiesz, przyrzec iey że się z nią ożenisz.

Behend, prędki, szypki, żartki, gorącokąpany, obrotny, *gdy znaczy to co,* prędki, bystry, bystro bieżący, *obacz,* schnell.

Behend, *adv.* predko, szypko, żartko, bystro, z prędkością.

Behendigkeit, *f.* bystrość, prędkość, szypkość, żartkość, obrotność.

Behengen, ein Gemach, obić obiciem pokoy, obicia podawać na ścianach, w pokoiu. ein Bett behengen, okryć łożkę, pościel, powłoką piękną, poszwą piękną.

Behenkt, obity, ustroiony, przybrany, powleczony, okryty, obciążony, obłożony. behenkt mit einer, ożeniony, dostał żony dawszy się uwieść.

Beherbergen, gospodą kogo przyiąć, pozwolić stanąć u siebie gospodą, pozwolić gospody, pozwolić stać u siebie, w swoim domu, dać gospodę.

Beherrschen, panować, rządzić, władnąć, rozkazywać; *synonym.* podbić pod moc, mieć w swoiey mocy, pod swoim panowaniem. seine Begierden beherrschen, panować nad swoiemi żądzami.

Beherrscher, *m.* pan, panuiący, władca, wielkorządca.

Beherrschung, *f.* panowanie, rządzenie, państwo, opanowanie.

Beherzt, odważny, śmiały, mężny, nie zatrwożony, rezolutny, śmiałego serca. beherzt machen, śmiałym, odważnym, uczynić; dodać serca, odwagi, śmiałości. er ist beherzt worden, stał się śmiałym, odważnym, nabrał śmiałości, serca, odwagi, ośmielił się, odważył się.

Beherzt, *adv.* odważnie, serdecznie, śmiało, rezolutnie, nie zatrwożonym sercem.

Beherzigen, brać do serca, uważać, rozmyślać, rozważać, zamyślać się nad czym;

czym; myślą, uwagą nad czym się zastanawiać, *ob.* erwegen, betrachten.

Behobeln, ostrugać, zestrugać, wystrugać, heblem, zhyblować, wyhyblować.

Behorchen, podsłuchiwać, *ob.* heimlich horchen, przysłuchiwać się taiemnie, ucha nadstawiać.

Behören, słuchać, wysłuchiwać, wysłuchiać, *examinować*, roztrząsać.

Behörig, przyzwoity, przystoyny. auf behörige Weise, przyzwoitym, przystoynym sposobem, iak drzyzwoita, przystoyna, iest rzecz, przynależyty.

Behuf, *m.* wygoda; wspomożenie, przysługa, posiłek.

Behülflich, pomocny, pomoc daiący, na pomoc przychodzący, posiłkuiący. einem behülflich seyn, być komu pomocnym, podać rękę komu, ratuiąc go wspomagać, ratować kogo, być pomocnikiem czyim. in der äußersten Noth behülflich seyn, w nayostatnieyszey potrzebie, ratować kogo. ich bin im hierzu behülflich gewesen, byłem mu do tego pomocnym, ia dopomogłem mu do tego.

Behüten, strzec, pilnować, uchować, zachować, bronić, mieć pod strażą, pod swoią obroną kogo. behüte Gott! broń Boże! strzeż Boże! uchoway Boże! behüte dich Gott! niech cię Bog strzeże, broni, uchowa.

Behutsam, ostrożny, roztropny, opatrzny, przezorny, czuły, oglądaiący się. behutsam seyn, być ostrożnym, oglądać się na wszystko, mieć oko na co, strzec się, mieć się na ostrożności, nie czynić nic prędko, nie uważnie.

Behutsamkeit, *f.* ostrożność, baczność, przezorność, oglądanie się.

Behutsamlich, *adv.* ostrożnie, bacznie, z ostrożnością, z bacznością. behutsamlich handeln, ostrożnie, z bacznością rzecz czynić, albo dawać baczenie czyniąc co.

Bejahen, podtakiwać, przyznawać, potwierdzać, utrzymywać; hoch und theuer, wysoko y drogo. *t. i.* z wszelkim potwierdzaniem, poświadczaniem, upewnianiem.

Bejahung, *f.* podtakiwanie, potwierdzanie, potwierdzenie, poświadczanie, poświadczenie.

Bejammern, ciężko ubolewać, narzekać, żalić się, z iakiego trefunku być żałosnym, mieć żal wielki, ruszonym być politowaniem, żalem; miłosierdzie, politowanie mieć, żałować kogo.

Bejammernswürdig, godny politowania, pożałowania, miłosierdzia; bejammernswürdig, *adv.* sposobem godnym politowania, litościwie.

Beichte, *f.* spowiedź, wyznanie grzechow przed kapłanem.

Beichten, spowiadać się, sumnienie swoie kapłanowi otworzyć, wyznać grzechy y za nie żałować. Beichte hören, spowiedzi słuchać. zu Beichte sitzen, u spowiedzi siedzieć, spowiadaiących się słuchać.

Beichtkind, *n.* spowiadaiący się, pokutuiący, iednego spowiednika maiący.

Beichtpfennig, *m.* pieniądz spowiednikowi dany za wysłuchanie spowiedzi.

Beichtstuhl, *m.* spowiednica, gdzie Kapłan pokutuiących spowiedzi słucha.

Beichtvater, *m.* spowiednik, Kapłan spowiedzi słuchaiący, Ociec duchowny.

Beichtzettel, *n.* kartka spowiednia, dana na swiadectwo wysłuchanemu, że się spowiadał.

Beige, *f. ob.* Holz.

Beil, *n.* siekiera, toporek. das Beil zu weit werfen, siekierę na zbyt daleko rzucić; niemieckie przysłowie, *ktore znaczy*, strasznie kłamać, szalbierować.

Bein, *n.* gnat; das den Leib trägt, noga, goleń w nodze. einem ein Bein unterschlagen, poderwać komu nogę, podstawić komu nogę, aby przez nię przepadł. auf die Beine helfen, postawić kogo na nogi, na nogach, podźwignąć kogo, podnieść iego fortunę. auf die Beine kommen, stanąć na nogach, *t. i.* podźwignąć się, poratować się, przyiść do lepszego mienia. die Sache ist auf schwachen Beinen, sprawa, interes, iest, stoi, na słabych nogach. es müssen starke Beine seyn, die gute Tage ertragen können, Niemiec mowi: *t. i. słowo w słowo*, musi ten mieć mocne nogi, ktory dobre dni znosić może, *t. i.* ieżeli go dostatek nie zepsuie. eine Armee auf den Beinen haben, mieć woysko gotowe, na pogotowiu, na gotowych nogach; halten, zebrane, zciągnione trzymać; bringen, woysko zebrać, zaciągnąć.

Bein, *n.* kość. die Beine heraus thun, kości wyimować, wybierać, wyciągać. ein Bein verrenken, Kość wywinąć, wywichnąć, ruszyć ze swoiego mieysca; wieder einrichten, znowu wprawić, wstawić na swoie mieysce. mit Bein eingelegt, kością, stuczkami kościanemi nabiiany, nasadzany; beinern, kościany.

Beinbruchstein, *m.* kamień rurkowaty, gruby na paleç, piasek ktory w nim bywa, leczy, y zpaia połamane y przetrącone kości.

Beinbruch, *m.* złamante nogi, przetrącenie kości w nodze, nogi.

Beinharnisch, *m.* zbroia na nogi, but żelazny.

Beinhaus, *n.* kośnica, mieysce, gdzie kości składaią.

Beinkleider, *pl.* ubiory, ubranie, portki, szarawary.

Beißen, kąsać, zębami przykąsić, przygryść, przygryzać, przykąszeniem ścikać, *ob.* jucken; in sich beißen, verbeißen, gryść, zgryść w sobie, *to iest*, przeciwność iaką lub żal z czego, znieść, zcierpieć nie żaląc się. um sich beißen, odżerać się, odkąsać się, kiedy się pies broni kilku albo iednemu; o *człowieku także się mowi:* odgryza się, kiedy odpowiedzi daie ugryzliwe, uszczypliwe; albo kiedy przycina komu, to się mowi po polsku; ugryzł, drugiego. der Rauch beißt, dym gryzie w oczy, przykry na oczy.

Beißen, gryść, szczypać, *o smaku mowa*, gdy rzecz iaka ma smak gorzkawy, szczypiący, *po polsku w tym mieyscu mowi się także:* szczypać, szczypie w ięzyk; na przykład, pieprz, musztarda; ztąd ziele *szczypior*, dla szczypiącego w ięzyk smaku, nazwane. einen scharfen Geschmack haben, mieć iakiś ostry smak, *to po Niemiecku także*, beißen; er hat weder zu beißen noch zu brechen, nie ma ani co ukąsić, ani co złamać, *t. i.* na wszystkim mu zbywa, nic nie ma. ins Gras beißen, trawę gryść, *t. i.* sterben.

Beißend, *adj.* gryzący, gryźliwy, szczypiący.

Beizen, zmacerować octem, wodą, *ob.* Bäzen, wygryść.

Bekannt, znaiomy, wiadomy, znany, *otrzaskany.* bekannt werden, stawać się znaiomym, wsławiać się, przychodzić do wiadomości między ludźmi. für bekannt annehmen, za ważne przyiąć, uznać. sich etwas bekannt machen, rzecz iaką, wiadomą sobie uczynić, rozeznać się z czym. etwas bekannt machen, rozgłosić co, do wiadomości podać, ogłosić, *toż samo co*, anzeigen; es ist jedermann bekannt, rzecz to iest każdemu człowiekowi wiadoma, rzecz o ktorey wszyscy wiedzą. bekannt und berühmt werden, znaiomym, głośnym y sławnym stać się; wsławić się, zaiaśnieć, słynąć, es ist mir nicht bekannt, to mi iest nie wiadomo, o tym niewiem, to iest przedemną ukryte.

Bekannter, *m.* znaiomy, poufały, domowy, *t. i.* z ktorym kto ma pou[illegible] zachowanie. sich mit einem bekannt machen, znaiomość z kim zabrać, poprzyiaźnić się, przyiaźń zabrać, poznać się, rozeznać się z kim, poznawać się z kim.

Bekanntschaft, *f.* znaiomość, poznanie, rozeznanie, poufale z kim zachowanie. mit einem Bekanntschaft machen, zabrać z kim znaiomość, przyiść z kim do znaiomości, przyiść do czyiey wiadomości; rozeznać się z kim, *ten ostatni sposob mowienia nie tylko znaiomość, ale y poufałość, dobre zachowanie wyraża.* alter Bekanntschaft halber, po starey, po dawney znaiomości.

Bekennen, wyznać, wyznawać, przyznać się, przyznawać się; nie zapierać. sein Unrecht bekennen, uznać swoię winę, do błędu, do winy się przyznać. sich zu einer Religion bekennen, przyznawać się do iakiey wiary, wyznawać iaką wiarę.

Bekenntniß, *n.* wyznanie, wyznawanie, uznanie, przyznanie się.

Bekenntlich, *adv.* wiadomo.

Bekehren, nawracać, nawrocić; einen kogo; poprawić kogo, przyprowadzić do dobrych obyczaiow, nawrocić do cnoty. sich bekehren, nawrocić się, ustatkować się, porzucić złe życie.

Bekehrung, *f.* nawrocenie, poprawa, odmiana życia, obyczaiow, ustatkowanie się.

Beklagen, żałować, narzekać; sich, żalić się, skarżyć się. einen beklagen, żałować, opłakiwać kogo, ubolewać nad kim, nad czyią niedolą, biednym stanem.

Beklagter, *n.* winny, obwiniony, oskarżony, obżałowany; doniesiony o iaki występek, pomowiony, posadzony,

dzony, pozwany, ten, ktoremu co zadano.

Bekleben, **bleiben**, przylgnąć, przylepić się, do iakiey rzeczy, przykleić się, zlepić się w co, trzymac się w czym, na czym, przy czym, mocno, głęboko.

Beklecken, zeszpecić, zplamić, poplamić, zplugawić, zpaskudzić, plam narobić, zpluskać czym, zaszargać.

Bekleiben, wkorzeniać się, sił nabierać, zmacniać się, zrastać się do kupy wraz.

Bekleiden, ubierać; przybierać, stroić, przystraiać, ustroić; odziewać, przyodziewać, *gdy o sukniach mowa* suknie sprawiać, sprawić, okryć kogo, *toż samo znaczy*.

Bekleiden, **eine Stelle**, urząd iaki piastować, mieć, posiadać, być na godności.

Bekleistern, nakleiać, nakleić, okleiać, okleić, narzucać, narzucić.

Beklemmt, *adj*. ściśniony. **mein Herz ist mir so beklemmt**, moie serce tak iest ściśnione, tak mi nudno koło serca, na sercu.

Bekommen, nabyć, nabywać, dostępować, dostąpić, dostawać, dostać. **einem bekommen**, *ob*. **begegnen**; **übel bekommen**, *ob*. **schaden**; **was man leicht bekommen kann**, czego można łatwo nabyć, dostać, o ktorą rzecz nie trudno. **an einem einen Freund bekommen**, dostać przyiaciela, mieć z kogo przyiaciela. **ich wünsche, daß er dir wohl bekomme**, życzę, aby ci to na dobre wyszło; aby ci się pomyślnie udało.

Bekräftigen, umocnić, umacnić, zmocnić, zmacniać, utwierdzić, utwierdzać.

Bekräftigung, *f*. umocnienie, umacnianie, zmocnienie, zmacnianie, potwierdzenie, przyznanie, za ważne uznanie, *ratyfikacya*.

Bekränzen, uwieńczyć, wieńcem przystroić, w wieńce ubrać, ustroić.

Bekriegen, woiować, zawoiować, woyną zaczypiać, napastować, woiować, woynę toczyć.

Bekrönen, ukoronować, *ob*. **krönen**, koronować, koronę komu włożyć na głowę.

Bekümmern, troski, troskliwości nabawić, kłopotu komu narobić do smutku przyprowadzić, przywieść.

Bekümmern, **sich**, **um einen**, troskać się, turbować się o kogo, frasować się o kogo. **ich bekümmere mich wenig darum**, mało się o to torbuię, mniey o to dbam. **du hast dich nicht um das zu bekümmern**, nie masz się czego o to turbować. **bekümmern sich um etwas**, zafrasować się, smucić się o co.

Bekümmert, troskliwy, smutny, żałosny, w frasunku, w kłopocie zostaiący.

Bekümmerniß, *f*. troska, troskliwość, smutek, kłopot, frasunek. **einem Bekümmerniß machen**, nabawić kogo, troskliwości, wprawić kogo w kłopot. **sich der Bekümmerniß entschlagen**, wyzbyć się z troskliwości, uspokoić się w niey, wybić smutek z głowy.

Belachen, ośmiać, wyśmiać, *obacz* **verlachen**.

Beladen, *adj*. obciążony, przywalony, obładowany, obarczony, naładowany, założony. **mit Schulden beladen seyn**, bydź długami obładowanym, obłożonym; **mit vielen Geschäfften**, bydź wielu interesami zatrudniony, założony.

Beladen, *activ*. obciążyć, obładować naładować, nakłaść, nałożyć, obłożyć.

Belagern, oblec, miasto, fortecę, aby ich dobywać, oblężeniem opasać, otoczyć.

Belagerter, *m*. oblegaiący, dobywaiący, mieysca iakiego obronnego.

Belagerte, *n*. oblężeni, w oblężeniu zostaiący, oblężeniem opasany.

Belagerung, *f*. oblężenie, oblężeniem otoczenie, opasanie. **Belagerung aushalten**, wytrzymać oblężenie. **eine Belagerung wagen**, **vornehmen**, odważyć się na uczynienie oblężenia, przed się wziąć oblężenie. **Belagerung fortsetzen**, prowadzić wciąż oblężenie. **Belagerung aufheben**, podnieść oblężenie, odstąpić od oblężenia, porzucić, opuścić oblężenie.

Belangen, tyczeć się, należeć do czego, *toż samo znaczy co*, **betreffen**.

Belangen, obwinić, pomówić, zadać; **einen als Kläger**, kogo, iako oskarżyciel.

Belangend, co się tycze. **mich belangend**, co się mnie tycze; co do mnie, ile do mnie,

Belästigen, obciążyć, obładować, obarczyć, ciężarow nakłaść, nakładać ciężary.

Belaubt, **seyn**, zielenić się, w zielone gałązki się rozrastać. **belauben**, w liście zielone się rozwiiać, rozwinąć.

Belaufen, wychodzić, wynosić; so hoch, tak wysoko. die Zahl der Soldaten beläuft sich auf tausend, liczba żołnierzy wychodzi, wynosi na tysiąc.

Belauschen, zdradą, sztuką na kogo zayść zachodzić, zasadzyć się na kogo, *toż samo także co*, belauren.

Beleben, ożywiać, ożywić, życie, ducha natchnąć, *ob.* lebendig machen.

Belebt, ożywiony, życiem, duchem natchnięty, *także znaczy to co*, munter, lebhaft, żywy, krzepki.

Beleg, *n.* obłog, *plur.* obłogi; obłożenie, obrąbek, obrabienie.

Beleg, *m.* kwit, karta, pisanie, na dowod czego.

Belegen, obłożyć, obszyć; podszyć, *to co*, unternehmen; *potym.* taśmami obłożyć, obramować suknia, albo co podobnego.

Belegen, ztwierdzić, podwierdzić, przytwierdzić. mit Quittungen belegen, kwitem, kartą, ręcznym pismen co utwierdzić. einen mit Schimpf belegen, hańbą, wstydem, konfuzyią kogo okryć.

Belecken, zlizywać, zlizać, obłizywać, obłizać, zliznąć, obliznąć.

Belehnen, lenno komu nadać. die Lehen reichen, dobra komu, wieś, dziedzinę lennym prawem na feudum puścić.

Belehnung, *f.* nadanie lennością, lennym prawem.

Belehren, nauczać, nauczyć, pokazać, pokazywać, ukazać, ukazywać iak co zrobić.

Beleidigen, urażać, urazić, obrażać, obrazić, krzywdę uczynić, słowami zelżyć.

Beleidiget werden, być bardzo urażonym, obrażonym.

Beleidiger, *m.* urażca, obrażca, ten co uraża, uraziciel.

Beleidigung, *f.* urażenie, obrażenie, uraza, obraza; złość wyrządzona od kogo, komu.

Belesen seyn, być czytelnikiem wielkim, być biegłym w czytaniu pism uczonych, ktory bardzo wiele czyta. er ist ein Mann von großer Belesenheit, on iest człowiek wielkiego czytania.

Beleuchten, oświecić, oświecać, obiaśnić, obiaśniać.

Belfern, *vulg.* wadzić się, kłucić się, żreć się.

Belfern, *n. vulg.* zwada, kłutnia, wadzenie się, kłucenie się.

Belgrad, Belgrad, miasto obronne y mocne.

Beliebt, *adj.* podobaiący się, miły, ulubiony, do gustu, do serca. wenn es dir so beliebt, kiedy ci się tak podoba, kiedy ci tak miło, kiedy ta twoia wola; kiedy łaska. was beliebt ihm, co się podoba, co łaska. sich beliebt machen, miłym się uczynić komu. es hat dem Rathe beliebt, tak się podobało Senatowi.

Belieben, *n.* podobanie, upodobanie, uciecha, przypodobanie się ukontentowanie. Belieben an etwas haben, mieć w czym upodobanie, cieszyć się iaką rzeczą, mieć ukontentowanie w czym. nach Belieben, według upodobania, do upodobania, iak się podoba. kein Belieben daran haben, żadnego w tym upodobania nie mieć. beliebig, miły, miluchny.

Beliebt, ukochany, ulubiony, miły, wdzięczny, luby, ktorego wszyscy lub wielu lubi. sich beliebt machen bey jedermann, miłym się uczynić wszystkim, mieć łaskę miłość u innych, zasłużyć sobie na dobre serce. sehr beliebt bey einem seyn, być bardzo ukochanym komu, być w wielkiey y osobliwey łasce. das macht einen beliebt, to miłym czyni, zaleca, łaskę, serce, iedna komu.

Bellen, szczekać, oszczekiwać, huczeć ogromnym głosem, iak kiedy pies grubo szczeka, hof, hof, wenn man den Hund trifft, so bellet er, kiedy na psa natrafią, to szczeka: Przysł. Niem. *znaczy że* sumnienie nigdy nie śpi. man kann dem Hunde das Bellen nicht verbieten, trudno zakazać psu szczekać, *polskie zaś przysłowie*, wolno psu na słońce szczekać.

Bellen, *n.* szczekanie, oszczekiwanie.

Beller, *m.* szczekacz, szczekaczek, oszczekiwacz.

Belohnen, nadgradzać, nadgrodzić, zapłacić, dać nadgrodę, zapłatę. wohl belohnen, dobrze zapłacić.

Belohnung, *f.* nadgradzanie, nadgrodzenie, nadgroda, płacenie, zapłacenie, zapłata. Belohnungen aufsetzen vor diejenigen, die sich am besten halten, nadgrodę postanowić dla tych, ktorzy się naylepiey w iakiey sztuce popisuią.

Belt, *m.* morze Baltyckie. das baltische Meer, Baltyckie Morze.

Beluchsen, oszukać; einen um etwas, kogo w czym, zwodzić, zwieść kogo.
Belügen, nakłamać, na kogo, kłamstwem kogo oszukiwać.
Belustigen, cieszyć, kontentować, weselić, rozweselać. sich woran belustigen, cieszyć się iaką rzeczą.
Belustigung, *f.* uciecha, rozkosz, ucieszenie, rozweselenie, rozradowanie, serca.
Belz, *m.* futro, suknia z futrem, albo futrem podbita, kożuch. Fuchspelz, lisie futro, lisy. Schafpelz, barani kożuch. einem eins auf den Belz geben, dać komu po kożuchu: *niemcy mowią co znaczy*; uciąć kogo słowem, przycinać komu żartami. einen andern Belz anlegen, przysłowie niemieckie *y po polsku toż samo*; wziąć imszą skòrę na siebie, w inszą skòre się przyodziać, *t. i.* stare zwyczaie porzucić. den Belz waschen, und nicht naß machen, *słowo w słowo*, skòrę myć a nie zmaczać iey *t. i.* rzecz iaką czyniąc, w niey pracuiąc, nic nie wskurać, nie dokazać, sitkiem czerpać wodę; znaczy także: chciało by się mieć dobrze, ale się nie chce robić, *ob.* Pelz.
Belzern, futrzany, z futra. mit Belz gefüttert, futrem podszyty.
Belzrock, *m.* suknia z futrem; podbita futrem, podszyta.
Belzkappe, *f.* czapka z futra, dostatnia, nakrywaiąca y twarz.
Belzen, szczepić, zaszczepiać, *ob.* einpfropfen.
Bemächtigen, sich einer Sache, opanować, *co, kogo*, kray, miasto, wziąć, pod swoią moc.
Bemänteln, płaszczem okryć, obsłonić, osłaniać, pokrywać, pokrywkę dawać; pięknemi słowami rzecz złą zdobić.
Bemäntelung, *f.* pokrywka, zasłonka, płaszczyk, *metaph.* pretekst. zur Bemäntelung der Laster dienen, zdać się na pokrywkę, na płaszczyk niecnot.
Bemeistern, sich, opanować, co kogo, posieść, *ob.* bemächtigen.
Bemerken, uważać, postrzegać, nanotować, znaczyć, naznaczać, naznaczyć.
Bemittelt, pieniężny, przy pieniądzach, bogaty. er ist schlecht bemittelt, bardzo mała iego fortuna, szczupły maiątek, bardzo ubogo, cienko koło niego.
Bemühen, trudzić się, usiłować, starania przykładać, krzątać się, pracować. sich um etwas bemühen, trudzić się w czym, usiłować, starać się o co, uwiiać się koło czego. sich äußerst bemühen, wszelkich obrotow, pracy dokładać, ruszyć wszystkich sposobow. einen bemühen in etwas, przykrzyć się, komu w czym. du darfst dich nicht bemühen, możesz się o to nie turbować, nie dbać.
Bemühung, *f.* pracowanie, trudzenie, krzątanie się, uwiianie się, troszczenie się; zabieganie, zabieg.
Bemühet, zatrudniony, pracą zabawny, zaprzątniony; ztrudzony.
Bemühen, sich eines Dinges, chronić się iakiey rzeczy, unikać, zchodzić przed czym; *znaczy także*, nöthigen, przymuszać, niewolić, przyniewolić.
Bemüßigung, *f.* unikanie, zchodzenie; usiłowanie, uwiianie się koło czego, *kręcanina*.
Benachbart, *m.* sąsiad, samsiad, bliski, po blisku mieszkaiący.
Benachrichtigen, uwiadomić, dowiedzieć się, uczynić wiadomość, dać znać, *ob.* Nachricht geben.
Benagen, gryść, ogryzać, ogryść, pogryść, okąsać.
Benahmen, mianować, nazywać, nazwać, wymienić, *niby: wyimienić*; przezywać.
Benaschen, liznąć, pierwey skosztować, nadkąsić, nadieść.
Bendel, wstążka, taśma, tasiemka, *obacz* Bändel.
Bendig, łaskawy, ugłaskany, łatwy do ugłaskania; uieżdżony.
Bendigen, bendig machen, ugłaskać, obłaskawić, uieżdżać, uieździć; poskromić zuchwałość, dzikość, czyią.
Benebst, razem, wraz, oraz, przy tym, z tym.
Benedeyen, błogosławić, życzyć szczęścia, wszystkiego dobrego.
Benedeyung, *f*, błogosławienie, błogosławieństwo, życzenie dobra.
Benedictiner, *m.* Benedyktyn, Zakonnik, reguły Benedyktyńskiey.
Benehmen, uiąć, część odiąć, ubrać, uymować, ubierać wyiąć ciężar, wybrać zkąd, wyładować; wydrzeć, wydzierać, wziąć. einem an seinen Rechten etwas benehmen, uiąć komu prawa, przywileiu. das benimmt dir nichts an deiner Ehre, to ci honoru y dobrego imienia nie uymuie. Jemanden den Verdacht benehmen, zrzucić podeżrzenie z kogo.

Benehmung, *f.* uięcie, odięcie, odebranie, wybranie.
Beneiden, zazdrościć, zazdrzeć, komu. einen wegen seines Glücks beneiden, zazdrościć komu, szczęścia iego.
Beneidet werden, mieć zazdrość, mieć zazdrosnych swoiego szczęścia.
Benennen, wymienieć, *iakoby* wyimienić. einen Tag benennen, dzień wymienić, naznaczyć, mianować.
Benevent, Benewent, miasto w Neapolitańskim.
Beneventiren, einen, witać, przychodzącego, przybywaiącego.
Benetzen, namaczać, umaczać, umoczyć odwilżać, odwilżyć.
Bengel, *m.* kiy, drąg, pniak sękowaty, *obacz.* Priegel. ein grober Bengel, *vulg.* głupiec, prostak, drąg.
Benüngen-Rosen, piwonia.
Benöthigt seyn, potrzebą być przyciśnionym, mieć potrzebę, potrzebować.
Beobachtung, *f.* uważanie, uważenie, uwaga, naznaczanie, naznaczenie. genaue Beobachtung, mależyte baczenie.
Beordern, nakazać, rozporządzić, zalecić. beordert werden, mieć rozkaz.
Bepfählen, opalować, palami obić, obsadzić.
Bepflanzen, zasadzić, drzewek młodych ponaszczepiać.
Bequem, wygodny, sposobny, zdatny, przydatny, pomocny.
Bequemlich, *adv.* wygodnie, sposobnie, zdatnie, właśnie do tego, przydatnie.
Bequemlichkeit, *f.* wygoda, zdatność, przydatność.
Bequemen, wygadzać, stosować się do drugiego, dogadzać, sich zu etwas, stosować się do czego; sich nach eines Willen, stosować się do cudzey woli, *toż samo co,* zgadzać się z cudzą wolą.
Berathen, einen, doradzać komu, ratować kogo radą.
Berathschlagen, naradzać się, radzić, rozmyślać, rozważac. sich mit einander berathschlagen, wspolnie się naradzić, naradzać; sich heimlich berathschlagen, taiemnie się naradzać, taiemne rady miewać, potaiemnie się znosić.
Berathschlagt werden, być naradzonym, roztrząśnionym, zważonym na radzie.
Berathschlagung, *f.* naradzanie, znoszenie się, naradzenie się, rada. darein gezogen werden, być pociągnionym, podanym do rady.
Berauben, odzierać, odrzeć, złupić, ogołocić, zrabować, zabrać, rozerwać, rozebrać, wyzuć, einen seiner Güter berauben, wyzuć kogo z dobr; der Kinder, dzieci zabrać przez śmierć, den Tempel, kościoł wyłupić, obrać, okraść.
Beraubt, obrany, złupiony, odarty, wyzuty, zrabowany.
Beraubung, *f.* zrabowanie, obranie, złupienie, odarcie, ogołocenie.
Beräuchern, nakadzić, okadzić, dymu z kadzidła narobić.
Berauschen, sich, upoić się, upić się, urżnąć się winem. einen andern, zpoić, upoić kogo.
Berauscht, upoiony, zpoiony, *upity, zarzucone iuż to słowo.*
Berechnen, obrachować, porachować, policzyć, weyść w rachunek, wziąć pod krydkę.
Berechtigen, einen, pozywać, pozwać, kogo do sądu, do prawa, prawować się z kim.
Berechtiget seyn, mieć co w mocy, godzić się komu, mieć prawo do uczynienia czego. du bist dessen nicht berechtiget, nie masz do tego prawa, nie iest to w twoiey mocy; to ci się nie godzi.
Bereden, namowić, kogo; wmowić w kogo. *wyperswadować* komu. er hat mich beredet, es wäre vacant, namowił mnie abym uwierzył, że iest wakans, sich selbst bereden, wyperswadować sobie, nabić sobie głowe czym, uroić sobie, urościć w głowie. sich nicht leicht bereden lassen, nie dać się łatwo namowić, do uwierzenia. einen fälschlich bereden, fałsz komu za prawdę wyperswadować. sich mit einem bereden, umowić się, namowić się z kim.
Beredsam, *adj.* wymowny, mowny, krasomowny; beredt, *toż samo,* wymową mocny, w wymowie piękny, gładki. gar nicht beredt seyn, nie być w cale wymownym; nie mieć wymowy.
Beredsamkeit, *f.* wymowa, mowność, krasomowność, bystrość, gładkość, obfitość w mowie. sich in der Beredsamkeit üben, ćwiczyć się, w wymowie, w krasomostwie, uczyć się wymowy.
Beregnen, deszczem zmoczyć, zlać, zlewać.
Beregnet, *adj.* deszczem zlany, polany, zmoczony, namokły.
Bereichern, ubogacić, zbogacić, bogatym uczynić, wbić w bogastwo.
Bereiten, nagotować, przygotować, zbierać

zbierać się co uczynić. *ob.* sich gefaßt machen.

Bereit, gotowy, przygotowany, prędki, ochotny, do uczynienia: etwas bereit halten, mieć co gotowo, na pogotowiu.

Bereitschaft, *f.* gotowizna, dostatki, bogactwa gotowe, fortuna nazbierana; gotowość. in Bereitschaft stehen, być w gotowości; haben, mieć gotowość, gotowiznę.

Bereitwillig, gotowy, ochotny, *obacz.* bereit.

Bereitwilligkeit, *f.* ochota, chęć, gotowa y ochocza wola.

Bereits, teraz, zaraz, toć czas, iuż teraz.

Berennen, otoczyć; eine Stadt, miasto iakie obegnać żołnierzem.

Bereuen, żałować, etwas, czego. *na przykład.* złego uczynku.

Bereuung, *f.* żal, żałowanie, pożałowanie, obżałowanie.

Bereuten, obieżdżać, mieysce iakie na koniu; das Pferd, uieżdżacz konia.

Bereuter, *m.* uieżdżacz koni, uieżnik.

Berg, *m.* góra, dessen Spitze, wierzchołek góry; Rücken, tył góry, zagorze. Grund, doł góry. Seite, boki, strony, góry. kleine Hügeln. Absätze daran, górki po górach stoiące. wo es Berg-ab gehet, po których pochyłość, idzie na doł. unten am Berge, na dole pod górą. es ist mir ein Berg vom Halse, przysłowie, górę mi z karku zwalono, zdięto. t. i. gdy kto od iakiey troskliwości, odiakiego interesu wolnym zostanie; ich kann mein Elend auf keinem Berge übersehen, *Przysłowie iest znaczy zaś:* końca biedy moiey widzieć nie mogę. sich zuoberst auf den Berg begeben, osieść góry, zalec, zastapić góry. die Ochsen stehen am Berge, *Przysłowie, znaczy zaś:* rzecz w ostatnim niebezpieczeństwie. güldene Berge versprechen und nichts halten, złote góry obiecywać, á nic nie dotrzymać, *albo iak Polak mowi:* y ołowianych nie dać. Berg und Thal kommen nicht zusammen, aber die Leute wohl, góra się z doliną nie znidzie, ale człowiek z człowiekiem bardzo dobrze. hinter dem Berge halten, za górą trzymać, to iest, taić się z czym, ze swoiemi zamysłami. hinter dem Berge sind auch Leute, y za górami są ludzie.

Berglein, *n.* górka, góreczka, nie, wielka, maleńka górka.

Berg-ab, z góry na doł, przykro, bystro.

Berg-an, nie przykro w górę, pod górę.

Berg-auf, w górę, przykro, wysoko bystro no górę.

Berggrün, chrysokolla, zilona ziemia, zielonka.

Bergicht, górzysty, górny, w górę idący, ciągnący się.

Bergknapp, *m.* górnik, hawar, kopnik w górach kruszcowych, solnich.

Bergmann, *m.* górnik, ten co kruszce kopie, w ziemi dobywa.

Bergleute, *pl.* górnicy, hawary, haworowie, kopacze, kopnicy.

Bergmännlein, *n.* diaboł kruszcowy, w górach kruszcowych.

Bergmünz, minca górna.

Bergpeterlein, *n.* pietruszka górna.

Bergroth, sandracha.

Bergsalz, *n.* saletra, iakoby, sol w gorach wyrosła y kogana.

Bergschreiber, *m.* Pisarz górny, kruszcowy, podżupnik.

Bergstadt, *f.* miasto w górach położone, leżące.

Bergwerk, *n.* kruszce, kopanie, dobywanie, łamanie kruszcow. damit umgehen, obchodzić się z robotą koło kruszcow.

Bergzinnober, minia, damit bezeichnet, minią naznaczony, nakryślony, natarty.

Bergen, taić, *obacz* verbergen. ich kann mich nicht bergen, nie mogę się taić.

Berichten, upewniać, upewnie, uwiadomiać, uwiadomić, oznaymiać, oznaymić; opowiadać, opowiedzieć o czym komu. er ist davon berichtet worden, on o tym iest uwiadomiony, upewniony. du bist ungleich berichtet worden, ty źle o tym iesteś uwiadomiony. sich berichten lassen, dowiedzieć się, upewnić się, dać się nauczyć. sich eines bessern berichten, dać się czego lepszego nauczyć.

Bericht, *m.* upewnianie, upewnienie, uwiadomianie, uwiadomienie. von etwas Bericht erstatten, powiadać o iakiey rzeczy, wiadomość uczynić o iakiey rzeczy komu, pisać o czym do kogo.

Beritten seyn, na koniu ieździć, iechać. beritten gemacht werden, być wsadzonym, wsieść na konia. wohl beritten, na dobrym koniu siedzieć. übel beritten, na złym koniu siedzieć. beritten machen, dodać konia komu.

Berlin, Berlin, miasto w Brandeburgii, stolica tego kraiu.
Bern, Miasto w Szwaycarach y Kanton tego imienia.
Berenheuter, *vulg.* gnuśny, leniwiec, niedbalec, leniuch.
Bernstein, *m.* Bursztyn, ktory bywa żołty, biały, przezroczysty.
Bersch, okoń ryba, z paskami poprzecz czarniawemi.
Bersich, *czyli.* Wersich, pewny rodzay kapusty.
Bersten, puknąć, rozpęc się, rozpuknąć się. ich möchte vor Zorn bersten, ledwie się nie rozpuknę od gniewu.
Berüchtigen, obmawiać, szkalować, potwarzać. einen, kogo. der übel berüchtiget ist, ktory iest oszkalowany, obmowiony, zeszkalowany.
Berücken, zdradą kogo zażyć, zayść, zachodzić zdradą na kogo.
Beruf, *m.* wołanie, powołanie, urząd. des Berufs warten, swoiego powołania, pilnować, czynić co powinność powołania każe. den Beruf antreten, chwycić się powołania. aus dem Beruf schreiten, wykroczyć z powołania, przestąpić powołanie.
Berufen, wołać, powoływać, powołać, przyzwać, przywołać, zawołać. zu einem Amt, wzywać kogo do urzędu. sich auf jemand berufen, odwoływać się na kogo. składać się kim. er beruft sich auf seine Unschuld, odwoływa się na swoię niewinność, składa się na swoię niewinność, składa się swoią nieniwinnością. andere Leute berufen sich darauf, drudzy ludzie na to się odwołuią.
Berufen, wołany, powołany, zawołany; wezwany; *znaczy także to co.* bekant, berühmt, sławny, głośny, zawołany. übel berufen, rozsławiony, złey sławy, ktory źle słynie.
Beruhen, zależeć. darauf beruhet es, na tym *cała rzecz* zależy. ein Ding auf sich beruhen lassen, rzecz iak iest w sobie zostawić.
Beruhigen, uspokoić, do pokoiu, do spokoyności przyprowadzić, pokoy uczynić.
Berühmt, *adject.* sławny, zawołany, głośny, zaszczycony, wsławiony, wielkiey sławy, wielkiego imienia. berühmt seyn, bydź wsławionym, sławnym, w wielkiey sławie. wegen etwas, w czym, w iakiey rzeczy. berühmt machen, sławnym uczynić, na chwałę, na sławę sobie zarobić, na pamięć chwalebną. berühmt werden, głośnym, wsławionym stać się, wsławiać się, wsławić się, rozgłosić się, wybrnąć na swiatło. ein berühmter, heiloser Mann, sławy zbrodniami y niepodściwością człowiek. ein berühmter Nahme, sławne imie, głośne imie.
Berühmen, chełpić się, szczycić się, chwalić się.
Berühren, dotchnąć się, dotykać się. nur das vornehmste berühren, tylko co przednieysze namienić, co z większego. etwas kürzlich berühren, czego krotko dotchnąć; o czym krotko mowić, pisać, czego w krotkości dotchnąć, mowiąc, pisząc.
Berupfen, s. rupfen.
Berill, beril, z drogich kamieni ieden, nie tak bardzo iednak szacowny.
Besäen, zasiać, obsiać. besamen die Erde, nasieniem ziemię płodną uczynić. sich besamen, rość, rozradzać się w plemię.
Besacken, sich, zbogacić się, bogacić się, pamiętać o sobie, dobrze się rządzić, nie uczynić sobie krzywdy.
Besaften, sokiem napuścić, wlać soku, nasaczyć, dodać; soku wpuścić, sokiem odwilżyć.
Besagter, opowiadać, opiewać. besagter maßen, przerzeczonym, wzwyż powiedzianym, namienionym, sposobem. wie die Gesetze besagen, iak prawa opiewaią, opisuią, opowiadaią, iak ustawy mowią.
Besänftigen, łaskawić, łagodzić, błagać, powolnością, łagodnością, ziednać, zniewolić, uprosić, gniew ukoić, ukołysać. *obacz.* begütigen. sich besänftigen lassen, dać się ubłagać. er läßt sich leicht wieder besänftigen, on się daie łatwo znowu przebłagać.
Besänftigung, *f.* ubłaganie, przeproszenie, ułagodzenie, ułaskawienie, przebłaganie.
Besatzung, *f.* załoga, *garnizon.* einlegen, załogę w zamku, w fortecy, postawić, załogę do zamku; do fortecy, wprowadzić; Mieysce iakie Załogą osadzić, załec. in der Besatzung liegen, na załodze leżeć, być, stać. die Besatzung abziehen lassen, załodze kazać wyciągnąć, ustąpić, wyiść, umknąć, wyprowadzić załogę.
Besaufen, upić się, spić się, zpoić się, upiiać się, *obacz.* voll saufen.
Beschaben, oskrobać; przeskrobać.
Beschädigen, uszkodzić, szkodzić, szkodę

uczynić komu, urazić kogo. *ob.* verwunden.

Beschädigen, das, uszkodzenie, szkodzenie, szkody uczynienie, urażenie.

Beschädigung, *f.* uraza, szkoda, szkodzenie, uszczerbek, uszczerbienie.

Beschaffen, zporządzony, urodzony. so ist die Sache beschaffen, tak iest rzecz zporządzona, urodzona. eben so ist es mit dieser Sache beschaffen, podobnym też sposobem z tą rzeczą dzieie się. so sind die Menschen beschaffen, tak są ludzie urodzeni, ten Rod ludzki iest. bey so beschaffenen Dingen, przy rzeczach tak sporządzonych, tak idacych.

Beschaffenheit, *f.* przymiot, własność, rod, zporządzenie, *natura* rzeczy, okoliczność. nach Beschaffenheit jetziger Zeiten, podług okoliczności teraźnieyszych czasow; iak teraźnieysze czasy nieszą, wyciągaią. was hat es damit für eine Beschaffenheit? co to za rod, za *natura*, za istność tey rzeczy?

Beschäfftigen, sich, zatrudniać się, zaprzątać się, roztargnać się, zakrzątać się.

Beschäfftiget, zatrudniony, roztargniony, zaprzątniony, zakrzątniony, rozerwany.

Beschäfftigung, *f.* zatrudnienie, roztargnienie, zaprzątnienie, rozerwanie.

Beschämen, zawstydzić, *obacz* schamroth machen; einem eines Dinges beschämen, wstydzić się iakiey rzeczy, mieć sobie co za wstyd, za niegodną rzecz siebie.

Beschatten, zacieniać, zacienić, t. i. cień robić, cieniem okrywać, zasłaniać, cień rozpościerać, rozciągać, rzucać.

Beschauen, oglądać, opatrywać, patrzeć, oględować, przypatrywać się, wohl und scharf beschauen, dobrze y bystro wpatrywać się; wlepić oczy w kogo. *ob.* besehen.

Beschauer, *m.* oglądacz, patrzyciel, przeglądacz. *przypatrzyciel, przypatrywca.*

Beschauung, *f.* oglądanie, przypatrywanie, patrzenie, patrzanie, oględywanie.

Bescheid, *m.* wyrok, dekred, sąd, Kaźń, skazanie. rechtlicher Bescheid, radny wyrok, uchwała Rady, Senatu. was hast du für einen Bescheid, co masz, za wyrok, za zdanie, co sądzisz o tym. Bescheid von sich geben, dać swoie zdanie, swoią kreskę. Bescheid bekommen, odpowiedź, wyrok, decyzyią, odebrać. trotzigen Bescheid ertheilen, chardą, pyszną dać odpowiedź. einen harten Bescheid wider einen ergehen lassen, ostry dekret, wydać przeciwko komu, surowo kogo osądzić. sich Bescheid erholen, wynieść, otrzymać dekret. Bescheid thun, pić wzaiemnie do siebie. mit dem Bescheid, aż do dalszego wyroku, decyzyi. jedermann guten Bescheid geben, dać każdemu dobre słowo, z każdym się dobrze rozmowić.

Bescheiden, osądzać, wyrok dawać, *decydować*, skazać. einen, kogo. einem etwas, przysądzić, naznaczyć co komu. einen wohin bescheiden, przyzwać, zprowadzić, wyrokiem na iakie mieysce, mieysce komu naznaczyć. ich bescheide mich dessen gar wohl, bardzo łatwo na to przystaię, zezwalam.

Bescheiden, *adj.* naznaczony, rokowany, skazany, nakazany. *obacz.* bescheidener Theil, część naznaczona, wydzielona, należąca. wyrokiem y dekretem nakazana; skromnych obyczaiow, układney postaci.

Bescheidentlich, *adverb.* skromnie, pomiarkowanie, statecznie, ze statkiem. bescheidentlich reden, skromnie mowić, w umiarkowanych słowach, miarkować się w słowach.

Bescheidenheit, *f.* skromność, ułożenie, układność, umiarkowanie, statek w obyczaiach.

Bescheid-Essen, *n.* iadło, iedzenie, ze stołu, komu posłane, posyłane.

Bescheinen, oświecać, oświecić, obiaśniać, obiaśnić, promieniami, płomieniem, oświecić.

Bescheunen, *to co*, bescheinigen, beweisen, ręcznym, pismen, dokumentem co ztwierdzać.

Beschenken, obdarować, udarować, nadarować; upominkow, podarunkow nadawać. einen reichlich beschenken, bogato kogo udarować, wielkie podarunki komu dać.

Beschenkung, *f.* udarowanie, obdarowanie, nadarowanie, rozdayność, rozdatność, dar, podarunek, upominek.

Bescheren, ostryc, przystrzyc, obstrzyc, przystrzygać, ostrzygać.

Bescheren, dać, darować, obdarzyć, es ist ihm beschert, darowane mu to iest. was Gott beschert, bleibt unverwehrt, co Bog da, to nie minie, to nie odmienne *zostaie.* es ist ihm lauter Glück beschert, samo szczęście tym go obdarzyło, szczęście mu to nadało; w ręku trzyma fortunę. es ist mir kein Glück

beschert,

ſchert, żadnym ſzczęściem nie ieſtem obdarzony takie nie pomyślne dla mnie wyroki; z takim łoſem urodziłem ſię.

Beſchicken, obeſłać, poſłać, obſyłać, poſyłać, *także znaczy toż ſamo co*, anordnen, beſtellen, nakazać, rozporządzić, obſtalować, zamowić, zapowiedzieć.

Beſchießen, ſtrzelać, bić z dział, z armat, do murow, armatami murų tłuc. die Stadt wird beſchoſſen, do miaſta z armat biią. ſie beſchießen die Mauern, bukaią z armat do murow.

Beſchiffen, żeglować, ſtatkiem po morzu pływać; pływać. beſchifft, żeglowany.

Beſchimpfen, ochydzać, hańbić, znieważać, lżyć kogo, zelżyć, hańby nabawić; mit Worten, słowami ſzpetnemi, nieuczćiwemi.

Beſchimpfen, das, ochydzenie, hańbienie, zniewaženie, znieważanie, łżenie, zelżenie.

Beſchimpfung, *f.* ochyda, hańba, obelga, zelżywość, zniewaga, *konfuzyia*, wſtyd; jemanden anthun, obelgę, komu uczynić, *konfuzyią*, wſtydem kogo nakarmić.

Beſchirmen, bronić, obraniać, zaſłaniać, zaſtawiać, zaſtępować; obronę komu dawać; pod *protekcyią* mieć kogo, krzywdy mu nie dać czynić.

Beſchirmer, *m.* obrońca, *protektor*, obronićiel, zaſłońca, zaſtawca, zaſtępca.

Beſchirmung, *f.* obrona, *protekcyia*, zasłona, zaſtęp, bronienie, obronienie zaſłanianie.

Beſchlafen, przeſpać kcorą; etwas, oder ſich über etwas bedenken, myśleć, naradzać ſię w nocy o czym, namyślać ſię.

Beſchlagen, okować, podkować, podkuć, okuć; ein Pferd, konia podkuć, podkowy koniowi przybić. eine Trage beſchlagen, żelazem ſkrzynkę iaką, obić, okować; w żelazo, w żelazne blachy; ein Buch mit Buckeln, kſiążkę w zapinki, y narożniki; eine Wand mit Bretern, ściane tarcicami obić; *także to co:* ein Schiff in Beſchlag nehmen, in Arreſt, wziać okręt w areſzt, przyareſztować, przytrzymać, zagrabić. mit Reden beſchlagen, kowany w mowie, w odpowiedziach, kiedy mocny, prędki, w mowieniu, kiedy ſię umie dobrze odcinać.

Beſchlagen, *adj.* kowany, okowany, kuty, okuty; mit Erz, w moſiac; mit Eiſen, w żelazo; *znaczy także*, geübt, ćwiczony, biegły, *co y po polsku ſię mowi:* kowany na wſzyſtko. Beſchlag am Buche, okow, pukiel metallowy na kſiażce.

Beſchleichen, wemknąć ſię, wſunąć ſię, wślizhąć ſię, potaiemnie wleść, wmykać ſię.

Beſchleichen, das, wemknienie ſię, wſunienie, wśliźnienienie ſię, wmykanie ſię.

Beſchleunigen, śpieſzyć ſię z czym, pośpieſzać, pośpieſzyć, przyśpieſzać, przyśpieſzyć; ein Ding, rzecz iaką; uwiiać ſię, obracać ſię, uwinać ſię, obrocić ſię, ſzypko.

Beſchleunigen, das, śpieſzenie ſię, pośpieſzanie ſię, przyśpieſzanie, przyśpieſzenie.

Beſchleunigung, *f.* pośpiech, pośpieſzanie, prędkie rzeczy zrobienie, ſprawienie.

Beſchließen, zamknąć, *potym:* uſtanowić, uchwalić, umyśleć, przed ſię brać, wziąć; *znaczy także toż ſamo co:* endigen, zakończyć, zkończyć. bey ſich beſchließen, u ſiebie poſtanowić, umyślić; przed ſię wzięcie, poſtanowienie uczynić; rozmyślić ſię. ich habe es bey mir beſchloſſen, iużem ſię na to namyślił, *rezolwował*, odważył, iużem to u ſiebie umyślił, przed ſię wziął. einmüthig beſchließen, iednomyślie ſię zgodzić na co; zgodnie co poſtanowić, poſtanawiać.

Beſchloſſen, *adj.* namyślony, uchwalony, uſtanowiony, przedſiębrany, przedſięwzięty.

Beſchließer, *m.* oddźwierny, bronny, dzwierny, furtyan, wrotny,

Beſchließerinn, *f.* oddźwierna, bronna, dźwierna, fortyanka, wrotna.

Beſchluß, *m.* umyślenie, rozmśylenie ſię na co, koniec, zakończenie, zawarcie, kres oſtatni rzeczy, koniec mowy, zamknięcie, zchowanie, *to co*, Verwahrung; etwas in ſeinem Beſchluſſe haben, mieć co w zamknięciu ſwoim, u ſiebie w ſchowaniu.

Beſchmieren, oſmarować, naſmarować, namaścić, *namazać*; mit Oel, oliwą, oleiem.

Beſchmitzen, zplamić, zbrukać, zabrukać, zwalać, zawalać, zaſzorować, *ob.* beſudeln.

Beſchmitzen, das, zplamienie, zbrukánie, zabrukanie, zwalanie, zawalanie, zaſzorowanie.

Beſchnarchen, ſzczypać kogo słowami, źle o kim mowić, żartami, ucinkami przegryzać.

Beſchnarchen, das, ſzczypanie, uſzczypnieniesłowami, złe o kim mowienie, przegryzienie.

Beſchneiden, okroić, oberżnąć, obrzezać; ein Kind, dziecię; ein Buch, kſiąſzkę oberżnąć; die Einkünfte, z intraty co uiąć, odkroić, intratę okrzeſać; die Gelegenheit, okazyią odiąć komu, przeciąć, do czego. die Weinſtöcke beſchneiden, winnicę okrzeſać, obrać z gałazek nie potrzebnych; die Nägel, paznogcie oberżnąć, poobrzynać.

Beſchneiden, das, okroienie, okrawanie, oberznięcie, obrzezanie, okrzeſanie.

Beſchneidung, *f.* obrzezanie. das Feſt der Beſchneidung Chriſti, święto obrzeżania Jezuſow.

Beſchneyen, ośnieżyć, przyśnieżyć, śniegiem obſypać, przyſypać, przywalić, zawalić.

Beſchönigen wollen, ſzukać obrony ſwoiey niecnoty, pozorem dobrym, pokrywać złe obyczaie; winę utrzymywać za dobrą ſprawę, płaſzczykiem pokrywać.

Beſchloſſen ſeyn, gleich mit einem liſtigen Rathe, obrotnym prędkim być do rady, do wykrętu, przemyślnym, umieć ſię obrocić, wykręcić; wyiść na ſwoie.

Beſchreiben, opiſać, napiſać, ſpiſać, na piſmie zebrać, podać, opiſywać co, kogo; słowami iak kolorami odmalować, piſaniem kogo odkryślić, *odprążkować*; odryſować, *to ieſt*, iego ſprawy, obyczaie, *także*, berufen, przyzwać, przywołać. eines Lebenslauf beſchreiben, czyiego życia bieg opiſać; opowiedzieć, do pamięci piſmen podać. kurz beſchreiben, krótko opiſać, zamknąć; weitläuſtig, obſzernie y rozległo o rzeczy mowić.

Beſchreiben, das, opiſywanie, opiſanie, napiſanie, ſpiſywanie, ſpiſanie; okryślenie, odryſowanie, *odprążkowanie*.

Beſchreibung, *f.* opiſanie, okryślenie, opiſywanie, okryſlanie, odryſowanie; eines Orts, opiſanie, odryſowanie iakiego mieyſca; der Zeit, czaſu opiſanie; der Welt, świata opiſanie.

Beſchreiten, wſtąpić, wkroczyć; eine hohe Ehrenſtelle, wſtąpić, na wyſokie godności, urzędu mieyſce, dopiąć, doſtąpić wyſokich honorow. einer Schwelle beſchreiten, w progi czyie wſtąpić.

Beſchreyen, okrzyzceć, urzec pochwałą, chwaląc; unglücklich, nieſzczęśliwie, niezręcznie kogo chwalić, wychwalać. daß ich nichts beſchreye, abym nie urzekł, na pſa uroki.

Beſchryen, *adj.* beſchreyt, bezecny, czci nie maiący, bez sławy y dobrego imienia.

Beſchuldigen, obwiniać, pomawiać, poſądzać, oskarżać, zadawać co komu. einen eines Dinges halber beſchuldigen, obwiniać kogo o iaką rzecz, pomawiać o co kogo; zwalać, zrzucać na kogo winę iaką.

Beſchuldigen, das, obwinianie, obwinienie, pomawianie, pomowienie, oskarżanie, oskarżenie, zadawanie, zarzucanie, poſądzanie.

Beſchuldigung, *f.* udawanie, udanie, pomowienie, obwinienie, oskarżenie, poſądzenie.

Beſchuldigter, *m.* obwiniony, oskarżony, pomowiony, poſądzony, udany, udawany.

Beſchütten, oblać, oblewać, obſypywać, obſypać kogo; poſypać, poſypywać, polać, polewać; einen Boden, podłogę, poſadzkę.

Beſchützen, bronić, nie dać, obraniać, zaſtępować, *ob. wyżey*, beſchirmen.

Beſchützen, das, bronienie, nie danie obranianie, zaſtępowanie, obronienie.

Beſchützer, *m.* obrońca, obroniciel, Zaſtępka, *protektor*.

Beſchützung, *f.* obrona, protekcyia, zaſtęp; obronienie, zaſtępowanie.

Beſchwägern, ſich mit einem, z powrewnić ſię z kim, weyść w pokrewieńſtwo.

Beſchwägert, pokrewny, powinnowaty, zpokrewniony, zpowinnowacony.

Beſchwärzen, zczernić, oczernić, przybrudzić; oczerniać, przyczerniać, czarno farbować.

Beſchwärzen, das, zczernienie, oczernienie, przybrudzenie, czarno poſarbowanie.

Beſchwatzt, gadatliwy, wiele mowiący, mowny, wielomowny; *gadula, baia.*

Beschweren, żałować się, obciążyć, obładować, uciążać, cisnąć, przyciskać, nawalić, nakłaść ciężaru, naprzykrzać się, być przykrym, naprzykrzonym, uprzykrzonym. sich über etwas beschweren, utyskować, na co, żałować się, żalić się na co. sich über einen beschweren, utyskować, narzekać, skarżyć się na kogo. sich bey einem beschweren, uskarżać się przed kim, żalić się przed kim; ociągać się; wzbraniać się. er beschwert sich dieses zu thun, ociąga się, wzbrania się tego uczynić, niechce się mu tego czynić.

Beschweren, das, żałowanie, żalenie się, utyskowanie, narzekanie, skarżenie się.

Beschwerlich, przykry, naprzykrzony, uprzykrzony, ciężki. einem beschwerlich fallen, stać się komu przykrzonym, ciężkim, naprzykrzyć się. was sehr beschwerlich, co bardzo cięszkiego.

Beschwerlich, *adv.* cieżko, przykro, z naprzykrzeniem, z trudnością.

Beschwerlichkeit, *f.* Beschwerde, przykrość, ciężar, trudność, uciążenie, uciążność.

Beschwören, poprzysięgać, zaprzysięgać, poprzysiąc, zaprzysiąc. etwas eidlich beschwören, daß dem so sey, przysięgać na co, że tak iest. beschwören lassen, dać poprzysiąc, czytać komu przysięgę, przypuścić do przysięgi. in des Teufels Namen beschwören, na imie diabła poprzysięgać. einen Dienst beschwören, przysiąć na urząd iaki; *znaczy także;* höflich bitten, upraszać bardzo, zaklinać, poprzysięgać, na Boga, bey Gott.

Beschwören, das, poprzysięganie, poprzysiężenie, zaprzysięganie, zaprzysiężenie; zaklinanie, zaklęcie.

Beschwörung, *f.* zaklęcie, zaklinanie; einen bösen Geist, złego ducha.

Beschwörerbuch, *n.* kśiążka, exorcyzmow, zaklinania, wyganiania diabłow.

Beschwörer, *m.* als der Geister der Gewitter, zaklinacz, iako to duchow, strachow.

Beseelen, duszę tchnąć w kogo, duszą, duchem natchnąć.

Beseligen, uszczęśliwiać, uszczęśliwić, szczęśliwym, uszczęśliwionym, uczynić.

Besegeln, żeglować, obżeglować, pływać, opłynąć; das Meer, po morzu, *ob.* schiffen.

Besehen, obaczyć, oglądać, widzieć, przypatrywać się, przypatrzy się, przeglądać, *ob.* besichtigen; wenn man es beym Lichte besieht, rzecz iak gdy by przy świetle opatrywać.

Besen, *m.* miotła, miotła, *także*, miotełka, miotełka, do zamiatania.

Besenkraut, *n.* tobołki, kaletki, *ziele.*

Besenstiel, *m.* kiy od miotły, albo w miotłe włożony.

Besenbinder, *m.* miotłowiąz, mietlarz; ktory miotły wiąże. neue Besen kehren wohl, nowe miotły dobrze zamiataią, wymiataią, t. i. co nowego to się zawsze bardziey podoba.

Besengen, przypalić, przypiec, opiec, przypalać, przypiekać, opiekać, oswędzać, oswędzić.

Besessen, opętany, utrapiony, nawiedzony, *rozumiey*, od diabła.

Besetzen, brukować, słać; den Weg, drogę, kamieńmi, cegłą. ein Amt besetzen, osadzić urząd, t. i. osadzić kogo na urzędzie. mit Bäumen besetzen, zasadzić drzewami. eine Stadt besetzen, osadzić miasto zołnierzem, *czyli*, załogę, garnizon, w mieście postawić; einen Tisch mit Speisen, zastawić stoł potrawami. die Wege besetzen, osadzić drogi żołnierzem, *czyli*, po drogach, po szlakach rostawić żołnierzy; alle Thore, osadzić wszystkie bramy, warty w bramach postawiać. eine Stadt mit Einwohnern besetzen, miasto iakie mieszkańcem osadzić; osadę do miasta wprowadzić.

Besetzen, das, brukowanie, słanie, wyścielanie drog, kamieńmi, etc. osadzanie, osadzenie, żołnierzem, mieszkańcem.

Beseufzen, wzdychać, westchnąć na co ięczeć, stękać, ubolewać na co, *ob.* beklagen.

Besichtigen, poglądać wszędzie, oględywać, opatrywać, przypatrywać się; obźierać, wpatrywać się, *ob.* besehen; sich besichtigen lassen, dać się widzieć, oglądać, dać się poznać. etwas durch andere besichtigen lassen, co przez drugich dać widzieć, obaczyć, oglądać.

Besichtigen, das, oglądnie, obaczenie, przypatrywanie, przypatrzenie się; obeźrzenie.

Besichtigung, *f.* opatrzenie, przepatrzenie, oględywanie, wpatrywanie się.

Besiegeln, *ob.* Versiegeln.

Besiegen, przezwyciężać, przezwyciężyć, przekonać, *obacz*, überwinden.

Besingen, prześpiewywać, prześpiewać, wyśpiewywać, wyśpiewać, śpiewać.

Besingen, das, prześpiewywanie, prześpiewanie, wyśpiewywanie, wyśpiewanie.

Besinnen, rozmyślać, myśleć, namyślać się, naradzać się, *ob.* bedenken; sich erinnern, przypominać, przypomnieć sobie co, pamiętać o czym. sich anders besinnen, inaczey się namyślić, odmienić myśl wolą, o czym inszym myśleć. wo ich mich recht besinne, ieżeli dobrze pamiętam, ieżeli się nie mylę. sich hin und her besinnen, rożnie myśleć, rożnie się namyślać, na wszystkie strony myślą robić, obracać się. sich nicht besinnen können, nie mòc się zapomnieć, zamyślić. er hat sich eines bessern besonnen, czego lepszego domyślił się, lepiey pomyślił, o czym lepszym zamyśla, o lepszym życiu myśli.

Besinnen, das, namyślanie się, myślenie, namyślanie się, przypominanie.

Besitzen, posiadać, posieść, osiadać, osieść, co trzymać, mieć, osiągnąć. er besitzt viele Weisheit, wiele umieiętności posiada.

Besitzen, das, posiadanie, posieście, osiadanie, osieście, osiągnienie, mienie, trzymanie.

Besitzung, *f.* osiadłość. in Besitzung seyn, być w osiadłości, iakiey rzeczy, osiadłość mieć czego, maiętności, dziedziny. einen wieder in den Besitz seiner Güter setzen, przywrocić znowu kogo do *possessyi*, do osiadłości swoich dobr. etwas in Besitz nehmen, wziąć co w swoię osiadłość; przyiść do osiadłości czego. in ruhigen Besitz gelassen worden, w spokoyney osiadłości być zostawionym.

Besitzer, *m.* osiadca, osiadły, posiadca, *possessor.*

Besoffen, upoiony, zpoiony, nalany, co się tak zpił, że na nogach stać nie może.

Besolden, żołd płacić, zasługi żołnierskie wypłacać.

Besoldung, *f.* płaca żołnierska, zasługi żołnierskie, woyskowe. Besoldung geben, płacę żołnierzowi dawać.

Besonder, osobny, oddzielony, oddalony, osobliwy, szczegulny. an einem andern Orte, na iakim inszym mieyscu. in einem besondern Buche etwas beschreiben, w osobney iakiey książce co napisać; w osobną książkę co wpisywać.

Besonder, osobliwy, przedni, wyśmienity, przewyśmienity; *toż samo to:* vortrefflich. einem ein Besonders machen, poważać sobie kogo nayosobliwiey. es ist ihm nichts besonders wiederfahren, nic się mu osobliwego nie trafiło.

Besonders, *adv.* osobliwie, szczegulnie, naybardziey, osobno, w szczegulności. ein jeder besonders, każdy z osobna.

Besorgen, obawiać się, bać się, być troskliwym, mieć podeyrzenie, lękać się. es ist zu besorgen, es möchte &c. obawiać się trzeba, mogło by — ein Geschäffte besorgen, patrzać, pilnować interesu, mieć w swoim staraniu, chodzić pilno około iakiego interesu. um einen besorgt seyn, bać się o kogo, chodzić komu o kogo, o niebezpieczeństwo czyie, *ob.* angelegen seyn lassen.

Bespannen, palcami mierzyć. mit Spannen umfassen, abmessen, palcami obiać zmierzać, wymierzać; zaprząc, einen Wagen, do wozu, do poiazdu.

Bespeyen, opluwać, opluć, *obacz*, anspeyen.

Bespiegeln, *obacz na swoim mieyscu wyżey*, anspiegeln.

Bespücken, *obacz na swoim mieyscu wyżey*, anspücken.

Besprechen, przyiść, rozmowić się z kim, być na rozmowie z kim, widzieć się z kim. sich mit Fleisch und Blut besprechen, *przysłowie znaczące*, rozumu się poradzić.

Besprechen, das, przyiście do rozmowienia się, widzenie się z kim, w iakim interesie.

Besprengen, opryśnąć, pokropić, opryskać, obsypać, obsypować, zbryzgać.

Besprengen, das, oprysnienie, pokropienie, obsypanie, zbryzganie, obsypowanie.

Besprengung, *f.* oprysnienie, zbryzganie, pokropienie, zpluskanie.

Besprützen, oblewać, oblać, wylewać, wylać, co na kogo zlewać, zlać kogo.

Besser, lepszy, przednieyszy; seyn, być lepszym, przednieyszym. es ist besser, lepiey to iest, raczey. nichts vor besser halten, nie trzymać, iżby co lepsze, przednieysze było. es besser haben, mieć się lepiey, być w lepszym pierzu, szczęściu. besser zu sagen, aby lepiey

lepiey powiedzieć, że lipiey powiem. besser werden, lepiey się mieć; in Ansehung der Gesundheit, względem zdrowia. es bessert sich mit ihm, polepsza się mu. es schickt sich besser zu diesem, lepiey do tego się szykuie, lepszy do tego, zdatnieyszy iest.

Besser, *adv.* lepiey.

Bessern, polepszać, poprawiać, naprawiać. sich bessern, polepszać się, poprawiać się; odmieniać złe obyczaie, brać się do dobrego. ein Ding bessern, poprawiać iaką rzecz, poprawiać iakiey rzeczy. es bessert sich mit ihm, polepsza się mu, lepiey mu teraz iest, obaczył się, przychodzi do zdrowia; zdrowiey mu, ulżyła mu choroba. es will sich nicht bessern, niechce się polepszyć, nic się nie polepsza, nic niechce ulżyć. es kommt selten etwas bessers hernach, rzadko kiedy potym lepiey bywa. die Zeiten bessern sich, czasy się polepszaią, poprawiaią; czasy lepsze nastaią.

Besserer, *m.* polepszyciel, poprawiciel, poprawca, naprawca.

Besserung, *f.* polepszanie, polepszenie, poprawa, naprawa, poprawianie, naprawianie, poprawienie, naprawienie. ein Kranker hofft immer auf Besserung, chory zawsze się spodziewa polepszenia; zawsze ma nadzieię, że mu będzie lepiey, że przyidzie do zdrowia.

Bestallung, *f.* zasługi żołnierskie, *ob.* Sold.

Bestand, *m.* trwałość, statek. Bestand haben, mieć statek, wytrwanie, trzymać się, trwać. unser Glück hat keinen Bestand, nasze szczęście nie ma żadnego statku, iest niestateczne, nie iest stateczne; nie ma trwałości, nie zna stateczności.

Bestand, *m.* naięcie, naiem. ich habe es im Bestand genommen, iakto w naiem wziąłem; ia tę rzecz naiąłem.

Beständer, *m.* naiemnik, naiemca, naymuiący u kogo, dom, budynek.

Bestandgut, *n.* dobra naięte, atendowane, w dzierżawe wzięte.

Beständig, *adv.* stały, stateczny, trwały, nie zachwiany, nie wzruszony. beständig bleiben oder seyn, zostawać, albo być statecznym, w czym, trwałym, nie dać się zachwiać, kroku nie ustąpić, trwać w swoim zdaniu. beständig in der Treue bleiben, statecznie trwać, zostawać, w wierności.

Beständiglich, *adv.* statecznie, trwało, nie zachwianym umysłem, sercem.

Beständigkeit, *f.* stateczność, statek, trwałość, niewzruszony umysł y serce.

Bestärken, zmacniać, umacniać, zmocnić, umocnić.

Bestatten, umarłego pochować, pogrzebać, *ob.* begraben.

Bestätigen, utwierdzać, potwierdzać, utwierdzić, potwierdzić, ustawić, umocnić, mocno ustanowić, przytwierdzić.

Bestätiger, *m.* utwierdca, potwierdca, zmocniciel, umocniciel, utwierdziciel.

Bestäubt, *adj.* okurzony, przykurzony, zkurzony, zakurzony, zwalany prochem.

Beste, *n.* naylepsze, dobro. das gemeine Beste, wspolne naylepsze; ale *po polsku lepiey*, pospolite dobro. das Beste bey sich stehen lassen, nayłaskawszego, nayłagodnieyszego, naylepszego być zdania, naylepiey sądzić. das Beste zur Sache reden, d. i. zum Besten deuten, naylepiey rzecz tłumaczyć, na naylepsze rzecz tłumaczyć, na naylepszą stronę rzecz brać. eines Beste suchen, chcieć komu iak naylepiey, czyiego naylepszego dobra szukać, starać się aby mu iak naylepiey było. etwas zum Besten werden, na dobre sobie co obracać, na naylepszą stronę brać. etwas zum Besten haben, mieć zysk, mieć w zysku, w korzyści. er hat nicht viel zum Besten, nie wiele ma, do naylepszego, do naywygodnieyszego życia, *t. i.* bardzo cienko żyie, bardzo cienko koło niego wielko niedostatek koło niego. das Beste kommt selten hernach, rzadko co dobrego na końcu bywa, *t. i.* kto z początku zły, rzadko na ostatku bywa dobry. er ist in seinem besten Thun, on iest w samey porze lat, w naylepszey porze czasu do czynienia. ein jeder ist ihm selber das Beste schuldig, każdy sobie samemu naywięcey winien iest, każdy naylepiey dbać o siebie ma. die zum Besten, z naylepszym twoim. diß ist vom Besten, to naylepsza iest.

Bestechen, przekupować, przekupić; mit Gaben, podarunkami, datkiem. eine Wand bestechen, ściane wytynkować. einen mit Gelde bestechen, przekupić kogo pieniadzmi, na swoię stronę przeciągnąć, gębę zatkać. sich von

einem bestechen lassen, dać się przekupić komu. einen zu bestecken suchen, starać się, chcieć przekupić kogo. ein Richter, der sich gern bestechen läßt, sędzia ktory się rad daie przekupić, ktory sumnienie y sprawiedliwość za pieniądze rad przedaie. man kann es genauer bestechen, tego można taniey. nie drogo dostać, nabyć, nie tak wiele, na to wychodzi.

Bestechen, *n.* przekupowanie, przekupienie; wytynkowanie, otynkowanie.

Bestechung, *f.* przekupienie, pieniądzmi uięcie, podarunkami na swoię stronę przeciągnienie.

Bestecken, poobtykać, poobsadzać; mit Blumen, kwiatami; mit Pfählen, kołami, palami.

Besteckmesser, *n.* puzdro na noże, do chowania nożow.

Bestehen, stać, obstawać, trzymać się, trwać, dostawać, być z czego. der Mensch besteht aus Leib und Seele, człowiek iest z ciała y z duszy. darinn bestehet die ganze Sache, na tym iest cała rzecz, na tym iest treść rzeczy. wohl bestehen, stawić się dobrze, popisać się, pokazać się. übel bestehen, źle się popisywać, popisać. aus etwas bestehen, obstawać przy czym, nie ustępować, stać na tym. ein Haus bestehen, dom naiąć u kogo, w naiętym domu stać.

Bestehen, *n.* stanie, trzymanie się, trwanie, obstawanie; naymowanie, naięcie.

Bestehlen, okradać, okraść, skradać, skraść, wyłupać, wybrać po złodzieysku, odrzeć, *ob.* stehlen.

Besteigen, wstąpić, wystąpić wysoko, wyiść na wierzch, na wysokie, na wysokość, piąć się, wspinać się, w gòrę, na gòrę.

Besteigen, *n.* wstąpienie, wstępowanie, występowanie wysoko; wspinanie się, pięcie się na wysokość, na gòrę.

Bestellen, nagotować, zamowić, obstalować, wystarać się; *samo-samo co:* aufräumen, ustanowić. einen zu etwas bestellen, zamowić kogo do czego, na co; sprawunek iaki komu zlecić. einen Brief bestellen, list na pocztę oddać; einen über etwas, postanowić, przełożyć kogo nad czym; postawić, nad czym, nad ludźmi, nad robotą. es ist schlecht um sein Haus bestellt, w domu iego bardzo źle, bardzo ubogo.

Bestellen, das, zamawianie, obstalowanie, wystaranie się, postanowienie, postawienie.

Bestellung, *f.* przygotowanie, zamowienie, postatanie się, obmyślanie, obmyślenie.

Bestie, *f.* bestyia, zwierz. bestialisch, zwierzęcy, bestialski. bestialisch, *adv.* po bestyalsku, po zwierzęcu, iak zwierz, iak bestyia.

Bestimmen, zapowiedzieć, naznaczyć, postanowić, okryślić, ograniczyć, oznaczyć, wyznaczyć; czemu koniec pewny założyć.

Bestimmen, das, zapowiedzenie, naznaczenie, postanowienie, zapowiadanie, naznaczanie, postanawianie, ograniczanie, ograniczenie; wyznaczanie, wyznaczenie, okryślanie, okryślenie, opisanie.

Bestimmt, *adj.* ustanowiony, ustawiony, zapowiedziany, naznaczony. zu bestimmter Zeit, na naznaczony czas, w czas naznaczony, opisany.

Bestimmung, *f.* naznaczenie, wyznaczenie, ograniczenie, okryślenie, ustanowienie, opisanie.

Bestmöglich, *adv.* ile się może mylepiey, ile można naylepiey, iak naylepiey można.

Bestrafen, ukarać, skarać; mit wirklicher That, wsamey rzeczy, w rzeczy, samym uczynkiem, *ob.* strafen; bestrafen, wyłaiać, złaiać, *ob.* strafen mit Worten. an Gelde, na pieniądzach kogo skarać; grzywnami ukarać.

Bestrafen, das, ukaranie, skaranie, karę obkładanie, obłożenie; wyłaianie, połaianie, nałaianie surowami słowami.

Bestrafung, *f.* kara, ukaranie, skaranie; mit Worten, słowami; połaianie, wyłaianie, naganienie, strofowanie. eine harte Bestrafung, ostre połaianie. ich habe deine Bestrafung mit Dank angenommen, twoie naganienie z podziękowaniem przyiąłem.

Bestralen, promieniami oświecić, obiaśnić; blask czynić, lśnąć się od promieni.

Bestreben, krzątać się, uwiiać się, usilnie y szypko pracować około czego; robić około czego pracowicie y pilnie. sich nach etwas bestreben, uwiiać się za czym, zabiegać, kręcić się, o co, za czym.

Bestreben, das, krzątanie się, uwiianie się, prędkie pracowanie y obracanie się,

się; robienie pracowite y prędkie y pilne.

Bestreichen, nasmarować, osmarować, namaścić, oblepić, oblepiać.

Bestreiten, sprzeczać się, spierać się o co, utrzymywać co. eine Sache mit aller Gewalt bestreiten wollen, chcieć iaką rzecz z całey mocy utrzymywać, popierać, sprzeczać się o nię. ein Werk bestreiten können, być zdolnym, do utrzymania iakiego dzieła, wydołać iakiey robocie.

Bestreiten, das, sprzeczanie się, spieranie się o co, utrzymywanie czego, umawianie się o co, popieranie czego.

Bestreuen, rozprószyć, poroztrząsać, roztrząsnąć, poprószyć.

Bestreuen, das, rozprószenie, poroztrząsanie, rozsypanie, rozpędzenie.

Bestricken, uwikłać, pookręcać, sznurem, umatać w sznur, złapać na stryczek, na sidło: w sidła, w sznurki, powrozki, uwikłać.

Bestürzen, zatrwożyć, zatrząść, zachwiać, zastraszyć.

Bestürzen, das, zatrwożenie, zatrząśnienie, zachwianie, zastraszenie.

Bestürzt, zatrwożony, zatrząśniony, zachwiany, zadumiony. er ist ganz bestürzt, wcale odurzał, wcale zmięszany. bestürzt werden, zdumieć się, pomięszać, zmięszać się, stać się zatrwożonym, zapomnieć się z pomięszania. bestürzt machen, zmięszanym, pomięszanym kogo uczynić, przerazić kogo.

Bestürzung, f. przerażenie, zadumienie, pomięszanie, zmięszanie.

Besuchen, nawiedzać, nawiedzić, nawiedzaiąc do kogo przychodzić.

Besuchen, das, nawiedzanie, nawiedzenie, nawiedziny.

Besuchung, f. nawiedzenie, nawiedziny. Besuch bey einem ablegen, wizytę komu oddać, nawiedzenie komu uczynić.

Besudeln, zwalać, zbrukać, zciarać, zawalać, zabrukać, zaciarać, zsolować, zasolować. Besudeln, das, zwalanie, zbrukanie. etc.

Besudelt, zwalany, zawalany, zbrukany, zabrukany, zciarany, zaciarany, zsolowany, zasolowany, zaszorowany, zplamiony.

Betagt, zestarzały, zgrzybiały, *obacz* hohes Alter.

Betasten, dotykać się, macać.

Betäuben, wołać komu nad uszami. einen mit guten Worten, słowami łagodnemi uiąć kogo, ugłaskać. die bösen Leuten, złych ludzi uśmierzyć, poskromić, wykarcić, słowami.

Beten, prosić, modlić się, modły wylewać, czynić.

Beten, das, proszenie, modłow wylewanie, czynienie.

Betbuch, (Gebetbuch,) n. książka z modlitwami, książka do modlenia się.

Bethaus, n. dom modlitwy, modlitewnia, kaplica, pokoy do modlenia.

Betstunde, f. godzina modlitwy, godzina do modlenia się.

Bettag, m. dzień modlitwy, dzień naznaczony na modlitwę. Bettage anstellen, dni na modlitwę, do modlenia się, na nabożeństwo, naznaczyć.

Bethauen, zrosić, porosić, rosą zlać, zkropić, pokropić.

Bethauen, das, rosą zlanie, zkropienie, pokropienie, zroszenie, poroszenie.

Betheuren, przysięgać, przysiąc; hoch, uroczeście przysiąc, poprzysiąc, poprzysięgać, zaprzysięgać, zaprzysiąc.

Betheuern, das, przysięganie, przysiężenie, zaprzysiężenie, etc.

Betheurung, f. przysięga, przysięstwo, *mowi się*, przysięstwo Bogu.

Bethören, głupim uczynić, odurzyć kogo; zaślepić, do szaleństwa, do głupstwa przyprowadzić.

Bethonien, betonika, *ziele, inaczey nazywa się*, bukwica.

Betrachten, rozważać, uważać, uważyć, rozmyślać, rozmyśleć, myślą rozbierać.

Betrachten, das, uważanie, uważenie, rozmyślanie, rozmyślenie myślą, rzeczy rozbieranie, rozebranie, rozważanie, rozmysł.

Betrachtung, f. rozmyślanie, uważanie, rozważanie, myślą rozbieranie etwas in Betrachtung ziehen, brać co na uwagę, na rozmysł. in Betrachtung dessen, przez uwagę, wzgląd, na to.

Betragen, znosić się, sich wohl mit einander, znosić się dobrze z sobą, wzaiemnie; zgadzać się, iedno trzymać, iedney być z kim myśli. *obacz* einig seyn. sich schlecht betragen, behelfen. skąpo żyć, mizernie, ubogie życie prowadzić. *także:* kutwą, sknyrą skąpcem być. Betragen, das, znoszenie się, zgadzanie się.

Betrag, m. intrata, dochod, eines Dinges, z iakiey rzeczy.

Betrauren, żałować czego, smucić się z czego, *obacz.* trauren.

Betreffen, dotykać się. tyczeć się, tykać się. was mich betrifft, co się mnie tycze.

cze: mich betreffend, mnie się tyczące, co do mnie. *także:* trafić się, potkać. es hat ihm ein Unglück betroffen, nieszczęście się mu trafiło, nieszczęście go potkało, przypadek go podkał, przygoda się mu trafiła.

Betreffen, das, tykanie się, dotykanie się, tyczenie się, trafianie się, potykanie, potkanie.

Betreten, zastać, przydybać, na złym uczynku; *toż samo także to.* ertragen, betreten mit Füssen, nogami zkopać, zmięsić, zdeptać.

Betreten, das, zastanie, przydybanie, zkopanie, zmięsienie, zdeptanie.

Betreten, pomięszany, zmięszany, betreten, bestürzt, zweifelhaft seyn über etwas, zmięszanym, przerażonym być czym, nie wiedzieć co czynić, nie módc się namyślec.

Betrohen, *obacz*, drohen.

Betrüben, trapić, dręczyć, smucić, frasować, smutku, żalu, kogo nabawić. sich über eines Unglücks, ubolewać, nad czyim nieszczęściem; *znaczy także,* mącić, Wasser, wodę; mięszać, zmieszać.

Betrüben, das, trapienie, dręczenie, załowanie, ubolewanie.

Betrübt, smutny, ztrapiony, frasobliwy, zafrosowany, zażalony; betrübt seyn, być w smutku, w żalu, w frasunku; über etwas betrübt werden, być smutnym, załosnym z czego; wpaść w żal, w smutek, z czego. von Herzen betrübt seyn, serdecznie smucić się z czego, żałować czego, smętnym z czego być, stać się.

Betrübniß, *f.* żal, smutek, frasunek, ztrapienie, boleść, ucisk serca. Betrübniß verursachen, frasunek, żal, bolesć sprawić. in großer Betrübniß stehen, zostawać w wielkim utrapieniu, w żalu, w smutku.

Betreifen, rosić, padać, kroplami, iak rosu. betreifen, als einen Braten, słoninę topioną, albo masło topione, kapkami puszszać na pieczyste.

Betrügen, zwodzić, zwieść, oszukiwać, oszukać, zdradzać, zdradzić, wiary nie dotrzymać, tuman w oczy puszczać, udawać, zdradą zażywać. betrügen wollen, chcieć zwieść, zachodzić na kogo zdradą, dołki kopać pod kim. ich habe mich hierinnen betrogen gefunden, oszukanym się znalazłem w tey rzeczy, zawiedzionym. *znaczy także*, zawodzić, zawieść.

Betrügen, das, zwodzenie, zwiedzenie, zawodzenie, zawiedzenie, oszukiwanie, oszukanie zdradzanie, zdradzenie, udawanie, zdradą zachodzenie.

Betrüger, *m.* zwodziciel, zawodziciel, matacz, szalbierz, zdrayca, wykrętarz, oszukaniec.

Betrügerey, *f.* oszukaństwo, oszukanie, zawod, matastwo, szalbierstwo, zdradziectwo, wykrętarstwo, wykręty.

Betrug, *m.* zdrada, zdradzenie, zwiedzienie, oszukanie, zszalbierowanie.

Betrüglich, zdradliwie, zdradą, po zdradziecku, po szalbiersku, po wykrętarsku, po matacku.

Betrüglicher Weise, zdradliwym sposobem, zdradą, na oszukaną, wykrętem, wykrętami, szalbierstwem.

Betrügerisch, zdradliwy, zdradziecki, wykrętny, zawodny, chytry, oszukuiący, zwodzący, zawodzący.

Betrunken, piiany, upoiony, zpoiony, zpił się, *obacz* berauscht. voll.

Bett, *n.* łoże, łożko, tapczan. Lagerstelle, łożysko, leżysko. zu Bett gehen, iść do łożka, iść leżeć. zu Bett liegen, leżeć w łożku, być w łożku. das Bett hüten, łożkiem się bawić. das Bett machen, łożko słać, posłać; ein weiches Bett, miętkie łoże. vom Bette aufstehen, z łożka wstać. auf dem Bette liegen, na łożku leżeć. auf dem Bette der Ehren sterben, na łożu honoru, sławy, dobrego imienia, umierać.

Bettlägerig, chory, łożkiem się bawiący, ustawicznie w łożku leżący,

Betten, słać, posłać łożko, Bett machen. bettest du wohl, so liegst du wohl, dobrze sobie pościelesz, dobrze będziesz leżał, dobrze się wyspisz, albo iak sobie pościelesz, tak się wyspisz *znaczy to:* iak się sprawuiesz, iak się zrządzisz, tak ci będzia dobrze.

Bettgenoß, *m.* społnik łoża, społniczka łoża, żona, mąż.

Bettgeräthe, *n.* pościel, posłanie, pierzniki y bielizna do posłania.

Bettzeug, *n.* sprzęt, do łożka, do pościeli, pościel y bielizna,

Bettlein, *n.* łożko, łożeczko, małe, niewielkie łożko.

Bettlade, *f.* łożko samo z drewna lub z żelaza robione. Bettlade bespannen, łożko złożyć, nawiązać.

Bettriese, *f.* chorobą do łożka przywiązana, ktora dla choroby długiey z łożka nie wstaie.

Bettstolle,

Bettſtolle, *f.* podpora łożka, nogi, albo podſtawy u łożka.

Bettflaſche, *f.* poſcielna flaſza, do wygrzywania poſcieli, nalana wodą gorącą, cynowa, albo z czego innego.

Bettwärmer, *m.* wygrzywalnia, wygrzywaczka poſcieli, odpomieniona [illegible]

Bettziche, *f.* poſzwa, poſzewka, do powleczenia poſcieli.

Bett, *n.* grzęka, liſzka, w ogrodzie, iak zagonek do ſiania y ſadzenia. **Betlein in einem Garten**, grządka w ogrodzie.

Bettel, **eine nichtswürdige Sache**, rzecz nic nie warta, co ſię na nic nie zda.

Betteln, żebrać, proſić, chleba, iałmużny. **betteln gehen**, **von betteln ſich nehren**, po prożbie chodzić, żyć o proſzonym chlebie, iałmużną, z iałmużny, proſzonym, chlebem, po żebrnienie chodzić, o żebranym chlebie żyć, wyproſzonym, wyżebranym chlebem ſię żywić.

Betteley, *f.* ubostwo, nędza, żebraſtwo, bieda, biedaſtwo.

Bettelſtab, *m.* ubostwo, kiy żebracki. **an den Bettelſtab bringen**, przyprowadzić kogo do oſtatniego ubostwa, do żebraſtwa. **an den Bettelſtab gerathen**, utracić wſzyſtko, przyiść do żebraſtwa.

Bettelarm, ubożuchny, ubożuteńki, ſczery żebrak, nic niemaiący.

Bettelbrief, *m.* liſt zalecaiący ubogiego miłoſierdziu innych.

Bettelbrod, *n.* proſzony, wyproſzony, żebrany, wyżebrany chleb; **eſſen**, wyproſzony chleb ieść.

Bettelhaus, *n.* goſpoda, goſciniec, ſtanowiſko, przytulenie, ubogich, żebrakow.

Bettelſack, *m.* torba dziadoska, żebracka, ubogiego; **iſt bodenlos**, dna nie ma.

Bettelhaftig, żebrak, ubogi, ubożuteńki, goły, *gdy znaczy*, *ubogi*.

Bettler, *m.* żebrak, dziad, po prożbie chodzący; **werden**, żebrakiem zoſtać.

Bettleriſch, *adv.* po żebracku, po dziadosku, iak żebrak, iak dziad.

Bettelorden, *m.* żebrackie zakony, ktore żebranym chlebem żyią.

Bettelmönch, *m.* mnich, zakonnik, proſzonyſt chlebem żyiący.

Bettelmantel, *m.* dziadoski płaſzcz, połatany, łataniec.

Bettelvogt, *m.* nayſtarſzy między dziadami, między żebrakami.

Betünchen, potynkować, otynkować, tynkiem narzucić, ſcianę, mur.

Beveſtiger, umocnić, *obacz* **befeſtigen**.

Beugen, naginać, nagiąć, zginać, zgiąć, *obacz* **biegen**.

Beule, *f.* bołak, wrzod, **am Kopfe**, na głowie.

Beunruhigen, kłocić, napaſtować, kogo, nie dać pokoiu, komu, przykroſci wyrządzać, troſkliwoſci, boiaźni nabawić, ſpoczynku nie dać.

Bevölkern, zaludniać, zaludnić, rozludniać, rozludnić. **ein Land**, kray iaki, ludźmi oſadzić.

Bevölkern, **das**, zaludnianie, rozludnianie, ludźmi oſadzenie.

Bevölkerung, *f.* zaludnienie, rozludnienie, ludzi rozglenienie.

Bevollmächtiget, pełnomocny. **ich bin bevollmächtiget in dieſer Sache**, ieſtem pełnomocny w tey ſprawie, pełną moc w tym intereſie mam.

Bevorab, przedtym.

Bevorgeben, prym dać, przodek, pierwſze, ſtarſze mieyſce przed ſobą.

Bevorſtehen, ſtać na przodzie, nadchodzić, naſtępować, czekać. **deine Strafe ſtehet dir noch bevor**, twoia kara ieſzcze ſtoi przed tobą; czeka cię.

Bevortheilen, wprzod podzielić; *obacz* **vervortheilen**.

Bevorthun, celować, gorować, przechodzić; *obacz* **vorthun**.

Beurlauben, dać odprawę, odprawić, pożegnać, podziękować za służbę.

Beurtheilen, ſądzić, rozſądzać, rozſądzić, oſądzać, oſądzić.

Beurtheilen, **das**, ſądzenie, rozſądzanie, rozſądzenie, oſądzanie, oſądzenie.

Beurtheilung, *f.* rozſądzanie, rozſądzenie, oſądzanie, oſądzenie.

Beute, *f.* zdobycz, łup, łupy, rabunek. **Beute machen**, zdobycz brać, łupow nazbierać. **auf Beute ausgehen**, na zdobycz chodzić, iść, wypadać, wychodzić. **die Beute wieder abjagen**, zdobycz, łup, rzeczy zabrane, znowu odbić, odebrać, wyzuć ze zdobyczy, wytrząść.

Beuter, *m.* zdobywacz, rabownik, rabuś. **Freybeuter**, wolny rabuś.

Beutel, *m.* worek, wacek, miech. **den Beutel leeren**, wyprożnić worek. **ſein Beutel hat die Schwindſucht**, iego worek ma ſuchoty, t. i. nic w nim pieniędzy nie ma. **ſein Beutel iſt ſehr geſpickt**, worek iego ieſt dobrze naſzpikowany, dobrze pieniądzmi napchany. **in ſeinen Beutel ſchieben**, **ſtecken**,

cken, do swoiego worka, wszystko tkać, pchać, zbijać pieniądze.

Beutel, *m.* pytel w młynie, do pytlowanie cienkiey mąki Beutelsack, worek pytlowy, to iest, co iam, pytel.

Beutelkasten, *m.* skrzynia na mąkę, z pytla wybiegaiącą.

Beuteln, pytlować, mleć na pytel, mąkę na pytel puszczać.

Beutelschneider, *m.* rzeczimieszek, złodziey co kieszenie obżyna, worki z kieszeni ludziom kradnie.

Beuteln, trząść, przetrząsać, chybać, miotać.

Bewachen, strzec, pilnować, trzymać pod strażą, pod wartą, w więzach, w areszcie.

Bewachsen, obrastać, obrość, porastać. porość, mchem, trawą, włosami.

Bewaffnen, uzbroić, zbroią, bronią, orężem opatrzyć.

Bewähren, obwarować, ostrzec, dowopami, zdaniem utwierdzić; pochwalić, doznać.

Bewährt, doznadny, doświadczony, zachwalony. ein bewährtes Mittel, doświadczone, doznane, zawołane lekarstwo, doświadczony sposob, doznany śrzodek. bewährter Freund, doświadczony przyiaciel, doznaney rzetelności.

Bewahren, strzec, pilnować, chować, zachować, uchować, bronić, wybawić.

Bewahren, das, strzeżenie, pilnowanie, chowanie, zachowanie, uchowanie, bronienie, obronienie, wybawienie.

Bewahrung, *f.* straż, obrona, zachowanie, bronienie.

Bewandert, bywały, biegły. wohl in etwas, bardzo biegły w czym, znaiący.

Bewandniß, *f.* Bewandsam, *ob.* Beschaffenheit, okoliczność. bey dieser Bewandniß, przy tey okoliczności, gdy tak okoliczność rzeczy niesie, gdy się rzecz tak ma. es hat damit gleiche Bewandniß, to ma rowną z tym okoliczność, toż samo też y z tym iest.

Bewegen, poruszać, poruszyć, skłonić, obruszyć, nakłonić, pobudzić, podburzyć, podusżczyć. er ist nicht zu bewegen, nie trzeba go poruszać, *także*, nie można go wzruszyć, użyć, nie użyty iest. sich bewegen lassen, dać się wzruszyć, poruszyć, nakłonić, skłonić.

Beweglich, *adj.* ruchomy, wzruszony, co się daie wzruszyć, zachwiać. bewegliche Güter, ruchome dobra. eine bewegliche Rede, poruszaiąca, przeymuiąca mowa.

Beweglich, *adv.* ruchomo, z wzruszeniem, z poruszeniem. einem beweglich zusprechen, mowić z kim, aż do wzruszenia go, z poruszeniem.

Bewegung, *f.* ruszanie, ruszenie, poruszanie, poruszenie, wzruszanie, wzruszenie, ruchomość; des Gemüths, wzruszenie umysłu; rozruch.

Beweiben, sich, ożenić się, żonę poiąć. wziąć żonę.

Beweinen, opłakiwać, opłakać, płakiwać, płakać nad czym. beweinenswürdig, opłakania godny.

Beweint, winem zpoiony, upoiony, *obacz* betrunken.

Beweis, *m.* dowod, przyczyna, potwierdzenie, ukazanie. Beweisthum, dowodow czynienie, dowodzenie, ukazywanie, *proba*.

Beweisgründe, *pl.* prawdy, z ktorych dowody bywaią wyprowadzone, grunt dowodow, grunt oczywisty prawdy, oczywiście rzecz pokazuiący. Beweis bringen, darthun, darlegen, dowody, przynosić, przytaczać, kłaść, przywodzić, przyprowadzać. das ist ein sattsamer Beweis, to iest dostatecznym, zupełnym dowodem, to oczywiście, widocznie, dostatecznie, zupełnie pokazuie prawdę. schlechter Beweis, czczy, watły, słaby, zły, dowod, niedosadny, letki.

Beweisen, dowodzić, dowieść, pokazywać, pokazać, ztwierdzać, oświadczyć, ukazać. Ehre, Schmach, Gnade beweisen, honor, łaskę wyświadczyć, wstyd, hanbę wyrządzić.

Beweisen, das, dowodzenie, dowiedzenie, pokazywanie, oświadczenie, wyświadczenie, wyrządzanie, wyrządzenie.

Beweislich, dowiedziony, ukazany, t. i. co może być dowiedzione ukazane, co ma swoie nie zawodne, dokładne dowody.

Bewenden, skończyć, zakończyć, lassen, dać skończyć się. *to co.* endigen etwas, koniec czemu uczynić, *to co.* bey etwas, mit etwas zufrieden seyn, być z czego kontent, przestawać, przestać na czym.

Bewerben, sich, starać się o co, zabiegać o co, biegać koło czego, chodzić, krzątać się, zakrzątnąć się koło czego.

Bewerben, das, staranie się, krzątanie, zbie-

zabieganie, biganie, chodzenie koło czego.

Bewerfen, narzucać, narzucić, podrzucać, podrzucić, tynkiem, wapnem.

Bewerkstelligen, zrobić, uczynić, dokazać, skutkiem wykonać, wypełnić; ziścić, *ob.* werkstellig machen, zu Werk richten, do skutku przyprowadzić, uskutkować.

Bewilligen, zezwolić, przystać, na co pozwolić, dopuścić, pochwalić.

Bewilligen, das, zezwolenie, przystanie, pozwolanie, dopuszczenie.

Bewilligung, *f.* zezwolenie, przystanie, pozwolenie, dopuszczenie, *approbowanie*, pochwalenie.

Bewillkommen, przywitać, powitać, przybywaiącego gościa; einen übel, źle kogo przywitać, przyimować, przyiąć; freundlich, wohl, łaskawie, z chęcią, z radością, po przyiacielsku, przyiąć, z oświadczeniem chęci.

Bewillkommen, *n.* przywitanie, powitanie, przyimowanie, przyięcie.

Bewinden, obwiązać. umbinden mit etwas, obwiązać, obwięzywać co, czym.

Bewinden, das, obwiązanie, obwiązywanie czego, w co.

Bewinden, *adj.* obwięzywany, obwiązany, w co, czym.

Bewirthen, gospodą przyiąć, przyimować, na gospodzie, trzymać.

Bewohnen, mieszkać, *obywać*, siedzieć, posiadać, trzymać, zamieszkać. stark bewohnte Stadt, mocno zamieszkane, osiadłe miasto.

Bewohnbar, *adj.* zgodny, zdatny, wygodny do mieszkania.

Bewohner, *m.* mieszkaniec, obywatel, mieszkaiący.

Bewundern, dziwić się, dziwować się, zdziwić się, *ob.* verwundern.

Bewußt, *adj.* wiadomy, doświadczony, znany, doznany, znaiomy. der sich bewußt ist, ktory się zna do czego, czuie się do czego. bewußt seyn, wiedzieć o czym, wchodzić w co. ich bin mir nicht bewußt, do niczego się nie znam, do niczego się nie czuie. es ist mir wohl bewußt, dobrze mi to iest wiadomo, bardzo dobrze tego wiadomy iestem, eine wohl bewußte Sache, rzecz dobrze wiadoma, nikomu nietayna.

Bey, *præp.* u, przy. beyeinem seyn, być u kogo. immer bey seinem stecken, ślęczeć, przesiadywać, siedzieć u kogo. bey der Mahlzeit, przy bankiecie, u stołu, przy iedzeniu. bey ihm selbst seyn, być przy sobie, *t. i.* przy zmysłach, przy pamięci. bey der Hand seyn, być na do ręczu, na prędce; *znaczy także*, pod. es ist bey Strafe verboten, pod karą to iest zakazano. bey Ankunft, pod przyiście, pod grzybycie, pod przyiazd, *także*, na, w. bey Anfange, na początku, w początku. bey dem Wege, przy drodze. es sind bey zehen tausend umgekommen, na dziesięć tysięcy zginęło, padło; około. bey dreyhundert Pferde, około trzysta koni; prawie. bey dreyßig Jahren, prawie trzy dzieści lat, na. bey meiner Treue, na moię wierność. bey einem sitzen, liegen, przy kim siedzieć, leżeć,

Beybehalten, zatrzymać, zatrzymywać, zachować dla siebie.

Beybringen, przynosić, przynieść, wnosić, wnieść; wprowadzić. einem eine Meynung beybringen, wprowadzić kogo w iakie mniemanie. die Musik beybringen, nauczyć muzyki. Gift beybringen, zadać trucizny.

Bey einander, wraz, oraz, razem, ieden z drugim, ieden przy drugim.

Beyfall, *m.* zezwolenie, przyznanie, zgoda na co, pochwalenie. Beyfall geben, przyznać, przyzwolić, pisać się na czyie zdanie, zgadzać się w czym z kim, iedno trzymać, iednego być zdania. mit vielem Beyfalle des ganzen Rathes, za wielką zgodą całey rady, całego Senatu. Beyfall finden, pochwałę, approbacyią znaleść.

Beyfallen, przyiść, przychodzić, przypadać, przypaść na pamięć; ins Gedächtniß kommen.

Beyfallen, das, przyiście, przypadanie, przychodzenie, przypadnienie na pamięć.

Beyfügen, przydać, przyłączyć, zpoić, przykładać, przyłożyć, złożyć, przyrobić.

Beyfügen, das, przydanie, przyłączenie, zpoienie, przykładanie, przyłożenie, złożenie,

Beyfuß, *f.* bylica, ziele, połacinie, artemisia.

Beygehend, *niby*, przy idący, przydany, przyłączony, *to co* beygefügt.

Beygemach, *n.* przypokoy, izba, izdebka przy drugiey.

Beygesellen, towarzyszyć, ztowarzyszyć się, poprzyiaźnić się, zabrać z kim towarzystwo.

Beygelegt, przefzły, *to co następujące znaczy*, geschlichtet.

Beyhanden, na do ręczu, w rękach, *słowo w słowo*, przy rękach.

Beyhülfe, *f.* pomoc, ratunek, pośiłek, wspomożenie, portowanie. Beyhülfe thun, pomoc dawać, pomagać, ratować, na pomocy być.

Beykommen, przystąpić, przyiść, przychodzić, nachodzić, nayść kogo. man kann der Stadt überall beykommen, można zewsząd do miasta przystąpić; nicht wohl, nie tak dobrze. eine Stadt, der nicht wohl beyzukommen ist, miasto, do ktorego nie łatwo zaraz można przystąpić.

Beykommen, rownać, wyrownywać, podobnym być. einem bey weiten nicht beykommen, daleko być w czym od kogo, bardzo nie być podobnym do niego.

Beylage, *f.* skład, złożenie, schowanie, *depozyt*, składanie, *to co*, Zusatz, przydatek.

Beylager, *n.* wesele wielkich Panow, godnego Państwa.

Beylager halten, wesele mieć, żenić się, o wielkim państwie, tak się mowi.

Beyläufig, prawie, mniey więcey. es sind beyläufig zehen Tage, prawie, blisko dziesięć dni iest. beyläufig um, około, prawie tyle, prawie około tego, owego czasu.

Beylegen, przydawać, przydać, przykładać, przyłożyć, przyczyniać, przyczynić; uspokoić. einen Streit beylegen, sprawę uspokoić, zaspokoić, spor zagodzić. in der Güte beylegen, w dobroci, po przyiacielsku zgodzić. einem einen Namen, Lob, Titel beylegen, imie komu, chwałę, tytuł, przyznać, nadać. eine Braut beylegen, do łożnicy pannę młodą wprowadzić. einem etwas beylegen wollen, *znaczy*, chcieć komu łatkę przypiąć, *t. i.* obwinić chcieć kogo o co, *ob.* beschuldigen.

Beylegen, das, przydanie, przykładanie, przyłożenie, przyczynienie.

Beyleid, politowanie, *kompassyia*, pożałowanie, zmiłowanie się nad kim.

Beyliegen, spać, sypiać z ktorą, *ob.* beyschlafen.

Beymessen, przyznawać, przyznać, przypisywać, przypisać; einem ein Lob, przyznać komu chwałę; Schuld, przypisywać, przypisać komu winę; składać winę na kogo.

Beynahe, prawie, blisko, tylko, ledwie że nie, omało, omal nie tyle.

Beyname, *m.* nazwisko, przezwisko, po Imieniu następuiące.

Beypflichten, jemanden, przyzwolić, zezwolić, być tegoż samego zdania, tey samey myśli, toż samo rozumieć, trzymać, myśleć, *ob.* Beyfall geben.

Beyräthig, radą kogo wspieraiący, ratuiący, dopomagaiący komu.

Beysammen, razem, wraz, oraz, spolnie.

Beysammen liegen, leżeć, legać z kim razem, lub być. Böses und Gutes ist gemeiniglich beysammen, złe y dobre razem z sobą pospolicie bywaią. beysammen wohnen, razem mieszkać.

Beyschießen, przydać co ze swoiego, przyczynić, przyrzucać, przyrzucić.

Beyschießen, das, przydanie ze swoiego, przyczynienie, przyrzycenie.

Beyschuß, *m.* przydatek, przyczynek, przydanie.

Beyschlafen, sypiać z ktorą, obcować z nią.

Beyschläferin, *f.* nałożnica, nierządnica, siostra poboczna.

Beyseit, na ustroniu, na stronie, na boku. beyseit thun, na boku czynić. beyseit legen, na boku położyć, kłaść, na bok odłożyć. beyseit setzen, na bok odsadzić. beyseit rufen, na bok odwołać. gehen, na bok, na stronę, naustronie iść, ustąpić; rufen, na stronę odwieść, odprowadzić.

Beysetzen, prydawąć, przykładać, przyczyniać, przyłożyć, przydać.

Beysetzen, cicho w nocy umarłego pochować, *ob.* begraben.

Beyseyn, *n.* obecność, przytomność. in Beyseyn anderer Leute, w przytomności, w obecności, imnych ludzi. in meinem Beyseyn, w moich oczach pod czas moiey bytności, przy mnie samym. ohne jemandes Beyseyn, gdy nikogo nie ma, nie było, sam á sam, w niczyiey bytności, obecności.

Beysitzer, *m.* komornik; im Rathe, w Radzie, Radca, *assessor*, Zasiadca.

Beysitzen, siedzieć, przy kim.

Beysorge, *f.* staranie, troskliwość, *ob.* Sorge.

Beyspiel, *n.* przykład, *ob.* Exempel.

Beyspringen, przyskoczyć, przylecieć, przybiec na pomoc komu.

Beyspringen, das, przyskoczenie, przybieżenie, przylecenie na pomoc.

Beystand, *m.* pomoc, ratunek. Beystand leisten, pomoc dawać. ohne jemanden Beystand,

Beyſtand, bez żadney czyiey pomocy.

Beyſtand, *m.* pomocnik; Helfer, pomagacz. einen Beyſtand geben, być pomocniem, ratunkięm komu.

Beyſtehen, ſtać przy kim, t. i. bronić kogo, ratować kogo, czyią ſtronę trzymać, być komu ku pomocy, na pomocy.

Beyſteuern, iałmużnę zbierać; Collecte ſammlen; beyſteuern einem, dobrą ſzczodrobliwoſcią ratować kogo.

Beyſtimmen, ſprzyiać cudzemu zdaniu, zgadzać ſię z kim na co.

Beytrag, *m.* pomoc, przyczynek, co to, Zulage, przykładek. einander Beytrag thun, wzaiemnie ſobie pomagać, wzaiemnie ſię ratować.

Beytragen, znoſić, ſkładać, pomagać, przydawać; viel zu etwas, wiele do czego.

Beytragen, das, znoſzenie, ſkładanie, pomaganie, przydawanie.

Beytreten, przyſtępować, przyſtąpić do czego, do mieyſca iakiego.

Beyweg, *n.* przydroże, uſtronie przy drodze. Beyweg, *praep.* znaczy toż ſamo co, neben.

Beyweiten nicht, bynaymniey nie, z. E. ſo groß, ſo viel, bynaymniey nie tak wielki, nie tak wiele.

Beywohnen, być, przy radzie, przy, ſprawie, przy intereſie, przy ſprawunku.

Beywohnen, mieſzkać z kim, przeſtawać z kim, mieſzkać z żoną, ehelich.

Beywohnen, das, mieſzkanie, przeſtawanie, z żoną pomieſzkanie.

Beywohnung, *f.* pomieſzkanie, przeſtawanie; eheliche, małżeńskie.

Beywort, *n.* przysłówek.

Beyzeiten, *adv.* wcześnie, zawczaſu, w ſam czas.

Bezahlen, płacić, zapłacić, wypłacić, opłacić, wypłacać, opłacać; wypłacić ſię z długu, wyliczyć pieniądze. bey einem Heller bezahlen, do halerza, do ſzelążka wypłacić. er iſt mit Gelde nicht zu bezahlen, tego pieniądzmi opłacić niemożna. er hat nicht zu bezahlen, nie ma czym zapłacić; nie ma czym z długow wyiść. er iſt übel bezahlet, źle mu zapłacono, t. i. all geſtraft worden, ſkaranym być. etwas mit der Haut, mit dem Leben bezahlen, ſkórą, żytiem czego przypłacić. einen mit barer Münze bezahlen, gotowemi pieniądzmi komu zapłacić, *proverb. znaczy*, oddać wet zat wet, na odwrot oddać.

Bezahlen, das, płacenie, zapłacenie, przypłacenie opłacenie.

Bezahler, *m.* płatnik, płatca, zapłatca, zapłatnik.

Bezähmen, okiełznać, wſtrzymywać, utrzymywać, ugłaskać; ułaskawić, uieździć, *ob.* bebändigen.

Bezaubern, oczarować, omamić, uczynić, zamowić, słowami diabelskiemi, czarownemi, zczarować, zomamić.

Bezaubern, das, zczarowanie, oczarowanie, czarowanie, zamowienie.

Bezauberung, *f.* czary, omamienie, zamowienie, uczynek, oczaſowanie.

Bezecht, napoiony, upoiony, zpiony, opoiony, piiany, piianiuteńki. ſich bezechen, *ob.* volltrinken.

Bezeichnen, naznaczyć, oznaczyć, znamienić, piętnować, naznamienić, napiętnować, dać piętno, cychę, znak przyłożyć, położyć.

Bezeigen, świadczyć, oświadczyć, oświadczyć ſię, odezwać ſię, pokazać ſię. ſich ſtandhaft bezeigen, pokazać ſię ſtatecznym; einem Ehre, oświadzyć komu honor, uczynić, wyświadczyć, honor; Wohlthaten, świadczyć komu łaski, dobrodzieyſtwa. bezeugen mit Gründen, pokazać co gruntownie, t. i. beweiſen, dowieść, dowodzić. etwas mit einem bezeugen, świadczyć ſię kim w czym; vor Gott und aller Welt, przed Bogiem y ludźmi.

Beziehen, ſich auf etwas, odwoływać ſię na co, należeć do czego, *ob.* berufen; eine Laute beziehen, lutnia naſtroić, ein Haus beziehen, wprowadzić ſię do domu. die Weinberge beziehen, winorośle ziemią na zimę przykryć.

Bezirk, *m.* powiat, ziemia, okolica, *ob.* Umfang.

Bezoar, *f.* Bezoar, kamyk, proſzek z bezoardu, proſzek bezoardowy.

Bezüchtigen, ſtrofować, korcić, łaiać o co, o uczynek iaki, w ryzie trzymać.

Bezücht, *f.* ſtrofowanie, łaianie, udanie, oskarżenie.

Bezuckern, ocukrować, pocukrować, cukrem osłodzić, potrząść, poſypać.

Bezwacken, uiąć, umnieyſzyć; obracać kogo, t. i. prześladować kogo.

Bezwingen, niewolić, muſić, przyniewalać, przyniewolić, przymuſzać, łamać upor; przełamać, przezwyciężyć, überwinden.

Bezwinger, *m.* niewolący, przymuszaiący, uśmierzaiący, łamiący.
Bezwingung, *f.* zniewolenie, niewolenie, przymuszenie, uskromienie, uieżdżanie, uieżdżenie.
Bibel, *f.* Biblia, Pismo święte. Bibelfest, mocny, biegły, uczony w Pismie. Bibelmäßig, według Pisma.
Biber, *m.* Bobr, Kastor; das davon ist, dobrowy, kastorowy.
Bibergeil, *f.* stroy bobrowy. Biberhut, kapelusz z sierci bobrowey.
Bibernelle, *f.* biedrzeniec, *ziele, połacinie*, phellandrion.
Biberkraut, *n.* centurya mnieysza, *ziele połac. Centaurum minus.*
Bibliothek, *f.* Bibliotheka, Księgarnia, Ksiąg chowanie, izba na książki.
Bibliothekarius, *m.* Ksiąg Dozorca.
Biberach, miasto, tego imienia.
Bickel, *m.* tydel. *ob.* Pickel.
Bickelhaube, *f.* szyszak, przyłbica.
Bickelhering, *m.* figlarz, śmieszník, kuglarz, Possenreisser.
Bicken, dziubem okrętu uderzyć, szturkać, bić.
Bidermann, *m.* człowiek, rzetelny, podściwy, dobrego życia, *ob.* fromm; Bidermanns Erbe liegt in allen Landen, podściwego człowieka dziedzistwo iest w każdey ziemi, podściwemu człowiekowi, wszędzić dobrze, każdy kray oyczyzną.
Biegeleisen, *n.* żelazo do prasowania.
Biegen, giąć, zgiąć, zgułać, naginąć, nagiąć; zkrzywić, nakrzywić. er läßt sich weder bücken noch biegen, nie da się ani nachylić, ani zgiąć. die Aeste biegen sich für Menge der Früchte, gałęzie gną się od mnostwa owocow. der Balken biegt sich, belka się gnie.
Biegen, das, gięcie, zgiecie, nagięcie; skrzywienie, zginanie, naginanie.
Biene, *n.* pszczoła, pszczołka, ktora miod wyrabia. die Biene sauset, pszczoła brzęczy. sie will stechen, chce ukąsić, kolnąć żądłem. den Bienen klopfen, klingeln, dzwonić na pszczoły, aby do ula wrociły; boiąc się dzwonienia. die Bienen schwärmen, pszczoły się roią. die Bienen lassen, młodych pszczoł roy wychodzi. den Bienen ausbrechen, abschneiden, pszczoły wyłupać, wybrać, wyżnąć; podebrać; podbierać pszczoły; susz wybrać; susz, nazwaią się plastry bez miodu. Bienenbrut, *f.* płod pszczoli. Bienengarten, *m.* pszczolnik, pasieka. Bienenkorb, *m.* ul, pniak. Bienenkönig, *m.* oder Weiser, krol pszczoli; *po Polsku* matka, macierz. Bienenkraut, *n.* pszczelnik, roiowik. Bienenmann, *m.* pszczoł doglądacz, bartnik. Bienenschwarm, *m.* roy pszczoł. Bienenstachel, *m.* żądło pszczole.
Bienenstock, *m.* pniak, pszczoł. Bienenwaben, sześć granowki w plastrach, przegrodki.
Bienenwolf, *m.* żołna, ptak, co miod pszczołom wyiada.
Bienenwurm, *n.* robak w ulu.
Bier, *n.* piwo. Bier brauen, piwo robić, warzyć. starkes Bier, tęgie, mocne piwo, piiane, t. i. ktorym się upić można. dünnes Bier, cienkie piwo, cienkus.
Bierbrauen, *n.* piwa robienie, warzenie.
Bierbrauerey, *f.* browar, piwowarnia.
Bierbrauer, *m.* piwowar, miescarz, piworob.
Bierfaß, *n.* kadź na piwo, w ktorą piwo zlewaią, y inne piwne naczynie. Biertonne, beczka na piwo.
Bierhändler, *m,* piwa szynkarz, Schenke.
Bierschöllig, piwem piiany, piwem upoiony.
Biersuppe, *f.* polewka piwna, z piwa robiona y gotowana.
Bieten, podać, dać, ukazać, podawać, *to co*, reichen, *prezentować*, seine Waare, cenić, zacenić, towar. wie bietest du das? wiele cenisz to? wiele chcesz za to? darauf bieten, legen, cenić, chcieć targować, dawać.
Bigott, *m.* świętaszek; scheinheilig, na pozor święty, co się za świętego udaie, a lada co iest; *to co*, aberglaubisch, zabobonny.
Bigotterie, *f.* świętastwo, świętaszkostwo, świętość zmyślona, udana.
Bückling, *m.* wędzony śledź, ryba biała, płoć.
Bilden, wyobrażać, wyobrazić, kształtować, tworzyć, twarzyć.
Bild, *n.* obraz, *to co*, Bildniß, obrażenie, wyobrażenie, osoba, posąg; gemaltes, malowanie, obraz, malowana osoba. ein Bild machen, obraz, zrobić. ein wohlgetroffenes Bild, bardzo dobrze potrafiony obraz. ein Bild in Rahmen gefaßt, obraz w ramy oprawiony, oprawny. ein Bild von sich geben, wie ein Spiegel, obraz na sobie wydawać, iak zwierciadło wydaie. Bilderey, obrazy, portrety, malowania.

Bildgießer, *m.* obrazoley; ktory z metalu odlewa.
Bildlein, *n.* obrazek, obrazeczek, obrazczyna, obrafzczątko.
Bildniß, *n.* obraz, obrażenie, wyobrażenie, wyofobienie.
Bildhauer, *m.* fyncerz, *obrazokroy, ofobokroy.*
Bildhauerkunst, *f.* fnycerftwo, tokarftwo; fnycerska fztuka.
Bildstock, *m.* pofąg, ofoba toczona, wyżynana po fnicersku.
Bilderstürmer, *m.* obrazoborca, obrazowburzyciel.
Bildung, *f.* wyobrażanie, wyobrażenie, lepienie, twożenie z gypfu. **Bilder in Leinwand, Teppichen**, obrazki, na płutnie, na obiciach, na kobiercach.
Bildweise, iak obraz, iak obrazki. **Bildwerk an Bechern**, ofobki, obrazki wylepiane, na kuflach.
Bilger, *ob.* **Pilger.**
Bill, *n.* prawo pewne Angielskie, ustawa, uchwała Krolestwa Angielskiego, **Form eines Gesetzes in England.**
Billardspiel, *n.* gra, billar, w ktorey kule, palcatami, laskami, prętami zakrzywionemi, pchnięte, toczą fię do pewney mety.
Billet, *n.* kartka, karteczka, krotko napifana, bez tytułu od wierzchu.
Billig, słufzny, fprawiedliwy, dobry.
Billig, *adj.* słufznie, fprawiedliwie. **ein billiges Begehren**, słufzne żądanie, pragnienie.
Billigen, zezwolić, przyzwolić, pochwalić, za ważne przyimować, przyiąć; uznać, aprobować.
Billigen, *n.* zezwolenie, przyzwolenie, za ważne uznanie, przyięcie.
Billigkeit, *f.* słufzność, fprawiedliwość, godziwość. **wider die Billigkeit thun, handeln**, przeciwko słufzności co czynić, działać, postępować.
Billiger Weise, słufznym, fprawiedliwym fpofobem, słufznie, fprawiedliwie, bez krzywdy.
Bilsenkraut, *f.* bielun, fzaley, tabakan, ziele.
Bimsenstein, *m.* kamień piiawka, podobny, do gąbki, mnostwem dziurek czyli wlotow, wilgoci wiele biorący w fiebie.
Binde, *f.* związka, obwiązka, przewiązka, tafma, tafiemka.
Binden, wiązać, związać, zciągnąć, ścinąć wiązaniem, przewiązać. **sich an etwas binden**, przywiązać fię do czego, *obacz także*, **gebunden; gefänglich, binden**, wfadzić kogo w więzy, związać, powiązać kogo. **einen in Bande und Haft nehmen**, wziąć w więzy, związać. **die Hände auf den Rücken binden**, w tył ręce związać. **einen anbinden an seinem Geburtstage**, wiązać kogo, na dzień iego urodzenia, imienin. **ein Buch binden**, kfiążkę związać, oprawić. **ein Faß binden**, obręczami naczynie pobić.
Binder, *ob.* **Küfer.**
Bindfaden, *m.* fznureczek cieniuteńki, fmig.
Bindmesser, *n.* karmazyr bednarski.
Binnen, we, w, za. **binnen Jahr und Tag**, w rok y dzień, w roku.
Binsen, *pl.* fitowie, fit. **aus Binsen gemacht**, z fitowia zrobiony, upleciony.
Birken, *pl.* brzoza; **Wasser davon**, fok brzozowy.
Birkhenne, *f.* iarząbek.
Birkwurz, *n.* kurze ziele, połacinie, tormentilla.
Birn, *f.* grufzka owoc. **Pfundbirn**, *ob.* **Pfundbirn=Baum**, grufzka drzewo.
Birnschnitt, *m.* grufzka, w talarki kraiana.
Birsch, *ob.* **Pirsch.**
Bis, *conj.* aż. **zu, auf, oder an**, aż dotąd, do tego. **bis auf**, poki. **so lange daß**, tak długo aż. **bis gen**, aż poty. **bis gen Rom**, aż do Rzymu; **bis auf**, aż na, aż na pewny czas; **bisher**, aż poty.
Bisherig, *adj.* aż dotąd, do tego czafu. **bisherige Gewohnheit**, aż dotąd zwyczay. **bis hieher**, aż dotąd, aż do tego mieyfca. **bisweilen**, czafem, podczas, nie kiedy.
Biß, *m.* kąfek, ukąfzenie, uderzenie. **einen Biß geben**, kąfek dać.
Bißlein, *n.* kąfeczek fmaczny, fpecyalna łakotka, fpecyalik.
Bissig, kąfaiący, dz kąfania prędki.
Bischof, *m.* Biskup, nayftarfzy Dozorca Kościoła w iakiey Prowincyi. **Bischof werden**, Biskupem zoftać. **es sey Bischof oder Bader, so gilt mir es gleich**, niech będzie Biskup, lub łaziebnik, wfzyftko mi to iedno.
Bischofshut, *m.* infuła Biskupia.
Bischofsstab, *m.* paftoral, laska Biskupia.
Bischöflich, *adj.* Biskupi, Biskupow.
Bischofswerda, miafto pewne w Niemczech.

Biscuit, *m.* Bisko-ten, sucharek, biszkokt, suchar.

Bisem, *m.* pirzmo. Bisemknopf, pirzmowa gałka. Bisemküchlein, pirzmowa trociczka do kadzenia do zapalenia zapachu. Bisemnuß, gałka pirzmowa, orzech pirzmowy.

Bissen, *m.* kawałek, kąsek, bułeczka. den Bissen aus dem Munde nehmen, kawałek z gęby wziąć, wyiąć, wyrwać, *t. i.* co dobrego, czego iuż kto był prawie pewien, odebrać mu. der Bissen ist zu fett für dich, ten kawałek iest zatłusty dla ciebie. Bißchen, Bißlein, gute Bißchen, łakotki, przyimaczki, specyaliki; odrobinki, okruszynki smaczne. ein Bißchen Geld, troszkę pieniędzy. Ich weiß nicht ein Bißchen Rath, niewiem nic, iak sobie mam poradzić. nur ein Bißchen, tylko kawałeczek, odrobinkę, troszeczkę.

Bißthum, *n.* Biskupstwo, Biskupie Dostoieństwo.

Bißweilen, *ob.* Bis.

Bitten, prosić, uprasząć. napierać się. um etwas bitten, prosić, uprasząć o co. hoch bitten, bardzo prosić, usilnie uprasząć. vor einen bitten, prosić, uprasząć kogo, za kim, *ob.* Vorbitte. um wegen etwas bitten, prosić o co, przez co. ich bitte um unserer Freundschaft willen, proszę na przyiaźń naszę. ich will dich gebethen haben, chcę cię prosić, chcę cię mieć uproszonym. umsonst bitten, daremnie prosić, bez skutku prosić, nic nie uprosić.

Bitte, *f.* prozba, proszenie. auf meine Bitte, na moię prozbę. ohne meine Bitte, bez moiey prozby. der Bitte einen gewähren, przyiąć czyią prozbę, uczynić czyią prozbę, uczynić na czyią prozbę, zezwolić na czyią prozbę. seine Bitte erhalten, otrzymać swoię prozbę, uprosić. die Bitte abschlagen, odrzucić czyią prozbę, nie przyiąć, nie przyimować czyiey prozby, nie dać się uprosić.

Bitter, *m.* proszący, upraszaiący.

Bittlich, z prozbą, przez prozbę, prozbą, prosząc, upraszaiąc.

Bittselig *, ktory uprosił, ktorego się prozbie zadosyć stało; suplika, list upraszaiący.

Bitter, *adv.* gorzko. bitter werden, gorznieć, gorzkim się stać, stawać.

Bitter, *adj.* gorzki, przykry. bitterer Haß, gorzka, *lepiey* sroga nienawiść; Thränen, gorzkie łzy. bitter, böse, złośliwy, uprzykrzony; so viel als zornig, *tyle znaczy*, iak gniewliwy.

Bitterkeit, *f.* gorzkość, gorycz. des Gemüths, gorzkość serca, myśli; mal im Herzen, ciężki, zaiątrzone, zażalone, rozbolałe, serce.

Bitterlich, gorzkawy, *t. i.* ein wenig bitter, troszkę gorzki.

Bitterwurz, *f.* goryczka, *połacinie*, gentiana.

Bittschaft, *n.* pieczęć, pieczątka, *ob.* Petschaft.

Blachfeld, *n.* rownina, rownia, błonie, płaszczyzna, rowniny, stepy.

Blackfisch, *m.* sepia ryba, z ktorey czernidło robią.

Blecken, *ob.* blecken.

Blähen, *ob.* blehen.

Blaich, *ob.* bleich.

Blank, lśnący się, błyszczący się, połyskujący się, błyszczący się; fenn, lśnąć się, dołyskiwać się, świecić się, machen, blask, błyszczenie, połyskiwanie, czynić.

Blanke, *ob.* Planke.

Blanket, *n.* papier nie pisany, tylko z podpisem ręki. leerer Brief mit unterschriebenen Namen, z podpisem imienia próżny list.

Blaß, blady, zblady, wybladły; seyn, bladym być.

Blase, *f.* pęcherz; im Wasser, bańka na wodzie. Blase werfen, zwieracać bańka wyrzucać, iak gdy źrodło w gorę bije, albo gdy na wodzie od deszczu padaiącego bańki wybiegaią; auf der Haut, bańka na skorze zdęta. ein Bläschen, pęcherek.

Blasenstein, *m.* kamień w pęcherzu, na ktory wiele ludzi bywa chorych.

Blasen, dmuchać, dąć, nadymać; musiciren, grać na trąbie, na waltorni; zur Tafel, do stołu; Marsch, trąbić do marszu. in ein Horn mit einem blasen, *Przysłowie:* w ieden rog z kim dąć, *t. i.* iedno z kim trzymać, iedney myśli być z kim, iedno z kim rozumieć. was dich nicht brennet, das blase nicht, co cię nie parzy, na to nie dmuchay, Przysłowie, *t. i.* co do ciebie nie należy w to się nie wtrącay.

Blasen, *n.* dęcie, nadymanie, wydęcie, wydymanie, dmuchanie.

Blasebalg, *m.* miech. den Blasebalg ziehen, miechem robić, miechem dąć.

Blatter,

Blatter, *f.* krofta, bołączka, bolak; im Waſſer, bańka na wodzie.

Blätterlein, *n.* kroſtka, kroſteczka, bołaczek. Blattern gehen, nogę ſobie odgnieść chodząc. Blattern ſchaffen, ſkorę mieć na rękach odętą, od twardey pracy. Blattern ziehen, *veſicatoria* ſtawiać, plaſtrem ſkòrę odąć, dla wyciągnienia złey materyi. eine böſe Blatter, złe kroſty. die Blattern, Pocken, kroſty, oſpa, albo kur.

Blatt, *n.* liść, liſt; einer Blume oder eines Baumes, iakiego kwiatu, iakiego drzewa. das Blatt hat ſich gewendet, liſt ſię przewrocił, karta ſię przewrociła, *przysł. t. i.* rzeczy ſię odmieniły. das Blatt am Schlüſſel, zęby, pioro u klucza; am Degengefäße, u rękoieści u ſzabli, u ſzpady. ein Blatt Gold, liſtek złota. ein Blatt Silber, liſtek ſrebra. die Blätter fallen ab, liście opadaią. das Blättchen wendet ſich bald, liſtek ſię prędko przewraca, *Przysłowie, znaczy*, fortuna ieſt nieſtateczna, prędko ſię odmienia. kein Blatt vor das Maul nehmen, nie kłaść liſtka na uſtach; *znaczy*, wolno co mowić, nic nie obwiiać w bawełnę; wymowić wſzyſtko, należycie wyrazić. die Aederchen in dem Blatte, żyłeczki w liſtku.

Blättchen, *n.* Papier, kartka, karteczka, liſtek papieru. Blättchen von Blech, blaſzka, blaſzeczka. Blätchengold, liſtek, blaſzka złota.

Blätterkicht, liściaſty, na ktòrym liści pełno, wiele.

Blattwurz, *f.* kurze ziele, *połacinie*, nazywa ſię tormentilla.

Blau, błękitny. die blaue Farbe, błękitna farba. dunkelblau, turkuſowy, albo granatowy kolor. blau in den Wappen, błękitne pole na herbach. blau färben, błękitno farbować. blau werden, błękitnieć, błękitnym ſię ſtawać, robić. blau anlaufen laſſen, dać nabiec błękitnym, dać błękitne, poſzmelcować; żelazo, dać mu kolor wodny. blau geſchlagene Augen, oko podbite, zaſiniałe, ſinem zaſzłe. grünlicht blaue Augen, błękitno zielonawe oko. blau von Schlägen, zſiniały. blaufleckicht, ſinicami centkowany. Blaufuß, białonoſzka.

Blech, *n.* blacha; dünnes Metall, głownia. mit Blech beſchlagen, blachą obity, w blachę okuty. blechern, blaſzany, na blaſzkę rozrobiony. Blech, Leiſten, bramowanie, kray, brzeg, liſtwa. Blechlein, blaſzka, blaſzeczka. einem ein Blechlein anſchlagen, blaſzkę komu przybić, *t. i.* łatkę komu przypiąć, żartem, przycinki dawać, przymawiać, przegryzać słowami, dać po nosie komu.

Blecher, *m.* blacharz, ktory blaſzany ſprzęt robi.

Blehen, ſich, nabrzmieć, nadąć ſię, zdąć ſię, odąć ſię; nabiec.

Blehen, das, nabrzmienie, nadęcie, odęcie, nabiegnienie.

Blehung, *f.* nabiegnienie, nadęcie, nabrzmienie.

Bleiben, zoſtawać, zoſtać, zabawić, zamieſzkać, tkić, zaſiedzieć ſię; bey etwas, przy czym, *ob.* verharren, przetrwać. bey ſeiner Würde bleiben, zoſtać ſię przy ſwoiey godności; bey ſeiner Gewohnheit, przy ſwoim zwyczaiu. es bleibt dabey, niech tak będzie, niech tak rzecz zoſtanie. laß es bey dir bleiben, niech to przy tobie będzie, zoſtanie, *t. i.* nie powiaday tego nikomu, miey w ſekrecie, nie wydaway ſię z tym. über etwas bleiben, bawić ſię nad czym, ſtanąć na czym, bleiben laſſen, porzubić, zoſtawić, opuścić, minąć, przeyść co. es beym gleichen bleiben laſſen, trzymać ſię rowney drogi, poſtey, bitey: kontentować ſię ſzrzednią kondycyią. ich weiß vor Angſt nicht, wo ich bleiben ſoll, z utrapienia nie wiem co czynić, nie wiem na ktorą ſtronę ſię obrocić w moim ucisku, utrapieniu. im Treffen bleiben, zginąć, paść w batalii.

Bleiben, *n.* zoſtanie, zamieſzkanie, tkwienie, bawienie, zaſiedzenie ſię, ſiedzenie, padnienie, zginienie w bitwie, na placu; mieſzkanie. der ſeines Bleibens hat, ktory ma ſwoie mieſzkanie, ktory ma gdzie mieſzkać, ma ſwoie pomieſzkanie. wir haben hier keine bleibende Stätte, nie mamy tu żadnych ſtałych miaſt do mieſzkania.

Bleich, blady, zbladły; podſiniały; ſeyn, bladym być; werden, blednąć, bladym ſtać ſię, ſtawać ſię. bleichicht, wybladły, bladziuteńki.

Bleiche, *f.* blech; bladość. die Bleiche des Tuches, blech na płutno.

Bleicher, *m.* blecharz, co płutna blechuie, blech trzyma.

Bleichgeld, żołtawy, biało żołtawy, z biała żołty.

Bleichsucht, *f.* żołtaczka choroba.
Blenden, ćmić oczy, wzrok, źrźenicę, jak światło y promienie słoneczne zwykły czynić, *metaph.* ćmić rozum, w błąd wprowadzać.
Blenden, das, ćmienie, przyćmienie, zaćmienie, oczow, źrźenicy.
Blendniß, *f.* ćmienie, zaćmienie, przyćmienie, omamienie oczow.
Blessiren, ranić, okaliczyć, ranę zadać, rany pozadawać.
Bleumourant, błękitno umieraiący kolor, blemarantowy.
Bley, *n.* ołow. mit Bley vergießen, löten, ołowiem zanitować, zalać. voll Bley, pełny ołowiu, ołowisty.
Bleyicht, bleyern, Bleyerzt, kruszec ołowiany. Bleyfarbe, ołowiany kolor, siny. Bley seyn, sinym być. Bleygießer, *m.* ołowiotopnik.
Bleyhütte, *f.* huta ołowiana, gdzie ołow z kruszcu wytapiaią.
Bleykugel, *f.* kula ołowiana, z ołowiu topiona.
Bleyschweif, kruszec ołowiany, ruda ołowiana.
Bleystift, *m.* ołowek do rysowania, do pisania.
Bleywage, *f.* Bleyschnur, perpendykuł, ołowiana ważka, sznurek, z ołowkiem do mierzania; damit abmessen, mierzyć tym perpendykułem.
Bleyweiß, *n.* bleywas, białek z ołowiu, białek Hiszpański.
Bleywurf, *m.* miara w głąb, sinken, miarę w głąb spuścić.
Blatz, płatek, łata,
Blatzen, naprawiać, łatać.
Blick, *m.* mgnienie, oka, mruganie. nur einen Blick auf etwas thun, tylko iedno mgnienie oka na co uczynić, iednym mrugnieniem oka rzucić. einem einen sauren Blick verleihen, krzywo na kogo spoźrźeć, krzywym okiem na kogo patrzać, *to iest*, nie lubić go.
Blicken, mrugać, migać oczami, na kogo, skinąć okiem. er läßt eine große Bescheidenheit von sich blicken, wielką skromność wydaie po sobie; na iego twarzy wielka skromność się pokazuie. er darf sich nicht blicken lassen, nie daie się widzieć, niechce się pokazać.
Blinken, łyskać, połyskować.
Blind, ślepy, ciemny, ciemny na oczy. blind seyn, ślepym być nie widzieć, ciemnym być. mit sehenden Augen, patrzeć, a nie widzieć, a być ślepym. blind machen, oślepić kogo, ociemnić, ślepym uczynić, wzrok odiąć. blind werden, ociemnieć, oślepnąć, wzrok ztracić. einen mit sehenden Augen blind machen wollen, widzącego dobrze chcieć ślepym urzynić, t. i. aby się nie poznał na tym, na czym on się bardzo dobrze zna, y co wyśmienicie rozumie. wie ein blinder von der Sache urtheilen, sądzić o rzeczy, iak ślepy o kolorach. t. i. sądzić, a nie znać się. blind seyn in einer klaren Sache, ślepym być w iasney y oczywistey rzeczy, iasney rzeczy nie rozumieć, nie poymować. blinden Lerm machen, *ślepe strachy czynić*, to iest, darmo straszyć kogo tym, co nie iest straszne, zaiączą skòrą straszyć. blind vom Schnee, olśnął, ślepy od blasku śniegowego. blindes Glück haben, mieć ślepe szczęście, kiedy się komu powodzi nie myślącemu o tym, y nie staraiącemu się o to. ein Blinder führt den andern, ślepy ślepego prowadzi, wodzi. Blinde führen in der Rechnung, podawać, y klaść tych żołnierzy, w reiestrze, ktorych w kompanii nie masz. blindes Fenster, ślepe okno, na desce malowane, albo na murze. blindes Schloß, ślepy zamek, ślepa kłodka, ktora się tylko na pozor zamyka.
Blindheit, *f.* ślepota; des Gemüths, ślepota umysłu, rozumu. er ist mit Blindheit geschlagen, ślepotą iest uderzony, zaślepiony, ślepotą iest zaćmiony.
Blindlings, *adv.* ślepo, oczy zamrożywszy.
Blindschleiche, ślepy wąż.
Blindvoll, piianiuteńki, tak się zpił że nic nie widzi. blachmalem mu oczy zaszły.
Blinzlen, oczy przymrużać, lsnąć. blinzelnde Augen, oczy mrugaiące.
Bliß, *m.* łyskawica, piorun, vom Bliß getroffen, piorunem, uderzony, rażony.
Blitzen, łyskać się, piorun bije. es blitzt von allen Seiten, łyska się ze wszystkich stron, obłoki się łyskaią, niebo się łyska, chmury w ogniu, zewsząd się łyska.
Blitzen, *n.* łyskanie.
Blöcken, beczeć iak owca. Blöcken, das, beczenie iak owca.
Blöd, słaby; schwach, mdły, wątły, niemocny, słabych sił, słabego zdrowia. to co. schamhaft, wstydliwy, boiaźliwy, nieśmiały. am Verstande, na umyśle słaby, tępego umysłu, dowcipu.

Blödigkeit, *f.* słabość, wątłość, krewkość, niemoc, chorowitość. blödes Gesicht, słaby wzrok. es macht blöde Augen, to tępi, psuie wzrok, źrźenicę.

Block, pień, Kloß, *to co* blöckische Arbeit, prosta, gruba, klocowata, robota, rzecz zrobiona grubo iak pniak.

Blockhaus, *n.* mieysce iakie, samym tylko drzewem obronne; więzienie drewnianym zamknięciem opatrzone.

Blokiren, bloquiren, drogi, przystępy zamknąć, pozamykać pasy, do iakiego miasta, do iakiey fortecy.

Blond, an Haaren, włosow białawych, białożołtawych, konopiastych.

Bloß, sam tylko, goły, otwarty, odkryty, szczery, obnażony, bloß und arm seyn, być gołym y ubogim; nie mieć nic. sich bloß geben, odkryć się, wydać się ze swoiemi zamysłami, wydać, zdradzić siebie samego. auf der bloßen Erde stehen, stać na gołey ziemi, albo na samey ziemi. ein bloßer Degen, goła, dobyta, szpada. bloß, sam ieden tylko. bloß durch den Glauben, przez samą tylko wiarę. bloß ein wenig, bardzo mało, letko.

Blöße, *f.* nagość, blößen, obnażyć.

Blühen, kwitnąć, zakwitać, zakwitnąć, rozkwitać, rozkwitnąć. blühend, kwitnący; Alter, kwitnący wiek, młody, młodość, bliski pory. im blühenden Wohlstande seyn, być w kwitnącym stanie, być w dobrym bardzo mieniu. einen im blühenden Wohlstande erhalten, utrzymać kogo w kwitnącym szczęściu, y dobrym mieniu.

Blum, *f.* kwiat. Blumen auf dem Weine, pleśń na winie; der Weiber, miesiące białogłowskie. Blümlein, kwiatek, kwiateczek; der Kopf daran, głowka kwiatka. Blumen brechen, kwiatki urywać, zrywać. ein mit Blumen geziertes Feld, pole kwieciem zarosłe, ozdobione, od kwiatow rozlicznich prześliczne. Blumengarten, *m.* ogrod na kwiaty, kwiatami zasadzony, zasiany. Blumenkranz, *m.* wieniec, wianek z kwiecia, z kwiatow. Blumenband, *n.* kwiatera kwiatami nasadzona. Blumenreich, urodzayny, obfity w kwiaty.

Blumenwerk, *n.* kwietnia. kwiecista robota; in Bildschnitzer-Arbeit, w snycerskim dziele, kwiaty wyrabiane na czym, po snycersku.

Blüthe, *f.* kwitnienie, kwiat, wysypowanie się w kwiat. in der besten Blüthe des Alters stehen, być w naylepszym, w naypięknieyszym kwiecie wieku. die Blüthe brechen, kwiatki zrywać.

Blunder, *m.* graty, tłomok; uprzykrzona y ciężka sprawa, verdrüßliche Sache.

Blut, *n.* krew, das Blut stillen, zatamować, zatrzymać krew. geronnenes, gestocktes Blut, zsiadła, zkrzepła krew. böses Geblüt, zła, zepsowana krew. von königlichem Geblüthe, z Krolewskiey krwi, Krolewskiego rodu. das giebt kein gut Geblüt, to nie daie dobrey krwi, nie naprawia krwi. t. i. to gniewa, to smuci, to psuie krew. Blut ausspeyen, krwią pluć, krew wypluwać; auswerfen, krew wyrzucać. das Blut gehet häufig darnach, bardzo krew leie się po tym, wychodzi, wybucha. Blut vergießen, krew przelewać, przelać, wylewać, wylać, krew rozlewać, rozlać. der Sieg hat viel Blut gekostet, zwycięstwo wiele krwi kosztowało. Blut weinen, krwią płakać, krwawemi łzami płakać. Blut regnen, deszcz krwawy dada. ein junges Blut, młoda krew. Blutader, *f.* arteryia, żyła. blutarm, ubożuchny.

Blutbad, *n.* rozlanie krwi.

Blutdürstig, blutgierig, krwi pragnący, krwi żądaiący, krwią nie nasycony, krwi rozlewca.

Bluteis, wrzod, *toż samo znaczy co.* Geschwür.

Blutigel, *f.* piiawka. Blutfluß, *m.* złota żyła. die güldene Ader, hemorroidy. blutflüßig Weib, krwi płynienie cierpiąca niewiasta.

Blutgang, *m.* płynienie krwi, dyssenteryia krwawa; biegunka krwawa.

Blutgeld, *n.* krwawe pieniądze, fortuna z cudzą krzywdą nabyta, cudzą krwią zarobioną. *pospolicie nazywaią:* ludzka krew.

Blutgericht, *n.* sąd na życie y na śmierć, władza życia y śmierci.

Bluthund, *m.* Tyran, okrutnik, krwirozlewca, krwi wylewca.

Blutig, krwawy, zkrwawiony, krwią zbroczony. blutig machen, krwią zbroczyć, zkrwawionym uczynić, pokrwawić. blutiger Krieg, krwawa woyna.

Blutreich, krwisty, krwi wiele maiący, w krew obfity, obfituiący.

Blutrichter, *m.* sędzja spraw na gardło, na głowę, na życie.

Blutroth, czerwony, zaczerwieniony od krwi, ktory się zaczerwienia.
Blutrünstig, krwawy, zakrwawiony, zkrwawiony, krwią zbroczony.
Blutsauer, praca krwawym potem nabyta, zkrwawym potem przychodząca. *pospolicie mowią:* krwawy pot.
Blutsauger, *m*, pijawka, co krew sie, wysysa, ciągnie z drugiego.
Blutschande, *f.* kazirostwo. eine Blutschande begehen, kazirodstwo popełnić.
Blutschänder, *m.* kazirodca, ten ktory z bliskiemi krewnemi grzech nieczysty popełnia.
Blutschänderin, *f.* kazirodnica, grzech z naybliższym krewnym popełniaiąca.
Blutschänderisch, kazirodny, kazirodstwem zmazany.
Blutschuld, *f.* występek, za który trzeba krew wylać, głowę dać. Blutsünde, *toż samo znaczy.* auf sich laden, zaboystwem się mazać, ręce krwawić.
Blutschwären, *m.* pęcher krwawny.
Blutsturz, *m.* krwi wybuchanie, wybieganie, wypadanie.
Bluttriefend, krwią zlany, zmoczony, zbroczony, oblany.
Blutwurst, *f.* kiszka, krwawnica.
Bluten, krwawić, krwią płynąć. die Nase blutet ihm, krew mu płynie z nosa. sich zu Tode bluten, krew go uszła, od upłynienia krwi umrzeć.
Blutsfreund, *m.* krewny, zpokrewniony; seyn, krewnym być.
Blutsfreundschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo, zpowinnowacenie.
Blutstein, *m.* krwawnik kamień, ieden z drogich kamieni.
Blutstropfen, *m.* krwawe krople. wenn du noch einen redlichen Blutstropfen in dir hast, ieżeli ieszcze masz w sobie, kroplę podściwey krwi.
Blutströpflein, *n. ziele*, włoska pimpinella.
Blutzeuge, *m.* męczennik, krwawy świadek, ktory krew wylał na świadestwo, ktory krwią prawdę zaświadczył.
Bluturtheil, *n.* sąd na garło, na głowę, na stracenie.
Bochen, pochen, srożyć się, zurzyć się, iunaczyć, iunakierować.
Bocher, Pocher, *m.* iunak, *siebiechwalca.*
Bock, *m.* kozioł, cap. den Bock zum Gärtner setzen, kozła odgrodnikiem zrobić. *znaczy:* rzecz powierzyć temu, ktory by ią rad sam mieć. sich auf jemanden verlassen, wie ein Bock auf seine Hörner, ufać w kogo iak kozioł w rogi, to iest, ufność swoię wcale w kim pokładać, y ztąd na hardke brać. Böcklein, koziołek, koziołeczek.
Böckisch, *adj.* kozłowy, kozłowy łoy, kozłowa skòra.
Bocken, za kozłem biegać, o kozach mowa, ktore samca chcą. die Geiß bocket, koza samca chce, za kozłem biega.
Bockfell, *n.* kozłowa skòra.
Bockpfeife, *f.* multanki, dudy, instrument do grania muzycznego.
Bockpfeifer, *m.* duda, ten ktory na dudach umie grać.
Bocksprung, *m.* skok, skoczek, koziołek skakaiący.
Bockwurz, chinski korzeń.
Boden, *m.* dno, tło, grunt, spòd, sam spòd, *tak się mowi* na samym spodzie, u samego spodu, *to iest* na dnie. das unterste eines Dinges, naydolnieysza część iakiey rzeczy, iako to beczki, rzeki, samo dno; an einer Pastete, spodek pasztetowy. zu Boden schlagen oder drücken, na dno pograżyć, na dno przycisnąć, albo też uderzyć o ziemię. einen Boden in ein Faß machen, dno w iakim naczyniu zrobić. den Boden ausschlagen, dno wybić. ein Boden in einem Gemach, der etwas erhaben ist, wzgorek, posadzka wyżey dana w pokoiu iakim. der Boden oder Platz eines Orts, plac ubity, wyrownany, płaski na iakim mieyscu, iakie bywaią boiowiska, podworka. ein Boden, welcher getäfelt ist, podłoga, posadzka, usłana wyściełana tafiami, *w stoliki* robiona. zu Boden fallen, sinken, na dno na ziemię upaść, osieść na ziemi. bis auf den Boden, aż na dno. einen Boden legen, podłogę dawać, słać, układać. einen neuen Boden legen, nową podłogę dać, nowe dno, nowy grunt, *t. i.* rzecz na nowe znaczynać. er hat keinen Boden, dna nie ma żadnego, *to iest,* nie nayięcony iest, ein Geiziger, łakomiec. er ist nicht werth, daß ihn der Boden trägt, nie godzien, aby go ziemia nosiła, aby po ziemi chodził. auf dem Boden wegbrechen lassen, kazać aż do samey ziemi rozrucić, zburzyć. bodenlos, bezdenny beze dna, przepaścisty. ein bodenloser Weg, przepaścista, bezdenna droga. zu Boden gehen, na dno iść, do dna się zanurzyć.

zanurzyć. zu Boden stoßen, o ziemię uderzyć. der Boden oder obere Theil des Hauses unter dem Dache, góra, górka, *to iest*, wyśnia część domu pod dachem samym. *krotko mowi się*, pod dachem, schowanie pod dachem, *może się nazwać*, poddasze.

Boden=See, iezioro pod Konstancyią, miastem w Niemczech.

Bodenzins, *m.* czynsz z gruntu, danina z pola, z roli.

Bögeln, biegeln, żelazem prasować gładzić, wyrownywać.

Bögeleisen, *s.* Biegeleisen.

Bogen, *m.* łuk. den Bogen spannen, łuk natężyć, naciągnąć, napiąć. wenn man den Bogen zu hoch spannt, so bricht er, łuk zbyt naciągniony rwie się. über das Böglein treten, wystąpić, z kolei, *to iest*, miarę w czym przebrać. Böglein, kładka, łuczek. bogenweise, w łuk, w arkadę. im Papier, co do papieru, znaczy, po arkuszu.

Bogen Papier, *m.* arkusz papieru.

Bogenreben, winorośle wiązane na prętach.

Bogenschütz, *m.* strzelec z łuku.

Böhmen, Czechy, imię kraiu, y Narodu Słowiańskiego.

Böhm, *m.* Czech, w Czeskiey ziemi, y z Czeskiego narodu.

Böhmisch, Czeski. das sind ihm Böhmische Dörfer, to dla niego są Czeskie dziedziny, *to iest*, dla niego to iest rzecz nie zwyczayna.

Bohne, *f.* bob. kleine Bohne, drobny bob, bobek, bobeczek.

Bohnengarten, *m.* ogrod na bob, ogrod gdzie bob bywa siany.

Bohnenkuchen, *m.* placek, ciasto, kołacz z bobu robiony.

Bohnenmehl, *n.* mąka, z bobu robiona, mielona.

Bohnenschale, *f.* strąk, strączek, w ktorym bob iest, łuszczka.

Bohnenstroh, *n.* badyl, łodyga, z ktorey strącze bobu wyrastaią.

Bohren, wiercieć, przewiercieć, świdrować. nicht gern harte Breter bohren, *Przysłowie*, nie rad twarde deszczki wierci, *to iest*, nie rad pracuie, ciężki do roboty. ein Schiff in Grund bohren, okręt w spodzie przewiercieć.

Bohrer, *m.* świder, świderek. Hohlbohrer, świder żłobkowaty, nie zakręcony. Windelbohrer, świder stolarski, ktorym wierci rękoieść o pierś opieraiąc. Nagelbohrer, Vorbohrer, świder mnieyszy do nawiercenia, dziur, w ktore większy potym świder wpuszczaią; niby, *nawiercień*. Zwickbohrer der Böttcher, wenn die Löcher zu den Queerdauben gebohret werden, świder ktorym bednarze wiercą dziury w dęgach poprzec idących na dnie przywierconych, aby dno trzymały; Pumpen= oder Rohrenbohrer, świder do pomp, do rur, długi bardzo, do wiercenia, do trąb pompowych, przez całe drzewo w dłuż, od końca do końca. Bohrer zu größern Löchern, świder ciesielski z piorem do wiercenia szerokiem.

Bohrenleim, *m.* świderek, świdereczek, świder mały, maleńki.

Bölken, ryczeć, gdy bydło ryczy. das Bölken, ryk, ryczenie bydła.

Bolch, ryba, iaz, mszowka, połacinie, Alellus.

Boldern, ciskać się, rzucać się, hałasować, burzyć, zabiiatyki, zamieszki robić. *s.* poltern.

Boll, prożny, *to co*, leer, kadłubowaty, wydrożony w śrzodku.

Bollwerk, *n.* einer Festung, u fortecy bastyon, baszta, narożnik, rog okopu. mit Bollwerk versehen, okopami narożniemi, opatrzyć, odciąć obwieść, otoczyć, zmocnić, umocować, obwarować.

Bolz, *m.* strzała, *to co* Pfeil, damit schiessen, strzałami strzelać. einem den Bolzen vor die Stirne schiessen, *słowo, w słowo*, strzałę komu przed czoło stawić, das ist, strzałę komu do czoła przyłożyć, *albo*, strzałą komu zmierzyć w czoło. *co znaczy*, ostatnim nieszczęściem, zgubą komu grozić; o zgubę go przyprawić. alles wollen zu Bolzen drehen, *słowo w słowo*, chcieć wszystko na strzałę nakręcać, *to iest*, bardzo ściśle, surowo, ostro rzeczy brać, rozumieć.

Bombe, *f.* Kula ognista, prochem nabita armatnym.

Bombardiren, bomby rzucać, bombardować, bombami dobywać, strzelać, bomby puszczać do fortecy, miasta, zamku. einen bombardiren, usilną prozbą szturmować do serca.

Bombardement, *n.* dobywanie puszczaniem, rzucaniem bomb.

Bombardirer, *m.* bombrzutca, ten co bomby puszcza.

Bombardirung, *f.* bomb rzucanie, puszczanie, bombami strzelanie.

Bombasie, *n.* bombasin, materyia bawełniana.

Bombernickel, Pempernickel, pewny chleb żytni,

żytni, arcy zdrowy, nazwany od imienia ſwoiego wynalazcy, bywa często w aptekach przedawany.

Boot, *n.* okręcik, łudka, bacik, ſtateczek.

Bootsknecht, *m.* przewoźnik, flis, maytek. Schiffsknecht, *toż ſamo.*

Bootsleute eines Schiffs, czeladź okrętowa, maytki, fliſy, czeladź wodna. służący ludzie na ſtatkach, na okrętach.

Bord, *n.* kray, ſam kray, brzeg, bok, okrętu, ſtatku. an Bord gehen, d. i. zu Schiffe gehen, na okręt iść, wſiadać. über Bord werfen, z okrętu, ze ſtatku wyrzucić.

Bordiren, okraiować, po kraiach, kraiami co dawać, obramować, obſzyć, obrąbić.

Bordel, *n.* nierządne, kurewskie, domoſtwo.

Borgen, pożyczyć komu, *toż ſamo, co* leihen, *co* auf borg nehmen, na borg brać, pożyczać u kogo, na poczekanie do iakiego czaſu. Borgen macht Sorgen, pożyczki ſprawuią kłopot. lang geborgt iſt nicht geſchenkt, co ſię długo czeka, to nie ieſt darowane, co ſię odwlecze, to nie uciecze.

Born, *m.* ſtudnia, źrzódło, *toż ſamo co* Brunnen.

Borraquen, buraki, burak, rodzay iarzyny pewney.

Borras, kley złotniczy, ſzefergryn, ſiarka zielona, chryſocolla.

Börſe, *f.* dom, lub ſala, mieyſce publiczne, na ktore ſię kupcy zchodzą, na obrady, y ułożenie ſwoich kupieckich intereſow.

Borſte, *f.* ſzczeć. Sauborſte, świnia ſzczeć. borſtig, ſzczeciaſty, poierzony, naierzony, zierzony. Borſten in den Schuhdrath machen, ſzczeć w dratwę wkręcić. Borſten an den Pferdeköpfen, czuby na głowach koni ubranych.

Borſten, rozpaść ſię, rozpadnąć ſię, pęknąć na dwoie.

Borten, paſamon, ſtrefa, brenta, ſtroka, na ſzacie.

Bortenwürker, *m.* ſzmuklerz, paſamonik, taſiemnik. Bortenmacher, taſmorobnik, taśmodzicy.

Bös, zły, łada co, niepodściwy, niecnota, zbrodzień, złośliwy, gniewliwy. böſes thun, złe broić. böſes mit böſem vertreiben, złe złym wypchnąć, kim klinem wybić. böſe, zornig auf einen werden, być złym, na kogo, gniewać ſię na kogo, być na kogo zagniewanym. einen böſe machen, gniewać, rozgniewać, draznić, rozdraznić kogo. böſe ſeyn, złym być, ſrożyć ſię, rzucać ſię, zużyć ſię, ciskać ſię o co, z gniewem o co, hałaować, krzyczeć. von jedem böſe reden, źle mowić, gadać, o kim. ein böſes Maul haben, złą mieć gębę, wyparzoną, mieć pyſzczek. böſe Zeiten, złe czaſy, ciężkie czaſy. böſe Hand, ręka chora. der böſe Geiſt, zły duch. ein böſer Menſch, zły, łado co człowiek. es giebt Böſe und Gute unter einander, złe y dobre y razem poſpołu bywa. wer es nicht böſe machet, machet es nicht gut, kto z początku źle rzemiesła nie robi, nie pędzie go nigdy dobrze robił. auf das Böſe abgericht, na złe ma rozum. das Böſe lernt ſich ſelber, złe ſię ſamo nauczy, to ieſt, złego ſię nie trzeba uczyć.

Bosheit, *f.* złość, niepodściwość, ladaczeńſtwo, niecnotliwość, złośliwość. zur Bosheit helfen, pomagać do niecnoty.

Böslich, *adv.* złośliwie, niepodściwie. boshaftig, niecnotliwie, iak niepodściwy niezbożny, złośliwy, niepodściwy.

Böswicht, *m.* człowiek ladaco, złoczyńca, przewrotny, zbrodzień, niecnotami okryty.

Boſſen, Poſſen, żarty, śmieſzki, śmiechy, fraszki, figielki.

Boßler, wzgardzony, podły, nikczemny.

Bot, (Gebot) *m.* auf die Waare, cena na towar. ein Bot (Gebot) darauf legen, cenę na towar włożyć, założyć towarow cenę, podawać za towar.

Bote, *m.* posłaniec, posłanik. der hinkende Bote iſt hernach gekommen, ſmutna, z tey radości, nowina, wiadomość zaſzła. Bodenbrod, Botenlohn, *n.* posłańcowi, zapłata, niby posłane, *neutr.* liſtowne, odliſtowne. vor eine gute Botſchaft, podarunek za weſołą wiadomość. böſe Botſchaft, nie dobra od posłańca wiadomość; umyślny.

Botenläufer, *m.* biegun, pieſzy; ſeyn, biegunem być; abgeben, biegunem zoſtać, być.

Botenſchild, *n.* naramienny znak u posłańca. ein Bote mit einem Schilde, posłaniec z naramiennym znakiem, tarczą.

Botſchaft, *f.* posłanie, poſelſtwo, wiadomość. Botſchaft bringen, poſelſtwo, wiadomość przynieść, dać znać, oznaymić komu. eigene gewiſſe Botſchaft, umyślna, pewna, wiadomość.

Botmäßigkeit, *f.* zwierzchność, władza, ſtarſzeńſtwo, przełożeńſtwo. unter ſeine

ne Botmäßigkeit bringen, wziąć, zagarnąć, zabrać pod swoię moc, władzą; darunter behalten, pod swoią władzą trzymać. unter fremder Botmäßigkeit stehen, zostawać pod cudzą władzą, zwierzchnością.

Bourdeaux, Burdegala, Bordo, miasta we Francyi, Stadt in Frankreich.

Bouteille, f. butla, butel, butelka, flaszka, flasza.

Boutique, f. sklep w ktorym towary przedaią.

Boy, m. suknia gruba, z grubey wełny, z grubego sukna, gunia siermięga.

Boyar, Boiar, Słowiańskie y Ruskie nazwisko, znaczy, pan przednieyszy.

Boß! day go katu! zawołania y wykrzyknienia, słowko.

Botzen, Bocena, miasto pewne tak nazwane.

Brabant, Brabancyia, ziemia w Niskim Kraiu, czyli w Niederlandzie.

Brachacker, m. ugor, odłog, ugorzysko, pole, ktorego przez rok, przynaymniey nie sieią. brach liegen, gelassen werden, ugorem, odłogiem leżeć.

Brachen, ugory, nowiny pokładać.

Brachfeld, n. pokład, ugor, nowina.

Brachmonat, m. Czerwiec, ieden ze dwunastu miesięcy rocznych.

Bräck, Brytan, pies.

Braf, brav, waleczny, dzielny, odważny. ein braver Mann, człowiek waleczny, auch wielkiey cnoty. das ist brav! dobrze! to walnie! brav, adv. wird bisweilen vor sehr gebraucht, bierze się czasem za to; sehr, nader, bardzo.

Brand, m. głownia z ogniem zarzysta. ein brennend Holz, paląca się głownia.

Brand, m. an einem Glied, na iakim członku, ciała, szreżoga, zapalenie; hat darzu geschlagen, inflammacyia, zapalenie się wdało, przyrzuciło. der kalte Brand, rak, choroba; inaczey, faul Fleisch, zgniłe ciało. Ersterbung eines Gliedes an dem Menschen, obumarcie, zmartwienie członka iakiego w człowieku; także w zwierzęciu innym, y w drzewie nawet. Brand an Früchten, przypalenie na owocach, rdza; in Rüben und Bäumen, na winie y drzewach.

Brand, m. pożar. in Brand stecken, w pozarze, w ogniu być. jemanden einem Brand schüren, nieprzyiaźni komu narobić, pożar nieprzyiaźni, nienawiści zapalić. in Brand gerathen, zaiąć się od ognia.

Brand, m. ein Ofen voll Ziegel oder Kalk, so viel man auf einmal brennen kann, wypalenie, piec pełny cegły, albo wapna wypalonego tyle ile się na ieden raz zmieścić y wypalić może. dla tego mowi się po Polsku: dwa, trzy, cztery. etc. piece cegły, wapna.

Brand, m. im Getreide, rdza, przypalenie na zbożu, y urodzaiach, od ktorych czernicią, a raczey śnieć, iaka bywa w przenicy, gdy ziarna iak w popioł są obrocone.

Brandicht seyn, bydź spalony, śniecisty, spalonym, śniecistym. der Brand ist darinnen, śnieś iest w tym.

Brandbrief, m. list pogorzelny, o pogorzeniu świadectwo pogorzelcom dane.

Brandeisen, n. żelazo do wypalania cechy, cecha, piętno żelazne, żegadło;

Brandkorn, n. śnieć, ktora na żyto częstokroć pada; rdza na żyto.

Brandlettig, m. podbiał, przybienie mnieysze, ziele inaczey, Roßhuf.

Brandmahl, n. piętno wypalone, cecha wypalona złoczyńcy na czole, na znak, że iest bezecny. mit einem Brandmahl bezeichnen, piętnem wypalonym naznaczyć.

Brandmahlen, napiętnować, nacechować, piętnem, cecha naznaczyć, piętno, cechę wypalić. bezeichnet, naznaczony, we Francyi, das Brandmarken, to piętno wypalone, nazywa się la fleur de lis, kwiat liliowy, bo wyraz tego kwiatu, złoczyńcom wypalaią.

Brandopfer, n. całopalenie, całopalona ofiara, kiedy rzecz ofiarowana cała się zpaliła y nic z niey nie zostało, tylko popioł.

Brandpfeil, m. łuczywo do podpalenia ognia, smolanki sosnowe.

Brandschade, m. szkoda, od pożaru ogniowego poczyniona, pogorzenie.

Brandschatzen, okup, odkup od ognia, pewna pieniędzy summa ugodzona y zapłacona, aby ogniem domow nie palono podczas woyny.

Brandschatzung, f. taksa okupu od ognia, pożaru.

Brander, m. oder Brandschiffe, zapał, okręcik zporządzony do zapalania innych.

Brandschlange, f. żmiia, niby palący wąż.

Brandsohle, f. podeszwa w środku obuwia, trzewikow.

Brandstätte, *f.* pogorzelisko, plac po zgorzałym domie, mieście.

Brandsteuer, *f.* pogorzelne, potadek dla pogozałych, zapomożenie pogorzelcow.

Brandwein, *m.* wodka, gorzałka, palonka. brennen, wodkę palić.

Brandzeichen, *n.* piętno wypalone, cycha wypalona.

Brandenburg, ziemia Brandenburska. albo imie miasta: starzy Słowacy, y Polacy, een kray Pogorzelcem nazywali.

Brasem, *m.* leszcz ryba.

Brasilien, Brasylia, kray w Ameryce pomorski.

Brasilienholz, Brazylia drzewo.

Brasselet, naramiennik, *albo raczey*, narączek.

Brast, *m.* cała rzecz, treść rzeczy, cała sprawa. das ist der ganze Brast, to iest cała sprawa, cały interes.

Braten, piec, przy ogniu. gar zu sehr gebraten, bardzo nazbyt upieczone, przepieczone, wypieczone. ein Braten, *m.* pieczenia, pieczystę. einen Braten an den Spieß stecken, zatchnąć pieczenia, mięso na rożem do pieczenia; wenden, obracać pieczenią przy ogniu. den Braten schmecken, pieczenią smakować, to iest, domyslać się, co ma być. ein solcher Braten wird dir nicht leicht wieder aufstoßen, nie zaraz ci zatchną znowu taką pieczenią. *Przysłowie*, niebędziesz miał zaraz tak piękney okazyi, *albo*, nie zaraz znowu taka trafi się korzyść. ich möchte nicht da seyn, wenn man mir alle Tage Gebratenes gäbe, gdy by insé tam pieczenią dawano, nigdy bym tam nie był. *Polak zaś mowi:* gdyby mię niebieskiemi migdałami karmiono.

Brater, *m.* koło do obracania pieczeni y wszelkiego pieczystego.

Bratenwender, *m.* kołowrotek do obracania pieczystego na rożnie.

Bratfisch, *m.* płoć, biała ryba tylko do pieczenia zdatna.

Bratheering, *m.* śledź pieczony.

Bratpfanne, *m.* brytfanna, do pieczenia, do przypiekania.

Bratspieß, *m.* rożen do pieczenia. die Hölzer oder Eisen, wenn man einen Braten am Spieß fest macht, rożenki drwniane albo żelazne, lub też, szpilki, spinki, ktoremi pieczenia zpięta na rożnie, aby się mocno trzymała. einen Braten mit kleinen Spießlein fest machen, rożenkami, szpilami, spinkami zpiąć pieczenie, aby mocno na rożnie siedziała.

Bratwurst, *f.* kiołbasa, zwłaszcza z wieprzowiny dziana.

Bravade, *f.* chluba, iunakostwo. das Braviren, prożna chluba z odwagi. viel Braviren ausmachen, wiele iunakeryi stroić, dokazywać, wyieżdżać ze swoią iunakeryią. er hat sich brav gehalten, walecznie się trzymał, walecznie się popisał. das ist nicht brav, to nie piękna. er redet nicht wie ein braver Mann, nie mowi to, iak rozumny, iak grzeczny człowiek.

Brauch, *m.* zwyczay, używanie, *to co.* Gebrauch, obyczay, obrządek, ustawa zwyczaiowa. einen Gebrauch daraus machen, zwyczay z czego uczynić, zwyczay iaki czego wyprowadzić. fest an alten Bräuchen halten, trzymać się mocno dawnego zwyczaiu. es ist mein Brauch also, taki moy zwyczay, tak to ia zwykłem. der Brauch kommt ab, zwyczay ustaie, już co ze zwyczaiu wychodzi. endlich macht man einen Brauch daraus, na koniec, zwyczay z tego robią, w zwyczay to idzie. der alte Brauch, stary, dawny zwyczay, od przodkow, od dawnych wprowadzony. es ist wider den alten Brauch, to iest przeciwko dawnemu zwyczaiowi. es ist insgemein der Gebrauch, to iest pospolicie ten zwyczay. es ist sonst sein Brauch nicht, daß er so lustig ist, inaczey, nie iest to iego zwyczay, tak być wesołym. einen Brauch einführen, zwyczay iaki wprowadzić. einen Brauch abschaffen, aufheben, znieść, skasować, iaki zwyczay. nach altem Gebrauch, według dawnego zwyczaiu. ein böser Gebrauch, zły, zepsuty zwyczay.

Brauchbarer, użyty, użyteczny, zdatny, wygodny, obrotny. ein brauchbarer Mann, człowiek sposobny, użyty do sprawunku. was gar nicht brauchbar ist, co się na nie nio zda, co nie iest użyteczne do niczego.

Brauchen, użyć, używać, zażyć, zażywać. etwas brauchen, *na przykład.* Arzneyen, zażywać czego, lekarstwa. einen Arzt brauchen, zażywać, lekarza, medyka. etwas zu seiner Nothdurft, zażyć czego na swoią potrzebę. Brauchen, znaczy także potrzebować. er braucht Bücher, książek potrzebuie. brauchen, zdać się. was brauchts fragen? na co się zda pytać? man braucht hierzu Kräfte, iest tu do tego potrzeba.

du brauchst nicht zu bitten, nie masz potrzeby prosić. er ist zu nichts zu gebrauchen, na nic się nie zda, na nic go nie można zażyć. man kann dieses Ding nicht gebrauchen, tey rzeczy nie można na nic zażyć, do niczego nie użyteczna iest. sich brauchen lassen, dać się użyć na co, do iakiey posługi, przysługi. sich tapfer brauchen, przyłożyć mocno pilności, mężnie siebie samego użyć. man braucht dich da nicht, nie potrzeba cię tu, idź precz.

Brauen, piwo robić, warzyć.

Brauer, m. piwowar,

Brauerinn, f. piwowarka, żona piwowara, piwowarowa.

Brauhaus, n. browar, piwowarnia.

Braukessel, m. kocieł do robienia y warzenia piwa.

Braun, brunatny. bräunlicht, toż samo. einen braun und blau schlagen, zbić kogo tak, że aż posinieie, że aż sińcami okryty zostanie. ein braun Pferd, cisawey maści koń.

Bräune, f. zpieczonie, zpalenie ięzyka, iako to w gorączce.

Braunroth, wie Kastanien, kasztanowaty.

Braunschweig, Księstwo y miasto w Niemczech, Brunświk.

Bravoure, f. waleczność, dzielność, mężność, siła z odwagą, odwaga; zeigen, pokazać, waleczny umysł.

Brausen, huczeć, brzęczeć, szumieć, huczeć. die brausenden Winde, szumiące wiatry, świszczące wiatry.

Brausen, n. des Meeres, szum, szumienie morza, huk morski.

Braut, f. oblubienica, Panna Młoda. das ist die Braut, warum man tanzet, ta to iest Panna Młoda, o ktorą tańcuią. einem die Braut vor der Nase hinwegnehmen, wziąć komu przed nosem pannę młodą, odmowić pannę młodą komu. wer das Glück hat, führt die Braut heim, kto ma szczęście, ten żony dostanie.

Brautbett, n. łożka dla Państwa Młodego.

Brautführer, m. Dziewosłąb, drużba, swat. Brautführerin oder Brautjungfer, drużbina; *inaczy ieszcze po Niemiecku*, Brautleiterin.

Bräutigam, m. Pan młody.

Brautkammer, f. łożnica, gdzie łożko dla państwa młodego.

Brautlied, n. piosnka weselne, dla Panny Młodey.

Brautring, m. ślubny pierścień, weselna, ślubna obrączka. Brautgeschenk, ślubny podarunek.

Brautschatz, posag, iako też zapis od męża dany żonie.

Brautwerbung, f. zalekanie się, staranie się o żonę.

Bresche, Bresche, f. szczerba, wyłamek w murze, armatami wybity, wywalony. Oeffnung der Mauer durch das grobe Geschütz, otwarcie muru, wielkiemi działami. Bresche schießen, szczerbę, wyłam, wyłamek, armatami w murze wywalić.

Breche, f. cierlica. Flachsbreche, *toż samo*, cierlica, do tarcia lnu. Hanfbreche, miedlica do tarcia konopi.

Brechen, łamać, kruszyć, urywać, rozrywać. ein Bein brechen, złamać nogę. einen Bund, Treu und Glauben, związek, wierność y wiarę złamać. eines Frechheit, zuchwałość czyią złamać. brechen, znaczy także *passive, to co* gebrochen werden, złamanym być, albo *absolute in neutro, à w Polskim ze słowkiem się*: der Faden bricht, nić się rwie. es muß gehen oder brechen, albo wleść musi, albo się złamać, *to iest*, albo dokazać swoiego, albo stracić. brechen, sich erbrechen, żygać, womitować, wyrzucać przez wymioty, koty drzeć. Brechen machen, womity, wymioty sprawić, poruszyć. das Brechen einstellen, womity, wymioty zatrzymać, zatamować. das Brechen der Strahlen, łamanie promieni.

Brechzaum, m. musztuk. einen Brechzaum anlegen, musztuk włożyć.

Breisgau, Bresgawa, miasto w Niemczech.

Breisach, Brysak, miasto w Alsacyi.

Breisnestel, łancuszek do sznurowania, wstęga do tegoż.

Breisch. miasto Niemieckie.

Breit, szeroki. breit werden, szerokim się stawać, szerzyć się. der Damm wird breiter, grobla się co raz szerzy, rozszerza się, szerzey idzie. den Damm breiter machen, groblę, tamę rozszerzyć. weit und breit, daleko y szeroko. sich breit machen, szerzyć się, szerszym się czynić.

Breiter,

Breite, *f.* szerokość, szerz. breitblätterich, szerokie liście maiący; *z* szerokiemi liściami.
Breitnase, *f.* szerokość nosa, szeroki nos.
Breme, *f.* bąk.
Bremen, miasto w Niemczech.
Bremse, *f.* dudki, *t. i.* żelaza, *w* ktore koniowi nozdrze uymnią; aby nie kąsał. ein Pferd bremsen, koniowi nozdrze dudkami uiąć. einen bremsen, prześladować kogo, na złość komu robić co.
Brennen, palić, palić się, goreć, *to co*, anzünden, podpalać, zapalać, *to co*, distilliren, przepalać: allerhand Wasser, rożne wodki. Oel brennen, oley palić, oleiem, oliwą świecić. Ziegel brennen, cegłę palić. sich an die Hand brennen, sparzyć się w rękę. vor Begierde brennen, palić się od pragnienia, od żądzy, żądzą, pragnieniem. das Haus brennt, dom gore. es brennet alles lichterloh im Lager, pali się wszystko świętnie, ielno w obozie. das Licht brennet, świeca się świeci. was gern brennt, co się prędko pali, albo od ognia zaymuie. ein gebranntes Kind fürchtet das Feuer, *przysłowie*, dziecie ktore się sparzyło, boi się ognia; *polskie przysłowie w inszy sens*: kto się na ukropie sparzy, to potym y na zimną wodę dmucha.
Brennen, das, *n.* palenie, gorzenie, palenie się, parzenie, zparzenie. Brenner an Bäumen, przypalenie na drzewach.
Brennglas, *n.* szkło do palenia.
Brennhof, *m.* alembik do przepalania, y przepuszczania.
Brennholz, *n.* drewka suche do podpaienia y palenia.
Brennkolbe, *f.* alembik.
Brenn-Nessel, *f.* pokrzywa parząca.
Brennofen, *m.* piec.
Brennspiegel, *m.* zwierciadło do palenia.
Breslau, Wrocław, wiadome miasto w Śląsku.
Brest, port morski we Francyi, ein französischer Hafen.
Bretannien, Bretannia, francuskiego Krolestwa Prowincyia.
Brett, oder Bret, *n.* deszczka, tarcica, deska, dranica, tablica. er ist hoch am Brete, iest wysoko na tablicy, *to iest*, w wielkiey iest łasce u pana. nicht gern dicke Breter bohren, *przysłowie znaczy*, nie rad pracuie, ciężki do pracy, nie dbały, pracować się mu nie chce. hoch am Brete sitzen, wysoko na tablicy siedzieć, być na wysokim urzędzie, w wysokim honorze. hoch aufs Bret kommen, przychodzić do honorow.
Bretspiel, *n.* tablica do grania, warcabnica, albo szachownica. die Steine im Brete, warcaby. im Brete spielen, w warcaby grać; niektorzy rozeymuią to dwoie: Spielbret oder Bretspiel, pierwsze znaczy tablicę z warcabami, a drugie znaczy gra w warcaby.
Breve, *n.* list Papieski, ein Schreiben des Pabstes.
Brevier, *n.* Brewiarz, książa książka do modlenia.
Bretzel, *m.* obarzanek, *z* tego sam obwarzanek.
Brey, *m.* braia, zacior, zaciorka, zacierka, kleik, pamuła. Apfelbrey, pamuła z iabłek, iabczana. Brey im Maule haben, mieć bryię w gębie, *znaczy co do co sensu*: milczeć, nie nie mowić, *albo*, bardzo cicho mowić, szeptać. er gehet herum wie die Katze um den heissen Brey, chodzi iak kot około goracey kaszy, *ma znaczyć*, chciał by, ale się boi, ale nie może.
Breypfanne, *f.* panewka do gotowania zacierki, pamuły.
Breyhan, *m. ob.* Weißbier.
Brief, *m.* list, pisanie, pismo. einen Brief schreiben, list pisać; an einen abgehen lassen, posłać do kogo list, z listem. Brief und Siegel, list y pieczęć, dokument pisany. einen Brief zusammen legen, list złożyć, składać; verpitschiren, zapieczętować, przypieczętować; überliefern, oddać, zanieść; dem Boten geben, posłańcowi dać list; aufbrechen, list zapieczętowany odpieczętować, otworzyć; unterschlagen, listu nie oddać. falsche Briefe machen, fałszywe listy porobić, zmyślić, pozmyślać. Briefe mit einander wechseln, *słowo w słowo*, list za list przemieniać, *to iest*, przez listy do siebie pisywać. Brief und Siegel aufweisen können, moc pokazać list y pięczeć. mit Briefen von einem beehrt werden, *sens iest*, mieć honor list odebrać od kogo godnego. alles thun, was der Brief ausweiset, wszystko czynić, co list ukazuie, ten niemiecki wyraz znaczy, wszystko czynić co się podopą, *albo*, na wszystkie zbrodnie być rozpasanym. einen Brief nicht ans Fenster stecken,

stecken, listu w okno nie zatykać, *to ma sens*, list schować, ukryć, nie dać go nikomu czytać, ani powiadać co w nim iest.

Briefchen, *n.* listek, listeczek. ein Briefchen thut wohl dabey, iedna kartka, ieden listek wiele w tym może. du hast kein Briefchen dafür, ty nie masz na to żadnego listku, żadney kartki, *to iest*, rzecz nie pewda, ieszcze nie wiedzieć iak kostka padnie.

Brieflich, listowny.

Briefmahler, *m.* ten co karty maluie.

Briefträger, *m.* posłaniec z listami, z listem, ten co listy nosi.

Briefsteller, *m.* ein Buch, książka, nauka o pisaniu listow; sposob pisania listow.

Briefwechsel, *m. listow przemiana, t. i.* wzaiemne listow pisywanie, *korrespondencyia.*

Briefumschlag, *m.* koperta na list. Briefschaft, listy. Briefgeld, oder Lohn, pieniądze od listow, zapłata temu, co listy nosi.

Brigade, *f.* Brygada, orszak pewny żołnierzy, Pułk.

Brigadier, *m.* Pułkownik.

Bricken, *pl.* minog.

Brille, *n.* okulary. man braucht keine Brille, na to okularow nie trzeba, rzecz iasna. diese Festung ist den Feinden eine Brille, ta forteca iest okularami dla nieprzyiaciela, stoi nad karkiem nieprzyiacielowi. einem eine Brille aufsetzen, okulary komu na nos włożyć; *znaczy*, w Niemieckim, zwodzić kogo, *albo też*, dać komu do pomiarkowania.

Brillenmacher, *m.* okularnik, ten co okulary robi.

Brillenfutter, *n.* puzderko do chowania okularow; na okulary.

Bringen, nosić, nieść, zanosić, zanieść. Ehre, Reichthum bringen, honor przynosić, bogastwa przynosić, przynieść. zu etwas bringen, przyprowadzić do czego. einen um das Seinige bringen, przyprawić kogo o zgubę swoiey fortuny; zgubić kogo na fortunie, na maiątku. mit sich bringen, z sobą przynosić, przynieść. das Alter bringt es so mit sich, lata to tak z sobą niosą, wiek to tak z sobą niesie. das Recht, die Gewohnheit bringt es so mit sich, prawo, zwyczay to z sobą niesie. ums Leben bringen, o życie przyprawić, zgubić na życiu. man kann nichts in ihn bringen, nie można nic w niego wlać, nieuk z niego wielki, mozg twardy iak mur; nic sobie nie bierze w głowę. die Wahrheit aus einem bringen, prawdę z kogo wyciągnąć. es einem bringen, pić do kogo, za zdrowie czyie pić. etwas vor einen bringen, nieść, zanosić co przed kogo. unter die Leute bringen, wynieść, wynosić między ludzy, rozsiać, płotek narobić. es in einen bringen, wmowić co w kogo, nauczyć. namowić na co. an sich bringen, postarać się o co dla siebie, otrzymać, wyrobić co na siebie. einen drum bringen, wyrwać, wydrzeć co komu, wyzuć kogo z czego. einen in Händel bringen, narobić komu kłopotu, trudności. einem daraus bringen, przeszkodzić mowiącemu, przeszkodą swoią z pamięci mowiącemu wybić. er hat es so weit gebracht, tak daleko rzecz przywiodł, przyprowadził. er hat es hoch gebracht, wszystkiego, co naywiększego było dopiął. sein Leben hoch bringen, długo żyć, długie prowadzić życie.

Britt, tarcica, *obacz wyżey*, Brett.

Brocart, *n.* materyia, złotem, lub srebrem tkana.

Brocken, *m.* bryła, kawał, kawalec. Brocke, *toż samo*; Brocken von geronnenem Blute oder Milche, kawalec zsiadłey krwi, lub zsiadłego mleka; *po francusku*, grumeau.

Brocken, bröckeln, kruszyć na kawałki, rozbiiać na bryły, bryłki; chleb drobić. Brod in die Milch brocken, chleb do mleka drobić.

Bröckelicht, kruchy, drobiony; ktory się na kawałki rozlatuie, drobi, kruszy.

Brod, *n.* chleb. ein rauhes Brod, chleb ościsty, gruby. altbacken Brod, czerstwy, nie świeży, dawno pieczony chleb; neugebacken, świeży, dopiero pieczony chleb; ungesäuert, nie kwaszony; gesäuert, kwaszony; geröstet, spalony chleb. einem vom Brode helfen, życie komu wziąć. das Brod einem vor dem Maule abschneiden, chleb komu od gęby odiąć. es ist überall gut Brod essen, wszędzie dobrze chleb ieść, wszędzie dobrze gdzie chleb iest. des Brod ich esse, des Lied ich singe, czyi chleb iem, tego piosnkę śpiewam. das ist mein täglich Brod, to iest moy powszedni chleb; tylko się tym zawsze bawię. sein Stück Brod gewinnen, chleba sobie zarabiać; na

chleb

chleb ſobie zarobić. nach Brode gehen, za chlebem chodzić; po iałmużnie. es einem aufs Brod ſtreichen, zarzucać co komu, zadawać iaką winę. es gehört mehr dazu als Brod eſſen, więcey to ieſt iak chleb ieść, więcey do tego potrzeba, iak chleb ieść. einem in ſeinem Brode ſtehen, mieć kogo na ſwoim chlebie, trzymać, żywić kogo w domu ſwoim. das bringt kein Brod ins Haus, to chleba do domu nie przynieſie, *t. i.* z tego nie maſz żadnego pożytku, zarobku. geſtohlen Brod ſchmeckt gut, kradziony ckleb dobrze ſmakuie. fremdes Brod ſchmeckt einem beſſer, cudzy chleb ſmakuie lepiey.

Brodkaſten, *m.* ſzafarnia na ſkładanie y chowanie chleba; ktorą w ſpiżarni ſtawiaią.

Brodkorb, *m.* koſz do noſzenia chleba. den Brodkorb höher hängen, koſz z chlebem przed kim wyſoko zawieſić, *to ieſt*, uiąć komu iadła.

Brodkammer, *f.* komora na chleb.

Brodſack, *m.* torba, worek na chleb.

Brodwaſſer, *n.* woda przeważana z chlebem, z *Niemieckiego*, ſznelka.

Brodſchätzer, *m.* Brodſchauer, ważnik chleba, ten do ktorego takſa chleba należy.

Brodſchüſſel, *f.* łopata do wſadzania chleba w piec.

Brodem, *m.* para, dym z wilgotnych rzeczy, *inaczey*, Dunſt, Dampf.

Brombeer, *f.* iagoda głogowa.

Brombeerſtrauche, *f.* głog, krzak, drzewko; der Ort, wo viele ſtehen, głogowiſko.

Broſame, *f.* ośrodka w chlebie. die Broſamen zerreiben, ośrodkę pokruſzyć.

Bruch, *m.* złamanie, zerwanie. Bruch am Unterleibe, wypuknienie, kiła. der einen Bruch hat, ktory kiłę ma, kiławy, kiłowaty; eines Bundes, zerwanie Związku; in der Rechenkunſt, w rachunku łamana liczba; połowki, cząſtki iedney liczby.

Bruchband, *n.* zwiazka.

Bruchpflaſter, *n.* plaiter na kiłę.

Bruchſchneider, *m.* cyrulik kiłę leczący.

Bruchſilber, *m.* kawałki z połamanego ſrebra, lub z naczynia połamanego.

Bruchſtein, *m.* kruſzony kamien, lub, piaſek z wapnem mieſzany.

Brücke, *f.* moſt; aus Pfeilern, na ſłupach; bauen, machen, dać, kazać zbudować, wyſtawić; abwerfen, moſt zrucić; obalić, rozrucić. Brücken machen, in Schulden, płacić dług za kogo; eine hölzerne Brücke, drewniany moſt.

Brücklein, *f.* moſtek.

Brückenpfahl, *m.* ſłup pod moſtem albo pal na ktorym moſt ſtoi.

Brückenzoll, *m.* moſtowe, myto, od iechania przez moſt.

Brudeln, bańkami wybuchać, zwierać; bańkami wyſkakiwać, iako woda.

Bruder, *m.* brat, rodzony, przyrodny. ein hungeriger Bruder, głodny brat.

Brüderchen, *n.* braciſzek, bratek, *ucał.* braciſzku.

Brüderlich, braterski. er iſt mir recht brüderlich an die Hand gegangen, braterskim ſercem, po bratersku mnie wſparł, rękę mi podał

Brudermörder, *m.* brato boyca, brata zaboyca, bratomorderca.

Brudermord, *m.* bratoboyſtwo, brata zaboyſtwo, bratomorderſtwo.

Brüderſchaft, *f.* bractwo, braterſtwo, rodzeńſtwo. Brüderſchaft machen, braterſtwo, przyiaźń zabierać, bratać ſię, pobratać ſię. auf Brüderſchaft trinken, na braterſtwo pić, bratać ſię przy kieliſzku.

Bruderskinder, *plur.* brata dzieci, względem ſtryia, nazywaią ſię, ſynowcowie, względem ciotki, bratunkowie.

Bruder- und Schweſterkinder, *plur.* od brata y od ſioſtry dzieci; ſtryieczni, cioteczni.

Bruders Sohn, *m.* ſyn brata, ſynowiec, bratunek.

Bruders Tochter, *f.* corka brata, ſynowica, bratunka.

Bruders Weib, *f.* bratowa, brata żona.

Brühe, *f.* polewka, barſzcz. eine Brühe, darein man etwas eintauchet, ſos, podlewa, w ktorey maczaią. mit Brühe, in eine Brühe eingemacht, ſoſem zaprawny, do podlewy. einen in der Brühe ſtecken laſſen, w niebezpieczeńſtwie, w biedzie porzucić kogo. einem ein Brühchen geben, polewczki dać komu ſię napić, zadać; anmachen, zaprawić, *to ieſt*, truciznę komu zadać. alle zuſammen in eine Brühe werfen, wſzyſtkich wraz w iednę polewkę wrzucać, *t. i.* iedną miarą wſzyſtkich mierzyć; iednakowo o wſzyſtkich trzymać, mowić. mit Waſſer brühen, wodą kogo wrzącą oparzyć, oblać.

Brühwarm, wrzący. brühwarme Arbeit, wrząca, gorąca robota; prędko, na głowę robić.

Brüllen,

Brüllen, ryczeć; wie ein Ochs, iak woł; wie ein Löw, iak lew, grubym y ogromnym głosem.
Brüllen, das, n. ryczenie, ryk, lwa, wołu; eines Ochsen, ryk wołowy.
Brummen, mruczeć, podmrukiwać, odmrukiwać; wie die Schweine, iak świnie rechać, reh reh wołać, o świniach mowią; brzęczeć, wie die Bienen, iak pszczoły.
Brummen, das, n. mruczenie, odmrukiwanie, pomrukiwanie brzęczenie, bączenie.
Brunnen, m. źrźodło; studnia, zdroy, krynica; graben, studnią brać, wybrać. ein sehr heller Brunnen, studnia bardzo iasna, zdroy bardzo przezroczysty; poet. szklane, srebrne, wody, meine Hoffnung und Freude ist in den Brunnen gefallen, moia nadzieia, radość w studnią wpadły, fens. test: omyliła mię nadzieia, moia radość za nię, daremna nadzieia, daremna radość.
Brunnenader, f. żyła wodna, żyła wody, strumyk, podziemny wody ponik, ktory wytryskuie y wybucha na koniec, na wierzch.
Brunnendeckel, m. nakrycie nad studnią, pokrycie, okrycie studni.
Brunnengräber, m. studziennik, studzianny, studzienny; studniarz, studniobitr, studniokop, studniobior.
Brunnenkasten, m. cębrowina, cębrowanie, cebrzyna, ceber.
Brunnenkresse, f. nasturcyia wodna.
Brunnenloch, n. szyia w studni, w zdroiu.
Brunnenmeister, m. rurmistrz, wodozbior, potacinie, aquilex; ktory wody, źrzodła, studnie wynayduie, kanałami prowadzi y pompami dodaie.
Brunnenröhrchen, n. rurka, wylot, wytrysk, ktorym woda skacze z fontany.
Brunnenseil, n. line studzienna do ciągnienia wody.
Brunnenstange, f. żuraw, wodociąg, maszyna do ciągnienia wody.
Brunnenwasser, n. krynieczna, źrodłowa, źrzodlana, zdroiowa, woda.
Brunst, f. palenie, pieczenie; to co, Begierde, pragnienie, żądanie. Brunst leiden, żądzą miłosną się palić. der Hirsch gehet in der Brunst, ielen cięka się za samicą.
Brünstig, adj. gorący, zapalony, palący się, goreiący.
Brünstig, adv. gorąco, z upragnieniem.
Brunst im Hause, ogień zaięty w domu, pożar.
Brunzen, szczać, moczyć, mocz puszczać.
Brunzkachel, f. urynał.
Brünzeln, przydymionym być, przyswędzonym, spalizną śmierdzieć.
Brünzeln, n. swąd, zpalenie, przyswędzenie, zpalenizna, przydymienie.
Brüssel, Bruksella, miasto, w Niskim Kraiu Austryackim, czyli, iak mowią, w Niderlandzie.
Brust, f. piers, piersi. an die Brust schlagen, bić w piersi.
Brust, przed piersi ubior białogłowski.
Brüste, pl. piersi, cycki. die Brüste der Weiber, piersi u kobiety. sie hat schöne Brüste, ona ma piękne piersi, piękny gors.
Brustbeerlein, n. iuiuba owoc.
Brustbild, n. obraz do piersi tylko robiony, w pol. pułobek, pułsobka.
Brustfell, n. błona poprzeczna między płucami y żołądkiem; osierdzie, otoczyna, przegroda wnętrza.
Brustharnisch, m. kirys na piersi, blacha zbroyna na piersi.
Brustkern, m. zwierzchnia część kirysia.
Brustplatz, m. materacyk od ciepła na piersi przykładany.
Brustriem, m. podpiersien dla konia, u kulbaki, u szoru.
Brustschild, n. napierś; der jüdischen Priester, u żydowskich starozakonnych Kapłanow.
Brusttuch, n. chustka na szyię, iak kobiety zażywaią.
Brüsten, sich, wynosić się, nadymać się, dumę stroić.
Brustwehr, f. im Lager, zastawa przednia w obozie, szaniec na przodku obozu, parapet.
Brut, f. płod, wylęgnienie, wysiedzenie iedno ptasząt, kurcząt; die auf einmal ausgekrochen ist, drob na raz wylęgniony. die Brut der Fische, narybek, drob rybny, drobiazg rybny; dla zarybienia stawow; sonderlich von Karpfen, osobliwie narybek karpi.
Brutfische, plur. die die Fischer wieder ins Wasser werfen, drobiazg ktory rybacy nazad z sieci wrzucaią do wody, aby rosł ieszcze. einen Teich mit Brut besetzen, staw zarybić drobiazgiem, staw narybkiem osadzić; zarybić staw

staw narybkiem, narybek do stawu wsadzić.

Bruthenne oder Glucke, *f.* kura na iaiach siedząca; *też samo kfoka*: brütig; halb ausgebrütet stinkendes Ey, zapartek, wpoł wylęgnione iaie.

Brüten, siedzieć na iaiach.

Brüten, das, *n.* siedzenie na iaiach.

Brutal, nie ludzki, dziki, grubiąn. brutalisiren, srożyć się iak bestyia.

Bube, *m.* chłopiec. Bübchen, chłopczyk, chłopie, chłopeczek, pachole. ein böser Bube, lada co chłopiec; *to się mowi*: w Niemieckim y o starych, co w Polskim nieskładnie wychodzi. einem den Buben buken, wyłaiać, zieździeć, wyieździć słowami, wybeształ.

Buben, hulać, hultaić się. Huren und Buben, kurew patrzyć y hulać.

Bubenhaut, *m.* darinnen stecken, hultaystwo, hultaystwem się bawić.

Bubenstück, *n.* niepodściwość, niecnota, *t. i.* nie podściwy uczynek, złość, uczynek bezecny. ein Bubenstück begehen, złość, popełnić; złość wyrządzić, psikusa komu wyrządzić, zrobić.

Bübisch, *adv.* böslich, złośliwie, nie podściwie, ze złości, ze złością.

Büberey, *f.* złość, złośliwość, przewrotność, wykrętność, niecnota.

Buch, *n.* księga, książka, *knycha*, *knyszka*; Buch, libra papieru. ein Buch lassen ausgehen, książce dać wyiść, *to iest*, z druku na widok książkę wydać; do druku podać, wydać na światło; ohne Benennung des Autors, książka bez imienia Pismodawcy. ein Buch einbinden, książkę w wiązać, oprawić. über den Büchern liegen, nad książkami, w książkach siedzieć, *to iest*, ustawicznym się bawić czytaniem.

Büchlein, *n.* książeczka, książczynka.

Buchabschreiber, *m.* przepisoksiąg, ten co księgi przepisuie; *możesz, nazwać także, ksiąg przepis, ksiągpisarek.*

Buchbinder, *m.* wiązoksiąg, wiązoksiążnik, *introligator*, ksiąg oprawca. Bücherdieb, książkowy złodziey, ten co z książki kradnie, y za swoie czytelnikom udaie, pismokradca.

Buchdrucken, książkę drukować.

Buchdrucker, *m.* drukarz.

Buchdruckerkunst, *f.* sztuka drukarska, sztuka drukowania książek.

Buchdruckerey, *f.* drukarnia, gdzie księgi bywaią drukowane.

Bücherstand, *m.* Bücherschrank, Bücherkasten, szafy, przegrody, przegródki na książki.

Buchfünke, *m.* kleszczyki do przyciągania rzemykow, na grzbiecie u książki.

Buchführer oder Buchhändler, *m.* księgarz, kupiec z książkami, ktory księgami handluie; książkowy kupiec.

Buchhalter, *m.* *słowo w słowo*, *księgodzierżek*; rachmistrz, rejestrant, pisarz rachunkowy.

Buchladen, *m.* księgarnia, sklep na przedawanie ksiąg.

Buchstabe, *m.* litera, formy liter, w ktorych litery bywaią odlane, wyciśnione. der noch in den ersten Buchstaben begriffen ist, ktory dopiero pierwsze litery zna. Anfänger einer Kunst, poczynaiący w iakiey sztuce.

Buchstabiren, *n.* litery składać, składaniem czytać, sylabizować.

Buchsbaum, *m* bukszpan, drzewo, buksz. Buchsbäumern, bukszpanowy.

Buche, *f.* ein Baum, buk, bukowe drzewo, buczyna.

Buchenwald, *m.* bukowy las, bukowina, buczyna.

Büchel, *f.* die Frucht, bukiew owoc z drzewa bukowego.

Büchen, bukowy.

Büchse, *f.* zum Schießen, strzelba, pistolet, rura, u fuzyi, u pistoletu; działo, armata, puszka. die Büchse laden, nabić, nabiiać fuzyią. die Ladung der Büchsen, nabicie, naboy strzelby. Pulver auf die Zündpfanne schütten, na panewce prochu podsypać. die Büchse spannen, den Hahn aufziehen, odwieść strzelbę, odwieść *iednym słowem*; kurka odwieść. die Büchse anschlagen, przyłożyć się do strzelby mierząc; losdrücken, spuścić, zwieść kurek; losschiessen, wystrzelić, wypalić. das Absehen recht nehmen, wziąć cel dobrze, brać na cel dobrze. die Büchse wischen, przetrzeć, wychędożyć strzelbę; mit dem Wischer, wycirkiem na graycar okręconym. der Schafft an der Büchse, osada strzelby. der Kugelzieher, graycar; mit demselben die Kugel wieder auszichen, graycarem w stempel wkręconym, kulę, *naboy*, wykręcić. mit silbernen Büchsen läßt sichs gut schiessen, ze srebrney strzelby, dobrze się strzela.

Büchsen=

Büchsenkugel, *f.* kula do strzelania.
Büchsenmeister, *m.* puskarz.
Büchsenpulver, *n.* proch do strzelania.
Büchsenschäffter, *m.* płatnerz, ten co osadza strzelbę, strzelbosadnik.
Büchsenschmidt, *m.* ślusarz co strzelbę robi, płatnerz.
Büchsenschuß, *m.* strzelenie z fuzyi. einen Büchsenschuß weit, daleko na strzelenie z fuzyi.
Büchslein, *n.* pistolecik, pistolecie, kroeiczka, pulpistolecie.
Büchsenspanner, *m.* puskarz, arkebuśnik, sługa, co strzelbę nosi.
Büchsenstein, *m.* skałka, krzemień, do w kręcania w kurek u strzelby.
Büchse, *f.* puszka, darinn man etwas aufhebet, w ktorey co chowaią, co kładą, zamykaią; zur Arzney, słoiek na chowanie lekow.
Buckel, *m.* garb. Buckel an Büchern, pukiel z metalu, na środku kompatury na wierzchu. Buckel an Gefässen vom Fallen, pukiel na naczyniu iakim, wygiętość od upadnienia albo też od trącenia. der Buckel juckt ihm, grzbiet go świerzbi: kiedy kto iak umyślnie na karę zarabia. den Buckel voll Schläge geben, guzy komo na grzbiecie powybiiać.
Bucklicht, garbaty. bucklicht gehen, garbato chodzić, krzywić się idąc.
Bücken, krzywić się, chylić się, nachylać się. sich vor einen aus Respect, kłaniać się przed kim, z uszanowania.
Bückling, *m.* śledź w dymie suszony, węd zony.
Bude, *f.* buda, szopa.
Budelhund, *m.* pieięk, pudel, pudle, piesek kudłaty, kudełek. ein so genanter Haarputz vor Frauenzimmer, włosow u Dam zaczesanie.
Buff, *m.* uderzenie buchnienie. einem Büffe geben, buchnąć kogo, pięścią albo czym inszym. er kann schon einen Buff ausstehen, iuż może biedę wytrzymać iuż, dosyć wytrzymały iest.
Büffel, *m.* bawoł, *znaczy także*, ein Lümmel, *vulg.* głupiec, głupi, sadło.
Bügel, *m.* strzemie; antabka cynglowa u strzelby. Bügeleisen, Wäsche zu bügeln, żelazko do prasowania chust, żelazo krawieckie także. Bügelriemen, am Steigbügel, puślisko u strzemienia.
Buhler, *m.* miłośnik, miłośniczek, *kon-kurrent*. Buhlerinn, *f.* miłośnica, miłośniczka, kochanka.
Buhlerisch, miłosny, zalotny, kobiety lubiący.
Buhlerliedlein, *n.* piosnka miłosna, zalotna, o miłości piosnka.
Buhlen, kochać, miłować, zalecać się, zakochać się, rozmiłować się, lubieć kobietki. um etwas buhlen, starać się o co usilnie.
Bühne, *f.* suffit; erhabner Ort, wyższe mieysce.
Bulgarey, *f.* Bulgaryia, kray Słowiański po nad Donaiem.
Bulle, *f.* bulla, dyploma, List Krolewski, przywiley.
Bund, *m.* wiązka, Büschlein, bukiet, wiązeczka iakich rzeczy związanych w kupę. Bund Heu, wiązka siana. Bund an dem Buch, związanie kśiążki. türkischer Bund, zawoy turecki.
Bund, *m.* związek, przymierze, ipisek, *liga, toż samo co* Bündniß. Bund machen, zrobić, uczynić, związek. Bund mit dem Satan, porozumienie z diabłem. Bund brechen, złamać związek, przymierze zerwać, oderwać się, odstąpić od związku, od *ligi*. mit einem im Bund stehen, być z kim w związku, należeć do iakiego związku. den Bund halten, dotrzymywać związku, chować nienaruszony związek.
Bundbrief, *m.* związek pisany.
Bundeslade, *f.* skrzynia przymierza.
Bundriem, *m.* trok, rzemyk, rzemień do związania, do zpinania. es gehet an die Bundriemen, iuż za ostatnią zapina, iuż do ostatniey biedy przychodzi.
Bundbrüchig, związkołomny.
Bundsgenoß, *m.* związkowy, zprzymierzony.
Bündig, ważny. gültig, popłacaiący; zwięzły, węzłowaty, wiążący. etwas mit bündigen Schlüsseln beweisen, zwięzłemi, węzłowatemi dowodami co pokazać, ztwierdzić.
Bunt, pstry, rożney maści, rożnego koloru. ein buntes Kleid, pstra suknia, nie iednego koloru, nie iedney barwy. der bunt gekleidet ist, ktory iest w pstrą suknią ustroiony. es geht alles bunt über Eck, na świecie wszystko się pomięszano dzieie. du machst es gar zu bunt, wcale swywolnie czynisz, rozpustnie sobie postępuiesz. bunte Schuhe, kurpiele, ciżmy, pewny kształt obuwia y butow.
Bündel, *m.* zawinięcie, węzołek, tłomok, tobołł.

tobol. Bündlein, *n.* węzołeczek, tłomoczek, tobołek, zawiniątko.
Bürde, *f.* ciężar, brzemie. Würde, Bürde, godność, ciężar? honor, zawsze iest ciężarem. gleiche Bürde bricht niemand den Hals, rowny ciężar, nikomu szyi nie łamie; lekszy ciężar każdemu, gdy go wszyscy zarowno dźwigaią; kędy rowny ciężar, tam lżey.
Burg, *f.* zamek obronny, festes Schloß, okopy, grod, forteczka. Burg, osada iaka na kształt miasta.
Burgvoigt, *m.* dozorca w zamku, ktory zamkiem zawiaduie; sędzia osady iakiey.
Burgfriede, *m.* pokoy domowy.
Burgraf, *m.* Burgrabia zamkowy.
Bürge, *m.* rękoymia, ręczący za drugim, ktory się pisze za drugiego, *to iest*, ręcząc że odda dług, albo uczyni co powinien.
Bürge werden, stać się, być, zostać rękoymia, ręczyć, pisać się za drugiego; rękę dać komu za innego; seyn, być rękoymią, rękoiemstwem być obowiązanym, być winnym odpowiedzieć za drugiego dla ręczenia. Bürgen stellen, geben, dać, stawić, rękoymią, *to iest*. tego, ktory by ręczył za kim. den Bürgen soll man würgen, *to iest*, kto ręczy powinien odpowiadać, sich an den Bürgen halten, rękoymi patrzeć, u rękoymi się upominać. wer wird mir Bürge dafür seyn? kto mi będzie za to rękoymią? kto mi będzie za to ręczył?
Bürgschaft, *f.* rękoiemstwo, ręczenie. leisten, uczynić.
Bürger, *m.* mieszczanin; seyn, mieszczaninem być; werden, zostać mieszczaninem, przyiąć mieyskie, być przyiętym do miasta. einen zum Bürger annehmen, za mieszczanina przyiąć kogo, mieyskie dać komu, przyiąć do miasta.
Bürger, *m.* obywatel, kraiu, ziemi, powiatu. *w tym znaczeniu*, rozumi się y szlachcic y mieszczanin y chłop. bürgerlicher Krieg, woyna domowa, obywatelska.
Bürgerbuch, *n.* metryka, książka na wpisywanie imion mieszczan.
Bürgerinn, *f.* mieszczka, mieszczanka, obywatelka iakiego miasta.
Bürgerlich, mieyski, do miasta należący, do prawa mieyskiego.
Bürgerlich, *adv.* po mieysku, iak w mieście, iak mieszczanin.
Bürgerrecht, *n.* mieyskie prawo; einem geben, nadać komu mieyskie prawo przyiąć, zapisać do miasta, przyiąć do miasta; nehmen, odebrać komu mieyskie, prawo miasta.
Bürgermeister, *m.* Burmistrz, Prezydent; seyn, Burmistrzem, Prezydentem być; werden, Burmistrzem zostać; machen, uczynić Prezydentem, Burmistrzem.
Bürgermeister-Amt, *n.* Burmistrzostwo, prezydenstwo; abtreten, złożyć urząd Burmistrzowski, Prezydenski.
Bürgerschaft, *f.* mieszczanie, miasto, gdy się za same osoby, za ludzi bierze, obywatele miasta.
Burgis, *m.* ein Gebiethe in Frankreich, w Burgu urozdony, z Burgu rodem, iest to zaś Powiat we Francyi.
Burgund, Burgundyia. Burgunder, Burguńczyk, z Burgundyi rodem.
Bursch, *m.* towarzysz, społnik w mieszkaniu, w służbie, społsługa. ein Bursch auf einer Universität, społ academik, wpisany w liczbę akademikow. junger Mensch, młody człowiek. ein Stubenbursch, społnik zbyt razem z drugim w iedney izbie. stoicy. Tischbursch, stołownik, razem pospołu stoł maiący. Bursche, die einerley beneficium oder stipendium haben, społnicy dochodu, lub zasługi. Bursche, młodzi ludzie. Bursche, Gesell, kamrat, towarzysz. Burschenmanier, studencki zwyczay, po studencku.
Bürste, *f.* szczotka, co inszego zaś miotołka.
Bürsten, sich, włosy szczotką czesać, czesać się szczotką.
Bürstenbinder, *m.* szczotowiąz, szczotnik, co szczotki robi.
Bürsten das Wild, zwicza strzelać kulami.
Bürsten, *vulg.* kieliszkiem się zabawiać, kuflem, kielichy ścinać, *toż samo co* zechen.
Bürtig, gebürtig, rodak, rodem zkąd, z iakiego miasta, kraiu. bürtig seyn, herkommen, być rodem zkąd, pochodzić zkąd, od iakich przodkow.
Bürzeln, *n.* na łep lecieć, z gory na łep lecieć, toczyć się.
Busch, *m.* krzak, krzewina, krzaki. Strauch, Hecke, gaik, gay. kleiner Busch, gaik, knieyka. Busch, Strauch auf dem Kopfe, czub na głowie. Busch, Franzen, stążeczki u uszow białogłowskich według dawney mody. Quaste um Pferdezaum, kutas u uzdeczki.
Busch, *m.* wieniec wywieszony na znak gdzie wino na przedaż iest, Busch, den

den man aushängt, wo Wein feil iſt.

Buſchblumen, bukiet, kwiecianek, kwiatuszek.

Buſchfeder, *f.* kita z pior, piora.

Buſch Haare, czub, kita z włoſow.

Buſchicht, *adj.* krzaczyſty, zaroſły, krzakami zaroſły.

Buſchwerk, *n.* gay.

Buſchklepper, *m.* rozboynik, rozbiiak w leſie, w krzakach.

Büſchel, *m.* wiązka, ſnop, garść, wiązan, wiązanka. in Büſchel binden, w ſnopki, w wiązanki, w wiązki wiązać.

Büſchel, womit man etwas verſtopft oder damit man abreibt, wiązeczka do zatykania czego, albo do ſcierania y odskrobania.

Büßen, pokutować, pokutę za grzechy czynić. die Luſt büßen, naſycić chciwość, chęć.

Buſen, *m.* łono, zonadrze, pierſi przy ſzyi. die Hand in Buſen ſchieben, w zanadrze rękę włożyć. *znaczy to co*: müßig gehen, nie dbać o ſiebie, nie ſtarać ſię o ſiebie, aby ſię dobrze mieć. in ſeinen eigenen Buſen greifen, *znaczy*: patrzyć ſiebie ſamego, na ſiebie ſamego.

Buße, *f.* pokuta, poprawa, poprawienie, życia, żal za grzechy. Buße thun, pokutę czynić. nimmer thun iſt die beſte Buße, nigdy źle nie czynić, ieſt naylepſza pokuta. Buße anthun, pokutę komu naznaczyć. ausſtehen, pokutę odprawić, wypełnić.

Bußfertig, pokutuiący, pokutnik, pokutę czyniący.

Bußfertigkeit, *f.* pokutowanie, pokuta, żal, żałowanie za grzechy.

Bußpredigt, *f.* kazanie o pokucie.

Bußtag, *m.* dzień pokutny, dzień na nabożeńſtwo pokutne naznaczony.

Büttner, *m.* bednarz, co beczki, y rożne z drewna naczynia robi.

Büttel, *m.* ceklarz, ſługa mieyſki, pachołek mieyſki. dem Büttel zuſtändig, co należy do ceklarza.

Bütteley, *f.* ſtraż publiczna, słudzy mieyſcy.

Butter, *f.* masło. ausrühren, masło robić. auslaſſen, masło rozpuſcić, roztopić. mit Butter beſtreichen, masłem naſmarować. Butter an das Eſſen thun, masła do iadła włożyć. Butterruß, ſzumowiny z masła.

Butterbrod, *n.* chleb z masłem.

Butterfaß, *n.* maśnica, w ktorey masło robią.

Buttermilch, *f.* maślonka.

Buxbaum, *m.* bukſzpan, drzewo; gàlant, wałek cienki u ſzewcow do gładzenia skòr.

C.

C, oder c, der dritte Buchſtabe des deutſchen Alphabets, C albo c, trzecia litera Niemieckiego y Polskiego abecadła.

Cabale, *f.* taiemna, przewrotna rada y wykręt, ſpiſek, zpiknienie; na co, na kogo; wider eines Vermögen anſpinnen, ſpiknąć ſię taiemnie na zgubę cudzey fortuny; wider einen, przeciwko komu.

Cabale, *f.* ludzie, ktorzy ſpiſek uczynili. zuſammenrottirte Geſellſchaft, Towarzyſze ſpiskowi, ſtrona ſpiskowa. er iſt auch von der Cabbale, on także z tey ſakcyi ieſt, z tego też ſpisku.

Cabbale, *f.* der Juden geheime Lehre und Auslegung der Schrift, Zydowska taiemnicza Umieiętność y Wykład Piſm, *po Polſku* Kabała.

Cabbaliſte, *m.* Kabaliſta. der die Cabbale verſteht, ktory Kabałę rozumi, umie, ktory ſię na Kabale zna żydowskiey.

Cabbaliſtiſch, Kabałowy, Kabaliczny.

Cabel, lina, Art eines Schiffſeils, pewna lina do okrętow wielka; lina ktorą ciągną ſzkutę.

Cabes, miaſto w Afryce tak nazwane.

Cabinet, *n.* Pokoik oſobny, geheimes Zimmer, Pokoy taiemny.

Cablan, Königreich in Oſt-Indien, Kroleſtwo wschodniey Indyi

Cabo oder **Capo**, ein Vorgebirge, Gòra w morze wychodząca, Pogorek.

Cabo blanco, Biała Gòra, Wmorek w Afryce.

Cabo de buona Eſperanza, Vorgebirge in Africa, Dobra Nadzieia, gòra morska, w Afryce; Pogorek morski.

Cabo de Eſpichel, Vorgebirge in Portugall, Morski Pogorek w Portugalii.

Cabo de Finis Terra, Vorgebirge in Spanien, Morski Pogorek w Hiſzpanii.

Cabo di Rocca Sintra, Vorgebirge in Portu-

Portugall, Morski Pogorek w Portugalii, Pogorek Lisboński.

Cabo di S. Maria, Vorgebirge in Portugall, Pogorek S. Maryi w Portugalii.

Cabo di S. Vincente, Vorgebirge in Portugall, Pogorek S. Wincentego w Portugalii.

Cabo Verde, Vorgebirge in Africa, Pogorek Zielony w Afryce.

Cabrera, Nazwisko Wyspy; przy Wyspie Majorka.

Cadan, Stadt in Böhmen, Kadan, miasto w Czechach.

Cadaquez, Stadt in Spanien, Kadakweza, miasto w Hiszpanii.

Cadenac, Stadt in Frankreich, Kadenaka, miasto we Francyi.

Cadet, *m.* Młodszy syn, in Ansehung des Vaters, względem Oyca; Brat młodszy, in Ansehung des Erstgebohrnen. względem starszego Brata. NB. to słowo Kadet, osobliwiey się mowi o Dzieciach Szlacheckiego urodzenia. ein jeder junger Edelmann, ohne den Erstgebohrnen.

Cadets, *plur.* Kadetowie, Szlachecka Młodź, ktora się do woyny sposobi Cwiczeniem w tey Sztuce. junge Edelleute, welche zum Kriege auferzogen werden, Młody Szlachetny Lud, ktorego Dzieła woyennego uczą. Compagnie der Cadets, Kompania, Poczet Szlachetney Młodzi uczącey się Dzieła woyennego.

Cadillac, Stadt in Frankreich, Kadyllak, miasto w Francyi.

Cadix, Stadt in Spanien, von oder zu Cadix gehörig, Kadyks, miasto w Hiszpanii, z Kadyksu, albo do Kadyksu należący; Kadyksanin, Kadyksański.

Cadsand, Insel in Flandern; Kadsanda, wyspa we Flandryi.

Cadence, *f.* kadencya, wypadek podobnych sylab, w wierszach.

Cämmerer, *m.* Podkomorzy, Pokoiowy.

Caen, (Can) Stadt in Frankreich, Kaena, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, Kanańczyk, do tego miasta należący. Kanański. n. p. grunt.

Caerleton, Stadt in Engelland, Karleton, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, Karletończyk, Karletoński.

Caermarder, Stadt in Engelland, Karmarda, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, Karmarczyk, albo do tego miasta należący, Karmarski.

Caernarvan, Stadt in Engelland, Karnarwana, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, Karnarwańczyk, albo do tego miasta należący, Karnarwański.

Caerwent, Stadt in Engelland, Karwent, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, Karwenczyk, lub do tego miasta należący, Karwentski.

Caffee, *m.* Kawa, Kafa, ein warmer Trank aus einer Art Bohnen, ciepły napoy z pewnego rodzaiu grochu; Kafowy napoy, to iest, z Kawy przypaloney y mieloney zgotowany; trinken, Kafę pić, Kafę piiać.

Caffeebohne, *f.* ziarno kafy.

Caffeegast, *m.* Gość na kafę, na kafie.

Caffeehaus, *n.* Kafiarnia, dom, gdzie gotowaną kafę przedaią.

Caffeeschenke, *m.* ten ktory gotowaną kafę przedaie; kafiarz, kafiarny.

Caffrerien, Kafrarya, Kray w Afryce.

Caffres, *m.* Kafrowie, Narod Lud Kafrarski. die Einwohner der Landschaft Caffrerien, Mieszkańcy kraiu Kafraryiskiego.

Caftan, *m.* Kaftan, eigentlich ein Türkisches Oberkleid, *właściwie*: zwierzchnia suknia Turecka, iaką daią tym, ktorzy idą na audyencyą do Cesarza Tureckiego.

Cagli, Stadt in Italien, Kali, miasto we Włoszech.

Cagliari, Stadt in Sardinien, Kaliari, miasto w Sardynii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem Kaliarczyk; do tego miasta należący, Kaliarski.

Cahorle, Stadt auf einer Insel gleiches Namens, im Golfo di Venetia, Kahorla, miasto na wyspie tegoż samego imienia na Wybrzeżu Weneckim.

Cahors, Stadt in Frankreich, Kahorsa, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, Kahorczyk, do tego miasta należący, Kahorski.

Cajazzo, Stadt in Italien, Kajaza, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, Kajazanin, do tego miasta należący, Kajazański.

Cain, *m.* Imie człowieka, męszczyzny; ein Sohn Adams und Bruder Abels, Synem był Adama, a zaboycą Abela.

Cairo, Stadt in Aegypten, Kair, miasto sławne,

sławne, przednie, y wielkie w Egipcie.

Cairvan, Stadt in Afrika, Kaiezana albo Cyrena dawna, miasto w Afryce.

Cajüte, *f.* Ort auf einem Schiffe, mieysce pewne na okręcie; eigentlich, die Bettstelle vor die Bootsleute auf dem Schiffe, leża dla żeglarzow na okrętach do sypiania.

Calabrien, Landschaft in Italien, Kalabrya, kray we Włoszech, częścia znaczną iest Krolestwa Neapolitańskiego.

Calabrier, *m.* Kalabryiczyk, Kalabrytanin, t. i. z Kalabryi rodem.

Calabrisch, *adj.* Kalabryiski. ein Calabrischer Einwohner, Kalabrytański obywatel, Mieszkaniec. Calabrischer Oelbaum, oliwne drzewo Kalabryiskie.

Calahorra, Stadt in Spanien, Kalahora, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, albo Mieszkaniec, Kalahorczyk, do tego miasta należący, Kalahorski.

Calais, Stadt in Frankreich, Kalet, miasto we Francyi; von oder zu Calais gehörig, z tego miasta rodem, Kaletańczyk; do tego miasta należący, Kaletański. die Caletanische Meerenge, Przesmyk Kaletański, Cieśnina Kaletańska.

Catalagirone, Stadt in Sicilien, Katalagirona, miasto w Sycylii.

Calatajud, Stadt in Spanien, Kalatajudo, miasto w Hiszpanii, mowią że to miasto iest dawne miasto Bilbilis, sławne w Historyach.

Calcedonia, Ort in Kleinasien, *także* Kalcedonia, mieysce w Małey Azyi, albo raczey miasto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, albo Mieszkaniec Kalcedończyk; do tego miasta należący, Kalcedoński. das Calcedonische Concilium, Zbor, Sobor Kalcedoński.

Caldaunen, *pl.* Gedärme, trzewa, wnątrze.

Caleb, Imie człowieka męszczyzny, w Piśmie świętym.

Calecut, Königreich in Asien, Kalekut, Krolestwo w Azyi.

Calecutischer Hahn, *m.* Indyk, Indor, wiadomy ptak domowy; czerwoną z błękitnym skorą, łeb, y szyię ma odzianą; ogon tak toczy iak y paw, ale się boczy y dmucha, puszy.

Calecutische Henne, *f.* Indyczka samica.

Calenberg, Gebirge in Oesterreich, Imię gory w Austryackim kraiu. Name eiriger Schlösser, imię pewnych zamkow, Kalenberga. Herzogthum in Nieder-Sachsen, Xięstwo w Niskiey Saxonii; Księstwo Kalenberskie, z tego Księstwa człowiek; Kalenberczyk.

Calender, *m.* kalendarz.

Calenderkrämer, *m.* kramarz kalendarze przedaiący, ktory kalendarze nosi na przeday.

Calendermacher, *m.* kalendarzow pisarz, wydawca, ten co kalendarze pisze, układa, wydaie.

Calenderschreiber, *m. toż samo co* Kalendermacher.

Calesche, *f.* bolaska, kształt pewnych poiazdow, poiazd odkryty letki.

Calfatern, naprawić, ponaprawiać, ein Schiff, okręt; *marynarskie słowo.*

Calfatrer, *m.* naprawiacz okrętow.

Calfonium, *n.* rodzay pewny żywicy, kolofonia, nazywaią pospolicie y w Polszcze.

Caliber, *f.* innere Weite eines Geschützes, przestronośc działa. Größe, wielkość. von gleicher Caliber seyn, iednakowey być wielkości; rawney przestronośći, szerokości. Calibre, możesz po Polsku nazwać, *in neutro gen.* przestrone, szerokie, t. i. działa, armaty.

Caliberstab, *m.* miara szerokości, lub szerokiego w armacie. Artillerie-Maaßstab, miara do dział mierzania.

Califfe, *m.* Kalif, Fürst der Saracenen, Kiąże Saraceńskie; *także* Kalifa, *można mowić.*

California, *f.* Kalifornia, kray w Ameryce; Meer dabey, morze Purpurowe, Kalifornitańskie.

Calmucken, *plur.* Kałmucy, Narod pewny Tatarski w Azyi, po większey części Cesarzom Rossyiskim poddany.

Calmus, *m.* ein Gewächs, Tatarskie ziele, ktore po stawach przy brzegach naybardziey rośnie; *połacinie*, Acorus.

Calumniant, *m.* potwarca. Lästerer, obmowca, szkalownik, ten ktory zmyśla co złego na drugiego y powiada.

Columniren, potwarzać, schmähen, *toż samo*, obmawiać.

Cambray, Stadt in den Niederlanden, Kamerak, miasto w Niskim Kraiu; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, *także* Kamerak, do tego miasta należący, Kameracki.

Cambresis, Landschaft um Cambray, Włości Kamerackie, ziemia Kameracka; nazwać możesz *toż samo* miasto, Kambray, a ziemię, ziemia Kambrayska; *iak owo Polskie*, Bugay.

Cambridge, *f.* Stadt in Engelland, Kantabrya, miasto w Anglyi: von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, lub, obywatel, Kantabryiczyk; do tego miasta należący, Kantabryiski.

Cameel, *n.* ein Thier, wielbłąd. von Cameelen, wielbłądowy.

Cameelfarbe, *f.* kolor wielbładowy, to iest taki, iakiey maści iest sierć wielbładowa.

Cameelhaar, *pl.* kamelot.

Cameelheu, *n.* ein Kraut, Rayska trawa, ziele pewne tak nazwane.

Cameelstroh, *n.* ein Kraut, Plewa wielbłądowa, Wonna trawa, Trzcina wodna.

Cameeltreiber, *m.* wielbłądnik, co wielbłądy pogania.

Cameelwärter, *m.* wielbłądnik.

Camenz, Stadt in der Oberlausitz, Kamieniec, miasto w Wyśniey Luzacyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem. albo obywatel, Kamieńczyk; do tego miasta należący, Kamieniecki.

Camerad, *m.* Gesell, towarzysz, spolnik. Camerad im Kriege, towarzysz na woynie. Camerad in der Knechtschaft, kamrad, towarzysz w służbie. Camerad im Fressen und Saufen, towarzysz do bochenka y do kufla. Camerad auf der Reise, towarzysz w drodze. Camerad in der Schule, wspołuczeń.

Cameradschaft, *f.* towarzystwo, społeczeństwo, społkowanie, im Kriege, towarzystwo na woynie; gdy kto w obozie razem z drugim służy, lub w namiocie, stoi, razem żyie. Cameradschaft in der Schule, wspołuczeństwo.

Camerich, Kamerak. s. Cambray.

Camille, *f. ziele*, rumien, rumieniowe kwiecie, rumieniowe liście, rumieniowe nasienie; gemeine, rumien pospolity; Römische, Rzymski rumien pachnący; rumien pospolity, to co rumien polny, ktory w polu rośnie.

Camin, *n.* wodurch man ein Gemach erwärmet, kumin, w ktorym paląc pokoy ogrzywaią. damit es dich nicht friere, mußt du brav in das Camin feuern lassen, ażebyś nie uziąbł, musisz kazać na kuminie dobrze palić.

Caminfeger, *m.* kuminiarz, sadzwycior.

Caminfeger-Thal, Thal in der Schweiz, Dolina Talska, w Szwaycaryi pewny powiat mały, płaski pod gorami, albo raczey między gorami.

Camiec, Kamieniec, miasto w Polszcze, y nie iedno tego imienia, naysławnieyszy Kamieniec Podolski forteca na Skale.

Camisol, *n.* kamiselka, pod zwierzchią suknią, druga suknia krotsza od zwierzchniey; kroy pewny sukni, Art einer Kleidung.

Cammer, *n.* komora, część iakiego domu, izdebkę, do sypiania, lub do chowania sprzętu rożnego.

Cammer, *f.* kamera; fürstliches Collegium, książęcych dochodow komissarze lub krolewskich.

Cammerdiener, *m.* szatny, w ktorego dozorze suknie, bilizna y kleynoty pańskie.

Cammerfräulein, *n.* panni przy dworze służąca, *iednem słowem mowią:* panna.

Cammerfrau, *f.* pani starsza nad pannami w pokoiu panieńskim, *iednym słowem mowią*, pani.

Cammerfurir, *m.* stanowniczy, krolewski; książęcy, pański; ktory gospody w drodze zapisuie.

Cammergericht, *n.* zu Wetzlar, Sądowa izba Cesarska w mieście Weclar.

Cammergerichts-Assessor, *m.* assessor Sądowey izby Cesarskiey.

Cammergerichts-Advocat, *m.* patron w Sądowey izbie Casarskiey.

Cammerherr, *m.* Podkomorzy, Szambelan.

Cammerjunker, *m.* pokoiowy.

Cammerlackey, *m.* lakay do usługi w pokoiu.

Cammermägdchen, *n.* pokoiowa, dziewczyna w pokoiu usługuiąca.

Cammermeister, *m.* Prezydent Kamery.

Cammermusikant, *m.* muzykant nadworny,

Cammerpage, *m.* paź, młody szlachecki chłopiec do sługi w pokoiu.

Cammerpräsident, *m.* Prezydent Kamery.

Cammerprocurator, *m.* Plenipotent Kamery.

Cammerrath, *m.* Konsiliarz w Kamerze.

Cammerrichter, *m.* Sędzia w Kamerze; mianowicie w izbie Cesarskiey Weclarskiey.

Cammerschreiber, *m.* pisarz w kamerze, w sadowey izbie, pisarz prowentowy.

Cammersecretär, *m.* sekretarz kamery, izby sądowey, kamery prowentow.

Cammerzieler, *m.* płaca Sądowey izbie Cesarskiey w Weclarze, od wszystkich Stanow Niemieckich dawana.

Campagna di Roma, eine Landschaft um Rom, Kampania Rzymska, Kray około Rzymu, tak się teraz nazywa.
Campagne, f. kampania, pole woienne, woyny prowadzenie przez iedno lato, Feldzug, die Campagne eröffnen, anfangen mit einer Belagerung, kampanią zacząć od oblężenia iakiego miasta mocnego. mit den Völkern in die Campagne gehen, wyprowadzić woysko na kampanią. Befehl geben, sich zur Campagne zu rüsten, dać ordinans, aby się na kampanią gotowano. mit einem, oder unter einem Campagne thun, z kim, albo pod kim kampanią służyć.
Campesche, eine Stadt in America, Kampeszą, miasto w Ameryce.
Campement, m. Feldlager, kampement, oboz polny, ćwiczenia polne żołnierzy.
Campen, eine Stadt in den Niederlanden, Kampena, miasto w Niskim Kraiu.
Campher, m. kamfora, Campfer, toż samo; mit Campfer angemacht, kamforą zaprawny.
Campidoglio, Pagorek, y Zamek na nim w Rzymie; Capitolium.
Campiren, obozować; an dem Retranchemente, pod okopami, pod wałem obozować. auf dem Berge campiren, na gorze obozować. dem feindlichen Lager gegen über campiren, na przeciwko samego obozu nieprzyiacielskiego mieć oboz swoy, oboz na przeciwko obozu mieć, *castra castris conferre*, łacinnicy mawiaią. wo die feindlichen Truppen campiren, gdzie nieprzyiacielskie woysko obozem leży.
Campo, eine Stadt im Genuesischen, Kampo, miasto w Genueńskim Pańſtwie.
Campo Major, eine Stadt in Portugall, toż samo y popolsku, miasto w Portugallii.
Campo di St. Pietro, eine Stadt im Paduanischen. *iakoby*, Pole S. Piotra, miasto w Paduańskim Powiecie, w Weneckim Pańſtwie.
Campredon, eine Stadt in Catalonien, Kampredona, miasto w Katalonii, w Hiſzpanii; *iakoby*, Okrągłe Pole.
Camul, eine Stadt in der großen Tartarey Kamuła, miasto w Wielkiey Tartaryi Azyatyckiey.
Canaan, ein Land in Asien, ziemia Chananeńska, w Azyi Wielkiey. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu rodem, albo obywateł, Chananeńczyk, do tego kraiu należący, Chananeński; Chananeńska, *in fœm.*
Canaille, f. das geringste Volk an einem Orte, kanalia, naypodleyſi ludzie na iakim mieyſcu; liederlichste, niepodściwie ludzie, oſtatniey podłości gmin, nikczemne mnoſtwo; sam ſtek poſpolſtwa; sama nic nie warta hołota.
Canal, m. Wassergang, odchod, wychod wodny, tow, ktorym woda odchodzi lub przychodzi, lub w ktorym woda zawſze ieſt do ſpaławu mnieyſzych ſtatkow. kleiner Canal, rowek, kanalik, nie wielki, mały. Meer zwischen Frankreich und England, morze, albo raczey cieśnina morska między Francyą y Anglią; Przeſmyk.
Canarien-Insel, Kanarya, Wyſep wielki, nie daleko brzegu zachodniego Afrykańskiego. auf oder zu solcher Insel gehörig, na tey Wyſpie urodzony, lub mieſzkaiący nazywa się Kanaryiczyk; do tey Wyſpy należący, Kanaryiski.
Canarien Inseln, *plur.* Wyſpy Kanaryiſkie, u Rzymian zwane: *Insulæ Fortunatæ.*
Canarienvogel, m. kanarek, ptaſzek wiadomy.
Canarienzucker, m. cukier, kanar nazwany.
Canavese, eine Landschaft in Italien, Kanaweza, kray we Włoſzech.
Cancellist, m. piſarz, piſarek, ſkrybent, w kanzellaryi.
Candidat, m. kandydat; der um ein Amt anhält, ktorey się o iaki urząd, o iaką godność ſtara; um Bürgermeister-Amt, o urząd Burmiſtrza ſtaraiący się; ums Stadtrichter-Amt, o urząd Sędziego mieyskiego ſtaraiący się; sich dafür angeben, oświadczyć się kandydatem do iakiey godności; eines Pfarrdienstes, kandydatem na Plebana. was für oder zu einem Candidaten gehört, co do kandydata należy, *kandydacki*; deren Amt und Pflicht, ich powinność y obowiązek.
Candien, eine Insel, Kandya, Kreta, wyſpa pewna; auf oder zu solcher Insel gehörig, na tey wyſpie urodzony Kandyiczyk, Kreteńczyk, do tey wyſpy należący, Kandyiski, Kreteński. das Haupt solcher Insel, ſtołeczne Miaſto tey wyſpy nazywa się Kandya.
Candiot, m. einer aus Candien, Kandiota, ieden z Kandyi, z Krety.

Canea, eine Stadt in Candien, Kanea, miasto na wyspie Kandyi, na wyspie Krecie; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, lub obywatel, Kaneyczyk, do tego miasta należący, Kaneyski.

Canes, eine Stadt in Frankreich, Kanesa, miasto we Francyi.

Caninchen, n. ein Thier, Krolik, zwierzątko; kleines, maleńkie.

Caninchenloch, n. da sie hinein hecken, iama, w ktorey kroliki siadaią. Caninchen in Häusern auferziehen, kroliki w domu chować. Hauscaninchen, die nicht so gut schmecken, als die andern, domowe kroliki, ktore nie tak smaczne są, iak inne.

Kannefaß, n. konew.

Canische, eine Stadt in Ungarn, Kanisza, miasto w Węgrzech.

Canistro, eine Stadt in Macedonien, Kanistro, miasto w Macedonii.

Canone, f. ein Geschütz, działo, armata, strzelba pewna. eiserne Canone, działo żelazne, armata żelazna. metallene Kanone, działo spiżowe, armata spiżowa. die Canone laden, działo, armatę nabiiać, prochem, kulami. die Canone richten, pflanzen, działo, armatę ustawiać prosto w cel, zmierzać, celować z działa, z armaty. die Canone losbrennen, z działa, z armaty wystrzelić, wypalić. die Canone losschießen, toż samo; eine Stadt mit Canonen beschießen, bić z dział, z armat, do miasta iakiego obronnego.

Canonenkugel, f. armatna kula, do działa, kula do armaty.

Canonicat, n. Kanonia. Stelle eines Canonici, Dostoieństwo Kanonicze, Kanonickie.

Canonicus, m. Kanonik; zu Cracau, Krakowski; zu Warschau, Warszawski.

Canoniren, bić z armat. eine Stadt canoniren, bić z armat do miasta.

Canonirer, m. puszkarz, ktory z armat ognia daie, ktory z armat mierza, cyluie.

Canonirung, f. bicie z armat, ognia dawanie z armat, strzelanie z armat, huczenie z armat.

Canonisiren, kanonizować; unter die Heiligen setzen, miedzy świętych policzyć; einen, kogo, ktory żył świątobliwie; w poczet świętych włożyć, aby był publicznie czczony, y uszanowany; aby był za świętego uznany, przyięty, y miany; ogłosić świętym, y cześć mu publiczną naznaczyć iako świętemu. von einem canonisiret werden, bydź kanonizowanym, od kogo w poczet świętych policzonym, za świętego uznanym, przyiętym.

Canonisiren, f. kanonizacyia, policzenie w poczet świętych.

Canonissin, f. Kanoniczka.

Canosa, f. eine Stadt im Neapolitanischen, Kanosa, miasto w Neapolitańskim krolestwie.

Canossa, ein Ort im Modenesischen, Kanosso, mieysce pewne w Modeńskim księstwie.

Cantelberg, oder Canterbury, eine Stadt in England, Kantelberga, miasto w Anglii; *inaczey to miasto zowie się pospolicie popolsku*: Kantuarya.

Canton, eine Stadt in China, Kanton, miasto w Chinach.

Cantoniren, sich mit den Truppen auf dem Felde aufhalten, w polu stać z woyskiem. das Volk cantoniren lassen, osadzić lud na gruntach.

Cantons, pl. in der Schweiz, Kantony czyli Powiaty Szwaycarskie.

Cantor, m. oder Sänger, śpiewać; unter den Canonicis, także też Kantor, Prałat; in einer Stadt, kantor mieyski.

Cantorey, f. śpiewastwo; eine Gesellschaft, welche die Musik in einer Kirche versehen hilft, towarzystwo śpiewackie, ktore muzykę w kościele trzyma. Charge unter den Canonicis an einer Stiftskirche, godność między Kanonikami w katedralnym kościele.

Canzel, f. Predigtstuhl, ambona, kazalnica, mieysce wysokie do mowienia. auf die Canzel steigen, wnieyść na ambonę, na kazalnicę. auf der Canzel stehen, na ambonie, na kazalnicy stać, na wysokim mieyscu. auf der Canzel stehen, na ambonie, na kazalnicy mowić. von der Canzel reden, z ambony, z kazalnicy, z wysokiego mieysca mowić.

Canzler, m. Kanclerz, minister krolewski lub rzeczypospolitey do publicznych interesow w rządach.

Canzlerdienst, m. kanclerstwo, urząd kanclerski, godność kanclerska.

Canzley, f. kancellarya, gdzie publiczne w rządach, lub sądowe interesa, sprawy; odprawę maią, papiery, księgi chowane bywaią.

Canzleyschreiber, m. pisarz kancelerski.

Canzo, eine Stadt im Mayländischen, Kanca, miasto w Państwie Medyolańskim.

Capabel, fähig, zdolny, sprawny, sposobny, prędki do czego, *ob.* fähig, tüchtig.

Capaccio, eine Stadt in Italien, Kapacya, miasto we Włoszech.

Capacität, *f.* Fähigkeit, zdolność, pojętliwość, prędkość do czego, sposobność, sprawność. nach meiner Capacität, według moiey zdolności, sposobności, według moich sił y pojęcia, iie mogę mieć sposobności, *ob.* Fähigkeit.

Capaun, *m.* oder Kapphahn, kapłon, kur otrzebiony.

Capaunenstein, *m.* kamień kapłony, który się czasem znayduie w kurach.

Capellan, *m.* kapelan, ksiądz u dworu, u pana służący aby w kaplicy dworskiey miewał mszą.

Capelle, *f.* kaplica, kleine Kirche, kościołek. eine Kapelle in seinem Hause bauen, kaplicę w swoim domu wystawić; auch *dimin.* kapliczka, kościołeczek; bey den Gold- und Silberarbeitern, u robotnikow około złota y srebra, nazywa się kapella, naczynie, w ktorym feynuią, srebro, lub złoto, Capelle, *znaczy także,* kapela, muzykanci; die Hofmusik, kapela nadworna, śpiewacy nadworni.

Capellknabe, *m.* śpiewaczek, chłopiec młody do śpiewania w kapeli.

Capellmeister, *m.* starszy w kapeli; *kapelmaister, senior.*

Caper, *m.* morski łapacz, morski chwytacz; privilegirter Seeräuber, uprzywileiowany morski rozboynik, na nieprzyiacioł pod czas woyny; *po fran.* armateur; dessen Schiff, iego okręt, heißt auch Caper, nazywa się także, Caper, łapacz; łodź rozboynicza na morzu, *toż samo imie,* Caper.

Caperey, *f.* łapastwo, chwytastwo, rozbiianie na morzu, nieprzyiacioł pod czas woyny. Caperey treiben, łapastwem, chwytastwem morskim się bawić.

Capern, łapać, chwytać, rozbiiać na morzu nieprzyiacielskie statki. Caperey treiben, *toż samo.*

Capern, *plur.* kapary, owoc.

Caperbaum, *m.* drzewo samo, kaper, albo kaparowe drzewo.

Capes, eine Stadt in Africa, Kapez, miasto w Afryce.

Capes, ein Fluß in Africa, Kapeza, rzeka w Afryce.

Capitain, *m.* Hauptmann, kapitan, rotmistrz, u konnych, setnik, staropolskie, ale prawdziwe y dobre słowo.

Capitain des Armes, dozorca oręża, dozorca chorych.

Capitain-General, naywyższy komendant woyska.

Capitain-Lieutenant, naywyższy namiestnik woysk.

Capitain von der Garde, pułkownik, straży, gwardyi nadworney.

Capital, *n.* kapitał, suma pieniężna, eine Summe Geldes. Gefahr laufen, sein Capital zu verlieren, wpaść w niebezpieczeństwo utracenia sumy. das Capital missen, und mit der Zinse zufrieden seyn, kapitału nie mieć, ale tylko prowyzyą bydź kontent. vom Capital abziehen, was an Zinsen bezahlet worden, wytrącić z summy, z kapitału, co we prowizyi dawano. todes Capital, summa nieczyniąca nic, od ktorey żadnego nie masz prowentu. Capital ausleihen, kapitalną sumę dać na prowizyą. ein Mann von einem großen Capitale, człowiek pieniężny, kapitalista.

Capital, *n.* na kolumnie po polsku mowią także kapitel.

Capital, *adj.* etwas, worauf das Leben stehet, rzecz w ktorey o życie chodzi; dergleichen That, takowyż uczynek, głowny występek. Capital-Betrug, głowna zdrada, oszukanie; zły, zawzięty, sehr arg, als ein Capital-Feind, głowny nieprzyiaciel.

Capital-Linie, *f.* przednia linia, w fortyfikacyi.

Capitane, *f.* ein Schiff, okręt Admirała, albo komendanta floty.

Capitative, *f.* oder Kopfsteuer, pogłowne. podatek na głowy, to iest na każdego obywatela lub mieszkańca włożony.

Capitel, *n.* rozdział, część iakiey książki, na ktore bywa podzielona. ein Capitel nach dem andern, po rozdziale, *czytać lub pisać.*

Capitel, *n.* kapituła; Zusammenkunft der Stiftsherren, zgromadzenie kanonikow, kanonicy, ągdy o wszystkich razem mowa.

Capitelhaus, *n.* do kapitularny, kapitularz, wo die Canonici zusammen kommen, gdzie się kanonicy zwykli zgromadzać, zchodzić.

Capitler, *m.* Lastträger, drążnik, dźwigacz, ten co ciężary dźwiga, nosi.
Capitulat, *n.* kapitulacya pisana y podpisana.
Capitulation, *f.* kondycya, warunek; umowa, ugoda. sich auf eine Capitulation einlassen, wniyść w kapitulacyą, udać się do kapitulacyi. Capitulation halten, trzymać się kapitulacyi, dotrzymywać kapitulacyi. von keiner Capitulation hören wollen, nie chcieć słyszeć o żadney kapitulacyi, ugodzie woyskowey, nie przyimować kapitulacyi. Capitulation schließen, kapitulacią zamknąć, uczynić, podpisać; eingehen, kapitulacyą przyiąć.
Capituliren, kapitułować, kapitulacyą układać, umawiać kondycye wchodzące w kapitulacyą. über dem Capituliren, gdy się o kapitulacyą umawiaią, gdy się o artykuły kapitulacyi godzą.
Capo de Goa, góra Nadmorska, albo Wmorska, Goa że w morze wchodzi, możesz nazwać, *Wmorek.*
Capo d'Istria, eine Stadt in Istrien, Justinopol, miasto w Istryi.
Capo de St. Maria, ein Vorgebirge in Italien, Gora Nadmorska Sw. Maryi, Góra nad morzem w Włoszech.
Capo di Milazzo, ein Gorgebirge in Sicilien, Góra Nadmorska w Sycylii Milazo, nazwana.
Capo di Passaro, ein Vorgebirge in Sicilien, Góra Nadmorska w Sycylii.
Capo di Sporrovento, ein Vorgebirge in Italien, Góra Nadmorska we Włoszech.
Capo de Sette, ein Vorgebirge in Frankreich, Góra Nadmorska we Francyi.
Cappadocien, eine Landschaft in Asien, Kapadocya, Kray w Azyi: einer daraus, Kapadoczanin; aus oder zu solchem Lande gehörig, Kapadocki, Kapadocka, Kapadockie, *adj.* do Kapadocyi, należący, albo z Kapadocyi pochodzący.
Capriole, *f.* wyskok w górę w tańcu. hoher Sprung im Tanzen, Capriolen schneiden, wyskoki w górę czynić.
Capua, eine Stadt in Italien, Kapua, miasto we Włoszech. von oder zu Capua gehörig, z Kapui pochodzący, albo do Kapui należący, Kapuański, z Kapui rodem, Obywatel, Kapuańczyk, Kapuanin.
Capuziner, *m.* Kapucyn, mnich.
Caput machen, zabić.
Caputiren, tod machen, zabić; einen, kogo.
Capaum, musztuk, na konia.
Carabiner, *m.* Art eines Schießgewehrs, das die Reuter führen, karabin, kształt strzelby, iaką iazda nosi.
Caramin, Karamin, miasto w Diarbeku, w prowincyi Tureckiey w Azyi.
Caravane, *f.* ein Haufe reisender Leute in Asien, karawana, kupy podrożnych ludzi w Azyi.
Carbatsche, *f.* korbacz, batog do bicia.
Carbatschen, korbaczem bić; einen, kogo.
Carcasse, *f.* Art einer Feuerkugel, karkas, kształt pewney ognistey kuli, okutey obrączkami żelaznemi, y nabietey, rożnemi dobremi kulkami.
Carcassona, eine Stadt in Frankreich, Karkassona, miasto w Francyi, dawnie.
Cardamome, *f.* ein Gewürz, korzenie pewne, z Indyi przywożone, Kardamon, *albo* Rayskie ziarka.
Cardobenedict, *n.* ziele kardybenedykty.
Cardinal, *m.* Kardynał, vornehmer Geistlicher bey den Catholischen, przednieyszy duchowny u Katolikow Rzymskich. einem Cardinale gehörig, do Kardynała należący, Kardynalski.
Cardinalat, *n.* Kardynalstwo, Kardynalskie Dostoieństwo.
Cardinalshut, *m.* Kardynalski kapelusz.
Cardinalswürde, *f.* Kardynalska Godność.
Carentone, ein Fluß Frankreich, Karantona, rzeka we Francyi.
Caresse, *f.* Liebesbezeigung, zaloty, zalecanie, miłości oświadczenie, pieszczoty. einem das Geld durch Caressen ablocken, pieszczotami, podchlebianiem wyłudzić od kogo pieniądze.
Caressiren, pieścić, zalecać się, podchlebiać, przymilać się; einen, komu, *dativ.* w *Polskim*, ein Frauenzimmer, zalecać się kobiecom; auf weibische Art pieścić się iak kobieta.
Carfagnana, eine Landschaft in Italien, Karfagnana, kray we Włoszech.
Carfreytag, *m.* wielki piątek.
Carfunkel, *m.* ein Edelgestein, Karbunkuł, kamień drogi; Art eines Geschwüres, wrzod pewny tak nazwany karbunkuł.
Caribes, eine Insel in America, Karyby, wyspy w Ameryce.
Carien, eine Landschaft in Italien, Karya, kraiu pewnego w Azyi niegdyś imię.

Cari=

Carigliano, ein Fluß in Italien, Cariliana, rzeka we Włoszech.

Carignano, eine Stadt in Savoyen, Karynianty, miasto w Sabaudyi.

Cariole, f. Art eines Fuhrwerks, karyolka, kształt, poiazdu leciuteńkiego, nie wielkiego.

Carl, ein Mannsnamen, Karol, imię męszczyzny.

Carlesla, eine Stadt in England, Karlilla miasto w Anglii.

Carlowitz, ein Flecken in Ungarn, Karłowica, miasto w Węgrzech.

Carlsbad, ein Flecken und Bad in Böhmen, Karlsbad, włość, y wody w Czechach.

Carlskrona, eine Stadt in Schweden, Karlskrona, miasto w Szwecyi.

Carlshafen, eine Stadt in Schweden, Karlshafena, miasto w Szwecyi.

Carlstadt, ein Namen unterschiedener Städte, Karlsztad imię rożnych miast.

Carmagnola, eine Stadt in Italien, Karmaniola, miasto w Włoszech.

Carmel, ein Berg in Asien, Karmel, gòra w Azyi.

Carmeliter, m. ein Mönch, Karmelita, bosy, lub trzewiczkowy, mnich.

Carmesin, m. eine Farbe, Karmazyn, kolor pewny.

Carmesinfarbe, f. karmazynowy; Kleid, karmazynowa suknia.

Carnaval, n. oder Carneval, Fastnachtslust, Karnawał, zapúst, zapusty. Carneval halten, Karnawał odprawiać, zapustować.

Carniol, m. ein Edelgestein, Karniol, pewny kamień drogi; inaczy sardyk, kamień drogi.

Carpentras, eine Stadt in Frankreich, Karpentra, miasto we Francyi.

Carpiren, ganić; etwas, co.

Carete, f. ein hangender Wagen, kareta, poiazd kryty cały y wiszący na pasach.

Carrosse, f. Art eines Wagens, kareta, kształt, poiazdu.

Carrussel, n. Art eines Ritterspiels, Karuzel, pewna Rycerska gra.

Cartel, n. pisane wyzywanie na poiedynek; pisana umowa o przemiane niewolnikow, wegen Auswechselung der Gefangenen, der Deserteurs, pisana wymiana niewolnikow, albo zbiegow do woyska.

Carthagena, eine Stadt in Spanien, Kartagena, miasto w Hiszpanii.

Carthaginenser, m. Kartagińczyk.

Carthaginensisch, zur Stadt gehörig, do miasto Kartaginy należący, Kartagiński.

Carthago, ehemalige Stadt in Africa, Kartagina, dawne miasto y Rzeczpospolita w Afryce.

Carthaune, f. Art groben Geschützes, kartan, kształt armaty.

Casal, eine Stadt in Italien, Kazala, miasto w Włoszech.

Casan, eine Stadt in Asien, Kazan, miasto w Azyi y Krolestwo.

Casbin, eine Stadt in Persien, Kazbin, miasto w Persyi.

Cascade, f. Wasserfall, wody spadek, z gòry, bystry.

Casemate, f. Mordkeller in der Fortification, skryty sklep w okopach, go strzelania, pod bokiem bastyonu; auch: mieyscu przed flankiem obmurowane, wierzchem otwarte, z kąd po nad row kule wystrzelone lecą, albo też bodkopow nie przyiacielskich dochodzą.

Caserne, f. Soldatenwohnung, koszar żołnierski.

Caspisch, adj. Kaspiyski. Caspische Meer, Kaspiyskie morze.

Casquet, m. oder Sturmhaube, przyłbica, szyszak, chełm.

Cassano, eine Stadt im Neapolitanischen, Kassano, miasto w Neapolitanskim Krolestwie.

Casse, f. Geldbehältniß, kassa, skład pieniężny. eine eigene Casse aufrichten, kassę własną postanowić. Casse erschöpfen, leer machen, kassę wyprzątnąć, wyprożnić, *to iest*, pieniądze z niey wszystkie wydać. Geld in die Casse legen, pieniądze do kassy złożyć. Casse einer Privatperson, kassa własna iakiey osoby. Geld, das in der Casse liegt, pieniądze w kassie leżące. fürstliche Casse, książęca kassa.

Cassel, eine Stadt in Hessen, Kasel, miasto w Haskim Margrabstwie. von oder zu Cassel gehörig, z Kaselu pochodzący, albo do Kaselu należący, Kaselski, z Kaselu rodem, Kaselczyk.

Cassiren, rozpuścić, zwinąć horągwie, *ob.* Abdanken, Abschaffen.

Cassirer, m. Geldeinnehmer, kassyier, skarbnik, ten ktory pieniądze wybiera.

Cassirt, rozpuszczony, *to iest*, z rozpuszczonych żołnierzy, odprawiony, zwinięty, *ob.* Abgedankt oder Abgeschaft.

Caſſirung, *f.* odprawa, rozpuſzczenie, podziękowanie, zwinięcie horągwi.
Caſſuben, eine Landſchaft im polniſchen Preuſſen, Kaſzuby, Ziemia w Pruſſach Polskich.
Caſtanie, *f.* eine Frucht, kaſztan, owoc pewny. friſche Caſtanie, świeże kaſztany. groſe Caſtanie, wielkie kaſztany. reife Caſtanie, doźrźałe kaſztany. ſchadhafte Caſtanie, nie zdrowe kaſztany. unſchadhafte, gute Caſtanie, zdrowe, dobre kaſztany. Caſtanie von rohem Geſchmacke, przykrego ſmaku kaſztany.
Caſtanienbaum, *m.* kaſztan, drzewo.
Caſtanienbraun, kaſztanowaty; brudno kaſztanowaty.
Caſtanienhülſe, *f.* vacat.
Caſtanienwald, *m.* kaſztanowy laſſek.
Caſtell, *n.* Schloß, zamek, *kaſztel.* befeſtigtes Caſtell, obronny zamek; mäßiges, ſzrzedni, nie wielki. in der Höhe liegendes, na gòrze, na wyſokim mieyſcu ſtoiący; das auf einem feſten Orte eines Berges liegt, ktory na mocnym mieyſcu iakiey gòry leży; mit Werken und Geſchütz wohl verſehenes, wielkiemi okopami; y wielu armatami opatrzony; wohl gelegenes, w dobrym położeniu; geſchleiftes, obalony, zburzony. Caſtell erobern, zamku dobyć, doſtać, zamek podbić. Caſtell inne haben, zamek opanować. Caſtell defendiren, kaſztelu bronić. von einem Caſtelle zu dem andern, od zamku do zamku. zu einem Caſtelle gehörig, zamkowy; der in demſelben wohnet, ktory w zamku mieſzka, heißet auch: nazywa ſię także zamkowy, zamkowi ludzie.
Caſtell, eine Grafſchaft in Franken, Hrabſtwo w Frankonii.
Caſtel a Mare, eine Stadt im Neapolitaniſchen, miaſto w Neapolitańskim Kroleſtwie.
Caſtel Arragoneſe, eine Stadt in Sardinien, Kaſztel Aragoński, miaſto w Sardynii.
Caſtellan, *m.* Burgvoigt, Burgrabia zamkowy.
Caſtellnan d'Arry, ein Ort in Frankreich, włość we Francyi.
Caſteyen, ſich, poſtem ſię ſuſzyć.
Caſtigiren, mit Ruthen ſchlagen, karać, chłoſtać, rozgą bić.
Caſtilien, ein Königreich in Spanien, Kaſtylia, Kroleſtwo w Hiſzpanii. Neu-Caſtilien, Nowa Kaſtylia. Alt-Caſtilien, Stara Kaſtylia. aus oder zu Caſtilien, gehörig, z Kaſtylii pochodzący, albo do Kaſtylii należący, Kaſtylczyk, Kaſtylski.
Caſtres, eine Stadt in Frankreich, Kaſtrez, miaſto we Francyi.
Caſtriren, einen, otrzebić, okaſtrować; mowią: pokładać; wałaſzyć.
Catalonien, eine Landſchaft in Spanien, Katalonia, Kray w Hiſzpanii. aus oder zu ſolchem Lande gehörig, z tego kraiu pochodzący, albo do tego kraiu należący, Katalończyk, Kataloński, Katalońska, Katalońskie; *Kobieta* Katalonka; z Katalonii rodem.
Catana, eine Stadt in Sicilien, Katana, miaſto w Sycylii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta pochodzący, albo należący do tego miaſta, Katański, Katanin.
Cata, ein Weibsnamen, Katana.
Catechiſiren, katechizmu nauczać; początkow wiary Chrześciańskiey nauczać.
Catechiſmus, *m.* Katechizm, nauka Chrześciańska, początki wiary.
Catechiſmus-Lehre, *f.* katechizm, katechizmowa nauka, katechizmu nauczanie.
Catechiſmus-Lehrer, *m.* katechiſta, katechizmu uczyciel, miſtrz nauki Chrześciańskiey.
Catechiſmus-Schüler, *m.* uczeń w katechizmie, ten ktory ſię katechizmu nauki Chrześciańskiey uczy, początkow wiary.
Catharr, *m.* Fluß, katar, ſlus. er iſt dergeſtalt mit einem Catharr befallen, daß er nicht reden kann, taki go katar wziął, napadł, że mowić nie może, *ob.* Schnupffen.
Catheter, *f.* Lehrſtuhl, katedra, z ktorey nauczyciel, Profeſſor uczy. der auf dem Catheter ſtehet, ktory na katedrze ſtoi.
Cathedralkirche, *f.* kościoł katedralny.
Catholik, *m.* einer der catholiſchen Glaubens iſt, Katolik, ktory katolickiey Rzymskiey wiary ieſt; z Rzymskim kościołem trzymaiący w wierze.
Catholiſch, *adj.* katolicki; Glaube, katolicka Rzymska wiara. catholiſche Religion, katolicka religia. catholiſche Kirche, katolicki kościoł. der eifrig Catholiſch iſt, żarliwy katolik rzymski, gorliwy katolik. Catholiſch werden, katolikiem zoſtawać, zoſtać; rzymską wiarę przyiąć.

Cattaro, eine Stadt in Dalmatien, Kataro, miasto w Dalmacyi.
Catzenellenbogen, Hrabstwo tego imienia. Grafschaft, Hrabstwo Kacellenbogenskie.
Cavaden, oder seltsame Gebärden, częste jestow rękami robienie.
Cavillon, eine Stadt in Frankreich, Kawillona, miasto we Francyi.
Cavalcade, f. solenner Ritt, assystencyia na koniech, w karytach, przed y za panem.
Cavalier, m. Ritter, kawaler, ieździec, konny, wierzchowy; bey Hofe, u dworu, dworzaniu; ein Festungswerk, okop u fortecy wydatnieyszy w górę, nazywaią, także, kawalier.
Cavallerie, f. oder Cavalerie, Reuterey, Soldaten zu Pferde, kawalerya, iazda, raytarya, konni, *in plur.* konie, n. p. 2000 konni, t. i. dwa tysiące kawaleryi; żołnierze na koniech. gar gute Cavallerie, bardzo dobra kawalerya; die sich in guten Stande befindet, która się w dobrym stanie znayduie. starke Cavallerie, mocna kawalerya. mäßige Cavallerie, nie zła kawalerya. unzählbare Cavallerie, niezliczona kawalerya. frische Cavallerie, nowa kawalerya, świeżą. Cavallerie, mit der nichts zu thun ist, kawalerya, ladaco, z którą nie ma nic do czynienia. abgeschlagene Cavallerie, pobita kawalerya, zpędzona z placu. Cavallerie plötzlich in Confusion und Furcht bringen, nagłą trwogą, strachem, kawaleryą pomięszać. Cavallerie in die Flucht schlagen, kawaleryą do ucieczki przymusić; auf die Posten stellen, kawaleryą po stanowiskach rozstawić. aus dem Lager führen, z obozu wyprowadzić; zusammen bringen, kawaleryą zebrać, zaciągnąć; verlieren, kawaleryą stracić. Cavallerie abtreiben, abschlagen, zurückschlagen, repussiren, kawaleryą odpędzić, odegnać, odeprzeć, rozpędzić; voraus commandiren, kawaleryią przed sobą wysłać; in die Winterquartiere verlegen, na zimowych leżach rozłożyć. mehr Cavallerie als Infanterie brauchen, więcey kawaleryi iak piechoty zażywać. Cavallerie steht auf den Flügeln, kawalerya na skrzydłach. von der Cavallerie in Unordnung gebracht worden, od kawaleryi bydź pomięszanym: o piechotnym żołnierzu. Cavallerie auf einen los commandiren, wypuścić na kogo kawaleryą; auf beyde Flügel, Seiten stellen, na bokach kawaleryą postawić. Cavallerie postirt sich auf die Flügel, kawalerya stawa po skrzydłach. Cavallerie marschirt voran, kawalerya idzie przodkiem. mit der ganzen Cavallerie auf einen los gehen, z całą kawaleryą na kogo wpaść.
Cavent, m. der für einen gut saget, rękoymia, rękodawca, ręczący za kim, *ob.* Bürge werden.
Cause, f. sztuka, wękręt, zdrada, *ob.* Betrug.
Causenmacher, m. patron, *sprawomowca*; matacz, wykrętarz, pieniacz.
Causenmacherey, f. *sprawomowstwo*, spraw trzymanie; pieniastwo, matastwo.
Causiren, przyczyną być iakiey rzeczy, *ob.* verursachen.
Cautel, f. Vorsicht, ostrożność, baczenie.
Caution, f. Versicherung, caucya, assekuracya, ubezpieczenie, upewnienie pisane. Caution stellen, einem mit etwas, assekurować, ubezpieczyć co, komu, czym; wegen etwas, upewnić kogo w czym; für einen, ręczyć za kogo.
Caux, (Co) eine Landschaft in Frankreich, Włość we Francyi.
Cairo, eine Stadt in Egypten, Kair, miasto w Egipcie.
Cayroan, eine Stadt in Africa, Kayran, miasto w Afryce.
Ceder, f. Cedr. ein Baum, drzewo. von Cedern, z cedru, cedrowy.
Cedernbaum, m. Cedrowe drzewo.
Cedernfrucht, f. cedrowy owoc, cedrowy orzech.
Cedernharz, n. żywica cedrowa.
Cedernöl, n. cedrowy oleiek. mit Cedernöl bestreichen, cedrowym oleykiem nasmarować.
Cedernsaft, m. cedrowy sok.
Cediren, ustąpić, czego, albo z czego, ustąpić prawa, ustąpić z domu, *obacz* Ueberlassen.
Cedogna, eine Stadt im Neapolitanischen, Cedonia, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.
Cefaledi, eine Stadt in Sicilien, Cefaleda, miasto w Sycylii.
Cefalonia, eine Insel, *także*, Cefalonia Wyspa.
Ceilon, eine Insel in Asien, Ceylona, Wyspa w Azyi.
Celadon grün, seledynowy kolor, przez ktory się zieloność nie co przebiia.

Celano, eine Stadt im Neapolitanischen, Celana, miasto w Neapolitanskim Krolestwie.
Celebes, eine Insel in Asien, Celeby, Wyspy w Azyi; Celebskie Wyspy.
Celebriren, święcić, obchodzić; ein Fest, dzień święty; eines Geburtstag, obchodzić dzień narodzin czyich; Hochzeit, wesele mieć, obacz Begehen, Feyern.
Cell, ein Namen unterschiedener Oerter, imię rożnych mieysc.
Cellbruder, m. spolnik w iedney izbie.
Celenov, ein Ort in Polen, Celciow, Włość w Polszcze w Woiewodztwie Sendomirskim.
Ceneda, eine Stadt im Venetianischen, Ceneda, miasto w Panstwie Weneckim.
Censiren, beurtheilen, sądzić, rozeznać; ein Buch, książkę, krytykować, wzorki z książki wybierać; durchziehen, śmiać się z książki.
Censur, f. Urtheil, sądzenie. von etwas ein Urtheil fällen, vacat.
Centifolien, eine Art Rosen, rodzay rozy, roża stolistkowa.
Centner, m. cętnar, ein Gewicht 100 Pfund schwer, waga, co sto funtow cięży.
Cerdagna, eine Grafschaft in Catalonien, Cerdagna, Hrabstwo w Katalonii.
Ceremonie, f. ceremonia, obrządek; Weise und Gebrauch, sposob y zwyczay, czynią istotę ceremonii. gewöhnliche Ceremonie, zwyczayna ceremonia, zwyczayny obrządek. öffentliche Ceremonie, publiczna ceremonia; ernsthafte, poważna. die Ceremonie dirigiren, ceremoniami, obrządkiem zawiadywać. ein Opfer mit ganz sonderbaren Ceremonien verrichten, ofiarę czynić z nayuroczystszemi ceremoniami, obrządkami. gar zu viele Ceremonien machen, nazbyt wiele ceremonii, komplementow, czynić. ohne Ceremonien, poufale bez ceremonii.
Ceremonienkleid, n. stroy ceremonialny, ktorego pod czas ceremonii zażywaią.
Ceremonienmeister, m. przełożony nad obrządkami, obrządkow dozorca.
Cerenza, eine Stadt im Neapolitanischen, Cerenca, miasto w Neapolitanskim Krolestwie.
Cerigo, Wyspa w Morei.
Cerines, eine Stadt in Cypern, Cerynesa, miasto w Wyspie Cypryiskiey.
Certificat, n. ubezpieczenie pisane, na pismie, upewnienie pisane, na pismie.
Certiren, mit einem, walczyć, z kim.
Cession, f. cessya, ustąpienie.
Cessiren, przestać, ustać, aufhören; die Sorge cessirt, troskliwość ustaie, ob. Aufhören.
Cevennes, (Sevennes) ein Gebirge in Frankreich, Cewenny, góry w Francyi.
Ceuta, Ceuta, miasto w Afryce.
Chablais, (Schablä) eine Landschaft in Italien, Szableza, Ziemia w Włoszech.
Chablis, (Schabli) eine Stadt in Burgund, Szablia, miasto w Burgundyi.
Chaise roulante, Art eines Wagens mit zwey Rädern, poiazd na dwoch kołach, bieda, taradayka; kształt, na dwoch kołach poiazdu.
Chalcadonier, ein Edelgestein, Kalcedon, kamień drogi.
Chalcedon, eine Stadt in Asien, Kalcedonia, miasto w Azyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący, albo do tego miasta należący, mowi się; Kalcedonski, ska, skie; Mężczyzna rodem z tego miasta, Kalcedonczyk; Białogłowa, Kalcedonka.
Chaldäa, ein Land in Asien, Kray w Azyi dawny Kaldea.
Chaldäer, m. einer aus Chaldäa, człowiek rodem z Kaldei, Kaldeyczyk.
Chaldäisch, adv. Kaldayski, po Kaldaysku.
Chalons, eine Stadt in Frankreich, Szalonia, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący, albo do tego miasta należący; Szalonski, Mężczyzna Szalonczyk, Kobieta Szalonianka.
Chalons an der Saone, Szalonsa nad Sonem rzeką; inaczey Kabillona.
Chaluppe, f. Art eines Schiffes, szalupa, statek morski nie wielki; na towary.
Chan, m. Fürst der Tartern, Chan, Książę, w Polszcze mowiemy: Chan Tatarski.
Chamade, f. (Schamade) Zeichen der Uebergabe, znak poddania fortecy. Schamade schlagen, bić, uderzyć, w taraban znak poddania się.
Chambe, eine Stadt in der Grafschaft ihres Namens, Szambia, miasto y Hrabstwo tego imienia.
Chambery, eine Stadt in Savoyen, Szamberya, miasto w Sabaudyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, lub należący do tego miasta; Szam-

Szamberyiski, *adj.* Męszczyzna, Szamberczyk; Kobieta, Szamberyianka.

Chambor, (Schambor) ein Lustschloß in Frankreich, pewny pałac do uciech, we Francyi.

Chamerirt, szamerowany; mit Gold und Silber, złotem y srebrem.

Champagne, (Schampanie) eine Landschaft in Frankreich, Szampania, Ziemia we Francyi.

Changiren, verwechseln, odmienić; die Wohnung verwechseln, gospodę odmienić. seine Lebensart changiren, swoy sposob życia odmienić. in seiner Liebe changiren, odmienić miłość, *to iest*, porzucić pierwszego a w kim innym się zakochać.

Charfreytag, *ob.* Carfreytag.

Charge, Amt, *f.* urząd, służba. diese Charge bedienet er bey Hofe, ten urząd ma u Krola; w tey służbie iest u Dworu.

Chargiren, fechten, potykać się; mit dem Feinde, z nieprzyiacielem. die Cavallerie chargiren lassen, kazać się kawaleryi potykać; das Gewehr lösen, strzelać z ręczney strzelby; auf den Feind, na nieprzyiaciela.

Chargirung, *f.* strzelanie, potykanie się, ognia dawanie.

Charite, eine Stadt in Frankreich, Szaryta, miasto we Francyi.

Charlatan, *m.* oder Marktschreyer, kuglarz, biegas. Charlatan abgeben, agiren, kuglarzem być; biegasem być z ukazywaniem figlow.

Charlataneríe, *f.* obietnice, chwały w słowach, szarlataneryá.

Charlemont, eine Stadt in den Niederlanden, miasto w Niskim Kraiu, czyli w Olenderskim, Szarlemont.

Charleroy, eine Stadt in den Niederlanden, Szalroa, miasto w Niskim Kraiu.

Charleville, eine Stadt in Frankreich, Szarlewilla, miasto w Francyi.

Charlotte, ein Weibsnamen, Szarlota, białogłoskie imie.

Charmant, liebreizend, piękny, nadobny, powabny; Jungfer, piękna, nadobna, powabna panna; Schönheit, nadobna uroda, piękność.

Charmiren, łudzić, wabić oczami; einen, kogo, podobać się, einem etwas, komu co.

Charoles, eine Stadt in Frankreich, Szaroleza, miasto we Francyi.

Charte, *f.* oder Karte, karta; zum Spielen, karta do grania; in der Geographie, karta geograficzna Ziemopisna; *metaph.* es ist eine angestellte Karte, iest to ułożona karta, *to iest*, rzecz namowiona.

Charteke, *f.* Zettel, kartka, cedułka.

Chartres, eine Stadt in Frankreich, Szartra, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący Szartrańczyk, Białogłowa Szartranka, do tego miasta należący, Szartrański.

Chartreuse, ein Berg und Kloster in Frankreich, gora y klasztor we Francyi.

Chatodun, eine Stadt in Frankreich, Szarodun, miasto we Francyi.

Château du Loir, ein Ort in Frankreich, Szatoloar, mieysce lub Włość we Francyi.

Chatau-Vaux, eine Stadt in Frankreich, Szatowoks, miasto we Francyi.

Chateau-Thierry, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Chateau en Cambresis, eine Stadt in den Niederlanden, miasto w Niskim Kraiu.

Chatulle, *f.* Schatulle, szkatuła, skrzynka na pieniądze. fürstliche Schatulle, Książeca szkatuła, Książęcy, krolewski skarb.

Chatullengelder, *plur.* dochody stołowe krolewskie, Książęce pańskie.

Chaumont, eine Stadt in Frankreich, Szomont, miasto we Francyi.

Chauni, eine Stadt in Frankreich, Szonia, miasto we Francyi.

Chavot, *m.* Szawota.

Chef, *m.* Głowa, Naystarszy, Naywyższy: General en Chef, Naywyższy Generał Woysk.

Cherasco, eine Stadt in Italien, Szerasko miasto we Włoszech.

Cherburg, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, Szerbura.

Chevalier, *m.* Ritter, Jeździec, Kawaler, Kawaler orderowy.

Chevaliergarde, *f.* Straż-Konna z szlachty samey.

Chiarenza, eine Stadt in Morea, Kiarenca miasto w Morei, czyli w Peloponezie.

Chivenna, Stadt in Graubündten, Kiawenna, miasto w Powiecie Graubind.

Chicane, *f.* Rechts-Intrigue, zawikłanie prawne, pieniactwo, wykręty prawnych.

Chicaniren, kręcić w prawie, wykręcać się wybiegami. einen chicaniren, kręcić kim, pieniać kogo.

Chicaneur, *m.* pieniacz, szczekacz, wykrętarz w prawie.

Chichester, eine Stadt in England, Kichestra, miasto w Anglii.

Chieri, eine Stadt in Savoyen, Kiery, miasto w Sabaudyi.

Chimere, *f.* närrisches Ding, głupiec rzecz, głupia myśl, nie rozumna; głupstwo, kimera.

Chimerisch, głupi, kimeryczny, nie rozumny, zmyślony.

China, ein Land in Asien, China, Kray w Azyi. aus oder zu China gehörig, z China pochodzący, rodem, Chińczyk, Białogłowa, Chinka, albo Chinianka; do Chin należący, Chiński, ska, skie.

Chinon, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, Szynona.

Chiny, eine Stadt in den Niederlanden, Szyni, miasto w Niskim Kraiu.

Chiozzi, eine Stadt im Venetianischen, Kioca, miasto w Państwie Weneckim.

Chiti, ein Ort in Cypern, miasto na Wyspie Cyprus.

Chiusa, ein Paß im Venetianischen, Przeiazd pewny w Panstwie Weneckim; Droga.

Chiusi, eine Stadt im Florentinischen, Kiuza, miasto w Wielkim Księstwie Florenckim.

Chocolate, *f.* Szokolata, Napoy z Kakao, z Cynamonu, y z Cukru.

Cholerisch, choleryk, gniewliwy; cholerisches Temperament, gniewliwy temperament, popędliwy. cholerische Feuchtigkeit, cholera, wilgoć, choleryczna w człowieku.

Chomotow, eine Stadt in Böhmen, Homotow, miasto w Czechach.

Chonad, Chonada, miasto w Węgrzech. Grafschaft, Hrabstwo tego imienia.

Choquiren, (Schockiren) urazić; einen, kogo.

Chor, *n.* Haufen, chor; singender, chor śpiewaiących; Ort, wo die Sänger in der Kirche stehen, mieysce, na ktorym śpiewaiący y graiący w kościele stoią. der heiligste Ort in der päbstlichen Kirche, nayświętsze mieysce, w Papieskich Kościołach.

Choralist, *m.* choralista, śpiewak.

Chor-Altar, *m.* wielki ołtarz.

Chor-Gericht, *n.* sąd w sprawach małżenskich.

Chorhemde, *n.* komża, ktorey księża zażywaią.

Chorherr, *m.* Kanonik.

Chor-Rock, *m.* alba, lub komża biała z płutna.

Chotzim, eine Stadt in der Moldau, Chocim, miasto w Multanach za Dniestrem względem Polski.

Christ, *m.* Chrześcianiu; Chrześciańską wiarę wyznawaiący. ein Christ werden, zostać Chrześcianinem, przyiąć Chrześciańską wiarę.

Christbescherung, *f.* kolenda, podarunek na pamiątkę narodzenia Chrystusowego.

Christenheit, *f.* Chrześciaństwo, Swiat Chrześciański, Rzeczpospolita Chrześciańska.

Christenthum, *n.* Chrześciaństwo, *to iest*, Chrześciańska wiara; Chrześciańskie wyznanie y obrządki.

Christian, ein Mannsnamen, Krystyan, imie męskie.

Christiansburg, eine Festung in Delmenhorst, forteca w Delmenhorstkim.

Christin, Krystyana, kobiece imie.

Christina, ein Weibsnamen, Krystyna.

Christlich, chrześciański. christliche Glaube, chrześciańska wiara.

Christlich, *adv.* po chrześciańsku.

Christmonat, *m.* Grudzień; miesiąc w roku.

Christnacht, *f.* Noc Narodzenia Pańskiego.

Christoph, ein Mannsnamen, Krzysztof, męskie imię.

Christtag, *m.* Dzień Narodzenia Pańskiego.

Christus, Amtsnamen unsers Heilandes, Imię Godności y Urzędu naszego Pana Zbawiciela.

Chronik, *f.* kronika, roczne dzieie, księgi roczne.

Chronikenschreiber, *m.* kronikarz, roczny dzieiopis.

Chronologie, *f.* chronologia, czasopisanie, czasow pisanie; czasow opis.

Chronologisch, *adv.* iak czasow opisanie chce.

Chronologist, *m.* Chronologienschreiber, czasopis, czaso pisarz

Chrudihm, eine Stadt in Böhmen, Chrudym, miasto w Czechach.

Chrysolit, *m.* ein Edelgestein, Chryzolit, kamien drogi, pewny.

Chrysopraß, *m.* ein Edelgestein, Chryzopras, pewny kamien drogi.

Chur, eine Stadt in Graubündten, Kura, miasto w Powiecie Graubindt.

Chur, *f.* Churfürstenwürde, Elektorska Godność.

Churfürst, *m.* Elektor Państwa Rzymskiego Niemieckiego, do obierania Cesarzow Rzymskich Niemieckich.

Churfürsten-Collegium, *n.* Elektorska Izba, Ziazd Elektorow; Elektorowie wraz zasiadaiący.

Churfürstenthum, *n.* Elektorstwo, Elektorska Godność.

Churfürstlich, Elektorski.

Churhut, *m.* Mitra Elektorska, iako Książęca.

Churmantel, *m.* Płaszcz, paludament Elektorski.

Churprinz, *m.* Xiąże Dziedziczny Elektorski.

Churschwerdter, *pl.* Miecze, Znaki Elektorstwa, albo Herb.

Churstadt, *f.* Stołeczne Miasto w Elektorstwie.

Chusistan, eine Provinz in Persien, Chuzystan; Prowincya w Persyi.

Chutaye, eine Stadt in Kleinasien, Chutaia; miasto w Małey Azyi.

Chimie, *f.* chymia, sposob robić złoto.

Chimisch, chymiczny, do robienia złota należący, wchodzący. Buch, das die chimischen Künste enthält, księgo, ktora chymiczną sztukę, *to iest*, iak robić złoto, ma w sobie.

Chimiste, *m.* chymista, chymik, złotodziey, złotorob, złototwor.

Cilicien, eine Landschaft in Asien, Cylicya, Kray w Azyi. aus oder zu solcher Landschaft gehörig, z tego Kraiu idący, albo rodem, Cylylczyk, Białogłowa; Cylyiczanka, albo Cylicyianka.

Cilicier, *m.* Cylyiczyk.

Cilicisch, Cylicyiski.

Cillen, Hauptstadt ihrer Grafschaft, Cyleja, stołeczne miasto Hrabstwa tak też nazwanego. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący, Cyleyczyk; Białogłowa Cylejanka; do tego miasta należący Cyleyski, ska, skie.

Cinnober, *m.* eine Farbe, Cynober, farba.

Cirenza, eine Stadt in Italien, Cyrenca, miasto w Włoszech.

Cirkel, *m.* ein Instrument, kompas, instrument do mierzania.

Cirkel, *m.* ein mit dem Cirkel gezogener Kreis oder runde Fläche, obręcz, obrącz-ka, krąg, krążek, koło. als in einem Cirkel herum, iako by w koło, kołem, kręgiem; w okrąg.

Cirkularschreiben, *n.* listy okolne, w koło obsyłane, okoliczne; *Encyklika.* Cirkularschreiben ausgehen lassen, wydać listy okolne, okoliczne.

Cirkelweis, *adj.* okolny, okoliczny, w koło.

Cirkelweis, *adv.* okolnie, okolicznie, w koło.

Cirkumferenz, *f.* okolica, okoł, okrąg; okoł w okręgu, w kole.

Cirkumvallations-Linie, *f.* okop, *rozumie się*; wał z fossami; ziehen um etwas, okopy dać prowadzić około czego, okopami opasać, otoczyć; wałem y rowem, fossą okopać, umocnić; obronne mieysce zrobić.

Cisterne, *f.* Wasserbehältniß, studnia, chowanie wody. aus einer Cisterne, ze studni; dergleichen Wasser, woda studzienna, ze studni.

Cisteron, eine Stadt in Frankreich, Cysterona, miasto we Francyi.

Citadelle, *f.* Festung zum Schutz oder auch zur Bezähmung einer Stadt, zamek, obronny, grod dla obrony, albo utrzymania na wodzy miasta iakiego. Citadelle bauen, zamek obronny wystawić. Citadelle abgeben, zamek oddać.

Citation, *f.* Foderung vor Gericht, pozew, zapozwanie przed sąd. letzte Citation, ostatni pozew, ostatni raz pozew położony. Citation eines Autors, przytoczenie autora iakiego.

Cither, *f.* musikalisches Instrument, Cytara, instrument muzyczny. auf der Cither spielen, na cytarze grać.

Citherist, *m.* cytarysta. der die Cither allein spielt, co na cytarze tylko gra; welcher auch darzu singt, y ktory także przy cytarze śpiewa razem graiąc na niey.

Citiren, vor Gericht fodern, zapozwać, pozywać, do sądu, na sądy; einen, kogo zapozwać. einen Autor citiren, przywodzić auktora.

Citrone, *f.* eine Frucht, owoc cytryna. von Citronen, cytrynowy, z cytryn, z cytryny.

Citronenbaum, *m.* Cytryna, drzewo; Cytrynowe drzewo.

Citronenfarbe, *f.* kolor cytrynowy, barwa cytrynowa.

Citronenfärbig, cytrynowey barwy, cytrynowego koloru; dergleichen Kleid, suknie cytrynowe, *to iest*, cytrynowego koloru.

Citronengarten, *m.* cytrynowy ogrod, cytrynowe drzewa tamo, sad cytrynowy.

Citronenholz, *n.* cytrynowe drzewo; von dergleichen Holze, z cytrynowego drzewa. der Tisch von Citronenholze, stoł cytrynowy, z cytrynowego drzewa.

Citta di Castello, eine Stadt in Italien, Czytta, miasto w Włoszech.

Civalu, eine Stadt in Sicilien, Cywalaw, miasto w Sycylii.

Civdadreal, eine Stadt in Spanien, Cywdareal, miasto w Hiszpanii.

Civda Rodrigo, eine Stadt in Spanien, Cywda Rodrygo, miasto w Hiszpanii.

Civil, ludzki, grzeczny, *ob.* höflich.

Civilisiren, höflich machen, ludzkim uczynić, grzeczności nauczyć; einen, kogo.

Civilität, *f.* Höflichkeit, ludzkość, grzeczność.

Civita-Busela, eine Stadt in Italien, Buzela, miasto w Włoszech.

Civita di Chiuti, eine Stadt in Italien, Kinta, miasto w Włoszech.

Civita-Penna, eine Stadt in Italien, Penna, miasto w Włoszech.

Civita Veccia, eine Stadt in Italien, Wekia, miasto w Włoszech.

Clain, ein Fluß in Frankreich, Klain, rzeke we Francyi.

Clairon, *f.* eine Art Trompeten, klarynet. kształt, trąby, cieńszego głosu.

Clameci, eine Stadt in Frankreich, Klamezy, miasto w Francyi.

Clas, ein Mannsnamen, Klas, imię męszczyzny.

Classe, *f.* Ordnung, rzad, porządek. aus der ersten, andern, dritten Classe, z pierwszego, drugiego, trzeciego rzędu.

Clavessin, *n.* musikalisches Instrument, klawessyn, klawikord, muzyczny instrument.

Clavicordium, *n.* musikalisches Instrument, klawikord, muzyczny instrument,

Clavier, *n.* klawisze u organow.

Claus, ein Mannsnamen, imię męskie, Mikołay.

Clause, *f.* enger Paß, wąwoz, ciasny przeiazd.

Clausenburg, eine Stadt in Siebenbürgen, Klauzenburg, miasto w Siedmigrodzie.

Clausur, *f.* an einem Buche, zapinka u ksiązki.

Clausurmacher, *m.* zapinnik, co zapinki robi.

Clemenz, *f.* Gütigkeit, łaskawość, dobroć.

Clerac, eine Stadt in Frankreich, Klerak, miasto we Francyi.

Clerisey, *f.* Geistlichkeit, Duchowny stan, Duchowieństwo.

Clermont, Klermont, imie miast rożnych.

Clervaux, eine Stadt in Frankreich, Klerwo, miasto we Francyi.

Cleve, eine Stadt in Deutschland, Klewa, Kliwia, miasto w Niemczech. von oder zu Cleve gehörig, z Kliwii, albo do Kliwii należący, Kliwski.

Cleve, ein Herzogthum, Księstwo Kliewskie.

Client, *m.* Schutzbedürftiger, klient, obrony potrzebny, albo pod cudzą protekcyą zostaiący człowiek; guter, dobry; böser, zły; armer, ubogi; reicher, bogaty; alter und treuer, stary y wierny. eines Client seyn, bydź czyim klientem, bydź pod cudzą obroną. einen zum Clienten haben, mieć klientem kogo, mieć kogo w swoiey protekcyi, w swoiey obronie.

Clientinn, *f.* klientka, pod cudzą obroną zostaiąca białogłowa.

Clistir, *n.* klistera, lub krystera, enema. Clistier setzen, enemę, krysterę dać.

Clistirsack, *m.* worek, pęcherz krysterny, w ktorym enema iest.

Cloak, *n.* heimliches Gericht, wychod, priwet, haytuś.

Clugni, ein berühmtes Kloster in Frankreich, sławny klasztor we Francyi, Kluniak, klasztor Kluniacki.

Cluyd, ein Fluß in Schottland, Kluyd, rzeka w Szkocyi, *połac.* Glotta, &.

Coblenz, eine Stadt im Trierischen, Koblenca, miasto w Trewirskim Elektorstwie w Niemczech.

Coburg, eine Stadt in Franken, Koburg, miasto we Frankonii w Niemczech.

Cöln am Rhein, eine Stadt in Deutschland, Kolno nad Renem, miasto w Niemczech, y Elektorstwo tegoż imienia; *poł.* Colonia Agrippina, Colonia Ubiorum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący Koloński, rodem z tego miasta Kolończyk, *białogł.* Kolonka, *albo* Kolonianka.

Cöln an der Spree, Kolno nad rzeką Spre, czyli Sprowa, eine andere Stadt in Deutschland, drugie miasto w Niemczech, und ein Theil von Berlin, y część iedna Berlina, *poł.* Colonia ad Spreham, Colonia Marchica.

Cörper, *m.* ciało, rozumie się też każda rzecz materyalna, lubo *ciało* w tym sensie, nie iest wcale u polakow wzię-

wzięte; schwarer, ciężkie; ebener, płaskie, rowne, gładkie.

Cörperlein, n. ciałko, ciałeczko; rzecz materyalna każda drobna, malenka, iakie są, proszek, piasek; albo Atomi Epicuri: leichtes, letkie; rundes, okręgłe; eckichtes, węgłowate, rogate, kątowate; kleines, małe.

Cörperlich, adj. cielesny, cielisty, ciało-wy: alles was körperlich und sichtbar ist, hat seinen Ursprung, co kolwiek iest cieliste y widoczne, ma swoie z kąd-wynikniecie.

Cöslin, eine Stadt in Pommern, Kozlin, miasto w Pomeranii.

Coffee, m. groch Arabski, Kafa.

Coffer, m. Reise-Lade, podrożny kufer, sepet.

Cogni, eine Stadt in Klein-Asien, Kogny, miasto w małey Azyi, potac. Iconium.

Coimbra, eine Stadt in Portugall, Konimbra, miasto w Portugalii.

Colik, f. eine Krankheit, kolka, pewna choroba. die Colik haben, kolkę mieć, na kolkę chorować. der die Colik hat, chory na kolkę, na kolkę zapadaiący.

Colioure, eine Stadt in Roussillon, Koliur, miasto w Russylonie, w Francyi.

Collation, f. Essen und Trinken, kolacya, iedzenie y picie wieczorne, lub wieczerza.

Collationiren, zusammenhalten, przyrownywać, ztosować, iedno do drugiego przykładać; etwas mit etwas, co z czym. ein Buch collationiren, ksiażkę iaką, z drugą stosować razem, ieźli cała iest; czy iey co nie brak.

Collecte, f. Sammlung, zbior, zbiorek, zebranie. Collecte von einem eintreiben, einheben, wybiarać od kogo zbiorek pieniężny, pieniądze; wie sie in der Kirche gesungen wird, modlitwa krotka, iakie w kościele śpiewaią.

College, m. Amtsgenosse, kolega, na urzędzie spolnik; vertrauter, wierny, nierozdzielny; der einem alle Ehre erweiset, ktory komu wszelką cześć świadczy; der die Partey mit hält, do iedney strony przywiązany; einen darzu in dem Stadtrichter Amte haben, mieć kollegę na urzędzie sęskim mieyskim. einen Collegen im Reiche haben, mieć kolegę na krolestwie, z drugim pospołu krolować. einen Collegen vom Amte verdringen, z urzędu kollegę złożyć. einen Collegen darzu annehmen, przybrać kolegę sobie do urzędu.

Collegium, n. Amtsgenossenschaft, spolność urzędu; urzędnicy spolni; ausgesehenes, nayzacnieysza, nayzacnieysz; altes, dawna, dawni; ehrwürdiges, godna, godni. mit ins Collegium nehmen, do spolności urzędu, lub powinności, lub stanu życia przyiąć. der Priester Collegium, zgromadzenie księży; der Stadtrichter, sędziowie mieyscy. Akademische Lektion, czytania Akademickie nazywaią także collegium, collegia. Collegium besuchen, na collegium, na Akademickie czytania chodzić. aus dem Collegio gehen, z collegium z czytania Akademickiego wychodzić. aus eines Collegio kommen, z czyiego collegium, z czyiego czytania przyiść. einerley Collegium hören, halten, besuchen, razem z kim do iednego collegium, chodzić, iedno collegium nawiedzać, trzymać; znaczy także szkoły; schole. Collegium halten, andre darinnen lehren, otworzyć Akademickie szkoły. Collegium über die Historie lesen, Historyą czytać w collegium, uczyć Historyi; über die Retorik, czytać Retorykę, uczyć Retoryki w collegium; einzig und allein die juristischen besuchen, tylko Prawnego collegium słuchać, do Prawnego collegium chodzić na Prawo.

Colligiren, zusammelesen, zbierać, etwas, co; colligiren aus Büchern, z książek co zebrać; von Wort zu Wort, słowo w słowo wyiąć, wypisać. aus eines Buche colligiren, z cudzey książki wybrać.

Colligiren, das, n. zebranie, zbior, zbieranie.

Colludiren, zusammenhalten, razem z sobą trzymać, a na pozor sie nie zgadzać; z namowy co czynić, iako by przeciwnie.

Collusion, f. Zusammenhaltung, namowa, zwada z namowy.

Colocza, eine Stadt in Ungarn, miasto w Węgrach, Kolocza. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasto należący, Koloczański, rodem Męszczyzna; Koloczanin: Białogłowa, Koloczanka.

Colonel, m, Pułkownik, ob. Oberster.

Colonie, f. Pfdlz. Stadt, osada; starke, liczna; ansehnliche, sławna; blühende, kwitnąca; neue, nowa. Colonie wohin führen, osadę, słobodę dokad zaprowadzić. Colonie wo aurichten, osadę gdzie osadzić, umieścić. Colonie wohin

wohin schicken, osadę dokąd posłać. Colonie erneuern, osadę, słobodę odnowić.

Colporteur, m. Tabletträger, kramarz, co na sobie nosi kram; *szyionośca*. Colporteur abgeben, bydź kramarzem *szyionośca*, albo *karkonośca*.

Comachio, eine Stadt in Italien, Komachia, miasto we Włoszech.

Comet, m. besonderer Stern, Kometa, osobliwsza gwiazda.

Comma, n. Abschnitt in der Rede, przecinek w mowie.

Commandant, m. Kriegsbefehlshaber, komendant; einer Stadt, komendant iakiego miasta; in einem Schlosse, komendant w iakim zamku, komendant zamkowy. Commandant in einer Stadt werden, zostać komendantem w iakim mieście, iakiego miasta. einen dergleichen Commandanten machen, komendantem kogo uczynić, rząd nad miastem dać komu, straż miasta komu poruczyć, y. t. d.

Commandiren, komenderować, rozkazywać, władnąć, rządzić, zawiadywać, vorstehen, darüber befehlen; die Cavallerie commandiren, komenderować kawaleryą; iazdę wodzić. die Flotte commandiren, komenderować flotę, okręty woienne, okręty do boiu. die halbe Flotte commandiren, połową floty komenderować, władnąć. ein Schiff commandiren, okręt komenderować, okręt prowadzić. die Armee commandiren, woyskiem władnąć, woysko komenderować, wodzić, prowadzić. in einem Lande commandiren, w iakim kraiu, prowincyi, mieć komendę, komenderować. einem eine Armee zu commandiren geben, dać komu woysko w komendę. die Cavallerie zum Treffen commandiren, kawalery do boiu postawić, prowadzić. en chef commandiren, als Generalissimus, mieć naywyższą komendę, być naywyższym Wodzem, Hetmanem. das Corps de Bataille commandiren, szrzedni szyk wodzić, komenderować. an eines andern Stelle commandiren, na drugiego mieyscu mieć poruczoną komendę, trzymać komendę. sich von einem commandiren lassen, poyść w cudzą komendę, bydź pod cudzą komendą, cudzych ordynansów słuchać. einer kann nicht überall commandiren, ieden nie może wszędzie rozkazywać, komenderować, doźrzeć. einen andern commandiren lassen, komendę, rząd, przywod, dać komu inszemu. den einen Flügel im Treffen commandiren, w boiu, w potyczce skrzydło iedno komenderować.

Commando, n. Befehlshaberschaft, komenda, rząd nad woyskiem, rząd, władza, przywod. blutiges und unglückliches Commando, krwawa y nieszczęśliwa komenda. ein emsiges und moderates Commando, pilna a powolna komenda, pilny a powolny rząd, przywod. außerordentliches Commando, nadpospolita, nadzwyczayna komenda; nadpospolity, nadzwyczayny rząd. honorables Commando, sławna, z chwałą, z honorem komenda, sławny, z honorem rząd; rühmliches chwalebna komenda. beschwerliches Commando, ciężka komenda; ernsthaftes, surowa. oberstes Commando, naywyższa komenda. ungerechtes, glückliches, hochmüthiges Commando, niesprawiedliwa, szczęśliwa, harda komenda. unerträgliches Commando, nieznośna komenda, nieznośny rząd. elendes, mizerna. schlechtes Commando, da die Soldaten ihren Willen haben, wolna, rozwiozła komenda, gdy żołnierze maią wszelką wolność. einem ein Commando auftragen, włożyć na kogo komendę, rząd woysk – dać, poruczyć komu komendę. Commando führen, mieć komendę, prowadzić komendę. Commando bekommen, dostać, nabyć komendy. einem das Commando nehmen, einem das Commando entsetzen, wziąć, odebrać komu komendę, zsadzić, zrzucić kogo z komendy. Commando zu erhalten suchen, starać się o komendę, starać się, aby otrzymać komendę; sich darnach bestreben, zabiegać o nię. Commando niederlegen, komendę złożyć, oddać. scharfes Commando halten, ostro komendę trzymać. unter dessen Commando, pod tego komendą. unter dessen Commando ist man unglücklich gewesen, pod tamtego komendą nieszczęśliwi byli, *to iest*, przegrali bitwę – – –.

Commende, f. Commenthurey, Komenda; geistliches Rittergut, duchownych kawalerew dobra, iako to stanu krzyżackiego, *ordinis Teutonici*; inne także duchownych dobr komendy, opactw, plebaniy – –.

Com-

Commcngen, f. miseczka, kleine Schüsselchen, mała miseczka.
Commercien, Handlung, f. handel, kupiectwo, nabywanie y zbywanie towarow.
Commercy, eine Stadt in Lothringen, Komersa, miasto w Lotaryngii.
Commiseration, f. Mitleiden, politowanie, miłosierdzie, zmiłowanie się, kompassya, nad kim.
Commissarius, m. komisarz; dem etwas auszurichten anbefohlen worden, ktoremu co do sprawunku, iest zlecono.
Commißbrod, n. żywności w woysku; łac. commeatus.
Commißhure, f. kurwa pospolita.
Commission, f. komissya, zlecenie, sprawunek. Sach-Verwaltung; Commission einem geben, dać komu komissyą, zlecenie uczynić, zdać sprawunek. Commission ausrichten, sprawić, wypełnić komissya, wykonać. Commission auf sich nehmen, wziąć, przyiąć na siebie komissyą, sprawunek interesu, interes do sprawienia.
Commißnickel, m. kurwa pospolita.
Committiren, zlecić, poruczyć, dać co do sprawienia, do czynienia; anbefehlen, toż samo, einem etwas, co komu zlecić.
Commode, bequem, wygody kochaiący, pieszczony, do pracy powolny. commoder Mensch, człowiek w pracy opieszały, do pracy ciężki.
Commode, adv. wygodnie, bequemlich, toż samo.
Commoditát, f. wygoda, Bequemlichkeit, toż samo.
Communication, f. powierzenie, poufanie, udzielenie, iako to wiadomości, Mittheilung.
Communications-Linie, f. droga rowem idąca, od iednego do drugiego bastyonu.
Communiciren, mittheilen, powierzyć, poufać, udzielić, einem etwas, co komu; uczestnikiem uczynić kogo iakiey rzeczy, wiadomości, gazet, sekretu. das heil. Abendmahl genießen, Wieczerzy Pańskiey używać, do Wieczerzy Pańskiey przystępować.
Communitát, f. sala publiczna Akademicka.
Como, eine Stadt in Italien, Komo, miasto we Włoszech.
Comödiant, m. komedyant. Comödienspieler, komedyi udawca, komedyi gracz. Comödiant seyn, być komedyantem, komedye udawać, wyprawiać.
Comödiantenhaftig, komedyancki, ucieszny.
Comödiantenlohn, m. płaca za komedye.
Comödianten-Principal, m. naypierwszy, naystarszy komedyant.
Comödianten-Schuhe, pl. komedyanckie obuwie.
Comödiantisch, komedyancki, komiczny, ob. Comödiantenhaftig.
Comödie, f. komedya; lustiges Schauspiel, ucieszna do widzenia gra. Comödie spielen, komedyą grać, wyprawiać. lustige Comödie, śmieszna, pocieszna komedya, żartow, śmiechu pełna. Comödie ausspielen, komedyą wygrać, wyprawić; zkończyć. neue Comödie aufführen, nową komedyą nie widzianą grać, udawać; vor dem Volke, przed ludem. alte Comödie gern mit ansehen, starą komedyą rad widzieć. neue Comödie verfertigen, nową komedyą gotować, układać, wygotować, ułożyć. Comödie sich gefallen lassen, komedyą chwalić, gustować. Comödie verderben, komedyą pomięszać. Comödie ist wohl abgelaufen, komedya się dobrze udała. Comödie ist übel abgelaufen, komedya źle się udała. in die Comödie gehen, iść na komedyą, iść przypatrywać się komedyi.
Comödienhaus, n. komedyalny dom, teatrum, komedyalne widowisko; komedyalny widok.
Comödienschreiber, m. komedopis, komedotwor.
Comödienspieler, m. komedyant, komedyi gracz, komedyi udawca; udawacz.
Comorra, eine Stadt in Ungarn, Komorra, miasto w Węgrzech.
Compagnie, f. Gesellschaft, kompania, towarzystwo, społeczeństwo. Compagnie lieben, lubić kompanie, lubić na kompaniach bywać, kompanią zabawiać się, kochać się w kompanii. stets in Compagnie seyn, zawsze bywać po kompaniach. Compagnie machen, kompanią złobić, zeyść się do kompanii. Compagnie der Soldaten, kompania żołnierzy; zu Fuß, piechoty kompania; zu Pferde, konnych kompania; *tamta połacinie, cohors*; ta połac. *Turma*, *Przestr*, bey den Römern bestund eine Cohors aus 600 Mann, eine Turma aber nur aus 30, daher denn Centuria wohl das beste Wort ist, also daß Centuria Equitum, eine Compagnie,

pagnie zu Roß; Centurja peditum aber eine Companie zu Fuß heißet, *to ieſt*, u Rzymian *Cobors* miała w ſobie 600 ludzi, iedna zaś *Turma*, tylko ze 30 ludzi ſkładała ſię; dla tego to słowo Centuria ieſt lepſze słowo, tak że, Centuria Equitum, znaczy kompania konnych, Centuria peditum, kompania piechoty. leichte Reuter-Compagnie, letka horągiew iazdy. er iſt mit denen von ſeiner Compagnie davon gekommen, on ze ſwoią kompanią uſzedł, ocalał. in Compagnien theilen, na kompanie dzielić.

Compagnieweiſe, po kompanii, na kompanie; das Volk auffordern, po kompanii lud przywoływać. Compagnieweiſe die Leute eintheilen, na kompanie lud dzielić.

Compagnon, *m.* Geſell, towarzyſz, ſpolnik; auf der Reiſe, towarzyſz w drodze. guter Compagnon, dobry towarzyſz, weſoły, żartobliwy, rozweſelaiący.

Compan, *m.* towarzyſz, ſpolnik, *ob.* Compagnon.

Comparaiſon, *f.* porownanie, przyrownanie, Vergleichung, *toż ſamo.*

Compas, *m.* kompas, Büchſe mit einer Magnetnadel, poſzka z żeglarską ſkazowką, żeglarska ſtrzałka magneſem naciera-na; *metaph.* Compas einen verrücken, kompas komu cofnąć, *to ieſt*, ſzyki komu w iakiey ſprawie pomięſzać, dla przeſzkody.

Compaſſion, *f.* politowanie, kompaſya, *ob.* Mitleiden.

Compelliren, pobudzić, napędzić, einen, kogo, *ob.* antreiben.

Compendiös, kurz, krotki, krotko zebrany.

Competent, *m.* der mit um ein Amt anhält, razem z drugim proſzący o ieden urząd.

Compiegne, eine Stadt in Frankreich, Kompień, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; Kompieński: *rodem*, Męſzczyzna, Kompieńczyk, *Białogł.* Kompienianka.

Complaiſance, *f.* przymilenie, przypodobanie, przysługa, Gefälligkeit, *toż ſamo.*

Complaiſant, przymiłony, przymilaiący ſię, przypodobany, przypodobaiący ſię, grzeczny, *przysłużny*, gefällig. *toż ſamo.* ſich gegen einen complaiſant erweiſen, grzecznym ſię dla kogo pokazać, przysłużnym komu, przypodobaiącym ſię pokazać; ochotnym do przysługi, wypełnienia cudney woli.

Complet, völlig, pełny, dopełniony. die Summe iſt Complet, ſumma ieſt dopełnione. die Legion iſt complet, pułk dopełniony, żadnego w nim żołnierza nie brakuie. das Jahr iſt complet, rok z pełna cały.

Complexion, *f.* Leibesbeſchaffenheit, kompleksyia, przymiot wrodzony ciała; takie utworzenie ciała, złożenie.

Complices, *plur* wyſtępku ſpolnicy, ponagacze, die Theil an einem Verbrechen haben, ktorzy ſię po części do iakiego wyſtępku przyłożyli.

Compliment, *n.* höflicher Gruß, komplement, dworne, grzeczne oświadczenie, pozdrowienie. ein Brief voller leerer Complimenten, liſt pełny prożnych oświadczeń. einem ſein Compliment machen laſſen, kazać kłaniać komu, pozdrowić kogo, ukłon od ſiebie uczynić przez kogo. einem ein garſtiges Compliment machen, ſzpetny komu, niegrzeczny komplement uczynić, nie ludzki; nie ludzkiemi słowami kogo przyiąć, co komu powiedzieć.

Complimentiriſch, grzeczny, ludzki, pełny oświadczenia w słowach, w usługach, przysłużny.

Complimentiren, winſzować, einem wegen etwas, komu czego. Compliment machen, oświadczenie w słowach uczynić; pięknemi słowami chęci ſwoie wyrazić.

Complot, *n.* Zuſammenrottirung, zpiſek, zmowa, zpiknienie, zprzyſiężenie. ein Complot machen, zpiſek zrobić, zpiknąć ſię, zmowić ſię; wider einen, na kogo, przeciwko komu.

Complut, eine Stadt in Spanien, Komplut, miaſto w Hiſzpanii. von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do niego należący, Kompluteńſki; Męſzczyza, Kompluteńczyk, Białogłowa, Komplutenka.

Componiren, zkomponować; ein muſikaliſches Stück, ſztukę w muzyce z nòt zkomponować, złożyć.

Componiſt, *m.* ten co muzyczne ſztuki, pienie ſkłada, komponuie nuty; nutorwor.

Compartement, *n.* ſprawowanie ſię, poſtępowanie. Art zu leben, ſpoſob życia.

Con-

Comportiren, sich, sprawować się, postępować sobie.

Composition, *f.* składanka, in der Medicin, w Lekarstwach tego słowa zażywaią.

Compostel, eine Stadt in Spanien, Kompostella, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Kompostelski; Kompostellanin, Białogłowa, Kompostellanka.

Compromis, *n.* kompromis, sąd polubowny, dla tego że sobie strony same sędziow biorą y niby ich polubuią.

Comtesse, *f.* Gräfin, Grafowa, Hrabina; *daw. Grabina.*

Conca, ein Fluß in Italien, Konka, rzeka we Włoszech.

Concarneau, eine Stadt in Frankreich, Konkarno, miasto Francyi.

Concediren, pozwolić, zezwolić, ustąpić, zulassen, *toż samo*, einem etwas, co komu.

Concent, *m.* in der Musik, zgodny głos w muzyce.

Concept, *n.* pomyślenie, Einbildung, obraz, wyobrażenie, wzor. sich von einer Sache ein Concept machen, pomyślenie, obraz, iakiey rzeczy dou cipom wykryślic. Concept von einem ehrlichen Manne, wiadomość, albo wzor iakiego człowieka w myśli uroszczony; *powtore*; kurzen Entwurf und Begriff von etwas, wzor, krotkie poięcie, zbiorek czego, projekt, *to iest*, pierwszy rzut, pierwsze prążki iakiey rzeczy. *potrzecie*, Rathschläge, rady. das Concept einem verrücken, koncept komu, myśli pomięszać. Meynung, mniemanie, rozumienie. böses Concept sich von etwas machen, złą sobie myśl o czym uroić.

Conception, Namen einiger Städte, Koncepcyia, imie niektorych miast.

Concerniren, należeć, angehen, etwas, do czego.

Concert, *n.* Art der Musik, koncert, sztuka w muzyce.

Concession, *f.* pozwolenie, Zugestehung, *toż samo.*

Conches, eine Stadt in Frankreich, Konsza, miasto we Francyi.

Concilium, *n.* auf der Akademie, Zusammenkunft der Professoren, obrada, Sąd zgromadzenia Professorow Akademickich.

Concipiren, pomyśleć, proiektować; entwerfen, list pomyśleć, zacząć, układać; *powtore*, schwanger werden, począć w żywocie, brzemienną zostać.

Conclave, *n.* Ort, wo der Papst zu Rom erwählet wird, *Conclawe*, Izba, w ktorey Papież w Rzymie bywa obierany, die darinne versammleten Cardinäle, die in dem Conclave sind, *znaczy także* Kardynałow zgromadzonych y zasiadaiących w tym *Conclawe.*

Conclavist, *m.* ein Bedienter der Cardinäle, die in dem Conclave sind, Usługuiący w *Conclawe.*

Concoction, *f.* rozgotowanie w żołądku, konkokcya. Verdauung, *toż samo.*

Concordanz, *f.* Zgadzanie się, zgodne głosy, pienie. Uebereinstimmung, *toż samo*, biblisches Register, Reiestr słow w Biblii będących, pospolicie nazywaią: *Concordantia.*

Concordat, *n.* Ugoda, umowa.

Concressant, Stadt in Frankreich, Konkressant, miasto we Francyi.

Concubine, *f.* Nałożnica. Beyschläferin, nieżądnica; eines Ehemannes, żonatego kochanka.

Concurriren, zchodzić się, zbiegać się, stykać się, zusammenkommen.

Concurs, *m.* konkurs, tłum, ciżba, ludzi. Zusammenlauf, *toż samo.*

Condemniren, osądzić na co, skazać, potępić. verdammen, *toż samo.* jemanden eines Verbrechens halber verdammen, osądzić kogo za iakie przestępstwo, grzech. einen in die Bergwerke condemniren, skazać kogo na karę do kopania kruszcow. zum Tode condemniren, na śmierć kogo skazać, potępić, osądzić; einen zu ewiger Gefängniß, skazać, osądzić na wieczne więzienie. zu einer Geldstrafe condemniren, na karę pieniężną osądzić.

Conde, Stadt im Hennegau, Konde, miasto w Hennegawskim; drugie nad Nerau rzeką. Conde sur Neroy,

Condescendiren, powolnym być dla kogo, ustępować komu. nachgeben, stosować się do czyiey woli, bydź dobrym w czym na kogo.

Condition, *f.* kondycya, warunek. Bedingung; stan, sposob. s. Zustand.

Conditionirt, *adj.* dobrze opatrzony, z kondycyą wymowiony. s. beschaffen.

Condo, Stadt im Neapolitanischen, Kondo, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.

Condolenz, *f.* pożałowanie. Beyleidsbezeugung, oświadczenie żalu z cudzego złego. Condolenz bey einem ablegen,

legen, oznaymić komu swoie pożałowanie, żal z iego niedobrego przypadku.

Condoliren, wspoł z kim ubolewać nad iego biedą; einem, z kim.

Condom, Stadt in Gascognien, Kondom, miasto w Gaskonii, we Francyi.

Condros, im Lüttichischen, Kondros, Ziemia, tym imieniem nazwana.

Conduite, Aufführung, *f.* sprawowanie się, postępowanie sobie, postępki; sposob życia.

Conduisiren, sprawować się, postępować sobie. aufführen, wohl, dobrze; übel, źle.

Confalonier, Wielki Horaży, oberster Regent zu Lucca, tak się nazywa naywyższy Rządca Rzeczypospolitey Luceńskiey.

Confect, *m.* Konfekt, Zuckerwerk, konfitury cukrowe, w cukrze smażone. Confect auftragen, konfitury dać na stoł, albo na drugie danie; konfiturami drugie danie zastawić.

Conferenz, *m.* Unterredung, rozmowa, rozmawianie się, konferencya. mit einem Conferenz halten, mieć z kim konferencyą, rozmowę. Conferenz abbrechen, konferencyą rozmowę przerwać, rozerwać, niechcąc daley o interesie traktować. in Conferenz treten, przyść do konferencyi, wniyść w konferencyą. geheime Conferenz halten, sekretną, taiemną mieć konferencyą.

Conferiren, rozmowiać się z drugim o czym. sich über etwas mit einander bereden, razem się umawiać w iakim interesie. 2) iedno do drugiego przyrownać, albo lepiey, iedno z drugim rownać, vergleichen.

Confession, *f.* Bekänntniß, wyznanie. die Augspurgische Confession, wyznanie Auszpurgskie, Augustańskie. Confessio Augustana.

Confident, konfident, poufały, wierny, przyiaciel, *w tym samym sensie.* dem man alles vertrauet, ktoremu się wszystkiego zwierzaią, nawet naysekretnieyszych rzeczy. Confident in Liebeshändeln, konfident amorow, miłości, kochania, z iaką.

Confidenz, *f.* Vertrauen, poufałość, wierzenie, zaufanie.

Confisciren, konfiszkować, einziehen, *toż samo.* eines Güter confisciren, konfiszkować czyie dobra: na krolewski skarb zabrać, do skarbu publicznego odebrać za dekretem, lub według ustawy. ein Buch confisciren, ksiązkę iako zkonfiszkować.

Confiscirt, zkonfiszkowany, zabrany na skarb krolewski, lub Rzeczypospolitey.

Confiscirung, *f.* zkonfiszkowanie, na skarb krolewski, lub publiczny dobra cudzego zabranie.

Confitiren, spowiadać się. *s.* beichten.

Confitur, *f.* Eingemachtes, konfitura w cukrze. iako to wiśnie, broskwinie.

Conflans, Nahme vieler Oerter, Imie wielu mieysc, Konflans.

Conföderirte, *pl.* Vereinigte, Zwiąskowie, skonfederowani, związani.

Conform, übereinkommend, przyzwoity, przystoyny. conform der Natur, przyzwoity naturze. sein Tod ist dem Leben conform gewesen, iego śmierć była przyzwoita iego życiu, iakie życie, taka śmierć.

Conformiren, sich, stosować się do czego, do praw, do czyiey woli. nach einem, do kogo, stosować się do czyiego zdania.

Confrontation, *f.* słuchanie w oczy, dwoch lub kilku osob. persönliches Verhör zwoer oder mehr Personen gegen einander, osobiste wysłuchanie dwoch albo więcey osob, iednych przeciwko drugim. Confrontation der Zeugen, zpuszczenie świadkow, t. i. ich świadectwa iedne z drugim roztrząśnienie, obaczenie.

Confrontiren, zestosować zprowadzić, aby sobie w oczy wymowili. es einander unter die Augen sagen.

Confus, verwirrt, pomięszany, ktory śmiałość lub przytomność umysłu stracił. sehr, bardzi. er ist sehr confus wegen seiner Unwissenheit, pomieszany bardzo iest wstydząc się swoiey nieumieiętności.

Confusion, *f.* Verwirrung, zakłocenie, pomieszanie, śmiałość zmięszana, stracona, zawstydzenie się. alles in Confusion setzen, pomięszać y pokłucić wszystko.

Conjectur, *f.* domysł. Muthmaßung, *toż samo.* domniemanie, domyślanie się, dorozumiewanie się.

Connetable, hoher Bedienter in Frankreich, wysoki bardzo urzędnik we Francyi był przeszłych czasow. auch in Italien und England, także we Włoszech, w Anglii. po polsku także Konnetabl.

Connexion, *f.* Verbindung, związek, powiązanie, wiązanie.

Conniviren, durch die Finger sehen, pobłażać

błażać, przez ſpary lub przez palec na iakie złe patrzyć.

Connoiſſence, Kánntniß, wiadomość, znaiomość, poznanie.

Conquete, podbity kray woyną im Kriege erobertes Land, zdobyty moyna orężem.

Conrector, m. wſpołrządca, an der Stadt-Schule, w ſzkole mieyskiey.

Conſcienz, f. ſumnienie, ſ. Gewiſſen.

Conſecration, f. Heiligung, poświęcenie, święcenie.

Conſecriren, heiligen, święcić, poświęcić, *konſekrować*.

Conſens, m. Beyſpiel, Einwilligung, zezwolenie, pozwolenie, zgoda. aller Stände, wſzyſtkich ſtanow.

Conſentiren, einwilligen, zezwolić, przyzwolić, pozwolić na co komu,

Conſequenz, f. Folgerung, naſtępſtwo, naſtąpienie, naſtępowanie, idzie-zatym, *konſekwencia*.

Conſerviren, erhalten, chować, zachować, zchować co.

Conſiderable, Betrachtungswürdig, uwagi godny, znaczny.

Conſideration, f. Betrachtung, uważanie, uwaga. Hochachtung, poważanie, ſzacunek. ich weiß, in was für Conſideration er bey dir ſteht, wiem w iakim poważaniu, w iakiey powadze u ciebie on ieſt. etwas in Conſideration ziehen, wziąć, brać co na uwagę.

Conſideriren, betrachten, uważać co, rozważać.

Conſiſtorial-Rath, m. Radca, aſſeſſor w konſyſterzu.

Conſiſtorium, n. geiſtlicher Rath, Konſyſtorz, rada duchowna.

Conſonanz, f. zgoda w brzmieniu. Zuſammenklang, toż ſamo, zgoda w głoſach.

Conſtabler, m. Feuerwerker, artyleryſta, ſztucznych ogniow robotnik.

Conſtance, Konſtanca, Stadt in Frankreich, miaſto w Francyi.

Conſtantinopel, Stambuł, Konſtantynopol, Carogrod, Stadt in Thracien oder Romanien, miaſto w Tracyi albo w Romanii ſtolica Panſtwa Tureckiego teraz. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący ſtambulczyk, Konſtantynopolitanczyk, Carogrodzaniu. kobiera, Stambulczanka, Konſtantynopolitanka, Carogrodzanka.

Conſtantinopolitaniſches Kayſerthum, Ceſarſtwo Konſtantynopolitanskie, Stambulskie.

Conſtellation, f. Stand der Sterne, położenie gwiazd.

Conſternation, f. Furcht und Schrecken, trwoga, zalęknienie, zatrwożenie. es iſt alles voller Conſternation, wſzędzie pełno trwogi.

Conſternirt, erſchrocken, zatrwożony, przelekniony. conſternirt ſeyn, przeląć ſię zatrwożyć ſię.

Conſtitution, f. Beſchaffenheit des Leibes, conſtytucya, rodowite ułożenie wrodzone zmiarkowanie ciało, wrodzone utworzenie ciała. gute Conſtitution, dobra konſtytucya, dobre utworzenie ciała. böſe, złe, niedobre, słabe. 2) Verordnung, uſtawa, uchwała, uſtanowienie.

Conſuegra, Konſwegra, Stadt in Spanien, miaſto w Hiſzpanii.

Conſulent, m. Rechtsgelehrter, prawny, w prawie biegły, uczony.

Conſuliren, um Rath fragen, radzić ſię, proſić o radę.

Conſumiren, verthun, ztrawić co, zniſzczyć.

Conſumirung, f. ztrawienie, zniſzczenie, zpotrzebowanie.

Contagiös, anſteckend, zaraźliwy. Fieber, zaraźliwa febra. contagiöſe Krankheit, zaraźliwa choroba, ktorą ſię inſi prędko zarażaią y w nięż ſamę wpadaią.

Contagion, f. anſteckende Seuche, zaraza, zaraźliwa choroba.

Contang, (contang) zufrieden, kontent, uſpokoiony, ſtało ſię mu zadoſyć, rad; mit etwas, kontent z czego. content ſeyn, bydź kontent z czego, przeſtać na czym.

Contentement, n. (Contangtemang), ukontentowanie. Zufriedenheit, toż ſamo.

Contentiren, vergnügen, ukontentować kogo, zadoſyć uczynić iego chęci, dogodzić mu; uſpokoić; ſeine Gläubiger, uſpokoić, kredytorow, czyli Wierzycielow.

Conteſtation, f. Betheuerung, przyświadczanie, potwierdzanie.

Conteſtiren, betheuren, potwierdzać. hoch und theuer conteſtiren, głośno y należycie potwierdzać, przed Bogiem y przed ludźmi, publicznie.

Conti, Stadt in Frankreich, Konty, miaſto we Francyi. Prinz von Conti, Kſiąże Konty.

Contingent, Theil, welches einer geben muß, część ktora na kogo przypada do dania.

Continuation, f. Fortſetzung, daley robienie

bienie rzeczy, *iako to:* daley pisanie, daley czytanie.

Continuiren, fortsetzen, daley co czynić, iako to daley pisać, daley czytać. die Reise continuiren, daley iechać; angefangene Werke continuiren, zaczęte dzieła daley czynić, zaczętą robotę daley robić. in seiner Reise continuiren, swoią drogą iść daley, nie przestawać, nie porzucać tego, co począł.

Conto, *n.* Rechnung, rachunek, karb. sie zehren auf mein Conto, na moy karb, reiestr, iedzą.

Contoir, *n.* Kaufmanns-Schreibestube, rachownia, izba do rachunkow, kupieckich.

Contouche, *f.* kontusz, sukpia dla dam, *także*, suknie Polska męska, z rękawami na wyloty.

Contrebant, *m.* zakazany, wywołany.

Contract, *m.* Vergleich, ugodą kontrakt. mit jemanden über etwas einen Contract schließen, kontrakt uczynić z kim o co, unverbrüchlich einen Contract halten, nie złamany, nie naruszony kontrakt dotrzymywać; umowę, ugodę całą nie naruszoną chować. eine Schrift, so von zweyen Partheyen aufgesetzet wird, pismo dane y podpisane od obudwoch stron. einen Contract abfassen, kontrakt ułożyć. einen auf den Contract etwas trauen, glauben, na kontrakt pisany co komu pożyczyć, wierzyć.

Contract, *adj.* lahm, skurczony w członkach; an Füssen, zkurczone nogi maiący; an Händen, zkurczyny w rękach, zkurczone ręce maiący.

Contradiciren, widersprechen, przeciwnie mowić, przeciwko; sprzeciwiać się mową innemu komu; sich selbst, sobie samemu. Dinge, die sich contradiciren, rzeczy, ktore sobie są przeciwne.

Contrahiren, schließen, zgodzić się, umowić, zkontraktować; mit einem, z kim. s. Contract machen.

Contremandiren, pierwszemu rozkazowi drugi rozkaz przeciwny wydać.

Contrapart. *m.* Gegentheil, przeciwna strona, przeciwnik.

Contrair, entgegen, przeciwny.

Contrebande, verbotene Waare, zakazane towary. contreband machen, zakazane towary przedawać.

Contre-Batterie, *f.* baterya na przeciwko nieprzyiacielsky postawiona.

Contrecarriren, rady, zamysły, czyie obalać, radom, zamysłom czyim

przeszkodzić, aby do skutku nie przyszły.

Contrefait, Bild, obraz, portret, konterfekt.

Contregarde, *f.* Festungswerke, okop.

Contremandiren, przeciwny dać rozkaz. andern Befehl geben; die Soldaten contremandiren, przeciwny dać ordynans pierwszemu.

Contremarsch, *m.* Zurückmarsch, marsz na powrot, nazad.

Contremine, Gegenmine, *f.* podziemne rowy, miny, naprzeciw nieprzyiacielskim; poprzeczna mina.

Contreminiren, poprzeczną minę prowadzić y tak nieprzyiacielskiey przeszkodzić.

Contreordre, *f.* Ordynans pierwszemu przeciwny.

Contrescarpe, *f.* pochyły brzeg fossy, äußere Seite des Grabens, zedwotna strona fossy.

Contrevallationslinie, *f.* okopy woyska od fortecy.

Contribuiren, zusammengeben, dać złożyć; Geld, pieniądze. Tribut geben, podatek dać. ein Land geben lassen, podatek nakazać iakiemu kraiowi, podatek wybierać w iakim kraiu.

Contribution, Abgabe, welche den Feinden geschiehet, podatek, kontrybucya, ktora się nieprzyiacielowi dale. in einem Lande Contribution ausschreiben, podatek rozpisać, naznaczyć po iakim kraiu. einer Stadt Contribution auflegen, na miasto iakie nałożyć kontrybucyą. Contribution entrichten, geben, podatek, kontrybucyą, płacić. Contribution eingehen, einnehmen, podatek, kontrybucyą wybierać. Contribution nicht geben wollen, kontrybucyi niechcieć płacić. Contribution erlassen, kontrybucyą darować, kontrybucyi, podatki, ustąpić. ein Land in Contribution setzen, podatek na kray narzucić. von einem große Contribution eintreiben, wielki podatek wyciągnąć z kogo, wybrać, wymoc na kim wielką kontrybucyą. jährliche Contribution geben, roczny podatek płacić. so große Contribution nimmt er daher, tak wielką daninę ztąd bierze. unter einer Contribution stehen, hołd komu płacić na znak podległości. sehr große Contribution fordern, wielki nader kontrybucye wymagać, wyciągać.

Controlleur, *m.* Gegenschreiber, Dozorca reiestru, przeciwny Reiestrant.

Contro-

Controvers, streitig, *adj.* zawiły, wątpliwy, sporny.

Controvertiren, streitig über etwas seyn, sprzeczać, być zprzecznym, spornym o co.

Contumaciren, osądzić kogo na kontumacyą, że się nie stawił przed sądem.

Convenable, sich schickend, przyzwoity, zdatny, przystoyny, zgodny; einem, komu. unsern Studiis convenable, przyzwoity naszym naukom.

Convenienz, *f.* Gleichförmigkeit, przyzwoitość, przystoyność.

Convent, *m.* Zusammenkunft, ziazd, zchadzka; konwent, klasztor.

Convention, *f.* Vergleich, ugoda, umowa,

Conventual=Klosterbruder, Brat, Braciszek klasztorny.

Conversable, mit dem es sich wohl umgehen läßt, oder der auch gern mit andern umgehet, dobry do konwersacyi, do społeczności, zabawny w konwersacyi; w posiedzeniu, rad konwersuie.

Conversation, *f.* Konwersacya, pomowienie z kim. Umgang mit einem, zabawa z kim.

Conversiren, konwersować, przestawać, rozmawiać z kim. mit einem umgehen, bywać u kogo, zabawiać się u kogo. der mit einem conversirt, kto się z drugim zabawia, kto z drugim przestaie, konwersuie. stets mit Leuten conversiren, zawsze bywać między ludźmi, w kompaniach ludzi godnych.

Convinciren, überweisen, dowieść co komu; przekonać kogo w czym.

Convolut, Paquet, pallet, pakiecik, zawiniątko, wiązka.

Convoy, *f.* prowadzenie z żołnierzami dla straży kogo. Begleitung zum Schutz, jemanden eine Convoy zugeben, dać komu konwoy, żołnierzy dla odprowadzenia bezpiecznego. jemanden eine Convoy schicken, posłać komu konwoy żołnierzy na prowadzenie w drodze dla obrony. Convoy von Proviant, żołnierze prowadzący żywności.

Convoyiren, begleiten, prowadzić, konwoiować, strzec dla obrony; einen, kogo; sicher nach Hause convoyiren lassen, pezpiecznie dać kogo odprowadzić do domu.

Conza, Stadt im Neapolitanischen, Konca, miasto w Krolestwie Neapolitańskim.

Copert, *n.* Koperta, nakrycie, obwinięcie.

Copey, *f.* Abschrift, kopia, przepis; eines Briefs, iakiego listu; einer Handschrift, iakiego ręcznego pisma; eines Gemähldes, przemalowanie iakiego obrazy, obraz przemalowany z inszego, pismo naypierwsze; obraz naypierwszey malowany.

Copeyen, abschreiben, przekopiować, przepisać. ein Buch copeyen, przepisać, przekopiować księgę; ein Bild, przekopiować, przemalować obraz.

Copist, *m.* Abschreiber eines Buchs, kopista przepisek iakiey książki; einer jeden Schrift, każdego pisma; eines Gemähldes, przemalownik, iakiego obrazu, malowaniu.

Coppenhagen, Stadt in Dännemark, Kopenhaga, miasto w Danii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Kopenhaski.

Copuliren, zusammentrauen, ślub dać, pożenić; połączyć małżeńskim ślubem.

Coquette, *f.* Cokette, zaletnica. eine Courtesir=Schwester, *toż samo.*

Coralle, *f.* Meergewächs, koral, drzewko morskie.

Corallenfärbig, koralowey barwy, koralowego koloru.

Corbach, Stadt im Waldeckischen, Korbach, miasto w Hrabstwie Waldeckim.

Corbeil, Stadt in Frankreich, Korbela, miasto we Francyi.

Corbette, Stadt im Mayländischen, Korbeta, miasto w Medyolańskim.

Corbey, Stadt in Niedersachsen, Korbeia, miasto w Niskich Saxach.

Corke, Stadt in Irland, Korka, miasto w Irlandyi.

Cordat, szczery, s. Aufrichtig.

Cordial, etwas so das Herz stärket, serdeczny, serdeczna wodka, co serce słabe posila, ożywia.

Corduan, *m.* kordwan, gatunek skor wyprawnych. Art zugerichteten Leders, dünn gearbeitet oder zugerichtet, cienko wyprawny.

Corduanmacher, *m.* Kurdwanik.

Corduba, Stadt in Spanien, Korduba, miasto w Hiszpanii; von oder zu Corduba gehörig, z Korduby albo do Korduby należący, Kordubeński, Mężczyzna Kordubenczyk; białogłowa Kordubianka.

Corfu, Insel und Stadt in selbiger, Korfu,

wyspa y miasto na niey tegoż samego imienia; *potacinie* Corcyra.

Coria, Stadt in Portugall, Koria, miasto w Portugalii.

Coriander, *m.* ein Gewächs, krzewinka, drzewko pewne.

Coriandersaft, *m.* sok koryandrowy.

Corinth, Stadt im Griechenlande, Korint, miasto w Grecyi; von oder zu Corinth gehörig, z Koryntu, albo do Koryntu należący, Koryntyski.

Corinthen, *pl.* kleine Rosinen, drobne rodzenki.

Corlin, Stadt in Hinterpommern, Korlin, miasto w dalszey Pomeranii.

Cornegliano, Stadt im Mayländischen, Korneliano, miasto w Medyolańskim.

Cornelkirschen, *pl.* głóg, głogowe iagody.

Cornelkirschenbaum, *m.* głóg drzewo, głogowe drzewo.

Cornell-Münster, Abtey im Jülichischen, Kornelego klasztor, opactwo w Juliyskim.

Cornet, *m.* Horąży u konnych. Fähndrich unter den Reutern.

Corneto, Stadt in Italien, Korneto, miasto we Włoszech.

Cornwall, Powiat Kornwalski w Anglii, Provinz in Engelland.

Coromandel, Küste in Asien, Koromandel, brzegi morskie w Azyi.

Coron, Stadt in Morea, Korona, miasto w Morei, w Grecyi.

Corone, Stadt im Mayländischen, Korona, rzeka w Medyolańskim.

Corpo, *n.* hufiec, ein Haufen Soldaten, hufiec żołnierzy. Corpo von leichten Pferden, podiazd letkiey iazdy. Corpo formiren, podiazd składać, czynić; hufiec czynić, składać. viele Corpo auscommandiren, powyprawiać wiele hufców, podiazdów. die Armee in zween Corpo theilen, woysko na dwa wielkie hufce rozdzielić. in drey Corpo fortgehen lassen, trzema hufami woysko wyprawić.

In Corpore, ogołem, razem. der Rath in Corpore, ogołem, razem, wszystek Senat.

Corporal, *m.* Kapral, Unterofficer.

Corporalschaft, *f.* liczba żołnierzy do kaprala iednego należąca. so viel Soldaten, als ein Corporal commandirt. *Przestr.* dieser aber war bey den Römern eigentlich auf die hundert Mann stark, ale u Rzymian pod dozorem kaprala czyli Dziesiętnika było właśnie sto ludzi y nazywał się *Decanus*, to imię potym do kościoła przeszło.

Corps, huf, podiazd, podiazdek. s. Corpo.

Corps de Bataille, (Cor de Bataille) śrzedni szyk woyska. der mittlere Theil einer Schlachtordnung, śrzednia część szyku do boiu. die Auxiliartruppen in das Corps de Bataille stellen, posiłkowe woysko w śrzednim szyku postawić. das Corps de Bataille commandiren, śrzedni szyk przywodzić, śrzedniemu szykowi rozkazywać.

Corps de Garde, (Cor de Gard) straż żołnierzy, szyk strażniczy.

Corps de Reserve, huf na odwodzie, der Rückenhalt, który tyłu strzeże. bey der Flotte Corps de Reserve formiren, odwod z okrętow zrobić, wydzielić; vor einen darinne commandiren, prowadzić odwod za kogo innego.

Corps volant, dywizya letkiego woyska. Theil einer Armee.

Corpulent, wohl bey Leibe, otyły, ciała wiele maiący na sobie.

Correct, verbessert, poprawny, poprawiony, popoprawiany.

Correct, *adv.* poprawnie. correct abschreiben, poprawnie przepisać.

Corrector, *m.* poprawca, poprawnik.

Correctur, *f.* poprawa. einem die Correctur eines Buchs anvertrauen, komu poprawę książki powierzyć.

Correggio, Stadt in Italien, Korregio, miasto we Włoszech.

Correspondent, *m.* Korrespondent.

Correspondenz, *f.* Korespondencya, wzaiemność listów, pisywanie do siebie listow. Briefwechsel, *toż samo.*

Corridor, verdeckter Weg, obchod, chod nakryty, iakie są podcienia, ganki, galerye.

Corrigiren, verbessern, poprawiać, poprawić. einen Fehler corrigiren, błąd iaki poprawić.

Corrival, der mit einem nach etwas strebet, rywał, który się stara o co z drugim razem.

Corrumpiren, verderben, zepsuć, zkazić; etwas, co zgorszyć.

Corrupt, verderbt, *adj.* zepsuty, skażony, zgorszony.

Corruptel, Verderbung, *f.* zepsucie, zepsowanie, zgorszenie.

Corsar, Seeräuber, *m.* Rozboynik morski.

Corsica, Insel im mittelländ. Meere, Korsyka, Wyspa na morzu Srzodziemnym; einer daraus, człek z Korsyki, Korsykanin; białogłowa Korsykanka; daraus oder darzu gehörig, z Korsyki albo

albo do Korſyki należący, Korſykanski.

Corte, Stadt in Corſica, Korta, miaſto na Korſyce.

Cortryck, Stadt in den Niederlanden, Kortryk, miaſto w Niskim Kraiu, co ieſt, w Holandyi, czyli w Niederlandzie.

Corvey, Korweia, Opaſtwo.

Corunna, Stadt in Spanien, Korunna, miaſto w Hiszpanii.

Coſacken, *plur.* ein Volk in Rußland und der Ukraine, Kozacy, Narod na Ruſi, na Ukraine y w Moskwie.

Coſnac, Stadt in Frankreich, Koſnak, miaſto w Francyi.

Coſtnitz, Stadt in Schwaben, Koſtnica albo Konſtancya, miaſto w Szwabach; von oder zu Coſtnitz gehörig, z Koſtnicy albo do Koſtnicy należący, Koſtnicki albo Konſtancyiski.

Cotbus, oder Cotwitz, Stadt in der Niederlausitz, Kotwica, miaſto w Nizniey Łużacyi.

Covent, *m.* lura, zybura. ſchlecht Getränk, piwsko nie dobre.

Couleur, *f.* kolor, barwa, farba.

Cour, Hof, *f.* Dwor, dziedziniec, podworze. einem Cour machen, aſſyſtować komu; czyniąc mu honor, przez wzgląd na iego godność, ſtarać ſię o czyią łaskę przez to.

Courage, *f.* Muth, Herzhaftigkeit, odwaga, ſerce, ochota. große oder kleine Courage haben, bydź wielkiey odwagi, wielkiego ſerca, albo nie mieć wielkiey odwagi, wielkiego ſerca. einem Courage machen, dodać komu ſerca, odwagi. Courage fahren laſſen, ſtracić ſerce, odwagę. einem Courage benehmen, ſtracić komu ſerce, odwagę, śmiałość.

Courage! wohlan! friſch drauf! dobrze! ſepsko! zacnie! śmiało! dalí! nuż!

Courant, gangbar, *adj.* poſpolity, wzięty, używany, idący między ludźmi. courante Münze, poſpolita moneta, ktora idzie w iakim kraiu. courant Geld, moneta zwyczayna, ktorą biorą ſzędzie po kraiu.

Courir, *m.* (Curir) reutender außerordentlicher Bote, Goniec, Kuryer.

Cours, *m.* (Cur) Lauf, bieg. Cur des Geldes, bieg pieniędzy, monety.

Courtiſan, *m.* Löffelhans, żalotnik. ein Narr, kurzweilige Perſon, błazen śmieſzny.

Courtiſiren, verbotener Liebe nachgehen, zalecać ſię, za dziewkami biegać.

Courtiſie, *f.* (Cartoiſie) Höflichkeit, ludzkość. einem Höflichkeit erweiſen, ludzkość komu wyświadczyć. Frauenvolk, zu der einer auf die Löffeley geht, Panna, Pani, do ktorey zalecać ſię chodzi kto.

Courtray, (Carträ) Kurtray miaſto.

Courzola, Inſel im Golfo di Venetia, Kurcola, wyſpa na Odnodze Weneckiey. *polac.* Corcyra nigra.

Couſin, (Couſen) Krewny, należący, ſtryieczny, cioteczny.

Couſine, *f.* (Cuſine) Krewna, należąca, ſ. Muhme.

Conſtances, (Conſtangs) oder

Contanç, (Cutanſch) Stadt in Frankreich, Kutanſza, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; Kutanſzański.

Couvert, (Cuvert) Umſchlag, koperta, um einen Brief, na liſt.

Coyon, (Coyong) nichtswürdiger Menſch, ladaco człowiek, nic niewart, hultay, koſtyra.

Coyonniren, einen, beſztać, łaiać kogo; wyrzucać mu na oczy iego ladaczeńſtwo.

Crac, Stadt in Arabien, Krak, miaſto w Arabii, Petra. *pol.* von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący; Krakoski, *pol.* Petraeus.

Cracau, Stadt und Woywodſchaft in Kleinpohlen, Krakow, miaſto y Woiewodſtwo w Małey Polſzcze; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący; Krakowski; rodem z miaſta, Krakowczyk, rodem z Woiewodſtwa, co znaczy zawſze Szlachcica; Krakowianin; białogłowa Krakowianka; ale z Krakowa miaſta, Krakowczanka.

Craiburg, Ort in Bayern, Kraiburg, miaſteczko w Bawaryi.

Craichort, Kraikort, Land in Schwaben, Włość albo Krainka w Szwabach.

Crain, Landſchaft in Deutſchland, Kraina, Ziemia w Niemczech; Karniola.

Crainburg, Stadt in Crain, miaſto w Kraińskiey ziemi, czyli w Karnioli.

Craon, (Cran) Ort in Frankreich, Kran, Włość we Francyi.

Creatur, *f.* Geſchöpf, Stworzenie, wyſtawienie, przyprowadzenie do fortuny y honoru; ztąd iak by Klient, czyi; eines Anhänger, obowiązany komu, przywiązany do kogo.

Crecy, (Creſſi) Ort in Frankreich, Kreſſi, miaſto w Francyi.

Credenz-

Credenzen, Vorherkosten, wprzod zkosztować podaiąc napoy Panu, Krolowi. einen Becher credenzen, z puharu z kielicha zkosztować podaiąc iak podczaszy czyni.

Credenzen, das, n. zkosztowanie.

Credenzer, m. podczaszy. der etwas vorher kostet, ktory wprzod napoy kosztuie, niżeli podaie.

Credenzschreiben, n. Patenta, listy powierne; ktore komu daia do sprawunku iakiego urzędu, interesu, iako to Posłom, Rezydentom.

Credenztisch, m. kredens, na szkło, y inne stołowe rzeczy.

Credenzung, Vorherkostung, f. zkosztowanie pierwey, albo wprzod zkosztowanie.

Credit, m. Glaube, wiara. der seinen Credit verlohren, ktory kredyt, wiarę utracił, Credit ist todt, wiara upadła, ztracony kredyt. auf Credit nehmen, kaufen, na kredyt, na wiarę brać, kupować, na borg. auf eines Credit verkaufen, na wiarę przedawać komu, na kredyt. Credit erhalten, wiarę, kredyt swoy utrzymować. Credit ist fast nirgends anzutreffen, prawie nie masz nigdzie kredytu, wiary. einem etwas auf Credit lassen, puścić, dać co komu na kredyt, na wiarę 2) *znaczy:* Ansehen, powaga. der viel Credit hat, ktory ma wielę powagi u innych. mein Credit ist hin, moia powaga ustąpiła, zginęła. viel Credit bey einem haben, mieć wielę powagi, *wiary, wziętości* u kogo. sich viel Credit machen, wielką sobie powagę uczynić, na wielką sobie powagę zarobić. 3) *znaczy:* łaska, Gnade. in Credit bey einem stehen, bydź w łasce u kogo, mieć łaskę u kogo. eines Credit verringern, z łaski kogo rugować czyiey, kogo rumnować w łasce u kogo. s. Ansehen.

Creditivschreiben, n. listy powierne, listy dla wiary komu dane. s. Credenzschreiben.

Creil, Stadt in Frankreich, Kreila, miasto w Francyi.

Creiren, machen, uczynić. einen zum Bürgermeister creiren, uczynić kogo Burmistrzem. einen zum Dictator creiren, Dyktatorem kogo uczynić. einen zum Doctor creiren, Doktorem kogo uczynić.

Creis, m. okolica, koło, okoł. s. Kreis.

Crema, Stadt im Venetianischen, Krema miasto w Państwie Weneckim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego

miasta, albo do tego miasta należący, Kremański.

Cremona, Stadt in Italien, Kremona, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Kremoński.

Crems, Kremsa, Stadt in Oesterreich, miasto w Wyżniey Austryi.

Crems-Münster, Kremski, Klasztor, miasto w Austryi. *połac.* Cremisanum.

Crepiren, verderben, zdechnąć. vor Hunger, od głodu zdechnąć. in seiner Dürftigkeit, od pragnienia zdechnąć, umrzeć.

Crequi, (Creki,) Ort in Artois, krekwiosć w Artesyskim Hrabstwie.

Crescentino, Kresoentyno, Stadt in Italien, Miasto w Włoszech.

Crespin, Stadt in Hennegau, Krespin Miasto w Hennegawskim Powiecie.

Crespy, Stadt in Frankreich, Krespy, Miasto we Francyi. von, oder zu Crespo gehörig, do Krespy należący; albo z Krespy, Krespyiski.

Crest, Kresta, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Crevecœur, (Crevecor,) Stadt in Holland, miasto w Hollandyi.

Creuse, (Crös,) Kreysa, Fluß in Frankreich, Rzeka we Francyi.

Creussen, Kreyssena, Stadt in Franken, miasto w Frankonii.

Creutz, n. krzyż, szbienica, Gerüste, woran ein Uebelthäter aufgehängt würde, na ktorey złoczyńca bywa wieszany. einem ein Creutz aufrichten, szubienicę na kogo postawić. auf dem Markte ein Creutz aufrichten, na rynku szubienicę wystawić. einen ans Creutz schlagen, w bić kogo na krzyż, przybić kogo na krzyżu. einen vom Creutze abnehmen, z krzyża zdiąć, złożyć. einem ein Creutz androhen, grozić komu krzyżem, szubienicą. daß dich das Creutz plage! bodaieś na szubienicy wisiał. 2) Noth und Elend, potrzeba y bieda, utrapienie. viel Creutz haben, wiele mieć utrapienia. wiele biedy cierpieć. im Hause Creutz haben, w domu mieć utrapienie; krzyż. 3) Name einiger Oerter, imię iest niektorych mieysc. Grafschaft, Hrabstwo tego imienia.

Creutzband, n. kozioł. im bauen, w budowaniu, krokwa.

Creutzbeer, f. ein Gewächse, drzewko.

Creutzburg, Stadt in Preussen, miasto w Prusach.

Prussach, a drugie w Śląsku nad granicą wielkopolską.

Creutzen, auf der See hin und her fahren, po morzu tam y sam pływać, kręcić się, um solche sicher zu halten, dla uczynienia bezpieczeństwa na nim od rozboynikow. 2) um darauf zu capern, obieżdżać morze dla zachwycenia y zabrania nieprzyiacielskich okrętow, zwłaszcza kupieckich.

Creutzenach, Stadt in der Pfalz, miasto w Palatynacie; Kreycenach.

Creutzer, m. graicar, eine Münze, moneta pewna w Niemczech, dwa grosze miedziane Polskie.

Creutzfahrt, f. Kriegszug wider die Ungläubigen, woyna, wyprawa na woyne przeciwko niewiernym; Krucyata, krzyżacka woyna.

Creutzgang, m. obchod około kościoła.

Creutzigen, ukrzyżować. ans Creutz schlagen, na krzyż wbić. einen creutzigen, ukrzyżować go.

Creutzigen, das, n. krzyżowanie, ukrzyżowanie.

Creutziger, krzyżownik, ktory drugiego krzyżuie.

Creutzlein, n. krzyżyk.

Creutzsalben, ein Gewächse, ziele pewne.

Creutzstein, m. kamien przy drodzę, auf dem Wege, na miarę długości.

Creutzweg, m. krzyżowa droga; da die Wege creutzweis gehen, gdy drogi na krzyż się dzielą, oder sonst zusammen laufen, albo się też zchodzą.

Creutzweise, na krzyż, krzyżową sztuką. creutzweis gemacht, gehend, na krzyż zrobiony, na krzyż idący. creutzweise etwas theilen, na krzyż co dzielić. 2) gemachte Theilung, krzyżowy podział, krzyżowe podzielenie, na krzyż podział, na krzyż podzielenie. 3) gegittert, w siatkę, w kratkę, w orabinkę robiony. creutzweise durchstreichen, na krzyż przekryślić. creutzweise auslöschen, na krzyż przemazać. creutzweise ein Testament auslöschen, testament iaki na krzyż przemazać.

Creutzug, m. wyprawa na świętą woynę.

Criminel, głowny występek, garłowa sprawa. halsbrechend.

Criminalsache, f. garłowa sprawa, w ktorey o głowę, o życie idzie. sich in einer Criminalsache gerichtlich verantworten, garłową mieć sprawę, w garłowey sprawie odpowiadać.

Crimmisch, Krymski. Crimmische Tartarn, Krymscy Tatarowie.

Crimm, Tartarey, Krym, Krymska Tartary. aus oder dazu gehörig, z Krymskiey Tartaryi, albo do Krymskiey Tartaryi należący, Krymski.

Crimmitschau, Krymiszow, Stadt in Meissen, miasto w Misnii.

Critisiren, wyśmiewać, auf eine nasenweise Art beurtheilen, sądzić o czym wyśmiewaiąc żartuiąc z czego.

Croate, einer von Croatien, Kroat, Hrwat, z Kroacyi, z Hrwatow rodem.

Croatien, Kroacya, Hrwaty. Landschaft in Ungarn, kray do Węgierskiego Krolestwa należący.

Crocodil, m. krokodyl, ungeheures Thier, poczwarny zwierz, straszny. von einem Crocodil, krokodylowy. Crocodills-Thränen, krokodylowe łzy, t. i. nieszczere, chytre, zabiiaiące.

Crönen, koronować. Crone aufsetzen, koronę kłaść na głowę należytym obrzadkiem.

Crönlein, n. koronka, wionek.

Crönung, f. koronacya, korony na głowę włożenie.

Croja, Kroja, Stadt in Albanien, miasto w Albanii.

Cronach, Kronach, Stadt im Bambergischen, miasto w Bambergskim.

Cronenburg, Stadt in Dännemark, Kronburg, miasto w Danii.

Crone, f. königliche Hauptzierde, krolewski znak na głowie krola; korona. güldene Crone, korona złota. Crone der morgenländischen Könige, korona krolow w południowych kraiach, wstęga w koło głowy. einem die Crone aufsetzen, koronę komu włożyć na głowę. Crone tragen, koronę nosić, t. i. być krolem. auf dem Kopfe eine Crone haben, na głowie mieć koronę, t. i. być krolem; ablegen, koronę zdiąć. 2) königliche Hoheit, *znaczy także:* krolewskie dostoieństwo, krolestwo. die Crone niederlegen, koronę złożyć, t. i. podziękować za krolestwo, przestać być krolem. sich wohl um die Crone verdienen, zasługiwać się dobrze krolestwu. es ist ein Krieg zwischen den Cronen Frankreich und Engelland, woyna iest między krolestwami Francuskim y Angielskim. NB. Es sind dieses politische Arten zu reden, von denen die Alten nichts gewust, und daher die Dinge bey ihrem schlechten Namen genannt haben. denen man es denn auch nachthun kann, wenn das Latein al:

un:

und gut klingen soll. NB. Są to te polityczne sposoby mowienia, o ktorych starzy nic nie wiedzieli, y dla tego rzeczy siła prostemi imionami nazwali, można ich przecię w tym naśladować, gdy łacina postaroświecku a dobrego co brzędzie mu.

Kronprinz, *m.* dziedzic krolestwa. krolewicz. Cronprinzessin, *f.* dziedziczka Krolestwa, Krolewna.

Cronstadt, Kronsztad, Stadt in Siebenbürgen, miasto w Siedmigrodzie, z *łacińska nazywalą*. Coronostadium, Stephanopolis.

Cron-Weissenburg, Stadt im Elsaß, Kronweysenburg, miasto w Elsassyi w Niemczech, *od niektorych połacinie nazwane*: Weissenburgum Rhenanum, albo Sebusiana.

Cronwerk, *n.* Festungswerk, robota, na kształt korony w koło okop, iak wieniec, iak korona, *wianek*.

Cropiere, Stadt in Frankreich, Kropiera, miasto we Francyi.

Crossen, Stadt in Schlesien, Krosno, miasto w Sląsku, die andere in Polen, drugie w Polszcze, w ziemi Sanockiey w gorach, ku granicy Węgierskiey.

Crowland, Stadt in Engelland, Krowland, miasto w Anglii.

Crucifix, *n.* Obraz Chrystusa na krzyżu wiszącego.

Crüel, grausam, *adj.* okrutny, srogi, *wierutny*.

Crystall, *n.* kryształ. Bergglas, niby gorno szkło.

Crystallinen, von Crystall, *adj.* kryształowy, z kryształu.

Cuba, Insel in America, Kuba, wyspa w Ameryce.

Cuenza, Stadt in Spanien, Kuenca, miasto w Hiszpanii; *połac.* Concha.

Cujavien, Provinz in Polen, Kujawy, Prowincya w Polszcze, dwa Woidwodztwa w sobie zamyka, Brzeskie Kujawskie, y Inowrocławskie.

Cüstrin, Stadt im Brandenburgischen, Kistryn, miasto w Brandeburskim.

Culm, Chelmno, Stadt und Woywodschaft in poln. Preussen, miasto y Woiewodztwo w Prusach. połac. Culma, *albo*, Chelmum.

Culmbach, Kulmbach, Stadt in Franken, miasto we Frankonii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kulmbachenski.

Culmenser, Ort in polnisch Preussen, miasto w Prussach. Chełmińskie, w Ziemi Chełminskey.

Cultiviren, wyprawiać, polepszać. ein Land cultiviren, ziemię, rolę wyprawiać. die Sitten junger Leute, obyczaie młodych ludzi doskonalić, lepszyć.

Cultivirt, wyprawny, wydoskonalony, polepszony. cultivirter Kopf, wydoskonalony dowcip, wyprawna głowa.

Cumberland, Provinz in Engeland, Kumberland, Księstwo w Anglii.

Cunze, Konradek, *dimin.* Mannsname. Imię męszczyzny, pieszczone.

Cur, *f.* Heilung, leczenie, zdrowienie, opatrowanie, leki. Cur brauchen zu Conservirung der Gesundheit, lekow zażywać, do zachowania zdrowia. gefährliche Cur bey einer Krankheit gebrauchen, niebezpiecznego leczenia w ciężkiey chorobie zażywać. die Cur geht wohl von statten, leczenie, leki, kuracya udaie się, powodzi się. die Cur schlägt zur Gesundheit aus, leczenie wychodzi na zdrowie. sich zu einem in die Cur begeben, dać się komu w kuracyą, w leki, do leczenia.

Curatel, *f.* Pflege, kuratela, starunek gdy kogo nie mogącego się samym sobą y dobrami rządzić, oddaią w starunek, albo w kuratelę inszemu, aby nim zawiadował.

Curnelien, sądowe kształty mowienia, układy w mowie. Dworskie słow złożenie, zpoienie.

Curiren, kurować, leczyć, zdrowić, *apatrywać*, heilen, gesund machen, tak samo. eines Wunde curiren, rany cudze leczyć, opatrywać, zagoić, wygoić. einen an den Füssen, uleczyć kogo na nogi, wygoić komu nogi, *wykurować*. sich ganz auscuriren, wcale się wyleczyć, wygoić, *wykurować się*, wyzdrowieć.

Curisch-Haf, *n.* Odnoga Kurlandska na morzu Bałtyckim.

Curland, Landschaft, Kurlandia, Kuronia, Księstwo, część Inflant.

Currente, *f.* ubodzy żacy, studenci po ulicach chodzący, y śpiewaiący *Biegasy*, gdy są ladaco. Haufe armer Schüler, kupy ubogich studentow.

Curt, Konrad, ein Mannsname, imię męszczyzny.

Cutaje, Kutea, Stadt in klein Asien, miasto w Małey Azyi.

Cutten-

Cuttenberg, Stadt in Böhmen, Kutna, oder Kutno, miasto w Czechach.

Cymbel, *f.* ein musikalisches Instrument, cymbał, muzyczny instrument. auf den Cymbeln spielen, na cymbałach grać, na cymbałach *brzakać.*

Cymbelschläger, *m.* cymbalista, ten co na cymbałach gra.

Cymbelschlägerinn, *f.* cymbalistka, ta co na cymbałach gra.

Cypern, eine Insel, Cypr, Wyspa.

Cyprier, *m.* Cypryiczyk, rodem z Cypru, Cypryan; Kobieta: Cypryanka.

Cyprisch, Cypryiski. Cyprischer König, Krol Cypryiski. Cyprische Lorbern, Cypryiski laur.

Cypresse, *f.* ein Baum, Cypris, drzewo. von Cypressen, z cyprysu. Cypressenöl, *n.* oleiek cyprysowy. von Cypressenholz, z cyprysowego drzewa. Cypressen-Statuen, osoby cyprysowe.

Cypressen-Oel, *n.* oleiek cyprysowy.

Cypressenwald, *m.* cyprysowy lasek, gay.

Cyriacksburg, ein Schloß zu Erfurt, Zamek Cyriaka, w Erfurcie, tak nazwany.

Czaar, *m.* Regent in Rußland, Car, Samowładca, Hospodar, Cesarz Rossyiski, Moskiewski.

Czaarewitz, *m.* des Czaars Sohn, Carowic, Syn Cara, Hospodara, Cesarza Rossyiskiego.

Czacketsturn, eine Stadt in Steyermark, Czaketurno, miasto w Styryi.

Czaslaw, eine Stadt in Böhmen, Czesław, miasto w Czechach.

Czenstochow, eine Stadt und Kloster in Polen, Częstochowa, miasto y klasztor obronny, z garnizonem Rzeczypospolitey w Polszcze, w Starostwie Olsztyńskim.

Czersko, eine Stadt in Polen, miasto w Polszcze, w Woiewodstwie Mazowieckim, Stołeczne Ziemi Czerskiey, ale imienia tego: miasto, nie godne; przed tym było piękne.

Czircassy, eine Stadt der Cosacken, Czyrkassy, Starostwo w kiowskim Woiewodstwie nad Dnieprem; *potym.* Czyrkassy, Kozacki, a bardziey Tartarski kray.

Czirknitzer-See, Iezioro Czyrknickie.

D.

D A

D, der vierte Buchstab des deutschen Alphabets, wie auch des polnischen. D, czwarta litera Niemieckiego abecadła iako też, y Polskiego.

Da, als, gdy, kiedy, iak. es war eine Zeit, da die Leute meynten, był nie iaki, czas, gdy, kiedy, ludzie myśleli. neulich, da wir meynten du kämest, sind wir plötzlich = =, nie dawno, gdy my rozumieli że ty idziesz, nagleśmy się - - kiedy, to, co zaraz; to co prędzey. da ich dahin nicht kommen konnte, habe ich den Weg so fort nach Cracau genommen, kiedy tam nie mogłem przybić, wziąłem się w drogę do Krakowa; gdy, tegoż samego czasu, gdy, kiedy, tym czasem, gdy aż o to, da ich dieses schrieb, siehe da kam Sebosius. da er den Hahn krähen gehört, gdy usłyszał, że Kur pieie. da es Tag geworden, gdy, iak się iuż rozedniało. da ich es gemerkt, habe ich angefangen, iak to postrzegłem, to zacząłem zaraz. da ich sie angesehen, habe ich sie alsbald erkannt, iakem ie obaczył, zaraz ie poznałem; *znaczy:* tam na tam tym mieyscu: Da, zeigt auch

D A

einen Orte an, du bist nicht da gewesen, ty nie byłeś tam. ich bin da, wo er pflegte die Zeit hinzubringen, tam iestem, gdzie on zwykł był czas przepędzać; *także:* tam, ktorędy, tam, zkąd: tam owo, da, wo der wilde große Feigenbaum ist, tam owo, gdzie, leśne figowe drzewo iest. weder da, noch anderswo, ani tam, ani gdzie indziey; *znaczy to* co, dieweil, bo: da die Natur nicht kann geändert werden, bo natura, rod rzeczy niemoże być odmienion; *poniewaź.* da du es also haben willst, will ich mich bemühen, ponieważ ty tak chcesz, będę się starał; *kiedy, za ponieważ:* da uns nicht vergönnet ist lange zu leben, so lasset uns etwas zurück lassen, kiedy nam żyć długo nie pozwolono, zostawmy też co po nas. bald hier, bald da, to tu, to tam, to tędy, to tamtędy. ich lause hier und da aus, biegnę tędy y tamtędy. da und dorthin laufen, tam y sam biegać. da und dorther macht man mir zu schaffen, y z tąd y z tam tąd trudność mi czynią. hier oder da lauf herum, tam y sam obiegniey; *znaczy:* zugegen, obecnie;

da seyn, być obecnym. Phädria ist da, Fedria iest przytomny, iest tu. nicht da seyn, nie być gdzie, na iakim mieyscu. du warest nicht da, nie byłes tam, nie byłes przytomnym. da ich herkam, war sie nicht da, gdy tam przyszedłem, nie było iey tam. Anmerk. Das Wörtlein da kann für die Constructiones mit, als, nach dem, potym iak, oft viel zierlicher beym Erfolg der vorigen Sache im Polnischen durch szy übersetzt werden; z. E. da ihm des Memnonis Tod hinterbracht worden, potym iak mu donieśli o śmierci Memnona, stało się - - da er sich lange mit zweifelhaften Gedanken geschlagen, napasowawszy się z wątpliwemi myślami. da der Tag anbrach, sind sie zu dem Passe gekommen, potym, gdy się iuż rozedniało, przyszli do drogi ciasney; *po Polsku Przeszt.* to słowko Niemieckie da, może być użyte y pięknie w konstrukcyi z temi cząstkami, *potim iak, potym gdy iuż*; albo też gdy w Polskim Præteritum in *szy*; iest położone, co wszystko znaczy następuiącą rzecz po przeszłey, ktora się iuż stała, wie die oben angeführten Exempel zeigen, iak wyżey dane przykłady uczą, da er dieses gesagt, reichte er dem Philippo die rechte Hand, *to powiedziawszy*, podał Filipowi prawą rękę. da er bedachte, was Memnon gerathen, hat er beschlossen, zważywszy, to, co Memnon poradził, umyślił - -.

Dabey, darneben, beyan, przy tym. dabey setzen, przy tym położyć, posadzić. dabey stehen, przy tym stać, stanąć.

Dabey aufwachsen, przy tym wyrość wyrosnąć.

Dabey bleiben, beständig bejahen, przy tym obstawać, statecznie twierdzić. auf seiner Meynung bestehen, stać, trzymać się przy swoim zdaniu. nicht davon gehen, nie odstępować od czego, nie ustępować czego.

Dabey liegen, leżeć przy czym, przy kim.

Dabey pflanzen, zaszczepić przy czym.

Dabey seyn, być przy czym, bydź obecnym przy iakiey rzeczy. überall dabey seyn, wszędzie być przytomnym; wo es harte hergehet, gdzie niebezpieczno bywa. nicht dabey seyn, nie być przy iakiey rzeczy.

Dabey sitzen, siedzieć przy iakiey rzeczy.

Dabey thun, przyczynić się do iakiey rzeczy robiąc ią także. das Seinige dabey thun, swoiey też pracy do tego przyłożyć. ein jeder will das Seinige dabey gethan haben, każdy mowi, że się do tego przyłożył, przyczynił.

Dabul, ein Königreich in Ostindien, Dabul, Krolestwo w Zchodnich Indyach.

Dach, *n.* dach, oberster Theil eines Hauses, naywyższa część od wierzchu iakiego domu. ein marmornes Dach, marmorowy dach. von Gold und Elfenbein glänzendes Dach, złotem y słoniową kością święcący się dach, pokrycie. festes Dach, mocny dach; übergoldetes, pozłacany. sehr hohes unbequemes Dach, nazbyt wysoki, nie wygodny dach; von Schindeln, dach z guntow. Dach, das im baulichen Wesen stehet, cały poprawny dach; w swoim należytym pobudowaniu stoiący. vierseitiges Dach, czworboczny dach. zweyseitiges Dach, dwochstronny dach; von Hohlziegeln, z dachowek dach. bis aufs Dach ausgeführt seyn, aż na dach bydź wyprowadzonym. Dach fertig machen, dach wystawić cały, skończyć. übergoldetes Dach auf seinem Meyerhofe machen lassen, pozłocony dach na swoim o worze dać robić. Aufführung der Dächer, wystawienie, wybudowanie dachow. Dach mit vielen Erkern oder Giebeln, dach, z kilku wierzchami, auf ein Haus ein Dach setzen, pokryć dachem dom, na domie dach dać. einen von dem Dache herunter stoßen, zepchnąć kogo z dachu na doł. das Wetter hat das Dach aufgedeckt, Wiatr dach zrzucił, zerwał. Rom hat erst nur Schindeldächer gehabt, Rzym miał zrazu tylko z guntow dachy. ein Haus in Dach und Fach erhalten, utrzymywać dom od zpustoszenia, od zepsucia. einem genau auf dem Dache seyn, bydź komu należycie na dachu, *Niemcy mowią: to iest*, postrzegać wszystkie iego sprawy y postępki.

Dachdecker, *m.* dacharz, ten co dachy daie, cieśla; eigentlich mit Ziegeln, właściwie ten co dachy daie z dachowki; u *Prawnych*, *act.* mit Schindeln, z guntow-

Dachfenster, *n.* okno w dachu.

Dachkähnlein, *n.* rynna, ktorą woda ścieka z dachu.

Dach=

Dachloch, *n.* wylot w dachu; wodurch der Regen fällt, ktorym deszcz spada.
Dachpfanne, *f.* dachowka.
Dachrinne, *f.* rynna w dachu.
Dachs, *m.* ein Thier, żbik, zwierz nie iaki. vom Dachse, żbikowy.
Dachsburg, eine Stadt im Elsaß, Dacsburg, miasto w Elsassyi; *poł.* Dagobertiburgum.
Dachsfell, *n.* żbikowa skora.
Dachskriecher, *m.* pies iamnik, iamniczek; Art eines Hundes, rodzay pewny psow.
Dachsloch, *n.* jama, leżysko żbikowe.
Dachschindel, *f.* gunt, szkudła. von Dachschindeln, z guntow, ze szkudeł robiony.
Dachsparre, *f.* łata, na krokwach dawana, na ktorey potym dachowka, albo gunty.
Dachspitze, *f.* wierzch dachu; ... grzbiet.
Dachstein, *m.* dachowka.
Dachstein, eine Stadt in Elsaß, Dachsztyn, miasto w Elsassyi.
Dacht, *m.* knot, do świecy, lub lampy, *ob.* Tacht.
Dachtraufe, *f.* okap, mieysce na ktore z dachu deszcz zpada.
Dachziegel, *m.* dachowka. ganzer Dachziegel, cała dachowka. schadhafter Dachziegel, popsuta dachowka, nie całkowita. gevierter, viereckichter Dachziegel, czworgranna, czworkraina dachowka; vier Finger breiter, na cztery cale szeroka dachowka.
Dacien, eine alte Landschaft, Dacya, dawny Kray, gdzie teraz Wołochy, y Mołdawa. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący Dacki. einer daraus, rodem kto z tamtąd, Dak, po starożytnemu mowiąc.
Dacier, *m.* Dak.
Dadurch, tędy. durch den Weg, przez tę drogę. dadurch kann ein Elephante gehen, tamtędy może słoń iść. dadurch seiner Wege gehen, tędy iść w swolę drogę. durch diese Sache hat er es erlanget, przez tę rzecz; dostał, dostąpił tego.
Dämisch, szalony, bez rozumu, *to co*, tumm.
Dämmen, tamą, groblą, zastawić. mit einem Damme verwahren, dać groblą w koło.
Dämmung, *f.* sypanie grobli, tamy.

Dämpfen, párować, wietrzeć. das Wasser dämpfet, unterdrücken, przytłumić. den Aufruhr dämpfen, rozruch, rozterk przytłumić, przycisnąć zrazu, aby nie wybuchnął. das Feuer dämpfen, ogien przycisnąć, przytłumić. den Feind dämpfen, nieprzyiaciela przytłumić, przycisnąć.
Däne, *n.* einer aus Dännemark, Duńczyk, z Danii rodem.
Dänisch oder Dännemärkisch, Duński, Duńska, Duńskie.
Dännemark, ein Königreich, Dania, Krolestwo Duńskie.
Dänig, do strawienia dobry; co się może prędko strawić.
Dänung, *f.* gotowanie, trawienie, ztrawienie.
Dänungssaft, *m.* chylus; mleczko, z rozgotowanego pokarmu w żołądku, to mleczko zaraz się w krew obraca.
Dafern, ieżeli. dafern du mich liebest, so mache, ieżeli mię kochasz, uczyń. dafern wir dieses thun wollen, ieżeli to czynić chcemy.
Dafür, prze to; za to.
Dafür einsetzen, zamiast drugiego czego, postawić - -; iedno rzecz zamiast drugiey.
Dafür halten, mieć za to; daß einer, że kto; dafür halten, daß ein Gott sey, że ieden Bog iest.
Dafür sorgen, mieć staranie koło czego; pilne, fleißig.
Dafür stehen, ręczyć za czym, przyrzekać. gut für etwas seyn, *toż samo znaczy.*
Dagegen, przeciwnie, *ob.* dargeben.
Daheim, w domu, bleiben, zostać. daheim seyn, w domu być. daheim auf einen warten, w domu na komu czekać. daheim erzogen, w domu wychowany; bey mir, u mnie. daheim sich befinden, w domu się znaydować swoim. daheim haben, w do mu mieć. es ist nirgends besser als daheim, nigdzie nie iest tak dobrze, iak w domu. daheim in dem Vaterlande, u siebie w Oyczyznie.
Daher, ztamtąd. daher kommen, ztamtąd przychodzić. daher anfangen zu erzehlen, ztamtąd zacząć powiadać. du hast es meinem librario genommen, damit du jemanden ein Geschenk daher thätest, to wziąłeś moiemu pisarkowi, abyś komu z tego padarunek. uczynił. daher den Anfang machen, wo es nöthig, ztad początek uczynić, gdzie

gdzie tego trzeba. die daher kommen, ktorzy ztamtąd przychodzą. daher kommt das Uebel, ztamtąd złe pochodzi. daher wegreisen, ztąd odiechać. daher ist keine Wohlthat zu gewarten, ztamtąd nie trzeba żadnego dobrodzieystwa oczekiwać. ich erwarte einen daher, ia oczekiwam kogo ztamtąd.

Daher fliegen, ztamtąd wylecieć.

Daher fliessen, ztamtąd płynąć.

Daher kriechen, ztąd wyleść, wyczołgać się.

Dahero, darum, dla tego. dahero sind die Kriege glücklich, weil sie gerecht sind, dla tego są woyny szczęśliwe, że sprawiedliwe. und dahero, y dla tego; tym. welches ich dahero desto öffters bezeuge, co tym częściey dla rego ukazuie. dahero habe ich es weitläuftiger geschrieben, dla tego tym więcey o tym pisałem; *dla tey rzeczy*. er fürchtet sich, und dahero fliehet er, boi się, y dla tey rzeczy ucieka; *z tey przyczyny*. es ist dahero nicht zu thun, weil es schändlich ist, z tey przyczyny, tego nie trzeba czynić, że to wstyd iest; *dla czego*. dahero der Rath gar wohl beschlossen, *dla czego* Rada dobrze uchwaliła. dahero wo ihr pfleget, *dla czego* kiedy zwykliście --, *ob.* weßwegen, darum.

Daher rauschen, hałasować, wrzeszczeć.

Daher scheinen, zaiaśnieć, zaświecić się.

Daher singen, wyśpiewywać.

Daher strecken, wyciągać.

Daher treten, występować, wychodzić.

Dahin, do tego. dahin die Sache bringen, daß, dotąd rzecz przyprowadzić, że --; er ist dahin gekommen, wohin er gewollt, tam przyszedł, gdzie chciał. *na to*; dahin ist die Sache gekommen, *na to*, rzecz wyszła. bis dahin, aż poty, aż dotąd. eben dahin, tam że zkąd, *na tamto mieysce*, dahin mehrere schicken, na tamto mieysce więcey posłać. *tam y sam*, hie und dahin sehen, tam y sam patrzyć. dahin zurück kehren, tam się nazad obracać. *to, dotąd, do tego mieysca*, dahin habe ich die Sache gebracht, do tego mieysca rzecz przyprowadziłem, dotąd. *na toż to*, dahin ist endlich alles gekommen, na toż to wszystko na koniec wyszło. *tak dalece*, dahin ist die Sache gediehen, gekommen, *tak dalece że*, aż do tego rzecz przyszła.

Dahin aus, tamtędy, tędy.

Dahin bringen, etwas, do tego co przywieść.

Dahinten, z tyłu, tyłem, w tyle. dahinten bleiben, w tyle zostać, *ob.* zurück.

Dahin fahren, przechodzić mimo, imo, miiać; als: die Zeit fähret dahin, czas miia, przechodzi. an bemeldeten Ort fahren, na przerzeczone mieysce iechać.

Dahin fallen, zpadać, upadać. an denselben Ort fallen, na to samo mieysce upaść. mit einander dahin fallen, razem upadać.

Dahin fliegen, mimo przelecieć. an den besagten Ort, na przerzeczone mieysce lecieć.

Dahin gebracht, do tego przywiedziony.

Dahin gehen, dokąd iść, przechodzić. an solchen Ort gehen, na to, a na to mieysce iść.

Dahin ist es gekommen, do tego rzecz przyszła.

Dahin laufen, odeyść, zbiec, zbiegać. an den Ort, von dem gesagt worden, na mieysce zbiec, pewne, o ktorym mowiono.

Dahin seyn, zginąć, przepaść, *to co*, verlohren seyn, umrzeć, gestorben seyn.

Dahin sinken, upadać, nachylać się, lecieć.

Dahin stellen, rzecz zostawić na szrzodku.

Dahinten, w tyle.

Dahinter kommen, poznać, etwas, co zrozumieć co, doznać, doświadczyć czego. dahinter kommen wollen, chcieć co poznać, chcieć czego doświadczyć.

Dahinter stecken, taić się, ukrytym być. es steckt ein Schelmstück dahinter, iest tu iakieś kanalstwo w tym, ukryte.

Dahin trachten, to czynić, o tym myśleć, do tego dążyć.

Dahinwärts, tu we wnątrz, we szrzodek. hier von der Thüre treten, tu ode drzwi ustąpić; gehen, odeyść.

Dale, *f.* ein Vogel, Kawka.

Dalekarlen, eine Provinz in Schweden, Dalekarlia, Prowincya w Szwecyi.

Dalmatien, eine Landschaft, Dalmacya, Ziemia.

Dalmatier, einer aus Dalmatien, Dalmata, rodem z Dalmacyi.

Dalmatisch, Dalmacki.

Damals, w ten czas, w tedy. damals hat er mir vieles gesagt, w ten czas wiele mi powiedział; *na ten czas*: welche damals waren, ktorzy na ten czas byli; owego czasu. man hat es damals

mals erkannt, owego czasu poznano to; nawet na ow. czas. auch damals, w ten czas; teraz. damals hatten wir große Hoffnung, nunmehr habe ich gar keine, w ten czas mieliśmy wielką nadzieię, teraz ia nie mam żadney; *w owey rzeczy*: damals hatten sie noch einige Entschuldigung, w owey rzeczy mieli ieszcze nie iaką wymowkę. schon damals, ieszcze owego czasu.

Damas, Damaszek, miasto.

Damasco, eine Stadt in Syrien, Damaszek, miasto w Syryi. von oder zu Damasco gehörig, z Damaszku, albo do Damaszku należący, Damasceński.

Damast, *m.* seidener Zeug, adamaszek, materya iedwabna.

Dame, *f.* Frau, Pani, Dama. Hof-Dame, Dama Nadworna.

Damiatte, eine Stadt in Egypten, Damiata, miasto w Egipcie.

Damit, aby. man muß Vorsehung thun, damit denen ein Gnüge geschehe, trzeba temu poradzić, aby się im zadosyć uczynienie stało; *ażeby nie*: damit ich nicht weiter gehe, abym daley się nie zapędzał, nie wchodził w rzecz. damit das Gesetz nicht gelte, aby prawo nie popłacało; *aby, tym*: damit er desto leichter erweise, aby tym łatwiey to pokazał; *na to aby*: ihr pflegt dieses ihnen vorzustellen, damit sie sich nicht so viel heraus nehmen, zwykliście im to przed oczy stawiać na to, aby nie tak wiele sobie przyznawali; *żeby*: sie hat mich um die Versicherung gebethen, damit sie wisse, ich wolle sie nicht verlassen, ona mie o upewnienie prosiła, żeby wiedziała, że iey niechciałem porzucić; *aby nie*: damit nicht gar zu viel am Leben gestraft würden, aby nie nazbyt wielu było na życiu karanych; *żeby*: damit ich nichts härteres sage, żebym co gorszego nie wymowił; *aby nie wiele*: damit ich nicht viel Worte mache, abym nie wiele słow powiedział; *aby kto nie*: damit nicht jemand meyne, aby kto nie rozumiał; *aby kiedy nie*: damit wir nicht irgend einmal anfangen, abyśmy kiedy nie zaczęli; *tym sposobem, tak*: mit dem, damit hat er es zuwege gebracht, tym sposobem dokazał.

Damin, ein Mannsnamen, Damian, imię Męszczyzny.

Damm, *m.* tama; das Wasser aufzuhalten, tama do zatrzymania, do zastawienia wody. Damm aufwerfen, tamę wysypać. dargegen Damm aufführen, przeciwko czemu tamę wyprowadzić. mit einem Damme verwahren, tamą iaką opatrzyć; *grobla*: Damm, 330 Fuß breit, 80 Fuß hoch, tama trzysta trzydzieści stop, szeroka, ośmdziesiąt stop długa. Damm von Erde, tama z ziemi usypana. ein so hoher Damm, daß man nicht leicht darüber kommen kann, tak wysoka tama, że nie snadno można wyiść na nie. den Damm durchstechen, groblę, tamę przekopać. mit einem Damme umgeben, groblą opasać, groblą dać w koło; *Hak, piaszczysko płytkie w wodzie*: die Schiffe sind auf dem Damme sitzen geblieben, welcher unter dem Wasser war, okręty, albo statki oschły, osiadły na Haku na piaszczysku płytkim, ktory pod wodą był.

Dampf, *m.* Dunst, para, zaduch; Rauch, dym, *ob.* Dunst.

Dampficht, párny, páruiący, zaduch puszczaiący.

Dampfloch, *n.* okno, ktorym pára wychodzi, párownia, wylot; dymnik.

Damvilliers, eine Stadt im Luxemburgischen, Damwillia, miasto w Luksemburskim.

Daneben, wedle, podle, przy, *ob.* darneben.

Danieden, na ziemi, *ob.* darnieden,

Daniel, ein Mannsnamen, Daniel, imie Męszczyzny.

Dank, *m.* Danksagung, dzięki, podziękowanie, dziękczynienie; großer, wielkie; sonderbarer, osobliwsze; billiger; zasłużone, sprawiedliwe; sehr viel, naywiększe. einem Dank sagen der Mutter wegen, za Matkę, lub od Matki, albo za wyświadczoną Matce przysługę podziękować komu. sehr großen Dank sagen, und noch größern wissen, wielkie czynić dzięki, a ieszcze mieć większą wdzięczność. sehr großen Dank einem in seinem und seines Patrons Namen schriftlich abstatten, bardzo wielkie podziękowanie czynić, komu swoim y swoiego protektora imieniem; auf sonderbare Art, osobliwym sposobem, *albo* w osobliwszych słowach; für die Wohlthat, za dobrodzieystwo. ob man ihm wohl so großen Dank nicht erwiedern kann, als man ihm schuldig ist, so muß man ihm doch so großen wissen, als man mit seinen Gedanken begreifen kann, lubo mu nie można tak wielkiego uczynić podziękowania, iak wielkie się mu nale-

należy; iednak tak wielką mu trzeba mieć wdzięczność, iaką myśl tylko poiąć może. einem sonderbaren Dank erweisen, erwiedern, abstatten, osobliwszym sposobem odsłużyć komu łaskę, odwdzięczyć, oddać. Dank fordern, dopominać się odsługi, podziękowania. zu Dank etwas annehmen, mieć sobie za łaskę. großen Dank bey einem verdienen, na wielką łaskę sobie u kogo zasłużyć, zarobić, *to iest*, na wdzięczność. wider eines Dank, przeciwko czyiey woli. wider euren Willen und beyder Dank, przeciwko waszey woli, y wam obiema nie miło. mit Dank annehmen, z podziękowaniem przyiąć; erkennen, uznać, uznawać. giebst du mir diesen Dank? tak się mi wdzięcznie wypłacasz? odsługuiesz?

Dank-Abstattung, *f.* odsłużenie za łaskę, podziękowanie za łaskę.

Dankbar, wdzięczny. gegen einen dankbar seyn, być wdzięcznym komu. sich gegen wohl verdiente dankbar erweisen, wdzięcznym się pokazać dobrze u siebie zasłużonym; und der Wohlthat eingedenk, y dobrodzieystwa pamiętnym; und aufrichtiges Gemüth, y szczery umysł; in der That und Willen gegen seine Eltern, w samey rzeczy y sercem, wdzięczny Rodzicom. ein wohlverdientes, dankbares Gemüth erweisen, dobrze zasłużone y wdzięczne serce oświadczyć. gegen einen dankbar seyn, wdzięcznym bydź iakiey przysługi komu. so dankbar seyn, als man soll, tak bydź wdzięcznym, tak odsługiwać łaskę iak się należy. sich dankbar erweisen, wdzięcznym się pokazać.

Dankbarkeit, *f.* wdzięczność, wdzięczne serce, zawdzięczaiący umysł, pamiętny łaski, odsłużenie, odsługiwanie, zawzięczanie.

Dankbarlich, wdzięcznie. dankbarlich sich erweisen, wdzięcznym się pokazać; sich eines erinnern, wdzięczną mieć pamięć; kogo.

Danken, dziękować, dzięki czynić; einem für etwas, komu za co. zu danken haben, mieć za co dziękować; einem etwas, komu. dieses alles habe ich deiner Güte zu danken, za to wszystko ia powinienem dobroci twoiey dziękować. seiner Tapferkeit viel zu danken haben, swoiemu męstwu mieć dziękować za wiele. einem viel zu danken haben, mieć komu wiele do odsłużenia. das hat man sonderlich dem Glücke zu danken, za to trzeba osobliwie szczęściu dziękować.

Dankfest, *n.* święto na podziękowanie, Nabożeństwo na podziękowanie; auf 15 Tage, na piętnaście dni; Gott für etwas anordnen, na podziękowanie Bogu za co naznaczyć; und Freudenfest in allen Kirchen feyern, y dzień radości, po wszystkich Kościołach, obchodzić, święcić.

Danklied, *n.* pieśń na podziękowanie.

Dankopfer, *n.* opara na podziękowanie.

Dankrede, *f.* podziękowanie w słowach, mowa na podziękowanie.

Danksagen, dzięki czynić.

Danksagung, *f.* dziękczynienie.

Dankschreibung, *f.* list na podziękowanie.

Dann, *prep.* bo, albowiem, bowiem, *ob.* denn. dann und wann einen auf einen andern Sinn bringen, podczas, kiedy kolwiek do inney myśli kogo przyprowadzić. es sey dann, chyba, ieżeli nie; daß ich mich gänzlich irre, chyba że się wcale mylę, ieżeli się wcale nie mylę. es sey dann, daß du glaubest, ich gehöre unter die, welche, chyba, że ty wierzysz, że ia należę do tych, ktory. *chyba przecie:* es sey dann, daß eine Quelle vorhanden, chyba przebie że iest iakie źrzódło naprędce. *chyba podobno:* es sey dann, daß wir deren Meynung folgen wollen, *chyba*, żebyśmy *podobna* chcieli iść za owych zdaniem. *chyba by:* daß ihr dafür haltet, że wy macie za to, *to iest*, trzymacie tak.

Danne, *f.* ein Baum, iodła, drzewo, *ob.* Tanne.

Dannenhero, dla czego. *ob.* dahero.

Danz, *m.* taniec, *ob.* Tanz.

Danzig, eine Stadt in polisch Preussen, Gdańsk, miasto w Prussach. von oder zu Danzig gehörig, z Gdańska, albo do Gdańska należący, Gdańska, rodem z Gdańska: Gdańszczanin, kobieta, Gdanka; Gdanianka.

Dapfer, mężny, *ob.* Tapfer.

Dappen, macać rękami, *ob.* Tappen.

Daran, wedle, podle, przy. daran stehen, podle stać, stanąć. an dem, na tym, sich begnügen lassen, na tym przestać, tym się ukontentować.

Daran binden, przywiązać co do czego.

Daran fließen, płynąć imo czego.

Daran gelegen, natym zależący. einem daran gelegen seyn, na tym zależeć komu. es ist dir viel daran gelegen, tobie wiele na tym należy. es ist mir nichts daran gelegen, ob, nic mi do tego, czyli, ieżeli - - . es ist wenig daran gelegen, mało na tym zależy, mało co z tego - - . wie viel ist daran gelegen? iak wiele na tym zależy? was ist daran gelegen? coż na tym zależy? coż na tym? einem großen Gemüthe, wielkiemu umysłowi? daß dieses geschehe, żeby się to stało; was er wolle, co by on chciał. *należy do czego:* zeigen, wie viel dem gemeinen Besten daran gelegen, daß zween Bürgermeister sind, pokazać, iak wiele to należy do pospolitego dobra, aby dwoch Burmistrzow było. es ist dir, mir, uns viel daran gelegen, wiele mnie, tobie, nam, na tym zależy: daß das sey, aby to było; zu etwas, do czego; in einer Sache, w rzeczy iakiey; mir und dem gemeinen Wesen, wiele na tym zależy mnie, y rzeczy pospolitey.

Daran gießen, przylać do czego.

Daran knüpfen, przypiąć do czego, przypiąć na czym, co, rzecz iaką.

Daran müssen, musieć co czynić, bydź przymuszonym do czego.

Daran ordnen, przydać komu.

Daran schütten, przylać, przyzbierać, nazgarnować, nasypać; Erde an einen Baum, nagarnąć ziemi około iakiego drzewa.

Daran setzen, łożyć na co; Geld an etwas, pieniądze na iaką rzecz. das Leben daran setzen, życie na to łożyć.

Daran seyn, na tym stać, *to iest*, naglić; etwas treiben, naglić o co, nastawać o co, na co. er ist übel daran, z nim się źle w tym dzieie. bey einem wohl dran seyn, być u kogo dobrze położonym; wiele móc u kogo, mieć wielką u kogo łaskę.

Daran stoßen, przytykać, przypierać; an ein Land, do iakicy ziemi; an etwas, przylegać do czego, zchodzić się z czym, grunt z gruntem.

Daran strecken, natężać, wyciągać tego. alle Kräffte und Fleiß daran strecken, wszystkie siły na to, y starania natężyć. alles daran strecken, damit nicht, wszystko na to obrocić, natężyć, aby nie. allen Ernst, allen Fleiß dran strecken, wszelką powagę, wszelką pilność na to natężyć. das äußerste daran strecken, ostatnich sił na to dobyć.

Daranstreckung, *f.* natężenie, obrocenie, zawzięcie. Darstreckung der Kräfte, sił natężenie, obrocenie.

Daran wagen, łożenie na to; Geld an etwas, pieniędzy na co. das äußerste daran wagen, ostatnie siły na to odważyć.

Darauf, potym; darnach, za tym. zwey Jahre darauf, we dwa roki potym. wenig Tage darauf, w kilka dni potym. ein Jahr darauf, w rok potym. bald darauf, w prędce potym. einige Zeit darauf, w nie iaki czas potym. nicht lange darauf, nie długo potym. als, darauf, potym, iak. den Tag darauf, als ich von dir weggegangen, w dzień potym, iak od ciebie odiechałem, erhub sich ein Geräusch, powstał rozruch; *pierwey, potym:* erst - - darauf nahmen sie die Flucht, pierwey - - a potym uciekli; *za tym:* darauf wird Gallien gelobet, potym chwalą Prowincyą Gallią. darauf allen Muth sinken lassen, za tym wszelka ochota upada. darauf haben sie sich ergeben, za tym poddali się. oben darüber, *znaczy:* wysoko na czym, etwas legen, co położyć na co; auf der Wolle legen, na wełnie położyć, eine Arzney, ein Mittel, lekarstwo.

Darauf bauen, budować na tym. einen Grund legen, und ein hölzernes Gebäude darauf bauen, fundament założyć, a na nim drewniany budynek stawiać.

Darauf biethen, targować; frisch, śmiało, podkupować. mehr als ein andrer darauf biethen, więcey dawać, iak drugi daie. besser oder mehr darauf biethen, lepiey targować, więcey dawać y tak podkupić, postąpić.

Darauf binden, przywiązać na to; Blätter, liście; auf einen Schaden, na ranę; dać na wierzch, przyłożyć. ein Pflaster darauf binden, przyłożyć, przywiązać plaster na to.

Darauf bleiben, trwać w tym; auf dem, was man meynet, w tym, co, myśli kto. etwas läugnen, und darauf bestehen, przeczyć co, y przy tym obstawać; trzymać się na czym; als ein Pflaster auf einer Wunde, iako to plaster na iakiey ranie.

Darauf decken, nakryć na czym. auf die Tafel decken, na stoł nakryć. mit Stroh auf etwas, słomą co nakryć.

Darauf denken, myśleć o tym, nad tym, myślą przenikać, dociekać, iakiey

 rzeczy

rzeczy, myślą co widzieć; myślą przypatrywać się czemu.

Darauf dringen, naglić o co, po prostemu, grob; mit fragen, nalegać o co pytaniem. heftig, begierig darauf dringen, żwawo y gorąco o co nalegać.

Darauf essen, stark essen, ieść smacznie, z gustem wiele. auf etwas, das man vorher gegessen, po tym co iuż się pierwey iadło, ieść na czym; Kohlwurzel geröstet, brukiew przypiekaną. Rettig darauf essen heißen, kazać chrzan po tym ieść.

Darauf fahren, iechać na czym; als einen Wagen, iako to na wozie; als auf dem Meere, iako to na morzu, po morzu. sie nahmen Schiffe und fuhren darauf in Africam über, wzięli okręty y popłynęli na nich do Afryki.

Darauf fallen, napaść, przypaść; mit den Gedanken, myślą na co; mit der Rede, mową; przypaść nagle, als der Regen Wasser, iako to nawalnica z deszczu; zwalić się iedno na drugie.

Darauf fußen, stać na czym. mit dem Fuße darauf stehen, nogą na czym stać. mit seinen Gedanken oder Reden darauf fußen, swoiemi myślami, mowami stać na czym, *to iest*, upierać się przyczym, na swoich fundamentach. nicht fußen können, nie móc niczym podeprzeć swoiego zdania, swoiey mowy, nie na fundamencie mowić.

Darauf geben, przydać, naddać, wenn man sonst schon etwas gegeben, zwłaszcza, kiedy iuż przed tym co dano, y do tego ieszcze co więcey przydać. anhaltende Dinge darauf geben, lgnące, lipkie rzeczy, kleiące się, dawać na co. als zum Angelde, zadatek dać, na zadatek dać. ich gebe darauf, daię na to. nichts darauf geben, nie dać nic na to, nie trwać nic na to, za nic sobie mieć; nichts darnach fragen, nic się o to nie pytać, gardzić tym.

Darauf gehen, iść po czym, postępować po czym. darauf gehen lassen, iść na co, *o pieniądzach: o wydatku*; Geld gieng auf Wein, pieniądze poszły na wino; brave, tapfer darauf gehen.

Darauf gießen, wlać na co; Oel, oliwy.

Darauf halten, trzymać się mocno na czym; nicht ab oder los gehen, nie odchodzić, nie chwiać się, nie chodzić wolno, tego się trzymać. werth achten, szacować wysoko.

Darauf heften, przymalować na czym, przylepić; przybić, przyaftować.

Darauf hüpfen, wskoczyć, na co; als wie ein Vogel auf einer Stange, iako iaki ptak na żerdź. hinauf hüpfen, wskoczyć na co, na wierzch czego.

Darauf kommen, erfinden, napaść, natrafić na co, *to iest*, znaleść szukaiąc lub nie szukaiąc. darauf fallen in die Rede, przypaść na co w mowie.

Darauf legen, włożyć co na co; ein Pflaster, plaster na rękę: przyłożyć.

Darauf liegen, leżyć na czym, na wierzchu czego; als ein Pflaster, iako to plaster na niezdrowym mieyscu ciała.

Darauf richten, według tego się miarkować, sprawiać się. seine Gedanken darauf richten, myśli swoie według tego miarkować, kierować; seinen Weg, drogę swoię kierować. die Augen darauf richten, oczy na to obracać. Gemüth darauf richten, myśl do czego obrocić; seinen Sinn und Gedanken, swoie myśli y rozmyślania.

Darauf schmiden, kuć na czym, przykuć co do czego, kuiąc przydać.

Darauf schmieren, posmarować po czym. eine Salbe darauf schmieren, maścią po czym posmarować, co namarować.

Darauf schreiben, napisać na tym, na wierzchu czego; den Namen, swoie imię na wierzchu napisać.

Darauf schwimmen, pływać po czym, po wierzchu.

Darauf schütten, znosić, zsypować, zgarnować na co; einen Haufen Hülsenfrüchte, iarzynę na kupę znosić; układać, zgarnąć. Erde darauf schütten, ziemi na co nasypać, nagarnąć, nakłaść; ziemi na to narzucić.

Darauf sehen, die Augen auf etwas haben, patrzyć na to, na co, oko mieć na co, doglądać czego. Acht haben, mieć wzgląd na co, oglądać się na co.

Darauf setzen, położyć co na czym, stawiać co na czym; ein Gebäude, budynek stawiać na czym. biethen, etwas, targować, dawać za co; mehr, więcey; *w tym samym sensie, mowi się*: poddać, postąpić, poddał dwa grosze, postąpił złoty.

Darauf sieben, potrzęsnąć po czym przez sito; Erde, ziemię.

Darauf sitzen, siedzieć na tym, siedzieć, siadać na iakiey rzeczy.

Darauf sprengen, pokropić po czym, po wierzchu; Salz, solą po wierzchu potrząsnąć.

Darauf springen, wſkoczyć, wyskoczyć na co; na wierzch czego.
Darauf stehen, ſtać na czym.
Darauf streichen, namazać na czym, namarować, przylepić na czym; Vogelleim, lep, na ptaki.
Darauf träufeln, kapać na co, kroplami na co, puſzczać co; Oel, oliwę.
Darauf treten, deptać po czym.
Darauf trinken, pić na co; nämlich auf etwas, das man zu sich genommen, mianowicie na to, co kto iuż pierwey iadł lub pił. tapfer oder stark hinter einander trinken, mocno, tęgo pić z drugiemi.
Darauf thun, przydać co do czego, naddać co na co.
Darauf umgehen, zamyślać co, myśleć o czym, knować co, roić ſobie zamysł iaki w głowie.
Darauf wenden, obracać na co: die Zeit, czas; Geld, pieniądze. Unkosten darauf wenden, kołzt na to łożyć, obracać.
Darauf zielen, do tego zmierzać, cyłować; mit dem Bogen, łukiem; mit den Gedanken, myślami. auf eine Historie zielen, zmierzać do iakiey Historyi.
Daraus, aus dem, z tego; folget, naſtępuie; z tamtad. daraus entstehen alle böse Thaten, z tamtad, z tamtey rzeczy wynikaią wſzyſtkie złe uczynki; *ztąd tu, z tey rzeczy tu:* entstehet Mord und Giftmischerey, z tey tu rzeczy pochodzą zaboyſtwa, y trucizny, trucie. es wird nichts daraus, nic z tego nie będzie, *to ieſt,* geschiehet nicht, to ſię nie dzieie, to ſię nie ſtanie; z tego nic nie będzie. man kann nicht daraus kommen, nie można z tego wyiść, wybrnąć.
Daraussen, na dworze, *wonki;* co ieſt za rzeczą, nie w rzeczy.
Darben, potrzebować; sehr, nader bardzo; unanständig, nie przyſtoynie; eines Dinges, iakiey rzeczy, *ob.* arm seyn, Mangel leiden.
Darbey, przy, wedle, *ob.* dabey.
Darbieten, ofiarować, oświadczyć chęć, do uczynienia czego; sein Leben für die Gefahr des Vaterlandes, ofiarować życie ſwoie za niebezpieczeńſtwo Oyczyzny. sich zum Tode für das Vaterland darbieten, na śmierć ofiarować ſię za Oyczyznę. einem eine Wohlthat darbieten, łaskę ſwoie, dobrodzieyſtwo komu ofiarować; seinen Dienst, ſwoie usługi.

Darbieten, *n.* das, ofiarowanie, oświadczenie łaski, usługi.
Darbietung, *f.* ofiarowanie.
Darbringen, przynieść, etwas, co.
Dardanelle, *f.* Dardanella, dwie ich ieſt dawnych na Helleſponcie iedna na iednym, druga na drugim brzegu. Festung oder Schloß, zamek obronny, forteczka.
Darein, tam wewnątrz, do, *ob.* herein.
Darein gießen, wlać w co.
Darein legen, sich, wchodzić, w co, wtrącać ſię w co, wrażać ſię w co.
Darein reden, przemowić do co mowiącego.
Darein sehen, zaźrzeć w co, weźrzeć w co. Einsehen geben, dać baczenie na co.
Darein schlagen, bić kogo; mit Prügeln, kiimi; mit dem Blitze darein schlagen, piorunem w co uderzyć.
Darein schütten, wlać w co, ſypać.
Dargeben, dać; etwas, co; pokazać, podać. sich der Gefahr dargeben, podać ſię na niebezpieczeńſtwo; złożyć ſię ſpołem, etwas insgemein dargeben.
Dargebung, *f.* dawanie, ofiarowanie.
Dargeboten, ofiarowany, dawány.
Dargegen, wzaiemnie; einem etwas anders geben, wzaiemnie komu co inſzego dać. dargegen einen hören, wzaiemnie kogo słuchać; *przeciwnie:* wie diese elend sind, also sind jene dargegen glückselig, iak ci ſą nie ſzczęśliwi, tak przeciwnie, tam ci ſą ſzczęśliwi; *tak też znowu:* dargegen trauete Cäsar den Soldaten nicht gnugsam, tak też znowu, nie wcale dowierzał Cezar żołnierzom; *a przeciwnie zaś:* bin ich dein Freund, a przeciwnie zaś ieſtem twoim przyiacielem, *ob.* entgegen.
Dargegen versprechen, wzaiemnie obiecać; einem etwas, co komu.
Dargegen-Versprechung, *f.* wzaiemne przyobiecanie.
Dargereicht, ofiarowany, dodany. *s.* darreichen.
Dargestellet, pokazany, ſtawiony, ukazany, *prezentowany.*
Darhalten, podać, einem die Hand, komu rękę.
Darinnen, wewnątrz, we, w ſzrzodku. wenn es aufgeschnitten wird, erscheinet darinnen ein grünes Fleisch, kiedy to naderznięte ieſt, pokazuie ſię zielone mięſo, ciało. darinnen eingeschlossen seyn,

ſeyn, w ſrzodku w czym być zamkniętym. er hat gemerkt, daß er darinne ſey, poſtrzegł że on tam w tym był. was darinne im Hauſe iſt, co w domu ieſt. darinne in der Welt, w ſrzrodku w świecie. 2) in dem. *na tym.* beſtehet die Sache, zależy rzecz, na tym, na tey rzeczy cała ſprawa. 3) darinne ſeyn, ſtecken, ſich befinden, być tam, w tym, znaydować ſię, tkwić. es iſt nichts als Noth und Elend darinne, niemaſz tam nic tylko nędzą y ubóſtwo. es kann keine Gottesfurcht darinne ſeyn, nie może tam być żadney boiaźni Bożey.

Darkommen, przyiść do tego.

Darkriechen, przyczołgać ſię.

Darlegen, przełożyć przed oczami położyć. 2) Strafe darlegen, grzywny dać.

Darlehn, *n.* pożyczane pieniądze. ein geliehenes Stück Geld, pieniądze komu pożyczanym ſpoſobem, długiem dane.

Darlington, Stadt in Engelland, Darlingtona, miaſto w Anglii.

Darm, *m.* kiſzka. Theil des Eingeweides, część trzewa. mittlerer, ſzrzodkowa. zarter, cieniutka. der feiſte, kiſica maciek. der große, wielka. die ganz unterſten, ſpodnie kiſzki. die Milchdärme, mleczne kiſzki. Schneiden in den Därmen haben, rzniecie mieć w kiſzkach.

Darmeſſen, rozmierzać.

Darmgicht, *f.* na kiſzkę ſpodnią choroba. Darmgicht haben, na kiſzkę, ſpodnią chorować. der die Darmgicht hat, kto na tę chorobę chory.

Darmgichtig, chorowity, na kiſzki ſpodnie.

Darmkrankheit, *f.* na kiſzki choroba.

Darmſtadt, Stadt in Heſſen, Darmſztad, miaſto w Haskim Landhrabſtwie. von oder zu Darmſtadt gehörig, z Darmſztadu albo do Darmſztadu należący; Darmſztadski, adska, adskie.

Darnach, po tym. Briefe an einen ſchicken, potym liſt do kogo posłać. darnach der Orion, ſodann der Delphin, po tym Oryon, koſy, a po tym Delfin. darnach ſtehet im Geſetze, po tym ſtoi w prawie. darnach wird Polen gelobet, po tym Polskę chwalę. darnach was folget, po tym co naſtępuie, co z tego idzie. darnach ließ die Rede nach, po tym mowa zwolniała, zwątlała. *od owego czaſu.* darnach wird die Luft durch Tag und Nacht unterſchieden, od owego czaſu, powietrze, we dnie y w nocy rożne ieſt. 2) za. w. ein Jahr darnach, und ſodann die folgenden Jahre, za rok po tym, w rok potym, y tak w naſtępuiących latach. *w.* zwey Jahr darnach, we dna roki potym. *po.* viel Secula darnach, po wielu wiekach. *w.* wenig Tage darnach, w niewiele dni potym. *mało co potym.* kurz oder ein wenig darnach, wkrotce albo mało co potym. etwas darnach, trochę potym. nicht lange darnach, nie długo potym. darnach, da; dotym, iak; darnach, wenn, potym, ieżeli by; *w poźnieyſzym czaſie.* darnach wollen wir das ſehen, w poźnieyſzym czaſie chcemy to widzieć, obaczyć. wenn Thucydides gelebet hätte, gdy by był Tucydides w poźnieyſzym czaſie żył. *po tych rzeczach.* darnach hat er Gallien regieret, po tych rzeczach, rządził Gallią. *po owym mieyſcu, urzędzie.* darnach iſt er Bürgermeiſter geweſen, po owym mieyſcu na ktorym był, znowu zoſtał Burmiſtrzem. hat er keine Ruhe gehabt, żadnego ſpoczynku nie miał. 3) nach ſolcher, ſolchen, *według, podług.* die Natur hat Gott zu ihrem Urheber, darnach ſoll man daher auch leben, zrodzone rzeczy, maią Boga za Twórcę, podług nich tedy, czyli według natury, żyć trzeba. *po.* erſt die Stimme, darnach das Geſicht, naypierwey głos, po tym twarz.

Darnach achten, ſich, uważać na co, mieć wzgląd na co, oglądać ſię na co.

Darnach fragen, pytać ſię o co. 2) nichts darnach fragen, nie pytać ſię bynaymniey o nic, na nic nie dbać, na nic uważać, *iedem ſens tego wſzyſtkiego ieſt, ſynonyma.* ich frage nichts darnach, ia ſię o to nie pytam. nichts mehr nach einem Dinge fragen, więcey ſię nie pytać o rzecz, it. i. nie dbać o nię, nie mieć żadnego o nię ſtarania.

Darnach ſtreben, zabiegać o co, mit allem Fleiße, z wſzelką pilnością, ſtarać ſię o co. heftig darnach ſtreben, żwawo ſię obracać ſtaraiąc ſię o co. 2) pracować w czym, iednać ſobie co.

Darnach trachten, iednać, daß man eines Gunſt erlange, iednać ſobie łaskę czyią, zarabiać ſobie na łaskę, na przychylność.

Darneben, przy tym, u tego. darneben ſtehen, przy tym ſtać, u tego ſtać, z. E. u drzewa. darneben eine Statuam ſetzen, oſobę iaką przy czym poſtawić. darneben liegen, leżeć przy czym; darneben

den sitzen, siedzieć przy czym. 2) über dieses, nad to, oprocz tego.
Darneben bauen, budować przy czym, *przybudować*. ein neues Gebäude, nowy budynek przybudować do starego.
Darnieder auf die Erde, nisko na ziemię; werfen, rzucić; schlagen, obalić, zwalić na ziemię. darnieder liegen, na *ziemi* leżeć. *znaczy*. krank seyn, być chorym, w chorobie leżeć.
Darob, o ktore, zkąd o co, dla ktorego. ein Wort, darob jemand böse wird, słowo o ktore każdy się uraza. *ktorym*. s. darüber.
Daroben, zwyż, wyżey, wysoko. Droben.
Darre, *f.* suchoty. Schwindsucht.
Darreichen, podawać. einem die Hand, pydać komu rękę; den Hals tapfer, muthig, szyię mężnie, wyciągnąć, podać. 2) geben, dać. den Unterhalt darreichen, wyżywienie komu dać, dawać; die Unkosten, pieniędzy na wydatek komu dodawać. einem einen großen Vorrath zu reden darreichen, komu wielkiego zbioru rzeczy y słow do mowienia, dodać; Speise, ieść komu dodawać, żywić kogo; einem das Geld, komu pieniędzy dodać.
Darreichen, das, *n.* dodawanie.
Darreicher, *m.* dodawca. *Podtykacz*, *bo się mowi podetchnąć pieniędzy komu.*
Darreichung, *f.* dodanie, dodawanie, podtykanie, *pieniędzy.*
Darschiessen, dodawać, podetchnąć. s. herschiessen.
Darschuß, *m.* dodanie, podetchnięcie. s. Vorschuß.
Darstellen, stawić, sich einem, stawić się komu; przyprowadzić, przywieść. *to co y* stawić; dem Gerichte einen Zeugen, przyprowadzić, przywieść, stawić świadka przed sąd. etwas darstellen, stawić co komu przed oczy. t. i. ukazywać mu na oczy. sich einem zur Nachahmung darstellen, małpą się czyią pokazywać: *to iest*, naśladować innych w czym, a nie do rzeczy. sich zur leeren Bravade darstellen, darno się śmiałym pokazywać iunakiem, *albo iak mowią:* darmo się nadstawiać. *co z Niemieckiego właściwiey wychodzi.*
Darstellen, das, *n.* pokazywanie, wystawianie przed.
Darsteller, *m.* pokazowka, wystawca, udawca.
Darstellig, *adj.* pokazany, wystawiany.
Darstellung, *f.* pokazywanie, wystawianie.

Darstrecken, podać; einem die Hand, komu rękę; wyciągnąć rękę podaiąc ią komu.
Darthun, pokazywać. eine Sache mit wenigem, rzecz pokazać w nie wielu słowach. vorsichtig darthun, ostrożnie, z ogrodką co pokazywać komu; mit Fleiß, z pilnością; klärlich, iasmo. eine Sache darthun, dowodzić, dowieść iakiey sprawy; wohl, dobrze; kürzlich, krotko; sehr leicht, nader łatwo; herrlich, przedziwnie; völlig, zupełnie; recht, dobrze. ein so großes Verbrechen mit Briefen darthun, tak wielkiego prawołomstwa listami dowodzić; als wahr, iako prawdziwe; etwas mit etwas darthun, czym co pokazywać. wie wir oben dargethan, iakeśmy wyżey pokazali, mit Documenten, dokumentami. seine Treue in vielen Dingen darthun, swoię wierność, rzetelność w wielu rzeczach pokazać. darthun, daß einer sein Leben löblich angestellt hat, pokazać, że kto iest chwalebnie układnego życia.
Darthuung, *f.* pokazywanie, pokazanie.
Darüber, na wierzchu, und darunter seyn, bydź na wierzchu lub, na gorze y na spodzie; etwas legen, co na czym na wierzchu czego położyć. er ist so groß, daß nichts darüber seyn kann, tak iest wielki że nad niego nic większego nie może być. so accurat ausfertigen, daß nichts drüber seyn kann, tak dobrze tak doskonale zrobić, że nic nad to lepszego. *nad to.* es ist genung, und noch darüber wider ihn gesagt, dosyć y ieszcze nad to przeciwko niemu mowiono. es erscheinet darüber ein Theil Fleisch, pokazuie się na tym po części mięso. es ist Wolle darüber zu binden, trzeba na tym wełnę przywiązać. nichts darüber begehren, nic nad to więcey nie pragnąć. die Rede ist sehr zierlich geschrieben, so daß nichts darüber seyn kann, mowa iest prześlicznie napisana, że nic nad nię lepiey. was hat darüber geschehen können? cóż się więcey nad to mogło stać? *Oprocz tego:* darüber waren ihnen auch die Gallier auf dem Halse, oprocz tego Gallowie mu byli nad karkiem. *krom tego:* darüber verursachet ihnen das Glück einen neuen Schrecken, okrom tego ieszczego inszy fortuna postrach czyni. *y co przeszło:* zwanzig Jahr und was noch darüber, dwadzieścia lat, y co ieszcze przeszło, t. i. dwadzieścia lat przeszło. *Więcey iak:* er ist sechzig Jahr alt

alt und noch darüber, więcey iak ſześćdzieſiąt lat maiący. die Hälfte darüber gelten werden, gegen vorigen Jahres, *połową więcey*, będą popłacać, iak przeſzłego roku. ſechsmal ſo viel darüber, als ausgeſäet worden, ſześć razy *tyle ile* wyſiano: *albo słowo w słowo*, ſześć razy tak wiele nad to, iak wyſiano.

Darüber bauen, budować na czym co.
Darüber binden, przywiązać co na co.
Darüber bleiben, bawić ſię na czym; über dem Neſte, na gnieździe.
Darüber breiten, rozesłać, rozciągnąć na czym.
Darüber decken, pokryć, nakryć na wierzchu.
Darüber erheben, wynieść, wynoſić co nad co; t. i. przenoſić, przekładać.
Darüber fahren, iechać po czym, przez co, po górze, przez górę, po morzu.
Darüber fallen, ſpaść na co.
Darüber fliegen, latać po czym, po nad czym, wylecieć nad co wyżey.
Darüber fodern, upominać ſię ieſzcze o co więcey nad to.
Darüber führen, wywieść nad co wyżey.
Darüber gehen, chodzić po czym. 2) darüber heraus ragen, wyżſzym być, przenoſić inną rzecz wyſokością. *poł. ſupereminere.* 3) darunter und darüber gehen, w górę y na doł chodzić.
Darüber haben, darauf haben, mieć na czym, na wierzchu, als ein Pflaſter, iako to plaſter. 2) *znaczy:* über die Zahl oder Maaß haben, nad liczbę albo nad miarę mieć. eines Fingers breit darüber haben, na palec mieć więcey ſzerokości. ich habe es tauſendmal und darüber gehöret, więcey iak tyſiąc razy to ſłyſzałem.
Darüber halten, trzymać nad czym; die Hand über etwas, rękę nad czym wyciągnioną trzymać. 2) *znaczy:* hoch und werth halten, drogo y wyſoko trzymać, cenić. *znaczy także:* mieć wzgląd na rzecz, mieć ſtaranie o rzeczy. 3) nicht davon abgehen, nie odchodzić od rzeczy, trzymać ſię rzeczy, nie uſtępować; chować. über die Gewohnheit halten, zwyczay chować, zwyczaiu ſię trzymać.
Darüber hangen, zawieſić na czym.
Darüber heben, podnieść na co, die Füſſe, nogi.
Darüberher, od wierzchu, od góry.
Darüber herausgehen, wyiść nad co.
Darüber herauswachſen, wyrość nad co więcey.
Darüber herſchmieren, poſmarować po czym.
Darüber herthun, wypuſzczać; Erbſen, groch.
Darüber herziehen, nad to wyciągnąć. über den Hintertheil des Schiffs herziehen, nad tył okrętu wyciągnąć.
Darüber hinfahren, ieździć po czym. 2) eine Sache ſchlecht verrichten, intereſ powierzchownie letko traktować.
Darüber hinfallen, ſpaść na co.
Darüber hinfliegen, wlecieć na co.
Darüber hinflieſſen, zpływać na co.
Darüber hinlaufen, lecieć po czym, nad czym, als wie die Kugel über etwas, iako to kula po czym.
Darüber laufen, przechodzić, als die Unkoſten, iako to wydatki, intratę.
Darüber legen, przyłożyć na wierzch, als ein Pflaſter, iako to plaſter.
Darüber liegen, leżeć na czym, na kim, als ein Menſch auf den andern, iako to ieden człowiek na drugim.
Darüber mahlen, pomalować po czym, namalować na czym.
Darüber meſſen, mierzyć po czym, po tym, na tym, na czym.
Darüber ordnen, ſtanowić o czym.
Darüber ſchiffen, pływać po czym.
Darüber ſchlagen, bić na czym, na tym.
Darüber ſchmieren, powierzchu poſmarować, als Butter, iako to masłem.
Darüber ſchreiben, powierzchu piſać na czym, na tym, piſać, als über etwas ausgelöſchtes, iako to na czym wymazanym.
Darüber ſchütten, czego nakłaść, naſypać na co.
Darüber ſchwimmen, pływać po czym, po tym, als Butter, Oel u. d. g. über etwas, iako to masło, oliwa y podobne rzeczy pływaią po czym.
Darüber ſehen, patrzyć na co.
Darüber ſitzen, ſiedzieć na czym, na tym, nad czym, nad tym.
Darüber ſprengen, po czym poſypać, Salz, ſolą.
Darüber ſpringen, ſkakać po czym.
Darüber ſtehen, ſtać na czym, na tym.
Darüber ſteigen, wſtąpić na co, wleść na co.
Darüber ſterben, umrzeć na czym, na tym, als über etwas zuſammen getragenen, iako na rzeczach znieſionych na kupę; umrzeć nad czym, nad tym.

Darüber thun, nad to dodać, als Oel, oliwy; ein Pflaster, plaster.
Darüber wachsen, wyrość na czym, na tym, als eine Schwiele.
Darüber wälzen, taczać po czym, po tym, die Walze, *f.* wałek.
Darüber werfen, wrzucić na co, i. Sand, piasku na co, na to.
Darüber wundern, dziwić się nad czym.
Darüber ziehen, wdziać na co, na to, kontusz na żupan.

Darum, deswegen, *dla czego*, laßt uns das leiden, to znieśmy, znośmy. *dla ktorey rzeczy*: darum will ich mich des Schlusses bedienen, dla ktorey rzeczy, chcę tego wymknięcia (clausula) zażyć; *przez co*: laßt uns also gegen einander gesinnet seyn, bądźmy ieden ku drugiemu tego serca. *prze to*. darum hat es niemanden gerühret, prze to nikt się tego nie tchnął. darum habe ich seltener an dich geschrieben, prze to nie często do ciebie pisałem. *dla tego że*. dieses habe ich darum von mir gesagt, daß, to dla tego o mnie powiedziałem, że ... *więc*, darum ist dieses eine Eigenschaft eines wohlgearteten Gemüths, więc to iest własność dobrze ułożonego umysłu. *tedy*: darum sehe ich, daß viele Ursachen sind, tedy ia widzę, że wiele iest przyczyn. *za tym*: darum kömmt die ganze Art darauf an, ten cały rodzay ztąd wychodzi. *z tey tedy przyczyny*: darum haben wenige sich mit der Flucht retten können, z tey tedy przyczyny mało się ich mogło ucieczką ratować.
Darum bitten, einen, o co prosić, kogo.
Darum bringen, oszukać w czym; einen um etwas, kogo w czym.
Darumher, około, seyn, być. die Berge, so darumher sind, gòry, ktore są w koło, około. darumher sich aufhalten, trzymać, bawić się w iakim mieyscu, t. i. około iakiego miasta.
Darum kommen, utracić co. ich bin darum gekommen, utraciłem to.
Darunter, pod, seyn, być.
Darunter, nisko pod czym. über dem Monde ist alles ewig, darunter aber nichts, als was sterblich, nad Księżycem iest wszystko wieczne, pod nim zaś wszystko iest śmiertelne. darunter liegt Susiana, niżey leży Susyana, *kray spodem*: darunter geht die Fistel gerade weg, spodem, prosto idzie fistuła; dołem pod czym chodzić, darunter gehen. darunter versteckt die Mauern umwerfen, spodem, dołem, potaiemnie mury, podrywać, podkopywać.
Darunter bauen, budować pod czym, albo podbudować co, die Erde, budować pod ziemią.
Darunter fliessen, płynąć pod co, podpływać.
Darunter hinfliessen, podpływać, podchodzić.
Darunter hingehen, podchodzić pod co, pod to.
Darunter hinlaufen, podbiegać pod co, pod to.
Darunter hinschwimmen, podpłynąć pod co, pod to.
Darunter hinwälzen, podtoczyć, podtaczać pod co, pod to.
Darunter liegen, leżeć pod kim, podlegać komu, temu.
Darunter mengen, podmięszać spodem.
Darunter nähen, podszyć spodem pod co, pod to.
Darunter pflanzen, sadzić pod co, pod to.
Darunter rechnen, rachować, liczyć między czym, między tym.
Darunter reiben, podskrobać.
Darunter säen, podsiać; między iednym nasieniem y drugie posiać.
Darunter schreiben, podpisać.
Darunter seufzen, wzdychać pod czym, pod tym.
Darunter seyn, bydź pod czym, pod tym; zwischen der Haut, za skòrą.
Darunter stecken, taić się pod czym, im Grase, pod trawą.
Darunter träufeln, krople pod co, pod to puszczać.
Darunter verstecken, ukryć pod czym, pod tym.
Darunter verstehen, dorozumiewać się pod tym, domyślać się pod tym.
Darunter wegfallen, wpadać pod co, pod to.
Darunter wegfliessen, płynąć pod czym, pod co, pod tym, pod to.
Darunter weglaufen, podbiegać pod co, pod to.
Darunter wirken, wpleść, wwić, między insze, Blumen, kwiatki między kwiatki.
Darunter zeichnen, pod tym naznaczyć, pod czym, ein Wort, słowo iakie.
Darvon, z tego. einem etwas aus dem Hause rauben, damit er darvon einem andern ein Geschenk machen könne. wziąć co komu z domu, aby drugiemu z tego podarunek dać, die Saiten

darvor nehmen, strony z tego zdiąć. *od tego:* darvon zu erzählen anfangen, od tego opowiadać zacząć.
Darvon bleiben, wstrzymać się od iakiey rzeczy.
Darvon bringen, odnieść z tego, den Triumph aus einem Lande, tryumf z iakiego kraiu podbitego. den Zunamen darvon bringen, przezwisko odnieść z tego, z czego; den Sieg, Ruhm, zwycięstwo, sławę: Lob von etwas, chwałę z czego. Schimpf und Schande, wstyd y hańbę.
Darvonbringen, das, *n.* odniesienie, dostąpienie.
Darvon eilen, spieszyć się z czym, wylecieć; so bald, als das Glück sich wendet, iąk tylko się fortuna obróci.
Darvoneilen, das, *n.* pospiech, ucieczka.
Darvon fliegen, odlecieć ztąd.
Darvon fliehen, uciec ztąd, zkąd, aus Italien, z Włoch. z *czego.* aus Furcht, z boiaźni.
Darvonfliehen, das, *n.* ucieczka, uciekanie ztąd, zkąd.
Darvongehen, iść zkąd, ztąd; von etwas, od czego. *odstąpić od czego:* es stehet frey darvon zu gehen, wolno od tego odstąpić zrzucić się z tego. z.E. z tey umowy
Darvon gehen, das, *n.* odeyście, odstąpienie od czego, od tego.
Darvon hüpfen, odskoczyć od czego, od tego; von etwas, od czego kolwiek, od kogo kolwiek.
Darvon kommen, wymknąć się zkąd, aus der Schlacht, z bitwy; aus eines Händen, z rąk czyich; aus einer Krankheit, z iakiey choroby; mit dem Leben, z życiem.
Darvon lassen, poprzestać iakiey rzeczy. nicht darvon lassen, nie przestawać, owszem nalegać.
Darvon laufen, pobiec zkąd; w nogi pociec, kopnąć się zkąd.
Darvon reiten, odiechać na koniu, nach Syracus, do Syrakusy.
Darvon schwimmen, odpłynąć zkąd, ztąd.
Darvon seyn, zbyć się czego. etwas gethan haben, co zrobiwszy, skończywszy. 2) frey und los von etwas seyn, bydź wolnym od czego.
Darvon tragen, nieść zkąd, ztąd, etwas, co.
Darvon ziehen, wyciągnąć, wyiechać, odiechać, odeyść z iakiego mieysca.
Darvor, przed tym, przed tą, przed tym, ... darvon stellen, przed czym stawić. davor sey Gott! niech Bog strzeże!
Darvon liegen, leżeć przed czym. es liegt eine See davor, przed tym leży staw. ein Lager, darvon ein Feld liegt, oboz przed ktorym leży pole.
Darvor seyn, być przed czym. 2) darabwenden, odwrocić od czego.
Darvor stehen, stać przed czym, przed tym.
Darvor stellen, stawić przed czym, przed tym, przed temi, przed ktoremi.
Darwägen, zważyć, das Geld, pieniądze.
Darweisen, pokazać, przed oczy co stawić, przełożyć.
Darwider, przeciwko czemu, przeciwko komu, przeciwko ktoremu, przeciwko ktorych.
Darwider handeln, zprzeciwiać się czemu, als wider einen Bund, iako to zprzeciwiać się iakiemu związkowi.
Darwider helfen, przeciwko czemu pomagać, als eine Arzney, iako to iakie lekarstwo przeciwko rozmaitym chorobem.
Darwider legen, sich, opierać się iakiey rzeczy; przeciwnym się stawić, nie pozwolać.
Darwider protestiren, manifestować się przeciwko iakiey rzeczy, oświadczyć się przeciwko czemu publicznie przed urzędem - - -
Darwider reden, przeciwko czemu mowić; sehr frech, bardzo żwawo, popędliwie.
Darwider seyn, być przeciwnym czemu. s. Darwider legen.
Darwider thun, być przeciwnym czemu; przeciwko prawu, to iest łamać ie. s. Darwider handeln.
Darwider wehren, sich, opierać się iakiey rzeczy; heftig mit Hand und Fuß, tego nogami y rękami.
Darzählen, rachować, liczyć do tego, do czego, między ktoremi; das Geld mit eigener Hand, pieniądze własnemi rękami do czego policzyć; von Pfennig zu Pfennig, od fenika do fenika.
Darzeigen, pokazać, einem etwas, co komu. s. Darweisen.
Darzu, über dieß, do tego, nad to; sind wir auch von unsern Alliirten verlassen worden, do tego porzuceni byliśmy od naszych związkowych. *przy tych rzeczach:* darzu wurden auch noch alle Arten des Geschützes vor dem Wagen hergeführet, przy tych rzeczach, nad co

to były ieſzcze wſzelkiego kſztałtu armaty przed wozem prowadzone. *nawet też*: darzu des gemeines Volks Meynungen, nawet też poſpolitego gminu zdania. *do tego*, darzu hab ich es gethan, hab ich die Sache gebracht; do tegom to uczynił, do tegom rzecz przyprowadził.

Darzu anführen, do tego przyprowadzić. ſ. Anführen zu etwas.

Darzu angewöhnen, do czego przyzwyczaić.

Darzu eilen, do czego ſię pośpieſzyć; przybiec; willig, z chęcią, z ochotą; begierig, chciwie, z upragnieniem, ſpieſzyć do czego, darzu.

Darzu fordern, upominać ſię do tego; domagać ſię do tego więcey, ich fordere darzu mehr.

Darzu geben, przydać do czego. ihr gebet nichts darzu, wy nic do tego nie przydaiecie.

Darzu gewinnen, zarobić, zyskać co na czym. du haſt darzu faſt nichts gewonnen, prawie na tym nic nie zarobiłeś, nic nie zyskałeś.

Darzu gewöhnen, kogo do czego przyzwyczaić, przyuczyć. ich habe meinen Sohn darzu gewöhnet, daß er mir dergleichen nicht verſchweiget, przyzwyczaiłem do tego moiego ſyna, ażeby on takich rzeczy przede mną nie taił.

Darzu kommen, przyſtąpić do czego, przychodzić. darzu kömmt, daß ꝛc. do tego przychodzi y to, że ..., wenn noch etwas darzu kömmt, a iak ieſzcze co do tego przyſtąpi. das dritte Jahr iſt noch zur Sache darzu gekommen, ieſzcze do tego trzeci rok przybył do tego intereſu. *Madeyść*, es kömmt ein Fieber darzu, do tego, nadchodzi febra, przyiść pod czas czego, zapaść; zur Rede, przyiść pod czas mowy, na mowę. wo nicht die Nacht darzu gekommen wäre, gdy by była noc nie zapadła. 2) anſchlagen, gereichen, wyniknąć, wyiść na co. *potym*: darzu kommen laſſen, dać do tego przyiść. nicht darzu kommen laſſen, przeſzkodzić aby do tego nie przyſzło. 3) przyſtępem być; darzu man nicht kommen kann, do tego przyſtęp nie może być. 4) otrzymać, doſtąpić, erlangen.

Darzukunft, *f.* nadeyście, przyiście tym czaſem; pod czas czego. durch deſſen Darzukunft wurde die Schlacht aufgehoben, za iego przyiściem, przybyciem na iego przyiazd bitwa zwolniała, osłabła, oſtygła.

Darzu malen, przymalować. malé Vögel und Blumen und allerhand Früchte darzu, przymalny ptaki y kwiatki y rozmaite owoce do tego.

Darzu murmeln, mrzuczeniem co podtakiwać, potwierdzać. das ganze Volk fing an darzu zu murmeln, wſzyſtek lud zaczął to ſwoim podmruikiwaniem potwierdzać.

Darzu pflanzen, przyſadzić. pflanze Birnbäume darzu, przyſadź do tego, albo raczey wſadź przy tym gruſzkowe drzewa.

Darzu rechnen, liczyć, rachować do tego. wir rechnen unſere Unkoſten nicht darzu, nie rachniemy do tego, w to, naſzych wydatkow.

Darzu ſchreiben, przypiſać do tego, do czego. ſie hatten noch mehr darzu geſchrieben, ieſzcze by cyli więcey do tego przypiſali. man ſchreibe darzu, na dole przypiſz do tego.

Darzu ſchweigen, milczeć na co. ſchweigſt du darzu? milczyſz na to? 2) durch die Finger ſehen, przez palce, przez ſzpary patrzyć na co.

Darzuthun, przydać co do czego, przyłączyć iednę rzecz do drugiey.

Darzuzählen, liczyć, policzyć, rachować co do czego.

Darzu zwingen, przymuſić, przynukać, przyniewolić kogo do czego. er hat mich darzu gezwungen, on mię do tego przyniewolił. Kinder ſind darzu zu zwingen, dzieci trzeba do tego przyniewolić.

Darzwiſchen, między niemi, między, temi, między ktoremi. in der Mitten, w poſzrzodku. etwas, ſo darzwiſchen iſt, to, co między niemi ieſt, to, co w tym ieſt, co ſię w tym, w ſzrzodku zamyka. 2) unterdeſſen, tym czaſem. darzwiſchen iſt Munatius zu mir gekommen, tym czaſem Munatius do mnie przyſzedł. darzwiſchen gehet die Zeit, gdy ſię to dzieie czas uchodzi.

Darzwiſchen aufhören, tym czaſem przeſtać.

Darzwiſchen ausſchneiden, powyrzynać między czym; die Aeſte an den Bäumen, powycinać mieyſcami gałęzie na drzewach.

Darzwiſchen ausſuchen, wybrać między czym, w czym. das beſte iſt darzwiſchen auszuſuchen, co naylepſzego trzeba w tym wybrać.

Darzwischen sich befinden, bydź przyczym, wchodzić w co, w iakąſprawę.
Darzwischen binden, powiązać między czym. binde das auch darzwischen, powięż między temi y to.
Darzwischen bleiben, zoſtać między czym.
Darzwischen bringen, wnieść między co.
Darzwischen brummen, hałas czynić w czym, między czym, gdy ſię co dzieie.
Darzwischen durchfliessen, między temi rzeczami płynąć.
Darzwischen eindringen, przerwać między czym, wpaść w co.
Darzwischen einkommend, przybyſzowy, co między innemi przybywa.
Darzwischen einkommender Monat, przybyſzowy mieſiąc.
Darzwischen einmengen, wmięſzać w co, pomięſzać między te, między ktore.
Darzwischen einschalten, einschieben, włożyć między co, wſtawić między co. ſo darmit eingeschaltet wird, co między te rzeczy włożone, wſtawione ieſt.
Darzwischen entstehen, wyniknąć z pomiędzy czym.
Darzwischen fallen, wpaść po między co.
Darzwischen fliegen, lecieć, latać po między co.
Darzwischen fliessen, płynąć po między co. fliessend, płynący po między co.
Darzwischen Fluß, płynienie pomiędzy co. przeſmyk wodny. schmahler, wąski, ciaſny.
Darzwischen fügen, kłaść, dawać, między. Balken, dawać balki między.
Darzwischen glänzen, świecić ſię między czym.
Darzwischen graben, kopać między czym.
Darzwischen heften, powiązać między czym, wiązać między co.
Darzwischen hervor treiben, wyrzucać między czym, co. süſſe Wasser zwischen den salzigen, wyrzucać słodką wodę, między słonemi, to ieſt, kiedy słodka woda między słonemi wodami wybucha, wytryskuie.
Darzwischen kommen, na to nadeyść, als ein Unglück, iako nieſzczęście, gdy w czym, w iakim intereſie zapadnie. dem Manne iſt ein wunderbarer Zufall darzwischen gekommen, w tym człowiekowi dziwny przypadek trafił ſię, zachodzić, wenn einige Uneinigkeit darzwischen gekommen, gdy między niemi iakaś niezgoda zaſzła; przeſzkadzać, nie dopuſzczać. die Steine und Felsen kommen darzwischen, kamienie y skały przeſzkadzaią, nie dopuſzczaią, zawadzaią.

Darzwischenkunft, *f.* nadeyście, zayście, zapadnienie. der Nacht Darzwischenkunft, nocy nadeyście. Darzwischenkunft allerhand Unglücks, wſzelkiego nieſzczęścia tym czaſem zayście. der Mond wird verfinstert durch die Darzwischenkunft der Erde, księżyc bywa zaćmiony pomiędzy zayściem ziemi. t. i. między słońcem y księżycem.
Darzwischen klaffen, rozpaść ſię między zym.
Darzwischenkönig, *m.* Interrex.
Darzwischen laufen, biegać pomiedzy. es wurde scharf gefochten, wir haben daher geschickt, welche darzwischen liesen, żwawo ſię bito, posłaliśmy dla tego ktorzyby wbiegli między nie, aby ich rozerwali; przebiegać pomiędzy, da die Meerstrudel darzwischen laufen, gdzie gopła morskie pomiędzy przebiegaią.
Darzwischenlauf, *m.* pomiędzy bieganie. durch den Darzwischenlauf der Frauen iſt die Schlacht aufgehoben worden, bieganiem Pań po miedzy niemi, bitwa była rozerwana.
Darzwischen legen, włożyć po miedzy, etwas, co. sich darzwischen legen, wtrącać ſię między co.
Darzwischenlegung, *f.* włożenie ſię, wtrącenie ſię między; mit Worten, słowami.
Darzwischen leichten, świecić ſię po między.
Darzwischen ab- oder herauslesen, wybierać, przebierać po między; das Obst ſo mangelhaft, owoc nadpſowany.
Darzwischen liegen, leżeć między.
Darzwischen liegend, leżący między. darzwischen liegendes Land, Ziemia między temi leżąca. darzwischen liegende Wand, między temi ściana *leżąca*, ſtoiąca.
Darzwischen machen, między temi czynić co.
Darzwischen mengen, mięſzać pomiędzy ce, zamięſzać między co; przymięſzać, mięſzać; Verse in die Rede, wierze w mowę niewiązaną; wmięſzać ſię; sich in anderer Gespräche, wmięſzać ſię w rozmowę drugich.
Darzwischen mischen, wmięſzać.
Darzwischen nisten, gnieździć ſię między.
Darzwischen offen oder frey seyn, być pomiędzy otwartym albo wolnym; sechs Fuß, ſzęść ſtop.
Darzwischen ordnen, w rzędzie iedne rzeczy między drugiemi pokłaść, poſtawiać.

Darzwischen pflanzen, wsadzić co w co.

Darzwischen plaudern, między tym, baiać co, pleść, prawić co.

Darzwischenraum, *m.* mieysce między; zwischen zwo Säulen, między dwiema kolumnami. Darzwischenraum der Zeit, przeciąg czasu między iedną sprawą y drugą; zwischen zwo Welten, między dwiema swiatami, mieysca rozległość; zwischen zween Knoten, między dwiema węzłami; zwischen zwo Reihen, między dwiema rzędami; zwischen zwo Ruderbänken, między dwiema ławami na statkach; zwischen zween Balken, między dwiema balkami; zwischen zwo Adern, między dwiema żyłami.

Darzwischen rauschen, hałasować między; gadać podczas, iako to kazania, lekcyi - -

Darzwischenrede, *f.* między mowa; przemawianie.

Darzwischen reden, przemawiać po między; odezwać się do kogo mowiącego.

Darzwischen-Reich, *n.* Między-Krolewie.

Darzwischen reiten, ieździć po między.

Darzwischen rufen, wołać po między; wołaniem przeszkadać temu co się dzieie.

Darzwischen ruhen, po między tym, przy tym, iako to przy robocie zpocząć; ein wenig, troszkę.

Darzwischen säen, siać po między.

Darzwischensatz, *m.* po między włożenie, pomiędzy wrzucenie; kurzer, krotkie.

Darzwischen schallen, brzęczeć pomiędzy, rozlegać się po między, *o głosie* mowią.

Darzwischen scheinen, błyszczyć się po między.

Darzwischen schieben, wkładać po między.

Darzwischen schwimmen, linąć się, połyskować po między.

Darzwischen schlagen, sich, wkładać się wchodzić, wtrącać się w co, po między.

Darzwischen schnattern, hałasować, między czym, pod czas czego.

Darzwischen schreiben, pisać po między.

Darzwischen schreyen, wołać po między.

Darzwischen sagen, mowić co, między czym. nichts darzwischen sagen, nic nie mowić.

Darzwischen setzen, włożyć między co, posadzić między czym; einen Tag, włożyć dzień między inne dni.

Darzwischensetzung, *f.* między włożenie, między osadzenie. Darzwischensetzung der Erde, Położenie ziemi między - - eines Tages, dnia między inszemi dniami

Darzwischen seyn, bydź między. ein Fluß, der darzwischen ist, rzeka ktora iest między temi; drey Tage, trzy dni są między temi dwiema rzeczami. ein Wald, der darzwischen ist, las ktory między temi iest.

Darzwischen singen, prześpiewywać, śpiewać po między.

Darzwischen sitzen, siedzieć po między.

Darzwischen spielen, grać po między, przegrywać.

Darzwischen stehen, stać między.

Darzwischen stehend, w srzodku stoiący po między stoiący. darzwischen stehende Wand, po między stoiąca ściana.

Darzwischen stellen, włożyć, postawić między.

Darzwischenstellung, *f.* włożenie, postawienie, między.

Darzwischen streichen, kroplami po między, poznaczyć.

Darzwischen streuen, poprzekrapiać między.

Darzwischen stürmen, szaleć po między czym.

Darzwischen thun, wnieść po między.

Darzwischen trinken, popiiać, robiąc co, między robotą.

Darzwischen verborgen seyn, taić się między czym.

Darzwischen verflossen, przepłynęło między temi - - wenig Tage, kilka dni.

Darzwischen unterstreichen, podkryślony; mit allerhand Farben, pomalowany rożnemi farbami.

Darzwischen wachen, czuć, nie spać między tym, raczey przebudzać się, czasami nie spać.

Darzwischen wachsen, rodzić się po między. Gras darzwischen wachsen, trawa po między rośnie.

Darzwischenwerk, *n.* robota szrzednia, po między, und alles was zwischen etwas ist, y wszystko co iest między iakiemi rzeczami.

Darzwischen weiß seyn, białe cętki gdzie niegdzie mieć.

Darzwischen werfen, po przerzucać po między.

Darzwischen wohnen, mieszkać między.

Darzwischenzeit, *f.* czas między dwiema terminami; przeciąg czasu; von 6 Tagen, sześcio dniowy.

Das; der deutſche Artikel *neutrius generis*, wird im Polniſchen nicht immer ausgedruckt. Denn alſo ſagt man nicht, das Thier iſt todt, ten zwierz zdechł, ſondern nur, zwierz zdechł; *po Polsku:* das, Niemiecki artykuł, neutr gen. w Polskim nie zawſze bywa wyrażony; Ponieważ tak nie mowią w Polskim, das Thier iſt todt, ten zwierz zdechł, ale tylko: zwierz zdechł. Ein Pronomen Demonſtrativum und Relativum für dieſes, ten, ta to, das Buch, ta kſiążka; das Ding, ta rzecz; das Gebäude, ten budynek; hier iſt es demonſtrative geſetzt. Aber relative folgendes: das, ſcil. wovon ich geſchrieben, daß dir recommandirt ſeyn, to o czym do ciebie piſałem, mi y ſobie zalecone. *po Polsku:* das, ieſt także Zaimek Ukazuiący, albo Skazuiący, iako też odnośny; za to; ten, ta, to; *co przykłady wyżey położone uczą*; ale Zaimku odnośnego przykład ieſt; *trochę wyżey.*

2) Das, deutet auch das Pronomen dieſer, dieſe, dieſes an, alsdenn, wenn es nämlich zur andern Perſon gehört, oder wenn es eine Sache, die der zweyten Perſon näher iſt, ausdrückt; iſt eben dasjenige, was bey den Lateinern iſte, iſta, iſtud:

Ferner deutet das Pronomen das, daſſelbige an, was im Lateiniſchen is ea, id, im Polniſchen aber, ow, owa, owo. Beyſpiel des erſten: die das Anſehen haben, welches ihr habt, ktorzy tę tu maią powagę, co wy macie. das höchſt löbliche Bemühen unterlaſſen, *tę tu* nader chwalebne ſtarania porzucić. Beyſpiel des andern: das iſt der Mann, ow to ieſt mąż. und das inſonderheit zur Winterszeit, a *owo* zwłaſzcza w zimowym czaſie.

3) tak to: das iſt ſeine Art, tak to iego rod ieſt. das iſt der Welt Gebrauch, tak to zwyczay na świecie. das iſt meine Weiſe, tak to moy zwyczay. das iſt gut, to dobrze. das da, eben das, toż, to ſamo, toż ſamo. das Auge da, to ſamo oko. das da? toż to? das da iſt, der, welcher? ten że to ieſt? ktory? das da ſoll glaublich ſeyn? toż to ma być do wiary podobne?

Daſelbſt, tam że; mit einem Krieg geführet haben, tam że woynę z kim prowadzić było. daſelbſt-wo, tam że gdzie. daſelbſt wodurch, tam że, dokąd. daſelbſt-woher, tam że, dokąd. daſelbſt-wohin; er flohe nach Tarquinien, und ließ ſich daſelbſt nieder, uciekł do Tarkwiniow, y tam że oſiadł. eben daſelbſt, tam że. wohl verwahren, dobrze pilnować; tam że w tamtym że mieyſcu: zu Capua, und eben daſelbſt ſcheinet der Hochmuth gebohren zu ſeyn, w Kapui, w tamtym że mieyſcu pycha urodzona być zdaie ſię.

Daſelbſt hin, tam że, w owoż ſamo mieyſce. ſich wieder wenden, znowu ſię obrocić, wrocić; kommen. przyiść, w tam toż mieyſce. gdzie, daſelbſt hin, wo; eben daſelbſt hin, tam że w tam toż mieyſce, geſchickt werden, bydź poſłanym. daſelbſt woher, tam że, zkąd. daſelbſt wohin, tam że, dokąd.

Da ſeyn, bydź przy tym.

Daſig, tamteyſzy; von oder an dem Orte, z tamtego mieyſca, albo na tamtym mieyſcu. ein daſiger Bürger, tamteyſzy obywatel.

Dasmal, teraz, w tym czaſie.

Daß, wenn ein Verbum eines Sinnes, Wiſſens, Gemüthsbewegung, u. d. g. vorhergehet; item von vergangenen Dingen geredet wird, że, mit dem Indicativo, auch im Polniſchen, z. E. ich ſehe, daß es ſehr zugenommen, widzę, że wiele przybyło, er ſagte, wie er ſich wundere, daß er nicht lache, mowił, iak ſię dziwuie mocno, że on ſię nie śmieie. es erhellet, daß er mich lieb und werth halte, pokazuie ſię, że no mnie kocha y ſzacuie, *po Polsku taż ſama reguła.* Daß, to słowko, kiedy iakie Verbum znaczące iaką myśl, ſumnienia, umysłu poruſzenie, pierwey idzie: albo, kiedy o przeſzłych rzeczach mowa, to ſię kładzie czaſem, cum Indicativo, czaſem cum conjunctivo; iako wyżey dane przykłady uczą, y naſtępuiący: ich entſinne mich, daß ich ihm niemals beſchwerlich geweſen, pamiętam, że mu, w żadney rzeczy przykry nie byłem. Aber wenn es aby, ażeby, żeby, andeutet, znaczy, kładzie ſię, ſo wird es mit dem Conjunctivo gebraucht; w Polskim także; z. E. er muß zuſehen, daß er ihnen Gnüge thue, trzeba mu ſię ſtarać, aby onym zadośić uczynił. wollen auch wünſchen, daß einer oft fehle, będziemy nawet pragnąć, aby kto często błądził.

Daß alſo, tak, że; ſie recht zu lehren ſcheinen, tak, że, zdaią ſię dobrze nauczać.

Daſſel, eine Stadt in Niederſachſen, Daſſel, miaſto w Niskiey-Saxonii. von oder zu Daſſel gehörig, z Daſſelu, albo do

do Dasselu należący, Dasselski, Dasselska, Dasselskie.
Daß nehmlich, ażeby, mit dem Infinitivo. das ist die schlimmste Absicht, daß nehmlich einer so hoch von seinen Freunden geachtet werde, iest to naygorszy koniec, ażeby bydź tyle od przyiacioł szacowanym, ile - -.
Daß nicht, aby nie. ich habe mir angelegen seyn lassen, daß ich nicht dürfte daben seyn, na to się uwziąłem, abym nie był przy tym.
Daß nicht einer, aby kto nie.
Daß nicht etwann einmal, aby kiedy nie; den Kindern der in die Acht erklärten, ihre Güter wiedergegeben würden, aby kiedy dzieciom wywołanych dobra nie były oddane.
Daß nicht etwann wo, aby gdzie nie; er sich mit dem Feinde einliesse, aby gdzie ze swoim nieprzyiacielem do bitwy nie przyszedł.
Daß nicht etwann wodurch, aby ktorędy nie; eine Abführung geschehe, aby się ktorędy wyprowadzenie nie stało.
Daß nicht etwann woher, aby zkąd nie; er gesehen würde, nie był widzianym.
Daß nicht etwas, aby co nie; du hiervon nicht wissest, aby ci co z tego nie było nie wiadomo.
Daß nicht irgend einmal, aby kędy nie.
Daß nicht irgend wodurch, aby ktorędy nie.
Daß nicht irgend woher, aby zkąd nie.
Dathan, Mannsnamen, Datan.
Datiren, den Tag zu einem Briefe schreiben, dzień przypisać, ktorego list dan iest.
Dattel, *f.* Frucht der Palmbäume, owoc palmowego drzewa, Daktyl.
Dattelbaum, *m.* palma drzewo.
Dattelfrucht, *f.* daktyl.
Dattelgarten, *m.* palmowy sad.
Dattelkern, *m.* kostka daktylowa.
Datum, *m.* eines Briefes, data listu iakiego, dzień w nim że naznaczony, ktorego pisany był.
Daub, *ob.* Taub.
Daube, *f.* eines Fasses, dęga, u naczynia, u taski.
Daube, *f.* ein Vogel, gołąb, ptak, *ob.* Taube.
Dauen, ztrawić, zwarzyć, zgotować w żołądku, *ob.* verdauen.
Dauerhaft, trwały. dauerhafte Eiche trwały dąb; Saft, trwały sok. dauerhafter Friede, trwały pokoy. kein Holz ist also dauerhaft, żadne drewno nie iest tak mocne, trwałe.
Dauerhaftigkeit, *f.* trwałość; des Ruhms, chwały, długi czas, trwanie.
Dauern, währen, bleiben, trwać, wytrwać, zostać, zostać się; in dem Hause nicht können, nie moc zostać się, wytrwać w domu; eine kurze Zeit, przez krotki czas. zu hundert Jahren dauern, trwać na sto lat; sehr lange Zeit, na czas nader długi zostawać; stać. diese Dinge können nicht dauern, te rzeczy nie mogą trwać; bawić się; ciągnąć się. die Berathschlagung hat etliche Tage gedauert, radzenie ciągnęło się kilka dni; zabierać. die Schlacht hat lange gedauert, potyczka długi czas zabrała; przebywać. die Ochsen dauern länger in dem Kornhause, wołki przebywaią dłużey w szpiklerzach.
Dauerung, *f.* trwanie.
David, ein Mannsnamen, Dawid, imie męszczyzny.
Davis, Meerenge, *f.* imie Cieśniny Morskiey w Ameryce.
Daum, *m.* erster Finger an der Hand, wielki palec u ręki, pierwszy palec u ręki. einen Daum abschneiden, palec wielki komu urznąć.
Daumeln, chwiać się, zataczać się, *ob.* Taumeln.
Daumensdick, miąszny na palec, na cal, *rozumie się:* na palec wielki, gruby, lub szeroki.
Daumenstock, *m.* pęta na ręce, kurek katowski na palce.
Davon, ztąd, ztamtąd.
Dauphin, *m.* (Dopfeng) Delfin, ältester Prinz des Königs in Frankreich, Naystarszy Syn Krola Francuskiego.
Dauphine, *f.* Dophine, Delfinat, eine Landschaft in Frankreich, Prowincya, Ziemia we Francyi. einer aus solchem Lande, kto z tego kraiu, Delfinianin, Kobieta, Delfinianka.
Daurski, eine Stadt in Siberien, Daursko, miasto w Syberyi.
Daussenau, eine Stadt im Nassauischen, Dossenawa, miasto w Nassawyi.
Dawider, przeciwnie.
Dax, eine Stadt in Frankreich, Daksa, miasto we Francyi.
Dazu, do tego, na co, *ob.* darzu, *cum Compositis*, *ze składanemi.*
Dazumal, w tedy, so da waren, ktorzy w tedy byli. dazumal erst, w tedy dopiero.
Darzwischen, między, *ob* darzwischen, *cum Compositis*, *ze składanemi.*

Debarquiren, aus den Schiffen ans Land setzen, z okrętu na ziemię wykładać, wyłożyć, wyładzić; die Truppen, woysko.

Debattiren, roziąć, rozwadzić, rozerwać, rozeznać; schlichten, beylegen, toż samo, den Streit, roziąć, rozeznać spor, pogodzić.

Debauche, f. Schwelgerey, hultaystwo, marnotrawstwo. Debosche machen, hulać, to iest, tracić, przepiiać --.

Debauchiren, schwelchen, hultaić się, hulać.

Debitiren, rozsiewać, rozrucać, ausbreiten, rozwłuczyć; etwas, co, rzecz iaką.

Decadenz, f. Verfall, upadnienie, upadanie; des Reichs, Krolestwa; in Decadenz gerathen oder kommen, upaść, przepaść, zaginąć, iść w zaginienie.

Decampiren, mit dem Lager aufbrechen, ruszyć obož, oboz zwinąć, mieysce na ktorym oboz stał, zostawić.

Decanus, m. Dziekan; auf Universitäten, po Akademiach; der philosophischen Facultät, Filozofskich Umieiętności; albo Dziekan Koła Filozofow; der medicinischen Facultät, Dziekan Lekarskich Umieiętności, albo Koła Lekarskiego, t, i. Lekarzow --

Decanat, n. Dziekaństwo w Kole Filozofskim, Lekarskim, Teologskim, lub Bohomowskim. Decanat ablegen, Dziekaństwo złożyć. Decanat verwalten, Dziekaństwo trzymać, Kołem rządzić, iako Dziekan.

December, m. der zwölfte Monat im Jahre, Grudzień, dwunasty miesiąc w roku.

Dechant, m. in einem Bischofthume, Dziekan, w iakim Biskupstwie.

Dechifriren, zgadnąć, dociec; verstellte Schrift entdecken, skryte pismo zgadnąć, dociec, odkryć.

Decidiren, osądzić, uchwalić; entscheiden, roziąć, rozsądzić; etwas, co. einen Streit decidiren, spor roziąć, rozsądzić. eine Frage decidiren, pytanie roziąć, dać na nie odpowiedź. Urtheil von einer Sache fällen, zdanie dać o iakiey rzeczy; osądzić rzecz.

Decision, f. Entscheid, osądzenie, uchwalenie, rozięcie, rozeznanie.

Decisiv, n. rozeymuiący, rozsądzaiący, stanowiący; das ein Ende an einem Dinge macht, co koniec rzeczy iakiey daie, rzecz swoim zdaniem zakończa.

Decisiv-Bataille, bitwa rozeymuiąca sprawę; *bitwa rozięta.*

Decize, eine Stadt in Frankreich, Decize, miasto w Francyi.

Deckbette, n. kołdra na wierzch posłania, y do przykrywania siebie na łożku. kleines Deckbette, kołderka.

Deckbettchen, n. kołderka, kołdereczka.

Decke, f. Tuch u. d. g. womit man sich deckt, sukno, y co takiego, czym się przykrywaią, przykrycie. Decke des Leibes, przykrycie ciała; gewebte oder gewirkte, tkane, iak płutno; genähete, szyte; von Wieden, auf die Helme zu decken, przykrycie z wikliny, na wierzch szyszakow. dichte Decke, geste, tęgie przykrycie. seidene, durchsichtige Decke, iedwabne, przezroczyste przykrycie; posłanie: ein Bette, das mit einer schönen Decke überlegt, łożko, wysłane pościelą naypięknieyszą, łożko, na ktorym naypięknieysze posłanie położone; mit herrlichen Figuren ausgezierte, ausgenähete, oder auch durchwirkte, na ktorym wspaniałe osoby dla ozdoby wyrabiane, wyszywane, albo na obie strony tkane. lederne Decke, skorzana pościel; von Rohr, Stroh, że trzciny, że słomy. wieko: über ein Gefäß, na iakim naczyniu; des Kessels, wieko na kotle: sufit, podsiebitka: eines Zimmers, und zwar eigentlich, wenn es vertiefte Felder hat, w iakim pokoiu, a w prawdzie właściwie powała. ein Schwerdt an einen Pferdeshaare, an der Decke herunter hengen, miecz na końskim włosieniu, od sufitu zawiesić. sklepienie: gewölbte und gebogene, wygięte, w obłąk dane. metaph. mit einem unter der Decke liegen, pod iednym przykryciem z kim ligać, to iest, iedno z sobą potaiemnie rozumieć, trzymać; namowić się z kim na co -- Decken hoch springen, nämlich für Freuden, skakać w gòrę od radości; pod niebo wyskakiwać.

Deckel, m. über ein Gefäß, wieko na fasę, na faskę; über einen Brunnen, na studni; das Licht damit auszulöschen, gasidło, do gaszenia światła, gawant.

Decken, nakryć, przykryć; den ganzen Mayerhof, przykryć cały dwor; eine Stadt mit Schindeln, miasto guntami przykryć, to iest, domostwa w nim guntami pobić. den Tisch decken, stoł nakryć, stoł nakrywać, do stołu nakrywać. den Wein, oder die Weinstöcke

cke decken, wino, albo winnicę nakryć; die Stelle mit Stroh, staynie, obory słomą poszyć, snopkami.

Deckmantel, *m.* pokrywka, kolor, lis farbowany; *metaph.* Deckmantel suchen zu brauchen, szukać koloru, pokrywki, farbowanych lissow do zasłonienia się. Deckmantel für etwas suchen, pokrywki na co szukać, pretextu, zasłony. Deckmantel der innerlichen Waffen ist dieses gewesen, pretext był wewnętrznego oręża, *to iest*, wewnętrzney, domowey między stanami y obywatelami woyny. *tytuł.* seine ordinaire Aufwartung zum Deckmantel des heimlichen Schelmstücks brauchen, swoiey zwyczayney przysługi używać na pokrycie, na tytuł, do wyrządzenia taiemney złości. pozor. seinen Haß mit dem Deckmantel der Ergebenheit verhüllen, swoię zawziętość pozorem przychylności odziewać. der Götter Majestät zum Deckmantel seiner Bubenstücken brauchen, Bogow Dostoienstwem, swoię przewrotność zasłaniać. unter dem Deckmantel, pod pretextem.

Deckung, *f.* eines Gebäudes mit Ziegeln, przykrycie z dachowek, lub dachowkami iakiego domu.

Deckwerk, *n.* pokrycie; womit man etwas zudecket, czym pokrywaią co.

Declaration, *f.* Erklärung, obiaśnienie, oświecenie; wykład.

Declariren, oświadczyć; sich erklären, odezwać się; ogłosić się, myśl swoię otworzyć. declariren sich als Feind, oświadzyć się nieprzyiacielem, woyne komu wypowiedzieć, pokazać się przeciwnikiem komu. zum Beschützer der Provinzen sich declariren, oświadczyć się, ogłosić się za obrońcę Prowincyi. den Krieg wider einen declariren, woynę przeciwko komu ogłosić, *ob.* Erklären sich.

Declination, *f.* in der Grammatik, zchylanie spadkow w imionach, czego Grammatyka uczy.

Decliniren, uchylić się, uchronić się, abwenden, eine Gefahr, niebezpieczeństwa; ein Wort, zchylać imie przez spadki.

Decolliren, zciąć, gałkę zgolić; einem den Kopf abhauen, komu głowę uciąć; głowę wziąć; szyię uciąć.

Decourtiren, abziehen, ukrocić, odrącić, odciągnąć co od iakiey rzeczy.

Decret, *n.* Dekret, Wyrok; Schluß, uchwała, uradzenie.

Decretiren, zkazać, dekretować, dekret wydać, wyrok uczynić, Schluß fassen, *toż samo*: einem zum Besten, dekret wydać na czyią stronę łaskawy.

Dedication, *f.* Widmung, poświęcenie, ofiarowanie, przypisanie; eines Buchs, iakiey ksiąžki.

Dediciren, widmen, ofiarować, przypisać, poświęcić; einem ein Buch, przypisać komu iaką ksiąžkę.

Dedit, Zeichen, daß etwas bezahlet, znak, że co zapłacono iest, tak się nazywa z łacinskiego; po Polsku możesz wyłożyć, y nazwać. *dał.* das Dedit darzu setzen, znak dedit, dał, do tego przydać, położyć, napisać, tym znakiem naznaczyć.

Deduciren, wyprowadzać, völlig ausführen, obszernie, pełno wywodzić swoy interes, swoiey sprawy treść y okoliczności należące.

Deduction, *f.* wywod, wywodzenie, wywiedzienie, (wywodzenia koniec iest wywiedzienie.) vollständige Ausführung einer Sache, zupełne wywiedzienie, iakiego interesu, iakiey sprawy, iakiey rzeczy.

Dee, ein Fluß in Schottland, Rzeka w Szkocyi. Golfo de Dee, Wylew, Gopło, Wylewie rzeki Dee.

Deesa, ein Ort in Siebenbürgen, Deesa, mieysce w Siedmigrodzkim Państwie.

Defect, brak, niedostawanie, niedostatek; unvollkommen, niezupełny, nie zpełna; eines Buchs, brak w iakiey ksiąžce, gdy zpełna w niey arkuszy, albo kartek, ćwiartek niedostaie, co defektowemi ksiąžkami nazywaią po drukarniach y u introligatorow.

Defendiren, vertheidigen, bronić, nie dać, zrzucać, zakładać, w poiedynku.

Defension, *f.* Vertheidigung, bronienie. Defension führen, zbiiać zarzucony kryminał.

Defensioner, *m.* żołnierz na obronę samych tylko oyczystych granik zaciagniony.

Defensionslinie, *f.* wał zastawny, okopy zastawne, zastawy kopone, sypane, przeciwko nieprzyiacielowi.

Defensiv-Allianz, *f.* związek na obronę przeciwko nieprzyiacielowi. Defensiv-Allianz schließen, zawrzeć, uczynić, zpoić,

zpoić, związek na obronę; przymierze zamknąć na obronę.

Defensive gehen, obronno się tylko mieć; sich im Kriege nur wehren, na woynie tylko się bronić, tylko się składać, zrucać, zastawiać się; ale się nie porywać do nieprzyiaciele, nie rzucać się na niego.

Defensiv-Pflaster, *n.* plaster przéciwko iakiey chorobie.

Defensiv-Waffen, *plur.* broń, oręż na obronę tylko; zbroy.

Deferiren, poważać cudze zdanie, cudzą wolą, iść za nią, iako za wolą poważnieyszego y godnieyszego; uczynić co na czyią prozbę.

Defile, *n.* wąwoz, ciasny przechod, przeiazd; enger Paß oder Weg, ciasna droga, wąske.

Defiliren, krociuteńkiemi glitami, w ktorich po trzech po czterech tylko ludzi, maszerować; einer hinter dem andern gehen, a tak ieden za drugim iść. durch enge Wege marschiren, wąwozemi, ciasnemi drogami ciągnąć.

Definiren, beschreiben, okryślić, opisać, wyłuszczyć treść rzeczy, istotę; bestimmen, wyznaczyć, naznaczyć co komu.

Defloriren, z kwiatu opaść; abblühen, odkwitnąć. eine Jungfrau schwächen, panieństwo odebrać.

Defraichiren, koszt wrocić; frey halten, na koszt dać komu pieniędzy. auf der Reise frey halten, w drodze koszt czyi zastąpić, płacić za kogo po gospodach.

Degen, *m.* ein Gewehr, miecz, pałasz. blutiger Degen, zkrwawiony, krwią zbłoczony miecz, pałasz, we krwi zmaczany; blinkender, połyskuiący się; eingesteckter, w pachwach zchowany; bloßer, dobyty, goły; sehr langer und ohne Spitze, bardzo długi a niekończysty; kurzer und bequemer, krotki a wygodny. Geräusche der Degen, brzęk pałaszow, szczęk szabel. mit dem blutigen Degen ergriffen werden, poimanym być z pałaszem zkrwanionym. den Degen auspariren, zrzucić, pałasz cudzy. den Degen ziehen, entblößen, dobyć pałasza, wyiąć pałasz z pachew. mein Degen ist weg, precz iest mi wzięty pałasz. einem mit dem bloßen Degen verfolgen, gonię za kim z dobytym pałaszem. den Degen einstecken, schować do pochew pałasz. einen mit dem Degen capitiren, głowę komu pałaszem uciąć. Degen schmiden und verkaufen, pałasze pławić y przedawać. einen Degen tragen, anhaben, chodzić przy pałaszu, z pałaszem, przy szpadzie, ze szpadą; einen Spanischen tragen, Hiszpański pałasz nosić. mehr mit Degen stechen, als hauen, więcey pchać, sztychać pałaszem, niżeli rąbać. den Degen abnehmen, pałasz odpasać. den Degen umgürten, pałasz przypasać. den Degen durchs Herz stoßen, serce komu przebić szpada, pałaszem. mit dem Degen fechten, na szpady, na pałasze potykać się. einen mit dem Degen von unten hinauf durchstoßen, kogo od dołu do gory pałaszem przebić. Degen an der Seite tragen, pałasz, szpadę przy boku nosić. sich selbst mit dem Degen niederstoßen, siebie samego szpadą, pałaszem, przebić. einen mit dem Degen überfallen, porwać się do szpady, do pałasza na kogo.

Degengefäß, *n.* rękoieść u szpady, u szabli.

Degengehäng, *n.* paski, pas, u szpady, u pałasza; rapcie u pałasza.

Degenknopf, *m.* kapturek u pałasza, u szpady, gałka, głowka.

Degenschmid, *m.* Miecznik, szabelnik, pałasznik.

Degenstutzer, *m.* szabelta, iunak.

Degradiren, absetzen, ze stopnia urzędu, godności, zsadzić, kogo, odsadzić od sprawunku, rzeczypospolitey.

Degradirung, *f.* zsadzenie z urzędu, z godności.

Dehnen, wyciągnąć; etwas, co, s. Ausdehnen. sich dehnen, wyciągać się, przeciągać się; kiedy się kto ziewaiąc przeciąga to na tę, to na owę stronę.

Dehnen, *n.* das, przeciąganie, rozciąganie.

Deichsel, *f.* an Wagen u. d. g. dyszel u wozu, u poiazdu --

Dein, twoy, twoia, twoie; Sohn, twoy Syn. deine Provinz, twoia Prowincya. dein Commando, twoia komenda, rząd, władza. ty, ciebie, tobie, cię: ich erwarte deiner, czekam na ciebie. es jammert mich deiner, żal mi cię. nach deiner Art, po twoiemu. mit deinem eigenen Rathe, z twoią własną radą. mit deinem eigenen Kopfe nützest du

du dir, twoią własną głową sobie pomagasz.

Deinethalber, dla ciebie, z twoiey przyczyny; etwas thun, co uczynić: will ich, daß du wohl auf seyst, dla ciebie samego chcę, abyś się dobrze miał.

Deinetwegen, z twoiey przyczyny, dla ciebie, s. deinethalber.

Deinig, twoy, twoia, twoie. das Deinige, twoie. ich habe etwas von dem Deinigen angerühret, ia co z twoiego ruszyłem. du thust ihm von dem Deinigen Gutes, z twoiego mu dobrze czynisz. die Deinigen, twoi. von so viel der Deinigen, od tylu twoich.

Deinse, eine Stadt in Flandern, Deinsa, miasto we Flandryi.

Deissel, oder besser Deichsel, *f.* albo lepiey Dyszel.

Delfshafen, ein Ort in Holland, Delfy, Delfhafa, mieysce w Hollandyi; połacinie nazywaią go: Delforum Portus.

Delft, eine Stadt in Holland, Delfta, miasto w Hollandyi; *połac.* Delphi, Delphorum.

Deliberiren, berathschlagen, namyślać się, naradzać się; mit einem wovon, z kim o czym, o co; o iaki interes, y o iakim interesie, *wszelako dobrze.*

Deliberirung, *f.* namyślanie się, naradzanie się.

Delicat, gutschmeckend, *delikatny*, smaczny, specyalny, wyśmienity. delicat Essen, wyśmienito iedzenie. delicate Speise, wyśmienita potrawa. zärtlich, uprzeymy, pieszczony. delicate Jugend, pieszczona młodź.

Delicatessen, *pl.* Leckerbißchen, łakotki, przysmaki, przysmaczki, przyprawki, smaczne kąski, przypraweczki.

Delinquent, *m.* złoczyńca, wynowayca; an den Hals, na szyię.

Delitsch, eine Stadt in Meissen, Delicza, miasto w Misnii.

Delmenhorst, eine Stadt in Westphalen, Delmenhorst, miasto w Westfali. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, lub do tego miasta należący Delmenhorski; Delmenhorska, Delmenhorskie; Męszczyzna z Delmenhorstu rodem, Delmenhorsztanin, Białogłowa z tegoż samego miasta rodem, Delmenhorsztanka.

Delphin, Delfin, s. Dauphin.

Delphinat, *n.* Delfinat, s. Dauphine.

Dem, s. der, *item* welcher; dem sey wie ihm wolle, niech będzie iak chce; iako kolwiek się rzecz ma. dem ist also, tak się pewne rzecz ma.

Diamant, *m.* Edelgesteine, Dyament drogi Kamień. von Demant, oder auch hart wie Demant, z dyamentu, albo tak twardy iak dyament.

Demanteliren, rozrzucić, zburzyć; eine Festung, iaką forteca, okopy obronne.

Demant-fest, dyamentowy, mocny iak dyament, mocny dyamentowey.

Demant-hart, twardy iak dyament, twardości, hartowności, dyamentowey.

Demasquiren, die Larve abnehmen, odmaszkować, maszkę zdiąć; einen, komu. sich demasquiren, siebie demaszkować.

Demele, *n.* Streit, spor, zwada, sprzeczka; mit einem haben, spor, zwadę sprzeczkę mieć, z kim.

Demmen, tamę, iaz, groblę zarzucić wodzie, dać, postawić: wysypać przeciwko wodzie, s. Dämmen.

Demmericht, przed świtem, przed świtowy, co się przed świtaniem czyni, przed świtaniem, przede dniem zrobiony. da es noch demmericht ist, gdy nie ieszcze mrok, gdy ieszcze czas przed świtaniem, przede dniem.

Demmerung, *f.* des Abends, mrok z wieczora, sich bey der Demmerung des Abends begeben, trafić się mrokiem z wieczora; des Morgens, świt, świtanie, dnienie. früh bey noch angehender Demmerung kommen, rano tylko świa przyiść, przyiechać rowno ze dniem.

Demmin, eine Stadt in Pommern, Demmin, miasto w Pomorzu.

Demnach, dieweil, gdy, bo, ponieważ; deine Gewogenheit gegen mich bekannt ist, gdy twoia przychylność ku mnie wiadoma iest. demnach dich vergnüget, was wir schreiben, ponieważ cię to kontentuie co my piszemy; *znaczy:* deshalben, dla tego, dla czego.

Demoliren, niederreissen, zrzucić, zburzyć, obalić, znieść. ein Haus demoliren, dom iaki zburzyć, znieść. einen Wall demoliren, wał zburzyć, znieść, zkopać; zrownać; eine Mauer, mur podkopać, zwalić.

Demonstriren, erweisen, pokazać, dowieść dowodzić.

Demonstrirung, *f.* pokazanie, dowodzenie.

Demüthig, skromny, układny, skłonny, pokorny. wegen des erlittenen Verlusts demüthiger seyn, przez poniesione utrapienie, skromnieyszym, skłonnieyszym, pokornieyszym być, stać się. demüthige Worte, demüthige Rede, skłonne, pokorne słowa, skłonna, pokorna mowa; powolny, nieuporny; nicht keck, nicht hartnäckig, nie krnąbny, nieuwzięty. wie ist er so niederträchtig, so demüthig, iak skłonny, iak uniżony, iak pokorny. demüthig seyn, werden, być pokornym, stać się uniżonym; zpuścić z pychy, uniżyć się, skłonić się. demüthige Bitte, uniżona, pokorna prozba.

Demüthigen, uniżyć umysł; einen, kogo; hardość, dumę, wyniosłość czyię uniżyć sich demüthigen, siebie uniżyć, upokorzyć, skłonić nisko; wie einer, der sich vor Gericht verantwortet, iak ten, ktory przed sądem się sprawuie, w skromności y uniżoności; *znaczy także*: złamać, przełamać cudzy upor, albo swoy własny.

Demüthiglich, uniżenie, pokornie, skłonnie; antworten, uniżenie odpowiadać; bitten, pokornie prosić; etwas vortragen, skłonnie y pokornie co przełożyć, przekładać, *to iest*, z oświadczeniem uniżoności y skłonności.

Demüthigung, *f.* uniżenie, upokorzenie, pokorne y skromne ułożenie; sein selbst, siebie samego; eines andern, kogo drugiego.

Demuth, *f.* pokora; umysłu skłonienie.

Denken, myśleć; an etwas mit allem Ernste, o czym z wszelką należytością; mit aller Liebe an einen, z wszelką miłością o kim; von dar in das Tusculanum zu gehen, myśleć z tąd do Tuskulanu iść. so oft du an uns denken wirst, wirst du auch an deine Wohlthaten gedenken, ile razy będziesz o nas myślał, tyle razy pomyślisz y o dobrodzieystwach twoich. auf eine Anklage denken, myślić o oskarżeniu, o pozywaniu. bey sich denken, z sobą samym myśleć. ich dachte, myślałem. gänzlich denken, bynaymniey nie wątpić. es hat niemand darauf gedacht, nikt o tym nie myślał.

Denkenswerth, godny pamięci, s. denkwürdig.

Denkmaal, *n.* pamiątka, wystawione co na pamiątkę; herrliches, sehr altes, wspaniała y nader dawna pamiątka; gewisses, berühmtes, pewna, sławna; öffentliches, sehr schönes, publiczna y nader piękna pamiątka; stets währendes, wieczna. marmornes Denkmaal, marmorowa pamiątka. Sachen, davon sichere Denkmaale vorhanden, rzeczy, ktorych pewne pamiątki w rękach mamy; der verrichteten Dinge, pamiątki rzeczy poczynionych. man hat noch bis itzo einige Denkmaale von ihm, ieszcze teraz maią pewne po nim pamiątki. Denkmaal aufrichten, damit es eine Anzeigung der Schande sey, wystawić pamiątkę, aby był znakiem wstydu. etwas mit öffentlichem Denkmaale bezeigen, publicznemi pamiątkami, co dowodzić, pokazywać; eines Tod mit einem immerwährenden beehren, czyią śmierć wieczną pamiątką uczcić. er will dafür ein Denkmaal stiften, chce tego pamiątkę zostawić, ufundować.

Denksäule, *f.* kamień na pamiątkę czego wystawiony z napisem rzeczy.

Denkspruch, *m.* przysłowie na pamiątkę.

Denkwürdig, godny pamięci, viele denkwürdige Dinge im Kriege verrichten, wiele rzeczy godnych pamięci na woynie poczynić. ihre Freundschaft ist sehr denkwürdig, we pana przyiazń iest nader godna pamięci. denkwürdige Schlacht, bitwa godna pamięci. denkwürdige Thaten thun, godne pamięci dzieła czynić. denkwürdiges Gericht, godny pamięci sąd. viel denkwürdiges vorbringen können, wiele rzeczy godnych pamięci moc przyprowadzić, przywieść w mowie, s. Merkwürdig, znaczenia godny, uwagi godny.

Denkzeichen, *n.* in einem Buche u. d. g. znak dla pamięci w iakiey książce. aufgebauetes Denkzeichen, wybudowany znak pamięci, wystawiony.

Denkzettel, *m.* pamiętne, terminatka, notatka rzeczy, aby ie pamiętać, a nie zapomnieć. Denkzettel der Juden, Zydowskie znaczki czyli przykazania, ktore przy sobie noszą, albo pod czas modlitwy.

Dender, ein Fluß in Flandern, Dender, rzeka we Flandryi.

Dendermonde, eine Stadt in den Niederlanden, Dendermonda, miasto w Hollandyi, połacinie nazywane bywa, Teneramunda, albo Dendermonda. von oder zu Dendermonde gehörig, z Dendermondy, albo do Dendermondy należący, Dendermondski, Dendermondska, Dendermondskie, Męszczyzna, Dendermondczyk; Kobieta, Dendermondka.

Denegiren, odmowić nie pozwolić, nie uczynić, o co proszą; versagen, toż samo, einem etwas, co komu.

Denia, eine Stadt in Spanien, Denia, miasto w Hiszpanii.

Denn, bo; es scheinet nicht, daß er verstehe, was er verspreche, bo się to nie wydaie, że on to rozumie, co obiecuie. denn was soll ich sagen, bo co mam mowić? denn daß du sie entschuldigest, bo to ich wymawiasz; albowiem: denn, betrachtet nur die Sache kürzlich, albowiem, rzecz tylko krotko zważcie. denn, wegen, albowiem, ieżeli. denn weil, albowiem ponieważ. denn, wenn es ein Fragwort ist, czy-czyli. kann denn einige Entschuldigung seyn? czy może być iaka wymowka? czyli nie: ist dir denn der Nutzen vom Rindviehe angenehmer, als von den Bienen? ich iey iest tobie pożytek z bydła przyiemnieyszy, niżeli ze pszczoł? czy, czy: soll ich denn nach Rom kommen, oder bleibe ich hier? czy mam do Rzymu przyiechać, czy się tu zostać? to za: er hat sie gefragt, was sie denn vor schöne Jungfern hätten? pytał się ich, co by to za piękną panienke u siebie mieli; to: conj. wo sind wir denn? gdzieżmy to iesteś my? iak: ich bin mit andern Dingen beschäfftiget, denn du, ia inszemi rzeczami iestem zatrudniony, iak ty, s. annoch, dann, als.

Dennemärker, m. Duńczyk, rodem z Danii; z Krolestwa Duńskiego.

Dennemark, Dania, Krolestwo Duńskie za morzem, po większey części.

Dennoch, iednak, przecię, atoli; läßt du von deiner Schalkheit nicht ab, przecie twoiey złości nie odstępuiesz. ob er wohl keine Schuld hat, dennoch ist er nicht außer Verdacht, lubo żadney winy w nim nie ma, przecie nie iest bez podeźrzenia. die Sache ist reif, dennoch wollen die Bürgermeister nicht daran, rzecz iest w swoiey porze, atoli Konsulowie ociągaią się ieszcze. interj. dennoch willst du so alberne Dinge vertheidigen, ieszcze chcesz tak nie rozumnych rzeczy bronić. dennoch willst du in einer fremden Sache reden, ieszcze chcesz w cudzey sprawie mowić; z tym wszystkim; ob es wohl die Stoici verneinen, dennoch meynen sie, lubo to Stoikowie przeczą, z tym wszystkim rozumieią - - - nie mniey iednak: dennoch können sie ausgemacht werden, wenn ich gleich nicht da bin, nie mniey iednak mogą bydź te rzeczy zrobione, choć mnie tam nie będzie.

Denominiren, mianować na co, na urząd, na godność, ernennen zu etwas, einen zum Bürgermeister, mianować kogo Konsulem, urząd mu ten naznaczyć, wybrać go na ten urząd.

Denominirt, mianowany.

Denominirung, mianowanie.

Denumerant, m. oskarżyciel, donosiciel.

Denunciiren, angeben, donieść; etwas von einem bey dem Richter, donieść kogo o co do Sędziego; etwas, co, występek, kryminał iaki, ob. Angeben.

Depechiren, abfertigen, einen, wyprawić, wysłać kogo.

Dependentien, prawa.

Dependiren, należeć do kogo, zawisnąć od czego; von einem, od kogo; bydź w rękach cudzych. dein Leben dependiret von ihm, życie twoie iest w iego rękach, od niego zawisło. das ganze Glück dependirt von einer einzigen Schlacht, całe szczęście zawisło od iedney potyczki. von niemand dependiren, do nikogo nie należeć, wolnym sobie być, sam sobie panem być.

Depense, f. Unkosten, Aufwand, koszt, nakład, wydatek. große Depense machen, wielkie wydatki czynić; oszczędzać kosztu, kleine oder wenig machen; große Depense aufgehen lassen, czynić, aby wielki koszt wychodził.

Depensiren, nazbyt wydawać. darauf gehen lassen, was man verdienet, wydać, rozproszyć, przemarnować, co się zarobi; über die maßen viel, nad miarę wiele wydawać.

Deponiren, złożyć; ablegen, ein Zeugniß, świadectwo złożyć, dać. einen deponiren, der studiren will, promowować kogo, pomknąć nastopień w Akademii.

Depossediren, entsetzen, aus dem Besitz treiben, possessyi, z osiadłości z dobr wygnać kogo.

Depreciren, abbitten, was man einem zuwider gethan, przepraszać, prosić o odpuszczenie, o wybaczenie. durch Bitte abzulehnen suchen, wypraszać się z czego, z urzędu, z podatku.

Deputat, *n.* ornaria, was einem geordnet, beschiedener Theil, wydzielona część komu żywności, w służbie zostaiącemu, iako to zboża, sama, mąki, kur, gęsi.

Deputatholz, *n.* drwa, wyznaczone służącemu.

Deputatkorn, *n.* zboże wyznaczone służącemu.

Deputation, *f.* Poselstwo, abgeordnete Personen, wyznaczone, posłane osoby.

Deputirte, *plur.* Posłowie, posłani.

Der, dieser Artikel wird im Polnischen nicht gesetzt, Niemiecki artykul ktory w Polskim się nie kładzie. z. E. der Mensch, człowiek, a nie: ten człowiek; gdy by tak zawsze w Polskim przykładać ten artykuł, była by mowa nie do rzeczy. 2) der, ein deutsches Relativum und so viel, als welcher, ktory, ktora, ktore. ein Mensch, der nicht lange lebet, człowiek, ktory nie długo żyie. ein Baum, der bald verdorret, drzewo, ktore prędko schnie. ein Apfel, der gut schmeckt, jabłko ktore dobrze smakuie. 3) ein deutsches Demonstrativum und so viel, als derselbe, ow, owa, owo. der Mensch, ow człowiek, der Baum, owo drzewo. 4) der nicht, ktoby nie, es ist niemand in Sicilien gewesen, der es nicht gehöret, nikt nie był w Sycylii, ktoby o tym nie słyszał. ich habe nichts vorbey gelassen, daß ich nicht an dich geschrieben, nic nie minąłem, o czym bym do ciebie był nie napisał.

Derb, gęsty, derbes Kleid, gęsta suknia; Sand, piasek gęsty. derber Regen, rzęsisty deszcz, twardy. derber Käse, twardy syr. das Erdreich derb machen, ubiiać ziemię. einem eine derbe Maulschelle geben, dać komu dobrze w pysk, t. i. mocno, silno. derbe Antwort geben, dziko komu odpowiedzieć.

Derb, *adv.* gęsto, rzęsisto. die Kohlen derb treten, gęsto, węgle deptać.

Derbent, Stadt in Persien, Derbenta, miasto w Persyi.

Dereinst, kiedyś, s. dermaleinst.

Derenthalben, dla czego, dla tego. s. derohalben.

Dergestalt, tak dalece, tym sposobem; sollte es gültig seyn, wenn rc. tym sposobem popłacało by to, gdy by ... tak bardzo. ich bin dergestalt unglücklich, daß rc. tak bardzo nieszczęśliwym iestem, że; tak dalece że. dergestalt ist er beweget worden, poruszony był *tak dalece że* ... tak. dergestalt unerfahren und rathlos bin ich, tak iestem nierozgarniony y bez żadney rady. dergestalt mitleidig bin ich, tak miłosierny iestem.

Dergleichen, taki, damit wir auch für dergleichen angesehen werden, die wir sind, abyśmy też za takowych byli miani, iacy iesteśmy, taki, t. i. tak wielki. ein Mann von dergleichen Ansehen, człowiek tak wielkiey powagi, taki, t. i. tak godny. ich unterstehe mich nicht von dergleichen Männern zu reden, nie odważam się, nie podeymuię się, o *tak godnych* ludziach mówić co podobnego. dergleichen schrieb ich, co podobnego pisałem. auf dergleichen Art, takim że sposobem. auf dergleichen Weise, podobnym sposobem. Armuth, Schande und dergleichen, ubostwo wstyd y tym podobne rzeczy.

Derhalben, dla czego, dla tego. s. derohalben.

Derjenige, diejenige, dasjenige, ten, ta, to.

Dermaleinst, kiedykolwiek; wird es durch die Tugend wieder erlanget werden, kiedykolwiek to znowu przez cnotę odebrane będzie. wenn mich das Glück dermaleinst in mein Vaterland wird kommen lassen, ieżeli mi kiedykolwiek fortuna do moiey oyczyzny wrocić pozwoli; pewnego czasu; daß der Rath dermaleinst beschlossen, Gesandten dahin zu senden, tak dalece że Senat *pewnego czasu* uchwalił Posłow tam wyprawić; przedtym: wie sie dermaleinst waren, iak oni *przedtym* byli, nie kiedy. weil du dermaleinst wirst unglücklich seyn, że nie kiedy masz być nie szczęśliwym.

Dermaßen, tak dalece, że; sind wir wunderlich, daß rc. iesteśmy nie dogodni, *tak dalece że*; poty: er ist mit Ruthen gestäupet worden, daß er unter den Schlägen starb, był cięty rozgami *poty* poki pod tym sieczeniem nie umarł.

umarł. *tak*, ein jeder Theil der Rede soll dermaßen lobenswerth seyn, daß kein Wort entfalle, każda cząstka mowy powinna być tak chwalebna, aby żadne słowko nie wypadło, ktoreby nie było piękne.

Dero, der Genitivus singularis, und auch wohl Pluralis des Pronominis feminini. die Frau, dero Mann gestorben, Pani, ktorey mąż umarł. die Reden, dero Annehmlichkeit ist groß, mowy, ktorych wielka przyiemność iest. NB. dero, ist in deutschen Complimenten ebenfalls, als was in Polnischen, wc Pan, wc Pani, wc Panna. z. E. dero Mann ist da, wc Pani mąż iest tam. dero Mägde warten sie auf, wc Pani sługi czekaią na wc Panią.

Derohalben, dla czego, recommendire ich dir ihn also, dla czego oddaię ci go tak - - - więc. derohalben wird er sich aller dieser Dinge bedienen können, więc będzie mogł wszystkich tych rzeczy zażyć; tedy, derohalben laßt uns von den Sinnen anfangen, zaczniymy tedy od zmysłow; zaczym, habe guten Muth, bądź dobrego serca; zatym, mögen sie fortgehen oder stille sitzen, niech albo wyidą, albo cicho siedzą; a przeto. derohalben bitte ich dich, befreye mich von diesem Schmerze, a prze to proszę cię uwolniey mię od tego bolu.

Derowegen, dlaczego. s. derohalben.

Deroute, *f.* rozsypka.

Derpt, Stadt in Liefland, Derpt, miasto w Infianciech.

Derselbe, ten sam, taż sama, to samo, on sam; ona sama, owo samo.

Desavantage, *f.* uszczerbek, szkoda, Nachtheil, *toż samo.* etwas zu eines Desavantage reden, mowić co z uszczerbkiem cudzyw, na uszczerbek cudzy.

Descendenten, Nachkömmlinge, Następcy, potomkowie.

Descente, *f.* wyiscie z okrętu. Aussteigung aus den Schiffen. eine Descente thun, wyiść z okrętu.

Desenzano, Stadt im Venetianischen, Desenzano, miasto w Weneckim Państwie.

Deserteur, (Desertör) entlaufener Soldat, zbieg, zbiegły żołnierz. als ein Deserteur anlangen, przyiść w dobie zbiegłego żołnierza.

Desertiren, davon laufen, zbiec, uciec od żołnierzy, między ktoremi kto służył.

Desideriren, vermissen, pragnąć czego.

Desperiren, verzweifeln, rozpaczać, ztracić nadzieię; an etwas, o czym.

Dessau, Stadt im Anhaltischen, Dessawa, miasto w Księstwie Anhaltskim; von oder zu Dessau gehörig, z Dessawy, albo do Dessawy należący; Dessawski, Dessawska, Dessawskie, rodem z Dessawy, Dessawczyk; kobieta, Dessawka.

Dessein, (Desseing,) Vorhaben, zamysł, große Desseine im Sinne haben, zamysły wielkie w myśli mieć. Dessein ausführen, zamysł wykonać, do końca, do skutku przyprowadzić. mit großem Dessein umgehen, wielkimi zamysłami się bawić. Dessein zu Werke richten, zamysłow dokazać ostatecznie, nie uchybnie, trafić do końca w swoich zamysłach. s. Vorhaben, Anschlag. 2) Riß von einer Sache, abrys iakiey rzeczy, pierwszy, rzut, kład.

Deßgleichen, potym, znowu. ich habe den Gabinium zu mir gefodert, deßgleichen wurde hernach auch Statilius herbey gerufen, Gabiniusza do mnie wezwałem, potym znowu Statylius był zprowadzony, y znowu. deßgleichen wenn du den hölzernen Hausrath bestreichest, wird er nicht faulen, kiedy sprzęt drewniany nasmaruiesz, nie będzie gnił, pruchniał; podobnież. deßgleichen kann ausgemacht werden, podobnież może być zrobione. deßgleichen ist mir heute wiederfahren, to się mi dzisiay podobnież trafiło. s. Ebenfalls.

Desselbengleichen, tegoż samego rodzaiu, gatunku. znowu. s. Dergleichen.

Dessen, der Genitivus des Pronominis der, tego. dessen ungeachtet, nie uważaiąc na to.

Dessenthalben, dla czego, prze co. s. Deßhalben.

Deßhalben, prze to, hat er vorgetragen, prze to przełożył. und deßhalben, y przeto. hat man zu den Waffen gegriffen? porwano się do oręża; y dlategoż? *interr.* hat er deßhalben abfallen müssen? miał że dla tego odstępować? dla tego. deßhalben hab ich es gethan, dla tego uczyniłem to.

Deßwegen, dla tego

Desto, tym, mehr hatte er das Vertrauen, tym większe miał zaufanie. desto weniger, tym mniey. desto geschwinder, tym prędzey. desto mehr, tym więcey

desto stärker schliesset er, tym tężey wybiega. desto lieber, z tym większą chęcią.

Detachement, (Detachemang) Haufe, zu etwas besonders commandirtes Volk, podiazd, dywizya, wysłana, na co osobliwego. Detachement Cavallerie, hufiec iazdy, Infanterie, hufiec pieszy, diwizya piechoty. drey Detachements auscommandiren, trzy dywiżye komменderować wyprawić.

Detachiren, (detachiren) absondern, oddzielić, wyłączyć. einige Truppen von einer Armee wohin commandiren, część, dywizyią woyska wysłać, komenderować dokąd.

Deterioriren, verschlimmern, zepsuć, gorsze uczynić. etwas, cokolwiek.

Determiniren, bestimmen, co ustawić, ustanowić, oznaczyć, okryślić. etwas, cokolwiek. einen Tag determiniren, dzień naznaczyć, dzień umowić.

Dethmold, Detmolda, Stadt in Westphalen, miasto w Westfalii.

Dethronisiren, vom Königreich absetzen, z tronu zsadzić, krolestwa odebrać.

Detlev, Mannsname, Detlew, imie męszczyzny.

Detzen, dziesięcina, der zehende Theil von etwas, dziesiąta część od czego.

Devalviren, verringern, zmnieyszyć, zniżyć waloru, iako to w pieniądzach, w moneçie.

Deuchten sich lassen, rozumieć, mniemać, es deuchtet mich, zdaie mi się, ich sehe die Stadt, zdaie mi się, że widzę miasto. es deucht mich, das Feld selbst betraure seinen Herrn, zdaie się mi, że same pole żałuie swoiego pana. s. Dünken.

Deventer, Stadt in den Niederlanden, Dewentra, miasto w Niderlandzie, czyli w Niskim Kraju.

Devise, Ueberschrift, napis.

Devoir, (Devór,) Schuldigkeit, powinność, in acht nehmen, thun, uważać na powinność swoię, czynić powinność swoię. nicht thun, nie czynić swoiey powinności. s. Pflicht, Schuldigkeit.

Dervonshire, Derwonshira. Landschaft in England, ziemia w Anglii. z Łacinska nazywa się Dewonia.

Devot, andächtig, pobożny, bogoboyny.

Devotion, Andacht, *f.* pobożność, nabożeństwo, bogoboyność. 2) Ergebenheit, in einer Devotion seyn, przychylność, bydź do kogo przywiązanym.

Deute, *f.* obwinienie. s. Diete.

Deuten, auslegen, znaczyć, tłomaczyć, wyłożyć. was wohl gemeint ist, übel, co dobrze pomyślone na złe tłomaczyć, na złe brać. einen Traum deuten, sen tłumaczyć. etwas übel, brać sobie co na złe. ein jeder mags deuten, wie er will, niech iak kto chce rozumie. etwas auf zwo oder mehr Arten deuten, co dwoiako, albo troiako rozumieć. etwas für einen Hochmuth, brać co za hardość. für eine Tugend, za cnotę. auf allerley Art, rożnie, rozmaicie.

Deuten, das, *n.* tłumaczenie, branie, rozumienie.

Deutlich, *adj.* iasny, znaczny; Satz, propozycya iasna. deutlich einem vorkommen, iasno się komu zdawać. deutlich etwas machen, co iasnym uczynić, co nie było iasne. es ist deutlich und bekannt, to iest iasno y wiadomo. deutliche Stimme, iasny głos. deutliche Rede, iasna mowa: deutliche Erzählung, iasna powieść, iasne opowiedzenie, opowiadanie rzeczy. deutliche Dinge, iasne rzeczy. deutliche Worte brauchen, iasnych słow zażywać. deutliche Auslegung, iasne wyłożenie.

Deutlich, *adv.* iasno, znacznie, wyraźnie. deutlich reden, iasno mowić. deutlich etwas schreiben, iasno co pisać. an einen schreiben, do kogo pisać. *Oczywiście*: deutlich und offenbarlich etwas sagen, wyraźnie y oczywiście co mowić; etwas erklären, co wyłożyć. deutlich und kurz beschreiben, iasno a krotko opisać. das kömmt mir nicht recht deutlich vor, to się mi nie zdaie iasno. aufs deutlichste verbieten, nayiaśniey, naywyraźniey zakazać.

Deutlichkeit, *f.* iasność, wyraźność, znaczność; der Gedanken, myśli.

Deutsch, Niemiecki, Niemiecka, Niemieckie.

Deutschland, Niemcy, Niemiecki kray, ziemia.

Deutung, *f.* tłumaczenie, rozumienie, branie. des Rechts, tłumaczenie prawa. des Namens, branie imienia. eines Traumes, rozumienie snu.

Dexterität, Geschicklichkeit, *f.* sprawność, sposobność, obrot, obrotność.

Deule, Deula, Fluß in Niederlanden, Rzeka w Niederlandzie. po łacinie Dilia.

Diät, *f.* Dieta, Ordnung und Mäßigkeit im Essen nnd Trinken, porządek y pomierność, w iedzeniu y w napoiu. mit der Diät curiren, dietą kurować, leczyć.

Diarbeck,

Diarbeck, Diarbegnir, Diarbek, Landschaft in Asien, Kray w Azyi.

Diarrhöe, *f.* diarrea, biegunka, s. Bauchfluß.

Dicht, *adi.* gęsty, dychtowny; Unterkleid, dychtowna suknia; gęsty, dichter Wald, gęsty las. Ort, wo die Bäume dichte stehen, mieysce, gdzie gęste płoty stoią. dichte Schlachtordnung, rzęsisty, ścisły, nabity szyk. Oelgarten, da die Bäume sehr dichte stehen, oliwny sad, gdzie drzewa bardzo gęsto stoią. dichter Körper, twarde ciało. dicht aneinander, ściśło iedno na drugim. dicht stellen, zagęścić, gęsto ustawić. dicht werden, gęsnieć.

Dicht, *adv.* gęsto; ackern, gęsto orać, to iest, gęste zagony robić.

Dichte, die, *f.* gęstość, gąszcz, miąsność. Dichte des Goldes, miąsność złota.

Dichten, das, *n.* Dichtung, myślenie, wymyslenie, przemysł. 2) auf etwas Böses, eine List, na co złe, zdrada. 3) Erdichten, zmyślenie.

Dichten, denken, myśleć, rozmyślać; auf etwas, co o czym; auf etwas böses, myśleć co złego. 3) als ein Poet, zmyślać, iako zmyśla *Dziełotwor, Myślotwor*, t. i. Poeta.

Dichter, *m.* Myślotwor, t. i. Poeta.

Dichterin, *f. Mislotworka*, to iest, Poetria.

Dichterisch, po *Mislotworsku*, po *poetycku.*

Dichtkunst, *f.* Myślotworska sztuka; *Poesia*, *Poetyka.*

Dichtung, *f.* Myślenie, rozmyślanie. s. Dichten, das.

Dick, *adi.* gruby, miąsny. dicke Luft, grube powietrze. dicke Faden, grube nici. dickes Blut, gruba krew. Baum, welcher dicker als fünf Finger, drzewo miąsne, grube na pięć palcow; dicke Mauer, gruby mur. dicker Mensch, gruby człowiek. wo die Feinde am dicksten stehen, gdzie nieprzyiaciele naygęściey stoią. dicke machen, grubym uczynić. dick werden, grubieć, von Fette, tyć. dick gerinnen, gęśnieć, niby grubieć. dick seyn oder gehen, als wie eine Schwangere, brzemienną być.

Dicker Backe, pucowaty, pucołowaty. einer der dicke Backen hat, ten co pucołowatą gębę, pucołowate pyski ma.

Dickbäckicht, *adi.* pucołowaty, puca.

Dickbäuchicht, *adi.* brzuchaty, brzuchal; Mensch, człowiek. dickbäuchichtes Faß, *brzuchate* naczynie, pękate.

Dicker Bauch, *m.* fetter Wanst, sadło.

Dicke, *f.* grubość powietrza; der Wändes, ścian. in der Dicke acht Cubitos halten, na grubość ośm łokci trzymać, mieć. Pfähle in der Dicke des dicken Beins, palew grubości, tyłe iak gruba noga. die sich vom Wasser u. d. g. unten auf den Boden setzet, fussy, męt ktory się na dole w wodzie albo w czym inszym usiawa. die Dicke über dem Knie, udo nad kolanem.

Dickfleischicht, *adj.* cielisty, mięsisty; Bauch, brzuch; Olive, oliwna iagoda.

Dickfuß, *m.* grubych nog.

Dickhäutig, *adj.* odrętwiały.

Dickhäutigkeit, *f.* odrętwiałość.

Dickkopf, *m.* grubey głowy.

Dickmachung, *f.* gęszczenie.

Dickmaul, *n.* grubych warg.

Dickwanstig, *adi.* nadęty, bańkowaty, pękaty.

Dickwanst, *m.* sadło.

Dictam, ein Kraut, Dyktam, ziele: weisser Dictam, biały dyktam.

Dictator, *m.* oberster Befehlshaber zu Rom, Naywyższy Samowładca, na czas iaki w Rzymie, Dictator; dessen Amt, iego urząd, Dictatura; ihn angehend, do niego należący, Dictatorius; makaroniznem także też potrzebnym wymowisz: Dyktatorski.

Dictiren, vorsagen, dyktować, przepowiadać, daß es ein andrer nachschreibe, aby to drugi pisał, za dyktuiącym, czyli przepowiadaiącym. einen Brief dictiren, dyktować list iaki; einem etwas von Sylbe zu Sylbe, od sylaby do sylaby komu dyktować. einem eine schwere Strafe dictiren, cięzką na kogo karę podyktować. eine Geldstrafe dictiren, pieniężną karę podyktować.

Dictirung, *f.* dyktowanie, einer Strafe, dyktowanie iakiey kary.

Die, ona.

Dieb, *m.* złodziey. der bey der Nacht stiehlet, ktory w noci kradnie. der bey Tage gemauset, ktory we dnie kradnie, zmyka; offenbarer, publiczny, iawny; künstlicher, sztuczny. die Hunde bellen, wenn ein Dieb kömmt, psy szczekaią, kiedy złodziey idzie. sich selbst zum Diebe machen, złodzieiem zostać.

Dieberey, *f.* złodzieystwo, kradzież; große gehet vor, wielkie złodzieystwo dzieie się.

Diebgen, *n.* złodzieiek.

Diebin, *f.* złodzieyka, die einen Mantel gestohlen, ktora płaszcz ukradła.

Diebs-Gesell, *m.* drab, włoczęga ze złodziejami.

Diebisch, *adj.* co lubi kraść, co magnes ma w rękach; Knecht, sługa złodziey. diebische Hände, złodzieyskie ręce.

Dieblein, *n.* złodzieiek, mały złodziey.

Diebs-Handwerk, *n.* złodzieyski kunszt.

Diebs-Henker, *m.* kat, co złodzieiow wiesza.

Diebs-Rotte, *f.* kupa złodzieiow.

Diebssack, *m.* złodzieyska torka.

Diebsschlüssel, *m.* wytrych, złodzieyski klucz.

Diebstahl, *m.* kradzież, offenbarer, publiczna, jawna; boshafter, niepodściwa; unverschämter, nie wstydliwa; sehr großer, nader wielka. kleiner, mała. Diebstahl zu Hause begehen, popełnić w domu kradzież. einen wegen Diebstahl anklagen, beschuldigen, obwinić, oskarżyć, pomowić kogo o kradzież, o złodzieystwo; verdammen, osądzić na złodzieystwo.

Diele, *f.* dil, z nie grubego drzewa, deszczka ciosana gruba, wąska. starkes Bret.

Dielen, mit Dielen belegen, dylami, deszczkami obić, wybić; mit eichenen Bretern, dębowemi tarcicami; den Boden mit eichenen Dielen, podłogę z dębowych dać tarcic; die Ställe, staynie, obory, chlewy wydylować, dyle w nich dać na podłogę.

Dienen, służyć, einem, komu; fleißig, pilnie; länger, dłużey; umsonst, darmo. dem gemeinen Wesen dienen, Rzeczypospolitey służyć; geziemend, dobrze. einem worinne zu dienen schuldig seyn, bydź winnym komu w czym służyć; zu Tische, do stołu; als ein Soldat, służyć za żołnierza; unter einem, pod kim; um Sold, za pieniądze; für einen Obersten, Officier, za Pułkownika, albo raczey iak Połkownik, iak Oficier, służyć w woysku, *połacinie*, merere ductorem, nazwał Tacitus; zu Fuße, u piechoty, piechotą, za pieszego żołnierza służyć; zu Pferde, na koniu służyć, konnym żołnierzem. 2) *znaczy:* nützlich und gut seyn, być dobrym y pożytecznym na co, zu etwas. *także:* zdać się. zur Bequemlichkeit des Lebens, zdać się do wygody życia. zu eines besten dienen, do czyiego dobra zdać się. zum Schaden dienen, służyć na szkodę. zum Beweise dienen, służyć za dowod. zum Essen und zum Trinken dienen, do iedzenia y do napoiu służyć. 3) *znaczy:* verehren, czcić, Gott, Boga.

Dienen, das, *n.* służba, służenie, posługa, usługiwanie, usłużenie, posłużenie.

Diener, *m.* sługa, służący, öffentlicher, publiczny sługa. ohngefehr angetroffener Diener, sługa, ktory się tresunkiem nawinął do usługiwania. einen worinne zum Diener haben, mieć kogo w czym za sługę. sich um Lohn für einen Diener von jemanden gebrauchen lassen, służyć komu za pieniądze.

Dienerin, *f.* sługa.

Dienlich, *adj.* zdatny, pożyteczny, dobry; do czego, zu etwas. dienlicher Rath. zdatna rada. für einen dienlich, zdatny dla kogo.

Dienst, *m.* Aufwartung, wysługa, posługa; schwerer, ciężka; ruhiger, spokoyna. Dienstbarkeit, służba; guten und erträglichen bey einem haben, mieć dobrą y znośną służbę u kogo. Dienst, in dem viel Unbilligkeiten vorgehen, służba, w ktorey wiele niesłużnych rzeczy się domagaią. über seinen Dienst klagen, skarżyć się na swoię służbę; bey einem nehmen, in einen Dienst treten, przyiąć u kogo służbę, przystać do kogo. 2) Verrichtung, *f.* sprawunek, usługa; einem auftragen, daß... sprawunek komu zlecić, aby... zum knechtischen Dienst angewöhnen, do służebniczych posług kogo przyuczać. 3) *znaczy:* Amt, *n.* urząd, bürgerlicher Dienst, urząd mieyski. bürgermeisterlicher Dienst, Burmistrzoski urządi. angetretener Dienst, zaczęty urząd: öffentlicher, publiczny; höchster, naywyższy. jemanden einen Dienst auftragen, urząd na kogo włożyć. Dienst annehmen, urząd przyiąć. Dienst vorstehen, urząd trzymać, sprawować; verrichten, *toż samo.* seines Vaters Dienst hat er bekommen, dostał urzędu tego, ktory miał iego oyciec. 4) Bemühung, *f.* przysługa: Dienst einem erweisen, przysługę komu wyświadczyć; przysługę komu uczynić; einander erweisen, wzaiemne sobie przysługi czynić. sich eines Diensts bedienen, czyiey usługi zażyć. seinen Dienst zu allem anbieten, swoię przysługę komu we wszystkim ofiarować. mit seinem Dienst nicht bestehen, swoiey przysługi nie odmawiać. gute Dienste im Kriege thun, dobrze y mężne przysługi na woynie czynić. der Republik einen tapfern Dienst erweisen, Rzeczypospolitey mężną przysługę iaką wyświa-

wyświadczyć; eines nicht mehr bedürfen, czyiey usługi więcey nie potrzebować. einem zu Dienste seyn, bydź gotowym do usług czyich. einem ganz und gar zu Dienste stehen, bydź wcale gotowym y ochotnym do usług czyich. sein Leben zu eines Dienste aufopfern, życie swoie na czyie usługi ofiarować; eines zu etwas gebrauchen, czyiey usługi do czego zażyć. eines Dienst oder Amt dem andern geben, cudzy urząd, komu inszemu dać.

Dienstag, *m.* Wtorek, dzień drugi po Niedzieli, czyli wtory, dla tego też nazywa się wtorek.

Dienstbar, *adj.* służebniczy, do sługi należący, posługę winien, służbę winien. dienstbare Güter, grunta służebnicze, ktore służyć powinny na co inszym, oprocz ich Pana. dienstbar werden, sługą się stać, sługą zostać. stets dienstbar seyn, na zawsze do służenia należeć, bydź obowiązanym do służby.

Dienstbarkeit, *f.* służba, albo niewola, iako u Rzymian y innych narodow bywała; langwierige, długa, przez długi czas; sehr harte, twarda, ciężka; schändliche, schnöde, bezecna, szpetna; grausame, okrutna; zur Ehre gereichende, na honor wychodząca; ungerechte, elende, freywillige, niesłuszna, nędzna, dobrowolna. in die Dienstbarkeit führen, bringen, w niewolą wziąć, zabrać, zaprowadzić. in der Dienstbarkeit stecken, w niewoli zostawać. in die Dienstbarkeit gerathen, wpaść w niewolą. sich der Dienstbarkeit entledigen, wybić się, wydobyć się z niewoli. aus der Dienstbarkeit losmachen, z niewoli oswobodzić, uwolnić. sich die Dienstbarkeit auf den Hals ziehen, niewolą sobie na kark ściągać, ściągnąć. einen von der langen Dienstbarkeit losmachen, kogo od długiey niewoli oswobodzić. die Dienstbarkeit ganz abschaffen, zrzucić wcale niewolą z siebie. sich davon befreyen, swobodnym się od niewoli uczynić. wegen Unbekanntschaft des Geschlechts lange Zeit in der Dienstbarkeit stecken, dla niewiadomości urodzenia, przez długi czas w niewoli zostawać.

Dienstbeflissen, *adj.* chętny do usług komu y ochotny; na usługi gotowy, prędki do przysłużenia się przez grzeczność y ludzkość.

Dienstbote, *m.* sługa, Knecht oder Magd, mężczyzna albo dziewka.

Dienstfertig, *adj.* prędki, gotowy do usług. s. Dienstbeflissen.

Dienstfertig, *adv.* z ludzkością, z chęcią do przysłużenia się. Dienstfertig sich bezeigen, ludzkim się pokazać, chętnym do przysługi, gegen einem, dla kogo, albo komu.

Dienstfertigkeit, *f.* gotowość, ochota do przysłużenia się, chęć do wyświadczenia komu przysługi, łaski.

Dienstfreundlich, po przyiacielsku, einem begegnen, szanować kogo, obchodzić się, postępować sobie z kim.

Dienstgeld, *n.* zasługi, pieniądze za służbę, na ćwierci, czyli też całkiem za rok płacone.

Diensthaftig, przysłużny, ludzki, ktory lubi w czym przysłużyć się komu, czy interes cudzy zprawiaiąc, czyli też pomoc daiąc. s. dienstbeflissen.

Dienstlein, *n.* przysłużka, mała nie wielka przysługa wyświadczona, w potocznym interesie.

Dienstleistung, *f.* usługiwanie.

Dienstlich, usłużnie, z ludzkością, kiedy owa grzeczna chęć do usłużenia w samey usłudze wydaie się. dienstlich einen grüßen lassen, z ludzkością dać kogo pozdrowić, kazać się komu pokłonić, kłaniać.

Dienstmagd, *f.* dziewka do usługi. Dienstmägdlein, *n.* dziewczyna do usługi.

Dienstwillig, ludzki, grzeczny,

Dienstzwang, powinność.

Dieselbe, taż sama.

Dieser, diese, dieses, ten, ta, to. es stehet im Gesetze dieses, daß, w prawie to iest, że; dieses, daß nicht, to, aby nie. dieser beklagt einen Bruder, jener einen Freund, ein anderer seine Eltern, ten żałuie brata, tam ten przyiaciela, drugi rodzicow; ten y tamten, dieser und jener; to y tam to. dieses und jenes. dieser da, tenże. diese da, taż. dieses da, toż. dieser eben, tenże. denn dieser, ten to? denn dieser Mann da? ten to człowiek iest.

Diessenhofen, Dizenhofena, Stadt in Turgow, miasto w Turgawie.

Diest, Diesta, Stadt in den Niederlanden, miasto w Niederlandzie, w Niskim Kraju.

Diete, *f.* worein man Gewürze u. d. g. in dem Laden thut, korzennica, korzenniczka, gdzie korzenie chowaią w szufladkach. zu Pfeffer, do pieprzu.

Dietrich, Mannsname, Dieteryk, imię męszczyzny. 2) Nachschlüssel, wytrych

ad

do otwierania zamkow, kłotek, fałszywy klucz.
Dietfurt, Stadt in Bayern, Dietfurt, miasto w Bawaryi.
Diez, Stadt im Nassauischen, Dieca, miasto w Nassawkim Hrabstwie. von oder zu solcher Stadt gehörig, z Diecy miasto, albo do Diecy należący, Diecenski.
Dieweil, bo.
Diffamiren, osławiać, szkalować, obmawiać, uwłaczać. źle o kim mowić, kłaść na kogo potwarzy, potwarzać.
Differenz, f. Unterschied, rożnica, rożność. der Köpfe, rożność głow. der Sinnen, rożnica myśli. der Sitten, rożność obyczaiow.
Differiren, aufschieben, odkładać, odwłoczyć, zwłoczyć. auf ein Jahr, odkładać, odłożyć na rok. b) unterschieden seyn, rożnić się, od kogo, nie zgadzać się z czym.
Difficultät, Schwierigkeit, f. trudność, ciężkość. Difficultäten machen, wątpliwości czynić, rościć, einen auf ewig gefangen zu setzen, na wieki kogo do więzienia wsadzić. keine Difficultät machen etwas zu sagen, żadney nieczynić trudności w mowieniu czego.
Difficultiren, wątpić.
Diffidenz, f. niedowierzanie, nieufanie. Mißtrauen in einen setzen, nie ufać komu, nie dowierzać komu. nieufanie w kim mieć, *lepiey:* nie miec ufania w kim.
Diffitiren, leugnen, przeczyć, zapierać, nie pozwalać. etwas, czego, na co. s. Leugnen.
Digna, Stadt in Frankreich, Digna, albo, Dinia, miasto w Francyi.
Dignität, f. godność, dostoienstwo, s. Würde.
Dijon, Stadt in Burgund, Dyżon, miasto w Burgonii albo w Burgundyi. von oder zu solcher Stadt selbst gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Dyżoński, Dyżońska, Dyżońskie. męszczyzna, Dyżonczyk, Białogłowa, Dyżonka, albo Dyżanka. aus oder zur Landschaft um solche Stadt gehörig, z ziemi albo do ziemi, do włości tego miasta należący, tak też po Polski iak y wyżey, dla tego lepiey zawsze miasto, samo, kray ten sam, w mowie położyć, dla rozeznania.
Dile, f. deszczka, dyl, kładka.
Dille, ein Gewächs, ziele, *pot.* Anethum, Kopr. von Dille, koprowy. mit Dille, gemacht, koprem przyprawiony. a) Schnautze oder Röhre an manchem Gefäße, rury w prawnych naczyniach; insonderheit auf einem Leuchter, na lichtarzu osobliwie.
Dillenburg, Stadt im Nassauischen, Dylenburg, miasto w Nassawskim Hrabstwie; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Dylenburski, Dylenburska, Dylenburskie; męszczyzna, Dylenburczyk; białogłowa, Dylenburka, albo Dylenburżanka; męszczyzna także Dylenburzanin.
Dillingen, Stadt in Schwaben, Dylinga, miasto w Szwabach.
Dinel, Dynel, Fluß im Waldeckischen, rzeka w Hrabstwie Waldeckim.
Dimittiren, entlassen, rozpuścić, odprawić; einen, kogo; rozpuścić, tylko się mowi o wielu, iako to rozpuścić żołnierzy.
Dimission, f. rozpuszczenie, odprawienie, odprawa, ze służby, z Reymentu.
Dinant, Stadt im Lüttichischen, Dinanta, miasto w Leodyiskim.
Dink, ein Fisch, ryba, tynka.
Dinkel oder Dinkelkorn, orkisz.
Dinkelspül, Reichsstadt in Schwaben, Dinkelszpila, miasto w Szwa.
Ding, n. Sache, rzecz, das von Na[illegible] co z urodzenia iest. NB. Dieses letztere Wort ist nur dem Metaphysicis u. d. g. Philosophie zu überlassen, Przes: ten ostatni słowa Metafizykom y Filozofom zostawić trzeba wykład. 2) guter Dinge seyn, wesołey być myśli. für allen Dingen, przed wszystkim, naypierwey, przed wszystkiemi rzeczami.
Dingen, miethen, bestellen, naiąć kogo; einem einen Mord zu vollbringen, kogo, aby zaboystwo iakie popełnił; Köchen und Musicanten, kucharzow y muzykantow naiąć; einen um Geld, kogo za pieniądze naiąć; naiemnik der etwas dinget, v. t. über sich nimmt etwas zu machen, robotę iaką na siebie bierze, przyimuie; *połacinie* nazywa się, redemptor.
Dingle, Stadt in Irland, Dingla, miasto w Irlandyi.
Dingung, f. naięcie od kogo, albo kogo, lub czyie.
Dinow, Stadt in Polen, Dynow, miasto w Polszcze, w Woiewodztwie Ruskim.
Dinte, f. schwarze, czernidło, inkaust. Feder und Dinte zurecht machen, piora zatem-

zatemperować, a inkauſt zaprawić dobrze. rothe Dinte, czerwony inkauſt do piſania. grüne, gelbe, zielony, żołty inkauſt.

Dintenfaß, *n.* kałamarz, w ktorym inkauſt, bywa do piſania.

Dintenfäßlein, *n.* kałamarzyk.

Dintenfiſch, *m.* ſepia, ryba, z ktorey czernidło bywa.

Dioces, *f.* Dieceſis, powiat, okolica Biskupia.

Dipfel, *m.* kolnienie.

Diptam, ziele, Diptam.

Direction, *f.* rządzenie, zawiadywanie, doglądanie, dozieranie. Regierung über etwas haben, doglądanie mieć czego, rządzenie mieć czego. unter eines Direction ſtehen, bić pod cudzym Dozorem, rządzeniem. eines Direction über ſich nehmen, wziąć kogo Rząd na ſiebie.

Dirigiren, regiren, verwalten, zawiadywać, doglądać, rządzić, pokazywać; etwas, co czym.

Dirne, *f.* Panna, ſ. Jungfrau, it. Magd.

Diſarmiren*, broń komu odebrać, z broni, z oręża wyzuć. ſ. Entwaffnen.

Diſcant, *m.* Dyſzkant, śpiewak głoſem cienkim y wyſokim. *item* Pienie głoſu cienkiego y wyſokiego. Diſcant ſingen, Dyſzkantem śpiewać; cienkim y wyſokim głoſem.

Diſcantiſt, *m.* Dyſzkant, śpiewak.

Diſcipel, *m.* Schüler, uczeń, żak. eines Diſcipel ſeyn, być czyim uczniem, chodzić na naukę, na ſłuchanie do kogo uczącego.

Diſciplin, *f.* Zucht, karność. in eines Diſciplin ſeyn, bydź u kogo w karności, pod czyią karnością; im Kriege, karność na woynie, w obozie, w woysku. ein Mann, der ſcharfe Diſciplin hält, człowiek, ktory oſtrą ściſłą karność trzyma.

Diſciplinieren, züchtigen, w karności trzymać, karać, to ieſt ściſło trzymać, nie pozwalać złego; bić, chłoſtać.

Diſciplinirt, *adi.* w karności wychowany; wohl, dobrze; ale Łacińskie, diſciplina excultus, nie znaczy po Polsku karny, ale w naukach biegły; naukami obiaśniony.

Diſcouriren, reden, rozmawiać, dyſzkurować; mit einem von etwas, z kim, o czym, mowę mieć z kim, o czym.

Diſcours, *m.* Dyſkurs, Rede, mowa, mowienie, rozmawianie. Materie zum Diſcours bekommen, materyi do dyſkurſu doſtać, złapać, znaleść, napeść materyą do rozmawiania, do mowienia. auf den Diſcours kommen, przyiść, przybyć, trafić na dyskurs, na mowę. Diſcours halten, mowę mieć.

Diſcret, höflich, *adi.* ludzki, przezorny. er iſt ſehr diſcret, ieſt bardzo przezorny.

Diſcretion, *f.* Geſchenk, podarunek; łaſka. einem Diſcretion geben, dać podarunek komu. ſie fürchteten, daß, wenn ſie ſich auf Diſcretion ergeben, ihrer übel möchte gewartet werden, bali ſię, aby, zdawſzy ſię na łaskę, co złego ich nie potkało; na wolą zwycięzcy dać ſię, ſich auf Diſcretion ergeben.

Diſgrace*, *f.* (Diſgras) Ungnade, uraża, niełaska. bey einem in Diſgrace ſeyn, być u kogo w niełaice. in Diſgrace gerathen, wpaść w niełaskę.

Diſguſtiren, narazić ſię komu, zarobić, zasłużyć na niełaskę; einen, u kogo.

Diſordre*, oder beſſer Diſordre, Unordnung, *f.* Nierząd, nieporządek, pomięſzanie, pokłocenie, poprzewracanie. in Deſordre bringen, w nieporządek rzeczy wprowadzić, nieporządek w rzeczach zrobić, do nierządu rzeczy przywieść, zamięſzanie porządku uczynić. da ich nicht bin daheim geweſen, iſt alles bey mir in Deſordre geſetzt, gdy ia nie byłem w domu, wſzyſtko u mnie w wielki nieporządek poſzło.

Diſpenſation, *f.* Erlaubniß, pozwolenie, uwolnienie, od czego, od iakiego obowiązku, od chowania iakiey uſtawy; von einem Geſetze, od iakiego prawa. Diſpenſation geben, uwolnienie, pozwolenie dać; *Dyſpenſa.*

Diſpenſiren, losſprechen, Erlaubniß geben, uwolnić, pozwolenie dać, *dyſpenſować.*

Diſponiren, verordnen, poſtanowić, nakazać, rozporządzić; mit ſeinen Sachen in einem Teſtamente, teſtamentem ſwoie rzeczy rozporządzić. 2) mit etwas nach ſeinem Gefallen diſponiren, czym rozporządzić według ſwoiey woli, według ſwoiego upodobania.

Diſponirt, *adj.* przychylny, życzliwy; wohl, bardzo. 2) willig zu etwas, ochotny, ſkłonny do uczynienia czego, prożby ...

Diſpoſition, *f.* Verordnung, rozporządzenie; *diſpozycya*; mit ſeinem Vermögen machen, rozporządzenie z ſwoiemi dobrami uczynić. 2) Zuſtand des

Leibes, pora ciała; gute, schlechte, schlimme, dobra, zła, ladaiaka. bey guter Disposition seyn, bydź przy dobrey dyspozycyi, dobrze się mieć na zdrowiu.

Disput, Streit, *m.* spor, zwada, sprzeczka. mit einem Disput haben, mieć sprzeczkę z kim; um eine Bagatelle, um ein wichtiges Ding, o frafzkę, o nikczemną rzecz; o koźlą wełnę, de lana caprina.

Disputat, *m.* sporka, spor, sprzeczka, umawianie się, swar, poswarki.

Disputation, *f.* rozmawianie, da man mit einem disputiret, gdy z kim o czym rozmawiamy przecząc, y potwierdzaiąc rzecz. 2) schriftlich entfassen, dergleichen auf Universitäten gedruckt werden, Dissertation, na piśmie ułożone, iakie po Akademiach piszą, nazywa się; Dissertatio. po Polsku możesz nazwać: Rozmowa, poki właściwsze wynalezione nie będzie.

Disputiren, rozmawiać; von etwas oder über etwas, o czym, *pro* und *contra*, heftig, żwawo; genau, dosadnie; scharfsinnig, przemyślnie, dowcipnie; kühne, śmiało. 2) verwehren, zabraniać, nie pozwalać. dem Feinde die Passage disputirlich machen, nieprzyiacielowi przeyścia, przechodu, bronić.

Disputiren, das, *n.* Rozmawianie, *dysputacya*, umawianie się za y przeciw.

Disputirer, *m.* Rozmawiaiący, der da disputirt, ktory rozmawia, *dysputnie*. 2) Zänker, Kłutolk, poswarny, sprzeczny.

Disputirkunst, *f.* Sztuka rozmawiania, *Rozmownia*; Dialectica. in der Disputirkunst erfahren, w Sztuce Rozmawiania być doświadczonym. sich in der Disputirkunst üben, ćwiczyć si, w Sztuce Rozmawiania, w Rozmowni.

Disputirlich, *adj.* rozmowny, rzecz o ktorey można wiele rozmawiać, na tę y na owę stronę, davon sich disputiren läßt. 2) einem etwas disputirlich machen, zbronną rzecz komu uczynić.

Diß, to, s. dieses unter dieser.

Disseits, z tey strony, der Tiber angetroffen worden, z tey strony Tybru bydź potkanym. disseits der Donau seyn, bydź z tey strony Dunaiu. disseits der Stadt Leucadis 120 Stadia seyn, z tey strony miasta Leukady bydź na 120 stay. disseits des Flusses, z tey strony rzeki.

Disseitig, z tey strony. disseitige Gallien, z tey strony Gallia.

Dißfalls, z tey strony, w tey rzeczy, dla tey rzeczy.

Dissident, ein Lutheraner oder Reformirter in Pohlen, Ewangelik, albo Reformat, w Polszcze.

Dissimuliren, nie pokazywać po sobie nie wydawać się z czym. seinen Verdruß dissimuliren, nie wydawać się ze swoim nie ukontentowaniem, nie pokazywać po sobie urazy.

Dißmal, auf dißmal, für dißmal, teraz, na teraz, po teraźnieyszy raz, teraźnieyszym razem.

Dissolut, liederlich, chultay, ladaco, rozpustnik.

Dissuadiren, widerrathen, rozradzać, co komu, einem etwas, przeciwnie radzić, nie radzić.

Distanz, Weite, Entlegenheit, dalekość, odległość, przeciąg daleki mieysca, in gleicher Distanz, w rowney odległości.

Distel, ein Gewächs, oset, ziele kolące. Beet, wo viel Disteln stehen, mieysce, grządka, gdzie wiele iest ostu.

Distelblut, *n.* kwiat ostu. wenn solche dürre und staubig geworden, kiedy także suchy y na proch starty będzie, tak się też po niemiecku nazywa; ale po Polsku trzeba mowić: proszek z kwiat ostowego.

Distelbusch, *m.* krzak osetowy.

Distelfink Vogel, *m.* zięba, ptak.

Distelkraut, *n.* oset ziele.

Distelplatz, *m.* mieysce, naktorym oset rośnie.

Distilliren, z ziół wyciągać rożne wodki przez alembik.

Distillirer, *m.* ten ktory takie wodki przez alembik przepuszcza, robi, wyciąga.

Distillirglas, *n.* naczynie w ktore te wodki z alembika zciekaią.

Distillirhelm, *m.* toż samo naczynie.

Distillirkammer, *f.* palarnia do takowych wodek.

Distillirkunst, *f.* sztuka przepuszczania.

Distillirofen, *m.* piec, ognisko do przepuszczania.

Distillirzeug, *n.* diploma, pol.

Distilli

Distillirung, *f.* przepuszczanie wodek wyciągnionych z ziół.

Distinction, *f.* Unterschied, rożność, rożnica, odmienność, godnieyszy rzęd, ein Mensch von Distinction, człowiek godnieyszego rzędu, wyższego stopnia, wyższey godności.

Distinguiren, unterscheiden, rozrożnić, rożność uczynić. was von etwas, czego od czego. sich distinguiren, siebie rozrożnić. durch seine Tapferkeit vor andern, przez swoię męstwo od drugich. mehr als andere, wohl leiden können, więcey się rożnić, iak insi znieść mogą.

District, *m.* powiat, Strich Landes, sztuka kraiu. einer Colonie schmählern, pomnieyszyć ziemi do iakiey osady słobody, należącey.

Ditmarsen, Provinz in Holstein, Ditmarsena, powiat w Holsztyńskim.

Divan, *m.* vornehmster Türkischer Rath, naywyższa Turecka rada.

Dive, Fluß in Frankreich, Diwa, rzeka we Francyi.

Divers, unterscheiden, rożny, odmienny, rozmaity, rozliczny.

Diversion, *f.* dem Feinde machen, zatrudnienie, zabawa, zabawę nieprzyiacielowi zrobić.

Divertiren, sich, cieszyć się, mit etwas, czym; rozrywać umysł, zażywać dobrego, czym uciechę sobie sprawiać, zabawiać się uciechami, weselić się zozweselać umysł.

Divertissement, (Divertissemang) *n.* Vergnügung, Belustigung, cieszenie się, bawienie, rozrywanie, rozweselanie umysłu. zum Divertissement, dla rozweselenia umysłu.

Dividiren, dzielić, na części.

Division, *f.* Anzahl Soldaten, liczba żołnierzy pewna, dywizya. 2) Art der Rechnung, kształt rachunku.

S. Disier, (Sang Dissie) Diziera, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. nazywaią go po Łacinie, Fanum S. Desiderii.

Dnieper, Dniepr, Fluß in Pohlen, rzeka w Polszcze, w Kiiowskim zwłaszcza.

Dniester, *m.* Fluß in Pohlen, Dniestr, rzeka w Polszcze na Podolu.

Doch, iednak, da die übrige Stadt erobert war, haben sie doch das Schloß behalten, lubo miasto było wzięte, zamek iednak oni trzymali. doch daß, tak iednak, że: d. i. wenn nur dieses in Acht genommen wird, *tak iednak* że to będzie uważane, to postaremu; wenn wir es ihm nicht nachthun können, so können wir doch sagen, wie es seyn soll, kiedy naśladować nie możemy *to postaremu* możemy powiedzieć iaki być powinien, to przynaymniey; wenn nicht mit gleichem, doch mit angenehmen Geschenke, ieżeli nie rownym, *to przynaymniey* wdzięcznym upominkiem . . . doch aber, aber doch ale iadnak, iednakże. das ist schlecht, doch aber nicht unnütze, to rzecz niewielka, ale iednak nie bez pożytku, to przecie. wenn wir dieses thun, so bleibt doch das Abgekochte sitzen, chociażmy to zrobiemy, to przecie to co odgotowane iest, zostaie się y osiada na spodzie. *pewnie:* kiedy znaczy negacyą: *interr.* doch aus deinem Beutel? pewnie z twoiego worka; to przynaymniey. doch wenigstens, du hättest alles erlanget, wo nicht in der That, doch mit Worten, *to przynaymniey* był byś wszystkiego dostąpił, ieżeli nie rzeczą samą, *to przynaymniey*, słowami.

Dociren, lehren, uczyć, nauczać. die Philosophie dociren, Filozofii uczyć.

Docke, *f.* Puppe, pupka, obrazek, osobka; so eine Frau vorstellet, na ktorey iako Pani wydana. 2) Englischer großer Hund, Brytan, pies Angielski wielki.

Dockenkrämer, *m.* Figloprzeday.

Dockenmacher, *m.* Figlorob.

Dockenwerk, *n.* figle, fraszki.

Dockmäuser, *m.* człowiek skryty, człowiek nie zrozumiany.

Dockum, Stadt in Westfriesland. Dokum, miasto we Fryslandyi.

Doctor, *m.* der den obersten Ehrengrad in seiner Wissenschaft erlanget hat, Doctor, to iest, ktory na naywyższy honoru stopień w swoiey umieiętności wyszedł; in der Theologie, w Teologii; in beyden Rechten, Oboyga Prawa; in der Medicin, w Lekarskiey umieiętności.

Doctorat, *n.* Doktorat, Doctorwürde, Godność Doktorska, stopień Doktorski, Doktorstwo. das Doctorat erlangen, Doktorstwa dostąpić.

Doctormütze, *f.* Biret Doktorski.

Document, *n.* Dowod, Beweißthum.

Dobeln, Stadt in Meissen, Debelno, miasto w Misnii.

Dölpel, *m.* człowiek głuptawy.

Dörfgen, *n.* Dörflein, wioska, wioseczka.

Dörnlein, *n.* kolczyk, darnik.

Dörpt, Derpt, Stadt in Liefland, miasto w Inflantach.

Dörr, *adj.* suchy, sucha, suche, wyschły, uschły.

Dörre, *f.* suchość.

Dörren, suszyć, piec. durch die Sonnenhitze, przy gorącym słońcu. Getrayde, zboże. in der Sonne, na słońcu. Gerste, ięczmień.

Dörrofen, *m.* skorupa z kafla, z pieca.

Doge, (Dosche) Doża, Venetianischer Herzog, Xiąże Weneckiey Rzeczypospolitey.

Dogge, *f.* Fisch, ryba pewna. 2) Englischer Hund, Brytan, Angielski pies wielki.

Dohle, *f.* kawka, ein Vogel, ptak. schreyen wie eine Dohle, krzyczec, wołać, iak kawka. *pol.* frigulare.

Dohna, Stadt in Meissen, Dona, miasto w Misnii.

Doira, Doira, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Dolin, miasto y Starostwo w Polszcze, Stadt und Starostey in Pohlen.

Dolch, *m.* puinał, sztylet, blutiger, zkrwawiony. bleyerner, ołowiany. triefender, z ktorego krople krwi kapią. bloßer, dobyty, goły. den Dolch hoch empor heben, wysoko w gòrę puinał podnieść; halten, trzymać; vor sich haben, przed sobą mieć; von der Seite nehmen, odpasać od boku. mit dem Dolch einen erstechen, puinałem kogo przebić. schelmischer Dolch, szelmowski, niepodściwy puinał; bloßen, puinału dobyć; damit handthieren, z puinałem się uwiiać; aus der Hand drehen, z ręki wykręcić puinał komu. der Dolch ist ihm entfallen, puinał mu z ręki wypadł. der einen Dolch zum Morden träget, morderca, zaboyca, ktory nosi puinał na to, aby zabił kogo.

Dole, Stadt in Frankreich, Dola, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Dolański, Dolańska, Dolańskie. *połacinie.* Dola sequanorum; dla rożności od tam tego drugiego Dol, o ktorym wyżey.

Doll, głupi, bez rozumu.

Dollart, Meerbusen bey Emden, Wylewa morska, pod miastem Emdem, w Niemczech.

Dollmetscher, tłumaczyć, etwas, co.

Dollmetschen, das, *n.* tłumaczenie.

Dollmetscher, *m.* tłumacz.

Dollmetscherin, *f.* tłumaczka.

Dollmetschung, *f.* tłumaczenie, Auslegung, wyłożenie, przełożenie. Uebersetzung, toż samo.

Dom, *m.* Tum, Domkirche, *f.* Kościoł katedralny.

Domainen, (Domänen) *plur.* besondere Güter eines Fürsten, osobliwe, osobne dobra iakiego Xiążęcia.

Dombes, (Domwe) Landschaft in Frankreich, Dembes, Ziemia we Francyi.

Dom-Capitel, *n.* Kanonicy Katedralni; Kapituła Kanonikow Katedralnych.

Dom-Dechant, *m.* Dziekan Katedralny.

Dome, rundes Dach auf einem Gebäude, Kopuła, dach okręgły, na iakim budynku.

Domestique, *m.* domowy, der mit zu einer Familie oder in ein Haus gehöret, ktory do familii albo do domu iakiego należy. eines Domestik seyn, przemieszkiwać w domu u kogo.

Domherr, *m.* Kanonik.

Domkirche, *f.* Kościoł Katedralny.

Dom-Probst, *m.* Proboszcz Katedralny.

Dom-Probstey, *f.* Dom, Mieszkanie Katedralnego Proboszcza.

Donau, *f.* Fluß, Donay, rzeka. jenseits der Donau gelegen, z tamtey strony Donaiu położony. diesseits der Donau, z tey strony Donaiu.

Donauwerth, Stadt in Teutschland, Donawerta, miasto w Niemczech.

Doneschingen, Ort in Schwaben, Doneszynga, mieysce albo miasto w Szwabach.

Don gratuit, (Don gratui) freywilliges Geschenk, dobrówolny, z własney chęci nie należący, nie nakazany dar.

Donische Tartarn, Donscy Tartarowie za rzeką Doną, albo nad nią ku Azyi, y w samey Azyi.

Donner, *m.* grzmot. der Himmel erschüttert vom Donner, niebo się trzęsie od grzmotu. vom Donner gerühret werden, piorunem bydź uderzonym. vom Donner erschlagen, oder auch nur getroffen werden, piorunem bydź zabitym, albo tylko trafionym. vom Donner zerschmettert werden, piorunem być roztrzaskanym, rozdzarpanym.

Donner-Gebirge, *n.* piorunowe gòry.

Donnerkeil, *m.* piorunowy kamień. it. Donnerstein.

Donnerknall, *m.* huk od grzmotu na niebie; kömmt einer auf den andern, idzie ieden za drugim.

Donnermaschine, *f.* Machina do wydawania grzmotu.

Donnern, grzmieć. wenn Jupiter donnert, gdy grzmi na powietrzu. es hat

bey gar heiterm Himmel gedonnert, grzmiało, lubo było pogodne niebo. es donnert plötzlich und stark, prędko y mocno grzmi. Gott donnert im Himmel, Bog grzmi po niebie. sich fürchten, wenn es donnert, bać się kiedy grzmi.

Donnersberg, ein Berg in der Pfalz, Piorunowa gòra, w Palatynacie gòra tym imieniem nazwana.

Donnerschlag, *m.* grzmot; folget einer auf den andern, bywa ieden po drugim.

Donnerstag, *m.* Czwartek. künftigen Donnerstag bey einem seyn, w przyszły Czwartek być u kogo.

Donnerstein, *m.* piorunowy kamień, piorunny.

Donnerstrahl, *m.* piorun, niby piorunowa strzałka, ponieważ się tak wydaje, gdy leci z nieba.

Donnerwetter, *n.* burza, nawałność z grzmotami; ist plötzlich entstanden, nagle powstała. bey großem Donnerwetter, da alles unter einander gehet, podczas wielkiey burzy, szargi, grzmotów, piorunow, gdy to razem, albo iedno po drugim przypada. es war an solchem Tage erschreckliches Donnerwetter, owego dnia była straszna burza z grzmotami.

Dopf, *m.* garnek, s. Topf.

Doppel-Ducat, *m.* podwoyny czerwony złoty.

Doppler, *m.* podwoyca; Spieler, gracz, szuler, kostera.

Doppelhaken, *m.* ein Schießgewehr, strzelba pewna, hakownica.

Doppellautend, dyftong, dwie litery głośne.

Doppeln, doppelt machen, podwić, *t. i.* tyle dwoie. sehr spielen, w karty bardzo grać lubić.

Doppel-Panzer, *m.* podwoyny, dubeltowy pancerz.

Doppelsöldner, *m.* ein Soldat, der doppelten Sold bekömmt, żołnierz, ktory podwoyny żołd bierze.

Doppelt, podwoyny, dwoiaki; zweyfach, Doppelrock, podwoyna suknia. doppelt Gleichniß, podwoyne, dwoiakie podobieństwo. doppelte Brüste, podwoyna piers. doppelt Licht in den Laternen, podwoyne światło w latarniach. doppelte Namen, podwoyne, dwoiakie imie. doppelte Sonne, dwoiakie, podwoyne słońce. doppelte Worte, podwoyne słowa. doppelte Weite, podwoyny przeciąg mieysca. doppelt so groß, tyle dwoie tak wielki. doppelt so hoch gestraft werden, tyle dwoie bydź karanym, na tyle dwoie grzywien być osądzonym. doppelt so viel bezahlen, tyle drugie zapłacić. doppelt größer, w dwoie większy.

Doppelt, *adv.* dwoiako; fallen die Scheltworte auf ihn zurück, dwoiako zpadaią na niego te zelżywe słowa; haben mich deine Briefe vergnüget, dwa razy się twoim listem ucieszyłem. doppelt eintheilen, na dwoie podzielić. doppelt einen loben, po dwa razy kogo chwalić. sie sind doppelt so gute Freunde, als sie zuvor gewesen, ieszcze dwa razy tyle są sobie dobremi przyiaciołmi, iak przed tym byli. doppelt ein Vater seyn, dwa razy być błaznem. doppelt giebt, der geschwind giebt, dwa razy daie, kto prędko daie.

Doppel-Thaler, *m.* podwoyny taler, w ktorym dwa talery proste.

Doppelung, *f.* podwoienie.

Dorat, eine Stadt in Frankreich, Dorata, miasto we Francyi; *połac.* Oratorium.

Dorchester, eine Stadt in England, Dorchestra, miasto w Anglii.

Dordogna, ein Fluß in Frankreich, Dordonia, rzeka we Francyi.

Dordrecht, eine Stadt in Holland, Dordrecht, miasto w Hollandyi; *połac.* Dordracum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Dordrechski.

Dorf, *n.* Wieś, dziedzina; nur von wenig Häusern oder Gassen, tylko o kilku domach bez ulic, wioszczyna; gar kleines, wioska, wioseczka. von Dorf zu Dorf, ode wsi do wsi.

Dorfbengel, *m.* grober Kerl, parobek, parobczak.

Dorfhaft, wieyski.

Dorf-Kirchweihe, *f.* kiermasz.

Dorfküster, *m.* kościelny wieyski, wieyskiego kościoła.

Dorfmann, *m.* wieśniak.

Dorfmeyer, *m.* woyt, władarz we wsi.

Dorfpfarrer, *m.* Pleban, Farasz.

Dorfrichter, *m.* oder Dorfschulze, woyt sędzia na wsi.

Dorfschaft, *f.* Bauer, gromada chłopow na radę.

Dorfschulmeister, *m.* Bakalarz, Szkolnik, na wsi, co dzieci uczy.

Dorfweg, *m.* chłopska, wieyska droga, droga do wsi.

Dorn, *m.* ciernie, tarń. voller Dornen, pełny tarniny. einem ein Dorn in den Augen seyn, bydź komu tarniem w oku;

oku; albo solą w oku, iak mowią po polsku; *to iest*, dopiekać, dokuczać komu. sich einen Dorn aus dem Fuße ziehen, wyiąć sobie darń z nogi; *t. i. prov.* uwolnić się od iakiey przykrości; einem andern, drugiego kogo uwolnić. Dorn in einer Schnalle, kolczyk, w zprządce.

Dornbüschlein, *n.* krzaczek tarnowy, cierniowy.

Dornbusch, *m.* krzak tarniowy. Ort voller Dornbüsche, mieysce pełne tarni, tarnina.

Dorn, *m.* von Dornen, tarniowy, cierniowy.

Dorngesträuch, *n.* tarnina, ciernina.

Dornhecke, *f.* ciernina.

Dornicht, cierniowy. voll Dornen, pełny ciernia.

Dornick, eine Stadt in Flandern, Dornyk, miasto we Flandryi; *połac.* Tornacum.

Dornnäglein, *n.* polny gwoździk.

Dornock, eine Stadt in Schottland, Dornoka, miasto w Szkocyi.

Dornschwein, *n.* iż.

Dornstaude, *f.* ciernisko.

Dornsträuchlein, *n.* krzaczek cierniony.

Dornstrauch, *m.* krzaki cierniowe.

Dornzaun, *m.* płot z ciernia.

Dort, tam; lieber seyn wollen, woleć tam być.

Dort durch, tamtędy.

Dorther, z tamtąd; kommen, przyiść, przyiechać.

Dorthin, tam; gehen, chodzić; zurück gehen, nazad wracać; kommen, przychodzić.

Dorthin durch, tamtędy; sich machen, iść, wziąć się; fortgehen, odeyść.

Dorthinwerts, tamże; tritt, wnidź.

Dortmund, eine Reichsstadt in der Grafschaft Mark, Dortmunda, wolne miasto Cesarskie, w Hrabstwie Mark; *połac.* Tremonia.

Dose, *f.* dosis, danie dważone; według wagi lekarstwa.

Dotiren, aussteuern, wyposażyć; ein Frauenzimmer, panne.

Dotter, *m.* in einem Eye, żołtek w iaiu. Die Jungen haben ihre Nahrung vom Dotter, kurczęta maią swoie iadło z żołtkow.

Dotterblume, *f.* żołty kwiatek.

Douay, eine Stadt in den Niederlanden, Duak; *połac.* Duacum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Duacki. Duaceński.

Douceur, *n.* Schmeichelen, podchlebstwo; einem machen, podchlebstwo komu czynić, podchlebiać; Geschenk, podarunek komu czynic.

Douer, eine Stadt in England, Dowera, miasto w Anglii; *poł.* Dubris.

Douro, ein Fluß in Portugall, Dura, rzeka w Portugallii.

Downe, eine Stadt in Irrland, Downe, miasto w Irlandyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący Doweński.

Dour, ein Fluß in Frankreich, Duks, rzeka we Francyi; *poł.* Dulcis.

Doux, ein Fluß in der Franche Comte, Druga, w Fransze Konte, iż we Francyi; *poł.* Dubis.

Drache, *m.* ein Thier, Smok, zwłez. von einem Drachen, Smoczy.

Drachenkraut, *n.* smoczne ziele.

Drachinn, *f.* smoczyca, smok samica.

Drängen, nacierać; die Feinde sehr, bardzo nacierać na nieprzyiaciela.

Dräuen, grozić.

Dräuung, *f.* grożba.

Drachant, *m.* Art Gummi, Draganta, rodzay gumy.

Dragoe, Ort auf der Insel Amack, Dragoa, miasto na wyspie Amaka.

Dragoner, *m.* Dragan, Dragonia; Art Soldaten, kształt żołnierzy na koniech, połacinie Dimachą, dla tego że y piechoty potykać się powinni umieć.

Dragonerpferd, *n.* koń pod Dragana.

Dragoner-Regiment, *n.* Reyment Dragonii.

Dran, przy, podłe, s. daran.

Drath, *m.* drut; eiserner żelazny; silberner, srebrny; goldener, złoty; messingener, mosiężny.

Dratzieher, *m.* druciarz, drutnik, co druty ciągnie, robi.

Drauf, nad, s. darauf, mit samt den daher kommenden Compositis.

Draus, z tego, s. daraus.

Draußen, zewnątrz, na dworze; seyn, być.

Draußen her, ze dworu. von draußen her zu ihm gebracht, ze dworu tam, do niego przyniesione.

Draw, ein Fluß in Ungarn, Draw, Drawa, rzeka w Węgrzech.

Drechselarbeit, *f.* tokarstwo, tokarska robota.

Drechselbank, *f.* tokarska ława, na ktorey tokarz robi.

Drechseleisen, *n.* tokarskie żelazka do toczenia; tokadło, toczydło.

Drechseln, toczyć. das nichts runder seyn könne, tak, aby nic okręgley nie było. Gefäße drechseln, naczynia toczyć; Ringe aus Holze, obrączki z drzewa toczyć; Becher, puhary, kufle.

Drechsler, *m.* tokarz.

Drechter, *m.* nalewka.

Dreck, *m.* błoto, s. Koth.

Dreckicht, błonisto, s. Kothigt.

Dreckkäfer, *m.* kantaryd, robak, ktorych do aptek zażywaią.

Drecksaue, *f.* świnia w błocie zwalana; człowieka ladaco, sprosnego, tak nażywaią.

Drehen, toczyć, s. drechseln, kręcić: die Rede läßt sich bringen, wohin du sie nur drehest, mowa idzie, tak iak ią kręcisz. die Erde drehet sich mit größter Geschwindigkeit um ihre Achse, ziemia kręci się z naywiękſzą żartkością około swoiey osi. die Augen und den Hals drehen, oczy y szyię kręcić. die Spindel, wrzeciona. das Recht drehen, prawem kręcić, *to iest*, nakręcać go do swoiey sprawy. die Armee drehet sich ein wenig auf die rechte Seite, woysko nakręca się trochę na prawą stronę. sich mit der Armee gegen den linken Flügel drehen, z woyskiem ku lewemu skrzydlu się nakręcić. die Welt wird mit solcher Geschwindigkeit gedrehet, daß, świat z taką prędkością się toczy, że - - obrocić się; sich zu einem, do kogo; sich mit der Armee, obrocić się z woyskiem. der Wind hat sich gegen Mitternacht gedrehet, Wiatr ku połnocy się obrocił. sich mit dem Pferde herum drehen, na koniu się w koło obracać. die Pferde werden nicht abgerichtet, daß sie sich so oft drehen können, als die unsrigen, konie nie są uczone, tak żeby się mogły tak często w koło obracać, iak nasze. das Jahr drehet sich herum, Rok obraca się, toczy się w koło. sich nach dem Glücke drehen, za fortunę się obracać. das Rad drehet sich, koło się obraca.

Drehen, das, *n.* kręcenie się, obracanie.

Dreher, *m. obrotnik, w koło krętnik, t. i,* ten, ktory obraca, kręci co w koło, s. Drechsler, tokarz.

Drehhals, *m.* ein Vogel, ptak pewny. *kręzi szyika.*

Drehkunst, *f.* tokarstwo.

Drehrad, *n.* koło do ciągnienia, kołko do toczenia.

Drehstuhl, *m.* stołeczek, do toczenia, Drechselbank, ława do toczenia.

Drehung, *f.* obracanie, kręcenie.

Drein, wewnątrz, s. darein, mit samt den Compositis.

Dreist, unerschrocken, nie zatrwożony, nie przelękniony.

Dreist, *adv.* bez przelęknienia, bez trwogi.

Dreistigkeit, *f.* ufność, zaufanie.

Drengen, przyciskać, einen, kogo. gedrenget werden, być przyciśnionym, ściśnionym; trapić kogo, w ciasne napędzić; auf allen Seiten, na wszyst. kie strony obstąpić kogo *albo raczey y właśnie po polsku:* ze wszystkich stron.

Dresch-Ebene, *f.* w gumnie bojowisko na ktorym młocą.

Dreschen, młocić, etwas, co; das Getraide, zboże; das Getraide auf der Tenne, zboże na bojowisku; das Getraide mit Stäben, zboże cepami.

Dreschen, das, młocka, młocenie.

Drescher, *m*, młocek.

Dreschflegel, *m.* cepy.

Dresch-Tenne, *f.* bojowisko, na ktorym młocą.

Dreschung, *f.* młocenie, młocka.

Dreschwagen, *m.* wozek do młocenia.

Dreßden, eine Stadt in Meissen, Drezno, miasto w Misnii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta Drezna, albo do Drezna należący, Drezneński, Drezneńske, Drezneńskie., rodem z Drezny, . Drezneńczyk; Kobieta, Dreznianka. Alt-Dreßden, stare Drezno.

Dreux, eine Stadt in Frankreich, Dreuksa, miasto w Francyi.

Drey, trzy, *neutr*, troie. drey Stunden schlafen, trzy godziny spać. drey Lügen verlieren, ze trzech obozow być wyzutym. einem drey Briefe einhändigen, trzy listy komu oddać. je drey und drey, drey in einer Reihe oder Gliede, po trzech w iednym rzędzie albo w glicie, oder auf einmal, po trzech na raz. es reden ihrer drey zugleich, trzech ich razem mowi. drey Briefe auf einmal in einer Stunde abgehen lassen, po trzy listy na godzinę wysyłać.

Dreyäugig, o trzech pączkach. Schoß, pącze o trzech pączkach.

Dreibeinig, troy nogi, o trzech nogach; Mauleselinn, o trzech nogach mulica.

Dreyblätterichter Klee, *m.* ziele, *trifolium.*
Dreyeck, *n.* troykąt, troyrog.
Dreyeckicht, troykątny, troyrożny. dreyeckichte Figur eines Feldes, troykątny wzor iakiego pola.
Dreyeinig, troy iedyny.
Dreyeinigkeit, *f.* Troyca, Troyca iedyna.

Dreyer, *m.* Münze von drey Pfennigen, graycar, pieniądz, co trzy feniki wart.

Dreyerley, troiakiego rodzaiu; Obst, owoc troiakiego rodzaiu. dreyerley Art zu philosophiren, troiaki sposob, kształt filozofowania. auf dreyerley Art verändern, na troiaki kształt przemienić, albo troiakim kształtem.
Dreyfach, potroyny, troiaki. dreyfache Seele, potroyna, troiaka dusza. dreyfache Art zu philosophiren, troiaki kształt filozofowania. dreyfache Weiten, troiaka odległość. dreyfacher Sieg, troiakie zwycięstwo. dreyfach machen, troiako uczynić, robić.

Dreyfädig, o trzech niciach, *albo lepiey*, we trzy nici.

Dreyfahrig, potroyny, troiaki.
Dreyfaltigen, troić, tyle troie co robić, przyczynić - -
Dreyfaltigkeit, *f.* Troyca.
Dreyförmig, troykształtowy, we trzy kształty.
Dreyfüßig, troynogi, o trzech nogach. drey Fuß lang, na trzy stopy długi.
Dreyfuß, *m.* ein Gefäß, tryfus, naczynie o trzech nogach, do umywania.
Dreygestaltig, troykształtowy, na trzy kształty.
Dreygliederich, o trzech członkach.
Dreyhäutig, o trzech skorach, troyskorny.

Dreyheller, *m.* po troyny heler, albo halerz; eine Münze, pieniążek - - einem nicht schuldig seyn, y trzech halerzow nie być winnym nikomu. ein Kerl, der nicht drey Heller werth ist, chłopak nie wart y trzech halerzow. nicht einem drey Heller werth schätzen, nie szacować ani trzech halerzy.
Dreyherr, *m.* ieden ze trzech przełożonym, obrigkeitliche Person.
Dreyherrn-Amt, *n.* urząd trzech przełożonych.

Dreyherrlich, den Dreyherren gehörig, do trzech przełożonych należący.
Dreyhörnicht, o trzech rogach.
Dreyhundert, trzysta, *adj.* dreyhundert Verse, trzysta wierszy. in dreyhundert, po trzysta, Soldaten, żołnierzy.

Dreyhunderste, trzechsetny. dreyhunderstes Jahr nach Erbauung der Stadt Rom, rok trzechsetny od założenia Rzymu.

Dreyhundert mal, trzysta razy.

Dreyjährig, trzechletni. dreyjährige Tochter, corka w trzech leciech, dreyjähriger Baum, drzewo ktoremu trzy lata. dreyjähriges Alter, trzechletni wiek.

Drey Jahr, trzy lata, die Provinz verwalten, trzy lata rządzić Prowincyą.
Dreyknoticht, o trzech sękach.
Dreyköpficht, o trzech głowach; Höllenhund, pies piekielny cerber, o trzechełbach.

Dreyling, *m.* Drillich, eine Art Leinwand, drelich, kształt płotna. eines von drey Kindern, das zugleich gebohren worden, iedno ze trzech dzieci, ktore się iednym połogiem porodziły, troiaczek; ein Gefäß, naczynie w ktorey trzy beczki.
Dreylöthig, troy łotowy.
Dreymal, trzy razy; in einem Jahre, w ieden rok.

Dreymalig, trzy raźny, troy raźny.
Drey Männer, trzech mężowie; Amt oder Charge derselben, urząd trzech mężow; ihnen zugehörig, do trzech mężow należący; trzech mężowie rozumieią się zwierzchność maiący.
Drey Maas, trzy korce. nicht mit Maassen, oder drey Maaßen, sondern mit ganzen Scheunen, ani korcem, ani trzema korcami, ale całym szpiklerzem.
Drey Monat alt, trzy miesiące mu, trzy miesiące stary, dawny.
Drey Monat lang, iuż trzy miesiące; Zeit, trzech miesięczny czas.
Dreynächtig, troy nocny, co przez trzy nocy bywa.
Dreypfählig, o trzech palach.
Dreypfündig, trzech funtowy.
Drey Pfund, trzy funty.
Dreyruderich, o trzech wiosłach; Schiffstatek.
Dreyschlundig, o trzech paszczach, gardłach, gębach.
Dreyschuhig, na trzy stopy wielki.
Dreyseitig, troyścienny, troystronny, o trzech ścianach, o trzech stronach. dreyseitiges Feld, o trzech ścianach pole,

pole, ktore tylko trzy ściany, albo raczey we trzy ściany idzie y rogiem się kończy.
Drenspaltig, troydzielny.
Drenspännig, zaprzag o trzech. drenspänniger Wagen, woz o trzech koniach. Ort, da man mit solchen Wagen rennet, mieysce, gdzie takiemi wozami wożą. Fuhrmann dergleichen Wagens, woźnica od takiego wozu.
Drenspitz, *n.* troyzab, albo o trzech zębach, o trzech końcach.
Drenspitzig, troykończysty.
Drenßig, trzydzieści. drenßig Tage verborgen liegen, trzydzieści dni kryć się.
Drenßigjährig, ktoremu trzydzieści lat, trzydziesto letni. drenßigjähriger Krieg, trzydziesto letnia woyna.
Drenßigmal, trzydzieści razy.
Drenßigste, trzydziesty. in den drenßigsten Tag, co trzydziesty dzień.
Drenßig und drenßig, ie drenßig mit einander, po trzydzieści.
Dren Stunden, trzy godziny, czas trzy godzinny.
Drensylbig, o trzech sylabach.
Drentägig, trzech dniowy, ktoremu trzy dni. drentägiges Fieber, co trzeci dzień febra, *to iest*, ktora co trzeci dzień przypada.
Drentheilig, *w troy dzielony.* auf dren Theile getheilt, na troie, na trzy części podzielony. drentheilige Rede, mowa na trzy części dzielona. Drentheilig, na trzy części. die Güter eintheilen, dobra podzielić.
Dren Viertheil eines Dinges, trzy ćwierci iakiey rzeczy; eines Feldes, iakiego pola.
Dren und achtzig, ośmdziesiąt trzy. ie dren und achtzig, po ośmdziesiąt trzy. der dren und achtzigste, ośmdziesiąty trzeci. dren und achtzig mal, ośmdziesiąt trzy razy.
Dren und drenßig, trzydzieści trzy. ie dren und drenßig, po trzydzieści po trzy. der dren und drenßigste, trzydziesty trzeci. dren und drenßig mal, trzydzieści y trzy razy.
Dren und funfzig, pięćdziesiąt y trzy. ie dren und funfzig, po pięćdziesiąt po trzy. der dren und funfzigste, pięćdziesiąty trzeci. dren und funfzig mal, pięćdziesiąt y trzy razy.
Dren und neunzig, dziewięćdziesiąt trzy. der dren und neunzigste, dziewięćdziesiąty trzeci. ie dren und neunzig, po dziewięćdziesiąt po trzy. dren und neunzig mal, dziewięćdziesiąt y trzy razy.
Dren und sechzig, sześćdziesiąt trzy. die dren und sechzig, po sześćdziesiąt po trzy. der dren und sechzigste, sześćdziesiąty trzeci. dren und sechzig mal, sześćdziesiąt y trzy razy.
Dren und siebenzig, siedmdziesiąt y trzy. ie dren und siebenzig, po siedmdziesiąt po trzy. der dren und siebenzigste, siedmdziesiąty trzeci. dren und siebenzig mal, siedmdziesiąt y trzy razy.
Dren und vierzig, czterdzieści trzy. ie dren und vierzig, po czterdzieści po trzy. der dren und vierzigste, czterdziesty trzeci. dren und vierzig mal, czterdzieści y trzy razy.
Dren und zwanzig, dwadzieścia trzy. ie dren und zwanzig, po dwadzieścia trzy. der dren und zwanzigste, dwudziesty trzeci. dren und zwanzig mal, dwadzieścia y trzy razy.
Dren Unzen, sześć łotow.
Drenzacke, *f.* troyzębny, o trzech zębach; o trzech końcach.
Drenzackicht, troy kończysty.
Drenzehn, trzynaście; Schiffe erobern, trzy okrętow zabrać. drenzehen Landgüter zurück lassen, trzynaście pol, rol, sztuk, porzucić, zostawić. ie drenzehen, po trzynaście.
Drenzehende, trzynasty.
Drenzehen mal, trzynaście razy.
Drenzollig, na trzy cale wielki.
Drenzüngig, troyięzyczny, o trzech ięzykach.
Driesen, eine Stadt in der Mark Brandenburg, Drezenko, miasto w Brandenburgii.
Drillich, *m.* eine Art Leinwand; drelich, gatunek płutna, pewney roboty.
Drin, eine Stadt in Servien, Dryn, miasto w Serwii; Rzeka w Węgrzech.
Dringen, przyciskać, nastawać, nacierać; einen mit Fragen, na kogo pytaniem. aufs Recht dringen, pieniać kogo prawem, aby wygrać. auf einen dringen, daß er, nalegać na kogo, aby on. heftig auf etwas, zwawie się dopominać, dopinać czego. die Noth dringet ihn, potrzeba go przyciska. da ich in ihn oder auf ihn los drung, gdy ia obces na niego szedłem, iechałem. sich zu etwas dringen, piąć się do czego wszystkiemi siłami.
Drinnen, wewnątrz.
Drischel, *m.* cepy, s. Dreschflegel.
Drissa, eine Stadt in Polen, Dryssa, miasto w Polszcze.

Dritter, trzeci; Ort, trzecie mieysce. zum dritten mal, po trzeci raz; hat er das Geld gegeben, dał pieniądze.

Drittehalb, puł trzecia.

Drittheil, n. trzecia część.

Dritt-ur-älter-Mütter, f. Pra pra babka.

Dritt-ur-älter-Vater, m. Pra dziad.

Droben, na gòrze, wyżey. won welchen ich droben gesagt, o czym ia wyżey mowiłem. droben habe ich geschrieben, wyżey pisałem. in dem Exempel, das wir droben angeführt, w przykładzie, wyżey przywiedzionym.

Drohen, grozić. sehr hefftig, grausam einem drohen, komu, bardzo, żwawo, srogo grozić. der Stadt Feuer und Schwerdt drohen, miastu ogniem y mieczem grozić. einem Galgen und Rad drohen, szubienicą y wplecieniem w koło komu grozić; schriftlich; na pismie komu grozić.

Drohen, das, n. groźba, grożenie.

Drohbrief, m. grożny list.

Drohend, groźliwy, grożny.

Drohendlich, grożno; mit den Zähnen knirschen, grożno zębami zgrzytać. drohendlich reden, grożno mowić.

Drohung, f. groźba. große Drohung, wielka groźba; eitele, nic niewarta. Drohung ausstoßen gegen einen, groźby czynić przeciwko komu. ich frage wenig nach dessen Drohungen, ia mało dbam na iego groźby. durch eines Drohung bewegt werden, poruszonym być czyią groźbą.

Dromedar, m. Art eines Cameels, rodzay wielbłądow.

Drontheim, eine Stadt in Norwegen, Dronteyma, miasto w Norwegii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta Dronteymy, albo do niego należący, Dronteymski, Dronteymska, Dronteymskie, Męszczyzna z Dronteywy rodem Dronteymczyk, albo, Dronteymianin; Białogłowa, Dronteymka, albo Dronteymianka.

Droßbube, m. ciurą, łapikura, s. Troßbube.

Drossel, f. ein Vogel, drozd, ptak.

Drosseln, zadusić.

Drost, m. Rządca Prowincyi jaki.

Druck, m. ciśnienie; der Gewichte, wagi ciążenie. erster Druck des Weins, pierwsze ciśnienie wina.

Drucken, f. cisnąć; naciskać, s. drücken und also auch die daher kommenden Derivata, ob. Drücken, y od tego pochodzące słowa.

Drüben, z tamtey strony; jenseits, toż samo, s. darüber, mit samt den Compositis.

Druckweise, cisnąc, naciskaiąc, z naciskiem.

Druha, eine Stadt in Pohlen, Drucha, miasto w Polszcze.

Drücken, cisnąć, einen, kogo. die Noth drückt ihn, potrzeba go przyciska. durch eines Haß und Neid gedrückt werden, czyią nienawiścią y zawziętością być przyciśnionym. wie in einer Buchdruckerey geschiehet, jak się w Drukarni dyieie. to iest, drukować; wycisnąć, z. E. das Siegel in Wachs, pieczęć wycisnąć na wosku. einen an sich drücken, kogo do siebie przycisnąć.

Drücken, das, n ciśnienie, przyciśnienie, ściskanie.

Drucker, m. ciskacz, przyciskacz, sciskacz; Drukarz co książki drukuie.

Drucker, f. wo die Bücher gedruckt werden, Drukarnia, gdzie się książki drukuią.

Druckerpresse, f. prassa drukarska.

Druckung, f. ciśnienie, przyciskanie.

Drum, więc, s. darum.

Drüse, f. gruzoł, gruzołka.

Drüsicht, gruzłowaty, ktory gruzły ma po szyi, na przykład.

Drunten, nisko na dole.

Drunten, niżey, s. darunter, mit samt den Compositis, ob. darunter, y z temi ktore się składaią z niego.

Du, ty, tak Męszczyznie, iak y białogłowie. du selbst hast mir es befohlen, ty sam mi to rozkazałeś. du hast es selbst gesagt, ty sam to powiedziałeś.

Dubiös, zweifelhaft, wątpliwy. Sache, wątpliwa rzecz; Dubiös seyn, powątpiwać, wątpieć.

Dubitiren, wątpieć, s. zweifeln.

Dubitz, eine Stadt in Böhmen, Dubica, miasto w Bolnii.

Dublin, eine Stadt in Irland, Dublin, miasto w Irlandyi, czyli w Hibernii.

Ducat, m. czerwony złoty, goldne Münze, złoty pieniądz.

Ducken, sich, nachylać się, schylać się.

Dudeln, pfeifen, und zwar oft und auf eine stümperichte Art, dublić, piszczeć na piszczałce, drzeć się, toż samo.

Dudelsack, m. Sackpfeife, dudy. der auf dem Dudelsacke pfeift, dudziarz, co na dudach gra.

Duderstadt, eine Stadt in Deutschland, Duderszad, miasto w Niemczech.

Duell, m. Zweykampf, poiedynek, potyczka dwoch. einem zum Duell aus-

ausfodern, wyzywać kogo na poiedinek.

Duelliren, poiedynkować. sich mit einem in einen Zweykampf einlassen, wyiść z kim na poiedynek, w poiedynku potykać się z kim.

Duft, Ausdünstung, *f.* para, parowanie, zaduch; Geruch, wonia.

Duften, pazować, parę, zaduch, wonią, zapach puszczać, wydawać, Geruch von sich geben.

Duglas, eine Stadt in Irrland, Duglas, miasto w Irlandyi.

Düben, eine Stadt in Meissen, Dubna, miasto w Misnii.

Düna, ein Fluß in Liefland, Dźwina rzeka w Inflantach.

Dünamünderschanze, *f.* Dunamunda forteca, Dunemundańskie okopy.

Dünkel, *m.* eine Art Getreides, rodzay zboża; mniemanie; imaginacya, mysl wyobrażona, Einbildung; Hochmuth, wielkie rozumienie o sobie.

Dünkelspiel, eine Reichsstadt in Schwaben, Dunkelszpila, Wolne Cesarskie miasto w Szwabach.

Dünken, zdawać się. es dünkt ihm nützlich zu seyn, zdaie się mu pożyteczne być. wie mir dünkt, iak się mi zdaie. es dünket mich, daß du, zdaie się mi, że ty. es dünket ihnen, zdaie się im; sich lassen nichts ohne gewisse Ursache, myśleć sobie nie bez pewney przyczyny. dünken sich was zu seyn, myśleć sobie, że co iest. sich dünken keine Sau zu seyn, nic trzymać o sobie pokornie.

Düngen, gnoić to iest gnoiem nawieść, omaścić.

Dünkirchen, eine Stadt in Flandern, Dunkerka, miasto Flandryi.

Dünne, nicht dicke, cienki; Luft, powietrze; Haut, skora. nicht dichte, einzeln, rzadki; Bäume, rzadkie drzewa, *t. i.* rzadko gdzie sadzone; Schlachtordnung, szyk woyska do boiu; Gewebe, tkana materia rzadka, y cienka; geschlang, cieniuteńki; Beine, cieniuteńkie nogi; Faden, cienkie nici Leder, cienkie skory; Brücke, cienki most. dünne machen, cieńczyć, das Papier, kartę, papir. das Buschwerk wird dünne, krzak rzedzieie. dünne Nase haben, mieć dobry węch.

Dünne, *adv.* cienko; zubereitetes Leder, cienko wyprawne skory, iako to zems.

Dünnhäricht, rzadkiego włosa, rzadkiey sierci.

Dünnigkeit, *f.* cienkość; rzadkość; der Bäume, da sie nicht dichte stehen, rzadkość drzew, gdy nie stoią gęsto; der Beine, cienkość nog.

Dünsten, parować.

Dünstig, voller Dunst, pełny pary, zaduchu.

Düren, eine Stadt in Jülich, Dyrna, miasto w Juliyskim Hrabstwie, *połac.* Marcodunum.

Dürfen, mòdz, mieć moc; etwas thun, co czynić. er darf alles Geld wegnehmen, może wszystkie pieniadze wziąć. er darf nach eigenem Belieben urtheilen, może według swoiego upodobania sądzić. machen, daß einer nicht mehr darf, uczynić, aby kto nic więcey nie mogł. nicht nachläßig darinnen seyn, nie moc bydź w tym niedbałym. dürfen nicht vergessen, nie moc zapomnieć; *mieć prawo:* man darf nicht, nie maią prawa na to; *godzi się:* ich darf, godzi mi się, mich deines Raths bedienen; die Schuldigen nicht vertheidigen, nie godzi mi się winnych bronić.

Dürftig, potrzebny, *to iest*, ubogi; potrzebny pieniędzy; aller Dinge, wszystkich rzeczy. höchst dürftige Leute, nayuboższi ludzie. dürftigen Leuten helfen, potrzebnych ludzi ratować.

Dürftig, *adv.* cienko, mizernie; Leben, mizernie, ubogo, żyć.

Dürftigkeit, *f.* ubostwo, potrzeba. in Dürftigkeit stecken, w ubostwie zostawać.

Dürre, trocken, suchy, sucha, suche. dürre Erde, sucha ziemia; Oerter, suche mieysca. sehr dürrer Boden, nader suchy grunt. dürrer Körper, suche ciała; Wiese, łąka; Weide, pastwiska; Mensch, człowiek; Zweige, gałęzie; Jahr, rok. dürre werden, schnąć; wie ein Baum, iako to drzewo. man hat damals ein dürres Jahr gehabt, w ten czas miano suchy rok. er ist ganz dürre am Leibe, on iest bardzo suchy na ciele.

Dürre, *adv.* sucho.

Dürre, die, *f.* suchość. bey sehr großer Dürre, przy wielkiey suchości.

Dürren, suszyć.

Dürrwurz, *f.* ein Gewächs, ziele pewne.

Duisburg, eine Stadt in Cleve, Duisburg, miasto w Kliwii.

Düsseldorf, eine Stadt in Bergen, Dusseldorf, miasto w Hrabstwie Bergen.

Düster,

Düster, ciemny, ciemnisty. düstere Luft, ciemne powietrze; Nacht, ciemna noc.

Düte, s. Diete.

Dulcigno, eine Stadt in Dalmatien, Dulcigno, miasto w Dalmacyi, *połac.* Olchinium.

Dulden, znośić; das Unglück, nieszczęście, niepomyślność. eines verkehrtes Wesen, czyią przewrotność; eines Gewalt, czyią potęgę; mit Unwillen, po niewoli, przykro; willig und gern, rownym, wesołym umysłem; ungern, nie z chęcią; Böses und Gutes mit einem, dobre y złe z kim; Hunger, głod; Durst, pragnienie; Kälte, zimno.

Duldung, *f.* znoszenie, cierpienie.

Dum, Dumkirche, *f.* Katedralny Kościoł.

Dumm, zdumiały, grubian; dummer Mensch, głupi y grubian człowiek; Kopf, tępa głowa; im Nachsinnen, tępy w myśleniu; Verstand, dowcip; etwas zu verstehen, tępy do zrozumienia czego. dummer Weise, głupie, po głupiemu. auf dumme Art, głupim sposobem.

Dummheit, *f.* głupstwo, zdumiałość, unglaubliche eines Menschen, nie podobne do wiary głupstwo człowieka; des Verstandes, dowcipu.

Dummkühn, letkomyślny, płochy; Rath, letkomyślna płocha rada, nie uważna, nie baczna.

Dummkühn, *adv.* płocho, letkomyślnie, nie uważnie, nie bacznie.

Dummkühnheit, *f.* płochość, letkomyślność; wunderbare, dziwna; rasende, szalona; höchst unbedachtsame und unsinnige, nie ostrożna, nie rozmyślna. etwas aus Dummkühnheit thun, co z płochości uczynić.

Dummel, *m.* piiany, szumek, wenn einem der Kopf vom Trinken schwer ist, gdy komu od piiaństwa głowa cięży.

Dummeln, s. Tummeln.

Dumpfig, ztęchły; Mehl, ztęchła mąka; Salz, sol; seyn, werden, ztęchłym być, stać się.

Dunke, *f.* bardzo. Senf giebt gute Dunke, gorczyca bardzo dobra.

Dunkel, etwas finster, przyciemny, nie iasny; undeutlich, nie wyraźny; Nacht, noc; Wahrsagungen, nie iasne proroctwa; Poet, nie iasny Poeta. das da sehr dunkel ist, co w tym ciemnego iest; trübe, pochmurny; Tag, dzień; Wetter, niebo; Stern, gwiazda. dunkel machen etwas, co ciemne. nie iasne, czynić; an Farbe, przyciemny kolor. das nicht wohl siehet, kto nie dobrze widzi; Augen, Gesicht, oczy, twarz, przez co nie dobrze widzieć; Fenster, okna.

Dunkel, ciemno, nie iasno, przyciemnos handeln, czynić w ciemnośći, lub nie znacznie; etwas abhandeln, wzmiankę o czym czynić nie znacznie.

Dunkelbraun, szary, smagławy, czarniawy.

Dunkelfarbig, przyciemnego koloru.

Dunkelgelb, ciemno żołtawy.

Dunkelheit, *f.* ciemność; der Dinge macht, daß eine Rede nicht verstanden wird, ciemność rzeczy czyni, że mowa nie iest zrozumiana; worinnen sich eine große findet, gdzie się wszytka ciemność znayduie; insonderheit der Augen, w szczegulności mowi się ciemność oczow. mit etwas Dunkelheit vertreiben, uzdrowić czym ciemność. aus Dunkelheit das Licht erblicken, z ciemności y mgły światło obaczyć.

Dunde, eine Stadt in Schottland, Dunda, miasto w Szkocyi; połacinie nazywa się Donum.

Dungall, eine Stadt in Irrland, Dungalla, miasto w Irlandyi.

Dunkel, eine Stadt in Schottland, Dunkel, miasto w Szkocyi.

Dun-le-Roi, eine Stadt in Frankreich, Dunleroa, miasto we Francyi, *połac.* Regiodunum.

Dunst, *m.* para, zaduch; großer, wielki; im Sommer, w lecie; feuriger, ognisty, gorący; steter, ustawiczny; der von der Sonne aus der erwärmten Erde und Wasser gezogen wird, ktory Słońce z rozegrzaney ziemi y wody wyciąga. Dunst der Erde, para ziemna, *to iest*, z ziemi wychodząca; der Bäder, z kąpieli, z łaźni; blaue, bilmo na oku; einem womit vor die Augen machen, bilmo komu zapuścić na oczy. voller Dunst, pełny pary, zaduchu.

Dunstafag, eine Stadt in Schottland, Dunstafag, miasto w Szkocyi.

Dunstig, parny, pełny pary, zaduchu, voller Dunst.

Duodez, dwunasty. ein Buch in Duodez, książka w dwanaście kartek, z arkusza.

Durance, ein Fluß in Frankreich, Duranca, rzeka we Francyi.

Duras, eine Stadt in Frankreich, Duraza, miasto we Francyi.

Durazzo, Stadt in Albanien, Duraco, miasto w Albanii, *po łacinie* Dyrrazhium, Epidamnus; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Duraceński, Duraceńska, Duraceńskie; męszczyzna rodem, z Duracy, Duraczeńczyk; kobieta Duracenka.

Durch, przez, Gewalt und Schelmerey viel vermögen, mocą y niepodściwością być mocnym. durch seine Schuld in Noth gerathen, przez swoię winę w ubostwo wpaść, durch eines andern Unglück groß werden, z cudzego nieszczęścia mieć się dobrze. einen durch Briefe trösten, cieszyć kogo przez list. diese Tage durch, przez owe dni. durch mich, przeze mnie. durch und durch, wskroś, na wylot.

Durchackern, przeorać.

Durchächten, wywołać z kraiu, einen, kogo.

Durcharbeiten, mięsić, drepcić, mięsić rękami, den Teig, ciasto.

Durcharbeitung, *f.* mięszenie, drepczenie, zarabianie mąki na chleb.

Durchaus, wcale, zupełnie. nichts verstehen, nic nie rozumieć; einen frey sprechen, uwolnić, wolnym uczynić kogo; beschwerlich seyn, wcale być komu przykrym; einen vertheidigen, wcale bronić kogo; eine Sache in Wind schlagen, wcale rzecz na wiatr puszczać, to iest, gardzić nią; nachlassen, porzucić; verbrennen, opalić. s. völlig, allerdings.

Durchbeissen, przegryść, etwas, co.

Durchbeissend, *adi.* gryzący, gryzliwy, wyżyraiący; Arzneyen, lekarstwa wyżyraiące.

Durchbeissung, *f.* gryzienie, żarcie.

Durchblasen, przedmuchiwać, przewiewać. die Winde das, was sehr hoch ist, wiatry przewiewaią to co bardzo wysokie iest, wysokie mieysca.

Durchblättern, przewracać w księżce karty, przewracać księżkę, wertować. die Bücher, po księżkach. die Autores, po Autorach.

Durchbohren, przewiercieć, przedziurawić; ein Schiff, okręt. von etwas an bis zu etwas, dziurę zrobić z czego do czego; als ein Degen, iak to pałasz, eine güldene Säule, złotą kolumnę, einen Stein, kamień, mit einem Bohrer, świdrem.

Durchbohrung, *f.* przewiercenie.

Durchbrechen, przełamać, złamać, wyłamać; das Eis mit Aexten, łod siekierami przerąbać. mit seiner Tapferkeit durch Schwerd und Spiese, swoim męstwem złamać y spisy. eine Mauer oder Wand, przełamać mur, ścianę; mitten durch die Feinde, przebić się przez nieprzyiacioł, mit der Armee, z woyskiem.

Durchbrecher, *m.* łamacz, der Wände, ścian.

Durchbrechung, *f.* przełamanie, wyłamanie.

Durchbrennen, przepalać się, przegorzeć.

Durchbringen, strawić, zmarnować, das Geld, pieniądze. alle sein Vermögen mit Fressen und Sauffen, przeieść y przepić swoię fortunę. sein väterliches Erbgut, swoie po oycu dziedziczne dobra. mit Gastereyen, z gościami. durch Schwelgerey, przez rozpustę. das Seinige, swoie. es wird alles durchgebracht, wszystko się marnuie, tyra. przetyrać, *toż samo*. 2) sein Leben auf eine elende Weise durchbringen, życie mizernie prowadzić.

Durchbringen, das, *n.* marnowanie, rozrzutność.

Durchbringer, *m.* rozrzutny, marnotrawny, zbytkuiący, marnotrawca, utratnik, rozpustnik. Durchbringerinn, *f.* rozrzutna, utratna.

Durchbringung, *f.* marnowanie, zbytek, rozrzucenie.

Durchbruch, *m.* przełamanie, wyłamanie, der Wand, ściany.

Durchdringen, przebić się, przecisnąć się dokąd, in die Tempel, do kościoła, zu den Städten, do miast, in den Himmel, Luft, do nieba, na powietrze, in die Gemüther, przecisnąć się do serc czyich, durch eine Enge, przez cieśninę; *doiść*, in die Ohren, do uszow, durch die Gegend, rozeyść się po kraiu, auf die Sinne, rozeyść się po zmysłach, das Gift dringt durch die Adern und durch den ganzen Leib hindurch, trucizna przechodzi do żył, y przez całe ciało, in das Gemüth, do myśli, rozchodzić się. die Wärme dringt durch die ganze Welt, ciepło rozchodzi się po całym świecie; leść przez co. durch die Bresche oder niedergeworfene Mauer in die Stadt, przez rozwaliny, albo przez obalony mur wleść do miasta; przeymować. das Schrecken durchdringt Mark und Bein, strach przeymuie mi aż do kości y do szpiku. der Sonne Wirkung durchdringet die Beine, skutek słońca, to iest, ciepło, przeymuie iagody, dokazać. er meynet, er wolle überall mit dem

dem Gelde durchdringen, rozumie że pieniądzmi wszędzie dopnie, t. i. wszystkiego dokaże.

Durchdringen, das, *n.* przebycie, doyście, dokazanie.

Durchdringend, przeymuiący, przecywaiący, rozchodzący się. =Gewehr, oręż na wylot przechodzący. Wein, wino ktore rozbiera po członkach. Kälte, przeięte zimno. Rede, przeięta mowa, doymuiąca.

Durchdringer, *m.* ten, ktory wszędzie dotrze, wszędie się przebiie.

Durchdringlich, to przez co się można przeyść, przebyty.

Durchdringung, *f.* przebycie, przeięcie, doięcie.

Durcheilen, spieszyć, przez co.

Durcheinander, pomięszany, wspolny. durcheinander heyrathen, wspolne małżeństwa. durcheinander, pomięszanie, wspolnie, razem, bez rożnicy. die Dinge gebrauchen, rzeczy zażywać. aus einem Brunnen schöpfen, z iednego źroźdła czerpać. und ohne Unterschied anmerken, y bez rożnicy znaczyć.

Durcheinander mengen, iedno z drugim zmięszać; den Troß und Soldaten, ciorow y żołnierzy. Wein und Wasser, wodę y wino. alles, wszystko.

Durchfächeln, przedymać, etwas, cokolwiek.

Durchfahren, przieżdżac, przeiechać, durch den Fluß, przez rzekę. 2) przekopać. einen Berg, gorę iaką. wie die Bergleute, iak gornicy robią. 3) przegryść. wie die Maden einen Käse, iak robaki ser.

Durchfarth, *f.* brod. ist nirgends keine, nigdzie brodu nie ma. geht durch den Fluß, brod idzie przez rzekę.

Durchfall, *m.* des Leibes, laxacya, puszczenie żołądka, biegunka, przebieg. der den Durchfall hat, ktory na dyarreią, na przebieg brzucha chory. hötet auf, ustaie, verursachen, dyarreią sprawić, stillen, zastanowić. Durchfall haben, dyarreią mieć.

Durchfallen, przepaść przez co.

Durchfeilen, przepiłować pilnikiem, piłką, eine Thüre, drzwi iakie.

Durchfliegen, przelecieć przez co. ein Haus, przez dom.

Durchfliessen, płynąć, przez co. durch etwas, dopłynąć do czego, zu etwas, przez srzodek czego. der Fluß fließt durch die Stadt, rzeka płynie przez miasto. t. i. przez srzodek miasta. durch Theile, płynąć po wszystkich częściach.

Durchfliessend, płynący przez.

Durchfluß, *m.* płynienie pomiędzy. die Inseln werden durch einen schmahlen Durchfluß von einander getheilet, wyspy przesmykami pomiędzy płynącemi są oddzielone.

Durchforschen, szukać, badać, przepytywać się.

Durchfressen, przeżreć, zpalić, als ein Gift selbst das Eisen, iako to iad żelazo; als ein Geschwür den Leib, iako gdy wrzod przeżre, albo wyżre ciało.

Durchführen, przeprowadzić, das Wasser, wodę.

Durchführung, *f.* przeprowadzenie. des Wassers zu den Wohnungen, wod do domow.

Durchgänger, *m.* zbieg, zbiegły.

Durchgängig, *adj.* przeymuiaiący, przechodni; Haus, przechodni dom; Wald, przechodni las; kaum für einen Wagen, ledwie, dla iednego wozu.

Durchgängig, *adv.* przechodem, alle Winkel im Hause machen, po wszystkich katach przechody porobić, aby wszytko przechodem było.

Durchgang, *m.* przechod, einem verwehren, przechodu komu bronić, nie dopuszczać; einem darzu dienen, na przechod do czego służyć.

Durchgebohrt, *adj.* przewiercony.

Durchgegraben, *adj.* przekopany.

Durchgehen, przechodzić, na wylot, als ein Gewehr im Stechen, iak szpada, albo miecz w sztychu. 1) darvon laufen, uciec zkąd, aus der Schlacht, z bitwy; zuerst, naypierwey; mit vollem Laufe, iak nayprędszym biegiem; über Hals und Kopf, na głowę y na szyię uciekać; häufig, kupemi, churmem; im vollen Gallop, czwałem; ohne Ordnung, bez porządku.

Durchgehends, na wszystkie strony, we wszystkim; beschwerlich seyn, być ciężkim; den Zustand eines Menschen übersteigen, we wszystkim, stan, kondycyą człowieka przechodzić wcale; abschaffen, oddalić; verachten, zgardzić; etwas meiden, czego się strzec.

Durchgelesen, *adj.* przeczytany. s. Durchlesen.

Durchgeflügt, *adj.* przeorany. s. Durchpflügen.

Durchgereiset, *adj.* przeiechany. s. Durchreisen.

Durch=

Durchgeschlagen, *adj.* przecedzony. s. Durchschlagen.
Durchgeseiget, *adj.* przecedzony. s Durchseigen.
Durchgesiebt, *adj.* przesiany, *przez przetak*, lub, *sito*. s. Durchsieben.
Durchgestochen, *adj.* przekłoty. s. Durchstechen, przekłoć.
Durchgestoßen, *adj.* przebity. s. Durchstoßen.
Durchgezogen, *adj.* przeciągniony. s. Durchziehen.
Durchgießen, przelać.
Durchgießung, *f.* przelanie.
Durchgraben, przekopać; eine Wand, ściany, *raczey*, podkopać; Berge, góry.
Durchgrabung, *f.* przekopanie.
Durchgrübeln, przeszperać, etwas, cokolwiek, alles, wszystko.
Durchgründen, wypytywać się. s. Durchforschen.
Durchhauen, rozciąć, rozcinać. 2) durch den Feind, drogę sobie otworzyć orężem przez nieprzyiaciela.
Durchhelfen, otworzyć komu drogę, poratować kogo.
Durchhitzen, przegrzać, rozegrzać; die Erde mit seiner Hitze, rozegrzać ziemię swoim gorącem.
Durchhölen, przediurawić.
Durchjagen, przegrać, przepędzić, 2) przepuścić, durch die Gurgel, przepuścić przez garło, t. i. przeieść, przepić, das Seinige, swoy maiątek. s. durchbringen.
Durchkochen, przeważyć, przegotować.
Durchkommen, przeyść, na wylot, z iednego końca, na drugi; wohin, dokąd. 2) umknąć niebezpieczeństwa, der Gefahr entgehen.
Durchkratzen, przeskrobać dziurę.
Durchkriechen, przeczołgać się, przewlec; die ganze Stadt, po całym mieście; fast die ganze Welt, prawie po całym świecie.
Durchlassen, przepuścić; przez co; die Armee, woysko, t. i. dać przeyść; die Feuchtigkeit, wilgoć, mokrość; einen, kogo przepuścić, pozwolić komu przeyść.
Durchlassung, *f.* przepuszczenie.
Durchlauchtig, Pogodny, wyiaśniony, Jasny. Durchlauchtigster Fürst, Nayiaśnieyszy Kiążę.
Durchlauchtigkeit, *f.* Wasza Kiążęca Mość; ein Fürstlicher Titel, Kiążęcy tytuł.

Durchlauf, *m.* Dyarrea, choroba. s. Durchfall.
Durchlaufen, przebiec, eilig in Gedanken, co prędko myślą; mit wenigem, w niewielu słowach; kürzlich, krotko; biec przez; finstre Gassen, przez ciemne uliczki. 2) entlaufen, uciec. s. Desertiren.
Durchläutern, przecedzić, etwas, cokolwiek. s. Läuterung.
Durchlesen, przeczytać, ein Buch, Kiążkę, einen Brief, list.
Durchlesung, *f.* czytanie, der Poeten, poetow.
Durchleucht, Jasny, Pogodny. s. Durchlauchtig.
Durchleuchten, durchscheinen, świecić przez co, świecić się przez co. die Farbe der Eyer leuchtet durch, color w iaiach świeci się przez skorupę. durch und durch helle machen, przezroczystym co uczynić.
Durchleuchtend, *adj.* przezroczysty.
Durchleuchtigkeit, *f.* Jasność, Pogoda, Wyiaśnienie. s. Durchlauchtigkeit.
Durchlöchern, przedziurawić, dziurę zrobić. s. Durchbohren.
Durchmarsch, *m.* przeyście, przemaszerowanie, s. Durchzug.
Durchmarschiren lassen, dać przeyść, przemaszerować.
Durchmengen, mięsić, gnieść; przegniatać. kneten, das Mehl, mąkę. 2) vermischen, umięszać, etwas mit etwas, co z czym.
Durchmessen, przemierzać, etwas mit der Meßruthe, co mierniczą laską.
Durchmesser, *m.* przemiernik, *połacinie* diameter. halber Durchmesser, połprzemiernik; *połacinie* radius.
Durchnächtig, przez noc, die Nacht durch währen, przez noc będący.
Durchnässen, przemoczyć. durchaus naß machen, nad drugą stronę przemoczyć.
Durchnagen, przegryść, etwas, co.
Durchnehen, przeszywać; etwas mit Golde, co złotem.
Durchpassiren, przeyść, durch das Gebirge, przez góry.
Durchpflügen, pługiem letko przeorać, das Land, ziemię.
Durchrädern, przesiać rzeszotem, przetakiem. Durchsieben.
Durchrechnen, przerachować, przeliczyć, etwas, co.
Durchregnen, przeciekać, deszczem, zaciekać es regnet in die Speisestube durch, przecieka, zacieka do stołowey, do iadalney, izby.

Durch=

Durchreiben, przetrzeć, nasmarować, die Haut mit Salbe, skorę maścią.
Durchreichen, dostać do czego, auf etwas, durch geben, dać przez co; einem etwas durch ein Fenster, co komu przez okno.
Durchreise, *f.* odiazd, przeiazd.
Durchreisen, wodurch reisen, przeciekać, przez co, durch eine Stadt, przez miasto; durch einen Ort, przez iakie mieysce. 2) in die Creutz und die Queer alle Provinzen, tam y sam wszystkie kraie. s. Durchwandern.
Durchreisung, *f.* przeiechanie. Durchstreichung, *f.* toż *samo.*
Durchrennen, przebić, einen mit dem Spieße, kogo spisą.
Durchreuten, na koniu przeiechać, alles, wszystkie strony; durch einen Fluß, przez rzekę.
Durchreutern, przesiać sitem, przetakiem.
Durchriechen, zapach rozpuścić, rozpuszczać. überall gerochen werden, wszędzie woni, zapachu napuścić.
Durchrinnen, przeciekać na drugą stronę, hier und da, tam y sam; durch etwas, przez co.
Durchsalben, nasmarować, den Leib mit Oele, ciało nasmarować oliwą.
Durchschallen, brzmieć. s. Erschallen.
Durchschauen, przezierać, przeglądać, etwas, co, durch etwas, przez co.
Durchschauung, *f.* patrzenie, widzenie przez co, przeglądanie.
Durchscheinen, świecić się, przez co. die Haut der Frau scheinet durch die Kleider, skora na tey Pani świeci się przez suknie.
Durchscheinend, *adi.* przezroczysty. s. Durchsichtig.
Durchscheinung, *f.* przezroczystość. s. Durchsichtigkeit.
Durchschiessen, przestrzelić, einen mit einem Pfeile, kogo strzałą. 2) poprzekładać; ein Buch mit weissem Papier, ksiązkę białym papirem.
Durchschiffen, przeżeglować, das Meer, morze.
Durchschimmern, świecić się przez co.
Durchschlag, *m.* Werkzeug, da man etwas durchseihet, sito do cedzenia czego.
Durchschlagen, durchseihen, przecedzić; Honig, miod; das Wachs durch Stroh, wosk przez słomę; durch ein Fleck Werg durch Binsen, przez kratkę z sitowia zrobioną; durch ein Sieb, przez sito. 2) przebić się przez co, przez kogo; durch die Feinde, przez nieprzyiaciela; mitten durch die Feinde, przez srzrodek nieprzyiacioł. 3) ein Loch wodurch machen, dziurę przez co zrobić. 4) przebiiać, wie die Dinte oder die Buchstaben, iako to inkaust, albo litery przebiiaią przez papir.
Durchschlagen, das, *n.* przecedzenie.
Durchschleichen, heimlich davon gehen, wymknąć się zkąd potaiemnie.
Durchschlupfen, wyśliznąc się, wie ein Aal, iak węgorz.
Durchschneiden, przekroić, przeżnąć, przeciąć.
Durchschnitt, *m.* przecięcie, sowohl sonst, als sonderlich in der Baukunst, tak pospolicie mowiąc, iako też osobliwie w budowaniu.
Durchschweifen, ziezdzić, zchodzić, Felder und Wälder, pola y lasy.
Durchschwimmen, przepłynąć.
Durchsehen, przeźrzeć, etwas, co; alle Theile, wszystkie części; die meisten Stellen, woher eine Erfindung zu nehmen, naywięcey mieysc gdzie można co znaleść.
Durchseigen, przecedzić, przepuścić.
Durchseihen, przecedzać, etwas durch etwas, co przez co; durch eine Leinwand, przez płotno iakie.
Durchseihung, *f.* przecedzenie.
Durchsetzen, przeprawić się, durch einen Fluß mitgehen oder reuten, przez iaką rzekę, idąc albo iadąc na koniu; mit Schwimmen, płynąc. 2) durchbrechen, przebić się, durch den Feind, przez nieprzyiaciela.
Durchsichtig, *adi.* przezroczysty; Haut der Augen, przezroczysta błonka na oczach; - - seyn, przezroczystym być, wie Glas, iak szkło. 2) durchlöchert, przedziurawiony; etwas machen, co przezroczyste uczynić.
Durchsichtigkeit, *f.* przezroczystość, des Glases, szkła.
Durchsieben, przesiać, przeczynić, etwas, co; durch ein Mehlsieb, przez sito do mąki; Kalk, wapno, durch ein enges Sieb, przez drobnieysze sito, rzeszoto; durch ein grobes Sieb, przez sito rzadkie z wielkiemi okami.
Durchsingen, prześpiewać, aż do końca, ein Lied, piosnkę.
Durchspicken, naszpikować słoniną, das Fleisch, mięso.
Durchspießen, spisą kogo przebić, dzidą.
Durchstänkern *, przewracać, ein Buch, ksiąžkę.

Durchstechen, zakłóć, przekłóć, einen, kogo; mit dem Degen durch die Brust, szpadą przez piersi; mit dem Spieße, dzidą; einem die Kehle, komu kark; mit der Schuhahle, szydłem; einen Theil des Augenliedes, część źrzenicy; einen rückwärts, z tyłu kogo przebić.

Durchstecken, przewlec, Schnürgen durch etwas, sznurek przez co.

Durchstoßen, przebić dziurę w czym. 2) durchstechen, przebić, ein Thier, zwieża; mit einem Jagdspieße, rohatyną. s. durchstechen.

Durchstreichen, przekryślić, zakryślić, etwas, co. eines Schuldners Namen, iakiego dłużnika imie. Creutzweise, na krzyż, przekryślić. s. ausstreichen, przeiechać, zchodzić, ganz Asien, całą Azyą, błąkać się, wałęsać się, fast die ganze Welt, prawie po całym świecie. s. durchwandern, 2) durchwehen, przedymać, przewiewać. die Winde durchstreichen die höchsten Gegenden, wiatry przedymaią, przewiewaią naywyższe mieysca. Luft; die der Wind nicht durchstreicht, powietrze ktorego wiatr nie przedyma, po ktorym wiatr nie wieie, t. i. ktorego wiatr wianiem swoim nie rusza.

Durchstreichung, f. przekryślenie, zakryślenie. 2) Durchwanderung, przeiechanie, zchodzenie, przewędrowanie. Italiens, Włoskiey ziemi. 3) des Windes, przewianie, przedymanie, przewiewanie.

Durchstreifen, przebiegać, biegać, po czym. eines Gränzen, po czyich granicach. 2) biegiem mierzać. das ganze Feld, całe pole zmierzać bieżąć.

Durchstrich, m. przekryslenie, als eine distinction, iako rozrożnienie, oder, dla rozrożnienia.

Durchstrichen, poprzekryślany, zakryślony. s. Durchstreichen.

Durchsuchen, szukać, przeszukiwać, szlakować, tropić. alles, wie die Spürhunde, iako ogary, wietrzyć; szpyraci. etwas aufs fleißigste, co iak naypilniey; przetrząść, trząść. die Böden, tych co z listami chodzą. Strassen, drog. die Schlafkammer und alle Betten, sypialny pokoy y wszystką pościel. *polować, metaph*, die ganze Stadt, po całym mieście.

Durchsuchen, das, n. szukanie, szperanie.

Durchsucher, m. szukacz, badacz, *szlakownik*.

Durchsuchung, f. szukanie, badanie.

Durchsüssen, przesłodzić, osłodzić, przysłodzić.

Darthun, przewleć.

Durchtragen, przenieść, przenosić, nieść, nosić przez co.

Durchtreiben, przepędzać, przepędzić, pędzić przez. 2) ausmachen, wykonać, do skutku, do końca przyprowadzić, eine Sache, iaką rzecz.

Durchtrieben, wykrętny, listiger Mensch, człowiek przemyślny, dowcipny, przebiegły.

Durch und durch, wciąż, wskroś. siehe durchaus.

Durchwachen, czuć, nie spać, przez cały czas, die ganze Nacht, przez całą noc, in den Waffen, pod bronią.

Durchwaden, przebrnąć, w brod przeiechać, einen Fluß, rzekę iaką.

Durchwärmen, przegrzać, nad to zgrzać, die Steine, kamienie.

Durchwandeln, przechadzać się, etwas, po czym.

Durchwanderer, m. podrożny, bywały, bywalec.

Durchwandern, wędrować po czym, ieździć, chodzić, ganz Asien, po całey Azyi, die entlegensten Länder mit seinen Schritten, nayodleglejsze kraie swoiemi krokami. nach Art der Vögel eine fremde Welt, przelecieć iak ptak niewiadomy świat, albo latać iak ptak po niewiadomym świecie. die Städte, chodzić po miastach.

Durchwandern, das, n. Durchwanderung, wędrowanie po, przewędrowanie.

Durchwehen, przedymać. wo der Wind durchwehen kann, dokąd wiatr, dodąć może, dowiać.

Durchwehung, f. przewianie, przedymanie, przedęcie.

Durchweichen, przemiękczyć, etwas, co.

Durchwinden, sich, wydobyć się z trudności.

Durchwischen, wymknąć się, pokryiomo się wynieść.

Durchwühlen, kopać, die Erde, ziemię.

Durchziehen, ciągnąć, przeciągnąć. etwas durch ein Loch, co przez dziurę. eine Nadel mit einem doppelten Faden, podwoyną nicią *nawlec* igłę. 2) durchreisen, przeiechać, ein ganzes Land, całą ziemię. die äußersten Länder im Orient, ostatnie kraie na Wschodzie. Wasser und Land, wody y ziemię. durch eine Stadt, przeiechać przez iakie miasto. s. durchreisen, durchwandern. 2) aushöhnen, szkalować, kogo; einen mit

harten Worten, dociąć komu, docinać, twardemi słowami szczypać, etwas, co, einem, kogo. s. Aussöhnen.

Durchziehen, das, n. przewleczenie, przeciągnienie, *szkalowanie*.

Durchziehung, f. szczypanie, uwłaczanie.

Durchzogen, przeiechany, przebyty, przebieżony, przebiegany.

Durchzug, m. przeiazd, przechod, przeyście. einem verwehren, bronić komu przeiazdu, przechodu. der Armee verstatten, przechodu Woysku pozwolić; einem durch das Land verstatten, przez kray swoy komu przeiazdu pozwolić. im Durchzuge niemanden einigen Schaden, nach Unrecht zufügen, w przechodzie żadney szkody, ani krzywdy nikomu nie czynić. einer Armee den Durchzug vergönnen, zugestehen, woysku przechodu dopuścić, nie bronić.

Durham, Stadt in Engelland, Durhama, miasto w Anglii.

Durlach, Stadt im Badenschen, Durlach, miasto w Margrabstwie Badeńskim.

Durnholz, Stadt in Mähren, Durnholca, miasto w Morawie.

Durst, m. pragnienie, langwieriger, długie, długo trwaiące. den Durst stillen, pragnienie ugasić, durch Trinken, napoiem, piiąc, mit einem Trunk kühlen Wassers, piiąc, zimną wodę. Durst zu haben trachten, pragnienia szukać, pragnienie sobie czynić. vor Durst sterben, z pragnienia umierać. ich habe großen Durst, wielkie pragnienie mam. Durst erwecken, verursachen, pragnienie wzbudzać, sprawować. fast für Durst vergehen, prawie ginąć od pragnienia. für Durst nicht bey sich selber seyn, od pragnienia nie czuć siebie samego. der Hals ist vor Durst recht trocken, gardło suche od pragnienia. matt vom Durst, słaby od pragnienia. Löschung des Dursts, ugaszenie pragnienia.

Dursten, Durst haben, pragnąć, pragnienie mieć, t. i. *chcieć się pić. metaph.* nach eines Blute, pragnąć czyiey krwi; heftig nach etwas, pragnąć gorąco czego.

Durstig, *adj.* zpragniony. der Durst hat, ten co ma pragnienie. er ist niemals durstig gewesen, wenn er getrunken hat, pił, lubo nigdy nie pragnący; bey großer Menge Wein und Bieres, przy obfitości wina y piwa.

Durstig, *adv.* z pragnieniem, nach etwas trachten, z wielkim pragnieniem żądać czego.

Duseck, drewniany pałasz, Art eines Gewehrs.

Dutlingen, Stadt in Schwaben, Dutlinga, miasto w Szwabach.

Dutsbruder, m. Kamrat.

Dut, m. Dutte, f. brodawka u cycka. s. Zitze.

Dutzen, tykać, einen du heißen, nazywaiąc kogo, tykać komu.

Dutzend, n. zwölfe in der Summe, tuzin, dwanaście w sumie. ein Dutzend Knaben, tuzin chłopców. sich ein Dutzend mal mit einem vergleichen, tuzin razy z kim umowę czynić. Dutzendweise, dwunastu sposobami. die Joch-Acker, Feld etc. dutzendweise austheilen, po dwanaście stay gruntu każdemu wydzielić.

Dutzschwester, f. Kamratka.

Duveland, Stadt in Seeland, Duwelandya, sztuka kraiu Zelandyi.

Duynkirchen, Dunkerka. s. Dünkirchen.

Duyne, Ort in England, Duyna, mieysce, miasto w Anglii, *połacinie*, Arenaria, Montes.

Duys, Stadt gegen Cölln, Duysa, miasto niedaleko Kolna. *połacinie* Initium.

Dwina, Fluß in Moscau, Dźwina, rzeka w Moskwie.

Dymel, Fluß in Westphalen, Dymel, rzeka w Westfalii.

E.

E, der fünfte Buchstab des deutschen Alphabets, E, piąta litera, *tak* Niemieckiego Abecadła, *iaky Polskiego*.

Earne, See in Irrland, morze przy Irlandyi.

Eaton, Eatona, Stadt in England, miasto w Anglyi.

Ebbe, f. Zurückweichung des Meeres, ustęp morza, cofnienie się morza. Ebbe und Flut, przystęp y ustęp morza.

Ebedmelech, Ebedmelech, Mannsname, imie męszczyzny.

Eben, rowny, rowna, rowne. Ort, rowne mieysce. Cörper, rowna y płaska rzecz materyalna. etwas eben machen, rownać, etwas mit den Füssen, co nogami rownać. die Berge eben machen, gory rownać. wie eine Tenne, iako to boiowiska, boyska, u. d. g. y tym podobne. das Estrich eben machen, podłogę

podłogę urownać, zrownać. um und um, w koło.

Eben, rowno, so traurig sich bezeigen, rowno się żałosnym, ubolewaiącym pokazać; eben so gern, z rowną chęcią. eben so sich erfreuen, als sich selbst, rowno się tak cieszyć iak y ty. eben so schwer dem Feldherrn, als den Soldaten, zarowno tak ciężki Hetmanowi, iak y żołnierzom. eben, als wie, rowno iak y; sowohl wissen, als ich, tak dobrze wiedzieć, iak y ia. der Pferdekauf ist fast eben so bewandt, wie der Kauf der Rinder, kupno na konie, iest tak iak y na woły. eben so glückselig, zarowno szczęśliwy.

Eben also, nie inaczey iak.

Eben da, tamże, na tamtym samym mieyscu. eben da verwahren, na tamtym samym mieyscu pilnować. schlafen wollen, tamże chcieć spać.

Eben daher, z tamtądże, z tamtegoż samego mieysca; von Cracau, z Krakowa. eben daher, tamże, na tamtoż samo mieysce; kommen, przyiść; woher, zkąd.

Eben damals, tegoż samego czasu. da, ktorego.

Eben daselbst, na tymże samym mieyscu. s. Eben da.

Eben der, tenże sam; taż sama, toż samo.

Eben derselbe, eben derjenige, ten też, temże sam.

Eben dieser, tenże sam, toż sama, toż samo.

Eben so als, tak też iak y, nie mniey iak y.

Eben so groß, tyliż, tyląż, tyleż, tak też wielki. tak też wielka, tak też wielkie; Betrug, tak też wielkie oszukanie; Theil, tak też wielka część.

Eben so viel, tyleż, tak wiele, etwas achten, tak wiele sobie co ważyć, szacować; bekommen, als alle Erben, tak wiele dostać iak wszyscy dziedzice. eben so viel gilt es mir, wszystko to iedno u mnie; iedno to u mnie wszystko waży. 2) an der Zahl, *w liczbie, znaczy także tak wiele: iakoby tak wielka liczba.* eben so viel Veränderungen der Stimmen sind es, als der Gemüther, tyleż iest odmian w głosach co w umysłach. er ist mit eben so viel Schiffen wieder gekommen, als er weggegangen, z tak wielką liczbą okrętow powrocił z iak wielką wyszedł.

Ebenbaum, *m.* hebanowe drzewo. s. Eibenbaum, heban.

Ebenbild, *n.* obraz, des Alterthums, starożytności, dawności; eines Menschen, człowieka; seiner selbst, siebie samego.

Ebene, *f.* rownina, rownia, płaszczyzna, błonie. Gleiche des Feldes, płaska rowność pola. Ebene mit etwas erhabenen Gegenden umgeben, rownina, wydatnieyszą okolicą otoczona. wüste Ebene wegen Mangel des Wassers, pusta rownina, dla niedostatku wody; kothigte, błotnista; dreyhundert Schritte lange, na trzy tysiące krokow długa; mit fruchtbarem Erdreiche und voller Flecken und Städte, rownina z żyznym gruntem, pełna kluczow y miast; sehr gleiche, rowniuteńka, płaściuteńka; etwas abschüssige, nie co pochyła; die Ebene liegt unten an den Bergen, leży na dole pod gorami; erstrecket sich zwischen den Bergen, rozciąga się między gorami; in Morästen hin, y między błotami. ein Feld, welches auf einer schnurgleichen und wagrechten Ebene liegt, pole, ktore iak płaszczyzna iaka pod sznur y wymiar leży. Ebene der Felder, płaszczyzna pol. die Armee auf die Ebene hinab marschiren lassen, woysku kazać maszerować na rowninę, na płaszczyznę.

Ebenen, rownać, ein Feld, pole, Berge, gory. s. Eben machen.

Ebenermaßen, rownym sposobem, podobnymże sposobem.

Ebenfalls, znowu, podobnież.

Ebenholz, *n.* drewno hebanowe. von Ebenholz, hebanowy.

Ebenmaaß, *n.* proporcya, rowność podobieństwo wymiaru.

Ebentheuer, *n.* besser Abentheuer, przypadek niespodziany.

Ebenweitig, *adj.* rowno odległy, parallelus. ebenweitige Linie, rownoodległa linia.

Eber, ein Mannsname, Eber, imie męskie.

Eber, *m.* ein Schwein, kiernoz, jähriger, roczniak; halbjähriger, pułroczniak: vierjähriger, czteroletni, ktoremu cztery lata. mit einem starken Nacken, z szerokiem y grubym karkiem. geschnittener Eber, wieprz rznięty; gemästeter, karmny; langbäuchiger, długiego brzucha; mit starken Keulen, z mięsnemi pośladkami; mit kurzem Rüssel, z krotkim ryiakiem; wider, dziki.

Ebnen, rownać. s. Ebenen.
Eborach, Stadt im Würzburgischen, Eborach, miasto w Wierzburskim.
Ebräer, m. Jude, Hebrayczyk, żyd.
Ebräisch, Hebrayski. po Hebraysku.
Ebro, Fluß in Spanien, Ebro, rzeka w Hiszpanii.
Echappiren, (eschappiren) entgehen, durchgehen, wymknąć się, umknąć: unter dem Schwarme, w tumulcie; durch eine heimliche Thüre, skrytą furtką, skrytemi drzwiami; einem, wymknąć się komu; heimlich den Wächtern, potaiemnie wymknąć się uciec strożom.
Echelles, Eszella, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.
Echek, Echec, Fluß in Schwaben, rzeka w Schwabach.
Echo, n. odgłos, Widerschall, echo. die Steine und Einöden geben ein Echo, skaly y puszcze wydaią odgłos. sie antwortet der Tugend wie ein Echo, odpowiada cnocie, iak odgłos, iak echo. = geben die Berge und Wälder, echo wydaią gory y lasy. an vielen Orten ein Echo verursachen, na wielu mieyscach echo wydawać.
Echt, gut, probat, dobry. Silber, dobre srebro. echte Waare, dobry towar.
Ecija, Ecya, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący: Ecyanski.
Ecbert, Ekbert, Mannsname, imie męszczyzny.
Ecke, f. kąt, węgieł, rog. von Ecke zu Ecke, od kąta, do kąta. das viele Ecken hat, kilko kątowy. 2) eine Ecke davon, przeciąg nieiaki, niewielki.
Eckel, m. zbrzydzenie, ztęschnienie. ungewöhnlicher, nie zwykłe, nie zwyczayne. sehr empfindlicher, nader delikatne. unangenehmer, nie przyiemne. vor der Speise durch etwas bitteres vermindern, nie smak do iedzenia, czym gorzkim zmnieyszyć. geschwind vor etwas bekommen, nie smak obrzydzenie prędko powziąć do czego. Eckel verursachen, nie smak, obrzydzenie sprawić. benehmen, obrzydzenie, niesmak ztracić. mehr einen Eckel als ein Verlangen nach etwas haben, bardziey mieć niesmak, niżeli gust do czego. = für etwas, do czego. insonderheit für Essen und Trinken und beym Schiffen, zwłaszcza w iedzeniu, w naporu, y na okrętach, na morzu. der Eckel ist vergangen, obrzydzenie odeszło, zginęło, mit Eckel etwas ansehen, z obrzydzeniem na co patrzyć. für etwas haben, obrzydzenie, nie smak, mieć do czego.
Eckel, adj. bzydzący się. der einen Eckel hat, ktory ma iakie obrzydzenie. gegen etwas, do czego. das Gehör ist etwas eckeles, słuch iest troche delikatny, przydzący się zaraz.
Eckelhaft, co obrzydzenie sprawuie, obrzydliwy. für den man einen Eckel hat, eckler Mensch, człowiek brzydzący się czym.
Eckeln, Eckel haben, brzydzić się, obrzydzenie mieć. es eckelt ihm dafür, brzydzi się tym. es eckelt uns für solchen Bürgern, brzydzemy się takiemi obywatelami.
Eckelnd, brzydzący się, ktory ma wstręt do czego.
Ecker, żołądź.
Eckardt, Ekard, Mannsname, imie męszczyzny.
Eckicht, kątowany, o wielu węgłach, węgłowany. Cörpergen, węgłowane, graniaste *ciałka*.
Eckstein, m. kamień, węgłowy.
Eclatiren, wybuchnąć, bekannt werden, wiadomym się stać, rozeyść się po ludziach.
Edel, herrlich, szlachetny, przedni, wspaniały. = Geschlecht, szlachetne urodzenie. edle Stadt, zacne wolne miasto. edle Jungfer, zacnego urodzenia panna. Wein vom edlen Geschmack, wino przedniego smaku.
Edeldame, f. zacnego urodzenia, pani, dama.
Edelfrau, f. zacna, zacnie urodzona pani.
Edelgestein, m. drogi kamień. sehr grosser, nader wielki. glänzender, świecący. sehr heller, nader iasny. schöner, śliczny. güldener Becher mit schönen Edelgesteinen besetzt, złoty puhar, wysadzony drogiemi kamieniami. Edelgestein in Gold einfassen, drogi kamień w złoto oprawić. das Gold für Edelgesteine fremden Völkern zuwenden, pieniądze za drogie kamienie do obcych narodow wyprowadzać. von Edelgestein gemacht, z drogich kamieni robiony.
Edelknabe, m. Page, paź. bey einem Könige, u iakiego krola. bey einem Fürsten, u iakiego książęcia. die königlichen Edelknaben, Paziowie Krolewscy.

Edelhof

Edelhof, *m.* szlachecki dwor.
Edelmann, *m.* szlachcic. Römischer, szlachcic Rzymski. Teutscher, Niemiecki, Sächsischer, Saski. Polnischer, Polski, Ungarischer, Węgierski. nichtswürdiger, nic niewart. von vornehmen Geschlechte, zacnego urodzenia. neuer Edelmann, nowy szlachcic. alter Edelmann, stary szlachcic. junger, młody szlachcic.
Edelmüthig, wspaniałego umysłu.
Edelmuth, *m.* wspaniałość umysłu.
Edelsteinern, z drogich kamieni.
Eden, Edana, Fluß in England, rzeka w Anglii.
Edenburg, Edenburg, Stadt in Schottland, miasto w Szkocyi. *połacinie*, Edenburgum, oder, Castra alata.
Eder, Edra, Fluß in Hessen, rzeka w Haskim Landhrabstwie.
Edict, *n.* Befehl, Ausschreiben, ukaz, uniwersal, zapowiedny list. ausgehen lassen, wydać edykt, uniwersał, ukaz. über etwas ergehen lassen, wydać na co uniwersał. nach dem Edict etwas besitzen, według uniwersału, ukazu co posiadać. durch ein Edict verbieten, ukazem, uniwersałem zakazać. durch ein Edict anbefehlen, edyktem, universałem, ukazem nakazać. ein Edict aufheben, znieść.
Ediren, wydać, wydawać. herausgeben, ein Buch, książkę wydać do druku, drukowaną.
Edition, *f.* Edycya, wydanie. die Herausgebung eines Buchs beschleinigen, przyspieszyć wydanie iakiey książki.
Education, *f.* Auferziehung, edukacya, wychowanie. s. Auferziehung.
Effect, *m.* Wirkung, skutek, robienie. der Medicin empfinden, skutku, lekarstwa, robienia, doznać.
Effecten, *pl.* towary.
Effective, wirklich, w samey rzeczy, w samym skutku, samym skutkiem.
Effectuiren, bewerkstelligen, uskutkować, skutkiem co uczynić, do skutku przyprowadzić.
Effort, usiłowanie. Anwendung der Kräfte, łożenie, obrocenie sił na co. das Aeusserste versuchen, ostatnich sił dostać, dobyć.
Egal, gleich, rowny, einem, komu.
Ege, *f.* brona, eiserne, żelazna.
Egel, *m.* piawka. s. Igel.
Egeln, Ort im Magdeburgischen, Egel, miasto w Magdeburgskim.
Egen, włoczyć.

Egen, *n.* włoczenie, włoczka. zum Egen gehörig, co należy do włoczenia.
Eger, *m.* der da eget, włocznik, co włoczy broną.
Eger, Stadt in Böhmen, Egra, miasto w Czechach. der Fluß Eger in Böhmen, rzeka w Czechach Egra.
Egypten, Egipt, kray w Afryce.
Egyptier, *m.* Egipcyanin.
Egyptisch, Egipski. Egyptische Flotte, Egipska flota; Ufer, Egipski brzeg.
Egyptisch, *adv.* po Egipsku. Egyptisch reden, po Egipsku mowić.
Ehe, *f.* Małżeństwo, die Verbindung eines Mannes und Weibes, związek męża y żony; keusche, czyste, rechtmäßige, prawe, beständige, stałe, und gewisse, y pewne. einem eine zur Ehe geben, w małżeństwo dać komu ktorą. eine zur Ehe haben, mieć za sobą, mieć w małżeństwie ktorą. durch die Ehe verbinden, ślubem małżeńskim związać, złączyć. in die Ehe treten, ożenić się, iść za mąż, w stan małżeński. eine zur Ehe nehmen, wziąć w małżeństwo ktorą. einen zur Ehe nehmen, iść za ktorego; zwischen einigen stiften, poswatać parę, małżeństwo. zur Ehe gehörig, małżeński, małżeńska, małżeńskie, do małżeństwa należący, tyczący się małżeństwa.
Ehe, *adv.* pierwey, auf die Würde als den Nutzen sehen, pierwey na godność niżeli na pożytek patrzyć. ehe einen sprechen, als er fortgehet, pierwey mowić z kim, niżeli odeydzie. ehe ich solches berühre, will ich erst kürzlich darthun, niżeli do tego przyidę, pierwey krotko przełożę. ehe du zu reden angefangen, habe ich es angemerkt, postrzegłem to pierwey, niżeli mowić zacząłeś. ehe ich gänzlich von dir vergessen werde, will ich dahin kommen, przyidę do ciebie pierwey, niżeli wcale od ciebie będę zapomnianym.
Eheband, *n.* związek małżenski.
Ehebette, *n.* łoże małżenskie.
Ehebrechen, cudzołożyć, do cudzey żony chodzić; z cudzą żoną żyć iak ze swoią.
Ehebrecher, *m.* cudzołożnik.
Ehebrecherin, *f.* cudzołożnica, ktora z cudzym mężem żyie iak ze swoim.
Ehebrecherisch, *adj.* cudzołożny, cudzołożna, cudzołożne.
Ehebruch, *m.* cudzołostwo, begehen, cudzołostwo popełnić. im Ehebruche ergriffen werden, na cudzołostwie bydź zastanym, znalezionym.

Ehebündniß, *n.* związek małżeński, małżeństwo.
Ehe denn, pierwey, wprzod niżeli.
Ehedessen, kiedyś, przed tym; redeten sie also, przedtym tak mawiali; habe ich gehöret, przedtym to słyszałem.
Ehefrau, *f.* żona, nicht nur sehr geizige, sondern auch grausame, nie tylko skąpa, ale też okrutna; sehr treue und rechtschaffene, nader wierna y podściwa; angesehene, zacna, auserkohrne, dobrana, vorige, przeszła; von gutem Geschlechte, dobrego urodzenia; ziemlich alte, podeszła; die sich auf ihr Eingebrachtes viel herausnimmt, ktora się na swoim posagu, na swoiey fortunie. ktora wniesła w dom mężowski, bardzo zasadza, bardzo w tym ufa; allzuschamhafte, nader wstydliwa, unverschämte, niewstydliwa.
Ehegabe, *f.* posag. s. Mitgift, wiano.
Ehegemahl, *m.* mąż, małżonek.
Ehegemahlin, *f.* żona, małżonka.
Ehefrau, *f.* małżonka, żona, zamężna.
Ehegestern, w onegday, onegdayszego; hast du es gesagt, to powiedziałeś. ehegestern sind es zehn Tage gewesen, onegdayszego dnia dziesięć dni minęło.
Ehehaft, małżeński, małżeńska, małżeńskie.
Ehehaften, *n.* przeszkody do małżeństwa.
Ehehaftung, *f.* złożenie małżeńskie, grawo, powinność małżeńka.
Eheleute, *plur.* Małżeństwo, żona y mąż, małżonkowie.
Ehlich, *adj.* małżeński, Häuser, małżeńskie domy. ehelicher Bund, oder eheliches Band, węzeł, związek małżeńskie. eheliche Rechte, małżeńskie prawa. ehelich werden, żenić się. wenn von einem Manne geredet wird, kiedy o mężu mowa. wenn aber die Rede von einer Frau ist, gdy zaś mowa o Pani, o Pannie, mowi się: iść za mąż. sich ehelich zuthun, po małżeńsku żyć, sypiać z żoną.
Ehelich, *adv.* prawnie, po małżeńsku, gebohren, urodzony.
Ehelichen, ożenić się, postanowić się, wziąć żonę, einen zum Manne nehmen, wziąć męża iść za mąż.
Ehelos, *adj.* bezżenny, = = seyn, bezżennym być; bleiben, bezżennym zostawać; nie żenić się; nach dem Tode der ersten Frau, po śmierci pierwszey żony. der stets ehelos geblieben, ktory się nie żenił, kawalerem był zawsze. ehelos werden, bezżenne życie.
Ehemals, kiedykolwiek, kiedy, ist er mir nicht entgegen gewesen, nie odstąpił mnie.
Ehemann, *m.* mąż, małżonek; sehr guter, nader dobry, schändlicher, szkodliwy; eifersüchtiger, zelotyp, zazdroiny, ktory nie może cierpieć, kiedy żona iego z kim inszym konwersuie choć podściwie; posądny, co posądza ią o co; widriger, przeciwny; höchst unglücklicher, nayniesczęśliwszy. der seiner Frau gar zu sehr ergeben ist, ktory się bardzo kocha w swoiey żonie.
Ehepaar, *n.* Małżeńska para. Braut und Bräutigam, oblubieniec y oblubienica, Pan młody y Panna młoda, d. i. neuer Mann und Weib.
Ehepflicht, *f.* powinność małżeńska, dług małżoński, obowiązek istotny małżeński.
Eher, pierwszy, pierwsze. = sich mit der Bezahlung einfinden, pierwszym się znaleść pokazać do zapłacenia. = reden, pierwszy mowić. als, iak, ein wenig eher, trochę pierwey. etwas eher, cokolwiek pierwey. eher, lieber, pierwey, raczey. geschwinder, vielmehr, znaczy także: prędzey, raczey. dem Nachbar, als dem Bruder, helfen, prędzey, raczey sąsiada ratować, niż brata, je eher, je lieber, iak nayprędzey, co czynić.
Eherecht, *n.* prawo małżeńskie.
Eheschatz, *m.* żona, serce, mąż żonie mowi, y żona mężowi.
Ehern, miedziany, miedziana, miedziane, z miedzi robiony.
Ehescheidung, *f.* rozwod, plötzliche, nagły, prędki. mit einer vornehmen, rozwod uczynić z żoną, rozwieść się; mit einem, z mężem, geschiehet oft, rozwod często bywa, iść do rozwodu, wyrobić rozwod, przyiść do rozwodu, postarać się o rozwod.
Ehesegen, *m.* pociecha z małżeństwa, dzieci, Kinder.
Ehest, ehesten, ehester Zeit, iak nayprędzey, iak naywcześniey. etwas geschehen, gdy się co dzieię. ehesten Tages, naypierwszego ktorego kolwiek dnia; aufs eheste, iak nayprędzey. dem gemeinen Wesen beybringen, rzeczypospolitey pomoc, rzeczpospolitą ratować. eheste Gelegenheit, naypierwsza okazya, sposobność.
Ehestand, *m.* małżeństwo, stan małżeński.
Ehesteuer, *f.* posag. s. Mitgift.
Ehestifter, *m.* drużba, swat.
Ehestiftung, *f.* swaty, swatanie, poswatanie.

tanie. 2) wie sie insonderheit schriftlich entworfen wird, intercyza, kontrakt małżeński napisany,
Eheteufel, m. diaboł w małżeństwie, ktory ich kłoci.
Eheverbindniß, n. związek małżeński.
Eheverlöbniß, n. zaręczyny, mit einem aufrichten, zaręczyny mieć z kim, zaręczyć się.
Eheweib, n. żona.
Ehewirt, m. mąż, pan, sam. Ehewirtin, f. żona, pani, sama.
Ehezeitig, ktora iuż może za mąż iść. Jungfer, panna.
Ehgenoß, m. małżonek albo małżonka.
Ehlich, małżeński.
Ehlichen, ożenić się, poiąć, wziąć żonę, iść za mąż, poiąć, mężą, wziąć męża. einander, pobrać się z sobą.
Ehrbar, uczciwy. von Natur, z urodzenia. ehrbarer Mann, uczciwy człowiek. Bürger, uczciwy obywatel. ehrbares Leben, uczciwe życie.
Ehrbarlich, uczciwie. sich aufführen, sprawować się. ehrbarlich und löblich geführtes Leben, uczciwie y chwalebnie prowadzone życie.
Ehrbarkeit, f. uczciwość. der Reden und Thaten, w mowie y w uczynkach.
Ehrbegierig, czci pragnący. Feldherr, hetman. allzusehr ehrbegierig, nazbyt chwały, sławy, pragnący.
Ehrbegierig, adv. z pragnieniem czci, chwały. etwas thun, co czynić.
Ehrbegierde, f. żądza chwały, urzędow, godności.
Ehrenbezeigung, f. czci oświadczenie, honor, uszanowanie.
Ehre, f. honor, cześć, große, wielki, wielka, neue, nowy, ausserordentliche, niezwyczayny, anständige, przystoyny, przyzwoity, gemeine, pospolity, schimpfliche, honor wyrządzony komu na obelgę, na z niewagę, langwierige, długi, falsche, fałszywy, göttliche, boski. gewöhnliche, zwykły, verdiente, zasłużony, einem erweisen, beweisen, wyświadczyć, uczynić komu honor, für etwas, za co. nach Verdienst, według zasługi, sonderbare, osobliwy. göttliche Ehre geniessen, boskiego honoru zażywać, być czczonym iak Bog. sich göttliche anthun lassen, przywłaszczać sobie honor Boski. einem in Ehren halten, mieć w honorze kogo, t. i. szanować, czcić kogo. für seine Ehre halten, mieć sobie za honor. zur Ehre gereichen, na honor komu wyiść. Ehre erlangen, honoru dostąpić. in Ehren stehen, w honorze być. nach Ehre streben, trachten, starać się o honor. genug Ehre haben, mieć dosyć honorow. mehr und mehr Ehre erlangen, więcey a więcey honoru dostępować. mehr und mehr Ehre erweisen, więcey a więcey świadczyć honoru. = abschneiden, wziąć, umnieyszu komu honoru. der Ehre einen berauben, odrzeć kogo, złupić, wyzuć z honorow; wegen etwas zu großen Ehren kommen, dla czego przyiść do wielkiego honoru. mit Ehren zu melden, uczciwszy uszy. ich habe es ihm zu Ehren gethan, uczyniłem to dla iego honoru, na iego honor. einem mit allen Ehren begegnen, z wielkim honorem kogo traktować. das ist solchem Alter eine Ehre, to iest honor dla takiego wieku. etwas für die größeste Ehre halten, co mieć sobie za naywiększy honor. zu Ehren erhoben werden, na wysoki honor być wyniesionym. einem die letzte Ehre anthun, komu ostatni honor uczynić, d. i. begraben, pogrzeb mu sprawić. es gereicht ihm zu Ehren, to mu wychodzi na honor. einen zu der größten Ehre bringen, do naywiększego honoru kogo przyprowadzić. es betrifft deine Ehre, to się tycze twoiego honoru. er hält nichts höher, als seine Ehre, nie tak wysoko nie szacuie, iak swoy honor.
Ehren, czcić, szanować, einem, kogo sehr, nader, z wielkim uszanowaniem, z attencyą y pilnością.
Ehrenamt, n. godność, urząd, dostoieństwo. ansehnliches, zacny, przedni, przednia, godność, pierwszy urząd, zacne dostoieństwo. so immer bey einer Familie gewesen, urząd, ktory zawsze był w iedney familii. suchen, darnach streben, szukać, godności, starać się o nię. einem anvertrauen, geben, komu urząd powierzyć, dać. zu einem Ehrenamt jemanden berufen, do godności, do urzędu kogo wzywać; sich darzu einschleichen, przyczołgać się, przysunąć się do godności; darzu gelangen, erhoben werden, wstąpić, być wyniesionym na godność; = bekommen, dostąpić; verwalten, urzędy sprawować; in großem sitzen, na wielkich być urzędach; = = fahren lassen, złożyć urząd, godność: wichtigste einem anvertrauen, nayważnieyszy urząd komu powierzyć; durch eines Recommendation erlangen, darzu befördert werden, za czyim zaleceniem dostać urzędu, bydź na urząd pomkniętym.

Ehrenbezeigung, *f.* honoru, czści oświadczenie.
Ehrenbreitstein, eine Festung bey Coblenz, Ehrenbreitsztyn, forteca przy Koblency.
Ehrendieb, *m.* potwarca, szkalownik, obmowca, wydzierca sławy y dobrego imienia.
Ehrendienst, *m.* urząd, godność. letzter Ehrendienst, ostatnia usługa, ostatni honor, *t. i.* pogrzeb.
Ehrenerklärung, *f.* obiecanie honoru.
Ehrengedächtniß, *n.* pamiątka na honor komu wystawiona; einem aufrichten, wystawić komu; poświęcić pamięć czyią, przez iakie wystawione dzieło, *s.* Denkmaal.
Ehrengepränge, *n.* parada, pompa; beschwerliches, przykra; machen in einer Sache, paradę, pompę, okazałość czynić w iakiey rzeczy. im Ehrengepränge etwas einher tragen, z pompą, z paradą co nieść. mit großem Ehrengepränge, paradnie, pompatycznie.
Ehrengesandten, *pl.* nazwisko posłow Szwaycarskich.
Ehrengeschenk, *n.* podarunek dla honoru.
Ehrengrab, *n.* nadgrobek, grobowa pamiątka.
Ehrenkleid, *n.* szaty godność iaką znaczące.
Ehrenlohn, *m.* pensya z urzędu, za sprawowanie urzędu.
Ehrenpforte, *f.* łuki, arkady, tryumfalne.
Ehrenpreis, *m.* ein Kraut, ziele, bukwica, weronika.
Ehrenreich, *n.* w honory obfituiący.
Ehrenrock, *m.* szata urząd znacząca, lub godność, iaki iest paludament krolewski.
Ehrenrührig, krzywdzący, z krzywdą, zelżywy, znieważaiący. ehrenrührige Rede, zelżywa mowa, z krzywdą, z niewagą, znieważaiąca. ehrenrühriger Brief, zeżywy, list, znieważaiący.
Ehrenrührig, *adv.* zelżywie, mit Worten, słowami.
Ehrenschänderisch, potwarny, potwarzaiący.
Ehrenschmuck, *m.* znaki iakiey godności, iakiego honoru.
Ehrensäule, *f.* posąg, osoba; eherne zu Roß, konna, na koniu; zu Fuß, piesza; vergoldete, wyzłacana, pozłacana; nackete, goła; sehr ähnliche, nader podobna; einen alten Mann vorstellende, starego człowieka wydaiąca; alte, stara, dawna, staroświecka; öffentliche, publiczna; gemeine, pospolita; von dichtem Golde, złotolita; sieben Fuß hohe, na siedm stop wysoka; die auf einem Postamente stehet, ktora na wysokim postumencie stoi; für das Leben, daß er gelassen, statua w nadgrodę za życie, ktore kto utracił; beschließen, daß eine solche soll gesetzt werden, uchwalić, aby komu na iego honor statua, osoba była wystawiona; verfertigen, statuę, posąg, osobę wygotować, zrobić; einem widmen, statuę komu poświęcić; niederreissen, umwerfen, zrzucić, obalić osobę, statuę; auf ein Grab setzen, komu na grobie iego postawić statnę; der Götter, von Holze oder Thone, drewniana, albo lepiona; von Ertze, miedziana.
Ehrenstaffel, *f.* stopień godności, honoru; höchste erlangt haben, wstąpić na naywyższy stopień honoru.
Ehrenstand, *m.* stan godności, dostoieństwa; godność, dostieństwo; ozdoba. des vorigen Ehrenstandes vergessen, przeszłey ozdoby, honoru, sławy zapomnieć; wieder erlangen, przeszły honor, przeszłą ozdobę znowu odzyskać; wieder in den vorigen setzen, znowu na przeszły wynieść honor, do przeszłey przywrocić godności, ozdob.
Ehrenstelle, *f.* honor, godność, godności mieysco, krzesło; einem nicht nehmen, godności mieysca nie brać, nie odbierać.
Ehrenthalben, dla honoru; einen nennen, kogo wspomnieć, wymienić po imieniu. das ehrenthalben geschiehet, co się dla honoru dzieie.
Ehrentag, *m.* weselny dzień, wenn einer geheurathet hat, kiedy się kto żeni; wenn einer promoviret, dzień, ktorego kto na godność wstępuie.
Ehrentitel, *m.* tytuł, nazwisko z honorem; iakie są; wielmożny, iaśnie wielmożny, iaśnie oświecony, etc. einem beylegen, komu tytuły przydać.
Ehrenverletzung, *f.* zniewaga, zelżenie.
Ehrenvest, zacny; Ehrenvester, ein Titel, także też tytuł.
Ehrenwerth, godny honoru, czści, godny uszanowania; des Alters halber, dla lat, dla wieku.
Ehrerbietig, honor czyniący, komu, z honorem dla kogo, gegen einen; Candidat gegen einen, Kandydat do honoru.

ru. ehrerbietige Rede gegen einen, mowa z honorem dla kogo, honor czyniąca komu. ehrerbietig gegen einen seyn, być z honorem z uszanowaniem dla kogo; als wie gegen seinen Vater, iako dla swoiego oyca.

Ehrerbietig, adv. z uszanowaniem; adv. einen anreden, do kogo mowić, z kim mowić; sein Glück haben, swoie szczęście szanować.

Ehrerbietigkeit, f. uszanowanie, czci świadczenie, czołobitność; gegen die Leute sehen lassen, mieć uszanowanie ku ludziom; den Eltern schuldig seyn, być winnym uszanowanie Rodzicom; einem erweisen, komu oświadczyć. meine Ehrerbietigkeit hat dir nicht entstanden, nigdy ci nie ubliżyłem moiego uszanowania.

Ehrerbietiglich, adv. z uszanowaniem.

Ehrerbietlich, adv. z uszanowaniem, z honorem.

Ehrerbietung, f. uszanowanie, uczczenie.

Ehrerweisung, f. uszanowania oświadczenie. s. Ehrerbietigkeit.

Ehrgeiz, m. chciwość honoru, ambicya, wyniosłość; leichtsinniger, letkomyślna; allzu großer, nazbyt wielka; furchtsamer, lękliwa; verwegener, płocha; schändlicher, nie wstydliwa; nach der Herrschaft, wyniosłość chciwa panowania; Raserey desselben, zawziętość ambicyi; in den Städten abschaffen, ambicyą po miastach, znieść, poskromić; in dem Rathe aufbringen, do Senatu ambicyą wnieść, wprowadzić. aus Ehrgeiz etwas thun, z ambicyi co czynić; z ambicyi zabiegać, starać się o godności.

Ehrgeizig, z ambicyą, wyniosły, honoru chciwy. ehrgeiziger General, Hetman chciwy honoru.

Ehrgeizig, adv. z ambicyi, z ambicyą, dla honoru; etwas thun, co czynić.

Ehrgeiziglich, adv. z ambicyi, z ambicyą.

Ehern, miedziany, von Erzt, z miedzi. eherner Nagel, miedziany gwoźdź. eherne Gefäße, miedziane naczynia -- Leuchter, miedziane lichtarze. etwas chernes machen, co z miedzi, co miedzianego zrobić.

Ehrlich, ehrenwerth, anständig, uczściwy, przystoyny. ehrlicher Mann, uczściwy mąż, uczściwy człowiek. man hat nach nichts zu streben, als was ehrlich ist, nie trzeba się starać, tylko o to, co uczściwe iest. redlich, aufrichtig, rzetelny, szczery. der so ehrlich, als irgend jemand, ktory tak uczściwy, rzetelny, szczery iest, iak żaden; cnotliwy, podściwy, pobożny. alle ehrliche Leute, wszyscy podściwi ludzie. ehrlicher Weise, cnotliwie, uczściwym sposobem. sich als ein ehrlicher Mann stellen, pokazać się podściwym, rzetelnym człowiekiem. ehrliche Namen, dobre imie, to iest, sława u ludzi dobra. einen ehrlich machen, der unehrlich gebohren ist, uczściwym kogo uczynić, ktory się nie uczściwie urodził.

Ehrlich, adv. uczściwie; sich aufführen, uczściwie się sprawować; das Leben hinbringen, uczściwe życie prowadzić.

Ehrlichkeit, f. Anständigkeit, uczściwość, przystoyność; eines Menschen, iakiego człowieka; der Reden und Thaten, mowy y uczynkow. Redlichkeit, Aufrichtigkeit, rzetelność, szczerość podściwość, duch cnotliwy.

Ehrlos, sławny, zawołany; na złą stronę, nie sławny; bezecny.

Ehrsam, godny poszanowania, ten ktorego trzeba szanować; honor czyniący, przynoszący.

Ehrsamkeit, f. godność.

Ehrsamlich, z honorem.

Ehrsüchtig, wyniosły, dumny, chciwy honoru, uszanowania, s. Ehrgeizig.

Ehrsucht, f. ambicya, wyniosłość, chciwość honoru, s. Ehrgeiz.

Ehrvergessen, adj. ktory nie pamięta, na swoy honor, ktory zapomniał o swoiey cześci, o swoiey sławie.

Ehrwürden, uszanowanie.

Ehrwürdig, godny cześci, godny uszanowania.

Ei, oder Ey! ei, ah! sey nicht böse, ei! nie bądź złym! hör einmal auf zu schmähen, ei, przestań zaraz źle gadać!

Eibenbaum, m. hebanowe drzewo, heban.

Eibenbäumin, adj. hebanowy, hebanowa, hebanowe; Gift, hebanowa rękoieść.

Eibenstock, eine Stadt in Meissen, Eybenstoka, miasto w Milnii.

Eibisch, ein Gewächs, ziele; malva.

Eichapfel, m. gałka dębowa, Gallapfel, też samo.

Eichbaum, m. dąb, s. Eiche.

Eiche, f. ein Baum, dąb, drzewo; die Eicheln trägt, ktory żołądź rodzi;

pflanzen, dąb sadzić. Eiche wächst, dąb rośnie. Eiche stehet noch, dąb ieszcze stoi. Eiche vergehet durchs Wetter, oder doch mit der Zeit, dąb ginie, z czasem.

Eichel, *f.* Frucht der Eichbäume, żołądź, owoc z dębu. von einer gemeinen Eiche, z pospolitego dębu. von einer Steineiche.

Eiche, dębowy. von Eichen, z dębu. Eichenkranz, dębowy wieniec. eine Statue u. d. g. von Holze machen, statuę, osobę z dębowego drzewa zrobić.

Eichenzweig, *m.* dębowa gałąź.

Eichenfüße, *plur.* eines Bettes, dębowe nogi u łożka.

Eichenbolen, *pl.* osi dębowe.

Eichen, messen, zpatrzyć miary czego, czy dobrze wymierzona rzecz, przemierzyć; w tym sensie.

Eichen, *n.* das, mierzanie,

Eichfahren, *n.* ein Gewächs an den alten Eichen, wilk na dębie starym.

Eichhorn, *n.* ein Thier, wiwior, wiewirska, zwierzątko pewne.

Eichin, dębowy, s. Eichen.

Eichschlange, *f.* wąż.

Eichsfeldt, ein Strich Landes an Thüringen, Eiksfeld, iakoby Dębowe Pole, powiacik w Turyngii.

Eichstadt, eine Stadt in Franken, Eiksztada, miasto w Frankonii.

Eichwald, *m.* dębina, żołędziowy, żołędny las.

Eidechs, *f.* źmiia.

Eifer, *m.* oder Eifer, Hefftigkeit, żwawość, popędliwość, chęć; einem etwas nach zu thun, chęć tak czynić iak y drugi, *to iest*, emulacya, s. Nacheiferung.

Eiferer, *m.* gorliwy, żarliwy; Nacheiferer, emul.

Eiferig, gorący, gorąco kąpany, żwawy; Kopf, żwawa głowa. eiferige Art zu reden, żwawy, żarliwy sposob mowienia.

Eiferig, *adv.* żwawo, gorąco, gorliwie; begehren, gorąco pragnąc, żądać; z gniewem.

Eifern, rzucać się o co, *to iest*, gniew głosem, jestami, pokazywać; über etwas, o co; einem etwas nach zu thun, emulować z kim, naśladować drugiego, przeiąć kogo, w tym że prawie sensie.

Eifersüchtiger Mann, *m.* zelotyp, zazdrościwy.

Eifersüchtige Frau, *f.* zazdrościwa, żona, małżonka.

Eifersucht, *f.* zelotypia, zazpreść. für Eifersucht gegen einem sterben, z zazdrości przeciwko komu umrzeć.

Eiffel, eine Landschaft in Deutschland, kraina w Niemczech, Eyfela.

Eigen, własny. die Unbeständigkeit ist dem Glücke eigen, niestateczność iest własna fortunie; ist das Laster dem Alter, własna wada starości. einem die Güter zu eigen übergeben, własne komu oddać dobra. aus eigenen Kräften, własnemi siłami, swoią głową. mein eigen, moy własny, moia własna, moie własne. wenn es meine eigene Sache wäre, würde ich sie mir nicht so angelegen seyn lassen, gdy by moia własna rzecz była, te bym tak o nię nie dbał. was mein eigen war, co moie było własne. aus meiner eigenen Schuld, z moiey własney winy. aus meinem eigenen Kopfe habe ichs erfunden, z moiey własney głowy to wynalazłem. das alles ist mein eigen, wszystko to iest momoie. die Gewohnheit ist dein allein eigen, zwyczay to tylko twoy własny iest. nach deinem eigenen Rathe, według własney twoiey rady. eigen Herd ist Goldes werth, swoy własny dom, naylepszy dom. eigenes Lob stinkt gern, własna chwała śmierdzi, *to iest*, prożna iest. Anmerk. Mit eigener Hand kann zwar gegeben werden własną ręką, besser aber ist doch moią ręką, twoią ręką, iego ręką -- den Brief habe ich mit eigener Hand geschrieben, własną ręką, oder moią ręką list pisałem.

Eigen-Gesicht, *m.* własny, osobisty, szczegulny zysk, s. Eigennutz.

Eigenköpfig, nie dogodny, żrżędny, skrzęta, wykwinty, uporny, s. Eigensinnig.

Eigenhändig, *adv. własnoręcznie*, własną ręką; einem schreiben, do kogo pisać.

Eigenherr, *m.* sam sobie pan, s. Eigenmächtig.

Eigenliebe, *f.* własna miłość.

Eigenmächtig, sam sobie pan, ktory sam sobą władnie.

Eigenmächtig, *adv.* swoią władzą, swoią wolą, po swoiey woli, etwas thun, co czynić.

Eigennützig, swoiego zysku, tylką dobra patrzący, sobek, wszystko sobie wszystko dla siebie czyniący.

Eigennutz, *m.* osobisty, własny zysk.

Eigenschaft, *f.* włosność, besondere, besonderer Dinge, osobliwe własności w szcze-

ſzczegulnych rzeczach; eines Red⸗ners, właſność iakiego mowcy: eines Briefes, właſność liſtu; der Thiere iſt das, daß, zwierząt to ieſt - - oſobliwość; andere und andere iſt den Thieren von Natur gegeben, inſza a inſza właſność, oſobliwość zwierzętom z urodzenia dana ieſt, ſ. Naturbeſchaffenheit.

Eigenſinn, *m.* nie dogodność, ſkrzętność, żrędność, wykwint.

Eigenſinnig, uporny, zacięty; in einem Dinge, w rzeczy iakiey. eigenſinniger Menſch, uporny, zacięty człowiek; ſind alte Leute, wſzyſcy ludzie ſą uporni, zacięci. der iſt auch eigenſinnig, hat ſeinen Kopf für ſich, ten ieſt także zacięty, ma też głowę dla ſiebie, upornie co czyni, zacięty ieſt w ſwoim widzimi ſię, w ſwoim zdaniu.

Eigenſinnig, *adv.* nie dogodnie, zacięto, upornie, z zaciętością, wykſintnie, z wykſintem.

Eigenſinnigkeit, *f.* niedogodność, upor, krnąbrność, zaciętość, wykſint.

Eigenſinniglich, nie dogodnie, ſkrzętnie, z uporem - -

Eigenthätiger Weiſe, w ſamey rzeczy, rzeczą ſamą.

Eigenthümlich, właſny; eigenthümliche Güther, właſne dobra; dem Alter, właſna rzecz ieſt ſtarości. einem einen Knecht als eigenthümlich übergeben, dać komu ſługę, iako iego właſnego. eigenthümliches Haus, właſny dom. als eigenthümlich etwas fodern, upominać ſię o co, iak o właſne. eigenthümlich nichts beſitzen, właſnością nic nie poſiadać, nic właſnego nie mieć, nie być niczego panem.

Eigenthümlich, *adv.* właſnie, właściwie. was eigenthümlich mein iſt, co moie właſne ieſt, co moiego właſnego ieſt, co moie właściwe ieſt, czego ia ieſtem panem.

Eigenthum, *n.* właność, *to ieſt,* właſny maiątek; eigentlich am Viehe, właściwie ſię mowi w niemieckim o bydle; nichts von dergleichen haben, nie mieć żadney właſności, żadnego maiątku. etwas zu ſeinem Eigenthume fodern, upominać ſię iak o właſny ſwoy maiątek; geben, za właſne dać; bekommen, właſnością doſtać, nabić; einen aus ſeinem treiben, wygnać, wypędzić kogo z ſwoiey właſnosci; ſtoßen, wypchnąć, ſ. Güther, Vermögen.

Eigenthumsherr, *m.* pan właſny rzeczy iakiey, ktorego właſna rzecz ieſt; vieler Landgüther, panem być właſnym wielu dobr.

Eigentlich, właściwy, właſny. eigentliche Worte, właściwe słowa. eine Sache mit ihrem eigentlichen Namen benennen, iaką rzecz po właſnym imieniu, właſnym imieniem nazywać. das iſt mein eigentliches Vaterland, to ieſt moia właſna oyczyzna. eigentliche Meynung eines Autors, właſne mniemanie iakiego Autora.

Eigentlich, *adv.* właśnie, właściwie; reden, mowić; ausſprechen, wymowić; von etwas reden, mowić o czym. ich kann nichts eigentliches ſagen, nie mogę nic właściwiey mowić. eigentlich von etwas ſchreiben, właściwie o czym piſać. eigentlich in Acht nehmen, daß nicht, właściwie uważać, aby nić -.

Eignen, przywłaſzczać, za właſne komu poczytać, przypiſać.

Eil, *f.* pośpiech, śpieſzenie. ein in Eil geſchriebener Brief, liſt śpieſzno w prędkości piſani. in aller, in höchſter Eil ſich wohin machen, ze wſzyſtkim, z iak naywiękſzym pośpiechem, iść dokąd, pobiec. in der Eil, w prędkości, śpieſzno. die Beute aus dem Lager zuſammenziehen, zdobycz iak nayśpieſzniey z obozu wywozić. in der Eil etwas ſchreiben, w prędkości co piſać, napiſać. in allzu großer Eil gemacht, z iak naywiękſzym pośpiechem zrobiony, ſ. eilends.

Eilen, śpieſzyć, pośpieſzać; die Sache vor Gericht anhängig zu machen, pośpieſzyć ſię do prawa, do ſądu, ze ſprawą; aufs Feld, śpieſzyć, biec w pole. eilen zu Schiffe aufs geſchwindeſte in ſein Vaterland, śpieſzyć iako by lotnym okrętem do ſwoiey oyczyzny. nicht mehr eilen, więcey ſię nie śpieſzyć. man muß eilen, trzeba ſię śpieſzyć. ich eile nach Hauſe, śpieſzę ſię do domu; pflegen die Schiffleute ihres Gewinns halber, żeglarze zwykli ſię pośpieſzać dla ſwoiego zarobku; mit eines Hinrichtung, pośpieſzyć ſię z zaboyſtwem kogo; mit einem Werks, z iaką robotą; mit einer böſen That, z iakim złym uczynkiem. wenn ſie werden eilen wollen, werden ſie uns gegen den Abend einholen, kiedy ſię będą chcieć śpieſzyć, to nas dogonią. auf der Reiſe eilen, śpieſzyć ſię w drodze; herbey zu kommen, śpieſzno iść, poſtępować. eilen etwas zu thun,

śpieszyć się co zrobić, śpieszyć się do zrobienia, śpieszyć się z robotą; mit dem Opfer, z ofiarą; mit dem, was man angefangen, śpieszyć się z tym co zaczęto. kann man nicht eilen, wo alles unter einander geht, nie można śpieszyć w tym, gdzie wszystko w zamięszaniu, y w trwodze iest. eile, śpiesz, prędko.

Eilend, śpieszny, prędki, szypki; gar zu, wcale nazbyt śpieszny.

Eilend, *adv.* śpieszno, prędko, szypko.

Eilen, das, *n.* śpieszenie, pośpieszanie, s. Eil.

Eilenburg, eine Stadt in Meissen, Eilenburg, miasto w Misnii; *potacin.* Ileburgum.

Eilends, śpieszno, prędko. gar zu sehr eilends etwas thun, nazbyt co śpieszno czynić: etwas merken, co prędko postrzeć, zwąchać; etwas ausrichten, co prędko sprawić. eilends fortgehen, prędko odeyść. eilends weiter gehen, śpieszno daley iść; anfangen was man sich vorgenommen, śpieszno zacząć, co się zamyśliło. einen zu Tode eilends bringen, o śmierć kogo co prędzey przyprawić; die Thür aufmachen, drzwi co prędzey otworzyć; einem zu Hülfe kommen, co prędzey komu na pomoc pośpieszyć; sich nach seinem Vaterlande zu machen, do swoiey oyczyzny śpieszno iechać.

Eilf, iedenaście. von eilf Füßen, o iedenastu nogach. die eilf und eilfe, po iedenastu, po iedenaście. eilfmal, iedenaście razy. der eilfte, iedenasty. eilfsylbig, wiesz w ktorym iednaście sylab.

Eilfertig, śpieszny, śpieszna, śpieszne, szypki, szypka, szypkie.

Eilfertigkeit, *f.* śpieszenie; blinde, ślepe; allzu große, nazbyt wielkie, okrutnie wielkie. mit aller Eilfertigkeit, z wszelką prędkością. eines Eilfertigkeit pardoniren, prędkość komu wybaczyć. ein Brief, der in aller Eilfertigkeit geschrieben, list, ktory z wszelką prędkością pisany. was bedeutet diese so große Eilfertigkeit? co znaczy ten tak wielki pośpiech? es dienet zu neuer Eilfertigkeit, to służy do nowey prędkości. etwas nicht völlig schreiben aus Schamhaftigkeit und Eilfertigkeit, co oszczędniey napisać dla wstydu prędkości, s. Geschwindigkeit.

Eilfertiglich, śpieszno.

Eilig, śpieszny.

Eilsam, śpiesznie, śpieszno.

Eilung, *f.* śpieszenie.

Eimbeck, eine Stadt in Niedersachsen, Eimbeka, miasto w Niskich Sasach.

Eimer, *m.* wiadro, zum Wasserschöpfen, do ciągnienia wody. mit Wassereimer bringen, z wodą wiadro przynieść; zum Feuerlöschen, do ugaszenia ognia; konew; worinnen u. d. g. aufgehoben wird, w ktorey wino, albo co takiego, iaki napoy noszą.

Eimerchen, *n.* wiaderko, s. Eimerlein.

Eimerlein, zum Schöpfen, wiaderko do ciągnienia wody.

Ein, deutscher Artikel, als ein Mann, eine Frau, ein Ding, wird im Polnischen gegeben, iaki, nie iaki, ieden, ieden człowiek, iedna pani, iedno miasto; deutsches Zählwort, niemieckie imie liczby, ieden, iedna, iedno. ein Gemüth aus zweyen machen, ieden umysł ze dwoch zrobić. zu einer Zeit zwey Dinge anhören, w iednym czasie dwie rzeczy słyszeć. eines habe ich zu wünschen, iednego mam życzyć. ein Brief, ieden list. eine Mauer, ieden mur. irgend einer, etwan einer, ieden a nic, to nic. ein oder der andere, ieden albo drugi. auf einen Brief habe ich geantwortet, nun komme ich auf den andern, na ieden list, odpowiedziałem, teraz idę do drugiego. ein, zwey, drey Jahr hat er geruhet, rok, dwa, trzy, spoczywał. einer, von, aus, oder unter, po polsku ieden ze dwoch, ieden między dwiema. einer von ihnen, ieden z nich. einer von vielen, ieden z wielu. einer wie der andere wollten sie nicht daran, tak ieden iak drugi, nie chcieli tego czynić. eines zu der, das andere zu einer andern Zeit, iedno iednego czasu, a drugie drugiego. eins da, das andre dort, iedno tam, drugie sam. einer fieng hier, der andre dort an, ieden ztąd zaczął, a drugi ztamtąd. auf eins nach dem andern denken, iedno po drugim myśleć, myśl za myślą idzie. es ist einer über den andern gefallen, ieden na drugiego padł.

Einander, wzaiemnie; alle Dienste erweisen, wzaiemnie sobie wszystkie przysługi świadczyć. wir haben einander zu allen Zeiten alle Dienste erwiesen, wzaiemnieśmy sobie każdego czasu wszystkie usługi świadczyli. einander lieben, wzaiemnie się kochać. einander schmeicheln, wzaiemnie sobie podchlebiać. ganze Tage bey einander seyn, całe dni u siebie bywać, przesiadywać;

dywać; beschuldigen, wzaiemnie sobie występki zadawać, zarzucać; begleiten, w kompanii z sobą chodzić; anklagen, wzaiemnie skarżyć na siebie; lästern, lżyć się, besztać, wzaiemnie. einander heurathen, pokrać się, *to iest*, ożenić się y iść za mąż. einander umfassen, wzaiemnie razem się obłapić, ścisnąć. sich mit einander schlagen, pobić się z sobą. mit einander eins seyn, iedno być z sobą.

Einäschern, w popioł obrocić, etwas, co; eine Stadt, die Dörfer, miasto iakie, wsi.

Einäscherung, *f.* zpalenie, w popioł obrocenie.

Einäugig, iednooki, na iedno tylko oko widzący, ślepy na iedno oko.

Einätzen, wyrznąć etwas in etwas, co na czym, wyryć, wyrysować.

Einbalsamiren, nabalsamować; die Todten, umarłych.

Einbalsamirung, *f.* nabalsamowanie.

Einbeissen, nakąsić.

Einbeitzen, zmacerować, mit Salze, solą.

Einbeitzung, *f.* zmacerowanie.

Einbekommen, dostać, nabyć, dopiąć rzeczy; eine Stadt, dostać iakiego miasta.

Einbeschliessen, zamknąć w czym.

Einbetteln, sich, wprosić się; in den Besitz, w possessyą. sich in eine Charge eingebettelt haben, wprosić się na iaki urząd; ins Commando, na komendę. sich in ein Gut eingebettelt haben, w maiętność iaką, w dobra iakie.

Einbeugen, nagiąć; die Wurzeln in Knoten, korzenie, do sękow; zgiąć, zkrzywić; einen Stab, iaki palcat, kiy; zchylić, zwiesić, das Kinn, zwiesić, zchylić brodę.

Einbeugung, *f.* nagięcie, zgięcie; der Seiten, bokow.

Einbiegen, wgiąć, zgiąć, nagiąć.

Einbiegung, *f.* nagięcie, zgięcie, wgięcie.

Einbilden, ihm vorstellen, myślą, wyobrażać, sich etwas, sobie co; w myśli sobie wystawiać, przed oczy sobie kłaść stawiać, w myśli sobie co rościć, roić; sich, die Größe und die Vortrefflichkeit der Tugend, wyobrażać sobie wielkość y zacność cnoty; sich etwas, als etwas schreckliches, roić sobie w myśli, że co strasznego iest. er bildet sich das ein, to sobie on myśli, to sobie w myśli wyobraża, to mu na myśli zawsze; glauben, wierzyć, meynen, mniemać, rozumieć, *w tym że sensie*; sich viel falsches, rozumieć wiele fałszu. wie er sich eingebildet, iak on sobie w myśli rości; namowić drugiego na co; sobie co wyperswadować; stolz seyn worauf, wynosić się, bydź hardym z czego. der sich was einbildet, ktory się nadyma z czego, pyszni się z czego. weil ihr was Geld bekommen, bildet ihr euch auch etwas ein, żeście trochę pieniędzy dostali, iuż się wynosicie.

Einbilden, das, *n.* wyobrażenie, *imaginacya.*

Einbildung, *f.* wyobrażenie, w myśli stawienie, Vorstellung in Gedanken, wystawienie w myślach; eines Dinges im Schlafe, wystawienie rzeczy we śnie; Meynung, mniemanie, rozumienie. stolze Einbildung, głupia wyniosłość, harde rozumienie o sobie. das in der Einbildung bestehet, co w wyobrażeniu myśli iest, rzecz tylko myślą wyobrażona, tylko w myśli iest. sich von etwas Einbildung machen, imaginacyą sobie o czym robić, rościć sobie, kryślić wyobrażenie czego w myśli.

Einbildungskraft, *f.* siła w duszy, ktora się wyobrażenie dzieie, siła do wyobrażania; phantasia.

Einbinden, w wiązać. ein Buch einbinden, kśiążkę w wiązać. in ein Bündlein einbinden, w wiązkę co związać. ein Buch in Pergament einbinden, kśiążkę w pergamin oprawić; in Kalbleder, w cielęcą skorkę. zum Pathengeschenk geben, dać podarunek przy trzymaniu do kśztu; einschärfen, wbiiać, w pamięć, w myśl, daß einer etwas wohl merken soll, aby kto co dobrze pamiętał.

Einbindung, *f.* wwiązanie; oprawienie; eines Buchs, oprawienie, oprawa kśiążki; Einschärfung, wbiianie, w myśl, w pamięć, w głowę.

Einbläuen, wbiiać w myśl, etwas den Gemüthern, wbiiać co w umysły, nabić czym umysł; einem durch allerhand Kunstgriffe, rożnemi sztukami wbiiać co w umysł.

Einblasen, wdmuchać, wdmuchnąć, natchnąć, einem etwas, co komu, poddmuchnąć co komu, *to iest*, doradzić, pokazać sposob uczynienia czego; wenn einer nicht fort kann, sondern stecken bleibt, kiedy się kto zapomni w mowie, y nie może daley mowić. vorher einblasen, przestrzec

przeſtrzec kogo, einem, was er ſagen ſoll, co ma mowić; damit er ſich nicht verſtolpere, aby ſię niepotchnął, aby nie pokawił, aby tego nie mowił, co nie trzeba.

Einblaſen, das, *n.* wdmuchnienie, natchnienie, poddmuchnienie, poduſzczenie, poddmuchanie.

Einblaſer, *m.* poddmuchacz, natchniciel.

Einblaſung, *f.* poddmuchnienie, natchnienie, poduſzczenie.

Einblatt, ein Kraut, ziele, liſtek. *połacinie* unifolium.

Einblauen, nabiiać myśl, pamięć komu czym.

Einbohren, wwiercieć, einen Stamm, pień.

Einbrechen, wyłupić, t. i. podkopać ściane, y wykraść rzeczy zkąd. 2) wpaść, t. i. popędliwie wbiec; in ein fremdes Haus, do cudzego domu; wtargnąć; mit der Armee in Gallien, in Frankreich, wtargnąć z woyskiem do Gallii, do Francyi wlecieć; zu einem ins Haus, do kogo w dom wlecieć; in eines Schlafzimmer, do ſypialnego pokoiu; uderzyć, auf den linken Flügel, uderzyć na lewe ſkrzydło. ins Lager, uderzyć na oboz; in die Flanke, z boku na kogo uderzyć, z boku go wziąć; nachodzić, wie die Nacht, zpękać ſię; als wie das Eis, ein Boden, jako to lod; zerwać ſię, iako to podłoga.

Einbrechen, das, *n.* podkopanie, przekopanie, przebicie, ściany, wywalenie, wyważenie.

Einbrennen, wypalić, etwas mit dem Brenneiſen, wypalić co gorącym żelazem; einem einen immerwährenden Fleck, wypalić komu wieczney hańby znak, piętno.

Einbrennen, das, *n.* wypalenie.

Einbringen, wnoſić, wnieść, Getreide in eine Stadt, wnieść, wnieść, zboże przywieść do iakiego miaſta. einmengen, wpleść iedno w drugie, etwas in etwas, co w co. 2) geben, abwerfen, dać, oddawać, przynoſić. ein Held, der viel einbringet, Pole, ktore tak wiele przynoſić; prowizyą przynoſić. du haſt befürchtet, es möchte dir dieſes nichts einbringen, bałes ſię, że ci to prowizyi, zarobku nie uczyni, nie przynieſie. einführen; zwozić, das Getreide, zwozić zboże do ſtodoły, do ſzpiklerza. eintreiben, zbierać, zbiiać na kupę. Geld eintreiben, pieniądze zbiiać, zbierać. wider etwas einbringen, znowu czym nadgrodzić.

Einbringen, das, *n.* wnoſzenie.

Einbringung, *f.* wnoſzenie, wnieſienie, zwożenie, przywożenie, nawiezienie. Einfuhre, *toż ſamo.*

Einbrocken, wkruſzyć, wdrobić, Brod in Milch, chleba do mleka haſt du es gut eingebrockt, ſo magſt du es gut ausseſſen, ty wkruſzyłeś, ty maſz wyieść. der ſchon einzubrocken hat, ktory ſię iuż czego dorobił, ktory ma żyć z czego. verzehren, zieść, przeieść, das Seinige, ſwoie, ſwoy maiątek.

Einbruch, *m.* podkopanie, wyważenie ścian, złodzieyskie; diebiſcher Einbruch in ein Haus, złodzieyskie wkradnienie ſię do iakiego domu; wtargnienie, feindlich in ein Land, wtargnienie nieprzyiacielskie do iakiego kraiu.

Einbüßen, verlieren, zgubić, die Augen, oczy; das Leben, życie. kann man viel einbüßen? można wiele ztracić kiedy kto ma wiele? nichts von dem Seinigen, nić ze ſwoiego nie utracić. etwas von dem Seinigen einbüßen, co ze ſwoiego utracić, uronić.

Einbüßen, das, *n.* utrata, ſtrata.

Einbuße, *f.* urata, zguba.

Eindämmen, zaſtawę, tamę zrobić.

Eindringen, wymowić ſobie; etwas, wymowić ſobie co.

Eindorren, wyſchnąć, zeſchnąć, in einer langen Krankheit, w iakiey długiey chorobie.

Eindringen, wtrącać ſię, ſich, przebić ſię dokąd; in die Stadt, do miaſto. der Feind hat ſich in das Lager eingedrungen, nieprzyiaciel przebił ſię do obozu. in den Hafen eindringen, przypaść do portu; ſich in einen Dienſt, wtiącać ſię do iakiego urzędu, wdawać ſię do cudzey powinności; zapędzić ſię; bis in das innerſte des Landes, zapędzić ſię aż w śrzod kraiu. mitten in Perſien eindringen, wkroczyć w ſzrzodek Perſyi. auf den Feind eindringen, natrzeć na nieprzyiaciela. ſ. Einbrechen.

Eindringung, *f.* wtargnienie, natarcie.

Eindrucken, wybić, wyciſnąć w czym; hundert Siegel mit dem Ringe in Wachs, wybić, wyciſnąc ſto pieczątek ſygnetem na wosku; die Spur ſeines Ganges in einem Bette, ślad wybić ſwoiego chodu w iakim zagonie. 2) derb machen, deptać, mit den Händen, rękami co wkładać. 3) eintauchen, zanurzyć

nurzyć, in etwas, w czym; als in Wasser, iak to w wodę.

Eindrückung, *f.* wybicie, wyciśnienie, wyrażenie.

Eindruck, Nachdruck, *m.* wyciśnienie, wybicie, wyrażenie; haben die Reden gar nicht gehabt, żadnego wyciśnienia w umyśle mowy nie sprawiły.

Einegen, zawlec, den Saamen, siew, pole zasiane.

Einlegen, das, *n.* zawleczenie broną.

Einer, eine, eines, kto, ktoś, ktokolwiek.

Einerley, ten sam, ta sama, toż samo; ist nicht stets, nie zawsze to iest to samo. ich bin stets einerley, ia zawsze ten sam iestem; = = laßt es seyn, kostbare Spiele halten und gar keine, niech to będzie wszystko iedno y naykosztownieysze gry wyprawiać, y niiakie. dessen Gesicht war stets einerley, twarz iego była zawsze iednakowa. das ist einerley mit jenem, to iest to samo co y tamto to iest, wszystko iedno z tamtym. redlicher Leute Sache ist einerley, ten iest ieden interes wszystkich podściwych ludzi. zu einerley Zeit, iednegoż czasu. nach einerley Sitten leben, iednakowe mieć obyczaie.

Einerndten, żąć, zbierać z pol, żniwo mieć.

Einerndter, *m.* żeńcarz.

Einerndtung, *f.* żniwo.

Einfach, iedyny, nieskładany, iednostayny, prosty. einfache Natur der Seele, prosta natura duszy. einfacher Theil, iedna część. die Hauptbeschaffenheiten sind einfach, (einerley Art) przednieysze iakości są proste. einfache Wohnung, iedno pomieszkanie. einfache Steuer u. d. gl. anfangen, verlangen, ieden podatek nałożyć, iednego podatku dopominać się.

Einfädeln, nawlec nić, nawlec igłę nicią, eine Nähnadel, nicią do szycia.

Einfältig, *adj.* prosty, alber, einfältiger Mensch, prosty człowiek, prostak. 2) aufrichtig, szczery, niechyty.

Einfältig, po prostu, po prostemu.

Einfärbig, *adj.* iedney barwy, iednego koloru, iedney maści.

Einfahren, wiechać, in den Hafen, do portu; in die Schlacht, do szybu się spuścić; in das Bergwerk, do gory na doł.

Einfahrt, *f.* wiazd, des Hafens, do portu; in das Bergwerk, spuszczenie się do gory. die Hinabfahrung, zstąpienie do gory, gdzie kruszce kopią.

Einfall, *m.* upadek, des Zimmers hat ihn erschlagen, upadek pokoiu zabił go, *lepiey*, zawalenie pokoiu zabiło go; stehet bevor, upadek bliski wisi; darzu geneigt seyn, bydź skłonnym do upadku, do obalenia się; der Häuser, upadek budynkow. das zum Einfall geneigt ist, co upadkiem grozi. 2) feindlicher Einfall, nieprzyiacielski naiazd, nieprzyiacielska napaść. in der Feinde Land Einfall machen, naiechać nieprzyiacielskie kraie, napaść, na nieprzyiacielskie kraie. 3) Gedanke, myśl przypadła.

Einfallen, lecieć, walić się, upadać, können die Dinge nicht, upaść te rzeczy nie mogą. die Thürme sind mit großem Krachen eingefallen, wieże z wielkim trzaskiem, zwaliły się, upadły. weil das Fundament weg war, fiel das ganze Werk ein, że nie było fundamentu, że fundament uszedł, cała robota zwaliła się; sypać się, wie ein Wall u. d. g. so immer nach und nach einfällt, iak wał sypany albo okop, ktory się powoli sypie ż gory na doł, albo od dołu. das Haus ist vor Alter eingefallen, dom od starości upadł. feindlich in ein Land einfallen, po nieprzyiacielsku napaść, na iaki kray, naiechać iaką ziemię. plötzlich in eine Wache einfallen, niespodzianie, nagle na czyie straże, leże napaść. 3) kommen, trafić, auf eine gewisse Zeit, na pewny czas zapadać. die Nacht fällt ein, noc się zbliża, nadchodzi, nastawać. die Kälte fällt ein, zimno nastaie, der Sommer, lato nastaie; der Sturm, wicher napada. 4) in die Gedanken oder in den Sinn kommen, na myśl, na pamięć przychodzić. es fällt mir ein, przypada mi na myśl, przychodzi mi na myśl; = = eines nach dem andern, iedno za drugim przypada; = = alles alte wieder, wszystko znowu stare; sagen was einem einfällt, mowić oo komu na ięzyk przydzie, co komu ślina do gęby przyniesie. 5) schwinden, opaść, die Backen sind ihm eingefallen, gęba mu opadła, pyski mu opadły.

Einfalt, *f.* prostota, prostość. sich eines Einfalt zu seinem Vortheil gebrauchen, czyiey prostory zażyć na swoie dobro.

Einfalten, zafałdować, in die Falten legen,

gen, w fałdy, fałdami ułożyć, etwas, co.

Einfassen, obwieść, obłożyć, osadzić, eine Stadt mit einem Graben, obwieść miasto okopem; etwas mit einem Gitter, co szrankami balasami opasać, obstawić; ein Kleid, suknią obłożyć taśmą - - szamerować: = = eine Thüre mit einem grünen Streife, drzwi obwieść, listwami, stretami zielonemi; ein Beet mit Buchsbaume, kwaterę w bukszpan osadzić; Smaragde im Gold, szmaragd we złoto, mit Silber, w srebro; etwas mit einer Gallerie, galeryą dać w koło. es fassen eine Reihe Berge das Land ein, rząd gór oracza kray; das Kleid mit einer güldenen Borte oder Tresse, suknia bramowana, złotym galonem, franozlą; kampanka; mit einem Rahme ein Bild, w ramę oprawić obraz; die Hirnschale mit Golde, w złoto kalwaryą oprawić.

Einfassen, das, n. osadzenie, oprawienie.

Einfassung, f. obramowanie, szamerowanie. Kleid mit einer güldenen Einfassung, suknia złotym galonem obwiedziona; eines Bildes mit einem Rahme, oprawa obrazu w ramę; eines Beetes mit Buchsbaume, kwatery bukszpanem obsadzenie.

Einfesseln, okuć w kaydany, wsadzić w dyby, einen, kogo.

Einfinden, sich, stawić się, beym Gerichte, do sądu; zu gesetzter Stunde, na naznaczoną godzinę zasiadać; bey der gerichtlichen Untersuchung, na inkwizycyi,

Einfindung, f. stawienie się, zasiadanie.

Einflechten, wpleść, wwiązać, wkręcić, etwas in etwas, co w co. sich wohin, w iaką rzecz się wkręcić.

Einflechten, das, n. wplecienie się, wkręcenie, w co.

Einflechtung, f. wplecienie, wkręcenie.

Einflicken, wszyć, przyłatać, włatać, etwas in etwas, co w co. 2) sich bey einem mit Geschenken, wszyć się lepiey. wkręcić się do kogo przez podarunki.

Einflickung, f. włatanie, wszycie.

Einfließen, wpływać, wpłynąć. in das Meer, w morze. in die Gemüther, w umysły. etwas einfließen lassen, wlać co; wkładać. Schwänke in die Historie, żarty w historyą.

Einfliessung, f. wpłynienie, wpływanie.

Einflössen, kroplami wpuszczać. etwas in etwas, co w co. einem eine Lehre, naukę kroplami wduszczać w kogo. t. i. powoli go uczyć zwolna.

Einflössung, f. kroplami wpuszczanie.

Einfluß, m. wpływanie, wpłynienie, in einen Cörper, w ciało, der Sterne, gwiazd.

Einfoderer, m. poborca.

Einfodern, pobierać, podatek, wybierać.

Einfoderung, f. pobor, pobieranie, poboru wybieranie.

Einförmig, adv. iednym kształtem, iednostą.

Einförmigkeit, f. iednokształtność, ieden kształt, iedna robota, ieden kroy.

Einfressen, zeżreć, weniger Tage, Verdruß zeżreć; lepiey, połknąć utrapienie kilku dni. 2) durchnagen, przegryść.

Einfressung, f. zeżarcie.

Einfrieren, zciąć się, zmarznąć. der Wein pflegt nicht so leicht einzufrieren, wino zwykło mażnąć nie tak łatwo. t. i. ścinać się lodem.

Einfrierung, f. zmarznienie, ścięcie się lodem.

Einführen, wprowadzić. Unglück einführen, nieszczęście wprowadzić. Getreyde einführen, zboże wprowadzić. eine neue Weise der Gerichte in die Republic, nowy sposob sprawiedliwości w rzeczpospolitą wprowadzić. ein neu Wort, iakie nowe słowo. eine sehr schädliche Sache in die Stadt, rzecz iaką szkodliwą do miasta wprowadzić. einen tapfern Mann als klagend, iakiego mężnego człowieka lamentuiącego wyprowadzić. eine Gewohnheit einführen, zwyczay wprowadzić; den Ehrgeitz in den Rath, ambicyą, staranie się o honory w senat wprowadzić, uwikłać. eine Person redend, mową iaką osobę uwikłać, lub wprowadzić w dyskurs. Laster in die Stadt, niecnoty do miasta wnosić, wprowadzać.

Einführen, das, n. die Einführung, wprowadzenie, des Wassers, wody, eines Irrthums, błędu. erdichtete Einführung der Personen, zmyślone wprowadzenie, udawanie osob. der Dinge in ein Land, deren wir nöthig haben, wprowadzenie rzeczy do kraiu, ktorych potrzebę mamy.

Einführer, m. wprowadca, der Seespeisen, morskich prowiantow. Einführerinn, f. wprowadczyna, wprowadzicielka, des Bösen, złego.

Einfüllung, wlać, wlewać. etwas in etwas, co w co. Wasser, wodę.

Einfüllung, f. wlanie, wlewanie.

Einfüttern, schować, etwas in ein Futteral, co do futerału.

Eingang, m. wchod, wstęp, zu einer Sache,

che, w iaką rzecz, haben, mieć, oder, przyſtęp, wſtęp, mieć do iakiey rzeczy, do izby, do mowienia. einem verbieten, przyſtępu, wſtępu komu bronić. an alle Eingänge bewaffnete Leute ſtellen, po wſzyſtkich przyſtępach, zbroynych ludzy poſtawić. an dem Eingange ſtehen, ſtać przy wſtępie, u wſtępu. neben dem Eingange des Hafens, przy wſtępie do portu. von dem Eingange des Marktes einem wegtreiben, od wſtepu, od weyścia na rynek, kogo odpędzić, albo, weyścia komu zabronić. 2) Thüre, drzwi, *także*, przyſionek, ſień, eines Tempels, przyſionku kościoła, Rathhauſes, ſień ratuſzna. 3) Anfang, początek. ſchwerer Eingang, cieżki początek, wſtęp. ſchlechter, lichy. waſchhafter, wykrętny. gemeiner, poſpolity, woher nehmen, wziąć zkąd. beym Anfang der Rede, na początku mowy, na wſtępie mowy. einer Comödie, początek komedyi, przemowa. ſeine Mühe unnöthiger Weiſe auf Eingang wenden müſſen, ſwoię pracą nie potrzebnie, na ułożenie przemowy łożyć. Eingang des Lebens, początek życia. ſo fort im Eingange ſtolpern, tak bardzo zaraz w początku potchnąć ſię. = zur Freundſchaft eröfnen, wſtep do przyiaźni otworzyć. im Eingange habe ich es geſagt, z początku, to powiedziałem.

Eingeäſchert, zpalony, w popioł obrocony.

Eingeben, poddawać, dodawać, podtykać. einem etwas, co komu. einem, was er antworten ſoll, komu, co ma odpowiedzieć. einem neue Dinge, komu nowe rzeczy. = den Sinn, dodać myśli komu. = den Vorſatz, natchnąć kogo, aby przedſięwzięcie iakie uczynił. 2) Arzney eingeben, lekarſtwo dać, Gift, truciznę komu *zadać*. gieb ihr ein, ſo viel ich befohlen, zaday mu tyle, ilem ci rozkazał. 3) überliefern, oddać, einen Brief, liſt iaki. 4) überlaſſen, oddać komu dom iaki, darinnen zu wohnen, aby w nim mieszkał.

Eingeben, das, inſtynkt.

Eingeber, *m.* poddawacz myśli.

Eingebildet, imaginowany, myślą wyobrazony. eingebildete Ehre, imaginowany honor, 2) Stolz, dumny, wynoſzący ſię nad inſzych.

Eingeblaſen, nadęty, napuſzony.

Eingebogen, nakrzywiony, nagięty, zakrzywiony. eingebogene Naſe, zakrzywiony nos. = Schnabel, zakrzywiony dziub.

Eingebohren, iednorodzony, Sohn, ſyn. 2) Landeskind, rodak, indigena. einem das Recht der Eingebohrnen geben, dać komu Indigenat; prawo rodowy tego obywatela.

Eingebracht, *adi.* wnieſiony, poſagowy. was zur Morgengabe mitgegeben worden iſt, co na poſag z panną dano. eingebrachte Güter, wnieſione, poſagowe dobra. eingebrachtes Haus, poſagowy dom. 2) vergolten, na prowizyą dany. eine Wohlthat, die doppelt eingebracht worden, dobrodzieyſtwo, na podwoyną dane prowizyą, wyświadczone, z podwoynym zarobkiem dła dobrze czyniącego.

Eingebrannt, *adi.* wypalany, eingebrannte Gemälde, malowania wypalane.

Eingebrockt, *adi.* wkruſzony, wdrobiony.

Eingebüßt, *adi.* ſtracony.

Eingebung, *f.* inſtynkt, natchnienie, göttliche, Boski, od Boga inſtynkt; des böſen Feindes, od złego nieprzyiaciela natchnienie; der geſunden Vernunft, zdrowego rozumu.

Eingedenk, *adi.* pamiętny, des Lobes, chwały. ein Gemüth, das der guten Verdienſte eines eingedenk iſt, umysł pamiętny na dobrze zasłużonych; eines Dienſtfertigkeit, pamiętny iakiey chęci w przysłużeniu ſię; = daß er mir geſagt habe, pamiętny ieſtem, że on mnie mowił. ich bin deſſen eingedenk, ieſtem tego pamiętny.

Eingedruckt, *adi.* wyrażony, wybity.

Eingeegt, *adi.* zawleczony.

Eingeerndtet, *adi* zeżnięty, zeżnięte zboże. ſ. Einerndten.

Eingefallen, *adi.* upadły, Haus vor Alter, dom upadły od ſtarości. eingefallenes Geſicht, opadła twarz. eingefallene Augen, wpadłe oczy.

Eingefaßt, oſadzony, wyprawny, wſadzony.

Eingefeſſelt, w kaydany okuty, ſ. Einfeſſeln.

Eingefleiſcht, wcielony.

Eingeflochten, wpleciony.

Eingeflößt, kropłami wpuſzczony.

Eingefroren, zmarzły, ścięty lodem.

Eingeführt, wprowadzony, przyięty.

Eingefüllt, wlany.

Eingegoſſen, wlany.

Eingegraben, wyryty.

Eingehäckelt, zapięty, poſpinany.

Eingehaucht, natchnięty.

Eingehauen, narąbany, naſiękany.

Eingehen, weyść, in ein Haus, do iakiego domu; in eine Stadt, do iakiego miaſto. annehmen, billigen, przyiąć, acceptować; einen Vorſchlag, podaną propozycyą. den Frieden eingehen, pokoy przyiąć; Bündniß mit einem, przymierze z kim zamknąć, weyść z kim w związek. 2) baufällig werden, upadać, y zmieścić ſię, pomieścić ſię. es will mir nicht eingehen, nie może ſię mi to w głowie pomieścić, d. i. ich kann es nicht begreifen oder glauben, nie mogę tego poiąć, nie mogę temu wierzyć. 6) einlaufen, zbiec ſię, zſtąpić ſię, wie ein Tuch, iako ſukno gdy ſię ztępuie, zbiega.

Eingehüllt, obwinięty, obwinięta, obwinięte; zawiniony, zawiniona, zawinione.

Eingekauft, kupiony, kupiona, kupione, zakupiony, na, ne.

Eingekocht, wwarzony, wwarzona, wwarzone; wgotowany, na, ne.

Eingekrümelt, wkruſzony, wkruſzona, wkruſzone; wdrobiony, na, ne.

Eingeladen, zaproſzony, zaproſzona, zaproſzone; zapraſzany, ſzana, ſzane.

Eingelaſſen, wpuſzczony, wpuſzczona, wpuſzczone; wpuſzczany, ana, ane.

Eingelegt, eingemacht, zaprawny, ſmarzony w czym. 2) ausgelegt, mit allerhand buntfärbigen Dingen, wykładany wſzyſtkiemi rozmaitemi farbami.

Eingemacht, zaprawny, ſmarzony w czym. eingemachte Dinge, konfitury.

Eingemengt, wmięſzany, na, ne; zarzucony między inſzych iakich wielu rzeczy.

Eingemiſcht, wmięſzany, na, ne; wkłucony, wkłucona, wkłucone.

Eingenäht, wſzyty, wſzyta, wſzyte, wſzywany, wſzywana, wſzywane.

Eingenommen, dobyty, wzięty, odebrany, mocą orężem.

Eingepackt, zapakowany, zapakowane, upakowany, wpakowany.

Eingepflanzt, wſzczepiony, wſzczepiona, wſzczepione; in der Natur, w naturze; in den Gemüthern, w umysłach; in dem Menſchen von Natur, w człowieku od natury wſzczepiony, wrodzony. eingepflanzte Erkänntniß, zaſzczepiona, wrodzona wiadomość. eingepflanzte Sparſamkeit der Familie, wrodzona oſzczędność familii. eingepflanzte Kraft der Natur, wrodzona moc w naturze.

Eingepfropft, wſzczepiony, als ein Baum, iako to drzewo zaſzczepiony, na, ne.

Eingeprägt, wyryty, dem Gemüthe, w umyśle; in Gold, w złocie. ſ. Einprägen.

Eingepreßt, ſ. Einpreſſen.

Eingequetſcht, ſ. Einquetſchen.

Eingerammelt, ſ. Einrammeln.

Eingerichtet, ſ. Einrichten.

Eingerieben, ſ. Einreiben.

Eingeriſſen, ſ. Einreiſſen.

Eingerückt, ſ. Einrücken.

Eingeſackt, ſ. Einſacken.

Eingeſäet, ſ. Einſäen.

Eingeſalbt, ſ. Einſalben.

Eingeſalzen, naſolony, ſolony, Fiſch, ſolona ryba, oder Fleiſchwerk, ſolone mięſo; einwäſſern, zmacerować, zmoczyć. der mit dergleichen handelt, ktory takowemi ſolonemi y marynowanemi rzeczami handluie; maryniarz, zaprawca. ſ. Einſalzen.

Eingeſammelt, zebrany, zebrana, zebrane.

Eingeſauert, zakwaſzony, zakwaſzona, zakwaſzone.

Eingeſcharrt, zakopany, wkopany, wkopana, wkopane.

Eingeſchenkt, wlany, wlana, wlane, wlewany, wlewana, wlewane. ſ. Einſchenken.

Eingeſchirrt, zaprzężony, zaprzężona, zaprzężone. ſ. Einſchirren.

Eingeſchläfert, uśpiony, uśpiona, uśpione. ſ. Einſchläfern.

Eingeſchlagen, wbity, wbiany. ſ. Einſchlagen.

Eingeſchlichen, wemknięty, podrzucony. 2) eingeſchoben, podrzucony. eingeſchobner Knabe, podrzucony chłopiec. ſ. Einſchleichen.

Eingeſchloſſen, zamknięty w czym.

Eingeſchluckt, połkniony, połykany. ſ. Einſchlucken.

Eingeſchnitzt, wyrżnięty, wyryty, wydięty na czym, na drzewie, na kamieniu. ſ. einſchnitzen.

Eingeſchnitten, wykroiony, wykroiona, wykroione. ſ. Einſchneiden.

Eingeſchnürt, wſznurowany, wſznurowane, wſznurowane, uſznurowany, uſznurowana, uſznurowane.

Eingeſchoben, podrzucony, podrzucona, podrzucone. eingeſchobene Kinder, podrzucone dzieci, ułożony. eingeſchobne Bücher, d. i. falſche, włożone, podłożone książki, to ieſt fałſzywe, nie prawdziwe tego auktora, pod ktorego ſą imieniem, in eines Stelle, na czyie mieyſce

mieyſce dany podſuniony, podſunięty. ſ. Einſchieben.

Eingeſchränkt, otoczony balaſami, obwiedziony, obwiedziona, obwiedzione. ſ. Eingeſchränkt.

Eingeſchrieben, wpiſany, wpiſana, wpiſane.

Eingeſchrumpft, gibki, gibka, gibkie, gięty.

Eingeſenkt, wpuſzczony w co, w ziemię. ſ. Einſenken.

Eingeſeſſener, rodak, tu rodzony, *indigena*.

Eingeſetzt, wſtawiony. ſ. Einſetzen.

Eingeſpannt, zaprzężony, - ona, - one.

Eingeſperrt, zamknięty, zawarty w czym wewnątrz. ſ. Einſperren.

Eingeſteckt, zaprawny, zaprawna, wne, zaprawiony, - wiona, - wione.

Eingeſtopft, nadziany, nadziana, nadziane, napchany, - ana, - ane.

Eingeſtreuet, poſypany, poſypana, poſypane, potrząśniony, - ona, - śnione. ſ. Einſtreuen.

Eingetaucht, powiedziony, powierzchu farbą, albo czym inſzym, zmaczany tylko wierzchem. ſ. Eintauchen.

Eingetheilt, podzielony na części, podzielona, podzielone; na cząſtki.

Eingetragen, znieſiony, znieſiona, znieſione. ſ. Eintragen.

Eingetrieben, przymuſzony, przyniewolony, - lona, - lone.

Eingetröpfelt, kroplami, wpuſzczany, wpuſzczana, wpuſzczane. ſ. Eintröpfeln.

Eingetunkt, powleczony, powiedziony, powierzchu. ſ. Eintunken.

Eingewebt, wrobiony, wtkany, *tkackim ſpoſobem*. ſ. Einweben.

Eingeweicht, zmiękczony, zmiękczona, zmiękczone.

Eingeweide, *n.* trzewa, wnętrzności, die ſich zuſammenziehen und wieder nachgeben, ktore ſię zciągaią y rozciągaią. in den Eingeweiden Schmerzen empfinden, we wnętrznościach bol czuć; alle ausſpeyen, wſzyſtko wypluć, wyrzucić; ≈ ≈ ausnehmen, wyiąć; ein Uebel, welches darinne ſteckt, choroba, ktora we wnętrznościach ieſt. dem das Eingeweide vom Hunger ganz ſchlaff oder welk iſt, ktoremu od głodu kiſzki ſię pokurczyły, powiędły. das Eingeweide ausnehmen, wyiąć wnętrzności, aus etwas, z czego; aus einem Haſen, z zaiąca, t. i. zaiąca wypaproszyć, *po myśliwsku ſię mowi*.

Eingeweihet, poświęcony, poświęcona, poświęcone. ſ. Einweihen.

Eingewickelt, uwikłany. ſ. Einwickeln.

Eingewieſen, wprowadzony, - dzona, - ne.

Eingewilliget, aprobowany, przyięty

Eingewindelt, w pieluchy, uwiniony. ſ. Einwindeln.

Eingewirkt, wpleciony, wetkany. ſ. Einwirken.

Eingeworfen, wrzucony.

Eingewurzelt, wkorzeniony; tief, głęboki. ſ. Einwurzeln.

Eingezeichnet, wpiſany.

Eingezogen, beſcheiden, ſkromny, ſkromną, ſkromne.

Eingezogen, *adv.* ſkromnie, pomiarkowanie.

Eingezogenheit, *f.* ſkromność, powściągliwość, umiarkowanie

Eingießen, wlać, wlewać, etwas in ein Faß, co do naczynia; das Oel in einen Topf, oliwy nalać w garnek, oliwę wlać: Oel in die Lampe, oliwy do lampy. mit Bley eingießen, ołowiem wylać, oblać.

Eingießen, das, *n.* wylanie, oblanie.

Eingießer, *m.* wylewnik, odlewnik.

Eingießung, *f.* wylanie, oblanie.

Eingraben, vergraben, wkopać, zakopać, eine Leiche, trupa; eine Statua in die Erde, ſtatuę w ziemię. 2) einhauen, einſchneiden wyrąbać, wyciąć, wyryć, wykroić: die Geſetze in Erzt, prawa na miedzi.

Eingraben, das, *n.* wykopanie, wyryſowanie, wyrycie.

Eingraber, *m* wykownik, kopacz, wyrylnik na metalu.

Eingrabung, *f.* wykopanie, des ganzen Körpers, całego ciała. 2) Einhauung, wyrycie.

Eingreifen, zagrabić, przyareſztować, przytrzymać, in eine Sache, iaką rzecz.

Eingriff, *m.* zagrabienie, in etwas, czego, zaiechanie, zaiazd; in eines Güter, zaiechanie cudzych dobr; in fremde Dinge, zabranie, zagrabienie cudzych rzeczy.

Eingriff thun, zagrabić, zaiemać, in eines Güter, cudze dobra.

Eingürten, przypaſać, opaſać, mit den koſtbarſten Gürteln, koſztownemi paſami.

Einguß, *m.* wlanie, wylanie.

Einhäckeln, zawadzić na haku; zawadzić, zapiąć na haczyk.

Einhäckelung, *f.* zawadzenie, zapięcie.

Einhäfteln, zapiąć, założyć na haczyk.

Einhäften, założyć na haczyk, zapiąć na haftki.

Einhändigen, dać komu co w ręce, włożyć komu co w ręce; einem einen Brief, komu list do rąk oddać.

Einhänaen, zahamować, das Rad, koło.

Einhängen, das, n. zahamowanie.

Einhalt, m. zatrzymanie, zatamowanie, der Ruderer, flisow, gdy statek zatrzymuią; zakazanie, zakaz, der Bosheit, zakazanie y zatrzymanie niecnoty; des Betrübnisses, utrzymanie żalu; einer Sache thun, zatrzymanie iakiey rzeczy uczynić; dem Hochmuthe, wyniosłość, hardość wstrzymać; seinem Hasse gegen einen, swoiey zawziętosci na kogo, tamę położyć; einem durch die Gesetze, ukrocić kogo prawem, opisać go prawem; den Begierden, chuci wstrzymać, ukrocić; dem Muthe, umysł, krotko wziąć, krotko trzymać.

Einhalten, wstrzymać, zatrzymać, im Laufe, bieg wstrzymać, albo w biegu się zatrzymać; seine Begierden, wstrzymać swoie chęci, chuci; eines Loben, uśmierzyć hałas gniew zaiadły; der Flucht, w ucieczce kogo *przytrzymać.*

Einhalten, das, zatrzymanie, wstrzymanie.

Einhaltung, f. zatrzymanie, wstrzymanie, przytrzymanie.

Einhandeln, zkupować, etwas, co.

Einhauchen, parą z gęby co odmuchnąć, ozionąć. einem etwas mit dem Maule, ozionąć co komu gębą. s. Einblasen.

Einhauchung, f. odmuchnienie, ozionienie. s. Einblasung.

Einhauen, wycinać, wyżynać w czym. Buchstaben in den Stein, litery na kamieniu, in eine Eiche, w iakim dębie, in eine Säule, w kolumnie. wpaść na kogo. mit dem Degen in die Feinde, wpaść na nieprzyiacioł z pałaszem, przyciąć na kogo pałaszem.

Einhauen, das, n. wycięcie, wyżnienie, przycięcie na kogo, napaść na kogo.

Einheften, wbić, wpiąć, zapiąć.

Einheimisch, domowy. einheimische Zucht, domowa karność, = Krieg, domowa woyna, = Exempel, domowy przykład, einheimisches Uebel, domowe złe, = Verbrechen, domowy występek; = und gemeine Dinge, codzienne, y powszednie rzeczy. die einheimischen Künstler, domowi rzemieslnicy.

Einheitzen, zapalić, ogrzać. die Badstube, w łaźniach zapalić, w izbie zapalić, *phras.* szczegulna.

Einheitzen, das, n. zagrzanie, zapalenie w izbie, w łaźniach.

Einheitzer, m. palacz, zapalacz, podpalacz.

Einheitzung, f. ogrzanie, zagrzanie, der Bäder, łaźni, kąpieli.

Einhellig, zgodny. Ruf, zgodna wieść, iednostayna. einhellige Stadt in Beybehaltung der Freyheit, zgodne miasto w utrzymywanu wolności. einhelliger Rath, zgodna radą, einhellige Stimme, Rufen aller, zgodny, głos, zgodna powieść wszystkich. einhellige Meynung, zgodne, iedno, iednostayne zdanie wszystkich. einhellig in etwas seyn, być zgodnym, zgadzać się w czym. alle sind einhellig, wszyscy są zgodni, wszyscy się zgadzaią na to.

Einhellig, adv. zgodnie, z zgodą. sich widersetzen, opierać się, sprzeciwiać się. einhellig beschliessen, zgodnie, zgodnym głosem ustanowić. = einen gewissen Tag erwehlen, zgodnie pewny dzień obrać.

Einhelligkeit, f. zgoda. brüderliche Einhelligkeit, braterska zgoda. s. Eintracht.

Einhemmen, zahamować.

Einherfahren, wieść się, auf einem Wagen, na wozie.

Einherfliegen, herzufliegen, przylecieć.

Einhergang, m. stąpienie, *stupanie* R.

Einhergehen, stąpać. *stupać.* R. Schaarweise, kupami, trzodami. öffentlich mit dem Degen, publicznie ze szpadą, z pałaszem chodzić.

Einhertreten, stąpać.

Einhertretung, f. stąpanie, wstąpienie.

Einherzotteln, * langsam einhergehen, ze drżeniem, drżąc iść, postępować zwolna.

Einhörnigt, iednorogi, o iednym rogu. das nur ein Horn hat, co tylko ieden rog ma. = Thier, zwierz.

Einholen, dogonić, dopędzić, doscignąć. sie können uns gegen Abend einholen, możesz nas ku wieczorowi dogonić. einem auf der Reise, kogo na drodze dopędzić. einen durch seine Geschwindigkeit, swoią prędkością. *owszem szypkoscią*, kogo doscignąć dopaść. 2) entgegen gehen und empfangen, wyiść przeciwko komu, y przyiąć go witaiąc.

Einhorn, n. iednoroziec, ein Thier, zwierz. dessen Horn, wie es in der Arzney gebraucht wird, iednorożcowy rog, ktorego w lekarstwach zażywaią.

Einhüllen, obwinąć, etwas in einen Behältniß, co w co. obwieść, powlec.

Einhül=

Einhüllung, *f.* obwinięcie, obwinienie, uwinienie, powleczenie, powłoka, des Kopfs, obwinięcie, głowy.
Einjährig, roczny, roczniak. einjährige Tochter, roczna corka, ktorey tylko rok. einjähriger Stier, roczny wołek, byczek. Alter, roczna starość, roczny wiek.
Einjagen, wrzucić, nabawić. einem eine Furcht, nabawić kogo boiaźni. Schrecken, nabawić kogo strachu; przerazić kogo strachem, zatrwożyć kogo strachem, zastraszeniem.
Einjagen, das, *n.* der Furcht, nabawienie boiaźni, strachu, przerażenie boiaźnią, strachem.
Einig, iedyny, der allein ist, ktory tylko, sam ieden iest. einiger Sohn, iedyny syn, iedynak. einiger Trost, iedyna pociecha. Gott hat eine einige Welt erschaffen, Bog ztworzył ieden tylko świat. einige Welt, iednorodzony, raczey iednostworzony świat. der einige aus dem ganzem Collegio, sam tylko ieden z całego Collegium. irgend einer, czyie nie iaki. einige Weltweise, niektorzy Filozofowie. eines Rath in einigem Stücke verbessern, czyią radę, w niektorych częściach poprawić. einige Dinge sind unter uns gemein, nie ktore rzeczy są między nami wspolne; *iaki*, einigen Theil der Freundschaft haben, mieć iaką część przyiaźni. einige von dem Hausvolke, ktoś z domowych, z domowych ludzi. einige der Seinigen erwarten, kogo ze swoich czekać. *Niektory.* einige fürchten sich vor dich, niektorzy boią cie się. einiger maßen, nie iakim sposobem, nur einiger maßen, tylko trochę, etwas wissen, cokolwiek wiedzieć. 3) Einträchtig, zgodny, iednoczony; einige Amtsgenossen, zgodni Koledzy. einig seyn mit einem, zgodnym być z kim; einig seyn unter sich, zgodą być z sobą. einig leben mit einem, w iedności żyć z kim. wieder einig werden, znowu do iedności z kim przyiść. einig werden, poiednać iednego z drugim.
Einige, *plur.* niektorzy, nieiacy.
Einigkeit, *f.* in der Zahl, iedno, w liczbie. 2) Eintracht, zgoda. Einigkeit stiften, iedność uczynić, sprawić. Einigkeit bestätigen, zgodę, iedność utwierdzić; = wiederherstellen, iedność znowu przywrocić. brüderliche Einigkeit, braterska iedność. in sehr guter Einigkeit mit einem leben, w nader dobrey iedności żyć, zostawać z kim. s. Einträchtigkeit.
Einkähle, *f.* okap u domu, u kościoła.
Einkauen, pogryść pokarm wprzod niżeli dać. 2) einen etwas oft vorsagen, często komu co mowić, nabiiać głowę.
Einkauen, das, *n.* pogryzienie wprzod pokarmu, niżeli danie; częste mawianie komu czego.
Einkäufer, *m.* zkupień, der Speisen, zkupień żywności.
Einkäuferin, *f.* zkupienka, ktora zkupuie co, żywność.
Einkauf, *m.* zkupowanie, zkupienie, nakupienie.
Einkaufen, zkupować, nakupować, etwas, co; Speisen in die Küche, żywności do kuchni.
Einkaufung, *f.* zkupienie, nakupienie.
Einkehren, zkierować, wstąpić, wyboczyć; bey einem Schenken, do szynkarza; bey einem guten Freund, do dobrego przyiaciela; auf seinem Gute, do swoiey maiętności; zu Rom, do Rzymu; in eines Hause, do domu czyiego; in eines Meyerhof, do wioski czyiey.
Einkehrung, *f.* gospoda, wstęp, gościniec.
Einkleiden, ubrać w suknie, przyodziać; etwas womit, przyodziać co czym, ubrać co w co, lub kogo w co.
Einkleidung, *f.* ubranie, przyodzianie.
Einklemmen, ścieśnić.
Einklemmung, *f.* ścieśnienie.
Einknäten, gnieść, mięsić, miętosić. etwas recht einknäten, co dobrze ugnieść.
Einknüpfen, przywiązać, przypiąć, wpiąć, in etwas, w co.
Einkochen lassen, wywarzyć, dać się wygotować, den vierten Theil, czwartą część; die Helfte, połowę; bis auf den vierten Theil, aż do czwartey części.
Einkochung, *f.* wywarzenie, wygotowanie.
Einkömmling, *m.* s. Ankömmling, przychodzień, przybyłz.
Einkommen, weyść, wiechać, in die Stadt, do miasta. 2) Nutzen geben, intratę czynić. das Geld, welches aus den Bergwerkern einkömmt, pieniądze, ktore z gòr, z Bani, czyli z kopania kruszcow przychodzą. *prowent.* die Früchte oder Nutzung, welche von den Landgütern einkommen, dochody, prowenta, ktore z ziemskich dobr idą. 3) übergeben, *padać*: mit einer Supplik einkommen, supplikę iaką podać. 4) *zprze-*

4) *zprzeciwiać się:* wider etwas einkommen, sprzeciwiać się czemu.

Einkommen, das, *n.* itrata, prowent, dochod, am Gelde; reiches aus den Weinbergen, prowent z winnic; geringes, cienki, mały; gewisses und beständiges, pewny y stały prowent; = geben von etwas, prowent, dochod z czego; kein gerechteres giebt der Himmel, die Erde und die Zeit, żadnego sprawiedliwszego dochodu nie daie niebo, ziemia, czas. auf etwas ein Einkommen setzen, dochod, intratę na czym fundować. Einkommen der Landgüther, intrata z dobr ziemskich, z gruntu, z roli. sein Einkommen von diesen Gütern sind zwey Talente, iego intrata z tych dobr dwa talenta. Einkommen an Früchten, w snopkach, w krescencyi, prowent.

Einkramen, nazkupować.

Einkriechen, wczołgać się, wemknąć się, wohin, dokąd.

Einkriechung, *f.* wczołganie się, wemknienie się, wsunienie się.

Einkrümmen, zkrzywić, wykrzywić.

Einkrümmung, *f.* zkrzywienie, wykrzywienie.

Einkünfte, *plur.* dochod, intrata. er hat jährlich, so viel Einkünfte aus dem Lande, tak wiele ma ze wsi intraty co rok. er nimmt die Einkünfte bloß aus den Gütern der Stadt, ma intratę tylko z samych dobr, z osiadłości, mieyskich.

Einladen, bitten, zaprosić, zapraszać. einen in sein Haus, zaprosić kogo do swoiego domu. oft zur Abendmahlzeit einladen, często na wieczerzą zapraszać. einen schriftlich einblasen, kogo listem zapraszać, daß er sein Quartier bey ihm nehmen soll, aby u niego stał. mit Belohnungen einladen etwas zu thun, podarunkami *zachęcać* do uczynienia czego; zu sich zur Mittagsmahlzeit, do sibie na obiad zaprosić; zu Tische, do stołu. *Pozywać:* zum Gerichte einladen, do sądu pozwać, do prawa; einen zu Gaste, na bankiet. zum Berathschlagen einladen, do rady na radę zaprosić; zum Abendessen, na wieczerzą, na kolacyą.

Einladen, das, *n,* zapraszanie, zaproszenie.

Einsiedler, *m.* zapraszaiący.

Einladerin, *f.* zapraszaiąca.

Einladung, *f.* zaproszenie, zapraszanie, gütige, angenehme und höfliche, łaskawe, przyiemne y ludzkie. auf eines Einladung auf das Rathhaus kommen, na czyie zaproszenie na Ratusz przybyć.

Einländisch, besser Inländisch, domowy, oyczysty, rodowity w kraiu.

Einläuten, wydzwonić, dzwonem co ogłosić, die Messe, jarmark, in die Kirche einläuten, dzwonić do Kościoła.

Einläuten, das, *n.* dzwonienie na co, in die Kirche, do Kościoła.

Einlaß, *m.* kryiome drzwi.

Einlassen, wpuścić, einen, kogo, zu einer, do ktorey; einen in das Land, wpuścić kogo do kraiu; zu sich ins Haus, do domu, w dom, do siebie; den Feind in die Stadt, nieprzyiaciela do miasta. es wird niemand eingelassen, nikt nie będzie wpuszczony, sich in eine Rechtssache einlassen, u dawać się w prawny interes; in eine Schlacht, przyść do bitwy, zaczać bitwę; in einen Vertrag, mieć się do ugody, wdać się w ugodę; in ein Gespräch, wdać się w mowę; in eine Unterredung, w dysputę; in einen Krieg, w woynę.

Einlassen, das, *n.* wpuszczanie, wpuszczenie.

Einlasser, *m.* wpuściciel.

Einlassung, *f.* wpuszczenie.

Einlauf, *m.* wbieżenie, wbieg, in den Hafen, do portu.

Einlaufen, wbieć, dopaść, in den Hafen, wbiec do portu, dopaść portu. 2) überbracht werden, być przyniesionym. die Posten, die Nachrichten pflegen einzulaufen, poczty, wiadomości, zwykły przybiegać, przypadać.

Einlaufen, das, *n.* wbieżenie do portu.

Einlegen, wsadzić, einen Zweig in die Erde, wsadzić gałązkę w ziemię. *wprowadzić:* Besatzung in eine Stadt, garnizon do miasta; in das Schloß, do zamku. Gurken einlegen, ogorki wsadzić, powsadzać, ogorkow nasadzić, nawsadzać. ein gut Wort für einen bey einem einlegen, dobre słowo, za kim u kogo, wymowić, dać komu dobre słowo u kogo. Ehre mit etwas einlegen, honoru przez co dostąpić, Wein einlegen, wina naskładać, nakupować. Bier auf den Sommer einlegen, piwo na lato, złożyć do piwnicy. in das Becken einlegen, wrzucić pieniądz na tace, iak po Kościołach bywa; etwas in den Klingelbeutel, wrzucić co do woreczka ze dzwonkiem w Kościele. *Wysadzać, wykładać:* wie die Tischer mit allerhand

hand Holze, iak ſtolarze wyſadznią, rożnym drzewem ſwoie roboty. *poſkładać, pozbierać.* die Waare, wie die Kramer, wenn ſie feil gehabt, towar pozbierać iako kramarze czynią, ktory na przeday mieli. Ubogim być. einlegen, raczey lipaść, *oſieść.* w polſkim w tym ſamym ſenſie.

Einlegen, das, *n.* wſadzenie, eines Zweigs, gałązki. 2) der Beſatzung, wprowadzenia załogi, oſadzenie załogą, Garnizonem. 3) des Lobs, doſtąpienie chwały. des Weines, złożenie wina. 4) in den Klingelbeutel, włożenie pieniądza do woreczka ze dzwonkiem wkościele. 5) der Tiſchler, wykładanie, wygadzanie ſtolarskie. 6) der Waare, złożenie towarow, zkładanie.

Einleibig, iednego ciała, ſo nur einen Leib hat, ktory tylko iedno ma ciało.

Einleibung, *f.* wcielenia, inkorporacya, w iedno ciało ziednoczenie.

Einleiten, wprowadzić, wprowadzać. einen in etwas, kogo do czego. etwas wohin, co dokąd. zur Diſputirkunſt, wprowadzić do dyalektyki, to ieſt ułatwić mu pierwey iey zrozumienie. des Waſſers Einleitung, wody wprowadzenie. zu einer Kunſt, wprowadzenie do iakiey ſztuki.

Einlenken, zkierować, im Lauffe, w biegu, mit dem Pferde, konia cafnąć, z koniem ſię cafnąć, mit dem Wagen, poiazdem zkierować. von ſeiner Gewohnheit ablaſſen, porzucić ſwoy zwyczay. mit dem Maule einlenken, wrucić ſię ze słowem zatrzymać. t. i. przeſtać mowić.

Einlenkung, *f.* w biegu zkierowanie.

Einlogiren, (einloſchiren) goſpodę komu naznaczyć, ſtancya. einen irgendwo, komu gdzie. ſich bey einem, goſpodą u kogo ſtanać.

Einloſchirung, *f.* goſpody naznaczenie.

Einlöſen, odkupić. etwas für nichts weniger, als er es gekauft, za tyle odkupić za wiele on kupił. das Seinige einlöſen, ſwoie odkupić. *wykupić.* etwas, das einer verſetzt, wykupić to, co kto zaſtawił.

Einlöſung, *f.* wykupienie, odkupienie.

Einmachen, zaprawić, uſmarzyć w czym. Oliven, oliwki uſmarzyć. etwas auslöſen, daß man es einmache, wybrać co do ſmarzenia, do zaprawienia. dienlich, zdatnego, dobrego, daß man es einmachen kann, że to można ſzmarzyć, zaprawić. Kalk einmachen, gaſić wapno

Einmachen, das, *n.* zprawa, ſmarzenie.

Einmacher, *m.* zaprawnik.

Einmachung, *f.* zaprawa, zaprawienie, ſmarzenie w czym, iako to w cukrze. des Kalkes, gaſzenie wapna.

Einmal, raz, hat er ſich eingebildet, daß ihm alles frey ſtehe, was er nur wolle, urościł ſobie raz w myśli, że muwſzyſtko wolno co zechce. wenn das Gemüthe einmal ſich auf böſe Dinge bringen läßt, kiedy ſię iuż raz umysł puścił na złe. ein oder das andre mal, raz y drugi. ein, zwey und mehrmal haben ſie müſſen Geld geben, raz, drugi, y więcey muſieli pieniądze dać. ein und mehrmal, raz y więcey. einmal nach dem andern, raz po razie, ieden za drugim, etwas ſagen, co mowić. auf einmal etwas befehlen, na ieden raz, na raz, co nakazać. etwan einmal was gehöret haben, kiedyś co słyſzeć. einmal ſo, das andermal ſo, raz tak, drugi raz tak. einmal glückſelig, das andre mal elend ſeyn, raz być ſzczęśliwym, drugi raz mizernym. mehr als einmal, więcey iak raz. ein für allemal ſey das geſagt, raz za wſzyſtkie razy niech to będzie powiedziane. auf einmal austrinken, na raz wypić.

Einmahnen, upominać ſię, ſeine Schulden, o ſwoie długi, das Geld von einem. o pieniądze u kogo.

Einmahnen, das, *n.* upominanie ſię.

Einmahner, co ſię upomina.

Einmahnung, *f.* upominanie ſię, dopominanie ſię, ſwoiego, des Geldes, pieniędzy, der Schulden, długow.

Einmauern, murem opaſać.

Einmengen, przymięſzać, mięſzać. Verſe mit in die Rede, mięſzać wierſze do mowy niewiązaney; mięſzać ſię w co. ſich mit in den Friedensſchluß einmengen, mięſzać ſię do uſpokoienia, do uczynienia pokoiu. ſich in anderer Unterredung, mięſzać ſię do rozmowy drugich. einige unter andere einmengen, niektorych między inſzych mięſzać.

Einmengen, das, *n.* wmięſzanie.

Einmenger, *m.* wmięſzacz, ten co mięſza iedno z drugim.

Einmengung, *f.* przymięſzanie, wmięſzanie, gewiſſer Perſonen, pewnych oſob.

Einmiſchen, wmięſzać.

Einmiſchung, *f.* wmięſzanie.

Einmüthig, iednomyślny. einmüthige Cameradinn iednomyślna kamradka.

Einmüthig, iednomyślnie, iednym umysłem, iedną myślą.

Einmüthigkeit, *f.* iednomyślność. brüderliche braterska iednomyślność.
Einmüthiglich, iednomyślnym zdaniem, beschliessen, ustanowić, uchwalić.
Einnähen, wszyć, in einen Sack, w worek, zaszyć w co.
Einnähung, *f.* wszycie, zaszycie w co,
Einnahme, *f.* dochod, wziątek, = und Ausgabe trift überein, wziątek y wydatek rowno wychodzą, nie się nie zostaie. in die Einnahme bringen, w reiestr, to co się bierze wpisać.
Einnessen, zmoczyć, umoczyć, co w czym.

Einnehmen, erobern, wziąć, dobyć. eine Stadt mit dem ersten Sturme, dobyć miasta za pierwszym sztrmem. *Viąć.* einen mit seiner Höflichkeit, uiąć kogo swoią ludzkością. *Osadzić.* das Schloß mit Soldaten, osadzić zamek żołnierzami. eine Stadt durch Uebergabe, wziąć miasto przez poddanie się. Arzney einnehmen, lekarstwo wziąć. laß dich andrer Anschläge nicht einnehmen, nie day się cudzym radom *uwodzić*; *poiąć*, *przeiąć.* eine Kunst, sztukę.
Einnehmen, das, *n.* dobycie, wzięcie.
Einnehmer, *m.* poborca, co podatki odbiera, podatkowy, der Stadt, mieyski.
Einnehmerinn, *f.* ta ktora dobywa miast, fortec, dobywaczka.
Einnehmung, *f.* odebranie, zabranie, zastąpienie, dobycie, dobywanie. des Markts zastąpienie rynku. der Städte, dobywanie miast, des Geldes, pobieranie pieniędzy.
Einnesteln, zpiąć, pozpinać,
Einnetzen, zmoczyć. etwas, co. die Hände mit eines Blute, ręce zmoczyć we krwi czyiey.
Einnetzung, *f* umoczenie, umaczanie.
Einnisten, gnieździć, gniazdo słać, usłać.
Einnistung, *f.* gniezdżenie, gniazda słanie.

Einöde, *f.* osobność, puszcza. wüste Gegend, pusta okolica. noch nicht in die rechten Einöden gekommen seyn, ieszcze nie przyiść do prawdziwych pustyń; *Pustynia.*
Einpacken, upakować, wpakować, zapakować. sein Wandergeräthe, swoie manatki, drobiazki, w tłomoczek włożyć, 2) stille schweigen müssen, musieć milczeć, cicho być, nic nie mowić.
Einpacken, das, *n.* upakowanie, ułożenie rzeczy.
Einpfälen, palami obić. mit Pfälen umgeben, palami otoczyć w koło.

Einpfarren, zu einer Pfarre mit rechnen, do iakiey parafii przyłączyć, policzyć.
Einpflanzen, wszczepić, etwas in etwas, co w co.
Einpflanzer, *m.* sadownik, co wsadza, wszczepia drzewka.
Einpflanzung, *f.* wszczepienie.
Einpflügen, worać, den Mist, gnoy worać, zaorać.
Einpflügung, *f.* woranie, zaoranie.
Einpfropfen, wszczepić, ein Reiß in den Baum, szczepek w drzewo.
Einpfropfer, *m.* sadownik, wszczepnik.
Einpfropfung, *f.* wszczepienie.
Einpredigen, wbiiać w myśl, co komu, einem etwas.
Einpredigung, *f.* wbiianie w myśl.
Einprägen, wycisnąć, wybić. die Kenntniß Gottes in die Gemüther der Menschen, wiadomość Boga w umysłach ludzkich wybiiać, wyciskać. eines Gestalt in das Gemüthe, czyią postać sobie, wybić w umyśle. *wbić w pamięć.*
Einprägen, das, *n.* wbicie w pamięć, w myśl.
Einprägung, *f.* wbicie, wbiianie w pamięć.
Einpressen, sciskać, pościskać, ścisnąć.
Einpressung, *f.* ściśnienie, pościskanie.
Einquartiren, umieścić, kwaterą, gospodą kogo postawić. einen in ein Haus, kogo w czyim domu. das Volk ins Land, *osadzić* lud po rolach. die Truppen in die Städte, woysko po miastach na kwatery, na leże rozstawić.
Einquartirung, *f.* postawienie kwaterą.
Einquetschen, cisnąć, przycisnąć, przyskrzynąć, iako to palec drzwiami.
Einräumen, ustąpać, einem den Platz, komu mieysca. seine Bitte, uczynić co na czyią prozbę, einem sein Anfordern, ustąpić komu swoiey pretensyi. einem die erste Stelle, ustąpić komu pierwszego mieysca. ums Geld, za pieniądze. s. zueignen, przywłaszczać.
Einräumung, *f.* ustąpienie, des Rechts, prawa. nach aller Einräumung wird diesem Alter ein Spiel zugestanden, wszystkich zezwoleniem temu wiekowi iest iaka wesołość przyznana.
Einrammeln, ubiiać, ubiiać palicą co. den Schutt Fuß dicke, rum na stopę gruby. die Erde um die Wurzeln herum, ziemię ubiiać koło korzeni u drzewa.
Einrammeln, das, ubiianie.
Einrammelung, *f.* ubiianie, ubicie.
Einrathen, radzić, einem etwas, co komu.
Einrathen, das, *m*, radzenie. eines Einrathen

rathen nicht zuwider seyn, nie być przeciwnym czyiemu radzeniu. eines Einrathen folgen, iść za czyią radą.
Einrathung, f. radzenie, rada.
Einrede, f. przemowienie do mowiącego, Darzwischenrede einem nicht einreden, nie przemawiać do mowiącego. 2) napomnieć, zureden, vermahnen.
Einregnen, deszcz zapada, zacieka, in den Hof, na pordworze deszcz wpada. es regnet in die Speisestube hinein, zacieka deszcz do stołowey izby; durch das Dach, przez dach.
Einregnen, das, n. zaciekanie deszczu.
Einreiben, wkruszyć, Brod in Milch, chleb w mleko.
Einreiben, das, n. wkruszenie.
Einreibung, f. wkruszenie.
Einreissen, zburzyć, zwalić, ein Gebäude, budynek. 2) überhand nehmen wzmagać się. die Krankheit reißt ein, choroba się wzmaga.
Einreissen, das, n. zburzenie, zwalenie.
Einreisser, m. burzyciel.
Einreissung, f. zburzenie, der Stadt, miasta.
Einreiten, wiechać na koniu; zaiechać.
Einrichten, ustanowić, rozporządzić, das Hauswesen, domowe gospodarstwo; das gemeine Wesen, Rzeczpospolitą. 2) einrenken, wprawić, nabić, ein verrenktes Glied, wprawić, wstawić, nabić na swoie mieysce wywichnięty członek.
Einrichten, das, n. ustawienie, ustanowienie, wprawienie.
Einrichtung, f. ustanowienie, des Gottesdienstes, obrządkow w służbie Boskiey; der Beweisthümer, ułożenie dowodow; des Instruments, testamentu. 2) Einrenkung, wprawienie, wstawienie na swoie mieysce, der Glieder in der Baukunst, części w budowaniu, wrąb.
Einritt, m. ieżdżenie na koniu.
Einrücken, woysko wprowadzić, in ein Land, w iaki kray; mit den Truppen wieder in das Lager, z woyskiem znowu do obozu wiechać, wciągnąć; wieder in die Glieder, znowu w szeregach stanąć.
Einrücken, das, n. wprowadzenie, wciągnienie, mit der Armee, z woyskiem.
Einrühren, mischen, gnieść, mięsić, das Mehl, mąkę na ciasto.
Einrührung, f. gniecienie, mięsienie, des Mehls, mąki na ciasto.

Einsacken, in einen Sack thun, do torby, do worka włożyć.
Einsäen, wsiać.
Einsämen, *wrodzić.*
Einsäuern, zakwasić, das Brod, na chleb; do mąki na chleb kwasu dodać.
Einsalben, nasmarować, namaścić, etwas mit etwas, co czym.
Einsalbung, f. nasmarowanie, namaszczenie.
Einsalzen, nasolić, Schinken, Fleisch, szynki, mięso.
Einsalzung, f. nasolenie.
Einsam, sam, einsamer Ort, same osobne mieysce; Mensch, osobny człowiek. ein einsames Leben führen, osobne życie prowadzić.
Einsamkeit, f. osobność, sehr wüste, bardzo pusta; angenehme, przyiemna. sich in die Einsamkeit begeben, ſtudać się na osobność. 2) *bezdzietność.* da man keine Kinder hat, gdy kto dzieci nie ma. 3) bezienność, bezmężny stan, da man den Mann oder die Frau verloren, gdy ktora męża, albo ktory żonę utracił.
Einsammeln, zbierać, etwas von einigen, co od ludzi niektorych. 2) zbierać z pola, einerndten, zżąć, zżynać zboże.
Einsammeln, das, n. zbieranie.
Einsammler, m. zbieracz.
Einsammlung, f. zbieranie, zebranie, an Gelde, w pieniądzach.
Einsatz, m. wpuszczenie, was in etwas anders hineingesetzt wird, darauf zu liegen, co w co drugiego włożyć, aby w tym było. 2) in eine Lotterie, na Loteryą, w Loteryą, włożenie.
Einsaugen, ssać, wyssać, denn Irrthum mit der Ammenmilch, błąd z mlekiem.
Einschärfen, często przestrzegać, często powtarzać iaką maxymę, einem etwas, co komu.
Einschalten, wkładać, das, welches eingeschaltet wird, wkładany, włożony. eingeschalteter Tag, włożony, wkładany dzień; intercalaris dies, albo przybyszowy.
Einschalten, das, n. wkładanie.
Einschaltung, f. włożenie.
Einschanzen, das, włożenie.
Einschanzen, okopać. *Fortific.* eine Stadt, miasto; sich im Lager, okopać się, w obozie.
Einscharren, wkopać, zakopać, einen Schatz, skarb iaki; einen Todten, zakopać umarłego w dole.
Einscharrung, f. zakopanie, wkopanie.
Einschenken, wlać, nalać, einem einen

 große;

grossen Becher, nalać komu wielki puhar; einem Gift, nalać komu trucizny. 2) podczaszym być. bey einer Mahlzeit einen Einschenker abgeben, na bankiecie, na ochocie podczaszym być.
Einschenken, das, n. nalewanie.
Einschenker, m. podczaszy.
Einschenkung, f. nalanie.
Einschicken, przesłać, einen Brief, list iaki,
Einschieben, podrzucić, ein Testament, testament iaki, *zfabrykować, dać*, na mieysce czyie, kogo. einen an eines Stelle, *włożyć, przyczynić*. einen Tag, dzień włożyć w miesiąc.
Einschieben, das, n. podrzucenie, eines Testaments, testamentu. 2) włożenie. eines Tages, *intercalatio*. 3) słow włożenie, *parenthesis*, einige Worte in eine Rede, słow w mowę,
Einschicken, posłać, zasłać, eine Supplic, supplikę do pana.
Einschläfern, uśpić, mit etwas, czym.
Einschläferung, f. uśpienie, zaśnienie.
Einschlafen, zasnąć. mitten in seiner Lebensarbeit, w posrzrodku prac życia swoiego. hart und feste, twardo y tęgo. über etwas, nad czym zasnąć. 2) erstarren, ztruchleć. die Gliedmaßen schlafen ein, truchleią członki. der Fuß ist mir eingeschlafen, zdrętwiała mi noga.
Einschlafung, f. zaśnienie, zaspanie.
Einschlag, m. s. Anschlag. 2) in dem Wein, zaprawa wina, ipsymowanie.
Einschlagen, wbić, wbiiać, einen Pfal in die Erde, pal, koł w ziemię. 2) zagiąć, podwinąć sukni, ein Kleid, 3) uderzyć iak piorun, wie das Wetter: das Wetter hat in den Thurm eingeschlagen, piorun uderzył w wieżą. 4) nachfolgen, iść za czym, eben den Weg, za drogą iść. einschmeissen, trząść, die Fenster, oknem.
Einschleichen, wczołgać się, wsunąć się, wemknąć się, wleść. in ein Land, do iakiego kraiu. in der Menschen Gemüther, w umysły ludzkia. der Geiz und die Ueppigkeit schleichen sich in die Stadt ein, łakomstwo y zbytek wemknęły się do miasta.
Einschleichen, das, n. wczołganie się, wemknienie się.
Einschleichend, adv. nieznacznie, chyłkiem.
Einschleicher, m. ktory się wczołga nieznacznie.
Einschleichung, f. wczołganie, wemknienie się.
Einschliessen, zamknąć w czym. ins Gefängniß, do więzienia, ein Bild in einem Schilde, obraz w tarczy osadzić. 2) umgeben, obtoczyć. einen mit der Reuterey, kogo kawaleryą. eine Stadt mit einem Graben, miasto wałem. was in engen Gränzen ist, zamknąć co w szczupłych granicach.
Einschliessen, das, n. zamknięcie, zwarcie w czym.
Einschliesser, der, m. Victualien, szafarz, ktory za kluczem chowa żywności.
Einschliessung, f. zamknięcie w czym.
Einschlingen, połykać, połknąć. den Angel, wędkę połykać. 2) chlepać.
Einschlingung, f. połykanie, chlepanie.
Einschlucken, połykać, chlepać.
Einschluckung, f. połykanie, chlepanie.
Einschlummern, zasnąć.
Einschlurfen, połykać, chlepać.
Einschlurfen, das, n. połykanie, chlepanie.
Einschluß, m. an einer Rede, *parenthesis*, zamknięte znakami słowa w mowie. 2) Brief, so in einen andern mit eingeschlossen wird, list ktory w inszym liście zamknięty iest.
Einschmeicheln, sich bey einem, wlulić się do kogo podchlebstwem.
Einschmeichelung, f. podchlebiania, lulenie się.
Einschmeissen, połamać, einem die Lenden, komu lędźwie. 2) die Fenster, w okno pukać, kołatać, uderzać. 3) wyłamać, die Thüre, wyłamać drzwi.
Einschmeissung, f. połamanie, wyłamanie.
Einschnüren, nasmarować, etwas mit etwas, co czym.
Einschneiden, narznać, nakroić, narysować. mit Glaß oder Stein, szkłem lub kamieniem. *wykroić*. Buchstaben in die Rinde eines Baumes, litery na skorze na drzewie wykroić. etwas in Erzt, co na miedzi. Blumen, kwiatki. in die Säulen, wyżnąć na kolumnach.
Einschneiden, das, n. wyrzynanie, wykrawanie, wycynanie.
Einschnitt, m. wycięcie, wyrznięcie, wycięcie.
Einschnüren, wsznurować, zasznurować. mit etwas, czym.
Einschöpfen, ciągnąć wodę zkąd. aus dem Brunnen, ze studni.
Einschränken, otoczyć w koło. mit Gittern, balasami, kratą, balasami, kratą. etwas in enge Gränzen, co okryślić ciasnemi granicami. 2) blocquiren, blokować

kować miasto, fortecę, t. i. zalec: zalec prystępy do nich.
Einschränkung, f. okryślenie, otoczenie, graniczenie.
Einschreiben, wpisać, wypisać. ins Gemüth, na umyśle. etwas in die Bücher, co u książki. sich lassen als Soldaten, dać się wpisać za żołnierza, lub w kompanią iaką.
Einschreiber, m. pisarz, pisarek, co wpisuie.
Einschreibung, f. wpisanie, in die öffentlichen Bücher, w publiczne księgi,
Einschreiten, wstępować, wohin, dokąd.
Einschroten, zpuścić, Wein in den Keller, wino do piwnicy.
Einschrumpfen, zmarszczyć, die Olive schrumpft ein, skorka na oliwie się marszczy.
Einschub, m. dopełnienie, przyczynek.
Einschütten, wsypać, etwas in Sack, co w worek.
Einschustern, uszczerbek uczynić.
Einschwärzen, poczernić.
Einschwärzung, f. poczernienie..
Einschwatzen, namowić kogo na co, mowić co w kogo, wypersważować, że wierzy.
Einschwatzung, f. namowienie, wyperswadowanie.
Einsegnen, pobłogosławić, etwas, co.
Einsegnung, f. pobłogosławienie.
Einsehen, weźrzeć, zaglądać.
Einsehen, das, n. weźrzenie, zaglądanie. 2) Bestrafung, ukaranie, kara, auf die Laster, kara na niecnoty.
Einseher, m. ktory karze.
Einsehung, f. zaźrżenie, zaglądanie.
Einsenken, zpuścić, eine Leiche ins Grab, ciało do grobu; Wein, wino wsadzać w ziemię. 2) szczepić, einen Zweig einsenken, roszczkę, zaszczepić.
Einsenkung, f. zaszczepienie, wsadzenie, der Weinstöcke, gałązek winnych latorośli.
Einsenden, posłać co do kogo.
Einsetzen, wysadzić kogo, in ein Amt, na urząd. zum Erben einsetzen, dziedzicem kogo uczynić. 2) gefangen, wsadzić do więzienia. 3) zum Pfande einsetzen, zastawić. 4) etwas bey einem, depozyt złożyć u kogo. 5) einpflanzen, wszczepiać.
Einsetzung, f. an eines Stelle, wsadzenie na drugiego mieysce, urząd; eines Zweigs, roszczki zaszczepienie.
Einsicht, f. dozor.
Einsiedel, Abtey in der Schweiz, Opastwo w Szwaycarach.

Einsieden, uwarzyć, wywarzyć, bis auf den dritten Theil, aż do trzeciey części.
Einsieden, das, n. wygotowanie.
Einsiedler, m. Pustelnik.
Einsiedlerinn, f. Pustelnica.
Einsiedlerisch, Pustelniczy.
Einsinken, osieść.
Einsitzen, siedzieć w czym, fest im Gedächtniß, tęgo w pamięci siedzieć.
Einspännig, o iednym iarzmie.
Einspänniger, m. zaprzęgacz.
Einspannen, zaprzęgać, die Pferde in den Wagen, konie do wozu, der Ochsen, woły.
Einspannung, f, zaprzężenie.
Einsperren, zamknąć, einen in den Keller, kogo do piwnicy; in die Gefängnisse, do więzienia.
Einsperren, das, n. zamknięcie.
Einsperrung, f. zamknięcie,
Einsprechen, einem einen Muth, dodać komu ochoty, serca. bey einem einsprechen, nawiedzić kogo.
Einsprengen, potrząlnąć, Fleisch mit Salze, mięso solą.
Einsprengung, f. potrząśnienie.
Einspruch, m. przemowienie do mowiącego; = thun, przemowić; przeszkodzią; einem, damit er nicht heurathen dürfe, aby się, nie mogł ożenić.
Einst, przed tym, kiedyś. wie sie einst waren, iak przed tym byli.
Einstämmig, iednego pnia, als ein Baum; iako to drzewo iakie.
Einstampfen, szczepić.
Einstandsrecht, n.
Einstechen, wbić, etwas in etwas, co w co.
Einstecken den Daumen, pałasz, szpadę do pochew zchować. 2) jemanden ins Gefängniß einstecken, do więzienia wtrącić. 3) Schimpf = und Scheltworte, zelżywe słowa połknąć, strawić.
Einsteckung, f. wbicie.
Einsteigen, wleść, weyść, in das Bette, w pościel; in das Schiff, w okręt.
Einsteigen, das, n. weyście w co, wchodzenie.
Einsteigung, f. weyście, in ein Schiff, do okrętu.
Einstellen, unterlassen, zaniechać, das Briefschreiben, pisania listow poprzestać; ein wenig die Schlacht, poprzestać trochę bitwy. 2) stawic się, sich einstellen, vor Gericht, do sądu, auf einen bestimmten Tag, na dzień naznaczony. 3) być przytomnym, bey dem Berathschlagen, przy radzie.

Einstellen, das, n. zaniechanie, poprzestanie.
Einstellung, f. zaniechanie, poprzestanie.
Einstimmen, brzmieć tąk iak y drugie. 2) Beyfallen, zezwolić, zezwalać.
Einstimmig, zgodnego głosu; zgodny. Amtsgenossen, zgodni koledzy, einstimmig mit der Tugend, zgodny z cnotą.
Einstimmig, zgodnie.
Einstimmung, f. in der Musik, zgoda w muzyce. 2) Beyfall, zezwolenie. 3) in der Wahl, głos na elekcyi.
Einstopfen, natkać, nakłaść. etwas in etwas, co w co; rkąć, einem die Speise mit Gewalt, komu pokarm do gęby gwałtem.
Einstoßen, wybić, die Thüre, drzwi. den Ofen, piec, das Fenster, okno.
Einstoßung, f. Wybicie.
Einstreichen, wkładać, kłaść w co, den Kindern die Speise in den Mund, dzieciom iadło w gębę kłaść; wpuścić. etwas in die Augen, wpuścić co w oczy. 2) in Empfang nehmen, wziąć, przyiąć. das baare Geld, gotowe odliczone pieniądze.
Einstreichen, das, n. wkładanie, wpuszczanie. 2) przyięcie, des Geldes, pieniędzy,
Einstreuen, prześcielać, etwas, co; posypać, Salz auf etwas, soli po czym.
Einstreuen, das, n. posypanie, potrząśnienie.
Einstreuung, f. potrząśnienie, posypanie der Asche, popiołem.
Eins ums andere, wzaiemnie, reden, mowić do siebie, z sobą; koleią. gut und böse finden sich eines ums andere, złe z dobre, na przemiany, koleią bywało.
Einsylbig, o iedney sylabie.
Eintägig, iednodniowy, iednego dnia.
Eintauchen, zmaczać, etwas in Essig, co w occie. 2) zanurzyć co w czym. sich in das Wasser, siebie w wodzie.
Eintauchung, f. zanurzenie, zmoczenie w czym.
Eintheilen, dzielić, etwas in Theile, co na części, eine Rede in ihre Stücke, mowę na części dzielić.
Eintheilen, das, n. podzielenie, podział.
Eintheiler, m. Dzielnik, Dzielniczy.
Eintheilerin, f. Dzielniczka.
Eintheilung, f. Dzielenie, podzielenie des Himmels, nieba. der Reiche, Krolestwa. der Länder, kraiow,
Einthun, einsperren, zamknąć. etwas in einen Ort, co w iakim mieyscu. das Vieh in den Stall, bydło w stayni w obórze.
Einthun, das, n. zamknięcie.
Eintracht, f. zgoda.
Einträchtig, zgodny. Zustand der Stadt, stan miasta. = Vieh, zgodna rada. Gemüther, zgodna umysły. einträchtige Rede, zgodna mowa. = seyn mit einem, zgodnym być, zgadzać się z kim, einträchtig werden.
Einträchtigkeit, f. zgoda, gemeine, sehr angenehme, pospolita, nader przyiemna. in bester Einträchtigkeit mit einem stehen, w nayleps̄zey zgodzie z kim zostawać. = unter allen Ständen zur Behauptung der Freyheit stiften, zgodę między wszystkiemi stanami. = mit einem feste setzen, utwierdzi z kim zgodę.
Einträchtiglich, zgodnie. leben, żyć; widerstehen, sprzeciwiać się.
Einträglich, pożyteczny, zyskowny, nutzbar, = Handlung, = Güter, Haus, Ackerbau.
Einträńken, mścić się. rächen, einem das Unrecht, mścić się na kim krzywdy.
Einträufeln, kroplami wpuszczać, zakrapiać, zakropić. einem etwas, co komu
Einträufelung, f. kroplami, wpuszczenie, zakropienie.
Eintrag, f. Queerfäden an einem Gewebe, osnowa w dłuż idąca na warsztacie tkackim. 2) Schaden, szkoda. Nachtheil, uszczerbek. einem in seinem Rechte thun, komu uczynić uszczerbek iego prawa.
Eintragen, nosić, nanosić, Wasser, wody. 2) Nutzen geben, intratę czynić, przynosić. die Weinberge tragen viel ein, wiele intraty winnice przynoszą. 3) einschreiben, wpisywać, die Schulden ins Schuldbuch, dług wpisać w xiązki dłużne. in die Rechnung, w regestr wpisywać.
Eintreffen, stosować się, sich schicken mit etwas, z czym, *lepiey*, do czego. 2) von einem mit Recht können gesagt werden, słusznie się modz o kim mowić. 3) *zgadnąć*. meine Meynung ist von dir nicht eingetroffen, moiego zdania nie zgadłeś w moią myśl nie trafiłeś. 4) zgadzać się. deine Jugend, 5) nie omylić, seine Hoffnung ist nicht eingetroffen, omyliła go iego nadzieia.
Eintreiben, zganiąć; die Schafe, owce do koszarow. 2) zbierać, zusammen bringen,

bringen, Geld, zbierać pieniądze. den Zuschuß von den Gästen, pieniądze od iedzących co od kogo należy. 3) das Maul stopfen, gębę zatkać, komu. 4) *wbiać.* einen Keil, klin. einen Nagel in den Baum, gwoźdź, kołek w drzewo. 5) nacierać, przyciskać. den Feind, nacierać na nieprzyiaciela, przyciskać nieprzyiaciela.

Eintreiben, das, *n.* zpędzanie. 2) zbieranie.

Eintreiber, *m.* der Schulden, zbieracz, wybieracz długow.

Eintreten, często, mawiać co komu, upominać kogo. 2) odeptywać, die Wurzel umher, korzenie drzewa w koło. 3) eingehen, weyść, wchodzić. ins Haus, do domu.

Eintreten, das, *n.* częste mawianie, napominanie.

Eintreugen, schnąć, wysychać; der Fluß treugt ein, rzeka, schnie, wysycha.

Eintrichtern, przypominać co komu często.

Eintrichtern, das, *n.* przypominanie, napominanie częste.

Eintrinken, wpiiać.

Eintritt, *m.* weyście, wchodzenie, wiazd. in die Stadt, do miasta. zaczęcie, początek; bey Eintritt des Jenners, na początku stycznia; des Sommers, na początku lata; des Frühlings, na początku wiosny; beym Eintritt des Jahres, w nowym roku.

Eintrocknen, wyschnąć, wschnąć, wsychać, wysychać.

Eintröpfeln, kroplami wpuszczać.

Eintunken, zmaczać w czym; in Essig, w occie; die Feder in etwas eintunken, pioro w czym zmaczać.

Eintunkung, *f.* zmaczanie w czym.

Einverleiben, wcielić; etwas einem Dinge, wcielić co w iaką rzecz; t. i. ziednoczyć w iednę obiedwie rzeczy.

Einverleibung, *f.* Wcielenie, ziednoczenie rzeczy iedney z drugą.

Ein und das andere, ieden y drugi.

Ein ander mal, inszego razu, drugiego razu.

Ein und achtzig mal, osmdziesiąty ieden razy, y tak daley.

Einwachsen, wrość, wrosnąć; in die Rinde w łyko, w skorę.

Einwärmen, zapalić izbę ogrzać, ocieplić.

Einwässern, w wodzie wymoczyć; das eingesalzene Fleisch, solone mięso wymoczyć. wässere den Schinken ein, wymocz szynkę.

Einwässerung, *f.* wymoczenie.

Einweben, wrobić po tkacku, wyszyc; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach wyszyć, wyrobić.

Einweichen, zmoczyć, zmiękczyć.

Einweichung, *f.* Zmoczenie, Zmiękczenie.

Einweifen, poświęcić.

Einweihen, wprowadzić; in ein Amt, na urząd; in die Güter, do dobr.

Einweisung, *f.* wprowadzenie.

Einwenden, stawić na przeciwko; einem etwas, co przeciwko komu.

Einwendung, *f.* stawienie na przeciwko. zarzucenie, zarzut.

Ein wenig, trochę; heilsamen Rathschlägen folgen, trochę zdrowszey rady słuchać. ein wenig mehr, trochę więcey. ein wenig gar zu viel, trochę nazbyt.

Einwerfen, kamieniami rzucać. über den Haufen werfen, na kupę zrucić, zwalić. ein Gebäude, die Dächer, budynek, dachy.

Einwerth, wewnątrz; na to pytanie gdzie.

Einwerth, wewnątrz; na to pytanie, dokąd; fünfhundert Schritte zurück gehen, pieć set krokow wewnątrż nazad iść.

Einweyhen, poświęcić; einen Tempel, kościoł; einen Altar, eine Capelle, ołtarz, kaplicę.

Einweyhen, das, *n.* Einweyhung, *f.* Poświęcenie.

Einweyher, *m.* Poświęciciel.

Einweyherin, *f.* Poświęcicielka.

Einwickeln, uwinąć, uwikłać; etwas in etwas, co w co.

Einwickelung, *f.* uwinienie, uwikłanie.

Einwilligen, zezwolić, pozwolić; etwas zu verkaufen, przedać co; in eine Sache, zezwolić na iaką rzecz.

Einwilligung, *f.* zezwolenie, pozwolenie. mit ihrer Einwilligung, za ich zezwoleniem.

Einwindeln, w pieluchy uwinąć, powić, powiiać.

Einwirken, wszyć, wrobić, wyszyć, wyrobić; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach.

Einwohnen, mięszkać.

Einwohner, *m.* mięszkaniec; eines Orts, oder an einem Orte, iakiego mieysca albo na iakim mieyscu. annehmen, darzu nehmen, przyiąć mieszkańcow.

Einwohnerinn, *f.* Obywatelka, Mieszkanka.

Einwünschung, *f.* Przyſpoſobienie, *Lat.* adoptio.

Einwurf, *m.* zarzut, zarzucenie; widerlegen, odpowiedzieć na zarzut.

Einwurzeln, wkorzenić; im feuchten Erdreiche, w wilgotnym gruncie. der Baum iſt tief eingewurzelt, drzewo ieſt głęboko wkorzenione. die Meynung iſt eingewurzelt, zdanie ieſt wkorzenione.

Einzaumen, ochełznać. ein Pferd, konia.

Einzaumung, *f.* ochełznanie muſztukiem, wędżideł włożenie w pysk koniowi.

Einzaunen, ogrodzić. mit einem Zaun umgeben, płotem opołać.

Einzaunung, *f.* ogrodzenie. 2) der Zaun ſelbſt, ſam płot.

Einzeichnen, naznaczyć. etwas wo, co na czym. ins Tageregiſter, w dziennym rejeſtrze. in das Regiſter, oder Rechnung, w Reieſtr, albo w Rachunek włożyć.

Einzeln, po iednemu. man muß ſie oft einzeln, insgemein zwey und zwey brauchen, trzeba ich po iednemu częſto, a poſpolicie po dwuch zażywać. einzelne Worte, po iedyncze słowa po iednemu słowu.

Einzeln, *adv.* po iednemu, po iedyńczo. einem jeden anvertrauen, po iednemu każdemu z oſobna odpowiadać. einzeln ſammeln, po iednemu co zbierać.

Einziehen, zciągnąć wraz do kupy, ſkurczyć; die Glieder als ein Thier, ſkurczyć ſię, zkulić, iak zwierzęta czynią; den Hals, zkurczyć ſzyię. eine Rede, zebrać krotko mowę; die Segel, zwinąć żagle. 2) nehmen und zur Schatzkammer ſchlagen, confiſciren, zabrać, zkonfiſzkować na ſkarb. wiechać, weyść, wciagnąć, in die Stadt, do miaſta. zur Wohnung, na mieſzkanie, in ein Haus, do iakiego domu wprowadzić ſię, wnieść ſię. 3) gefangen nehmen, złapać kogo, y wſadzić do wieży. einziehen, wſtrzymać ſię, powściągnąć, gniew, chęć. zmarſzczyć.

Einziehen, das, *n.* zciąganie, ſkurczenie, zkulenie, zmarſzczenie.

Einziehung, *f.* zciągnienie, ſkurczenie, zkulenie. der Finger, ſkurczenie palcow; der Stirn, zmarſzczenie czoła. 2) zkonfiſzkowanie. der Güter, dobr.

Einzig, iedyny, iedyna, iedyne. einziger Sohn, iedyny ſyn. ſie nehmen den einzigen Jachzorn aus, wyimuią iedyną gniewliwość,

Einziſcheln, ſzeptać, podſzeptywać. einem etwas in die Ohren, komu co do uſzow.

Einziſchelung, *f.* ſzeptanie, poſzeptywanie.

Einzug, *m.* wiazd, weyście. heimlicher, potaiemny. in die Stadt, do miaſta.

Einzweigen, wſzczepić, einen Zweig, in einen Baum, gałązkę w drzewo.

Einzweiger, *m.* Sadownik, Zaſzczepienik.

Einzweigung, *f.* Zaſzczepienie.

Einzwingen. zcieśnić, ściſnąć. 2) machen, daß einer etwas wider ſeinen Willen annehmen muß, dokazać, aby kto co przeciwko ſwoiey woli przyiął.

Eis, *n.* od, gefroren Waſſer, zmarzła woda, zcięta od mrozu woda.

Eiſach, Fluß in Tyrol, Eyſach rzeka w Tyrolskim.

Eiſen, *n.* żelazo. aus der Erde hervorbringen, ź ziemi wykopywać, dobywać, wynoſić. der Roſt verzehret das Eiſen, rdza pożera żelazo. in die Schmiedeeſſe ins Feuer legen, w ognisko, w ogien kłaść. mit Eiſen beſchlagen, żelazem okować. von Eiſen, zelażny. den Feind in Eiſen legen, nieprzyiaciela tuż doganiać, dopędzać. einen in die Eiſen ſchmieden, kogo w żelaza, w kaydany, okować.

Eiſenach, Eiſanach, Stadt in Thüringen, miaſto w Turyngii.

Eiſen-Ader, *f*, żyła żelaza w ziemi.

Eiſenberg, Eizenberga, Namen unterſchiedener Oerter, imie rożnych miaſt.

Eiſen-Bergwerk, *n.* Gora żelazna, gdzie żelazo kopią.

Eiſendrat, *m.* drut żelazny.

Eiſenerzt, *n.* kruſzec żelazny.

Eiſenfarbe, *f.* żelazny, kolor, *podobno* ten ſam ſtalowy.

Eiſenfärbig, rdzawy.

Eiſenfreſſer, *m.* Prahler, junak, chlubny, ſiebiechwalca.

Eiſengreu, iaſno żelazny kolor.

Eiſengrimm, verdrießlicher Menſch, niedogodny, naprzykſzony człowiek.

Eiſengrube, *f.* ſzyb żelazny, gdzie żelazo kopią.

Eiſenhändler, *m.* kupiec od żelaza.

Eiſenhammer, *m.* Hamernia, kużnia, Ort wo man das Eiſen macht, mieyſce, gdzie żelazo, z kruſzczu chędożą, leią.

Eiſenhandel, *m.* żelazny handel, kupczenie żelazem.

Eiſenhütte, *f.* huta, gdzie żelazo robią.

Eiſenhut, *m.* przyłbica żelazna.

Eiſenkuchen, *m.* oplatek, andrut; ciaſto między dwiema żelazami pieczone.

Ein=

Eisenmeister, *m.* żelaźnik, hutnik żelazny, ktory robieniem żelaza zawiaduie, iako biegły w tym rzemieśle.
Eisenrost, *m.* rdza z żelaza na żelezie.
Eisenschlacken, zędra od żelaza.
Eisenschmidt, *m.* kowal.
Eisenschmiede, *f.* kuźnia.
Eisenstadt, Eizenstad, Stadt in Ungarn, miasto w węgrach.
Eisenthor, żelazna brama, Paß aus der Wallachey in Siebenbürgen, przeyście z Wołoch do Siedmigrodu.
Eisenwerk, *n.* Werkzeug, iprzęt żelazny, żelaza, glüendes, rozpalone; wieder zurecht gemachtes, znowu przekowane przerobione dünnes, cienkie. stumpfes, tępe. in der Arbeit verderbtes, w pracy, w robocie zepsute. zum Gebrauch dienliches, do używania zdatne.
Eisern, żelazni; z żelaza, von Eisen; *metaph.* Brief, wodurch die Zahlung einer Schuld aufgehoben wird, list żelazny, ktorym wypłacenie długow, bywa odłożone, eiserner Brief, *not.* List żelazny w Polszcze, ktorym życie bywa darowane, albo, do czasu, salwowane, te listy od krola wychodzą.
Eisfeld, Eizfelda, Stadt im Coburgischen, miasto w Koburskim.
Eisleben, Eizlebena, Stadt im Mansfeldischen, miasto w kraiu Mansfeld.
Eis, *n.* lod, dickes, gruby lud, mit Eiß beleget werden, ściąć się w lod, lodem. zergehet, zerschmelzet, puszcza, taie, topnieie. mit Aexten aufhauen, siekierami wyrabać.
Eisen, das Eis aufbrechen, przełamać lod
Eisicht, lodowy, lodowaty.
Eiskalt, lodowaty.
Eismeer, *n.* Lodowate morze.
Eisscholle, *f.* kra lodu.
Eisvogel, *m.* zimorodek.
Eiszapfe, *m.* sopel lodu, u dachu, u wąsow, u włosow, u nosa.
Eitel, nichtig, nikczemny, czczy; prożny, lekki, eitele Freude, nikczemna daremna radość. im Reden, prożny, w mowie, allein, tylko iam, reden von eitel Kriege, o owić tylko o iamey woynie. eitel Wüsteney, szczera, sama tylko Puszcza, Pustynia. Narrenpossen, iame figle, same fraszki. eitel Fleisch essen, eitel Butter essen, iamo mięło ieść, iamo masło ieść.
Eitel, pożno, essen, mięso bez chleba ieść.
Eitelkeit, *f.* prożność. der Meynungen, zdania. in der größten Eitelkeit stecken, w wielkiey prożności zostawać. im Reden, prożność w mowieniu.
Eiter, *n.* ropa; otok. dickes, gęsta, gęsty. unreines und stinkichtes, plugawa y śmierdząca. zu Eiter werden, w ropę się obracać. Eiter ausdrücken, ropę, otok wycisnąć. Ausdrückung des Eiters, wyciśnienie ropy. voller Eiter, pełny ropy, otoku.
Eiterbeule, *f.* wrzod, haben, mieć; entstehet, wrzod się robi. = mit etwas eröfnen, czym otworzyć. schneiden, da sie noch nicht reif ist, przeżnąć, gdy się ieszcze należycie nie obrał. drücken, wyciskać wrzod, bolączkę.
Eiticht, zropiały. Geschwür, wrzod, bolak.
Eiterstock, *m.* zropiałość.
Eierung, zebranie wrzodu, odchodzenie ropy.
Elaboriren, wypracować, siehe Ausarbeiten.
Elbe, *f.* Elba, Fluß in Deuschland, rzeka w Niemczech.
Elbingen, Elbląg, Stadt in Preussen, miasto w Prussach.
Elbauf, Ort in Frankreich, miasto w Francyi, Elbefa.
Elche, Elcha, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii.
Eleazar, Mannsnahme, Eleazar, imie mężczyzny.
Elegie, *f.* Art eines Terminis, Elegia, kształt, wierszu smutnego, lub w inney materyi.
Element, *n.* żywioł, element. erstes der Natur, pierwszy w naturze.
Elementarisch, żywiołowy, elementarny.
Elend, mizerny, ubogi, armselig, *toż samo.* Mensch, człowiek, Zustand, stangi. elender Ehrgeiz, mizerna ambicya, chciwość honorow, urzędu; elenden Leuten nicht abschlagen, nie odrzucać mizernych ludzi, t. i. wyrozumieć ich potrzebie, y ratować ich. es kann nichts elenders seyn, nie może być nic mizernieyszego.
Elend, das, *n.* bieda, nędza, langwierige, długa, freywilliges, dobrowolna. in Elend gerathen, wpaść w biedę. im Elend stecken, w bidzie zostawać. die Größe eines Elends ersehen, wielkość iakiey biedy przeźreć, erleichtern, lindern, ulżyć biedy komu, umnieyszyć, aus dem Elende helfen, reissen, erretten, z biedy wydobyć, wyratować, wyrwać. sich dessen entschlagen, wybić się z biedy. darinn vergehen, trapić się dla biedy

dla biedy utyskować, na biedę. äusserstes, ostatnia biedą, in was für Elend ich stecke, w iakiey ia biedzie zostaię. in solch Elend bin ich gestürzt worden, w taką ia biedę wepechnięty, wtrącony iestem. 2) wygnanie, Vertreibung aus dem Lande, wygnanie z kraiu. einen ins Elend verweisen, treiben, kogo na wygnanie posłać, wypędzić. im Elende sich befinden, na wygnaniu być. aus dem Elende zurück rufen, z wygnania nazad przywrócić.

Elendiglich, nędznie, biednie, leben, żyć.

Elent, ein Thier, żubr, zwierz, do wołu podobny, łoś.

Elentsklau, kopyto żubrowe, łosie.

Elephant, m. słoń, ein Thier, zwierz. lange Zeit abgerichteter, przez długi czas, uczony. mit einer Elephantenhaut umgeben seyn, słoniową skorą bydź obwiedzionym. ist zehen ganze Jahre trächtig, słoń samica, nosi płod w sobie całe dziesięć lat. ergreift einen mit dem Rüssel, porywa kogo nosem długim, zakrzywionym. sich die Stärke eines Elephanten wünschen, życzyć sobie słoniowych sił.

Elephantenführer, m. ten co wodzi słonie, powodziciel słoniow.

Elephantengeschrey, n. ryk słoniowy.

Elephantenorden, m. order słonia, w krolestwie duńskim.

Elephantenrüssel, m. nozdrzo słoniowe, nos u słonia.

Elephantenschnautze, f. nozdrze słoniowe.

Elias, Mannsname, Eliasz, imie męszczyzny.

Eliezer, Mannsname, Eliezer, imie męszczyzny.

Elixir, n Arzney, Elixyr, lekarstwo pewne, olciek lekarski.

Elle, f. łokieć, ein Maaß, miara pewna. länger als zwey Ellen, dłuższy iak dwa łokcia. zwo Ellen hoch, dwa łokcie wysoki. eine Elle lang, hoch, ieden łokieć w szerz, w dłuż, w miąsz. eine halbe Elle groß, pułłokcia, gruby.

Ellenbogen, m. łokieć u ręki, nagiętek. sich darauf stemmen, wspierac się na łokciu, darauf liegen, leżeć na łokciu, rozwalić się. 2) Stadt in Böhmen, miasto w Czechach, Ellenboga.

Ellengroß, łokciowy, gruby, miąsny na łokieć. = hoch, wysoki na łokieć.

Elne, Elna, Stadt in Roussillon, miasto w Russylońkim we Francyi.

Elsaß, Alsacya, Landschaft in Teutschland, kray w Niemczech. Elsassisch, Alsacki. Elsassische Historie, Alsacka historya.

Elsaß=Zabern, Elsatzaberna, Stadt im Elsaß, miasto w Alsacyi.

Elsen, ein Fisch, ryba pewna.

Elster, f. sroka, ptak. 2) ein paar Flüsse in Teutschland, dwie rzeki, w Niemczech. 2) Stadt im Paderbornischen, miasto w Paderborskim.

Elsteraugen, f. Hüneraugen.

Eltern, Elterna, Fluß in Spanien, rzeka w Hiszpanii.

Eltern, rodzice, Vater und Mutter, ociec y matka. alte, liebe, starzy, ukochani.

Elternmörder, oyoboyca, schändlicher, chaniebny, verwegner, zuchwały, gottloser, grausamer, niezbożny, okrutny.

Elternmord, m. oycoboystwo. begehen, oycoboystwo popełnić, co samo o zaboystwie matki mowi się.

Eltester, m. naystarszy.

Elva, Insel an Italien, wyspa we Włoszech Elwa. Lat. Ilva Ilvae.

Elwas, Elwas, Stadt in Portugall, miasto w Portugallii. Lat. Helvae, Helvania.

Elvire, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii, Elwira. Lat. Illiberis.

Elwangen, Elwangena, Stadt in Schwaben, miasto w Szwabach, Lat. Elbunga.

Ely, Ela, Stadt in England, miasto w Anglii. Lat. Elia.

Email, (Emalie) Art einer Mahlerey, kształt pewny w małowaniu. Emalia.

Emailliren, (Emallyren) emaliować. auf eine besondere Art im Feuer mahlen, na pewny kształt w ogniu malowany.

Emaillirt, emaliowany, w ogniu malowany.

Emaus, Emaus, Stadt im gelobten Lande, miasto w Palestynie.

Emballiren, (amballiren) einpacken, zapakować, w pakę, w paki, ułożyć.

Embarquiren, (anparkiren) na okręt włożyć. s. einschiffen.

Embarras, (ambarra) przeszkoda, uwikłania. in einen Embarra stürzen, wpędzić kogo w trudność, uwikłać kogo w iakim zawiłym interesie, w iakiey zawiłey sprawie. darinne stecken, w ambarasie, w zatrudnieniu być uwikłanym, zostawać. sich daraus los machen, uwolnić się z zatrudnienia, wyniknąć z trudności, wywikłać się, wyplątać z nich.

Embden, Embda, Stadt in Ost=Friesland, miasto w Fryslandyi.

Eminenz, f. ein Titel, wysokość, tytuł, kardynałom rzymskim dawany.

Emme, Fluß in der Schweitz, rzeka w Szwaycaryi, Emma. rzeka, w Szwaycarach.
Emmer, Fluß in Westphalen, rzeka w Westfalii. *polat.* Ambra, Emmera.
Emmerling, *m.* wywiełga, ptak pewny.
Empfängniß, *f.* zawiązanie, das Schwangerwerden, poczęcie płodu w żywocie. des Menschen und des Viehes, ludzi, y bydląt.
Empfang, *m.* wzięcie, odebranie, zu den Empfang bringen, schreiben, w zeyestr odebranych rzeczy wpisać, włożyć.
Empfangen, odebrać, den Brief, list, die Rechnung von einem, rachunek od kogo. Befehl, rozkaz, einen freundlich, przyiąć, kogo po przyiacielsku. mit harten Worten, przykremi słowami kogo przyiąć, przywitać. die Gäste gar wohl, gości przyiąć, przyimować bardzo dobrze; wziąć, von einem einen Theil der Beute, wziąć część zdobyczy. 2) schwanger werden, począć, w żywocie. 3) als empfangen einschreiben, anrechnen, za wzięte, za odebrane, wpisać, porachować w reiestrze.
Empfehlen, zalecić, einem etwas, co komu, fleißig, pilnie, sehr nachdrücklich, nader wyraźnie, gewissenhaft, pod sumnieniem, einem einen aufs besonderste, kogo komu zalecić iak nayosobliwiey.
Empfehlung, die, *f.* zalecenie.
Empfehlungs-Schreiben, *n.* list zalecaiący.
Empfinden, czuć, uczuć, poczuć. die Annehmlichkeit der Speise, smak przyiemny w potrawie. den Hunger, głoddie die grausamsten Schmerzen, nayśroższe boleści. eine Freude, wesołość. Vergnügen, kontentowanie. etwas hart empfinden, co cieżko przyiąć, przykro uczuć sehr hoch, z urazą co poczuć.
Empfinden, das, *n.* czucie, uczucie.
Empfindlich, co się czuć daie, pod zmysły podpadaiacy. der Tod deines Bruders ist mir empfindlich gewesen, śmierć twoiego Brata bardzo się mi dała poczuć. 2) der leicht böse wird, dotkliwy, ktory się prędko rozgniewa.
Empfindlich, *adv.* dotkliwie, z uczuciem, żalu, boleści, gniewu.
Empfindung, *f.* czucie, uczucie, des Schmerzens, żalu, des Todes, śmierci. 2) przeczuwanie, so von einem Dinge vorher entstehet, ktore bywa z iakiey rzeczy.
Employiren, wysadzić na godności, na honory, kogo.
Empören, sich, zbuntować się, przeciwko komo, machen, daß sich eine Landschaft empöret, zrobić, aby się iaki kray zbuntował, wybił z pod władzy.
Empören, das, *n.* bunt, rokosz.
Empörer, *m.* buntownik, rokoszanin.
Empörung, *f.* bunt, rokosz. = anfangen, rokosz, bunt zacząć. anrichten, bunt wzruszyć, wzbudzić. = entsteht, bunt się wszczyna. = geht wieder an, znowu powstaie, znowu się odnawia. stillen, bunt uspokoić. rächen, bestrafen, ukarać rokosz, zemścić się za rokosz.
Empor, *adv.* in die Höhe, w gorę, wysoko.
Empor heben, w gorę podnosić, podnieść. etwas, co. auf die Mauer, na mur. sich empor heben, wydźwignąć się w gorę, z iakiego złego stanu. von der Erde, od ziemi wysoko w gorę podnieść.
Empor heben, das, *n.* w gorę podniesienie. kommen, wypłynąć na wierzch, aus dem Wasser, z wody. aus der Knechtschaft, z niewoli. aus der Armuth, z ubostwa. ragen, bydź wystawionyn wyżey. über das Wasser, nad wodę. recken, w gorę pociągnąć. schwimmen, wypłynąć z wody na wierzch. sehen, w niebo patrzyć. springen, w gorę wyskakiwać zkąd, aus dem Bette, stehen, wyżey się wydawać między innemi rzeczami. steigen, w gorę wychodzić; wstępować. tragen, den Kopf, wysoko nosić głowę, zadzierać głowę, w gorę głowę podnosić. werfen, w gorę rzucać.
Ems, Emsa, ein Fluß in Teutschland, rzeka w Niemczech.
Emsig, fleißig, pilny, obrotny.
Emsigkeit, *f.* pilność.
Enkel, *m.* des Sohns, oder Tochter Sohn, syn syna, albo corki, wnuk. Enkelin, *f.* syna, albo corki corka. Enkelsfrau, *f.* wnukowa.
Enkhuysen, Enkusa, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi.
Enköping, Enkopinga, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.
Encouragiren, ochoty, serca dodać. einen zu etwas, komu do czego. einen durch Geschenke und Verheissungen, kogo przez podarunki, y obietnice.
Einquartirung, *f.* zachęcenie, dodanie serca, ochoty.
Ende, *n.* koniec, einer Rede machen, uczynić koniec mowy, seiner Bekümmerniß, swoim troskom, mit dem Schreiben, koniec pisaniu. dem Streite, uczynić koniec sporu, kłutni. etwas

was zu Ende bringen, co do końca przyprowadzić. zum Ende nicht gelangen können, nie moc do końka przyiść; = der Abhandlung machen, differtacyi o czym koniec uczynić. zu Ende seyn, kończyć się. ein jämmerliches Ende nehmen, na ten koniec, tym końcem. an allen Orten und Enden, na każdym mieyscu, na wszystkich mieyscach.

Enden, skończyć, zakończyć, dokończyć. s. Endigen.

Enderew, Stadt in Ungarn, Enderewa, miasto w Węgrzech.

Endigen, skończyć, zakończyć, das Leben durch Hunger, życie głodem, nic nie iedząc. das Regiment endigen, rządy skończyć; das Schreiben, pisanie skończyć. sich endigen, skończyć się.

Endigung, f. zakończenie, spadek. die eine gleiche Endigung haben, słowa, ktore maią iednakowe spadki, iednakowemi sylabami się kończą.

Endivien, Endywia, ein Gewächs, ziele nie iakie.

Endlich, na koniec, przecież kiedy, was ist das endlich für eine Prahlerey? cożto na koniec iest za chluba? daß sie es nun endlich gestehen, ażeby przecież kiedy wyznali.

Endlich, adj. zawity. Lat. peremtorius.

Endschaft, f. koniec.

Endung, f. zakończenie, zkończenie. s. Endigung.

Endurtheil, n. ostatni wyrok, dekret, *sententia definitiva*.

Endzweck, m. koniec, cel, kres, des Hauses ist der Gebrauch, koniec budowania domu iest używanie iego. zu was für einem Endzwecke, na iaki koniec; = nicht erreichen, nie trafić do końca, do celu, do kresu.

Eng, adj. ciasny.

Engbrüstig, adj. ten ktory ma cieżki oddech, dla cięszkości na piersiach.

Engbrüstigkeit, f. cięsykość w oddychaniu, cięszkość na piersiach, choroba.

Enge, adj. ciasny, wąski. in einen engen Ort eingesperret werden, z ciasne mieysce bydź napędzonym. enger Weg, ciasna droga.

Enge, adv. ciasno, wąsko, einziehen, ciasno zciągnać; = machen, ciasno co zrobić. das Lager in einen Kreis, in die Runde zusammen ziehen, oboz w koło ścieśnić zwęzić; = sisło, = aneinander stehen, ścisło stać, zbić się w kupę.

Enge, die, f. ciasność, wąskość, des Orts, mieysca; der Meere, morza; die Enge passiren, wąwozy, cieśniny drog przebyć. in die Enge gerathen, w cieśninę, w ciasność, w wąwozy wpaść. 2) des Meeres zwischen zween Ländern, przesmyk morski, cieśnina morska; między dwiema ziemiami. 3) = der Erde zwischen zwenen Meeren, przesmyk ziemny, cieśnina ziemna, między dwiema morzami. 4) des Wegs zwischen zween Bergen, drogi między dużemi gorami; wąwoz.

Engel, m. Anioł, Posłaniec Boży z nieba.

Engeländer, m. Angielczyk, Anglik.

Engeländisch, Angielski, Angielska, Angielskie.

Engeland, n. Anglia, to, co y Brytannia, Wielka Brytannia. nach Engeland reisen, do Anglii iechać.

Engelisch, von Engeln, Anielski, *od tego imienia*: Anioł. 2) aus Engeland, z Anglii, Angielsky.

Engern, altes Herzogthum in Teutschland, dawne Księstwo w Niemczach; Engern.

Engiac, Insel bey Griechenland, Engiac, wyspa, przy Greckich brzegach. *po łacinie* Aegina.

Engnien, Stadt in Hennegau, Engwiena, miasto w Hennegawskim.

Enjed, Stadt in Siebenbürgen, Enjeda, miasto w Siedmigrodzie.

Enoch, Enoch, ein Mannsname, imie męszczyzny.

Enos, Enos, ein Mannsname, imie męszczyzny.

Enrolliren, einschreiben, wpisać, zpisywać, zaciągać żołnierzy. sich enrolliren lassen, zaciągnąć się pod Horągiew.

Ens, Fluß in Oesterreich, Ensa; rzeka w Austryi, czyli w Rakuskim kraiu. Land ob der Ens, kray nad Ensą. Land unter der Ens, kray poniżey Ensy.

Ensisheim, Stadt im Elsaß, Ensysheyma, miasto w Alsacyi.

Entäußern, oddalić; sich einer Sache, co, rzecz iaką, sich, siebie, oddalić się.

Entäußerung, f. oddalenie.

Entbehren, nie mieć. die Klugheit kann im Kriege niemand entbehren, nikt nie może nie mieć, roztropności na woznie; *iaśniey mowi się*: nikt nie może być bez roztropności na woynie, entbehren können, modz się obeyść, nie mieć.

Entbehrlich, czego można nie mieć, bez czego się można obeyść.
Entbieten, oznaymić, dać znać, einem etwas, co komu; zaſtać, einen ſeinen Gruß, zaſyłać komu ſwoie pozdrowienie, t. i. pozdrowić kogo przez kogo; zu ſich einen, zapraſzać kogo do ſiebie.
Entbietung, *f.* oznaymienie, oznaymowanie, einer Sache, rzeczy iakiey.
Entbinden, uwolnić, einen von den Geſetzen, kogo od praw; rozwiązać, puścić; einen von den Banden, puścić kogo z więzow, rozwiązać kogo.
Entbindung, *f.* uwolnienie, rozwiązanie, puſzczenie.
Entblöden, ſich nicht, nie rumienić się, nie czerwienić się, nie zaczerwienić się, iak bywa ze wſtydu.
Entblödung, *f.* wſtyd, rumieniec, zaczerwienienie się na twarzy od wſtydu.
Entblößen, obnarzyć, den Leib, ciało; ogołocić, einem des Schutzes, ogołocić kogo z obrony; das Haupt, głowę odkryć; um die Bruſt, od pierſi; odkryć, einer Wunden, czyie rany; dobyć, den Degen, pałaſza, ſzpady. 2) berauben, złupić, odrzeć, einen von dem Gelde, kogo ze ſrebra.
Entblößen, das, *n.* ogołocenie, obnażenie, złupienie, odkrycie.
Entblößt, *adj.* goły, obnażony, ogołocony; Stadt von Beſatzung, miaſto ogołocone z Garnizonu; = von Befreundten, niemaiący krewnych; von ſeinen Verhüllungen, odarty ze ſwoiego odzienia; = Haupt, odkryta głowa, nie nakryta; = Degen, dobyty pałaſz, goła ſzpada.
Entblößung, *f.* ogołocenie, obnażenie, złupienie, odarcie.
Entbrannt, *adj.* zapalony, -na, -ne, von Zorn, gniewem, od gniewu; für Haß, nienawiścią; entbrannte Gemüther ſtillen, beſänftigen, zapalone umysły, uſpokoić, ugaſić, ułagodzić.
Entbrennen, zapalić się, für Zorn, zapalić się, gniewem.
Entbrennen, das, *n.* zapalenie się.
Entbunden, *adj.* rozwiązany, werden, der weiblichen Bürde, bydź rozwiązaną z brzemienia, wciąży, d. i. ein Kind bekommen, zlec, porodzić.
Entdecken, odkryć, pokazać, einem etwas, co komu: was einer will, co kto chce; die liſtige Nachſtellung, zdradliwe załadzki; einem ſeine Meynung, komu ſwoie zdanie, ſwoie rozumienie; ſein Vorhaben, ſwoie poſtanowienie, ſwoy zamysł.
Entdecken, das, *n.* odkrycie, ukazanie.
Entdecker, *m.* odkrywacz, ukazywacz.
Entdeckung, *f.* odkrycie, ukazanie. verrätheriſche, zdradzieckie; der Heimlichkeiten, ſkrytości.
Ente, *f.* kaczka, ein Vogel, ptak pewny; zahme, domowa, wilde, dzika.
Entehren, z honoru odrzeć, honor wziąć, einen, komu; eine Jungfrau, Panienſtwo, wſtyd, ktorey odebrać.
Entehrung, *f.* wzięcie honoru, dobrego imienia, odarcie zpodściwości, ze wſtydu.
Enteneyer, *plur.* kacze mięſo, kaczka ſama zabita, ſurowa, ſub gotowana.
Entenhaus, *n.* chlewek na kaczki, gdzie na noc wpędzone maią ſiadać, Entenſtall.
Enterben, wydziedziczyć, den Sohn, ſyna. dzieci, z dziedziſtwa wyzuć, do dziedziſtwa nie przypuścić.
Enterbter, wydziedziczony, z dziedziſtwa wyzuty, do dziedziſtwa nie przypuſzczony
Enterbte, wydziedziczona, z dziedziſtwa wyzuta, do dziedziſtwa nie przypuſzczona.
Enterbung, *f.* wydziedziczenie, z dziedziſtwa wyzucie, do dziedziſtwa, nieprzypuſzczenie.
Entenßern, oddalić, dalekim, odległym nczynić. ſ. Entäußern.
Entfärben, ſich, zaczerwienić się, zarumienić się, in einer Sache, w iakiey rzeczy, w iakim intereſie; vor einem, przed kim; eines wegen, dla kogo, *albo* przy kim. er entfärbet ſich darüber, wſtydzi się tego, czerwieni się na to.
Entfärbung, *f.* zaczerwienienie się razem z pomięſzaniem na twarzy.
Entfahren, wypaść, wymknąć się, kann einem leicht ein Wort, wymknąć się, wypaść, może komu łatwo iakie słowo.
Entfallen, wypaść, aus den Händen, z rąk. 2) vergeſſen werden, być zapomnianym. 3) odpaść, iſt ihnen der Muth, odwaga, ochota ich odpadła.
Entfehlen, zalecie, dać zalecenie, uczynić załecenie kogo.
Entfernen, odesłać, einen, kogo, weit, daleko; odſadzić, von etwas, od iakiey rzeczy; oddalić, einem von, oder aus einem Orte, kogo z iakiego, albo od iakiego mieyſca. ſich entfernen, oddalić się od czego, od kogo; ziechać

z drogi, von dem Wege, auf die rechte Hand, w prawą, na prawą rękę; von dem Vorhaben, od przedsiewzięcia, od zamysłow, odstąpić.
Entfernen, das, n. oddalenie.
Entfernt, adi. oddalony, odległy, Oerter, oddalone, odległe mieysca; Sitten, so weit entfernt, von dergleichen Bosheit, obyczaie, ktore dalekie od podobney niezbożności; von eines Augen, oddalony od czyich oczow.
Entfernt, adv. daleko, odległo, opodal, von etwas, od czego; vom Hause, od domu; nicht weit entfernt von der Stadt, nie bardzo daleko, od miasta.
Entfernung, f. odległość, dalekość, der Oerter, mieysc, der Sonne, słońca, eines Lasters, występku.
Entfliegen, odlecieć, ulecieć, aus etwas, z czego; aus dem Zimmer, z pokoiu, z izby.
Entfliehen, uciec, aus einem Orte, z iakiego mieysca; um einen nicht zu sehen, aby kogo nie widzieć. eines Nachstellungen entfliehen, uniknąć czyich zasadzek; aus eines Händen aus der Schlacht, z rąk czyich, z bitwy uciec; auf die Dächer, na dachy.
Entfliehung, f. ucieczenie, uniknienie, uciekanie, unikanie.
Entflohen, ktory uciekł, uniknął z iakiego mieysca, przed czym, przed kim, od kogo.
Entfremden, oddalić. s. Abwendig machen.
Entfremdung, f. oddalenie, oddalanie.
Entführen, stellen, kraść, kradać, porywać, zmykać, złodzieyskim sposobem. 2) wydzierać, einem eine Jungfer, wydzierać, wydrzeć komu pannę. 3) wegtreiben, zaiąć, das Vieh, bydło, albo precz pognać, t. i. wziąć.
Entführer, m. wydzierca, porywacz.
Entführt, adi. porwany, wykradziony, entführte Jungfrau, porwana, wykradziona panna. weggetrieben, wykradzione, odpędzone.
Entführung, f. porwanie, zabranie, wykradzenie, lub gwałtem porwanie iakiey panny.
Entgangen, ktory się uchronił, ktory uszedł, ktory uniknął.
Entgegen, przeciwko, na przeciwko, gegenüber; sich einem stellen, stawić się przeciwko komu; dem Ort entgegen, wo nun &c. na przeciwko tego mieysca, gdzie. ist der Natur mehr entgegen, to iest, bardziey przeciwko naturze. den Kranken entgegen setzen, siedzieć na przeciwko chorego. eines Befehl entgegen handeln, przeciwko czyiemu rozkazowi czynić. einem in allen entgegen seyn, bydź komu we wszystkim przeciwnym; dem Mittage etwas entgegen stellen, co przeciwko południowi postawić.
Entgegen, przeciwny, przeciwna, przeciwne. Reden, die einander entgegen sind, mowy ktore sobie są przeciwne. Flüsse, die einander entgegen fließen, rzeki, ktore przeciwko sobie płyną.
Entgegen bellen, szczekać na kogo, gadać, mowic co złośliwie, z gniewu na kogo.
Entgegen blasen, dać na przeciwko czego, budynku, miasta, okien, als Winde, iako to wiatr czyni.
Entgegen brüllen, także ryczeć przeciwko drugiemu, odrykiwać.
Entgegen eilen, śpieszyć na przeciwko komu, wychodzić prędko przeciwko komu z przywitaniem.
Entgegen fliegen, lecieć przeciwko, einem, komu, przeciwko słońcu.
Entgegen gähnen, ziewać przeciwko komu; ziewać także, gdy inny pierwey ziewa.
Entgegen gehen, wyiść na przeciwko, einem sehr weit, przeciwko komu bardzo daleko.
Entgegengehung, f. wyiście przeciwko komu, zabieganie, zabieżenie komu.
Entgegen gekehrt, przeciwko obrocony.
Entgegen geschüttet, obsypany.
Entgegen gesetzt, przeciwko położony, Dämme den Fluten, tamy postawione przeciwko falom, przeciwko wodzie; Festung den Feinden, forteca przeciwko nieprzyiaciołom.
Entgegen gestellt, przeciwko postawiony, położony, posadzony.
Entgegen gießen, wylać co na kogo, oblać czym kogo.
Entgegen grölzen, * żygać, na kogo, einem, przeciwko komu.
Entgegen grunzen, rechać, einem, przeciwko komu.
Entgegen haben, mieć przeciwko, sobie, co, kogo, den Wind, wiatr. der den Wind entgegen hat, ktory ma wiatr przeciwko sobie.
Entgegen halten, trzymać przeciwko, einem ein Tuch, płotno, sukno przeciwko czemu trzymać, zasłaniaiąc; obrocić przeciwko, einem das Schild, obrocic, trzymać przeciwko komu tarczę, t. i. zasłaniać się, zastawiać się tarczą przeciwko komu. 2) vergleichen, porownywać, einem etwas, co z czym: przeciwne z przeciwnym.

Entgegenhaltung, *f.* trzymanio przeciwko, czemu, czego, zastawienie.
Entgegenkehren, obrocić przeciwko, die Hörner, rogi przeciwko czemu.
Entgegen kommen, na przeciwko przychodzić, wyieżdżać. zu Pferde, na koniu.
Entgegenlauffen, zabiegać, zabiec, wybiec, przeciwko komu, einen.
Entgegen lauffen, das, *n.* wybieżenie, wybieganie przeciwko komu, zabieżenie komu.
Entgegen liegen, leżeć przeciwko. von Mittag her, przeciwko południowi. Griechenland liegt dem Jonischen Meere entgegen, Grecya leży przeciwko Jońskiemu morzu.
Entgegenmurmeln, mruczeć przeciwko, einem, komu.
Entgegen rauschen, chałasować przeciwko, einem, komu, hałasem przeszkadzać.
Entgegen reden, mowić, przeciwko. frech und keck, dziko y zuchwale. einem, komu.
Entgegen riechen, pachnąć, zapachnąć komu.
Entgegensatz, *m.* z przeciwienie, -wienia.
Entgegenschallen, brzmieć, przeciwko, einem, kogo.
Entschanzen, wałem otoczyć, okopać, opasać.
Entgegen schicken, wysłać przeciwko, na przeciwko.
Entgegen setzen, postawić na przeciwko, oprzeć się, opierać się. sich den Feinden, nieprzyiacielom; der Gefahr, niebezpieczeństwu; den Meynungen, mniemanion, zdaniom; *dawać, rzucać:* seinen Leib denen Bestien, swoie ciało bestyom; *sprzeciwiać się:* eines Anschlägen, czyim radom, zamysłom.
Entgegensetzung, *f.* postawienie, położenie przeciwko, opieranie się; stanie na przeciwko. Entgegensetzung des Mondes, stanie miesiąca na przeciwko ziemi, słońca.
Entgegen singen, spiewać na przeciwko.
Entgegen stellen, postawić, stawać na przeciwko.
Entgegenstellung, *f.* stawanie, postawienie na przeciwko.
Entgegen stossen, pchać przeciwko, einem etwas, co przeciwko komu. 2) entgegen liegen, przeciwko czemu leżeć. 3) mit dem Degen entgegen stossen, szpadą na przeciwko pchnąć.
Entgegenstossung, *f.* pchnięcie, zarzucenie, zasypowanie, eines Berges, gory.

Entgegen tragen, nieść, nosić na przeciwko.
Entgegen wehen, wiać na przeciwko. bey entgegen wehenden Winden, dla przeciwnie wieiących wiatrow.
Entgegen wenden, obrocić przeciwko, einem etwas, co komu.
Entgegen ziehen, wyiść, wychodzić, przeciwko komu, einem, na przeciw kogo.
Entgegenziehung, *f.* wyiście, wychodzenie na przeciwko, na przywitanie.
Entgegen zischen, syczeć, przeciwko syczącemu, syczeć na syczącego.
Entgehen, uciec, uyść, uchodzić, aus den Händen, z rąk. aus dem Feuer, z ogna, z pożaru. der Scheltung, uniknąć łaiania. dem Unfalle, uniknąć trefunku. der Tadelung, uniknąć nagany. dem man nicht entgehen kann, ktorego się uchronić nie można, nie uchronny.
Entgehen, das, *n.* Entgehung, *f.* chronienie się, unikanie, uniknienie, uchodzenie, den Ungelegenheiten, nie wygod przykrości, unikanie, uchodzenie przed przykrościami.
Entgeld, *n.* zapłata, ohne Entgeld, bez zapłaty. die Stimmen ohne Entgeld bekommen, głosy pozyskać, nie zakupuiących. ohne Entgeld wohnen, darmo, z łaski, nie za pieniądze mieszkać. nicht ohne Entgeld, nie bez zapłaty.
Entgelten, przypłacić, t. i. bydź karanym, etwas, za co. sie haben es müssen entgelten, musieli oni tego przypłacić.
Entgeltung, *f.* przypłacenie, zapłacenie. 2) Nachtheil, uszczerbek.
Entgen, *n.* kaczeczka, kaczę, maleńka, młoda kaczka, kleine Ente.
Entgürten, odpasać, rozpasać, einen, kogo, z czego, z pasa.
Entgürtet, rozpasany, odpasany, z ktorego pas zdięty.
Enthalten, wstrzymać, sich des Selbstmords, ręce od zabicia siebie samego. des Essens, się, od iedzenia. von der Uebelthat, od złego uczynku. allerdings, od wszystkiego. des Antwortens, od odpowiedzi. des Weinens, od płaczu. des öffentlichen Ausgehens, od wychodzenia publicznego do ludzi, do panow. 2) begreiffen, obiąć, alles in seinem Begriffe, swoim obięciem zaiąć wszystko.
Enthalten, das, *n.* zaięcie, obięcie, wstrzymanie, von etwas, od czego.
Enthaltsam, wstrzemięźliwy, gar sehr, nader bardzo. sich erweisen, wstrzemięźliwym się pokazywać.

Enthaltsamkeit, *f.* wstrzemięźliwość. sehr große, bardzo wielka, vom Weine, od wina, vom Abendessen, od wieczerzy.
Enthaltung, *f.* wstrymanie.
Enthaupten, toporem ściąć, einen, kogo, in zween Hieben, do drugiego cazu.
Enthaupten, das, *n.* ścinanie, głowy, łba, karku.
Enthauptung, *f.* ścinanie, ścięcie.
Entheben, wyiąć, wyłączyć, wynieść. einen eines Dinges, kogo z iakiey rzeczy. 2) befreyen, uwolnić, oswobodzić.
Entheiligen, zprofanować, den Gottesdienst, świętości, święte obrządki, die Feyertäge, dni święte, den Tempel, kościoł.
Entheiliger, *m.* gwałciciel, profanuiący,
Entheiligerinn, *f.* gwałcicielka, profaniąca święte rzeczy.
Entheiligung, *f.* zprofanowanie, znieważeni, zgwałcenie świętych rzeczy.
Enthufen, kopyto zdiąć, z kopyta wyzuć. wenn sie ein Vieh enthufen, gdy bydleciu kopyto z nog ipadnie.
Enthülsen, wyłuszczyć z łupin, ze strączkow, groch, bob.
Enthusiast, *m.* duchem napuszony, duchem goreiący,
Entgehen, iarzmo zdiąć. das Joch abnehmen, z iarzma wyprząc, einem Ochsen. wołu.
Entkleiden, zdiąć suknią, rozebrać z sukien, einen, kogo, sich, siebie,
Entkleiden, das, *n.* rozebranie, zdięcie sukni.
Entkleidet, zdięty z sukien, rozebrany.
Entkleidung, *f.* zdięcie sukni, rozebranie z sukien, obnażenie ogołocenie.
Entknüpfen, rozpiąć.
Entkommen, uyść, umknąć, uchodzić, umykać. den bösen Richtern, przed złemi sędziami. aus dem Gefängniß, z więzienia.
Entkräften, osłabić, einen, kogo, gänzlich, wcale. einen womit, kogo czym.
Entkräftet, wysilony, osłabiony, durch den langwierigen Krieg, przez długą woynę.
Entkräftung, *f.* wysilenie, osłabienie.
Entladen, ciężar zdiąć. einen eines Dinges, uwolnić od ciężaru iakiey rzeczy.
Entlarven, maszkę zdiąć, zerwać, einen, komu. 2) offenbar machen, iawno co uczynić, odkryć.
Entlassen, puścić, wyduścić, einen alsobald, kogo natych miast, toćczaś, aus den Händen, z rąk, aus dem Gefängnisse, z więzienia; rozpuścić. das versammlete Volk, lud zgromadzony; od urzędu uwolnić, kogo. einen des Dienstes, der Verwaltung, odstawić, odsadzić, od zawiadywania.
Entlassen, puszczony, wypuszczony, rozpuszczony, eine Versammlung, rozpuszczone zgromadzenie.
Entlassung, *f.* puszczenie, wypuszczenie, rozpuszczenie.
Entlaufen, uciec, lieber, als wieder dahin kehren, raczey, aniżeli tam powrocić. aus der Schlacht, z bitwy. unterm Schwarme, podczas tumultu rozruchu umknąć.
Entlaufung, *f.* ucieczka, umknięcie.
Entledigen, uwolnić, die Stadt von der eiteln Furcht, miasto, prożney boiaźni. sich aller Schulden; siebie ze wszystkich długow; von den Verdrüßlichkeiten, z przykrości; einen von der Bekümmerniß, kogo z troski, ze skrupułu; des Jochs, z iarzma.
Entledigen, das, *n.* uwolnienie, uwalnianie.
Entlediger, *m.* uwolniciel.
Entlediget, uwolniony, von etwas, od iakiey rzeczy.
Entledigung, *f*, uwolnienie, von der Schuld, od winy, od grzechu; von allem Verdruße, od wszelkiey przykrości; des Elendes, od biedy.
Entlegen, odległy, seyn, być; zwanzig tausend Schritte, na dwadzieścia tysięcy krokow.
Entlegenheit, *f.* odległość, dalekość, der Oerter, mieysc iakich od siebie.
Entlehnen, pożyczać, etwas von einem co od kogo.
Entlehnen, das, *n.* pożyczenie od kogo.
Entlehnt, pożyczony, pożyczany, Licht von der Sonne, światło od słońca; Geld, pieniądze.
Entlehnung, *f.* pożyczenie, pożyczanie.
Entleiben, zabić, einen, kogo; sich selbst, siebie samego, życie wziąć, odebrać, zgładzić z tego świata.
Entleiben, das, *n.* zabicie, życia wzięcie, odebranie, zgładzenie z tego świata.
Entleiber, *m.* zaboyca, zabiiak, życia wydzierca, zgładziciel z tego świata.
Entleibet, zabity, z życia wyzuty, zgładzony z tego świata.
Entleibung, *f.* zaboistwo, życia wzięcie, odebranie, zgładzenie z tego świata.
Entleiden, obrzydzenie komu sprawić, do

do iakiey rzeczy, obrzydzenia nabawić.

Entmannen, otrzebić, okaftrować, trzebieńcem, ewnuchem zrobić; einen, kogo.

Entmannet, otrzebiony, okaftrowany; trzebieniec, trzebiony, *ewnuchowany*

Entmannung, *f.* otrzebienie, okaftrowanie, wyrznięcie, *ewnuchowanie.*

Entnehmen, odiąć, einem etwas, co komu; einem den Muth, ferce komu.

Entnommen, *adj.* obiety, odebrany.

Entpanzern, pancerz zdiąć, einen, z kogo.

Entrathen, nie mieć, etwas, czego, iakiey rzeczy.

Entreissen, wydrzeć, wyrwać, einem das Reich, komu Kroleftwo; einem dem Tode, kogo od śmierci; aus dem Elende, z biedy; einem alles Geld, wyrwać, wydrzeć komu wfzyftkie pieniądze; einen dem andern, oderwać iednego od drugiego.

Entreisser, *m.* wydzierca, odzierca.

Entreissung, *f.* wydarcie, odarcie.

Entreprise, *f.* (Angterpris) kühne, gefährliche, zamysł, impreza śmiała, niebezpieczna.

Entrich, *m.* Hahn der Enten, kaczor, famiec między kaczkami famicami.

Entrichten, odwiązać, f. Abführen, bezahlen.

Entrinnen, uciec, uyść, uciekać, uchodzić, umykać, umknąć; dem Tode, przed śmiercią.

Entrinnung, *f.* ucieczka, ucieknienie, uchodzenie, umknienie.

Entrissen, wyrwany, dem Tode, od śmierci; zachowany, od niebezpieczeńftwa.

Entronnen, ktory ufzed, uciekł, wymknął fię, aus eines Händen, z czyich rąk.

Entrüsten, gniewać, do gniewu przyprowadzać, einen, kogo; sich über etwas, gniewać fię o co.

Entrüstet, rozgniewany, -wana, -wane, über einen, na kogo.

Entsagen, odmowić, einem etwas, co komu, profzącemu o iaką rzecz.

Entsatz, *m.* pomoc, pofiłek, ratunek, einem zuschicken, komu posłać. einem zum Entsatz kommen, komu przyiść na ratunek; einem leisten, komu pofiłki pofyłać, posłać.

Entscheiden, rozfądzić, rozeznać, rozeprzeć, was recht oder unrecht, co fprawiedliwa y niefprawiedliwa; nicht nach der Billigkeit, nie według słuszności; das Wahre von dem Falschen, prawdę od nieprawdy, od fałfzu rozeznać, między prawdą y nieprawdą rozfądzić; eine Streitsache, fpor rozfądzić, rozegrzeć.

Entscheiden, das, *n.* rozfądzenie, rozeznanie, rozparcie.

Entscheider, *m.* *niby rozfędzia*, rozeznawca; rozfądny.

Entscheiderin, *f.* rozfędzina, rozeznawczyna, rozfądna.

Entscheidung, *f.* rozfądzenie, rozeznanie, rozparcie, einer Sache, iakiey fprawy; ofądzenie, polubowny dekret; dessen ist die Sache überlassen worden, ktoremu fprawa do ofądzenia oddana była.

Entschieden, rozfądzony, na, ne, rozeznany, rozparty.

Entschlafen, zafpać, 2) sterben, umrzeć, fnem wiecznym zafnąć.

Entschlagen, uwolnić, wybić, sich der Sorge, uwolnić fię z troski, z troskliwości; des Verdrusses, z przykrości; unikać czego. der öffentlichen Aemter, publicznych urzędow.

Entschlagung, *f.* ucieczka, uciekanie, umknienie, wybicie fię, uwolnienie.

Entschliessen, sich, namyślić fię, rozmyślić fię mit einem zu leben, żyć z kim; nach der Beschaffenheit, według okoliczności rzeczy.

Entschliessung, *f.* umyślenie fię, na co, na uczynienie czego.

Entschlossen seyn, namyśleć fię, bydź rezolwowanym, gotowym co uczynie; alles zu leiden, wfzyftko cierpieć; das auszuführen, co do skutku przyprowadzić.

Entschluß, *m.* wyrok, uradzenie, rada, zdanie. darbey bleiben, przy zdaniu zoftawać. machen, daß einer seinen Entschluß ändert, fahren läßt, uczynić, aby kto odftąpił fwoiego zdania, odmienił fwoie zdanie. Entschluß fassen, uftanowić ułozyć, umyślić.

Entschuldigen, wymawiać, exkuzować. einen bey einem, kogo u kogo. sich schriftlich, wymawiać fię, exkuzować fię pifmem, przez lifty. einer Sache wegen, w iakim intereśie. sich mit der Unpäßlichkeit, wymawiać fię fłabością fwoiego zdrowia. auf alle Art und Weise, wfzelkiemi fpofobami exkuzować fię. die Noth entschuldiget ihn, potrzeba go exkuzuie. etwas mit der Freundschaft, exkuzować co przyiaźnią.

Entſchuldigen, das, n. exkuzowanie, wymawianie, wymowienie.

Entſchuldiget, exkuzowany, wymowiony. 2) einen entſchuldiget halten, mieć kogo za wyexkuzowanego, za wymowionego.

Entſchuldigung, f. exkuza, exkuzowanie, wymowienie. leichte, rechtmäßige, ſnadna, ſprawiedliwa. geſchickte, wygodna. wahrſcheinliche, podobna do prawdy. Entſchuldigung vorbringen, zanośić exkuzę, czynić exkuzę, dawać exkuzę, wymowkę; vorwenden gegen einen, zażywać exkuzy, wymowki u kogo. man muß die Entſchuldigung gelten laſſen, trzeba dać aby exkuza ważna była, t. i. trzeba ią ważną uczynić, za ważną przyiąć; wegen der Noth billigen, annehmen, dla potrzeby, przyiąć czyią exkuzę, uznać za słuſzną. in einer Sache Entſchuldigung anbringen, w iakiey rzeczy, exkuzę dawać, przynośić. ſeiner Schuldigkeit mit Entſchuldigung ein Genüge thun, ſwoię powinność wymowkami tylko, exkuzami, wypełniać. es gilt keine Entſchuldigung, żadna exkuza, wymowka nieważy. das zielet auf deſſen Entſchuldigung, to zmierza do iego exkuzy; einer Sache wegen, exkuzować ſię, wymawiać w iakiey rzeczy.

Entſchütten, ciężar złożyć, ſich der Furcht, *ciężar bojaźni* złożyć; ſich des Verdachts, oczyścić ſię z podeźrzenia.

Entſeelt, bez duſzy, z ktorego wcale, albo prawie duſza, wyſzła; vor allzu großer Freude, z nazbyt wielkiey radości, zapomnieć ſię, iak ſię, trafia w afektach.

Entſetzen, ſich, zdumieć ſię, über eines Anblick, na czyie ſpoźrzenie, na widzenie kogo; lękać ſię, für den Namen ſelbſt, lękać ſię na ſamo imie; *zalęknąć ſię*: er hat ſich entſetzet, zaląkł ſię; *uwolnić od nieprzyiacioł*: eine Stadt entſetzen, uwolnić miaſto iakie z oblężenia. einen entſetzen, na pomoc przyiść komu; zſadzić, abſetzen einen ſeines Amts, zſadzić kogo z urzędu, złożyć.

Entſetzen, das, n. ſtrach, hat ihn eingenommen, ſtrach go zdiął, wziął; befallen, ſtrach ſpadł na niego.

Entſetzlich, ſtraſzny; = Getöſe der Waffen, ſzczęk zbroi, oręża; ſtraſzliwy.

Entſetzlich, *adv.* ſtraſznie, ſtraſzliwie.

Entſetzlichkeit, f. ſtraſzliwość.

Entſetzung, f. ſtrach, hat ihn überfallen, padł na niego. 2) Entſetzung einer Stadt, uwolnienie miaſta, z oblężenia. 3) zſadzenie, von dem Amte, zſadzenie z urzędu.

Entſiegeln, odpieczętować, einen Brief, liſt iaki.

Entſiegelt, odpieczętowany, - ana, - ane.

Entſiegelung, f. odpieczętowanie.

Entſinnen, ſich, pamiętać, daß er es erzählet habe, co powiadał był kiedyś, przypominać ſobie.

Entſpinnen, ſich, ſtać ſię, wſzcząć ſię. es hat ſich ein großer Streit unter ihnen entſponnen, wielka kłutnia między niemi wſzczęła ſię, ſtała ſię. der Krieg hat ſich entſponnen, woyna ſię wſzczęła; das hat ſich alles von meiner Frau entſponnen, wſzyſtko ſię to zaczęło od moiey żony.

Entſpringen, wymknąć, wytryſnąć. der Brunnen entſpringet auf dem Berge, źrzodło wytryskuie na gorze; aus meinen vielen Sorgen iſt dieſes einige entſprungen, z moich wielu troskliwości y ta wyniknęła; właściwie, o źrzodle, inſonderheit als ein Brunnen oder Quell, w ſzczegulności, iak źrzodło, albo krynica.

Entſpringung, f. wyniknienie, wytryſkanie, wytryśnienie.

Entſproſſen, wynikły, pochodzący od kogo, von ſich ſelbſt, z ſiebie ſamego; von den Urſachen, z przyczyn; = von ſchlechten Eltern, z podłych rodzicow zrodzony; von vornehmen Geſchlechte, zacnego urodzenia.

Entſprungen, wynikły, ktory wyniknął.

Entſtanden, wynikły, wſzczęty, pochodzący; = Gelächter, śmiech.

Entſtehen, werden, wyniknąć, ſtać ſię; in den Gemüthern große Abwechſelungen, ſtały ſię, wyniknęły w umysłach wielkie odmiany; große Zwiſtigkeiten, wielkie porożnienia. es entſtehet ein Krieg, Gelächter, wſzczyna ſię woyna, śmiech; powſtać, großer Sturm, powſtał wielki wicher; aus etwas, z czego; neue Redner, powſtali nowi mowcy; ein Geſchrey, krzyk; der Wind, wiatr. *zbywać*, *brakować na czym*: verlaſſen, mangeln, der Natur etwas, naturze zbywa na czym. der Troſt entſtehet mir, na pocieſze mi zbywa. was entſtehet ihm? na czym mu zbywa? czego mu brakuie? *nie doſtawać*: dem die Worte entſtehen, ktoremu słow nie doſtaie.

Entſtehung, f. wynieknienie, powſtanie, wſzczęcie. 2) Mangel, nie doſtatek, des Raths, rady.

Entſün-

Entſündigen, rozgrzeſzyć, einen wegen ſeines Verbrechens, kogo z iego wyſtępku.

Entſündigung, f. rozgrzeſzenie oczyſzczenie z grzechu.

Entübrig ſeyn, obeyść ſię; der Reiſe entübrig ſeyn können, modz ſię obeyść bez drogi.

Entwachſen, wyrość z miary, wyrość z czego, dem Kleide, wyrość z ſukni. er iſt entwachſen der Ruthe, wyrosł z rozgi.

Entwafnen, odebrać oręż, wyzuć z broni. einen, kogo.

Entwafnet, wyzuty z oręża, ze zbroi, z broni.

Entwaffnung, f. złupienie z oręża, odebranie oręża, broni, wyzucie ze zbroi.

Entweder, albo, ein Tadel, oder eine Verwunderung verdienen, albo na przyganę, albo na podziwienie zasłużyć. es ſey nun entweder ſo, oder auf jene Art, albo tym, albo tamtym ſpoſobem.

Entwehnen, odzwyczaić; ſ. Entwöhnen.

Entwehren, odpędzić. ſich des Feinds, nieprzyiaciela. 2) der Waffen berauben, złupić z oręża, odebrać oręż.

Entweichen, umknąć, wynieść ſię, uchylić ſię.

Entweihen, zprofanować, zgwałcić, znieważyć święte, poświęcone rzeczy.

Entweihung, f. zprofanowanie, zgwałcenie, znieważenie świętych rzeczy.

Entwenden, zkręcić, das Geld, pieniądze, eines Erbſchaft, czyie dziedziſtwo; *Ukraść*. einen güldenen Becher, złoty jaki puhar.

Entwendung, f. zkręcenie, zemknienie.

Entwerfen, cień rzucić czego; prążkami odkryślić, prążkować, początek iakiey roboty; odprążkować wzor, iakiey rzeczy, słowami opiſać. *projektować*. einen Brief in die Schreibtafel, iaki liſt, krotko naznaczyć go w pugillareſach. in Gedanken, w myśli.

Entwerfung, f. rzucenie pierwſze, odryſowanie prążkami, iąkiey Roboty, Obrazu, Budynku.

Entwiſchen, wyrwać ſię. kaum der Händen der Soldaten, ledwie ſię wyrwać z rąk żołnierzom. durch eine heimliche Thüre, wyrwać ſię skrytemi drzwiami.

Entwöhnen, odzwyczaić, einen von der Gewohnheit abführen, kogo zwyczaiu, przywyknienia iakiego oduczyć. 2) od cycka, od pierſi odſadzić, dziecię, von der Muttermilch abſetzen.

Entwöhnen, das, n. odzwyczaienie, 2) odſadzenie od cycka, od ſsania dziecięcia.

Entwöhnt, odzwyczaiony; odſadzony od pierſi, od ſsania.

Entwöhnung, f. eines Kindes, odſadzenie dziecięcia od pierſi.

Entwohnen, odzwyczaić ſię od czego, od kłamſtwa, od nałogu.

Entwohnt, odzwyczaiony, co wyſzło ze zwyczaiu. entwohnte Sache, rzecz wyſzła ze zwyczaiu.

Entwohnung, f. wyiście ze zwyczaiu, zarzucenie.

Entworfen, rzucony, t. i. prążkami, rzuconemi odkryślony, pomyślony, poczęty.

Entwurf, m. odkryślenie, cień, wzor, wizerunek czego.

Entwurfsweiſe, przez odkryślenie, przez prążkami rzuconemi odryſowanie.

Entzäcknen, wychełznać. ein Pferd, konia, t. i. muſztuk lub wędzidła mu z pyska wyiąć.

Entziehen, wyciągnąć, umknąć. die Urſache zur Raſerey, przyczynę do zawziętości; uiąć, das Futter dem Pferde, obroku koniowi; etwas von eines Nutzen, uiąć komu wygody; ſich von den Verſammlungen, wynieść ſię z kompanii. ſich von einer Affaire, umknąć ſię od iakiego intereſu; odebrać, zabrać, einem alles, komu wſzyſtko, unikać, ſich der Arbeit entziehen, unikać pracy, zchodzić przed pracą.

Entziehung, f. Wyciągnienie, odciągnienie, uięcie, umknięcie, zabranie.

Entzogen, wyciągniony, odciągniony, uięty, umknięty, zabrany.

Entzücken, odrywać umysł od ciała, iść w zachwycenie, w zachwyceniu bywać, od zmysłow odchodzić.

Entzückt, zachwycony, -cona, -cone; ktory od zmysłow odſzedł, ktory nie ieſt przy ſobie.

Entzückung, f. zachwycenie, odeyście od zmysłow, niebytność przyſobie.

Entzünden, zapalić, etwas, co, ſich, zapalić ſię; zaiąć ſię.

Entzünder, m. Zapalacz.

Entzünderin, f. Zapalaczka.

Entzündung, f. zapalenie, inflammacya, eines Gliedes, iakiego członka.

Entzwey, zpękany na dwoie, rozbity, złamany, rozdarty na dwoie. iſt das Band, rozerwane więzy na dwoie; iſt das Schiff, połamany okręt; iſt das

das Bein, złamana noga. der Ring, pierścien, das Kleid, rozdarta suknia.
Entzwey bersten, zpękać się, ztrzaskać się, prysnąć. mitten voneinander, na dwoie, na dwie połowy.
Entzwey brechen, złamać, przełamać na dwoie; die Beine, nogi złamać. die Finger, palce.
Entzwey drücken, ściskaiąc co na dwoie rozdzielić.
Entzwey gebrochen, na dwoie złamany.
Entzwey gehen, iść na dwoie, poszedł na dwoie, poydzie na dwoie, złamie się we dwoie.
Entzwey geschnitten, na dwoie, rozkroiony, przekroiony, rozeżnięty, przeznięty.
Entzwey hauen, na dwoie rozciąć, rozpłatać.
Entzwey Reissen, rozedrzeć na dwoie. einem das Kleid, komu suknią.
Entzwey schlagen, rozbić na dwoie.
Entzwey schneiden, rozkroić, rozeżnąć na dwoie. eine Perle, perłę iaką; die Adern, żyły po rozeżnać na dwoie.
Entzwey spalten, rozszczepić na dwoie, roztrącić, mitten hin, przez śrzodek. einen Stein, kamień iaki.
Entzwey springen, rozpaść się, zpadać się na dwoie.
Entzweyen sich, pokłocić się, powadzić się; sie haben sich entzweyet. pokłocili się, porożnili się.
Entzweyung, *f.* niezgoda, porożnienie, pokłucenie się.
Epaulment, zastawa, Art eines Festungs-werks, kształt, roboty pewney, zkopu pewnego w fortyfikacyi.
Eperies, Eperyasz, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrzach.
Ephesus, Efez, Stadt in Asien, miasto w Azyi.
Ephron, Efron, Manns-Name, imie mężczyzny.
Epicurisch, Epikureyski, t. i. według zdania Epikura sławnego filozofa.
Epilepsie, *f.* wielka choroba, kaduk. schwere Noth.
Epinov, Stadt in Artois, Epinoa, miasto w Artezyiskim Hrabstwie.
Epiro, Epir, Landschaft, kraina.
Epich, łopian, ziele.
Equipage, *f.* (Ekkipasch) Ekipaz; Porządek, im Kriege, na woynie, Porządek w oręż, w Broń. eines Schiffs, Porządek okrętowy, ludzie, Marynarze. zur Reise, do drogi.
Equippiren, oporządzić uzbroić. ein Schiff, okręt iaki; opatrzyć. einen mit aller Nothwendigkeit, oporządzić, opatrzyć kogo we wszystkie potrzeby.
Equivalent, (Ekivalang) tyleż ważący, tyleż wynoszący.
Equivoque, obosłowny. (Ekivok).
Er, on, zaimek.
Erachten, meynen, rozumieć, mniemaś, dorozumiewać się, domyślać się. es stehet leicht zu erachten, łatwo się domyśleć, dorozumieć.
Erachten, das, *n.* dorozumiewanie się, domyslanie się; zdanie, meines Erachtens, moim zdaniem.
Erachtung, *f.* zdanie, Mniemanie, Rozumienie.
Erak, Erak, Provinz in Persien, Prowincya w Persyi.
Erarbeiten, wypracować, zarobić.
Erarmen, być zniszczonym, wniwecz obroconym.
Erarnen, nabyć, sich etwas, czego sobie.
Eraud, (Ero) Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.
Erbach, Erbach, Ort im Rheinigau, mieysce w Ryngawskim, w Szwabach.
Erbärmlich, godny pożałwania, żałosny. Anblick eines Dinges, żałosny widok iakiey rzeczy. Unfall, żałosny przypadek. auf eine erbärmliche Art hinrichten, żałosnym sposobem zamordować, zabić.
Erbärmlich, *adv.* żałośnie, etwas beweinen, co opłakiwać.
Erbamt, *n.* dziedziczny urząd, dziedzistwem spadaiący na potomkow.
Erbar, uczściwie; erbarer Mann, uczściwy mąż. erbares Kleid, uczściwa suknia; -Sitten, obyczaie uczściwe.
Erbar, *adv.* uczściwie, sich aufführen, uczściwie się sprawować. erbar geführtes Leben, uczściwie prowadzone życie.
Erbarkeit, *f.* Uczściwość, der Reden und Thaten, w Mowie, y w Uczynkach. -zum Schein von sich spühren lassen, pokazywać po sobie uczściwość.
Erbarlich, *adv.* uczściwie.
Erbarmen sich, zmiłować się, zlitować się nad kim, pożałować kogo. endlich einmal der Bundsgenossen, zmiłować się przeciez na koniec nad kollegami, spolnikami. wir erbarmen uns deren, żal nam ich; es erbarmet mich deiner, żal mie się; über eines Unglück, żałować czyiego nieszczęścia, zlitować się, zmiłować się nad czyim nieszczęściem.

Erbarmen, das, n. zmiłowanie się, politowanie, pożałowanie, miłosierdzie, żal.

Erbarmer, m. Załuiąca, Lituiący się.

Erbarmerin, f. załuiąca, lituiąca się.

Erbarmung, f. miłosierdzie, politowanie, żal. Erbarmung suchen, begehren, bitten, szukać, pragnąć miłosierdzia, prosić o zlitowanie, o pożałowanie; zur Erbarmung, bewegen, do miłosierdzia, do żalu, do zlitowania poruszyć. sich durch die Erbarmung einnehmen lassen, dać się uiąć miłosierdziem, pożałowaniem, gegen einen, przeciwko komu; Erbarmungswürdig seyn, być godnym politowania.

Erbarmungswürdig, godny politowania, pożałowania, żalu.

Erbauen, zbudować, wybudować. eine Gallerie, ganek, galeryą; ein Haus, dom; eine Stadt, miasto. 2) zum Guten bringen, durch sein Exempel, do dobrego naprowadzić, inszych, swoim przykładem; *zbudować; duchowne słowo.*

Erbauer, m. Budowniczy, Wystawca, Budowca, der Stadt, miasta.

Erbauerin, f. Budownicza, Wystawczyna.

Erbauet, wybudowany.

Erbaulich, nachdrücklich, beweglich, buduiący, pobudzaiący, poruszaiący. = Rede, buduiąca mowa, poruszaiąca.

Erbauung, f. zbudowanie, wybudowanie. der Häuser, domow.

Erbcämmerer, m. Podkomorzy dziedziczny, ktoremu się ta Godność, dziedzistwem dostaie.

Erbe, das, n. Dziedzistwo.

Erbe, der, m. Dziedzic, außerordentlicher, niezwyczayny, nad ustanowiony porządek. nächster, naybliższy. rechter, prawdziwy. der ganzen Verlassenschaft, całey fortuny. einen zum Erben, nach seinem Sohne einsetzen, kogo po swoim synu dziedzicem naznaczyć; einem im Testamente verordnen, kogo w testamencie dziedzicem naznaczyć; einen öffentlich dafür angeben, kogo publicznie za dziedzica podawać. zum Erben benennen, dziedzicem mianować; zu Erben hinterlassen, dziedzicem z zostawić.

Erdbeben, trząść się; ganz, wszystek, cały. vom Donner, od grzmotu; am ganzen Leibe, w całym ciele; die Erde erbebet, ziemia się trzęsie.

Erbebung, f. trzęsienie. der Erde, ziemi.

Erbeinigung, f. iedność dziedziczna.

Erben, dziedziczyć, dziedzistwo brać. eines Güther, czych dobr. zum Theil, część tylko dziedziczyć. der viel von einem erbet, ktory wiele po kim dziedziczy. nicht mit lassen, nie przypuścić do dziedzistwa.

Erbeten, uproszony, einer, der sich durch Bitten hat bewegen lassen, ten ktory się dał poruszyć, nakłonić prozbą do czego. Dinge, rzecz, die man durch Bitten erlanget hat, ktorą przez prozbę otrzymano. erbetener Weise, za uproszeniem.

Erbetteln, das, n. wyżebrać, was einer will, to, co kto chce. etwas von einem, co od kogo.

Erbettelt, wyżebrany, Geld, wyżebrane pieniądze.

Erbettelung, f. Wyżebranie.

Erbeuten, zdobyć, brać zabierać. viel, wiele, groß und klein Vieh, wielkie y drobne bydło zabierać na zdobycz.

Erbeutet, zdobyty, ze zdobyczy, na zdobyczy dostany.

Erbfall, m. część dziedzistwom przypadaiąca.

Erbfeind, m. dziedziczny nieprzyiaciel.

Erbfürstenthum, n. dziedziczne księstwo.

Erbgang, m. spadek dziedziczny.

Erbgemächte, n. testament, ostatnia wola.

Erbgenosse, m. współdziedzic, do dziedzistwa należący.

Erbgesessener, m. Rodak, *Indigena.*

Erbgüthlein, n. maleńkie dobro dziedziczne, maiąteczek dziedziczny.

Erbguth, n. Dobro dziedziczne, Dobra dziedziczne. väterliches, po oycu, oyczyste. brüderliches, braterskie, po Bracie.

Erbhuldigung, f. hołd, hołdu oddanie, wyznanie, uczynienię.

Erbieten, ofiarować. sich für das Vaterland zu sterben, ofiarować się za oyczyznę umrzeć. sich zu eines Diensten, ofiarować się do czyich usług.

Erbietig, prędki, ochotny, ochoczy. zu etwas, do czego.

Erbietung, f. obiecywanie, zu einiger Hülfe, obiecywanie się komu na pomoc.

Erbin, f. dziedziczka.

Erbitten, uprosić, einen, kogo, daß, aby; etwas von einem, co od kogo, u kogo. was einer will, co kto chce. laß dich erbitten, day się uprosić. = will ich mich von dir lassen, dam, daię się tobie uprosić.

uproſić. ≈ ſich nicht laſſen wollen, nie chcieć ſię dać uproſić.
Erbitten, das, *n.* upraſzanie, uproſzenie.
Erbitter, uproſiciel.
Erbittlich, ſnadny, kto, aby uproſić co od niego, mowi ſię, uproſzony. einen finden, uproſzonym kogo znaleść, ſnadnym do uproſzenia.
Erbittern, rozdraźnić, rozgniewać. eines Haß wider ſich, czyią nienawiść przeciwko. eines Gemach, czyi umysł. einem durch ſeine Hartnäckigkeit, kogo przez ſwoy upor, przez ſwoię krnąbrność.
Erbittern, das, *n.* rozdraźnienie, roziątrzenie, rozgniewanie.
Erbittert, rozgniewany, rozdraźniony, roziątrzony.
Erbitterung, *f.* rozgniewanie, rozdraźnienie.
Erbkönigreich, *n.* Dziedziczne kroleſtwo. behaupten, ſobie przywłaſzczać.
Erblaſſen, blednąć, blednieć. wegen eines Verſehens, dla iakiey winy. vor Furcht, z boiaźni. über dem Ausgange, widząc co, za koniec rzeczy.
Erblaſſet, blady, zbladły, dła, dłe.
Erblaſſung, *f.* zblednienie.
Erblehn, *n.* lenno dziedziczne, dziedziſtwem ſpadaiące na potomſtwo.
Erbleichen, zblednąć.
Erblich, dziedziczny. Zwiſtigkeit, dziedziczna kłutnia. Recht, dziedziczne prawo.
Erblich, *adv.* dziedzicznie, dziedziſtwem.
Erblicken, ſpoźrzeć. einen, na kogo, obaczyć kogo, zoczyć, poſtrzec. in dieſen Gegenden, w tych okolicach.
Erblickung, *f.* zpoźrzenie, obaczenie.
Erblickt, ſpoźrzany, obaczony.
Erblinden, oślepnąć, wzrok ztracić.
Erblos, wydziedziczony, od dziedziſtwa odłądzony. einen erblos machen, wydziedziczyć kogo.
Erbmarſchall, *m.* marſzałek dziedziczny.
Erbname, *m.* dziedzic, ktory dziedziſtwo bierze.
Erbnehmen, dziedziſtwo brać.
Erborgen, pożyczać, Geld, pieniędzy.
Erborgung, *f.* pożyczanie, pożyczenie.
Erboßen, do gniewu przyprowadzić. einen, kogo, ſich, ſiebie. über etwas, o co; z iakiey przyczyny.
Erboßt, rozgniewany, wana, wane; über einen, na kogo. ſehr über einen ſeyn, bardzo być na kogo, przeciwko komu rozgniewanym.
Erbpflicht, *f.* przyſięga na poddaństwo. u Prawnych, apud iurisc.

Erbprinz, *m.* Kſiążę dziedziczny, na ktorego dziedziſtwem Pańſtwo zpada.
Erbprinzeſſin, *f.* Kſiężna dziedziczna, ktora naſtępuie iako dziedziczka na Pańſtwo.
Erbrechen, wyłamać. die Thüre, drzwi. die Hausthüre, do domu. 2) eröffnen, otworzyć, einen Brief, liſt iaki. ſich erbrechen, ſpeyen, womitować, żygać.
Erbrechung, *f.* wyłamanie.
Erbreich, *n.* dziedziczne kroleſtwo, dziedziſtwem ſpadaiące.
Erbritter, *m.* Szlachcić Pańſtwa niemieckiego dziedziczny.
Erbrochen, wyłamany, - mana, - mane. erbrochene Küſten, wyłamane ſkrzynie.
Erbſaſſe, *m.* Pan dziedziczny.
Erbſaſſin, *f.* Pani dziedziczna.
Erbſchaft, *f.* dziedziſtwo. gemeine, wſpolne. falſche, brüderliche, väterliche, fałſzywe, braterſkie, oycowskie, rechtmäßige, ſprawiedliwe. in Erbſchaft zufallen, dziedziſtwem przypadać. Erbſchaft des Vaters nicht antreten, nie brać dziedziſtwa po oycu. nach dem Teſtamente, podług teſtamentu. einem einen Theil davon zuſtehen, część dziedziſtwa nacznaczyć komu. einen davon ausſchließen, od dziedziſtwa kogo odſadzić. nach eines Erbſchaft trachten, czekać pilnować, ſtrzec na dziedziſtwo po kim. der eine fette bekömmt, ktory tłuſtego dziedziſtwa doſtaie.
Erbſchleicher, *m.* biorący ſię do dziedziſtwa, odbieraiący dziedziſtwo.
Erbſchuld, *f.* dziedziczny dług, z dziedziſtwem zoſtawiony wzięty.
Erbſchatz, *m.* skarb dziedziczny.
Erbſen, groch, Gartenerbſe, groch ogrodowy; Felderbſe, proch polny. von Erbſen, grochowy, z grochu.
Erbsfarbe, *f.* grochowa barwa, grochowy kolor.
Erbſtatthalterſchaft, *f.* dziedziczne Wielkorządſtwo.
Erbſtreit, *m.* dziedziczny ſpor, dziedziczna kłutnia.
Erbſünde, *f.* pierworodny grzech, z Adama y z Ewy, pierwſzych Rodzicow.
Erbtheil, *n.* część dziedziſtwa. 2) Erbſchaft, dziedziſtwo.
Erbtheilung, *f.* dział dziedziſtwa, podzielenie co na kogo przypada.
Erbverbrüderung, *f.* braſtwo dziedziczne; umowa dziedziczna.
Erbvermächtniß, *n.* zapis teſtamentowy, co zapiſano ieſt teſtamentem.

Erbverpachtung, *f.* kontrakt dziedziczny na dobra na polepszenie puszczone, Emphiteusis.
Erbvertrag, *m.* umowa dziedziczna, kontrakt dziedziczny.
Erbzinsguth, *n.* dobra kontraktem na Polepszenie puszczone, na czynsz dane.
Erbzinsleute, *pl.* dzierżawcy dobr na Polepszenie z czynszem puszczonych.
Erbzinsmann, *m.* dzierżawca dobr na Polepszenie z czynszem puszczonych.
Erbzinsrecht, *n.* polepszenie dobr na to puszczonych, y czynsz z nich; Prawo Emfiteuzy.
Erker, *m.* ganek; Wystawa.
Erdacht, zmyślony, wymyślony, uroszczony, uroiony w myśli, myślą udziałany.
Erdapfel, *m.* ziemne iabłko.
Erdbeben, *n.* trzesienie ziemi. schreckliches, strasżne. ereignen sich insonderheit an den Seeufern, trzesienie ziemi powstaie naybardziey po brzegach morskich.
Erdbeere, *f.* poziomka, iagoda.
Erdbeerkraut, *n.* ziele poziomkowe.
Erdbeschreiber, *m.* ziemiopis. *Geograf.*
Erdbeschreibung, *f.* ziemopisanie.
Erdboden, *m.* trzesienie ziemi.
Erdboden, Erdreich, *n.* grunt, magerer, chudy, płonny. für sich gar tauglicher, sam przez się z urodzenia dobry. ungeschlüchter, niewyrobiony, fetter, buyny, tłusty, feuchter, wilgotny. fauler, zgniły. dichter, gęsty. so sich nicht arbeiten läßt, w ktorym się nie da dobrze robić, twardy. ausgezehrter, wypleniony, wychudzony. allzuhitziger, nazbyt goracy. sehr kalter, nader zimny. 2) Erdkugel, okrąg ziemi. aufm ganzen Erdboden seyn, na całey ziemi, na całym okręgu ziemskim być.
Erde, *f.* Erdreich, ziemia, feste, dichte, mocna, tęga, sandichte, piaszczysta, trockene, sucha, zpieczona, lockere, miałka. schwarze, czarna. gut zum Feldbauen, do urodzaiu dobra, mäßig gedünget, szrzednie gnoiem nawieziona. allzugeile, nazbyt buyna; fruchtbare, urodzayna; so sich leicht bauen läßt, ktora się daie łatwo uprawić daie. treuge, zpragniona, thonichte, glinka. dörre, wyschła. 2) Erdkugel, okrąg ziemski, so dem Himmel entgegen gesetzet wird, ktory przeciwko niebu postawiony ieſt, dichte und runde, twardy y okrągły. 3) auf der Erde liegen, na ziemi leżeć. auf die Erde legen, na ziemi położyć, kłaść. auf die Erde schmeißen, o ziemie uderzyć.
Erdenken, wymyślić, etwas, iako poeta czyli Dzieiotwor.
Erdenkung, *f.* wymyślenie, zmyślenie, wymyślanie, zmyślanie. s. Ausdenkung.
Erdenge, *f.* cieśnina ziemna; schmähler Strich Erde zwischen zweyen Wasser, wąski klin ziemi miedzy dwiema wodami.
Erdenkloß, *m.* bryła, zerschlagener, rozbita, roztrącona. klebrichter, lipka co lgnie co się obiera po czym, po palcach. derber, tęga. twarda. ausgraben, wykopać, zerschlagen, rozbić, roztrącić. kleiner, bryłka.
Erdfahl, ztrupiały, Gesicht, ztrupiała twarz.
Erdfall, *m.* upadek, spadek, upadnienie.
Erdfrüchte, *pl.* wilgoć. etwas, so voll dergleichen ist, to, co ieſt pełne wilgoci, wilgotny.
Erdfeuer, *n.* podziemny ogień.
Erdfrüchte, *pl.* ziemne owoce, urodzaie, co ziemia rodzi, przynosi.
Erdgewächs, *n.* te wszystkie rzeczy co się z ziemi rodzą.
Erdhäuflein, *n.* kupka ziemi.
Erdhaufen, wie ihn die Maulwürfe aufwerfen, oder auch, wie sie zu Anmerkung der Gränzen dienen, kupka ziemi, iakie krety robią, wysypuią, kretowka; albo iakie na znaki graniczne sypią, kopiec.
Erdichten, zmyśleć. ein Verbrechen, wystepek; Worte mit großer Freyheit, zmyślać słowy z wielką wolnością; darzu erdichten, przydać co zmyślonego do czego; allerhand Ränke, zmyślać zdrady; knować.
Erdichten, das, *n.* zmyślenie; wymyślenie.
Erdichter, *m.* zmyślony, wymyślony; zmyślone bogi; erdichtete Fabel, zmyślona Bayka, Powiastka. Meynungen, zdania, Wesen, Dinge, rzeczy zmyślone.
Erdichtet, zmyślenie.
Erdichtung, *f.* zmyślona rzecz, zmyślenie, der Meynungen, zmyślenie zdań. Erdichtung des Poeten, zmyślenie Dzieiotworow. eines Verbrechens, zmyślenie wystepku.
Erdin, ziemski, ziemska, ziemskie, ziemny, ziemna, ziemne.

Erdkind,

Erdkind, *n.* ziemskie dziecie, ziemne dziecie, iako by z ziemi urodzone.

Erdkluft, *f.* jama, jaskinia w ziemi.

Erdkreis, *m.* okolica ziemska, ziemi. den ganzen Erdkreis durchwandert seyn. po całey ziemi wędrować. in einer andern Gegend des Erdkreises, w inszey stronie, okolicy, ziemskiey.

Erdkugel, *f.* kula ziemna, *t. i.* sama ziemia okrągła, tak iak iest.

Erdmann, ein Mannsname, Imie Męskie, Erdman.

Erdmesser, *m.* ziemmiernik, ziemmierniczy.

Erdmeß-Kunst, *f.* ziemmiara, sztuka mierzenia ziemi; ziempomiar; treiben, ziemmiarą bawić się, *t. i.* Geometrią; von einem lernen, uczyć się od kogo.

Erdmessung, *f.* ziempomiar, Geometria.

Erdmuth, ein Weibernamen, Erdmuta.

Erdrosseln, dusić; za garło biorący ściskaiąc, czym oddech bywa odjety.

Erdrosselung, *f.* duszenie, garła mocne ściskanie, dla niewypuszczenia oddechu.

Erdrücken, przyciśnieniem zabić, eine Schlange, węża; rozetrzeć.

Erdrückt, przyciśnieniem zabity, roztarty.

Erdrückung, *f.* przyciśnieniem zabicie, roztarcie.

Erdsäfte, *plur.* kruszcowe soki w ziemi.

Erdscholle, *f.* bryła.

Erdschwamm, *m.* grzyb.

Erdschwefel, *m.* kley ziemny; w ziemi rodzący sie y rosnący. Erdschwefelwasser, kleiowata woda. Erdschwefelbrunnen, kleiowate zrzodła, *potacin.* bitumen, aqua bituminosa, fontes bituminosi.

Erdstrich, *m.* strefa ziemna, einer der fünf Theile, in welche die Erde durch die Tropicos und Circulos Polares getheilet wird, iedna z pięciu części, na ktore ziemia, przez Zwrotne, y Polarne, albo Kołowratne, Okoly podzielona iest. Erdstrich, nach Ab- und Zunehmen des Tages, strefa, według, przybywania y ubywania dnia, *Clima.*

Erdulden, wycierpieć, alles, wszystko; den Schmerz, bol; die Grausamkeit der Feinde, srogość nieprzyiacioł; den Winter, zimę.

Erdulden, *n.* wycierpienie.

Erduldet, wycierpiany, poniesiony.

Erduldung, *f.* wycierpienie, der menschlichen Dinge, ludzkich mizeryi.

Erdwurm, *m.* glista, robak, iak w żołądkach dziecęcych bywa.

Ereichern, sich, rozgniewać się, roziesć się, über etwas, o co.

Ereignen, sich, przypaść; przytrafić się; selten, rzadko; also daß, tak, że.

Ereilen, dogonić, einen, kogo; den Feind, nieprzyiaciela; einen durch seine Geschwindigkeit, kogo przez swoię prędkość.

Ererben, dziedziczyć, dziedzistwo brać.

Eresma, ein Fluß in Spanien, Eresma, rzeka w Hiszpanii.

Erfahren, znaleść, etwas heimlich, co skrycie; durch Nachforschen, bodaniem, wypytywaniem, dowiedzieć się; daß man von einem bewogen werde, że od kogo oszukanym iest.

Erfahren, *adj.* biegły, des bürgerlichen Rechts, w obywatelskim prawie; das Alterthums gar wohl, bydz bardzo dobrze biegłym w starożytnościach; den Krieg zu führen, biegły w toczeniu woyny; in Kriegs- und Staatsdingen, biegły w interesach woyny y pokoiu; im Rechte, w prawie.

Erfahrenheit, *f.* zwyczay, doświadczenie, używanie.

Erfahrner Weise, biegło, obrotnie, sich in einer Sache aufführen, sprawić się w iakim interesie.

Erfahrniß, *f.* doświadczenie, etwas zu thun, w czynieniu czego. ein Mann von großer Erfahrung, człowiek wielkiego doświadczenia. was die Erfahrung lehret, co doświadczenie uczy. der einige Erfahrung hat, ktory ma iakie doświadczenie. durch die Erfahrung gelernet, z doświadczenia wiadomy.

Erfaulen, gnić.

Erfinden, wynaleść, ein Mittel, szrzodek, sposob; neue Dinge, nowe rzeczy; mit seiner Klugheit etwas neues, swoią roztropnością co nowego.

Erfinden, das, *n.* wynalezienie.

Erfinder, *m.* wynalazca, der Wahrheit, prawdy; eines glückseligen Lebens, iakiego szczęsliwego życia; eines Bubenstücks, szuleryi, oszukaństwa; der Wissenschaften, nauk, wiadomości.

Erfinderinn, *f.* wynalazczyna; aller Wissenschaften, wszystkich umieiętności; der Gesetze, praw; der vierspännigen Wagen, poiazdow czterema końmi; der Künste, sztuk.

Erfindung, *f.* wynalazek, einer Kunst, iakiey sztuki; wahrscheinlicher Sache, rzeczy podobnych, do prawdy; etwas

was erfundenes; co wynalezionego, zmyślonego.

Erfischen, wyłowić, iak ryby, alles von einem, wszystko z kogo, *to iest*, dowiedzieć się wszystkiego od kogo; erlangen, dostąpić, dostać.

Erfodern, wymagać, domagać się; eine Beständigkeit des Gemüths, domagać się stateczności umysłu. wie es Sache oder Zeit erfodert, iak rzeczy, czas, wymaga; wymagać. es wird erfodert, potrzeba. es werden viele Exempel erfodert, wiele przykładow potrzeba.

Erfodert, potrzebny, potrzebowany, wymagany.

Erfoderung, *f.* wymaganie, potrzebowanie; wyciąganie; *w tym samym sensie*: der alten Historien, potrzebowanie dawney Historyi, dawnych Dzieiow.

Erfolg, *m. nastąpiony*; przypadek z iakiey rzeczy; ungewisser, nie pewny; mannichfaltiger, rozmaity. einen Rath nach dem Erfolge schätzen, z udania się o radzie sądzić. etwas auf dem ungewissen Erfolg ankommen lassen, spuszcząć się na nie pewny koniec rzeczy; einer Rede befürchten, bać się tego iaki koniec będzie mowy, na co wyidzie. mit gutem Muthe ertragen, iaki kolwiek następiony przypadek dobrym umysłem znieść.

Erfolgen, następować, nastąpić. die Strafe, die auf dergleichen Bubenstücke erfolget, kara, ktora, za takie oszukaństwo następuie.

Erfordern, wymagać, s. erfodern.

Erforderung, *f.* wymaganie, potrzebowanie, s. Erfoderung.

Erforschen, wypytawać się, badać, szukać; den Anfang des gemeinen Verderbens, szukać początkow wspolney zguby; eines Willen, wypytywać się o cudzą wolą.

Erforschen, das, *n.* wypytywanie się, badanie, szukanie.

Erforscher, *m.* wypytywacz, badacz. ten co się wypytuie, bada, szuka; fleißiger der Natur, pilny badacz natury, rzeczy stworzonych, rodzonych.

Erforscherinn, *f.* badaczka, wypytywaczka, ta co się wypytuie, bada.

Erforschlich, o co się trzeba wypytywać, badać, czego trzeba szukać.

Erforschung, *f.* wypytywanie, badanie, szukanie; der Wahrheit, prawdy; einer bösen That, wypytywanie o iaki zły uczynek.

Erfragen, dopytywać się, etwas gewisses von einem, co pewnego od kogo.

Erfreuen, rozweselać, cieszyć; die Sinne, zmysły; durch seine Ankunft, swoim przybyciem rozweselić, ucieszyć; über etwas, z iakiey rzeczy; über eines Wohlseyn, z czyiego dobrego powodzenia.

Erfreuet, wesoły, wesoła, wesoł. einem mit erfreuetem Gesichte gratuliren, komu wesołą twarzą winszować. mit erfreuetem Gemüthe, wesołym umysłem; seyn, być wesołym; über der Ehre, z honoru; über eines Wiederkunft, z powrotu czyiego; bey allgemeinem Trauren, wesołym być w smutku wszystkich; eines wegen, dla czego; über eines Tod, czyiey śmierci - - bin ich sehr, wenn ich sehe, wesoły bardzo iestem, gdy widzę - - mit einem seyn, cieszyć się razem z kim.

Erfreulich, przyiemny y wesoły razem; radosny; Briefe, przyiemne y wesołe listy. was ist bey solcher Sache erfreuliches? co iest w tey rzeczy wesołego, radosnego? Post bringen, wesołą pocztę, wiadomość przynieść.

Erfreulich, *adv.* wesoło, przyiemnie, radośnie, z radością.

Erfreulichkeit, *f.* wesołość, rozweselenie, radość.

Erfreuung, *f.* rozweselenie, rozradowanie.

Erfreyen, starać się, eine, o ktorą; ożenić się, pobrać się z ktorą.

Erfrieren, umarznąć, zmarznąć, zginąć od zimna.

Erfrischen, ochłodzić, pofolgować umysłowi; Soldaten, wytchnąć, wypocząć żołnierzom.

Erfrischer, *m.* ten ktory chłodzi.

Erfrischung, *f.* ochłodzenie; vergnügt im Sommer, kontentuie w lecie podczas upału. Erfrischung suchen, ochłodzenia szukać.

Erfrischungs-Quartier, *n.* leże żołnierzom na wypocznienie.

Erfroren, zmarzły, wymarzły; als ein Gewächs, jak iakie drzewko.

Erfüllen, napełnić, die Welt mit lauter Guten, świat napełnić wszystkiem? dobrami; alles mit seinem Lichte, napełnić wszystko swoim światłem; zpełnić, wypełnić; eines Wunsch, żądanie, życzenie, czyie.

Erfüllet, napełniony, zpełniony.

Erfüllung, *f.* napełnienie, zpełnienie; der Weissagung, proroctwa, przepowiedzenia.

Erfun-

Erfunden, wynaleziony.
Erfurt, eine Stadt in Thüringen, Erfurt, miasto w Turyngii.
Ergänzen, znowu co całe uczynić iak było; ein Buch, książkę; die Brücke, most; ein Gebäude, das schadhaft geworden, budynek, ktory się iuż był nadruynował; den Verlust, zgubę.
Ergänzt, dopełniony, do całości.
Ergänzung, *f.* dopełnienie do całości; naprawa, zporządzenie; *w tym samym sensie.*
Ergau, eine Landschaft in Deutschland, Ergawa, kraina w Niemczech.
Ergeben, poddać, się, sich eines Gewalt, czyiey władzy, pod czyią moc; zdać się; mit alle dem Seinigen auf Discretion, auf Gnade und Ungnade, ze wszystkiemi swoiemi, na dyskrecyą, na łaskę y na nie łaskę; udać się, wziąć się do czego; sich einer Sache, Kunst ꝛc. do iakiey rzeczy, do iakiey sztuki; chwycić się; der Musik gänzlich, chwycie się wcale muzyki; udać się na co, puścić się; der Faulheit, na gnuśność, na niedbalstwo; wpaść; der Betrübniß, w smutek; dem Klagen, w narzekanie; ustąpić; dem Unglücke, przeciwney fortunie.
Ergeben, das, *n.* poddanie, zdanie się.
Ergeben, utopiony; den Künsten, w sztukach; der Geilheit, w łubieżności; den Wollüsten, w rozkoszach. einen zu seinem Ergebenen haben, mieć kogo sobie przychylnym. to, *adj. właściwie y dokładnie na polskie wyłożone byc nie może.* dem Fressen und Saufen, tylko myśli o tym aby ieść y pić.
Ergebenheit, *f.* przychylność, chęci, *plur.* gegen einen, ku komu, ku oyczyznie, ku rodzicom.
Ergebung, *f.* poddanie się; einen darzu zwingen, przymusić kogo do poddania sie; darzu auffordern, domagać sie, poddania.
Ergehen, trafić sie, przypaść; wohl und glücklich, dobrze y szczęśliwie; übel und schlecht, śle y nie pomyślnie. sich ergehen, chodzić sie, *to iest*, zmordować sie uchodząć. ergehen lassen, kazać wydać, Befehl an einen, rozkaz do kogo; ein Urtheil, dekret.
Ergern, s. Aergern.
Ergerniß, s. Aergerniß.
Ergetzen, ciesżyć, pociesżać, pociesżyć, s. Ergötzen.
Ergetzlichkeit, *f.* ciesżenie, rozwefelenie, s. Ergötzlichkeit.

Ergötzung, s. Ergötzung.
Ergießen, wylać, sich über das Land, wylać z kraiu. der Fluß hatte sich ergossen, rzeka wylała. der Brunn ergießt sich, źrzodło wylewa; über das Ufer, z brzegow; wlewać się, wchodzić; in einen andern Fluß, do inney rzeki.
Ergießen, das, *n.* wylanie; der Flüsse, rzek.
Ergötzen, ciesżyć, kontentować, rozweselać; sich mit den Büchern, ciesżyć się książkami; sich an den Gedanken und der Hoffnung, ciesżyć się myślami y nadzieią; an den Spielen, grami się rozweselać; sich an der Ehre, ciesżyć się honorem.
Ergötzlichkeit, *f.* rozkosz, uciecha; ciesżenie, rozweselanie, ukontentowanie; an etwas haben, mieć w czym, ciesżyć się czym, rozweselać się czym.
Ergötzt, uciesżony, ukontentowany, rozweselony.
Ergötzung, *f.* ukontentowanie; große geben, uczynić ukontentowanie; wegen der vielen Verrichtungen keine haben, dla wielu interesow niemieć żadnego ukontentowania, żadnego rozweselenia; am Sehen haben, z widzenia mieć ukontentowanie.
Ergreifen, wziąć, uchwycić za co, einen bey der Hand, kogo za rękę; wziąć kogo za co; einen Knecht und wegführen, wziąć niewolnika y poprowadzić; das Regiment, obiąć rządy; mit der Hand, ręką wziąć; einen von hinten beym Mantel, wziąć kogo z tyłu za płaszcz; złapać; einen bey der Frau, złapać kogo u żony; in einer bösen That, na iakim złym uczynku; die Gelegenheit einem zu schaden, złapać okazyą, szkodzenia komu; die Zeit, czas złapać. die Flucht ergreifen, w nogi uciec. *przyiąć:* den Vorschlag, die Bedingung, propozycyą, kondycyą przyiąć; den Rath, radę; die Waffen, porwać się do oręża.
Ergreifung, *f.* wzięcie, uchwycenie, złapanie; postrzeżenie; des Gifts, postrzeżenie trucizny.
Ergriffen, wzięty, uchwycony, złapany.
Ergrimmen, rozgniewać się; über etwas, o co.
Ergrimmet, rozgniewany, gniewem uwiedziony, uniesiony.
Ergrübeln, szperać, szukać, die Wahrheit, szukać prawdy; die Ursachen der Dinge, szperać, szukać przyczyn rzeczy.

Ergründen. szukać, szperać, badać, etwas, co, szlakować.
Ergründet, szlakowany, szukany.
Ergründung, f. szlakowanie, szukanie, szperanie.
Erhaben, wydany, wyżey, wydatny, to iest, wyższy. etwas erhabener Ort, nie co wydatnieysze mieysce; Oerter, mieysca. Gemüth, das über alle menschliche Dinge erhaben, umysł wyższy, wydatnieyszy nad wszystkie ludzkie rzeczy. erhabener Hügel, wydatna mogiła. Arbeit, robota. Art der Bildschnitzerey, kształt roboty sznicerskiey.
Erhänken, s. Erhenken.
Erhärten, hart werden, ztwardzieć, twardym się stać, zahartować się.
Erhärtet, ztwardziały, ła, łe, zahartowany, wana, wane.
Erhärtung, f. zatwardzenie, ztwardzenie, ztwardziałość, zahartowanie.
Erhalten, zachować, utrzymywać; die Bürger in guten Wohlstande, obywatelow w dobrym stanie; das gemeine Wesen, Rzeczpospolitą; Hauswesen, domowe gospodarstwo, domowy porządek. erlangen, nabyć; zebrać; etwas durch seine Arbeit, co, przez swoię pracę; das Ansehen durch den Verstand, nabyć powagi rozumem. wygrać: eine Rechts-Sache, Proceß, wygrać sprawę, proces; den Sieg, zwycięstwo otrzymać; utrzymać przy czym; bey guter Gesundheit, utrzymywać przy dobrym zdrowiu. die Ehre erhält die Kunst, honor utrzymuie nauki; otrzymać. der seine Bitte erhalten hat, ktory swoię prozbę otrzymał.
Erhalten, das, n. utrzymanie, zachowanie przy czym.
Erhalten, utrzymany, zachowany.
Erhalter, m. zbawiciel, zachowuiący, utrzymuiący; des gemeinen Wesens, utrzymuiący rzeczpospolitą.
Erhalterinn, f. zbawicielka, utrzymuiąca, zachowuiąca.
Erhaltung, f. zachowanie, utrzymanie; der Güther, dobr.
Erhaltungsmittel, n. pokarm; des Leibes, na utrzymywanie ciała.
Erhandeln, wytargować, nabyć, kupić; etwas von einem, nabyć co od kogo; für Geld, za pieniądze; sehr theuer, bardzo drogo; ein Landguth von seinem Mündel, wytargować od sieroty w opiece będącey; dobra. etwas wohlfeil erhandeln, tanio wytargować, utargować.
Erhangen, zawieszony, zawieszona, zawieszone.
Erhard, ein Mannsnamen, Erard, Imie Męszczyzny.
Erhaschen, złapać, einen bey einer Frau, kogo u żony; in einer bösen That, na iakim złym uczynku.
Erhascht, złapany.
Erhaschung, f. złapanie.
Erhauen, das, n. zabicie.
Erheben, wynosić, wynieść w gorę; etwas hoch mit Worten, co wysoko wynosić słowami; sich von der Erde, wynosić się w gorę od ziemi; ein Geschrey, krzyk zrobić; chwalić, wynieść pochwałami; einen durch sein Lob bis an den Himmel, aż pod niebo; einen durch alle Stufen bis zur höchsten Charge, stopniami, po stopniach kogo wynieść, aż do naywyższego urzędu. der sich erhebt, ktory się wynosi, pyszni. die Stimme erheben, głos wynieść; über der Ehre, z honoru się wynosić, powstawać. es erhebt sich ein Krieg, powstaie woyna; ein großes Ungewitter, wielka szarga powstaie; eine jählinge Freude, osobliwa radość powstaie.
Erheben, das, n. wynoszenie.
Erheblich, rzecz ważna, ktora ma wagę.
Erheblichkeit, f. ważność, eines Dinges, iakiey rzeczy. dein Zeugniß ist von keiner Erheblichkeit, twoie swiadectwo nie ma żadney ważności. das ist von sehr großer Erheblichkeit, to iest rzecz nader wielkiey wagi.
Erhebung, f. wyniesienie, des Gemüths, umysłu; der Stimme, głosu.
Erheischen, wymagać, wyciągać.
Erhellen, pokazywać się, wydawać się; aus den Reden, z mowy; deutlich, iawnie.
Erhenken, zawiesić; einen an einen wilden Oelbaum, kogo na leśney oliwie; sich an eine Binde, powiesić się, na pasie.
Erhenken, das, n. powieszenie, zawieszenie.
Erhenkt, powieszony, zawieszony. einer, der sich selbst erhenkt hat, ten ktory się sam powiesił.
Erhenkung, f. powieszenie, zawieszenie.
Erheyrathen, s. Erfreyen.
Erhitzen, zagrzać, rozgrzać, alles durch die Stralen, wszystko promieniami;

durch den Wein, winem; durch die Bewegung, ruſzaniem.

Erhitzen, das, *n.* zagrzewanie, rozgrzewanie.

Erhitzt, zagrzany, rozgrzany.

Erhitzung, *f.* zagrzanie, rozgrzanie.

Erhöhen, wywyżſzony, w gorę, wyſoko, wyniſiony.

Erhöhen, wywyżſzyć, wywyżſzać, w gorę, wyſoko, wynoſić, podnoſić; die Furchen, ſkiby potroſze; einen Thurm, wieże w gorę wynoſić.

Erhöhen, das, *n.* wywyżſzenie.

Erhöhung, *f.* wywyżſzenie.

Erhoren, wysłuchać, przyiąć prozbę, ktora uſzow dochodzi.

Erhörlich, godny wysłuchania, albo, ktorego można usłyſzeć.

Erhört, *adj.* wysłuchany, usłyſzany.

Erhörung, *f.* wysłuchanie, usłyſzenie.

Erholen, ſich, do ſił znowu przychodzić, nach einer langen Krankheit, po iakiey długiey chorobie; ſich von der Schwachheit, poſilać ſię, w słabośći; ſich des Schadens, wetować ſzkody, nadgradzać ſobie ſzkodę.

Erhungern, ſich, umorzyć ſię, głodem ſobie życie odiąć.

Erjagen, uſzczwać, zabić na polowaniu, doſtać; ein großes wildes Thier, iakiego, wielkiego, dzikiego zwierza.

Erjagt, uſzczwany, na polowaniu zabity.

Erjagung, *f.* polowanie, łowy.

Erin, miedziany, von Erzt, z miedzi, zrobiony, ulany.

Erinnerer, *m.* przeſtrzegacz, napominacz; przypomniciel.

Erinnerinn, *f.* przypomnicielka, napomnicielka, przeſtrzeżycielka.

Erinnerlich ſeyn, pamiętać, eines Dinges, o iakiey rzeczy.

Erinnern, napominać, przypominać; eigentlich, właściwie; als ein guter Freund, po przyiacielsku; ſcharf, heftig, oſtro, żwawie; einen wegen einer Sache, kogo o iednę rzecz; durch, oder mit etwas, przez co, albo czym. ſich daran gedenken, przypominać, ſobie, na myśl przywodzić. erinnert euch der vergangenen Furcht, przypomniycie ſobie przeſzłą boiaźń. ich erinnere mich deſſen nicht mehr, nie pamiętam tego więcey; pamiętać na co;. des alten Ruhms, na dawną sławę.

Erinnert, napomniony, przypomniany.

Erinnerung, *f.* napomnienie, przypomnienie, przypominanie; ſpäte, nierychłe; heilſame, zbawienne. ſich auf eines Erinnerung gründen, fundować ſię na czyim napominaniu, przeſtrzeganiu. auf deine Erinnerungen, za twoim napomnieniem, za twoiemi przeſtrogami. Andenken, przypominanie, eines Dinges, iakiey ziemi,

Erivan, eine Stadt in Armenien, Eriwan, miaſto w Ormiańskiey ziemi.

Erkalten, oziębić. kalt machen, zimnym uczynić.

Erkältung, *f.* z ziębnienie, wenn ſich einer erkältet, kiedy kto z ziębnie.

Erkänntlich, ktorego można poznać. das zu erkennen iſt, zrozumiany, ktorego można zrozumieć. dankbar, wdzięczny. erkenntlich ſich erweiſen, wdzięcznym ſię pokazać.

Erkänntlich, zrozumianie, do zrozumienia.

Erkänntlichkeit, *f.* wdzięczność, für große Wohlthaten, za odebrane dobrodzieyſtwa.

Erkänntniß, *f.* poznanie, wiadomość; leichte, unendliche, łatwa, nieskończona; ſchwere, trudna; der Staatsdinge, wiadomość rzeczy ſtatyſtycznych; geben, dać; bekommen, nabyć wiadomości; dem Gemüthe eindrücken, wybić w umyśle.

Erkalten, z ziębnąć, uziębnąć.

Erkannt, wiadomy, poznany; znaiomy; einen gnugſam haben, mieć kogo ſobie dobrze wiadomego; gänzlich, wcale; in der That, w ſamey rzeczy.

Erkargen, oſzczędzać, zkądić, żałować ſobie ſamemu.

Erkaufen, kupić, etwas von einem, co od kogo; mit Gelde, za pieniądze; ſich laſſen, przekupić ſię dać.

Erkauft, kupiony, przekupiony.

Erkaufung, *f.* kupowanie.

Erkelens, eine Stadt in Jülich, Erkelenſa, miaſto w Juliackim Kſięſtwie.

Erkennen, poznać, uznać; eines Höflichkeit, czyią ludzkość; Gott aus den Werken, Bogo dzieła iego; einen für ſeinen Sohn, kogo za ſwoiego Syna; ſeine Fehler, ſwoie błędy; über eine Sache, rozeznać iaką ſprawę. gerichtlich erkennen, rozſądzić; für oder als Recht billigen, za prawo uznać; kann man daraus, można z tego poznać.

Erkenntlich, ktorego można poznać.

Erkenntlichkeit, *f.* wdzięczność.

Erkenntniß, *f.* uznanie.

Erkieſen, wybrać, einen aus allen, iednego ze wſzyſtkich; einige zu ſeinen Räthen, niektorych do ſwoiey rady.

Erkiesung, *f.* wybranie, wybor, der Worte, słow.
Erklären, obiaśnić, genau und eigentlich, właściwie y dokładnie; scharfsinnig, przemyślnie; deutlich, oczywiście; zierlich, ozdobnie; besonders ein jedes, zosobna każdą rzecz; die ganze Sache, całą rzecz; eine dunkele Sache, ciemną, nieiasną rzecz; die Meynung eines Gesetzes, myśl prawa iakiego. 2) erkennen, osądzić, einen für einen Feind, kogo za nieprzyiaciela. 3) ernennen, wymienić, mianować, einen zum Bürgermeister, kogo za Burmistrza.
Erklären, das, *n.* obiaśnienie.
Erklärer, *m.* obiaśniaiący, obiaśniciel, der Weissagungen, proroctw, wieszczby, wrożek.
Erklärerin, *f.* obiaśniaiąca, obiaśnicielka.
Erklärt, obiaśniony.
Erklärung, *f.* obiaśnienie, deutliche, iasne; dunkele, przyciemne; zweifelhafte, watpliwe; scharfsinnige der Gesetze, subtelne praw.
Erklecklich, wystarczaiący.
Erklingen, brzmieć, vom Gesange, od śpiewania.
Erkochen, wygotować, przegotować, wywarzyć.
Erkranken, rozchorować się, zachorować, sehr von Kälte und Strapazzen, bardzo od zimna y pracy, utrudzenia.
Erkühlen, oziębić.
Erkühnen, sich, osmielić się, etwas zu wünschen, czego sobie życzyć. einen zu fragen, kogo się pytać; zu sagen, mowić; etwas weg zu nehmen, zabrać precz co.
Erkühnen, das, *n.* ośmielenie, odwaga.
Erkundigen, sich, wywiadywać się, der ganzen Sache wegen, o całey rzeczy; wegen der Flucht, o ucieczce; des Wegs, o drogę; bey den Gefangenen, z niewolnikow; *przeglądać:* eines Landes, iaki kray.
Erkundigen, das, *n.* dowiadywanie się, szpiegowanie.
Erkundiger, *m.* dowiadywacz, szpieg, ięzyk.
Erkundigung, *f.* dowiadywanie się, szpiegowanie.
Erla, Stadt in Ungarn, Erla, Agria, miasto w Węgrach; rzeka także, w tym samym kraiu.
Erlängern, przedłużyć, einem den Tag des Todes, komu czas śmierci. s. Verlängern.
Erlängerung, *f.* przedłużenie.

Erläutern, oświecić, obiaśnić, eine Sache, iaką rzecz, iaką sprawę.
Erläutern, das, *n.* oświecenie, obiaśnienie.
Erläutert, obiaśniony, oświecony.
Erläuterung, *f.* obiaśnienie, wykład.
Erlangbar, co można uprosić, Friede, pokoy.
Erlangen, dostąpić, nabyć, otrzymać, den Sieg, zwycięstwo; Wissenschaft von einer Sache, nabyć umieięt ności; etwas, woher, nabyć co zkąd, mit Gewalt, przez moc, gwałtem; etwas durch einen ohne Unkosten, co przez kogo bez kosztu; *uprosić:* von einem, od kogo; dokazać, durch seine Tugend, daß nicht ꝛc. swoią cnotą, aby nie; wykręcić, Geld von einem, pieniądze od kogo. kann ich mit allem meinen Bitten nichts erlangen? nie mogęż nic moią prozbą uprosić?
Erlangen, Stadt in Franken, Erlangena, miasto we Frankonii.
Erlanger, *m.* ten co uprosił co, co otrzymał co przez swoię prozbę, ten ktory co dokazał.
Erlangt, *adj.* uproszony, uproszona, uproszone; otrzymany.
Erlangung, *f.* uproszenie, otrzymanie, des Vergnügens, otrzymanie rozkoszy, uciechy.
Erlaß, *m.* ustąpienie, defalka.
Erlassen, ustąpić, defalkować; einem das ganze Wesen, ustąpić komu wszystkiego; darować, wybaczyć, einem alles, komu wszystko; einem sein Verbrechen, komu iego występek; einem seine Schuld, komu swoy dług.
Erlassen, *adj.* odpuszczony, ustąpiony, darowany.
Erlassener, rozpuszczony.
Erlasser, *m.* ten, co daruie, ustępuie, odpuszcza.
Erlaßjahr, *n.* Miłościwe Lato, Jubileusz.
Erlassung, *f.* darowanie, przepuszczenie, der Strafe, kary; an dem Pachtgelde, czynszu, raty, pieniędzy, ktore się maią płacić. Erlassung erlangen, odpuszczenia dostąpić.
Erlauben, pozwolić, einem etwas, co komu; zu reden, pozwolić mowić; etwas zu thun, pozwolić co czynić. wer hat dir es erlaubt? kto ci pozwolił? nicht erlauben, eine Rede zu halten, nie pozwalać głosu, mowy mieć. wenn es erlaubt wäre, gdy by się to godziło. das kann erlaubt werden, to może pozwolone być.
Erlauben, das, *n.* pozwolenie.

Erlaubt, pozwolony, pozwolona, pozwolone.

Erlaubniß, *f.* pozwolenie, des Bleibens, zostania, zostać się. auf dessen Erlaubniß, za iego pozwoleniem. du wirst hernach keine Erlaubniß haben, po tym nie będziesz miał żadnego pozwolenia; einem geben, dać komu pozwolenie. um Erlaubniß bitten, prosić o pozwolenie.

Erlaufen, dogonić, dostać, einen Dienst, Amt, urzędu, funkcyi.

Erle, *f.* olsza, ein Baum, drzewo nie iakie. von Erlen, z olszowego drzewa. Pfähle von Erlen, olszowe pale, koły. Ort, wo solche Bäume wachsen, olszyna.

Erleben, przeżyć, dożyć, das höchste Alter, do naystarszego wieku; diese Zeiten, dożyć do tych czasow. das funfzigste Jahr erlebt haben, pięćdziesiąt lat dożyć.

Erledigen, uwolnić się, sich eines Dinges, od iakiey rzeczy.

Erlegen, zabić. auf einmal sehr viel Feinde, na raz wiele nieprzyiacioł; pobić, aufs Haupt, na głowę. 2) bezahlen, zapłacić, das Geld, pieniądze, die Schuld, dług.

Erlegen, das, *n.* zabiianie.

Erlegt, zabity, 2) bezahlt, zapłacony, wypłacony.

Erlegung, *f.* zabicie, eines, kogo. 2) Bezahlung, zapłacenie.

Erleichtern, ulżyć, eines Schmerz, komu bolu; Armuth, nie dostatku; das Gemüth vom Verdrusse, ulżyć sercu, umysłowi, w troskach, w utrapieniu; das Gewissen, ciężar złożyć z sumnienia. 2) ułatwić, etwas, damit man es desto eher thun könne, aby się tym prędzey stać mogło.

Erleichtert, ulżony, zfolgowanie.

Erleichterung, *f.* ulżenie, zfolgowanie, ulga, folga; der Lasten, ulżenie ciężarow, zfolgowanie pod ciężarami. einem Erleichterung geben, komu zfolgowanie, ulżenie uczynić; der Bekümmernisse haben, w trosbach, w kłoporach, mieć folgę, ulgę, ulżenie, folgowanie; in etwas suchen, ulgi w czym szukać.

Erleiden, znieść, wycierpieć, so große Gewalt, tak wielki gwalt.

Erleidlich, to co można zcierpieć; to co trzeba zcierpieć.

Erleidlich, *adv.* znośnie.

Erleidung, *f.* zcierpienie, des Schmerzes, bolu.

Erlenbaum, olsza.

Erlenwald, *m.* olszyna, olszowy las.

Erlernen, nauczyć się, leicht, fleißig, łatwo, pilnie; etwas von dem Rechte, co z prawa; die Musik von einem, muzyki od kogo; an eines Geld, was des Geldes Nutzen sey, na czyich pieniądzach, iaki awantaż z pieniędzy; den Ackerbau, nauczyć się ziemiaństwa, rolnego gospodarstwa.

Erlernen, das, *n.* nauczenie się, pojęcie, poymowanie.

Erlerner, *m.* ktory się czego naucza, ktory co poymuie.

Erlernt, to czego się kto nauczył, w czym się wyuczył.

Erlernung, *f.* nauczenie się, poięcie; gdy się kto czego nauczył, poiął, zrozumiał.

Erlesen, wybrać, obierać, wybierać.

Erlesung, *f.* obieranie, wybieranie.

Erleuchten, oświecić, etwas, co. die Sonne erleuchtet und erfüllet alles, słońce oświeca y napełnia wszystko, mit ihrem Lichte, swoim światłem.

Erleuchtet, oświecony, der Mond von der Sonne, księżyc od słońca; womit, czym.

Erleuchtung, *f.* oświecenie, der Sonne, od słońca.

Erliegen, polec, być pokonanym, zwyciężonym, unter dem Schmerze, żalem być zwyciężonym; unter dem Unglücke, polec pod złą fortuną.

Erlöschen, zgasnąć, kiedy sam przez się ogień źle się paląc, zgaśnie.

Erlösen, odkupić, die Gefangenen von den Seeräubern, niewolnikow od rozboynikow morskich; mit seinem Leben, odkupić co życiem swoim. einen mit Gelde, kogo pieniądzmi; einen vom Tode, kogo od śmierci; aus den Händen und Sachen der Feinde, z rąk y zemsty nieprzyiacioł; einen von der Furcht, uwolnić kogo od boiaźni; aus dem Gefängnisse, z niewoli, z więzienia.

Erlösen, das, *n.* odkupienie, uwolnienie, wybawienie, z przytomnego nieszczęścia.

Erlöser, *m.* odkupiciel, uwolniciel, wybawca.

Erlöserin, *f.* odkupicielka, wybawicielka.

Erlöset, odkupiony, wybawiony, uwolniony.

Erlösung, *f.* odkupienie, wybawienie, uwolnienie; von allem Verdrusse, od wszelkiego kłopotu.

Erlogen, skłamany, zełgany, das erlogen ist, co się skłamało, zełgało.
Erloschen, zgaszony, wygasły, wygaszony, zgasły, Feuer, ogień.
Erlügen, zkłamać, zełgać, zszalbierować, zmyślić; eine Gesandschaft, poselstwo.
Erlüstigen, cieszyć, rozweselać, wesoło kogo zabawiać, albo siebie samego.
Erlustigung, f. cieszenie, rozweselanie.
Ermahnen, zachęcać, upominać, einen, kogo.
Ermahnt, zachęcony, zachęcany, upomniony, upominany.
Ermahnung, f. zachęcenie, upomnienie, zagrzanie do czego, dodanie chęci, ochoty.
Ermangeln, nie dostawać, zbywać. es ermangelt ihm nicht am Willen, nie zbywa mu na woli. es ermangeln mir die Kräfte, nie dostaie mi sił. es ermangelt mir am Troste, zbywa mi na pocieszeniu; an der Zeit, na czasie, nie dostaie mi czasu; *brak*, *brakuie*: es ermangelt ihm an der Klugheit, brak mu roztropności, dem es an Worten ermangelt, ktoremu zbywa na słowach, ktoremu słow nie dostaie, ktoremu brak słow, ktoremu słow brakuie.
Ermangelung, f. niedostatek, brak, eines Dinges, iakiey rzeczy.
Ermannen, zachęcić, einen Muth machen, ochoty, chęci dodać; einen ermannen, kogo zachęcić, ochoczym uczynić, sich, siebie.
Ermel, m. brasseletka.
Ermeland, Landschaft in Preussen, Warmia, Kray w Prussach.
Ermessen, schätzen, miarkować, mierzać, etwas nach etwas, co według czego; die Treue nach dem Gewissen, wierność według sumnienia; die Verbrechen nach der Größe, występek według wielkości. 2) szacować, weniges nach der Wahrheit, mało według prawdy. 3) errathen, domyślić się, zgadnąć; nach dem Schiffe, wie viel deren darinne seyn müssen, po okręcie, wiele na nim ludzi musi być.
Ermessung, f. domysł, domyślenie, zgadnienie, miarkowanie, pomiarkowanie.
Ermorden, zamordować, zabić, einen, kogo; schelmischer Weise, niepodściwym sposobem; mit eigener Hand, własną ręką; mit dem Degen, szpadą pałaszem.
Ermorden, das, n. zabiianie, zamordowanie.
Ermordet, zabity, zamordowany.
Ermordung, f. zabicie, zamordowanie.
Ermüden, utrudzić, zfatygować, einen, kogo; durch stete Arbeit, ustawiczną pracą. müde werden, zfatygować się, vom Herumwandern, od chodzenia, chodzeniem.
Ermüden, das, n. zfatygowanie, ztrudzenie, zmordowanie, utrudzenie.
Ermüdet, ztrudzony, zfatygowany, utrudzony, zmordowany; von Reisen, drogą, iechaniem; durch die große Hitze, wielkim upałem. der ganz ermüdet ist, ktory wcale zfatygowany, zmordowany iest.
Ermüdung, f. zmordowanie, ufatygowanie, ztrudzenie, utrudzenie, der Pferde, koni; der beharrlichen Arbeit, od nieustanney pracy, albo w nieustanney pracy.
Ermuntern, obudzić, rozżyżwić, rozruchać; einen aus dem Schlafe, obudzić kogo ze spania, ze snu; zu etwas, do czego; sich, obudzić się, rozżyżwić się, rozruchać się.
Ermuntern, das, n. obudzenie, rozżyżwienie, rozruchanie.
Ermuntert, obudzony, oczucony, rozżyżwiony. 2) angemahnet, pobudzony, zachęcony.
Ermunterung, f. obudzenie, oczucenie; aus dem Schlafe, ze snu zachęcenie; zu etwas, do czego; rozżyżwienie.
Erndte, f. żniwo, heurige, tego rocznie; sehr gute, nader dobre; die angehet, ktore się poczyna, ktore nadchodzi.
Erndten, żnąć, das Getreide, zboże. wie du säest, so wirst du erndten, iak sieiesz, tak będziesz żął, tak będziesz zbierał.
Erndten, das, n. żęcie.
Erndter, m. żeńcarz.
Erndten-Zeit, f. żniwo, żniwa, czas do żniwa, do zbierania z pol.
Ernehren, żywić, einen reichlich womit, obficie kogo czym; einen mit Raub, kogo wydzierstwem, mit der Handarbeit, rękami, pracą swoich rąk; eine Schlange im Busen, węża w zanadrzu.
Ernehren, das, n. żywienie, karmienie.
Ernehrer, m. żywiciel, karmiciel.
Ernehrerin, f. żywicielka, karmicielka.
Ernehrt, adj. wyżywiony, wykarmiony.
Ernehrung, f. żywność, pokarm; żywienie, karmienie.
Ernennen, mianować, wymienić; einen zum Bürgermeister, mianować kogo

. Burmistrzem, t. i. naznaczyć, obrać; einen Tag, mianować dzień, naznaczyć na co.
Ernennen, das, n. mianowanie, wymienienie, naznaczenie, der Personen, osob.
Erneuerer, m. odnowiciel, der Wahrheit, odnowiciel prawdy.
Erneuern, odnowić, odnawiać, den Aufstand, bunt, rokosz; den Krieg, woynę; = sich, odnowić się, odnawiać się. das Unglück erneuert sich, nieszczęście się odnawia.
Erneuert, odnowiony, odnowiona, odnowione.
Erneuerung, f. odnowa, odnowienie, odnowianie.
Erniedern, zniżyć, uniżyć. s. Erniedrigen.
Erniedrigen, zniżyć, zrzucić nisko, sich bis zu dem Privatstande, uniżyć się, aż do prywatnego, partykularnego stanu; sich unter andere, uniżyć się, poniżać się niżey inszych. einen sehr erniedrigen, kogo nader poniżyć, uniżyć.
Erniedriget, poniżony, uniżony, -ona, -ne; upokorzony, -ona, -one.
Erniedrigung, f. uniżenie, upokorzenie, des Gemüths, umysłu, niskość, pokora.
Ernst, ein Mannsname, Ernest, imie męszczyzny.
Ernst, der, m. surowość, der Gerichte, praw; der Strafe, kary. den Ernst worinne gebrauchen, surowości gdzie zażyć. die Armee mit großem Ernste commandiren, woysko rządzić z wielką surowością, z surową powagą. bey ihm ist Glimpf und Ernst beysammen, w nim iest razem łaskawość y surowość; aus einer Sache machen, poważną rzecz z iakieykolwiek uczynić. im Ernst, nie żartem, do prawdy. mit Ernst etwas thun, nie żartem, do prawdy co czynić; sagen, nie żartem co mowić. es geschehe im Ernste, to się *do prawdy* działo. sag ihm im Ernste, nie żartui mow do prawdy. nicht im Ernst, żartem.
Ernst, surowy, poważny, prawdziwy. s. Ernsthaft.
Ernstbrunn, Ort in Oesterreich, Ernstbrunna, *po łacinie*: Fons Ernesti,
Ernsthaft, poważny, ścisły, prawdziwy, surowy; = Richter wider böse Leute, sędzia przeciwko złym ludziom. ernsthaftes und verdrüßliches Gesicht, sorowa y ponura twarz. ernsthafter und kluger Mann, poważny y roztropny człowiek.
Ernsthaft, surowo, poważnie do prawdy; reden, mowić; mit einem umgehen, obchodzić się z kim.
Ernsthaftigkeit, f. surowość, powaga, strenge, ostra; jedem angenehme, każdemu przyiemna; = besitzen, mieć; brauchen, zażywać; mäßigen, miarkować. einen mit Ernsthaftigkeit anhören, kogo z surowością słuchać; der Worte, surowość słow; der Gerichte, sądow; behalten, utrzymywać; etwas davon nachlassen, zpuścić z powagi trochę.
Ernsthaftiglich, surowo, poważnie.
Ernstlich, nie żartem do prawny, należycie, eine Sache treiben, iaki interes traktować.
Ernstthal, Städtgen in Meissen, Ernstthala, miasteczko w Misnii.
Eroberer, m. ten co dobywa, dobywacz, einer Stadt, miasta; des Lagers, obozu.
Erobern, dobyć, eine Stadt, miasta; mit dem ersten Sturme, za pierwszym szturmem, atlakiem; mit einem Generalsturme, i wielkim attakiem; mit Accord, przez kapitulacyą wziąć; mit stürmender Hand, szturmuiącą ręką.
Erobert, dobyty, dobyta, dobyte.
Eroberung, f. dobycie, dobywanie, der Städte, miast.
Eröffnen, otworzyć, einen Brief, list iaki; einem den Rückweg zu den Seinigen, otworzyć powrot komu do swoich; eine Schule, szkołę otworzyć, zacząć uczyć; seine Gedanken, swoie myśli; den Weg zu einem Dinge, drogę do iakiey rzeczy; einem sein ganzes Herz, otworzyć komu swoie całe serce; das Haus, dom; einem sein Vorhaben, komu swoy zamysł, swoie przedsięwzięcie; eine Ader, żyłę otworzyć, krew puścić.
Eröffnet, otworzony, otworzona, otworzone, otwarty, otwarta, otwarte.
Eröffnung, f. otworzenie, otwarcie.
Erörtern, rozsądzić, etwas recht, co sprawiedliwie. der Billigkeit nach, według słuszności. s. Entscheiden.
Erörterung, f. rozsądzenie, rozeznanie sprawy.
Erpicht, pilny, baczny, auf etwas seyn, pilnym być w czym, bacznym być na co, lubieć co. aufs Saufen, lubieć się napiiać, der von Natur aufs Jagen erpicht ist, ktory z urodzenia lubi polowanie.
Erpressen, wykręcić, Geld von einem, pie-

pieniądze od kogo. etwas von armen Leuten, co od ubogich ludzi.
Erquäckeln *, ożywić, pokrzepić, einen, der halb tod ist, kogo, ktory wpoł umarłym iest.
Erquicken, ożywić, otrzyźwić, pokrzepić, das Gemüth, umysł. sich durch den langen Frieden, pokrzepić się przez długi pokoy. *poprawić się, w tym samym sensie.* mit der Gelehrsamkeit, pokrzepić umysł nauką. die abgematteten und verhungerten Truppen, pokrzepić, ztrudzone y zgłodzone woysko. einen mit Speise, pokrzepić kogo iedzeniem.
Erquicken, das, *n.* pokrzepienie, otrzyźwienie, poprawienie *w tym samym sensie.*
Erquickt, pokrzepiony, otrzyźwiony, ożywiony. von der Hitze, z gorąca.
Erquickung, *f.* pokrzepienie, otrzyźwienie, ożywienie, poprawienie po chorobie. des Gemüths, umysłu pokrzepienie, ożyźwienie, oder, umysłowi pofolgowanie, *w tym samym sensie.*
Errathen, zgadać, domyślać się, wrożyć. die Wahrheit, prawdę. den Ausgang, koniec rzeczy, daß einer es fodern werde, że kto się tego domagać będzie. zukünftige Dinge sehr geschickt, wyśmienicie, należycie, zgadać, wrożyć, przyszłe rzeczy. er hat es errathen, on to zgadł.
Errathen, das, *n.* zgadanie, domyślanie, się, wywrożenie.
Errathung, *f.* zgadnienie, domyślenie się, wywrożenie.
Errathen, *adi.* zgadniony, domyślony, wrożony, wywrożony.
Erregen, podbudzać, podbudzić, podufzczyć, podburzyć, pobudzić, wzbudzić. das Mitleiden des Volks, compassyą politowanie ludu. ein Gelächter, pobudzić do śmiechu, narobić śmiechu. Aufruhr und Uneinigkeit, rozruch y niezgodę. einen Auflauf, konkurs ludzi zrobić, Krieg, woynę wzniecić, ein Geschrey, krzyk, wzbudzić, do krzyku pobudzić. die Soldaten wider einen, podburzyć żołnierzy przeciwko komu. zum Haß, wzbudzić nienawiść pobudzić do nienawiści, podufzczyć do zawziętości, einen zum Zorn, pobudzić kogo do gniewu. ein Frohlocken, wzbudzić, okrzyki y klaskania. Hader und Zank, do kłutni pobudzić. einem einen großen Schmerz, wzbudzić w kim wielki żal. Haß und Neid, zazdrość y nienawiść.
Erreger, *m.* podburzyciel, des Aufruhrs, rozrucha, des Krieges, woyny. Erregerinn, *f.* podburzycielka.
Erregt, podburzony, wzbudzony, podufzczony, pobudzony.
Erregung, *f.* pobudzenie, podufzczenie, podburzenie, wzbudzenie.
Erreichen, dotchnąć, dosiąc, dostać. bis an etwas langen, das Futter mit dem Rüssel, iadła dziubem, ztykać się. einander, z drugim. 2) erlangen, dostać, dopiąć, trafić, den vorgesetzten Zweck, założonego celu, do założonego celu, dostać się, dorwać się. den Hafen, do portu, przyiść, das Ende nach Wunsch, do końca pomyślnie. 3) einholen, dogonić, einen unter Weges, kogo w drodze.
Erreicht, dotknięty, trafiony, trafiona, trafione.
Erreichung, *f.* ztykanie się, trafienie, dotykanie się.
Erreiten, dogonić na koniu, durch Reiten erlangen, dognać wierzchem iadąc.
Erretten, wyratować, wyrwać, einen aus dem Elende, kogo z biedy, wyrwać kogo z biedy. vom Tode, od śmierci. aus der Gefahr, z niebezpieczeństwa, die Stadt vom Brande, miasto z pożaru, z ognia. einem vom Verderben, kogo wyrwać od zguby.
Erretter, *m.* ktory ratuie, albo wyratował, wybawca, uwolniciel, w tym samym sensie. Erretterin, *f.* wybawczyna, uwolnicielka.
Errettet, wyratowany, wyrwany, wybawiony, -ona, -one, obroniony, w tym samym sensie.
Errettung, *f.* wyratowanie, wyrwanie, wybawienie.
Errichten, ustawić, ustanowić.
Erringen, dorobić się przez swoie wielkie prace.
Erröthen, zaczerwienić się, zarumienić, ze wstydu. über etwas, o co. der weniger über etwas erröthet, ktory się czego wstydzi.
Erröthen, das, *n.* czerwienienie się, rumienienie się.
Ersättigen, nasycić. das Gemüthe mit etwas, umysł czym nasycić. den Haß, nienawiść nasycić.
Ersättiget, nasycony, nasycona, nasycone.
Ersättigung, *f.* nasycenie, des Bauchs, brzucha.
Ersaufen, zanurzyć w wodzie. in einem Tümpel, w topieli, utonąć. er ist im Flusse ersoffen, utonął w rzece. die

 nicht

nicht schwimmen konnten, ersoffen, ktorzy nie umieia pływać, toną.
Erschaben, zeskrobywać w kupę, zgarnąć, zebrać. einem ein Geschenke, dla kogo podarunek.
Erschaffen, ztworzyć, die Welt, świat, aus nichts, z niczego. Gott hat den Menschen erschaffen, Bog stworzył człowieka.
Erschaffer, m. stworca, aller Dinge, wszech rzeczy, wszystkich rzeczy.
Erschaffung, f. stworzenie. von Erschaffung der Welt an, od stworzenia świata.
Erschallen, brzmieć. es erschallt ein Geschrey, krzyk brzmi. ein Singen im Hause, śpiewanie w domu. das Haus erschallt vom Singen, dom brzmi od śpiewania. alles vom Gelächter, wszystko od śmiechu. es ist eine Rede in der ganzen Stadt erschollen, rozeszła się mowa po całym mieście. in der ganzen Welt, po całym świecie.
Erschallung, f. brzmienie, tętnienie, szczęk, brzęczenie, łoskot.
Erscheinen, zaiaśnieć, rozświecić. der Tag wird endlich erscheinen, dzień na koniec zaświeci, zaiaśnieie. da der fröhliche Tag erschienen, gdy wesoły dzień zaiaśniał, wydawać się. es erscheinet an ihm nichts aufrichtiges, nic się po nim nie wydaie szczerego. stanąć, pokazać się. vor Gerichte, przed sądem. in der Versammlung, na schadzce, persönlich, osobiście.
Erscheinen, das, m. pokazanie się.
Erscheinung, f. pokazanie się. 2) Gesicht, wizerunek, wzrok, widowisko. 3) Gespenst, strafzydło, poczwara. am Himmel, fenomenon na niebie.
Erschienen, ktory się pokazał; widziany, widziana, widziane.
Erschiessen, zastrzelić, einem mit einem Pfeile, kogo strzałą, mit einer Kugel, kulą.
Erschinden, zeskrobać, zebrać.
Erschlagen, uderzyć. von dem Blitze, Donner, piorunem, gromem iałnym. mit einer Keule, pałką. mit einer Stange, konicą.
Erschlagen, uderzony. vom Donner, piorunem.
Erschleichen, betrügen, zwieść, oszukać, oszukiwać. einen, kogo, podeyść kogo.
Erschleichung, f. zwiedzienie, oszukanie, podeyście.
Erschmeicheln, wyłudzić, die Vota, głosy, kreski.
Erschnappen, odebrać co, etwas von den Reisenden, co podrożnym.
Erschnappet, odebrany, odebrzna, odebrane.
Erschollen, usłyszany, usłyszana, - ane. s. Erschallen.
Erschöpfen, wyczerpać, wyczerpnąć. die Schatzkammer gänzlich, wyczerpać wcale skarb. t. i. wyprożnić z pieniędzy. das Land mit Unkosten, kray kosztami. in kurzen ein sehr großes Vermögen, w krotkim czasie wielkie dostatki.
Erschöpft, wyczerpany, Städte, miasta wyniszczone z pieniędzy.
Erschrecken, zastraszyć, przestraszyć. Schrecken einjagen, strachu nabawić, einen, kogo. mit Drohungen, groźbami. mit Mord und Brand, mbrderstwem y ogniem. mit dem Gesichte, twarzą. mit dem Anblicke, spoźrzeniem. erschreckt werden, być przestraszonym. heftig über eines Brief, bardzo czyim listem, na czyi list. für jedem rauschenden Blatte, na każde ruszenie, szemrzenie listka.
Erschrecken, das, n. zastraszenie, przestraszenie.
Erschrecklich, straszny, strafzliwy, einem, kogo. von Ansehen, z poźrzenia.
Erschrecklich, adv. strasznie, straszliwie, z wielkim, z haniebnym strachem, zastraszeniem.
Erschrecknis, f. przestraszenie się, przeęknienie się, zastraszenie się. verursachen, przelęknienie sprawić, strachu nabawić, narobić.
Erschreckt, zastraszony, przestraszony.
Erschreckung, f. strach, zastraszenie, przestraszenie.
Erschrocken, zastraszony, przestraszony, über der neuen Sache, nową rzeczą; über den Traum, snem; über den Brief, listem. der so erschrocken, daß er das Maul nicht aufthun kann, tak iest przestraszony, że gęby nie może otworzyć. der ganz erschrocken aussiehet, cały przestraszony wygląda.
Erschütteln, trząść, zatrząnąć.
Erschüttern, zachwiać. durch stoßen bewegen, pchaiąc ruszać. die Erde wird erschüttert, chwieie się ziemia, trzęsie się; das gemeine Wesen, Rzeczpospolita; an seinem ganzen Leibe, trząść się, chwiać się cały.
Erschüttert, ztrząśniony, zatrząśniony.
Erschütterung, f. ztrząśnienie, zatrząśnienie, podtrząśnienie.
Erschwarzen, zczernieć. schwarz werden, czarnym się stać.
Erschwingen, zuwege bringen, ponosić, die

die Unkosten, koszt, expensę. 2) schwingen, trzepać, die Flügel, skrzydłami. s. Schwingen.

Ersehen, poznać, eines Geflissenheit aus einem Briefe, czyią chęć, z iakiego listu; eines Liebe aus der Stirn, z czoła czyią miłość.

Ersehen, *adj.* poznany, przeźrzany, przeźrzana, przeźrzane.

Ersetzen, nadgrodzić, nadgradzać; odsłużyć, etwas mit seinen Diensten, nadgrodzić co swoiemi przysługami; Böses mit Gutem, złe dobrym; den Schaden mit der Beute, szkodę zdobyczą, łupem; ein Geschenk mit einem gleichen, podarunek, podarunkiem; durch Fleiß, pilnością.

Ersetzer, *m.* nadgrodca.

Ersetzlich, co nadgrodzić można, czego powetować można, powetowany. *toż samo znaczy.*

Ersetzung, *f.* nadgrodzenie, powetowanie; dopełnienie, der Regimenter, Reymentow.

Erseufzen, wzdychać, westchnąć, ięczeć, über etwas, na co, na biedę.

Ersinnen, wynaleść, wymyślić; vieles von sich selbst, wiele przez siebie samego.

Ersinner, *m.* wynalazca, wymyśliciel.

Ersinnlich, co wynaleść, wymyślić można; rzecz do wymyślenia podobna, auf alle ersinnliche Weise, wszelkim pomyślonym sposobem.

Ersinnung, *f.* wymyślenie, wynalezienie.

Ersitzen, dawnością czasu co nabyć; *iakoby*: wysiedzieć; sich etwas, sobie co nabyć; etwas auf sich ersitzen lassen, przyiąć na siebie winę iaką, nie exkuzować się z niey.

Ersoffen, utoniony, utoniona, utonione, in der Wollust, w rozkoszy, in Lastern, w nałogach, w rozkoszach.

Ersonnen, wymyślony.

Ersparen, oszczędzać, von dem Seinigen, ze swoiego.

Ersparung, *f.* oszczędzanie, skąpienie, oszczędność. mit vieler Ersparung des Holzes etwas kochen, z wielkim oszczędzaniem drew co warzyć.

Ersprießlich, zdrowy, zbawienny; Rath, zdrowa, zbawienna rada.

Ersprießlichkeit, *f.* zdrowość, *zbawienność.*

Erst, zrazu, hat es der König nicht geglaubt, zrazu Krol tego niewierzył; zuerst, naypierwey, dopiero; lese ich deinen Brief, czytam twoy list. sich zuerst unter zweyen verantworten, naypierwszy ze dwoch odpowiedział. nun erst, teraz dopiero. nun verstehe ich es erst, teraz to dopiero rozumiem.

Erstarren, drętwieć, zdrętwieć, vor Kälte, Reife, od zimna, od szronu. 2) erstaunen, zdumieć się.

Erstarrt für Kälte, zdrętwieć od zimna.

Erstarrung, *f.* zdrętwienie. 2) Erstaunung, zdumienie się, ztruchlenie, der Sinne, zmysłow, des Herzens, serca.

Erstatten, ersetzen, oddać, nadgrodzić, einem etwas, co komu, womit, czym. 2) Bericht erstatten, wiadomość uczynić, einem von etwas, komu o czym.

Erstattet, nadgrodzony, powetowany.

Erstattung, *f.* nadgrodzenie, powetowanie. 2) eines Berichts, danie wiadomości.

Erstaunen, dumieć się, zdumieć się, über eines Anblick, na czyie spoźrzenie. die Nachkommen werden erstaunen, Potomkowie się zdumieią. es sind alle erstaunt, wszyscy się zdumieli. er war erstaunt und konnte kein Wort reden, zdumiany stał y nie mogł słowa powiedzieć; über eines Dinges Anblick, na widzenie iakiey rzeczy.

Erstaunen, das, *n.* zdumienie.

Erstaunt, zdumiany, zdumiały.

Erstaunung, *f.* zdumienie. der vor Erstaunung nicht reden kann, ktory od zdumienia mowić nie może.

Erste, pierwszy, deine ersten Meynungen, pierwsze twoie zdania. die ersten von allen, pierwsi ze wszystkich. die ersten fünfe wurden aufgerufen, pierwsi pięciu byli wywołani. die zehen ersten, dziesięciu pierwszych. er ist der erste gewesen, on był naypierwszym. in dem ersten Buche, w pierwszey księdze. in der ersten Schlachtordnung, w pierwszym szyku. in den ersten Gliedern der Bataille, w pierwszych gleytach szyku. der erste unter zweyen, naypierwszy między dwiema. der erste unter den Obersten, naypierwszy z Pułkownikow. es ist das erste wohl zu leben, to iest rzecz naypierwsza do szczęśliwego życia. und was das erste ist, einem guten Freunde, a co naypierwszą rzecz iest, że iednemu dobremu przyiacielowi.

Erste, naypierwey, vors erste, zum ersten, naypierwey, nayprzod, na sam przod; gratulire ich dir, wie ich soll, winszuię ci iak prowinienem; fürs allererste, sollte ein geraumer Stall zurechte gemacht werden,

werden, naypierwey przed wszystkim ma być staynia należycie przestrona zrobione.

Erstechen, przebić. einen mit dem Degen, kogo szpadą, mit einem Stosse, za iednym pchnięciem, sztychem, sich, siebie.

Erstecher, m. ten co przebiia, sztychem, co pchnie sztychem.

Erstechung, f. pchniecie, sztychnienie, zakłucie.

Erstehen, in einer Auction, nabyć czego na aukcyi.

Ersteigen, wyiść na wierzch, w gorę, wyleść. die Maueren, na mury. die Höhe, na wysokość. die oberste Höhe des Berges, na naywyższy wierzchołek gory wyleść. das Schloß ersteigen, na zamek wyiść. mit Leitern das Dach ersteigen, po drabinie na dach wyleść. den Wall, na wał się wydrapać.

Ersteigung, f. wstąpienie, wyiście, wylezienie na wierzch.

Erster, naypierwszy, s. Erste.

Ersterben, umierać, umrzeć, wymierać wymrzeć, martwieć, zmartwieć. das Glied erstirbt, członek martwieie. das Lob kann nicht ersterben, chwała umrzeć nie może, obumierać.

Erstgebährende, f. pierworodzica, ktora pierwszy raz rodzi.

Erstgebohrner, m. pierworodny. Sohn, syn.

Erstgeschafner, adi. pierwotworca.

Ersticken, udusić; einen Hahn, koguta, udawić, 2) nicht mehr Athen holen können, nie moc więcey oddychać, dech zamknąć.

Erstickt, zaduszony, udawiony, udawiona, udawione.

Erstickung, f. udawienie, zaduszenie.

Erstlich, naypierwey.

Erstlinge, plur. pierwiastki, von Früchten, urodzaiow, von Erzt, metalow, kruszcow.

Erstochen, przebity, przebita, przebite, przekłuty.

Erstorben, obumarły.

Erstrecken sich, zasięgać, dostawać, bis zur Lunge, aż do płuc, weit ins Land hinein, daleko w kray zasięgać. das Laster erstreckt sich weit, niecnota daleko się rozciąga, daleko, zasięga, zachodzi, w tym samym sensie. das Alter erstreckt sich bis aufs achtzigste Jahr, starość dosięga aż do ośmdziesiąt lat. bis an die Gränzen eines Volks, aż do granic iednego narodu, sich, w gorę wychodzić. als ein Berg ins Meer, iak gora na morzu wybiegać, to co rozciągać się. gegen Mittag, ku południowi. gegen Morgen, ku wschodowi.

Erstreiten, prowem co odebrać. das Seinige, swoie.

Erstummen, oniemieć, niemym się stać, mowę zamknąć, nie moc mowić.

Erstürmen, dobywać, dobyć.

Ersuchen, potrzebować, szukać, einen öfters, kogo często. einen um etwas, kogo na co.

Ersucht, potrzebowany, szukany, proszony.

Ersuchung, f. prozba.

Ertappen, zdybać, przybać, einen im Ehebruche, kogo na cudzołostwie. einen auf der Flucht, kogo uciekaiącego złapać.

Ertappet, złapany, zdybany, przydybany.

Ertappung, f. złapanie, zdybanie, przydybanie.

Ertheilen, dać, einem Befehl zu etwas, komu rozkaz na co, uczynić, sprawić co.

Ertheilet, dany, dana, dane; dawany, dawana, dawane.

Ertheilung, f. danie, dawanie.

Erthönen, brznieć, dzwonić, tętnić, brzęczeć.

Ertichten, zmyślić.

Ertödten, zabić, einen, kogo.

Ertödtet, zabity.

Ertödtung, f. zabicie.

Erträglich, znośny.

Erträglichkeit, f. znośność, znoszenie.

Ertränken, zalać wodą; gdy kto wpadnie w wodę, y wodą się zaleie.

Ertragen, znosić, znieść. eines Art und Weise, czyie obyczaie, czyi humor ponosić, die Unkosten, koszt ponosić.

Ertragung, f. znoszenie, ponoszenie. des Schmerzens, żalu, bolu, boleści.

Ertreten, przydeptać, zdeptać, nadeptać, rozdeptać. einen, kogo, mit den Füssen, nogami.

Ertrinken, utonąć, być w wodzie pochłonionym, zalanym.

Ertrunken, utoniony, ktory utonął, im Flusse, w rzece.

Erz, n. ein Teutsches Vorwort, welches so viel, als der Oberste, Vornehmste, u. d. g. bedeutet, z. E. Erzbischoff, Erzdieb, im Lateinischen, Archi, im Polnischen, Arcy; po polsku. niemiecki przedimek, ktory tak wiele znaczy, iak, naywyższy, nayprzednieyszy. na przykład; arcybiskup, arcy dobry, arcyzłodziey.

złodziey. 2) ein Subſtantivum, und ſo viel, als Metall, ſo aber alsdann beſſer zum Unterſchied vom erſtern, Ertzt geſchrieben wird. 2) ieſt także ſubſtantivum, y znaczy tak wiele, iak metal, iak kruſzec, ktore iednak słowo, dla rożności y rozeznania od pierwſzego, lepiey piſze ſię na końcu przez te, ktore ſię mu przydaie.

Erz-Apoſtel, *m.* Arcyapoſtoł.

Erz-Betrüger, *m.* arcyoſzuſt, wierutny oſzuſt; cały z ſzalbierſtwa y z mataſtwa złożony, ziany, ulany.

Erzbiſchöflich, arcybiskupi, arcybiskupia, arcybiskupie.

Erzbiſchofthum, *n.* Erzbisthum, Arcybiskupſtwo.

Erzböſewicht, *m.* hultay oſtatni, nayniepodściwſzy, wierutny niecnota.

Erzbube, *m.* niecnota, zbrodzień, ladaco.

Erzcämmerer, *m.* Arcy Podkomorzy.

Erzcanzler, *m.* Wielki Kanclerz.

Erzdieb, *m.* arcyzłodziey, ktory złodzieyſtwem wſzyſtkich złodzieiow przechodzi.

Erzdiebin, *f.* arcyzłodzieyka, naywiękſza ze wſzyſtkich złodzieiek.

Erzengel, *m.* Archanioł, wyżſzy godnością y chorem, nad inſzych Aniołow.

Erzgebirge, *n.* Stück von Meiſſen, Ertzgebirge, Krainka, w Miſnii, iey część.

Erzgebürgiſche Kreis, Theil von Meiſſen, Ertzgebirski Powiacik, cząſtka Miſnii.

Erzherzog, *m.* Arcykſiąże.

Erzherzogin, *f.* Arcykſiężna.

Erzherzogthum, *n.* Arcykſięſtwo.

Erzhexe, *f.* arcyczarownica, nayglownieyſza naywiękſza ze wſzyſtkich czarownic.

Erz Hexenmeiſter, *m.* arcyczarnokſiężnik, arcyczarownik, miſtrz naywiękſzy w czarach.

Erzketzer, *m.* arcykacerz, arcyheretyk.

Erzliſtig, *m.* arcywykrętarz, wykrętny, wykrętami wſzyſtkich wykrętarzow przechodzący.

Erz-Marſchall, *m.* Marſzałek Wielki Państwa iakiego.

Erz-Mundſchenk, *m.* Wielki Podczaſy.

Erznarr, *m.* arcygłupi, nad ktorego głupſzego niema.

Erz-Prieſter, *m.* Arcykapłan.

Erzſchalk, *m.* człowiek nayniepodściwſzy, naywierutnieyſzy niecnota.

Erz-Schatzmeiſter, *m.* Wielki Podskarbi.

Erzſchenk, *m.* Wielki Podczaſzy.

Erzſeeräuber, *m.* nayſtarſzy nad rozboynikami morskiemi.

Erztruchſeß, *m.* wielki Stolnik.

Erzvater, *m.* Patryarcha.

Erzvogel, *m.* hultay nayniepodściwſzy, nayglownieyſzy, naypierwſzy z hultaiow.

Erzverläumder, *m.* naywiękſzy potwarca.

Erzzauberer, *m.* arcyczarownik, nayſtarſzy, naywiękſzy czarownik.

Erzzauberin, *f.* arcyczarownica, nayſtarſza, nayprzednieyſza, czarownica.

Ertzt, *n.* miedź, in Ertzt eingraben, wyciąć, wyryć, wykroić, wyżnąć na międzi. eine Statua von Ertzt, ſtatua z miedzi. aus Ertzt machen, robić z miedzi. gieſſen, ſchmeltzen, lać, topić z miedzi. von Ertzt gemacht, z miedzi zrobiony, miedziany. Tiegel von Ertzt, rynka z miedzi. Leuchter von Ertzt, lichtarze z miedzi. voller Ertzt, pełny miedzi. darinnen Ertzt iſt, miedziſty, w ktorym miedź ieſt przymięſzana. mit Ertzt beſchlagen, międzią obić, obiiać. mit Ertzt beſchlagene Bettſtellen, międzią obite łożka. dergleichen Schiffe, takież międzią obitę, w miedź okowane okręty. das Ertzt wächſt, miedź rośnie, miedź ſię rodzi. das Ertzt hauen, graben, miedź ciąć, rąbać w ſkałach (kruſzec miedziany). Ertzt am Tage treffen, miedź zaraz na wierzchu pod darniem napaść, znaleść; - röſten, piec; - brennen, palić; - pochen, tłuc; - waſchen, płukać. gediegen Ertzt, miedź wyrobiona. Ertzt mahlen, młeć, trzeć miedź.

Ertztbruch, *m.* miedziane ſkały, miedziane żupy, rudnice.

Ertztgießer, *m.* miedzioleynik.

Ertztgraber, *m.* miedziogurnik, miedziokop.

Ertztgrube, *f.* miedziany ſzyb.

Ertzthaltend, co miedź ma w ſobie. ertzthaltende Steine, kamienie, w ktorych miedź ieſt.

Ertzthütte, *f.* miedzipalarnia, topielnia.

Ertztreich, w miedź obfity, miedź obficie rodzący; międzi w ſobie wiele maiący.

Ertztroſt, śniedź na miedzi.

Ertztſchaum, zędra od miedzi, odrobiny.

Ertztſtein, *m.* miedziſty kamień.

Ertztwäſche, *f.* miedzi wymywalnia; Ort, wo das Ertzt gewaſchen wird, mieyſce, w ktorym miedź płuczą; płukalnia na miedź; miedzipłukalnia.

Ertztwerk, *n.* miedziane naczynie, allerhand

hand Gefäße von Ertz, iakiekolwiek statki z miedzi robionę.
Erübrigen, zyskać, korzystać, etwas, co.
Erudition, *f.* nauka. f. Gelehrsamkeit.
Erwan, Stadt in Armenien, Erwan, miasto w Armenii.
Erwachen, obudzić się, oczucić się, occhnąć się, ze snu, ze spania lerkiego lub głębokiego.
Erwacht, obudzony, oczucony, ktory się occhnął, obudził, oczucił.
Erwachsen, dorość, wyrość, allmählig, znacznie, dorastać, wyrastać; przybywać czego. nachdem er erwachsen, potym iak iuż wyrosł, iak dorozł, iak przyszedł do wzrostu.
Erwachsener, dorosły, wyrosły, Jungfer, dorosła panna, Knabe, dorosły chłopiec.
Erwägen, zważyć, die Beweisthümer, dowody, wie viel ein jeder vermöge, tak wiele każdy może. nach den Regeln der Wissenschaft, według reguł umieiętności, etwas nach Beschaffenheit der Stadt, co według okoliczności miasta, die Verbrechen nach ihrer Größe, zważyć wystęki według ich wielkości, etwas nicht nach dem Ausgange, sondern nach den Thaten; zważać co nie według tego iak się rzecz udała, ale według czynienia; etwas nach meiner Meynung, zważyć co moim zdaniem, etwas bey sich; u siebie co zważać, razem z sobą o rzeczy, o interesach zachodzących, o trudnościach y okolicznościach rozmyślać.
Erwägen, das, *n.* zważanie, rozważanie.
Erwägen, *m.* zważyciel, ważnik, genauer alle Worte; dokładny wszystkich słow.
Erwägung, *f.* zważenie, rozważenie; der Pflichten, powinności; der vergangenen Zeit, przeszłego czasu, szacowanie: den Rath zu spät in Erwägung ziehen, za pozno brać na uwagę y szacować radę, ktora dawano dobrą y zbawienną w sobie.
Erwärmen, ogrzać, rozgrzać, die Sonne erwärmet nicht nur, sondern verbrennet auch, słońce nie tylko ogrzewa, ale też y przepala; mit Miste erwärmen, gnojem rozgrzać grunt, sich wieder bey dem Feuer, znowu się ogrzać przy ogniu.
Erwärmen, das, *n.* ogrzanie, zagrzanie, rozgrzanie. ogrzewanie, zagrzewanie, rozgrzewanie.
Erwärmer, *m.* zagrzewacz, rozgrzewacz, ogrzewacz.
Erwärmerinn, *f.* zagrzewaczka, ogrzewaczka, rozgrzewaczka.
Erwärmet, ogrzany, rozgrzany, zagrzany, ogrzewany, zagrzewany, rozgrzewany.
Erwärmung, *f.* ogrzanie, ogrzewanie, zagrzanie, zagrzewanie, rozgrzanie, rozgrzewanie eines Kranken, iakiego chorego. u. d. gl. einer Stube, izby iakiey, pokoiu; des Bads, łazni, kąpieli.
Erwarmen, warm werden, letnieć, rozgrzewać się, zagrzewać się, von etwas, od czego, bey Zeiten, wcześnie, f. Warm werden.
Erwarten, czekać, oczekiwać, begierig, z upragnieniem, gar sehr, nader: schon längst, iuż długo, täglich, codziennie, etwas mit großer Hoffnung, czego z wielką nadzieią, die Zurückkunft in Hoffnung, powrotu do nadziei, einen auf den Jenner, kogo w miesiącu styczniu, mit größtem Verlangen, z wielkim upragnieniem, einen vor der Thüre, kogo przede drzwiami, einen zu Hause, kogo w domu, der Vater will auf den Vetter warten, oyciec będzie czekał na stryia, erwartet werden, być czekanym, man erwartet den Krieg, czekaią woyny, nicht erwarten können, nie móc czekać.
Erwarten, das, *n.* czekanie, oczekiwanie.
Erwarter, *m.* czekaiący, oczekiwaiący, na iaką rzecz.
Erwarterinn, *f.* czekaiąca, oczekiwaiąca na iaką rzecz.
Erwartung, *f.* czekanie, oczekiwanie. f. Warten das.
Erwecken, zbudzić, obudzić, einen vom Schlafe, kogo ze snu, ze spania, von den Todten, od umarłych wskrzesić. 2) Erregen, wzbudzić. Aufruhr, rozruch, bunt.
Erwecken, das, *n.* wzbudzenie, obudzenie.
Erweckt, obudzony, wzbudzony. f. Erwecken.
Erweckung, *f.* obudzenie, wzbudzenie, aus dem Schlafe, ze snu śpiącego.
Erwehlen, wybrać, aus vielen das bequemste, z wielu co naylepszego, von dreyen, welchen du willst, ze trzech, ktorego chcesz, aus bösen das geringste, ze złego co naymnieysze złe, eine Bedingung, kondycią; diese zu Richtern, tych za sędziow, einen Priester, księdza iakiego, einen zu seinem Advoca-

Advocaten, kogo za patrona w ſprawie, einen abweſend zu Collegen, kogo nie przytomnego za kollegę, Obrigkeitsperſonen, urząd, urzędnika, einen aus allen, iednego ze wſzyſtkich, einen zum General, kogo obrać generałem, ſich zur Nachahmie, ſiebie ſamego do naśladowania, aus dem ganzen Haufen, z całey kupy, z całey gromady, an eines andern Stelle, na mieyſce kogo drugiego.

Erwehler, m. obieracz, ten co obiera.

Erwehlerinn, f. obieraczka.

Erwehle, obrany, obrana, obrane. 2) przyſpoſobiony. erwehlter Sohn, przyſpoſobiony ſyn, zu einem Amte, obrany na iaki urząd.

Erwehnung, f. obranie, wybor, der Worte, słow, der Richter, sędziow, an Kindes Stat, na mieyſcę dziecięcia, wybranie.

Erwehnen, wzmiankę czynić, eines, o kim, oben, vorher, wyżey, wzwyż, bey einem, u kogo.

Erwehnen, das, n. wzmianka, wſpomnienie, wzmiankowanie.

Erwehnt, wzmiankowany, wſpomniony, o ktorym była wzmianka.

Erwehnung, f. wzmiankowanie, wſpomnienie, wſpominanie, albere, głupie, rühmliche, sławne, z honorem, ſo ein groß Verlangen anzeiget, ktore wielkie pragnienie, żądanie, znaczy. nieprzyſtoyna, nieprzyzwoita wzmianka, nie przyſtoyne, nie przyzwoite wſpomnienie, eines Dinges thun, o iakiey rzeczy czynić, thun unterlaſſen, zaniedbać uczynić.

Erwehren, odpędzić, ſich eines, kogo od ſiebie. odeprzeć, des Feindes, nieprzyiaciela odeprzeć.

Erweichen, zmiękczyć, etwas hartes, co twardego, ein Pflaster, plaſter, den Bauch, brzuch, einen der gar zu hart und wild iſt, zemiękczyć kogo, ktory ieſt bardzo krnobrny y dziki einen den Gemüth nach, na umiśle kogo zmiękczyć, ułagodzić, albo zaciętość przełamać.

Erweicht, zmiękczony, zmiękczona, zmiękczone.

Erweichung, f. in der Arzney, zmiękczenie, rozpuſzczenie; des Gemüths, umysłu, ſerca ułagodzenie.

Erweis, m. pokazanie, pokazywanie dowodem, dowod.

Erweiſen, dowodzić, pokazywać: etwas, co, aus dem Verſtande, z rzeczy iak ſię rozumie, aus Urkunden, dokumentami. 2) thun, uczynić, ſeine Schuldigkeit, ſwoię powinność. 3) anthun, oddać, einem eine Ehre, oddać komu honor, uczynić komu honor. wyświadczyć, Wohlthat, dobrodzieyſtwo, einem viel Gutes, komu wiele dobrego, einem Barmherzigkeit, komu miłoſierdzie, bey eines Unglück, w iakim nieſzczęściu. zażyć, Ernſt, ſurowości powagi, Fleiß, pilności. pokazać ſię, ſich ſehr gelinde, pokazać ſię bardzo łaſkawym, łagodnym, verſöhnlich gegen einen, łaſkawym dla kogo, geduldig und verdroſſen, cierpliwym y ztrapionym, ſich, als einen billigen Richter, pokazać ſię komu ſłuſznym sędzia.

Erweiſen, das, pokazanie, dowiedzienie, dowod.

Erweißlich, co można dowodzić, pokazać.

Erweißlich, podobnie do prawdy, z podobieńſtwem do prawdy.

Erweiſung, f. pokazanie, dowodzenie, dowiedzienie, dowod.

Erweiterer, m. rozprzeſtrzeniciel, rozſzerzyciel.

Erweitern, rozſzerzyć, rozſzerzać, rozpoſtrzeć, rozpościerać, rozbierać, eine Sache, rzecz iaką, eine Stadt, miaſto rozſzerzyć, die Wunde durch den Schnitt, ranę przeźnięciem, eines Grundſtücken, czyle grunta, einen Brief, liſt, das Reich, kroleſtwo, eine Schlachtordnung, kroleſtwo, die Gränzen eines Dinges, granice iakiey rzeczy.

Erweitern, das, rozſzerzenie, rozprzeſtrzenienie.

Erweitert, rozſzerzony rozprzeſtrzeniony.

Erweiterung, f. rozſzerzenie, rozprzeſtrzenienie, des Reichs, państwa, der Gränzen, granic, des Hausweſens, goſpodarſtwa, fortuny.

Erwerben, nabyć, zarobić, ſich eine Wohlthat, zarobić ſobie na iakie dobrodzieyſtwo, ſich durch ſeine Arbeit ein Anſehen, przez pracę, zarobić ſobie na powagę. dorobić ſię. Reichthum, bogaſtw, fortuny; der etwas mit Zanken und Streiten erworben, ktory ſię czego, pieniaſtwem, pienianiem inſzych u prawa dorobił.

Erwerbung, f. nabycie, zyſkanie, dorobienie ſię, zarobienie na co. korzyść.

Erwiedern, oddać, einem etwas, co komu. zapłacić, etwas mit etwas, co czym.

Erwie=

Erwiedert, nadgrodzony, oddany.

Erwiederung, *f.* nadgrodzenie, oddanie.

Erwieſen, pokazany, dowiedziony.

Erwilden, zdziczeć.

Erwieden laſſen, opuścić ſię, an ſeinem Fleiße, w ſwoiey pilności, es an keinen Unkoſten laſſen, nie żałować, nie oſzczędzać żadnego koſztu.

Erwiſchen, pochwycić, etwas, co, złapać, einen allein, kogo ſamego, einen auf offenbarer Lüge, złapać kogo na oczywiſtym kłamſtwie.

Erwiſcht, złapany, zachwycony, pochwycony.

Erwogen, zważony, zważona, zważone.

Erwerben, nabyty, nabyta, nabyte, nabywany, nabywana, nabywane.

Erwuchern, lichwę brać od czego.

Erwürgen, udawić, uduſić, einen, kogo, mit dem Stricke, poſtronkiem, ſtryczkiem, erſticken an etwas, udawić ſię czym, an einem Bein, gruſzką.

Erwürgen, das, *n.* udawienie, uduſzenie. zaduſzenie, ſię.

Erwürger, *m.* dawiciel, duſiciel, upuſiciel, zaduſiciel.

Erwürgerinn, *f.* dawicielka, duſicielka, uduſicielka, zaduſicielka.

Erwürget, zaduſzony, uduſzony, zadawiony, udawiony.

Erwürgung, *f.* udawienie, zadawienie, uduſzenie, zaduſzenie.

Erzehlbar, co można powiadać. co można opowiedzieć, powiedzieć.

Erzehlen, powiadać, opowiedzieć, einem die ganze Sache nach der Reihe, całą rzecz porządkiem, iak ieſt, iak była, iak ſię dzieie, iak ſię ſtała. einem wie ſich die Sache verhält, komu, iak ſię rzecz ma. ohne Umſchweif, bez ogrodki, bez dalekiego obchodu, einem den Traum, opowiedzieć komu ſen miany, dem Alten die ganze Sache, die Plünderung der Stadt, zrabowanie miaſta, weitläuftig erzehlen, obſzernie co opowiadać, auch den Lauf der Sache, bieg rzeczy, przypadku, ſprawy, was man einem Gutes gethan, co komu dobego uczyniono, alles vorangegangene umſtändlich, z okolicznościami wſzyſtkiemi, wſzyſto przeſzłe, etwas nach einander, opowiadać iedno po drugim. einem die Anſchläge, komu rady, zamysły. eines Thaten recht wohl, czyie uczynki powiadać należycie, powiadać o czyich uczynkach, was geſchehen, co ſię ſtało. was einem geträumet, co ſię komu śniło.

worauf die Sache ankomme, na co rzecz wychodzi.

Erzehlen, das, *n.* opowiadanie, opowiedzenie.

Erzehler, *m.* opowiadacz.

Erzehlet, opowiedziany, powiadany, o ktorym powiadano. erzehlet leſen, czytać to co powiadano.

Erzehlung, *f.* powiadanie, relacya, powieść. deutliche, kurze, iaſna, krotka. wahrſcheinliche, podobna do prawdy. erdichtete, zmyślona. angenehme, przyiemna. vergangener, oder gegenwärtiger Dinge, przeſzłych albo ninieyſzych rzeczy. geſchehener Dinge, rzeczy, ktore ſię ſtały. mit der Erzehlung zu thun haben, zabawiać ſię powiadaniem czego. mit vieler Erzehlung den Leſer verdrießlich machen, opowiadaniem wielu rzeczy naprzykrzyć ſię czytelnikowi.

Erzeigen, świadczyć, wyświadczyć, einem alle Freundſchafts-Dienſte, świadczyć komu, wyświadczyć wſzyſtkie przyiacielſkie usługi. Liebe, miłość, afekt. einem ſeine Treue, komu ſwoie wierność świadczyć. ſeine Gewogenheit, ſwoię życzliwość. dem Eltern ſeine Schuldigkeit, rodzicom ſwoię powinność miłość y boiaźń z uſzanowaniem; pokazać ſię. ſich als einen billigen Richter, pokazać ſię słuſznym ſędzią. geduldig, pokazać ſię cierpliwym. ſich dankbar, gegen wohlverdiente, wdzięcznym, dla dobrze zasłużonych, dobrze zasłużonym. ſich erbar, pokazać ſię uczciwie z honorem. um ſo viel demüthiger, tym uniżeniey. einem viel Guts, wyświadczyć komu wiele dobrego.

Erzeigung, *f.* oświadczenie, uwiadomienie, ſ. Bezeigung.

Erzenum, Stadt in Armenien, Erzeruma. miaſto w Georgiianſkim kraiu. w armenii.

Erzeugen, płodzić, rodzić, einen, kogo. aus Saamen erzeuget werden, z plemienia z naſienia być, zrodzonym, spłodzonym. erwerben, zarobić, zyſkać, ſich etwas, co ſobie, dorobić ſię, fortuny.

Erzeugung, *f.* rodzenie, płodzenie, zrodzenie, zpłodzenie.

Erzeuget, zrodzony, zpłodzony.

Erzeigen, das, *n.* rodzenie, płodzenie.

Erziehen, chować, wychować, frey, uczściwie, ſwobodnie, in eines Händen, w czyich rękach. mit eines Nahrung, na czyim chlebie. den einem,

nem, u kogo. auf was für Art, iakim sposobem. nach wessen Gutbefinden, według czyiego zdania.

Erziehen, das, n. chowanie, wychowanie.

Erzieher, m. *wychowawca.*

Erzieherinn, f. wychowawczyna. der wilden Thiere, dzikich zwierząt.

Erziehlen, dostąpić.

Erziehlt, trafiony, getroffen, als das Ziel, iako to cel. *po polska się lepiey mowi:* trafić w cel, trafić do celu, trafiono do celu.

Erzittern, drżeć. am ganzen Leibe, po całym ciele. zadrżeć, vom Donner, od grzmotu. beym Anfange der Rede über und über, zaprżeć wszystek, po wszystkich członkach, na początku mowy, zaczynaiąc mowić. der ganze Leib erzittert, cało ciało drży. wenn ich Anfange an die Thür zu klopfen, kiedy zaczynam do drzwi kołatać.

Erzogen, chowany, wychowany, wychowana, wychowane.

Erzürnen, rozgniewać, zaczepić, rozdraźnić, einen, kogo, do gniewu przyprowadzić, wzbudzić w kim gniew; wider sich, przeciwko siebie, na siebie rozgniewać; sehr über etwas, rozgniewać się, bardzo o co; leichtlich, prędko, łatwo; hefftig, żwano; mocno; über einen, na kogo; rozdraźnić na kogo.

Erzürnen, das, n. rozgniewanie, rozdraźnienie.

Erzürnt, rozgniewany, rozgniewana, rozgniewane, rozdraźniony, zaczepiony; ktory wpadł, w gniew, ktory się uwiodł gniewem; urażony.

Erzürnung, f. rozgniewanie, rozdraźnienie; urażenie.

Erzwingen, wykręcić, Geld von einem, pieniądze od kogo.

Es, ist ein Wörtchen, das im Lateinischen insgemein übergangen wird, aber im Polnischen bleibt, to słowko Niemieckie w Łacińskim się nie wyraża, opuszcza się: w wolskim wyraża się przez słowko *to*; lubo nie zawsze, *na przykład.* es regnet, deszcz idzie, tu się w Polskim nie kładzie. aber, ich weiß es, ia wiem, *to.* es ist gut, to iest dobrze. Dann und wann heißt es so viel, als dieses, und sodann wird es mit to auch exprimirt, czasami znaczy: to tu; ale się wyraża w Polskim przez samo, *to*, ktore się pięknie powtarza: z. E. das ist es, was ich gesagt habe, y to to iest, co ia powiedziałem.

Escadre, f. Anzahl Schiffe, liczba nie wielka okrętow do boiu.

Escadron, n. Haufen Reuter, Szwadron, iazdy kompania albo dwie.

Eschappiren, umknąć, uciec, wymknąć się, s. entwischen.

Escorde, f. Begleitung, obrona, konwoy *zastęp*, żołnierzy. mit einer guten Escorte abschicken, pod dobrym konwoiem, z dobrą obroną żołnierzy odesłać.

Escortiren, eskortować, prowadzić pod obroną, bydź na obronie komu, mit Soldaten begleiten, żołnierzy przydać do prowadzenia; die Bagage, bagaże, rzeczy; die Fouragirer, furażniących bronić, zasłaniać.

Eschbaum, m. iaworowe drzewo, iawor.

Esche, f. ein Baum, drzewo pewne, iawor. von Eschen, z iaworu, iaworowy. Ort, da dergleichen Bäume stehen, mieysce gdzie te drzewo rosną, iaworzyna, lasek iaworowy.

Eschenwald, m. las iaworowy.

Eschin, von Eschen, iaworowy, z iaworu, robiony, ciosany, toczony.

Escurial, Kloster in Spanien, Eskurial, klosztor w Hiszpanii.

Esel, m. ein Thier, osieł, zwierz pewny, wilder, dziki; sehr guter, bardzo dobry; sehr großer, wielki; von rechtem Alter, mocno stary; großleibiger, niby rubego ciała; starkhalsiges, mocnego, tęgiego karku; von starken und breiten Ribben, żober mocnych y szyrokich; von fleischichter Brust, mięsistych piersi; lahmer, kulawy; fauler, leniwy; verhungerter, zgłodzony; Schlägefauler, obity, zbity; wohlbeleibter, w ciele; beißigter, kąsaiący; der vor den Wagen gespannet wird, wozowy, do wozu zaprzęgany; der in der Mühle ziehet, ktory w młynie ciągnie, obraca; gesattelter, okulbaczony, von einem Esel, oślę. Eselsmilch, ośle mleko, od oślicy, schreyen wie ein Esel, ryczeć iak osieł.

Eselchen, n. osiołek, geringes, nikczemny; das wohl hungern kann, do głodu dobry, wytrzymały na głod, und arbeiten, do pracy dobry.

Eselgeschrey, n. ryk osli, ośle ryczenie.

Eselhaft, osławaty, iak osieł. eselhafte Schamhaftigkeit, osłowata wstydliwość.

Eselinn, f. oślica.

Eselmist, m. ośli gnoy.

Eſelmühle, *f.* oſli młym, w ktorym oſieł robi, koło ciągnąc obracaiąc.
Eſelreuter, *m.* ieździec na oſle.
Eſelshaut, *f.* Art eines Pergaments, kſztałt pargaminu.
Eſeltreiber, *m.* osłow doganiacz, oſlarz.
Eſpe, *f.* czarna topola, ſ. Aſpe.
Eſpinal, Stadt in Lothringen, Eſpinal, miaſto w Lotaryngii.
Eß, oder die Eins auf dem Würfel, es na koſtce, iedno oko na niey. Dauß in der Karte, tus w kartach.
Eſſder, *pl.* Secte bey den Juden, Eſſeuſz, ieden z tey ſekty u Zydow.
Eſſe, *f.* Feuereſſe, dymnik.
Eſſek, Stadt in Sclavonien, Eſſek, miaſto w Słowiańſkim kraiu.
Eſſelicht, co ieść można; co dobre, nie złe do iedzenia.
Eſſen, ſpeiſen, ieść; aus einer Schüſſel, z miski. viele Scheffel Salz mit einem, wiele ſzufel ſoli zieść z kim; mit einander, razem; ſeine eigene Kinder, ſwoie właſne dzieci. eſſens halber, dla iedzenia. nichts von Thieren, nie iadać zwierząt. zu Mittage, na obiad, Abends, na wieczerzą. eſſen, ſo viel, daß die Kräffte geſtärket werden, ieść tak wiele, że ſię ſiły zmocnią, pokrzepią. der zu Hauſe nichts zu Eſſen hat, ktory nie ma co w domu ieść. der bey der Gaſterey nichts ißt, ktory w gościnę zaproſzony. zu eſſen dienlich, dobry do iedzenia. einem zu eſſen geben, dać komu ieść. gern was Gutes eſſen, rad co dobrego ieść.
Eſſen, das, *n.* iadło, iedzenie. ohne Eſſen und Trinken, bez iedzenia y napoiu. das Eſſen ſchmeckt mir zu Hauſe nicht, wohl aber auswärts, iedzenie ſię mi nie podoba w domu, ale gdzie indziey, u kogo inſzego. das Eſſen auffetzen, ieść dawać, iedzenie dać na ſtoł; wegnehmen, zebrać ze ſtołu, iedzenie wziąć ze ſtołu.
Eſſen, Stadt in Weſtphalen, Eſſen, miaſto w Weſtfalii.
Eſſende Waaren, *plur.* żywności na przeday.
Eſſenfeger, *m.* kuminiarz, co kuminy chędoży, ſadze z kuminow wyciera.
Eſſenwärmer, *m.* ciepliczka, ktorą na ſtole ſtawiaią do rozgrzewania potraw, bywa u panow ze ſrebra.
Eſſer, *m.* żarłok. ſchlechter Eſſer, zły, nie dobry żarłok. ſtarker Eſſer, mocny wielki żarłok.
Eſſex, Provinz in England, Eſſekſa, Prowincya w Anglii.

Eß-Gemach, *n.* ſtołowa izba, izba, pokoy do iedzenia, ſala.
Eßig, *m.* ocet; ſchaffer, tęgi; gepfefferter, z pieprzem, opieprzony; der nicht beſchlägt, ktory nigdy niepleśnienie; weiſſer, biały; abſtehender, der ſich verbeißt, ktory ſię mieni, wolnieie. mit Eßig beitzen, octem macerować, z macerować. zu Eßig werden, ocet ſię robić.
Eßigfäßchen, *n.* octowniczka; naczynie małe na ocet, karafinka.
Eßigkrämer, *m.* ten co ocet przedaie.
Eßigkrug, *m.* zban na ocet, octownica, octowniczka.
Eßignäpfchen, *n.* karafinka.
Eßigſchälchen, *n.* karafinka.
Eßigſchüſſelchen, *n.* miſeczka na ocet.
Eßigtopf, *m.* parnuſzek na ocet.
Eß-Laube, *f.* izba, pokoy do iadania.
Eß-Saal, *m.* ſala do iadania, ſtołowa izba.
Eſtampes, Stadt in Frankreich, Eſtampes, miaſto we Francyi.
Eſtat, (Etat) ſtan, Państwo, ſtan Państwa y iego intereſow.
Eß-Stube, *f.* izba do iedzenia.
Eß-Tiſch, *m.* ſtolik do iedzenia.
Eßwaaren, *pl.* żywności, ktore przedaią, y maią na przeday, gekochte, warzone gotowane.
Eſtella, Stadt in Spanien, Eſtella, miaſto w Hiſzpanii.
Eſthen, ein Theil von Liefland, Eſtonia, część Inflant.
Eſtrecho de Gibraltar, Przeſmyk morski między Hiſzpanią y Afryką, Gibraltar nazwany.
Eſtremadura, eine Landſchaft in Spanien, Eſtremadura, kray w Hiſzpanii. in Portugall, w Portugallii.
Eſtrich, *m.* podłoga, poſadzka, pawiment. Eſtricht ſchlagen, poſadzkę dawać, podłogo; von etwas, z czego. mit einem Eſtrichtboden verſehen, wysłany poſadzką, wybity podłogą.
Etabliren, poſtanowić, eine Werkſtatt, fabrykę iaką; ſich wo, oſieść gdzie w iakim kraiu, w iakim mieście.
Etliche, kilka. etliche Jahre ſind es, kilka lat ieſt temu. etliche Briefe auf einmal von einem erhalten, kilka liſtow na raz od kogo odebrać. etliche hundert Jahre, kilka ſet lat. ein Weg von etlichen Tagen, droga kilku dni.
Etliche mal, kilka razy, eine Stelle berühren, iakiego mieyſca dotchnąć, *to ieſt*, kilka razy o iakiey rzeczy wſpomnieć; von einem etwas hören, co

co od kogo słyszeć; sich mit einem schlagen, z kim się bić, potykać.
Etlicher maßen, kilku sposobami, nie iakim sposobem. eine prächtige Gestalt, wspaniała postać; *co kolwiek*: sich zufrieden geben, co kolwiek się uspokoić; abweichen, zstąpić, odstąpić; mit Blumen bestreuen, kwiatkami potrząsnąć.
Etsch, ein Fluß in Tyrol, Etsza, rzeka w Tyrolu.
Etschland, Landschaft in Tyrol, Etszland, kraina w Tyrolu.
Etwa, podobno. wenn sich einer etwa verwundert, gdy się kto cokolwiek dziwuie. wo nicht etwa einer mehr ein Vatermörder seyn wird, chyba że kto raczey oycoboycą będzie. etwa an einem Orte, podobno gdzie na iakim mieyscu; verborgen liegen, ukrytym leżeć. ärger, als etwa einer der vorhergehenden, gorszy, iak podobno, ktory z przeszłych. wenn er etwa mit einiger Gewalt wird ausgetrieben werden, kiedy podobno jaką mocą wypędzony będzie. wodurch, ktoredy, etwa erwischen, ktoredy uciec. wohin, dokąd, etwa in Krieg entlaufen, dokąd na woynę wybiec.
Etwas, cokolwiek, schaden, szkodzić; Böses darbey seyn, cokolwiek złego być w czym. etwas von seinen Schriften einem senden, cokolwiek ze swoich pism komu posłać. auch etwas seyn, także być cokolwiek. es hat etwas auf sich, iest tu co.
Etwas, *adv. trochę*, cokolwiek, *adv.* zuvor, cokolwiek przed tym: etwas weniger, cokolwiek mniey; hernach, cokolwiek potym; erschüttern, zatrząść, zachwiać; das Maul aufsperren, cokolwiek gębę otworzyć.
Etwas anreizen, nie co nęcić.
Etwas aufgeblasen, nie co nadęty.
Etwas bäurisch, trochę wieyski.
Etwas besorgen, trochę się obawiać.
Etwas bitter, trochę gorzki, gorzkawy.
Etwas bleich, trochę blady, bladawy.
Etwas bleyfarbig, trochę siny, sinawy.
Etwas blutig, nie co krwawy.
Etwas braten, przypiec.
Etwas dünn, troche cienki.
Etwas erquickt, trochę pokrzepiony ożywiony.
Etwas erzürnen, urazić trochę.
Etwas faul, trochę leniwy.
Etwas fett, trochę tłusty, tłustawy, przytłusty.
Etwas fäuster, trochę ciemny, przyciemny.
Etwas fürchten sich, trochę się bać.
Etwas garstig, trochę szpetny.
Etwas gesauert, trochę zakwaszony.
Etwas geschwächt, trochę osłabiony.
Etwas gelblicht, trochę zsiniały, podsiniały.
Etwas groß, trochę wielki, za wielki.
Etwas heiß werden, trochę się rozgrzewać, trochę się gorącym stawać.
Etwas hell, trochę iasny.
Etwas heisch, trochę chrapliwy.
Etwas himmelblau, trochę niebieski.
Etwas hoch, trochę wysoki.
Etwas kalt, trochę zimny.
Etwas klein, trochę mały.
Etwas zerbrechen, nadłamać.
Etwas zieren, przystroić.
Etwas weiß, białawy.
Etwas zweifeln, powątpiewać.
Eu, eine Stadt in Frankreich, Eu, miasto we Francyi; *poł.* Augium.
Eu, ein Fluß in Spanien, Eu, rzeka w Hiszpanii.
Evacuiren, wyprożnić.
Evangelisch, Ewangelicki.
Evangeliste, *m.* Ewangelista.
Evangelium, *n.* Ewangelia.
Evaporiren, wyparować, wywaporować, parą wyiść na wiatr, wywietrzeć.
Eventualiter, trefunkiem, trefunkowym sposobem, zufälliger Weise, na wszelki przypadek.
Euer, wasz, wasza, wasze.
Eugubio, Stadt in Italien, Eugubio, miasto we Włoszech.
Evitiren, strzeć się, chronić się; ustrzeć się, uchronić się.
Evizza, Insel bey Spanien, Ewiza, albo Ewica, wyspa przy Hiszpanii
Eule, *f.* sowa, puchacz, *s.* Nachteule.
Eulenburg, eine Stadt in Meissen, Eulenburg, miasto w Misnii, *poł.* Ilenburgum.
Evora, Stadt in Portugall, Ewora, miasto w Portugallii.
Euphrat, Fluß in Asien, Eufrat, rzeka w Azyi.
Evreux, Stadt in Frankreich, Ewreuksa, (Ebroicae, Ebroicarum.)
Eurenthalben, dla was.
Eurentwegen, dla was.
Eurig, wasz, *waszyniec*, stare słowo, znaczące z waszych stron, z waszego rodu, narodu.
Eurige, das, wasze, *sub.*
Eurigen, die, wasi.

Europa, *n.* ein Theil der Welt, Europa, Część świata. aus oder darzu gehörig, z Europy, Europeyski, ska, skie, Męszczyzna, Europeyczyk, kzbieta, Europeyka.

Eusserlich, s. äußerlich.

Europäer, *m.* Europeyczyk.

Eußern, sich, pokazać się, wydawać się. melden, wystrzegać się; umknąć się od czego, od jakiey rzeczy, einer Sache, des Streits, unikać zwady, s. äußern sich.

Eußerst, ostatni; zwierzchu, zwierzchowny, s. äußerst.

Eußerung, *f.* strzeżenie się, unikanie, der Bösen, złego, s. Aeußerung.

Euter, *n.* wymię, von etwas strotzendes, napełnione; das viele Milch giebt, ktore wiele mleka daie; sehr großes, bardzo wielkie. voller Euter, pełnego wymienia.

Eutin, Ort in Holstein, Eutin, miasto w Holsztyńskim.

Eutlitz, Stadt in Böhmen, Eytlica, miasto w Czechach.

Ewig, wieczny, wiekuisty, das keinen Anfang und Ende hat, co iest bez początku, bez końca; kann das nicht seyn, was seinen Ursprung hat, to nie może być wieczne, co ma swoy początek. das zwar seinen Anfang, aber kein Ende hat, co ma swoy początek w prawdzie, ale nie ma końca, iakoby nie śmiertelny. ewige Lob, wieczna chwała. Lauf der Sterne, wieczny bieg gwiazd; eines Andenken machen, wieczną czyią pamięć uczynić. ewigen Ruhm zu erlangen suchen, pragnąć dostąpić wieczney chwały. machen, daß etwas ewig ist, uczynić, aby co wiecznego było.

Ewig, *adv.* wiecznie na wieki; sich durch seine Schriften machen, uczynić się wiecznym przed swoie pisma.

Ewigkeit, *f.* Wieczność, die keine Zeit umschreibt, ktorey żaden czas nie okryśla. das von Ewigkeit her ist, ktory od wieczności iest, od wiekow żyie.

Ewiglich, wiecznie, na wieki, od wiekow.

Ex, ein Fluß in England, Eksa, rzeka w Anglii; *pol.* Iscea, ae.

Exaggeriren, rozszerzać, rozbierać, rozkładać rzecz na cząstki.

Examiniren, roztrząsać, ważyć, wypytawać się, zwiedzić; *examinować*, einen, und sehen was er gelernet, y obaczyć co się nauczył.

Examinirung, *f.* zwiedzenie, roztrząśnienie, zważenie; der Gelehrsamkeit eines, nauki czyiey; umienia czyiego, wiadomości czyich.

Excediren, zu viel thun, zbytkować w czym, nazbyt co czynić.

Excellent, przedni, przewyśmienity, s. Vortrefflich.

Excellenz, tytuł, ktory w Niemieckim ięzyku, Grafom, Ministrom, Generałom daią; na Polskie, Iaśnie wielmożny Pan, Panie; Pani, do Damy tegoż rangu.

Excelliren, celować, przechodzić, przednieyszym być. vortrefflich seyn in etwas, w czym.

Exceß, *m.* zbytek, nie utrzymanie, begehen, zbytek popełnić.

Excessiv, zbytni, zbyteczny, groß, zbyt, zbytecznie wielki; Unkosten, zbyt wielki koszt.

Excester, Stadt in England, Ekcestra, miasto w Anglii.

Excipiren, wyiąć, wyłączyć, s. Ausnehmen.

Excludiren, nie puścić kogo do drzwi, nie przypuścić do czego; nie kładąc, nie rachuiąc do czego.

Exclusive, mit Ausschluß, nie rachuiąc, nie kładąc.

Excoliren, ausüben, wyćwiczyć, wydoskonalić, vollkommen zu machen suchen, chcieć doskonalić. auszieren, przyozdobić. sein Gemüth womit, umysł swoy czym.

Excommunication, *f.* klątew, klątwa.

Excommuniciren, kląć, wyklinać, s. in Bann thun.

Exculpiren, wymawiać kogo z winy, exkuzować, nie winnym czynić, utrzymywać, że iest daleki od winy.

Excuse, *f.* exkuza; wymawianie, wymowka.

Excusiren, wymowić, wymawiać, exkuzować.

Execution, *f.* wykonanie, wypełnienie, exekucya, do skutku przyprowadzenie. Vollziehung einer Verrichtung, iakiego interesu. Vollstreckung der Todesstrafe an einem Verurtheilten, wykonanie dekretu na osądzonego na śmierć. an einem Execution vollziehen, wypełnić, wykonać na kim dekret, *ekzekwować kogo.*

Exempel, *n.* Beyspiel, przykład, hartes und unerträgliches, twaydy y nieznośny; einheimisches, domowy; erdichtetes, zmyślony; in das gemeine Wesen eingeführtes, w Rzeczpospolitą wpro-

wprowadzony; einer Sache beyfügen, przykład dodać o iakiey rzeczy; nur eins einführen, tylko ieden przykład przytoczyć. zum Exempel, na przykład. eines Exempel folgen, iść za czyim przykładem. einen durch Exempel unterweisen, kogo przykładami przekonać. ohne Anführung der Exempel, bez przytoczenia; przykładow. Beybringung eines Exempels, przytoczenie przykładu iakiego. einem sich zum Exempel vorstellen, dać się komu na przykład; der Leutseligkeit, ludzkości; für andern seyn, abgeben, bydź dla drugich przykładem, przykład komu dawać.

Exemplar, n. eines Buchs, Exemplarz, książki iakiey, etc.

Exemplarisch, przykładny, Frau, przykładna pani.

Exequien, pl. eksekwie, pogrzeb.

Exequiren, mit Gewalt eintreiben, exekucyą podatku uczynić, żołnierzy posłać, ktorzyby podatek wybierali.

Exequirer, m. ten co na executyą podatku posłany żołnierz.

Exerciren, üben, exercerować, ćwiczyć, exercytować; die Soldaten, żołnierzy; sich im Stylo, siebie w stylu, w pisaniu; sich im Laufen, w bieganiu.

Exercirung, f. der Soldaten; exercerowanie żołnierzy.

Exercitienmeister, m. ten co exercytuie, co ćwiczenia uczy.

Exherediren, wydziedziczyć.

Exmittiren, austreiben, z possessyi, z osiadłości wypędzić.

Exorbitiren, przebrać miarę, wystąpić z kolei, z koley.

Expedienz, środek, sposob.

Expediren, ausrichten, sprawić, etwas, co.

Expedit, prędki, gotowy, ausrichtsam.

Expedition, f. Ausrichtung, sprawienie interesu, zrobienie.

Expensen, pl. koszta, wydatki.

Experienz, f. doświadczenie.

Experiment, m. doświadczenie, doznanie.

Expliciren, obiaśnić, wyłożyć.

Expostuliren, upominać się, sprzeczać się; uskarżać się.

Expres, umyślnie; tą myślą, w tey myśli.

Expresser, m. umyślny, subst. besonderer Bote, posłaniec umyślnie wyprawiony dokąd.

Exprimiren, wyrazić.

Extendiren, wyciągnąć, rozciągnąć, s. Ausdehnen.

Extenuiren, wycieńczyć, wycieńczać, s. Verringern.

Exterieur, n. zwierzchowny, powierzchowny, äußerliches Wesen, powierzchowny pozor. ein Mensch von einem guten Exterieur, człowiek na pozor piękny, piękney postaci.

Extract, m. krotki wypis iakiey rzeczy.

Extraction, f. Geschlecht, urodzenie. von vornehmer Extraction, zacnego urodzenia.

Extrahiren, wyciągnąć, przewlec.

Extraordinair, nie zwyczayny, nad porządek rzeczy, außerordentlich.

Extra-Post, f. iazda nocna pocztą; iechanie nocne pocztą.

Extremität, f. ostatnia bieda, hańba; leiden, ostatnią biędę cierpieć. zur Extremität kommen lassen, do ostatniey biedy przyprowadzić; einen darzu bringen, w ostatnią biędę wprawić.

Extremoza, Stadt in Portugall, Extremoza, miasto w Portugallii.

Exulant, m. Vertriebener, wygnaniec, wywołaniec, bannit, wygnany, sub. wywołany, sub.

Exulantinn, f. wygnanka, wywołanka.

Ey! ey! so taugt es nicht, ey, to nic nie ma! to nie wart nic! Ey, lieber! ey, proszę! Ey, nun wollen wir sehen, ey, chcemy to obaczyć; obaczemy! będziemy to widzieć, da się to widzieć.

Ey, n. das, iaie, iaio, rohes, surowe; frisches, świeże. von einer Henne, od kury, kurze. von einem Pfaue, pawie, od pawia. von Enten, od kaczki, kacze; hartes, twarde; weiches, miękkie; durchsichtiges, przezroczyste; neugelegtes, dopiero zniesione; längliches, podługowate, długawe; spitziges, kończyste; rundes, okrągłe; zerbrochenes, ztłuczone, rozbite; taubes, w ktorym się nie zalęgło nic; zapartek; in Kleyen oder Spreu aufheben, w otrębach, albo w plewach iaia chować. Eyer einer Henne unterlegen, iaia pod kurę podłożyć. Ey legen, iaie znieść. Ey, das der Henne unreif entgangen, iaie niewszczęśne; niewcześnie zniesione, geflößt worden, toż samo, das von der Wärme belebt wird, co się od ciepła zawięzuie; das mit zum Brüten ist, co iest dobre do wylągnienia; picken die Jungen mit den Schnäbelchen durch, ktore kurczątka dziubkiem kluią. über den Eyern sitzen, na iaiach siedzieć.

Eyd, *m.* przysięga; wahrhafter, prawdziwa; heiliger, święta; thun mit lauter Stimme, przysięgę czynić wielkim głosem, głośno bardzo; halten, chować. ein mit einem Eyde bestätigtes Zeugniß, świadectwo przysięgą ztwierdzone. einem ablegen, pozwolić komu przysięgę uczynić. körperlichen Eyd thun, przysięgę osobiście uczynić, wider einen, przeciwko komu; erkaufen, przysięgę kupić. durch einen Eyd einem verbunden seyn, przysięgą być komu obowiązanym. mit einem Eyde betheuren, przysięgą ztwierdzać, popierać; der Treue ablegen, przysięgę wierności uczynić, der Treue von einer Stadt nehmen, wierności przysięgę od miasta odebrać.

Eydam, *m.* Tochter-Mann, zięć, syn corki.

Eyder, Fluß in Holstein, Eydra, rzeka w Holsztyńskim.

Eyder, *f.* ein Wurm, zmiią, gadziny rodzay.

Eydgenossen, *plur.* Związkowi Szwaycarowie.

Eydgenossenschaft, *f.* Związek Szwaycarskich Kantonow.

Eydlich, pod przysięgą, za przysięgą, przysięgą; bestätigen, ztwierdzić; gehalten seyn, ściśnionym być; unter sich ausmachen, przysięgę sobie wzaiemnie uczynić; sich einen verbinden, sobie kogo przysięgą obowiązać; einem Versicherung geben, przez przysięgę kogo upewnić, ubezpieczyć.

Eydschwur, *m.* przysięga.

Eye, eine Stadt in England, Eia, miasto w Anglii.

Eyerdotter, *f.* żołtek w iaiu.

Eyerklar, białek w iaiu.

Eyerkuchen, *m.* iaiecznik.

Eyerlegung, *f.* der Hüner, siedzenie kur na iaiach.

Eyermilch, *f.* polewka z iaiec.

Eyerschale, *f.* skorupa z iaiec.

Eyerweiß, *n.* białek w iaiu.

Eyförmig, nakształt iaia, iaiowaty.

Eyfer, *m.* chęć, chęci do kogo, do czego.

Eyl, *f.* pospiech, śpieszenie.

Eyland, *n.* Wyspa.

Eylau, Stadt in Preussen, Elawa, miasto w Prussach.

Eymer, *m.* dzban, kufel.

Eys, *n.* lod, lodu, *gen.*

Eysach, ein Fluß in Tyrol, Eysach, rzeka w Tyrolu.

Eysenach, Stadt in Thüringen, Eysenach, miasto w Turyngii.

Eysmeer, *n.* Lodowate morze.

Ezechiel, ein Mannsnamen, Ezechiel, imie męzkie.

Ezelberg, ein Berg in der Schweiz, Góra Ezel, góra w Szwaycarach; *po łacin.* Addula.

F.

F A B

F, oder f, sechster Buchstab des Alphabets, szosta litera w Alfabecie, F, albo f.

Fabel, *f.* Mährlein, bayka, powiastka, gadka; falsche, erdichtete, fałszywa, zmyślona; unglaubliche, nie podobna do wiary; zotenhafte, szpetna, wszeteczna; alte, stara; gottlose, niezbożna; die sich wohl auf oder zu etwas schickt, ktora bardzo na to wychodzi, albo się do owego stosuie; wahrscheinliche, do wiary podobna; artige, piękna; zierliche, ładna; seine Freude daran haben, mieć upodobanie w baykach. seine Bücher mit läppischen Fabeln anfüllen, swoie książki śmiesznemi baykami napełnić. eines unter schnöden Fabeln vorstellen, w niezbożnyk baykach co zamknąć, uczyć w nich co. Aesopische, Ezopowe bayki.

Fabelchen, *n.* baieczki. voller Fabeln, pełny baiek.

Fabelhaft, baieczny. wie eine Fabel, iak bayka. fabelhafte Historie, baieczne historye, baieczne dzieie.

Fabelhaft, *adv.* baiecznie. viel von einem Dinge erzehlen, baiecznie wiele o iakiey rzeczy powiadać.

Fabelhans, *m.* baiarz, einer, der gern Fabeln erzehlt, ten ktory bayki prawi, powiada.

Fabeln, waschen, plaudern, baiać, bayki pleść.

Fabelschreiber, *m.* baiek pisarz, baiopis.

Fabrique, *f.* Werkstatt, fabryka na rozmaite roboty; wo man Eisen arbeitet, gdzie żelazo robią; wo man Tuch machet, gdzie sukna robią --

Facade, *f.* Vorderseite, przednia strona, czoło; eines Gebäudes, iakiego budynku.

Face, *f.* eines Bollwerks, czoło bastionu.

Fach, *n.* przegrodka, zu Büchern, na książki. voller Fächer, pełny przegrodek. in Fächer getheilet, podzielony na przegrodki, przedgrodkowaty.
Facilitiren, ułatwić, etwas, co.
Facit, *f.* summa, machen, w summę zrachować, zebrać; herausbringen, summę wynosić; das ganze kommt darauf an, summa, summarum, *to iest*, summa wszystkiego, tyle wychodzi. auf ein Facit bringen, do iedno sumy, w iedną summę zrachować, policzyć.
Fackel, *f.* pochodnia, fakła; die zu Anzündung einer Stadt schon angebrannten wieder auslöschen, do podpalenia miasta zapalone pochodnie znowu zagasić; einem Rasenden die brennenden zu reichen, szalonemu pochodni dodawać; brennenden in der rechten Hand vortragen, nieść przed, pochodnia w prawey ręce; eine schwenken, die mehr Rauch als Licht giebt, ztrząść pochodnią albo o co uderzyć taką, od ktorey więcey dymu, niżeli światła. mit brennenden Fackeln herumtreten, biegać tam y sam z pochodniami zapalonemi.
Fackelträger, *m.* pochodnik, ten co pochodnie nosi zaświecone przed kim.
Facon, (Fasson) Art, forma, kształt, kroy, eines Kleides, sukni, sposob; etwas zu thun, czynienia czego; zu leben, sposob życia, do życia, iak mi się podoba. laß mich nach meiner Facon leben, niech żyię iak mi się podoba.
Factor, *m.* Faktor, eines, czyi, co czyie interesa sprawuie, trzyma, po sprawunkach chodzi.
Facultät, *f.* auf Universitäten, Facultas, po Akademiach; Philosophische, Filozofow, Theologische, Teologow.
Facultätschreiber, *m.* Facultatis pisarz.
Facultist, *m.* Assessor Facultatis.
Faden, *m.* nić, dicker, gruba, starker, mocna; dünner, zarter, cienka, słaba. an einem dünnen Faden hängen, na cienkiey nici wisieć; durch eine Nadel ziehen, przez igłę przewlec nić, albo nicią igłę nawlec. 2) Seemaaß, miara morska, do mierzania morza.
Fadenrecht, prosto z gory, prosto na doł, prosto, prościutenko w gorę; eine Säule aufrichten, kolumnę postawić, w gorę prosto, aby nie krzywo, aby nie uchodziła na bok.
Fadenweise, po nitce, po nici, albo iak nici, z nitek.
Fächel, *m.* wachlarzyk; wieiaczek, damit man Wind machet, ktorym wiatr robią; = nehmen und einen damit wedeln, wziąć wachlarzyk y nim powiewać na kogo.
Fächeln, wachlarzykiem powiewać, wietrzyk nim czynić.
Fächelgen, wachlarzyczek, kleines Fächel oder Wedel, mały wachlarzyk, wieiaczek. 2) kleines Fach, gołębniczek, worein eine Taube nistet, gdzie się gołębica ściele; einer Biene, gdzie pszczoła miod robi.
Fächer, *m.* wachlarzyk, wieiaczek. *s.* Fächel.
Fähig, zdolny, sposobny, zdatny. eines Dinges, do iakiey rzeczy. der Lehre und Unterweisung, do nauki y informowania, aby był uczonym y informowanym. Verstand, dowcip, umysł. fähiger Knabe, zdolny, sposobny, chłopiec, der Zucht, do ćwiczenia się, do uczenia się.
Fähigkeit, *f.* zdolnoś, sposobność. ist im Gemüthe, iest w umyśle, zu lernen, do uczenia się.
Fähndrich, *m.* horąży, ten ktory horągiew nosi, w woysku.
Fähre, *f.* prom, womit man über einen Fluß fähret, ktorym się przez rzekę przewożą.
Fährgeld, *n.* pieniądze za przewoz, od przewozu. das man giebt, wenn man sich über einen Fluß fahren läßt, ktore daią ci, ktorzy się przewożą przez iaką rzekę.
Fährmann, *m.* furman, przewoźnik, der die Leute über einen Strom fähret, ktory kogo przez rzękę przewozi.
Fällen, rąbać, Bäume, drzewo, Holz, drwa. 2) strzelać. einen Hirsch, strzelać ielenia, zastrzelić, zabić.
Fällung, *f.* zastrzelenie, zabicie, zwalenie na ziemie, położenie, gdy się bierze za zabicie. 2) zpuszczenie, der Bäume, drzewa, t. i. ścięcie.
Fälschen, fałszować, zfałszować, das Recht, prawo. *s.* verfälschen.
Fälscher, *m.* fałszownik, ten co fałszuie. der Münze, pieniędzy.
Fälschlich, *adv.* fałszywie, einen anklagen, kogo oskarżyć. gemeldet werden, do pamięci podać.
Fälschung, *f.* fałszowanie, zfałszowanie. *s.* Verfälschung.
Fänger, *m.* łapacz, chwytacz.
Fängerin, łapaczka, chwytaczka.
Faenza, Stadt in Italien, Faenca, miasto we Włoszech.
Färbehaus, *n.* farbiarnia, izba, albo budynek, gdzie farbuią.

Färbekessel, *m.* kocioł farbiarny, w ktorym farby gotuią.

Färben, farbować, barwić. etwas mit eines Blute, farbować czyią krwią. die Kleider womit, suknia czym pofarbować, kolor zrobić. Himmel blau, błękitno-niebieski

Färber, *m.* farbiarz, wollener Zeuge, wełnianych materyi.

Färberröthe, *f.* czerwona farba.

Färbung, *f.* farbowanie, der Wolle, wełny.

Fäsgen, von Wolle, u. d. g. kuczmer, kudły, kosmek. von den Kleidern lesen, kosmek z sukien zbierać.

Fäsigt, kudłaty, kosmaty.

Fäßgen, *n.* naczynko, faseczka, kleines Faß, niecki, niecułki, naczyneczko.

Fäule, Fäulniß, *f.* zgniłość, zpruchniałość.

Fäustlein, *n.* garżtka.

Fahlin, Stadt in Schweden, Falina, miasto we Szwecy.

Fahne, *f.* korągiew, aufstecken, fliegen lassen, zatchnąć, wystawić. führen, nieść. sich davon verlaufen, uciec od horągwi. sich wieder dabey einfinden, znowu się przy horągwi znaydować. der vor der Fahne hergehet, ktory przed, horągwią idzie.

Fahnjunker, *m.* horąży, co horągiew nosi.

Fahren, iechać, wieść się, wozić się, auf einem Wagen, na wozie. in einer Kutsche, w poieździe, w karecie. auf einem Schiffe, na okręcie. ins Lager, do obozu, auf den Markt, na rynek. über das Meer, za morze. den Fluß, za rzekę. den Strom abwärts, z wodą iechać. nahe am Lande hin, blisko brzegu, dem Strom hinauf, przeciwko wodzie, w gorę rzeką płynąć, iechać, wieść się. wohin fahren, dokąd iechać. mit den Schiffen ans Land fahren, do brzegu z okrętem przybić. einem in Haare fahren, za łeb, za czuprynę, kogo brać, do łba, do czupryny brać się komu. 2) fahren lassen, porzucić, puścić. den Zorn fahren lassen, porzucić gniew, t. i. przestać się gniewać. die Gelegenheit aus den Händen, okazyą z rąk puścić. die Sorge fahren lassen, porzucić troski, troskliwość. die Herrschaft, państwo porzucić, złożyć. die Traurigkeit, smutek porzucić. den Nutzen, den Rath, die Sorge, pożytek, radę, staranie, porzucić.

Fahrend, idący, wiozący się, ruchomy, Haab und Gut, ruchomy maiątek y dobro.

Fahrenkraut, *n.* paproć; Ort, wo dergleichen wächst, mieysce gdzie paproć rośnie; paprocina.

Fahrläßig, niedbały. s. Nachläßig.

Fahrläßigkeit, *f.* niedbalstwo, niedbałość.

Fahrläßiglich, niedbale, z niedbalstwem.

Fahrleiste, *f.* Wagengleis, koley.

Fahrniß, ruchome dobra, t. i. co przenieść, przewieść można.

Fahrt, *f.* ćwiczenie, wożenie, iazda, iechanie.

Fahrung, *f.* wiezienie, wożenie.

Fahrweg, *m.* fura. Fahrwerk, wożenie, furmanka.

Fahrzeug, *n.* okręty, statki wodne.

Falaise, (Faläse) Falesa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Falezyiski.

Falbaliren, falbalą, albo felbonką obłożyć, obszyć.

Falbala, falbala.

Falbalirung, *f.* felbowanie, felbonkowanie; listewką falbowanie.

Falbelirt, falbowany, albo felbowany. Kleid, felbowana suknia.

Falke, *m.* krogulec, kleiner, krogulczyk.

Falkenet, działo, Art eines Geschützes, ksztalt, działa pewny.

Falkenier, *m.* ten co z iastrzębiem poluie.

Falkaune, *f.* działo, falkauna, musisz nazwać, Geschütz, armata.

Falkenau, Namen einiger Oerter, Falkenawa. imie niektorych mieysc.

Fall eines Menschen, oder Thiers, upadek, człowieka, albo zwierzęcia iakiego. Fall und Lauf eines Sees, przybieg, odbieg, morza iakiego do brzegow y od brzegow. einen warnen wegen des Falls seiner Verwegenheit, kogo strzec od upadku w iego letkomyślności. ein schlüpfriger Weg, auf dem man leicht zu Falle kommen kann, śliska droga, na ktorey można łatwo do upadku przyiść. ein Fall, ein Zufall, przypadek, trefunek; unglücklicher und betrübter, nieszczęśliwy, załosny; vielen gemeiner, wielu wspolny; blinder, slepy; ungewisser, niepewny; schwerer, ciężki; schrecklicher, strasżny; unversehener, nieprzeźrzany; geringer, letki, großer, wielki, wunderbarer, dziwny; unumgänglicher, nieuchronny; gefährlicher, niebezpieczny, widriger, przeciwny; zweifelhafter,

ter, wątpliwy; menschlicher, ludzki; seltener, rzadki; von gleichem Ausgange, rowny koniec maiący; harter, twardy, plötzlicher, nagły; ungefehrer, nagły; über den man sich mehr zu erfreuen, als zu betrüben hat, z ktorego się trzeba bardziey cieszyć, niżeli smucić. dem Falle unterworfen seyn, przypadkowi być podległym; kömmt darzwischen, w tym się przypadek trafia; = begiebt sich, bywa; den Fall erleichtern, w upadku podnieść poddźwignąć; aushalten, padaiącą rzecz utrzymywać; eines Hauses, eines Vermögens, upadek domu, fortuny. 2) Schändung, wszeteczeństwo; eine zu Falle bringen, do upadku, ktorą przywieść. auf allen Fall, na wszelki przypadek. auf alle Fälle Rath schaffen, radę przygotować na wszystkie trefunki.

Fallbrücke, *f.* zwod, podnoszony most, zwodzony most.

Falle, *f.* łapka, etwas darinne zu fangen, do łapania czego w nię.

Falleköping, Stadt in Schweden, Fallekopinga, miasto w Szwecyi.

Fallen, upaść, zpaść, upadać, hoch, z wysoka; przypaść; anders, inaczey; geschickt, zdatnie, składnie; artig, ładnie; zierlich, ozdobnie, tapfer, mężnie paść; sehr bequem, vortrefflich, wygodnie, bardzo dobrze. wenn er einmal stehet, wird er nicht fallen, kiedy raz stoi, to nie upadnie. die Worte fallen besser auf lange Sylben, słowa lepiey spadaią na długie syllaby; trafić się. es hat mir nichts erwünschters fallen können, nic się mi pożądańszego trafić nie smogło. die Sache ist anders gefallen, als 2c. rzecz inaczey padła, iak. vom Pferde fallen, z konia spaść; vom Feinde, od nieprzyiaciela paść. von der Höhe herunter fallen, z gory na doł spaść. die Aepfel fallen von den Bäumen, iabka spadaią z drzew; die Treppe herunter, po schodach spaść, ze schodow spaść, zlecieć. auf den Kopf fallen, na głowę spaść, zlecieć; vom Wagen, z wozu; zurück einer über den andern, wzad, w tył, w znak, ieden na drugiego paść; jähling in die Tiefe, na głowę w głębią wpaść; in den Fluß, w rzekę; in eine Krankheit, w chorobę wpaść; aufs Gesicht, na twarz; über den Haufen, na kupę. das Haus fällt über den Haufen, dom się wali na kupę; für lachen, prze śmiech upaść, vor sich hin, przed siebie upaść. einem zu Füsse, komu do nog. in die Augen, komu w oczy w paść. besser, w oczy przyiść. einem in die Hände fallen, w ręce komu wpaść. durchs Schwerdt, od miecza, od pałasza paść. in eines Ungenade, wpaść w niełaskę. bey einem in Haß, w nienawiść u kogo. auf die Rede, auf den Discours, przypaść na mowę, na na dyskurs. *opaść* wie ein Fluß, iak rzeka opada, ktora zebrała. es fällt mir ein, to mi na myśl przypada. das Geld fällt, walor monety upada, moneta tańiey, niżey idzie.

Fallend, upadaiący. fallende Sucht, wielka choroba, kaduk.

Fallgatter, zastawa wody, herunter lassen, zastawę zrzucić. mit Hebebäumen aufheben, na zwodzonych balkach zastawę podnosić. mit Seilen so hoch aufziehen, daß einer aufrechts darunter weggehen kann, linami tak podciągnąć w gorę, aby ludzie nieschylaiąc się mogli podeyść. fällt mit großem Getöse nieder, nachdem man das Seil, womit es aufgezogen worden, gehen lassen, z wielkim trzaskiem spada na doł, iak linę, ktora podniesiona była puszczą na doł.

Fallit werden, zbankretować, stracić. Banquerot machen.

Falliment, *n.* zbankretowanie.

Falls, ieżeli kiedy, es nöthig sey, tego potrzeba iest.

Fallstrick, *m.* stryczek. einen legen, stryczek komu zarzucić. entgehen, stryczka uchronić się. einen darinne haben, kogo na stryczek zchwytać, złapać, na stryczku mieć kogo.

Fallmuth, Fallmuta, Stadt in England, miasto w Anglii.

Falsch, fałszywy. Hoffnung, fałszywa nadzieia. falsche Post, fałszywa wiadomość. falsche Zeugen, fałszywi świadkowie. falsches Siegel, fałszywa pięczęć; falsch Geld, fałszywa moneta, pieniądze; = Waaren, towar fałszywy. die Beschuldigung war nicht ganz falsch, wymowka nie była wcale fałszywa. falsche Freundschaften, fałszywe przyiaźni; = Götter, fałszywi Bogowie. aus lauter falschen Dingen bestehen, z samych fałszow być złożonym. ohne falsch, bez fałszu, szczery.

Falsch benahmt, fałszywie nazwany.

Falsch gesinnet, farbowany. falsch gesinnter Freund, farbowany przyiaciel, t. i. zmyślony.

Falschgläubig, fałszywey wiary.

Falschheit, *f.* fałsz fałszywość, hat wenig Bestand, fałsz ma nie wiele mocy; = der Meynungen, fałsz zdania. ohne Falschheit und Betrug, bez fałszu y oszukania.
Falsch vorgeben, zmyślać, udawać, etwas, co.
Falsch vorgebend, zmyślaiący, udaiący.
Falsch vorgegeben, zmyślony, udany.
Falster, Dänische Insel, Falstra, wyspa Duńska.
Falte, *f.* fałd, eines Kleids, sukni iakiey.
Falten, fałdować, ein Papier, kartę iaką, *it.* marszczyć. zusammenfalten, złożyć w iedno, einen Brief, iaki list.
Faltenmacher, *m.* fałdownik, ten co fałdy robi.
Faltenweis, w fałdy, z fałdami.
Faltung, *f.* fałdowanie, marszczenie.
Falz, auf einer Säule, fuga, wkładka, wsowka, w ktorą się co wsuwa; wkłada; fuga w słupie, w kolumnie, w ramach u okien.
Falzen, fugować, wsowki, wkładki, wyrabiać.
Falzbein, *n.* kościana wsowka.
Falzung, *f.* fugowanie, wsowek wyrabianie.
Falucke, *f.* feluka, Art eines Schiffs, kształt pewny statku morskiego.
Famagusta, Stadt in Cypern, Famagusta, miasto na Cyprze wyspie.
Familiar, familiarny, poufały, mit einem, z kim.
Familie, *f.* familia, dom, rod, Geschlecht; ansehnliche, zacna; berühmte, sławna, verachtete und unbekannte, podła y nieznaioma; ritterliche, szlachecka; blühende, kwitnąca; edle, szlachetna; ehrliche, uczciwa; rühmliche, sławna; alte und berühmte, dawna y wsławiona. Schandfleck einer Familie, ochyda, hanba, familii iakiey. 2) Weib Kinder und Hausgesinde, familia nazywa się także: żona, dzieci y czeladź; so wider Kälte und Regen wohl verwahret, na zimno y deszcz dobrze opatrzona; zerrüttete, pomięszana. 3) zur Familie gehörig, (in erster Bedeutung, w pierwszym znaczeniu) do familii należący, do krwi; (in der andern, w drugim znaczeniu) domowy.
Fanal, latarnia, pochodnia.
Fang, łapanie, Vogel, ptakow. 2) Stich, einem wilden Thiere geben, przebicie, sztych, pchnięcie, sztych dać, iakiemu dzikiemu zwierzowi.
Fangeball, piłka do grania, chwytaiąc ią: mit dem Fangeball spielen, w piłkę grać.
Fangeisen, *n.* im Jagen, rohatyna, na połowaniu.
Fangen, łapać, zwey wilde Schweine im einem Busche, besser uszczywać dwie dzikie świnie w iedney knici; = eine Holztaube, grzywacza; = einen in der Rede, podchwycić kogo w mowie; einen im Netze, złapać kogo w sieci mit der Schlinge, Fallstricke, na stryczek złapać; einen mit dessen eigenen Worten, złapać kogo w iego własnych słowach. sich fangen lassen, dać się złapać.
Fano, Stadt in Italien, Fano, miasto we Włoszech.
Fantasey, *f.* fantazya, uroienie, uroszczenie w głowie.
Fantast, *m.* fantastyk, dziwak.
Farabant, Stadt in Hyrcanien, Farabanta, miasto w Hirkanii.
Farbe, *f.* farba, barwa, kolor, wohlanständige, bardzo przystoyny, piękny; angenehme, miły; frische, wesoły; fleckigte, plamisty, błakuiący, kothigte, zbrudzony; verschossene, zbłakowany, zpełzły; weisse, biały, blaue, błękitny; Meer = grüne, morowy, purpurrothe, purpurowy; grüne, zielony; röthlichte, czerwonawy, rothe, czerwony, braune, podżary, brunatny; feuerrothe, czerwonoognisty, ognisto-czerwony; gelbe, żołty; graue, siwy; aschgraue, popielaty; falbe oder fahle, płowy, weißlichte, białowy; saffrangelbe, szafranowy, goldgelbe, złoty; vermengt mit schwarz, pstry z czarnym; = durch die Leibesübungen erhalten, kolor, cerę utrzymywać przez ćwiczenia y obroty ciała. etwas mit einer Farbe, aber mit seinem Pinsel mahlen, co cudzemi farbami, ale swoim pędzlem malować; nimmt die Wolle auf einmal an, wełna razem w siebie farbe bierze; nicht annehmen, koloru nie brać w siebie, nie przyimować; anstreichen, kolor, farbę dać na co, po wierzchu pomalować; einen mit lebendigen Farben abmahlen, kogo żywemi kolorami odmalować. 2) Vorwand, pozor, pretext, pokrywka.
Farbenhändler, *m.* kupiec od farb, ktory farby przedaie.
Farbicht, farbowany.
Farfa, Fluß in Italien, Farfa, rzeka we Włoszech.

Faro, Stadt in Algarbien, Faro, miasto w Algabryi.
Farr, *m.* byk.
Farrenkraut, *n.* paproć.
Fars, Landschaft in Persien, Farsa, ziemia w Persyi.
Farzen, pierdzieć.
Fasan, bażant, ein Vogel, ptak.
Fasanen-Insel zwischen Frankreich und Spanien, Fasana wyspa między Francyą y Hiszpanią.
Fasanenwärter, *m.* bażantarnik.
Fasanhaus, *n.* bażantarnia.
Faschine, *f.* Bund langes Reißholz, wiązan chrustu.
Faseln-Sau, Mutterschwein, *f.* świnia maciora, co prosięta miewa.
Fasen, żyła, an Wurzeln, u korzenia, od ktorego, inne takie drobne żyłki, y cieniutkie korzonki wiszą. vom Tuch, barwa, to iest włos na suknie. 2) an Saamen, Blumen, Wurzeln, na nasieniu, kwiatkach, korzeniach, cieniutkie włosy.
Fasicht, korzonkowaty, włosisty.
Faß, *n.* fasa, beczka, naczynie. zu Oel, na oliwę. zu Wein, na wino. gepichtes, smołą oblane. verschmiertes, oblepione. reines, czyste. trockenes, suche. volles von etwas, pełne czego. leeres, prożne. so von dem brausenden Moste zersprungen, ktore pękło od burzącego się wina. mit einem sehr weiten Sponde, z wielkim szpuntem bardzo. auf die Seite gewelztes, na bok przechylona. reingemachtes, wyczyszczone. löcherichtes, dziurawe. das ausläuft, ktore ciecze. Wein aus dem Fasse holen, zapfen, wino z beczki ciągnąć. anzapfen, zatkać, zabić beczkę. verschmieren, oblepić, osmarować. ausspülen, wypłukać, wymyć, omyć. abscheuren, wyszorować, wychędożyć. recht ausleeren, dobrze wyprożnić. auf die Seite welzen, stellen, na pok przechylić, postawić. binden, Reife daran legen, pobić, obręczami, obręcze na nie dać. auf den Kopf setzen, na głowie położyć. geschwind umstülpen, nagle przewrocić.
Faßbinder, *m.* bednarz.
Faßdaube, *f.* dęga, klepka, od naczynia.
Fassen, begreifen, poiąć, obiąć. kann das Gefängniß nicht alle, obiąć nie może wszystkich więzienie. kann dessen Hochmuth ganz Asien nicht, hardości iego cała Azya nie może obiąć, zaiąć, zaymować. alles mit einer Weite, swoią szerokością, zawierać, zamykać w sobie; als ein Buch eine ganze Lehre, iako to książka iaka czyia całą naukę. der äußere Cirkel faßt alle die andern in sich, zewnętrzne koło zawiera, zamyka, obeymuie wszystkie inne koła w sobie. das vorgelegte bald, poiąć prędko, rzecz, ktorey uczą. ins Gedächtniß, pamięcią obiąć. der Weisen Lehren wohl gefaßt haben, mądrych nauki dobrze mieć poięte. sich von der Furcht fassen, z boiaźni ochłonąć, wyiść. in ein Faß thun, do naczynia co kłaść, fassować.
Faßmesserkunst, *f.* miara, wymiar.
Faßnacht, *f.* post wielki.
Fasso, Fasso, Stadt in Georgien, miasto w Georgii dawne, Phasis, idis. 2) Fluß daselbst, rzeka tamże.
Faßröhre, *f.* rurka u naczynia.
Faßspund, *m.* szpunt do zatykania.
Fassung, poięcie, obięcie, s. Begreifung, Ergreifung.
Fast, prawie. sich fast allezeit bey einem auf dem Lande befinden, prawie zawsze znaydować się z kim na wsi. zu eben der Stunde kommen, prawie w iedną godzinę przyiść razem, fast nicht mehr können darzuthun, prawię nic więcey nie moc do tego przydać. meine Zeit ist fast dahin, moy czas, moie lata, iuż prawie przeszły. fast einen Schuh breit, prawie na iednę stopę szeroki. fast gar nicht, prawie nie można, ledwie nie można.
Fasten, pościć, nie ieść. bereits den fünften Tag, iuż piąty dzien. so strenge, als kein Jude am Sabbathe, pościć tak ścisło, iak żyd w sabasz, suszyć.
Fasten, das, post, suchoty.
Fastenabend, *m.* zapust.
Fastnacht, *f.* die vierzig Tage von Ostern, czerdziec dni przed wielką nocą.
Fastnachtsbrüder, *plur.* bachusowi bracia, co podczas zapust szaleią.
Fastnachtsspiel, *n.* szalona uciecha podczas zapust.
Fast schon, prawie iuż, hat er die Stadt erobert, prawie iuż wziął miasto.
Fasttag, dzien postny, post. ansagen, anstellen, naznaczyć, postanowić. feyern, obchodzić.
Fatal, *wyroczny*, biedny z przeznaczenia, z wyrokow, nieszczęśliwy; z wyrokow. Ausgang, nieszczęśliwy koniec. auf eine fatale Weise, nieszczęśliwie z przeznaczenia.
Fatalität, *f.* potrzeba przeznaczona, nieuchybna, *wyroczna*.

Fatigiren, einen, zfatygować, ztrudzić kogo.
Fatigue, *f.* fatyga, Abmattung, zfatygowanie, ztrudzenie. zur Fatigue abgehärtet, do fatygi, do pracy, zahartowany, wprawiony.
Fatzbube, Spottvogel, potwarca, wyśmiewacz, wykrętarz, błazen.
Fatzen, spotten, drwić, wyśmiewać, szydzić.
Fatzenetlein, Schnupftuch, chustka do nosa.
Fatzmann, *m.* szyderka, wyśmiewacz.
Fatznarr, *m.* Fastnachtsnarr, bachusow brat pod czas zapust.
Fatzwerk, drwiny, szyderstwo, naśmiewisko, pośmiech, śmieszki.
Faveur, *f.* łaska, zprzyianie. s. Gunst, Gewogenheit.
Fauquemont, (Fockemong) Stadt im Limburgischen, Fokemont, miasto w Limburskim.
Faul, träge, leniwy, gnuśny, in einer Arbeit, w iakiey pracy; einen Brief zu schreiben, leniwy do pisania listow; zum Antworten machen, bydź leniwym do dania odpowiedzi; zu Hause sitzen, leniwym w domu siedzieć. der sehr faul ist, ktory iest bardzo leniwy. ein erzfauler Flegel, leniwiec ostatni, nad ktorego większego nie ma. 2) verfault, zgniły, przegniły. verfaulte Zähne, Aepfel, Pfahl, zgniłe, zęby, iabka, kałuża, iezioro. faul werden, gnić, zgniłym się stawać.
Faul, *adv.* gnuśnie, leniwo, etwas thun, co czynić.
Faulbette, *n.* łożko, kleines, łożeczko.
Faulbettlein, *n.* łożeczko.
Faulen, gnić, pruchnieć, vor Alter, od starości, od dawności.
Faulheit, *f.* lenistwo, dnusność. aus Faulheit etwas thun, z lenistwa co robić. durch die Faulheit verhindert werden, lenistwo mieć na przeszkodzie.
Faullenzen, prożnować, nic nie robić.
Faullenzer, *m.* prożniak, leniwiec, ospalec.
Faullenzerey, *f.* prozniarstwo, ospalstwo.
Favorable, (Faworawel) przyiazny; zuträglich, znośny, gewogen, przychylny.
Favorisiren, sprzyiać, günstig, behülflich seyn, być przyiaźnym, sprzyiaiącym, przychylnym, pomocnym komu.
Favorit, *m.* Günstling, faworyt u kogo, w łasce u kogo, maiący łaskę u kogo.
Faussigny, Stadt in Savoyen, Fossynia, miasto w Sabaudyi.
Faust, *f.* pięść. einen mit Fäusten schlagen, obić kogo pięściami. einen mit Fäusten bezahlen, komu pięściami zapłacić. sich mit Fäusten unter einander schlagen, pięściami się z sobą bić. einen mit Fäusten schlagen und mit Füssen treten, pięściami y nogami kogo tłuc. mit der Faust in die Augen schlagen, pięścią w oczy uderzyć, bić; auf den Leib schlagen, pięścią w brzuch uderzyć. stärker in der Faust seyn, być mocnieyszym w pięściach. tapfer von der Faust, w rękach mocny, pachoł dobry. hurtig von der Faust, wybić się prędki. das Werk gehet wohl von der Faust, robota pod ręką bardzo dobrze idzie. mit Fäusten drein schlagen, w rękach, w pięściach co trzymać. mit der Faust gemacht, ręką zrobiony. so groß als eine Faust, tak wielki iak pięść.
Fausthammer, *m.* pałka, palica, obuch.
Faustrecht, *n.* ręczne prawo, gdy ręką, mocą o co trzeba się upominać.
Faute, Fote, *f.* błąd, omyłka, zmylenie.
Februarius, *m.* der andere Monat des Jahres, luty wtory miesiąc w roku.
Fechse, Senkrebe am Weinstocke, *f.* latorośl winna; einlegen, latorośl winną wsadzić.
Fechten, fechtować, zapasy iść, pasować się z kim; bić się, mit dem Degen, na pałasze; mit einander einer Sache wegen, bić się w pałasze ieden z drugim o iaką rzecz. die Infanterie hat scharf gefochten, piechota tęgo się potykała. zu Fuß fechten, piechoty się potykać. hitzig fechten, żwawo się potykać; fünf Stunden in einem fort, pięć godzin wciąż.
Fechten, das, potykanie się, passowanie, zapasy chodzenie, mit dem Degen, na szpady, na pałasze. das Fechten der Soldaten, potyczka żołnierzy.
Fechter, *m.* potykacz, woiak, ungeübter, wohl zerklopfter: seufzet nicht einmal, niećwiczony, dobrze zbity, zbuchany, ani raz stęknie; giebt der Gegenpart eins, raz zadaie nieprzyiacielowi. die Fechter üben oder exerciren sich, woiacy, szermierze, potykacze; der auf Leib und Leben kämpfet, ktory się potyka o ciało y o życie; der viel mal den Preis erhalten, ktory wiele razy nadgrodę wygrał; im lernen, oder sich üben, ucząc się albo się ćwicząc; nach Fechterart, sztuką.

Fechter-Dicht, *f.* iedzenie poiedynkuiących.
Fechter-Gang, *m.* potyczka poiedynkuiących.
Fechterisch, szermierski.
Fechter-Kampf, *m.* potyczka poiedynkuiących.
Fechter-Lohn, *m.* zapłata za poiedynek.
Fechter-Salbe, *f.* smarowidło do zapasu.
Fechter-Sprung, *m.* ruszenie poiedynkuiacego.
Fecht-Boden, *m.* plac do poiedynku.
Fecht-Kunst, *f.* sztuka poiedynku.
Fecht-Meister, *m.* uczyciel fechtu, poiedynku.
Fecht-Schule, *f.* szkoła do uczenia się poiedynkow.
Fecht-Spiel, *n.* gra w poiedynek gdy żartem albo dla ćwiczenia poiedynkuią.
Fecht-Stange, *f.* laska darowana szermierzowi odprawionemu na znak odprawy, co u Rzymian bywało, dla tego połacinie taka laska nazywa się Rudis.
Fecht-Uebung, *f.* poiedynek dla ćwiczenia.
Feder, *f.* pióro, und zwar eigentlich der Kiel einer Feder, a w prawdzie właściwie koniec, dziub, nos u pióra. die ausgekrochenen Jungen mit den Federn decken und warm halten, wyklute ptaszęta piòrami pokrywać y grzać. einem die Federn beschneiden, piora komu obciąć. höher fliegen wollen, als die Federn gewachsen sind, chcieć wyżey wylecieć, iak piora urosły. das Weiche, Flockichte an einer Feder, puch. das sich leichter als eine Feder beweget, co się łatwicy iak pioro ruszyć może; bunte, pstre, iarzębate. 2) zum Schreiben, do pisania; schneiden, temporować pioro, zaciąć pioro; für eine gute halten und damit schreiben, wie sie in die Hände kommt, każde mieć za dobre y takim pisać, iakie do ręki przyidzie. voll Federn, pełny pierza, pierzasty; ein Küssen voll Federn, poduszka pesna pior pierza. Federn bekommen, pierza nabywać. kleine Feder, piorki. an den Federn kennet man den Vogel, po piorach ptaka poznać. in die Feder dictiren, do piora dyktować; einen Brief, list.
Federbette, *n.* pierzyna, pierznik.
Federbüchse, *f.* faska na pierze.
Federbusch, *m.* kiść z pior.
Federfuß, *m.* pierzaste nogi.
Federicht, pierzasty.

Federkiel, *m.* pioro samo oprocz pierza. zur Zitter, pręt do brząkania na cyter.
Federlappen, *m.* straszydło na ptaki, welchen man wohin steckt die Vögel zu scheuchen, ktore stawiaią po ogrodach na odstraszenie ptakow.
Federleicht, puch, lekkie pierze.
Federlos, goły, bezpierza.
Federmesser, *n.* scyzoryk, nożyk do zacinania pior, piorzacinek.
Federpfühl, *m.* pieżnik, pierzyna.
Federschachtel, *f.* piornik, schowanie na piora.
Federschließer, *m.* odzieracz z pior, skubacz z pior.
Feder-See, See in Schwaben, Jezioro w Szwabii.
Federspiel, *n.* łowienie ptakow.
Federvieh, *n.* lotne bydło, ptastwo.
Federweiß, ein Erdgewächs, Amiant, kamień pewny.
Fegen, chędożyć, einen Ort von etwas, mieysce z czego.
Fege-Geld, *n.* pieniądze za wychędożenie odchodow.
Fegefeuer, *n.* czyściec.
Fegopfer, *n.* ofiara za grzechy.
Feger, *m.* ochędożnik.
Fegung, *f.* ochędożenie.
Fehdebrief, *m.* list wypowiadaiący woynę.
Fehde, Kriegs-Ankündigung, *f.* wypowiedzenie woyny.
Fehl, *m.* Anstoß, utchnienie, utykanie. Mangel, niedostatek.
Fehlbitte, *f.* odmowienie, thun, nieuprosić, odmowienie wziąć.
Fehlen, zbywać, nie dostawać, brakować. es hat ihnen nicht an Muthe, sondern an Kräften gefehlet, nie na odwadze, ale na siłach mu zbywało. es gegen einen an seiner Mühe fehlen lassen, umknąć komu swoiey przysługi, uczynić aby komu na czyiey przysłudze zbywało. dem es nicht an Worten fehlet, ktoremu na słowach nie zbywa. es fehlen weniger von den Feinden, mniey nieprzyiacioł nie dostaie. es fehlet ihm in dieser Sache an allen, zbywa mu w tym interesie na wszystkim. es hat nicht viel gefehlet, daß er nicht ums Leben kam, mało co nie dostawało do tego, aby życia postradał. es fehlt nicht an mir, na moiey ochocie nie zbywa. es fehlet allen an der Zeit, zbywą wszystkim na czasie, wszyscy czasu nie maią. es fehlet uns am Glücke, zbywa nam na szczęściu. 2) irren, błądzić, mylić, aus Unvorsichtigkeit,

ſichtigkeit, z nieuwagi, z nieprzezerności, in einer Sache, w iakiey rzeczy. in einer Sylbe fehlen, iednę ſylabę zmylić. wer iſt, der nicht irgendwo einmal fehlet, kto ieſt, kto by y razu w czym nie zmylił. groſſe Leute fehlen auch, y wielei ludzie błądzą.

Fehlen, das, n. błąd, omyłka. 2) Mangel, niedoſtatek.

Fehler, m. błąd, omyłka, zmylenie, omylenie ſię, ſeinen erkennen, błąd ſwoy wyznać; ≠ vertheidigen, bronić ſwoiego błędu; ≠ tadeln und verbeſſern, naganić y poprawić; zu verzeihen bitten, proſić o wybaczenie błędu; wegen eines Fehlers um Pardon bitten, toż ſamo; der Schreiber, piſarzow błąd; mit einem Kleck bedecken, przemazać kryſą błąd jaki: ≠ iſt bey der Armee vorgelaufen, ſtał ſię w woysku trafił ſię.

Fehlſchlag, m. omylenie, daremna praca, zawod.

Fehlſchlagen, zawieść, zawodzić, es hat mir fehl geſchlagen, to mię zawiedło. die Hoffnung, nadzieia mię zawiedła.

Fehlſchuß, m. chybienie, nietrafienie do celu.

Fehlſtreich, m. daremny raz, daremne uderzenie, hat eines Hand, oder einer mit der Hand gethan, ręka czyia uczyniła, albo kto ręka uczynił.

Fehltritt, m. upadek, błąd, omyłka, thun, uczynić.

Fehrberlin, Ort in der Mark, miaſto w Marchii, Ferberlin.

Fehre, prom.

Feig, furchtſam, boiaźliwy, lękliwy, Sinn, myśl, Herz, ſerce. feig werden, bać ſię, lękać ſię, ſtrachać ſię.

Feige, adv. boiaźliwie. ſich bezeigen, handeln, poſtępować, czynić, ukazywać ſię. feige reden, boiaźliwie mowić. etwas thun.

Feige, f. eine Frucht, figa, owoc. Korb voll Feigen, koſz pełny. dürre, ſucha, zeſchła; böſe, zła. fette, tłuſta, alte und bleiche, ſtara y zbladła. die einen ſchlechten Geſchmack hat, ktora ma zły ſmak. die ſich hält, ktora ſię chowa, ktora ſię nie pſuie. die zeitig reif wird, ktora zbyt wczas dożrzała, die ſpäte reif wird, ktora ſię nierychło doſtawa. reife, ranna, wczeſna, ſpäte, nierychła, friſche, świeża, allzu treige, nazbyt ſucha. unreiſe, niewczeſna. welkende, zwiędła, auserleſene, wybrana. davon der Stiel abgemacht iſt, od ktorey ſzypułka odrwana. die ſich nicht hält, bis ſie trocken wird, ktora ſię nie chowa poki nie uſchnie. die Schale, Haut und Mark, oder Fleiſch der Feigen, łupinka, albo ſkorka, mięſo, albo treść figi. Ueberfluß an Feigen, urodzay, na figi, obfitość w figi. Feigen ſammlen, abnehmen, figi zbierać, zrywać. kleine Feige, figeczka.

Feigenbaum, m. figowe drzewo. fruchtbarer, urodzayne. ſo nicht ſehr milcht, ktore nie bardzo mleczy. der ſeine Früchte als krank abwirft, figa ktora porzuca owoc iak gdyby chora była, ſo zweymal, dreymal ſeine Früchte in einem Jahre zeiget, ktora, dwa razy, trzy razy na rok ſwoy owoc rodzi. 2) wilder, dzika figa.

Feigenblätter, plur. liście figowe.

Feigenbohne, f. łupina, kleine, łupinka.

Feigengarten, m. figowy ſad.

Feigenholz, n. figowe drewno.

Feigenkorb, m. figowy koſz, rogożka.

Feigenkörner, plur. ziarka, iondrka figowe.

Feigenkrämer, m. przedawacz fig.

Feigwarzen-Kraut, figowe ziele.

Feil, na przeday, ſeyn, ſtehen, być, ſtać. das Haus iſt feil geweſen, dom był na przeday. feil bieten, na przeday dać. ſie werden feil gebothen werden, byli by na przeday dani. die Anreizungen zur Ueppigkeit, ponęty do zbytkow na przeday. haben, mieć. feil werden, trzody na przeday. feil bieten, na przeday wyłożyć, wyſtawić.

Feilbietung, f. na przeday wyłożenie, wyſtawienie. eines Hauſes, domu jakiego. der Wiſſenſchaft, umiejętności.

Feile, f. pilnik. ein Werk mit der Feile ausputzen, pilnikiem robotę wypolerować, wygładzić, pod światło.

Feilen, piłować. etwas um ſo viel eigentlicher, co kſztałtniey opiłować, gładko y pod światło.

Feilgeboten, przedayny. feilgebotne Zunge, przedayny ięzyk.

Feil haben, na przeday mieć.

Feilſchen, fragen, was etwas koſte, pytać ſię co za cena, co warta rzecz.

Feilſpäne, trociny z opiłowania.

Feilſtaub, proch z opiłowania.

Feilträger, m. na przeday noſzący.

Feilung, f. piłowanie.

Feimen, ſzumować, pianę zbierać. das Honig, ſzumować miod, z miodu pianę zbierać.

Feimlöffel, m. warzecha, łyża, lizica, do zbierania piany.

Fein, schön, piękny, ładny. feiner Mensch, ładny, piękny człowiek, szcze rysam przez się. fein Gold, szczere złoto, samo przez się złoto. fein Silber, szczere, samo przez się srebro.

Fein, pięknie, ładnie, gracko. feinreich, pieniężny, fein gelehrt, dobrze uczony, fein lang, dobrze długi. fein gesetzt seyn, dobrże być położonym. posadzonym. fein schreiben, pięknie pisać.

Feind, *m*. nieprzyiaciel. bitterer, gorżki ostry. heftiger, żwawy. thörichter und verruchter, głupi y niepodściwy. todtfeind, głowny. gemeiner, powszechny. grausamer, okrutny, einheimischer, domowy. auswärtiger, postronny. wilder, und unmenschlicher, dziki y nieludzki. gottloser, niezbożny. offenbarer, oczywisty, publiczny. arger und harter, złosliwy, y twardy; grimmiger, srogi. alle zu Feinden bekommen, nieprzyiacielami sobie wszystkich porobić. Hauptfeind, głowny nieprzyiaciel. sich als Feind bezeugen, nieprzyiacielem się, pokazywać, po nieprzyiacielsku się stawiać. einen zum Feinde haben, mieć kogo nieprzyiacielem. sich einen zum Feinde machen, nieprzyiaciela sobie z kogo uczynić. sie sind Feinde mit einander, nieprzyiacielami są sobie. sich für eines Feind erklären, oświadczyć się nieprzyiacielem czyim.

Feindlich, nieprzyiacielski. feindliches Land, nieprzyiacielska ziemia. handeln, czynić, postępować.

Feindschaft, nieprzyiaźn, nieprzyiacielstwo, öffentliche, publiczne, otwarte; schwere, ciężkie; angebohrne, wrodzone; rechtmäßige, sprawiedliwe; gefährliche, niebezpieczne; heimliche, taiemne. schwere Feindschaft auf sich laden, wielkiey się nieprzyiaźni podeymować; ; fahren lassen, nieprzyiaźn złożyć; einem ohne Ursache ankündigen, komu nieprzyiaźn wypowiedzieć bez przyczyny; eine natürliche oder eingepflanzte gegen einen hegen, naturalną, zaszczepioną nieprzyiaźń, mieć przeciwko komu; um des gemeinen Wesens willen ablegen, davon abstehen, dla Rzeczypospolitey nieprzyiaźń złożyć; der eine alte gegen einen trägt, ktory dawną nieprzyiaźń nosi przeciwko komu. ; sich eines zuziehen, in eines gerathen, verfallen, zarobić sobie u kogo na nieprzyiaźń, narobić, sobie nieprzyiaźni, nabawić się nieprzyiaźni, wpaść w nieprzyiaźń. in Vergessenheit stellen, w zapomnienie puścić. entgehen, uniknąć nieprzyiaźni.

Feindselig, nieprzyiacielski, nieprzyiazny. Gemüth gegen einen, nieprzyiącielski umysł przeciwko komu. auf feindseltge Art und Weise, nieprzyiacielskim trybem y sposobem. etwas aus feindseligem Gemüthe reden, sagen, mowić z nieprzyiacielskiego serca. es erweiset sich alles feindselig gegen mich, wszystko się mi po nieprzyiacielsku stawia. mit feindseligem Gemüthe einen schelten, nieprzyiacielskim umysłem łaiać kogo.

Feindselig, *adv*. nieprzyiaźnie, po nieprzyiacielsku. etwas gegen einen feindselig thun, po nieprzyiacielsku co przeciwko komu czynić. einem feindselig zuwider seyn, po nieprzyiacielsku być komu przeciwnym. etwas begehen, po nieprzyiacielsku co uczynić popełnić. einen feindselig verfolgen, po nieprzyiacielsku kogo prześladować. aufs feindseligste sich mit einem zanken, nader po nieprzyiacielsku wiechać, wsieść na kogo.

Feindseligkeit, *f*. nieprzyiacielstwo, nie przyiaźn, nieludzkość, zły, postępek.

Feist, tłusty.

Feisten, einen feist machen, utłuścić, spaść, wypaść, tuczyć.

Feistigkeit, *f*. tłustość. s. Fettigkeit.

Feistmachung, *f*. tuczenie, utuczenie, wykarmienie.

Felbinger, Art einer Weide, rodzay wierzby, złota wierzba.

Feld, *n*. eine Ebene, pole, rownina. häßliches und wüstes, brzydkie puste. breites, sehr gutes, und fruchtbares, dobre, urodzayne. ebenes und von allen reines, rowne, y czyste od wszystkiego. so in einer wundersamen Ebene sich bis 1500 Schritt erstreckt, ktore się w rownią przedziwną na piętnaście tysięcy, krokow rozciąga. zu Getreyde, na zboże. grasigtes, trawiste. an der Sonne liegendes, na słoncu leżące. fettes, besäetes, tłuste, zasiane. trockenes, mageres, wyschłe, chude. feuchtes, dürres, wilgotne, suche. etwas jäh angehendes, nie co chyłkiem idące. eingebogenes, zapadłe, wyklęsłe. ebene Flächen derselben, rowne płaszczyzny tychże. unermeßliche Größe, niezmierna wielkość. 2) Gegend mit Aeckern und Dörfern, okolica, z rolami y wsiami. an der Stadt gelegenes, pod miastem leżąca. wohl angebautes, bardzo dobrze wyprawna,

so keine

so keine Weide giebt, gdzie żadnego niemasz pastwiska. auf dem Felde seyn, na wsi być. vom Felden kommen, wieder kommen, ze wsi przyiechać, powracać. aufs Feld gehen, na wieś iść, iechać; jagen, pędzić. auf dem Felde arbeiten, na polu pracować. auf dem Felde etwas zu thun haben, mieć co na wsi do roboty; sandichtes, piaszczyste; fettes, buyne; ausgeruhetes, przeugorowane. Feldwesen, polowe rzeczy. Krieg, zu Felde ziehen wider einen, na woynę ciągnąć przeciwko komu. zu Hause und zu Felde bekannt seyn, w domu y na woynie być znaiomym. den Feind aus dem Felde schlagen, nieprzyiaciela zbić, pobić. Feld behaupten, behalten, placu bronić, nie dać, otrzymać zwycięstwo. die Armee ins Feld stellen, woysko w pole wyprowadzić. recht ungern mit zu Felde gehen, nie rad na woynę iść.

Feldarbeit, *f.* robota polna, polowa, rolna.

Feldbau, *m.* rolnistwo, polowe gospodarstwo.

Feldbau-Kunst, *f.* ziemiaństwo.

Feldbinde, *f.* pas rycerski, szarpa.

Feldcypresse, *f.* cyprès polny.

Feld-Equipage, *f.* sprzęt, porządek woienny.

Feldflüchtiger, *m.* zbieg, deserter.

Feldfrucht, *f.* zboże, aufgehobene, zprzątnione z pola, zebrane, zchowane; reife, dostałe; die durch die feindlichen Streifereyen verwüstet oder ruiniret worden, zepsute, wniwecz obrocone, przez nieprzyiacielskie inkursye. Einärndtung und Aufhebung derselben, zeżnięcie y sprzątnienie zboża; einsammlen, einärndten, zebrać, zżąć; bringet die Erde, zboże ziemia rodzi, przynosi.

Feldgeschäffte, *plur.* roboty rolne, zaprzątnienie polowe.

Feldgrund, *m.* rola, grunt.

Feldgütchen, *n.* polko, folwarczek, rolka.

Feldguth, *n.* wieś, dziedzina.

Feldhauptmann, *m.* Hetman, Nayftarszy Wodz Woyska.

Feldherr, *m.* Hetman, Feldmarszałek. einen zum Feldherrn machen, uczynić kogo Hetmanem, Feldmarszałkiem.

Feldhenne, *f.* konik polny.

Feldhuhn, *n.* kuropatwa.

Feldhütten, *pl.* hałupy wieyskie.

Feldicht, polny, Landesgegend, pola w okolicy.

Feldkümmel, *m.* polny kmin.

Feldlager, *n.* oboz.

Feldleben, *n.* polowe, rolne, wieyskie życie; gospodorowanie w polu, w roli.

Feldlilien, *pl.* polna lilia.

Feldmann, *m.* oracz, rolnik.

Feldmark, *f.* miedza, schodzenie się, ztykanie się granie.

Feldmarschall, *m.* Feld-Marszałek, des Kaisers, Cesarski.

Feldmaus, *f.* polna mysz.

Feldmedicus, *m.* woyskowy lekarz.

Feldmesser, *m.* ziemmiernik.

Feldmeß-Kunst, *f.* ziemmiara. zur Feldmeß-Kunst gehörig, ziemmierniczy, ziemmierny.

Feldnachbar, *m.* sąsiad w polu, na wsi.

Feldobrister, *m.* Hetman.

Feld-Postmeister, *m.* woyskowy pocztmistrz; pocztmayster.

Feldprediger, *m.* kaznodzieia, kapelan woyskowy.

Feldprediger-Dienst, *m.* kapelania woyskowa, kaznodzieystwo woyskowe.

Feldrose, *f.* roża polna.

Feldrüstung, *f.* sprzęt woyskowy.

Feldsaffran, *m.* polny szafran.

Feldsburg, ein Ort in Mähren, Feldsburg miasto w Morawie.

Feldscheer, *m.* felczer, cyrulik woyskowy.

Feldschlacht, *f.* bitwa, potyczka.

Feldschlange, *f.* wężawka, armata tak zwana, ein Geschütz.

Feldschmuck, *m.* szaty woyskowe, żołnierskie.

Feldschoppen, *m.* szopa w polu, das Getraide in der Eil zusammen zu bringen, do złożenia zboża na prędce.

Feldstück, *n.* polne działo, polna armata.

Feldwache, *f.* straż woyskowa.

Feldwage, *f.* womit die Furchen u. d. g. gemessen werden, woyskowa waga, ktorą rożne rzeczy ważą.

Feldwasser, *n.* nawalnica, potok z deszczow.

Feldwebel, *m.* Feldfebel, Unteroficier w woysku.

Feldzeichen, *n.* hasło w woysku.

Feld-Zeugmeister, *m.* Generał Artyleryi.

Feldzug, *m.* wyprawa na woynę.

Felg, *f.* an einem Rade, zwono u koła, obwod ze zwon u koła.

Felicitiren, winszować.

Felin, Stadt in Liefland, Felin, miasto w Inflantach.

Fell, *n.* skòra, insonderheit eines Schafes mit der Wolle, osobliwie zaś skura owcza z wełną; eines größern Thieres, z wielkiego iakiego zwierzęcia; insgemein, jedoch sonderlich ohne die Haare, pospolicie, w szczegulności przecie znaczy skòre, bez sierci. eine Wunde, die unter dem Felle ist, rana co pod skòrą iest. einem ab oder über die Ohren ziehen, zedrzeć skòrę z czego, przez uszy. dem Hasen abstreifen, z zaiąca skòrę zdiąć.

Felleisen, *n.* sakiewka, torba.

Felleis, tłomoczek, na manatki.

Felonie, *f.* Meyneid, niewierność, przeniewierzenie się, zdradzenie.

Fels, *m.* opoka, głaz; gehet immer sachte, spitzig zu, zawsze co raz bardziey kończysto idzie; ist oben ganz spitzig, w gorze iest wcale kończysta, kończysty; wie hoch ist er? iak wysoka opoka? iak wysoki głaz? jäher und gleichsam abgerissener, urwana skała; rauher, chropowata; hohler, wydrożona; steiler und überall jäher, przykra, y urwana zewsząd; sehr hohe um sich herum haben, wysokie skały mieć koło siebie. nach großen Felsen auf eine Ebene kommen, z wielkich zkał zeyść, na iaką płaszczyznę, błonie. Fels im Meere, na morzu, w morzu. mit etwas an die Felsen anfahren, czym na skałę wiechać; glücklich vorbey fahren, szczęśliwie imo skały przeiechać. von Felsen herab springen, ze skał na doł skakać, zeskakiwać.

Felsicht, skalisty, voller Felsen, pełny skał, opoki, głazow; Oerter, skaliste mieysca; Meer, morza.

Feltre, Stadt in Italien, Feltra, miasto w Włoszech.

Femern, eine dänische Insel, Femerna, Duńska wyspa.

Fendrich, *m.* Horąży.

Fenoe, eine dänische Insel, Fenoa, Duńska wyspa.

Fenster, *n.* okno; drey Fuß breites, na trzy stopy szerokie; zugemauertes, zamurowane; mit einem Gitter verwahretes, z kratami. Engigkeit der Fenster, szczupłość okien. Fenster aufmachen, okno otworzyć; darein machen, okno w czym zrobić. mit Fenstern versehen, oknami opatrzyć.

Fenstergitter, *n.* krata u okien.

Fensterchen, *n.* okienko.

Fensterglas, *n.* szyba w oknie.

Fensterläden, *plur.* okienice; stehen offen, otwarte stoią; sind zu, są zamknięte. das Knarren derselben, wenn sie auf- oder zugemacht werden, skrzypienie okienic, kiedy ie zawieraią albo otwieraią. mit Fensterläden versehen, okienicami opatrzony.

Fenstermacher, *m.* szklare, *błoniarz*, altes Wort.

Fensterrahm, *m.* ramy u okien.

Fensterscheibe, *f.* szyba w oknie.

Ferkel, *n.* prosię; das noch sauget, ktore dopiero ssie; abgesetztes, odsadzone od ssanie.

Ferkelchen, *n.* prosiątko, prosiąteczko.

Ferkeln, oprosić się.

Ferdinand, ein Mannsnamen, Ferdinand, imie męszczyny.

Ferg, *m.* przewoźnik.

Ferggeld, *n.* pieniądze od przewozu.

Fermo, Stadt in Italien, Fermo, miasto w Włoszech.

Fern, daleko, opodal, von seinen Gränzen, daleko od swoich granic; von der Wahrheit, daleko od prawdy; von aller Furcht, od wszelkiey boiaźni; von dannen, z tamtąd. von fern etwas mit ansehen, zdaleka się czemu przypatrywać. fern genug von der Stadt, daleko dosyć od miasta. von fern, zdaleka. von fern sehen, zdaleka patrzyć. von ferne stehen, zdaleka stać. es sey fern, ah! boday by tego nie było. das ist fern von mir, to się mnie nie trzyma.

Ferne, die, *f.* odległość, dalekość; der Zeit, czasu; der Oerter, mieysc.

Fernambuco, Landschaft in America, Fernambuka, ziemia w Ameryce.

Ferner, daley, za tym. es folget ferner, daß den Göttern nichts unwissend sey, idzie za tym, że Bogom, nie iest nic nie wiadomo. sehet nun ferner das übrige, obaczcie daley ostatek. nach der Ermordung der Vornehmsten wurde ferner keines Menschen geschonet, pomordowawszy przednieyszych, daley żadnemu człowiekowi nie przepuszczono. was wollet ihr ferner? czego chcecie daley? einen nicht ferner leiden, kogo daley nie cierpieć.

Fernerweit, krom, okrom, oprocz, procz, hat er mir versprochen, oprocz tego, krom tego obiecał mi; nad to; wurde noch die Post gebracht, nad to wiadomość przyniesiona.

Fernglas, *n.* dalesiowidz, nadalwidz.

Fernig, daleki.

Ferniß, *m.* pokost.

Ferajo Porto, Haven in Italien, Feraio Porto, port we Włoszech.

Ferrara, Stadt in Italien, Ferrara, miasto we Włoszech.

Ferse, *f.* Theil des Fußes, pięta, część nogi w tyle. Fersengeld geben, d. i. fliehen, ausreissen, w nogi uciec, pobiec.

Ferte, Namen unterschiedener Städte in Frankreich, Ferte, imie rożnych mieysc we Francyi.

Fertig, gotowy, bereit zu etwas, gotowy do czego; zum letzten Gefechte, do ostatniey potyczki. ganz vollbracht, wcale skonczony, wydoskonalony, ist das Werk noch nicht, iefzcze nie gotowa robota; machen, wygotować. ein angefangenes Buch fertig machen, zaczętą kśiążkę wygotować, skonczyć. werden bald mit einem Werke, gotowym być w krotce z iaką robotą.

Fertigen, fertig machen, wygotować, gotowe zrobić.

Fertigkeit, *f.* Hurtigkeit, gotowość, ochota, zu schreiben, do pisania, des Gemüths, umysłu.

Fertiglich, prędko, ochotnie, z chęcią, szypko.

Fessel, *f.* kaydany, Beinschelle, okowy, dyby; eiserne, żelazne; dicke, grube; getragen haben, w kaydanach być przed tym, dyby nosić przed tym; einem anzulegen drohen, grozić komu kaydanami; einem abnehmen, zdiąć komu kaydany; sein Lebtage darinnen gehen, w kaydanach wiek pędzić, pęta, metaf.

Fesseln, w kaydany wsadzić, einen, kogo; okować w kaydany, w kaydany okuć.

Fesseln, das, *n.* w kaydany okucie, okowanie.

Fest, mocny, tęgi; Freundschaft, mocna przyiaźn; Meynung, mocne zdanie; in seiner Meynung, w swoim zdaniu mocny. festes Band, mocne więzy; so daß es nicht bewegt noch geändert werden kann, tak tęgi, że ani się ruszyć, ani odmienić nie może; Entschluß, mocna, stała resolucya, postanowienie; Gut, dobro; Schluß, wyrok. fest, mehr durch die Kunst, als durch die Natur, mocny bardziey przez sztukę, niżeli z natury. einen fest halten, kogo mocno trzymać. fest setzen, osadzić mocno.

Fest, *adv.* mocno, tęgo, trwało; sich etwas eingebildet haben, mocno sobie co imaginować. fest und steif etwas behaupten, mocno y tęgo czego bronić, strzec, przestrzegać. fest schlafen, tęgo spać. ein Band fest zuziehen, wstęgę, związkę mocniey przyciągnąć. fest auf seinem Kopfe bestehen, mocno na swoiey głowie polegać. fest beschlossen, mocno postanowiony.

Fest, das, *n.* Festtag, święto, dzień święty, einem zu Ehren begehen, dzień święty na czyi honor obchodzić; jährliches feyern, roczne święto obchodzić; anordnen, naznaczyć; ansagen, opowiedzieć.

Festbegehung, *f.* obchodzenie święta.

Festigkeit, *f.* mocność, tęgość. für sich gar wenig Festigkeit haben, mało mieć mocy, tęgości, w sobie; der Freundschaft, moc, stałość przyiaźni; einer Stadt, mocna obrona miasta.

Festiglich, mocno, tęgo, trwało, sich widersetzen, opierać się, sprzeciwiać się. festiglich beschlossen haben, zu siegen oder zu sterben, mocno umyślić, albo zwyciężyć, albo umrzeć; auf einer Sache beharren, obstawać mocno przy iakiey rzeczy, trwać mocno w iakiey rzeczy.

Festin, *n.* Lustbarkeit, ochota, wesoła kompania. Gastgeboth, z proszenie gości, bankiet; herrliches, pański, geben, anstellen, dać.

Festtag, *m.* święto.

Festung, *f.* forteca, twierdza, wenn sie eine Citadelle oder Schloß ist, zamek iaki, albo grod, horod obronny; mäßige, szrednia; natürliche, naturalna; hoch gelegene, wysoko leżąca; nahe am Meere liegende geschleifte, zburzona; bauen, fortecę robic, stawiać; verheidigen, bronić; erobern, dobywać; einnehmen, wziąć; schleifen, demoliren, zburzyć, rozrzucić; errichten, um eine Garnison hinein legen zu können, fortecę wystawić, aby ią garnizonem osadzić; vortreffliche von Kunst und Natur, przednia tak co do sztuki, iak co do naturalnego położenia; mit Sümpfen und Wäldern umgebene, błotami y lasami otoczona; mit wunderbaren Werken versehene, przedziwnemi robotami opatrzona; ziemlich starke, pomiernie mocna; einem anvertrauen, fortecę komu powierzyć; einen zum Commendanten darinnen machen, Komendantem kogo w niey uczynić; die weder von Natur recht feste, noch mit genuasamer Besatzung versehen, ani rodowitym położeniem,

łożeniem, ani garnizonem dosyć opatrzona.

Festungsbau, *m.* fortecy robienie, sypanie, okopanie, ist bald fertig, w krotce będzie gotowe, skończone.

Festungswerke, *plur.* Mauern, Gräben, Wälle u. d. g. roboty forteczne, iakie są mury, fossy, wały, um einen Ort führen, około iakiego mieysca dać, podować, porobić; mit unüberwindlichen umgeben, niezwyciężonemi, niedobytemi robotami otoczyć; niederreissen, zburzyć, rozrzucić.

Fett, feiste, tłusty, karmiony; buyny; Feld, pole; Haut der Henne, skura na kurze; Böckchen, koziołek tłusty. eine Henne fett machen, kurę ukarmić, utuczyć. fetter Bauch, tłusty brzuch. fette Rinder, zpasłe, karmne woły. fette Constitution des Leibes, tłuste urkanie ciała. fetter Erdboden, buyna ziemia. etwas, ein wenig fett, tłustawy, trochę tłusty. fett gemacht, als ein Essen, tłusto co zrobione, nagatowane, iako to iedzenie. einen Vogel mit Brode fett machen, ptaka chlebem utuczyć.

Fett, tłusto.

Fett, das, *n.* sadło, tłustość, von einem Schweine, ze świni, z wieprza.

Fettigkeit, *f.* tłustość; seine Beschwerlichkeit daher haben, ciężkość mieć obciężeć z tłustości; des Leibes, ciała; des Bauchs, brzucha.

Fettwanst, *m.* sadło.

Feucht, wilgotny, mokry; Holz, wilgotne drzewo; Winde, wilgotne lasy. ganz feucht vom Wasser, cały wilgotny od wody; mokrzysty. sumpficht Feld, pole mokrzyste; zmoczony; Kleid, zmoczona sukniа; werden, wilgotnieć. machen, wilgotnym uczynić.

Feuchte, die, *f.* wilgoć, wilgotność, des Winters, zimy. Winterfeuchte, mokrość zimy. genug Feuchte haben, mieć dosyć wilgości.

Feuchten, wilżyć, moczyć.

Feuchtigkeit, *f.* wilgoć.

Feuchtigung, *f.* wilżenie, zwilżenie.

Feuchtwangen, eine Stadt im Anspachischen, Feichtwangen, miasto w Anszpackim.

Feuer, *n.* ogień; leichtes, nie wielki; aufschlagen, ognia wskrzesić; fangen, fassen, zaiąć się od ognia; an etwas legen, ognia położyć. Feuer steiget gerade gegen den Himmel, ogień wstępuie prosto ku niebu; will seine Nahrung haben, potrzebuie podniety, iakoby pokarmu; kann nicht bestehen, wo es nicht unterhalten wird, nie może się zostać, gdzie nie bywa utrzymywany; verzehret alles, pożera wszystko; löschet aus, gaśnie; wieder anschüren, ogień znowu wskrzesić; brennet hell, ogień się iasno pali; großes machen lassen, kazać wielki ogień zrobyć; einwerfen, ogień gdzie zarzucić; unterlegen, podłożyć; frißt um sich, greift weiter, pożera, pali koło siebie, szerzy się, chwyta daley; mit Blasbälgen anblasen, mieszkiem dać na ogień; Holz anlegen, drew na ogień nałożyć. ins Feuer werfen, w ogień wrzucić. sich ins Feuer stürzen, w ogień się wrzucić. einem sich an seinem Feuer auch Feuer anbrennen lassen, dać komu ogień zapalić u swoiego ognia; heftiges, tęgi ogień; unter der Asche verborgenes, utaiony pod popiołem; setzet uns allenthalben sehr zu, zewsząd nas płomień straszy: damit umgeben seyn, ogniem być otocznym. durchs Feuer laufen, przez ogień bieżeć. wider die Gewalt des Feuers in Sicherheit setzen, ubezpieczyć przeciwko ogniu; auf die Dächer und Häuser schmeißen, na dachy y domy ogień rzucać. Feuer erregen, ogień wzniecić. durch das Prasseln des Feuers aufgeweckt werden, łoskotem y trzaskiem ognia, być obudzonym. ans Feuer etwas setzen, na ogień co włożyć. es stehet alles in vollem Feuer, wszystko iest w ogniu. am Feuer sitzen, przy ogniu siedzieć. Feuer geben, losschießen, ognia dać, ogień wystrzelić.

Feuerballen, *m.* podpał, zurechte machen, die Stadt anzustecken, podpał zrobić, aby miasto podpalić.

Feuerbüchse, *f.* flinta, fuzya, rura do strzelania.

Feueresse, *f.* kumin.

Feuer Eimer, *m.* gaszenka, Feuer zu löschen, do gaszenia ognia.

Feuerfarbe, *f.* ognisty kolor, farba.

Feuerflamme, *f.* płomień.

Feuergeschoß, *n.* strzelba.

Feuerglut, *f.* płomień.

Feuergott, *m.* Bożek ogniowy, Wulkan, Mulcyber.

Feuerhacken, *m.* hak, do roztywania palących się domow.

Feuerheerd, *m.* ognisko.

Feuerkugel, *f.* ra[illegible].

Feuerkunst, *f.* sztuka ogniowa.

Feuerleiter, *f.* drabina do ognia.
Feuermäuer, *f.* kumin.
Feuermäuer-Kehrer, *m.* kuminiarz, co kuminy chędoży; chędożnik.
Feuermörser, *m.* mozdzierz do ſtrzelania.
Feuern, ogień palić. mit Stücken feuern, z armat palić; auf eine Stadt, do miaſta iakiego.
Feuerofen, *m.* piec do palenia czego.
Feuerpfanne, *f.* faierka; ogniczka.
Feuerrohr, *n.* rura do ſtrzelania.
Feuerroth, podżary, nadpalały, ogniſto-czerwony.
Feuersbrunſt, *f.* pożar; grauſame, ſrogi; unglückliche, nieſzczęśliwy; plötzliche, nagły; macht der Wind ſtärker, wiatr czyni mocnieyſzy pożar. die Stadt iſt durch eine Feuersbrunſt ruinirt worden, miaſto przez pożar ogniowy ieſt zruynowane; davon befreyen, od ognia uwolnić; durch eines Hülfe ſteuern, czyią pomoc z ognia wyratować. in einer Feuersbrunſt darauf gehen, pożarem zpłonąć; weiter ausbreiten, pożar rozſzerzyć; ergreift die übrigen Werke, doſięga do oſtatnich robot.
Feuerſchaufel, *f.* ſzufla do ognia.
Feuerſchwefel, *m.* ſiarczyſty ogarek, do ognia.
Feuerſäule, *f.* ogniſty słup.
Feuersnoth, *n.* pożar ogniowy, pogorzenie, ogień.
Feuerſpeyend, ogień wybuchaiący.
Feuerſpritze, *f.* ſikawka do ognia.
Feuerſtäte, *f.* ognisko.
Feuerſtein, *m.* krzemień, skałka.
Feuerſtrahl, *m.* am Himmel, piorum.
Feuerwächter, *m.* ſtroż od ognia.
Feuerwerk, *n.* ogienne, ogniowe roboty.
Feuerwerker, *m.* ogniodziey, ogniorob.
Feuerwerfer, *m.* ogniorzut.
Feuerzange, *f.* ogniczka, ogniowka, *faierka.*
Feuerzeug, *n.* ſprzęt do ognia.
Feurig, ogniſty, werden, ogniſtym ſię ſtawać. der feurige Augen hat, ktory ma ogniſte oczy.
Feurs, ein Ort in Frankreich, Feurſa, miaſto we Francyi.
Feyer, *f.* Begehung, obchodzenie, święcenie.
Feyerabend, *m.* zabawa wieczorna, machen, zakończyć prace dzienne. vor einem Feſte, wilia przed iakim świętem. Feyerabend haben von etwas, mieć wolność od czego; ſpoczynek, wczas od czego. Feyerabend geben, wczas dać, ſpoczęcie.
Feyerkleid, *n.* ſuknia na święto.
Feyerlich, uroczyſto, uroczyście; alles begehen, wſzyſtko obchodzić.
Feyern, begehen, święcić, obchodzić. ein Feſt, święto; einem zu Ehren, na czyi honor. nicht arbeiten, nic nie robić.
Feyertag, *m.* święto, dni wolne, in Gerichtsdingen, od ſądow; öffentlicher, publiczne; powſzechne; da man nichts zu eſſen bekömmt, wegen der Saatzeit, dni ſiewne, do ſiewu, ſiew; anſagen, ausſchreiben, opowiedzieć, przepytać. ſo viel die Feyertage mir Zeit laſſen, ile mi dni wolne, święta czaſu daią. halber Feyertag, puł święta.
Feyertags-Kleid, *n.* ſuknia na święto, od święta.
Feyerung, *f.* obchodzenie, des Gerichts, da kein Gericht gehalten wird, zachowanie dni wolnych od ſądow, kiedy ſądy nie bywaią; ankündigen, ogłoſić; ſolche wieder aufheben, też ſame wolne dni od ſądow, znieść, zkaſować.
Fetz, Stadt in Africa, Feza, miaſto w Afryce, y kroleſtwo. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, Fezański, n. p. krol Fezański, rodem z tego miaſta lub kroleſtwa, Fezańczyk; białogłowa, Fezanka.
Fiaſcone, Stadt in Italien, Fiaskona, miaſto we Włoſzech.
Fichte, *f.* ſoſna, ſośnia. von Fichten, ſoſnowy. Kranz von Fichten, wieniec ſoſnowy; wilde, dzika ſoſna. Ort, wo Fichten ſtehen, ſośnia, las ſoſnowy.
Fichtelberg, ein Gebieth in Deuſchland, Soſnowa gora, kraina w Niemczech.
Fichtelwald, *m.* ſoſnowy las.
Fichtig, *adj.* von Fichten, ſoſnowy.
Ficke, *f.* Schubſack, kieſzeń. nichts in den Ficken haben, nie mieć nic w kieſzeniach.
Fickſack, *m.* Intriguenmacher, intrygant, wykrętarz; matacz.
Fideicommiß, *n.* na wiarę poruczona rzecz.
Fidel, wierny.
Fieber, *n.* frebra; tägliches, codzienna; hitziges, rozpalona; viertägiges, czwartodzienna; dreytägiges, troydzienna; abwechſelndes, zmienna, rożna, ktora nie iednakowo przypada; langſames, wolna. das Fieber iſt geſchwind vergangen, goraczka prędko uſtała. es los ſeyn und ſich wohl befinden, być wolnym od

od gorączki, y dobrze się mieć. die Krankheit hat sich in ein viertägiges Fieber verwandelt, choroba przemieniła się, w czwartą dniową frebrę. vom Fieber geschüttelt werden, trząść się od frebry. Paroxysmus des Fiebers ist darzu geschlagen, paroksyfm frebry do tego przystąpił. Fieber bricht sich, frebra się przesila; vergehet, ustaie; nimmt zu, co raz większa bierze; höret auf, ustaie. das Fieber bekommen, frebry dostać, frebrę złapać.

Fieberhaft, frebrowy; Krankheit, frebrowa, frebrzana choroba, na frebrę. fieberhafte Hitze, gorączka, frebrzana po frebrze.

Fieberhaft, *adv.* z frebrą.

Fieberhaftigkeit, *f.* frebrowatość; ograżka.

Fieberchen oder Fieberlein, *n.* maleńka frebra, freberka. in ein Fieberchen gefallen, w maleńką frebrę wpaść, oder damit befallen seyn, freberka napadła.

Fiedel, *f.* bandura.

Fiedelbogen, *m.* smyczek.

Fiedeln, na bandurze grać.

Fiedern, mit Federn versehen, w piorka przybrać; einen Pfeil oder Bolzen, strzałę piorkami osadzić.

Fiedler, *m.* bandurzysta.

Fiesoli, Ort im Florentinischen, Fiesoli, mieysce we Florenckim.

Fiegnac, Stadt in Frankreich, Fieżak, miasto we Francyi.

Figena, Stadt in Kleinasien, Figena, miasto w Małey-Azyi.

Figur, *f.* figura, kształt, und Bildung eines Herzens, y postać iakiego człowieka; eines Ochsens, iakiego wołu. in runder Figur, w okrągley figurze; der Rede, kształt, wzorek mowy. der eine gute Figur macht, ktory piękną się wydaie, piękną postać wydaie.

Figürlich, kształtowny, wzorowany, wzorkowany. figürlicher Weise, wzorami, wzorkami; reden, mowić.

Figuriren, mucić.

Filadelfi, Stadt in Natolien, Filadelfia, miasto w Natolii.

Filou, *m.* Spitzbube, filut, szalbierz.

Filutiren, filutować, spitzbübisch betrügen, po filutowsku oszukiwać.

Filtriren, durchseihen, cedzić; przepuszczać, etwas durch etwas, co przez co.

Filz, *m.* tkanka z wełny. karger Filz, kurwa, sknyra. Filz geben, łaiać na kogo.

Filzen, łaiać, einen aus, wyłaiać.

Filzigt, sehr karg, kutwa, sknyra, szperka, skąpiec.

Filzigt, *adv.* iak kutwa, iak sknera, pokutwosku.

Filzmantel, *m.* wełniana sukniana, gunia.

Filzschuh, *m.* kurpiel.

Filzwerk, *n.* robota z wełny.

Final, das, *n.* koniec.

Final, eine Stadt in Italien, Final, miasto we Włoszech.

Finanzen, *pl.* Einkünfte eines Fürsten, dochody iakiego pana udzielnego. schelmische Geldmacherey, Unterschleif, fałszywey monety robienie, podrzucenie.

Finanzrath, *m.* Konsyliarz skarbowy.

Finanzwesen, *n.* skarbowe pieniądze.

Finanzerey, *f.* podrzucenie fałszywey monety.

Finke, *m.* ein Vogel, zięba.

Findelhaus, *n.* dom gdzie dzieci znalezione edukuią.

Findelkind, *n.* Knabe, Mägdlein, podrzucone dziecie, chłopiec, dziewczę.

Finden, znaleść, wahre Ursachen, prawdziwe przyczyny; einen Ausgang, wyiście; ein Ende, koniec; eine bequeme Ursache, wygodną przyczynę; Gelegenheit, okazyą, kulkę. es kann nichts höflichers gefunden werden, nie można nic bardziey ludzkiego znaleść.

Finden, das, *n.* wynalazek, wynalezienie.

Findling, *m.* znalezione dziecie.

Findung, *f.* znalazek, znalezienie.

Finger, *m.* palec. mit den äusersten mit der Spitze der Finger etwas anrühren, samemi koniuszkami palcow dotykać czego. nicht eines Fingers breit von etwas abgehen, ani na palec od czego nie odchodzić. die Fehler nach den Fingern abmessen, błędy na palcach liczyć. mit dem Finger zeigen, palcem na kogo skazywać, pokazywać. mit dem Finger an die Thüre klopfen, palcem do drzwi kołatać. die Finger lecken, palec lizać. Finger an den Händen haben, palec mieć u rąk. nicht eines Fingers breit überschreiten, nie przestąpić, y na palec. der Daumenfinger, wielki palec. der Mittelfinger, skazuiący palec. der Mittelfinger, szrzedni palec. der Goldfinger, serdeczny, pierścieniowy, palec, złoty palec. der kleine, mały palec. durch die Finger sehen, przez szpary patrzeć; bey einer Bosheit, na iaką niez-

niezbożność; einem gar sehr, pobłażać komu. aus den Fingern saugen, z palca wyssać, *to iest*, zmyślić sobie co, Fingers breit, na palec szeroki. halben Fingers breit, na puł palca szeroki. anderthalb Fingers breit, na pułtora palca szeroki; lang oder dicke, długi albo miąższy. mit den Fingern knacken, palcami trzeszczeć. das Knacken der Finger, trzaskanie łoskot palcow ściśnionych.

Fingerhut, *m.* napaszczek, paluch.

Fingerreif, *m.* obrączka.

Fingerring, *m.* pierścień; goldener, złoty; eiserner, żelazny.

Finisterre, ein Vorgebirge in Spanien, Koniec Ziemi, gorą w morska, w Hiszpanii.

Finnen, *pl.* gałka, żołądź.

Finnicht, żołędziowaty.

Finnland, Landschaft in Schweden, Finlandia, kray w Szwecyi.

Finster, ciemny. finstere Nacht, ciemna noc. Garküche, ciemna garkuchnia; gęsty; Wolken, gęste chmury. finstere Luft, gęste powietrze. finster werden, ciemnieć. sie weiden, bis es finster wird, pasą poki ciemno nie zapadnie. finster hat es geschienen bey Tage zu werden, zaczęto ciemnieć w poszrzod dnia. es wurde plötzlich finster, nagle się ciemno zrobiło.

Finsterlich, ciemno.

Finsterniß, *f.* ciemność; ewige, wieczna; dicke, gruba; langwierige, długo trwaiąca; häßliche, szpetna; stete, nie ustanna; nächtliche, nocna; verursachen, ciemność sprawić.

Finsterwalde, Stadt in Niederlausitz, Finsterwalda, miasto w Niskiey - Luzacyi.

Finte, *f.* Betrug, oszukanie, zszalbierowanie; zamydlenie, einem machen, zamydlić komu oczy, zwieść kogo oszukać.

Fiorenzo, s. Florenz.

Firlefanz, *m.* tyre fere, ni to ni owo; figle.

Firmament, *f.* Feste, Moc, firmament, grunt, des Himmels, Niebieski firmament.

Firmung, *f.* bierzmowanie, Römisch-Catholische Ceremonie.

Firniß, *m.* pokost.

Firnissen, pokostować, pokost dać na co.

Firſt oder Forſt, *m.* des Hauses, wierzch domu.

Fiscal, *m.* skarbowy, in peinlichen und dergleichen Klagesachen, w sprawach karnych, y tym podobnych prokurator; einer Stadt, procurator, skarbowy iakiego miasta; ktory grzywny od osądzonych odbiera; skrzynkowy.

Fisch, *m.* ryba; frischer, świeża; theurer, droga; aus dem Meere oder See, z morza, albo z ieziora; aus einem Flusse, z rzeki; schuppichter, łuszczkowata; die zugeführt werden, przewożne ryby; die ihre Magerkeit verräth, daß sie aus dem Hälter genommen, ktore ich chudość wydaie, że z sadzu były wzięte; mit der Angel fangen, na wędę łapać; einsetzen, wsadzać zaś dokąd; ein sehr delicater, bardzo wyśmienita. Fische platschern, ryby skakaią; aus dem Hälter haschen, w sadzu łapać ryby; schuppen, z łuski oskrobać. Fisch beißt an, ryba za wędę chwyta; kleine pflicken, siekaninę z ryb zrobić; reissen, rozpłatać rybę, grzbiet z niey wyiąć; die Gräten daraus nehmen, ości z niey powyimować; rein machen, ausnehmen, sprawić ryby, posprawiać. Fische spielen im Wasser, ryby igraią w wodzie. geringe Schneiderfischlein, rybięta drobne.

Fischangel, *f.* wędа, kozulka.

Fischaren, *m.* ein Vogel, kobus, ptak.

Fischbach, Ort im Hennebergischen, Fiszbach, miasto w Henneberskim.

Fischbein, *m.* wieloryb, żobro z wieloryba.

Fischbrühe, *f.* zapor z ryb; sauere, kwaśny; gesalzene, słony.

Fischen, ryby łowić, mit einem goldenen Netze, złotą siecią, złotym niewodem.

Fischer, *m.* rybołow.

Fischerey, *f.* łowienie ryb. von der Fischerey leben, łowiniem ryb żyć; unternehmen, łowienie ryb przedsięwziąć.

Fischergabel, *f.* widołki na ryby.

Fischergarn, *n.* sieć, niewod, włok.

Fischerinn, *f.* rybołowka.

Fischerisch, rybołowy; rybacki.

Fischerkahn, *m.* łodka rybołowa, rybacka.

Fischerkähnchen, *n.* czołno rybackie.

Fischerkorb, *m.* plecianka, rybacka, kosz.

Fischernetz, *n.* sieć rybacka. mit dem Netze etwas ans Ufer ziehen, siecią co na brzeg wyciągnąć.

Fischerruthe, *f.* pręt rybacki z wędką.

Fischerschnur, *f.* rybacki sznurek.

Fischfang, *m.* łowienie ryb.

Fischfeder, *f.* skrzydło.

Fischforscher, *m.* ryboiadek.

Fischgaräh, *f.* kość, pacierz w grzbiecie ryby, s. Fischgräte.
Fischgeld, *n.* pieniądze, czyńsz od ryb.
Fischgen, *n.* rybka, rybeczka.
Fischgräte, *f.* ość w rybie.
Fischhändler, *m.* rybak, kupiec.
Fischhalter, *m.* sadzawka, sadz. einen Fisch aus dem Fischhalter nehmen, wziąć rybę, z sadzawki.
Fischham, *m.* więcierz, sak.
Fischhausen, eine Stadt in Preussen, Fischhausena, miasto w Prussach Brand.
Fischkasten, *m.* sadz na ryby.
Fischkram, *m.* iątka rybna.
Fischlake, *f.* rosoł z ryb.
Fischlaich, *n.* mlecz z ryby samca.
Fischlein, *n.* rybka; ganz kleines, maluczka, maleńka, maluteńka.
Fischmarkt, *m.* rybny rynek. es ist kein Fisch vom Fischmarkte, niemasz żadney ryby, z rybnego rynku.
Fischmelde, *f.* ziele pewne.
Fischmilch, *f.* mlecz z ryby samca.
Fischohren, *pl.* skrzele.
Fischotter, *f.* wydra.
Fischreich, rybny. fischreicher Fluß, rybna rzeka. fischreiche Oerter, rybne mieysca.
Fischreuße, *f.* matnia.
Fischrogen, *m.* ikry z ryby.
Fischteich, *m.* staw, kleiner, mały, stawek.
Fischthran, *m.* tron z wielorybiego sadła, tłuszcz wielorybi.
Fischverkaufer, *m.* ryb przedawacz.
Fischwerk, *n.* ryby rozmaitego rodzaiu, allerhand Fische.
Fischweyher, *m* nurek.
Fischzug, *m.* ryb łowienie, łapanie; połow. der einen guten Fischzug gethan hat, ktory dobry połow na rybach miał.
Fistel, *f.* Art eines Geschwürs, rodzay bolaka, fistuła; faule ist durch die Lenden ausgebrochen, zgniła wyrznęła się przez lędźwie, albo przez łudo.
Fistuliren, Art zu singen, fistułą śpiewać, cienkim głosem na ksztalt dyszkantu.
Fittig, *m.* skrzydło, s. Flügel.
Fitzen, marszczyć, die Stirne, czoło.
Fitzfaden, *m.* marszczek.
Fiume, Stadt in Dalmatien, Fiuma, miasto w Dalmacyi.
Fixstern, *m.* Gwiazda stoiąca na pozor, *polac.* Stella Fixa.
Fix und fertig, gotowy y prędki; prędki y szypki co się dobrze uwija.
Flach, płaski; flacher Ort, płaskie mieysce bez dołow y pagorkow. flacher Cörper, płaskie ciało, lub rzecz materyalna.
Flach Feld, *n.* rownina, płaszczyzna.
Flachfüßig, płaskich nog.
Flachnäsig, płaskiego nosa.
Flachs, *m.* len; zarter, cieniutki. von Flachs, ze lnu, lniany. Feld, worauf Flachs wächst, pole na len. der den Flachs zurichtet, robotnik około lnu, lniarz. voller Flachs, pełny lnu, lnisty. Vorrath an Flachse, opatrzenie w len.
Flachsbereiter, *n.* robotnik około lnu.
Flachsdotter, *f.* ziele pewne.
Flachsfeld, *n.* pole na len, lnisko.
Flachsfinke, *f.* ein Vogel, makołągwa.
Flachsfruchtbarkeit, *f.* urodzay na len.
Flachsland, *n.* grunta, gdzie się lny rodzą.
Flachsmann, *m.* lennik, co się lnem bawi.
Flachsreich, lnisty, obfity w len.
Flachsstengel, *m.* lniany badylek.
Flachziegel, *f.* płaska dachowka.
Fladen, s. Kuchen.
Fläche, *f.* płaszczyzna, błonie, Ebene des Feldes, rownina pola. äußerliche eines Dinges, płaskość zwierzchowna jakiey rzeczy zwierzch.
Flächse, *f.* żyła, am Arme, w ramieniu. die Flächsen halten die Glieder zusammen, żyły trzymaią w kupie członki; laufen durch den ganzen Leib, rozchodzą się po całym ciele.
Flächsen, *adj.* lniany, von Flachse, ze lnu flächsenes Kleid, lniana suknia.
Flämisch, Flamanski, Flanderski, z Flandryi. sauer, marsowaty, ponury. flämisches Gesicht, twarz marsowata, ponura, posępna twarzy postawa.
Flämmlein, *n.* płomyk.
Fläschlein, *n.* flaszeczka; kleines, maleńka, maleniеczka.
Flagge, *f.* proporczyk, Schiffsahne, bandera, znaczek okrętowy, morski; sinken lassen, proporczyk, znaczek morski na doł spuścić.
Flamme, *f.* płomień; lodernde, trzęsisty, migaiący się; ohne vielen Rauch, bez wielkiego dymu; tobende, straszny, srogi; die etwas nachgelassen, ktory trochę zwolniał,
Flammicht, płomienisty, płomienista, płomieniste.
Flank, *f.* Theil einer Festung, flank, bok, część okopu.
Flandern, eine Landschaft in den Niederlanden, ziemia w Niskim Kraiu, Flaman. aus oder zu Flandern gehörig, z Flan-

Flandryi, czyli z Flamaniu, albo do Flamaniu, należący, czyli do Flandryi; Flamański, Flandryiski.

Flandrische Inseln, wyspy Flanderskie.

Flanell, *m.* ein Gewebe, flanella, wełniana materya cieńsza.

Flanque, *f.* Seite, bok, strona, ściana. die Cavallerie stund auf den Flanken, kawalerya stała po bokach. fürchten, daß der Feind nicht suche auf den Flanken einzubrechen, bać się aby nieprzyiaciel bokiem nie uderzył. den Feind auf den Flanken eingehen, weil er nicht geschlossen, z boku uderzyć na nieprzyiaciela; wpaść na bok otwarty nieprzyiaciela. in die Flanken gehen, z boku brać nieprzyiaciela. auf beyden anfesen, auf den Feind losgehen, z obudwoch bokow na nieprzyiaciela uderzyć; an einer Festung, bok skrzydło, u fortecy.

Flanquiren, herumschweifen, bokiem w koło zachodzić obchodzić. die Cavallerie überall herumflankiren lassen, kawaleryi kazać przeieżdżać się po wszystkich stronach.

Flasche, *f.* flasza; leere, próżna; volle, angefüllete, napełniona; die oben weit offen ist, ktora iest bardzo wierzchem otwarta. Flasche heimlich ausziehen, flaszkę potaiemnie wyciągnąć, *t. i.* wypić; aussaufen, wyłykać. gläserne Flasche zum Essig, szklana flasza, na ocet. kleine Flasche, mała flasza, flaszka. zu den Flaschen gehörig, flaszowy flaszkowy.

Flaschenmacher, *m.* flaszorob.

Flaschenschraube, *f.* śzruba u flaszy.

Flasern, wysadzany. flaserner Tisch, wysadzany stoł.

Flatterie, *f.* Schmeicheley, podchlebstwo; podchlebianie, nadskakiwanie.

Flattern, podlatować, skrzydełkami robić, ruszać, trzepać.

Flattiren, schmeicheln, podchlebiać, nadskakiwać; lizać się komu; sich, sobie podchlebiać, pobłażać; etwas zu erlangen, cieszyć się nadzieią czego dostąpienia; einem der wohl stehet, podchlebiać temu, co się dobrze ma.

Flattiren, das, *n.* podchlebianie.

Flattirer, *m.* podchlebca.

Flattirung, *f.* podchlebstwo.

Flechte, *f.* geflochtenes Ding, plecianka, pleciona rzecz; am Leibe, piegi.

Flechten, pleść, einen Zaun, płot; ein Körbchen, koszyk; etwas aus Ruthen, co z prętow. die Haare flechten, włosy pleść. sich weiter flechten, daley się wplatać. sich in fremde Händel flechten, wplatać się w cudze interesa.

Flechten, das, *n.* plecienie.

Flechter, *m.* plecionnik.

Flechterwagen, *n.* plecienniczka.

Flechtung, *f.* plecienie, pleć, der Haare, włosow, der Korbe, koszow.

Fleche, eine Stadt in Frankreich, Flesza, miasto we Francyi. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Fleszański.

Fleck, *m.* plama, skaza, zmaza; ewiger, wieczna; schwarzer, czarna; blauer, błękitnawa; des Leibes, ciała; in etwas machen, w czym, na czym uczynić. Fleck auswaschen, plamę wymyć, wypłakać; wegmachen, wywabić, zgubić; vom Blute bekommen, ze krwi plamy dostać; der weder durch die Länge der Zeit vergehet noch ausgewaschen werden kann, plama, ktora ani czasem długim nie ginie, ani wymyta być nie może. räudiger Fleck an der Haut, trąd po skorze; blauer, sina plama. Stück, płatek. Fleck Tuch, płatek z sukna; auf die Schuhe, łatka, łata; na trzewiku.

Flecken, *m.* einen Fleck machen, plamić, plamę robić. der Weinfleck, plama od wina.

Flecken, klucz, *to iest*, wieś, lub miasteczko, z wielu lub kilku innemi wsiami y miasteczkami do siebie należącemi. Ort, der mehr als ein Dorf und geringer als eine Stadt ist, włość, co więcey iak wieś a mniey iak miasto waży.

Fleckfieber, *m.* plama z gorączki, petocia.

Fleckicht, poplamiony. fleckichtes Kleid, poplamiona suknia. fleckicht machen, poplamić.

Fleckkugel, *f.* mydło, kula mydlana.

Fleckchen, *n.* plamka. Fleckchen machen, plamkę zrobić na czym. Stückchen, kawałeczek.

Fledermaus, *f.* eine geflügelte Maus, gacek, *iako by* lataiąca mysz, do ktorey bardzo podobny. gewisse Münze, pewny pieniądz.

Flederwisch, *m.* skrzydło, wichotek piorkowy, z pior gęsich, do zmiatania.

Flegel, *m.* Dreschflegel, cepy. grober Mensch, prosty człowiek, drąg, cepak.

Flegelhaft, prosty, niezgrabny, nie manierny, tłuk.
Flehen, supplikować, einen um etwas, komu, do kogo. s. anflehen.
Flehen, das, n. supplikowanie.
Flehentlich, adv. supplikuiąc, z supliką.
Flehnen, heimlich wegführen lassen, wykraść, potaiemnie wywieść.
Fleisch, n. mięso; müchzendes, cuchnące; faules, zgniłe; von einem wilden Thiere, z dzikiego zwierza; gebratenes, pieczone; wohlschmeckendes, smaczne; eingesalzenes von einem Rinde, z wołu, wołowe; von einem Kalbe, cielęce; von einem Schweine, wieprzowe, świnie; saftiges, soczyste; gekochtes, ważone; hartes, twarde; dürres, mageres, suche, chude; salzigtes, słone; in Pöckel gelegtes, pakowane; geräuchertes, wędzone; ohne Knochen, bez kości.
Fleischbank, f. iatka.
Fleischbrühe, f. rosoł.
Fleischer, m. mięsiar, rzeźnik.
Fleischern, z mięsa, mięsny.
Fleischeslust, f. lubość cielesna.
Fleischfarbig, cielisty kolor.
Fleischfreßig, mięsożrący. fleischfreßige Thiere, mięsożrące zwierze.
Fleischhauer, m. mięsorąd.
Fleischicht, mięsisty, mięsny. fleischichter Bauch, mięsisty brzuch. fleischhafter Hals des Ochsen, mięsisty kark u wołu. fleischichte Theile eines Thieres, mięsiste części w zwierzu, w bydlęciu.
Fleischkammer, f. komora, śpiżarnia na trzymanie mięsa.
Fleischlich, cielesny; Sünden, cielesne grzechy. Gott mit fleischlichen Augen sehen, Boga cielesnemi oczami chcieć widzieć.
Fleischmade, f. robak w mięsie.
Fleischmaul, n. mięsożyr, wilk na mięso, der gern Fleisch ißt, ktory lubi mięso ieść.
Fleischmarkt, m. iatka mięsna, iatki.
Fleischpastete, f. pasztet.
Fleischwerdung, f. ciała rośnienie, nabieranie.
Fleiß, m. pilność; genauer, należyta, dokładna; besonderer, osobliwa; vortrefflicher, przednia; unglaublicher, nie podobna do wiary; kein geringer, nie poszrzednia; elender, mizerna; beschwerlicher, przykra; höchster, naywiększa. allen Fleiß in einer Sache anwenden, łożyć wszelkie staranie w iakiey rzeczy. etwas mit großem Fleiße schreiben, pisać co z wielką pilnością. das Sorge und Fleiß erfodert, co potrzebuie starania y pilności. sich durch Fleiß Rath schaffen, przez swoię pilność radę sobie dać. ich werde es in der Sache an meinem Fleiße nicht ermangeln lassen, nie dam w tey rzeczy zbywać na moiey pilności. mit Fleiß gebogen, umyślnie zgięte, nagięte. einen Fehler mit Fleiß begehen, błąd umyślnie popełnić. den Fleiß schärfen, pilność zaostrzyć. der Fleiß läßt nach, pilność ustaie, wolnieie. da gehört kein geringer Fleiß darzu, do tego potrzeba wielkiey pilności. großer Fleiß steckt in diesen Büchern, w tych książkach wydaie się wielka pilność; hefftiger, gorąca pilność; einen benehmen, odiąć komu pilność. mit Fleiß, vorsetzlich, umyślnie. mit Fleiß etwas ausrichten, z pilnością co zporządzić, zrobić. mit solchem Fleiße, daß nichts drüber seyn konnte, z takim staraniem, nad ktore większe być nie może.
Fleißig, pilny, in einer Sache, w iakiey sprawie; in allen Dienstbezeugungen, w świadczeniu iakich usług. fleißig durchaus, we wszystkim pilny; in Ausführung einer Sache, w robieniu iakiego interesu. sich eben so fleißig in einer Sache erweisen, zarowno się pilnym pokazać w iakim interesie.
Fleißig, adv. pilnie, etwas verrichten, co zrobić, sprawić. es geschieht fleißig, pilno się to dzieie; ein Buch lesen, pilno książkę czytać; besorgen, starać się o co strzec czego; einen anhören, wysłuchać kogo; verwalten, administrować, sprawować urząd. fleißig um die Bienenstöcke herumgehen, pilno chodzić około ulow. aufs fleißigste, iak naypilniey, sich bemühen, troskać się o co.
Flennen, płakać, szlochać, wyć.
Flenner, m. płaczek, szlochacz.
Flensburg, Stadt in Holstein, Flensburga, miasto w Holsztenskim Księstwie. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, lub do tego mieysca należący Flensburski, Męszczyzna, Flensburczyk; Kobieta, Flensburczanka.
St. Fleur, Ort in Frankreich, Senflora, miasto w Francyi.
Fleuri, Ort in den Niederlanden, Flera, miasto w Niskim-Kraiu. it. zweene in Frankreich, potym dwa takie mieysca we Francyi.
Flicke, pierzasty.

Flicken, łatać, naprawiać; zszywać, zusammen.
Flicken, das, n. łatanie.
Flicker, m. łatacz, naprawiacz.
Flickerinn, f. łataczka, naprawiaczka.
Flicklarve, f. łatka.
Flickung, f. łatanka, naprawka.
Flickwerk, n. łatanina.
Flickwörtchen, n. słowko, przyłatane, w mowie prożne, nie potrzebne.
Fliege, f. ein Ungeziefer, mucha. die Fliegen wegtreiben, wegschaffen, muchy odpędzać, odganiać przecz. es giebt anjetzo mehr Fliegen, als, teraz iest więcey much, iak. spanische Fliege, Kantaryda.
Fliegen, latać, lecieć; schnell, szypko; Heerdenweise, kupami; ohne Federn, bez pior; herum, w koło latać; davon, odlecieć; hinzu, przylecieć; herab, zlecieć na doł z gory; vom Himmel, z nieba; aufwärts, wylecieć; höher, wyżey; hinein, wlecieć, ins Nest, do gniazda; auf den nächsten Baum, na naybliższe drzewo; voran, przelecieć imo; vor einem her, przelecieć przed kim; hervor, przodkiem lecieć; zurück, nazad lecieć; in die Höhe, w gorę wylecieć; darüber, po nad co, przelecieć, latać, hoch und geschwind, wysoko, y prędko; hinüber, na drugą stronę przelatywać, przelecieć; über die Alpen, über das Meer, za Alpy, za morze. fliegen wollen, ehe die Federn gewachsen, chcieć latać pierwey niżeli piora wyrosną.
Fliegen, das, n. latanie, lot.
Fliegend, lataiący, lecący. fliegende Armee, szypkie letkie woysko. fliegende Haare, rozpuszczone włosy.
Fliegenwedel, m. oganka na muchy, von Pfaufedern, z pawich pior.
Fliehen, uciec, uciekać; mit Fleiß den Pöbel, umyślnie przed pospolstwem; sehr den Hochmuth, chronić się bardzo pychy; schändlicher Weise, szpetnym sposobem uciekać; sehr für der Stadt, od miasta uciekać bardzo; für der Arbeit, przed pracą. ich weiß nicht wo ich hinfliehen soll, daß ich sicher sey, nie wiem gdzie mam uciec, abym był bezpiecznym; ausreissen, wyrzeć się; über Hals und Kopf, na kark, na głowę wylecieć; zu einem fliehen, uciec, uciec się do kogo; als ein Ueberläufer, iako zbieg; zuerst, naypierwey; kann man nirgends hin, ztąd niemożna nigdzie uciec. einen weiten Weg fliehen, daleką drogę przebiec. fliehen wollen, chcieć uciec: nicht weiter, nie daley; wieder in die Stadt, znowu do miasta nazad; von Haus und Hof, z domu y ze dworu.
Fliehen, das, n. uciekanie, ucieczka.
Fliehung, f. uciekanie, zchodzenie z oczow, chronienie się, unikanie; der Gefahr, niebezpieczeństwa; vor einem, przed kim; vor dem Bösen, przed złym; der Arbeit, przed pracą.
Fließen, płynąć; frey, wolno; schneller, geschwinder, bystrzey, prędzey; weit und breit herum, daleko y szeroko wkoło; langsamer, bardziey powoli. einmal wie das andre, nicht geschwinder und auch nicht langsamer, płynąć wraz iednakowo, nie prędzey, ale też, nie bardziey powoli. die Flüsse sind zurück geflossen, rzeki w zad popłynęły, cofnęły się. der Fluß Eurotas fließt vor Lacedämon vorbey, rzeka Eurotas płynie imo Lacedemonu miasta. der Fluß ist mit Blute geflossen, rzeka krwią spłynęła. aus einer Quelle fließen, z iednego źrzodła płynąć. die Rede fließet frey, mowa płynie wolno. die Rede des Nestors floß süßer als Honig, mowa Nestora płynęła słodziey iak miod. es soll Honig aus einem Oelbaume geflossen seyn, miod miał popłynąć z oliwnego drzewa. des Herculis Bild ist mit vielem Blute geflossen, posąg Herkulesow zpłynął bardzo krwią. dieses fließt von den Lastern her, to wypływa z niecnot. in den Pontum Eurinum fließen, do Goscinnego Morza płynąć, *to iest*, do Czarnego Morzą. das Blut fließt aus der Wunde, krew płynie z rany. die See fließt ins Meer, iezioro wpływa w morze. das Wasser fließt über die Klippen herunter, woda spływa na skały na doł. in den Fluß fließen, do rzeki płynąć. hin und wieder fließen große Ströme durch das Land, w przod y nazad płyną wielkie rzeki po ziemi.
Fließend, płynący. fließendes Wasser, płynąca woda. fließend werden, rozpływać się, rozpłynąć się iak wosk, ołow, als Wachs, Bley, wenn es schmelzt, gdy się topią fließend machen, roztopić, rozpuścić.
Fließingen, Stadt in Seeland, Flissinga, miasto w Zelandyi.
Fließung, f. płynienie, der Wasser, wody.
Fließwasser, n. woda rzeczna, z rzeki, żywa rzeka; żywa woda.

Fliete, *f.* Aderlaß-Eisen, puszczadło, żelazko do puszczania krwi. dłutko; damit eine Querlinie einschneiden, dłutkiem pręgę na ukoś wykroić. Fliete trifft eine Nerve, puszczadło trafiło w żyłę.

Flinte, *f.* Schießgewehr, flinta; broń do strzelania.

Flitte, *f.* dłutko, nożyczek do dłubania.

Flitzbogen, *m.* łuk.

Flistern, einem etwas ins Ohr sagen, szeptać, mowić do ucha co komu.

Flisterer, *m.* szeptacz.

Flocke, *f.* fiok, kleine, mały. voller Flocken, pełny fiokow.

Flockicht, fiokowaty, fiokow na sobie maiący pełno.

Flöckchen, *n.* fioczek.

Flohig, wiele pcheł maiący; pchlarz. flohiger Hund, pies pełny pcheł.

Flöße, *f.* tratwa.

Flößen, topić się. flößen, wodą co spuszczać, iako to drzewo, Holz.

Flösser, *m.* tratewnik.

Flößfahrer, *m.* tratwopłynca.

Flößhölzer, *pl.* tratwa.

Flöte, *f.* worauf man pfeift, flet, na ktorym graią, piszczałka. auf der Flöte spielen, pfeifen, na flecie grać, wygrywać.

Floh, *m.* ein beissend oder vielmehr stechend Ungeziefer, pchła, gryzący, albo raczey kolący gad. voller Flöhe, pełny pcheł.

Flor, *n.* flora, kwiatnik, ein Zeug, materya pewna. in gutem Flore stehen, w kwiecie być, kwitnąć, być w kwitnącym, *to iest*, w bardzo dobrym, pomyślnym stanie.

Florenz, Stadt in Italien, Florencya, miasto we Włoszech, w Hetruryi.

Flöten, auf der Flöte pfeifen, grać na flecie, na piszczałce.

Floriren, kwitnąć. die Musik florirt in Griechenland, muzyka kwitnie w Grecyi. unter den Juristen floriren, między Jurystami kwitnąć. die Pythagoreer haben so florirt, Pitagoreyscy filozofowie, tak bardzo kwitnęli.

Florkappe, *f.* odzienie na głowę.

Floß, *m.* tratwa; statek wodny, z kładany z drzewa zbiianego iedno przy drugim; po rzece płynący.

Flotte, *f.* Menge Schiffe, wiele okrętow do boiu, boy okrętowy; ziemlich starke, nie bardzo mocny; schöne, piękny, große und wohl ausgerüstete, wielki y dobrze oporządzony, uzbroiony; die schön anzusehen, sonst aber an allem Mangel hat, ktory pozor ma piękny, ale nie dostatek wszystkiego w nim; schwache, słaby; sehr schöne, nader piękny; die mit allem versehen, opatrzony we wszystko; worauf keine Matrosen sind, na ktorym żadnych Marynarzow nie ma; starke und wohl equipirte, mocny, orężem y potrzebami obficie okryty; zu Lande führen, do lądu okrętowy boy, flotę przyprowadzić; mit allen Nothwendigkeiten versehen, oporządzić we wszystkie potrzeby; von hundert Schiffen ausrüsten, ze stu okrętow boy, sto okrętowy boy wystawić; wygotować. ist ausgelaufen, okrętowy boy wyszedł na morze; damit anlanden, z okrętowym boiem do lądu przybyć. er liegt mit der Flotte bey der Insel, leży z okrętowym boiem przy wyspie. sich der Flotte bemeistern, okrętowy boy, flotę zabrać; zusammen bringen, do kupy zgromadzić; wieder ausbessern, naprawić, oporządzić znowu okręty. die Flotte schlagen, zbić okrętowy boy; die vom Winde an Spanien ist angetrieben worden, co od wiatru do Hiszpanii zapędzona; die Proviant führt, ktora prowiant wiezie. die Flotte commandiren, flotę komenderować, okrętowym boiem władnać, okrętowy boy wodzić, prowądzić; sehr große ausrüsten, wielki wodny boy wystawić. mit der Flotte die Feinde schlagen, morskim boiem, nieprzyiaciela pobić; ist etwas vorgerückt, pomknąć się naprzod. die Flotte versenken, morski boy zatopić, pogrążyć, na dno; ist von Sturm beschädigt worden, nadwerężony, skołatany szturmem; mit derselben in Italien landen, z morskim boiem do Włoch przybyć; allenthalben kreuzen lassen, po wszystkich stronach krążyć kazać; mit Volk besetzen, ludem osadzić; von tausend Segel ausrüsten, wystawie tysiąc żaglowy boy; nicht an der Hand haben, nie mieć na doręczu żaglowego boiu; auf dem ganzen Meere ausbreiten, po całym morzu rozpostrzeć; ist zum Auslaufen fertig, iest do wybiegu gotowy, do ruszenia; kleine, wodny boik, z kilku okrętow. zur Flotte gehörig, wodno boyowy.

Fluch, *m.* klęcie, przeklęstwo, złorzeczenie.

Fluchen, kląć, przeklinać, einem, komu, kogo; einem die Pest an den Hals, zara-

zarazy komu, powietrza komu życzyć. einem alles Unglück an den Hals, na kark komu wszelkiego złego życzyć.

Fluchen, das, n. klęcie.

Flucher, m. klętnik, przeklinacz.

Fluchs, besser flugs, zaraz, roćczas, wskoki, wnet.

Flucht, f. ucieczka; allgemeine, ogolna; verzweifelte, z rozpaczy; schändliche, haniebna; elende, biedna; gefährliche, niebezpieczna; betrübte, dotkliwa; beschwerliche, ciężka; schnöde, niezbożna; plötzliche, nagła; heimliche, kryioma, taiemna; weite, daleka; heftige, mocna. voller Furcht und List, pełna boiaźni y wykrętow; freywillige, dobrowolna; schnelle, szypka; eilfertige, spieszna; von der Stadt, z miasta. die Soldaten ergreifen die Flucht, w ucieczkę idą żołnierze, do ucieczki się maią; hat ergriffen, do ucieczki się udał, w ucieczkę poszedł, draha dał. alle sind auf der Flucht, wszyscy są w ucieczce. die Flucht, die man vorhatte, ist aufgehalten worden, ucieczka, ktorą zamyslano, była zatrzymana. Flucht vorhaben, darauf umgehen, seine Gedanken darauf gerichtet haben, o ucieczce zamyślać. do ucieczki się brać, swoie myśli. do ucieczki obrocić. sich darnach umsehen, ucieczką sobie poradzić. in die Flucht schlagen, treiben, w ucieczkę, w ucieczkę puścić, kogo, do ucieczki przywieść przymusić. sich auf die Flucht begeben, puścić się w ucieczkę, wziąć się do ucieczki. die Flucht nehmen, benehmen, zastąpić komu od ucieczki, nie dać uciekać; nie dopuścić ucieczki, zabronić; schändliche aufhalten, bezecną ucieczkę zatrzymać; eine weite vorhaben, daleką przed się mieć ucieczkę. Flucht verursachen, ucieczkę sprawić. sein Leben dadurch zu erhalten, sich zu salviren suchen, przez ucieczkę życie zachować, wybawić chcieć; ucieczką życie ratować. die Flucht nehmen, wo das Loch offen ist, w ucieczce się przebierać tamtędy, gdzie otwarto iest. Flucht aus Furcht ergreifen, z boiaźni w ucieczkę się kopnąć. an einen Frey-Ort nehmen, na bezpieczne uciec. den Feind auf einmal in die Flucht schlagen, do razu nieprzyiaciela w ucieczkę wpędzić.

Flug, m. lot, lecenie.

Flugs, zaraz, co prędzey, s. alsbald.

Flüchten, uciec, pouciekać, geschwind aus Furcht, prędko z boiaźni.

Flüchtig, pierzchliwy, do ucieczki skory. flüchtige Füße, nogi do uciekania skore prędkie. ich halte diese Dinge für flüchtig, za znikome; za uciekaiące miey te rzeczy; uciekaiący, zbiegły. flüchtiger Knecht, zbiegły, uciekaiący, człek. flüchtig werden, zbiegać.

Flüchtigkeit, f. szypkość, prędkość.

Flüchtling, m. zbieg, uciecznik, der im Kriege zu den Feinden übergeht, ktory na woynie do nieprzyiaciela zbiega.

Flüchtung, f. ucieczka.

Flücke, pierzasty, werden, pierzastym się stawać. in zwey Monaten werden deine Vögel flücke werden, za dwa miesiące, twoie ptaszki się piorami pokryią. mannbar, zgodna za mąż. Tochter, corka.

Flügel, m. eines Vogels, skrzydło ptasze, sehr großer, nader wielkie. Flügel aussperren, skrzydła rozciągnąć, rozpostrzeć; zusammenlegen, skrzydła złożyć do kupy. Flügel schwingen, trzepać, trzepotać skrzydłami; ausrupffen, skrzydełka poprzerywać; haben keine Federn, nie maią żadnych pior. Flügel einer Armee, skrzydło woyska; einen über den einen zum General setzen, skrzydła ktorego Generałem kogo uczynić; deren einen commandiren, skrzydło ktore prowadzić, komenderować, rozkazywać na ktorym skrzydle. den rechten Flügel commandiren, prawe skrzydło komenderować. den rechten in die Flucht schlagen, prawe skrzydło w ucieczkę wpędzić. auf dem linken Flügel stehen, na lewym skrzydle stać; schwenken, skrzydło zkierować. die Flügel stellen sich weiter auseinander, skrzydła szerzey się rozchodzą; auf den rechten stehen, na prawym skrzydle stać; mit dem rechten treffen, schlagen, prawem skrzydłem potkać się, uderzyć. Vermögen, fortuna, dostatki. einen die Flügel beschneiden, skrzydła komu obciąć, t. i. fortunę komu odebrać.

Flügelmantel, m. płaszczyk.

Flüssig, płynny; Honig, płynny miod.

Flüßchen, n. rzeczka.

Flur, f. granica, pole; der Felder, wzor, pol, roli.

Fluß, m. rzeka; angenehmer, przyiemna. schneller, bystra; krummer, kręta, pokrzywiona; stiller, cicha, powolna; fließt von Europa her in das schwarze Meer, płynie od Europy, do czarnego morza; ist von Blute schwarz gefärbt, czarno od krwi zafarbowana;

gehet

gehet bey der Stadt vorbey, idzie przed miastem y imo miasta; ist so aufgelaufen, tak zebrała; zu Fuße darüber gehen, piechoty przez nię przeyść. den Fluß durchwaden, w brod rzekę przeyść. der Fluß läuft ganz sachte, płynie bardzo cicho y powoli; läuft stark, bieży, wali się mocno; sehr breiter, nader szeroka; sehr tiefer, nader głęboka; sehr schneller, reissender, bardzo bystra, rwiąca; enger, schmaler, wąska, wąsko idąca; mit hohen Ufern, z wysokiemi brzegami, und daher nicht wohl zu passiren, przez ktore nie dobrze przechodzić; der von seinen Ufern sehr zusammen gehalten wird, ktorą, ściśło trzymaią, ściskaią brzegi, ściśniona swoiemi brzegami; gehet oft Schlangenweise, często się kręci wężykiem; der so sachte gehet, daß man nicht sehen kann, wo er zugehet, ktora tak z wolna idzie, że nie można poznać dokąd, albo w ktorą stronę; heller, przezroczysta; 57 Fuß breiter, 57 stop szeroka; über den man über eine Brücke gehet, ktorą po moście przechodzą; schiffreicher, spławna; auf den Früchte und Waaren aus- und einführen kann, ktorą można zboża y owoce przywozić y wywozić. jenseit des Flusses seyn, na tamtey stronie być rzeki; fließt zurück, nazad płynie, wspak; ist plötzlich gewachsen, nagle zebrała; einhalten, bronić od rzeki. Fluß wohin führen, rzekę dokad prowadzić; wohin zu lenken, dokąd obrocić. dem Flusse nach, z rzeką na doł; hat nirgends keinen Fuhrt, nie ma nigdzie brodu. dem Flusse entgegen, przeciwko rzece; läuft einen weiten Strich sehr schnell, bystro bieży przez długi przeciąg mieysc; ist da am seichtesten, am wenigsten tief, iest tu naymnieyszey głębi; fließt mitten unten durch den Thal, przez srzod doliny płynie; abgraben, ableiten, rzekę odwrocić; läuft unten am Berge hin, dołem imo gory bierzy; durch Canäle ableiten, kanałami, rowami, odprowadzić; einen kein Wasser daraus holen lassen, nie pozwalać brać wody z rzeki; daran reichen, przytykać do rzeki; mit starken Schanzen sperren, rzekę zastawić mocnym razem; stiller, cicha rzeka; versieget, wysycha; hat einen andern Lauf genommen, bieg inszym mieyscem wziął. Lauf geht mitten durch die Stadt, idzie przez srzodek miasta; der zu oberst auf einem Berge entspringt, ktora na wierzchu gory ze zrzodła wybiega; darüber setzen, przeprawić się przez rzekę; der sehr lustige und schattigte Ufer hat, ktora ma wesołe y cieniste brzegi; fällt ins Meer, wpada w morze; der in einem schmalen Canale geht, ktora bardzo wąskim korytem idzie; geht ganz sachte und trägt schon Schiffe, idzie wolna, y statki nosi; der gleich Anfangs stark ist, ktora zaraz od źrzodła wielka iest; theilet sich in unterschiedene Aerme, dzieli się na rożne odnogi; der seiner Breite wegen schwer zu passiren ist, ktorą dla wielkiey swoiey szerokości iest cięzka do przeprawy; macht die Gränzen eines Landes, granicą iest kraiu. Schiffe, die an einem Flusse gehen, okręty, co po rzece iakiey idą. Krankheit, sonderlich des Haupts, rumatism, sapka, katar.

Fluth, *f.* nurt, wał. von den Fluthen bedeckt werden, nurtami, wałami być przykrytym; des Meeres, zebranie morza; kömmt aus dem Meere, z morza przychodzi; tritt wieder zurück, idzie znowu nazad.

Fochteln, pałaszem ciąć, einen, kogo.

Focke, *f.* ein Segel, przednia żagla.

Focker, *f.* Fechel, wieiaczka, wieiaczek.

Foderer, *m.* poborca, wybieracz, dopominacz.

Fodern, domagać się; wybierać, Geld von einem, domagać się pieniędzy od kogo; einen auf größere Humpen aus, wielkiemi kielichami kogo częstować; die Zeit fodert aus, czas każe, czas wyciąga, etwas von einem, upominać się o co u kogo; was schriftliches von einem, listem się dopominać o co u kogo. etwas nach dem Vergleiche fodern, upominać się o co, podług umowy, und bitten von einem, daß, prosić kogo, aby; den Innhalt eines Buchs von einem, o sens iaki w książce pytać się kogo; eine Sache von der Obrigkeit, urzędu prosić o iaką rzecz. nicht nur nichts ausschlagen, sondern noch fodern und verlangten, nie tylko nie nieprzyiąć, ale też napierać się, pragnąć, rufen einen vor Gerichte, przed sąd kogo pozwać, do sądu.

Fodern, das, *n.* napieranie się, dopominanie się, domaganie się, wybieranie.

Foderung, *f.* napieranie się, dopomnienie się, domaganie się; unverschämte, nie wstydliwe; die mehr hinter sich hat,

hat, als man meynet, ktore więcey w sobie ma; iak kto myśli; sanftmüthige, dopominanie się łagodne. einem seine Foderung zugestehen, przyznać komu iego pretensyą. eines Foderung widerstehen, sprzeciwiać się czyiey pretensyi; sich widersetzen, opierać się; eine kleine anbringen, pretensyą nie wielką przynosić; ungewöhnliche Einrichtung derselben, nie zwyczayna forma, kształt, pretensyi.

Förder, przedni, z przodku. weiter, daley, gehen, iść, suchen, szukać.

Förderer, *m.* promotor, co innym pomaga do fortuny, do honoru.

Förderlich, o co się można upominać, s. Beförderlich. nützlich, użyteczny, potrzebny; behülflich, pomocny.

Fördern, pomykać, posuwać, machen, daß etwas fortgeht, uczynić aby się co na przod pomknęło; ein Werk, dzieło.

Förderung, *f.* pomoc, pomknienie, wyniesienie, einem leisten, pomoc komu dać.

Förmlich, formalny, Brief, formalny list.

Förmlich, *adv.* formalnie, rzeczywiście, według formy.

Förster, *m.* leśniczy, der über einen Wald bestellet ist, przełożony nad lasem.

Fohre, *m.* ein Fisch, ryba pewna, pstrąg.

Folge, *f.* Folgerung, nastąpienie, następstwo, następowanie, idziezatym; der Krankheiten ist der Tod, następowanie za chorobą idzie śmierć; aus etwas, ein Schluß, wniesienie z czego. Folge der Zufälle, następowanie, przypadkow. Gehorsam, posłuszeństwo, słuchanie. Folge den Befehlen leisten, iść za rozkazami.

Folgemagd, *f.* sługa, ktora za panią chodzi.

Folgen, iść, za kim, iść, za czym, następować; eilig, śpieszno; leichtlich, snadno; fleißig, pilno; verwegentlich, płocho; nothwendig, koniecznie. die Strafe folgt auf die Bosheit, kara idzie za zbrodnią. eines Rathe folgen, iść za cudzą radą. es folgt daher, daß auch die Laster einander gleich sind, następuie z tego że grzechy wszystkie są sobie rowne. wenn das nicht wahr ist, so folget es, daß es falsch sey, kiedy to nie iest prawda, to następuie, że to fałsz iest. der Natur folgen, iść za naturą; einem von weiten, iść za kim z daleka, es ist auf dessen Leben die Unsterblichkeit erfolgt, po życiu nastąpiła nieśmiertelność; na mieysce czyie nastąpić, nastąpić po czym. auf eines Mitleiden folgt auch der Haß, nienawiść, następuie popolitowaniu. eines Fußtapfen folgen, śladem, torem iść czyim. daraus, daher folget, z tego, za tym następuie. der Neid folget auf die Ehre, zazdrość idzie za honorem. auf die Sünde folget die Strafe, po grzechach, następuie kara. es folget immer eine Schelmerey, ein Betrug auf den andern, zawsze, iedno szalbierstwo, iedno oszukanie idzie za drugim. folgen, gehorsam seyn, słuchać, być posłusznym. einem folgen, słuchać kogo; czynić co każe, co radzić.

Folgen, das, *n.* następowanie, iście za czym.

Folgend, następuiący. folgenden Tag bey einem bleiben, następuiącego dnia u kogo zostać. des folgenden Tages früh, następuiącego dnia rano. das folgende Jahr, następuiącego roku. auf den folgenden Tag aufschieben, na następuiący dzień odłożyć. auf den folgenden Krieg, na następuiący woynę. die folgenden Gedanken sind besser als die ersten, iak pierwsze, następuiące myśli są lepsze iak pierwsze.

Folgends, za tym, za czym, idzie za tym.

Folger, *m.* co za drugim idzie, chodzi.

Folglich, następuie.

Folgsam, posłuszny, słuchaiący.

Folgsamkeit, *f.* następność, posłuszeństwo, słuchanie.

Folgung, *f.* następność, nastąpienie.

Foliant, *m.* ein Buch von ganzen Bogen, książka, in folio, arkuszową.

Foliiren, liczbować, karty, kart strony, karstrony.

Folter, *f.* męki, katownie; lange und scharfe, długie y srogie. aus Furcht für dem Tode ausstehen, z boiażni śmierci wytrzymać; durch die Schärfe derselben bewogen werden, mękami, katowniami być poruszonym. einen mit Foltern zwingen, etwas zu gestehen, katowniami przymusić kogo, aby się przyznał do czego. gestehen, was einer durch die Folter will heraus gebracht wissen, przyznać się do tego, co kto chce, katownią się dowiedzieć. einen mit Foltern bedrohen, komu katowniami grozić; darunter crepiren, na katowniach umrzeć; durch die hefftigste erforschen, przez nayśroższe katownie, dopytać się czego na kim. in Foltern beken-

bekennen, na mękach ſię przyznać. Anſtalt zur Folter machen, na pozor gotować męki. durch die Folter die Wahrheit herausbringen, katowniami prawdę na wierzch wynieść, wyciągnać. einen zur Folter übergeben, wydać kogo na katownie.

Folterbank, *f.* ława katowska do męczenia. einen auf die Folterbank legen, kogo na ławie katowskiey położyć. zur Folterbank gehen müſſen. na katowſką ławicę iść muſieć.

Folterer, *m.* kat, moderca, mękar.

Foltern, męczyć, katować. etwas zu bekennen, aby ſię. kto do czego przyznał.

Foltern = Seile, *plur.* ſznury mękarne, katowne.

Fondi, Stadt in Italien, Fondy, miaſto we Włoſzeck.

Fontaine, *f.* (Fontän) Fontana, Springbrunn, krynica wytryskuiące.

Fontainebleau, (Fonteneblo) Luſtſchloß in Frankreich, Fonteneblo, Weſoły pałać we Francyi.

Fontanell, *n.* źrzódełko.

Fontarabien, Stadt in Spanien. Fontarabia, miaſto w Hiſzpanii.

Foppen, naśmiewać ſię. ſ. veriren.

Force, Gewalt, moc siła, in den Händen, w rękach.

Forciren, ſilić, ſiłą, gwałtem co robić, mit Gewalt zwingen, mocą pryzmuſić; einen zu etwas, kogo od czego; eine Stadt, miaſto iakie; die Paſſage eines Fluſſes, opanować mocą, przeprawy iakiey rzeki.

Fordern, pretendować, napierać ſię, upominać ſię.

Fore, ein Fiſch, pſtrąg.

Forelle, ein Fiſch, pſtrąg.

Forli, eine Stadt in Italien, Forlia, miaſto w Włoſzech: *pol.* Forum Livii.

Form, forma, kſzatałt, prawidło, model. poſtawa rzeczy, wornach etwas gemacht wird, według ktorey co zrobione ieſt.

Formalien, gewöhnliche Arten zu reden, zwyczayności, pewne kſztałty w mowieniu.

Formaliter, *adv.* zwyczaynym, wziętym, porządkiem.

Format, *n.* Größe eines Buchs, wielkość iakiey księgi, z. E. in Folio, na przykład arkuſzowey, in Quarto, ćwiartkowey, nazywa ſię w drukani; format. in was für Format iſt das Buch? iąkiey wielkości kſiążka? es iſt in Folio, arkuſzowa. es iſt in Quarto, ćwiartkowa.

Formentera, Inſel bey Spanien, wyſpa przy Hiſzpanii.

Formiren, formować, bilden, wyobrażać, etwas nach etwas, co według czego.

Formirer, *m.* Formownik, obrażnik.

Formirung, *f.* wyobrażanie, formowanie.

Formoſa, Inſel in Aſien, Formoſa, wyſpa w Azyi.

Formſchneider, *m.* formſnycerz, formokroynik,

Formſchneidung, *f.* formokroyſtwo. *

Formſchnitt, *m.* model, kroy, formkroy.

Formular, *n.* Form = Schrift, forma, formuła, haryńga, pierwſzy wierſz.

Forn, ein Fiſch, głowacz, ryba nie iaka.

Forn, na przod, na przodzie.

Forſchen, badać, wypytywać ſię, nach etwas, o co; ob einer ein Gewehr gehabt, ieżeli kto broń miał przy ſobie; warum? dla czego? nach eines Meynung, o czyie mniemanie; nach einer Sache, o iaką rzecz; ſchriftlich, liſtem; noch darnach, was für einer, ſondern, wypytywać ſię, badać, dowiadywać ſię nie tego, co za ieden, ale; von einem, was geſchehen ſoll, od kogo; co ſię ma dziać; bey allen und jeden, wſzyſtkich y każdego; wie einer geſinnet ſey, iak kto myśli.

Forſchen, das, *n.* badanie, wypytywanie.

Forſcher, *m.* badacz, wypytywacz, dowiadywacz; ſzpyracz.

Forſcherinn, *f.* badaczka. wypytywaczka. dowiadywaczka.

Forſchung, *f.* badanie, wypytywanie, dowiadywanie; ſzpyranie.

Forſt, *m.* ein Wald, las. 2) Firſt, oberſter Zuſammenlauf eines Dachs, wierzch albo złożenie o budwoch części dachu u wierzchu, dachu zbieg

Forſt, Stadt in der Niederlauſitz, Forſzta, miaſto w Niskiey Luzacyi.

Forſthaus, *m.* leśniczy dom, mieſzkanie.

Forſtmeiſter, *m.* leśniczy.

Fort, *n.* feſte Schanze, mocny okop, zamek, obronny.

Fort Louis, Feſtung in und am Rhein, Fortluis, forteca nad Renem y na Renie.

Fort, weiter, daley. das Vieh aus dem unſichern Orte fort treiben, daley z niebezpiecznego mieyſca bydło pognać, fahre fort! iedź daley! weiter fort gehen, daley iechać. packe dich fort! precz! ztąd! zaraz umykay! fort für fort, fort und fort, nieuſtannie y zawſze. es will nicht fort mit der Sache, rzecz

rzecz niechce iść daley; = mit ihm, ne z nim. fort, fortan, na potym, na dalszy czas.
Fortarbeiten, robić daley, wciąż.
Fortbringen, pomknąć co daley. etwas nicht fortbringen können, nie moc czego pomknąć ruszyć daley. sich nicht wohl, oder leicht fortbringen lassen, nie daie się tak łatwo y dobrze wyprowadzić. zurück lassen, was nicht wohl fortzubringen, zostawić, z czym się nie można wywieść, wyprowadzić. sich nicht können fortbringen, nie moc się pomknąć, posunąć daley. alles, was man fortbringen kann, wszystko co można ruszyć daley.
Fortbringung, *f.* posunienie, pomknienie.
Forteilen, spieszyć daley, auf der Reise; aus dem Lager, z obozu, pospieszyć, über Hals, über Kopf, na kark, na głowę.
Fortfahren, robić co wciąż, in einem Werke, iaką robotę; iść, iechać daley; auf dem Wege, drogą. einen zu besänftigen, fortfahren, nie ustawać, mitygować, błagać kogo. in dem angefangenen fortfahren, w zaczętey rzeczy postępować daley. fahre fort, wie du thust, czyń tak daley iak czynisz. zu reden fortfahren, daley mowić. in einer Sache fortfahren, w rzeczy iakiey daleko przestawać. zu kriegen fortfahren, nie przestawać woiować; in seinem Vorhaben, w swoim przedsięwzięciu trwać. mit der Flotte fortfahren, z Flotą poiechać daley. wegen der Kälte und starken Regen nicht können fortfahren, dla zimna y ustawicznych deszczow, nie moc daley iechać.
Fortfahrung, *f.* czynienie co daley.
Fortfließen, daley płynąć, nach dem Meere zu, po morzu.
Fortführen, pociągnąć. den Krieg weiter, daley woynę. einen fortführen, Beute machen, kogo popędzić spiesznо, kazać wziąć nogi za pas. 2) hinwegführen, wyprowadzić, zaprowadzić. in die Knechtschaft, w niewolą. die Armee auf einem Lande fortführen, woysko wyprowadzic, do czyiego kraiu.
Fortführen, poprowadzenie, poiechanie.
Fortgang, *m.* postępek, podeszłość. des Alters, wieku. in den Studiis haben, mieć postępek w naukach. im Lernen, w uczeniu. guten Fortgang haben, mieć dobry sukces.
Fortgehen, postąpić, posunąć się. mit der Armee bis zu einem, z woyskiem az do iakiego mieysca. etwas, ein wenig, trochę postąpić. weiter, zu den übrigen, postąpny do tego co się zostaie. laßt uns fortgehen, postępuymy, postąpmy daley. glücklich, unglücklich, pomyślnie, nie pomyślnie. auf eben dem Wege fortgehen, tąż samą drogą postępować, iść. zu einem, do kogo iść
Fortgehen, das, *n.* postąpienie.
Fortgejagt, odpędzony, zpędzony.
Fortgepflanzt, rozkrzewiony szczepieniem.
Fortgeschlagen, pobity, zbity, zniesiony, porażony.
Fortgeschleppt, pociągniony, przeciągniony, gniona, guione.
Fortgeschoben, popchnięty, *f.* ęta, *n.* etc.
Fortgestellt, ciągniony, wciąż dawany, robiony nieprzestaiąc.
Fortgetrieben, popędzony, wypędzony. s. forttreiben.
Fortgewelzet, potoczony, tokiém puszczany, nie iaki przeciąg czasu.
Forth, Fluß in Schottland, Forth, rzeka w Szkocyi.
Fortheben, podnieść na przodku.
Forthelfen, pomoc; pomagać komu. befördern, pomknąć kogo do honorow. eines Wohlfahrt befördern, sukces czyi pomknąć daley. einem zur Flucht beförderlich seyn, komu pomoc do uciekania, dać komu sposobność uciec.
Fortjagen, wygnać, wypędzić. einen aus der Stadt, kogo z miasta. aus dem Hause, z domu. nackt und bloß, nago y goło. einen von einem Orte, kogo z iakiego mieysca. einem mit Gewalt von dem Felde, mocą kogo z pędzić z gruntu. einen von seinem Grund und Boden, ze swoiego gruntu y pola kogo zpędzić. einen als ein Schelm von der Armee, z infamią kogo, z woyska wypędzić.
Fortschaffen, wynieść, wynosić, alle das Seinige, wszystko swoie.
Fortification, *f.* fortyfikacya, umocnienie, umocowanie. Stadt, so wegen ihrer Fortification sicher, miasto, ktore dla swoich fortifikacyi iest bezpieczne. keine so hohe haben, nie mieć żadnych tak wysokich fortyfikacyi. um eine Stadt führen, fortyfikacye dać w koło iakiego miasta. mit einer unüberwindlichen versehen seyn, niezwyciężoną, nie dobytą fortyfikacyą być opatrzonym.
Fortificationswerke, *pl.* forteczne roboty. sind bald fertig, będą w krotce gotowe.
Fortificiren, fortyfikować. ein Schloß, zamek

zamek grod, hrod. mit einem Wall und Graben, wałem y fossą. einen Hügel, wierzch gory. das Lager mit einem Walle, oboz wałem ufortyfikować. einen Ort mit Werken, miasto iakie robotamie twierdzowemi, und doppelten Graben, z podwoyną fossą.

Fortificirt, fortyfikowany, umocniony.

Fortkommen, postąpić, iść daley. desto besser auf dem Marsche, w marszu tym lepiey postępować. man kann nicht fortkommen, weil die Päße gesperrt sind, nie można daley postąpić, bo pasy pozamykane. er kann vor Müdigkeit nicht fortkommen, dla fatygi nie można daley iść. es kommt da kein ander Thier fort, nie rodzi się tam żaden inszy zwierz.

Fortkommen, das, n. postąpienie.

Fortkönnen, moc postąpić. nicht wohl fortkönnen, nie moc dobrze postąpić; in einer Sache, w iakiey rzeczy. er kann in einer Sache nicht fort, nie może daley w tey rzeczy. 2) frey seyn, być wolnym. du kannst fort, iesteś sobie wolny.

Fortlaufen, biec, der Fluß läuft schnell fort, rzeka bystro płynie.

Fortmachen, beschleinigen, śpieszyć, przyśpieszać; mit etwas, z czym. fortfahren, daley iechać, iść. davon laufen, gehen, iść zkąd: ustąpić; sich aus eines andern Reiche, z cudzego Krolestwa; mit dem Lager von einer Stadt, z obozem od miasto ustąpić. ich kann mich fortmachen, mogę uchodzić. sich aus der Schlacht fortmachen, z bitwy uchodzić. nach gehaltenem Gespräche sich mit einem fortmachen, po mianey rozmowie z kim odeyść.

Fortmarschiren, maszerować daley, drey Tage, trzy dni; mit großer Beschwerlichkeit, z wielką trudnością; mit der Armee, z woyskiem.

Fortmarschiren, das, n. maszerowanie daley, druga dalsza.

Fortpacken, sich, umknąć się, iść precz. pack dich fort, idź precz, eilends, co prędzey.

Fortpflanzen, rozkrzewić, einen Weinstock, winnicę; die Religion, Religią; den Ruhm, chwałę; etwas auf die Nachkommenschaft, co aż do potomkow; eine Familie, Familią rozkrzewić; eine Pflanze aus der Pflanzschule an einen andern Ort, szczep ze szkoły na inne mieysce przesadzić.

Fortpflanzen, das, n. rozkrzewienie.

Fortpflanzer, m. rozkrzewnik, szczepnik.

Fortpflanzung, f. rozkrzewianie, szczepienie, der Weinstöcke, winnicy; des Namens, imienia.

Fortreisen, w drogę iechać, przez iechać, eiligst, śpieszno, nach Rom, do Rzymu. seines Wegs fortreisen, w swoię drogę iechać.

Fortresse, f. Forteca, an einen bequemen Ort anlegen, na sposobnym mieyscu fortecę postawić.

Fortrücken, ruszyć z mieysca, mit dem Lager, z obozem; mit der Armee, z woyskiem; mit der Flotte, z Flotą; schnell mit einer Maschine, prędko z iaką machiną. die Truppen fortrücken lassen, z woyskiem pomknąć, woysko pomknąć; auf der Ebene, po rowninie co pomknąć.

Fortrücken, das, n. ruszenie, pomknięcie.

Fortschaffen, odesłać, wyprawią, einen wohin, kogo dokąd. man hat das Kind aus den Augen fortgeschafft, dziecie z oczow odesłano, wysłano, wyprawiono.

Fortschaffung, f. odesłanie, wyprawienie, uprzątnienie.

Fortschieben, poroczyć, Steine auf einen, kamienie na kogo.

Fortschiebung, f. potoczenie.

Fortschlagen, pobić, einen, kogo.

Fortschlagen, das, n. pobicie, zbicie kogo.

Fortschleichen, czołgać się, poczołgać się, wlec się, powlec się.

Fortschleppen, porwać, einen an Galgen, na szubienicę; einen zur Marter, kogo na męki; einen zu seiner Hinrichtung, kogo do ukarania. einen bey den Füßen, za nogi pociągnąć; einen mit sich, kogo z sobą; einen ins Lager, kogo do obozu.

Fortschleppung, f. porwanie, oderwanie, odciągnienie.

Fortschreiten, postąpić, krokami się pomykać, zu etwas, do czego.

Fortschreitung, f. postąpienie, postępowanie.

Fortsetzen, versetzen, przenieść, eine Pflanze aus einem Orte in einen andern, szczep z iednego mieysca na drugie. 2) fortsetzen, continuiren, czynić co daley, wciąż; ein Werk Tag und Nacht, iaką robotę dniem y nocą; die Reise Tag und Nacht, iechać dniem y nocą w drodze; den vorgenommenen Marsch, ciągnąć wciąż daley w przedsiewziętym marsie; die Arbeit die ganze Nacht, robotę ciągnąć wciąż przez cąłą noc. sein einmal angefangenes Leben fortsetzen, prowadzić wciąż swoie zaczęte życie;

życie; das angefangene Werk, zaczętą robotę. die Feindschaft fortsetzen, nieprzyiaźń prowadzić. eilen den Weg fortzusetzen, spieszyć się w drodze; poieżdżać daley. die Freundschaft fortsetzen, przyiaźni nie przestawać; den Krieg, woynę ciągnąć.

Fortsetzung, *f.* czynienie wciąż, ciągnienie, der Worte, słow.

Fortstellen, czynić wciąż daley, kontynuować. s. Fortsetzen.

Fortstossen, popchnąć, popychać, eine Walze, wał, wału.

Fortragen, wynieść co na wierzch, na widok; znieść, z czego.

Fortragung, *f.* wyniesienie, zniesienie.

Forttrauern, opłakiwać, obżałować, żałować.

Forttrecken, pociągnąć, pociągać. s. Fortziehen.

Forttreiben, popędzić, pogonić, den Feind vom Lager, nieprzyiaciela od obozu; einen von sich, odpędzić kogo od siebie; den Feind mit Steinen, nieprzyiaciela kamieńmi odpędzić; wypędzić, die faulen Bienen, leniwe pszczoły, prozniaczki wypędzić, wygnać; einen über Hals und Kopf, kogo na szyię y na łeb; mit Steinen von seinem Grund und Boden, kamieńmi ze swoiego gruntu y pola; aus der Provinz, z Prowincyi.

Forttreiben, das, *n.* popędzenie, wygnanie.

Forttreiber, *m.* popędzacz, poganiacz, wyganiacz.

Forttreibung, *f.* popędzenie, wygnanie.

Fortune, *f.* Fortuna. s. Glück.

Fortwälzen, dotoczyć, powałować, powałkować, Steine, kamienie potoczyć.

Fortwälzung, *f.* potoczenie.

Fortwandern, poiechać, poieżdżać, iechać daley; iechać sobie wciąż swoię drogę.

Fortziehen, wyprowadzić się, wynieść się, eilig, co prędzey, śpieszno; an den Ort, na mieysce; aus den Städten, z miast; aus dem Hause, z domu. 2) fortschleppen, ein Schiffseil, ciągnąć liną, na linie statek.

Fortziehung, *f.* wyprowadzenie się, wyniesienie się, przeprowadzenie się.

Fortzug, *m.* processya; marsz, der Soldaten, żolnierzy.

Fossano, Stadt in Italien, Fossano, miasto we Włoszech. *pot.* Fons sanus.

Fossombrone, Fossombrona, Stadt in Italien, miasto we włoszech, *pot.* forum Sempronii.

Fougeres, (Foscher) Ort in Frankreich, miasto w Francyi, Fużer.

Fougo, terra del' Fougo, Land in America, Ziemia w Ameryce, Kray Ogniow.

Fourniren, dodać, dodawać, dowozić, podtykać, poddawać, donosić, w tym samym sensie. einem die Kosten, pieniędzy komu na koszt. s. Darreichen, Geben.

Fourrage, *f.* (Furasch) pasza. es giebt überflüßig, zbytnia pasza iest, na czyi paszy iest. keine haben können, nie moc mieć paszy. ist bald da, bald dort zu holen, ktory można sam y sam dostać. dem Feinde benehmen, nieprzyiacielowi paszy bronić. die Soldaten darnach ausschicken, żołnierzy po paszą wysyłać. auf die Fourage commandiren, na furaż rozkazać.

Fourragiren, (Furaschiren) Futter holen, paszą brać, zabierać. an einem Orte, na iakim mieyscu; po paszą iechać.

Fourragiren, das, *n.* furażowanie, paszy zbieranie.

Fourragirer, *m.* paszą zbieraiący. durch die Cavallerie bedecken lassen, furażuiących, paszą zbieraiących, kawaleryą zasłonić, zastawić. da sie zerstreuet sind, überfallen, na rozproszonych furażuiących napaść. die auf den Feldern herum schweifen, ktorzy po wsiach ieżdżą, chodzą.

Fourragirung, *f.* (Furaschirung) furażowanie. verbringen, skończyć, das ist, paszą zebrać. verwehren, paszy, furażowania bronić. ist nicht gar zu sicher, iest nie bardzo bezpieczne.

Fourrier, *m.* (Furier) furier, kwatermistrz, stanowniczy, do wyrnaczania, gospod.

Fracht, *f.* was geladen ist, und geführt wird, ładunek, co ieu naładowane na statku, y prowadzone. das Fuhrlohn davon, płaca za wiezienie, prowadzenie.

Fränkisch, aus Franken, Frankoński z Frankonii.

Fräßig, żarłok, żarłoczny, obżarty, ktory wiele bardzo ma zwyczay żreć.

Fräßigkeit, *f.* obżarstwo.

Fräulein, *n.* adeliche Jungfer, szlachecka, szlacheckiego urodzenia panna.

Frage, *f.* pytanie. sehr heftige, bardzo żwawe. erdichtete, zmyślone. weitläuftige, obszerne, unbillige, niesłuszne. gerichtliche, sądowe, urzędowne. gesetzmäßige, zgodne, z prawem, prawne. neue, nowe. dunkle, ciemne. sehr schwere und dunkele, ciężkie y zawiłe. gefährliche, niebezpieczne. von

etwas

etwas, o czym. vielfältige, wielorakie. ſo vor einen nicht gehört, ktore do kogo nie należy. wichtige, ważne. ungerechte, nie ſprawiedliwe. entſtehet hier, wynika z tego. wenn ſich einige darüber thun, anſtellen läßt, ieżeli o tym może ſię iakie uczynić pytanie. vorbringen, pytanie uczynić. aufwerfen, wrzucić. ergehen laſſen, pytanie puścić. beantworten, na pytanie odpowiedzieć, to ieſt ułatwić, rozwiązać. verfängliche, zdatne, zdradliwe, podchwytuiące. leichte, łatwe. ſehr närriſche, nader głupie. einen mit der Frage fangen, podchwycić kogo pytaniem, złapać kogo przez pytanie. nicht auflöſen können, nie móc pytania rozwiązać, na pytanie odpowiedzieć. eines Frage begegnen, zabiec czyiemu pytaniu. peinliche, ſądowe na mękach pytanie.

Fragen, pytać ſię. ſpitzig, przemyślnie, dowcipnie. kürzlich, krotko. betrüglich, verfänglich, zdradliwie, podchwytuiąć. ſtufenweiſe, po ſtopniach. griechiſch, po grecku. einem kleinen Knaben einige geometriſche Dinge von der Ausmeſſung eines Vierecks, małego chłopczyka pytać ſię, o ziemmierną rzecz, pytać ſię, o wymiar czterogranu. fragen, wer es ſey, pytać ſię, ktoby to był. einen hinwiederum von eben den Dingen, pytać ſię znowu kogo, o też ſamą rzecz. einem mit fragen zuſetzen, naſtępować na kogo pytaniem. fragen, was einer in einer Sache thun könne, pytać ſię co kto ma czynić w iakiey rzeczy. vieles fragen, o wiele ſię pytać. die Gegner fragen, przeciwnikow ſię pytać. das frage ich dich nicht, o to cię ſię nie pytam. einem von Gänſen antworten, da er von Enten fragt, o gęſiach komu odpowiadać, gdy ſię o kaczkach pyta, to ieſt, nie to odpowiadać na pytanie co trzeba. einen, was er wolle, pytać ſię, czego chce. nichts nach etwas, nie pytać ſię o nic.

Fragen, das, *n*. pytanie.

Fragſtück, *n*. pytanie, wypytywanie.

Fragweiſe, pytaniem, etwas ausſprechen, co wymawiać.

Franſch-Comte, (Franſche Conte) Provinz, die jetzo zu Frankreich gehört, Franſzkomte, prowincya, ktora teraz do Francyi należy.

Franke, *m*. einer aus Franken, Frankończyk, rodem z Frankonii.

Franken, oder Frankenland, Landſchaft in Teutſchland, Franconia, Kray w Niemczech. aus, oder, zu ſolchem Lande gehörig, z tey krainy, albo do tey krainy należący; Frankończyk.

Frankfurt am Mayn, Frankfort nad Menem. Reichsſtadt, Ceſarskie miaſto. an der Oder, nad Odrą. von oder zu Frankfurt gehörig, z Frankfortu, albo do Frankfortu należący, Frankofurtski Frankofurtska, Frankofurtskie.

Frankreich, *n*. Francya. Königreich in Europa, Kroleſtwo w Europie. aus oder zu Frankreich gehörig, z Francyi, albo do Francyi należący, Francuski, męſzczyzna, Francuz, Białogłowa, Francuzka.

Franecker, Stadt in Weſt-Frießland, Franekra, miaſto w Weſtfryslandyi.

Franz, ein Mannsnahme, męſzczyzny imie, Franciſzek.

Franzburg, Stadt in Pommern, Francburg, miaſto w Pomorskim.

Franze, *f*. franzia. mit Franzen verbrämt, frandzią obramowany.

Franzöſicht, *adi*. francowaty.

Franzöſiſch, *adv*. po Francusku, z Francuska, iak Francuz.

Franzoſe, *m*. Francuz, z Francyi człowiek rodem, w Francyi urodzony.

Franzoſen, *plur*. Franca, choroba. der die Franzoſen hat, ktory na francę choruię.

Fraſcati, Stadt in Italien, Fraſzkaty, miaſto we Włoſzech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta lub do tego miaſta należący, Fraſzkacki.

Fratzen, *plur*. fraſzki, eitele, prożne, ſzczere fraſzki. vorbringen, fraſzkami ſię bawić, fraſzki, pleść, pokazywać.

Fratzigt, figlarny, fraſzki w ſobie maiący.

Fratzig, *adv*. z fraſzkami.

Frau, *f*. Ehrennahme, pani, tytuł, ieſt, imie, honor świadczącze, y znaczące. ſchmeichelhaft, podchlebna. herrſchſüchtige, rozkazuiąca, lubiąca rządzić, rozkazywać. im Hauſe, pani w domu. wie die Frau im Hauſe iſt, ſo iſt auch die Magd, iaka pani w domu, taka też y sługa; ehrbare, uczściwa. reiche, bogata. vornehme, zacna. kluge, roztropna, abgelebte, zgrzybiała. verſoffene, piiaczka. die ſich ſchminkt, ktora ſię muska, gachuie, maluie. die vor Alter ganz krumm geht, ktora od ſtarości krzywo, pochyło chodzi. in alten Lumpen gehende, w ſtarych łatach chodząca. verſchlagene, wykrętna. verehlichte, zamężna.

Frauendistel, oset biały, ein Kraut, ziele pewne.
Fraueneis, kamień, talk.
Frauenkloster, n. panieński klasztor.
Frauenknecht, m. żonie posłuszny, żony słuchaiący we wszystkim. der seiner Frauen unterthan ist, ktory swoiey żonie poddany iest.
Frauenmantel, m. płaszczyk białogłowski.
Frauenstand, m. płeć białogłowska.
Frauenvolk, n. białogłowy, kobiety.
Frauenzeit, f. miesiące.
Frauenzimmer, n. mieszkanie białogłoskie, pokoy białogłoski, panieńskie, Ort, wo sich das Frauensvolk aufhält, gdzie kobiety mieszkaią. 2) weibliche vornehme Person, kobieta iaka zacna, pani, panna. 3) ein ganzer Hause derselben, cały orszak kobiet, nazywa się także tym imieniem.
Frech, frogi, dziki. einen desto mehr machen, kogo uczynić tym froższym, dzikszym. frech und verwegen aus Unverstand seyn, dzikim y zuchwałym być z głupstwa.
Frech, adv. dziko, zuchwale. umher reiten, ieździć. reden, mowić. frech und heftig auf einen schmähen, dziko y żwawo na kogo łaiać. sich aufführen, sprawować się.
Frechheit, f. zuchwałość. eines zurück halten, frogość czyią zatrzymać. ungezähmte, nieugłaskana frogość. unerträgliche, nieznośna. unterdrücken, zuchwałość czyią przytłumić. es ist eine Frechheit bey ihm, taka iest w nim zuchwałość.
Fregatte, f. Art eines Schiffes, fregata, kształt statku morskiego.
Frejus, (Fredji) Freius, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. potac. Forum Iulii.
Fremd, obcy, cudzoziemski, cudzy, Vogel, cudzoziemski ptak. fremde Völker, cudzoziemskie, obce, narody. Oerter, micysca. fremder Mann, cudzoziemiec. fremde Frau, cudzoziemska pani. fremde Sache, Händel, obca rzecz, obce sprawy; cudzy. mit fremden Dingen freygebig seyn, z cudzego być hoynym. fremde Sprachen, und Sitten, cudzoziemskie ięzyki, y obyczaie. einführen in eine Stadt, wprowadzić do iakiego miasta; nie zwyczayny. dieses ist mir fremd, to iest rzecz dla mnie nie zwyczayna.
Fremde, f. ta, przychodnia, gość.
Fremde, die, f. obce, cudze kraie. in der Fremde leben, w cudzym kraiu żyć. in die Fremde gehen, w cudze kraye iechać. aus der Fremde wieder kommen, z cudzych kraiow powrocić. in der Fremde seyn, w cudzych kraiach być.
Fremder, m. cudzoziemiec. die Fremden aus der Stadt treiben, cudzoziemcow z miasta rugować. weder Bürger, noch Fremder, ani obywatel, ani cudzoziemiec.
Fremdgierig, lubiący cudzoziemskie rzeczy.
Fremdling, m. obcy, cudzoziemiec, gość, in einer Sache seyn, cudzoziemcem, gościem być w iakiey rzeczy; in einer Stadt seyn, w iakim mieście być. ein Fremdling genannt werden, cudzoziemcem być mianowanym.
Fremdlingin, f. cudzoziemka, obca, gość. von Corinth eine arme alte Frau, z Korytnu, uboga, stara, kobieta.
Frequenz, f. ludzi siła.
Frescarnola, Stadt im Mayländischen, Freskarnola, miasto w Medyolanskim.
Freßbauch, m. kałdon, brzuszysko.
Freßbegierde, f. łaknienie, iakobyś mowił: o tym, ktory się nażreć nie może.
Fresse, f. Maul, n. gęba, paszczeka, pysk. einem in die Fresse, auf das Maul schlagen, komu w pysk dać, kogo w pysk uderzyć.
Fressen, żreć, etwas, co, mit vollem Maule, daß die Backen strotzen, żreć co całą gębą, że się aż wydmie, wytka. alles, wie es einem vor das Maul kommt, żreć wszystko co przed gębę przydzie; die Stücke Brod, kawałki chleba żreć. das Wiesel hat die Maus hurtig gefressen, łaska prędko mysz ziadła. das Pferd frißt nicht gern, koń nie rad żre; fressen und saufen, żreć y żłopać, t. i. pić. die Kosten hergeben, daß einer fressen und saufen kann, kosztu dodawać drugiemu, aby żarł y żłopał. in sich fressen, pożreć w sobie. den Verdruß, utrapienie. nicht nur den Haß fressen, sondern auch verdauen, nie tylko pożreć w sobie nienawiść, ale też y strawić. um sich fressen, w koło siebie pożerać. das Feuer frißt um sich, ogien pożera koło siebie. das Geschwür frißt um sich in die Tiefe und Breite, wrzod pożera koło siebie w szerz y w głęb.
Fressen, das, n, żarcie, pożeranie.
Fresser, m. żarłok.

Fresserey, *f.* żarłostwo. 2) Schwelgerey, biesiadowanie iedząc y piiąc.
Fresserinn, *f.* żarłoczka.
Freßhaft, żarłoczny, obżarty, obżartuch, nienaiadek.
Freßhaftigkeit, *f.* żarłostwo, obżarstwo.
Freßig, żarłoczny, obżarty.
Freßkrankheit, *f.* obżarstwo, choroba taka żołądka, że człowiek na zbyt ieść chce.
Freßmaul, *n.* pysk, obżarty, co żre wiele.
Freßschwester, *f.* żarłoczka, obżarta, ktora wiele iada, albo biesiady przy iedzeniu do pomaga.
Freßwanst, *m.* kałdun obżarty, nie napchany, unersättlicher, niemasycony.
Freßwinkel, *m.* kąt do iedzenia.
Freude, *f.* radość, wesele, gemeine, powszechna, falsche, fałszywa; unersättliche, nienasycona; allzugroße, zbytnia; stete und volle, trwała y zupełna; unverhoffte, niespodziewana; jählinge, nagłą. Freude haben, radość mieć. sich eine falsche Freude machen, czynić sobie fałszywą radość. einem die Freude verdoppeln, tyle dwoie komu radości przyczynić. der für Freude kaum bey sich selber ist, ktory od radości, prawie od siebie odszedł. dem für Freude die Augen übergehen, ktoremu łzy idą od radości. einem eine vergebliche Freude machen, daremną komu radość czynić. einem zur Freude seyn, bydź komu radością weselem. unmäßige, niezmierna radość; eitele, prożna; wunderbare, przedziwa; plötzliche, nagła. woher Freude empfinden, uczuć z czego radość. voller Freude seyn, być radości pełnym. seinen Feinden eine Freude verursachen, swoim nieprzyiacielom radość czynić. die Freude hat nicht lange gewähret, radość nie długo trwała. dem die Thränen für Freuden in die Augen treten, ktoremu łzy od radości płyna. die Freude entbehren müssen, musieć nie mieć radości. es haben alle über dessen Erhaltung ihre Freude empfunden, z iego zachowania wszyscy radość, wesele uczuli. für Freuden fast zerspringen, ledwie się nie rozpęknąć od radości. sich eine heimliche Freude machen, potaiemną radość sobie czynić, cieszyć się potaiemnie. Freude an den Pferden haben, ukontentowanie mieć w koniach; an dem Anschauen eines Dinges Freude haben, mieć ukontentowanie w patrzeniu na iaką rzecz, mieć radość z przypatrowania się iakiey rzeczy. 2) Freudenfest, *n.* wesołe dni; = anstellen, wesołe dni postanowić, naznaczyć.
Freudengeschrey, *n.* okrzyki radosne, wesołe.
Freudenlied, *n.* wesoła piosnka, radosna pieśń.
Freudenmahl, *n.* wesoła zabawa, ochota, bankiet.
Freudenreich, *adj.* wesoły, Tag, dzień.
Freudenspiel, *n.* komedya, *wesołagra.*
Freudensprung, *m.* skakanie od radości, über etwas thun, skakać od radości z czego.
Freudenstadt, *f.* Ort im Würtembergischen, Freydenstat, miasto w Wirtemberskim.
Freudentag, *m.* dzień wesoły, einem bescheren, komu dzien wesoly uczynić.
Freudentanz, *m.* taniec wesoły; = halten, wesoły taniec sprawiać.
Freudentrunk, *m.* zpełnienie kielicha, z radości.
Freudenvoll, *adj.* pełny radości.
Freudenzeichen, wenn einer mit dem Maule schmatzt, posmuknienie, kiedy kto gębą posmuknie.
Freudig, *adj.* wesoły. er schweift freudig auf dem Markte herum, wesoły sobie chodzi po rynku. mit freudigem Gemüth den Krieg anfangen, wesołym sercem woynę zaczynać.
Freudig, *adv.* wesoło, radośnie.
Freudigkeit, *f.* wesołość, radość, ochota. große Freudigkeit einem machen, wielką ochotę w tym uczynić; sich des gemeinen Wesen annehmen, do bronienia albo do służenia Rzeczypospolitey. Freudigkeit der Hunde im Jagen, ochota psuw w polowaniu. man muß die Freudigkeit des Gemüths haben, trzeba mieć umysłu ochotę do czego. was für eine Freudigkeit fand sich bey dem Rathe? co za radość, co za ochota znaydowała się w Senacie?
Frevel, *m.* złość, krzywda, niesłuszność.
Frevler, *m.* krzywdzący, letkomyślny, złośliwy.
Frevelhaft, *adj.* złośliwie, z krzywdą.
Freveln, krzywdę czynić.
Freventlich, *adj.* krzywdzący. einen mit freventlichen Worten angreifen, kogo krzywdzącemi słowami zaczepić.
Freventlich, *adv.* z krzywdą, niesłusznie, płocho, letkomyślnie.
Freuen, sich, cieszyć się, radować się, gar sehr, ungemein, nader, niepospolicie; stets, unaufhörlich, statecznie, nieustannie. sich freuen, daß der Brief angenehm gewesen, cieszyć się, że list

był przyiemny; über sein vortreffliches Gut, cieszyć sie swoim przed nim dobrem; sehr über eines Wohlergehen, bardzo sie cieszyć z cudzey pomyślności; sich ingeheim, skrycie sie cieszyć; eines wegen in etwas, cieszyć sie z czego dla kogo; über eines Verdruß, z cudzego żalu; bey dem Verdrusse, cieszyć sie w kłopocie; offenbarlich, iawnie; über seine schönen Werke, swoiemi pięknemi dziełami, albo cieszyć się ze swoich pięknych dzieł; bey allem Seufzen, cieszyć się podczas ięczenia wszystkich; eines wegen, z czego; über aller Wohlfahrt, z powodzenia dobrego wszystkim; vergeblich, daremnie, prożno, się cieszyć. sie haben sich sehr darüber gefreuet, oni się bardzo z tego uciészyli.

Freund, *m.* przyiaciel, dem Gemüthe nach, sercem, w sercu. geneigter, życzliwy. beständiger und treuer, wierny. untreuer, niewierny. dienstfertiger, do przysługi prędki. ergebener, kochaiący y szanuiący. aufrichtiger und redlicher, szczery y rzetelny. der nur mit einem essen und trinken will, przyiaciel na to aby iadł y pił. angenehmster, nayprzyiemnieyszy. vertrauter, nayscisley złaczony. ich habe einen guten Freund an ihm, z niego mam dobrego przyiaciela. der Wohnung und Conversation nach, przyiaciel poufały co do mieszkania, iako y do konwersacyi. geheimer, naytaiemnieyszy. der Verwandschaft nach, według pokrewieństwa, krewny. dessen Betragen sich wohl schickt, ktorego postępki są przyzwoite przyiaźni. einem einen zum Freunde machen, komu kogo przyiacielem uczynić. einen Freund an einen bekommen, przyiaciela dostać w kim. eines seyn, bydź czyim przyiacielem. den Freund erwehlen, przyiaciela wybrać. darzu behalten, przyiaciela ochraniać. mein sehr guter Freund ist er, moy bardzo dobry przyiaciel on iest. er hält mich für seinen guten Freund, on mie ma za swoiego dobrego przyiaciela. wir sind alte Freunde mit einander, iesteśmy sobie dobrzy przyiaciele. mit einem wieder Freund werden, bydź znowu czyim przyiacielem, albo za przyiaciela mieć.

Freundgen, *n.* przyiaciołek, maleński przyiaciel, przyiacielek.

Freundin, *f.* przyiaciołka.

Freundlich, ludzki. gegen alle, ku wszystkim. sich gegen einen in allen freundlich erweisen, ludzkim się we wszystkim pokazać dla kogo. freundliche Leute, ludzcy ludzie. freundliche Rede, ludzka mowa. freundlicher Wunsch, ludzki człowiek, im Reden, w mowie.

Freundlich, *adv.* ludzko, z ludzkością. einen aufs freundlichste anreden, z naywiększą ludkością mowić z kim. handeln, verfahren, traktować czynić. einen grüssen, kogo pozdrowić, komu kłaniać. einladen, zapraszać. sich erweisen, ludzko się pokazać przeciwko komu.

Freundlichkeit, *f.* ludzkość. findet sich bey einem, znayduie się w kim. die Leute durch seine Freundlichkeit gewinnen, iednać sobie, ludzi, przed swoię ludzkość. Freundlichkeit ist mit der Ernsthaftigkeit verknüpft, ludzkość z powagą zpięta. der Worte, ludzkość słow. an eines jungen Menschen Freundlichkeit sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w przyiaźni iakiego młodego człowieka. Freundlichkeit gewinnet der Leute Liebe, ludzkość iedna miłość u ludzi.

Freundlos, der keinen Freund hat, bez przyiaciela, ten ktory żadnego przyiaciela nie ma.

Freundschaft, *f.* przyiaźń, dem Gemüthe nach, co do serca; angenehme, przyiemna; einträchtige, zgodna; feste, mocna, gute und vergnügliche, dobra y luba; besondere, osobliwa, alte, stara, dawna, wahre, prawdziwa; große, wielka; beschwerliche, przykra; beständige, stateczna; dienstfertige, prędka do przysługi, sehr geringe, uprzeyma; angenehme und liebesvolle, przyiemna y miłości pełna; unverbrüchliche, niezłamana, mäßige, szrzednia; vollkommene, doskonała, falsche, fałszywa, treue, wierna; sehr nützliche, nawet pożyteczna; stete, ewig währende, stała, wiecznie trwaiąca; unbeständige, niestateczna; verstellte, zmyślona; die von Jugend an sich entsponnen und mit den Jahren zugenommen, ktora się w młodości zaczęła y z laty urosła. eines Freundschaft suchen, verlangen, darnach streben, czyiey przyiaźni szukać, pragnąć, zabiegać o nię. sich zuwege bringen, erlangen, na przyiaźń sobie zarobić, przyiaźń sobie ziednać; stiften, machen, przyiaźń zabrać z kim, zpoić, zkleić; mit einem aufrichten, przyiaźnią sie z kim złączyć. in Freundschaft mit einem gerathen, do przy-

przyiaźni swoiey przyiąć. in Freundschaft mit einem verwickelt werden, przyiaźnią być związanym z kim; poprzyiaźnić się, mit einem halten, hegen, trzymać z kim przyiaźń, zachowywać; in Freundschaft mit einem leben, w przyiaźni żyć z kim; ansangen, przyiaźń zacząć z kim; bestätigen, befestigen, fest setzen, utwierdzić, umocnić, ugruntować; unterhalten, utrzymywać; brechen, złamać przyiaźń; aufheben, zerreißen, znieść, rozerwać przyiaźń. einem die Freundschaft aufsagen, aufkündigen, komu wypowiedzieć przyiaźń, podziękować za przyiaźń; nicht eingehen wollen, niechcieć wchodzić w przyiaźń; sich deren entziehen, unikać od przyiaźni, umykać; = fahren lassen, porzucić przyiaźń, zaniechać przyiaźni. die Freundschaft nimmt zu, przyiaźń rośnie, przyiaźni przybywa; breitet sich aus, rozszerza się; bestehet, bleibet, trwa, rozszerza się; vergehet, upada; entstehet, wynika. Freundschaft verursachen, przyiaźń sprawić; darzu Gelegenheit geben, okazyią do niey dać. mit einem in der Freundschaft stehen, bydź w przyiaźni z kim; = vergrößern, przyiaźń powiększyć; trennen, przyiaźń rozerwać; nicht mehr hegen, więcey nie mieć z kim przyiaźni; eines beraubet werden, bydź pozbawionym przyiaźni czyiey; wieder mit einem erneuern, znowu z kim odnowić; beständig fortsetzen, statecznie dotrzymywać. wir hegen eine alte Freundschaft unter uns, mamy z sobą dawną przyiaźń. einen seiner Freundschaft würdigen, uraczyć kogo swoią przyiaźnią, godnym sądzić swoiey przyiaźni. der Freundschaft wahrnehmen, przyiaźń zachowywać; beybehalten, utrzymywać; verringern, umnieyszyć. s. Blutsfreundschaft.

Freundschaftlich, przyiacielski.

Frey, *adi.* wolny, Gemüth, umysł. frey von solcher Verspottung, wolny od takich żartow; von aller Gemüths = Zerrüttung, od wszelkiego w umyśle pomięszania. die Plünderung der Bundsgenossen hat ihm frey gestanden, zrabowanie Zprzymierzonych wolne mu było. es hat ihm frey gestanden, sich zu zeigen, wolno mu było pokazać się. wer von einer freyen Mutter gebohren worden, ist frey, kto się z wolney matki urodził, wolnym iest. frey von Begierden, wolny, od żądz; im Reden, wolny w mowie. wenn mir alles frey stünde, gdyby mi było wszystko wolno; = von dem Gesetze, wolny od prawa. freyes Gemüths seyn, bydź wolnego umysłu, wolnym umysłem; von allen Unkosten und Verrichtungen, od wszelkich kosztow y posług; von Abgaben, von allen Dingen, od podatku, od wszech rzeczy. freyes Volk, wolny Lud. was man ohne Entgeld hat oder thut, co kto bez zapłaty darmo ma, albo czyni. freye Herberge, wolna gospoda. freyer und sein eigener Herr, wolny y sam sobie Pan własny. freye Künste, Wolne, Swobodne sztuki. freye Wohnung haben, mieć wolne mieszkanie, darmo. freyen Willen haben, mieć wolność, mieć wolną moc czynić. freyen Lauf lassen den Thränen, dać wolność łzom, pozwolić łzom. das Lager an einem freyen Orte aufschlagen, obozem stanąć na mieyscu otwartym. von freyen Stücken, dobrowolnie, hab ichs versprochen, to ia obiecałem. auf freyen Fuß stellen, na wolney nodze postawić kogo, t. i. uwolnić od czego. frey von der Sorge werden, być wolnym od starania, od troski; von dem Elende, od biedy; von der Straßenräuberey, od rozboiow po drogach, po gościńcach; von einem schädlichen Frieden, od szkodliwego pokoiu. freye Reichs = Stadt, wolne Cesarskie miasto.

Frey, *adv.* wolno, leben, żyć. reden, mowić. das Maul gebrauchen, usta trzymać, ust zażywać. sich erweisen, pokazywać się. bewegt werden und mit großem Muthe alles sagen, wolno być poruszonym, y z wielką odwagą wszystko wolno mowić. frey auf einen losziehen, wolno na kogo słowami w mowie wiechać, wsieść. er sagt frey, was er meynt, wolno mowi, co myśli. frey mit einander umgehen, wolno spolem żyć, przestawać. frey stellen einem die Art des Todes, wolne dać obranie komu, sposobu śmierci. dem alles frey stehet, ktoremu wszystko wolno. frey sagt ein jeder von einem andern, wolno mowi każdy o drugim.

Freybeuter, wolny rabuś, drab.

Freyberg, Freyberga, Stadt in Meissen, miasto w Misnii.

Freyburg, Freyburg, Stadt im Brißgau, miasto w Brysgawskim w Szwabii.

Freyen, żenić się, ożenić się. so die Rede von einer Mannsperson ist, gdy mowia

wią o męſzczyznach, żonę poiąć, wziąć; wenn ſie von einer Frauensperſon iſt, gdy zaś o kobietach, znaczy: iść za mąż; gern wollen freyen, chcieć ſię ożenić, oder, iść za mąż. keine Luſt zu freyen haben, nie mieć chęci do ożenienia ſię, oder, do iścia za mąż. um eine freyen, ſtarać ſię o ktorą.

Freyen, das, *n.* ożenienie, żenienie ſię, iście za mąż.

Freyer, *m.* der um eine zur Frau anhält, konkurrent, co ſię o ktorą ſtara. Freyers Gedanken haben, o ożenieniu myśleć.

Freyersmann, *m.* ſwat.

Freygeben, uwolnić. ſ. freylaſſen. 2) wolno puścić, zoſtawić. daß es nehmen mag, wer da will, aby mogł wziąć każdy, komu ſię podoba.

Freygebig, choyny, ſzczodrobliwy, datny. gegen einen, dla kogo, mit dem Gelde, w dawaniu pieniędzy. iſt er mit dem Maule, wenn es aber zur That kommt, iſt es nichts, choyny w uſtach, w gębie, ale kiedy do uczynku przyidzie, to nie ma nic. er iſt allezeit ſehr freygebig geweſen, on był zawſze bardzo choynym. ſich erweiſen, choynym, datnym, ſzczodrobliwym ſię pokazać.

Freygebig. *adv.* ſzczodrobliwie, choynie.

Freygebigkeit, *f.* ſzczodrobliwość, datność, choyność. mit gröſter Freygebigkeit geben, z naywiękſzą ſzczodrobliwością dawać. beſonders groſe, oſobliwie wielka. merkwürdige, uważania godna. ſtete, nie uſtanna. geringe, skąpa. gütige, dobrotliwa. vorſichtige, opatrzna. mäſſige, pomierna. von Natur zur Freygebigkeit geneigt ſeyn, z urodzenia do hoiności być skłonnym. dem gemeinen Volke erweiſen, ſzczodrobliwość poſpolſtwu wyświadczyć.

Freygebohren, wolno urodzony. Römiſche Bürger, Rzymski mieſzczanin. ein Weibſen zu Falle bringen, wolnourodzoną o upadek przyprawić. Knaben, wolno urodzeni młodziency.

Freygebohrne, *f.* wolno urodzona.

Freygebohrner, *m.* wolno urodzony.

Freygehalten, cudzym koſztem trzymany, żywiony, karmiony.

Freygelaſſen, wolno puſzczony, wolnością darowany.

Freygelaſſene, wolno puſzczona, wolnością darowana.

Freygelaſſener, wolno puſzczony, uwolniony, wolnością darowany.

Freygeſprochen, wolnością darowany.

Freyhalten, na ſwoim koſzcie, kogo trzymać, ſwoim koſztem, kogo żywić, karmić.

Freyhaus, *n.* wolny dom, das keine Gaben geben darf, ktory nie powinien żadnego podatku płacić, żadney daniny dawać; dom bezpieczeńſtwa, darinne einer ſeine Sicherheit findet, w ktorym kto ſwoię bezpieczność znayduie.

Freyheit, *f.* wolność, ſwoboda, alte, dawna. ſichere, pewna; gemeine, poſpolita, ſüſſe, angenehme, słodka, przyiemna; unmäſſige, nie pomiarkowana. allzugroſe, zbytnią, ruhige, ſpokoyna; beſondere, herrliche, oſobliwa, przednia, einige, iedyna; von den Vorfahren ererbte, od przodkow dziedziczona; vorige. przeſzła, öffentliche, publiczna, gefährliche, niebezpieczna; einem eine gröſſere geben, zugeſtehen, dawać komu więkſzą wolność przyznawać; bekommen, nabyć wolności; wieder erhalten, odzyskać wolność; behalten, trzymać ſię przy wolność; benehmen, wolność komu odebrać; fahren laſſen, wolności odſtąpić; verlieren, utracić; wieder erlangen, znowu odzyskać; darein ſetzen, wolność dać; erhalten, utrzymywać. Beſchützer, Rächer der Freyheit, obrońca, zaſtępca wolności. Freyheit, wolność życia, von Verrichtungen, od intereſow, od zatrudnienia; von Kriegsdienſten, od woienney służby; = von der Arbeit zuſtehen, wolność od pracy przyznawać komu; von öffentlichen Amtsverrichtungen haben, od publicznych urzędow wolność mieć; von Abgaben, wolność od podatkow; einem zugeſtehen, komu przyznać, nadać; von der Strafe, od kary; durch ſeine Verdienſte erlangen, wolność od kary ſwoiemi zasługami otrzymać; angebohrne, wrodzona wolność, angemaßte, niezmierna; unverſchämte, niewſtydliwa, bezwſtydna, unerträgliche, nieznośna; = junger Leute, młodych ludzi, liederliche, ſwywolna, unmäſſige, niezmierzona; den Knaben zu ſpielen verſtatten, dzieciom wolność dać do grania, von einem Freyheit haben zu dichten, mieć od kogo wolność zmyślania; er mißbraucht ſeine, źle zażywa wolności; wolne mieyſce, Ort, worinne man frey iſt, mieyſce, w ktorym kto ieſt wolnym y bezpiecznym; ſich dahin retiriren, flüchten, to tego mieyſca

ſię

się udać, uciec; anordnen, stiften, mieysce wolne, naznaczyć, postanowić; dahin seine Zuflucht nehmen, ucieczkę mieć do tego mieysca.
Freyheitsbrief, *m.* przywiley, swoboda, wolność.
Freyheitsort, *m.* mieysce bezpieczeństwa.
Freyherr, *m.* Baron.
Frey heraus, otwarcie, rzetelnie, wynurzonym sercem; etwas gestehen, co wyznawać; etwas sagen, co mowić, vor Gerichte, przed sądem.
Freyherrschaft, *f.* Baronat, Barónstwo.
Freylassen, wolne puścić, na wolność puścić, uwolnić, seine Knechte, swoich niewolnikow. warum hat er sie aber frey gelassen? na co ią uwolnił.
Freylasser, *m.* uwalniacz, ten co uwalnia, co na wolność puszcza, wolnością daruie.
Freylassung, *f.* uwolnienie, na wolność puszczenie.
Freylich, zapewne, prawdà.
Freymachen, wolnym uczynić, einen wovon, kogo od czego.
Freymüthig, *adj.* rzetelny, przy wrodzoney wolności.
Freymüthig, *adv.* z wrodzoną wolnością, bekennen, uznać; reden, mowić; von etwas, o czym.
Freymüthigkeit, *f.* wrodzona wolność, poufałość, sehet, mit was für Freymüthigkeit sie reden, patrzay z iaką poufałością, z iak wolnym wynurzeniem myśli oni mowią.
Freysingen, Stadt in Bayern, Freyzynga, w Bawaryi.
Freysprechen, rozgrzeszyć, wolnym od grzechu oznaymić; einen vor dem Gerichte, u sądu niewinnym kogo usądzić, uznać.
Freystadt, freye Stadt, Wolne Miasto des heiligen Römischen Reichs, Swiętego Państwa Rzymskiego. Name einiger Oerter, imie niektorych mieysc, miast.
Freystatt, *f.* ucieczki mieysce, wolności mieysce.
Freystehen, wolno być, co komu, etwas einem.
Freystellen, wolno puścić, zostawić, daß es nehme, wer da will, aby to wziął kto chce.
Freystunden, *plur.* wolne godziny od czego, dopadkowe, w ktore dopadkiem można co robić.
Freytag, *m.* piątek.

Freyung, *f.* staranie się o Pannę w Małżeństwo, koncurencya.
Freywerber, *m.* swat, ktory swata kawalera z Panną, ż Panią. s. Freyers-Mann.
Freywillig, *adj.* dobrowolny. Unsinnigkeit, *f.* dobrowolne szaleństwo; Tod, dobrowolna śmierć; That, dobrowolny uczynek; Soldat, żolnierz, *Wolonter*, ochotnik.
Freywillig, *adv.* dobrowolnie, z dobrey woli, nie z rozkazu, nie z musu; einem folgen, iść za kim; etwas thun, co czynić; thue ich es, z dobrey woli to ia czynię; zu einem kommen, do kogo przyiść; einem etwas versprechen, komu co obiecać; sich eine Krankheit zuziehen, choroby się iakiey nabawić; = sich der Kinder berauben, dobrowolnie się dzieci pozbawić.
Freyzettel, *m.* list swobodny, wolności, od czego.
Friaul, Landschaft in Italien, Fryol, kraina we Włoszech. *połac.* Forum Iulii.
Friconte, Stadt im Neapolitanischen, Frycento, miasto w Neapolitańskim.
Friedbrüchig, pokoyłomca, przymierzołomca.
Friede, *m.* pokoy, gewisser, sicherer, pewny, bezpieczny; langwieriger, długotrwaiący; brüderlicher, braterski; noch nicht genugsam fester, nie dosyć ieszcze mocny; anständiger, uczciwy, przystoyny; unbilliger, ungerechter, niesłuszny, niesprawiedliwy. Friede zur See, pokoy na morzu, erwünschter, pożądany; gefährlicher, niebezpieczny; steter, nieprzerwany, ewiger, wieczny, stiller, cichy, beständiger, stały; schädlicher, bezeczny, szpetny, nützlicher, pożyteczny; wieder erlangter, odzyskany; abstätigter, potwierdzony; verstellter, zmyślony; einmüthig geschlossener, iednomyślnie zawarty, uczyniony; mit einem machen, z kim uczynić; mit einem haben, z kim mieć; einem verschaffen, pokoy komu przynieść, dać. einen Frieden sicher und stille geniessen, pokoy pewnego y bezpiecznego używać; durch einen mit einem bestätigen, fest schließen, utwierdzić, umocnić przez kogo z kim; unter einigen stiften, pokoy zrobić, ustanowić między niektoremi; zur See zuwege bringen, pokoy na morzu uczynić. einen mit Frieden gehen lassen, z pokoiem, w pokoiu kogo odprawić, pożegnać, puścić; mit einem halten, pokoy z kim

chować.

chować. des Friedens genießen, pokoiu używać, cieszyć się pokoim. wieder Hoffnung zum Frieden bekommen, znowu mieć nadzieię pokoiu. etwas bey Friedenszeit und Ruhe erlangen, nabywać czego w pokoiu y spoczynku. Friede dem Gemüthe geben, die Gemüther zufrieden stellen, umysły uspokoić, do pokoiu umysły przyprowadzić. um Friede bitten, o pokoy prosić. seinen Sinn auf den Frieden richten, myśl, umysł do pokoiu obracać, obrocić; schließen, pokoy zawrzeć; auf einen gewissen Fuß, pokoy zrobić w pewne kondycye. im Frieden leben, w pokoiu żyć. den Frieden stören, pokoy mięszać; = umstoßen, pokoy zerwać; zu Lande und Wasser herstellen, na ziemi y na wodzie pokoy zrobić; Vorschläge darzu thun, kondycye do pokoiu podać; auf keine Art eingehen wollen, żadną miarą niechcieć kondycyi do pokoiu przyiąć. laß mich mit Frieden, day mi pokoy, zostaw mię w pokoiu. zufrieden seyn, być kontent z czego, przestać na czym.

Friedberg, Name unterschiedener Oerter, Fridberga, imie rożnych mieysc.

Friedebringend, pokoy niosący.

Friedenmacher, *m.* pokoiuczyńca, pośrzednik. s. Friedensstifter.

Friedensbote, *m.* posłaniec o pokoy.

Friedenshandlung, *f.* traktowanie o pokoy, uspakaianie, poszrzodkowanie, *medyacya*; sich mit darein mengen, mieszać się do poszrzodkowania, do uspakaiania.

Friedensrock, *m.* szata, ktorey pod czas pokoiu zażywaią.

Friedensschluß, *m.* zawarcie pokoiu. 2) napisany pokoy, na piśmie zawarty, traktat, wie er zu Papier gebracht worden, iak iest na papierze napisany.

Friedensstab, *m.* laska, ktorą pokoyniosący trzyma.

Friedensstifter, *m.* poszrzednik, iednacz pokoiu.

Friedensstiftung, *f.* pokoiu iednanie.

Friedensstörer, *m.* kłutnik, pokoiu rozrywca, niespokoyny.

Friedensstörerin, *f.* kłutniczka, niespokoyna.

Friedensstörung, *f.* pokoiu zamięszanie, zkłucenie.

Friedenstractaten, *plur.* traktaty pokoiu. sich darauf einlassen, traktować o pokoy.

Friedensvorschläge, *plur.* kondycye do pokoiu. thun, podawać; annehmen, eingehen, przyiąć, przystać na nie. verwerfen, odrzucać, nie przyimować.

Friedenszeit, *f.* czas pokoiu, kiedy woyny nie ma.

Friedenwalde, Fridenwalda, Stadt in Hessen, miasto w Haskim Landhrabstwie.

Friedeschild, *m.* obrona pokoiu. ist er zwischen solchen Leuten, węzłem on iest pokoiu między takowemi ludźmi.

Friedfertig, prędki, skłonny do pokoiu, spokoynie.

Friedfertigkeit, *f.* prędkość, chęć do pokoiu, prędkość do dania się przeprosić.

Friedland, Nahme unterschiedner Oerter, Fridland, imię rożnych mieysc.

Friedlich, ruhig, spokoyny, cichy. friedliches Volk, spokoyny lud. friedliche Rede, spokoyna mowa.

Friedlich, *adv.* spokoynie. durch ein Land reisen, przez iaki kray iechać. friedlich und verträglich mit den Seinigen leben, spokoynie y zgodnie ze swoiemi żyć.

Friedliebend, pokoy kochaiący.

Friedlingen, Ort im Badenschen, Fridlinga, miasto w Badeńskim.

Friedrichsburg, Ort in Dännemark, miasto w Danii.

Friedrichsöde, Ort in Jütland, Fridchseda, miasto w Iuliandyi.

Friedrichsstadt, *f.* Frydensstad, miasto Frydrysztada, Stadt in Schleßwig, miasto w Szleszwickim.

Frieren, ziębnąć. heftig in den Winterquartiren, mocno na zimowych leżach. zusehen, daß das Gesinde nicht friere, dożrzeć, aby czeladź nie ziębła.

Friesländer, *plur.* Fryzyiczyk, z Fryzyi rodem.

Friesländisch, Fryzyiski.

Friesland, Fryzya, Ost-Friesland, Fryzya Wschodnia. West-Friesland, Fryzya Zachodnia.

Frisch, chłodny. etwas kalt, trochę zimny. frische Luft schöpfen, chłodzić się na dworze, chłodnego powietrza zażywać. Trunk, chłodny trunek. neu, jung, nowy, świeży. Andenken, świeża pamięć. Obst, świeży owoc. Schmerz, nowy bol, nowa choroba. frische Pferde, świeże konie. Butter, świeże masło. Wasser, świeża woda. auf frischer That, na świeżym uczynku. frische Armee, świeże woysko. es lösen frische die abgematteten ab, świeży luzuią zfatygowanych. von frischem,

von forn an, za świeża, z razu. frisch und gesund, czerstwy y zdrowy. ist er wieder gekommen, zdrowy, czerstwy powrocił. einen frischen erhalten, kogo zdrowo zachować. wünschen, daß einer frisch sey, życzyć, aby kto był zdrow. *znaczy też*, hurtig, munter, żyżwo, żartko. frischer Muth, żyżwy umys. Pferd, żeżwy koń. und munter traben die Bestien reicher Leute, żeżwo, y zadarto idą bestye. desto frischer ist er geworden, tym żyżwieyszym się stał. frisch und munter sich zu etwas finden lassen, żeżwym y skorym znaleść się do czego. = und gesunden Leib haben, mieć żeżwe y zdrowe ciało. frische Kräuter vom Thaue, żeżwe ziela, trawy od rosy. frisches Alter, świeża starość. mit einem desto frischerm Volke fechten, potykać się z woyskiem tym żyżwieyszym. Rinde, Wunde, zielona skora, świeża rana. frisch sind die Wurzeln, korzenie są żywe.

Frisch, żywo, żyżwo. einen anreden, do kogo mowić. den Streit wieder anfangen, bitwę znowu zacząć. vertheidigen, obronić. ansehen, przypatrywać się. gewagt ist halb gewonnen, żyżwo śmiało odważona, w połowę wygrana. frisch auf! daley co żywo!

Frischhaf, Meerbusen in der Ost=See, Gopło Morskie.

Frist, *f.* czas, fryszt, czasu przeciąg, nach einer langen Frist ist alles geändert worden, długim przeciągiem czasu wszystko się odmieniło; = ist die Freundschaft aufgehoben worden, przyiaźń zniesiona iest; = von 30 Tagen sich zu bedenken haben, trzydzieści dni mieć fryszt, do namyślenia się; = wird nicht zugestanden, nie będą pozwolone. 2) in Gerichtdingen, w sprawach sądowych, przedłużenie, odłożenie do iakiego czasu; keine geben, żadnego nie pozwolić. ein Tag darzwischen, als einige Frist, dzień ieden w tym, iedyny tryszt; einem zugestehen, komu pozwolić; einem Beklagten, obwinionemu, pozwanemu.

Fristen, przedłużyć czas, einem das Leben, komu życie.

Fristung, *f.* przedłużenie, przeciągnienie czasu.

Fritz, ein Manns=Name, Fridrik, imie męskie.

Fritzlar, Stadt in Hessen, Frizlara, miasto w Haskim Landhrabstwie.

Fröhlich, *adi.* wesoły, Leben, życie. mit fröhlichen Augen ansehen, patrzyć wesołym okiem; = Gastgebot, wesoła ochota, kompania, zaproszenie, zaba, gości; = fröhlicher Tag, wesoły dzień; = Gemüth, wesoły umysł; = Brief, list. mit fröhlichem Gesicht einem gratuliren, wesołą twarzą komu winszować. fröhlich und mit Courage herumschwärmen, wesołym y ochotnym biegać wszędzie, obiegać.

Fröhlich, *adv.* wesoło, leben, żyć; essen und trinken, ieść y pić.

Fröhlichkeit, *f.* wesołość, große, wielka. wunderbare, dziwna. voller Fröhlichkeit, pełny wesołości. fahren lassen, verlieren, opuścić wesołość, utracić. die betrübten Zeiten damit versüssen, smutne czasy wesołością osłodzić. einen derselben berauben, kogo pozbawić wesołości. = erwecken, do wesołości pobudzić. sich der Fröhlichkeit ergeben, rozweselić się, iąć się wesołości. verursachen, sprawić wesołość. etwas darzuthun, do wesołości, dopomoc. woher empfinden, wesołości doznać zkąd. der Augen, oczow. ein Herz voller Fröhlichkeit haben, mieć serce pełne wesołości.

Fröhnen, robić na kogo, dla kogo.

Fröhner, *m.* robotnik, naiemnik.

Fröhnung, *f.* robota, robienie, dla kogo, na kogo.

Frömmigkeit, *f.* pobożność, angenehme, przyiemna, merkwürdige, uwagi godna, besondere, osobliwa; unüberwindliche, nie przezwyciężona; gegen Gott, ku Bogu; vollkommene, zupełna. 2) Enthaltung vom Zorne, łagodność utrzymanie się od gniewu.

Fröschlein, *n.* żabka.

Fröstlein, *n.* ziemneczko.

Froh, wesoły, Angesicht, wesoła twarz; seyn, być wesołym; über etwas, z iakiey rzeczy; werden, wesołym stać się; machen, wesołym uczynić.

Frohlocken, cieszyć się, radować się, wegen des Siegs, ze zwycięstwa.

Frohlocken, das, *n.* cieszenie się.

Frohlocker, *m.* cieszący się, weselnik, radośnik.

Frohlockerin, *f.* weselniczka, radośniczka.

Frohlockung, *f.* radowanie się, cieszenie, się.

Fromm, *adi.* pobożny, gegen Gott, ku Bogu; tugendhaft, cnotliwy; = Knecht, sługa; fromm seyn, być; werden, stać się pobożnym. wieder fromm werden, znowu się stać pobożnym. 2) ohne Zorn, bez gniewu, człowiek łagodny,

łaskawy, gegen einen, na kogo; sehr frommer, nader łaskawy, dobry, powolny.

Fromm, *adv.* pobożnie, handeln, czynić; sich aufführen, sprawować się.

Frommen, das, *n.* wygoda, schaffen, wygodę czynić.

Fron, *m.* Büttel, sługa mieyski, ceklarz.

Fron, Frone, *f.* Frondienst, *m.* robocizna, pańszczyzna, robota na pańskim, in etwas zu tragen, robociznę odrabiać w czym; so ein Lehnherr von einem Hause bekommt, którą Pan od puszczenia domu, nabywa; mit Pferden und Wagen, fury, podwody, za powinność.

Fronbar, zu Frondiensten verbunden, co pańszczyznę, robociznę, posługę, z powinności zdrabia.

Fr[illegible]en, pańszczyzne, robocizne robić, posługi powinne z gruntu, z domu odbywać.

Fronleichnam, Boże Ciało.

Fronleichnams-Fest, *n.* Swięto Bożego Ciała.

Fronsac, Stadt in Frankreich, Fronsaka, miasto w Francyi.

Fronte, *f.* Czoło, pierwszy ogień, der erste Theil einer Schlachtordnung, naypierwsza część, szyku, Boiu. acht Bataillons auf die Fronte stellen, osm Batalionow na czole, na pierwszy ogień nastawić. die Cürassiers auf die Fronte stellen, Kiryssierow, Hussarzow na czele na pierwszym ogniu postawić. die Truppen auf der Fronte weiter aus einander stellen, woysko na czole, na pierwszym ogniu, szerzey postawić. den Feind auf der Fronte angreifen, na czole naypierwey zpotkać się z nieprzyiacielem, na czoło nieprzyiaciela uderzyć.

Frontier, Gränze, granice, die Legion auf die Trierischen Frontieren in die Winterquartiere gehen lassen, Połki na zimowe leże wysłać na granice Trewirskie; - wohl verwahren, strzec granic.

Frontignan, (Frontinganang) Stadt in Frankreich, Frontygnana, miasto we Francyi.

Frontiniac, ein Wein von Frontignan aus Frankreich, Frontyniak, wino z Frontynianu z Francyi.

Frontir-Stadt, *f.* przygraniczne miasto obronne.

Fronten, (Frontong) Giebel, wierzch domu.

Frosch, *m.* gad, żaba, quacket, skrzeczy, kruczy, in Teichen, w stawach; grüner, zielona; röthlicher oder brauner, czerwonawa albo brunatna; wie sie sich in den Gärten befinden, iak się w ogrodach znayduią.

Froschlaich, *n.* mlecz żabi.

Froschmäusler, *m.* ein Gedicht von dem Kriege der Frösche mit den Mäusen, bayka o woynie żab z myszami.

Froschpfeffer, *niby*, żabi pieprz, ein Kraut, ziele.

Frost, *m.* marżnienie, starker ist darauf gekommen, mocne za tym nastąpiło. Schaden vom Froste leiden, szkodę ponieść od zmarznienia. vom Froste starren, zdrętwieć. Körper, der Frost und Hunger ertragen kann, ciało, ktore może nieść zimno y głod, wytrzymałe na zimno y na głod.

Frostig, *adj.* zimny, ziębły, niecierpliwy na zimno.

Frucht, *f.* owoc, sehr reichliche, obfity; gewisse, pewny, langwierige, trwały, geringe, drobny, heurige, tegoroczni; angenehme, miły, mürbe, łagodny; jährliche, roczny; neue, zeitige, nowy, wczesny; auserlesene, ungewisse, wyborny, brakowany, niepewny; außerordentliche, nadzwyczayny; nicht geringe, nieniepośrzedni; reife, dostały, dożrzały, späte, pozny, nierychły; frühzeitige, bardzo prędki, niewczesny; wilde, dziki, grüne, zielony; wohlschmechende, smaczny; dürre, suchy, süße, słodki; der die Vögel nachgehen, ktory ptaki rady iedną; za ktorym ptaki lataią; inländische, swoyski; von den neuen einem etwas wieder erstatten, z nowego, z nowych owocow, urodzaiow oddać co komu; - erndten, żąć urodzaie, zu rechter Zeit erndten und einbringen, na swoy czas pożąć y zebrać; reiche von einer Arbeit haben, mieć ofity owoc ze swoiey pracy; die Einsammlung und Verwahrung derselben, zebranie, zgarnienie, zgromadzenie y schowanie owocow; ein Jahr ums andere bringen, co drugi rok rodzić, owoc przynosić. 2) der Thiere, płod zwierząt, auch anderer Dinge, także y innych rzeczy, *mowi się*; die Thiere bringen allerley, rożne płody zwierzęta rodzą; - giebt der Acker, das Feld, daie rola, pole; zur Welt bringen, *owoc*, płod na swiat przynieść; im Mutterleibe, płod, owoc w żywocie matki; unzeitige gebähren, niewczesny porodzić, poronić, porzucić; - abzutreiben suchen, szukać aby porzucić, zpędzić; die ersten, Erstlin-

Erstlinge derselben, pierworodny owoc pierwiaſtwi; des Weinstocks, winnicy.

Fruchtbar, *adj.* płodny, urodzayny, żyzny buyny, Acker, rola, Baum, drzewo; Feld, pole, Ort, mieyſce. fruchtbar machen, urodzaynym, żyznym uczynić.

Fruchtbar, *adv.* urodzaynie, żyzno. ſ. Fruchtbarlich.

Fruchtbarkeit, *f.* urodzayność, płodność, żyzność, heurige, przednia, pańska; stete, nieuſtanna; der Erde durch Einleitung des Wassers geben, urodzayność, żyzność ſprawić w ziemi przez zprowadzenie wod. o elende Fruchtbarkeit der Frau! o mizerno, o biedna płodność tey Pani! eingepflanzte, wrodzona; der Felder, des Landes, des Erdbodens, pol, ziemi, gruntu.

Fruchtbarlich, *adv.* płodno, żyzno, urodzaynie.

Fruchtbringend, *adj.* urodzayny, żyzny; co rodzi dobrze y wiele; co obradza bardzo.

Fruchtlos, *adj.* płonny, nieurodzayny. ſ. Unfruchtbar. 2) vergebens seyn, daremnym być, *znaczy:* = machen, daremnym, nieurodzaynym uczynić. fruchtlos ablaufen, w niwecz ſię obrocić, wygnać; nie urodzić ſię.

Fruchtmangel, *m.* niedoſtatek zboża.

Früh, rano. heute früh, dziſiay rano. Morgen früh, iutro rano. sehr früh hab ich dieß geschrieben, bardzo rano ia to napiſałem; = selbigen Tages, rano tegoż ſamego dnia. früh, da es noch dunkel war, rano, gdy ieſzcze ciemno było. früh Morgens das Werk angreifen, bardzo rano, zaraz z rana wziąć ſię do roboty. von Früh an bis auf den Abend, od rana aż do wieczora; so bald es nur Tag wird, iak tylko dnieie; vor Tage, przede dniem, nade dniem; przed świtaniem.

Frühjahr, *n.* wioſna. im Frühjahr, na wioſnę pod czas wioſny.

Frühling, *m.* angehender, wioſna, zaczynaiąca ſię; mittler, śrzod wioſny; kończąca ſię; zu Ende laufender, ku końku ſię maiąca; regnichter, mokra, deſzczyſta; verstrichener, przeſzła. bey angehendem Frühlinge, na wioſnę, z początku wioſny. Frühlings Anfang, początek wioſny; = ist bald da, wioſna ſię zbliża; ist angegangen, wioſna ſię zaczęła, nadeſzła. die Annehmlichkeit desselben ist vorbey, przyiemność wioſny przeſzła.

Frühlingszeit, *f.* wioſienny czas.

Früh morgens, rano.

Frühpredigt, *f.* ranne kazanie.

Frühstück, *n.* Morgenbrodt, śniadanie; halten, śniadanie ieść.

Frühstücken, śniadać, ieść śniadanie.

Frühstücken, das, śniadanie.

Frühstunde, *f.* ranna godzina, poranek, rano.

Frühzeitig, niewczesny, das ist, nazbyt wczesny; Frucht, owoc. Weintraube, winna iagoda; Verstand, rozum; Todt, śmierz; Untergang, zeyście, z tego świata.

Frühzeitig, niewcześnie, nazbyt wczas; sterben, umrzeć; zu frühzeitig, prędko nazbyt przed czaſem; Bürgermeister werden, Burmiſtrzem zoſtać.

Fuchs, *m.* ein Thier, lis, liſzka, zwierz; schlauer, listiger, chytra, frant; kleiner oder junger, młoda. von einem Fuchse, liſi; dergleichen Leber, wątropa liſia z liſa; = Zunge, liſi ozor; listig, wie ein Fuchs, frant iak lis. Fuchs = Liebhaber, w liſach ſię kochaiący. es wohl leiden können, wenn ihm der Fuchs gestrichen wird, lubieć, kiedy ſię lis łaſi koło niego, das ist, lubieć podchlebstwo.

Fuchsbalg, *m.* liſia ſkora.

Fuchsbelz, *m.* futro liſie, lis, liſy, ein Kleid mit Fuchsbelze gefüttert, ſuknia liſami podſzyta, podbita.

Fuchsgrube, *f.* iama liſia.

Fuchsroth, liſawy, czerwonawy iak lis.

Fuchsschwanz, *m.* liſi ogon; den Fuchsschwanz streichen, łaſić ſię, liſim ogonem potrącać; oder den Fuchsschwanz verkaufen, liſi ogon przedawać, das ist, podchlebiać. damit darüber hinfahren, głaskać, potrącać ogonem liſim, łaſząc ſię.

Fuchsschwänzen, podchlebiać, łaſić ſię. einem, komu, ſ. Schmeicheln.

Fuchsschwänzer, *m.* podchlebca; gerne hören, podchlebcow lubieć słuchać.

Fuchsschwänzerin, *f.* podchlebca, kobieta.

Fuchsschwänzerey, *f.* podchlebstwo. sich damit bey einem beliebt machen, uczynić ſię miłym komu przez podchlebstwo.

Fuder, *n.* fura; Heu, ſiana; Mist, gnoiu.

Fuentarabia, Fuentarabia, Stadt in Spanien, miaſto w Hiſzpanii, *pol.* Fons rapidus.

Fug und Recht, prawo, ist es, ieſt to. mit Fug und Recht nicht länger wo seyn können, według prawa ſwoiego nie moc gdzie dłużey mieſzkać. hab ich, mam prawo, mam ſprawiedliwą przyczynę.

Fuge, *f.* zpoienie, fuga, do zpoienia.

des Balken, belek; der Steine, kamieni; wunderbare haben, zpoienie mieć dziwnie delikatne.
Fuhre, *f.* fura, podwoda, wożenie. die Fuhren des Korns den Städten anbefehlen, zwożenie zboża nakazać miastom; Heues, siana.
Fuhrlohn, *n.* zapłata za fury.
Fuhrmann, *m.* furman, woźnica, woziciel, powoziciel, poganiacz; am Himmel, na niebie, gwiazd grono, woźnica, woz niebieski.
Fuhrmanns-Stern, *m.* gwiazda na wozie niebieskim.
Fuhrt, brod na wodzie, na rzece.
Fuhrwagen, *m.* woz, powoz, podwoda.
Fuhrweg, *m.* powoz.
Fuhrwerk, *n.* wozek.
Füchse, *plur.* lisy. von Füchsen, z lisa, z liszki.
Füchslein, *n.* lisek, liseczka.
Fügen, zpaiać, poić, złączać, etwas an etwas, co z czym. sich fügen, sich schicken, zrosować się, przystać, przystawać do czego, deszczka do deszczki nie przystaie. sich begeben, trafiać się, nachdem es sich füget, iak się rzecz daie, podaie iak trafi.
Fügen, das, *n.* zpoienie, złączenie.
Füglich, *adj.* zdatny. Gelegenheit, zdatna okazya, sposobność; Wetter zu etwas, czas do czego; Erklärung, zdatny wykład; Ursache, zdatna przyczyna.
Füglich, *adv.* zdatnie, wygodnie, sposobnie, reden, mowić; sich etwas schicken, do czego się stosować. füglich nach der Zeit reden, zdatnie do czasu mowić.
Füglichkeit, *f.* zdatność; przydanie się do czego, der Theile, przydanie się części, iedney do drugiey.
Fügung, *f.* zpoienie, zpaianie, złożenie.
Fühlbar, *adj.* dotkliwy, t. i. co dotknąć można, mit der Hand, ręką.
Fühlen, empfinden, czuć, macać, etwas, co; den Schmerz, boleść. 2) greifen, dotchnąć, an etwas, czego; einem an den Puls, pulsu macać, iak bije; einem auf den Zorn, Wort für Wort, zębow komu macać, das ist, ihn ausforschen, pociekać go, myśli iego.
Führen, wieść, wozić, prowadzić, einen auf dem Wagen, kogo na wozie, einen auf etwas über das Wasser, wieść kogo na czym po wodzie; einen in die entlegensten Länder, zawieść kogo w naydalszę kraie. 2) Krieg führen, woynę prowadzić, wider einen, przeciwko komu; einen Proceß, prawować się, mieć sprawę, prawo; das Regiment, Rząd, in einem Lande, w kraiu iakim prowadzić. einen zum Tode führen, wyprowadzić kogo na śmierć; einen zum Tanzen, wyprowadzić ktorą w taniec; sich selber zu Gemüthe, myśleć w sobie samym; einem andern, przywieść co na myśl drugiemu; den Namen, mieć imie; von etwas, od czego, ein Leben führen, życie prowadzić, elendes, nędzne, glückseliges, szczęśliwe, üppiges, lubieżne. einen in die Schule führen, kogo do szkoły poprowadzić; eine Armee, woysko prowadzić; einen Haufen, hufce prowadzić; den Krieg sehr langweilig, woyne bardzo długo prowadzić. den Ursprung woher führen, prowadzić początek, rod, zkąd; einen Graben, fossę prowadzić, eine Mauer, mur prowadzić, einen Graben queer davor, fossę przykopę śluzem poprowadzić; Wall um eine Stadt, wał w koło miasta. Graben und andere Festungswerke um einen Hügel führen, przekopą y innemi obronnemi robotami obwieść wierzch gory; einen Graben und Leimen-Wand sechs Fuß hoch, przekopę y ziemną ścianę wyprowadzić wysoką na sześć stop.
Führer, *m.* auf einem Wagen, Schiffe u. d. g. woziciel na wozie, na statku wodnym. 2) Vorgänger, przewodnik, prowadca. sich zum Führer brauchen lassen, dać się zażyć za przewodnika. einen zum Führer haben, mieć kogo za prowadcę, za wodcę. keinen Führer haben, nikogo nie mieć za przewodnika, za prowadcę.
Führerin, *f.* przewodniczka, prowadczyna.
Führung, *f.* prowadzenie, des Wassers, wody, sich unter eines Führung bequemen, stosować się do prowadzenia cudzego; auf einem Wege oder Schiffe, prowadzenie na wozie albo na statku iakim wodnym.
Fülle, *f.* pełność, etwas die Fülle haben, mieć pełność czego.
Füllen, ein junges Pferd, źrobek, źrebczyk.
Füllen, napełnić. einen Graben, przekopę, fossę. eine Lücke, doł iaki. den Magen mit einer Abendmahlzeit, brzuch wieczerzą. bis oben an, aż do wierzchu. ein Küssen mit Rosen, poduszkę rożą napełnić. den Zwischenraum mit großen Steinen, mieysca między dwiema rzeczami, wielkiemi kamieniami.

Füllen, das, *n.* napełnienie.
Fülleren, *f.* Schwelgeren, zbytek, zbytkowanie. in aller leben, w całym życiu.
Füllung, *f.* napełnienie.
Fünkgen, *n.* iskierka; der Tugend in einem Knaben sehen, iskierkę cnoty widzieć w iakim młodym chłopczyku; in welchem sich noch ein Fünkgen der Ehrbarkeit spüren läßt, w ktorym się ieszcze iskierka uczściwości pokazuie.
Fünklein, *n.* iskiereczka.
Fündling, *m.* podrzucone, znalezione gdzie dziecie.
Fünen, Dänische Insel, Finna, Duńska wyspa.
Fünf, pięć, Gestalten, form; fünftausend Mann zu Fuß, pięć tysięcy piechoty. je fünf und fünf, po pięciu; in einem jeden Bette, na iednym łożku.
Fünf Altesten, pięciu Nayftarszych.
Fünfblätterlicht, o pięciu listkach.
Fünf Bücher Mosis, pięć ksiąg Moyżesza.
Fünfeck, pięciokąt, pięciorog, o pięciu kątach, lub rogach.
Fünfeckigt, pięciokątny, pięciorożny.
Fünffach, pięcioraki, machen, pięciorako co uczynić.
Fünffältiges, pięcioraki.
Fünffüßig Maaß, pięć stop miara.
Fünfherr, *m.* ieden z pięciu przednieyszych, z pięciu urzednikow.
Fünfherren-Amt, urząd pięciu przednieyszych.
Fünfhundert, pięćset. je fünf hundert, po pięć set. aus fünf hundert bestehen, z pięciu set, być złożonym.
Fünfhundert mal, pięć set razy.
Fünfhunderste, pięćsetny.
Fünfjährig, pięcioletni. fünfjährige Tochter, pięcioletnia corka. *także*, co pięć lat przypadaiący. das alle fünf Jahre wieder kömmt, co się wraca y przypada co pięć lat. fünfjährige Zeit, pięcioletni czas.
Fünfmal, pięć razy, pięć kroć, ist er frey gesprochen worden, pięćkroć był wolnym y niewinnym osądzony.
Fünfmänner-Amt, *n.* urząd pięciu mężow, pięciu panow.
Fünfmann, piąty mąż, piąty pan, ieden z pięciu mężow, panow.
Fünfmonathlich, pięciomiesieczny. fünfmonathliche Junge, pięciomiesięczne kurczęta.
Fünfpfündig, pięciofuntowy, pięć funtow ważący, maiący w sobie. fünfpfündige Gewichte, pięciofuntowa waga.

Fünfruderlicht, pięciowiosłowy. fünfruderichtes Schiff, pięciowiosłowy statek.
Fünfschichtig, szachowany, w kostkę sadzony, w szachownicę robiony.
Fünftägig, pięciodniowy, ktoremu pięć dni iest.
Fünftausend, pięć tysięcy. je fünftausend, po pięć tysięcy. der fünftausende, pięć tysiączny. fünftausend mal, pięć tysięcy kroć, pięć tysięcy razy. *a co inszego iest:* pięć kroć tysięcy, *bo to znaczy:* pięć razy tysiąc, albo pięć tysięcy.
Fünfte, piąty, piąta, piąte, Gesetz, piąta ustawa. zum fünftenmal, po piąty raz, Bürgermeister werden, Burmistrzem być. fünfte Zahl, piąta liczba.
Fünftens, po piąte.
Fünftheil, piąta część. einer, der so viel von einer Erbschaft bekommt, piąty części dziedzic.
Fünftheilig, pięcioczęsny, pięcioczęściowy. d. i. in fünf Theile getheilet, *to iest*, na pięć części podzielony.
Fünftheilig, *adv.* po pięc części, w pięć części, na pięć części.
Fünf und achtzig, ośmdziesiąt pięć; je fünf und achtzig, po ośmdziesiąt pięć. der fünf und achtzigste, ośmdziesiąty piąt. fünf und achtzig mal, ośmdziesiąt y pięć razy.
Fünf und dreyßig, trzydzieści pięć. je fünf und dreyßig, po trzydzieści pięć. der fünf und dreyßigste, trzydziesty piąty. fünf und dreyßig mal, trzydzieści pięć razy.
Fünfzöllig, szachowany, kostkowany, w kostkę, w szachownicę stawiany.
Für, *praep.* prze, nad, za, z, für Weinen das übrige nicht schreiben können, dla płaczu nie moc ostatka dopisać. für Betrübniß kein Wort sagen könne, prze żal, z żalu nie moc słowa przemowić. für Begierde, prze pragnienie, z pragnienia, für andern berühmt gewesen, nad inszych być sławnieyszym. keinen für sich für voll ansehen, nikogo prze siebie za człowieka nie mieć. für nichts achten, za nic mieć. für sich brachte ein jeder, za siebie przyniosł każdy. etwas geschehenes für etwas ungeschehenes halten, co uczynione nie mieć za uczynione. etwas für gewiß an einen schreiben, pisać za rzecz pewną o czym do kogo. sich für einen Bürger aufführen, udawać się za obywatela. sich für seine böse Thaten der Strafe befürchten, bać się kary za swoie złe uczynki. einen für die Wohlthaten danken, komu za dobrodzieystwa

stwa dziękować. für allen, przed wszystkim, nu de wszystko. für und für, wciąż nie ustannie. für sich nicht schuldig seyn, za siebie nic nie być winnym. für sich selbst, sam z siebie. *to co*. freywillig, dobrowolnie. für sich seyn, dla siebie tylko być, żyć, o nikogo więcey nie dbać.

Fürbaß, daley, potym, *to co* hinführo, *to co* weiter.

Fürbeten, fürsagen, wie einer beten soll, mowić z kim pacierz, wprzod słowa wymawiając, aby drugi potym wymawiał, y wiedział iak się ma modlić: wprzod mowić, wprzod się modlić.

Fürbey, mimo, prze; *obacz na swoim mieyscu* vorbey, y z niego złożone słowa.

Fürbild, *n.* wzor, naypierwsze wyobrażenie; in Thon drücken, w glinie wycisnąć, einem ein Fürbild zur Nachahmung vorstellen, przed kim wzor do naśladowania go postawić komu naypierwsze wyobrażenie przełożyć, do potrafienia go. Fürbild eines Dinges seyn, wzorem być iakiey rzeczy; im Sinne, wzor w myśli, wzor myślny rzeczy. *pol.* idea.

Fürbilden, wydawać, udawać, pokazywać, wyrażać, etwas, co, postać, lub postawę iakiey rzeczy, odkryślić, iakoby cieniem iakim wyrozić; *odcienić*.

Fürbilden, das, *n.* wydanie, odkryślenie, wyraz, *odcienienie*, rzeczy.

Fürbildung, *f.* wydanie, odkryślenie, wyobrażenie, wie man sie sich im Kopfe macht, iakie sobie ludzie w głowach wyobrażenia czynią.

Fürbinden, *obacz na swoim mieyscu* vorbinden.

Fürbitte, *f.* przepraszanie, prozba, wenn einer etwas Böses gethan hat, kiedy kto co złego uczynił. auf eines Fürbitte etwas erlangen, na prozbę czyią co otrzymać. für einen eine Fürbitte einlegen, prozbę za kim wnosić, prosić za kim. auf eines Fürbitte einem den Fehler vergeben, na czyią prozbę darować komu winę.

Fürbitten, przepraszać, prosić, für einen, za kim; für eines Leben bey einem, prosić kogo za czyim życiem; przyczyniać się za kim.

Fürbitter, *m.* przyczyńca, orędownik. seinen Sohn als Fürbitter für sich zu einem schicken, swoiego syna, iako przyczyńcę. za sobą w iego niebezpieczeństwie być przyczyńcą. sich für einen Fürbitter angeben, stać się przyczyńcą. sich einen Fürbitter verschaffen, przyczyńcy za sobą dostać.

Fürbitterinn, *f.* przyczynicielka, orędowniczka.

Fürbringen, wynieść przed, na, *obacz na swoim mieyscu* vorbringen.

Fürchten, bać się; offenbarlich, oczywiście; hefftig, mocno; sich für einem, bać się czego od kogo; wegen etwas, bać się o co; seiner Ehre wegen, o swoy honor; alles von einem, wszystkiego od kogo. sich für eines Nachstellung fürchten, bać się przed czyią zasadzką, *właściwą zaś Polszczyzną*: bać się czyiey zasadzki; seines Lebens halber, o swoie życie! sich seinetwegen, bać się o siebie; für eines Ankunft, bać się przybycia czyiego. für dem Tode, śmierci. der sich für einem rauschenden Blatte fürchtet, ktory się szemrzącego listka boi.

Fürchten, das, *n.* banie się, obawianie się lękanie się.

Fürchterlich, *adj.* straszliwy, straszny. fürchterlicher Krieg, strąszliwa woyna. fürchterliche Zeiten, straszliwe, straszne, czasy.

Fürchterlich, *adv.* straszliwie, strasznie, z strachem, z postrachem.

Fürdecken, zasłaniać, zastępować kogo, zastawiać, obraniać, bronić kogo.

Fürdecken, das, *n.* zasłanianie, zasłonienie, zastępowanie, zastawienie, bronianie, obranianie kogo, protekcyia, *obacz niżey* vordecken.

Fürdern, posuwać, posunąć, wynieść, wynosić kogo, do urzędu, s. Fördern.

Fürdern, das, *n.* posuwanie, posunienie, posunięcie, wyniesienie, wynoszenie na godność, na urząd.

Fürfallen, przypadać, przypaść, *obacz na swoim mieyscu* vorfallen.

Fürfallen, das, *n.* przypadanie, przypadnienie.

Fürgänger, *m.* na przod idący, przewodnik, wodz, s. Vorgänger.

Fürgeben, oder Vorgeben, powiądać, *pol.* tradere; daß einer ein gelehrter Mann gewesen, że kto był uczonym człowiekim. zum Schein fürgeben, na pozor udawać; als ob man wegreise, iako gdy by kto precz odieżdżał. mit allem Ernste fürgeben, daß er etwas thun wolle, do prawdy udawać, że on to chce uczynić.

Fürge-

Fürgeben, das, n. powiadanie, mowienie, udawanie na pozor, do drawdy.
Fürgebildet, przed wy obrażony, przed odcinion y.
Fürgebracht, przed wynieſiony, na oczy przed kogo, przed co wynieſiony, ſ. vorgebracht.
Fürgegeben, powiadany, mowiony, udawany, udany; ſamym powiadaniem do wiadomości podany.
Fürgehalten, adj. przed trzymany, ſ. vorgehalten.
Fürgehen, iść wprzod, iść pierwey, iść, chodzić przodkiem, ſ. vorgehen.
Fürgenommen, adj. przedſięwzięty, przedſięwzięta, przedſięwzięte.
Fürgeſagt, wprzod powiadany, powiedziany, mowiony, dyktowany: przepowiedziany.
Fürgeſchrieben, przepiſany, ſ. vorgeſchrieben.
Fürgeſetzt, przełożony, na przodku, na przod położony.
Fürgeſtellt, przed ſtawiony, przed położony, na przykład przed oczami.
Fürgeſtreckt, pożyczony, na pożyczki, pożyczaniem, dany, ſ. geliehen, y potym vorgeſtreckt.
Fürgewandt, na pozor dany, przed iaką rzeczą zaciągniony, na pretext, przyprowadzony, ſ. Vorwenden.
Fürgezogen, przenieſiony, przełożony, na przod przeciągniony, ſ. Vorgezogen.
Fürgreifen, wprzod wziąć, wprzod zachwycić, załapić, uprzedzić.
Fürgreifen, das, n. wprzod wzięcie, wprzod zabranie, wprzod zachwycenie.
Fürhaben, przed ſobą mieć, przed ſię brać, przed ſię wziąć, zamyślać, zbierać ſię; thun oder machen wollen, robić, albo czynić chcieć co; etwas Böſes, co złego; etwas größers, co większego. eine Klage wider einen fürhaben, mieć skargę na kogo. einen Krieg, eine Reiſe fürhaben, mieć woynę, drogę przed ſobą.
Fürhaben, das, n. przedſięwzięcie, poſtanowienie, zamyślanie, zcieranie ſię; einen Wall zu führen, zbieranie ſię na prowadzenie wału. von ſeinem Fürhaben abgehen, odeyść, odchodzić odſtępować od ſwoiego przedſięwzięcia, zamyślania; ſich wieder zu ſelbigem wenden, znowu ſię do tegoż ſamego poſtanowienia powrocić. durch nichts von ſeinem Fürhaben abgeſchreckt werden, nie być odſtraſzonym niczym od przedſięwzięcia.
Fürhalten, przed trzymać, udawać.
Fürhang, m. zasłona, firanka, opona; do zasłaniani okien, drwi, etc.
Fürheften, przybić przed czym, na przodku, czego, co.
Fürhängen, zawieſzać, zawieſić, co przed czym, na przodku czego; rozciągnąć co przed czym.
Fürhinfliegen, wprzod lecieć, latać, na przod lecieć, przodkiem, pierwey lecieć.
Fürkehren, uprzedzać, uprzedzić, ubiegać, ubieć, ſ. vorkehren.
Fürkehren, das, n. uprzedzanie, uprzedzenie, ubieganie, ubieżenie.
Fürkommen, zdawać ſię, widzieć ſię; es kommt für, zdaie ſię, widzi ſię; to ſamo, co, vorkommen.
Fürlegen, przekładać, przełożyć, wprzod kłuść, pierwey kłaść, zakładać założyć.
Fürlegen, das, n. przekładanię, przełożenie, wprzod kładzenie, nakładanie, założenie.
Fürleſen, wprzod czytać, pierwey czytać, czytywać; przeczytać, komu.
Fürleſen, das, n. wprzod czytanie, pierwey czytanie, czytywanie; przeczytanie.
Fürleuchten, świecić przed kim, świecić komu, albo na przodku iego.
Fürleuchten, das, n. świecenie przed kim, świecenie komu.
Fürmachen, budować przed, wprzod, naprzod; co wprzod udziałać, uczynić.
Fürmahlen, przed oczy przełożyć, ſtawić, przed oczami poſtawić, położyć.
Fürmahlen, das, n. przed oczy przełożenie, ſtawienie, przed oczami poſtawić, położenie, ſ. vormahlen.
Fürnehm oder Vornehm, przedni, pierwſzy. fürnehmer Mann, przedni mąż. fürnehmer Mann, przedni, pierwſzy młodzieniec, t. i. zacnieyſzy, godniayſzy. fürnehme Frau, Stadt, zacnieyſza, przednieyſza pani, zacnieyſze, przednieyſze, pierwſze miaſto.
Fürnehmen oder vornehmen, przed ſię brać, poczynać, etwas, co; Muſterung zu halten, zaciąg żołnierzy. ſich fürnehmen, zakładać ſobie zamyślać.
Fürnehmen, das, n. przedſiębranie, zamyślanie, zakładanie, ſobie. von ſeinem Fürnehmen abſtehen, odſtąpić od zamy-

zamyślania, od przedśięwbrania, od zakładania.

Fürnehmlich, *adv.* zwłaſzcza, naypierwey, oſobliwie, naybardziey; worinnen getadelt werden, być w czym ganionym. und das zwar fürnehmlich im Winter, a to wprawdzie naybardziey w zimie. worunter ich dich fürnehmlich um das bitte, gdzie, oſobliwie cię o to proſzę. fürnehmlich iſt die Sache von Gott anzufangen, naypierwey trzeba rzecz od Boga zaczynać. welchen wir fürnehmlich lieben und werth halten, ktorego my oſobliwie kochamy, y za godnego mamy. fürnehmlich, da ich die Sache unberührt gelaſſen, zwłaſzcza, gdy ią rzecz nie tknioną zoſtawiłem. du thuſt unrecht, fürnehmlich da es durch deine Nachläßigkeit geſchehen, czyniſz nie ſprawiedliwie, zwłaſzcza że ſię to przez twoie niedbalſtwo ſtało.

Fürnehmſter, przedni, nayprzednieyſzy, naypierwſzy. fürnehmſte Stelle, nayprzednieyſze, naypierwſze mieyſce. fürnehmſte unter den Helden, nayprzednieyſzy z Bohatyrow. er iſt der Fürnehmſte bey den öffentlichen Rathſchlägen geweſen, on był naypierwſzym przy tych publicznych obradach. die drey Fürnehmſten dreyer Wiſſenſchaften, trzy nayprzednieyſze ze trzech umieiętności. die Fürnehmſten des Volks, przednieyſi z ludu. meine fürnehmſte Sorge iſt dieſe, nayprzednieyſze moie ſtaranie ieſt ta. dieſes geſchieht von den Fürnehmſten, Mittlern, und Geringſten, to ſię dzieie, od nayprzednieyſzych, ſżrzednich, y nayniżſzych.

Furnes, eine Stadt in Flandern, Firneſa, miaſto we Flandryi; *połacinie:* Farnae.

Fürreiſſen, odkryślić, prążkami ſamemi, odcienić, *poł.* adumbrare.

Fürreiſſen, das, *n.* odkryślanie, odkryślenie, *odprążkowanie*, *odcienienie*; odryſowanie z proſta, po proſtemu, kryskami.

Fürrücken, zarzucać, zarzucić, ſ. vorrücken.

Fürrücken, das, *n.* zarzucanie, zarzucenie.

Fürſagen, mowić wprzod; przepowiadać; pierwey mowić.

Fürſagen, das, *n.* mowienie wprzod, przepowiadanie, pierwey mowienie.

Fürſatz, *m.* przedśięwzięcie, poſtanowienie, zakładanie, ułożenie u ſiebie.

Fürſchieben, założyć, *naprzykład*, zaporą.

Fürſchieſſen, poddawać, dodawać, podtykać, podſycać, ſ. vorſchieſſen.

Fürſchlag, *m.* zamysł, proiekt, *przeżut*, pierwſze rzucenie.

Fürſchreiben, przepiſować, przepiſywać, przepiſać, *to ieſt*, ſtanowić prawa, albo uchwały, według, ktorych co trzeba czynić.

Fürſchub, *m.* pomoc, ratunek, ſ. Vorſchub.

Fürſehen, widzieć przed ſobą, przewidzieć, co na przodzie ieſt.

Fürſehen, das, *n.* widzenie przed ſobą, przewidzenie tego co przed nami iest.

Fürſetzen, przekładać, przełożyć, kłaść przed, na przodku.

Fürſichtig, widzący, opatrzny, przewidzący, iakoby przed ſobą widzący.

Fürſichtigkeit, *f.* widzenie przed, opatrzność, ſ. Vorſichtigkeit.

Fürſorge, *f.* opatrzność, opatrzenie, ſtaranie o rzeczach, ktore przed nami ſą.

Fürſprechen, proſić, upraſzać, przyczyniać ſię, mowić; für einen, za kim.

Fürſprecher, *m.* proſzący, upraſzaiący, mowiący, przyczyńca za kim; orędownik.

Fürſpruch, *m.* proźba, upraſzanie, przyczyna, przyczynienie ſię, za kim.

Fürſt, *m.* Kśiążę. das ſteht einen Fürſten nicht wohl an, to nie przyſtoi na Kśiążęcia, to nie przyſtoi Kśiążęciu.

Fürſtecken, zatchnąć przed, na przodzie, na przodku, naypierwey.

Fürſtehen, być przełożonym, zawiadywać, władnąć, władać.

Fürſtellen, kłaść, ſtawiać, poſtawić, położyć przed, na przodku.

Fürſtenau, ein Namen unterſchiedener Oerter, Firſtenawa, imie rożnych mieyſc.

Fürſtengabe, *f.* od Kśiążęcia dla ludu podarunek, dar Kśiążęcy; die dem Volke gegeben wird, ktory ludowi bywa dawany.

Fürſtenhaus, *n.* Kśiążęcy dom, pałac.

Fürſtenhof, *m.* Kśiążęcy dwor.

Fürſtenſchule, *f.* Kśiążęca ſzkoła.

Fürſtenſtaat, *m.* Kśiążęca godność, Kśiążęce doſtoieńſtwo.

Fürſtenſtand, *m.* Kśiążęca godność, Kśiążęca doſtoyność.

Fürſtenthum, *n.* Kśięſtwo, kray iaki tym tytułem ozdobiony.

Fürſtenzimmer, *n.* Kśiążęcy pokoy; Kśiążęcia pokoy.

Fürstinn, *f.* Księżna, kiedy zamężna, lub wdowa, Księżniczka, kiedy niezamężna.
Fürstlich, Książęcy. fürstliche Bibliothek, Książęca Biblioteka.
Fürstrecken, poddawać, dodawać, podsycać, podtykać, pieniędzy etc.
Fürtragen, wynosić, przed, wynieść, przed, na przodek.
Fürtrefflich, przedni, wyśmienity, przewyśmienity; arcy dobry.
Fürtuch, *n.* fartuch, ktorym się przed sobą zasłaniaią.
Fürüber, oprocz, krom, s. vorüber, und also auch die daher kommenden Composita.
Fürwahr, *adv.* zapewne, es wird geschehen, stanie się, będzie. fürwahr, ein scharfsinniger Mensch, zapewne, bystro myślny, płytko myślący człowiek. fürwahr ich bin bestürzt, zapewne zafrasowany iestem. fürwahr ich bin unvorsichtig, zapewne nie baczny, nie ostrożny iestem.
Fürwenden, przeciągnąć przed czym co, przepleść; pozor czynić.
Fürwerfen, zarzucać, zarzucić, co komu, przeciwko czemu, przeciwko, komu.
Fürwitz, *m.* lubieżność.
Fürwurf, *m.* wymawianie, wymowienie, wyrzucanie, wyrzucenie na oczy.
Fürziehen, nieść przed, ciągnąć przed, przenosić, przekładać nad co rzecz iaką.
Fürzug, *m.* przedniość, zacność nad inne, gurowanie, celowanie.
Füßchen, Füßlein, *n.* noga maleńka, nożka, nożeczka.
Füttern, karmić, zu fressen geben, ieść dawać; etwas mit seiner Hand, karmić co swoią ręką. die Schwalbe füttert die Jungen, iaskołka, karmi młode. das Rindvieh füttern, woły karmić. ein Kleid füttern, suknią podszyć, podbić; mit etwas, czym, iako to płotnem, kuczbaią, etc.
Füttern, das, *n.* karmienie, paszenie, ieść dawanie; podszycie.
Futter, *n.* karmia, pasza.
Fütterung, *f.* karmienie, wenn man einem Thiere das Futter fürgiebt, kiedy iakiemu zwierzęciu karmię daią; pasza w polu. wenn man es auf die Weide treibt, kiedy ie na łąkę pędzą.
Funke, *m.* iskra, skra. nicht einen Funken von etwas übrig lassen, ani iedney iskierki z czego nie zostawić; *ale po Polsku właściwie*, ani odrobiny, ani szczętu nie zostawić, z czego. es ist keine Funke mehr von dem Feuer zu sehen, żadney iskierki ognia więcey nie widać. aus einem kleinen Funken ist oft ein großes Feuer entstanden, z małey iskierki często wielki ogień powstał.
Funkeln, skrzyć, iskrzyć, iskry dawać, sypać. die Augen funkeln ihm im Kopfe, iskrzą się mu oczy w głowie.
Funkeln, das, *n.* skrzenie, iskrzenie, der Augen, oczow.
Funkelung, *f.* skrzenie, iskrzenie.
Function, *f.* funkcya, urząd, powinność, s. Amt, Verrichtung.
Fund, *m.* wmyślona rzecz, wmyślenie; wynalazek, wynalezienie. den Fund habe ich zuerst erdacht, ten wynalazek ia pierwszy wymyśliłem, s. Erfindung.
Fundament, *n.* fundament, grunt, założenie, na ktorym co potym stawiaią, buduią.
Fundgrube, *f.* kopanina.
Funfzehen, piętnaście. einen mit funfzehen Spießen durchstoßen, piętnastu spisami przebić kogo. ein jeder hat funfzehen Morgen Landes bekommen, po piętnaście stay pola każdy dostał. ie funfzehen und funfzehen, po piętnastu. der funfzehende, piętnasty. funfzehen mal, piętnaście razy.
Funfzehener, ieden z piętnastu mężow, radcow, etc.
Funfzehen hundert, piętnaście set, od tego: sto, *iakoby* piętnaście sto. der funfzehenhunderte, piętnaście setny, albo piętnastosetny. funfzehen hundert tausend, cztery kroć sto tysięcy. der funfzehen hundert tausende, cztero kroć sto tysiączny.
Funfzehen tausend, piętnaście tysięcy. der funfzehen tausende, piętnasto tysiączny.
Funfzig, pięć dziesiąt. funfzig Bürgen stellen, stawić pięć dziesiąt rękoymiow. ie funfzig, po pięć dziesiąt. der funfzigste, pięć dziesiąty. im funfzigsten Jahre ist er gestorben, w pięćdziesiątym roku umarł. der funfzigste Theil von etwas, pięćdziesiąta część z czego. funfzig mal, piętnaście razy, piętnaście kroć. aus funfzig bestehend, z pięćdziesiąt złożony. eine Heerde aus funfzig Stücken bestehend, trzoda z pięćdziesiąt sztuk złożona. funfzig tausend, pięćdziesiąt tysięcy. funfzig tausend mal tausend, pięćdziesiąt tysięcy razy tysięcy.

Furche, *f.* bruzda; tiefe, głęboka; drey Fuß tiefe, na trzy stopy głęboka; zu Ableitung des Wassers, do odprowadzenia wody, dicht gezogene, gęsta, częsta bruzda. in die quer gezogene, quer über gehende, na poprzec pociągniona, na poprzec idąca; einen Fuß weit von einander gehende, na iednę stopę szeroko iedna od drugiey idąca; tiefe ziehen, bruzdy głęboko brać. kleine Furche, mała bruzda, brudzka. Furche ziehen durch ein Feld, bruzdę prowadzić przez iakie pole. Furchenweise, bruzdami.

Furcht, *f.* boiaźń, für dem Tode, przed śmiercią, ale po polsku lepiey się drugi spadek daie. śmierci; plötzliche, nagły; für dem Feinde, boiaźń nieprzyiaciela. einem Furcht machen, verursachen, einjagen, komu boiaźni narobić, komu boiaźń sprawić, kogo boiaźni nabawić. in Furcht stehen, seyn, w boiaźni, stać, być. in sehr großer Furcht seyn, w bardzo wielkiey być boiaźni. sich davon wieder erholen, zchłonąć z boiaźni, wyiść z boiaźni. einem die Furcht benehmen, odiąć boiaźni kogo, *to iest*, wybawić kogo z boiaźni. einen von der Furcht befreyen, uwolnić kogo od boiaźni. ohne Furcht, bez boiaśni. der Furcht unterworfen seyn, być podległym boiaźni. voller Furcht seyn, być pełnym boiaźni. der für Furcht ganz blaß wird, ktory wcale blady od boiaźni. ohne Furcht und Sorgen leben, bez boiaźni y troski żyć. diese Furcht quält mich, ta boiaźń dręczy mie. sie thun es aus Furcht, oni to czynią z boiaźni. ich bin für Furcht kaum bey mir selbst, z boiaźni ledwie przy sobie iestem. sich von keiner Furcht einnehmen lassen, nie dać się wziąć boiaźni. aus Furcht geschehen, z boiaźni stać się. eitele, falsche, tägliche, nichtige, nächtliche, wahre, natürliche, ungewöhnliche Furcht, prożna, fałszywa, dzienna, daremna, nocna, prawdziwa, naturalna, niezwyczayna boiaźń. das Gemüth in eine desto größere Furcht setzen, serce w iakąś tym większą boiaźń wprawić. einen Muth fassen und die Furcht fahren lassen, osmielić się, nabrać serca, y otrząsnąć się z boiaźni. für Furcht zittern und beben, z boiaźni drżeć y dygotać. er weiß für Furcht nicht was er thut, nie wie z boiaźni co robi. man ist in großer Furcht für den künftigen Sommer, w wielkiey boiaźni zostaią, o przyszłe lato. ich stehe in großer Furcht, zostaię w wielkiey boiaźni. hierzu kommt die große Furcht, do tego przystępuie wielka boiaźni. für Furcht eines Dinges ganz außer sich seyn, z boiaźni iakiey rzeczy wcale odeyść od siebie. in Furcht gerathen, wpaść w boiaźń. dem etwas für Furcht einfället, komu z boiaźni co z pamięci wypada. der voller Furcht steckt, ktory pełny zostaie boiaźni. die Furcht entstehet aus etwas, boiaźń bywa z czego.

Fürchterlich, *adj.* straszny, straszliwy, boiaźń czyniący, sprawuiący.

Furchtsam, boiaźliwy, lękliwy, nieśmiały; von Natur, z urodzenia; im Kriege, na woynie. das aus furchtsamen Gemüthe geschiehet, co się z boiaźliwego umysłu, serca dzieie. furchtsam machen, boiaźliwym kogo uczynić.

Furchtsam, *adv.* boiaźliwie z boiaźnią. furchtsam und sachte an etwas gehen, boiaźliwie y powoli przystępować do czynienia czego. furchtsam verlassen, boiaźliwie co porzucić, *to iest*, z boiaźni.

Furchtsamkeit, *f.* boiaźliwość; anständige, przystoyna. für Furchtsamkeit nicht mit in den Krieg gehen, z boiaźliwości, na woynę z drugiemi nie iść. besondere Furchtsamkeit, osobliwa boiaźliwość.

Furchtsamlich, *adv.* boiaźliwie, z boiaźliwością.

Furie, *f.* ein Plageteufel, ięDza, złośnica. von den Furien geplagt, getrieben werden, od ięDz być miotanym; rzucanym. die Furien peinigen und verfolgen die Gottlosen mit ihren brennenden Fackeln, ięDze chłoszczą nie zbożnych, y gonią za niemi, z pochodniami goraiącemi.

Furiös, złośliwy, gniewliwy, zapalczywy. furiöse Anfälle, zapalczywe napałci.

Furiös, *adv.* zapalczywie, gniewliwie, złośliwie, w gniewie, w zapalczywości, handeln, co czynić.

Furth, *f.* brod, wo man durch einen Fluß kommen kann, gdzie przez iaką rzekę przyiść można. Furth im Flusse finden, brod na rzece znaleść; dessen sich erkundigen, sie probiren, zpatrzyć brodu, zwiedzieć brod.

Furz, *m.* piernienie, pierdzenie, lassen, pierdnąć.

Füsilier,

Fusilier, *m.* żołnierz z flintą, Soldat der eine Flinte führt, żołnierz ktory flintę nosi.

Fuß, *m.* noga, eines Menschen oder Thieres, człowieka, albo zwierzęcia; bloßer, goła, bosa; woran einer das Podagra hat, w ktorey kto podagrę ma; lahmer, chroma, kulawa; vorderer, przednia; hinterer, zadnia; linker, lewa; breiter, szeroka. zu Fuße gehen und wieder kommen, piechoty iść y znowu powrocić. die Reise zu Fuße antreten, piechoty albo pieszo się puścić w drogę. die Reise zu Fuße verrichten, drogę piechoty odprawić. nicht sehen was vor den Füßen liegt, nie widzieć co przed nogami leży. einen Fuß in das Landguth setzen, nogą stąpić na pole. sich einem zu den Füßen werfen, rzucić się komu do nog. einem zu Füßen fallen, paść, padać, komu do nog. einem zu Füßen liegen, leżeć komu u nog. einen bey den Füßen schleppen, za nogi kogo ciągnąć. an den Füßen krank seyn, na nogi być chorym. etwas an den Füßen haben, mieć iaką chorobę, iaki szwank w nogach. zu Fuße durchwaden, przeyść w brod piechoty. zu Fuße dienen, piechoty służyć w woysku. zu Fuße wohin kommen, piechoty, pieszo przyiść dokąd. Alters halber nicht mehr wohl zu Fuße seyn, dla starości, nie być mocnym w nogach. sich auf die Füße machen und davon laufen, porwać się na nogi y pobieżeć. einem mit dem Fuße auf den Hals treten, nogą komu na karku stanąć. auf dem Fuße zu stehen kommen, stanąć na nogach, powstać na nogi. einem auf den Fuß treten, nadeptać komu na nogę, przydeptać komu nogą. einen mit dem Fuße vor die Brust, auf das Herz stoßen, nogą kogo uderzyć, kopnąć w piersi. der hurtig auf den Füßen ist, ktory iest prędki w nogach. unter den Fuß treten, bringen, pod nogi włożyć, wrzucić. mit dem Fuße auf die Erde stampfen, nogą tupać w ziemię. Anstoßung mit dem Fuße, utchnięcie, potchnięcie się goną. mit den Füßen treten, deptać, kopać nogami. wechselsweise bald auf einen, bald auf dem andern Fuße stehen, na przemiany raz na iedney, drugi raz na drugiey nodze stać, stawać, stanąć. den Fuß aus dem Hause setzen, nogą z domu ruszyć. mit den Füßen aufgehänget seyn, za nogi być powieszonym. den Feind auf flüchtigen Fuß bringen, nieprzyiaciele w ucieczkę podać. den Fuß nicht weiter setzen, nogą daley nie ruszyć. den einen Fuß im Grabe haben, iednę nogę mieć w grobie. der Fuß ist mir ausgeglitschet, noga się mi posliznęła. Fuß für Fuß, noga za nogą. auf freyen Fuß stellen, wypuścić, uwolnić kogo z więzow. vom Fuße an bis auf die Scheitel, od stop do głow. nicht auf gar festem Fuße stehen, nie na bardzo mocnych nogach stać, *to iest*, nie mieć się dobrze. einem auf den Fuß treten, *metaph.* urazić, rozgniewać, erzürnen. Fuß eines Bettes, noga u łożka, od łożka. Fuß eines Berges, doł, spod gory; ein Maas, miara, y znaczy w ten czas, *stopa*. keinen Fuß breit von einem weichen, na stopę kogo nie odstępować. zween Fuß hoch, na dwie stopy wysoki. fünf Fuß breit, pięć stop szeroki. sechs Fuß in der Breite, sześć stop w szerz. eines Fußes groß, na stopę wielki. halben Fuß groß, puł stopy wielki. anderthalben Fuß groß, puł tory stopy wielki. Fuß einer Säule, postument, podstaw kolomny.

Fußbank, *f.* podnożek, ławeczka, na ktorey nogi wspieraią. worauf man die Füße setzet.

Fußbecken, *n.* wanienka na nogi, woraus man die Füße wäscht, w ktory nogi umywaią.

Fußblatt, *n.* Theil des Fußes, podeszwa, część nogi.

Fußboden, *m.* worauf man gehet, podłoga, po ktorey chodzą.

Fußeisen, *n.* das man einem anleget, kaydany, ktore komu na nogi kładą. Fußeisen einem anlegen, kaynany na kogo włożyć; abnehmen, zdiąć z kogo kaydany. sein Leben in Fußeisen zubringen, w kaydanach życie przeżyć.

Fußen, wspierać się, auf etwas, na czym.

Fußfällig, uniżony, skłonny, vor einem werden, uniżonym stać się przed kim; *plackkiem*, stać się przed kim.

Fußfällig, *adv.* uniżenie, z upadnieniem do nog, einem danken, komu dziękować.

Fußfall, *m.* thun, upadanie do nog czynić komu, padać do nog.

Fuß = festes Land, część wielka y rozległa ziemi, iaka iest Europa, Azia, etc.

Fußgänger, *m.* piechotny, pieszy, co piehoty chodzi.

Fußgeschwulst, *f.* nabrzmienie nogi.
Fußhader, *m.* ścierka do ocierania nog.
Fußknecht, *m.* pieszy żołnierz.
Fußkrankheit, *f.* podagra, choroba w nogach z bolem.
Fußmaaß, *n.* stopa, miara.
Fußpfad, *m.* szlad, trop, *obacz na swoim mieyscu* Fußsteig.
Fußschemel, *m.* podnożek, ławeczka pod nogi kładziona.
Fußsohle, *f.* podeszwa u nogi. von der Fußsohle an bis auf den Scheitel, od stop do głow.
Fußstapfe, *f.* strzemię, szlad, trop, neue, nowy; Fußstapfe zurück lassen, szład, trop za sabą zostawiać. in eines Fußstapfen treten, w czyi slad wstępować. in eines Fußstapfen getreten seyn, stać w czyim śladzie. eines Fußstapfen nachfolgen, iść czyim sladem. eines Fußstapfen führen einen dahin, czyie slady prowadzą kogo dokąd. die Fußstapfen sind noch zu sehen, ieszcze znać, widać slady. den Fußstapfen der Vorfahren folgen, iść sladem przodkow.
Fußsteig, *m.* ścisżka, chodnik; sehr schmaler, bardzo wąska; holperichter, chropowata, grudna; auf ebenem Felde, po rownym polu; sehr enger und beschwerlicher, ciasna, y trudna; kothigter, błotnista. dem Fußsteige nachgehen, ścieszką iść, ścieski się trzymać. engen und jähen Fußsteig aus der Stadt ins Schloß weisen, ciasną y przykrą ściezkę z miasta do zamku pokazać; unwegsamer, nie przebyta, ktorą przeyść nie można; unbekannter, nie wiadoma; abwegsamer, zdrożna.
Fußstrick, *m.* pęto.
Fußtapfen, *plur.* ślady, tropy, sind hiervon geblieben, slady, tropy, się zostały, s. Fußstapfe.

Fußtritt, *m.* ławeczka.
Fußvolk, *n.* piechota, żołnierze; auserlesenes, wybrana, wyborna; leicht gerüstetes, letko uzbroiona; tapferes, mocna, waleczna; auf den Beinen haben, gotową mieć piechotę. einen mit Fußvolke versehen, kogo piechotą opatrzyć.
Fußwasser, *n.* woda na nogi, woda do umywania nog.
Fußweg, *m.* ścieszka, chodnik, dla samych piechoty idących.
Futter, *n.* pasza, strawa, karmia, Speise für das Vieh, iadło dla dobytku; auf den Winter, na zimę; reifes, dożrzała; dürres, trockenes, sucha, wyschła; häufiges, obfita; nicht einerley, nie iedna; frisches, świeża; grünes, zielona; schlammichtes, zmulona; zartes, krucha; weiches, miętka; reichliches, obfita; den Kälbern in der Krippe vorgeben, cielętom paszę w żłobie dawać. Futter anschaffen, paszy nagotować, przysposobić. Futter einem entziehen, paszy uiąć. Futter unter ein Kleid, podszewka pod suknia; worein man etwas steckt, futerał, puzderko, w ktore co chowaią.
Futterage, *f.* pasza, paszy zbieranie.
Futteral, *n.* futerał, puzdro na chowanie czego.
Futterhemd, *n.* koszula.
Futterkasten, *m.* schowanie na paszą.
Futterklinge, *f.* kosa.
Futterkorb, *m.* kosz na paszą, opałka, w ktorey paszę nosżą.
Futterschneider, *m.* kosiarz.
Futterschwinge, *f.* opałka.
Futtertuch, *n.* podszywka, podszycie.
Futterwanne, *f.* opałka.
Futter, *m.* wie man ihn unter ein Kleid füttert, materyia na podszewkę służąca, iako ią pod suknią podszywaią.

G.

G, oder g, siebender Buchstab des Alphabets, G, albo g, siodma litera w alfabecie.
Gabe, *f.* dar, podarunek, upominek; göttliche, ausnehmende, vortreffliche, Boski, przedni, wyśmienity; sehr schöne, nader piękny; königliche, krolewski; herrliche, pański; angenehme, przyiemny; verhaßte, niemiły, nienawiśny; artige, śmieszny; bekommen, annehmen, podarunek odebrać, podarunek przyiąć, podarunku dostać; begehren, podarunku pragnąć. Gaben der Natur, dary wrodzone, od natury dane; des Gemüths, dary umysłu. er hat schöne Gaben des Gemüths, ma piękne umysłu dary; Herrengefälle, daniny.
Gabel, *f.* widły, widelce; eiserne, żelazne; kleine, widołki, widołeczki; mit zwo Zacken, ze dwiema zębami; mit drey Zacken, ze trzema zębami; an

an einem Weinstocke, widołki na winnym drzewku, do przywięzywania; wie man in der Küche zum Fleischausnehmen braucht, widelce, iakich w kuchni do wyimowania mięsa zażywaią; także, widelce; wie man bey dem Messer zum Essen hat, także, widelce.

Gaben, pl. Steuer und Schoß, podatki, daniny; unerträgliche, nie znośne; öffentliche, gemeine, publiczne, pospolite. Gaben anlegen, podatki nałożyć. Gaben ausschreiben, fodern, podatki nakazać, wybierać. Gaben abtragen, odnosić, oddawać. von Gaben befreyen, od podatkow uwolnik, oswobodzić.

Gabenfresser, m. darow pożerca.

Gabenfresseren, f. darow pożerstwo.

Gabriel, ein Mannsnamen, Gabriel, imie męskie.

Gad, ein Mannsnamen, Gad, imie męszczyzny.

Gadebusch, ein Ort im Mecklenburgischen, Gadebusz, mieysce pewne w Meklenburskim.

Gäck, m. oder Geck, wesołek, kurzweiliger Mensch, człowiek wesoły, żartobliwy. sey kein Gäck, nie bądź tak bardzo wesołym, niech cie się żarty nie trzymaią.

Gäh, przykro na doł idący, spadaiący, iako to brzeg, góra.

Gähling, adi. nagły, na co się nie wiele y nie długo zbiera.

Gähnaffen, pl. ziewanie. Gähnaffen feil haben, ziewanio przedawać. einem über den Hals kommen, da er Gähnaffen feil hat, na kark komu nastąpić, napaść, gdy on tym czasem ziewa, to iest, ociąga się do roboty, do interesu.

Gähnen, ziewać, właściwie; ale w przeniesionym znaczeniu; ociągać się, być opieszałym do pracy; vom gestrigen Trinken, ziewać od wczorayszego piiaństwa. laut gähnen, głośno ziewać.

Gähnen, das, n. ziewanie, ociąganie się.

Gähnsucht, f. ziewaczka. Gähnsucht haben; ziewaczkę mieć.

Gähre, f. kwas, was man in etwas thut, daß es gähren soll, kiedy co kładą takiego, aby rzecz zakisniała.

Gähren, kwasić się, kisieć, rozkisać, ruszać się, robić, w tym samym sensie ciasto się rusza, piwo robi.

Gähren, das, n. kwaszenie się, ruszanie się, kiszenie, robienie.

Gährung, f. kwaszenie się, kiszenie, ruszenie się, robienie.

Gähzornig, kwaśny, gniewliwy, s. Jachzornig.

Gänglein, n. drzwiczki, kleiner Spazierweg, przechadzka, uliczka przechadzania się.

Gänsefett, n. sadło z gęsi, tłustość gęsia, smalec gęsi.

Gänseflügel, m. skrzydło z gęsi, nie z pior ale samo mięso, niby łopatka.

Gänsegegacker, n. gęsie gęganie, krzyczenie.

Gänsehalter, m. gęsio-pas, gęsi stroż; co gęsi strzeże, pilnuie.

Gänsemägdchen, n. dziewczyna gęsi doglądaiąca, pasąca, pilnuiąca.

Gänsejunge, m. gęsi pastuch.

Gänserich, m. der Hahn unter den Gänsen, gąsior samiec między gęsiami.

Gänsespiel, n. gęsie sadło, gęsia tłustość, gęsi smalec.

Gänsestall, m. chlew gęsi, gdzie gęsi zamykaią y trzymaią.

Gänzlich, wcale, einen alles Verdachts entlassen, wcale kogo od podeźrzenia iakiego uwolnić. gänzlich Beyfall geben, dać wcale przyzwolenie. wir sind gänzlich um die Gewohnheit gekommen, wcaleśmi utracili zwyczay. gänzlich etwas verstehen, wcale co rozumieć, zrozumieć.

Gärtchen, n. Gärtlein, ogrodek, ogrodeczek, maleńki ogrodek.

Gärtner, m. ogrodnik; der mit Bäumen umgehet, sadownik; der mit Küchenkräutern zu thun hat, ktory około kuchennych ziół, około włoszczyzny chodzi; ogrodnik do włoszczyzny; der mit Blumen umgehet, ein Lustgärtner, ktory około kwiatow chodzi, kwietni ogrodnik.

Gärtnerisch, ogrodny, ogrodniczy, do ogrodu należący.

Gäßlein, n. Gäßchen, uliczka, wąska, uliczka maleńka na szerz.

Gaeta, eine Stadt in Italien, Kajeta, miasto w Włoszech. daher oder darzu gehörig, z Kajety, albo do Kajety należący, Kajetanin, Kajetańczyk, Kajetański, Białogłowa, Kajetanka.

Gaukler, s. Gaukler.

Gaffen, oczami rzucać, po wszystkich stronach.

Gage, f. Lohn der Soldaten, zasługi, płaca żołnierska; eines, der in einem

Amte ist, kogo, ktory na urzędzie iest. eines Knechtes, sługi.

Galan, m. Liebhaber, zalotnik, miłośnik, gach.

Galant, ładny, grzeczny. Leute aus galanten Städten sind auch für andern galant, ludzie z grzecznych miast, są nad innych grzeczniey si.

Galant, adv. grzecznie, ładnie, pięknie, sich aufführen, sprawować się grzecznie.

Galanterie, f. grzeczność, ładność, piękność. verliebte Possen, miłosne słowa, mowy y żarty, zaloty.

Galater, pl. Galatowie, ein Volk, lud, dawny, w wielkiey Azyi.

Galeaze, f. Art eines Schiffes, galeaza, kształt okrętu przydłużizego ale z kraiami niskiemi.

Galee, f. okręcik, o trzech wiosłach.

Galeere, f. Art eines Schiffes, kształt okrętu, galera. auf die Galeeren schicken, verdammen, na galery posłać, skazać.

Galeeren-Capitain, m. kapitan galery.

Galgan, m. gałgan, korzeń pewny, eine Wurzel, potać. galanga, albo inaczy radix gentiana.

Galgen, m. szubienica, woran man einen henkt, na ktorey kogo wieszaią. an den Galgen hängen, na szubienicy wisieć. an den Galgen kommen, na szubienicę poyść. der den Galgen vielmal verdienet, ktory wiele razy na szubienicę zasłużył. geh an den Galgen! idź na szubienicę!

Galgenfrist, f. odłożenie skaźni na szubienicę, winowaycy; einem bösen Menschen zugestehen, odłożenia skaźni na szubienicę iakiemu złoczyńcy pozwolić.

Galgenschwengel, m. obwieś, szubienicznik, szubienicą napiętnowany. Erz-Galgenschwengel, arcy wielki szubienicznik.

Galgenvogel, m. szubienicznik, szubienicą wypalony.

Galiläa, Land in Palestina, Galilea, ziemia w Palestynie.

Galiläer, m. Galileyczyk, ktory się w Galilei rodził; Białogłowa, Galileyka.

Galiläisch, adj. Galileyski, galileyska, galileyskie.

Galitzstein, m. koperwas biały.

St. Gall, Stadt in der Schweiz, S. Gall, miasto y opactwo w Szwaycarach.

Gala, feyerlicher Aufzug, uroczysta ochota, uroczysty dzień. eines Geburtstag in Gala begehen, dzień czyiego narodzenia an gala obchodzić.

Galle, f. żołć; von einem Rinde, z iakiego wołu: bittere, gorzka. einer der voll bitterer Galle ist, ten ktory, pełny iest gorzkiey żołci, zagniewany; schwarze, czarna żołć. dem die Galle überläuft, ktory ma nad to żołci, t. i. gniewliwy. wenn solches macht, das die Galle überläuft, kiedy to zbyt wiele żołci sprawuie, to iest, kiedy to bardzo gniewa. der voller Gift und Galle ist, ktorey iest pełny iadu y żołci.

Gallapfel, m. ein Gewächs, galas, gałki dębowe.

Gallaune, f. galon, ze srebra, albo ze złota robiony.

Gallblase, f. pęcherz żołciowa, w ktorey żołć bywa.

Gallerie, f. galerya, erbauter Gang, wystawiony ganek do chodzenia, do przechodzenia; hohe und sehr lange, wysoka, y bardzo długa; mit zwey Reihen Säulen oder Pfeilern, ze dwiema rzędami kolumn. etwas mit einer Gallerie umgeben, galeryią dać koło czego. in die Gallerie spazieren gehen, iść, przechodzić się po galeryi. kleine Gallerie, mała galeryia, galeryika; die oben offen ist, ktora wierzchem iest otwarta, nie nakryta. die herum und wieder zusammen geht, ktora idzie w koło, y znowu się z chodzi; die auf allen Seiten zugemacht ist, ktora iest ze wszystkich stron zamknięta; bey einer Belagerung, um damit über den Graben zu kommen, przy oblężeniu przechod nakryty do fossy.

Gallerte, f. galereta, robiona z rozważonych mięs, albo z wołowych nog, lub z wieprzowych.

Gallflüßig, żołcią płynący, żołcio płynny, co żołcią płynie.

Galloway, Stadt in Irrland, Galloway, miasto w Irlandyi, rodem z tego miasta, Gallowayanin, Białogłowa, Gallowayanka, z tego miasta lub do niego należący, Gallowayski.

Gallicien, Provinz in Spanien, Gallecyia, Prowincyia w Hiszpanii. einer der daraus ist, ten kto z niey iest, nazywa się Galleczanin, Białogłowa, Galleczanka; należący do tey ziemi, Gallecyiski.

Gallsucht, f. cholera, gniew, krew gniewliwa, żołć.

Gallsüchtig, żołcisty, żołci bardzo wiele w sobie maiący.

Gallmey,

Galmey, *m.* ein Mineral, kruszec pewny, minera, w ktory wiele miedzi.
Galone. *f.* Borte, galon; goldene, silberne, złoty, srebrny. mit Galonen verbrähmen, galonami obramować, obłożyć. ein mit Galonen bordirtes Kleid, galonami obramowana suknia.
Galop, *m.* geschwinder Ritt, czwał, pośpieszna, czwałowa iazda. in vollem Galope auf einen zu reiten, czwałem do kogo przybieć. im Galope auf den Feind losgehen, galopem na nieprzyiaciela obces iechać.
Gamachen, *pl.* kamasze y płutna zwłaszcza białego robione.
Gandersheim, eine Abtey in Niedersachsen, Ganderseyma, Opaſtwo w Niskiey Saksonii.
Gandia, Stadt in Spanien, Gandia, miasto w Hiszpanii.
Gang, *m.* chod, chodzenie, stąpanie; wie ihn einer hat im Gehen, iaki kto ma w stąpaniu, w chodzeniu, w stupaniu; bald geschwinder, bald langsamer, to prędki, to wolny; freudiger, wesoły. sich einen Gang angewöhnen, przyzwyczaić się do iakiego stąpania, do iakiego chodu; wie die Weiber haben, iak kobiety zwyczay maią. einen allzu langsamen Gang haben, mieć nazbyt powolny chod. der Ort worinnen oder auch worauf man geht, mieysce w ktorym się przechadzaią, albo po ktorym chodzą. verborgener Gang, kryty ganek; in einem Garten, Lustwalde, w iakim ogrodzie, albo w gaiu wesołym. Gang zur Schatzkammer machen, chod zrobić podziemny do skarbnicy. Ader in Bergwerken, żyła, ponik, w gòrach, w rudach; von Gold und Silber, srebra, złota; von Wasser, wody.
Ganbar, przechodni, chodni, da man darauf gehen kann, po czym można chodzić. gangbarer Weg, chodnia droga, bita droga. gangbare Straße, bita droga, bity gościniec, *to co* gebräuchlich, używany, co idzie, co się bierze między ludźmi; *iako to* Münze, pieniądze.
Gans, *f.* gęś, hus, ein Vogel, ptak wiadomy; starke von Leibe, wielka, spora; weisse, biała; zahme, łaskawa; gefräßige, obżarta, wiele iedząca; fette, tłusta; den besäeten Oertern schädliche, szkodliwa zasianym polom; schäckichte, pstra; dunkelfarbige, siodłata; wohlgemästete, dobrze wytuczona; wilde, dzika. die Sie, oder eigentlich sogenannte Gans, samica, nazywa się właśnie gęś; gąsior właśnie, der Hahn, der Gänserich; die nicht legt, ktora iay nie niesie, gute Leg-Gans, dobra gęś do noszenia iay. Gänse vom Getreyde scheuchen, gęsi ze zboża wygnać, wypędzi; nicht sehr herumschweifen lassen, nie dać się im włoczyć; chodzić; in einem finstern Orte stecken, w iakim ciemnym mieyscu zamknąć.
Ganz, cały, cała, całe. ganze Rede, cała mowa. ganze Erde, cała ziemia. ganzes Jahr, cały rok. von ganzem Herzen lieben, z całego serca kochać. sich ganz einem ergeben, wcale być komu przychylnym, życzliwym. der ganz aus Schelmerey zusammengesetzt ist, ktory cały z szelmostwa iest złożony. ganze Tage schreiben, całe dni pisać. die ganze Welt, cały świat. ganze Sache in Theile theilen, całą rzecz podzielić na części. ganzes Siegel, cała pieczęć, nietchnięta, nie naruszona. einem jeden das Seinige ganz bezahlen, każdemu swoie całe wypłacić.
Ganz, *adv.* wcale. ein Mann, der ganz nichts gelernet, człowiek, ktory się wcale niczego nie uczył. nicht eben ganz, doch gröstentheils etwas fahren lassen, wcale nie wszystko, ale przecie wielką część zostawić. ganz mäßig, wcale miernie. ganz verborgen hinterlistig, wcale, ukryta zaiadzka. ganz etwas verderben, wcale co zepsuć. nicht ganz ungelehrt, nie wcale nie uczony. ganz und gar, wcale a wcale, wcale y wcale; einem entstehen, zbywać na czym komu. es ist die Weise ganz abgekommen, zwyczay wcale ustał.
Gap, Stadt in Frankreich, Gap, miasto we Francyi.
Gar, nader bardzo. gar wenigen ersprießlich, nader bardzo nie wielu pomocny, zdrowy. gar viel dem Glücke zuschreiben, nader wiele szczęściu przypisywać. gar sehr einem vergnügen, nader bardzo kogo ukontentować, ucieszyć. gar anders ausschlagen, co inszego się wcale stać. nicht gar lange hernach, nie nader bardzo długo po tym. gar kurz etwas berühren, nader krotko czego dotchnąć. gar nicht, wcale nie. ein nicht gar zu kluger Mensch, nie nader bardzo roztropny człowiek. gar zu lange Zeit, nazbyt długi czas. gar aus, wcale wyszło wszystko, skończyło się wszystko.

Gar, mürbe gekocht, przegotowany, przewarzony. halb gar, w poł przewarzony. gar kochen, przewarzyć, przegotować.

Garaus, z gruntu, do szczętu. den Garaus mit einer Stadt spielen, miasto zgubić, zatracić; mit dem Feinde, nieprzyiaciela. es ist gar aus mit mir, zginałem, przepadłem.

Garant, m. der für etwas Gewähr thut, obrońca, stroż, traktatow, ktory o zachowanie ich może się orężem upomnieć.

Garantie, f. strzeżenie, ręczenie, traktow.

Garantiren, strzec, strzeżenie przyrzec, bronić nawet woyną. ręczyć; für etwas, za co.

Garbe, f. Bund Getreyde, snopek, wiązka zboża. ein Kraut wovon der Saame in den Küchen gebraucht wird, ziele nazwane polny kmin, ktorego w kuchniach do potraw zażywaią. po łacinie millefolium.

Garde, f. straż, gwardyia. Wache, einem Garde zu geben versprechen, komu straż obiecać, dać. einem setzen, straż komu przystawić, przydać. Garde vor die Thüre stellen, straż przede drzwiami postawić. fürstliche oder königliche, książęca albo krolewska straż.

Garde du Corps, Trabant, strażny żołnierz, drabant.

Garderobe, f. schowanie na suknie, szatnia, garderoba. Kleiderkammer, der, so darüber gesetzt ist, nad szatnią przełożony, szatny, szat dozorca.

Gardine, f. zasłona, zapona.

Garkoch, m. traktyer, obiadnik; stałewnik, co ieść przedaie.

Garküche, f. garkuchnia, gdzie ieść przedaią.

Garn, n. nici, przędza, woraus Leinwand und dergleichen gewebet wird, z ktorych płotno y co podobnego robią, tkaią. to co, Netze, sieć, zum Vogelfange, do łapania ptakow. zum Fischen, do łowienia ryb; zum Jagen, do łowienia zwierza.

Garniren, auszieren, ustroić, wystroić, ein Kleid mit Galonen, galonami suknią uszamerować; etwas mit Edelgesteinen, co drogiemi kamieniami wysadzić.

Garnison, f. Besatzung, załoga. starke Garnison in eine Stadt legen, werfen, załogę mocną w iakim mieście osadzić, postawić.

Garnitur, f. garnitur, Ausstaffirung, stroy iednakowego kształtu, mit Edelgesteinen, z drogich kamieni.

Garnstricker, m. siatnik, sieciowiąz.

Garnwinde, f. motowidło.

Garonne, f. Garonna, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Garstig, adi. plugawy, szpetny. garstiges Ungeheuer, szpetna, brzydka, poczwara; garstiges Gesicht, szpetna twarz, garstiger Mensch, szpetny, brzydki człowiek. es kann nichts garstigeres erdacht werden, nie może być nad to nic szpetnieyszego wymyślone. so garstige Dinge, daß man sie auch nicht gerne nennt, tak plugawe rzeczy, że ich nawet nie radzi wymawiaią.

Garstig, adv. szpetnie, plugawie. garstig aussehen, szpetnie wyglądać. alten Leuten garstig anstehen, starym ludziom plugawie przystoić. garstig stehen, szpetnie być.

Garstigkeit, f. szpetność, plugawość.

Garten, m. ogrod, der an der Sonne liegt, na słońcu leżący; in dem viel hohe und schattigte Bäume stehen, w ktorym wiele wysokich y cienistych drzew stoi; feuchter, wilgotny, wodę maiący; der unter einer guten Himmelsgegend liegt, ktory pod dobrą nieba okolicą leży; welcher nahe am Hause liegt, ktory blisko domu zaraz leży. einen Garten anlegen, ogrod zakładać, założyć. Garten bauen, ogrod sprawiać, zasadzać, zasiewać. einen Hüter in den Garten setzen, stroża w ogrodzie postawić. Garten umgraben, ogrod okopać, obryć. in den Garten kommen, ein Gespräch da zu halten, przyiść do ogrodu, aby tam mieć rozmowę.

Gartenarbeit, f. ogrodnicza robota, künstliche Anlegung desselben, sztuczne iego założenie.

Gartenbau, m. uprawa, uprawianie ogrodu, kopanie y sianie.

Gartenbeet, n. grzęda, liszka, kleines, mała grzęda, grządka,

Gartenbeetlein, n. grządeczka, liseczka.

Gartencypressen, pl. ogrodowy cyprys.

Gartengewächse, pl. ogrodowe zioła, drzewka, krzewia.

Gartenhaue, f. graca do gracowania y chędożenia ogrodu z chwastu.

Gartenhaus, n. altana w ogrodzie, dla bawienia się.

Garten-Isop, cząbr, ziele.

Gartenkraut, n. iarzyna, w ogrodzie siana y rosnąca.

Gartenkunst, f. sztuka zakładania y utrzymywania ogrodow; ogrodowa sztuka,

ſztuka, Gartenkunſt treiben, ogrodową ſztukę robić.

Gartenmeſſer, *m.* nož ogrodniczy.

Gartenmünze, *f.* mięta, miętka ziele.

Gartenrapunzel, rolnik ogrodowy, ziele.

Gartenwerk, *n.* dzieło ogrodowe.

Gartenzierde, *f.* ogrodowe przyozdobiena, przypięknienia.

Garz, Ort in Pommern, Garc, mieyſce, lub miaſto w Pomeranii.

Garwolin, Stadt in Pohlen, Garwolin, miaſto w Polſzcze,

Gaſconien, Landſchaft in Frankreich, Gaſkonia, ziemia we Francyi.

Gaſconier, einer aus Gaſconien, Gaskończyk, ieden z Gaskonii; to co Prahlhans, iunak, ſamochwalca.

Gaſconiſch, *adi.* Gaskoński.

Gaſconade, eitele Pahlerey, iunakieryia, prozna chluba.

Gaſſe, *f.* ulica, gerade, proſta, prościuteńka; volkreiche, ludna. in einer Gaſſe wohnen, na iakiey ulicy mieſzkać. eine Gaſſe, durch die man nicht hinweg kann, ulica, ktora wyiścia nie ma. von Gaſſe zu Gaſſe, od ulicy do ulicy. Gaſſenweiſe, ulicami, po ulicach.

Gaſſengeſchrey, *n.* wrzask na ulicy.

Gaſſenmeiſter, *m.* ſtraſzy uliczny, przełożony uliczny.

Gaſſentreter, *m.* włoczęga po ulicach, co ſię uſtawicznie po ulicach włoczy.

Gaſſentreterin, *f.* włoczęga po ulicach; co ſię zawſze po ulicach włoczy.

Gaſt, *m.* gość, der viel iſſet, ktory wiele ie. einen Gaſt aufnehmen, gościa przyiąć. viel Gäſte haben, wiele mieć gości. bey einem Gaſtgebot, gość zaproſzony do iedzenia; fröhlicher, weſoły gość, bequemer, wygodny. den Gäſten nicht nur den Bauch füllen, ſondern auch das Gemüth ergötzen, nie tylko nakarmić gości, ale też umysły ich rozweſelić; ungebetener, nieproſzony gość. zu Gaſte gehen, w gościnne iść na bankiet. einen zu Gaſte bitten, zaproſić kogo na bankiet. einen mit zu Gaſte nehmen, wziąć kogo z ſobą w gościnne na ochotę. verſprechen zu einem zu Gaſte zu kommen, obiecać ſię gościem do kogo przybyć. bey ſeinem Nachbar zu Gaſte gehen, do ſwoich ſamſiadow na bankiet w gościnne chodzić.

Gaſtein, Stadt im Salzburgiſchen, Gaſtein, miaſto w Saltzburskim.

Gaſterey, *f.* bankiet, uczta, ochota, traktament, angenehme und luſtige, przyiemny y weſoły; herrliche, pański traktament; nicht wohl angegebene, nie bardzo dobrze ſporządzony; hungerleidende, głodny. Gaſterey anſtellen, bankiet ſprawiać. ſich bey der Gaſterey mit einfinden, na bankiecie ſię z kim znaydować. die Gaſterey halten, bankiet dawać. herrliche Gaſterey angeben, ſprawić pański bankiet. den Tag mit der Gaſterey zubringen, dzień na bankiecie przepędzić. die Rede iſt bey der Gaſterey gegangen, mowa ſię przy bankiecie rozeſzła.

Gaſtfrey, *adi.* gościnny, goście z ochotą przyimuiący, ſehr gaſtfreyer Mann, bardzo ludzki dla gości człowiek.

Gaſtfreyheit, *f.* gościnność, ludzkość y ochota w przyimowaniu gości.

Gaſtgeber, *m.* goſpodarz bankiet ſprawuiący.

Gaſtgebot, *n.* bankiet, ochota; zaproſzenie, zaproſzenie gości.

Gaſtgeſchenk, *n.* podarunek dla gościa, ktory gościowy goſpodarz daie.

Gaſtgeſpräch, *n.* rozmowa między gościami, z gościami na bankiecie.

Gaſthalter, *m.* goſpodarz bankietuiący, pan bankiet daiący, ſprawuiący. der ein Gaſtgebot giebt, ktory bankiet daie, ſprawuie, *znaczy także to co* Gaſtwirt, gościnny, gazda.

Gaſthaus, *n.* gościnieć, goſpoda, gdzie goście ſtawaią, iedzą, piią.

Gaſtherr, *m.* goſpodarz bankietu, pan bankiet ſprawuiący.

Gaſthof, *m.* gościnieć, goſpoda. im Gaſthof einkehren, do goſpody, do gościnca wſtąpić.

Gaſtiren, na bankiet gości przyimować, traktować, częſtować.

Gaſtkammer, *f.* gościnna izba, ſtancyia gościnna, dla gości.

Gaſtkleid, *n.* ſuknia pięknieyſza y lepſza dla ubierania ſię na bankiet.

Gaſtmahl, *n.* bankiet, częſtowanie u ſtołu, przy ſtołach otwartych.

Gaſtmeider, *m.* gościoboyca, ktory gości ſwoich zabiia.

Gaſtrecht, *n.* prawo gościnności, ktore względem gości ma być chowane.

Gaſtſtube, *f.* gościnna izba, ſtancyia do gości przyimowania.

Gaſttag, *m.* dzień bankietu, dzień do częſtowania gości naznaczony.

Gaſtung, *f.* bankiet, uczta, y częſtowanie gości przy ochocie. *znaczy także* Gaſtwirtſchaft, gościnnego w gościncu goſpodarſtwo. Gaſtung halten, bankiet dawać, trzymać.

Gastwirth, *m.* gościnny, gospodarz w gościncu, kaczmarz.

Gastwirthin, *f.* gościnno, gospodyni w gościńcu, kaczmarka.

Gatter, *n.* krata, żelazna lub z drewna robiona.

Gattung, *f.* rodzay, kształt, gatunek.

Gau, *m.* Strich Landes, kraina, ziemia, sztuka kraiu.

Gauche, *f.* plugawy likwor.

Gauchhaar, *n.* mech u młodego człowieka na brodzie. erste Barthhaare, pierwsze zarastanie brody.

Gauckeley, *f.* grymas, ruszanie siebie y rąk śmieszne. Gauckeley treiben, grymasy stroić, ruszenia śmieszne sobą y rękoma robić.

Gauckelmann, *m.* grymaśnik, grymasy śmieszne stroiący.

Gauckeln, grymasić, grymasy śmieszne y przysadne stroić, wyrabiać.

Gauckeln, das, *n.* grymasowanie, grymasow śmiesznych stroienie.

Gauckelspiel, *n.* kuglarstwo, kuglarskie gry, zamomienia, oszukania.

Gauckelspieler, *m.* gracz kuglarz, kuglarskich sztuk dokacuiący.

Gauckelwerk, *n.* kuglarskie sztuki, dziwy, ktorych kuglarze dokazuią, z omamienie wzroku y oczow.

Gauckler, *m.* kuglarz, dziwostroy, omamieniec, sztukokazca.

Gaucklerin, *f.* kuglarka, dziwostroyka, ktora sztuki pokazuie kuglarskie.

Gaucklerisch, *adj.* kuglarski, Geberden, rąk y ciała ruszenia kuglarskie.

Gaucklerzeug, *n.* sprzęt kuglarski, naczynie kuglarskie.

Gaul, *m.* koń, ładny, dzielny, chodu dobrego y składu.

Gaumen, *m.* podniebienie, innere Obertheil des Mundes, wewnętrzna odwierzchnia część ust.

Gaumen, ziewać, gębę otworzywszy, iak gdy się komu spać chce.

Gaumen, das, *n.* ziewanie z otwarciem gęby, gdy sen zwłaszcza bierze.

Gaxen, gdakać, wie die Hüner, iako gdy kury gdakaią. *także*, cełkotać, wie ein Mensch, iak więk niektorzy ludzie bełkoczą.

Gazetten, *pl.* nowiny, gazety, nowie wiadomości tego co się gdzie dzieie. *obacz na swoim mieyscu imie* Zeitungen.

Geachtet, *adj.* szacowany, szacowny. hoch geachtet, wysoko szacowany.

Geadelt, nobilitowany, Szlachostwem darowany, Szlachicem uczyniony.

Geändert, odminiony, zmieniony, odmieniany, zmieniany.

Geängstiget, strapiony, utrapiony, zdręczony, zbolały, zciśniony.

Geärgert, zgorszony, zepsowany, zły y ladaco uczyniony.

Geäzet, zwabiony, wabiony, nęcony, przynęcony, przyłudzony.

Geahndet, skarany, pomszczony, co skarane iest, czego się zemszczono.

Geahnet, przeczuwany, przeczuty, co kto pierwey przeczuwał.

Geartet, trefnie, przednie urobiony, ukształcony, wrodzony. ganz anders geartet seyn, wcale inaczey być sporządzonym, urodzonym.

Gebacken, upieczony, gdy się tak co upiekło, iak potrzeba.

Gebackenes, *n.* ciasto pieczone, iakie są placki, kołacze, pierogi.

Gebadet, kąpany, zkąpany, wykąpany, wymyty w kąpieli.

Gebäet, zpalony, letkim ogniem tak wysuszony, ze się rozsypuie.

Gebähren, rodzić, urodzić. von einem Kinder gebähren, dziebi z kogo mieć, urodzić. Zwillinge gebähren, bliźnięta urodzić; zweene Knaben auf einmal, dwoch chłopcow na raz porodzic. zur Unzeit, zu früh, gar hart und schwer, w czas nazbyt, y ciężko porodzić.

Gebähren, das, *n.* porodzenie, urodzenie, rodzenie.

Gebähren, *f.* rodzica, położnica, rodzaca.

Gebährmutter, *f.* worinne ein Kind im Mutterleibe liegt, żywor, w ktorym dziebie w matce zostaiąc leży.

Gebährung, *f.* rodzenie.

Gebändiget, uskromiony, uieżdżony, ktorego krnobrność y dzikość złamano.

Gebäude, *n.* budynek; herrliches, öffentliches, pański, publiczny. heiliges, weltliches, święty, światowy albo świecki. königlich ausgeputztes, po krolewsku wystroiony. geborstenes, porozpadany. voller Ritzen, szpar pełny zur Noth erbautes, na potrzebę wystawiony. den schöne Gebäude vergnügen, ktoremu się piękne budynki podobaią. er ändert nichts am Gebäude, wo nicht was baufällig geworden, nie odmienia nic w budynkach, gdzie co niebyło do upadku nakłonione. auf fremden Grunde aufführen, na cudzym gruncie budynek wystawiać. Gebäude niederreissen, budynek obalić, zburzyć. bauen und einreissen, budynek obalić y wy-

y wystawić. großes und prächtiges, wielki y wspaniały budynek. errichten, wystawić. ein gutes für Kälte und Hitze zu seyn, dobry budynek, aby od zimna y upału byé zakrytym. Aufführung eines Gebäudes, wystawienie, wyprowadzenie iakiego budynku. Ort, da keine Gebäude stehen, mieysce, na ktorym żadne budynki nie stoią.

Gebaut, bity, utorowany, ubity. gebauter Weg, bita, ubita, utorowana droga.

Geballt, zwiniony, złożony okrągło geballte Hand, ręka, w pięść zwinięta, złożona, pięść. einen mit der geballten Hand schlagen, kogo pięścią obić otłuc.

Gebaut, wybudowany, wystawiony, zbudowany, postawiony.

Gebausche, zwinięcie, albo poła w sukni, des Kleides.

Gebeine, *plur.* kości. *obacz wyżey na swoim mieyscu imie* Bein.

Gebeiße, zwada, sprzeczka, gdy się ieden z drugim wadzi, sprzeczu.

Gebeizt, zmacerowany, zniszczony, wyiedzony, od iakiey ostrey materyi.

Gebelfre, *n.* szczekanie psow, hałas, krzyk ludzi krzyczących, sprzeczaiących się.

Gebelle, *n.* szczekanie, der Hunde, psow. nie to co wycie, lub wyrczenie.

Geben, dać: einem etwas, co komu. mit aller Freundlichkeit, z wszelką przyiaźnią. reichlich, bogato. offenbarlich, oczywiście y iawnie, skrycie y potaiemnie, häufig, kopiasto, z czubem. umsonst, darno; stets, na zawsze; zur erwünschten Zeit, w pożądanym czasie. hin und wieder, wzaiemnie dawać. sich den Leuten in die Mäuler geben, *słowo w słowo znaczy:* dać się ludziom w usta, *to iest*, właściwie po Polsku; podać się na ięzyk, y na obmowy ludzkie. einen Befehl wegen einer Sache geben, dać rozkaz gwoli iakiey rzeczy die Wahl geben, dać na wolą do wybrania sobie iednę rzecz z wielu. wie sich die Sachen geben, iak się rzeczy daią, podaią. von dem Seinigen geben, ze swoiego dać. einem etwas mit auf den Weg geben, dać co komu na drogę. nichts auf eines Drohungen, nie dać nic na czyią groźbę. was giebt es da? co to tam? co to iest? man giebt nichts auf ihn, nic na niego nie daią. etwas wieder von sich geben, znowu co z siebie dać, *to iest*, wywomitować, wyrzucić. ein Gesetz geben, prawo wydać. Gott gebe es! day Boże!, niech Bog da! dał by Bog! giebts was neues? iest tam co nowego? giebts noch etwas mehr von der Sache? zostaie się tam ieszcze co z tey rzeczy? kein Wort von sich geben können, nie moc żadnego słowa wymowić. es giebt ihrer wenige, die, mało takich bywa, znayduie się, ktory, etc. sollte es einige geben, a ieżeli by byli nie ktorzy.

Geben, das, *n.* danie, dawanie, wydawanie, wydanie, des Gesetzes, prawa.

Geber, *m.* dawca, wydawca, der Fröhlichkeit, dawca radości, wesołości.

Geberde, *f.* ieśt, robienie rękami; artige, beständige, śliczny, iednakowy. in der Geberde verstoßen, w ieście, grzeszyć, błąd popełniać. keine Geberde zu machen wissen, nie umieć żadnego iestu zrobić. die nicht ohne Einfalt ist, ktory nie iest bez prostoty. mit dem ausgereckten Arme etwas mit zur Geberde machen, wyciągnioną nie co ręką przydawać do iestu, *to iest*, lepszy iest czynić. die Geberde der Hände, iest rąk. etwas mit der Geberde herbringen, dawać co iestem. sich für unanständigen Geberden hüten, strzec się nie przystoynego, nie grzecznego iestu. lächerliche Geberde, śmieszny iest.

Geberden sich, iesta, czynić, udawać, iesta robić ruszeniem rąk y ciała.

Geberin, *f.* dawczyna.

Gebessert, poprawny, poprawiony, polepszony, podrawiany.

Gebet, *n.* modlitwa, prozba, demüthiges, langes, pokarna, długa, elendes und trauriges, biedna y żałosna. das Gebet anhören, modlitwy, prozby, wysłuchać. demüthiges ablegen, pokorną prozbę zanosić. einem vorsagen, modlitwę wprzod z kim mowić.

Gebetbuch, *n.* książka modlitew, z modlitwami, do modlenia.

Gebeten, *adj.* proszony, uproszony, zaproszony.

Gebetgen, Gebetlein, das, *n.* modlitewka, maleńka, krociuтka modlitwa.

Gebettelt, *adj.* wyżebrany, wyproszony, wymodlony.

Gebeuget, *adj.* nagięty, nagniony, zgięty, zginany, gięty.

Gebhardt, Gebard, Mannsname, imie mężczyzny.

Gebiete, *n.* kraina, ziemia, powiat. worüber einer zu gebieten hat, w ktorym ma kto co do rozkazywania. einer Colonie Gebiete verweigern, iakiey osadzie ziemi nie pozwolić. eines

eines Gebiete betreten, w kroczyć w w czyią krainę. das Gebiete etwas sehr erweitern, ziemię nie co bardzo wiele szerzyć, rozszerzać.

Gebieten, rozkazywać, einem, komu, daß er Geld zu etwas geben soll, aby pieniędzy dał na co.

Gebieten, das, *n.* rozkazywanie, rozkazanie, rozkazow wydanie.

Gebieter, *m.* rozkazuiący pan, władzą rozkazania maiący.

Gebieterin, *f.* rozkazuiąca pani, władzę do rozkazywania maiąca; strenge und scharfe, surowa y ostra.

Gebildet, *adi.* wyobrażony, wymyślony, ulepiony; s. Bilden.

Gebilliget, *approbowany*, pochwalony, pozwolony, przyzwolony.

Gebirge, *n.* góry, *to iest* kray górny, w górach leżący. Gegend voller hohen Berge, kraina pełna wysokich gór. von oder aus dem Gebirge, od gór, albo z gór. ins Gebirge hinein marschiren, w góry iść, pomaszerować. hohes und rauhes, wysokie, y chropowate góry.

Gebirgig, *adi.* górzysty, górny. gebirgiges Land, górny kray, górna kraina.

Gebiß, *n.* musztuk, mędzidła. so den Pferden ins Maul gemacht wird, ktore w pysk koniowi kładą.

Gebissen, ukąszony, użarty, kąsany, przykąszony.

Geblasen, nadęty, nadmuchniony, wydęty, napuszony.

Gebleichet, bielony, wybielony, wybielały, ubielony.

Geblendet, oślepiony, zaślepiony, ktory moc widzenia utracił.

Geblieben, zostały, padły, zabity, gdy kto zabity padnie y zostanie na placu.

Geblöcke, *n.* ryk, ryczenie; der Rinder, wołow, beczenie, der Schafe und Ziegen, owiec y koz. owczy, kozi bek.

Geblößt, ogołocony, obnażony, odarty aż do gołego ciała.

Geblümt, ukwieciony, ukwiatkowany, kwiatami przerabiany, przeplatany.

Geblüt, *n.* krew, unverderbtes, gutes, nie zepsowana, dobra, böses, zła. vom Patriarchen-Geblüte, z Senatorskiey krwi. einem nach dem Geblüte verwandt seyn, krwią do kogo należeć, być czyim krewnym. von Teutschen, Pohlnischen Geblüte seyn, być z Niemieckiey, z Polskiey krwi. geronnenes Geblüt, zsiadła, skrzepła krew, sucha; ganz frisches, świerzuteńka, wcale świeża.

Gebogen, zgięty, zginany, gięty, *od tego słowa* Biegen.

Gebohren, rodzony, urodzony, von ehrlichen Eltern, z uczciwych rodziców; zu lauter großen Dingen, wcale do wielkich rzeczy; in aller Würde und Glücke, urodzony w dawney godności y szczęściu, dazu gebohren seyn, być do tego urodzonym; aus gleichem Stande, z rownego stanu.

Gebohrt, wiercony, przewiercony, *od tego słowa* Bohren.

Geborgen, schowany, zachowany, chowany, uchowany.

Geborgt, pożyczony, pożyczany, pożyczanym sposobem wzięty, brany.

Geborsten, rozpadły, rozpadniony, napadły, napadniony, rozpękniony.

Gebot, *n.* przykazanie, ukaz, rozkaz, nakaz. einem zu Gebote stehen, być pod czyią władzą, rządem. die zehen Gebote, Dziesięcioro Przykazania. Gebot auf etwas im Kaufe, targ, targowanie się, dawanie, cenienie w kupowaniu y przedawaniu. Gebot thun, podawać, targować się. eines Gebot wider einen andern auf etwas thun, poddawać na co w kupowaniu przeciwko drugiemu więcey dawać, cenić.

Geboten, rozkazany, nakazany, rozkazywany.

Gebot-Verächter, *m.* Uebertreter, prawołomca, przykazaniałomca przestępca.

Gebracht, niesiony, noszony, przyniesiony, przynoszony.

Gebräme, das, *n.* taśma do obramowania, brzeg sukni, taśmą sznurkiem obramowany.

Gebrämt, obramowany, bramowany, taśmą, sznurkiem obłożony.

Gebräuchlich, *adi.* używany. gebräuchliche Weise, używany sposob. gebräuchliche Art der Briefe, używany kształt listow. Sache, die bey wenigen gebräuchlich, rzecz u niewielu używana; von langen Zeiten her, od dawnych czasow. wie es gebräuchlich, iak zwyczay. wie es in dem Vaterlande gebräuchlich, iak w oyczyznie zwyczay.

Gebräuchlich, *adv.* zwyczaynie, podług zwyczaiu, podług używania.

Gebrandmahlet, wypiętnowany, piętnowany, piętnem wypalony.

Gebrandmarket, wypalonym piętnem naznaczony, palono-znaczony.

Gebrandt, palony, zpalony, wypalony. gebrandter Ziegel, wypalona cegła.

Gebraten, upieczony, pieczony, dopieczony, wypieczony; Rindfleiſch, pieczone wołowe mięſo, pieczenia wołowa. gebratene Speiſe, pieczyſte, pieczona potrawa. halb gebraten, wpoł upieczony. etwas, ein wenig gebraten, trochę upieczony, tylko przypieczony.

Gebrauch, *m.* zwyczay, *to jest* Sitte, obyczay, neuer, nowy, alter, dawny; üblicher, używany, wzięty; verkehrter, przewrotny, zły; laſterhafter, niecnotliwy, rühmlicher, chwalebny, sławny; angenommener, przyjęty. Kriegs-Gebrauch, woienny zwyczay, beſchwerlicher, uprzykrzony, przyciężki; grauſamer, okrutny, bekannter, wiadomy. wie es der Gebrauch iſt, iak to zwyczay, obyczay ieſt. der Gebrauch iſt es alſo zu machen, zwyczay ieſt tak czynić, tak robić. ſie gehen des Ariſtotelis Gebrauche nach. oni poſtępuią według zwyczaiu Aryſtotelesa. nach unſerm Gebrauch, podług naſzego obyczaiu. nach dem Gebrauch der Vorfahren, według obyczaiu Przodkow. der alte Gebrauch iſt bey uns, ſtary zwyczay ieſt u nas. fremde Gebräuche mit den ſeinigen vermengen, cudze obyczaie ze ſwoiemi mieſzać. den Gebrauch behalten, tego ſię zwyczaiu trzymać. vom Gebrauche abgehen, od zwyczaiu odſtępić. einen Gebrauch einführen, zwyczay iaki wyprowadzić. erfundener Gebrauch, wymyślony zwyczay; gottloſer und unerhörter, niezbożny y nieſłychany. den Gebrauch in Acht nehmen, zwyczay chować, zachować, zwyczaiu przeſtrzegać. eben den Gebrauch haben, takiż mieć zwyczay. nach den Gebräuchen der Vorfahren beurtheilen, według zwyczaiu, obyczaiem Przodkow ſądzić. wider den Gebrauch handeln, przeciwko zwyczaiowi czynić. die Sache nach eingeführtem Gebrauche vertheidigen, rzeczy wyprowadzonym zwyczaiem bronić. wider den Landes-Gebrauch, przeciwko zwyczaiowi kraiu. *znaczy także* Nutzung, używanie. das Vieh iſt zum Gebrauch des Menſchen geſchaffen, bydło ſtworzone ieſt, na używanie dla ludzi. einem Freunde den Gebrauch ſeines Vermögens nicht vergönnen, przyiacielowi używania ſwoiego maiątku nie pozwalać. Gebrauch der Wörter, używanie słow. im Gebrauche haben zu lügen, mieć w zwyczaiu kłamać. nach dem böſen Gebrauch der Zeiten, według złego zwyczaiu czaſow.

Gebrauchen, zażywać, zażyć, używać, użyć; etwas, czego; ſtets, zawſze; in der Nähe, w bliskości; mit Schmerz und Bekümmerniß gebrauchen, z żalem, y troskliwością zażywać; heimlich, potaiemnie; rühmlich, sławnie, chwalebnie; unmäßig, nie pomiarkowanie. gern gebrauchen, rad zażywać, einen zu allen Dingen, kogo do wſzyſtkich rzeczy zu ſeinem Nutzen, na ſwoy pożytek. ſein Recht jährlich gebrauchen, ſwoiego prawą co rok zażywać. allen Fleiß und Sorge in einer Sache, wſzelkiey pilności y ſtarania iakiey rzeczy, die Sporn an einem, oſtrog na kogo zażyć. einen Arzt, lekarza zażyć. Vorſichtigkeit in ſeinen Dingen, oſtrożności w ſwoich rzeczach. ſo wohl zu gebrauchen iſt, co ieſt bardzo pożyteczne. do używania dobre. er kann ihn in dem, das er vorhat, gar wohl gebrauchen, może go w tym, co zamyśla, bardzo dobrze zażyć

Gebraucht, zażywany, używany, zażyty, użyty.

Gebrechen, nie doſtawać, zbywać, brakować, nie ſtawać. *to co* fehlen; es gebricht ihm nicht am Willen, nie zbywa mu na woli, na chceniu. es wird dir eher an der Zeit, als an Worten gebrechen, pierwey ci na czaſie zbywać będzie, niżeli na słowach. prędzey ci czaſu nie ſtanie niżeli słow: rychley ci czaſu brakować będzie, niżeli mowy. dem es an allen gebricht, ktoremu na wſzyſtkim zbywa, ktoremu wſzyſtkiego nie doſtaie, ktoremu brakuie wſzyſtkiego.

Gebrechen, das, *n.* wada, narow, ſkaza, des Leibes mit Schmünke verbergen, wadę ciała, farbą, zakryć, zamalować. das Gebrechen der Zunge, wada, narow ięzyka. des Mundes, uſt. natürliches, przyrodzona wada.

Gebrechlich, ułomny, niedołęga, kaleka, *iako to* lahm, chromy; bucklicht, garbaty; am ganzen Leibe gebrechlich, na wſzyſtkim ciele ułomny, niedołężny, kaleſtwo y nie moc maiący.

Gebrechlich, *adv.* ułomnie, niedołężnie, iak kaleka, iak niedołęga.

Gebrechlichkeit, *f.* ułomność, niedołęſtwo, niemoc, kaleſtwo.

Gebrochen, łamany, złamany, wyłamany, przełamany.

Gebröckelt, zkruszony, kruszony, drobiony, rozdrobiony. *ob.* Bröckeln.

Gebrudel, *n.* war, wrzenie, des Wassers, wody.

Gebrüder, *plur.* bracia.

Gebrühet, oparzony, obwarzony, obwarzany, parzony, prażony.

Gebrülle, *n.* ryk, ryczenie, eines Rindviehes, bydła rogatego, krow; der Löwen, ryk lwi, eines Esels, ryk osli.

Gebrüstet, cyckowaty, wielkie cycki maiacy, cycowaty.

Gebückt, nachylony, nakłoniony, przed siebie, przed sobą schylony; vor sich gebogen, przed siebie zgięty, skrzywiony, zgarbiony.

Gebühr, *f.* powinność, *to co* Pflicht, obowiązek, prawo; *w tym samym sensie.* die Gebühr in Acht nehmen, chować swoię powinność, przestrzegać swoiego obowiązku. nichts wider die Gebühr thun, nie czynić nic przeciwko powinności. der Gebühr nach, według zasługi. *znaczy także:* Belohnung von Amtsverrichtungen, zapłata, za sprawowanie urzędu; einem abstatten, komu dać.

Gebühren, sich, przystać, przystoić, przynależeć. das gebührt sich, daß ꝛc. przystoi, przynależy się aby, zdobi.

Gebührend, przystoyny, przystoiący, przynależyty, zdobiacy.

Gebührlich, *adj.* przystoyny, zdobiacy. gebührliche Geschenke, przystoyne podarunki; zdobiące upominki, czyią godność, daiącego y odbieraiącego.

Gebührlich, *adv.* przystoynie, zdobiącym kształtem, zgodnie. gebührlich genug etwas loben, przystoynie, iak się godzi, chwalić co.

Gebührlichkeit, *f.* przystoyność, przynależytość, *zdobność*, zgodność.

Gebunden, wiązany, związany, *obacz słowo* Binden.

Gebung, *f.* danie, dawanie, toż samo co, das Geben. Gebung der Gesetze, dawanie praw, to iest stanowienie.

Gebürtig, urodzony, zrodzony, von Freygebohrnen, zrodzony z wolnych rodzicow; rodem, mit einem aus einer Stadt, z kim z iednego miasta.

Gebüsche, *n.* krzaki, zaroślina, krzaczyczyny, chrust, manowce; krzak, wildes, leśny; knospentreibendes, pąkaiący się, pącze puszczaiący.

Geburt, *f. to iest,* die Zeit der Geburt, czas narodzenia, narodzenie. *znaczy także:* das Gebähren, rodzenie, porodzenie; erste, pierwsze, frühzeitige, przed czasem, niewczesne, die zu gelegener Zeit geschehen, ktore w swoim czasie było. zur Geburt brauchen, do rodzenia zażywać. Geburt verursachen, befördern, porodzenie sprawić, pomoc do rodzenia. *znaczy także:* Geschlecht, rod, Geburtsort, mieysce gdzie się kto urodził, oyczyzna. der Geburt nach ein Krackauer, rodem z Krakowa. von Geburt ein Edelmann, z urodzenia Szlachcic. *także:* urodzeniem, wiek urodzenia; Geburts-Alter. der Geburt nach der Aelteste, urodzeniem naystarszy. der Jüngste, naymłodszy. unzeitige Geburt, poronienie.

Geburtsarbeit, *f.* rodzenie.

Geburtsbrief, *m.* świadectwo o oyczyznie, z ktorey kto rodem.

Geburtsfest, *n.* dzień narodzenia, w ktory się kto urodził.

Geburtsgedicht, *f.* wiersze na czyie narodzenie zrobione.

Geburtskleid, *n.* die Haut, welche ein kleines Kind umgiebt, błona, w ktorey dziecię iest obwinięte rodząc się.

Geburtslied, *n.* pieśń na czyie narodzenie do śpiewania wymyślona.

Geburtsort, *m.* mieysce narodzenia, oyczyzna, gdzie się kto rodzi.

Geburtstag, *m.* dzień narodzenia. mit einem Schmause den Geburtstag begehen, bankietem dzień narodzenia obchodzić.

Geburtszeit, *f.* czas pologu, rodzenia rozwiązania, zlężenia.

Gecreuziget, ukrzyżowany, krzyżowany, na krzyż wbity.

Gecrönet, koronowany, ukoronowany, ktoremu koronę na głowę dano.

Gedächtniß, *n.* pamięć, Fähigkeit etwas zu merken, sposobność do naznaczenia y zatrzymania w umyśle czego; betrübtes, smutna, scharfes, bystra; gutes, ewiges, dobra, wieczna; berühmtes, sławna, langwieriges, trwaiąca; vortreffliches, przednia, werthes, godna; unsterbliches, nieśmiertelna, vergangenes, przeszła. etwas im Gedächtniß behalten, w pamięci co mieć, chować, trzymać; hängen bleiben, utkwić, tkwić w pamięci. etwas ins Gedächtniß fassen, pamięcią obiąć, ogarnąć. das Gedächtniß eines Dinges bey einem erneuern, pamięć u kogo iakicy *znaczy* odnowić. aus dem Gedächtniß schaffen, z pamięci wybić, wyiąć, pamięć odiąć. Gedächtniß vernichten,

ten, pamieć znifzczyć, zgładzić, zagładzić; zu schärfen, zu erhalten trachten, ftarać się zaoftrzyć pamieć, nabyć pamięci. einen nie aus dem Gedächtnisse lassen, kogo z pamięci nigdy nie wypufzczać. er kömmt mir nie aus dem Gedächtnisse, nigdy mi z pamięci nie wychodzi. aus dem Gedächtnisse entfallen, z pamięci wypaść; gewiß machen, pamięć fobie upewnić. mit dem Gedächtnisse fehlen, mylić się w pamięci. das Gedächtniß versagt mir, verläßt mich, pamięć mięć odftępuie, opufzcza. eines Gedächtnisse feyern, obchodzić czyią pamięć; eines ausrotten, znieść, zagubić czyią pamięć. Thaten, die bey der Nachwelt im frischen Gedächtnisse bleiben, czyny, ktore u potomności w świeżey pamięci trwaią. sein Gedächtniß stiften, fwoią pamięć na potym ufundować. seligen Gedächtnisses, świętey pamięci. kleines schlechtes Gedächtniß, mała, krotka, zła, pamięć. dem Gedächtnisse dienlich, fłużący do pamięci.

Gedächtnißkunst, *f.* fztuka nabycia y doftąpienia pamięci.

Gedächtnißmünze, *f.* medal na pamiątkę, dla pamięci robiony.

Gedächtnißsäule, *f.* kolumna, dla pamięci, na pamiątkę poftawiona.

Gedämpft, wygasły, wygafzony, zagafzony, przygafzony.

Gedärme, *pl.* krzewa, flaki, kifzki. dem die Gedärme für Hunger knurren, ktoremu, w kifzkach turczy z głodu. das Reissen in den Gedärmen haben, mieć rzniecie w kifzkach; ziehen sich zusammen und lassen wieder nach, ktore się kurczą y znowu się rozciągaią.

Gedanke, *m.* myśl; scharfe und genaue, byftra y uważna; langwierige, trwała; eitele, prożna; stille, heimliche, cicha, taiemna; betrübte, żałosna; sehr zärtliche, piefzczona; wichtige, ernsthafte, poważna; ruhige, fpokoyna; thörichte, fzalona; alberne, nie do rzeczy. einem alle seine Gedanken eröfnen, otworzyć komu wfzyftkie fwoie myśli. fasse die Gedanken, die deiner Tapferkeit gemäß sind, daß du, miey się do myśli godney twoicy mężności. einige Zeit auf die Gedanken wenden, iaki czas obrocić na myślenie. mit den Gedanken umgehen, w tych myślach być, temi się myślami zabawiać. seine Gedanken auf etwas wenden, fwoie myśli na co obrocić. sich in seinen Gedanken etwas vorstellen, co w fwoiey myśli przed fobą wyftawiać. in Gedanken stehen, seine Gedanken auf etwas gerichtet haben, w myślach być, myśli fwoię w czym utopić. durch die Gedanken auf etwas gebracht werden, przez co na tę myśl być naprowadzonym. sich die Gedanken niemals aus dem Sinne kommen lassen, nie wypufzczać z umysłu nigdy tey myśli. wo du dich nur mit deinen Gedanken hinwenden wirst, dokąd kolwiek się twoią myślą obrocifz; vieles mit den Gedanken durchlaufen, wiele myślą przebiec. im Gemüthe etwas mit den Gedanken absondern, w umyśle, co myślą odtrącić, odiąć, oddzielić, oderwać. auf die Gedanken kommen, przyiść na iaką myśl. in die Gedanken etwas kommen, na myśl przyiść. was machst du dir für Gedanken? co ty fobie za myśli rościfz? die Gedanken wohl von sich geben, myśli fwoie dobrze wykładać, wymawiać. die ärgsten Gedanken von einem hegen, naygorfze myśli o kim mieć. verkehrte Gedanken, przewrotne myśli. meine ersten Gedanken haben zugetroffen, naypierwfze moie myśli ziściły się. zu bessern Gedanken kommen, do lepfzych myśli przychodzić. die ganze Welt mit seinen Gedanken durchwandern, po całym świecie fwoiemi myślami wędrować.

Gedeckt, przykryty, nakryty, pokryty, przykrywany, nakrywany.

Gedehnet, wyciągniony, rozciągniony wyciągany, rozciągany.

Gedemüthiget, uniżony, poniżony, zniżony, f. Demüthigen.

Gedenken, myślec, an etwas, o czym. nachforschen, was einer gedenke, badać, co kto myśli. etwas bey sich gedenken, co u fiebie myśleć. es hat kein Mensch daran gedacht, żaden człowiek o tym nie myślił; *znaczy także*, Meldung thun, wzmiankę uczynić, wfpomnieć. eines mit allen Ehren gedenken, wzminkę czynić o kim, z wfzelkim honorem; *także*, sich erinnern, przypominać fobie, pamiętać; eines Raths, czyią radę. daran gedenkt er sein Leben lang, to on pamięta przez całe życie fwoie. du sollst meiner stets gedenken, ty mafz ftatecznie o mnie pamiętać. daran gedenkt man nicht, o tym nie pamiętaią.

Gedenken, das, *n.* myślenie, wzmiankowanie, pamiętanie, wfpołkinanie, przypomnianie, pamięć. bey Menschen

schen Gedenken, ludzie nie zapamiętaią.
Gedenkmaal, n. pamiątka, wystawiona rzecz iaka lub zrobiona na pamiątkę, aby pamięć iakiey rzęczy nie zginęła.
Gedenk-Register, n. reiestrzyk dla pamięci, aby nie zapomnieć czego.
Gedenkspruch, m. przysłowie na pamiątkę, dla pamięci lepszey.
Gedenkzeichen, n. znak dla pamięcy, na pamiątkę czego, kogo.
Gedenkzettel, m. kartka na pamiątkę, wie ihn die Juden tragen, iaką Żydzi noszą; *połacinie nazywa się:* phylacterium.
Gedeutet, wzięty, przyięty.
Gedeyen, być na zdrowie, einem, komu, zdrowie przynosić, być zdrowo, rośnienie sprawiać. das Essen gedeyet ihm, z iedzenia rośnie. zur Schande, zum Spotte gedeyen, wychodzić na wstyd, na pośmiewisko; zur Ehre, na honor. es gedeyet mir die Sache aufs äußerste, z tą rzeczą dzieie się, bardzo źle, nie bezpiecznie.
Gedeylich, zdrowy, posilny, karmiący, das gute Nahrung giebt, co dobre karmienie daie; pokarmny.
Gedicht, n. wiersz, poema; myślo-tworne dzieło; *znaczy także*, Lügen, zmyślenienie, zmyślona rzecz; eiteles, nichtiges, prożna, nikczemna.
Gediegen, adi. szczery, czysty, sam przez się, das sofort rein und gut aus der Erde kömmt, to co czyste y szczere samo przez się, w ziemi bywa kopane, y z ziemi dobywane. gediegenes Gold, czyste, samo przez się wykopane, dobyte złoto. gediegenes Silber, szczere, samo przez się, wykopane srebro.
Gediehen, adi. przyszło, przywiedziony, przyprowadzony. es ist mit der Sache dahin gediehen, do tego rzecz iest przyprowadzona, przywiedziona. es ist mit der Sache aufs äußerste gediehen, przyszła rzecz do ostatni; przywiedziona, w nawiększe niebezpieczeństwo.
Gedinge, n. kondycyia, warunek. Gedinge eingehen, kondycyie, warunki, przyiąć. Gedinge machen, kondycyie podawać, zakładać, założyć; halten, kondycyie chować, kondycyi, warunkow dotrzymywać. das Gedinge nicht annehmen, kondycyi, warunkow nie przyimować, nie przyiąć. mit dem Gedinge, z tą kondycyią. die Gedinge nicht halten, kondycyi, warunkow nie chować. dem Gedinge nach, według kondycyi, według umowy. Gedinge mit einem machen, kondycyie, z kim, umowę, uczynić, worüber, względem czego; des Lohns halber, gwoli zapłaty, oder für etwas ums Lohn, kondycyie gwoli czego zawrzeć, za płacą.
Gedinget, adi. naięty, ums Lohn, za zapłatę, za pieniądze.
Gedoppelt, dwoiaki, dwoyny, podwoyny, dwoiony. gedoppeltes Kleid, podwoyna suknia. gedoppeltes Gleichniß, dwoiakie, podwoyne rownanie. mit gedoppelter Ehre davon kommen, z dwoiakim honorem wyiść z czego. gedoppelte Worte, dwoiakie, podwoyne słowa. gedoppelt machen, dwoiako co czynić, podwoyno; die Anzahl der Augen, podwoić liczbę dni. gedoppelt so viel, so groß, dwa razy tyle, dwa razy tak wielki. doppelt so viel Strafe geben, oder leiden müssen, tyle dwoie kary ponieść, cierpieć musieć. gedoppelte Zwischenweiten, podwoyne, odległości. gedoppelte Theil, podwoyna, podwoiona część.
Gedoppelt, dwoiako, podwoynie, über eines Briefe vergnüget werden, dwoiako się cieszyć z czyiego listu.
Gedorret, adi. ususzony, wysuszony, suszony, przesuszony.
Gedränge, n. ciżba, nacisk, tłum, der Leute, ludzi. in einem großen Gedränge leben, żyć w ciżbie, w tłumie; stecken, zostawać; *znaczy także:* ucisk, ścisnienie. ein Volk ins Gedränge bringen, w prawić lud iaki w ucisk.
Gedränge, adi. enge, ciasny; wąski, ścisły. Gastgebot, dabey es gedränge hergeht, ciasny bankiet, na ktorym wielka ciżba gości. gedränger Ort, ciasne mieysce.
Gedrechselt, toczony, utoczony, tokiem zrobiony, wyrobiony.
Gedrehet, kręcony, od słowa, kręcić, s. drehen.
Gedrittes, potroyny, Zahl, liczba, potroyna liczba, troiak, troyca; troie.
Gedroschen, młocony, wymłocony, przemłocony, odmłocony.
Gedrosselt, duszony, uduszony, zaduszony, przyduszony.
Gedrückt, ciśniony, przyciśniony, uciśniony, ściśniony, przyciśniony.
Gedrungen, muszony, przyniuszony, zmuszony, przymuszony, przynukany.

Geduckt, z pochyloną szyią. mit geducktem Kopfe, z pochylona głową.

Gedult, *f.* cierpliwość; unglaubliche, nie podobna do wiary; sonderbare, osobliwa; vortreffliche, przednia; in Frost und Hunger, w ziemnie y w głodzie. einer der Geduld bey seiner Armuth hat, ten ktory ma cierpliwość, w swoim ubostwie. in Entstehung der Güther, w nie dostatku maiątku, dobra. einen mit seiner Geduld besänftigen, kogo cierpliwością swoią ułagodzić. große Geduld erweisen, wielką cierpliwość pokazać. durch die lange Geduld etwas gewohnt werden, przez długa cierpliwość przyzwyczaić się do czego. mit Geduld ertragen, z cierpliwością znosić, ponosić. nicht viel Geduld haben, nie mieć wiele cierpliwości.

Gedulden, sich, wytrzymywać, oczekiwać, bis das Wetter vorüber gegangen, aż niepogoda minie, und auf ein besser Glück sparen, y ochraniać się na lepsze szczęście.

Geduldig, cierpliwy, Gemüth, umysł geduldig sich erweisen, cierpliwym się pokazać, bey dem Unrechte, przy krzywdzie.

Geduldig, *adv.* cierpliwie, etwas annehmen, co przyiąć; ertragen, znosić, den Schmerz, bol; ausstehen, wytrzymać.

Gedungen, naięty, od słowa naiąć, naymowany, *od słowa,* naymować.

Geehlichet, ożeniony, postanowiony, zamężny.

Geehrt, uczczony, uszanowany, in seiner Heimath, w swoiey oyczyznie; vor allen, grze wszystkich, nad wszystkich.

Geel, żołty; *toż samo znaczy,* co gelb, żołtą farbę.

Geelschnabel, *m.* wypustek, ktore mu się dopiero włos na brodzie sypie, Schimpfnamen eines jungen Menschen, zelżywe nazwisko iakiego młodego człowieka.

Geendet, skończony, zakończony, kończony, dokończony.

Geerbet, dziedziczony, odziedziczony, dziedzistwem posiadły, zabrany.

Geerndtet, żęty, pożęty, wyżęty, od słowa żnąć, w polu zboże, y zbierać.

Gefährde, *f.* zdrada, niewierność. ohne Gefährde, bez zdrady, bez oszukania.

Gefähren, zdradzać, zdradzić, oszukiwać, oszukać, einen, kogo. ich bin gefährt worden, zdradzony, oszukany, zwiedziony iestem.

Gefährlich, niebezpieczny. gefährliche Weise die Sache ausrichten, niebezpieczny sposob, sprawienia y dokazazania rzeczy. gefährlicher Krieg, niebezpieczna woyna. an gefährlichen Oertern stehen, być w mieyscach niebezpiecznych.

Gefährlich, *adv.* niebezpiecznie. es hat niemals mit ihm so gefährlich ausgesehen, nigdy z nim nie było tak niebezpiecznie.

Gefährlichkeit, *f.* niebezpieczeństwo, niebezpieczność, zgubność.

Gefährte, *m.* towarzysz w drodze, ktory z kim idzie, albo iedzie.

Gefälle, *pl.* Steuern und Gaben, podatki, myta, dań, daniny *znaczy także,* Einkünfte, dochody, intraty, datki; podatkowania.

Gefällig, wdzięczny, podobaiący się, einem, komu, przyiemny, miły, luby; *także znaczy,* przypadaiący do zapłacenia; auf einen gewissen Tag, na iaki pewny dzień; *znaczy też to samo słowo:* przypadaiący. das Fest ist morgen gefällig, święto iest przypadaiące iutro, *ale po Polsku właściwiey,* święto przypada iutro.

Gefälligkeit, *f.* ludzkość, przysługa, łaska, przypodobanie się. die Gefälligkeit einem erweisen, ludzkość, łaskę komu, przysługę wyświadczyć.

Gefällt, *adj.* spadły, upadły, zrucony, gdy co spadło, lub zrucone iest.

Gefälscht, zfałszowany, gdy do rzeczy samey przez się, co bywa przydane na oszkanie, iako do złota miedź.

Gefängliche Haft, *f.* więzienie, turma, wieża, gdy znaczy więzienie. einen zur gefänglichen Haft bringen, wsadzić kogo do więzienia, do wierzy.

Gefängniß, *n.* więzienie, turma, wieża, Ort, wo einer gefangen sitzt, mieysce, w ktorym kto więziony iest. einen ins Gefängniß stecken, legen, werfen do więzienia kogo wtrącić, wsadzić, wrzucić: führen, do więzienia prowadzić. aus dem Gefängnisse lassen, z więdzienia puścić; heraus führen, z więdzienia wyprowadzic. in dem Gefängnisse stecken, w więzieniu siedzieć, ślęczeć. des Gefängnisses einen entlassen, z więzienia kogo wypuścić. ins Gefängniß schleppen, do więzienia

dać. auf ewig ins Gefängniß kriechen lassen, dać komu na wieki gnić w więzieniu. sich aus dem Gefängnisse losbrechen, wyłamać się, dobyć się z więzienia; daraus losmachen, *toż samo*.

Gefärbt, farbowany, ufarbowany, pofarbowany, barwiony.

Gefäß, *n.* Faß, naczynie, zum Weine, na wino; von Corinthischen Ertze, z Koryntyskiego metalu; hölzernes, drewniane; gläsernes, szklane; mit einer weiten Oefnung, z szerokim otwarciem; bis oben an gleich aus, od spodu aż do gory rowne; zum Oele, na oliwę; zum Salzwerke, na solone rzeczy: wohlgemachtes von Silber und Ertze, dobre zrobione, ze srebra y z miedzi; ausgearbeitetes, durchstochenes, durchbrochenes, wyrabiane, wyginane, wyłemywane; *poł.* vas cælatum; von purem Golde, ze szczerego złota.

Gefäßlein, *f.* naczynko; naczyneczko, maleńkie, malenieczkie naczynie.

Gefahr, *f.* niebezpieczeństwo, niebezność; bevorstehende, przed stoiące; stetswährende, ustawiczne, nie ustaiące; offenbare, oczywiste; unversehene, nie przewidziane, nie przezrźane; äußerste, ostatnie; schwere, ciężkie; halsbrechende, das Leben angehende, szyię łamiące, *rozumiey*, komu, w ktorym o życie idzie; des Todes, niebezpieczeństwo śmierci, einem die Gefahr verkündigen, komu niebezpieczeństwo oznaymić. einen in Gefahr bringen, führen, stürzen, wprawić, wprowadzić, wepchnąć kogo w niebezpieczeństwo. mit Gefahr umgeben, niebezpieczeństwem otoczyć. woher Gefahr zu befahren haben, obawiać się zkąd niebezpieczeństwa. Gefahr stehet einem bevor, schwebet einem über dem Halse, stoi przed kim niebezpieczeństwo, nad karkiem komu wisi. sich in Gefahr begeben, podawać się w niebezpieczeństwo. in Gefahr gerathen, w niebezpieczeństwo wpaść. in Gefahr stecken, w niebezpieczeństwie być. Gefahr übersehen, niebezpieczeństwo przebyć; abwenden, odwrocić. der Gefahr entgehen, nyść niebezpieczeństwa. für der Gefahr in Sicherheit stellen, przed niebezpieczeństwem na bezpiecznym postawić, aus der Gefahr entreißen, z niebezpieczeństwa wyrwać. außer Gefahr seyn, nie być w niebezpieczeństwie. auf Gefahr, na niebezpieczeństwo. in sehr großer Gefahr stehen, w bardzo wielkim być niebezpieczeństwie. er wird mit mir Gefahr laufen, do niebezpieczeństwa on ze mną przyidzie. sich in Gefahr wagen, podawać się w niebezpieczeństwo. in eben der Gefahr schweben, w tym że samym zostawać niebezpieczeństwie. dem gemeinen Wesen ist große Gefahr zugezogen worden, na rzeczpospolitą wielkie zciągnięte iest niebezpieczeństwo; die erste aushalten, pierwsze niebezpieczeństwo wytrzymać. in Gefahr geben, w niebezpieczeństwo podać. sein Vermögen in Gefahr setzen, swoię fortunę w niebezpieczeństwo wprawić. sich aus die Sicherheit in die Gefahr machen, z bezpiecznego, na niebezpieczne się puszczać.

Gefallen, podobać się; durchaus, wcale. das hat mir an dir gefallen, to się mi w tobie podobało. wenn es dir gefällt, kiedy ci się tak podoba. deine Dienste haben ihm gefallen, twoie usługi podobały się iemu.

Gefallen, der, *m.* podobanie, wola podoba się, upodobanie. nach seinem Gefallen thun, czynić według swoiego upodobania. einem nach Gefallen reden, do upodobania komu mowić. unsers Gefallens, podług naszego upodobania. nach eigenem Gefallen, według właśnego upodobania. einem zu Gefallen seyn, być komu do upodobania. thue mir dieses zu Gefallen, uczyń to dla mnie. einem einen Gefallen erweisen, łaskę komu wyświadczyć.

Gefallen, *adj.* fałdowany, z fałdowany, marszczony, zmarszczony.

Gefangen, niewolnik, więzień, ieniec. einen gefangen nehmen, złapać kogo. einen Gefangenen auf freyen Fuß stellen, więźnia, niewolnika na wolney nodze postawić, *to iest*, wolno puścić, wolnością darować.

Gefangenschaft, *f.* niewola, niewolnistwo, więźienie, więźniostwo: langwierige, długo trwaiące; nie ustaiące, przez długi czas.

Gefaßt, poięty, wzięty; Rathschlag, wzięta rada. sich auf alle Fälle gefaßt machen, przygotować się na wszystkie trefunki; zum Kriege, zur Reise, na woynę, w drogę. sich zum Schmause gefaßt machen, gotować się. mit etwas nicht gefaßt seyn, nie być gotowym z czym.

Gefecht,

Gefecht, *n.* bitwa, walka, utarczka, potyczka, zpotkana, *subst.* im Kriege, na woynie. das Gefechte für etwas ausschlagen, chronić się bitwy, potyczki za iaką rzecz. sich in ein Gefechte einlassen, w dać się w iaką potyczkę, przyiść do spotkany; hartes und scharfes, trudna, y żwawa. das Gefecht aufgeben, nie przychodzić do utarczki, do walki. hitziges Gefechte, gorąca walka.

Gefeget, wychędożony, ochędożony, przechędożony, chędogi, *obacz słowo* Fegen.

Gefährte, *m.* towarzysz, drogi, w drodze; lieber und angenehmer, ukochany y wdzięczny; ungestümer, naprzykrzony, natrętny; geschwätziger, rozmowny, zabawny, gadatliwy; treuer, wierny; eines werden, sich einem zum Gefährten zugesellen, stać się czyim podrożnym towarzyszem, za towarzysza się przyłączyć do kogo w drodze. einen zum Gefährten haben, mieć kogo towarzyszem w drodze; einen zugeben, towarzysza podroży komu przydać. der geschwätzige Gefährte ist so gut als ein Wagen, rozmowny w podroży towarzysz, za poiazd stanie. einen in allen seinen Dingen zum Gefährten haben, mieć kogo we wszystkich interesach swoich za towarzysza.

Gefeilet, opiłowany, wypiłowany, zpiłowany. s. Feilen.

Gefesselt, w kaydany okuty, okowany, w sadzony, w kaydanach zostaiący.

Gefeuchtet, zwilgotniały, zwilgocony, zmokły, zmoczony.

Gefiedert, pierzysty, pierzasty, opierzony, zpierzony; das Federn hat, co ma pierze, co pierzem porośnione, pokryte, odziane iest.

Gefilde, *n.* Felder, pola, grunta, wzory, role, stepy.

Geflechte, pleciony, upleciony, zpleciony, zapleciony, z czego w kilkoro.

Geflickt, łatany, załatany, połatany, naprawny, naprawiony, złatany, wyłatany.

Geflissen, pilny, przychylny, życzliwy. sie sind sehr geflissen gegen mich, oni mi są bardzo przychylni, albo, bardzo pilni są koło mnie.

Geflissen der Beredsamkeit, pilny w uczeniu się wymowy, der guten Wissenschaften, pilny w dobrych wiadomościach.

Geflissenheit, *f.* pilność, życzliwość, przychylność, chęć, gegen einen, do kogo. einem die Geflissenheit erweisen, oświadczyć, pokazać komu, chęć, przychylność swoię. einem seine sonderbare Geflissenheit versprechen, komu osobliwą swoię chęć przyobiecać.

Geflissentlich, *adv.* pilnie, chętnie, ochotnie, przychylnie, życzliwie, z pilnością, chęcią, z ochotą, z przychylnością, z życzliwością.

Geflochten, pleciony, upleciony; zpleciony; von Weiden, z wiżby; von Binsen, z sitowia; Korb, koszyk.

Geflügel, *n.* ptastwo, ogołem, od skrzydeł tak nazwane, *niby*, skrzydła.

Geflügelt, skrzydłasty, skrzydła maiący, ze skrzydłami.

Gefodert, wymagany, dopominany, wymuszany, wyciągany,

Gefördert, pomknięty, posunięty, pomykany, posuwany.

Gefolg, *n.* iście za kim, iako to, gdy słudzy, dworzanie idą za panem, ztąd nazywaią się, słudzy, dworzanie, dwor. mit einem großen Gefolge kommen, przyiść z wielkim dworem, z wielkim kołem ludzi przy sobie.

Gefolgig, za kim idący, chodzący, lubiący za kim iść, chodzić, trzymać się kogo.

Geformirt, formowany, uformowany, utworzony; wytworzony, wytwarzony.

Gefragt, pytany, spytany, wypytywany, opytany, wypytany, wybadany.

Gefressen, pożarty, zżarty, wyżarty, pożyrany, ziedzony.

Gefressig, żarliwy, żarłoczny, obżartuch, wiela żrący, obżarty.

Gefressigkeit, *f.* żarłoczność, obżartostwo, obżarcie, obżartuchostwo.

Gefreundet, krewny, z pokrewniony, z powinnowacony, krwią złączony.

Gefrieren, zmarznąć, zlodowacieć, ściąć się lodem. das Oel pflegt zu gefrieren, oliwa zwykła ścinać się od mrozu, w lod. von der Kälte gefriert die Feuchtigkeit, od zimna marznie, ścina się wilgoć. das Eis ist gefroren, lod się ściął, na czym. die Donau gefrieret zu, Donay, staie, ścina się.

Gefrieren, das, *n.* zmarznienie, zcięcie, stanięcie, lodem, od mrozow.

Gefrierung, *f.* zcinanie się, marznienie, zmarznienie.

Gefristet, czas przyczyniony, odłożony, *to iest*, na inszy czas, czas pozwolony

zwolony dłuższy, iak bywa w sprawach.

Gefroren, zmarznięty, zmarzły, zmarzniony, ścięty lodem, zlodowaciały. gefrorene Flüsse, zcięte rzeki, ktore stanęły od mrozow lodem.

Gefüge, przybitny, przykładny, przyłożony, zpoiony, to co się daie przybić, przyłożyć, spoić, zbić do kupy razem w iedno, das sich wohl fügen läßt.

Gefügig, gefüglich, zkładny, spoiony, zbitny, złożny, co się daie złożyć.

Geführt, prowadzony, wiedziony, poprowadzony, powiedziony, zaprowadzony.

Gefüllet, napełniony, zpełniony, dopełniony, napełniany, dopełniany, zpełniany, wypełniony, wypełniany.

Gefünfte Zahl, pieć, liczba, samą przez się biorąc, ile tylko słowem iest.

Gefürchtet, obawiany, bany, ktorego sie obawiaią, boią, ktory boiaźń sprawuie.

Gefürstet, *ukśiążęcony*, *słowo w słowo*; *to iest*, kśiążęcą godnością ozdobiony. gefürsteter Abt, Opat z kśiążęcia tytułem.

Gefüttert mit Fressen, nakarmiony. gefüttert mit Zeuge oder Unterfutter, podszyty materya, podbity podszywką. gefüttertes Kleid, podszyta, podszywką podbita suknia.

Gefunden, naleziony, znaleziony, wynaleziony, znaydowany, wynaydowany.

Gegabelt, rozsochaty, widłowaty, widłasty, widłasty, widołkowaty.

Gegeben, dawany, dany, datowany; ein Brief, list iaki. so gegeben den 31 May, dan, datowany, 31go Maia.

Gegeißelt, bity, obity, wybity, biczowany, wybiczowany, ochłostany.

Gegen, ku, przeciwko, dla. gottliche Güte gegen die Menschen, boska dobroć ku ludziom, dla ludzi, przeciwko ludziom. also gegen einen Freund gesinnet seyn, tak być dobrym dla przyiaciela. die Gerechtigkeit gegen Gott, sprawiedliwość ku Bogu. Ehrerbietung gegen die Menschen, poszanowanie ku ludziom. gegen den Ort, przeciwko. albo na przeciwko tego mieysca; *znaczy także*, prze. Rom gegen sein Capuam verlachen, Rzym wyśmiewać prze swoię Kapuę. gegen sich alle Leute für Narren halten, prze siebie ludzi za [illegible] mieć, *to iest*, za nic mieć. im [illegible] Buche gegen das Ende, w trzeciey kśiążce, ku końcowi; *także znaczy*, pod. gegen eben dieselbe Zeit, pod tenże sam czas. gegen Abend, pod wieczor. gegen die Nacht, pod noc; *także to co*: względem, lub w porownaniu. er ist gegen ihn gar nichts zu achten, on w porownaniu z nim, nie ma być nic szacowany.

Gegenbeweis, *m.* przeciwny dowod, iakoby, odwod, zbiiaiąc to co dowodzą.

Gegenbild, *n.* przeciwny obraz, przeciwny, model.

Gegend, *f.* kray, strona, okolica; des Himmels, nieba. unter eben der Gegend des Himmels, pod tąż samą okolicą nieba. die vier Gegenden des Himmels, cztery strony nieba. die sich in allen Gegenden finden, ktorzy się po wszystkich karaiach znayduią. die annehmlichen Gegenden, przyiemne, okolice, strony, kraie, krainy.

Gegendienst, *m.* wzaiemne przysługa, usługa, wzaiemne przysłużenie się, wzaiemne przysługiwanie się, usłużenie, y usługiwanie.

Gegen einander, wzaiemny. ein einandere Dienste, wzaiemne przysługi. gegen eine andere Gewohnheit, wzaiemna życzliwość, przychylność; Liebe, wzaiemnu miłość, wzaiemne kochanie, y serce.

Gegen einander, *adv.* wzaiemnie, sich lieben, siebie kochać. es hat sich jederzeit eine Dienstgeflissenheit gegen einander unter uns gefunden, każdego czasu pilność usług bywała wzaiemnie między nami.

Gegen einander halten, stosować, przyrownywać, iedno do drugiego, rownać iedno z drugim, przykładać iedno do drugiego; die Ursachen, przyczyny. das kleine gegen das große, przykładać małe do wielkiego, rownać, stosować małe z wielkim; Italien und Deutschland, Włochy przykładać do Niemiec, rownać z Niemcami Włochy.

Gegeneinanderhaltung, *f.* stosowanie, rownanie, przystosowanie, przyrownanie, przyrownywanie, porownanie, porownywanie.

Gegen einander stehen, stanąć na przeciwko, stać na przeciw kogo, czego.

Gegen einander stellen, na przeciw, na przeciwko co położyć, postawić.

Gegenfüßler, *m.* ktory nogami obroconemi przeciw komu stoi; *pol.* antipodes, *po Polsku możesz nazwać*, przeciwnoga; *słowo w słowo* z Greckiego.

Gegen-

Gegengabe, *f.* wzaiemny podarunek, dar, upominek, darunek.

Gegengeschenck, *m.* wzaiemny podarek, podarunek, wzaiemne podarowanie, upominki wet zawet oddane, oddarowane, oddarowanie się.

Gegengruß, *m.* wzaiemne pozdrowienie, kłanianie się. einem den Gegengruß ertheilen, kłaniać się komu wzaiemnie, pokłon za pokłon, pozdrowienie, za pozdrowienie oświadczyć, oddać.

Gegengunst, *f.* wzaiemna życzliwość, przychylność, dobroć serca zobopolna.

Gegenhaltung, *f.* porownanie, przystosowanie, der Beweise, Gründe, grunt dowodow. Gegenhaltung der Leute machen, czynić porownanie ludzi między sobą. Gegenhaltung anderer Thaten mit seinen, porownanie cudzych czynow ze swoiemi; des Nutzens, pożytkow, korzyści; einiger Dinge gegen einander, przystosowanie iednych rzeczy do drugich, porownanie iednich rzeczy z drugiemi. Gegenhaltung wird angestellet, porownanie y przystosowanie się dzieie. in Gegenhaltung dessen heißt er so viel als nichts, w porownaniu do tego, tak wiele waży iak nic.

Gegenklage, *f.* wzaiemne oskarżanie, oskarżenie, obżałowanie, wzaiemne ze swoiey strony żalenie się na kogo, pozywanie. Gegenklage anstellen, wzaiemne obżałowanie uczynić, przeciwko komu, *albo*, kogo.

Gegenliebe, *f.* wzaiemna, zobopolna, miłość, wzaiemne zobopolne kochanie.

Gegenpart, *f.* przeciwna strona, sprzeciwiaiąca się, przeciwnicy, przeciw obstawaiąca strona, przeciwnie trzymaiąca, przeciw obstawaiący, przeciwnie trzymaiący, sprzeciwiaiący się.

Gegenrechnung, *f.* przeciwny reiestr, reiestr na drugą rękę pisany, przepisany. Gegenrechnung führen, przeciwny reiestr prowadzić, reiestra na drugą rękę pisać, trzymać.

Gegensatz, *m.* przeciwne założenie, przeciwne zakładanie w mowie, na przeciwko położenie czego w mowie, *na przykład*, dwoch myśli.

Gegenschein, *m.* odbiianie, odbite światło; der Sonnen, odbiianie, odbicie słońca, *albo raczey* promieni słonecznych. Gegenschein der Gestirne, odbiiane, albo odbite promienie, gwiazd, lub promieni gwiazdowych, odbite promienie.

Gegenschreiber, *m.* przeciwny pisarz, drugi pisarz, piszący przeciw drugiemu.

Gegenschrift, *f.* przeciwne pismo, przeciw pisanie, przeciwko pisanie.

Gegenschwäger, *m.* Teść drugi; albo Teść wspolny.

Gegenschwieger, *f.* Teściowa druga.

Gegenspiel, *n.* przeciwne, przeciwność, przeciwna rzecz. Gegenspiel einem rathen, przeciwne, przeciwna rzecz komu radzić; durchaus ergreifen, wcale przeciwnych się rzeczy chwytać. Gegenspiel behaupten, przeciwną rzecz utrzymywać, przeciwney rzeczy bronić, utrzymywać rzecz przeciw komu.

Gegenspruch, *m.* przeciw mowienie, przeciwko mowienie.

Gegenstand, *m.* zawada, przeszkoda, zastępowanie, zawadzanie, przeszkadzanie.

Gegentheil, *n.* przeciwna strona. im Gegentheil, przeciwnie, na przeciwko. das Gegentheil geschiehet von den meisten, przeciwnie się od naywięcey dzieie.

Gegenüber, na przeciwko. die Insel die dem Hafen zu Brundisec gegen über liegt, wyspa ktora na przeciwko portu Brundusyiskiego leży. der Stadt gegen über vor Anker liegen, na przeciwko miasta na kotwicach leżeć. den Advocaten gegen über sitzen, na przeciwko patronow siedzieć. die Flotte der Stadt gegen über stellen, wodny boy na przeciwko miasta postawić. gegen über der Brücke, na przeciwko mostu. gegen über demselben Werke, na przeciwko tey samey roboty. gegen über dem Feinde die Bataille stellen, na przeciwko nieprzyiaciela szyk woyska postawić. gegen über ist eine Schmiede, na przeciwko iest kuźnica.

Gegenverehrung, *f.* podarunek za podarunek, dar za dar, upominek za upominek; wzaiemne oddarowanie się.

Gegenversprechung, *f.* wzaiemne obiecanie, wzaiemne przyobiecanie.

Gegenwärtig, przytomny, obecny. einen gegenwärtig sehen, obecnym kogo widzieć. dabey seyn und es gegenwärtig mit ansehen, być przy tym y obecnie na to patrzyć. gegenwärtig seyn, być obecnym, przytomnym.

Gegenwart, *f.* obecność, przytomność; seine zu erkennen geben, obecność swoię dać poznać. eines Gegenwart meiden, czyiey przytomności się chronić. das Verlangen nach eines Gegenwart mindern, umnieyszyć pragnienia czyiey przytomności. was in Gegenwart von Kleidern da war, hat er ergriffen, co obecnie tam było sukien, *to wszystko* porwał. nicht allein in Gegenwart vergnügen, sondern auch folgenden Tag angenehm seyn, nie tylko w przytomności kontentować, ale też y nazaiutrz być wdzięcznym. in Gegenwart der Zeugen, w przytomności świadków. in seiner Gegenwart, w iego przytomności, w iego oczach. in Gegenwart des Volks, w przytomności, w oczach pospolstwa, ludu.

Gegenwehr, *f.* bronienie, obronienie, obrona. keine Gegenwehr mehr thun, żadnego bronienia, żadney obrony nie czynić więcey. einige Gegenwehr gegen den Feind thun, czynić nie iaką obronę przeciwko nieprzyiacielowi. sich rings herum zur Gegenwehr setzen, w koło stanąć, kołem się utzykować, dla bronienia się. die Seinigen zur Gegenwehr rüsten, swoich do obrony zporządzić, przygotować.

Gegenwind, *m.* przeciwny wiatr, przeciwko wieiący, przeciwko niosący.

Gegenwurf, *m*, przedżut predżut. *potoc.* obiectum, filozoficzne nazwisko; przedcisk, przecisk, precisk.

Gegenzusage, *f.* wzaiemne, obiecanie, przyobiecanie, przyobiecywanie, obiecywanie, wzaiemne przyrzekanie, przyrzeczenie.

Gegen zugesagt, wzaiemnie, z drugiey strony, przyobiecany, obiecany, obiecywany, przyobiecywany, przyrzekany, przyrzeczony.

Gegessen, *adj.* ziedzony, ziedzona, ziedzone; *od słowa*, ziadam.

Gegitter, *n.* szranki, balasy, krara, kraty, żelazne, drewniane.

Gegittert, *adj.* szrankowany, balasami otoczony, przegrodzony, zagrodzony; *znaczy także:* w kratkę robiony, kratkowany, siatkowy. gegittertes Werk, kratkowana, siatkowa, siatkowana robota.

Gegittert, *adv.* w szranki, nakształt balasów, w siatke, w kratkę.

Geglättet, wygładzony, gładzony, zgładzony, pogładzony.

Geglaubet, wierzony, wierzona, wierzone. *od słowa*, wierzyć, powierzony.

Gegner, *m.* przeciwnik, przeciwiaiący się, przeciwący się, przekora; mächtiger Gegner, mocny, tęgi, przeciwnik; porężnie się przeciwiący.

Gegnerinn, *f.* przeciwniczka, przeciwiąca się, sprzeciwiaiąca się. heftige Gegnerinn, żwawa przeciwniczka, żwawo się sprzeciwiaiąca.

Gegossen, lany, lewany, odlewany, odlewana, odlewane.

Gegraben, kopany, wykopany, przekopany; *od słow*, kopać, wykopać, przekopać.

Gegründet, gruntowany, ugruntowany, ugruntowana, ugruntowane.

Gegrüßet, pozdrawiany, pozdrowiony, witany, powitany, przywitany.

Gegürtet, opasany, opasywany; *od słow*, opasać, opasywać.

Gegypset, gypsowany, z gypsu robiony, gipsowy.

Gehaben, sich, mieć się, zdrowym być, wohl, dobrze. nicht gar zu wohl sich gehaben, nie bardzo się mieć dobrze, nie być zdrowym. etwas schlechter sich gehaben, trochę się gorzey mieć; bald gut bald böse, raz źle, drugi raz dobrze się mieć. übel sich haben, źle się mieć, nie być bardzo dobrze zdrowym.

Gehabt, miany, miewany, *od słow*, mam, miewam.

Gehackt, pokopany, poryty, zkopany, zryty, wie der Erdboden; wie Holz, porąbany, poszczepany.

Gehäftelt, pozapinany, pozpinany, zpięty, zpinany, *od słowa*, spinam.

Gehäge, *n.* płot, ogrodzenie, płoty, parkan, oparkanienie.

Gehämmert, klepany, rozklepany, młotowany, rozmłotowany, młotem bity.

Gehärtet, zaartowany, artowany, artowany, zatwardzony, *twardowany*.

Gehäßig, *adj.* nienawisny, nieprzyiazny, einem, komu. gehäßig einem seyn, nienawisnym, nieprzyiaznym być komu. gehäßig einem werden, stać się nienawisnym komu.

Gehäuft, kopiasty, kopiasto sypany, kupą nasypany, nałożony, nakładziony.

Gehalten, miany, obwiązany. gehalten seyn, mianym być: obowiązanym być. an die Gesetze gehalten seyn, obwiązanym być prawami. gehalten ist dieses

dieses sonst so geworden, tak to iuż było y przed na mi za inszych czasow chowane.
Gehandelt, traktowany, czyniony, umawiany, umowiony, układany.
Geharnischt, uzbroiony, w zbroię przybrany, przystroiony, przyodziany.
Gehasi, Gehazy, Mannsname, imie męszczyzny.
Gehaupt, w czapeczkę, w kornecik, w duecik sypialny, ubrany.
Gehäuft, chuchany, wychuchany, wyziewany, wyzioniony.
Gehechelt, wyczesany, wyczosany, z pazdzierzy, ze zgrzebia.
Gehecke, n. młode dzieci, młody, nowy płod, przychowek, junge Bruth oder Zucht; 2) von Dornen, tarnina, ciernie, ciernina, ciernisko.
Geheftet, wbity, przybity, wbiiany, przybiiany, przyszyty, zpięty.
Gehegt, chowany, utrzymywany, pieszczony, karmiony, broniony.
Geheilt, uzdrowiony, uzdrawiany, leczony, uleczony, zleczony, wyleczony.
Geheiliget, święcony, poświęcony, oświęcony, poświęcany.
Geheim, taiemny, tayny, potaiemny, skryty. geheime Bubenstücke, potaiemna złość. einem alle geheime Dinge ablocken, wszystkie taiemnice, taiemne wiadomości, zamysły, wywabić, wyłudzić. eines geheimen Dinge gar heilig verschweigen, czyie taiemnice, wiernie w cichości, w milczeniu chować y trzymać. geheimes Verlangen, taiemne pragnienie, skryta żądza. geheime Gemüthsbekränkung, taiemna umysłu zgryzota. geheim mit einem reden, taiemnie, sekretnie z kim mowić, rozmawiać. geheim halten, w sekrecie trzymać. der etwas geheim hält, ktory co w milczeniu, w sekrecie trzyma.
Geheim, adv. potaiemnie, taiemnie, ikrycie, milzkiem, sekretnie.
Geheimte, plur. naypoufalszy, geheimte Rath, naypoufalszy radca, konsyliarz.
Geheimter Rath, das Collegium der geheimen Räthe, koło, naypoufalszych rad, radcow, konsiliarzow. hochansehnliche geheime Rathscollegium, naypoważnieysze, naypoufalszych, nayskrytszych konsyliarzow koło.
Geheimter, Rathsdirector, prezydent koła, naypoufalszych konsyliarzow koło.
Geheimter Staatsminister, naypierwszy, naypoufalszy stanu minister.
Geheimniß, f. taiemnica, das Geheimniß verschwiegen halten, iak taiemnicę w milczeniu chować. die Briefe enthalten so viel Geheimnisse, daß rc. listy maią sobie tak wiele teiemnię, że etc. Geheimniß offenbaren, taiemnicę otworzyć. sein Geheimniß jemanden anvertrauen, swoich taiemnic powierzyć komu.
Geheiß, n. rozkaz, nakaz, rozkazanie, nakazanie, przykaz, przykazanie. ist gültig, rozkaz jest ważny, rozkazanie ważne. unrechte und schädliche an das Volk ergehen lassen; nie sprawiedliwe y bezwstydne rozkazy do Ludu wydawać. eines Geheiß billigen, chwalić, pochwalać cudzy rozkaz. auf eines Geheiß etwas thun, na czyi rozkaz co uczynic; ohne Geheiß, bez rozkazu, des Richters senden, bez rozkazu sędziego posyłać; ohne mein Geheiß, bez moiego rozkazu, ohne euer Geheiß, bez waszego rozkazu.
Geheissen, rozkazany, kazany, nakazany, przykazany, rozkazywany, nakazywany, przykazywany.
Gehen, iść, chodzić, sehr früh, bardzo wczas, bardzo zawczasu, bardzo rano. wohin gehen, dokąd iść, dokąd chodzić. einem entgegen gehen, iść chodzić na przeciwko komu. in der Ordnung gehen, w porządku iść, chodzić. Schritt vor Schritt, krok za krokiem, noga za nogą. langsam gehen, powoli chodzić. leise und auf den Zähen zur Thüre gehen, powoli y na palcach do drzwi iść. die Sache gehet besser, rzecz lepiey idzie, lepiey się powodzi. wollet ihr gehen, so gehet, chcecie wyiść to idźcie. zu Fusse gehen, piechoty iść. zu einem bey gutem Morgen gehen, iść do kogo bardzo rano, zum Abendessen, na wieczerzą iść; geradem Wegs zum Könige gehen, prostą drogą iść do krola. nach Hause gehen, do domu iść, do siebie iść. in die Schule gehen, do szkoły chodzić. aus dem Wege gehen, z drogi ustąpić. der Haufen gehet kaum in unser Haus, ciżba ledwie się może zmieścić, w naszym domu. wo gehst du hin? dokąd idziesz. etwas bey Seite gehen, nie co iść na bok. hinzu, przystąpić, nahe, blisko. hinein gehen, wniść, zum Thore hinein, wniść w bramę; heraus gehen, na dwor iść.

auf den Markt vor, na rynek iść; entgegen gehen, iść przeciwko komu; nicht einen Fuß breit, ani na iednę stopę szeroko, nie iść. einem zu Herzen gehen, *słowo w słowo*; iść do serca, *ale znaczy*; o to mi chodzi, o to mam staranie. den Neid über sich gehen lassen. nienawiść, wziąć, przyiąć na siebie. es gehet gegen Abend, ku wieczorowi się ma. es gehet gegen den Abend, ku dniowi się ma der Fluß gehet mitten durch die Stadt, rzeka idzie szrzodkiem przez miasto. der Wind gehet, wiatr jest. der Graben gehet um die Stadt, fossa idzie około miasta. der Berg gehet bis in die Wolken, gòra idzie aż w obłoki. es gehet in den siebenten Monat, idzie na siodmy miesiąc.

Gehenk, *n.* zum Degen, pas do szpady, pendent.

Gehenkelt, uchaty, z uchami, z uchem. gehenkeltes Faß, uchate na czynie, *to iest*, z uchami, albo z uchem do trzymania, do niesienia.

Gehenkt, zawieszony, powieszany, zawieszany.

Geherzt, całowany, ucałowany, uśqiskany y ucałowany.

Gehetzt, szczwany, mit allen Hunden, wszystkiemi psami. metafora znaczy: biegły, we wszystkich rzeczach, umieiący się w nich obrocić, y poradzić sobie.

Geheule, *n.* wycie. erheben, anfangen, zawyć, począć wyć. es erschallet alles von dem Geheule der Weiber, wszędzie się rozlega wycie kobiet.

Gehindert, przeszkodzony, zatrudniony.

Gehirn, *m.* mozg, der kein Gehirn im Kopfe hat, ktory nie ma nic muzgu, we sbie. d. i. ein dummer Mensch, głupi człowiek; der im Gehirn nicht wohl verwahret ist, ktory na mozg szwankuie.

Gehirnlein, *n.* mużdżek.

Gehling, nagły.

Gehnen, ziewać.

Gehobelt, chyblowany, wychyblowany.

Gehöhlet, wydrożony we szrzodku.

Gehöhne, *n.* szydzenie, pośmiech, wykręcanie.

Gehölze, *n.* las, bor, borek.

Gehör, *n.* słuch, der Sinn zu hören, zmysł do słuchania. durchs Gehör vernommen werden, przez słuch być powziętym. ist allezeit offen, słuch zawsze iest otwarty. 2) Hörung, słuchanie. etwas durchs Gehör erfahren, słuchaniem czego się dowiedzieć. 3) *znaczy*: Anhörung, słuchanie, audyencya. einem das Gehör geben, dać komu audiencyią, przyiąć do słuchania. kein Gehör erlangen können, nie moc otrzymać żadnego słuchania. der kein gut Gehör hat, ktory nie ma dobrego słuchu, głuchawy, głuchy.

Gehören, należeć, zum Reden, do mowienia. für einem, komu, einem rechtschaffenen Manne gehören, do podściwego człowieka należeć, d. i. podściwego człowieka powinnością być. auf die Uebelthat gehöret die Strafe, za zły uczynek należy się kara.

Gehörig, przystoyny, przyzwoity, przynależyty. für einen komu. gehörige Strafe leiden, przynależytą karę odbierać.

Gehörig, *adv.* przystoynie, przyzwoicie, przynależycie. die Rechte abfassen, prawa ułożyć, opisać. niemahls gehörig gelobt werden können, nie moc być nigdy należycie wychwalonym.

Gehörloß, głuchy, głuchota.

Gehörnt, rogaty, z rogami.

Gehört, słuchany, słyszany.

Gehofft, spodziewany.

Geholet, brany, niesiony.

Geholfen, wspomagany, wspomożony.

Gehorchen, słuchać, posłusznym być. fleißig, iak naypilniey. ungern, poniewoli. eines Raths, rady czyiey, radzie czyiey. der Obrigkeit, zwierzchności. dem Willen Gottes, woli Bożey. in allen Dingen, we wszystkich rzeczach.

Gehorchen, das, słuchanie, posłuszeństwo.

Gehorchen, *m.* posłuszny, ktory prędki y gotowy do usłuchania.

Gehorchung, *f.* słuchanie, usłuchanie, posłuszeństwo, posłuszność.

Gehorsam, *m.* posłuszeństwo. bey Seite setzen, na stronę odłożyć. einen in dem Gehorsam erhalten, w posłuszeństwie kogo utrzymywać. in dem Gehorsam verharren, bleiben, w posłuszeństwie trwać, zostawać. allen Gehorsam auffagen, wszelkie posłuszeństwo wypowiedzieć. einen wieder zum Gehorsam bringen, do posłuszeństwa kogo znowu przyprowadzić.

Gehorsam, *adi.* posłuszny, einem, komu.

Gehorsamlich, *adv.* posłusznie, z posłuszeństwem. dem Befehl nachkommen, rozkazy czynić, wypełniać. etwas ver=

verrichten, z posłuszeństwem co sprawić.
Gehuckt, na kark wzięty, na karku dźwigany.
Gehülfe, m. pomocnik, pomagacz. ist er ihm in der Sache, pomocnikiem mu iest.
Gehülfin, f. pomocniczka, pomagaczka. eine zur Gehülfin in etwas annehmen, wziąć ktorą za pomocniczkę w czym.
Gehülfschaft, f. pomoc, pomocnistwo.
Gehüpfe, n. wyskakiwanie, skakanie, der Affen, małp; der Kälber, cieląt.
Gejagt, wypędzony, w ucieczkę podany.
Geifer, m. ślina.
Geifericht, ślinisty,ześliniony, ślin maiący wiele.
Geifern, ślinić się.
Geifern, das, ślinienie się.
Geiferung, f. ślinienie się.
Geige, f. skrzypce, bandura.
Geigenbogen, m. Fiedelbogen, smyczek.
Geigen, grać na skrzypcach, na lutni,
Geigenmacher, m. skrzypko-rob.
Geiger, m. skrzypek, skrzypiciel.
Geil, lubieżny. geile Jugend, lubieżna młodź.
Geil, adv. lubieżnie, z lubieżnością. handeln, czynić, żyć.
Geilen, zalicać się.
Geilheit, f. lubieżność; schändliche, bezwstydna; ungezähmte, wyuzdana. Geilheit im Zaum halten, na musztuku, lubieżność trzymać. die Geilheit bändigen, lubieżność uskromić. den die Geilheit reitzet, ktorego lubieżność nęci.
Geinen, ziewać.
Geirret, zbłądzony.
Geissel, m. Bürge, rękoymia, zakład; fordern, o zakłady się upominać; einem geben, zakłady komu dać. eines Sohn zum Geissel bekommen, czyiego syna na zakład dostać, wziąć. einander zur Versicherung der Treue geben, wzaiemnie dla ubezpieczenia rzetelności, wiary, zakłady dać.
Geiß, f. koza.
Geißbock, m. kozioł, cap.
Geißeln, bicz; einen damit schlagen, biczem kogo dobrze wybić. Geissel bekommen, damit geschlagen werden, biczem dostać, być obitym. Geissel nehmen um einen damit zu schlagen, wziąć bicza, y kogo nim oćwiczyć.
Geisseln, bić, ciąć, ćwiczyć, biczować, einen, kogo.
Geisseln, das, bicie, biczowanie.
Geisseler, biczownik.
Geisselung, f. biczowanie.
Geiß-Fell, kozłowa skòra.
Geißhirt, m. koziarz, pastuch od koz, co kozy pasa.
Geißstall, m. kozłownia, koziarnia.
Geist, m. duch. göttlicher, boski; himmlischer, niebieski; grosser, wielki; heiliger, święty; der verstorbenen, umarłych; böser, zły. er hat den Geist aufgegeben, ducha oddał, umarł. viel Geist haben, mieć wiele dowcipu. einen lustigen Geist haben, mieć wesoły, żartobliwy umysł.
Geistlich, dem Wesen nach, co do istoty, duchowny, niemateryalny; dem Stande nach, co do stanu, znaczy kościelny. geistliche Güter, kościelne dobra. geistliche Leute, duchowni ludzie. geistlicher Mensch, duchowny człowiek. geistliches Recht, duchowne, kościelne prawo.
Geistlich, adv. duchownie, po duchownemu, według ducha.
Geistlichkeit, f. Klerisey, duchowieństwo, księża, duchowny stan. Duchowni.
Geistreich, pełny ducha, dowcipny, przemyślny.
Geithen, Stadt in Meißen, Geitena miasto w Miśniy.
Geitz, m. łakomstwo; grosser, wielkie; blinder, ślepe; schnöder, szpetne, sromotne; ungestümer, naprzykrzone; unglaublicher, nie podobne do wiary; unmenschlicher, nie ludzkie; unersättlicher, nie nasycone; unmäßiger, nie pomiarkowane; äußerster, ostatnie. von einem heftigen Geitz getrieben werden, mocnym łakomstwem być przywiedzionym do czego. aus unersättlichem Geitz nach allem greifen, z nienasyconego łakomstwa za wszystko chwytać. der Geitz will immer mehr haben, ist nie zu ersättigen, łakomstwo chce zawsze więcey mieć; iest nigdy nie nasycone.
Geitzen, łakomić się, na co, to co. geitzig seyn, łakomiec, człowiek łakomy. *przestr.* łakomstwo y łakomy, nie bierze się tu, za obżarstwo, ani za obżarty, ale właściwie, za chciwość, y za chciwy bogastw.
Geitzig, łakomy. geitziger Mensch, łakomy człowiek.
Geitzig, adv. łakomo, po łakomemu, in vielen handeln, w wielu rzeczach czynić. – nach etwas thun, żądać czego. geitzig fressen, łakomo żreć.

Geitzigkeit, *f.* łakomstwo, chciwość niezbędna dostatkow, a zwłaszcza pieniędzy.
Geitziglich, *adv.* łakomo, łakomie, po łakomemu, iak łakomy.
Geitzwanst, krogulzyk.
Gekämmet, czesany, zczesany, wyczesany, zaczesany.
Gekämpfe, *n.* walka, utarczka, bitwa, poiednek.
Gekämpft, walczony, o ktorego walczono.
Gekälchet, powapniony, wapnem narzucony, pociągniony.
Gekauet, iedzony, ziedzony, ziedzona, ziedzone.
Gekauft, kupiony, rzecz ktora kupiona iest.
Gekehrt, obrocony, przewrocony, wywrocony, nawrocony; wymieciony, mit dem Besen gekehrt, miotłą wymieciony.
Gekeilt, zakliniony. das ist, nakształt klinu zrobiony.
Gekeltert, powapniony, wapnem powleczony, wapnem wyprawiony.
Gekerbt, karbowany, nakarbowany, karbem naznaczony.
Geklappere, *n.* zgrzytanie, szczęk; der Zähne, zębow. der Waffen, zbroi.
Geklatsche, *n.* klaskanie, klask, mit den Händen, rękami. machen, robić. mit der Peitsche, harapem, biczem. Geklatsche der Weiber mit einander, szczebiotanie, gadanie kobiet między sobą.
Gekleidet, ubrany w suknie, przybrany; przyodziany w suknie.
Geklingele, *n.* brzęczenie, brzęk. mit einem ehernen Gefässe, w iakie w miedziane, albo iakim miedzianym naczyniem.
Geklüre, *n.* brzęczenie, brzęk, dzwonienie, in den Ohren seyn, w uszach. der Waffen, szczęk korężа.
Geklitsche mit den Händen, Klaskanie rękoma.
Geklopfe, *n.* kołatanie, stukanie. an eine Thüre, do drzwi.
Gekneten, *adi.* gnięciony, ugnieciony.
Gekneult, w kłąbek zwijany, zwiniony, złożony.
Geknüpft, zpięty, związony.
Gekocht, zwarzony, warzony, gotowany, zgotowany.
Gekockt, żygany, wyżegany, wymiotami wyrzucony.
Geköpft, zcięty, *to iest*, ten komu głowę ucięto, albo czemu.
Gekostet, kosztowany, zkosztowany, zakosztowany.
Gekratzet, zdrapany, odrapany, drapany, podrapany.
Gekräuselt, fryzowany, kędziorowany, kędzierzawy.
Gekritzele, *n.* pismo poucinane, w ktorym słowa są poucinane, pourywane.
Gekrönet, wieńczony, uwieńczony, koronowany, ukoronowany.
Gekröse, *n.* kruszki flaki. von einem Lamme, z barana.
Gekrümmet, zkrzywiony, wykrzywiony, nakrzywiony.
Gekugelt, w kulę zrobiony; utoczony, okrągło iak kula kształtowany.
Gekühlt, chłodzony, ochłodzony, studzony, wystudzony, przestudzony.
Gekünstelt, wysztukowany, sztucznie wyrobiony, zporządzony.
Geküsset, całowany, pocałowany, ucałowany.
Geküssele, *n.* łaskotanie, łechtanie, na mieyscach łaskotliwych.
Geküsselt, łechtany, łechtaniem macany, wzruszony.
Gelabet, ożyżwiony, ze słabości do władzy przyprowadżony.
Gelach, bankiet, traktament, biesiada, ochota.
Geladen, zaproszony, na co, albo, do czego, na obiad, do rady.
Gelächle, *n.* uśmiechanie się, śmianie się przy czym, na co.
Gelächter, *n.* śmiech; wunderbares, dziwny; mäßiges, pomierny; fröliches, wesoły; boshaftes, złośliwy; bäurisches, lautes, chłopski, nie obyczayny, głośny; unanständiges, nieprzystoyny. der Leute ist darüber, ludzi iest śmiech na co. nach einer Sache machen, śmiech z iakiey rzeczy robić. Sache, die ein Gelächter macht, rzecz ktora śmiech czyni, sprawuie. das Gelächter hat sich erhoben, śmiech się podniosł, *lepiey w polskim*, śmiech powstał. einen zum Gelächter bewegen, kogo do śmiechu poruszyć, pobudzić. was wollte ich nicht für ein Gelächter gemacht haben, cobym iabył za śmiech czynił. das Seufzen in ein Gelächter verwandeln, wzdychania w śmiech przemieniać. erheben, erregen, śmiech podnieść, śmiechu narobić.
Gelähmt, okulawiony, ochromiony, ktory okulawiał, ochromał.

Geländer, *f. n.* an einer Treppe, einem Gange, an einem Alkofen, chor, krata, przy ſcnodach, baluſtrada, balaſy, na ſchodach, w ganku, przed alkową, przed chorem. Geländerdocke, Geländerſäule, kraty, balaſy. Geländermauer, mur do podpierania. Spalier, an der Wand ausgebreitete Bäume im Garten, ſzpaler, na ſcienie rozpoſtarte drzewa w ogrodach, iak wino po ſcianach ſię rozraſta. *obacz*, Lehne.

Geläufte, *n.* bieganie, rozbiegnienie ſię tam y sam.

Geläuftig, hurtig, prędki, ſzypki, obrotny; geläuftige Zunge, prędki, obrotny ięzyk, byſtry. 2) Was einem wohl von ſtatten geht, w czym ſię komu powodzi.

Geläuftigkeit, *f.* ochota.

Geläute, *n.* Glocken, dzwony. 2) Klang derſelben, głos dzwonow,

Geläutert, wykłarowany, uſtały, czyſty, od mętu, od drożdży, od fuſow.

Gelag, *n.* bankiet, ochota, obiad, gośćiom dany, ſprawiony, lub wieczerza.

Gelahrt, uczony; naukę maiący, nauką obiaśniony.

Gelahrtheit, *f.* nauka; wiadomość rzeczy uczonych.

Gelangen, doſtąpić, otrzymać, nabyć; auf eine andere Art zu eben dem Lobe, inszym ſposobem nabyć, teyże ſamey chwały. 2) przyiść; zu dem Seinigen, do ſwoiego; zu dem Gelde, do pieniędzy. 3) gelangen laſſen, dać doyść, *to ieſt*, donieść; etwas an den Rath, co, do Rady, czyli do Senatu, iaką rzecz, o iakiey rzeczy.

Gelangung, *f.* przyſtęp, przyiazd, przybycie; in die Stadt, do miaſta.

Gelaſſen, ſpokoyny, cichy; gelaſſenes Gemüth, ſpokoyny umysł, ſpokoyna myśl; etwas mit gelaſſenem Gemüthe thun, co ſpokoynym, niemomieſzanym, nieporuſzonym umysłem, ſercem czynić.

Gelaſſenheit, *f.* ſpokoyność, cichość; des Gemüths, umysłu, myśli, ſerca.

Gelb, żołty; gelbes Haar, żołty włos; gelbe Violen, żołte fiałki; gelbes Brod, gelbe Kuchen, żołty chleb, żołte ciaſto. gelb wie Safran, szafranowy; etwas gelb, żołtawy. gelb werden, żołknąć. die Gerſte iſt reif, wenn ſie gelb wird, ięczmień ieſt dożrzały kiedy żołknieie; gelb ſeyn, być żołtym.

Gelbe Erde, *f.* żołta ziemia, żołta farba; mit der gelben Erde malen, żołtą ziemią, farbą, malować.

Gelbe Farbe, wie etwas ausſieht, żołtość, żołte, żołtawość, ktora ſię na czym pokazuie, wydaie.

Gelbe Sucht, *f.* żołtaczka, choroba.

Gelblicht, żołtawy, podżołty.

Gelbſüchtig, na żołtaczkę chory, żołtaczkę maiący.

Geld, *n.* pieniądze, *pl.* überflüßiges, zbytnie; fremdes, cudze; ererbtes, dziedziczne; ungewiſſes, nie pewne; unzähliches, niezliczone; baares, gotowe; geprägtes, bite, znaczone, ſtewplowane. das nichts erwirbt, ktore nic nie zarabiaią; darmo leżą; gemeines, pnbliczne; ſchuldiges, należące ſię dśugiem; geborgtes, pożyczone. er hat ſehr große Summen Geld aufgenommen, bardzo wielkich ſum pieniędzy zaciągnął, pożyczył. einem Geld vorſtrecken, pieniędzy komu dodać, poderehnąć. einen ums Geld bringen, wykręcić na kim pieniądze, wyłowić pieniądze komu. einem Geld leihen, geben, zukommen laſſen, komu pieniędzy, pożyczyć, dać, doſtać dla kogo pieniędzy. von einem auf Zinſe nehmen, wziąć na czynſz, na prowizyą od kogo pieniędzy. einem Geld aufzuheben geben, komu dać pieniądze do ſchowania, dać w depozyt, złożyć u kogo pieniądze, do odebrania ich znowu. Geld ſteckt im Beutel, pieniądze ſiedzą w worku. nicht mit Gelde zu bezahlen ſeyn, nie być przy pieniądzach do zapłacenia. Geld iſt die Loſung, pieniądze naylepſzy los, naylepſze ſzczęście. ums Geld etwas machen, za pieniądze co czynić. an etwas Geld legen, pieniądze na co łożyć, es muß volles Geld ſeyn, muſzą być z pełna pieniądze, wſzyſtkie, von einem Geld erpreſſen, erzwingen, wymóc, wymuſić, wycisnąć na kim pieniądze. zu etwas Geld beſtimmen, pieniądze na co naznaczyć. Geld, das ſtumm iſt, macht recht was krumm iſt, pieniądze, ktore ſą nieme, z krzywego czynią proſte. bey dem für Geld alles zu haben, zu erlangen iſt, u kogo można wſzyſtko za pieniądze mieć, doſtać. Geld betreffend, do pieniędzy należący. Rechtsſache, die Geld anbetrifft, ſprawa gwoli pieniędzy. der Geld ausleihet, ein Wechsler, ten co pieniędzy pożyczaniem, żyie, nazywa ſię Bankier, Wechsler, *słowo w słowo*; *znaczy*: Miennik, Mienniczy.

Geldbeude, *f.* pieniądze zdobyte, pieniądze ze zdobyczy.
Geldbeutel, *m.* worek na pieniądze, z pieniędzy, do chowania pieniędzy; wohl gespickter, dobrze naszpikowany, napchany.
Geldbüchse, *f.* puszka na pieniądze, skrzynka, karbonka na pieniądze.
Geldbuße, *f.* pokuta pieniężna, kara pieniężna, grzywny za karę naznaczone. einem eine Geldbuße auftragen, włożyć na kogo pienieżną karę, obłożyć kogo pieniężna karą.
Geldcasse, *f.* skrzynka na pieniądze, kassa.
Geldeinnahme, *f.* intrata pieniężna, w gotowiznie, gotowizna, dochod pieniężny.
Geldeinnehmer, *m.* poborca, deputat, pisarz prowentowy.
Geldenacken, Geldenaka, Ort in Brabant, miasto w Brabancyi.
Geldern, Geldra, Stadt und Landschaft in den Niederlanden, miasto y ziemia w Niderlandzie. österreichisches, Austryacka. vereinigtes, Związkowa, do Stanow Związkowych Olenderskich należąca.
Geldgeiz, *m.* łakomstwo na pieniądze, chciwość na pieniądze.
Geldgeizig, łakomy na pieniądze, chciwy na pieniadze.
Geldgierig, pragnący pieniędzy, chciwy pieniędzy. geldgierig seyn, być pragnącym pieniędzy.
Geldhandel, *m.* kupczenie pieniądzmi, handlowanie pieniądzmi.
Geldhülfe, *f.* pomoc pieniężna, ratunek pieniężny.
Geldhungerig, głodny na pieniądze.
Geldkasten, *m.* szkatuła na pieniądze, schowanie na pieniądze.
Geldmangel, *m.* niedostatek pieniędzy; öffentlicher, publiczny niedostatek pieniędzy.
Geldmünzer, *m.* mincarz, pieniężnik; *pieniądzobit.*
Geldnoth, *f.* potrzeba pieniędzy, niedostatek pieniędzy.
Geldposten, *m.* sumy pieniężne.
Geldrechnung, *f.* rachunek pieniężny.
Geldreich, pieniężny, bogaty w pieniądze, obfituiący w pieniądze.
Geldsack, *m.* worek pieniężny, do trzymania pieniędzy w nim.
Geldsorge, *f.* zawiadywanie pieniądzmi. einem die Geldsorge benehmen, pieniądzmi zawiadywanie komu odebrać.

Geldstrafe, *f.* kara pieniężna, kara na pieniądzach, kara na pieniądze. von einem Geldstrafe fodern, domagać się od kogo pieniężney kary, grzywien. = = einem auferlegen, skarać kogo na pieniężną karę, obłożyć kogo pieniężną kara. von einem abwenden, odwrocić od kogo pieniężną karę. etwas von Geldstrafe erlassen, ustąpić, uiąć, opuścić z pieniężney kary. Geldstrafe abführen, grzywny dać, pieniężną karę zapłacić.
Geldsummen, *pl.* pieniężne summy; von einem fodern, od kogo wybierać, wymagać. = = aufnehmen, pieniężnych sum, zapożyczyć. = = ausschlagen, nie przyiąć pieniężnych sum, odrzucić ie.
Geldverächter, *m.* pieniędzy nie lubiący, nie stoiący, niedbaiący o pieniądze.
Geldwechsel, *m.* weksel; *właściwie po Polsku* powinnoby się mowić, miano, mianno, mienno pieniężne.
Geldwechsler, *m.* pieniężny miennik.
Gelecke, *n.* lizanie.
Gelegen, położony. der Ort ist mitten in der Insel gelegen, położone iest miasto w śrzrodku wyspy. die Dinge sind vor den Augen gelegen, rzeczy są położone przed oczyma. Rom ist auf Bergen gelegen, Rzym iest położony na gorach. die Insel Delos ist im Aegeischen Meere gelegen, wyspa Delos iest na morzu Egeyskim położona. gegen Morgen gelegen, ku wschodowi położony. gegen Morgen gelegene Reiche, ku wschodowi, na wschod położone krolestwa. = = gegen Abend, ku zachodowi, na zachod położony. gegen Mittag, ku południowi, na południe położony. gegen Mitternacht, na pułnoc, ku pułnocy położony. 2) *znaczy to co* bequem, wygodny. die gelegene Zeit des Jahres, wygodny czas roku. wenn es dir gelegen, bitte ich, daß du sorgest, ieżli to możesz, ieżli masz łatwość, proszę cię, staray się o to. gelegener Ort zu etwas, wygodne mieysce do czego. der Ort könnte uns nicht gelegener seyn, mieysce nie mogło by nam być wygodnieysze, zdatnieysze. 3) znaczy, wiele zależy, należy. eine Sache, daran viel gelegen ist, rzecz na ktorey wiele zależy. woran insonderheit dem gemeinen Wesen gelegen, na czym osobliwie pospolitey rzeczy wiele zależy. woran dir nichts gelegen, darnach laß ungefragt, co do ciebie nie należy

ży o to ſię nie pytay. die Frau iſt gelegen, żona zległa.

Gelegen, *adv.* wygodnie, ſpoſobnie, w ſam czas, prawie, dobrze. kömmſt du, w ſam czas, prawie, przychodziſz.

Gelegenheit, *f.* okazyia, ſposobność, łatwość. gute, dobra. ſchöne, piękna. verſcherzete, upuſzczona, utracona. an die Hand gegebene, w ręce dana. ſo bald mir die Gelegenheit gegeben worden, habe ich es gethan, iak prędko mi okazyia dana, *tak zaraz* to uczyniłem. die Gelegenheit bekommen, okazyi doſtać, dopaść, okazyią złapać, zu etwas geben, okazyią dać do czego. wünſchen, życzyć ſobie okazyi. aus den Händen laſſen, verabſäumen, z rąk okazyią wypuścić. verabſäumen, utracić. zu erlangen ſuchen, okazyi ſzukać. bey gegebener Gelegenheit ſeinen Feind umbringen, przy podaney okazyi zabić, zgładzić ſwoiego nieprzyiaciela. einem die Gelegenheit berauben, ein großes Lob zu erlangen, wyprzeć komu okazyią do doſtąpienia wielkiey chwały. eine Gelegenheit ergreifen, chwycić ſię iakiey okacyi. wenn es die Gelegenheit giebt, ieżeli ſię okazyia poda. ſich der Gelegenheit den Feind zu beſiegen, wohl bedienen, dobrze zażyć okazyi do zwyciężenia nieprzyiaciela. ſich nach der Gelegenheit umſehen, upatrywać okazyi. die Gelegenheit finden, okazyią znaleść. fahren laſſen, upuścić okazyią, dać upłynąć okazyi. die Gelegenheit zum Kriege fehlet, nie doſtaie okazyi do woyny, zbywa na okazyi do woyny, nach Gelegenheit der Sache, według okazyi rzeczy. wenn es die Gelegenheit leidet, ieżeli tylko okazyia do tego ieſt. die Gelegenheit bringt es ſo mit, tak czas każe.

Gelegentlich, *adv.* w ſam czas, na ſam czas, w ſamym czaſie prawie kiedy trzeba.

Gelegt, położony, kładziony, kładziona, kładzione.

Gelehnt, nachylony, pochylony, ſchylony, ſkłoniony.

Gelehrig, nauczony, *to ieſt*, ktory ſię da łatwo nauczyć. ſich erweiſen zu etwas, nauczonym, ſię pokazać, to ieſt łatwym do uczenia, do nauczenia. du biſt hierzu gar zu gelehrig, bardzo w tym nauczony ieſteś, nazbyt łatwy do nauczenia.

Gelehrſamkeit, *f.* nauczonosc, łatwość do nauczenie ſię, albo być nauczonym. menſchliche, ludzka.

Gelerlich, nauczony, prędki do dania nauczyć ſię.

Gelehrſam, nauczony, uczenny, prędki do dania nauczyć ſię.

Gelehrſamkeit, *f.* nauka, uczoność. ſchöne, piękna, śliczna. beſondere, oſobliwa. auserleſene, wyborna. ausgekernte, wyśmienita. nette, gładka, czyſta. fremde, cudzoziemſka. reichere, obfita. gemeine, poſpolita. freyen Leute anſtändige, wolnym ludziom, przyſtoyna, wolnych ludzi zdobiąca. etwas rauhe und widrige, nie co, niezgrabna, y niprzyiemna. ein Menſch von guter Gelehrſamkeit, człowiek wielkiey nauki. ſich die Gelehrſamkeit zu erlangen bemühen, ſtarać ſię nabyć nauki. ſich mit der Gelehrſamkeit ergötzen, cieſzyć ſię, rozweſelać ſię nauką. ſein Gemüth mit der Gelehrſamkeit auszieren, nauką, uczonością umyſł przyozdobić, przyſtroić. große und einem Edelmanne wohlanſtändige, wielka uczoność, ſzlachcica, y człowieka zacznego imienia, bardzo dobrze zdobiąca. nach einer kindiſchen Gelehrſamkeit ſchmecken, ſmak mieć dziecinney nauki. ein Menſch ohne alle Gelehrſamkeit, człowiek bez wſzelkiey nauki.

Gelehrt, uczony; in allen Wiſſenſchaften, we wſzyſtkich umieiętnościach. in der Weltweisheit, w filozofii. die gelehrte Rede, uczona mowa. die Gelehrten lieb und werth halten, uczonych kochać y poważać. großer gelehrter Mann, bardzo wielce uczony człowiek.

Gelehrt, *adv.* uczenie, uczono; handeln, traktować, ſpiſać, myśleć o iakiey rzeczy. unterſuchen, rozmawiać, rozprawiać, *dyſputować.*

Geleichtert, ulżony, pofolgowany, zfolgowany.

Geleis, *n.* koley, koley zrobiona, wyieżdżona w drodze.

Geleite, *n.* towarzyſtwo, kompaniia. von Weibern, kobiet. von vielen Leuten, wielu ludzi. einem ſicheres und öffentliches Geleite geben, dać komu bezpieczne, y publiczne towarzyſtwo, do odprowadzenia go. 2) znaczy: Geld, welches die Fuhrleute und andere bezahlen müſſen, pieniądze, myto, ktore furmani y inni płacić muſzą. das Geleite von einem fodern,

bra(ć)

brać od kogo myto. das Geleite bezahlen, myto płacić, zapłacić.
Geleiten, w towurzyſtwie, w kompanii iść z kim, prowadzić go, prowadzi, ſię z kim.
Geleitet, prowadzony, wyprowadzony, zkąd, od czego, poprowadzony, *naPrzykład*, ſtrumien od rzeki.
Geleitsbrief, *m.* paſſ, liſt bezpieczeńſtwa. einem geben, dac komu.
Geleitsgeld, *n.* cło, myto.
Geleitshaus, *n.* dom celny, mytny, komora.
Geleitsmann, *m.* celnik, mytnik, myto odbieraiący, wybieraiący. 2) der einen begleitet, ktory w towarzyſtwie prowadzi drugiego.
Gelenke, *n.* am Leibe, członek w ciele. im Rücken, pacierz w grzbincie, krzyż, an der Hand, ſtaw u ręki niżey dłoni.
Gelenket, zgięty, zchyłony, pochłony, pochyły.
Gelenkig, obrotny, co ſię ſnadno obracać może. gelenkiger Kopf, obrotna głowa. Schlachtordnung, ſzyk obrottny, łatwy do obrocenie ſię. 2) *znaczy*: gibki. gelenkige Aeſte, gibkie gałazki.
Gelenkſucht, *f.* choroba w członkach, iaka bywa łamanie, darcie.
Geleſcht, zgaſzony, zagaſzony, zgasły, przygaſzony.
Geleſen, *adj.* czytany, przeczytany, co iuż czytano y przeczytano.
Gelichter, *n.* Art, rodzay. eines Gelichters, tegoż ſamego, iednegoż rodzaiu.
Gelidten, poniesiony, wycierpiany, znieſiony, cierpiany, znoſzony.
Gelieben, podobać ſię, gdy co komu miłe ieſt, co podoba ſię.
Geliebt, kochany, ukochany, miły. *także*: podoba ſię. geliebt es Gott, to ſię Bogu podoba.
Geliebter, *m.* ukochany, umiłowany.
Geliefern, zſiadać ſię, ścinać ſię, krzepnąć. das Blut geliefert, krew ſię zſiada, ścina, krzepnie. 2) lodowacieć.
Geliefert, zſiadły, zkrzępły, ścięty. geliefertes Blut, ſkrzepła krew.
Geliehet, pożyczony komu, pożyczanym ſpoſobem, na pożyczki dany.
Gelinde, łagodny, dobry, łaſkawy, powolny, wolny. den Schmerz gelinder machen, żal czynić lżeyſzy, wolnieyſzy. gelinde Luft, miłe, miętkie powietrze. gelinder Menſch, łagodny, łaſkawy człowiek. gelinder Südwind, miły południowy wiatr. gelinde Strafe, łagodna, łaſkawa kara. = = Richter, łaſkawy, miłoſierny ſędzią. Wetter, miły, miętki czas. gelind ſeyn, być łaſkawym, powolnym. gegen die Kinder, dla dzieci, na dzieci. gegen einen, na kogo, dla kogo. einem gelinde Schläge geben, łaſkawe plagi dać komu.
Gelinde, *adv.* łaſkawie, łagodnie, powolnie.
Gelindert, zmiękczony, zwolniony, z wolniały, ułagodzony.
Gelindigkeit, *f.* powolność, łaſkawość, łagadność, miętkoćć. angenehme, przyiemna. ſtete, nie uſtanna. vorige, przeſzła. übermäßige, nad miarę, zbytnia. höchſte, größte, naywiękſza. der Geſetze, łaſkawość praw. der Stimme, głosu. des Gemüths, umysłu. die Gelindigkeit findet anitzo nicht Statt, łaſkawość teraz nie znayduie mieyſca. einen wieder zur Gelindigkeit bringen, kogo znowu do łaſkywoćci, do dobroci przyprowadzić. zur Gelindigkeit geneigt ſeyn, do łaſkawości być ſkłonnym. der Rede, łaſkawość, łagodność mowy. gereichet ihm zu ſeinem Nachtheile, wychodzi mu na iego złe, na iego ſzkodę. iſt überall zu ſparen, łaſkawość wſzędzie znać, wſzędzie ſię pokazuie, wszędzie ſię wydaie.
Gelingen, trafiać ſię, przypadać, udawać wohl und glücklich, dobrze y ſzczęśliwie, pomyślnie, po myśli. übel, źle. nach Wunſche, według życzenia. es gelingt wohl, dobrze ſię udaie.
Geliſpele, *n.* ſzemranie, ſzeptanie.
Gelitten, znoſzony, cierpiany, cierpiony, znieſiony.
Gelnhauſen, Reichsſtadt in Franken, Gelnhuſa, Ceſarſkie miaſto w Frankonii.
Geloben, ślubić, ślubować, ślubem przyrzec, przyobiecać. ſein Leben für die Wohlfarth des Vaterlandes geloben, życie ſwoie ślubować, poślubić, za pomyślność oyczyzny.
Geloben, *n.* das, ślubowanie, ślubienie, poślubienie.
Gelobet, ślubiony, ślubowany, poślubiony; ślubem poświęcony. 2) *znaczy*: cywaloyy, pochwaſony, zachwałony.
Gelobung, *f.* ślubienie, poślubienie, ślubowanie, ślubem obiecanie.
Gelockt, wabiony, zwabiony, nęcony, przynęcony.
Gelöbniß, *n.* ślubow, ślubu, uczynienie, ślubowanie, *bierże ſię także za to słowo*: ślub.

Gelohnt,

Gelohnt, nadgrodzono, zapłacono, *to iest*, nadgrodę, zapłatę dano. wo er dem Vater nicht gehorchet, soll ihm übel gelohnet werden, ieżeli oyca nie usłuchnie, będzie mu źle zapłacono.

Gelte, *f.* faska; ein Gefäß, naczynie pewne.

Gelten, popłacać, ważyć. viel bey einem, wiele u kogo. kommt der eine am Hofe aus Bret, so gilt der andere nichts, gdy ieden iest w napierwszey łasce u dworu, to drugi przeciwko niemu nic nie waży. die Sache gilt viel bey ihm, ta rzecz wiele popłaca u niego. etwas gelten, ważyć co kolwiek, dessen Namen gilt sehr viel bey ihnen, iego imie waży bardzo wiele u nich. dein Wort, Ansehen wird da viel gelten, twoie słowo, powaga, będzie tam wiele popłacało, ważyło. sie gelten gegen ihn alle wenig, na przeciwko niego oni wszyscy nic nie popłacaią. die Entschuldigung gelten lassen, dać aby wymowka iego ważyła. es gilt dir, *słowo wsłowo*, tobie to popłaca, *sens zaś iest:* o ciebie, o twoię rzecz chodzi, twoy w tym interes. es gilt gleich, wszystko to ieiakimkolwiek sposobem ty tego dostaniesz. es gilt mir eben das, mnie to tyleż z tego. was gilt es? o co? *to iest*, zakładasz się ze mną? ich sehe, daß es mir gelte, ia widzę, że to na mnie biią. *znakży także:* werth seyn, wart być. um einen Preis verkauft werden, ceną iaką być przedawanym, *iednym słowem*: placić, *albo* po czemu być, iść. was gelten hier die Schweine? pocze mu tu są, idą świnie? die Güter gelten gar nichts, dobra teraz oie płacą. *to iest*, nie popłacaią. das Getraide gilt nichts, zboże nic nie płaci.

Geltung, *f.* wartość, *walor*; cena rzeczy.

Gelübde, *n.* ślub, thun, czynić, uczynić. für das Reich, za państwo. für einen Kranken, za chorego. Gelübde bezahlen, abführen, ślub wypełnić, ze ślubu się wypłacić. daran gebunden seyn, ślubem być obowiązanym. der das Gelübde zu bezahlen schuldig oder gehalten ist, ktory winien, albo obowiązany iest ślub wypełnić. einen eines Gelübdes entlassen, uwolnić kogo od ślubu.

Gelüstet, rozwolniony, popuszczony, pofolgowany.

Gelüsten, podobać się. einem, etwas zu thun, komu co czynić. nachdem es ihm gelüstet hat, iak się muspodobało. sich nach etwas gelüsten lassen, żądać czego.

Gelüstung, *f.* żądza, żądanie, pożądliwość.

Gemach, *n.* izba, pokoy. sehr hohes, bardzo wysoki. in dem hintersten Theile des Hauses, w tylney części domu.

Gemach, *adv.* powoli, pomału, z wolna, pomaluczku.

Gemachsam, *adv.* powoli, pomaluczku, pomału, z wolna, pomaleńku.

Gemacht, robiony, zrobiony, porobiony, czyniony, uczyniony, po czyniony.

Gemächlich, zwolna nieynacznie; *iakoby* noga za nogą, *albo*, na palcach.

Gemächlichkeit, *f.* wygoda.

Gemachen, dzieło, uczynek. 2) męski wstydliwy członek.

Gemälde, *f.* malowanie. gewürktes, na tkanym tle. wunderbares, dziwne. schönes, śliczne. eine Kirche mit dem Gemälde ausstaffiren, kościoł malowaniem, *a lepiey*, malowaniami wystroić. das Gemälde vergnügt die Augen, walowanie kontentuie oczy. von einerley Farbe, iedną farbą malo-

Gemäß, przyzwoitu, przystoyny. einem Weltweisen, iakiemu filozofowi. den Tugenden, cnotom. den Schlüssen, ustawom, uchwałom. der menschlichen Vortrefflichkeit, ludzkiey przezacności.

Gemäß, przyzwoicie, przystoynie. der Natur leben, przyzwoicie do rozumu y do temperamentu żyć.

Gemäßiget, umiarkowany, mierny, nieprzebrany, nie przesadzony.

Gemästet, tuczony, utuczony, wytuczony, karmiony, ukarmiony, wykarmiony, tpasły, opasły, wypasły.

Gemahlen, mielony, zmielony, mełty, zmełty, melony, zmelony.

Gemahlt, malowany, namalowany, odmalowany, wymalowany.

Gemartert, męczony, zmęczony, umęczony, katowany, zkatowany.

Gemauert, murowany. = = Bau, murowany budynek, kamienica.

Gemein, pospolity, powszechny, ogolny, wspolny. er hat das gemeine Lob mit mir, on nu wspolną chwałę ze mną. diese Dinge sind den Reichen mit den Armen gemein, te rzeczy są wspolne boga-

bogatym z ubogiemi. die gemeine Rede, pospolita wieść, powszechna mowa. die gemeine Sache, pospolita sprawa. das gemeine Wesen, Rzeczpospolita. alle Ufer sollen gemein seyn, wszystkie brzegi powinny być pospolite: *znaczy także:* powszedni, *to iest*, podły, albo pospolstwu, gminowi zwyczayny, prosty. gemeine Art zu reden, powszedni, podły, gminny sposob mowienia. gemeine Meynung, pospolstwa zdanie. gemeiner Gebrauch, pospolity zwyczay. gemeiner Verstand, pospolity rozum. einem die gemeinen Lehren vorplaudern, otrzaskane nauki, zpowszedniałe nauki komu dawać; *znaczy także*, prosty żołnierz; *także*, pospolstwo, gmin. Pöbel, gemeines Volk, pospolity lud. gemeiner Hauffe, pospolistwo, kupy. das gemeine Beste, dobro pospolite. der es mit dem gemeinen Volke hält, ktory z pospolstwem, z pospolitym ludem trzyma. gemein machen, pospolitym uczynić, z pospolitować; rozgłosić roztrząść, rozsiać, rzecz iaką między ludźmi. gemein haben, wspolno mieć, uczestnikiem być czego wraz z drugim. insgemein, pospolicie, powszechnie, pflegt es zu geschehen, zwykło to bywać, *albo* za zwyczay to bywa.

Gemein, *adv.* pospolicie, społem, razem, einen trösten, cieszyć kogo.

Gemeine, *f.* zgromadzenie, gmin, pospolstwo, gromada, *to co* Versammlung des Volks; zgromadzenie ludu; zusammen rufen, zgromadzenie zwołać; pospolstwo, lud zgromadzić. mit gutem Willen der Gemeine, z wolą zgromadzenia, pospolstwa. die Gemeine bestehet aus unerfahrnen Leuten, zgromadzenie składa się, z ludzi prostych, nie wiadomych. die christliche Gemeine, Kościoł Chrześciański.

Gemeiniglich, *adv.* pospolicie prawie, nayprędzey; nicht stets geschehen, nie zawsze dziać się, trafiać się. es pflegt gemeiniglich so herzugehen, zwykło to pospolicie prawie tak się dziać. dieses geschieht gemeiniglich im Barte, selten den Haaren, to trafia się pospolicie prawie na brodzie, rzadko na włosach. es wird gemeiniglich nicht beschlossen, wo nicht, pospolicie prawie to nie bywa stanowione, tylko.

Gemeinlich, pospolicie.

Gemeinsam, pospolicie.

Gemeinschaft, *f.* wspolność, wspołkowanie, obcowanie; des Rechts findet sich zwischen ihnen, w społność prawa znayduie się między niemi. die Gemeinschaft der Wohlthaten, wspolność dobrodzieystw. ist unter ihnen in allen Dingen, wspolność iest między niemi we wszystkich rzeczach. des menschlichen Geschlechtes, wspolność ludzkiego rodzaiu, die menschliche Gemeinschaft, ludzka społeczność. die Wollust hat keine Gemeinschaft mit der Tugend, rozkosz nie ma żadney społeczności z cnotą. s. Freundschaft, Umgang.

Gemeinschaftlich, społecznością złączony; mit einem, zkim.

Gemeinschaftlich, *adv.* pospolicie, społecznie, ogolnie, pospołu; einen Schluß wegen dessen zurückkunft fassen, pospolicie, wspołem uczynić uchwałę względem czyiego powrotu z wygnania; etwas mit einem besitzen, wspolnie co z drugim posiadać; verrichtete Dinge, wspolnie poczynione rzeczy; eines Dinges sich bedienen, wspolnie zażywać iakiey rzeczy; das Wasser aus einem Brunnen holen, wspolnie wodę brać z iedney studni.

Gemelke, *n.* doienie.

Gemenge, *n.* mięszanina, zmięszanie, pomięszanie; der Religionen, wiar; der Wahlstimmen, głosow obieralnych.

Gemengt, pomięszany, zmięszany, zkłucony, pokłucony.

Gemerkt, *adv.* znak, piętno, godło, znaczenie, naznaczenie, pamiątke.

Gemerkt, *adj.* znaczony, naznaczony, piętnowany. s. Merken.

Gemesse, *n.* mierzanie, mierzenie, pomierzanie, miarkowanie.

Gemessen, mierzony, mierzany, pomierzany, miarkowany.

Gemeynt, *adj.* mniemany, domniemany, rozumiany, domyślany, myślano. es ist auf ihn gemeynt, o nim to myślano.

Gemiethet, naięty, naymowany. siehe Miethen.

Gemildert, umiarkowany, pomierny, zmiarkowany.

Gemindert, umnieyszony, zmnieyszony, pomnieyszony, pomnieyszany.

Gemischt, mięszany, zmięszany, pomięszany, zkłucony, pokłucony.

Gemse. *f.* koza dzika, co po skałach, po gorach skaczę.

Gemünd, Gemunda, Reichsstadt in Schwaben, miasto Cesarskie w Szwabii.

Gemünzt,

Gemünzt, ztęplowany, bity. Geld, ztemplowane, bite, pieniądze.
Gemüse, n. iarzyna, legumina. von Gemüse leben, sich damit behelfen, iarzyną żyć, iarzyną się, ratować. mit Honig gemachtes, miodem zaprawna; gut schmeckendes, smaczna. Gemüse kochen, iarzynę gotować.
Gemüßiget, przymuszony, przyniewolony, przynukany.
Gemüth, n. umysł, niedergeschlagenes, niederträchtiges, podły, nikczemny, błahy, lichy; hurtiges und grosses, prędki y wielki; scharfsinniges und verschlagenes, bystry, przebiegły, y obrotny; aufmerksames, uważny, uważaiący; billiges, słuszny. fertiges, gotowy; bekümmertes und kleinmüthiges, troskliwy, y niski; baurisches und hartes, chłopski y twardy; aufgewecktes, obudsony, ocucony; nicht gar zu aufrichtiges, nie na zbyt szczery; männliches, męski; freches, dziki, srogi. voller bösen Ränke, pełny złych sztuk; voller bösen Begierden, pełny złych żądz; das stets zu hoch hinaus will, ktory zawsze chce się wysoko piąć, wysoko porować. sein Gemüth auf etwas richten, swoy umysł do czego obrocić, aplikować. aus dem Gemüthe entfallen, entkommen, wypaść z umysłu, z myśli. mit freyem Gemüthe etwas schreiben, wolnym umysłem co pisać. eines Gemüth erkennen, czyi umysł poznać, poznać się na czyim umyśle. keine Unruhe in dem Gemüthe haben, żadnego niepokoiu nie mieć w umyśle; - ist mit sich selbst vergnügt, iest sam sobą kontent. auf etwas das Gemüth wenden, umyśl do czego obrocić. mit ganzem Gemüthe sich auf etwas legen, całym umysłem, myślą udać się do czego. zu Gemüthe führen, przełożyć.
Gemüthsbeständigkeit, f. umysłu stateczność, moc, mężność.
Gemüthsbewegung, f. umysłu poruszenie, afekt, namiętność, pasyia. grosse entstehet bey ihm, wielkie ruszenia w umyśle powstaią. - dämpfen, poruszenia umysłu poskromić, uśmierzyć.
Gemüthsgaben, pl. dary umysłu, przymioty, talenta.
Gemüthskrankheit, f. umysłu choroba, słabość.
Gemüthsneigung, f. umysłu skłonność.
Gemüthsruhe, f. umysłu pokoy, spokoyność, umysł spokoyny, uspokoiony.
Gemüthsvergnügung, f. umysłu pociecha, rozkosz, ukonrentowanie.
Gemurmel, n. mruczenie. odmrukiwanie. machen, mruczenie czynić, mruczeć.
Gemurre, n. mruczenie. ohne Gemurre einem folgen, bez mruczenia, bez odmrukiwania być komu posłusznym, słuchać kogo.
Gemustert, okazany, okazywany, popisywany.
Genad, f. łaskawość, łaska, łaskawe, dobre serce.
Genähet, szyty, uszyty.
Genährt, karmiony, żywiony, ten co go żywiono, co mu ieść dawano.
Genässet, moczony, umoczony, namokły, zmokły.
Genap, Genapa, Stadt im Clevischen, miasto w Kliwskim.
Genauer, oszczędny, przyskąpy. genauer Vater, oszczędny, przyskąpy oyciec. Mann, przyskąpszy mąż. 2) przytrudny. mit genauer Noth sich von etwas enthalten, trudno, ledwie się utrzynać od czego. etwas merken, ledwie co puczuć, postrzec. sich erholen, przyiść do uwagi.
Genau, *adv.* oszczędnie, skąpo, przyskąpo; leben, żyć; einen halten, kogo trzymać. sich genau hin behelfen, oszczędnie się obchodzić, troszką. 2) *znaczy*, to, *co* eigentlich, umständlich, właściwie, z o kolicznościami, okolicznie. einem seine Meynung überschreiben, okolicznie komu swoie zdanie opisać. genau etwas abhandeln, okolicznie, należycie oczym traktować. aufs genaueste, iak naynależyciey, iak nay właściwiey. etwas untersuchen, czego szukać, o co się wypytywać, badać.
Genaulich, oszczędnie, skąpo, przyskąpo, przyskąpiey.
Gendarmerie, f. krolewska, ciężko uzbroiona lazda.
Genealogie, f. Geschlechtsregiester, genealogia, rodu, rodzaiu wyprowadzenie. Wissenschaft, davon, wiadomość genealogii.
Genealogisch, genealogiczny.
Genehet, szyty, uszyty.
Genehmhalten, pochwalić, approbować, mile przyiąć. eines Meynung, czyie zdanie.
Genehmhaltung, f. approbowanie, pochwa-

pochwalenie, miłe przyięcie, za dobre uznanie.
Geneidet, nienawidzony, w nienawiści będący.
Geneigt, przychylny, skłonny; Gemüther zum Frieden, przychylne pokoiowi umysły, *albo* skłonne do pokoiu umysły. geneigter Tag gegen die Nachmittagszeit, nachylony dzień, zpołudnia. zur Freundlichkeit, skłonny do przyiaźni. geneigte Güte gegen Arme, przychylna dobroć ku ubogim. die geneigte Jugend zu den Lastern, skłonna młodź do niecnot. zum Zorn, do gniewu. mit geneigten Ohren anhören, łaskawym słuchać uchem. *to co* gewogen, co znaczy także przychylny komu, albo łaskawy, dobry na kogo, gegen einen, geneigt einem seyn, być przychylnym komu. zum Aufruhr geneigt seyn, do rozruchow, do buntu, być skłonnym.
Geneigtwilligkeit, *f.* przychylność, dobroć, życzliwość. einen besonders gegen sich zu erkennen geben, czyią osobliwą przychylność ku sobie uznawać.
Genennet, mianowany, nazwany, nazywany.
Generalaccise, *f.* accisa, myto, od rzeczy przedaynych.
Generalaccise-Director, *m.* Naystarszy Akcyzy Rządca.
Generalacciserath, *m.* Koysyliarz całey Akcyzy.
Generaladjutant, *m.* General Adjutant.
Generalat, *n.* generalstwo, Urząd generała. den Krieg in seinem Generalat gar wohl führen, woynę dobrze prowadzić, swoią Komendą.
Generalauditeur, *m.* sędzia Woyskowy.
Generalcapitain der Venetianer, Admirał okrętow Weneckich.
Generalcommissarius, *m.* Prowiantow Naystarszy Dozorca.
General enChef, *m.* Generał-an-szef. Naypierwszy Wodz, Pułkownik, woyska.
Generalfeldmarschall, Wielki Hetman.
Generalfeldmarschall-Lieutenant, *m.* Generał Lieutenant, Reymentarz.
Generalfeldzeugmeister, *m.* General Artilleryi.
Generalißimus, *m.* Oberfeldherr, Naywyższy Hetman, Naypierwszy.
Generalität, *f.* Wodzowie Woysk.
Generalmajor, *m.* Generał Major.
Generalmusterung, *f.* generalne okazywanie, generalny popis Woysk.
Generalquartiermeister, *m.* Wielki Oboźny.
Generalstaaten in Holland, *pl.* Generalne stany Holenderskie.
Generalwachtmeister, *m.* Strażnik-Wielki.
Genesen, ozdrowieć, z choroby przyść, przychodzić do zdrowia. eines Kindes, zlec, porodzić.
Genesung, *f.* ozdrowienie, przyiście, przychodzenie do zdrowia.
Genetzet, moczony, zmoczony, umoczony, zmokły.
Geneindes, dziewięć liczba.
Geneidet, nienawidzony, ktorego nienawidzą, nielubią.
Genf, Stadt, Genewa, miasto. von oder zu solcher Stadt gehörig, Genewski.
Genfergebieth, *n.* Powiat Genewenski, ziemia Genewenska.
Genfer See, Jezioro Genewenskie, *pol.* Lacus Lemanus.
Gengenbach, Gengenbach. Reichsstadt, cesarskie miasto.
Genick, *n.* kark, einem brechen, kark komu złamać.
Genieß, *n.* używanie.
Geniessen, używać; begierig, z upragnieniem, chciwie; heimlich, potaiemnie, skrycie; gern geniessen, rad używać. frey und öffentlich, wolno y iawnie. des Lichts, światła, des Friedens, pokoiu. der Freude, radości. der Ruhe, spoczynku y wczasu. alles Guten, wszystkiego dobrego. reichlich, obficie. davon genieße ich nichts, z tego ia nic nie używam. Speiß und Trank genießen, iadła y napoiu używać.
Genießen, *n.* zarobeczek, zarobek malenki, zysk małenki.
Genießung, *f.* branie; der Früchte, owocow, urodzaiow, używanie. einer eigenen Stunde, zum Leben zustehen, użyć kilka godzin życia komu pozwolić.
Geniste, *n.* śmieci, wymioty; rzeczy wymiecione, prochy, błoto.
Genöthiget, przymuszony, potrzebą przyciśniony.
Genommen, wzięty, brany zabrany.
Genuß, *m.* użycie, używanie.
Genosse, *m.* Mitgeselle, wspolnicy, towarzysze. an einem Dinge, w iakiey iedney rzeczy. im Amte, na urzędzie.
Genossen, użyty, używany, na używanie brany.
Genossenschaft, *f.* towarzystwo, towarzyszenie, spolność, społeczność. im Guten und Bösen, w dobrym y złym szczęściu.
Genoßin, *f.* towarzyszka spolniczka; in

in der Ehe, w małżeństwie; an Glück und Unglück, w szczęściu y w nieszczęściu.

Genothzüchtiget, mocą, gwałtem przycisniony.

Gent, Stadt in Flandern, Genta, Gandaw, miasto we Flandryi. von oder zu Gent gehörig, z Gandawu, albo do Gandawu należący, Gandawski.

Genua, Genua, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu selcher Stadt gehörig, z tego miasto albo do tego miasta należący, Genueński. die Republic Genua, Rzeczpospolita Genueńska.

Genueser, m. Genueńczyk, z Genui rodem, w Genui rodzony.

Genuesische, Genueński, Genuenska, Genueńskie.

Genüge mit einem Eckel, nasycenie, sytość, z obrzydzeniem. hat er in der Sache bekommen, iuż przyszedł do sytości w tey rzeczy; = habe ich an den Dingen, syt iestem tych rzeczy. *znaczy także to co.* Ueberfluß, obfitość; an allen Dingen, we wszystkich rzeczach. einem überflüßig Genüge thun, zadosyc uczynić komu obficie. geziemend, anständig, nayprzystoyniey, nayuczściwiey. seinem Gemüthe mit etwas genüge thun, swoy umysł nasycić czym. dem Hasse mit Worten und Werken, nasycić nienawiść słowami y uczynkami. seiner Grausamkeit mit so grosser Gefahr, swoie okrucieństwo, nasycić z tak wielkim niebezpieczeństwem.

Genügen, sich lassen, miec dosyć, przestać na czym. niemand läßt sich an seinem Zustande genügen, nikt nie iest kontent ze swoicy fortuny, ze swoiego stanu. der sich an seinem Zustande wohl genügen läßt, ktory ma dosyć na swoim stanie, *to iest*, ktory z niego kontent iest.

Genüglich, kontent, syt. dosyć ma.

Genügsam, kontent, ukontentowany, nasycony, syty. 2) *znaczy*: oszczędny. genügsamer Mensch, oszczędny człowiek.

Genügsam, oszczędnie, kontent, żyć. *to iest*, y z niewiela kontent być.

Genügsamkeit, *f.* ukontentowanie, kiedy kto umysł ma kontent ze wszystkiego.

Genug, dosyć.

Genung, dosyć = hiervon, dosyć tego, nicht sehen was genug ist, nie widzieć co dosyć iest. nicht genung verstehen, Lehren zu geben, nie mieć dosyć na tym. nauki dawać. so viel Geld als genung ist, tyle pieniędzy ile dosyć. ich weiß es gewiß genung, ia to dosyć zapewne wiem. es ist Zeit genung zu lernen, iest dosyć czasu do uczenia się. er ist gelehrt genung, on dosyć iest uczony. es sind Worte genung, dosyć iest słow. so viel bis es genung ist, tyle ile dosyć iest. er hat nicht genung gehabt, ihm angereitzt zu haben, nie dosyć miał że go przynęcił. lange genung, długo dosyć, kiedy. geschwind genung, wenn es nur gut genung ist, dosyć prędko, kiedy dobrze. es sind Leute genung, dosyć iest ludzi. genung thun, za dosyć uczynię; einem, komu. genung gethan zu haben, mieć dosyć do czynienia; mit seinen Dingen, za swoiemi rzeczami.

Genugsam, wystarczaiący, ktory dosyć iest. genungsamer Zeuge, wystarczaiący świadek; w ktorym dosyć iest zdolności do świadectwa, genungsam einem Dinge seyn, wystarczyć iakiey rzeczy.

Genungsam, *adv.* dostarecznie; co dosyć iest.

Genugthuung, *f.* zadosyć uczynienie.

Genuß, *m*, wygoda; wovon haben, mieć z czego wygodę.

Geöfnet, otwarty, otworzony; po otwierany, otworem stoiący.

Geölt, oleiem, albo oliwą nasmarowany, napuszczony, niby *oleiowany.*

Geoffenbaret, obiawiony, obiawiany, obiawiana, obiawiane.

Geographie, *f.* ziemi opis, ziemi opisanie; ziemskego okręgu zpisanie.

Geographisch, ziem opisny.

Geometrie, *f.* geometrya, ziemimiara, ziemipomiar; umienie mierzenia każdey wielkości.

Geopfert, ofiarowany.

Geordnet, nakazany, ustanowiony, rozkazany, postanowiony.

St. Georg, Swięty Jeży, Stadt in Croatien, miasto w Hrwackiey ziemi.

Gepaart, złączony, zpàrzony, małżeństwem.

Gepanzert, w pancerz ubrany, przybrany, w pancerz uz broiony.

Gepausche, puklerz, tarcz wygięta, wypukła.

Gepeiniget, męczony, umęczony, katowany, ukatowany.

Gepeitschet, biczowany, ubiczowany, osieczony, obity, ścięty.

Gepfeffert, pieprzony, opieprzony, pieprzem przyprawiony, posypany.
Gepfeiffe, n. wygrywanie, granie, grywanie na piszczałce.
Gepflanzet, szczepiony, wszczepiony; zaszczepiony.
Gepflastert, słany, wysłany, brukowany.
Gepflückt, urwany, urywany, zerwany, zrywany.
Gepflügt, orany, zorany, zaorany, przyorany.
Gepicht, osmolony, smołą osmarowany, obłożony, oblany, zwalany.
Geplagt, źle traktorowany, nagabany, prześladowany.
Geplerre, n. krzyk okrutny, krzyk srogi, wrzeszczenie przeraźliwe. im Singen machen, w śpiewaniu czynić. der Elephanten, ryczenie słoniow.
Geplündert, rabowany, zrabowany, wyrabowany, złupiony, odarty,
Gepolter, n. wybicie, wybijanie, ztemplowanie, wyrażenie. des Geldes, ztemplowanie pieniędzy.
Gepränge, n. Aufzug, parada, pompa, okazałość; öffentlicher, publiczna. mit grossem Gepränge sich sehen lassen, z wielką okazałością dać się widzieć.
Geprassele, n. szeleśt, szczęk; der Waffen, oręża, zbroi. grausames Geprassele machen, straszny szczęk, szeleśt czynić.
Gepreßt, ciśniony, ściskany, naciśniony, ściśniony.
Geprüfet, probowany, doznany, doznawany, doświadczony.
Geprügelt, bity, kiimi ktoremu kiimi dano, ktory kiimi wziął.
Geputzt, ustroiony, wystroiony, wysmukany, ubrany, zestroiony.
Gequälet, trapiony, ztrapiony, utrapiony, udręczony.
Gequetscht, ściśniony, ściskany, przyciśniony, naciśniony.
Gera, Gera; Stadt im Voigtlande, miasto w Wogtlandzie.
Gerade, gleich, prosty, rowny. gerade Linie, prosta, rowną linia. = Weg, prosta, rowna droga. geraden Weges ins Elend wandern, prostą drogą na wygnanie iść, powędrować. Berg von einer geraden und gleichen Höhe, góra, prostey y rowney wysokości. *znaczy to co*, gleichheilig, parzysty, do pary. gerade Zahl, parzysty liczba, do pary, cetno. gerade machen, wyprostować, poprawić, naprostować.
Gerade, *adv.* prosto; zur Armee gehen, do woyska iść; zum Ende laufen, do końca biec. gerade gegen über, prosto na przeciwko. es sind gerade dreißig Tage, trzydzieści dni prawie, jak w koł. der niemals gerade zu sagt, ktory nigdy prosto, szczerze nie mowi.
Gerade, die, *f.* rzeczy ruchome, ruchomizna, graty, manatki. zur Gerade gehörig, do ruchomizny należący porządek.)
Geradert, kołem roztrącony, potłuczony, kołem przeiechany.
Geräthe, n. sprzęt; mäßiges, pomierny, *to jest*, mały, nie wielki; porządek, domowy, *toż samo co*, ruchomizna, = einpacken, zapakować, ułożyć, poukładać; weisses, leinenes, biała ruchomizna, lniana. *to jest*, porządek w bieliznie.
Geräthschaft, *f.* sprzęty; manatki, porządek, rzeczy.
Geräuchert, dymiony, kadzony, odymiony, zakadzony, okadzony.
Geräumig, rozległy, obszerny, przestrony, rozwlokły. geräumige Gebäude, zur Zusammenkunft der Leute, przestrone budynki, dla ludzi do schadzek.
Geräumlich, *adv.* przestrono, rozległo, rozwlokło, obszernie.
Geräusche, n. hałas, szeleśt, zgiełk; grosses, wielki; vergebenes, prożny, daremny; öfteres, częsty; etwas damit wollen, przez zgiełk, wrzask co znaczyć; der Waffen, szeleśt oręża. = mit den Füssen machen, hałas nogami czynić.
Gerathen, udawać się; einem wohl, co komu dobrze; glücklich, szczęśliwie; nicht wohl, nie dobrze, übel, źle; wie man gedacht, jak rozumiano, myślano. *znaczy także*. wpaść, in einen schweren Zustand, w jaki ciężki stan; in Noth, w potrzebę, auf die Rede, w mową, w dyskurs. = in Verderben, w zgubę; in Gefahr, w niebezpieczeństwo; an einen, wpaść, napaść na kogo; an der Feinde Läger, na oboz nieprzyjaciol; in der Feinde Hände, w nieprzyjaciol ręce; wohin, dokąd.
Geraubt, porwany; zabrany, zdarty, odarty, zrabowany, złupiony.
Geraum, obszerny, przestrony, rozległy. = Ort, mieysce; = Haus, dom. du bist schon vor geraumer Zeit von Hause weggegangen, tyś już przed dawnym czasem, *lepiey*, od dawnego czasu, z domu precz był poszedł.

Geraumigkeit, *f.* obszerność, rozległość, rozwlokłość.
Gerbehauß, *n.* dom garbarski, dom do garbowania, wyprawiania skór.
Gerben, *f.* garbować; wyprawiać; das Leder, skórę. einem das Fell gerben, skorę komu wygarbować, *to iest*, obić go dobrze.
Gerber, *m.* garbarz, skórnik, skórwyprawnik.
Gerechnet, porachowany, rachowany, liczony, policzony, zliczony, zrachowany.
Gerecht, sprawiedliwy. gerechter Mann, sprawiedliwy człowiek. gegen einen, dla kogo. gerechte Sache, sprawiedliwa sprawa; prawy, co prawie, w sam raz iest. das nicht zu groß oder zu klein ist, co nie iest, ani na zbyt wielki, ani na zbyt mały. der Schuh ist gerecht, suknia iest prawie.
Gerecht, *adv.* sprawiedliwie; handeln, czynić; prawnie, według prawa postępować sobie. gerecht leben, sprawiedliwie według praw żyć. regieren, podług praw y ustaw rządzić.
Gerechtfertiget, usprawiedliwiony, ktory sprawiedliwość swoię pokazał.
Gerechtfertigung, *f.* usprawiedliwienie. sprawiedliwości pokazanie.
Gerechtigkeit, *f.* sprawiedliwość. in acht nehmen, uważać y zachować; beobachten, sprawiedliwości przestrzegać; na sprawiedliwość uważać; nicht beobachten, na sprawiedliwość nie uważać.
Gerechtsame Rechte, *pl.* prawa; ustawy, postanowienia.
Gerechtsamkeit, *f.* prawo, prawność.
Gereichen, być, wyiść, wychodzić, bywać. einem zur grossen Ehre, być komu na honor, wyiść, wychodzić komu na honor. zu einem Sprichworte, wychodzić na przysłowie. zu eines Lobe, na czyią chwałe. die Wohlthat gereichet mir zur Gefahr, dobroczynność wychodzi mi na niebezpieczeństwo. was zu dessen Verderben ausgedacht worden, gereichet zu dessen Glück bestens, co na iego zgubę wymyślone było, to wychodzi na iego szczęście y dobro.
Gereicht, dany, ofiarowany, podany.
Gereiniget, oczyszczony, wyczyszczony, wymyty. wychędożony.
Gereitzet, rozdraźniony, zaczepiony, roziatrzony, roziadły.
Gerettet, ratowany, wyratowany, uwolniony, oswobodzony, wybawiony.
Gereuen, żałować, żal mi. es gereuet mich meines Raths von der Sache, żal mi moiey rady o tey rzeczy. heftig, sehr, mocno bardzo; daß ich solches gethan habe, żal mi, że takową rzecz uczyniłem. nichts thun, was ihm gereuen könne, nic nie czynić czego by mogło żal być. es gereuet mich meiner Thorheit, żal mi moiego głupstwa.
Gergenti, Gergentina, Stadt in Sicilien, miasto w Sycylii. *poł.* Agrigentum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Gergentynski.
Gericht, *n.* sąd, sądy, roki, roczki, wieca, da man Recht spricht, gdzie sprawiedliwość czynią. strenges, surowy, surowe; öffentliches, publiczny, publiczne. in dem Gerichte zu kurz kommen, na sądach nie wygrać sprawy. das Gericht halten, sądy mieć eine Sache vor Gericht bringen, sprawę iaką przed sąd zanieść. einen vor Gericht bringen, kogo do sądu pozwać. einem das Gericht zu halten auftragen, komu zlecić, moc dać, aby sądy miał. einen vor Gericht fordern, na sądy kogo pozywać. vor Gerichte kommen, erscheinen, sich stellen, stanąć przed sądem, stawić się przytomnym. sich mit einen vor Gericht zanken, przed sądem się z kim rozpierać, sprawiać. einen bey den Haaren vor Gericht schleppen, kogo za łep do sądu przywlec, przyprowadzić. das, gehört nicht für dessen Gericht, to nie należy do iego sądu. viel vor Gericht zu thun haben, mieć wiele przed sądem, u sądu, do czynienia, *to iest* mieć wiele spraw. seiner eigenen Sache wegen vor Gericht kommen, w swoiey własney sprawie, do sądu przybyć. aufheben, znieść sądy, rozegnać, rozpędzić. mit einem blauen Auge daraus weggekommen, z siniałym okiem odeyść, *to iest*, ledwie się wykręcić, z wielką trudnością sprawę wygrać. mit Schimpf und Schande abziehen, z hanbą y ze wstydem, odeyść od sądu. sich vor Gericht machen, przyiść przed sąd. vor Gericht gehen, przed sąd iść. im Gerichte, vor dem Gerichte, weitläuftig abhandeln, u sadu przed sądem, obszernie mowić. sich vor Gerichte anfangen zu üben, zacząć się przed sądem ćwiczyć. es wird nichts vor Gerichte gethan, u sądu nic się nie będzie działo. *to iest*, sadu, sądow nie będzie, nie będą sądzić. wollen, daß einer

einer sich vor Gericht einfältig anstellen soll, chcieć, aby kto niewinny stanął u sądu, przed sąd. vor Gericht gefordert, oder citirt worden, przed sąd być pozwanym zapozwanym; do sądu być wołanym. über einen das Gericht halten, sądzić kogo.

Gerichte, *n.* Essen, potrawa, iedzenie, pułmisek, *gdy się za samą potrawę bierze.* einen mit vielen Gerichten tractiren, wielu potrawami kogo traktować; zastawić wiele pułmiskow przed kim.

Gerichtet, sądzony, osądzony. 2) *znaczy to co:* gewendet, obrocony. przewrocony; wywrocony, obracany, przewracany wywracany.

Gerichtlich, sądowy; gerichtliche Gewohnheit, sądowy zwyczay. gerichtliche Schärfe, sądowa ostrość. = Streitigkeit, sądowy spor. = Gewinnst, sądowy zysk, sądowa gratka. die gerichtliche Art zu reden, sądowy kształt mowienia; Rede, sądowa mowa, = Ausspruch, dekret, sądowa kaźń, wyrok.

Gerichtlich, *adv.* sądownie, po sądowemu. über etwas erkennen, co uznawać, co rozeznawać. einen belangen, gerichtlich vornehmen, kogo do sądu pozywać, rapozwać.

Gerichtsbestellung, *f.* jurisdykcyia.

Gerichtsbuch, *n.* protokoł, w ktorym sprawy publiczne zapisuią.

Gerichtsdiener, *m.* woźny, sługa sądowy.

Gerichtshalter, *m.* sądowy, subdelegat, ktory ma od kogo inszego zlecony sad.

Gerichtshaltung, *f.* jurisdykcyia, sądy, sądzenie. die Wintermonathe, darzu aussetzen, zimowe miesiące na sądzenie obrocić; w zimie sadzić.

Gerichtsherr, *m.* Pan maiący swoie sądy, władzą sądzenia.

Gerichtsordnung, *f.* porządek sądowy. man hat Rechte und Gerichtsordnungen von allen Dingen, maią prawy, y Porządki sądowe owszystkich rzeczach.

Gerichtssachen, *plur.* sprawy sądowe.

Gerichtsschreiber, *m.* Pisarz sądowy, ktory przy sądzie dekreta pisze.

Gerichtsstatt, *f.* sąd, mieysce sądowe, izba sądowa. darans entlaufen, z izby sądowy wybiec.

Gerichtstag, *m.* dzień sądowy. Gerichtstag abwarten, daran erscheinen, stanąć, stawić się na dzień sądowy, na termin. einem die Erscheinung daran erlassen, pozwolić komu aby na termin nie stanał. den Gerichtstag aussetzen, aufhören lassen, termin sądow, dzień sądow odłożyć; sądy odwolać. wieder angehen lassen, sądy mieć, przywołać na swoy termin.

Gerichtszwang, *m.* zwierzchność, jurisdykcya, sąd; prawo. unter den seinigen bringen, wziąć kogo pod swoię zwierzchność, pod swoią Jurisdykcyią.

Getrieben, tarty, ztarty, natarty, nacierany, otarty, zcierany.

Gering, mały, nikły. = Anzahl der Redner, mała liczba mowcow. geringer Lob, mała chwała. geringe und magere Erde, mały y płony grunt, das geringe Ansehen, mała powaga. sehr geringes Vermögen hinterlassen, bardzo mały maiątek zostawić. geringe Freunde, mali, niewielcy przyiaciele. geringe Leute, podli ludzie, nikczemni. das sind bey ihnen geringe Dinge, to u nich są małe rzeczy. das werden bey ihnen für geringe Sachen geachtet, to u nich będzie miano za małą rzecz. geringe Rechtshändel, małe sądowe sprawy. geringer Redner, mały mowca. nicht der geringste Zweifel, ani naymnieysze powątpienie. in den geringsten Dingen stolpern, w naymnieyszych rzeczach potchnąć się. einer der geringsten seyn, być iednym z naypodleyszych. im geringsten, w naymnieyszey rzeczy. nicht das geringste, ani tyle; bynaymniey; bewogen werden, być poruszonym. nicht das geringste von etwas abgehen, bynaymniey od czego nie odstąpić, nie ustąpić. geringe achte, za mało mieć, szacować ważyć. gering werden, tanieć. meine Hoffnung wird gering, moia nadzieia maleie, małą się staie.

Geringert, zmnieyszony, umnieyszony, pomnieyszony.

Geringung, *f.* zmnieyszenie, pomnieyszenie, umnieyszenie.

Geringheit, *f.* taniość, małość, nikłość, nikczemność.

Gering machen, wycieńczać, małym, mnieyszym, maleńkim, czynić.

Geringschätzig, mało szacowny, mało szacowany. Geschenkgen, podaruneczek.

Geringschätzigkeit, *f.* mało szacowanie, mało ważenie, niedrogość.

Geringste, naymnieyszy.

Gerinnen, gęźnieć, gęsnąć, zsiadać się. die

die Milch gerinnet am Feuer, mleko gęśnieie przy ogniu.
Gerippe, n. Gebeine eines Cörpers, kości, śmierć; z trupa.
Grillen kommen, na koniu przyiechać, przyieżdżać.
Geritzt, rozpadły, rozłupany, rofzczepiony, przełupany.
S. Germainen Laye, Sen Zermene an Le. Ort in Frankreich, mieyfce w Francyi.
Gern, rad, z chęcią, z ochotą. etwas thun, co czynić. gern und fleißig zuhören, rad y pilno słuchać przysłuchiwać się. gern kommen, z chęcią przyiść. etwas annehmen, czego się podiąć, co przyiąć na fiebie. ich möchte gern essen, rad bym iadł, ieść mi się chce. das hab ich gern, to rad mam, to mi przyiemne ieft. etwas nicht gern sehen, czego nie rad widzieć.
Gerochen, wąchany, powąchany, przewąchany. 2) mfzczony; zemfzczony, czego się pomfzczono. *obacz*, rächen.
Geroldseck, Geroldfeka. Graffchaft in Schwaben, Hrabftwo w Szwabii.
Geronnen, zgęśniały, zfiadły. geronnenes Blut, zgeśniała, zfiadła krew. geronnene Milch, twarog, fiadłe mleko. także ktore fię zewrzało.
Gerste, *f.* ięczmień, zboże. Sommergerste, iary ięczmień. Wintergerste, ozimy ieczmień, gdzie bywa, von Gersten, z ięczmienia. mit Gersten gefüttert, ięczmieniem karmiony, pafzony.
Gerstenähre, *f.* ięczmienny kłos, kłos ięczmienia.
Gerstenbrod, *n.* ięczmienny chleb, chleb z ieczmienia.
Gerstengraupe, *f.* ftyzanna, napoy z ięczmienia gotowany.
Gerstenkleyen, otreby ięczmienne, z ięczmienia.
Gerstenkorn, *n.* Geschwür an den Augenliedern, ięczmień, krofteczka na powiece u oka.
Gerstensaft, *m.* ftyzanna, należycie z ięczmienia wygotowana. *niby* ięczmienny fok.
Gerstenspreu, *m.* ięczmienne plewy, zgoniny.
Gerte, *f.* *to co*: Ruthe, rozga, palcat, pręcik.
Gertruydenburg, Getrudenburga, Stadt in Holland, miafto w Hollandyi.
Geruch, *m.* zapach, wonia. den man riechet, ktory wąchaią. angenehmer, lieblicher, przyiemny, miły. (cuchnienie, fmrod. häßlicher des Mundes, fzpetne cuchnienie, fmrod, z uft.) nach Mürren, mirry zapach. widriger, przeciwny.) giftiger, schädlicher, zaraźliwy, fzkodliwy. = der Salben, maści; die Annehmlichkeiten desselben, so aus den Blumen duften, przyiemność zapachu, ktory z kwiatow wychodzi. vom Essen, z iedzenia, z potraw zapach; von altem Weine, od ftarego wina zapach, wonia; ist mir in die Nase gekommen, wleciał mi w nos.
Gerufen, wołany; zawołany, powołany, przywołany.
Geruhen, chcieć, raczyć. ich bitte sie wollen geruhen, mir dieses zu vergeben, profzę chciey, racz mi to darować.
Geruhig, fpokoyny umysł. = Leben, fpokoyne życie. = Land, fpokoyny kray.
Geruhig, *adv.* fpokoynie.
Geruhigkeit, *f.* fpokoyność, pokoy. des Gemüths, fpokoyność umysłu.
Gerücht, *n.* *to co.* Ruf, Rede, wieść, mowa, powieść; sława. beständiges, iednoftayna, nie uftaiąca; gemeines, pofpolita; falsches, fałfzywa. das Gerücht ausstreuen, wieść rozfiać, rozrucić, roznieść. = entstehet, wieść powftaie, gehet, idzie. nimmt überhand, breitet sich aus, wieść przybiera, wieści rozfzerza się; erschallet, rozlega się. = unterdrücken, stillen, przytłumić, ucifzyć sławę, wieść. verschwindet, verlieret sich, uftaie, ginie; weggefallenes, wygasła; ohne Urheber, bez autora, gdy nie wiadomo, kto ią pierwfzy począł; ausbringen, wynieść; erhebt sich, powftaie, vergehet, miia, przechodzi; läßt nach, uftaie. gutes Gerücht haben, dobrą mieć sławę, dobre imie.
Gerücht, rufzony, umknięty, wytrącony. aus den Zähnen, z zębow.
Gerührt, dotchniony, dotchniona, dotchnione.
Gerümpel, *n.* trzafk, łofkot, zgiełk, hałas; alter hölzerner Haußrath, dawny drewoiany iprząt domowy, ftare drewniane graty; von Eisen, żelaza, żelazne graty.
Gerüste, *n.* etwas damit zu heben, oder sonst zu bewegen, machina, do podniefienia lub rufzenia czego. das sich auf. und nieder hebet, ktora się nadoł y w gorę podnofi; in Comedien, iak na komedyach, y tym podobnych

bnych, ruſztowanie. worauf einer aufgeſtellet, oder auch hingerichtet wird, na ktorym kto wyſtawiony, albo y ſtracony bywa. także ruſztowienie do murowania. Aufrichtung der Gerüſte bey einem Bau, wyſtawone, ruſztewanie, przy jakim budowaniu. Gerüſte zum Bau aufrichten, ruſztowanie do budowania wyſtawić. aufführen, wyprowadzić.

Gerüſtet, uzbroiony, obronny, zbroyny, w oręż opatrzony.

Gerüttele, *n.* trzęſienie.

Gerüttelet, trzęśniony.

Gerunzelt, marſzczony, zmarſzczony, marſzczkowany.

Gerupft, ſkubany, oſkubany, zeſkubany, wyſkubany, z pierza.

Geſäet, ſiany, zaſiany. *w tym ſamym ſenſie mowią.* wrzucony w ziemię.

Geſäß, *n.* ſiedzenie, *to co:* Bank, ława. *to co*, der Steiß, zadek.

Geſättiget, naſycony, ſyty, do naſycenia pełny, napchany.

Geſäuert, zakwaſzony, ktoremu, kwaſu, drożdży zadano, zakiſzony.

Geſäuffe, *n.* piiatyka, żłopanie. unmäßiges, nie pomiarkowana, nie pomiarkowane. ſo rings herum gehet, ktora w koło chodzi.

Geſäugt, mlekiem karmiony, przy pierſiach, oder pierſi ſaniem karmiony.

Geſagt, powiedziany, mowiony; zmowiony, rzeczony.

Geſalbt, ſmarowany, naſmarowany maściami, poſolony.

Geſalpetert, ſaletrowany, ſaletrą zaprawny, poſolony.

Geſalzet, ſolony, poſolony, oſolony, naſzlony, ſolą zaprawny.

Geſammlet, zebrany, zbierany, pozbierany, zgarniony, zgromadzony.

Geſammt, wſzyſtek, *to co*, ganz, cały. Geſtirne, wſzyſtkie gwiazdy. geſammtes Volk, wſzyſtek lud. mit geſammter Macht, całą wſzyſtką, mocą.

Geſandt, poſłany, wysłany, wyprawiony, zasłany.

Geſandter, *m.* Poſeł. königlicher, krolewſki. einen Geſandten an den König ſenden, Posła wyprawić do krola. einer Sache wegen, w jakim intereſie. einen zum Geſandten ernennen, obrać Posła, Posłem, za Posła, kogo. als Geſandter wohin kommen, iako Poſeł przyiechać, Posłem uczynić, naznaczyć. den Geſandten Audienz geben, Posłom audyencyią dać, Posłow słuchać. allenthalben die Geſandten hingehen laſſen, wſzędzie Posłow porozſyłać. er iſt als Geſandter dahin gegangen, Posłem tam poiechał. den Geſandten den Abſchied ertheilen, Posłow odprawić, pożegnać. ſo des Friedens wegen geſandt wird, poſeł o pokoy. die Geſandten abfertigen, ihnen Antwort, oder Beſcheid ertheilen, Posłow odprawić, dać im odpowiedź, rezolucyią. ſich darzu gebrauchen laſſen, dać ſię za Posła zażyć, do poſelſtwa.

Geſandſchaft, *f.* poſelſtwo. fremde, obce, anſehnliche, poważne, anſtändige, uczściwe, zahlreiche, liczne, mocne, gemeinſchaftliche, wſpolne. ungelegene, niemiłe, przykre. ums Friedens Willen geſchickte, o pokoy wyprawione. freywillig und von ſich ſelbſt geſchickte, dobrowolnie wysłane. von einem nicht annehmen, od kogo poſelſtwanie przyiąć. ſich nicht zur Geſandſchaft gebrauchen laſſen, nie dać ſię na poſelſtwo zażyć. es wird zu den wichtigſten Geſandſchaften gebraucht, on ieſt na nayważnieyſze poſelſtwa zażywany. die Geſandſchaft hat bey allen Völkern ein groſſes Recht, poſelſtwo ma u wſzyſkich narodow wielkie prawo. verrichten, verwalten, poſelſtwo ſprawiać, ſprawić. bis zum Ende verſehen, aż do końca, zkończyć. davon Rapport thun, ſprawe z poſelſtwa dać. die Geſandſchaft vor ſich laſſen, posłow przypuścić, dać im audyencyią, słuchać ich.

Geſang, *m.* śpiewanie, der Vögel, ptakow; der Stimmen, głoſow, der Sänger, śpiewakow. artiger, angenehmer, lieblicher, śliczne przyiemne, miłe. zum Lobe Gottes, na chwałę Boga.

Geſangbuch, *n.* kſiążka zpieśniami, kſiążka do śpiewania.

Geſangvogel, *m.* ptak śpiewaiący, z głoſem do śpiewania.

Geſangweiſe, gemacht, nakſztałt pieśni zrobiony, iak pieśń.

Geſattelt, kulbaczony, okulbaczony, ſiodłany, oſiodłany.

Geſatz, prawo, uſtawa, uchwała, ſtatut, konſtytucyia, nakaz.

Geſaubert, wyczyſzczony, wychędożony, chędożony, uchedożony.

Geſchabt, ogolony, ogolona, ogolone, *ſimpl.* golony.

Geſchäfte, *n.* interes, ſprawunek, ſprawa, ſprawunki; fremdes, obcy, ſchweres,

res, ciężki; eigenes, häusliches, własny, domowy; beschwerliches und mühsames, przykry y pracowity; gemeines, öffentliches, pospolity, publiczny; lustiges, śmieszny, pocieszny; auf sich nehmen, na siebie wziąć. durch die Geschäffte verhindert werden, interesami być zatrudnionym; besorgen, verrichten, interes sprawować, sprawiać, robić; ausmachen, wyrobić, dokazać. wegen seiner allzuvielen Geschäffte kann er ihn nicht so oft, als er will, bey sich haben, dla swoich nazbyt wielu interesow, niemoże on go tak często, jak chce, mieś u siebie. von seinen Geschäfften abgehalten werden, od swoich interesow być oderwanym. 2) *znaczy*: männliches Glied, męski wstydliwy członek.

Geschäfftig, sprawny, obrotny, przemyslny. geschäfftiger Mensch, sprawny, obrotny człowiek. geschäfftig seyn, sprawnym, obrotnym być.

Geschäfftigkeit, *f.* zatrudnienie; zainteressowanie.

Geschält, ze skòry odarty, obłupiony ze skòry, ostrugany ze skòrky.

Geschändet, zgwałcony, ktoremu, ktorey, wstyd wzięto.

Geschätzt, szacowany, oszacowany, ktorego, co, szacowano, oszacowano.

Geschafft, stworzony, co stworzone iest, ktorego ztworzono.

Geschehen, dziać się; hurtig, predko; mit großer Hitze, z wielką gorącością; geschickt, składnie; fleißig, emsig, pilnie, z pilnością; bescheidentlich, skromnie; in der That, w samey rzeczy dziać się. was ich gesagt, das geschieht, co ia powiedziałem, to się dzieie. was er wolle, daß mit ihm geschehen solle, co by chciał, aby się z nim działo. es geschieht alles nach dem Schicksale, wszystko się według wyroku, według przeznaczenia dzieie. wie es zu geschehen pflegt, iako się dziać zwykło; nach Wunsche, według życzenia po myśli. es kann nichts geschehen, nic się dziać nie może. wider verhoffen geschehen, przeciwko nadziei dziać się. was geschehen, wieder geändert wissen wollen, co się stało, to znowu chcieć odmienić. indem es geschahe, gdy się to działo. wollte Gott, es würde geschehen, dał by Bog, aby się to stało.

Gescheid, roztropny, rozeznany, ktory rozeznać y roztropić umie, rozeznawaiący.

Gescheidigkeit, *f.* roztropność, rozeznanie, rozeim, *z czego*, rozum.

Gescheidiglich, roztropnie, rozeznanie, rozeimnie, z roztropnością.

Gescheitert, łamany, złamany, połamany, potrzaskany.

Geschenk, *n.* dar, podarunek, upominek: göttliches, boski; herrliches, pański, wspaniały; hochzeitliches, weselny. einen mit Geschenken versuchen, tentować kogo podarunkami. zum Geschenke geben, na podarunek dać; mit Worten herausstreichen, podarunek słowami przyozdobić; für einen zusammen scharren, dla kogo podarunek zebrać, zgarnąć. einem etwas zum Geschenke schicken, komu co na podarunek posłać; er hat keine behalten, wenn ihm auch gleich die grösten angeboten worden, żadnego podarunku nie wziął, lubo mu naywiększe były ofiarowane. sich durch Geschenke bey einem beliebt machen, podarunkami miłym się komu uczynić; einen damit an sich ziehen, podarunkiem kogo do siebie przyciągnąć.

Geschenkgen, *n.* podarek, daruneczek, podaruneczek, upamneczek.

Geschenkt, darowany, podarowany, na podarunek dany.

Gescheuert, wytarty, ztarty, otarty; wycierany, zcierany.

Gescheuet, bany, obawiany, *niezwyczaynie*; *to iest*, ktorego się boią.

Geschichte, *f.* geschehene Sache, dzieło, dzieie, rzecz udziałana, historya. ein Liebhaber alter Geschichte seyn, ciekawym być starych dzieiow. dem die alten Geschichte gar wohl bekannt sind, ktorę mu stare dzieie bardzo dobrze są wiadome. 2) *znaczy*; Erzehlung derselben, opowiadanie, opisanie tychże dzieiow.

Geschichtschreiber, *m.*; dzieiopis; ktory dzieie opisuie.

Geschicke, *n.* wyrok, przeznaczenie. 2) znaczy, zdatność, sposobność, porządek. ins Geschicke bringen, w porządek w prawić, porządnie ułożyć. das kein Geschicke hat, co składu żadnego niema, niesmaczny, niezgrabny; dergleichen Mensch, niezgrabny, niesposobny człowiek.

Geschicklich, składny, zdatny, przydatny, wygodny, sposobny.

Geschicklich, *adverb.* składnie, zdatnie, przydatnie, wygodnie, sposobnie.

Geschicklichkeit, *f.* etwas zu thun, sprawność, obrot, sposobność, zdatność,

przydatność, wygodność, zdolność, prędkość do ſprawunku. die natürliche Geſchicklichkeit des Verſtandes zu allen Dingen, wrodzona zdatność rozumu, do wſzyſtkich rzeczy. des Leibes, ciała. Geſchicklichkeit etwas zu lernen, ſpoſobność, do nauczenia ſię czego. 2) *znaczy to co*; Füglichkeit, ſkładność, układność.

Geſchickt, ſprawny, zdatny, ſpoſobny, obrotny, wygodny. geſchickter Menſch, ſprawny, ſpoſobny człowiek. geſchickte Sache zu etwas, wygodny zdatna rzecz do czego; zum Reden, do mowienia. geſchickte Worte zu etwas, zdatne słowa do czego. dieſes iſt geſchickt, inſonderheit für das Alter, to ieſt wygodne, zdatne, oſobliwie dla tego wieku. einen zu etwas geſchickt befinden, kogo do czego ſpoſobnym znaydować. Bilder, welche geſchickt ſind, eine Erinnerung zu geben, obrazy zdatne, do przypominania. die geſchickte Rede, jemanden zu überreden, zdatna mowa do namowienia do wmowienia. ich bin nicht geſchickt, dich zu tröſten, nie ieſtem zdatny, do cieſzenia, do pocinſzenia ciebie. der geſchickte Redner, etwas zu beweiſen, zdatny mowca, do dowodzenia, do pokazania rzeczy. der wohl geſchickt iſt nach einer Kühnheit, ktory zdatny ieſt do czyiey śmiałości. geſchickt ſeyn zu etwas, ſpoſobnym być do czego; ſein Amt zu verwalten, do ſprawowania ſwoiego urzędu. geſchickt machen, ſpoſobnym uczynić; das Gemüth zu etwas, umysł do czego. die Natur hat dem Menſchen zu deſſen Verſtande die geſchickte Geſtalt gegeben, natura człowiekowi zdatną poſtać do iego rozumu dała. mache dich hierzu geſchickt, gotny ſię na to, do tego ſię ſpoſob.

Geſchickt, *adv.* zdatnie, gładko, ſpoſobnie; etwas beſchreiben, co opiſać; reden, einen etwas zu bereden, mowić komu do namowienia go. geſchickt nach der Zeit, zdatnie do czaſu, według czaſu. geſchickt nach Würden der Dinge, jak rzecz godna, warta.

Geſchieden, rozłączony, z ktorym ſię rozſtano, rozbrat uczyniono.

Geſchildert, tarczą uzbroiony, zasłoniony, zaſtawiony.

Geſchimpft, łżony, zełżony, obelżony, obelgą nakarmiony.

Geſchirr, *n.* Gefäß, naczynie, ſtatek, ſtatki; irdenes, gliniane; gläſernes, ſzklane; ſilbernes, ehernes, ſrebrne, miedziane. 2) *znaczy* wszelki ſprzęt ogołem, als Wagen, Ackerzeug, rc. iako to wozy, rolne narzędia etc. zum Jagen, do myśliſtwa; zum Pferden, na konie ſzory, humunty, rzędy.

Geſchirrlein, *n.* naczynko, naczyneczko, ſtateczek, ſtateczki.

Geſchirrmeiſter, *m.* rymarz do robienia ſzorow, *ſzoroſzyi.*

Geſchlachtet, rzezany, zarzezany, na rzeź bity, zabity.

Geſchlagen, bity, obity, zbity, ſuchemi razami, kiiem, etc.

Geſchlank, cienki, cieniuteńki, ſuptelny. geſchlanke Jungfer, cieniuteńka, ſuptelna panna.

Geſchlecht, *n.* rod, krew; Herkommen, rodzay; verächtliches, wzgardzony; menſchliches, ludzki; berühmtes, sławny; ehrliches, uczściwy; edles, ſzlachetny. von edlem Geſchlechte gebohren, z ślacheckiey krwi, być urodzonym. den Anfang ſeines Geſchlechts und Namens von ſich wollen hergeleitet wiſſen, chcieć początek, ſwoiego rodzaiu y imienia od ſiebie prowadzić. von altem Geſchlechte entſproſſen, od dawnego rodu, od ſtarych przodkow pochodzący. die von einerley Geſchlechte ſind, ktorzy ſą iednego rodu, iedney krwi, pokolenie; bis auf das dritte kommen, aż do trzeciego pokolenia przyiść. von vornehmen Geſchlechte gebohren, z zacney krwi urodzony. berühmter Leute Geſchlechte unterſuchen, godnych ludzi rod wywodzić, wyprowadzać.

Geſchlechtsnamen, *m.* imie, rodu, familii, krwi.

Geſchlechtsſtamm, *m.* naypierwſzy przodek rodu y krwi.

Geſchliffen, wyoſtrzony, zaoſtrzony, oſtrzony.

Geſchlinke, *n.* wnętrze, wnętrzności, trzewo.

Geſchlitzt, złupany, rozłupany, przełupany, rozpadły.

Geſchloſſen, zamknięty, zawarty, zaparty, zamykany, zawierany, zapierany.

Geſchlurfe, *n.* polewka, napoy.

Geſchmack, *m.* ſmak. die Fähigkeit zu ſchmecken, moc do ſmakowania. 2) das Schmecken eines Eſſens, ſmak iakiego iadła; herber, przykry, cierpki. dem Geſchmacke ſehr herbe ſeyn, do ſmaku być bardzo przykrym. keinen Geſchmack von dem wahren Lobe haben, nie

nie mieć żadnego smaku w prawdziwey chwale. durch den Geschmack eines Dinges Güte probiren, smakiem dobroci iakiey rzeczy, doznawać, probować; befindet sich im Munde, znayduie się w ustach; süsser, słodki; angenehmer, przyiemny; böser, zły; herrlicher, przedni; durchdringender, przenikaiący; verderbter, zepsowany; strenger, cierpki.

Geschmacklich, smakowity, smaczny. noch geschmacklicher machen, ieszcze smacznieyszym, smakowitszym uczynić. geschmackliche Speise, smakowita, smaczna potrawa.

Geschmähet, zelżony, obelżony, złaiany, zbesztany, z błotem zmięszany.

Geschmählert, umnieyszony, pomnieyszony, ubyty, ktorego, czego, ubyło.

Geschmaucht, przypalony, napalony, w poł, w połowę, opolony, spalony.

Geschmalgere, n. bazgranina, bazgranie; schlechte Schrift, złe pisanie.

Geschmalgert, bazgrany, plugawie, szpetnemi, nic do rzeczy literami pisany.

Geschmeide, n. Putz, ubior, stroy, suknie; der Weiber, białogłowski.

Geschmeidekästgen, n. szuflada, pudło, skrzynka, na ubior takowy.

Geschmeidig, ciągniony; das sich wohl ziehen und tractiren läßt, co się daie łatwo ciągnąć, rozklepać, rociągać. geschmeidiges Ertzt, ciągniona miedź, ktora się pod młotem ciągnie, rozciąga.

Geschmeidig, ciągło.

Geschmeidigkeit, f. ciągłość.

Geschmeiß, n. stek; Haufen nichtswürdiger Leute, kupa nic niewartych ludzi. 2) *znaczy* Haufen Ungeziefer, Würmer, kupy gadu, robakow.

Geschmeltzt, topiony, ztopiony, ktory ztopniał, co ztopniało.

Geschmeltzte Arbeit, f. blachmalowal robota, szmelcowana robota, napalana.

Geschmieget, zagięty, zakrzywiony, wykrzywiony, skrzywiony.

Geschmiere, n. mazanina, mazanie, zmazanie, zkryślenie.

Geschmiert, nasmarowany, posmarowany, smarowany.

Geschminkt, umalowany, ufarbowany.

Geschmoltzen, ztopiony.

Geschmuck, m. stroy, ubior, do stroienia się, do ubrania się.

Geschmückt, stroy, ubior.

Geschnäbelt, dziubaty, z dziubem.

Geschnellt, zwiedziony, oszukany, na ktorym pieniądze wykręcono.

Geschneutzt, wysiąkany.

Geschnitzelt, żnięty po sznicersku.

Geschnitzt, wyrzynany po sznicersku.

Gescholten, łaiany, złaiany, wyłaiany. połaiany.

Geschöpf, n. stworzenie. des Menschen Herrschaft über alle Geschöpfe, człowieka władza nad wszelkim stworzeniem.

Geschöpft, czerpany, brany, iako to woda ze studni.

Geschoren, strzyżony, ostrzyżony, wystrzyżony.

Geschoß, n. armata, strzelba. Art eines Gewehrs, ksztalt działa. 2) *znaczy:* Stockwerk eines Gebäudes, piętro budynku. bis in das dritte Geschoß ist ein Ochse gestiegen, aż na trzecie piętro woł wylazł.

Geschossen, postrzelony, postrzałem rażony, trafiony; mit einem vergifteten Pfeile, iadem, napuszczoną strzałą. geschossen seyn, w łeb być postrzelonym *to iest*, głupim być.

Geschreckt, postraszony, zastraszony, przestraszony.

Geschröpft, zpruchniały, wypruchniały, w pruchno obrocony.

Geschrey, n. krzyk; helles, głośny, przeraźliwy; wildes, wüstes, dziki; trauriges, żałosny; wie das versammlete Volk macht, iaki pospolstwo, gdy się zbiegnie, czyni; mit Seufzen vermengtes, ze wzdychaniem zmięszany; allenthalben erhobenes, ze wszystkich stron podniesiony; erhebt sich, podnosi się; 2) znaczy, powieści, mowy ludzkie; Rede der Leute voller Furcht, mowy ludzkie pełnie, trwogi. durch ein Geschrey erschreckt werden, krzykiem być przestraszonym. das kleine Geschrey von etwas vernehmen, hören, mowę iaką o czym, powziąć, słyszeć.

Geschrieben, pisany, napisany, pisywany, co pisano, napisano iest.

Geschroten, pokruszony, kruszony, zkruszony. geschrotenes Getraide, pokruszone zboże.

Gesch, m. piana.

Geschürtzet, podpasany, podkasany.

Geschütt, grobla.

Geschütz, n. działo, armata. groß Schießzeug, wielka strzelba; von allerhand Art, wszelakiego ksztaltu. eine Stadt mit Geschütze angreifen, beschießen, do miasta z armat bić, strzelać; auf die Mauern stellen, na murach postawiać; damit an die Mauer stellen, z armatą pod mury podstąpić.

Geschützt,

Geschützt, broniony, ktorego kto broni; obronę daie.
Geschwader, *n.* szwadron; Haufen Reuter, poczet iazdy. dicht bestelleter, gęsto ustawiony, uszykowany; schlagen, pobić; zbić.
Geschwächt, osłabiony. zwątlony, osłabiały, zesłabiały, zwątlały.
Geschwängert, brzemienny.
Geschwänzt, ogoniasty.
Geschwär, *n.* wrzod, bolak.
Geschwärich, wrzodowaty, wrzodaty, zwrzodowaciały.
Geschwärzt, czerniony, oczerniony, poczerniony, czarno ufarbowany, umalowany.
Geschwätz, *n.* mowy, rozmowy, gadki. z kim mieć, czynić; viele Stunden damit zubringen, wiele godzin na gadkach przepędzać; alberes, nichtiges, głupie, nikczemne, ni to ni owo; unnützes, co się na nic nie zdadzą. das ist ein Geschwätz unbedachtsamer Leute, to są gadki, nie uważnych y niebacznych ludzi.
Geschwätzig, gadatliwy, szczebietliwy, długiego języka. geschwätziger Mensch, gadatliwy człowiek.
Geschwefelt, siarkowany, siarką zaprawny, oblany, polany, napuszczony.
Geschweige, nie tylko, nie dopiero, coż dopiero. man kann sich kaum in den Gebäuden, der Kälte erwehren, geschweige denn auf den Wege, ledwie się można odiąć zimnu w budynkach, nie tylko w drodze, a dopiero, w drodze. *to iest*, że sie nie można przed zimnem uchronić w drodze. solche Menge kann schwerlich unbewafnet aufgehalten werden, geschweige dann, da sie gewafnet ist, taki tłum nie zbroyny cieżko można utrzymać, nie dopiero kiedy zbroyny iest.
Geschweigen, milczeć, cicho być, nic nie mowić, cicho siedzieć, cichostać.
Geschwellen, nabrzmieć, nabiec; zebrać. die Brust geschwillt ihm, piersi mu nabrzmiały, nabiegły.
Geschwenkt, wietrzony, przewietrzony, wywietrzony, przewiany.
Geschweg, Manns Schwester, siostra mężowa. a) *znaczy:* Brudersfrau, bratowa, brata żona.
Geschwind, predki. Zurückkunft, powrot. geschwinde Veränderung, prędka odmiana. aus Hofnung eines geschwindem Sieges, w nadziei prędkiego zwycięstwa. dergleichen geschwinde That, liest man nirgend, tak prędkiego dzieła nigdzie nie czytamy. geschwinder Gang, prędki chod, prędkie chodzenie. geschwinde Soldaten, prędkcy żołnierze. das geschwindeste unter allen Thieren, nayprędsze między wszystkiemi zmierzętami. geschwindes Unglück, prędkie nieszczęście. geschwinde Antwort, prędka odpowiedź. geschwinder zu antworten, prędki do odpowiadania. = in Ausführung der Dinge, prędki w sprawieniu, w sprawowaniu rzeczy. er ist mir zu geschwind gewesen, nazbyt był prędki na mnie, prędko mię nad to ubiegł. er ist sehr geschwinde im Ausfinden, bardzo iest prędki do wynalazku, do wymyślenia, geschwind von Anschlägen und in der Ausführung, prędki do wymyślenia proiektow y do zrobienia ich.
Geschwind, *adv.* prędko, szypko, chudko. zu einem kommen, do kogo przyść; einem etwas hinterbringen, co komu prędko donieść. so geschwinde du kannst, iak prędko, iak nayprędzey możeiz. sich auf die Beine machen, prędko się na nogi porwać. = etwas merken, prędko co pomiarkować. geschwind herzukommen, prędko przybyć, przystąpić; = geschehen werden, stać się. so geschwind gewachsen seyn, tak prędko urość. ich machte mich geschwind auf meine Herberge, pobiegłem prędko do moiey gospody.
Geschwindigkeit, *f.* prędkość, szypkość; wunderbare, dziwna, cudowna; göttliche des Verstandes, boska prędkość dowcipu. fertige, gotowa. wundernswürdige, godna podziwienia; der Worte, prędkość słow, w słowach. im Reden, w mowie; im thun, w czynieniu, w działaniu. die Augen mit größter Geschwindigkeit, zu und auf thun, oczy z naywiększa prędkością oworzyć y zamknąć. die Geschwindigkeit muß man anwenden, prędkości trzeba zażyć, dołożyć. in einem Dinge brauchen, w iakiey rzeczy zażywać. sich der Geschwindigkeit bedienen, prędkości użyć, prędkością nadrobić. sich mit größter Geschwindigkeit nur etwas herum drehen, z naywiękizą prędkością około czego kręcić się, obracać. er ist mir mit Geschwindigkeit zuvor bekommen, prędkością mi zabiegł; zum lauffen haben, prędkość mieć do biegania. sich nicht sowohl der Stärke, als der Geschwindigkeit befleißigen, nie tak o siłę, iak

o prędkość dbać. thue auch noch die Geschwindigkeit hinzu, przyday do tego szypkość.

Geschwister von einem Vater, dzieci rodzone iednego oyca, rodzeństwo. von einer Mutter, dzieci przyrodnie, iakoby, *przyrodzeństwo.*

Geschwisterkinder, männlichen und weiblichen Geschlechts, von zweyen Brüdern, dzieci, tak męskiey iak y białey płci, od dwoch braci, stryieczne dzieci, stryieczny. männlichen Geschlechts von zwey Schwestern, męskiey płci od dwoch siostr, cioteczni. weiblichen Geschlechts, białey płci, cioteczne. von Bruder und Schwester männlichen Geschlechts, od brata y siostry męskiey płci, cioteczni wuieczni, weiblichen Geschlechts, białey płci, cioteczne wuieczne.

Geschwitzt, pocony, wypocony, co potem, potami wyszło.

Geschwollen, nabrzmiały, nadęty, nabiegły, von Gifte, od trucizny. geschwollene Augen, nabrzmiałe, podpuchłe oczy. geschwollenes Glied, nabrzmiały członek. geschwollen seyn, nabrzmiałym być.

Geschworen, przysięzny; geschworener Rath, przysięzna Rada. geschworener Richter, przysięzny Sędzia.

Geschwür, *m.* szpar, zaduch; warm ohne alle Luft, kędy ciepło albo gorąco iest. bez żadnego oddechu dla powietrza. Geschwültage, parne dni.

Geschwür, *n.* wrzod, bolak, bolączka. häßliches, szpetny; voller Würme, pełny robakow. schädliches, szkodliwy; frißt um sich, obżyra około siebie; verursachen, erregen, sprawiać, robić wrzody. machen daß es eine Rinde bekommt, sprawić, aby skorką porastał; heilt nicht leicht, nie snadno się goi; entstehet, schließt auf, wrzod się robi, wybiega. das Geschwür öffnen, wrzod otworzyć, przeciać.

Geschwürig, wrzodaty, wrzodowaty.

Geschwulst, *f.* nabrzmienie, nabiegnienie, puchlina; kommt dazu, przystępuie do kogu; der Beine, nabrzmienie, nabrzmiałość nog; ist hart geworden, ztwardniało; findet sich an der Hand, nabrzmiałość pokazuie się na ręce, w ręce. die Geschwulst setzet sich, puchlina, nabrzmiałość, tęchnieie, klęśniele, zchodzi.

Geschwunden, uschły, wyschły, wysuszony, (co mowią) iak szczepa.

Geschwungen, prosto w gorę wybity, wyniesiony, iak z wagą bywa.

Gesechst, poszostny, aus sechsen bestehend, z szeście złożony. ein Vers der sechs *pedes* hat, wierśz, ktory ma sześć stop, miar, sześcio stopny; w Łacińskim y w Greckim.

Gesegnen, błogosławić, einen, komu błogosławić, co, obiad, iedzenie.

Gesegnet, błogosławiony, co pobłogosławione iest od kogo.

Gesehen, widziany; seyn, widzianym być; poważanym być. er ist gesehen bey ihm, on iest poważanym od niego. gesehen seyn wollen, chcieć być widzianym; chcieć się pokazać, popisać przed ludźmi.

Gesell, *m.* towarzysz, wspolnik; der Theil an einer Verrichtung hat, ktory ma część iaką z drugim w iedneyże rzeczy, w iednym interesie; getreuster und gewogener, naywierniey szy y nayżyczliwszy. einen in allen seinen Handlungen zum Gesellen haben, mieć kogo we wszystkich swoich sprawach towarzyszem, *y spolnikiem.* den Gesell sich beyfügen, towarzysza, spolnika przybrać do siebie; sich dafür angeben, spolnikiem, Towarzyszem się czynić. an einem den Gesell haben, mieć z kogo towarzysza. 2) eines Handwerkers, iakiego rzemieśnika, eines Seilers, towarzysz powroźnikow; eines Schneiders, towarzysz kraców. 3) Mensch, człowiek, człeczek, treuloser, bez wiary, bez rzetelności, undankbarer, niewdzięczny, fauler, gnuśny.

Gesellen, *m.* towarzyszyć, społkować. ztowarzyszyć, einen zu einem, kogo z kim.

Gesellet, ztowarzyszony, zespołkowany; towarzystwem złączony.

Gesellig, snadny do ztowarzyszenia, skłonny do towarzyszenia z kim.

Geselligkeit, *f.* snadność, skłonność do towarzyszenia, do ztowarzyszenia się, *albo* własniey, samo towarzyszenie.

Gesellin, *f.* towarzyszka, wspolniczka, des Lebens, życia; der Ruhe, spokoynych czasow; in der Ehe, w małżeństwie.

Gesellschaft, *f.* towarzystwo, społność, społeczeństwo; Vereinigung zweyer oder mehr Personen, ziednoczenie dwoch, albo więcey osob, *potym.* die auf solche Art vereinigte Menschen selbst, ludzie sami tymże sposobem ziednoczeni, zebrani; genaue, należyte, feste, mocne; angenehme und liebe, przyie-

przyiemne y miłe; getrauere und vertrautere, ściśleyſze y wiernieyſze. öffentliche des Amtes, publiczna ſpołność urzędu; publiczne towarzyſtwo urzędu. unverbrüchliche, nie przełamane; freywillige, dobrowolne, ehrliche und nützliche, uczściwe y pożyteczne, aller Dinge, wſzyſtkich rzeczy. auf Gefahr und Leben, niebezpieczeńſtwa y życia. zur Geſellſchaft berufen, fordern und einladen, do towarzyſtwa wzywać, powoływać, zapraſzać. ſich in die Geſellſchaft begeben, wdać ſię, wniyść w towarzyſtwo. = findet ſich unter ihnen, ſie ſtehen mit einander darinnen, towarzyſtwo, ſpołeczeńſtwo znayduie ſię między niemie; w towarzyſtwie, w ſpołeczeńſtwie razem zoſtaią. zerreiſſen, zertrennen, aufheben, towarzyſtwo, ſpołeczeńſtwo rozerwać, zerwać, rozdzielić, znieść; = hegen, unterhalten, beſchützen, towsrzyſtwo chować, ſpołeczeńſtwa do trzymywać. bronić. 2) *znaczy*: Zunſt, cech, Haufen vergeſellſchafteter Leute, kupę ztowarzyſzonych y połączonych ludzi. die Geſellſchaft der Werkleute anſtellen, anordnen, ſtiften, towarzyſtwo, cech, rzemieſłnikow poſtanowić, nakazać, uczynić; einen darein nehmen, kogo przyiąć do niego, einer von der Geſellſchaft, ieden z cechu, z towarzyſtwa. einen aus der Geſellſchaft, der ehrlichſten Leute ſtoſſen, wypchnąć kogo, rugować z towarzyſtwa nayuczſciwſzych ludzi.

Geſellſchaftlich, przyiacielſki, dobry do towarzyſzenia, lubiący towarzyſzenie.

Geſellſchaftlich, *adv.* po towarzyſku, po przyiacielſku.

Geſenk, łątorośl ſadzona; = einlegen, latorośl wſadzić, zaſadzić.

Geſendet, słany, posłany, wysłany, poſyłany, wyſyłany.

Geſengt, przypalony, przypalany, co przypalane, rozpalone, przypalone ieſt.

Geſetz, *n.* prawo, uſtawa, uchwała, uſtanowienie, konſtytucyia; ſtrenges, ściſła; ſcharfes, oſtra; billiges, słuſzna; öffentliches und gemeines, publiczna y poſpolita; menſchliches, ludzkie prawo; unbilliges, nieſłuſzne; und unnützliches, y niepożyteczne, ſtets beſtehendes, wieczne na zawſze; unverbrüchliches, nieprzeſtępne; von Gerichten, o ſądach; von Gelde, o pieniądzach; von etwas geben, ſtellen, ordnen, o czym prawo wydać, nadać; poſtanowić; abfaſſen, ułożyć, uchwalić; publiciren, obwołać, ogłoſić; einen damit verbinden, kogo nim obowiązać, einen dem Geſetz unterwerfen, kogo pod prawo poddać. das Geſetz annehmen, prawo to przyiąć. auf ein Geſetz ſchwören, przyſiąć, przyſięgać na prawo; daran gebunden ſeyn, prawem być, obowiązanym. von dem Geſetz abgehen, od prawa odſtąpić; ungültig machen, nieważne uczynić. nicht halten, überſtreben, prawa nietrzymać, nie chować, prawo przeſtąpić, przeſtępywać. das Geſetz abſchaffen, prawo znieść; verkehren, prawo przekręcie, przewrocić, przenicować. von dem Geſetze losſprechen, od prawa wolnym uczynić; läßt nicht zu das zu thun, prawo nie pozwala tego czynić. ſo lautet unſer Geſetz, tak opiſuie, tak opiewa naſze prawo. die Sitten gelten mehr, als die Geſetze, obyczaie więcey popłacaią, iak prawa y uſtawy. nach dem Geſetz mit einem handeln, verfahren, podług prawa, z kim obchodzić ſię, traktować, poſtępować. nach den Geſetzen geſchehen, gethan werden, według praw dziać ſię, ſtać ſię, das Geſetz hat geordnet, prawo uchwaliło, nakazało; will daß nicht, chce, aby nie. das iſt nach den Geſetzen wohl verordnet, to ieſt podług praw dobrze uſtanowiono, aby. im Geſetze verordnet haben, w prawie, *lepiey* prawem poſtanowić.

Geſetzgeber, *m.* prawodawca; prawochwalca, prawſtanowca, ſtanowiciel.

Geſetzgebung, *f.* praw dawanie, nadawanie, ſtanowienie, uchwalenie.

Geſetzlich, prawny, według prawa, iak prawo nieſie, iak opiſało.

Geſetztes, wolny od prawa, wyięty od prawa; nie podległy prawu. geſetzlos ſeyn, być wolnym, wyiętym od prawa.

Geſetzmäßig, prawny, podług prawa. geſetzmäßiges Commando, prawna komenda. geſetzmäßige Frage, pytanie podług prawa. geſetzmäßiger Tag, die Comitia zu halten, prawny dzień do odprawiania Seymu, *to ieſt*, prawem wyznaczony.

Geſetzmäßig, prawnie, podług prawa, iſt darinnen nichts geſchehen, w tym ſię nic nie ſtało. geſetzmäßig leben, podług prawa żyć.

Geſetzt, ułożony, uſtawiony, układny. wohlgeſetztes Gemüthe, dobrze ułożony

ny, ustawiony umysł. 2) *znaczy* gesetzt, daymy, położmy. daß, że. in ihm Geschicke genug gewesen, że dosyć było w nim sposobności, rozumu. gesetzt du seyest der, położmy, że ty iesteś nim. gesetzt ich sey furchtsam, daymy, że ia lękliwy *y boiaźliwy*, iestem; = es sey was, że to iest prawda.

Gesetztafel, *f.* tablice praw, na ktorych prawą są wypisane.

Geseelt, kolumnami przyozdobiony, w kolumny budowany, dawany.

Gesichert, okryty, przykryty, zasłoniony, zastawiony, bezpieczny.

Gesicht, *n.* twarz, wie es der Mensch von Natur hat, iaką człowiek z urodzenia ma; besondres, schönes, osobliwa, piękna; fürchterliches, straszna, okropna; verändertes, odmieniona; häßliches, szpetna; ungewöhnliches, niezwyczayna; erbärmliches, litości godna; wohlanständiges, przystoyna; gräßliches, marsowata; ehrliches, uczściwa; grimmiges, sroga, okrutna; fröhliches, wesoła; rothes, kupferigtes, vom Weine, czerwona, miedzianey farby od wina. ein Mensch vom schrecklichen Gesichte, człowiek straszney twarzy. sage was er für ein gehabt, *powiedz*, co miał za twarz. eines Gesicht ansehen, na czyią twarz patrzyć. der Richter; das Gesicht ansehen, patrzyć na twarz sędziow. Schamhaftigkeit des Gesichts, wstydliwość twarzy; munteres, żywa, żyźwa; ernsthaftes, poważna; zweifelhaftes, niepewność y wątpliwość po sobie pokazuiąca; verstelltes, zmyślona, udana; zerrüttetes, pomięszana; niedergeschlagenes, zniżona, uniżona; hurenhaftes, kurewska; feindseliges, nieprzyiacielska. der mit dem Gesichte stets einerley siehet, u ktorego zawsze iedna postawa iedna doba twarzy. das Gesicht nach etwas anschicken, twarz do czego stosować, stroić. albo według czego. eben die Lebhaftigkeit im Gesichte ersehen, rowną żywość na twarzy widzieć. dessen Gesicht ein großes Unglück zu erkennen giebt, iego twarz daie poznać wielkie nieszczęście. die Verzweiflung läßt sich in alle Gesichter verspüren, rozpacz na twarzy wszystkich daie się widzieć. einem mit dem Gesichte schmeicheln, komu twarzą podchlebiać. 2) *znaczy*: Fähigkeit zu sehen, moc widzenia, albo wzrok; scharfes, ostry; wird geschwächt, słabiecie, wątleie; blödes, tępy wzrok. wo mich mein Gesicht nicht betrügt, ieżeli mnie moy wzrok nie zwodzi. da er befürchte es mögte ihm das Gesicht betrügen, gdy się bał: aby go wzrok nie zwodził. um sein Gesicht kommen, stracić wzrok. einem wieder zu dem Gesicht verhelfen, komu znowu do wzroku pomoc. *to i st:* przywrocić komu wzrok. das Gesicht ist mir vergangen, wzrok mi zaszedł ciemnością. einem das Gesicht benehmen, odecrać komu wzrok; verliehren, utracić. 3) *znaczy:* widowisko, albo widzenie; das einem erscheinet, co się komu pokazuie. durch ein falsches Gesicht bewegt werden, przez fałszywe widzenie być poruszonym. er hat ein Gesicht gesehen, widowisko widział, miał widzenie. nächtliches, nocne widzenie. einem vor das Gesicht kommen, przyiść komu przed oczy, stanąć przed kim. aus dem Gesicht verliehren, zgubić z oczow, to iest nie wiedzieć więcey kogo czego. einem das Gesicht vergönnen, w oglądaniu się zoczyć kogo. dem Gesicht ist nichts zu vertrauen, wzrokowi, oczom nie trzeba wierzyć.

Gesichtlein, *n.* twarzyczka mała, bardzo mała, maleńka twarz.

Gesichtsschärfe, *f.* bystrość wzroku: gdy dobrze prędko y daleko kto widzi.

Gesichtsehne, *f.* żyłka widziàlna w głowie y w oku.

Gesiebendes, siedm, Zahl, liczba; cała w sobie siedm.

Gesiebschaft, *f.* plemie, krew, rod, pokolenie.

Gesiebet, przesiewany, przetakiem, chędorzony, przeczyniony.

Gesiegelt, pieczętowany, zapieczętowany, przypieczętowany.

Gesims, *n.* gzyms.

Gesind, *n.* czeladź, sługi, ludzie, służący ludzie. die Leute heben das Getreyde auf, um ihrer Weiber, Kinder Gesindes Willen, ludzie chowaią zboże dla ich żon, dzieci, czeladzi.

Gesindel, *n.* schadzka, diebisches, złodzieiow. 2) rodzay; gottloses und schändliches ausrotten, rodzay niezbożny, y haniebny wykorzenić.

Gesindelohn, *m.* zapłata czeladzi, ludziom, zasługi.

Gesinnen, prosić u kogo, napierać się, u kogo, od kogo.

Gesinnet, dobrey woli, dobrego serca; wohl gegen einen, wieć dobre serce do kogo; = seyn eben so gegen einen

Freund, wie gegen mich ſelbſt, być z tak dobrym ſercem dla przyiaciela, iak dla ſiebie ſamego. gut gegen einen geſinnet ſeyn; dobrze komu myśleć, chcieć. eben ſo geſinnet ſeyn, toż ſamo myśleć, tak też myśleć. nicht ſo geſinnet ſeyn, wie ein andrer, nie tak myśleć iak drugi. ganz anders geſinnet ſeyn, wcale inaczey myśleć. geſinnet bin ich ſeyn, tak myślę, tak umyśliłem. ſo geſinnet bleiben, w ſwoiey myśli przeſtawać. redlich und gut geſinnet ſeyn, być rzetelnych y podściwych myśli. wie biſt du gegen mich geſinnet? z iakim ſercem ieſteś ty dla mnie? iak myśliſz o mnie? er läßt ſich nicht merken, wie er geſinnet ſey, on ſię nie daie poznać, albo nie wydaie ſię, iak myśli.

Geſippſchaft, *f.* rodzay, rod, pokolenie, krew, familiia.

Geſittet, obyczayny, ſtateczny, układny. wohlgeſittete und eingerichtete Stadt, bardzo dobrych obyczaiow, y dobrze urządzone miaſto. ein wohlgeſitteter Menſch, człowiek bardzo obyczayny, dobrych obyczaiow.

Geſonnet, na słońce wyłożony, na słońcu wygrzany.

Geſoffen, upoiony, opiły. *wypity*, wypoiony; piiąc wyprożniony.

Geſotten, warzony, gotowany, zwarzony, zgotowany.

Geſpalten, ſzczepany, rozſzczepany, łupany, rozłupany; Holz, drewno.

Geſpann, *n.* ſprawa, ſpor u ſądow, prawna ſprawa.

Geſpann, *n.* towerzyſz, ſpołecznik, ſpoł towarzyſz; ſpołkuiący, koń zaprzężony.

Geſpannſchaft, *f.* towaryſtwo, ſpolniſtwo, ſpoł-towarzyſtwo. 2) Grafſchaft in Ungarn, Hrabſtwo w Węgrach tak ſię nazywa.

Geſpannt, naciągniony, natężony, wytężony, wyciągniony, zaprężony.

Geſpärre, *n.* piętro, domu, budowania, na ktore ſię budynek dzieli.

Geſpeiſet, nakarmiony, *niby* naiedzony, ktory iadł, ktoremu ieść dano.

Geſpellt, ſzczypany, rozſzczypany, przeſzczypany, rozłupany.

Geſpenſt, *n.* widowiſko, ſtraſzydło, ſtrach, poczwara. ließ ſich ſehen in Geſtalt eines alten Mannes, dało ſię widzieć w poſtaci; iakiegoś ſtarego wychudłego człowieka; war verſchwunden, odeszło. ſchreckliche Geſpenſter laſſen ſich in dem Hauſe ſehen, ſtraſzliwe widowiſka daią ſię widzieć, pokazuią ſię w domu. die Geſpenſter plagen den Alten, ſtraſzydła, ſtrachy nagabaią ſtarego. voller Geſpenſter, pełny ſtraſzydeł.

Geſperre, *n.* Verhinderung, przeſzkoda. 2) Decke über einen Wagen, przykrycie nad iakim wozem. das Sparrwerk auf einem Hauſe, piętro w iakim domu. 2) *znaczy także:* die Klauſuren an einem Buche, klauzurki, zamykaczki u iakiey kſiążki.

Geſpickt, naſzpikowany żłoniną. geſpickter Beutel, worek naſzpikowany, to ieſt, pieniądzmi napchany.

Geſpinn, wyżygany, wymiotem wyrzucony, powrocony.

Geſpiel, kamrat, ſpolnik, towarzyſz.

Geſpielin, *f.* towarzyſka, kamratka, ſpolniczka.

Geſpinnſt, *n.* płotno.

Geſpißt, kończyſto, zaſtrygany, zacioſany, kończyſto dany, kowany.

Geſpötte, *n.* śmiech, igrzyſko, pośmiewiſko. einem zum Geſpötte dienen, śmiechem, pośmiewiſkiem, igrzyſkiem być komu. zum Geſpötte ausſtellen, na posmiewiſko, na igrzyſko wyſtawić kogo. ſein Geſpött mit einem treiben, iprzyſko ſobie śmiech ſtroić, czynić z kogo. ein Geſpött aus etwas machen, śmiech, igrzyſko, pośmiewiſko z czego czynić.

Geſponnen, przędzony; uprzędzony, wyprzędzony.

Geſponnenes, oblubienica, zaręczona, panna młoda.

Geſpräch, *n.* rozmowa; heimliches, taiemna; ungelegenes, nie miła; mit einem, z kim, mit niemand keines halten können, niemóc z nikim żadney rozmowy mieć. ſich nicht darauf einlaſſen wollen, nie chcieć ſię w rozmowy wdawać. ſich mit einem im Geſpräch einlaſſen, wdać ſię, wdawać ſię w rozmowę z kim; ſehr vertrautes erfolgete mit ihm, poufała bardzo rozmowa naſtąpiła z nim; über etwas, o czym; mit einem halben, anſtellen, uczynić z kim rozmowę; abbrechen, rozerwać, przerwać rozmowę.

Geſprächig, rozmowny, do rozmowienia ſię łatwy dobry.

Geſprengt, rozſypany, rozpierzchniony, gdy ſię rozpierzchnie po ſtronach.

Geſprochen, mowiony, mowiono.

Geſprüßt, rozſypany, rozſypano, co ſię rozſypało, rozpierzchło.

Geſpunſt, *n.* płotno, *iako by* tkanka, bo tkane ieſt z przędzy.

Geſpur,

Geſpur, ślad, ślady, trop, tropy, znaki na drodze od nog wybite.

Geſtade, n. brzeg morſki. obacz. Ufer.

Geſtämmet, podparty, podpierany, wſpierany, wſparty.

Geſtänkere, n. ſmrod, zapach nie miły, cuchnienie.

Geſtändig, wyznaiący, ten co wyznaie; geſtändig ſeyn, być wyznaiącym, to ieſt: wyznawać. das Verſehen, grzech, przeſtępſtwo.

Geſtändniß, n. wyznanie, przyznanie ſię, aus einem bringen, do przyznania ſię, kogo przywieść, do wyznania przyprowadzić.

Geſtärkt, utwierdzony, ztwierdzony, umocniony, zmocniony.

Geſtände, krzaki, chruſty, krzewina, krzak, chruſt.

Geſtäupt, rozgami ocięty, ścięty, ſieczony, oſieczony.

Geſtalt, f. poſtać, poſtawa, wzór; eines Dinges verliehren, poſtać iakiey rzeczy zgubić; des Mundes hat die Natur alſo gebildet, poſtać twarzy, natura tak ukſztaltowała; iſt geſchickt ein Anſehen zu geben, poſtać ieſt zdatna do dodania powagi. eines Geſtalt annehmen, wziąć poſtać czyią na ſiebie; ſchöne, ehrliche, vortreffliche, ſchreckliche, annehmliche, menſchliche, piękna, uczściwa, przednia, ſtraſzna, przyiemna, ludzka, człowiecza. die Geſtalt eines Löwens, in den Wolken ſehen, poſtać lwa, na obłokach widzieć. Knabe von ſchöner Geſtalt, chłopiec piękney poſtaci; eines Feldherrn haben, mieć poſtać Hetmańſką. in Geſtalt eines Knechts, w poſtaci ſługi. er iſt von anſehnlicher Geſtalt geweſen, on był poważney poſtaci. es fehlet ihm nicht an einer anſehnlichen Geſtalt, nie zbywa mu na poważney poſtaci. 2) *znaczy*; ſpoſob, kſztałt, welcher Geſtalt es zu machen ſey, iakim ſpoſobem to trzeba czynić, iakim kſztałtem. ſolcher Geſtalt, verhält ſich die Sache, takim ſpoſobem ma ſię rzecz. ſolcher Geſtalt iſt das menſchliche Leben bewandt, takim ſpoſobem życie ludzkie ieſt zporządzone. geſtalten Sachen nach, podług rzeczy tak ſie maiących. gleicher Geſtalt, podobnym ſpoſobem, rownym ſpoſobem, rownym kſztałtem.

Geſtalt, *conj.* ponieważ, albowiem. er wuſte nicht wo er ſich hinwenden ſollte, Geſtalt geſagt wurde, nie wiedział dokąd ſię miał obrocić; albowiem mowiono.

Geſtalten, kſztałtować, formować, wykſztałtować, uformować.

Geſtallet, wykrztałtowany, wyobrażony, czemu poſtać iaka dana.

Geſtampft, tłuczony, potłuczony, utłuczony, ztłuczony.

Geſtank, m. ſmrod, fetor, nie dobry zapach. häßlicher Geruch, in ſeinem Geſtank liegen, w ſwoim ſmrodzie leżeć; unerträglicher, nieznośny; des Mundes, uſt, gęby, z gęby; von todten Cörpern, z trupow, z umarłych ciał. unter den Armen, pod pachami.

Geſtatten, cierpieć; dopuścić, dopuſzczać, pobłażać, dawać, dać.

Geſtattung, f. cierpienie, dopuſzczenie, dopuſzczanie, pozwalanie.

Geſteckt, wrzucony, wſadzony, wepchnięty; ins Gefängniß, do więzienia.

Geſtehen, wyznać, wyznawać, przyznać, przyznawać; etwas, co. man muß es geſtehen, muſzą to wyznać, przyznać.

Geſteiniget, ukamienowany, kamieńmi okryty, przywalony.

Geſtelle, n. nogi, eines Tiſches, u ſtału iakiego.

Geſtellet, uſtawiony, poſtawiony, przywiązany; an den Pfahl, do palu. auf die Probe geſtellet, na probę wyſtawiony; auf freyen Fuß, na wolney nodze poſtawiony, *to ieſt*, na wolność puſzczony. an ſeinen Ort geſtellet ſeyn laſſen, na ſwoim mieyſcu poſtawione zoſtawić.

Geſterig, wczorayſzy. *obacz na ſwoim mieyſcu*, geſtrig.

Geſtern, wczora. ſind wir alle zuſammen gekommen, wczora zeſzliśmy ſię wſzyſcy razem. geſtern Abends iſt er bey mir geweſen, wczora w wieczor był u mnie.

Geſteuert, zatrzymany, przeſzkodzony, ktoremu, czemu, przeſzkodzono.

Geſtickt, wyſzywany, haftowany; ſzwem wyrabiany.

Geſtiftet, uſtanowiony, poſtanowiony, fundowany, wyfundowany.

Geſtillet, uciſzony, uſpokoiony; ktorego uciſzono, co cicho ieſt.

Geſtirn, n. gwiazda; hitziges, gorąca; feuriges, ogniſta, himmliſches, niebieſka; dunkeles, ciemna. unzählige Geſtirne, an den Himmel, ſtehen ſehen, widzieć niezliczone gwiazdy na niebie; halten ihren Lauf, trzymaią ſwoy bieg; ſind ſehr in ihrer Höhe und Niedrig-

keit unterſchieden, bardzo rożne wyſokością y niſkością między ſobą; **die Herumdrehung derſelben**, obrot ich; **Gröſſe, Weite, Läuffe derſelben**, wielkości, dalekości, biegi ich; **haben ihren alten Glanz noch**, maią ſwoią dawną iasność; **drehen ſich am Himmel herum**, obracaią ſię na niebie w koło. **Bewegungen der Geſtirne**, ruſzenia, obroty, gwiazd.

Geſtirnerfahrner, *m.* Aſtronom, gwiazdarz.

Geſtirnkunſt, *f.* aſtronomia, gwiazdarſka nauka.

Geſtirnt, gwiazdami przybrany, *słowo w słowo*, gwiazdowany.

Geſtochen, kolniony, zakłuty, *od słowo* kolę, kłuię.

Geſtöhrt, kłucony, inkommodowany, ktoremu ſię naprzykrzaią czym.

Geſtohlen, porwany, ukradziony, kradziony, ukradkiem wzięty.

Geſtopſt, napchany, napychany, napełniony.

Geſträuch, *n.* krzewina, krzak, manowiec.

Geſtraft, karany, zkarany, ukarany, pokarany.

Geſtrampel, *n.* wierżganie, zadniemi nogami kopanie, bicie, wierżgnienie.

Geſtreckt, rozciągniony, wyciągniony, rozciągniony, wyciągany.

Geſtreichelt, macany, pomacany, zmacany, *od słowa*, macać.

Geſtreng, **tapfer**, waleczny, mężny, dzielny. 2) *to co:* **herbe**, ſurowy, przykry.

Geſtrengigkeit, *f.* ſurowość, oſtrość, przykrość.

Geſtreuet, rozproſzony, rozpierzchniony, rozſypany.

Geſtrichen, zrownany, porownany, wyrownany.

Geſtrickt, dziany dziergany, na iglicach, na drutach.

Geſtrig, wczorayſzy, **geſtriger Tag**, wczorayſzy dzień; **geſtrige Rede**, wczorayſza mowa.

Geſtühle, *n.* ławy, ławki, ſiedzenia, ſtołki.

Geſtümmelt, ucięty, obcięty, poobcinany, obcinany.

Geſtürzt, zepchnięty, pchnięty; popchnięty; *od słowa*, pchnąć.

Geſtützt, podparty, podpierany, wſparty, wſpierany.

Geſtutzt, utrącony, po otrącany, obcięty, obcinany, ucięty.

Geſtunden, **Auffſchub geben**, czas dać, czaſu dłuższego pozwolić; odłożyć.

Geſtundung, *f.* odłożenie na inſzy czas, czaſu dłuższego pozwolenie.

Geſuch, *m.* prozba, proſzenie, upraſzanie, napieranie ſię.

Geſucht, ſzukany, poſzukany, czego ſzukaią lub ſzukano.

Geſumme, *n.* brzęczenie. **der Bienen**, pſzczoł. **machen die Bienen**, pſzczoły robią brzęczenie, *to ieſt*, brzęczą.

Geſunken, pogrążony, utoniony, ktory na dno poſzedł, utonął.

Geſund, zdrow, zdrowy. **der die Geſundheit beſitzet**, ktory zdrowie ma. **geſunder Theil des Leibes**, zdrowa część ciała. **geſunder Verſtand**, zdrowy rozum. **einen geſund machen**, kogo zdrowym uczynić. **einen friſch und geſund wo ſehen**, kogo żyżwego y zdrowego gdzie widzie. **er iſt geſund zu Fuſſe wieder gekommen**, piechoty powrocił zdrowy. **geſund ſeyn**, zdrowym być; **werden**, ſtać ſię. **er iſt ſo geſund, daß er keiner Arzeney und keines Doctors nöthig hat**, ieſt tak zdrow, że żadnego lekarſtwa, żadnego Doktora nie potrzebuie. **ungeſundes Jahr**, nie zdrowy rok. **die geſunde Luft**, zdrowe powietrze.

Geſund, *adv.* zdrowo; **nirgends leben**, nigdzie zdrowo nie żyć.

Geſundbrunnen, *m.* zdroy zdrowy, wody zdrowe, wody lecżące.

Geſundheit, *f.* zdrowie; **da einer nicht krank iſt**, gdy kto chorym nie ieſt. **die unverderbte Geſundheit haben**, nie zepſute mieć zdrowie; **ſchwache**, słabe, **völlige**, zupełne; **lange, kurze**, długie, krotkie; **verlohrne**, ſtracone; **ſchlechte**, złe. **zur Geſundheit dienlich**, do zdrowia służacy, zdrowiu pomocny. **die Geſundheit nicht ſchonen**, zdrowia nie ochraniać. **von guter Geſundheit ſeyn**, dobrego być zdrowia. **der Geſundheit wegen an einen Ort kommen**, dla zdrowia przybyć na iakie mieyſce. **Geſundheit der Luft**, zdrowość powietrza; **des Orts**, mieyſca; **des Weins**, wina. **über Tiſche eines die Geſundheit trinken**, u ſtołu pić zdrowie czyie.

Geſundmachen, zdrowym czynić, zdrowić, do zdrowia przyprowadzać.

Geſundmachung, *f.* zdrowym czynienie, zdrowienie.

Geſungen, śpiewany, prześpiewany, odśpiewany, wyśpiewany.

Getadelt, ganiony, zganiony, naganiony, przyganiony.

Getaufte, chrzczony, ochrzczony.

Gethan, czyniony, uczyniony. gleich als ob es wohlgethan wäre, właśnie iak by to było dobrze uczynione.
Getheilt, dzielony, podzielony, przedzielony, *od słowa* dzielić.
Gethöne, *n.* brzek, brzmienie, dzwonienie, brzęczenie.
Getilgt, zmazany, zamazany, zgładzony, zagładzony.
Getödtet, zabity.
Getöse, *n.* zgiełk, hałas, wrzask; szczęk, der Waffen, zbroi, oręża.
Getragen, noszony.
Getrauen sich, ośmielić się, śmieć; zu gestehen, ośmielić się wyznać. einem etwas wieder zu versprechen, ośmielić się znowu co komu obiecać. etwas zu sagen, co mowić, co powiedzieć.
Getrennet, oddzielony, odpadniony, co oddzielone iest od drugiego, lub odpadłe.
Getreten, deptany, zdeptany, podeptany; od deptania.
Getreu, wierny. getreuer Freund, wierny przyiaciel. getreuer Knecht, wierny sługa; gegen dieses Reich, wierny temu krolestwu. er hat sich getreu an vielen erwiesen, wiernym się w wielu rzeczach pokazał. getreue Freunde, wierni przyiaciele. getreue Frau, wierna żona. einem getreu verbleiben, wiernym komu zostawać. sehen, daß einer sehr getreu sey, widzieć że kto bardzo wiernym iest.
Getreulich, wiernie; einem dienen, komu służyć. einen den Pacht von den Gütern besorgen, wierni komu arendy dobr doględać. einem etwas getreulich und wohlmeinend vorstellen, komu co naywierniey, y nayżyczliwiey przełożyć.
Getreugt, suszony, wysuszony, uschły, wyschły.
Getreyde, *n.* zboże; häufiges, obfite; reichliches, plenie; geringes, nikłe; reines, czyste; schweres, ciężkie; heuriges, latosie, tego rocznie; das erfriehret, ktore wymarża; wird von den Würmen ausgefressen, od robastwa, bywa ziedzone; auf den Boden bringen, schütten, do szpiklerza zboże znieść, zsypać; mit Spreu vermengtes, z plewami pomięszane; fängt an zu schossen, zaczyna się wysypować. blühet, kwitnie; wird dürre, schnie; ist reif, dośrzałe; hat abgeblühet, okwitnęło, okwitło. abgehauenes Getreyde, żąć zboże. in die Stadt zusammen führen, do miasta zwozić; ist reif zur Erndte, godzi się żąć, sierpa woła. das Getreyde anstecken, zboże zapalić, zapalać. nachdem das Getreyde gerathen, nachdem gilt oder fällt auch der Dezen, iak się zboże udało, tak też popłaca, albo upada, dziesięcina; säen, siać; einerndten, zżąć, pozżynać. die Erde bringt das Getreyde, ziemia przynosi, rodzi zboże; bis auf die Aehren treiben, zboże aż do kłosu przyprowadzić; schlägt auf, rośnie, idzie w gorę; ist der Scheffel bis 50 Gulden gestiegen, korzec zboża do piędziesiąt złotych zkoczył; wird theuer, drożeie; schlägt ab, wird wohlfeiler, idzie na doł tanieie.
Getreydefeld, *n.* pole na zboże, grunt na zboże.
Getreydemangel, *m.* niedostatek na zboże, zbywanie na zbożu.
Getreydemarkt, *m.* rynek na zboże, targowisko na zboże.
Getrocknet, suszony, ususzony, wysuszony, uschły, suchy.
Geträpfelt, kroplami puszczany, co kroplami padało, puszczano.
Geträsten, sich, spodziewać się; alles guten, wszystkiego dobrego.
Geträstet, cieszony, ucieszony, pocieszony, ktory się pocieszył.
Getroffen, trafiony, uderzony; zastany, ktorego, kto przyszedłszy, zastał.
Getrunken, poiony; co wypił kto.
Getümmel, *n.* ciżba; viel Volk, wiele ludzi. sich aus dem Getümmel wegmachen, z ciżby się wydobyć. 2) *to co:* Getöse, szelest, zgiełk, szczęk; erhebt sich, powstaie; entstehet, wszczyna się.
Gedüncht, potynkowany, otynkowany, wapnem narzucony, wyprawiony.
Gedüngt, gnoiony, gnoiem, nawozem zwieziony, omaszczony.
Gefäß, naczynie, naczynia, statek, statki.
Gevatter, *m.* kmotr, in Ansehung der Eltern, względem rodziców; in Ansehung des Kindes, chrzesny oyciec. einen zu Gevatter bitten, kogo w kumy, kogo za kmotra prosić. zu Gevatter stehen, kmotrem być.
Gevatterin, *f.* kuma, kumoszka, kumosia, kumka; in Ansehung des Kindes, chrzesna matka.
Gevatterschaft, *f.* kumy, kmotrostwo, komotry, kumostwo.
Gevaudan, żewodan, Provinz in Frankreich, ziemia we Francyi; die Einwohner

ner darinnen, mieszkańcy w niey-żewodanie, *pol.* Gabali.

Geübt, ćwiczony, bywały, wiadomy; im Kriege, w woynie; in Reden, w mowieniu. geübter Kopf, ćwiczona głowa. sehr geübt in den Waffen seyn, być ćwiczonym w orężu. geübter als andere seyn, ćwiczeńszym być iak inśi.

Geuden, marnować, tracić; obacz, verschwenden.

Geudig, marnotrawny, utratny, marnotrawca, marnik, rozrutny.

Geudigkeit, *f.* marnotrawność, marnotrawstwo, rozrutność, utratność.

Geviert, czterogranny, czworogranny, czterościenny, czworościenny.

Gevierte, *n.* das, czworogran. ins Gevierte hobeln, w czworogran odhyblować.

Geviertheilet, ćwiertowany, na cztery ćwierci podzielony.

Gevollmächtiget, upełnomocniony, upełnomocowany, komu pełna moc dana.

Geurtheilt, sądzony, osądzony. *od słowa* sądzić, ktorego, albo co sądzono.

Gewachsen, rodowity, urodzony. das von sich selbst gewachsen, co przez się rośnie, urosło. gewachsenes Salz, rodowita sol, urodzona, ktora w ziemi urosła. 2) *znaczy co* gleich, rowny gewachsen einem seyn, być komu rownym, *niby* być iednego wzrostu z nim. der feindlichen Gewalt nicht mehr gewachsen seyn, nieprzyiacielskiey sile nie być więcey rownym.

Gewächs, *n.* drzewko, szczep; ziele. junges, młody, młode; unbeschädigtes, nienaruszone; heuriges, latośie, tegorocznie; unzeitiges, niewczesne; das langsam wurzelt, ktore się powoli przyimuie, powoli korzonki puszcza; in ein ander Pflanzbeet setzen, szczep, na insze do szczepienia mieysce przesadzić; mit Fleiß ausheben, z pilnością z ziemi wyiąć; hat keine Nahrung, nie ma żadney karmi; mit Befeuchtung erquicken, szczepy podlewaniem ożywić, pokrzepić; von dem alten Stocke ablösen, że starego drzewa, pnia szczep wziąć, zebrać; aller Zweige benehmen, obrać szczep ze wszystkich gałązek; schießet geschwind, prędko w pień wyrasta; im Mistbeete aufbringen, na gnoiowey grzadce szczep karmić, żywić. das Gewächs einsetzen, szczep wsadzić, zaladzić; pflanzen, szczep wszczepić; aus magerm Erdreich in gutes versetzen, z płonego gruntu na dobry przesadzić.

Gewähre, Gewährschaft, *f.* assekuracyia, ubezpieczenie, *to co:* Verwahrung, chowanie, strzeżenie pilnowanie. *to co:* Bürgschaft, kaucya, ostrzeżenie, gwarancya, ręczenie. die Gewähre leisten, dać kaucyią, *czyli* ostrzeżenie, dać kartę na siebie; gwarantować *czyli*, ręczyć, przyrzec za kogo. Gewährleistung, gwarancyia, strzeżenie, ręczenie, przyrzeczenie za co, za kogo. der die Gewähr leistet, ktory gwarancyią daie, zapisuie, przyrzeka, za kogo, za co; guarant, rękodawca.

Gewähren eines Dinges, użyczyć, dać, wyświadczyć, dać mieć, otrzymać, eines Dinges, iaką rzecz. seines Wunsches, seiner Bitte gewähret seyn, otrzymać swoie pragnienie, swoia prozbę, uprośić; uczynić, ziścić się; was er hat versprochen, w tym, co obiecał. einem seine Treue, dotrzymać słowa; Sicherheit, bezpieczeństwo dać. einem Schaden gewähren, za szkodę komu ręczyć, szkodę przyiąć na siebie.

Gewähret seines Wunsches werden, otrzymać swoie żądanie. der seines Wunsches gewähret worden, ktory otrzymał to co sobie życzył.

Gewahrsam, strzeżenie, pilnowanie, *to co:* chowanie; Verwahrung, *to co:* sicherer Ort, bezpieczne mieysce; straż, areszt.

Gewährung, *f.* zpełnienie; eines Wunsches, czyiego żądania, życzenia. er hat die Gewährung seiner Bitte bekommen, on otrzymał spełnienie swoiey prozby, *albo właściwiey po Polsku:* skutek swoiey prozby. 2) *znaczy* ręczenie, przyrzeczenie, bezpieczeństwo; wegen eines Dinges, iakiey rzeczy; ewikcyia, u prawnych.

Gewalzt, taczany, przewiiany.

Gewärmet, grzany, ogrzany, zgrzany, wygrzany.

Gewärtig, czekaiący, = seyn, czekaiącym być; eines bessern Glücks, lepszego iakiego szczęścią; = ist man des Krieges, czekaiącemi są woyny, oczekuią woyny. einen zu Hause gewärtig seyn, być czekaiącym kogo w domu, *to iest*, czekać kogo u siebie, albo do siebie.

Gewäsche, *n.* fraszki, brydnie, figle, bayki, baieczne rzeczy, plotki.

Gewäschig, gadatliwy. gewäschiger Mensch, gadatliwy człowiek.

Gewässer, *n.* wody, potop, wylanie wod; grosses, *wielki potop*; schnelles, geschwindes, nagły, prędki.

Gewässert, polany, zlany, wodą, skropiony, skrapiany. 2) *znaczy:* w wodę dawany, iak materyie bywaią takie. gewässerter Taffet, tabin, w morę, kiedy się po materyi kolor, iako wodne nurty przewiiaią. *pofr.* onde. gewässert, niby zwodniony. *to iest*, do czego wody przylano; mit Wasser vermischt, als Wein, z wodą zmięszany iak wino bywa; wodą rozpuszczony, *mawiaią także w tymże sensie:* chrzczony, gewässert, moczony w wodzie. es ist in Wasser gelegt gewesen, co było w wodę włożone; um das Salz auszuziehen, aby sol wyciągnąć; als bey den Heringen, iak z śledziami czynią. *pofr.* dessalé.

Gewaffnet, uzbroiony, zbroyny, obronny, orężem opatrzony.

Gewahr werden, postrzec, pomiarkować, poznać, domyśleć się; etwas leicht, co, czego łatwo; spät, nie rychło; schon vorher, daß man darauf umgehe, iuż przedtym, pierwey postrzec, że na to godzono; etwas aus etwas, pomiarkować co z czego.

Gewalgert, taczany, ręką przewracany, przetaczany, przewiiany.

Gewalkt, przysilony, przyniewolony.

Gewalt, *f.* gwałt, siła, moc; heftige, tęga. fremde, obca, cudza; offenbare, oczywista; sonderbare, osobliwa; rasende, szalona; sehr schwache, nader słaba; feindliche, nieprzyiacielska, mit Gewalt die Gewalt abtreiben, siłę siłą odbić, odeprzeć. einem die Gewalt anthun, komu gwałt czynić, silić kogo. mit Gewalt eine Stadt erobern, mocą miastą dostać, dobyć. alles durch gewalt thun, wszytko mocą, gwałtem robić. zur Gewalt anreitzen, do gwałtu pobudzać. mit Gewalt anpacken, gwałtem napastować, zaczepiać. mit Gewalt anzugreiffen suchen, szukać, aby moca kogo zaczepić. es scheinet mit der Sache auf Gewalt ankommen zu wollen, zdaie się iż rzecz do gwałtu się ma, przyidzie. *także to co:* Herrschaft, panowanie, władza; königliche, krolewska; väterliche, oycowska; rechtmäßige, sprawiedliwa, prawna. in einer Gewalt gerathen, wpaść w cudzą władzą. in seine Gewalt bringen, pod swoią

władzą podbić, wziąć. in seiner Gewalt haben, w swoiey mocy mieć. in eines Gewalt stehen, w czyiey mocy być; über etwas haben, władzą mieć nad czym. einem die Gewalt benehmen, komu władzą, panowanie odiąć. unter die Gewalt bringen, pod swoie panowanie, pod swoię władzą wziąć. unter die Gewalt gerathen, pod cudzą władzą wpaść. es ist, es stehet in meiner Gewalt, to nie iest, w moiey władzy, w moiey mocy. Gewalt leiden, gwałt cierpieć. mit ganzer Gewalt, całą siłą.

Gewalthaber, *m.* władca; władzę maiący, władarz, pan.

Gewalthaberin, *f.* pani, władczyna. władarka, władzę maiąca.

Gewaltig, mocny, silny, władny, władnący, potężny.

Gewaltig, *adv.* mocno, silnie, władnie, z władzą, potężnie, gwałtownie, gwałtem.

Gewaltsam, gwałtowny. gewaltsamer Tod, gwałtowna śmierć.

Gewaltiglich, *adv.* tęgo, mocno, gwałtownie, władnie, potężnie.

Gewaltsam, *adv.* gwałtownie; die Hand an einen legen, rzucić się do kogo; etwas anpacken, uderzyć na co; sein Bürgermeisteramt führen, swoy Burmistrzoski urząd gwałtownie sprawować; = erobern, dobyć; schänden, zgwałcić.

Gewaltsamkeit, *f.* gwałtowność, gwałt; ungezähmte, wyuzdana, nie ochełznana. durch eines Gewaltsamkeit unterdrücket werden, przez gwałtowność czyią, albo gwałtownością czyią być obarczonym, przyciśnionym.

Gewaltsamlich, *adv.* gwałtownie, z gwałtem, gwałtem, etwas thun, co czynić.

Gewaltthätig, gwałtowny. gewaltiger Weise etwas thun, gwałtownym sposobem co czynić, gewaltthätig sich erweisen, gwałtownym się pokazać.

Gewaltthätigkeit, *f.* gwałtowność, gwałt, gwałtu czynność.

Gewaltthätiglich, *adv.* gwałtownie, z gwałtem, gwałtem, gwałtowno.

Gewand, *m.* sukaia, szata, odzienie, przyodzienie.

Gewandert, ktory wędrował, po rożnych kraiach; weit und breit, szeroko y daleko.

Gewandt, przewrocony; verschlagen, przewrotny, wykrętny, chytry.

Gewandt, *adv.* przewrotnie, wykrętnie, chytro, po matacku.

Gewapnet, uzbroiony, zbroyny, zbroią, bronią orężem opatrzony.
Gewarnet, napomniony, upomniony, napominany, upominany, przestrzeżony, przestrzegany.
Gewartet, starany, wystarany, o co się starano, postarano.
Gewäschet, myty, umywany, umyty, omyty; prany, wyprany, *o chustach.*
Gewebde, *n.* płotno, *iakoby* tkanka, bo tkane iest od tkacza.
Gewebe, *n.* tkanka; gewirktes Zeug, tkana na warsztacie materyia; der Spinnen, paięczyna, płotno pałęcze.
Gewegert, odmowiony, nie pozwolony, nie dopuszczony.
Gewehet, wiany, zwiany, owiany, nawiany.
Gewehnen, przyzwyczaić, zwyczaynym czego uczynić, przywyknąć.
Gewehnet, przyzwyczaiony, przywykły, przywykniony.
Gewehr, *n.* bron, oręż *to co:* Waffen, womit man sich wehrt, ktorym się bronią; blutiges, krwawy; stumpfes, tępy oręż, tępa broń; vergiftetes, iadem, trucizną zarażony; tragen, nosić; einem aus der Hand reissen, z czyiey ręki wyrwać, wydrzeć. den das Gewehr ganz in den Leib gestossen worden, w ktorego ciało oręż cały wepchnięty był, *lepiey po polsku,* w ktorego ciele cały oręż był utopiony; fleugt aus der Hand, wypada, wymyka się z ręki; abhalten, abwenden, zatrzymać, odwrocić; zrzucić się, zastawić się. mit Gewehr versehen, orężem, bronią opatrzyć. das Gewehr ergreiffen, zum Gewehr greiffen, porwać broń, porwać się do broni, do oręża. strecken, wegwerfen, broń złożyć, porzucić. die Soldaten ins Gewehr kommen lassen, żołnierzom do broni, do oręża kazać; putzen, broń chędożyć, polerować; mit Gold und Silber einlegen, złotem y srebrem nabić, nabiiać, nasadzać. im Gewehr stehen, pod bronią stać; bleiben, zostawać; einem abnehmen, broń komu odebrać; sich darein stellen, pod bronią stanąć; noch mehr Volk darein bringen, ieszcze więcey ludzi orężem uzbroić.
Gewehret, zakazany, zabroniony, *czego,* zakazano, zabroniono.
Geweidet, paszony, ktorego, co, paszono, passany, co passano.
Geweigert, odmowiony, niepozwolony, niedopuszczony.
Geweihet, święcony, poświęcony, co święcono, poświęcono.
Geweissaget, przepowiedziany, prorokowany, zapowiedziany.
Geweißt, bielony, pobielony, pobielany, wybielony.
Gewölb, *n.* sklepienie, *obacz na swoim mieyscu,* Gewölbe.
Gewerbe, *n.* interes, rzemiesło, kupiestwo, handel; altes, dawny; habe ich nicht mit ihm, nie mam żadnego interesu z nim; zarobek. nützliches, austrägliches, intratny, wiele wynoszący; anständiges und erlaubtes, przystoyny y pozwolony; mäßiges, pomierny; schändliches, szpetny. mit dem gemeinen Wesen, Gewerbe treiben, rzeczą pospolitą handlować, kupczyć, na rzeczypospolitey zarabiać. mit dem Ackerbau das Gewerbe treiben, gruntami, rolą handlować, na gruncie, na roli, na gospodarstwie rolnym zarabiać; mit der Schiffahrt, fruchtarstwem zarabiać, bawić się, dorabiać się.
Gewerbhaftig, intratny, zarobek przynoszący, zyskowny.
Gewerblein, *n.* zarobeczek, mały, maleńki zarobek.
Gewerbschaft, *f.* kupczenie, handlowanie, zarabianie.
Gewerbstatt, *f.* skład towarow, rzeczy na kupno y na przeday. *słowo w słowo:* składne, składowe miasto.
Gewershausen, Gewershausena, Stadt am Rhein, miasto nad Renem.
Gewesen, przeszły, przeszło, co iuż był, co iuż było.
Geweth, sprzęt, porządek, sprzęty, porządki.
Gewetzt, wecowany, wywecowany, ostrzony, wyostrzony.
Geweyhet, święcony, poświęcony, co poświęcono.
Gewichst, woskowany.
Gewicht, *n.* waga; wornach man was wäget, ktorą co ważą. Nachdruck, ciężkość, ważenie. *to co:* Wichtigkeit, ważność. ein güldenes Kleid, von grossem Gewichte, złota suknia, wielkiey wagi. nach gleichem Gewicht abwägen, rowną wagą odważyć. nach einem gewissen Gewichte etwas machen, według iakiey pewney wagi co ważyć. nicht nach der Zahl, sondern nach dem Gewicht, etwas urtheilen: nie według liczby, ale według wagi o czym sądzić. dessen Ansehen nicht Gewicht genug, bey einem, in der Sache hat,

hat, ktorego powaga nie ma dosyć wagi u kogo, w iakiey rzeczy. die Sache ist von grossem Gewicht und Nachdruck, rzecz wielkiey wagi y ciężkości, ciężatu. das Gewicht von 100 Pfunden, waga stofuntowa, cetnar; ciężar stofuntowy, ważenie stofuntowe. das Fleisch nach dem Gewicht verkauffen, mięso według wagi, *lepiey*, na wagę, wagą przedawać. NB. Waga tu się nie rozumieią szalki, ale sam gwicht. Unter dem pohlnischen Wort Waga, sind nicht die Schaalen, sondern selbst die Gewichte, zu verstehn.

Gewichtig, ważny, ciężki, wagę maiący.

Gewichtkunst, *f.* nauka o wadze.

Gewichtlein, *n.* ważka, ważeczka, *z niemieckiego*, gwichtek.

Gewickelt, uwiniony, obwiniony, okręcony, powiiany, powity.

Gewidmet, poświęcony, ofiarowany, oddany.

Gewiesen, pokazany, ukazany, pokazywany, ukazywany.

Gewild, zwierz dziki.

Gewilliget, pozwolony, dopuszczony.

Gewimmel, *n.* der Leute, ciżba, nacisk, tłum, ludzi, mnostwo, mnogość; anderer Leute, inszych rzeczy. sehr grosses der Frösche, nader wielkie mnostwo żab.

Gewimmer, *n.* narzekanie, płakanie płacz z krzykiem, lament, ięczenie.

Gewinn, *m.* zysk, zarobek; unermeßlicher, niezmierny; kein grosser, nie wielki; herrlicher, pański; gewisser, pewny; aus dem Getreyde, na zbożu. boshafter, niezbożny; steter, nie ustanny; ziehen aus den Zöllen, mieć, z ceł, z homor. vom Gewinn leben, zarobkiem żyć. für Gewinn rechnen, achten, w zarobku liczyć, za zarobek mieć. Gott hat ihn den Gewinn bescheret, Bog go zyskiem, zarobkiem oddarzył. grosser ist bey der Sache zu machen, wielki zarobek można mieć przy tey rzeczy, *to iest*, z tey rzeczy. der Gewinn macht reich, ansehnlich, zysk zarobek komu przynosić. dafür weder ruhen noch schlafen können, dla zarobku, dla zysku, nie moc ani spać, ani spoczywać. es gereicht ihm zum Gewinn, wychodzi mu to na zarobek. von Gerichtsdingen, zysk, z sądowych rzeczy, spraw. von Getreyde, ze zboża; unvergänglicher, nie przebrany; täglicher, codzienny; schändlicher, bezwstydny, mäßiger, mierny. mit dem gemeinen Wesen seinen Gewinn treiben, na rzeczy pospolitey zarabiać. etwas seines Gewinns halber thun, czynić co dla swoiego zysku, zarobku. mit dem Maule seinen Gewinn suchen, gębą swoiego zysku szukać. mit einem grossen Gewinn darvon gehen, z wielkim zyskiem, zkąd odeyść, wyiechać; sich dessen befleißigen, starać się, zabiegać o zarobek, o zysk. zu machen suchen, szukać zarobku. diese Sache bringet keinen Gewinn, ta rzecz nie przynosi żadnego zysku, żadnego zarobku, klug auf seinen Gewinn seyn, być roztropnym, dla swoiego zysku. mit dem Regimente den Gewinn treiben, z rządow szukać zysku, na rządach zarabiać. hier ist kein Gewinn für die Diebe zu machen, tu dla złodzieiow nie masz żadnego zarobku. einer, der diesen Gewinn treibet, ieden, ktory się tym zarobkiem bawi. um Gewinns Willen, sich auf böse Dinge legen, dla zysku, udać się do złych sztuk. etwas für den grösten Gewinn achten, mieć sobie co za naywiększy zysk. alles nur Gewinns halber thun, wszystko tylko dla zysku robić. der keinen Gewinn suchet, ktory żadnego zysku, ani zarobku nie szuka.

Gewinnbringend, zyskowny, zarobny; gewinnbringende Kaufmannschaft, zyskowne, zarobne kupiestwo. gewinnbringender Schade, zysk przynoszący, zyskowna szkoda. gewinnbringendes Jahr, zyskowny, zarobny rok.

Gewinnen, als einen Gewinn davon tragen, zarabiać, zyskować, iakoby, zysk, zarobek, z czego odnosić; viel an einer Sache, wiele na iakiey rzeczy. bey einer Sache, przy iakiey rzeczy; heute zwey Brodte, dzisiay dwoie chleba zarobić; 2) *znaczy:* to co, überwinden, przekonać, pokonać, przezwyciężyć, nabyć, odnieść; den Sieg, zwycięstwo, *to co:* erhalten, otrzymać, wygrać. die Schlacht gewinnen, bitwę wygrać. eine Stadt gewinnen, miasta dostać. ein Land durchs Schwerdt gewinnen, kray orężem nabyć, kray orężem otrzymać. einen mit guten Worten gewinnen, kogo dobremi słowami sobie pozyskać.

Gewinnlein, *n.* zarobeczek, zysk nie wielki, mali, malenki zysteczek.

Gewinnreich, zyskowny, zarobny, w zarobek obfity.

Gewinnsüchtig, zysku, zarobku chciwy, na zarobek pilnuiący, czyhaiący.

Gewinnst, *m.* zyfk, wygrana, co zyfkane, wygrane ieft.
Gewirbelt, w koło obracany, kręcony, pufzczany, iak bąk.
Gewirkt, tkany, robiony, *gdy to znaczy co*, tkany, dziany, dziergany.
Gewirre, *n.* frafzki, brydnie, rzeczy ni to ni owo; co nic nie warto.
Gewifcht, wytarty, wycierany, otarty, ocierany, wyfzorowany.
Gewiß, *adi.* pewny. gewiffe Poft, Bote, pewna poczta, pewna wiadomość. gewiffe Zeichen der Liebe, pewne znaki, oznaczenia, miłości. ein gewiffer Ort ift am Himmel, pewne mieyfce ieft na niebie. gewiffe Leute, haben unfere Freundfchaft getrennet, pewni ludzie nafzą przyiaźń rozerwali. gewiffer Urfachen halber anders dafür halten, dla pewnych przyczyn, inaczey o tym trzymać. zu gewiffer Zeit gefchehen, w pewny czas, pewnego czafu dziać fię, ftać fię. nichts gewiffer wiffen, nic pewnego nie wiedzieć. für was gewiffes halten, za co pewnego trzymać. für gewiß fagen, za pewne mowić. es betrift die gewiffeften Einkünfte des Römifchen Volks, to fię tycze naypewnieyfzych dochodow y intrat Ludu Rzymfkiego. für, oder als gewiß verfprechen, za pewne, albo iak za pewne obiecać. es ift nichts gewiffers als das, nic mafz nic pewniey fzego iak to. die gewiffe Hoffnung, pewna nadzieia. alles was gewiß ift an einem Schreiben, o wfzytkim, co pewnego ieft, do kogo pifać. gewiß wiffen, daß nichts ohne Urfache gefchehe, za pewne wiedzieć, że fię nic bez przyczyny nie dzieie. als gewiß etwas wiffen, iak pewną rzecz co wiedzieć, gewiffe Zeuge, pewni świadkowie. gewiffes Arzneymittel, pewne lekarftwo, pewny lekarny fpofob. gewiffer Tod, pewna śmierć. gewiß machen, pewnym uczynić, upewnić. gewiß feyn, pewnym być. nachdem man diefes gewiß ift, ponieważ to pewna ieft.
Gewiß, zapewne, *to co:* unfehlbar, nieomylnie. etwas wiffen, co wiedzieć gefchehen werden, mieć fię ftać na potym. eine Sache gewiß auf fich nehmen, rzecz iaką za pewne wziąć, przyiąć na fiebie. gewiß verkauffen wollen, za pewne chcieć przedać. gewiß wiffen, daß einer Luft habe, za pewne wiedzieć, że kto ma ochotę. gewiß befchloffen haben, za pewne, umyślić, poftanowić. die Helvetier, haben das Gewehr ergriffen, Szwaycarowie za pewne fię do oręża porwali. er ift gewiß ein verfchlagener Mann, on ieft za pewne przewrotny człowiek. gewiß bekannt feyn, za pewne być wiadomym, znaiomym. gewiß etwas wiffen, za pewne co wiedzieć.
Gewiffen, *n.* fumnienie; gutes, dobre; böfes, złe; fröhliches wegen des wohlgeführten Lebens, wefołe dla dobrze prowadzonego życia. das Gewiffen vermag viel, fumnienie może wiele. das Gewiffen, tröftet mich wieder aller böfe Leute Mäuler, fumnienie ciefzy mnie przeciwko złym gebom wfzyftkich ludzi. durch fein böfes Gewiffen, zum Stillfchweigen gezwungen werden, przez fwoie złe fumnienie do milczenia być przymufzonym. den fein böfes Gewiffen plaget, ktorego iego złe fumnienie dręczy y katuie, ktoremu złe iego fumnienie katem ieft; ktorego niezbożne iego fumnienie bez przeftanku męczy. das böfe Gewiffen läßt einen nicht fchlafen, złe, y zbrodniami okryte fumnienie, nie daie komu zafypiać; ängftiaet, trapi, ucifka. gogut Gewiffen ift ein fanftes Hauptküffen, dobre fumnienie ieft miętką podufzką pod głowy, ftanie za miętką podufzkę pod głowami. ein böfes Gewiffen haben, ladaco mieć fumnienie. der von feinem Gewiffen gerühret worden, ktory był fwoim fumnieniem tchnięty. das böfe Gewiffen, ift die gröfte Plage, złe fumnienie ieft naywiękfzą nędzą. Gewiffens halber, nicht dürfen, dla fumnienia nic nie śmieć. das Gewiffen, mache ich mir; fumnienie mam w tym; za fkrupuł to fobie mam. das ift mir auf mein Gewiffen gebunden, to mi ieft na moie fumnienie przywiązane. das ift, *to ieft:* na moie fumnienie dane, włożone. mit gutem Gewiffen, kann man das nicht thun, z dobrym fumnieniem, albo dobre fumnienie maiąc tego nie można czynić.
Gewiffenhaft, fumienny, dobrego fumienia, pobożny; in Abftattung der Zeugniffe, w dawaniu świadectwa. gewiffenhaft feyn, fumiennym być, dobrego fumnienia być. gewiffenhafter Mann, fumieny, podściwego, dobrego fumnienia człowiek.
Gewiffenhaft, *adv.* fumiennie, po fumiennemu, według fumienia; einen recommandiren, kogo zalecić, zalecać; einen etwas bezeugen, świadczyć. ge-

wissenhaft in allen Verfahren, sumiennie, po sumiennemu *sobie* we wszystkim postępować.
Gewissenhaftiglich, *adv.* sumiennie, dobrym sumieniem, podściwie.
Gewissenhaftigkeit, *f.* sumienność, dobrego sumienia dar, przymiot.
Gewissensangst, *f.* zgryzoty sumienia, zgryzoty na sumieniu; robak w sumieniu.
Gewissensscrupel, *m.* skrupuł na sumieniu; oskarżanie sumienia.
Gewißheit, *f.* pewność. wenn sich einige Gewißheit findet, ieżeli się iaka pewność znayduie; ieżeli iest co pewnego, ieżeli pewna; von einem erfahren, daß er sie nehmlich selbst sagt, od kogo się dowiedzieć; że on te rzeczy mianowicie sam powiada. die Gewißheit von etwas haben, pewność mieć o czym. man hat die Gewißheit von etwas bekommen, pewności o czym dostali, pewność o czym maią.
Gewißlich, *adv.* za pewnie, pewnie, pewnikiem. die Erde ist gewißlich ein Theil der Welt, ziemia iest za pewne iedną częścią świata. ich bin gewißlich ein unglückseeliger Mensch, iestem zapewne ieden nieszczęśliwy człowiek. gewißlich, sie irren sehr, za pewne, oni bardzo błądzą. gewißlich, es ist besser nicht wissen, lepiey iest zapewne nie wiedzieć. gewißlich kann das eine geschehen, das andere aber nicht, za pewne, pewnikiem, może się iedno stać, a drugie zaś nie.
Gewitter, *n.* nie pogoda, słota; nie pogodny czas, nie piękny czas.
Gewitziget, wyuczony, ktory nabrał dowcipu, rozumu; durch den Schaden, przez szkodę. *obacz* witzigen.
Gewöhnen, przyzwyczaić, przyuczyć; włożyć, nałożyć, wprawić; sich an die Waffen, przyzwyczaić się do oręża, przyuczyć się do broni. die Völker, den Römern zu gehorchen, włożyć, nałożyć Narody do posłuszeństwa Rzymianom; wprawić w posłuszeństwo. an einer Rede gewöhnen, przyzwyczaić do mowy czyiey, włożyć, wprawić do słuchania mowy czyiey. an alle Rechte, przyuczyć do wszystkich praw y ustaw. die Soldaten, des Siegs zu geniessen gewöhnen, żołnierza przyuczyć do użycia zwycięstwa. das Vieh, an das Wasser, bydle do wody przyzwyczaić, wprawić; den Ochsen, an den Wagen, wprawić wołu do wozu, zaprzęganiem go nauczyć, chodzić w wozie; an den Pflug, do pługa; an die Arbeit, włożyć kogo, nałożyć kogo w prace, wprawić w pracę, przuczyć, przyzwyczaić do pracy; den Leib zu etwas, ciało tak wprawić, nałożyć, przyuczyć, przyzwyczaić, aby. sich an einen gewöhnen, przyzwyczaić się do kogo; przywyknąć do kogo.
Gewöhnlich, *adi.* używany, zwyczayny, pospolity. gewöhnliche Weise, używany, pospolity sposob. gewöhnliche Ehre, zwyczayny, honor; in vielen, in wenigen Dingen, w wielu, w nie wielu rzeczach. gewöhnliches Wort, pospolite, używane słowo. gewöhnlicher Weg, zwyczayna droga; Opfer, zwyczayna y pospolita ofiara; gewöhnliche Spiele, zwyczayne gry, widoki, igrzyska. gewöhnliches und altes Sprüchwort, pospolite y stare przysłowie. gewöhnliche Ceremonien, zwyczayne ceremonie.
Gewöhnlich, *adv.* zwyczaynie, pospolicie, *używanie*, reden, mowić. ist die Comödie geschrieben, zwyczaynie, zwyczaynym trybem Komedyia iest napisana.
Gewöhnung, *f.* przyzwyczaienie, przyuczenie; wprawienie, włożenie, nałożenie.
Gewölbe, *n.* sklep, sklepienie; gemauerte Decke, murowana powała. 2) *znaczy:* gewölbtes Behältniß, etwas insonderheit für den Feuer, darinnen zu verwahren, sklepione schowanie, lamus, do uchowania tam co przed ogniem.
Gewölbebogen, *m.* oder gewölbter Bogen, arkada, *iakoby słowo w słowo,* łuk sklepiony.
Gewölbt, sklepiony, zasklepiony, *obacz,* wölben.
Gewölke, *n.* obłoki, obłok; dieses ziehet sich auf, gęste obłoki rozciągaią się, ściągaią się, gęste chmury.
Gewolkig, pochmurzony, zachmurzony, pochmurny; chmurami, obłokiem zaszły. gewölkiget Tag, pochmurny dzień, *mowi się także,* ponury, posępny dzień.
Gewogen, przychylny, życzliwy; sich einen machen, przychylnym, życzliwym sobie kogo uczynić. ich kann dir nicht gewogener seyn, nie mogę ci być przychylnieyszym, życzliwszym; als ich stets gewesen, iak zawsze y nieustannie byłem. er ist gewogen dem Feind, on iest przychylnym, życzliwym, nieprzyiacielowi. die

gewogensten Leute, habe ich an ihnen, przychylnych, życzliwych ludzi mam ia w nich. gegen uns, przychylny, ku nam, *albo także*, nam. *iako też*, życzliwy nam. Hortensius ist dir sehr gewogen, Hortensius iest ci bardzo przychylnym, życzliwym. er ist gewogen gegen uns beyde, on iest obiema nam, ku nam obydwom przychylny, życzliwy nam obiema. du hast niemand, der dir gewogener sey, ty niemasz nikogo, ktory by ci był życzliwszym, przychylnieyszym, *w tym samym sensie*, lepszym na ciebie. sich die Soldaten, mit Spendagen gewogen machen, żołnierzy uczynić sobie przychylnich, hoynością, datkiem. 2) *znaczy*, ważony, mit der Wage, na wadze zważony.

Gewogen, *adv.* życzliwie, przychylnie.

Gewogenheit, *f.* Gunst, życzliwość, przychylność, *także w tym że samym sensie*, łaska, dobroć, dobre serce; gute, dobra; treue, wierna; beständige, feste, stateczna, mocna; angenehme, przyiemna; unglaubliche, sehr grosse, nie podobna do wiary, nader wielka; gegen, ku komu, do kogo, komu; sonderbare, osobliwa; mäßige, rzednia; gegeneinander, wzaiemna; gleiche, rowna; stete, und größte, stała y naywiększa; vollkommen, erkannte, doskonale poznana, doznana, doświadczona; beharrliche, trwała; höchste gegen einen, naywiększa do kogo; gegen einen tragen, mieć da kogo dobre serce. seine Hofnung auf eines Gewogenheit gegen sich setzen, swpię nadzieię na czyiey przychylność ku sobie zakładać, założyć. die Gewogenheit von einen, sich zuziehen, zu wege bringen, erwerben, sobie czyią przychylność, dobre serce, życzliwość, łaskę, ziednać, pozyskać, otrzymać; zarobić sobie na czyią życzliwość y dobre serce. einen die Gewogenheit erkennen zu geben, czyią życzliwość y dobroć uznać, uznawać; erfahren, czyiey życzliwości dobrego serca, przychylności y dobroci doznać, doświadczyć. erhalten, utrzymywać; vergrössern, przychylności powiększać, przyczyniać; zu erlangen suchen, sich darum bewerben, szukać otrzymania cudzey życzliwości, starać się o życzliwość, o przychylność, o dobre serce, o łaskę. durch eines Verläumdung, iednać sobie przychylność, przez potwarzanie, potwarzaiąc kogo innego. durch Wohlthaten erlangen, przez dobrodzieystwa przychylność y dobroć sobie ziednać; durch den guten Willen erregen, dobrą wolą przychylność ku sobie wzbudzić; *albo*, do przychylności ku sobie pobudzić, poruszyć, nakłonić. der Tod, hat die Gewogenheit aufgehoben, śmierć, życzliwość, przychylność, dobre serce y łaskę odebrała, odięła. *obacz*: Gunst, Geflissenheit, Ergebenheit.

Gewohnen, gewohnt werden, przywykać, przywyknąć, nawyknąć; przyzwyczaić się; gern zu versprechen, co za chęcią, z ochotą obiecywać. was du gewohnt bist, do czegoś przywykł, czegoś namykł, do czego się przyzwyczaiłeś. des Soldaten Lebens gewohnen, przywyknąć, do żołnierskiego życia, nawyknąć żołnierskiego życia. wenn du es wirst gewohnt seyn, iak do tego przywykniesz, przyzwyczaionym będziesz. etwas zu überwinden, do przekonywania, do zwyciężania czego. eines Dinges, nawyknąć iakiey rzeczy, przywyknąć do iakiey rzeczy. man wird es mit der Zeit gewohnet, z czasem się do tego przyzwyczaią; przywykną. gewohnt werden andern zu gehorchen, przyzwyczaionym być drugiego słuchać; drugiemu być posłusznym; des Schmerzens, do bolu, do żalu się przyzwyczaić. durch etwas an etwas, przez co do czego przywyknąć, nałożyć się; allmählig das Licht zu leiden, powoli światło cierpieć, *czyli raczey*, na światło moc patrzyć; auswärts zu fressen, nie w domu, gdzie indziey iadać.

Gewohnheit, *f.* zwyczay, przyzwyczaienie, nawyknienie, przywyknienie, nałog; gute, dobry; gemeine, pospolity; liederliche, rozpustny, hultayski; feine, przedni; grausame und barbarische, prosty, y grubiański; sehr unanständige, bardzo nie przystoyny; angenehme, przyiemny; üppige, swawolny, zalotny, freye, böse und gottlose, wolny, zły, y niezbożny; beschwerliche, wundersame, uciążliwy, dziwny, podziwienie sprawuiący; neue gefährliche, stete, nowy, niebezpieczny, nieustanny; alte, kleingläubige, stary, mały, powszedni codzienny; lasterhafte und verderbte, nałożny, y zepsuty; gebräuchliche, używany; königliche, krolewski; der Soldaten, żołnierski; der Bürgermeister, Burmistrzoski, Prezydencki; beständige,

dige, stały, nieustany, nie przerwany; die schon bey den Vorfahren gebräuchlich gewesen, ktory iuż był używany od przodkow. die alte Gewohnheit gehet der Natur gleich, stary zwyczay idzie rowno z naturą, rowna się naturze, tak dobrze jak gdy by był wrodzony. die gemeine Gewohnheit, zu reden, mißbrauchen; pospolitego zwyczaiu mowienia na złe używać. die alte Gewohnheit, der Gerichte, ist geändert, stary sądow y sprawiedliwości zwyczay iest odmieniony. böse ist es, wider die Götter zu disputiren, zły to zwyczay iest przeciwko Bogom mowić, rozprawiać. die Gewohnheit, ist daher eingeführet worden, zwyczay ztąd był wprowadzony. der vorigen Richter, ist diese gewesen, przeszłych Sędziow ten był zwyczay. die alte Gewohnheit, nach alter Zeit, wieder einführen, stary zwyczay po długim czasie znowu wprowadzić. seine Gewohnheit, in einer Sache, behalten, swoy zwyczay w iakiey rzeczy utrzymywać, swoiego w iakiey rzeczy zwyczaiu trzymać się. auf die Gewohnheit kommen, do tego zwyczaiu przyiść. einige Dinge werden zu einer Gewohnheit, nie ktore rzeczy staią się zwyczaiem, idą w zwyczay; woher eine entstehet, zkąd się iaki zwyczay bierze, powstaie. der Griechen Gewohnheit, zu disputiren, podług zwyczaiu Grekow, *albo*, zwyczaiem Greckiw rozmawiać. das ist, der Gewohnheit gemäß, to się stosuie do zwyczaiu, to się zgadza ze zwyczaiem. es ist meine Gewohnheit nicht, zu sagen, nie iest to moy zwyczay mowić. wie es die Gewohnheit mit sich bringet, iak to zwyczay z sobą niesie. nach dessen Gewohnheit, według iego zwyczaiu. auf seine alte Gewohnheit kommen, wrocić się do swoiego starego y dawnego zwyczaiu. von der Gewohnheit abgehen, odryść, odchodzić od zwyczaiu, porzucić zwyczay. wider die Gewohnheit, przeciwko zwyczaiowi. die Gewohnheit annehmen, zwyczay przyiąć; einführen, wprowadzić. die Gewohnheit greift um sich, nimmt überhand, reißt ein, zwyczay się przyimnie, chwyta się, zagęszcza się, zmacnia się. eines Gewohnheit nachthun, według czyiego zwyczaiu czynić, czyiego zwyczaiu naśladować. bey seiner Gewohnheit bleiben, przy swoim zwyczaiu zostać, zostawać. laßt uns unsere Gewohnheit halten, daß, day nam, niech trzymamy nasz zwyczay, aby. die Gewohnheit, haben sie vor Zeiten schon gehabt, już przed tym mieli oni ten zwyczay. nach der bösen Gewohnheit der Zeiten, według złego zwyczaiu tych czasow.

Gewohnt, zwyczayny, przywykły, nawykły, przyzwyczaiony; an etwas, do czego; an die Arbeit, do pracy przywykł, nawykł; an die Kälte, do zimna; etwas zu thun, do czynienia czego; zu geben, do dawania. er ist es so gewohnt, on tak przywykł, tak się przyzwyczaił, tak przyzwyczaiony iest. er ist nicht gewohnt, sich übel nachreden zu lassen, on nie zwyczayny iest, nie przyzwyczaił się pozwalać źle o sobie mowić.

Gewonnen, dobyty, nabyty, dostany, wygrany, zarobiony. *to co*: erobert, die gewonnene Stadt, dobyte, dostane miasto; als. ein Gewinnst, iako to zysk zarobiony.

Geworben, poięty, przyięty, zaciągniony. die geworbene Armee, zaciągnione woysko. geworbene Soldaten, zaciągnieni, zwerbowani żołnierze.

Geworfen, rzucony, porzucony, co rzucono, ciśniony, ciskany, rzucany.

Gewünscht, życzony, czego życzono, pragniony, żądany, pożądany.

Gewürdiget, za godnego miany, uraczony; iako godny przyięty.

Gewürfelt, w kostkę robiony, w kostkę dany. *niby*; kostkowany. gewürfelter Boden, w kostkę dawana poładzka.

Gewürget, dławiony, zadławiony, puszony, uduszony, zaduszony.

Gewürme, *n.* robastwo, gad, robaki, gadzina, owad.

Gewürmelt, wysadzony. gewürmelte Arbeit, wysadzana robota.

Gewürz, *n.* korzenie.

Gewürzkrämer, *m.* korzenny kramarz, co korzenie przedaie.

Gewürzladen, *m.* korzenny kram, korzenna kramnica. *korzenna.*

Gewürzt, korzenny, korzeniami przyprawiony, zaprawny.

Gewunden, kręty, kręcony. *obacz:* winden.

Gewurzelt, wkorzeniony, zakorzeniony.

Geyer, *m.* Sęp; Vogel, ptak. der Geyer hat mehr Leutseligkeit, Sęp ma więcey ludzkości. vom Geyer, sępowy.

Gex, Zeksa, Landschaft in Frankreich, krainka we Francyi.

Gezähmt, uśmierzony, poskromiony, uieżdżony, chowany.
Gezänk, n. zwada, spor, zwadka, wadzenie się, sprzeczanie się.
Gezäumt, zauzdany, ochełznany, zahełznany, ktoremu wędzidło w pysk włożono.
Gezahlt, płacony, zapłacony; wypłacony. obacz: zahlen.
Gezehend, dziesiąty, dziesiątkowy.
Gezählt, rachowany, porachowany, zrachowany, liczony, policzony, zliczony.
Gezeichnet, znaczony, naznaczony, poznaczony, piętnowany, cychowany.
Gezeigt, pokazany, ukazany, pokazywany, ukazywany.
Gezelt, n. namiot; prächtig auszieren, wspaniale namiot, wystroić, przybrać; = aufschlagen, daß man überall sehen kann, rozbić tak namiot ażeby wszędzie można go było widzieć. das Gezelt aufgeschlagen, am Ufer, na brzegi rozbić namiot. vor dem Gezelt, przed namiotem. in dem Gezelte bleiben, w namiocie zostać. das Gezelt wieder wegnehmen, namiot znowu zwinąć, zebrać.
Gezeug, n. materyia, z wełny, etc.
Gezeuget, zrodzony, urodzony, zpłodzony. obacz: Zeugen.
Geziemen sich, godzić się, zdobić, przyitać, przystoić. thun, was sich nicht geziemet, czynić co się nie godzi, co nie przystoi, co nie zdobi. es gezieme sich nicht, daß etwas daran fehle, nie przystoi aby co na tym zbywało. es geziemt sich wichtigere Exempel, zu gebrauchen, przystoi ważnieyszych przykładow zażywać. das geziemet ihm, to mu przystoi, to go zdobi. es geziemet sich, also zu machen, zdobi tak czynić, przystoi tak czynić. es geziemt euch diesen abzuhelfen, zdobi was temu złemu poradzić; to złe znieść. = vieles vorher zu thun, wiele pierwey po czynić. es geziemet sich, daß er selbst gut sey, przystoi, aby on sam był dobrym. = also mit Mitbürgern umzugehen, przystoi tak się ze społobywatelami obchodzić. du hast ihnen, wie es sich geziemet, widerstanden, tyś się im, iak przystało, oparł, co by mnie zdobiło uczynić. einem, co by komu przystało czynić.
Geziement, przyzwoity, przystoyny, zdobiący; co przystoi, co przyzwoito.
Gezierte, stroy, ubior, stroienie, ubieranie, przybieranie.
Geziert, przyozdobiony, przystroiony, wystroiony, przybrany, ubrany.
Gezimmert, ciosany, ciesany, ociesany, ociosany, po ciesielsku.
Gezische, n. syk, syczenie, iak gdy wąż syczy.
Gezischle, n. szmyr, szemranie, szemrzenie.
Gezogen, ciągniony, ciągnięty, prowadzony; co ciągnięto, prowadzono.
Gezüchtiget, wykorzony, wykarany, ukarany, wychłostany.
Gezuckert, pocukrowany, ocukrowany, z cukrem, cukrem przyprawiony.
Gezuckt, rufzany, podnoszony w gorę, konwulsyami miotany, rzucany.
Gezupft, targany, szczypany.
Gezweifelt, zwątpiony, powątpiwany, o ktorym wątpiono.
Gezwickt, szczypany, uszczypniony, targany, urwany.
Gezwirnt, na nici zrobiony, albo z nici zrobiony, kręcony.
Gezwölft, dwanaście liczbą.
Gezwungen, przymuszony, przyciśniony, przyniewolony; przysilony, silony; redet er vor sich, przymuszony mowi on sobie. thut einen gezwungener Weise nichts, przyniewolony mądry człowiek nic nie czyni; das ist: z przyniewolenia. 2) znaczy: wytworny, przesadzony, z przysadą. allzusehr gekünstelt; gezwungene Rede, przymuszona mowa. das ist: wytworna, przesadzona, z przysadą, nie naturalna mowa; Weise, Art, sposob, kształt; in Worten, w słowach.
Gezwungen, adv. poniewoli, z musu, z przymuszenia, z przysilenia. etwas thun, co czynić, geschehen seyn, stało się. gezwungen annehmen, po niewoli przyiąć.
Ghör, Gera, Stadt in Oberissel, miasto, ziemia nad isalą rzeką, w Holenderskimkraiu.
Gibichenstein, Gibichensztein, Schloß bey Halle, zamek pod Halą; von oder dazu gehörig, z tego mieysca, albo do niego należący Gibichensztenski.
Gibletto, Zybleta, Stadt in Syrien, miasto w Syryi.
Gibraltar, żybraltar, Stadt in Spanien, miasto obronne w Hiszpanii.
Gicheln, chychotać, lachen, śmiać się pokątnie, niby po cichu, a słychać.
Gicht, f. łamanie po członkach. reissen in den Gliedern, darcie w członkach; haben, mieć; an den Händen, w rękach, chiragra; an den Füssen, podagra.

gra. der die Gicht hat, ktory ma łamanie, darce, po członkach, w członkach.
Gichtbrüchig, paralityk, paraliżem zarażony, porwany.
Gichtrübe, *f.* ein Gewächs, krzew, piwonia, ziele y kwiat; *także*, wino białe.
Gickern, lachen, śmiać się, chychotać.
Gickern, das, *n.* śmianie się, chychotanie.
Gickerer, *m.* śmieszek.
Gideon, ein Mannsnamen, Gedon, imie męszczyzny.
Giebel, *m.* wierzch, wierzchołek; vorderer, przedni, z przodku, na przodku. Spitze des Giebels, kończystość, sam grzbiet wierzchu; szczyt, u budynku.
Giebelfeld, *n.* tympan, *czyli* daszek troykątny nade drzwiami; lub nad oknami.
Giebelseite, *f.* facyata, przednia strona budynku.
Giebelicht, szczytowaty, ze szczytem u gory.
Giebsen, piszczeć, wie die jungen Vögel, iak młode ptaszęta; schwerlich Athemholen, ciężko oddychać. er giebset nur noch, ieszcze co tylko piszczy, duch w garle.
Gichun, Fluß in Asien, Gihun, rzeka w Azyi; *pot.* Oxus.
Gien, Stadt in Frankreich, Ziena, miasto we Francyi.
Giengen, Reichsstadt in Schwaben, Gingena, cesarskie miasto w Szwabii.
Gießbach, *m.* potok z nawalnicą.
Gießbecken, *n.* miednica; do zlewania wody, *zwłaszcza* przy umywaniu.
Gießen, lać, nalewać, auf etwas, na co; einem Wasser auf die Hände, lać komu wodę na ręce, nalewać komu na ręce wody. um etwas herum gießen, w koło czego lać, oblewać co w koło. in andere Gefäße gießen, w insze naczynia, przelać, przelewać. *znaczy:* schmelzen, odlewać; *toż samo Polskie*, lać; Statuen von Silber, posągi, osoby ze srebra.
Gießen, das, *n.* lanie, polewanie; das Schmelzen, odlewanie, odlanie, topienie; des Bleyes, ołowiu; des Ertzes, miedzi; des Goldes, złota.
Giessen, eine Stadt in Ober-Hessen, Giessena, Giessa, miasto w wysniey Hassyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Giessenski.
Gießer, *m.* topnik, odlewnik, kruszcoley; *toż samo*, co, Schmelzer.
Gießfaß, *n.* naczynie do nalewania wody, na co, na ręce.
Gießkanne, *f.* nalewka, do nalewania wody, na umycie.
Gießrinne, *f.* Gosse, rynna, do zlewania, lub wylewania; in einer Küche, w kuchni; in einer Badstube, w izbie kąpielney.
Gießung, *f.* lanie, odlewanie, odlanie, topienie.
Giefhorn, eine Stadt im Lüneburgischen, Gifhorna, miasto w Luneburskim.
Gift. *m.* trucizna; schneller und hefftiger, der einen so fort tödtet, prędka y tęga, ktora kogo zaraz zabiia; langsamer, wolna, powolna, einen mit Gift aus dem Wege räumen, trucizną kogo z drogi uprzątnąć, *to iest*, zabić. einem Gift im Brode geben, komu trucizny w chlebie zadać. Gift nehmen, trucizny się napić; trucizny zażyć; von selbst, dobrowolny; einem nicht so wohl eingeben, als eingießen, komu nie tak dać trucizny, iak wlać truciznę; sich gar gelindes bedienen, wolney nie tęgiey trucizny zażyć. das Gift mischen, truciznę zrobić; truciznę zmięszać. Gewalt des Giftes, moc trucizny. Geschwindigkeit desselben, einen ums Leben zu bringen, prędkość trucizny, do odięcia komu życia, do zgładzenia z tego świata. Büchse mit Gifte, puszka z trucizną. die Degen mit Gifte bestreichen, pałasze, szpady, kordy, trucizną nasmarować, napuścić. Gift aussaugen, truciznę wyssać. einem mit Gift nachstellen, trucizną na kogo zachodzić. die Wirkung des Giftes verhindern, mocy, skurkowaniu, robieniu, trucizny przeszkodzić; auflösen, zum Trinken bequem machen, rozpuścić truciznę, y do wypicia wygodną uczynić, przygotować; ins Essen und Trinken thun, trucizny w iedzenie y w napoy włożyć. einem einen langsamen Gift beybringen, komu wolney y nietęgiey trucizny zadać. das Gift wirket, trucizna skutkuie, robi, *operuie*; ist keiner schädlicher, żadney szkodliwszey trucizny nie masz. das Gift mischen, daß es so fort seine Wirkung thut, nagotować, zaprawić, *taką* truciznę, ktora, zaraz na tych miast swoie skutkowanie robi; auslassen wider einen, iad swoiey złości wywrzeć przeciwko komu; *zatym* Gift, znaczy *to co* gniew, złość; także, *to co*: Schimpf-

Schimpfreden, befztanie, zelżywe słowo, *to co:* Verleumdung, fzkalowanie, potwarzanie, *a ieszcze właściwiey* złorzeczenie. dem Gifte widerstehend, przeciwne co truciznie. Gegengift, *antidotum*, lekarstwo na truciznę, lekarstwo przeciwko truciznę; Buch, das solche Medicamente in sich hält, książka, ktora na takowe lekarstwa w sobie zawiera. mit Gift vergeben, otruć, trucizny zadać, trucizną zgładzić. mit Gift vermischter Bissen; Trunk, trucizną zaprawny kąsek, napoy. Gift und Galle speyen, iad y żołć wywrzeć, wyrzucić; łaiąc, chałasuiąc wygniewać się.

Gift, *f. to co* Gabe, dar, darunek, upominek, podarunek.

Giftarzney, *f.* lekarstwo przeciwko truciznie, sposob na truciznę; *to co* Arzney wider den Gift.

Gifthändler, *m.* ten co trucizny przedaie, trucizną kupczy.

Giftig, iadowity, otruty, *to iest*, truciznę w sobie maiący. giftige Otter, iadowita iaszczurka. giftige Schlangen, iadowite węże; *także to co:* mit Gift vermischt, trucizną zaprawny, albo iadem napuszczony; von der Pest inficirt, powietrzem zarażony, ktory się powietrzem zaraził; *to co* ansteckend, zaraźliwy, als eine Krankheit, iako to choroba iaka; *także to co:* bös, schlimm, als eine Zunge, złośliwy, zły; iako to ięzyk. giftige Zunge, iadowity ięzyk; *także to co* zornig, gniewliwy; giftiger Mensch, gniewliwy człowiek; *także to co:* verleumderisch, złorzeczący, złorzeczliwy, potwarca; *także to co:* neidisch, zazdrosny; *to co* boshaft, niepodściwy, niezbożny; voll Galle, pełny żołci, voll Gift, Verbitterung, pełny iadu, goryczy, gorzkości.

Giftig, *adv.* iadowicie; sposobem złośliwym, gniewliwie, złośliwie.

Gifttrunk, *m.* napoy z trucizną, kielich trucizną zaprawny.

Gilan, Provinz von Persien, Gilan, Prowincyia w Persyi.

Gilbicht, żułtawy, nie zupełnie żułty, płowo żołtawy.

Gilde, *f.* towarzystwo, społeczność, społeczeństwo, *kompania*.

Gielo, eine Insel in Asien, Giola, Wyspa w Azyi.

Gilovey, Stadt in Böhmen, Gilowo, miasto w Czechach.

Giltig, ważny, popłacaiący, co popłaca, co idzie. eines abgehandelte Dinge für gültig erkennen, czyie poczynione sprawy, za ważne uznać. gültiger Kauf, ważne kupno. gültiges Testament, ważny testament, ważna ostatnia wola. das ist nicht gültig, was mit Gewalt geschehen ist, to nie ważne iest, co się mocą y gwałtem stało. der Schluß soll gültig seyn, dekret ma być ważny, uchwała, skaźń, ma być ważna. gültig seyn, być ważnym.

Gültigkeit, *f.* ważność, waga, ważenie, toż samo co ważność.

Giovenazzo, Stadt in Italien, Dzionewaco, miasto we Włoszech.

Gipfel, *m.* wierzchołek, sam wierzchołek, oberste Spitze, naywyższy koniec wierzchołku; der Bäume, drzew; fressen das Vieh ab, bydło same wierzchołki pożera; abhauen, wierzchołki pościnać, poucinać. der Gipfel geht aus der Mitten des Baume hervor, wierzchołek wychodzi z pośrzodku drzewa; eines Berges, gory; Thurms, wieży; Hauses, domu; Höhe, wysokość; oberster Theil, naywyższa część; höchste Spitze, Stufe, naywyższy koniec, koniuszek, ostatnia konczystość, iakiey wysokości, *czyli*, czego wysokiego. höchster Gipfel der Ehren, naywyższy wierzch honorow y godności.

Gips, *m.* gips, gatunek kamienia kruchego y na tafelki się łupiącego, *s.* Gyps.

Girona, Stadt in Spanien, Girona, miasto w Hiszpanii.

Girren, turczeć, grachora, als wie eine Taube, iako gołąb, ięczeć, als wie eine Turteltaube, iako synogarlica ięczy.

Gischen, szumować, pianę po wierzchu zbierać, szumowiny zdeymować.

Gitter, *n.* balasy, kraty, szranki; vor Fenster, przed oknami; rama malarska na kratki czworścienne podzielona; womit die Maler vom großen ins kleine und vom kleinen ins große abcopiren, na ktorey, malarze, co z wielkiego na małe, y z małego na wielkie przemaluią; *także:* Gitter oder eiserne Stange, die vor einem Kamine ist, krata, albo żelazne pręty, przy kuminie, damit die Kinder sich nicht verbrennen, aby się dzieci nie popaliły.

Gitterfenster, *f.* kraty okienne, u okien.

Gitterstange, *f.* pręt, bałas.

Gitterwerk, *n.* krata. mit Gittern versehen, kratami opatrzyć. gitterweise gemachte

machte Bögen über einem Spaziergange, sklepiony wierzch w kratkę, nad iaką ulicą do przechodzenia się iak bywa po ogrodach.

Giula, Stadt in Ungarn, Zula, albo Julia, miasto w Węgrach.

Glacis, n. zastawa, Brustwehr des bedeckten Weges an einer Festung, zastawa zasłonioney drogi, w szańcu.

Glanz, m. iasność, glanc, potym to co Ansehen, Pracht, co powaga, okazałość, lustr; der da schimmert, funkelt, co się połyskuie, iikrzy; potym to co Lebhaftigkeit, żywość; to co Schein, Licht, świecenie, światło; der polirten Sachen, polerowanych y gładzonych rzeczy polor, świecąca się gładkość, iasne wygładzenie; starker Wiederschein, mocne odbiianie się światła, płomienistość; to co Strahl, Blick, promień; to co Vortrefflichkeit, zacność, przedniość, wyśmienitość; der Waaren oder Edelgesteine, towarow albo drogich kamieni; der Perle, pereł; den man dem Tuche und Hüthen giebt, iasność ktora na sukne, y na kapluszach bywa dawana; także: glänzender Kreis um die Köpfe der Heiligen, koło iasno około głow świętych na obrazach. den Glanz geben, dać glanc, lustr; dodać światła, iasności. einen Glanz haben, mieć glans, iasności. den Glanz benehmen, glans, iasność odiąć, zgubić; także to co, den Ruhm verdunkeln, czyią sławę, głośne y iasne imie, przyćmić, przyciemnić. den Glanz verlieren, iasność, polor, zgubić, ztracić. dieser Stein hat den Glanz verloren, ten kamień światło, iasność stracił. den Glanz seiner Geburt durch die Tugend erhöhen, iasność swoiego urodzenia cnotą podwyższyć.

Glänzen, świecić się, iaśnieć, błyszczyć się; allezeit für sich selbst, zawsze się sam przez się świecić, to iest, swoie własne mieć światło; die Degen, pałasze, szpady się błyszczą; wie Feuer, iak ogień się błyszczeć; wie Gold, iak złoto się świecić. es ist nicht alles Gold was glänzet, nie wszystko złoto co się świeci.

Glänzen, das, n. świecenie, iaśnienie, błyszczenie się.

Glänzend, iaśnieiący, świecący. glänzende Sonne, iaśnieiące, świecąca słońce. glänzende Weise, iaśnieiąca, świecąca, połyskuiąca się, błyszcząca się białość, pol. candor.

Glänzend, adv. iasno, świecąco, iaśnieiąco, błyszcząco, połyskuiąco.

Glänzung, f. iaśnienie, świecenie, błyszczenie, połyskiwanie, się.

Glas, n. szkło; samo w sobie, potym gläsernes Geschirr, szklane naczynie; daraus man trinkt, z ktorego piią; także, Glas vor einer Sackuhr, szkło przed zegarem; vor einem Bilde, przed obrazem; das auf beyden Seiten erhaben, geschliffen, ktore z obudwoch stron iest polerowane, gładzone, szlusowane. Apothekerglas, szkło aptekarskie. gläserne Flasche, szklane flasze. Glas, ślenica, szklanka, kielich, lampeczka.

Gläsern, szklany. gläserne Gefäße, szklane naczynia.

Gläschen, n. szkiełko, szklanka, szklaneczka, kieliszek, kieliszeczek; małe iakie szklane naczynko.

Glästen, gładzić, polerować, gładkość, polor dawać.

Glästen, das, n. gładzenie, polerowanie, gładkości, poloru dawanie.

Glatschicht, adj. gadatliwy, szczebiotliwy, papla, baia, plotka.

Glätte, f. gładkość, śliskość. 2) znaczy: gleyta, albo szkło. wie sie die Töpfer und andere brauchen, iakiey gancarze do polewania garkow, y inni zażywaią.

Glätten, gładzić wygładzać, das Papier mit einem Zahne, papir zębem gładzić; etwas mit etwas, co czym gładzić.

Glätten, das, n. gładzenie, wygładzanie, wygładzenie, gładkowanie.

Glättung, f. gładzenie, wygładzenie, wygładzanie, gładkowanie.

Glättzahn, m. ząb do gładzenia, do wygładzenia, do gładkowania.

Gläubig, wierny, dobrą wiarę maiący.

Gläubiger, m. powierzyciel; pożyczyciel; kreditor: dem man schuldig ist, ktoremu, co kto winien. znaczy: der den rechten Glauben hat, ktory ma dobrą wiarę prawdziwą, wierny.

Glaris, eine Stadt in der Schweitz, Glaryssa, miasto w Szwaycaryi, razem y Kanton.

Glasco, Stadt in Schottland, Glasko, miasto w Szkocyi.

Glaser, m. szklarz, błoniarz, okiennik, cy okna szklane robi.

Glasfenster, n. tafla, szyba szklana w oknie.

Glasgeschirr, n. szklane naczynie, szklany statek, szkło, ogołem mowiąc.

Glashütte, *f.* huta szklana, *po słowiańsku*, szklenno.
Glasmacher, *m.* szkłennik, szkłorob, szkłodęć, po dmie szkło z popiołu roztopionego.
Glasmacherkunst, *f.* szklarstwo, szkleństwo, szkła robienia, dęcia, sztuka.
Glasmaler, *m.* na-szkle-malarz.
Glasmalerkunst, *f.* na-szkle-malarstwo, sztuka malowania na szkle.
Glasscheibe, *f.* szyba szklana, okregła lub okregława.
Glasten, połyskiwać się, świecić się, s. glänzen.
Glasuren, glasiren, pokostować, pod pokost dawać; mit Firniß anstreichen, pokostem pociągnąć, pokost dać po wierzchu. irdene Gefäße glasiren, gliniane naczynie pokostować; szkłem oblać, wie die Töpfer machen, iak gancarze robią.
Glasur, *f.* pokost, *to co* Firniß, *potym* Schmelzwerk, emalia. blaue Glasur der Töpfer, modry pokost gancarski.
Glasurarbeit, *f.* pokostowa robota, pokostowanie.
Glasurt, pokostowanie, pod pokost dany, polewany.
Glatscher, *m.* gaduła, gadacz, bardzo gadatliwy człowiek.
Glatt, gładki, ohne Haare, bez włosow, bez sierci. glatt gemacht, gładzony; gładkim uczyniony; mit dem Glättzahne, zębem do gładzenia. *znaczy*, podchlebny, schmeichelnd, glatte Worte, gładkie y podchlebne słowa; einem geben, gładkiemi y podchlebnemi słowami do kogo mowić. mit glatten Worten etwas erhalten, gładkiemi y podchlebnemi słowami co uprosić, otrzymać; heraus bringen, wyprosić. der glatte Worte giebt, ktory gładkie y podchlebne słowa mowi; gładko, podchlebno mowiący, nazywa się.
Glatticht, śliski, na ktorym się ślizgać, można. glattichter Weise, śliska droga.
Glatze, *f.* kahler Kopf, gładko łysa głowa, świecąco łysy łep.
Glatzicht, iasno gładki, świecąco gładki, świecąco-gładko-łysy.
Glatzkopf, *m.* łysa głowa, goły bez włosow łep.
Glaubbrüchig, *adj.* wiarołomny, wiarołomka, wiary nie dotrzymuiący.
Glaube, *m.* wiara; guter, dobrą; gewisser, pewna; gemeiner, pospolita; besonderer und ungemeiner, osobliwa y nie pospolita; sehr großer, bardzo wielka; wunderſamen, dziwna, cudowna; sehr herrlicher, bardzo przednia; schlechter, schlimmer, zła, nie dobra, ladaiaka; unverletzlicher, nieskażytelna, nieskażona, nie naruszona, und heiliger, y święta; unbeständiger, niestateczna; unsicherer, niebezpieczna; kleiner, mała; gebrochener, złamana, przełamana, nie dotrzymana; verkehrter, przekręcona; menschlicher, ludzka. einem den Glauben zustellen, mieć, dawać, komu wiarę; halten, dotrzymać, dotrzymywać komu wiary. den Glauben brechen, wiarę złamać, łamać, połamać; übertreten, przestąpić, przestępować; verlieren, stracić. den Glauben schwächen, osłabić. den Glauben nicht mehr zustellen, wiary więcey nie dawać. auf meinen Glauben, na moię wiarę, na moie słowo. auf deinen guten Glauben will ich es senden, na twoią podściwą wiarę zechcę to posłać. auf seinen guten Glauben versprechen, na swoię podściwą y dobrą wiarę przyobiecać; der einem in die Hand kommt, doświadczenie, wiara doświadczona, ktora *niby* do rąk przyszła.
Glauben, wierzyć, uwierzyć, etwas bald, co prędko, zaraz, w krotce, uwierzyć; leicht, łatwo, snadno bez trudności wierzyć; feste, mocno; gänzlich, wcale; alberner Weise, głupim sposobem, głupie; unbedachtsam, nie ostrożnie, nie uważnie; alles mit einer abergläubischen Bekümmerniß, wszystko wierzyć z iakąś zabobonną troskliwością. von einem glauben, o kim wierzyć. ich höre nicht auf, glaube mir, an dich zu denken, ia nie przestaię, wierz mi, o tobie myśleć; eine Sache unbekannten Knechten, wierzyć iaką rzecz nieznaiomym ludziom. mag es ein andrer glauben, niech to kto inszy wierzy, nie ia. ich kann das nicht glauben, ia tego nie mogę wierzyć. einem glauben, wierzyć komu, dawać wiarę komu. etwas glauben, wierzyć co, wierzyć czemu, dać, dawać wiarę czemu. etwas nicht leicht glauben, nie łatwe czemu wierzyć, umierzyć. eher zu glauben seyn, prędszym być do wierzenia, do wiary, co prędzej iest, do uwierzenia. einem nicht glauben, komu nie wierzyć. der leicht das Aergste glaubt, ktory łatwo, co naygorszego wierzy. Sache, die nicht zu glauben, rzeczy, ktorey wierzyć nie trzeba. etwas ganz gewiß glauben, co wcale za pewne wierzyć. wer glaubet dieses? kto

kto to wierzy? daß viele seyn werden, że wielu będzie. er hat es nicht glauben wollen, on tego niechciał wierzyć.

Glaubensarticel, m. artykuł wiary, artykuł do wierzenia.

Glaubensbekänntniß, n. wiary wyznanie, wiary wyznawanie.

Glaubensgenoß, m. wspólnik wiary, społecznik w wierze.

Glaubhaft, adj. godny wiary, godny uwierzenia.

Glaubhaftigkeit, f. do wiary podobieństwo, ale jeszcze nie sama prawda.

Glaublich, do wiary podobny. glaubliche Erzehlungen, relacyie, powieści podobne do wiary. kaum glaublich zu sagen, wymowić nie podobna. es ist nicht glaublich, daß, do wiary to iest nie podobna, że. es ist nicht glaublich, daß beyde betrogen werden, nie iest to podobna do wiary, aby obadwa byli oszukani y zwiedzieni. durch die Beredsamkeit ein Ding glaublich machen, przez wymowę uczynić rzecz podobną do wiary. glaublicher, podobnieyszy do wiary; glaublicher machen, podobnieyszym do wiary uczynić. nicht glaublich seyn, nie być podobnym do wiary.

Glaublich, adv. podobnie do wiary, z podobieństwem do wiary.

Glaubwürdig, godny wiary, zasługuiący na wiarę.

Glauche, eine Stadt in Meissen, Glaucha, miasto w Misnii. von oder darzu gehörig, z Glauchy, albo do Glauchy należący, Glaucheński.

Glaz, eine Stadt in Böhmen, Glac, miasto w Czechach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Glacki, Glaceński.

Gleich, bodobny. ganz nicht gleich, wcale nie podobny, by naymniey nie bodobny. ganz und gar gleich, wcale a wcale podobny. die Zähne sind den Saiten gleich, zęby podobne są stronom, albo, do stron. sich selbst gleich, podobny sobie samemu, albo, do siebie samego. die Rhodier sind den Atticis gleich, Rodyiowie, podobni są Ateńianom. der Sohn ist dem Vater gleich, Syn iest podobny do Oyca; der Wahrheit, bodobny do prawdy. einem dem Gesichte nach, twarzą podobny do kogo. seines Gleichen suchen, sobie podobnego szukać. die Natur sucht ihres gleichen, Natura szuka rzeczy podobnych sobie. die Menschen sind einander an der Gestalt gleich, ludzie są sobie w postaci podobni iedni do drugich. der Brief hat nichts, das einer Rede gleich sey, list nie ma nic takiego, co by do mowy było podobne. der Hund ist dem Wolfe gleich, pies iest podobny do wilka. die Sitten sind der Gestalt gleich, obyczaie są podobne do postaci, takie obyczaie, iaka postać. znaczy. rowny; im Geize wird ihm niemand gleich geachtet, w łakomstwie, nikogo rownego mu nie widzą. Rede, die den Sachen gleich, mowa, ktora rzeczom rowna iest. das Ende soll dem Anfange gleich seyn, koniec ma być rowny początkowi. gleiches mit gleichen vergelten, wet za wet oddać, piękne za nadobne. alles ist in diesem und jenem gleich gewesen, wszystko było w tym y w tamtym rowne. einige Dinge sind zwischen mir und ihm gleich, nie ktore rzeczy są między mną y nim rowne. gleiche Dienstgeflissenheiten, rowne przysługi, rowne w przysłużenia się chęci. den andern an der Freyheit gleich seyn, innym być wolnością rownym. die Könige sind einander gleich, Krolowie są sobie rowni między sobą. gleiche Unverschämtheit, rowny niewstyd, rowna bezwstydność. gleiche Kühnheit, rowna śmiałość. einem im Gesichte gleich seyn, na twarzy być rownym komu; an Jahren, Zeiten, Größe, w latach, w czasach, być rownym, w wielkości. gleiche Weiten, rowne dalekości, rowne odległości. sie haben zu gleicher Zeit mit ihm gelebt, oni za rowno tegoż samego czasu z nim żyli. gleich an Theilen, rowny w częściach. gleiche Theilung an Beute, rowny podział zdobyczy. einem an Würden gleich seyn, być komu rownym w godności. einem an Thaten und Sitten nicht gleich seyn, nie być komu rownym w sprawach y obyczaiach. der mit einem gleiche Sitten hat, ktory z kim ma rowne obyczaie. gleiche Sitten thun viel zur Freundschaft, rowne obyczaie wiele pomagaią do przyiaźni. gleich und gleich gesellet sich gern, rowny z rownym prędko się ztowarzyszy.

Gleich, adv. rowno, rownie; etwas eintheilen, co podzielić; die Beute austheilen, zdobycz rozdzielić; das Recht sprechen, sprawiedliwość czynić. znaczy także: podobnie, podobnież;

ausgehen, sich endigen, wychodzić, kończyć się.

Gleich als, właśnie iakoby. was niemals geschehen, behaupten, gleich als ob es geschehen sey, co się nigdy nie stało, udawac, właśnie iak gdy by się stało, gleich als ob sie schon überwunden, właśnie iak gdy by iuż zwyciężyli. ich will die Sache so vorstellen, gleich als ob sie gethan worden, rzecz tak przełożę, tak opowiem właśnie iak gdy by się stała. gleich als wenn sie ihre Tochter wäre, właśnie iak gdy by iey corka była. gleich als ob um das Reich gefochten werde, właśnie iak gdy by o krolestwo woiowano. gleich als wenn er Bürgermeister wäre, właśnie iak gdy by Burmistrzem, Prezydentem myeyskim był.

Gleich also, tak też, podobnież, zarowno, podobnym że sposobem.

Gleich beschaffen, podobny; podobnie urodzony, uformowany.

Gleich daher, z tegoż samego mieysca.

Gleich durch, zarowno, empfinden, poczuć, czuć; nicht leiden wollen, niechcieć za rowno cierpieć.

Gleichen, rownać, rownać się; gleich seyn, rownym być; einem am Gemüthe, rownać kogo umysłem, rownym komu być umysłem; am Leibe, wzrostem, ogromnością ciała.

Gleicher gestalt, rownym sposobem, wirst du nun auch den Freund bitten, będziesz teraz nawet przyiaciela prosił. *znaczy także też*, ich habe den Gabinium also bald fordern lassen, hernach wurde gleicher gestalt auch der Statilius gefordert, kazałem zaraz Gabiniusza przyzwać, potym także też Statilius był przyzwany; der Saturnus ist gleicher gestalt von dem Sohne gebunden worden, Saturnus także też był od Syna związanym.

Gleich-ewig, rowno-wieczny, rowno-wiekuisty.

Gleich-Ewigkeit, *f.* rowno-wieczność, rowno-wiekuistość.

Gleichfällig, zarowny.

Gleichfalls, podobnież, zarowno; *to co*; gleichergestalt.

Gleichfärbig, rowney farby, rownego, iednegoż, tegoż samego, koloru.

Gleichförmig, formą rowny, podobny. gleichförmig machen, podobnym że uformować, podobnąż formą urobić. znaczy także, iednakowy.

Gleichförmigkeit, *f.* iednakowość, iednostayność, w formie rowność.

Gleichgelten, za iedno uczynić, rowno ważyć, rowno popłacać.

Gleichgeltung, *f.* za iedno uczynienie, wszystko iedno, rowno ważenie.

Gleichgemacht, rownany, zrownany, wyrownany, porownany.

Gleichgesinnet, rownomyślny, iednomyslny, zgodny, seyn, iednomyślnym, rownomyślnym, zgodnym być; mit einem, iednomyśleć z kim, rozumieć się z kim. gegen alle gleichgesinnt seyn, ku wszystkim być iedno myślnym, iedney myśli.

Gleichgestaltet, iednakowo ukształtowany, *iedno formny*.

Gleichgetheilt, rowno-dzielony, rowno-podzielony; na rowne części.

Gleichgewicht, *n.* rowno-waga, rowna waga, iedna drugiey nie przeważa.

Gleichgültig, iedno wszystko czyniący, wynoszący, oboiętny; das weder gut noch böse, co ani złego, ani dobrego, sich gleichgültig erweisen, oboitnym obostronnym się pokazać, czynić.

Gleichgültigkeit, *f.* oboiętność, obostronność, *albo*, bezstronność, wszystko-iedność; da man weder frölich, noch betrübt über etwas ist, gdy kto ani wesoły ani smutny iest z czego, das ist eigentlich, oboiętność, und wszystko-iedność.

Gleichhalten, rownać, za rowne trzymać, rownym czynić, etwas dem andern: co drugiemu, iedno drugiemu, iedno do drugiego przyrownywać.

Gleichhaltung, *f.* rownanie, przyrownywanie, za rowne trzymanie; przyrownanie.

Gleichheit, *f.* podobieństwo in den Beschaffenheiten oder Eigenschaften, podobieństwo, w przymiotach lub w własnościach; besondere, osobliwe; sehr große, nader wielkie; gegen einander, wzaiemne. die Gleichheit findet sich zwischen euch und ihnen, podobieństwo znayduie się między wami y niemi, sie haben die Gleichheit mit einander, oni maią podobieństwo wzaiemne między sobą. eine Gleichheit mit weisen Leuten haben, podobieństwo mieć y pozor mądrych ludzi. die Gleichheit der Studien hat große Kraft die Freundschaft zu stiften, podobieństwo nauk ma wielką moc do założenia y ugruntowania przyiaźni; in der Größe, Nachdruck und dergleichen, w wielkości, w wadze y ciażeniu, y w tym podobnych, Gleichheit, *znaczy*, rowność. Dinge auf eine gleiche Größe setzen,

ſetzen, *rzeczy* rowność poczynić, rzeczy w rowności położyć, poſtawić; in Fällung der Urtheils, w przypadku oſądzenia; *także mowi ſię*: rowność. die Gleichheit iſt in den bürgerlichen Dingen, rowność ieſt w obywatelnych rzeczach; in Eintheilung, w podziale, *także*, rowność, des Rechts, rowność praw; des ganzen Lebens, całego życia, *ale tu mowi ſię lepiey*: iednoſtayność całego życia; der Rede, rowno y iednoſtayność mowy, die Gleichheit iſt rühmlich in dem ganzen Leben, iednoſtayność y rowność ieſt chwalebna w całym życiu; *znaczy także niby obraz*, die Gleichheit ſeiner Zeiten ſehen, obraz ſwoich czaſow widzieć, *to ieſt*, rowne czaſy ſwoim czaſom. *znaczy to co*: Ebene, rowzia, rownina; des Feldes, poła, *to co*, płaſzczyzna. die Gleichheit des Tages und Nachts, porownanie dnia z nocą; *Aequinoctium*, herbſtliche, ieſienne; im Frühlinge, na wioſnę.

Gleichjährig, rowienny, rownych lat, rowno letni, rowiennik; mit einem, z kim; mit vielen ſeyn, rowiennikiem, rownych lat, rownego wieku być z wielu.

Gleichlauten, zgadzać ſię w głoſie, w dźwięku, w dzwonieniu.

Gleichlautend, zgodny w głoſie; zgodno brzmiący, *zgodnodzwonny*.

Gleichlautung, *f.* zgodny głos, zgodne brząkanie, zgodne brzmienie.

Gleichmachen, den Qualitäten nach, co do iakości, podobne, podobnym, uczynić; etwas einem, co czemu; gerade machen, proſte, proſtym uczynić, proſtować, wyproſtować. die Höhe des Berges mit etwas gleich machen, wyſokość gory z czym zrownać; eine Stadt der Erde, miaſto z ziemią zrownać. alles einander nach ſeiner Willkühr, wſzyſtko poſpołu rownać, według ſwoiego upodobania; znaczy także: erſetzen, nadgrodzić, odsłużyć, odwdzięczyć; einem ſeine Wohlthat, komu iego dobrodzieyſtwo odsłużyć.

Gleichmachen, das, *n.* rownanie, porownanie, zrownanie, rowności czynienie.

Gleichmachung, *f.* przyrownanie, porownanie, porownywanie.

Gleichmüthig, rownomyślny, rownego umysłu, rowney myśli.

Gleichmüthigkeit, *f.* rownomyślność, umysłu rowność, iednakowość.

Gleichniß, *n.* podobieńſtwo; iſt unrecht, wenn es einigermaßen ungleich iſt, nie dobre ieſt, gdy ieſt nie iakim ſpoſobem nie rowne. die Beweisgründe von dem Gleichniſſe hernehmen, dowody brać od podobieńſtwa. auch erdichtete Exempel dienen zu Gleichniſſen, nawet zmyślone przykłady służą do podobieńſtwa; *znaczy także*: przyrownanie.

Gleichnißweiſe, na podobieńſtwo, przez przyrownanie.

Gleichrichten, rowno proſtować, etwas, co, wyproſtować.

Gleichſam, iakoby, mit blutigen Tropfen, iakoby krwawemi kroplami; ſpielend zu Ehren gelangen, niby igraiąc, doſtąpić godności, urzędow.

Gleichſchätzen, rowno ſzacować; etwas einem andern Dinge, co z drugą iaką rzeczą; ſich den geringen Leuten, ſzacować ſię rowno z podłemi ludźmi.

Gleichſchätzen, das, *n.* rowno ſzacowanie, rowny ſzacunek.

Gleichſchätzig, co można rowno ſzacować z czym inſzym, rowno ſzacowny.

Gleichſchlagen, rozbić rowno, rozklepać rowno; mit dem Schlägel, młotkiem, tłukiem, babą.

Gleichſeitig, rowno boczny, rownościenny, z rownemi bokami, ścianami; Triangel, troykąt.

Gleich ſo, rownym że ſpoſobem, zarowno, tym też ſpoſobem.

Gleich ſo viel, zarowno tak wiele, tyleż, Jahre leben, zarowno tak wiele, tyleż lat żyć. mit gleich ſo viel Worten überſetzen, zarowno w tak wielu słowach przetłomaczyć, tyleż słowami przełożyć. gleich ſo viel eines Gewogenheit achten, als ſeine Treue, tyle ſobie ważyć czyią przychylność ile ſwoię wierność; iſt dem Volke zu geben, tyleż trzeba ludowi pozwolić. gleich ſo viel nehmen, als, zarowno tak wiele, tyle wziąć, iak.

Gleichſtellen, rownać, ſich gleichſtellen, ſtoſować ſię do kogo, do iego obyczaiow; *co mowią akomodawać* ſię komu.

Gleichſtellung, *f.* rownanie ſtoſowanie ſię do czyiey woli, do czyich ſpraw.

Gleichſtimmig, iednakowego głoſu, albo zgodnego głoſu.

Gleichſtimmig, *adv.* iednakowym głoſem, zgodnym głoſem, zgodnie, ſtroſienie.

Gleichtheilen, rowne dzielić, na rowne części dzielić.
Gleichviel, tyleż; achten, Leben und Tod, szacować życie y śmierć.
Gleichung, f. przyrownanie, przypodobanie, przystosowanie.
Gleich weit, rowno-odległy, rowno-daleki.
Gleich werden, podobnym się stać. ro co, eben werden, rownym, płaskim stać się, robić się, zrobić się.
Gleichwichtig, rowney wagi, rowno ważny, rownie ważący. gleichwichtiger Beweis, rowno ważny dowod.
Gleichwichtigkeit, f. rowno ważność; rowne ważenie.
Gleichwie, zarownie iako, die Steuerleute die Stürme, also können sie den Unfall des Glücks aushalten, iak syrnicy nawałność, tak oni mogą cios szczęścia wytrzymac. gleichwie du gewünschet hast, also ist es, iak żądałeś, tak iest.
Gleichwohl, przecie, iednak, atoli. die Sache stund gut, gleichwohl wollten die Bürgermeister nicht daran, rzecz działa się dobrze, Konsulowie iednak ociągali się. es hat mich nicht wenig bewegt, gleichwohl habe ich es nicht geglaubt, nie mało byłem poruszony; iednak temu nie wierzyłem. gleichwohl ist dessen Tod darauf erfolget, przecie iego śmierć za tym nastąpiła. gleichwohl hat man eine Stimme bald darauf gehöret, przecież w krotce potym głos iakiś słyszano.
Gleich zu, prosto, prosto zaraz, nach der Armee gehen, do woyska iść.
Gleis, n. koley, Wagengleis, wozowa koley. aus dem Gleise fahren, z koley wyiechać, wybiec.
Gleissen, lsnąć się, von Salbe, od maści; als mit Salbe gestrichen, iak gdy by maścią wysmarowane.
Gleisner, m. zmyślony, zmyślacz, udawca, ten co zmyśla, co udaie.
Gleisnerinn, f. zmyślona, zmyślaczka, udanka, ta co zmyśla, udaie.
Gleisnerey, f. zmyślanie, zmyślenie, udanie, udawanie.
Gleit, n. assystencyia, poczet przyiacioł, ludzi assystuiących.
Gleiten, ślizgać się, mit dem Fuße ausfahren, nogą iechać; nogami się ślizgać. er gleitete auf den schlüpfrigen Steinen, ślizgał się po śliskich kamieniach. gleiten und fallen, ślizgać się y upaść, wywrocic się.

Glied, n. członek, Theil des Leibes, u. d. g. cząstka ciała, y innych rzeczy; menschliches, ludzki; schwaches, słaby; feines, mały; geschwollenes, nabrzmiały, zdęty; starkes, mocny; gesundes, zdrowy; Zusammenfügung derselben, spoienie członkow. die Glieder haben wieder einige Kraft bekommen, członki znowu nabyły nieiakiey mocy. geschickte und gesunde Glieder, składne y zdrowe członki. mit allen Gliedern erzittern, wszystkiemi członkami drzeć. einem alle Glieder mit einem Stecken entzwey schlagen, komu wszystkie członki lagą poprzetrącać. Einrichtung der Glieder, ułożenie członkow. znaczy: szereg, glit; einer Compagnie, iakiey kompanii, horągwi; regimentu. die Glieder öffnen, szeregi, glity, rozciągnąć, niby, otworzyć. mit geschlossenen Gliedern den Feind empfangen, ze ściśnionemi, tego zeslusowanemi szeregami nieprzyiaciela przyiąć. in geschlossenen Gliedern stehen, w ściśnionych, w slusowanych szeregach, glitach, stać; damit auseinander rücken, szeregi rezpuścić. znaczy: kolanko; an einem Gewächse, nämlich was zwischen zween Knoten ist, na krzewiu, na drzewku, część między dwiema sękami. kurze Glieder haben, krotke mieć kolanka. znaczy: ogniwo, einer Kette, u łancucha.
Gliedergicht, f. choroba w członkach, niemoc członków. Gliedergicht haben, mieć chorobę w członkach, łamanie, darcie.
Gliederweh, n. choroba członkow, choroba na członki, niemoc w członkach.
Gliedlein, n. członeczek, mały, maleńki, drobny członek.
Gliedmaß, n. człon, członek.
Gliedslang, na członek ieden palca długi, przydłużizy.
Gliedwasser, n. woda z siadła w członkach.
Gliedweise, na członki, członkami, na sztuki, sztukami. einen umbringen und Gliedweise zerhauen, zabić kogo y na sztuki rozsiekać. sich selbst Gliedweise zerlästern, siebie samego na sztuki poszarpać.
Glimmen, zarzyć się.
Glimpf, m. skromność, powolność, niekrobrność; pomiarkowanie, wstrzemięźliwość.
Glimpflich, adi. skromny, powolny, wstrzemięźliwy, pomiarkowany.

Glimpflich, *adv.* skromnie, powolnie, w skromności, wstrzemięźliwie.
Glinzen, lunąć się.
Glitschen, poślizgnąć się, chwiać się, s. Gleiten.
Glocester, eine Stadt in England, Glocestra, miasto w Anglii. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Glocestryiski. Herzog von Glocester, Książe z Glocestru.
Glocke, *f.* dzwon, womit man läutet, ktorym dzwonią.
Glockengießer, *m.* dzwonoley, dzwonolewnik.
Glockenspeis, *r.* Erzt, woraus die Glocken gegossen werden, dzwonne śpiża, mosiądz, z ktorego dzwony bywaią lane.
Glöcklein, *n.* dzwonek, dzwoneczek; klinget, brzęczy, dźwięczy, dzwoni, dźwięka, brzęka. das Glöcklein läuten, w dzwonkiem dzwonić.
Glöckner, *m.* dzwonnik, der die Glocken läutet, ktory we dzwony, dzwoni; *znaczy:* Kirchner, kościelny.
Glogau, Stadt in Schlesien und andere in Polen, Głogow, miasto w Sląsku, a drugie w Polszcze. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Głogowski. Fürstinn von Glogau, Księżna Głogowska.
Gloriös, chwalebny, chlubny, chełpliwy.
Glorwürdig, chwalebny, einem seyn, chwalebnym, chwalebna być komu. glorwürdiger Tod, chwalebna śmierć; *znaczy:* godny chwały.
Glosse, *f.* wykład, *to co,* Auslegung, wyłożenie, tłumaczenie.
Glossiren, mit Glossen erläutern, wykładani obiaśnić, krotko przełożyć.
Glucken, kwokać, wie die Hühner, iak kwoki y kury.
Gluckhenne, *f.* kwoka, kura kwokaiąca, gdakaiąca, co kwoka, gdaka.
Glucksen, łkać, co w płakaniu dzieie się.
Glucksen, das, *n.* łkanie, płacz z łkaniem y szlochaniem.
Gluf, *f.* szpilka, Stecknadel, do zapięnania.
Glück, *n.* szczęście, fortuna; widriges, przeciwna; schlechtes, zła; fremdes, obca; großes, wielka; zweifelhaftes des Kriegs, watpliwa y nie pewna fortuna woyny; im Kriege, wątpliwe szczęście na woynie; gutes, blindes, dobra, ślepa; gemeines, ungleiches, pospolita, nie rowna; langwieriges, ungewisses, stateczna, niepewna; hartes und grausames, sroga y okrutna; herrliches, ausnehmendes, vortreffliches, pańska, przednia, przewyśmienita; geringes, falsches, nikczemna, fałszywa; blühendes, unbeständiges, kwitnąca; niestateczna; schweres und derbes, ciężka y przykra; sich neigendes, pochylaiąca się y na doł lecąca; unversehrtes, nienaruszona; feindseliges, zu schlechtes für einen, nieprzyiazna, nazbyt zła dla kogo; mittelmäßiges, besseres, elendes, srzednia, lepsza, biedna y nędzna; erwünschtes, gleiches, pożądana, rowna; voriges, przeszła; beständiges, unbeständiges, stateczna, niestateczna, nietrwała; altes, neues, stara, nowa; veränderliches, odmienna; herrschet in allen Dingen, panuie we wszystkich rzeczach; vermag viel so wohl in andern Dingen, als insonderheit im Kriege spielt es den Meister, wiele może iak w innych rzeczach, tak osobliwie na woynie, wszystkim władnie; sparet die, welche es erhoben, zu harten Fällen, ochrania tych, ktorych wyniosła, chowaiąc ich na srogie przypadki. sich dem Glücke überlassen, spuścić się, zdać się na fortunę, powierzyć się fortunie. sich in gutes und böses Glück sehr wohl schicken, w złym y dobrym szczęściu dobrze się zachować. bey seinem Glücke sich stolz erweisen, przy swoim szczęściu, *albo lepiey,* w swoim szczęściu, dumnym, hardym się pokazać. die einerley Glück haben, ktorzy wspolne y iedno maią szczęście. aufs Glück ankommen, do szczęścia przyiść. aufs Glück ankommen lassen, szczęścia probować. das Glück falle wie es wolle, niech szczęście padnie iak chce. dem Ausschlage des Glücks alles überlassen, na raz y łos szczęścia wszystko zdać. wie es einer macht, hat er das Glück, iak kto czyni, takie ma szczęście. aus einem guten in ein schlechtes Glück gerathen, z dobrego szczęścia wypaść, a w złe wpaść. das ist ein großes Glück, to iest wielkie szczęście. das Glück auf seiner Seite haben, na swoiey stronie mieć szczęście, po sobie mieć fortunę. anderswo das Glück suchen, gdzie indziey szczęścia szukać. sich in sein Glück nicht schicken können, nie umieć się obchodzić z swoim szczęściem, nie umieć sobie postąpić z swoią fortuną. auf ein

ein beſſeres Glück warten, na lepſze ſzczęście czekać, lepſzey czekać fortuny; ſich deſſen gewiß verſichern, ubezpieczyć ſobie, upewnić, pewne y bezpieczne uczynić ſwoie ſzczęście; wann es nicht will, kann man es nicht zwingen, kiedy fortuna niechce, to ią nie można przyniewolić; läßt ſich wohl an, fortuna ſprzyia, podaie ſię. ſich in Glück und Unglück ſchicken, iednakowo ſobie poſtępować y w ſzczęściu y nieſzczęściu. aber darinnen wird das Glück Rath ſchaffen, welches in dergleichen Dingen mehr vermag, als die Vernunft, ale w tym ſzczęście rady poda, ktora w takowych rzeczach, więcey może iak rozum y przemysł. das Glück komme wie es wolle, niech iakie chce ſzczęście będzie. was einem jeden das Glück an die Hand giebt, co każdemu ſzczęście na rękę daie. dem Glücke etwas überlaſſen, ſzczęściu cokolwiek zoſtawić. viel Glück darzu! ſzczęścia y pomyślnosci w tym życzę! Gott gebe gut Glück zur Sache, niech Bog da dobre ſzczęście w tey rzeczy. ſie können das gröſte Glück von der Welt haben, oni mogą mieć naywiękſze ſzczęście na świecie. das Glück will ihm wohl, fortuna mu ieſt życzliwa; ſich deſſen mit Verſtande bedienen, ſzczęścia rozumnie zażywać. das iſt mein Glück geweſen, to było moie ſzczęście. ſein Glück verſuchen, probiren, ſwoiego ſzczęścia tentować, probować.

Glücken, ſzczęścić ſię, powodzić ſię, udawać ſię; einem nach Wunſche, komu według żądania, po myśli, według iego chęci. hat nirgends etwas glücken wollen, w niczym ſię mu nie chciało ſzczęścić, powodzić, nic ſię mu niechciało wieść, udawać. wenn es glückt, ieżeli ſię powiedzie, byle ſię tylko powiodło. es iſt ihm geglückt, was ſonſt keinem, tak ſię mu poſzczęściło, powiodło, iak nikomu bardziey y lepiey.

Glückhaft, ſzczęśliwy, ſzczęście maiący; kto ma ſzczęście; ſzczęſny.

Glückhaftigkeit, *f.* ſzczęśliwość, ſzczęſność.

Glücklich, ſzczęśliwy; den Tag für ſich achten, za ſzczęśliwy mieć dzień dla ſiebie. o! glückliche Nacht für dieſe Stadt, o! ſzczęśliwa noc dla tego miaſta. glücklicher Menſch, ſzczęśliwy człowiek. glücklicher Ausgang, ſzczęśliwy koniec; Zuſtand, ſzczęśliwy ſtan. glücklichen Ausgang haben, mieć ſzczęśliwy koniec. glückliche Schlacht thun, halten, ſzczęśliwą potyczkę otrzymać. glückliche Winde haben, mieć pomyślne wiatry. das Vaterland iſt glücklich dich zu behalten, Oyczyzna ieſt ſzczęśliwa, że cię trzyma w ſiebie. ſtets glücklich ſeyn, zawſze być ſzczęśliwym. der glücklich in einer Sache iſt, ktory ſzczęśliwym ieſt w iakiey rzeczy; iſt er in allen, ſzczęśliwym ieſt we wſzyſtkim. ich bin heute in dem Werke glücklich geweſen, ia byłem dziſiay, ſzczęśliwym w moim dziele; überaus in einer Sache ſeyn, nader być w iakiey rzeczy ſzczęśliwym. er iſt überall glücklich, on ieſt wſzędzie ſzczęśliwym, wſzędzie mu po myśli idzie. der ſo tapfer als glücklich iſt, ktory tak walecznym iak y ſzczęśliwym ieſt. glücklich machen, ſzczęścić, ſzczęśliwym czynić; die Rathſchläge für das gemeine Beſte, ſzczęśliwe czynić zamysły, dla publicznego dobra.

Glücklich, *adv.* ſzczęśliwie. ausſchlagen, udać ſię; powieść ſię, powodzić ſię; ſeine Schiffahrt verrichten, ſwoię żeglugę odprawiać. das gemeine Weſen wohl und glücklich verwalten, rzecz poſpolitą dobrze y ſzczęśliwie ſprawować. glücklich leben, ſzczęśliwie żyć. glücklich von ſtatten gehen, ſzczęśliwie ſię powodzić. glücklich alles Unglück überſtehen, ſzczęśliwie wſzyſtko nieſzczęście wytrzymać. da alles glücklich von ſtatten geht, gdy ſię wſzyſtko ſzczęśliwie powodzi, po myśli idzie.

Glücksburg, Stadt in Schleswig, Gliksburg, miaſto w Szleſzwickim.

Glückſelig, błogosławiony, uſzczęśliwiony. niemand kann ohne die Tugend glückſelig ſeyn, nikt nie może bez cnoty być błogosławionym. glückſeliges Leben, błogosławione życie. glückſelige Stadt, błogosławione miaſto. glückſelig für einem andern ſeyn, ſzczęśliwſzym być od kogo inſzego. ſich glückſelig ſchätzen, za ſzczęśliwego ſię mieć, ſzczęśliwym ſię ſzacować; einen achten, mieć kogo za ſzczęśliwego. wer wird ſo glückſelig in der Welt ſeyn, als ich? kto będzie tak ſzczęśliwym na świecie iak ia? wie glückſelig wäre ich nicht im übrigen, wenn dieſes nicht wäre, iak bym był ſzczęśliwym w innych rzeczach, gdy by to nie było! glückſelig ſeyn, błogosławio-

sławionym być w niebie; zu seyn glauben, wenn, błogosławionym się wierzyć, ieżeli, etc.

Glückseelig, adv. błogosławienie, z uszczęśliwieniem; leben, żyć.

Glückseeligkeit, f. błogosławieństwo, uszczęśliwienie, szczęśliwość; unglaubliche, do wiary nie podobne; gleiche, rowne; stete, trwałe y stateczne; größte, naywiększe; findet sich in der Sache, znayduie się w rzeczy tey. in steter Glückseligkeit leben, w nieustanney życie prowadzić szczęśliwości. Glückseeligkeit des Lebens, szczęśliwość życia.

Glücksfall, m. przypadek; widriger, przeciwny; schwerer, ciężki, schrecklicher, strasżny; harter, przykry, niepocieszny; blinder, slepy; schädlicher und vielen Unschuldigen nachtheiliger, szkodliwy, y wielu niewinnym szkodzący; gemeiner, pospolity, fataler, przeznaczony z wyrokow; plötzlicher, nagły; unversehener, nie przeźrzany; leichter, grosser, letki, wielki, elender, wunderbarer, biedny, dziwny, gefährlicher, trauriger, niebezpieczny, żałosny. was durch einen blinden Glücksfall geschiehet, co się slepym szcześcia przypadkiem dzieie. eines Dinges befürchten, obawiać się trefunku iakiey rzeczy. alle widrige Glücksfälle, weißlich ertragen, wszystkie przeciwne szczęścia trefunki y przypadki mądrze znosić. seine Maaßregeln auf alle neue Glücksfälle nehmen, przygotować się na wszystkie nowe szczęścia przypadki. den Glücksfällen unterworfen seyn, przypadkom być podległym. sich nicht durch einen Glücksfall betrügen, nie iakim szczęścia przypadkiem trafiać się. wunderſamer Glücksfall hat sich dabey ereignet, dziwny trafunek przy tym stał się, trefił się, przypadł.

Glücksgöttin, f. szczęścia Bogini, Fortuna, Bogini pomyślności y szczęśliwości.

Glückskind, n. fortuny y szczęścia dziecie, chowanek, kochanek y pieszczoch furtuny.

Glücksruthe, f. pręt do wrożenia, roszczka do zgadania gdzie są pieniądze.

Glücksspiel, n. gra na szczeście, na los szczęścia, gra w losy.

Glücksstadt, Glikstad, Stadt in Hollstein, miasto w Holsztyńskim.

Glückwunsch, m. szczęścia winszowanie, langsamer, pożne, nie rychłe. aus Nachläßigkeit, den Glückwunsch unterlassen, z nied balstwa opuścić powinszowanie, nie czynić powinszowania. gesammter Glückwunsch, wspolne powinszowanie, gdy wraz inni winszuią.

Glückwünschen, winszować; einem, komu; zu, oder wegen dessen Zurückkunft, powrotu komu, powrocenia zkąd, z drogi; zu wiedererlangter Gesundheit, powinszowanie znowu odzyskanego y przywroconego zdrowia; einem, daß, komu winszować, że. darinnen glückwünschen, w tym winszować. von eines wegen, czyim iminiem. etwas späte nicht aus Nachläßigkeit, sondern weil man von nichts einige Nachricht gehabt, nie co nie rychło winszować nie prze niedbalstwo, ale że o niczym wiadomości nie miano. mit andern glückwünschen, z drugiemi pospołu y razem powinszować, powinszowanie czynić.

Glückwünschen, das, n. winszowanie, powinszowanie, winszowanie y życzenie.

Glückwünscher, m. winszuiący, winszownik, powinszowanie czyniący.

Glückwünscherin, f. winszuiąca, winszowniczka, powinszowanie czyniąca.

Glückwünschung, f. winszowanie, powinszowanie, radości y życzenia oświadczenie.

Glüen, żarzyć się. die Kohle glüet, węgieł się żarzy. das Eisen glüet, żelazo rozpalone iak ogień żarzy się czerwono y niby przezroczysto.

Glüend, żarzący, żarzysty, ognisto-rozpalony; rozżarzony. glüendes Eisen, żarzące, żarzysto, ognisto-rozpalone, rozżarzone żelazo. glühende Kohle, ognisto rozpalone, rozżarzone, żarzyste, żarzące, węgle. glüend machen, żarzącym, żarzystym, co uczynić, rozżarzyć, auch: rozdmuchać ogień. glüend worden, żarzyć się, żarzącym się czynić, ognisto y czerwono się rozpalać.

Glurens, Glurensa, Stadt in Graubündten, miasto w Graubundskim.

Gluthpfanne, f. patelka, także: ognisko maleńkie; das Essen darauf warm halten, aby iedzenie, na nim ciepło trzymać; iedzenie na tym przygrzywać.

Gluren, łkać, łkanię robić, ze łkaniem szlochać y płakać.

Gemünd, Gmunda, Stadt in Schwaben, miasto w Szwabij.

Gnade, *f.* łaska, łaskawość, przychylność, dobre ſerce. *to co:* eines Gnade ſuchen, łaski czyiey ſzukać. erlangen, łaskę czyią otrzymać, przyiść do łaski u kogo, łaskę ſobie u kogo ziednać. zu Gnaden einen annehmen, przypuſcić kogo do ſwoiey łaski, przyiąć kogo do ſwoiey łaski; eines beſitzen, czyią łaskę mieć, poſiadać, mieć łaskę u kogo. in der Gnade bey einem ſtehen, w łaſce być u kogo, być w czyiey łaſce dobrze położonym. eines ſeiner Gnade verſchüttern, z łaski czyiey wypaść, ſtracić łaskę u kogo; wieder dazu verhelfen, znowu kogo do czyiey łaski przyprowadzić; znowu komu czyia łaskę ziednać, znowu kogo u kogo do łaski przyprowadzić. bey einem wieder in Gnaden kommen, u kogo znowu do łaski przyiść, znowu prwrocić, powrot otrzymać do czyiey łaski. die Gnade wird nicht lange währen, ta łaska nie długo trwać będzie. blos zur Abwendung der Gefahr guter Freunde, die Gnade brauchen, łaski zażywać tylko ſzczegulnie na odwrocenie niebezpieczeńſtwa od dobrych przyiacioł; einem alle verſagen, łaskę komu wypowiedzieć; umknąć, uchylić komu, ubliżyć ſwoiey łaski. *to co:* Gütigkeit, dobroć; iſt überall zu ſpüren, dobroć y łaskawość, wſzędzie znać, wſzędzie ſię wydaie; einem finden laſſen, dać komu znaleść łaskę u kogo. *znaczy także to co:* Vergebung, wybaczenie. die Gnade ſuchen, wybaczenia, odpuſzczenia ſzukać. wegen, otrzymać: wegen ſeines Abfalls, ſwoiego odpadnienia. die Gnade iſt nicht zu hoffen, odpuſzczenia, darowania, wybaczenia nie trzeba ſię ſpodziewać; wiederfahren laſſen, dać uczynić wybaczenie komu. durch Gottes Gnade, z łaski Bożey; za łaską Boga, za pomocą Boga! von eines Gnade leben, z czyiey łaski żyć, czyią żyć łaską. um eines Gnade bitten, proſić o czyią łaskę, dopraſzać ſię łaski u kogo. ſeine Zuflucht zu eines Gnade nehmen, ucieczkę uczynić do czyiey łaski, ucieczki ſzukać w czyiey łaſce; einen vor ſeinen Augen finden laſſen, dać komu, pozwolić komu znaleść łaskę przed ſwoim obliczem.

Gnadenbezeugung, *f.* łaski oświadczenie, wyświadczenie, uczynienie. in Erweiſung einer Wohlthat, w wyświadczeniu iakiego dobrodzieyſtwa.

Gnadenbild, *n.* der Jungfer Maria, obraz łaſkawy Maryi Panny, cudowny.

Gnadenbrodt, *n.* chleb z łaſki, chleb uproſzony. Gnadenbrodt eſſen, ieść chleb z łaſki, wyproſzonym żyć chlebem.

Gnadengabe, *f.* in geiſtlichen Dingen, dary łaſki, w duchownych rzeczach. in leiblichen Dingen, w świeckim rzeczach, darunek z łaſki dany.

Gnadengeld, *m.* pieniądze z łaski, dane, na podarunek, z dobroczynności.

Gnadenglanz, *m.* świactło łaski; in geiſtlichen Dingen, w duchownych rzeczach.

Gnadenkönig, *m.* der aus Gnaden regiert, Krol z łaski, ktory z ſamey ſzczegulnie łaski narodu, albo czyiey, panuie.

Gnadenlicht, *n.* świactło łaski Bożey, oświecenie z łaski Boga.

Gnadenlohn, *m.* zapłata, nadgroda z ſamey łaski, nie z powinności, czyniona

Gnadenreich, *n.* obfituiący w łaskę, bogaty w łaskę.

Gnadenwahl, *f.* z łaski wybranie, przeznaczenie, wyznaczenie.

Gnädig, łaskawy. gnädige Strafe, łaskawa kara; und mitleidiger Richter, y miłyſierny Sędzia. gnädiger Wille, łaskawa wola. gar gnädig gegen einen ſeyn, być w cale łaskawym na kogo. gnädiger Kayſer, Nayłaskawſzy, Naymiłościwſzy Ceſarzu.

Gnädig, *adv.* łaskawie; einen hören, kogo słuchać; annehmen, kogo przyiać.

Gnätzig, świerzbowaty; świerzb maiący, na świerzby chory.

Gneſen, Stadt in Polen, Gniezno, miaſto w Polſzcze.

Gnung, doſyć, zadoſyć. der an etwas genung hat, ktory ma na czym doſyć.

Goa, Stadt in Oſtindien, Goa, miaſto w Wſchodniey Indyi.

Gönnen, życzyć. gern ſehen, rad widzieć; daß einer etwas habe, że kto co ma, nie zazdrościć; einem etwas, czego komu. einem die Ehre gönnen, ſprzyiać czyiemu honorowi, cieſzyć ſię czyim honorem, nie zazdrośić mu. einem ſein Glück, życzyć komu ſzczęścia, cieſzyć ſię cudzym ſzczęściem, z cudzego ſzczęścia. wenn es uns nur gegönnet wird, ieżeli nam tylko zazdrościć nie będą, iezeli ſię tylko zazdroſnym okiem na to patrzyć niebędą.

dą. man gönne es mir, nie zazdroszczą mi, ciężą się z tego.
Gönner, m. łaskawca, sprzyiaiący; eines Lobs, czyiey chwale; des Adels, sprzyiaiący szlachcie, łaskawca szlachty. eines von Jugend an seyn, być czyim łaskawcą, od samey młodości, sprzyiaiącym być komu, ieszcze od młodych lat. einen Gönner an einem haben, łaskawcę mieć w kim, z kogo. grosser, sonderbarer Gönner, wielki, osobliwszy, łaskawca.
Gönnerin, f. łaskawczyna, dobrodzieyka; sprzyiaiąca, łaskawa.
Görlitz, Gerlica, Stadt in der Oberlausnitz, miasto w Wyśniey Lułacyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący. Gerlicki Gorlicki.
Görz, Gerca, miasto w Fryoulskim.
Götter, pl. bogowie, bożki, bożyszcza, u pogan; y bałwochwalcow.
Götterantwort, f. Bogow, bożkow odpowiedź, wyrok. Götterantwort suchen, odpowiedzi wyroku Bogow szukać. geben, odpowiedź, wyrok, dać.
Göttin, f. Bogini; gute, dobra; weiseste, naymędrsza; heiligste, nayświętsza, unsterbliche, nieśmiertelna; gnädige, łaskawa; sehr gütige, nader dobrotliwa. Erhalterin des menschlischen Geschlechts, Chowawczyna rodzaiu ludzkiego. die unsterbliche Götter und Göttinnen, um Gnade bitten, nieśmiertelnych bogow y bogiń o łaskę prosić.
Göttlich, adj. boski, boży. göttliche Güte gegen die Menschen, Boska, boża dobroć, dobrotliwość, ku ludziom, na ludzi. göttlicher Rathschlag, boża, boska rada. göttliche Natur, boska natura; boska istność. göttlicher Verstand, boski rozum; das ist auch, przedni, do Boskiego podobny.
Göttlich, adv. po bożemu, po bosku, iak bog. göttlich gedenken, po bożemu, myśleć, iak Bog myśleć; reden, po bosku mowić; ersunden, und eingeführt, rzecz boskim umysłem wynaleziona, y wprowadzona. sich um einen verdient machen, iak Bog zasłużonym być, zasłużonym zostać, stać się u kogo. göttlich von dem Platone abgehandelt, po bosku, boskim rozumem rzeczy od Platona rozprawione y traktowane.
Göttlichkeit, f. bostwo, istota Boga, to czym Bog iest. f. Gottheit.

Götze, m. bałwan, bożyszcze, wyobrażenie bałwana, bożyszcza, posąg za boga czczony. falscher Gott, irrdischer Gott, ziemny, fałszywy bog, zmyślony, wymyślony, baieczny Bog.
Götzendiener, m. bałwochwalca, bałwoczciciel, bałwanom służący, bałwopokłonca.
Götzendienerin, f. bałwochwalczyna, bałwoczcicielka, bałwanom służąca, kłaniaiąca się.
Götzendienst, m. bałwochwalstwo, bałwoczcicielstwo, bałwocześć, bałwopokłon. darzu gehörig, do tego należący, bałwochwalski, bałwoczcicielski, bałwo-pokłonny.
Götzenhauß, n. dom bałwochwalny, bałwochwalnia, kościoł, meczet bałwański.
Götzenopfer, n. bałwochwalna ofiara, bałwanna ofiara, bałwanom czyniona.
Götzentempel, m. bałwański kościoł, bałwochwalna bużnica; bałwo-bużnica.
Goren, żygać, żyganiem, wymiotać, wymiotami, wrocić, wyrzucić. siehe Kocken.
Gold, n. złoto; herrliches, przednie, bessers, lepsze; vieles, wiele; feines, czyste, szczere, przez się-samo; unverarbeitetes, nie robione, w sztukach. verarbeitetes, robione, to iest; sprzęt złoty; vermünztes, bitę, stęmplowane złoto; pieniądze złote, iakie są czeczone złote wielkie y małe. so man nicht mit Golde bezahlen kann, co złotem opłacić nie można. um Gold verkauft werden, za złoto przedawanym być. oder: rowne ze złotem. mit Golde übermachen, pozłacać, pozłocić. ein Schmuck, so reich von Golde und Edelgesteinen, stroy bogaty w złoto y w kleynoty. Gold, ist der Tugend, nicht gleich zu achten, złota nie można rowno z cnotą szacować. von Golde, ze złota. von Golde Münze, złoty pieniądz. mit Golde überzogen, oder beschlagen, złotem powleczony, złoto dane po wierzchu, w złoto oprawny, oprawiony, złotem, w złoto okuty. ein mit Golde, beschlagener Wagen, złotem okuty, okowany, woz, poiazd. mit Golde überzogene Dächer, złotem pobite dachy. dem Golde ähnlich, oder gleich, do złotą podobny, złotu się rownaiący. zu Golde werden, w złoto się obracać, złotem się stawać.

Goldader, *f.* in Bergwerken, złoty ponik, w Gorach, w rudnicach złotych.
Goldarbeit, *f.* robota od złota, robienie koło złota, złotnicze rzemiesło.
Goldarbeiter, *m.* robotnik od złota, robotnik koło złota, złotnik, złotoley.
Goldbach, strumień złoty, płynący strumień złotem. 2) Stadt in Schwaben, Goldbacha, miasto w Szwabii.
Goldbergwerk, *n.* złota góra, złota ruda, złota rudnica, złoty rudnik.
Goldblättlein, *n.* złoty listek, złocisty listek, złotolity listek, listek ze złota; damit überziehen, belegen, złotemi listkami powlec, obłożyć, pozłocić.
Goldbletter, *m.* złoto-listy, ktory na listki złoto ciągnie; ciągo-złotnik.
Goldblech, *n.* blaszka złota, blaszka ze złota, ukowana, uklepana, ukuta.
Goldbruch, *m.* złota ruda, złota góra, złoty rudnik, złota rudnica; złota kopanie.
Golddrath, *m.* drut złoty, drut ze złota ciągniony, robiony, wleczony.
Golderzt, *n.* metal złoty, złocisty, złoto w sobie maiący.
Goldfarbe, *f.* auripigment, *słowo w słowo*: złota farba, złocista barwa.
Goldfarbig, złotey farby, złocisty, złocistego koloru.
Goldfinger, *m.* złoty palec, *to iest*, palec na ktory pierścien kładą.
Goldflimmern, *pl.* odrobiny ze złota, okruszyny złote, odadki, opadki od złota.
Goldfluß, *m.* złota rzeka, złotem płynąca, ktora ma złoto w sobie.
Goldgang, *m.* złoty ponik; in der Erde, w ziemi, do samey rudy złotey prowadzacy.
Goldgelb, złoto-żołty, żołto-złoty, złotawy, iasmo-żołty, iak złoto.
Goldgeschirr, *n.* naczynie złote, ze złota robione, lane, odlewane, złotolite.
Goldgestickt, złotem haftowany, złotem wyszywany, złotem wyrabiany.
Goldgrube, *f.* złoty szyb, złota góra, złota w ziemi kopanina, złote doły.
Goldgülden, *m.* złoty pieniądz, czerwony złoty. *iednym słowem*: złoty.
Goldhandel, *m.* złoty handel, złotem kuczenie, handlowanie, złota przedawanie.
Goldkäfer, *m.* kantaryda robak, złota krowka, ze złotemi skrzydełkami.
Goldkloß, *m.* bryła złota nierobionego, odlewana grubo.
Goldklumpen, *m.* bryła złota, kawał odlewany złota nie rocionego.
Goldküste, *f.* złoty brzeg, Land in Africa, ziemia w Afryce tak nazwana.
Goldlein, *m.* chryzokolla z greckiego; złoty kley.
Goldmacher, *m.* złotodziey, chymik, złoto-czynca, złotorobca; złotobzym.
Goldmacherkunst, *f.* *alchymia*, złotodzieystwo, złotoczynstwo, złotorobstwo; złotorobnia, złoto-czynia; złota działonie, robienie, złotoczynno.
Goldprobe, *f.* proba złota; kamień do probowania złota, czy złoto iest y iakie.
Goldsand, *m.* złoty piasek; złote piaskowe ziarna; złocisty piasek.
Goldschaum, *m.* złota piana; złocizna, po Grecku Chrysitis.
Goldscheides, *m.* złotodęt, ktory ze złota rzeczy wydyma, dnie.
Goldschlacken, *plur.* odchodek od złota, zędra od złota; odchodki złote.
Goldschläger, *m.* złotobit, złotoklep, co złoto biie, na blaszki.
Goldschmidt, *m.* złotnik, złoto kowal; co koło złota robi, wyrabiaiąc co z niego.
Goldschmidtsladen, *m.* złotarnia, złotownia, gdzie złotnik od złota robi.
Goldschmidtswerkstatt, *f.* złotniczy warsztat, złotnikow warsztat.
Goldspinner, *m.* złotoprządek, ktory nici złote wyrabia, *y niby* przędzie.
Goldsticker, *m.* haftarz, co złotom haftuie, wyrabia, wyszywa.
Goldstück, *n.* złota sztuka, güldene Münze, złoty pieniądz.
Goldwäsche, *f.* złota mycie, złota płukanie, złota wymywanie, wybieranie.
Goldwäscher, *m.* złotomyi, złotopłuk, złotobracz, co złoto myie, z wody wybiera.
Goldwaage, *f.* waga, szalki, ważka, ważki na złoto, do ważenia złota. etwas auf die Goldwaage legen, co na złotą wagę włożyć das ist: ważyć tą wagą co złoto nią ważą. der alle Worte, auf die Goldwaage legt, ktory wszystkie słowa na złote ważki kładzie, *to iest*, ważkami od złota waży. dobiera słow iak naywaźnieyszych, naycięższe wyrazy y naylepsze maiących.

Goldwerth, złota godny, godny być złotem odlany, rowno z złotem szacowany.

Goldwitterung, *f.* złota się zawadzanie, złoty. wenn sich dasselbe irgendwo, in der Erde spüren läßt, kiedy się złoto w ziemi pokazuie.

Golfo, Meerbusen, Gopło, łona morska, wylewie morskie ku brzegom ciche, y stoiące.

Golfo de Caper, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Capes.

Golfo di Cattaro, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Kattaro.

Golfo de Colochina, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Colochina.

Golfo d'Edenburg, Goplo, *albo* Wylewie, *albo* Łona Edenburska.

Golfo di Engia, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Engia.

Golfo di Lepanto, Gopło *albo* Wylewie, *albo* Łona Lepanto.

Golfo de Lyon, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Lugduńska.

Golfo de Salonichi, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Tessalonicka.

Gomorra, Gomorra, ehemahlige Stadt, nigdyś miasto. von oder dazu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Gomorski.

Gondel, gondola, gonduł, gonduła. Schiff oder Kahn, wie zu Venedig gebräuchlich, statek wodny, albo łodź kryta, z siedzeniem wygodnym, iakich, po wodnych Ulicach Weneckich do wożenia się zażywaią.

Gondolier, *m.* Gondolny, Gondolnik, przewoźnik gondołą.

Gonfalonier, *m.* Horąży, albo Wielki Horąży; oberster Befehlshaber zu Lucca, naywyższy Rządca Lukański, Wielki Horąży Lukański.

Gork, korek, Art eines Holzes, rodzay pewnego drzewa; Pantoffelholz, korek u pantoflow; Stöpsel auf eine Flasche, zatyczka korkowa, z korku strugana, do zatykania flaszek *iednym słowem także*, korek.

Goslar, Goslar, Reichsstadt in Niedersachsen, miasto Cesarskie w Niskich Sasach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasto, albo do tego miasta należący, Goslarski, Goslarska, Goslarskie.

Gosse, *f.* ściek; wodurch das weggegossene Wasser abläufft, ktoredy precz wylana woda ścieka, odchodzi, bey einer Küche, przy kuchni.

Gotha, Stadt in Thüringen, Gota, miasto w Turyngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Gotański, Gotańska, Gotańskie; Gotski, Gotska, Gotskie.

Gothen, altes Volk, Gotowie, dawny Lud, *po łacinie* Gothi, orum.

Gothenburg, Gotenburga, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.

Gothisch, *adj.* Gotski, Gotska, Gotskie, *od Imienia* Got, Gotowie.

Gothisch, *adv.* po Gotsku, sposobem Gotskim, smakiem y sztuką Gotow.

Gothland, Gotlandia, Gotska ziemia, Provinz in Schweden, w Szwecyi.

Gott, Bog; ewiger, wieczny; starker, moczny; unsterblicher, nieśmiertelny; mächtiger, możny, przemożny, potężny; gegenwärtiger, przytomny, obeczny; heiligster, nayświętszy; höchster, naywyższy; guter, gütiger, dobry, dobrotliwy; gnädiger, łaskawy; gütigster und gröster, naylepszy, y naywiększy; der Schöpfer der Welt, stworca świata; wszech rzeczy Tworca y Czyńca. der Beherrscher und Regierer der Welt, Pan y Rządca świata; der mächtige über alles, moc maiący nad wszystkim; der Himmel und Erde regieret, ktory niebem y ziemią rządzi; krol wszech rzeczy Jedynowładca świata. wills Gott! wenn Gott will, ieżeli Bog chce, ieżeli się Bogu podoba; da li Bog, ieżeli Bog da! za Boską pomocą! przy Bożey łasce! ieżli Bog dopomoże! niech Bog da! dałby Bog! ieźli Bog zdarzy! hilf ewiger Gott! niech Bog dopomaga! Boże wspomoż! pomaga Bog! so wahr mir Gott helfe! niech mi tak Bog dopomaga! Gott strafe mich! wo ich dir was genommen habe, niech mię Bog zkarze, ieżeli ia to wziąłem tobie. Gott wirds wohl machen! Bog da! Bog do to uczyni! Bog to zdarzy! Gott seyn wollen, chcieć być Bogiem, to iest nie kontentować się ludzkim stanem, chcieć być co więcey nad ludzi; chcieć z Bogiem rownać, chcieć być nieśmiertelnym; einen dafür annehmen, za Boga kogo przyiąć. Gott vergelte dir dieses! niech ci to Bog płaci! niechayci to Bog odda! zapłaci!

Gottesacker, *m.* boża rola, smentarz, gdzie ciała zmarłych ludzi chowaią.

Gottesdienst, *m.* służba Boża; jährlicher, doroczna, coroczna; öffentlicher, publiczna; besonderer, prywatna, osobna; mit grosser Andacht, oder Heiligkeit, verrichten, z wielką pobożnością y świątobliwością służbę bożą odprawiać, obchodzić; erhalten, służbą bożą, chwałę bożą utrzymywać. der Gottesdienst höret auf, służba boża ustaie. den Gottesdienst einführen, służbę bożą wprowadzić; einrichten, ustanowić, rozporządzić. der Gottesdienst, ist Gott nicht angenehm, służba boża Bogu nie iest przyiemna. den Gottesdienst entheiligen, służbę bożą zprofanować, zelżyć, znieważyć, nieuczcić; bey Seite setzen, na bok na stronę odłożyć, *to iest:* o służbę bożą niedbać, służby bożey zaniedbać. den Gottesdienst abwarten, służbę bożą czynić, odprawiać; geziemt, przystoinie, przyzwoitym sposobem, iak się należy, uczciwie.

Gottesfürchtig, bogoboyny, zbożny, pobożny. auf die Gottesfürchtigen siehet Gott, na bogo-boynych y pobożnych, Bog patrzy, ma wzgląd y oko. gottesfürchtiger Mensch, bogoboyny człowiek. sehr gottesfürchtig, nader bogoboyny, Bogo się boiący.

Gottesfürchtig, *adv.* bogoboynie, pobożnie, z boiaźnią Boga, przy boiaźni bożey.

Gottesfürchtigkeit, *f.* Boża boiaźń, boga boiaźń, pobożność, boga boiaźliwość.

Gottesfürchtiglich, *adv.* z bogo boiaźnią, bogoboynie, boiaźliwie przed Bogiem, pobożnie.

Gottesfurcht, *f.* boiaźń boża, zbożność, pobożność; grosse, erdichtete, falsche, wielka, zmyślona, fałszywa. die Gottesfurcht, ist der Grund aller Tugenden, boiaźń boska, iest gruntem wszystkich cnot. Gottesfurcht gegen Gott, boiaźń Boga; pobożność ku Bogu; die fromme Leute gegen Gott tragen, ktorą pobożni ludzie ku Bogu maią, die Gottesfurcht versöhnet Gott, boiaźń Boża, pobożność, iedna, błaga, Boga. seine Gottesfurcht, Gott erweisen, pobożność *swoię*, boiaźń Bogu okazać. Gott billiget unsere Gottesfurcht, läßt sie sich gefallen, und belohnet sie, Bog pochwale y przyimuie noszę pobożność, podoba się mu y nadgradzaią, daie nadgrodę za nię.

Gottesgebärerin, *f.* Boga rodzica, Boga matka, ktora Boga porodziła.

Gottesgelehrter, *m.* teolog; bogo uczony, o bogu naukę rozumieiący, umieiący.

Gottesgelahrheit, *f.* teologia, o Bogu nauka, Bogo-umieiętność.

Gotteshauß, *n.* boży dom, kościoł, zbor, świątnica, przybytek; bogochwalnia.

Gotteskasten, *m.* skarb boży, skarb kościelny rzeczy bogu na chwałę ofiarowanych.

Gotteskastenvorsteher, *m.* podskarbi Bożego skarbu, kościelny skarbnicy.

Gotteslästerer, *m.* Bogo-bluźnierca; bluźnierca, złorzecznik, przeciwko Bogu.

Gotteslästerlich, bogo-bluźnierski, boga bluźniący, złorzeczący przeciwko Bogu.

Gotteslästerlich, *adv.* po bluźniersku, bluźniąc; z bluźnieniem, z bluźnierstwem.

Gotteslästerung, *f.* bluźnierstwo, bogo-bluźnienie; ausstossen, bluźnierstwo wywrzeć, wywierać, bluźnierstwo wyzionąć; Boga bluźnić, Bogu złorzeczyć.

Gottesmacht, *f.* boska moc, boska władza, boska potęga; Boga możność.

Gottesschickung, *f.* boski wyrok; boskie przeznaczenie, przeźrzenie, schwere, ciężkie; heilsame, zbawienne; allgemeine, ogolne, besondere, osobliwe.

Gottesverräther, *m.* niezbożny Boga pogardca, Bogiem gardziciel.

Gottesvergessen, świętokradcki, o Bogu zapomniał, na Boga nie pamiętny.

Gottesvergessenerweise, świętokradzkim sposobem.

Gottesvergessenheit, *f.* świętokradztwo, świętokradzka myśl, wola, świętokradski czyn; bezbożność, bezbożny umysł.

Gottesvorsehung, *f.* przeźrzenie boskie, wyrok boski, naznaczenie boskie, opatrzność boska; kann verrichten was sie will, może wszystko dokazać co chce. durch die Gottesvorsehung, ist die Welt, geschaffen, przez boską opatrzność iest ten świat stworzony; *znaczy także:* boskie rządy.

Gottfried, Mannsnamen, Gotfrid, imię męszczyzny.

Gottgefällig, Bogu upodabany, Bogu się podobaiący, bogu przyiemny, myły.

Gotthard,

Gotthard, Mannsnamen, Gotard, imie, ktorym ſię iaki męſzczyzna nazywa.

Gottheit, *f.* boſtwo; einem zu eignen, komu przywłaſzczać, przyznawać. durch ſeiner Gottheit, hat Gott die Seele geſchaffen, ze ſwoiego boſtwa, Bog duſzę ſporządził, Boſka iſtota, boſka iſtność.

Gotthelf, Gotelſ, Mannsnamen, imie, ktorym ſię iaki męſczyzna nazywa.

Gottlieb, Bogumił, Gotlib, Mannsnamen, męſzczyzny iakiego imie.

Gottlob, Boguchwał, Bohusław, Mannsnamen, imie do nazwania męſzczyzny.

Gottlos, bezbożny; Gott ſiehet auf die Frommen und Gottloſen, Bog patrzy na pobożnych y bezbożnych. dieſes ſind der Gottloſen, ſtäte Plagen, ſą to, niezbożnych uſtawiczne kary; nie pobożny, bez Boga, niezbożny, niezbożnością przyodziany, niezbożności pełny.

Gottlos, *adv.* bezbożnie, nie zbożnie; gottlos handelt der, ſo Gott läugnet, czyni ten, ktory Boga zapiera, ktory mowi że Boga nie ma, ktory przeczy że Bog ieſt. gottlos handeln, bezbożnie czynić, poſtępować.

Gottloſigkeit, *f.* bezbożność, niezbożność; niezbożne myśli, niezbożny duch.

Gottorf, Gottorp, Gotorfa; Schloß in Schleswig, zamek w Szleſzwickim; von, oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego zamku albo do tego mieyſca należący, Gottorfſki, Gottorpſki. der Herzog von Gottorp, Kſiąże Gotorpſki.

Gottſchalk, Gotſzalk, Godeſkalk; Mannsnamen, Imie męſzczyzny.

Gottſeelig, pobożny, zbożny. *to co znaczy wyżey*: gottesfürchtig.

Gottſeeligkeit, *f.* pobożność, zbożność, nabożność, nabożeńſtwo.

Gouda, Gouda, Stadt in Holland, miaſto w Hollandyi, Olenderſkie.

Gout, *m.* (Gu,) guſt, ſmak. das iſt nicht nach dem allgemeinen Gout, to nie ieſt według powſzechnego guſtu, nie według wſzyſtkich guſtu, ſmaku. das iſt nicht nach meinen Gout, to nie ieſt według moiego guſtu.

Gouvernantin, *f.* Rządczyna, Dozorczyna; Pani rządząca, zawiaduiąca.

Gouverneur, *m.* Rządca, Dozorca; der Republic, Rządca Rzeczypoſpolitey; eines Landes, iakiego kraiu, iakiey ziemi; einer Stadt, iakiego miaſta. eines Landes ſeyn, iakiey krainy być rządcą, dozorcą; rządzić kraiem.

Gozo, Goza, Inſel bey Malthm Wyſpa przy Malcie *także* Wyſpie.

Grab, *n.* grob; fremdes, obcy; mit Blumen geziertes, kwiatami przyſtroiony; väterliches, oycowſki; ſo allenthalben umgeben, und mit Dornen bewachſen, ktory zowſząd otoczony, y tarniną zarośniony. das Grab hoch aufbauen, wyſoko grob wyſtawić. Denkmähler des Grabes, pamiątki grobow, pamiątki grobowe; groſſes, wielki; Unverletzlichkeit, nienaruſzoność, nietykaność, iakoby świętość grobow. Pracht der Gräber, wſpaniałość grobow; mit einander gemein haben, mieć wſpolny grob z drugiemi; einem darein bringen, kogo do grobu wnieść; etwas oben darauf ſetzen, na wierzchu grobu co poſtawić; die Erſchlagenen darein bringen, pozabiianych, w grobie pochować, do grobu wnieść; ſie in eins legen, w iednym ich grobie złożyć. mit einem niedrigen Grabe bedecken, niſkim iakim nagrobkiem przykryć. prächtiges Grab, wſpaniały grob. zum Grabe gehörig, grobowy. einen Fuß ſchon im Grabe haben, iednę nogę iuż mieć w grobie, iedną nogą być iuż w grobie. einen zu Grabe tragen, kogo do grobu nieść. zu Grabe beſtatten, do grobu włożyć, w grobie pochować, pogrzebać, pogrzeb ſprawić. mit einem zu Grabe gehen, iść z kim do grobu, *to ieſt*: prowadzić ciało umarłego do grobu. einer der die Gräber beſtiehlt, ten co groby okrada, grobowy złodziey.

Grabeiſen, *n.* dłuto, do dłutowania, żelazko do wycinania dziur, ſtolarſkie.

Graben, kopać. und das vergrabene Geld finden, y zakopane pieniądze znaleść. die Gruben, drey Fuß tief, graben, bruzdę wyorać. eine Grube, doł wykopać. einen Brunn graben, ſtudnią wykopać. das Eiſen aus der Erde, żelazo z ziemi wykopać, wydobyć. mit dem Grabeſcheide, motyką wykopać. a) *znaczy*: ſtechen, wyrzynać, ſztychować. ein Bild in Silber graben, obraz odſztychować na ſrebrze.

Graben das, in Gold oder Silber, ſztychowanie, wycinanie, wykrawanie na złocie, albo na ſrebrze. *znaczy*: kopanie; mit den Gräbſcheid in der Erde, kopaczem, młotyką, kiloſem, w ziemi,

ziemi, Graben des Landes, kopanie ziemi, roli, gruntu.
Graben, *m.* fossa row, struga; um eine Stadt führen, fossę, row około, iakiego miasta prowadzić, fossą miasto obwieść, obwodzic. der Graben ist unten so breit, als oben, fossa tak iest szeroka na dole iak y na gorze, tak szeroka u dołu, iak y u gory. mit dem Walle den Graben füllen, wałem fossę zasypać, napełnić; hölzerne Brücke drüber schlagen, machen, drewniane mosty, na niey stawiać, robić. grossen Graben führen, wielką fossę bić, prowadzić; es unterschneiden, tiefe und schnelle Gräben den Weg, przerywaią, przecinaią głębokie y wysokie rowy, parowy, drogę; Wiesen und Gärten damit zu befeuchten, łąki y ogrody rowami odwilżać, wilżyć, wilgocić. den Graben machen, um das schlammigte Wasser an den Stamm zu führen, row zrobić, ktory by błotną wodę pod korzenie prowadził. muss man viel führen, trzeba wiele rowow prowadzić; auf den Feldern das Wasser, darein zu leiten, na pola do prowadzenia wody niemi. noch nicht über den Graben seyn, nie być ieszcze za rowem, za fossą, nie przeskoczyć ieszcze fossy; to iest, die Gefahr noch nicht überstanden haben, niebezpieczeństwa ieszcze nie uniknąć; ieszcze w niebezpieczeństwie zostawać.
Grabgesang, *m.* piosnka pogrzebowa; pieśń iaką śpiewaią na pogrzebach.
Grabmahl, *n.* pamiatka grobowa, nagrobek na pamiątkę wystawiony; einen damit beehren, nadgrobkiem, pamiątką grobową, kogo uczcić, uszanować, honor mu pamiętnym nadgrobkiem uczynić.
Grabmeissel, *m.* dłuto, dłutko, do wycinania w drzewie, lub, w kamieniu.
Grabow, Stadt im Mecklenburgischen, Grabow miasto w Meklenburskim. Grabowski.
Grabpredigt, *f.* pogrzebowe kazanie; co na po grzebach bywa.
Grabscheid, *n.* młotyka, kopacz, do kopania y wykopywania, kilof.
Grabschrift, *f.* nadgrobek napisany, nadgrobkowy, nadgrobny napis.
Grabschriftmacher, *m.* nadgrobkow pisarz, nadgrobkopiś.
Grabstätte, *f.* grob, grobowe mieysce, pogrzebu y pochowania mieysce.
Grabstein, *m.* grobowy kamień, ktorym grob bywa, zamknięty, przywalony.
Grabstichel, *m.* dłoto, dłotko do wycinania y wyrzynania, w drzewie w metalu, w kamieniu, y na kamieniu.
Grabstickel, *m.* młotyka, kopacz o dwoch zębach, kilof dwoy-zębny.
Grabtuch, *n.* kir, sukno pogrzebne, na pogrzebie, na pogrzebach zażywane, *inaczey*, całun.
Gräce, Grasa, Stadt in Frankreich, miasto, we Francyi; von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Graski, Grassanti; Mann, męszczyzna, Grassańczyk; Weibsbild, białogłowa, Grassanka; z Grasy rodom, co się w Grassie rodził, zu Grace geboren.
Grackeel, *m.* sprzeczka, zwada, krzyk, kułas, w wadzeniu się y sprzeczaniu.
Grad, *m.* stopień; Stuffe, einer, der 360 Theile eines Cirkels, *n. d. g.* ktory iest trzechsetną sześćdziesiątą częścią, iakiego koła, obwodu.
Graduirt, gradubowany, na stopień Akademickiego honoru wyniesiony.
Gräfentonna, Ort in Thüringen, Grefentouna, mieysce w Turyngii.
Gräfin, *f.* Grafowa, Hrabina; po mężu, lub z urodzenia.
Gräflich, Grafow; co do Grafa należy, czego Graf panem iest.
Grämen sich, smucić się, smęcić się, gryść się, w zgryzotich y smętku zostawać. zu Tode, na śmierć. machen, dass sich einer nicht mehr grämet, uczynić, aby się kto więcey, nie trapił smutkiem.
Grämen, das, smucenie się, smęcenie się, gryzienie się, trapienie się.
Grämung, *f.* zgryzoty, zgryzota, utrapienie, gryzienie się, smutek.
Gränitzer, Gränzsoldaten, Graniczny żołnierz, graniczni żołnierze, granic pilnuiący, broniący, strzegący; granic doglądaiący ludzie.
Gränze, *f.* Granica, granice, *plur. obacz niżey* Gränze.
Grässerey, *f.* trawnik, trawnina, mieysce trawą zarosłe.
Grasern, von Gras, trawniany, trawisty, *od tego słowa:* trawa. gräserner Kranz, wieniec z trawy, trawniany.
Gräslein, *n.* trawka, mała, małeńka trawa, traweczka, trawuchna.
Gräte, *f.* ość; der Fische, rybna, w rybie; aus den Fischen nehmen, osci z ryb wyimować. die Ausnehmung der Gräten, wyimowanie, wyięcie osci z ryb.

Grätz,

Grätz, Grac, Städte, miasta, die eine in Steyermark, iedną w Styryi; die andere im Vogtlande, a drugie w Fogtlandzie.

Grätscheln, rozkraczyć. die Beine aus einander sperren, weit von einander setzen, nogi rozkraczyć, roztawić, iednę od drugiey, langsam gehen, und die Füße weit von einander setzen, okrakiem chodzić, nogi rozkraczywszy szeroko stąpać.

Grätschen, *n.* das, nog rozkraczanie, rozkraczonemi nogami, stąpanie.

Graf, *m.* Hrabia, Graf, tytuł y godność, *mowi się też po dawnemu*, Grabia.

Grafenhag, Grafenhaga, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi, Haga.

Grafschaft, *f.* Hrabstwo, Grafostwo, tytuł y kray lub ziemia.

Gram, nienawidzący, nieprzychylny, zły na kogo, *to co* gehäßig einem, *na kogo zły*, *komu* nieprzychylny, *kogo* nienawidzący. einem gram seyn, być komu nieprzychylnym, być na kogo złym, nienawidzącym kogo. einem gram werden, stać się nieprzyiaznym komu. sie sind ihm gram geworden, oni się mu stali nieprzychylnemi, nieprzyiaznemi. die Leute sind ihm deswegen gram geworden, dla tego ludzie stali się mu nieprzychylnemi. sie sind einander nicht mehr gram, oni sobie już nie są więcey nieprzychylnemi. es ist einer dem andern gram, ieden na drugiego iest zły, ieden drugiego nie lubi, ieden na drugiego iest zawzięty, ieden drugiego iest nienawidzący.

Gram, *subst. m.* przykrość, smutek, żal; einem verursachen, przykrość komu uczynić, smutku, żalu, kogo nabawić. sich den Gram einnehmen lassen, dać się smutkowi wziąć, dać się żalowi opanować. den Gram lindern, żal, smutek ukoić utrapienie uspokoić. den Gram benehmen, smutek, żal, odiąć; keinen haben, davon frey seyn, nie mieć żadnego smutku, żalu, być od *tego wszystkiego* wolnym. den Gram fahren lassen, porzucić żal, smutek.

Grammatik, *f.* Sprachkunst, Grammatika, sztuka mowienia, nauka o mowieniu, o ięzyku iakim.

Grammatikus, *m.* Grammatyk, einer, der die Grammatik lehret, ten co grammatyki, sztuki mowienia iakim ięzykiem uczy.

Grammatikalisch, grammatyczny, co do grammatyki, do mowienia iakim ięzykiem należy.

Grammatikalisch, *adv.* pogrammatycznemu, według sztuki mowienia.

Grammont, Grammonta, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Gran, *m.* ein Gewicht, waga pewna malenieczka.

Gran, Strygoń, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Strygoński. 2) Fluß in Ungarn, rzeka w Węgrzech; Gran, tegoż samego imienia.

Granada, Granada, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Granateński.

Granade, *f.* dęta kula, albo inney formy granat; hohle, mit Pulver gefüllte Kugel, dęta kula prochem napełniona, do strzelania. Granade werfen, granaty rzucać.

Granadirer, *m.* granadier, żołnierz do rzucania granatow.

Granatapfel, *m.* granatowe iabłko, rodzay pewny iabłek.

Granatapfelbaum, *m.* granatowa iabłoń, rodzay pewny iabłoni.

Granatapfelwein, *m.* iabłecznik zrobiony z soku granatowych iabłek.

Granate, *f.* granat, ein Edelgestein, ieden z drogich kamieni.

Granatrind, *n.* skórka z iabka granatowego.

Grand d'Espagne, Grand Hiszpański, ieden z liczby nayprzednieyszych Panow Hiszpańskich.

Grandat, höchste Adelswürde in Spanien, Grandat, naywyższe dostoieństwo szlacheckie w Hiszpanii.

Grand-Mousquetaires, *m.* grand muskieter, żołnierz.

Granzau, Granzow, Stadt in der Mark Brandenburg, miasto w Marchii Brandeburskiey.

Gras, *n.* trawa; grünes, zielona; schlechtes, niedobra; zartes, junges, miętka, młoda. das Gras ausjäten, trawę wykorzenić, z korzeniem wygubić. sich ins Gras niederlegen, na trawie się położyć, porzucić. von Grase, z trawy. Kranz von Grase, wieniec z trawy. von Gras, pełny trawy. Feld von Gras, pole pełne trawy, trawą zarosłe, po polu pełno trawy. das Gras wachsen hören, słyszeć iak trawa rośnie; sich sehr klug dünken lassen,

ſen, oſtropnie wſzyſtkiego domyślać ſię. ins Gras beißen, trawę kąſać, *to ieſt*, in der Schlacht bleiben, w bitwie paść, zoſtać na placu, polec w potyczce, zginąć.

Grasblume, *f.* Nelke, gwoździki, kwiatki.

Grasbusch, *m.* darń murawa, murawy ſztuka, dareiu zielonego ſztuka.

Graſen, trawę zbierać. 2) *żądać*, einem nach dem Leben graſen, na czyie życie czyhać, czyiego życia pragnąć. nach dem Reiche graſen, żądać kroleſtwa; einem nach dem Halſe, ſtać komu na życiu, chcieć mu życie wziąć.

Graſegrün, zielono-trawiſty, trawo-zielony, trawney zieloności.

Graſicht, trawiſty. graſichtes Feld, trawiſte pole.

Grasſchnepf, *m.* śmieciuſzka, ein Vogel, ptak pewny, ſzarych pior.

Graſichel, *f.* ſierp; koſa.

Graſſiren, toben, graſſować, puſtoſzyć. die Krankheit kraſſiret ſtark, choroba, bardzo graſuie, ſzerzy ſię, panuie, choroby panuią, *tak ſię mowi właściwie y pięknie po Polſku*; auf dem Lande und in der Stadt, po wſiach y w mieście, choroby ſię wzmagaią; fängt an zu graſſiren, choroba zaczyna ſię wzmagać.

Graſung, *f.* der Soldaten, paſza żołnierska, gdy z końmi ſą na paſzy.

Graswurm, *m.* robak, ktory zboże pożera, toczy y wyiada.

Gratial, *n.* Belohnung, *f.* nadgroda, łaſka, odwzięczenie, zawdzięczenie.

Gratuliren, Glückwünſchen, winſzować, oświadczać ſwoię radość y życzenie, słowami, mową, piſmem; zu etwas, winſzować czego, pomyślności.

Grau, ſiwy. ſehr grau, bardzo ſiwy. grauer Kopf, ſiwa głowa. grau werden, ſiwieć, der Kopf wird grau, głowa ſiwieie. graues Haar, ſiwy włos. er iſt ein Narr, wenn er gleich noch ſo einen grauen Kopf hätte, on ieſt głupi, chociaż ma tak bardzo ſiwą głowę. der einen grauen Kopf bekömmt. ktory ſiwey głowy doſtaie, *mowi ſię o nim* ſiwieie.

Grau gekleidet, w ſiwy kolor, w ſiwego koloru ſuknie przybrany.

Graubündten, Graubundt, z Łacińskiego Retia wyśnia, *także* Gryzania, kray przy Szwaycarach.

Graubündter, *pl.* Graubundtowie, Gryzonowie; ein Volk, lud ykray pewny.

Grauen, *n.* das, ſtrach; kömmt ihm an, ſtrach zdeymuie go, ſtrach go ogarnuie, ſtrach go bierze, *także*, obrzydzenie; für dem Eſſen, do iedzenia obrzydzenie.

Grauen, bać ſię, lękać ſię, ſtraſzno być. es grauet mir, wenn ich ihn nennen höre, ſtraſzno mi, boię ſię, lękam ſię, ſtrach mie bierze, kiedy ſłyſzę wſpomnienie o nim. für etwas grauen, lękać ſię czego.

Graveſand, Graweſanda, Stadt in England, miaſto w Anglii.

Gravität, *f.* Ernſthaftigkeit, *f.* poważność, ſtatek, powaga, ſtateczność.

Graupen, *pl.* pszanna; weizene. przeniczna, z przenicy warzona.

Graupenmus, *n.* gąſzcz z pſzanny zrobiony.

Graupünten, Graubunty, Gryzonia, ziemia y Lud przy Szwaycarach leżący.

Graus, *m.* ſtrach. aus dem Grauſe, ze ſtrachu. Graus entſtehet, ſtrach powſtaie.

Grauſam, okrutny, ſrogi; gegen die Kinder, na dzieci. grauſamer Krieg, okrutna woyna. von Natur grauſam. z urodzenia okrutny. grauſames Gemüth, okrutny umysł, ſrogi nie ludzki grauſamer Feind, okrutny ſrogi nieprzyiaciel. grauſam ſeyn, okrutnym być. grauſam werden, okrutnym ſię ſtać. grauſam ſich erzeigen, okrutnym ſię pokazać; wider einen, przeciwko komu. grauſames Volk, okrutny narod. in der Geſtalt eines Menſchen, grauſamer als ein Thier ſeyn, w poſtaci ludzkiey okrutnieiſzym być iak zwierz; gegen ſeine Bedienten, na ſwoich ludźi. der gar nicht grauſam iſt, ktory wcale nie ieſt okrutnym. das iſt grauſam, to ieſt okrutna rzecz, to okrutna.

Grauſam, *adv.* okrutnie, ſrogo; einen ſtrafen, kogo karać; ſich erweiſen, okrutnie ſię, y ſrogo pokazać. wider einen grauſam toben, wüten, przeciwko komu, okrutnie ſię rozieść, rzucać. grauſam handeln, czynić co ſrogo y okrutnie. man iſt grauſam mit den Bürgern umgegangen, okrutnie ſię obchodzono z obywatelami.

Grauſamkeit, *f.* okrucieństwo, ſrogość, okrutność; unmenſchliche, nieludzka; unerhörte, nieſłychana; unglaubliche, niepodobna do wiary; unerſättliche, nienaſycona; ſonderliche, oſobliwa; größte, naywiękſza; abſcheulichſte, naysromotnieyſza; welche der menſchlichen Natur inſonderheit zuwider, ktore

oſobliwie

osobliwie naturze ludzkiey przeciwna iest. seine Grausamkeit durch anderer Elend sättigen, swoię okrucieństwo cudzą nędzą nasycić; kann durch unser Blut nicht gestillet werden, nie może się naszą krwią uspokoić. auch gegen einen Todten die Grausamkeit ausüben, nawet przeciwko komu umarłemu, swoie okrucieństwo wywierać, pastwić się nad umarłym, srożyć się nad nieżywym. einen mit aller Grausamkeit plagen, prześladować kogo z wszelkim okrucieństwem y srogością. nichts als Grausamkeit im Herzen haben, niemieć nic w sercu tylko samo okrucieństwo. einen mit ganz neu erdachter Grausamkeit hinrichten, kogo wcale nowo wymyślonym okrucieństwem zamęczyć, zabić. gegen einen die Grausamkeit erweisen, przeciwko komu okrucieństwo pokazac. dessen Grausamkeit insonderheit bekannt ist, ktorego srogość y okrucieństwo, osobliwie iest wiadome. wider seine Bedienten Grausamkeit brauchen, przeciwko swoim służącym okrucieństwa zażywać, z okrucieństwem przeciwko nim postępować. barbarische Grausamkeit, grubiańskie okrucieństwo; abscheuliche, bezecne obrzydliwe. eines Grausamkeit befürchten, bać się czyiego okrucieństwa.

Grausamlich, *adv.* okrutnie, z okrucieństwem, srogo, ze srogością.

Grausen, *n.* lękać się, strachać się, *obacz wyżey* Grauen, Schrecken.

Gray, Stadt in Frankreich, Gray, miasto we Francyi.

Greif, *m.* ein erdichtetes Thier, gryf, wymyślony y zmyślony zwierz.

Greifen, dotkać dotknąć; einem an das Geschwür, kogo we wrzod; pochwycić, porwać einen, kogo; und ins Loch stecken, y do dołu wtrącić, wrzucić. nach anderer Leute Guth greifen, za dobra drugich ludzi chwytać. zum Gewehr greifen, chwycić się broni, za broń; pomykać się. das Feuer greift um sich, ogień pomyka się około siebie, zaymuie wszystko w koło siebie. das Geschwür greift, wrzod się szerzy, pomyka w koło. einem unter die Armen greifen, wziąć kogo pod pachy pod rękę y podpierać. dem gemeinen Wesen greifen, rzecz pospolitą podpierać, wspierać. zum Schwerdte und gewaltthätigen Mitteln greifen, do pałasza y do gwałtownych śrzodkow wziąć się. wieder zum Degen greifen, znowu się wziąć do korda, porwać się do szpady.

Greifenberg, Greiffenberga, Stadt in Pommern, miasto w Pomeranii.

Greifenstein, Greiffensztin, Ort in der Wetterau, mieysce w Weterawii, w Niemczech.

Greiflich, dotykalny, chwytalny, ięty; mit der Hand, czego ręką łknąć się można.

Greifung, *f.* dotykanie, chwycenie, ięcie, uięcie. *to co* Gefangennehmung, złapanie, w niewolą zabranie, wzięcie do więzienia.

Greinen, płakać. oft greinen, często płakiwać, opłakiwać.

Greiner, *m.* płaczek, co ustawicznie płacze, co się prędko rozpłacze.

Greisen, siwieć, osiwieć, siwym zostać, siwego włosa, siwizny nabyć.

Greiß, *m.* starzec; sehr alter Mann, nader stary człowiek, sędziwych lat staruszek, zgrzybiały, nazbyt podeszły w leciech, zestarzały, pięknych lat, *o starym się także mowi*, na schyłku lat y wieku swego, wielkich lat człowiek, ktory dla starości wielkiey na tamtem świat patrzy, i ż iedną nogą iest na tamtym świecie.

Grempeler, *m.* gremplarz, wełnoczosnik, co wełnę gremпluie, czesze.

Grempelkamm, *m.* grempla, szczotka albo grzebien, do gremplowania wełny.

Grempelmagd, *f.* dziewka do czesania, do gremplowania, wełny.

Grempeln, czesać, gremplować; Wolle, wełnę. einen unter die Mägde setzen, und Wolle grämpeln lassen, kazać komu siąść między dziewkami y wełnę czesać, oczesywać.

Grenoble, Grenobla, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Grenoblski.

Grenze, *f.* granice, *plur.* granica, *sing.* äußerste, ostatnie; fremde, cudze; sich weit erstreckende, szeroko się rozciągaiące; verwüstete, spustoszone; unversehrte, nienaruszone. die Erweiterung der Grenzen des Reichs, pomkniecie, rozszerzenie granic krolestwa. ein Land mit erweiterten Grenzen bekommen, kraiu z rozprzestrzenionemi granicami dostać; wider die Streifereyen der Heiden verwahren, przeciwko naiazdom y napaściom nieprzyiacielskim granic strzec, bronić. die Grenzen erweitern, granice rozprzestrzeniać,

ſtrzeniać, granic pomykać; durch ſeine Thaten, przez ſwoie czyny. kaum die Grenzen vertheidigen können, ledwie moc granic obronić. in engen Grenzen enthalten ſeyn, w ciasnych y ſzczupłych granicach być trzymanym. an die Grenzen eines Ortes kommen, na granice przyiść iakiego mieyſca. die Grenzen der Stadt bewohnen, ktorzy w granicach miaſta mieſzkaią. die Grenzen eines Ortes ſetzen, granice iakiego mieyſca założyć. von ſeinen Grenzen abhalten, od ſwoich granic odpędzać, do ſwoich granic niedopuſzczać, do granic nieprzypuſzczać. ſeinem Rechte keine Grenzen ſetzen, ſwoiemu prawu żadnych granic nie zakładać. ſie haben eben die Grenzen, oni maią także granice też ſame. dem Römiſchen Reiche die Grenzen ſetzen, welche der Erdboden ſelbſt hat, Rzymskiemu państwu te granice założyć ktore ſam świat albo okrąg ziemski ma. enge Grenzen haben, ciasne mieć granice. ſich gewiſſe Grenzen ſetzen, pewne ſobie granice założyć. die Grenzen überſchreiten, granice przeſtąpić, za granice przeyść wykroczyć. mit mäßigen Grenzen umgeben ſeyn, pomiernemi granicami być otoczonym.

Grenzen, graniczyć; das iſt, granice wſpolne mieć; mit einem, z kim. an ein Land grenzen, z iakim kraiem graniczyć, być pogranicznym, przygranicznym; mit den Franzoſen, z francuzami, francuzom być pogranicznym. zunächſt grenzen, nayblizey graniczyć; an Deutſchland, z Niemcami.

Grenzen, *n.* das, graniczenie, iednych y wſpolnych granic mienie.

Grenzfeſtung, *f.* graniczna forteca, na granicach kraiu y państwa dla odparcia nieprzyiacioł wyſtawiona, graniczna obrona, zasłona kraiu.

Grenznachbarn, *pl.* ſąſiedzi, iedne granice maiący, wſpoł graniczący, pograniczni.

Grenzſcheider, *m.* podkomorzy, graniczny ſędzia, ktorego urząd ieſt graniczyć, rozgraniczać, o granicach ſądzić.

Grenzſcheidung, *f.* graniczenie, rozgraniczenie, rozgraniczanie, granic prowadzenie.

Grenzſoldaten, *pl.* żołnierze graniczni, na granicach dla obrony ich ſtoiący.

Grenzſtein, *m.* graniczny kamień, kopiec na znak granic wyſypany.

Grenzung, *f.* graniczenie, rozgraniczenie, granic rozmierzanie, prowadzenie.

Greßlich, marſowaty, ponury. greßliches Geſicht, marſowata twarz, ponura.

Greßlich, *adverb.* marſowato, ponuro, zmarſzczonym czołem.

Greßlichkeit, *f.* marſowatość, ponurość, gniewliwość; twarzy, y zmarſzczonego *czoła.*

Gretchen, *n. dimin.* od imienia Margarita, *na Polskie słowo w słowo* małgorzatka, margoſia, *od Polskiego,* małgorzata.

Gretſcheln, nogi rozkraczać ſzeroko, nogi okrakiem ſtawiać.

Greuel, *m.* obrzydzenie, *to co* Greulichkeit, *potym to co,* Ungeheuer, poczwara. den Greuel für etwas haben, obrzydzenie mieć do czego; der ein Laſter im höchſten Grade beſitzet, ktory nałog iaki w naywyżſzym ſtopniu poſiada; *nazywa ſię także,* Greuel, *to co* Verabſcheuung, obrzydliwość; Abſcheu, brzydzenie ſię. großer Schrecken, Entſetzung, ſtarkes Grauen, ſtrach, zlęknienie ſię, przelęknienie, przeſtraſzenie; große Furcht, Entſetzen, wielka boiazń, przeſtrach, *także to co* Unbarmherzigkeit, niemiłoſierdzie, nielitościwość, nieludzkość, *to co* Grauſamkeit, okrucieństwo, ſrogość, *także to co* Häßlichkeit, ſzpetność, brzydkość, brzydota; *to co* Ekel, przyiedzenie ſię, wſtręt. einen Greuel an und vor etwas haben, mieć wſtręt y obrzydzenie do czego.

Greulich, obrzydliwy, ſromotny. greuliches Bubenſtück, obrzydliwy zbrodnia, poczwarny, obrzydły, ſtraſzny, okropny, nieludzki, okrutny, ſrogi, ſzpetny, plugawy, obrzydliwość ſprawuiący, ſmak tracący, *znowu to co,* groß, ſtark, wielki, moony, oſtatni, zbytni; außerordentlich, niezwyczayny, nad zwyczay, nad porządek rzeczy, *to co,* fürchterlich, erſchrecklich, ſtraſzliwy, przeſtraſzaiący, *to co* ſzpetny, śmierdzący, *to co,* ſcharf, oſtry, ſurowy, popędliwy.

Greulich, *adv.* poczwarno, iak poczwara, obrzydliwie, z obrzydzeniem, ſtraſznie, nieludzko, nie po ludzku, okrutnie, ſrogo, z okrucieństwem, ze ſrogością, brzydko, ſzpetnym ſpoſobem, na niepiękny kſztałt, ſpoſobem ſmak tracącym, zbytecznie, zbytnie, oſtatnim ſpoſobem, niezwyczaynie, nad zwyczay, okropnie, dziko,

dziko, plugawie, bardzo podło, śmierdząco, surowo, ostro, popędliwie.

Greulichkeit, *f.* obrzydzenie, nieznośność, czego dla szpetności znieść nie można.

Greussen, Greussena, Stadt in Thüringen, miasto w Turingii.

Grieche, *m.* Grek, Greczym. einer aus Griechenland, ieden z Grecyi rodem, Grek rodem.

Griechenland, *n.* Grecka ziemi, Grecya, Grecka kraina, Grecki kray.

Griechinn, *f.* Greczynka, biało głowa, Greckiego rodu, z Greckyi rodem.

Griechisch, grecki, grecka, greckie. griechischer Vers, grecki wiersz. griechischer Redner, grecki mowca. griechische Sprache, grecki iezyk. Griechisch und Latein zugleich lernen, po grecku y po łacinie się razem uczyć, greczyzny y łaciny się razem uczyć, do greckiego y łacińskiego języka razem się applikować. griechisches Buch, grecka kciążka. kein Griechisch können, nie umieć nic po grecku, nie umieć nic greckiego języka. griechische Redensart, grecki kształt mowienia. griechisches Feuer, das im Wasser brennet, grecki ogień, ktory się w wodzie pali *pofr.* feu gregeois. griechische Ordnungen, greckie rzędy. (in der Baukunst, w architekturze) griechisch Heu, koniczyna. griechisch Pech, grecka żywica, kolofonia.

Griechisch, *adv.* po grecku, iak grek, greckim sposobem, zwyczaiem. griechisch schreiben, po grecku pisać; reden, mowić; verstehen, po grecku rozumieć. die römische Geschichte griechisch beschreiben, rzymskie dzieie po grecku, greckim językiem opisać.

Griechischweissenburg, Belgrad, Stadt in Servien, miasto w Serwii, *połac,* Alba Graeca, *albo* Taurunum.

Grieß, Gries, *m.* Art eines Sandes, rodzay pewnego piasku. grober Sand, gruby piasek, grube ziarna maiący, *po tym,* Gries, Sand, welcher sich in der Urinblase setzet, piasek, muł, ktory się w pęcherzo, w ktorym uryna, usiada; von Mehle, o mące, *obacz,* s. Grütze, *po tym;* abgefallene Stücke, in Behauung der Steine, odrobiony, odpadłe kawałeczki, trociny, w obcinaniu, w ciosaniu kamień. Nierengries, eine Art Steinkrankheit, piasek w nyrkach, gatunek choroby, *ktorą pospolicie nazywaią,* kamień. mit Lendengries behaftet, *potym,* voll Gries, na kamień chory, kamień cierpiący, kamienia rznięcie maiący.

Griesicht, piaszczysty, piaskowaty. siehe Sandicht.

Griet, Grieta, Stadt im Clevischen, miasto w Kliwiyskim.

Griff, *m.* an einem Werkzeuge, u iakiego instrumentu, trzonek, tonorzysko; am Degen, Schwerdte, u szpady, pałasza, rękoieść, korzyż. 2) Rank, Griff, Betrug, sztuka, wykręt, wybieg. am Griffe haben, mieć na do ręczu, na porwaniu, na prędkości, *potym znaczy,* garść. so viel, als man auf einmal mit der Hand ergreifen kann, tak wiele iak, kto w rękę na raz wziąć może, *znaczy także.* das Greiffen, Berühren, Antasten, dotykanie, dotknięcie, macanie. unzüchtiger Griff, niewstydliwe dotykanie; vom Schnupftoback, szczypta, we dwoch palcach tabaki; Hieb mit den Krallen, Klauen, uięcie raz, szponami, pazurami, *znaczy także,* Handhabe an einer Schale, an einer Scheere, Lichtputze, ucho uszko, u filiżanki, u nożyczek, u szczypcow; woran man etwas hält, als an einer Theekanne, Kruge, za co trzymaią y biorą, ucho, u imbryczka, u kufla, *potym znaczy:* Hals an musikalischen Instrumenten, szyia, u instrumentu muzycznego, *także,* an einem Korbe, Eimer, Topfe, Kessel, u kosza, u wiadra, u garka, u kotła ucha. Handhabe an einer Thüre, antaba u drzwi. Handhabe an einem Kuffer, Küste, u kufra, u sepeta. am Bratenwender, rączka u rożna, *znaczy także to co,* listiger Streich, Possen, co szalbierskie, wykręt, matastwo, *to co,* List, Arglist, sztuka, wybieg, *to co,* Betrug, oszukanie, *to co,* Kunstgriff, delikatność w sztuce, *to co,* unnütze und betrügliche Streitigkeit in Rechtssachen; prożne, y zdradliwe spory, pieniastwa, w sprawach sądowych *także,* im Spiele, unter Gelehrten, auch in gemeinen Reden, w grze, między uczonemi, także w spolpolitey mowie, przytyk, przycinek, obracanie kogo, przymawianie komu, przymowka. im Griffe haben, macaiąc znaleść, napaść, mieć.

Griffel, *m.* skazowka; womit man den Kindern die Buchstaben zeiget, ktorą dzieciom skazuią, litery, *to co,* Nadel, igła; *to co,* styl do pisania na wosku.

Grille, *f.* świercz; ein Ungeziefer. owad, robak. schreyen, wie eine Grille, krzyczeć, iak iaki świerczek. 2) im Kopfe, w głowie; staranie, troska, dolegliwość. einem die Grille in den Kopf setzen, *słowo w słowo*, komu świercza w głowę wsadzić, *to iest*, komu prożnemi y troskliwemi myślami głowę nabić. die Grille vertreiben, *słowo w słowo*, świercza wygnać z głowy, *to iest*, smutek, troski porzucić. Grillen, vertiefen, närrische Einbildungen, Träumereyen, głębokie, głupie, imaginacyie, myślenia, *także*, eitele und falsche Einbildungen, prożne, y fałszywe roienia w głowie, roszczenia w myśli, *także to co*, Eigensinn, Starrkopf, zacięty, uporny. Grillen fangen, *słowo w słowo*, świercze łapać, *to iest*, trosckać się, smucić się, niebyć kontent z czego. Grillen im Kopfe haben, *słowo w słowo*, świerczki mieć w głowie, *to iest*: turbować się, *albo co mowią*, mieć klin w głowie.

Grillenfänger, *m.* niepotrzebnie się turbuiący; der sich unnöthige Sorge macht, ktory niepotrzebnym frasunkiem głowę sobie nabiia. 2) der auf seinem Kopfe bestehet, ktory tylko na swoiey głowie polega; eigensinniger Mensch, człowiek uporny, zacięty, ktorego przeprzeć nie można.

Grimm, *m.* srogość, okrutność; gegen oder über einen auslassen, srogość, okrucieństwo wywrzeć na kogo, przeciwko komu, rozieść się na kogo.

Grimme, Stadt in Meissen, Grimma, miasto w Misnii, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grymski; in solcher Stadt gebohrner Mann, Męszczyzna, Grymczyk; Weibsbild, białogłowa, Grymka, Grymianka.

Grimmen, *n.* das, im Leibe, pryzienie, rzniecie, torsyie w żołądku. der das Grimmen hat, ktory rzniecie, gryzienie w żołądku, cierpi. am Grimmen krank seyn, na rzniecie być chorym. sich empfindlich bey dem Grimmen erweisen, nie czułym się pokazać na rzniecie y bole.

Grimmig, srogi, okrutny, dziki, zapalczywy, srożeiący. grimmiger Löwe, srogi, srożeiący lew. grimmig seyn, być srogim, okrutnym, srożyć się, pastwić się.

Grimmig, *adv.* srogo, okrutnie, z okrucieństwem, ze srogością. es ist grimmig kalt, zimno okrutnie, okrutnie zimno.

Grimmigkeit, *f.* srogość, okrucieństwo, dzikość, zapalczywość.

Grimmiglich, okrutnie, srogo. s. Grausam, *adv.*

Grind, *m.* auf einem Geschwüre, skorupa na iakim wrzodzie, gdy wrzod ropą zeschłą zaskorupieie; auf dem Kopfe, na głowie; zumal der Kinder, krosty zeskorupiałe, strupy.

Grindau, Grindawa, Stadt in Jutland, miasto w Iutlandyi.

Grindicht, wrzodawy, strupami zaskorupiały. grindichter Kopf, strupami zaskorupiała głowa. grätzig und grindicht, świerzby y strupy maiący.

Grinsen, chychotać, *to co*, lachen, śmiać się, śmiechy, śmiszki stroić. 2) *znowu prezeciwnie*, weinen, płakać.

Gripsholm, Grypsholm, Ort in Schweden, miasto w Szwecyi.

Gripswalde, Gripswalda. Stadt in Pommern, miasto w Pomeranii; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grypswaldski, Grypswaldska, Grypswaldskie.

Grütze, *m.* oder Grütze, kasza, kleiek z kaszy wygotowany.

Grob, gruby, *to co*, dicke, krępy. grobe Faden, gruba nić. 2) *znaczy*: rauh, hart, ostry, twardy. grobe Speise, gruba, prosta potrawa. 3) derb, twardy przytwardy; niegładki. grobe Sprache, niegładka mowa. grobe Stimme, gruby głos; unhöflich, bäurisch, niobyczayny, niemanierny, niegrzeczny chłopski. grober Mensch, prosty nieobyczayny człowiek. grobes Leben, grube, niobyczayne, chłopskie życie. grobe Art Leute, gruby, prosty rodzay ludzi. grober Kerl, gruby nieobyczayny chłop. grobe Sitten, chłopskie, niemanierne obyczaie, nieludzkie, niezgrabne. grober Scherz, gruby żart. grobe Art zu scherzen, gruby sposob żartowania. grober Kerl, Knoll, Hautze, gruby, drąg, niezgrabne chłopisko. das Gröbste ausarbeiten, etwas aus dem Gröbsten bringen, z naygrubszego, co z grubszego obrobić, co ociosać, obrąbać, ostrugać.

Grob, *adv.* grubo, z prosta, po prostemu, postro, po prostacku; den Sitten nach, co do obyczaiow; handeln, czynić, postępować sobie, sprawiać się.

Grobheit,

Grobheit, *f.* grubość, proftota, nieobyczayność, niemaniera, niepolerowność.
Grobian, *m.* grubian, proftak, nieludzki, niegrzeczny, nieobyczayny, nieznaiący fię na rzeczach, na dobrey y piękney manierze, na ludzkości, człowiek bez grzeczności, bez obyczayności, bez ludzkości.
Grobſchmied, *m.* kowal, od grubfzych ſztuk kowania y robienia.
Grodno, Grodno, Stadt in Littauen, miafto w Litwie; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miafta, albo do tego miafta należący, Grodziński. Staroſt von Grodno, Starofta Grodziński. Staroſtey von Grodno, Staroftwo Grodzińskie. Reichstag von Grodno, Seym Grodziński. das Geſetz von Grodno, Konftytucya Grodzińska.
Gröblich, grubo, po chłopsku, nieludzko, niezgrabnie, niegrzecznie po wieyſku. ſehr grob, bardzo grubo. ſehr grob fehlen, bardzo grubo błądzić.
Grölzen, żygać, odżygiwać; einem ins Geſicht, komu na twarz.
Grölzer, *m.* żyganie, odżygiwanie. ſ. Rülps.
Grönesund, *m.* Grenefund, Meerenge, Przefmyk Grenefundski, cieśnina morska Grenefundska.
Grönland, Landſchaft, Grenlandia, ziemia; einer daraus, Grenlandczyk; darzu gehörig, do tego kraiu należący, albo z tego kraiu, Grenlandski.
Größe, *f.* wielkość; wunderſame, dziwna; vortreffliche, przednia; beſondere, ofobliwa, ofobliwfza; unermeßliche, nięzmierna; unumſchränkte, nie okryślona; unglaubliche, niepodobna do wiary; ungewöhnliche, niezwyczayna; unmenſchliche, nieludzka; höchſte, naywyżfza; wahre, prawdziwa; mäßige, mierna; nicht rechte, nie w miarę. die Größe der Welt ausmeſſen, wielkość świata wymierzyć. die Größe der Länder, wielkość kraiow. die Größe des Gemüths, wielkość umysłu. Größe und Gewalt der Liebe, wielkość y moc miłości; der Kälte, wielkość zimna. Geſtirne von unermeßlicher Größe, gwiazdy niezmierney wielkości, ktorych niezmierna ieft wielkość. von beſonderer Größe des Leibes, ofobliwey wielkości ciała. an Größe etwas übertreffen, w wielkości co kolwiek przechodzić, wielkością co kolwiek celować, wielkości być co kolwiek więkfzey. ein Körper von ſeltener Größe, ciało rzadkiey wielkości. einen Feind von unmenſchlicher Größe erlegen, nieprzyiaciela nie ludzkiey wielkości położyć, *to ieft*, zabić. der noch nicht zu ſeiner vollkommenen Größe gekommen, ktory ieſzcze do fwoiey zupełney y doſkonałey wielkości nieprzyſzedł. Größe des Namens, wielkość imienia. ein Bild aus Erzt von mäßiger Größe, obraz mosiężny, pomierney wielkości. Größe der Hörner, wielkość rogow. beſondere Größe der Statur, ofobliwa wielkość wzroftu, ftatury. Größe der Fußſohle des Herculis, wielkość ftopy Herkulesowey. die Größe des Leibes macht ein Anſehn, wielkość ciała, powagę czyni.
Größer, większy, przywiękfzy, ftarfzy, größere Sache, przywiękfza rzecz. größerer Bruder, ftarfzy brat. größerer Fleiß, większa pilność. alles ſcheint größer zu ſeyn, als es iſt, wfzyftko fię zdaie większe być iak to ieft. ein größeres Bild machen, większy obraz zrobić. einem größere Ehre erweiſen, większy honor komu świadczyć. mit größerm Fleiße, z większą pilnością, y pracą. größere Noth, większa potrzeba. größere Strafe verdienen, większą karę zasłużyć. größer werden, powiękfzać fię, wzmagać fię, większym fię ftawa. das Unheil wird täglich größer, złe codziennie fię powiękfza, wzmaga fię, co raz fię większe ftaie. der Fleiß wird größer, pilność fię powiękfza, pilności przybywa. die Menge der Dinge wird größer, mnoftwo rzeczy, co raz to większe, większe większe. der Aufruhr wird größer, roztuch, bunt, większy a większy powftaie. die Zwietracht wird größer, niezgoda większa a większa, co raz większa. die Weintrauben werden durch die Sonnenwärme größer, winne iagody większe rosną od ciepła słonecznego, ſ. wachſen, zunehmen. größer machen, przyczyniać, przyczynić. ſeine Uebelthaten mit etwas größer machen, fwoich złych uczynkow czym przyczyniać, przymnażać, fwoie złe uczynki powiękfzać. ſeine Wohlthaten mit Worten größer machen, fwoie dobrodzieyftwa słowami powiękfzać, fwoich dobrodzieftw słowami przyczyniać. die Theurung größer machen, drogość

 większą

większą uczynić. größer seyn als es soll, być większym, iak trzeba. dessen Tugend ist größer als des andern, tego cnota iest większa iak drugiego, ten drugiego przechodzi, celuie cnotą. ein wenig größer seyn, troszkę być więszym, być przywiększym, zawiększym.

Groll, *m.* niezgoda, zwada, gniew, nieprzyiaźń, nienawiść; alter, dawna. in Groll und Feindschaft mit einem leben, w gniewie, w nienawiści, w niezgodzie żyć z kim. den Groll fahren lassen, złożyć nieprzyiaźń, porzucić nienawiść. wider einen Groll fassen, znowu powziąć nienawiść, znowu przyiść do niezgody, do nieprzyiaźni. so hat sich ihr Groll angefangen, tak się ich nienawiść y nieprzyiaźń zaczęła. sich eines Groll zuziehen, zciągnąć na siebie czyią nienawiść, zciągnąć na siebie czyi gniew; na nienawiść, na nieprzyiaźń, na gniew czyi, lub u kogo, zasłużyć, zarobić. einen unversöhnlichen Groll im Herzen wider einen haben, mieć przeciwko komu nie ubłagany w sercu gniew; zawziętość mieć przeciwko komu; zawziętym być na kogo, zawziąć się na kogo. er hat den Groll mit ins Grab genommen, on nienawiść z sobą do grobu wziął, do śmierci się gniewał, przebłagać się, poki żył, nie dał, s. Haß, Feinschaft.

Groschen, *m.* eine Münze, grosz. einen Groschen werth, grosza wart. wöchentlich dreyßig Groschen für den Tisch bezahlen, po trzydzieści groszy za stoł na tydzień płacić. silberner Groschen, srebrny grosz; kupferner, miedziany grosz.

Groß, wielki. großes Werk, wielkie dzieło, wielka robota. große Freundschaft, wielka przyiaźń. große Beredsamkeit, wielka wymowa. groß von Leibe und Gemüthe seyn, być wielkiego y umysłu y ciała. er ist ein großer Mann, so wohl zu Kriegs- als Friedenszeiten, on iest wielkim człowiekiem, tak podczas woyny, czyli na woynie, iak y podczas pokoiu, albo w pokoiu. seine Tugenden sind sehr groß, iego cnoty są, bardzo wielkie. etwas großes thun, wielkiego co uczynić. großer Platz, wielkie mieysce. großer Mann, wielki człowiek, wielki mąż. großer Verstand, wielki rozum, wielki dowcip. großes Geld, wielkie pieniądze. es ist was großes zu machen, daß, iest to wielka rzecz, dokazać, aby. großes Laster, wielki nałog, wielka niecnota. große Statue, wielka statua. großes Haus, wielki dom. grosses Thier, wielki zwierz. große Beute, bardzo wielka zdobycz. großes Feld, wielkie pole. großes Weingefäß, wielkie winne naczynie. große Ohren, wielkie uszy. etwas groß, trochę wielki, za wielki. wie groß? iak wielki? eine so große Menge als unsere Stadt begreift, tak wielkie mnostwo, iak wielkie nasze miasto obiąć może. so groß nur, tak wielki tylko. so große Siege nur erhalten werden, tak wielkie zwycięstwa otrzymać. deren Güter, so groß sie waren, ktorych dobra, lubo tak wielkie były. in so großer Menge, als sie nur gewesen, w tak wielkiey wielości, iak oni byli. ein Hafen der eine Flotte halten kann, sie sey so groß als sie wolle, port, ktory może całą flotę pomieścić, niech będzie jak chce wielka. so groß, tak wielki. so große Mühe auf sich nehmen, tak wielką pracę, fatygę na siebie przyiąć. zu groß seyn, zbyt wielkim, nazbyt wielkim być. groß machen, wielkim czynić. etwas groß machen, co wielkiego czynić. große Schritte machen, wielkie kroki czynić, *inaczey:* szeroko stąpać. groß werden bey zunehmenden Monden, wielkim się stawać, gdy miesiąc ku pełni się ma. etwas gar zu groß in seiner Erzehlung machen, co nazbyt wielkim czynić w swoim powiadaniu, w swoiey powieści. nur halb so groß, tylko połową tak wielki. größtentheils, po wielkiey części. dieser Baum ist so groß als jener, to drzewo iest tak wielkie, iak tamto. sehr groß seyn, nazbyt wielkim być. das ist weit größer, als, to iest daleko większe iak.

Großachtbar, zacny, przezacny, wielki zacny, wielkiey zacności, przezacności.

Großachtbarkeit, *f.* zacność, przezacność, powaga, wielka zacność, wielka powaga.

Groß achten, wiele poważać, wiele ważyć, wiele cenić, wiele szacować, etwas, co. etwas nicht groß achten, co nie wiele szacować, nie wiele ważyć.

Großälter-Vater, *m.* pradziad, oyciec dziada; *z niemieckiego słowo w słowo,* wielki starszy ociec, albo wielki dziad.

Großälter-Mutter, *f.* prababa; matka babki, albo dziada; niemcy mowią *wielka stara matka.*
Großälter-Mutter-Schwester, *f.* siostra prabubki; siostra prababczyna.
Großbacke, *f.* puca, pucek, ein Mensch mit großen Backen, człowiek z pucołowatemi licami.
Großbäckicht, pucołowaty; pucołowatą gębę, pucołowate pubgębki maiący.
Großbritanien, England und Schottland zusammen, Wielka Britannia, to iest, Anglia y Szkocya razem.
Großkämmerer, *m.* Wielki Podkomorzy, na Dworze krolewskim, Cesarskim.
Großkanzler, *m.* Wielki Kanclerz; Wielki Pieczętarz.
Groß-Kron-Feldherr, *m.* Hetman Wielki Koronny.
Großeltern, *plur.* dziadowie; dziad y babka pospołu.
Großenhayn, Stadt in Meissen, Grossenhayna, Hayna, miasto w Misnii; *poł.* Hayna Marchionum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Haynski, Hayneński, Grossenhayneński.
Grossetto, Stadt in Italien, Grossetto, miasto we Włoszech.
Groß-Feldherr, *m.* Wielki Hetman.
Groß-Frau, *f.* Wielka Pani; *tytuł nayſtarſzey corki Ceſarza Rzymſkiego,* ein Titel der ältesten Prinzessinn des römischen Kaisers.
Großfürst, *m.* Wielki Kſiąże. Großfürst von Litthauen, Wielki Kſiąże Litewski.
Großgünstig, wielce życzliwy, wielce przychylny, wielkiey życzliwości.
Großhaf, *f.* See in Pommern, Wielkie Wylewie, Wielka Łona morska, w Pomeranii.
Großherzog, *m.* Wielki Kſiaże. von Litthauen, Wielki Kſiąże Litewski.
Groß-Hofmeister, *m.* Wielki Marſzałek, Krolewski, Cesarski, Kſiążęcy.
Großkopf, *m.* głowacz, wielka głowa. Mensch mit einem großen Kopfe, człowiek wielką głowę maiący, człowiek z wielką głową.
Großmächtig, wielemożny, wielmożny, wielemogący, wielowładny.
Großmachung, *f.* wielkoczynienie, rozſzerzenie, przyczynienie.
Großmarschall, *m.* Wielki Marſzałek, Rzeczypospolitey, Krolow, Cesarzow.
Großmaul, *n.* wargacz, ein Mensch, der große Lippen hat, człowiek wielkie wargi maiący, człowiek z wielkiemi wargami, ktoremu wargi wiſzą.
Großmäulicht, wargaty, u ktorego usta ſą z wielkiemi, y grubemi wargami.
Großmeister, *m.* eines Standes oder eines Ritterordens, Wielki Miſtrz ſtanu iakiego, albo orderu kawalerskiego.
Großmüthig, Wielkiego umysłu, wſpaniałego umysłu. großmüthiger und tapferer Mann, wielkiego umysłu, wielkiego ſerca y mężny człowiek; w ktorym wielki umysł, wielkomyślny. ie großmüthiger einer ist, im kto, więkſzego umysłu iest, im kto wſpaniałſzey myśli, wſpaniałſzego ſerca. ich verwundere mich, wie er so großmüthig ist, ia ſię dziwuię, że on tak wielkiego umysłu iest. sich bemühen großmüthig zu seyn, ſtarać ſię być wielkomyślnym, być wielkiego umysłu, wielkiey duſze, wſpaniałego ducha.
Großmüthigkeit, *f.* wielkomyślność, wielki umysł, wſpaniały umysł, wſpaniała myśl, zacność y wyſokość umysłu; wyniosłość myśli, umysłu, ſerca, ktora ſię wydaie wniebezpieczeństwie y przeciwności; umysł wyſoki y wyniosły, wſpaniały duch, wyniosła ſerca wſpaniałość. gegen andere die Großmüthigkeit sehen lassen, przeciwko drugim wielki y wſpaniały umysł pokazywać.
Großmutter, *f.* babka, matka matki, matka oyca, a babka wnukowi.
Großmutter Bruder, *m.* brat babczyn, dziadek wuieczny.
Großmutter Großmutter Bruder, *m.* babka babczynego brata.
Großmutter Großmutter Schwester, *f.* prababczyna ſiostra.
Großmutter Schwester, *f.* babczyna ſiostra.
Großnasicht, wielkiego noſa, z wielkim noſem, noſaty, noſacz, noſal.
Großnase, *f.* noſacz, noſal, wielko nos, z wielkim noſem.
Großöhricht, z wielkiemie uſzami, wielkich uſzow, wielkie uſzy maiący.
Großpolen, *n.* Wielka Polska, in Ansehung des Kleinpolen, względim Małey Polski. von Großpolen an, z Wielkiey Polski, Wielko Polanin.
Groß-Senechal, *m.* Wielki Rządca, Wielki Sędzia, iakiey ziemi.
Groß-Schwäher, *m.* oyciec teściow, oyciec świekrow.
Groß-Schwiegervater, *m.* der Frauen Großvater, dziad żony.

Groß-Schwiegermutter, *f.* der Frauen Großmutter, babka żony.
Großsprecher, *m.* iunak, pływacz, wiele mowca, co wielkie rzeczy o sobie rad mow, rad się chwali, rad swoie sprawy wynosi.
Großsprecherisch, wilemowny, chełpliwy, chlubny, siebie chwalny. großsprecherisches Lügen, wielemowne, chełpliwe, chlubne, iunackie kłamstwo.
Großsprecherey, *f.* wielemowność o sobie, iunakierya, chluba, chełpliwość, własna chwoła, *siebie chwalność.* die Großsprecherey des Gesandten hatte kaum im Rathhause Raum, chlubna y napuszona mowa posłow ledwie się w izbie senatorskiey zmieścić mogła; Izba senatorska chlubną y wyniosłą posłow mowę ledwie obiąć mogła.
Groß-Sultan, *m.* Wielki Sułtan, Cesarz Turecki, Stambulski.
Großthun, hardo, górno się nosić, wyniosło, wysoko patrzeć.
Großthuer, *m.* iunak, siebie chwalca, wiele o sobie mowiący; trzymaiący.
Großväterlich, dziadowski, co od dziadow ieszcze iest, albo za dziadow było.
Großvater, *m.* dziad, väterlicher, od oyca, oder des Vaters Vater, albo oyciec oyca; mütterlicher, macierzysty, po matce dziad, oder Mutters Vater, albo oyciec matki; des Vaters, pradziad; des Großvaters-Großvater, dziada dziad prapra dziad. der Großvater, des Großvaters, seines Vaters, pra pradziad. Großvater des Großvaters seines Großvaters, prapra-pradziad.
Großvaters-Bruder, *m.* brat dziadow, a stryi oyca.
Großvaters-Großmutter, *f.* babka dziada, albo, praprababka.
Großvaters-Großvater, *m.* dziad dziada, albo prapradziad.
Großvaters-Schwester, *f.* siostra dziada.
Großvaters-Mutter, *f.* matka dziada, albo prababka.
Großvaters-Vater, *m.* ociec dziada, albo pradziad.
Großvezier, *m.* Wielki Wezyr, naypierwszy Minister y Hetman Turecki.
Großwaradein, Stadt in Ungarn, Wielki Waradin, miasto w Węgrach; *poła cin.* Varapinum majus, *albo tylko* Varadinum.
Groteske, Art der Gemälde, kształt malowania śmieszny, dziwacki od malarzow wymyślony, iako to ptak z rękami, człowiek na niedźwiedzich łapach.
Grotkau, Stadt in Schlesien, Grodkow, miasto w Śląsku. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grodkowski.
Grotte, *f.* iaskinia, w skale albo z urodzenia, albo wyrobiona.
Grube, *f.* doł. in eine Grube fallen, w doł iaki wpaść. betrüglicher Weise einen in die Grube locken, zdradliwym sposobem kogo w doł zwabić; *krotko,* zdradzić kogo; etwas darein zu pflanzen, do wsadzania czego, iako to drzewka, także nazywa się doł. die Grube muß breiter gegraben werden, doł wykopać. er ist selbst in die Grube gefallen, on sam w doł wpadł; die es einem andern gegraben, ktory dla kogo inszego wykopał, *według owego:* kto pod kim doł kopie, sam w niego wpada. der auf der Grube geht, ktory po dole chodzi, *to iest,* człowiek zgrzybiały, zestarzały, bliski śmierci.
Gruft, *f.* iaskinia. es soll sich aus der tiefsten Gruft eine Stimme hören lassen, miał się głos dać słyszeć, z głębokości iaskim. durch verborgene heimliche Grüfte, przez skryte y taiemne doły.
Grübeler, *m.* szperacz, badacz, wypytywacz, ten co szpera, bada, wypytuie się.
Grübeln, szukać, szperać, wyszukiwać, wypytywać się. grübeln, da nichts zu grübeln ist, szperać, szukać, tam, gdzie nic nie trzeba szperać, szukać południa w południe; szukać tego, co iest przed oczyma. griebeln und wiebeln, sehr voll seyn von Fischen, von ungeheuren Thieren, być pełnym ryb, być pełnym strasznego zwierza; *potym* kritisiren, tadeln, ganić, przyganiać; etwas wollen besser machen, chcieć czego lepszego dokazać. grüblicht seyn, uszczypliwym, kolącym być; *potym znaczy:* sorgen, być troskliwym o co.
Grübchen, *n.* dołek. Grübchen machen, dołek robić, dołek kopać.
Grün, zilony. grünes Ufer, zielony brzeg. grünes und nasses Holz, zielone y mokre drzewo. grün seyn, zielenieć, zielenieć się. stets grün seyn, zawsze się zielenieć, zawsze być zielonym. grün werden, rozzieleniać się. grüne lustige Oerter, zielone y wesołe mieysca. grüne Farbe, zielone, *subst. neutr.* zieloność. grüne Farben der Wiesen, zieloność łąk. sehr grün, bardzo zie-

zielony. grünes Feld, zielone pole. etwas grün, zielonawy. grüne Blätter, zielonawe liście. wieder grün werden, znowu się rozzieleniać.

Gründel, *m.* kiołbik, śliż. kleine Gründel, małe śliże, małe kiołbiki. Fische, ryby.

Gründen, gruntować, fundować, ein Reich, królestwo, zakładać królestwo. sich auf etwas gründen, gruntować się na czym, fundować się, na czym; *to co*, auf den Grund kommen, na dno przyiść, dna dostać, zgruntować, gruntować. eine Leinwand gründen, na płutnie grunt dać, iak malerze czynią, um darauf zu malen, do malowania na nim.

Gründlich, gruntowny, mocny, tęgi, tęgo założony. gründlicher Beweis, gruntowny, mocny, dowod. gründliche Wahrheit, gruntowna, mocna, nie zawodna prawda.

Gründlich, *adv.* gruntownie, mocno, tęgo; etwas wissen, co umieć, co wiedzieć. gründlich erlernen, gruntownie się rzeczy nauczyć, gruntownie się o rzeczy wywiedzieć.

Gründling, *m.* ein Fisch, ryba; kiołbik, śliż, śliżyk, kiełb.

Gründung, *f.* gruntowanie, fundowanie, zakładanie, utwierdzanie.

Grünen, zielenić się, *to iest*, do zieloności przychodzić, *potym* zielenić się, zieloną farbę mieć na sobie, zielono się wydawać.

Grünfink, *m.* wywielga, ptak.

Grünlich, zielony, zielono się wydaiący, zieloną farbę maiący po sobie.

Grünspan, *m.* zielony srokosz, albo zielony dzięcioł, *słowem*, żołna.

Grünung, *f.* zieloność, zielenienie się, des Grases, trawy.

Grüßen, pozdrawiać, kłaniać. einen gütig grüßen, kogo łaskawie pozdrawiać, pozdrowić; freundlich, po przyiacielsku; nachläßig, niedbale; unser ganzes Haus läßt sie grüßen, cały nasz dom kazał cię pozdrowić, pozdrawia cię. einen von eines wegen grüßen, kogo od kogo pozdrowić; freundlichst, z nayprzyiaźnieyszym oświadczeniem. einander grüßen, wzaiemnie się pozdrawiać. Cicero läßt dich grüßen, Cycero cię pozdrawia. einen wieder grüssen, kogo wzaiemnie pozdrowić. Gott grüße dich! niech ci Bog da zdrowie! sey gegrüßet, bądź zdrow.

Grüße, *f.* kasza, kleyek z kaszy rozgotowaney zporządzony.

Grund, *m.* Boden, worauf etwas steht, grunt, pole, dno, na ktorym co stoi. seinen Grund und Boden begehen, swoie gruntu y pola obieżdżać, obchodzić. 2) *znaczy*: Grundbau, worauf ein ander Gebäude zu stehen kommt, fundament, przycieś na ktorym, albo na ktorey budynek stoi; fester, mocny; tiefer, głęboki; guter, dobry. den Grund eines so großen Gebäudes auf einen unsichern Ort legen, fundament tak wielkiego budynku, na niebezpiecznym mieyscu zakładać. der Grund aller Tugenden ist die Gottesfurcht, fundament wszystkich cnot iest boiaźń boża. der Grund der Weltweisheit stehet darauf, fundament Filozofii na tym stoi. den Grund zum Frieden legen, fundament pokoiu założyć; zu eines Wohlfahrt, czyiey domyślności. auf diesem Grunde ruhet das ganze Haus, na tym fundamencie, leży cały dom. auf dieses beruhet dieses so große Lob, na tym fundamencie polega tak wielka chwała. etwas auf einen Grund bauen, co na fundamencie budować, stawiać. der Grund eines Berges, spod, doł gory. *znaczy także*: Beweis, dowod; mit vielen und wichtigen Gründen erweisen, daß ein Gott sey, wielu y ważnemi dowodami pokazać, że ieden Bog iest. alle Gründe beybringen, wszystkie dowody znieść wraz, do kupy zgarnąć. es hat einigen Grund, to ma nie iaki fundament. es hat keinen Grund, to nie ma żadnego fundamentu. was er sagt, co on mowi. man kann auf keinen gewissen Grund kommen, nie można do żadnego pewnego przyiść fundamentu. von Grund aus, z gruntu, etwas umkehren, co przewrocić. von Grund aus eine Stadt verheeren, z gruntu iakie miasto obalić, wywrocić; eine Mauer umwerfen, mur iaki obalić, poderwać: eine Stadt zerstöhren, miasto iakie zburzyć. zu Grunde gehen, z gruntu ginąć, niszczeć, psuć się. die Schiffe in Grund bohren, okręty na dno pogrążyć.

Grundböse, z gruntu niezbożny, cały niezbożnik; sehr gottlos, bardzo bezbożny.

Grundeis, *n.* spodny lod, ktory się na spodzie, albo na samey ziemi zostaie.

Grundfarbe, *f.* grunt, na ktorym farba bywa dawana.

Grundfeste, *f.* fundament, na ktorym co mocno utwierdzone ieſt.
Grundfuß, *m.* podſtawek, *baſis*, na ktorym co ſtoi.
Grundgelehrt, gruntownie, głęboko, uczony, umieiętny.
Grund legen, fundament dawać, fundamentu dać, zakładać.
Grundleger, *m.* fundamentu dawca, fundament daiący, zakładaiący.
Grundlegung, *f.* fundamentow danie, założenie, zakładanie, dawanie.
Grundlos, bez denny, beze dna, bez dna. co dna nie ma.
Grundregel, *f.* naypierwſza reguła, ktora gruntem ieſt inſzych, prawidło.
Grundriß, *m.* odryſowanie mieyſca, placu, albo budynku założonego.
Grundſatz, *m.* naypierwſza propozycya, za grunt y fundament założona.
Grundſprache, *f.* ięzyk naypierwſzy, początkowy, od ktorego inſzy pochodzi.
Grundſtütze, *f.* podpora w gruncie dana w fundamencie.
Grundſuppe, *f.* ſtek, kał, błoto, die Stadt davon reinigen, miaſto z kału, ze ſteku, z błota, wychędożyć; im Schiffe, *na okręcie także ſię nazywa* ſtek, woda ktorey w okręt naſzło.
Grundveſte, *f.* fundament, grunt do budowania y murowania założony.
Grundzins, *m.* czynſz, pieniądze z gruntu, z roli płacone.
Grenzen, rechać, iak świnie rechaią, rech.
Grenzen, das, *n.* rechanie świń, głos, ktorym świnie rechaią; *połac.* grunnitus.
Gruß, *m.* pozdrowienie, pozdrawianie. einem den Gruß vermelden, pozdrowienie komu oznaymić, donieść, pozdrowić; in eines Namen, czyim imieniem, od kogo. der einen Gruß überbringet, ktory pozdrowienie przynoſi, z pozdrowieniem przychodzi.
Greyſswalde, eine Stadt in Pommern, Grypswalda, miaſto w Pomorskim.
Guadalquivir, Fluß in Spanien, Gwadalkwiwir, rzeka w Hiſzpanii.
Guadiana, Fluß in Portugall, Gwadiana, rzeka w Portugallii.
Gucken, wyglądać, zaglądać, patrzyć, zazierać; zu dem Fenſter heraus, oknem patrzyć na dwor. 2) *znaczy*, widać co, albo część czego; übers Waſſer hervor, z wody, widać co, nad wierzch wody wychodzić.

Guckguck, *m.* kukułka, ptak wiadomy wołaiący kuku! kuku! ſchreyen wie ein Guguck, wołać iak kukułka.
Gueret, Stadt in Frankreich, Geret, miſto we Francyi.
Guienne, Provinz in Frankreich, Gwienna, prowincya we Francyi.
Guilain, Ort in Hennegau, Gilena, mieyſce w Hennegawskim.
Gülden, złoty, złotolity, von Golde, ze złota, ze złota lany. güldener Stuhl, złote krzeſzło. güldene Münze, złoty pieniądz, czernowy złoty.
Gülden, *m.* eine Münze, pieniądz pewny, albo tylko walor iego, złoty w Niemczech dwadzieścia groſzy maiący.
Güldene Ader, *f.* złota żyła, hemorroida, eine Krankheit, choroba pewna; der ſolche hat, ktory ma taką chorobę, na hemorroidy chory.
Güldene Au, Gegend in Thüringen, Gildenawa, kraik w Turyngii.
Güldenſtück, *n.* złoto głow; materyia ze złota tkana, lama.
Gültig, ważny, popłacaiący, co idzie, co go biorą.
Gültigkeit, *f.* ważność, popłacanie, iście, chodzenie, pieniędzy; *walor*.
Guimarines, Ort in Portugall, Guimaranez, mieyſce w Portugalli.
Guinee, Land in Afrika, Gwina, Gwinea, kray w Afryce.
Günſtig, życzliwy, dobro życzliwy, einen, oder gegen einen; im Polniſchen aber wird es mit dem Dativo conſtruiret, komu, er iſt mir günſtig, on mnie ieſt życzliwy. einem günſtig ſeyn, być komu życliwym, przyiaznym być czyiey ſtronie.
Günſtiglich, *adv.* życzliwie, życzliwością, przychylnie, życzliwym ſercem.
Günſtling, *m.* faworyt, der bey einem in Gunſt ſteht, ktory u kogo w łaſce ieſt; ktory ma łaskę u kogo, na ktorego kto łaskaw ieſt.
Günther, ein Mannsnamen, Gunter, męſzczyzny imie.
Günzburg, Stadt in Schwaben, Gunzburga, miaſto w Szwabii.
Günzhauſen, Stadt in Franken, Gunzhauſen, miaſto w Frankonii.
Guipuſcoa, Landſchaft in Spanien, Gwipuska, kray w Hiſzpanii.
Gürtel, *m.* pas. einen Gürtel umlegen, paſem opaſać, przepaſać, otoczyć; worinnen man das Geld trägt, trzos, ktorym ſię opaſuią y pieniądze w nim noſzą.

nofzą. kleiner Gürtel, mały pafek, malenki, malenieczki pas.

Gürtelchen, *n.* pafek, pafeczek, maleńki maluchny pafek.

Gürten, opafać, opafować, opafywać; mit einem Degen, fzpadę przypafać; sich, do fzpady się przypafać, do korda. sich mit den kostbarsten Gürteln gürten, naydroższym, naykofztownieyfzym pafem, opafać się, przepafać się, opafywać się, przepafywać się, sich mit etwas, czym.

Gürtler, *m.* pafiarz, pafotkacz, pasnik, *pafodzierg*; ten co pafy dzierga.

Guise, Ort in Frankreich, Gwifa, miafto we Francyi. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieyfca, albo do tego mieyfca należący, Gwizyifki.

Güte, *f.* dobroć; göttliche, bofka; ungewöhnliche, niezwyczayna; besondere, ofobliwa; höchste, naywiękfza; wahre, prawdziwa; vorige, alte, przefzła, dawna. es geschieht nicht ohne die göttliche Güte gegen die Menschen, nie dzieie się to bez bofkiey dobroci ku ludziom. dessen Güther eines Gerechtigkeit und Güte anbefehlen, czyie dobra, fprawiedliwości czyiey y dobroci oddać. dessen Güte so groß ist, daß, ktorego dobroć tak wielka ieft, że. einem etwas nach seiner Güte zugestehen, komu co pozwolić, komu czego pozwalać z dobroci fwoiey. ein Mann von sonderbarer Güte, człowiek ofobliwfzey dobroci. die Güte der Natur, dobroć natury. die Güte der Stimme, dobroć głofu; unglaubliche, nie podobna do wiary. die geneigte Güte gegen elende Leute, przychylna dobroć ku nędznym ludziom. sehr große Güte, nader wielka dobroć; einem nützliche, pożyteczna komu. durch die Güte des unsterblichen Gottes, przez dobroć, z dobroci nieśmiertelnych Bogow, stehet aller Vermögen in Sicherheit, wfzyftkich dobro zoftaie w niebezpieczeństwie. pflegen, in der Güte eine Sache beyzulegen suchen, fzukać w dobroci interes ułożyć, ufpokoić, po przyiacielfku.

Güter, *pl.* dobra, maiątek, maiętność. fremde Güter, cudze dobra; besondere, ofobliwfze, przednieyfze; väterliche und großväterliche, oycowfkie y dziadowfkie; sehr geringe, bardzo fzczupłe; des Gemüths, dobra umysłu; des Leibes, dobra ciała; des Glücks, dobra fortuny, fzczęścia. Güter erwerben, dobr, maiątku, maiętności nabywać. Güter konfisciren, dobra konfifkować, na fkarb obrocić. einem die Güter nehmen, dobra wziąć, odebrać, zabrać komu. die Güter verfressen, dobra przeieść, przepić, przechulać. große Güter, wielkie dobra. gewisse gemeine Güter, pewne, pofpolite dobra. einen mit den Gütern versehen, kogo dobrami opatrzyć, dobra komu nadać. die Güter besitzen, dobra pofiadać; genießen, dobr, zażywać. um die Güter kommen, verlieren, dobra utracić, zgubić. eines Güter anpacken, dobra czyie zaiechać, na dobra czyie napaść, dobra czyie zabrać. viele Güter, wiele dobr, besitzen, haben, wiele dobr mieć, pofieść, trzymać. die Güter vermehren, dobr przyczyniać, powiękfzać. beständigere Güter, trwalfze dobra; große, mäßige, wielkie, pomierne; vortreffliche, przednie; in der Stadt, auf dem Lande, w mieście, w kraiu; liegende, leżące; bewegliche, ruchome.

Gütig, dobroczynny, dobrotliwy. mehr gütig seyn wollen, als es das Vermögen leidet, być dobroczynnieyfzym, iak doftatki pozwalaią. gütige Rede, dobrotliwa mowa. gütig zu etwas, dobry w czym. gütiger Wille, dobra, dobrowolna mowa. Gott ist gütig gegen die Menschen, Bog ieft dobry na ludzi; łafkaw na ludzi; fzczodrobliwy, choyny, na ludzi. gütig, *także znaczy*: ludzki, nie gniewliwy, bez gniewu, przyiemny, łagodny, gniewać się nie umieiący.

Gütig, *adv.* dobrze, dobrotliwie, dobroczynnie; łafkawie; eingeladen werden, być zaprofzonym; einen grüßen, kogo pozdrawiać. einem gütig thun, dobrze komu czynić. sich gegen einen gütig bezeigen, dobrze się pokazywać przeciwko komu; etwas versprechen, dobrotliwie co obiecać. mit einem gütig verfahren, dobrze się z kim obchodzić. einen gütig anreden, łafkawie do kogo mowić.

Gütigkeit, *f.* dobroć, dobrotliwość; dobroczynność. die Gütigkeit der Natur, dobroć natury. die Gütigkeit soll nicht größer als das Vermögen seyn, dobroczynność nie powinna być więkfza iak fortuna; nie powinna przechodzić fortuny. so viel von guten Freunden genießen, daß sie auch nicht mehr thun können, tyle łafk od przyiacioł odbierać, tyle dobroczynności przyiacioł doznawać, że iuż

więcey

więcey czynić nie mogą, iak czynią. auf einige Gütigkeit ankommen, na dobrotliwości nie iakicy załezy, od szczodrobliwości rzecz zawisła. obacz: Freygebigkeit, szczodrobliwość.
Gütlein, n. wioseczka, folwarczek, kawałek, possessyika; maiąteczek. auf dem Lande, w polach.
Gütiglich, dobrze, dobrotliwie, z dobrocią; szczodrobliwie, dobrotliwym sercem.
Gütlich, przyiacielski; gütlichen Vergleich treffen, przyiacielką ugodę zrobić, zawrzeć.
Gütlich, adv. dobrotliwie, dobroczynnie, z dobrocią, dobrze; einen thun, dobrze, komu czynić; sich selbst gütlich thun, sobie samemu dobrze czynić; używać; dogadzać sobie.
Gulette, Guletta, Festung in Africa, Forteca w Afryce.
Gummi, n. guma; żywicy rodzay; das beste, naylepsza; fliessendes, weiches, płynna, płynącą, miętka. Gummi von sich geben, gumę wydawać z siebie, rodzić gumę, żywice. voller Gummi, pełny żywicy.
Gummicht, adj. żywiczny, żywice w sobie maiący; co żywicą przeszedł.
Gumpricht, Gumpret, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Gundacker, Gundaker, Mannsnamen, imię, ktorym się Męszczyzna iaki zowie.
Gunst, f. łaska, chęć, przychylność, łaskawość, dobra wola; billige und geziemende, słuszna y przyzwoita; gehörige, przynależyta; grosse, wielka; besondere, osobliwa; alte, dawna, stara; gleiche, rowna; sehr grosse, nader wielka. die Gunst zu erlangen suchen, starać się dostąpić łaski, pozyskać łaskę; erlangen, sich erwerben, zu Wege bringen, starać się o czyią łaskę, iednać sobie czyią łaske. zu Wege bringen, zarobić sobieczyią łaskę. einen, bey einem, sich in Gunst setzen, komu łaskę u kogo ziednać. sich in noch grösserer Gunst, bey den Leuten, setzen, ieszcze do większey łaski przyiść u ludzi. einen seiner Gunst würdigen, kogo uczcić uraczyć swoią łaską. in der Gunst aufnehmen, do łaski przyiąć. bey einem in der Gunst stehen, być u kogo w łasce, łaskę mieć u kogo. einen seine Gunst beybehalten, w łasce się czyiey trzymać, utrzymywać. die Gunst verschütten, łaskę sobie zepsuć. wieder die Gunst erlangen, znowu łaskę odzyskać; einen andern, łaskę znowu drugiemu ziednać, kogo znowu łaskawym na kogo uczynić; przeprosić, przeiednać, kogo, komu. die Gunst der Leute bis ins Alter behalten, w łasce u ludu utrzymać, aż do starości. die Gunst des gemeinen Volks, łaska, wziętość u pospolitego ludu; der sich nach dieser bestrebt, ktory się o wziętość publiczną u narodu stara; ktory się stara serca braterskie pozyskać y mieć dla siebie. mit Gunst zu sagen, z przeproszeniem, że powiem, uczciwszy uszy; proszę wybaczyć, że tak mowię, że tak powiadam, przepraszam że tak muszę powiedzieć, wymowić.
Gurk, Gurka, Stadt in Kärnthen, miasto w Karyntyi leżące.
Gurke, f. ogorek, do iedzenia; sauere, kwaśny, kwaszony. sich eine Gurke herausnehmen. przysłowie znaczy: na Polskie; wiele sobie przypisować.
Gurgel, f. szyia, kark, gardziel, garło. die Gurgel abstechen, szyię uciąć, kark uciąć; garło wziąć komu, to iest: sciąć go, głowę mu uciąć. durch die Gurgel jagen, przez garło przepuścić, przepić, przehulać; sein Vermögen, swoię maiętność y dobra y fortunę. przeieść swoie dostatki.
Gurgeln, garło płukać, myć, przepłukiwać, przemywać.
Gurgeln, das, garła płukanie, przemywanie, przepłukiwanie mycie. das Gurgeln, mit Schaafmilch, hilft dem bösen Halse, płukanie owczym mlikiem pomaga na garło.
Gurgelwasser brauchen, wody do płukania zgotowaney zażywać.
Gurren, turkoczeć, turczeć. der Bauch gurret mir, brzuch mi turcy, turkocze, w brzuchu mi turczy.
Gurt, m. popręg; des Pferdes, na konia, do podpinania siodła na koniu.
Guß, m. lanie, odlanie, odlewanie, sama sprawa odlewania, robota odlewana.
Gusse, f. statek, naczynie do odlewania, w ktorym odlewaią.
Gustav, Gustaw, Mannsnamen, Imie Męszczyzny.
Gut, dobry. guter Herr, dobry pan. guter Poet, dobry Poeta. gute Sache, gute Schuld, dobra rzecz, dobry dług. gute Zeiten, dobre czasy. gut gegen einen, dobry na kogo. gut im Kriege, dobry do woyny, dobry na woynie. znaczy także to co: cnotliwy. guter König,

König, cnotliwy Krol. guter Mann, cnotliwy mąż; dobrze zrobiony, gutes Schiff, dobrze zrobiony okręt; *to co podściwy:* guter Knecht, podściwy, dobry sługa. *to co, cały:* guter Zustand, cały nienaruszony stan. gutes Zeichen, dobry znak. im Guten, szczęść boże, z panem bogiem. es ist gut, dobrze to iest. es wäre gut, dobra by to była rzecz. es ist gut, dobrze tak, dobrze się stało. guter Dinge seyn, być myśli spokoyney nie zatrudnioney. sich was zu gute thun, pozwolić sobie, zażyć dobrze, używać dobrze. ich will dir dafür gut seyn, ia tobie za to ręczę, ia w tym, ia chcę tobie za to przyrzec. einem wieder gut werden, być znowu na kogo dobrym, łaskawym, nie gniewać się na niego. einem gut seyn, sprzyiać komu; dobrze komu życzyć, bydź komu życzliwym. einem gut thun, dobrze komu czynić. einem Güte erweisen, dobrodzieystwo komu uczynić; świadczyć komu wiele; wyświadczyć komu, wiele łask świadczyć, iakie dobrodzieystwo wyświadczyć. einem Gutes vergelten, dobra za dobre oddać komu, dobrodzieystwo uczynić, łaskę za łaskę wyświadczyć; łaskę odsłużyć, dobrodzieystwo odwdzięczyć. gut seyn lassen, przystać na co, przestać na czym, zgodzić się na co, przyiąć co. zu gute halten, nie mieć za złe, za dobre przyiąć, nie brać na złą stronę, nie urażać się o co; darować, wybaczyć komu, nie uważać iakiey urazy. gut befinden, widzieć że co dobre, pochwalić co, za dobre uznać. ich befinde es gut, ia trzymam że to dobre, mnie się zdaie że to dobre, ia nie widzę żeby to złe było. Gutes für Böses erweisen, dobre za złe oddać. dobrym złe nadgrodzić, nadgradzać, za złe dobre świadczyć; za złe dobrym się odsługiwać; płacić złe dobrym, za złe dobrze płacić. gut, *ieszcze znaczy to co:* vortreflich, przedni, wyśmienity. *to co:* gütig, gnädig, powolny, łaskawy. *to co:* stark, mocny; *to co:* einfältig, prosty, prostak. *to co:* kostbar, drogi, kosztowny. *to co:* reichlich, obfity. *to co:* glücklich, szczęśliwy. *to co:* günstig, przyiazny, dobrotliwy. *to co:* gelind, powolny, łagodny, łaskawy; *to iest:* nie gniewliwy, nie zły, *to co:* groß, wielki. *to co:* darzu tüchtig, zdatny, wygodny, do czego, dobry do czego. *to co:* fein, szczery, czysty, sam przez się. als Metall: dobry metal. das ist: sam przez się szczery; nie mięszany. *to co:* hinlänglich, dostateczny, co wystarcza; *to co:* genugsam, co dosyć. *to co:* ruhig, spokoyny. *to co:* reif, dozrzały, dostały. *to co:* gesund, zdrowy, *albo,* der Gesundheit dienlich, *albo,* zdrowiu służący. *to co:* heilsam, uzdrawiaiący. guter Freund, dobry przyiaciel. guter Morgen, dobry dzień. dobre rano. guter Abend, dobry wieczor. ein so gut, als das andre, iedno tak dobre iak y drugie; tak to iak y to dobre; iedno stanie za drugie; wszystko to iedno, czy funt fig, czy fig funt. ein gut Ding, will eine gute Weile haben, kto chce co sprawić, trzeba się zabawić, dobrey rzeczy, zawsze trzeba po czekać.

Gut, *adv.* dobrze. gut gekleidet, dobrze przyodziany, dobrze ubrany, dobre ma suknie na sobie, w dobrych sukniach. gut gesittet, dobrych obyczaiow, dobrego ułożenie, stateczny, układ w nim piękny. gutriechend, pięknie pachnący, pięknie wonieiący. wenn du wohl auf bist, ist es gut, ieżeliś zdrow, to dobrze. es stehet gut bey uns, wszystko u nas dobrze, u nas się wszystko dobrze dzieie. die Statua ist sehr gut gesetzt, statua tak dobrze postawiona iest. etwas gut inne haben, co dobrze wiedzieć, dobrze rozumieć. mit den Hülfstruppen gut versehen, posiłkowym woyskiem dobrze opatrzyć. etwas gut beschreiben, co dobrze opisać, dobrze wyłuszczyć rzecz. alles stehet gut bey dir, wszystko masz w twoich rękach. es war gut gethan, dobrze się stało, es wird gut gehandelt, dobrze rzecz idzie. die Sache stehet gut, rzecz się ma dobrze. da alles gut mit ihm stehet, gdy wszystko się z nim dobrze dzieie, gdy wszystko mu dobrze, gdy mu wszystko, pomyślnie idzie. gut! gut! er mag sie immer hinnehmen, dobrze dobrze! niech ią weźmie, niecy się z nią żeni. gut, es sey so geschehen, dobrze! niech y tak będzie! dobrze choć y tak iest, dobrze! choć by się y tak stało! eben so gut, als, tak dobrze, iak y. kurz und gut, krotko a dobrze. es ist gut, to dobrze! dobrze! es mag darum seyn, bardzo dobrze, niech. es wäre eben so gut gewesen, y tak by też było dobrze.

brze. sich viel zu gut achten, na zbyt się wiele szacować, zbyt siebie cenić; zbyt wiele u siebie samego kosztować. gut, wohl aufzunehmen, dobrze przyiąć, nie mieć za złe, nie mieć, nie brać za urazę. = heissen, sprechen, billigen, pochwalić, chwalić, approbować, sądzić że dobrze. nicht gut heissen, nicht billigen, was in einen seinen Namen geschehen, nie chwalić, nie approbować tego, co się cudzym imieniem stało.

Gutachten, das, sąd, rozsądek, zdanie, von einer Sache geben, fällen, dać zdanie o iakiey rzeczy, rozsądek iakiey rzeczy uczynić. auf eines Gutachten ankommen lassen, zdać się na czyi sąd, na czyi rozsądek, na czyie zdanie. der seinem eigenen Gutachten folget, ktory tylko za swoim zdaniem idzie, ktory się tylko swoiego zdania trzyma, ktory zacięty przy swoim zdaniu, ktory uporny w swoim zdaniu. nach eines Gutachten, według cudzego zdania, rozsądku. nach einem Gutachten, według moiego zdania, iak ia sądzę, iak ia myślę, iak ia trzyman, iasi ia sądzę. alles eines Gutachten überlassen, wszystko co na czyie zdanie zdać, że wszystkich się zpuścić na czyi rozsądek; na czyim zdaniu przestać. er hat es nach seinem Gutachten gethan, on to według swoiego zdania, podług swoiego rozsądku y rozumienia uczynił.

Gutartig, z urodzenia dobry, maiący wrodzone dobre przymioty, z urodzenia do dobrego skłonny.

Gutbefinden, das, n. zdanie, rozsądek, rozumienie. eines Gutbefinden, etwas heim stellen, na czyie to zdanie oddać, zdać na czyi rozsądek, na czyie rozumienie, iak on trzyma, sądzi y rozumi o tey rzeczy.

Gutdünken, n. sąd, zdanie, rozumienie, uznanie, to żo: Gutachten.

Guntenzell, Reichsabtey in Schwaben, Guntencella, Opactwo Cesarskie w Szwabskim. von oder zu solcher Abtey gehörig, z tego opactwa, albo do tego opactwa należący, Gutencellenski.

Guth, m. Landguth, wieś, wiosku, dziedzina, folwark, klucz; geerbtes, dziedziczna wieś, dziedziczne dobra; freyes, wolne dobra, od podartku, od stanowiska; mit diesen beschwertes, uciążone posługami. kleines Guth, wioseczka, kawałeczek, folwarczek.

Gutheissen, approbować, pochwalić, chwalić. etwas weder gut heissen, noch verwerfen, ani co approbować, ani nie approbować, ani chwalić, ani nie chwalić, ani ganić, ani nie ganić. eines Meynung gut heissen, czyie zdanie approbować, pochwalić, czyiego zdania nie ganić, czyiemu zdaniu nie przyganiać.

Gut heissen, das, pochwalenie, approbacyia, chwalenie, pochwała.

Gutheit, f. dobroć, dobrotliwość, łaska. łaskawość; obacz, Güte.

Gutherzig, dobrego serca, ktory ma dobre, serce, uczynne, powolne, niegniwliwe.

Gutherzigkeit, f. dobre serce, dobroć serca; zacność, powolność serca; obacz: gütig.

Gutmeynen, dobrze myśleć, w dobry sposob; mit einem, o kim.

Gutsagen, ręczyć za kogo, rękoymią być za kogo, być w tym, ia w tym iestem. das ist: ia tę zę za to, ia w tym, toż samo; przyrzekać za kogo; wziąć kogo na swoie słowe, przyiąć co na siebie; obiecać odpowiedzieć za co, za kogo; rękę dać za kogo; przyrzec za kogo.

Gutsche, f. kareta, wòzek, poiazd, obacz: Kutsche.

Gutstadt, Gutsztad, Stadt in Preussen, miasto w Prussach.

Gutskow, Stadt in Pommern, Guckow, miasto w Pomeranii.

Gutthat, f. dobrodzieystwo; einem erweisen, komu wyświadczyć; dobrodzieystwem się komu przysłożyć; dawać wiele dobrodzieystw, wiele łask. die Gutthat anwenden, dobrodzieystwo dobrze położyć, pomieścić u kogo, żeby na dobre wyszło dobrze czyniącemu. sich einen mit der Gutthat verbinden, kogo sobie dobrodzieystwem obowiązać, zobligować. eine Gutthat bekommen, dobrodzieystwo odebrać. für die Gutthat annehmen, za dobrodzieystwo przyiąć. die Gutthat vergelten, dobrodzieystwa nadgradzać, płacić, za dobrodzieystwa płacić; dobrodzieystwa odsłużyć, odsługiwać; = übel anlegen, źle dobrodzieystwa swoie łożyć, składać. das ist: dobrze czynić nie wdzięcznemu.

Gutthäter, m. dobrodziey, dobroczyńca, dobrze czyniący, dobrodzieystwa świadczący.

Gutthätig, dobroczynny, łaſkawy, ſzczodrobliwy; choyny na kogo; łaſkami ſwoiemi kogo opatruiący, wſpomagaiący. gutthätiger König, ſzczodrobliwy, choyny, choyny, Krol.

Gutthätig, *adv.* dobrotliwie, choynie. ſzczodrobliwie, dobroczynnie.

Gutthätigkeit, *f.* dobroczynność, iakoby, dobrodzieyność, ſzczodrobliwość. mit der Gerechtigkeit, iſt verknüpft: die Gutthätigkeit, welche man auch eine Gütigkeit, oder Freygebigkeit, nennen kann; ze ſprawiedliwością złączona ieſt dobroczynność, ktorą można dobrotliwością, albo ſzczodrobliwością nazwać.

Gut ſeyn, być dobrym na kogo; einem geneigt, gewogen ſeyn, być komu przychylnym, życzliwym, chcieć, życzyć, komu dobrze; mieć dobre ſerce do kogo, przyiać komu; wohl ſtehen, dobrze ſię mieć, dobrze ſię powodzić; ſich ſchicken, paſſen, zdać ſię, wygodnym, dobrym być do czego. *to co:* anſtehen, podobać ſię. ſo gut ſeyn, als einer, als etwas, tak być dobrym, iak y kto, iak y co. für etwas gut ſeyn, ſtehen, ręczyć, przyrzekać za co, brać co na ſiebie, wziąć co na ſiebie, *w tymże ſamym ſenſie*; bald wieder gut ſeyn, znowu ſię uſpokoić, znowu być dobrym, w krotce. ſo gut ſeyn, und ſagen, raczyć, chcieć, zechcieć, pozwolić, czynić łaskę mowiąc. gut ſeyn laſſen, zu geben, pozwolić, nie bronić, dać. *w tymże ſamym ſenſie*; pobłażać, nic nie mowio co, co ſię dzieie. *to co:* nichts achten, nie ſzacować, nie dbać, nie ſtać nie ſtarać ſię o co, guter Dinge ſeyn, luſtig, aufgeräumt, być dobrey myſli, dobrego humoru, weſoł. *to co:* ſich erluſtigen, cieſzyć ſię, weſelić ſię. *to co:* ſich gut tractiren, używać, żyć ſobie dobrze, nie żałować ſobie.

Gut thun, nadgrodzić. *to co:* einem etwas erſetzen, co komu; odsłużyć co komu, oddać, wrocić co za co. 2) ſich wohl verhalten, dobrze ſię trzymać, powinności ſwoiey zadoſyć czynić. *to co:* ſich wohl aufführen, dobrze ſię ſprawować, dobrze ſobie y ſtatecznie poſtępować; czynić ſwoię powinność czynić to co czyie prawo *każe. to co:* wohl aufkommen, przyiąć ſię, ſię udać, profit przynoſić; als Pflanzen, ꝛc. iako to ſzczepy przyimuią ſię. es thut kein Gut, to ſię na nic nie zda; to nic nie warto, to tyle iak nic.

Gutwillig, dobrowolny; chętny, chęć maiący, ochotny, ochoczy, prędki, prętki; ochotę maiący. etwas mit gutwilligen Gemüthe thun, co chętnym y ochotnym umysłem czynić; z chęcią co robić. gutwilliges Verderben, dobrowolna zguba. er iſt da gutwillig, on tam ieſt dobrowolnie. z dobreywoli, z właſney chęci. gutwillige Unſinnigkeit, dobrowolne ſzaleńſtwo, dobrowolna nierozmyślność. gutwillig ſeyn, być dobrowolnym; ſkłonnym, łatwym do dobroci.

Gutwillig, *adv.* dobrowolnie, z ſwoiey woli, rad, z chęcią, z ochotą, prętko, chętnie.

Gutwilligkeit, *f.* dobrowolność, łatwość, powolność. nach ſeiner Gutwilligkeit, według ſwoiey powolności, dobrowolności, łatwości. einen ſeine Gutwilligkeit, ſehr mißbrauchen, źle zażywać, na złe zażyć czyiey dobroci, czyiey łatwości, dobrowolności. der Gutwilligkeit, will ich nicht vergeſſen, tey chęci y łatwości ia niezapomnę, zapominać nie chcę.

Gyps, *m.* gips. Art eines Kalks, rodzay pewnego wapna. Gypsbruch, Grube, gipſowina, gdzie ſię gips rodzi. wo er zubereitet wird.

Gypsſtein, *m.* gipſowy kamień, gips ſurowy, nie palony.

Gypſen, gipſować, z gipſu co dawać. von dickem Gyps machen, całkowito z gipſu wyrabiać.

Gypſen, das, *n.* gipſowanie, z gipſu ſamego wyrabianie.

Gypſen, *adj.* gipſowy, z gipſu wyrabiany, cały z ſamego gipſu.

Gypſer, *m.* gipſer, pipſodziey. Gypsarbeiter, gipſorobotnik.

Gypſerkelle, *m.* kielnia do gipſu, do robienia, do narzucania gipſem.

Gypſern, *pl.* gipſowy, z gipſu robiony lepiony, dawany.

H.

H oder h, achter Buchstabe, des teutschen Alphabets, ośmalitera Niemieckiego Abecadła. auch des pohlnischen, także Polskiego. subst. *gen. neutr.* im teutschen sowohl, als im pohlnischen, tak w niemieckim iak y w Polskim. das H, to H.

Haab, *n.* Gut, *n.* maiętność, dobro. einen um Haab und Guth bringen, przyprawić kogo o zgubę maiętności y dobr. in Gefahr setzen, dobra y maiętność w niebezpieczeństwo podać. Haab und Guth, an etwas wenden, fortunę y maiątek na co obrocić. sein Leben zu erhalten, Haab und Guth in die Schanze schlagen, dla zachowania y ocalenia życia, swoie dobra y fortunę, na szanec wistawić, odżałować swoich dobr y fortuny.

Hacken, *m.* hak; eiserner, żelazny; einschlagen in etwas, wbić w co hak; kleine wie an einer Angel, mały, iako to wędka, kozulka. grosse Schiffe damit anzuhalten, Eymer aus dem Brunnen zu ziehen, rc. wielki hak, haczysko; do przytrzymywania okrętow, albo do wyciągania wiadra ze studni. z *łacińskiego, ręka żelazna.* an ein Schif schlagen, es damit anpacken, zarzucić na okręt taki hak, taką rękę żelazną, do złapania go.

Haag, Stadt in Holland, Haga, miasto w Hollandyi, poł. Haga Comitum.

Haar, überhaupt, ogolnie, włos. der nicht ein Haar, von einen ehrlichen Manne hat, ktory y iednego włosku podściwego człowieka na sobie nie ma. die Augenwimpern, sind mit den Haaren, als mit einem Walle umgeben, powieki są włosami iakoby wałem iakim obwiedzione. ich liebe dich nicht um ein Haar weniger, na włoiekzcie mniey nie kocham długie włosynosić, włosy zapuscić dać aby długo rosły. struppichtes Haar, naierzony włos; etwas Kräuser, nie co kędzierzawy; weisses, biały; gekämtes, czesany, zaczesany; gleissendes, szklący się. dichtes, gęsty; langes, długi, zapuszczony. zu Felde geschlagenes, rozpuszczony, rozczochrany włos; um den Kopf herum hängendes, o koło głowy wiszący; ungekämmtes, nie zaczesany; gräuliches, siwawy; dummes, rzadki; gelbes, żołty; bleichgelbes, żołtawy; płowy; Koll schwarzes, czarny; gepommatedes Haar, pomadowany, pomadą nasmarowany. zierliches Haar eines Mannes, śliczny włos iakiego męszczyzny; in Buckel legen, w kędziory włos zwiiać. die Haare kräusseln, włosy fryzować. einem, die schönen ausgeputzten Haare, aus dem Kopfe reissen, piękne y wyczesane włosy komu z głowy drzeć. einen bey den Haaren zausen, wytargać kogo za łep, za włosy, za czuprynę. bey den Haaren, auf die Strasse schleppen, za włosy, za czupryne kogo na ulice wyciągnąć. es soll dir kein Haar gekrümmet werden, ieden włosek nie będzie ci skrzywiony. *Polskim sposobem mowienia.* włosek ci z głowy nie spadnie; *znaczy także:* Fasern der Wurzeln, włos u korzenia w ziemi; am Leibe des Viehes, sierć; Farbe der Pferde, maść; an der Mähne und dem Schweife der Pferde, na grzywie y ogonie końskim; heisset, włosie; am Halse der Löwen, grzywa. grobe und garstige Kopfhaare des Menschen, grube, y szpetne włosy ludzkie; heissen, włosiska, sing. włosisko, potym. Haare am Fiedelbogen, włosy na smyczku, włosie, włosienie. Milchhaare am Bart. mleko na brodzie, mech dopiero się wysypuiący. zartes Bieberhaar, sierć miętka bobrowa, inaczey wełna Moskiewska. Haar vom Reyhen, sarnia sierć; etwas auszustopfen, do wypchania czego. zarte Fäserlein in Würzeln, włosiny u korzenia drzew etc; vom Schimmel, plasn kudłata. Haarfarbe der Pferde, maść, na koniu, koń siwey maści; an Pferden und Kühen, sierć, na koniach y krowach gegen die Haare aufwärts, pod włos w gorę. das Ausfallen der Haare, wypadanie włosow, wylazywanie włosow; solches verursachen, toż sprawić. so die Haare ausfallend macht, od czego włosy wylazuią, oblazuią. ausgekemmtes Haar, Haare, so beym kämmen ausgehen, wyczesany włos, włosy, ktore przyczesaniu wylazuią, wychodzą. ein Haar nach dem andern, po włosie ieden za drugim. die Haare abschneiden, oder verschneiden, włosy odstrzyć die Gelegenheit, bey den Haaren, ergreiffen, okazyią za włosy, za czupryne, porwać. sich bey den Haaren raufen; sich in die Haare fallen, za włosy się targać, za włosy się pochwycić. er wird Haare dabey lassen müssen,

müssen, musi przy tym włosy zostawić. das ist: musi mieć przy tym szkodę. ein Haar breit, na włos szeroko. nicht ein Haar, ani włoska. im geringsten nicht, bynaymniey nic. so wenig, als nichts, tak mało iak nic. *znaczy*; um ein Haar, um ein weniges, o włos, o trochę. es fehlt wenig, es hat wenig gefehlet, mało niedostaie, mało nie dostawało, o mało chodziło. es stehen mir die Haare zu Berge, włosy my stoią, uo góry, włosy się mi poieżyły. einen bey den Haaren zu etwas ziehen, kogo za włosy do czego ciągnąć. das ist: przymuszać, przyniewalać. eine Sache bey den Haaren zu etwas ziehen, rzecz iaką za włosy przyciągnąć do czego. das ist: rzecz nakręcić do czego z przymusem, ktora się do drugiey nie stosuie, źle ią aplikować, sie sind alle um ein Haar, oni są iedney maści, iedney sierci, to iest, podobni są sobie: iedno obadwa warci. mit Haut und Haar, ze skorą y z siercią, *albo* y z włosami, *to iest*: ze wszystkim wcale. es ist kein gut Haar an ihm, żadnego dobrego włoska nie ma na nim.

Haarkraut, *n.* włoski panny maryi, *ziele.*

Haarausbeitzen, *n.* włosy wygryść, wyżreć, wygryzać, wyżyrać.

Haar ausbeitzende Salbe, *f.* maść włosy wygżyraiąca, wygryzaiąca.

Haarausfallen, das, włosow wylazywanie, wypadanie. die Haare fallen aus, włosy wylazuią, wypadaią,

Haarband, *m.* związka do włosow, do zawiązywania, podwiązywania włosow.

Haarbeutel, *m.* worek na włosy. Haarflechte, warkocz, kosa. Haarhemde, włosiennica. Haarlocke, kędziory.

Haarbogen, *m.* peruka; *obacz na swoim mieyscu*; Peruque.

Haar breits, szerokość na włos; nicht abweichen, na włos nie ustąpić, nie ustępować.

Haarbusch, *m.* czub z włosow na głowie, włosy w czub idące.

Haareisen, *n.* die Haare zu krausen, żelazko do fryzowania włosow. Haareisen brauchen, żelazka do włosow zażywać.

Haarfalle, *f.* wypadanie, wylazywanie włosow, gdy wylazuią z głowy.

Haarflechterin, *f.* panna do ubierania, do stroienia włosow.

Haarhaube, *f.* duecik, czapeczka.

Haaricht, włosisty, kosmaty. kudłaty, zarosły. haarichte Backen, zarosłe lice. haarichte Blätter, kosmate liście.

Haarkamm, *m.* grzebień do czesania włosow.

Haarklein, iak nayłatwiey, *ale słowo w słowo prawie znaczy.* pod niski włos; etwas vorstellen, co przełożyć, dokładny wykład, dostateczny, czego uczynić.

Haarlocke, *f.* kędzior, gemachte, kędziory, pierścionki robione fryzowaniem, auch fryzura, fryzowanie.

Haarnadel, *f.* iglica do włosow, śpilka wielka do zapinania włosow.

Haarputz, *m.* włosow zaczesanie w górę, w tupet zawinienie.

Haarscheere, *f.* nożyczki do włosow, do strzyżenia włosow, osobne.

Haarscheitel, *m.* włosow podział na głowie zaczesaniem zrobiony.

Haarschmuck, *m.* stroy włosow na głowie, ustroienie, ubranie włosow.

Haarschmucker, *m.* człek do zaczesywania y stroienia włosow.

Haarschmückerin, *f.* panna, pokoiowa do stroienia y muskania włosow.

Haarstirn, *f.* tupet, włosy wysoko zaczesane na czole.

Haartuch, *n.* podwłośnik, do przyodziania się, do fryzury.

Haarwachs, *n.* żyła arteria.

Haarzierde, *f.* stroy włosow, przystroienie, przybranie włosow.

Haarzopf, *m.* warkocz, włos zaplatany, we dwoie, lub w kilkoro, długi.

Haarzotten, *pl.* kudły, kosmy, kosmęk. so Haarzotten hat, kudłaty, kosmaty.

Haase, *m.* zaiąc; obacz na swoim mieyscu niżey, Hase.

Habacuc, Habakuk, Mannsnamen, imie męskie.

Haben, mieć; eine Sache mit einem gemein, mieć wspolną sprawę z kim. viel zu thun haben, mieć wiele do czynienia. die Weißheit mit der Beredsamkeit verknüpft haben, mądrość z wymową złączoną mieć. einen zärtlichen Sohn haben, mieć pieszczonego syna. einen berühmten Vater haben, mieć sławnego Oyca. etwas in den Händen haben, mieć co w rękach. einen um sich haben, mieć kogo przy sobie, *kiedy wielu*, koło siebie; einen bey der Hand, mieć kogo na do ręczu, kiedy trzeba, na pogotowiu. ein Ende haben, koniec mieć. den Sieg fast in den Händen haben, zwycięstwo mieć prawie w rękach. die Zeit zu verwalten haben, czas mieć do zabawienia

nia się. einen guten Muth' und Hofnung haben, mieć dobre serce, y nadzieie. etwas nöthig zu sagen haben, mieć co potrzebnego powiedzieć, do mowienia. ein Landgut in der Gegend von Warschau haben, mieć wieś, w ziemi, w okolicy Warszawskiey. viel Schüler haben, wiele mieć żakow. einen in seiner Gewalt haben, mieć kogo w swoiey mocy. etwas im Sinne haben, mieć co w myśli. einen lieb haben, mieć kogo ukochanym, miłym, lubieć kogo. alles aufgeschrieben haben, wszystko mieć napisane, popisane, na piśmie. nichts an einen zu schreiben haben, nie mieć nic do kogo pisać. nichts zu sagen haben, nie mieć nic do mowienia. ein unverschämtes Gemüth haben, mieć bezwstydny umysł. die Absicht haben, mieć kres, koniec iakiey rzeczy, celu w iakiey rzeczy upatrywać. einen noch bey sich haben, mieć ieszcze kogo u siebie. diese Meinung haben, mieć to zdanie. den Giftbecher in der Hand haben, trucizny puhar mieć w ręce; ein Buch in den Händen, książke mieć w ręku. die Gemüthsbewegungen in seiner Gewalt haben, affekty, namiętności y ich poruszenia mieć w swoiey mocy; die Zuversicht, ufność, zaufanie mieć; den Trost, in seinem grossen Betrübnisse, pociechę mieć w swoim wielkim utrapieniu. die grösten Ehrenstellen in einem Reiche haben, naywiększe mieć godności w iakim Krolestwie. allezeit einen geschornen Kopf haben, mieć zawsze gładko wygoloną głowę. besonderes Schicksal in einer Sache haben, mieć osobliwszy los w iakiey rzeczy. grosse Bekümmerniß haben, mieć wielką troskliwość. gutes Gemüth gegen einander haben, być z dobrym sercem dla siebie wzaiemnie. die Gelegenheit zu Gelde haben, mieć okazyią do nabycia pieniędzy. alles, was zu einem grossen Lobe gehöret, haben, wszystko co do iakiey wielkiey pochwały należy mieć. ein grosses Ansehen haben, mieć wielką powagę; einen hohen Sinn, mieć wysokie myśli. eine grosse Klugheit haben, mieć wielką roztropność. grosse Gewalt haben, mieć wielką moc. ein grosses Vermögen haben, mieć wielką fortunę. in der linken Hand einen Bogen haben, w lewey ręce, w ręce lewey, mieć łuk. einen solchen Sinn, mieć, iednę taką, myśl. nichts weibisches an sich haben, nie mieć nic niewieściego w sobie. nichts als den Namen haben, nie mieć nie tylko same imie. guten Muth, in der Gefahr haben, mieć dobry, nie zmieszany umysł w niebezpieczeństwie. ich habe keine Zeit, nie mam nic czasu. ich habe keine Hofnung, nie mam żadney nadziei. keine Musse haben, nie mam czasu wolnego; ich habe nicht den Willen, dich zu befordern, nie mam woli pomknąć sie, wynieść do fortuny, do honeru. ich habe einen Streit mit ihm, mam kłutnią z nim. das habe ich vor meine Mühe von ihm, to mam za moie prace od niego. nicht haben, nie mieć; etwas, czego; keinen Proviant, żadnych żywności. das hat was auf sich, daß, to ma co w sobie, że. die Forderung hat mehr auf sich, als man meint, to upominanie się ma co więcey w sobie, iak ludzie myślą. was man immer haben kann, co zawsze mieć można. nicht allezeit Steine zum Feueranschlagen haben, nie mieć zawsze skałki do krzeszenia ognia. man hat Leute, są ludzie. alles vollauf haben, wszystkich rzeczy mieć po dostatkiem opływać we wszystko, obfitować we wszystko; mieć dostatek wszystkiego. haben wollen, chcieć, pragnąć mieć, nabyć, żądać, to co: begehren, verlangen, wieder haben wollen, znowu chcieć rzecz odebrać. haben müssen, trzeba mieć. als: ich muß haben, mnie to trzeba mieć to co: empfangen, odebrać; to co: halten, trzymać; to co: besitzen, posiadać. feil haben, na przedaż mieć. o da hast du es! oto masz! da habet ihr es! oto macie! gern haben, rad mieć. die Sache hat nichts auf sich, rzecz nie ma nic w sobie, nic nie znaczy. so etwas auf sich hat, to co: wichtig, rzecz wielkiey wagi. seine Gedanken, auf etwas haben, zamyślać co, myśleć o czym, myślą zmierzać, dążyć do czego. in sich haben, mieć w sobie. zu danken haben, mieć podziękować. ich habe zu danken, mam podziękować. es zu gewarten haben, spodziewać się. es hat, ieft. es hat sich wohl, trzeba wiele do tego; daleko od tego. einen Rausch haben, być piianym, mieć w głowie, mieć ciepłą głowę. einen Eckel haben, mieć obrzydzenie, obrzydzić sobie, co. auf dem Halse haben, mieć na karku. er hats auf dem Leibe, dostał, tego właśnie mu potrzeba było.

Habend, *part.* maiący. wohlhabend, dobrze ſie maiący, bogaty, maiętny.

Haber, *m.* owies; tauber, nie pleni. von Haber, z owſa, owſiany. Mehl von Haber, mąka owſiana. das im Haber iſt, co w owſie ieſt, co w owſie bywa, co w owſie ſiada, Heuſchrecke, iako to konik. wilder Haber, dziki owies, owſik. Haberkley, polewka owſiana. Habergrütze, kaſza owſiana gruca. Habergrützſuppe, owſiany kleiek, gruca, *także*. Haberzins, oſep owſiany. der Haber ſticht ihn, owies go kole, *to ieſt:* iurny ieſt bardzo.

Haberecht, *adi.* przeciwnie mowiący, przeciwnie trzymaiący, przeciwne zdanie utrzymuiący.

Habhaft, maiętny. der da hat, beſitzt, ktory ma, trzyma, poſiada, kto doſtał, nabył. habhaft ſeyn, mieć, trzymać. habhaft werden, nabywać, doſtawać. einen ſeines Wunſches habhaft machen, uczeſtnikiem kogo uczynić iego życzenia. wenn mich das Glück, wird euer habhaſt machen, gdy mnie fortuna da was mieć. eines Dinges habhaft ſeyn, być uczeſtnikiem iakiey rzeczy.

Habicht, *m.* iaſtrząb; der ſolche abrichtet, ktory iaſtrzębia układa, noſi, myśliwiec do tego. Kunſt die Habichte abzurichten, ſztuka iaſtrzebiow układania. Habichtsnaſe, iaſtrzębi nos, z tylcem iak u brzytwy.

Habilitiren, ſpoſobnym uczynić; einen zu etwas, kogo do czego. ſich habilitiren, ſiebie zdolnym, ſpoſobnym uczynić, pokazać ſię; wie auf Univerſitäten geſchiehet, iak ſię po Akademiach dzieie, daiąc dowod ſwoiey nauki, moc odebrać uczenia publicznie.

Habit, *m.* z *Francuskiego*, ſtroy, ſzata, ſuknia, ſuknie.

Habsſpurg, Ort in der Schweitz, mieyſce w Swaycaryi. Hrabſtwo.

Hacke, *f.* ſocha. Werkzeug die Erde damit umzuarbeiten, do hakowania ziemi ſprzęt. mit zwo Hacken, ze dwiema zębami, także kiloſ, albo młotyczka o iednym zębie; etwas damit auszurotten, oder auszuhauen, co takim kilofem, taką motyczką, wykopać, wykorzenić, wykarczyć, wyciąć; am Schuhe, u trzewika korek. *to co:* Steinhacke, Spitzhacke der Maurer, kilof, mularſki, kamieniarſki. Hackemeſſer, noż do obcinania. Hackbrett, Hackbock, ſtolica do ſiekania.

Hacken, kopać, ryć; die Erde um, ziemię; aufs neue, znowu powtornie na nowe pokopać. Fleiſch hacken, mięſo ſiekać; mit dem Schnabel, dziubem dziubać; dziubem porozrywać, porozcinać, podrzeć, porozdzierać.

Hacken, das, kopanie, pokopanie, rycie, porycie. das anderweitige Hacken, powtorne kopanie.

Hacker, *m.* kopacz, ten co kopie, ryie.

Häckerling, *m.* ſieczka. Häckerlingsbank, Futterbank, ſkrzynka do rznięcia ſieczki, w ktoreysłomę na ſieczkę rzną.

Hadelerland, Hadelerlanda, Landſchaft im Bremiſchen, ziemia w Bremińſkim.

Hader, *m.* zwada, zwadka, ſprzeczka; wadzenie ſię. *to co:* Zank und Streit, *potym to co:* alter Lappen, ſtara chuſta. Haderlumpen, alte Lumpen, ſzmaty, ſzmaciſka ſtare, gałgany.; *to co:* Scheuerwiſch, ſcierka; der alte Lumpen aufſucht, ktory ſtare ſzmaty, chuſty zbiera y wykupuie, ſzmaciarz ſzmatuch.

Haderhaft, *adi.* kłutliwy, zwadliwy, ſprzeczny, niezgodny, maruda, ſkrzętny.

Hadern, wadzić ſię, ſprzeczać ſię, kłucić ſię. *to co:* zanken, ſtreiten, mit einem worüber hadern, wadzić ſię, kłucić ſię o co z kim.

Haderlump, *m.* ten co ſtare ſzmaty zbiera y przedaie.

Hädig, ſkąpy, kutwa; ktory węża ma w kieſzeni.

Häcke, *f.* ten co rozmaitego rodzaiu drobiazgi przedaie; przekupień.

Häckeln, na hak brać, chwytać, hakiem zaczepić, zawadzić, zachwycić wędką.

Häckelung, *f.* na hak branie, chwytanie, hakiem zaczepienie, zachwycenie wędką.

Häckern, *n.* haczyk, wędeczka, maleńka wędka, haczek nie wielki.

Häckicht, hakowaty, haczyſty; hak maiący, z hakiem.

Häfen, *m.* ſtek, drożdże, męty, mąty, fuſy, to co ſię uſiadą do czego na ſpodzie.

Häfen, garnek, garczek. *to co:* Topf, groſſer, wielki. eiſerner Häfen, żelazny garnek.

Häfner, *m.* Töpfer, *m.* gancarz, zdun, ten co garki, robi, pali.

Haft, *f.* Einſetzung ins Gefängniß, wſadzenie do więzienia, wzięcie do więzienia. *to co:* Verhaft, Arreſt, areſzt,

 przy-

przytrzymanie. *to co:* Gefängniß, więzienie. ehehaft, przeszkoda do małżeństwa; rechtmäßige Verhinderniß, prawna przeszkoda do ślubu.

Häft, *m.* Häftel, *m.* haftka, zapinka, zpinka. Häft einer Wunde, haftowanie, zahaftowanie iakiey rany, zaszycie rany.

Häft, *f.* zapinka, zpinka, do zapinania, do zpinania.

Haften, przypiąć, zpiąć, zapiąć; an etwas fest machen, zpiąć z czym, przypiąć na czym. mit Hacken, haften, na hak, na haczyk, zapiąć założyć; mit Stecknadeln, szpilkami zpiąć. *to co:* gefangen setzen, do więzienia wsadzić, aresztować, zatrzymać. an etwas fest seyn, halten, trzymać się mocno na czym, bydź dobrze zpiętym, zapiętym, zawleszonym. für etwas stehen, caviren, ręczyć za co, przyrzec za co, obiecać odpowiedzieć, bydź w tym. da steckts, da hafts, to tu sęk, to sęk; to tu węzeł, to na tym wszystko, to cała trudność.

Haftgeld, *n.* zadatek, pieniądze dane na zadatek, pieniądze zadane.

Häfter, zpiąć, zpinać, zapiąć, zapinać, upinać, poupinać.

Hafter, *m.* rękoymia, rękodawca, przyrzekaiący za co, obiecuiący za kogo odpowiedzieć.

Haftung, *f.* rękoymowanie, rękadanie, rękodaystwo, rękoiemstwo, przyrzeczenie za co, za kogo; obiecanie odpowiedzieć za kogo, przyięcie na siebie. *to co:* Bürgschaft, *ktore słowo także znaczy:* ręczenie, rękoiemstwo.

Häher, *m.* kawka, ptak niewielki w czarnym pierzu.

Häl, *f.* krycie, taienie, ukrywanie, ukycie, utaienie.

Hälen, kryć, ukrywać, taić, kryć się z czym, taić się, chować się z czym.

Häler, *m.* ukrywacz, ukrywaiący, kryiący, taiący. *znaczy także to co:* der Strassenräuber, drab, rabuś, po drogach rabuiący, odzieraiący, zboyca.

Hälung, *f.* zdabło; słomka maleńka, nie wielka, plewka, ość z plewy. *inaczey:* Hälmlein.

Hälsgen, *n.* szyika. kleiner Hals, mała szyia; wie die Geistlichen, statt der Krausen tragen, iak duchowni za miast, kołmierzow szerokich frysowanych noszą, oboyczyk.

Hämisch, krzywy, na ukoś, złośliwy. hämische Verfolgung, złośliwe prześladowanie; gegen einen, kogo, na kogo, przeciwko komu.

Hämmerer, *m.* młotnik, ten co młotem kuie, robi, hamernik.

Hämmerern, młotem kuć, robić, bić rozbiiać, klepać, kować.

Händel, *m.* spor, sprzeczka. *to co:* Zänkereyen, zwada. Händel verursachen, zwady, sprzeczki robić; aus einer Sache entstehen, sprzeczki z rzeczy iakiey bywaią, zowstaią. mit einem Händel haben, mieć z kim sprzeczkę, zwadę; sich deren enthalten, od sprzeczki się utrzymywać, zwady się strzec, chronić. gerichtliche Händel, spory prawne. in fremde Händel sich mengen, mięszać się do cudzych spraw, do cudzych interesow. was hast du für Händel mit ihm gehabt? coś ty miał za sprawę z nim, coś ty miał do czynienia z nim? co to było między wami? o co to między wami chodziło? neue Händel anfangen, nowe sprawy, nowe rzeczy zaczynać, poczynać.

Händgen, *n.* rączka, maleńka ręka, malenieczka rączka.

Hänfig, konopny, z konopi, robiony, kręcony, pleciony z konopi. hänfenes Seil, konopna lina, z konopi kręcona, robiona.

Hänfling, *m.* dzwoniec ptak, w konopiach siadaiący, ztąd zowie się też, konopnik.

Hängig, wiszący, zawiesisty, pochylony, pochyły.

Häricht, włosisty, siercisty, pochylo-kosmaty.

Härin, *f.* włosiany, z włosow robiony. härinnene Gezelte, włosiane namioty, z włosow, z włosia wyrabiane tkane.

Härlein, *n.* kędziorek, kutas, kutasek; z iedwabiu, albo z włoczki, etc.

Härmen sich, frasować się, smutkiem się trapić; w smutku być, w żalach się zanurzyć, w żalach być utopionym. sich zu Tode härmen, na śmierć się smucić; frasunkiem trapić, dręczyć; eines Dinges halber, dla iakiey rzeczy.

Härte, *f.* twardość; steinerne, kamienna; grosse findet sich am Stachel, wielka twardość znayduie się w żądle. Härte des Gemüths, twardość umysłu; der Augenlieder, twardość, odrętwiałość powiek. in den Händen oder an den Füssen, harte Haut, na rękach, albo

albo na nogach twarda fkòra, odrętwiała, ztwardniała.
Härten, hartować, zatwardzić, twardym zrobić, hartownym; die Huffe, kopyta zahartować, twarde uczynić, hartowne.
Härten, das, hartowanie, twardzenie, twardowanie, twardym robienie.
Härtigkeit, f. twardość, hartowność; des Eisens, żelaża; des Steins, kamienia.
Härtling, m. poźna iagoda winna; späte Weintraube, so nicht reiff wird, nierychła iagoda na gronie winnym, ktora się nie dostaie.
Häscher, m. łapacz, chwytacz; starker, mocny; beschwerlicher, naprzykrzony; unvorsichtiger, nie baczny, nie ostrożny.
Häselein, n. laskowy; von einem Haselstrauche, z lefzczyny, albo z laskowego krzaka.
Häsgen, n. zaiączek, mały, maleńki zaiąc, zaiączątko.
Häßlich, szpetny, brzydki, nie piękny. häßliches Ungeheuer, brzydka poczwara. häßliches Thier, szpetne zwierze. häßlichere Leute giebt es nicht, szpetnieyszych ludzi nie masz. häßliche Frau, brzydka, nie piękna, nie urodziwa kobieta. *to co:* garstig, schändlich.
Häßlich, szpetnie, brzydko: befleckt, zwałany, zplamiony, zpaskudzony.
Häßlichkeit, f. brzydkość, szpetność, nie piękność; des Geruchs, zapachu szpetność, woni nie piękność; der Tracht, stroienia się, noszenia się niepiękność; des Leibes, ciała brzydkość; der Flucht, ucieczki. die Häßlichkeit verursachen, brzydkość, szpetność czynić, sprawować. Häßlichkeit der Worte, szpetność słow.
Hätscheln, n. pobłażać, pozwolać, to iest, nie trzymać w karności; der Kinder, dzieci.
Hätschelung, f. pobłażanie, pozwalanie nie trzymanie w karności.
Häubellerche, f. dzierlatka, ptaszek z czubem na głowce.
Häubelmeise, f. sikora, z czubem, sikora czubata.
Häubgen, n. duecik, czapeczka, czepczyk; gestricktes, dziergany,
Häuffen, na kupę składać, walić, kłaść, kupić; Bosheit mit Bosheit, nie zbożność z nieboznością. er häufft seine Wohlthaten, on składa na kupę swoie dobrodzieystwa, to iest, dobrodzieystwo przydaie. das Geld häuffen, pieniądze zbierać do kupy, na kupę piniądze składać; mehrere von allen Seiten her, więcey ze wszystkich stron zgarnować do kupy. die Erde ist um die Bäume zu häuffen, ziemię trzeba kupę kłaść około drzew. das Heu häuffen, siano w kopy układać, walić.
Häufig, kopiasty, kopny, obfity, podostatkiem.
Häuffig, *adv.* obficie, kopiasto, do dostatkiem; da seyn, być. es ist alles häuffig, wszystkiego iest kupa, obficie. einem Dinge, häuffig Genüge thun, uczynić iakiey rzeczy obficie zadosyć. einem häuffig danken, komu bardzo dziękować. etwas häuffig vermehren, czego kupą powiększyć. häuffig zusammen kommen, kupami się zchodzić; zu Athen, do Aten, häuffig allenthalben verlauffen, kupami się ze wszystkich stron zbiegać.
Häuffiein, n. kupka; Salz, soli, Erde, ziemi.
Häuffung, f. kupienie, do kupy składanie, do kupy zbieranie, na kupę walenie, w kopy kładzenie, w kopy układanie, w kopy składanie, złożenie; der Beweißthümer, dowodow zbieranie, kupami przyprowadzanie; der Erde, ziemi na kupę sypanie.
Häusgen, n. domek, domeczek, dworek, dworeczek, maleńki domek; kleines Hauß, auf dem Dorfe, na wsi, chałupka, chałupeczka.
Häußler, m. chałupnik; Art eines Bauers, gatunek chłopow, co hałupę bez gruntu maią.
Häußlich, gospodarny; pracowity, robotny, nie prożnuiący, wysłużny. häußlicher Mann, pracowity, robotny człowiek, gospodarny. häußliche Frau, gospodarna pani, ktora w domu dobrze rządzi, dobre gospodarstwo prowadzi. *to co:* wirthlich, häußlich sich wo niederlassen, osieść gdzie, mieszkanie sobie gdzie założyć; osieść na mieszkanie. sich häußlich wo nieder gelassen haben, gdzie kto osiadł, mieszkanie założył, osiadł na mieszkanie, mieszkaniem.
Häutlein, n. skórka, skoreczka; abgezogenes, zciągniona. noch an dem Leibe, iescze na ciele; skorka także.
Häuticht, skorzany, skorkowy co nakształ skorki iest.
Hafen, m. wo die Schiffe einlauffen, port, dokąd okręty, wchodzą, wbiegaią; berühmter und voller Schiffe, sławny

sławny y pełny okrętow; sehr gutes, dobry bardzo; stiller und sicherer, cichy y bezpieczny, w ktorym fale niebywaią, w ktorym nawałność niepowstaie; verschlossener, zamknięty; gegrabener, kopany, ręką robiony, nie rodowity; befestigter, obronny; bequemer, wygodny. den Hafen erreichen, dopaść portu, dorwać się do portu, dostać się do portu; in denselben einfahren, wpłynąć do portu, przypłynąć do portu; przybiec, przylecieć do portu. die Einfahrt des Hafens, wiazd, wstęp do portu; sehr enge Einfahrt desselben, ciasny wiazd do niego, nie szeroki. ein Land so viel Hafen hat, kray, ktory ma wiele portow; nach einer langen Schiffahrt in dieselben einlauffen, po długim krążeniu, po długiey podroży morskiey, do portu wbiec, wpłynąć, przybić, przybyć. von beyden Ecken des Hafens, einen Damm legen, po obudwoch rogach portu, tamy, iazy groble podawać. den Hafen für die Völker, port dla narodow. sich in den Hafen retiriren, cafnąć się do portu. ohne Furcht in den Hafen einlaufen, bez boiaźni śmiało do portu wbiec. aus dem Hafen auslauffen, z portu wybiec, wyiechać, poiechać, popłynąć. Stadt so einen Hafen hat, miasto portowe, miasto przy porcie, miasto portem opatrzone. einen nicht in den Hafen lassen, nie puszczać kogo do portu, zamknąć komu port, nie pozwalać portu, bronić stanowiska w porcie, zakazywać komu przybywać przyieżdżać do portu, stawać w porcie. in den Hafen zusammen treiben, do portu w raz, w iedno zprowadzić, zgromadzać. den Hafen bauen, port robić, budować. weder einen grossen, noch guten Hafen haben, niemieć ani wielkiego, ani dobrego portu. im Hafen noch Schiffbruch leiden, w porcie rozbicie okrętu ponieść, w porcie rozbić się z okrętem. in den Hafen gelassen werden, do portu być puszczonym, być wpuszczonym; do portu być przyiętym, odebrać pozwolenie wolnego wiechania do portu, wolno, bez zakazu, bez bronienia stanąć w porcie; machen, daß man nicht aus demselben kommen kann, sprawić, że z portu nikt wyiść nie może, żeby nikt niemogł ruszyć się z portu, żeby nikt nie mogł popłynąć y wybiec z portu; verwahren, daß nichts aus oder ein kann, strzec, pilnować, przestrzegać, żeby nic ani nie przyszło do portu, ani nie wyszło z portu, ani nie ruszyło z portu; mit einem Schiffe versenken, verstopfen, pogrążonym na dno okrętem, port, zapchać, zastawić, aby nie można było wpłynąć. vor des Hafens Einfahrt kommen, podeyść pod sam wiazd do portu, pod to samo mieysce, gdzie się port na morzu zaczyna. die Schiffe am Rand des Hafens, anlegen, okręty do brzegu portowego przystawić, przypchnąć, okręty przy brzegu portowym postawić, okręty do brzegu portowego przytulić. der in den Hafen einlauffen darf, ktory do portu wbiec, wiechać może. wir sind in einem sichern Hafen gekommen, przybyliśmy do bezpiecznego portu, stanęliśmy w bezpiecznym porcie, wbiegliśmy w bezpieczny port, dopadliśmy bezpiecznego portu, dostaliśmy się do bezpiecznego portu. Land das viel Häfen hat, kray, ktory ma wiele portow, kray bogaty w porty, porządny w porty. das keinen Hafen hat, co nie ma żadnego portu, nie portowy, bez portu: dergleichen Insel, nie portowa wyspa, bez portu, niemaiąca portowego wstępu y przystępu, w ktorym żadnego portu niemaiz. 2) *znaczy także to słowo*, Hafen, ein irden Gefäß, gliniane naczynie gliniany statek ogołem, iakie są garki, rynki, ryneczki, tygle, miski, pokrywki gliniane, to wszystko iednym słowem nazywa się, Hafen.

Hafenmeister, *m.* starosta portowy, rządca portowy, dozorca portu.

Hag, płot, z żerdzi, z chrustu. *to co:* Zaun.

Hagapfel, *m.* ieżowka, drzewo, inaczey nazywa się leśna iabłoń; von solchem Baume, z takiego drzewa, ieżowkowy, z leśney iabłoni.

Hagbuche, *f.* grabina. *to co:* Haynbusche, junge Hagbuche zu Hecken, młoda grabina do sadzenia y rozkrzewienia.

Hagbuttenstrauch, *m.* krzak głogowy, głogowina. *pol.* cynosbatus, *f.*

Hagdorn, głog biały; *to co:* Weißdorn, *słowo w słowo:* die Frucht solches Strauchs, Mehlhasgen, także, głog, głogowa iagoda. so von Hagedorne ist, co z głogu iest, adj. głogowy. Büchse von Hagedorn, puszka głogowa.

Hagdrüse, *f.* gruzoł, bolak twardy; Gewächs am Halse, co wyrasta na szyi, plur.

plur. gruzoły, guzy po. szyi rosnące y robiące się.

Hageiche, *f.* buk, buczyna, drzewo. von Hageiche, z bukowego drzewa, bukowy. Asche von Hageiche, oś bukowa, z buczyny, z drzewa bukowego.

Hageichin, *f.* bukowy, bukowa, bukowe, co z buko, z buczyny robione.

Hagel, *m.* Schlossen, grad; prasselt auf den Dächern und zerschmelzt, praży, puka po dachu, y topnieie. wie Hagel von einander springen, iak grad rozkakiwać się iedno od drugiego. der Hagel trift die Weinberge, grad tłucze winnice; hat getroffen, wytłukł winnicę. Hagel, Schrot zu schiessen, szrut, do strzelania.

Hageln, grad padać. es hagelt, grad pada. es hagelt erschrecklich, straszny grad pada, biie, tłucze.

Hagelicht, *n.* gradowy, na ksztalt gradu, *niby*, istotę gradu maiący.

Hagen, *m.* grodzić, ogrodzić. mit einem Hag oder Zaun umgeben, płotem otoczyć, opalać, dać płot, płotem ogrodzić, parkanem oparkanić.

Hagenau, Hagenawe, Stadt im Elsaß, miasto w Alsacyi.

Hager, chudy, nietłusty, wyschły iak szczypa.

Hagerkeit, *f.* chudość, nietłustość, bez mięsa, bez ciała, skora à kości.

Hagmesser, *n.* noż ogrodniczy do okrawania drzew.

Hagrosen, *pl.* głog, głodzina, głogowy krzak; głogowy krzew.

Hahn, *m.* kur, kogut. Haußhahn, domowy kogut; ein Vogel, ptak w domu chowany; geiler, gorący; mit rothen Kamme, z czerwonym grzebieniem; mit kurzen und spitzigen Schnabel, z krotkim a kończystym dziubem; mit roth und weiß untermengten Barthe, z czerwoną y białową brodą; mit sprenglichtem Halse, ze pstrą szyią; mit rauchen Keulen, z kosmatemi noszkami; mit kurzen Beinen, z krotkiemi nogami; mit langen Krallen, z długiemi pazurami; mit grossem, langen und breitem Schwanze, z wielkim, długim y szerokim ogonem; der den Kopf in die Höhe trägt, ktory głowę wysoko nosi, łep zadziera do gory; der oft krehet, ktory często pieie; der im Kampfe nicht weicht, ktory w potyczce z drugim nie ustępuie; der für seine Hühner kämpft, ktory się biie o swoie kury; schöner, piękny; geschickt zum Kampfe, sposobny, zdolny, do walki, do potyczki; mit grossen und weissen Ohren, z wielkiemi y białemi uszami; mit breiter und starker Brust, z szerokiemi z mocnemi piersiami; mit langen Flügeln, z długiemi skrzydłami; großmüthiger, wysoko patrzący; munterer, żyźwy; wachsamer, czuyny; der sich nicht leicht fürchtet, ktory się nie zaraz zlęknie; krehet nicht, wenn er im kämpfen verspielt, wohl aber, wenn er den andern überwindet, nie pieie, gdy potyczkę przegra, pieie zaś mocno gdy drugiego pokono; krehet stets, ustawicznie pieie; ist die Nacht über stille, w nocy iest cicho; wird zu krehen bewegt, do piania bywa poruszony. gilt oder vermag auf seinem Miste am meisten, naywięcey może, naywięcey dokazuie na swoich śmieciach; einen recht rein rupfen, koguta, dobrze czysto oskubać, wyskubać. der Hahn scharret mit den Füssen, grzebie nogami. dehnet sich auf den fördern Grallen in die Höhe, wyciąga się na przednich pazurach w gorę. 2) im Fasse, wodurch das, so darinnen ist, abgelassen wird, w naczyniu, kurek, rurka, leiek; do wylewania y wytoczenia co w naczyniu iest. das Wasser läufft aus silbernen Hähnen, woda biegnie, srebrnemi kurkami, leykami. 3) auf den Thürmen, na wierzach; statt der Fahne, zamiast horągiewki, kurek, kogutek, nazywa się. *także:* von allem Gevögel, u wszystkiego ptastwa, samiec nazywa się. Hahn.

Hahnbutte, *f.* głog, toż samo znaczy co: Hahnbutte.

Hahnenbarth, *m.* brodka kogucia; rother mit weiß vermenget, czerwona z białawym.

Hahnenfuß, *m.* renunkuł, ein Gewächs, krzak zielny.

Hahnenkamm, *m.* grzebień kogutowy na wierzchu głowy.

Hahnengeschrey, *n.* pienie kura, gdy kur cienkim y wysokim głosem pieie.

Hahnrey, *m.* ten ktorego żona z inszym przestawa zwyczay ma. einen zum Hahnrey machen, rogi komu przyprawić; gdy żona z innym zwykła; gutwilliger, wissentlicher, dobrowolny, wiedzący o takim postępku żony.

Heilsbrunn, Hailsbrunna, Ort im Anspachischen, miasto w Anszpackim.

Haimburg, Haimburga, Stadt in Oesterteich, miasto w Austryi leżące.
Hain, *m.* ein Wald, gay, borek, knieia, *obacz na swoim mieyscu*, Hayn, 2) Namen vieler Städte, imie wielu miast, u. a. Oerter, y inszych mieysc.
Hainbuche, *f.* głog; von dergleichem Baume, z tego drzewa, głogowy.
Hainbuchen, głogowy. hainbuchener Zweig, głogowa gałązka. 2) *znaczy:* prostak, gruby. recht grob und tölpisch; ein hainbüchener Kerl, prosty, gruby, człowiek niezgrabny, drąg.
Halb, połowa. halber Theil, połowa, połowka. halbes Uebel, połowę złego. halbe That, połówę uczynku. halbe Verrichtung, połówę sprawunku. halb so groß, połową tak wielki. ein Haus noch halb so theuer kaufen, als es einer schätzet, dom ieszcze połową tak drogo kupić iak kto szacuie. einen noch halb so närrisch machen, als er gewesen, ieszcze raz kogo połowę głupszym uczynić iak był. einen halben Monat aus dem Jahre wegthun, połowę miesiąca, z roku wyiąć. halbe Verse, połowki wierszow. sich halb über den Tisch hinüber legen, rozwalić się, położyć się, połową siebie, na dwie połowy rozdzielone iest; połowa, heißt eigentlich die eine Hälfte dessen, was so getheilet worden, część rego co na stole. was halb getheilet wird, co na dwie części, połowki podzielone. eine Höhe von zween und einem halben Fuße, wysokość na pułtrzeciey stopy. auf halbem Wege, na połowie drogi, *ale lepiey y tzwyczayniey*, w puł drogi. als sie den halben Trunk gethan, schrie sie, gdy połowę wypiła, wołać poczęła. mehr, als den halben Theil einer Sache ausmachen, więcey iak połowę iakiey rzeczy zrobić. auf zween Fuß und einen halben, na dwie stopy, y połowę. Siehe die nachfolgenden Artikel.
Halb abgehauen, w połowę, obcięty, okrzesany, obrąbany.
Halbesalter, *n.* wpołstary, szrzednich lat, szrzedniego wieku, wpołowie wieku.
Halb auf dem Rücken liegend, w połowę na grzbiecie leżący, wpuł na znak położony.
Halb aus dem Meere seyn, połmorski, niby w połowę z morza będacy.
Halb ausgeführt, wpoł zrobiony, wpoł dokazany.
Halb ausländisch, wpoł cudzoziemski, w połowę cudzoziemski.

Halb bäuerisch, wpoł chłopski, wpołwieyski.
Halb bedeckt, puł kryty, wpuł nakryty, w połowę nakrywany.
Halb begraben, wpoł pogrzebiony, wpoł pochowany.
Halb bekleidet, wpoł ubrany, wpoł przyodziany, w połowę odziany.
Halb benetzet, wpołogryziony, wpołobiedzony, wpołokąsany.
Halb beschnitten, wpołobrzezany, wpołokroiony, wpołokrawany.
Halb beschoren, wpołogolony, wpołostrzyżony, w połowę strzyżony.
Halb blind, wpoł ślepy, wpoł ciemny, w połowę niewidomy.
Halb bloß, wpoł nagi, wpoł obnażony, w połowe obnażony.
Halb cirkelrund, wpoł okręgły, połkoła maiący. halb cirkelrunde Gestalt eines Feldes, pola iakiego wzor, wpołkoła idący.
Halb cörperlich, wpoł cielesny, w połowe cielesny, w połowe z ciała złożony.
Halb ein Bock, puł kozioł, puł cap, w połowę kozioł, w połowę cap.
Halb ein Thier, wpołowe zwierz, połową zwierz, poł zwierza.
Halbe Fasten, połowe postu, wpoł postu, wpoł pościć, wpoł post.
Halbe Hufe Land, puł staia roli, poła grunta.
Halb eingerissen, wpuł obalony, wpuł rozwalony, wpuł zrucony, wpuł rozrucony.
Halbe Kugel, *f.* puł kuli, puł bani, puł okręgu, naprzykład ziemskiego.
Halb Ellengroß, puł łokcia wielki, na puł łokcia wielki.
Halbe Metze, *f.* pułmiarek; eines Dinges, pułmiarek, pułmiara iakiey rzeczy. halbe Metze haltend, pułmiarek maiący, trzymaiący w sobie.
Halben, dla, za, gwoli. dieser Sache halben, dla tey rzeczy, gwoli tey rzeczy. ich wünsche, daß er mehr seiner Höflichkeit halben, als meines Nutzens wegen gesund sey, ia życzę, aby on, raczey dla swoiey ludzkości, iak dla moiego pożytku był zdrow. eines Verbrechens halben einen strafen, za grzech kogo karać. eines Ehre halben, dla honoru czyiego. meinethalben, dla mnie, za mnie, gwoli mnie. deinethalben freue ich mich, dla ciebie, cieszę się. dieses Gesetzes halben geschehen, dla tego prawa, gwoli tego prawa stało się. der Tugend halben beschenkt werden, dla cnoty, za cnotę być udarowanym.

der Menschen halben sind die Thiere gezeugt, dla ludzi, zwierzęta są stworzone. Anklagens halben, dla oskarżenia, dla obżałowania, dla skarzenia, dla skargi. meinethalben darfst du ihm nicht feind seyn, dla mnie możesz mu nie być, niechciey być iego nieprzyiacielem. der Nachläßigkeit halben bey einem im Verdacht stehen, dla niedbalstwa, u kogo być w pogardzeniu. der Gesundheit halben, dla zdrowia.

Halben Fingers breit, na puł palca szeroki. halben Fingers breite Locken, na puł palca szerokie dziury.

Halben Schuh lang, na puł stopy, pułstopy. halben Schuh langer Kloz, na puł stopy długi pniak.

Halber, z łaski, dla, gwoli. dessen halber, dla tego, gwoli temu. der Bekanntschaft halber, dla znaiomości, po znaiomości. beyder halber etwas thun, dla obudwoch co uczynić, z łaski dla obudwoch.

Halber Cirkel, *m.* puł kola, puł okręgu, puł obodu, obwodu, puł obwodki.

Halber Eymer, *m.* puł wiadra, połowę wiadra, połowa wiadra.

Halber Feyertag, *m.* poł święta, połowa święta, w połowę święto.

Halber Giebel, *m.* poł wierzchołka, połowa wierzchołka, poł wierzchołek, wierzch.

Halber Heller, *m.* puł chalerza, puł chalerz, połowa chalerza.

Halber Mann, *m.* puł męszczyzna, puł męszczyzny, w połowę męszczyzna. *to co*, Zwitter, *f.* hermanfrodyt, męszczyzna, puł białogłowa razem.

Halber Mensch, *m.* puł człowiek, w połowę człowiek, połowa człowieka.

Halber Mond, *m.* puł księżyc; Festungswerk, robota pewna forteczna.

Halber Ochs, *m.* puł wołu, puł wołek, puł cielec.

Halber Schlag, *m.* puł apopleksyi, paroksyzm apopleksyi niezupełney.

Halb erschrocken, wpoł boiażliwy, wpoł przelękniony, wpoł przestraszony.

Halber Schuh, *m.* puł stopy. länger als ein halber Schuh, dłuższy iak na puł stopy.

Halberstadt, Halbersztada, Stadt im Halberstädtischen, miasto w Halbersztadskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Halbersztadski, *pol*, Hemipolis.

Halb erstorben, wpoł umarły, na poły umarły.

Halber Sudelkoch, *m.* poł kuchty, połcioty, połkuchcik, połciorek.

Halber Tag, *m.* puł dnia, połowa dnia, połowę dnia.

Halber Theil, *m.* połowa, połowka, część iedna rzeczy na dwoie dzieloney.

Halber Vers, *m.* puł wiersza, połowa wiersza, połowka wiersza.

Halber Weg, *m.* puł drogi, połowa drogi, połowka drogi. wir haben erst den halben Weg zurück gelegt, dopiero śmy połowę drogi odbyli, przeiechali.

Halbe Stunde, *f.* puł godziny, połowa godziny, puł godzinek.

Halb fertig, wpuł gotowy, wpuł zrobiony, wpuł wygotowany. halb fertige Werke, wpuł wygotowane, wpuł zrobione, wpułgotowe roboty.

Halb frey, wpoł wolny, w połowę wolny, połową wolny.

Halb gähnend, wpuł rozpadły, wpoł rozpadniony, w połowę rozpadły.

Halb gebraten, wpoł pieczony, wpoł upieczony. Ueberbleibsel des gebratenen Fleisches, ostatek wpuł upieczonego mięsa.

Halb gegessen, wpoł ziedzony, do połowy uiedzony, w połowkę uiedzony. halb gegessene Speisen von vorigem Tage, wpołziedzone potrawy zprzeszłego dnia, wpoł uiedzone potrawy z wczorayszego dnia.

Halb gekocht, wpoł ugotowany, wpoł uwarzony, wpol warzony.

Halb gelehrt, wpoł uczony, połowę nie do uczony.

Halb gemacht, wpoł zrobiony, wpoł uczyniony. halb gemachte Werke, wpoł porobione, poczynione, powyprowadzane, wpoł poodbywane roboty.

Halb geöffnet, w poł otwarty, wpoł otworzony, w połowę otworzony, w połowę nieotwarty. halb geöffnete Thüren, wpoł otwarte, wpoł nie dowarte, nieotwarte drzwi.

Halb geschlossen, wpoł zamknięty, wpoł zaparty, wpoł zawarty, w połowę nie zamknięty.

Halb geschoren, wpołogolony, w połowę ogolony, w połowę niedogolony.

Halb gespalten, wpoł łupany, wpoł nałupany, w połowę rozłupany.

Halb gestalten, wpoł kształtowny, wpoł wykształtowany, w połowę odkształtowany.

Halb gestillet, wpoł uciszony, wpoł uśpiony, w połowę uspokoiony.

Halb gestützet, wpoł podparty, wpoł sparty, połową wsparty, w połowę podparty.

Halb getheilet, wpoł zielony, na połowy podzielony.

Halb gewaffnet, wpoł uzbroiony, wpołowę obronny. halb gewaffnete Armee, w połowe uzbroione, woysko. halb gewaffneter Haufen Landvolk, wpoł uzbroiona kupa wieśniaków.

Halb gewaschen, wpoł omyty, wpoł opłukany, wpoł wyprany.

Halb Gott, m. poł bog, połowę bogą, w połowę bog.

Halb göttlich, puł boski, puł boży, w połowę boży.

Halb griechisch, wpoł po grecku, w połowę po grecku.

Halb grau, wpoł siwy, w połowę osiwiały.

Halb herumgezogen, wpoł wciągniony, w połowę wciągniony.

Halb jährig, puł roczny, puł roku maiący, w połowę roku, przez połowę roku. halb jährige Regierung, poł roczny rząd, przez połowę roku rząd. halb jähriges Leben, puł roczne życie, przez puł roku trwaiące.

Halb Insel, f. puł wysep, połową wysep, w połowe wysep.

Halbiren, słowo w słowo. połować, na dwoie, na dwie połowy dzielić.

Halbiret, słowo w słowo. połowany, na dwoie dziełony.

Halb klaffend, na dwoie rozpadły, wpołowę rozpadły, wpoł rozpadniony.

Halb Kniestiefel, m. ciżmy krotkie, z cholewkami do połowy goleni.

Halb lautend, wpoł brzmiący, w połowę brzmiący, w połowę dzwoniący.

Halb lautstimmig, wpoł głośny, w połowę głośny.

Halb lebendig, wpoł żywy, w połowę żyiący.

Halb leer, wpoł prożny, w połowę prożny.

Halb leiblich, wpoł cielesny, w połowę ciało maiący

Halb Mann, poł męszczyzny, hermafrodyt, razem męszczyzna y baba.

Halb nackend, wpoł nagi, w połowę obnażony, wpoł obnażony.

Halb naß, wpoł mokry, wpoł zmoczony, w połowę mokry, w połowę zmoczony.

Halb niedergerissen, wpoł obalony, wpoł zwalony, wpoł rozwalony, wpoł rozrucony.

Halb offen, wpoł otwarty, w połowę otwarty, w połowę niezamknięty.

Halb offen stehend, wpoł otwarty stoiący, w połowę niezamknięty stoiący.

Halb Pfund, n. poł funta. halb Pfund Mehl, puł funta mąki.

Halb rauchend, wpuł dymiący, w połowę dymiący.

Halb roh, wpuł surowy, w połowę surowy, na poł surowy. halb rohe Lupine, na puł surowe łupiny.

Halb rund, wpoł okręgły, w połowę okręgły, na poł okręgły.

Halb schallend, wpoł brzęczący, wpoł rozlegaiący się brzmiąc.

Halb scheinbar, wpoł widomy, ktorego w połowe widzieć można.

Halb schlafend, wpoł spiący, wpoł uspiony, wpołowę spiący. er ist aus dem Gastgebote halb schlafend weggenommen worden, z bankietu wpoł spiący był wzięty precz. halb schlafende Feinde niedermachen, wpoł spiących nieprzyiacioł wyciąć.

Halb schläfrig, wpuł drzymiący, w połowę drzymiący, na poły drzymiący. halb schläfrig saufen, wpoł drzymiąc pić.

Halb schuhig, puł stopy, miara puł stopy maiąca wsobie.

Halb schwarz bekleidet, wpuł czarno ubrany, ustroiony.

Halb Stiefel, m. ciżmy, iakoby połsztybelki, dla krotkich cholewek.

Halb Teutsch, wpoł Niemiec, w połowę Niemiec, na poł Niemiec. halb teutsche Völker, wpoł Niemieckie narody.

Halb Theil, połowa, połowka, część rzeczy rozdzielonej na dwie.

Halb theilen, na poł dzielić, na połowy dzielić, na dwoie.

Halb thönend, wpoł brzęczący, do połowy dzwoniący, na poły brzęczący.

Halb todt, wpoł umarły. halb todter Mensch, wpoł umarły człowiek. einen halb todt aus dem Tempel tragen, kogo wpoł umarłego z kościoła nieść. halb todte Schlange, wpoł zdechły, wpoł zabity wąż. für Furcht halb todt, z boiaźni na poły umarły. um den halb todten König, około wpoł zabitego Kroła. aus der Schlacht halb todt tragen, z bitwy, wpoł zabitego wynieść.

Halb trunken, wpoł upojony, wpoł piiany, na połowę piiany.

Halb verbrannt, wpoł zpalony, wpoł przepalony, w połowę palony.

Halb verfertiget, wpoł zrobiony, do połowy zrobiony, do połowy gotowy. halb verfertigte Werke vollends vollführen, wpoł wygotowane roboty, zupełnie dokończyć, ze wszystkim wygotować.

Halb verscharrt, wpoł przywalony, wpołowe przywalony.

Halb viehisch, wpoł bydlęcy, na poły bydlęcy, w połowę iak bydlę.

Halb umgebracht, wpoł zabity, w połowę zabity, na poły zabity.

Halb untergestützt, w połowę podpierany, wpoł podparty.

HalbVogel, *m.* wpoł ptak, w połowę ptak, na poły ptak.

Halb voll, wpoł pełny, wpoł niepełny, do połowy niepełny. halb volle Schiffe, wpoł pełne, w połowę niedopełnione okręty.

Halb vollbracht' w połowę odbyty, zrobiony. halb vollbrachte Werke, w połowę odbyte, w połowę skończone roboty.

Halb Wegs, iako kolwiek; mag der Wind auf der See seyn, mieć iako kolwiek, *lepiey*, iaki kolwiek, wiatr na morzu będzie. 2) auf dem halben Wege, na połowie drogi.

Halb welk, wpoł zwiędły, w połowę zwiędły. halb welke Trauben, wpoł zwiędłe iagody. halb welke Blumen, wpoł zwiędłe kwiaty.

Halb wieder gemacht, wpoł znowu narządzony, wpoł znowu poprawny.

Halb wild, wpoł dziki, na połowę dziki, na poły dziki.

Halb zerfleischt, na poł podarty, w poł podarty, w połowę porozdzierany.

Halb zermalmet, w połowę roztarty, w połowę porozcierany.

Halb zerrissen, w połowę rozdarty, na poł porozdzierany.

Halb zerstoßen, w połowę roztarty, na poły roztarty.

HalbZiegel, *m.* na połowę cegła, w poł cegła, w połowę cegła.

Halb zugeschossen, w poł zamknięty, w poł zawarty, w połowę zawarty. halb zugeschlossene Augen, w poł zamknięte, w połowe zawarte oczy.

Halb zu verbrennen, w poł maiąc być palony, na poły maiący być z palony.

Halfter, *f.* uzdzienica. Halfter anlegen, uzdę włożyć. die Halfter dem Pferde anlegen, uzdę na konia włożyć; einem Thiere anlegen, bydlęciu uzdzienicę założyć na łep; abthun, uzdzienicę zdiąć.

Halftern, uzdać, ouzdać, uzdzienicę włożyć. auf der Reitbahne von Pferden, die ihre Halfter oft abstoßen, na konney szkole, o koniach ktore się często zdeymuią z uzdzienic, *mowi się*, zdiąć się z uzdzienicy.

Hall, *m.* głos, dzwięk, *obacz na swoim mieyscu*, Schall.

Halle, *f.* tassy; bedeckter öffentlicher Platz, darunter man meistens etwas feil hat, nokryty publiczny plac, na ktorym naywięcey, rzeczy na przeday maią. 2) Halle, gewölbter Gang, mit und ohne Säulen, sklepiony chodnik, albo z kolumnami, albo bez kolumn, *albo raczey*, albo na kolumnach, albo nie na kolumnach; Vorhof einer Kirche oder Tempels, dziedziniec, plac przed kościołem; Eingang in einer Kirche, wchodzenie do kościoła, babiniec, kruczganek. prächtige Halle, wspaniały babiniec, wspaniały przed kościołem dziedziniec; pyszne tassy.

Halle, Namen unterschiedener Städte, Hala, imie rożnych miast; von der zu selbigen gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta, należący Halski; Mann, mężczyzna Halanin; Frauenzimmer, Halanka. Halle in Sachsen, Hala Saska; oder auch, Hala Magdeburska. Halle in Schwaben, Hala Szwabska. Hall im Innthal, Hala Tyrolska, albo w Tyrolskim.

Hallebarte, *f.* halabarda, berdysz obosieczny.

Hallebartirer, *m.* człowiek berdyszem uzbroiony, przy berdyszu, z berdyszem.

Hallein, Stadt im Salzburgischen, Haleina, miasto w Salzburskim.

Halm, *m.* zdzbło, słoma; knotigter, z kolankami; dürrer, sucha; zerbrechlicher, krucha.

Halmstadt, Halmsztadt, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.

Hals, *m.* szyia; langer, długa; und dünner, y cienka; zarter, miętka; verdreheter, okręcona; sehr schwacher, słaba; steifer, tęga, twarda. die Strafe auf dem Halse haben, być karanym na szyi, *lepiey po Polsku mowi się*, być karanym na garle, albo garłem, *także*, szyie dać. einem um den Hals fallen, na szyie komu paść, rzucić się na szyie. der einen langen Hals hat, który ma długą szyie. einen Kranz um

um den Hals haben, mieć wieniec na ſzyi, wieniec noſić. einem den Hals abſchneiden, komu ſzyię uciąć. bey dem Halſe nehmen und zurück führen, za ſzyię wziąć y nazad poprowadzić. einen auf den Hals treten, wziąć kogo na ſzyię. es iſt um meinen Hals geſchehen, iuż po moiey ſzyi, iuż moia ſzyia przepadła, dam garło, głowę, ścięty będę. den Kopf vom Halſe trennen, głowę od ſzyi, od karku, odciąć. einem einen Herrn auf den Hals ſetzen, komu pana na kark włożyć. einem den andern vom Halſe ſchaffen, kogo komu z karku zdiąć, zpędzić, zrzucić. einem den Hals darbieten, kark komu, ſzyię podać. einem über dem Halſe ſchweben, komu nad karkiem wiſieć. einem die Legionen auf den Hals legen, komu pułki żołnierzy, na karku poſtawić. ſo große Aemter, Verrichtungen auf dem Halſe haben, tak wielkie urzędy, ſprawy, ſprawunki, funkcye na karku mieć. einem den Hals brechen, komu ſzyię złamać. den Hals recken, rzucać karkiem. einem den Hals mit dem Stricke zuſchnüren, komu poſtronkiem ſzyię zeſznurować, ściſnąć, *właśnie co do ſenſu*, ſznurkiem, ſtryczkiem kogo uduſić. über Hals, über Kopf, na ſzyię, na głowę; eilen, ſpieſzyć ſię; nach Hauſe laufen, do domu biec; etwas thun, na ſzyię, na głowę co czynić, *to ieſt*, bardzo prędko y śpieſzno; die Flucht ergreifen, na głowę, na ſzyię co prędzey uciekać, poyść w nogi; nach der Stadt zurück laufen, do miaſta nazad biec. über Hals, über Kopf hat er ſich mit der Armee davon gemacht, na ſzyię, na głowę on z tamtąd z woyskiem wyleciał, porwał ſię ztamtąd, pobiegł iak nayprędzey, mit vollem Halſe, głośno, całą gębą; im Reden ſchreyen, w mowieniu krzyczeć, wołać. das hat ihm den Hals gebrochen, gekoſtet, to mu ſzyię złamało, to mu iego ſzyię koſztowało. einem ſehr auf dem Halſe ſeyn, ſtać komu nad karkiem. ſich Feindſchaft auf den Hals laden, nieprzyiacioł ſobie na karſi naſadzić. einem über den Hals kommen, na kark komu przyiść, to ieſt w ten czas, kiedy zatrudniony ieſt; unverſehens, nieſpodzianie, kiedy ſię nieſpodziewał. einem immer über dem Halſe liegen, zawſze komu na karku leżeć, nie dać mu pokoiu, przykrzyć ſię mu o co. einem einen Prozeß an den Hals werfen, kogo pozwać do ſądu, pozwy do prawa wydać, poſtępkiem prawnym obarczyć kogo.

Halsadern, *plur.* żyły w ſzyi, żyły ſzyine.

Halsband, *n.* halſztuch, zawitka za ſzyię; zum Zierath, do ubrania ſię, kołmierz; von Perlen und Edelgeſteinen, z pereł y z drogich kamieni. Halsband zur Strafe, kuna, do ktorey za karę wsadzaią; oder auch ſchlechtes, eines Hundes, albo też proſta obroż pſu na ſzyię; der keines am Halſe hat, ktory halstucha, kołmierza na ſzyi niema; der Hunde mit Stacheln, pſia obroż z kolcami, iaką brytanom daia.

Halsbinde, *f.* związka, zawitka na szyię, halsztuch, kołmierzyk.

Halsbrüchig, *słowo w słowo*, ſzyię łamiący, garłowy. halsbrüchige That, garłowa ſprawa. halsbrüchige Sache, garłowa rzecz, w ktorey o garło, o ſzyię, *to ieſt*, o życie idzie.

Halsbürge, *m.* rękoymia. rękodawca. er iſt Halsbürge für den andern geworden, daß er ſich ſtellen werde, on był rękoymią za drugiego, że ſię ſtawi; für einen Freund auf den Tod werden, ręczyć za przyiaciela że ſię na śmierć ſtawi.

Halseiſen, *n.* blaszka na ſzyię.

Halſen, za ſzyię kogo obłapić, za ſzyię kogo ścisnąć, ściskać.

Halsfluß, *m.* flus, w ſzyi; eine Krankheit, choroba pewna.

Halsgehenk, *n.* wiszadło na ſzyi; wider Krankheiten, przeciwko chorobom.

Halsgericht, *n.* garłowy ſąd, na głowę ſąd, *kryminalny* ſąd, ktory *kryminały* ſądzi. mit großem Ruhme vom Halsgerichte wegkommen, od ſądu, z wielkim honorem odeyść.

Halsgeſchwür, *n.* wrzod na ſzyi, bolączka na ſzyi.

Halsgrüblein, *n.* oboyczyk, w karku koſtka od pacierze.

Halshaare, *plur.* grzywa, *iakoby*, ſzyine włosy, albo włosy na ſzyi.

Halskappe, *f.* kaptur, do zawdziewania y na kark, y na głowę.

Halskette, *f.* łancuszek na ſzyię; güldene, złoty. einen mit der Halskette beſchenken, kogo łancuchem na ſzyię udarować; einem abnehmen, komu łancuszek, z ſzyi zdiąć; einem umhängen, komu łancuch na ſzyi zawieſić.

Halskettlein, *n.* łancuszek.

Halsknebel,

Halsknebel, m. blaszka do zamykania gęby.
Halskragen, m. kołnierz. Halskragen tragen, kołmierz nosić.
Halskrause, f. krzy, kołmierz szeroki marszczony z Hiszpańska.
Halsmantel, m. płaszczyk krotki.
Halsschmuck, m. stroy na szyię, łancuszek na szyię.
Halsstarrig, uporny, krnobrny, nieposłuszny; wider die Obern, starszym. er ist sehr halsstarrig, on iest bardzo uporny, *słowo w słowo*, twardego karku. halsstarriger Sinn, knorbny umysł, zacięty nmysł; im Stillschweigen, w milczeniu. in etwas halsstarrig seyn, być zacięty w czym; wider einen, przeciwko komu; etwas zu verheelen, zacięty w taieniu, w ukrywaniu, iakiey rzeczy.
Halsstarrig, *adv.* upornie, krnobrno. nieposłusznie, zacięto; fortgehen, upornie rzecz iaką prowadzić. sich halsstarrig erweisen, upornie się, y zacięto w czym stawić. halsstarrig vertheidigen, upornie, zacięto, do upadły bronić.
Halsstarrigkeit, f. zaciętość, upor, krnobrność, nieposłuszeństwo. durch die Halsstarrigkeit um sein Leben kommen, przez zaciętość, przyprawić się, o niebezpieczeństwo życia; die gar nicht nachgiebt, ktora się w całe, nieda nakłonić, auch hardość.
Halsstarriglich, *adv.* upornie, z uporem, zacięto, z zaciętością, krnobrnie.
Halstuch, n. der Weiber, chustka na szyię, ktorey kobiety zażywaią.
Halswehe, n. bol w szyi.
Halswunde, f. rana w szyi.
Halszierde, f. stroy na szyię, stroy do ubierania szyi.
Halt, walor, co warta rzecz, cena. 2) halt! staniey! zatrzymay się! czekay!
Halte machen, stanąć, zatrzymać się; mit der Armee, z woyskiem.
Halten, trzymać; etwas im Munde, co w ustach, w gębie, w pysku. die Sache in oder mit der Hand halten, rzecz w ręce, albo ręką trzymać. sich nach den Gesetzen halten, trzymać się, sprawować się według praw. sich zu Hause halten, w domu się trzymać, nie wychodzić z domu. sich nicht halten können, nie moc się trzymać, utrzymać; in öffentlicher Verwahrung, pod publiczną strażą trzymać; eine Nadel in der rechten Hand, igłę w prawey ręce trzymać. sich einen halten lassen, dać się komu trzymać. der dritte Brief hält in sich, trzeci list ma, zamyka w sobie. einen halten, daß er nicht entlaufe, trzymać kogo, aby się niewymknął, aby nie uciekł; in der linken Hand einen Bogen, w lewey ręce łuk trzymać. mit einem Frieden halten, pokoy z kim trzymać, utrzymywać: mit einem Freundschaft ehrlich und redlich, przyiaźni z honorem y rzetelnie dotrzymywać; sein Versprechen, trzymać, dotrzymywać obietnicy. sein Wort halten, słowa dotrzymywać. das Gesetz halten, prawa się trzymać. einen wohl halten, trzymać kogo dobrze pięknie. einen hart halten, ostro twardo, krotko kogo trzymać, *to co*, erweisen sich, sprawować się, *w tym samym sensie*, trzymać się dobrze. sich sehr wohl in dem gemeinen Wesen halten, sprawować sie dobrze gwoli rzeczy pospolitey. sich sehr schändlich halten, nie pięknie, z wielką hanbą się trzymać, sprawować; wohl im Kriege, na woynie się dobrze trzymać, mężnie się popisywać; in seinen Verrichtungen, w swoich interesach. sich schlecht halten, źle się utrzymywać; tapfer, wie ein braver Mann, mężnym się pokazać, iak przystoi, na zacnego męża. sie halten es seinen Vorfahren anständig, iak przystoi na przodkow iego. sich schlecht halten, nicht wie man soll, źle się sprawować, źle się trzymąć, nie tak iak należy, iak by powinno; ehrlich und löblich, z honorem y chwalebnie; prächtig, wspaniale; unsträflich, nie nagannie, *to co*, zahlen, schätzen, meynen, trzymać, rozumieć, szacować, mniemać. einen für mehr halten, als jene alle, więcey sobie kogo szacować, niżeli tamtych w szystkich. etwas für ein Verbrechen halten, mieć co, trzymać co za przestępstwo, za występek. einen für nichts halten, kogo za nic mieć; einen für einen weisen Mann, mieć kogo za mądrego człowieka. einen für redlicher, mieć kogo za rzetelnego, trzymać o kim że rzetelny iest; etwas für was sehr geringes, mieć co za rzecz bardzo nikczemną. den Tod für etwas böses halten, śmierć trzymać za co złego. viel auf etwas halten, trzymać wiele o iakiey rzeczy. etwas für eine Wohlthat halten, mieć co za dobrodzieystwo; einen für einen Feind, mieć kogo za nieprzyiaciela; für ungereimt

zu einer Würde, za nieprzystoyną rzecz do iego godności. sich etwas für eine Ehre halten, mieć sobie co za honor. alle menschliche Dinge für geringer als sich, mieć wszystkie rzeczy ludzkie za podleysze od siebie; niemand für einen gegen sich, nie mieć nikogo za człowieka w porownaniu do siebie. etwas sehr hoch halten, co wysoko szacować, wysoko o czym trzymać. für besser halten, za lepsze mieć. einen täglich höher halten, o kim co dzień wyżey trzymać, kogo co dzień wyżey, *y więcey*, szacować; einen für untreu, mieć kogo za wiernego. etwas so hoch als sein Leben halten, co tak wysoko szacować iak swoie życie, rowno z swoim życiem kłaść; als für verloren, mieć za rzecz straconą, za rzecz zgubioną. *to co*, begehen, obchodzić. ein Fest halten, święto obchodzić. Gastereyen halten, bankiety, stoły dawać, stoły trzymać. sich zu einem halten, trzymać się z kim, trzymać się kogo. mit einem halten, trzymać z kim, trzymać czyię stronę. mit keiner Partey halten, z żadną stroną nic trzymać, za żadną stroną nie trzymać, nie być z żadney strony. viel von sich halten, wiele o sobie trzymać. auf Reputation, Ehre halten, starać się o honor, utrzymywać swoy honor, utrzymywać swoię sławę, swoie dobre imie. an sich halten, utrzymywać się, wstrzymywać się; mit den Lügen, od kłamstwa. sich nicht können halten, nie moc się utrzymać, nie być utrzymałym, w namiętnościach, w żądzach. das Seinige zu rathe halten, oszczędnie, y z małym wydatkiem żyć. gegen einander etwas halten, znosić się w czym, rozmawiać o czym; rzeczy stosować y rownać między sobą. zu gute halten, wybaczyć, nie mieć za złe, einem, komu. halte mir es zu gute, daß ich es sage, wybacz mi, nie miey mi za złe, że to mowię. einem seine Thorheit zu gute halten, przepuścić, albo durować komu iego głupstwo. zu etwas halten, napędzić do czego. einen zur Arbeit halten, napędzić, nagnać kogo do pracy. etwas sehr geheim halten, co w wielkim sekrecie trzymać, nie wydawać nic z sekretu. gar weislich geheim halten, mądrze co wskrytości trzymać, nie wydawać z czym. fest über seine Sitten halten, mocno się swoich obyczaiow trzymać. so hat man es vor diesem gehalten, tak to przed tym trzymano, taki był dawny zwyczay. das Maul halten, gębę ztulić; milczeć, zamilknąć, nic nie mowić, cicho być. halte das Maul! cicho, ztul gębę! zamkniey gębę! das Obst hält sich nicht, owoc się niechce trzymać, niechce się chować, psuie się prędko. der Wein hält sich nicht, wino się nie trzyma, nie konserwuie się, psuie się, na schowanie nie trwałe, na chowanie się nie zda, na chowanie nie dobre.

Halten, das, *n.* chowanie, schowanie; gdy się co chowa.

Halter, *m.* zwierzyniec, Ort, wo Thiere aufbehalten werden, mieysce, gdzie zwierz dziki bywa chowany y trzymany; znaczy także hamulec, womit etwas auf- oder angehalten wird, y rzecz ktorą, albo na ktorey co bywa trzymane, trzymanie.

Haltung, *f.* zachowanie, uważanie; der Zeit, czasu, na czas, obchodzenie; der Spiele, igrzysk; der Gasterey, sprawowanie ochoty, bankietow.

Hahm, *m.* pocisk ryby, ości, womit man Fische fängt, ktoremi ryby biią, łapaią.

Ham, Stadt in Westphalen, Ham, miasto w Westfalii.

Ham, Stadt in der Picardie in Frankreich, Ham, miasto w Pikardyi we Francyi.

Hamamet, Stadt in Africa, Hamamet, miasto w Afryce, według niektorych starożytne miasto Adrumetum.

Hamburg, Stadt in Deutschland, Hamburg, miasto w Niemczech; *połacin.* Augusta Cimbrorum; *zwyczayniey,* Hamburgum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hamburski, rodem Męszczyzna, Hamburczyk, niewiasta, Hamburczanka.

Hameln, Stadt in Niedersachsen, Hameln, miasto w Niżniey-Saksonii. von oder darzu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hamelski, Męszczyzna, Hamelnianin; *kobieta*, Hamelnianka.

Hammel, *m.* skop, baran. was von einem Hammel ist, skopowy, barani.

Hammer, *m.* młot, tłuk, ein Werkzeug, instrument. 2) womit man das Eisen bereitet, kuźnica, kuźnia, gdzie żelazo robią, hamernia.

Hammerschlag, *m.* zędra, odrobiny od żelaza; odchodki.

Hanbutte

Hanbutte, *f.* iagoda, głogowa, s. auch Haynbutte.

Hand, *f.* ręka, Glied des menschlichen Leibes, członek ludzkiego ciała; geschickt zu etwas, sposobna, sprawna do czego; zerbrochene, złamana; besudelte, zesmorukana, zabrudzona; blutige, krwią zbroczona; rechte, prawa; linke, lewa; geübte, wprawna, ćwiczona; feste, mocna, tęga; gottlose, niezbożna; sieghafte, zwycięska; enthaltsame, wstrzemięźliwa; grausame, okrutna; diebische, złodzieyska; demüthig flehende, pokornie suppliku iąca; eiserne, żelazna; ungewaschene, nieumyta; geschwinde, prędka; weisse, biała; glückliche, szczęśliwa. die Hände waschen, ręce umyć, umywać, ręce obmyć, obmywać. etwas in die Hände nehmen, wziąć co w ręce brać co do rąk. eine Büchse in der Hand haben, mieć fuzyią w ręku. den Dolch einem aus den Händen winden, pninał z rąk wykręcić. die Hoffnung in den Händen haben, nadzieie mieć w rękach. ein großes Werk unter den Händen haben, mieć wielką robotę pod ręką, *zwyczayniey się mowi*, pod ręką, albo w rękach. die Hände aufheben, ręce podnieść, ręce podnosić. die Hände an sich halten, *słowo w słowo*, ręce przy sobie trzymać, *sens* zaś ma ten ksztalt mowienia, wstrzymywać się od czego, nie być prędkim do brania, do wydzierania. das Werk geht wohl von der Hand, robota idzie od ręki dobrze. in eines Händen stehen, być w czyich rękach, *to iest*, kiedy kto ma moc co czynić, kiedy ma wolno co czynić. die Bücher sind in aller Händen, te ksiąžki są w rękach u wszystkich, *t. i.* wszyscy te ksiąžki czytaią. etwas nicht aus den Händen lassen, nie wypuszczać czego z rąk, trzymać co kto ma. etwas aus den Händen legen, co z rąk wypuścić, położyć. die letzte Hand ist noch nicht an das Werk gelegt worden, ieszcze ostatniey ręki do roboty nie przyłożono, *to iest*, ieszcze robota nie iest wcale y zupełnie dokończona, wydoskonalona. den Feinden in die Hände gerathen, wpaść w ręce nieprzyiacioł. die Feder ist mir in die Hände gekommen, pioro przyszło do moich rąk. das Buch ist den Leuten in die Hände gekommen, ksiąžka przyszła do rąk ludzkich. aus den Händen fallen, z rąk wypaść. einen aus den Händen lassen, puścić kogo z rąk. mit vollen Händen, pełnemi rękami. mit Hand und Fuß, nogami y rękami; in den Schubsacke stecken; haben, mieć ręce w kieszeni. einer Sache wegen nicht eine Hand umwenden, dla iakiey rzeczy ani ręką: ruszyć. einem das Gewehr aus den Händen reissen, broń komu z rąk wyrwać. der nichts in den Händen hat, arm, ktory nie ma nic w rękach, ubogi; *w Polskim lepiey y krocey się mowi*: ktory nie ma nic. Finger an den Händen haben, mieć palce u rąk. mit den Händen klatschen, die Hände zusammenschlagen für Freuden, klaskac rękami, rękę w rękę być, z radości. eine Hand wäscht die andere, ręka rękę umywa; *Przysłowie* znaczy, ieden drugiego ma wspierać, ieden drugiemu ma pomagać. mit Menschenhänden gemacht, ludzkiemi rękami zrobiony. in der rechten Hand eine Fackel vortragen, w prawey ręce nieść przed sobą pochodnie. an sich selbst die Hände legen, siebie samego zabić. mit eigener Hand schreiben, własną ręką pisać. einen bey der Hand haben, mieć kogo na doręczu, na zawołaniu, na prędkości. zu einem die Hand ausstrecken, rękę wyciągać do kogo; an einen legen, rękami kogo pochwycić, uderzyć. die Hände voll haben, nicht gebrauchen, ręce mieć pełne, rąk nie móc zażyć; in eines Blute waschen, ręce omyć w czyiey krwi. einem etwas in die Hände spielen, włożyć co komu w ręce. einem die Hand vor den Mund halten, ręką komu gębę zatkać. einem die Hand geben, rękę komu dać: gieb mir die Hand, day mi rękę. die Hand vorwerfen, rękę zarzucić, ręką się zarzucić, zastawić; ausschlagen, rękę odbić, odepchnąć; hinrecken, ausstrecken, rękę wyciągnąć. etwas aus der rechten Hand in die linke nehmen, co z prawey ręki, do lewey wziąć. einander die Hände geben, dać w sobie wzaiemnie ręce. mit ausgestreckten Händen einen um Frieden bitten, z wyciągnionemi rękami kogo o pokoy prosić. ein Pferd nach der Hand streicheln, konia ręką tłuc w grzbiet. der geschwind mit den Händen ist, ktory iest prętki w rękach. in eines Händen seyn, być w czyich rękach. einem in die Hände gerathen, wpaść komu w ręce. die Hände sinken lassen

laſſen, opuścić ręce, nic nie robić. einen in ſeine Hände bekommen, doſtać kogo w ſwoię ręce. einen lebendig den Feinden in die Hände liefern, kogo żywcem nieprzyiacielowi w ręce wydać. einem die Hand darbieten, komu rękę podać. einem die Hand küſſen, komu ręce, rękę całować, ucałować. einen bey der Hand nehmen, kogo za rękę wziąć. ſein Leben in eines Hände ſtellen, ſwoie życie w czyie ręce oddać, powierzyć; in den Schooß legen, in den Schubſack ſtecken, ręce do kieſzeni włożyć, *to ieſt*, nic nie robić; an ein Werk legen, ręce do roboty przyłożyć. freye Hände haben, mieć wolne ręce, *to ieſt*, mieć wolność czynić co chcieć. einem zur Hand gehen, pomagać, usługiwać, nasługiwać komu. es hat Hände und Füße, to ma ręce y nogi, *to ieſt*, to nie ieſt nic. die Gewohnheit nimmt überhand, zwyczay ſię wzmaga. die Krankheit nimmt überhand, chorobą ſię wzmaga. einem etwas zu Handen ſtellen, włożyć co komu w ręce. es gehet alles durch deſſen Hand, wſzyſtko idzie przez iego ręce. was bey der Hand iſt, für die Hand ſich ſchickt, co do ręki przypada; co do ręki zdarne wygodne ieſt. Steine, die man mit der Hand werfen kann, kamienie, ktore ręką można ciaſkać. Bündel, das man mit der Hand faſſen kann, wiązka, ktorą można ręką obiąć. Geld, das man auf die Hand bekömmt, pieniądze na ręke dane, ktorych kto na rękę doſtaie. mit Händen gerafft, rękami zdarty, odarty, und auf Haufen gethan, y na kupę zwalony. mit der Hand gemacht, ręką zrobiony. mit der Hand gemachte Werke, ręką udziałane roboty. mit den Händen gewolgert, geformt, rękami ulepiony uformowany, uciſkany, tworzony. mit den Händen gewolgerte Käſe, rękami tworzony ſyr. der eine Hand hat, kikur, bez iedny ręki. der vier Hände hat, cztero ręczny. der hundert Hände hat, ſto ręczny. hole Hand, dłon. flache Hand, ręka ſama iak ieſt płaſka. geballte Hand, złożona ręka, pięść. Gottes Hand, der Schlag, apoplekſyia choroba, hat ihn gerührt, porwała go, hat ihn getroffen, gerührt, dotchnęła, wzięła go apoplekſyia.

Handarbeit, *f.* ręczna praca, ręczna robota.

Handarbeiter, *m.* ręczny robotnik, ktory ręką wyrabia.

Handball, *m.* piła, piłka do ręki, do grania.

Handbecken, *n.* miednica do umywania, do zlewania wody w umywaniu.

Handbeil, *n.* ſiekierka, do ręki letka, nie ciężka, toporek mały.

Hand bieten, rękę podać, podawać, rękę wyciągnąć, wyciągać, ſ. reichen.

Handbietung, *f.* ręki podanie, przysłużenie ſię, poratowanie.

Handblätter, *pl.* ſtroy na ręce z płotna robiony, mankiety, angażanty.

Handbogen, *m.* łuk ręczny łąk, do ſtrzelania.

Handbreit, piądź, *iakoky*, ſzerokość ręczna, ſzerokość ręki.

Handbuch, *n.* ręczna kſiążka, mała kſiążeczka, nie cieżka do noſzenia, także, pugillares, do naznaczenia czego w nim, do nanotowania dla pamięci.

Handbüchlein, *n.* kſiążeczka do ręki, wygodna do trzymania, y donoſzenia w ręce.

Handbüchſe, *f.* piſtolet, ein Schießgewehr, ſtrzelba ręczna, do ręki ſtrzelba.

Handbüchſe, *n.* rękawica żelazna na rękę, do uzbroienia ręki.

Handel, *m.* Verrichtung, ſprawa, ſprawunek, interes; großer, wielki; öffentlicher, publiczny; leichter, łatwy, ſnadny, do zrobienia, do wyrobienia, garſtiger, ſzpetna ſprawa, ſzpetny, nie piękny interes; grauſamer, okrutny; auf dem Fluſſe, handel na rzece; zur See, na morzu, handel rzeczny, handel morſki; wohl berathſchlagter, dobrze ułożony; toller, nierozumny. einem einen Handel anbefehlen, komu interes iaki do ſprawienia zlecić; dać do ſprawienia komu iaki ſprawunek. einen Handel auf ſich nehmen, wziąć na ſiebie iaką ſprawę, iaki interes. den Handel angreifen, chwycić ſię handlu, ſprawunkow, intereſu. mit einem den Handel haben, mieć z kim iaki interes. mit einem Handel beſchäfftiget ſeyn, intereſem być zabawnym, zatrudnionym, interes mieć w ſwoim ſtaraniu, zawiadywać intereſem, interes ſprawić, ſprawiać, ſprawować, interes wyrabiać, wyrobić. aus einem Handel kommen, wyiść z iakiego intereſu, zbyć ſię iakiego intereſu z głowy. ſich von dem Handel losmachen, wolnym ſię uczynić od intereſu, oddalid ſię od intereſu, dalekim ſię uczynić od intereſu. den Handel

fahren

fahren lassen, interes złożyć; *to co*, rzecz. Der Handel ist gefährlich, rzecz iest niebezpieczna; vor Gerichte, *przed sądem*, sprawa, prawo; angeben, anzetteln, anfangen, sprawę zacząć, zapisać, prawo zacząć; mit einem sich darauf einlassen, wdać się w prawo z kim. vo. Gericht den Handel führen, przed sąd sprawę wyprowadzić, do sądu sprawę wynieść, wytoczyć. mit dem Handel zu kurz kommen, verlieren, sprawę przegrać, utracić. *to co*, Kaufmannschaft, kupiectwo, handel, kupczenie: starker, mocne; guter, vortheilhafter, dobry, zarobny, zyskowny handel; schnöder, geringer, schändlicher, szpetny, nikczemny, bezwstydny; unanständiger, nieprzystoyny. den Handel treiben, handel prowadzić, wieść. mit Handel und Wandel ehrlicher Weise etwas vor sich zu bringen suchen, handlem y frymarkiem, uczściwym sposobem szukać zarobku, zysku, dorabiać się fortuny, kawałka chleba, zarabiać; nur seinen Nutzen zu schaffen, handel prowadzić tylko dla swoiey potrzeby. der Handel, der vieles dabey schaffet, handel ktory, tak wiele z sobą zysku y zarobku przynosi. in Asien den Handel treiben, w Azyi handel prowadzić, trzymać. auf eine andre Art, inszym sposobem.

Handeln, traktować, von wichtigen Stellen aus der Philosophie, ważne mieysca z Filozofii; von einer Materie, o iakiey materyi; von Sachen, die der Erlernung würdig sind, o rzeczach, ktore godne są, aby się ich nauczyć; eigentlich und klüglich von einer Sache, właściwie y roztropnie o iakiey rzeczy traktować. mit einem oft von einer Sache handeln, z kim często o iakiey rzeczy handlować; mit einem, daß, z kim, aby. von etwas scharfsinnig handeln, o czym dowcipnie, suptelnie traktować; übel und ungerecht, źle y nie sprawiedliwie. *to co*, sich bezeigen, sprawować się. sehr ehrlich handeln, z honorem, z chwałą, uczściwie się sprawować; kürzlich, rostropnie sobie postępować; schändlich, szpetnie, nie pieknie, niestatkować. als ein Ueberwinder handeln, po zwycięsku postępować, czynić iak zwycięzca; als ein Bürger, za obywatela się udawać. hart mit einem handeln, twardo, ostro sobie z kim postępować; wie ein tapferer Mann, sprawować się, iak mężny człowiek; als ein kluger Mann, iako roztropny człowiek; stolz, hardo, pyszno. dankbar gegen einen handeln, wdzięcznie, z wdzięcznością postąpić sobie przeciwko komu, gwoli komu. in einer Sache verschlagen handeln, w iakiey rzeczy obrotnie się sprawić; wider seine Pflicht, przeciwko swoiey powinności. wie es seine Pflicht erfodert, handeln, postąpić sobie, iak powinność każe; ohne Ursache wider die Gebühr, bez przyczyny przeciwko swoiey powinności postępować. *znaczy także to co*; Kaufmannschaft treiben, handel prowadzić, kupiectwem się bawić; in Polen zu Warschau und in andern polnischen, littauischen und russischen Städten, handlować w Polszcze, w Warszawie, y w inszych Polskich, Litewskich y Ruskich miastach. mit einem handeln, handlować z kim; mit Weyrauch, kadzidłem handlować; zu Schiffe, naymowaniem okrętu handlować; mit Kohlen, węglami kupczyć, węgle przedawać; mit Kleidern, sukniami handlować; um baares Geld, za gotowe pieniądze, gotowizną.

Handelschaft, *f.* kupiectwo, handel. Handelschaft treiben, kupiectwo prowadzić.

Handelsfrau, *f.* kupcowa, kupczyna, kupiectwem się bawiąca pani, handel trzymaiąca, handel prowadząca pani, kupcząca, handluiąca pani.

Handelsleute, *plur.* kupcy, handluiący, kupczący ludzie, handlami się bawiący; handlami y kupczeniem zarabiaiący.

Handelsmann, *m.* kupiec; ämsiger, obrotny, zabiegły; der etwas zu erwerben sucht, ktory się stara, aby co zyskał, zarobił, ktory nigdy nie zaśpi swoiego zarobku, ktory pilno chodzi około handlu swoiego.

Handelsrecht, *n.* prawo kupieckie, prawo o handlach, prawo handluiących.

Handelsstadt, *f.* składne, składowe miasto, w ktorym są składy towarow.

Handfaß, *n.* nalewka do umywania rąk; mit Wasser, z wodą.

Handfessel, *f.* dyby na ręce, kaydanki na ręce, dla złoczyńcow.

Handfest, tęgi, mocny, w rękach, dobry pachoł.

Handgeld, *n.* zadatek, zadatne pieniądze, zadatkowe pieniądze na rzecz iaką umowioną y ztargowaną, dla pewności dane.

Handgelöbniß, *n.* ręczne przyrzeczenie, ręczna umowa, przez danie sobie rąk z ubudwoch stron. Zusage mit der Hand, die einer thun muß, der etwas geben soll, umowa daniem sobie rąk potwierdzona, ktorą uczynić musi ten, ktory ma co dać; einen damit verbindlich machen, kogo taką ręczną umową obowiązać. einem ohne Handgelöbniß Geld vorschießen, komu dać wprzod pieniądze bez żadney umowy danemi rękami ztwierdzoney. Handgelöbniß, vor Gerichte zu erscheinen, ręczna umowa stawienia się do sądu, obietnica daną ręka potwierdzona stawienia się u sądu.

Handgelübde, *n.* *to co*, Handgelöbniß, ręczna obietnica, ręczna umowa.

Handgemein, blisko, werden, przystąpić; mit einander werden, bić się z sobą.

Handgemenge, *n.* potyczka, walka, poiedynek. mit einem ins Handgemenge gerathen, z kim przyiść do potyczki.

Handgift, *f.* oder erstes Geld, das ein Kaufmann oder Krämer auf einem Jahrmarkte u. s. f. löset, pierwsze pieniądze, pierwszy zarobek, ktory ma, kupiec, albo kramarz, na iarmarku. Handgift geben, naypierwey zacząć kupować u kupca, kupcowi naypierwey pieniądze dać. Handgift lösen, naypierwey utargować pieniądze iakie.

Handgranade, *f.* granat ręczny, ręką rzucany.

Handgreiflich, oczywisty, *niby*, ktory ręką można wziąć, uchwycić. die Gesetze strafen nur die Laster, welche handgreiflich sind, prawa karzą tylko te występki, ktore oczywiste, s. greiflich, öffentlich.

Handgriff, *m.* ucho, wobey man etwas fassen kann, za ktore co można uchwycić; rękoieść. *znaczy także:* Kunststück, sztuka; sztukczynność. schöne Handgriffe haben, umieć piękną sztuki, roboty.

Handhabe, *f.* antaba, rączka. das die Handhabe hat, co ucho ma, *mowi się*, z antabą, z uckem, z rączką.

Handhaben, befördern, vertheidigen, bronić, utrzymywać; der Menschen Glück, ludzkie dobro. einen handhaben, utrzymywać, trzymać, bronić kogo. einen Stand handhaben, stan iaki utrzymywać; die Freyheit, wolność; eines Schriften, cudzych pism bronić.

Handhabung, *f.* obrona, bronienie, utrzymywanie; eines Dinges, rzeczy iakiey.

Handklitschen, *n.* rękami klaskanie, kleskanie rąk, rękę w rękę.

Handkorb, *m.* koszyk do ręki, na ręce, ktory na ręce można nosić; koszyczek.

Handkuß, *m.* całowanie ręki; einen dazu lassen, kogo do pocałowania ręki przypuścić. einen zum Handkusse beym Könige führen, kogo prowadzić do pocałowania ręki Krolewskiey.

Handlangen, poddawać, dodawać, podtykać, einem, komu.

Handlangen, das, *n.* poddawanie, dodawanie, podtykanie w rękę, pieniędzy, etc.

Handlanger, *m.* poddawca, dodawca, poddawacz, dodawacz, podtykacz.

Handlangerinn, *f.* poddawczyna, dodawczyna, podtykaczka.

Handlangung, *f.* dodawanie, poddawanie, podtykanie.

Handleiter, *m.* rękowodz, rękoprowadca; ktory za rękę kogo prowadzi.

Handleiterinn, *f.* rękowodzicielka, rękoprowadczyna, ktora za rękę prowadzi.

Handleitung, *f.* ręką prowadzenie, za rękę prowadzenie, wiedzienie.

Handlohn, *m.* zapłata za ręczną robotę, od rąk, za pracę rękami robioną.

Handlung, *f.* Abhandlung, traktowanie. *znaczy także:* Kaufmannschaft, handel, handlowanie, kupiestwo, kupczenie.

Handmühle, *f.* żarna, w ktorych kamień ręką obracany miele, ręczny młynek.

Handpferd, *n.* koń na powodzie; von einem Gespann, *gdy o zaprzężonym koniu mowa*, nazywa się w ten czas, naręczny koń, ktory na ręce chodzi.

Handquehle, *f.* ręcznik, do ucierania rąk, gęby.

Handreichung, *f.* poddawanie, dodawanie, podtykanie. Handreichung thun, poddawanie, dodawanie czynić, *lepiey iednym słowem*, poddawać, dodawać; podtykać; podawać; wspomaganie, ratowanie.

Handschelle, *f.* kaydanki, dybki na ręce, w ktore ręce bywaią złoczyncy okowane.

Handschlag, *m* rąk uderzenie, rąk bicie, przy umowie, *a ztąd mowi się*, umowa ręczna. Handschlag thun, rąk bicie,

cie, rąk uderzenie czynić, rąk uderzeniem umowę czynić. den Handſchlag von ſich geben, obietnicę z uderzeniem ręki ze ſwoiey ſtrony uczynić. einem Geld ohne den Handſchlag geben, vorſtrecken, dać pieniędzy komu, bez takowey ręczney umowy. *znaczy także*, Handſchlag, danie ręki, na znak wiary, rzetelności y prawdy w dotrzymaniu słowa. Handſchlag von ſich geben, daß man einen in Schutz nehme, dać rękę ze ſwoiey ſtrony, że kogo kto pod prodekcyią bierze.

Handſchraube, *f.* dybki, śruby na ręce, do wiązania y ściśnienia rąk.

Handſchrift, *f.* ręczne piſmo, piorem y ręką piſane. eines Handſchrift vertheidigen, czyiego ręcznego piſma bronić. einen mit den Handſchriften überweiſen, kogo ręcznemi piſmami pokonać, komu ręcznemi piſmami dowodzić, dowieść. eines Handſchrift nachmachen, czyiey ręki naśladować, czyią rękę potrafić, udać czyie ręczne piſanie; zmyślić rękę. eines Handſchrift trauen, czyiemu ręcznemu piſmu wierzyć, dać wiarę. eine Copie, Abſchrift einem von der Handſchrift geben, kopiią, przepis, przepiſanie, takiego ręcznego piſma, *manuskryptu*, komu dać. ein Ort, wo man falſche Handſchriften macht, mieyſce w ktorym, fałſzywe piſma ręczne robią. Handſchrift aufſetzen; podpiſać, rękę ſwoię położyć; aufweiſen, vorzeigen, die du an ihn ausgeſtellet haſt, pokazać podpis, albo piſanie od ſiebie dane na świadectwo dla pewności. falſche Handſchrift, fałſzywy podpis. die verſiegelte Handſchrift einem bringen, z podpiſem ręki piſmo pieczętowane przynieść; *to co*, eigenhändige Unterſchrift, właſney ręki podpis. unterſchriebene Handſchrift, podpis; ſchriftliche Verſicherung, piſana pewność, *aſſekuracyia*, karta piſane upewnienie, ubezpieczenie. die Handſchrift bekommen, kartę, obligacyią, aſſekuracyią, bezpieczeńſtwo piſane odebrać. *to co*, Hand, Art zu ſchreiben, ręka ſztuka piſania, piſmo, charakter, litery.

Handſchriftlich, *adv.* na piſmie, piſmem, piſano; z podpiſem właſnym.

Handſchuh, *m.* rękawica, rękawiczka. mit Handſchuhen im Winter die Hände verwahren, w zimie ręce w rękawicach chować, *zwyczayny ſpoſob toż ſamo po Polsku wymowienia* ieſt: w rękawicach chodzić, rękawice, rękawiczki, wdziewać, noſić, w rękawiczkach iść; *krotko*, w rękawicach, w rękawiczkach. Handſchuh anziehen, rękawice wdziać, wdziewać; ausziehen, rękawice, rękawiczki, zdiąć. behaltet nur eure Handſchuh an, unter Freunden nimmt man es ſo genau nicht miey na ręce rękawice, nie zdyimuy z rąk rękawić, między przyiaciołami tego nie uważaią, nie wyſtrzegaią ſię.

Handſchuhmacher, *m.* rękawicznik, ten co rękawice robi.

Handthieren, handlować, kupczyć, zarabiać, mit etwas, czym; mit dem Gelde, pieniądzmi handlować. du wirſt damit handthieren, wie es dir gefällt, ty będzieſz tym handlował, iak ci ſię podoba. mit einem allzu hart handthieren, kogo oſtro traktować, dziko ſię z kim obchodzić nazbyt; mit einem nicht als mit einem ehrlichen Manne, nie obchodzić ſię tak z kim, iak z zacnym człowiekiem.

Handthieren, das, *n.* handlowanie, traktowanie, kupczenie, piſanie o czym.

Handthierer, *m.* kupiec, handlarz, handel trzymaiący, kupieſtwo maiący.

Handthiererinn, *f.* kupcowa, kupczyna, handlarka, handluiąca, kupcząca.

Handthierung, *f.* kupczenie, handlowanie, zarabianie; ehrliche, uczściwe; mit etwas treiben, handel czym prowadzić.

Handtuch, *n.* ręcznik, do ucierania rąk.

Handvoll, garść, Heu, ſiana. Handvoll Korn, garść zboza. Handvoll Wolle, garść wełny;

Handwahrſager, *m.* wrożek z ręki, rękowieſz, co ze znakow na ręce czyiey poznaie przyſzłe rzeczy, albo przeſzłe, złe albo dobre.

Handwahrſagerey, *f.* wrożenie z rąk, rękowieſzczenie; poznawanie z rąk.

Handwahrſagerkunſt, *f.* ſztuka wrożenia, wieſzczenia, zgadania y poznawania z rąk, co ſię z kim działo, albo ſię będzie działo.

Handwaſſer, *n.* woda na ręce, do umywania y płukania rąk. Handwaſſer fodern, wody chcieć, wołać wody na ręce, mowić o wodę na ręce. Handwaſſer geben, dać, przynieść, podać wody na ręce.

Handwerk, *n.* rzemiesło, ręczna robota, ręczno dzieło. Handwerk aus etwas machen, ręczną robotę z czego robić, rzemiesłem ſię iakim bawić.

Handwerker, m. rzemieśnić, robotnik, rzemiesło robiący.

Handwerksleute, pl. rzemieśnicy, robotnicy, rzemiesło robiący, umieiący, ludzie. es giebt viele Handwerksleute in der Stadt, ieſt wiele, znayduie ſię wiele robotnikow w mieście, ludzi ktorzy rzemiesło robią, rzemiesła pilnuią.

Handwerksmann, m. rzemieślnik, robotnik, rzemiesło umieiący.

Hanf, m. ein Gewächs, konopie, rodzay pewny przędziwa. vom Hanfe, konopny; z konopi, konopiany. das Seil vom Hanfe, lina konopna, z konopi kręcona.

Hanfacker, m. konopna rola, rola na konopie, gdzie ſię konopie rady rodzą.

Hanffeld, n. pole na konopie, na ktorym ſię konopie rodzą, konopiſko.

Hanfland, n. ziemia pod konopie, grunt pod konopie; konopny grunt.

Hanfſaamen, m. ziarno konopne, *iednym słowem nazywa ſię*, ſiemie.

Hanfſeil, n. lina konopna, robiona z konopi.

Hanfſtengel, m. badyl, pieniek, konopny, poſkłonka.

Hang, m. pochyłość, pagorek pochyło idący na doł, mieyſce pochyło ſpadaiące; pochyłość mieyſca ſpadziſto leżącego.

Hangen, wiſieć; an einer Binde, na uwiąſce iakiey, na uwiązaniu iakim; an einem Baume, na drzewie; von der Schulter, z ramienia, od ramienia wiſieć. aller Leben hanget an deinem, wſzyſtkich życie zawisło od twoiego życia. unſere Wohlfahrt hanget an einer gar kleinen Hoffnung, naſza pomyślność wſi na bardzo małey nadziei. ungefehr am Thurme hangen bleiben, trefunkiem ſię uwieſić na wieży, utkwić w wieży. an einem Steine hangen, uczepić ſię na iakim kamieniu. in dem Ohre, Schmalz, als im Vogelleime, zawieśić ſię, *lecz lepiey* uwięznąć w gnoiu, w uſzach, iak na lepie; an einem Stricke, wiſieć na powſtronku. hangen und fallen wollen, chwiać ſię y chcieć upaść. auf einer Seite hangen, czyiey ſtronie być przychylnieyſzym.

Hangeleuchter, m. świecznik wielki wiſzący od ſufitu, o kilku lichtarzach.

Hangemaul, n. obwisłe wargi, komu wargi od gęby wiſzą, komu wargi obwisły.

Hangend, wiſzący, obwisły, zawisły. hangende Ohren, wiſzące uſzy. hangende Blätter, wiſzące obwisłe, liście, bez mocy.

Hangeohr, n. kłapouch, ktoremu uſzy wiſzą, obwisłych uſzow.

Hanau, Stadt am Rhein, Hanawa, miaſto nad Renem. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; Hanawſki.

Hannover, Stadt in Niederſachſen, Hannower, miaſto w Niżniey-Sakſonii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Hannowerſki; Hannowerſka, Hannowerſkie.

Hans, ein Mannsnamen, Jan, imie, ktorym ſię iaki męſzczyzna nazywa. was Hänschen nicht lernt, wird Hans nimmermehr lernen, czego ſię Jaś nie uczy, tego ſię Jan potym nigdy nie nauczy więcey. Hans in allen Gaſſen, Natręt, biegaiący, tłukący ſię uſtawicznie po ulicach.

Hanſee, anſeatyczny, Hanſeeſtadt, anſeatyczne miaſto, do przymierza handlow należące, przymierze y ſpołeczeńſtwo handlow z drugiemi miaſtami trzymaiące; zprzymierzone w handlu miaſto; znaczy także pomorſki, pomorſkie miaſto, nad morzem leżące.

Hanthieren, ſ. Handthieren.

Hapern, uwięznąć, ulgnąć, nicht fort wollen, niechcieć daley iść, poſtąpić, co robić. hier hapert es, tu daley nie można, tu, ztąd więcey ruſzyć nie można.

Hapſal, Stadt in Liefland, Hapſal, miaſto w Inflantach.

Harburg, Stadt im Lüneburgiſchen, Harburg, miaſto w Luneburſkim.

Harke, f. grabie, do zgarnowania, do grabania.

Harkſtroh, n. barłok, mierzwa, słoma potłuczona, pomierzwiona.

Harcourt, Ort in der Normandie, Harcurt, mieyſce w Normandyi.

Harfe, f. arfa, muſikaliſches Inſtrument, muzyczny inſtrument wiadomy. auf der Harfe ſpielen, na arfie grać.

Harfenſpieler, m. gracz na arfie, arfiſta, ten co na arfie umie grać.

Harfenſpielerinn, f. arfiſtka, graczka na arfie, ta co na arfie umie grać.

Harlem,

Harlem, Stadt in Holland, Harlema, miasto w Hollandyi.

Harm, m. frasunek, smutek, smętek, żałość, żal; ztrapienie umysłu, zażalenie serca; entstehet, żal, frasunek się poczyna. den Harm verursachen, smutek sprawić. sich dem Harme ergeben, überlassen, zamurzyć się w smutku, w żalach. den Harm mindern, lindern, żalu umnieyszyć, żal ukoić, smutek uspokoić. den großen Harm stillen, wielki żal uciszyć; benehmen, odiąć żal. keinen Harm haben, niemieć żadnego smutku, frasunku. von dem Harme befreyen, od smutku uwolnić. für Harm vergehen, od smutku umierać, ginąć. den Harm fahren lassen, smutek porzucić, o smutku zapomnieć, s. Betrübniß, it. Härmen.

Harmonie, f. in der Musik, harmonia, zgodność głosu, brzęku y dźwięku w muzyce; im Leben und in der Conversation, w życiu y w konwersacyi zgodna iedność.

Harn, m. mocz, uryna.

Harnen, moczyć, mocz puszczać, wypuścić z siebie.

Harnäderlein, n. żyły ktoremi uryna odchodzi.

Harnblase, f. pęcherz w ktorym się uryna zatrzymuie.

Harnblatter, f. pęcherz, pęcherzyna, w ktorym, w ktorey, mocz przebywa.

Harnen, das, n. moczenie, moczu puszczanie, puszczenie.

Harnglas, n. szklane naczynie na mocz, urynał szklany.

Harnisch, m. zbroy, zbroią. den Harnisch anlegen, zbroie włożyć, wdziać zbroie, wziąć na siebie. einen leicht in den Harnisch jagen, łatwo kogo do zbroi napędzić, to iest, łatwo kogo rozgniewać, do gniewu przyprowadzić, pobudzić.

Harnischfeger, m. zbroi polerownik, zbroy poleruiący.

Harnischkammer, f. zbroiownia, budynek w ktorym zbroy złożona, chowana iest.

Harnischmacher, m. zbroiownik, płatnerz, zbroiodziey, ten co zbroie robi.

Harnröhre, f. żyły rurkowate, ktoremi uryna przechodzi; przechod uryny.

Harnstrenge, f. gorącość, rozpalenie moczu, połac. stranguria. der an diesem Uebel laboriret, ktory na to złe choruie; *iednym słowem się w Polskim nie nazywa, powiedzieć trzeba*, na rozpalenie moczu chory; na rozpaloną urynę.

Harnverstopfung, f. zatkanie, zatrzymanie uryny, że nie może odchodzić.

Harnwinde, pl. rozpalona uryna, parząca uryna, parzący mocz, choroba.

Harpfe, s. Harfe.

Harren, trwać, zostawać, przetrwać; *to co*, czekać, oczekiwać, poczekać.

Harschen, skorupieć, skorupą zachodzić, wie eine Wunde, Geschwär, iako to gdy rana, wrzod, skorupieie; *toż samo*, zaskorupieć.

Hart, twardy. harte Steine, twarde kamienie, harte Leute, twardzi ludzie, nieużyty lud. hart und grob, niezgrabny y prostak, unhöflich, nieludzki, rauh, przykry, niegrzeczny; unerbittlich, nie ubłagany, nie uprosżony. hartes Gemüth, twardy umysł. harte Knechtschaft, twarda niewola. harte Bedingung, twarda kondycyia. hartes Wort, twarde słowo. sich gegen einen hart erweisen, pokazać się dla kogo twardym, nie użytego serca, z nieludzkim umysłem. einen harten Kopf haben, mieć twardą głowę. harter Mensch, żelazny człowiek, kamiennego serca. sehr hart, nader twardy. ein wenig hart, przytwardy, trochę twardy, trochę nieludzki, nie maiący prawie ludzkości. hartes Herz, twarde, żelazne, skaliste, nie czułe, nie poruszone serce. hart werden, twardnąć, stać, stawać się twardym. der Leim wird hart, glina twardnieie, twardą się staie, twardości nabiera. das Wasser wird hart, wenn es gefrieret, woda, gdy marznie, staie się twardą; als der Leib, gdy ciało twardnieie, drętwieie. im Leiden hart werden, w cierpieniu, ztwardnąć, *to iest*, stać się nie czułym y nie żywym na wszystko złe od bolu y żalu, nie czuć iuż nic przeciwnego; durch die Gewohnheit, przez przywyknienie, przez przyzwyczaienie się, twardego serca y umysłu stać się, nie czuć iuż nic tego co cierpisz. etwas zu hart werden, stać się nie czułym. wieder hart werden, als das Eisen, wenn es glüend ins kalte Wasser getunkt wird, znowu ztwardnieć, iak żelazo, kiedy rozpalone iak ogień, w wodę bywa włożone, *to iest*, zahartować się, stać się zahartowanym. hart machen, hartować, czynić twardym, hartowanym;

die jungen Leute durch die Arbeit, młodych ludzi przez pracę zahartować.

Hart, *adv.* twardo, tęgo, nieludzko, mocno, ciężko, przykro, reden, mowić. etwas härter vortragen, als es geschehen, co gorzey powiadać, powiedzieć, iak się w samey rzeczy stało. einen hart anreden, do kogo twardo, uraźliwie mowić. einen hart begegnen, obchodzić się z kim twardo, ostro. einen hart anklagen, kogo okrutnie y ciężko oskarżyć. an einer Krankheit hart darnieder liegen, na iaką chorobę mocno, ciężko, chorować. mit einem hart handeln, surowo sobie z kim postępować. gar zu hart gegen einen seyn, bardzo być, surowym, nie ludzkim, ciężkim na kogo. hart an, nayblizey, przy, zaraz przy, an der Straße, zaraz przy drodze, tuż przy drodze.

Hart gebunden, tęgo związany, mocno związany, twardo związany.

Hart gemacht, zahartowany, zatwardzony, ztwardniały, twardy uczyniony.

Harthäutig, odrętwiały, na ktorym skora odrętwiała, ztwardniała.

Harthäutigkeit, *f.* skory twardość, ztwardniałość, odrętwiałość.

Hartherzig, twardego serca, nieużytego serca, *słowo w słowo*, twardo serdeczny; *to co* unbarmherzig, niemiłosierny, nielitościwy.

Hartleibig, zatwardzenie żołądka maiący, konstupacyią maiący.

Hartleibigkeit, *f.* zatwardzenie żołądka, konstupacyia; niemienie.

Hartmann, Mannsnamen, Hartman, imie męszczyzny.

Hartmäulig, twardo-usty, twardych ust, twardego pyska, *o koniu gdy się mowi.*

Hartnäckig, zacięty, zaderewisty, nieprzeparty, uparty, uporny; krnobrny; nie ustępuiący; nie posłuszny, wielkiey zaciętości, wielkiego uporu.

Hartnäckig, *adv.* upornie, zacięto, z uporem, z zaciętością, nię posłusznie.

Hartnäckigkeit, *f.* zaciętość, uporność, upartość, nie przepartość, krnobrność; zacięty, uporny, umysł, zacięta, y nieustępuiąca wola; zacięte y nieprzeparte serce. die Hartnäckigkeit haben, mieć upor, zaciętość, zostawać w uporze, w zaciętości. die Hartnäckigkeit etwas zu thun, zaciętość, upor w czynieniu czego.

Hartnäckiglich, *adv.* upornie, zacięto. einem einen Tort thun, czynić komu krzywdę; sich mit einem Zanken, ząb za ząb wadzić się z kim, nie ustępować nic; einen anpacken, wsieść, wiechać na kogo. sich hartnäckiglich widersetzen, upornie się sprzeciwiać, obstawać przeciwko czemu, z zaciętością przeszkadzać czemu; etwas verwerfen, upornie co odrzucać, z uporem czego niechcieć, nie pozwalać na co.

Hartschierer, *m.* halabartnik, z halabardą chodzący, berdysz noszący.

Hartsinnig, uporno myślący, w uporze trwaiący, z uporu nic niespuszczaiący.

Hartsinnigkeit, *f.* w uporze zaciętość, w uporze trwanie, z uporu niespuszczanie.

Harz, *n.* żywica; entsteht aus den Fichten, rodzi się na sosnach. wie Harz, iak żywica, żywiczny. voll Harz, pełny żywicy, pełno w nim żywicy.

Harzbaum, *m.* sosna, *słowo w słowo z Niemieckiego*, żywiczne drzewo.

Harzicht, żywiczny, żywicy wiele, albo pełno maiący; auch smolny, smolna, smolnę.

Harzwald, *m.* smolny las, żywiczny las, *słowo w słowo*; Gebirge in Niedersachsen, gory w Niżniey-Saksonii; *połacinie:* Hercynia sylva, Hercynius saltus.

Harwich, eine Stadt in Engelland, Harwich, miasto w Anglii; *połacin.* Harvicum.

Haschen, łapać, złapać, einen jungen Hasen, młodego zaiąca, zaiączka.

Hase, *m.* zaiąc, Thier, zwierz; großer, wielki zaiąc; fett gewordener, skromny, *to iest*, tłusty, wypasły; sehr großer, bardzo wielki; mittelmäßiger, śrzedni, pomierny; weisser, biały. der Hase hat vornen kurze Beine, przednie nogi ma krotkie; hat hinten längere Beine, zadnie nogi ma dłuższe, z krotszemi przedniemi nogami, a z zadniemi nogami dłuższemi; hat einen weissen Bauch, ma biały brzuch, pod brzuchem iest biały; hat lange Ohren, ma wysokie uszy, słuchy; siehet auf dem Rücken grau, na grzbiecie wygląda szaro, ma szary grzbiet; hat Junge, zaiąc samica okociła się; ist trächtig, kotna. Hasen hetzen, zaiące szczwać: na zaiące polować. du bist selbst ein Hase, und willst doch Hasenfleisch essen, tyś sam zaiąc a zaiąca

chcesz

chcefz ieść; tyś fam winiem, a na innego fkładafz; kleiner oder junger, mały, młody zaiąc. vom Hasen, zaięczy.

Haselbusch, m. lefzczyna, lafkowy krzak. Ort, da deren viele stehen, mieyfce w ktorym wiele tego drzewa rośnie, auch, lafzczyna, lafkowe krzaki.

Haselhuhn, n. iarząbek, ptak cały po fobie pftrego pierza.

Haseliren, figlować, figle prawić, śmiechy, śmiefzki, żarty ftroić, śmiefznego co powiadać.

Hasenmaus, f. fzczur, *genit.* fzczura. von Haselmause, fzczurowy, fzczurzy.

Haselnuß, f. lafkowy orzech, co na lefzczynie rośnie.

Haselstauden-Busch, m. lefzczyna, lafkowy krzak, lafkowe krzaki, drzewka.

Haselstaude, f. lefzczyna, drzewko, na ktorym fię lafkowe orzechy rodzą.

Haselwurz, f. lafkowy korzeń. von Haselwurz, z lafkowego korzenia.

Hasenbalg, m. zaiącza fkòrka. von Hasenbalge, z zaiączey fkòrki.

Hasengehege, n. zwierzyniec na zaiące, gdzie zaiące bywaią trzymane.

Hasenkohl, m. zaiącza kapufta. von Hasenkohle, z zaiączey kapufty.

Hasenpanier, n. ucieczka; aufwerfen, uciec, wymknąć fię.

Hasenschwarz, n. naroki zaiącze gotowane, fzaro przyprawne.

Haspel, f. motowidło; do nawiiania nici. Maschine, etwas in die Höhe zu winden, kołowrot, machina do ciągnienia iakiego ciężaru w gòrę. Kreuz, das sich umdrehet, an den Fußstegen, um zu verhindern, daß niemand fahren oder reiten könne, krzyż na drodze ktory fię obraca na ftopie dla przefzkodzenia, aby przez nie nikt niemogł ani wozem, ani konna przeiechać.

Haspeler, m. ten co na morawidła nawiia nici.

Haspelerinn, f. ta co na motowidło nici nawiia.

Haspeln, na motowidło nici nawiiać; *znaczy także:* eine Last in die Höhe ziehen, ciężar w gòrę windować, ciągnąć.

Haß, m. nienawiść; bitterer, gorzka; hefftiger, żwawa, żywa; popędliwa; offenbarer, oczywifta, iafna; tödlicher, śmiertelna, głowna; langwieriger und eingewurzelter, długa, y wkorzeniona; gemeiner, schwerer, pofpolita, ciężka; wundersamer, dziwna; ewiger, wieczna; unversöhnlicher, niewybaczona; unmenschlicher und grausamer, nie ludzka, y froga; unglaublicher, nie podobna do wiary; ungerechter, nie fprawiedliwa; unendlicher, niefkończona; ausnehmender, znakomita; grosser, wielka; innerster, wewnętrzna; eingesessener, zafzczepiona; gerechter, fprawiedliwa, und verdienter, y zasłużona; mäßiger, frzednia; heimlicher, taiemna, fkryta, kryioma; alter, ftaro-dawna, dawna; größter, naywiękfza; ganzer, cała; äußerster, oftatnia. einen in Haß bringen, niemawiści, komu narobić. den Haß wider einen erregen, pobudzić do nienawiści przeciwko komu, nienawiść wzbudzić, w nienawiść kogo wprawić u kogo, o niewawiść kogo przyprawić, nienawiści nabawić. der einen Haß wider etwas gefasset, ktory nienawiść powziął przeciwko czemu. in eines Haß gerathen, verfallen, eines Haß auf sich laden, wpaść w nienawiść u kogo; zaciągnąć na fiebie nienawiść nabawić fię nienawiści. in eines Hasse stehen, von einem mit Hasse verfolgt werden, bydź w nienawiści u kogo, z nienawiści być od kogo prześladowanym; gedrückt werden, przez nienawiść, być od kogo uciążonym, uciśnionym, obarczonym; gegen einen haben, hegen, mieć przeciwko komu nienawiść, umofić fię przeciwko komu nienawiścią. gegen einen den Haß zu erkennen geben, przeciwko komu dać poznać nienawiść. den Haß auslassen, nienawiść wywrzeć. den Haß stillen, vermindern, nienawiść ucifzyć, nienawiści umnieyfzyć; uśmierzyć nienawiść, ufpokoić, ubłagać, ugalić, przytłumić. den Haß einschlucken, nienawiść połknąć. den Haß verdauen, nienawiść ftrawić; fahren lassen, ablegen, nienawiść złożyć, nienawiści poprzeftać, porzucić nienawiść, nienawiści zaniechać. den Haß erneuern, nienawiść odnowić. der Haß bricht aus gegen die rechtschaffensten Leute, nienawiść wybucha, przeciwko naypodściwfzym ludziom. den Haß gegen einen verbergen, powziętą przeciwko komu nienawiść taić, kryć. einen alten Haß wider redliche Leute haben, mieć ftarą nienawiść przeciwko podściwym ludziom. seinem Hasse ein Gnügen thun, fwoią nienawiść nafycić, fwoiey zawziętości zadofyć uczynić. um des gemeinen Besten willen den Haß fahren lassen

laſ en, dla dobra poſpolitego nienawiści złożyć. bey ſo groſsem Haſſe aller Leute, o tak wielkiey nienawiści, u wszyſtkich ludzi. durch ſein gutes Glück den Haß vergröſſern, przez ſwoie dobre ſzczęście przyczynić ſobie nienawiści. des Haſſes werth ſeyn, być godnym nienawiści. aus Haß thun, daß, z nienawiści uczynić, aby. durch ſeinen alten Haß gereitzet werden, ſwoią dawną nienawiścią być zapalonym. den Haß, der ſich gelegt, wieder aufs neue gegen ſich erregen, nienawiść, ktora iuż była uſtała, znowu na nowe przeciwko ſobie pobudzać. gar zu groſſen Haß gegen einen haben, mieć nazbyt wielką nienawiść przeciwko komu. unter dem Vorwande der Treue den Haß verbergen, pod płaſzczykiem wierności nienawiść y zawziętość taić. einem in dem gefaßten Haſſe beſtärken, kogo w powziętey nienawiści umocnić. *znaczy także to co*: uraza.

Haſſe, Haſſa, Fluß in Weſtphalen, rzeka w Weſtfalii.

Haſſelt, Haſſelt, Stadt im Lüttichſchen, miaſto w Leodyiſkim.

Haſſen, nienawidzić; einen oder etwas offenbarlich, kogo, albo co, oczywiście; heftig, ſrogo, zapalczywie, zawzięcie. einen haſſen als eine Schlange, nie nawidzić kogo iak węża. heimlich haſſen, potaiemnie nienawidzić. ſehr haſſen, nader nienawidzić; etwas mehr, als alle andere Uebel, bardziey co nienawidzić, iak wszyſtkie inne rzeczy. die Betrüger haſſen, zwodzicielow nienawidzić. die böſen Leute haſſen, złych ludzi nienawidzić. die Böſen haſſen die Tugendhaften, źli nienawidzą dobrych, cnotliwych. der die Laſter haſſet, ktory nałogi y niecnoty nienawidzi, ktory nie poczciwości cierpieć niemoże. haſſen, kłucić ſię z kim, w niezgodzie być z kim, nie lubić kogo, czego.

Haſſen, das, nienawiść, zawziętość, nienawiſne ſerce, zawzięte ſerce.

Haſſer, *m.* nienawiſnik, nienawidzący, nienawiścią zapalony, zawzięty.

Haſtig, ſpieſzny, ſpieſzący, ſpieſzący ſię, er hat dieſes haſtig geſchrieben, on to ſpieſzący ſię piſał. *to co znaczy*: eilfertig, prędko poſpieſzaiący.

Haſtig, *adv.* ſpieſzno, z poſpiechem, ſpieſząc ſię, co prędzey.

Haſtigkeit, *f.* ſpieſzność, prędkość, popieſzanie, poſpiech. *to co*: Eilfertigkeit.

Hatſchir, halabardnik, berdyſzonos, człowiek z berdyſzem, z berdyſzem chodzący.

Hätze, *f.* polowanie, łowy, *też ſamo znaczy co*: Jagd.

Haube, *f.* kornet; der Weiber, kobiecy. die Haube aufſetzen, czepiec, kornet, włożyć, wdziać na głowę, w czepiec, w kornet, ſię uſtroić. geſtrickte Haube, dziergany czepiec, iaki proſte kobiety na wſi noſzą.

Haubenſtricker, *m.* czepcodzierg, ten co czepce dzierga.

Haubitz, *f.* armatka przykrotſza, działko przykrotſze, świnka; Art eines Geſchützes, kſztałt pewny dział y armat niewielkich y krotkich.

Haubt, *n.* głowa, łep. *obacz lepſze y zwyczayne słowo*: Haupt.

Hauch, *m.* oddech, duch, dech. den letzten Hauch von ſich geben, oſtatniego ducha z ſiebie wypuścić, *to ieſt*: umrzeć.

Hauchen, oddychać, chuchać, oddech wypuſzczać, dychać, tchnąć, tchnąć duchem.

Haudegen, *m.* miecz do ścinania, do ucinania głow.

Havel, Hawel. Fluß in Teutſchland, rzeka w Niemczech.

Hauen, bić, iąć, ſiec; einen mit Ruthen, kogo rozgami; rąbać. Holtz hauen, drwa rąbać, drzewo rąbać. einen zu öfftern mit dem Degen hauen, kogo częſto pałaſzem rąbać. nach einem hauen, zamierzyć ſię na kogo, aby go ciąć. einem nach dem Kopfe hauen, zamierzyć ſię na kogo aby go w głowę ciąć. einen zur Bank hauen, beſztać kogo, zelżywemi słowami kogo łaiać, ſzpetnemi słowami komu złorzeczyć, ſzkalować kogo obmawiaiąc go, źle o nim mowić między ludźmi. über die Schnur hauen, *słowo w słowo*: ciąć za ſznur, *znaczy co do ſenſu*: miarę przebrać, z miary wyſtąpić, nad miarę co zrobić.

Hauen, das, cięcie, bicie, ſieczenie, rąbanie, rąbnienie, zamierzenie ſię.

Hauer, *m.* rąbacz, ten co drwa rąbie, drzeworąb. *znaczy także, to co*: ein wild Schwein, dzik, odyniec.

Hauung, *f.* cięcie, bicie, ſieczenie, rąbanie, rąbnienie. ſtarke Hauung, mocne rąbanie.

Hauffe, *m.* kupa; mäßiger, mierna, pomierna. Holtz- und Reiſighauffe, drzewa y gałęzi kupa. einen Hauffen Geldes, kaum faſſen können, kupy pieniędzy

niędzy ledwie pomieścić można. ein Hauffen Todtenköpfe, kupy głow umarłych. so grosse Hauffen Geldes, werden zusammen gebracht, tak wielkie pieniędzy kupy wraz znoszą, składaią. ein Hauffen böser Thaten, złych uczynkow kupa. Weitzenhauffen, przenicy kupa. die Bündel auf einen Hauffen zusammen werfen, zawiniątka, tobołki, na kupę wraz powrzucać. *to co*: kupa. grosser Hauffe, wielka kupa; aufgeführter, postawiona, ułożona, grosser Hauffe kömmt dazu, wielka kupa przybywa do tego. Tagehauffen, kupa dni; der Belohnungen, zapłaty nadgrody kupa; Freude, radości, uciechy, wesela kupa; grosser Hauffen der Weiber, wielka kupa kobiet. ein verjagter Hauffen Leute, obwinionych ludzi kupa. ein Hauffen ehrbarer Frauen, zacnych pań kupa. so grossen Hauffen tapferer Leute haben, mieć tak wielką kupę mężnych ludzi; Zeugen, świadkow kupa. Hauffen Bücher, ksiąg kupa. Hauffe Feinde, nieprzyiacioł kupa. Hauffen Leute, welcher aus Knechten zusammen gebracht werden, kupa ludzi, z samych służących zgarniona. ein Hauffen Wohlthaten, dobrodzieystw kupa. grosser Hauffen Elfenbein, wielka kupa słoniowey kości. ein Hauffen Thränen vergiessen, wylać kupę łez. ein Hauffen Gold und Silber tragen, złota y srebra kupę nosić. Wasser Hauffe, kupa wody. corinthischer Gefässe Hauffen, koryntyiskiego naczynia kupa. ein unzähliger Hauffen Knechte, welche aus allen Flecken zusammen gebracht worden, niezliczona kupa niewolnikow, ktorych ze wszystkich wiosek pozbierano. Hauffe Frösche, żabek kupa; der Weltweisen, filozofow kupa. Hauffen Pferde, koni kupa. Tugenden und Laster Hauffe, cnot y niecnot kupa. ein Hauffen Anmerkungen, przestrog, uwag kupa. was für ein grosser Hauffe Unglücks stehet uns bevor, co za wielka kupa nieszczęścia, stoi przed nami, czeka nas. vergeblicher Wörter Hauffe, prozna nic nieznacząca kupa słow. Volk Hauffe, ludzi, ludu kupa; zusammen verschworner, zprzysiężonych ludzi kupa. feuriger Hauffen, kopa. Heuhauffen, siana. zu hauffen bringen, na kupę znosić, w kopy układać.

Hauffenweise, kupą, kupami, kopami, w kopach; sich von dem Walle hinab stürzen, kupami na głowę się z wału na doł zrucać. hauffenweise fliegen die Staare, kupami, stadami uciekaią szpaki. hauffenweise zu lauffen, kupami się zbiegać.

Haupt, *n.* głowa; Erlegung bis aufs Haupt, porażenie na głowę, w pień wycięcie. bis aufs Haupt erlegen, na głowę porazić, w pień wyciąć. Haupt in einer Sache, głowa, pryncypał w iakiey rzeczy. Haupt seyn, głową być, naypierwszym być w czym; unter einigen, między niektoremi. vörther Theil des Haupts, przodek głowy, przednia częś głowy. Hintertheil des Kopfs, tył głowy, tylna część głowy. was das Haupt angehet, co na głowę wchodzi, głowny; oder: na głowę; dergleichen Pflaster, plaster na głowę. von Haupt bis auf die Füsse, od głow do nog, od wierzchu, do spodu. *przestr.* es wird dieses Wort zu vielen teutschen Substantivis gesetzet, und bedeutet so viel, als der vornehmste unter seiner Art, z. E. Hauptschelm, Hauptdieb, Hauptort, Hauptkirche, und dergleichen; es kann im polnischen, mit głowny, naypierwszy, arcy, gegeben werden, po polsku, *to słowo*: Haupt, przydaie się do wielu Niemieckich imion, y znaczy tak wiele, iako nayprzednieyszy w swoim gatunku, w swoim rodzaiu; na przykład. Hauptschelm, Hauptdieb, Hauptort, Hauptkirche rc. rc. co w polskim temi słowami, głowny, naypierwszy, arcy, ma być wykładane; głowny, hultay, głowny złodziey; nayprzednieysze mieysce, naypierwszy kościoł. Jedoch sind auch nachfolgende Artickel besonders zu sehen, iednak następuiące artykuły osobliwie trzeba widzieć.

Hauptader, *f.* głowna żyła, od głowy idąca.

Hauptartickel, *m.* naypierwszy artykuł, naypierwsza część na ktorey wszystko.

Hauptbalsam, *m.* głowny balsam, balsam na głowę; do leczenia głowy.

Hauptbinde, *f.* związka na głowę; zum Putze, wstęga, stążka, do ubierania głowy. königliche Hauptbinde, krolewska korona, *gdy o dawnych koronach mowa.* eine Hauptbinde aufsetzen, komu koronę na głowę włożyć. Hauptbinde weglegen, koronę z głowy złożyć. sich selbst eine Hauptbinde umthun, samemu sobie głowę związką, wstęgą, stążką obwiązać, wstążkę się ustroić na głowie.

Hauptfeind, *m.* głowny nieprzyiaciel, zawzięty do ostatniey.

Hauptfluß, *m.* katar, ściek z głowy; **alter und steter verursachet die Schwindsucht**, stary y nieustanny katar, sprawuje suchoty, do suchot przyprowadza.

Hauptgeschwulst, *m.* napuchnienie, naywiększe napuchnienie, puchlina naywiększa, naygłownieysza.

Hauptgrind, *m.* parch, otręby w głowie.

Hauptgut, *n.* kapitał, kapitalna summa, gdy o pieniądzach mowa.

Haupthaar, *n.* włos na głowie, włos z głowy.

Haupthandel, *m.* nayprzednieysza, naygłowniesza sprawa; naywiększa rzecz.

Hauptkirche, *f.* naypierwszy kościoł; nayprzednieyszy, do ktorego inne należą.

Hauptkrankheit, *f.* głowna choroba, chorowanie na głowę.

Hauptküssen, *n.* poduszka pod głowy, pod głowę, do położenia głowy na niey; **etwas darunter stecken**, co pod poduszkę włożyć, mowi się też samo pod głowy włożyć, pod głowy podłożyć.

Hauptleute, *plur.* Kapitanowie w Woysku.

Hauptlinie, *f.* głowny okop, nayprzednieyszy, naypierwszy szaniek; **an einer Festung**, przy fortecy, przy zamku obronnym.

Hauptmann, *m.* Kapitan; **einer Compagnie Soldaten**, iakiey kompanii albo Horągwi żołnierzy; **einer ganzen Armee**, całego woyska iakiego Wodz, Hetman; **einer Landschaft**, iakiego kraiu Starosta, Rządka.

Hauptmannschaft, *f.* Kapitański urząd, Kapitaństwo.

Hauptmannscharge, *f.* Urząd Kapitański, Kapitaństwo.

Hauptperson, *f.* herszt, pierwszy do wszystkiego, pryncypał.

Hauptpillen, *plur.* pigułki na głowę, na leczenie bolenia głowy.

Hauptpunkt, *m.* treść rzeczy, nayprzednieyszy punkt na ktorym wszystka rzecz, **Hauptpunkt kömmt darauf an**, wszystka rzecz na tym zależy, zawisła.

Hauptquartier, *n.* kwatera generalna. Hetmańska; **des Königs**, Krolewska.

Hauptsächlich, co iest nayprzednieyszy w rzeczy; **sich einen wünschen**, co nayprzednieyszego sobie życzyć, co naylepszego, co nayosobliwszego.

Hauptsächlich, *adv.* nayosobliwiey, naypierwey, naybardziey.

Hauptsatz, *m.* nayprzednieysza propozycyia, naygłownieysze, naypierwsze założenie.

Hauptscheitel, *m.* wierzch głowy, **auf dem Hauptscheitel**, na wierzchu głowy.

Hauptschiff, *n.* okręt Amiralski, na ktorym sam Admirał płynie.

Hauptschlacht, *f.* generalna batalia, **Hauptschlacht gewinnen**, generalną batalią wygrać.

Hauptschmerz, *m.* bol głowy. **Hauptschmerz leiden**, bolenie głowy, bol głowy cierpieć. **wegen Hauptschmerzen schreien**, z bolu głowy krzyczeć.

Hauptschmuck, *m.* stroy na głowę, ubranie głowy, ubior na głowę. **königlicher Hauptschmuck**, Krolewski stroy na głowę.

Hauptschule, *f.* nayprzednieysza szkoła, naygłownieysza, naypierwsza szkoła.

Hauptschwere, *pl.* sapka. **grosse und stete Hauptschwere haben**, wielką y nieustanną, sapkę mieć; obacz **Schnupfen**.

Hauptschwindel, *m.* zawrot głowy. **der einen Hauptschwindel hat**, ktory zawrot głowy ma.

Hauptspruch, *m.* naypierwsza prawda, *axioma*. **in Processachen**, w sądowych sprawach, dekret decyduiący y kończący sprawę.

Hauptstadt, *f.* stołeczne miasto, stolica, iakiego kraiu, krolestwa; **Griechenlands**, stolica Greckiego kraiu.

Hauptstamm, *m.* kapitał, summa kapitalna, od ktorey prowizyia idzie, y interes.

Hauptstände, *f.* głowne stany, przednieysze stany w iakim państwie.

Hauptstrasse, *f.* walny gościniec, droga, przechod żołnierski.

Hauptstück, *n.* przednieysza część; **des Briefs**, listu; **in einer Sache**, w iakiey rzeczy; punkt, na ktorey cała rzecz obraca się.

Hauptsüchtig, na głowę chory; **so, daß ihm das Haar ausgehet**, tak ciężko że mu włosy z głowy wylazuią.

Hauptsucht, *f.* bol, bolenie głowy; **davon das Haar ausgehet**, od ktorego włos wylazuie.

Hauptsumma, *f.* **Summa aller Summen**, summa summarum, summa z inszych sum złożona, zrachowana, zliczona.

Haupttreffen, *n.* bitwa batalia, ktora o wszystkim decyduie, ktora wszystko wygraie albo przegraie.

Hauptdächlein,

Hauptttüchlein, *n.* chustka na głowę, albo poszewka na poduszkę.
Hauptverbrechen, *n.* głowny występek, ekscès, kryminał; einen darauf anklagen, o głowny występek, o kryminał kogo oskarżyć, obwinić.
Hauptverräther, *m.* głowny, naypierwszy, nayprzednieyszy zdrayca.
Hauptversehen, *n.* naypierwszy, nayglownieyszy błąd, *to co:* sehr grosses Versehen, nader wielki błąd.
Hauptursache, *f.* głowna przyczyna, naycięższa, naywaznieysza przyczyna.
Hauptwache, *f.* bey dem vornehmsten Officier, przednia straż, przed nayśtarszym Officerem. *powtornie znaczy:* Cor de Garde, Cordegarda, stanowisko żołnierzy na warcie będących. auf der Hauptwache seyn, być na warcie przednieyszey, na wielkiey warcie.
Hauptweh, *n.* bol głowy; vom trinken, od pianstwa; vom denken, od myślenia.
Hauptwerk, *n.* nayznacznieysze dzieło, nayznacznieyszy uczynek; treść rzeczy, rzecz sama. zum Hauptwerke schreiten, do samey rzeczy przystąpić, do tego, co rzecz iest.
Hauptwesen, *n.* istota rzeczy; zawiasa rzeczy, na ktorey się cała rzecz obraca.
Hauptwinde, *pl.* głowne wiatry, po czterech stronach świata wiatry.
Hauptwirbel, *m.* wierzch głowy. auf dem Hauptwirbel, na wierzchu głowy.
Hauptzierde, *f.* głowy stroy, ubior, stroienie głowy, ubieranie głowy.
Hauptzweck, *m.* cel, koniec, ktorego kto w czym upatruie, do ktorego kto dąży, dieß ist der einzige Hauptzweck der Sache, ten iest iedyny cel rzeczy.
Haura, Haura, Stadt in Arabien, miasto w Arabii.
Havre, Ort in den Niederlanden, Hawre, miasto w Niskim-Kraiu.
Havre de Grace, Hawr de Gras, port Francuski.
Hauß, *n.* dom, mieszkanie, pomieszkanie. *potym znaczy to co:* Familia; weites, obszerny; enges, szczupły, ciasny; altes, dawny, stary; himmlisches und göttliches, niebieski y boski; sehr keusches, bardzo czysty; gemeines, pospolity; herrliches, przedni, panski; ausgeziertes und meublirtes, wystroiony y umeblowany, pięknym sprzętem opatrzony, porządny, w ktorym porządek, to iest, sprzęt iest dostateczny; leeres und unausmeublirtes, prożny, bez porządku, nie porządny, bez sprzętu; glückseeliges, szczęśliwy; angenehmes, miły; ehrliches, uczciwy; feindseeliges, nieprzyiacielski, nieprzyiazny; reiches und volles, bogaty y pełny wszystkiego; grosses und schönes, wielki y piękny; wohlgebautes, dobrze zbudowany, wystawiony, stawiany; natürliches, naturalny; bekanntes, znaiomy, wiadomy; arbeitsames, pracowity; das vielfältig offen stehet, und Leute gerne beherberget, ktory często otwarty stoi, y ludzi przyimuie; kleines, mały dom; väterliches, oycowski; voller Zierrathen, pełny przystroienia, przyozdobienia; voller schönen Statuen, pełny, pięknych osob, posągow; voller Schand und Laster, pełny chanby y niecnot; ruhmvolles und ansehnliches, sławy pełny y poważny; züchtiges, wstydliwy; königliches, krolewski; gottesfürchtiges, bogoboyny; voller Spieler und Säuffer, pełny graczow y opoiow; beständiges, trwały; ein sehr geflissenes, bardzo przyiazny y przychylny komu; ganzes, leeres, cały, prozny; feiles, przedayny, na przedaż stoiący; altes, neues, starodawny, nowy; edeles, szlachetny; worinnen weder Statue noch Bild ist, gdzie niema ani statuł, ani obrazu; nahe am Markte stehendes, blisko rynku stoiący; wohlausgebauetes, dobrze wybudowany; so gegen Morgen stehet, ktory ku południowi stoi; voller Kranken, pełny chorych; frembdes, cudzy, obcy; kostbares, darinnen viel aufgehet, drogi, kosztowny, w ktorym wiele wychodzi; steinernes, kamienny, z kamienia murowany. *ztąd nazywa się:* kamienica; güldenes, złoty; so nicht mit Menschen, sondern selbst, mit Götter Händen gemacht, ktory nie ludzkiemi, ale samych Bogow rękami zrobiony; mit Bäume besetztes, drzewami obsadzony. der sein Ansehen, vom Hause haben will, ktory swoiey powagi z domu swoiego szuka. das Hauß muß nicht den Herrn, sondern der Herr das Hauß zieren, nie dom pana, ale pan ma zdobić swoy dom; das allen zur Retirade, Zuflucht, dienet, ktory wszystkim iest przytuleniem y ucieczką. einen aus seinem Hause treiben, kogo ze swoiego domu wypchnąć. aus dem Hause gehen, z domu wyiść. in eines Hause seyn, w czyim domu być. in eines Hause ergriffen werden, w czyim domu

domu być wziętym, złapanym. einen in sein Haus treiben, kogo do domu swoiego pędzić. zu einem ins Haus kommen, do kogo do domu przyiść. er ist zu Hause bey mir, on iest w domu u mnie. sich zu Hause halten, w domu się trzymać, w domu siedzieć. zu Hause bleiben, w domu zostać. in eines Haus kommen, do czyiego domu przyiść. er hat in unsern Hause viel Jahre gelebt, on w naszym domu wiele lat żył. ich besitze dies Haus schon viele Jahre, ia trzymam, posiadam ten dom iuż wiele lat. komm nur nach Hause, przydź tylko do domu. in ein fremdes Haus gehen, do obcego domu iść. einen nicht ins Haus lassen, nie puścić, nie puszczać kogo do domu. was hast du in unserm Hause zu schaffen, co tu masz za sprawę w naszym domu. ein ansehnliches Haus aufführen, okazały dom wystawić. das Haus räumlich bauen, przestrony dom budować. bey dem ich in dem Hause wohne, u ktorego ia w domu mieszkam. einer aus meinem Hause, ieden z moiego domu. das ganze obere Haus (Geschoß) ist ledig, całe wyśnie piętro domu iest prożne, nikt w nim nie mieszka. einen nach Hause begleiten, kogo do domu prowadzić, poprowadzić. nach Hause sagen, do domu dać znać, w domu powiedzieć. Briefe nach Hause geben, list do domu dać. nach Hause rufen, do domu wołać. einen in sein Haus annehmen, kogo do domu swoiego przyiąć. eines Haus beschädigen, czyiemu domowi szkodzić; niederreissen, dom czyi obalić; wieder bauen, znowu postawić. aus dem Hause ziehen, z domu wyciągnąć, wyprowadzić się. von Hause weg seyn, nie być w domu. wieder nach Hause kommen, znowu do domu przybyć. ein Haus miethen, dom naiąć. in ein Haus ziehen, do iakiego domu wciągnąć, wprowadzić się. hinten zum Hause hinaus, tyłem, zatyłkiem domu, wyiść. zwey und mehr Häuser, aneinander bauen, dwa domy albo więcey razem stawiać wciąż. erlauben nach Hause zu gehen, pozwolić do domu poyść. sich wieder nach Hause zu begeben, znowu się do domu udać. *to co*: dwor; fremdes, obcy; angenehmes, lustiges, wesoły; vergüldetes, pozłacany; von schlechten Materialien, ze złych materyałow; baufälliges, nadruinowany, ruynuiący się; reiches, bogaty; ungesundes, niezdrowy, gesundes, zdrowy; in dem innersten, w śrzodku, wewnątrz dworu. mitten im Hause, w poszrzodku dworu; anstecken, dwor zapalić, etwas an dem Hause anbauen, co do dworu przybudować, część iaką przystawić; in dem innersten Theile desselben wohnen, w śrzedniey części głębiey w nim mieszkać. in einem Hause, w iednym domu, w iednym dworze. vor dem Hause, przed do memy przede dworem. hinten im Hause, na tyle w domu; das siebente vom Thor, siodmy dom od bramy; in diesem wohnen, w tym mieszkać; in sein Haus zurück gehen, do domu swoiego nazad iść. der nirgends kein Haus hat, ktory nigdzie nie ma żadnego domu. vor seinem Hause, przed iego domem. das Haus einreissen, dom obalić, zburzyć, gehet nach Hause, idźcie do domu. aus seinem Hause gehen, ze swoiego domu iść; und es verlassen, y dom swoy porzucić. einen in sein Haus nehmen, wziąć kogo do domu swoiego. das Erdbeben hat das Haus über den Haussen geworfen, trzęsienie ziemi dom na kupę zwaliło, obaliło. aus seinem Hause treiben, ze swoiego domu, wypędzić, wygnąć. sich mitten in sein Haus retiriren, begeben, ustąpić do swoiego domu. aus seinem Hause kommen, ze swoiego domu przychodzić. von Haus zu Haus eine Stadt ausplündern, od domu do domu miasto iakie zrabować. einem von Haus und Hof veriagen, kogo z domu i ze wsi wygnać. Haus und Hof verlassen, dwor dom y maiętność porzucić. Haus und Hof vertheidigen, domu y maiętności bronić. er wird wider zu Haus und Hof kommen, wszystko to znowu do twoiego domu y na twoy grunt przyidzie, to iest, wszystko na ciebie, spadnie, wszystko się o ciebie oprze. zu Hause seyn, w domu być. eine Reyhe Häuser, rząd domow, połać. ein frey stehendes Haus, osobno stoiący dom, iednę isolę zabieraiący; grosses und prächtiges, wielki y wspaniały pałac; kleines, domeczek. Familia, Rod, Krew. unser ganzes Haus läßt dich grüssen, cały nasz dom, wszystka nasza krew pozdrawia się. königliches Haus, krolewski dom, krolewska familia, krolewska krew.

Hausarm, ubogi, ktory się ubogo ma. ktory w domu nic, albo bardzo mało ma.

Hausbacken Brod, *n.* obroczny, czeladny, chleb, dla czeladzi, dla ludzi pieczony.

Hausbrod, *n.* chleb na rozchod, rozchodni. *toż ſamo*, co czeladny, obroczny chleb.

Hausbuffel, *m.* posługuiący w domu, od posługi, parobek, służalec, służały.

Hauscapelle, eines Christen, *f.* kaplica domowa iakiego chrześcianina.

Hauscreutz, *n.* domowe złe, krzyż domowy, domowe utrapienie. Hauscreutz haben, mieć krzyż w domu, utrapienie, kłopot y biedę z kim w domu.

Hausen, przyiąć goſpodą kogo, *słowo w słowo, domować, goſpodować kogo, powtornie znaczy.* übel verfahren, pustoſzyć, rabować; auf den Dörfern, po wſiach; unmenſchlich, nie ludzko, z nieludzką ſrogością. mit einem hauſen, źle się z kim obchodzić, źle kogo traktować.

Hausen, ein Fiſch, wyż, ryba.

Hausengel, *m.* domowy anioł, iakoby, do ſtraży y pilnowania domu dany.

Hausfrau, *f.* pani, pani w domu, pani ktorey dom ieſt, ktora w dom urządzi.

Hausfriede, *m.* pokoy domowy, w domu, ſpokoyność domowa.

Hausgenoſſe, *m.* der in einem Hauſe ums Geld wohnet, domownik, naiemnik, ſpoł mieſzkaniec ktory, w iednym domu za pieniądze mieſzka. der mit zu der Familie des Hauswirths gehöret, ktory do familii goſpodarza należy, domowy, *iednym słowem.* der mit einem in einem Hauſe wohnet, da beyde gleiches Recht haben, ktory, z kim w iednym domu mieſzka, rowne z nim prawo do niego maiący.

Hausgeräthe, *n.* porządek domowy, porządek w domu, ſprzęt domowy, ſprzęt w domu.

Hausgeſchäfte, *n.* domowe intereſa, zatrudnienia, domowe ſprawunki.

Hausgeſinde, *n.* czeladź; das mit ſeiner Arbeit, das Feld fruchtbarer macht, ktora ſwoią robotą pola intratne czyni; das ſich durch Kinder vermehret, ktora ſię płodzeniem dziatek rozmnaża, pomnaża; nützlich gekleidet, dobrze przyodziana; das wider Regen und Kälte wohl verwahret iſt, ktora przeciwko deſzczom y zimnu, dobrze ieſt opatrzona; faules, leniwa. ein Hausgeſinde confus machen, czyią czeladź pokłucić. Hausgeſinde verſorgen, unterhalten, o czeladzi mieć ſtaranie, czeladź opatrywać, utrzymywać. der Hausgeſinde viel hat, ktory wiele czeladzi trzyma.

Hausgötter der alten Römer, *n.* domowi bożkowie ſtarych Rzymian. Lares.

Hausgötzen, *pl.* domowi bożkowie u pogan, ktorych oni w domach czcili.

Haushalter, *m.* ekonom, podſtaroſci, goſpodarz, goſpodarſtwa dozorca, dwornik.

Haushälterin, *f.* ekonomka, podſtarościna, goſpodyni, dworniczka, dozorczyna.

Haushälteriſch, ekonomiczny, goſpodarſki, do goſpodarſtwa, do ekonomii należący.

Haushältig, dobry goſpodarz, dobrze goſpodaruiący, goſpodarny, nieutratny.

Haushältigkeit, *f.* goſpodarſtwo, goſpodarność, goſpodarſtwa trzymanie, prowadzenie. ſein Guth durch die Haushältigkeit vermehren, ſwoiego maiątku, przyſporzyć, przyczynić, przez goſpodarność, goſpodarſtwem, goſpodarſtwa prowadzeniem.

Haushahn, *m.* kur, kogut, domowy, w domu chowany.

Haushalt, *m.* goſpodarſtwo, goſpodarowanie, goſpodarſtwa wiedzienie.

Haushalten, goſpodarować, goſpodarſtwo prowadzić. gut haushalten, dobrze goſpodarować. übel haushalten, źle goſpodarować. ſo haushalten, daß er zunimmt, tak goſpodarować, aby maiątku przybywało y przyraſtało; daß alles zerſtäubet, że wſzyſtko upada; ſeine Dinge überhaupt ſchlecht verſehen, źle ſwoich intereſow ogolnie pilnować, patrzyć. ſcharf haushalten, oſtro, ſurowo goſpodarować, rządzić w domu.

Haushaltung, *f.* goſpodarowanie, goſpodarſtwo. die Haushaltung vergrößern, goſpodarſtwo powiękſzyć. ſeine Luſt an der Haushaltung haben, mieć ukontentowanie, upodobanie w goſpodarſtwie; mieć chęć, ochotę do goſpodarſtwa. die Haushaltung in Acht nehmen, doglądać, pilnować goſpodarſtwa. es in der Haushaltung gehen laſſen, wie es gehet, niedbać o goſpodarſtwo, dać mu iść, iak idzie. das iſt der Haushaltung nachtheilig, to ieſt ze ſzodą goſpodarſtwa. die Haushaltung verſtärken, goſpodarſtwo zmocnić, ugruntować. die Haushaltung verringern, goſpodarſtwa umnieyſzyć;

ſzyć; ruiniren, goſpodarſtwo zruynować, ſtracić. in der Haushaltung will dieſes ſeyn, to w goſpodarſtwie, ma być. zur Haushaltung gehörig, do goſpodarſtwa należący, goſpodarſki, ekonomiczny. dergleichen Bücher oder Schriften, von der Haushaltung, podobne kſiążki albo piſma o goſpodarſtwie.

Haushaltungsbücher, *plur.* kſiążki ekonomiczne, goſpodarſkie, do goſpodarſtwa należące.

Haushaltungsſorge, *f.* ſtaranie o goſpodarſtwie, pilnowanie goſpodarſtwa.

Hausherr, *m.* pan domu, pan w domu; neuer, nowy; elender, nędzny; ſcharfer, oſtry, biedny; erwünſchter, pożadany; ſehr guter, nader dobry; böſer, zły; harter, twardy, popędliwy, źrzędny, ſkrzętny; alberner, głupi; dickhäutiger, twardey ſkòry; der nicht nach etwas fraget, ktory ſię o nic nie pyta; gütiger, ſzczodrobliwy; der keine Luſt an Zänkereyen hat, ktory nie ma żadnego upodobania w kłutniach. der Hausherr muß ſeine Kinder ſcharf halten, pan, goſpodarz, muſi ſwoie dzieci ſurowo trzymać. auch ſeine Knechte, także ſwoią czeladź.

Haushund, *m.* pies, ſtroż koło domu, domu pilnuiący pies.

Hauſiren, toben, ſchwärmen, rabować, plądrować, nachodzić domy; gehen, po domach chodzić z towarami; od domu do domu chodząc przedawać.

Hauſirer, *m.* doma - krążnik; Art der Krämer, die ihre Waare von Haus zu Haus tragen, gatunek kramarzow ktorzy krążą po domach z towarami.

Hausjungfer, *f.* panna, cora goſpodarſka; Tochter im Hauſe, corka w domu; honette Bedientin, także panna służąca; Aufſeherin, panna do dozoru domowego.

Hauskirche, *f.* domowy kościoł, w domu założony.

Hausknecht, *m.* służalec, służały, służący w domu, parobek; człowiek do posługi w domu.

Hausmagd, *f.* służała, służąca, dziewka do posługi w domu.

Hausmahlzeit, *f.* domowa wieczerza, jaka ſię może w domu znaleść; okręgła wieczerza.

Hausmann, *m.* Hausgenoſſe, komornik, komorą, u kogo w czyim domu, mieſzkaiący; *powtornie znaczy także:* Thürmer, Wächter auf dem Thurme, *wieżyc*, albo ſtroż na wieży pilnuiący.

Hausmannskoſt, *f.* okręgłe, oſzczędne, ſkąpe iedzenie; damit für lieb nehmen, być kontent okręgłym, ſzczupłym, oſzczędnym, ſkąpym iedzeniem.

Hausmittel, *n.* domowe lekarſtwo, w domu ſporządzone, nagotowane.

Hausmutter, *f.* goſpodyni, pani w domu, ktora w domu rządzi, domem władnie.

Hausrath, *m.* ſprzęt domowy; reinlicher, czyſty, chędogi; vieler, ktorego wiele; herrlicher, prächtiger, pańſki, wſpaniały. ſehr ſchöner, bardzo piękny; unflätiger, brudny; genugſamer, doſtateczny; zerbrechlicher, prędki do zepſowania ſię, nietrwały; zierlicher, von Erzte, ozdobny, z miedzi; brauchbares, użyty, zgodny do używania; bäuriſcher, chłopſki, wieyſki; koſtbarer, drogi, koſztowny; etwas damit ausputzen, co przyozdobić pięknym ſprzętem. weder zu viel noch zu wenig Hausrath, ani nazbyt wiele, ani nazbyt mało ſprzętu domowego; nichtswürdiger, ktòry nic nie wart, na nie wiele ſię zda, mało co po nim.

Hausrecht, *n.* gościnności prawo, gościnne, gościnności powinność, obowiązek.

Hausregiment, *n.* rządzenie domu, w domu, rządzenie domowe.

Hausſachen, *pl.* domowe intereſa, domowe ſprawy, domowe ſprawunki, domowe zabawy.

Hausſäßig, oſiadły, ktory oſiadł gdzie na mieſzkanie, aby tam mieſzkał.

Hausſchule, *f.* ſzkoła domowa, w domu założona, nauka domowa, edukacyia takaż.

Hausſchwelle, *f.* pròg we drzwiach. *obacz na ſwoim mieyſcu:* Schwelle.

Hausſohn, *m.* ſyn goſpodarſki, ſyn pańſki, u godnych ludzi, panicz, panię, młody pan.

Hausſorge, *f.* zakręt goſpodarſki, zakrzątnienie goſpodarſkie, zatrudnienie goſpodarſkie.

Hausſpeiſe, *f.* domowe iadło, powſzedni chleb, domowe iedzenie.

Hausſtand, *m.* ſtan domowy, ſtan goſpodarſki, ſtan goſpodarſtwa ekonomiczny.

Hausſtürmer, *m.* naieźnik domow, nachodzący domy, napaśnik, domy wybiiący.

Hausſuchung, *f.* inkwizycyia w domu uczyniona, pytanie ſię, badanie domowe.

Haustafel, *f.* domowa tablica, ma znaczyć, einen Theil des Catechismi, część katechiſmu.

Hausthür, *f.* drzwi do domu; fremde, ze dworu, hintere, tylne; ſchöne, piękne; enge, ciaſne; niedrige, niſkie. Hausthür aufmachen, drzwi do domu otworzyć. vor der Hausthüre ſtehen, przede drzwiami ſtać. die Hausthür knarret, drzwi ſkrzypią. an der Thüre klopfen, do drzwi kołatać. die Hausthür zuſchlieſſen, drzwi do domu zamknąć. zu eines Hausthür hinein gehen, wniść do drzwi czyich. we drzwi czyie, za drzwi. die Hausthür iſt beſetzt, drzwi do domu ſą zaſtąpione, oſadzone.

Haustruppen, *pl.* woyſko domowe, nadworne, horągwie domowe nadworne, nadworni domu iakiego, pana iakiego wielkiego żołnierze, nadworni ludzie.

Hausvater, *m.* goſpodarz; fleißiger, pilny, ſtaranni; kluger und aufmerkſamer, roztropny y uważny. er iſt ein guter Hausvater, dobry goſpodarz die Pflicht des guten Hausvaters thun, powinność dobrego goſpodarza czynić. den Hausvater abgeben, goſpodarzem ſię czynić, być goſpodarzem.

Hausverwalter, *m.* ekonom, podſtaroſci, rządca, władarz y Adminiſtrator. treuer Hausverwalter, wierny, podściwy rządca, ekonom.

Hausverwaltung, *f.* trzymanie goſpodarſtwa, rządzenie, zawiądywanie goſpodarſtwem, doglądanie goſpodarſtwa, goſpodarowanie, dozor w goſpodarowaniu.

Haus und Hof, fortuna, maiątek, dobra. Haus und Hof verlaſſen, fortunę, dobra porzucić.

Hausvoigt, *m.* ekonom, władarz, goſpodarſtwa dozorca, rządca, goſpodarſtwem zawiaduiący.

Hausweſen, *n.* goſpodarſtwo, maiątek; ſich deſſen annehmen, darauf legen, iąć ſię goſpodarſtwa, na goſpodarſtwo łożyć. Hausweſen verſtärken, goſpodarſtwo zmocnić, goſpodarſtwa, maiątku przyczynić. Hausweſen verringern, goſpodarſtwa umnieyſzyć; ruiniren, goſpodarſtwo założyć; nicht achten, gehen laſſen, wie es gehet, zaniedbać goſpodarſtwa, niedbać o goſpodarſtwo, zarzucić goſpodarſtwo, nie doglądać goſpodarſtwa, dać mu iść iak chce. Schaden des Hausweſens, ſzkoda w goſpodarſtwie. ſehr wohl das Hausweſen beſorgen, doglądać bardzo dobrze goſpodarſtwa. der ſich des Hausweſens fleißig annimmt, ktory ſię pilno chwyta goſpodarſtwa, prowadzi. wir ſind in dem Hausweſen ſehr zurück gekommen, bardzośmy w goſpodarſtwie upadli, w goſpodarſtwie zniſzczeli; ſtraciliśmy wiele na goſpodarſtwie, goſpodarſtwo ſię nie powiedło.

Hauswirth, *m.* pan, goſpodarz, pan domu ſwoiego, pan goſpodarſtwa ſwoiego. er iſt ein fleißiger Hauswirth, on ieſt pilny goſpodarz, dobry z niego y ſtaranny goſpodarz.

Hauswirthlich, goſpodarny, goſpodarſtwo dobrze prowadzący, dobry do goſpodarſtwa.

Hauszins, *f.* czynſz z domu, komorne, naiemne, za ſtancyie, za izby. den Hausgenoſſen, einen jährlichen Hauszins ſchenken, komornikom, naiemnikom roczny za ſtancyie czynſz darować. jährlichen Hauszins auf 500 Thaler zurück ſetzen, roczne mieſzkanie, aż do pięci ſet talerow zniżyć. wie viel muſt du Hauszins geben? wiele ty muſiſz za mieſzkanie czynſzu dawać?

Hauszucht, *f.* karność domowa; ernſthafte und beſtändige, ſurowa y nieuſtanna, ściſła y dozorna, trzymanie ludzi w należytey ryzie.

Haut, *f.* ſkòre; inſonderheit eines Menſchen, was noch auf dem Fleiſche liegt, oſobliwie ſkòra na człowieku, ktora na ciele ieſzcze ieſt; oberſte, zwierzchnia; friſche, żywa; dicke, gruba; federweiche, miętka iak puch, pulchna; milchweiſſe, iak mleko biała. eine Wunde über der Haut haben, mieć ranę za ſkòrą. ſie hat ſehr weiche Haut, ona ma bardzo miętką ſkòrę; także; der Thiere, zwierząt, ſkòra ſię nazywa. die Thiere haben die Haut, zwierzęt maią ſkòrę. aus der Haut eines andern Riemen ſchneiden, z cudzey ſkòry rzemien kraiać. die Haut gerben, ſkorę garbować, wyprawiać. einem die Haut gerben, ihn abſchlagen, ſkòrę komu wygarbować, *to ieſt:* obić mu ſkòre dobrze, należycie. einem die Haut über die Ohren ziehen, komu na uſzy ſkorę zciągnąć; der Menſchen und Thiere, wenn ſie abgezogen werden, z ludzi y ze zwierząt ſkora, zciągniona, nazywa ſię także ſkora. von einer Ziege, z kozy, kozia ſkora.

die Natur hat die Augen, mit sehr dünnen Häuten überzogen, natura pokryła oczy bardzo cienkiemi skorami, *mocniey się wyraża*. cieniuteńkiemi skoreczkami. in was für eine Haut stecke ich, w iakiey ia skorze chodzę! da wir noch in dieser Haut stecken, gdy my ieszcze w tey skorze iesteśmy. harte von der Arbeit, ztwardniała od pracy. die abgelegte Häute einer Schlange und dergleichen, zdięta skora z węża y z inszych podobnych. dem die Haut zucket, der gern einen Buckel voll Schläge haben will, kogo grzbiet świerzbi, ten chce mieć go razami dobrze obłożonym. einem die Haut voll schlagen, grzbiet komu dobrze obić, otrzepać kogo należycie. mit der Haut bezahlen, skorą zapłacić, krwią, życiem przypłacić. seine Haut theuer genug verkauffen, swoię skorę dosyć drogo przedać, *to iest*: zginąć ale nie bez zemsty.

Hautbois, *f.* oboy, *drugi spadek*, oboi. französische Schallmey, francuska piszczałka. auf der Oboy spielen, na oboi grać, wygrawać.

Hautecombe, Hotecombe, Ort in Savoyen, mieysce w Sabaudyi.

Hautschauer, *m.* naierzenie, strach, mory, mrowie, ktore ze strachu człowieka przechodzą.

Hauwald, *m.* las do rąbana, w ktorym drzewo wolno y można rąbać.

Hauzahn, *m.* kieł, ząb długi, krzywy iak kosa, iaki u dzika y świni bywa.

Hayn, *m.* Wald, bor, las, gay, *powtore*, Namen unterschiedener Städte, imie rożnych miast. von oder zu einer solchen Stadt gehörig, z ktorego albo do ktorego z tych miast należący. Haynski, Haynska, Haynskie.

Hazard, *m.* Glücksfall, hazard, trefunek, par Hassard, trefunkiem, szczęściem, przypadkiem. *to co znaczy*: Wagniß, odważenie się niebezpieczne. es ist ein grosser Hassard, *to iest*: wielki hazard, to iest niebezpieczna odwaga, śmiałość.

Hazardiren, ośmielić się, odważyć się na co z niebezpieczeństwem. eine Schlacht hazardiren, odważyć się na bitwę. eine Sache hazardiren, rzecz iaką odważyć na zysk lub na zgubę.

Hebamme, *f.* baba; bey einer seyn, babić u ktorey, dziecię od ktorey odbierać.

Hebammenamt, *n.* posługa, wiadomość, sztuka babienia, odbierania dzieci od położniey.

Hebammenlohn, *m.* płaca za babienie, za odbieranie dzieci od położnic.

Hebebaum, *m.* drąg do wyważania y podnoszenia, *wyważ*, *podnosz*, *ważnik*, einen Stein damit fortwelzen, ważnikiem, kamień daley pomykać; eine Statue damit los zu brechen, posąg takowym drągiem roztrącić. ein Schiff mit dem Hebebaume fortschieben, tym ważnikiem okręt podważać y posuwać.

Hebel, *m.* drąg, ważnik, drąg ważnik podważnik, drąg do podważania.

Heben, podnosić, podważać; die Hände in die Höhe, ręce w gorę podnosić; etwas, co. einen bis in den Himmel heben, wynosić kogo aż pod niebo. *obacz*: aufheben, erheben, hebe dich weg! umykay! precz ztąd! umkniy się! precz. hebet euch weg von hinnen, idzcie precz ztąd, ustąpcie się; ein Kind aus der Tauffe, dziecię podnieść ze chrztu, *właśnie po Polsku*. dziecię trzymać do chrztu.

Heber, *m.* krzywą rura do lania, do przelewania.

Hebig, skąpy, kutwa; nielubiący nic dać, obacz: karg.

Hebräer, *m.* żyd, Jude, Hebrayczyk, Hebrayskiego narodu człowiek.

Hebräisch, hebrayski, żydowski. hebräisches Land, Hebrayska ziemia.

Hebräisch, po hebraysku, hebrayskim trybem, sposobem.

Hebzeug, *n.* lewar, do podnoszenia, machina, *to co*: Hebbaum, Erdwinde, Windspille, *to co*, Winde.

Hechel, *f.* żelazny grzebien. einen durch die Hechel ziehen, ciągnąć kogo po żelaznym grzebieniu, to iest przymawiać komu, przytyki, przycinki dawać, ugryzać, przymowkami przegryzać, dokuczać słowami aż do żywego.

Hechelkamm, *m.* grzebień żelazny, do czesania do oczesywania, szczeć.

Hecheln, oczesywać, czesać; den Hanf oder Flachs, konopie albo len.

Hecheln, das, czesanie, oczesywanie, lnu, konopi, przędziwa.

Hechelung, *f.* czesanie, oczesywanie, czesaniem przędziwa chędożenie.

Hechler, *m.* czesalnik, paczesnik, zgrzebnik, ktory przędziwo oczęsuie.

Hechsel, *m.* sieczka, słoma pocięta drobno na sieczkę, *toż samo co*, Häckerling.

Hecht, *m.* ein Fisch, szczupak, szczuka, ryba. die Lembergischen Hechte in Polen sind die besten, sie haben ein hartes Fleisch, welches schülbrig ist, Lwowskie Polskie szczupaki, są nayleysze, mięso iest w nich, twarde y ktore się łupie. die Hechte sind mit langen Zähnen, szczupaki są z długiemi zębami.

Hecke, *f.* lebendiger Zaun, żywy płot, zarosliny iakich krzakow, *to co* Dornbusch, tarnina, krzaki cierniowe, tarniowe, ktoremi mieysce obrasta.

Hecken, wylęgnąć, porodzić, wydać płod.

Heckerling, *m.* sieczka, ze słomy drobno porzniętey.

Heckezeit, *f.* czas płodzenia, przychowku, przychowania.

Heckicht, ciernisty, tarnisty, co ma cierni y tarni wiele.

Heckenschlehe, *f.* iagoda, na tarni, tarka, śliwka na tarninie rodząca się.

Hedwig, Frauennamen, Jadwiga, imie białogłowskie.

Heer, *n.* woysko; żołnierz, *collective*, za woysko, wzięte to imie.

Heerd, *m.* towarzysz, spolnik, spoleczanik, społtowarzysz.

Heerde, *f.* trzoda, czereda; vornehmlich zwar kleinen, doch auch großen Viehes, wprawdzie mowi się to osobliwiey o małym dobytku, ale też czasem y o bydle, tylko niemieckie. ausgemergelte Heerde, wyrodzona; große, wielka; von 25 Stücken, od dwudziestu piąciu sztuk. ganze Heerde, cała trzoda; von tausend Stücken, od tysiąca sztuk; von sieben hundert Stücken, w ktorey siedm set sztuk; die aus an einander gewohnten Viehe besteht, w ktorey wszystkie sztuki razem zawsze z sobą chodzą, bywaią; von gutem Alter, dobrych lat, w ktorey sztuki nie są stare; welche gut aussieht, ktora dobrze wygląda, ktora się pokazuie być dobrą, piękną. Heerde der Gänse, stado gęsi, und nicht mehr, trzoda; Hüner, kupa, stado kur. Heerde der wilden Schweine, stado dzikow. Heerde der Pferde, stado koni. Heerde der Tauben, stado gołębi; großes Viehes, stado wielkiego dobytku, stado wołow. Heerde der Seeräuber, stado rozboynikow morskich, lepiey, kupa. Heerde der Freunde, grono, koło; przyiacioł Heerde der Weiber, trzoda bab. Heerde der Jungen, stado młodzi. die Heerde wegtreiben, trzodę popędzić. mit der Heerde umgeben seyn, trzodą być otoczonym; mit darunter rechnen, do trzody policzyć, w trzodzie rachować. Heerde Mägde bey sich haben, mit sich schleppen, trzodę służebnić mieć przy sobie, z sobą włoczyć. der von der Heerde ist, z trzody, od trzody, ze stada, od stada, stadny. wo es viele Heerden größer Vieh giebt, gdzie się wiele trzod, stad znayduie, o tym mieyscu mowi się, obfituie w trzody, w stada.

Heerfahrt, *f* wyprawa woyska, ruszenie woyska na nieprzyiaciela.

Heerführer, *m.* woyska wodz, woiewoda, w dawnym swoim znaczeniu.

Heergeräthe, *n.* porządek woyskowy, rzeczy woyskowe, sprzęt woyskowy, sprzęty żołnierskie, rzeczy do wyprawy woyskowey należące y potrzebne, woienne porządki.

Heergewette, *n.* sprzęt na wyprawę woyska, porządek, do wyprawy żołnierza potrzebny.

Heerhalten, wiele ważyć, wiele szacować, za wielką sobie rzecz mieć.

Heerling, *f.* dzikie wino, dzikie winne drzewko, dzika winna iagoda.

Heermeister, *m.* stanu iakiego nayſtarszy mistrz, wielki mistrz.

Heermeisterthum, *n.* wielkiego mistrza, godność, dostoieństwo.

Heerpauke, *f.* kotły do bębnienia, z miedzi robione.

Heerpauker, *m.* dobosz, ktory w kotły biie, bębni.

Heerschaar, *f.* woysko, *toż samo znaczy co*, Heer.

Heersfolge, *f.* wyprawa woyskowa, wyprawa woienna, wyprawa na woynę.

Heerskraft, *f.* moc, siła woyska, *także bierze się za to samo*, Heer, woysko.

Heerstraße, *f.* droga woyskowa, przechod woyskowy, ktorym woysko maszeruie.

Heerwagen, *m.* żołnierski woz, obozowy woz, obozowy skarbnik.

Heerzog, *m.* kśiąże. berühmter Herzog, sławny kśiąże.

Hefen, *pl.* stek, męty, mąty, męt, fus, fusy; unterste, nayniższe, na samym spodzie; fließende, rzadkie; alte, stare; neue, nowe; frische, świeże. zum Hefen gehörig, do mętow, do mętu należący, mętowy, fussowy. voller

 Hefen,

Hefen, pełny mętow, drożdży. Wein voll Hefen, wino pełne lagru, mętu.
Hefficht, mętny, drożdżyły, y drożdżami zmącony. hefichter Wein, z drożdżami zmacone wino.
Heft, *n.* haftka; etwas damit zuzumachen, do zapinania, fpinka, *powtornie znaczy*, Handgriff an einem Messer, trzonek u noża.
Heftelmacher, *m.* haftkarz, haftkorobnik, ten co haftki, fpinki wyrabia.
Heften, mit einem Hefte, zapinać haftką, fpinać, fpinką zapiąć. mit der Nehnadel heften, haftować, wyfzywać, igłą, zfzywać, fzyć, *to co*, anbinden, przywiązać. die Weinreben heften, latorosle, winne gałązki przywięzywać. eine Wunde heften, ranę zahaftować. einem etwas auf den Ermel heften, co komu na ramieniu przypiąć, *metaph.* co przypifać, przyczytać komu, łatkę przypiąć.
Heftgen, *n.* das, haczyk, konik do zapinania, iaki bywa w parze haftek.
Heftig, żwawy, popędliwy. heftiger Zorn, żwawy gniew. heftige Natur, żwawa natura. in etwas heftig seyn, być w czym popędliwym, żwawym. heftiger Eingang, żwawy początek mowy. heftige Rede, popędliwa mowa; im Disputiren, w dyfputowaniu. heftiger Mensch, żwawy, popędliwy człowiek. heftige Kälte, przykro, przeięte, tęgie zimno.
Heftig, *adv.* żwawo, popędliwie, tęgo; zuwider seyn, fprzeciwiać się, opierać się. einen heftig anklagen, kogo żwawo obwiniać, na kogo żwawo fkarżyć. sich heftig bemühen, tęgo się obracać, ftarać się. sich heftig breit machen, żwawo się rozpościerać, z czym. es ist heftig im Rathe darüber gestritten worden, żwawo się o tey materyi w senacie umawiano. die Gemüther sind heftig entbrannt, umysły się żwawo rozpaliły. er hat die Seinigen heftig erschreckt, mocno swoich nastraszył. heftig für die Seinigen fechten, żwawo bić się, walczyć o swoich, za swoiemi.
Heftigkeit, *f.* żwawość, popędliwość, tęgość; des Geruchs, tęgość zapachu. mit großer Heftigkeit heften, z wielką tęgością y żwawością potykać się. die Heftigkeit einer Handlung, żwawość, tęgość, w traktowaniu, w mowieniu. davon ist mit großer Heftigkeit im Rathe gehandelt worden, z wielką żwawością o tym w senacie traktowano. Heftigkeit der Rede, żwawość y tęgość mowy. mit großer Heftigkeit schlagen, z wielką żwawością bić się.
Heftiglich, *adv.* tęgo, żwawo, popędliwie, zapalczywie, *to co*, Heftig, *adv.*
Heftleinl, *n.* konik, haczyk, do zapinania haftki, na haftkę.
Heftung, *f.* zapinanie, zpinanie, haftkami, *powtornie znaczy.* mit Nägeln, gwożdziami, gwoździkami zbiianie. mit Weiden heften, przywiązanie, przywiężywanie witkami. Heftung der jungen Bäume, związanie młodych drzewek. die Heftung muß an den Weinstöcken nicht an einem Orte geschehen, zwięzywanie na winnych drzewkach nie ma być zawfze, na iednym mieyfcu, *znaczy także*, fzycie, zfzywanie; mit einer Nehnadel und einem Faden, igłą y nicią.
Hegen, utrzymywać; seinen Schmerz, swoy żal; die Krankheit, chorobę. Hoffnung, nadzieię. einen wider sich hegen, kogo przeciwko sobie utrzymywać. sie hegen Zorn mit einander, gniewaią się na siebie, gegen einen den Haß hegen, przeciwko komu nienawiść w sobie chować.
Heger, *m.* ein Vogel, kawka, ptak czarny. schwarzer Heger, czarna kawka.
Hegow, Landschaft in Schwaben, Hegowa, kraina w Szwabskim.
Hegung, *f.* utrzymywanie, chowanie, pielęgnowanie, noszenie w sercu.
Hehlen, kryć, ukrywać, taić; einen bey sich, kogo u siebie.
Hehler, *m.* przewodnia, der Straßenräuber, przewodnia, przechowuiący zboycow.
Heide, *f.* Wald, *m.* bor, las, gay. 2) znaczy wrzos, *ziele*, ein niedrig wildes Gewächs, niski, dziki kierfz. was von dieser letztern Heide ist, oder herkömmt, co z tego ziołka iest, albo pochodzi, wrzosowy; Honig, das davon gesammelt wird, miod, ktory u niego bywa zbierany, wrzośnik; Ort, wo sie steht, mieyfce, na ktorym wrzos rośnie, wrzosina, *znaczy także* poganim, bałwochwalca.
Heidekorn, *n.* tatarka gryka. Mehl von Heidekorne, mąka z tatarki: *obacz*, Heyde, weil solches den Namen von den Heyden führet, ponieważ toż zboże, od tego imienia nazywa się, iako by pogańskie zboże.
Heidelbeer, *f.* mittowa iagoda.

Heidelbeerstaude, *f.* mirt drzewko, mirtowy kierſz.
Heidelberg, Heidelberga, Stadt in der Pfalz, miaſto w Palatynacie Ryńſkim.
Heidelerche, *f.* ſkowronek więkſzy iak zwyczayne ſkowronki bywaią.
Heidenheim, Ort im Würtembergiſchen, Heidenheima, mieyſce w Witemberſkim.
Heidersheim, Heidersheima, Ort in Brißgau, mieyſce w Bryzgawſkim.
Heidechs, *f.* żmiia, *obacz* na ſwoim mieyſcu, Heidechs.
Heil, *n.* zbawienie, ſzczęście, pomyślność, *obacz* Glück, Wohlfahrt.
Heil, *adj.* uzkrowiony, *obacz* geheilet.
Heiland, *m.* zbawiciel, uwolniciel. Heiland der Welt, zbawiciel świata.
Heilbar, uzdrowiony, co ſię ieſzcze może uzdrowić; durch eine geringe Cur, leczeniem letkim y niewielkim.
Heilbar, *adv.* z możnością uzdrowienia.
Heilbrunn, Heilbrunna, Reichsstadt in Schwaben, Ceſarskie miaſto w Szwabſkim.
Heilbrunn, *m.* Geſundbrunn, źrzódło leczące, zdrowiące.
Heilen, uzdrawiać, leczyć, goić; eines Geſchwür, czyi wrzod. die Wunden heilen, goić rany. einen heilen, leczyć kogo. die kranke Republik heilen, leczyć chorą rzecz poſpolitą; eine Krankheit, leczyć chorobę. heil werden, zdrowieć, goić ſię; die Wunden, rany ſię goić. er hat die Hüfte gebrochen, welche nicht recht wieder eingerichtet worden, und daher ſchlecht geheilet iſt, żobro złomał, ktore źle ułożone, źle ſię zrosło dla tego, źle ſię zgoiło.
Heilig, święty. heilige Bilder, święte obrazy. heilige Ceremonien, święte ceremonie. heilige Gebäude, święte kościoły. heilige Altäre, święte ołtarze. heiliger Ort, święte mieyſce. heiliger Brunnen, święte źrzódło. heiliger Tag, święty dzień. heilig halten, za święte mieć, z wielkim nabożeńſtwem cześcić, ſzanować.
Heilig, *adv.* świątobliwie; leben, żyć; Gott verehren, Boga świątobliwie cześcić. etwas heilig begehen, świątobliwie co obchodzić. heilig halten, was er geſchworen, świątobliwie dotrzymywać, co przyſiągł.
Heilige, *pl.* święci; im Himmel, w niebie.
Heiligen, święcić, poświęcić, świętym czynić, uczynić. den Namen Gottes heiligen, święcić Boskie imie; Gott einen Tempel, Bogu kościoł poświęcić; Gott eine Capelle, Bogu koplicę poświęcić; einen Ort, mieyſce iakie poświęcić.
Heilige Land, *n.* Inſel, święta ziemia, wyſpa pewna tak nazwana.
Heiliger, święty, w niebie ieden ze świętych ludzi.
Heiligkeit, *f.* świętość, świątobliwość; Gottes, Boſka; des Pabſtes, papieska. Eure Heiligkeit, Waſza Swiątobliwość; iſt der ordentliche Titel des Römiſchen Pabſtes, ieſt zwyczayny tytuł Rzymſkiego Papieża; einer Sache, świętość iakiey rzeczy; der Ehe, świętość małżeńſtwa.
Heiligmacher, *m.* świętoczynca, świętodziey, poświęciciel, co świętym czyni.
Heiligmachung, *f.* poświęcenie, świętym uczynienie, udziałanie.
Heiligthum, *n.* świątnica. heiliger Ort, święte mieyſce. heiliges Ding, rzecz święta. Ueberbleibſel der Heiligen, relikwie, kości, zwłoki świętych.
Heiligung, *f.* Heiligmachung, *f.* święcenie, świętym czynienie, poświęcenie *to co* Weihung, *także*, poświęcenie mieyſca, ołtarza.
Heillos, niezbożny, przeklęty, zbrodzień, niecnota.
Heillos, *adv.* niezbożnie, bezſumiennie, bezbożnym ſercem, bezbożną myślą.
Heilſam, zdrowy, zbawienny. iſt es dem ganzen menſchlichen Geſchlechte heilſam, to ieſt zbawienne całemu narodowi ludzkiemu. der Stern iſt heilſam für die Leiber der Kinder, gwiazda ieſt zdrowa dla ciał dziecięcych; Mittel, zbawienny śrzódek, ſpoſob; Rath, zbawienna rada; Ernſthaftigkeit, zbawienna ſurowość. heilſame Meynung für das gemeine Weſen, zbawienne zdanie dla rzeczy poſpolitey. heilſame Hände für einen, zbawienne ręce dla kogo. heilſame Kraft ſteckt darinnen, zbawienna moc z nayduie ſię w tym. heilſame Worte, zbawienne słowa.
Heilſam, *adv.* zbawiennie, zdrowo; etwas gebrauchen, czego zbawiennie zażywać; reden, zbawiennie mowić; heilſam denken, zbawiennie myśleć.
Heilſamkeit, *f.* zdrowość, zbawienność; wunderbare Heilſamkeit, dziwna zdrowość.

Heilsamlich, zbawiennie, zdrowo; rathen, zbawiennie radzić.

Heilsberg, Heilsberga, Ort in Preußen, miasto w Prussach, w Warmii.

Heilung, f. zdrowienie, uzdrowienie; einige und gewisse, iedyne y pewne. zu Heilung des Leibes viel helfen, do zdrowienia ciał, wiele pomagać; geschwinde, prędkie zdrowienie. langwierige Heilung, powolne.

Heim, do domu, do siebie, w domu, u siebie. heim gehen, do domu iść, ku domowi się mieć, do domu się zabierać. heim führen, do domu prowadzić, wodzić poprowadzić. alles gehet heim, wszyscy idźcie do domu, do domow waszych. laßt uns heim zu mir gehen, podźmy do domu moiego, idźmy do domu do mnie, heim seyn, w domu być. ich habe es heim geschrieben, ia to w domu u mnie pisałem; siehe die nachfolgenden Artikel, *obacz*, następuiące artykoły.

Heimath, f. oyczyzna, mieysce, w ktorym się kto rodził, *obacz*, Vaterland, liebe Heimath, kochana, miła oyczyzna. seine Heimath vertheidigen, swoiey oyczyzny bronić.

Heim bringen, do domu przynieść. wir haben es heim gebracht, my to do domu przynieśli. ist es heim zu bringen? trzebaż to domu przynieść. NB. das Wort heim kann allein, oder in der Zusammensetzung vieler Wörter gebraucht werden.

Heime, f. ein Ungeziefer in den Häusern, gad, robak w domach, *po polsku*, stonog; auf dem Felde, w polu, skoczek, konik, świerczyk polny. ein Haufen Heimen, kupa świerczow, konikow, skoczkow, świerczykow polnych.

Heimfahren, do domu przyiechać na powrot, powrocić, powracać; auf einem Wagen, na wozie, na poieździe, w poieździe; mit der Kutsche, woskiem krytym. auf dem Schiffe heimfahren, na okręcie do domu powrocić, na powrot przypłynąć. aus Indien heimfahren, z Indyi do domu powracać.

Heimfallen, spadać, trafić się, przypaść, dostać się; einem durchs Loos, komu losem. ich hoffe, es ist mir durchs Loos heimgefallen, ia się spodziewam, że się mi to losem dostało, że to losem na mnie przypadło. den Dienst, welcher mir heimgefallen, will ich nicht verlassen, ia nie odrzucę tego urzędu, ktory się mi trafił. es ist ihm eine Erbschaft heimgefallen, dziedzictwo na nie go przypadło, spadło. dieses ist mir heimgefallen, to mi się dostało, to się mi szczęściem trafiło.

Heimfahrt, f. do domu iście, odprowadzenie; einer, in das Haus ihres Mannes, ktorey, do domu iey męża; der Schmaus, welcher dabey gegeben worden, ochota, ktora przy odprowadzeniu takim panny młodey bywa, *nazywa się*, przenosiny.

Heimführen, do domu prowadzić, odprowadzić. einen heimführen, do domu kogo odprowadzić; die Braut, panią młodą.

Heimführen, das, n. do domu prowadzenie, odprowadzenie, przenosiny.

Heimführer, m. prowadcо, odprowadca; gewisser, ehrlicher, pewny, godny, zacny.

Heimführung, f. do domu prowadzenie, odprowadzenie; prächtige, wspaniałe odprowadzenie; mit großer Freude und Lust, z wielką radością y uciechą.

Heimgang, m. do domu iście. seinen Heimgang eilen, swoie iście do domu przyspieszyć.

Heimgeben, zostawić co czyiemu zdaniu, zdać na czyie zdanie. ich gebe dir es heim, ob du die Rede willst inne behalten, oder an den Tag kommen lassen, ia to twoiemu zdaniu zostawiam, czyli mowę masz w domu chować y zatrzymać, czyli ią też wydać na widok. gebet mir es heim, zday to na mnie, zostaw to moiemu zdaniu.

Heim gedenken, ku domowi się mieć, wybierać, pragnąć do swoich powrocić. du gedenkest heim, ty do domu myślisz. laßt uns heim gedenken, puść nas do domu naszego.

Heim gehen, do domu powracać. wir werden bald heim gehen, zaraz do domu powrocemy.

Heimgehen, das, n. do domu powrocenie, powracanie. das geschwinde Heimgehen, prędki powrot.

Heimholen, do domu odprowadzić. hole meine Tochter heim, odprowadź moię corkę do domu.

Heimkehren, do domu powrocić. wollet ihr schon heimkehren? chcecie wy do domu iuż?

Heimkehren, das, n. powrocenie, powracanie do domu. die Hoffnung des Heimkehrens, nadzieia powrotu do domu. das Heimkehren des Hausherrn ist zu verlangen,

langen, pańskiego powrotu trzeba pragnąć.

Heimkehrung, *f.* powrot do domu. einem die Hoffnung zur Heimkehrung benehmen, komu nadzieię powrocenia do domu odiać. ohne Heimkehrung, bez powrotu.

Heimkommen, do domu przyiść, przychodzić, do swoich się dostać, dorwać. nach Rom heimkommen, do Rzymu powrocić. wollen, daß einer wieder heimkomme, chcieć, aby kto znowu do domu powrocił. nicht dürfen heimkommen, nie moc powrocić.

Heimkommen, *n.* das, do domu powrocenie, powracanie; erwünschtes, pożądane.

Heimkunft, *f.* powrot do domu; heimliche, taiemny; öffentliche, iawny, oczywisty. an die Heimkunft gedenken, o powrocie, o powroceniu do domu myśleć.

Heimlich, tayny, taiemny, skryty. heimliche Dinge, taiemna rzecz. heimliche Nachstellungen, taiemne zasadzki, skryte, ukryta. heimlicher Ort, taiemne mieysce, skryte. heimliche Begierden, taiemne żądze, utaione, ukrywane. heimlich in seinem Thun, skryty w swoich sprawach, w swoich uczynkach. heimlicher Groll, skryta, ukryta nienawiść, zawziętość. heimliche Rathschäge, taiemne zamysły. heimliches Gemach, prywet, haytuś.

Heimlich, *adv.* taiemnie; daß es einer nicht merkt, einen sehen, taiemnie, żeby kto nie postrzegł, widzieć się z kim; = = vieles wegschaffen, taiemnie wiele zabrać, pobrać. sich heimlich davon machen, taiemnie się z kąd wymknąć. die Flaschen sind heimlich ausgeleeret worden, flaszki były skrycie wyprożnione. etwas heimlich thun, co potaiemnie czynić. zu einem heimlich kommen, do kogo taiemnie przyiść; verborgen liegen, taiemnie ukrytym leżeć; gethan werden, skrycie stać się. heimlich sagen, taiemnie, sekretnie co mowić, co powiedzieć; den Gottesdienst verrichten, służbę bożą odprawiać; darzwischen kommen, nieznacznie przyiść na co, na dilkurs, *to co*, ohne jemandes Beyseyn, bez czyiey przytomności. heimlich allerhand Rathschläge fassen, potaiemnie wszystkie zamysły knować, układać. heimlich danken, sekretnie dziękować. er ist heimlich zu ihm gekommen, sekretnie, skrycie do niego przyszedł; sich mit ihm zu bereden, aby się z nim rozmowił. etwas heimlich vor dem Vater thun, daß es der Vater nicht merke, potaiemnie co przed oycem czynić, aby oyciec tego nie postrzegł. sich heimlich freuen, skrycie, w sercu się cieszyć. sich heimlich in einer Stadt niederlassen, taiemnie w iakim mieście osieść. heimlich eine Sache verrichten, taiemnie iaki interes sprawić. heimlich halten, w sekrecie, w skrytości trzymać; vor einem, przed kim. heimlich über etwas lachen, taiemnie śmiać się z czego.

Heimlichhaltung, *f.* krycie, skrycie, ukrycie, ukrywanie, taienie, zataienie.

Heimlichkeit, *f.* taiemnica, sekret, rzeca skryta, rzecz taiemna, skrytość. einem alle Heimlichkeiten entdecken, komu wszystkie skrytości otworzyć, odkryć, obiawić.

Heimreise, *f.* do domu odiazd. fertig zur Heimreise seyn, być gotowym iechać do domu.

Heimreisen, iechać, poiechać, odiechać do domu. heimreisen wollen, mieć iechać do domu.

Heimsetzen, zdać na czyie zdanie, zostawić czyiemu zdaniu. ich setze mich heim, wam to zostawiam, na was to zdaię, do waszey woli to zostawuię. setze mir es heim, na mnie zday.

Heimstellen, poruczyć, oddać zdaniu czyiemu. ich will es niemanden heimstellen, ia tego niczyiey woli niechcę poruczyć, niechcę na niczyie zdanie tego zdawać.

Heimsteuer, *f.* posag; geben, dać; der Tochter, corce; haben, mieć.

Heimsuchen, nawiedzić; einen, kogo, w domu iego. 2) mit Unglücke heimsuchen, nieszczęściem kogo nawiedzić, utrapieniem; mit Krankheit, chorobą; mit Kriege, woyną. Gott hat uns mit vielem Uebel heimgesucht, Bog nas wielu złym nawiedził.

Heimsuchen, *n.* das, nawiedzenie; verdrüßliches, uprzykrzone.

Heimsuchung, *f.* nawiedzenie; unangenehme, nie miłe. 2) Heimsuchung Mariä, święto nawiedzenia Panny Maryi.

Heimtragen, do domu zanieść. trage diese Bücher heim, zanieś te książki do domu.

Heimtragen, *n.* das, do domu noszenie, zaniesienie; eines Geschirres, iakiego sprzętu.

Heimtreiben, do domu napędzać, pędzić, popędzić. treibe die Kinder heim, napądź dzieci do domu. sie sind schon heim getrieben, iuż są do domu popędzone.

Heimtreiben, n. das, do domu pędzenie, napędzenie, popędzenie; eines, kogo.

Heimtückisch, adj. wykrętny, zdradliwy, chytry. heimtückisches Frauenzimmer, ckytra kobieta. heimtückische Juden, wykrętni, zdradliwi Żydzi.

Heimtückisch, adv. chytrze, wykrętnie, zdradliwie; einem schmeicheln, komu podchlebiać.

Heimweg, m. powrot do domu. 2) Verlangen nach dem Vaterlande, teschnienie do domu, żądanie powrotu, powrocić się do domu. verlangter Heimweg, pożądany powrot.

Heimwärts, ku domowi. heimwärts gehen, ku domowi iść, wybierać się.

Heimziehen, do domu się prowadzić; wieder nach Rom, znowu do Rzymu.

Heinrich, Henryk, Mannsnamen, imie męszczyzny, męskie.

Heinz, Mannsnamen, so viel als Heinrich, tak wiele, iak Henryk,

Heisch, chrapliwy, chrapliwa, chrapliwe, einen der heisch ist, dennoch aufmerksam mit anhören, kogo, ktory chrapliwy ma głos, przecie z uwgą słuchać. von vielem Fragen heisch werden, od wielu pytania, ochrapieć. etwas heisch, trochę chrapliwy. etwas heische Stimme, trochę chrapliwy głos. heisch werden, chrapieć. ochrapieć. heisch seyn, być chrapliwym, chrapliwy mieć głos. schreyen, bis man heisch wird, krzyczeć, aż ochrapieć od krzyczenia. fodern, bis man heisch wird, napierać się, aż ochrapieć od napierania się.

Heischen, napierać się z krzykiem; etwas von einem, czego od kogo.

Heischen, n. das, napieranie się. starkes, mocne; großes, wielkie.

Heischerkeit, f. chrapliwość, chrapka; der Stimme, głosu.

Heischklingend, chrapliwo brzęczący.

Heischung, f. napieranie się. mit großer Heischung, z wielkiem napieraniem się.

Heiser, chrapliwy. heiseres Singen, chrapliwe śpiewanie; Schreyen, wołanie.

Heiserkeit, f. chrapka, chrapliwość; im Sprechen, w mowieniu.

Heiß, gorący, wrący. heißes Wasser, wrzáca woda. heißer Trank, gorący, wrzący napoy. heißer und staubichter Weg, z upałem y z kurzawą droga. die heißesten Tage sind gegen den Anfang des Hundssterns, naygorętsze dni są, ku kanikule, gdy gwiazda piesek nazwana, wschodzi die Schweine im heißen Wasser abbrühen, świnie, wieprze, we wrzącey wodzie parzyć. heißes Inselt in eine Wunde tröpfeln, wrzący łoy w ranę kroplami wpuszczać. mit heißem Wasser begießen, gorącą, wrzącą wodą oblać. in den heißesten Sommertagen, w naygorętszych pod czas lata dnioch. heiß seyn, wrzeć, wrzącym być. der Ort ist sehr heiß, oder es ist sehr heiß an dem Orte, mieysce iest bardzo gorące, albo bardzo iest gorąco na tym mieyscu. wenn es am heißesten ist, kiedy naywiększe gorąco. sehr heiß seyn, bardzo gorąco być. heiß werden, rozpalać się, zwierać; vom Feuer, od ognia; von untergemachtem Feuer, od podłożonego spodem ognia. heiß machen, co gorącym uczynić, sprawić aby co było gorące, aby wrzało.

Heißen, rozkazywać, kazać; einem etwas, co komu; daß einer eines Knecht seyn soll, aby kto był czyim sługą; einem ohne Sorge seyn, kazać być komu bez troski, nie turbować się. einem die Abendmahlzeit fertig machen, kazać komu aby wieczerzą zgotował. einen heißen, daß er nicht, zakazać komu, aby nie, powtornie znaczy, genennet worden, nazywać się, być mianowanym. er heißt Titus; so heißt es, tak się to zowie. oder wie es sonst heißt, albo iak się inaczey nazywa. so heißt es bey uns, to się tak u nas zowie. der Tanz heißt, Titius, taniec nazywa się Titius. der Ort heißt, Troia, mieysce nazywa się Troia. er heißt mit dem Zunamen Clodianus, on się przezwiskiem nazywa Klodyan. der Fluß heißt die Donau, rzeka nazywa się donay. ich heiße Menechmus, ia nazywam się Menechm. wie heißt du? iak się ty nazywasz? wie hieß unsere Mutter? iak się nazywała matka nasza? der Großvater hat auch so geheißen, dziad tak się też nazywał. sie heißt nicht so, ona się tak nie nazywa. der Vater hat anders geheißen, oyciec inaczey się nazywał. von meinen Freunden hat keiner so geheißen, z moich przyiacioł żaden się tak nie nazywał. ich heiße nicht so, ia się tak nie nazywam, to co, seyn sollen, mieć być, to co, bedürfen, znaczyć, was heißt das? co to ma być? co to znaczy?

was heißt es mit den Statuen zu Pferde? co to znaczą te posągi konne te osoby na koniech? heißt das Rechnung ablegen? ma to być rachunki oddawać, rachować się? heißt das dem Volke helfen? ma to być lud ratować, wspomagać?

Heiß gemacht, rozparzony, rozpalony.

Heißhungerig, głodny, ktoremu się bardzy chce ieść. heißhungerige Leute, głodni ludzie.

Heiter, pogodny. heiterer Himmel, pogodne niebo. heitere Luft, pogodne powietrze. heitere Wolken, pogodne obłoki. heiteres Wetter, czas pogodny. es hat bey heiterem Himmel gedonnert, pod czas pogodny, gdy pogodne y niepochmurne było niebo, zagrzmiało. es wird von allen Ecken her heiter, ze wszystkich się stron wypogadza. bey den heitern Sommertagen, przy pogodnych w lecie dniach.

Heiterkeit, *f.* pogoda; des Himmels, nieba; der Luft, powietrza.

Heitzen, zapalić; eine Stube, w izbie; ein Zimmer, w pokoiu, *to iest*, ogrzać, zagrzać.

Heitzen, das, *n.* zapalenie, ogrzanie; der Stube, w izbie, izby; des Zimmers, w pokoiu, pokoiu.

Heitzer, *m.* palacz, co w piecach pali, co w izbach, w pokoiach pali.

Held, *m.* bohatyr, rycerz. jener unser Held, der Cato, ow nasz bohatyr Kato. der nicht weiß, was in den Helden vor ein Muth steckt, ktory nie wie, co za odwaga w tym bohatyrze się znayduie. tapferer Held, waleczny bohatyr; im Saufen, głowny piiak, opoy należyty. wer von beyden der beste Held im Saufen seyn wird, ktory z obudwoch naylepszym bohatyrem w wypiianiu będzie.

Heldenhaft, heroiczny, bohatyrski. heldenmüthig, bohatyrskiego serca.

Heldenherz, *n.* bohatyrskie serce, bohatyrski umysł.

Heldenmäßig, bohatyrski, iak na bohatyra przystoi, bohatyrowi przystoyny.

Heldenmuth, *m.* bohatyrski umysł, bohatyrskie serce; unglaublicher, niepodobne do wiary,

Heldenthat, *f.* bohatyrskie dzieło, waleczne, mężne, nieśmiertelney sławy, wieczney pamięcie godne. Heldenthat verrichten, bohatyrskiego dzieła dokazać; bohatyrskich dzieł dokazywać.

Heldinn, *f.* heroina, bohartyrka. seltsame Heldinn, rzadka bohatyrka.

Helen, kryć, taić, ukrywać. das ist zu helen, z tym się trzeba kryć, chować.

Helebart, *f.* halabarda, berdysz. mit Helebarten gehen, z berdyszem chodzić.

Helfant, *m.* słoń; großer, wielki; erschrecklicher, straszny; starker, mocny.

Helfen, pomagać, ratować; einem, komu; nichts helfen, nic nie pomagać. einem viel bey einem helfen, komu u kogo pomagać. einem mit einem Dinge helfen, komu iaką rzeczą pomoc. einem in einer Sache mit allem Fleiße helfen, z wszelką chęcią komu w iakim interesie pomagać. zu einen glückseligen Leben helfen, do szczęśliwego życia pomoc. die Sache hilft im Kriege viel, rzecz na woynie wiele pomaga. darinnen helfen, w czym pomagać. der erlangte Ruhm hilft in Verwaltung wichtiger Dinge viel, nabyty honor pomaga wiele w sprawowaniu ważnych y wielkich rzeczy. einem nichts helfen können, nie moc nic komu pomoc. zum Reden helfen, do mowienia pomagać; dem Vaterlande, oyczyznie pomagać. in seiner Bekümmerniß, w troskach iego, *to co*, ratować. sich selbst helfen, siebie samego ratować. er kann nicht helfen, on nie może ratować, niemoże żadnego dać ratunku. einem in Krankheit helfen, komu w chorobie pomagać; zu etwas, do czego. die Mittel helfen wider die Krankheit, lekarstwa pomagaią przeciwko tey chorobie. wider das nichts hilft, przeciwko czemu nic nie pomaga. das Bad hilft nichts, kąpiel nic nie pomaga; wider den Schmerz, przeciwko boleści; wider den Krebs, na raka. zerriebene Raute hilft, roztarta rutu pomaga. das Schröpfen hilft, bańki pomagaią. in diesem Zufalle hilft starkes Reiben, w tym trefunku pomaga mocne scieranie. einem aus der Gewalt helfen, kogo z niebezpieczeństwa wyratować; aus der Noth, z biedy kogo wyciągnąć. das hilft mir nichts, to mi nic nie pomaga. was hat er geholfen? coż wskorał? sich helfen, so gut man kann, tak się ratować, iak można.

Helfen, das, *n.* ratowanie, pomaganie.

beständiges Helfen, nieustanne pomaganie.

Helfenbein, *m.* kość słoniowa; das von dergleichen glänzet, co się świeci od słoniowey kości. der Minerva sehr schöne Statue von Helfenbeine, nader piękny ze słoniowey kości posąg Minerwy. mit Helfenbeine belegt, słoniową kością wykładany. Bette von Helfenbeine, łoże ze słoniowey kości.

Helfenbeindrechsler, *m.* robotnik, sztukaterz od słoniowey kości, słoniowy tokarz.

Helfenbeinern, słoniowy. helfenbeinernes Bild, słoniowa osoba. helfenbeinerne Krippe, słoniowy żłob. helfenbeinernes Bette, słoniowe łoże.

Helfer, *m.* pomagacz, pomocnik; in einer Sache, w iakim interesie; in der Gefahr, w niebezpieczeństwie.

Helferinn, *f.* pomocniczka, pomagaczka. eines Helferinn in der Sache seyn, być czyią w iakim interesie pomocniczką.

Helfte, *f.* połowa; des Unglücks, nieszczęścia. um die Helfte mehr schreiben, połowę więcey napisać. um die Helfte weniger kosten, połową więcey kosztować. einem die Helfte des Geldes verschaffen, komu połowę pieniędzy przystawić. Helfte des Weges zurücke legen, połowę drogi przebyć. ein Erbe zur Helfte, dziedzic połowy. der Mond ist größer, als die Helfte der Erde, księżyc iest większy iak połowa ziemi.

Helfung, *f.* pomaganie, pomoc. durch deine Helfung kann ich erhalten, za twoią pomocą mogę otrzymać. ohne seine Helfung kann ich nichts ausmachen, bez iego pomocy nie mogę nic dokazać. die Helfung vieler Leute, pomoc wiele ludzi.

Helle, *f.* iasny, iasna, iasne. heller Stern, iasna gwiazda. helle Stimme, iasny głos. helle Tageslicht, iasne dnia światło. es ist noch nicht recht helle, ieszcze dzień nie iest dobrze iasny. heller als das Licht, iaśnieysze nad światło; als die Sonne, od słońca. Glanz, der heller, als die Sonnenstrahlen, wenn es heiterer Tag ist, iasność świetnieysza iak promienie słoneczne, kiedy iest pogoda. heller Ort, iasne mieysce. helles Zimmer, iasny pokoy. helle Sonne, iasne słońce. heller Spiegel, iasne zwierciadło. heller Tag, iasny, pogodny dzień. helles Wasser, przezroczysta woda. heller Brunnen, przezroczysty zdroy. heller als Glas, przezroczystszy, iak szkło. helle machen, obiaśnić, oświecić. die Sonne macht alles helle mit ihrem Lichte, słońce, czyni wszystko iasno swoim światłem. hell seyn, iasno być. es ist über der ganzen Armee vom Feuer helle, iest iasno od ognia po całym woysku; ich glaubete, das Haus stünde im Feuer, ia rozumiałem że cały dom był w ogniu, so helle war es, tak było iasno. helle werden, wyiaśniać się, iaśnieć; von Lichtern, od światła.

Helle, *adv.* iasno; leuchten, świecić. helle zu ersehen seyn, iasno widać, że można widzieć.

Hellebarte, *f.* halabarda, berdysz; ein Gewehr, pewna broń.

Hellebartirer, *m.* halabardnik, z berdyszem, z halabardą chodzący.

Hellepart, *m.* halabarda, berdysz, *obacz tuż wyżey*, Hellebarte.

Hellespont, *m.* Hellespont, Meerenge, cieśnina morska. von oder zum Hellespont gehörig, od Hellespontu, albo do Hellespontu należący, Hellespońśki, Hellespontyński, Hellespontyńska, Hellespontyńskie.

Hellgemacht, iasnym uczyniony, obiaśniony, oświecony.

Hellglänzend, święcący się iasno. hellglänzende Edelgesteine, świecące się kamienie.

Hellklingend, iasno brzmiący, iasno głośny. hellklingende Stimme, iasno brzmiący głos, iak dzwonek, iasny y czysty głos, bez chrapki, nie ciemey.

Hellautend, śpiewalny. hellautende Stimme, śpiewalny głos.

Hellleuchtend, iasno świecący. hellleuchtender Stern, iasno świecąca gwiazda.

Hellmachen, oświecić, obiaśnić; die Augen, oczy oświecić, obiaśnić.

Hellschallend, iasno brzmiący, iasno dźwiek maiący iak dzwonek.

Hellscheinend, iasno świecący, iasno się połyskuiący, błyszczący.

Hellsehend, iasno widzący, iasny wzrok maiący.

Helm, *m.* hełm, szyszak, przyłbica, misiurka, zbroy na głowę; mit Federn, z piorami; eherner, miedziana. glänzender Helm, świecący się hełm, świecąca się przyłbica. offener Helm, otwarty hełm, otwarta misiurka; geschlossener, zamknięty, zamknięta; mit

mit Reiffen, z prętami. den Helm aufsetzen, hełm, przyłbicę, misiurkę wdziać. der einen Helm auf hat, ktory ma hełem, szyszak, na głowie. mit einem Helme verwahren, w hełm, w szyszak uzbroić; die Soldaten, żołnierzy; *powtornie znaczy*, Stiel einer Axt, toporzysko u siekiery; auf einer Brennkolbe, na alembiku pokrywa.

Helmbinde, *f.* związka, zstęga, do zwięzowania szyszaka.

Helmreiffe, *f.* pręty w szyszaku; von Eisen, żelazne.

Helmrost, *m.* toż samo, kratka z prętow w szyszaku.

Helmstädt, Stadt in Niedersachsen, Helmsztad, miasto w Niskich Sasach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Helmsztadski.

Helmstädtisch, Helmstadski. Helmstädtische Universität, Akademia Helmsztadska.

Hemd, *n.* koszula. Hemd anziehen, koszulę wdziać; der eines an hat, w koszuli. das Hemde ist mir näher als der Rock, bliższa koszula ciała, niż suknia.

Hemdmacher, *m.* koszulnik, szwacz, co koszule robi, szyie.

Hemid, Hemida, Stadt in klein Asien, miasto w małey Azyi, Amida.

Hemmen, zahamować; ein Rad, koło. einen hemmen, zahamować kogo. den Krieg hemmen, woynę zahamować, zatrzymać. einen Wagen hemmen, woz zahamować; den Anfall, impet zahamować. den Frieden hemmen, pokoy zahamować, że do niego zaraz przyiść nie można. einen hemmen, zatrzymać, zabawić kogo.

Hemmkette, *f.* łancuch do hamowania koł, zwłaszcza, z gory.

Hemmschuh, *m.* łancuch do hamowania z gory koła.

Hemmung, *f.* hamowanie, zachamowanie, zatrzymanie; verursachen, sprawić.

Henckel, *m.* ucho. die Kanne hängt an dem Henckel, puhar wisi na uchu. ein Becher mit vier Henckeln, puhar o czterech uchach. ein Gefäß mit drey Henckeln, naczynie ze trzema uchami; an allerhand Maschinen, u każdey machiny rękoieść, do chwycenia, do obracania.

Henckeltopf, *m.* zban z uchem; von Corintischem Erzte, z koryntyiskiego metalu.

Hencken, zawiesić; einen an einen wilden Oelbaum, kogo powiesić na leśney oliwie; an einen Baum, na drzewie; an den Galgen, na szubienicy; einen, oder auch sich selbst, kogo albo siebie, na stryczku życie skończyć; stryczek zadziergnąć na szyię komu y udusić powiesiwszy go.

Hencken, das, *n.* zawieszenie, powieszonie, obwieszenie.

Henckenswürdig, szubienicy godny. henckenswürdige That, uczynek godny szubienicy. henckenswürdiger Mensch, godny powieszenia człowiek.

Hencker, *m.* kat; grausamer, okrutny; der einem auch nur mit seinem Gesichte ein Schrecken einjagen kann, okrutny, ktory swoią twarzą przestraszyć kogo może. dem Hencker ins Handwerk fallen, katowi wpaść w ręce. Hencker seyn, abgeben, katem być, za kata być. packe dich zum Henker! idź do kata. was zum Hencker fängst du für ein Gewäsche an? co mie ty u kata za gadki znowu zaczynasz mowić? wer der Hencker hat dir das weiß gemacht? z kąd u kata do tey przyszedłeś nadziei.

Henckerbube, *m.* kat.

Henckermäßig, po katowsku; einen tractiren, kogo traktować, z kim się obchodzić, okrutnym być na kogo, okrucieństwo y srogość wywierać przeciwko komu.

Henckersknecht, *m.* hycel.

Henckersseil, *n.* sznury katowskie do ciągnienia wynowaycy.

Henckersstock, *m.* ząiączek katowski do ciągnienia złoczyncow.

Hengst, *m.* ogier, koń, do rozmnożenia stada.

Henne, *f.* kura; röthliche, czerwonawa; schwarze, czarna; weisse, biała; die wohl legt, ktora iay wiele znosi; die zu erst legt, ktora pierwszy raz iaie zniesła. die sich im Staube badet, ktora się w prochu wala; alte, stara; die bald legt, ktora prędko iaia znosi; die junge führt, ktora młode, wodzi kurczęta, kwoka; zahme, łaskawą, niedzika; fette, tłusta; großköpfigte, z wielką głową; mit aufrechtsstehendem Kamme, z grzebieniem w gorę stoiącym; starkleibigte, mocna w sobie, mocnego ciała; mit weissen Ohren, z białemi uszami; mit gleichen Krallen, z pazurami rownemi; die fünf Krallen hat, ktora ma pięć pazurkow; die über drey Jahre alt ist, ktora więcey iak trzy lata ma; die

nicht gut zum brüten ist, ktora do wylęgnienia kurcząt nie dobre iest; die ihre eigene Eyer frißt, ktora swoie własne iaia ziada; die wie ein Hahn krähet, ktora picie iak kogut; die andere tritt, ktora po inszych kurach depcze; die sich nicht gern treten läßt, ktora nie da po sobie kogutowie deptać; die da gluckt, ktora kwoka; die eine rothe Koppe und Kamm hat, ktora czerwoną głowę y grzebień ma; die nicht gern brütet, ktora nie rada na iaiach siedzi; herumlaufende, ktora rada biega, włoczy się; einheimische, domowego chowania, swoiego chowania, nie kupna; die den Pips hat, ktora ma pypeć; leget Eyer, iaia niesie; brütet, siedzi na iaiach, wysiada kurczęta.

Henneberg, gefürstete Grafschaft in Franken, Henneberga, uksiążecone, *to iest*, z książęcym tytułem Hrabstwo w Frankonii. aus oder zu solcher Grafschaft gehörig, z tego albo do tego Hrabstwa należący; Henneberski, Henneberska, Henneberskie.

Hennegau, Provinz in den Niederlanden, Hennegawa, prowincyia w Niskim-Kraiu.

Henrich, s. Heinrich.

Henrich, kleine Landschaft am Rhein, Henrik, mała krainka nad Renem.

Henriette, ein Frauennamen, Henrietta, imie białogłowskie.

Her, tu, bin ich gekommen, przyszedłem. da ich hergekommen, gdy ia tu przyszedłem.

Herab, na doł; z gory na doł. *adv.* z gory, *subst.* na doł. die Schultern herab hängen, wisieć z ramion; na ramionach wisieć.

Herabbeugen, na doł zgiąć, przygiąć; einen Ast, gałęź.

Herabbeugung, *f.* zgięcie, zginanie, przyginanie, przygięcie na doł.

Herabblitzen, łyskać się z nieba na ziemie, gdy na doł łyskawica leci.

Herabfahren, na doł zchodzić, zieżdżać z gory; aus dem Himmel, z nieba.

Herabfahren, das, *n.* ztępowanie, zstąpienie na doł, ziechanie na doł.

Herabfallen, zpaść, z gory; von dem Dache, z dachu; vom Pferde, z konia; vom Himmel, z nieca; vom Fenster, z okna

Herabfallen, das, *n.* zpadnienie, zpadek, z gory; von den Bergen, zpadek z gor.

Herabfliegen, zlecieć z gory; vom Himmel, z nieba. herabfliegen von dem Giebel des Hauses, zlecieć z wierzchu domu.

Herabfliegen, das, *n.* zlecenie, zlatywanie, zlatanie z gory.

Herabfließen, zpływać, zpłynąć, von den Bäumen, z drzew.

Herabfließung, zpływanie, zpłynienie; des Wassers, wody.

Herabfodern, zwołać z gory, zwoływać z gory; einen von dem Himmel, kogo z nieba.

Herabführen, zprowadzać z gory; einen von der Höhe, kogo z wyloka.

Herabführen, das, *n.* zprowadzanie z gory, zprowadzenie z gory.

Herabführung, *f.* zprowadzany z gory, zprowadzenie z gory.

Herabgehen, zstępować; die Treppe, po schodach; woher, z iakiego mieysca.

Herabgehen, das, *n.* zstępowanie, zstąpienie, zchodzenie z gory.

Herabgestoßen, zepchnięty z gory, zepchniony z gory.

Herabgetrieben, ztrącany z gory, ztrącony z gory.

Herabhangen, wisieć z gory. das hängt herab, to wisi z gory na doł.

Herabhangen, das, *n.* wiszenie z gory. das herabhangen des Obstes, wiszenie owocu z gory, z gałęzi na drzewie.

Herabhangung, *f.* wiszenie; der Aeste von den Bäumen, gałęzi z drzew.

Herabkämmen, zczesywać, etwas, co, die Haare, włosy.

Herabkämmen, das, *n.* zczesywanie, z gory, der Haare, włosow.

Herabkollern, toczyć się z gory, ztaczać się z gory.

Herabkollern, das, *n.* toczenie z gory, ztaczanie z gory.

Herabkommen, zchodzić z gory, zeyść z gory; auf dem Markt, na rynek.

Herabkommung, *f.* zchodzenie, zstępowanie z gory.

Herabkriechen, zwleść się, zwozić się; zczołgać się, zwlec się, z gory; einen Baum rückwärts, po drzewie tyłem.

Herabkunft, *f.* zchodzenie, zeyście z gory, zstąpienie z gory.

Herablassen, zpuścić, puścić, upuścić, z gory; Regen von dem Himmel, deszcz z nieba.

Herablassen, das, *n.* zpuszczenie, puszczenie, upuszczenie, z gory.

Herablassung, *f.* zpuszczenie, puszczenie, zpuszczanie, puszczanie góry.
Herablaufen, zbiegać z góry, zbiec z góry, vom Schlosse, z zamku.
Herablaufen, das, *n.* zbieganie, zbieżenie z góry.
Herablaufung, *f.* zbieganie, zbieżenie, bieganie, bieżenie z góry.
Herablenken, odigąć, uchylić na bok, einen Ast, gałąź iaką.
Herablenken, das, *n.* odgięcie, odginanie, uchylanie, uchylenie na bok y na doł.
Herablenkung, *f.* odchylenie, uchylenie, odgiecię, ugiecie na bok y na doł.
Herabmachen, sich, zprowadzić się, zwozić się z góry na doł y na bok.
Herabnehmen, zrywać, zerwać, eine Traube, iagodę winną.
Herabnehmen, das, *n.* zrywanie, zerwanie, urwanie, urywanie z góry ciągnąc.
Herabnehmung, *f.* zrywanie, zerwanie, urwanie, urywanie z góry.
Herabregnen, deszcz padać z góry, auf die Erde, na ziemię.
Herabregnen, das, *n.* deszczu padanie, zpadanie, zpadanie z góry.
Herabrinnen, ziekać, ciec z góry, auf den Kopf, na głowę.
Herabrinnen, das, *n.* zciekanie, cieczenie z góry, auf die Steine, na kamienie.
Herabrinnen, *f.* zciekanie, cieczenie, zlewanie się, in die Grube, w row, w fossę.
Herabschauen, patrzeć z góry, poglądać z gory, aus dem Himmel auf die Erde, z nieba na ziemię; aus dem Palaste auf den Fluß, z pałacu na rzekę.
Herabschauen, das, *n.* patrzenie z gory, poglądanie z gory, auf das Thal, na dolinę.
Herabschauung, *f.* patrzenie z gory, poglądanie z gory, auf die Leute, na ludzi.
Herabschlagen, zbiiać, z gory na doł, etwas mit einem Stabe, co iaką tyką, kiiem.
Herabschlagen, das, *n.* zbiianie z gory na doł, der Aepfel, iabłek.
Herabschlagung, *f.* zbiianie, z gory na doł, der Birnen, gruszek.
Herabschießen, zrucić, zrucać, z gory, den Vogel mit dem Pfeile, ptaka strzałą.
Herabschießen, das, *n.* zrucenie, zrucanie z gory, des Vogels, ptaka.
Herabschießung, *f.* zrucenie, zrucanie z gory, zastrzelenie w gorze, der Taube, gołębia.
Herabsehen, patrzeć z gory na doł, von der Höhe in das Thal, z wysoka na dolinę.
Herabsehen, das, *n.* patrzenie z gory na doł, pozieranie, poglądanie z gory na doł.
Herabsehung, *f.* patrzenie, pozieranie, poglądanie z gory na doł.
Herabspringen, zeskoczyć, skoczyć z czego, von dem Pferde, z konia; vom Wagen, z wozu.
Herabspringen, das, *n.* zeskoczenie, skoczenie z czego na doł.
Herabspringer, *m.* skoczek, zskakuiący, z gory, vom Pferde, z konia.
Herabspringung, *f.* skoczenie, zeskoczenie, z gory, von dem Dache, z dachu.
Herabsteigen, zstąpić, zsieść, vom Pferde, z konia.
Herabsteigen, das, *n.* zstąpienie, zsieście.
Herabsteigung, *f.* zstąpienie, zsieście, von dem dritten Stockwerke, z trzeciego piętra.
Herabstoßen, zepchnąć z gory. stoße ihn herab, zepechnii go z gory.
Herabstoßen, das, *n.* zepchnięcie, zpychanie z gory.
Herabstoßung, *f.* zepchnięcie, zpychanie, eines Menschens, iakiego człowieka.
Herabstürzen, zrucić, von der Brücke in den Tiber, z mostu, w rzękę Tyber. sich von der Mauer herabstürzen, zrzucić się z muru na doł. sich vom ersten Geschoß zu Tode herabstürzen, siebie z naywyższego piętra zrucić, na śmierć. von der Höhe, z wysoka. einen vom Felsen herabstürzen, kogo z skał zrucić.
Herabstürzen, das, *n.* zrucenie, zrucanie, za doł, der Steine, kamieni, der Erde, ziemi.
Herabstürzung, *f.* zrucenie, zrucanie na doł, des Schnees, śniegu.
Herabschwimmen, zpłynąć, zpływać. den Fluß herabschwimmen, z rzeką płynąć.
Herabschwimmen, das, *n.* zpływanie, zpłynienie, dem Wasser, z wodą.
Herabtreiben, zepchnąć, zpychać, z góry, von etwas, z czego.
Herabtreiben, das, *n.* zepchnienie, zpychanie na doł, von dem Walle, z wału.

Herabtreibung, *f.* zepchnięcie, zpychanie na doł, von dem Thurme, z wieży.

Herabtriefen, kapać z gory, aus dem Kopfe in die Nase, z głowy do nosa.

Herabtriefen, das, *n.* kapanie z gory, in die Stube, do izby.

Herabtriefung, *f.* kapanie z gory, aus der Flasche ins Glas, z flaszy do szklonki.

Herabtropfen, kapać z gory. Wasser tropft herab, woda z gory kapie.

Herabtropfen, das, *n.* kapanie z gory, des Weins auf den Boden, wina na ziemię.

Herabwelzen, toczyć z gory, ztaczać z gory, aus der Höhe, z wysoka.

Herabwelzung, *f.* toczenie, taczanie z gory, ztoczenie z gory.

Herabwerfen, zrucić, zrucać z gory, einen vom Pferde, kogo z konia zrucić.

Herabwerfen, das, *n.* zrucanie, zrucenie z gory, der Bäume, drzew.

Herabwerfung, *f.* zrucenie, zrucanie z gory, vom Dache, z dachow.

Herabwärts, na doł, ku dołowi, gehen, iść, dążyć.

Herabziehen, zciągać, zciągnąć czego, einem die Haut, z kogo skorę.

Herabziehen, das, *n.* zciąganie, zciągnienie czego, der Haut, skory.

Herabziehung, *f.* zciągnienie, zciąganie, der Kleider, sukien.

Herac, Stadt in Arabien, Herak, miasto w Arabii, *poł.* Petra.

Heraclea, Namen vieler alten Städte, Heraklea, imie wielu dawnych miast. von oder zu dergleichen gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta, należący, Herakleyski, Herakleyska, Herakleyskie.

Heraldic, *f.* heraldyka, Wissenschaft, wiadomość o herbach. zur Heraldic gehörig, do heraldyki należący, heraldyczny.

Heran, do, s. folgende Artikel.

Heran, tu bliżey. kommet heran! przydź tu bliżey!

Heraneilen, śpieszyć dokąd, śpieszyć tu. eile heran, pośpieszay tu.

Heranfließen, płynąć tu bliżey. laß das Wasser heranfließen, day niech tu woda bliżey tego mieysca płynie.

Herankommen, nadchodzić. die Zeit kommt heran, czas nadchodzi.

Herankommen, das, *n.* nadchodzenie, nadeyście, der Zeit, czasu.

Herannahen, zbliżać się, przybliżać się. es nahet heran der Tod, śmierć się przybliża. der Untergang der Stadt nahet heran, upadek miasta przybliża się. der Winter nahet heran, zima się przybliża; der Reichstag, Seim się przybliża.

Herannahung, *f.* przybliżanie się, przybliżenie się, zbliżanie się, zbliżenie się.

Heranrücken, nadchodzić, przychodzić, przybliżać się. der Feind rücket heran, nieprzyiaciel nadchodzi. die Soldaten haben herangerückt, żołnierze nadeszli.

Heranwachsen, przyrastać, rość. die Pflanze wächst heran, szczepu przyrasta.

Heranwachsen, das, *n.* przyrastanie, rośnienie, der Pflanzen, szczepow.

Herauf, wysoko do gory. komme herauf, podź do gory. ziehe herauf, ciąg do gory.

Heraufkommen, na gorę wyiść, wychodzić. er ist heraufgekommen, na gorę wyszedł, przyszedł. sie sollen heraufkommen, maią na gorę przyiść.

Heraufsteigen, na gorę wstępować; wysoko. steige herauf, wstąp wysoko.

Heraus, na dwor, ztąd. gehe heraus, idź na dwor, idź ztąd. komme heraus, wychodź. ich will es lassen herausspringen, ia to chcę kazać wynieść, powynosić.

Herausackern, wyorać; ein Kästchen, skrzyneczkę; einen Schatz, skarb iaki.

Herausackern, das, *n.* wyoranie, wyorywanie; eines Kästchens, iakiey skrzyneczki.

Herausackerung, *f.* wyoranie; des Schatzes, skarbu; des Geldes, pieniędzy.

Herausberufen, wywołać, wywoływać. beruf ihn heraus, wywołay go. wir wollen ihn herausberufen, my go chcemy wywołać.

Herausberufen, das, *n.* wywołanie, unserer Freunde, naszych przyiacioł.

Herausberufung, *f.* wywołanie; der Knechte, sług; eines Secretairs, sekretarza.

Herausblasen, wydać, wydmuchnąć, wyzionąć; die Seele, wyzionąć duszę; den letzten Athem, wypuścić ostatni dech.

Herausblinken, iskrzyć się; aus dem Feuer, z ognia. die Funken herausblinken, iskry się pokazuią, wypadaią z ognia.

Herausblincken, das, n. połyskiwanie się, wypadanie; der Funken aus dem Feuer, iskier z ognia. ich sehe schon nichts mehr herausblinken, iuż nie widzę aby się co z ognia skrzyło, aby iskry, albo płomień wypadał.

Herausbrechen, wypadać, wybuchnąć; aus dem Gipfel des Aetnä, z wierzchu Etny. einem die Zähne herausbrechen, zęby komu wybić.

Herausbrechen, das, n. wypadanie, wybuchanie, wybiianie; des Feuers, ognia; der Zähne, wybicie, wybiianie zębow.

Herausbrechung, f. wypadnienie, wybuchnienie, wybicie; eines Zahnes, zębu.

Herausbringen, wycisnąć, wymoc, Geld von einem, pieniądze na kim; etwas mit Gewalt, co mocą, gwałtem; dopytać się; etwas durch Nachfragen, czego przez pytania, pytaniem; dowiedzięć się; die Wahrheit aus einem, prawdy z kogo.

Herausbrudeln, wykipieć, wybieć, wrząc. das Wasser brudelt heraus, woda kipi, wybiega wrząc. die Suppe ist herausgebrudelt, supa wykipiała, wybiegła.

Herausbrudeln, das, n. wykipienie, kipienie, wybieżenie.

Herausbrüllen, zaryczeć zkąd, *wyryczeć*, etwas, co.

Herausdampfen, wyparować; selbst heraussteigen, parą wyiść, wychodzić; herausstoßen, wywiętrzeć, z wiatrem wyiść, wywiędnąć.

Herausdampfen, das, n. wyparowanie; des Weins, wina; der Rose, roży.

Herausdampfung, f. wywietrzenie, wyparowanie, wywiędnienie; der Blumen, kwiatow.

Herausdringen, wyskoczyć, wyskakiwać. laß es herausdringen, niech wyskoczy.

Herausdringen, das, n. wyskakiwanie, wyskoczenie; des Stöpsels, zatyczki.

Herausdringung, f. wyskoczenie, wybuchnienie; des Blutes aus einem Orte, wybuchnienie krwi z iakiego mieysca.

Herausdrücken, wycisnąć, etwas von einem, co od kogo, co na kim, co z kogo.

Herausdrücken, das, n. wyciśnienie, wyciskanie, co od kogo, co z kogo, co na kim.

Herausdrückung, f. wyciśnienie, wyciskanie; des Blutes, krwi; des Saftes, soku.

Herauseilen, porwać się, pośpieszyć się; aus einem Orte, porwać się z iakiego mieysca.

Herausfallen, wypaść, wypadnąć, wypadać, aus etwas, z czego.

Herausfallen, das, n. wypadnienie, wypadanie; aus dem Korbe, z koszyka.

Herausfließen, wypływać, wypłynąć; aus dem Brunnen, ze studni, ze źrzodła.

Herausfließung, f. wypłynienie, wypływanie; aus dem Gefäße, z naczynia.

Herausfodern, wyzywać; einen mit den schimpflichsten Worten zum Gefechte, kogo zelżywemi słowami na poiedynek; einen zum Kampfe, kogo do potyczki; auf ein Bretspiel, w warcaby. mit Scheltworten herausfodern, niepodściwemi słowami wyzywać; einen, kogo. seinen Bruder wohin herausfodern, swego brata dokąd wyzywać, wywoływać.

Herausfodern, das, n. wyzywanie, wywoływanie, des Feindes, nieprzyiaciela wyzywanie.

Herausfoderer, m. wyzywacz, wywoływacz; ten co wyzywa, wywołuie.

Herausfoderung, f. wyzywanie, wywoływanie; zum Kampfe, do potyczki.

Herausführen, wyprowadzać, wyprowadzić, wywozić; die Waaren, towarow. alles mit Wägen aus dem Tempel herausführen, wszystko wozami z kościoła powywozić. einen aus dem Gefängnisse herausführen, kogo z więzienia wyprowadzić.

Herausführen, das, n. wyprowadzenie, wyprowadzanie, wywożenie, der Waaren, towarow.

Herausführung, f. wyprowadzanie, wywożenie; aus dem Lager, z obozu.

Herausgeben, wydać, ein Buch, ksiązkę; etwas ihm anständiges, wydać co sobie, swoiemu honorowi przystoynego. ein Buch unter seinem Namen herausgeben, ksiązkę pod swoim imieniem wydać. ein Werk herausgeben, dzieło iakie wydać; Geld aus der Schatzkammer, pieniądze ze skarbu; Ducaten aus dem Schranke, czerwone złote z szafy; Bücher aus der Bibliothek, ksiązki z biblioteki; etwas aus dem Kasten, co ze skrzynie wydać; aus dem Zimmer, z pokoiu.

Herausgeben, das, *n.* wydanie, wydawanie; des Buchs, kśiążki; des Geldes, pieniędzy.

Herausgeber, *m.* wydawca, wydawacz; eines Buchs, iakiey kśiążki, *to co,* autor.

Herausgeblasen, wydęty, wydymany; wyźloniony, wypuszczony.

Herausgebung, *f.* wydanie, wydawanie; der Bücher, kśiążek; der Schriften, pism.

Herausgetrunken, wybuchniony, ktory wybuchnął, *wyskoczony,* ktory wyskoczył.

Herausgefodert, wyzywany, wyzwany, s. herausfodern.

Herausgeführt, wzprowadzony, wywiedziony, wyprowadzany.

Herausgegangen, ten co wychodził, ten co wyszedł; aus den Schiffen, z okrętow.

Herausgegraben, wykopany, wykopywany; aus der Erde, z ziemi.

Herausgehauen, wyrąbany, wycięty; wyrębywany, wycinany.

Herausgehen, wyiść, wychodzić; aus dem Hause, z domu; aus dem Bade, z łaźni; aus dem Schlafgemache, z sypialnego pokoiu; aus dem Munde, z ust; aus der Stadt, z miasta; aus dem Vaterlande, z oyczyzny; aus dem Schiffe, z okrętu; aus den Schranken, za przegrodę; aus dem Hafen, z portu; nicht einen Fuß breit aus dem Meyerhofe, ani na stopę nie wyiść, ze dworu. Bücher herausgehen lassen, sprawić, aby kśiążki wychodziły z druku.

Herausgehung, *f.* wyiście wychodzenie, der Bücher, kśiążek; der Leute, ludzi; aus einem Orte, z iakiego mieysca; aus der Kirche, z kościoła; aus dem Rathhause, z ratusza; aus dem Thore, z brany.

Herausgekratzt, wydrapany, wyskrobany, aus dem Topfe, z garka.

Herausgekülstert, wyżygany, wymiotami, wymiotem, wyrzucony.

Herausgelangt, dobyty, dobywany; *od słowa* dobywać.

Herausgelassen, wypuszczony, wypuszczany, puszczony, puszczany.

Herausgelockt, wywabiony. herausgelockter Vogel, wywabiony ptaszek.

Herausgepreßt, wyciśniony, wyciskany, co wyciśnione, wyciskane ieſt.

Herausgenommen, wyięty, wyimowany, co wyięte, wyimowane ieſt.

Herausgerissen, wyrwany, wyrwany, wydarty, wydzierany, co wydarte ieſt, było.

Herausgesagt, wymowiony, wypowiedziany, co wymowione, wypowiedziane ieſt.

Herausgescharret, wydarty, dobyty, co wydarte, co dobyte ieſt, było.

Herausgeschlagen, wybity, wytrącony, co wybite, wytrącone ieſt było.

Herausgeschnitten, wyrznięty, wyżynany; co wyrznięte, wyżynane ieſt.

Herausgeschüttelt, wytrząśniony, wytrącony, co wytrząśnione, wytrącone ieſt.

Herausgestreckt, wyciągniony, wystawiony, co wycignione, wystawione ieſt, było.

Herausgestrichen, wychwalony, wychwalany, co wychwalone, wychwalane ieſt.

Herausgesucht, wyszukany, wyszukiwany, co wyszukane, wyszukiwane ieſt.

Herausgethan, wyrzucony, wyrzucany, co wyrzucone ieſt, wyrz ucane.

Herausgetragen, wyniesiony, wynoszony, co wynoszone, wyniesione ieſt.

Herausgetreten, *iakoby,* wypadły, wypadniony, co wypadło, co wypadłe ieſt.

Herausgetrieben, wypędzony, wygnany, co ieſt wygnane, wypędzone.

Herausgewachsen, wyrośniony, wyrosły, co wyrosło, co ieſt wyrosłe, wyrośnione.

Herausgeworfen, wyrzucony, wyrzucany, co wyrzucone ieſt, wyrzucane.

Herausgezogen, wyciągniony, wyciągany, co wyciągnięto, co wyciągnione ieſt.

Herausgraben, wykopać, wykopywać; das versteckte Geld, zakopane, zachowane, pieniądze.

Herausgraben, das, *n.* wykopanie, wykopywanie; des versteckten Geldes, pieniędzy zakopanych, zachowanych, wkopanych w ziemię.

Heraushauen, wyciąć, wyrąbać, den Wald, las, die Bäume, drzewa.

Heraushauen, das, *n.* wyrąbanie, wyrębowanie, wycianie, wycięcie.

Heraushauung, *f.* wycinanie, des Holzes, drzew, wyrębywanie, wyrąbanie.

Herausheißen, wywoływać, wywołać; wyzywać. heiße ihn heraus, wyzwiigo.

Herausbelfen, wyratować, wydobyć, einem, kogo; sich aus dem Schnee, wydobyć się ze śniegu; einen unbeschädigt, nie uszkodzonego kogo wydobyć zkąd.

Heraushusten, wykaszlec, wykasłać; eiterichtes Wesen, zropiałą flegmę.

Herausjagen, wygnać; aus der Stadt, z miasta, aus dem Lande, z kraiu.

Herausjagen, das, n. wygnanie, wyganianie; aus dem Reiche, z krolestwa.

Herausjagung, f. wygnanie, wypędzenie; aus dem Vaterlande, z oyczyzny.

Herausklauben, powyrywać, wyrywać; etwas aus etwas, co z czego.

Herausklauben, das, n. wyrywanie, powyrywanie; wyrwanie.

Herausklaubung, f. wyrwanie, wyrywanie, powyrywanie.

Herauskoken, odżygiwać; etwas, co. köke nicht heraus, nie odżyguy.

Herauskokung, f. wyżyganie, wyżygnienie; aus dem Maule, z gęby.

Herauskommen, wyiść, wychodzić; aus dem Hause, z domu; aus der Noth, ze złego, z potrzeby; to co także, wydobyć się.

Herauskratzen, wydłubać, wyryć, wydrapać; einen Vers, wiersz iaki; aus etwas, z czego; wyskrobać, czego.

Herauskratzung, f. wyskrobywanie, wyskrobanie, der Buchstaben, liter.

Herauskriechen, wyczołgać się, wyleść, wylazywać; aus dem Loche, z dołu; aus den Hölen der Erde, z iam pod ziemnych.

Herauskriechung, f. wyczołganie się, wylezienie, wylazywanie.

Herauslangen, dobyć, dobywać, dostać, dostawać, wydawać, przynosić.

Herauslassen, wypuścić, wypuszczać; aus dem Gefängnisse, z więzienie.

Herauslassung, f. wypuszczenie, puszczenie; einer Schlange, iakiego węża.

Herauslaufen, wybiegać; aus dem Haufen, z kupy, z gminu; wypływać, wypłynąć; als etwas fließendes, iako co płynącego; aus etwas, z czego, zkąd; über Hals und über Kopf, aus dem Hause, na szyię, y na głowę z domu; lać się.

Herauslaufung, f. wybieg, wybieganie, wybieżenie; auf die Straße, na ulicę.

Herauslegen, wyłożyć, wykładać. lege es heraus, wyłoż to.

Herausleiten, wyprowadzać, zpuszczać; das Regenwasser, wodę z deszczu.

Herausleiten, das, n. wyprowadzanie, zciągnienie, zprowadzenie, wody.

Herauslesen, wybierać, wybrać, das Beste aus vielen, naylepsze z wielu.

Herauslesen, das, n. wybieranie, wybranie; der besten Exempel, naylepszych przykładow.

Herauslesung, f. wybranie, wybieranie; des Besten, naylepszego.

Herauslocken, wywabiać, wywabić; Arme durch seine Gütigkeit, ubogich przez swoię dobroć; einen mit falschen Reden, kogo fałszywemi mowami; einen ins Freye, wywabić kogo na widok; alles von einem, wyłudzić, wszystko na kim; wywiedzieć się wszystkiego z kogo.

Herauslocken, wywabienie, na słowko wywabienie; eines, kogo.

Herausnehmen, wyiąć, wyimować; die Hechte aus dem Fischhalter, szczupaki z sadzu; einem etwas, co komu. das sich herausnehmen läßt, co się da wyiąć, wyimować. sich so große Gurken herausnehmen, sobie tak wielkie ogurki wymować, t. i. lepiey o sobie nad inszych trzymać.

Herausnehmen, das, n. wyięcie, wyimowanie; der Gurken aus der Erde, ogorkow z ziemi.

Herausnehmung, f. wyięcie, wyimowanie. bey der Herausnehmung eine Pflanze u. d. g. zerbrechen, przy wyimowaniu, szczep, albo co podobnego złamać.

Herauspoltern, wybuchnąć z gniewem, zurzyć się, rozzurzyć się.

Herauspressen, wycisnąć, wyciskać, Geld von einem, pieniądze od kogo.

Herauspressen, das, n. wyciśnienie, wyciskanie; des Geldes, pieniędzy, na kim, og kogo.

Herauspressung, f. wyciśnienie, wyciskanie, wyciskiwanie z czego.

Herausquellen, wyciekać; ciec; etwas, das herausquillet, co ciecze; Wasser, das herausquillet, woda ktora wycieka.

Herausragen, wydać się wyżey nad co; ein wenig über das Wasser, wydawać się wyżey, trochę nad wodę; das Holz so herausraget, drewno z wody widać.

Herausragung, f. wydatność, wydanie, widanie, z czego.

Herausrecken, wyciągnąć, wyciągać; etwas, co: die Zunge, ięzyk wyciągać, wystawiać.
Herausreckung, f. wyciąganie, wyciągnienie; der Zunge, ięzyka.
Herausreden, wymowić, wymawiać, was man gedenkt, co kto myśli; sich heraus reden, wymawiać się; bey einem wegen etwas, u kogo z czego.
Herausreden, das, n. wymawianie się, wymowienie się, wymowka.
Herausredung, f. wymawianie, wymowienie. freye Herausredung, wolne wymowienie.
Herausreissen, wyrwać, wyrywać, einem aus dem Hause, kogo z domu; aus dem Uebel, ze złego; sich aus der Gefahr, siebie z niebezpieczeństwa; sich aus der Noth, siebie z potrzeby. ich würde noch stecken, wenn du mich nicht herausgerissen hättest, iesczcem bym się był, nie wydobył, gdy byś mnie był niewyrwał.
Herausrücken, wyiść, wychodzić, zkąd, przed co; vor das Retranchement, przed wał; aus dem Treffen, wyiść, wychodzić z potyczki.
Herausrufen, wywołać, wywoływać, einen hieher, kogo tu; einen der im Hause ist, kogo, kto w domu iest.
Herausrufung, f. wywołanie, wywoływanie, zawołanie; des Bedientens, sługi.
Herausrütteln, wytrącić, wytrząść. rüttele es nicht heraus, nie wytrząsay tego.
Heraussagen, wymowić, wypowiedzieć; was man gedenket, co kto myśli; etwas unerschrocken, co śmiało nieprzesztraszonym sercem y głosem; etwas laut, co głośno. du hast es laut herausgesagt, tyś to głośno wymowił, powiedział.
Herausschäumen, iak piana wychodzić. es schäumet eine Feuchtigkeit heraus, iak piana się dobywa na wierzch iakaś wilgoć.
Herausscharren, wygrzebać, einen Todten, iakiego umarłego.
Herausschauen, wyglądać zkąd. ihr schauet heraus, wy wyglądacie.
Herausscheinen, świecić się zkąd, gdy się światło zkąd pokazuie.
Herausschiffen, okrętem, zkąd, wypłynąć. die Russen aus seinem Hafen herausschiffen, Ruś, ze swoich portow, żegluią, zaczynaią się ruszać.
Herausschiffen, das, n. wypływanie, wypłynienie, ruszenie z portu.
Herausschiffung, f. wypływanie, pożeglowanie, ruszenie z mieysca, z portu.
Herausschimmern, migać się, świecić się zkąd; aus etwas, z czego.
Herausschlagen, krzesać, wybiiać, wytracać. Feuer herausschlagen, ognia skrzesać; aus den Händen, z rąk wytrącić, wytrącać.
Herausschlagen, das, n. wytrącenie, wytrącanie, krzeszenie, krzesanie.
Herausschlagung, f. wytrzęśnienie, wytrącenie, wytrącanie, wytrząsanie.
Herausschleichen, wymykać się cichaczem zkąd; aus dem Hause, z domu cicho wymknąć się, wynieść się nieznacznie; wyprowadzić się, tak że nikt nie postrzeże.
Herausschleichen, das, n. wymykanie się, nieznaczne, wymknienie się ciche.
Herausschneiden, wyrznąć, wykroić, wyrzynać, wykrawać; die Zunge, ięzyk, urznąć.
Herausschleppen, wywlec, wywłoczyć; einen mit Gewalt aus dem Hause, kogo gwałtem z domu; die todten Bienen, pszczoły, ktore posnęły.
Herausschleppen, das, n. wywleczenie, wywłoczenie; aus dem Wasser, z wody.
Herausschleppung, f. wywłoczenie, wywleczenie; der Gefangenen, więźnia, z więzienia.
Herausschneidung, f. wyrznięcie, wykroienie, wyrzynanie, wykrawanie.
Herausschreyen, wywołać, obwołać, wykrzyczeć; aus dem Hause, z domu wywołać kogo.
Herausschütteln, wytrząsnąć, wytrząść; etwas, co; aus dem Beutel, z worka.
Herausschütteln, das, n. wytrząśnienie, wytrząsanie; aus der Tasche, z kieszeni.
Herausschüttelung, f. wytrząśnienie, wytrząsanie, wytrącenie; aus der Hand, z ręki.
Herausschwimmen, wypłynąć. er ist aus etwas herausgeschwommen, to wypłynęło.
Herausschwimmen, das, n. wypłynienie; aus dem Strome, z rzeki.
Herausschwimmung, f. wypłynienie na wierzch. künstliche Herausschwimmung, sztuczne wypłynienie.
Herausschwingen, das, wyrwać się, aus der unangenehmen Gesellschaft, z niemiłey kompanii. er hat sich herausgeschwungen, on się wydarł, wyrwał.

Herausschwitzen, wypocić, pocić się, kroplami wydawać na wierzch, Gummi, żywicę.

Herausschwitzung, f. wypocenie, pocenie, się, kroplami wydawanie; des Saftes, soku.

Heraussehen, wyglądać; patrzyć; aus den Fenstern, z okien, oknami patrzyć.

Heraussehen, das, n. wyglądanie, patrzenie; *to znaczy także co*, czekanie.

Herausspaziren, na spacyr iść, na przechadzkę, spacyrować, przechodzić się.

Herausspeyen, wypluć, etwas, co. er speyet alles heraus, on wszystko wypluwa.

Herausspringen, wyskoczyć, wyskakiwać; aus dem Zelte, z namiotu, wyskoczyć. das Blut sprung hoch aus dem Leibe heraus, krew wyskoczyła wysoko z ciała.

Heraussprossen, pąkać się, pącze puszczać.

Herausstehen, widać, styrczeć; allein mit dem Kopfe aus dem Wasser, tylko mu głowę z wody widać; etwas über das Wasser, co styrczy z wody, widać z wody.

Herausstehung, f. widanie, styrczenie; aus dem Fenster, z okna.

Herausstehlen, sich, wyprowadzić się, wynieść, się, zkąd.

Heraussteigen, wystąpić, aus den Schiffen, z okrętow.

Herausstoßen, wypchnąć, wytrącić; aus dem Hause, z domu; aus der Stube, z izby; wygnać, wypędzić; *znaczy także to co:* wyzionąć, wywrzeć; die giftigsten Reden bey einem, wywrzeć nayiadowirsze mowy u kogo. die Worte über einander herausstoßen, spychać słowa na kupę wymawiaiąc.

Herausstoßung, f. wypchnięcie, wypchanie, wywarcie, wyzionienie.

Herausstrecken, wyciągnąć, wystawić; die Hand, rękę; die Zunge, ięzyk wyciągnąć; sich wie eine Schnecke aus dem Hause, wywlec się iak ślimak z domu.

Herausstreichen, wychwalać, *wynosić, w tym samym sensie co wychwalać*: sein Geschenk herausstreichen, swoy podarunek wychwalać, wynosić; etwas gar zu sehr, co wychwalać nazbyt, wynosić nazbyt.

Herausstreichen, das, n. wychwalanie, wychwalenie, wynoszenie, wyniesienie.

Heraussuchen, wyszukać, wydobyć, szukaniem; etwas aus den alten Jahrbüchern, co w starych księgach wyszukać, wynaleść, wywlec co ze starych ksiąg, szpargałow.

Herausthun, wziąć, co z czego, etwas, aus etwas, wyrzucić. thue es heraus, wyrzuć to.

Heraustragen, wynieść, etwas aus einem Orte, co z iakiego mieysca; aus der Stadt, z miasta; die Beute aus der Feinde Häusern, z dobycz z nieprzyiacielskich domow.

Heraustragen, das, n. wyniesienie, wynoszenie; der Kleider, sukien.

Heraustragung, f. wyniesienie, wynoszenie; der Waaren, towarow.

Heraustreiben, wygnać, wypędzić, wyganiać, wypędzać; aus dem Vaterlande, z oyczyzny; einen aus der Stadt, wygnać, wypędzić kogo z miasta.

Heraustreiben, das, n. wygnanie, wypędzenie, wyganianie, wypędzanie.

Heraustreiben, f. wypędzanie, wygnanie, wyganianie, wypędzenie.

Heraustreten, wyiść, wychodzić, występować, aus etwas, z czego.

Heraustreten, das, n. wyiście, wychodzenie, występowanie, wystąpienie.

Heraustretung, f. wyiście, wypadnienie, wychodzenie; der Augen, oczow; des Mastdarms, kiszki stolcem; der Mutter, macicy.

Heraustriefen, wykąpać, wysączyć, kapkami kroplami wycedzić; etwas, co.

Herauswachsen, wyrastać, wyrość, wyrosnąć; als ein Zweig, iak młodziuchna gałązka; aus etwas, z czego; als ein Gewächs oder Geschwür am Leibe, iak wrzod, bolak wyrasta na ciele. es wächset nichts heraus, nic nie wyrasta.

Herauswachsen, das, n. wyrastanie, wyrośnienie, robienie się, des Geschwürs, wrzodu.

Herauswachsung, f. wyrastanie, rośnienie, wyrośnienie, robienie się, zrobienie się.

Herauswagen, wyiść, wychodzić, wyłazić, ruszyć się. es hat sich niemand außerhalb den Wall gewagt, nikt nie wyszedł, nikt nie ruszył się za wał.

Herauswagen, das, n. wyiście, wychodzenie, ruszenie się.

Herauswallen, dobywać się. das Blut wallet heraus, krew się z żył dobywać chce wychodzić.

Herauswallen, das, *n.* dobiwanie się, wychodzenie, albo chcenie wychodzić.

Herauswalzen, wytoczyć. er mus das herauswalzen, on to musi wytoczyć.

Herauswerfen, wyrzucać; Blut aus dem Munde, krew, z ust, krew z gęby wyrzucać; Tobak aus der Dose, tabakę z tabakierki. ich werfe es heraus, ia to wyrzucam; die Worte, słowa, gdy plyna z ust razem, iedno za drugiem.

Herauswerfen, das, *n.* wyrzucenie, wyrzucanie; der schlechten Dinge, złych rzeczy.

Herauswerfung, *f.* wyrzucanie, wyrzucenie; des Blutes, krwi; der Worte, słow.

Herauswerts, ze dworu. herauswerts seyn, być na dworze, nie być w domu.

Herauswickeln, wywinąć, odwinąć; das eingewickelte, co było zawinięte; aus der Noth, z biedy, z nędzy, wywikłać, wydobyć; aus dem Unglücke, z nieszczęścia; aus der Verwirrung, z uwikłania; aus den Trubeln, z zamięszania. ich weiß nicht, wie ich mich soll herauswickeln, iak się mam wywikłać, wykręcić, sam nie wiem; durch seine Vertheidigung aus der Gefahr, przez swoie bronienie się, broniąc się, wywikłać się, wydobyć się z niebezpieczeństwa.

Herauswickeln, das, *n.* wywinięcie, wywikłanie, wydobycie, wykręcenie się.

Herauswürzen, odżygać. er würzt heraus, on wyrzuca wywiotem.

Herauswürzen, das, *n.* wyżyganie, wymiotem, wymiotami, wyrzucanie.

Herausziehen, wyciągnąć, den Pfeil aus dem Leibe, strzałę z ciała; die Besatzung, załogę, aus der Stadt, z miasta; den Spieß, spisse. die Fahne nicht können herausziehen, nie moc horągwi wyciągnąć, wyrwać; den Dorn, der einem in dem Fuße steckt, darń ktory, komu, w nodze tkwi.

Herausziehen, das, *n.* wyciągnienie, wyciąganie; der Besatzung, załogi z fortecy.

Herausziehung, *f.* wyciągnienie, wyciąganie; der Wurzeln, korzeni z ziemie; eines Zahns, wyciągnienie, *zwyczayniey się mowi*, wyrwanie iakiego zębu.

Herauszwingen, wycisnąć; Geld von einem, pieniądze z kogo, wykręcić od kogo.

Herauszwingen, das, *n.* wyciśnienie, wykręcenie; des Geldes, pieniędzy.

Herb, cierpki, oskominę sprawuiący. herbes Obst, cierpki owoc. herbe Traube im Geschmacke, cierpka iagoda w smaku. herbe Sache, przykra rzecz. herbe Worte, przykre słowa. herber Tod, przykra śmierć. herber Wein, cierpkie wino. herber Geschmack, cierpki, przykry smak.

Herb, *adv.* przykro, cierpko; schmecken cierpko, przykro smakować.

Herberg, *f.* gospoda, karczma, gościniec; auf dem Lande, na wsi; gute, dobra gospoda, dobra karczma, dobry gościniec. herrliche Herberge, wspaniały pański gościniec; öffentliche, publiczny; alte, stary, dawny; stete, ustawiczny; lustige, wesoły; geringe, wo es weder zu brocken noch zu beißen giebt, wo es nichts als kalte Küche setzt, nikczemna, gdzie niemasz y kąska do iedzenia, gdzie kuchnia zimna. er findet allemal eine Herberge für sich, on znayduie zawsze iaką gospodę dla siebie. einen prächtig in der Herberge aufnehmen, kogo wspaniale w gospodzie przyiąć. einem die Herberge aufsagen und ausziehen, komu gospodę wypowiedzieć, y wyciągnąć. bey einem die Herberge nehmen, u kogo gospodą stanąć; nicht wo nehmen wollen, niechcieć gdzie gospodą stanąć. eine sehr gelegene Herberge, bardzo wygodna gospoda. in der Herberge ausruhen, w gospodzie wypocząć, spoczywać, wczasować się. in der Herberge speisen, w gospodzie iadać. Herberge aller Bübereyen, gospoda wszystkich niepodściwości. kleine Herberge, gospodka.

Herberggeld, *n.* pieniądze za gospodę; auszahlen, wypłacić.

Herbergen, gospodą stanąć, gospodę mieć, *metaph.* in einem menschlichen Körper, w ludzkim ciele. bey einem Schenken herbergen, u szynkarza, u kaczmarza gospodę mieć. bey einem guten Freunde, u iakiego dobrego przyiaciela. so lange in diesem Hause herbergen, tak długo w tym domu gospodą być; zu Athen bey dem Aristone, w Atenach, u Arystona; *znaczy także.* zur Herberge einnehmen, gospodą przyiąć.

Herbey, tu. *obs.* Dieses Wörtchen wird meistens in den Compositis gefunden, und im Polnischen insgemein mit *przy* gegeben, wie in folgenden Artikeln zu sehen,

po Polsku: to słowko, vorbey, nay więcey się w składanych słowkach znayduie, y w nich znaczy to słowko Polskie *przy*, iako w następuiących artykułach można widzieć.

Herbey bringen, przynieść; Beute, zdobycz; Getreyde, zboże.

Herbey bringen, das, przyniesienie; der Beute, zdobyczy; des Getreydes, zboża.

Herbey eilen, przyspieszać, dokąd; przyspieszyć. wir eilten herbey, my przyspieszamy.

Herbeyeilen, das, n. przyspieszenie, przyśpieszanie, przybieżenie, das herbeyeilen, etwas zu sehen und zu hören, przyśpieszenie do widzenia y do słuchania.

Herbeyfahren, przyiechać, przypłynąć; zu Schiffe, okrętem; auf einem Wagen, na wozie.

Herbeyfahren, das, przyiechanie, przypłynienie; auf einem Wagen, na wozie.

Herbeyfliegen, przylecieć, przylatywać. die Vögel werden gewiß herbey fliegen, ptaki zapewne będą przylatywać. er fliegt herbey, on leci, przylatuie.

Herbeyfliegen, das, przylatywanie, przylatanie; przylecenie; der Vögel Haber zu fressen, ptakow do iedzenia owsa.

Herbeyfliessen, przypływać, przypłynąć, viele Schiffe sollen bald herbey fliessen, wiele okrętow maią w krotce przypłynąć, przybyć.

Herbeyfliessen, das, n. przypłynienie, przypływanie; der Schiffe, okrętow.

Herbey führen, przywozić, przywieść; grosse Menge Getreyde, wielką kupę zboża; zur See, morzem. eine nach der Stadt herbey führen, kogo do miasta przywieść. sie wollen ihn dir, vor die Augen, herbey führen, oni ci go przed oczy przyprowadzą. du hast mich selbst herbey geführt, tyś mnie sam przyprowadził. solche böse Leute sind nicht herbey zu führen, tak złych ludzi nie trzeba przyprowadzać; in ehrliche Gesellschaft, do uczściwey kompanii.

Herbeyführen, das, przywożenie, przywiezienie, przyprowadzenie. das Herbeyführen der Fische und des Getreydes, przywiezienie ryb y zboża. Herbeyführen der Gefangenen, przyprowadzenie niewolnikow, więźniow.

Herbeyführung, f. przywiezienie, przywożenie. des Korns, żyta.

Herbey gehen, przyiść, przystąpić, przybyć; zu etwas, do czego; zu Tische, do stołu.

Herbey holen, przywołać, przyzwać; einem von dem Pfluge, zum Bürgermeisteramte, kogo od pługu, na urząd Konsula.

Herbeyholen, das, przywołanie, zawołanie, przyzwanie, seines Schneiders, krawca.

Herbeyholung, f. przywołanie, zawołanie, przywoływanie; eines Goldschmidts, złotnika.

Herbey kommen, pryrzybliżać się. der Stadt Untergang kömmt herbey, miasta upadek przybliża się. die Nacht kömmt herbey, noc się zbliża. die Zeit des Gerichts, kömmt herbey, czas sądu zbliża się. das Alter ist herbey gekommen, starość się zbliżyła, przyszła.

Herbey kommen, das, przybliżanie się, zbliżanie się; des Todes, śmierci; der glücklichen Zeit, szczęśliwego czasu; des Unglücks, nieszczęścia.

Herbeykunft, f. zbliżanie się, zbliżenie się, przybliżenie się, die plötzliche Herbeykunft der Seeräuber, nagłe zbliżenie się rozboynikow morskich.

Herbey lauffen, przybiec, przybiegac, zu einem, do kogo. alle zum Könige herbey lauffen, wszyscy do Krola przybiegaią; zum Bürgermeister, do Konsula.

Herbey locken, przywabić; zu sich, do siebie. die Tugend, lockt die jungen Leute herbey, cnota przywabia młodych ludzi.

Herbey locken, das, przywabianie, przywabienie. der jungen Leute, młodych ludzi.

Herbey nahen, przybliżać się. die Ankunft derselben nahet herbey, przybycie y przyiazd ich zbliża się. komm nicht herbey, nie zbliżay się.

Herbey nahen, das, przybliżanie się, przybliżenie się, zbliżenie się; des Feinds, nieprzyiaciela; des Feyertags, święta; des Feuers, ognia.

Herbeynahung, f. zbliżenie się, przybliżenie się, zbliżanie się, der Hochzeit, wesela; des Königs mit der starken Armee, Krola z mocnym woyskiem.

Herbey reiten, przyieżdżać, przyiechać na koniu; zum Thore, do bramy; zu einen, do kogo; er ist zu mir herbey geritten, on do mnie na koniu przyiechał.

Herbey reiten, das, przyieżdżanie, przyiechanie na koniu. herbey reiten, des Krongroßfeldherrn von Pohlen, przyie-

przyiechanie Wielkiego Hetmana Koronnego.

Herbey rennen, przybiec, przybiegać. die Leute von allen Gegenden rennen herbey, ludzie ze wſzyſtkich ſtron przybiegaią, zbiegaią ſię, zlatuią ſię.

Herbey ruffen, przywołać; einen, kogo; zu etwas, do czego; die Knaben, chłopcow; wzywać, einen Fürſten zum Reiche, iakiego Kſiążęcia na Kroleſtwo; einen vom Pfluge, kogo od pługu, das gemeine Weſen zu regieren, do rządzenia rzeczypospolitey. einen gelehrten Mann zu lehren herbey ruffen, uczonego człeka, do uczenia przyzwać; zprowadzić, *w tym ſamym ſenſie.*

Herbey ruffen, das, przywołanie, przyzwanie, zprowadzenie; der gelehrten Leute, zur Univerſität von Cracau, uczonych ludzi do Akademii Krakowskiego.

Herbeyruffung, *f.* przyzwanie, zprowadzenie; der Kaufleute, kupcow.

Herbey rücken, zbliżać ſię, przybliżyć ſię.

Herbeyrückung, *f.* zbliżanie ſię, zbliżenie ſię; der Soldaten, żołnierzy.

Herbey ſchaffen, przywołać, zawołać; einen Arzt, ktòrego Medyka, *po wtornie.* znaczy dodać co komu. einem etwas, das Gewehr, broni, oręża.

Herbeyſchaffen, das, przyzwanie, zawołanie, dodanie, dodawanie.

Herbeyſchaffung, *f.* przyzwanie, zprowadzenie, zwołanie, dodanie.

Herbey ſchiffen, przypłynąć okrętem; nach Conſtantinopel, do Stambułu.

Herbey ſchiffen, das, przypłynienie, okrętem, na okręcie; nach Danzig, do Gdańska.

Herbeyſchiffung, *f.* przypłynienienie okrętem, na okręcie; der Franzoſen, Francuzow.

Herbey ſchleichen, przyczołgać ſię, przywlec; zu etwas, do czego; zum Bette, do łożka, do brzegu.

Herbey treiben, przypędzić, przygnać; das Vieh zum Waſſer, bydło do wody.

Herbeytreten, przyſtąpić. zu einem Bündniß herbey treten, do związku przyſtąpić.

Herbey wälzen, przytoczyć, przytaczać co. den Stein herbey wälzen, przytoczyć kamień.

Herbey ziehen, przyciągnąć, przyciągać; einen zu etwas, kogo do czego.

Heerborn, Herborna, Stadt im Naſſauiſchen, miaſto w Naſſawskim.

Herbringen, przynieść, przynośić, przyprowadzić. bringe das Buch her, przynieś kſiążkę.

Herbſt, *m.* jeſień; dritte Jahreszeit, trzecia część roku; feuchter, naſſer, wilgotna, mokra; ungeſunder, nie zdrowa; ausgehender, na ſchyłku; angehender, zaczynaiąca ſię ieſień; mittlerer, ieſień iuż należyta, wpoł; räumt, rafft viel Leute weg, zabiera, zbiera przecz wiele ludzi; zeiget überall die ſchönſten mannigfarbige Aepfel, pokazuie wſzędzie, naypięknieyſze, y rozmaitey barwy iabka. bey angehenden Herbſte, na początku ieſieni, gdy ſię ieſień poczyna, gdy ſię ieſień poczynała, zaraz z ieſieni, zaraz, na ieſień.

Herbſtbirn, *f.* gruſzka ieſienna, ktora dopiero w ieſienie doſtaie.

Herbſterndte, *f.* ieſienne żniwo, ktore w ieſieni bywa.

Herbſtfrüchte, *pl.* ieſienne owoce; *w ieſieni dopiero doźrzałe.*

Herbſtlich, jeſienny. herbſtliche Tag und Nachtlänge, ieſienne porownanie dnia z nocą. herbſtliches Wetter, ieſienny czas.

Herbſtmonat, *m.* wrzeſień. den dritten des Herbſtmonats, trzeciego dnia września.

Herbſttage, *pl.* ieſienne dni; ſchöne, nicht kalte, piękne, pogodne, nie zimne.

Herbſtwetter, *n.* czas ieſienny; ſchlechtes, garſtiges, zły, ſzpetny, słotniſty.

Herbſtzeit, *f.* ieſienny czas; angenehme, przyiemny; nicht angenehme, nie orzyiemny.

Herkules, Mannsnamen, Herkules, imie mężczyzny. den Herculem auf einige Art angehend, Herkuleſa iakim ſpoſobem tyczączy ſię. *adj.* Herkuleſowy; dergleichen Kühnheit, Herkuleſowa śmiałość. dergleichen Arbeit, Herkuleſowa praca.

Herd, *m.* ognisko; worauf man in der Küche kochet, na ktorym w kuchni gotuią. beym oder an dem Herde ſitzen, przy ognisku, albo na ognisku ſiedzieć.

Heerde, *f.* ſtado, trzoda, obora; Menge Vieh, mnoſtwo bydła.

Hererzählen, opowiedzieć; einen die ganze Sache nach ihrer Ordnung, komu całą rzecz według iego porządku; nach

nach der Reihe, porządkiem, iakiem była.

Herein, tu do, tu w. er ist zu mir herein gekommen, on tu do mnie wszedł.

Herein brechen, nastepować, nadchodzić. die Kälte bricht herein, zimno nadchodzi. die Krankheiten brechen herein, choroby się wszczynaią, poczynaią.

Hereinbringen, wnośić, wnieść: etwas in die Stadt, co do miasta. leere Hände herein zu uns, prożnę ręce tu do nas, to iest, z prożnemi rękami przyiść, nic nie przynieść. alle Sachen sind herein gebracht, wszystkie rzeczy są wniesione.

Hereindringen, wpaść, w co, dokąd. sie sind hier hurtig herein gedrungen, oni tu z impetem, wpadli, przypadli.

Herein führen, wprowadzić, wprowadzać. führe die Gäste herein, wprowadź gości.

Hereinführen, das, wprowadzanie, wprowadzenie; der Gäste, gości.

Herein gehen, weyść, wchodzić. ihr seyd herein gegangen, wyście weszli.

Herein kommen, weyść, przyść, do, w. in die Kirche herein kommen, do kościoła weyść.

Herein kommen, das, weyście, wchodzenie; in die Stube, do izby.

Herein kriechen, wczołgać się; in ein Loch, do iakiego dołu.

Herein lassen, wpuścić, wpuszczać. ich will ihn herein lassen, ia go tu chcę, wpuścić.

Herein rufen, zawołać dokąd. ruf die Kinder herein, zawołay tu dzieci.

Herein spatzieren, na spacyr iść dokąd; im Garten, do ogrodu.

Hereintreten, wstąpić, weyść w co. in die Stadt prächtig hereintreten, w miasto wspaniale wchodzić, wieżdżać.

Herfliessen, płynąć naprzod, imo; an etwas, imo czego; an der Stadt, imo miasta.

Herfordt, Herforda, Stadt und Abtey in Westphalen, miasto y Opastwo w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Herfordski, Herfordska, Herfordskie.

Herführen, przyprowadzić; einen, kogo; etwas, co; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki. ein Wort von dem andern herführen, iedno słowo z drugiego wyprowadzać. ein Wort aus dem griechischen herführen, słowo iakie z Greckirgo wyprowadzać, robić, przerabiać.

Herfür, przed; siehe, *obacz na swoim mieyscu*, hervor, und also auch mit zusammengesetzten Wörtern, razem ze słowami z niego złożonemi.

Hergeben, dodawać, poddawać; die Kosten zu etwas, kosztu na co, podawać. die Hand hergeben, rękę podawać, wydawać; Geld aus der Schatzkammer, pieniadze ze skarbu; zu etwas, na co. gieb her, day tu. die Gesetze hergeben, prawa dawać, wydawać. gebet ihr her, dayeie tu. die Hände, ręce.

Hergebracht, wniesiony, przyniesiony, od przodkow podany. die hergebrachte Gewohnheit, od przodkow podany zwyczay. *to co*: zwyczayny, zwyczayna, zwyczayne, używany. hergebrachte Weise, zwyczayny, używany, sposob, zwyczay.

Hingegen, przeciwnie. *obacz*: dargegen, hingegen.

Hergehen, żyć. es gehet lüstig her, tu dobrze żyią, bywać. wie es pfleget herzugehen, iak to zwykło bywać. es gehet gut her, dobrze się dzieie. unter redlichen Leuten, gehet es redlich her, między rzetelnemi ludźmi, wszystko się rzetelnie dzieie. es gehet schändlich her, szpetnie, nie pięknie, ze wstydem się dzieie. es gehet gottlos her, niezbożnie się dzieie. gehe her, podź tu.

Hergeholet, przywołany, przyzwany, co przyzwane, przywołane iest.

Hergeleitet, wyprowadzony, wywiedziony, co wyprowadzone, wywiedzione iest.

Hergelesen, przeczytany, co przeczytane iest, było.

Hergenommen, wzięty, brany, co wzięte, co brane iest, było.

Hergerechnet, rachowany, przerachowany, odrachowany, liczony, przeliczony.

Hergereicht, podany, podawany, co było, iest, podawane, podane.

Hergesagt, odmowiony, zmowiony, co odmowione iest, co było zmowione.

Hergeschaft, poddany, dodany, dodawany, co poddano, dodano, co dodane iest.

Hergeschossen, poddany, dodany, co dodano, dodawano, co dodane iest, co poddane.

Hergeschnattert, rozniesiony, rozgadany, rozsiany, mową, co rozniesione, rozsiane.

Hergeschnatt, rozniesiony, rozgłoszony, co się rozniesło, rozgłosiło, co rozsiano.

Hergesungen, śpiewany, prześpiewany, co śpiewane było, co prześpiewane.

Hergestellt, załozony, podany, co założone, co podane, co założono, podano.

Hergetragen, przyniesiony, przynoszony, co przyniesione, przynoszone.

Hergewendet, przodkiem obrocony, co przodkiem obrocone iest.

Hergezehlt, odrachowany, odliczony, co od achowano, odliczono, co iest rachowane.

Herhalten, podać, podawać; einem die Hand, komu rękę; einem den Hals, komo szyię. halte die Hand her, poday rękę. er hat den Hals hergehalten, podał szyię.

Herholen, przyzwać, zawołać; einen, kogu; zprowadzić; zu dienen, do służenia.

Herholen, das, przyzwanie, przywołanie, zprowadzenie; zu schreiben, do pisania

Herholung, *f.* przyzwanie, przywołanie; einer, kogo; zu arbeiten, do robienia.

Hering, *m.* śledź; ein Fisch, ryba pewna; einen mit Eßig vorsetzen, śledzia komu dać octem zaprawnego. Tonne Heringe, beczka śledzi. kleiner Hering, mały śledź, śledzik. von Heringen bereitet, ze śledzi gotowany. Brühe von Heringen, polewka ze śledzi.

Hering, Herynga, Ort in Thüringen, mieysce pewne w Turyngii.

Heringsbrühe, *f.* śledziowa polewka, śledziowy rosoł.

Heringsfang, *m.* łowienie śledzi; ist glücklich gerathen, szczęśliwie się udało.

Heringsfischerey, *f.* łowienie śledzi, połow śledzi; in der See, w morzu.

Heringskrämer, *m.* kramarz śledziami handluiący.

Heringslacke, *f.* rosoł ze śledzi solonych, laka.

Heringstonne, *f.* beczka na śledzie.

Herkommen, pochodzić, poczynać, się. das kommt alles von meiner Frau her, to wszystko pochodzi, poczyna się od moiey żony. die Furcht kommt von dem bösen Gewissen her, boiaźń pochodzi ze złego sumnienia; von einem, od kogo pochodzić. ihr, die ihr von den Göttern herkommt, wy ktorzy od bogow pochodzicie; von seltnen Ursachen, pochodzić ze swoych przyczyn. die Wohlthaten kommen von ihnen her, dobrodzieystwa od nich pochodzą. von der Medicin, z lekarstwa. diese kommen von dem Aristotele her, ci pochodzą od Arystotelela; von dem Monden, od księżyca, ail miesiąca. alle Anständigkeit kömmt aus vier Stücke her, wszystka przystoyność pochodzi ze czterech sztuk. die Sünden kommen von den Mängeln her, grzechy pochodzą, z nałogow. wie viel Tage sind es, daß du bist hergekommen? wiele to dni iest, iakeś ty tu przybył? wo kömmst du her? zkąd ty przychodzisz? *to co:* abstammen, rodem pochodzić; von einem, od kogo.

Herkommen, das, Geschlecht, rod, rodzay; altes, dawny, starożytny; schlechtes, podły, prosty. der von schlechten Herkommen ist, ktory iest podłego prostegu rodu. *powtore znaczy to co:* Gewohnheit, zwyczay. es ist ein altes Herkommen bey uns, to iest dawny zwyczay u nas. Herkommen seyn, być we zwyczaiu.

Herkunft, *f.* przychod, przyiazd, przybycie, przyiście. *powtornie znaczy.;* Abstammung, pochodzenie, urodzenie, imie. von hoher Herkunft, wysokiego urodzenia, znacznego imienia, przezacney y wysokiey krwi; zacnego rodu.

Herlallen, szeplenić, bełkotać. das Kind lallet etwas her, dziecie szepleni, bełkota.

Herlangen, dobyć, dobywać, dostać, dostawać; das Geld aus der Schatzkammer, pieniędzy, ze skarbu. man hat viel Geld aus der Schatzkammer hergelangt, dobywano, dostano, ze skarbu wiele pieniędzy.

Herleiten, zprowadzać, prowadzić; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki; ein Wort von einem andern, iedno słowo od drugiego wyprowadzać; etwas aus dem Griechischen, z Greckiego zrobić, przerobić.

Herleiter, *m.* prowadca, co zkąd prowadzi, wyprowadca, zprowadca.

Herleitung, *f.* prowadzenie, wyprowadzanie, zprowadzenie. słow, des Wassers aus dem Brunnen, wody od zdroiu.

Herlesen,

Herlesen, przeczytać; einen Brief im Rathe, list iaki w Senacie.
Herlesen, das, przeczytanie; des Briefs, listu.
Herlesung, *f.* przeczytanie; der alten Zeitung, starey gazety.
Herrmann, Herman, Mannsnamen, imie Męszczyzny.
Hermanstadt, Hermansztad, Stadt in Siebenbürgen, miasto w Siedmigrodzie; lateinisch heisset, po łacinie nazywa się, Libinium, Hermanstadium.
Hermannstein, Hermansztein, Festung an der Mosel, forteca nad Mozelą. *połacinie:* Saxum Freberti; Hermanstadium.
Hermelin, *m.* gronostay; ein Thierlein, zwierzątko. *połacinie:* mus ponticus. das Fell davon, futro z niego; auch: gronostay; in der vielfachen Zahl, gronostaie.
Hermen, smucić się. er hermet sich, on się smuci. herme dich nicht, nie smuć się.
Hermurmeln, mruczeć, boruczeć.
Hermurmelung, *f.* mruczenie, boruczenie.
Hernach, potym; wollen wir dir schreiben, będziemy do ciebie pisać. hernach stehet es in dem Gesetze, potym to w prawie iest. die Dinge, welche Cäsar das Jahr darauf und hernach die folgenden Jahre gethan hat, rzeczy, ktore Cezar w rok potym y daley następuiących lat poczynił. wer zum ersten, wer zum andern, und wer hernach sterben wird, ktory pierwszy, ktory drugi, y ktory potym umierać będzie. erst von mir selbst, hernach auf dein Ansuchen, z początku, dobrowolnie ia sam, potym na twoię prozbę. kurz hernach, w krotce potym. ein Jahr hernach, w rok potym. etliche Monath hernach, w kilka miesięcy potym. viele Jahre hernach, wiele lat potym. wenn er hernach gewesen, gdy on tu był potym, einige Tage hernach, w kilka dni potym. einige Stunden hernach, w kilka godzin potym.
Hernach kommen, następować, po kim po czym, iść po kim, po czym.
Hernach kommen, das, następowanie, po kim, po czym, iście po kim, po czym.
Hernachmahls, potym; wenn es anfängt zu sieden, gdy zaczyna zwierać; da sie zum öftern vorgeführet wurden, gdy po tymo ni częściey przyprowadzani byli; sind viel glückliche Dinge erfolget, wiele szczęśliwych rzeczy nastąpiło. einen hernachmals wieder zu sich kommen heissen, kazać komu potym znowu przyść do siebie. hernach das wieder sehen wollen, potym to obaczemy, potym to będziemy widzieć.
Hernach pflanzen, potym szczepić. er hat hernach gepflanzet, on potym szczepił.
Hernach wachsen, po tym, rość, rosnąć, nach etwas, po czym.
Hernehmen, brac; den Anfang von etwas, początek z czego; einen Beweisgrund, dowod gruntowny. die Sache, hat ihren Anfang von zanken hergenommen, rzecz wzięła swoy początek od zwady, *powtore znaczy:* herumnehmen, prześladować kogo, dokuczać komu, wekśować kogo.
Hernennen, mianować, nazwać; etwas von etwas, co z czego. von dem grössern Hauffen die Sache hernennen, po większey części rzeczy wymienić, nazwać. sich hernennen, nazywać się, przezwać się; von etwas, od czego.
Hernieder, z wierzchu, z gòry. die Steine fallen hernieder, kamienie z gòry lecą.
Hernieder fahren, ztępować, zchodzić z gòry; vom Himmel, z nieba. die Heiligen fahren vom Himmel nicht hernieder, święci nie ztępuią z gòry, z nieba.
Herodes, *m.* Mannsnamen, imie męskie. ein König, hieß Herodes, ieden Krol nazywał się Herod, Herodes. der grausame Herodes, okrutny Herod.
Herodianer, Herodowy, herodowa, herodowe; auch, herodow, herodowa, herodowe.
Herodias, Herodias, Herodiada, Weibsnamen, imie białogłowskie.
Heroisch, bohatyrski, hohatyrowy, heroiczny. heroische Person, bohatyrska, heroiczna osoba. heroisch Gedicht, bohatyrski, heroiczny wiersz.
Herold, *m.* in Kriegs- und Friedenssachen, pokoy zawieraiący; in Friedensdingen, w interesach o pokoiu zachodzących; pokoy ogłaszaiący; in gemeinen Dingen, w pospolitych interesach, woźny.
Herolds Kunst, Heraldika, sztuka y wiadomość rysowania y układania herbow. zur Herolds Kunst gehörig, do heraldyki należący, heraldyczny, herbowny. die selbige Herolds Kunst kann man heissen, Herbownia, samę heral-

 diczną

diczną sztukę można nazwać po polsku Herbownia.
Heroldsrecht, n. prawo o pokoy traktujących.
Heroldsstab, m. laska pokoy ogłaszaiącego, obwołuiącego.
Herplaudern, rozbaiać; etwas allen Nachbarn, co przed wszystkiemi łąsiadami.
Herr, m. pan; grober, nie obyczayny, prosty; toller, zapalczywy; guter, dobry; und fleißiger, y pilny; berühmter, sławny; ungleicher, nie rowny, nie taki; der seinen Schaden nicht weiß, ktory o swoiey szkodźie nie wie; neuer und grausamer, nowy y okrutny; verdrießlicher, uprzykrzony; beschwerlicher, ciężki; alter und gütiger, stary y dobrotliwy; oberster, harter, surowy, żrzędny; sehr böser, bardzo ladaco; gerechter, sprawiedliwy; unfleißiger, fauler, nie pilny; gnuśny, leniwy; ungestümer, naprzykrzony; armer, ubogi; elender, nędzny; reicher, bogaty; sehr reicher, nader bogaty; zorniger, böser, gniewliwy, zły; rechtmäßiger, prawy; aller Völker, wszykich narodow. einen zum Herrn aller Dinge haben, mieć kogo za pana wszystkich rzeczy. seiner eigenen Dinge Herr seyn, być nad swoiemi panem, być panem swoich. in seinem Hause Herr seyn, w swoim domu panem być. einem einen Herrn auf den Hals setzen, komu iakiego pana na kark włożyć. o! was für einen andern Herrn hast du, co za rożnego bardzo masz pana, *od przeszłych!* die Hunde behüten ihre Herrn getreulich, psy wiernie pilnuią swoich panow. der Herr ist nicht mit dem Hause, sondern das Haus mit dem Herrn zu zieren, nie pana trzeba domem, ale dom panem przyozdabiać. reiche Herren der Landgüter, bogaci panowie dobr, maiętności, kluczow. ein Herr, der viel Knechte hat, pan ktory ma wiele czeladzi, robotnikow. Herr des Hauses, pan domu. der alte Herr, der Vater im Hause, starszy pan, ociec w domu. der junge Herr, młody pan, der Sohn im Hause, syn w domu, syn pański. des Herrn Sohn, pański syn. des Herrn Tochter, pani młodsza, corka pańska. grosser Herr, wielki pan. der ganzen Welt will er Herr seyn, całego świata chce być panem. grosse vornehme Herren in einer Stadt, wiescy, przedni panowie, w iakim mieście. die Herren bey einem Könige oder Fürsten, panowie u Krola albo Kśiążęcia iakiego, przyiaciele Krolewscy, Kśiążęcy. gewaltiger, gewaltsamer Herr, gwałtowny, pan. oberster Herr über alles, naywyższy pan nad wszystkim, przy ktorym cała władza y moc ktory wszystko trzyma, przy ktorym wszystko, przy ktorym rzecz pospolita; w ktorego mocy wszystkich dobra y życie; w ktorego rękach wszystko. Herr der See, pan morza, pan na morzu. sein eigener Herr seyn, być sobie samemu panem. er ist sein eigener Herr, on sobie sam pan, on sobie sam panem iest. Herr seiner Begierden seyn, być panem swoich żądz. aus Wankelmuth einen neuen Herrn haben wollen, przez niestałeczność umysłu chcieć mieć nowego pana. einen für seinen Herrn erkennen, kogo za swoiego pana uznać, uznawać. in einem ganzen Lande Herr seyn, w całym kraiu panem być. den neuen Herrn, nicht erkennen wollen, nowego pana niechcieć uznać. zum Herrn über etwas machen, panem nad czym uczynić. dem, oder für einen Herrn gehörig, do pana należący, albo co na pana przystoi, pański. Wein des Herrns, pańskie wino, Wohnung des Herrn, pańskie mieszkanie.
Herrechnen, wyliczać, rachować; etwas, co; viele Sachen sind herzurechnen, wiele rzeczy trzeba rachować, wiele rzeczy iest do rachowania. er hat nicht alles hergerechnet, on nie wszystko wyliczył. herrechne alles, wyliczay wszystko. wollet ihr alles berechnen? chcecie wy wszystko wyliczać?
Herrechnen, das, wyliczanie, rachowanie; aller Güter, wszystkich dobr.
Herrechnung, f. wyliczenie, wyrachowanie; aller Unkosten, wszystkich kosztow.
Herreise, f. *niby* tu przyiazd, tu przyiechanie, tu przyieżdżanie.
Herrin, f. pani; fleißige, pilna; nicht böse, nie zła; des Hauses, domu.
Herrisch, rozkazujący iaki pan. herrischer Weltweise, rozkazuiący iak pan, Filozof, chcący aby go słuchano, aby mu posłusznym być.
Herrisch, *adv.* po pańsku, z pańska. herrisch befehlen, po pańsku rozkazywać.
Herrlein, n. panek, panie. elendes Herrlein, mizerny, biedny panek.
Herrlich, pański. *to co:* wspaniały. herrlicher Zierrath, pańskie przyozdobienie,

nie przystroienie. herrliche Geschenke, pańskie, wspaniałe podarunki. herrliche That, pańskie dzieło, wspaniały czyn. herrliche Schönheit, pańska, wspaniała piękność. herrliches Werk, pańska wspaniała. robota. *to co*: kosztowny, wielkim kosztem robiony, sprawiany, przedni.

Herrlich, *adv.* po pańsku, *to co*: wspaniało. einen loben, kogo chwalić. herrlich leben, po pańsku żyć; einen tractiren, kogo traktować. sich nicht herrlich halten, nie po pańsku, nie wspaniało się trzymać, nosić. herrlich ein Gastgeboth anstellen, po pańsku ochotę sprawić. herrlich ein Zimmer ausputzen, po pańsku, wspaniało, pokoy wystroić. sich herrlich im Tisch und Staate halten, po pańsku ieść y nosić się, pańskie, wspaniałe życie prowadzić.

Herrnbefehl, *m.* pański rozkaz, harter Herrn Befehl, surowy, pański rozkaz, pańskie rozkazanie, pański nakaz, pańska wola.

Herrngabe, *f.* od pana podarunek; so ein Rath oder Fürst dem Volke austheilet, co Senat, albo Książe ludowi daie.

Herrngefälle, *pl.* podatki, daniny, czynsze, ktore na pana idą.

Herrnhof, *m.* dwor, w ktorym pan mieszka, dwor pański.

Herrnknecht, *m.* pachołek, stoiak, co za panem stoi, służały.

Herrnlos, bez pana; der keinen Herrn hat, ktory nie ma żadnego pana.

Herrnsitz, *m.* pańskie siedzenie; wo die Rathsherren in den Schauspielen sitzen, gdzie Senatorowie na Grach y Widokach siadali.

Herrnstand, *m.* państwo, pański stan, pana stan. in dem Herrnstande, w państwie.

Herrschaft, *f.* państwo, rząd. jährliche Herrschaft, roczny rząd; gemeinschaftliche, wspolny; blutige und traurige, krwawy y smutny; emsige und gemäßige, pilny y umiarkowany; häusliche, domowy; ausserordentliche, nadzwyczayny; rühmliche, sławny, z honorem; gerechte, sprawiedliwy; gesetzmäßige, prawy, według praw; grosse, wielki; zur See, na morzu, morski; beschwerliche, ciężki; neue, nowy; königliche, ernsthafte, oberste, Krolewski, surowy, naywyższy; alte, stary; ungerechte, beständige, gewisse, niesprawiedliwy, iednostayny, pewny; billige, harte, glückliche, słuszny, ścisły, szczęśliwy; bescheidene, langwierige, hochmüthige, skromny, trwały, pyszny; grausame, unerträgliche, strenge, okrutny, nieznośny, zrzędny. eine Herrschaft suchen, haben wollen, szukać iakiego rządu, chcieć mieć iaki rząd. die Herrschaft annehmen, rząd przyiąć. unter einer Herrschaft gerathen, verfallen, dostać się pod czyi rząd, wpaść pod cudze państwo. die Herrschaft einem zustehen, rząd, państwo komu przyznać, dać. die Herrschaft über einen haben, mieć rząd nad kim. die höchste Herrschaft in einer Stadt haben, naywyższy rząd mieć w iakim mieście. die Herrschaft ist an ihn gekommen, rząd na niego przyszedł. ein jeder will gern die Herrschaft haben, każdy chce mieć rząd, chce rządzić. einen wieder in die Herrschaft setzen, wsadzić kogo znowu na państwo, oddać komu znowu rząd. einem eine grössere Herrschaft geben, komu większe iakie państwo dać. auf die Griechen, die Herrschaft bringen, do Grekow rząd, państwo wnieść; sich nicht unter die neue bequemen wollen, pod nowym rządem y państwem nie być kontent, z nowego rządu y państwa nie być kontent. die obere Herrschaft haben, naywyższy mieć rząd, naywyższe mieć państwo. die Herrschaft nicht haben wollen, nie chcieć mieć rządu, państwa. die Herrschaft führen, rząd prowadzić, rządzić; unter eines stehen, pod czyim państwem y rządem być. die Herrschaft gründen, stiften, państwo ugruntować, ufundować, założyć. die Herrschaft erweitern, państwo rozszerzyć, rozprzestrzenić. sich um die Herrschaft schlagen, o państwo woiować; einen mit Willen der Vornehmsten darein setzen, kogo z wolą Nayprzednieyszych na państwo wsadzić. die schickt sich wohl für einen, państwo y rząd komu bardzo przystoi. unter eines Herrschaft stehen, zostawać pod czym rządem, państwem. ein Land unter eines Herrschaft bringen, kray oddać pod czyie państwo, dac państwo komu w jakim krainę; rządy oddać komu w iakiey ziemi. eine Herrschaft bekommen, erlangen, dostać, nabyć państwa, rządow. zur Herrschaft gelangen, do państwa przyść, do rządow przyiść. geschwind zur Herrschaft kommen, do państwa w prędce przyiść.

iść. die Herrschaft zur See einen überlassen, państwo y rządy na morzu komu zostawić. gewaltsame und souveraine, gwałtowny, y naywyższy rząd; schimpfliche und lasterhafte, zelżywy y niecnotliwy rząd. sich eine Herrschaft zuwege bringen, nabyć, dostąpić rządow y państwa. die Herrschaft zu erlangen suchen, starać się o państwo. die Herrschaft der Begierden, rząd, państwo, nad żądzami, nad namiętnościami, mieć. von der königlichen Herrschaft einen befreyen, od krolewskiego rządu kogo uwolnić, wolnym uczynić. einen die Herrschaft geben, dać komo rząd, państwo; sich derselben bemächtigen, rząd, państwo opanować. einen der Herrschaft entsehen, kogo z państwa zsadzić, komu państwo y rząd odebrać, kogo z państwa y rządow wyzuć, kogo wysadzić z państwa y rządow.

Herrschaftlich, pański, do państwa iakiego; to iest, do rządow należący.

Herrschen, panować; in eines Gütern, w czyich dobrach; in der Stadt, w mieście. über die seinigen herrschen, nad swoiemi panować. in den Gerichten herrschen, w sądach panować. allein herrschen, sam tylko panować. über Frankreich herrschen, panować we Francyi; in der Stadt, w mieście; über Teutschland, w Niemcach; über sein Vaterland, w swoiey oyczyznie. im Himmel herrschen, w niebie panować; über die andern Völker, nad inszemi, nad drugiemi narodami panować.

Herrschen, n. das, panowanie. dein herrschen ist hart gewesen, twoie panowanie było twarde.

Herrscher, m. panuiący, pan; der Dinge, pan rzeczy. Herrscher aller Völker, wszystkich narodow; über die Könige, pan nad Krolmi. Herrscher aller Welt, pan całego świata, panuiący nad całym światem, całemu światu.

Herrscherin, f. pani, panuiąca; des Gemüths ist ist die Begierde, pani umysłu iest chiwość.

Herrschsucht, f. chciwość panowania. sich durch die Herrschsucht bewegen lassen, dać się uwodzić chciwości panowania, unosić się panowania żądzą.

Herrschsüchtig, ponowania chciwy, rządow y panowania pragnący. einen herrschsüchtig machen, kogo chciwym y pragnącym panowania uczynić. herrschsüchtig seyn, być panowania chciwym pragnącym rządow, chcieć pragnąć rządow.

Herrschung, f. panowanie, rządy; der guten und weisen Königen, dobrych y mądrych Krolow.

Herrühren, wypływać, pochodzić. alle Bosheiten, rühren aus einem Ursprunge her, wszystkie niepodściwości, wypływaią, pochodzą z iedneyże przyczyny. diese Wohlthat rühret aus der Gütigkeit her, to dobrodzieystwo pochodzi z dobroci. aus der Liebe herrühren, z miłości pochodzić.

Herrühren, n. das, pochodzenie, początek; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Herrührend, pochodzący, wypływaiący, poczynaiący się; von etwas, od czego.

Hersagen, opowiadać; die Gesetze, prawa. er hat es hergesagt, on to opowiedział, odmowił.

Hersagen, n. das, opowiedzenie, opowiadanie; der Gesetzen, praw opowiedzenie.

Hersagung, f. opowiedzenie, odmowienie, wypowiedzenie.

Herschaffen, przywołać, przyzwać; einen, kogo. schaffe einen Knecht her, przywołay sługi.

Herschfeld, Herszfelda, Stadt in Hessen, miasto; w Haskim kraiu.

Herschicken, przysłać, posłać. laß ihm mir einen Zimmermann herschicken, mow mu, niech mi iakiego stolarza przyśle.

Herschicken, n. das, przysłanie, posłanie, der Wäscherinn, praczki.

Herschickung, f. przysłanie posłanie; eines geschickten Menschens, iakiego sprawnego człowieka.

Herschiessen, dodawać; die Unkosten, kosztu, pieniedzy na koszt dodawać.

Herschiessen, n. das, dodawanie, dodanie; der Unkosten, pieniędzy na wydatek.

Herschiessung, f. dodanie, dodawanie; alles was nöthig ist, wszystkiego co trzeba.

Herschnattern, wybaiać, rozbaiać; etwas einem, co przed kim. die Weiber, schnattern alle heimliche Sachen her, baby wszystkie taiemne rzeczy, rozbaią rozniesą.

Herschnattern, n. das, rozbaianie, wybaianie; einem, przed kim.

Herschwätzen, przymawiać się, przyszeptywać, gadać z drugim.

Her seyn, to czynić. über einen her seyn, napaść na kogo. es ist einer über den andern her, ieden na drugiego napada, ieden drugiego nachodzi, napastuie.

Herstammen, pochodzić, rod swoy brać; woher, zkąd, rodzić się od kogo. vom königlichen Stamme, z krolewskiego rodu. vom kaiserlichen Stamme, z cesarskiey krwi. von einen herstammen, od kogo pochodzić; von den albanischen Königen, od Albańskich Krolow. von den Jagellonen, od Jagellonow.

Herstammen, n. das, pochodzenie, rodu prowadzenie, poczynanie się.

Herstammen, pochodzący, rod prowadzący, rodzący się.

Herstammung, f. pochodzenie, początek, rodzenie się; eines Worts, pochodzenie słowa.

Heerstall, Herszталla, Ort im Paderbornischen, mieysce w Paderborskim.

Herstellen, przed oczy stawić, wystawić, stawiać, wystawiać.

Herstellen, n. das, przed oczy stawianie, wystawianie, stawienie, wystawienie.

Hertragen, przynosić, przynieść; vor sich, przed siebie.

Herz, n. serce; williges, chętne; nüchternes, wstrzemięźliwe; für Furcht erstorbenes, od strachu, ze strachu obumarłe; freyes, vergalletes, wolne, żołcią zalzłe, napoione; hartes, widersetzliches, twarde, uporne y przeciwne; furchtsames, lękliwe. keines Herz haben, nie mieć serca. dem das Herz wackelt, ktoremu drży serce. einem zu Herzen gehen, ans Herz gewachsen seyn, komu do serca przenikać, na sercu wyrość. das heisset pohlnisch, troskliwym być w sercu o co, mieć mocne y troskliwe o czym staranie. sich selbst das Herz abfressen, sobie samemu serce żreć; das ist: gryść się w sobie żalnym, albo, samemu sobie być zgryzot przyczyną. ausgerissenes Herz zappelt, wyrwane serce drży, dygota, drga. im Leibe das Herz haben, w ciele mieć serce. das Herz zerschmelzet mir im Leibe, serce topnieie we mnie. das Herz, vergehet mir im Leibe, serce mi ginie, niszczeie. einen von ganzen Herzen lieben, kogo z całego serca kochać. ein offenes Herz sehen und das seinige dargegen zeigen, czyie otwarte serce widzieć, y wzaiemnie swoie serce otwarte pokazywać. sein Herz und Gedanken auf etwas richten, całym sercem y umysłem o czym myśleć. aller Herzen, so rühren, daß sie seufzen müssen, wszystkich serca tak dotknąć, lepiey po Polsku, przerazić, że wzdychać musza. dessen Andenken, giebt mir einen Stich ins Herz, pamięć o nim, przebiia serce moie. znaczy także to do: Muth, odwaga; grosses, wielkie serce; tapferes, mężne; ruhiges, spokoyne; männliches, męskie; muthiges, odważne; das nach keinem Verdrusse fräget, ktore się o żadną przykrość nie pyta. właściwiey, po Polsku: na żadną przykrość niedba. festes und steifes Herz, mocne y stateczne serce; feiges, wątłe, mało. einem das Herz machen, komu serca dodać, w kim serce sprawić; wieder machen, znowu komu serce przywrocić. Herze bekommen, serca nabrać. Herz haben, mieć serce. einem das Herz benehmen, komu stracić serce. er hat kein Herz mich anzupacken, nie ma serca, do porwania się na mnie. sich mit allerhand Gedanken das Herz abfressen, serce sobie suszyć, wszelkiemi myślami. etwas aus Herzensgrund versprechen, so, z serca obiecać. er hat noch wohl das Herz, on ma iesczcze dobre serce, zwyczayniey się mowi: on iesczcze iest dobrego serca. Herz und Mund stimmen nicht mit einander überein, serce y ustą, niezgadzaią się z sobą. sein ganzes Herz einem eröffnen, entdecken, swoie całe serce komu, otworzyć odkryć. das Herz haben einem vor den Augen stehen zu bleiben, mieć dobre serce stać komu przed oczyma, śmiało się y z dobrym sercem przed kim stawić. sein ganzes Herz von einen abwenden, całe swoie serce od kogo odwrocić. sein ganzes Herz ausleeren, swoie serce wyprożnić; to iest: rugować z serca swoiego, afekt iaki, myśli iakie. gegen einen, in einem Briefe, sein Herz ausleeren, przeciwko komu, swoie myśli w liście wynuzyć, wszystkie odkryć. allein an einem hangen, tylko do iednego swoie serce przywiązać. das ist ihm so zu Herzen gegangen, daß er lieber sterben wollen, tak mu to do serca doięło, że by był wolał umrzeć. sichs sehr zu Herzen fassen, bardzo co brać do serca, bardzo co uważać, aprehendować, smucić się z czego. eines Herz einnehmen, uiąć sobie czyie serce, uiąć kogo za serce. einem Herz machen, odwagę śmiałość, w kim sprawić,

ſprawić, dodać mu ſerca, do czynienia czego. ein Herz im Leibe haben, mieć ſerce. nicht übers Herze bringen können, nie moc znieść na ſercu. reden, wie es ums Herze iſt, mowić co w ſercu mieć, to co w ſercu ieſt. kleines Herz, ſerduſzko. die ein Herz und Sinn haben, ktorzy, iednę myśl y iedno ſerce maią, ktorzy ſą iedney myśli y iednego ſerca.

Herzbändel, *n.* błona ſercowa, w ktorey ſerce ieſt włożone.

Herzberg, Stadt im Sächſiſchen Churkreiſe, Herzberga, miaſto w Elektoracie Saskim.

Herzblatt, *n.* zapona pod płucami poprzecznia, albo poprzecz idąca.

Herzeleid, *n.* żal ſerca, boleść ſerca; einem klagen, żal ſerca otworzyć komu, wynurzyć przed kim. Herzeleid haben, empfinden, mieć żal ſerca, czuć żal ſerca. einem Herzeleid verurſachen, einen darein bringen, w kim żal ſerca ſprawić, żalu ſerca kogo nabawić; woher entſtehen, zkąd ſię wziąć, zkąd że ſię wziął ten żal ſerca. woher Herzeleid empfinden, uczuć z czego żal ſerca.

Herzen, całować; einen, kogo. die Mutter herzet ihre Kinder, matka całuie ściska swoie dzieci.

Herzen, das, *n.* całowanie; der guten Freunde, dobrych przyiacioł.

Herzenskündiger, *m.* poznawca ſerc, ktory widzi co ſię w ſercu ludzkim dzieie.

Herzensangſt, *f.* ściśnienie ſerca. der mit der Herzensangſt beladen iſt, ten ktory na ściśnienie ſerca chory, ktory ściśnienie ſerca cierpi.

Herzensbangigkeit, *f.* ściśnienie ſerca, choroba na ściśnienie ſerca.

Herzensfreund, *m.* ſerdeczny przyiaciel, przyiaciel od ſerca.

Herzensgedanke, *m.* myśl w ſercu, myśl ſerdeczna, ktora ſię w ſercu dzieie.

Herzensgrund, *m. słowo w słowo, grunt ſerca, po Polsku*, całe ſerce. aus Herzensgrunde etwas ſagen, z gruntu ſerca co mowić; auch, z ſerca co mowić.

Herzensluſt, *f.* pociecha ſerca, radość ſerca, weſela ſerca.

Herzenswunſch, *m.* życzenie ſerdeczne, życzenie z ſerca. nach Herzenswunſche, podług życzenia ſerca; geht alles, wſzyſtko idzie. nach Herzenswunſche eine Frau haben, według życzenia ſerca, mieć żonę.

Herzensfieber, *n.* hektyka, ſuchoty, czyli gorączka ſkryta, ktora ſuſzy człowieka aż na śmierć. ſtarkes und langwieriges Herzensfieber, tęga y długo trwiąca ſkryta gorączka.

Herzfreſſend, ſerce gryzący, ſerce ſuſzący.

Herzgen, *n.* ſerduſzko. mein Herzgen, moie ſerduſzko, maleńkie ſerce.

Herzgeſpann, *n.* ściśnienie ſerca; der ſolches hat, ktory na ściśnienie ſerca choruie, na ktorego ściśnienie ſerca napada, *mowi tęż*: choroba na ſerca.

Herzhaft, odważny, śmiały. herzhafter Mann, odważny, śmiały człowiek, wielkiego y nie zatrwożonego ſerca mąż. *obacz* Tapfer.

Herzhaft, *adv.* odważnie, śmiało, mężnie. etwas herzhaft thun, odważnie y śmiało co czynić.

Herzhaftigkeit, *f.* odwaga; śmiałość, wielkość umysłu. beſondere Herzhaftigkeit, oſobliwſza odwaga, śmiałość.

Herzhaftiglich, odważnie, śmiało, mężnie, ſerdecznie, niezatrwożonym umysłem.

Herzhäuslein, *n.* błona w ktorey ſerce zoſtaie, *iako by* ſcowane, *domek ſerca.*

Herzhäutlein, *n. słowo w słowo*, ſkoreczka ſerca, w ktorey ſerce iak w pokrowcu ieſt.

Herzinniglich, z ſerca, ſerdecznie, ſzczerze, ſzczerzę y uprzeymie; einen lieben, kogo ſerdecznie uprzeymie y z ſerca kochać.

Herzkammer, *f. słowo w słowo y dobrze*, komorka ſerca, *z łaciń.* brzuſzek ſercowy.

Herzklopfen, *n.* trzęſienie, dygotanie, ſerca, palpitacyia ſerca.

Herzlein, *n.* ſerduſzko, małe ſerce, maleńkie, maluczkie ſerduſzko.

Herzlich, ſerdeczny, ſzczery, uprzeymy. herzliche Liebe, uprzeyma miłość.

Herzlich, *adverb.* ſzczerze, ſerdecznie, uprzeymie, z ſerca, z chęcią, chętnie.

Herzlich gern, z ſerca rad; einem behülflich ſeyn, dienen, komu być pomocnym, komu, pomoc, przysłużyć ſię, z ſerca rad przysługę uczynić; etwas thun, z chęcią co uczynić, z ſerca rad przysługę iaką wyświadczyć.

Herzog, *m.* kſiążę, dem Herzoge gehörig, kſiążęcy.

Herzogen-Aurach, Ort im Bambergiſchen, Kſiążęcy Aurach, miaſto w Bambergſkim;

skim; *można mowić także całe Niemieckie słowo*, Hercogenaurach.

Herzogenbusch, Hercogenbusz, Stadt in Brabant, miasto w Brabandyi.

Herzogenrode, Hercogenroda, Stadt im Jülichschen, miasto w Iuliiskim.

Herzoginn, *f.* księżna. zu der Herzoginn gehörig, księżnin.

Herzoglich, książęcy. herzogliche Güter, książęce dobra, *adv.* po książęcu.

Herzogthum, *n.* księstwo; = = Sachsen, Saskie; Brabant, Brabantskie; Mayland, Medyolanskie; Magdeburg, Magdeburskie.

Herzpochen, *n.* trzęsienie, dygotanie serca, choroba na trzęsienie serca.

Herzschlechtig, na ściśnienie serca chorujący, ściśnienie serca miewaiący.

Herzschneiden, doymuiący do serca, przeymujący serce.

Herzstoß, *m.* Stoß auf das Herz, uderzenie w serce.

Herzwasser, *f.* żołć.

Herzwehe, *n.* bol serca, ściśnienie serca; der damit beladen ist, na ściśnienie serca chory.

Herüber, na tey stronie. die Armee über den Fluß führen, na tę stronę rzeki woysko przeprowadzić. einen über den Fluß herüber locken, kogo na tę stronę rzeki przewabić.

Herüber bringen, przewozić, przewieść, przenieść, przenosić.

Herüber hangen, wisieć nad czym. es hängt ein hoher Berg herüber, gòra wysoka wisi nad tym.

Herüber kommen, prześć na ktorą stronę, na drugą stronę.

Herum, koło, około. um die Oerter herum, około tich mieyść. um einen herum seyn, być około kogo. um die Meyerhöfe herum schweifen, włoczyć się po wsiach. die Städte um Capuam herum, miasta około Kapuy. um alle Thore herum schicken, po wszystkich bramach rozesłać. allenthalben herum, wszędzie w koło; die Länder betrachten, kraie uważać, koniom się przypatrywać; im Kreis, w okolicę. rings herum, w koło, na koło.

Herum abschelen, skorę w koło odiąć, odeymować, zdiąć, zwierzchu okroić.

Herum ansehen, poglądać w koło, patrzyć w koło na wszystkich strony.

Herum aufrichten, w koło obkładać, w koło obłożyć, w koło nakłaść, okoła; Mist an die Wurzel, gnoiu w koło nakłaść na korzenie, obłożyć gnoiem korzenie.

Herum bauen, obudować, obmurować; allenthalben Steine, zewsząd kamieniami.

Herum bedecken, w koło okryć, w koło nakryć, w koło pookrywać. etwas herum mit Leder bedecken, co w koło okryć, nakryć skòrami.

Herum befestigen, wkołe umocnić, zmocnić; einen Ort mit einem Graben, mieysce, iaką fossą; mit etwas, czym, na kołe, obronne co uczynić, fortecę *etc.*

Herum behobeln, ochyblować w koło. das Holz herum behobeln, ochybluy to drewno w koło.

Herumbeißen sich, ogryzać się; mit einem, z kim; *to iest*, wadzić się, odcinać się.

Herum benagen, ogryść w koło, obieść w koło; eine Speise, potrawę iaką.

Herum beschaben, oskrobać; ein Reiß etwas wenig, oskrobać w koło gałązkę.

Herum beschneiden, obeżnąć w koło, obżynać w koło; etwas mit dem Messer, co nożem; vorsichtig, ostrożnie. beschneide es vorsichtig herum, okroy to ostrożnie w koło.

Herum beschreiben, opisać, odkryślić; einen Kreiß, koło iakie, okrąg iaki.

Herum bestreichen, beschmieren, osmarować, oblepić; die Bienenstöcke mit Miste, ule gnoiem oblepić, osmarować.

Herum bezeichnen, oznaczyć w koło; mit den Fingern, palcami.

Herum bezeichnen, das, *n.* oznaczenie w koło; mit dem Stocke, palcatem.

Herumbeugen, zgiąć w koło. er hat es herum gebogen, on to zgiął w koło.

Herumbeugen, das, *n.* zgięcie w koło, zginanie w koło, wygięcie w koło.

Herumbeugung, *f.* zgięcie w koło, zginanie w koło.

Herum binden, w koło obwiązać, opasać w koło. ihr bindet Werg uns Glas herum, wy obwięzuiecie szkło kłakami w koło. eine Schlange bindet sich um den Baum herum, wąż w koło drzewa się obwięzuie, drzewo opasał.

Herum drehen, kręcić w koło, obracać w koło; etwas, co; das Jahr drehet sich herum, rok w koło się obraca. einem den Hals herum drehen, szyię komu na koło wykręcić. sich herum drehen, wałęsać się, błąkać się, kręcić się po kraiu; in ganz Griechenland, w całey Grecyi.

Herum-

Herumdrehen, das, n. kręcenie w koło, obracanie w koło, obrocenie w koło, obrot; des Himmels, nieba w koło obracanie; der Hand, ręki obracanie w koło; der Räder, koł.

Herumfahren, w koło obieżdżać, ieźdźić; in den Städten, wkoło obieżdżać miasta; ieźdźić w koło po miastach; um den Peloponesum, około Peloponezu; mit der Flotte, z flota, z wodnym boiem.

Herumfahren, das, n. obieżdżanie w koło, ieżdżenie w koło.

Herumfliegen, w koło latać; wo, um etwas, gdzie, albo koło czego,

Herumfließen, płynąć około; um eine Stadt, około miasta.

Herumfließen, das, n. płynienie około; um ein Schloß, około zamku; des Flusses, rzeki.

Herumfließend, około płynący. die Erde ist mit dem um sie herumfließenden Meere umgeben, ziemia iest otoczona, w około płynącym morzem.

Herumführen, obwozić, wozić po; in die einsamsten und entlegensten Länder, w naypuftszych y naydalszych ziemich; einen in dem Hause, kogo po domu; bey der Nase, za nos kogo wodzić, to iest, *w Niemieckim zwłaszcza*, zdradzać, zwodźić, oszukiwać, kogo. einen Wall um die Stadt herum führen, poprowadzić wał około miasta, obwieść, obwodzić wałem miasto. Wall und Graben herum führen, wał y fossę w koło prowadzić.

Herumführen, das, n. obwożenie, wożenie po-, prowadzenie po-, oprowadzenie.

Herumführer, m. wkoło prowadca, oprowadca, prowadca po - -

Herumführung, f. prowadzenie, oprowadzenie, obwożenie; bey der Nase, zwodzenie.

Herumgaffen, oglądać, opatrywać, wkoło oglądać, wkoło opatrywać.

Herumgebauet, obudowany wkoło, obudowany, wkoło zabudowany,

Herumgebogen, wygięty w koło, w koło zgięty, w koło zginany.

Herumgedrehet, w koło kręcony, w koło obrocony, w koło obracany.

Herumgeführt, oprowadzony, w koło prowadzony, w koło wiedziony.

Herumgehen, w koło, na koło chodzić; in den Garten, po ogrodzie; auf den Landgütern, po wsiach. po dziedzinach; in ganz Griechenland, w koło chodzić po całey Grecyi; vor den Thoren, w koło przed bramami, mimo bramy chodzić. der Graben geht um die Stadt herum, fossa idzie około miasta. die Luft geht um die Erde herum, powietrze idzie w koło ziemi. der Kranz geht um den Kopf herum, wieniec idzie w koło głowy, wieniec otacza głowę. die Gesundheit herumgehen lassen, w koło w kompanii czyie zdrowie pić. das Glas, den Krug herumgehen lassen, kielich, kufel aby w koło szedł, od osoby do osoby w kompanii.

Herumgelegt, obłożony, obkładany, okładany, w koło obłożony.

Herumgesandt, wkoło obesłany, obsyłany, wkoło posłany, posyłany.

Herumgeschlungen, w koło zwinięty, w koło zwiniony.

Herumgetheilet, podzielony, na koło między biorących, etc.

Herumgetragen, w koło noszony, obnieśiony, w koło obnieśiony.

Herumgetrieben, w koło obrocony, w koło obracany.

Herumgewälzt, w koło toczony, taczany, przetaczany.

Herumhangen, w koło wisieć. die Haare hangen ihm um den Kopf herum, włosy mu wiszą w koło, około głowy.

Herumhüpfen, w koło obskakiwać, w koło powskakiwać.

Herumkehren, w koło obracać, w koło, na koło, obrocić; 2) *znaczy*, pozamiatać, poumiatać; überall in dem Hause, wszędzie po domu, po domie.

Herumkommen, schodzić się, wracać się, wrocić się, na koło, do tego punktu, z ktorego sie co zaczyna. hier kommt der Graben um die Stadt herum, tu się schodzi fossa około miasta, tu się wraca do tego punktu, z ktorego zaczęta. mit der Arbeit herumkommen, pracę pokończyć, z pracą przyść do końca, pracę zakończyć. nicht herumkommen können, nicht fertig werden können, nie moc pokończyć, roboty, nie moc wygotować, roboty, nie moc dokazać iakiego dzieła.

Herumkriechen, w koło się czołgać, włoczyć; in dem ganzen Hause, po całym domu. die Schnecken kriechen überall herum, ślimaki łażą, włoczą się, wszędzie po ogrodzie.

Herumlaufen, rozbiegać się, rozbieżeć się, biegać po; auf den Bergen, biegać po gorach, rozbieżeć się po gorach. fast in der ganzen Welt herum laufen,

laufen, prawie po całym świecie biegać; in den Häusern, po domach; in ganz Griechenland, po całey Grecyi biegać, rozbieżeć się. 2) *znaczy iefzcze*, zbiegać; allenthalben, wszystko; im ganzen Lande, wszystek kray.

Herumlaufer, *m.* biegacz, biegun, biegas, ktory się wałęsa, biega, włoczęga.

Herumlauferinn, *f.* biegaczka, biegaska, włoczęga, ktora się włoczy, biega, lata.

Herumlaufung, *f.* włoczenie się, bieganie, wałęsanie się, latanie. 2) *znaczy*, obracanie się, bieganie w koło; der Räder, koł w koło bieganie, około osi.

Herumlegen, w koło okładać, w koło obkładać; Schienen, welche die Beine in ihrer Lage halten, żelazka, ktore kości w swoich mieyscach trzymaią. sich um eine Stadt herum legen, położyć się około miasta, *to iest*, oblec miasto.

Herumlegen, das, *n.* okładanie w koło. obłożenie w koło, w koło obłożenie, położenie.

Herumlegung, *f.* obłożenie, obkładanie, w koło, położenie, obłożenie, obkładanie.

Herumlenken, w koło zgiąć, ogiąć, oginać, w koło zginać, obrocić, zkierować w koło. den Lauf herum lenken, bieg obrocić w koło, *iacoby*, obiegać w koło, wykierować na koło.

Herumlenken, das, *n.* w koło wykierowanie, wyboczenie, obrocenie, nawrocenie.

Herumliegen, w koło leżeć, na koło leżeć, koło *czego* leżeć; um Europa, koło, w koło, na koło, Europy leżeć.

Herummessen, w koło mierzać, wymierzać; eine Säule, kolumnę, słup.

Herumnehmen, wziąć, wkoło, obwinać się w koło, odziać się w koło. den Mantel herum nehmen, obwinać się, odziać się płaszczem w koło. 2) *znaczy*, też, aushohnecken, prześladować; einen, kogo, weksować.

Herumnehmen, das, *n.* wzięcie w koło, odzianie się, obwinięcie się w koło.

Herumprügeln, obić, w koło obić, zbić; einen bis auf den Tod, kogo na śmierć, zbić, obić.

Herumrauschen, chałasowa, zgiełk czynić koło; in etwas, czym.

Herumreiten, w koło ieździć, obieżdżać, na koniu; um der Feinde Esquadronen, obieżdżać, obiechać na koniu nieprzyiacielskie szwadrony. um die Armee herumreiten, około woyska, ieździć konno, na koniu; um die Mauer, koło murow.

Herumrennen, rozbiegać się, biegać, po czym; auf den Bergen, po gorach.

Herumrennen, das, *n.* bieganie, obieganie, rozbieżenie się.

Herumrühren, poruszać, tykać się w koło; etwas, czego.

Herumrühren, das, *n.* poruszanie, tykanie się, w koło, czego.

Herumritteln, poruszać, poruszyć, ztrząsać, ztrząść w koło; etwas, co.

Herumritteln, das, *n.* poruszanie, poruszenie, ztrząsanie, strząśnienie, w koło.

Herumsausen, szemrzeć, szemrać; um etwas, około czego, zgiełk czynić.

Herumschallen, w koło się rozlegać. das Geheule schallt in dem ganzem Orte herum, wycie rozlega się po całym mieyscu w koło. das Geschrey schallt um die Feinde herum, krzyk rozlega się w koło nieprzyiaciela.

Herumschallen, das, *n.* w koło rozleganie się; der Stimmen, głosow.

Herabschicken, w koło posłać, porozsyłać; allenthalben, po wszystkich stronach.

Herumschiffen, w koło żeglować, krążyć po morzu; in dem Meerbusen Oceani, po łunach morskich.

Herumschlagen, zarzucić w koło; den Mantel, płaszcz zarzucić w koło na siebie, w koło siebie; 2) *znaczy*, bić sie, potykać się; mit einem, z kim; 3) *znaczy*, *to co*, obłapić; einem die Arme um den Hals, zarzucić komu ręce na szyię, *to iest*, obłapić kogo za szyię.

Herumschlagen, das, *n.* zarzucenie w koło; der Armee, rąk obłapienie.

Herumschleichen, w koło łazić, czołgać się koło, czołgać się po *czym*, wszędzie.

Herumschleichen, das, *n.* łażenie w koło, czołganie się w koło, po *czym*, wszędzie.

Herumschlingen, pozawiiać co w koło, pozwiiać co w koło, pozaplatać, pozawięzywać.

Herumschlingen, das, *n.* pozawiianie, *czego*, w koło, pozwiianie, pozaplatanie.

Herumschwermen, wić się, kręcić się, snć się w koło; auch, o ludziach y zwierzętach;

rzętach; allenthalben, wszędzie, po wszyſtkich mieyſcach.

Herumſchweiſen, błąkać ſię, wałęſąć ſię, kręcić ſię; im Hauſe, po domu.

Herumſchweiſen, das, n. błąkanie ſię, wasęłanie ſię, kręcenie ſię.

Herumſchweiſung, f. kręcenie ſię, bieganie, wałęsanie ſię; in der Stadt, po mieście.

Herumſchwingen, mierzyć, zmierzać do czego, obracać zmierzaiąc; den Spieß, ſpisę.

Herumſchwingen, das, n. obracanie, zmierzanie do czego, obracanie zmierzaiąc; des Spießes, ſpisy, dzidy.

Herumſchwingung, f. obracanie, zmierzanie do czego, obracanie, zmierzaiąc.

Herumſehen, obaczyć, oglądać, oględywać, opatrywać; allenthalben, po wſzyſtkich ſtronach. man kann ſich da weit und breit herumſehen, można ſię tam ſzeroko y daleko na koło oglądać, na koło widzieć.

Herumſehen, das, n. oglądanie, widzenie, patrzenie na koło, przypatrywanie ſię na koło.

Herumſenden, porozsyłać w koło, poposyłać, powyprawiać na koło, wſzędzie.

Herumſenden, das, n. porozsyłanie, poposyłanie, powyprawianie na koło.

Herumſetzen, obłożyć, obkładać, poobkładać; 2) *znaczy:* ſiąść, zaſiąść w koło. ſich am Tiſche herumſetzen, ſieść około ſtołu, obſieść ſtoł.

Herumſetzen, das, n. obłożenie, obkładanie, pookładanie, obſieście, zaſieście w koło.

Herumſeyn, obſtąpić w koło, w koło, na koło obſtąpić, na koło być koło czego być. es war um uns eine Menge Hirſche herum, obſtąpiła nas w koło kupa ieleni, była koło nas kupa ieleni. um einen herumſeyn, być w koło kogo.

Herumſitzen, ſiedzieć około; am Tiſche, in einem Gaſtgebothe, ſiedzieć na bankiecie, przy ſtole, w koło ſtołu. um einen herumſitzen, około kogo ſiedzieć.

Herumſitzen, das, n. ſiedzenie około; am Tiſche, u ſtołu w koło ſiedzenie.

Herumſpazieren, chodzić, przechadzać ſię tam y ſam w koło; in der Stadt, po mieście; vor dem Thore, przechadzać ſię przed bramą; auf der Mauer, po murze.

Herumſpazieren, das, n. chodzenie, przechadzanie ſię, przechodzenie ſię.

Herumſpringen, ſkakać około, około ſkakać; um etwas, około czego, obskoczyć.

Herumſpringen, das, n. ſkakanie, około, obskoczenie, obskakiwanie w koło.

Herumſtehen, obſtąpić; um einen, kogo; um den Rath, obſtąpić ſenat.

Herumſtehen, das, n. obſtąpienie, otoczenie, *w tym ſamym ſenſie*, der Soldaten, żołnierzy.

Herumſcheinen, świecić w koło, iaśnieć w koło, w koło świecić ſię. um eines Kopf herumſcheinen, około czyiey głowy ſię świecić, iaśnieć.

Herumſcheinen, das, n. świecenie w koło, iaśnienie w koło, w koło ſię świecenie.

Herumſtreichen, wałęſać ſię, kręcić ſię, przechodzić ſię, przechodzić; in ganz Pohlen und Litthauen, po całey Polſzcze y Litwie.

Herumſtreichen, das, n. wałęſanie ſię, kręcenie ſię, chodzenie, przewiianie ſię.

Herumſtreicher, m. ten co ſię wałęſa, co ſię kręci tam y ſam, co ſię przechodzi, tu y owdzie.

Herumſtreifen, przechodzić ſię, przeieżdżać ſię tu y owdzie; nicht weit, nie daleko. nach ſeinem Gefallen herumſtreifen dürfen, moc ſię przechodzić, kręcić ſię, według swoiego upodobania; weit und breit, daleko y ſzeroko ſię przechodzić. die Reiteren allenthalben herumſtreifen laſſen, kazać kawaleryi albo dopuścić, ieździć, przeieżdżać ſię, przechodzić ſię wſzędzie; auf dem Lande herum, po kraiu w koło, biegać, latać, kręcić ſię.

Herumſtreifen, das, n. przeieżdżanie ſię, chodzenie, przechodzenie ſię, kręcenie ſię.

Herumſtreuen, obsypać w koło, potrząść, potrząsnąć w koło; etwas um die Bäume, co koło drzew, drzewa czym, w koło otrząść, obsypać.

Herumſtreuen, das, n. obsypanie w koło, potrząśnienie w koło, otrząśnienie w koło.

Herumtragen, noſić tu y owdzie, noſić w koło, obnoſić; einen Brief, liſt iaki.

Herumtragen, das, n. noszenie tu y owdzie, w koło noszenie, obnoszenie.

Herumtragung, f. noszenie, obnoszenie, w koło noszenie, noszenie tu y owdzie.

Herumtreiben, pędzić obracać w koło; około pchać. ein Pferd herumtreiben, konia obracać w koło.
Herumtreiben, das, n. obracanie w koło, obrocenie; eines Pferdes, konia.
Herumtrinken, piiać, tam y sam, pić tam y owdzie, po mieyscach.
Herumtrinken, das, n. piianie, tam y sam, tam y owdzie.
Herumtummeln, prześladować, nagabać, weksować; einen, kogo; sich herumtummeln, latać, kręcić się, to co, ein Werk mit Ernst treiben, należycie pilnować iakiey roboty, robić pilno iaką robotę.
Herumvagirend, tułacz, krążnik, krążący, chodzący z czym. herumvagirender Arzneykrämer, chodzący wszędzie, kramarz z lekami, z oleykami, z proszkami.
Herumvexiren, nagabać, prześladować, weksować; einen, kogo.
Herumwachsen, rość w koło, obrosnąć, obrastać w koło.
Herumzaunen, ogrodzić płotem, oparkanić w koło, dać parkan w koło.
Herumwälzen, łaczać w koło; sich, się. das Thier wälzet sich herum, indem es schmeichelt, zwierz tacza się, gdy się przypodchlebia. 2) znaczy: opracać w koło; etwas, co.
Herumwälzen, das, n. obracanie, taczanie w koło, toczenie w koło.
Herumwälzung, f. taczanie, toczenie w koło; des Himmels, nieba, obracanie.
Herumwandern, włoczyć się, wałęsać się, tu y owdzie, wędrować po rożnych mieyscach; auf dem Lande, po wsiach, po wioskach.
Herumweben, obrobić w koło tkaiąc tkackim sposobem.
Herumwenden, w koło obracać, obrocić. das Rad wendet sich herum, koło obraca się.
Herumwenden, das, n. obracanie, obrocenie; des Rades, koła.
Herumwendung, f. obracanie, obrocenie w koło, obrot, obrot w koło.
Herumwerfen, narzucić w koło, rzucić w koło, na koło.
Herumwerfen, das, n. narzucenie, rzucenie w koło, rzucanie w koło, w koło zarzucenie.
Herumwickeln, obwinąć, uwinąć; sich um die Bäume, się około drzewa. 2) znaczy: zwinąć w koło; die Schlange, węża zwinąć w koło.

Herumwickeln, das, n. obwinienie, uwinienie, zwinienie w koło, obwiianie, uwiianie.
Herumwinden, zkręcić, kręcić w koło, zkręcać w koło.
Herumwinden, das, n. zkręcanie, zkręcenie, kręcenie w koło.
Herumwindung, f. zkręcenie, zkręcanie, kręcenie w koło.
Herumwohnen, mieszkać w około; um eine Stadt, około miasta.
Herumwohnen, das, n. w koło mieszkanie, na koło mieszkanie.
Herumzerren, ociągać w koło, zciągać w koło, na koło zciągnąć, ociągnąć.
Herumzerren, das, n. ociąganie w koło, zciągnienie w koło, na koło zciągnienie.
Herumzertreten, odeptać w koło, na koło odeptywać.
Herumzertreten, das, n. odeptanie w koło, odeptywanie na koło.
Herumziehen, włoczyć się, tłuc się, poniewierać się; im ganzen Niederlande, po całym Niżnim Kraiu. 2) znaczy: opisać, okryślić, odkryślić; einen Zirkel, koło iakie, okrąg iaki.
Herunter, ztąd na doł, to co, von oben, z gory, z gory na doł.
Herunter bringen, na doł spychać, zepchnąć na doł; einen von alle dem Seinigen. kogo ze wszystkich swoich fortum zepchnąć, lepiey po Polsku wyzuć; von dessen Vorsatze oder hohen Gedanken, zbić kogo, z iego przedsięwzięcia, z iego wysokich myśli. to co, arm machen, ubogim uczynić do ubostwa przyprowadzić, zgubić kogo na fortunie.
Herunterbringen, das, n. zepchnięcie, zpychanie, zbicie z czego, zgubienie na czym.
Herunter fallen, spaść na doł, spadać na doł, opaść, opadać; wie eine Blüte, iak kwiatek; von dem Hause, von dem Dachs, z domu, z dachu; von dem Pferde, z konia; von den Sternen, z gwiazd; vom Himmel, z nieba; von oben, von der Höhe, z gory, z wysoka. sachte, allmählig herunterfallen, powoli, z wolna, upadać, zsuwać się; vom Pferde auf die Erde, z konia na ziemię.
Herunterfallen, das, n. zpadanie, zpadnienie, zsuwanie się, zsunienie się, zemknienie się.
Herunterfliegen, lecieć na doł, zlecieć na doł; vom Himmel, z nieba, ziatywać.

Herumfliegen, das, n. lecenie na doł, zlecenie na doł, zlatywanie na doł.

Herunterführen, zwodzić, zprowadzać na doł; einen von dem Giebel, kogo z wierzchu.

Herunterführen, das, n. zwiedzienie, zprowadzanie, zprowadzenie na doł.

Herunter gefallen, co spadł, co spadła, co spadło.

Herunter gehen, zeyść, zstąpić na doł; die Treppe, po wschodach.

Herunter geschlagen, zbity na doł, zrucony na doł, co zrucono na doł.

Herunter gesetzt, zsadzony na doł, co zsadzone iest z góry na doł.

Herunter gestoßen, zepchnięty, zepchniony, zpychany, ztrącony na doł.

Herunter gestürzt, ztrącony, ztrącany na doł, na doł zepchniony.

Herunter hangend, wisieć na doł, na doł obwisnąć; von dem Halse auf die Brust, z szyi na piersiach wisieć; die Weintrauben von den Ranken, winnego grona z gałązki, *lepiey* na gałązce.

Herunter kommen, zchodzić, zeyść na doł, na doł zstąpić, zstępować; vom Himmel, z nieba. 2) zubożeć, do ubostwa przyiść; upaść, zniszczeć, *w tym że samym sensie*, sie sind sehr herunter gekommen, bardzo upadli, zubożeli, zniszczeli, do ubostwa przyszli.

Herunter lassen, na doł spuszczać, na doł spuścić, na doł puścić, na doł upuścić.

Herunter laufen, biegać na doł, zbiegać na doł, na doł biec, na doł zbieć.

Herunter locken, wabić na doł, zwabiać na doł, zwabić na doł; einen Vogel aus der Luft, ptaka z powietrza zwabić na doł.

Herunterlocken, das, n. na doł wabienie, na doł zwabianie, na doł zwabienie.

Heruntermachen, ucinać, przycinać; einen, kogo, komu. einen bei allen Gastgebothen heruntermachen, kogo w kompanii przy gościach, ucinać, komu przycinać słowami; einen bey allen Zusammenkünften des gemeinen Volkes, komu przycinać, we wszystkich schadzkach y posiedzeniach. einen heruntermachen, uwłaczać komu, nienawiści komu narobić, pogniewać drugich na niego etwas von etwas heruntermachen, co od czego odiąć, odeymować, oderwać, odrywać.

Heruntermachen, das, n. ucinanie, przycinanie, uwłaczanie, pogniewanie, odrywanie, oderwanie.

Herunterreißen, zrywać, zciągać; einen bey den Haaren von dem Wagen, kogo za włosy, z wozu.

Herunterreißen, das, n. zrywanie, zciąganie, zerwanie, zciągnienie, zwleczenie na doł.

Herunterruffen, zwołać, zwoływać na doł; einen von einem Orte, kogo z iakiego mieysca.

Herunterschlagen, zbić, ztrącić na doł; mit einem Stecken die Mohnköpfe, laską makowki ztrącić, postrącać.

Herunterschneiden, pozżynać, zeżnąć; etwas mit einer Säge, co piłą.

Heruntersehen, patrząć na doł; von der Höhe in das Thal, z wysoka na dolinę.

Heruntersehen, das, n. patrzanie, patrzenie, poglądanie, z wysoka na doł.

Heruntersetzen, zakładać, zzłożyć, zsadzić; vom Amte, z urzędu.

Herunterspringen, zskoczyć, zeskoczyć, zeskakiwać; vom Pferde, z konia.

Herunterspringen, das, n. zeskoczenie, zeskakiwanie; vom Wagen, z wozu.

Heruntersteigen, zsiadać, zstępować, zsieść. vom Pferde herunter steigen, z konia zsieść, zsiadać; zstępować po czym, iść po czym, z czego na doł; die Treppe, die Stufen, ztępować, iść, po stopniach na doł, po schodach, ze schodow na doł; in den untern Spatziergang, na niżni, na niższy plac do przechadzki.

Heruntersteigen, das, n. zstępowanie, zstąpienie, zsiadanie, zsieście; vom Pferde, z konia.

Herunterstoßen, zepchnąć na doł, zpychać na doł; einen zu etwas, kogo w co, do czego.

Herunterstoßen, das, n. zepchnienie, zpychanie, ztrącanie, ztrącenie na doł.

Herunterstürzen, zepchnąć, ztrącić, zwalić; zrucić; vom Pferde, z konia; von der Brücke in die Tiber, z mostu do Tybru, w Tyber rzekę. sich von den hohen Bergen herunterstürzen, zepchnąć się, zrucić się, z wysokich gòr; in den Fluß, w rzekę. 2) *znaczy: to co*, herunterfallen, zpaść; vom Pferde, z konia, na łep zlecieć.

Herunterstürzen, das, n. zepchnienie, ztrącenie, zlecenie, zpadnienie na głowę.

Heruntertriefen, kapkami, kroplami padać

dać na doł, Kapać na doł; aus dem Kopfe in die Nase, z głowy do nosa.

Heruntertriefen, das, n. kapkami, kroplami zpadanie na doł, kapanie na doł.

Heruntertröpfeln, na doł kapać, kroplami padać z góry na doł.

Heruntertröpfeln, das, n. na doł kroplami, kapkami padanie, kapanie.

Herunterwerfen, zrzucać, zrzucić na doł, einen vom Fenster, kogo z okna.

Herunterwerfen, das, n. zrzucanie, zrzucenie na doł.

Herunterwerts, na doł; ku dołowi, na ziemię, ku ziemi.

Herunterziehen, zciągać, zciągnąć na doł, zdeymować, zdiąć, den Ring vom Finger, pierścień z palca.

Herunterziehen, das, n. zciąganie, zciągnienie, zdeymowanie, zdięcie na doł.

Hervor, z, aus der Höle, z iaſkini, aus dem Glaſe, z iaſkini.

Hervorbauen, budować przed czym, na przodku czego.

Hervorblicken, połyſkować, zaświecać ſię z czego; aus dem Feuer, z ognia.

Hervorblicken, das, n. połyſkowanie, wypadanie, światła zkąd.

Hervorblühen, wykwitnąć, wykwitać, zakwitnąć zkąd, wykwitnąć w górę.

Hervorbrechen, wypaść, wypadać; in die Schlacht, do bitwy; aus dem Hinterhalte, wypaść, porwać ſię z zaſadzek.

Hervorbrechen, das, n. wypadanie, wypadnienie, wypaście, porwanie ſię.

Hervorbringen, wynosić, wyprowadzić, przyprowadzić, przed co, przed kogo; zrodzić; einen ſeines gleichen, kogo ſobie podobnego; aus den Briefen, an das Licht, z liſtu, co na widok pokazać, rozgłośić. aus dem Kaſten Geld hervorbringen, ze ſzkatuł pieniądze powynośić; aus den kleinſten Saamen ſo große Stämme und Aeſte, z nayſmnieyſzego naſionka, wydać, tak wielkie pnie, y gałęzie. das Licht hervorbringen, światło wynieść, wynośić, wydawać z ſiebie; aus etwas, z czego; etwas von ſich, z ſiebie wydawać co.

Hervorden, Stadt in Weſtphalen, Herforda, miaſto w Weſtfalii.

Hervordringen, wyſkoczyć, wyrwać ſię, wypadać, wypaść zkąd.

Hervordringen, das, n. wyſkoczenie, wyrwanie ſię, wypadnienie, wypaście.

Hervordringung, f. wyſkakiwanie, wyſkoczenie, wyrwanie ſię, wypądnienie.

Hervorfahren, wyiechać, wyieżdżać, zkąd na co, z domu na plac.

Hervorfahren, das, n. wyiechanie, wyieżdżanie, zkąd, na co.

Hervorfließen, wypływać, wypłynąć, aus der Wunde, z rany; aus den Augen, z oczow.

Hervorfließen, das, n. wypływanie, wypłynienie, płynienie zkąd.

Hervorführen, wyprowadzać, wyprowadzić; einen wohin, kogo dokąd.

Hervorführen, das, n. wyprowadzanie, wyprowadzenie, zkąd, dokąd.

Hervorgeben, wydawać, wydać, etwas woher, co z czego, dobywać, co z czego.

Hervorgeben, das, n. wydawanie, wydanie, co z czego, dobywanie zkąd.

Hervorgehen, wychodzić, wyiść, auf das Theater, na teatrum, na widok. *znaczy:* hervorreichen, ſtyrczeć, widać, wychodzić, z czego; aus dem Waſſer, z wody wydać, ſterczeć, wychodzić; allein mit dem Kopfe aus dem Waſſer, tylko głową z wody.

Hervorgehen, das, n. wychodzenie, wypadanie; der Eingeweide, wnętrznośći.

Hervorgrünen, zazielenić ſię, rozzielenić ſię, zazieleniać ſię.

Hervorgrünen, das, n. zazielenie ſię, rozzielenienie ſię.

Hervorkeimen, puſzczać ſię, wſchodzić, aus etwas, z czego.

Hervorkeimen, wychodzić, wyiść; auf das Theater, na teatrum, na widok; aus dem Waſſer, z wody; aus den Hölen, z dołow, z dziur. *znaczy także toż ſamo, co:* ſich empor thun, wynieść ſię, wsławić ſię, przez co; pokazywać ſię. die Ueppigkeit ſängt an hervorzukommen, rozkoſz zaczyna pokazywać ſię.

Hervorkriechen, wylazować, wyłazić, wywłoczyć ſię. das Kraut kriecht hervor, ziele wyłazi, wychodzi, na wierzch. aus den Hölen hervorkriechen, z dołow wyłazić, wywłoczyć ſię, wywleć ſię; aus der Erde, z ziemi.

Hervorkriechen, das, n. wyłażenie, wylazowanie, wywłoczenie ſię.

Hervorlangen, dobyć, dobywać; Gold aus der Schatzkammer, złota, ze ſkarbu; Geld aus dem Kaſten, pieniędzy ze ſzkatuły.

Hervorlangen, das, *n.* dobycie, dobywanie, winoszenie, wyniesienie.

Hervorlaufen, wybiec, wybiegać, biec, biegać, poiec; zum Gefechte, wybiec na poiedynek.

Hervorleuchten, zaświecić się, załysnąć się; woher, zkąd. die Gemüthsgaben leuchten in dem Knaben hervor, świecą się, *lepiey*, pokazuią się, przymioty umysłu, w dziecięciu. aus dem Gemüthe hervorleuchten, z umysłu się wydawać, pokazywać się; bey Nachte, w nocy.

Hervorleuchten, das, *n.* świecenie się, zaświecenie się, pokazywanie się.

Hervorlocken, wywabiać, wywabić, einen, kogo; womit, czym; einen wohin, kogo dokąd.

Hervorquellen, ciec, wytryskiwać, zkąd; wypływać zkąd.

Hervorragen, widać, styrczeć, wychodzić; mit dem Kopfe aus dem Wasser, głowa z wody; wyżey być; ein wenig über das Wasser, wyżey być trochę nad wodę. unter einigen hervorragen, wydawać się między niektóremi. die Zähne ragen hervor, zęby mu wychodzą nad inne. vor der Stirne hervorragen, przed czołem styrczeć, przed czoło wychodzić.

Hervorragen, das, *n.* wydanie, wydawanie się, sterczenie dłużey, wyżey wychodzenie.

Hervorragung, *f.* widanie, wydawanie się, sterczenie, dłużey, wyżey wychodzenie.

Hervorrecken, wyciągnąć, wyciągać, wystawiać, wystawić; die Hand, rękę; etwas, co.

Hervorreichen, dobywać, dobyć; etwas woher, czego zkąd.

Hervorreichen, das, *n.* dobywanie, dobycie, wydobywenie, wydobycie.

Hervorrücken, powstać, porwać się, aus dem Hinterhalte, z zasadzek.

Hervorscheinen, zaświecać się, świecić się zkąd. es scheinet hervor, to się świeci.

Hervorschimmern, skrzyc się, płomieniem się zaświecać; woher, zkąd.

Hervorsehen, wyglądać, poglądać, wyzierać; woher, zkąd.

Hervorsehen, das, *n.* wyglądanie, poglądanie, wyzieranie; aus dem Fenster, z okna.

Hervorsprießen, puszczać się, pąkać się, pukac się; aus dem Baume, z drzewa.

Hervorspringen, wyskakiwać, wyskoczyć; aus dem Gezelte, z namiotu. plötzlich hervorspringen, nagle wyskoczyć, wyskakiwać.

Hervorspringen, das, *n.* nagłe wyskoczenie, wyskakiwanie.

Hervorsproßen, puszczać się, pąkać się, pukać się, wychodzić, wschodzić, woher, zkąd.

Hervorsproßen, das, *n.* puszczanie się, pąkanie się, pukanie się, wychodzenie, wschodzenie.

Hervorstehen, sterczeć, widać, aus dem Wasser, z wody.

Hervorstecken, wyciągać, wyciągnąć, wystawiać, wystawić.

Hervorstrecken, das, *n.* wyciąganie, wyciągnienie, wystawianie, wystawienie.

Hervorsuchen, wyszukiwać, wyszukać; alles, wszystko; alle Mittel, wszystkich sdosobow.

Hervorsuchen, das, *n.* wyszukiwanie, wyszukanie; in allen Orten, we wszystkich mieyscach.

Hervorthun, wyciągnąć. wyciągać, podawac, wystawiać; die Hand, rękę; sich, wynasię się; unter seines gleichen, między sobie rownemi.

Hervortragen, wynieść na widok, wnieść do spolności, etwas, co.

Hervortragen, das, *n.* wyniesienie na widok, wniesienie do spolności.

Hervortreiben, popędzać, popędzić, poganiać, popychać, popchnąć.

Hervortreiben, das, *n.* popędzenie, popędzenie, poganianie, popychanie.

Hervortreten, wychodzić, wyiść, wystąpić na przod; mit einem Kranze auf dem Kopfe, z wieńcem na głowie.

Hervortreten, das, *n.* wychodzenie, wyiście, występowanie, wystąpienie.

Hervorwachsen, wyrastać, wyrość; wschodzić; iść w gòrę, *toż samo często znaczy.*

Hervorwachsen, das, *n.* wyrastanie, wyrośnienie; wyiście w gòrę, wybuianie.

Hervorwischen, wylecieć, wyiść prędko; mit der ganzen Macht, z całą mocą; allenthalben aus dem Walde, ze wszystkich stron z lasa; plötzlich aus dem Gebüsche, nagłe wypaść z boru.

Hervorwischen, das, *n.* wylecenie, wybieżenie, wypadnienie nagłe, wyrwanie się.

Hervorziehen, wyciągnąć, ciągnąć, pociągać, pociągnąć; vor Gerichte, przed sąd

sąd; aus dem Gefängnisse, wyciągnąć z więzienia.

Hervorziehen, das, n. wyciąganie, wyciągnienie, pociąganie, pociągnienie, przyciągnienie.

Herwenden, obracać, obrocić tu, naprzod, sich, siebie. wende dich her, obroć się.

Herwenden, das, n. obracanie, obrocenie. tu naprzod, obrocenie się.

Herwertig, z tey strony, na tey stronie, po tey stronie. herwertige Spanien, z tey strony Hiszpania, po tey stronie Hiszpania.

Herwerts, z tey strony, po tey stronie, na tey stronie.

Herwieder, adv. na przeciwko, przeciwnie, z przeciwney strony.

Herzählen, liczyć, wyliczać, rachować; seine Wunden, swoie rany; das Geld, pieniądze.

Herziehen, tu się sprowadzić, sprowadzać, tu się przenosić, tu się przenieść; wyprowadzać; etwas woher, co zkąd.

Herziehen, das, n. tu się sprowadzenie, przenoszenie się, przeniesienie się.

Herzu, tu na to mieysce, do tego mieysca.

Hesdin, Stadt in Artois, Hesdin, miasto w Artezyiskim Hrabstwie.

Hesse, m. Hass. einer aus Hessen, ieden z Hassyi.

Hessen, Landschaft in Deutschland, Hassyia, Landhrabstwo w Niemczech.

Hessencasselisch, Hasso-Kasselanski, Hasso-Kasselski. ein Hessencasseler, *subst.* Hesso Kasselan, Hesso-Kasselczyk.

Hessendarmstädtisch, Hesso-Darmsztadski, Hesso-Darmstadska, Hesso-Darmsztadskie.

Hessisch, *adj.* Haski, Haska, Haskie, *od* Hassyia.

Heßlicht, *adv.* szpetnie, plugawie, nie pięknie, brzydko.

Heston, Stadt in England, Hestonia, miasto w Anglii.

Hethiter, *pl.* altes Volk, Hetei, dawny narod.

Hetmann, m. Hetman; Hetman Kozacki, naypierwszą komendę maiący nad Kozakami.

Hetzen, szczwać, polować; Hasen, szczwać zaiące, polować na zaiące. *znaczy:* weksować, prześladować; einen, kogo, żartować, naśmiewać się z kogo. *znaczy:* podszczwać, podszczuwać, podżegać; einen heftig, kogo mocno; einen wider einen, kogo przeciwko komu; podbudzić, kogo na kogo oburzyć, kogo na kogo rozgniewać; kogo przeciwko komu gniewać.

Hetzen, das, n. szczwanie, polowanie; weksowanie, prześladowanie, podszczuwanie, poduszczanie, poduszczenie, podbudzanie, podbudzenie, oburzenie, gniewanie, rozgniewanie.

Heu, n. siano, dürres Gras, trawa suszona; weiches, miętkie; von Wiesen, z łąk, łączne; recht trockenes, suche, wysuszone należycie; sehr gutes, bardzo dobre; sehr rauches, ostre; grünes, zielone; feuchtes, wilgotne, mokre; unnützes, ladaco sienisko; altes, stare; herbstliches, iesienne, potraw; gutschmeckendes, smaczne, zeitiges, z dostałey trawy. Heu hauen, siano kosić. das Heu wird dürre, siano schnie, suszy się; ist dem Viehe ein angenehmes Futter, paszą daie bydłu dobrą, lebiey, iest dobrą dla bydła paszą; ist ganz trocken, iest w cale suche; ist noch zu grün, ieszcze iest zielone; dienet statt des Strohes, stanie za słomę; ist erhitzt, zagrzało się; ist naß geworden, ktore było zmokło; auf Wetterhaufen schlagen, w kopy siano składać, poskładać; einführen, zwieść, pozwozić; auf die Böden bringen, na piętra pownosić, Heu in Bunde binden, w wiązanki, w wiązania siano powiązać; wächst von sich selbst, rośnie samo z siebie; besonders aufheben, siano osobno, składać, złożyć. Heu fressen, siano żreć. Wagen voll Heu, woz pełny siana. von Heue, z siana, sienny. zum Heue gehörig, do siana należący, *także* sienny. zum Heue gehörige Sensen, kosy do siana, do koszenia siana. wo das Heu wächst, gdzie siano rośnie, sienny; ein solches Feld, pole na siano dobre.

Heubellerche, f. ein Vogel, dzierlatka, ptak; singt nicht, nie śpiewa,

Heuboden, m. brog, stodoła na siano, piętro do wkładania nań siana.

Heuchelen, f. obłuda, zmyślenie, zmyślanie, udawanie, udanie, pokazywanie się; zmyślona cnota, świętość, farbowana pobożność. die wahre Freundschaft leidet keine Heucheley, prawdziwa przyiaźń nie cierpi cherchelow, zmyślania, udania, udawania, obłudnego pokazywania się, obłudy, obłudności.

Heucheln, podchlebiać, podchlebić, lizać się, przypodchlebiać się, przypodchlebić się; einem, komu, *powtore znaczy*, sich fromm stellen, pobożnym się, pokazywać, powierzchownie, zmyślać się pobożnym, obłudnie udawać pobożność.

Heucheln, das, *n.* podchlebianie, podchlebienie, lizanie się, przypodchlebianie się, przypodchlebienie się; zmyślenie, pobożności, udanie pobożności, świętości.

Heuchelworte, *pl.* podchlebne, obłudne, słowa. einem Heuchelworte geben, słowami kogo podchlebnemi, obłudnemi łudzić. sich mit Heuchelworten einnehmen lassen, dać się uiąć, ułudzić, podchlebnemi, obłudnemi, słowami.

Heuchler, *m.* podchlebca, podchlebnik, zmyślacz, udawca, obłudnik, świętoszek, zmyślony święty, na pozor święty, powierzchownie święty.

Heuchlerinn, *f.* podchlebniczka, podchlebca, obłudniczka, zmyślaczka, udawczyna, obłudna święta, zmyślona święta, na pozor święta, powierzchownie święta.

Heuchlerisch, *adj.* podchlebny, obłudny, zmyślony, podchlebniczy, udany, obłudniczy.

Heudrüsen, *pl.* Geschwür im Halse, wrzod na szyi.

Heuer, *adv.* latoś, tego roku, co się w tym roku dzieie.

Heurig, latosi, tego roczni, co się tego roku zrodziło, urodzilo. heurige Ernte, latosie żniwo, tego rocznie żniwo. heuriger Wein, latosie, tego rocznie wino. heuriges Getreide, tego rocznie zboże. heurige Nüsse, tego rocznie orzechy.

Heufriem, *m.* koszenie siana, robienie koło siana, zbieranie siana, ogołem mowiąc.

Heugabel, *f.* widły do siana, ktoremi siano kładą, biorą.

Heuboden, *m.* brog na siana, stodoła na siano.

Heviter, *pl.* altes Volk, Hewitowie, starowiecki narod.

Heulen, wyć, skowyczeć, insonderheit wie die Hunde und Wölfe, zwłaszcza iak psy y wilcy wyią; wie die Weiber, iak kobiety, płaczą, szlóchaią, narzekaią; vor Schmerzen, od żalu; wie die Pantherthiere, iak lamparty płaczą, albo wyią żałosnym y płaczliwym głosem.

Heulen, das, *n.* wycie; erheben, wycie uczynić, zawyć, począć wyć; trauriges, smutne, żałosne. das Schloß ist voller Heulen und Wehklagen, zamek iest pełny narzekania, płaczu, lamentow; narzekanie głośne czynić, krzyczeć z płaczem, opłakuiąc.

Heumagazin, *n.* magazin na siano, lamus na siano.

Heumonat, *m.* *słowo w słowo*, sienny miesiąc, lipiec miesiąc w roku.

Heurauffe, *f.* drabina do zakładania siana, *posr.* ratelier.

Heuschober, *m.* kopa siana, siano w kopę złożone, ułożone.

Heuschrecke, *f.* ein Ungeziefer, szarańcza, owad pewny. die sich gefundene Menge Heuschrecken hat alles verzehret was grün gewesen, znayduiące się mnostwo szarańczy, ziadło, wszystko, cokolwiek było zielone w polu. zwitschernde Heuschrecke, graiący, świerczący konik.

Heusden, Stadt in Holland, Heyzdena, miasto w Hollandyi.

Heusense, *f.* kosa do koszenia siana, ktorą siano koszą.

Heute, dzisiay. der Tag ist heute, ten dzień iest dzisiay. heute früh, dzisiay rano.

Heutig, dzisieyszy, dzisieysza, dzisieysze. Heutiger Tag, dzisieyszy dzień. heutiges Edict, dzisieyszy ukaz, dzisieysza ustawa, dzisieyszy uniwersał. noch heutiges Tages, ieszcze po dziś dzień; ist solches Herz üblich, iest to prawo w używaniu, chowa się, iest zachowane po dziś dzień aż do dzisieyszego dnia. bis an den heutigen Tag regieret er, aż do dzisieyszego dnia on rządzi, kroluie do dziś dnia, po dziś dzień.

Heuwagen, *m.* woz do siana, iakim siano wozą, *krotko*, woz drabiniasty.

Heram, Stadt in England, Heksam, miasto w Angelii.

Hexe, *f.* czarownica, *to co* Zauberinn, ktora czaruie, ktora czarami omamia, czarno księżnica, ktory *nozinek* iaki robi.

Hexen, czarować, uczynić, czarami się bawić, czarowniczę sztukę umieć.

Hexenmeister, *m.* czarownik, czarnoksiężnik. Erzhexenmeister, arcy czarnoksiężnik; arcy czarownik, głowny czarownik; wierutny czarownik.

Hexenwerk, *n.* czary, czarowanie, zczarowanie, oczarowanie, uczynek.

Hexerey, *f.* czarostwo, uczynek, czary, zamowienie, czarowanie, występek czarow, występek uczynku, zamowienia.
Heyde, *m.* poganin, bałwochwalca: *to co*, Ungläubiger, nie wierny; Niechrześcianin, bałwochwalnik; bałwoczcciel.
Heydechs, f. Eydechs.
Heydekorn, *n.* tatarka, gryka, reczka; *poł.* panicum.
Heidenschaft, *f.* pogaństwo, błedy pogaństwa, narodstwo, błędy narodow pogańskich.
Heidenthum, *n.* pogaństwo, pałwochwalstwo, bałwocześć, bałwobłąd, bałwochwała.
Heydnisch, pogański, bałwochwalniczy, bałwochwalski, bałwochwalny.
Heidnisch, *adv.* po pogańsku, po bałwochwalsku, po pał wochwalnemu.
Heyduck, *m.* Hayduk, pieszy żołnierz Węgierski.
Heyl, *n.* zbawienie, szczęśliwość, szczęście, błogosławiońٍstwo.
Heyland, *m.* Zbawiciel, Wybawiciel, Uwolniciel.
Heyrath, *f.* wesele, iście za mąż y ożenienie się kobięty y męszczyzny.
Heyrathen, ożenić się, żonę poiąć, wziąć żonę. eine heyrathen, ożenić się z ktorą, za żonę poiąć ktorą; eine Bürgerstochter, mieszczanina corkę, mieyską pannę; poiąć w małżeński stan, zaślubić sobie. einen heyrathen, poyść na mąż, iść za mąż, chodzić za mąż. in eine Familie heyrathen, poyść za mąż w iaką familią; aus einem Stande, z iakiego stanu; aus dem Patricienstande, ze stanu Patrycyuszow, albo Senatorow urodzonych. er kann heyrathen welche er will, on może się ożenić z ktorą chce, może poiąć, ziąć ktorą chce.
Heyrathsgut, *n.* posag, ślubne dobra, z żoną wzięte.
Heyrathsstifter, *m.* swat, co swata, w małżeństwo, co wesele sprawuie.
Heyrathsstiftung, *f.* wesele; ślub, wesela sprawienie.
Heysant, Insel in Frankreich, Heysant, wyspa we Francyi.
Hie, tu. er ist hie, on tu iest. er ist hie gestanden, on tu stał.
Hieb, *m.* raz, rana, *to co*, Wunde, die gehauen worden, ktora iest rąbnieniem, cięciem zadana. von einem etliche Hiebe bekommen, dostać ran od kogo, wziąć, mowi się w głowę, w rękę, *to iest*, być ciętym, *toż samo*, dostać w gębę, w czoło, *to iest*, być ranionym, odebrać raz, ranę; *powtore znaczy to co*, rąbnienie, *cięcie co*, das Hauen, aus den Hieb, durch den Hieb, rąbaniem, rąbnieniem, cięciem. einem einen Hieb in das Genicke geben, komu zadać raz w kark, ciąć, rąbnąć w kark, ranić, ranę zadać w kark. mit dem Hiebe auf einem losgehen, przyciąć na kogo, chcąc go rąbnąć, przycinać na kogo, obciąć kogo. einem einen starken Hieb in den Kopf beybringen, komu mocną ranę w głowę zadac.
Hiebevor, *adv.* kiedyś, nie kiedyś, przed tym, za przeszłych czasow. hub er uns auf, dźwigał nas, podnosił nas. er hat mich hiebevor fast selbst betrogen, da er nur ein ehrlicher Mann zu seyn schien, nie kiedy mnie samego zwiodł, zdaiąc się mi być uczściwym człowiekiem. hiebevor, *znaczy też, to co*, przeszłemi czasami.
Hiedurch, tędy, durch diesen Ort oder Weg, przez to mieysce, po tym mieyscu; tą drogą; hat er die Truppen geführt, woyską przeprowadził; *powtore znaczy:* durch diese Sache, przez tę recz, hat er es zuwege gebracht, dokazał, dobiął swoiego, wyrobił; *to co przez to*: hiedurch ist es geschehen, przez to się to stało.
Hieher, tu bald hieher, bald dorthin, dopiero tu, dobiero tam; einen zerren, kogo ciągnąć, porywać, szarpać; to tam, to sam.
Hierherwerts, tu, einen treiben, kogo napędząć, napędzić. hierherwerts liegt der Ort, von Leucas 120 Roßläufte, to mieysce leży na sto dwadzieścia stay od Leukady.
Hier, tu, bin ich, iestem. hier wunderst du dich, ty się tu dziwuiesz. du wirst uns eher hier, als wir dich dort sehen, ty nas tu pierwey widzieć będziesz iak my cię tam. hier frage ich nun, tu ia się pytam teraz. bald hier, bald da, dobiero tu, dopiero tam, iuż tu, iuż tam, to tu, to tam. hier und da, tu y tam, herumfliegende Vögel, tam y sam wszędzie lataiące ptaki. hier und dahin, tam y sam.
Hierauf, potym; als er war losgesprochen worden, hat er gemeynet, potym, iak był za niewinnego osądzony, rozumiał. hierauf muß er ein wenig ruhen, potym musi trochę spocząć; muß man die Deckel wieder drauf thun, trzeba znowu wieka na wierzch pokłaść.

hierauf haben sie im Kriege die Oberhand bekommen, po czym, zaczęli na woynie gòrę brać.

Hieraus, ztąd, bildest du alles, w myśli sobie wyobrażasz wszystko. hieraus sehet ihr, ztąd widzicie, poznaiecie.

Hieres, Stadt in Frankreich, Hieresa miasto we Francyi.

Hierinnen, tu, w tey rzeczy, w tym; w tym samym; w tey samey rzeczy.

Hierische Inseln, Hieryskie wyspy. Inseln an Frankreich, wyspy we Francyi. *pot.* Insulae Stoechades; wyspy Stechady.

Hiermit, tak, tym sposobem, w ten sposob, takowym, takim sposobem.

Hiernächst, do tego, warfen sie ihm so wohl viele falsche als wahre Dinge seines neuen Geschlechts wegen vor, do tego zarzucali mu, tak wiele fałszywego, iako prawdziwych rzeczy, o iego nowym urodzeniu. hiernächst sind wir von unsern Alliirten verlassen, do tego od naszych związkowych opuszczeni byliśmy. das Regenwasser ist das leichteste, sodann das Brunnenwasser, hiernächst das Flußwasser, ferner, woda deszczowa iest naylększa, potym wodą studzienna, potym woda rzeczną, potym. Man kann das Wörtchen *potym* vielmahl wiederholen, indem man einige Sachen erzehlet, można powtorzyć wiele razy to słowko *potym*, wyliczaiąc rzeczy iedna po drugiey.

Hierüber, dla tego, prze to, dla tey rzeczy. hierüber kann ich nicht kommen, prze to nie mogę przyiść. hierüber sollst du es nicht sagen, dla tego nie masz tego mowić.

Hierunter, pod tym, liegt nicht wenig verborgen, leży niemało ukrytego.

Hiervon, o tym, will ich reden, będę mowił, o tey rzeczy.

Hierzu, do tego, kommt noch, ieszcze przychodzi. hierzu thaten sich noch viele kleine Schiffe, do tego pzybyło ieszcze wiele pomnieyszych statkow, na to. hierzu ist das Pflaster gut, na to, iest plaster dobry.

Hiesig, tuteyszy, tuteysza, tuteysze. hiesige Waaren, tuteysze towary.

Hildesheim, Stadt in Deutschland, Hildeseima, miasto w Niemczech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hildeseimski, Hildeseimska, Hildeseimskie.

Hilpershausen, Stadt im Coburgischen, Hilpershausen, miasto w Koburskim. von oder darzu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hilpershauseński. aber von Hilpershusa kommt Hilpershusański.

Himbeer, *f.* ein Gewächs, drzewko, malina, iagoda malinowa.

Himbeerstrauch, *m.* kiersz malinowy, krzak malinowy.

Himmel, *m.* niebo; äußerster, nayostatnieysze; freyer, wolne; runder, okrągłe; gestirnter, gwiazdy noszące, gwiazdy maiące; ganzer, całe, wszystko; heiterer, pogodne, wyiaśnione; mit Wolken bedeckter, obłokami okryte; glänzender, iaśnieiące. vom Himmel herunter kommen, z nieba na doł przychodzić. der Himmel trennet sich, niebo dzieli się. den Himmel ansehen, na niebo patrzyć, w niebo patrzyć. in den Himmel erheben, do nieba wynieść, wynosić. in den Himmel steigen, do nieba wstąpić. bis an den Himmel erheben, aż pod niebo wynieść, albo, na niebo, pod niebiosa. einem den Weg oder Zutritt in den Himmel bahnen, komu drogę, albo przystęp do nieba utorować. dem seine Verdienste den Himmel erworben, ktorego iego *własne* zasługi, do nieba, do niebios wezwały. in den Himmel kommen, do nieba przyiść. der Himmel fällt ganz ein, całe niebo upada. vom Himmel herunter ziehen, z nieba na doł zciągnąć. der Himmel steht des Nachts voller Sterne, niebo stoi w nocy pełne gwiazd. der Lauf des Himmels, bieg nieba, bieg niebieski. die Herumdrehung des Himmels, obracanie się, obrocenie się nieba, obrot nieba, obrot niebieski. wenn der Himmel einfiele, gdy by niebo leciało. der Himmel ist allenthalben voller Feuer, die Blitze fahren an denselben hin und her, niebo iest po wszystkich stronach, błyskawice po nim, idą tam y sam. der Himmel wird ganz von finstern Wolken überzogen, niebo iest ciemnemi chmurami powloczone. dem sein Ort schon im Himmel bereitet ist, ktoremu iego mieysce iuż w niebie zgotowane iest. die frommen Seelen kommen nach dem Tode wieder in den Himmel, pobożne dusze po śmierci przychodzą znowu do nieba. vom Himmel Herab, z nieba. unter dem freyen Himmel, pod gołym niebem, pod niebem; sterben, umierać;

rać; liegen, leżeć. Himmel von Zeuge über einem Bette, kotara, z materyi nad łożkiem; Obertheil einer Kutsche, zwierzchnia część wozka krytego. Feuerhimmel, niebo empiteyskie, *słowo w słowo*, niebo ogniste. der erste Himmel, der alle andern bewegt, naypierwsze niebo, ktore, wszystkie inne z sobą obraca. Sternenhimmel, firmament, na ktorym gwiazdy są. Himmel der Altväter, niebo starych oycow, otchłań, w ktorym dusze świętych ludzi przed przyiściem Chrystusa zatrzymane były. Himmel der Seligen, niebo błogosławionych, świętych, w ktorym są iuż błogosławieni święci. der Himmel hängt voller Geigen, niebo wisi pełne skrzypcow, *przysłowie to znaczy*; wszystko się mu powodzi, wszystko po myśli idzie; wszystko pomyślnie, das Blaue vom Himmel, błękitne na niebie, to także przysłowie znaczy, nie wielka rzecz, fraszka, bagatela.

Himmel=an, auf, na niebie, ku niebu, do nieba.

Himmelsberg, *m.* niebieska gora, olimp.

Himmelblau, *n* niebieski. himmelblaue Augen, niebieskie oczy, niebieskiego koloru.

Himmelbrod, *n.* manna; *iakoby:* niebieski chleb.

Himmelfahrt, *f.* Wniebowstąpienie, Christi, Chrystusowe. Himmelfahrt Mariä, Wniebowzięcie Maryi Panny.

Himmelfahrts=Fest, *f.* święto w niebowstąpienia.

Himmelfarbe, *f.* niebieska farba, niebieski kolor; niebieskie, *subst.*

Himmelfärbig, niebieskiey farby, niebieskiego koloru, niebieski.

Himmelhonig, *m.* miod niebieski, z nieba spadaiący.

Himmelreich, *n.* krolestwo niebieskie.

Himmelsangel, *f.* biegun niebieski, obrot niebieski.

Himmelsachse, *f.* oś niebieska, na ktorey się ma niebo obracać.

Himmelsbürger, *m.* obywatele, mieszkańcy niebiescy.

Himmelsschlüssel, *m.* eine Blume, kwiatek pewny, bukwica biała; pierwiosnka polna.

Himmelsgegend, *f.* okolica niebieska; strona iaka nieba.

Himmelskost, *f.* napoy niebieski, ambrozyia.

Himmelskreis, *m.* okoł niebieski, obłąg niebieski, obwod niebieski.

Himmelskugel, *f.* kula niebieska, ukazuiąca niebo.

Himmelslauf, *m.* bieg niebieski, obrot niebieski. sich wohl auf den Himmelslauf verstehen, rozumieć się dobrze na biegu niebieskim, na biegach niebieskich.

Himmelswagen, *m.* woz niebieski gwiazda, *pol.* arctos.

Himmelszeichen, *n.* znak niebieski, iakie na zodyaku.

Himmelstraud, ein Weibsnamen, Himmelstruda, imie białogłowskie.

Himmlisch, niebieski. himmlischer Kreis, niebieski okrąg. himmlische Sache, niebieska rzecz. himmlische Kraft, niebieska moc. himmlischer Mund des Ciceronis, niebieskie usta Cycerona. himmlische Werke des Tiberii, niebieskie dzieła Tyberyusza.

Hin, tam, kommen, przeiść, przechodzić. die Hoffnung ist hin, nadzieia poszła, przepadła, nadzieia zpełzła. der Tag ist hin, dzień przeszedł, minął. hin und her, tam y sam, schiffen, żeglować. die Fische schwimmen hin und her, ryby pływaią tam y sam. hin und her gehen, tam y sam chodzić. hin und her laufen, tam y sam biegać. einen hin und her zerren, kogo tam y sam włoczyć, targać, to tu to sam. hin ist hin, co przepadło, to przepadło, to się niewroci.

Hinab, na doł, ku dołowi, sehen, na doł patrzyć, ku dołowi patrzyć.

Hinabfahren, zwozić się na doł, zpłynąć; auf der Weichsel nach Thorn, nach Danzig, Wisłą do Torunia, do Gdańska. den Strom hinab fahren, z rzeką spłynąć, *to co*, fortgehen, z wodą popłynąć.

Hinabfahren, das, *n.* zwożenie się, ziechanie, zpłynienie, z wodą, rzeką na doł.

Hinabfahrt, *f.* ziechanie, zpłynienie, *to co*, Gang, durch den man hinab kommt, schod, ktorym na doł schodzą.

Hinabfallen, spadać, spaść, zlecieć; vom Himmel, z nieba; vom Felsen, ze skały.

Hinabfallen, das, *n.* spadanie, spadnienie, vom Tische, ze stołu.

Hinabfliegen, zlatywać, zlecieć, von dem Baume, z drzewa.

Hinabfliegen, das, *n.* zlatywanie, zlecenie, von dem Aeste, z gałęzi.

Herabfließen, zpływać, zpłynąć, von dem Berge, z gory.

Hinabfließen, das, *n.* zpływanie, zpłynienie, von den Bergen, z gory.
Hinabführen, zwozić na doł, Proviant auf der Weichsel, żywności wisłą.
Hinabführen, das, *n.* żwożenie, zwiezienie, zprowadzanie, zprowadzenie.
Hinabgehen, zayść, zstąpić, zchodzić, zstępować, auf den Markt, na rynek.
Hinabgehen, das, *n.* zeyście, zstąpienie, zchodzenie, zstępowanie.
Hinabhangen, wisieć na doł, auf der Schulter, na ramieniu, z ramienia.
Hinabhangen, das, *n.* wiszenie na doł, von dem Kopfe, z głowy.
Hinabkriechen, zwieść się, zwozić się, zwieść się, zwłoczyć się, zczołgać się.
Hinablassen, zpuszczać, zpuścić na doł, einen ins Gefängniß, kogo do więzienia.
Hinablassen, das, *n.* zpuszczanie, zpuszczenie na doł, głęboko.
Hinablaufen, zbiegać, zbiec, aus dem Brunnen, ze źrźodła, od źrźodła.
Hinablaufen, das, *n.* zbieganie, zbieżenie, aus dem Brunnen, ze zdroiu.
Hinabrinnen, das, *n.* zpływać, zpłynąć, zchodzić, vom Berge, z gory.
Hinabsehen, patrzać, poglądać na doł z gory. von den Hügeln auf die unten liegende Stadt, z pagorkow patrzyć na miasto leżące na dole.
Hinabsehen, das, *n.* patrzenie, poglądanie na doł, z gory, auf die Dörfer, na wsi.
Hinabspringen, zeskoczyć, zkoczyć na doł, aus dem Fenster, z okna.
Hinabspringen, das, *n.* zeskoczenie, zeskoczenie na doł, von dem Stuhle, ze stołka.
Hinabsteigen, zstępować, zstąpić na doł. steige hinab, zstąp na doł.
Hinabsteigen, das, *n.* zstępowanie, zstąpienie na doł, po czym, zkąd.
Hinabstoßen, zpychać, zepchnąć, zrzucić na doł; ztrącić na doł, von der Brücke in die Tiber, z mostu w Tyber rzekę, ins Wasser, w wodę.
Hinabstoßen, das, *n.* zpychanie, zepchnienie, ztrącanie, ztrącenie na doł.
Hinabstürzen, zpychać, zepchnąć, von etwas, z czego na doł.
Hinabstürzen, das, *n.* zpychanie, zechnienie, zepchnięcie, popchnięcie na doł.
Hinabtreiben, zpędzać, zpędzić, zganiać, zgonić. treibe ihn hinab, zpądź go na doł.
Hinabtreiben, das, *n.* zpędzanie, zpędzenie, zganianie, zgonienie.
Hinabwerfen, zrzucać, zrzucić, einen von etwas, kogo na doł, zkąd.
Hinabwerfen, das, *n.* zrzucanie, zrzucenie, rzucanie, rzucenie na doł.
Hinabwerts, na doł, ku dolowi. er lenket sich hinabwärts, ta zchyla się ku dołowi.
Hinan, w gorę. die Gasse gerade hinan, ulica prosto w gorę. hinan ans Bret kommen, w gorę na tablicę przyiść, naczy, przyiść do honorow, do godności. hinzu, do.
Hinanbinden, podwiązać, podwięzywać, den Kopf mit Riemen, głowę rzemieniami.
Hinanbinden, das, *n.* podwięzywanie, podwiązanie, des Kopfs, głowy.
Hinanheben, w gorę wynieść, bis an den Himmel, aż do nieba.
Hinanheben, das, *n.* wyniesienie, podniesienie, podnoszenie, wynoszenie w gorę.
Hinankommen, wstępować, wstępić, hoch ans Bret, zu Ehren, wysoko na godności; höher, wyżey wstąpić, na wyższy stopień.
Hinankommen, das, *n.* wstępowanie, wstąpienie, wyiście, wychodzenie w gorę.
Hinanreichen, dosięgać, dosiąc, dostawać, dodać, bis an etwas, aż do czago.
Hinanreichen, das, *n.* dosięganie, dosięgnienie, dostawanie, dostanie, do czego.
Hinanrücken, przymknąć, przysunąć, przymykać, przysuwać, przystawiać, etwas an etwas, co do czego; *powtornie znaczy:* weiter befördert werden, daley być, wyżey posuniętym na honory, posunąć się, pomknąć się wyżey.
Hinanrücken, das, *n.* pomykanie, posuwanie, pomknięcie, posunięcie się wyżey na honor.
Hinanschütten, na kupę nazgarnować, nastrząsać, Erde um den Baum, ziemie około drzewa, ziemi około drzewa na kupę nasipać wysoko.
Hinanschütten, das, *n.* nazgarnowanie, zgarnienie, nasypanie, kupę wysoko.
Hinanspringen, przyskakiwać, przyskoczyć, skakać do czego, an etwas.
Hinanspringen, das, *n.* przyskakiwanie, przyskoczenie, skakanie do czego.

Hinauf, w gorę. die Gasse gerade hinauf, ulica prosto w gorę idąca. den Strom hinauf, przeciwko rzece, pod rzekę w gorę.

Hinaufbinden, podwięzywać, podwiązać, podkasać, das Kleid, suknia.

Hinaufbinden, das, n. podwięzywanie, podwiązanie, podkasanie, des Kleides, sukni.

Hinauffliegen, podlatywać, podlecieć w gorę, in den Himmel, do nieba.

Hinaufheben, podnieść w gorę, einen auf die Mauer, kogo na mur.

Hinaufheben, das, n. podniesienie, podnoszenie, eines, kogo, auf etwas, na co.

Hinaufkommen, wyiść w gorę, wyleść w gorę, auf den Wall, na wał.

Hinaufkommen, das, n. wyiście w gorę, wylezienie w gorę, wychodzenie na gorę.

Hinauflaufen, wybiegać, wybiec w gorę. den jähen Berg hinauflaufen, na przykrą gorę wybiec, wylecieć.

Hinauflaufen, das, n. wybieganie, wybieżenie, wyleeenie na gorę, w gorę-do gory.

Hinaufspringen, podskakiwać, podskoczyć, wskoczyć na noc, skakać na co. auf das Pferd hinaufspringen, na konia wskoczyć; auf den Ochsen, na wołu; auf das Holz, na drzewo wskakiwać, skoczyć.

Hinaufsteigen, do gory wstąpić, na gorę wstąpić, wchodzić, wsiadać, wsieść, na co; aufs Pferd, na konia; auf den Wagen, wsieść, wsiadać, na woz, do poiazdu.

Hinaufsteigen, das, n. wsiadanie, wsieście, wstąpienie na co, na gorę.

Hinaufwälzen, podtoczyć, podtaczać, w gorę wytaczać, wytoczyć na gorę.

Hinaufwälzen, das, n. podtoczenie, podtaczanie w gorę, wytaczanie w gorę.

Hinaufwerts, ku gorzę, w gorę, führen, prowadzić w gorę, wyprowadzać. der Weinstock wächst hinaufwerts, drzewko winne rośnie do gory. hinaufwerts steigen, do gory, w gorę, wstępować w gorę. der Klang steigt hinaufwerts, głos, dźwiek idzie w gorę.

Hinaus, na dwor. gehe hinaus, idź na dwor. hinaus tragen, wynosić co, wynieść co na widok. hinausstoßen, wypchnąć na dwor.

Hinausbauen, budować, wybudować przed czym.

Hinausbauen, das, n. budowanie, wybudowanie przed czym.

Hinausbeissen, wygryść zkąd, z iakiego mieysca, przez zawziętość, einen, kogo.

Hinausbringen, wynieść na światło, na dwor wynosić.

Hinausbringen, das, n. wyniesienie na światło; na dwor wyniesienie, wynoszenie.

Hinausfodern, wyzywać, wyzwać, na poiedynek, einen, kogo.

Hinausfodern, das, n. wyzywanie, wyzwanie, eines, kogo.

Hinausführen, wyprowadzać, wyprowadzić, wiwozić; auf Wägen oder Schiffen, na wozach, na okrętach, wozami, okrętami; mit der Hand, rękę wyprowadzić kogo, oder indem man vorhergehet, albo kiedy kto wprzod idzie a za sobą drugiego prowadzi. die Magd hat ihn bey der Hand hinausgeführt, służebna go wyprowadziła za rękę, einen aus dem Rathe hinausführen, kogo z Senatu wyprowadzić; *powtornie znaczy to co:* vollführen, dokończyć, do końca przyprowadzić, eine Sache, iaką rzecz; etwas, wie er es angefangen, co tak iak zaczął. nicht gänzlich viele rühmlich angefangene Dinge, nie wcale bardzo chwalebnie pozaczynane tak wiele rzeczy. hinausführen, dokończyć. was er angefangen, hinausführen, co on zaczął, dokończyć. was der Großvater angefangen, hinausführen, co dziad był zaczął, kończyć. was wir selbst nicht hinausführen können, den andern überlassen, czego my sami nie możemy do końca przyprowadziś, to drugim zostawić.

Hinausgehen, wychodzić, wyiść na dwor. aus der Stadt hinausgehen, z miasta wychodzić, za miasto; aus dem Speisezimmer, ze stołowey izby; aus dem Hause zur Thüre, z domu drzwiami. hinausgehen, wyiść; aus dem Schlosse, z zamku; aus dem Cabinette, z pokoiu, z gabinetu. zum Thore hinausgehen, bramą wychodzić, wyiść. aus der Herberge, wyiść, z gościnca.

Hinausgehen, das, n. wychodzenie, wyiście, zkąd na dwor, eines, czyie, kogo.

Hinausjagen, wypędzać, wyganiać, wypędzić, wygnać; die Leute aus ihren Gütern, ludzi z ich dobr. einen aus der Stadt hinausjagen, kogo z miasta wygnać;

wygnać; mit Steinen, kamieńmi. aus dem Landguthe, hinausjagen, ze wsi wypędzić kogo, wyrzucić, wyrugować.

Hinausjagen, das, wypędzanie, wyganianie, wypędzenie, wygnanie, wyrzucenie, wyrzucanie, rugowanie, wyrugowanie.

Hinauslassen, wypuszczać, wypuścić na dwor. einen aus dem Gefängnisse heraus lassen, kogo z więzienia wypuścić.

Hinauslassen, das, wypuszczanie, wypuszczenie, puszczanie, puszczenie.

Hinauslauffen, wybiec zkąd, nadwor, dokąd; aus dem Hause, z domu się porwać; aus der Stube, z izby. ist er hinausgelauffen, wyleciał, wybiegł.

Hinauslauffen, das, wybiegnienie, wybieganie, porwanie się zkąd.

Hinauslegen, powykładać, wyłożyć, etwas, co. lege es hinaus, powykładay to.

Hinauslegen, das, wykładanie, wyłożenie powykładanie; den Dingen, rzeczy.

Hinauslesen, przeczytać, wyczytać wszystko. *to co:* bis zu Ende lesen, aż do końca przeczytać. ich kann deinen Brief jetzt nicht hinauslesen, ia nie mogę twoiego listu teraz do końca przeczytać. ein ganzes Buch, habe ich mit grossem Vergnügen, hinausgelesen, całą książkę z wielkim ukontentowaniem do końca przeczytałem.

Hinauslesen, das, czytanie, przeczytanie aż do końca; eines Buches, książki.

Hinausrücken, wynieść się, przenieść się, wynosić, przenosić; mit dem Lager etwas über einen Ort, z obozem, co na iakie mieysce.

Hinausrufen, wywołać, wywoływać; einen, kogo; aus der Gesellschaft, z kompanii.

Herausruffen, das, wywołanie, wywoływanie; eines, kogo.

Hinausschaffen, umknąć, uprzątnąć ze śrzodka; den Pöbel, pospolstwo; einen auf der Stadt, kogo z miasta wyrugować.

Hinausschaffen, das, umknienie, uprzątnienie, rugowanie, umykanie.

Hinausschicken, wysyłać, wysłać, wyprawić; einen in die Fremde, kogo do cudzych kraiow, do obcey ziemi. wollen wir dich ausschicken, chcemy ciebie do obcych narodów wyprawić. schicke ihn aus, wyśliy go.

Hinausschicken, das, wysyłanie, wysłanie, wybrawianie, wyprawienie. aus dem Vaterlande, z oyczyzny: aus dem Großpohlen, z wielkiey Polski.

Hinausschieben, odłożyć, odkładać; etwas auf eine andere Zeit, co na iaki inszy czas; auf einer Ankunft, do czyiego przycycia, przyiazdu. eine Sache bis an den Januarium, rzecz iaką aż do miesiąca stycznia. du willst diese Sache nicht hinausschieben, niechcesz tey odłożyć; an künftiges Jahr, do przyszłego roku. soll ich es bis zum Montag hinausschieben, mam ia to na poniedziałek odłożyć. schiebe es hinaus, wenn du kannst, odłoż to ieżeli możesz. ich hab es schon hinausgeschoben, iużem to odłożył, iużem to odłożyła.

Hinausschieben, das, odkładanie, odłożenie; der Sache, rzeczy; der Rede, mowy.

Hinaussehen, wyglądać, wyzierać, zkąd; zu dem Fenster, z okna, oknem; zur Thüre, drzwiami; weit aufs künftige, wyglądać, poglądać daleko na przyszłe rzeczy. sehe hinaus, wyźrzyi. die Kinder sehen hinaus, dzieci wyglądaią. er hat lange hinausgesehen, on długo wyglądał. der kluge Mensch, siehet immer auf das künftige hinaus, roztropny człowiek wygląda zawsze na przyszłe rzeczy, albo ogląda się na przyszłe.

Hinaussehen, das, wyglądanie, patrzenie, wyzieranie zkąd.

Hinausseyn, nie być, nie znaydować się. die Jungfer soll hinaus seyn, panna matu nie być, nie znaydować się.

Hinausstossen, wypychać, wypchnąć na dwor, wytrącić zkąd; einen aus dem Hause, kogo z domu. stosse die arme Leute niemahls hinaus, nigdy ubogich ludzi nie wypychay. ein Fremder ist aus der Herberge nicht hinaus zu stossen, obcy nie ma być nigdy wypychany z gospody. die elenden Leute, sind hinausgestossen, mizerni ludzie byli powypychani. stoß den Hund aus dem Zimmer hinaus, wypchniey psa z izby na dwor.

Hinausstossen, das, wypychanie, wypchnięcie; der Leute, ludzi; des Hunds, psa.

Hinaustragen, wynieść, wynosić; eine Leiche, umarłego, ciało umarłe. schwere Hände hinaus tragen, ciężkie ręce wynieść. das ist, was gestohlen haben, gdy co ukradły. etwas aus der Stadt

heraus

heraus tragen, co z miasta wynieść. etwas aus den Häusern heraus tragen, co z domow powinosić. ich habe sie es heraus tragen gesehen, ia widziałem że oni to wynosili. alles ist heraus getragen, wszystko iest wyniesione, wszystko powynoszono. man muß der Feuchtigkeit wegen, alle Bücher aus der Bibliotheck heraus tragen, musza dla wilgoci wszystkie książki z biblioteki powynosić. trage meine Kleider heraus, wynieś, powynoś moie suknie; in die Sonne, na słońce; auf den trockenen Ort, na suche mieysce.

Heraustragen, das, wynoszenie, wzniesienie; der Sachen, rzeczy.

Hinaustreiben, wypędzić, wygnać, wypędzać, wyganiać; aus einem Orte, z iakiego mieysca; aus dem Hause, z domu. man treibet die arme Leute aus der Stadt heraus, wypędzaią ubogich ludzi z miasta. die Pferde sind aus dem Stall hinaus getrieben worden, konie ze stayni były wypędzone powypędzane. die falschen Leute, sind aus der Gesellschaft hinaus zu treiben, nieszczerych ludzi trzeba wyganiać ze społeczności.

Hinaustreiben, das, wypędzanie, powypędzanie, wypędzenie, wygnanie, wyganianie; der bösen Leute, złych ludzi.

Hinauswerfen, wyrzucać, wyrzucić, na dwor wyrzucić. werfe es hinaus, wyrzuć to na dwor. man muß es nicht hinaus werfen, nie trzeba tego wyrzucać. alles muß hinausgeworfen seyn, wszystko musi być wyrzucone. ich werfe was unnütz ist hinaus, ia to co się na nic nie zda wyrzucam. wer hat es hinaus geworfen? kto to wyrzucał? wyrzucił?

Hinauswerfen, das, wyrzucanie, wyrzucenie na dwor; aus der Stube, z izby.

Hinaus wollen, chcieć wyiść, wychodzić, chcieć iść zkąd, *powtore znaczy to co:* hoch wollen, wysoko chcieć wychodzić. einer will da, der andere dort hinaus, ieden chce tam, a drugi chce precz. *to znaczy:* że ieden tego chce a drugi owego, niezgodne zdania, niezgodnę chęci, niezgodna wola. mache die Thüre auf, er will hinaus, otworz drzwi on chce wyiść. die klugen Leute, wollen sachte hinaus, roztropni ludzie, powoli chcą wysoko wyiść. willst du hinaus? habe eher die guten Feunde, chcesz ty wysoko wyiść, miey pierwey przyiacioł. durch diese soll man hinaus wollen, przez tych trzeba chcieć mieć się w w gorę, wysoko wychodzić.

Hinaus wollen, das, chcenie wyiść zkąd dokąd, chcenie wyiść wysoko.

Hinbringen, przenieść, przeprowadzić, przewozić, przewieść. etwas in Asien hinbringen, co do Azyi przenosić, przeprowadzać. sich hinbringen, sein Leben hinbringen, żyć, życie prowadzić; in großer Armuth, w wielkim ubostwie; unter den wilden Thieren, miedzy dzikiemi zwierzętami; ohne Verdruß, bez przykrości, życie pędzić, miłe życie prowadzić. in Ruhe sich hinbringen, w spokoyności dni swoie przepędzić. das Jahr hinbringen, rok przepędzic. die Zeit hinbringen, czas przepędzić.

Hinbringen, das, przepędzanie, przepędzenie, życia, życie, przeżycie.

Hinken, kulawieć, chromać, kulać. der Mensch hinkt, człek chramie. das ist: słaby iest. von empfangener Wunde hinken, od wziętey reny chromać, kulać, kulawieć. im Gehen hinken, chromać w chodzemu. mit dem einen Fuße, w chodzeniu chramać, upadać na nogę. das Hündlein hinkt mit dem linken Fuße, piesek chramie na lewą nogę.

Hinken, das, kulanie, chromanie, upadanie na nogi, na nogę. das Hinken verursachen, chramienie sprawić, chromania być przyczyną, okulawić kogo, chramania, kulania nabawić kogo.

Hinkend, chromy, kulawy nachremuiący, kuleiący. mit dem einen Fuße, na iednę nogę. der hinkende Bothe kömmt hinten nach, kulawy posłaniec na ostatek przychodzi, *to iest:* po wesołey nowinie bywa smutna.

Hindan, z tyłu, w tyle. er kommt mir hindan, on do mnie z tyłu idzie.

Hinden, z tyłu, hinter, w tyle obacz. hinden, hinter.

Hindere, m. przeszkodnik, przeszkadzaiący. des gemeinen Nutzens, pospolitemu.

Hinterhald, m. posiłek, utrzymywanie, obacz Hinterhalt.

Hinderlich, przeszkodliwy, przeszkadzaiący, co przeszkadza, co przeszkodą iest; einem, komu. hinderlich seyn, przeszkodliwym być, przeszkadzaiącym cyć, zawadzaiącym komu; an der Flucht, w ucieczce; an der Reise, w drodze. er ist hinderlich meinen

Nutzen, on ieſt zawadzaiącym ; on zawadza, przeſzkadza, na przeſzkodzie ieſt moiemu dobru.

Hinderliſt, *f.* zaſadzka, zachodzenie zdradą na kogo; geheime, taiemna, ſkryta.

Hindern, przeſzkadzać, zawadzać; einen an ſeiner Reiſe, zawadzać komu w drodze, przeſzkadzać czyiey drodze, żeby nie poiechał. das hindert nicht, das nicht, to nie przeſzkadza, to nie zawadza, aby nie. einen hindern, komu przeſzkadzać, przeſzkodzić; im Reden, przeſzkadzać komu, w mowieniu; einem gar nicht, ſondern vielmehr noch encouragiren, nie przeſzkadzać nikomu, ale go owſzem zachęcać, zachęcić. einen gar ſehr hindern, komu bardzo przeſzkadzać. den Sieg des Vaterlandes hindern, przeſzkadzać, przeſzkodzić do zwycięſtwa oyczyzny. des Volks Nutzen hindern, zawadzać, przeſzkadzać pożytkowi poſpolſtwa. einen an einem wichtigern Vornehmen hindern, komu przeſzkadzać w iego ważnieyſzych zamysłach, przedſięwzięciach. ich werde die Sache nicht hindern, ia tey rzeczy przeſzkadzać nie będę, nie przeſzkodzę. hindere mich nicht im Schreiben, nie przeſzkadzay mi w piſaniu, nie przeſzkadzay mi piſać, ihr hindert mich am meiſten, wy mi naybardziey zawadzacie.

Hindern, das, przeſzkadzanie, przeſzkodzenie, zawadzanie, zawadzenie.

Hinderniß, *f.* przeſzkoda, zawada. Hinderniß verurſachen, przeſzkodę uczynić, zawadę uczynić. zur Hinderniß dienen, do przeſzkody, do przeſzkadzania służyć, do zawadzania, do zawadzenia, do przeſzkodzenia, być dobrym. durch Fleiß die Hinderniß aus dem Wege ſchaffen, überwinden, z pilnością przeſzkodę, zawadę z drogi umknąć, uprzątnąć, oddalić, przeſzkodę zwyciężyć, przebyć. einem groſſe Hinderniß in den Weg legen, komu wielką przeſzkodę, zawadę na drodze położyć, trudności wielkie komu w czym poczynić. in wichtigen Dingen Hinderniß machen, w rzeczach ważnych przeſzkodę czynić. um der Hochzeit Hinderniß machen, weſelu, ſlubowi czyiemu przeſzkadzać, nie dopuſzczać weſela, ſlubu. einem Hinderniß machen, komu przeſzkodę czynić; im leſen und hören w czytaniu y słuchaniu; im predigen, w kazaniu.

Hinderung, *f.* przeſzkoda, zawada, przeſzkadzanie, zawadzanie.

Hindin, *f.* łan, łani, łania, Hirſchkuh, *słowo w słowo, ielenia krowa.*

Hindurch, przez. dieſelbe Tage hindurch, przez te dni. dieſe Jahre hindurch. przez te lata. das Jahr hindurch, ſechs mal erndten, przez rok ſześć razy żąć zboże, żniwo mieć.

Hinein, wewnątrz, do, we, w; gehen, iść, weyść. etwas hinein tragen, wnieść co dokąd. eine hinein führen, ktorą wprowadzić dokąd. einen hinein nehmen, kogo dokąd wziąć, przyiąć, przyimować.

Hineinackern, worać, przyorać; dein Miſt, nawoz.

Hineinackern, das, woranie, przyoranie. des Miſtes, nawozu.

Hineinackerung, *f.* woranie, przyoranie: des Graſes, trawy; der Kräuter, zielſka.

Hineingeben, ſich, udać ſię dokąd, weyść wiechać dokąd; in die Stadt, do miaſta; zu Warſchau, do warſzawy. in das Haus ſich hinein begeben, do domu ſię udać; in die Vorſtadt, na przedmieście ſię udać.

Hineinblaſen, dąć w co, nadymać co. die Luft hinein blaſen, powietrze dąć w co, powietrzem nadąć co.

Hinein blaſen, das, nadymanie, nadęcie, wdęcie, nadmuchnienie, wdmuchnienie.

Hineinbohren, w wiercieć, wywiercieć: ein Loch in den Stamm, dziurę we pniu.

Hineinbrennen, wypalić; einen Fleck in etwas, znamie w czym; ein Schandmahl an der Stirn, piętno bezecne, na czole, w czole wypalić, wypalać.

Hineinbrennen, das, wypalanie, wypalenie, wypiekanie, wypieczenie.

Hineinbrennung, *f.* wypalenie, wypalanie, wypieczenie, wypiekanie.

Hineinbringen, wnieść, wnoſić dokąd; etwas in die Stadt, co do miaſta. Getreyde in die Stadt hinein bringen, zboża do miaſta wnieść, przywieść. ſo viel Geld, in die Schatzkammer, hinein bringen, tak wiele pieniędzy do ſkarbu wnoſić. bringe alles Geld hinein, wnieś tu, pownoś tu, wſzyſtkie pieniądze. er hat viel Kleider hinein gebracht, on wiele tu ſukien, pownoſił. ich will mein Gold hinein bringen, ia tu chcę wnieść moie złoto.

Hineinbringen, das, wnieſienie, wnoſzenie do kąd; ins Zimmer, do pokoiu.

Hineinbringung, *f.* wroſzenie, wnieſienie; des Geldes, pieniędzy; des Goldes, złota; in die Kaſten, doſzkatuł, do ſkrzyń des Getreydes, zboża.

Hineindringen, dobyć ſię, przebić ſię dokąd, porwać ſię dokąd, przeniknąć. in die Gemüther hineindringen, przeniknąć cudze umysły; in eines Stätte, przebić ſię do czyich miaſt. in eines Lager hinein dringen, wpaść, dobyć ſię, dorwać ſię do czyiego obozu; in die Schatzkammer, do ſkarbu dorwać ſię, doſtać ſię. mit verhängten Zügel, in der Feinde Schlachtordnung, hinein dringen, puſzczonemi cuglami, przebić ſię do ſzyku nieprzyiacielſkiego, wpaść, przybuściwſzy koniowi w nieprzyiacielſki ſzyk.

Hineindringen, das, wpadnienie, wſkoczenie, przebicie ſię dokąd, dorwanie ſię.

Hineindrücken, wyciſnąć w czym co; mit dem Ringe ein Siegel in das Wachs, ſygnetem wyciſnąć pieczęć w woſku; wybić, *znaczy toż ſamo co:* wyciſnąć.

Hineindrücken, das, wyciśnienie, wyciſkanie, wybicie, wybiianie.

Hineindrückung, *f.* wyciśnienie, wybicie, wybiianie, wyciſkanie.

Hineineilen, śpieſzyć dokąd, pośpieſzać dokąd. eile hinein, śpieſz tu, poſpieſzay.

Hineineilen, das, ſpieſzenie dokąd, pośpieſzanie, in die Herberge, do gościnca.

Hineinfahren, wieżdżać, wiechać; auf dem Wagen in die Stadt, na wozie do miaſta, poiazdem, lub wozem, wozkiem, wiechać, wieżdżać, do miaſta.

Hineinfahren, das, wwożenie, przywożenie dokąd, wieżdżanie, wiechanie.

Hineinfallen, wpadać w co, we środek, wewnątrz; in etwas, w co wewnątrz; ins Lager, w oboz; ins Gefäſſe, w naczynia. Heu fällt in die Krippe hinein, ſiano w pada w żłob. die Fliegen fallen in die Speiſen hinein, muchy wpadaią w potrawy. der Feind iſt in die Festung hinein gefallen, nie przyiaciel wpadł do fortecy. den Feind hindern in die Stadt hinein zu fallen, przeſzkadzać nie przyiacielowi, aby nie wpadł w miaſto. nehme dich in acht darinn hinein zu fallen, ſtrzeż ſię tam w paść, dzy baczenie abyś tam nie wpadł. in den Brunnen hinein fallen, w ſtudnią w paść.

Hineinfallen, das, wapadanie, wpadnienie wewnątrz, w co, dokąd.

Hineinfliegen, wlecieć, wlatywać, dokąd, w co. die Vögel durchs Fenſter, ins Zimmer hinein fliegen, ptaki przez okno do pokoiu wlatuią; in die Neſter, do gniazd. laß meinen Canarienvogel, in ſein Vogelbauer hinein fliegen, day pokoy, niech moy kanarek do ſwoiey klatki wleci. er iſt ſchon darinn hinein geflogen, on iuż tam wleciał.

Hineinfliegen, das, wlatywanie, wlatowanie, wlecenie; im Vogelbauer, do klatki.

Hinein fliehen, uciec dokąd, uciekać dokąd, wewnątrz; in die Stadt Beroen, do miaſta Beroi. er iſt ins Schloß hinein geflohen, on do zamku uciekł. es iſt uns ohnmöglich hinein zu fliehen, niepodobna nam tu uciec, ſchronić ſię. fliehe hinein ins Thor, uciekay do bramy, w bramę.

Hineinfliehen, das, uciekanie, ucieczenie, dokąd; in die Feſtung, do fortecy.

Hineinflieſſen, wpływać, wchodzić, *w tymże ſamym ſenſie co:* wpływać. in den Pontum, von der Seite, gegen Europa, do Pontu, do morza czarnego z tey ſtrony od Europy. ins Meer hineinflieſſen, do morza wpływać, wchodzić. die Weichſel fließt ins baltiſche Meer hinein, Wisła wpływa, wchodzi, wpada, do morza Baltyckiego. die Flüſſe Raba und Dunaiec, flieſſen in die Weichſel hinein, rzeki Raba, Donaiec wpadaią do wisły. durch die Ader, in die Herzkammer, hinein flieſſen, przez żyły do ſerca, do brzuſzka ſercowego wpływać, wchodzić, wpadać. NB. das Wort *wpadać* heiſſet hier ſo viel, als *wpływać; słowo* wpadać, *znaczy tu tak wiele, iak wpływać.*

Hineinflieſſen, das, wpływanie, wpłynienie, wpadanie, wpadnienie.

Hineinführen, wprowadzać, wwozić, przywozić; etwas in etwas, co w co. Beſatzung in die Stadt Cracau hinein führen, załogę wprowadzić do miaſta Krakowa. etliche tauſend Recruten ins Lager hinein führen, kilka tyſięcy rekrutow, do obozu wprowadzić.

Hineinführen, das, wprowadzanie, wprowadzenie; der Soldaten, żołnierzy.

Hineinfüh=

Hineinführung, *f.* wprowadzanie, wprowadzenie, przyprowadzenie, wwożenie, Hineinführung einer starken Besatzung in eine Festung, wprowadzenie iakiey mocny załogi; iakiego mocnego y potężnego garnizonu, do iakiey fortecy; einer großen Menge Getreyde, in die Stadt, wprowadzenie bardzo wiele zboża do miasta; des Heus, in den Heuboden, siana, do stodoły.

Hineingebauet, we środku, budowany, wybudowany. siehe hinein bauen und also auch die übrigen Participia, so mit hinein zusammen gesetzet wird, unter ihren Verbis, *obacz*, *słowo*: hineinbauen, y także inne, Przyrzucone Jmiona od Uczestniństw pochodzące, ktore są złożone z tym słowem. hinein, pod ich słowami.

Hineingehen, wchodzić, weiść, wchodzić dokąd, w co, we; in den Rath, do Senatu, do Rady. in eines Haus hinein gehen, do czyiego domu wchodzić, weyść; in sein Haus, do domu swoiego; sehenshalber, dla widzenia, dla obaczenia. in die Vorstadt hinein gehen, na przedmieście wniść, wchodzić. in die Stube hinein gehen, do izby weyść; ins Capitolium, do Kapitolium. in die Kirche hinein gehen, do kościoła, weyść, w kościoł weyść; in ein Haus, do iakiego domu; in die Stadt, do miasta. sie gehen nicht alle in das Gefängniß hinein, sie haben nicht alle Raum darinnen, nie wszyscy wchodzą do więcienia, nie wszyscy tam maią mieysce, *albo iaśniey*, nie dla wszystkich tam iest mieysce.

Hineingehen, das, weyście, wchodzenie.

Hineingiessen, wlewać, wlać w co wewnątrz, do czego. etwas in den Hals hinein giessen, w garło wlać; in ein Faß, w naczynie. sie hat viel Bier ins Faß hinein gegossen, ona wiele piwa nalała w to naczynie. giesse alles hinein, wley wszystko.

Hineingiessen, das, wlewanie, wlanie; des Weins, wina; des Wassers, wody; in ein Glas, do iakiey szklenicy.

Hineingiessung, *f.* wlanie, wlewanie; des Gifts in den Trunk, trucizny w naboy.

Hineingraben, wyżynać, wyżnąć, wyrysować, wyryć; in eine Säule, w kolumnie; etwas in Erzt, w miedzi; in die Steine, w kamieniach. die Verse, sind in die Säule, hineingegraben worden, wiersze były w kolumnie, w słupie, wyryte, wyrysowane. laß diese zärtlichen Worte, in den Stein hinein graben, każ te uprzeyme słowa, w kamieniu wyryć, wyrysować. das Sprichwort verdient, in Silber gegraben zu werden, przysłowie to warto, zasługuie być, wyrysowane, wyżnięte, wyryte w srebrze.

Hineingraben, das, wyżynanie w czym, wyżniecie w czym, rycie, wyrycie rysowanie, wyrysowanie w czym; der Buchstaben, liter; der Namen, imion.

Hineingucken, zazierać w co, dokąd. er gucket ins Zimmer hinein, on zagląda zaziera do pokoiu, sie hat hinein geguckt, ona zaźrała.

Hineinharnen, mocz w co puścić, wypuścić.

Hinein holen, wnieść, wnosić dokąd w co. hohle die Wanduhr hinein, wnieś tu ścienny zegarek. ich will das Bette hinein holen lassen, ia chce tu, kazać łożko wnieść. man hat alle Geräthe herein geholet, wszystkie sprzęty wnieśli. das kann nicht hinein geholet seyn, to nie może być tu wniesione.

Hineinholen, das, wnoszenie, wniesienie; des Kindes ins Zimmer, dziecięcia do pokoiu,

Hineinjagen, wpędzić, wegnać, wpędzać, wganiać, dokąd; einen mit Gewalt ins Haus, kogo gwałtem do domu. er ist ins Haus hinein zu jagen, trzeba go tu wpędzić do domu. jage die Gänse hier hinein, wpądź du gęsi. er hat ganze feindliche Armeen, ins Lager hinein gejaget, on wszystko nieprzyiacielskie woysko do obozu wpędził.

Hineinjagen, das, wpędzanie, wpędzenie, wganianie, wegnanie.

Hineingagung, *f.* wpędzanie, wegnanie wganianie, wpędzenie dokąd.

Hineinkönnen, moc weyść. sie können hinein, mogą oni tu weyść.

Hineinkommen, przyiść, przychodzić, wchodzić dokąd, wedrzeć się dokąd. die vornehmsten Gäste, sind gerade ins Pallast hinein gekommen, nayprzednieysi goście, prosto do palacu przyszli, przybyli. kommen sie alle hinein? podźcie tu wszyscy? lassen sie den guten Freund bitten, hinein zu kommen, każcie prosić tego dobrego przyiaciela aby tu wszedł.

Hineinkriechen, wczołgać się, wleść. die Schlange ins Zimmer hineinkreucht, wąż

wąż do pokoiu się wczołga. er kroch wie eine Schlange, in die Stube hinein, wczołgał się jak wąż do izby.

Hinein kriechen, das, czołganie się, w czołganie się dokąd; in den Busen, do zanadrza.

Hinein lassen, wpuszczać, wpuścić; einen zu einem, kogo do kogo; in etwas, w co; einen Bedienten zu den Herrn, sługę do pana. den Sohn zu seine Eltern hinein lassen, syna do swoich rodzicow wpuścić.

Hinein lassen, das, wpuszczanie, wpuszczenie; eines zu einem, kogo do kogo.

Hineinlassung, *f.* wpuszczanie, wpuszczenie; in etwas, dokąd, do czego.

Hineinmelken, doić w co; ins Maul, w gębę.

Hineinmurmeln, mruczeć w co; in den Wald, w las, *po polsku lepiey*, *w lesie.*

Hineinnähen, wszywać, wszyć, zaszyć zaszywać w co; in einen ledernen Sack, w skorzany wor.

Hineinpfroppen, natkać; Salz in etwas, soli w co. *powtore znaczy:* wszczepić; ein Reiß in einen Baum, gałązkę, latorośl w drzewo.

Hineinpfroppung, *f.* szczepienie, wszczepienie, zaszczepienie.

Hinein prägen, wybić, wycisnąć; die Kenntniß Gottes in eines Herz, wybić, wycisnąć wiadomość Boga w czyim sercu. einen die Begierde hinein prägen, chciwości zaszczepić w kim; einen etwas ins Gemüth, komu w umyśle co wybić wycisnąć; w umysł wbić, *zwyczayniey mowi się po Polsku.*

Hineinprägen, das, wybicie, wyciśnienie w czym, wbicie w co.

Hineinprägung, *f.* wyciśnienie, wybicie, w czym, wbicie w co.

Hineinregnen, *o deszczu*, gdy deszcz wpada, deszcz wpadać; in einen Ort, w iakie mieysce. es regnet ins Haus hinein, deszcz pada, deszcz się leie do domu. es regnet in die Kirche hinein, deszcz pada do kościoła.

Hineinreiben, wkruszyć; ein wenig Salz in die Wunden, trochę soli w rany.

Hineinrennen, wciekać, zaciekać. *powtornie znaczy:* podawać się. in die Gefahr hineinrennen, w niebezpieczeństwo się podawać.

Hineinrufen, wołać dokąd; zu einem, do kogo; den Bedienten zum Herrn, sługi do pana. ruffe ihn herein, wołay go tu. laßt ihn rufen, każ go zawołać.

Hineinschauen, patrzyć dokąd; in etwas, w co. schaue hinein, spoźrzey do tego. ich gehe selbst, in das Hole hinein zu schauen, ia idę sam, w doł zaźryć.

Hineinschicken, posłać dokąd. ihr habet ins Haus hinein geschickt, wyście do domu posłali. schicke bald zu mir hinein, przysyłay w krotce do mnie.

Hineinschiffen, wżeglować, wpłynąć, wbiec; in den Hafen, do portu. die Schiffer wollen in den Hafen hineinschiffen, szyprowie chcą do portu wżeglować.

Hineinschlagen, wbić.

Hineinschleichen, wczołgać się, wlulić się; in eines Sinn, w czyi umysł. er hat sich in meinen Sinn hineingeschlichen, on się mi w moy umysł wlulił.

Hineinschlucken, połknąć, połykać. den Angel bis an den dünnen Faden, połknąć wędkę aż do tego mieysca, gdzie słaba nić iest. das Essen hinein schlucken, iedzenie połykać. schlucke Bißgen Fleisch hinein, połkniey kawałeczek mięsa.

Hineinsehen, patrzyć dokąd wewnątrz; in ein Haus, do domu; in den Spiegel, w zwierciadło; in den Wald, w las; in das Buch, w książkę.

Hineinsehen, das, patrzenie, zazieranie w co; in die Dose, w tabakierkę.

Hineinsetzen, włożyć, wsadzić, wsadzać; etwas in etwas, co w co. powtornie znaczy to co, hinein rennen, wdawać się, wpadać; mitten unter den Hauffen, we środek po między Pułki, wpaść w śrzodek nieprzyiaciela. unter die Cavallerie sich hinein setzen, wpaść między kawaleryią.

Hineinspeyen, pluć w co; einem ins Gesicht, komu w twarz; in die Augen, w oczy. speye nicht ins Schnupftuch hinein, nie pluy w chustkę.

Hinausspringen, wskoczyć, wskakiwać, dokąd, skakać; in den Kahn, w łodkę.

Hineinstechen, wbić; einem den Degen in die Brust, komu szpadę w piersi.

Hineinstecken, włożyć; ein Ey in den Hals, iaiò w gardło; den Kindern die Speise ins Maul, dzieciom iadło w gębę. den Hals in die Schlinge hinein stecken, gardło włożyć w stryczek; *po polsku*, stryczek na gardło, na szyię założyć; das Beil in die Spalte, siekierę w szparę włożyć.

Hineinstecken, das, wkładanie, włożenie; der Speise ins Maul, iadła w gębę.
Hineinsteckung, *f.* wkładanie, włożenie, w co, in etwas.
Hineinsteigen, wstąpić, w łożko; ins Schiff, w okręt. steige ins Bette hinein, wstąp, wleź w łożko. er ist ins Schiff gestiegen, wszedł w okręt.
Hineinsteigung, *f.* wstępowanie, wstąpienie; in das Schiff, w okręt, do okrętu.
Hineinstopfen, wpychać, wepchać; das Essen, in das, mit Gewalt aufgebrochene Maul, iadło w gębę gwałtem rozdartą, gwałtem otworzoną. die Feder ins Bett hineinstopfen, pierze w pierźnik tkać, pchać.
Hineinstossen, wtrącić, wbić; einem den Degen, in das Herz, komu szpadę w serce.
Hineinstossen, das, wtrącenie, wepchnienie, wbicie, wbiianie.
Hineinstossung, *f.* wbicie, wbiianie, wepchnienie, wpychanie.
Hineinstreiffen, wpadać, wtargnąć, naieżdżać, *inkursyie*, czynić; in ein Land, w iaki kray. der Feind streifft jetzt nicht hinein, nieprzyiaciel, nie naieżdża teraz.
Hineinstreiffung, *f.* wpadanie, wtargnienie, naieżdżanie, inkursyia.
Hinein thun, kłaść, włożyć w co; Gift in den Trunk, trucizny do napoiu; einen Brief in einem ausgenommenen Haasen, list iaki włożyć w zaiąca wypaproszonego. das Geld in den Beutel hinein thun, pieniądze do worka włożyć.
Hineinthuung, *f.* wkładanie, włożenie; des Geldes in Beutel, pieniędzy do worka.
Hineintragen, wnieść, wnosić; etwas, co, wynieść co dokąd, przynieść; einem Essen, komu iedzenie wnieść, przynieść. etwas in die Stadt hinein tragen, co do miasta wnieść, wnosić.
Hineintragung, *f.* wniesienie, wnoszenie; des Getreydes in die Stadt, zboża do miasta.
Hineintreiben, wpędzać, wpędzić, zapędzać, zapędzić dokąd; einen, kogo; etwas, co. die Arzeney hinein treiben, lekarstwa wpędzać, wpędzić.
Hineintreibung, *f.* wpędzanie, wpędzenie; der Arzeney, lekarstwa.
Hineintreten, wstąpić; in ein Haus, do domu iakiego.
Hineintreten, das, wstąpienie, wstępowanie; in ein Haus, do domu iakiego.
Hinein trinken, wpić, wpiiać, brać w siebie; etwas durch einen Trichter, co przez iaki leiek.
Hineintunken, zanurzać, zatapiać, zanurzyć, zatopić. etwas im Wasser, co w wodzie.
Hineintunkung, zanurzanie, zanurzenie, zatapianie, zatopienie.
Hineinwerfen, wrzucać, wrzucić: etwas in etwas, co w co. die Fahne über den Wall, Horągiew za wał.
Hineinwerts, wewnątrz, w śrzodek. der Meerbusen gehet hineinwerts, 500 Schritt, wylewie morskie, wchodzi pięćset krokow we śrzodek.
Hineinwirken, wyrabiać, wyszywać; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach.
Hineinwischen, werwać się; in das Haus, do domu, wemknąć się.
Hineinziehen, wprowadzać się, wprowadzić się; in ein Haus, do domu iakiego. er ist in sein neues Haus hineingezogen, on się w swoy nowy dom wprowadził.
Hineinziehung, *f.* wprowadzanie się, wprowadzenie się; ins Haus, do domu.
Hinfällig, upadły. unter dem Monde, ist alles hinfällig und sterblich, pod księżycem, *albo*, miesiącem wszystko iest upadłe, znikome, y śmiertelne. die menschlichen Dinge sind hinfällig, ludzkie rzeczy są upadłe y znikome. hinfälliger Leib, upadłe znikome ciało. hinfällig seyn, upadłym znikomym być. verachten alles was hinfällig ist, gardzie wszystkim, co upadłe y znikome iest. alle Ehren und selbst der Ruhm, sind hinfällig, wszystkie honory y fama chwała są upadłe y znikome. alle Güter auf der Welt, für hinfällig halten, wszystkie dobra na świecie mieć za znikome y upadłe, ktore upadaią y niszczeią.
Hinfälligkeit, *f.* upadłość, znikomość; der menschlichen Dinge, ludzkich rzeczy.
Hinfahren, odieżdżać, odiechać; auf einem alten Schiffe, in alle Welt, odiechać na iednym starym okręcie, na cały świat, am Ufer Italiens hinfahren, do brzegu Włoskiego poiechać. am Ufer eines Flusses, imo brzegu iakiey rzeki. *powtore, znaczy to co:* sterben, umrzeć,

umrzeć, zeyść z tego świata. fahre hin mit ihr, byway zdrowy z nią.

Hinfahrt, zeyście z tego świata, śmierć, pożegnanie się z tym światem.

Hinfallen, upadać; der Rath den ich gewiß gefasset hatte, fällt hin, rada ktorym ia się iak pewney chwycił, upada.

Hinfallend, upadaiący. hinfallende Dinge, upadaiące rzeczy. hinfallende Sucht, wielka choroba.

Hinfallung, *f.* upadnienie, upadanie, upadek. grosse Hinfallung, wielki upadek,

Hinfliegen, odlatywać, odlecieć. der Adler ist hingeflogen, orzeł odleciał.

Hinfort, na potym, na dalszy czas; wollen wir vorsichtiger seyn, będziem baczniey si na dalszy czas. er wolle hinfort nichts mit ihr zu thun haben, na potym nie chciał mieć nić z nią do czynienia.

Hinführen, odprawadzać, odprowadzić. ihr wollet ihn hinführen, wy go chcecie odprowadzić.

Hinführo, na potym; einer königlichen Gewalt, komu przyznać krolewską władzę na potym. du wirst hinführo dergleichen thun, na potym podobneż rzeczy czynić będiesz. daß solches hinführe niemahls mehr geschehe, ist Vorsehung zu gebrauchen, aby się takowa rzecz na potym nie działa, trzeba uczynić opatrzenie, trzeba zabiec.

Hingang, *m.* odeście, odiazd, *powtornie znaczy* śmierć; zeyście z tego świata.

Hingeben, dać; das Geld, pieniądze. *potym to co:* poddawać, podtykać; die Kosten, koszt. die Mutter die ihren Sohn, die Kosten hingiebt, matka synowi pienięndzy na koszt dodaie.

Hingebracht, odniesiony, zaniesiony; an einen Ort, na iakie mieysce, *znaczy także to co:* przepędzony hingebrachte Jugend, przepędzony młody wiek.

Hingedenken, mysleć, ztąd: nach Constantinopel, do Stambułu; nach Venetien, do Wenecyi. wo gedenkest du hin? dokąd myślisz, dokąd się wybierasz? er gedenket nach Hamburg, on myśli, wybiera się do Hamburgà.

Hingegen, przeciwnie. was gut ist halten sie für böse, und was hingegen böse ist, halten sie für gut, co dobrego iest masz za złe, a co przeciwnie złego iest masz za dobre. wie diese elend, so sind jene hingegen glückseelig, iak ci nędzni, tak przeciwnie, tam ci są szczęśliwi. Cesar hingegen, trauete den Soldaten nicht gar recht, przeciwnie, nie bardzo dowierzał Cezar żołnierzom. ein Vertheidiger wird hingegen erst sagen, obrońca, przeciwnie naypierwey mowić będzie. ich habe niemangen beleidigiget, hingegen viele geholfen, nikogom nie uraził, przeciwnie wielu dopomogłem. hingegen, z przeciwney strony.

Hingehen, odchodzić, odeyść, przeyść, minąć. die Zeit ist hingegangen, czas minął, przeszedł. das kann nicht so hingehen, to nie może tak przeyść. geh hin in Friede, idź ztąd w pokoiu. die Zeit gehet hin, czas przechodzi niiia. die Nacht gehet mit Schmausen hin, noc na bankietach przechodzi. *powtornie znaczy:* nicht gestraft werden, bez kary minąć, *po Polsku mowi się w tym sensie.* minie to, przeydzie to, minęło do, przeszło to. er meynet nicht, daß es ihm ungestraft hingehen werde, on rozumie, że mu to tak bez kary minie, przeydzie, *w tym że samym sensie*, uchodzi. es mag ohne Strafe hingehen, niech to bez kary uydzie, uchodzi. hingehen lassen, puścic bez kary; das Unrecht, krzywdę. es ist ihm, vieler Bürger Tod, ungestraft und frey hingegangen, wielu obywatelow śmierć, uszła mu bez kary y wolno. dieses, sein so grosses Unrecht, ist ihm ungestraft hingegangen, ta iego wielka niesprawiedliwość usła mu, nie był karany za nię. eines Bosheiten ungestraft hingehen lassen, czyie niezbożności bez kary puścić. *także znaczy to co:* nicht achten, niedbać, niestać o co; ein Ding zum Theil, niedbać, niestać po części o iaką rzecz.

Hingelegt, odłożony. hingelegte Bücher, odłożone książki.

Hingenommen, wzięty, ztąd zabrany, zabrana, zabrane.

Hinhangen, być zaniedbanym, gdy o co niedbaią. die Sache hängt hin, o rzecz niedbaią, rzecz, zaniedbana tak iest. etwas hinhangen lassen, nie dbać o rzęcz, zaniedbać iaką rzecz. *powtornie znaczy:* zwiędnąć; als ein welkes Gewächs, iak zwiędłe iakie ziele.

Hinkommen, doyść, dochodzić, przychodzić; in das Lager, do obozu. er ist zeitig mit der Armee hingekommen, wcześnie z woyskiem, przyszedł; wo er hingedacht, dokąd zamyślał.

wo das Geld hingekommen, dokąd pieniądze przyszły. *to co*: dosięgać. zum Monden hin, aż do miesiąca dosięgać. zu etwas nicht hinkommen können, nie móc do czego przystąpić.

Hinlänglich, dosyć; seyn, dosyć być, co wystarcza. das Geld ist hinlänglich, diese Sache zu schaffen, pieniędzy dosyć jest, pieniądze wystarczaią do dostania tey rzeczy. das Brod ist hinlänglich, den Menschen zu ersättigen, chleba iest dosyć, chleb wystarcza do nasycenia człowieka.

Hinläßig, mdły, wątły, gnuśny, opieszały. hinläßiges Kind, mdłe, leniwe dziecię. hinläßiger Mensch, mdły, gnuśny człowiek. hinläßige Jungfer, gnuśna, opieszała, mdła panna. hinläßiger Bedienter, opieszały sługa.

Hinläßigkeit, *f.* opieszałość, gnuśność, omdlałość, leniwość; grosse, wielka; der Menschen, ludzi; schadet den jungen Leuten, szkodzi młodym ludziom.

Hinläßlich, opieszało, leniwie, mdło, niedbale; lernen, uczyć się.

Hinlassen, puścić; einen, kogo. lasse ihn nicht hin, nie puszczay go zrąd.

Hinlauffen, biec, biegać, pobiec. die Kinder sind hingelauffen, dzieci pobiegły.

Hinleben, żyć; mit der wilden Gans in die Wette, z dziką gęsią na powietrzu, *przysłowie znaczy*: niepewność długości życia.

Hinlegen, złożyć; das Trauern, smutek, żal; die Sorgen, troski y starania. das Amt hinlegen, urząd złożyć; auf den Nothfall, zum Bedürfniß, iak potrzeba przypadnie, na przyszłą potrzebę, zachować; Geld, pieniądze; Vorrath an Essen und Trinken, opatrzenie się w iadło y napoy, albo raczey, zebranie iadła y napoiu.

Hinlegung, odłożenie, zachowanie; des Geldes, pieniędzy.

Hinlenken, zkierować; den Weg wornach, drogę dokąd. das Schiff hinlenken, okrętem, statkiem wodnym zkierować; das Wasser, wodę obrocić.

Hinlenkung, *f.* zkierowanie, wody obrocenie, innym mieyscem.

Hinliefern, znieść, znosić; das Geld aus den Landschaften nach Wien, pieniądze poznosić, z kraiów do Widnia. etwas nach Cadix hinliefern, co do Kadiksu, poznosić, posprowadzać.

Hinlieferung, *f.* poznoszenie, pozprowadzanie; der Dingen, rzeczy.

Hinmetzeln, pomordować, zamordować; die unschuldigen Leute, niewinnych ludzi.

Hinmetzelung, *f.* zamordowanie, pomordowanie, pozabiianie.

Hinnehmen, wziąć, brać, etwas von einem, co od kogo.

Hinrecken, wyciągać, podstawiać, podawać, einem die Hand, komu wyciągać, podawać, podstawiać rękę, nadstawiać ręki. das Ohr hinrecken, ucha nadstawiać; zu hören, do słuchania.

Hinreckung, *f.* wyciąganie, wyciągnienie, podstawianie, nadstawianie ręki.

Hinreichen, dosiągnąć, dosięgać, tykać, *w tym samym sensie*: von den Augen bis an das Gehirn, od oczow aż do mozgu; bis an die Leber, aż do wątroby. einem die Hand hinreichen, komu rękę podawać.

Hinreissen, porywać, odrywać, oderwać, porwać, einen ins Gefängniß, kogo do więzienia; einen, aus eines Arme zu dem Tode, kogo, z czyich rąk wyrwać na śmierć. durch die Begierden hingerissen werden, chciwościami być rozerwanym. im Irrthum hingerissen werden, w błąd być porwanym, *lepiey*, wciągnionym.

Hinreissung, *f.* porywanie, porwanie, oderwanie, odrywanie, wciągnienie.

Hinrichten, ztracić, tracić, das ist: śmiercią zkarać. einen, durch einen hinrichten lassen, kogo przez kogo ztracić kazać. einen mit Gift hinrichten, kogo trucizną ztracić, zgładzić, trucizną kogo zabić.

Hinrichtung, *f.* tracenie, ztracenie, zgładzenie, zabicie; gänzliche, wygładzenie, wybicie, do szczętu, do iednego.

Hinschicken, posłać, odesłać, wyprawić; einen zu einem, kogo do kogo; Abgesandte zum Könige, Posłow do Krola; nach Warschau, do Warszawy.

Hinschickung, *f.* posłanie, wysłanie, wyprawienie; wyprawa w tymże sensie.

Hinschiffen, popłynąć z portu. die Russen schiffen, aus den Hafen hin, Ruś płynie z portow, wychodzi z portow. laß ihn hinschiffen, niech popłynie.

Hinschleichen, przyczołgać się, przywlec się; zu etwas, do czego. darvon schleichen, wyśliznąć się, umknąć od czego.

Hinschleppen, porwać, powlec; einen zum Tode, kogo na śmierć; einem

ins

ins Gefängniß, kogo do więzienia; einen mit sich, kogo z sobą porwać.

Hinschmeissen, porzucić; etwas, co. sie haben es hingeschmissen, oni to porzucili. *także znaczy to co:* hinfallen, upadać, obalić się, walić się. Gebäude fällt hin, budynek upada, wali się.

Hinsenden, posyłać, posłać dokąd. ich will gewisse Leute hinsenden, ia poślę tam pewnych ludzi. ich sende ihn in die Stadt hin, ia posyłam go do miasta.

Hinsendung, posyłanie, posłanie, dokąd, wysyłanie dokąd, odesłanie, odsyłanie.

Hinsenken, upadać, pochylać się, obalić się; unter eines Hände, w czyie ręce.

Hinstellen, położyć, postawić, etwas neben etwas, co przy czym, *iakoby* przystawić; ein ehernes Siegeszeichen, auf die Gränze, postawić przy granicy pamiętny znak zwycięstwa.

Hinsterben, umierać, umrzeć, poumierać, pomrzeć, powymierać, wymrzeć. unsere gute Freunde, sind fast alle hingestorben, nasi dobrzy przyiacie, prawie wszyscy poumierali, wymarli.

Hinstrecken, wyciągać; die Hand, rękę. *znaczy:* wyciągnąć się, rozciągnąć się, rozciągać się.

Hinstreckung, *f.* wyciąganie, wyciągnienie, rozciągnienie, rozciąganie.

Hinstreichen, umykać, miiać co prędzey. die Zeit streicht geschwinde hin, czas umyka, prędko, *w tym samym sensie:* uchodzić, czas uchodzi prędko. die Stunden streichen geschwind hin, godziny, minęły, uszły, upłynęły prędko.

Hintan, w tył, za. tritt an uns hintan, idź w tył za nas. hintan sich stellen, w tyle stanąć, w tyle się, za czym położyć, *znaczy także to co,* po.

Hintansetzen, kłaść za czym, po czym. alles hintansetzen, wszystko kłaść po czym. sein Vermögen, gegen einer Freyheit, hintansetzen, po czyiey wolności kłaść swoię fortunę. das ist eigentlich polnisch, czyią wolność przekładać nad swoię fortunę. keinem jungen Menschen, an Stärke, sich hintansetzen lassen, nie dać się kłaść po żadnym młodym człowieku w siłach. das ist: nie dać się żadnemu młodemu człowiekowi siłą przechodzić. alles gegen etwas hintansetzen, wszystko kłaść po czym, wszystkim pogardzać prze iaką rzecz. *znaczy także:* niedbać niedbać, etwas, o co.

Hintansetzung, *f.* niedbanie; eines Dinges, o iaką rzecz; der Freunde, niedbanie o przyiacioł, zaniedbanie przyiacioł, porzucenie przyiacioł.

Hinten, w tyle. *toż samo co:* von hinten, z tyłu. im Hinterhause, na tyle domu, w tyle domu. einen hinten, oder von hinten anhalten, uderzyć z tyłu na kogo, napaść na kogo z tyłu. sich nicht bekümmern, was hinten, oder von hinten geschiehet, niedbać o to co się w tyle, albo z tyłu dzieie. die Hände hinten zusammen binden, ręce z tyłu związać.

Hinten an sich schliessen, na końcu, na ostatku, przyłączyć się, do kogo.

Hinten ausschlagen, wierzgać, nogą zadnią, w tył kopać, kopnąć. das Pferd, das hinten ausschlägt, koń, kory nogą z tyłu biie, koń kopie.

Hinten einlassen, tyłem kogo wpuścić; ins Lager, do obozu.

Hinten her, za, w tyle; folgen, iść. folge mir hinten her, podź za mną, podź w tyle.

Hinten nach, z tyłu. weit hinten nach schleichen, daleko z tyłu, iść za kim.

Hinter, za; dem Rücken, den Feind erblicken, za sobą nieprzyiaciela zpostrzec zoczyć. sich hinter den Berg verstecken, za gorą się kryć. gehet ihr hinter mir her? wy za mną idziecie? die Hände hinter den Rücken binden, ręce w tyle związać. gehe hinter uns, idź za nami. hinter das Lager fouragiren gehen, za oboz iść furażować, paszę wybierać. hinter den Ohren etwas suchen, za uchem czego szukać, skrobać się za uchem. sich etwas hinter das Ohr schreiben, napisać sobie co za uchem, pamiętać urazę. den Schalk hinter den Ohren haben, mieć franta za uchem. hinter dem Berge mit etwas halten, trzymać się z czym za gorą, *to iest:* milczeć o czym, nic nie powiadać, nie pokazywać nic po sobie, czołem, twarzą, y oczyma utaić; gegen fremde Leute, co przed obcemi ludzmi. mehr hinter sich haben, als man meynet, więcey mieć za sobą iak rozumieią. to iest mocnieyszym być, więcey móc, iak ludzie myślą. er kann weder hinter noch vor sich, uwiązł, niemoże się ruszyć, ani w tył, ani w przod, nie wie na ktorą stronę ma się obrocić.

Hinter, *adj.* tylny. hinterer Theil des Pallasts, tylna część pałacu; des Hauses, domu. hintere Füsse, zadnie nogi.

hintere Thüre des Hauses, tylne drzwi domu. hinterer Theil des Haupts, tylna część głowy, tył głowy.

Hinterbeine, *pl.* zadnie nogi, *tylne nogi, dobrze ale niezwyczaynie się mowi.* auf die Hinterbeine treten, umkehren, na zadnie nogi stawać.

Hinterbringen, donosić, donieść; einem etwas, co komu, oznaymić, wiadomo czynić. etwas der Obrigkeit hinterbringen, donieść co do urzędu, oznaymić urzędowi dać znać do urzędu, uwiadomić o czym urząd. einem den Befehl hinterbringen, komu rozkaz donieść, oznaymić, o rozkazie uwiadomić. ich will alle deine Vorschläge, deinen Vater, hinterbringen, ia doniesę wszystkie twóie zamysły oycu twoiemu. er hat mir, alles hinterbracht, on mi wszystko doniosł.

Hintern, zad, tył.

Hinterfüsse, *pl.* zadnie nogie. auf den Hinterfüssen stehen, na zadnich nogach stać.

Hintergangen, podchodzony, ktorego, kto podszedł, zdradził, zwiedziony; mit verfänglichen Fragen, podchwytuiącym pytaniem, albo przez podchwytuiące pytania.

Hintergebäude, *n.* tylny domek, budynek, tylne budynki.

Hintergehen, podchodzić, podeyść. einem worinn, kogo w czym; durch List, zdradą podeyść, przez zdradę podeyść. der Schalk hat ihn hintergangen, Frant podszedł go, zwiodł go. lasse dich nicht hintergehen, nie day się oszukać.

Hintergehung, *f.* podeyście, podchodzenie, zwiedzienie, oszukanie, offenbare, oczywiste. häßliche Hintergehung, szpetna zdrada, nie piękne podeyście; listige, zdradliwe.

Hinterhalt, *m.* zasadzka, zasadzki. den Feind zu betriegen, na zwiedzienie nieprzyiaciela. die Cavallerie, zum Hinterhalt in einen Thal legen, Jazdę na zasadzkach, w iakiey dolinie postawić. in einem Gesträuche Hinterhalt machen, w krzewinach, w manowcach, w krzakach, zasadzki poczynić. von den Reutern Hinterhalt anordnen, zasadzki z Kawaleryi porobić, kawaleryi na zasadzce kazać stanąć. aus dem Hinterhalt hervorwischen, z zasadzki wypaść, na kogo. im Hinterhalt verfallen, na zasadzkę wpaść. in Hinterhalte liegen, na zasadzkach leżeć, stać, na zasadzce być, czatować, na zasadzce pilnować. einen in den Hinterhalt werfen, kogo na zasadzkę zwabić, naprowadzić, na mieysce zasadzki kogo wprowadzić, *potym* posiłek. denen Abgematteten, ist Hinterhalt zu Hülfe gekommen, zmatygowanym posiłek na pomoc przyszedł. den Hinterhalt stellen, posiłek nagotować. sich auf den Hinterhalt verlassen, spuścić się na posiłek. im Hinterhalte liegen, na posiłku, na odwodzie być, stać. zum Hinterhalt gehörig, oder bestellet, do posiłku, do odwodu należący, na posiłek, na odwod naznaczony.

Hinterhalten, zatrzymać, przytrzymać, *powtore znaczy:* ukryć, utaić, etwas, co.

Hinterhaus, *n.* dom tylny, dom na tyle, część domu tylna.

Hinterkäule, *f.* kuper.

Hinterkäuchelchen, *n.* kuperek, kuperecz.

Hinterlassen, porzucić, zarzucić. sein Andenken, ipamięć iego. *powtore znaczy:* naznaczyć; einem in Testamente, zu seinen Erben, naznaczyć kogo w testamencie swoiem dziedzicem; einem zur Verwahrung, des Lagers, zostawić kogo do pilnowania y bronienia obozu. zur Verwahrung der Brücke, do strzeżenia y pilnowania mostu, kogo zostawić.

Hinterlassen, das, postawienie, porzucenie, zarzucenie, naznaczenie.

Hinterlassung, *f.* porzucenie, zostawienie, zarzucenie, naznaczenie.

Hinterlegen, położyć, poukładać. an seinen Ort, na swoim mieyscu. etwas allein, co osobno odłożyć.

Hinterlegen, das, położenie, odłożenie, odkładanie, poukładanie.

Hinterlich, przeszkodliwy, ktory przeszkoda iest, na przeszkodzie iest.

Hinterlist, *f.* zasadzka, zasadzki. sich von einem Freunde nicht Hinterlist versehen, nie bać się żadnych zasadzek, od przyiaciela. so lange einer lebt, stets Hinterlist erfahren müssen, iak długo kto żyie, zawsze się trzeba, *od niego* zasadzek obawiać. eines Hinterlist entgegen, uchronik czyich zasadzek, ustrzec się czyich zasadzek.

Hinterlistig, zdradliwy, zasadny. hinterlistige Gütigkeit, zdradliwa, zasadna dobroć. hinterlistige Freunde, zdradliwi zasadni przyiaciele. hinterlistige Stellungen, zdradliwe zasadna udanie, mina.

Hinterlistig, *adv.* zdradliwie, chytrze, zasadnie. etwas erdichten, co zmyślić. sich mit einem hinterlistig vertragen, zdradliwie

dliwie chytrze z kim się poiednać. einen hinterlistig tractiren, zdradliwie, zasadnie z kim się obchodzić, chytrze sobie z kim postępować. hinterlistig handeln, zdradliwie traktować. einem hinterlistig nachstellen, chytrze się na kogo zasadzać; aus dem Wege räumen, umbringen, kogo z drogi uprzątnąć, *to iest*, zabić, zgładzić z tego świata. einem nach dem Leben hinterlistig trachten, o czyim życiu zdradliwie zamyślać, na czyie życie przez zasadzki godzić, na czyie życie zdradliwie y zasadnie zachodzić. hinterlistig umgebracht werden, zdradliwie być zacitym, zprzątnionym, zgładzonym z tego świata. hinterlistig gefangen werden, zdradliwie być złapanym, zchwytanym.

Hinterrücks, w tyle, z tyłu; geschehen, dziać się, stać się. hinterrücks die Feinde angreifen, z tyłu wziąć nieprzyiaciela, z tyłu uderzyć na niego. keinen Feind hinterrücks lassen, żadnego nieprzyiaciela w tyle za sobą nie zostawiać. einen hinterrücks bey dem Mantel kriegen, kogo z tyłu za płaszcz dostać, uchwycić.

Hinterschlingen, połykać; etwas, co.

Hinterseegel, *n.* tylnia żagiel, od tyłu okrętu.

Hinter sich, za sobą; legen, położyć. hinter sich gehen, wspak iść, cafać się.

Hinterste, nayposledznieyszy, ktory na samym ostatku w tyle ieſt.

Hinterste, der, *m.* posladek. der Unrath vom Essen, welcher durch den Hintersten weggeht, plugastwą z iedzenia, ktore posladkiem wychodzą.

Hinterst zu vorderst, ni tak ni sak; die Dinge kehren, rzeczy obracać, kierować. hinterst zu vorderst gekehrt, ni tak ni sak zrobiony, obrocony, sprawiony. hinterst zu vörderste Worte, ni to ni owo słowa.

Hinterstellig, pozostały, co się zostaie. das hinterstellige Geld bezahlen, pozostałe pieniądze zapłacić. hinterstellig seyn, pozostałym być, zostać się, zostawać się.

Hintertheil, *n.* tylna część, poślednia część, posladek; des Hauses, tylna część domu; des Schiffes, tył, tylec okrętu; des Hauptes, tył głowy, tylna część głowy.

Hinterthüre, *f.* drzwi tylne, na tyle domu, na tył domu wychodzące. durch die Hinterthüre zu einem gehen, drzwiami tylnemi do kogo chodzić. durch den Hintertheil des Lagers eingelassen werden, tyłem być do obozu wpuszczonym.

Hinterthürlein, *n.* drzwiczki tylne, ktoremi na tył z domu wychodzą.

Hintertreiben, przeszkadzać, przeszkodzić; etwas, czemu, aby się nie działo, *powtore znaczy:* przełamać co, *potrzecie*, odeprzeć co, zatamować, *potym*, zagrodzić, zastąpić drogę do czego; den Aufstand, buntowi przeszkodzić, zabiec. die Gefahr mit gutem Rathe hintertreiben, niebezpieczeństwu dobrą radą zabiec. eine Sache hintertreiben, rzeczy iakiey przeszkodzić. er hat meine Vorschläge hintertrieben, przeszkodził moim zamysłom. der König soll den Aufstand hintertreiben, krol ma zabiec rozruchowi y buntowi. er hintertreibt mein Glück, on przeszkadza moiemu szczęściu.

Hinterwärtig, tylny, na tył idący, na tyle będący, na tył podany, obrocony.

Hinterwärts, w tył, w zad, w spak; gehen, iść, cafać się, *to co*, z tyłu, w tyle; geschehen, dziać się.

Hintragen, wziąć, ponieść zkąd; etwas, co; von einem an einen andern Ort, z iednego na drugie mieysce.

Hintreiben, popędzić, pognać; das Vieh auf die Weide, bydło na pasza; das Rindvieh wohin, woły popędzić, pognać dokąd.

Hintreten, przystępować, przystąpić; zu etwas, do czego.

Hintreten, das, *n.* przystępowanie, przystąpienie; eines, kogo; zu etwas, do czego.

Hintritt, *m.* zeyście, z tego świata; tödtlicher, śmiertelne, pożegnanie się ze światem, iście na tamten świat. nach des Vaters töhtlichen Hintritte, po śmiertelnym zeyściu oyca.

Hinüber, za, na tamtę stronę. bis über die Alpen gebracht werden, aż za Alpy na tamtę stronę gór Alp bić zaniesionym. über etwas hinübergehen, przechodzić, za co, na drugą stronę, na tamtą stronę czego.

Hinüber bringen, przenieść, na tamtę stronę; über das Gebirge, za górę; die Knaben in Griechenland, dzieci do Grecyi.

Hinüber eilen, przebiec; ins Schloß, do zamku. eile ins Haus hinüber, przebież do domu.

Hinüberfahren, przewieść się; mit Schiffen in Africam, okrętami do Afryki; auf Flössen, na tratwach, tratwami; von Podolin über die Donaietz und Weichsel nach Warschau, z Podolenca poprodem, donaycem, wisłą do Warszawy przepłynąć.

Hinüberfahren, das, n. przepłynienie na drugą stronę na tamtę stronę, za rzekę.

Hinüberfliegen, przelatywać, przelecieć; über die Alpen, za góry Alpy; über den Ocean, za Ocean. die Kraniche fliegen hinüber über die See, żorawie lecą, przelatuią zą morze nicht alle Vögel fliegen über die See hinüber, nie wszystkie ptaki za morze lecą. sie sind über die See hinüber geflogen, fliegen wieder zurück, ktore przelecciały za morze wracaią się znowu nazad.

Hinüberfliegen, das, n. przelatywanie. przelatanie, przelecenie, lecenie za.

Hinüberfliehen, zbiec, uciec na drugą stronę; zu den Feinden, do nieprzyiaciela. viele türkische Deserteurs fliehen zu der rußischen Armee hinüber, wiela zbiegow, zmiennikow tureckich zbiegaią do woyska Rossyiskiego.

Hinüberfliehen, das, n. zbieganie, zbieżenie, ucieczenie, na drugą stronę.

Hinüberführen, przeprawić, przewozić, przeprowadzać; auf Schiffen in ein Land, na okrętach do iakiego kraiu; in Africam, do Afryki; über die Meere, za morza; die Truppen über die Donau, przeprawić woyska, za Dunay. die Armee in Silistrien hinüberführen, woysko do Sylistryi za Dunay przeprawić; über den Dniester, za Dniestr.

Hinüberführen, das, n. przeprawienie, przeprawianie, przewożenie, przeprowadzenie na tamtę stronę, na drugą stronę.

Hinüberführung, f. przeprawa, przeprawienie, przewoz, przewożenie, na tamtę stronę.

Herübergeben, podać na drugą stronę; in etwas, do czego. gebe das Buch hinüber, poday książkę. er hat dir dein Schnupftuch hinübergegeben, on ci padał twoią chustkę. nicht hinübergegeben, nie podał.

Hinübergeben, das, n. podawanie, podanie; eines Buches, iakiey książki.

Hinübergehen, przechodzić, przeyść; über die See im Winter, przeyść na morze w zimie. to, co, przebyć, *w tym samym sensie*, przebyć morze. über einen Fluß hinübergehen, za iaką rzekę przeyść, przebyć iaką rzekę; über das carpatische Gebürge, za góry tatry, za krępak.

Hinübergehen, das, n. przechodzenie, przeyście, przebycie, przez góry, za morze.

Hinübergehung, f. przeyście, przebycie, przechodzenie, przeprawa; zu einem, do kogo; über den Graben, za fossę, za row, za strugę.

Hinüberhangen, wisieć na drugą stronę.

Hinüberkehren, na drugą stronę zkierować, przekierować, przewrocić na drugą stronę.

Hinüberlaufen, przebiec, przebiegnąć; auf den Markt, na rynek.

Hinübermachen, sich, przebierać się, *w tym samym sensie*, *co*, przechodzić; über den Taurum, za gore Taurus, przebyć; über die Alpen, góry Alpy.

Hinüberschicken, przesłać; in Africam, do Afryki.

Hinüberschiffen, przepłynąć, przeżeglować; so viel Meere, tak wiele morza żeglować, po tak wielu morzach; mit Rudern über die Meerenge, wiosłami, po przesmykach morskich, po cieśnikach morskich.

Hinüberschiffung, f. przeżeglowanie, przebycie; über die baltische See, za baltyckie morze.

Hinüberschreiten, przekroczyć, przeleść, przestąpić; über etwas, za co, przez co.

Hinüberschwimmen, przepływać, przepłynąć; über einen Fluß, za iaką rzekę.

Hinüberschwimmen, das, n. przepływanie, przepłynienie, za rzekę iaką.

Hinübersegeln, przeżeglowanie, przeprawienie się, za wodę.

Hinübersetzen, przeprawić się; in Africam, do Afryki; von Brundiß, od Brundusium; mit erster Fahrt, za pierwszym pożeglowaniem, popłynieniem. von Danzig in Schweden hinübersetzen, z Gdanska do Szwecyi przeprawić się.

Hinübersetzen, das, n. przeprawianie się, przeprawienie się, przepłynienie.

Hinübersetzung, f. przeprawienie się, przepłynienie, przeprawa.

Hinüberspringen, przeskakiwać, przeskoczyć; über etwas, przez co, za co. schwer auf etwas, zkąd, na co.

Hinüberspringen, das, n. przeskakiwanie, przeskoczenie, przez co, za co, na co.

Hinübersteigen, przestąpić, przeleść, przełazić; über etwas, in die Schiffe der

der Feinde, do okrętow nieprzyiacielskich, na okręty nieprzyiacielskie.

Hinübertragen, przenosić, przenieść; etwas wohin, co dokąd; etwas woher, co zkąd. man trägt die Waaren von den Gewölben in die Wagen hinüber, przenoszą ze sklepow na wozy towary.

Hinübertragen, das, n. przenaszanie, przenoszenie, przeniesienie.

Hinüberwälzen, przetaczać, przetoczyć, przewalać.

Hinüberwerfen, przerzucać, przerzucić; über etwas, przez co, za co. die Kinder werfen kleine Steine über das Dach hinüber, dzieci przerzucaią małe kamyczki przez dach, na tamtę stronę dachu.

Hinüberwerfen, das, n. przerzucanie, przerzucenie; der kleinen Steine, kamyczkow.

Hinüberziehen, przenosić się, przenieść się, przeprowadzać się, przeprowadzić się; nach Lemberg, do Lwowa; in den Garten, do ogrodu; wo hinüber die Störche ziehen, tam gdzie bociany, przelatnią.

Hin und her, tam y sam; bey so böſem Wege laufen, biegać tak złą drogą, gdy tak zła droga iest, pod czas tak złey drogi. hin und her gehen, tam y sam iść, tam y sam chodzić, tam y sam bywać. hin und her fliegen, tam y sam latać, przelatywać się. hin und her zu laufen nicht aufhören, tam y sam, biegać nie przestawać, *albo* nie przestawać tam y sam biegać. die Fische schwimmen hin und her, ryby pływaią tam y sam. hin und her laufen, tam y sam biegać, przebiegać się, *latać w tym samym sensie co*, biegać.

Hin und her bewegen, tam y sam ruszać; die Fahnen, horągwiami.

Hin und her fahren, tam y sam przelatywać; wie der Blitz am Himmel, iak łyskawica na niebie.

Hin und her fliegen, oblecieć, oblatywść tam y sam, to tu to tam latać.

Hin und her fließen, tam y sam płynąć, pływać, tu y owdzie płynąć.

Hin und her gehen, przechadzać się, przechodzić się, tam y sam.

Hin und her laufen, tam y sam biegać, latać; oft, często.

Hin und her offen seyn, tam y sam być otwartym, być po otwieranym po stronach.

Hin und her Reise, f. ieżdżenie, przeieżdżanie się tam y sam, tam y na powrot.

Hin und her reisen, iechać tam y sam, tu y owdzie ieździć, tam y na powrot; in einem Lande, w iakim kraiu.

Hin und her reissen, rwać tam y sam, szarpać tam y sam, targać tam y sam; einen, kogo; den Hektor, Hektora.

Hin und her rütteln, trząść na tę y na owę stronę, chwiać to tu to sam; etwas, co.

Hin und her säen, rozsiewać tam y sam; etwas wohin, co po czym roztrząsać; etwas in die Beete, co po zagonach, po grzędach.

Hin und her schiffen, tam y sam żeglować, pływać, płynąć, na tę y na owę stronę.

Hin und her schlagen, tam y sam porozcinkować, porozbiiać.

Hin und her schütteln, tam y sam poroztrząsać, roztrząsnąć.

Hin und her schweifen, tam y sam przebiegać się, kręcić się, przewiiać się; auf dem Lande, po kraiu, włoczyć od mieysca, do mieysca.

Hin und her sehen, tam y sam patrzyć, poglądać, przypatrywać się.

Hin und her spatzieren, tam y sam spacyrować, przechodzić się, przechadzać się; in dem Gange, po ganku, po mieyscu przechadzki, po przechadce.

Hin und her streichen, wałęsać się tam y sam, błąkać się tam y sam.

Hin und her streuen, tam y sam rozciskać, rozsypać, porozsypywać; auf dem Felde, po polu. streue alles hin und her, rozrzuć wszystko tam y sam.

Hin und her tragen, tam y sam nosić, tam y sam porozносić; etwas, co; ihr traget eure Sachen hin und her, wy roznosicie wasze rzeczy tam y sam. es ist besser, diese Sachen nicht hin und her tragen, lepiey iest tych rzeczy tam y sam nie roznosić. ich trage es hin und her, ia to noszę tam y sam.

Hin und her treiben, tam y sam gonić, pędzić, popychać; einen, kogo: der eine treibt den andern hin und her, iedem drugiego popychać tam y sam.

Hin und her verschenken, tam y sam rozdać, rozdarować; etwas, co; der junge Mensch hat Kleider, Edelgesteine und alles Geld hin und her verschenket, ten młody człowiek, suknie, drogie kamienie y wszystkie, swoie pieniądze tam y sam rozdał, rozdarował.

Hin und herschwimmen, tam y sam pływać.

Hin und Herwanken, chwiać się y na tę y na owę stronę; mit dem ganzem Leibe auf beyden Seiten, całym ciałem, całym sobą chwiać się na obie strony. von wegen des Weinrausches hin und her wanken, od wina, upiwszy się winem, tam y sam się chwiać, zataczać.

Hin und her wehen, tam y sam rozwiać. der Wind hat die Streu hin und her gewehet, wiatr plewy tam y sam rozwiał, porozwiewał.

Hin und her wenden, tam y sam obracać; sich, siebie; in dieser Rechtssache wendet er sich hin und her, w tey prawney sprawie on się obraca tam y sam. wende es hin und her, du wirst nichts zuwege bringen, obracay tam y sam, nic nie dokażesz.

Hin und her werfen, rozrucić, rozrucać, porozrzucać tam y sam. du wirfst alles hin und her, ty rozrucasz wszystko tam y sam.

Hin und her zertheilen, tam y sam podzielić, tam y sam porozdzielać; etwas in unendliche Theile hin und her zertheilen, co na niezliczone części podzielić.

Hin und her zerren, rozciągnąć, rozerwać rozrywać tam y sam; einen, kogo.

Hin und her ziehen, ciągnąć tam y sam, rozciągać tam y sam.

Hin und her Ziehung, *f.* rozciąganie tam y sam, rozrywanie tam y sam.

Hin und wieder, tam y nazad, na powrot tam y sam.

Hin und wieder ausstreuen, tam y sam porozrzucać, rozsiać; eine Rede, mowę iaką. ihr streuet diese Rede hin und wieder aus, wy rozsiewacie tę mowę tam y sam. höre auf das hin und wieder ausstreuen, przestań to tam y sam rozsiewać, rozrucać. sie soll es nicht hin und wieder ausstreuen, ona tego niema rozsiewać tam y sam. das ist nicht hin und wieder auszustreuen, tego nie trzeba rozsiewać.

Hin und wieder bedenken, wiele ly rożnie to y owo myśleć, o czym.

Hin und wieder Bothschaft thun, poselstwo, o[illegible]rawiać, od strony, do strony. der Graf thut oft die Bothschaft hin und wieder, ten Hrabia odprawuie częste poselstwo tam y na powrot od strony, do strony, między stronami.

Hin und wieder fliegen, tam y nazad, na powrot latać, lecieć, to tam, to sam, latać. unser Rabe fliegt hin und wieder, nasz kruk, tam leci y nazad przylatuie.

Hin und wieder gehen, tam y sam, tam y nazad, iść, chodzić. er geht umsonst hin und wieder, on chodzi daremnie, tam y sam na powrot.

Hin und wieder kehren, tam y sam obracać, nawracać; etwas, co. er kann es hin und wieder kehren, on to może tam y sam skierować, obrocić. ihr habt es hin und wieder gekehrt, wyście to tam y sam obracali.

Hin und wieder laufen, tam y sam na powrot latać, biegać. lauf geschwind hin und wieder, biegay co prędzey tam y nazad.

Hin und wieder säen, rozsiewać tam y sam, siać tam y na powrot; Korn, żyto.

Hin und wieder schweifen, tam y sam nazad kręcić się, przechodzić się. die auf der See zerstreuten Trojaner schweifen hin und wieder, rozpierzchnieni po morzu Troianie, kręcą się, błąkaią się tam y sam.

Hin und wieder suchen, tam y nazad szukać; suche ihn hin und wieder, szukay go tam y nazad. er suchet sie hin und wieder, on iey szuka tam y nazad.

Hin und wieder tragen, tam y nazad nieść, nosić; etwas, co.

Hin und wieder treiben, tam y nazad gnać, pędzić, pchać, popychać.

Hin und wieder verjagen, rozegnać tam y sam, tam y nazad; auf dem ganzen Meere, po całym morzu.

Hin und wieder verwickelt werden, tam y sam tu y owdzie uwikłanym być.

Hin und wieder wenden, tam y sam, tam y nazad obrocić, obracić, obracać.

Hin und wieder zerstreuen, tam y sam rozprószyć, rozegnać, rozpierzchnąć; auf dem ganzen Meere, po całym morzu; auf dem Lande, po kraiu.

Hin und wieder ziehen, tam y nazad ciągnąć, tam y nazad pociągać. du ziehest mich hin und wieder, ty mnie ztąd tam y sam nazad ciągniesz. er hat den Strick hin und wieder gezogen, on sznur tam y nazad ciągnął.

Hinunter, na doł; gehen, iść, *toż samo także co*, ku dołowi, pod.

Hinunter bringen, mięsić; das Mehl beym Einteigen, mąkę przy zaczynianiu. der Becker hat das Mehl im Einteigen sehr schlecht hinunter gebracht,

kracht, ten piekarz bardzo źle mąkę umięśił, zaczyniaiąc na ciasto.

Hinunterdrücken, przycisnąć na doł, ku dołowi; etwas, co.

Hinunterfahren, ztępować na doł, zieżdżać na doł; zpuszczać na doł, *w sym samym sensie co*, na doł zieżdżać; in die Hölle, do piekłow.

Hinunterfahrt, *f.* stępowanie na doł, zstęp na doł, zstąpienie, zpuszczenie się na doł.

Hinunterfallen, spadać, spaść, upadać, upaść na doł. Aepfel fallen vom Baume hinunter, iabka spadaią z drzewa na doł. viele Birnen sind hinunter gefallen, wiele gruszek na doł, naspadało, na ziemię.

Hinunterfallen, das, *n.* spadanie, upadanie, spadnienie na doł, na ziemię.

Hinuntergang, *m.* schod, zstęp na doł, *potym znaczy powtore*, zachod, der Sonne, słońca, zachod słoneczny, Hinuntergang der Sonne ist zu erwarten, zachodu słońca trzeba oczekiwać.

Hinuntergehen, iść na doł, zchodzić na doł, chodzić na doł; unter die Erde, pod ziemię; in die Hölle, do otchłani. Telemak ist unter die Erde und in die Hölle, um seinen Vater sehen zu können, hinunter gegangen, Telemak pod ziemię y do piekłow zstąpił, aby był mogł widziec oyca swoiego. gehe hinunter und ruffe ihn, idź na doł y wołay go.

Hinuntergestoßen, na doł zepchnięty, na doł popchnięty, na doł strącony. von dem Thurme hinunter gestoßener Soldat, z wierzy na doł ztrącony żołnierz, *obacz nizey na swoim mieyscu*, hinunterstoßen, na doł spychać.

Hinuntergetrieben, zepchnięty. von dem Berge hinunter getriebener Hirt, z gory na doł zepchnięty pasterz.

Hinuntergraben, na dole zakopać; in die Erde, w ziemię.

Hinunterkriechen, na doł się czołgać, na doł się zwłoczyć. die Schlange kreucht von dem Felsen hinunter, wąż czołga się ze skały na doł.

Hinunterlassen, spuścić, spuszczać na doł, pospuszczać na doł; etwas, co. er ließ große Steine hinunter, kazał wielki kamienie na doł spuszczać. lasse dich nicht hinunter, nie spuszczay się na doł.

Hinuntersenken, zanurzyć, zatopić, zanurzać, załamać, pogrążać, pogrążyć na doł; etwas, co. man senket viele Schiffe ins Meer hinunter, pogrążaią na doł w morze wiele okrętow. in einen tiefen Pfuhl hinunter senken, w głęboką przepaść, pogrążyć, zatopić.

Hinunterspringen, zeskoczyć, zskoczyć na doł; vom Pferde, z konia; vom Wagen, z poiazdu; ins Schiff, w okręt. der Feldmarschall ist vor dem Kaiser vom Pferde hinunter gesprungen, Feldmarszałek przed Cesarzem, skoczył z konia. er hat das Bein gebrochen, indem er vom Wagen hinunter sprung, nogę złamał, gdy zkoczył, z woza na ziemię.

Hinuntersteigen, zstępować, zstąpić; an einen Ort, na iakie mieysce; auf den Stufen, po stopniach, po schodach. er ist von der zweyten Etage hinunter gestiegen, on z drugiego piętra z szedł, zstąpił na doł.

Herunterſteigen, das, *n.* zstępowanie, zstąpienie na doł, zchodzenie, zeyście na doł.

Hinuntersteigung, *f.* zstępowanie, zstąpienie na doł, zeyście na doł.

Hinunterstürzen, zepchnąć, zrzucić na doł; einen von der Brücke in den Tiber, kogo z mostu, zepchnąć w rzekę Tyber.

Hinunterthun, poddać, podstawiać, podstawić, podkładać, podłożyć, dać pod; etwas unter etwas, co pod co. thue die Flasche mit Weine unter den Tisch hinunter, postaw flaszę z winem pod stołem.

Hinunterwerfen, zrzucać na doł, zrzucić na doł, pozrzucać na doł; von etwas, zrzucić zkąd. der starke Wind hat das Dach von dem Gebäude hinunter geworfen, mocny wiatr z budynku zrzucił dach na ziemię.

Hinunterwerts, ku dołowi, na doł. gehe hinunterwerts, idź ku dołowi.

Hinunterwelzen, ztaczać, ztoczyć na doł; etwas zu etwas, co do czego przytoczyć. den runden Stein hinunter welzen, okrągły kamień ztoczyć na doł.

Hinweg, daleko, zdaleka; von etwas, od czego; vom Himmel, od nieba. NB. Siehe die nachfolgenden Composita, weil sich dieses deutsche Wörtgen allein nicht leicht findet.

Hinweg begeben sich, odeyść, wynieść się, iść precz; von der Armee, od woyska, von einem nachtheiligen Orte, odeyść, z iakiego szkodliwego mieysca. ihr begebet euch von dieser Gesellschaft hinweg, wy odchodzicie precz

precz od tey kompanii. warum begiebſt du dich von mir hinweg? czemu precz odemnie idzieſz? czemu ſię precz odemnie wynoſiſz? czemu precz odemnie odchodziſz? laß ihn ſich hinweg begeben, day pokoy niech idzie precz, niech ſię wynieſie, niech odeydzie precz.

Hinweg bringen, umykać, umknąć, odemknąć, uprzątać, uprzątnąć, ſprzątać, ſprzątnąć, alles aus dem Wege, wſzyſtko z drogi; einen aus einem Orte, kogo z iakiego mieyſca. man hat alle Bücher von dem Tiſche hinweg gebracht, wſzyſtkie kſiążki ze ſtołu zprzątnęli. der Vater hat ſeinen Sohn von der Univerſität hinweg gebracht, oyciec wziął precz ſwoiego ſyna z Akademii.

Hinweg eilen, wylecieć, wybiec, polecieć, pobiec. aus Furcht iſt er hinweg geeilet, z boiaźni, poleciał precz. eile hinweg, ſpieſz ztąd.

Hinweg fahren, odiechać ztąd precz, poiechać; von einem Orte auf einem guten Schiffe nach Cairo, z iakiego mieyſca na dobrym okręcie, do Kairu. du fährſt hinweg, ty odieżdzaſz ztąd precz. man wird mir nicht erlauben, hinweg zu fahren, nie pozwolą mi ztąd odieżdżać.

Hinwegfahren, das, *n.* odieżdżanie ztąd precz, odiechanie, poiechanie ztąd precz.

Hinwegfliegen, odlecieć, polecieć ztąd precz; ich weiß nicht, wohin, niewiem dokąd. die Kraniche ſind hinweg geflogen, żurawie poleciały ztąd precz. die Störche wollen auch hinweg fliegen, bociany, *także*, maią ztąd precz, *w krotce*, odlecieć.

Hinwegfliehen, uciekać ztąd precz, uciec ztąd precz. die Feinde fliehen hinweg, nieprzyiaciele uciekaią precz ztąd. fliehe nicht hinweg, nie uciekay ztąd. wollet ihr hinweg fliehen? chcecie wy ztąd precz uciec?

Hinwegfreſſen, obieść, poobiadać, obeżrzeć, poobżerać. die Menge Heuſchrecken hatte alles, was grün war, hinweg gefreſſen, mnoſtwo, chmara ſzaranczy wſzyſtko co było zielone, pożarła. die Hunde haben das ganze Rindfleiſch hinweg gefreſſen, pſy wſzyſtko wołowe mięſo pożarły.

Hinwegführen, wywozić, wywieść ztąd precz; einen aus ſeinem Vaterlande, kogo ze ſwoiey oyczyzny; mit ſich, u ſobą, *także to co wynieść*. die Statuen auf Wagen hinweg führen, ſtatuły, poſągi na wozie ztąd precz wywieść.

Hinwegführen, das, *n.* wywiezienie, wyprowadzenie, wywożenie precz; der Völker, ludzi; aus einem Lande in das andere, z iednego kraiu do drugiego. führe dieſe böſen Leute hinweg, wywież tych złych ludzi precz ztąd.

Hinweggeben, wydawać, wydać precz; einem etwas, co komu. gieb nichts hinweg, nie wydaway nic ztąd; weder Kleider noch Wäſche, ani ſukien, ani bielizny. ihr gebt immer alles hinweg, wy zawſze wſzyſtko ztąd wydaiecie.

Hinweggehen, iść precz ztąd, poiść precz ztąd; aus der Provinz, z Prowincyi; vom Theatro, z teatrum poyść, wynieść ſię precz; aus dem Mittel, z pośrzodku. gehe hinweg, idź precz ztąd. ihr Bruder iſt gleich hinweg gegangen, iey brat poſzedł zaraz ztąd precz. ich kann noch nicht hinweg gehen, ia nie mogę ieſzcze ztąd odeyść; ich muß bleiben, muſzę zoſtać. willſt du nicht hinweg gehen? niechceſz ty ztąd iść precz?

Hinweggenommen, ztąd precz wzięty, ztąd precz zabrany. hinweggenommene Bücher, ztąd precz zabrane kſiążki. hinweggenommenes Geld, ztąd precz zabrane pieniądze; wieder erlangen, znowu otrzymać.

Hinweggeriſſen, ztąd precz porwany. das Feld, welches durch das Waſſer hinweggeriſſen iſt, pole, ktore przez wodę było precz ztąd oderwane.

Hinweggerückt, umknięty, odſtawiony, uprzątniony. hinweggerückte Stühle, ztąd precz umknięte odſtawione krzeſołka.

Hinweggethan, umknięty, uprzątniony. hinweggethane Gläſer, ztąd umknięte, uprzątnione kielichy.

Hinweggetragen, ztąd precz wynieſiony, ponieſiony. hinweggetragenes Silber, ztąd precz wynieſione ſrebro; iſt wiedergeholt worden, znowu było przynieſione. hinweggetragene Hüte, ztąd precz wynieſione kapeluſze.

Hinwegkratzen, wyſkrobać precz; dieſe Verſe, te wierſze; die ſchimpflichen Worte, zelżywe słowa. die Buchſtaben hinwegkratzen, wyſkrobać te słowa. die ſchönen Verſe ſind nicht hinweg zu kratzen, pięknych wierſzy nie trzeba wyſkrobywać.

Hinweglassen, opuszczać, opuścić, miiać, minąć. lasse nichts weg, was zur Sache gehöret, nie opuszczay nić, nie miiay nic tego, co do rzeczy należy. ich lasse das hinweg, was man nicht gerne höret, ia opuszczam to wszystko czego nie radzi słuchaią *ludzie*. einen von sich hinweglassen, kogo od siebie puścić. man soll nicht so bald einen guten Freund von sich hinweglassen, nie trzeba tak prędko dobrego przyiaciela od siebie puszczać. laß den guten Mann nicht von dir hinweg, nie puszczay dobrego człowieka od siebie.

Hinweglaufen, ztąd precz pobiec, polecieć, uciec, porwać się. laufe hinweg, uciekay ztąd precz. so bald ich kam, so bald lief er hinweg, iak tylko przyszedłem, tak zaraz on ztąd porwał się, y precz pobiegł.

Hinwegmachen, wziąć ztąd precz; etwas von etwas, co z czego. mache das Licht hinweg, weś tę świecę ztąd precz. sich hinwegmachen, poyść ztąd precz, wynieść się. er hat sich heimlich hinweggemacht, on się cicho ztąd wyniosł. ich will mich von der Versammlung hinwegmachen, ia się z tego zgromadzenia, z tey kompanii chcę precz wynieść. machet ihr euch schon hinweg? iuż się ztąd wynosicie precz? viele deutsche Leute haben sich von Krackau hinweggemacht, wiele Niemcow wyniesło się precz z Krakowa. sich eilend aus den Augen hinwegmachen, komu co prędzey zeyść z oczow. mache dich mir aus den Augen hinweg, idź mi precz z oczow.

Hinwegmähen, zeżnąć precz; das Getraide, zboże. das Korn muß hinweggemähet werden, żyto musi być precz zeżnięte. man mähet die Gerste nicht so spät, nie żną nigdy tak pożno ięczmienia.

Hinwegnehmen, wziąć ztąd precz, zabrać; einem etwas, co komu; einem alle Truppen, zabrać komu wszystko woysko. sie haben mir alles, was ich hatte, hinweggenommen, oni mi wszystko co miałem precz zabrali. die Räuber haben ihm in dem Walde Geld und das Pferd hinweggenommen, zboycy mu, w lesie pieniądze y konia wzięli. nimm mir von dem Tische nichts weg, nie bierz mi nic ze stołu. will er mir mein Vermögen hinwegnehmen? chce on mi moię fortunę zabrać? vor dem Maule hinwegnehmen, przed gębą co wziąć, co kto iuż miał za pewnę. er nimmt mir mein Brodt vor dem Maule hinweg, moy chleb mi przed gębą bierze, ktorego ia byłem nie iako iuż pewny, albo ktory się mi należy. Hercules hat dem Cajus das Vieh hinweggenommen, Hercules, bydło zabrał zaiął precz Kakusowi. die Fremden haben euch mit ihrer Rede alle Furcht hinweggenommen, goście, swoią mową wszystką wam boiaźń odięli. ich kann mir durch keine Hoffnung die Furcht hinwegnehmen, nie mogę się przez żadną nadzieię pozbawić boiaźni.

Hinwegnehmen, das, *n.* precz ztąd wzięcie, zabranie, odięcie, zaięcie.

Hinwegnehmung, *f.* wzięcie, zabranie, odięcie, zaięcie ztąd precz. die gewisse Hinwegnehmung dieses Dinges, pewne zabranie tey rzeczy.

Hinwegräumen, uprzątnąć, umknąć, pomykać precz; etwas, co. alle Hindernisse sind eher hinweg zu räumen, wszystkie przeszkody mogą być pierwey uprzątnione.

Hinwegräumen, das, *n.* uprzątnienie, umknienie, pouprzątanie, poumykanie.

Hinwegräumung, *f.* uprzątanie, uprzątnienie, pouprzątanie, umykanie, umknienie, umknięcie, poumykanie.

Hinwegreisen, odieżdać, odiechać; von einem Orte, z iakiego mieysca; in Griechenland, do Grecyi. ein gewisser gelehrter Mann ist von Rom nach Frankreich hinweggereiset, pewny uczony człowiek poiechał precz z Rzymu do Francyi. die Kaufleute reisen von der Messe hinweg, kupcy z iarmarku precz odieżdżaią.

Hinwegreisen, das, *n.* odieżdżanie, odiechanie; von Milan, z Mediolanu.

Hinwegreissen, wydrzeć, odrywać, oderwać, wyrwać; einen der Mutter aus den Armen, kogo matce z rąk wyrwać. der grausame Feind hat dem Vater sein Kind aus den Armen hinweggerissen, okrutny nieprzyiaciel z rąk wyrwał oycu dziecie. er will dem Manne seine Frau hinwegreissen, on chce mężowi żonę wyrwać, *lepiey się w Polskim mowi*, wydrzeć.

Hinwegreiten, odiechać ztąd precz na koniu; nach Stockholm, do Sztokolmu. mein Bruder reitet hinweg, aber er kommt wieder, moy brat konno ztąd odieżdża, ale powroci znowu wkrotce.

w krotce. reite hinweg, iedź precz konno.

Hinwegrücken, umknąć, odemknąć, odsunąć; einen Stein von einem Orte, odemknąć kamień z iakiego mieysca. rücke alle Stühle hinweg, poumykay wszystkie stołki ztąd precz. er kann den Tisch nicht hinwegrücken, on nie może stołu ztąd umknąć. rücke dich selbst hinweg, umkniey się ty sam precz. alles ist hinweg gerückt worden, wszystko było umknięte.

Hinwegrücken, das, n. umykanie, umkniecie, poumykanie, pousuwanie.

Hinwegruffen, zawołać, wywołać; einen aus der Schlacht, kogo z bitwy.

Hinwegruffen, das, n. zawołanie, wywołanie; eines, kogo; aus der Stube, z izby.

Hinwegruffung, f. wywołanie, zawołanie; der Kinder, dzieci; vom Markte, z rynku.

Hinwegschaffen, oddalić, umknąć precz, odsunąć, usunąć; einen von etwas, kogo od czego, z pośrodka co umknąć. schaffe den Spiegel hinweg, umkniey, odsuń, zwierciadło ztąd precz. wir haben alle Speise hinweg schaffen lassen, kazaliśmy wszystkie potrawy precz pobrać, poumykać.

Hinwegschaffen, das, n. pobranie, umknięcie, wzięcie, umknienie, odsunienie.

Hinwegschaffung, f. pobranie, pozabieranie, poumykanie, poodsuwanie.

Hinwegschicken, odesłać, odsyłać, poodsyłać, rozesłaś, posłać; einen auf die Jagd, kogo na łowy, na polowanie; irgend wohin von hier, gdzie dokąd ztąd; den Mann nach Paris, człowieka do Paryża; in Deutschland, do Niemiec. ich will die Leute, die ich stets brauche, nicht hinwegschicken, ia niechcę tych ludzi, ktorych zawsze potrzebuię precz odsyłać. der Fürst schickt alle seine Soldaten nach Großpolen hinweg, Książe odsyła wszystkich swoich żołnierzy do Wielkiey Polski. ihr schickt euren guten Freund hinweg, wy waszego dobrego przyiaciela odsyłacie. sie sollen ihn nicht hinwegschicken, nie macie go ztąd odsyłać.

Hinwegschicken, das, n. odsyłanie, odesłanie, poodsyłanie; der Leute, ludzi.

Hinwegschickung, f. odsyłanie, odesłanie, poodsyłanie.

Hinwegschlagen, odbiiać, odbić, odpędzić, odeprzeć; den Feind von der Belagerung, nieprzyiaciela od oblężenia. der Feind ist von der Festung hinweg geschlagen worden, nieprzyiaciel był odbity, odparty odpędzony; od fortecy.

Hinwegschlagen, das, n. odpędzenie, odparcie, odegnanie, odbicie.

Hinwegschlagung, f. odpędzenie, odpieranie, odparcie, odbicie, odegnanie.

Hinwegschleichen sich, wymknąć się precz; von den Leuten, od ludzi; vom Bette, z łożka. der beschämte Prahler ist von den klugen Leuten hinweg geschlichen, zawstydzony, iunak y siebiechwalca, wymknął się precz z kompanii rozoznanych ludzi. schleiche dich bey dieser Gelegenheit hinweg, umykay precz przy tey okazyi.

Hinwegsenden, odesłać, posłać. sende von dir jene Leute hinweg, odeśliy od ciebie tamtych ludzi precz. ich habe alle Schmeichler von mir hinweggesandt, wszystkich ode mnie podchlebcow precz odesłałem.

Hinwegsenden, das, n. odsyłanie, odesłanie, posyłanie, posłanie.

Hinwegsendung, f. odesłanie, posłanie, odsyłanie, posyłanie, wyprawienie.

Hinwegseyn, tu nie być. lange von den Seinigen hinweg seyn, długi czas nie być u swoich. ich bin lange von den Meinigen hinweg gewesen, ia długo nie byłem u moich. er wird drey Jahre vom Hause hinweg seyn, iego nie będzie trzy lata w domu. er ist zwey Monate von der Stadt hinweg, iego dwa miesiące niemasz w mieście. ich will von dieser unehrlichen Gesellschaft hinweg seyn, ia nie chcę być w tey nieuczciwey społeczności, ia chcę być daleko od nieuczciwey kompanii, ia się nie chcę znaydować w tym nieuczciwym społeczeństwie.

Hinwegstehlen, kraść, kradać, taiemnie brać. das gemeine Geld, publiczne pieniądze. die bösen Bürger haben alles gemeine Geld hinweg gestohlen, niecnotliwi obywatele, pokradli publiczne pieniądze. ein Dieb hat meinem Herrn einen güldenen Becher hinweg gestohlen, złodziey iakiś, panu moiemu ukradł ieden złoty puhar. mein Bedienter stiehlt mir aus dem Beutel viele Ducaten hinweg, moy sługa wykrada mi z worka wiele czerwonych złotych.

Hinwegstehlen, das, n. kradnienie, kradanie, wykradanie, ukradnienie.

Hinwegthun, umknąć, oddalić, wziąć precz. thue hinweg die Schüssel, weś pułmisek.

Hinwegtragen, odnieść, ponieść precz; vieles von den Seinigen, wiele od swoich. du trägst von dem Deinen nicht viel hinweg, ty od swoich nie wiele niesiesz. jener Mensch trägt von dem Seinen mehr hinweg, tam ten człowiek więcey od swoich niesie, wynosi.

Hinwegtragen, das, n. odniesienie, poniesienie, wyniesienie, niesienie.

Hinwegtragung, f. odnoszenie, poniesienie, wynoszenie, wyniesienie.

Hinwegtreiben, pognać, popędzić; das Vieh, bydło; to co, odpędzić; einen von dem Hause, kogo od domu; to co, odwrocić; etwas von eines Hause, co od czyiego karku, iakie nieszczęście.

Hinwegtreiben, das, n. odpędzenie, popędzenie, pognanie, odwrocenie.

Hinwegtreibung, f. odpędzenie, popędzenie, pognanie, odwrocenie.

Hinwegweichen, ustąpić, odstąpić, ustępować, odstępować; von etwas, od czego.

Hinwegweichen, das, n. ustąpienie, odstąpienie, ustępowanie, odstępowanie.

Hinwegweichung, f. ustąpienie, odstąpienie, ustępowanie, odstępowanie.

Hinwegwenden, odwracać, odwrocić; etwas von eines Halse, co od czyiego karku. sich ganz hinwegwenden, całego się odwrocić. das Unglück hinwegwenden, nieszczęście odwrocić. er will das Unglück, das mir bevorstehet, nicht hinwegwenden, on niechce nieszczęścia ktore na mnie nadchodzi, odemnie odwrocić. wende das Uebel von ihm hinweg, odwroć od niego to złe. wir haben den Tod von deinem Halse hinweggewendet, my śmierć od twoiego karku odwrocili.

Hinwegwenden, das, n. odwracanie, odwrocenie; des Uebels, złego; Unglücks, nieszczęścia.

Hinwegwendung, f. odwracanie, odwrocenie; der Gefahr, niebezpieczeństwa.

Hinwegwerfen, odrzucać, odrzucić, rzucić na co, etwas, co, ins Gras, na trawę. wirf ein so heßlich Ding hinweg, rzuć, porzuć tak szpetną rzecz precz. er hat seine schlechte Wäsche hinweggeworfen, on rzucił cisnął precz swoię złą bieliznę.

Hinwegwerfen, das, n. odrzucanie, porzucanie, ciskanie, ciśnienie, porzucenie.

Hinwegwerfung, f. odrzucenie, porzucenie, rzucenie, ciśnienie.

Hinwegziehen, odstąpić, odciągnąć; von Bender, od Benderu; aus der Stadt, z miasta; zu seinen guten Cameraden, do swoiego dobrego kamarata; aus der Provinz, z Prowincyi, to co: wyprowadzić się. viele Leute ziehen aus der Stadt hinweg, wiele ludzi wyprowadza się z miasta viele sind schon aus ihren Häusern ausgezogen, iuż wielu ze swoich domow powyprowadzali się. ziehe aus deinem Hause nicht hinweg, nie wyprowadzay się, nie wynoś się z twoiego domu.

Hinwegziehen, das, n. odstąpienie, odciągnienie, wyprowadzenie się, wyniesienie się; aus einem Orte, z iakiego mieysca.

Hinwegziehung, f. wyprowadzanie się, wyprowadzenie się, przenoszenie się.

Hinwehen, przewiewać. der Wind wehet hin, wiatr przewiewa.

Hinweisen, pokazywać, pokazać, und mit dem Finger anzeigen, y palcem wytchnąć; zu einem andern, do kogo inszego pokazać. man hat ihm die Wahrheit hingewiesen und mit dem Finger angezeigt, prawdę mu pokazali y palcem wytchnęli. so großes Laster ist nicht hinzuweisen, tak wielkiego nałogu nie trzeba pokazywać; es ist offenbar, iest oczywisty. er will dir den Fehler, den du begangen hast, hinweisen, on ci chce błąd, ktoryś, popadł, pokazać. alles ist euch schon hingewiesen, niż wam wszystko pokazane iest. weise nichts mehr hin, nie pokazuy nie więcey.

Hinweisen, das, n. pokazanie, ukazanie, pokazywanie, ukazywanie; vieler schönen Sachen, wielu pięknych rzeczy; der Fehler, błędow.

Hinwenden, obrocić; sich zu einem, się do kogo; zu etwas, do czego. ihr sollet euch zu euren Freunden hinwenden, wy macie się do waszych przyiacioł obrocić. er wendet sich zu uns hin, on się do nas obraca. wende dich zum Fenster hin, obroć się do okna.

Hinwenden, das, n. obracanie, obrocenie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Hinwendung, f. obracanie, obrocenie; der Hand, ręki; der Augen, oczow.

Hinwerfen, porzucić, cisnąć, zrzucić; etwas vom Kopfe, co z głowy; ins

Meer,

Meer, w morze. die Waffen hinwerfen, oręż, broń porzucić; cisnąć w co; in die See, w morze. wirf die Waffen hin, porzuć oręż. wir müssen unsere Waare ins Meer hinwerfen, my muszemy nasze towary do morza powrzucać. die Knaben haben so viele Aeste und Steine in den Teich hingeworfen, chłopcy tak wiele gałęzi y kamieni do stawu nawrzucali. der Soldat hat die Waffen nicht hinwerfen wollen, żołnierz niechciał porzucić broni.

Hinwerfen, das, *n.* porzucenie, wrzucanie, wrzucenie, nawrzucanie.

Hinwerfung, *f.* porzucanie, ciskanie, wrzucenie, naciskanie, nawrzucanie.

Hinwieder, wzaiemnie. ich besuche dich hinwieder, wzaiemnie cię nawiedzam.

Hinwiederum, wzaiemnie. ihr werdet von ihm ausgelacht, und ihr lacht hinwiederum ihn aus, wy od niego wyśmiani iesteście, a wy też wzaiemnie także z niego się śmieiecie, er liebet die ehrlichen Leute, und diese lieben ihn hinwiederum, on kocha uczciwych ludzi, a ci też kochaią go wzaiemnie. du fragest mich nach deiner Sache, und ich frage dich nach meiner hinwiederum, ty się mnie pytasz o twoią rzecz, ia cię się także wzaiemnie pytam o moią.

Hinziehen, wyprowadzić się; an einen Ort, na iakie mieysce. er ziehet nach Tauche hin, on się wyprowadza do Tauchy. von Bielin ist er nach Leschno hingezogen, z Bielina wyprowadził się na Leszno.

Hinzu, do, przy. Siehe die nachfolgenden mit solchen Particulis zusammengesetzten Wörter.

Hinzubauen, przybudować; ein neues Gebäude an das alte, nowy budynek do starego. der Herr läßt vier Zimmer an sein Haus hinzubauen, pan rozkazuie cztery pokoie do swoiego dworu przybudować. das Gebäude wird prächtig werden, wenn etwas mehr Gemächer hinzugebauet werden, budynek, będzie okazały, iak więcey do niego pokoiow przybuduią. es ist nichts mehr hinzuzubauen, iuż nie trzeba więcey nie przybudować. baue einen Erker hinzu, wystawę przybuduy.

Hinzubauen, das, *n.* przybudowanie; eines Saals, iedney sali.

Hinzubringen, przynieść; etwas zu etwas, co do czego. bringe die Kleider hinzu, die zu verkaufen sind, przynieś suknie, ktore są do zprzedania. alles was du hinzugebracht hast, taugt nichts, wszystko coś przyniosł, nic nie warto.

Hinzubringen, das, *n.* przynoszenie, przyniesienie; des Holzes, drew.

Hinzubringung, *f.* przynoszenie, przyniesienie; des Geldes, pieniędzy.

Hinzucken, rwać, szarpać, ruszać. er zuckt die Achsel hin, on rusza ramionami er zuckt die Glieder hin, ma, cierpi konvulsyie.

Hinzueilen, pośpieszać, przyśpieszać, zu etwas, do czego. der Knabe eilet nicht zum Lesen hinzu, chłopiec nie przyśpiesza do czytania. die Bettelleute eilen hinzu Almosen zu nehmen, żebracy pośpieszaią do brania iałmużny.

Hinzueilen, das, *n.* przyśpieszanie, pośpieszanie, der Soldaten, żołnierzy.

Hinzufallen, paść do, padać do, zu eines Füßen, komu do nog. vor Furcht ist er zu den Füßen des Hauptmanns hinzugefallen, z boiaźni upadł kapitanowi do nog.

Hinzufliegen, przylatywać, przylecieć, zu etwas, do czego. die Sperlinge fliegen zum Haber hinzu, wrobłe przylatuią do owsa.

Hinzufliegen, das, *n.* przylatywanie, przylatanie, przylecenie, zu etwas, do czego.

Herzufliegung, *f.* przylecenie, przylatywanie, der Sperlinge zum Haber, wrobli do owsa.

Hinzufließen, przypływać, przypłynąć. das Wasser fließt hinzu, woda tu przypływa, przychodzi.

Hinzufließen, das, *n.* przypływanie, przypłynienie, przychodzenie, des Wassers, wody.

Hinzufügen, przyłączyć, przydać do drugiego, złożyć iedno z drugim, etwas zu etwas.

Hinzufügen, das, *n.* przyłączenie, przydanie, czego do czego, złożenie, iednego z drugim.

Hinzufügung, *f.* przydanie, przyłączenie, złożenie, przyłożenie, czego do czego.

Hinzuführen, przyprowadzać, przyprowadzić, przywodzić, przywieść, einen vor eines Augen, kogo przed oczy komu; *to co*, przywozić, przywieść; die Waare zum Schiffe, towar na okręcie. führe vor mir das Pferd hinzu, przyprowadź tego konia przedemnie.

Hinzuführen, das, *n.* przyprowadzanie, przyprowadzenie, przywodzenie, przywiedzienie.

Hinzuführung, *f.* przyprowadzanie, przywiedzienie, przywodzenie, przyprowadzenie.

Hinzug, odeyście, odiazd. ich verlange den Hinzug, pragnę twego odeyścia, odiazdu.

Hinzugang, *m.* przychod, przystęp. er hat keinen Hinzugang, nie ma żadnego przychodu.

Hinzugebracht, przyprowadzony, przyniesiony. hinzugebrachtes Buch, przyniesiona książka.

Hinzugeführt, przywieziony. das hinzugeführte Getraide, przywiezione tu zboże.

Hinzugehen, przychodzić, przyiść, przystąpić, zu etwas, do czego; zu einem, do kogo; an einen Ort, do iakiego mieysca; zu dem Berge, do gory przystąpić.

Hinzugehen, das, *n.* przychodzenie, przyyście, przystąpienie, zu der Wand, do ściany.

Hinzugehung, *f.* przychodzenie, przyiście, przystąpienie; der Leute, ludzi.

Hinzugehören, tu należeć, zu etwas, do czego. das gehöret hinzu, to do tego tu należy. das hat nicht hinzu gehöret, to do tego nie należało.

Hinzugekehret, nawrocony, nakierowany. hinzugekehrter Rücken, tył podany.

Hinzugerechnet, policzony, porachowany. das hinzugerechnete Geld, porachowane do tego pieniądze; przyrachowany. hinzugerechnete Ducaten, przyrachowane do tego czerwone złote.

Hinzugesetzt, przydany, przyłożony. hinzugesetzte Wörter, przydane do tego słowa.

Hinzugethan, przydany. hinzugethane Speise, przydane do tego iedzenie.

Hinzugewälzt, przytoczony. hinzugewälzte Tonne, przytoczone beczki, beczułki.

Hinzugeworfen, przyrzucony. hinzugeworfene vier Groschen, przyrzucone cztery grosze.

Hinzugezählt, przyrachowany, porachowany, policzony. hinzugezählte Tage, przyrachowane dni.

Hinzugezwungen, przymuszony, przyniewolony, przynukany; Mensch, człowiek.

Hinzuhalten, przymknąć, nadstawić. halte das Ohr hinzu, przymkniy, nadstaw ucha.

Hinzukehren, nawrocić tu, zkierować tu, etwas zu etwas, co do czego. kehre die Pferde hinzu, nakieruy tu koni, nawroć tu konie; den Wagen, woz.

Hinzukehren, das, *n.* nawrocenie, nakierowanie; zu diesem Orte, do tego mieysca.

Hinzukehrung, *f.* nawrocenie, nawracanie, zkierowanie.

Hinzukommen, przychodzić, przyiść; zu den Spielen, na gry; zur Stadt Syracus, do miasta Syrakuzy; zur Thüre, do drzwi. komm zur Thüre hinzu, podź tu do drzwi. er ist zu rechter Zeit hinzugekommen, on tu na czas sam przyszedł.

Hinzukommen, das, *n.* przyyście, przychodzenie, przystąpienie. dein Hinzukommen, twoie przyiście.

Hinzukriechen, przywlec się, przyczołgać się. er kann kaum hinzukriechen, ledwie się tu może przywlec. die große Schlange kreucht hinzu, wąż wielki czołga się tu.

Hinzulassen, przypuszczać, przypuścić; einen zu etwas, kogo do czego. man will ihn in der Versammlung nicht hinzulassen, niechcą go do zgromadzenia przypuścić. einen Widder zu den Schaafen, barana do owieć puścić.

Hinzulassen, das, *n.* puszczenie, przypuszczenie, przypuszczanie.

Hinzulassung, *f.* przypuszczenie, przypuszczanie, wpuszczenie, puszczenie.

Hinzulaufen, przybieć, przybiegać; zu einem, do kogo. laufe hinzu, przybiegay tu. er lief hinzu, on tu przybiegał; zu seinem Feinde, do swoiego przyiaciela.

Hinzulaufen, das, *n.* przybieganie, przybieżenie, zum Vater, do oyca.

Hinzulaufung, *f.* przybieganie, przybieżenie; des Volks, ludzi.

Hinzulegen, przydać, przydawać, przykładać, przyłożyć. lege mehr hinzu, przyłoż więcey.

Hinzuleuchten, przyświecać, przyświecić. die Sonne leuchtet hinzu, słońce przyświeca.

Hinzulocken, przynęcać, przywabiać, einen zu etwas, kogo do czego; das Kind mit einem Geschenke zum Lesen, dziecie podarunkiem do czytania. locke ihn hinzu, wab go tu, przynęcay go tu, przywabiay go tu.

Hinzulocken, das, *n.* przynęcanie, przynęcenie, przywabianie, przywabienie.

Hinzunahen, przybliżać, zbliżać, przybliżyć, zbliżyć; zu etwas, do czego.

Hinzunahung, *f.* przybliżanie się, zbliżanie się, przybliżenie się, zbliżenie się.

Hinzurecken, wystawiać, wyciągać. recke die Hand hinzu, wystaw, wyciągniy, rękę.

Hinzurecken, das, *n.* wystawianie, wyciąganie; der Hand, ręki.

Hinzureiten, przyieżdżać na koniu; zu dem Thore, do bramy.

Hinzurücken, przymknąć, przysunąć, przymykać, przysuwać; von Buch zu Buch, książkę do książki; von Stuhl zu Stuhl, krzesołka do krzesołka; *znaczy także to co:* hinzunahen, przybliżać, przybliżyć. er hat das Licht hinzugerückt, on tu świecę przybliżył. rücke die Bücher nicht zum Lichte hinzu, nie przybliżay książek do świecy. ich muß mich selbst hinzurücken, muszę się sam przybliżyć.

Hinzurudern, przyżeglować, przypłynąć wiosłami robiąc; zu den Hafen, do portow.

Hinzuschiffen, przypłynąć; an Rhodus, do Rodu; an eine Insel, do iakiey wyspy.

Hinzuschiffung, *f.* przypłynienie, przybicie; zum Lande, do ziemi.

Hinzuschleichen, przywlec się, przyczołgać się, zu etwas, do czego. er schleicht zu dem Hofe hinzu, on się czołga, on się wlecze do dworu; *znaczy także, to co:* cicho przychodzić. sein Bedienter ist hinzugeschlichen, iego sługa cicho przedł.

Hinzuschleichen, das, *n.* przyczołganie się przywleczenie się, ciche przychodzenie.

Hinzuschwimmen, przypływać, przypłynąć; ans Land, do ziemi, do lądu; an eine Insel, do iakiey wyspy. er schwimmt zum Ufer hinzu, on płynie do brzegu.

Hinzusetzen, przydać, przyłożyć, przykładać, *w tym samym sensie:* przyrzucić; *potym znaczy to co:* odmieniać, *także to co*, precz wziąć, precz brać. sie sollen noch einen Thaler hinzusetzen, oni maią ieszcze ieden taler do tego przydać. setze die Uhr von dem Tische hinzu, weś zegarek ze stołu. er hat alles hinzugesetzt, on to wszystko odmienił. ihr setzt zu einer Rede die andere hinzu, wy iednę mowę do drugiey przydaiecie. man setzt viel Falsches zu der gemeinen Rede, wiele fałszywego przydaią do pospolitey mowy; *znaczy także to co*, usiąść przy czym, przy kim. sich hinzusetzen, ustąść, przysieść się do czego. setze dich zu Speisen hinzu, przysiądź się do miski.

Hinzusetzen, das, *n.* przydanie, przyłożenie, przyrzucenie, *w tym samym sensie co*, przydanie, przysieście się.

Hinzusetzung, *f.* przydanie, przyłączenie; der Exempel, przykładow; przyłożenie.

Hinzuspringen, przyskakiwać, przyskoczyć, zu etwas, do czego. er ist zu der Thüre hinzugesprungen, on do drzwi przyskoczył, przyskakiwał.

Hinzuthun, przydać, przyłączyć. wenn ich nur dieses einige werde hinzu gethan haben, iak tylko to iedno ieszczo przydam, przyłączę. zu guter letzt hinzuthun, na koniec, na wety co przydać.

Hinzuthuung, *f.* przydanie, przyłączenie; des größten Theils, naywiększey części.

Hinzutragen, przynosić; przynieść; etwas, co. trage es hinzu, przynieść to tu.

Hinzutreiben, przypędzić, przyganiać, przygnać; etwas zu etwas, co do czego. treibe ihn zum arbeiten oder Holz zu hauen hinzu, przypądź go do roboty, albo do drew rąbania. du hast mich hinzugetrieben, tyś mnie tu przypędził.

Hinzutreiben, das, *n.* przypędzanie, przypędzenie, przyganianie, przygnanie.

Hinzutreibung, *f.* przypędzanie, przypędzenie, przyganianie, przygnanie.

Hinzutreten, przystępować, przystąpić; zu einem Tractate, do iakiego traktato; zu einem, do kogo, wstąpić; die Gäste treten oft zu mir hinzu, goście często wstępuią do mnie.

Hinzuwachsen, przyrość, przyrastać. das Gewächs wächset hinzu, drzewka przyrasta.

Hinzuwandern, przywędrować, przyprowadzić się. viele Leute wandern hinzu, wielu ludzi tu wędruie. hinzugewandert haben, przywędrowało.

Hinzuwälzen, przytaczać, przytoczyć; etwas zu etwas, co do czego.

Hinzuwälzung, *f.* przytaczanie, przytoczenie; des Tönnleins, baryłki.

Hinzu

Hinzuweben, przyrobić, po tkacku, przydziergać; etwas an etwas, co do czego.

Hinzuwerfen, przyrzucać, przyrzucić; etwas zu etwas, co do czego.

Hinzuwerfen, das, *n.* przyrzucenie, przyrzucanie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Hinzuwerfung, *f.* przyrzucanie, przyrzucenie; des Falschen, fałszu.

Hinzuzählen, przyrachować, rachować do czego; einem etwas mit eigener Hand, przyrachować, policzyć co komu, własną ręką.

Hinzuzählen, das, *n.* przyrachowanie, policzenie, porachowanie do czego.

Hippe, *f.* Messer der Winzer, noż winniczny, do obżynania drzewek w winnicy.

Hipplein, *n.* ciasteczko pieczone. gieb dem Kinde das Hipplein, day ciasteczko dziecięciu. sie hat sich Hipplein gekauft, ona kupiła sobie ciasteczko.

Hippelträger oder **Hippeljunge**, *m.* chłopiec ciasteczka roznoszący na przeday.

Hippocras, *m.* wino korzenne.

Hippolstein, Stadt in der Pfalz, Hippolsztein, miasto w Palatynacie.

Hiram, Mannsnamen, Hiram, imie męskie.

Hirn, s. Gehirn.

Hirnbedeckung, *f.* mozgu nakrycie.

Hirnhäutlein, *n.* błonka cieniuteńka na mozgu, ktorą mozg iest przyobleczony.

Hirnlein, *n.* mużdżek, ciemię. ungesundes Hirnlein, ciemie niezdrowe.

Hirnlos, bez muzgu, to iest, bez rozumu, szalony, głupi, co rozumu nie ma, tępego umysłu, co nie może zaraz poiąć y zrozumieć.

Hirnschale, *f.* kalwaryia, część głowy, w ktorey mozg iest.

Hirnschedel, *m.* kalwaryia, czaszka, w ktorey mozg iest.

Hirsch, *m.* ein Thier, ieleń, zwierz pewny, großer Hirsch, wielki ieleń. vom Hirsche, ieleni, ielenia, ielenie. Gift oder Arzney vom Hirsche, trucizna albo lekarstwo z ielenia, ielenia trucizna, ielenie lekarstwo. Horn vom Hirsche, ieleni rog; ist gesund im Caffee, iest zdrowy w kawie. Haut vom Hirsche, ielenia skòra, skòra z ielenia.

Hirschberg, Stadt in Schlesien, Hirszberga, miasto w Sląsku. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hirszberski, Hirszberska, Hirszberskie, Hirszberżanin, Hirszberżanka.

Hirschfänger, *m.* kordylas, noż myśliwski, spitziger, kończysty.

Hirschfeld, Stadt im Fürstenthume die ihres Namens, Hirszfelda, miasto w Księstwie tegoż samego imienia, w Księstwie Hirszfeldskim.

Hirschgeweih, *n.* rogi ielenie, ztąd ieleń samiec, nazywa się, rogacz.

Hirschhaut, *f.* skòra ielenia, skòra z ielenia; starke und dicke, mocna y miąsna.

Hirschhorn, *n.* rog ieleni; abreiben und in Caffee thun, naskrobać rogu ieleniego y do kawy włożyć, wiypać; verbessert den Geschmack, naprawia w kawie smak.

Hirse, *m.* Art Getraide, proso, gatunek pewnego zboża.

Hirsenfinke, *m.* zięba, albo trznadel, co w prosie siada.

Hirte, *m.* pasterz, pastuch, owczarz, sorgfältiger, staranny; fleißiger, pilny; starker, mocny; geschwinder, prędki, szypki, szypko biegaiący, rączy; fauler, leniwy, pnuśny, nie pilny, niedbały; unwissender, niewiadomy, nieznaiący się; kluger, roztropny, baczny; guter, dobry; über kleines Vieh, drobnego dobytku; über Ziegen, pastuch co kozy pasie, koziarz. Hirte der Esel, pastuch osłow, co osły pasie. Hirte der Schaafe, owiec pasterz, co owce pasa; der Kühe, pastuch co krowy pasa; der Schweine, świniarz, co świnie pasa.

Hirtenamt, *n.* pasterstwo, pastuchostwo, pasterska posługa.

Hirtenart, *f.* zwyczay pasterski, obyczay pasterski, pastuszy, sposob pastuszy.

Hirtengespräch, *n.* ekloga, pasterska rozmowa, pastuszy wiersz.

Hirtenhabit, *m.* pasterska suknia, pasterskie odzienie, pastusza sukmana.

Hirtenhaus, *n.* pasterski dom, pastuszy dom, koszar, pastusza hata.

Hirtenhäuschen, *n.* pasterski domek, pastuszy domek, pastusza hatka.

Hirtenhorn, *n.* pasterski rog, do trąbienia, pastuszy rog, pastuszy rożek.

Hirtenhund, *m.* pasterski pies, pies do owiec, pies do bydła, pastuszy pies, kondel.

Hirtenlied, *n.* paſterska pieśń, paſterska piosnka, paſtuſza piosnka.

Hirtenpfeiffe, *f.* paſterska piſzczałka, paſtuſza piſzczałka, fuiara, multanki.

Hirtenſtab, *m.* paſterska laska, paſterski kiy, paſtuſza laska, paſtuſzy kiy.

Hirtentaſche, *f.* paſterska torba, paſtuſza torba, paſtuchowa torba.

Hiſpanien, Hiſzpania. von Spanien wiederkommen, z Hiſzpanii powracać.

Hiſtörchen, *n.* hiſtoryika, hiſtoryieczka; iſt geſchehen, ſtała ſię.

Hiſtorie, *f.* hiſtoryia, dzieie; lügenhafte, kłamliwa, zmyślona; aneinander hangende, dobrze powiązana, zgadzaiąca ſię z ſobą; richtige und ſchöne, rzetelna y piękna; voller Exempel, pełna przykładow; alte, ſtaroświecka, ſtara, dawna, ſtarodawna; neue, nowa, światło prawdy, życie pamięci, miſtrzyni życia, oznaymicielka prawdy. die Hiſtorie ſchreiben, hiſtoryią piſać. in die Hiſtorie bringen, w hiſtoryią włożyć. der Aufruhr wird in die Hiſtorie gebracht werden, ten rokoſz będzie piſany w hiſtoryi, będzie w hiſtoryią włożony, hyſtoryie o nim będą mowić. Hiſtorie leſen, hiſtoryie czytać, hiſtoryie wartować. er lieſt ſtets die alte Hiſtorie des Vaterlandes, on uſtawicznie czyta ſtaroświecką hiſtoryią ſwoiey oyczyzny. die Hiſtorie abfaſſen, hiſtoryią układać, ułożyć, dzieie układać, ułożyć do piſania. Kromer hat vortrefflich die Hiſtorie der Herzoge und Könige von Polen abgefaſſet, Kromer przednie ułożył, napiſał hiſtoryią Kſiążąt y Krolow Polſkich. die römiſche und griechiſche Hiſtorie ſind zu wiſſen nöthig, Rzymską y Grecką hiſtoryią trzeba umieć; Rzymskie y Greckie dzieie trzeba wiedzieć.

Hiſtorienbuch, *n.* kſięga dzieiow, kſięga hiſtoryi; kſięga hiſtoryczna.

Hiſtorienſchreiber, *m.* dzieiopis, dzieiopiſarz, hiſtoryk. römiſcher Hiſtorienſchreiber, Rzymski dzieiopis, Rzymski hiſtoryk. die vornehmſten polniſchen Hiſtorienſchreiber ſind Dlugoſz, Krömer und Bielski, nayprzednieyſi dzieiopiſowie, hiſtorycy w polſcy, ſą Długoſz, Kromer, Bielski. königlicher Hiſtorienſchreiber, Krolewski hiſtoryk, Krolewſki dzieiopis,

Hiſtoriſch, *adj.* hiſtoryczny, dzieiopiſowny, do hiſtoryi, do dzieiow należący.

Hiſtoriſch, *adv.* po hiſtorycznemu, iak dzieie, iak hiſtorya. einen etwas hiſtoriſch bilden, oder vorſtellen, po hiſtorycznemu, dzieiopiſownym ſpoſobem, w myśli ſobie kogo wyſtawiać. du bildeſt mich hiſtoriſch, ty o mnie myśliſz po hiſtorycznemu.

Hitland, Inſeln, Hitlandy, wyſpy, Hitlandskie wyſpy, Szetlandskie.

Hitzblatter, *f.* kroſta z gorąca; rothe, czerwona.

Hitze, *f.* upał, gorąco. *ſubſt. n.* große, wielki upał, wielki gorąco; neblichte, pochmurne gorąco, pochmurny upał, par; parny upał. im Fieber ſtarke Hitze haben, we frebrze cierpieć wielkie gorąco. bey größer Hitze, w naywiękſzym gorącu, pod czas naywiękſzego upału, podczas naywiękſzego gorąca. die Hitze nimmt zu, gorąco co raz większe, upał co raz większy, gorąca, upału, co raz przybywa, co raz większy upał, większe gorąco naſtaie. ſehr große Hitze, nader wielkie gorąco, nader wielki upał. allzu große Hitze, nader zbyteczny upał, nader zbyteczne gorąco. ſo hefftige, daß man die Hand nicht daran halten kann, tak tęgie gorąco, że ręki nie można na tym wſtrzymać. die Hitze der Jugend, gorącość młodości. der Hitze zu entgehen, drey Stunden wo bleiben, aby ſię uchronić upalu, gorąca, trzy godziny gdzie, zatrzymać ſię. die Hitze wird durch die kühlen Lüfte in den Hundstagen gemäßigt, gorąco, przez chłodne wietrzyki, podczas dni kanikularnych będzie miarkowane. bis ſich die Hitze leget, aż gorąco zwolnieie, aż upał z folguie. die Hitze iſt am größten, upał ieſt naywiękſzy, gorąco naywiękſze, teraz naywiękſze ſą gorąca, naywiekſze upały. die Hitze nimmt ſehr ab, upał wolnieie, gorąco wolnieie. bey größter Hitze im Jahre, w naywiekſzych upałach roku, podczas naywiękſzego gorąca w roku. die Hitze der Sonnen, und die Kälte ausſtehen, gorącość słońca, y zimno wytrzymać. ſich auf die größte Hitze, auf dergleichen man ſich nicht beſinnen kann, wieder erholen, z naywiękſzego gorąca, iakiego zapamiętać nie można, ochłodzić ſię. durch die Hitze der Sonnen gedrückt werden, piec ſię na upale ſłonecznym. in der größten Hitze des Gemüths, w naywiękſzym upale umysłu. von der Mittagshitze geſtochen werden, zpiec ſię na upale południowym.

ungewöhnliche Hitze, niezwyczayne gorąca, niezwyczayny upał, niezwyczayne gorąca, nie zwyczayne upały. die Hitze erträglich machen, upał, znośnym uczynić, gorąco znośne, znośnieysze uczynić. die Hitze der Soldaten nicht verfliegen lassen, nie dać żołnierzowi ochłonąć z impetu, zażyć iego ochoty y żwawości.

Hitzen, palić, piec, grzać. das hitzet die Brust, to rozpala piersi.

Hitzig, gorący, żwawy. die Natur des Feuers ist hitzig, natura ognia iest gorąca. hitzige Rede, żwawa, gorąca mowa. hitzige Köpfe, żwawe porywcze głowy. das Gemüth ist hitziger als, umysł iest goręcszy, iak. hitziges Fieber, gorączka sroga. junger hitziger Pursch, młody żwawy młokos, chłopczyk. hitziger Kopf, prędka, dobra głowa. hitzig werden, rozpalać się, żwawym się stawać; gorącym się stać, rozpalić się.

Hitzig, *adv.* gorąco, żwawo; von einer Sache reden, mowić o iakiey rzeczy. hitzig verfahren, gorąco, prędko sobie postępować co czynić. hitzig auf den Feind losgehen, żwawo na nieprzyiaciela wpaść, wsieść, wiechać, porwać się. hitzig nach etwas trachten, gorąco czego pragnąć, żądać, chcieć.

Hitziglich, *adv.* ostro, żwawo, gorąco; verlangen, pragnąć; reden, mowić.

Hobel, *f.* ein Werkzeug, hybel, instrument; großer, hybel wielki; kleiner, hyblik.

Hobeln, hyblować; einen Baumast, hyblować drzewo, gałąź.

Hobelspäne, *pl.* wiory z hyblowania iak listki cienki.

Hoch, wysoki. hoher Thurm, wysoko wierza. neun Fuß hoher Baum, na dziewięc stop wysokie drzewo. hohes Gemüth, wysoki, wyniosły umysł. hoher Hügel, wysoki pagorek, wysoka mogiła. zu höhern Dingen gebohren seyn, do wysokich rzeczy być urodzonym. nach höhern Dingen trachten, wysokich rzeczy chcieć, pragnąć, do wysokich rzeczy piąć się. ein Säulchen, das nicht höher als drey Ellen ist, auf das Grab setzen, słupek, kolumneczkę nie wyższą nad trzy łokcie, na grobie postawić. zu einer höhern Ehrenstaffel gelangen, na wyższy stopień godności postąpić, wyższego stopnia godności dostąpić. hohe Galerie, wysoka galeryia. hoher Untersatz, wysoki podstawek, postument. hohe Hügel, wysokie mogiły, wysokie pagorki. hoher Vogel, wysoki ptak. hoher Redner, wysoki mowca. hohe Wohnung, wysokie mieszkanie. hoher Ort, wysokie mieysce. auf den hohen Orten, na wysokich mieyscach. hoher Berg, wysoka góra. hohes Alter, wysoki wiek, wysokie wielkie lata; *lecz Polacy przeciwnie mowią:* aber die Polen hingegen sagen, pochyły wiek, nachylony wiek, nachylona lata, sehr hohes Alter, bardzo wysoka starość, po Polsku, bardzo nachylone lata. hohe Farbe, wysoki kolor, iasny kolor, iasna farba, wysoka barwa, iasna barwa. sehr hoch, nader wysoki. sehr hoher Ort, nader wysokie mieysce. sehr hoch seyn, nader być wysokim. so hoch seyn als die Mauern, być tak wysokim iak mury. Siehe auch die folgenden Artikel.

Hoch, wysoko; etwas setzen, położyć, posadzić, postawić co. sehr hoch steigen, wysoko postąpić. die Hand hoch empor heben, rękę wysoko w gorę podnieść. von der Erde sich hoch empor heben, od ziemi się wysoko w gorę podnieść. hoch fallen, z wysoka zpaść. höher steigen, wyżey postąpić. hoch reden, wysoko mowić. hoch fliegen, wysoko latać, wylecieć, wybuiać. hoch gezogen werden, wysoko być wyciągnionym. hoher werden, wyżey mowić. hoch am Brete stehen, *wysoko na tablicy stać*, być na wysokich godnościach. hoch hinauf kommen, wysoko wychodzić. hoch hinaus wollen, wysoko sięgać, wysoko chcieć, wysoko patrzyć. es durch seine Thaten sehr hoch bringen, przez swoie czyny wysoko wynieść, się; *toco*, heilig, świętobliwie. hoch und theuer schwören, wysoko y drogo przysięgać, *t. i.* świątobliwie przysięgać. Siehe auch noch die folgenden Artikel.

Hochachtbar, przezacny. Hochachtbarer Mann, przezacny mąż.

Hochachten, wiele szacować, wiele poważać; einen, kogo, etwas, co. es achten ihn alle hoch, wszyscy go wiele szacuią, wielce poważaią. ich achte seine Gelehrsamkeit hoch, ia wielce sobie poważam, iego naukę, iego uczoność. die bösen Leute achten die Tugend nicht hoch, źli ludzie nie wiele szacuią cnotę. es so hoch achten als den größten Sieg, to tak wysoko szacować, iak naywiększe zwycięstwo. den Vater höher achten als die Mutter, oyca

oyca więcey poważać niż matkę. das achten alle hoch, to wszyscy wysoko poważaią. was die meisten hoch achten, co naywięcey ludzi poważa. etwas höher als alle andere achten, co więcey iak drugich szacować, co wyżey iak drugich sobie poważać.

Hochachtung, *f.* wysoki szacunek, wysokie szacowanie, wysokie poważanie.

Hochangelegen, wielkiey wagi, wielkiego poważania, ważny.

Hochangesehen, wysoce znakomity. hochangesehene Frau, zacne, godna Pani, wysoce znakomita pani, żona, und geehrter Mann, zacny mąż.

Hochansehnlich, *adj.* znakomity, zacny, wysoce znakomity, auch; godny, wysoce godny.

Hochansehnlich, *adv.* zacnie, godnie. znakomito, znakomicie.

Hochaufmuntern, rozszerzać, przyczyniać; ein Unrecht, rozszerać iaką niesprawiedliwość.

Hoch belobt, chwalebny, arcy chwalebny, wysoce chwalebny, przechwalebny.

Hochburg, Ort im Baadnischen, Hochberga, mieysce w Badeńskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Hochbergski.

Hoch berühmt, sławny, głośny, zaszczycony; in einer Kunst, w iakiey sztuce. hochberühmter General, sławny bardzo Generał,

Hochbetagt, sehr alt, bardzo stary, zgrzybiały, nader zestarzały, na schyłku dni y lat, nazbyt podeszłego wieku, nazbyt podeszły w latach, w wieku.

Hoch bringen, wysoko wyiść, na wysoką godność, przyiść do wysokiego honoru. in Ehren hoch bringen, do wysokich przychodzić honorow, na wysokim stopniu stanąć, dopiąć naywyższego stopnia godności.

Hochwürdig, przewielebny, wielce, wysoko wielebny.

Hocherhaben, wysoko wyniesiony. hocherhabne Tugend, wysoko wyniesiona cnota.

Hocherheben, wysoko wynosić, chwalić, *to co*: sehr loben, nader chwalić, pod niebo wynosić, do nieba wynieść, z niebem zrownać, wysokiemi kogo pochwałami wynosić, *powtore znaczy:* zu grossen Ehren bringen, do wysokich honorow wynieść, na wysokie godności wyprowadzić. einem hoch erheben, kogo na honor, na godność wynieść.

Hochfeyerlich, uroczysty, przeuroczysty, przeuroczysta, przeuroczyste.

Hochfliegend, wysoko lataiący, wysoko wylatuiący. hochfliegende Vögel, wysoko wylatuiące ptaki.

Hochgebracht, wysoko szacowany, wysoko poważany.

Hochgegossen, wysoko urodzony, zacnie urodzony, wysokiego urodzenia zacnego urodzenia.

Hochgeehrt, przezacny. hochgeehrter Herr, przezacny panie, mieyski tytuł.

Hochgelahrt, wysoko uczony, bardzo wysoko uczony, nader wysoko uczony.

Hochgelehrt, wysoko uczony, bardzo uczony, w cale uczony, należycie uczony, wyuczony, doskonale uczony, doskonałey nauki, wielkiey nauki, zupełnie uczony, ozdobiony nauką, w naukach y umieiętności biegły, wiadomy uczonych rzeczy.

Hochgeschätzt, wysoko szacowany, wysoko szacowny.

Hochgesegnet, błogosławiony, nader błogosławiony, wiesce błogosławiony.

Hochhalten, wysoko o kim trzymać, wysoko szacować; einen, kogo; etwas, co. ich halte diesen geehrten Mann hoch, ia wysoko szacuię tego uczciwego człowieka; *powtory znaczy*: in die Höhe halten, w gorę trzymać; die Hand, rękę. halte die Hand hoch, trzymay w gorę, wysoko rękę.

Hochhalten, das, wysokie szacowanie, wysokie trzymanie o czym.

Hochheben, wysoko wynosić; etwas, co, er hebet seine Gelehrsamkeit hoch, swoię naukę albo uczoność wysoko wynosi.

Hochheilig, święty, przeświętny. hochheilige Cermonien, święte ceremonie.

Hochheim, Hochheima, Stadt im Maynzischen, miasto w Moguńckim Elektorstwie.

Hochloben, wysoko chwalić, wysoko wychwalać, einen, kogo.

Hochmächtig, przemożny, wiele możny, wielmożny.

Hochmögend, przemożny. hochmögende Stadt, przemożne miasto. *Przestr.* Ersteres von diesen Wörtern, ist der Titel, womit Ihro Hochmögende die Generalstaaten, gegeben wird, pierwsze słowo, hochmögend, iest tytuł ktory się stanom Olenderskim daie, Przemożne Stany.

Hochmüthig, wyniosły, pyszny, hardy, dumny. über etwas hochmüthig werden,

den, być z czego wyniosłym, pyfznym, dumnym, hardym. hochmüthig machen, wyniosłym, dumnym, hardym, pyfznym uczynić. hochmüthig seyn, być wyniosłym, hardym. hochmüthiger Mensch, wyniosły, pyfzny, człowiek. hochmüthiges Frauenzimmer, wyniosła, pyfzna pani.

Hochmüthig, *adv.* pyfzno, hardo, wyniosło, dumno, antworten, odpowiadać. odpowiedzieć. einen hochmüthig anreden, do kogo hardo mowić. hochmüthig schreiben, wyniosło, pyfno, pifać. hochmüthig einhertreten, wyniosło wchodzić dokąd. sich hochmüthig erweisen, chardo, pyfzno, wyniosło się pokazywać, bardzo zawiele o fobie trzymać, nazbyt wiele o fobie rozumieć.

Hochmuth, *m.* wyniosły umysł, wyniosłość, hardość, duma. von sich Hochmuth blücken lassen, pokazywać hardość y wyniosłość po fobie. eines Hochmuth nicht ertragen können, nie moc czyiey wyniosłości y hardości znieść, cierpieć.

Hochpflaster, bruk, brukowanie mozg, pofadzka tafelkową robotą.

Hochreden, wyfoko mowić, bardzo wyfokie rzeczy mowić o fobie.

Hochschallend, wyfoko się rozlegaiący, wyfoko brzmiący.

Hochschätzen, wyfoko fzacować, etwas, co. ein jeder der ein Kenner ist, muß die Beredsamkeit des Ciceronis, hochschätzen, każdy, kto tylko zna się na rzeczach musi wyfoko fzacować wymowę Cycerona. viel Leute, schätzen die Wissenschaften, nicht hoch, wiele ludzi nie fzacüią wyfoko umieiętności. schätze die Tugend immer hoch, fzacuy zawfze cnotę wyfoko. diese Kleinigkeiten, sind nicht so hoch zu schätzen, tych frafzek nie trzeba tak wyfoko fzacować. die tugendhafte Jugend, wird immer hoch geschätzt, cnotliwa młodź bywa zawfze wyfoko fzacowana.

Hochschwingen sich, unośić się w gorę. hochmüthige Gemüther, schwingen sich immer hoch, wyniosłe umysły zawfze się wyfoko w gorę unofzą.

Hochschwülstig, nabrzmiały, napuchły, nabiegły, nadęty, zdęty. hochschwülstiger Sinn, nadęta nabrzmiała myśl. hochschwülstige Worte, nadęte, odęte słowa. hochschwülstige Rede, nadęta, napufzona mowa. einen hochschwülstig machen, kogo nadętym, napufzonym *to iest*, pyfznym uczynić.

Hochsprecher, *m.* Junak, co wyfoko o fobie mowi.

Hoch springen, wyfoko fkakać, w gorę skakać. für Freuden, od radości, od uciachy.

Hochstädt, Hochfztad, Name einiger Oerter, imie niektorych mieyfc.

Hochsteigen, wyfoko postąpić, wyfoko wchodzić. *to iest*, zu hohen Ehren kommen, do wyfokich honorow przychodzić.

Hochteutschmeister, Wielki Miftrz Niemieckiego Krzyżackiego ftanu.

Hochtrabend, wynieśiony, wyniosły, *wielko mowny*, to ieft, wielkie, rzeczy o fobie mowiący. hochtrabende Worte gebrauchen, wyfokich, wielkomownych słow zażywać, wyniosłemi, nadętemi słowami mowić.

Hochvermögend, wyfoko przemożny, wyfoko przepotężny.

Hochvernünftig, bardzo rozumny, wyfoko rozumny, wyfokiego y wielkiego rozumu.

Hochverrath, *m.* głowny zdrayca. der des Hochverraths schuldig ist, ktory głownego publicznego zdradziestwa winnym ieft. einen auf das Hochverrath anklagen, kogo o publiczne y głowne zdradziestwo, obwinić, oskarżyć.

Hochwohledler, fzlachetny, prześlachetny. *tytuł ieft, mieyski.*

Hochwürdig, przewielebny, tytuł *duchownym się daie.*

Hochzeit, *f.* wefele; rechtmäßige, prawne według prawa; langwierige, długo trwaiące, długo się ciągnące; ansehnliche, okazałe, gottlose, niezbożne, rechte, wahre, prawdziwe, falsche, fałfzywe, doppelte, dwoiakie, ungewisse, nie pewne, fertige, gotowe, beschwerliche, przykre, heimliche, potaiemne, glückliche, fzczęśliwe, herbe, nie miłe, gorzkie. eine Hochzeit anstellen, wefele gotować, bey einem, u kogo, für einen, dla kogo. was zur Tochter Hochzeit nöthig ist, anschaffen, przygotować co potrzeba na wefele corki, na wefele corczyne. sich mehr Mühe bey Veranstaltung einer Mägde Hochzeit, als einer andern machen, bardziey się ftarać o wefele, niewolnicy lub sługi, niżeli o wefele iakiey inney godney. die Hochzeit machen, wefele sprawić; gar zu viel Wesens dabey vorkehren, z bardzo świątobliwym pozorem, wefele mieć. mit einer die Hoch-

zeit machen, mieć wesele z ktorą, ślub, brać z ktorą. auf einen gewissen Tag die Hochzeit ansetzen, na pewny dzien wesele złożyć. die Hochzeit aufschieben, wesele odłożyć, odkładać. mit der Hochzeit eilen, z weselem się pośpieszyć. die Hochzeit gehet fort, wesele się gotuie, wesele będzie. die Hochzeit zerstören, hintertreiben, wesele rozegnać, weselu przeszkozić. die Hochzeit halten, wesele mieć, wesele odprawiać. die Hochzeit eines guten Freundes begehen, być na weselu iakiego dobrego przyiaciela.

Hochzeiter, *m.* pan młody, ktory się żeni.

Hochzeiterin, *f.* panna młoda.

Hochzeitgast, *m.* gość weselny, na wesele zaproszony, na weselu będący.

Hochzeitgeschenk, *n.* weselny podarunek, weselny dar. ansehnliches Hochzeitgeschenk, okazały, wspaniały, weselny podarunek.

Hochzeitgott, *m.* weselny bożek, Himen, z Greckiego.

Hochzeithaus, *n.* dom weselny, dom, w ktorym się wesele odprawuie.

Hochzeitlich, weselny. hochzeitlich Geschenke, weselny podarunek, na wesele dany.

Hochzeitmahl, *n.* weselny obiad, weselna wierzerza, bankiet weselny.

Hochzeitspiele, *pl.* weselne gry, solche anschauen, przypatrywać się weselnym grom.

Hochzeitsteuer, *f.* posag. von zwanzig tausend Thaler, dwadzieścia tysięcy talerow.

Hochzeittag, *m.* dzień weselny, ktorego ślub iest, ktorego się wesele odprawia.

Hochzeitverse, *pl.* weselny wiersz, na wesele pisany.

Hochzuehrend, czci godny, wysokiego uszanowania godny.

Hocke, *f. to co:* Bündel, wiązka, wiązanka, pęk, pęczek, *powtore znaczy;* gościnny podarunek, die man mit von einem Gastgebothe, nach Hause nimmt, ktory od gospodarza kto do domu bierze.

Hocken, auf dem Rücken tragen, nieść, dźwigać na plecach; einen, kogo. eine Last Hocken, ciężar iaki dźwigać, nieść, na grzbiecie.

Hocker, garb, auf dem Rücken, na grzbiecie. grosser Hocker, wielki garb.

Hockerland, Hokerlandyia, Landschaft in Preussen, kraina w Prusach.

Hoden, *pl.* iayka u samca.

Hodenbruch, *m.* kiła, wypukłość, *ruptura.*

Hodensack, *m.* worek na kiłę, na wypukłość, ktory chory nosi.

Höchlich, bardzo, barzo; versichern, upewniać; verlangen, żądać. ich hab dich höchlich verlanget, ia ciebie bardzo żądałem. sich höchlich erfreuen, bardzo się cieszyć. erfreue dich nicht höchlich, nie bardzo się ciesz. etwas höchlich wünschen, czego bardzo życzyć. er wünschet sich höchlich den Tod, on ci bardzo życzy smierci. einen höchlich um etwas bitten, kogo bardzo o co prosić. ihr bittet ihn höchlich um das Buch, wy go bardzo prosicie o tę książkę.

Höchst, nader bardzo; etwas bewundern, czemu się dziwować. einen höchst bekümmern, bardzo się nader komu o co przykrzyć.

Höchste, naywyższy. höchste Heiligkeit, naywyższa świętobliwość, świętość. höchste Guth, naywyższe dobro. es aufs Höchste bringen, naywyżey, iak naywyżey się wynieść. die höchste Ehrenstufe erlanget haben, dopiąć naywyższych stopniow godności. aufs höchste kommen, naywyżey wyiść, wychodzić, iak naywyżey. nach dem Höchsten trachten, naywyższych rzeczy pragnąć, aufs hochste zum höchsten, z naywyższego na naywyższe.

Höchstens, naywięcey, naybardziey, naypewniey, nayprędzey, naydaley. ich erwarte ihn heute, höchstens morgen, ia go czekałem dzisiay, a naypewniey utro, zwey oder drey mal höchstens, dwa albo trzy razy naywięcey. in zwey oder höchstens in drey Tagen, we dwoch, a naydaley we trzech dniach. du sollst es morgen oder höchstens übermorgen erfahren, to będziesz iutro, a naydaley poiutrze wiedział. sie nehmen einen, oder höchstens zwey Tage, aus dem Monate weg, oni wyimuią ieden dzień, a naywięcey dwa dni z miesiąca. höchstens einen bekümmern, przykrzyć się komu iak naybardziey.

Höcke, *m.* ubogi kramarz; schlechter Kramer, *właściwie* przekupień.

Höckericht, garbaty, wypuczony. höckerichter Kopf, wypuczona głowa. höckerichter Ort, pagorkowate mieysce.

Hofgen, plac waleński, podworeczko. in welchem vier Mastholderbäume stehen, w kto-

w ktorym cztery iakeniowe drzewa ſtoią.

Höflich, ludzki, grzeczny, manierny, obyczayny, höfliche Rede, ludzka, manierna, grzeczna, obyczayna mowa. höflicher Mann, ludzki, grzeczny człowiek. höflicher Scherz, grzeczny żart. höflicher Brief, ludzki, pełny ludzkości liſt. gegen alle höflich ſeyn, być ludzkim dla wſzyſtkich.

Höflich, ludzko, grzecznie, obyczaynie, maniernie, z ludzkością, z grzecznością, z manierą, z obyczaynością. nicht gar zu ſehr höflich, nie bardzo ludzko y grzecznie; ſich erweiſen, pokazywać ſię. einen höflich fragen, kogo ſię z ludzkością, pytać.

Höflichkeit, *f.* ludzkość. bey dem ſich eine groſſe Höflichkeit findet, przy ktorym ſię wielka ludzkość znayduie. eines Höflichkeit kennen, znać czyią ludzkość, wiedzieć o czyiey ludzkości. ſeiner Höflichkeit nachgehen, iść za ſwoią ludzkością, trzymać ſię ſwoiey ludzkości, tak czynić, iak ſwoia ludzkość każe, tak ſobie poſtąpić powinien.

Höfling, *m.* dworak, dworaczek, to co Hofmann, dworſki człowiek.

Höhe, *f.* wyſokość. bewundernswürdige Höhe, wyſokość podziwienia godna. unendliche Höhe, nieſkończona wyſokość; rechte, tak prawie, w ſam raz, w miarę, nie zbyt wielka, nie zbyt mała. groſſe Höhe, wielka wyſokość; jähe, przykra; gar zu groſſe, nazbyt wielka; dreyfüßige, troyſtopna, czyli na trzy ſtopy. Fuß Höhe, na ſtopę iednę wyſoka; anderthalbfüßige, na pułtory ſtopy, pułtora ſtopna. die Höhe der Berge, wyſokość gòr. die Höhe des Hauſes, wyſokość domu; der Bäume, drzew. die Höhe des Gemüths, wyſokość umyſłu. die Höhe des Glücks, wyſokość fortuny, ſzczęścia. von zwanzig Schuhen, die Höhe haben, mieć wyſokość na dwadzieścia ſtop. die Höhe des Leibes, wyſokość ciała, wzroſtu. das Rohr wächſt in die Höhe, trzcina rośnie na wzwyż. die Höhen, darnach die Natur begierig iſt, wyſokość, ktory ſama natura żąda. drey Fuß in die Höhe wachſen, rośnąć trzy ſtopy na wyſokość. die Höhe des Capitolii, wyſokość, gòry Kapitolium. die Höhe der Staturen, wyſokość ſtatury. die Luft ſteiget in die Höhe, powietrze wſtępuie na wyſokość, *lepiey po Polsku powieſz:* wſtępuie w gòrę. in der Höhe verfaulen, na wyſokości, wyſoko będąc, gnić. aufſteigende Höhe, położyſto nie przykro w gòrę idąca wyſokość. die Höhe des Hügels, wyſokość pagorka. abgehende, niederwerts gehende Höhe, wyſokość na doł ſpadziſto idąca, pochyło ku dołowi idąca. die Höhe des Berges, wierzch gòry. auf die Höhe des Berges ſteigen, wyleść, wyiść, na wierzch gòry. die oberſte Höhe erreichen, wyść na ſam płaſki wierzch gòry, na ſamą płaſzczyznę wierzchu gòry. auf der Höhe ſtehen, na wierzchu gòry ſtać, *wykłada ſię także*, mieyſce wydatnieyſze, wyżſze. die Höhen beſetzen, wyżſze wydatnieyſze mieyſca zalec, zaſieść, zaſtąpić, oſadzic. ſich auf eine Höhe ſetzen, położyć ſię, ſtanąć na wyżſzym mieyſcu. kleine Höhe von vorn haben, nie wielką gòrke mieć na przodzie, przed ſobą. die Höhe der Stadtmauern erreichen, rownać ſię z wierzchem murow mieyſkich.

Höher, wyżſzy, wydatnieyſzy. von einem höhern Orte herab reden, z wyżſzego mieyſca mowić. je höher wir ſind, je demüthiger ſollen wir uns erweiſen, im wyżey ieſteśmy tym ſię pokorniey, uniżeniey, mamy pokazywać. keinen höhern über ſich haben, niemieć nikogo wyżſzego nad ſiebie. ein höhern einladen, wyżſzego zaproſić. höher an Stande, ſtanem wyżſzy, *to ieſt:* godnieyſzy. höher an Glücke, wyżſzy ſzczęściem y fortuną, wyżſzy w fortunie, y w ſzczęściu. höher achten, wyżey ſzacować wyżey poważać; etwas, co; als ein anders, iak drugie, iedno nad drugie przenośić, iedno nad drugie przekładać. er achtet nichts höher, als das, was er liebet, on nic więcey nie ſzacuie iak to co kocha; als das gemeine Beſte, ia poſpolite dobro. ich achte nichts höher, als meine eigene Ehre und mein Gewiſſen, nie ſzacuię nic wyżey, iak moy właſny honor y moie ſumnienie. er achtet die Erhaltung der Soldaten, höher, als die Bagage, wyżey on ſzacuie ocalenie żołnierzy, iak bagaże. höher ſeyn, wyżſzym być. höher ſteigen, kommen, wyżey poſtąpić, wychodzić; durch einen, przez kogo. *to ieſt:* wyżſzego honoru doſtąpić, podwyżſzonym być na wyżſzy honor, wyżey ſię poſunąć, na wyżſze Krzeſło Senatorſkie po-

sunąć się; mit eines Nachtheile; z czyią szkodą, z czim uszczerkiem.

Höhest, naywyżey. *obacz wyżey na swoim mieyscu*, höchst.

Höhnen, naygrawać się, szydzić, einen, z kogo, naśmiewać się z kogo. höhne nicht die armen Leute, nie naygraway się z ubogich ludzi. der mich höhnet, den höhne ich auch, ia się też naśmiewam z tego, kto się ze mnie naśmiewa. ich schäme mich, diese ehrlichen Leute zu höhnen, ia wstydze się szydzić z tych zacnych y uczściwyich ludzi.

Höhnen, das, naygrawanie, szydzenie, naśmiewanie się.

Höhnerey, *f.* naygrawanie, szydzenie, naśmiewanie się, *drwienie*, proste słowo.

Höhnisch, naygrawaiący, szydzący, naśmiewaiący się. höhnischer Mensch, szydzący y naygrawaiący się człowiek. höhnische Weiber, szydzące y naygrawaiące kobiety. höhnische Reden, szydząca y uszczypliwa mowa na śmiech.

Höhnung, *f.* szydzenie, naygrawanie się wiśmiewanie, przycinki żartobliwe.

Höle, *f.* doł, otchłan; der Erde, ziemi, *lepiey się mowi*, w ziemi. so gegen Mitternacht siehet, und unendlich tief ist, ktora na pułnoc otworzone iest, y nieskończenie głęboka. unterirrdische Höle, podziemna iama, podziemne doły, pieczary. der Eingang in eine Höle, wchod, weyście, do iamy do dołu, do dołow, do pieczarow. in den Bergen die Höle graben und sich darinnen verstecken, w gorach pieczary wykopać y w nie się kryć. die Höle hat einen dunkeln und engen Eingang, pieczar iaskinia ma ciemny y iasny wchod; unergründlich tiefe, nie zgruntowana głębokość. eine einsame Höle finde, und sich darinnen verbergen, osobną samę iaskinią znaleść, y w niey się skryć. eine Höle von den Seeräubern unten an einem Felsen, ausgeführte, stockfinstere, iedna iaskinia, od rozboynikow morskich pod wysoką skałą wyrobiona, ciemna. die Höle, die viel Ausgänge hat, pieczar, ktory ma wiele wychodow, wycieczek. aus der innersten Höle, z ośrzodka iaskini. eine Höle graben, pieczar wykopać. die Höle der Zähne, dziurz w zębach. die Höle der Thiere, iamy zwierząt, w ktorych zwierzęta siadaią. die Bestien liegen in ihren Hölen, bestyie leżą po swoich iamach.

Hölen, wydrożyć, wykopać, doły, iako by, wydolić.

Hölle, *f.* piekło, Ort der Verdammten, mieysce potępionych. in der Hölle der Gottlosen, Strafen leiden, w piekle cierpieć kary niezpożnych. einen aus der Hölle heraus holen, wyprowadzić kogo z piekła. einen in die Hölle stürzen, kogo do piekła ztrącić. elend die Thüre, zur Höllen aufmachen, spiesszno drzwi do pieła otworzyć. einen vorher zur Hölle schicken, kogo wprzod do piekła przesłać. wie viel sind Todte in der Hölle, iak wiele iest tych co poumierali, w piekle.

Höllenbraten, *m.* piekielna pieczenia, pastwisko piekielne, potępieniec.

Höllenfahrt, *f.* zstęp, zchod do piekła, po ktorym do piekła zstępuią.

Höllenfluß, *m.* piekielna rzeka, a ktora, iak baią, w piekle y koło piekła płynie.

Höllengeister, *pl.* piekielne duchy, diabli, dusze w piekłach zostaiące.

Höllengötter, *pl.* piekielni bożkowie u Poetow, piekielne bożyszcza.

Höllenhund, *m.* piekielny pies, cerber, co piekła, iak baią, pilnuie.

Höllenpforte, *f.* drzwi do piekła, wrota do piekła, drzwi piekielne, wrota piekielne.

Höllenpfuhl, *m.* iezioro piekielne, imo piekła leżące według Poetow.

Höllenschiffmann, *m.* przewoźnik piekielny, co do piekła przewozi, imieniem Kharon.

Höllisch, piekielny. höllische Götter, piekielne bogi, höllische Gegend, piekielna kraina.

Hölzern, drewniany. hölzerne Sohlen, drewniane trepki, podeszwy. hölzerner Steg, drewniane kładki, drewniane mosteczek, drewniany mostek, ława drewniana do przechodzenia.

Hölzgen, *n.* drewienko. mache etwas von diesem Hölzgen, zrob co z tego drewienka.

Hören, słuchać; einen, kogo, etwas, co. eine Zeit lang hören, przecz nie iaki czas słuchać. sonst woher hören, zkąd słuchać, z iakiego mieysca. stets hören, zawsze słuchać. mit aller Aufmerksamkeit hören, z wielką pilnością y uwagą słuchać. gütig hören, dobrotliwie słuchać. gnädig hören, łaskawie słuchać. persöhnlich hören, osobi-

osobiście, na swoie uszy słuchać. fleißig hören, pilnie słuchać. mit Freuden hören, za radością słuchać. gern hören, rad słuchać. und emsig hören, ciekawie, z ciekawością słuchać. ganz nicht hören, wcale nic nie słuchać. öffentlich hören, oczywiście, iawnie słuchać. sehr gerne hören, bardzo rad słuchać. sehr fleißig, ergeben, nader pilnie, z nader wielką chęcią. chęcią. aufs geschwindeste hören, iak nayprędzey słuchać; aufs langsamste, iak naynierychley słuchać. gleich von Anfang hören, zaraz z początku słuchać; eher von eines Unglück, als es selbst, pierwey słyszeć, o czyim nieszczęściu iak on sam. kaum dreymal des Tages, etwas daher hören, ledwie trzy razy w rok o tym słyszeć; von einem etwas, daß es andere von ihm sagen, słyszę to co insi o nim mowią; etwas, daß er selber saget, to co on sam mowi. einen gern hören wollen, rad chcieć kogo słuchać, chęć do słuchania kogo mieć, ochotę mieć kogo słuchać. etwas weniges, von etwas hören, co trochę o czym słyszeć. einem mit anhören, kogo chciec tez słuchać, y daley chcieć słuchać. ich habe das gehöret, ia to słyszałem. man höret nichts von ihm, nic o nim nie słychać. der die Klagen gern höret, ktory rad słucha skargi, obżałowania. man hat es hören lassen, dano to słyszeć. vom hören sagen haben, mieć to ze słyszenie, wiedzieć że słyszał. etwas stets von sich hören lassen, ustawicznie słyszeć o sobie mowić. kann man nicht das geringste hören, nie moc by naymnicy słyszeć, nie moc naymnieyszey rzeczy słyszeć. ich höre das nicht gern, ia to nie rad słyszę. nicht hören können, nie moc słyszeć, *w tym sensie co:* być głuchym. nicht hören wollen, niechcieć słyszeć. der etwas nicht gern höret, ktory nie rad czego słucha, ktory uczy przed czym zamyka.

Hören, das, słuchanie, słyszenie. Hören und Sehen ist ihm vergangen, słuch y wzrok stracił, ociemniał y ogłuchł.

Hörer, *m.* słuchacz, słuchaiący, ten co słucha mowiącego.

Hörerin, *f.* słuchaczka, słuchaiąca, to co, mowiącego, słucha.

Hörnerträger, *m.* rogaty, rogacz, co rogi nosi.

Hörngen, Hörnlein, *n.* rożek, rożeczek, maleńki, maluczki rożek.

Hörninn, *adj.* rogowy, von Horn, z rogu. hörninner Schnabel der Vögel, rogowy dziub ptakow, *lepiey po Polsku wymowisz:* u ptakow, u ptaku.

Hörstube, *f.* izba do słuchania. *możesz nazwać, słuchalnia.*

Hörter, Hekster, Stadt in Westphalen, miasto w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Heksterski.

Hornicht, rogowy, z rogu. hornichte Dose, rogowa tabakierka.

Hof, *m.* dwor; eines Fürsten, insonderheit so fern sich solcher von dessen Ministern und Bedienten verstehet, iakiego Kśiążęcia, Pana, osobliwie zaś, kiedy się to słowo Dwor rozumie o Ministrach, y o służących na dworze. nicht an den Hof taugen, nic nie ważyć u dworu, nie mieć u dworu łaski, nie mieć kredytu u dworu. Grosse am Hofe, Panowie na dworze; *powtornie znaczy:* Wohnung eines Königs, oder Fürstens insgemein, mieszkanie Krolewskie, albo Kśiążęce ogolem, pałac Krolewski, Kśiążęcy. *potrzecie, znaczy,* Hof an einem Hause, podworze, dziedziniec przy pałacu, przy dworze, auf dem Lande, dwor, pana, szlachcica. Meyerhof, w Polskim nie znaczy tąk iak w Niemieckim, pański, dwor, ale znaczy folwark, na ktorym Podstarości mieszka. Hof vor einer Stadt, dwor, dworek na przedmieściu. Hof um den Mond, Łuna około kśiężyca. zum Hofe eines Fürsten gehörig, do dworu iakiego Kśiążęcia należący, dworski, dworska dworskie.

Hof, Hof, Stadt im Voigtlande, miasto w Wogtlandzie.

Hofbedienter, *m.* pacholik, pachołek; von geringer Art, nayniższego rzędu służały we dworze, sługa dworski, ktory w łasce u Pana.

Hofcapelle, *f.* nadworna kaplica, domowa, dworską kaplica.

Hofcavalier, *m.* dworzanin, Kawaler nadworny, szlachcić za dworzaniną służący.

Hofdame, *f.* Pani nadworna Dama nadworna, do usługi Krolowy, Kśiężnie.

Hofdiener, *m.* sługa dworski, przy dworze służący.

Hoffarth, *f.* pycha, chardość; des Gemüths, umysłu, serca; besondere, osobliwa; unerhörte, niesłychana; unerträgliche, nie znośna. voller Hoffart, pełny pychy, hardości. sich durch die Hoffahrt einnehmen lassen, dać się uiąć hardości, unosić kogo. wir sollen die Hoffahrt fliehen, my mamy się pychy y chardości chronić. dessen besondere Hoffahrt ersiehet man hieraus, iego osobliwą w tym pychę y chardość poznać. die Hoffahrt in Kleidung, pycha w sukniach, w stroiu, w stroieniu się, w ubieraniu się.

Hoffärtig, pyszny, chardy, wyniosły. das Geld hat ihn hoffärtig gemacht, pieniądze go pysznym y hardym uczyniły. sich hoffärtig bey seinem Glück erweisen, chardym y wyniosłym pokazać się w swoim szczęściu. noch mehr hoffärtig werden, ieszcze się pysznieyszym, wynośnieyszym, chardzieyszym stać, do większey pychy, chardości, wyniosłości przyiść.

Hoffärtig, *adv.* pyszno, hardo, wyniosło; antworten, odpowiadać, odpowiedzieć. einen hoffärtig anreden, do kogo chardo, wyniosło mowić, z chardością.

Hoffärtiglich, pyszno, wyniosło, chardo, sprechen, mowić.

Hoffen, spodziewać się; *stare słowo*, nadziewać się; alles Gute von einem, co dobrego o kim. alberne Weise hoffen, głupie się spodziewać. sehr viel von einem hoffen, nader wiele się od kogo spodziewać. vergeblich hoffen, daremnie, prożno się, spodziewać. etwas bessers hoffen, czego się lepszego spodziewać. hoffen, die Sache erwiesen zu haben, spodziewać się, że rzecz pokazał, że rzeczy dowiodł. ich will dich, wie ich hoffe, ehestens sehen, iak nayprędzey się z tobą, iak się spodziewam, obaczę. hoffen, daß einer etwas thun werde, spodziewać się że kto co uczyni. hoffen, daß wir die Oberhand behalten wollen, spodziewać się, że my chcemy gorę brać. auf Gott hoffen, w Bogu się spodziewać. hoffen Gott werde helfen, spodziewać się, że Bog dopomoże. hoffen König zu werden, spodziewać się zostać Krolem. den Frieden hoffen, pokoiu się spodziewać. ich hoffe du werdest es thun, spodziewam się, że to uczynisz. auf eines Tod hoffen, nie spodziewać się. da nichts zu hoffen ist.

Hoffentlich, iak się spodziewam, iak iest nadzieia; will ich dich ehestens sehen, obaczę się iak nayprędzey z toba.

Hoffen, das, spodziewanie się, nadziei mienie, spodziewanie.

Hoffnung, *f.* nadzieia; gute, dobra; verlassene, nikczemna; gewisse, pewna; ungezweifelte, nie wątpliwa; geringe, mizerna; grosse, wielka; gewisse, pewna, niezawodna; betrügliche, falsche, zawodna, fałszywa; sichere, bezpieczna; eitele, leere, prożna, czcza; schlechte, ungewisse, maleńka, nie pewna; schnöde, niegodziwa, niebożna; neue, sehr geringe, nowa, bardzo cienka; jählinge, nagła; blinde, ślepa; vergebliche, daremna; sehr grosse, nader wielka nadzieia; unvermuthete, ktorey się nie domyślane. einem zu etwas die Hoffnung machen, nadzieię komu uczynić. er hat die Hoffnung, on ma nadzieie. er stehet in der Hoffnung, on iest w nadziei, on się wspiera ieszcze iaką nadzieią, on polega ieszcze na iakiey nadziei. sich Hoffnung machen, nadzieię sobie czynić, nadzieię sobie rościć, uwodzić się nadzieią. auf etwas seine Hoffnung setzen, zakładać na czym swoię nadzieię. einem die Hoffnung benehmen, odiąć komu nadzieię, pozbawić kogo nadziei, tracić komu nadzieię. die Hoffnung fahren lassen, porzucić nadzieię. du benimmst mir meine fast gewisse Hoffnung, ty odeymuiesz mi moię prawie pewną nadzieię, ty mnie pozbawiasz moiey pewney nadziei. er hat uns die fast ungezweiffelte Hoffnung benommen, on nam odiął prawie nin powątpiwaną nadzieie. ihr wollet ihn diese leere und eitele Hoffnung benehmen, wy mu chcie ztracić tę prożną y czczą nadzieię. er hat diese falsche Hoffnung fahren lassen, on porzucił tę fałszywą nadzieię. laß diese ungewisse Hoffnung fahren, porzuć tę nie pewną nadzieię. keine Hoffnung haben, niemieć żadney nadziei. sie hat keine Hoffnung zu heyrathen, ona nie ma żadney nadziei aby poszła za mąż. ihr habet grosse Hoffnung, viel Geld zu verdienen, wy macie wielką nadzieię, zarobić wiele pieniędzy. einem vergebliche Hoffnung machen, czynić czyią daremną nadzieią. mache ihm nicht diese vergebliche Hoffnung, nie czyń iego daremney nadziei. die Feinde machen eine vergebliche Hoffnung, nieprzyiaciele

ciele czynią moią daremną y bez skutku nadzieię. sich neue Hoffnung machen, rościć sobie nową nadzieię. mache ihm noch einmal, eine neue Hoffnung, uczyń mu ieszcze raz nową nadzieię. was hat man noch für Hoffnung, co maią ieszcze za nadzieię. was hat sich noch für Hoffnung, co ona ma ieszcze za nadzieie. man hat Hoffnung er werde es besser machen, maią nadzieię, że on to ieszcze lepiey uczyni. die Hoffnung ist aus, weg, nadzieia zginęła, poszła precz. deine Hoffnung wird bald aus, twoia nadzieia wnet poydzie precz, wnet będzie po twoiey nadziei, twoia nadzieia, wnet przepadnie, prędko zpełźnie. meine Hoffnung ist weg, iuż po moiey nadziei, zpełzła moia nadzieia. die Hoffnung ist in den Brunn gefallen, nadzieia do studni wpadła, *słowo w słowo z Niemieckiego*, zu Wasser geworden, nadzieia utonęła. *Wcale to w Polskim nie ma żadnego wdzięku.* aus ungewisser Hoffnung etwas anfangen, dla nie pewney nadziei, z niepewny nadziei co zaczynać. wer aus ungewisser Hoffnung etwas anfängt, dessen Vorschlag wird vergeblich gemacht, kto z nie pewney nadziei zaczyna, tego zamysły bywaią daremne, nie udaią się. wieder Hoffnung sich zu tragen, przeciwko nadziei trafić się zum Glück, hat sich wider meine Hoffnung zugetragen, szczęście się mi trafiło przeciwko wszelkie moiey nadziei, ktorego się nigdy nie spodziewałem. seine Hoffnung hat fehl geschlagen, nadzieia iego zawiodła go. die jählinge und grosse Hoffnung, schlägt sehr oft fehl, nagła a wielka nadzieia, często bardzo zawadzi. einen in der Hoffnung bestärken, kogo umocnić w iego nadziei. kann er mich durch sein Versprechen, in meiner Hoffnung bestärken? może on mie swoią obietnicą w moiey nadziei umocnić? alle diese Umstände, bestärken ihn in seiner Hoffnung, te wszystkie okoliczności uwierdzaią go w iego nadziei. kleine Hoffnung, maleńka nadzieia, bardzo nie wielka nadzieia, malenieczka nadzieia.

Hoffourier, *m.* stanowniczy, ktory gospody zapisuie, rozporządza.

Hofgeräthe, *n.* sprzęt dworski, iakie są, kanapy, krzesła, zegarki, pulpitynki.

Hofgericht, *n.* sąd nadworny, auch *in plur.* sądy nadworne; zu Wittenberg, w Wittenbergu; zu Warschau, w Warszawie; auch, Sędziowie Nadworni.

Hofgesinde, *n.* ludzie nadworni, ktorych Kśiażę, Pan ma przy sobie.

Hofhaltung, *f.* dwor, dworu trzymanie. zur Hofhaltung nöthig, do trzymania dworu potrzebny. wo die Hofhaltung aufgeschlagen ist. Der Großsultan, hat seine Hofhaltung, zu Adrianopel aufgeschlagen, Wielki Sultan, swoy dwor trzyma w Adrianopolu, swoy dwor przenios do Adrianopolu, przeniosł się do Adryanopolu ze swoim dworem. da kann der König seine Hofhaltung nicht aufschlagen, tam Krol nie może trzymać swoiego dworu, nie może sam zostawać ze swoim dworem, tam dwor Krolewski być nie może.

Hochheim, Ort im Maynzischen, mieysce pewne, w Moguńckim.

Hofhüter, *m.* sienny, stroż w sieni szwaycar, odźwierny; eines Fürsten, Herrn, iakiego Kśiążęcia, pana. soll vor der Thüre hüten, ma przede drzwiami strzec.

Hofiren, *o kobietach*, za pokoiową służyć, einem, u kogo.

Hofjunker, *m.* pokoiowy, młodzik za pokoiowego służący.

Hofleben, *n.* dworskie życie; ist manches mal verdrießlich, bywa czasem przykre.

Hofleute, *pl.* dworscy ludzie; sind manierlich, aber seltsam redlich, są manierni, ale rzadko rzetelni. Hofleute kommen oft daher, dworscy ludzie, przychodzą tu często.

Hofmann, *m.* człowiek dworski, dworak. er ist ein guter Hofmann, dobry z niego dworak, dobry z niego człowiek dworski.

Hofmarschall, *m.* Marszałek Nadworny, Marszałek dworu.

Hofmayer, *m.* dwornik, gospodarz na folwarku u pana.

Hofmayerinn, *f.* Dworniczka, gospodyni na folwarku u pana.

Hofmeister, *m.* Ochmistrz, Marszałek dworu; bey einem Fürsten, u iakiego Kśiążęcia; bey einem Könige, Herrn, u iakiego Krola, pana; eines jungen Menschen, iakiego młodego Panięcia. Dozorca, Rządca, *Guverner*; auf einem Meyerhofe, na folwarku iakim, Dwornik, Włodarz.

Hofmeisterinn, *f.* Ochmistrzyni; am Hofe eines grossen Herrn, na dworze iakiego wielkiego pana, Pana przełożona

żona nad pannami; eines Mayerhofs, Landguths, na iakim folwarku, na wsi, na dziedzinie, dworniezka gospodyni.

Hofminister, m. Nadworny Minister naypierwszy u Pana Konsyliarz, naypoufalszy.

Hofnarr, m. błazen dworski, dla rozweselenia pana.

Hofprediger, m. Kaznodzieia Nadworny. Kapelan dworski, do mszy, do Kazania, na dworże.

Hofrath, m. Konsyliarz Nadworny, Rada Nadworna. das ganze Collegium der Hofräthe, całe Koło Nadwornych Konsyliarzow. Rad Nadwornych.

Hofrecht, n. prawo nadworne, prawo dworskie, według ktorego za Dworem sądzą. nach Hofrecht, według prawa nadwornego.

Hofrichter, m. Sędzia Nadworny; sprawy za Dworem sądzący.

Hofschenk, m. Podczaszy Nadworny, ktory czaszę z napoiem Panu podaie.

Hofschmarutzer, m. pasibrzuch dworski, darmoiadek dworski.

Hofstatt, f. Koło Nadworne, Asystencyia Nadworna; fürstliche, książęce, książęca; königliche, Krolewskie, Krolewska; kayserliche, Cesarskie, Cesarska.

Hofthüre, f. dworne drzwi, tylne drzwi we dworze, domowe drzwi; kleine, drzwiczki. zur kleinen Hofthüre, małemi tylnemi, domowemi drzwiczkami.

Hof= und Justizienrath, m. Nadworny y Sądow Konsyliarz.

Hofzucht, f. porządek, dozor, dworski, karność dworska.

Hoh, wysoki, obacz na swoim mieyscu, hoch.

Hoheit, f. wysokość; königliche, krolewska. Przestr. dieses ist insgemein ein Titel, to iest pospolity tytuł po Niemieckich Kancellaryiach.

Hohenlohe, Hohenloha, Grafschaft, Hrabstwo Hohenlohskie.

Hohenwiel, Hohenwil, Festung im Würtembergischen, forteca w Wütemberskim.

Hohenwaldeck, Hohenwaldek, Grafschaft, Hrabstwo Hohenwaldeckie.

Hohenzollern, Hohenzollerna, Grafschaft, Hrabstwo Hohenzollerskie; Schloß solcher Grafschaft, zamek tego Hrabstwa, toż samo mamie.

Hoherpriester, m. Arcykapłan, naywyższy Kapłan.

Hohes Alter, n. zgrzybiała starość, zgrzybiały wiek, sędziwy wiek.

Hohe Schule, f. Akademia, słowo w słowo, wysoka szkoła.

Hohgeacht, wysoko szacowany. siehe hochgeacht, und also auch die übrigen Wörter, da hoh für hoch gesetzet wird, obacz słowa, hochgeacht, y tak też imne po nim słowa, w ktorych: hoh, zamiast, hoch, kładżie się.

Hohl, wydrożony, prożny we śrźodku. obacz: hol.

Hohlen, przywołać, zawołać; wołać, przyzwać; die Knaben, dzieci, chłopcow. einen aus Hetrurien hohlen, kogo z Hetruryi przyzwać, zprowadzić; aus der Fremde, z cudzych kraiow. einen vom Pfluge, zum Bürgermeisteramte, kogo od pługa na urząd Konsula. einen zu sich hohlen; zawołać kogo do siebie; den Doctor, doktora, Medyka.

Hohlleiste, f. listwa wyfugowana.

Hohlziegel, m. dachowka, iakoby, wydrożona cegła.

Hohn, m. szydzenie, naygrawanie, wyśmiewanie; pośmiewisko, śmiech, żart, w tym że samym sensie, gruby żart, mit einem Hohn treiben, pośmiewisko, szydzenie z kogo czynić. einem zu Hohn dienen, komu być pośmiewiskiem na śmiech, na szyderstwo, na szydzenie być komu podanym.

Hojahnen, ziewać; nachläßige Leute, leniwi y gnuśni ludzi. hojahnen sehr oft, ziewaią bardzo często. den schläfert es, der hohjahnet, komu się spać chce, ten ziewa.

Hol, wydrożony. hole Ader, wydrożona żyła; przez śrzodek dziurawa. hole Hand, wydrożona ręka. hole Tieffen der Hölen, wydrożona głębia, iama dołow. hol machen, wydrażać, wydrożonym uczynić. inwendig hol, zewnątrz wydrożony. unten hol, od spodku wydrożony. hole Wege, wąwozy głębokie. hole Zähne, dziurawe zęby.

Holbohrer, m. świder, do wiercenia.

Hold, życzliwy; gegen einen, komu. holder Mensch gegen mich, człowiek mi życzliwy.

Holderbaum, m. bez, vom Holderbaume, z besu.

Holde Göttinn, Łaſki, łaſkawe Boginie.

Holdſelig, łaſkawy. holdſeliger Menſch, łaſkawy człowiek. *znaczy także to co:* przyiemny, miły. holdſelige Rede, łaſkawa, przyiemna, miła mowa.

Holdſelig, *adv.* łaſkawie, mile, miło, przyiemnie, *w tym ſamym ſenſie,* pięknie.

Hole, das, *n.* prożne, dołek, wydrożone, *Subſt. neutr.* Hole der Augen, dołek w ręce. hole des Fuſſes, dołek w podeſzwie u nogi. hole eines Bechers, prożne, wydrożone w kuſlu; oder in eine Roſe, wydrożone w roży. hole des Gefäſſes, prożne w naczyniu.

Holen, przyprowadzić, zprowadzić; einen, kogo. einen holen laſſen, kazać kogo przyprowadzić. ich will den Schneider holen laſſen, ia chcę krawca kazać przyprowadzić. hole mir den Goldſchmidt, zprowadź mi złotnika. er hat mir einen ſchlechten Schuhmacher geholt, on mi zprowadził bardzo złe o ſzewca. hol mir einen andern, przyprowadź mi inſzego.

Holkehle, *f.* zciek, kędy woda, pomyie zciękaią y wychodzą.

Holla! hola! hey; Junge! chłopcze! ſtille! hola! cicho! cyt!

Holländer, *m.* Olender, z Holandyi rodem, z Olender pochodzący.

Holländerinn, *f.* Olenderka, kobieta z Hollandyi rodem, z Olender pochodząca.

Holländiſch, Olenderski, z Holandyi, z kraiu Olenderskiego.

Holländiſch, *adv.* po Olendersku, z Olenderska, iak Olender, iak w Hollandyi.

Holland, Hollandyia, Olendry. Batawia, nach Holland reiſen, do Hollandyi poiechać. es gefällt ihm nicht nach Holland zu reiſen, nie podoba ſię mu iechać do Hollandyi. ich reiſe bald nach Holland, ia wkrotce iadę do Hollandyi.

Holleiſte, *f.* liſtwa wydrożona, wypukła; etwas mit ſolcher, co z taką liſtwą.

Holſtein, Holſztyn, Olſztyn, Kſięſtwo, kray, Holſacyia, Holſztyńskie.

Holna, Holma, wyſpa. *powtore znaczy,* Ort wo die Schiffe gebauet werden, mieyſce na ktorym okręty y ſtatki wodnę buduią, okrętarnia.

Holofernes, Mannsnamen, Holofernes, imię Męſzczyzny.

Holper, *m.* chropowatość, chropacina, chropowacina, chropawe, niegładkie.

Holpericht, chropowaty; chropawy, chropaty, nie gładki; nie rowny. holperichte Oerter, chropawe, nie rowne mieyſca. holperichte Rede, nie gładka mowa, nie zgrabna mowa.

Holſtebro, Holſtebro, Stadt in Jütland, miaſto w Jutlandyi.

Holſteiner, *m.* Holſztyńczyk, Holſztynianin, Holſat, z Holſacyi pochodzący.

Holſteinerinn, *f.* Holſztynka, Olſztynka, Holſztynianka, Holſatka, białagłowa.

Holſteiniſch, *adj.* Holſztyński, Olſztyński, Holſacki, z Holſacyi.

Holſteiniſch, *adv.* po Holſztyńsku, po Olſztyńsku, po Holſacku, iak Holſat, iak Holſatka.

Holz, *n.* drewno, drzewo; grünes, zielone; feuchtes, wilgotne; ſtarkes, mocne; fußdickes, na ſtopę grube, miąſne; dünnes, cienkie; groſſes, wielkie, okrutne, ciężkie, *w tymże ſamym ſenſie mowi ſię,* co wielkie, okrutne drzewo; gut brennendes, dobrze ſię palące; leichtes, letkie. Mangel am Holze, niedoſtatek drew, niedoſtatek drzewa. Menge, Vorrath des Holzes, ſiła drew, wielka moc drew, przyſpoſobienie drew. groſſen Hauffen Holz auffetzen, wielkie kupy, ſtuſy drew nakładać. Holzhauen, drwa rąbać; Buchen im Feuer härten, hartować, twardzić, drewno w ogniu. Holz ſpalten, drwa łupać, drewno łupać. Holz ſägen, drwa piłą rznąć. Holz zum bauen, drzewo do budowania, drzewo na budowanie. zu Sturmdächern Holz fällen, na daſzki obronne, drzewo rąbać. da wächſt nicht viel Holz, tu nie wiele drzewa rośnie, *powtore znaczy to co:* Wald, las, bor. ins Holz gehen, do laſu iść. vom Holze, z drewna, z drzewa, drewniany. Holz holen, ſammlen, drwa noſić, drwa zbierać.

Holzapfel, *m.* leśne iabko, płonka, drzewo iabłonowe.

Holzart, *f.* ſiekiera do wykarczania korzeni drzewowych.

Holzbirn, *f.* leśna grożka, nie ſadzona w ogrodzie.

Holzboden, *m.* drwalnia, ſchowanie na drwa, lamus na drwa, komora na drwa. trage Holz in Holzboden, zanieś drwa do drwalni. hole Holz aus dem Holzboden, przynieś drwa z drwalni, z lamuſa, z komory.

Holzbund, *n.* drew wiązań, w ktorey kilkanaście płatw drew.

Holzdarbe, *f.* niedostatek na drwa; o drwa skąpo, drew niedostatek.

Holzen, *słowo w słowo*, *drzewować.* Holz im Walde hauen, drwa w lesie rąbać.

Holzhacker, *m.* drew rąbacz, człowiek do rąbania drew, stroż.

Holzhändler, *m.* drwalny kupiec, ktory, drzewo przedaie, drzewem handluie.

Holzhandel, *m.* drwalne kupiestwo; handel drwalny, handlowanie drwami.

Holzhauer, *m.* drew rąbacz, człowiek do drew rąbania, stroz.

Holzhauffen, *m.* stus, stus drew, stus drzewa; die Todten darauf zu verbrennen, do palenia na nim umarłych.

Holzhaus, *n.* drwalnia. gehe ins Holzhaus, Holz zu holen, idź do drwalni drew przynieś.

Holzicht, drewisty, drzewisty, iak drzewo, iak drewno: holzichte Erde, drewista, drzewista, ziemia. holzichte Wurzel, drzewisty korzeń. holzichter Stein, drzewisty kamień, rodem y plecią do drzewa, podobny.

Holzkammer, *f.* drwalnia, na drwa komora. hole Holz aus der Holzkammer, przynieś, drew z komory. lasse, in die Holzkammer Holz tragen, każ do komory drwa znosić.

Holzmarkt, *m.* drewniany rynek, na ktorym drwa przedaią.

Holzsammler, *m.* drew zbieracz, ten co drwa zbiera.

Holzsammlung, *f.* drew zbieranie; tägliche, codzienne.

Holzschnepfe, *f.* pardwa; ein Vogel, ptak, pardwa leśna.

Holzschuh, *m.* drewniany bur, kurpiel z łyka.

Holzschweller, *m.* ten co klinami drzewo rozbija.

Holztaube, *f.* grzywacz, leśny gołąb, dziki gołąb. von Holz Tauben, grzywaczowy, co z grzywacza robione, potrawa. Fleisch von Holztauben, mięso grzywaczowe, z grzywacza.

Holzung, *f.* drew rąbanie, drew gotowanie, drew w lesie przyspofabianie.

Holzwagen, *m.* woz na ktorym drwa wożą, woz do drew wożenia.

Holzwerk, *n.* drzewo, materyał, na budownią; das von Holzwerk soll gemacht werden, to co ma być, z takiego drzewowego materyału zrobione. zum Holzwerk gehörig, do materiału takiego na budownią należący.

Holzwürmgen, *n.* robaczek w drzewie, czerwik, ktory drzewo toczy, naproch.

Holzwurm, *m.* robak w drzewie, czerw, ktory drzewo toczy; to iest, gryzie.

Holunke, *m.* Schimpfwort, zelżywe słowo, ladaco, hultay.

Holunderbaum, *m.* bes, drzewo besowe, *piękniey się mowi*, a niżeli bzowe. vom Holunderbaum, besowy, zamiast bzowy. bes, genit, *lepiey* besu, niż, bzu. Ort, wo der Holunderbaum wächst, mieysce gdzie bes rośnie, besowina.

Holunderbusch, *m.* kierż, krzak, besowy, z kilkunastu gałęzi, lub, z kilku.

Holunderstaude, *f.* besowy krzew, drzewo besowe, czyli, bzowe.

Holunderwein, *m.* wino besem, albo *bzem*, zaprawne.

Holziegel, *f.* dachowka, co wygięta we śrzodku iest.

Honfleur, (Hogflör,) Honfleur, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Honig, *m.* miod, patoka, miod prasny; sehr süsser; bardzo słodki; fließiger, płynny, wodnisty; starker, gęsty; so aus Blumen gesammlet, ktory z kwiatow bywa zbierany; guter, dobry; unangenehmer, nieprzyiemny; unlieblicher, niemiły; sehr guter, bardzo dobry; unreiner, nieczysty; bester, geläuterter, rozpuszczony; von der andern Art, pośledniego gatunku; sehr gut schmeckender, bardzo dobrze smakuiący; sehr schlimmer, bardzo zły; reiner, czysty; verdorbener, zepsuty; frischer, neuer, świeży, nowy. zum Honig gehörig, miodowy. Gefässe vom Honig, naczynie z miodu, naczynie miodowe, na miod prasny. wie Honig, iak miod, miodowny. Farbe wie Honig, kolor miodowy, taki, iak miod. mit Honig angemacht, miodem przyprawny, miodem zaprawny, miodem osłodzony, do czego miodu włożono. mit Honig angemachtes Küchelgen, miodem zaprawne ciasteczko, miodem zaprawny kołaczyk, miodowniczek, wie Honig geartet und schmeckend, iako miod zrobiony, y smak takiż maiący; dergleichen Saft, takowyż sok, sok iak miod, do miodu podobny. Honig schneiden, miod wyrzynać z ula plastrami. Honig ausnehmen, miod wybierać,

bierać, z ula, *według, sztuki mowiąc*, pszczoły podbierać. der Honigbauer hat zu viel Honig geschnitten, pasiecznik, nazbyt wiele wyżnął miodu, nazbyt wiele podebrał miodu. nimm nicht viel Honig aus, nie wiele miodu wybieray, nie wiele podbieray miodu. so viel Honig, als genung ist, ausnehmen, tyle miodu, ile dosyć iest, podebrać, wziąć, wyciąć. Honig lecken, miod lizać. die Bäre lieben den Honig, niedźwiedzie lubią miod.

Honigapfel, *m.* rayskie iabłko, gatunek osobliwy takowychże iabłek.

Honigausnehmung, *f.* podbieranie pszczoł, podbieranie miodu.

Honigbau, *m.* pasieka, pszczolnik, gdzie w ulach pszczoły miod robią.

Honigbauer, *m.* pasiecznik, ktory około pszczoł y miodu robi.

Honigbirn, *f.* słodka gruszka, miodowa gruszka, miodowka.

Honigblume, *f.* kwiat, z ktorego pszczoły miod robią, w ktorym iest materyia do miodu sposobna.

Honigbrühe, *f.* miodowa polewka, z miodu zrobiona, albo miodem przysłodzona.

Honiggarten, *m.* pasieka, pszczolnik, mieysce gdzie ule z pszczołami stoią.

Honiggelb, żołty, żołto-czerwony, iakiego koloru miod iest.

Honiggrind, *m.* plaster, ktory pszczoły zakładaią, do zarobienia w nim miodu.

Honigkuchen, *m.* miodowy piernik, miodowe ciasto. kleiner Honigkuchen, miodowy pierniczek, miodowe ciasteczko.

Honigmachen, miod robić, miod zarabiać, iak pszczoły czynią.

Honigmachend, miod robiący, miodorobny, miodoczynny, *słowo w słowo z Łaciń. mellificus.*

Honigmacher, *m. słowo w słowo*, miododziey, miodorobnik, miodoczynnik.

Honigmann, *m.* człowiek do miodu, około miodu robiący, miododziey.

Honigreich, w miod obfity, w miod obfituiący, w miod urodzayny.

Honigrose, *f.* plaster miodu, iaki pszczoły zarabiaią.

Honigschmack, *m.* miodowy smak, miodu smak, smak taki iak miodowy.

Honigseim, *m.* miodowy plaster, miodu plaster, z ula.

Honigthau, *m.* patoka, sam miod bez suszu.

Honigtopf, *m.* miodowy garnek, naczynie na miod.

Honigtrank, *m.* miod poiony, z prasnego miodu robiony.

Honigwachs, *n.* wosk z suszu miodowego topiony.

Honigwerk, *n.* miodowa robota, miodowe rzemiesło, miodowe gospodarstwo.

Honigzeug, *n.* patoka, miod sam, bez suszu, czysty.

Honnet, *to co*, anständig, uczciwy, przystoyny, przystoyność maiący.

Honorabl, *to co*, ehrsam, czci y uszanowania godzien.

Honslardyck, Honslardyka, Ort in Holland, miasto w Hollandyi.

Hopfe, *m.* ein Gewächs, *ziele*, chmiel. es ist Hopfe und Malz verlohren, chmiel y słod zginął, *to iest*, daremna praca y koszt, nic nie wskurawszy.

Hopfenkäumgen, *pl.* chmielne szparagi.

Horchen, słuchać, podsłuchiwiwać: auf einen, kogo; etwas an der Thüre horchen, po de drzwiami słuchać, podsłuchiwać; was einer sagt, und von fern darauf Acht geben, co kto mowi, y z daleka na to baczenie dawac. sachte zur Thüre hinschleichen, den Athem an sich halten, und also horchen was geredet wird, cicho y powoli, do drzwi się przysunąć, dech w sobie zatrzymać, y tak słuchać, *to co*, mowią, cicho podsłuchiwać, co się dzieie, albo o czym mowa iest.

Horchen, das, *n.* słuchanie, podsłuchiwanie, nadstawianie ucha, ciche słuchanie.

Horcher, *m.* słuchacz, podsłuchiwacz, cichysłuchacz z nadstawianiem ucha.

Horizont, *m.* Horizon, koło, ktory ni by na dwie połowy niebo dzieli, y wzrok nasz zakończa, *nazwać dobrze możesz*, okylica. eines Horizont übersteigen, czyi horyzont przechodzić, *to iest*, być nad iego siły y poięcie.

Horn, Horna, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Hornański; Mann, Hornanin; Frauenzimmer, Hornianka. Graf von Horn, Hrabia z Horna.

Horn, *n.* rog; eines Thieres, iakiego zwierza. rechtes Horn, prawy rog; linkes, lewy rog; langes, długi, wysoki; starkes, mocny, tęgi; abgebrochenes, ułomany, utrącony; krummes, krzywy,

krzywy, wykrzywiony, pokrzywiony; schwärzlichtes, czarniawy; hohes, wysoki; kurzes, krotki; leichtes, letki; schönes, piękny; spitziges, kończysty; vorwärts stehendes, na przodku stoiąci. nach dem Maule wieder gehendes, ku pyskowi na doł idący. kleines, mały. aus einander stehender Hörner, rogi, daleko ieden od drugiego rozłożonie. mit Hörnern gewaffnet seyn, rogami być uzbroionym. Hörner des Mondes, rogi księżyca. Horn einer Armee, rog woyska, *zwyczaynie się mowi*, skrzydło, ale się może mowić rog skrzydła, rog szyku; des Hafens, rog portu. stumpfe Hörner haben, mieć poutracane, utrącone rogi. Hörner an einander probiren, rogow sobie probować, *to iest*, bić się ieden z drugim. der für Angst möchte Hörner kriegen, ktoremu od frasunku, ledwie rogi nie wyrosną. in ein Horn mit einander blasen, w ieden rog razem dąć, *to iest*, iedno z sobą trzymać, iedno z sobą myśleć, iedno z sobą rozumieć. etwas auf seine Hörner nehmen, wziąć na swoie rogi iaką-rzecz, interes robić. von Horne, z rogu, rogowy. fast wie Horn, prawie taki iak rog. gekrümmt wie Horn, zakrzywiony iako rog. das Hörner hat, rogaty. zu Horn werden, rogi rość; *Indic.* rogi rosną. kleines Horn, mały rog, rożek, rożeczek. mit einem Horne, z iednym rogiem, iedno-rogi, o iednym rogu. das zwey Hörner hat, co ma dwa rogi, o dwoch rogach, dwoy-rogi. das drey Hörner hat, co ma trzy rogi, otrzech rogach.

Hornarbeiter, *m.* robotnik od rogu, ten co z rogu, co wyrabia, rogownik.

Hornbläser, *m.* trębacz na rogu, ten co na rogu trąbi.

Hornfisch, *m.* iglica pewna ryba morska, tak nazwana.

Hornfüßig, *adj.* rogo-nogi, co kopyta ma, z kopytami.

Hornicht, rogowy; Schnäbel der Vögel, rogowy dziubu ptakow.

Horniß, *f.* ein Ungeziefer, owad pewny, szerszeń, sierszeń. die Horniß toll machen, szerszenie drażnić, das ist, złych gniewać.

Hornung, *m* Luty, anderer Monat des Jahres, drugi miesiąc w roku.

Hornwerk, *n.* szaniec rogaty; Art eines Festungswerkes, kształt, pewney forteczney roboty; bedeckt die Festung, zasłania, zastawia fortecę.

Hort, *m.* obrona, protekcyia, *obacz na swoim mieyscu*, Schutz.

Hosen, *pl.* pludry, spodnie, portki.

Hosenband, *n.* podwiązka. Orden des blauen Hosenbandes, order podwiązkowy granatowy, Angielski.

Hosenflicker, *m.* karpacz, co pludry karpa, łata, łatacz.

Hosenknopf, *m.* guzik, u tego ubioru do zapinania.

Hospital, *n.* szpital; für Armee, na ubogich; für Kranke, na chorych; für alte Leute, na ludzi zestarzałych y zgrzybiałych.

Hospitalmutter, *f.* Spitalmutter, matka szpitalna, gospodyni szpitalna.

Hospitalvater, *m.* szpitalny ociec, gospodarz szpitalny.

Hospitalverwalter, *m.* dozorca szpitalu, starszy rządca szpitalu.

Hospodar, *m.* Fürst in der Wallachey, Xiąże Wołoski, Hospodar Wołoski, Muldawski.

Hostilität, *f.* *obacz na swoim mieyscu*, Feindseligkeit, nieprzyiacielstwo.

Hoye, *f.* pałka, taran brukarski, baba, do wybiiania, palow, *to co*, Schlägel, wbiiak. etwas mit der Hoye hinein treiben, einschlagen, co babą, wbiiakiem, wbiiać w ziemię. die Pfähle sind tief mit der Hoye hinein zu treiben, pale trzeba głęboko babą powbiiać. die Pfähle sind nicht tief mit der Hoye eingeschlagen worden, pale nie głęboko były babą w ziemię powbiiane.

Hradisch, Hradysko, Hradyska, Stadt in Mähren, miasto w Morawie.

Hotentotten, *pl.* Hotentowie, Völker in Africa, narod w Africe.

S. Hubes, Stadt in Portugall, Senthubs miasto w Portugalii.

Hucke, *f.* sakiewka, iuczki, do noszenia na ramieniu.

Hucken, dźwigać; einen, kogo; auf dem Rücken, na grzbieci. der arme Vater huckt zwey kleine Kinder auf seinem Rücken, nędzny ociec dźwiga dwoie małych dzieci na swoim grzbiecie, na plecach.

Hudel, *f.* brydnia, brydnie, figle; die sind nichts werth, ktore nic nie warty.

Hudeler, *m.* figlarz; der sich nicht schämt, solcher zu seyn, ktory się nie wstydzi niem być.

Hudelicht, figlarny; hudelichter Kerl, figlarny człek.

Hudeln, figlować. die ehrlichen Leute hudeln niemals, uczściwi ludzie nigdy nie figluią. hudele dich fort, precz zrąd, idź precz.

Hudlemannsgesinde, n. ſtek oſtatni ludzi, naypodleyſzy gmin.

Hudeley, f. figlarſtwo, figlowanie: deine Wörter ſind pure Hudeley, twoie słowa ſą ſzczere figlarſtwa, prawdziwe figlowanie.

Hudwicksswald, Stadt in Schweden, Hudwikswalda, miaſto w Szwecyi.

Huen, Inſel im Balthiſchen Meere, Huena, wyſpa na baltyckim morzu.

Hueſca, Stadt in Spanien, Hweſka, miaſto w Hiſzpanii

Hufe, f. Stück Landes, wzor pola, trzydzieſci ſtay maiący.

Hufengeld, n. czynſz, z tak wielkiego wzoru pola.

Huff, n. kopyto; Horn der Pferde an den Füßen, róg na nogach końſkich; hartes, twarde; hohles, dołkowate, wydrożone; hohes, wyſokie; rundes, okrągłe; ſchäbigtes, obrażone, odbite; ungeſpaltenes, nie dwoione; eines Pferdes, u konia.

Hufeiſen, n. podkowa; einem Pferde auflegen, koniowi przybić podkowę. podkuć konia, na iednę nogę, na dwie nogi, na trzy, na wſzyſtkie cztery nogi. einem Hufeiſen aufſchlagen, komu podkowę przybić, das iſt, einem etwas bereden, welches nicht wahr iſt, wyperſwadować komu, aby wierzył. *to co*, nie prawda. du kannſt deinem Bruder nicht Hufeiſen aufſchlagen, ty nie możeſz podkowy twoiemu bratu przybić, *to ieſt*, nie wyperſwaduieſz, aby uwierzył. die Bedienten ſchlagen ihren Herren oft Hufeiſen auf, ſłudzy częſto przybiiaią podkowy ſwoim panom, wyperſwaduią im, aby wierzyli co nieprawda.

Hufſchmid, m. kowal ktory podkowy, robi y przybiia.

Hugenotte, m. Hugenot, Kalwini, albo Reformaci we Francyi tak nazwani.

Huhn, ſ. Henne.

Hübel, m. guz, wyrosłość, gorka; an der Stirne, na czole.

Hübelgen, n. wyrosłość, goreczka; an einer Bohne, na ziarku bobu.

Hübelicht, gorkowaty, wyrosły, guzowaty; Stirne, guzowate czoło, z guzem.

Hübſch, śliczny, ładny, *więcey ieſzcze znaczy iak*, piękny: hübſche Gebärden, Leibesſtellungen, śliczne, ładne, ieſta, y układność ciała, poſtać, *to co, diminut.* piękniuteńki, piękniutki. hübſcher Knabe, piękniuteńki chłopczyk. hübſch ſeyn, ślicznym, ładnym, pięknym, piękniuteńkim być.

Hübſchigkeit, f. śliczność, ładność, piękność. artige Hübſchigkeit, kſztałtna śliczność; beſondere und ſeltſame, oſobliwa y rzadka; der Augen, oczow.

Hüfte, f. oder das dicke Bein, łud, albo mięſiſta noga; das Schloß oben am dicken Beine, kłąb, na ſamym wierzchu u góry łuda. die Hüfte brechen, kłąb zbić, złamać. verrenkte Hüfte, wywinąc nogę w kłębie, znaczy też krzyż, w tyle.

Hüftweh, n. ſcyatyka choroba, bol w krzyżu. einer, der das Hüftweh hat, ten co na ſcyatykę chory, co ſcyatykę ciergi, co na krzyże chory.

Hügel, m. pagorek: niedriger, niſki; waldichter, laſem zarosły; mit Myrten und andern Bäumen bewachſener, mirtem y innemi drzewami zaroſniony; jäher, przykry; fetter, buyną ziemię maiący; allmählig aufſteigender, zwolna, nieprzykro w górę idący; magerer, płony; kahler, ohne Bäume, łyſy, goły, bez drzew; wohl befeſtigter, und allenthalben ſehr ſteiler, mocno ufortyfikowany, y ze wſzyſtkich ſtron urwany; durch die Thäler hingehender, dolinami przepadziſty; ſehr hoher, bardzo wyſoki; der auf einer Ebene etwas empor ſteiget, ktory na ſamey rowninie w górę ſię podnoſi; etwas ſpitzig zugehender, trochę kończyſty u wierzchu; der ſich allmählig wieder in die Ebene ziehet, ktory ſię zwolna znowu, ku rowninie ſpuſzcza; der ſich gegen den Fluß ziehet, ktory ſię ku rzece ciągnie; da unten der Fluß daran hinzieht, ktorego dołem rzeka idzie; hoher und rauher, wyſoki y chropowaty; unterſter, doł pagorka; der wie ein Kegel in die Höhe geht, ktory kończaſto, iak kręgel w góre idzie; höchſt angenehmer und grüner, bardzo przyiemny y zielony; mäßiger, voller alten Cypreſſen, pomiernie wielki, pełny ſtarych cypryſſow. die Hügel liegen um die Stadt her, pagorki leżą w koło miaſta. Hügel voller Bäume, pagorek pełny drzew; ziemlich hoher, pomiernie wyſoki; ziemlich großer, doſyć wielki; buſchigter, krzaczyſty. etwas auf einen irdenen Hügel ſetzen, co na

 wyſypa-

wyſypanym ziemi pagorku poſtawić; iſt abwärts, ku dołowi ſpadziſto idący. gegen den Hügel antreiben, w pagorek pod górę pędzić. den Hügel vor der Stadt beſetzen, pagorek przed miaſtem zalec, oſadzić. der mit den Soldaten beſetzter Hügel, żołnierzami oſadzony pogorek; iſt gefährlich vor der Stadt, ieſt niebezpieczny dla miaſta. kleiner Hügel, pagoreczek, maleńki pagorek.

Hügelgen, *n.* pagoreczek; angenehmes, miły; rundes, okrągły, okrąglutki.

Hügelicht, pagorkowaty, po ktorym wiele pagorkow ieſt. hügelichter Ort, pagorkowate mieyſce, po ktorym pagorki leżą.

Hühnerbrühe, *f.* rosoł kurzy, z kury gotowany.

Hühnerdieb, *m.* *słowo w słowo*, kurzy złodziey, kaniuk ptak tak nazwany.

Hühnerfeder, *f.* pierze kurze, pierze z kury; harte, twarde.

Hühnergeyer, *m.* kaniuk; der Hühner fängt, ktory kury łapie.

Hühnerhaus, *n.* kurnik, zamikanie na kury, albo gdzie kurom ieść daią.

Hühnerhirt, *m.* paſtuch kurzy, ten co kury paſie.

Hühnerkorb, *m.* koiec, na kury, *albo* klatka długa, w ktorą kury wſadzaią.

Hühnerleiter, *f.* drabinka, na ktorey kury ſiadaią.

Hühnermann, *m.* ten co kury chowa, trzyma, żywi.

Hühnermiſt, *m.* gnoy z pod kur, gnoy kurzy, plugaſtwa po kurach.

Hühnerneſt, *n.* kurze gniazdo, w ktorym kura na iaiach ſiedzi.

Hühnervoigt, *m.* ten co kury chowa trzyma, żywi.

Hühnerzucht, *n.* karmienie, kur, trzymanie y paſzenie kur.

Hühngen, *n.* kurczę, kurczątko, kurak, kurka, kureczka, ogołem mowiąc.

Hülfbegierig, no pomoc maiący przybyć, maiący pomagać, dopomagać.

Hülfe, *f.* pomoc, ratunek, pomaganie, pomożenie, poſiłek; fremde, obcy; gewiſſe, pewny; göttliche, boski; ſichere, bezpieczny; mäßige, pomierny; treue, wierny; ſchwache, słaby; große, wielki; und mannichfaltige, y rozmaity; viele, wiele pomocy, wiele poſiłku; wahre, prawdziwy; freywillige, dobrowolny; auswärtige, poſtronny; äußerſte, oſtatni; mit Gelde, w pieniądzach, pieniężny. einem die Hülfe leiſten, pomoc komu dać, dawać; wider ſo große Gewalt, przeciwko tak wielkiey ſile. bey einem die Hülfe ſuchen, ſehnlich die Hülfe ſuchen, z upragnieniem poſiłku ſzukac. einem mit der Hülfe beyſpringen, przyskoczyć komu na pomoc. einem in deſſen Elende die Hülfe ſehen laſſen, komu wyświadczyć ratunek, w iego nędzy. einem die Hülfe zeigen, komu pomoc wyświadczyć. einem Volk zu Hülfe ſchicken; komu ludzi na pomoc posłać. von einem die Hülfe haben, mieć od kogo pomoc, poſiłek. einem der Hülfe berauben, kogo pozbawić, powocy, poſiłkow. die Hülfe iſt da, na pomoc poſiłek przybył. weder Hülfe noch Rath wiſſen, ani poſiłku, ani rady nie widzieć. ſich eines Hülfe bedienen, zażywać poſiłkow od kogo. eines Hülfe haben, mieć poſiłek od kogo. die geſchwinde Hülfe iſt nöthig, prędki poſiłek ieſt potrzebny. einem die Hülfe leiſten, gewehren, komu poſiłek dawać, pomoc świadczyć. eine Hülfe nöthig haben, um die Hülfe anhalten, o pomoc proſić, poſiłkow ſię napierać. von einem die Hülfe erwarten, od kogo pomocy czekać. die Hülfe leiſten, pomoc świadczyć, ku pomocy być, iakim ratunkiem pomagać, na pomoc komu przybyć, przybywać, z pomocą, z poſiłkiem przychodzić. die Hülfe ſchicken, na poſiłek przysłać. zu Hülfe gehen, ziehen können, na pomoc iść, ciągnąć, przyiść. mit Gottes Hülfe, za Bożą pomocą; die Gefahr abwenden, niebezpieczeńſtwo odwrocić. zu Hülfe eilen, na pomoc, śpieſzyć, z poſiłkiem poſpieſzać, poſiłek przyśpieſzać. mit der Hülfe entgegen kommen, z poſiłkiem komu zabiec. Hülfe nach erlangtem Rechte, pomoc do wykonania dekretu, po wygraney ſprawie w ſądach.

Hülffertig, dobrotliwy, gotowy do dania ratunku, pomocy.

Hülffertigkeit, *f.* dobrotliwość, gotowość, do dania pomocy, ratunki.

Hülfleiſtung, *f.* pomocy świadczenie, ratunku dawanie.

Hülfliche Hand leiſten, pomocną rękę podawać; einem, komu.

Hülflos, bez pomocy, bez ratunku niemaiący pomocy, niemaiący ratunku. einen hülflos laſſen, zoſtawić kogo bez pomocy, bez ratunku.

Hülfreich,

Hülfreich, na pomocy będący, pomoc daiący, posiłkuiący.

Hülfsmittel, *n.* pomoc; gefährliches, niebezpieczna; zweifelhaftes, wątpliwa; wider so viel Unglück, przeciwko tak wiele nieszczęścia. im Unglücke ohne einiges Hülfsmittel bleiben, w nieszczęściu zostawać, bez żadney pomocy, niemieć y od iednego ratunku. mit schärfern, strengern Hülfsmitteln seiner Wohlfahrt rathen, żwawszym y żywszym pomocy sposobem ratować się, w swoim niebezpieczeństwie. Hülfsmittel zu etwas suchen, pomocnych żrzodków szukać do czego. sich eines Hülfsmittels worzu schaffen, pomocny środek sobie do czego opatrzyć. zu einer Wunde ein Hülfsmittel brauchen, na rany uleczenie iakiego lekarstwa zażywać; wider die Geschwulst, przeciwko nabrzmiałości. unprobierte Hülfsmittel sind verdächtig, niedoświadczone lekarstwa są podeżrzane. mit so geringen Hülfsmitteln sich erquicken, lekarstwami się tak letkiemi utrzymywać. kein schnell wirkendes, doch kräftiges Hülfsmittel, nie prędko operuiące ale skuteczne lekarstwo.

Hülfsvölker, *pl.* posiłki w ludziach na woynę; freywillige, dobrowolne, posiłkowy żołnierz, posiłkowe Horągwie, posiłkowe pułki.

Hülle, *f.* odzienie; und die Fülle, y iadło, sukmia y stoł. seine Kleidung ist eine elende Hülle, iego szaty, są mizerne odzienie.

Hülse, *f.* łupina; einer Nuß, z iakiego orzecha. Hülse der Erbsen, Wicken, łupiny, z grochu, z wyki, des Getraides, ze zboża; von Weinbeergen, z iagod winnych; von Oliven, z oliwek; von Hirse, z prosa. kleine Hülse, łuszczka.

Hülsenfrucht, *f.* legumina. voller Hülsenfrüchte, pełny leguminy, grochu, bobu.

Hülsengetraide, *n.* plewa ze zboża, plewa ktora na ziarnach iest.

Hündinn, *f.* suka, sobaka.

Hündisch, psi, psia, psię, co od psa iest, albo co do psa należy.

Hüner, *pl.* kury; die gern Getraide fressen, ktore rady zboże iedzą.

Hüningen, Festung am Rhein, Huninga, forteca nad Renem.

Hüpfen, skakać. die Sperlinge hüpfen, wroble skakaią. das Herz hüpfet mir, serce mi skacze; für Freuden, od radości.

Hürde, *f.* krata; oben auflegen, kratę na wierzchu położyć; werfen, rzucać; einen Ort mit Hürden umsetzen, ogrodzić kratami iakie mieysce. von Hürden, kraciany, z krat pleciony. Wand von Hürde, ściana z kraty.

Hürgen, *n.* kurewka, kleine Hure.

Hürisch, kurewny, kurewski. hürische Liebe, kurewna miłość. hürisch, po kurewsku.

Hüten, strzec, pilnować; einen, kogo; die Stadt hüten, miasta strzec, pilnować. einen hüten, kogo strzec, pilnować. die kann auch einer, wenn er gleich hundert Augen hätte, nicht hüten, ktorych, choć by kto sto oczow miał, nie mogł by ustrzec. den Garten hüten lassen, kazać ogrodu pilnować, *to co*, weyden, paść, pasać; die Kühe, krowy. sich hüten, siebie pilnować, strzec się; für einem, przed kim. sich für Gift hüten, strzec się trucizny. hüte dich, daß du ihm nicht gebest, strzeż się abyś mu nic niedał. hüte dich für diesem Uebel, strzeż się tego złego. ein gewissenhafter Mensch hütet sich für Uebelthaten, sumienny człowiek strzeże się złych uczynkow. die ehrlichen Leute sollen sich für Schandflecken hüten, uczciwi ludzie powinni się strzec plamy na dobrym imieniu. man muß sich überall hüten, trzeca się wszędzie strzec. für dem man sich nicht hüten kann, czego się ustrzec nie można.

Hüten, das, *n.* strzeżenie, pilnowanie, wystrzeganie się.

Hüter, *m.* stroż; guter, dobry; vorsichtiger, baczny; fleißiger, pilny, nieleniwy, nieospały, nieleżuch; alberer, unvorsichtiger, głupi, niebaczny; stummer, niemy; wachsamer, czuły, czuyny; verschlagener, przebiegły; der selbst eines andern Hüters nöthig hat, ktory sam potrzebuie drugiego stroża; böser, zły. herrlicher Hüter der Schafe, przedni stroż owiec. einen zum Hüter über etwas setzen, kogo strożem nad czym postawić, strożem kogo czego uczynić, nakazać komu, aby był strożem, przełożyć koga nad czym aby był strożem, naznaczyć kogo iakiey rzeczy strożem. Hüter des Tempels, stroż kościoła. Hüter am Thore, stroż u bramy, pilnuiący, strzegący bramy.

Hüterinn, *f.* ſtrożowa, ſtrożka; gute, dobra; wachſame, czuła; alte, ſtara.

Hütte, *f.* hata, ſzałas; ſtroherne, słomiana. mit ſeiner Hütte fortrücken, ze ſwoią hatą pomykać ſię. kleine Hütte, hatka. Hütte vor die Sonne, hatka, do uchylenia ſię przed słońcem.

Hüttgen, *n.* Hüttlein, hatka, hateczka; ſchlechtes Häuschen, domeczek. in ſeinem Hüttgen ſitzen, *w* domeczku ſwoim ſiedzieć. Feld- oder Bürgerhütte der Soldaten, polna albo obozowa hatka żołnierska, ſzałas.

Hüttenrauch, *m.* arſzennik, *auripigmentum*, powtore znaczy, *to co*, unruhiger Menſch, nieſpokoyny człowiek, kłutliwy, kłutnik.

Hütter, *m.* kapeluſznik, inaczey, Hutmacher, ten co kapeluſze robi.

Hüttgen, *n.* Hüttlein, czapeczka, kapeluſzek. mit einem unter dem Hüttlein ſpielen, z kim pod kapeluſzkiem igrać, zmyślić co fałſzywego między ſobą, zmowić ſię na iedno.

Hüttung, *f.* pilnowanie, ſtrzeżenie, ſtraż; des Viehes, ſtrzeżenie bydła, paſzenie.

Huld, *f.* życzliwość, przychylność, łaska, dobre ſerce, łaskawe ſerce.

Huldgöttinn, *f.* łask Bogini.

Huldigen, na hołd przyśiąć, na poddańſtwo; einen, komu; als den Kaiſer, iako to Ceſarzowi. ſich ein Land huldigen laſſen, kray iaki przyprowadzić do uczynienia hołdu.

Huldigen, das, *n.* hołdowanie, hołdu uczynienie, hołdu wyznanie.

Huldigung, *f.* hołdu oddanie, poprzyſiężenie, uczynienie.

Huldigungseid, *m.* przyſięga na hołd.

Huldigungseid ablegen, przyſięgę hołdu uczynić, hołd poprzyſiąc.

Hull, Stadt in England, Hull, miaſto w Anglii.

Hulſt, Stadt in Flandern, Hulſt, miaſto we Flandryi.

Human, Stadt und großes Landguth in Polen, Humań, miaſto y wielka włość w Polſzcze, das heißt, Humańczyzna.

Humberfluß, Fluß in England, Humberfluß, rzeka w Anglii.

Humeur, *m.* (Umör) umysł humor. den Humeur der Weiber wohl kennen, humor kobiet dobrze znać. das iſt meinem Humeur zuwieder, to ieſt rzecz przeciwna moiemu humorowi. ein Menſch von luſtigem Humeur, człowiek weſołego humoru. von freundlichem und gütigem Humeur, przyiacielſkiego y dobrego humoru. von widrigem und mürriſchem Humeur, kwaśnego y ſkrzętnego humoru człowiek. von angenehmen Humeur, przyiemnego humoru. wir ſind einerley Humeurs, ieſteśmy iednakowego humoru. ſehen, was einer für einen Humeur habe, widzieć, co kto za humor ma. die einerley Humeur haben, ktorzy ieden, albo iednakowy humor maią.

Hummel, *f.* bąk, oder, truteń, trucień.

Humpe, *f.* kubek, kielich. einem mit großen Humpen zuſetzen, kogo wielkiemi kubkami, kielichami obkładać, das iſt, częſtować.

Hund, *m.* pies, ein Thier, zwierz; munterer, żyźwy; der gut ſpüret, ktory dobrze ſzuka; hungeriger, głodny; im Hauſe, w domu, domowy; zur Jagd, do polowania; furchtſamer, boiaźliwy; guter auf die Jagd, dobry na łowy, do polowania; wachſamer, czuyny; bey Nacht, w nocy; der an einer Kette liegt, ktory na łancuchu uwiązany liga: alter, ſtary; der gut ausſieht, ktory dobrze wygląda, piękny; großer, wielki; der ſchwarze Augen hat, ktory ma czarne oczy, z czarnemi oczyma; mit ſchwarzem Watte, z czarnemi wargami; mit großen Lappohren, z uſzami wielkiemi zawieſiſtemi; mit einem dicken Nacken und Halſe, z grubym karkiem y ſzyią; der eine ſtarke Stimme zum Bellen hat, ktory mocny ma głos, do ſzczekania, z mocnym głoſem; der einen großen Rachen hat, ktory ma pysk wielki; läufiger, ktory ſię cieka za ſuką; ein ſchwerleibiger, ciężki, nie mogący biegać, nie rączy; fetter, ſpasły; ſtraubichter, chudy; geſchwinder, rączy; ſtarker, mocny; hurtiger, prędki; vierſchrötiger, ruby płaski; ſchmeichelnder, łaſzący ſię, podchlebny; frommer, dobry powolny, ktory nie kąśa; hämiſcher, zły, ktory kąſa, ktory ſię rzuca na kogo; verlaufener, obłąkany; mit einer harten und haarichten Bruſt, z mocnemi y kosmatemi pierſiami; mit großen Tappen, z łapami y pazurami wielkiemi; beißiger, kąſaiący; entlaufener, ktory ſię wyrwał, uciekł z kąd; toller, raſender, wściekły; fremder, obcy, nie ſwoy; böſer, zły; greulicher, zia-dły; fürchterlicher, ſtraſzny; auf dem Mayerhofe, na folwarku, folwarczny; des

des Hirten, pasterski, pastuszy; an der Kette, na łancuchu. Hunde sind treue Hüter, psy są wierni stroże; schmeicheln, liebkosen ihre Herren, podchlebiaią panom swoim, łaszą się koło swoich panow; hassen Fremde, nienawidzą obcych; haben einen starken Geruch zum ausspühren, maią bardzo ostry węch, do wytropienia, szukaią dobrze; bellen und beißen, szczekaią y kąsaią; kennen die Diebe, znaią złodzieiow; schnopern und spüren alles aus, wąchaią y tropią wszystko; lecken etwas, liżą co, bey Tage den Hund aussperren, we dnie psy zamykać; bey Nacht los lassen, na noc psa spuszczać; zerreissen etwas, szarpaią co; bellen einen an, szczekaią na kogo; bellen, wenn sie in dem Hause allein gelassen werden, szczekaią, gdy same tylko są zostawione w domu. einen Hund mit einem Steine werfen, na psa iakiego kamień rzucić, cisnąć. mit Steinen nach einem Hunde werfen, kamieniami za iakim psem rzucać; blöcken die Zähne, wyszczęścinaią zęby. den Hund zerren, böse machen, psa draźnić, zaczepiać. Hund liegt stille, pies cicho leży. einen Hund gänzlich stillen, psa wcale uciszyć, aby nie szczekał. der Hund hat mich in die Hand gebissen, pies ukąsił mnie w rękę. den Hund mit etwas anbinden, psa uwiązać na czym. auf Hunde Art, po piesku, iak pies, iak psy. von Hunden, psi, ze psa. Haut vom Hunde, skora ze psa, psia skora. Fleisch vom Hunde, psie mięso, mięso ze psa, psi ścierw. es ist ein Hund dahinter begraben, pies tam iest pod tym zagrzebany, *to znaczy*, ci ludzie co nie dobrego myślą. an kleinen Riemchen lernet der Hund Leder kauen, na małym rzemyczku, uczy się pies, całą skorę ziadać, *to przysłowie znaczy:* od małych rzeczy trzeba zaczynać, do małych rzeczy trzeba na przod przyzwyczaiać. viele Hunde sind des Haasen Tod, kędy wiele psow, tam pewna śmierć zaiąca, *znaczy*, aby wielu niegniewać, aby sobie nie robić nieprzyiacioł, bo im nie zdurza.

Hundebrodt, *n.* ieść dla psow, osypka, ktorą dla psow parzą.

Hundefell, *n.* psia skora; gebräuchlich zu vielen Sachen, zdatnia do wielu rzeczy.

Hundefleisch, *n.* psie mięso, psi ścierw, ścierw ze psa.

Hundefresser, *m.* psow pożerca, co psy ziada, iak wilk czyni.

Hundegebiß, *n.* psi zwyczay, na drugich szczekać, drugich kąsać.

Hundehütte, *f.* psia hata, hata na psa, w ktorey pies lega.

Hundejunge, *m.* młody pies, ieszcze nie wszczwany, niezaprawiony, *metaph.* młody chłopiec, niebywały nieznaiący się ieszcze.

Hundeloch, *n.* psia dziura, więzienie tak, żarłem w Niemieckim nazwane.

Hundepeitscher, *m.* ten co psy ćwiczy, biie,

Hundert, sto. hundert Tage, sto dni. hundert und zehen Jahre, sto dziesięć lat. hundert Jahre, sto lat. aus hundert bestehend, ze stu złożony, *także*, setny; dergleichen Gewicht, centnar. setna waga. Compagnie von hundert Mann, kompania, ze stu ludzi, w ktorey sto ludzi. zu hundert theilen, na sto dzielić. hundert und hundert, po sto. hundert Soldaten aufführen, sto żołnierzy wystawić, wyprowadzić. Eintheilung unter hundert Mann, dzielenie na sto ludzi. zu hundert gehörig, setny. hundert Männer, sto mężow, sto panow.

Hundertste, setny. hundertster Theil, setna część. hundertster Theil, setny dzień.

Hundertblätterichte Rose, *f.* stolistkowa roża.

Hundertfach, stokrotny. hundertfache Mauer lange nicht zu, die Dinge zu erhalten, y stokrotny mur, nie upilnuie, nie uchowa nigdy rzeczy.

Hundertfältig, postokrotny, postokrotna, postokrotne.

Hundertfältig, *adv.* postokrotnie, *albo* po sto.

Hundertfüßig, o stu nogach, stonog, maiący sto nog.

Hunderthändig, o stu rękach, sto rąk maiący.

Hundertjährig, stoletni. hundertjährige Spiele, stoletnie gry. hundertjährige Zeit, stoletni czas.

Hundertköpfig, stogłowowy, o stu głowach. hundertköpfiges Gescheur, poczwara o stu głowach.

Hundertkörnicht, sto ziarnowy, o stu ziarnach, będący.

Hundertmal, sto kroć, sto razy. hundert und achtzigmal; sto osimdziesiąt razy. sich eher hundertmal umsehen, sto razy się obeźrzeć pierwey niżeli. hundertmal so viel, sto razy tak wiele. hundertmal

dertmal so theuer, sto razy tak drogo; verkauft werden, kosten, być przedanym, kosztować.
Hundertpfündig, sto funtowy. hundertpfündiges Gewicht, sto funtowa waga.
Hunde tsäulige Gallerie, galeryia na stu słupach, o stu kolumnach.
Hundeschläger, m. hycel, co psy na stryczek łapie, y pałką zbiia.
Hundsbiß, m. psie ukąszenie, iak psy kąsaią; od psa ukąszenie.
Hundsfliege, f. psia mucha, robak, w lecie naywięcey bywa.
Hundsfutt, m. człowiek ładaco, nikczemny, szuia; chłystek.
Hundshunger, m. głod psi, tak wielki głod, iak we psie.
Hundsigel, m. iż ze psiem pyszczkiem, maiący pyszczek do psiego podobny.
Hundskopf, m. psia głowa, ze psią głową, maiący psią głowę.
Hundmücke, f. psi komor, że psy naybardziey kąsa.
Hundrück, m. Landesgegend in der Pfalz, Hundsryk, krainka w Palatynacie.
Hundssterne, plur. psia gwiazda, kanikuła, piesek.
Hundstage, plur. dni kanikularne, pieskowe dni, w ktorych naywiększe gorąco.
Hundvoigt, m. psiarczyk co nad psiarnią przełożony; przestroga: Dieses ist der Deutschen Hundsvott, oder Hundsvott, und bedeutet mithin einen der über die Hunde gesetzt ist.
Hundszunge, f. ein Kraut, psi ięzyk, ziele; polac. Cynoglossa.
Hungen, Stadt im Nassauischen, Hungena, miasta w Nassawskim.
Hungarn, Königreich in Europa, Węgry, krolestwo w Europie.
Hunger, m. głod; langer, długi; alter, stary; frischer, cały; häßlicher, szpetny; äußerster, ostatni; geringer, maleńki; schwerer, ciężki; trauriger, sehr großer, smutny, pardzo wielki; tödlicher, śmiertelny; war damals in Asien, był przed tym w Azyi. sich durch Essen des Hungers entledigen, iedzeniem, iedząc głodu się pozbyć, z głodu się otrząsnąć. mit Essen den Hunger stillen, iedzeniem głod uspokoić. stille den Hunger mit Brod, uspokoy głod chlebem. vor Hunger fast tod seyn, z głodu prawie umarłym być. wenn sie der Hunger plagt, treibt, gdy ich głod dręczy, y ściska. das gemeine Volk für Hunger sterben lassen, dać, nie bronić, aby pospolity gmin od głodu umierał. Entstehung des Hungers, wytrzymanie głodu, cierpliwość na głod. eines Unbändigkeit mit Hunger zähmen, czyię nieochełznaną nawiętność, gwałt, głodem ukrocić. für Hunger sterben, od głodu umrzeć. es sind mehr Hungers gestorben, als durch das Schwerdt umgekommen, więcey ich głodem pomarło, iak mieczem poginęło. den der Hunger treibt, ktorego głod ściska. mit Hunger quälen, kogo głodem morzyć. der Hunger nimmt überhand, głod co raz większy wszędzie, länger den Hunger aushalten, dłużey głod wytrzymywać, cierpieć. am wenigsten den Hunger vertragen können, naymniey moc głod zcierpieć, głod znosić. der Hunger fällt einen an, głod na kogo napada. der Hunger hat mich angefallen, głod mię napadł. sich selbst mit Hunger hinrichten, siebie samego głodem zabiiać. mit Hunger einen aufschreiben, głodem kogo zwoiować, pokonać. keinen Hunger leiden dürfen, nie moc bynaymniey głodu cierpieć. den äußersten Hunger leiden, nayostatnieyszy głod cierpieć, der Hunger fordert mich zum Essen, głod mię musi do iedzenia; przyniewala abym iadł. der Hunger ist ein guter Koch, głod iest dobrym kucharzem. theils freywilliger, theils gezwungener Hunger, częścią dobrowolny, częścią a przymuszenia głod. durch Hunger und Purgiren abgemattet werden, głodem y purgacyiami stać się osłabionym, słabieć. einen vom Hunger abgematteten erquicken, kogo głodem osłabionego, zwątlonego pokrzepić. bis auf den dritten Tag den Hunger aushalten, aż do trzeciego dnia głod wytrzymać. der Feind hat lange den so großen Hunger ausgehalten, nieprzyiaciel długo wytrzymał głod. halte länger den Hunger aus, wytrzymuy dłużey głod.
Hungerig, głodny; zgłodniały. mit einem hungerigen Magen zu einem kommen, z głodnym żołądkiem przyiść do kogo. komm niemals mit dem hungerigen Magen zu mir her, nieprzychodź nigdy z głodnym brzuchem do mnie.
Hungerleiden, głod cierpieć, wytrzymywać, głow wytrwać.
Hungerleider, m. głodny, zgłodniały, głod cierpiący, w głodzie zostaiący.

Hun-

Hungern, łaknąć, ieść chcieć, ieść się chcieć. daran man hungert, czego kto łaknie. dergleichen Hungertage, postne dni, suchotne dni, w ktorych kto suchotami iest. es hüngert mich, ieść mi się chce.

Hungern, das, n. łaknienie, ieść się chcenie, ieść chcieć, twoie ieść chcieć.

Hungersnoth, f. głod, słowo w słowo, potrzeba głodowa, albo potrzeba głodu.

Hure, f. kurwa; die Leute um das Ihrige bringet, ktora ludzi przywodzi do stracenia maiątku.

Huren, kurwić, kurestwem się bawić, z kurwami przestawać.

Hurengesell, m. kurwiarz.

Hurengewinn, m. zarobek kurewski. Huren halten, kurwy trzymać.

Hurenhandel, m. kurwami kupczenie.

Hurenhaus, n. bordel.

Hurenjäger, m. kurwiarz.

Hurenkind, n. kurewskie, dziecie, z kurwy syn.

Hurenleben, n. kurewskie życie.

Hurenlied, n. kurewna piosnka.

Hurenlust, f. spryt kurewski.

Hurenstirn, f. bezwstydne czoło.

Hurenwebel, m. co kurwy naprzedaży trzyma.

Hurenwirth, m. co kurwy przechownie y przedaie; unflätiger, plugawy, nieczysty; gottloser, niezbożny; leichtfertiger, płochy, ładacö; meineydiger, krzywoprzysiężny; betrügerischer, zdradliwy, oszukaniec; verfluchter, przeklęty; Verderber der jungen Leute, zgorszenie, zepsucie młodych ludzi; unverschämter, nie wstydliwy; diebischer, złodziey; abgeben, kuplerem być.

Hurerey, f. kurestwo.

Hurtig, ochotny, prędki, bystry, ochotny y prędki do wszystkiego, do pracy, do usługi; nieleniwy, nierozlazły. hurtiger Kopf, prędka głowa. nicht alle sind so hurtig, nie wszyscy są tak prędkiemi, tak prędcy. hurtig seyn, prędkim, ochodnym być. hurtig seyn wollen, chcieć być prędkim, ochodnym. sie sind hurtig auf den Füßen, są prędcy oni w nogach. hurtig für andern seyn, prędszym być nad inszych. soll man hurtig seyn, trzeba być prędkim, ochotnym.

Hurtig, adv. prędko, ochotnie, szypko, nie leniwo, nie rozlazło. hurtig hervorlangen, czego prędko dobyć, dostać, co prędko dobywać, dostawać. hurtig in seine Herberge gehen, prędko do swoiey gospody iść.

Hurtigkeit, f. prędkość, ochota, wesołość; im Schreiben, w pisaniu; im Jagen, w polowaniu. Hurtigkeit des Gemüths, prędkość, obrot, szypkość umysłu, bystrość.

Hurtiglich, adv. ochotnie, prędko, bystro, szypko, obrotnie, z ochotą.

Husiatin, Stadt in Polen, Husiatin, miasto w Polszcze.

Hussar, m. hussar, ungarischer Reuter, raytar, żołnierz konny Węgierski.

Husten, m. kaszel; alter, stary; frischer, świeży; trockener, suchy. der Wein reitzet und macht den Husten schlimmer, wino sprawia kaszel y ieszcze go gorszym czyni. nichts durch den Husten auswerfen, nie wyrzucac nic przez kaszel. der Husten ist gegen Rauhigkeit beschwerlich, kaszel iest cieżki, dla darcia; kann kaum curirt werden, wenn er alt geworden, ledwie może być ukurowany, kiedy iest zastarzały; bey den man auswirft, przy ktorym wyrzucaią flegmę, kaszląc; da man nicht auswirft, przez ktory flegmy nie można wyrzucić. der Essig stillt den alten Husten, ocet uspakaia stary kaszel, kaszel folguie po oczbie. kleiner Husten, mały kaszel, kaszelek. den Husten verursachen, kaszel sprawić, kaszlu nabawić, kaszel sprawiać, kaszlu być przyczyną. wegen des Hustens kann er nicht sprechen, dla kaszlu nie może nic mowić. ich werfe noch bey meinem Husten aus, ia wyrzucam ieszcze flegmę przez moy kaszel. das ist immer zu vermeiden, was den Husten verursachet, tego się zawsze trzeba wystrzegać, co kaszel sprawuie.

Husten, kaszlać, kaszleć. man will gern husten, chce się kaszleć, radby kaszleć. ich huste nicht gern, ia nie rad kaszlę. die Kinder husten, dzieci kaszlą.

Husten, das, n. kaszlanie, kaszlenie. die Zunge im Husten herausstrecken, w kaszlu ięzyk wyciągać. er hustet so stark, daß er die Zunge im Husten herausstreckt, on tak mocno kaszle, że aż ięzyk kaszląc wyciąga. dein Husten ist beschwerlich, twoie kaszlanie iest ciężkie, przykre.

Hustlein, n. kaszelek; kleines, mały; seltsames, rzadki, nieczęsty.

Hut, Wache, *f.* warta, straż; stroża. auf der Hut stehen, na warcie stać, na straży stać. wegen der Ausfälle auf guter Hut stehen, dla wycieczek, dla najazdow być na dobrey straży, straż dobrą trzymać, przeciwko wycieczkom y napaściom. von fern auf der Hut stehen, zdaleka stać, na strazy, na warcie. auf der Hut seyn, szpiegować, wypatrywać. er ist wegen seiner Feinde immer auf der Hut, on zawsze szpieguie swoich nieprzyiacioł.

Huth, *m.* den man auf den Kopf setzet, kapelusz, ktory na głowę kładą. den Hut auf dem Kopfe haben, mieć na głowie kapelusz. den Huth aufsetzen, kapelusz wdziać. den Hut abnehmen, kapelusz zdiąć; runder, okręgły; mit einem breiten Rande, ktory ma kapelusz na głowie, mowi się w kapeluszu, w kapeluszu iest, w kapeluszu chodzi, u niego kapelusz na głowie, kapeluszem ma głowę nakrytą, nakryć kapeluszem głowę.

Huthmacher, *m.* kapelusznik, rzemieślnik co kapelusze robi.

Huthschnur, *f.* sznurek, ktorym kapelusz w koło bywa związany.

Huthstaffirer, *m.* ten co kapelusze wystraia y inne czapki.

Hut Zucker, *m.* głowa cukru, von sechs Pfund, sześcio-funtowa.

Huy, Stadt im Lüttichischen, Hwia, miasto w Leodyiskim.

Hyacinth, *f.* eine Blume, hiacynt, kwiat pewny.

Hyacinth, *m.* ein Edelgestein, hiacynt, kamień drogi, pewnego gatunku.

Hyacinthenfärbig, hiacintowey farby, hiacyntowego koloru.

Hypothek, *f.* zastaw dobr nieruchomych, klucza, miasta, wioski.

Hysop, s. Ysop.

Hysopwein, s. Ysopwein.

J.

J oder i, neunten Buchstab des Alphabets, J, albo i, dziewiąta litera w alfabecie. Dieser Buchstab ist so wohl im Deutschen als Polnischen bald ein Vocal, bald ein Consonans, und im Polnischen wird er geschrieben, J i Vocalis, aber, j Consonans. J litera tak w Niemieckim iak y w Polskim, iest, czasem Vocalis, czasem Consonans, ale w Polskim pisze się Vocalis, J i, Consonans zaś, j.

Ja, owszem, y owszem, ba tak, ba owszem. die Sache ist also nicht gut, ja, sie ist die beste, rzecz tak nie iest dobra, ba y owszem naylepsza, owszem naylepsza, ba naylepsza, y owszem naylepsza. ja vielmehr, y owszem tym bardziey, raczey owszem. ich soll dich haben sehen wollen, iam cię chciał widzieć. ja vielmehr habe ich vor dir nicht wollen gesehen seyn, raczey owszem ia niechciałem być od ciebie widzianym. ja allerdings, y owszem wcale, bez wątpienia, ich habe gefragt, ob denn mein Vater Paulus und andere lebten? ja allerdings, antwortete er, leben diese, ia pytałem się, ieżeli by moy oyciec Paweł, y inni żyli? y owszem bez wątpienia, on odpowiedział, żyią ci. betrügst du ihn denn so? ja er hat mich viel mehr betrogen, tak to go ty zwodzisz? ba on mię owszem wiele razy zwiodł. ja um so viel, auch mehr, als, y owszem tym bardzey, tym więcey, iak. ja freylich! tak, prawda! sollte er deswegen verdammt werden, miał by on być dla tego potępionim? ja freylich, tak prawda, on odpowiedział. ja freylich bewegt mich das große Rathslicht, tak prawda mięsza mię to wielkie Senatu swiatło. ja freylich geht man damit um, tak prawda, o to chodzi, o to idzie; to co, ja gar im Polnischen, y owszem w Polskiem. ihr sehet den General der Feinde in der Stadt, ja gar in dem Rathe, widzicie Hetmana nieprzyiacielskiego w mieście, y owsem w samym Senacie. ja gewiß, tak zapewne. sagst du das? mowisz ty to? ich gewiß, ich sage es, tak zapewne mowię to. ja noch darzu, owszem ieszcze do tego. er antwortet ja oder nein, on odpowiada, tak, albo, nie. ja sagst du, er ist bald darauf gestorben, tak, co ty mowisz, on w krotce potym umarł. ja er wird auch wünschen müssen, owszem on będzie musiał życzyć. ja, sie sind noch uneins, oni są ieszcze w niezgodzie. ja hinter sich, wie die Bauern die Spieße tragen, dafür sorget auch das Volk, tak, lud się bardzo o to turbuie, iak chłopi spisy noszą, o te fraszkę lud nie stoi, tey bryndi lud nieuważa. ja sagen, mowić tak, podtakiwać, potwierdzać; zu etwas, w czym.

czym. ja oder nein antworten, tak albo nie, odpowiedzieć. ja was noch mehr ist, so lernen sie auch etwas, owszem, co większa, uczą się przecie czego.

Jachzorn, *m.* gniewliwość, popędliwość, gniew; *gdy znaczy to co*, gniewliwość. für Jachzorn brennen, rozpalić od gniewliwości; damit an sich halten, utrzymywać gniewliwość w sobie. ihr sollet den Jachzorn an euch halten, wy powinniście gniewliwość w was utrzymywać. sie können ihren Jachzorn nicht an sich halten, oni nie mogą utrzymać swoiey gniewliwości. den Jachzorn wider einen auslassen, wywierać gniewliwość przeciwko komu, na kogo. warum läßt du den Jachzorn wider mich aus? czemu ty twoię gniewliwość wywierasz przeciwko mnie? es ist einem Sohne nicht erlaubt, den Jachzorn wider seinen Vater auszulassen, nie godzi się synowi wywierać gniewu przeciwko swoiemu oycu. halte den Jachzorn an dich, trzymay twoy gniew, twoię popędliwość. mit deinem Jachzorne machst du es nicht, twoią popędliwością nic nie wskurasz. ich brenne für Jachzorn, cały w ogniu iestem od gniewu.

Jachzornig, gniewliwy, popędliwy; prędki, *gdy znaczy to co*, gniewliwy. jachzorniger Alter, gniewliwy, popędliwy starzec; prędki, ktory się prędko rozgniewa. jachzornige Frau, gniewliwa, popędliwa, prędka pani.

Jachzornig, *adv.* gniewliwie, popędliwie, z gniewem, prędko; żwawo; im Lehren verfahren, gniewliwie, popędliwie, żwawo w uczeniu postępować. verfahre niemals jachzornig im Handeln, nie postępuy sobie nigdy popędliwie, w czynieniu.

Jacobsbirn, *f.* małgorzałka gruszka, dozrzała, w Lipcu.

Jacobsstab, *m. słowo w słowo*, Jakubowa laska, ein Gestirn, gwiazda pewna, *pol.* Orionis cingulum, z Łacińskiego tego słowa, pas Oryona.

Jacobstraße, *f.* ein weisser Streif am Himmel, *słowo w słowo*, Jakubowa droga, biała strefa na niebie, *po Polsku*, zwyczaynie się nazywa: mleczna droga, bo biała iest iak mleko ta strefa, od wielkiey kupy gwiazd; *połacin.* via lactea.

Jäger, *m.* łowczy, myśliwieć, myśliwy, *subst.* guter, dobry; sonderlicher, osobliwy. guten und sonderlichen Jäger haben, mieć dobrego y osobliwego myśliwca.

Jägerey, *f.* łowiestwo, polowanie, myślistwo. der Jägerey zugethan seyn, mieć przywiązanie do myślistwa, lubieć myślistwo, polowanie, kochać się w myślistwie, w polowaniu; utopić się w myślistwie, w polowaniu. junge Leute sind oft der Jägerey zugethan, młodzi ludzie często lubią myślistwo, są utopieni w myślistwie.

Jägergarn, *n.* sieci myśliwskie; langes, großes und starkes, długie, wielkie y mocne, s. Jägernetz.

Jägerhelm, *m.* czapka myśliwska, czapka na polowanie, do polowania.

Jägerhund, *m.* pies myśliwski, pies do polowania, pies do łowow.

Jägerhuth, *m.* czapka myśliwska, kapelusżek myśliwski.

Jägerinn, *f.* łowczyna, myśliwa, myśliwcowa, myśliwczyna.

Jägerisch, myśliwski, myśliwy, łowczy, łowiecki; *adj.* co do polowania należy.

Jägermeister, *m.* łowczy; ktory myślistwem, łowami zawiaduie, y rządzi.

Jägernetz, *n.* sieć, sieci myśliwskie, parkany, *w tym samym sensie co*, sieci. Jägernetz stricken, sieci dziać, wiązać. Jägernetz aufspannen, sieci postawić, sieci stawiać. ins Jägernetz verfallen, w sieci wpadać. einen ins Jägernetz treiben, kogo w sieć wpędzić, napędzić, napędzić kogo do sieci. die Hunde haben zwey Wölfe ins Jägernetz getrieben, psy dwoch wilkow napędziły do sieci. es ist eine angenehme Kunst, Jägernetze zu stricken, to iest miła sztuka, umieć sieć myśliwską wiązać, dziać. der von den Hunden getriebene Hirsch verfällt in das Jägernetz, napędzony od psow rogacz wpada w sieć myśliwską. das ist keine so leichte Kunst, die Jägernetze auszuspannen wissen, iest to nie tak łatwa sztuka umieć sieci myśliwskie stawiać.

Jägerspieß, *m.* rohatyna, oszczep, *ale właściwiey*, rohatyna. ein Thier mit dem Jägerspieße durchstoßen, zwierza rohatyną przebić. der Jäger mit seinem Jägerspieße stößt das wilde Schwein durch, myśliwiec swoią rohatyną przebiia dzika. mit dem Jägerspieße das wilde Schwein auffangen, rohatyną oszczepem trafić dzika.

Jäh, *to co*, steil, przykry z gory. jäher Weg, przykra droga z gory. jäher Ort, przykre mieysce. jäher Fels, przykra

skała,

skała, nie spadzisto y płaskawo idąca, ale prosto na doł. jäher Hügel, przykry pagorek, prosto na doł spadaiący.

Jählīng, prędki, nagły, *to co*, geschwind, szypki. jählinger Tod, nagła śmierć. jählinger Rathschluß, nagła rezolucyia, nagłe namyślenie się. jählinge Ankunft, nagłe przybycie, nagłe przyiście, nagły przyiazd. jählinger Einfall der Feinde, nagła napaść nieprzyiacioł. jählinger Zufall, nagły przypadek, nagły trefunek. jählinger Krieg entstehet, nagła woyna powstaie. jählinge Reise, nagła podroż. jählinger Abzug, nagły odiazd, nagłe odeyście, nagłe odiechanie. jählinge Furcht, nagła boiaźń. jählinger Abfall, nagłe odpadnienie, od strony, od kogo. jählinge Freude, nagła radość, nagła uciecha. es ist ihm jähling eingekommen, zurück zu ziehen, nagle sie mu trafiło wrocić się nazad.

Jähling, *adv.* nagle, *to co*, steil, geschwind, prędko, z nagła, przykro; z wysoka. der Berg, der jähling in die Höhe geht, gora, ktora przykro w gorę idzić. jähling reich werden, nagle stać się bogatym. jähling darzu kommen, nagle przypaść dokąd. jähling sterben, nagle umrzeć. jähling vorgehen, nagle minąć. jähling hineinbrechen, nagle dokąd wpaść. der Feind hat jähling in die Stadt hinein gebrochen, nieprzyiaciel nagle do miasta wpadł. niemand wird jähling reich und glücklich, nikt się nagle nie stał bogatym y szczęśliwym. breche jähling hinein und sage, wpadniey tam nagle y powiedz. jähling sterben ist ein erschrecklicher Tod, nagle umierać, *t. i.* straszna śmierć, für die andern, dla innych. unser Unglück ist jähling vergangen, nasze nieszczęście nagle winęło. ich komme jähling zu euch, ia naglę przydę do was.

Jähnen, ziewać, gębę otwieraiąc, y dech razem wypuszczaiąc. faule Leute jähnen immer, leniwi ludzie zawsze ziewaią.

Jähren oder Gähren, kwasić się, robić, ruszać się; vom Teige, o cieście burzyć się; vom Weine, przewracać się. das Bier jähret, piwo robi. der Teig jähret, ciasto się rusza.

Jährig, roczny, roczniak. ein Jahr alt, co tylko rok ma, oder lang, co długo, przez rok, co się przez rok ciągnie. jähriger Saamen, roczne nasienie. jähriges Alter, roczny wiek. jähriger Nagel, roczny pazur. jährige Zeit, die die Sonne mit ihrem Umlaufe bestimmt, roczny czas, ktory słońce swoiem obiegiem oznacza. jährige Zeit, roczny czas. jährige Zeit vollenden, roczny czas z pełna. jähriger Aufwand, roczny nakład, roczny koszt.

Jährlich, alljährlich, roczny, do roczny, co bywa co rok. jährliche Abwechselung der Hitze und Kälte machet die Luft, powietrze sprawuie roczne przemiany ciepła y zimna. jährliche Priester, roczni księża. jährliche Feste, co roczne, doroczne święta. jährliche Abwechselungen der Witterung, roczne przemiany powietrza, pogody, słoty. jährliche Früchte, co roczne urodzaie. jährlicher Unterhalt, roczna pensyia; empfangen, roczną brać pensyią, roczne wyżywienie.

Jährlich, alle Jahr, rocznie, co rok; den Tribut abführen, co rok podatek oddawać. jährlich etwas an einem gewissen Tage hersagen, co rok pewnego dnia co odmawiać. das heilige Abendmahl wird jährlich gehalten, co rocznie Wieczerza pańska odprawuie się.

Jämmerlich, nędzny, biedny, mizerny, jämmerliches Ding, biedna, nędzna rzecz. jämmerlicher Anblick, biedne, nędzne spoźrzenie. jämmerliche Gestalt, nędzna y żałosna postać. ist es nicht ein jämmerlich Ding, nie iest to nędzna rzecz. du stellest dich in so jämmerlicher Gestalt, ty się pokazuiesz w tak żałosney postaci.

Jämmerlich, *adv.* żałośnie, biednie, nędznie. jämmerlich klagen, żałośnie lamentować, narzekać. ihr habt Ursache so jämmerlich zu klagen, wy macie przyczynę tak żałośnie narzekać.

Jaen, Stadt in Spanien, Jaena, miasto w Hiszpanii; *pol.* Gienna.

Jäten, Unkraut ausrotten, chwast, zielska, z korzeniem wyrywać, *iednym słowem*, pleć. die Bohnen jäten, bob pleć. die Saat jäten, to co zasiane iest pleć. das Getreide jäten, zboże pleć. den Roggen jäten, żyto pleć. in dem Garten jäten, w ogrodzie pleć. die Weiber jäten manchmal sehr schlecht indem sie mit einander schwatzen, baby źle pielą, *albo*, plewią gdy rozmawiaią między sobą; *toż samo*, wyplewiać, przeplewiać.

Jäten, das, *n.* plewienie; im Jäten, w plewieniu, podczas plewienia.

Jäter, *m.* plewacz, plewnik, ktory pele, albo, plewie.

Jäthacke, *f.* graca, o iednym zębie, do wyrywania korzeni; zweyzackichter, o dwoch zębach, dwoyzębia graca.

Jäthaue, *f.* graca, do wyimowania, zielska y z korzeniem.

Jätkraut, *n.* zielsko wyplewione, chwast, powyrywany przez plewienie.

Jätmesser, *n.* noż plewiarski, noż pelny, do wyrywania korzeni, zielsk.

Jätung, *f.* plewienie, pelenie, wyplewianie, przeplewianie; die zu rechter Zeit geschiehet, ktore się w swoich czasach dzieie; stete, ustawiczne; die im Winter geschiehet, ktore się w zimie dzieie. öftere Jätung haben wollen, chcieć mieć częstsze plewienie, pelenie, gracowanie; des Getraides, zboża. die Jätung unterlassen, plewienia zaniechać. das Unterlassen der Jätung machet grossen Schaden, zaniechanie plewienia czyni wielką szkodę.

Jaffa, Stadt in Syrien, Jaffa, miasto w Syryi; *pot.* Jappe.

Jagd, *f.* łowy, *plur.* polowanie. durch die Jagd der Unverdaulichkeit des Magens abhelfen, przez polowynie niestrawność żołądka stracić, polowaniem niestrawności żołądka pozbyć; derselben vorkommen, iey zabiec polowaniem. sein Geld mit der Jagd verschwenden, swoie pieniądze na łowy na polowanie tracić. oft auf die Jagd gehen, często na łowy, na polowanie chodzić. sich stets in der Jagd üben, ustawicznie się polowaniem, łowami zabawiać. mit den Jagdhunden auf die Jagd gehen, z mysliwemi psami, na łowy, na polowanie chodzić. die sich mit der Jagd erhalten, ktorzy z polowania, z łowow żyią. mit den Augen die Jagd halten, oczami polować, oczami strzelać. auf die Jagd ziehen, na łowy, na polowanie iechać. ich bin mit meinem Bruder auf die Jagd gegangen, ia pospedłem z bratem moim na polowanie. die sich stets in der Jagd üben, verderben ihre Gesundheit, ktorzy się ustawicznie polowaniem bawią, psuią swoie zdrowie. der Hausherr ist mit allen Gästen auf die Jagd gezogen, pan domu, ze wszystkiemi gościmi na łowy, na polowanie wyiechał. sie wollen ihr Geld nicht mit der Jagd verschwenden, oni niechcą swoich pienięd́zy na polowanie tracić.

Jagdbedienter, *m.* myśliwiec, sługa do myślistwa, doieżdżacz, zaieżdżacz.

Jagdbegierde, *f.* chęć do polowania, ochota na łowy; starke, mocna.

Jagdgöttinn, *f.* bogini łowow, bogini polowania, łowcza bogini; Diana.

Jagdhund, *m.* pies myśliwy, myśliwski, do łowow, do pola, do polowania.

Jagdhut, *m.* czapka myśliwska, łowcza czapka, do polowania czapka.

Jagdlust, *f.* Vergnügen daben, uciecha z łowow, z polowania na łowach, na polowaniu. die heutige Jagdlust ist groß, dzisieysza z polowania uciecha nie wielka; morgen wird sie größer seyn, iutro będzie większa.

Jagdpferd, *n.* koń na łowy do polowania, pod myśliwca, pod łowczego.

Jagdschiff, *n.* statek prędki, letki, szypki, do latania morzu.

Jagdspieß, *m.* rohatyna, oszczep myśliwski do bicia wielkiego zwierza.

Jagdzeug, *n.* sprzęt myśliwski, rzeczy myśliwskie, porządek łowczy.

Jagen, łowić, polować; einen Panther, na rysie polować. die Hunde sind im Jagen sehr hurtig, psy są w polowaniu ciekawe. mit Jagen die wilden Thiere jagen, na polowaniu, na łowach bić dzikiego zwierza. zu Fuße jagen, piechoty na polowanie chodzić, piechoty polować. oft und viel jagen, często y wiele polować. *znaczy*, verjagen, wygnać wypędzić, do ucieczki obrocić; den Feind, nieprzyiaciela; zur See, na morzu; Jagd machen, zpędzić kogo z morza; *pofr.* donner chasse. einen aus der Stadt jagen, kogo z miasta wypędzić, wygnać. den Feind in die Flucht jagen, nieprzyiaciela w ucieczkę podać.

Jagen, das, *n.* polowanie; *potym znaczy*, pobicie, rozgromienie nieprzyiaciela, der Feinde.

Jagschiff, besser Jagdschiff, *n.* okręcik letki do zpędzania rozboynikow z morza.

Jagung, *f.* polowanie, łowy; ohne der großen Lust, bez wielkiey uciechy.

Jaherr, *m.* podchlebca, podtakiwca, co z podchlebstwa podtakuie, przytwierdza.

Jahr, *n.* rok; völliges, z pełna rok, zupełny rok; ausgehendes, kończący się rok, ktory się kończy, ktory iuż wychodzi; besonderes, osobliwy; unglücklic

glückliches, nieszczęśliwy; schweres und ungesundes, ciężki y niezdrowy; ganzes, cały; unerträgliches, merkwürdiges, nieznośny, uwagi godny; das nächste, naybliższy, *to iest*, dopiero przeszły; letztes, gesundes, voriges, ostatni; zdrowy, przeszły; ruhiges, spokoyny; viele, wiele, wielu; alle und jede, wszystkie lata, y każdy rok; trockenes, nasses und kaltes, suchy, mokry y zimny; heißes, temperirtes, gorący, pomiernego gorąca. härteste Zeit im Jahre, naycięższy czas w roku. viele Jahre hinter einander, wiele lat ieden po drugim. es ist noch nicht hundert und zehen Jahre, ieszcze niemasz stu dziesięciu lat. schon viele Jahre auf nichts anders denken, iuż wiele lat o niczym inszym nie myśleć. er war vier und dreyßig Jahr alt, on iuż miał trzydzieści cztery lat. und um so viele Jahre auch älter als ich, y tyle lat był starszy odemnie, tylu laty mię przechodził; das neunte des Reichs, und das acht und zwanzigste des Alters, dziewiąty rok krolowania, a dwudziesty osmy wieku. einem ein Jahr lang Zeit zu etwas lassen, komu ieszcze roku do czego na co pozwolić, komu ieszcze rok na co dać. das vorige Jahr, przeszły rok. beym Anfange des folgenden Jahres, na początku następuiącego roku. es war kaum ein Jahr vergangen, prawie ieden rok przeszedł. da zwischen ihm = = zehen Jahre verflossen, gdy między tym - - dziesięć lat upłynęło. das Jahr war größtentheils vorbey, rok był po naywiększey części iuż przeszedł. ein Jahr zurücklegen, rok przepędzić, rok przeyść. das Jahr geht weg, rok ubiega precz. das Jahr geht aus, rok wychodzi. es ist ein Jahr, als, ieden rok iest, iak: iuż rok iak: rok, iak. vor einem Jahre habe ich sie gekauft, przed rokiem kupiłem ich. so das Jahr über genug sey, tak że ieden rok iest więcey iak dosyć. ich weiß es schon länger als ein Jahr, iuż to ia więcey wiem iak rok. ein Jahr hat bey uns dreyhundert fünf und sechzig Tage, rok u nas ma, trzysta sześć dziesiąt y pięć dni. das sechste noch nicht zurückgelegt haben, ieszcze sześciu lat nie przeyść, sześciu lat nie być; ins zehente gehen, na dziesiąty rok iść, na dziesiąty rok idzie. ein Jahr ums andre, co drugi rok. die Reise in Jahr und Tage zurücklegen, drogę za ieden rok y dzień odprawić.

nach vielen Jahren, po wielu latach. er ist nun drey Jahre todt, iuż trzy lata iak umarł; trzy lata po iego śmierci. ein Jahr vor dessen Tode, rok przed iego śmiercią. auf ein Jahr, na rok. auf alle Jahre, na wszystkie lata. alle fünf Jahre, co pięć lat. mit dem zu Ende laufenden Jahre, z rokiem do końca biegnącym, z rokiem ku końcowi się maiącym. zwey Jahre, dwa roki, dwa lata, dwoch - letni czas. drey Jahre, trzy lata, nicht *trzy roki*; trzechletni czas. vier Jahre, cztery lata, cztero - letni czas. fünf Jahre, pięć lat, pięcio - letni zas. sechs Jahre, sześć lat, sześcio - letni czas, nicht *sześć rokow*. sieben Jahre, siedmi lat, siedmio - letni czas; siedmioletni czasu przeciąg. acht Jahre, ośm lat, ośmletni, ośmioletni czas. neun Jahre, dziewięć lat, dziewięcioletni czas, dziewięcioletniego czasu przeciąg. zehen Jahre, dziesięć lat, dziesięcioletni czas, dziesięcio - letniego czasu przeciąg. vor drey Jahren, przed trzema laty; przed trzecioletnim czasem, *nie zwyczaynie się mowi*. es sind zwey Jahre, iuż są dwa roki, dwa lata, dwa roki. sie sind schon vor drey Jahren fortgegangen; iuz trzy lata temu iak odiechali. bey ziemlichen Jahren seyn, viel Jahre auf dem Halse haben, być śrzedniego wieku, . być w śrzednim wieku, śrzednich lat, w śrzednich latach; być podeszłego wieku, mieć iuż bardzo wiele lat, być bardzo laty obciążonym. zu hohen Jahren gekommen seyn, przyiść do lat wielkich, bardzo sędziwych, bardzo starych, bardzo zgrzybiałych. in den Jahren, w tym wieku, w tych latach. in seinen besten Jahren seyn, być w naylepszym swoim wieku; być w naylepszych swoich latach. die besten Jahre, naylepsze lata, naylepszy wiek, naylepsza pora, sama pora wieku, lat, życia. seine meisten Jahre wo zubringen, naywięcey swoiego wieku, na czym ztrawić, przepędzić. schon bey Jahren seyn, iuż być w leciech, iuż mieć lata, iuż mieć latka; iuż sobie podtatusiać. ich habe meine meisten Jahre im Lesen und Schreiben zugebracht, ia naywięcy moich lat, moiego wieku, moiego życia, na czytaniu y pisaniu przepędził. so sind die besten Jahre zuzubringen, tak trzeba naylepsze lata przepędzać. wer viel Jahre auf dem Halse hat, der kann nicht lange

mehr

mehr leben, kto w latach iuż naciły-lonych podeſzły ieſt, ten żyć długo nie może. ihr ſeyd ſchon bey Jahren, wy iuż w leciech ieſteście.

Jahrbuch, *n.* kśiążka roczna, roczne dzieie, przez lata, albo według lat pi-ſane. in dem Jahrbuche ſchreiben, w roczney kśiążce zapiſać. Ennius im neunten Jahrbuche, Ennius w dziewią-tey kśiążce rocznych dzieiow.

Jahrfeſt, *n.* doroczne święto, doroczny dzień święty, rocznica. Jahrfeſt feyern, rocznicę obchodzić, rocznicę święcić, rocznicę odprawiać, doro-czny dzień obchodzić, doroczny dzień święcić; Mercurius wird darin-nen verehret, Mercurius w tym dniu, w tey rocznicy bywa czczonym. Jahr-feſt begehen, roczne święto obchodzić, rocznicę odprawiać.

Jahrgang, *m.* roczny bieg; in Predig-ten, roczny bieg kazań, kazania roczne.

Jahrgebräuchlich, co roczny, doroczny, uroczyſty, co rok święcony, obcho-dzony.

Jahrgeld, *n.* roczne pieniądze, roczna płaca, roczny czynſz; einem aus der Kammer hundert tauſend Thaler darzu verordnen, naznaczyć komu ze ſkarbu na rok płacy ſto tyśięcy talerow. er iſt um ſein Jahrgeld gebracht worden, iemu roczna płaca; roczna penſyia przepadła, roczne iego pieniądze prze-padły. Jahrgeld bekommen, roczną penſyią, roczną płacę brać.

Jahrgewächs, *n.* urodzay roczny, zboże roczne, kreſcencyia.

Jahrkoſt, *f.* roczny koſzt, roczny wyda-tek, roczny nakład.

Jahrhundert, *n.* wiek, czas ſto lat z pełna wynoſzący, ſtoletni z pełna czas.

Jahrkuchen, *m.* co roczny kołacz, kołacz na narodziny, robiony, darowany.

Jahrlohn, *n.* roczna płaca, roczne za-ſługi, płaca za rok, zaſługi za rok.

Jahrmarkt, *m.* iarmark; wo die Bauern zuſammenkommen, na ktory śię chłopi y wieśniacy ſchadzaią. Jahrmarkt ſtiften, anſtellen, iarmark poſtanowić, wprowadzić. in Polen ſtiftet der Kö-nig ſelbſt die Jahrmärkte, w Polſzcze ſam Krol ſtanowi iarmarki. in polni-ſchen Städten ſind viele Jahrmärkte angeſtellt, w Polſkich miaſteczkach wiele iarmarkow uſtanowiono. Jahr-markt, wo alle Bosheit vorgehet, und gleichſam feil iſt, iarmark, na ktorym śię wſzyſtkie niezbożności dzieią, y zarowno ſą tanie. groſſer Jahrmarkt, wielki, wolny iarmark. an dem Tage, da eben Jahrmarkt iſt, zuſammenkom-men, na dzień, w ktory także iarmark bywa, zeyść, zchodzić śię. dahin zum Jahrmarkte kommen, tam na iarmark przyiść. Jahrmarkt anlegen, iarmark poſtanowić. es ſind drey Jahrmärkte im Jahre angelegt, trzy iarmarki, na rok poſtanowione. Jahrmarkt aus-ſchreiben, iarmark *uſtanowiony* ogło-śić, obwołać. Jahrmarkt anlegen, iar-marki trzymać. zum Jahrmarkte gehö-rig, do iarmarku należący. *adj.* iar-marczny, iarmarkowy. Markt, worauf man am Jahrmarkte feil hat, rynek, na ktorym w iarmark, rzeczy śię przedaią, na przeday ſtoią. an dem heutigen Jahrmarkte iſt alles theuer, na dziśieyſzym iarmarku wſzyſtko ieſt drogo.

Jahrmärktiſch, iarmarczny, iarmarko-wy, z iarmarku rzecz, na iarmark rzecz.

Jahresfriſt, *f.* roczny fryſzt, roczne czekanie, odłożenie za rok, iakiey rzeczy. 2) roczny czas, roku całe-go bieg. innerhalb Jahresfriſt, za rok w roku, w rok. innerhalb Jahresfriſt wird das Buch fertig ſeyn, za rok, w roku iednym, w rok kśiążka będzie gotowa.

Jahrsfrucht, *f.* urodzay roczny, roczne zboże, roczna kreſcencyia.

Jahrstag, *m.* doroczny dzień, narodzin, narodzenia, narodziny.

Jahrszeit, *f.* czas roczny; ſchlimmſte, nayciężſzy; erinnert uns wieder ins Feld zu rücken, czas roku woła aby-śmy na kampanią wychodzili. die Jahrszeit bringt es ſo mit, roku czas tak z ſobą nieśie, tak każe. die Jahrs-zeit giebt dieſes nicht zu, czas roku, te-go nie pozwala czas roku nie po te-mu. die vier Jahrszeiten, cztery czę-ści w roku; ſind verſchieden mit ein-ander, ſą rożne od śiebie. die Statuen, Bilder, der vier Jahrszeiten, ſtatuły, obrazy, czterech części roku. die Jahrszeit hat es ſo mitgebracht, ta część roku tak kazała, tego potrzebo-wała.

Jahrszeit-Buch, *n.* części-roku-kśiążka, w ktorey zapiſuią, co śię w ktorą część roku ſtanie.

Jahrswachs, *m.* urodzay roczny, roczna kreſcencyia.

Jahrwechsel, *m.* roczna odmiana; odmiany w roku cztery przednieysze. *znaczy.* wenn das eine Jahr aus, und das andere angeht, gdy ieden rok wychodzi y kończy się, a drugi się zaczyna, s. Neujahr.

Jahrzahl, *f.* liczba lat rachowana, od iakiego czasu, lub, od iakiego znacznego przypadku, Era, epocha.

Jalousie, *f.* zazdrość, zazdroszczenie; zwischen Eheleuten, między małżonkami, z Greckiego mowią: zelotypia.

Jalour, (Schalu) zazdrościwy, zazdrosny, zazdrością uwiedziony; in Liebeshändeln, w miłości, zelotyp, z greckiego.

Jammer, *m.* cieda, nędza, narzekanie, *to co*, Klage, *to co*, große Klage, wielkie narzekanie, lamentowanie; *znaczy także, to co:* Unglück, nieszczęście, *to co*, utrapienie, kłopot, *to co* Schmerz, bol, żal, *to co*, *kompassyia*, politowanie, litość, zmiłowanie się nad kim, pożałowanie; *to co*, großes Geschrey, wielki krzyk, wielkie krzyczenie, *to co*, Geheule, wycie, wyk; *znaczy także:* die fallende Sucht, wielka choroba, kaduk, choroba zdrowaś maryią.

Jammerthal, *n.* padoł płaczu, biedy, nędzy. in diesem Jammerthal, na tym padole płaczu, kłopotu, na tym padole utrapienia.

Jammer-Geschrey, *f.* narzekanie, krzyczenie, żałosne płaczliwe, krzyk żałosny.

Jammerlied, *n.* pieśń smutna, pieśń żałosna, pieśń płaczliwa.

Jammern, narzekać, lamentować, utyskować, *powtore znaczy:* jammern, sich, zlitować się, zmiłować się: sich jammern lassen, *zmiękczyć się, w tym samym sensie:* ich lasse mich des Landes Zustand jammern, ia mam politowanie, nad nędzną dolą tego kraiu, ia żaluię tego kraiu.

Janitschar, *m.* Janczar, żołnierz pichotny Turecki. Janitscharen des Groß-Feldherrn von Litthauen, Janczarowie Wielkiego Hetmana Litewskiego.

Janitscharen-Aga, *m.* nayſtarſzy Generał Janczarski.

Jannarius, *m.* erster Monat im Jahr, Styczeń, pierwszy miesiąc roku.

Japan, ein Reich in Asien, Japonia, krolestwo w Azyi; am Ende dieses Theils der Welt, na końcu tey części świata. aus oder zu solchem Reiche gehörig, z tego krolestwa, albo do tego krolestwa należący, Japoński. einer daher, rodem kto z tego kraiu, Japończyk. eine Frau daher, białogłowa z tego kraiu, Japonka. diese Frau von Japan ist ziemlich artig, ta Japonka iest pomiernie grzeczna.

Japanisch, Japoński, Japońska, Japońskie. Japanischer Apostel, Japoński Apostoł.

Japhet, Jafet, *albo lepiey ma się mowić*, Japet, ein Mannsnamen, imie męskie.

Jarsey, Insel bey England, Jarseya, wyspa przy Anglii leżąca.

Jaspis, *m.* ein Edelgestein, Jaspis, kamień drogi. von Jaspis, iaspiszowy.

Jauchzen, krzykać, wykrzykiwać, z radości, z uciechy. er jauchzet, wykrzykuie, woła.

Jauer, Stadt in Schlesien, Jauer, miasto w Sląsku; Jurow.

Jawort, *n.* głos, kryska; *wotum*; herausbetteln, kryskę, głos, *wotum*, wyżebrać. Jawort geben, kryskę, głos, wotum dać; zu etwas, na co. ich gebe mein Jawort zu diesem Entschlusse, ia daię moy głos, moię kryskę, moie *wotum* na tę rezolucyią. er saget, er kann sein Jawort zu diesem Vorschlage nicht geben, on mowi, że nie może, na ten projekt, dać swoiego głosu, swoiey kryski, nie może przystać, zezwolić na ten proiekt, *synonym.* der das Jawort dazu giebt, ktory, głos, kryskę na co daie; głosuiący, kryskuiący; die dasselbe giebt, ktora głos, kryskę daie, głosuiąca, kryskuiąca.

Ibenbaum, *m.* cis drzewo. vom Ibenbaume, z cisowego drzewa.

Iber, Fluß in Spanien, Iber, rzeka w Hiszpanii.

Ibisch, ein Gewächs, krzew, ślaz leśny wielki.

Ibischwurzel, *f.* ślazowy korzeń, ślazu wielkiego leśnego korzeń.

Ich, ia, *Genit.* albo drugi spadek, mnie. ich bin der Bürgermeister, ia to iestem, ow Konsul. eben ich, ia ten sam. ich bin noch eben der, der ich längst gewesen, der alte Cicero, der alte Cato, ia to iestem ten sam, ktory dawno byłem, ow stary Cycero, ow stary Kato. ich selbst, ia sam, will es dir erzehlen, chcę

chcę to opowiedzieć. ich für mich, ia za mnie. ich gewißlich, ia zapewne, sehe nicht, nie widzę.

Idiot, *m.* prostak, nie umieiętny, nie uczony, bez nauki, małego rozumu.

Je, co, we wszystkich trzech artykułach zażywa się; in allen drey Artickeln, wird es im polnischen gebraucht, we wszystkich trzech artykułach ten, ta to, we Polskim się zażywa. je das fünfte Jahr, co piąty rok. je der beste, co naylepszy, je die beste, co naylepsza. je das beste, co naylepszego. je zuweilen, czasem, czasami, podczas, nie kiedy.

Je je, im tym. je angenehmer sie waren, je grössern Schmerz, verursachet derselben Verlust, im milsze te rzeczy były, tym większy żal sprawiła ich utrata; im więcey, im bardziey, im lepiey, tym. je mehr jener unter einander mengete, je stärker wurde dieser von Tage zu Tage, im bardziey tamten kłucił rzeczy, tym bardziey się tentu, co dzień mocnił. je nachdrücklicher die Rede darwider war, je mehr die Gunst, dieselbe überwog, im mocnieysze było sprzeciwianie się, tym bardziey przeważała łaska. je weiser einer ist, je lieber stirbt er, im kto mędrszy iest, tym ochotniey umiera. je rechtschaffener einer ist, je mehr strebt er nach Ehren, im kto lepszym iest, tym bardziey się stara o honory. je feiger einer ist, je eher glaube ich ihm, im kto prościeyszy iest, tym prędzey ia mu wierzę. je mehr der Soldaten wurden, je mehr muste auch Geld zum Solde seyn, im więcey żołnierzy było, tym musiało być więcey pieniędzy na płacenie żołdu. je eher je lieber, im prędzey, tym miley. sie haben ihm alle gebethen, daß er demselben, je eher je lieber nachfolgen sollte, oni go wszyscy prosili, ażeby iak nayprędzey po niem, nastąpił, iak nayprędzey, za pierwszą okazyią. je länger je mehr, je mehr, und mehr, im dłużey tym więcey, co raz więcey; einem drohen, komu grozić. je mehr und mehr, argwohne ich, tym większe a większe mam podźrzenie, je mehr und mehr liebe ich ihn, von Tage zu Tage, tym co raz bardziey co dzień kocham go. je länger je weniger, im dłużey tym mniey; gehorchet er mir, mnie słucha, co raz to mniey mi iest posłusznym.

St. Jean d'Angeli, Seńżandanżeli, Ort in Frankreich, miasteczko we Francyi.

St. Jean de Mantrienne, Seńżandemorien, Stadt in Savoyen, miasto w Sabaudyi.

St. Jean de Lutz, Seńżandeluz, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *po łacinie*, Fanum sancti Joannis Luisii oder Vicus Luisius.

St. Jean Pie de Port, Seńzan pie de port, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *po łacinie*, Fanum Sancti Joannis Pede portuensis.

Jedennoch, przecież ieszcze, a toli ieszcze, iednakże, iednak ieszcze.

Jeder, każdy, każda, każde; wird nun dazu genommen, teraz do tego iest zażywany brany. ein jeder, każdy. eine jede, auch die geringste Sache, każda, by naynikczemnieysza rzecz. nicht ein jeder aus dem Volke, ani ieden, z ludu. sich mit einem jeden, wie eine kothige Sau herumwälzen, iak błotna świtnia, z każdy n się przewracać, przewalać. nichts kann in einer jeden Art vortrefflichers seyn, nic w każdym gatunku nie może być przednieyszego. ein jedes Thier hat seine eigene Natur, każdy zwierz ma swoię naturę, ma swoy pewny rod. ein jeder Poet und Mahler, will seine Arbeit gern angesehen wissen, każdy Poeta y Malarz, rad chce, aby iego robota była poważana, szacowana. diesem Uebel, soll ein jeder für sich abhelfen, temu złemu każdy sam przez się może zabiec. ein jeder hat genug, für seine Dinge zu sorgen, każdy ma dosyć do myślenia o swoich rzeczach. was ein jeder dem andern leisten müsse, co każdy ma komu uczynić, świadczyć. einen jeden besonders anreden, do każdego zosobna, y w szczegulności mowić. von einem jeden reden, o każdym mowić. ein jedes zeugen, każdą rzecz *zosobna* spokazywać. eine jede Sache berühren, każdey rzeczy się dotchnąć. es empfindet es eines jeden Haus, to czuie każdego dom. ein jeder Arpinate ist dem Plaucio gewogen gewesen, każdy Arpinaniu był przychylny Plankowi. ein jeder meynete: Atticus würde in grosser Gefahr seyn, każdy mniemał, że Attikus, miał być w wielkim niebezpieczeństwie.

Jedermann, każdy, *negat.* nikogo nie ma, ktory by nie, nikt nie był, ktory.

Jederzeit, każdego czasu, w każdy czas, zawsze, wszystko, *gdy znaczy to co zawsze.* da solches jederzeit ungereimt ist, gdy to każdego czasu rzecz jest nieprzyzwoita. es ist jederzeit erlaubet gewesen, to biło każdego czasu wolno.

Jedoch, przecież, atoli, atoli przecie; daß er könne sagen, er habe es gekauft, befiehlt er denn seinem Bedienten, przecież ażeby mogł mowić, że kupił, rozkazał to swoiemu słudze. jedoch hat die Mürrischkeit noch einige Entschuldigung, przecież skrzętność ma nieiaką wymowkę. ich habe mich des Vaterlandes allein angenommen, jedoch so, iam się sam za oyczyznę uiął, *ale tak* przecie. ich bin nicht wenig bewogen worden, jedoch habe ich es nicht geglaubet, nie mało byłem tym poruszony, przecież temu niewierzyłem. ich hoffe allerdings, jedoch tröstet mich deine Weisheit mehr, ia się koniecznie spodziewam - - - przecież cięszy mię twoia mądrość więcey. - -

Jedweder, każdy, każda, każde. jedweder Bürger, każdy obywatel.

Jeglicher, każdy, każda, każde. jeglicher armer Mensch, każdy ubogi człowiek.

Jehu, Jehu, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Je länger je lieber, ein Kraut, *ziele pewne* powoy wonny kozi, przewierścień. *połacinie z Greckiego,* chamepitys. vom je länger je lieber macht, z powoiu wonnego koziego, z przewierścienia, powoiowy, przewierścieniowy.

Jemals, kiedy, sich auf die Oratorie geleget haben, kiedyś bawić się krasomostwem. wer hat dich jemals an Unverschämheit übertroffen? ktoryż cię kiedy człowiek w niewstydzie przeszedł? es hat solchen Gottesdienst niemand jemals verunehret, nigdy nikt tey Bożey służby niezeżył. er fragte mich, ob ich es jemals gehöret, pytał się mnie ieżelibym słyszał kiedy. hast du jemals gedacht, daß du werdest deiner Thaten wegen, Rechenschaft geben müssen? myślałeś ty kiedy, że ty musisz dać rachunek z tych swoich spraw?

Jemand, ktoś: jemanden der Seinigen erwarten, czekać kogo ze swoich. jemand gewisses, ktoś pewny. keinen Pfennig Unkosten, auf jemand der Seinigen, verwenden, ani fenika iednego na kogo ze swoich nie wydać. befürchtet sich jemand, von diesem, eines Kriegs? kto się boi aby ten miał woynę iaka zrobić? es möchte vielleicht jemand fragen, mogł by się podobno kto zpytać. ist jemand hier? iest tu kto? es von jemand anders erfahren haben, dowiedzieć się tego od kogo inszego. es hat mir jemand gesagt, to mi ktoś powiedział. weder ich noch jemand anders, ani ia ani kto inszy. ist jemand so unverschämt? iest że kto tak bez wstydny? *znaczy także to co:* eine gewisse Person, pewna osoba, nie ktory.

Jemteland, Jemtelandia, Provinz in Norwegen, Prowincyia w Norwegii.

Jena, Stadt in Thüringen, Jena, miasto w Turyngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący. Jenański, Jeńska, Jenańskie. Universität zu Jena, Akademia Jenańska.

Jener, on, ona, one, tamten, ow, owa, owe. jede Medea, ona Medea. jenes deines Panetii, owego twoiego Panecyusza. eben jener, ton sam, tenże sam. jener dieser, ow ten. Faulheit schwächt den Leib, Arbeit stärkt ihn, jene befördert das Alter, diese verlängert die Jugend, leniwość osłabia ciało, praca zmacnia go, tamta zbliża starość, ta przedłuża młodość. jener hat die Armee ins Verderben geführet, dieser hat sie verkauft, tamten woysko o zgubę przyprawił, a ten ie przedał. jener Mensch, on człowiek. Jene Welt, jenes Leben, tamten świat, tamto życie. daß dich dieser und jener, *to jest:* der Teuffel hohle, bodzy cie ten y ow, *to jest:* diaboł porwał. einen dieses und jenes an den Hals wünschen, komu tego y owego nieszczęścia życzyć, kogo złemu oddawać.

Jenner, Styczeń, der erste Monat, pierwszy miesiąc roku.

Jenseit, z tamtey strony, na tamtey stronie. jenseit des Hofs, z tamtey strony dworu, na tamtey stronie dworu. jenseit des Euphrats, na tamtey stronie Eufratu rzeki. jenseit des Rheins, na tamtey stronie Renu. jenseit der Alpen, na tamtey stronie gòr Alp; wohnen, mieszkać.

Jenseitig, na tamtey stronie będący, z tamtey strony. jenseitiges Spanien, z tamtey strony Hiszpania, tamtostronna Hiszpania. jenseitiges Gallien, z tamtey

z tamtey ſtrony Gallia, tamto-ſtronna Gallia.

Jenſeits, z tamtey ſtrony, na tamtey ſtronie, po tamtey ſtronie, za ; gelegen, położony, leżacy. jenſeits der Donau gelegene Städte, na tamtey ſtronie, *albo* z tamtey ſtrony, *albo* po tamtey ſtronie dunaiu, położone, leżące miaſta. jenſeits der Weichſel, za wisłą; ſind viele Häuſer abgebrandt worden, za wisłą wiele domow zgorzało. jenſeits der Carpatiſchen Berge, za tatrami, na tamtey ſtronie gor Tatr.

Jephtha, Jefta, Mannsnamen, imie męſzczyzny.

Jeremias, Mannsnamen, Jeremiaſz, imie męſzczyzny.

Jericho, Stadt im gelobten Lande, Jerycho, miaſto w świętey ziemi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſto, albo do tego miaſta należący, Jerychońſki, Jerychońſka, Jerychońſkie.

Jeroboam, Jeroboam, Mannsnamen, imie meſzczyzny.

Jeroslau, Jarosław, Stadt in Moſcau, und andere in Polen, miaſto w Moſkwie, drugie w Polſzcze, die an dem Fluſſe San gelegene Stadt, nad rzeką Sanem położone miaſto Jarosław.

Jeruſalem, Jeruzalem, Jeroſolyma, Stadt im gelobten Lande, miaſto w świętey ziemi, w Paleſtynie, von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący Jerezolimſki, Jerozolimitańſki.

Jſabel, Weibsnamen, Jzabella, imię białogłowſkie.

Jeſcht, *m.* Schaum, piana. voll Jeſcht, pełny piany, pieniſty. von Jeſcht, z piany. Jeſcht auswerfen, pianę wyrzucać, pienić ſię. Jeſcht weg thun, ſzumować, pianę zrzucać, pianę zdyimować, pianę zbierać.

Jeſchtig, pieniſty. jeſchtiges Waſſer, pieniſta woda.

Jeſt, Jeſt, Stadt in Jtalien, miaſto w Włoſzech.

Jesmin, *krzew pewny*, ziele, kwiat, po Polſku *także* Jaſmin, *albo* Jaſminowy fiołek; riechet ſehr wohl, pachnie bardzo pięknie.

Jeſſen, Jeſſen, Ort in Sächſiſchen Churkreyſe, miaſteczko w Okolicy Saſkiego Elekt.

Jeſuit, Jeſuita, Ordensmann bey dem Römiſchcatholiſchen, zakonnik u katolikow Rzymſkich, z Towarzyſtwa Jezuſowego.

JESUS, der Sohn Gottes, JEZUS, ſyn Bozy.

Jeſus Sirach, Jeſus Siracides, autor Eccleſiaſtici, w Piſmie Swiętym.

Jethaue, graca, motyczka, do wykopywania.

Jetz, dopiero, *obacz na ſwoim mieyſcu* itzund.

Jetzig, teraźnieyſzy, ninieyſzy. jetzige Zeit, teraźnieyſzy, ninieyſzy czas.

Jetzo, teraz. jetzo leſe ich, teraz czytam. jetzo will ich gehen, teraz chcę iść.

Jetzunder, teraz. jetzunder ſchreibe ich, teraz piſzę. jetzunder weinet ſie, teraz ona płacze.

Jetzuweilen, podczas. ihr gehet jetzuweilen ſpatzieren, wy podczas idziecie na ſpacyr.

Jgel, Jeż, ein Thier auf der Erde, zwierz ziemny; der ſich zuſammen rollet, ktory ſię w kłębek zwiia; im Waſſer, w wodzie, ież wodny, morſki.

Jglau, Jgłow, Stadt in Mähren, miaſto w Marawie.

Jhm, iemu, ſamemu. *Przeſtroga*, dieſes Jhm, iſt ein Dativus, eines Pronominis Relativi, und wird unrecht im Teutſchen mit ſich vermenget, welches im polniſchen mit ſobie muß gegeben werden, allermaaſſen es ganz was anders iſt; Titus, hat ihm (einem andern,) das Leben genommen, und Titus hat ſich, (ſelbſt) das Leben genommen. Und alſo iſt, Jhm Selbſt oft nicht ein Caſus, ſondern der Dativus, und Nominativus, ſo daher, nicht mit ſobie ſamemu, ſondern mit iemu ſamemu zu geben, wenn man ſagt: Titus hat ihm ſelbſt das Leben genommen; weil ſobie ſam, ſich ſelbſt, heiſſen müßte, to słowko Niemieckie, ihm, ieſt trzeci ſpadek, zaimka wracaiącego, y źle go w Niemieckim mięſzaią z tym słowkiemi, ſich, ktore w Polſkim, na to słowo, *ſobie*, ma być przekładane. Wcale co inſzego to ieſt, *Titus wziął mu życie*, to ieſt komu innemu, a co inſzego, Titus wziął ſobie życie (to ieſt ſich ſelbſt) y tak, często to słowko, ihm ſelbſt, nie ieſt tylko ieden Spadek, ale ieſt razem trzeci Spadek, y pierwſzy, dla tego nie ma bydź przekładany, na to słowo, ſobie ſamemu, ale na to, iemu ſamemu, kiedy kto mowi. Titus hat ihm ſelbſt das Leben genommen, bo te ſam

ſam słowa, *ſobie ſamemu*, znaczą po Niemiecku, ſich ſelbſt.

Ihn, iego, go. ihn ſelbſt, iego ſamego. ich habe ihn ſelbſt angetroffen, ia napotkałem iego ſamego, onego ſamego.

Ihnen, im, onym. *Przeſtroga*, dieſes iſt der Pluralis trium generum, von obigen ihm, der auch mit dem, ſich nicht, zu vermengen, to słowo także; ihnen, ieſt trzeci ſpadek wielkiey liczby, od tamtego wyżey, ihm, ktorego także z tym słowkiem, ſich, nie trzeba mięſzać.

Ihr, wy. ihr ſelber, wy ſamy, wy ſame, wy to ſami, wy to ſame, ſo fern es der Dativus faeminini generis iſt, icy oney, iey ſamey, und nicht ſobie, welches ſich heiſſet, gdy zaś ieſt trzeci ſpadek, rodzaiu niewiaſtnego, znaczy, oney, iey ſamey, a nie ſobie, co znaczy to ſam słowa ſich. *wykłada ſię także na ten Zaimek*, ſwoy, ſwoia, ſwoie. die Tugend macht ihre Verehrer glückſelig, cnota ſwoich Czcicielow czyni ſzczęśliwemi. behalt ihr recht, utrzymuie ſwoie prawo. verlanget keinen andern Lohn für ihre Gefahr, nie pragnie żadney inſzey płacy, za ſwoie niebezpieczeńſtwo. *Przeſtroga*, wenn dieſes Ihre im teutſchen, für deſſelben, derſelben, u. d. gl. geſetzet wird, ſo muß im polniſchen mit ich, gegeben werden; z. E. für ihre ſo groſſe Verdienſte, wird ihnen die Ehre erwieſen, za *ich* tak wielkie zasługi będzie in honor świadczony.

Ihrig, ſwoy, ſwoia, ſwoie, a bardziey iego.

Ihrigen, die, ſwoi. die Frau hat es jemand der Ihrigen, aufgetragen, ta pani, ten interes, włożyła na kogoś ze ſwoich.

Ihrzen, einen ihr heiſſen, kogo nazywac tym Zaimkiem. ihr.

Iiſchen, pienić ſię, zapienić ſię, zpienić ſię. Waſſer iiſchet, woda ſię pieni.

Iiſcht, piana; weiſſe, biała; auf dem Fluß, na rzece.

Ilanz, Jlanca, Stadt im Graubindten, miaſto w Grabuntii, w Grizonach.

Ilefeld, Ilefeld, Kloſter im Grubenhagiſchen, klaſztor, w Grubenhagſkim.

Iler, Jler, Fluß in Schwaben, rzeka w Szwabii.

Illec, Jllec, Stadt in Africa, miaſto w Afryce.

Illegal, nie prawy, nie prawny, co nie według prawa.

Illumination, *f.* illuminacyia, oświecenie lampami, pałacu etc.

Illuminiren, die Fenſter der Häuſer, mit brennenden Lichtern auszieren, illuminować, oświecenie uczynić, okna domow gorciącym światłem oświecić, przyozdobić. der Wald iſt illuminiret geweſen, gay był illuminowany. ein Bild illuminiren, obraz illuminować, światłem oświecić.

Illyrien, Jllyria, Jllyrik; Landſchaft, kray.

Illyrier, Jllir yyczyk, rodem z Jllyrii, z Jllyriku.

Illyriſch, Jllyriiſki, Jllyriiſka, Jllyriiſkie. illyriſche Meer, Jllyriiſkie morze.

Ilmen, Wiąz, drzewo pewne. von Ilmen, z wiązu, wiązowy. Zweig vom Ilmen, gałązka wiązowa. Ort wo Ilmen ſtehen, mieyſce w ktorym wiązowe drzewa, wiązowina.

Ilmenau, Jlmenawa, Ort in Thüringen, mieyſce w Turyngii.

Iltis, *m.* ein Thier, *zwierzątko pewne*, Łaſica brunatna, ale śmierdząca.

Iltisfalle, *f.* łapka na łaſice, łapka do chwytania łaſic.

Im, *to co*, in dem, w tym. es war ein groſſer Krieg im Werke, w ſamey rzeczy, była to wielka woyna. im nächſtverwichenen Jahre, w przeſzłym bliſko, w przeſzłym dopiero, roku. im Traum, im Schlaff, iſt ihm ein Drache vorgekommen, we śnie, w ſpaniu, pokazał ſię mu ſmok. im übrigen vergnügte ich mich gar wohl, w reſzcie, w cale ſię bardzo cieſzyłem. im geringſten mit dem gemeinen Weſen nichts zu ſchaffen haben, nic by naymniey nie mieć zą rzecząpoſpolitą do czynienia. im Anfange gleich zu Ader laſſen, na początku zaraz krew puścić.

Imbiß, obiad. *obacz raczey*, Mittagsmahlzeit.

Innirette, Jnnireta, Provinz in Georgien, prowincya w Georgii.

Imitiren, naśladować; einen, kogo, *obacz lepſze*, nachahmen.

Immatriculiren, w reieſtr wpiſać, przyiąć w reieſtr, zapiſać w reieſtr.

Imme, *f.* pſzczoła; die Honig macht, ktora miod robi; fleißige, pilna.

Immenbank, *f.* pſzczolnik, gdzie ule ze pſzczołami ſtoią,

Immenkorb, *m.* pſzczolnik, mieyſce na ule z pſzczołami, paſieka.

Immenſchwarm, *m.* roy pſzczoł, gdy ſię w lecie roią młode.

Immenwebe, *f.* plaſtr, ſuſz, w ktorego przegrodeczkach miod ſię robi.

Immenwolf, *m.* żołna, co pſzczoły wyiada; ſchädlicher, ſzkodliwa.

Immer, zawſze; wſzyſtko, *gdy znaczy to co:* zawſze. immer und ewig, zawſze y na wieki, na zawſze. er iſt immer auf dem Lande, on zawſze na wſi ſiedzi. immer etwas erzehlen. zawſze co powiadać, zawſze powieść o czym czynić. immer verſchweigen, zawſze milczeć. immer zu Hauſe ſeyn, zawſzè być w domu, zawſze ſiedzieć w domu. immer bewachen, zawſze pilnować. etwas nicht immer im Maule haben, nie zawſze mieć w uſtach co do mowienia. ich werde immer dafür beſorgt ſeyn, zawſze będę o to troſkliwym zoſtawał, zawſze mi troſkliwość o tym, na myśli będzie. nicht immer ſtille ſitzen können, nie zawſze moc cicho ſiedzieć. ſie ſind immer ſchlimmer und ſchlimmer, ieden od drugiego zawſze gorſzy. es hat immer einer beſſer, als der andere geredet, zawſze ieden od drugiego lepiey mowił.

Immerdar, zawſze, wſzyſtko. ſie ſchwatzet immerdar, ona wſzyſtko gada.

Immerfort, uſtawicznie. du ſchreibſt immerfort, ty uſtawicznie piſzeſz.

Immergrün, *krzew pewny, ziele* barwinek. Brandtwein von Immergrün, wodka barwinkowa, barwinkiem zaprawna.

Immerhin, tak. laß es immerhin ſeyn, niech tak będzie. laß es ihn immerhin aufgelöſet, und beantwortet haben, ale daymy, że on tak rozwiązał trudność y odpowiedział na nie.

Immerzu, pod czas, czaſem, nie kiedy; ein Bild anſehen, na obraz patrzeć. einem immerzu anreden, do kogo podczas mowić, czaſem do kogo przemawiać, nie kiedy do kogo mowę obracać. immerzu fragen, nie kiedy ſię pytać. er fräget immerzu nach ſeinem Verwandten, on ſię pod czas pyta o ſwoich krewnych. die Alliirten, haben ihn immerzu Hülfe geſandt, Związkowi czaſami mu poſyłali poſiłek. warum hat er uns nicht immerzu, Briefe entgegen geſchickt, czemu on czaſem nie wyſłał przeciwko nam liſtow. einem immerzu ſchreiben, do kogo pod czas piſać.

Immittelſt, tym czaſem; wird die Zeit hingehen, tym czaſem, czas minie. immittelſt da dieſes vorgehet, tym czaſem gdy ſię to dzieie. immittelſt bis er Verſicherung gegeben, tym czaſem ażby, *bezpieczeńſtwo*, było dane. immittelſt, da er ſchon wieder geſund worden, tym czaſem gdy on ozdrowiał; iſt er nach Utica gekommen, przyiechał do *miaſta* Utyki. immittelſt iſt das Zimmer eingefallen, tym czaſem pokoy upadł. immittelſt da die Schlacht vor ſich gehet, hat er ſich am ſichern Orte gezogen, tym czaſem gdy bitwa trwa, on na bezpieczne mieyſce uchodzi.

Immittiren, wwiązać, intromiſſyią dać; einen in die Güter, kogo w dobra wwiązać, intromiſſyią do dobr dać.

Immobilia, *pl.* dobra nieruchome, ktore z mieyſca ruſzone być niemogę, iakie ſą grunta, wſi, pola, domy, kamienice, ſummy pewne pieniężne.

Immunität, *f.* ſwoboda, słoboda, wolność, uwolnienie, od iakiego obowiązku.

Impatroniren ſich, wlulić ſię do czyiey łaſki; eines Dinges, rzecz iaką opanować.

Impetiment, przeſzkoda, zawada, *to co:* Verhinderung.

Imperiös, rozkazuiący, abſolutny, lubiący rządzić.

Impfen, ſzczepić, zaſzczepić; einen Zweig in einen Baum, iaką roſzczkę w iakie drzewo. der Gärtner hat, hundert Zweige, geimpfet, ogrodnik wſzczepił, ſto latorośli, ſto gałązek.

Impfen, das, ſzczepienie, wſzczepianie, zaſzczepienie.

Impfer, *m.* ſzczepnik, zaſzczepca, ten co drzewka ſzczepi.

Impfung, *f.* ſzczepienie, wſzczepienie, zaſzczepienie; der Pflanzen, ſzczepow.

Impfzweiglein, *n.* ſzczepek, ſzczepeczek, maleńka roſzczka do ſzczepienia.

In, do, w, po, we, na; auf die Frage wo, na pytanie gdzie. mit dem Ablativo, z ſzoſtym ſpadkiem. in der Stadt, w mieście. in den Büchern, w kſiążkach. in dem andern Theile der Philoſophie, w drugiey części Filozofii. in Unterweiſung der Kinder, w uczeniu dzieci. in der Sonne gehen, na słońcu chodzić, po słońcu chodzić. auf die Frage wohin, mit dem Accuſativo, na pytanie dokąd, *albo* gdzie, *kiedy znaczy:* dokąd, kładzie ſię z czwartym ſpadkiem. in das Buch eintragen, w kſięgę wpiſać. in Italien reiſen,

reisen, do Włoch iechać. in das Gefängniß stecken, do więzienia wepchnąć, wtrącić. in den Tag hinein leben, na dzień tylko żyć, o naſtępuiacy czas niedbaiąc. in Gegenwart, w przytomności, w bytności. weit in den Tag hinein, długo na dzień. in Summa er ſagte, es könne ſolches nicht ſo hin gehen, krotko, powiedział, że tak nie może uchodzić. in deinem Hauſe ſtehet noch alles, wie wir wünſchen, w twoim domu wszyſtko tak ieſt iak my życzemy. in des Lecck Hauſe ſeyn, być w domu Łekki. wo in der Nähe ſeyn wollen, w bliſkości gdzie chcieć bydź. in die nächſten Städte zerſtreuet ſeyn, po nayblizſzych miaſtach być rozpierzchnionym. in dieſem Augenblicke, w tym mgnieniu oka. in einem ſchwarzen Trauerkleide ſitzen, w czarney żałobney ſukni ſiedzieć. er kam in einem Soldatenkleide, przyſzedł w żołnierſkiey ſukni. in kurzer Zeit, w krotkim czaſie; reich werden, ſtać ſię bogatym. in wenig Worten entfaſſen, w niewielu słowach zamknąć, niewielu słowami obiąć rzecz. in langer Zeit; geſammlet, w długim czaſie, albo przez długi czas zbierany. insgemein pflegt das zu geſchehen, poſpolicie tak ſię zwykło dziać. insgemein die Augen, mit brauchen, prawie oczy przyłożyć. in etwas, weniger, trochę mniey.

Inachtnehmen, uważać, dawać baczenie; etwas, co. die Kinder nehmen es auch in acht, dzieci nawet to uważaią. die Alten haben es in acht genommen, ſtarzy to uważali, baczenie dawali na to. nimm alles in acht, was du machen ſollſt, uważay wſzyſtko co maſz czynić. wer wird es in acht nehmen? kto to będzie uważał? alles wird in acht genommen, wſzyſtko ieſt uważane.

Inachtnehmer, *m.* ten co uważa, ten co baczenie daie na co.

Inbehalten, zatrzymać, zatrzymywać, zatrzymować; etwas, co.

Inbrünſtig, gorący. inbrünſtiges Gebeth, gorąca modlitwa. inbrünſtige Gebether, gorące modlitwy. inbrünſtige Begierde, gorące żądze.

Inbrünſtiglich, *adv.* gorąco; begehren, pragnąć; lieben, kochać. wer etwas inbrünſtiglich liebet, der daſſelbe auch inbrünſtiglich begehret, kto co gorąco kocha, tego też gorąco pragnie.

Incaminiren, napiąć, ułożyć; eine Sache ſo, iaką rzecz tak. die Sache mit beſſerem Fleiſſe incaminiren, z większą pilnością ułożyć, naprawić, obżałowanie.

Indem, gdy, kiedy. dieſes zu Rom vorgehet, gdy ſię to w Rzymie dzieie. indem ich dieſes bedenke, gdy ia to myślę. wurde indeſſen die Jungfer geholet, tym czaſem panna była przywołana. indem ich ſchreibe, kommen viele Gäſte, mir den Beſuch zu geben, und mit demſelben mich zu verhindern, kiedy ia piſzę wiele ludzi przychodzi nawiedzać mię, y temi nawiedzinami mi przeſzkadzać.

Indeſſen, tym czaſem gdy, tym czaſem kiedy. indeſſen da dieſes zu Rom vorgieng, tym czaſem kiedy ſię to w Rzymie działo.

Indianer, *m.* Jndyiczyk, z Jndyi rodem, ktory ſię w Jndyi rodził.

Indianiſch, Jndyiſki. indianiſche Elephanten, Jndyiſkie słonie.

Indych, Jndych, eine Farbe, farba pewna zielona.

Indien, Jndya, Land in Aſien, kray w Azyi na wſchod y południe leżący.

Indoßiren, przyiąć kartę iaką podpiſawſzy na niey na znak przyięcia imie ſwoie na wierzchu. der Banquier hat meinen Briefwechſel, indoßiret, Bankier, moy wechſel przyiął, na moim Wechſelu położył ſwoie imie.

Indoſtan, Jndoſtan, Land in Aſien, kray w Azyi, Jndoſtańſkie Państwo.

Inander fügen, zpleść, złożyć wraz, złączyć, zpoić. füge dieſe zwey Sachen in einander, złącz te dwie rzeczy wraz. alles iſt ineinander gefüget, wſzyſtko ieſt wraz złożone iedno z drugim.

In einander ſchlagen, złożyć wraz, założyć rzecz na rzecz. er ſchläget die Hände in einander, ſkłada ręce.

In einander ſchlieſſen, ſkładać w raz. ſie hat die Hände in einander geſchloſſen, ona ręce do kupy złożyła. er ſchlieſſet die Hände in einander, ręce zakłada. ich habe die Hände ineinander geſchloſſen, ia ręce założyłem; indem ich es ſahe, gdy ia to widziałem.

Ineinander ſchrenken, ſkładać, wraz, zakładać iedno na drugie.

In etwas, nie co, trochę, troſzkę. in etwas grauſamer, nie co okrutny; przyokrutnieyſzy. in etwas ſchändlicher, nieco ſzpetniey. die Zeit, iſt heut,

heut, ist etwas angenehmer, dzisiay czas iest nieco przyiemnieyszy.

Infam, bezecny. infamer Mensch, bezecny człowiek; das ist, bez czci, bez sławy.

Infanterie, piechota, piechotny żołnierz. to co, Fußvolk.

Infel, Bischofsbinde, infuła Biskupia, Jnfuła Pasterska.

Influenz, f. influencya, wpływanie, wpłynność, gwiazd, w sprawy ludzkie.

Inful, infuła Biskupia, ktorey podczas swoiey ceremonii Bikupi na głowie, zażywaią.

Ingedenk, pamiętny. ingedenker Mensch meiner Wohlthat, pamiętny człowiek moiego dobrodzieystwa. er ist nicht ingedenk, nie iestem niepamiętnym.

Ingemein, pospolicie; zu geschehen pflegen, dziać się; nicht stets sich zutragen, nie zawsze się trafiać. ingemein folget auf böser Leute thun, der Verdacht, pospolicie za uczynkami złych ludzi następuie podeźrzenie. także znaczy: po większey części. ingemein reden die Leute so, po większey części tak ludzie mowią.

Ingenieur, m. Jnzeniier, Architekt woyskowy y fortyfikacyi.

Ingenieurkunst, f. Jnżeniierska sztuka, wiadomość.

Ingeniös, dowcipny, przemyślny, wymyślny; Poet, dowcipny, przemyślny Poeta. ingeniöse Beschreibung, dowcipne, przemyślne opisanie.

Ingermannland, Jngria, kray do Rossyi należący.

Ingolstadt, Jngolsztad, Stadt in Bayern, miasto w Bawaryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Jngolsztadski, Jngolsztadska, Jngolsztadskie.

Ingredienzien, ingrediencyie, zaprawy, wchodzenia rożnych rzeczy w iednę iako to w lekarstwo iakie, w ktore kilka takich ingredyencyi wchodzi.

Ingrün, ein Gewächs, krzew pewny, barwinek ziele.

Ingever, m. imbier, korzenie imbierowe. mit Ingever, z imbierem.

Inhaben, posiadać, trzymać. er inhabet alles, on wszystko trzyma. mein Bruder und ich, wir inhaben nichts, moy brat y ia nic nie trzymamy.

Inhaber, m. ten co posiada, co trzyma co; eines Guts, posiadaiący iakie dobra.

Inhalt, m. materyia; einer Comödie, iakiey komedyi. der Brief ist des Inhalts, list iest w tey materyi. dieser Inhalt hat dessen Rede, tę materyią ma iego mowa, w tey materyi iest iego mowa. ein Vers, dieses Inhalts, wiersz w tey materyi. mehr des Inhalts schreiben, więcey w tey materyi pisać. mehr des Inhalts reden, więcey w tey materyi mowić. alle Schriften, so des Inhalts sind, wszystkie listy, ktore są w tey materyi. die Ueberschrift, war des Inhalts, epigramma, albo napis był w tey materyi. dieses ist der Inhalt, to iest w ten sens pisane. Inhalt einer Schrift, materyia iakiego pisma. dieser Inhalt, des Briefs ist, ten sens iest listu. kurzer Inhalt des Buchs, krotki zbior tey książki.

Inhalten, utrzymywać się, wstrzymywać się. kann er sich nicht inhalten? nie może się on utrzymać, wstrzymać? ihr sollet euch inhalten, powinniście się utrzymywać. kaum kann ich mich inhalten, ledwie się mogę wstrzymać.

Injuriarum belangen, o krzywdy poczynione sobie pozwać krzywdy czyniącego.

Injurie, f. krzywda; grosse, wielka; nicht kleine, nie mała.

Injurienklage, f. pozwanie o krzywdy, obżałowanie o krzywdy przed Sędzią. eine Injurienklage wieder einem anstellen, pozew komu dać o poczynione krzywdy.

Injuriös, krzywdzący, z krzywdą, co z krzywdą, iest dla drugiego.

Inlage, f. włożone, włożona rzecz iedna w drugą.

Inländisch, swoyski, domowy, to iest: w swoim kraiu rodzony. inländischer Wein, swoyskie wino, co w swoim kraiu się rodzi. inländische Getränke, swoyskie trunki, kraiowe trunki, kraiowe napoie. inländische Völker, kraiowy lud.

Inliegen, być włożonym, zostawać w sasadzonym w co, zamkniętym w co.

Inliegen, to co w czym leży włożone, zawinięte, zamknięte w czym. inliegender Brief, zamknięty list, w drugiem liście.

Inn, Jn, albo Jnna, Fluß in Tyrol, rzeka w Tyrolu.

Innbehalten, zatrzymać, mieć; das Geld, pieniądze.

Inne haben, trzymać, mieć. ein Land, kray iaki; ein Guth, wioskę iaką. *powtore znaczy to co:* verstehen, rozumieć; eine Sache, rzecz iaką; wohl, dobrze. ich habe diese Sache, wohl inne, ia rozumiem tę rzecz dobrze. ich habe inne, was üblich ist, ia wiem, co iest we zwyczaiu.

Inne halten, stać, pausę, uczynić, odpoczną́ć, *to co:* ein wenig aufhalten, trochę przestać. mit etwas inne halten, zatrzymywać się z czym. im Lauffen inne halten, w biegu zatrzymać się, bieg zatrzymać, zatamować. nie mit etwas inne halten, nigdy się z niczym nie zatrzymywać. mit dem Schiessen inne halten, ze strzelaniem się zatrzymać. mit der Rede inne halten, z mową się zatrzymać. sich inne halten, w domu siedzieć.

Innen, von innen, wewnątrz, ze wnątrz, ze szrzodka; heraus kommen, wychodzić. komme von innen heraus, wychodź z tamtąd, z domu. *to co:* we wnątrz, we śrzodku; erscheinet ein grünes Fleisch, pokazuie się zielone mięso. innen werden, uważać, postrzegać; etwas, co; dowiedzieć się czego, stać się czego wiadomym.

Innern, wewnętrznieyszy. innere Fühlung, wewnętrznieysze uczucie. innere Völker, we śrzodku kraiu leżące narody. innerer Theil des Hauses, wewętrznieysza część domu. innere Africa, wewnętrznieysza Afryka, ku śrzodkowi leżąca Afryka.

Innerhalb, wwewnątrz, w pośrzodku; des Berges Tauri sein Reich haben, w pośrzodku gor Taurow, swoie krolestwo mieć. innerhalb der Mauren, między murami, w pośrzodku murow, wewnątrz między murami. innerhalb zehen Jahren geschehen seyn, w dziesięć lat miało się stać. innerhalb wenig Tagen sterben, w kilka dni umrzeć, innerhalb sechzig Tagen, w sześćdziesiąt dni; als er gekommen, iak on przybył. innerhalb so viel Tagen, w tyleż dni, w tak wiele też dni.

Innerlich, wewnętrzny. innerlicher Feuer, wewnętrzny ogień. innerliche Zwietracht, wewnętrzna kłutnia, niezgoda. innerlicher Krieg, wewnętrzna, kraiowa woyna. innerliches Uebel wird grösser, wewnętrzne złe staie się co raz to gorsze. innerliche Nachstellungen, wewnętrzne zasadzki.

Innerlich, wewnątrz, w sobie, w sercu. sich freuen, cieszyć się.

Innerst, naywewnętrznieyszy, naybliższy, nayśrzednieyszy. innerste Gedanke, naywewnętrznieysze myśli nayśrzednieysze w sercu myśli. innerste Empfindlichkeit, naywewnętrznieysza czułość. vieles, aus der innersten Philosophie, beybringen, wiele z naywewnętrznieyszey Filozofii, przytaczać. sich in das innerste Macedonien begeben, udać się w pośrzod, Macedonii, w sam śrzodek Macedonii. innerste Rachen, paszcza śrzednia albo śrzodek paszczy. innerste Herz, Brust, naygłębiey w sercu, w piersiach. innerstes Scythien, naygłębszy kray Tatarski.

Innerst, naywewnetrzniey; naygłębiey, *gdy to co pierwsze słowo znaczy:* verborgen seyn, naygłębiey być skrytym. innerst eingesessen seyn, naygłębiey osieść, doiać. die Legiones, zu innerst in Lusitanien, in die Winterquartiere legen, Pułki, głęboko w Luzytanii, na zimowych leżach, rozstawić. einen innerst recommandiren, kogo iak naygłębiey w łaskę zalecić.

Inniglich, wewnątrz, serdecznie, głęboko, naygłębiey; von einen geliebt werden, być od kogo ukochanym.

Innung, *f.* kompania, towarzystwo; der Kramer, kramarzow, handluiących.

Inquiriren, inkwizycyią czynić, inkwizycyie wyprowadzać; in etwas, w czym.

Inquisit, *m.* rzecz w ktorey inkwizycyia wyprowadzona bywa.

Inquisition, *f.* inkwizycyia, sądowe pytania; über einen anstellen, mieć na kogo, inkwizycyie wyprowadzać przeciwko komu. durch die Inquisition heraus bringen, przez inkwizycyią dowiedzieć się prawdy. bey den Katholischen, u Katolikow, sąd Inkwizycyi o wiarę.

Inschlitt, *m.* łoy. Lichter von Inschlitt, świece z łoiu, świece łoiowe.

Inscribiren, wpisywać, wpisać; sich auf eine Universität lassen, dać się wpisać do iakiey Akademii.

Inseltlicht, *n.* świeca łoiowa, świeca z łoiu lana, robiona.

Insel, *f.* wyspa, *u Rus. nazywa się także* Ostrow.

Inserat, *n.* to co włożone iest, przydatek w liście, w list włożony.

Insgemein, pospolicie, ogolnie, ogołem, powszechnie, *obacz*: ingemein.

Insgesammt, wszyscy razem. wir kommen insgesammt, wszyscy razem idziemy.

Insiegel, *n.* pieczęć, *obacz na swoym mieyscu*, Siegel.

Insinuiren, oddać; einem ein Patent, pokazać, komu, Patent, list Otwarty. bey einem sich insinuiren, wlulić się w czyią łaskę, przyiść do czyiey łaski. sich durch Geschenke, bey einem zu insinuiren suchen, przez podarunki się komu zalecić.

Insolent, zuchwały, hardy. er ist sehr insolent geworden, daß es mit ihm nicht mehr auszustehen ist, tak się stał zuchwałym że go niemożna bylo więcey cierpieć.

Insonderheit, osobliwie, w szczegulności; einen jeden es hinterbringen, każdemu w szczegulności oznaymić. allen insonderheit zu Fusse fallen, każdemu z osobna do nog padać. einem jeden insonderheit antworten, każdemu z osobna odpowiadać, odpowiedzieć. insonderheit von einer Sache, ein Gesetz geben, w szczegulności o iakiey rzeczy prawo wydać.

Inspection, *f.* dozor, dozorstwo; über etwas haben, mieć czego, lub nad czym. über eines Studien, die Inspection führen, dozor mieć nad czyiemi naukami aby się uczył.

Inspruck, Stadt in Tyrol, miasto w Tyrolu, Inszpruk, połacinie Oenipons, *albo* Aenipons; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący. Inszprukski, Inszprukska, Inszprukskie; in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony mąż, Inszpurczyk, Weibsbild, Inszpurka.

Inständig, usilnie, bardzo y bardzo; bitten, prosić. er hat mich inständig gebeten, ich wollte zu ihm kommen, prosił mnie usilnie, bardzo a bardzo, ażebym do niego przyszedł.

Installiren, instalować, oddać komu, urzędu possessyią. einen installiren, kogo installować; einen an eines andern Stelle, kogo, na kogo drugiego mieysce. er wird an meiner Stelle installiret werden, on będzie na moie mieysce installowany. diese zwey können nicht installiret werden, ci dwa niemogą być installowani.

Instanz, *f.* proszenie usilne, upraszanie wielkie; przyczyna, *w tym samym sensie co*, proszenie, prozba, *instancyia*. auf meine Instanz, na moią prozbę. auf meiner Instanz, wird er es gewiß thun, na moię prozbę on to zapewne uczyni.

Instehen, następować, zbliżać się, nadchodzić. der Tod instehet, śmierć nadchodzi.

Instehend, blisko następuiacy, zbliżaiący się nadchodzący. instehendes Jahr, blisko następuiący rok. instehende Gefahr, blisko następuiące niebezpieczeństwo, zbliżaiące się niebezpieczeństwo, nadchodzące niebezpieczeństwo. instehende Gewichte, waga w rowności stoiąca, rownowaga.

Inster, *m.* kisica, kiszka wielka y brzuchu; eines der Eingeweide, nawiększa z kiszek.

Instigiren, *instygować*, podbudzać, podszczuwać, podburzać, podżegać; einen, kogo, poduszczać; zu etwas, do czego.

Instruction, *f.* instrukcyia, zlecenie. einem worzu die Instruction geben, komu dać instrukcyią w czym, zlecić komu interes, iak go ma sprawić. seiner Instruction nachkommen, sprawić się według swoiey instrukcyi. der Abgesandte, kommet nicht seiner Instruction nach, poseł nie sprawuie się według swoiey instructyi. die Republik, hat den Abgesandten, die beste Instruction gegeben, Rzeczpospolita naylepszą dała instrukcyią Posłom. nach meiner Instruction soll ich alles ausrichten, według moiey instrukcyi muszę wszystko sprawić. polnische Woywodschaften, Kreise und Gebiethe, geben auf den Landtagen, den Landbothen, weitläuftige Instruction, nach welcher sich die Abgeschickten auf dem Reichstage richten sollen, Polskie Woiewodstwa, ziemie y Powiaty daią na Seymikach swoim posłom, zupełne Instrukcyie, według ktorych oni na Seymie maią się sprawić. du kömmst nicht deiner Instruction nach, ty nie czynisz według instrukcyi, *to iest*: nie tak czynisz iakci zlecono. der König, hat den Abgesandten, die Instruction gegeben, aufs geschwindeste den Frieden zu schliessen, Krol dał Posłom instrukcyią do iak nayprędszego zawarcia pokoju. was in meiner Instruction nicht stehet, das kann ich auf keine Weise thun, czego nie ma w moiey instrukcyi, tego ia żadnym

 sposo-

sposobem nie mogę uczynić. sie sind in allen, ihrer Instruction nachgekommen, oni we wszystkim sobie według instrukcyi postąpili. *znaczy także to co:* Unterricht, nauczanie. Instruction der Jugend, nauczanie młodzi.

Instruiren, Instruction geben, dać instrukcyią, zlecić komu sprawunek interesu.

Instrument, *n.* instrument. *to co:* Werkzeug, naczynie, sprzęt, narzędzie, statek; rzemiesło, gdy się za naczynie rzemieslnicze bierze. musicalisches Instrument, muzyczny instrument; in Rechtssachen, w sprawach sądowych, papiery do sprawy należące. westphälisches Friedensinstrument, Traktat pisany Westfalskiego pokoiu, pisany pokoy Westfalski.

Insul, *f.* Eyland, wyspa; kleine, mała; grosse, wielka; welche den Hafen gegen über lieget, ktora leży na przeciwko portu, przeciw samemu portowi; von Natur dreyseitige, z urodzenia troyścienna, troystronna, rodem troyścienna, troyboczna; die im Ligustischen Meere lieget, ktora leży na morzu Ligustyiskim. sehr angenehme Insul, bardzo przyiemna wyspa; die in dem Flusse liegt, ktora na rzecze leży. wie eine Insul aussehen, podobnym być do wyspy. die mit dem Flüssen umgebene Länder, sehen wie die Inseln aus, rzekami otoczone krainy podobne są wyspom. viele Insuln, liegen im Atlandischen Meere, wiele wysep leży na Atlanckim morzu.

Intendant, *m.* Dozorca, Rządca; fleißiger, kluger, pilny, roztropny.

Intendiren, myślec; etwas, co.

Intention, *f.* zamysł, wola, *intencyia:* einen seine eröfnen, komu swoię wolą, swoy zamysł, swoię intencyią otworzyć, opowiedziec. er hat mir ganz seine Intention eröfnet, on mi całą swoią intencyią otworzył, opowiedział. die Tochter, will die Mutter, ihre Intention eröfnen, corką chce swoię intencyią matce otworzyć. in der Intention, eines Meynung nachgehen, w tey intencyi iść za czyim zdaniem. in der Intention, grosse Geschenke zu bekommen, gieng er dieser Meynung nach, z tą intencyią aby wziął wielki podarunek, poszedł za tym zdaniem. diese Intention haben, mieć tę wolę. hast du Intention, dein Vaterland zu verlassen, masz ty wolą twoię oyczyznę porzucić? alles in der besten Intention thun, wszystko z naylepszą intencyią czynić.

Interesse, *n.* prowizyia, interes od sumy. einem Geld auf Interesse leihen, komu pieniędzy na interes, na prowizyią pożyczyć; von einem darauf nehmen, od kogo pieniędzy na prowizyią wziąć. polnische Juden, nehmen von den Edelleuten, grosse Summen Geld, auf Interesse, Polscy żydzi biorą wielkie pieniężnę summy na prowizyią od Szlachty. ich kann kein Geld, auf Interesse nehmen, ia nie mogę żadnych pieniędzy na prowizyią wziąć. einem Geld ohne Interesse leihen, komu pieniędzy bez prowizyi pożyczyć. mit Interesse Geld erstatten, z prowizyią pieniądze oddać. Interesse abführen, płacić prowizyią. er will nicht von meinen Geld, Interesse abführen, on niechce od moich pieniędzy interesu zapłacić. mit zwölf Procent Interesse nicht zufrieden seyn, nie kontentować się dwunastu, procentem, w prowizyi. Geld auf Interesse ausleihen, na interes, na prowizyią pieniądze porozpożyczać. ich habe nicht mehr Geld, auf Interesse, auszuleihen, nie mam więcey pieniędzy pożyczać na prowizyią, na interes. er hat alles Geld auf Interesse ausgeliehen, on wszystkie pieniądze na prowizyią powydawał.

Interessirt, *interessowany*, zysku swoiego patrzący, zarobku upatruiący; der auf seinem Nutzen siehet, ktory na swoy zarobek patrzy, znaczy także Uczestnik, spolnik.

Intervenire spielen, darzu kommen, nadeyść. er hat Intervenire gespielt, nadszedł na to. *znaczy także to co:* etwas nicht wollen geschehen lassen, nie dopuścić, aby się co działo, *albo* niechcieć dopuścić, aby się co stało.

Intimiren, ogłosić, obwieścić; einen Befehl, ukaz iaki, uchwałę iaką.

Investiren, inwestyować, infeudować, *to co:* einen in ein geistliches Amt, einführen, kogo wprowadzić w possessyią duchownego iakiego urzędu.

Investitur, *f*, infeudowanie, inwestitura na Lenność iaką.

Inwendig, wewnętrzny, kraiowy. inwendige Waaren, kraiowe towary.

Inwendig, wewnątrz, we środku; das Gefäß verzinnen, naczynie cyną obiać. die Leber ist inwendig hol, we środku wątroba iest prożna, wydrożona.

Inwoh-

Inwohner, *m.* obywatel; der Welt, świata, Mieszkaniec całego Swiata.
Inzwischen, tym czasem; dies geschiehet, gdy się to dzieie; kommet er, on przychodzi.
Joab, Joab, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Joachim, Joachim, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Job, Job, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Jobst, Jobst, Jodok, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Joch, *n.* iarzmo; schweres, ciężkie; hartes, twarde; knechtisches, niewolnicze; festes, mocne; das sich an den Hals schickt, ktore iest prawie na szyię. aufgemachtes Joch, otworzone iarzmo. den Ochsen Joch auflegen, wołom iarzmo włożyć na kark, *lepiey się mowi po Polsku*: woły do iarzma założyć. den Ochsen Joch ummachen, woły do iarzma zaprząc. mit vielen Jochen ackern, wielu parami wołow orać. sich unters Joch bequemen, kark dać pod iarzwo, podawać szyię do iarzma. das Joch der Knechtschaft ist allen schwer, iarzmo niewoli iest wszystkim ciężkie. von einem das Joch der Knechtschaft abwenden, od kogo iarzmo niewoli odwrocić. einen unter das Joch bringen, kogo pod iarzmo wziąć, podbić. die alten Römer, hatten fast die ganze Welt, unter das Joch der Knechtschaft gebracht, starzy Rzymianie prawie cały świat pod niewoli iarzmo podbili.
Jochart, *f.* staie pola gruntu, wzor pewney miary pola.
Jochbar, zaprzężny, co można zaprzegać, do iarzma zakładać.
Johannes, Jan, Mannsnamen, imię mieszczyzny.
Johannisapfel, *m.* iabko nazbyt wczesne, przed czasem w lecie dożrzałe.
Johannisbeer, *f.* porzyczki, porzyczkowa iagoda.
Johannisbeerstaude, *f.* porzyczkowy kiersz, porzyczkowe drzewko.
Johannisbrodt, *n.* boża trawka; ein Gewächs, *krzew pewny.*
Johannisgürtel, *m.* bylica, *ziele pewne.*
Johannispfirsig, *f.* morela, owoc, *to co:* Merille, Marille.
Johannisträublein, *n.* porzyczki, iakoby, iański kie iagody.
Johanniswürmlein, *n.* świecący robaczek, w nocy lataiący.
Joel, Joel, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Jonathan, Jonatan, Mannsnamen, Jonatas, imię męszczyzny.
Jonas, Mannsnamen, Jonas, imię męszczyzny.
Joppe, Joppe, Stadt in Syrien, miasto w Syryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Joppeński, Joppeńska, Joppeńskie; in solcher Stadt geborner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Joppeńczyk; Weibsbild, Joppenka.
Jorck, Stadt in Engelland, Jork, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Jorkski, Jorkska, Jorkskie, albo: Jorski, Jorska, Jorskie; in solcher Stadt geborner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Jorczyk, Jorkanin; Weibsbild, białagłowa, Jorka, Jorkanka.
Joram, Joram, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Jordan, *m.* Jordan, Fluß im gelobten Lande, rzeka w świętey ziemi, w Palestynie.
Josaphat, Mannsnamen, Jozafat, imię męszczyzny.
Joseph, Jozef, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Jost, Mannsnamen, Just, imię męszczyzny.
Josua, Mannsnamen, Josue, imię męszczyzny.
Jotham, Jotam, Mannsnamen, imię męszczyzny. er heisset Jotham, *nazywa się:* Jotam.
Jothan, Jotan, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Journal, *n.* dziennik; Tagebuch der Kaufleute, dzienna książka kupiecka, dzienny reiestr.
Journalist, *m.* dniopis, dziennopis; der ein Journal verfertiget, ktory dzienniki, dzienne dzieie, co się w każdy dzień staie, opisuie.
Jour, Jura, Gebirge zwischen Burgund und der Schweiz, gory między Burgundyią y Szwaycarami.
Irden, ziemny, ziemna, ziemne.
Irgend, podobno. damit du dich nicht irgend verwunderst, abyś się podobno niedziwował. irgend jemand, kto. wenn sich irgend jemand verwundert, ieżeli się kto dziwuie. wenn irgend jemand es schreibt, ieżeli kto o tym pisze. irgendwo, gdzieś; Ländereyen

reyen anschaffen, nabyć pol, gruntu wsi. ich schaffe mir irgendwo Ländereyen an, ia sobie gdzie nabędę wiosek. irgend woher, zkąd, zkądkolwiek; zusammen schrapern, zebrać do kupy, zgarnąć; er schrapert immer viel Geld woher zusammen, on zgarnuie zkądsi, wiele pieniędzy. wenn irgend? ieżeli gdzie? er ist die Leute satt geworden, on był syt ludzi, *to iest*, nasycił się społeczeństwem z niemi. damit nicht irgend wo, aby gdzie nie, das Wasser stehen bleibe, woda nie stała. irgend wohin, dokąd, dokąd kolwiek. ich will irgend wohin gehen, ia chcę dokąd kolwiek ztąd iść. irgend in einer andern Sache, gdzie w inszey iakiey rzeczy. ich werde dir weder hierinnen, noch irgend in einer andern Sache hinderlich seyn, ia tobie ani w tym, ani w żadney inszey rzeczy przeszkadzać nie będę.

Irland, Irlandya, wyspa, *połacinie*, Hibernia.

Irländer, *m.* Irlandczyk, rodem z Irlandyi, ktory się w Irlandyi rodził.

Irländerinn, *f.* Irlandka, białogłowa, rodem z Irlandyi.

Irländisch, Irlandski, Irlandska, Irlandskie.

Irrden, ziemny; von Erde, z ziemi. irrdene Mauer, ziemny mur. irrdener Wall, ziemny wał. irrdenes Werk, gliniane naczynie, gliniana robota, *iakoby*, ziemne naczynie, ziemna robota. irrdener Deckel, gliniana pokrywka. irrdene Gefäße, gliniane naczynia.

Irrdisch, ziemny, ziemski; sich darbey verweilen, ziemskiemi rzeczami się bawić. wer sich bey den irrdischen Sachen verweilet, der gedenkt nicht an die himmlischen, kto się ziemskiemi rzeczami bawi, ten o niebieskich nie myśli. irrdischer Leib, ziemne, ziemskie ciało.

Irrdisch, *adv.* poziemsku, poziemnemu, gesinnet, co poziemsku myśli, *to iest*, o ziemskich tylko rzeczach.

Irrländer, ein, *m.* Irlandczyk, z Irlandyi rodem.

Irre gehen, ziechać z drogi, zbłądzić z drogi, zabłądzić. er ist dreymal irre gegangen, on trzy razy z drogi ziechał, zbłądził, zabłądził. im Walde kann man leicht irre gehen, w lesie można łatwo zabłądzić, z drogi zbłądzić. fremde Leute gehen oft irre in der Fremde, cudzoziemcy w cudzych kraiach, często błądzą z drogi. reise, aber gehe nicht irre, iedź, a nie zbłądź z drogi. er gieng irre, und konnte seinen Weg nicht antreffen, on zbłądził, y nie mogł wyiść, wyiechać na swoię drogę. dem der Weg unbekannt ist, der muß irre gehen, komu droga nie wiadoma, ten musi zbłądzić.

Irren, błądzić, zbłądzić, mylić; weit von etwas ab, daleko od czego; sehr, bardzo, strasznie, okrutnie, nader, wcale, brzydko; in der ganzen Sache, w całey rzeczy; in der Zeit, w czasie, *to iest*, w rachowaniu czasu; mit einem irren, błądzić z kim. unter eines Anführung irren, za czyim powodem błądzić; in dem einigen, w tym iednym, w tym iedynie. aus Unvorsichtigkeit irren, z nieprzezorności błądzić, nie daiąc baczenia na co błądzić. in so vielen Dingen irren, w tak wielu rzeczach błądzić. irren können, als ein Mensch, moc zbłądzić, iak człowiek. wo ich nicht irre, ieżeli nie błądzę, ieżeli się nie mylę. darinnen hat er geirret, w tym zbłądził. durch etwas irren, przez co zbłądzić; worinnen, w czym. in seinem Thun irren, w swoich uczynkach zbłądzić. in einer klaren Sache irren, w iasney rzeczy zbłądzić. wer ist auf der Welt, der nicht irret? kto iest na świecie, ktory nie błądzi? die weisesten Leute irren oft selbst, sami naymędrsi ludzie, często błądzą, często się mylą. unter meiner Anführung wirst du weder so oft, noch so sehr irren, za moim powodem nie będziesz błądził, ani tak często, ani tak bardzo. in euren Gedanken irret ihr sehr, w waszych myślach mylicie się. er hat doch in so schwerer Sache nicht geirret, on przecie w tak ciężkiey rzeczy nie zbłądził. alle Leute können irren, aber sie sollen nicht irren, wszyscy ludzie mogą błądzić, ale nie powinni błądzić. ich irre hierinnen immer, ia tu w tym zawsze błądzę. denke daran fleißig, und irre nicht, myśl o tym pilno a nie błądź. wo sie nicht irren, die Sache ist gewiß so geschehen, ieżeli oni nie błądzą, rzecz za pewne tak się stała. es kann seyn, sie irren im Erzehlen, może to być, że oni błądzą w relacyi. in so wichtiger Sache ist nicht zu irren, w tak ważney rzeczy nie trzeba błądzić, mylić się.

Irren,

Irren, das, *n.* błądzenie, mylenie, mylenie się, zbłądzenie. dein Irren im Thun ist groß, twoje błądzenie, mylenie się w czynieniu iest wielkie.

Irresonable, bez rozumu, nierozumny, nie podług rozumu, nie z rozumem, *także znaczy to co,* grob, gruby, prostak, prosty, nieznaiący się, na ludziach.

Irregulair, nieregularny, niepodług porządku ustanowionego, nie porzadkiem się dzieiący, robiony nie podług iakiey reguły, prawa.

Irresolut, nienamyślony, nierozmyślony, ktory się niemoże rychło namyślić, rozmyślić, co ma czynić, zawsze wątpliwy, zawsze niepewny.

Irrführer, *m.* zwodziciel, ten co zwodzi. listiger Irrführer, chytry zwodziciel. er ist ein großer Irrführer aller unvorsichtigen Leute, on iest wielkim zwodzicielem wszystkich niebacznych ludzi. die Jugend soll sich hüten vor diesem gefährlichen Irrführer, młodzież powinna się strzec tego niebezpiecznego zwodziciela. du Irrführer der unschuldigen Leute, ty zwodzicielu niewinnych ludzi. ich wäre ein großer Irrführer, wenn ich so verfahren wollte, byłbym wielkim zwodzicielem, gdy bym tak chciał postępować.

Irrgang, *m.* labirynt, błędnik, zabłądnica, błędny chod; mit Fleiß gemachter, umyślnie zrobiony. in dem königlichen Lustgarten sind vortreffliche Irrgänge, w krolewskim ogrodzie przednie labirynty, błądniki, zabłądnice, błędne chody. laß ihn in den Irrgang hinein gehen, mow mu aby poszedł, do labiryntu, do błądnika, do błędniey, do błędnego chodu. sie können in diesem Irrgange keinen Ausgang antreffen, oni nie mogą, w tym labiryncie, w tym błędniku, żadnego wyiście znaleść. siehe da den Ausgang des Irrganges, o to tam masz wyiście z labiryntu, z błędniku, z zabłędnicy, z błędnego chodu.

Irrgarten, *m.* labirynt, *iakoby słowo w słowo,* błędny ogrod. die Fremden spatzieren in Irrgarten, goście chodzą po labiryncie, po błędnym ogrodzie, po błędniku, po zabłądnicy, po błędnym chodzie, po błędnych ulicach. ich muß aus diesem Irrgarten ausgehen, ia muszę z tego labiryntu, z tego błędnego ogrodu, wyiść. endlich bin ich aus diesem Irrgarten ausgegangen, na koniec wyszedłem z tego błędnego, zabłądzonego ogrodu etc.

Irrgehen, zbłądzić z drogi. er weiß den Weg nicht, er wird irrgehen, on nie wie drogi, będzie błądził. führe ihn, damit er nicht irrgehen möchte, prowadź go aby nie zbłądził z drogi.

Irrgeist, *m.* błądny duch, fanatyk, błędnego ducha człowiek. die Irrgeister haben großen Aufruhr gemacht, błędne duchy, fanatyczni ludzie, wielki rozruch zrobili. hüte dich vor den Irrgeistern, strzeż się błędnych duchow, błędnego albo zabłądzonego ducha ludzi. diese Irrgeister wollen sich nicht besänftigen, te fanatyczne zabłądzone duchy niechcą się uspokoić. ein jeder kluger Mensch ist kein Irrgeist, każdy roztropny, rozeznany człowiek, nie iest żadnym fanatykiem, żadnym błądnym duchem.

Irrig, błądzący, błędny, błędliwy. irriger Mensch, błądzący człowiek. irrige Meynung, błędna opiniia, błędne rozumienie, błędne mniemanie. ich kann diese irrige Meynung nicht vertheidigen, ia nie mogę tey błędliwey opinii, tego błędnego zdania bronić. das alles kömmt aus der irrigen Meynung vor, to wszystko pochodzi z błędnego zdania. durch die irrigen Meynungen werden die Leute irrig, przez błędne zdania, mniemania, staią się ludzie błędliwemi, błądzącemi. irrig seyn, błędliwym, błądzącym być. einen irrig machen, kogo błądzącym uczynić, kogo w błąd wprowadzić, zwodzić, zwieść. wer was falsches erzählet oder lehret, der machet die jungen Leute irrig, kto co fałszywie opowiada albo uczy, ten młodych ludzi wprowadza w błąd, ten młodych ludzi zwodzi.

Irrland, Irlandyia, Irlandska wyspa, po łacinie Hiberniz.

Irrlicht, *n.* z łacińskiego, głupi ogień, fatuus ignis. s. Irrwisch.

Irrsaal, *m.* błąd. grober Irrsaal, gruby błąd. erschrecklicher Irrsaal, straszny błąd.

Irrsam, błędliwy, błędny. irrsame Meynung, błędne, błędliwe mniemanie.

Irrstern, *m.* planeta ktory, iakoby błądząca gwiazda, albo chodząca gwiazda.

Irrthum, *m.* błąd, omyłka, błądzenie, zmylenie; gemeiner, pospolity błąd, pospolita omyłka, pospolite błądzenie,

nie, pospolite zmylenie. langer Irrthum, długi błąd, długa omyłka, długie błądzenie, długie mylenie się. menschlicher Irrthum, ludzki błąd, ludzka omyłka, ludzkie zbłądzenie, ludzkie zmylenie. mäßiger Irrthum, pomierny błąd, pomierna omyłka, pomierne zbłądzenie, pomierne zmylenie. schändlicher Irrthum, szkodliwy błąd, szkodliwa omyłka, szkodliwe zbłądzenie, szkodliwe zmylenie. offenbarer Irrthum, oczywisty błąd, oczywista omyłka, oczywista myłka, oczywiste błądzenie, oczywiste zmylenie. sehr großer Irrthum, bardzo wielki, bardzo srogi błąd, bardzo wielka, bardzo sroga omyłka, bardzo wielkie, bardzo srogie błądzenie, bardzo srogie mylenie się, zmylenie. schändlicher Irrthum, haniebny błąd, haniebna omyłka, haniebne błądzenie, zbłądzenie, haniebne zmylenie, mylenie się, omylenie się. schwerer Irrthum, ciężki błąd, ciężka omyłka, ciężkie zbłądzenie, ciężkie zmylenie, omylenie się. leichter, geringer Irrthum, letki, mały błąd, letka, mała omyłka, letkie, małe błądzenie, zbłądzenie, zabłądzenie, zmylenie, omylenie się. Irrthümer verursachen, sprawić błędy, omyłki, być przyczyną błądzenia, zbłądzenia, zmylenia, omylenie się. diese Rede verursachet sehr große Irrthümer in den Gemütern der Leute, ta mowa sprawuie bardzo srogie błędy w umysłach ludzkich. durch etwas in den Irrthum gebracht werden, być przez co w błąd wprowadzonym. ich bin durch deinen Umgang in diesen Irrthum gebracht worden, ia przez twoię konwersacyą, byłem w ten błąd wprowadzony. es steckt alles in dem Irrthume, wszystko iest w błędach, *po Polsku lepiey*, wszędzie są błędy, we wszystkim iest błąd. mit der Muttermilch den Irrthum einsaugen, z macierzyńskim mlekiem błąd wsać w siebie. viele Leute stecken in diesem Irrthume, wiele ludzi w tym błędzie zostaie. von dem Irrthume eingenommen seyn, być błędem zarażonym. den Irrthum fahren lassen, opuścić, porzucić błąd. laß den schändlichen Irrthum fahren, porzuć ten haniebny błąd. einem den Irrthum benehmen, komu błąd odiąć, z błędu kogo wyprowadzić. Gottes Gnade hat ihm diesen Irrthum benommen, łaska boska odięła od niego ten błąd, wyprowadziła go z tego błędu. in Irrthum verführen, w błąd wprowadzić. das Lesen dieses Buches hat ihn in den Irrthum verführet, czytanie tey książki, wprowadziło go w ten błąd. aus Irrthume fehlen, z błędu, przez omyłkę upaść. der ganze Irrthum bestehet darinnen, daß, cały błąd w tym iest, że. der einen Irrthum begehet, ktory iaki błąd popełnia. der junge Mensch hat den gemeinen und menschlichen Irrthum begangen, ten młody człowiek popełnił pospolity y ludzki błąd, dopuścił się pospolitego y ludzkiego błędu. etwas aus Irrthume thun, co z błędu uczynić. sie stecken in einem schädlichen Irrthume, oni są w szkodliwym błędzie. seines Irrthums wegen um Vergebung bitten, prosić o wybaczenie swoiego błędu. bitte um Vergebung deines Irrthums wegen, proś o wybaczenie twoiego błędu, proś o darowanie, o przepuszczenie twoiego błędu, twoiey omyłki, twoiego zbłądzenia, twoiego zmylenia. seinen Irrthum erkennen, swoy błąd uznać. er ist so toll und blind, daß er seinen Irrthum nicht erkennen kann, on iest tak szalony y ślepy, że nie może uznać swoiego błędu. erträglicher Irrthum, znośny błąd. den Irrthum vertheidigen, bronić błędu, utrzymywać błąd. den Irrthum tadeln und verbessern, ganić błąd y poprawić błędu. wer den Irrthum tadelt, der verbessert ihn, kto gani błąd ten go poprawia.

Irrung, *f.* błądzenie, zbłądzenie, mylenie, zmylenie, mylenie się, omylenie się.

Irrweg, *m.* błędliwa droga, nie ta, ktorą trzeba komu iechać. auf Irrwege kommen, po błędliwych drogach, błędliwemi drogami iechać.

Irrwin, Stadt in Schottland, Irwin, miasto w Szkocyi.

Irrwisch, *m.* głupi ogień, skoczny ogień, iaki z tłustości bywa po smętarzach.

Isaac, Izaak, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Isabella, *f.* Izabella, Weibsnamen, imie białogłowskie.

Isabellenfarbe, *f.* maść, kolor, farba, barwa, masłowata, masłowaty, isabelowy.

Isaschar, Izaschar, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Isaurien,

Isaurien, ehemalige Landschaft in klein Asien, Isauria, niegdyś kray ieden tak zwany w małey Azyi. der aus Isaurien ist, kto z Isauryi iest, Isar, Izaur; darzu gehörig, Isaurski, Isaurska, Isaurskie; Isaurka.

Isel, *m.* Isel, *albo* Isala, Fluß in Holland, rzeka w Hollandyi.

Iser, *m.* Iser, *albo* Isara, Fluß in Bayern, rzeka w Bawaryi.

Isere, *m.* Iser, *albo* Isera, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Island, Islandyia, Insel, wyspa, na pułnocy leżąca.

Isle des Fasans, Fasyana, wyspa, z *Francuskiego*, Bażantow wyspa.

Isle de France, Ildefrans, Provinz in Frankreich, Prowincyia we Francyi.

Ismael, Ismael, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Ismid, Stadt in klein Asien, Ismin, miasto w małey Azyi.

Isni, Reichsstadt in Schwaben, Isni, miasto Cesarskie w Szwabii.

Isnich, Stadt in klein Asien, Isnich, miasto w małey Azyi, *po łacinie* Nicea. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, *albo* do tego miasta należący, Niceński, Niceńska, Niceńskie, *od tego zaś imienia*, Isnich, Isnichski, Isnichska, Isnichskie. in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, z *Łacińskiego* Niceńczyk, z *teraźnieyszego* Isnichczyk; Weibsbild, z *Łacińskiego* Nicenka, z *teraźnieyszego*, Isnichianka.

Isop, *m.* ein Gewächs, Izop, *krzew zielny*.

Ispaan, Hauptstadt in Persien, Ispaan, Stołeczne miasto w Persyi.

Israel, Mannsnamen, Izrael, imie męszczyzny, y Ludu.

Israeliter, *m.* Izraelita; żyd od Izraela.

Israelitinn, *f.* Izraelitka.

Issoire, Stadt in Frankreich, Issoar, miasto we Francyi.

Issoudun, Stadt in Frankreich, Issudun, miasto we Francyi.

Istria, Stadt in Istrien, Istria, miasto w Istryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Istryiski, Istryiska, Istryiskie; ein in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Istryiczyk, Weibsbild, białagłowa, Istryika, Istryianka.

Istria, Istria, Landschaft, kray; die Einwohner derselben, mieszkancy tego kraiu, Istry, Istrowie, Istryiczykowie.

Italiäner, *m.* Włoch; einer aus Italien, rodem z Włoskiey ziemi.

Italiänerinn, *f.* Włoszka, białagłowa rodem z Włoch, *albo* Narodu Włoskiego.

Italiänisch, włoski, włoska, włoskie. italiänische Sprache, włoski język.

Italien, Włochy, Włoska ziemia, Land in Europa, kray w Europie.

Itzig, teraźnieyszy, ninieyszy. itzige Zeit, teraźnieyszy czas, ninieyszy czas, itzige Redner, teraźnieysi mowcowie, ninieysi mowcowie, dzisieysi mowcowie, itziges Capua, teraźnieysza Kapua, ninieysza, dzisieysza Kapua miasto, co teraz iest.

Itzo, teraz, itzo sehe ich es, ia to widzę teraz. es geschehe schlecht, że się źle dzieie.

Itzt, teraz; dem gemeinen Wesen zum Schutze dienen, być obroną rzeczy pospolitey. itzo endlich einmal, teraz na ostatek raz, teraz na ostatek. wie es itzt steht, jak się teraz rzecz ma, iak teraz iest. sich itzt gar sehr vergnügen, nader się teraz cieszą. itzt erst, teraz dopiero. itzt dieses, itzt jenes, dopiero to, dopiero owo. itzt saget dieses, itzt jenes, dopiero to mowi, dopiero owo. itzt wirds etwas seyn, teraz będzie co; oder nichts, albo nic.

Itzund, teraz. Itzunder, teraz ninie. itzunder geschieht es so, teraz się tak dzieie.

Ivanogrod, Festung in Liefland, Iwanogrod, forteca w Inflantach Rossyiskich.

Jubelgesang, *m.* wesoła pieśń, wesoła piosnka, radosna piosnka.

Jubelgeschrey, *n.* wesoły okrzyk, *lepiey plur.* wesołe okrzyki.

Jubeljahr, *n.* miłościwe lato iubileusz odpust generalny grzechow.

Jubiläum, *n.* wiek, sto lat. das andere Jubiläum der Universität glücklich begehen, drugi wiek, drugie sto lat tey Akademii szczęśliwie obchodzić.

Jubelirer, *m.* iubiler, ten co kleynoty przedaie, ten co się zna na kleynotach.

Jubiliren, wesoło wykrzykać, wyśpiewywać, wesołe okrzyki czynić.

Juchart, stae, staianie, wzor pola, w pewną miarę, włoka, roli pewney miary.

Juche! *to co,* Heysa! *toż samo popolsku,* heysa! dzium! dzium!
Jucken, świerzbieć. der Rücken jucket ihm, grzbiet go świerzbi.
Judas, Mannsnamen, Iudas, imię męszczyzny.
Judaskunst, *m.* iudaszowskie pocałowanie, chytre, zdradliwe pocałowanie.
Jude, *m.* żyd. stinkender Jude, śmierdzący żyd; reicher, bogaty.
Ivenkraut, *m. ziele,* solnik, solne ziele, *potacinie y pofr.* Antillis.
Jugend, *f.* młodź, młodość; von ungefähr zehen bis zwanzig Jahren, prawie od dziesięciu do dwudziestu lat. freye Jugend, wolna młodość; geile und unmäßige Jugend, lubieżna y niepomiarkowana; bescheidene, skromna; hoffnungsvolle, pełna nadziei. erste Jugend, pierwsza młodość, pierwsze młode lata; kecke, freche, krnobrna, zuchwała; schändliche, szpetna; geneigte zur Geilheit, skłonna do lubieżności; hitzige, gorąca, żwawa; angehende, poczynaiąca się dopiero. mit dem es in der Jugend gar hart gehalten, ktorego za młodu w ryzie trzymano. die Jugend kann keinen guten Rath fassen, młodź nie może sobie nigdy dać dobrey rady. mit etwas die Jugend zu bringen, przepędzić na czym młodość. er hat mit Lesen, Schreiben und Lehren seine Jugend zugebracht, on swoię młodość przepędził na czytaniu, pisaniu y uczeniu. so fort in erster Jugend, zaraz od naypierwszey młodości; die mit allen ruhmwürdigen Qualitäten ausgezieret, ktora wszelkiemi uwagi godnemi przymiotami, ozdobiona iest. in der Jugend, w młodości. von Jugend auf, od młodości samey; bis itzo her, aż dotąd. was die Jugend mit sich bringt, co młodość z sobą niesie, co młodość umie. die Jugend hat verschaumet, ausgebrauset, młodość już się wypieniła, młodość już wyrobiła, młodość już się wyburzyła; von ungefähr zwanzig bis dreyßig Jahren, prawie od dwudziestu; do trzydziestu lat; zärtliche, pieszczona; schlimme, zła; geile, lubieżna; liederliche, rozpustna, hultayska; schöne, piękna; blutdürstige, krwi pragnąca; unbärtige, ktorey ieszcze broda niezarasta. von erster Jugend an, od naypierwszey młodości. in der besten Blüthe seiner Jugend, w naylepszym kwiecie swoiey młodości. von Jugend an sich zur Arbeit gewöhnen, od młodości przywyknąć do pracy. von Jugend an Knecht gewesen seyn, od młodości być niewolnikiem. von meiner Jugend an ist er mein Lehrmeister gewesen, od młodości moiey był moim nauczycielem. von der Jugend ist die Freundschaft angefangen worden, od młodości samey zaczęła się ta przyiaźń. von Jugend an habe ich mit ihm große Freundschaft gepflogen, od młodości, zabrałem z niem wielką przyiaźń.
Jugendblüthe, *f.* kwiat młodości, sama młodość, sam naypięknieyszy wiek młodociany.
Jugendhitze, *f.* żwawość, gorącość młodości, porywczość młodych lat.
Jücken, świerzbieć, swiędzić. der Kopf jücket ihm, głowa go świerzby. die Zähne jücken mir, das ist, ich möchte gerne essen, zęby mię świerzbią, *to iest,* ieść mi się chce, iadłbym, *znaczy także,* mrowie przechodzi. bis die Haut jücket, aż mu mrowie będzie przechodziło po skorze, *to iest,* aż skora będzie drżała.
Jücken, das, *n.* świerzbienie, swiędzienie; der Haut, skory. das Jücken der Augen, świerzbienie, swiędzenie oczow, gdy oczy świerzbią, swiędzą.
Jückend, świerzbiący, swiędzący, co świerzby, swiędzi.
Jüde, *m.* żyd; armer, ubogi; guter Kaufmann, dobry kupiec.
Jüdengenosse, *m.* proselit, co na żydowską wiarę przystał.
Jüdengenossinn, *f.* proselitka, co na żydowską wiarę przystała.
Jüdenkirsche, *f.* psie wiśnie, *albo* psinki pęcherzyste, *inaczey,* żorawinki, pęcherzyca; garliczki, miechunki.
Jüdenleim, *m.* kley ziemny, kley z Palestyny żydowski, z martwego morza, po Gomorze y Sodomie spalonych.
Jüdenschule, *f.* żydowska szkoła, kahał żydowski, auch przykahałek.
Jüdenspieß, *m.* żydowska lichwa, *to iest,* zbytnia lichwa, lichwiane zdzierstwo.
Judenthum, *n.* żydowstwo, żydowska wiara y żydowski rod.
Jüdenzins, *m.* żydowski czynsz, *to iest,* lichwa, zbytnia y nad prawo.
Jüdenzopf, *m.* kołtan, *inaczey się nazywa,* Wichtelzopf.
Jüdinn, *f.* żydowka, żydowica, kobieta żydowskiego rodu.
Jüdisch, żydowski, żydowaty. jüdischer Aberglaube, żydowski zabobon. jüdisches

jüdisches Land, żydowska ziemia, żydowski kray.

Jüdisch, *adverb.* po żydowsku, z żydowska, iak żyd, żydem trąci.

Jülich, Hauptstadt ihres Herzogthums, Iulia, miasto stołeczne swoiego Xięstwa Iuliyskiego; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Iuliyski, Iuliyska, Iuliyskie; in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony mężczyzna, Iuliaczyk, Iulianin, Weibsbild, kobieta, Iulianka. das Herzogthum Jülich, Xięstwo Iuliyskie. das Jülische, Iuliyskie, *iak* Krakowskie, Chełmińskie.

Jünger, młodszy; nicht so alt als ein anderer, nie tak stary iak drugi. jünger um drey Jahre, młodszy trzema laty. młodszy o trzy lata.

Jünger, der, *m.* żak, młodziy; eines Schüler, czyi uczeń.

Jüngfergen, *n.* panienka, panieneczka; leichtfertiges, swywolna.

Jüngling, *m.* młodzieniaszek, młokosek; zwischen zehen und zwanzig Jahren, od dziesięciu do dwudziestu lat, *albo*, między dziesiątym y dwudziestym rokiem; scharfsinniger, dowcipny, bystro myślący, płytki; rechtschaffener, dobry; und gelehrter, y nauczony; und beredter, y mowny; und tapferer, y mocny; und kluger, y roztropny; und alarter, y żyźwy; keuscher, czysty; fleißiger, pilny; vortrefflicher, nayprzednieyszy; sehr ruhmwürdiger, bardzo pochwały godzien; lobbegieriger, chwały chciwy; ungestalter, nieurodziwy; zärtlicher, pieszczony; blühender, kwitnący, w kwitnących latach y zdrowiu; glückseliger, szczęśliwy; angenehmer, nadobny, przyiemny, miły; ernsthafter, stateczny; ehrlicher, uczciwy; edler, szlachetny; sehr höflicher und rechtschaffener, ludzki y podściwy; unerfahrner, nie biegły, bez doświadczenia; nicht so wohl alberer, als unverschämter, nie tak głupi, iak bezwstydny; nicht sehr fleißiger, nie nader pilny; auserlesener und wohl qualificirter, wyborny, y utalentowany; bescheidener, skromny; von vornehmen Herkommen, od zacnych przodkow, zacnego urodzenia, zacney krwi, zacnego domu, zacney familii, wyiokiego imienia, zacnego imienia; der viel Geld hat, ktory ma wiele pieniędzy, pieniężny; liederlicher, hultay, kostera. ladaco; der einen großen Ruhm erlanget, ktory wielkiey sławy dostępuie; der die größte Hoffnung der Redlichkeit und des Verstandes von sich giebt, ktory naywiekszą nadzieię czyni przyszłey swoiey rzetelności y rozumu; frommer, stateczny, dobrych obyczaiow; der etwas rechts gelernet hat, ktory się co dobrego nauczył; grober und ungelehrter, prosty y nienauczony, drąg, drągal; reicher, bogaty; waschhafter, gadatliwy, u ktorego ięzyk na kołowrocie; wohlgearteter, dobrey natury, dobrego serca, dobre serce w nim; fauler, leniwy, opieszały; der einen guten Verstand und große Leibesstärke, allein ein böses Gemüth hat, ktory ma dobry rozum y siły ciała wielkie, ale serce złe, duchzły; der sich in alle Sättel schicken kann, ktory każdą rzecz zmyślić, udać, utaić potrafi; sehr verwegener, śmiały bardzo; vortrefflicher, przedni; starker, silny, mocny; schöner, piękny; tapfer von der Faust, prędki do wybicia się, do spotkania się, der im Kriege nach Ehre strebet, ktory honoru szuka na woynie; sehr tugendhafter und höflicher, nader cnotliwy y ludzki; von dem man sich die größte Hoffnung machet, o ktorym sobie naywiększą czynią nadzieię. wohl angeführter, pięknie wychowany; unhöflicher, nie ludzki; der aus sich nichts finden kann, ktory o sobie nie może radzić, ktory sobie poradzić nie umie; ungeschickter, nie sposobny, do niczego; unbedachtsamer, nieuważny, nieostrożny; unverschämter, bezwstydny; ernsthafter, poważny; sparsamer, genauer, oszczędny, przyskąpy; artiger, śmieszny, pocieszny; freundlicher, łagodny, przyiacielski; manierlicher, manierny, obyczayny, grzecznych obyczaiow; aufrichtiger, szczery, nie chytry; der in der ganzen Stadt wohl angesehen, ktory w całym mieście poważany iest bardzo; nichtswürdiger, niczego nie wart; verschlagener, ladaco, frant, wykrętny, pływacz; unbändiger, nieunoszony; der seine Dinge unvorsichtig treibt, ktory w swoich interesach nie ostrożnie sobie postępuie; frecher, zorniger und unbedachtsamer, zuchwały, popędliwy, y nieostrożny; der sich nicht halten kann, ktory się utrzymać nie może; den man nicht lieben kann, ktorego kochać nie mo-

żna,

żna, nieprzyiemny, niemiły, z ktorym niemiło przestawać: der weder Maaß noch Ziel hat, ktory końca y miary niema, *to iest*, nazbyt zły we wszystkim; der an den Bettelstab gerathen, ktory do kiia dziadowskiego przyszedł, ktory się kiia dziadowskiego dorobił, *to iest*, stracił wszystko y po proźbie chodzi; von vornehmen Stande, zacnego stanu; von gutem Ansehen, piękney postaci; vom Dorfe, wieśniak, ze wsi; von zwanzig bis dreyßig Jahren, od dwudziestego do trzydziestego roku, młodzieniec; herrlicher, wspaniały; unhöflicher, nieludzki; der noch einen Milchbart hat, ktory ieszcze ma mleko na brodzie; verwegener, płochy; langer von Statur, wysoki; starker, silny; tapferer, mocny, odważny; unerschrockener, nie zastraszony; schöner, urodziwy, piękney urody; frommer, dobrych obyczaiow; der in den Schenken herum liegt, ktory się po szynkownych domach włoczy, siada; der den Huren und Saufen nachgeht, ktory za kurwami y piiatyką biega; der sich zu den Straßenräubern hält, ktory z drabami, z rabusiami trzyma; der noch sehr jung ist, ktory ieszcze bardzo młody iest; der wenigstens angenehmer und artig ist, ktory bynaymniey nie miły y nie foremny; geputzter, ausgeschmiegelter, wymuskany, wygachowany; der noch keinen Bart hat, ktory ieszcze brody nie ma, ktoremu ieszcze broda nie zarasta; sehr bescheidener, bardzo skromny; der sich dem Studiren ergeben, ktory się utopił w naukach, ktory cały w naukach iest.

Jüngster, naymłodszy. jüngster Sohn, naymłodszy syn. jüngster Tag, nayostatnieyszy dzień, *to iest*, ostatecznego sądu Pańskiego dzień.

Jüngsthin, onegday, dnia onegdayszego; als er bey mir in den Cumanen war, iak on był u mnie w kumanum, *znaczy także*, dopiero nie dawno; etwas gesagt haben, co powiedziane było.

Jüterbock, Stadt, welche zum Herzogthume Querfurt gehöret, Iuterbok, miasto, ktore do Księstwa Kwerfurskiego należy; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, *albo* do tego miasta należący, Iuterbolski, Iuterbokska, Iuterboskie; in solcher Stadt gebohrner Mann; w tym mieście urodzony męszczyzna Iuterboszczyk; Weibsbild, kobieta Iuterborka.

Jütland, Iutlandia kray, do królestwa Duńskiego należący.

Julius, *m.* siebenter Monat im Jahre, Lipiec, siodmy miesiąc w roku.

Junker, *m.* szlachcic, szlacheckiey krwi, szlacheckiego urodzenia.

Jung, als Menschen, młody; junger Agrippa, młody Agryppa. die jungen Pompeii, młodzi pompeiuszowie. junge Stärke, młode siły; als Gewächse, młodociany. junger Baum, młodociane drzewko; als Thiere, insonderheit Vögel, iako zwierzęta, z w szczegulności ptaki. junge Schwalbe, młode iaskołki, iaskołczęta. junger Adler, młode orle, orlęta, *in plur.* iaskołcze, orle. junge Henne, kurczę, kurczęta. junge Taube, gołębiątko, gołębięta. junge Bienen, młode pszczołki. junges Pferd, źrobek, źrebczyk. junger Hund, pies młody, szczenie, szczeniuk. junger Hund aller vierfüßigen Thiere, welche mit den Hunden einige Gleichheit haben, als ein junger Löwe, *iako to*, młody lew, lewek, junger Wolf, młody wilk, wilczek. junger Fuchs, młody lis, lisek. junge Kazze, młody kot. allein auch junger Drache, ale też młody smok, smoczek. junge Ottern, młode iaszczurczęta. junges Volk, junge Leute, młody lud, młodzi ludzie. junger Knabe, młody chłopiec, chłopczyk. junges Mädchen, młoda dziewczyna, dziewczynka, dziewczę. junge Wittwe, młoda wdowa. nach Art junger Leute, iak młodzi ludzie czynią; sich lustig machen, cieszyć się, ochotować, buiać. jung werden, młodnieć; wieder im Sommer, znowu w lecie. wiederum jung werden, znowu odmłodnieć. wieder im Sommer jung werden, znowu w lecie odmłodnieć. jung gebohren werden, młodym się urodzić. schwärmen, wie junge Leute, roić się iak młodzi ludzie. annoch jung, dotąd ieszcze młody. der zu etwas fast noch zu jung ist, ktory do czego prawie ieszcze nad to młodym iest. jung gewohnt, alt gethan, kto się do czego za młodu, przyzwyczai, to y na starość toż samo czyni. junger Wein, młode wino.

Junge, *m.* ein Knabe, chłopiec. höre Junge, słuchay chłopcze.

Jungemagd, *f.* młoda panna, pokoiowa do ubierania pani.

Jungen, Junge gebähren, młode płodzić, rodzić, wydawać.

Junge Thiere, *pl.* młode zwierzęta, iako to, szczenięta, iagnięta, kocięta, źrybięta.

Jungfer, *f.* panna; erwachsene, dorosła; keusche und schamhafte, czysta y wstydliwa; großmüthige und edle, wspaniała y szlachcianka; reine, niepokalana; von vornehmen Geschlechte, zacnego urodzenia; die werth ist, daß man um ihrentwillen etwas wagt, ktora warta iest, aby co dla niey odważyć; die vor ihrer Hochzeit brav gehurt hat, ktora przed ślubem ieszcze pozwalała sobie; artige, nadobna; ehrbare, stateczna, dobrych obyczaiow; die etwas im Vermögen hat, ktora ma posag; die nichts hat, ktora nie ma nic, bez posagu; große, wielkiego wzrostu; ziemlich große, śrzedniego wzrostu; arme, uboga; dumme, głupia; kleine, mała; von wohlgebildetem Gesichte, śliczney, nadobney twarzy; schöne, ładna ładney urody; zarte, pieszczona; züchtige, wstydliwa; scheußliche, straszna; die keinen Vater hat, ktora niema oyca, sierota bez oyca; schmächtige, geschlanke, wysmukła, suptelna, długiego stanu; aber Ehren werthe, od wszystkich czci godna; rothköpfichte, żołtych czerwonych włosow, albo rudawych; großmäulichte, wielkiey gęby; krummnäsigte, z nosem zakrzywionym. eine Jungfer zu Falle bringen, pannę ktorą o upadek przyprawić; mit Gewalt, gwałtem; große, aber nichts darzu haben, dorosła, ale ktora posagu nie ma; die eine Schwester hat, welche eine große erwachsene Jungfer ist, ktora ma siostrę, iuż dorosłą panne; gefällt den Mannspersonen, podaba się męszczyznom; sitzt zu Hause, siedzi w domu; die sich eingeschnürt, daß sie geschlank seyn möge, ktora się sznurowaniem ściska, aby była cieniuteńką, suptelną; die ein neumodisches Gesichte und ihre natürliche Farbe hat, sonst fein derb von Leibe, und doch auch quappelicht ist, ktora ma nowo-modną twarz, y swoię wrodzoną cerę, do tego, ciała tęgiego, y pełnego krwi; die sich befleißiget eben so tugendhaft als schön zu seyn, ktora się stara aby tak cnotliwą była, iak piękna iest; die einen freyern Sinn hat, als sich für eine Jungfer schickt, und darbey um der Leute Reden sich nicht bekümmert, ktora umysł ma wolnieyszy, iak przystoi na pannę, y przy tym, nie dba na mowy ludzkie.

Jungferding, *n.* Glied, panieństwo.

Jungfergürtel, *m.* panieński pas, u starożwieckich Greczynek y Rzymianek w modzie.

Jungferkind, *n.* nie ślubne dziecie, z niezamężney panny.

Jungferkloster, *n.* panieński klasztor, dom panien zakonnych.

Jungferknecht, *m.* gach, gaszek, zaletnik co się zalotami bawi.

Jungferkränzchen, *n.* panieński wianek, panieństwo. einer Jungfer das Kränzchen abziehen, wianek panieński ktorey zdiąć. eine um das Jungferkränzchen bringen, przyprawić ktorą o wianku panieńskiego zgubę.

Jungfermagd, *f.* panna służąca do stroienia pani.

Jungferschaft, *f.* panieństwo. eine um die Jungferschaft bringen, przyprawić ktorą o zgubę panieństwa. der Jungferschaft berauben, rozbić z panieństwa, zgwałcić. sie hat ihre Jungferschaft verloren, utraciła swoie panieństwo; *posr.* elle a perdu ses gants.

Jungfrau, *f.* panna, s. Jungfer; *potym*, von adelichen Frauen, o paniach, szlachciankach, mowi się; *to co pofrancusku*: Madame *po Polsku*, Pani.

Jungfrau, *f.* ein Zeichen im Thierkreise, znak na zodyaku; *po niemiecku*, Jungfrau, *po polsku*, Panna.

Jungfraugürtel, s. Jungfergürtel.

Jungfräulein, *n.* panienka, panieneczka, maleńka, młodziuchna panna.

Jungfräulich, panieński. jungfräuliche Schamhaftigkeit, panieńska wstydliwość. jungfräuliche Kleidung, panieński ubior, stroy. jungfräuliche Treue, panieńska wierność.

Jungfrauschänder, *m.* ten ktory panieństwa odbiera, z panieństwa odziera.

Jungfrauschaft, s. Jungferschaft.

Junggesell, *m.* młodzieniec, młodzian; der noch nichts mit einer Weibsperson zu thun gehabt, ktory ieszcze niemiałnic do czynienia z kobietami; ktory iest nienaruszony ieszcze, iak panna.

Jungknecht, *m.* chłopiec do usługi, służały młody, chłopiec służacy.

Junius, *m.* czerwiec, sechster Monat im Jahre, szesty miesiąc w roku.

Juno, *f.* eine ehemalige Göttinn, Juno, dawna, staroświecka u pogan bogini.

solche angehend, co do Junony należy, Junonin, Junonina, Junonine, *adj*.

Jupiter, *m*. ein ehemaliger Gott, Jowisz, dawny staroświecki bożek.

Jupiter, *m*. ein Planet am Himmel, Jowisz, planeta niebieski. solchen angehend, co do niego należy, Jowiszow Jowiszowa, Jowiszowe, Jowiszow piorum, Jowiszowa czasza, Jowiszowe światło.

Jurament, *n*. przysięga, przysięgi uczynienie, przysiężenie.

Jurisdiction, *f*. iurisdykcya, zwierzchność. unter eines Jurisdiction stehen, zostawać pod czyią iurisdykcyią. das gehört unter meine Jurisdiction, to idzie pod moie iurisdykcyą, to do moiey iurisdykcyi, sądu, należy.

Jurisprudenz, *f*. prawa wiadomość, prawa umieiętność, w prawie biegłość.

Jurist, *m*. iurista, prawny, prawnik, w prawie uczony, w prawie biegły. großer Jurist, wielki iurysta. guter Jurist, dobry iurysta; prawa ludzkiego y boskiego wiadomy, wielka głowa w prawie; w prawie przedni, w prawie arcy dobry, wiadomość prawa w nim wielka, naylepszy w prawie, przechodzi innych w prawie, ma naywiększą prawa umieiętność, naylepiey ze wszystkich zna się na prawie; prawo obywatelskie wyśmienicie umieiący y rozumieiący. böser, schlimmer Jurist, zły, nie dobry iurista, wykrętny, ktory kręci prawem, szczekacz, wyiadacz, pieniacz.

Juristerey, *f*. umieiętność prawa, wiadomość prawa, biegłość w prawie.

Juristisch, iuristowny, sądowny, co do sądow, do prawa należy.

Juristisch, *adv*. prawem, prawnie; verfahren, postępować, prawować się, prawem czynić o co, prawem dochodzić, czego; prawnie się o co dopominać.

Justement, prawie, w sam raz, etwas treffen, co potrafić, zgadnąć, errathen.

Justification, *f*. usprawiedliwianie, usprawiedliwienie, sprawiedliwości pokazanie, sprawiedliwości dowodzenie, sprawiedliwości dowiedzienie.

Justificiren, usprawiedliwiać, usprawiedliwić, einen, kogo, sprawiedliwość sprawy pokazać, niewinności dowieść; oczyścić się w iakiey rzeczy przed kim, pokazać że nic nie winien, pokazać że iego strona sprawiedliwa.

Justiz, *f*. sprawiedliwość, prawo; einem wiederfahren lassen, sprawiedliwość komu uczynić, przysądzić mu iego prawo, co sprawiedliwa iest. Justiz verwalten, sprawiedliwość czynić, sądzić, sądy mieć. einen in die Hände der Justiz liefern, kogo w ręce sprawiedliwości oddać; na sąd oddać.

Juwelen, *pl*. klenoty, drogie y piękne kamienie, perły.

Juwelirer, *m*. kleinotnik, iubiler, znaiący się na kleynotach, na drogich kamieniach, około kleinotow, około drogich kamieni robiący.

K.

KAA

K, oder k, zehenter Buchstab des Alphabets, K, albo k, dziesiąta litera alfabetu.

Kaan, s. kann.

Kaa, **Kaai**, *n*. aufgeworfenes Mauerwerk längst dem Ufer eines Flusses, kaa, kaai, wydane mury, idące mury wzdłuż brzegiem iakiey rzeki, *posr*. quai, dla lądu y uczynienia przystępu; grobla wzdłuż brzegu murowana, inaczey winduga zrobiona przy brzegu rzeki iakiey, do ładowania na statki towarow.

Kaan, *m*. eine auf der Niederelbe gewöhnliche Art Fahrzeuge, statek rzeczny podłużnego kształtu, na niżmiey Elbie. *posr*. jague.

Kaageld, *n*. myto od windugi. Dammgeld, Zoll vor die ausgeladenen Kaufmannswaaren, myto od tamy kaai albo kaa, nazwaney, za wyładowanie na nią towarow kupieckich; inaczey grobelne od wyładowanych towarow kupieckich; to kaa, możesz nazwać grobla rzeczna.

KAB

Kaaimeister, *m*. mytnik, strażnik grobelnego, co kaai grobelne odbiera.

Kabel, *n*. großes Tau, wielka lina. die Kabel kappen, poucinać liny.

Kabelgat, *n*. Behältniß in einem Schiffe, worinnen die Taue verwahret werden, komorka, na okręcie w ktorey takowa wielka lina chowana bywa.

Kabliau, *f*. eine Art Stockfisch, kablon ryba, gatunek stokfiszu.

Kablie,

Kabiß, *n.* kapusta głowiasta, inaczey Kabißkraut.
Kabuse, *f.* oder Schiffsküche, okrętowa kuchnia, kuchnia na okręcie.
Kachel, *f.* garnek, kafel, od gancarza zrobiony,
Kacheler, *m.* gancarz co kafle robi, co kafle pali.
Kachelofen, *m.* piec z kaflow robiony, stawiany.
Kachel bunt, *f.* pstry, rożnich kolorow, rożnemi farbami malowany.
Kacke, *f.* Menschenkoth, łayno; wyrzutek tylny z człowieka.
Kacken, kakać, haytus być, na potrzebę chodzić, *a uczciwszy uszy srać*; politycznie, seine Nothdurft thun, iakony potrzebę czynić.
Kadis, *m.* eine Art Zeug, kadis, gatunek pewny materyi.
Käfer, *m.* chrząszcz, ckrąbąszcz; grüner, zielony; mit Hörnern, z rogami; der im Pferdekothe sein Wesen hat, chrząszcz w gnoiu końskim siadaiący.
Kaff, *n.* oder Kornspreu, żymia plewa, żytnie plewy.
Käfig, *m.* oder Käsicht, klatka, *powtore znaczy to co*, Gefängniß, więzienie. in den Käfig thun, *to iest*, ins Gefängniß, do więzienia wsadzić. er wird in den Käfig gethan werden, będzie do więzienia wsadzony.
Kähle, *f.* gardło. man will ihm die Kähle abschneiden, chcą go zabić; *ale właśnie słowo w słowo*, chcą mu garło oderznąć, poderznąć.
Kähnlein, *n.* łodka, czołneczko, czołuko, łodeczka.
Kälberbraten, *m.* cielęca pieczenia. er ißt gern Kälberbraten, on rad ie cielęcą pieczenią.
Kälbern, springen wie ein Kalb, skakać, wyskakiwać iak cielę.
Kälbern, *adj.* cielęcy, von einem Kalbe, z cielęcia. kälbernes Fleisch, cielęcina, cielęce mięso. Kälberfleisch ist theurer als anderes, cielęce mięso iest droższe iak inne, in Rom, w Rzymie. anderswo wohlfeiler, gdzie indziey tańsze.
Kälte, *f.* zimno; unerträgliche, nieznośne; strenge, tęgie; sehr große, bardzo wielkie; dabey man zittert, od ktorego drży *człowiek*; nächtliche, nocne, ktore w nocy bywa; allzu große, nazbyt wielkie, zbyteczne. einfallende Kälte, zimno ktore napada, nastaie, prędko. die Kälte ist eingefallen, zimna napadły, nastały. die Kälte läßt nach, zimno puszcza, wolnieie. rauhe Kälte, przykre, przeraźliwe, zimno. die Kälte hat nachgelassen, zimno puściło, zimna puściły, zimna zwolniały, zimno zwolniało. anhaltende Kälte, zimno ktore trzyma, zimno ktore nie wolnieie, nie ustaie. den Tag vorher ist so große Kälte gewesen, daß, dzień przed tym tak było wielkie zimno, że. es war eine so große Kälte, dabey Gefahr war, daß nicht, tak było wielkie zimno, iż niebezpieczeństwo było, aby nie. sich ein Mittel wider die große Kälte schaffen, sposob sobie obmyślić przeciwko wielkiemu zimnu, opatrzyć się dobrze przeciwko wielkiemu zimnu. man kann sich kaum in den Häusern der Kälte erwehren, dafür bergen, sie darinnen ausstehen, ledwie w domach można się uchronić zimna, odiąć się zimnu, przed zimnem się ukryć, w komu ledwie można zimno wytrzymać. die Alpen sind wegen ihrer Kälte beschrien, gory Alpy z tego niesławę maią że są zimne. es fällt uns die heftige Kälte an, tęgie zimno nastaie, tegie zimna biorą, tęgie zimno bierze. Oerter, da die Kälte nicht so groß ist, mieysca, w ktorym zimna bywaią nie tak wielkie. es hat mich eine so gefährliche Kälte angegangen, ungewandelt, daß, tak mię wielkie zimno napadło, że, tak mie srogie zimno wzięło, że. für Kälte ganz erstarret, od zimna zdrętwiały, od zimna zmartwiały, od zimna zdrętwiał, od zimna zmartwiał. Oerter, wo im Winter eine unerträgliche Kälte ist, mieysca w ktorych w zimie iest nieznośne zimno. von der Kälte im Winter gefrieren, od zimna w zimie umarznąć, zmarznąć iak lod. der die Kälte ausstehen kann, ktory zimno wytrzymać może, ktory dobry na zimno, ktory trwały na zimno. durch die Kälte gedrückt werden, od zimne być ściśnionym, przyciśnionim, zimno cierpieć, ziębnąć na zimnie. den Leib mit Oele wider die Kälte verwahren, ciało oliwą przeciwko zimnu nasmarować. die Leiber starreten für Kälte, ciała podrętwiały, pomartwiały od zimna. der Regen war für Kälte gefroren, deszcz zciął się w lod od zimna. die Kälte verdirbt das Getreyde, zimno psuie zboże. sehr strenge Kälte, nader przeięte zimno. Oerter, da eine große Kälte ist, mieysca, w ktorych bardzo wielkie zimno iest. von der Kälte sehr incommodirt

modirt werden, od zimna być mocno nagabanym, od zimna wiele ucierpieć, zimna się nacierpieć.

Kälten, ziębić, tchnąć zimnem, kuchać, aby co ziębło. der Nordwind kältet die Luft, pułnocny wiatr ziębi powietrze.

Kältlich, *nie znaczy*, zimniuteńki. Dieß polnische Wort heißet, ganz kalt, *ale tylko znaczy*, trochę zimny kältliches Zimmer, trochę zimny pokoy. ganz kaltes Zimmer, zimniuteńki pokoy.

Kältung, *f.* zimpość. die Kältung eines Steins in Klüften, czuć zimność kamienia.

Kämmen, czesać; die Haare, włosy; die Mähne eines Pferdes, grzywę koniowi. Wolle kämmen, czesać wełnę. die Magd hat heute viel Wolle gekämmt, dziewka dzisiay wiele oczesała wełny.

Kämmen, das, *n.* czesanie, oczesowanie, oczesywanie, zczesanie.

Kämmerer, *m.* skarbnik; des Raths, Senatu, Rady, ktory skarb radny, y reiestra trzyma; przy ktorym rachunki dochodu y wydatku zostaią.

Kämmerey, *f.* skarb, kamera, do ktorey pieniężne intraty odnosza.

Kämmerlein, *n.* komorka, komoreczka, pomieszkańko; der Knechte, izdebka dla sług.

Kämmerling, *m.* trzebieniec, ewnuch, *to co*, der verschnitten, der nicht eben geschnitten ist, ten co nie ewnuch, pokoiowy. der Kämmerling gewesen ist, *ktory był pokoiowym, mowi się*, przeszły pokoiowy, dawny pokoiowy.

Kämmchen, *n.* grzebyk, grzebyczek. hörnichtes Kämmchen, rogowy grzebyk, grzebyczek.

Kämmung, *f.* czesanie, czesywanie, oczesywonie, wyczesywanie.

Kämpfen, potykać się, bić się, wybić się, mit einem über etwas, z kim o co; poiedynkować z kim o co, wyciąć się z kim, o co.

Kämpfen, das, *n.* potykanie się, poiedynek, poiedynkowanie, wycięcie się, wybicie się.

Kämpfer, *m.* poiedynkuiący, ten co poiedynkuię, co się potyka, co się biie z drugim; *iako to u dawnych*, Grekow y Rzymian, athleta, zapaśnik, gladiator, szermierz.

Kämpfung, *f.* poiedynkowanie, potykanie się, za pały chodzenie, bicie się w korty.

Kämpten, Stadt in Schwaben, Kempten, miasto w Szwabii; Kempno.

Känntlich, co poznać, kogo poznać, łatwo można, znaczny.

Kännchen, *n.* puharek, zbanuszek, kufelek, zbanuszeczek, puharoczek, kufeleczek.

Käppchen, *n.* kapka, mała kapa. kleine Kappe auf den Kopf setzen, mała kapę na głowę włożyć: *to co* Kleidchen eines Kindes, sukienka dziecęca; an einem Gewölbe, na sklepieniu, mała papa.

Kärglich, oszczędno, skąpo, okrągło; enthaltsam und nüchtern leben, oszczędno, y nikczemnie, lepiey w Polskim się mowi okrągło żyć, okrągły stoł miewać; *to iest*, nie wiele potraw na nim, mało ieść na stole, stąpo się obchodzić.

Kärner, *m.* ten co karą wozi, woziciel, woźnico.

Kärnthen, ein Herzogthum, Karyntia, księstwo. aus diesem Herzogthume, oder zu solchem gehörig, z tego księstwa, albo do tego księstwa należący, Karyntyiski, Karyntyiska, Karyntyiskie. in diesem Herzogthume gebohrner Mann, w tym księstwie urodzony mężczyzna, Karyntynianin; Weibsbild, Karyntynianką. Herzogthum Kärnthen, księstwo Karyntyiskie.

Käse, *m.* syr; weicher, miętki; frischer, neuer, świeży, dopiero ropiony; der gute Nahrung giebt, ktory karmi dobrze. alter Käse, stary syr. trockner Käse, suchy syr; der schwer zu verdauen ist, ktory iest ciężki, nie dobry do strawienia, ktorego nie można prędko strawić, ktory długo w żołądku leży nizeli się strawi. der leicht wieder fortgeht, ktory zatwardzenia nie czyni, ktory łatwo wychodzi; der aus dünner Milch gemacht wird, ktory z rzadkiego mleka iest robiony. von Kühmilch, krowi syr; von Ziegenmilch, kozi syr, z koziego mleka; von Schaafmilch, z owczego mleka, owczy syr; von nicht unangenehmen Geschmacke, smaku dosyć dobrego, nie złego, nie przykrego; annoch roher, ieszcze świeży: löcherichter, dziurkowaty; po ktorym dziurki są, oczkowaty; *toż samo*: po ktorym dziurki, iak oczka są; gesalzener, solony, osolony, słony; süßer, słodki; verdorbener, popsuty, popsowany syr, zepsuty, zepsowany syr; ktory się popsuł, popsował; bleibt im Leibe sitzen, długo w żołądku siedzi, nie prędko bywa strawio-

strawiony: hat noch seine Gauche, ieszcze ma swoięwilgość; wird aus reiner Milch gemacht, zrobiony, z samego mleka; bleibt weich und fett, miętki y tłusty zawsze iest. Käse machen, syr robić. mit der Hand den Käse ausdrücken, ręką syr wyciskać, tworzyć. aus den Näpfen den Käse nehmen, z formy, z tworzydeł syr wyimować; derb und hart machen, ubity y twardy syr zrobić. wird um so viel herber, ie älter er wird, tym korzennieyszy im starszy. Käse tausend Pfund schwer machen, syr robić ważący sto funtow.

Käsebereitung, *f.* tworzenie syra, robienie syra, czyszczenie syra.

Käsebude, *f.* buda na syr, syrnik, do chowania y trzymania syra.

Käsekammer, *f.* komora na syr, w ktorey syr chowaią.

Käsekorb, *m.* syrny kosz, kosz do kładzienia syra, do składania syra w nim.

Käsekrämer, *m.* ten co syr przedaie, syrownik, syr przedaiący.

Käsekuchen, *m.* pierog, kołacz z syrem, kołacz robiony z syrem; nakładany syrem.

Käseküchlein, *n.* pierog z syrem, robiony z syra; y gotowany w wodzie.

Käselab, *m.* podpuszczka, do mleka podpuszczania aby się z siadło.

Käsemülbe, *f.* robak w syrze, robak co syr toczy.

Käsemus, *n.* twarog, z mleka ogrzanego.

Käsenapf, *m.* tworzydło, do tworzenia syra, forma do robienia sera.

Käsewurm, *m.* robak w syrze, ktory syr toczy, y wyiada.

Käschen, *n.* syrek, syreczek, maleńki, malubchny syrek.

Käsicht, syrowy, syrzysty, iak syr, do syra podobny.

Kätschberg, ein Berg in Kärnthen, Ketzberg, gora w Karyntyi.

Kästchen, oder Kästlein, *n.* pudełko, padołeczko, skrzynka, skrzyneczka.

Kätzchen, oder Kätzlein, *n.* kotek, koteczek, kocię, kociątko, młode kocie, młody kotek.

Käuen, gryść, mit den Zähnen im Maule, zębami w pysku; mit den Backen etwas, żuć co samym pyskiem. einen Korn kauen, iakie jądro gryść. vorkäuen, pogryść, pożuć pierwey. wiederkäuen, znowu pożuć, znowu pogryść.

Käuen, das, *n.* gryzienie, żucie, pogryzienie, żuwanie.

Käufer, *m.* der etwas kauft, kupień, ten co kupuie co, skupień, od skupowania.

Käuferinn, *f.* kupnia, to co kupuie, skupnia, co skupuie iakie rzeczy, kupiąca.

Käuflich, kupny, przedayny, przedayna, przedayne, um Geld, za pieniądze.

Käuflich, *adv.* kupnem, kupuiąc; etwas an sich bringen, czego dla siebie nabyć.

Käulchen, *n.* kulka, gałeczka; gałka; wälzt sich, gałka się toczy.

Käuung, *f.* iedzenie, żucie, żuwanie, gryzienie, pogryzienie.

Kayser, *m.* Cesarz. römischer Kayser, Rzymski Cesarz. türkischer Kayser, Turecki Cesar. russischer Kayser, Cesarz Rossyiski.

Kayserinn, *f.* Cesarzowa. Kayserinn von Rußland, Cesarzowa Rossyiska.

Kayserlich, Cesarski, Cesarska, Cesarskie. kayserliche Majestät, Cesarski Majestat, *albo też* tytuł, Cesarska Mość. kayserliche Hoheit, Cesarskie Dostoieństwo. kayserliche Armee, Cesarskie woysko. General der kayserlichen Armee, Generał Cesarskiego woyska. kayserliche Prinzen und Prinzessinnen, Cesarzowicz; *plur.* Cesarzowiczowie, Cesarzowna; *plur.* Cesarzowne. kayserliche Bibliothek, Cesarska biblioteka.

Kayserlichen, die, *plur.* Cesarsky, *rozumiey*, ludzie, albo Cesarską stronę trzymaiący.

Kayserslautern, Stadt in der Pfalz, Kayserslauterna, miasto w Palatynacie. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kayserslauterniański, Kayserslauterniańska, Kayserslauterniańskie. in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Kayserslauternianin; Weibsbild, *białogłowa*, Kayserslauternianka.

Kaysersstuhl, Ort in der Schweiz, Kayserssztul, mieysce w Szwaycarach.

Kayserswerth, Stadt im Cöllnischen, Kayserswerda, miasto w Kolońskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kayserswerdański, Kayserswerdańska, Kayserswerdańskie. in solcher Stadt gebohrner Mensch, w tym mieście, urodzony męszczyzna, Kayserswerdanin; Weibsbild, Kayserswerdanka.

Kayserthum, *n.* Cesarstwo, Cesarskie Państwo. deutsches Kayserthum, Niemieckie Cesarstwo. römisches Kayserthum, Rzymskie Cesarstwo. türkisches Kayserthum, Tureckie Cesarstwo. russisches Kayserthum, Rossyiskie Cesarstwo.

Kahl, łysy. alter kahler Mann, łysy starzec. kahler Scheitel, łysa głowa, z włosow oblazła. mehr kahl als ein Kürbis, bardziey łysy iak ogorek, łysieyszy od ogorka. kahl seyn, być łysym. kahl werden, łysieć, łysym się stawać; łysym zostać. kahl von vorn, z prodku łysy. kahler Kopf von vorn, z przodku łysa głowa; von hinten, z tyłu łysy. alter kahler Mann von hinten, stary z tyłu łysy. kahler Kopf von hinten, łysa z tyłu głowa, z włosow oblazła, łysość głowy, gładkość łysey głowy.

Kahlkopf, *m.* łysa głowa. ein Mann mit einem kahlen Kopfe, człowiek z łysą głową; *to co*, Kopf ohne Haare, głowa bez włosow.

Kahn, *m.* czołno, łodka, kleines Fahrzeug auf dem Wasser, mały stateczek na wodzie. ein etwas grösserer Kahn, czołno trochę większe, łodź. in einen Kahn steigen, włeść do iakiego czołna, do iakiey łodki. in einen Kahn nehmen, wziąć do czołna, do łodki. kleiner und nicht breiter Kahn, mała y nie szeroka łodka, małe y nie szerokie czołno; der Fischer, rybackie czołno; kleines Schiffchen, mały okręcik; zum Dienste eines andern, do usługiwania nim przy statku. indianischer Kahn aus einem ausgehölten Baume, czołno Indyiskie, Indyanka, z całkowitego drzewa wydrożone, wydrożona; *powtore znaczy*, pleśn, auf dem Biere und dergleichen, na piwie y na innych.

Kahnicht, spleśniały, opleśniały. kahnichter Wein, spleśniałe, opleśniałe wino. kahnicht werden, pleśnieć, zpleśniałym się stawać, zpleśnieć, opleśnieć. der Wein wird kahnicht, wino pleśnieie, na wino pleśń pada. kahnicht seyn, zpleśniałym, opleśniałym być. Brandwein wird niemals kahnicht, gorzałka, wodka nigdy niepleśnicie. Essig wird leicht und geschwind kahnicht, ocet łatwo y prędko pleśnieie. der Wein, der an einem guten Orte verwahret ist, wird niemals kahnicht, wino, gdy w dobrym mieyscu chowane iest, nigdy nie pleśnieie.

Kahre, *f.* im Ackern, odwrocenie roli.

Kajüte, *f.* Hütte auf dem Schiffe, hata na okręcie; *albo też*, pokoik kapitana okrętu.

Kalb, *n.* ciele, Oechslein, ciołek; sehr junges, bardzo młode; allzu rasches, prędkie, pierzchliwe, skoczne; schüchternes, lękliwe; *powtore znaczy to co:* Kühchen, iałowka, iałowiczka. von einem Kalbe, z cielęcia; *adj.* cielęcy. Fleisch von einem Kalbe, cielęce mięso, cielęcina. springen wie ein Kalb, skakać iak ciele. das Springen der Kälber, skakanie, buianie cieląt. von oder zu den Kälbern gehörig, z cielęcia, albo do cielęcia należący, cielęcy.

Kalbe, *f.* iałowka, iałowiczka; zweyjährige, dwoch-roczna, dwoch-letnia, co iey dwa latka; dreyjährige, trzech-roczna, co iey trzy latka; die nicht rindern oder den Ochsen zulassen will, ktore niechce wołu do siebie przypuścić.

Kalben, cielić się, ocielić się, ciele mieć.

Kalbfleisch, *n.* cielęce mięso cielecina; weiches, miętkie; hartes, twarde.

Kalbsgeschlinge, *n.* Kalbsgehänge, płuca, płucka cielęce, serce, wątroba y same płucka.

Kalbsgekröse, *n.* cielęce kruszki.

Kalbslab, *m.* podpuszczka z cielęcia wyięta.

Kalbsmagen, *m.* żołądek cielęcy.

Kalbsmilch, *f.* Bröschen oder Drüslein, mieczka cielęce.

Kalbsviertel, *n.* ćwiartka cielęciny. Kalbs-Hinterviertel, zadnia ćwiartka cielęciny.

Kälberzähne, *pl.* in der Baukunst, ząbki, albo koronki, w budowni.

Kalk, *m.* wapno; gebrannter, palone; gesiebter, przesiewane sitem; gelöschter, gaszone; der lange Zeit gelöscht, ktore iuż dawno gaszone gniie; der sich zum Weissen schickt, ktore dobre iest na bielenie, do bielenia; mit Sand vermischter, z piaskiem rozrabiane, mięszane; von weissen Steinen brennen, z białych kamieni wapno palić. zum Kalke gehörig, do wapna należący, *adj.* wapienny.

Kalkbedienter, *m.* człek, posługacz do wapna y robienia koło niego.

Kalkbrenner, *m.* wapiennik, ten co wapno pali, co wapno wypala.

Kalkhütte, *f.* hata na wapno, pod ktorą się wapno składa.

Kalkkübel, *m.* kosz wapienny; do noszenia wapna.

Kalkofen, *m.* piec wapienny, w ktorym wapno palone bywa.

Kaldaunen, *pl.* wnętrzności, trzewa, kałdun, flaki, kifzki.

Kalekutschhahn, *m.* Indor, indyk, kur indyiski; stolzer, dumny, napuszony.

Kalekutschhenne, *f.* Indyczka, samica; z *łacinskiego*, kura Afrikanska.

Kalender, *m.* kalendarz. einen Kalender schreiben, kalendarz napisać.

Kalesche, *f.* zu fahren, kolaska, do iechania; leichte, letka.

Kalisch, Stadt in Polen, Kalisz, miasto w Wielkiey Polszcze.

Kalmäuser, *m.* człowiek, ktory osobno żyie, ktory żadnych wizyt nie oddaie, pustelnik, zamknięty u siebie tetryk.

Kalmäuserey, *f.* osobność, życie osobne, życie ukryte, zamknięte.

Kalmäusern, osobno żyć, nie widywać się z nikim, utopić się w książkach; kuczyć w kącie, w kącie siedzieć, nigdzie nie wyleść, nikomu się nie pokazać.

Kalmus, *m.* tatarskie ziele. mit Zucker angemachter Kalmus, w cukrze smażone tatarskie ziele.

Kalt, zimny. kalter Fluß, zimna rzeka. kaltes Wetter, zimny czas. kaltes Wasser, zimna woda. den Fluß viel kälter machen, rzekę zimnieyszą uczynić. sehr kalt, bardzo zimny. sehr kaltes Wetter, bardzo zimne czasy. ein kalter Ort, wegen Nähe der Flüsse, zimne mieysce dla bliskości rzeki. kalt seyn, als Wasser und dergleichen, być zimnym, iak woda y insze rzeczy. kalt werden, zimnym się stawać, ziębnąć. es wird kalt, oziębia się. kaltes Fieber, febra.

Kalt, *adj.* zimno, na zimno. der Wind wehet sehr kalt, wiatr wieie bardzo zimno.

Kälte, das, *n.* frebra, zimno, *toż samo co*, Fieber.

Kalte Brand, *m.* gangrena, piekielny ogień, eine Krankheit, choroba pewna.

Kalte Pisse, *f.* eine Krankheit, choroba, zimny mocz.

Kalte Hand, *f.* zausznik, zausznićzek, co podgląda y donosi, plotka, zdrayca.

Kaltsinnig, oziębły, rozlazły, nie żwawy, nie obrotny, ciężki, *słowo w słowo*, zimnomyślny; flegmatyk.

Kaltsinnigkeit, *f.* rozlazłość, nieżwawość, nie obrotność, ciężkość, ociężałość, oziębnienie, oboiętność. es findet sich eine gewisse Kaltsinnigkeit zwischen ihnen, pewna oziębłość, albo oboiętność iest między niemi.

Kam, *m.* oder Schimmel, pleśń; kożuch; *w tym sensie, co*, pleśn; grzyb, *w tym sensie, co*, pleśn, auf dem Biere oder Weine, etc. na piwie, albo winie, etc. *przestroga*. Ob dieses Wort Kaam, Kam, Kan oder Kahn geschrieben werden soll, ist man noch nicht einig. Bey uns heißt man den Unrath Kahn oder Kan; und damit man es nicht mit Kahn, cymba, vermenge, möchte man es wohl am besten Kan schreiben.

Kameel, *n.* ein Thier, wielbłąd, zwierz pewny. von einem Kameele, z wielbłąda; *adj.* wielbłądowy, wielbłądzy. Haare von Kameelen, wielbładowa sierć, wielbładza sierć. Milch von Kameelen, wielbłądze mleko.

Kameelhaare, *pl.* wielbłądza sierć, wielbłądowa sierć.

Kameelwärter, *m.* wielbłądnik, ten co wielbłądy naymuie, poganiacz wielbładzy.

Kameelwartung, *f.* wielbłądnistwo, naymowanie wielbłądow, poganianie wielbłądow.

Kamicht, *obacz na swoim mieyscu*, Kanicht.

Kamillen, *pl.* ein Gewächs, *krzew zielny, nazywa się* rumień, *ziele*, y kwiecie, y nasienie; *poł.* chamaemelon, Greckie słowo.

Kamin, *m.* kumin. vor dem Kamine sitzen; przed kuminem siedzieć.

Kaminieck, Stadt in Polen, Kamieniec miasto w Polszcze.

Kamm, *m.* grzebień. die Haare über den Kamm verschneiden, włoły na grzebień zbierać, *to iest*, na grzebień ich dać y strzec; enger, oder mit engen Zähnen, gęsty, albo z gęstemi zębami; mit weiten Zähnen, z rzadkiemi zębami. wie ein Kamm, iak grzebien, grzebieniowaty. Kamm eines Hahnes, grzebień u koguta. der solchen Kamm hat, co ma taki grzebień, z grzebieniem. Kamm an einem Pferde, na koniu, nazywa się w Polskim grzywa. die Mähne oder Kamm an einer Weintraube, na winnym gronie, szypulki, po ktorych iagody wiszą;

worüber man die Wolle kämmt, na ktorym wełnę czeszą, szczotka; an einem Schlüssel, na kluczu, zęby, pofr. paneton.

Kammer, f. worinnen man schläft, pokoik do sypiania, w ktorym sypiaią, sypialnia, pokoy, komora do spania, izba do sypiania, izdebka do spania. *powtore znaczy:* Rentkammer, kamera dochodow, intrat, kassa. zur Kammer gehörig, do kamery należący, kameralny, pokoiowy; Bette, pokoiowe łożko, w pokoiu maiące stać. mit Kammern versehen, izdebką, pokoikiem opatrzony, maiący izdebkę, pokoik.

Kammeragent, Prokurator, plenipotent kamery, plenipotent skarbowy.

Kammerbecken, n. urynał.

Kammerbedienter, m. sługa w pokoiu, sługa w pokoiu służący, pokoiowy.

Kammercommissarius, m. Komisarz Skarbowy.

Kammerdiener, m. Kamerdiner, szatny, do szat, do u bierania pana sługa.

Kammergericht, n. Sądowa izba Cesarska, Cesarski Naywyższy Trybunał.

Kammergesell, m. spolnik w iedney izbie, razem w iedney izbie z drugim mieszkaiący.

Kammerherr, m, Podkomorzy. Großkronkammerherr, Podkomorzy Wielki Koronny. Großkammerherr von Litthauen, Podkomorzy Litewski.

Kammerjunker, m. Pokoiowy, Krolewski, Cesarski, Xiążęcy.

Kammerjungfer, f. Panna nadworna u Krolowy, Cesarzowy, Xiężny.

Kammermeister, m. Prezydent Kamery, skarbu, Rządca Kamery, skarbu.

Kammerrath, m. Konsyliarz Kamery, Konsyliarz Skarbowy.

Kammerschreiber, m. Pisarz Kamery, Pisarz w Kamerze, Pisarz Skarbowy.

Kammertopf, m. urynał, podłożkowe naczynie.

Kammertuch, n. sukno kamerackiey fabryki, sukno w kameraku robione.

Kammfutter, n. grzebieniarz, puzderko na grzebienie, puzderko do chowania grzebieni.

Kammmacher, m. Grzebiennik, rzemieślnik, co grzebienie robi.

Kammrad, n. koło w młynie, albo kołowrot młyński.

Kampeln, przymawiać się z kim, umawiać się z kim, ale bez zwady.

Kampf, m. walka, potyczka, poiedynek, spotkana, bitwa. heftiger Kampf, żwawa walka, żwawa potyczka, żwawy poiedynek, żwawa spotkana, żwawa bitwa. mannigfaltiger Kampf, rozmaita walka, rozmaita potyczka, rozmaity poiedynek; unter zweyen, między dwiema. ich habe mit ihm einen Kampf in dieser Sache, ia mam walkę, utarczkę z nim w tey sprawie. den Kampf antreten, wyiść do walki, do utarczki. den Kampf angehen, wyiść na poiedynek, do bitwy. mit einem den Kampf anfangen, zacząć z kim bitwę, walkę, utarczkę, spotkaną. der Kampf entstehet, walka się poczyna, utarczka, bitwa, poiedynek się zaczyna. zum Kampfe anreitzen, do bitwy zachęcać, do walki zachęcać, do poiedynek. den Kampf anzetteln, walki, utarczki, bitwy wzbudzać. sich auf den Kampf einlassen, udać się w iaką walkę, w iaką bitwę. den Kampf halten, bitwę toczyć, walki toczyć. sie haben den Kampf drey Stunden gehalten, oni bitwę toczyli trzy godziny, spotkana między niemi trwała trzy godziny. den Kampf in die Länge dehnen, ciągnąć długo bitwę, przeciągać długo bitwę, przedłużać bitwą. den Kampf nicht ansehen wollen, niechcieć wyiść do bitwy, do walki. er hat mit den Soldaten, den Kampf, nicht angefangen, on z żołnierzami niewyszedł do potyczki. den Kampf beylegen, potyczkę, bitwę uspokić. wer wird den Kampf beylegen wollen, kto będzie chciał tę potyczkę rozerwać. den Kampf wieder anfangen, potyczkę znowu zacząć. er will schon, den Kampf, nicht wieder anfangen, on iuż niechce więcey potyczki zaczynać. Kampf im Lauffen, potyczka w biegu, *właśnie mowi się po Polsku*, zawod, *albo* zawod w biegu. wir werden gleich den Kampf, im Lauffen, anfangen, my zaraz poydziemy w zawody, my zaraz puszczemy się w zawody. *albo* puszczamy się w zawody; Kampf im Fechten, walka w fektowaniu czyli potykaniu się na szpady, lub na szable, *kroccy się mowi* potyczka na szpady, potyczka na szable, potyczka na pistolety. Kampf im Ringen, potyczka w pasowaniu się, *iednym słowem*, zapasy, mocowanie się. Kampf im Wagenrennen, potyczka, walka na wozach, potyczka wozami. in der Music den Kampf anstellen, w muzyce walki postanowić. *ogołem* Kampf,

Kampf, *znaczy:* das Schlagen etlicher Menschen, oder eines Theils einer Armee, Thiergefechte, Streit, das Schmeissen mit Fäusten, Zwenkampf, Schlacht, das Ringen der Klopffechter, mit Lanzen, &c. aus Lust oder Ernst, *po tym* von Hühnern, Wachteln, Widdern, bicie się kilku ludzi, albo iedney części woiska, potyczkę zwierząt, zwadę, rzucanie czego ręką, albo ciskanie, poiedynek, batalią, zapasy, albo zrpasy chodzenie. potyczkę na spise, igraiąc lub do prawdy, potyczkę kur, przepiurek, baranow, indyków, &c.

Kampfer, *m.* kamfora, wiadoma lekarska ingredyencya.

Kampferkraut, *n.* kamforowe ziele.

Kampfplatz, *m.* plac do bitwy, piaskiem wysypany.

Kampfrichter, *m.* Sędzia walek y potyczek, sądzący kto wygrał.

Kampfweise, *f.* nakształt potyczki, walki, niby potykaiąc się, walcząc.

Kan, *obacz na swoim mieyscu wyżey:* kam.

Kanker, *m.* paiąk; beißlicher, brzydki; mit Gifte ansteckender, trucizną zarażaiący.

Kandel, *m.* puhar, dzban, drbanek, kufel; großer und tiefer, wielki y głęboki.

Kanel, *m.* cynamon. Kanel in die Speise thun, cynamonu do potrawy włożyć.

Kanicht, spleśniały, opleśniały, zapleśniały. kanichtes Bier, zpleśniałe piwo.

Kaninchen, *n.* krolik; ein kleines Thier, maleńkie zwierzątko. von Kaninchen, z krolika, krolikowy, *albo*, krolikow, krolikowa, krolikowe, *adj.*

Kanne, *f.* dzban; ein Gefäß, *naczynie,* kufel, puhar, zu ganzen Kannen trinken, całe kufle, puhary, dzbany zpiiać; einem zu trinken, pić do kogo całym kuflem, *to iest:* że on ma cały wypić. kleine Kanne, puharek, dzbanuszek, kufelek.

Kannengiesser, *m.* konwisarz, cynolewnik, co z cyny odlewa.

Kannenkraut, *n. ziele.* skrzyp, kocie ogonki, strzępeczka, koszczką.

Kante, Seeküste, *f.* brzeg morski, kray pomorski, po nad morzem, pomorze.

Kanten, *pl.* koronki ząbkowate, czyli w ząbki po kraiach wyrabiane.

Kanticht, graniasty; so Ecken hat, co ma węgły, węglowaty. kantichter Stein, węgłowaty kamień graniasty kamień. kantichter Tisch, stoł z rogani. das *Adjectivum* kanticht, kommt von der Kante her, und bedeudet auch so viel, als: Winkel, Ecke, Ort, Seite, äusserliche Ecke an einem Steine, Tische, *potym,* weisser Rand an Büchern, to imie Adjectivum kanticht, pochodzi od tego Kante, ktore także znaczy, węgieł, rog, iakiey rzeczy, domu, zwierzchowny rog stołu, kamienia, *znaczy także,* biały brzeg karty w książkach.

Kantig, *adj.* welches dann Kanten, oder Spitzen hat, z koronkami ząbkowanemi, na czym albo w koło czego dane są koronki ząbkowane.

Kanzel, *f.* ambona, kazalnica, wyższe mieysce, do mowienia.

Kapaun, *m.* kapłon, *m.* fetter, tłusty; gebratener, pieczony; magerer, chudy.

Kapelle, *f.* kaplica, kapliczka, kościołeczek, in der Kapelle, w kaplicy.

Kapern, *pl.* trawa.

Kapfenster, *n.* okno w ścienie, albo w dachu ktorym woda ścieka, okno samo w dachu.

Kaphahn, *m.* kapłon, ein fetter Kaphahn, ist nicht wohlfeil, tłusty kapłon nie iest tani.

Kappe, *f.* für Männer, kapa, kapica, dla męszczyzn na głowę. eine Art von Regenkleid der Weiber, ksztaɫr opończy białogłowskiey. *także to co:* Mönchskappe, oder Kutte, co mniski kaptur; sonderlich der Franciscaner, osobliwie franciszkanski; welche den Kopf und die Schuldern bedeckt, ktory głowę y parki nakrywa. *po fr.* Froc. kleine Kappe der Ordensleute, mały kaptur mnichowski; oder graduirten Personen, albo osob na stopień Akademicki podniesionych. Kappe der Falken, u sokołow; Riemenleder, welches man als Fesseln, den Falken, an die Beine gemacht, rzemienie, skory, ktore, sokpłowi iako więzy na nogi kładą, toż samo. Halfterkappe, potym znaczy. Mönchskappe, welche sie im Winter tragen und über die Achsel gehet, mniska kapa, ktorą w zimie noszą, dłuższą aż po niżey pasa. Kappe, darinn die Aehre steckt, w ktorym kłos stoi, albo z czego kłos wychodzi. *ieszcze:* Kappe, znaczy: Weiberhaube, odzienie białogłowskie na głowę. *także to co:* Kinderrock, dziecęca sukienka; welche

sie

sie tragen, bis sie Hosen bekommen, ktorą dziecie noszą poty poki nie zaczną pluderek zażywać, potym znaczy. Kappe, welche über die Zündlöcher der Kanonen, gelegt wird, kapa ktoremi zapał u armaty przykrywany bywa, *albo* ktorą na zapał u armat kładą. gleiche Brüder, gleiche Kappen; *słowo w słowo*, rowni bracia, rowne sukienki, sens iest, każdemu to co mu przystoi. einem jeden Narren gefällt seine Kappe, *każdemu się błaznowi iego laska podoba, sens iest* każdemu musi być co do humoru. Aemtgen tragen Kappen, kto ma urząd z niego żyć powinien. sehen wie einen eines andern Kappe stehe, każdy powinien uważać, czy mu przystoi mięszać się w cudzy interes.

Kappen, *pl.* kapłonić, kogutki na kapłony obracać.

Kappern, *pl.* kapary, iagody, owoc. mit Kappern angemachte Speisen, z kaparami potrawa.

Kappes, *m.* eine Art Krauts, głowiasta kapusta, kapusta w szczepy.

Kappzaum, *m.* kaganiec końſki, na pysk.

Karos, *m.* albo, Karausche, karaś ryba, ein Fisch, ryba niewielka.

Karbatsche, *f.* korbacz, batog, kańczug. mit der Karbätsche prügeln, batogiem obić.

Karch, wozek, kara, wozek o dwoch kołkach.

Karfreytag, *m.* wielki piątek, przed wielka nocą.

Karfunkel, *m.* karbunkuł, kamien, ieden z drogich kamieni

Karg, skąpy. karger Vater, skąpy Oyciec, oszczędny, oszczędzaiący, *to co:* geizig, hitzig, pieniądze zbiaiący, niewydaiący na nic, łakomy, sknyra. karg seyn, być skąpym, nazbyt oszczędnym, nazbyt ścilkaiącym. sehr karger Filz, bardzo skąpy, sknyra szpyrka, węża ma w kieszeni, kutwa.

Karg, *adv.* skąpo, nazbyt oszczędno, ze skąpstwem, łakomy.

Kargen, skąpić, to ko, zusammen, einzeln, zbierać po troszę pieniądze, po iednemu.

Kargheit, *f.* skępstwo, skąpość; hitzige, sknerowate, szperkowate skępstwo, kutwostwo.

Karn, *m.* kara; Wagen mit zwey Rädern, wozek, na dwoch kołach bieda. den Karn in den Unflath schieben, karę w błoto nachylić, prawie wywrocić, ciagnąć; Lastwagen mit zwei Rädern, do ladowania woz o dwoch kołach. Karnkutsche, kariolka, kolaseczka Dreckschütte, Karre, do wywożenia błota kara, *to co:* Schubkarren, taki taczki Karn an der Druckpresse, szuflada w drukarskiey prasie, z formą tam y sam biegaiąca. den Karn in den Koth führen, *słowo w słowo*, karę w błoto zaprowadzić, *sens zaś iest*, sprawę zawikłać, zamatać, zawiła uczynić.

Karpfe, *m*, karp; ein Fisch, ryba pewna, wiadoma, w stawach y w rzekach.

Karre, *f.* wozek, toż samo co; Karn, kara.

Karrete, *f.* kareta; mit sechs Pferden, kareta sześcią końmi; mit vier Pferden, kareta czterema końmi; alte und verdorbene, stara y popsuta.

Karst, *m.* motyczka o dwoch zębach; do kopania, mit zwey Spitzen, Winzerhacke.

Karsten, *m*, karczyć, kopak, korzenie, pnie z korzemiami wykopywać.

Kartätsche, *f.* szczotka, do oczesowania, przędziwa, wełny.

Kartätschen, czesać, oczesywać. Wolle kartätschen, wełnę oczesywać,

Kartätschen, das, *n.* czesanie, oczesywanie; der Wolle, wełny; des Flachses, lnu.

Kartätscher, *m.* czesacz, oczesywacz, ten ktory wełnę, przędziwo na szczotce czeize.

Karte, *f.* zum Spielen, karty do grania, w ktore graią.

Karten, lose Händel, kartować, namawiać się na iakie marastwo. *potym znaczy to co:* in der Karte spielen, w karty grać.

Kartenblatt, *n.* kartka, papieru, pargaminu. list, listek.

Kartenmacher, *m.* kartacz, kartodziey, ten co karty robi, ten co karty lepi y maluie do grania, kart do grania rzemieślnik.

Kascham, Kaszow, Kośzyce, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrzech.

Kastanie, *f.* kasztany; sind gesund zum essen, zdrowe do iedzenia.

Kasten, *m.* skrzynia, szkatuła. Geld in den Kasten legen, pieniądze do skrzyni włożyć. Kasten an einem Ringe, na pierścieniu, wkładka, w ktorą kamień wchodzi. *znaczy także:* Einkünfte der Kirche, und dergleichen, dochody kościelne, y tym podobne. *mowi się także:* Kaste, *f.* potym, Kiste,

Kiste, vergrabener Kasten, der mit Bomben angefüllet ist, skrzynia pełna bomb. *znaczy to także co:* Schatzkammer, skarb. Kastenverwalter, podskarbi, Rządca skarbu.

Kastengeräthe, *n.* graty, rzeczy chowane w skrzyni.

Kastenherr, *m.* Kassier, co skarbu, albo skrzyni z pieniądzmi dogląda.

Kastenherr, *m.* skrzyniarz, co skrzynie robi.

Kastenmeister, *m.* Dozorca skrzyni z pieniądzmi.

Kastenprocurator, *m.* Plenipotent skarbowy u Duchownych.

Kastenvorsteher, *m.* Dozorca skarbu, skarbowy, skarbnik. Podskarbi.

Kastenvoigt, *m.* skarbowy, pod ktorego dozorem skarb iest.

Kastenvoigtey, *f.* skarbowego urząd, Dozorstwo skarbowe.

Kastehen, martwić, dręczyć ciało; sich, siebie.

Kastehung, *f.* martwienie, dręczenie ciała, postami, niespaniem.

Kat, błoto, *obacz lepsze y zwyczayne słowo:* Koth.

Katze, *f.* kot, kotka. von einer Katze, z kota, koci. die Katze, läßt das Mausen nicht, *słowo w słowo:* kotek swoich myszek nigdy nie zaniecha, *sens zaś iest*, kto z urodzenia do czego skłony, do tego się zawsze ma. wenn die Katze nicht daheim ist, hat die Maus ihren Lauff, kiedy kota w domu niemasz, myszka bezpiecznie biega. *znaczy także:* w fortyfikacyi; ein Festungswerk, szaniec wyżey wyłypany. junge Katze, młody kotek, młoda kotka, Kätzgen.

Kätzlein, *n.* kocię, kociątko, kociąteczko. Katze, Katzschiff, eine Art nordischer Schiffe, kształt, okrętu, ktorego na pułnocnym morzu zażywaią, kotek. junge Katzen werfen, kocić się. miauen als eine Katze, miałczeć, iak kot.

Katzenaug, *n.* Edelstein, kamień drogi, wilkook, albo opał nieprawdziwy.

Katzenaugen, *pl.* kocie oczy, co w nocy widzą.

Katzenellenbogen, Kacenellenbogen, Graffschaft, Hrabstwo Kacenellenbogenskie. in solcher Graffschaft gebohrner Mann, w tym Hrabstwie urodzony męszczyzna Kacenellenbogenczyk, *adj.* Kacenellenbogenski.

Katzenkraut, *n.* oder Katzenmünze, miętka wodna, lebiotka biała, *ziele.*

Kauder, kłaki; *obacz na swoim mieyscu,* Werk.

Kauen, gryść, ieść, żuć, obacz wyżey. Käuen.

Kauern, sich halb niederlassen, przysiąść, kucznąć, połowę siąść.

Kauff, *m.* kupno; schlägt wohl und glücklich aus, wiedzie się dobrze y szczęśliwie. Kauff thun, kupno czynić, kupno robić. guten Kauff thun, dobre mieć kupno, to iest dobrze kupić. Kauff nicht halten, kupna, targu nie dotrzymać. einem Kauff auffagen, oznaymić komu, że się zruca z kupna. Kauff der Gärten, richtig machen, dobrze ogrody pokupować, dobrym kupnem ogrodow nabyć. zu Kauffe seyn, być do kupna. um zwanzig Thaler, za dwadzieścia talerow, zu Kauff haben, mieć na przeday. er hat türkische Pferde zu Kauff, on ma na przeday Tureckie konie. viele Bücher sind zu Kauffe, wiele książek iest do kupienia.

Kauffahrteyschiffe, *n.* kupiecki okręt, towarowy okręt, ktory towary nosi.

Kauffbar, kupny, pokupny, co prędko może być kupione.

Kauffbegierig, chciwy na kupno, ktory by rad kupił, ktory rad kupuie.

Kauffbrief, *m.* kupno na papierze napisane, kontrakt kupny.

Kauffen, kupić, kupować. den Gasthof, um zwey tausend Ducaten von einem, gospodę, gościniec kupić u kogo, za dwa tysiące czerwonych złotych. etwas wohlfeiler, um weniger Geld, kauffen, co taniey, za mnieysze pieniądze kupić; die Gärten, so theuer, als der andere gewollt, ogrody kupić tak drogo, za tyle, iak y drugi chciał nabyć; das Haus, fast noch halb so theuer, als er es gehalten, kupić dom prawie połową drożey, iak go tamten szacował. ein Guth, um einen guten Kauff, auf Tagzeiten oder Termine kauffen, maiętność kupić dobrym kupnem y na sam termin umowiony. theuer kauffen, drogo kupić. wohlfeil kauffen, tanio kupić; um baar Geld, za gotowe pieniądze; auf Tagezeiten, na pewny czas. etwas sich kauffen, co sobie kupić, co dla siebie kupić; eine um vier Minas, für seine Frau, kupić iedną za cztery Mny dla swoiey żony; das Stadtrichteramt ganz offenbarlich, wcale iawnie kupić Sęstwo mieyskie. öffentlich kauffen, publicznie kupić; wohlfeiler, taniey;

viel

viel Bücher um wenig Geld, wielé ksiąžek, za tanie pieniądze; ohne Geld, bez pieniędzy. um sehr grosses Geld, za takież pieniądze, za te pieniądze; etwas von einem, um Geld, co od kogo za pieniądze. die Katze im Sacke, nicht kauffen, kota w worze nie kupować. das ist; pierwey rzecz opatrzyć, zważyć niželi ią kupić. sich ein ander Haus kauffen, inszy sobie dom kupić. den Rathsherrntitel, tytuł Senatora sobie kupić; etwas von einem, co od kogo; zu seinem Nutzen, na swoię potrzebę; Gärten jenseits der Tiber, ogrody kupić na tamtey stronie Tybru rzeki. irgendwo Aecker kauffen, gdzie role kupić; Hausrath mit grossem Fleisse, sprzęt domowy kupić, z wielkim staraniem. mit leichter Mühe Wein in Asien, kauffen, z wielką trudnością w Azyi, wina na kupić. zusammen kauffen, zkupować, poskupować, naskupować. vorweg kauffen, wprzod kupić, wprzod nakupować. der gern kauft, ktory rad kupuie.

Kaufgeld, n. pieniądze, za ktore się rzecz kupuie; einem baar Geld, in die Hände, entrichten, komu gotowe pieniądze w ręce włożyć, wetkać. Kauffgeld für Kauffmannswaaren, gotowe pieniądze, za kupiecki towar.

Kaufgierig, chciwy na kupno, chciwy na kupowanie, rad bardzo kupi, kupuie.

Kauffhandel, m. kupczenie, kupiestwa prowadzenie, handel, handlowanie.

Kauffhaus, n. kupiecki dom, gdzie kupieckie leżą towary.

Kauffherr, m. kupiec, handlowny pan, co się handlem bawi, kupiestwem.

Kaufladen, m. sklep, właściwie, wo man Bücher verkaufft, gdzie książki przedaią.

Kauffmännisch, kupiecki, co do kupca należy, do handlow.

Kauffmann, m. kupiec; fleißiger, emsiger, pilny, obrotny; der etwas zu erwerben sucht, ktory stara się co zarobić, ktory szuka zarobku. kleiner Kauffmann, kramarz. der mit delicaten Dingen handelt, galanternik, albo przedni kupiec, co przedniemi z drogiemi rzeczami handluie, drogi to kupiec.

Kauffmannschaft, f. kupiestwo; vortheilhafte, zyskowne, zarobne; geringe, schlechte, małe, nikczemne; viele, wielkie, iakoby więle kupiestwa. Kauffmannschaft treiben, kupiestwem się bawić. durch die Kauffmannschaft, auf eine anständige Art, etwas zu erwerben suchen, przez kupiestwo przystoynym sposobem szukać zarobku, szukać co zarobić. die Kauffmannschaft in Asien treiben, kupczyć, handlować, kupiestwo prowadzić w Azyi. in einer andern Sache die Kauffmannschaft treiben, w inszym gatunku rzeczy kupiestwo prowadzić. *to iest:* inszemi towarami handlować.

Kauffmannsguth, n. *słowo w słowo,* kupieckiego dobro, *to iest:* towary, towar.

Kauffmannswaare, f. towary, towar; die man nicht kann los werden, ktorycy nie można prędko pozbyć, pozbywać. die wichtige Kauffmannswaare, findet leicht ihren Käuffer, dobry towar prętko ma kupca dla siebie, na dobry towar iest zawsze kupiec, z dobrym towarem nie trzeba długo kupca czekać. falsche Kauffmannswaare, falszywy, nieszczery, pofałszowany towar. die Kauffmannswaare, so das Feuer unterhält, war in den Laden, towar, *taki,* z ktorego ogień wielki, był w kramach, *albo* w sklepach.

Kauffplatz, m. rynek, plac, gdzie rzeczy na przeday stoią wyłożonie.

Kauffmannsschilling, m. pieniądze za tower przedany, za rzecz przedaną.

Kauffschlag, m. Aukcyi, przedaż publiczna; kontrakt, kupowanie, kupno targ.

Kauffschlagen, kontrakt kupna, kupowania czynić, targować, ztargować.

Kauffsüchtig, ktory rad kupuie, ktory ma chęć do kupowania.

Kauffsucht, f. chciwość kupienia, chęć do kupienia, do kupowania.

Kauffweise, kupnem, kupnym sposobem, iakoby kupuiąc.

Kauffzettel, m. darinnen etwas feil gebothen wird, karta, na ktorey przedaż czego iest napisana dla oznaymienia tym, ktorzy by chcieli kupić.

Kaule, f. kula, gałka. kleine Kaule, mała kula, kulka, kuleczka.

Käulicht, okręgły iak kula, okrąglutenki iak kulka.

Kaulpars, m. ein Fisch, *ryba pstrna,* o koń rzeczny.

Kaum, ledwie, ledwo, za ledwie, za ledwo. *w tym samen sensie:* prawie. kaum wenige anführen können, ledwie kilku

kilku można powiedzieć, przyprowadzić. kann sich erholen, ledwie się obaczyć, ledwie przyiść do siebie. ich kann mich kaum erhalten, daß ich ihn nicht bey den Haaren kriege, ledwie się mogę utrzymać, że go za łep, nie weznę. ich habe kaum deinen Brief gelesen, als, ledwie co przeczytałem twoy list, gdy. da du kaum dreyßig Tage, in Syrien gewesen, gdy ty ledwie trzydzieści dni w Syryi byłeś. kaum, oder auch gar nicht, ledwie, a prawie nic, mit diesem kaum, ohne ihm aber gar nicht leben können, z tym ledwie, a bez tamtych w cale żyć nie można. kaum verdorben werden, ledwie się psuć, to iest nieprędko się psuć. kaum können abgeschaft werden, ledwie moc być zniesionym. kaum aber doch endlich, noch einmal, ledwie, ale przecie ietzcze raz; habe ich einem Brief gelesen, czytałem pewny list. er hat sich kaum, aber doch endlich noch erholet, ledwie ale przecie na koniec obaczył się, przyszedł do siebie. kaum eines Anfall, aushalten können, ledwie moc czyią napaść wytrzymać. kaum haben die Soldaten, können abgehalten werden, daß sie nicht, ledwie mogli być utrzymani żołnierze, że nie. kaum = = = geschweige denn.

Kauterwelsch, dziwny, cudowny, na podziwienie za ługuiący.

Kauz, *m.* ein Vogel, *powtore znaczy:* wunderlicher, cudak, dziwak, dziwaczny, niedogodny, chimeryk, albo iak ten co na hipokondryą chory. *znaczy także*, bogaty, przebogaty, bogacz. grosser Kauz, wielki bogacz.

Kauung, *f.* iedzenie, żucie, żuwanie, gryzienie, iadanie.

Kebsweib, *n.* nałożnica, spoliczka łoża. eine zum Kebsweibe annehmen, ktorą za nałożnicę wziąć, ktorą do mieszkania z nią za miast żony.

Keck, śmiały. so keck ist er wohl, tak on iest śmiałym. er ist nicht so keck, nie iest on tak śmiałym. zu keck, na zbyt śmiały, więcey iak trzeba.

Keckheit, *f.* śmiałość. deine Keckheit schadet dir, twoia śmiałość, szkodzi ci.

Kecklich, *adv.* śmiało, śmiele, ze śmiałością. kecklich reden, śmiało mowić.

Käfer, *m.* chrząszcz, chrabąszcz; der beißt nicht, ktory nie kąsa.

Käficht, *m.* klatka. einen Vogel, im Käfich hinein setzen, ptaka do klatki wsadzić.

Kegel, *m.* kręgiel, *pl.* kręgle gra. Kegel schieben, w kręgle grać. das wie ein Kegel stehet, co podobne do kręgla, kręglowaty.

Kegelförmig, na forme kręgla ukszałtowany, iak kręgiel, na formę kręgla. Kegel umschieben, umschlagen, kręgle bić, kręgle wybiiać.

Kegeln, *to co:* Kegel schieben, w kręgle grać. *słowo w słowo kręglować.*

Kegelplatz, *m.* mieysce do grania w kręgle, ulica kręgielna, kręgielnia.

Kegelspiel, *n.* gra w kręgla. gute Motion zu geben, dobra do mocyi zrobienia.

Kehl, *m.* Kehlerschanze, Kel, *albo* Kelerszaniec; Festung am Rhein, forteca nad renem rzeką.

Kehle, *f.* gardło, gardziel; Theil des Halses, część szyi. der nicht genug für seine unersättliche Kehle verdienen kann, ktory nie może dosyć zarobić, dla swoiego nienasyconego garła. einen mit zween Fingern, die Kehle eindrücken, komu dwiema palcami garło ścisnąć. das ist auch: udawić kogo. einen mit umgedrehter Kehle, ins Gefängniß schleppen lassen, komu poltronek o koło szyi okręciwszy, kazać go wlec do więzienia. die Kehle abschneiden, garło poderznąć, garło przerznąć. das schöne väterliche Vermögen, durch die Kehle jagen, oycowizną, piękną fortunę, albo po oycupiękną fortunę, przez garło, przepaście, *to iest,* przepić, przeieść, *słowem*, przehulać. er jagt nicht sein Vermögen, durch die Kehle, on nie przepiia swoiey fortuny. einem das Messer an die Kehle setzen, komu noż do garła przyłożyć. sich einem die Kehle abschneiden lassen, dać sobie garło poderznąć. zur Kehle gehörig, do garła należący, *adj.* garłowy, dergleichen Ader, garłowe żyły, powtore *u fortecy znaczy* wał długi iak szyia.

Kehllinie, *f.* an einer Festung, szyiny szaniec u iakiey fortecy. halbe Kehllinie, poł szyinego szańcu, *możesz* nazwać garłowy szaniec, garło szaniec.

Kehlsucht, *f.* duszność w garle. heftige Kehlsucht, mocna duszność w garle, mocno duszno w garle, und nicht, nie bardzo duszne w garle. an der Kehlsucht

sucht sterben, na duszność w garle umierać.

Kehrbesen, *m.* miotła, do zamiatania, miotła do wymiatania.

Kehrbürste, *f.* miotełka, ktorą zamiataią, do wymiatania.

Kehren, wymiatać, zamiatać, zamieść. mit dem Besen, miotłą; das Haus, dom. das kothigte mit dem Besen wegkehren, śmieci precz mietłą wymiatać, wymieść. den Stall oft kehren, staynię często zamiatać. *powtore znaczy to co:* wenden, obracać, zwracać, zwrocić, nawracać. etwas, sich hieher kehren, tu się obrocić. die Augen worauf kehren, oczy dokąd, na co obrocić. sein Gesicht wohin kehren, twarz swoię dokąd obrocić, twarzą się obrocić dokąd. auf einen die Augen kehren, obrocić, obracać oczy na kogo. sich gegen den Feind kehren, obrocić się na nieprzyiaciela, przeciw nieprzyiacielowi. sich an nichts kehren, na nic się nie oglądać, *to iest*, na nic nie uważać. das oberste, zu unterst kehren, co było wysoko na doł obrocić. sich an kein Geld kehren, o żadne pieniądze nie dbać, na żadne pieniądze nie patrzeć. nicht an eines Reden kehren, nie dbać na to kto co mowi, nie dbać na cudzą mowę, nie stać o cudzą mowę.

Kehricht, śmieci, wymiotki, wymieciny; mit dem Besen wegschaffen, mietłą, śmieci wymieść. schaffe das Kehricht, mit dem Besen, weg, wymieć miotłą te śmieci.

Kehrmann, *m.* miotnik, mietelnik, ten co miotłami zrabia, *albo* miotły robi.

Kehrknecht, *m.* zamiatacz, wymiatacz, człek do zamiatania.

Kehrsel, *n.* śmieci, wymiotki, wymieciny, wyrzutki.

Kehrwisch, *m.* mietlisko, pomiotło, *albo*, szczotka do wymiatania.

Keiben, wadzić się. sie keiben oft mit einander, oni się między sobą często wadzą.

Keichen, dychać, dyszeć, *o koniu* boki wciągać; *także*, dychawicę mieć.

Keichen, das, dychanie, dyszenie, dychawica; als eine würkliche Krankheit, gdy samą rzeczą iest taka choroba; der am Keichen laboriret, ktory na dychawicę chory.

Keicher, *m.* dychawica. f. m. ten co na dychawicę chory, dychawiczny.

Keichig, dychawiczny, niemoc dychawiczną maiący, kaleka na dychawicę.

Keiffen, umawiać się; sich mit einem, z kim, żałuiąc się na niego, wadzić się z kim; wie die Weiber, iak baby między sobą czynią.

Keiffen, das, wadzenie się, umawianie się, kłucenie się.

Keiffer, *m.* zwadnik, kłutnik, złośnik, co się ustawiznie wadzi.

Keifferinn, *f.* zwadniczka, kłutniczka, złośniczka, co prędka do wadzenia się.

Keifferey, *f.* zwada, zwady, kłutnie, hałasy, umawiania się gniewliwe.

Keiffig, zwadliwy, kłutliwy co się lubi kłucić.

Keil, klin; dünner, cienki; eiserner, żelazny; weidener, wierzbowy; fester, mocny. auf einem harten Knoten gehöret ein harter Keil, na twardy sęk, trzeba twardego klina, twardy sęk, trzeba twardym klinem rozbić; na twardy sęk, twardy klin. kleiner Keil, mały klin, klinek. viele Keile eintreiben, wiele klinow wbić, klinow wiele na wbiiać. mit einem Keil etwas zusammen treiben, klinem co w raz zbić, klinem zagobić, zagłobić. mit einem Keil verwahren, *potym* in Form eines Keils machen, zrobić co na kształt klina, na formę klina, iak klin. wie ein Keil geformet, zrobiony iak klin, *adj.* klinowaty. mit einem Keile spalten, klinem drzewo łupać. unten mit Keilen verwahren, podklinić, klin podbić od dołu.

Keilen, klinić, głobić, zagłabiać, zakliniać, klinem zabiiać, klin w co wbiiać.

Keilgen, *n.* klinek, klineczek, głobik, mały kliu, malenki klinek.

Keilhaue, motyka, nakrztałt klimu robiona.

Keim, kieł; in einem Erdgewächse, na iakim zbożu; am Kohle, na kapuście.

Keimen, wschodzić, puszczać się, kiełek zielony puszczać, iak w moczonym zbożu bywa.

Kein, żaden. kein grosses Verderben, żadney nie masz większey zguby. kein Thier ist klüger, żadnego zwierza niemasz roztropnieyszego. kein Ding ohne, zadna rzecz, oprocz. durch kein Ding, als die Gestalt, eingenommen,

men, żadną inszą rzeczą nie nięty, tylko iedną urodą. die Gesetze, für keine halten, prawa mieć za nic, prawa mieć za nieprawa, za nieważne, za nic nie ważące. es wird ein Redner, durch keine einzige Sache, mehr beliebt gemacht, mowca żadną inszą rzeczą bardziey nie iest zalecony. es wäre ihnen keine einzige Statua gelassen worden, żaden posąg by się im nie był został, y iednego posągu byli by im nie zostawili. keine, auch nicht die geringste Pflicht, ani naymnieysza nawet powinność. es ist fast kein Tag, daß er nicht in mein Haus komme, nie ma prawie żadnego dnia, żeby nieprzyszedł do moiego domu. es ist keine Schmach, welche nicht allen bevorstehe, nie ma żadney przygody, ktora by wszystkich nie czekała. es ist kein Mahler gefunden worden, der, żaden malarz nie znalazł się, ktory by. es ist keiner unter ihnen, weder närrischer, als Domitius, noch unbeständiger, als Appius, nikogo niema między niemi głupszego nad Domicyusza, a niestatecznieyszego, nad Appiusza. kein einziger, ani ieden. keiner anderen, nikt inszy, inny nie, drugi nie. keiner = = ausser, żaden - - oprocz. keiner der nicht, żaden ktoryby nie; der dich nicht liebe, ktory by się nie kochał. keiner unter, keiner aus, keiner von, żaden między - - żaden z - - żaden od. keiner von dem ganzen Adel, żaden ze wszystkiey szlachty. keiner von ihnen, żaden z nich. keiner von beyden, żaden z tych dwoch, żaden z obudwoch. keinem von ihnen beyden, ist jemand lieber, żadnemu z tych dwoch nikt nie iest milszy. was gut, was böse, was keines von beyden sey, co dobrego, co złego, co ani złe ani dobre iest, ani to, ani tamto iest. es mit keiner von beyden Partheyen halten, nie trzymać z żadną stroną z obudwoch, ani tey strony ani tey nie trzymać. auf keine, von beyden Seiten, hat sich der Sieg gelenkt, na żadną stronę się z obudwoch zwycięstwo nie nachyliło. an keinem von beyden Orten, habe ich meinen beständigen Aufenthalt, na żadnym mieyscu niemam stałego mieszkania. sie sagen, es sey kein Feind in Syrien, oni mowią że niema żadnego nieprzyiaciela w Syryi; und war kein einziger, y niebyło y iednego. es war keiner hurtiger von der Faust, nie było prędszego do zpotkania się. an keinem Orte, na żadnym mieyscu, nigdzie.

Keinerley Weise, żadnym sposobem, żadną miarą. er kann es auf keinerley Weise thun, on tego żadnym sposobem zrobić nie może. siehe keineswegs.

Keineswegs, żadnym sposobem, bynaymniey; ist das eine rechte Freundschaft, by naymniey to nie iest dobra przyiaźń, żadnym sposobem nie iest to dobra przyiaźń. viel Dinge sind keineswegs gnugsam erläutert, wiele rzeczy bynaymniey niemasz obiaśnionych. es keineswegs mit einem halten, bynaymniey żadnym sposobem z nikiem nie trzymać. solches ist keineswegs die Pflicht eines redlichen Menschen, to bynaymniey nie iest powinność rzetelnego człowieka. keineswegs ehrgeitzig, bynaymniey nie wyniosły, nie stoiący o honory, nie pragnący honorow. dieses ist keineswegs durch mein Verschulden geschehen, to się bynaymniey nie stało przez moię winę. das kann keineswegs geschehen, to się nie może żadnym sposobem stać.

Keinmahl, nigdy, ani raz, ani razu; in der Stadt bleiben, nigdy w mieście nie mieszkać.

Kelch, *m.* kielich; ein Trinkgeschirr, naczynie do napoiu, ktorym piią. kleiner Kelch, mały kielich, kieliszek kieliszeczek nie wielki maleńki.

Kelch, Glas, *n.* kielich śklany, kieliszek śklany, kieliszek śklany.

Kelchlein, *n.* kieliszek, kieliszeczek, maleńki kieliszek, maluchny kieliszeczek.

Kelle, *f.* warzecha, großer Löffel, wielka łyszka, łyzica, lizica, *powtore znaczy:* Werkzeug der Maurer, naczynie murarskie, kielnia, kielniczka.

Keller, *m.* piwnica; worinnen der Wein aufbehalten wird, w ktorey wino trzymaią. kühler Keller, zimna piwnica. im Keller setzen, do piwnicy powstawiać.

Kellerey, *f.* piwnice, *pl.* das Haus hat Kellerey, dom ma piwnice; nehmlich eine Anzahl Keller und was dazu gehöret beysammen, to iest liczba piwnic, *albo właściwie* wiele piwnic y co do tego razem należy.

Kellerhals, *m.* szyia piwniczna, szyia do piwnicy. Eingang des Kellers, wey-

ście do piwnicy. im Kellerhalſe ſtehen, w ſzyi piwniczney ſtać.

Kellermagd, *f.* piwniczna, co piwnicą zawiaduie; getreue, wierna.

Kellermeiſter, *m.* piwniczny, piwnicą zawiaduiący, co klucze ma od piwnicy.

Kellerwirth, *m.* goſpodarz, ktotego piwnica ieſt, ktory ma ſwoy ſkład w piwnicy.

Kellerwurm, *m.* *robak ktorego imie*, ſtonog, naywięcey w życie takich ieſt.

Kellner, *m.* piwniczny, co z piwnicy trunki wydaie. Unterkellner, podpiwiczny.

Kellnerinn, *f.* piwniczna, co trunki w piwnicy trzyma, y niemi zawiaduie.

Kelter, *f.* praſa; da man Oel preſſet, praſſa do wyciſkania oliwy. zur Kelter gehörig, do praſy należący, praſſowy, praſſalny; dergleichen Gefäſſe, takoweż naczynia, praſowe naczynia, praſſalne naczynia.

Kelterbaum, *m.* praſa ſama z drzewa robiona, iakoby, praſowe drzewo.

Keltergeſchirr, *n.* naczynia do praſy należące, ſtatek praſalny.

Keltermeiſter, *m.* Praſarz, praſy dozorca, praſą zawiadywacz.

Keltern, praſować, *to ieſt:* praſą wyciſkać, tłoczyć.

Kelterſpindel, *f.* śruba ktorą praſę przyśrubuią w przyciſkaniu.

Keltertreter, *m.* praſownik, wyciſkacz, praſontłocznik.

Kelterwein, *m.* wino praſą wyciśnione, wino z pod praſy, praſą wztłoczone.

Kemmat, Kemnata, Stadt in der Oberpfalz, miaſto w Palatynacie wyżnim.

Kempten, Kemptno, Reichsſtadt in Schwaben, Ceſarſkie miaſto w Szwabii.

Kennen, znać; den Kaiſer gar wohl, Cezara bardzo dobrze. Gott kennen, Boga znać. einen jeden von uns, gar wohl kennen, każdego z nas bardzo dobrze znać. einen inwendig und auswendig kennen, kogo wewnątrz y zewnątrz znać. eines Gemüth kennen, umysł czyi znać. einem nur dem Geſichte nach kennen, kogo tylko z twarzy znać. ſich unter einander kennen, znać ſię między ſobą. die Seinigen am beſten kennen, ſwoich naylepiey znać. endlich einen kennen, was er für ein Mann ſey, kogo na koniec poznać co to za człowiek ieſt. bloß den Namen nach kennen, tylko z ſamego imienia znac. indeſſen habe ich dich kennen lernen, tym czaſem, mogłem cię poznać. einer den andern kennen, ieden drugiego znać. eines Vater nicht kennen, nie znać czyiego oyca. einen wohl kennen, dobrze znać kogo; am Geſichte, na twarzy znać.

Kennen, das, znanie, poznanie, auch: poznawanie.

Kenner, *m.* znawca, poznawca, znaiący ſię. Kenner des Herzens, znawca ſerca; der guten Wiſſenſchaften, znawca dobrych wiadomości, *albo*, pięknych wiadomości. Kenner des Rechts, znawca praw, znaiący ſię na prawie. einer Sache, znaiący ſię na iakiey rzeczy.

Kenntlich, kogo można znać, co można znać, co może być znanym, znalny. oder: poznany, poznana to rzecz ieſt. dieſe Sache iſt an etwas kenntlich, po czym.

Kennzeichen, *n.* znak po ktorym poznać, po ktorym poznawać. wornach die Leute beurtheilen, po czym ludzie ſądzą. Kennzeichen der Gewogenheit, gegen einen geben, znak przychylności dla kogo ſwoiey dać. es iſt kein gewiſſes Kennzeichen, nie ieſt to żaden pewny znak. Kennzeichen eines ehrlichen Mannes, znak uczciwego człowieka.

Kent, Kenty, Landſchaft in Engelland, kraik w Angli. *polac.* Cantium.

Keppel, pyramida, słup graniaſty, kończyſto w gòrę idący.

Kerbe, *f.* karb, *to co:* Einſchnitt, narznięcie. Kerbe, etwas daran feſt zu machen, karb, w ktorym co zaſadzić mocno można. Holzlöcher, darinnen man die Zapfen feſt machet, nakroienie, narzniecie, do ſadzenia mocnieyſzego czopow. gekerbter Rand der Münzen, obręczka w koło pieniądza nakarbowana. Schnitt, ſo die Steinſchneider und Zimmerleute, auf die Liniale machen, narznięcie, nakroienie, ktore Snicerce, y ſtolarze, na drewnianey linii robią. ſolche Kerbe, Einſchnitte machen, takie karby, narznięcia robić, *mowi ſię:* karbować, karby wykrawać, karby wyrzynać, nakarbować.

Kerbholz, *n.* czop karbowany w koło, na ktorym śruba.

Kerker, *m.* więzienie, turma, wieża, *w tym ſenſie za* więzienie.

Kerkermeister, *m.* Przełożony więzienia, starszy nad więzieniem.

Kerl, *m.* człek, chłop. wer ist der Kerl, welchen ich hier vor diesen Hause sehe, co to za człowiek ktorego ia przed domem widzę. was sagst du Kerl? co ty człowieku mowisz? nichtswürdiger Kerl, nic nie wart człowiek. anbeißiger Kerl, dogryzaiący, docinaiący człek.

Kern, *m.* ziarno, iądro. frischer Kern, zdrowe ziarno, świeże ziarno. wer den Kern aus einer Nuß haben will, muß dieselbe aufbeissen, kto chce mieć ziarno z orzecha, musi orzech zgryść. *znaczy:* das harte Wesen in einer Kirsche oder Pflaume, worinnen der eigentliche Kern steckt, to co twardego iest w wiśni, w śliwce, &c. w czym właśnik ziarno zamknięte, iest, *a to się nazywa po Polsku:* pestka, kostka, pestka z wiśni, pestka ze śliwy, gdy wyię ta iest. *potrzecie znaczy:* kleiner der Weintrauben, Hollonderbeere, w winney iagodzie ziarneczko, iagoda besowa. Kern einer Rosine, iagoda zwarzona; der Weinbeere insonderheit, zwłaszcza winna; im Holze oder einem Baume, nasienie w drzewie; von einer Olive, z oliwki pestka, das beste von einer Sache, co naylepszego, nayprzednieyszego iest w rzeczy, *po Polsku:* treść. Kern des Honigs, treść miodu. Kern der Armee, treść, wybor woyska. Kern der Bürger, sam kwiat obywatelow, naypierwsi, naystarsi, nayprzednieysi obywatele. Kern der römischen Ritter, kwiat Szlachty Rzymskiey; des Adels, kwiat Szlachty. den Kern aus etwas herausnehmen, ziarno wyiąć z czego. voller Kern, pełny ziarna. Kern der Aepfel und Birnen, ziarno z iabka, zgruszki y innych owocow, *to iest:* nasienie ich.

Kergen, *n.* iądreczko, ziarneczko; kleines, małe, maleńkie, maluchne.

Kernicht, ziarnisty, ziarno w sobie maiący, *albo* pełny ziarn, kernichte Traube, ziarnista iagoda. voller kleine Kerne, pełny małych ziarneczek. Kernlein, ziarneczko.

Kernworte, *pl.* węzłowate słowa, węzłowata mowa, to iest, co krotko, krociuteńko a dobrze powiedziane, iakie są przysłowia, y to co nazywaią *sentencye* krotkie.

Kerze, *f.* von Wachs, świeca z wosku, świeca woskowa; von allerhand Materie, z wszelakiey materyi świeca.

Kerzentacht, *m.* knot u świecy, *albo* knot w świecy.

Kerzenmacher, *m.* świecarz, świecznik, świecleynik, ten co świece leie, robi.

Kerzenträger, *m.* ten co świece nosi, co świece trzyma.

Kessel, *m.* kocioł; von Kupfer, z miedzi; zum Färben, w ktorym farbuią; darinnen man Essen kochet, w ktorym ieść gotuią także kocioł.

Kesselflicker, *m.* kotłow naprawiacz, kotłowłatacz, ten co kotły naprawia. *powtore znaczy,* liederliche Leute, schlecht Volk, ludzi ladaco, lud zły.

Kesselgen, *n.* kociołek, kociołeczek, mały, maleńki kociołek. Kesselein.

Kesselheerd, *m.* ognisko, nad ktorym kocioł, y na ktorym się pod kotłem pali.

Kesselpaucke, *f.* kocieł z wierzchu skorą obity, do bębnienia, iaki u iazdy bywa.

Keßler, *m.* Kotlarz, ten co kotły z miedzi wyrabia, albo z żelaza.

Kesten, *pl.* kasztany; die schmecken wohl, ktore smakuią dobrze.

Kestenbaum, *m.* kasztanowe drzewo, drzewo kasztan, siehe Castanienbaum.

Kette, *f.* łancuch; eiserne, żelazny; güldene, złoty. einen mit Ketten binden, kogo łancuchem związać, *mowi się także,* w łancuch związać. einem Ketten anlegen, na kogo łancuch włożyć, *ale po Polsku właściwie,* kogo w łancuch wsadzić. mit Ketten eine Statuä anbinden, łancuchem statuę przywiązać. mit Ketten den Kopf schlagen, daß Blut und Gehirn nachgehet, und einer alsofort crepiren muß, w głowę kogo łancuchem uderzyć, aż krew y mozg wyidzie y tak kto musi umrzeć. mit Ketten gebunden seyn, sie tragen, łancuchem być związanym, łancuch nosić, dźwigać. sich von der Kette los machen, z łancucha się uwolnić, z łancucha się dobyć, z łancucha uciec. einem mit der Kette beym Halse halten, kogo za szyię w łancuch wsadzić. mit Ketten gebunden, łancuchem związany. der in Ketten und Banden lieget, ktory w łancuchu y w dybach siedzi. mit Ketten zusammen gebunden, łancuchem wraz związany. an Ketten liegend, w łancuchu siedzący, w łancuch wsadzony. der Hund liegt an der Kette, na łancuchu leży pies. kleine Kette, łancuszek; um den Hals zur Zierde, na szyi,

ſzyi, *albo* około ſzyi, dla ſtroiu, dla ozdoby. der die kleine Kette zur Zierde um den Hals trägt, ktory około ſzyi łancuſzek dla ſtroiu noſi, łancuſzek. ſ. Halskette,

Kettenhund, *m.* pies na łancuchu trzymany, pies wiązany na łancuchu.

Kettenkugel, *f.* kula łancuchem zpięta, związana, *albo* na łancuchu uwiązana.

Kettenring, *m.* ogniwo łancuſzne, ogniwo u łancucha.

Kettlein, *n.* łancuſzek, łancuſzeczek, maleńki, malenieczki, łancuſzek.

Ketzer, *m.* kacerz, heretik, co fałſzywy artykuł wiary trzyma, *albo* prawdziwego nieuznaie.

Ketzerinn, *f.* kacerka, heretyczka.

Ketzerey, *f.* kacerſtwo, herezya, mylna y fałſzywa wiara.

Ketzeriſch, kacerſki, heretycki. ketzeriſche Meynung, kacerſkie mniemanie.

Ketzeriſch, *adv.* po kacerſku, po heretycku, iak kacerz, iak keretyk.

Keuchen, dychać, dyſzeć. er keuchet ſehr ſtark, dyſzy, dyſzy bardzo mocno.

Keuen, ieść, żuć, iadać. das Vieh keuet, bydle ie, żuie.

Keufen, wadzić ſię, ſprzeczać ſię. darüber iſt nicht zu keufen, o to ſię nietrzeba wadzić.

Keule, *f.* pałka, maczuga; von Weydenholze, z wierzbowego drzewa; gute, taugliche, obra, zdatna, ktora ſię zda na co, *albo* do czego; der eine als Häſcher führt, ktory takowe pałkę wlecze z ſobą, iak bir, *mowi ſię*, z pałką chodzi. Keule von einem Thiere, łudo z iakiego zwierzęcia; von einem Rinde, z wołu; von einem Schöpſe, z barana, ſkopowe łudo.

Keuſch, czyſty. keuſche Frau, czyſta nany, czyſta żona. keuſches Gemüth, czyſty umył. keuſches Herz, czyſte ſerce. keuſcher Jüngling, czyſty młodzieniec. keuſche Jungfer, czyſta panna, nieſkażona, nienaruſzona.

Keuſch, *adv.* czyſto, bez zmazy, bez ſkazy, bez nieczyſtości.

Keuſchheit, *f.* czyſtość; des Leibes, ciała; der Männer und Weiber, czyſtość męſzczyzn y kobiet. Keuſchheit der Jugend, czyſtość młodzierzy. eine um die Keuſchheit bringen, przyprawić ktorą o zgubę czyſtości, wziąć ktorey wſtyd,

Keuſchlich, *adv.* czyſto, pięknie czyſto, w czyſtości, z czyſtością.

Keymen, kieł puſzczać, iak zboże gdy wſchodzi.

Keyſer, Kaiſer, *m.* Ceſarz. unüberwindlicher Kaiſer, nie zwyciężony Ceſarz.

Kibitz, *m.* czayka; ein Vogel, *ptak pewny*.

Kichern, *n.* groch, ein Gewächs, *albo*, wielo groch. kleiner Kichern, groſzek, drobny groch.

Kiefer, *f. m.* ſzczęka w gębie, ktora kolwiek, czy wyśnia, czy niźnia.

Kiefer, *f.* ſoſna, wilder harzigter Baum, leśne żywiczne drzewo.

Kiel, *m.* einer Feder, nos u piora, *albo*, ſamo pioro rorkowate, *powtore znaczy*, eines Gewächſes, krzewia iakiego badyl, głąb. Kiel eines Schiffes, dno okrętu, *to ieſt*, unterſte Grundbalken eines Schiffes, na ſamym ſpodzie pierś u okrętu, *znaczy także to co*, Verſtand, dowcip, rozum byſtry, *także to co*, Poeſya.

Kielen, *to co*: Federn bekommen, pierzyc ſię, pior nabierać; von kleinen Vögeln, o małych ptaſzętach, co ſię dopiero pierzą, dopiero im piorka wyraſtaią, *także znaczy to co*, neue Federn bekommen, nowych pior doſtać, nowym pierzem porość.

Kielſchwinne, *f.* Balken, der inwendig der Länge nach mit dem Kiele eines Schiffes verbunden iſt, balka, ktora we wnątrz okrętu, iak długa, na ſpodzie okrętu dana ieſt, *albo*, przybita na dnie okrętu podłuż.

Kielwaſſer, *n.* Streif, den ein Schiff in ſeiner Fahrt auf dem Waſſer macht, nurt, albo droga, ktorą okręt płynąc po wodzie czyni.

Kieming, *f.* Theile, welche dem Bauche eines Schiffes ſeine Rundung geben, części ktore brzuch okrętowy czynią okrągłym.

Kien, *m.* harzig Holz, drewno żywiczne, tłuſte, *po Polsku*, ſmolowki, łuczywa, *powtornie znaczy*, einen Theil des Geſichtes, część twarzy, *to ieſt*, podprodek.

Kienharz, *m.* żywica ſoſnowa, *albo* ze ſoſny.

Kienholz, *f.* żywiczne drewno, ſmolowka, ſmolanka, łuczywko.

Kienrauch, *m.* kopec, z żywicznego drewna, dym gruby tłuſty.

Kienruß, *m.* ſadze z tłuſtego drzewa, ze ſoſnowych drew, z łuczywa.

Kiefen,

Kiepen, *plur.* Fischohren, uszy u ryby, *słowo w słowo*, *uszka rybie.*

Kies, *m. to co*, grober Sand, grubu piasek. Kiesstaub, nicht Kies, wohin schütten, proch, kurz, z piasku wysiany, a nie sam gruby piasek dokąd sypać, einen Weg mit Kiese beschütten, piaskiem grubym drogę wysypać. kleiner Kies, piasek nie bardzo gruby, drobnieyszy od grubego. voller Kies, pełne grubego piasku. Felder voller Kies, piasczyste pola, grubo piaszczyste.

Kiesel, *m.* krzemień, skałka, z ktorego, *albo*, z ktorey ogień krzeszą.

Kieselstein, *m.* krzemień. einen Kieselstein zu seiner Liebe bewegen, erweichen, krzemień, do kochania siebie poruszyć, zmiękczyć. hart wie ein Kieselstein, twardy iak krzemień, krzemienisty, *adj.*

Kiesen, wybierać, wybor czynić, obierać. das Beste ist zu kiesen, co naylepse trzeba wybrać. hier ist nichts zu kiesen, tu niemasz co wybrać.

Kiesen, das, *n.* wybranie, wybieranie, wybor, obranie, obieranie.

Kieser, *m.* obieracz, ten co obiera; behutsamer, ostrożny; kluger, rostropny.

Kiesicht, grubo piasczysty, grubo piaskowaty. kiesichtes Feld, grubo piaskowate pole. kiesichte Oerter, grubo piasczyste mieyska.

Kieth, *m.* oder besser Kitt, kit, kley tęgi y mocny, na kit sadzić, na kit dać, dawać.

Kiffe, *m. to co*, Zahnbacken, dziąsła, w ktorych się zeby trzymaią.

Kind, *n.* dziecię; das noch nicht reden kann, ktore iesczeze mowić nie umie, niemowlę. das gekauete Essen den Kindern ins Maul stecken, pogryzione, pożute iadło dzieciom w usta kłaść. von einer ein Kind haben, mieć z ktorey dziecię. ein Knabe bis ohngefehr ins zehente Jahr, chłopiec, prawie do dziesięciu lat, *także nazywa się*, dziecię. ein Kind warten, dziecie chować, dziecięcia pilnować. das Kind säugen, dziecięciu ssać dawać. das Kind in die Wiege legen, dziecię do kolebki włożyć. das Kind liegt in der Wiege, dziecię leży w kolebce. das Kind auf den Armen tragen, dziecię na rękach nosić. was hat das Kind für einen Vater? co za oyca ma to dziecię? wer ist Vater zu dem Kinde? kto oycem tego dzięcia, kto oyciec temu dziecięciu? Kind ohne Schmerz kriegen, dziecię bez bolu porodzić. mehrere Kinder kriegen, gebähren, więcey dzieci mieć, porodzić. Kind bekommen, dziecka dostać. kleine Kinder, małe dzieci. sehr gute Kinder, bardzo dobre dzieci. Elternlose Kinder, sieroty, dzieci bez rodzikow, bez oyca, bez matki; die unter dem Namen der Geissel in die Knechtschaft hingerissen sind, ktore pod imieniem, zastawu, *albo* zakładu, w niewolą są zabrane. erwachsene Kinder, dorosłe dzieci; wohl unterwiesene, dobrze wyuczone, wychowane. schamhafte Kinder, wstydliwe dzieci. liebe und gemeine Kinder, miłe y wspolne dzieci. Kinder, die ihrem Vater keine Schande sind, dzieci, ktore nie są ochydą, *albo* hańbą oyca swoiemu. unflätige und böse Kinder, ladaco y złe dzieci; in gutem Flore stehende, w dobrym kwiecie zostaiące, sehr angenehme, sehr liebe Kinder, bardzo nadobne, bardzo kochane dzieci. mit eines Tochter Kinder gezeuget haben, z corką czyią dzieci zpłodzić. Kinder zu bekommen suchen, pragnąć mieć dzieci. die Kinder des Bruders umbringen, dzieci braterskie pozabiiać, wygubić. den Eltern ihren Kindern nichts zu essen geben lassen, nie pozwalać rodzicom, aby ieść dzieciom swoim dawali. die Mütter lassen sich nicht mit ihren Kindern letzen, nie pozwalać matkom aby się napieściły z dziećmi, aby uściskały y ucałowały dzieci swoie. mit einer Kinder zeugen, z ktorą dzieci mieć. keine Kinder haben, nie mieć dzieci. mit allen Kindern, ze wszystkiemi dziećmi. sie hat die Kinder von ihm, ona ma dzieci z niem; von sieben, die eine gezeuget, noch eines haben, z siedmiu dzieci, ktore sobie, ktora matka wychowała, mieć ieszcze iedno. keine Kinder mit einer zeugen, nie mieć z ktorą żadnego dziecięcia. das kleinste Kind von zweyen verlieren, naymłodsze dziecię ze dwoch utracić. keine Kinder nach sich lassen, nie zostawić nic dzieci po sobie. der keine Hoffnung hat, Kinder zu kriegen, ktory nie ma żadney nadziei mienia dzieci. Kind im Mutterleibe, *po Polsku także*, dziecię; weiblichen Geschlechts, białey płci. der keine Kinder hat, ktory nie ma dzieci, *nazywa się po polsku*, bezdzietny, *adj.* dergleichen alter Mann, bezdzietny starzec, der nichts als

Kinder hat, ktory nie nie ma tylko dzieci, *po polsku nazwać możesz*, samodzietny, dzieciarz. Athenienſiſches Kind, *słowo w słowo*, Ateńskie dziecię, *sens ma*, z Aten rodem. von Kind, oder Kindesbeinen an, od dziecięcia, z dziecięcia, od dziecińſtwa, od małości, od naymłodſzych lat, z dzięcięcia zaraz; zur Bauernarbeit abgehärtet seyn, być zahartowanym, do chłopskich robot.

Kindbette, *n.* połog. im Kindbette liegen, w połogu być, w połogu leżeć, połogiem leżeć. ſich nicht wohl darinnen befinden, nie dobrze ſię mieć w połogu, chorować ciężky w połogu. die bald ins Kindbette kommen ſoll, ktora ieſt na czaſach, przy nadziei, ktorey ſię połog zbliża. zu früh ins Kindbette kommen, przed czasem zlec, das iſt, poronić, abortiren.

Kindbetterinn, *f.* położnica, rodzica, połogiem leżąca. ſich als eine Kindbetterinn pflegen, tak ſię pieścić z ſobą, iak położnica.

Kinderbette, *n.* połog, połogiem leżenie, rodzenie dzięcięcia.

Kinder, *pl.* dzieci, dzieciątka, dziecią-teczka; böſe, złe.

Kinderbette, *n.* kolebka, w ktorey dzieci maleńkie leżą.

Kinderblattern, *pl.* kroſty dziecinne, oſpa, odra, kur.

Kinderbrey, *m.* papka. Kinderbrey eſſen, papkę iadać.

Kinderbringerinn, *f.* baba, co dzięcie od położnicy, odbiera.

Kinderdegen, *m.* ſzabelka, ſzpadka, dziecinna; nicht ſcharfer, nie oſtra.

Kinderdieb, *m.* ten co dzieci kradnie, dziecio-złodziey.

Kinderey, *f.* dziecinność, fraſzki, bagatele dziecinne. Kinderey treiben, dziecinnościami ſię bawić, *plur.* dziecinności, bagatelki.

Kinderfrau, *f.* mamka, nianka, ktora dzieci ſwoiemi pierſiami karmi.

Kinderfreund, *m.* ten co dzieci lubi, ten co dzieci kocha, dzieciarz.

Kindergeſchrey, *n.* krzyk dziecęcy, krzyk dziecinny, krzyk dzieci. Kindergeſchrey machen, krzyczeć *o dziecięcia mowa.*

Kindergürtel, *m.* paſek dziecęcy, paſek dla dzieci, paſek dla dziecięcia.

Kinderlehre, *f.* des Chriſtenthums, katechiſm, nauka Chrześciańska dla dzieci. Begriff der Kinderlehre, zebranie nauki Chrześciańskiey, katechiſm krotki. zur Kinderlehre gehörig, do katechizmu należący, katechizmowy, katechetyczny. Kinderlehre des Chriſtenthums halten, katechizmu uczyć, katechizm przepowiadać. Kinderlehre in andern Wiſſenſchaften, uczenie dzieci, nauczanie dzieci; leichte und kurze, łatwe a krotkie.

Kinderlehrer, *m.* im Chriſtenthume, uczyciel dzieci, w katechizmie, w Chrześciańſtwie, katechiſta; in andern Dingen, w inſzych rzeczach, uczyciel nauczyciel, *uczeńca.*

Kinderleiche, *f.* pogrzeb dziecięcia, *albo*, ciało umarłego dziecięcia.

Kinderlos, bezdzietny, ktory nie ma dzieci, *albo* ktoremu dzieci powymierały.

Kindermagd, *f.* piaſtunka, kobieta co dzieci piaſtuie; die hütet die Kinder nicht wohl, ktora nie pilnuie dobrze dzieci; fleißige, pilna.

Kindermörder, *m.* dzieci morderca, okrutnik na dzieci, dzieci zaboyca.

Kindermord, *m.* dzieci zaboyſtwo, dzieci morderſtwo, dzieci mordowanie.

Kindermus, *n.* papka, kaſzka dla dzieci, wohl gekochtes, dobrze zgotowana.

Kindermutter, *f.* inaczey, Hebamme, mamka, niańka; gute, dobra, *znaczy także powtore*; Weib, das viele Kinder kriegt, kobieta, co wiele dzieci ma.

Kinderpoſſen, *pl.* dziecińſtwo, dziecinności, dziecinne fraſzki.

Kinderrock, *m.* ſuknia dziecęca; mit Flügeln, z paskami.

Kinderſchuhe, *pl.* trzewiczki dziecęce, buciki dziecęce. Kinderſchuhe ausziehen, ablegen, vertreten, zdiąć dziecęce trzewiczki, zchodzić dziecęce trzewiczki, das iſt, wyiść z dziecinnych lat, wyrość z dziecięcia.

Kinderſchule, *f.* dziecęca ſzkoła, dla małych dzieci ſzkołka.

Kinderſpiel, *n.* gra dziecinna, igranie dziecinne, grą dziecęca.

Kinderſpielwerk, *n.* bawidło, bawidełko dziecęce, brzękaczka, *albo* co podobne.

Kindertaufe, *f.* chrzeſt dziecinny, chrzczenie dziecięcia.

Kinderverhör, *n.* katechizm, nauczanie dzieci, *albo* dziecęce słuchanie katechizmu.

Kinderwagen, *m.* wozeczek dziecinny, ktorym ſię dzieci bawią y wożą.

Kinderwerk, *n.* dziecinna robota; gegen etwas, prze co.

Kinder-

Kinderzucht, *f.* trzymanie dzieci, chowanie dzieci. Kinderzucht der Eltern, rodzicielskie trzymanie y chowanie dzieci. gute Kinderzucht halten, dobrze dzieci trzymać, dobrze dzieci wychowywać, dobrą im dawać edukacyią, wychowanie.

Kindeskind, *n. słowo w słowo, dziecięcia dziecie*; männlichen Geschlechts, męskiey płci, *nazywa się*, wnuk; weiblichen Geschlechts, wnuczka.

Kindes-Kindeskind, *n. słowo w słowo dziecięcia-dziecicia-dziecie*; männlichen Geschlechts, męskiey płci, prawnuk; weiblichen Geschlechts, białey płci, prawnuczka.

Kindesnoth, *f.* rodzenie dziecięcia. eine in Kindesnöthen brauchen, zażyć iakiey niewiasty, do pomocy y posługi przy rodzeniu. eine Kindesnoth findet sich, rodzenie się zbliża, boleści rodzenia zaczynaią się. in Kindesnoth liegen, rodzić, boleści w rodzeniu cierpieć. die Kindesnoth geht an, boleści rodzenia, *albo* rodzenie z boleściami iuż zaczyna się. sich in Kindesnoth befinden, w rodzeniu być, rodzić. einer aus Kindesnoth helfen, ratować ktorą w boleści rodzenia, pomagać do lekszego rodzenia, aby rozwiązana była. in Kindesnoth helfen, w rodzeniu ratować, aby łatwe rozwiązanie było.

Kindesstatt, an, na mieysce dziecięcia. an Kindesstatt annehmen, na mieysce dziecięcia wziąć, przyspośobie na syna; einen von einem, kogo od kogo. Annehmung an Kindesstatt, przyspośobienie za swoie dziecie, przyięcie za swoie dziecie. angenommener an Kindesstatt, przyięty, przyspośobiony, wzięty, za syna, za swoie dziecię.

Kindchen, *n.* dzieciątko, dzieciąteczko, pupeńka; angenehmes, nadobne.

Kindheit, *f.* erste, da ein Kind eigentlich noch nicht reden kann, dzieciństwo, gdy dziecię, właściwie ieszcze nie może mowić, niemowlęstwo, niemowlęcy wiek, niemowlęce lata, niemowlęce dzieciństwo, niemowlęca młość. von Kindheit an, od samego dzieciństwa. die Kindheit durch Verzärtelung alsofort verderben, zaraz przez pieszczoty niemowlęce lata dziecięcia psuć. einen von seiner Kindheit an veneriren, kogo od samego dzieciństwa szanować. Kindheit, dziecęcy czas, dziecęce lata, dziecinny wiek etc.

Kindisch, dziecinny, dziecęcy. kindischer Schmeichelenen, Liebkosungen, wie sie die Kinder machen, dziecęce podchlebstwa, podchlebne mowienie, czaczkanie się iak dzieci zwykły czynić. kindische Meynung dem Verstande nach, co do rozumu, dziecęce zdanie. kindischen Sinn fahren lassen, puścić mimo, dziecięcy umysł, porzucić dziecęcy umysł. kindische Uebung, dziecęce ćwiczenie. kindische Unart, dziecinność, dziecińśtwo, płochość, lekkomyślność. kindisch werden, dziecinnieć, dziecięciem się stawać; wieder werden, oddziecinnieć.

Kindisch, *adv.* po dziecinnemu, dziecinnie, iak dziecię, iak dzieci.

Kindlein, *n.* dzieciątko; männlichen Geschlechts, męskiey płci, chłopczyk, chłopczyczek, chłopek, synek; weiblichen Geschlechts, białey płci, dziewcze, dziewczynka, dzieweczka, dziewczyneczka.

Kindlich, dziecinny, synowski. kindliche Liebe, synowska miłość, synowski afekt. kindliche Liebe und Pflicht, synowska miłość y powinność; die kindliche Liebe läßt es nicht zu, synowski afekt tego nie pozwala.

Kindsblatter, *pl. f.* Kinderblattern, und also auch die übrigen Wörter, da Kinds für Kinder gesetzt wird, y tak też inne słowa w ktorych, *to* Kinds, za miast *tego* Kinder, iest położone.

Kinn, *n.* Theil des Gesichts, część twarzy, podbrodek. der ein großes Kinn hat, ktory ma wielki podbrodek, z podbrodkiem, *albo* podbrodkowaty, *znaczy także*, Ansprung oder Flechten am Kinne, plama, brodawka, na podbrodku, wybiegnienie iakie, na brodzie.

Kinnbacken, *m.* szczęka. zu den Kinnbacken gehörig, do szczęki należacy, od szczęki, *albo* ze szczęki.

Kinzing, Fluß in Schwaben, Kincynk, rzeka w Szwabii.

Kinzigerthal, *n.* Kincyńskie błonie, Kincyńska dolina; Thal in Schwaben, dolina w Szwabach, tym imieniem nazwana.

Kippe, *f.* przepaść, z gory na doł. auf die Kippe kommen, nad przepaść przyiść.

iść, auf der Kippe stehen, nad przepaścią stać. er steht auf der Kippe, das ist, in Gefahr, von seinem Dienste abgesetzt zu werden, stoi nad przepaścią, *to iest*, w niebezpieczeństwie utracenia swoiego urzędu, być złożonym z urzędu.

Kippen und wippen, fałszować monetę, fałszować pieniądze.

Kippen und Wippen, das, *n.* fałszowanie pieniędzy, zfałszowanie monety.

Kipper und Wipper, *m.* fałsarz monety, falserz pieniędzy, *także*, der mit abgesetztem oder geringlöthigem Golde verbothenen Handel treibt, ktory z kassowanemi, *albo* drobnemi pieniądzmi zakazany handel prowadzi.

Kippergeld, *n.* pieniądze fałszowane, moneta zfałszowana.

Kirchhayn, Stadt in Niederlausitz, Kirchhayna, miasto w Niżniey Luzacyi.

Kirche, *f.* Tempel, kościoł; große und herrlicher, wielki y w wspaniały; alte und heilige, stary y święty; berühmte, sławny; vortreffliche, przedni; sehr schöne und prächtige, bardzo piękny y pyszny; hohe, wysoki; neue, nowy; die nicht allein ihrer Heiligkeit, sondern auch Reichthums wegen renomirt ist, ktory nie tylko świętością, ale y bogactwami sławny. abgelegene Kirche, odległy kościoł, daleki, *iak mowią* daleko do kościoła. eine Kirche einweihen, kościoł iaki poświęcać. einem zu Ehren die Kirche erbauen, komu na honor kościoł wystawić. Eintheilung, Vermehrung der Kirche, zgwałcenie, zprofanowanie, zelżenie kościoła. Gott die Kirche widmen, kościoł Bogu dedykować, ofiarować. die Kirchen werden nicht von schlechten Bruchsteinen erbauet, und mit ungestalten Ziegeln gedeckt, sondern glänzen von Marmor und blinken von Gelde, kościoły stawiaią nie z prostych łamanych kamieni, y niesforemnemi przykryte dachowkami ale się od marmoru świecą, *y* błyszcza od złota. in die Kirche gehen, do kościoła chodzić. aus der Kirche kommen, z kościoła przyiść, przychodzić. zu der Kirche der heiligen Catharina kommen, przyiść do kościoła świętey Katarzyny; *znaczy także, to co y w polskim*, kościoł. Gemeine der Gläubigen, zgromadzenie wiernych. erste Kirche, naypierwszy kościoł, powstaiący, pierwiastkowy. Römische Kirche, Rzymski kościoł. Catholische Kirche, katolicki kościoł. Römisch Catholische Kirche, Rzymski katolicki kościoł. Apostolisch Catholische Kirche, apostolski katolicki kościoł. Lutherische Kirche, Luterski kościoł. Evangelische Kirche, ewangelicki kościoł. Reformirte Kirche, reformacki, kalwiński kościoł. streitende Kirche, woiuiący kościoł. triumphirende Kirche, triumfuiący kościoł. gedrückte Kirche, uciśniony, prześladowanie cierpiący kościoł.

Kirchenagende, *f.* agenda kościelna, księga modlitey y obrządkow.

Kirchenbrauch, *m.* zwyczay kościelny, zwyczay kościoła, zwyczay kościołowy.

Kirchenbuch, *n.* kościelna księga, gdzie wpisuią, metryki, pogrzeby, śluby.

Kirchenbuße, *f.* pokuta publiczna, pokuta kościelna.

Kirchendieb, *m.* złodziey co kościoły okrada, świętozłodziey, świętokradca.

Kirchendiebisch, świętozłodzieyski, świętokradzki.

Kirchendiebstahl, *m.* świętozłodzieystwo, świętokradzierz, świętokradztwo.

Kirchendiener, *m.* kościelny sługa, kościelny, kościelnik.

Kirchendienst, *m.* der in der Kirche verrichtet wird, kościelne nabożeństwo, ktore się w kościele odprawuie. zum Kirchendienste gehörig, do nabożeństwa należący.

Kirchenfürsteher, *m.* oder besser Vorsteher, dozorca kościoła, do ktorego staranie, o kościele, o iego stałości, y porządku należy.

Kirchengepränge, *n.* obrządki kościelne, ceremonie kościelne.

Kirchengeschenk, *n.* podarunek kościołowi ofiarowany, do kościoła dany.

Kirchengüther, *pl.* dobra kościelne, ktorych kościoł panem iest.

Kirchenlehrer, *m.* nauczyciel kościoła; so wohl gelehrter, als heiliger, tak dobrze uczony, iak y święty.

Kirchenordnung, *f.* porządek kościelny, porządek w kościele.

Kirchenpfleger, *m.* dozorca kościoła, starownik kościoła.

Kirchenrath, *m.* konsyliarz kościelny, konsyliarz w kościelnych interesach.

Kirchenräuber, *m.* kościołow odzierca, rabus, kościelny złodziey, świętokradca, co kościoły okrada, wyłupuie, świętołupierz.

Kirchen=

Kirchenräuberisch, święto-kradski, święto-łupietski, święto-złodzieyski.

Kirchenraub, m. okradzenie kościoła, zrabowanie kościoła, święto-łupierstwo, święto-kradstwo, złupienie kościoła; wyłupienie kościoła, kradzierz w kościele.

Kirchenschmuck, m. stroy kościelny, ubior kościelny, ozdoby kościelny.

Kirchenversammlung, f. zbor kościelny, sobor kościelny, zgromadzenie kościoła.

Kirchenvorsteher, m. dozorca kościoła, starownik kościoła, starownik o kościele.

Kirchenzierde, stroienie kościelne, przybranie, przystroienie w kościele.

Kirchenzucht, f. karność kościelna, ustawy kościelne o porządku.

Kirchgang, m. tu szczególnie znaczy, wywod. Kirchgang halten, wie eine Frau nach den sechs Wochen, na wywod iść iak pani po połogu, potym w generalnym znaczeniu bierze się. Kirchgang halten, um sich da trauen zu lassen, udać się do kościoła, aby tam slub wziąć. eines Kirchgang zieren helfen, swoią przytomnością przyozdobić czyie udanie się do kościoła.

Kirchhof, m. plac, dziedziniec przed kościołem; worauf die Todten begraben liegen, smentarz, na ktorym umarli chowani bywaią; der armen Sünder, smętarz, gdzie złoczyńcow straconych chowaią.

Kirchlein, n. kościołek, kościołeczek; von Holze, drewniany; altes, stary.

Kirchmesse, f. kiermasz, nabożeństwo y ochota w doroczny dzień poświacania kościoła.

Kirchner, m. kościelny, kościelnik, w kościele usługuiący, dziadek kościelny.

Kirchnerinn, f. kościelna, kościelniczka, w kościele nasługuiąca, babka kościelna.

Kirchrechnung, f. rachunki kościelnie, rachunki dochodow kościelnych.

Kirchspiel, n. parafia, fara. in einem Kirchspiele seyn, w iedney być parafii.

Kirchstühle, pl. ławki kościelne, ławy w kościele do siedzenia, stołki, krzesołka.

Kirchvater, m. dozorca kościoła, starownik kościoła, opiekun kościoła.

Kirchweyhe, f. poświęcanie kościoła, poświęcenie kościoła.

Kirmeßkirchweyhe, f. kiermasz, poświęcenie kościoła; Schmauserey und Feyertag der Landleute, uczta y uroczystość wieyskiego ludu.

Kirmeßessen, n. gutes Essen, uczta kiermaszowa, obiad kiermaszony.

Kirren, anlocken, wabić, nęcić, przynęcać, zachęcać, potym znaczy, to co, knarren, trzaskac, chrupać, to co, mruczeć, potym to co, gruchotać; wie eine Taube, iak gołąb. diese Tauben kirren sehr schön, te gołębie pięknie gruchoczą.

Kirschbaum, m. wiśnia, drzewo, wiśniowe drzewo. niedriger Franz-Kirschbaum, gatunek wiśni mnieyszych.

Kirsche, f. wiśnia, owoc. von Kirschen, z wiśni, wiśniowy. wie Kirschen, iak wiśnie.

Kirschfarbig, wiśniowy, wiśniowego koloru, wiśniowey barwy. kirschfarbiger Gürtel, wiśniowy pas, wiśniewego koloru pas.

Kirschner, m. kuśmierz, futernik, co koło futra robi.

Kiß, m. piasek. allzu grober Kiß, nazbyt gruby piasek, kamieniec.

Kiste, f. koszałka, szuflada, pudło, skrzynka, koszałeczka, pudełko, skrzyneczka.

Kistenmacher, m. ten co koszałki, szufladki, skrzynki, skrzyneczki, pudełka robi.

Kistenträger, m. drążnik, noszownik, co skrzynie, pudła, koszały, dźwiga, nosi.

Kistenträgerinn, f. drążniczka, noszowniczka, dźwigaczka, skrzyń, skrzyneck.

Kistner, m. oder Kistenmacher, stolarz, co skrzynie, pudła robi, pudełnik, skrzynnik.

Kitt, m. Materie, womit die Steine und dergl. gleichsam zusammen geleimet werden, kit, materyia lipka, ktorą kamienie y tym podobne rzeczy wraz zkleiaią.

Kitt, m. pigwa owoc; von gutem Geschmacke, dobrego smaku; gesunde, zdrowa.

Kittel, m. kitla, z płutna suknia robiona letka y wygodna na lato.

Kitten, mit Kitt zusammen fügen, na kit sadzić, na kit dawać, na kit puścić, to iest, kitem kleić, kitem nakleiać, kitem zkleiać.

Kittern, śmiać się, chychotać się, głośno się śmiać y mocno.

Kitzel, *m.* łaskotliwość, łechciwość, kiedy dotchnięcie ciała kto czuie zbytnia lubość.

Kitzingen, Stadt in Franken, Kicynga, miaſto we Frankonii.

Kläffer, *m.* plotka, baia, papla, co rad wiele y o wſzyſtkim gada, plecie, baie, błazgoń.

Kläger, *m.* oskarżyciel, obwiniciel, powod, powodowa ſtrona, *w ſądach*; hefstiger und verbitterter, żwawy, y dokuczaiący, natarczywy, popędliwy; unſinniger, nierozmyślny, nieuważny, nierozważny; guter, dobry; gewiſſer, pewny; mäßiger und beſtändiger, pilny y ſtateczny; falſcher, erzitterter, fałſzywy, zagniewany; ſtummer, lächerlicher, niemy, śmieſzny; beſchwerlicher, verhaßter, naprzykrzony, nie miły, nienawiſny; verwegener, freywilliger, lekomyslny; läppiſcher, opieſzały, nie żwawy, rozlazły. einen Kläger ordnen, oskarżyciela, nodſtawić, powoda dać; inſtygatora naznaczyć, *prawie toż ſamo.*

Klägerinn, *f.* oskarżycielka, obwinicielka, auch *w ſądach*, powod, powodowa ſtrona.

Kläglich, żałoſny, miłoſierny, politowania godny. kläglicher Fall, politowania godny, żałoſny przypadek. klägliche Art, żałosny ſpoſób. klägliche Rede, żałosna mowa, miłoſierne mowienie. klägliche Stimme, żałoſny, miłoſierny głos. kläglicher Tag, żałosny, ſmutny dzień. kläglicher Sieg, żałosne zwycięſtwo, ſmutne zwycięſtwo, politowania y żalu godne.

Kläglich, *adv.* żałośnie, ſmunto, z narzekaniem, miłoſiernie, liſtościwie. kläglich thun, über etwas, narzekać, płakać, lamentować nad czym, o co; wie die Weiber, iak kobiety, płaczliwym, wrzaskliwym głoſem.

Kläpperlein, *n.* rzegotka, kołatka, do rzegotania, do kołatania.

Klärlich, iasny, przezroczyſty, cieniuteńkiego koloru.

Klärlich, *adv.* iasno, iaśnie, przezroczyſto, oczywiście; falſch ſeyn, iasno być fałſzywym. worinnen eine Lügen klärlich ſteckt, w czym iaśnie kłamſtwo, pokazuie ſię. etwas klärlich befinden, iaśnie co oczywiście, co znaleść, oczywiście y iasno co wynaleść. etwas klärlich erfahren, dowiedzieć ſię czego, *albo* wywiedzieć ſię czego oczywiście, iasno. in ſeiner ſchändlichen Sache klärlich ertappet werden, w rzeczy ſzpetney oczywiście być złapanym. den Schmerz klärlich zu erkennen geben, dać poznać iasno oczywiście, *ſwoy żal.* die Worte zeigen es klärlich an, słowa iasno pokazuią, oczywiście ſię to w słowach wydaie.

Klätzſcher, *m.* gadacz, ſzczebietnik, baia, plotka, co gada y plecie uſtawicznie, świegot.

Klätzſchicht, gadatliwy, ſzczebietliwy, baieczny, plotliwy, co lubi wiele mowić.

Klaffen, być rozpadłym, ſzparę mieć. die Erde klafft auf, ziemia ſię rozpadła, ziemia ſię roztąpiła. 2) *znaczy, to co*, plaudern, baiać, pleść, ſzczebietać.

Klaffend, rozpadły, rozſtąpiony. klaffende Erde, rozpadła, rozſtąpiona ziemia.

Klaffung, *f.* ſzpara, rozpadlina, rozſtąpienie. Klaffung der Erde, rozpadnienie, padanie ſię ziemi, rozſtępowanie ſię ziemi.

Klafter, *f.* ſążeń, ſążnia; ein gewiſſes Maaß, pewna miara. lange Klafter, długa ſążen. kurze Klafter, krotka.

Klagbar, godny oskarżenia; das anzuklagen iſt, co może być, *albo* powinno być oskarżone. klagbare Schandbarkeit, godna oskarżenią ſzpetność, *znaczy także, to co*, das zu beklagen iſt, o co narzekać rrzeba. klagbares Unglück, nieſzczęście godne pożałowania y narzekania.

Klage, *f.* narzekanie, żal w słowach wynurzony, *to co*, Wehklage, ein Brief voller Klagen, liſt pełny narzekania, żalu; über etwas, o co; bey einem über einen die Klage anſtellen, u kogo na kogo narzekanie czynić. mit ſeiner täglichen Klage nichts ausrichten, ſwoim codziennym narzekaniem, nic niewskurać, nic niedokazać. tägliche Klage des Römiſchen Volkes, codzienne narzekania ludu Rzymskiego. zu Rom wird eine große Klage über deine Ungerechtigkeit geführet, codzienne narzekanie ieſt w Rzymie na twoię nieſprawiedliwość. eines Klage nicht mehr anhören können, czyiego narzekania nie moc więcez ſłuchać. die Sache iſt zu einer gemeinen Klage ausgebrochen, rzecz ta wybuchnęła, z poſpolitym wſzyſtkich narzekaniem. betrübte Klage, ſmutne narzekanie. die Klage wird un

um dieser Dinge willen geführt, narzekanie będzie o tę rzecz; w narzekaniu zamyka się, głos, wołanie, ięczenie, wzdychanie, płacz: *potym znaczy to co*, gerichtliche Klage, sądowe obżałowanie, oskarżenie, obwinienie. wider einen einer Sache halber die Klage erheben, obżałowanie uczynić na kogo o iaką rzecz. die Klage anfangen, pozwać kogo, obżałowanie zanieść w pozwie przed sędziego. Ursache oder Recht, die Klage erhoben zu haben, mieć przyczynę prawo obżałowania przed sądem. einem die Klage zugestehen, komu pozwolić pozwania drugiego. schriftliche Klage, pozew, pisane obżałowanie. schriftliche Klage anstellen, pozwać kogo pozwem przed sąd. sich auf die Klage einlassen, odpowiadać na obżałowanie, stanąć na pozew do sądu

Klagen, skarżyć, skarżyć się, żalić się, obżałować, obwiniać; über etwas, skarżyć się o co. einen klagen, skarżyć kogo, skarżyć na kogo, oskarżyć kogo; eines wegen, o co. bey einem klagen, przed kim się skarżyć, przed kim skarżyć, przed kim żalić się, przed kim obżałować; mit Heulen und Seufzen, z ięczeniem y wzdychaniem. mit Thränen klagen, ze łzami; bey dem Vater gegen den Nachbar, über des Bruders Unrecht, skarzyć się przed oycem na sasiada, o krzywdę braterska. über sein widriges Glück klagen, na swoią przeciwną fortunę skarżyć sie. einem über etwas klagen, żalić się przed kim na co, o co. einem sein Elend klagen, na swoię nędze przed kim skarżyć się, odpowiadać przed kiem swoię biedę. eines Dinges wegen klagen. skarżyć się, żalić się o iaką rzecz. etwas Gott und Menschen klagen, skarżyć się o co przed Bogiem y przed ludźmi; *znaczy to co*, Beklagen, oskarżyć przed sądem, vom Gerichte.

Klagen, das, *n.* skarżenie się, żalenie się, żałowanie się, obżałowanie, pozywanie.

Klagend, skarżący, żałuiący, żalący się, żałosny. mit klagender Stimme, żałosnym głosem. dieser klagende Mensch, ten żałosny człowiek; *powtore znaczy*, anklagend, oskarżaiący, pozywaiący, skarżący, obwiniaiący.

Klagenfurth, Stadt in Kärnthen, Klagenfurt, miasto w Karyntyi.

Klagenswerth, godny żałowania, pożałowania, żalu, lamentow.

Klagfrau, *f.* bey Leichen, naięta kobieta płacząca za pieniądze przy ciele, zapłaca przy obcym trupie wyie.

Klaggeschrey, *n.* narzekanie, płacz, krzyk płaczliwy, płacz z krzykiem, lament, narzekanie, wołanie z płaczem, ze szlochaniem. Klaggeschrey verführen, narzekanie czynić, z płaczem y z krzykiem się rozwodzić.

Klaghaus, *n.* dom płaczu, lamentow, żalu, narzekania, ięczenia.

Klaglied, *n.* żałosna piosnka, smutna pieśń, lamentuiąca pieśń. die Klaglieder Jeremiä, treny żale, żałosne y smutne pieśni Jeremiasza.

Klagrede, *f.* żałosna mowa, narzekanie, płaczliwe mowienie.

Klagstimme, *f.* narzekaiący głos, płaczliwy głos, mowa z płaczem.

Klagweib, *n.* kupiona baba na pogrzebie przy czyim umarłym ciele płacząca, płaszka.

Klagweise, skarżenia sposobem, obżałowania trybem, z narzekaniem.

Klagwürdig, godny oskarzenia, godny obżałowania.

Klammer, *f.* klamra, womit Steine, Holz u. d. g. zusammen befestiget werden, ktorą kamienie, drzewo, przybiiaią, aby się dobrze przy czym trzymało. eiserne Klammer, żelazna klamra. hölzerne Klammer, drewniana klamra.

Klammern, klamrą zbiiać dwie rzeczy aby się iedna drugiey trzymała, klamrą uiąć. klammere diese Hölzer, uymiy klamrą te dwa drzewa.

Klang, *m.* brzmienie; sehr heller und klarer, głośne y iasne; grober, grube huczne; erbärmlicher, kläglicher Klang, miłosierne, żałosne brzmienie; *w tym samym sensie lepiey mowi się*, miłosierny, żałosny głos; leerer, unterschiedener, możny, rozmaity głos; artiger, piękny; durchdringender Klang, przeraźliwy, przenikaiący głos. weichlicher Klang, miętki, miałki głos. starkes, heftiger Klang, mocny, tęgi głos; ungeschickter, alberner, nie piękny, niezgrabny głos, niegładki; bäurischer, grober, chłopski, gruby; abweichender, unveränderter, widriger, niezgodny, niemienny, przeciwny głos; sachter Klang, lekki głos, leciuchneńki głosek, wolny głos, wolny głosek. so angenehmer Klang, tak miły głos, tak słodki głos. trauriger Klang, smutny głos. die Ohren nehmen den Klang

ein, uſzy bierą w ſiebie głos. der Klang ſteiget in die Höhe, głos wſtępuie w gorę. der Klang wird vergrößert, głos pomnaża ſię, głoſu przybywa. der Klang kommt mir vor die Ohren, głos przychodzi do uſzow moich: głos brzmi w uſzach moich. die Stimme auf einen kläglichen Klang lenken, głos odmienić w żałośny głos, w żałośne brzmienie. einerley Klang im Ausgange geben, na końcu wydawać iednakowy głos, iednakowo brzmieć. Klang der Saiten machen, na ſtroniech brząkać. die Zunge macht die unterſchiedenen Klänge, ięzyk czyni rozmaite brzmienie, rozmaite głoſy ſprawuie. den leeren Klang von ſich geben, prożne brzmienie z ſiebie wydaie. der Klang fällt in die Ohren, brzmienie, głos wpada w uſzy. der Klang vergnügt die Ohren, głos, brzęk, dzwięk kontentuie uſzy. der Klang füllet meine Ohren, głos napełnia uſzy moie. leerer Klang der Worte, prożne brzmienie słow. den Klang der Trompete nicht vertragen können, nie moc cierpieć, głoſu trąb: *potym także* Klang *znaczy to co,* wrzaſk, krzyk, inſonderheit den die Adler von ſich geben, w ſzczegulności ten ktory orły wydaią. der Klang eherner Dinge, głos brzęk, tętnienie miedzianych, albo metałowych ogołem rzeczy. muſikaliſcher Klang, ton głoſu; iście głoſu rozmaite. einerley Klang, iedno ſtayny głos, zgodny głos, zgodne tony, zgodne głoſy; naſtroione głoſy.

Klapf, *m.* ſztuk, puk, ſztukanie, pukanie, *klapanie*, *klap.*

Klapfen, pukać, ſztukać, kołatać, *klapać*, kłapać; laut mit den Zähnen, kłapać głośno zębami. klappe nicht mit den Zähnen, nie kłap zębami.

Klapper, *f.* kłapaczka, pukaczka, ſztukaczka, kołatka. die Kinder mit der Klapper ſchrecken, dzieci kłapaczką ſtraſzyć, daß ſie ſtille ſchweigen, aby ſię uciſzyły. kleine Klapper, maleńka kłapaczka, kołateczka, ſztukateczka; maluchna kołatka, malenieczka ſztukatka. Klapper an der Thüre, młoteczek u drzwi do zaſztukania, do zakołatania.

Klappermaul, *n.* wyparzona gęba, ktora ſię nigdy nagadać nie może, ktora mowi co chce, iak długo chce.

Klappermühle, *f.* młyn, ſztukaiący, kołataiący, iakie ſą wodne młyny.

Klappern, kłapać, kołatać, ſztukać, pukać. mit den Zähnen klappern, zębami kłapać. die Teller klappern, talerze brzeczą, ſztukaią, kołataią.

Klappern, das, *n.* ſztukanie, kołatanie, kłapanie, brzęczenie.

Klappernd, ſztukacz, kłapacz, kołatacz, brząkacz, ſztukaiący, kołataiący, brząkaiący. klapperndes Maul, pyſk kołataiący, *to ieſt*, gadatliwy. klappernde Mühle, kołataiący młyn, ſztukaiący, pukaiący młyn, kłapiący młyn.

Klapperſpiel, *n.* igraſzka dziecinna, brzękaczka dla bawienia dzieci.

Klapperſtorch, *m.* żurawie dziubem kłapanie, kołatanie.

Klapperwerk, *n.* brząkanie dziecęce, brząkanie dziecęce brząkaczką.

Klar, helle, deutlich, iaſny, czyſty, wyraźny. klare Stimme, iaſny głos. klare Sache, iaſna rzecz, iaſna ſprawa. klares und ausnehmendes Exempel, iaſny y przewyśmienity przykład. klare Worte, iaſne słowa. dieſe Dinge ſind klar, te rzeczy ſą iaſne. etwas klar machen, co iaſne uczynić, *albo* co uczynić iaſnym. klare Wahrheit, iaſna prawda, czyſta prawda. klare und verſtändliche Erzehlung, iaſna y wyrozumiana powieść; *to co*, przezroczyſty. klares Waſſer, przezroczyſta woda. klarer Wein, przezroczyſte wino. klare und helle Stimme, iaſny y czyſty głos. was man daraus ſchöpft, iſt rein und klar, co ztamtąd czerpaią ieſt czyſte y iaſne. klarer Himmel, czyſte, iaſne niebo. klare Edelgeſteine, iaſne, przezroczyſte kamienie. klare Luft, czyſte, przezroczyſte powietrze. klar ſeyn, być iaſnym. das iſt klar, to ieſt iaſna, *rozumiey* rzecz. die Sache iſt klar, rzecz ieſt iaſna. die Sache mit ihm iſt klar, interes z niem ieſt iaſny. klar und allen bekannt iſt es, iaſno y wiadomo to ieſt wſzyſtkim, daß etwas ewig ſey, że co ieſt wieczne. alles iſt klar, wſzyſtko ieſt iaſne, wſzyſtko ſię iaſne pokazuie. klar machen, obiaśnić, prawdę czego pokazać. die Rechnung klar machen, wyrachować ſię, rachunki iaſne, pewne, dowodne uczynić.

Klar, *adv.* iaſno, iaśnie. klar erhellen, erſcheinen, iaſno ſię pokazywać, iaſno ſię wydawać. etwas klar verbiethen, iaſno co zakazać, iaſno co zabraniać, zakazywać. klar und deutlich reden, iaſno y wyraźnie mowić. klar erweiſen,

sen, iasno pokazać· das ist klar erwiesen, to iest iasno pokazane.

Klarheit, *f.* iasność. Klarheit der Stimme, iasność głosu. die Klarheit der Gestirne, iasność gwiazd. die Klarheit der Augen, iasność oczow. lautere Klarheit, czysta, szczera iasność. die Klarheit des Himmels, iasność nieba; der Luft, iasność powietrza, wyiaśnienie nieba, powietrza; *w tym samym sensie mowi się*, die Klarheit des Wassers, iasność wody. die Klarheit der Beweisgründe, iasność gruntuiących powodow. die Klarheit der Rede, iasność mowy, gdy sens w niey iest prędko zrozumiany.

Klatschen, das, *n.* trzaskanie; mit der Peitsche, karapem, biczem, Carbatsche, charapnikiem, kańczugiem, zumal wenn einer damit geschlagen wird, zwłaszcza gdy kogo niem biią; der Schläge mit dem Ochsenziemer kriegt, daß man das Geklatsche davon hört, ktory takię cięgi bykowcem bierze, że aż trzask słychać; *powtore znaczy to co:* Gewäsche, mowy, wieści, gadania. einen Klatsch anrichten, dać okazyią do zwady, do sprzeczki.

Klatschen, klaskać; mit den Händen, rękoma, rękami; mit dem Maule klatschen, gębą smukać, posmukiwać. mit der Peitsche klatschen, charapem trzaskać, kańczugiem pukać; *powtore znaczy to co:* plaudern, gadać, baiać pleść, wybaiać, wypleść. er klatschet alles, on wszystko wybaia, wyplecie.

Klatschen, das, *n.* mit den Händen, rękoma, rękami. Klatschen mit dem Maule, posmukiwanie gębą, posmukienie. Klatschen mit der Peitsche, trzaskanie charapnikiem, pukanie kańczugiem, bykowcem; *powtore znaczy to co:* das Plaudern, baianie, wybaianie, plecienie, wyplecienie, gadatliwość.

Klatscher, *m.* gadacz, baia, plotka; großer, erschrecklicher, wielki, straszny baiacz.

Klatschmäulicht, gadatliwy, lubiący baiać, lubiący pleść.

Klatschmaul, *n.* gęba wyparzona, iezyk na kołowrocie, w ięzyku kości nie ma.

Klauben, rwać, urywać. an einem Beine klauben, na iakiey kości ogryzywać, albo z kości gryząc, rwać, szarpać; im Essen, w iedzeniu, gryść z wolna mięło.

Klaue, *f.* eines Rindes, Ziege, Schweines &c. dann und wann auch so viel als eine Kralle, kopyto, kopytko; tak wiele znaczy iak y to słowo kralle szpona; harte, twarde; runde Klaue, okrągłe kopyto, okrągłe kopytko. Hohe Klaue, wysokie kopyto; beschädigte, nadpsowane, nadpsute. sich von einander gebende Klaue, rozdwoione kopytko, dwoiące się kopytko. gespaltene Klaue, rozdwoione kopyto, eines Rindes, wołu, wołowe kopyto; eines großen Viehes, u bydlęcia wielkiego kopyto. die Klaue wird hart, kopyto twardnieie. an- oder einschlagen, Klauen bekommen, w kopyto w biiać, w kopyto wziąć, brać. die Köche haben alle Weih- oder Adlersklauen, kacharzę maią kaniukowe albo orle szpony. Klauen der Löwen, Bären, Hunde, Katzen und dergleichen Kralle, pazury lwie, niedźwiedzie, psie, kocie y tym podobnych zwierząt, to słowo. Klaue, znaczy. krumme Klaue, krzywy pazur, zakrzywiona szpona; harte, twardy pazur, twarda szpona; lange, długi pazur, długa szpona. mit den Klauen einem ins Gesichte fahren, ze szponami, z pazurami do twarzy się komu drzeć. mit den Klauen das Futter ergreifen, w szpony wziąć żyr, szonami żyr pochwycić, szponami za żyr uchwycić. einen mit den Klauen zerreissen, kogo szponami pazurami podrapać. das Klauen hat, co szpony, pazury ma- szponisty, pazurowaty, kopyciasty. die Klauen benehmen, pazury odiąć, kopito odiąć.

Klause, *f.* zamknięcie, zawarzie, zamykanie, zamek, do zamykania.

Klebefeuer, *n.* tłusty ogień; z czego tłustego zapalonego wybuchaiący.

Kleben, więznąć, lgnąć, ulgnąć; woran, na czym, tkwić, utkwić; an dem Thurme, na wierzy. kleben bleiben, przylgnąć, utkwić, in dem Ohrenschmalze, und im Vogelleime, ulgnąć, uwięznąć; *w maści uszney, iak na lepie ptaszynym.* die Hände kleben lassen, utkwić ręce w czym, szpony w czym utkwić.

Klebfleckchen, *n.* przycinek, słoweczko; einem anhängen, słoweczkiem komu przyciąć.

Klebricht, lgnący, lipki; wie Vogelleim, iak ptaszy lep; wie Leim, iak kley; wie Harz, iak żywica ktora lgnie do rąk, co się do rąk lepi.

Klek,

Kleck, *m.* makuła, skaza; von Dinte, od inkauſtu; zyd, taką makułę nazywaią.

Klecken, zmakułować, zwalać czem; plamę uczynić na czym; *powtore znaczy, to co* zureichen, wyſtarczyć, wyſtarczać, doſtawać. kleckt eine nicht, ſo will ich dir zwo geben, ieżeli iedna nie wyſtarcza, do dam dwie.

Kleckicht, zplamiony, żydami, zwalany, zmakułowany.

Klee, *m.* ein Kraut, *ziele pewne*, konicz, konik, das auf den Wieſen wächſt, co na łąkach rośnie; ſauerer, kwaskowata; wohlriechender, pachnąca piekne; fetter, tłuſta; gelber, żołta; griechiſcher, grecka.

Kleeblume, *f.* kwiat, na takowym zielu, na tey koniczy, koniczny kwiat.

Kleiben, lepić, oblepiać, mit Lehm überziehen, gliną oblepiać, lepić.

Kleibwerk, *n.* lepianka, oblepianka; etwas, das aus Leim gekleibet iſt, to co z gliny ulepione, glinianka.

Kleid, *n.* ſuknia, ſzata, odzienie; *w tym ſamym ſenſie:* tägliches, powſzednia ſzata, powſzednie odzienie, oder wie man es zu Hauſe trägt, albo domowa, iakiey przy domu zażywaią; feyertägliches, odświętna, od święta, na odświęt; wie man es trägt, wenn man ausgeht, lepſza piękna ſuknia, iaką noſzą gdy w gościnne, albo między ludzi ſię idzie; leinenes, lniana, lana; weibliches, białogłowska ſzata, ſuknia; beflecktes, zplamiona, zwalana, zpaskudzona; koſtbares, koſztowna, droga; purpurnes, purpurowa; knechtiſches, służebna, niewolnicza; ſchönes, piękna; buntes, pſtra; das für Moder auseinander fährt, ktora od pleśni, od zleżałości rozłazi ſię, rozlatuie ſię na kawałki. Kleid zur Trauer, żałobna ſuknia, żałoba; zerriſſenes, podarta; umgekehrtes, nicowana, przewracana; naſſes, mokra; ſeidenes, iedwabna; mit Gold geſticktes oder bordirtes, złotem aſtowana, albo bramowana po kraiach; mit Edelgeſteinen beſetztes, drogiemi kamieniami wykładana; Schnee weiſſes, iak śnieg biała; dunkeles, ciemna; lichtes, iaſna; ſchwarzes, czarna; bauſichtes, fałdow wiele maiąca, *albo* z wielu fałdami. Kleid wechſeln, d. i. anders anziehen, ſuknie odmienić, *to ieſt*, inſze wdziać. in einem purpurnen Kleide aufziehen, w purpurowey ſzacie wychodzić. das Kleid zerreiſſen, ſuknią rozedrzeć. das Kleid wieder flicken, ſuknią naprawić, ponaprawiać. das Kleid verfertigen, ſuknią zrobić, wygotować. in einem knechtiſchen Kleide zu Schiffe gehen, w niewolniczey, *albo* w łużney ſukni na okręt wſiąść. Trauerkleid anhaben, w żałobie chodzić, żałobę noſić. buntes Kleid anhaben, tragen, pſtrą ſuknią rozmaitego koloru ſzatę mieć, noſić. das Kleid anziehen, ſuknią wdziać. das köſtliche Kleid, naykoſztownieyſza ſuknia. Kleid ſeines Bruders, ſuknia iego brata. perſiſches Kleid anziehen, Perſką ſpatę wdziać. einem das Kleid ausziehen, zdiąć ſuknią z kogo. Kleid garſtig machen, zpaſkudzić, zbrukać, zwalać, zplamić ſuknią. aus dem Kleiderſchranke das Kleid nehmen, dobyć ſukni ze ſkrzyni, ze ſchowania. das Kleid paßt wohl, iſt gerecht, ſuknia dobrze zrobiona, dobrze leży. Kleid wenden, ſuknią nicować, przenicować. ausländiſches Kleid tragen, cudzoziemſką ſuknią noſić. einem das Kleid nehmen, ze ſukni kogo odrzeć. das königliche Kleid ablegen und ein Hirtenkleid anziehen, krolewſką ſuknią zdiąć a paſterſką obiec. Kleid verunſtaltet die Leute, ſuknia ſzpeci ludzi. anderes Kleid anziehen, inſzą ſuknią wdziać. Blut auf dem Kleide, krew na ſukni. buntes Kleid tragen, rożnych kolorow ſuknią noſić. zu den Kleidern gehörig, do ſukni, do ſzat należący, ſukniany, ſzatny. dergleichen Schrank, ſchowanie na ſuknie.

Kleiden, ubierać, w ſuknie; etwas womit, co w co ſtroić, uſtroić. von auſſen kleiden, z wierzchu, po wierzchu uſtroić, ubrać. ſich etwas ſchlecht und altväteriſch kleiden, trochę po proſtemu, y poſtaroświecku ubierać, ſtroić. ſich in Pels kleiden, ubierać ſię w futro, ſtroić ſię w futro. ſich königlich kleiden, po krolewſku ſię ſtroić, po krolewsku ſię noſić. ſich bunt kleiden, w rożne kolory ſię ſtroić, w rozmaite farby ubierać ſię. ſich Perſiſch kleiden, po Persku ſię ſtroić, po Persku ſię noſić. einen gar herrlich kleiden, kogo po pańſku ſtroić, po pańſku noſić, wſpaniale. ſich ſehr reichlich und accurat kleiden, ſiebie czyſto y należycie ſtroić, noſić ſię, upierać ſię. ſich auf die neue Mode kleiden, nową modą ſię ſtroić, ubierać.

Kleiderbürſte, *f.* ſzczotka do chędożenia z prochu ſukien, ſzczotka do ſukien.

Kleiderhandel, *m.* handlowanie ſukniami, kupczenie ſukniami.

Kleiderhändler, *m.* handlarz ſukniami, kupczący, handluiący ſukniami.

Kleiderhüter, *m.* ſzatny, dozorca ſzatni, przełożony ſzatni, ſtarſzy nad ſzatnią.

Kleiderhüterinn, *f.* ſzatnina, ſzatni dozorczyna, przełożona nad ſzatnią.

Kleiderkammer, *f.* ſzatnia, ſzatni pokoy, izba na ſuknie.

Kleiderkaſten, *m.* ſkrzynia na ſuknie, ſepet na ſuknie, ſchowanie na ſuknie.

Kleidermotte, *f.* mul w ſukni, robak ſuknie toczący y gryzący.

Kleiderordnung, *f.* uſtawa, o ſukniach, o ſzatach, o ſtroieniu ſię.

Kleiderſchrank, *m.* ſkrzynia na ſuknie, ſchowanie na ſuknie.

Kleidertracht, *f.* ſuknie, ſzaty, ſtroy, ſtroienie ſię, ubieranie ſię, noſzenie ſię.

Kleiderverwahrer, *m.* ſzatny, w ſchowaniu trzymaiący, ſzaty, ſuknie.

Kleidchen, *n.* ſukieńka, ſzatka; neues, nowa; ſchönes, piękna.

Kleidung, *f.* ubieranie ſię, ſtroienie ſię ſtroienie, ubieranie, ſtroy; rauhe, niegładki; weibliche Kleidung, ſtroy białogłowſki; nöthige, potrzebny; alte Kleidung, ſtare odzienie; vorige, ſchöne, przeſzłe, dawne; purpurne, jüngferliche, purpurowy, panieńſki ſtroy; ſchändliche, ſzpetny; weiſſe, biały; königliche Kleidung, krolewſki ſtroy. Aenderung der Kleidung, odmienianie ſukien, ſtroiu, odmiana w ſukniach, w ſtroiu. gar zu ſehr auf die Kleidung halten, bardzo ſię nazbyt ſtroić, zbytkować w ſukniach, w ſzatach, w ſtroieniu ſię. in ſchönſter Kleidung auf dem Throne ſitzen, w iak naypięknieyſzym ſtroiu na tronie ſiedzieć. ein Mann in Weibskleidern, męſzczyzna w białogłowſkim ſtroiu. andere Kleidung anziehen, inſze ſuknie, ſzaty wdziać. durch deſſen Büberey gehen wir in dieſer heßlichen Kleidung, przez iego nie podściwość chodzemy w tak ſzpetnych ſzatach. Kleidung und Nahrung, odzienie y iadło. ohne dieſe Kleidung kann er weder den Namen behaupten, noch das Amt führen, bez tego ſtroiu bez tych ſzat, ani według imienia, ani według godności może ſię noſić. die Kleidung wieder anlegen, znowu pierwſze ſuknie wdziać, znowu ſię do pierwſzych ſukien wrocić. ſtets die Kleidung behalten, zawſze w iednakowich ſukniach chodzić. einen in Soldatenkleidung ſehen, widzieć kogo w żołnierſkiey ſukni. ſich alſo in der Kleidung aufführen, tak ſię ſprawować co do ſtroienia ſię, co do ſukien. in königlicher Kleidung ſitzen, w krolewſkich ſzatach, w krolewſkim ſtroiu ſiedzieć. etwas zur Feyertagskleidung brauchen, czego na ſuknie odświętne zażywać. für den ſich eine Frauenkleidung ſchickt, dla kogo dobry białogłowſki ſtroy; ktoremu by dobrze było w białogłowſkim ſtroiu, w białogłowſkich ſukniach chodzić. einen mit einer neuen und fremden Kleidung ausſtaffiren, kogo w nowe y cudzoziemſkie ſuknie uſtroić; einen derſelben berauben, odrzeć kogo z ſukien z ſzat; die nicht viel von einer Privatperſon ihrer abgeht, ſuknie, ktere na prywatnego człowieka prawie przyſtoią. das dienet mir zur Kleidung, to mi ieſt za ſuknie, to mi ſtanie za ſzaty. es einem in der Kleidung nachthun, naśladować kogo w ſtroiu, w ſukniach.

Klein, mały, nicht groß, nie wielki. kleines Stück, mała ſztuczka. die Erde hat mir klein geſchienen, ziemia zdeła ſię mi mała. kleiner Zwiſt iſt zwiſchen uns, mały ſpor, mała nieiedność ieſt między nami. keine kleine Wohlthat, żadne małe dobrodzieyſtwo. kleine Anzahl der Redner, wała liczba mowcow. kleines Lob, mała chwała. kleines Herz, małe ſerce, kleiner Mann, mały człowiek, małego wzroſtu człowiek. kleine Kraft iſt darinnen, mała moc ieſt w tym. kleine Fiſchgen, małe rybki. kleine Thiere, małe zwierzęta. kleiner Wachsthum, mały przyroſt, małe przyrośnienie. kleine Buchſtaben, małe litery. ſehr klein, nader mały. ziemlich klein, trochę mały. kleine Anſtoßung, małe popchnięcie, potrącenie. kleiner Muth, mały umysł. kleiner Brief, mały liſt. kleine Leute, maleńcy ludzie. kleine Büchergen, maleńkie kſiążeczki. kleine Meyerhöfchen, małe folwarczki. zu kleiner Brief, nazbyt mały liſtek. kleine Bilderchen, małe obrazki, obrazeczki. kleine Pferde, małe koniki. kleiner Ort, małe mieyſce. kleines Pulſter, mała poduſzka. kleiner Weinſtock, mała winnica, mała winniczka. kleine Puppe, kleiner Kerl, mała pupka, mały chłopczyk. wie klein! iak mały! iak malenki!

lenki! so klein, tak mały, tak malenki. so kleines Feigenkörnchen, tak małe figowe ziarno. so kleiner Knabe, tak mały chłopczyk. klein machen, zmnieyszyć, etwas, co. klein zerreiben, trochę nadłamać.

Klein, *adv.* mało, nie wiele drobno. klein geschrieben, mało pisany. wie klein! iak mało! so klein, tak mało.

Kleinäugig, małych oczow. kleinäugige Mägdchen, z małemi oczami dziewczę.

Kleiner, mieyszy, pomnieyszy, mnieysze. kleinere Sache, mnieysza rzecz. der kleinere Sohn, mnieyszy syn, *zwyczaynie się w Polskim mowi*, młodszy syn. kleinere Sorge, mnieysze troski, mnieysze starunki. kleinere Thiere, pomnieysze zwierzęta.

Kleinern, umnieyszać, umnieyszyć, zmnieyszać, zmnieyszyć.

Kleinerung, *f.* umnieyszanie, umnieyszenie, zmnieyszanie, zmnieyszenie.

Kleinfügig, maleńki, maluchny, malenieczki; Dörfchen, malenieczka wioska.

Kleinfügigkeit, *f.* małość, maluchność, malenieczkość; einer Sache, iakiey rzeczy.

Kleinfüßig, mało stopny, co małe stopy ma, z maleńkiemi stopkami.

Kleingläubig, małowierny, małey wiary człowiek, niedowiarek.

Kleingläubigkeit, *f.* małowierność, mała wiara, niedowiarstwo.

Kleinhälsicht, małey szyi, małego karku, z małą szyią, z małym karkiem.

Kleinheit, *f.* małość, maleńkość, maluchność, niewielkość.

Kleinigkeit, *f.* małość, maleńkość. wegen seiner Kleinigkeit nicht können gesehen werden, dla swoiey małości nie moc być widzianym; dla małości nie widać go, dla maleńkości widzieć go niemożna. dieses ist eine Kleinigkeit, to iest małość, rzecz mała, maleńka. die Sache ist eine Kleinigkeit, ta rzecz iest małość. in Kleinigkeiten den Befehl nicht beobachten, w małych rzeczach na rozkaz nie uważać. Kleinigkeiten zusammen suchen, maleńkie, drobne rzeczy, małości w kupę zbierać.

Kleinlaut, małego umysłu, podłego umysłu, małego serca. der Schimpf hat ihn kleinlaut gemacht, zniewaga sprawiła w nim podły umysł. sie sind kleinlaut und geben gute Worte, oni są małego serca, stracili serce, y pokornie mowią.

Kleinmüthig, małego serca, ztrapionego y złamanego umysłu, w ktorym zwątlony iest umysł, w ktorym serce zpodlało. kleinmüthig werden, zpodleć, stać się podłym, małego serca. kleinmüthig machen, podły umysł, podłe serce w kim sprawić.

Kleinmüthig, *adv.* podło, małym sercem, podłym umysłem, nikczemnie.

Kleinmüthigkeit, *f.* małość umysłu, podłość serca, zwątlone y upodlone serce, opuszczenie się, zarzucenie się, niedbanie o nie wspaniałego, zniżony przeciwnosciami umysł, poniżone aż do podłości serce.

Klein-Neffe, *f.* praprawnuk. Klein-Niffel, praprawnuczka.

Kleinod, *n.* kleynot, köstlicher Edelgestein, kosztowny, drogi kamień; *powtore znaczy nadgrodę:* po walce, po potyczce; Belohnung nach einem Kampfe, *potrzecie znaczy* etwas kostbares, was man aufhebt, co drogiego, co w depozyt daią; *po czwarte znaczy*, Zierath auf dem Helme in der Heraldik, ozdoby na chełmie, w Heraldyce, czyli naczey w Herbach.

Kleinod-Austheiler, *m.* nadgrody rozdawca, nadgrodo-dzielca.

Kleinste, naymnieyszy. alles vom Kleinsten bis zum Grösten an einen schreiben, wszystko od naymnieyszego do naywiększego komu opisywać. der kleinste von den Söhnen, naymnieyszy z synow.

Kleister, *m.* klayster, robiony z mąki do kleienia.

Klemme, *f.* womit etwas eingeklemmt wird, kluba, w ktorey co ściśnione, y zwężione bywa; *powtore znaczy*: enger Ort, Nothdürftigkeit, ciasne mieysce, potrzeba, przyciśnienie, niedostatek, ciężkość o co. Klemme des Geldes, niedostatek pieniędzy, potrzeba pieniędzy, ciężkość o pieniądze. einen in die Klemme treiben, wpędzić kogo w wielką potrzebę, w wielki niedostatek. einem aus der Klemme heraushelfen, kogo z ostatniey biedy, potrzeby wyratować, pomoc komu, aby wyszedł z iakiey cieżkości, z iakiey trudności wydźwignąć kogo. in die Klemme gerathen, wpaść w iaką ciasność, w iaką klubę, w iaką ciężką dolą. diese Dinge sind in der Klemme,

rzeczy

rzeczy ſą w ciaſney klubie; w złym bardzo położeniu.

Klemmen, cieśnić co, ściſkać, ſzczupleć. zwiſchen den Stamm und die Rinde klemmen, co ściſkać między ſkorą y drzewem.

Klimpner, *m.* oder Klempner, blacharz, co z blachy wyrabia rożne rzeczy.

Klepper, *m.* Art eines Pferdes, gatunek kony, podiezdek, kroczak, mierzyn.

Klette, *f.* ein Gewächs, *krzew pewny*, łopian mały długo leśny; große, wielki; kleine, mały; ſpitzige, kończyſty. von Kletten, z łopianu, łopianowy.

Klettenkopf, *m.* głowka łopianowa, na łopianie.

Klettenkraut, *n.* łopian inſzego gatunku, od pierwſzego.

Klettern, wleść, włazować; auf den Wall, na wał; in die Höhe, wie die Katzen, wyleść w gòrę iak koty robia.

Kletticht, łopianowy, co z łopianu ieſt, łopianiſty, co do łopianu podobien.

Kleyen, *pl.* otręby, was vom Korne abgehet, und kein Mehl iſt, co od zboża w mieleniu odchodzi y nie ieſt mąką. Kleyen von Weitzen, otręby przeniczne; von Gerſte, otręby ięczmienne; darinnen kein Korn mehr iſt, w ktorych więcey zboża nie ma. Kleyen voller Sand, otręby pełne piaſku; die Schweine damit mäſten, füttern, świnie otrębami paść, karmić. mit den Kleyen von Gerſte die Eſel füttern, otrębami ięczmiennemi osły paść. von Kleyen, z otręb, z otrąb, otrębowy, otrębny, *adj.* Brod von Kleyen, chleb z otrąb, otrębny. wie Kleyen, iak otręby, otrębiſty, otrębiaſty. voller Kleyn, pełny otrąb. Farbe von Kleyen, otrębiſty kolor.

Kleyenbrod, *n.* chleb z otrąb, chleb otrębowy, chleb otrębny; także chleb otrębami potrząśniony.

Kleyicht, *adj.* otrębny, otrębowy. kleyichter Teig, otrębne, otrębowe ciaſto.

Klimmen, wie das Feuer, zarzyć ſię iak ogień; *także to co*, klettern, leść, wyleść, wydrapać ſię, wſpiąć ſię w gòrę.

Klimmen, das *n.* zarzenie ſię; wſpinnanie ſię, lezienie w gòrę.

Klimmung, *f.* lezienie w gòrę, pięcie ſię w gòrę, drapanie ſię w gòrę.

Klimpern, dzwonić, brzęczeć; mit einem ehernen Geſchirre, naczyniem miedzianym.

Klimpern, das, *n.* dzwonienie, brzęczenie, brzękanie, brząkanie.

Klinke, *f.* an einer Thüre, klamka u drzwi do zapierania drzwi.

Klinge, *f.* głownia; eines Schwerdtes, ſzabli, pałaſza; eines Meſſers, żelezco, żelazo u noża, *to ieſt*, tam noż bez trzonka. kleine Klinge, głowienka, malenka głownia.

Klingel, *f.* dzwonek, brzękadło. die Klingel läßt ſich hören, dzwonek daie ſię ſłyſzeć. einen mit der Klingel herbey fordern, dzwonkami kogo przywołać.

Klingelbeutel, *m.* wotek ze dzwonkiem, worek brzęczący.

Klingeln, dzwonić, brzęczeć. einem klingeln, na kogo dzwonić, zadzwonić.

Klingeln, das, *n.* dzwonienie, zadzwonienie; mit ehernen Geſchirr gern hören, miedzianego naczynia dzwonienie rad ſłuchać. das iſt das Klingeln für den Ohren, to ieſt dzwonienie, brzęk dla uſzow.

Klingelſack, *m.* worek brzęczący, worek dzwoniący, worek ze dzwonkiem.

Klingen, dzwonić brzeczęć; grob, grubo; klar, iaſno cienko dźwięczeć; übel, źle dzwonić, źle brzęczeć; ſehr wohl, bardzo dobrze dzwonić. am beſten an ſeiner Stelle klingen, naylepiey na ſwoim mieyſcu dzwonić. angenehmer klingen, wdzięcznie dzwonić brzękać, dźwięczeć. was klingelt ſo angenehm vor meinen Ohren? co to dzwoni, tak miło w moich uſzach? es klingelt allzu ſchwach, to słabo dzwoni, to słabo brzęczy, to słapo dźwięczy. es klinget widrig und hart, to dzwoni przeciwnie y twardo. machen, daß es angenehm und ſtark klinget, uczynić aby co miło, wdzięcznie y mocno dzwoniło, dźwięczało. die Klingel klinget, dzwonek brzęczy, dźwięczy, brzęka, dźwięka. das Erz klinget, miedź brzęka, dźwięka, dzwoni. das Gold klinget, złoto brzęczy. die Ohren klingen, w uſzach dźwięczy, dzwoni, brzęczy. auf ihre Art klingen, ſwoim głoſem dzwonić, dźwięczeć, brzękać.

Klingen, das, *n.* dźwięczenie, dźwiek, brzęczenie, brzęk, dzwonienie; der Ohren, w uſzach; des Erztes, miedzi brzęczenie, brząkanie, dźwiękanie.

Klingend, dźwięczący, dźwiękaiący, brzęczący, brzękaiący, dzwoniący, dzwonny. klingende Erze, brząkaiąca miedź. klingend Spiel, Paucken oder Trommel, kotły, bębny, z brząkaniem. übel klingend, źle, niepięknie brzękaiący, przeciwny nie miły dźwięk maiący. übel klingende Stimme, nie piękny głos, nie pięknie brzmiący, dźwięczący głos.

Klingspiel, *n.* brzękadło, dźwiękadło, instrumencik iaki do brząkania.

Klip, *m.* klepak, Art geringer Münze, gatunek drobnych pieniążkow, pieniążek. ich gebe nicht einen Klip dafür, ia y iednego pieniążka, y iednego klepaka za to nie dam. ich gebe nicht einen Klip darauf, ia o to niedbam, ia o to nie stoię, u mnie to iedno a nic.

Klipchen, *n.* oder Klippchen, szczutka, szczudek. einem Klipchen geben, daß die rothe Suppe nachgeht, dać komu szczutka, aż mu krew poydzie.

Klippe, *f.* skała, głaz. an einer Klippe anfahren, do iakiey stały przybić, wiechać na skałę, wpaść na skałę. vor der Klippe vorbey fahren, imo skały przeiechać, przepłynąć, iechać, płynąć. wider die Klippe angeschmissen, angetrieben werden, na skałę być wyrzuconym, wypchniętym; *powtornie znaczy:* Art Geld, gatunek pieniędzy.

Klippel, *m.* kłoda, pniak, sztuka drewna, pniaczysko, pień.

Klipper, *m. to co* Blechschläger, blacharz od blachy kowal, ten co z blachy co kuie, robi; blachownik.

Klipperwerk, *n.* womit die Kinder spielen, cząćzko, brzękadło, brzękaczka ktorą się dzieci bawią.

Klirren, brzęczeć, brząkać, dźwięczyć. das Glas klirret, szkło dźwięczy, brzęczy.

Klirren, das, *n.* dźwięczenie, dźwiękanie, brzęczenie, brzękanie, brząkanie.

Klitschen, klaskać; mit den Händen, rękoma, rękami. einen auf die Packen klitschen, kogo klaskać, plaskać po gębie, po licach pieszcząc się z niem.

Klitter, *m.* makuła, żyd; plama, zpaskudzenie, zplugawienie żydami, makułami.

Klitterbuch, *n.* raptularz; książka do znaczenia czego w niey; do kryślenia w niey.

Klittern, mazać, bazgrać, plamić; auf etwas, na czym, bazgranie, makuły robić.

Kloben, *m.* gewisses Werkzeug, Lasten in die Höhe zu ziehen, pewny roboczy instrument, do ciągnienia ciężarow w gorę; *połac.* artemon; *pofr.* poulie, *f.* po polsku nazwiey klubki, albo kołka żłobkowate co w nich lina chodzi.

Klobenseil, *n.* sznury od klubek, od złobko-kołek; od obwodek, od obwodki.

Klocke, *f.* Glocke.

Klöppel, *m.* kłoda, pniak, pniaczysko; ein Stück Holz, kawał drzewa, kawał drewna.

Klößchen, *n.* oder Klümpchen, bryłka, bryłeczka, ziemi; maleńka bryła, niewielka.

Klösterchen, *n.* klasztorek, klasztoreczek, mały domek klasztorny, malenki.

Klösterlich, klasztorny, zakonny, mniski, mnichoski. klösterliche Pferde, klasztorne konie. klösterliche Felder, klasztorne pola. klösterliche Häuser, klasztorne domy.

Klopffechter, *m.* szermierz w kiie, w palcaty, ktory się w kiie, w palcaty potyka.

Klopfen, pukać, kołatać, sztukać; an die Thüre, do drzwi; mit den Händen, rękami kołatać; *znaczy także to,* mit den Händen klopfen, rękami kleskać, plaskać. einem das Maul brav klopfen, komu pysk dobrze oklaskać, obić, otrzepać. einen klopfen, kogo obić. einen auf die Hände klopfen, komu w ręce bić, klaskać. die Legion ist geklopft worden, pułk był wytrzepany, pobity. das Getraide klopfen, zboże młocić, obiiać, omłacać. s. Schlagen.

Klopfen, das, *n.* sztukanie, kołatanie, pukanie; auf die Schulter, w tarczę; an das Haus, do domu; an die Wand, w ścianę; ans Fenster, do okna.

Klopfische, *pl.* cięgi, plagi, *flagi.* Klopfische geben, plagi komu dać. du wirst Klopfische bekommen, ty plagi weźmiesz, plag dostaniesz, po grzbiecie weźmiesz, grzbiet ochędożyć, po plecach należycie obić; grzbiet otrzepać; w sempiterne obić, boki kiiem obłożyć; grzbiet batogiem wyczesać, plagami wychłostać.

Klos, *m.* bryła; von Erde, ziemi, s. Erdenklos, *powtore znaczy,* kluska; von Mehl, Semmel, z mąki, z mąki przenney. Klößer machen, kluski robić,

pszy

pyzyrobić, kluchy robić, und kochen, y gotować.

Kloster, *n.* klaſztor, monaſter, dom mniski, dom zakonny, zakonnicze mieſzkanie.

Klosterherr, *m.* przełożony klaſztorny, przeor, ſtarſzy, rektor, proboſzcz.

Klosterjungfer, *f.* zakonnica, mniſzka, panna zakonna, panna klaſztorna.

Klosterleben, *n.* zakonne życie, klaſztorna życie, ſpoſob życia w klaſztorze; życia zakonnego, mniskiego, klaſztornego tryb, mnichoskie, mniskie życie.

Kloß, *m.* kłoda, kloc, pniak, pniaczysko, kłodzisko, pniaczek, kłodka.

Kloßicht, kłodawy, kłodziaſty, klocowaty, pniakowaty, pniaczyſty, pniaczkowaty.

Klucken, gdakać, kwokać; wie die Hühner, iak kury. sie klucket, ona gdaka, gdacze.

Kluckſen, łkać, ſzlochać, płacz y łzy połykać, płacząc słowa połykać; ztąd łkanie.

Kluft, *f.* rozpadlina, ſzpara, der Erde, ziemi; zwischen Felsen und Bergen, między skalami y gorami, paryia, parow, paryie, parowy, doły, przepaści.

Klug, roztropny. kluger Mann, roztropny człowiek. kluger Redner, roztropny mowca. kluger Rath, roztropna rada; in etwas, w czym; zu etwas, do czego. kluger Mann, roztropny mąż; zu einer Sache, do iakiey rzeczy, wielkiey roztropności mąż, nieporownaną roztropnością zaſzczycony, w ktorym roztropność oſobliwa, w cale y ze wſzyſtkim, człowiek roztropny, ktorego roztropność nie poſpolita, z ktorego roztropnością nie każdego roztropność porownać można, we wſzyſtkich rzeczach roztropny, na wſzyſtkie roztropny ſtrony; wielkiego rozeznania, w rozeznania przenikliwy, przebiegły, rozeznaniem umysłu przenikaiący; rozeznanie w niem chyba rowne, roztropność w nim chyba rowna, nic piękniey ſzego nad iego rozeznanie, nic przedniey ſzego nad iego roztropność. NB. *rozum znaczy także czeſto roztropność:* wielkiego rozumu człowiek, pięknego rozumu mąż, rozumny we wſzyſtkim y w naytrudniey ſzych rzeczach; taka roztropność iaka nie w każdym ſię tak zaraz znaydzie, ſzukać takiey roztropności, takiego rozeznania. er ist klug, on ieſt roztropny; roztropny to człowiek, rozeznany to człowiek, to człowiek z rozeznaniem wielkim. er ist klug auf seine Dinge, on ieſt roztropny dla ſiebie, roztropnym ieſt, dla ſwoiego zysku, rozeznanym ieſt, na to aby zyskał co. klug werden mit der Zeit, roztropnym ſię ſtawać z czaſem, roztropnieć z czaſem, z czaſem roztropnieie. durch Schaden klug werden, po ſzkodzie być mądrym, przez ſzkodę roztropnym ſię ſtać. er will klug werden, on chce być roſtropnym, on ſię ſtara aby był roztropnym. klüger seyn, być roztropniey ſzym, więcey widzieć, więcey uważać, roztropniey rzecz brać. so groß du bist, so klug bist du auch, iak znakomitey zacności ieſteś, tak ieſteś y roztropnym, rozeznanym.

Klug, *adv.* roztropnie, rozeznanie, z rozeznaniem, z roztropnością.

Klugheit, *f.* roztropność, rozeznanie; ausnehmende, nie poſpolite, przednie; wundersame, dziwne, cudowne; mäßige, średnie, pomierne; natürliche, naturalne, wrodzone, rodowite rozeznanie, naturalna, średnia, pomierna, wrodzona, rodowita, dziwna, cudowna, nie poſpolita, przednia roztropność. vortreffliche Klugheit, przewyśmienita roztropność, przewyśmienite rozeznanie. schlechte und gemeine Klugheit, proſta y poſpolita, roztropność, proſte y poſpolite rozeznanie. sonderbare Klugheit, oſobliwa roztropność, oſobliwe rozeznanie; höchste, alte und vortreffliche der Griechen, naywyżſza dawna, ſtaroświecka y przednia Grekow roztropność, naywyżſze, dawne, ſtaroświeckie y przednie Greckie rozeznanie. nützliche und wahre Klugheit, pożyteczna y prawdziwa roztropność, pożyteczne y prawdziwe rozeznanie; alberne, waschhafte, prędka, y gadatliwa; verhaßte, nienawiſtna, niemiła. große, göttliche Klugheit, wielka, boska, roztropność, wielkie; boskie, rozeznanie. vollkommene Klugheit im urtheilen haben, mieć doskonałą w ſądzeniu roztropność, mieć doskonałe w rozſądzaniu rozeznanie. höchste Klugheit erlangen, przyiść do naywyżſzey roztropności, nabyć naywyżſzey roztropności, przyiść do naywyżſzego rozeznania, naywyżſzego nabyć rozeznania. sich die Klugheit zu erlangen bemühen, ſtarać ſię nabyć iak naywiękſzey roztropności

tropności ſtarać ſię, iak naywiękſzego rozeznania nabyć, ſtarać ſię o iak naywiękſzą roztropność, ſtarać ſię o iak naywiękſze rozeznanie. niemand kann im Kriege die Klugheit errathen, na woynie nie może być nikt bez roztropności, bez rozeznania; ſeiner Klugheit nach etwas erwegen, podług ſwoiey roztropności wſzyſtko uważać, podług ſwoiego rozeznania wſzyſtko uważać; die hinterliſtigen Nachſtellungen zu merken, podług roztropności, chytre y zdradliwe zaſadzki y podchodzenia poſtrzegać. man muß die Klugheit brauchen, wo die Macht nicht zureicht, roztropności trzeba zażyć, gdzie ſiła nie poradzi, tam trzeba ſamym rozeznaniem robić gdzie ſiła nie pomoże, nie zdoła. ſich auf die Klugheit verlaſſen, ufać w ſwoię roſtropność, tuſzyć w ſwoiey roztropności. das hat keine menſchliche Klugheit zu wege gebracht, tego żadna roztropność ludzka nie uczyniła, tego żadne rozeznanie ludzkie nie dokazało. die Klugheit beſitzen, mieć roztropność, być przy roztropności piękney, mieć piękne rozeznanie, być pięknego rozeznania człowiękiem, być przy pięknym rozeznaniu.

Klügeley, *f.* wybiegi, obroty, wykręty, myśli y odpowiedzi na wykrętkę, ſuptelności.

Klügeln, wybiegać, wybiegi czynić, na obroty rzecz brać, ſuptelności wymyślać; über etwas, w czym, *albo też* nad czym, ſuptylizować, wykręcać, obracać ſię.

Klügelung, *f.* wybieganie, wybiegow ſzukanie, iście na wybiegi, ſuptylizowanie.

Klügler, *m.* wybiegacz, wykrętnik, ſubtylizuiący, kręcący, obracaiący, wybiegow ſzukaiący, na wybiegi chodzący, na wykręty chodzący, ſuptelnością narabiaiący, wybiegiem robiący, wykrętem pracuiący, ſuptelnością walczący, w wybiegi ufaiący, na wykrętach ſię zaſadzaiący, w ſuptelnościach moc zakładaiący.

Klüglich, *adv.* roztropnie; mit einbringen, co położyć, przypiąć, przymowić ſię. klüglich vieles vorherſehen, roztropnie wiele wprzod widzieć, przewidzieć. klüglich ſein Leben anſtellen, roztropnie ſwoie życie rozporządzić, rozeznany porządek uczynić życia ſwoiego. es iſt klüglich gethan, to ſię roztropnie ſtało. klüglich handeln, roztropnie, rozezanie czynić, roztropnie poſtępować y ze roznaniem w iakiey rzeczy. klüglich geſchehen, roztropnie ſię dziać. klüglich verfahren, handeln, roztropnie, poſtępować, traktować, o iakiey rzeczy. klüglich eine Wohlthat erweiſen, roztropnie dobrodzieyſtwo iakie świadczyć, rozezanie wyświadczyć dobrodzieſtwo. klüglich etwas thun, roztropnie ſię w czym ſprawić, rozeznanie co uczynić. ſehr klüglich, bardzo rozeznanie.

Klügling, *m.* mędrek, mędrkowaty, co nazbyt mądry, co ma nazbyt roztropności wiele.

Klümpericht, bryłowaty, bryliſty. klümperichte Erde, bryłowata ziemia, gruzłowata.

Klümpfgen, *n.* bryłka, gruzełka, gruzołka, bryłeczka, gruzołeczka, gruzełeczka. Klümpfgen Schnee, gruzołeczka śniegu, gruzołka ze śniegu, robiona, uwalana.

Klumpf, *m.* bryła, maſſa, ſztuka, kawał, kęs, gruzła; Gold, złota, bryła złota, kęs złota. Klumpf Eiſen, *gruzła żelaza*, kawał żelaza. kęs żelaza, ſztuka żelaza. unordentlicher Klumpf, proſty kęs, proſty kawał, proſta gruzła. Klump Erde, bryła ziemi. Klump Teig u. d. gl. ciaſta kęs, kawał. kleiner Klump, bryłka, bryłeczka, kawałek, kąſek. in Klumpen bringen, na ſztuki rozrobić, na bryły porobić, w kawały, w kęſy podzielić, kawały, kęſy z czego poczynić.

Klumpicht, bryłowaty, gruzłowaty, w bryłach, w kawałach, w gruzłach.

Klumpfweiſe, bryłami, na bryły, po bryle, grużłami, na gruzły, po gruźle.

Kluſe, *f. to co*: Spalte, ſzpara, rozpadlina, rozłupanie. das Gebdude bekömmt die Kluſe, budynek do ſzpar przychodzi, pada ſię, ſzpar nabywa. voller Kluſen ſeyn, być pełnym ſzpar. die Kluſe ausſtopfen, ſzpary zatykać. kleine Kluſen, mała ſzparka. voller Kluſen, ſzparowaty, pełny ſzpar.

Kluſicht, ſzparowaty, ſzpary maiący, porozpadany, ſzpary wſzędzie w niem.

Kluren, płkać, płacz y ſłowa połykać płacząc, od płaczu słow niedomawiać.

Knabe, *m.* chłopiec; artiger, nadobny, pocieſzny; ſchöner, wohlgebildeter, pięknę, y ładney poſtaci, ładnego ſtanu;

nu; zärtlicher, edler, pieszczony, godnego urodzenia, szlachecki; kleiner, lieber und angenehmer, mały, miły y przyiemny. sehr höflicher, bescheidener, bardźo ludzki, grzeczny y skromny; sehr guter, der noch Vater und Mutter hat, bardzo dobry, ktory ma ieszcze oyca y matkę; kluger, häßlicher und garstiger, roztropny, brzydki y szpetny; poßierlicher, ucieszny, weselucki; alter, vierjähriger, sechsjähriger, stary, czteroletni, sześcioletni; siebenjähriger, siedmio letni, w czterech leciech, w sżęściu leciech, w siedmiu leeiech; loser, schwärmichter, scheußlicher, swywolny, iurny, niewstydny; gehorsamer, frommer, boßhafter, posłuszny, nabożny, niezbożny; der dümmer ist, als man es ihm ansiehet, ktory głupszym iest, iak się wydaie, iak po nim poznać można; zarter, schelmischer, ansehnlicher, pieszczony, ladaiaki, okazały, dobrze się wydaie; sehr artiger, bardzo pocieszny; ein ziemlich grosser, troszkę wysoki w wzroście. was das beste an den Knaben ist, co naylepszego w chłopcach iest; die alle Arten von Kurzweile und Künste, machen können, chłopczyki, ktoro wszystkie krotfile y sztuki czynić mogą; von sechs bis sieben Jahren, od sześciu aż do siedmiu lat chłopczyk, ktoremu sześć siedm lat. aus einem Knaben, einen Redner machen wollen, z chłopca chcieć mowcę uczynić. mit kleinen Knaben, mit Nüssen spielen, z małemi chłopcami w orzechy grać, maleńki chłopczyk, młodziuchny chłopczyk.

Knabenschänder, *m.* niegodziwy chłopiąt y pacholąt miłośnik.

Knabenschänderey, *f.* niegodziwa chłopiąt y pachołąt miłość, niepodściwe kochanie się w chłopiętach, y młodziuchnych chłopczykach,

Knabenverführer, *m.* zwodziciel, dzieci, chłopiąt, zgorszyciel dziecęcy.

Knacken, klekotać, klegotanie wydawać, trzask, trzaskać, chrupać; mit den Fingern, palcami, sciskaiąc ie, na co palce trzeszczą, chrupaią.

Knacken, das, klekotanie, trzeszczenie, chrupanie, palcami ściśnionemi.

Knackwurst, *f.* kiołbasa wędzona; fette, tłusta, frische, świeża.

Knäbgen, *n.* chłopek, chłopeczek, chłopczyk, chłopczyczek, pacholę, pacholątko.

Knäten, gnieść, mięsić, miętosić. etwas wohl knäten, co dobrze ugnieść umięsić.

Knäten, das, gniecienie, mięsienie, ugniecienie, umiętosienie.

Knall, *m.* huk, grom, hałas, trzask; des Donners, grom, pioruna, grzmot piorunowy. Knall und Fall sich entschliessen, rozmyślić się według okoliczności rzeczy, wziąć rezolucyią taką, iaką czas, mieysce, interes brać każe.

Knallen, kuczek, huk wydawać, grzmieć, hukać, gromić.

Knapp, *adv.* wąski, ciasny, szczupiy nieszeroki, nie przestrony, *to co:* enge.

Knappe, knap, tkacz, *albo* Tuchmachergeselle, *płotnodzieia* czelandnik.

Knappsack, *m.* torba, biesiaga worek, na zbieranie, torba na chowanie czego.

Knarren, chrupotać, szkrzypieć. die Thüre knarret, drzwi, skrzypią, chrupotaia.

Knastern, skrzypieć, chrupotać, hałasować. chrupotanie, skrzypienie czym czynić.

Knauff, *m.* an einer Säule, kapitel na kolumnie, na wierzchu kolumny, słupa.

Knebel, *m.* Premse, krępulec. welcher den Knebel, an der Nase hat, ktory ma krępulec na nozdrzach. *powtore znaczy:* ein Holz, womit man die Garben bindet, drewno, ktorym snopki zawięzuią mocniey y cieśniey. *potrzecie znaczy:* knybel, so einem ins Maul gemacht wird, daß er nicht schreyen kan, ktory w gębę komu kładą, aby niemogł, krzyczeć, wołać. einem den Knebel anlegen, komu, knybel w gębę włożyć, knyblem komu gębę zabić, *pozwarte znaczy,* Knechel des Fingers, knycheć w palach gdzie się dwa członki w stawie schodzą rązem, *popiąte znaczy:* pieniek, klocek, den man einem Hunde anhänget, ktory psu u szyi wieszaią. *poszoste znaczy,* an einem Schweinspiesse, na rohatynie, żelazo poprzecz idące. *posiodme znaczy to co:* Vorderbein, kość na przodku; *poosme znaczy:* Strick mit Knothen, welchen man um den Kopf und Stirn bindet, einen zu martern, sznurek z węzłami ktorym głowę komu okręcaią y czoło, aby go tym męczyć.

Knebelbart, *m.* wąs. der einen Knebelbart hat, wąsaty, z wąsami, wąsacz.

Knebelspieß, *m.* oszczep, rohatyna z żelezcem na poprzec idącym.

Knebeln, einem einen Knebel ins Maul machen, zaknyblować, knyblem zabić, komu knybel w gębę w bić, knybel w gębę włożyć.

Knecht, *m.* sługa, niewolnik, służały, służalec, parobek; guter, gemeiner, dobry, pospolity; fleißiger, treuer, pilny, wierny; nutzbarer, diebischer, pożyteczny, potrzebny, złodziey; nicht alberner, aufrichtiger, redlicher, niegłupi, szczery rzetelny; fauler, waschhafter, schelmischer, gnuśny, leniwy, hultay; grober und ungeschliffener, gruby, y nieciesany, nie ogładzony, fremder, kühner und boshafter, obcy, śmiały y niezbożny; der böse Dinge angiebet, złoczyńca, co zawsze co złego, *albo* wiele złego broi. geschickter, herrlicher, sprawny, sposobny, przedni do wszystkiego, wyśmienity do usługi; ums Lohn verdüngter, versoffener, za pieniądze przyięty, piianica; kranker, entlaufener, chorowity, cherlak, zbiegły, co od kogo inszego uciekł; starker und dauerhafter in der Arbeit, mocny y trwały w pracy, wytrzymały na pracą; alter und schachmatter, stary, y zpracowany, ztrudzony, bez sił; der von Kindheit an der harten Arbeit gewohnt, und darinnen für tüchtig erfunden worden, ktory od dziecińſtwa przywykł do twardey pracy, y w niey, doświadczonym znaleziony; von guten Leibeskräften, dobrych sił, mocnego y silnego ciała; der die Ackerarbeit versteht, ktory się na gospodarstwie rolnym zna, ktory rozumie y umie ziemiaństwo; der eine Hucke Schläge vertragen kann, ktory umie znosić plagi razy y uderzenia; der sich niemals was gutes im Sinne kommen läßt, ktory sobie nigdy nic dobrego do myśli nie przypuści; abgefeimter, lustiger, grober, frant, wywiiacz, matacz, wesoły, prostak; unbedachtsamer, dummer, nieostrożny, niebaczny, głupi; der beständig Schläge bekommen hat, ktory zawsze był bity, ktoremu zawsze grzbiet smarowano; der voller Schelmstücken steckt, ktory pełny niepodściwosci y niecnot, Knecht der Geilheit, niewolnik lubieżności. Knecht der Begierde, niewolnik żądzy, namiętności; der Gesetze, niewolnik praw; zum verschicken, sługa do posłania, do wyprawienia dokąd. sich als einen rechtschaffenen Knecht erweisen, pokazywać się podściwym y dobrym niewolnikiem; erkaufter, oder im Kriege gefangener, kupiony, albo na woynie poimany; im Hause geborner, w domu urodzony, domowy, swoyski, inwentarski niewolnik. Knechte und Mägde, niewolnicy, czeladź, służący, parobki y dziewki. eines Knecht seyn, być czyim niewolnikiem. einen zum Knecht machen, niewolnikiem kogo uczynić, w niewolą kogo wziąć, poimać, zabrać.

Knechtisch, niewolniczy, służebny. knechtische Furcht, niewolnicza boiaźń. knechtischer Dienst, niewolnicza posługa, niewolnicza służba. knechtisches Kleid, niewolnicza suknia, niewolnicza sukmana. knechtisches Joch, niewolnicze iarzmo. im knechtischen Joch seyn, być w niewolniczym iarzmie.

Knechtisch, po niewolniczemu, po niewolniczu, iak niewolnik, leben, żyć.

Knechtlein, *n.* niewolniczek, służka, służeczka, ma służka służeczkę.

Knechtschaft, *f.* niewola, służba; langwierige, zweifelhafte, długa, wątpliwa; sehr harte, schnöde, grausame, nader twarda, szpetna, okrutna; anständige, ungerechte, przystoyna, niesprawiedliwa; elende und harte, nędzna y biedna; nöthige, höchste, freywillige, potrzebna, naywyższa, dobrowolna; die umsonst geschiehet, ktora się darmo bez płacą dzieie; mühselige, schwere, leichte, pracowita, cieżka, letka; nicht gar beschwerliche, gnädige, nie bardzo ciężka, łaskawa; schändliche, stete, ewige, ochydna, zeżywa, nieustanna, wieczna. die Knechtschaft ausstehen, ertragen, niewolą cierpieć, ponosić. der Knechtschaft unterworfen seyn, w niewoli być, być poddanym, w niewoli. in die Knechtschaft einen übergeben, w niewolą kogo dać, w niewolą kogo zaprzedać. in die Knechtschaft bringen, stürzen, w niewolą wprowadzić, w niewolą wepchnać, w niewolą wrącić. zur Knechtschaft gebohren seyn, do niewoli się urodzić. in der Knechtschaft stecken, w niewoli siedzieć, w niewoli zostawać, w niewoli ślęczeć. von einem die Knechtschaft abwenden, niewolą od kogo odwrocić, pozbawić kogo niewoli, wybawić kogo z niewoli. die Knechtschaft verursachen, niewolą sprawić, niewoli nabawić. in

in die Knechtschaft kommen, errathen, iść w niewolą, wpaść w niewolą. einen aus der Knechtschaft befreyen, kogo z niewoli oswobodzić, z niewoli wybawić, z niewoli uwolnić. sich von der Knechtschaft, los zu machen suchen, szukać iak by się dobyć z niewoli, iakby wyść z niewoli. einen in der Knechtschaft haben, mieć kogo w niewoli. sich selbst, in eines Knechtschaft begeben, siebie samego w czyią niewolą zaprzedać, dać siebie samego komu w niewolą. einem eine ewige Knechtschaft aufbürden, w wieczną kogo wprawić niewolą, nabawić kogo wieczney niewoli. in die Knechtschaft verkaufft worden, być zaprzedanym w niewolą. Knechtschaft ist allen schwer, niewola iest wszystkim cieżka. von einen eine Knechtschaft abkehren, odwrocić od kogo niewolą, wybawić kogo aby nie wpadł w niewolą. freye Leute, in die Knechtschaft führen, wolnych ludzi w niewolą zaprowadzić, zabrać. die Knechtschaft erdulten, niewolą cierpieć, ponosić. sich aus der Knechtschaft losmachen, z niewoli się oswobodzić.

Knechtdienst, *m.* niewolnicza służba. Knechtsdienst thun, niewolniczą służbę czynić.

Kneiff, *m.* zakrzywiony noż, krzywy noż, kozica; wie man in Gärten braucht, iakiego w ogrodach zażywaią. Kneiff der Schuster, gnyp szewski do kraiania skòry. wie ein Kneiff gemacht, zrobiony iak gnyp, gnypowaty; dergleichen Eisen, żelazko iakie nakrztałt gnypa zrobione.

Kneipe, *f.* gnyp, *to samo co:* Kneiff, powtore znaczy klilzcze, obcęgi do chwytania.

Kneipen, szarpać, rwać kogo, urywać po częsei, klefzczami, obcęgami.

Kneiper, *m.* pazur żelazny, hak żelazny; sehr spitziger, bardzo kończysty.

Kneipzange, *f.* klilzcze, obcęgi, do chwytania, do rwania, do szarpania, do urywania.

Kneipzänglein, *n.* kliszczyki, obcężki, obcążki, do wyrywania do zachwycenia czego.

Knellen, trzeszczeć, chrupać, łoskotać, trzaskać, szelastać, hałosować, turkotać.

Knellkirche, *f.* wiśnia leśna.

Kneten, mięsić, miętosić, gnieść, umięsić, umiętosić, ugnieść, deptać nogami.

Kneul, *m.* kląb, kłęb, kłębek. Knaul Garn oder Zwirn, kłębek nici, przędzy. kleiner Knaul, mały kłębek, kłębeczek. auf einen Knaul winden, na kłębek zwiiać; das wollene Garn, nici wełniane, nici z wełny przędzione.

Kneulchen, *n.* kłębeczek. Kneulchen Zwirn, kłębeczek nici, kłąbeczek niciany.

Kneulicht, w kłębek zwinięty, w kłąbek zwiiany.

Knicker, *m.* karger Filz, skąpy, sknyra, szpyaka, skąpiec, kutwa.

Knie, *n.* kolano, Theil des Beins, część nogi; gebogenes, zgięte; linkes, einwerts gehendes, lewe, wklęsłe; *albo* w krok wykrzywione; hervorragendes, wystawione, wypukłe. auf das Knie fallen, na kolano upaść, przyklęknąć na kolano, klęknąć na kolano. das Knie vor einen beugen, na kalano przyklęknąć przed kim. auf den Knien liegen, na kolanach klęczeć. sich auf die Knie setzen, niederlassen, na kolaną klęknąć, na kolana paść. vor sich die Knie beugen, przed siebie kolana zgiąć. die Knie rückwerts beugen, w tył kolana wyginać, wykrzywiać. eine auf den Knien liegend bitten, prosić ktorey przyklęknąwszy na kolana. sich auf die Knie niederlassen, na kolana się porzucić, na kolanach klęknąć. Knie einwerts beugen, kolana w siebie albo k sobie wygiąć.

Knieband, *n.* podwiązka. Knieband aufknipfen, podwiązkę odpinać, odpiąć, odwiązać. Knieband zum binden, podwiązkę zawiązać, zapiąć. gestricktes Knieband, aftowana podwiązka.

Kniebeuge, *f.* podkolenie, podkolano; der Thiere, an den hintern Füssen, u zwierząt w zadnich nogach, także, wygięcie nogi, staw w ktorym się noga zgina.

Kniebeugung, *f.* klękanie, przyklękanie, kolan zginanie, kolan zgięcie.

Kniebiege, *f.* toż samo znaczy co pierwsze wyżey. Kniebeuge.

Kniegürtel, *m.* podwiązka, podwika, *słowo w słowo:* pasek do kolana.

Kniekehle, *f.* łyto, łytko, łyt, mieysce, w ktorym się kolana zgina.

Knien, klęczeć, na kolanach się trzymać, na kolana uklękać.

Kniestiefel, *m.* nadkolanek, obuwie nad kolana.

Knipgen, *n.* szczudek, szczutek, szczutka. mit den Fingern Knippgen schlagen, palcami szczutka dać..

Knirren, zgrzytać. er knirret vor Zorne, on zgrzyta od gniewu.

Knirschen, zgrzytać. mit den Zähnen, zębami; knistern, zgrzytać.

Knistern, das, zgrzytanie. das erschreckliche Knistern, straszne zgrzytanie.

Knoblauch, *m.* czosnek; ein Gewächs, *ziele pewne*, nach Koblauch riechend, czosnkiem pachnący, czosnkiem cuchnący, czosnkiem trącący. grosser Knoblauch, wielki czosnek. wider Knoblauch, dziki czosnek.

Knoblauchshaupt, *n.* głowa czosnku; Knoblauchskraut, ziele czosnek.

Knoblauchszehen, *pl.* głowa czosnku.

Knochen, *pl.* kość. an dem nichts, denn Haut und Knochen ist, na czym nie masz nic tylko skóra à kości. das ohne Knochen ist, co bez kości iest. die Knochen aus etwas heraus nehmen, kości z czego wyimować, powyimować.

Knochen, *to co:* von Knochen, z kości, kościany, *adj.*

Knode, *m.* sęk, *węzeł, obacz na swoim mieyscu*, Knote.

Knöbel, *m.* *toż samo znaczy co wyżey położone*, Knebel.

Knöchel, *m.* an den Füssen, kustka u nog; an den Fingern, u palcow, członek, kłykć.

Knöchelchen, *n.* kleiner Knoche, kostka, kosteczka, maleńka kość.

Knöpfen, *n.* guzik, guziczek; an einem Kleide, u sukni; eines Gewächses, na iakim zielu, albo krzewiu, pączek, albo też sęczek.

Knöpficht, guzikowaty, guziczkowaty.

Knöpflein, *n.* guziczek, maleński guzik.

Knörpel, *m.* chrząstka, kosteczka krucha, ktora łatwo można pogryść, biaława.

Knörpelicht, chrząstkowy, chrząstkowaty, co z chrząstki iest.

Knöpfgen, *n.* guziczek w kwiatku.

Knötgen, *n.* sęk, sęczek, kolanko. das Getreyde gewinnet Knötgen, zboże, idzie w kolanka; an Hälmern, na dźble, także nazywa się kolanko. Knötgen bekommen, gewinnen, als das Getreyde, w kolanka rość, wyrastać kolankami iak zboże.

Knotigt, sękowaty, sękaty. knotigte Aeste, sękowate, sękate gałęzie. *metaph.* knotigte Fragen, sękowate, *to iest:* zawiłe pytania, trudne pytania.

knothigte Ruthe, sękowata rószczka, sękowaty pręcik; albo też kolankowaty, w kolanka idący, *iako to:* knötigter Halm, kolankowate, w kolanka idące zdziebło.

Knoll, *m.* sęk, toż samo co; Knote, *potym znaczy to co:* grober Mensch, prostak, prosty człowiek, wieyski, szczery prawdziwy wieśniak, nieodrodny chłop.

Knopf, *m.* guz; an einem Kleide, u sukni; von Seide, z iedwabiu, iedwabny; von gesponnenem Golde oder Silber, z przędzonego złota albo srybra robiony; von maßiv Silber, z litego złota, złotolity; auf einem Thurme, na wierzy gałka, kopuła; an einem Degengefäße, na krzyżu u szpady, gałka.

Knopfloch, *n.* rozpadnienie, rozpadlina, szpara z rozpadnienia zrobiona.

Knopfmacher, *m.* guzikarz, ten co guziki robi.

Knorpel, *m.* chrząstka, kostka krucha, koloru siwo białawego, chrupa w zębach, gdy ią iedzą.

Knorre, *f.* sęk, *to co:* Krote, am Fusse, u nogi, kostka; an Fingern, u palcow, członek.

Knospe, *f.* einer Blume, pączek, u kwiatku, *albo* na kwiatku; an Bäumen, na drzewach także pączek. an Weinstöcken, także pączek. Knospe bekommen, treiben, pączyć się, pękać się, pukać się, pącze wypychać. das zwey Knospen bekommt oder hat, co po dwoie pącza wydaie, dwoy pączowy, dwoy pączny.

Knote, *m.* den man knüpft, ingleichen in einem Holze, węzeł, ktory zawięzuią, *potym* na drzewie nazywa się sęk, *potym toż samo znaczy to co:* Schwierigkeit, cieżkość, trudność. Knoten auflösen, węzeł rozwiązać. auf einen schweren Knoten gerathen, napaść na trudny sęk, natrafić na iaką trudność. es ist ein harter Knote, in einem gemeinen Wesen, Mangel am Brodte haben, iest to twardy sęk, wielka trudność w rzeczy pospolitey, niedostatek chleba. mit vielen ineinandergehenden Knoten, verknötert seyn, daran weder Anfang noch Ende zu finden, wielu węzłami z sobą uwikłanemi być związany, w ktorych ani końca ani początku nie ma, *taki węzeł nazywa się: rycerski węzeł.* einen Knoten knüpfen, węzeł zawiązać. auf einen harten Knoten, gehört ein harter Keil,

na twardy ſęk trzeba twardego klina, w twardy ſęk, twardy klin wbiiaią. Knote an einen Halme, na zdzieble, kolanko. Knoten gewinnen, w kolanka rość. Knoten gewinnen, als die Saat, kolanck nabywać, iak zboże, voller Knoten, pełny kolanek. Aeste voller Knoten, gałęzie pełne ſękow, gałęzie ſękowate. ohne Knoten, bez węzłow, bez ſękow. Raum zwiſchen zween Knoten, długość między dwiema ſękami, międzyſęcze.

Knotenweiſe, kolankami, w kolanka, po kolanku, co kolanka; mit Blättern umgeben, co kolanko, przy każdym kolanku liściemaiący.

Knothölzer, *pl.* latorośle winne, winne drzewka młodociane.

Knübel, *m.* ſ. Knebel.

Knüpfen, wiązać, zwięzować; eins an das andere, iedno do drugiego wiązać, iedno z drugim zwięzywać. einen Strauß knüpfen, bukiet z kwiatow związać. etwas knüpfen, co związać. zuſammen knüpfen, co związać, zwięzywać w raz, w iedno, w kupę.

Knüpfen, das, związanie, zwięzywanie, w kupę, związanie, w raz związanie.

Knüpfung, *f.* związanie, zwięzywanie, powiązanie, pozwięzywanie, pozawięzywanie.

Knütſchen, ściſkać, ścisnąć. mit den Händen knütſchen, rękami ściſkać.

Knüttel, *m.* knutel, drewna kawałek niedługi, przygrubſzy. *także to co:* Prügel.

Knütteln, kiiem bić, obić, knutlem owalić, zwalić kogo, omłocić kiiem kogo.

Knüttelſtrafe, *f.* kara ma kiie, kiiem, obicie, kiimi danie, kiimi otrzepanie.

Kobalt, *inaczey*, Gallmey, Tucyia, w aptece; moliężne odmioty, odchodki, rohes Erzt.

Kobe, *m.* ein Fiſch, głobik, rybka, *potym znaczy:* ein Schweinſtall, chlew na świnie.

Kober, *m.* koſz, koſzałka, koſzyk. im Kober ſetzen, w koſz, w koſzałkę włożyć.

Koberſchanze, *f.* koberſzaniec, kobeſzanec. Feſtung in Liefland, zamek w Inflantach.

Koch, *m.* kucharz; diebiſcher, złodziey, ktory ſię lubi z panem dzielić; ſchelmiſcher, ladaco; plauderhafter, gadatliwy, baia; ruhmräthiger, dummer, chlubny, chełpliwy, głupi; unnützer, ſehr guter, na nic ſię nie zda; bardzo dobry; leichtfertiger, der ſtets auf dem Markte liegt, leckomyślny, ktory uſtawicznie na rynku ſiedzi, długo ſię na rynku bawi; ſehr theuerlöhniger, bardzo drogi, wielką płacę biorący; der da weiß, daß er für das Geld auch was mache, ktory dobrze gotuiąc, pokazuie że to za pieniądze czyni.

Kochen, gotować, warzyć. ein Eſſen kochen, ieść gotować. etwas gut und recht kochen, co dobrze y wyśmienicie zgotować. auf die Hochzeit, zum kochen kommen, przyiść na weſele ieść gotować. gedungen ſeyn zu kochen, dabey aber nicht geprügelt zu werden, naiętnym być do gotowania ieść, ale nie na to, aby po grzbiecie brać. etwas mit einander kochen, vorhaben, co razem gotować, co w raz z kim knować. wohin kochen gehen, iść dokąd, ieść gotować. wieder kochen, odgotować, znowu przegotować. vorher kochen, wprzod ugotować; *powtore znaczy to co*: wrzeć. aufſieden, wenn der Wein kocht, ſo nimm das Feuer weg, kiedy wino wre precz zogniem, precz ogień od niego odgarniy. etwas kochen laſſen, dać pokoy, aby co wrzało. Fleiſch leicht zu kochen, mięſo dobre do gotowania, prędko ſię gotuie, rychło ſię ugotuie. das leicht kochet, co prędko zwiera, co ſię prędko y łatwo uwarzy.

Kochhaften, garnek do gotowania, do warzenia.

Kochheim, Kochheim, miaſto w Trewirſkim, Koheimczyk, Kocheimka, Koheimſki.

Kochholz, *n.* drwa do gotowania, do warzenia, drwa na ogięń, na kuchnią.

Kochkraut, *n.* kuchenne zioła, do gotowania, do potraw, do kuchni zioła.

Kochkunſt, *f.* kucharſka ſztuka, ſztuka gotowania ieść, gotowania potraw.

Kochlöffel, *m.* warzecha kuchenne, lizica kucharſka, do zażywania przy gotowaniu.

Kochmarkt, *m.* kuchenny, rynek, na ktorym wſzyſtko co do kuchni trzeba przedaią.

Kochtopf, *m.* garnek kuchenny, w ktorym ieść gotuią, zema, *iako* by z ziemi, u *Słowakow*.

Kochung, *f.* gotowanie, warzenie, ugotowanie, uwarzenie.

Köcher, *m.* faydak; darinnen man die Pfeile trägt, w ktorym strzały noszą. der Köcher trägt oder hat, ktory faydak ma, ktory nosi faydak, faydaczny, z faydakiem.

Köcherbucht, *f.* Theil der See, an Dännemark, część morza przy Danii, Kecherbucht.

Köchin, *f.* kucharka, kuchareczka; die kochet schlecht Essen, ktora źle ieść gotuie.

Köcken, żygać, odżygiwać. einen ins Gesichte köcken, komu na twarz, w twarz żygać.

Köcken, das, żyganie, odżygiwanie; häßliches, szpetne, obmierzłe.

Köcker, *m.* żygacz, żygal, odżygiwacz ten co żyga, ten co odżyguie.

Köckerinn, *f.* żygaczka, żygalka, od żygiwaczka, ta co żyga, ta co odżyguie.

Köckicht, *adj.* co skłonnny do żygania, do odżygiwania, co prędki do żygania.

Köckung, *f.* żyganie, odżygiwanie; die nicht manierlich ist, niepolityczne.

Köder, *m.* pokarm, iadło, żyr, iedzenie ieść, das letzte, *indecl.* pięknie ieść.

Köhler, *m.* węglarz, węglow palacz, węgli wypalacz, co węgle pali, wypala.

Köhlgen, *n.* węgiełek, węgiołek, węglik, węgliczek, węgiołeczek, węgielek.

Köhren, obierać, wybierać, przebierać, obrać, wybrać, przebrać.

König, *m.* Krol; bedrängter, strapiony; ruinirter, zrujnowany; gewogener, sehr guter Freund, przychylny, przyjacielski; berühmter, glorwürdiger, sławny, chwały godny; sehr treuer, bardzo rzetelny; sehr guter, edelmüthiger und mächtiger, dobry, bardzo, wspaniale y pięknie myślący, potężny; unedler, gottloser, böser, nikczemny, niezbożny, zły; grosser, aufrichtiger, reicher, wielki, szczery, bogaty; sehr armer, bardzo ubogi; der seines Verstands und guter Regierung halber, in gutem Ruhm ist, ktory swoiem rozumem, y dobrym Rządem slynie wysoko; sehr weiser, bardzo mądry; stolzer, prożno-dúmny; grausamer, unmäßiger, okrutny, niepomiarkowany, nieutrzymały; benachtbatter, sąsiąd, sąsiedzki Krol; der eine grosse Macht hat, ktory ma wielką moc, potęgę; mächtiger und reicher, potężny y bogaty; der sich in allen einen Könige geziemende Wissenschaften, aufgeführt, ktory we wszystkiego przyzwoitych Krolom Umieiętnościach uczonym y biegłym iest; der sich auf seine böse Thaten viel weiß, ktory się wynosi y chlubi ze swoich złych czynow. vertriebener König, wygnany ze swoiego Krolestwa, z tronu zrzucony, zepchnięty; der im größten Elende steckt, ktory w naywiększey nędzy zostaie; kriegerischer, woienny; sanftmüthiger, powolny, łaskawy. einen um Recht und Gerechtigkeit Willen zum Könige einsetzen, kogo dla praw y sprawiedliwości, Krolem uczynić, no tronie posadzić. der in seinem Purpur und königlichem Staate sitzet, ktory w swoiey purpurze, y Krolewskich ozdobach siedzi na tronie. König seyn wollen, chcieć być Krolom; der sich zu Rome, mit einem königlichen Staate sehen läßt, ktory się w Rzymie w swoiem Krolewskim stroiu widzieć daie. die ihre Könige in grossen Ehren halten, ktorzy swoich Krolow maią w wielkim honorze. sich zum Könige aufwerfen, Krolem się czynić, Krolestwo sobie przywłaszczać. den König, als einen Gott ehren, Krola iako Boga czcić. König in Sicilien, Krol Sycylijski. König in Polen, Krol Polski. Könige, Krolowie, Panowie świata. König über alle Könige, Krol nad Krolni, Krol Krolow. König zu werden suchen, starać się aby zostać Krolem. König gern seyn wollen, rad być Krolem. einen zum Könige machen, kogo Krolem uczynić. König seyn, być Krolem. er ist König worden, on został Krolem. aus Gnaden König seyn, z łaski być Krolem. aus Gnaden König werden, z łaski Krolem zostać, sich als König aufführen, nosić się po Krolewsku, po Krolewsku pradować. er ist wie ihr König, on iest iak Krolem u nich.

Königinn, *f.* Krolowa; von Polen, Polska. Königinn der Tugenden, Krolowa cnot.

Königgrätz, Kenigingraç, Stadt in Böhmen, miasto w Czechach.

Königlein, *n.* Krolik; kleiner König, ein mały Krol, maleńki Krol. *potym*, ein Vogel, ptas zek, Krolik.

Königlich, Krolewski. königliche Gewalt, Krolewska władza, Krolewska moc, königliche Pracht, königlicher Staat

Staat, Krolewska wspaniałość, Krolewska okazałość. Krolewska parada. königlicher Wink, Krolewskie skinienie. königliche Macht machen, Krolewską mieć władzą, moc. königlichen Titel einem geben, dać Krolewski tytuł komu. königlicher Habit, Krolewski strόy. königlicher Purpur, Krolewska purpura. klugseyn, für etwas königliches halten, mieć za Krolewską rzecz być roztropnym. königliches Gemüth, Krolewski umysł. königliche Burg, Krolewski zamek. königlicher Thron, Krolewski tron. königlicher Stuhl, Krolewska stolica.

Königlich, *adv.* po Krolewsku. königlich das Opfer verrichten, po Krolewsku, ofiarę czynić. königlich verordnen, po Krolewsku nakazać, postanowić. königlich die Gebäude auspuzen, po Krolewsku budynki wystroić, przyozdobić. königlich einen empfangen, po Krolewsku kogo przyiąć. königlich einen tractiren, po Krolewsku kogo traktować. königlich einen auspuzen, po Krolewsku kogo przybrać, ustroić, w Krolewskie szaty.

Königreich, *n.* Krolestwo; blühendes, kwitnące; reiches, bogate; und sehr grosses, y bardzo wielkie; väterliches, und großväterliches, oycowskie y dziadowskie; freyes, wolne; wichtiges, ważne, wielkiey wagi; starkes, wolne; schwaches, słabe; feindliches, nieprzyiacielskie; das einer von einem zum Lehn hat, ktore ma kto od kogo prawem Lenności; sehr fruchtbares, bardzo intratne; ganzes, całe; zertheiltes, podzielone. nach dem Königreich trachten, o Krolestwie myśleć. o Krolestwo się starać. das Königreich zu bekommen suchen, chcieć dostąpić Krolestwa. das Königreich geben und nehmen, Krolestwo dać y wziąć. das Königreich an sich ziehen, Krolestwo na siebie ciągnąć. sich des Königreichs bemächtigen, Krolestwo opanować. wieder in das Königreich einsezen, znowu na Krolestwo przywrocić, znowu na Krolestwo wsadzić.

Königsberg, Krolewiec, Stadt in Preussen, miasto w Prussach Wschodnich.

Königslutter, Kenigslutra, Abtey im Wolfenbüttelschen, opastwo w Wolfenbitelskim.

Königsmachern, Kenigsmacherna, Ort im Luxenburgischen, mieysce w Luxenburskim; von solchem Ort, z tego mieysca, Kenigsmachernianin, Kenigsmacherski.

Königsmörder, *m.* Krolewski zaboyca, Krolow zaboyca, Krolow morderca.

Königstein, Kenigsztein, Festung in Meissen, forteca w Misnii.

Können, mόc, zdołać, wydołać, *to co:* Vermögen, etwas thun, co czynić. etwas ausstehen können, mόc co wycierpieć, zdołać wycierpieć. ich habe dich ihnen recommandiret, so nachdrücklich ich gekonnt, zaleciłem cię iemu, iak nayusilniey mogłem. ich rede mit so starker Stimme, als ich nur kann, ia mowię iak mogę naymocnieyszym głosem. die Vögel bauen ihre Nester, und betten sie so weich, als sie nur können, ptaki robią sobie gniazda, y ścielą ię tak miętko, iak tylko mogę. ich behaupte die Eintracht, so gut ich kann, ia bronię iak tylko mόgę zgody. so viel ich nur gekonnt habe, iak wiele ia tylko mogłem. so viel ich konnte und mir erlaubet war, bin ich nicht von ihm gewichen, iak wiele mogłem, y pozwolono mi było, nigdy od niego nie odstąpiłem. ich kann nicht unterlassen an dich zu schreiben, nie mogę przestać do ciebie pisywać. ich kann nicht anders als anrufen, ia nie mogę nic inszego uczynić tylko zawołać. du kannst so viel versprechen, ty możesz tak wiele obiecać. wir können etwas ausrichten, my możemy co zrobić, my co mogemy dokazać. ihr könnet nicht verborgen seyn, wy nie możecie być, ukrytemi, utaionemi. das Glück kann sich verändern, szczęście może się ieszcze odmienić. man kann kaum entgehen, ledwie można uchodzić, uniknąć. man kann um so viel mehr, można tym bardziey; etwas thun, co uczynić. wie viel du kannst, iak wiele ty możesz. eine Last tragen können, mόc ciężar iaki nosić, dźwigać. er kann Dank abstatten, on może tę łaskę odsłużyć; eine Sache aufheben, rzecz iaką umknąć, ułatwić. das Feuer unterhalten, ogień utrzymywać, chować. ich kann schlagen, mogę się bić; kann man ersehen, wer soll besser können als du, można wiedzieć, kto to ma lepiey mόc iak ty. ich kann nicht schreiben und nicht schicken, ia nie mogę pisać, nie mogę posłać; ihn nicht vertheidigen, nie mogę go obronić. ich kann es ihm nicht wieder geben, nie mogę mu tego wrocić, oddać;

dac, ihn nicht sprechen, mit ihm zusammen kommen, nie mogę z niem mowić, nie mogę się z niem zeyść; die Schuld bezahlen, nie mogę uyść rąk nieprzyiacielskich. *to co:* wissen, verstehen, umieć, wiedzieć, rozumieć; die polnischen Rechte, prawa Polskie umieć; beyde Sprachen, gut griechisch, umieć obadwa ięzyki, umieć dobrze po Grecku; die lateinische Sprache, łaciński ięzyk. es ist nicht eben rühmlich, die lateinische Sprache kennen, als schändlich, dieselbe nicht können, nie iest tak chwalebna umieć łaciński ięzyk, iak nie piękna nie umieć go. die römische Rechte, die Grammatic können, Rzymskie prawa, gramatykę umieć; die Arzneykunst, Lekarską Naukę umieć; etwas auswendig, co na pamięć umieć; gar nichts, w cale nic nie umieć. der ein hauffen, oder viel kann, ktory kupę albo wiele umie. laß sehen, was du kannst, pokaż co umiesz, popisz się z tym co wiesz, co rozumiesz.

Können, das, możenie, zdołanie, wydołanie, moc; umienie, widzenie wiadomość.

Köpfen, głowę ściąć, głowę uciąć głowkę ztrącić, gałkę zgolić, głowkę zerwać, urwać.

Köpfficht, głowiasty, z głową, z głowką, z głowkami.

Körbgen, *n.* und Körblein, koszyczek, maleńki koszyk. in Körbgen in die Höhe ziehen, w koszyczku w gorę ciągnąć. Körbgen wird aus Weiden gemacht, koszyczek bywa z witek robiony; insonderheit das Geld hinein zu thun, zwłaszcza, koszyczek, w ktory pieniądze można kłaść. kleines Körbgen, małuchny koszyczek.

Körnicht, ziarnisty, iędrowaty. körnichtes Getreyde, ziarniste zboże.

Körnlein, *n.* ziarko, ziarnko, ziarneczko. dürres Körnlein, suche ziarneczko.

Körnung, *f. słowo w słowo, ziarnowanie; to iest,* w ziarna rośnienie.

Köstlich, drogi, kosztowny. köstliches Kleid, kosztowna suknia, droga suknia. köstliche Abendmahlzeit, kosztowna wieczerza. köstliches Essen und Trinken, kosztowne iedzenie y napoy. köstliche Gasterey, kosztowny bankiet, köstliche Speisen, kosztowne potrawy. köstliche Dinge, kosztowne rzeczy. köstliches Gastgebot, kosztowne gości traktowanie, köstliche Leute, kosztowna zdobycz, drugi łup.

Köstlich, *adv.* kosztownie, drogo; gebauet, wybudowany; leben, kosztownie żyć. köstlich ausgeputzt, kosztownie przystroiony, przybrany. köstlich essen und trinken, kosztownie iadać y piiać, drogo ieść y pić; einen beschenken, kogo udarować. köstlich zugerichtete Gasterey, kosztownie sporządzony bankiet, drogo sprawiona ochota. köstlich ausstaffirtes Haus, kosztownie wystroiony dom.

Köstlichkeit, *f.* im Tisch und Kleidung, kosztowność, w stolach y sukniach.

Köte, *f.* Schrank, szafa, szafka, pultynek, pułeczki zamykane.

Kötgen, *n.* szafeczka, pultyneczek, pułeczka zamykana. *to co:* Schränklein.

Kofent, *m.* odiemne piwo, cienkus, czeladne piwo, tażbir. Kofent ist die dritte Art des Getränkes, właściwie to słowo. Kofent, tażbir, sam cienkus; der Lampfen oder das Nachtbier heisset, odiemne piwo, czeladne piwo.

Kohl, *m.* ein Gewächs, *krzew pewny,* kapusta; welscher, krauser, włoska kapusta, fryzowana kapusta. kędzierzawa kapusta; rother, czerwona; gemeiner, pospolita; weisser, biała; unschmackhafter, niesmaczna; kleiner, drobna, *znaczy także:* allerhand Küchenkraut, wszelakie kuchenne zioło.

Kohle, *f.* węgiel, wągiel; ausgelöschte, von Oelbaumholze, z oliwnego drzewa; angezündete, zapalony; glüende, zarzysty; sich mit einer glüenden die Haare wegsengen, zarzystym węglem włosy sobie opalić. etwas so schwartz als eine Kohle machen, co tak czarnym uczynić iak węgiel. bey den Kohlen sitzen, u węgli *zarzystych* siedzieć. zu den Kohlen gehörig, węglarny, węglowy, od węgli, do węgli, do węgli należący. zur Kohle werden, w węgle się obracać.

Kohlapfel, *m.* Krauthaupt, głowka kapusty, głowka kapusciana.

Kohlbrenner, *m.* węglarz, węgielnik, węgli-palacz, węgli-wypalacz.

Kohlfeuer, *n.* taierka, ogniczka, na węglę zarzyste. *obacz:* Kohlpfanne.

Kohlenhandel, *m.* węglami kupczenie, węgli przedawanie. Kohl-

Kohlgärtner, *m.* ogrodnik; fauler, leniwy: unwissender, niewiadomy, nieumieiętny.
Kohlhütte, *f.* hata węglarska, w ktorey węglarz siada, z węglami.
Kohlkammer, *f.* komora, komorka na węgle, komorka na chowanie węgli.
Kohlmeise, *f.* sikora czazna; sikora większa, *inaczey* Brandmeise.
Kohlpfanne, *f.* ogniiko, faierka. das Essen auf der Kohlpfanne warm halten, iedzenie na faierce ciepło trzymać.
Kohlraupe, *f.* gąsiennica; die den Kohl frißt, ktora kapustę ziada.
Kohlschwarz, węglasty, *to iest*: tak czarny iak węgiel. kohlschwarze Augen, węglaste oczy, *to iest*: tak czarne iak węgiel czarny.
Kohlstaub, sadze, *pl.* schwarz wie Kohlstaub, czarny iak sadze. von Kohlstaub, pełny sadzy, sadzami napełniony.
Kohltopf, *m.* garnek, trzop, węgli zarzystych pełny, trzop, garczek z ogniem.
Kolbe, *f.* bulwa; ein Gewächs, *ziele pewne*, *powtore znaczy to co*: Keule, pałka, obuch, *potrzecie znaczy*: Haar auf der Stirn, auf eine vermutzte Art verschnitten, włos, tak przystrzyżony żeby służem y niby poprzecz na czoło spadał, *poczwarte znaczy*: bania; zum distilliren, do przepuszczania, przepalania, rożnych wodek z rożnych *ziół*. einem mit der Kolbe den Kopf lausen, pałką komu głowę dobrze wyiskać.
Kolbenrohr, *n.* trzcina z kolankiem. *albo* z kilku kolankami.
Koller, *n.* ledernes Kleid, sukmana skòrzana, sukmana ze skòry robiona.
Kolmeise, *f.* sikora; ein Vogel, ptak, pewny niewielki, bywa pstry, albo srokaty.
Koloquinten, *pl.* ein Gewächs, kolokwinta, drzewko pewne, cudzoziemskie.
Kommen, przychodzić, przyiść; auf den Abend, gegen den Abend, na wieczor albo pod wieczor; = endlich einmahl zur Sache, na koniec raz przyiść do rzeczy, do materyi. füglich im Sinn kommen, bardzo dobrze na myśl przychodzić; noch alle Weile vor Tage, ieszcze gdzie przede dniem przyiść. in kurzem, geschwind kommen, w krotce, prędko przyiść, przychodzić; ehe man es gemennet, pierwey niż rozumiano; heimlich zum Besitze, taiemnie przyiść do possessyi czego; zu bequemer Zeit, w wygodnieyszym czasię; alsbald zu einem, na tych miast do kogo; alsofort, ustawicznie: oft, często; von Gott, od Boga; fälschlich in böse Rede, fałszywie na złe mowy, na obmowy przyiść. in Verdacht kommen, w podezrźenie wpaść; anständiger Weise in den Rath, aufs Rathhaus, uczciwym sposobem, przyiść do Senatu, do Senatorskie izby; zu unbequemer Zeit, ungelegen, w niedobrym, w niewygodnym czasie przychodzić. so lange hernach kommen, nierychło potym przyiść. frey wohin kommen, wolno dokąd przyiśc. bey Zeiten kommen, wcześnie, w czas przyiść; noch eher zur Sache, ieszcze pierwey do rzeczy przystąpić. in die Provinz kommen, o Prowincyi przybyć; nothwendig, potrzebnie. nun erst kommen, dopiero teraz przyiść. einem entgegen kommen, wyiść, wychodzić na przeciwko komu. einem heimlich näher kommen, bliżey kogo potaiemnie, nieznacznie, przyiść; ohne allen Gefährten, Begleitung, ganz allein, bez kompana, bez towarzystwa, sam tylko; zu rechter Zeit, na czas, w sam czas. nach Wunsch frey und öffentlich kommen, według żądania wolno y publicznie przyiść, przybyć. wohlgeschickt gereist kommen, w pogotowiu, gotowo, gotowym przyść do kogo; sehr selten in die Stadt, bardzo rzadko do miasta przychodzić; sehr spät des Abends, bardzo nie rychło w wieczor; zuletzt, na ostatku; bittweise zum Besitz, z prożbą przyiść do possessyi; zur rechten Zeit, w dobry czas, w dobrym czasie; gar zu geschwind, nazbyt prędko; nächstens nach Rom, dopiero do Rzymu. öffentlich einem zu gratuliren kommen, przychodzić publicznie komu powinszować; aufs eheste zu, iak nayprędzey, do. geraden Wegs kommen, prosto przyiść, przychodzić; spät, nie rychło; zwey Tage später, langsamer, dwiema dniami nierychley dłużey. sicher wohin kommen, bezpiecznie dokąd przyiść, des Abends, w wieczor. freywillig zu einem kommen, dobrowolnie do kogo przyiść; nach Hause, do domu; von daher, z tamtąd; mit anbrechendem Tage, rowno ze dniem. dahin, tam. einer Sache wegen, zu den Waffen kommen, dla iakiey rzeczy, dla iakiego interesu do woyny przyiść.

zum Handgemenge kommen, do pojedynku, do bitwy przyiść. in Gefahr kommen, w niebezpieczeńſtwo przyiść; vor eines Ohren, do uſzow czyich przyiść. zu Hülfe kommen, na pomoc przyiść; aufs höchste, naywyżey; zur Mittagsmahlzeit, na obiad; ins Maul, do uſt. einem sein Compliment zu machen kommen, przyiść do kogo aby mu komplement uczynić. nachkommen, nach Rom, przyieżdżać do Rzymu. man ist zu den Waffen-gekommen, przyſzło do woyny, do korda, do oręża. laß ihm kommen, niech przyidzie. von der Mutter kommen, od matki przychodzić; von dem Kranken, od chorego; aufs Feld, na wieś; dem Ueberwinder in die Hände, zwycięzcy przyiść w ręce; mitten ins Gefechte, w śrzód bitwy y niebezpieczeńſtwa przyiść, ein groß Unglück ist ihm zu Haus und Hof gekommen, tak wielkie nieſzczęście przyſzło na iego cała fortunę. mit der Armee zeitig wohin kommen, z woyskiem, wcześnie, zawczaſu, przyiść dokąd. zu dem Seinigen kommen, do ſwoiego przychodzić, przyiść. zu dem Gelde kommen, do pieniędzy przyiść; darauf = wovon ich reden will, przyiść na to o czym ia chcę mowić. es ist für mich gekommen, doſzło mnie to. mit Furcht dahin kommen, z boiaźnią dokąd przychodzić. auf die Thorheit kommen, do głupſtwa przyść. in Sicilien kommen, do Sycylii przyiechać. in eine Stadt kommen, do iakiego miaſta przyiść. aufs übrige kommen, do oſtatka przychodzić, na oſtatek przychodzić. zu einem Zwischenreiche kommen, do bez-Krolewia przyść. daher kömmt das Unglück, ztąd idzie nieſzczęście. in eines einigen Gewalt kommen, przyiść w cudzą iedyną moc. in den Hafen kommen, do portu przybyć. in so grosse Betrübniß kommen, do tak wielkiego przyść utrapienia. alles wo her kömmt, wſzyſtko zkądſi idzie. die Lehre kommt in die Stadt, nauka przychodzi przybywa do miaſta. wohin kommen, dokąd przyiść. zu den Versammlungen des Volks kommen, na ſchadzki Ludu przychodzić. aufs Land kommen, na wieś przyiść, przyiechać. darzu kommen, na to przyiść. z. E. na tę mowę przyść, na ten dyskurs przyść. übern Hals kommen, na kark komu przyiść; auf die Welt, na świat przyść,

towieſt: urodzić ſię. hinter den Handel kommen, dowiedzieć ſię iakiey rzeczy. vor den Vater kommen, do oyca doyść. an den Tag kommen, wyiawić ſię, wydać ſię. zu Kräften kommen, do ſił przyść, przychodzić. auf etwas in der Rede kommen, na co, na iaką materyią, na iaką myśl, przyść w mowie. unter die Leute kommen, między ludzi przyść. wieder auf die alten Sprünge kommen, znowu ſię wrocić do ſwoiey natury, do ſwoiego narowu z urodzenia. zum Ende kommen, do końca przyść. es ist damit mit mir gekommen, do tego ze mną przyſzło. um etwas kommen, utracić co, przyść do utraty czego. aus den Schulden kommen, z długow wyść. aus der Noth, aus der Armuth kommen, z potrzeby, z uboſtwa wyść. zu Ehren kommen, do honorow, do godności przyiść. wieder zu sich kommen, znowu przyść do ſiebie, przyść do zmysłow. an eines Stelle kommen, na czyie mieyſce naſtąpić, na czyi urząd naſtąpić. in Sicherheit kommen, doſtać ſię w bezpieczne mieyſce. es ist so weit gekommen, tak daleko rzecz przyſzła. wo kommst du her? zkąd idzieſz? zkąd przychodziſz? wer kommt daher? kto tu ztamtąd idzie? einen nicht lassen vor sich kommen, nie dać komu przyść do ſiebie, *mocniey powieſz*, nie dać ſię komu pokazać na oczy. das kommt mir zum Besten, to mi wychodzi naylepiey, na moie naylepſze. daher kommt es, ztąd do idzie. daher ist es gekommen, ztąd to przyſzło. es komme wie es wolle, niech będzie, iak chce.

Kommen, das, przyście, przychodzenie.

Kommt, humont; woran die Pferde ziehen, w ktorym konie ciągną.

Kopf, *m.* głowa; bedeckter, nakryta; entblößter, nienakryta, voller Beulen, guzow na niey od bicia pełno; grauer, lustiger, unbeschorner, ſiwa, weſoła, niegolona; rother, schwarzer, gekämmter, czerwona, czarna, wyczeſana; schelmischer, weicher, grosser, kleiner, wykrętna, miętka, wielka, mała; zurückgebogener, w tył wykręcona. den Kopf vom Halse reissen, abschlagen, głowę od karku oderwać, odciąć. kaum mit zweyen Hieben den Kopf abschlagen, ledwie za drugiem, cięciem, głowę uciąć; und auf einem Spiesse umher

umher tragen, y na ſpiſie noſić. der
ſich durch keinen Regen bewegen läßt,
daß er den Kopf bedecke, ktory ani
deſzczem ſię nie wzruſzy aby nakrył
głowę. die Haube auf den Kopf ſe-
tzen, kornet, czepiec, na głowę wło-
żyć. den Kopf einwickeln, verhüllen,
głowę okręcić, uwinąć. den Kopf
mit dem Mantel bedecken, głowę
płaſzczem przykryć. mit niederge-
ſchlagenem Kopfe einhergehen, z na-
chyloną głowa chodzić. den Kopf
ſchütteln, trząść głową. die Köpfe
zuſammen ſtecken, głowy w raz zło-
żyć, głowy w raz znieść, *to ieſt, po
Polsku*, znieść ſię, razem ze wſzy-
ſtkiemi w radach y zamysłach. den
Kopf hängen, głowę zwieſić. einem
nach dem Kopfe graſen, chcieć ſię ko-
mu czyiey głowy, na czyią głowę
czyhać. einem den Kopf mit dem Pan-
toffel weich ſchlagen, dreſchen, komu
pantoflem głowę obić, zbić, zmło-
cić, na miazgę. ſich mit der linken
Hand im Kopfe kratzen, lewą ręką w
głowę ſię skrobać. den Kopf abhauen,
głowę uciąć, głowę odciąć. vom
Fuße an bis an den Kopf, od nog aż
do ſtop. die Köpfe auf die Bäumeiſte-
cken, głowy po orzewach poprzybi-
iać, Kopf, *znaczy to co*, Sinn, Ver-
ſtand, Meynung, myśl, rozum, zda-
nie, umysł, im Polniſchen, głowa,
heißt auch ſo viel, ſcharfſinniger Kopf,
byſtra, byſtromyśląca głowa; guter,
vortreflicher, ſchlechter, dobra, prze-
dnia, zła głowa; dummer, langſamer,
geſchickter zum Studieren, głupia, po-
wolna, tępa, dobra, zdatna do ucze-
nia ſię; wunderlicher und eigenſinni-
ger, dziwaczna y uporna głowa; der
ſich in alles ſchicken kann, do wſzy-
ſtkiego ſpoſobna. den Kopf haben,
mieć głowę, *to ieſt*, mieć byſtry do-
wcip, przezorny y obrotny umyśł.
guten Kopf haben, mieć dobrą głowę.
wieder auf ſeinen Kopf kommen, zno-
wu ſię wrocić do ſwoiey wrodzoney
wady, do ſwoiego wrodzonego naro-
wu. den Kopf ſeines Vaters, oder wie
ſein Vater haben, mieć głowę, *to ieſt*,
rozum, ſwoiego oyca, albo tak do-
brą głowę iak ociec. einem nach ſei-
nem Kopfe haben, mieć kogo po-
dług ſwoiey myśli. es hat eine Frau
einen Kopf wie die andere, ſie haben
alle einerley Köpfe, ta pani ma taką
głowę iak y druga, obiedwie panie
iednakowe maią głowy. ſolche Kö-
pfe haben ſie, takie ony maią głowy
er hat einen tollen Kopf, on ma głu-
pią głowę. einen harten Kopf haben,
mieć twardą głowę. ein gezwungener
Kopf thut nicht gut, przymuſzona
głowa nigdy nic dobrze nie zrobi.
unruhiger Kopf, nieſzpokoyna głowa.
es geht alles über Hals über Kopf,
wſzyſtko to tak na ſzyię na leb
idzie, *to ieſt*, wſzyſtko ſię nagle
dzieie. über Hals über Kopf laufen,
na ſzyię na głowę lecieć, bieżeć.
ſeinem Kopf folgen, iść za ſwoią gło-
wą, trzymać ſię ſwoiey głowy. einen
vor den Kopf ſtoßen, głową trącić ko-
go, *albo* w głowę kogo trącić. es
iſt ein ungeſchickter Kopf, to ieſt nie-
ſpoſobna głowa, to do niczego gło-
wa. einen unruhigen Kopf bekommen,
nieſpokoyney głowie zabiec. man
hält ihn für einen trotzigen Kopf, ma-
ią go za krnobrną y upartą głowę
aus dem Kopfe, z głowy, na pamieć,
herſagen, mowić, *dyktować*. erzehlen,
antworten, opowiadać, odpowiadać.
einem den Kopf zurechte ſetzen, uſtano-
wię czyią głowę, *to ieſt*, kogo uſpo-
koić, poskromić. ſeinen Kopf für ſich
haben, mieć głowę dla ſiebie, *to ieſt*,
ſwoiem zdaniem ſię rządzić. ſich
ganz und gar nach eines Kopfe richten,
wcale ſię y ze wſzyſtkim podług,
cudzey głowy, cudzey rady y zdania
ſprawować. die Dinge gehen alle nach
deſſen Kopfe, wſzyſtkie rzeczy idą
według iego myśli. es will ihm nicht
in den Kopf, to mu w głowę nie
idzie, on wcale co inſzego myśli, in-
ſzey ieſt woli, inſzego ieſt zdania.
ſich in anderer Leute Kopf ſchicken, po-
dług zdania drugich ludzi żyć. dem
etwas in dem Kopfe ſteckt, ktoremu co
w głowie tkwi, ktory ma iaki kło-
pot na głowie, *albo* ktory markotny
ieſt o co. einem nach ſeinem Kopfe
ziehen, rządzić kim według ſwoiey
głowy. ſo viele Köpfe, ſo viele Sinne,
co głowa, to inne zdanie. es hat ein
jeder ſeinen eigenen Kopf, każdy ma
ſwoią głowę. er weiß nicht, wo ihm
der Kopf ſteht, nie wie gdzie ma gło-
wę, nie wie co ſię z niem dzieie.
etwas nach ſeinem Kopfe machen, co
podług ſwoiey głowy czynić, co
ſwoią głową robić. *potrzecie znaczy*,
Kopf, bańkę, den Bader zum Schrö-
pfen, ktorą łazlebnicy ſtawiaią na
chorego ciele. den Kopf oder die
Köpfe ſetzen, bańkę, *albo* bańki poſta-
wić,

wić, na plecach etc. der einen grossen Kopf hat, ktory ma wielką głowę, głowacz. der zwey Köpfe hat, ktory dwie głowy ma, *o nym się mowi*, o dwoch głowach. der drey Köpfe hat, *mowi się o nim*, o trzech głowach. der hundert Köpfe hat, *mowi się o nim*, o stu głowach. der einen Kopf hat, co ma iedną głowę, *o tym się mowi*, z głową, z głowką. Nagel mit Kopfe, goźdź z głowką. kleiner Kopf, głowka. es giebt noch andere solche Polnische Redensarten, głowka, to, on ma głowę po temu, on nie ma głowy po temu, wielka to głowa, dobra to głowa, piękna to głowa; to to głowa! das ist, es ist ein dummer Mensch! iest tu głowa? hat er den Verstand?

Kopfbinde, *f.* wztązką, związka na głowę, do obwiązania głowy w koło.

Kopfbrechen, *n.* łamanie głowy, pracowanie głową, robienie głową. es braucht nicht Kopfbrechen, to nie potrzebuie łamania głowy, nad tym głową robić nie trzeba.

Kopfdecke, *f.* czepiec, czepczyk, nakrycie głowy, odzianie na głowę.

Kopfgeld, *n.* pogłowne, podatek na każdego nałożony, *iako by na*, głowę każdego. Kopfgeld geben müssen, musieć dać pogłowne. Kopfgeld aufschreiben, pogłowne nałożyć, pogłowne na głowy rozpisać, naznaczyć.

Kopfgeschmeide, *n.* kleynoty na głowę, stroy z kamieni drogich na głowę.

Kopfküssen, *n.* podusżka pod głowy, podusżka pod głowę.

Kopfpflaster, *n.* plaster na głowr; das nichts hilft, ktory nic nie pomaga.

Kopfschleyer, *m.* kfef na głowę, odzianie na głowę, zasłona na twarz.

Kopfschmerz, *m.* bol głowy, bolenie głowy. Kopfschmerz auf einer Seite des Hauptes, bolenie głowy po iedney stronie, gdy kogo tylko iedna połowa głowy boli. Kopfreißen, łupanie w głowie.

Kopfsteuer, *f.* pogłowne, pogłowny podatek, pogłowna danina. die Kopfsteuer aufschreiben, pogłowne rozpisać, naznaczyć, nałożyć.

Kopfsteuer-Einnehmer, *m.* poborca do pogłownego, pisarz pogłownego.

Kopfweh, *n.* bolenie głowy, bol głowy, chorowanie na głowę.

Koppel, *f.* sfora, *złączka*, od złączenia iednego z drugim.

Koppeln, sforować, łączyć, złączać, parzyć, w parę łączyć, w parę połączyć.

Koppelung, *f.* łączenie, złączenie, parzenie, w parę łaczenie.

Koppenhagen, Kopenhaga, miasto stolica Krolestwa Duńskiego, *połac.* Hafnia.

Korb, *m.* kosz, koszyk; wie man ihn braucht zur Erndte, iakiego zażywaią przy żniwie; zum Futter, do dawania ieść, bydletom, opałka. Korb voller Steine, kosz pełny kamieni, opałka pełna kamieni. die Aehren in den Korb thun, kłosy, kłuski do kosza kłaść, zbierać. in Körben auf die Tenne tragen, w koszach na boiowisko nosić; zum Durchseigen, przetak do chędożenia, do przesiewania. einen Hund in einem Korbe über die Mauer herunter lassen, psa iakiego w koszu przez mur zpuścić na doł. Vogel in die Körbe sperren, ptaki w koize wsadzać; *potym*, den Wein und dergleichen durchlaufen zu lassen, do przecedzania wina y innych podobnych rzeczy, *także nazywa się*, kosz, koszyk. von Weiden Schwippen, z prętow wierzbowych; Brod und dergleichen darinnen aufzutragen, do noszenia chleba y podobnych rzeczy, także nazywa się kosz. Körbe aus Weidezehnen machen, kosze, koszyki robić, z pręcia wierzbowego. Korb bekommen, kriegen, znaczy, nic nie uprosić, nic nie wskurać, w swoiey prożbie, w swoim interesie. er hat den Korb bekommen, nić nie wskurał, nie uprosił, odmowili mu; im Heurathen, rozwod uczynić, rozwieść się z żoną, z wężem, *ale to prosta mowa w Niemieckim.*

Korbträger, *m.* koszonośnik, koszodźwigacz; starker, mocny.

Korbträgerinn, *f*, koszarka, co kosz nosi co z koszem chodzi.

Korn, *n.* Saamenkorn, u. d. g. ziarno, nasienie; dichtes, twarde; festes, tęgie; das aus der Aehre gestoßen ist, ktore z kłosa wymłocone, wytracone; das aus den dürren Aehren fällt, ktore, z suchich kłosow wypadła; das auswendig weißlicht, inwendig aber ganz weiß ist, ktore powierzchu białawe tylko iest, ale we śrzodku wcale białe; taubes, prożne, die Ameisen haben ihm im Schlafe Waizenkörner ins Maul getragen, mrowki iemu śpiącemu nanosiły w usta przenicznych ziarn. einen Haufen machen, tudem

indem man nur ein Korn darin thut, iedno tylko; ziarno przyłożywszy kupę zrobić. Weihrauchkorn, ziarno kadzidła. Korngeld, ziarno złota, *to iest*, okruszyna złota, *znaczy także ogołem*, zboże każde; Getraide, als Roken, Waizen, u. d. g. zusammen, iako to żyto, przenicę, ięczmień, razem wszystko ogolnie; insonderheit Rocken, *wszczegulności znaczy*, żyto, żytnią mąkę.

Kornähre, *f.* kłos zboża; reiffe, dostały, dożrzały; die Körner fallen läßt, z ktorego ziarna wypadaią; die kleine Spalzen hat, ktory nie ma żadnych ości, *albo* na ktorym żadnych ości niemasz; leere, taube, prożny, czczy, w ktorym nic nie masz; kleine, volle, gute, mały, pełny, dobry kłos; dünne, rzadki; von Aehren, z kłosow; Kranz von Aehren, wieniec z kłosow; *Przestr.* kłos, ist eigentlich die ganze Aehre, aber nur die Spalzen an derselben heißen, ości, plewy, iako to plewa, der Schoßbalg; plewka; das Bälglein, worinnen ein jedes Kornchen steckt, w ktorey każde ziarneczko siedzi, łuszczka.

Kornblume, *f.* bławat, kwiatek błękitny, w życie zawsze rośnie. blau, wie Kornblumen, bławatny, bławatnego koloru.

Kornboden, *m.* piętro na zboże, albo szpiklerz, gòrka, gòra na zboże; der in der Höhe ist, ktora wysoko iest, albo ktory; den der Ost- und Nordwind durchstreichet, ktory wschodny, y pułnocny wiatr przedyma; wohin keine feuchte Luft kommt, dokąd wilgotne powietrze nic nie dochodzi. voller Kornboden, pełny szpiklerz zboża, pełna gòra zboża. den Waizen auf die Kornboden schütten, zboże w szpicklerz sypać, na gòrę sypać.

Kornbrand, *m.* izba na zboże, śnieć na niektore zboża, iako to na przenice.

Kornerndte, *f.* żniwa, żniwo, zbior zboża, zbior z pol, zbieranie zboża.

Kornfuhre, *f.* fura na zboże, do wożenia zboża. den Städten Kornfuhre ansetzen, ausschreiben, fury do wożenia zboża na miasta narzucić, miastom naznaczyć.

Korngabel, *f.* widły do zboża składania, do snopow wrzucania.

Korngarbe, *f.* snop zboża, snopek zboża, zboże w snopek wiązane.

Kornhalm, *m.* dźbło, zdźiebło, słoma; dürrer, sucha, sucha; zerbrechlicher, kruche, krucha; knöbichter, kolankowate, kolankowata.

Kornhändler, *m.* zbożowy kupiec, zbożem handluiący; der grausame Haufen Korn aufgeschüttet hat, ktory srogie kupy zboża nazsypował, u ktorego kupami zboże na przeday leży, ktory ma na przedaż wielką moc zboża.

Kornhandel, *m.* handel zbożem, handel na zboże, handlowanie zbożem. Kornhandel treiben, handel na zboże prowadzić, zbożny handel wieść.

Kornhaus, *n.* szpiklerz, na zsypowanie y chowanie zboża, *mowi się też*, śpikrz, spiekrz.

Kornherr, *m.* dozorca zboża, ten ktory ma dozor, szpiklerzow, magazynow publicznych.

Kornhülse, *f.* łuszczka, na zbożu, w ktorey ziarko iest schowane, inaczey, łuska.

Kornjude, *m.* skupień zboż, zakupień zboża, aby go potym iak naydrozey przedawał.

Kornkasten, *m.* komora na zboże, sąsiek na zboże, przegroda na zboże w śpichlerzu.

Kornkuchen, *m.* placki, placuszki, pierożki, pierogi, pierohy, pieczone.

Kornland, *n.* pole na zboże, rola pod zboże, grunt, na ktorym się zboże rodzi.

Kornmangel, *m.* niedostatek zboża, ciężko o zboże, bardzo mało zboża.

Kornmarkt, *m.* zbożny rynek, rynek na ktorym zbożę na przeday stoi.

Kornmaaß, *n.* miara ktorą zborze mierzaią, korzec, korczyk, pułmiarek, maca.

Kornmesser, *n.* miernik zboża, odmiernik zboża, ten co zborze mierzy.

Kornmilbe, *f.* oder Kornwurm, robak w zbożu, *nazywa się*, wołek.

Kornsack, *m.* worek na zboże, worek od zboża, worek w ktory zboże sypią.

Kornsammler, *m.* oder Fouragierer, zboż wybierca, ten ktory zboże wybiera od ludzi.

Kornschätzer, *m.* szacownik, taksarz, zboża, po czemu ma być kupowane.

Kornschaufel, *f.* szufla do zboża, ktorą zboże wieią, sypią do miary.

Kornschreiber, *m.* pisarz zbożowy, pisarz prowentowy, co zboża w reiestr zpisuie.

Kornschwinge, *f.* wieiaczka, wieiowka, szufla,

ſzufla, ktorą zboże rzucaią, wieiąc go.

Kornſpeicher, *m.* ſpiklerz na chowanie zboża, ſpikrz na zſypki zboża.

Kornſtreiche, *f.* ſtrychlec, do ſtrychowania zboża, rownania, z kraiami, miary.

Kornwanne, *f.* opałka, w ktorą zboże kładą, w ktorey także ziarno opałaią z plew.

Kornwicke, *f.* wyka w zbożu, rodzay dzikiego grożku, w życie y w grochu ſię znayduie.

Kornwürmlein, *n.* robak w zbożu, wołek, wołeczek, zboże toczący, y pſuiący.

Kornzuführer, *m.* zbożowy zwożnik, zwożny zboż, *iakoby wytyczny.*

Koſt, *f.* *to co*, Lebensunterhalt, iadło, iedzenie, ſtoł, pożywienie, wyżywienie; dürre, ſuche iadło, ſuche iedzenie; gemeine, poſpolite; reichliche, viehiſche, menſchliche, bogate, obfite, bydlęce, ludzkie iadło, ludzkie wyżywienie; nöthige, tägliche, geſunde, potrzebne, powſzednie, codzienne, zdrowe; mäßige, geringe, pomierne, cienkie; königliche, ausgeklaubte, herrliche, krolewski ſtoł, wymyślny ſtoł, pański ſtoł. einem die Koſt reichen, ſtoł komu dawać, iedzenie, wyżywienie komu dawać. mit geringer Koſt ſein Leben erhalten, małym iedzeniem życie ſwoie utrzymywać. durch oder mit etwas die Koſt ſuchen, przez co albo czym ſzukać pożywienia, wyżywienia. einem die tägliche Koſt entziehen, komu kodciennego koſztu, uymować. bey einer Koſt bleiben, zawſze mieć iednakowy ſtoł, iednakie iadło, iednakie iedzenie, iednaki *wikt.*

Koſtbar, koſztowny, drogi. koſtbares Kleid, koſztowna ſuknia, droga ſuknia. koſtbares Pferd verlieren, koſztownego konia, drogiego konia ſtracić, zgubić. koſtbare Gärten ankaufen, drogich ogrodow nakupować. ich habe ein koſtbarer Kleid als du, ia mam koſztownieyſze ſuknie, droższe ſzaty, niżeli ty. koſtbare Mahlzeit, koſztowna wieczerza, droga wieczerza.

Koſtbar, *adv.* drogo, koſztownie, z koſztem, z koſztem wielkim. koſtbar geſtochene, oder gearbeitete Gefäße, koſztownie wyżynane, wyrabiane naczynia. koſtbarer bauen, koſztowniey, drożey budować.

Koſtbarkeit, *f.* koſztowność, drogość; eines Ringes, iakiego pierścienia. koſtbare Dinge, drogie rzeczy, koſztowne rzeczy, droga rzecz, koſztowna rzecz.

Koſtbarlich, *adv.* koſztownie, drogo. ſich koſtbarlich kleiden, koſztownie drogo ſię ſtroić.

Koſten, koſztować, zkoſztować, *to co*, verſuchen, probować, wie es ſchmeckt, das Waſſer koſten, wody koſztować. den neuen Wein koſten, nowego wina koſztować. ein Faß koſten, z beczki koſztować, w beczce koſztować. das Brodt und Getränke koſten, chleba y trunku zkoſztować; einen Becher, z iakiego puharu; noch einmal koſten, ieſzcze raz zkoſztować, *powtore znaczy*, koſten, koſztować, *to co*, wiele warte, co ieſt, po czemu co przedaie ſię, *to co*, verkauft werden, zu ſtehen kommen, faſt um die Hälfte weniger koſtet es, prawie połową mniey to koſztuie. das Schiff wird dich nichts koſten, okręt nie będzie cię nic koſtował. nicht ſo viel koſten, nie tak wiele koſztować; ſo viel, tak wiele koſztować. einen ſechs tauſend koſten, kogo koſztować ſześć tyſięcy. es mag koſten, was es will, niech co chce koſztuie. der Scheffel Waizen koſtet ſieben Thaler, ſzufla przenicy koſztuie ſiedm talerow. der Scheffel Rocken hat einen Thaler gekoſtet, ſzufla żyta koſztowała talar. es koſtet viel Mühe koſztuie to wiele pracy, wiele fatygi. der Sieg hat ſie viel Blut gekoſtet, zwycięſtwo wiele ich krwi koſztowało. viel Geld koſten, wiele pieniędzy koſztować.

Koſten, das, *n.* koſztowanie, uſtami, zkoſztowanie, zakoſztowanie.

Koſten, die, *plur.* koſzta, *te*, wydatki pieniężne na co, nakład pieniężny.

Koſtfrey. der nichts für ſein Eſſen und Trinken geben darf, wolny od koſztu ktory nic nie daie za iadło y napoy, ktorego ieść y pić nic nie koſztuie, *powtore znaczy*, tego; der andern gern zu eſſen und zu trinken giebt, ktory rad drugim darmo ieść y pić daie.

Koſtfreyheit, *f.* wolność od koſztu; da man nichts für die Koſt geben darf, gdy nie trzeba ieść y pić płacić. er hat ſolche Koſtfreyheit, on ma taką wolność od koſztu,

Koſtgänger, *m.* ſtołownik, *konwiktor.* Koſtgänger halten, ſtołownikow *konwiktow*

wiktorow, trzymać. eines Koſtgänger ſeyn, być czyim ſtołownikiem, *konwiktorem*. eines Koſtgänger werden, ſtoł naięty u kogo mieć.

Koſtgeld, *n.* pieniądze za ſtoł, pieniądze za konwikt.

Koſtung, *f*, koſzt, koſztowanie, pieniądze co wychodzą na co.

Koth, *m.* błoto. mit Kothe ſpielen, błotem igrać. im Kothe ſtecken, w błocie tkwić, w błocie uwiąznąć, w błocie ulgnąć. aus Kothe gemacht, z błota zrobiony. ſich mit dem ganzen Leibe im Kothe wälzen, walac ſię całym ſobą w błocie. im Kothe ſtecken, w błoto wrzucić. Koth zuſammen ſchaufeln, razem, błoto, zgarnować na kupę. einen im Kothe herum wälzen, kogo w błocie walać, tarać. Koth ſtinkt, błoto śmierdzi. einen mit Kothe beſchmieren, kogo błotem ſkalać. mit Kothe beſchmieret, błotem ſkalany. aus dem Kothe heraus ziehen, z błota wyciągnąć. im Kothe liegen, w błocie leżeć. dünner Koth, kałuża, rzadkie wodniſte błoto. einen mit Kothe werfen, na kogo błotem rzucać. das im Kothe lebt und erzogen wird, co w błocie żyie y w błocie ſię chowa, błotny. mit Kothe beſchmieren, błotem oblepić, błotem uſamarować, zaſmarować.

Kothicht, błotniſty, błotny. kothichte Hure, błotna, błotniſta kurwa. kothichte Sache, kothichter Handel, *błotna rzecz, to ieſt*, ladaiaka, nikczemna. kothichte Erde, błotna ziemia. kothichte Sau, błotna świnia. kothichte Sache, błotne iezioro. kothichte Füße, błotem zwalane nogi.

Kothlache, *f.* błotniſte iezioro, błotne iezioro, błotne gopło, błotniſte gopło.

Kotze, *f.* dicke Decke, koc, gruby, koſmate wełniane odzienie. in eine Kotze eingewickelt, w koc obwiniony, uwiniony; die auf beyden Seiten rauch oder zotticht iſt, ktory na obiedwie ſtrony ieſt koſmaty, kudłaty. auf einer dergleichen weichen Kotze ſchlafen, na takim miętkim kocu ſypiać; lange und breite, długi y ſzeroki koc.

Krachen, grzmotać, trzaſkac, trzask, huk, puk, ſztuk czynić, grom, grzmot.

Krachen, das, *n.* grzmotanie, trzaskanie, trzask, huk; der Häuſer wird gehöret, trzaskanie o domach słychać, huk domow słychać, upadaiących, lecących.

Krachend, grzmotaiący, trzaskaiący, gromiący, huczący, huk czyniący.

Krachend, *adv.* z grzmotem, z grzmotaniem, z gromem, z hukiem, pukiem, ſztukiem.

Kracke, *f.* elendes Pferd, ſzkapa, ſzkapina, ſzkapsko, marha, marſzina, marſzysko.

Krackſtein, *m.* kamień, der Linie nach in die Mauer legen, rzędem kamienie w mur układać, w murze kłaść porządkiem kamienie, *także znaczy to co*, Kragſtein, in der Baukunſt, aus einer Mauer hervorragender Stein, der etwas tragen muß, *w budowniczey ſztuce*, z muru wydany wychodzący kamień, ktory ma co dźwigać, *poſr.* conſole, corbeau, *z Niem.* krokſztyn.

Kräftig, *adj.* mocny, ſkuteczny; recht zu leben, do dobrego życia ſkuteczny, pomocny, pomagaiący. kräftiges Arzneymittel, ſkuteczne, pomocne lekarſtwo. kräftiges Gift, ſkuteczna mocna trucizna. kräftige Arzney, ſkuteczne lekarſtwo. kräftiges Mittel, ſkuteczny śrzodek, ſkuteczny ſpoſob

Kräftig, *adv.* ſkutecznie, pomocno, ze ſkutkiem, z pomocą.

Krähe, *f.* ein Vogel, *ptak nie iaki bardzo poſpolity*, wrona. kleine Krähe, mała wrona, wronka. ſchreyen, wie eine Krähe, wrzeſzczeć iak wrona.

Krähen, piać, wie ein Hahn ſchreyen, iak kogut picie. der Hahn fängt an zu krähen, kogut zaczyna piać. der Hahn krähet gern, kogut rad picie.

Krähen, das, *n.* pienie, pianie; des Hahns, koguta, pienie kogucie, pianie koguta.

Krällen, pazurami zdrapać, drapać, podrapać, zkaliczyć, pokaliczyć.

Krämer, *m.* kramarz; armer, ubogi; der nicht viel Waare hat, ktory nie ma wiele towaru.

Krämerey, *f.* kramarſtwo, przedawanie, kupczenie; mit dem Rechte, prawami kupczenie. mit etwas Krämerey treiben, kramarſtwem ſię bawić, kramem ſię bawić, kram mieć.

Kränken, żal, boleść ſprawować. einen kränken, żal komu ſprawić. ſich kränken, fraſować ſię, ſmucić ſię, turbować ſię.

Kränkeln, chorzeć, chorym co raz bardziey być, co raz bardziey ſtawać ſię chorowitym.

Kränklich, chory, chorowity. kränklicher Leib, chorowite ciało. kränklicher Knecht, chorowity sługa. kränklich seyn, być chorowitym, mieć słabe zdrowie.

Kränkung, *f.* żal umysłu, żal na sercu, smutek, utrapienie.

Kränzfrau, *f.* wience wiiąca y przedaiąca kobieta.

Kränzgen, *n.* wionek, wieniuszek. gebackenes Kränzgen, obażanek. Kränzgen guter Freunde im Schmausen, bukiet na bankiet między przyiaciołmi. Kränzgen haben, bukiet trzymać, ochotę sprawiać.

Kränzlein, *n.* wieniuszek; von Rosen, z roż; von verschiedenen Blumen, z rożnych kwiatow.

Kranzmacher, *m.* wiencowiiacz, ten co wience wiie, wience robi.

Kranzmacherinn, *f.* wiencowiika, ta, co wience, wieniuszki wiie.

Krätze, *f.* eine Krankheit, świerzb, *choroba pewna.* tödtliche Krätze, śmiertelny świerzb; geringe, nie wielki, mały; alte, stary; höret ganz auf, wcale ustaie; kömmt zu gewisser Zeit wieder, znowu pewnego czasu wraca się; je rauher und juckender sie ist, je schwerer kann sie curiret werden, im chropawszy, y bardziey świedzący tym trudnieyszy do uleczenia. bey der Krätze ist die Diät nöthig, w świerzbach, dyeta iest potrzebna; gute Arzney zur angehenden seyn, dobrym być lekarstwem na zaczynaiący się świerzb. alle Krätze curiren, cały świerzb uleczyć. einem, der die Krätze hat, helfen, ratować tego ktory świerzb ma. die Krätze verursachen, świerzb sprawować, świerzb robić; fängt sich an zu äußern, świerzby się, poczynaią wyrzucać na wierzch. die Krätze hat angefallen, und die Seuche ist auch auf andere ausgebreitet worden, świerzby napadły y zaraza rozszerzyła się y do inszych. Krätze mit Schuppen, świerzb z łuszczką, ktora się łupa, na świerzbie. der die Krätze hat, ktory ma świerzb, *nazywa się*, świerzbowaty, na świerzb chory, mowi się, świerzb ma; die alle Jahre wieder kommt, ktory co rok się wraca, co roczny świerzb, z greckiego, agryia, *powtore znaczy*: was im Feilen und dergleichen Arbeit abgeht, co przy piłowaniu, y w podobney robocie odchodzi, trociny, opiłki, od robiny, obrobiny.

Krätzigt, świerzbowaty, świerzby maiący. er ist krätzigt geworden, on miał świerzby.

Krätzsalbe, *f.* maść na świerzby, mastyki na świerzby, do smarowania świerzbow.

Kräuseleisen, *n.* żelazko do frysowania, do zwiiania włosow w kędziorki. die Haare mit dem Kräuseleisen kräuseln, włosy żelazkiem fryżować, kędziorować.

Kräuselicht, kędzierzawy, kręcony, *w tym samym sensie*, kräuselichte Mähne, kędzierzawa grzywa, kręcona grzywa, w ktorey się włosie kręci. kräuselichter Schwanz, kędzierzawy ogon, na ktorym się sierć kręci, na ktorym się włosie kręci. kräuselichtes Blatt, kędzierzawy listek, kręcony listek. ein wenig kräuselicht, etwas kräuselicht, nie co kędzierzawy, troche kędzierzawy, kędzierowaty. kräuselichte Haare, kędzierzawe włosy, w kędziory zwiiane włosy, kręcone włosy, fryzowane włosy.

Kräuseln, fryzować, kędzierzawić, kręcić, w pierścionki, w kędziorki zwiiać. die Haare, włosy, mit einem heißen Eisen kräuseln, goracym żelazkiem fryzować, zwiiać włos. sich kräuseln, fryzować się, kędzierzawić się, kręcić się, zwiiać się, *o włosach się mowi.*

Kräuseln, das, *n.* fryzowanie, kędzierzawienie, zwiianie, kręcenie, toczenie w pierścionki włosow.

Kräuselung, *f.* fryzowanie, ufryzowanie, zafryzowanie, zwinienie, zkręcenie, ztoczenie włosow.

Kräuterbuch, *n.* zielnik, księga o ziołach, ziołnik, księga, w ktorey zioła opisane.

Kräuterfrau, *f.* zielenniczka, co rożne ziele przedaie, ziołniczka, zieleniarka.

Kräuterkunst, *f.* zioł wiadomość, zioł znanie, znanie się na ziołach, na zielu.

Kräuterlehre, *f.* nauka o ziołach, z greckiego botanika, zielna umieiętność.

Kräutermann, *m.* zielennik, ziołnik, zieleniarz, co się na ziołach zna, rozumie.

Kräuterwein, *m.* wino ziołami rożnemi zaprawne, *krotko*, wino z ziołem, z ziołkami.

Kräutgen, *n.* Kräutlein, ziołko, ziołeczko, maleńkie ziele.

Kräuticht,

Kräuticht, zielenisty, co ma ziół wiele, zielny, ziołny.

Kräutler, *m.* oder Kräutermann, zielennik, ziołnik, zieleniarz, znaiący się na ziołach,

Kraft, *f.* moc, siła, tęgość; durchdringliche, przenikaiący; himmlische, gewisse, feurige, niebieska, pewna, ognista moc; schwache, unglaubliche, besondere, słaba, nie podobna, do wiary, osobliwa; große, wunderbare, natürliche, wielka, dziwna, naturalna, przyrodzona, wrodzona; kleine, sehr geringe, eigene, mała, nikczemna, własna. Kraft eines Dinges erlangen, mocy nabyć iakiey rzeczy. große Kraft haben, wielką mieć moc, siłę. die Kraft ist in demselben, moc iest w tym samym. die größere Kraft haben, abzuhalten, mieć większą siłę do wstrzymania, do utrzymania. die Kraft des Gifts an einem probieren, mocy, trucizny probować na kim. die Kraft eines Dinges sehen, moc iakiey rzeczy widzieć. Kraft und Natur einer Sache erweisen, moc y rod iakiey rzeczy pokazać. die Kraft geben, moc dać. die Kraft benehmen, moc, siłę, tęgość, odiąć. alle menschliche Kräfte anwenden, wszystkie ludzkie siły obrocić. Kräfte und Stärke, moc y silność, siła y mocność; der Jugend, młodzierzy; des Gemüths, umysłu. die Kraft geben, żywości dodać. die Kraft haben, moc, siłę mieć. Kräfte, *plur.* siły; gute, schwache, große, dobre, słabe; wielkie; übrige, unversehrte, ostatnie, nienaruszone, nietykane. seine Kräfte worinnen üben, swoie siły w czym ćwiczyć. die Kräfte haben, mieć siły; es im Fechten darauf ankommen lassen, dobyć sił, w potykaniu się, w bitwie, siłami nadrabiać. die Kräfte an einander probieren, sił probować na sobie ieden y drugim. er hat nicht mehr so viel Kräfte, daß er aufstehen kann, on nie ma więcey tyle sił, aby mogł wytrzymać. sich seiner Kräfte versichert wissen, znać się na swoich siłach. sich auf seine Kräfte verlassen, spuszczać się, spuścić się na swoie siły. so lange man noch bey Kräften ist, poki ieszcze przy siłach są. zu Kräften kommen, do sił przychodzić, do sił przyyść. es einem an den Kräften zuvor thun, kogo przewyższać siłami, mocnieyszym być od kogo. ein Mann von großen Kräften, człowiek wielkiey siły, człowiek wielkich sił, wielkiey siły. sich mit allen Kräften bemühen, starać się wszelkiemi siłami. die Kräfte entgehen mir, siły mię odstępuią. nicht nur den Kräften des Leibes, sondern des Gemüths werden große Dinge gethan, nie siłami ciała, ale siłami rozumu wielkie rzeczy dzieią się. etwas verrichten, wie es seine Kräfte leiden, co czynić tyle, ile siły wystarczaią. die Kräfte verlieren, von Kräften kommen, siły utracić, z sił opaść. die Kräfte wieder bekommen, znowu sił nabywać. alle Kräfte in einer Sache anspannen, wszystkich sił w iakiey rzeczy dobywać, zaprząc się wszystkiemi siłami do iakiey rzeczy. so viel einer Gemüthskräfte hat, iak wiele kto ma sił w umyśle swoim. mit allen Kräften etwas meiden, wszystkiemi siłami chronić się czego, bronić czego. seine Kräfte noch beysammen haben, swoie siły ieszcze mieć całe, w krysie. Kraft seines Amtes, mocą swoiego urzędu. Kraft des Gesetzes, mocą swoiego prawa. Kraft des Testamentes, mocą testamentu. Kraft seines Alters, mocą swoiego wieku.

Kraftlos, mdły, wątły, bezsilny, bez siły, boz mocy. kraftlos seyn, być bez mocy, bez sił, wątłym, mdłym. krafdlos werden, mdleć, omdlewać, kiedy komu, mdło iest, gdy kogo słabość bierze. einen kraftlos machen, kogo z sił wyniszczyć, w siłach osłabić kogo; wysilić kogo, zwątlić siły czyie, wyczerpać z kogo siły.

Kraftlos, *adv.* mdło, wątło, słabo, ze słabością, z omdlewaniem, nie mocno nie silno, bez mocy, bez sił.

Kraftlosigkeit, *f.* słabość, wątłość, mdłość, omdlałość, zpadnienie z sił, opadnienie sił.

Kraftlos, *n.* mączka, krochmal. mit Kraftmehle anmachen, zurichten, krochmalić, ukrochmalić, krochmalu dodać do czego, w krochmalu prać, moczyć. Kraftmehlessen, Suppe, mączka, iedzenie z niey pewne, polewka z mączki.

Kragen, *m.* Halsband, kołmierz; Einfassung eines Rockes oben herum, kołmierz u sukni, zebranie sukni u góry w koło kołmierzem, obszycie sukni kołmierzem, *znaczy także to co*, der Kropf, Schlund, gardło, gardziel. Kragen füllen, gardziel, natkać, napełnić.

Kralle, *f.* kopyto, ſzpona, pazur. Kralle einſchlagen, kopytem uderzyć, ſzponą, pazurem pochwycić, pazurem, ſzponą załąć, zawadzić.

Kram, *m.* kram, rzeczy na przeday, drobiazg iakiego towaru przedayny. nicht in eines Kram dienen, nie znać ſię do czyiego kramu, nie być komu do ręki, nie zdać ſię.

Kramen, kupczyć, przekupować, kràm mieć, kràm trzymać, w kràmie ſiedzieć.

Kramer, *m.* kramarz, przekupień kràm maiący, w kramie przedaiący, kràmem zarabiaiący; der auf den Jahrmärkten herumzieht, kramarz ktory po iarmarkach ieździ, chodzi, ktory ſię po iarmarkach włoczy, ktory z iarmarku na iarmark ſię wlecze. der allerhand Bagatelle und Lapperey verkauft, ktory, rozmaite fraſzki y drobiazgi przedaie; ſchlechter, proſty kramarz; der mit einem ſehr geringen Gewinne zufrieden iſt, ktory y naymnieyſzym zarobeczkiem, iakim takim zarobkiem ſię kontentuie.

Krämerbude, *f.* kràm, buda, na przedayne drobiazgi, drewniana komorka do przedawania.

Kramergewicht, *n.* waga kramarska, waga, na ktorą po kramach ważą rożny towar.

Kramerjunge, *m.* chłopiec kramny, kramarczyk, chłopiec w kramie ſłużący.

Kramladen, *m.* kràmnica, kramarnia, gdzie towar ieſt na przeday wyłożony.

Krammetsvogel, *m.* iemiołucha, często z kwiczołami ieden żyt ma.

Krampf, *m.* eine Krankheit, *choroba pewna*, kurcz. wider den Krampf helfen, przeciwko kurczowi pomagać, na kurcz leczyć. den Krampf haben, kurcz mieć, kurcz miewać. der den Krampf hat, ten ktory kurcz miewa.

Krampfader, *f.* żyła nabrzmiała, *albo* nabiegła, żyła napuchła. einem die Krampfader laſſen, z takowey żyły krew puścić. die Männer haben die Krampfadern allein auf den Beinen, mężczyzny maią takowe nabiegłe żyły ale tylko w nogach. kleine Krampfader, żyłka mała takoważ. voller Krampfadern, pełny nabiegłych, nabrzmiałych, żył.

Krampfadericht, ten co ma nabiegłe, nabrzmiałe żyły.

Krampfädergen, *n.* żyłka ociekła, żyłka nabrzmiała, żyłka nabiegła.

Krampfiſch, *m.* drętwik, ſtrętwa, ryba morſka, od ktorey ukąſzenia drętwieie ciało.

Krampficht, ten co kurcz często cierpi, co kurcz uſtawicznie miewa, na kurcz chory.

Krank, chory; an einer ſchweren Krankheit, na ciężką chorobę. krank am Gemüthe, na umyśle chory; am Leibe, na ciele chory. etwas krank, nieco chory. der Kranke wird geſund, chory, przychodzi do zdrowia, zdrowieie. den Arzt zu dem Kranken holen, lekarza, zprowadzić do chorego. der Kranke wird dem Arzte anvertrauet, chory ieſt medykowi oddany, poruczony. Mittel für die kranke Republik, lekarſtwo dla chorey rzeczy poſpolitey. krank ſeyn, być chorym; ſehr ſchwerlich, bardzo ciężko być chorym; nicht ſehr überhin, nie bardzo być chorym, tak z lekka. gefährlich krank ſeyn, niebezpiecznie być chorym. einen Tag krank ſeyn, ieden dzień być chorym. ſehr und lange, bardzo y długo być chorym; alle Jahre, co rok, każdego roku chorować. woran krank ſeyn, chorować na co. krank werden, zachorować, rozchorować ſię. er iſt krank, on ieſt chory; für Bekümmerniß, z turbacyi, z kłopotu, z fraſunku chorym ieſt. ſich krank ſtellen, udawać ſię chorym, pokazywać ſię chorym, zmyślać ſię chorym. es ſind ihrer viele daran krank, wiele ich ieſt na to chorych. einen krank machen, kogo chory nabawić, do choroby przyprowadzić, o chorobę przyprawić.

Krankenhaus, *n.* ſzpital na chorych, dom na chorych, goſpoda chorych.

Krankenſtube, *f.* izba dla chorych, chorownia, chorowalnia, *infirmaryia.*

Krankenwärter, *m.* doglądacz chorych, usługuiący chorym, maiący ſtaranie o chorych.

Krankheit, *f.* choroba; ſchwere, unheilbare, große, cieżka, nieuleczona, langwierige, und an deren Cur man zweifelt, długa, y o ktorey uleczeniu powatpiewaią; verhaßte, vermeyntliche, freywillig zugezogene, przykra, mniemana, dobrowolnie zaciagniona, doſtana; ſchädliche, harte, tödtliche, ſzkodliwe, mocna, śmiertelna; gefährliche, zunehmende, ſtete, anhaltende, niebezpieczna, wzmagaiąca ſię, nieuſtanna, nieuſtaiąca; abnehmende,

nehmende, alte, neue, folguiąca, wolnieiąca, ſtara, nowa; anſteckende, zaraźliwa; deren Urſache man nicht ausſinnen kann, ktorey przyczyny nie można ſię domyśleć; heftige, tęga; gröſſer gewordene, ktora ſię więkſzą ſtała; des Leibes, ciała; der Augen, oczow. der an einer ſchweren Krankheit laboriret, ktory na cieżką chorobę iaką choruie. ein Leib, der mit einer Krankheit behaftet iſt, ciało, chorobą iaką nagabane. die Krankheit iſt durch dieſe Sache curiret worden, tą rzeczą choroba była uzdrowiona. die Krankheit fällt die Leute deſto heftiger an, choroba tym mocniey napada ludźi. eine gefährliche Cur wider eine Krankheit anſtellen, niebezbieczną kuracyią iakiey choroby czynić. in eine gefährliche Krankheit fallen, w niebezpieczną wpaść chorobę. von einer Krankheit geneſen, być uzdrowionym z iakiey choroby. von der Krankheit curiren werden, z choroby być uleczonym. die Krankheit überſtehen, chorobę przerwać, chorobę wyttzymać. an einer Krankheit mit einander liegen, na iednę chorobę z drugim chorować leżeć. mit einer tödtlichen Krankheit behaftet ſeyn, śmiertelną chorobą być złożonym. die Krankheit nimmt zu, choroba ſię wzmaga, choroba co raz to mocnieyſza. die Krankheit nimmt ab, choroba wolnieie, folguie. die Beſchaffenheit der Krankheit errathen, własność iſtność choroby zgadnąć, na to co chorobą ieſt natrafić. die Krankheit hat ihn aufgerieben, er iſt daran geſtorben, choroba go zgubiła, on na tę chorobę umarł. mit der Krankheit befallen werden, choroba napada, chorobą być złozonym. ſich der Krankheit entſchütten, otrząſnąć ſię z choroby, z trząinąć z ſiebie chorobę. die Krankheit entſteht, wenn das Geblüt verderbt iſt, choroba pochodzi z tego, gdy ſię krew zepſuie; aus den Gemüthsunruhen, z nieſpokoyności, z troikliwości umyſłu. die Krankheit hat ihn unverſehens überfallen, choroba go nieſpodzianie napadła. die Krankheit der Blaſe findet ſich, choroba w macherzynie, w pęcherzu, znayduie ſię. von der Krankheit verhindert werden, od choroby mieć przeſzkodę. die Krankheit hat die ganze Gegend eingenommen, choroba całą okolicę zaięła, zaraziła. einer Krankheit abhelfen, ſie curiren, pomoc na iaką chorobę, uzdrowić, ukorować chorobę. der wegen ſeiner langen Krankheit gar ſchwach auf den Füßen iſt, ktory dla ſwoiey długiey choroby, bardzo słaby w nogach ieſt. mit einer langwierigen behaftet ſeyn, długą chorobą być złożonym, być napaſtowanym. die Heftigkeit der Krankheit hat ihn geſchwind von allen Kräften gebracht. tegość y moc choroby wyzuła go ze wſzyſtkich ſił. Gottes Zorn hat die Stadt mit Krankheit heimgeſucht, gniew boży miaſto chorobą nawiedził. die Krankheit hat unter dem Pöbel graßirt, choroba niedzy poſpolſtwem, wiele ludzi wymorzyła. die Sache iſt mehr zu langwierigen, als tödtlichen Krankheiten ausgeſchlagen, rzecz wyſzła bardziey na długie bardzo choroby, niżeli na śmiertelne. die Krankheit hat nachgelaſſen, choroba zwolniała, zfolgowała, opuściła. der Geſtank der todten Körper hat die Krankheit ausgearbeitet, fetor z ſtrupow chorobę rozſzerzył. die Krankheit wird weder ſchlimmer noch beſſer, choroba ani gorſza, ani wolnieyſza, tak iak była, za wſze iednakowa. die Krankheit läßt ſich zur Geſundheit an, choroba, ma ſię ku zdrowiu, wychodzi z choroby; tobet, przyciſka, napiera choroba, gòrę co raz większa bierze; ſteht ſtille, uſpokoiła ſię trochę; fängt an, poczyna ſię; wechſelt ab, odmienia ſię. anſteckende Krankheit, zaraza.

Kranich, *m.* ein Vogel, żoraw, *ptak pewny*, ſchreyen, wie ein Kranich, krzyczeć iak żoraw.

Kranz, *m.* wieniec. der einen Kranz auf hat, ktory ma wieniec na głowie, ktory w wieńcu chodzi. einen Kranz von Blumen machen, wieniec z kwiatow zrobić. Kranz von Blumen, wieniec z kwiatow; von Lorbern, wieniec laurowy; von Oelzweigen, z oliwney gałązki; von Roſen, rożowy wieniec; von Myrten, mirtowy wieniec; von Pappeln, topolowy. einen Kranz tragen, wieniec noſić. Kranz ablegen, wieniec złożyć. einen Kranz von Aehren aufhaben, mieć wieniec na głowie z kłoſow; aufſetzen, wieniec na głowę włożyć. einen Kranz von Laube aufhaben, mieć z gałązek wieniec. zu den Kränzen gehörig, do wieńca należacy, wieńcowy; dergleichen Kraut, wieńcowe ziele. kleiner Kranz, mały wieniec, wionek, wie-

wieniuſzek; an den Säulen in der Baukunſt, na kolumnach *w architekturze*, koronka; *łac.* coronix; *ale y po Polsku, mogłby nazywać*, wionek.

Kranzblumen, *pl.* wieńce, z kwiecia, z kwiatow uwite, robione.

Kranzleiſte, *f.* koronka, an einem Hauptgeſimſe, na naypr*z*ednieyſzym gzymſie.

Kranzmacher, *m.* wiencowity, ten co wieńce, wionki, wieniuſzki wiie.

Kranzmacherinn, *f.* wieńcowiyka, ta co wieńce wiie, wionki y wieniuſzki robi.

Kranzreif, *m.* obłęk, nakrztałt wionka, rylowany, albo malowany.

Krapfſtein, oder **Krachſtein**, *m.* kamień z muru wychodzący, y co utrzymuiący na ſobie.

Kraſpeln, trzaſk czynić, chrupotać, klekotać, turczeć, turkotać.

Kratte, *f.* krata, laſſy.

Kratzbeeren, *plur.* morwa leśna, płonka morwowa leśna, owoc.

Kratzbeerſtaude, *f.* morwa leśna, płonka morwowa leśna, drzewo.

Kratzbürſte, *f.* miotła, ze ſzczeci robiona ſzczotka, miotełka ze ſzczeciny do wycierania.

Kratzen, wycierać, ſkrobać; im Kopfe, w głowę; ſich hinter den Ohren, lewą ręką z auchem.

Kratzen, das, *n.* skrobanie, poskrobanie ſię, skrobanie ſię, poskrobanie.

Kratzung, *f.* skrobanie, poskrobanie ſię, poskrobanie, skrobanie ſię.

Krauen, trzeć, ocierać, skrobać; die Knie, kolana. ein Eſel krauet den andern, ieden oſieł trze, skrobie, drapie drugiego.

Krauen, das, *n.* tarcie, ocierania, skrobanie, drapanie

Kraus, kędzierowaty, kędzierzawy, pokręcony. kraus Blatt, kędzierzawy liſtek. krauſe Mähne, kędzierzawa grzywa. ein wenig kraus, etwas kraus, trochę kędzierzawy, nie co kędzierzawy. krauſe Haare, kędzierzawe, kędzierowate włoſy. kraus machen, kędzierzawie fryſować, w kędziorki zwiiać, włoſy w kędziorki toczyć.

Krauſe, *f.* kryzy, Halsbinde, halſztuch, kryzowany, w kędziorki ztoczony, marſzczony.

Krauſemünze, *f* ein Kraut, ziele pewne, miętka, *wiadome ziołko.*

Kraus Haar, *n.* kędziorki na Włoſach, włoſy w kędziorki, zwiiane, ztoczone, włos fryzowany.

Kraushäricht, z włoſami kędzierzawemi, kędzierowatemi, z włosem zafryzowanym.

Kraut, *n.* allerhand, ziele, trawa, *ogołem mowiąc.* wildes, den Feldfrüchten ſchädliches, dzikie ziele, polom urodzaynym ſzkodzące; daß man nicht gern nennet, geſchweige ißt, ktorego nawet nikt wymowić niechce, a dopiero żeby go miał ieść; giftiges, grünes, iadowite, zielone; dürres, friſches, geſundes, ſuche, świeże, zdrowe; zeitiges, unzeitiges, angenehmes, wczesne, niewczesne, przyiemne; weiches, hoch aufgeſchoſſenes, miętkie, wyrosłe, ktore w gòrę wybiegło, wyſoko; das geſchwind wächſt, ktore prędko rośnie; hartes, ſieches, böſes, gutriechendes, twarde, wyſokie, dobrze pachnące, pięknie; zartes, junges; kruche, młodociane; wächſt nach dem erſten Regen, rośnie po naypierwſzym deſzczu; wächſt nicht mehr, nie rośnie więcey; verwelkt in der Hitze, więdnicie w gorącu, na upale; wird abgemähet, abgegraſet, bywa cięte, podcięte, zſięczone; wird mit Gabeln gewendet, bis es trocken iſt, wipłami bywa przewracana trawa poki nie wyſchnie; wird in Bündlein gebunden, bywa w wiązki, związana; wird eingeführt, bywa zwożona; wird ausgerottet, gejätet, wyrwana, wykorzeniona, wypelona bywa; wächſt auf der Wieſe zum Heumachen, rośnie na łące, aby ſiano z niey było; in die Küche zum Eſſen für die Menſchen, do kuchnie, do iedzenia dla ludzi; *nazywa ſię*, zielenina; zartes, rohes, miętka, ſurowa; kleines, mała. einen mit Kraut abſpeiſen, kogo zielenina karmić, albo iarzyną zieloną. Kohl, wie er auf den Feldern und in Gärten für die Menſchen und Vieh erbauet wird, kapuſta także, iak rośnie w polu y w ogrodach, dla ludzi y dla bydła. zum Kraute gehörig, do ziela, do trawy, do zieleniny, do iarzyny zielonęy należący, zielenny, iarzynny, trawiany. wie Kraut, iak ziele, iak zielenina, iak iarzyna zielona, iak kapuſta zielona. Kraut und Loth, *to co* Pulver und Bley, kule y proch, tak ſię nazywaią. Muß iſt ein bitteres Kraut, przyniewolona wola, ieſt to gorzkie ziołko. Geduld iſt ein ſeltenes Kraut,

Kraut, cierpliwość iest to rzadkie ziołko. wie ins Kraut hinein hauen, iak w kapustę rąbać.

Krauteisen, *n.* żelazo do ziela, do robienia nim około iarzyny zieloney.

Krautgarten, *m.* ogrod, na zioła, na iarzynę; na kapustę, na zieleninę.

Krauthaupt, *m.* kapusta głowiasta, głowka kapusty, kapusta w głowki rosnąca.

Krautmarkt, *m.* rynek, na ktorym iarzyny, zieleniny, kapusty, sałaty przedaią.

Krautsallat, *m.* sałata, rożnego gatunku.

Krautstengel, *m.* badyl, u ziela, głąbnik, długi, gruby, u iarzyny, u sałaty.

Krautstrunk, *m.* głąb u kapusty, w ktorym się kapusta, w ziemi trzyma.

Krautwurm, *m.* gąska, gąsiennica robak co kapustę ziada.

Krebs, *m.* rak; aus einem Flusse, z rzeki, rzeczny; aus dem Meere, z morza, morski. Krebse haben acht Füße, raki maią po ośm nog; haben zwey Scheeren mit zackichten Kneipen, po dwie nożyce maią, z konczystemi cęgami; kriegen rückwärts, w spak, w tył chodzą. Krebs gehet die queere, bokiem y poprzecz chodzi rak. ein gemeiner oder Flußkrebs, pospolity, albo rzeczny rak; *powtore znaczy*, Krebs, eine Krankheit, chorobę, *ktora się także nazywa po polsku* rak; riechender, śmierdzący, cuchnący; gereinigter und curirter, wyczyszczony, y uleczony, ukurowany; der ein garstiges Enter von sich giebt, z ktorego brzydkie ropisko dobywa się; enterichter, voller Geschwür, zropiały, pełny otoku; der im Fleische unter sich frißt, ktory ciało w koło siebie y pod sobą żre; fressender, żrący; entstehet, robi się; frißt nicht weiter, daley się nie szerzy; frißt weiter, żre co raz daley, verzehret was er einnimmt, wyżera to ciało, ktore zaymuie; wird geschnitten, wyrzynany bywa. von Krebs, z raka, rakowy, raczy. Gestank vom Krebse, cuchnienie smrod z raka; der ihn hat, kto go ma, mowi się o nim, na rak chory, na rak choruie.

Krebsaugen, *pl.* racze oczy, oczy z rakow wyięte, ktorych na lekarstwa w aptekach zażywaią.

Krebs-Cirkel, *m.* am Himmel, znaczy obląg na niebie; *połacinie*, Tropicus cancri.

Krebsen, raki łapać, raki łowić, na raki chodzić, na rakach bywać, raki chwytać.

Krebsfreßig, rakiem choroba zepsuty, zżarty, pożarty, zkancerowany.

Krebsgängig, wspak chodzący, wspak idący, opak chodzący iak rak w tył się cafaiący.

Krebsgang, *m.* gehen, wspak iść, wspak się cafać. die Sache geht den Krebsgang, interes wspak idzie, cafa się nazad, *to iest*, nie wiedzie się, nie powodzi się pomyśli.

Krebskrankheit, *f.* rak choroba; gefährliche, niebezpieczna; tödliche, śmiertelna.

Krebsschalle, *f.* skorupka z raka, racza skorupa, rakowa skorupa.

Krebsscheere, *f.* nożyca racza, noga u raka, z nożycą, czyli z cęgą.

Krechzen, dyszeć, zdyszeć się; von Laufen, od biegania, od latania.

Krechzen, das, *n.* dyszenie, zdyszenie się; von starker Arbeit, od mocney roboty.

Krehen, s. Krähen.

Kreide, *f.* kryda, kryta, weisse Erde, womit man schreibet, biała ziemia, ktorą piszą. mit Kreide bezeichnet, krytą naznaczyć. ein Stückchen Kreide, krytka, kawałeczek kryty. mit Kreide umgehend, co koło krydy robi, krydarz. mit Kreide bestreichen, krydą pobielić, krydę dać po wierzchu; das Gesicht, twarz krydą pobielić. mit Kreide bestrichen, krydą pobielony, pobazgrany. wie Kreide, iak kryda, albo krydy podobny, krydowaty, *adj.* von Kreide, z krydy, krydowy, *adj.* voller Kreide, pełny krydy, krydziasty, krydowy.

Kreiden, *słowo w słowo* krydować, kredować, krytkować. mit Kreide weißmachen, krydą pobielić, krydą powlec; das Gesicht.

Kreidenbude, *f.* kram-krydalny, w ktorym kryda przedawana bywa od kramarza.

Kreidengrube, *f.* doł kredowy, w ktorym krydę kopią; tiefe, głęboka.

Kreidicht, voller Kreide, krydowy, krydowaty, krydziasty, pełny krydy.

Kreis, *m.* Ring, obod, obwod, obłęk, obłąk, obrączka, obręcz, obwodka, koło, okręg; größern oder kleinern ziehen, większy, albo mnieyszy odrysować, prowadzić. die Sterne durchlaufen ihre Kreiße mit großer Geschwindigkeit, gwiazdy przebiegaią po swoich

obłękach, albo swoie obłąki z wielką prędkością. Kreis ziehen, obłęg prowadzić robić, koło robić, obwod, obod, obwodkę prowadzić. in einen Kreis treten, einen Kreis schließen, kołem stanąć, w koło stanąć, okręgiem stanąć, obwodem stanąć. aus dem Kreiße heraustreten, z obłęku, wystąpić, z koła wyść, z okręgu wykroczyć. um einen mit einer Ruthe einen Kreis herumziehen, laską obwod, okrąg, obod, około kogo poprowadzić, zrobić, zatoczyć. im Kreiße herum, w koło, w okrąg, obodem, obwodem. daß im Kreiße herumgeht, einen Kreis machet, co w koło, w obłąg idzie, kołowy, okolny, okoliczny. halber Kreis, puł koła, puł okręgu; das einen halben machet, wie dergleichen ist, co w połowę koła idzie, *nazywa się* pułkołowy, pułkolny; nach dergleichen gemacht, według pułkoła zrobiony, *także* pułkolny, pułkołowy. Kreisring um die Sonne oder Mond, koło około słońca, albo księżyca, *nazywa się* łuna słoneczna, łuna księżyczna. *Znaczy:* eines der zehen Theile von Deutschland, iedna z dziesięciu części Niemiec, *nazywa się po Niemiecku także* Kreis, *po Polsku* Okolica. der westphälische Kreis, Okolica Westfalska. der österreichische Kreis, Okolica Rakuska, Austryacka.

Kreisdirector, *m.* Wielkorządca okoliczny; co całą okolicą zawiaduie.

Kreisfürst, *m.* Kśiąże Okoliczny, ktorego Okolica iest.

Kreissen, rodzić, porodzić, urodzić, *toż samo znaczy co* gebähren.

Kreisserinn, *f.* rodzica, rodząca, porodzaiąca, urodzaiąca.

Kreistag, *m.* seymik okoliczny, seymik stanow iakiey Okolicy.

Krems, eine Stadt in Oesterreich, Krems, miasto w Rakuzach, czyli w Austryi.

Kremsmünster, ein Ort in Oesterreich, Kremski klasztor, mieysce w Austryi.

Krengel, *m.* obażanek, *iakoby* obważanek; *toż samo co* Brezel.

Kresse, *f.* ein Kraut, *ziele pewne*, nasturcium, *albo* nasturcyią. wilde Kresse, polna nasturcyia. türkische Kresse, Turecka nasturcyia; *powtornie znaczy* ein Fisch, *ryba pewna*, głobik.

Kretze, *f.* świerzb, świerzby, toż co Krätze.

Kreul, *f.* oder Gabel, widelce; widlice; z czeska *sing.* widelek, widlica.

Kreusel, *m.* womit die Jungen spielen, bąk, instrumencik obracaiący się w koło na sznurku do grania, iakiem dzieci częste graią; läuft nicht, wo er nicht geschlagen wird, nie biega poki nie bywa pchnięty.

Kreutz, s. Creutz.

Kricke, *f.* kula, szubienica, kula wysoka, na ktorey chodzą ze swywoli, s. Krücke.

Kriechen, czołgać się, wlec się; zum Fressen, do iedzenia. wie ein Drache kriechen, wlec się iak smok. er kreucht weiter, on się daley wlecze. die Schlangen kriechen, węże się czołgaią, wleką. wo hinein kriechen, wczołgać się dokąd, w co; in die Dornbüsche, w ciernine, w tarninę; in den Taubenschlag, do gołębnika. herauskriechen, wyczołgać się, wywlec się zkąd; aus der Erde, z ziemi; aus den Hölen der Erde, z ziemnych kołow, z odchłani. heimlich unter etwas kriechen, potaiemnie wczołgać się między co; in die Kammer, do komory; unter die Treppe, między schody wleść, w czołgać się.

Kriechend, czołgaiący się, wlekący się, wleczący się.

Kriech-Ente, *f.* cyranka, ptak na wodzie pływaiacy; *poł.* querquedula.

Kriechung, *f.* czołganie się, leziemie, łażenie; der Kinder auf den Knien und Händen, dzieci na kolanach y na rękach raczkiem chodzenie.

Krieg, *m.* woyna; harter und langer, sroga y długa; einheimischer und innerlicher, domowo y wewnętrzna; schädlicher, heftiger und gefährlicher, szkodliwa, żwawa y niebezpieczna; grosser, wielka; ewiger, verderblicher, wieczna, ruynuiąca; bürgerlicher, obywatelna, obywatelska; grausamer, okrutna; zweifelhafter, auswärtiger, wątpliwa, obca, postronna; schnöder, häßlicher, szpetna, ochydna; fürchterlicher, straszna; schwerer, schrecklicher und gottloser, ciężka, straszliwa y bezbożna; unendlicher, ungerechter, nieskończona, niesprawiedliwa; rechtmäßiger, prawa; da alles zu Grunde gehet, na ktorey wszystko ginie, w niwecz idzie; unnützer, trauriger, daremna smutna; nothwendiger, potrzebna, z potrzeby; zur See, morska, na morzu, morzem; elender, weibischer, nędzna, kobieca, babska; neuer, nowa; heimlicher,

licher, schåndlicher, taiemna, ze wstydem, wstyd przynosząca; plötzlicher, nagła; wüthender, sroga pustosząca; steter, wieczna; mit den Knechten, ze sługami, z niewolnikami, służebnicza, niewolnicza; mit den Seeräubern, z rozboynikami morskiemi; der sich weit und breit erstreckt, ktora się daleko y szeroko rozciąga. alter, stara, dawna; zu Lande, na ziemi, lądem, ziemna; rühmlicher, voriger, neulichster, letzter, sławna, przeszła, przeszłoostatnia; benachbarter, pograniczna; instehender, nadchodząca, następuiąca; entstandener, ktora powstała; wieder angefangener, znowu zaczęta, odnowiona; mit den Cimbrern, z Cymbrami; beygelegter und aufgehobener, uspokoiona y zgaszona. den Krieg erregen, woynę wzniecić, wzbudzić, zapalić, poruszyć. an den Krieg gedenken, o woynie myśleć. Kriegsgedanken haben, mieć myśli woienne, albo myśli o woynie. sich wegen des Kriegs berathschlagen, naradzać się o woynie. den Krieg anfangen, woynę zaczynać, woynę zacząć. den Krieg vorhaben, o woynie zamyślać, woienne zamachy czynić, knować woynę. auf den Krieg erpicht seyn, wszytkie o woynie mieć starania. einen mit Krieg angreifen, woyną kogo zaczepić, woyną kogo napaśnąć. den Krieg ankündigen, woynę przeciwko komu ogłosić, *albo* woynę komu wypowiedzieć, oznaymić. der Krieg stehet bevor, woyna nadchodzi, woyna się zbliża, woyna czeka. der Krieg entstehet, woyna się wszczyna. der Krieg ist in einem Lande, woyna iest w iakim kraiu. den Krieg zu führen einem anvertrauen, poruczyć komu woynę do prowadzenia iey. den Krieg führen, woynę prowadzić, woynę toczyć; als General darinnen commandiren, iako Gienerał komenderować na woynie. den Krieg in die Länge spielen, ciągnąć woynę, przeciągać, przedłużać woynę; beylegen, uspokoić woynę. den Krieg anwenden, woynę odwrocić. der Krieg läßt nach, woyna wolnieie, woyna folguie, woyna ustaie; wird nicht mehr so stark geführt, nie tak żwawo idzie, więcey. den Krieg endigen, woynę skończyć. den Krieg wieder anfangen, woynę znowu zacząć. einen Krieg nach dem andern anfangen, iednę woynę po drugiey zaczynać. der Krieg erhebt sich wieder, geht von neuem an, woyna znowu powstaie, na nowe się znowu zaczyna. in den Krieg gehen, na woynę iść; mit gutem Muthe angehen, woynę odważne zacząć. durch den Krieg mitgenommen werden, woyną być obarczonym; überwunden werden, woyną być zwyciężonym. einen mit Krieg verfolgen, woyną bogo przycisnąć. den Krieg an einen andern Ort spielen, na inne mieysce woynę przetoczyć, przenieść. er führet Krieg mit ihm, on woynę z nim prowadzi. im Kriege ein Obsieger seyn, być na woynie zwycięzcą. daheim und im Kriege, w domu y na woynie; unrechtmäßig anfangen, nie sprawiedliwie woynę zacząć; zuerst anfangen, pierwszy woynę zacząć; hat noch lange kein Ende, ieszcze nie ma zaraz końca. sich aufs neue darzu rüsten, na nową się woynę gotować; kein Glück darinnen haben, nie mieć żadnego, na niey szczęścia. in schwere Kriege verwickelt seyn, w ciężkie woyny być uwikłanym; es läßt sich bey uns dazu an, u nas zawsze iak z wyroku woynu, u nas się zawsze trafia woyna. es stehet uns ein ganz neuer bevor, woyna wcale nowa nas czeka. zu Wasser und zu Lande den Krieg führen, wodą y ziemią woynę toczyć, prowadzić; darzu aufgebothen werden, na woynę być wywołanym, wyzwanym. dessen Tapferkeit zu Hause und im Kriege ist erkannt worden, ktorego męstwo w domu y na woynie doznane było. die höchste Gewalt im Kriege haben, naywyższą władzą mieć na woynie. zum Kriege gehörig, do woyny należący, woienny, *adj*, zum Kriege geneigt, woienny. Siehe auch die nachfolgenden Artikel.

Kriegen, woiować, *to co* Krieg führen, woynę toczyć; mit den Aetoliern, z Etolami; mit den Göttern, nach Art der Riesen, z bogami, iak olbrzymowie. weit vom Hause kriegen, daleko od domu woiować. wider einen kriegen, przeciwko komu woiować. mit einem kriegen, z kiem woiować. wider das Vaterland kriegen, przeciwko oyczyznie woiować.

Krieger, *m.* woiownik, woiak; *ale to drugie z słowiańskiego ogołem znaczy zołnierz.*

Kriegerinn, *f.* woiowniczka, woiaczka, żołnierskiego serca y odwagi kobieta.

Kriege:

Kriegerisch, woienny. kriegerische Völker, woienne narody. kriegerischer General, woienny Hetman, woienny Gienerał. kriegerischer Jüngling, woienny młodzieniec; waleczny, do woyny dobry, dobry żołnierz z niego; bitny.

Kriegs-Affairen, *plur.* woienne sprawy, woienne intereſa; unter den Händen haben, w rękach mieć, w swoiey władzy mieć, w swoiey mocy mieć.

Kriegs-Ammunition, *f.* gotowości woienne, oręż, broń, uzbroienie y opatrzenie woienne.

Kriegs-Ankündigung, *f.* wypowiedzenie woyny, oznaymienie woyny; ergehen lassen, wydać wypowiadanie, ogłoszenie, oznaymienie woyny.

Kriegsanstalt, *f.* gotowości woienne, przysposobienia woienne, uzbroienia woienne. Kriegsanstalt machen, gotowości czynić woienno, przysposobienie woienne gotować, opatrywać, opatrzyć, się, woysko, Hetmana, w uzbroienia woienne.

Kriegs-Armade, *f.* woysko, woienny lud, żołnierz für *plur.* żołnierze.

Kriegsbaukunst, *f.* woienna-budownicza-sztuka, żołnierska architektura.

Kriegscasse, *f.* kassa woienna, woyskowa kassa, woyskowe pieniądze; wohin führen lassen, kassę woyskową zaprowadzić, zawieść dokąd.

Kriegs-Cassirer, *m.* woyskowy kassyer; podskarbi wzyskowy.

Kriegs-Charge, *f.* woyskowy urząd, woyskowa dostoyność. eine Kriegs-Charge bedienen, dosłużyć się woyskowego urzędu, woyskowego honoru.

Kriegs-Commando, *n.* woyskowa komenda, woienne komenda. einem das Kriegs-Commando anvertrauen, komu dać woyskową komendę. das Kriegs-Commando führen, woyskową komendę sprawować, trzymać. einem das Kriegs-Commondo nehmen, wziąć, odebrać komu woyskową komendę.

Kriegs-Commissarius, *m.* woyskowy komisarz, woyskowy inspektor; dozorca rzeczy do woyny potrzebnych y do woyny należących.

Kriegs-Compagnon, *m.* woyskowy kollega, towarzysz, woyskowy kamrat, woyskowy kompan, razem w woysku służący, woynę razem służący.

Kriegsdienste, *pl.* służba woienna, służba woyskowa; nicht annehmen wollen, nie chcieć przyiąć służby woyskowey, nie chcieć służyć w woysku, nie chcieć być żołnierzem. in Kriegsdienste gehen, iść na służbę do woyska. durch stete Kriegsdienste entkräftet seyn, przez ustawiczne woyskowe służby być wysilony. Kriegsdienste thun können, móc odprawiać służbę woyskową. keine thun dürfen, nie moc woyskowey służby czynić. unter einem Kriegsdienste thun, pod kim służbę woyskową czynić; mit einem, służyć z kim w woysku. einen zu Kriegsdiensten zwingen, przymuszać kogo, niewolić kogo do służby woyskowey.

Kriegserfahrenheit, *f.* wiadomość woiennych rzeczy, biegłość, umieiętność w woynie; doświadczenie woiennego y woyskowego trybu, znanie się na woynie, na sztuce woiowania.

Kriegserfahrner, *m.* doświadczony na woynie, biegły w prowadzeniu woyny, znaiący się na woynie, rozumieiący sztukę woiowania, wiedzący zupełnie sposoby woiowania, wiadomy na czym toczenie woyny zależy; komu wiadome obroty y drzemysły woienne, w woiennych obrotach y przemysłach biegły, przebiegły, wiadomością y doświadczeniem woiennego dzieła zaszczycony, maiący biegłość y doświadczenie w woiennym rzemiesle; ktoremu w woiowaniu, wszystkie zabiegi nie są nie wiadome.

Kriegs-Exercitia, *pl.* ćwiczenia woienne, uczenia woienne, nauczania woienne. mit Fleiß Kriegs-Exercitia arbeiten, z pilnością pracować w uczeniach woiennych, pilnować mocno ćwiczeń woiennych, przykładać pilności w uczeniu się obrotow woiennych; być pilnym, *albo* pilno chodzić na uczenia woienne.

Kriegs-Fähnlein, *n.* horągiew żołnierska, horągiew woyskowa, horągiew woienna.

Kriegsfehler, *n.* błąd woienny, błąd w toczeniu woyny popełniony; die mit einigem Nachtheile der Ehre verknüpft sind, ktory z uszczerbkiem honoru iest zpięty.

Kriegsfeuer, *n.* pożar woienny; zapalenie woyny, zapał woienny.

Kriegsfinte, oder List, *f.* woienny wybieg, woienny wykręt; woionne udanie, zmyślenie.

Kriegsflamme, *f.* woienny płomień. die Kriegsflamme ist angegangen, płomień się woienny zaiął płomień woienny wybu-

wybuchnął, płomień się woienny zapalił. das Land steht in voller Kriegsflamme, kray cały stoi w płomieniu woiennym.

Kriegsgefangener, m. ieniec, niewolnik na woynie zabrany, w niewolą wzięty, poimany. Kriegsgefangene auswechseln, niewolnikow, ieńcow przemieniać, wymieniać.

Kriegsgeräthe, n. porządek woienny, sprzęt woienny; narzędzia y rzeczy woyskowe.

Kriegsgeschäfte, n. interesa woienne, woienne sprawy, woienne sprawunki; woienne potrzeby; haben, mieć interes woienny, sprawunek woienny.

Kriegsgeschrey, n. okrzyk woienny, okrzyki woienne, marszu granie, wykrzyknienie.

Kriegsgesell, m. towarzysz, razem woynę służący. einen zum Kriegsgesellen haben, mieć kogo towarzyszem na woynie, razem z kiem, iednego czasu woynę służyć.

Kriegsgesellschaft, f. towarzystwo na woynie, wspolna służba woienna.

Kriegsgöttinn, f. woienna bogini, bogini woyny, z łacińskiego Bellona.

Kriegsgott, m. bog woyny, mars, ztąd, Polskie, marsowaty, marsem patrzy.

Kriegsgurgel, f. woiowny człowiek, woienny człowiek, maiący chęć do woiowania.

Kriegshändel, pl. woienne sprawy, woienne sprawunki, woienne zatrudnienia.

Kriegsheer, n. woysko, żołnierze; żołnierz, collect. lud woienny, woiacy. sich nicht in Kriegshändel mischen, nie mięszać się, nie wchodzić w woienne interesa.

Kriegsheld, m. rycerz, woienny bohatyr, mąż woienny, wielki woiownik.

Kriegsheldinn, f. rycerka woienna, bohatyrka, woienna białogłowa, woiowniczka.

Kriegshülfe, f. woienna pomoc, woienny posiłek, sukurs; połki posiłkowe, na pomocy będące; die einem freywillig geleistet wird, posiłek z dobrey woli komu dodany, posiłki, pl. für sing. z własney chęci komu dane.

Kriegskleid, n. woienna szata, woienna suknia, uniform, mundur.

Kriegsknecht, m. żołnierz. gemeiner, prosty żołnierz.

Kriegskosten, pl. woienne koszta, woienne nakłady, woienne wydatki. große Kriegskosten, wielkie woienne nakłady, wielki woienny koszt, an die Hand schaffen, na rękę zaraz dać, wyłożyć.

Kriegskunst, f. woienna sztuka, woiowania sztuka, woyny sztuka. die Kriegskunst nicht abgehen lassen, nie zadniebywać, nie zaniechać woienney sztuki.

Kriegslager, n. oboz; befestigtes, umocniony, obronny.

Kriegslast, f. woienny ciężar, woienna trudność; ist uns allein auf den Hals gefallen, nam tylko samym na kark spadła.

Kriegsleute, pl. woienni ludzie, żołnierze, woienny lud, woiacy.

Kriegslist, f. woienny wykręt, woienny obrot, woienne uwodzenie, zwiedzienie.

Kriegsliste, f. reiestr żołnierski, w ktory imienia żołnierzow bywaią wpisywane; sich in dieselbe mit einschreiben lassen, dać się wpisać w reistr żołnierski.

Kriegsmacht, f. woienna moc, woienna potęga, to iest, liczne y bitne, porządne woysko.

Kriegsmann, m. żołnierz; gemeiner, prosty żołnierz. guter Kriegsmann, dobry żołnierz; erfahrner, doświadczony na woynie y w bitwach żołnierz, wielki woiownik, przedni woiownik. kluger Kriegsmann, roztropny żołnierz, przezorny woiownik, baczny na wszystkie strony woiownik.

Kriegsmanier, f. woyskowa, zwyczay woyskowy, woienny tryb, żołnierski tryb. die Kriegsmanier bringt es so mit, woienny tryb tak niesie, woyskowa tak każe. nach Kriegsmanier, według woiennego trybu, po woyskowemu, iak na woynie.

Kriegsnoth, f. bieda z woyny pochodząca; nicht länger ausstehen können, nie moc dłużey wytrzymać, woienney biedy y nędzy; auf dem Halse haben, mieć na karku, woynę, woienny ucisk, mizeryie, ktore woyna za sobą niesie y ciągnie.

Kriegsnothwendigkeiten, pl. woienne potrzeby, rzeczy do woyny potrzebne, sprzęt na woyne przygotowany porządek na woynę, albo do woyny potrzebny.

Kriegsoberster, *m.* naywyższą komendę maiący na woynie, Wielki Hetman.

Kriegsordnung, *f.* porządek y sposob ktorym woyna ma być toczona.

Kriegs-Präparatorien, *pl.* przygotowania woienne, gotowanie się na woynę; machen, czynić przygotowanie na woynę; sposobić się, opatrywać się na woynę.

Kriegs-Raison, *f.* woienny tryb. die Kriegs-Raison beobachten, woiennego trybu przestrzegać, trzymać się pilnować woiennego trybu; erfordert es also, tak wyciąga, tak potrzebuie, tak każe woienny tryb.

Kriegsrath, *m.* woienna rada, das Collegium der Kriegsräthe, koło woiennych konsyliarzow; etwas davor gelangen lassen, co donieść do koła woienney rady. etwas im Kriegsrathe rathen, radzić co na woiennym kole; *powtore znaczy, to co* woienny konsyliarz, ten co do woienney rady wchodzi, należy. der geheime Kriegsrath, taiemny woienny konsyliarz, sekretnieyszy; *potrzecie znaczy:* die Kriegsberathschlagung, naradzanie się woienne, obrady woienne. Kriegsrath halten, woienną obrądę mieć, naradzanie woienne czynić.

Kriegsrecht, *n.* woienne prawo; an einem beobachten, zachować gwoli komu; *powtornie znaczy* sąd woyskowy, worinnen man richtet und urtheilet, na ktorym co sądzą y decyduią.

Kriegsrüstung, *f.* gotwość woienna, rysztunek woienny; macht man überall, wszędzie czynią woienną gotowość. große Kriegsrüstungen machen, czynić wielkie gotowości woienne. einem alle Kriegsrüstungen wegnehmen, komu wszystkie gotowości woienne zabrać.

Kriegsruhm, *m.* chwała woyną nabyta, sława woienna; voriger ist verlohren, erloschen, przeszła z woyny sława zginęła, zgasła, zgubiona iest, utracona iest.

Kriegsschiff, *n.* woiowny okręt, okręt do bitwy morskiey; in die See bringen, na woynę wyprowadzić; zu seiner Bedeckung zu sich nehmen, na swoię obronę okręty woienne do siebie wziąć; einem zu verwahren geben, dać komu, poruczyć komu okręty woienne, aby niemi zawiadywał.

Kriegsschule, *f.* woienna szkoła; w ktorey się woiennego dzieła y rzemiesła uczą.

Kriegs-Secretarius, *m.* woienny sekretarz, ktoremu sekreta woienne są poruczone.

Kriegssitz, *m.* stolica woyny, siedlisko woyny; stanowisko woyny.

Kriegssold, *m.* zasługi żołnierskie, żołd, płaca, woysku żołnierzom; den Soldaten reichen, auszahlen, żołnierzom płacę dać, wyliczyć zasługi, wypłacić.

Kriegstapferkeit, *f.* woienne męstwo, woienna mężność.

Kriegsthaten, *pl.* dzieła woienne, czyny woienne, sprawy na woynie poczynione, Rycerskie dokazywania, woienne dokazywania.

Kriegstheater, *n.* woienny widok, kray w ktorym się woyna toczy.

Kriegsverfassung, *f.* woienne układania, woienne ułożenia, woienne gotowania; in starker begriffen seyn, mocnym gotowaniem na woynę być zabawnym, zabawiać się pilnym przysposobianiem gotowości woiennych.

Kriegsvolk, *n.* lud woienny; einheimisches, domowy; zu Pferde, na koniech, konny; zu Fuße, piechotny; altes, stary; frisches, świeży, niedawno zaciągniony, zebrany.

Kriegsunkosten, *pl.* koszta na woynę, wydatki na woynę, koszta woienne.

Kriegswaffen, *plur.* oręż, broń, woienny oręż, wonenna broń; na woynę przysposobiona.

Kriegswesen, *n.* żołnierstwo, woienność, woiowanie; sich wohl darauf verstehen, dobrze się rozumieć na woiowaniu, na żołnierstwie.

Kriegswissenschaft, *n.* woyny umieiętność, doświadczenia woienne, biegłość woienna.

Kriegs-Zahlmeister, *m.* woienny, woyskowy podskarbi, woyskowy kasyier.

Kriegszelt, *n.* namiot, woyskowy namiot, obozowy namiot.

Kriegszeug, *n.* sprzęt woienny, rzeczy, woyskowe, porządek woienny.

Kriegszucht, *f.* woyskowa karność, woienna dla żołnierzy karność; sie wieder auf den alten Fuß setzen, na dawney nodze woyskową karność postawić; zu Grunde gehen lassen, dać upadać woienney karności. die Kriegszucht wieder herstellen, żołnierską karność znowu

znowu przywrocić. die Kriegszucht ist durch deine Schuld in Verfall gekommen, woyskowa karność przecz twoię winę do upadku przyszła, upadła, rozwiozła się.

Kriegszug, *m.* wyprawa woienna, wyprawa na woynę, ruszenie na woyne, woienne.

Krimmen, das, *n.* rznięcie; scharfes, öfteres, mit großen Schmerzen, z wielkim bolem.

Krinit, *m.* ein Vogel, trzynadel, ptak pewny.

Krinne, *f.* szczerba, w czym cienkim wyrobiona, karb wyżnięty w czym.

Krippe, *f.* żłob; soll nicht eher seyn, nie ma być wyższy; weite, przestrony. sich nach der Krippe zum Futter machen, iść ieść do żłobu, w żłobie.

Krönlein. *n.* wionek, wieniuszek.

Kröpficht, gruzołowaty, gruzoły maiacy.

Kröte, *f.* ein Ungeziefer, gad, żabsko, ropucha, bufon. von einer Kröte, żabi.

Krötenstein, *m.* żabi kamień, z bufona kamień.

Krone, s. Crone.

Kropf, *m.* außerordentliches Gewächs am Halse eines Menschen oder eines Thieres, gruzoł, wrzod tresunkiem wyrastaiący, na szyi człowieka, albo iakiego zwierzęcia. Kropf schneiden. wyżnąć guz, bolak. der einen Kropf hat, gruzołowaty, bolakowaty. kleiner Kropf, gruzołek, bolaczek; gardziel, gardziołek.

Krust, s. Gruft.

Krug, *m.* zban, kufel, zbanek; von Thon, z gliny, gliniany; zum Wasser, na wodę. Wein in den Krug zapfen, wino do kufla toczyć; kleiner, kufelek; zbanuszek. als mit Krügen, kuflami, zbankami, z kuflow, ze zbankow. regnen, als wenns mit Krügen gösse, deszcz idzie, iak gdyby zbanami lał. der Krug geht so lange zu Wasser, bis er den Henkel verliert, poty zban wodę nosi, poki się ucho nie urwie; poty zban po wodę chodzi, poki ucha nie straci.

Krücke, *f.* kula. auf Krücken gehen, na kuli chodzić.

Krüger, *m.* kaczmarz, szynkarz, co na karczmie trunki szynkuie.

Krüglein, *n.* zbanuszek, zbanuszeczek, kufelek, kufeleczek.

Krümeln, kruszyć chleb, na okruszyny, albo w okruszyny, chleb pokruszyć.

Krümchen, Krümlein, *pl.* okruszyna; Weyhrauch, kadzidła; Salz, soli; Brodt, chleba.

Krümme, *f.* krzywość, zakrzywienie, wykrzywienie; der Hörner, rogow; des Weinstocks, winnego drzewka; des Hafens, portu; des Berges, góry des Schauplatzes, teatru; der Glieder, członkow; des Meeres, morza; der Wege, drogi. das viel Krümmen hat, co ma wiele wykrzywienia, krzywości; dergleichen Weg, powykrzywiana droga. Krümme des Ganges eines Flusses, krzywość płynienia rzeki iakiey; der Schnabel, krzywość dziubow.

Krümmen, krzywić, wykrzywiać, zakrzywiać, powykrzywiać, pozakrzywiać, pokrzywić; etwas, co; sachte, damit es nicht breche, powoli aby się nie złamało; einen Stab mit Fleiß, umyślnie laskę zkrzywić; in einen Kreis, w okrąg, albo w obwod. etwas weniges oben krümmen, co troche w gorze skrzywić, zakrzywić. das Maul, gębę.

Krümmen, das, *n.* krzywienie, skrzywienie, pokrzywienie, wykrzywienie.

Krümmung, *f.* skrzywienie, krzywienie, wykrzywienie; des Weinstocks, winnego krzewu.

Krüpel, *m.* ein gebrechlicher Mensch, kalika, ułomny człowiek bez ktorego członka.

Krüpelicht, kalika bez iakiego członka, nogi, ręki etc. an Füßen, ktory nog nie ma.

Krumm, krzywy, krzywa, krzywe; Ufer, brzeg; Weg, droga; Fluß, rzeka. krummer Stab, krzywy kiy, krzywa laska. krumme Körperchen, krzywe ciałka. krumme Aeste, krzywe gałęzie. krumm machen, krzywem czynić.

Krummbeinicht, krzywo-nogi, z krzywemi nogami, co nogi ma pokrzywione; da die Beine auswärts gebogen, gdy nogi wykrzywione na strony, albo na boki; z wykrzywionem, nogami; da die Beine einwärts gebogen, gdy nogi skrzywione iedna ku drugiey; z nogami skrzywionemi; der Beine wie die Sicheln hat, ktory nogi iak sierpy, albo iak kosy krzywe ma, *sierponogi, kosonogi.*

Krummfüßig, z krzywemi nogami, z wykrzywionemi nogami.

Krumm-

Krummfuß, *m.* einer, der einen krummen Fuß hat, ten co krzywą nogę ma, krzywo-nog.

Krumm gebogen, krzywo-wygięty, krzywo-zgięty; ein wenig von oben, trochę od gory.

Krummhals, *m.* krzywoſzyi, krzywaſzyika, z krzywą ſzyią.

Krummhalſig, krzywoſzyiny, ktory krzywey ieſt ſzyi.

Krummnaſe, *f.* der eine krumme Naſe hat, ktory ma krzywy nos, krzywonos; z noſem zakrzywionym, noſa kobuſowatego, krogulczego.

Krummſchenkelicht, krzywych goleni, krzywych nog, z krzywemi nogami.

Krumpen, *pl.* kęs, kawałek, unverdauten Eſſens, nieſtrawionego iadła.

Kruſchwitz, Stad in Polen, Kruświca, miaſto w Polſzcze.

Kuchelmeiſter, *m.* vornehmer Miniſter am Kaiſerlichen Hofe, Kuchmiſtrz, ieden z przednieyſzych urzędnikow na dworze Ceſarskim.

Kuchen, *m.* ciaſto, kołacz, placek, eine Art Gebackens, gatunek, ciaſta pieczonego; von einem Scheffel Mehle, z iedney miary, z iednego korca mąki.

Kuchenbecker, *m.* piekarz, ten co piecze ciaſta z iaiami, mlekiem, z rozenkami.

Kucheneiſen, *n.* żelazo do pieczenia ciaſta.

Kuchenteich, *m.* ciaſto na placki, na kołacze.

Kukuk, *m.* ein Vogel, kukułka, ptak pewny bardzo wadomy. ſchreyen wie ein Kukuk, krzyczeć iak kukułka, wołać kuku iak kukułka.

Kuken, kukać, kukułczeć. wołać kuku, iak kukułka.

Kudack, Feſtung in Polen, Kudak, zamek obronny w Polſzcze.

Kufe, *f.* ein Gefäß, kufa, naczynie pewne kilka beczek maiące; zu Weine, na wino.

Kuffer, *m.* Art einer Lade, kufer, gatunek pewny ſkrzyni; *pol.* riſcus.

Kuffſtein, Feſtung in Tyrol, Kuffztein, forteca w Tyrolu.

Kugel, *f.* kula, świat, *w tym ſamym ſenſie*, als die Erde, oder ſonſt ein runder Körper, iako to ziemia, albo iakie inne okrągłe ciało; kula ta, die aus Stücken u. d. g. geſchoſſen wird, ktorą ſtrzelaią z armaty, albo z inney ſtrzelby; hervorragende, wychodząca z czego; etwas große, trochę wielka; zum Schleudern oder itzigem Schießen mit Musketen, Flinten u. d. g. kleinem Gewehre, kulka do ſtrzelania z fuzyi, z muſzkietu, z flinty, z piſtoletu; mit Kugeln ſchießen, kulami ſtrzelać; bleyerne Kugel, ołowiana kula; kleine, kulka, kuleczka, lotka. halbe Kugel, puł-kuli.

Kugelförmig, na kſztałt kuli, okrągły iak kula. kugelförmige Welt, świat okrągły na kſztałt kuli.

Kugelicht, iak kula okrągły, okrągłością do kuli podobny.

Kugelrund, okrągło nakſztałt kuli. kugelrund wie eine Kugel machen, okrągło iak iaką kulę robić; nakſztałt kuli, wyokrąglić, wyokrąglać.

Kugelrund, okrągły, iak kula. kugelrunde Steine, iak kule okrągłe kamienie. kugelrunde Welt, okrągły iak kula świat. kugelrunde Geſtalt, forma okrągła nakſztałt kuli.

Kugelſpiel, *n.* gra w kule; gdy kulami graią; rzucaią.

Kugler, *m.* ten co kule wyrabia, ten co kule toczy y wyokrągla.

Kuh, *f.* krowa; gelte, iałowa; trächtige, cielna, na ocieleniu; kurzbeinichte, na krotkich nogach; die viel Milch giebt, ktora wiele mleka daie; die gerindert hat, ktora ſię ſprawiła z bykiem; die da rindert, ktora byka chce; hohe, wyſoka; langbeinichte, długa, długiego ciała; ſchwarz- und großäugichte, z czarnemi y wielkiemi oczami; dreyjährige, trzech letnia, ktorey trzy lata. junge, młoda, młodziuchna. von einer Kuh, od krowy, krowi, *adj.* Milch von einer Kuh, krowie mleko. was ſoll der Kuh Muſcate, ſie frißt wohl Haberſtroh? co zaś znowu krowie po muſzkacie; ſe ona dobrze y owſianą słomę. da möchte wohl eine Kuh lachen, gdy by słup był, coby ſię muſiał rozśmiać. eine Sache anſehen, wie die Kuh das neue Thor, *słowo w słowo*, przypatrywać ſię iakiey rzeczy iak krowa nowey bramie; *to ieſt*, patrzyć na co z zadumieniem rozdziwiwſzy gębę.

Kühſtall, *m.* ſtaynia na krowy, obora, okoł iedna część obory.

Kübel, *m.* ein Gefäß, kadź, naczynie pewne; kleiner, mała kadź, kadka, ceber, wiadro, wanna.

Kübitz, *m.* ein Vogel, ptak pewny, czayka ptak; *pol.* gavia.

Küche, *f.* kuchnia; gute, dobra; hohe, große, volle, wyſoka, wielka, pełna; kalte, zimna, w ktorey nic nie gotuią.

die

die Küche ist ihm alle Abende aufgeschlagen, kuchnia u niego zawsze na wieczor otwarta. die Küche ist bestellt, kuchnia zamowiona, w kuchni obiad, albo wieczerzą gotuią.

Küchengeräths, *n* kuchenne naczynie, kuchenny ſtatek; naczynie do kuchni.

Küchengeruch, *m.* zapach z kuchni, swąd z kuchni zalatuiący, kuchenny zapach.

Küchenjunge, *m.* kuchcik, chłopiec na nauce u kucharza, przy kuchni.

Küchenkelle, *f.* warzecha kucharska, warzecha kuchenna.

Küchenkraut, *n.* kuchenna ziela; iarzyna zielona do gotowania na ſtoł.

Küchenlatein, *n.* kuchenna łacina, ladaco łacina, *gruba*, nie dobra, nie łacińskie słowa; łacina zepsowana, w ktorey słowa ſą zmyślone, nie prawdziwe łacińskie.

Küchenlecker, *m.* polizek, kuchta, kuchcik, posługacz koło kuchni.

Küchenlöffel, *m.* warzecha, łizica wielka kucharska.

Küchenmeiſter, *m.* kuchmiſtrz, ſtarſzy nad kucharzami, naywyżſzy dozorca kuchni.

Küchenmeſſer, *n.* kucharski noż, kuchenny noż, noż kuchni.

Küchlein, *n.* ein junges Huhn, kurczątko, kurczę, kurcząteczka, kogutek; unzeitiges, niewczesne, das noch nicht ſeine völlige Geſtalt hat, ktore ieſzcze nie na ſwoiey zupełney kurczęcia dobry; ausgebrütetes, wylęgłe, ktore ſię wylęgło, wykluło; ſpätes, poźne; *powtore znaczy to co* placuſzek, kołaczyk, pierożek; von Käſe, z ſyrem; der Aerzte, placuſzek lekarny. eine Wurzel reiben und Küchlein daraus machen, iaki korzeń na proſzek zetrzeć, y z tego placuſzek lekarny zrobić.

Küglein, *n.* kulka, kuleczka, mała kulka maleńka kuleczka.

Kühhaut, *f.* ſkora z krowy, krowia ſkora; breite und lange, ſzeroka y długa.

Kühhirte, *m.* paſtuch do bydła, paſtuch ktory krowy paſie.

Kühhorn, *n.* krowi rog, rog od krowy. von Kühhorn, z krowiego rogu.

Kühkäſe, *m.* krowi ſyr; weicher, miętki; harter, twardy; fetter, tłuſty.

Kühle, chłodny, przeſtudzony, przeſtygły, wyſtudzony, co wyſtudzone ieſt, co wyſtygło.

Kühlein, *n.* krowka, kroweczka, krowina, krowinka. kleine Kuh, mała krowka.

Kühlen, chłodzić, ochłodzić, ſtudzić, wyſtudzić, przeſtudzić; etwas, co. ſein Müthchen kühlen, ſwoią żądzę ochłodzić, przeſtudzić, *to ieſt*, zadoſyć iey uczynić, czego chciała.

Kühlend, chłodcący, ochładzaiący. kühlende Kraft, chłodząca, ochładzaiąca moc. kühlende Natur des Sallats, chłodzący rod ſałaty; ſałata z urodzenia chłodząca.

Kühlfaß, *n.* naczynie do chłodzenia, do ſtudzenia, do przeſtudzenia czego w niem.

Kühlpflaſter, *n.* plaſter chłodzący, plaſter na ochłodzenie; chłodne. *ſubſtantiv.*

Kühlkeſſel, *m.* kocioł do chłodzenia, do ſtudzenia, do przeſtudzania y wychłodzenia.

Kühlung, *f.* chłodzenie, chłodzenie, ochłoda; vergnügt im Sommer, kontentuie w lecie.

Kühlwanne, *f.* wanna do chłodzenia, do ochłodzenia ſię, *albo* kogo.

Kühmilch, *f.* krowie mleko, mleko od krowy; ſüße, słodkie; nicht ſaure, nie kwaśne.

Kühmiſt, *m.* krowi nawoz, nawoz od krow, z obory gnoy gdzie krowy ſtawaią.

Kühn, *to co*, verwegen, śmiały, nic ſię nie boiący, nie lękliwy. kühner Menſch, śmiały człowiek. kühne Frau, śmiała pani; zu einer That, do iakiego uczynku. kühn und unverſchämt, śmiały y nie zawſtydzony, ktory ſię nie zmięſza; *znaczy także* zuchwały, kühner Menſch, zuchwały człowiek, kühn ſeyn, wie einer, śmiałym tak być iak y drugi. der ſehr kühn iſt, ktory bardzo śmiałym ieſt. der gar nicht kühn iſt, ktory wcale nie ieſt śmiałym.

Kühn, *adv.* śmiało, śmiele, zuchwało, zuchwale, z śmiałością, z zuchwałością.

Kühnheit, *f.* śmiałość; unglaubliche, nie podobna do wiary; unmenſchliche, nie ludzka; unerträgliche, nieznośna; unverſchämte, bezwſtydna; kurzweilige, pocieſzna; ſehr große, ſonderbare, verſchmitzte, bardzo wielka, oſobliwa, żwawa; haſſenswerthe, godna gniewu, warta nienawiści; unbändige, nieochełznana; verſtellte, zmyślona; ſchreckliche, ſtraſzliwa; geringe, nie

wielka; allzu große, verruchte, zbytnia, nie podściwa; so mannichfaltige, wahrhafte, rozmaita, prawdziwa. bey dem sich eine große Kühnheit findet, w ktorym się wielka śmiałość znayduie, w ktorym iest wielka zuchwałość. eines Kühnheit kennen, czyią śmiałość znać, wiedzieć czyią zuchwałość. zu allen bösen Thaten, do wszystkich złych uczynkow. eines Kühnheit einigermaßen beschneiden, unterdrücken, czyią śmiałość okrzesać, czyią zuchwałość przytłumie. eines Kühnheit nachgeben, czyiey śmiałości, zuchwałości ustąpić. mit was für Kühnheit soll ich das thun? z jaką śmiałością ia bym to miał uczynić? sich die Kühnheit nehmen, tę śmiałość sobie brać do tey śmiałości przychodzić. siehe was ich mir für eine Kühnheit unterfangen h[illegible], patrzay na iaką śmiałość iam się [illegible]żył.

Kühnholz, *n.* łuczywo, smolowki, szczypeczki tłuste sosnowe do zapalania.

Kühnlich, śmiało, zuchwale; einen erinnern, kogo przestrzegać, upominać; etwas sagen, co mowić; etwas thun, co czynić.

Kühstall, *m.* staynia na krowy, obora na krowy, okoł na krowy; weiter, przestrony; guter, dobry; wohlgebaueter, dobrze pobudowany; wo die Kühe im Winter stehen, gdzie krowy na zimę stoią; obora na zimę; wo sie im Sommer aufbehalten werden, gdzie w lecie bywaią trzymane.

Kül, s. Kühle.

Külstern, podkaszliwać. das alte Weib külstert, stara baba podkaszluie.

Kümmel, *m.* ein Gewächs, krzew pewny, kmin; römischer, Rzymski kmin; sienny kmin; der auf den Wiesen wächst, ktory na łąkach rośnie, łaczny kmin. wilder Kümmel, polny kmin; welscher, Włoski kmin, stokłoska. schwarzer Kümmel, czarnusza. mit Kümmel vermengt, z kminem pomieszany. aus Kümmel gemacht, z kminu zrobiony, kminowy.

Kümmelbrühe, *f.* polewka kminna, z kminu gotowana.

Kümmelöl, *m.* oleiek kminkowy; z kminku wybiiany.

Kümmerlich, nędzny. kümmerliches Leben, nędzne życie; biedne, kłopotarskie życie.

Kümmerlich, *adv.* nędznie, biednie, z biedą, z nędzą, z kłopotem, w biedzie, w nędzy, w kłopocie; sein Leben hinbringen, swoie życie przepędzać.

Kümmerniß, *f.* kłopot, smutek, troskliwość, *to co* Kummer.

Kündlich, iawny, wiadomy. kündliche Thaten, iawne, wiadome, uczynki, dzieła.

Kündlich, *adv.* iawno, iawnie, wiadomo, oczwiście, otwarcie, nie wystrzegaiąc się.

Künftig, przyszły, co ma być. was künftig ist, vorausſehen, co przyszłe iest, to wiedzieć przed sobą; przeglądać to co ma być. künftiges Uebel, przyszłe złe. künftige Zeit, przyszły czas, następuiący czas, czas ktory ma przyść; potomny czas. auf den künftigen Tag aufschieben, na przyszły dzień odkładać, odłożyć. auf künftigen Krieg zurecht machen, na przyszłą woynę wygotować. künftige Dinge voraus wissen, poznawać wprzod przyszłe rzeczy. seine Dinge aufs Künftige einrichten, swoie rzeczy na przyszły czas rozporządzić. aufs Künftige, na przyszłe.

Künftighin, na potym, na przyszłe czasy, na przyszłe; wirst du ihn desto munterer machen, uczynisz go tym ochotnieyszym; wirst du zu den Spielen kommen, potym na igrzyska przybędziesz; gelesen werden können, potym moc być przeczytanym; einem keine Hinderung mehr machen, na potym żadney przeszkody komu nie czynić; etwas thun werden, na potym co mieć uczynić, *to iest*, inszego czasu, poźnieyszego czasu.

Künstlein, *n.* sztuczka. vortreffliches Künstlein, przednia szuczka, wyśmienita.

Künsteln, sztukować, zamyślać co sztucznego robić; chcieć co wysztukować, wymyśleć.

Künstler, *m.* sztumistrz, sztukarz; besonderer, vortrefflicher, guter, osobliwy, przedni, zobry; der da versteht etwas zu machen, ktory rozumie, wie iak co zrobić; in einer Sache, sztukmistrz w iakiey rzeczy; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Künstlich, sztuczny, przemyślny. der eine Kunst kann, oder auch mit Kunst gemacht ist, ktory sztukę iaką umie, *albo też* co sztucznie zrobione iest.

Künstliches Feuer, *n.* sztuczny ogień. künstliches Werk, sztuczne dzieło, sztuczna robota. künstliche Sache, sztuczna

ſztuczna rzecz, ſztuką zrobiona, ſztuką wymyślona. künſtliche Statua, ſztuczna ſtatua, ſztuką wykſztałtowana.

Künſtlich, *adv.* ſztucznie, ſztuka; einrichten, narządzić. viel künſtlicher etwas zu Werke richten, daleko ſztuczniey co narządzić, wyrobić. künſtlich etwas vollenden, ſztucznie co wydoskonalić; gegoſſen aus Erzt, ſztucznie co ulane z metalu; gehauen aus Marmor, ſztucznie co wycięte z marmuru; ausgemacht, wyrobione. künſtlich iſt das gemacht, ſztucznie to ieſt wyrabiane. künſtlich und klug gemacht, ſztucznie y roztropnie zrobione, ſztuką y roztropnością.

Künſtlichkeit, *f. ſztuczność*, ſztuka, wymysł. mit ſonderbarer Künſtlichkeit gemacht, oſobliwſzą ſztuka, ta rzecz ieſt wyrabiana, kſztałtowana.

Kupfern, von Kupfer, *od tego słowa:* Kupfer, miedziany. kupfernes Gefäß, miedziane naczynie. kupferner Nagel, miedziany goźdź. kupfernes Geld, miedziane pieniądze. kupferner Keſſel, miedziany kocioł, kupferne Schlüſſel, miedziana miſa.

Kupfricht, rożany, rożowy, rożowa, rożowe. kupferichte Röthe im Geſichte, rożowa czerwoność na twarzy, rożany rumieniec na twarzy.

Kürbs, *m.* bania, dynia; der zum Eſſen dienet, ktora do iedzenia dobra; langer, dünner, długa, cienka; dicker, grubi, miąſna; fängt an zu wachſen, zaczyna rość; wird geſtützet, bywa podpierana. wie ein Kürbs geſtaltet, na kſztał bani odkſztałtowany; dergleichen Birnen, baniaſte, baniowate, gruſzki. kleiner Kürbs, mała dynia, maleńka dynka, maluchna dynieczka, banieczka.

Kürbisbirn, *f.* baniaſta gruſzka, baniowata gruſzka, gruſzka formy nakſztałt bani.

Küriß, kiryś, zbroy na żołnierza, blachy zbroyne żołnierskie.

Küraßier, *m.* Kyryſier, Huſarz, konny żołnierz uzbroiony.

Kürſchner, *m.* kuśmierz; künſtlicher, ſztuczny, ten co koło futra robi

Kürze, *f.* krotkość. wegen Kürze der Zeit, wenig zu ſchreiben, gezwungen werden, dla krotkości czaſu być przymuſzonym mało co piſać. wegen der Kürze des Tags nicht zu einem kommen können, dla krotkości dnia nie móc do kogo przyść. die Kürze der Syl-ben, krotko ſylab. Kürze des Periodi, krotkość periodu. ſich der Kürze bedienen, krotkości zażywać beliebter Kürze halber, dla ukochaney, dla upodobaney krotkości. Kürze im Reden, krotkość w mowieniu.

Kurzen, krocić, zkracać, zkrocić, ukracać, ukrócić.

Kürzere, der, uſzczerbek. den kürzern oft ziehen, często uſzczerbki ponośić; im Kriege, na woynie; zu Waſſer, zur See, na wodzie; na morzu. *powtore znaczy także to co:* być zwyciężonym, być przekonanym, pokananym, być przemożonym.

Kürzlich, krotka; etwas ſagen, co mowić, co powiedzieć; der Sachen Inhalt ſagen, treść rzeczy krotko powiedzieć. kürzlich etwas beſchreiben, krotko co opiſować; etwas begreiffen, co obiąć krotko, ogarnąć krotko, zamknąć krotko; von einer Sache reden, o iakiey rzeczy mowić; ein Buch berühren, kſiążki iakiey dotchnąć. kürzlich erzehlen, krotko opowiedzieć. kürzlich antworten, krotko odpowiedzieć. kürzlich durchgehen, krotko przebiec, przebieżeć. ſehr kürzlich, bardzo krotko.

Küſſen, das, Pulſter, Bette, poduſzka, pierznik. Küſſen fodern und ſich unter dem Baume niederſetzen, o poduſzki mowić, poduſzek kazać przynieść, y pod drzewem na nich uſieść; ſo mit Roſen geſtopft, poduſzka rożą wysłana. hartes Küſſen unterlegen, twardą poduſzkę podłożyć, podkładać. etwas unter das Küſſen ſtecken, co pod poduſzkę włożyć; ſich darauf niederſetzen, na poduſzce uſieść. kleines Küſſen, poduſzeczka. das wie ein Küſſen erhöhet, co iak poduſzka napuſzone, *powtore znaczy:* Herzung, Gebung eines Kuſſes, ucałowanie, pocałowanie.

Küſſen, całować, pocałować, ucałować; Kuß geben, pocałowanie dać. einen ſchlafenden küſſen, śpiącego pacałować kogo. eines Hand ergreifen, um ſie zu küſſen, wziąć czyią rękę do pocałowania. eine küſſen, krorą pocałować. einem die Augen küſſen, kogo w oczy ucałować. die Erde küſſen, ziemię pocałować. einem die Hand küſſen, w rękę kogo pocałować. ſich unter einander küſſen, wzaiemnie ſię między ſoba całować.

Küßgen, *n.* maleńkie pocałowanie; kleiner Kuß, Küßgen austheilen, pocałowanie

wanie dać; einer eines beybringen, pocałowanie dać ktorey. *powtornie znaczy to co:* kleines Küssen, mała poduszka, poduszeczka. auf dem Küssen, na poduszeczce.

Küssung, *f.* całowanie, pocałowanie; liebliche, ukochane, miłe; zärtliche, pieszczone.

Küste, *f.* Kasten, skrzynia, *powtornie znaczy to co:* Seeufer, morski brzeg. an den Küsten kreuzen, imo brzegow, koło brzegow krążyć. Italiens Küste, włoskie brzegi.

Küster, *m.* kościelny, co w kościele usługuie, człowiek do kościelnych posług.

Kütt oder Kitt, *m.* kit, gatunek kleiu tęgiego, iakiego do okien osadzania zażywaią.

Küttel, *m.* oder Kittel, kitla, suknia, sukmana płocienna łetka, płocienica.

Kützel, *m.* łechtanie, łaskoranie; fühlet er so sehr nicht, on tak bardzo łechtania, łaskotanie nie czuie; vergehet einem wohl, wenn man weder zu beissen noch zu brocken hat, łaskotanie wnet ustaie, kiedy nie ma co ieść.

Kützelicht, łaskotliwy, łechciwy, łechciwa, łechciwe.

Kutzeln, łechtać, łaskotać; einen, kogo; die Sinne, zmysły, po zmysłach. einem die Ohren kutzeln, komu uszy łechtać, albo kogo po uszach łechtać, *to iest:* nadobnemi słowami łudzić, co podchlebnego do niego mowić, co lube iego uszom iest.

Kutzeln, das, *n.* łechtanie, łaskotanie; eines, kogo; der Sinnen, zmysłow.

Kützelung, *f.* łechtanie, łaskotanie, łechcenie.

Kulp, Kulp, Fluß in Krain, rzeka w Karnioli.

Kulparsch, *m.* ein Fisch, okoń ryba pewna, nie wielka w sobie.

Kummer, *m.* smutek, smętek, kłopot, troska, troskliwość, utrapienie.

Kummet, *n.* woran die Pferde ziehen, naszelnik u szoru, albo u homunta.

Kunkel, kądziel, *s.* Recken.

Kund, wiadomy, głośny, iasny. kund und offenbar, głośny y oczywisty, wiadomy; allen, wszystkim. kund machen, ogłocić; ein Gesetz, prawo; eine That überall, iaki uczynek wszędzie; eines Rath, czyią radę; eine Kunst, iaką sztukę.

Kundbar, wiadomy, ogłoszony, oznaymiony, obwieszczony.

Kundig, biegły, umiejętny; des Rechts, w prawie biegły, w prawie umiejętny; des Alterthums, w starożytności; der Oerter, mieysc; eines Dinges, rzeczy iakiey.

Kundigkeit, *f.* biegłość, umieiętność, wiadomość; der Gesetze, praw, w prawach.

Kundiglich, biegło, biegle, umieiętnie, wiadomo, z umieiętnością.

Kundmachen, ogłosić, obwieścić, oznaymić, ogłaszać, obwieszczać, oznaymiać.

Kundmacher, *m.* ogłaszacz, oznaymiacz, ten co obwieszcza, oznaymuie.

Kundmachung, *f.* ogłoszenie, obwieszczenie, ogłaszanie, ogłoszenie; eines Gesetzes, iakiego prawa, oznaymienie, oznaymowanie, uwiadomienie, rozgłoszenie.

Kundschaften, dowiadywać się, wywiadywać się, śpiegować, wypatrywać.

Kundschafter, *m.* śpieg, wypatrywacz, ten co śpieguie, wywiaduie się. einen mehr für einen Kundschafter, als Gesandten halten, mieć kogo bardziey za śpiega, a niżeli za posła. durch die Kundschaft etwas erfahren, przez śpiegow dowiedzieć się czego. Kundschafter ausschicken, śpiega wysłać, wyprawie śpiegow.

Kundschafterinn, *f.* śpieg kobieta, wypatrywaczka, śpieguiąca.

Kundschaft, *f.* wiadomość; der alten Dinge, staroświeckich rzeczy. unsre Kundschaft ist noch gar neu, nasza wiadomość iest ieszcze wcale nowa; eines Dinges, iakiey rzeczy. auf Kundschaft, (im Kriege) kommen, na śpiegi, na śpiegowanie przyść. ich bekomme oft die Kundschaft, ia często dostaię wiadomości. von einem die Kundschaft erhalten, od kogo wiadomość odebrać. einem von etwas die Kundschaft geben, komu dać o czym wiadomość. gewisse Kundschaft von etwas haben, mieć pewną o czym nowinę. mit einem Frauenvolke die Kundschaft machen, znaiomość, z ktorą panną, z ktorą panią zabrać. von einer Sache die Kundschaft haben, o iakiey rzeczy wiadomość mieć, dowiedzieć się.

Kundschaften, śpiegować, dowiadywać się, wypatrywać, podsłuchiwać.

Kundschaften, das, śpiegowanie, dowiadywanie się, wypatrywanie.

Kundschafter, *m.* szpieg, wypatrywacz, podsługiwacz, co wypatruie, co podsłuchuie.

Kunst, *f.* sztuka; vollkommen, doskonała; gute, schwere, dobra, ciężka; göttliche, boska; vortrefliche, przednia; leichte, geringe, snadna, nikczemna; unerhörte, grosse und rühmliche, nie słychana, wielka y sławna; reiche, obfita; dunkele, ciemna; vergnügungsvolle, pełna ukontentowania; geheime und intricate, taiemna y zawiła; unflätige, paskudna; nützliche, pożyteczna; mühsame, pracowita; mannigfaltige, rozmaita; alte, stara, dawna; einem freyen Menschen anständige, godna wolnego człowieka. kriegerische Kunst, woienna sztuka; nichtige, tändelhafte, nikczemna, śmieszna; sehr wunderbare, bardzo dziwna. die freye Künste, wolne sztuki, swobodne sztuki; viele und herrliche, wiele y przednich; anständige, przystoyne; auserlesene, wyborne; ernstliche, poważne; unzählige, niezliczone; nöthige, vortrefliche, potrzebne, przednie; unterschiedliche, rożne; gemeine, pospolite, proste; böse, złe; des Gemüths und Leibs, umysłu y ciała. = entstehet woher, sztuką z czego się zrobi; lehren, uczyć; einen darinnen unterweisen, komu iakę sztukę pokazywać, uczyć go, sztukę pokazywać, nauczyć go sztuki. die Kunst verstehen, sztukę rozumieć. die Kunst lernen, sztuki się uczyć. entstehet aus den Erkenntnissen der Dinge, pochodzi z poznania y wiadomości rzeczy; kommet auf eine gewisse Wissenschaft, zamyka w sobie iaką umieiętność; gehöret dazu, sztuki trzeba do czego. die Kunst nicht mehr treiben, więcey się sztuką nie bawić. die Kunst kommt in Abgang, sztuka idzie w zarzucenie, w zaniechanie. mit losen Künsten umgehen, niepodściwemi się bawić sztukami. nach der Kunst gemacht, podług sztuki zrobiony. nicht nach der Kunst, nie sztuczny, nie podług sztuki; siehe nachfolgende Artikel.

Kunsterfahren, biegły w iakiey sztuce, umieiętny w iakiey sztuce, rozumieiący iaką sztukę, znaiący się na iakiey sztuce, wiadomy iakiey sztuki.

Kunstfindig, sztuczny, co do wynalezienia iakich sztuk prędki, albo też, sztucznie zrobiony.

Kunstgemäß, podług sztuki, sztuczny, według sztuki, sztuką zrobiony.

Kunstgöttinn, *f.* Bogini sztuk, *iakie są u Poetow*, Muzy.

Kunstgriff, *m.* sztuka; erdenken, sztukę wymyślić; etwas zu thun, zrobienia czego. in seinem Kunstgriff verschlagener seyn, w swoiey sztuce byc bieglyszym. betrüglicher Kunstgriff, zdradliwa sztuka, zawodna sztuka, zdrada.

Kunstkammerer, *m.* ten ktory poruczonemi sztukami zawiaduie.

Kunstliebend, kochaiący sztuki, sztuk miłośnik, libiący iakie sztuki, iaką sztukę.

Kunstlos, bez sztuki, nieumieiący żadney sztuki, niewiedzący sztuk żadnych. *to co:* ungelehrt, nie uczony, nieumieiętny. *potym to co:* niesztuczny. wobey oder woran keine Kunst ist, w czym żadney sztuki nie masz.

Kunstmäßig, sztuczny; nach der Kunst gemacht, podług sztuki zrobiony. kunstmäßiges Werk, sztuczna robota, sztuką rzecz zrobiona.

Kunstmäßig, *adv.* sztucznie, sztuką, podług sztuki; sich erweisen, sprawić się, etwas machen, co czynić. kunstmäßig gemacht, sztuką, podług sztuki zrobiony.

Kunstreich, der viel Künste, oder auch eine recht kann, sztuki umieiący, sztukę umieiący, ktory wiele sztuk, albo iednę dobrze umie, powtore znaczy to, daran viel Kunst angewendet, co z wielu sztukami robiono. kunstreiches Werk, sztuczna robota, wielką sztuką zrobiona, przednią sztuką wyrobiona.

Kunststück, *n.* künstliches Werk, robota sztucznie udziałana.

Kupfer, *n.* miedź. von Kupfer, z miedzi; im Gesichte, krosty na twarzy.

Kupferarbeit, *f.* miedziarstwo, rzemiesło miedziarskie, rzemiesło koło miedzi.

Kupferbergwerk, *n.* ruda miedziana, gòra miedziana.

Kupfergeld, *n.* miedziane pieniądze, z miedzi bite, robione.

Kupferhammer, *m.* młotownia miedziana, hamernia miedziana, kuźnica miedziana.

Kupfern, miedziany. kupferner Becher, miedziany puhar, z miedzi kuty, lany.

Kupferrost, *m.* śniedź na miedzi, zielonawa, na wierzch się wyrzucaiąca.

Kupferschmidt, *m.* miedziarz, kotlarz, miednik, z miedzi robiący.

Kupferschmiede, *f.* kuźnia miedziana, kuźnica miedziarska, kuźnica miedniczna.

Kupferstecher, *m.* miedziosztycharz, ten co na miedzi sztychuie, wycina, wyrzyna.

Kupferstich, *m.* obraz na miedzi wycięty, wysztychowany, rytowany.

Kupferstein, *m.* miedzisty kamień, miednisty kamień, co ma miedź w sobię.

Kupferwasser, *n.* koperwas, ktorego w miedzi naywięcey.

Kupferstück, *n.* obacz wyżey: **Kupferstich**.

Kupferwerk, *n.* miedziane naczynie, statek miedziany, z miedzi robiony.

Kupferwurm, *m.* czerw robak, ktory wierci drzewa.

Kuppe, *f.* ein Gefäß, *naczynie pewne*, gatunek kufy.

Kuppel, *f.* związka, sfora; Band womit etwas zusammen gebunden wird, zwięzka ktorą co w raz bywa związane, *albo*, powiązane. in der linken Hand die Kuppel führen, w lewey ręce zwięzkę trzymać. die Hunde von der Kuppel los machen, psy ze sfory spuścić, zdiąć sforę ze psow.

Kuppeley, *f.* kuplerstwo; in Liebeshändeln, w sprawach zalotnych. Kuppeley treiben, kuplerstwem się bawić, kuplerstwo trymać.

Kuppeln, złączyć, łączyć; einen Menschen mit einem Thiere zusammen, iakiego człowieka z iakiem zwierzęciem; seine Tochter an einen, wydać za kogo swoię corkę. Huren und Buben zusammen kuppeln, nierządnice y zalotnikow połączyć.

Kuppler, *m.* kupler, ten co się kuplerstwem bawi.

Kupplerinn, *f.* kuplerka, ta co się kuplerstwem bawi; verführet Frauenzimmer, durch ihr gottloses Zureden, zwodzi panny, przez niezbożne namowy.

Kur, *f.* obieranie, obranie, wybieranie, wybranie.

Kurz, krotki, nie długi; Lebenslauff, bieg życia. kurze Rede, krotka mowa. kurze Sylbe, krotka sylaba. kurz etwas machen, nicht viel davon sagen, co krotko zrobić, a nie wiele o tym mowić. bey denen kurzen Nächten, na krotkich nocach. kurze Perioden, krotki obwod mowy, krotki peryod. kurzes Werk, krotkie dzieło. da alles kurz gefaßt ist, gdy co krotko ułożone iest. kurzer Redner, węzłowaty mowca. kurze Rede, węzłowata mowa. sehr kurze Zeit, bardzo krotki czas. kurzer Mensch, maleńkiego wzrostu człowiek. in kurzen, w krotce, eine grosse Armee haben werden, mieć wielkie woysko. in kurzem sein Recht wieder erlangen, w krotce znowu swoie prawo odzyskać; einen sehen, widzieć kogo; etwas erwarten, czekać czego. kurzer Auszug, krotki ekstrakt. kurzer Weg, krotka droga. einer grossen Kunst kurzen Weg erfinden, wielkiey sztuki krotką drogę wynaleść.

Kurz, *adv.* krotko; etwas darthun, co przełożyć. kurz antworten, krotko odpowiedzieć. kurz an einen schreiben, krotko do kogo pisać. ich habe es so kurz erzehlet, als ich gekonnt, opowiedziałem iak naykrocey mogłem. kurz und gut, co krotko a dobrze, co krotko y dobrze; erklären, wykładać, obiaśniać. damit ich kurz sage, kurz fasse, mache, abym się niebawił, abym w krotkich słowach zamknął. sage es kurz, powiedz to krotko; einem etwas abschlagen, krotko co komu odmowić. kurz zuvor, trochę przed tym. kurz hernach, kurz darauf, trochę po tym. zu kurz kommen, tracić, utracić, gubić, zgubić, szkodować.

Kurz gefaßt, krotko ułożony, krotko zebrany, węzłowaty. kurzgefaßte Beredsamkeit, krotko ułożona wymowa. kurzgefaßter Spruch, krotka sentencyia, myśl w krotkich słowach zamknięta y węzłowato wyrażona.

Kurzen, krotke; abschlagen, odmowić, nie pozwolić, nie uczynić czego chcą.

Kurzweil, *f.* żart uciecha. etwas nur zur Kurzweil sagen, żartem tylko co mowić. einen zur Kurzweil darzu nehmen, kogo do czego przybrać dla żartu. zur Kurzweil gemacht seyn, bydź urodzonym do żartow. die ganze Vertheidigung ist voller Kurzweil gewesen, cała mowa na obronę, była pełna żartow. es ist nichts als Kurzweile im Briefe gewesen, w liście nic nie było tylko żarty. die Kurzweil fahren lassen, porzucić żarty. die Kurzweil mit einem treiben, żarty z kim stroić. dieses ist keine Kurzweile, w tym żadney nie masz uciechy, żadnego ukontentowania.

Kurz-

Kurzweilen, żartować; mit einem, z kim. kurzweile nicht mit ihm, nie żartuy z niem.
Kurzweilig, żartobliwy, ucieszny. du bist gar kurzweilig, ty iesteś wcale ucieszny, ty w cale ucieszna iesteś. kurzweilige Sache, ucieszna rzecz. kurzweilige Unterredung, ucieszna żartobliwa rozmowa.
Kurweilig, *adv*. uciesznie, żartobliwie; reden, mowić, rozmawiać.
Kuß, *m*. pocałowanie; einer geben, dać ktorey. frecher Kuß, swywolne pocałowanie; süßer, angenehmer, słodkie, miłe; schmatzender, syssaiące. einem tausend Küsse geben, tysiąc pocałowania dać komu, *alo lepiey*, tysiąc razy kogo pocałować. verhurter Kuß, kurewskie całowanie; reiner, czyste; aufrichtiger, szczere; der nur aufs Geld abgesehen, ktore tylko na pieniądze patrzy, aby pieniądze nim wyłudzić.
Kutsche, *f*. kareta; kommt hinten nach, idzie za. mit seiner Frau, auf einer Kutsche fahren, w iedney karecie z swoią żoną iechać, auf der Kutsche sitzen, w karecie siedzieć; vor welche Pferde gespannet, w ktorey konie są zaprzężone, von der Kutsche herunter springen, z karety na doł wyskoczyć. bey der Kutsche sich schlagen, przy karecie się bić. hangende Kutsche, poiazd na pasach.
Kutschen, *pl*. stangretować, woźnicować, powozić. eine Kutsche führen.
Kutscher, *m*. woźnica, stangret, woziciel, powoziciel.
Kutschpferd, *n*. kareciany koń, do karety koń, cugowy koń, wozkowy koń.
Kutte, *f*. łachmann; schlechte Art der Kleidung, odzienia mizernego y ubogiego gatunek.
Kuttelfisch, *m*. sepia ryba, w morzu się tylko poławia.
Kuttelhof, *m*. Schlachthof, Rześ, to iest mieysce, gdzie na rześ biią.
Kybitz, *m*. czayka; ein Vogel, ptak pewny na wodzie żywiący się.
Kylian, Kilian, Mannsnamen, imię, ktorym się mężczyzna iaki nazywa.

L.

LAB LAC

L, oder l, eilfter Buchstabe des teutschen Alphabeths, iedenasta litera Niemieckiego Alfabetu. *neutr. indecl.* es sind auf alle Wände drey L und zwey M geschrieben, po wszystkich ścianach były popisane po trzy L y po dwa M.
Lab, podpuszczka; welches man zum Käse machen gebraucht, ktorey do robienia syra zażywaią, aby się mleko zsiadło y mogł być ser z niego.
Laban, Laban, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Laben, ożywić, otrzyźwić; einen, kogo; mit altem Wein, starym winem.
Laboriren, chorować, cherlać, kwękać; an einer Krankheit, na iaką chorobę. in einer Sache laboriren, pracować, robić w iakiey rzeczy.
Laborios, pracowity, robotny, w pracy ustawicznie, nie przykrzący sobie pracy.
Labsal, *n*. otrzyźwienie ożyźwienie, gorzałka na ożyźwienie, wodka na toż samo.
Labyrinth, *m*. labirint, błądnik; sich aus seinem heraus helfen, wyść, wydobyć się ze swoiego błądnika.
Lacedemon, Stadt in Griechenland, miasto w Grecyi, Lacedemon, *a raczey prawdziwie*, Lakedemon; *inaczey* Sparta, das Land um Lacedemon, kray około Lacedemonu, Lakonika.
Lacedämonier, *m*. Lacedemończyk, *albo prawdziwie* Lakedemończyk, inaczey, Lako, Lakończyk, Spartan, Spartańczyk, Sparcyata.
Lacedämonerinn, *f*. Lacedemonka, *albo prawdziwie* Lakedemonka, Spartanka.
Lacedämonisch, Lacedemoński, Lacedemońska, Lacedemońskie, Spartański.
Lacedämonisch, *adv*. po Lacedemońku, *albo prawdziwie*, po Lakedemońsku po Spartansku, iak Lakedemonczyk, iak Spartańczyk, iak Lakedemonka.
Lache, *f. to co*: Pfütze, kałuża, błoto, potym znaczy, wylewie morskie; des ausgetretenen Meers, wylanego morza. voller Lachen, pełny kałuz, błot.
Lachen, śmiać się; heftig, mocno; ein wenig, trochę. *iakoby* uśmiechać się; geziemend, przystoynie; als bekannt, iakoby znaiomy, iakoby poznaiomemu; über etwas, z czego, na co. einmal in seinem leben lachen, raz się w

w swoim życiu rozśmiać. lachen und weinen zugleich, śmiać się y płakać razem. laut und grob machen, bardzo głośno y niemaniernie śmiać się. andere zu lachen machen, inszych poruszyć, pobudzić do śmiechu. er fing an zu lachen, on w śmiech, on się rozśmiał, on się zaczął śmiać. es haben alle darüber angefangen zu lachen, man lachte herzlich darüber, na to wszyscy w śmiech. wszyscy się na to poczęli śmiać, serdecznie się z tego śmiano. andere suchen zu lachen zu machen, starać się aby innych do śmiechu pobudzić. nicht lachen, nie śmiać się, nie rozśmiać się. lachen, daß man sich auf den Steiß setzet, śmiać się tak, aż usieść na pasladku od śmiechu. der nicht lachet, ktory się nie śmieie, nie śmiejący się. sich zu tode lachen, pokać się od śmiechu, umierać od śmiechu, *mowi się*: umieram od śmiechu.

Lachen, das, śmianie się, rozśmianie się, śmiech. sich des Lachens kaum enthalten können, ledwie się móc utrzymać od śmiechu, od śmiania się prawie nie móc utrzymać. lautes Lachen, głośny śmiech, głośne śmianie się, głośne rozśmianie się.

Lachend, śmieszny, ktory prędki do śmiechu, skłonny do śmiania się.

Lacher, *m.* śmiacz, śmieszek, śmieszník, co się rad ustawicznie śmieie, wyśmiewacz.

Lachnarr, *m.* błazen, ten co śmiesznego co czyni, aby się ludzie śmiali.

Lachs, *m.* ein Fisch, *ryba pewna*, łosoś, w kamienistych rzekach naywięcey przebywa.

Lachsfahre, *f.* pstrąg wielki, podrybek, łosoś pomnieyszego płazu, czyli rodzaiu.

Lachter, *f.* ein Maas, miara, *to co*: Klafter, sążeń, sążnia. z *Greckiego*, orgyia.

Lack, *m.* lak; ein Firniß und Wachs zum Siegeln, pokost z woskiem, do pieczętowania.

Lacke, *f.* Brühe, laka, rosoł, polewka, z solonego mięsa. das in der Lacke liegt, co w tym rosole, w lace, w tey polewce słoncy leży, *mowi się*, nasolony.

Lacken, *to co*: Tuch, sukno, obacz zwyczaynieysze słowo, Tuch, *na swoim miejscu.*

Lakey, *m.* lokay, lakay, sługa, służący w pokoiu; eines Herren, iakiego pana.

Lade, *f.* *to co*: Behältniß, skrzynia, schowanie, łada. Lade des Bundes, skrzynia przymierza, *w piśmie świętym*; *obacz*; Küste, Kasten.

Laden, *m.* womit ein Fenster zugemacht wird, okienica, ktorą okno zamykane bywa. *powtore znaczy*: kramnica; worinnen ein Kramer feil hat, w ktorey kramarz ma swoy kram na przedaj; an der Wage, u wagi, nazywa się rączka.

Laden, kłaść, nakładać, *to co*: aufladen, ein Fuder Mist, gnoy nakładać na woz; die Waare ins Schiff, kłaść, ładować, towary na okręty; die Bagage auf die Lastthiere, rzeczy, na ładowny dobytek, *iako to na mułow, osłow &c*; eine Last auf einen, ciężar na kogo kłaść, *mowi się też*, nawalić. eine Flinte, Pistol, Stückladen, nabić, nabiiać, flintę, pistolet, działo, *znaczy także to co*: bitten, prosić, zapraszać; einen zu Tische, kogo do stołu. *to co*: pozywać. vor Gerichte, przed sąd; einen wozu, kogo na co. auf sich laden, znaczy dopuścić się. er hat grosse Schuld auf sich geladen, on się wielkiey winy dopuścił. *to co*: ściągnąć, ściągać na siebie. ich lade auf mich den Haß und Neid, ia zciągam na siebie nienawiść y zazdrość. einen andern Verbrechen auf sich laden, czyi grzech, na siebie zaciągać, zaciągnąć. eines Feindschaft auf sich laden, czyią nieprzyiaźn na siebie zciągnąć.

Laden, das, *n.* kładzenie, nakładanie, zapraszanie, zaproszenie, zciągnienie.

Ladenflügel, *m.* iedna połowa drzwi, drzwiczki.

Ladenhüter, *m.* welche nicht verkauft werden kan, towary, ktore nie mogą być przedane.

Ladoger, See, *m.* Jezioro Ladoga w Rossyiskim Kraiu.

Ladunkel, *m.* własna miłość, *to co*: znaczy: Laßdunkel.

Ladung, *f.* zapraszanie, zaproszenie; zur Mahlzeit, na obiad; pozywanie, pozwanie; *znaczy także to co*: die Last, oder Waare, die ein Schiff oder Wagen u. d. g. führet, ciężar, albo towary, ktore na okrętach, albo na okrętach, albo na wozach bywaią prowadzone, z *tego Niemieckiego mowi się też*, ładunek, ład, ładu.

Laben, podpuſzczać mleko aby ſię zſiadło; die Milch, *potym to co:* der Milch, Lab geben, podpuſzczkę mleku zadać.

Läben, das, zſiadanie, *z ſiednienie albo* uczynienie aby ſię zſiadło, podpuſzczenie.

Lächeln, śmiać ſię, trochę, nie wiele, rozśmiac ſię. man hat darzu gelächelt, rozśmiano ſię na to; *znaczy także:* uśmiechać ſię, uśmiechnąć ſię na co.

Lächelnd, śmieiący ſię trochę, rozśmiewaiący ſię, uśmiechaiący ſię.

Lächerlich, śmieſzny; iſt es zu meynen, to trzeba mieć za śmieſzne, *albo* za śmieſzną rzecz. lächerliche Foderung, śmieſzna pretenſyia. lächerliche Schwänke, śmieſzne żarty, śmieſzne słowa. *to co:* żartobliwy. lächerliche Freyheit, żartobliwa wolność, *albo iaśnicy*, wolność żartowania, wolność w żartowaniu. lächerliche Verſe, lächerliche Sache, śmieſzne, ucieſzne wierſze, śmieſzna, ucieſzna, rzez. lächerliche Leute, śmieſzni, ucieſzni, ludzie, weg mit den lächerlichen Poſſen, precz ze śmieſznemi żartami, brydniami. dieſes iſt mir nicht lächerlich, to mi nie śmieſzna ieſt. mag es einen lächerlich vorkommen oder nicht, niech to komu śmieſzno będzie, albo nie.

Lächerlich, *adv.* śmieſznie, śmieſzno, ucieſznie, pocieſznie, bardzo ucieſznie.

Lächzen, *pl.* rozpadły, otwartym być, rozziewionym być, ziewać powietrze w ſiebie biorąc.

Lädgen, Lädlein, *n.* ſkrzyneczka, ſzunadeczka, *pudołeczko:*

Lägel, *m.* flaſza; Gefäß, naczynie. in geheim ein Lägel ausſauffen, ausleeren, skrycie flaſzkę wypić, wyłknąć, wydziubnąć. kleiner Lägel, mała flaſza, flaſzeczka. etwas in gepichte Lägel faſſen, co w flaſze pokłaść ſmołą oblane albo wylane.

Lämen, ochromić, okulawić kogo, *to co:* lahm machen, chromym kogo uczynić; kulawym kogo zrobić, być przyczyną komu chromania, kulawienia.

Lämung, *f.* chramanie, kulanie, kulawienie, chromanie, upadanie na nogę, na nogi.

Lämmern, von einem Lamme, iagniątkowy, iagnięcy, *adj.* od iagnięcia.

Lämmern, okocić ſię, urodzić iagnię, mieć iagnię. ein Lamm geboren.

Lämmerſtall, *m.* ſtaienka, koſzarek, na iagnięta, na iagniątka.

Lämmgen, *n.* iagnię, iagniątko, iagniąteczko, malenkie iagniątko.

Ländgen, *n.* Ländlein, *n.* ziomka, ziomeczka, ziemka, ziemeczka, rolka, polko.

Ländlich, kraiowy, ziemny, polny; wie es in einem Lande iſt, iak co w iakim kraiu ieſt. ländliche Sitte, kraiowe obyczaie, iakie ſą w kraiu, właściwe kraiowi. ländlich ſittlich, co kray to obyczay, kazdy kray ma ſwoy obyczay. *to co:* oyczyſty.

Länge, *f.* długość, dłuż, dłuza. Länge der Nacht, długość nocy; der Reiß, długość drogi; der Erzählung, der Rede, długość, w opowiadaniu, *albo* opowiadania, długość mowy, *albo* długość w mowie. in die Länge ſpalten, w dłuż łupać, na dłuż łupać, po dłuż łupać. die Länge der Zeit, kan alles ausrichten, długość czaſu może wſzyſtkiego dokazać, wſzyſtko porobić. Schmerzen, die ſich in der Länge verziehen, bole, ktore ſię w dłuz ciągną, *to ieſt:* ktore długo a długo trwaią. mit der Länge zunehmen, na dłuż rość, długości przybywać, w długości roſnąć. *to co:* wyſokość; der Hälſe, der Bäume, długość ſzyi, długość drzew. Mann von ſonderbarer Länge, człowiek oſobliwey wyſokości, oſobliwego wzroſtu. die Länge der Leiber, Staturen, długość ciał, *ſtatur*, wzroſtow. die Länge des Briefs, długość liſtu. Schlangen von unmäßiger Länge, węże niezmierney długości. die Länge im Reden, długość w mawianiu. Länge des Kriegs, des Friedens, der Zeit, długość woyny, pokoiu, czaſu. die Länge der Zeit, hebt das gröſte Trauren auf, długość czaſu naywiękſze ſmutki uſpokaia. durch die Länge der Zeit vergehen, z długością czaſu minąć, *naturalniey po Polsku:* z czaſem przeminać. die Länge des Leibes, wzroſt. von mittelmäßiger Länge, ſrzedniego wzroſtu. von gleicher Länge, iednego wzroſtu.

Längern, przedłużać, przydłużać, co w dłuż ciągnąć, w dłuż wyciągnąć.

Länglicht, podługowaty, długawy. längliche Finger, podługowata, długawą figura. länglich rund, długawo-okrągły, podługowato-okregły, iak iaie. länglichrunde Geſtalt, podługowata, okrągł-

okrągła postać, długawo okrągła postawa.

Längst, dawno; habe ich dieses besorget, tego obawiałem się. schon längst, iuż dawno, ist es geschehen, to się stało, iuż dawno się to stało.

Läppgen, n. Läpplein, skrawek, płatek sukna, kawałek sukna.

Läppisch, nie do rzeczy, nie smaczny, ktoremu *albo* czemu czego nie dostaie. läppische Sache, ni to, ni owo rzecz, nie smaczna. läppischer Mensch, nic do rzeczy człowiek.

Läppisch, *adv.* nic do rzeczy, nie smacznie, ni to ni owo, albo przesadnie, albo nie dosadnie; verfahren, czynić. sie verfähret läppisch in dieser Sache, ona sobie w tey rzeczy, nic do rzeczy postępuie. ihr verfahret immer so läppisch, wy zawsze tak nic do rzeczy czynicie.

Lärm, m. trwoga; Aufruffung zu Waffen, zawołanie do broni. Lärm blasen, machen, na trwogę kazać trąbić; *to co:* Schwarm, tumult, rozruch. Lärm erregen, machen, tumult, rozruch uczynić. der Lärm läßt nach, trwoga, rozruch ustaie. den Lärm überall erregen, tumultem wszystko napełnić. was ist es für ein Lärm gewesen, co to był za tumult, za rozruch? was ist dort für ein Lärm, co to tam za tumult? was ist für ein Lärm auf dem Markte? co to tam za rozruch na rynku? den Lärm mit der Frau anfangen, rozruch, tumult z żoną zaczynać. er hat vor seines Herrn Hause, grossen Lärm erreget, on przed domem pana swego wielki tumult uczynił. kleiner Lärm, nie wielki tumult. die Versammlung, ist voller Lärm gewesen, zgromadzenie, było pełne tumultu, ziazd pył pełny tumultu, zamieszania, rozruchu. Leben voller Lärm, życie pełne zamieszania, tumultu, kłutni, niepokoiu.

Lärmen, *to co*: schwärmen, trwożyć, trwożyć się, mięszać, w rozruchu być.

Lärmen blasen, na trwogę trąbić, alarm trąbić, w wryiku, w obozie.

Lärmenbläser, m. trębacz, co na trwogę trąbi, co trąbi, co trąbi na żołnierzy do broni. *znaczy także* tego der Aufruhr stiftet, u. d. gl. ktory, rozruchu domowego, woyny domowey przyczyną.

Lärmen, das, trwożenie, rozruchow wzbudzanie, zanięszanie, zamięszania wzbudzenie.

Lärmenmacher, m. kłutnik, rokosznik, buntownik, rozruchow sprawca.

Läster er, m. szkalownik, potwarca, złorzeczący, uwłaczaiący, obmowca; der von Natur ein Lästerer ist, ktory z urodzenia, szkalownikiem, złorzeczącym, obmowcą iest. Lästerer Gottes, bluźnierca, Boga, bluźnierca imienia Bożego.

Lästerinn, f. szkalowniczka, złorzecząca, obmowiaczka. Lästerinn Gottes, bluźnierka, bluźnierczyna imienia boskiego.

Lästerlich, potwarny, szkalowny, obmowny, co może służyć do potwarzy, do obmowy.

Lästermaul, n. złorzeczliwy, obmowny. es fehlet ihm an Lästermäulern nicht, nie zbywa mu, na złorzeczliwych, na obmownych, *to iest*, na obmowcach, na potwarcach.

Lästern, złorzeczyć, potwarzać, obmawiać; das widersprechende, grob und unmenschliche, przeciwnie mowiącym, złorzeczyć, grubo y nie poludzku. einen aufs schändlichste lästern, kogo nayhaniebniey, nayochydniey szkalować; aufs heftigste, aufs schmählichste, nayzelżywiey kogo łaiać, potwarzać, o kim źle mowić, potwarz na kogo kłaść, szkalowaniem komu honor brać, wydzierać komu potwarzą dobre imie, od czci, od podściwości kogo złorzeczeniem odsądzić.

Lästern, das, złorzeczenie, szkalowanie, potwarzanie, zeszkalowanie.

Lästernd, złorzeczny, szkalowny, szkaluiący, potwarny, potwarzaiący.

Lästerrede, f. szkaluiąca mowa, obmowa, potwarz, szkalowanie, złorzeczenie.

Lästerung, f. potwarz, szkalowanie, złorzeczenie, obmowa. grosse, schändliche, tägliche und schwere Lästerung, wielkie, haniebne, codzienne, ciężkie złorzeczenie, szkalowanie, wielka, haniebna, powszednia, ciężka obmowa, potwarz. die Lästerung wider einen ausstossen, złorzeczenie, potwarz na kogo wyzionąć, wywrzeć. er hat diese Lästerung, auf mich, ausgestossen, on tę potwarz na mnie wyzionął, wywarł. Lästerung wider Gott, przeciwko Bogu bluźnierstwa.

Lästerwort, *n.* złorzerzące słowa, potwarne słowa, szkaluiące, szkalowne słowa.

Läuffer, *m.* biegun, biegacz, biegas, Lauffer, u Panow, biegun do biegania.

Läfferisch, rączy, skory, dobry biogun, biegacz dobry, lotny Laufer.

Läuffig, ciekaiący się; Hunde und dergleichen, die sich paaren wollen, psy y inne zwierzęta, ktore się, chcą parzyć z sobą. läuffige Wölfin, ciekaiąca się wilczyca. läuffig seyn, ciekać się. samca szukać.

Läuffte, *pl.* zwyczay, używanie. nach damaligen Läufften, podług dawnych zwyczaiow.

Läugbar, przeczny. sporny, co można przeczyć, o co się można spierać.

Läugnen, przeczyć, spierać się; etwas, co, o co. sie läugnen daß es recht sey, oni przeczą żeby to było dobrze. läugnen, was einen vorgeworfen worden, przeczyć to co komu zarzucone iest. heftig läugnen, mocno przeczyć, zapierać.

Läugner, *m.* przecznik, spornik, zapieracz, ten co przeczy, ten co zapiera.

Läugnerinn, *f.* przeczniczka, sporniczka, zapieraczka, ta co przeczy, ta co zapiera.

Läugnung, *f.* przeczenie, zapieranie, zaprzenie się, sprzęczanie się.

Läusesucht, *f.* wszawa choroba, gdy kto na wszy choruie śmiertelnie.

Läuten, dzwonić, w dzwon, zadzwonić w dzwony,

Läutern, klarować; den Wein, wino, czystym czynić. trübe Dinge werden geläutert, damit sie rein werden, mątne rzeczy będą klarowane, aby czyste były. znaczy także cedzić. sie läutert den Wein, ona cedzi wino.

Läutern, das, klarowanie, cedzenie, wyklarowanie, wyczyszczenie.

Läuterung, *f.* klarowanie, przeklarowanie, wyklarowanie, przecedzenie.

Lage, *f.* leżenie położenie, położystość; Beschaffenheit, wie eine Sache lieget, sposob, ktorym rzecz iaka leży. die Lage der Länder, der Städte, położenie kraiow, miast. die Lage der Stadt ist also beschaffen, położenie miasta iest tak sporządzone. die Lage des Orts, in Augenschein nehmen, przypatrywać się położeniu mieysca. die Lage der Glieder des Leibes, ułożenie członkow ciała, *albo* w ciele. die Lage macht die Stadt fest genug, położenie czyni dosyć obronnym to miasto. Stadt, welche der Natur, Lage und Eintheilung der Gebäude nach vortreflich, miasto, podług urodzenia, położenia, y podziału domow przednie. die Lage der Stadt Athen, położenie, albo leżenie miasta Ateńskiego. die Lage des Landes, leżenie kraiu. die Lage der Insel, leżenie wyspy; der Beine, kości; des Holzes, drzewa. die Lage mit dem Geschütze, *to co*: Abfeurung desselben, danie ognia z armat, strzelenie.

Lager, der Soldaten im Felde, oboz, *iakoby* leżenie, *albo* leżysko żołnierzy w polu; im Sommer, letny oboz. doppeltes, grosses, mittelmäßiges Lager, podwoyny, wielki, pomierny, śrzedni oboz; unterstes, vortrefliches, grösseres, nayniższy, przewyśmienity, większy, oboz; kleineres, mnieyszy, pomnieyszy; von Natur und Kunst, sehr befestigtes, z urodzenia y sztuką bardzo umocniony; so bequem den Krieg aufzuhalten, wygodny do wytrzymania woyny. neues, kleines, oberes Lager, nowy, mały, wyśni oboz; durch einen Sumpf und die Natur sehr befestigtes, błotami, bagnem, od urodzenia, bardzo zmocniony. des Lagers Fronte, czoło, przod obozu; linke Ecke, lewy rog obozu. Lage des Lagers, położenie, leżenie obozu. sonderbare Befestigungen des Lagers, osobliwe ufortyfikowania obozu. Theil des Lagers, wo keine Besatzung, Vertheidiger desselben sind, część obozu, ktora nie ma żadney załogi, żadney obrony. das Lager sehr befestigen, oboz umocnić, ufortyfikować. an einem bequemen Orte das Lager aufschlagen, na wygodnym mieyscu, oboz położyć, obozem stanąć; an einem Berge, przy iakiey gorze. an einem ziemlich ungleichen und abschüßigen Orte, na mieyscu trochę nie rownym, y pochyłym; auf einem Berge, na iakiey gorze; gegen eines aufschlagen, na przeciwko komu. aus der Ebene, auf einem Hügel und sichern Ort, das Lager verlegen, z rowniny, na iaki pagorek, y bezpieczne mieysce przenieść oboz. an die Mauer der Stadt das Lager aufschlagen, pod murami mieyskiemi obozem się położyć. das kleine Lager, an das grosse anschliessen, mały oboz wielkim obozem

obozem obiąć. das feindliche Lager auskundschaften, recognosciren, nieprzyiacielski oboz oglądać, obaczyć. sein Lager verschanzen, swoy oboz szańcem okopać. das Lager erobern, oboy wziąć, obozu dobyć, oboz opanować. das Lager abstecken, obozem stawać, obozem się rozkładać, oboz mierzać. das Lager zusammen ziehen, oboz ciągnąć, mnieyszy, szczupleyszy uczynić. mit dem Lager fortrücken, z obozem się ruszyć; entgegen aufschlagen, na przeciwko obozem stanąć. das Lager angreifen, anfallen, umringen, na oboz uderzyć, na oboz napaść, oboz otoczyć. dem Feinde das Lager abnehmen, nieprzyiaciela wyzuć z obozu, nieprzyiacielowi iego oboz odebrać, wziąć nieprzyiacielski oboz. sich im Lager eingeschlossen halten, trzymać się zamkniętym w swoim obozie; wohl besezt hinterlassen, oboz mocną załogą osadzony zostawić. *znaczy także:* Lager, *to co:* Bette, łoże, łożko; *to co:* Krankheit, choroba; langwieriges Lager, długa, długo trwaiąca choroba. *to co:* Leżysko; Aufenthalt der wilden Thiere, gdzie dziki zwierz siada. Lager, der Menschen und Thiere, leżysko ludzi y zwierząt; im Keller, worauf die Fässer liegen, wydatnieysze mieyice, albo ligary w piwnicy, na ktorych beczki leżą, aby się ziemi nie dotykały. Lager im Fechten, stanie, trzymanie się w potkany na szpady. das Lager vertheidigen, obozu bronić.

Lagerbier, *n.* piwo, ktore chowaią na lato, aby go w lęcie pili.

Lagerhaft, chorobą złożony, leżący choruiący, człowiek.

Lagern, sich, kłaść się, położyć się; zum Essen, Schlafen, do iedzenia, do spania; im Felde, wie die Soldaten, położyć się w polu, iako żołnierze obozem. sich weit auseinander lagern, daleko się ieden od drugiego położyć, stanąć; auf allerhand Art, hin und her, rożnym sposobem tam y sam się rozłożyć; ausserhalb der Stadt, za miastem. an einem waldigten Orte, lagern, w leśnym iakiem mieyscu się położyć; nicht weit von einander, nie daleko ieden od drugiego; hin und her, ohne einige Ordnung, tam y sam bez żadnego porządku, *znaczy także to co:* nachlassen, folgować, ulżyć. die Schmerzen lagern sich, boleści, folguią, ulżywaią.

Lagerstätte, *f.* łoże, łożko; doppelte, podwoyne. einem die Lagerstätte zurechte machen, komu dobrze łożko posłać; für drey Personen, oder eine dreyfache, na trzy osoby, albo potroyne łożko, także *to co:* posłanie.

Lago de Garda, Lago de garda, iezioro w Włoszech tak nazwane.

Lago de Peruggia, Jezioro Peruzyańskie we Włoszech, *pol.* Lacus Thrasymenus.

Lago di Bolsena, Jezioro Bolseńskie, we włoszech, *pol.* lacus Vulsinius.

Lago Maggiore, Większe iezioro, we Włoszech, *pol.* lacus Verbanus.

Lagos, Stadt in Portugall, Lagos, miasto w Portugallii.

Lagronne, Lagronne, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii.

Lahm, kulawy, chramy, chromy. ich muß mit Stecken gehen, als ob ich lahm wäre, iak gdy bym kulawy był, muszę o kiiu chodzić. wie ein lahmer Schuster, den ganzen Tag daheim sitzen, iak kulawy szewc cały dzien w domu siedzieć. an den Lenden lahm, chromotę maiący w samych lędźwiach. lahm an Händen, kulawy na ręce. lahm seyn, kulawym być; von empfangener Wunde, od wziętey rany. lahm machen, kulawym, chromym uczynić; es siehet lahm mit der ganzen Sache aus, cała rzecz chroma, *to iest:* chwieie się, upada. wenn etwas in der Rede lahm heraus kömmt, kiedy co w mowie chwieie się słabe.

Lahn, *m.* eine Art von Blech, kształt, blaszki, blaszeczka.

Lallen, bełgotać; etwas von der Natur der Götter, co o Rodzie Bogow y istocie.

Laich, *n.* ikra; der Fische, rybia; der Frösche żabia.

Laichen, rybić, małe rybki rodzić wie die Fische; żabić wie die Frösche.

Laichzeit, *f.* der Fische, czas w ktorym ryby młode swoie rybięta wydaią, inny od owego czasu, kiedy *się trą* y to *tarcie* ich nazywa się, *tarło.* Laichzeit der Frösche, czas kiedy żabięta młode rodzą się.

Lamentiren, lamentować, narzekać. sie lamentiren erschrecklich, ona strasznie lamentuie.

Lambach, Ort in Oesterreich, Lambach, miasto w Austryi.

Lamm, *n.* iagnie; junges Schaff, młode owczę; fettes, tłuste; klingen = dürres, das nichts als Haut und Bein ist, suche, wyschłe, na ktorym niemasz nic tylko skora a kości. das so dürre ist, daß man die Kaldaunen darinnen kan liegen sehen, ktore tak suche iest, że można obaczyć iak kiszki w niem leżą; das so durchsichtig, wie eine Hornlaterne, ktore tak przezroczyste iak rogowa latarnia; zeitiges, junges, zartes, wczesne, młode, delikatne; das noch kein Gras gefressen, ktore ieszcze żadney trawy nie iadło; schönes, spätes, abgesetztes, piękne nierychłe, odsadzone od mleka; das sich satt gesogen, ktore się nassało doyć; das vier Monat alt ist, ktoremu cztery miesiące; das man säuget, ktore inszcze ssie; weiblichen Geschlechtes, samiczney płci, samiczka, owca. kleines Lamm, iagniątko. von einem Lamme, z iagniątka, iagniątkowy.

Lammfell, *n.* skora iagniątkowa, skora z iagnięcia; von Lammfell, ze skory iagnięcey.

Lammfleisch, *n.* iagnięce mięso, iagniątkowe mięso, iagnięcina.

Lampe, *f.* lampa. brennende Lampe, paląca się lampa, die brennende Lampe halten, palącą się lampę trzymać. die Lampe brennet, lampa się pali.

Lampemann, *m.* człowiek z lampą, lampiarz, lampnik; der sie trägt oder anzündet, ktory lampę nosi, ktory z lampą chodzi, ktory lampę zapala, zaświeca.

Lampenstock, *m.* podstawek pod lampę; worauf eine Lampe stehet, na ktorym lampa stoi.

Lampfen, *n.* eine Art Biers, Lampfen, gatunek piwa pewnego tak nazwanego.

Lamprete, minog, *to co:* Neunauge, Brücke.

Lancaster, Lankastra, Stadt in Engelland, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Lankastreński, Lankastreńska, Lankastreńskie. Mann, Lakastranin, *albo* Lankastreńczyk. an diesem Orte geborne Frau, Lankastranka.

Land, *to co:* Landschaft, Landsgegend, kray, kraina, ziemia, powiat; rauches und gebürgiges, chropawa y gorysta kraini; gegen Mittag gelegenes, ku południowi leżąca; mitternächtiges, pułnocny kray, pułnocna kraina, pułnocna ziemia, pułnocny powiat. sehr wüstes Land, bardzo pusty kray, bardzo pusta ziemia, bardzo pusty powiat, bardzo pusta kraina. äusserstes Land, kończyna, na koncu na ostatku kray leżący, ziemia leżąca; ganzes, kleines, benachbartes, cały kray, mały, sąsiedzki, sąsiedzka ziemia; bewohntes, unbewohntes, mieszkany niemieszkany kray, mieszkana nie mieszkana ziemia; sehr grosses, mäßiges, an der See liegendes, bardzo wielki kray, pomierny, na morzu leżący; reiches an Bauern und Gütern, obfituiący w ludzi, w grunta, we wsie, w dziedziny; das nicht so nutzbar als ansehnlich, ziemia ktora nie tak intratna iak okazała; das viel Häfen hat, ktora ma wiele portow, ziemia ktora wieln portami opatrzona; sehr grosses, was sich weit und breit erstreckt, bardzo wielki kray, wielkia ziemia, ktora się szeroko y daleko rozciąga; das an der offenbaren See liegt, ziemia ktora na otwartym morzu leży. sehr fruchtbares Land, urodzayny kray, urodzayna ziemia; sehr ebenes, rowny kray, rowniuteńki; weit entlegenes, odległy kray, odległa ziemia; nahes, bliski kray; worinne kein Wein wächst, ktorym się wino nie rodzi; voller Bäume, pełny erzewb; tragbares, heisses, żyzna gorąca buyna ziemia; kaltes, gesundes, zimny, kray, zdrowy kray; das, für das gesundeste gehalten wird, kray, ktory za nayzdrowszy miany iest; darinne alles vollauf ist, w ktorym wszystkiego pełno iest; dürres, kreidigtes, sumpfigtes, suchy, kredziasty, błotnisty kray; wo es weder zu kalt noch warm ist, gdzie ani nazbyt zimno, ani nazbyt ciepło; kothigtes, błotny kray, błotna kraina; das viel Sonne hat, na słońcu leżący kray; etwas warmes, trochę ciepły; heiteres, pogodny kray. Theil des Landes, część kraiu; Fürst oder fürnehmster darinnen, Kśiążę, albo panuiący w kraiu. Hauptstadt des Landes, stołeczne miasto kraiu. Paß ins Land, przeście ciasne do kraiu, do ziemi. das Land vertheidigen, beschützen, kraiu bronić, kray zasłaniać. mit Feuer und Schwerdt, das Land verheeren, kray ogniem y mieczem pustoszyć; das, nächst an der Stadt gelegene, ziemia blisko zaraz miasta leżąca; erstreckt sich an den

Phrat, rozciąga się aż do Eufratu; feindliches, nieprzyiacielski kray. sich in eines Land begeben, udać się do czyiego kraiu. in einem Lande wohnen, das eine dicke Luft hat, w iakiem kraiu mieszkać, ktory ma gęste powietrze. in allen Ländern, po wszystkich kraiach, we wszystkich kraiach. nicht wissen, in was für einem Lande einer sey, nie wiedzieć, w iakiem kraiu, *albo* w iakiey krainie kto iest. da viele Städte darinnen sind, kray w ktorym iest wiele miast. Land, das nicht an einem Orte wie am andern ist, kray, ktory nie we wszystkich mieyscach iednakowy iest. zu Wasser und zu Lande, wodą y ziemią. viele Länder durchziehen, wiele kraiow przeiechać, przebyć. alle Länder in Bewegung bringen, wszystkie kraie poruszyć. Fußfeste Länder, wraz przy ległe kraie; die entlegensten zu Fuße durchwandern, po nayodleglejszych kraiach piechoty wędrować. die Schiffleute erblicken Land, żeglarze iuż oczą ziemię: das Land steht unter dem Wasser, ist überschwemmt, kray stoi pod wodą, zatopiony iest. an das Land fahren, zu lande kommen, do lądu dążyć, do lądu przybić, przyłożyć. die Länder gegen Morgen, kraie ku południowi, na południe leżące, liegen sehr weit von einander, leżą daleko od drugich. den Krieg in des Feindes Land führen, w nieprzyiacielskim kraiu woynę prowadzić. einem in das Land fallen, komu w kray wtargnąć, wpaść, kray czyi naiechać. einen nicht in das Land kommen lassen, nie dać komu weyść w kray, przyść do kraiu. ein weitläuftiges Land besitzen, bewohnen, obszerny kray posiadać; bewohnen. w obszernym kraiu mieszkać. das Land sehr erweitern, bardzo kray rozszerzać, rozprzestrzeniać. eigentlich ein erobertes Land, właściwie podbity kray, nazywa się z łacińskiego, prowincyia, *to co*, Grund und Boden, grunt; mageres, gutes, rohes, fettes, chudy, wypłoniały, dobry, surowy, boyny; feuchtes, ebenes, wilgotny, rowny; da viel Wein wächst, w ktorym wiele wina rośnie. aus dem Schiffe an das Land treten, z okrętow na ląd wysieść, wystąpić. bey gutem Winde vom Lande abstoßen, z dobrym wiatrem od lądu, odbić, od ziemi ruszyć. an das Land zu fahren trachten, myśleć do lądu zawinąć. ein fruchtbares und gesegnetes Land, urodzayny, y błogosławiony kray. auf das feste Land zu stehen kommen, na lądzie stanąć, na lądzie być. die Schiffe an das Land bringen, okręty na ziemię na ląd wyciągnąć. in rauhen Ländern giebt es auch rauhe Leute, w chropawych kraiach chropawy też lud, *to iest*, nie zgrabny, gruby, prosty. mit der Armee zu Lande marschiren, woysko na ląd prowadzić. Armee zu Lande, ziemne woysko, na ziemi woiujące. über Land reisen, poiechać w iaki kray. auf das Land gehen, na wieś iechać. auf dem Lande seyn, na wsi być. auf dem Lande wohnen, na wsi mieszkać. vom Lande kommen, ze wsi przyść, przyiechać. vom Lande zu Lande, od kraiu do kraiu. wes Landes? aus welchem Lande bist du? iakiego kraiu, *lepiey*, z iakiego kraiu? z ktorego kraiu ty iestes? Antw. aus Deutschland, z Niemiec; aus Polen, z Polski; aus Großpolen, z wielkiey Polski; aus Kleinpolen, z małey Polski, das ist, Niemiec, Polak, Wielko Polanin, Mało Polanin. das Land bauen, role uprawiać, na gruntach gospodarować, des Landes verweisen, wywołać z kraiu, wygnać z kraiu.

Landadel, *m.* ziemianie, szlachta, szlachta ziemska, kraiowa.

Landaf, Stadt in England, Landaf, miasto w Anglii.

Landamman, in der Schweiz, Urzędnik naystarszy ziemski Szwaycarski.

Landart, *f.* rod ziemi; viel und mancherley, wieloraki y rozmaity; Weise, die im Lande üblich ist, sposob, zwyczay w kraiu używany.

Landbote, *m.* in Polen, poseł ziemski na seym w Polszcze.

Landau, Stadt im Elsaß, Landow, *albo* Landawa, miasto w Alsacyi.

Landbau, *m.* ziemiaństwo, rolne gospodarstwo, uprawianie roli, gruntow.

Landbeschreiber, *m* kraiopis, kraiopisarz, ktory kray iaki ieden opisuie.

Landbeschreibung, *f.* kraiu opisanie, kraiu opis, kraiu opisywanie

Landbetrüger, *m.* oszukiwacz kraiu, *albo* ludu wszystkiego w kraiu iakiem.

Landbettler, *m.* żebrak, chleba proszący po kraiu, tułaiący się za chlebem po kraiu.

Landbüttel, *m.* sługa, posłuszny kraiowy, pachołek do posługi w kraiu.

Land=

Landcammerrath, *m.* konſyliarz skarbu kraiowego, *albo* skarbu w kraiu iakiem.

Landcanzler, *m.* kanclerz ziemski ſądowy, *albo* komornik ziemski.

Landcarte, *f.* karta krajowa, karta na ktorey kray odryſowany, odkryślony ieſt.

Landdroſt, *m. to co*, Landdroſſat, Wielko-rządca iakiego kraiu, iakiey Prowincyi, w niektorych Niemieckich kraiach tak ſię nazywa ten Urzędnik.

Landedelmann, *m.* ziemianim, im Gegenſatze eines Hofjunkers, względem ſzlachcica dworskiego, dworaka; im Gegenſatze eines ausländiſchen, względen cudzoziemca, *albo* cudzoziemskiego y obcego ſzlachcica, *także* ziemianin, ziomek.

Landen, do lądu zawijać, do lądu przybijać, do lądu zawinąć, do lądu przybić; bey Sida, u miaſta Sydy; in Ofir, na wyſpę Ofir. am Rhodus landen, do Rodu wyſpy przylądować, do brzegu Rodyiskiego przybić.

Landesfürſt, *m.* kſiąże kraiu. Fürſt des Landes, darinnen man iſt, oder gebohren worden, kſiąże kraiu, *albo* ktory ſię w tym kraiu rodził.

Landfahrend, zapowietrzony. landfahrende Krankheit, powietrze choroba.

Landfahrer, *m.* kraio-krążnik, biegas po kraiach, tułak po kraiach.

Landfahrerinn, *f.* kraio-krążka, biegaſka po kraiach, tułaczka po kraiach.

Lanflüchtig, zbiegły z iakiego kraiu, ktory z iakiey ziemi zbiegł, uciekł.

Landfrieden, *m.* pokoy kraiowy, pokoy w kraiu, powſzechny w ziemi iakiey pokoy. dem Landfrieden nicht trauen, pokoiowi kraiowemu nie ufać.

Landfürſt, *m.* kſiąże kraiu iakiego, ktorego kray ieſt.

Landgebräuchlich, kraiowy, oyczyſty, ziemski, w kraiu, w ziemi, w oyczyznie zwyczayny.

Landgericht, *n.* ſąd ziemski, ſądy ziemskie; einer ganzen Provinz, całey Prowincyi.

Landgerichten, die, *plur.* der Landrichter mit ſeinen Schöppen, woyt ze ſwoiemi ławnikami.

Landgöttinn, *f.* kraiu bogini, *albo* też wieyska bogini.

Landgraben, *m.* row granicny, row na znak granic dany, rozgraniczaiący row.

Landgräfinn, *f.* Landhrabina; von Heſſen, Landhrabina Haſka.

Landgräflich, landhrabſki. landgräfliche Armee, landhrabſkie woyſko.

Landgränze, *f.* kraiowe granice, ziemſkie granice.

Landgraf, *m.* Landgraf, Landhrabia, tytuł rowny kſiążęcemu.

Landgrafſchaft, *f.* Landgrafſtwo, Landhrabſtwo.

Landgültig, w kraiu iakim ważący, w kraiu ważny, w kraiu idący.

Landgütgen, *n.* wioſeczka, folwarczek. die Zeit auf ſeinem wohlgebaueten und gar luſtigen Landgute zubringen, czas w ſwoioy dobrze goſpodarowaney y weſołey wioſeczce przepędzać.

Landguth, *n.* wieś, dziedzina; ſchönes, piękna; nutzbares, intratna; wohlgebauetes, zagoſpodarowana, *albo* dobrze pobudowana; gutes, dobra; unten an einem Berge, pod gòrą, na dole; an einem geſunde Orte, na iakim zdrowym mieyſcu; das gegen Mittag liegt, ktora na południe leży; bequemes, leichtes, vortreffliches, wygodna, mała, wyśmienita; und nahes, y bliſka; freyes, mittelmäßiges, wolna średnia; koſtbares, leeres, koſztowna, prożna. einem das Landgut zu bauen übergeben, komu dać wioſkę, do założenia w niey y ſporządzenia goſpodarſtwa. einem das Landguth abzwacken, komu wieś odebrać, oderwać, *to co*, oſiadłość, *poſſeſſya*. ſich mehr Langüther zulegen, więcey ſobie przyſpoſobić wſi, maiętności, poſſeſſyi. es iſt nichts, das mehr Nutzen einbringet, und angenehmer iſt, als ein wohlbeſtelltes Landguth, nie maſz nic, co by więcey pożytku przynoſiło, y milſzego było iak porządna wioſka. kleines Landguth, wielka wioska. einem ein kleines Landguth, und darüber es noch viel Zank ſetzet, laſſen, zoſtawić komu wioſeczkę, y to ieſzcze z uwikłanym prawem. zu den Landgüthern gehörig, *do wſi, wioſek należący*, wſiowy, wioskowy, wieyski; ſolches Recht, wieyskie prawo, wſiowe prawo.

Landhaus, *n.* dom ziemski; wo die Landſtände zuſammen kommen, w ktorym ſię ſtany ziemskie zgromadzaią, do ktorego ſię ziemskie ſtany zieżdżaią, *powtornie znaczy*, Wohnung eines Landherrn, dwor, mieſzkanie ziemiania.

Landherr, *m.* pan iakiey ziemi, ktorego ziemia ieſt.

Land-

Landhülfe, *f.* poſiłek kraiowy, ſukurs kraiowy, ktory kray iaki daie.

Landjäger, *m.* łowczy kraiowy, wielki łowczy w iakim kraiu.

Landjägerey, *f.* łowczowie kraiowi, łowczowie ziemſcy, *powtore znaczy*, Wohnung, mieſzkanie łowczego kraiowego, dom łowczego ziemskiego, *potrzecie znaczy*, die Leute, welche darzu gehören, ludzie do łowieſtwa należący.

Landjägermeiſter, *m.* wielki Łowczy całego kraiu, na cały kray.

Landjunker, *m.* im Gegenſatze eines Hofjunkers, ziemski ſzlachcić, ziemianin, *albo iak mowią*, domator, względem, innego ſzlachcica dworaka.

Landkarte, *f.* oder beſſer Landcharte, karta kraiowa, na ktorey kray odkryślony.

Landknecht, *m.* sługa kraiowy, posłuſzny kraiowy, człek na posłudze w kraiu.

Landkrankheit, *f.* łożna choroba, *albo* z zapowietrzenia choroba.

Landkramer, *m.* wieyskie kramarz, co po wſiach z kramem ſiada.

Landkundig, głośny w iakim kraiu; bey den Griechen, u Grekow. landkundiges Geſchrey, głośny krzyk; von etwas, o czym, ktorego po kraiu pełno.

Landkutſche, *f.* kraiowy powoz, kraiowy poiazd; kraiowa kareta.

Landkutſcher, *m.* kraiowy woziciel, kraiowy powoziciel, kraiowy woźnica.

Landläufer, *m.* tułak po kraiu, ktory ſię tłucze y tuła po kraiu.

Landleben, *n.* wieyskie życie, na wſi życie, polno życie.

Landleute, *pl.* wieyſce ludzie, chłopi, chłopſtwo, prości ze wſi ludzie.

Landmann, *m.* wieyski człowiek, wieśniak, chłop; etwas angeſehener, okazalſzy.

Landmarken, granice kraiowe, granice kraiu iakiego.

Landmarſchall, *m.* Marſzałek ziemski, Marſzałek Powiatowy, powiatu.

Landmeſſer, *m.* mierniczy kraiowy, komornik ziemski, gieometra.

Landmeſſeriſch, kraiomierniczy, gieometryczny, kraiomiarowy.

Landmeßkunſt, *f.* gieometryia, kraiomiernia, kraiumierzania ſztuka.

Landmiliz, *f.* żołnierſtwo kraiowe, pachołki ziemskie, pachołki powiatowe.

Landmünze, *f.* moneta kraiowa, w kraiu, y dla kraiu robiona.

Landpfarre, *f.* fara wieyska, fara na wſi, do ktory wioski należą, parafia.

Landpfarrer, *m.* fararz, pleban, parafiarz, kſiądz parafią, fara zawiaduiacy.

Landpfleger, *m.* wielko-rządca kraiu, kraio-wielko-rządca; ſeyn, wielkorządcą być.

Landpflegerey, *f.* wielkorządſtwo, kraio-wielko-rządwo.

Landplage, *f.* bieda iaka na kray, plaga iaka na cały kray, y na cały lud.

Landrath, *m.* konſyliarz ziemski, konſyliarz w ziemskich obradach.

Landrecht, *n.* prawo ziemskie, prawo ziemiańskie, prawo właſne iakiego kraiu.

Landregen, *m.* kraiowy deſzcz, deſzcz po całym kraiu zwyczayny.

Landrichter, *m.* ſędzia ziemski, ſędzia iakiego kraiu; in einem Amte, ſędzia ziemski.

Landruthe, *f.* pręt mierniczy, pręt miarowy do mierzania pola, roli.

Landsart, *f.* kraiowe obyczaie. Landsart der Italiäner angenommen haben, przyuczyć ſię do obyczaiow włoskich. das ſchickt ſich nicht für unſere Landsart, to ſię nie zgadza z naſzemi kraiowemi obyczaiami. nach unſerer Landsart, według naſzego kraiu obyczaiow. ſich nach der Landsart richten, trzymać ſię kraiu obyczaiow; ich richte mich darnach, ia ſię tych kraiu obyczaiow trzymam.

Landſaſſe, *m. uprawnych*, oſiadły, poſſeſſyonat, maiący ſwoję oſiadłość.

Landſchäftlich, kraiowy; landſchäftliche Affairen, kraiowe intereſa, kraiowe ſprawy.

Landſchaft, *f* kray, ziemia, *powtore znaczy*, obraz kawałka ziemi odmalowaney, gemalte Landſchaft; in Kupfer geſtochene, na miedzi kray wyſztychowany, *potrzecie znaczy*: Landſtände, ſtany kraiowe, ſtany ziemskie.

Landſchießen, *n.* ſtrzelanie kraiowe, używana ta zabawa w iakim kraiu.

Landſchrame, *f.* kraiowy ſąd, całego kraiu powſzechna jurysdykcyia.

Landſchreiber, *m.* kraiowy piſarz, ziemski piſarz w iakim kraiu.

Landſcheider, *m.* podkomorzy, graniczny ziemski, ten co rozgranicza.

Landſcheidung, *f.* graniczenie kraiu, rozgraniczenie kraiu.

Landſchoppe, *m.* ławnik kraiowy, ſądowy ziemski, ławnik ſądu ziemskiego.

Landschule, *f.* kraiowa szkoła, ziemska szkoła, powiatowa szkoła.

Landsgebrauch, *m.* zwyczay kraiowy, zwyczay ziemski, w ziemi, w kraiu.

Landsgenosse, *m.* ziemianin, wspołziemianin, wspołobywatel kraiu, ziemi.

Landshauptmann, *m.* Wielko-rządca kraiu, naywyższy rządca ziemi.

Landshauptmannschaft, *f.* wielkorządstwo kraiu, naywyższe rządstwo kraiu.

Landsherr, *m.* pan iakiego kraiu, pan iakiey ziemi, ktorego kray iest.

Landskind, *n.* rodak, tuteyszy rodak, kraiowe dziecie, kraiowy syn.

Landsknecht, *m.* żołnierz kraiowy, na posługę y obronę kraiu trzymany.

Landsleute, *pl.* kraiowi ludzie, iednego kraiu obywatele.

Landsmanier, *f.* obyczay kraiowy, obyczay oyczysty, obyczay, *albo* zwyczay w kraiu.

Landsmann, *m.* ziomek, rodak, *to iest*, w iednym kraiu, w iedney ziemi urodzony. was bist du für ein Landsmann? zkąd ty rodem? co za ziomek iesteś? was für einen Landsmann nennet er sich? iakiem ziomkiem kładzie się on?

Landsmannschaft, *f.* ziomkostwo, rodzeństwo w iednym kraiu, w iedney ziemi.

Landsmutter, *f.* matka oyczyzny, matka kraiu.

Landpfennigmeister, *m.* skarbnik, ktorey okolicy państwa Niemieckiego.

Landritterschaft, *f.* szlachta, ziemianie, szlachta kraiowa, w kraiu.

Landsitten, *pl.* obyczaie kraiowe, obyczaie oyczyste, obyczaie w kraiu iakiem przyięte.

Landsprache, *f.* oyczysta mowa, kraiowa mowa, swoyska mowa, oyczysty ięzyk.

Landstände, *f.* stany kraiowe, stany iakiego kraiu, stany ziemskie, ziemi iakiey.

Landsteuer, *f.* podatek kraiowy, podatek ziemski, ktory kray albo ziemia składa.

Landstörzer, *m.* tułak po kraiu, ktory się włoczy y tuła wszędzie po kraiu.

Landstrafe, *f.* kara powszechna na kray, kara na cały kray, całego kraiu.

Landstraße, *f.* gościniec kraiowy, gościniec walny, droga kraiowa, walna.

Landstreicher, *m.* tułak, błąkacz, wałęsacz, ktory się tuła, błąka, wałęsa, tłucze.

Landstreicherinn, *f.* tułaczka, błąkaczka, wałęsaczka, biegaska, bieganka.

Landschreiner, *m.* biegas, tułaiący się, wałęsaiący się, błąkaiący się, na biegasy chodzący.

Landstube, *f.* sądy ziemskie, izba sądow ziemskich, sędziowie kraiowi, ziemscy.

Landsverweisen, na wygnanie posłać, wygnać, wywołać, z kraiu, z ziemie.

Landsverweisender, *m.* ten co na wygnanie wysyła, co wywołuie, wygania z kraiu.

Landsverweisung, *f.* wygnanie z ziemie, wywołanie z kraiu; der Bürger, obywatelow.

Landsverwiesener, *m.* wygnany z ziemie, wywołany z kraiu, bannit.

Landtafel, *f.* księgi kraiowe, księgi ziemskie, w ktorych kraiowe rzeczy zapisane.

Landtag, *m.* seymik kraiowy, seymik ziemski, seymik powiatowy. Landtag halten, oder auf ein anderes Jahr verschieben, seymik mieć, albo go na drugi rok odłożyć. der Landtag ist aus, seymik się skończył. Landtag ausschreiben, seymik naznaczyć.

Landüblich, w kraiu, zwyczayny, używany. landübliche Weise, kraiowy zwyczay.

Landverderber, *m.* zguba kraiu, zguba oyczyzny, zgubiciel kraiu, ziemi.

Landung, *f.* wysiadanie, wysieście na ląd, wystąpienie na ląd z wody. Landung thun bey der Stadt Venedig, wysieście uczynić, u miasta Wenecyi.

Landvoigt, *m.* kraio-rządca, kraiowy rządca, kraiu, rządzący iakim kraiem, ziemią.

Landvoigtey, *f.* kraio-rządstwo, ziemiorządstwo, rząd kraiowy, ziemski.

Landvolk, *n.* wieyski lud; Bauersleute, chłopstwo, chłopi, wieśniactwo.

Landwein, *m.* kraiowe wino, ktore się w kraiu tym rodzi, własne tego kraiu wino.

Lang, długi. langer Brief, długi list, przydłuższy list. die Stunden kommen mir lang vor, godziny zdaią mi się długie. der Monat ist vierzig Tage lang, czterdzieści dni długi iest miesiąc. lange Sylbe, długa sylaba. es ist lang zu erzehlen, długa rzecz opowiadać, *albo* długo opowiadać, *w tym samym sensie*; Nevius ist um einen Fuß länger, als der längste Mensch, Newius iest *dłuższy*, na iedną stopę od

naydłuższego człowieka, *lepiey po polsku* wyższy, od naywyższego. sieben Fuß lang, na siedm stop długi. etwas auf die lange Bank schieben, co na długi czas odkładać. langer Schnabel, długi dziub, und dünner Hals, a cienka szyia. lange Hände, długie więzy. lange Frau, wysoka pani. langer Schmerz, długa boleść, długi bol. langer Bart, długa broda. lange Haare, długie włosy. Widder, welche lange Bäuche haben, skopy z długiemi brzuchami, barany co długie brzuchy maią. etwas lang, trochę długi, długawy. lange Reise, długa droga. lange Verse, długie wiersze. sehr lang, bardzo długi. lange Spieße, długa spissa. lange Degen, długie szpady, pałasze. langer Spießschafft, długie drzewco u spissy. lang machen, przydłużyć, długim uczynić, przydłuższym zrobić; etwas, co, rzecz jaką.

Lange, *adv.* długo, daleko; vorher etwas sehen, przed sobą co widzieć. lange aufs künftige hinaus sehen, długo, *albo* z daleka na przyszłe rzeczy patrzeć. gar zu lange reden, nazbyt długo mowić; schreiben, nazbyt długo pisać. lange zuvor war er weggegangen, daleko gdzie przed tym odszedł był. lange darauf, długo potym, und viel genung etwas beweinen, y bardzo dosyć co opłakiwać. was ich lange gewünschet, czego ia dawno życzyłem. es ist gewißlich nicht lange, da, za pewne nie dawno iest, gdy. ich rede gar zu lange, nazbyt długo mowię. die Stimme hat sich lange nicht hören lassen, głos się długo nie dał słyszeć. es ist lange, daß wir fragen, iuż się długo, *to iest*, dawno pytamy. ich habe lange nachgegrübelt, ia długo badałem się, szperałem. es ist schon lange, daß ihr es nicht gebet, iuż dawno, iuż długo tego nie daiecie. es ist lange genung, dosyć iest dawno. nicht lange hernach kommen, nie długo potym przyyść. wovon ich schon lange rede, o czym iuż ia długo mowię. du siehest, daß ich schon lange schwitze, ty widzisz, ze iuż ia dawne pocę się. ich habe mich schon lange gewundert, iuż się dawno dziwiłem. sehr lange, nader długo; nichts hören werden, nic nie słychać. so lange zuvor, gdzie przed tym, gdzie pierwey. so lange darnach, gdzie potym. lange Zeit darnach, w długi czas potym. nicht so gar lange hernach, nie tek długo potym. länger als ein Jahr, dłużey iak rok, mit einem leben, żyć z kiem. länger als drey Tage, dłużey iak trzy dni. länger als zwey oder drey Monate, dłużey iak dwa albo trzy miesiące. länger als sieben hundert Jahre regieren, dłużey iak siedm set lat rządzić. länger als drey Jahre in Schuldbüchern stehen lassen, dłużey iak trzy lata w długowych księgach dać czemu leżeć. es ist länger als sechs Monate, więcey iest iak sześć miesięcy. nicht länger, nie dłużey, nie daley. lange vor Tage, gdzie dobrze przededniem. so lange die Welt gestanden hat, iak długo, iak dawno świat stoi. so lange die Welt stehen wird, iak długo świat stać będzie, *albo* poki świat stać będzie.

Langeland, Insel, Langelanda, wyspa pewna tego imienia.

Langen, dać, dawać, *to co*, geben, einem etwas, co komu, *powtore znaczy to co*, reichen, dostać, dosięgnąć, dosięgać, przestać, przestawać; von den Augen bis in das Gehirn, od oczow aż do muzgu; bis an die Leber, aż do wątroby, *potrzecie znaczy to co*, zureichen, wystarczać, wystarczyć; zu etwas, do czego.

Langensalz, Stadt in Thüringen, Langensalca, miasto w Tyryngii.

Langfüßig, długo-nogi, z długiemi nogami, na długich nogach, co długie nogi ma.

Langhaaricht, długo włosy, z długiemi włosami, o długich włosach, co długie włosy ma.

Langhändig, długo-ruki, z długiemi rękami, o długich rękach, ten co długie ręce ma.

Langlebend, długo żyiący, długiego życia, ten co długo żyie, długo życie prowadzi.

Langmüthig, powolny, powolnego umysłu, powolnego serca, powolney myśli.

Langmüthiglich, powolnie, powolno, z powolnym umysłem, powolnym sercem.

Langmuth, *f.* powolność umysłu, powolność woli, nieżwawość, nieprędkość, *to co*, umysł mocny y wielki, umysł wysoki, y przechodzący wszystko złe.

Langöhricht, długo-uchy, długo uszaty, długich uszow, z długiemi uszami.

Langohr, *n. słowo w słowo*, długi słuch, ein Haase, zaiąc, tak go nazywaia.

Langres, Stadt in Frankreich, Langres miasto we Francyi.

Langröckicht, długo szaciasty, w długich sukniach, w długich szatach.

Landgrund, długo-okręgły. langrunder Spießschafft, długo-okręgłe drzewco u spisy.

Langsam, *to co*, träge, opoźniały, nierychły, opieszały; zum Lernen, do uczenia się; im Fortgehen, w umykaniu się, w iściu daley; in Wiedervergeltung der Wohlthaten, w nadgrodzeniu dobrodzieystw. langsames und mattes Vieh, opieszałe y zmordowane bydle. langsamer Kopf, twarda głowa, leniwa głowa. langsames und fast unbewegliches Thier, der Elephant, opieszałe y prawie nieruchawe zwierze, słoń. langsam zu etwas, opieszały do czego; zum Pachten, do potykania się, do wybicia się; im Reden, powoli bardzo mowiący, powolny w mowieniu. langsames Werk, Affaire, długa robota, interes. langsame Eroberung der Stadt, długie, opieszałe dobywanie miasta. etwas langsam, trochę nie rychły. etwas langsame Glückwünschung, trochę nie rychłe powinszowanie. gar zu langsam, nader, nazbyt, poźny, nie rychły.

Langsam, *adv.* nie rychło poźno, powoli, pomału, zwolna; reisen, iechać. langsamer von Rom wegreisen, als er gesagt, nie rychley z Rzymu wyiechać, iak on powiedział. langsam gehen, z wolna powoli iść. wohin wegen der Weite alles sehr langsam gebracht wird, dokąd dla dalekości, wszystko nie rychło bywa przyniesionie, przywiezione. die Stunden gehen langsam weg, godziny nie rychło uchodzą, godziny wolno y pomału upływaią. langsam an das Licht kommen, nie rychło na światło wychodzić. weit weg seyn, und also sehr langsam hören, być daleko, precz, y dla tego nie rychło co słyszeć. langsam kommen, nie rychło przychodzić. dieses ist langsamer von mir geschehen, to ia poźniey, nie rychley uczyniłem. langsam und noch kaum zu einem kommen, nie rychło y ledwie przyść do kogo. etwas langsam thun, nie rychło powoli co czynić. langsam reden, powoli mowić. langsam handlen, nachfolgen können, nie rychło o co traktować, iść za kiem, powoli gryść, żuć. seinen Lauf am langsamsten vorbringen, drogę swoię, iak naypowolniey, iak naypomaley odprawić. die göttliche Rache kömmt langsam, boska pomsta nie rychło przychodzi. gar zu langsam gehen, wcale powoli iść. einer, der sehr langsam geht, ten co powoli, pomału idzie, powoli chodzi, lezie a nie idzie, wlecze się, iak gdyby nog nie miał. du schreibst an mich nicht langsam, ty nierychło bardzo do mnie piszesz.

Langsamkeit, *f.* nierychłość, opieszałość, poźność, nieprędkość, ist der Hurtigkeit entgegen, iest przeciwna prędkości. Langsamkeit der Füße, opieszałość nog; des Kopfes, *twardość* głowy. Langsamkeit der Menschen, opieszałość ludzi. des Werkes, nierychłość roboty. Langsamkeit brauchen im Gehen, opieszałości zażywać w chodzeniu; daran eine Schnecke übertreffen, w opieszałości ślimaka przechodzić, lenistwo, rozlazłość, ospalstwo, *też samo znaczą*.

Langsamlich, *adv.* nierychło, powoli, opieszało, ospałe, rozlazło, poźno, leniwie, zwolna.

Languedoc, Provinz in Frankreich, Langwedocya, Prowincya we Francyi. aus Languedoc, z Languedocyi, Langwedoczyk; Frau, Langwedoczka, Langwedoczanka; von oder zu dieser Provinz gehörig, z tey Prowincyi, *albo* do tey Prowincyi należący, Langwedocki, Langwedocka, Langwedockie.

Langweilig, nierychły, opieszały. langweiliger Mensch, nierychły, opieszały człowiek. langweilig seyn, nierychłym, opieszałym być. langweilig im Kriege, powolny, nie prędki na woynie.

Langweilig, *adv.* nierychło, z wolna, nie prędko, nie nagle, powoli, pomału.

Langweiligkeit, *f.* nierychłość, powolność, nieporywczość, nieprędkość.

Langwierig, długi, *to co*, długo trwaiący, długi czas trwaiący. nichts verstelltes kann langwierig seyn, nic zmyślonego, nie może być długi czas trwałym. langwierigen Durst stillen, długie pragnienie ugasić. langwieriges Stillschweigen, długie milczenie, długo trwaiąca nic nie mowienie. langwieriger Frieden, długo trwaiący pokoy, długi pokoy. langwierige Knechtschaft, długa niewola. langwierige

wierige Herumschweifung, długie błądzenie, krążenie. langwieriger Krieg, długa woyna, długo trwaiąca woyna. langwierig genung ist die kurze Zeit des Lebens, wohl und ehrlich zu leben, krotki czas życia iest dość długi, aby dobrze y z honorem żyć. dieses schien ihm gar zu langwierig, nazbyt długo się mu to zdawało. langwierige Beobachtung, długie uważanie. langwieriger Schmerz, długi boł. die Freude war nicht langwierig, radość nie była długa.

Langwierig, *adv.* długo, długo-trwało, przez długi czas, długi czas.

Langwierigkeit, *f.* długo trwałość; des Krieges, woyny; des Friedens, pokoiu. des Andenkens, pamięci; des Schmerzens, bolu; einer schweren Krankheit, iakiey ciężkiey choroby; der großen Freude, wielkiey radości; des Weinens, płaczu.

Lanoy, Stadt in Flandern, Lanoa, miasto we Flandryi.

Lantriget, Stadt in Frankreich, Lantriger, miasto we Francyi, *połac.* Tricorium.

Lanze, *f.* włocznia, dzida. kleine Lanze, mała włocznia, mała dzida, dzidka.

Lanzenbrechen, das, *n.* gra w łamanie dzid, igrzysko łamania dzid, spis.

Lanzette, *f.* puszczadło, instrumencik do puszczania krwie; trifft eine Nerve, dotyka żyły, *albo* trafia w żyłę. Lanzette brauchen zu einem Theile des Leibes, lanceru zażyć do iakiey części ciała.

Laon, Leong, Stadt in Frankreich, Laon, miasto we Francyi.

Lappen, *m.* płatek, sukno; kleiner, mały płatek; alter, stary; zum Flicken, do łatania, *potym znaczy to co*, alberer Tropf, głupi człowiek; junger Lappen, młodzik głupi,

Lapperey, *f.* głupstwa, dziecinności, płochości.

Lappicht, łatany, połatany. lappichter Kerl, połatany człek, w łatach, *to co*, welk, zwiędły, obwisły. lappicht werden, zwiędnąć, obwisnąć, z flakowacieć, *ztąd*, lappicht, flakowaty jak flak; seyn, zwiędłym, obwisłym być.

Laquay, *m.* lokay; fleißiger und getreuer, pilny, wierny.

Larso, Stadt in Tessalien, Larissa, Larso, miasto w Tessalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Larseński, *albo* Laryssański; Mann, Larsończyk Laryssanin; Frauenzimmer, Laryssanka.

Larta, Stadt im Epirus, Larta, miasto w Epirze, *połac.* Ambracia. il Golfo di Larta, Wylanie Lartańskie, Łuna Lartańska.

Larve, *f.* larwa, maszka, maszkara. einem die Larve abziehen, komu maszkę zdiąć. seine Larve abziehen, swoię maszkę zdiąć. *to iest*, przestać udawać, zmyślać.

Laß, zmordowany, ztrudzony, zfatygowany. laß werden, zmordować się ztrudzić, zfatygować się.

Laßdünkel, *m.* miłość siebie samego.

Laßeisen, *n.* puszczadło, puszczadełko.

Lassen, *to co*, zugestehen, przynać, dopuścić, pozwalać, dopuszczać, nie bronić, dać. seine Schwester keine Jungfer bleiben lassen, nie pozwalać, swoiey siostrze, aby panną zostawała. laß mich doch reden, day mi przecię mowić. eines Geschlecht in dem Gefängnisse vergehen lassen, dopuścić aby czyi rod w więzieniu zginął. ich kann es nicht lassen, ich muß dir die Kolbe lausen, ia tego nie mogę puścić mimo, muszę ci łep wyiskać. gar leicht geschehen lassen, daß einer zu Rom sey, dopuścić, pozwolić, aby kto był w Rzymie. einen freyen lassen, dopuścić komu żenić się. sich hinrichten lassen, dać się zabić, *to co*, verschaffen, machen, dać, kazać. eine güldene Kuh daraus machen lassen, złotą krowę, kazać z tego zrobić. einem den Brief zustellen lassen, kazać komu list oddać. einen ansehnlich zur Erde bestatten lassen, kogo okazało kazać pochować. es einem wissen lassen, dać komu do wiadomości. laß den ganzen Leib Schmerzen haben, daymy niech całe ciało boleie. laß ihn gekonnt haben, daymy że on to wiedział. einen grüssen lassen, dać kogo pozdrowić, kazać się komu kłaniać. sich Artaxerxes nennen lassen, kazać się Artakserksem nazywać. einen zu sich fodern lassen, kazać kogo do siebie przywołać. einen die Stadt belagern lassen, dopuścić, aby kto obległ miasto. einen in der Stadt lassen, wpuścić kogo do miasto. einen in sein Land lassen, wpuścić kogo do swoiego kraiu. einen nicht in die Stadt lassen, nie puszczać kogo do miasta. die Leute gern vor oder zu sich lassen, przypuszczać ludzi z łatwością do siebie, być przystępnym. einen

nen im Stiche lassen, porzucić kogo, odstąpić kogo w złym razie. die böse Gesellschaft fahren lassen, puścić od siebie, złe towarzystwo, pozbyć się złego towarzystwa. die Gelegenheit, etwas zu thun, aus den Händen lassen, z rąk wypuścić okazyią do czynienia czego. ein Unternehmen seyn lassen, porzucić iaką imprezę, iaki zamysł. einen mit Frieden lassen, puścić kogo w pokoiu. einem sein Haus im Testamente lassen, komu testamentem swoy dom zostawić. das Leben lassen, zostawić życie, *mowi lepiey się po Polsku*, położyć życie; für einen, za kogo. aus dem Sinne lassen, z myśli co wypuścić. einem den Zügel lassen, cugli komu popuścić. etwas in seinem Werthe und Unwerthe lassen, zostawić rzecz tak iak iest. einen wieder kommen lassen, pozwolić aby kto nazad powrocił. zur Ader lassen, sich die Ader eröffnen lassen, kazać sobie krew puścić; einen andern, komu inszemu.

Laßtopf, *m.* bańka, do stawiania na ciele, y wyciąganie krwi.

Last, *f.* Bürde, ciężar, brzemie; schwere, ciężki ciężar, ciężkie brzemie; gemeine mit einem, wspolny ciężar z kim; leichte, letki ciężar, letkie brzemie; große, wielki ciężar, wielki brzemie; gefährliche, elende, niebezpieczny ciężar, mizerny ciężar; schwerer, als der Berg Aethna, cięższy iak góra Etna. Last, der auf sich genommenen Dinge, ciężar wziętych na się rzeczy. Last zu reden, ciężar mowienia. Last der Feindschaft, ciężar nieprzyiaźni; auf sich haben, mieć na sobie. von einer sehr großen Last gedrückt werden, ciężarem iakiem wielkim być przyciśnionym. einem eine Last auferlegen, ciężar iaki na kogo włożyć. größere Last, als andere auf sich haben, większy ciężar, iak drudzy mieć na sobie. große Last auf dem Halse haben, wielki mieć ciężar na karku; sich vom Halse schaffen, ablegen, z karku ciężar iaki zdiąć, złożyć. die Last mit steifen Leibe leichter ertragen, lżey ciężar nosić, przyłożywszy sił, *albo* natężywszy ciało; auf sich nehmen, na siebie brać; auf dem Rücken tragen, na grzbiecie dźwigać. einen der Last entledigen, od ciężaru kogo uwolnić. einem eine Last seyn, być komu ciężarem. einem alle Last aufbürden, wszystkie ciężary na kogo zwalić. kaum ledig, geschweige mit der Last fortkommen können, prożno ledwie moc postąpić, nie dopiero z ciężarem. eine große Last Gold aus dem Tempel wegnehmen, wielki ciężar złota z kościoła wziąć. die Last des Gewissens ist schwer, ciężar sumnienia iest ciężki. die Last eines Dinges kaum ertragen, ledwie udźwignąć ciężar iakiey rzeczy. einem die Last eines Dinges vom Halse schaffen, komu ciężar iakiey rzeczy z karku zdiąć. die Last ist für einen zu schwer, ciężar iest dla kogo zbyt ciężki. die Last sich von dem Halse wälzen, z karku sobie ciężar iaki złożyć, Last, *znaczy także*, łaszt, zboża, przenicy, żyta, etc.

Lastbar, das Lasten trägt, co ciężary nosi, *mowi się*, pod ciężary. lastbare Thiere, dobytek pod ciężary, dobytek ładowny. lastbarer Esel, osieł pod ciężar, do dźwigania ciężaru. lastbarer Mensch, człowiek pod ciężar, do noszenia ciężaru, po tym znaczy to, das schwer ist, co cieżkie, albo ciążliwe iest, co ciążce iest, co ciężarem przycißka, co ma ciężar w sobie.

Laster, *m.* nałog, niecnota; gemeines, pospolity nałog, pospolita niecnota; schweres, besonderes, unerträgliches, ciężki nałog, osobliwy, nieznośny, nałog, ciężka, osobliwa, nieznośna, niecnota; sehr großes, mittelmäßiges, klares und großer, bardzo wielki, średni, oczywisty, y wielki nałog, bardzo wielka, *albo* średnia, oczywista y wielka niecnota; dem Alter eigenes, własny wieku tego nałog; häßliches, unerhörtes, angenehmes, szpetny, niesłychany, przyiemny nałog; heimliches, verborgenes, schädliches, verderbliches, taiemny, skryty, szkodliwy, gubiący, nałog, taiemna skryta, szkodliwa, gubiąca, niecnota; welches einer Tugend nahe kommt, ktora bardzo podobna do cnoty; neues, nowy nałog. Strafen auf die Laster setzen, kary na nałogi, na niecnoty naznaczyć. von einem Laster herrühren, z nałogu iakiego pochodzić. das Laster von Natur an sich haben, z urodzenia mieć nałog w sobie. mit Laster besudelt, nałogami zeszpecony. die Laster scharf richten, nałogi, niecnoty ostro sądzić. in eines Laster gerathen, wpaść w nałog iaki

einem etwas für ein Laſter ausdeuten, co za nałog poczytać, za niecnotę tłomaczyć. ſich mit Laſtern beſudeln, zeſzpecić ſię nałogami. in eines Laſter ausbrechen, w nałog ſię ob.ocić. ſich vom Laſter enthalten, utrzymywać ſię od nałogu. die Laſter meiden, chronić ſię nałogow. das Laſter hat er an ſich, ten nałog ma w ſobie. das Laſter iſt ihm angebohren, ten nałog mu wrodzony ieſt. er iſt voller Laſter, on ieſt pełny nałogow. keines Laſters an ſich haben, żadnego nałogu w ſobie niemieć. ſich des Laſters entſchlagen, ſich des Laſters abgewöhnen, wyłamać ſię z nałogu iakiego, odwyknąć nałogu iakiego; eines andern kleine, nicht aber ſeine eigene große ſehen, czyie małe nałogi widzieć a ſwoich wielkich nie. eines andern Laſter taxiren, und doch ſelbſt derſelben voll ſeyn, czyie nałogi ganić a ſwoich być pełnym.

Laſterhaft, nieenotliwy, nałożony, nałogi maiący. laſterhaftes Leben, nieenotliwe życie; życie nałogami obarczone, obładowane. laſterhafte Begierden, niecnotliwe żądze. laſterhafter Menſch, nałożony człowiek, nałogi maiący, niecnotliwy człowiek. laſterhaft ſeyn, niecnotliwym być, mieć nałogi, nałożyſtym być. laſterhaft werden, nałożyſtym, nałożonym ſię ſtawać.

Laſterhaft, *adv.* niecnotliwie, z nałogiem, z nałogu, nałożyſto.

Laſterhaftigkeit, *f.* nałożytość, nałożoność, niecnotliwość.

Laſterhaftiglich, *adv.* niecnotliwie, z nałogu, dla nałogu, grzeſznie.

Laſtſand, *m.* der in ein Schiff gethan wird, piaskowy ciężar „ albo piaſek ſam ktory na okręty prożne kładą. ein Schiff mit vielem Laſtſande beſchweret, okręt wielkiem ciężarem piaskowym obciążony.

Laſtſchiff, *n.* ładowny okręt; bey Nachtzeit ſolche brennen ſehen, w nocnym czaſie widzieć, iak ſię takowe ładowne okręty palą. langſamer ſeyn, als ein dergleichen Schiff auf ſtillem Meere, nierychleyſzym, albo nie ruchawſzym być iak ładowny okręt na cichym morzu. ein ganzes Laſtſchiff, oder ſo viel man Eſſen in ein Laſtſchiff laden kann, auffreſſen können, moc okręt ładowny zieść, albo tyle śle na taki okręt naładować można.

Laſtthier, *n.* dobytek ładowny, dobytek pod ciężary, bydle ładowne, bydle pod ciężar; kleines und unanſehnliches, małe y niepozorne bydle *takowe*, mały y niepozorny *takowy* dobytek; ſehr arbeitſames, bardzo pracowite, robotne bydle; welches die Laſt auf dem Rücken trägt, ktore ciężar na grzbiecie dźwiga; zahmes, unbändiges, łaskawe bydle, nieuieżdżone; die Bagage zu tragen, do noſzenia rzeczy; allenthalben her zuſammen ſuchen, wſzędzie ładownych bydląt ſzukąć, ładowne bydlęta, y dobytek pod ciężary zbierać; bis den vierten Tag ohne Futter zurück behalten, aż do czwartego dnia także bydlęta, bez iedzenia trzymać, morzyć. ein Laſtthier beladen, ładować na bydlę pod ciężar; treiben, wo man hin will, pędzić dokąd ſię podoba. Laſtthiere zu theilen, die einen tragen, naznaczyć komu bydlęta, ktore by go noſiły; Pferde und Ochſen, konie, woły, ſind auch ſolche Laſtthiere, ſą też takowemi pod ciężar bydlętami; gleißen von gutem Frühlings-Futter, lſną ſię, połyskuią ſię od wioſienney dobrey paſzy. Laſtthiere führen, prowadzić bydlęta pod ciężarami, prowadzić obładowany dobytek.

Laſtträger, *m.* ciężarowy, co ciężary noſi, ciężaronośnik, ciężarow dźwigacz.

Laſttragend, ładowny, pod ciężary, do ładowania, do brania, do noſzenia, ciężarow.

Laſtwagen, *m.* woz pod cieżary, oryka; feſter und großer, mocna y wielka.

Laſur, *m.* eine Farbe, lazur, farba pewna; von ſolchem Steine, z takiegoż kamienia.

Latein, das, *n.* łacina. guter Autor des Lateins, dobry Autor Łaciny. reines Latein, czyſta Łacina. der gut Latein ſchreibt, ktory dobrą Łacinę piſze. deſſen Latein gut iſt, ktorego Łacina dobra ieſt. hübſches Latein, śliczna Łacina.

Lateiner, *m.* Łacinnik. gebohrner Lateiner, urodzony Łacinnik.

Lateinerinn, *f.* Łacinniczka. gebohrne Lateinerinn, urodzona Łacinniczka.

Lateinerland, *n.* Łaciński kray. im Lateinerlande gebohren worden, w Łacińskim kraiu być urodzonym. aus dem Lateinerlande kommen, z Łacińskiey ziemi pochodzić.

Lateiniſch, łaciński, łacińska, łacińskie; lateiniſche Sprache, łaciński ięzyk. ein

ein Wort ins Lateinische übersetzen, słowo iakie do łacińskiego iezyka przyiąć, za łacińskie wziąć, łacińskim uczynić, między łacińskie powa policzyć.

Lateinisch, *adv.* po łacinie, *albo też* słołacinie. lateinisch reden, połacinie mowić. sehr wohl lateinisch, bardzo dobrze połacinie; geben, übersetzen, przekładać, tłumaczyć. lateinisch wissen, verstehen, połacinie mnieć, iozumieć. lateinisch die Weltweisheit lehren, połacinie się Filozofii uczyć.

Laterne, *f.* latarnia; voller Oel, pełna oliwy; hell leuchtende, iasno się świecąca; helle anzünden, iasno zapalić; voll Oel gießen, pełno oliwy w latarnia, *lepiey* w lampę nalać. Laterne, will ausgehen, auslöschen, chce zgasnąć, zagasnąć. Licht der Laterne wird von der Sonnen verdunkelt, światło lampy od słońca iest przyciemnione, *albo* przyćmione. bey hellem Tage Laternen brauchen, w iasny dzień, lampy zażywać, z latarnią chodzić. weil das Oel abgeht, scheint sie gar dunkel, ponieważ oliwa się dopala, lampa świeci się ciemno; da sie auslöschen will, Oel zugiessen, gdy gasnąć chce, oliwy do miey przylać. er ist so durchsichtig als eine carthaginensische Laterne, on iest tak przezroczysty iak Kartagińska latarnia. ein Licht in der Laterne tragen, światło w latarni nosić; kleine, latarka, latarniczka.

Laternenmacher, *m.* latarnik, latarniarz, ten co laternie robi.

Laternenmann, *m.* latarnik, latarniarz, ten co laternie robi.

Laternenträger, *m.* latarnionoś, latarnionosz, latarnionośnik.

Latte, *f.* łata. mit Latten belegen, łacić, łaty dawać, na dachu, pod gąty, dachowki.

Latten, łacić, łaty dawać. mit Latten beschlagen, łatami obiiać.

Lattich, *m.* ein Gewächs, ziele sałata; neuer, schöner, nowa, piękna, gesunder, zdrowa.

Lattenhaus, *n.* głupiec, ciele, psie sadło, drąg.

Latten-Nagel, *m.* kołek do przybiiania łat.

Latwerge, *f.* eine Arzney, lekarstwo pewne, electuarium, zwane.

Lau, letni, nicht recht warm, nie dobrze ciepły.

Laval, Ort in Frankreich, Lawal, miasto w Francyi.

Lavand, Stad in Kärnthen, Lawand, rzeka w Karyntyi.

Laub, *n.* list, liście. Blätter der Bäume, liście na drzewie, *albo* z drzewa: fällt ab, opada. ein Weg, da man für dem Laube nicht fort kann, droga, ktorą przed kupą liścia iechać nie wożna. viel Laub haben, wiele mieć liścia. von Laube, z liścia, liściowy. Kranz von Laube, liściowy wieniec. voller Laub, pełny liścia, Laub bekommen, liścia nabywać. Laub abstreifen, w liście się rozwiiać. Laub wieder bekommen, znowu się liściami okryć.

Laubach, Stadt in Krain, Laubach, miasto w Karnioli.

Lauban, Stadt in der Oberlausitz, Lauban, miasto w wyżniey Lusacyi.

Laubbrecher, *m.* liści obrywacz, liści zrywacz, ten co liście zrywa, ten co liście, obrywa.

Laube, *f.* Hütte von Reisern, hata z gałęzi; in der Baukunst, altana.

Lauberhütte, *f.* hata z gałęzi, szalas z gałęzi zrobiony, budka z gałęzi.

Lauberhütten-Fest, *n.* święto kuczkow żydowskich; *połac.* festum tabernaculorum.

Laubfrosch, *m.* zielona żaba, zielona żabka; häßlicher, szpetna.

Laubhütte, *f.* hata z gałęzi postawiona, zrobiona; grüne, zielona.

Laublicht, liścisty, liściasty; liściami okryty, w liście rozwiniony.

Lauch, *m.* ein Gewächs, ziele, pory. von Lauch, z porow; co z porow zrobione iest.

Lauchbett, *n.* grządka porami zasiana, na ktorey pory posiane.

Lauchfarbe, *f.* kolor porowy, zielono porowa farba. von Lauchfarbe, zielono porowey farby.

Lauchfarbig, porowego koloru, zielono porowey farby. Lauchfarbiges Tuch, takowe sukno.

Lauchgarten, *m.* ogrod na pory. im Lauchgarten Lauch kaufen, w porowym ogrodzie pory.

Lavendel, *m.* ein Gewächs, ziele, lawenda. von Lavendel, lawendowy. mit Lavendel, z lawendą.

Lauer, *m.* ein Getränk, napoy pewny; nicht gutes, nie dobry.

Lauern, zasadzać się; auf einen, na kogo. er lauert auf mich, on się zasadza na mnie.

Lavette, *f.* lawet pod działo, pod armatę, na ktorym armata osadzona,

Lauf, *m.* bieg; wunderbarer, dziwny; gleicher, rowny; offener zum Lobe, otwarty do chwały; steter, nieustanny; kurzer, ewig währender, krotki, wiecznie trwaiący; geschwinder des Alters, gewisser, prędszy bieg wieku, pewny; schneller, prędki; anständiger, przystoyny; leichter zur Ehre, nicht unbekannter, łatwy do honoru, nie niewiadomy; ungewisser, unglaublicher, nie pewny, nie podobny do wiary; ungewöhnlicher, ruhiger des Lebens, nie zwyczayny, spokoyny życia bieg, sehr leichter, gerader, übriger Lauf, bardzo łatwy, prosty, ostatni bieg; glücklicher, ewiger, beständiger Lauf, szczęśliwy, wieczny, stały bieg; ungleicher, gleicher, unmäßiger, nie rowny, rowny, nie pomarkowany; unveränderlicher, nie odmienny; verordneter, zporządzony; starker, eiligster, mocny, prędki. freyer, hefftiger, langsamer Lauf, wolny, szypki, powolny bieg; langsam vollbrachter, nierychło odprawiony; verdoppelter, wiederholter, podwoiony, odnowiony. in vollem Laufe nach etwas zugehen, całym biegiem za czym bieżeć. in kurzer Zeit so große Läuffe vollbringen, w krotkim czasie tak wielkie biegi odprawiać; darinnen begriffen seyn, w biegu być. den Lauf halten bey sehr gutem Winde, bieg trzymać przy bardzo dobrym wietrze. gewisse Läufte haben die Sterne, gwiazdy maią pewne biegi. in neun Mondenläuften zeitig werden, w dziewięć miesięcy dostać się, dożrzeć. die Sterne ändern niemals ihre Läuffe, gwiazdy nie odmieniaią nigdy swoich biegow. der abgelassene See gehet in seinem Laufe ins Meer, wypuszczone iezioro idzie swoim biegiem w morze. den Lauf nicht fortsetzen können, biegu nie mòc daley odprawiać; nicht so stark fortsetzen, nie tak mocno odprawiać, *albo* nie tak prędko. mit vollem Laufe in die Schlacht gehen, całym biegiem do bitwy bieżeć; auf den Feind losgehen, na nieprzyiaciela całym pędem bieżeć. freyen Lauf haben, mieć wolny bieg. ewiger Lauf, wieczny bieg. kurzer Lauf des Lebens, krotki bieg życia. von dem Laufe abgehen, z biegu, zdrożyć, żeyść. sich darinnen üben, ćwiczyć się w biegu. die Sonne lenket ihren Lauf, zwraca swoy bieg słońce. Lauf der Zeit, bieg czasu; vor Endigung desselben abstehen, przed skończeniem, poprzestać biegu. Lauf des Flusses, bieg rzeki. Lauf des Himmels, bieg nieba; według pospolitego biegu. mit vollem Laufe, całym biegiem, całym pędem.

Laufbahn, *f.* zawod, droga do biegania, do odprowiania biegu, do zawodu.

Laufen, biec, biegać; weiter, geschwind, daley, prędko. haufenweise, kupami; um die Wette, o zakład; leichter, pochyło; hurtig, szypko; auf- und nieder, w gòrę y na doł; hin und wieder, tam y sam; auf den Straßen umher, po drogach, po ulicach; zu einem, do kogo; vors Thor, za bramę. sich müde laufen, z fatygować się bieganiem. eilend auf den Markt laufen, śpieszno na rynek bieżeć. geschwind laufen, prędko biegać. laufe aufs geschwindeste, biegay iak nayprędzey. ich kann nicht so geschwind laufen, ia nie mogę tak prędko biegać. er ist etlichemal hin und her gelaufen, on tam y sam kilka razy biegał. über Hals und Kopf davon laufen, zrąd na głowę na szyię bieżeć. ins Gewehr laufen, do broni bieżeć. zum Thore hinaus laufen, bramą zkąd bieżeć; zum Hause hinaus, z domu wybiec. mit dem Kopfe wider die Thüre laufen, bieżąc głową uderzyć we drzwi. in Gefahr des Lebens laufen, w niepezpieczeństwo życia bieżeć. vor etwas laufen, uciekać przed czym. wie die Sachen laufen, iak rzeczy idą. laufen wie die Hunde, ciekać się iak psy. nach einem Dienste laufen, ubiegać się o iaki honor, o iaką godność, o iaki urząd zabiegać. einen laufen lassen, dać komu bieżeć, puścić kogo aby biegł. laß ihn laufen, puszczay go niech bieży, niech biega.

Laufgraben, *m.* row, approsz, w obleżeniu dla przystąpienia pod szańce; führen, machen, prowadzić kazać; kopać kazać; dla podeścia pod wały, pod mury.

Laufgrenze, *f.* meta do biegania, meta do ktorey trzeba w zawody biegać.

Laufplatz, *m.* zawod, mieysce do biegania, mieysce po ktorym w zawody chodzą.

Laufrock, *m.* suknia do biegania, suknia letka do biegania wygodna.

Laufstern, *m.* planeta, *słowo w słowo* ciegowa gwiazda, ponieważ oczywiście bieży.

Lauft, *m.* einer Flinte, rura u flinty, to iest samo okno w rurze; eines Geschützes, w armacie.

Laufwagen, *m.* für Kinder, wozeczek dziecinny, do bawienia się dla dzieci.

Laufziel, *n.* meta, do ktorey biegaią, do ktorey się w zawody zapędzaią.

Lauge, *f.* durch Asche geseigtes Wasser, woda z popiołem warzona, albo przez popiół cedzona, *iednym słowem* ług, *drugi spadek* ługu. Lauge machen, ług robić. von oder zur Lauge gehörig, z ługu, albo do ługu należący, ługowy.

Laugasche, *f.* popiół z ługu, z ktorego ług wyważony, albo przez ktory ług cedzony.

Laugicht, ługowy. laugichtes Wasser, ługowa woda.

Laugnen, przeczyć, mowić że nie, spierać się że nie, utrzymywać że nie, powiadać że nie.

Laulicht, f. Laulicht.

Launingen, Stadt in Schwaben, Lawingena, miasto w Szwabskim.

Laviren, lawirować, mit den Schiffen hin und her fahren, um den Wind zu gewinnen, okrętem tam y sam kręcić się, aby na wiatr powiewny trafić; *to co* zusehen, przypatrywać się, iaki koniec rzeczy będzie, wie es kommen werde.

Laulichkeit, *f.* letniość, des Wassers, wody, einer Speise, iakiey potrawy.

Laulicht, letni. laulichtes Wasser, letnia woda. laulichter Ort, letnie mieysce. laulicht seyn, letnim być. die Luft ist laulicht, powietrze iest letnie. laulicht werden, letnim się stawać, letnieć, lecić się. das Meer wird laulicht, morze letnienie, letnim się staie. der Brunnen wird allmählich laulicht, zdroy z wolna letnieie. laulicht machen, letnim czynić, lecić. etwas laulicht, trochę letni. laulichte Suppe, letnia supa. laulichtes Zimmer, letni pokoy.

Laulicht, letnio, letnie, halten, trzymać. halte die Brust laulicht, trzymay letnio piersi.

Lauren, zasadzać się, czyhać, zachodzić, auf einen, na kogo; zasadzki czynić na kogo. mein Feind lauret auf mich nicht seltsam, moy nieprzyiaciel zasadza się na mnie często. die Bösen lauren auf die Unschuldigen, źli zachodzą na niewinnych.

Lauren, das, *n.* zasadzanie się, zachodzenie, czyhanie, zasadzek robienie, stawianie.

Laurer, *m.* zasadnik, zdruyca, zachodnik, czyhacz, zasadzki stawiaiący, robiący, auf etwas, czego. er ist ein großer Laurer auf dich, on iest wielki zasadnik na ciebie.

Lauschen, podsłuchiwać, łapać, podchytywać, was einer redet, co kto mowi.

Lauschen, das, *n.* podsłuchiwanie, łapanie, podchwytywanie, auf etwas, czego.

Lauscher, *m.* podsłuchiwacz, łapacz, podchytywacz, z uszami.

Laus, *f.* ein Ungeziefer, wesz, owad; von dem Halse ablesen, z szyi wszy zbierać.

Lausanne, Stadt in der Schweiz, Lausanna, miasto w Kraiach Szwaycarskich.

Lausen, Läuse abnehmen, iskać, wszy wybierać.

Lausicht, wszawy.

Lausiz, eine Landschaft, Lusacya, ziemia. Oberlausiz, wyśnia Lusacya. Niederlausiz, niżnia Lusacya. aus solchem Lande, z tego kraiu Luzat. Luzatczyk.

Lausizer, *m.* Lusatczyk, Lusat, z Lusacyi rodem, w Luzacyi rodzony.

Lausizerinn, *f.* Lusatka, kobieta z Lusacyi rodem w Lusacyi rodzona.

Laut, iasny, głośny. helle klingend, iasno głośno dźwięczący. laute Stimme, iasny głos. lauter Klang, iasny dźwięk. laut machen, rozgłosić co. laut werden, rozgłaszać się, rozgłosić się; być rozgłoszonym; rozniesionym między ludzi.

Laut, *adv.* iasno, głośno; reden, mowić; schreyen, krzyczeć, wołać.

Laut, *m.* dźwięk, brzmienie, głos. die Ohren fassen den Laut, uszy, poymuią dźwięk głos. angenehmer Laut drückt die Ohren, miły głos napełnia uszy. gleicher Laut, tenże sam tenor, tenże sam głos. es gehet die Rede in einem Laute fort, mowa iednym tenorem iednakowym dźwiękiem idzie; *powtore znaczy to co* Inhalt, materyia, toż samo pismo; toż samo pisanie. Briefes eines Lauts, list tegoż samego pisania. Laut des Befehls, podług ukazu, mocą ukazu, iak ukaz opisuie.

Laute, *f.* ein musikalisches Instrument, lutnia, muzyczny instrument. auf der Laute spielen, na lutni grać. die Laute

 beziehen,

beziehen, lutnią na wiązać. die Laute stimmen, lutnią stroić, na stroić. die Laute ist recht gestimmt, lutnia iest dobrze nastroiona.

Lauten, dzwonić, we dzwony, *powtore znaczy*, brzmieć, so lauten des Autoris Worte, tak brzmią pismodawcy słowa; ten sens maią iego słowa.

Lautenist, *m.* Lautenspieler, lutnista, gracz na lutni, wygrawacz lutni.

Lautenmacher, *m.* lutnik, lutniorobnik, ten co lutnie robi.

Lautenschläger, *m.* brzękacz na lutni, wybiiacz głosu na lutni, lutnista.

Lautenschlägerinn, *f.* brzękaczka, wygrawaczka na lutni, lutnistka.

Lauter, czysty, niezmięszany, niemątny. lautere Luft, czyste powietrze. lauteres Honig, czysty, klarowany miod. lauterer Fluß, przezroczysta, niemętna rzeka. lautere Wahrheit, czysta sama prawda. lauteres Wasser daher schöpfen, czystą wodę zkąd brać, czerpać. in seinen Briefen von lauter Kriege reden, w swoich listach tylko o samey woynie mowić. lauter Narrenpossen, same brydnie, błazeństwa. er hat lauter Wunderdinge gemeldet; on same dziwastwa oznaymił. lauterer Wein, szczere wino, samo przez się wino. lauteres Wasser, szczera woda, sama woda; czysta woda. lautere Edelgesteine, czyste drogie kamienie. lauteres Gold, szczere złoto, samo przez się złoto. sehr lauter, bardzo czysty. lauter machen, wyklarować, klarownym uczynić. das Honig mit Wein, miod winem rozwodnić tak że się klarownym stanie.

Lauter, *adv.* czysto, przezroczysto, szczerze, samo przez się.

Lauterkeit, *f.* czystość, przezroczystość, szczerość, samość przez się.

Lauterlich, *adv.* czysto, przezroczysto, szczerze, samo przez się.

Lautschallend, iasno się rozlegaiący, iasno brzmiący, iasnego głosu.

Laz, *m.* Stück der Kleidung vor die Brust, sztuka sukni przed piersiami.

Lavant, Stadt in Kärnthen, Lawant, miasto w Karyntyi.

Laxativ, *n.* lekarstwo laksuiące, żołądek rozwalniaiące.

Laxiren, na laksacyą brać, *to co* Arzney zum Laxiren einnehmen, lekarstwo na laksacyą, na laksowanie wziąć. die Kraft zum laxiren haben, mieć moc laksowania, mieć siłę laksuiącą.

Laye, *m.* der nicht geistlichen Standes ist, świecki, co nie iest duchownego stanu. zum Layen gehörig, do świeckiego należący, świecki, *adj.*

Layinn, *f.* świecka, laiczka, ktora nie iest duchownego stanu.

Lazareth, *n.* špital chorych, gospoda, gdzie chorzy bywaią opatrywani.

Leben, das, *n.* życie, żywot; saueres, utrapione życie; bitteres, gorzkie; bäurisches, wieyskie, und unmenschliches, y nie ludzkie; seliges, błogosławione; kurzes, krotkie; himmlisches, niebieskie; langes, długie; bequemes, tugendhaftes, frommes, wygodne, cnotliwe, pobożne życie; voller Vergnügen, pełne ukontentowania; lasterhaftes, niecnotliwe, niepodściwe. göttliches, ewiges, zweifelhaftes Leben, boskie, wieczne, wątpliwe życie. süsses, vergnügliches, galantes, słodkie, ukontentowane, grzeczne; wildes ohne Beschwerden, dzikie, bez ciężaru; schändliches, ochydne, haniebne, und elendes, y mizerne; dem menschlichen Geschlechte ersprießliches, ludzkiemu rodzaiowi pożyteczne. geschicktes, Ruhm und Ehre zu erlangen, zdatne, do nabycia sławy y honoru. sparsames, ernsthaftes, oszczędne, poważne. rühmliches, frölisches, lustiges, chwalebne, wesołe, pocieszne; anständiges, przystoyne; rauhes, okropne; unehrliches, nie z honorem, bezecne; armes, dürftiges, ubogie, w niedostatku. unangenehmes, nieprzyiemne; löbliches, chwalebne; besseres, lepsze; elendes und schändliches, mizerne y szpetne; erwünschtes, pożądane; müßiges, prożniarskie, niezatrudnione, bez pracy. den Göttern gleiches, do bogow życia podobne; ruchloses, hultayskie, stetswährendes, nieustaiące; ruhiges, spokoyne, niekłutliwe, nieskłucone. voller Gefahr und Nachstellungen, pełne niebezpieczeństwa y zasadzek. voriges, reines und unbeflecktes, przeszłe, czyste z nie pokalane. in der Stadt, w mieście, mieyskie życie. auf dem Lande, na wsi, wieyskie życie; aufrührisches, kłutliwe, rozruchne; bekümmertes, troskliwe; beständiges, trwałe; ganzes, całe; verhaßtes, nienawisne, nielube. feindseliges, schädliches und schändliches, nieprzyiacielskie, szpetne y szkodliwe; das dem Neide nicht unterworfen, ktore nienawiści nie iest podległe; sicheres, bezpieczne; vor sich, dla siebie samego,

go, prywatne, osobne; stilles, ciche. wollüstiges, rozkoszne. wohl und löblich geführtes, prowadzone dobrze y chwalebnie. welches sich bald durch Krankheit entledigen wird, ktore się w krotce chorobą zakończy. ärgeres als der Tod selbst, gorsze iak sama śmierć. wie man es auf dem Vorwerke zubringt, wieyskie, folwarczne, iakie na wsi, na folwarku prowadzą; der Hirten, pasterskie, pastusze. einem das Leben geben, dać komu życie. Gott hat ihm das Leben wieder gegeben, Bog mu przywrocił życie. das Leben von einem haben, mieć od kogo życie. das Leben angehen, anfangen, zaczynać życie, do życia przychodzić. im Leben seyn, żyć, przy życiu być. das Leben führen, życie prowadzić. das Leben zubringen, życie przepędzać; mit Stillschweigen, w milczeniu życie przepędzić; mit Suchen, w szukaniu czego. das Leben verlängern, bringen bis, życie przedłużyć, przeciągnąć aż do; besteht darinnen, życie na tym zależy; behalten, życie utrzymywać. durch etwas verlieren, przez co utracić. womit unterhalten, czym utrzymywać. des Lebens genießen, es haben, używać iesżcze życia, mieć życie. im Leben bleiben, przy życiu pozostawać. des Lebens schonen, einem lassen, przepuścić życiu czyiemu, darować życiem kogo; beym Leben erhalten, przy życiu utrzymać, zachować. das Leben anstellen, besser einrichten, życie rozporządzić lepiey ustanowić, dysponować; darnach trachten, einem es zu nehmen, o życiu czyim myśleć, aby mu go wziąć. das Leben ist so beschaffen, życie iest tak sporządzone. dieses Leben quittiren, aufgeben, z tym życiem się pożegnać, to życie zostawić; lassen für seine Freunde, życie położyć, za swoich przyiaciół. kein Leben haben, nic mieć życia; gehet zugleich mit dem Blute weg, życie przemija razem ze krwią; ist allem Unglücke unterworfen, iest wszelkiemu nieszczęściu podległe; ist mir zuwider, iest mi nie miłe; der Jugend zur Nachahmung darstellen, życie wystawić młodzi do naśladowania. in die Gefährlichkeiten dieses Lebens gerathen, w niebezpieczeństwo tego życia wpaść. ein durch die Gesetze wohl eingerichtetes Leben haben, prawami dobrze mieć rozporządzone życie. ein Leben führen, wie die Götter, iak Bogowie, życie prowadzić; doppelt langes bekommen, dwa razy tak długiego życia dostąpić. so ist sein Leben beschaffen, tak iest iego życie zporządzone: sich wissen in seinem Leben zu regieren, umieć się rządzić w swoiem życiu. klüglich anstellen, roztropnie życie rozporządzić. meines ist mir so lieb, als dir das deinige, moie życie tak mi iest miłe, iak tobie twoie; kaum haben, ledwie życie mieć. wieder in das vorige gerathen, znowu się do przeszłego życia wrocić. armseliges führen, ubogie życie prowadzić. geruhiges führen, spokoyne życie prowadzić. stehet gefährlich damit, niebezpiecznie na życie, życie w niebezpieczeństwie. mit eines scherzen, igrać sobie z czyim życiem. in die Schanze schlagen, życie na niebezpieczeństwo podać. kurze Zeit des Lebens, krotki czas życia. Art des Lebens, sposob życia. wenn ich das Leben habe, ieżeli pożyię, byłem tylko pożył. so ist mein Leben beschaffen gewesen, tak było moie życie zporządzone. mit einem zubringen, życie z kiem przepędzać. ohne alles Leid, bez wszelkiego utrapienia. unter den wilden Thieren, między dzikiemi zwierzami. in der Stampfmühle, w młynie życie prowadzić. in Untersuchung der Dinge, w badaniu się rzeczy, w wywiadywaniu się o rzeczach. im Studiren, w uczeniu; verlieren, życie utracić; beschließen, życie zakończyć. einem nehmen, życie komu wziąć. so lange ich mein Leben haben werde, iak długo ia moie życie będe prowadzić. auf eines ankommen, na iednego życiu polegać. eher das Leben, als eine verlassen, pierwey życia pozbyć, aniżeli ktorey odstąpić. sein Leben geziemend zubringen, swoie życie przystoyne prowadzić. bis dahin bringen, aż dotąd dożyć, życia doprowadzić. für die Gefahr des Vaterlandes darbieten, za niebezpieczeństwo oyczyzny życie ofiarować. der eines nicht achtet, ktorey czyiego życia nie szacuie. sich selbst nehmen, sobie samemu życie wziąć. mein Leben ist sein Leben, moiem życiem iest iego życie. mein Leben hängt von dem seinem ab, moie życie zawisło od iego życia. einen am Leben strafen, kogo na życiu karać. einem absprechen, kogo od życia odsądzić. einen ums Leben bringen, życie komu wziąć; zgładzić kogo z tego

go świata, wyzuć kogo z tego życia.

Leben, żyć, in großer Liebe und Freundſchaft mit einem; w wielkiey miłości y przyiaźni z kiem; glückſelig, błogosławienie żyć; wohl, dobrze. elend, in ſchlechtem Zuſtande, mizernie, w złym ſtanie; keuſch, vorſichtig, czyſto, oſtrożnie; ſehr einträchtig mit einem, bardzo zgodnie z kim; der Natur gemäß, do urodzenia przyzwoicie, według urodzenia. mäßig, zärtlich, lange gnug, wſtrzemięźliwie, pieſzczenie, doſyć, długo. vertraut mit einem, poufale z kim. laſterhaft, niecnotliwie. luſtig, weſoło; ehrbar, z honorem, uczciwie; rauh, z kłopotem; unmäßig, niepomiarkowanie; gottlos, niezbożnie; ungerecht, nieſprawiedliwie; in Unfläterey, w nieczyſtości; unſträflich, nie nagannie; in guter Zufriedenheit, w dobrym ukontentowaniu; löblich, rühmlich, chwalebnie, sławnie; frey, wolne; nicht filzig, nie ſkąpo; üppich, rozpuſtnie. übel, herrlich, beſſer, źle, popańſku, lepiey. elendiglich, ewiglich, lange mit einem, mizernie, pieſzczono, długo z kiem żyć. nothwendig mit einem, müßig, kärglich, z potrzeby żyć z kiem, bez pracy, przy w czaſie, ſkąpo. nicht lange für einen, nie długo dla kogo. lüderlich, ſehr wohl, rühmlich, pohultayſku, bardzo dobrze, sławnie. verſchwenderiſch, ſehr lange, ruhig, rozrutnie, bardzo długo, ſpokoynie. weißlich, mądrze. überflüßig, lange, nazbyt długo. ſchlecht hin, po proſtemu, w proſtocie. nüchtern, trzyźwo. ſchändlich, ochydnie, mit einem in den Tag hinein, z kiem tylko odednia do dnia. ſo lange bis man kann, wohl und glückſelig leben, tak długo iak można dobrze y ſzczęśliwie żyć. von etwas, z czego. bis aufs hohe Alter in guter Geſundheit, aż do wielkiey ſtarości, w dobrym zdrowiu. noch ein Jahr, ieſzcze rok. bis auf den Abend, aż do wieczora. für ſich allein, tylko dla ſiebie ſamego. bey einem, u kogo. ſo lange er lebet, iak długo on żyie. von den Seinigen, ze ſwoiego żyć wohl und nach Wunſch, dobrze y pomyślnie. ſparſam, oſzczędnie, nie hoynie. armſelig, ubogo. ſo lebte er, tak on żył. ſo leben die Leute, tak żyią ludzie. ſo lange ich lebe, iak długo ia żyie. ſo lange ſie lebet, iak długo ona żyie. in Wollüſten, w rozkoſzach. ich werde den Abend, den Morgen nicht erleben, ia wieczora, rana nie dożyię. länger als einer leben, dłużey od kogo żyć. Gott laſſe dich mir zum Beſten noch lange leben, niech ci Bog pozwoli długo żyć na moie lepſze. wie er gelebt, ſo iſt er auch geſtorben, iak żył tak też y umarł. nach der Geſundheit, żyć ile zdrowie pozwala. laſſen leben, dać żyć. ſo ich leben werde, ieżli żyć będę. durchaus nicht mehr wollen, niechcieć żadną miarą dłużey żyć. er hat zu unſrer Zeit gelebt, za naſzych czaſow żył. ſo lange er lebt, ſind wir niemals ſicher, iak długo on żyie, nigdy nie ieſteśmy bezpieczni; poki żyiemy zawſze w niebezpieczeńſtwie, poki iego życia, poty y naſzego niebezpieczeńſtwa.

Lebend, żywy, żyiący, żyw. lebender Menſch, żywy człowiek przy życiu zoſtaiący.

Lebendig, żywy, żyw, żyiący. annoch mit unter die Zahl der Lebendigen gerechnet werden, ieſzcze w liczbie żyiących być liczonym. lebendig verbrannt werden, żywo być ſpalonym. er iſt bey lebendigem Leibe confiſcirt werden, on ieſzcze żywy za żywota był zkonfiſzkowanym. kaum lebendig davon kommen, ledwo żywo zkąd umknąć. er wird bey lebendigem Leibe zu Grabe getragen, on żywy będzie zanieſiony do grobu. wieder lebendig werden, znowu ożyć. lebendig machen, ożywić. wieder lebendig machen, znowu do życia przywrocić; wſkrzeſić kogo aby zmartwych wſtał.

Lebendigmachung, *f.* ożywianie, ożywienie, życia dawanie, życia danie.

Lebensart, *f.* ſpoſob życia; herrliche anfangen, pańſkim ſpoſobem żyć zacząć. die vorige einem abgewöhnen, od przeſzłego ſpoſobu życia kogo odzwyczaić. bäuriſche Lebensart, wieyſki ſpoſob życia; wilde, dziki; ſich eines gefallen laſſen, upodobać ſobie czyi ſpoſob życia. eine weit andre als ein andrer haben, daleko mieć inſzy ſpoſob życia iak kto inny. harte Lebensart führen, ściſłem życia ſpoſobem żyć. eine gewiſſe Lebensart erwählen, pewny ſpoſob życia obrać. die neue Lebensart anfangen, nowy ſpoſob życya zacząć; poczynać nowym ſpoſobem życie. alte Lebensart, ſtary ſpoſob życia. bey einer Lebensart beſtändig bleiben, iednego ſię ſpoſobu życia ſtatecznie trzymać. ſich an eines

Lebensart gewöhnen, przywyknąć *albo* przyzwyczaić się do sposobu życia czyiego.

Lebensende, *n.* konie, życia, ostatni moment życia, ostatni dech życia śmierć. den erlangten Ruhm mit einem schändlichen Lebensende beschließen, nabytą sławę ochydnym życia sposobem zakończyć; wielką sławę brzydką śmiercią zeszpecić.

Lebensgefahr, *f.* życia niebezpieczność, życia niebezpieczeństwo; okoliczność w ktorey o życie chodzi. sich in die Lebensgefahr wagen, podawać się w niebezpieczeństwo życia, puszczać życie na niebezpieczne. sich für einen in eine gewisse Lebensgefahr stürzen, wrzucić się w pewne życia niebezpieczeństwo za kogo. in Lebensgefahr gebracht werden, być wprowadzonym w życia niebezpieczeństwo. in erschreckliche Lebensgefahr gerathen, wpaść, w straszna życia niebezpieczność. aus der Lebensgefahr befreyet werden, z niebezpieczeństwa życia być uwolnionym. daraus nicht befreyet werden können, nie moc być od niebezpieczeństwa wonym.

Lebensgeister, *pl.* żywotnie duchy, żywiące duchy; ożywiaiące duchy.

Lebenskraft, *f.* żywotnia siła, żywotnia moc, żywiąca moc, żywiąca siła.

Lebenslang, przez całe życie, całe życie; unglücklich seyn, nieszczęśliwym być.

Lebenslauf, *m.* bieg życia, einen kleinen Lebenslauf hat uns die Natur bestimmt, mały bieg życia urodzenie nam wydzieliło. Lebenslauf vollenden, beschließen, zupełny wiek życia zamknąć, zakończyć; *znaczy:* Beschreibung eines Lebens, opisanie czyiego życia; żywot, życie; *w tym że samym sensie bierze się:* eines Lebenslauf beschreiben, czyiego życia bieg opisać, pisać czyi żywot, napisać czyie życie. in einem Buche eines Lebenslauf beschreiben, w kśiążce iakiey opisać czyiego bieg życia, czyi żywot. etwas nicht mit darein setzen, nie położyć czego w tym opisaniu życia, nie zupełny bieg życia opisać, minąć co.

Lebensmittel, *pl.* sposob żywienia się; einem zukommen lassen, naraić komu sposob żywienia się, podać wyżywienia się sposob. Lebensmittel reichen, wyżywienie komu dawać. sich mit geringen Lebensmitteln hinhelfen, obchodzić się nikczemnym wyżywienia sposobem. die Lebensmittel gehen ihnen ab, sposobow wyżywienia się ubywa im, sposoby żywienia się ustaia. wollen ihnen mangeln, gebrechen, giną im żywienia się środki. sich mit Lebensmitteln auf den Winter versorgen, wyżywienia się sposobami opatrzyć się na zimę. sind überflüßiger geworden, zbyteczne sposoby żywienia się były; auf zehen Tage, na sto dni; auf ein Jahr, na rok. Lebensmittel, żywienia się sposob, znaczo iadło, napoy, suknia, mieszkanie opał y. inne po trzeby razem wzięte; für eine Armee, żywności. die Lebensmittel fehlen ihnen nicht, na żywnościach nie zbywa im, nie brak im żywności, w żywność są dobrze opatrzeni.

Lebensmittel, *f.* reguła życia, *mowi się lepiey* ustawa życia. er hat uns eine strenge Lebensregel vorgeschrieben, on nam ścisłą ustawę życia przepisał. die Lebensregel nicht nur im Munde führen, sondern sich auch in der That darnach halten, ustawę życia, nie tylko w ustach mieć, ale samą rzeczą trzymać się iey, według niey żyć.

Lebenssaft, *m.* wilgość żywotnia, żywiącą wilgość.

Lebenssatt, syt życia, nasycony życiem, ktory żył do sytu, ktory się nażył do woli.

Lebensstrafe, *f.* kara na życiu; scharfe, ostra; ungewöhnliche, niezwyczayna; rechtmäßige und verdiente, wymiarkowana y zasłużona; erbärmliche und grausame, politowania godna, y okrutna; höchste, sonderbare, geringe leichte, naywiększa, mała, letka; schwere, langwierige, ciężka, długa, *albo* długo trwaiąca; auf einen setzen, włożyć na kogo taką karę; auf eine böse That, za zły uczynek karę na życiu naznaczyć; ausstehen, ponieść, odebrać; einem erlassen, odpuścić komu, takową karę, darować komu takową karę; darzu hingerissen werden, do takowey kary być porwanym; einem damit belegen, taką karą skarać kogo; leiden, taką karę odebrać; eines Bosheit damit Einhalt thun, czyią niezbożność takową karą zatamować, was der Lebensstrafe werth, darbey verbothen ist, co kary na życiu warto, to pod tą karą zakazano. Lebensstrafe heißt auch im Polnischen śmierć. Lebensstrafe leiden, śmierć ponieść, śmiercią być zkaranym; śmierć naznaczyć na iaki występek, za zbrodnię.

Lebenswandel, *m.* życie, życia kſztałt. durch wohlgeführten Lebenswandel die Leute gewinnen, okazałością życia ludzi ſobie pozyſkać; *także znaczy to co* ſpoſob życia, zwyczay życia. einen von ſeinem vorigen Lebenswandel abführen, kogo od przeſzłego ſpoſobu, albo zwyczaiu życia odwieść.

Lebenszeit, *f.* wiek życia, życia wiek; mit einem zubringen, z kim przeżyć; in etwas, w czym, albo na czym wiek życia ſtrawić. ganze Lebenszeit, cały wiek życia. die übrige Lebenszeit, pozoſtały wiek życia, oſtatni czas życia.

Leber, *f.* ein Theil der Eingeweide, wątroba, iedna część ze wnątrza. bey den Schmerzen in der Leber, przy bolu w wątrobie. kleine Leber, mała wątroba, wątrobka; einer Maus, z myſzy. zur Leber gehörig, do wątroby należący, wątrobny. ſolche Krankheit, choroba na wątrobę, nie moc na wątrobie; złe na wątrobie.

Leberfarbe, *f.* wątrobny kolor, wątrobna farba, iaka na wątrobie bywa.

Leberfarbicht, wątrobnego koloru, wątrobney farby; podobney farby do wątroby.

Leberfleck, *m.* na wątrobie plama, ſkaza.

Lebergerichte, *pl.* wątroby, albo potrawy z wątrob.

Leberkrankheit, *f.* choroba na wątrobę, chorowanie na wątrobę.

Leberkraut, *n.* wątrobne ziele, na wątrobę dobre.

Leberlein, *n.* wątrobka, wątrobeczka, maleńka wątrobka.

Leberſtein, *m.* wątrobny kamień, w wątrobie ſię znayduiący.

Leberſucht, *f.* choroba na wątrobę, wątrobna choroba; der ſolche hat, na wątrobę chory.

Leberſüchtig, na wątrobę choruiący, na wątrobę narzeka, na wątrobę chory.

Leberwurſt, *f.* maciek kiſzka, *albo* kiſzka wątrobą nadziana; auf den Roſt legen, um ſie zu braten, na rożen ią zatchnąć, aby upiec.

Lebhaft, żywy, zyźwy, żywiący, weſoły. lebhafte Freude, żywy, weſoły kolor.

Lebhaft, *adv.* żywo, żyźwo, weſoło; reden, mowić; antworten, odpowiadać.

Lebhaftigkeit, *f.* żywość, żyźwość. mit der Lebhaftigkeit, z żyźwością, z żywością.

Lebkuchen, *m.* ciaſto, kołacz, placek z iakiemi słodkiemi zaprawami.

Lebküchner, *m.* piekarz ciaſta, plackow, kołaczow; słodyczami, zaprawionych.

Leblos, nieżywy, bez życia, nie żyiący. lebloſe Körper, nie żyiące ciała, nieżywe ciała.

Lebtage, *pl.* dni życia, czas życia, wiek życia. ſein Lebtage, przez ſwoiego dni życia.

Lebzeit, *f.* czas życia. bey ſeinen Lebzeiten, w czaſie iego życia. bey meinen Lebzeiten, w czaſie moiego życia. einem die Lebzeite beſtimmen, komu czas życia oznaczyć.

Lech, Fluß in Schwaben, Lech, rzeka w Szwabſkiey Okolicy, imo Auſzpurga płynie.

Lechzen, *ſ.* Lächzen.

Leck, Fluß in den Niederlanden, Lek, rzeka w Niſkim Kraiu.

Lecken, lizać; die Wunden mit der Zunge, rany ięzykiem; Honig, miod.

Lecker, *m.* lizuś, lizik, co liże, co rad co liże, iako co słodkiego, dobrego ieſt.

Leckerbißchen, *n.* łakotka, przyſmaczek, ſpecyalik; łakotki, przyſmaczki, *für ſing.*

Leckerhaft, delikatny, ſpecyalny, wyśmienity, przewyśmienity, bardzo ſmaczny.

Leckermaul, *n.* delikatna gęba, łakotki lubiąca, na ſpecyaliki łakoma.

Leckung, *f.* lizanie, oblizywanie; des Honigs, miodu; des Salzes, ſoli.

Lection, *f.* was aufgegeben wird zu lernen, czytanie, lekcya, co wydane ieſt, co wyznaczone ieſt do nauczenia ſię. Lection aufſagen, lekcyą odmowić. Lection können, lekcyią umieć na pamięć; *potym znaczy:* Haltung der Lehrſtunde, trzymanie godziny ucząc, *albo lepiey* uczenie przez godzinę, godzinne uczenie. Lection halten, godzinę uczenia mieć. einen worinnen Lection halten, lekcyią komu, nauczanie komu, albo naukę w czym o czym dawać. Lection zu reden, nauczanie o wymowie; zu Leben, nauczanie iak żyć; von etwas, o czym; *to co* Verweiß, przeſtroga upomnienie; einem eine derbe Lection geben, komu dać oſtrą lekcyą, ſurowe napomnienie. einem ſeine Lection im Briefe geben, w liście komu dać lekcyą, nauczyć go rozumu; *potym znaczy:* Art der Schreibung in einem Autor, ſpoſob ktorym

ktorym rzecz pisana w iakim autorze. die mannichfaltigen Lectiones, rozmaite czytania w iakiem pismodawcy.

Lectoure, Stadt in Frankreich, Lektura, miasto we Francyi.

Leder, n. skora; bereiten, skorę wyprawiać. einen gerben, einem das Leder auskarbatschen, komu skorę wygarbować, skorę wyłatać; weiches, semisches, miętka, zemsowa skura. von Leder, ze skory, skorzany; vom Leder ziehen, znaczy to co den Degen entblößen, z pachew szpady dobywać; szpadę z pachew wyiąć.

Lederbereiter, m. Lohgerber, garbarz, wyprawiacz skor, wyprawoskornik. Weißgerber, białoskornik, co skory na zemsy wyprawia, zemsoskornik.

Lederer, m. skornik, co skory przedaie, co się skor przedażą, albo robotą bawi.

Ledern, skorzany, to co von Leder, ze skory. von semischem Leder, ze skory zemsowey, adj. zemsowy, zemsowa, zemsowe.

Lederwerk, n. zemsowa robota, zemsowe rzemiesło, zemsowa wyprawa.

Ledig, wolny, to co los; von etwas, z czego, uwolniony, oswobodzony od czego swobodny, prożny. lediges Gefäß, prożne naczynie, niezaprzątnione. lediger Brief, prożny list. lediges Pferd, da niemand drauf reitet, koń wolny, prożny na ktorym nikt nie ieździ; potym to co ohne Frau, nie żonaty bezżenny. ledig seyn, bezżennym być, nieżonatym być. ledig bleiben, nieżonatym zostać, nie żenić się.

Ledigen, wyprożniać, wyprożnić, prożne mieysce zostawić.

Leer, da nichts drinnen ist, prożny, czczy, gdy nic nie masz w czym. leeres Gefäß, prożne naczynie. nach Getraide gehen, aber leer wiederkommen, po zboże iechać, ale prożno powrocić. leerer Brief, prożny list. leere Schiffe, prożne okręty. das Schiff fast ganz leer lassen, wcale cały prożny okręt zostawić. leere Hoffnung, prożna, czcza nadzieia. leere Träume, prożne sny. leere Gedanken, prożne myśli. das Haus leer machen, prożny dom uczynić, dom wyprożnić. leer von etwas, prożny z czego; Markt von Gütern, prożny rynek. leere Nuß, prożny orzech. leeres Rohr, prożna trzcina. leeres Haus, prożny dom. leeres Faß, prożna beczka. leere Insel, pusta wyspa. leere Sitze, prożne ławy. den Leib leer machen, brzuch wzprożnić. leer werden, wyprożnionym być. leer seyn, prożnym być. das Haus ist leer, dwor iest prożny, kamienica iest prożna. der Ort ist leer von Hütern, mieysce iest bez strażnikow.

Leere, die, prożne, f. n. des Orts, w mieyscu, eines Rohrs, w rurze.

Leeren, wyprożniać, etwas, co, von etwas, z czego.

Leer gemacht, wyprożniony, co wyprożnione iest, albo prożne z czego uczynione.

Leer machen, n. wyprożniać, wyprożnić. mache das Glas leer, wyprożniey szklankę.

Lefze, f. warga; herunter hangende, obwisła, na doł wisząca; kleine, mała; der Lefzen hat, z wargami. der große Lefzen hat, wargaty, z wielkiemi wargami. ein Mann mit großen Lefzen, człowiek z wielkiemi wargami.

Legal, prawny, według prawa, prawem opisany, według opisania praw.

Legation, f. poselstwo, wegen des Friedens, o pokoy; ansehnliche, okazałe.

Legatum, n. zapis testamentowy, zapis testamentem uczyniony,

Legel, n. flaszа, flaszka. zinnernes Legel, cynowa flasza; gläsernes, szklana.

Legen, kłaść, zakładać, położyć; den Grund, fundament zakładać. einen ins Bette legen, kogo na łożku położyć; den Kopf auf eines Rücken, głowę na czyim grzbiecie kłaść, położyć. alles an seinen Ort legen, wszystko pokłaść na swoim mieyscu. sich auf etwas, auf eine Kunst legen, przykładać się do czego, aplikować się do iakiey sztuki. sich ins Grab legen, położyć się na trawie. sich zu eines Füßen legen, położyć się u nog czyich, słać się do nog czyich; to co ustawać, wolnieć. es legt sich der Wind, wiatr ustaie, wolnieie. der Zorn legt sich, gniew wolnieie, ustaie. Eyer legen, iaia nieść, iaia znosić.

Legende, f. życia świętych.

Legfeuer, n. ogień podłożony, ogień podrzucony, ogień podkładany

Legion, f. ein römisches Regiment Soldaten von 6666 Mann, Legion, Rzymski żołnierzow reyment, sześć tysięcy sześć set, sześć dziesiąt y sześć ludzi wynoszący.

Legiren, *legować*, zapiſać, zapiſować; einem die Fruchtnießung aller ſeiner Güter, komu dożywocie na wſzyſtkich ſwoich dobrach; der Frau alles Silberwerk, żonie wſzyſtkie ſrebra zapiſać; legować.

Legitimiren, legitymować, uczynić, uczeſtnikiem praw. ein Kind legitimiren, dziecie legitimować. ſein Sohn iſt legitimirt, ſyn iego ieſt legitymowany, rowny prawemu uznany. ſich legitimiren, praw ſwoich, potwierdzenie otrzymać.

Legung, *f.* kładzienie, zakładanie, założenie, położenie, pokładanie. in oder mit Legung des Grundes, w zakładaniu, albo przy zakładaniu, albo z zakładaniem fundamentow. Legung der Eyer, nieſiene iay, znoſzenie iaia.

Lehen, *n.* pożyczyć, komu na pożyczki dać, pożyczać, na pożyczki dawać.

Lehm, **Leim**, *m.* glina, ziemia do lepienia, Art der Erde, womit man Wände u. d. g. macht, gatunek ziemi, z ktorey ściany y podobne rzeczy lepią. von Leime, z gliny, gliniany, z ziemi, ziemny. voll Lehm, pełny gliny, pełny ziemi. mit Lehm beſtreichen, gliną, ziemią poſmarować, polepić co wierzchu. Beſtreichung oder Verkleibung mit Lehm, poſmarowanie, oblepienie gliną, ziemią.

Lehmern, gliniany, ziemny, *to co* von Lehm, z gliny, z ziemi. lehmerne Wand, gliniana ściana, ziemna ściana z gliny ściana, z ziemi ściana.

Lehmgrube, *f.* doł w ktorym taka ziemia kopana bywa.

Lehmicht, glinkowaty, ziemiſty; voller Lehm, pełny gliny y podobney ziemi.

Lehmwand, *f.* gliniana ściana, ziemna ściana, z gliny robiona, lepiona.

Lehn, *n.* lenno, lenność, *feudum*. einem ein Guth zur Lehn geben, dać komu maiętność iaką na lenność, na lenno. von einem zur Lehn haben, mieć od kogo lennościa, lennem trzymać od kogo. die Lehn empfangen, lenno przyiąć, *to ieſt*, przyſiąc na lenność, na *feudum*. einem die Lehn reichen, lenność komu nadać, lennego komu pozwolić; von einem verlangen, ſuchen, proſić o lenność kogo; ſtarać ſię o lenność u kogo, chcieć od kogo lenna, *feudum* nabyć.

Lehne, *f.* wſparcie, podpora, poręcze, daran man ſich lehnet, oder dafür man nicht hinunterfallen kann; na ktorych ſię wſpieraią, albo ktore zaſtawiaią od zpadnienia zkąd na doł; an einem Stuhle, u ſtołka, u krzełełka, poręcz, podręcze.

Lehnen, wſpierać ſię, ſchylaiąć ſię; pochylać ſię; ſich an einen, ſię na kogo; an die Seite des Schiffs, pochylać ſię na bok okrętu. ſich auf den Spieß lehnen, zeprzeć ſię na ſpiſie; auf den Schild, na tarczy; ſich an einen Baum, wſpierać ſię na iakiem drzewie. ſich ein wenig an etwas lehnen und alſo ſchlafen, zeprzeć ſię trochę na czym, y tak ſpać; ſich an die Stämme der Bäume, na drzewach ſię zeprzeć. ſich mit dem Leibe auf den Schild lehnen, ciałem ſię wſpierać na tarczy, *albo lepiey* całym ſobą.

Lehngeld, *n.* pieniądze z lennych gruntow, czynſz z lennych dobr.

Lehnguth, *n.* lenna maiętność; lennem puſzczona; lennym prawem trzymana, ktora lennem chodzi, ktorą kto w lenności trzyma.

Lehnherr, *m.* pan lenny, pan na lennem, albo na lennie, pan lenności; über ein Ritterguth, pan lenny na ſzlacheckiey maiętności.

Lehnhof, *m.* ſąd lenny, ſąd gdzie ſię lemańſkie ſprawy ſądzą.

Lehnmann, *m.* leman, feodalny, co lenno, albo feudum od kogo trzyma.

Lehnrecht, *n.* lenne prawo, lemańſkie prawo, feodalne prawo.

Lehnroß, *n.* naiemny koń, koń do naięcia, koń na naiem.

Lehnsbrief, *m.* liſt na lenność, przywiley na lenno, przywiley na feudum.

Lehnspflicht, *f.* powinność łemańſka, obowiązek lemańſki, posługa lemańſka.

Lehnsreichung, *f.* nadanie lennego, danie lenności, pozwolenie lemańſtwa; infeudowanie, *właściwie*, pożyczenie dobr iakich; infeudacya.

Lehnträger, *m.* podleman, podlennik, namieſtnik lemana, pana lennego.

Lehramt, *n.* uczenia urząd, uczenia doſtoynoſć, uczenia powinność, uczenia prawo.

Lehrart, *f.* ſpoſob uczenia, wzor nauczania, droga w nauczaniu; kſztałt uczenia, kſztałt w uczeniu, porządek uczenia, poſtępek w nauczaniu.

Lehrbegierig, chciwy uczenia ſię, chęć maiący do nauczenia ſię. lehrbegierig ſeyn, być chciwym uczenia ſię, mieć ochotę uczyć ſię, mieć, chęć nauczyć ſię.

Lehre, *f.* nauka, uczenie, nauczanie, was einer lehret, to kto co uczy. Lehre der Rednerkunſt, uczenie Krasomow. ſkiey ſztuki. die Lehre anwenden, welche auch die mangelhafte Natur zurecht bringen kann, tego uczenia zażyć, ktore by y popſowaną naturę polepſzyć mogło. durch die Lehre einem etwas beybringen, naukę komu o czym dawać. ohne Lehre begriffen werden können, bez nauki moc być poiętym; von etwas, nauka o czym. die Lehre zu leben, nauka iak trzeba żyć; zu reden, nauka o wymowie. er ſteckt voll dieſer Lehren, on iek pełny tych nauk. dieſe Lehre iſt den Stoikern eigen, ta nauka ieſt właściwa Stoikow. dieſe Art der Lehre auf die Uebung appliciren, takowe nauczanie ſamą rzeczą pokazać, do ſamey rzeczy przyłozyć. die Lehre abfaſſen, naukę ułożyć, napiſać. bey jemanden einen in die Lehre geben, dać komu kogo na naukę, *albo* dać kogo na naukę do kogo. einen in die Lehre nehmen, wziąć kogo na naukę, wziąć kogo do uczenia, na wyićwikę; *powtore znaczy* Lehre, to co wzor albo miara, welcher ſich die Stuccatur-Arbeiter, Bildhauer u. d. g. bedienen, według ktorego, albo podług ktorey ſztukaterze y ſznicerzo częśći kolumny y tym podobne wyrabiaią.

Lehren, nauczać, uczyć; fleißig, pilnie, z pilnością; deutlich, iaſno, niezawiło; treulich, wiernie, ſzczerze; alber, głupie; zornig, gniewliwie; mit groſſer Mühe, z wielką pracą; Lateiniſch, połacinie. einen die Muſik lehren, uczyć kogo muzyki; einen die Ceremonien, uczyć kogo obrządkow, ceremoniu. einen Griechiſch lehren, uczyć kogo po Grecku, Greckiego ięzyka. die Jugend etwas Gutes lehren, młodzi uczyć czego dobrego. einen lauter gute Dinge lehren, kogo wcale ſamych dobrych rzeczy uczyć. die unerfahrnen zu lehren, niemaiących doświadczenia, niewiadomych nauczać. Künſte und Handwerke lehren, ſztuk y rzemiesł uczyć. das bürgerliche Recht lehren, prawa obywatelſkiego uczyć; willig und recht, dobrze y należycie. die Erfahrung lehret es, doświadczenie tego uczy, doznanie to pokazuie.

Lehren, das, *n.* nauczanie, uczenie, pokazywanie, nauczenie, pokazanie, nauka.

Lehrer, *m.* uczyciel, nauczyciel, naukdawca, uczennik, nauczennik; der die Sache verſteht, ktory rozumie rzecz dobrze; berühmter, beſonderer, groſſer, sławny, oſobliwy, wielki nauczyciel, sławny uczyciel; alter, ſtary; einer Wiſſenſchaft, iakiey umiełętności; der Weisheit, mądrości; der Redekunſt, wymowy, mowuczennik. einen zum Lehrer haben, mieć nauczyciela kogo. einem ſeinen Sohn zum Lehrer oder Lehrmeiſter geben, kogo dać ſynowi ſwoiemu za nauczyciela, albo za naukmiſtrza, za pokazywcę. öffentlicher Lehrer auf einer Univerſität, publiczny w iakiey Akademii Profeſſor, uczyciel, nauk pokazywca; ordentlicher, außerordentlicher, auf einer Schule, ordynaryiny, nadordynaryiny, w iakiey ſzkole, ſzkolney młodzi nauczyciel, naukdawca dla młodzi, naukpokazywca, naukmiſtrz, dla młodzieży.

Lehrerinn, *f.* uczycielka, nauczycielka, miſtrzyni, naukmiſtrzyni, naukdawczyna; naukpokazczyna; fleißige und kluge, pilna y roztropna.

Lehrgeld, *n* płaca za naukę, pieniądze za uczenie. Lehrgeld geben, zapłacić za uczenie. d. i. mit ſeinem Schaden klug werden, po ſzkodzie być mądrym.

Lehrhaft, nauczony, wyuczony, *to ieſt*, łatwy do nauczenia, do wyuczenia.

Lehrjahre, *pl.* lata nauki. zwanzig Lehrjahre aushalten, dwadzieścia lat na nauce być. ſeine Lehrjahre bey einem ausſtehen, ſwoie lata przebyć u kogo na nauce; ſwoie lata na uczenie ſię u kogo łożyć.

Lehrjunge, *m.* uczeń. einen zu ſeinem Lehrjungen annehmen, kogo wziąć za ucznia do ſiebie. kleiner Lehrjunge, mały uczeń, uczeniek.

Lehrknabe, *m.* uczeń, chłopiec na nauce chłopiec uczący.

Lehrknäbchen, *n.* uczeniek, chłopie uczące ſię, chłopczyk uczący ſię.

Lehrling, *m.* uczeń, ten co ſię u kogo uczy, ten co na nauce u kogo ieſt.

Lehrmädchen, *n.* uczennica, dziewczę uczące ſię, dziewczę na nauce zoſtaiące.

Lehrmäßig, podług nauki, nauczytelny, dogmatyczny.

Lehrmeiſter, *m.* naukmiſtrz; guter und gelehrter, dobry y uczony; großer und weiſer, wielki y mądry; ſehr angenehmer, bardzo przyiemny; beſchwerlicher verdrüßlicher, neuer, ciężki, naprzykrzony, nowy; ſehr guter und vortreflicher, bardzo dobry y wyśmienity; vollkommener, ſehr großer, doſkonały, bardzo wielki naukmiſtrz; gemeiner, auserleſener, ungeſchickter, proſty, wyborny, nieſpoſobny; alter, ſtary; in der Oratorie, w kraſomoſtwie; der ein großes Anſehen hat, ktory ma wielką powagę; böſer, gottloſer, ſtrenger, zły, niezbożny, ſkrzętny; harter, ämſiger, arbeitſamer, twardy, ochotny, pracowity; vorſichtiger, kluger, baczny, rozeznany; der einen für einen großen Lohn nicht klug gemacht hat, ktory kogo za wielką płacę roztropnym nie uczinił. gute Lehrmeiſter aus Griechenland haben, miec dobrych naukmiſtrzow z Grecyi; einen darzu in freyen Künſten haben, mieć kogo naukmiſtrzem w ſwobodnych ſztukach. der iſt mein Lehrmeiſter geweſen, ktory był moiem naukmiſtrzem, naukdawcą; ſich bey einem darzu angeben, czynić ſię u kogo naukmiſtrzem; in der Schule, w ſzkole; unter einem guten die römiſchen Gebräuche lernen, pod dobrym naukmiſtrzem, uczyć ſię zwyczaiow Rzymſkich. öffentlicher Lehrmeiſter der Jugend, publiczny młodzi naukmiſtrz. im Reden und Leben, wymowy y życia; einen darzu in allen ſeinen Anſchlägen haben, mieć kogo naukmiſtrzem we wſzyſtkich ſwoich proiektach y zamyſłach. den redlichſten Lehrmeiſter erwehlen, nayrzetelnieyſzego naukmiſtrza obrać; der Tugend, cnoty; in der Rhetorik, w Retoryce

Lehrmeiſterinn, *f.* miſtrzyni, nauczycielka, uczycielka, naukdawczyna, der Pflichten, miſtrzyni powinności, und Anführerinn der Natur, y prowadczyna, rozumu y ſerca; der Weisheit, nauczycielka mądrości.

Lehrprobe, *f.* poczatki nauki. Lehrprobe ablegen, iuż ſkończyć poczatki nauki.

Lehrreich, naukowy, naukowny, co od nauki idzie, co do nauki należy.

Lehrſam, nauczony, ktory ſię daie nauczyć, poiętny, ktory prędko poymuie, rozumie.

Lehrſamkeit, *f.* uczoność, mienie nauki, nauczenie.

Lehrſatz, *m.* pierwſza prawda, na ktorey ſię nauka zaſadza; von etwas, o czym.

Lehrſpruch, *m.* prawda z nauki wynikaiąca; *iakoby* nauki głos.

Lehrſtube, *f.* uczalnia, izba, w ktorey naukę daią, w ktorey uczą.

Lehrſtuhl, *m.* krzesło, katedra, w ktorey nauczyciel uczący ſiedzi.

Leib, *m.* ciało, ganzer Menſch, ſofern er aus Fleiſch und Knochen beſteht, cały człowiek, ile ieſt z ciała y z kości złożony; kranker, menſchlicher, unſterblicher, chore, ludzkie, nieśmiertelne; ſchwacher, irdiſcher, verzehrter, słabe, ziemne, wytrawione, wyſuſzone; geſunder, zdrowe; hinfälliger, znikome; wieder erquickter, znowu pokrzepione; abgemergelter, wyrodzone; ſtarker, mocne. friſcher, świeże; ſterblicher, śmiertelne; mangelhafter, niedołężne; nackender, gołe; ungewohnter Laſter zu tragen, nieprzyzwyczaione do dźwigania ciężaru; iſt vergangen, wyſchło; iſt zu üben und alſo zu gewöhnen, daß er der Vernunft gehorchen könne, ma być w obrotach, y tak ma być przyzwyczaione, aby rozumu słuchać mogło; iſt mit allen Arten der Schmerzen beladen, ieſt wſzelkiego gatunku boleściami obarczone. am ganzen Leibe zittern, drzeć całym ciałem. die Seele entweicht aus dem Leibe, duſza uſtępuie z ciała. die Seele iſt im Leibe, duſza ieſt w ciele. wohl bey Leibe, ciała maiący doſyć, w ciele; dergleichen Vieh, bydlę w ciele, ma ciała doſyć na ſobie. der einen Leib hat, ktory ma ciało, cieliſty, wcielony. einen Leib bekommen, ciała nabierać. einen um den Leib faſſen, w poł kogo wziąć, poł kogo uchwycić, obiaśnia; *powtore znaczy to co:* Bauch, brzuch, läuft von Bohnen auf, wird dadurch aufgeblähet, nadyma ſię, odyma ſię z grochu. der einen ziemlichen Leib vor ſich hat, ktory nie mały brzuſzek ma przed ſobą. den Leib öffnen, ruſzyć brzuch, albo w brzuchu na wychod, rzeczy; erweichen, zmiękczyć brzuch, reinigen, wyczyścić, wyślamować brzuch. da die ſchwangere Mutter ihn noch im Leibe hatte, gdy go brzemienna matka ieſzcze w żywocie miała. die von dem Manne empfohlne Hoffnung

nung hat die Frau noch im Leibe, nadzieię od męża zaleconą ieszcze matka w żywocie nosi. welche Bestie hat dich aus ihrem Leibe kriechen lassen? co za bestyia dała ci wyleść ze swoiego brzucha? der Leib wird dicke, man kann es nicht mehr verbergen, żywot rośnie, nie można tego iuż więcey utaić; ohne den Kopf, die Arme und Beine, ciało bez głowy, rąk y kości. was Leib und Leben anbetrifft, co się ciała y życia tycze; *mowi się* o życie idzie, o głowę idzie. einen auf Leib und Leben anklagen, kogo skarżyć o rzecz, w ktorey o głowę y o życie idzie. Leib und Leben lassen, ciało y życie porzucić. Leib und Leben einem anvertrauen, ciało y życie komu powierzyć. einem hart auf den Leib gehen, następować komu na życie, przycierać na kogo. bleib mir vom Leibe! precz odemnie! zdaleka odemnie! denke bey Leibe nicht, nie miey w głowie, nie rozumiey. sage es bey Leibe nicht, nie mow że tego nikomu.

Leibarzt, *m.* ciała lekarz; medyk; eines Kaisers, oder Königs, Cesarski albo Krolewski.

Leibpelz, *m.* futro.

Leibbinde, *f.* odzienie ciała, *albo* przepasanie ciała.

Leibeigen, na wieczną niewolą skazany. leibeigener Knecht, na wieczną niewolą skazany niewolnik. leibeigen machen, skazać na wieczną niewolą.

Leibeigenschaft, *f.* niewola wieczna; niewola dożywotnia, niewola aż do śmierci.

Leibesbeschaffenheit, *f.* sporządzenie ciała, udziałanie rodowite ciała; gute, dobre; feste, mocne, umierzenie ciała; böse, złe.

Leibesbürde, *f.* brzemie, ciąża, żywot brzemienny, ciężarność, einer schwangern Frau, ciężarney kobiety.

Leibescomplexion, *f.* płeć ciała, udzianie ciała, komplexyia.

Leibescur, *f.* leczenie ciała, zdrowienie ciała; einem übergeben, komu poruczyć.

Leibesdicke, *f.* wielość ciała, otyłość, cielistość, brzemie.

Leibeserben, *pl.* dzieci, dziedzice z ciała zpłodzone.

Leibesfrucht, *f.* płod; abtreiben, poronieniem ztracić, poronić, *iakoby* żywota owoc.

Leibesgestalt, *f.* ciała postać, ciała postawa; große, wielka, ogromna. den die Natur mit einer schönen Leibesgestalt versehen hat, ktorego urodzenia piękną ciała postacią obdarzyło; ansehnliche, okazała ciała postać, pozorna postawa ciała.

Leibesgesundheit, *f.* zdrowie ciała; stete, nieustanne; schwache, słabe; schlechte, złe.

Leibeskrankheit, *f.* ciała choroba, ciała chorowitość; gefährliche, niebezpieczna.

Leibesgröße, *f.* nach der einer groß oder klein ist, ciała wielkość, według ktorey iest kto wysokim, albo niskim; *toż samo co* wzrost ciała,

Leibesmacht, *f.* siła ciała, moc ciała; ganze Stärke, cała silność ciała. seine ganze Leibesmacht auf etwas setzen, całą, swoią mocą silić się, całą moc wywierać.

Leibesnahrung *f.* pokarm, iadło, iedzenie, und Nothdurft, y potrzeby życia.

Leibesproportion, *f.* proporcyia ciałą, prawy wymiar ciała, nie zbytnia wielkość ciała.

Leibesschwachheit, *f.* ciała słabość, ciała krewkość, ciała niemoc, ciała wątłość.

Leibesstärke, *f.* ciała silność, cielesne siły, ciała dużość, *w sensie* za siły.

Leibesstatur. *f.* ciała wzrost, die sich zur Würde schickt, przyzwoita godności.

Leibesstrafe, *f.* kara na ciele, grausame, okrutna.

Leibesübung, *f.* obroty ciała, iakie są praca, chodzenie prędkie, ieżdżenie.

Leibesunpäßlichkeit, *f.* słabość ciała, chorowitość ciała, niedołęstwo ciała.

Leibfarben, cielistego koloru, cielistey farby, podżarobiaławy.

Leibgarde, *f.* straż ciała, straż osoby, gwardyia.

Leibgeding, *n.* posażne dobra, dobra w posagu dane. wzięte, w posagu nabyte.

Leibchen, *n.* kleiner Leib, ciałko, ciałeczko, małe ciało, nie wielkie ciało; *powtore znaczy* Art eines Kleides, garunek pewney sukni; kaftanik, płaszczyk.

Leibgürtel, *m.* pas; langer, długi; von Riemen, rzemienny; von Seide, iedwabny.

Leibhaftig, cielisty, ciałowy, ciałomaiący, wcielony. er ist der Teufel leibhaftig,

haftig, to ieſt diaboł wcielony. er iſt ein Engel leibhaftig, to ieſt anioł w ciele.

Leibig, wiele ciała maiący. der wohl bey Leibe iſt, na ktorym ciała bardzo wiele ieſt.

Leibigkeit, *f.* cieliſtość, wielość ciała, ſiła ciała, moc ciała; *w tym ſenſie co* wielość.

Leiblich, cieleſny, das einen Leib hat, co ciało ma, *to co* aus einem Leibe, z ciała, *albo* z iednego żywota, rodzony. leiblicher Bruder, rodzony brat. leibliche Schweſter, rodzona ſioſtra. leibliche Kinder, rodzone dzieci.

Leiblos, niecieleſny, bez ciała. leibloſer Geiſt, niecieleſny duch; Engel, niecieleſny anioł.

Leibmedicus, *m.* lekarz, medyk, doktor, eines Fürſten, iakiego Kſiążęcia.

Leibregiment, *n.* Reiment nadworny; Krolewski.

Leibrock, *m.* ſuknia, ſzata.

Leibſpruch, *m.* przysłowie.

Leibtrabant, *m.* zołnierz z pod gwardyi, drabant.

Leib- und Lebensſtrafe, *f.* kara na ciele y na życiu, męki y śmierć.

Leibwacht, *f.* gwardyia; kaiſerliche, Ceſarska; königliche, Krolewska; fürſtliche, Kſiążęca; eines groſſen Herrn, iakiego wielkiego pana. einen zur Leibwacht annehmen, do gwardyi ſwoiey kogo przyiąć; bey ſich haben, gwardyią mieć przy ſobie.

Leich, *n.* der Fiſche, ikry rybie, ikry w rybach.

Leichabdankung, *f.* pochwały pogrzebowe; einem thun, halten, na pochwałę umarłego przy iego pogrzebie mowić.

Leichenbegleiter, *m.* dogrzebu prowadca, ten co za ciałem idzie.

Leichenbegleiterinn, *f.* ta co za ciałem do grobu prowadzonym idzie.

Leichbegängniß, *n.* pogrzeb, ekzekwiie.

Leiche, *f.* der todte Körper eines Menſchen, trup, umarłe ciało iakiego człowieka; hinaustragen, wynieść, do grobu wyprowadzić, do pochowania; beſtatten, oporządzić, ubrać. Leiche beſtellen helfen, pogrzeb rozporządzić, na pogrzebie dyzpozycyie poczynić. lange Jahre in ſeiner Familie keine Leiche haben, nie mieć przez długi czas żadnego umarłego w ſwoiey familii. mit den andern zur Leiche gehen, z drugiemi iść na pogrzeb iakiego ciała; mit ſeinem Sohne, ze ſwoiem ſynem. ſo viel Leichen werden vor unſerm Hauſe vorbey getragen, tak wiele ciał umarłych imo naſzego domu przenieſiono.

Leichenbegängniß, *n.* pogrzeb, pochowanie ciała umarłego; groſſes, koſtbares, herrliches, wielki, koſztowny, wſpaniały pogrzeb. einem das Leichenbegängniß halten, pogrzeb komu ſprawiać. er hat ihm ein ſchönes ſtandesmäſſiges Leichenbegängniß halten laſſen, piękny mu, podług iego ſtanu, pogrzeb ſprawił. der kein Leichenbegängniß bekömmt, ktory żadnego pogrzebu nie ma, *albo* mieć nie będzie. der Sohn hat dem Vater ein prächtiges Leichenbegängniß gehalten, ſyn oycu wſpaniały ſprawił pogrzeb. die Tochter will ihrer Mutter kein Leichenbegängniß halten, corka ſwoiey matce niechce pogrzebu ſprawić. mein Bruder wird ein groſſes Leichenbegängniß bekommen, moy brat będzie miał wielki pogrzeb.

Leichenbegräbniß, *n.* pogrzeb, pochowanie umarłego.

Leichenbeſtattung, *f.* dyſpozycyią pogrzebu, rozporządzenie pogrzebu; ſtaranie o pogrzebie, ſprawianie pogrzebu, zawiadywanie pogrzebem.

Leichenbeſteller, *m.* pogrzebu ſprawca, ten co pogrzeb ſprawuie, der ein Begräbniß halten läßt, na ktorym ſprawianie pogrzebu zależy.

Leichen-Carmen, *n.* wierſz pogrzebowy, wierſz żałobny, na pogrzeb czyi piſany.

Leichenfackel, *f.* pogrzebowa pochodnia, ktorą na pogrzebie kto nieſie.

Leichengedächtniß, *n.* pamiątka pogrzebowa; einen darzu einladen, kogo na tę pogrzebową pamiątkę zaproſić; jährliches, doroczna; trauriges, ſmutna.

Leichengedicht, *n.* wierſze pogrzebowe, wierſze na pogrzeb złożone.

Leichengeld, *n.* pieniądze na pogrzeb; Leichenunkoſten, wydatek na pogrzeb; das den Schülern und andern gegeben wird, ktore żakom ſzkolnym y innym bywaią dawane.

Leichengepränge, *n.* proceſſyia pogrzebowa, z ktorą ciało prowadzą, parada pogrzebowa. ohne Leichengepränge begraben werden, bez proceſſyi być pochowanym.

Leichengeſang, *m.* pieśń pogrzebowa, na pogrzebie śpiewana.

Leichenkerze, *f.* świeca pogrzebowa, *albo* pochodnia pogrzebowa.

Leichenpredigt, *f.* pogrzebowe kazanie, kazanie na pogrzebie miane.

Leichenprozeßion, *f.* pogrzebowa processyia, pogrzebowe ciała do grobu prowadzenie.

Leichenstein, *m.* grobowiec, grobowy kamień; eine Schrift darauf hauen, pismo iakie na niem wyciąć; nadgrobek na nim napisać.

Leichenträger, *m.* trunnonosz, ten co trunnę z ciałem niesie.

Leichentuch, *n.* całun, kir pogrzebowy, sukno pogrzebowe.

Leichenwärter, *m.* grubarz, stroż ciała umarłego, dziadek co ciała pilnuie.

Leichenwärterinn, *f.* grubarka, strożka ciała umarłego, babka, co ciała, trupa, pilnuie.

Leichnam, *m.* ciało bez duszy, ciało z ktorego iuż dusza wyszła.

Leicht, łatwy, łacny, snadny, letki, nie trudny, nie ciężki; zu thun, do uczynienia. leichte Sache, łatwa rzecz. leichte Art etwas zu tadeln, łatwy sposob ganienia czego. leichter Zutritt zu einem, łatwy przystęp do kogo. leichte Vertheidigung, łatwa obrona, snadna obrona. leichter Unterschied, snadna rożnica łatwe rozrożnienie, nie cieżkie rozeznanie. leichte Rechtssache, snadna sprawa. es ist leicht zu sagen, łatwo powiedzieć. leichte Dinge werden den mühsamen vorgesetzt, łatwe rzeczy bywaią zawize przenoszone nad trudnieysze. wie leicht ist es nicht, die Handwerksleute aufzubringen, iak to nie trudna rzecz iest, rzemieślnikow pobuntować. das ist leicht zu lernen, to iest łatwe nauczenia się. es ist ihm leicht gewesen zu den Ehren zu gelangen, łatwo mu było, dostąpić tych honorow. alles wird leichte seyn, wszystko będzie łatwo; nie ciężko, nie trudno. sehr leicht, bardzo łatwy, letki, nie ciężki. sehr leichte Art zu leben, bardzo łatwy sposob do życia. um den leichtesten Preiß, za leciutenką cenę. wie leicht? iak letko? iak nie trudno? kann ich überredet werden, mogę być namowionym, wyperswadowanym; am Gewichte, w wadze, letki, *także* leichte Rüstung, letkie uzbroienie. leichter als eine Feder, letki iak pioro. etwas leicht, trochę letki.

Leicht, *adv.* łatwo, snadno, letko, nie ciężko, nie trudno; dem Unrechte widerstehen, niesprawiedliwości się oprzeć; etwas lernen, czego się nauczyć. der leicht der Vornehmste ist, ktory łatwo nayprzednieyszym iest. leicht überreden, łatwo wyperswadować, namowić. die Rede fließt leichter, snadniey płynie mowa. leichter zum Lobe gelangen, snadniey dostąpić chwały. leichter gebogen werden können, łatwiey moc być nakłonionym. leicht eine Sache führen, łatwo interes prowadzić. leicht geschehen können, łatwo mòc się stać. leicht will ichs nicht sagen, nie snadno bym powiedział. leicht wohin kommen, łatwo dokąd przyiść; etwas verrichten, co sprawić. das ist leicht gethan, to łatwo zrobiono. der kann alles leicht erlangen, ktory może łatwo wszystkiego dostąpić. er hats sehr leicht erlanget, on tego bardzo łatwo dostąpił.

Leichtern, ułatwić, łatwym uczynić, snadnym zrobić, ułacnić.

Leichtfertig, swywolny. leichtfertiger Vogel, swywolny człowiek. leichtfertiger Knecht, swywolny sługa, swywolny niewolnik. leichtfertiger und böser Bube, swywolny y zły człowiek, *to co* böse, zły, *w tym sensie co*, ladaco niecnotliwy, niepodściwy. leichtfertige Jungfer, swywolna, zła, ladaco panna. leichtfertiges Mädchen, ladaco, złe dziewcze.

Leichtfertig, *adv.* swywolnie, ze swywola, ze swywoli; leben, swywolnie żyć.

Leichtfertigkeit, *f.* swywola, rozpusta; płochość, *w tym sensie co* swywola, ladaczeństwo; niecnotliwość. was ist das für eine Leichtfertigkeit? co to iest za swywola? co to iest za rozpusta? co to za ladaczeństwo?

Leichtgläubig, letkowierny, snadnowierny, prędkowierny. leichtgläubiger Alter, prędkowierny starzec, ktory zaraz co wierzy. leichtgläubig sich erweisen, letkowiernym się pokazać. leichtgläubig seyn, prędkowiernym być. sey nicht so leichtgläubig, nie bądź tak prędkowiernym.

Leichtgläubigkeit, *f.* letkowierność, prędkowierność, snadnowierność, łatwowierność.

Leichtigkeit, *f.* łatwość, łacność, snadność, nietrudność, niecieżkość; zu thun, do czynienia, *powtore* am Gewichte, w wadze, w cięzeniu, lekkość; einer Feder, lekkość iakiego piora. Leichtigkeit des Feuers, lekkość ognia.

Leichtlich, *adv.* łatwo, snadno, letko, z łatwością, ze snadością, łacno.

Leichtſinnig, letkomyślny, płochy. leichtſinniger Menſch, letkomyślny człowiek. leichtſinnige Rede, letkomyślna mowa, płoche mowienie. leichtſinnige Gemüther in Brechung ihrer Treue, płoche, letkomyślne umysły w łamaniu ich wierności. die Egyptier ſind ein leichtſinniges Volk, letkomyślny to lud Egipcyanie. leichtſinniger Menſch, płochy, napuſzony człowiek. leichtſinnigen Gemüths ſind die Numider, płochego umysłu ſą Numidowie. etwas leichtſinnig, trochę lekkomyślny, trochę płochy. der ſehr leichtſinnigen Gemüths iſt, ktory bardzo lekkomyślnego umysłu ieſt. es geziemet dieſem gelehrten Menſchen nicht leichtſinnig zu ſeyn, nie przystoi uczonemu człowiekowi być lekkomyślnym. das Mädchen iſt leichſinnig, dziewcze ieſt płoche.

Leichtſinnig, *adv.* lekkomyślnie, płocho; plaudern, baiać, pleść, bluzgonić; handeln, czynić. ihr handelt ſehr leichtſinnig, wy czynicie bardzo lekkomyślnie.

Leichtſinnigkeit, *f.* letkomyślność, lekkomyślność, płochość, neuwaga, weibliche Leichtſinnigkeit, kobieca lekkomyślność, iſt dieſes, to ieſt. kindiſche Leichtſinnigkeit, dziecinna płochość, dziecinna nieuwaga. große Leichtſinnigkeit des Gemüths, wielka lekkomyślność umysłu. eines ſonderbare Leichtſinnigkeit erweiſen, czyią osobliwą lekkomyślność pokazać; *to co* nieſtatek. ſiehe die unglaubliche Leichtſinnigkeit dieſes Menſchen, obacz niepodobny do wiary nieſtatek tego człowieka. die Leichtſinnigkeit der Numider iſt ſo groß, nieſtatek Numidow ieſt tak wielki.

Leichtſinniglich, letkomyślnie, lekkomyślnie, płocho, nieſtatecznie, płochomyślnie.

Leid, *n.* bol, żal, ſmutek, utrapienie, kłopot; *to co* Betrübniß; einem Leid verurſachen, bolu, żalu, ſmutku, utrapienia, kłopotu kogo nabawić. Leid empfinden, bol uczuć, żal uczuć, kłopot poczuć, utrapienie czuć. in ſeinem Leide vergehen, z żalu, z bolu, z utrapienia, z kłopotu, życie utracić. das Leid vergrößern, żalu, bolu, utrapienia ſmutku, kłopotu przyczynić, powiększyć. Leid vermindern, kłopotu, żalu umnieyſzyć. das Leid lindern, żal uſpokoić, żal ukoić, kłopot uſpokoić. größtes Leid vergehet mit der Zeit, naywiększy żal, bol, kłopot z czaſem przechodzi, miia. um einen Leid tragen, żałować kogo, w żalu być po kim. es iſt mir leid für dich, żal mi cię, bardzo cię żałuię; für dein Leben, żal mi twoiego życia. es iſt mir deſſen Zuſtand leid, żal mi iego ſtanu, żałuię iego doli. ſich Leid anthun, ſiebie ſamego zabiiać, ſobie ſamemu brać życie. in Leid und Freude mit einem aushalten, w ſmutku y w radosci, zawſze z kiem być wytrzymać, złe y dobre razem z kiem cierpieć. niemanden Leid thun, nikomu nie czynić żalu, nikomu nieſzkodzić. einem nicht zulaſſen, daß er andern Leid thue, nie dopuſzczać komu, aby drugiemu iakie utrapienie czynił. mit im Leide gehen bey einer Leiche, w żałobie z kiem iść, albo w żalu z kiem iść, na pogrzebie czyim.

Leiden, cierpieć, znoſić; mit Unwillen, ungern, po niewoli, nie z ochoty, nie z chęci, *albo* nie z ochotą, nie z chęcią cierpieć; wider Verdienſt, cierpieć to na co ſobie nie zasłużył. gelaſſen leiden, łagodnie cierpieć, ſpokoynym umysłem, nie niecierpliwym. den Schmerz leiden, bol cierpieć, boleść cierpieć. Durſt leiden, pragnienie cierpieć. das wird nicht nur kein Menſch, ſondern auch nicht einmal das Vieh leiden, tego nie tylko człowiek żaden, ale nawet bydle cierpieć nie będzie. mit Geduld, gar leicht, gern leiden, z cierpliwością, łatwo, znoſić, rad cierpieć; z chęcią cierpieć, z ochotą ponoſić. weislich leiden, mądrze znieść, z cierpieć. heldenmüthig leiden, mężnie ponoſić, z męſtwem znoſić. das Unglück leiden, nieſzczeście cierpieć. eines Gewalt leiden, czyli gwałty ponoſić. die Schläge leiden und nichts darzu ſagen, plagi ponoſić, a nic na nie nie mowić. einen als König leiden, kogo iak Krola cierpieć, znoſić. eines Unrecht insgeſammt leiden, czyie, *albo* od kogo wſzyſtkie razem krzywdy cierpliwie znoſić. er kann nicht leiden, daß man ihn anſieht, nie może cierpieć, aby na niego patrzano. wenn es die Zeit leiden wollte, gdy by tylko czas pozwolił, gdy by tylko czas dopuścił. wenn es die Sache alſo gelitten hätte, gdy by była rzecz tak pozwoliła, gdy by był interes tak pozwalał. große Schläge mit tapfern Muthe leiden, wielkie plagi mężnym umysłem wycierpieć, wytrzymać. lieber alles leiden,

leiden, als sich ergeben wollen, raczey wszytko ponieść, wycierpieć, wytrzymać, a niżeli się poddać, a niżeli się poddawać. das man nicht leiden kann, czego wycierpieć nie można. der etwas leiden kann, kto może co cierpieć, *adj.* cierpliwy, cierpliwa, cierpliwe. ich kann diesen nicht vor meinen Augen leiden, ia tego w moich oczach cierpieć nie mogę. Schaden leiden, uszczerbek cierpieć, szkodę ponosić. Niederlage leiden, klęskę ponieść, porażkę odebrać, *a woysku albo kraiu.*

Leiden, das, *n.* cierpienie, ponoszenie, poniesienie, znoszenie, zniesienie, wytrzymywanie, wystrzymanie, z cierpienie, wycierpienie, wystanie, ucierpienie; Christi, Chrystusa; eines Dinges, iakiey rzeczy. dessen Leiden schwer fällt, rzecz ktorey ponoszenie ciężkie. Leiden der Kälte, znoszenie, poniesienie, zimna; des Hungers, wycierpienie głodu; der Hitze, wytrzymanie, upału, gorąca.

Leidenschaft, *f.* cierpienie, znoszenie, a raczey właściwiey cierpliwość.

Leider! *zawolanie*, żal! szkoda! nieszczęście!

Leidig, smutny, żałosny, bolesny. leidiger Tag, smutny dzień, żałosny dzień, bolesny dzień. leidiger Zufall, smutny przypadek, żałosny trafunek. leidiger Tröster, smutek sprawuiący pocieszyciel. leidiges Jahr, smutny, żałosny rok.

Leinlich, znośny. das man leiden kann, co można znieść, zcierpieć. leidliche Schmerzen, znośne bole. leidlicher Wacher, znośna lichwa; *to co*, erträglich; leidlicher Dienst, znośna niewola. den Schmerz leidlich machen, bol znośnym uczynić. einem leidliche Strafe anthun, znośną, znośnieyszą karę komu uczynić.

Leidlich, *adv.* znośnie, cierpliwie; etwas ertragen, co cierpieć, co ponosić, ertrage deine Krankheit leidlich, cierpliwie znoś twoię chorobę. sie kann es nicht leidlich ertragen, ona tego nie może znosić cierpliwie.

Leidtragen, żałobe nosić, żałować, smucić się, smutek, *z czego*, ponosić.

Leidwesen, *n.* żałoba, dola żalu, dola żałoby, doba smutku, smucek, żal. eines Leidwesen vergrößern, komu żalu, smutku przyczynić. in größern Leidwesen stecken, w większym żalu, smutku zostawać, *plur.* w większych żalach zostawać. einen in Leidwesen versetzen, kogo smutku, żalu nabawić, kogo w dolą żalu wprawić, wprowadzić. eines Leidwesen mit ansehen, na czyi żal patrzeć. in Leidwesen gerathen, w smutek wpaść, w żal wpadać. in Leidwesen gesetzt werden, do smutku, do żalu być przyprowadzonym. durch eines Tod Leidwesen empfinden, mieć żal z czyiey śmierci.

Leihen, pożyczyć, pożyczać, komu; dem gemeinen Wesen sechzig tausend Scheffel Waizen, rzeczy pospolitey sześćdziesiąt tysięcy ktorey przenicy; einen Ducaten, czerwony złoty komu pożyczyć; einem seinem Namen wozu, swoiego imienia komu do czego pożyczyć, na pożyczki dać, pożyczanym sposobem; einem Geld, komu pieniądze dać pożyczanym sposobem, pożyczyć. Getraide leihen, zboża pożyczyć. er hat mir vierzehn tausend Gulden geliehen, on mi czternastu tysięcy złotych pożyczyć. Gott hat den menschlichen Dingen einen so großen Mann geliehen, tak wielkiego moża Bog ludzkim rzeczom użyczył, *albo* pożyczył, *ale nie tak zwyczaynie;* sie leihet den Seinigen viel, ona wiele swoim pożycza. ich leihe selbst mein Geld auf Zinse, ia sam pożyczam moich pieniędzy na prowizyią. leihe dein Geld auf gewöhnliche Zinse, pożycz twoich pieniędzy, *albo* day twoie pieniądze na zwyczayną prowizyią.

Leihen, das, *n.* pożyczanie, pożyczenie; auf Zinse, na prowizyią, na interes.

Leiher, *m.* pożyczyciel; auf Zinse, na interes, na prowizyią.

Leim, *m.* kley, karuch; womit die Tischler u. a. das Holz zusammen leimen, ktorym stolarze y inśi, drzewo razem zkleiaią, spuszczaią. mit Leime zusammem fügen, na kley razem wsadzić, kleiem zpuścić; aus Rindsleder kochen, z wołowey skory kley ważyć, powtore gliuka, *albo* ziomka tłusta; Art der Erde, womit Wände und dergleichen gemacht werden, gatunek ziemi, z ktorey ściany y tym podobne rzeczy bywaią lepione, słąwiane.

Leimd, prześcieradło, chusta, płachta.

Leimen, kleić, zkleiać. mit Leime zusammen fügen, kleiem razem spuszczać, na kley osadzać, na kley wsadzać, na kley dawać; etwas, co. was frisch

 geleimet

geleimet, geht nicht leicht wieder von einander, co świeżo nie dawno ieſt ſkleione to' ſię nie łatwo rozklei. leime es mit warmem Leime, ſkley to gorącym kleiem.

Leimen, das, n. kleienie, zkleianie; der Breter, tarcic, deſzczek; der Karten, kart.

Leimer, m. kleynik, zkleiacz; geſchickter, ſpoſobny, ſprawny.

Leimern, ziemny, glinkowaty, z glinki. leimerne Wand, z glinki ściania robiona.

Leimgrube, f. doł w ktorym glinę do lepienia kopią.

Leimruthe, f. laska lepem napuſzczona, na ptaki poſtawiona.

Leimſtange, f. laska, żerdka, na ktorey lep, na łapanie ptakow.

Leimung, f. kleienie, zkleianie, zkleienie; ſtarke, mocne; friſche, świeże.

Lein, n. ein Gewächs, *krzew pewny*, len; roher, ſurowy; ungeröſter, nie wyprawny; zarter, cieniutki, cieniuteńki. von Leine, ze lnu, *adj.* lniany, lniana, lniane.

Leine, f. lina, ſznur; langer Strick, długi ſznur; von Hanfe, z konopi.

Leinen, lniany. leinene Kleider, lniane ſuknie. leinene Wäſche, lniana bielizna.

Leinlach, n. chuſta. kleines Leinlach, mała chuſta; zerriſſenes, podarta.

Leinöl, n. lniany oley, ze lnu wybiiany; bitteres, gorzki; ſüſſes, słodki; gutes, zum Brennen und Schmieren, aber nicht zum Eſſen, dobry do palenia y ſmarowania, ale nie do iedzenia; ſchädlich für die Bruſt, ſzkodliwy na pierſi.

Leinſaamen, m. len ziarno, naſienie, lniane ſiemie; zum Säen, do ſiania, do ſiewu.

Leinſaat, m. len zaſiany, na polu, na zagonach.

Leinſter, Landſchaft in Irrland, ziemia w Irlandyi.

Leintänzer, m. tanecznik po ſznurze, ſznurotanecznik.

Leinwand, f. Leinwand, płotno. von Leinwand, płocienny. Kleid von Leinwand, ſuknia z płotna, ſuknia płocienna. in Leinwand gekleidet, w płotno ubrany, w płotno uwinięty, płotnem odziany. ein in Leinwand gekleideter alter Mann, w płotno przybrany, płotnem odziany ſtarzec. der mit Leinwand umgeht, ktory płotnem ſię bawi, płociennik, *adject.* dergleichen Handlung, płocienny handel, handlowanie płotnem.

Leinwandhändler, m. płocienny kupiec, handlarz płocienny, płotnem handluiący.

Leinwandhandel, m. handel płocienny, kupczenie płotnem.

Leinwandkrämer, m. kramarz płocienny, kramarz płotno przedaiący.

Leinweber, m. tkacz lniany, ktory płotno ze lnu robi, tka, knap.

Leipzig, Stadt in Meißen, Lipsk, Lipska miaſto w Miſnii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego, *albo* do tego miaſta należący, Lipski, Lipska, Lipskie; einer daher, Lipſczanin; eine daher, Lipſczanka; berühmte Stadt Leipzig, sławne miaſto Lipsk; ſchöne, piękne, und prächtige, y wſpaniałe; die großen Handel treibt, ktore prowadzi wielki handle; Univerſität daſelbſt, Akademia Lipska; eine von den vornehmſten in Europa, iedna z nayprzednieyſzych w Europie; Leipzig liegt am Pleißfluſſe, Lipsk leży nad rzeką Pliſſą; voller prächtigen Häuſer, pełne wſpaniałych domow, und höflichen Einwohnern, y ludzkich, grzecznych, obywatelow.

Leipziger, m. Lipſczanin. einer von Leipzig, kto z Lipska ieſt.

Leier, f. lira, unangenehmes Inſtrument, niemiły do grania inſtrument.

Leiſe, ſachte, powolny, cichy. leiſe Stimme, cichy, powolny głos, niby zawieſzony, z zatrzymywanym oddechem. leiſer Gang, powolne chodzenie, z wolna chod, pomalutunku ſtąpanie. leiſe Rede, powolna mowa, z wolna mowienie, pomaluteńku mowienie. leiſer Schlaf, wolny ſen, maleńkie, wolne, nie twarde ſpanie.

Leiſe, *adv.* powoli, zwolna, bardzo pomału, pomaleńku, na palcach; fortgehen, poſtępować; reden, mowić. kranke Leute reden, und gehen leiſe fort, chorzy ludzie mowią y chodzą powoli, bardzo pomaleńku. leiſe einander fragen, powoli, z cicha między ſobą pytać, wypytywać ſię.

Leisnig, Stadt in Meißen, Leśnica, miaſto w Miſnii; von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Leśnicki, Leśnicka, Lesnieckie; einer daher, Leśniczanin; einer daher, Leśniczanka.

Leiſte, f. liſtwa, womit etwas zuſammen gefüget wird, ktorą co bywa wraz zbite,

zbite, aby się razem trzymało. mit Leisten hinein machen, listwę podłożyć; äußerste am Tuche, krayka, brzeg, kraieczka.

Leisten, *m.* kopoty, worauf die Schuster die Schuhe machen, na ktorym szewcy trzewiki robią. Dinge, welche über einen Leist geschlagen sind, rzeczy, na iedno kopito, iednym kroiem robione. sie sind alle über einen Leist geschlagen, oni wszycy na iedno kopyto robieni. alle über einen Leisten schlagen, wszystkie na iedno kopito, buty albo trzewiki robić.

Leisten, świadczyć, wyświadczać, wyświadczyć, czynić, dawać; einem Hülfe, dawać komu pomoc. einem sein Versprechen leisten, komu obietnicę swoię ziścić, obietnicę wypełnić, według obietnicy co uczynić, obiecaną łaskę wyświadczyć, obietnicy dotrzymać. einem einen Dienst leisten, komu przysługę wyświadczyć. dieser Mann hat dem gemeinen Wesen viele wichtige Dienste geleistet, ten mąż wiele ważnych przysług uczynił, wyświadczył, rzeczy pospolitey. ich habe keine Gelegenheit, dir solchen Dienst zu leisten, niemam żadney okazyi do wyświadczenia ci tey przysługi. er verdienet das nicht, was sie ihm leisten, on na to nie zasługuie, co wy mu świadczonią, co wy dla niego czynicie. einen Eyd leisten, przysięgę uczynić, przysięgę wykonać. er will den Eyd nicht leisten, on nie chce przysięgi czynić, niechce przysięgi wykonać.

Leistenschneider, *m.* kopyciarz, kopytnik, kopytorob, kopytocios.

Leistung, *f.* świadczenie, czynienie, wyświadczenie, uczynienie. durch Leistung der Hülfe, przez wyświadczenie pomocy.

Leiten, prowadzić, wieść; das Wasser durch eines andern Grund und Boden, wodę przez cudzy grunt y pole. von vier Quellen her die Pflichten leiten, ze czterech źrzódeł, powinności, wyprowadzać; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki prowadzić.

Leiter, *m.* wodz, prowadca, wodnik, *od ktorego*, Comp. przewodnik; des Wassers, wod, *powotre znaczy to co*, Gerüste, drabina, worauf man in die Höhe steigt, po ktorey w gòrę wychodzą. die Leiter anlegen, drabinę przystawić. die Leiter ist zerbrochen, drabina się złamała. auf der Leiter in die Höhe steigen, do gòry po drabinie wyleść. eine Sprosse in der Leiter, szczebel u drabiny; die Seitenbäume derselben, żerdzie drabinne, w ktore szczeble wchodzą. *potrzecie znacny*, Folterwerkzeug, instrument do katowania. einen auf die Leiter spannen, kogo na katowni rozciągnąć, rozpiąć do męczenia go.

Leithammel, *m.* baran, w trzodzie; unter den Schaafen, między owcami.

Leitmeritz, Stadt in Böhmen, Lutomierz, miasto w Czechach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należacy, *adj.* Lutomierski, Lutomierska, Lutomierskie; einer daher, Lutomierzanin; eine daher, niewiasta z Lutomierża, Lutomierzanka; Weise, *adv.* po Lutomirsku.

Leitseil, *n.* lina do obracania, albo do prowadzenia, do ciągnienie.

Leitstern, *m.* gwiazda żeglarska, cynozura, po ktorey się żeglarze miarkaią.

Leitung, *f.* prowadzenie, wiedzienie, wyprowadzanie, poprowadzenie; des Wassers, wod. etwas, nach eines Leitung thun, co za przywodem czyim, za powodem czyim uczynić. die künstliche Leitung des Wassers, sztuczne wody prowadzenie.

Lemberg, Stadt in Polen, Lwow, miasto w Polszcze; Hauptstadt des Rußlands, stołeczne miasto Woiewodstwa Ruskiego; die andern in Schlesien, drugie w Sląsku, Lwow, albo Lemberga; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Lwowski, Lwowska, Lwowskie; einer daher, Lwowczyk; eine daher, Lwowka, Lwowianka, *adverb.* po Lwowsku.

Lemgow, Stadt in der Graffschaft Lippe, Lemgow, miasto w Hrabstwie Lipskim w Niemczech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasto należący, Lemgowski, Lemgowska, Lemgowskie; einer daher, kto z Lemgowa, Lemgowczyk; eine daher, ktore z Lemgowa, Lemgowianka.

Lencken, schylić, nakłonić, skłonić; einem wie er will, kogo iak on chce; durch seine Rede, przez swoię mowę; die schwachen Gemüther, słabe umysły nakłonić, nakręcić, iak kto chce; sich vom Wege ab, z drogi ziechać, z drogi się uchylić. einen womit lencken,

cken, kogo czym nakłonić; die Natur nach der Zeit, urodzeniem kierować według czasu; einen lencken, rządzić kiem, powodować kogo. sich zum Verderben lencken, siebie do ruiny nakłonić, w ruinę w prawić; gegen Mittag, ku południowi; gegen das Meer, ku morzu; gegen Mitternacht, ku północy. ich habe ihn mit zwey Worten gelencket, ia go dwiema słowami nakłoniłem. der andere läßt sich nicht lencken, a drugi nie daie się nakłonić.

Lenckseil, *n.* lina do kierowania.

Lenckung, *f.* nakłonienie, nakłanianie, nachylanie, nachylenie, zchylenie, uchylenie.

Lende, *f.* lędźw; einschlagen, ledźwie połamać. wo du mich heute böse machest, sollst du gewiß mit ganzen Lenden nicht wegkommen, ieżeli mię, dzisiay rozgniewasz, toż całemi lędźwiami nie wyidziesz ztąd.

Lendenbraten, *m.* pieczenia od łuda, legawa pieczenia.

Lendenbruch, *m.* lędźwi łamanie, łudu poprzetrącanie.

Lendenstein, *m.* kamień w nerkach; haben, na kamień w nerkach chorować.

Lendensüchtig, scyatyk, na scyatykę chory, scyatykę cierpiący.

Lendenweh, *n.* scyatyka, choroba w krzyżu, w lędźwiach w krzyżowey kości.

Lens, Ort in Flandern, Lensa, miasto we Flandryi; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego, albo do tego miasto należący, Lensański, Lensańska, Lensańskie; einer daher, Lensańczyk; eine daher, Lensanka.

Lentini, Stadt in Sicilien, Lentini, miasto w Sycylii, *poł.* Leontium.

Lenz, *m.* wiosna. s. Frühling.

Leon, Stadt in Spanien, Leon, miasto w Hiszpanii; *potym powtore*, Königreich in Spanien, Krolestwo w Hiszpanii.

Leondari, Stadt in Neapolis, Leondary, miasto w Neapolitańskim.

Leonhard, Mannsnamen, Leonard, imie męszczyzny.

Leopard, *m.* ein Thier, Lampert, zwierz pewny.

Leopold, Mannsnamen, Leopold, imię męszczyzny.

Levanto, Stadt in Griechenland, Lepanto, miasto w Grecyi, *połac.* Naupactus.

Leppisch, śmieszny, figlarny, głupi. leppische Sache, śmieszna y głupia rzecz.

Lerche, *f.* skowronek, ein Vogel, ptak, mit einer Kappe, z czuben.

Lerchenbaum, *m.* modrzew, drzewo. von Lerchenbaume, z modrzewia, modrzewowy.

Lerchenschwamm, *m.* modrzewowa gębka, goryczka biała.

Lerida, Stadt in Spanien, Lerida, Gierda, miasto w Hiszpanii.

Lerm, *m.* tumult, trwoga, zamieszanie, erschrecklicher Lerm, straszliwy tumult.

Lernen, uczyć się; geschwind, prędko; anders woher, zkąd imąd; länger, dłużey; leicht, besser, rühmlich, łatwo, lepiey, sławnie się uczyć; fleißig, kürzlich, gar niemals, pilno, krotko, wcale się nigdy nie uczyć; eben so, tak też się uczyć. was vom Rechte kann gelernet werden, tego co się można z prawa nauczyć; im Alter die griechische Sprache, w starości Greckiego się ięzyką uczyć. die freyen Künste bey einem, uczyć się swobodnych sztuk u kogo. auf den Instrumenten spielen lernen, uczyć się na instrumentach grać. vieles lernen, und auch wieder verlernen, wiele się uczyć, y znowu się oduczyć, *to iest*, zapamiętać; von einem, od kogo; die Rechte eines Dinges, prawa o iakiey rzeczy. schwere Dinge nothwendiger Weise lernen, z potrzeby rzeczy trudnych się uczyć. an eines Gelde lernen, wozu das Geld gut sey, na czyich pieniądzach nauczyc się, na co pieniądze dobre. fleißiger bitten und betteln lernen, uczyć się, pilniey prosić y żebrać. aus der Erfahrung lernen, z doświadczenia się uczyć, doświadczeniem się nauczyć; alle Wissenschaften, wszystkich umięiętności. etwas gar langsam lernen, czego się wcale powoli uczyć. eine Kunst lernen, sztuki się iakiey uczyć; etwas oben hin, co na prędce się nauczyć, połapać, pochwytać, *w takim też sensie mowi się*, begierig die griechische Sprache lernen, z chęcią, z upragnieniem uczyć się greckiego ięzyka. etwas von stummen Lehrmeistern (Büchern) lernen, co od niemych Naukmistrzow, *to iest*, z książak uczyć się; etwas gründlicher, co gruntowniey; den Ackerbau, ziemiaństwa, rolnego gospodarstwa się uczyć; etwas woran können, móc się z czego co nauczyć. gute Künste sollst

ſollſt du lernen, dobrych ſztuk powinienes ſię uczyć. etwas gelernet haben, nauczyć ſię czego było. nichts gelernet haben, nic ſię nie nauczyć. er hat nichts gelernet, on ſię nic nie nauczył.

Lernen, das, *n.* uczenie ſię, nauczenie ſię, poymowanie, pochwycenie, zrozumienie.

Lernender, *m.* uczący ſię, uczeń, na naukę chodzący, nauki ſłuchaiący.

Lernzeit, *f.* czas nauki, czas na naukę, czas do uczenia ſię, nauczenie ſię.

Leſcar, Stadt in Frankreich, Leſkara, miaſto we Francyi; einer daher, Leſkarczyk; eine daher, Leſkarka, *adj.* Leskarski, Leskarska, Leskarskie.

Leſchen, galić, zgaſić, przygaſzać, przygaſić, zagaſzać, zagaſić, wygaſzać, wygaſić; das Feuer, ogień; die Feuersbrunſt; den Durſt, pożar ogniowy; pragnienie; mit Trinken, napoiem. die Schuld leſchen, dług wypłacić, długi poznoſić. was dich nicht brennt, laß ungeleſcht, das leſche nicht, co cię nie parzy, zoſtaw tak niegaſzone, tego nie gaś, *znaczy:* co do ciebie nie należy, o to ſię nie pytay, w to ſię nie wdaway.

Leſchen, das, *n.* gaſzenie, zgaſzenie, przygaſzanie, przygaſzenie, zagaſzanie, zagaſzenie, wygaſzanie, wygaſzenie.

Leſchpapier, *n.* ſzary papier y miętki do mazania, bibułą, nazywaią, w ſkołach.

Leſchung, *f.* zgaſzenie, gaſzenie, zagaſzenie, przygaſzenie, przygaſzanie; des Durſtes, pragnienia; des Feuers, ognia; mit Waſſers, wodą.

Leſen, czytać; aufmerkſam, uważnie; fleißig, mit Fleiße, pilnie, z pilnością; ſehr gern laut und ſtark, rad czytać, głośno y mocno y wiele; angenehm und ſehr richtig, przyiemnie y bardzo dobrze czytać. eine Rede leſen, mowę iaką czytać; ein Buch, kſiązkę czytać; eines Buch leſen, czyią kſiążkę czytać; einem ein groß Buch vorleſen, komu, albo przed kim, wielką kſiążkę czytać; von ſich ſelbſt, z ſwoiey ochoty, z ſwoiey checi czytać. etwas ſehr fleißig leſen, co bardzo pilno czytać; eines Bücher, czyie kſiążki czytać; er lieſt gern die alten Poeten, on rad czyta dawnych Poetow. jener gelehrte Menſch hat viele Hiſtorien geleſen, tamten uczony człowiek wiele hiſtoryi czytał. lis oft die Briefe des Cicero, czytay często liſty Cicerona. wer nicht viel lieſt, der kann kein gelehrter Menſch werden, kto nie wiele czyta, ten nie może być uczonym człowiekiem. von allen geleſen werden, od wſzyſtkich być czytanym. leſen, ſchreiben und rechnen lernen, czytać, piſać y rachować ſię uczyć. einen leſen lehren, uczyć kogo czytać. auf Univerſitäten Collegia leſen, po Akademiach Collegia czytać, w kole ſłuchaiących czytać. juriſtiſche, philoſophiſche Collegia leſen, prawne, filozoficzne Collegia czytać, w kole uczących ſię prawa, filozofii czytać. der fleißig juriſtiſche Collegia lieſt, ktory pilno prawne czyta Collegia, czyta prawne koło. er lieſt ein ſchönes Buch, aber er verſteht es nicht, on czyta piękną kſiążke, alo iey nie rozumie. du haſt es geleſen, aber nicht verſtanden, ty czytałeś ale nie zrozumiałes. lis, was ſchwer iſt, noch nicht, co cieżkiego ieſt, ieſzcze nie czytay. lieſt du nicht dieſes? nie czytaſz ty tego.

Leben, das, *n.* czytanie, przeczytanie, czytywanie; eines Briefes, iakiego liſtu; eines Buches, iakiey kſiążki; vieler Autoren, wielu piſmodawcow. einen im Leſen unterweiſen, kogo czytania uczyć. im Leſen inne halten, w czytaniu oddech zatrzymać, w ſobie zaſtanowić.

Leſepult, *n.* mieyſce wyżſze do czytania, do czytywania.

Leſer, *m.* czytelnik. den Leſern zum Vergnügen dienlich ſeyn, czytelnikom, być zdatnym do ukontentowania. Leſer bey Tiſche, czytelnik do ſtołu.

Leſerlich, czytelny. leſerlich ſeyn, czytelnym być. leſerliche Schrift, czytelne piſmo.

Leslich, czytelny, co czytać ſnadno można. lesliche Buchſtaben, czytelne litery.

Leſtern, łaiać, beſztać, ſzkalować, wadzić ſię. ſ. Läſtern.

Leſung, *f.* czytanie; leichte, łatwe; ſtete, nieuſtanne; der beſten Bücher, naylepſzych kſiążek.

Lette, *f.* ziemia cegłowa, Erde, woraus die Ziegel gebrennt werden, ziemia, z ktorey cegła bywa palona.

Letten, Theil von Inſland, Letcya, część Inflant, inaczey, Litlandia.

Letter, *m.* drabiny, drabinki, ſliterki do wozu.

Letticht, błotniſty. lettichter Weg, błotniſta

sta droga. leichter Fußsteig, błotnista ścieżka.

Letzen, sich, pożegnać się na wieki z kiem, ostatnie uczynić pożegnanie.

Letzt, ostatni. letzte Zeiten, ostatnie czasy. auf die letzte Seite zuerst antworten, na ostatnią stronę karty naypierwey odpisować. zuletzt setzen, na ostatku co położyć. unter die letzten in der Bataille stellen, między ostatniemi na batalii stać. letzter Haufen, ostatnia straż. letzter Tag des Lebens, ostatni dzień życia. letzter Monat des Jahres, ostatni miesiąc roku. eines letzten Athem auffassen, ostatni dech czyi, ostatniego ducha czyiego odebrać. letzter Theil des Briefes, ostatnia część listu. letztes Buch, ostatnia książka. der letzte Krieg ist von den Sabinern angefangen worden, ostatnia woyna była przez Sabiny zaczęta. ich habe mich zuletzt, als der Letzte retiriret, ia na ostatku, iak ostatni odszedłem. der letzte Tag, ostateczny dzień. in den letzten Zügen liegen, w ostatnim zgonie być życia, iuż konać. zum letzten Male einen sehen, ostatni raz kogo widzieć. zum letzten, na ostatek. letzter ohne einen, przedostatni. letzter ohne zwey, przed przedostatni.

Letztens, *adv.* na ostatek; die Sachen, welche in die Tempel geschenket worden, wegnehmen, rzeczy, ktory były do kościołow darowane, precz zabrać. letztens einem die Verrichtung auftragen, na ostatek sprawienie interesu włożyć na kogo. letztens einem ein Buch abgeschickt haben, naostatek komu książkę odesłać. letztens sich gegen seine Kinder so verhalten, naostatek tak sobie z dziećmi swoiemi postępować. letztens ist nicht zu schreiben, naostatek niema nic pisać.

Letztlich, ostatni raz, ostatniem razem; ist er bey uns gewesen, był on u mnie.

Levante, Länder gegen Orient, sonderlich klein Asien, Wschod, kraie położone na Wschod słońca, a osobliwie zaś mała Azya.

Leucate, Stadt in Frankreich, Leukata, miasto we Francyi.

Leuchte, *f.* lampa; voll Oel, pełna oliwy; brennt sehr hell, pali się iasno.

Leuchten, świecić, przyświecać. der Mond leuchtet mit fremdem Lichte, księżyc świeci cudzym światłem. der Glanz unserer Herrschaft leuchtet den Völkern, iasność naszego państwa przyświeca narodom. die Tugend leuchtet im Finstern, cnota świeci w ciemnościach. für sich leuchten, swoiem własnym światłem świecie; von einem großen Feuerglanze, świecić od wielkiey iasności ognia.

Leuchten, das, *n.* świecenie, przyświecanie; des Mondes, księżyca.

Leuchtenträger, *m.* latarnik, latarnionosz, co latarnią nosi.

Leuchter, *m.* lichtarz, świecznik; hölzerner, drewniany; eherner, mosiężny.

Leue, *m.* lew. s. Löwe.

Leugnen, przeczyć, zapierać, mowić że nie. er leugnet das, on to przeczy.

Levi, Mannsnamen, Lewi, imię męszczyzny.

Levite, *m.* Lewita, jüdischer Geistlicher, żydowski duchowy. einem einen Leviten geben, *to ma znaczyć*, wyłaiać kogo, natrzeć uszow komu.

Levitisch, lewitycki, *to co*, Lewitow iest. levitischer Dienst, lewity posługa.

Leumund, *m.* dobre imie, sława. guter Leumund ist besser als Reichthum, dobre imie iest lepsze iak bogactwa. es kömmt auf dessen Leumund an, chodzi o iego dobre imie. es ist auf meinen Leimund angekommen, chodziło o moię sławę. es kann auf deinen Leimund ankommen, może chodzić o twoy honor, o dobre imie.

Leute, *plur. m.* ludzie, *to co*, Menschen, vollkommen, doskonali; wunderswürdige, podziwienia godni; reiche, bogaci; geringe und arme, nikczemni y ubodzy; grobe, fremde, prości, obcy; ehrgeizige, wynieśli; tolle und ruchlose, głupi y ladaco; ansehnliche und berühmte, poważni y sławni; ruhmbegierige, chciwi, chwały; stolze, pyszni, napuszeni; ungerechte, niesprawiedliwi, kühne, śmieli, dogütige, dobrotliwi; rechtschaffene, gelehrte und kluge, dobrzy, uczeni y roztropni. elende, vorsichtige und freundliche, mizerni, baczni y weseli; grausame, neugierige, grundböse, okrutni, ciekawi nowin, y z gruntu źli, z kretesem źli; fleißige und erfahrne, pilni y maiący doświadczenie, und höfliche, y ludscy, grzeczni; unbändige, wyuzdani; ausländische, cudzoziemscy; artige und geschwätzige, żartobliwi y rozmowni; betriegliche und liederliche, oszukuiący y hultaie; treue, wierni; standhafte, stateczni; tapfere, mężni,

mężni, waleczni; muthige, odważni; dankbare, ehrliche, ansehnliche, wdzięczni, uczciwi, pozorni, okazali, und redliche, y rzetelni, rzadkiey rzetelności; schlechte, ladaco; unbekannte, unmenschliche, niewiadomi, nieludcy; gottlose, niezbożni; scharfsinnige, dowcipni, przemyślni, bystrego dowcipni, bystro myślący; freche, zuchwali; arbeitsame, pracowici; galante, grzeczni, osobliwey grzeczności; leichtfertige, swywolni, rozpustni, niepomierney swywoli, rozpusty; gutthätige, dobroczynni; geile und verhurte, lubieżni y kurewnicy; zänkische, zwadliwi, kłutliwi; bescheidene, skromni, układni, piękney skromności, wielkiey układności, ślicznego ułożenia; treulose und böse, chytrzy, niewierni, w ktorych sama chytrość y niewierność; vom Lande, ze wsi, wieśniacy; fromme und unsträfliche, podściwi y winni; weise, mądrzy, und ansehnliche, y poważni, znaczney powagi; verruchte, niecnotliwi, niecnoty, zbrodnie; gewissenhafte, sumienni, podściwego y dobrego sumnienia; einfältige, prostacy; alberne, głupi; hohe und niedrige, wyżsi y naynižsi; geringe, podli; schändliche, szpetni, bezecni; über die maaßen viele, nad miarę wiele ludzi. nicht unter die Leute kommen, nie bywać między ludźmi. der nicht gern viele Leute um sich hat, ktory nie rad wiele ludzi miewa koło siebie. viele Leute stehen um ihn herum, wiele ludzi koło niego stoi, wiele ludzi w koło go oraczaią. nicht gerne unter die Leute gehen, nie rad między ludzi iść. etwas unter die Leute bringen, co między ludzi roznieść, między ludzi rozsiać. unter die Leute kommen, ausgebracht werden, między ludzi wyść, bydź wyniesionym. unter die Leute kommen, sich unter ihnen befinden, przyść między ludzie, między ludźmi się znaydować. vor allen Leuten, przed wszystkiemi ludźmi. den Leuten in die Mäuler kommen, ludziom na ięzyki przyść. na ięzyki u ludzi przychodzić. das alle Leute wissen, to wszyscy ludzie wiedzą, to wszystkim wiadomo, to wszyscy o tym wiedzą. nicht unter die Leute kommen können, sich daheim halten, nie moc iść między ludzi, w domu siedzieć, w domu się zamykać.

Leutenant, *m.* Porucznik pod Horągwią, tak u Konnych, iak y u Piechoty.

Leuteschen, odludek, dziki, ktory unika przed ludźmi, ktory niechce z ludźmi przestawać. leuteschen seyn, odludkiem być, stronić od ludzi, dzikim być, nie pokazywać się ludziom, bać się ludzi, nie być śmiałym do ludzi, sam tylko być, osobno. stets leuteschen gewesen seyn, zawsze być było odludkiem, dzikim, zawsze było stronić przed ludźmi. er ist schon nicht mehr leuteschen, on nie iest więcey odludkiem, dzikim.

Leutsch, Stadt in Ungarn, Lewocza, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Lewock, Lewocka, Lewockie; einer daher, Lewoczanin; eine daher, Lewoczanka.

Leutselig, ludzki. leutseliges Gemüth, ludzki umysł, ludzkie serce. leutseliger Mensch, ludzki człowiek, dobrotliwy. leutseliger Herr, ludzki pan.

Leutseligkeit, *f.* ludzkość, dobrotliwość; geziemet allen, zdobi wszystkich.

Leutseliglich, *adv.* ludzko, z ludzkością; hören, słuchać; reden, mowić z ludzkością.

Leuwarden, Stadt in Westfriesland, Leuwarda, miasto w Zachodniey Fryslandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Leuwardski, Leuwardska, Leuwardskie; einer daher, kto z tego miasta, Leuwardczyk, Leuwardczanin; einer daher, Leuwardka, Leuwardczanka; Art, Weise, po Leuwardsku.

Lewa, Stadt in Ungarn, Lewa, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Lewski, Lewska, Lewskie, albo Lewański, Lewańska, Lewańskie; einer daher, kto z tego miasta, Lewczyk, Lewańczyk; eine daher, ktora z tam tąd, Lewka, Lewanka.

Lexicon, *n.* słownik, książka, w ktorey słowa iakiego ięzyka spisane; *synonyma, dykcyonarz*, wszystko nie po Polsku; Mownik, słowksięga.

Leyd, *n.* żal, bol. s. Leid.

Leyden, Stadt in Holland, Leyda, miasto w Hollandyi, *połac.* Lugdunum Batavorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miastą należący, Leydeński, Leydeńska,

ska, Leideńskie: einer daher, Leydeńczyk; eine daher, Leydenka. die Zeitung von Leyden, Gazeta Leydeńska.

Leyder! ah! żal! żal wielki! zguba! ſzkoda! nieſzczęście! biada! ſo weit gehen wir leyder! von unſern Eltern ab, tak bardzo odrodni, ah żal wielki; ieſteśmy od naſzych przodkow; tak bardzo odrodzilismy ſię, ah ſzkoda!

Leydweſen, *n.* żal, bol, boleść, doba żałoſna, zoſtawanie w ſalu.

Leye, Fluß in den Niederlanden, Ley, rzeka w Niskim Kraiu.

Leyer, *f.* lira, muſikaliſches Inſtrument, oder auch Geſtirn am Himmel, inſtrument do grania, albo też gwiazda na niebie. auf der Leyer ſpielen, na lirze grać. auf der Leyer lernen, uczyć ſię na lirze auf einer Leyer bleiben, zawſze iedno na lirze grać, *to ieſt*, zawſze iedno mowić, zawſze iedno śpiewać. zur Leyer gehörig, do liry należący, lityczny.

Leyern, *słowo w słowo*, *lyrować*, na lirze grać, na lirze wygrawać; *powtore znaczy:* veriren, prześladować, obracać, nagabać, wyśmiewać; einen, kogo.

Leyermann, *m.* liryſta, gracz na lirze, wygrawacz na lirze.

Libanus, *m.* Liban, Gebirge, gòry.

Libau, Stadt in Preuſſen, Libawa, albo Lubawa miaſto w Pruſſach.

Liberey, *f.* barwa; Kleidung der Bedienten, barwa dla ludzi służących, *liberyia.*

Licent, *m.* cło, myto; von etwas, od czego; von den Wagen, od wozow.

Licenciat, *m.* Licencyat, tytuł y ſtopien Uczoności w Akademiach.

Licht, *n.* światło; natürliches, przyrodzone, wrodzone, rodowite, ſamorodne; fremdes, obce; helles, iaſne; klares, iare; gemeines, angenehmes, reichliches, poſpolite, przyiemne, obfite: ungewöhnliches, niezwyczayne; eigenes, własne; geringes, ſchwaches, wahres, małe, słabe, prawdziwe; ſtetes, mäßiges, zweifelhaftes, nieuſtanne, pomierne, wątpliwe; erblicken, zobaczyć, poſtrzec. einen des Lichts berauben, pozbawić kogo światła, odebrać komu światło. des Lichts genießen, używać światła. einem klarer als das Sonnenlicht vorkommen, iaśnieyſze ſię co komu zdawa od słonecznego światła. heimliche Dinge an das Licht bringen, skryte rzeczy na światło wynosić. etwas in das Licht, an das Licht ſtellen, co na świetle poſtawić, co na światło wyſtawić. vor Lichte, przed światłem. reichlich mit Lichte erfüllen, rzęſiſto światłem napełnić. mit anbrechendem Lichte, rowno ze dniem, iak tylko dzień. den Kranken im Lichte haben, chorego na świetle trzymać; gemachtes, zrobione światło; ewiges, wieczne; helles, iaſne; göttliches, großes, mittelmäßiges, boskie, wielkie, śrzednie; dunkeles, kleines, volles, ciemne, małe, zupełne; blinkendes, łyſzczące ſię; zunehmendes, przybywaiące; angebranntes, zapałone. bey Nacht eines Licht aufſetzen, w nocy żwiatło zaświecić; einem vortragen, światło nieść przedkiem. einem Licht verbauen, zabudować komu światło. einem Licht vorhalten, trzymać przedkiem światło. der Mond wird von dem Lichte der Sonne erleuchtet, księżyć ieſt światłem od słońca oświecony. von ſeinem Lichte anbrennen, od ſwoiego światła, *albo* ſwoiem światłem zapalić. an das Licht ſetzen, na światło wyſtawić. das Zu- und Abnehmen des Lichtes, przybywanie y ubywanie światła. das Licht verdunkeln, światło przyćmić, światło przyciemnić; auslöſchen, wygaſić. bey Lichte, przy świetle. ein großes Licht läßt ſich ſehen, wielkie światło daie ſię widzieć. von Lichtern helle werden, od światła iaſno być, od światła widzieć. ohne Licht weggehen, bez światła iść dokąd. Licht verbergen, światło skryć. einem im Lichte ſtehen, komu światło zasłaniać. Licht von Inſelt, świeca łoiowa. Lichter von Inſelt ziehen, świece z łoiu robić świece maczac. Dacht des Lichts, knocwe świecy, knot świeczny. das Licht putzen, utrzyć świecy nos, poprawić świecy. Licht in der Laterne tragen, światło w latarni noſić. Licht in einer Sache geben, dać światło w iakiey rzeczy, dać obiaśnienie komu w iakiey rzeczy. Licht in einer Sache haben, mieć światło, mieć obiaśnienie, mieć wiadomość w iakiey rzeczy. Licht in einer Sache bekommen, światła nabyć w iakiey rzeczy, obiaśnienia doſtać w iakiey rzeczy, wiadomości nabyć w iakiey rzeczy. ſich ſelbſt im Lichte ſtehen, ſobie ſamemu światło zasłaniać, *to ieſt*, ſiebie ſamemu przeſzkadzać, *albo* o ſiebie ſamego

go niedbać. hinters Licht führen, za światło, zaprowadzić kogo, *to ieſt*, zwodzić kogo. bey Lichte verfertigen, przy świetle co robić, gotować. bey Lichte arbeiten, ſtudieren u. d. gl. przy świetle pracować, uczyć ſię y podobne rzeczy robić. einem das Licht ausblaſen, *słowo w słowo, światło komu zadmuchnąć*, *to ieſt*, zabić kogo. bey Lichte etwas beſehen, *przy świetle co oglądać*, *to ieſt*, z rozeznaniem rzecz uważać.

Lichtarbeit, *f.* robota przy świetle; kleine, mała robota, robotka.

Lichte, iaſny, świcący. lichte Farbe, świcący kolor. lichte Nacht, iaſna noc. lichte machen, oświecić, iaſno czynić, światło dawać. alles mit ſeinem Lichte licht machen, wſzſtko ſwoiem światłem oświecić. die Nacht mit Fakeln lichte machen, noc fakłami oświecić; einen Wald, las; einen Baum, drzewo iakie oświecić, *znaczy*, die allzu dicken Aeſte aus ihm hauen, geſte gałęzie na niem powycinaiąc. es wird lichte, świta; der Tag bricht an, dnieie.

Lichtenberg, Namen vieler Oerter, Lichtenberg, imię wielu mieyſc.

Lichtenburg, Stadt in Oberſachſen, Lichtenburg, zamek w Wyśniey Sakſonii.

Lichteneck, Schloß in Briſgau, Lichtenek, zamek w Brysgawſkim.

Lichtenfels, Stadt in Franken, Lichtenfels, miaſto w Frankonii.

Lichtenſtein, Namen unterſchiedener Oerter, Lichtenſztein, imie rożnych mieyſc. *adj.* Lichtenſzteńſki, Lichtenſzteńſka, Lichtenſzteńſkie.

Lichterloh, płomieniſty. lichterloh brennen, płomieniem gorzeć.

Lichtkerze, *f.* świeca; die helle leuchtet, ktora iaſno świeci.

Lichtknecht, *m.* chłopiec; worauf man die faſt verbrannten Lichter ſetzet, na ktorym kładą prawie dopalone świece.

Lichtkorb, *m.* koſz na świece. die Lichter ſind im Lichtkorbe, świece ſą w koſzu.

Lichtlein, *n.* świeczka; dünnes, cieniuteńka; das nicht recht brennet, ktora ſię źle pali.

Lichtmücke, *f.* świecący robaczek; fliegt bey Nacht, w nocy lata.

Lichtputze, *f.* ſzczypce, do ucierania świecy noſa, do poprawiania świecy.

Lichtputzen=Käſtlein, *n.* kładka pod ſzczypce.

Lichtſcheere, *f.* ſzczypce; ſcharfe, oſtre; von Silber, ze ſrebra.

Lichtſchirm, *m.* cienik, zasłonka, przed świecą, przed światłem.

Lichtſcheu, nielubiący światła, troniący przed światłem; Menſch, człowiek.

Lichtſchnuppe, *f.* nos od świece, w ſzczypcach pozoſtały.

Lichtträger, *m.* świeco-nośnik, ten co świece przed kiem noſi.

Lichtwurm, *m.* ćma, robak lataiący; der des Abends um die brennenden Lichter herum fliegt, ktory w wieczor, około palących ſię świec lata.

Licitiren, targować ſię, cenić, podawać, nie dawać tyle, więcey, mniey, etc.

Lid, *n.* członek.

Liddorn, *m. to co:* Leichdorn, guzik twardy na nogach.

Lieb, miły, ukochany, *to co:* angenehm, przyiemny. Ennius iſt dem Scipio lieb geweſen, Ennius był miłym Scypionowi. einen lieb haben, mieć ſobie kogo miłym. ich habe wenige ſo lieb, wie dich, mało mam tak miłych mi iak ciebie. ... iſt mir lieb, ona mi ieſt miła, ukochana. lieb und angenehm, miły y przyiemny. er iſt vielen lieb, on ieſt wielu miły, u wielu ma miłość. ein lieber Gefährte, miły, drogi towarzyſz. einen lieb und werth haben, kogo mieć miłym y godnym. lieb und werth gehalten werden, być miłym y godnym, ſzacowanym. nichts iſt ihm lieb, niemaſz mu nic miłego. ſehr lieb, bardzo miły. einem lieb ſeyn, być miłym komu.

Liebäugelig, ſwywolnych oczow, ktory ſwywolne, śmieiące ſię oczy ma.

Liebäugeln, miłośnie poglądać, miłosnie, zalotnie okiem rzucać; einen, na kogo.

Liebe, *f.* miłość, kochanie; heftige, mocne; gemeine, poſpolite; ſüſſe und angenehme, słodkie, przyiemne; brüderliche, braterſka miłość; anſtändige, przyſtoyna miłość; keuſche, czyſta, und untadelhafte, y nienaganna; unerhörte, niesłychana; unglaubliche, niepodobna do wiary; eingepflanzte, große, mäßige, zaſzczepiona, wielka, pomierna miłość; wunderbare, dziwna; gegen einander, wzaiemna; natürliche, wrodzona; neue, alte, nowa, ſtara; ſtete gegen einen, nieuſtanna przeciwko komu; ausnehmende, oſobliwa; vorige, przeſzła; grauſa-

grauſame, okrutna; ſonderbare, oſobliwſza; beſorgte, troſkliwa; ſehr große, bardzo wielka miłość; ſchändliche, ſzpetna; wahre, prawdziwa, erdichtete, zmyślona; brennende, pałąca; ungleiche, nierowna miłość; geile, lubieżna; huriſche, kurewna; züchtige, wſtydliwa; leere, prożna; heimliche, taiemna; verſtellete, udana, udawana; voller Galle und Zucker, pełna żołci y cukru; ſchmeichelnde, falſche, fałſzywa; die, die Leute um das Ihrige bringt, ktora ludzi przyprawia o zgubę fortuny; unter einigen, między niektoremi. die Liebe erwecken, miłość wzbudzić. die Liebe verurſachen, miłość ſprawić, miłości być przyczyną; entzünden, miłość zapalić. die Liebe entſtehet, miłość poczyna ſię; kommt her, pochodzi. von der Liebe eingenommen werden, miłością być uiętym. die Liebe hegen, miłość mieć. durch Liebe verbunden werden, miłością być związanym, ſkrępowanym. die Liebe vermehren, miłości przyczynić; beſtätigen, miłość utwierdzić; bey[illegible]alten, miłość utrzymywać. die Liebe bezeugen, miłość oświadczać; wieder erweiſen, wzaiemną miłość pokazywać. die Liebe erſehen, miłość widzieć. die Liebe unterbrechen, miłość złamać, miłości nie dotrzymać. von der Liebe abwenden, od miłości odwrocić. die Liebe fahren laſſen, miłość porzucić; zertrennen, miłość rozerwać. einem etwas zu Liebe thunl, komu co z miłości świadczyć, czynić. dem die Liebe quälet, plaget, ktorego miłość dręczy, męczy. für Liebe raſen, z miłości ſzaleć. die Liebe an Tag geben, wydać ſię z zmyśloną miłością. die Liebe aus dem Sinne ſchlagen, miłość z myśli rugować. es ſtehet wohl mit deſſen Liebe, dobrze ſię mu iego miłość powodzi. für Liebe, z miłości; wundernswürdige, groſſe, podziwienia godna, die Liebe unter einigen ſtiften, miłość między nie ktoremi ugruntować. die Liebe findet ſich unter einigen, miłość znayduie ſię między nie ktoremi. keine Neigung zur Liebe haben, niemieć żadney ſkłonności do kochania. die Liebe, der Menſchen, miłość ludzka. die Liebe zu dem gemeinen Weſen, miłość ku rzeczy poſpolitey. Lob und Liebe erlangen, chwały y miłości doſtąpić. groſſe Liebe zu einem tragen, die Liebe, gegen ſich ſelbſt, miłość ku ſobie ſamemu; gegen die Kinder, miłość ku dzieciom.

Liebsdiener, *m.* podchleca, podchlebnik. *ſo co:* Schmeichler.

Lieben, miłować, kochać; gar ſehr, bardzo; um die Wette, iak o zakład; brüderlich, po praterſku; merklich, znacznie; vornehmlich, oſobliwie; gar zu ſehr, bardzo nazbyt; recht geziemend, prawie, przyſtoynie kuchać; einig und allein, iedynie; von Herzen, z ſerka; das Geld, pieniądze kochać; das Vaterland, oyczyznę; die Kunſt, ſztuki; einen wie ſeine Augen, kogo kochać iak ſwoie oczy; vor allen andern, nad wſzyſtkich innſzych. wenn du mich liebeſt, ieżeli mnie kochaſz. einen wegen einer Sache lieben, kogo dla iakiey rzeczy kochać; ſich unter einander, wzaiemnie ſię kochać; beſonders, oſobliwie; beſtändig, ſtatecznie. von Tage zu Tage mehr lieben, odednia do dnia co bardziey, codzien bardziey; einigermaſſen, nie iakiem ſpoſobem; hinwiederum, wzaiemnie. ſeine Frau lieben, ſwoię żonę kochać; beyde einig und allein, obudwoch iedynie kochać; als ſeinen Bruder, iak ſwoiego brata; einen mehr als ſich, kogo bardziey iak ſiebie.

Liebenswürdig, kochania godna; Töchtergen, coreczka. es iſt nichts mehr liebenswürdig, als die Tugend, nie maſz nic kochania godnieyſzego iak cnota. nichts iſt liebenswürdiger, nichts angenehmer, als die Wiſſenſchaften, nie maſz nic kochania godnieyſzego, nic milſzego iak Umieiętności. daß du ſo liebenswürdig, als angenehm und vergnügend biſt, że ty godny kochania, tak miły, tak nadobny ieſteś.

Liebenswürdig, *adv.* kochania godnie, godnym kochania ſpoſobem.

Liebenswürdigkeit, *f.* godność kochania, godność miłości.

Lieber, *ſo co:* ich bitte lieber, was iſt das? proſzę co to ieſt? höre doch lieber, proſzę słuchay, proſzę słuchać przecie. lieber laßt es uns doch vertheidigen, proſzę, niech tego iednak bronicmy. lieber treib die Sache mit Ernſt, proſzę należycie dobiłnuy tego intereſu. lieber ſorge doch, daß du die Sache ausmacheſt, proſzę ſtaray ſię abyś interes, wyrobił. lieber richte nur dein Gemüth, auf die Wahrheit, proſzę

proszę obroć umysł ku prawdzie. lieber hüte dich, proszę strzeż się. lieber sage ihm, daß er Geld schaffet, proszę mow mu aby mi pieniędzy dał; *to co:* viel mehr, raczey. es ist nichts, das wir lieber thun, nie masz nic cobyśmy raczey mieli czynić. er hat lieber alles gelitten, als, raczey wszystko wycierpiał, wolał raczey wszystko wycierpieć, iak. ich erwarte deine Briefe, dich selbst aber, viel lieber, czekam twoich listow, ale, bardziey ieszcze ciebie, *albo*, raczey ciebie.

Liebesbezeugung, *f.* miłości oświadczenie, kochania oświadczenie, chęci oświadczanie.

Liebesbrief, *m.* zalotny listek, miłosny listek, zalotna karteczka, miłosna karteczka.

Liebesgedicht, *n.* wiersz o miłości, wiersz o zalotach, wiersz miłosny, wiersz zalotny.

Liebesgeschäft, *n.* sprawa zalotna, sprawa miłosna, zaloty, miłości, *pl.*

Liebesgöttin, *f.* Bogini miłości, kochania Bogini, *imię iy:* Venus.

Liebesgott, *m.* Bożek miłości, Bożek kochania, Bożek zalotow, *imię iego* Kupidyn.

Liebeshandel, *m.* sprawka miłosna, sprawka zalotna, zalecanie się, kochanie, miłowanie; verhaßter, nienawisne; alberner, głupie kochanie. Liebeshandel nachgehen, zalecaniem się bawić, na zaloty chodzić, zalecać się, miłością się bawić, być w kochaniu; mieć swoie miłostki; *potym znaczy powtore*, rzecz przyiemna, rzecz roskoszna, rzecz uciechę y pociechę sprawuiąca.

Liebeskampf, *m.* utarczka miłosna, walki miłosne, sprzeczka miłosna, zalotna.

Liebeskuß, *m.* pocałowanie z kochania, pocałowanie z miłości, całowanie miłosne.

Liebesmahl, *n.* der alten Christen, iedzenie wspolne dawnych Chrześcian na znak miłości wzaiemney, po Grecku agapæ, *pl.*

Liebespfand, *n.* miłości zakład, znak miłości, rzecz dana na znak kochania wiernego. von einem Liebespfand einnehmen, wziąć od kogo zakład miłości, na ne zabudesz.

Liebespfeil, *m.* strzała kupidyna, postrzał tego Bożka miłosniczka.

Liebestrank, *m.* napoy miłosny, ktory komu zadaią aby kochał.

Liebgen, *n.* Kochanie, kochanka, kochaneczka, serduszko, serdenko.

Liebgewinnen, zakochać się, pokochać się, rozkochać się, rozpalić się miłością.

Liebhaben, kochać, lubieć; einen, kogo; seine Frau über alles, swoię żonę nad wszystko kochać.

Liebhaber, *m.* miłośnik, milotnik, kochanek; neuer, nowy, świeży. grosser Liebhaber des Frauenzimmers, wielki miłośnik kobiet. sich für einen Liebhaber, der Weisheit, ausgeben, czynić się miłośnikiem mądrości. der Alterthümer, miłośnikiem starożytności. geschmietigter Liebhaber, gach, gaszek, wysmukły zalotnik. wahrer Liebhaber, prawdziwy miłośnik. sonderbarer Liebhaber, der Wahrheit, osobliwszy miłośnik prawdy, und der Tugend, y cnoty.

Liebhaberinn, *f.* miłośnica, kochanica, miłośniczka kochanka.

Liebkosen, zalecać się, pieścić się, miłosne y zalotne słowka mowić, podchlebiać komu, pieszczonemi słowkami mowić; einen, do kogo, *albo* z kim. er liebkoset seine Liebste, on pieści swoię kochankę, on się pieści ze swoią kochanką. sich selbst liebkosen, siebie samego pieścić, pieścić się z sobą samem, podchlebiać sobie. er kan vortreflich liebkosen, on umie przednie się pieścić.

Liebkosen, das, zalecanie się, pieszczenie się, podchlebianie, pieszczoty, dodchlebstwo.

Liebkosend, pieszczono mowiący, podchlebno mowiący, podchlebny, podchlebiaiący, zalotny.

Liebkosend, *adv.* podchlebnie, z pieszczotami, z podchlebstwem, z podchlebianiem.

Liebkoser, *m.* podchlebca, podchlebnik, podchlebniś, zalotnik.

Liebkoserinn, *f.* podchlebczyna, podchlebniczka, podchlebnisia, zalotnisia, pieszczoszka.

Liebkosung, *f.* podchlebianie, pieszczenie, łagodnich słowek mowienie, łagodne słowka, podchlebne słowka, pieszczone słowczka. einem Liebkosungen machen, łagodnemi słowkami, pieszczonemi słowkami, do kogo mowić. etwas durch Liebkosungen erhalten, co podchlebianiem, pieszczonemi, łagodnemi słowkami otrzymać.

er machet ihr viele Liebkoſungen, on iey wiele podchlebia, podchlebſtw czyni.

Lieblich, miły, ukochany. lieblicher Geruch, miły zabach. lieblicher Redner, miły mowca, ukochany mowca, ktorego lubią ſłuchać. es iſt nicht lieblichers, nie maſz nic milſzego, nie maſz nic ukochanſzego.

Lieblich, *adv.* miło, mile. reden, mowić, słodko, łagodnie, gładko, niemand kann ſo lieblich reden, als dieſer, nie może nikt tak miło mowić iak ten.

Lieblichkeit, *f.* miłość, *w tym ſenſie co*, przyiemność; der Rede, mowy; der Stimme, głoſu; der Ausſprache, wymawiania; ſonderbare, oſobliwſza.

Liebling, *m.* kochanek, miłośniczek; eines groſſen Herren, wielkiego pana, faworytek.

Lieblos, wolny od miłości, ktory ſię w żadney nie kocha.

Liebreich, miły, ktory ſię każe kochać, grzeczny, ktory godzien kochania.

Liebreich, *adv.* mile, łagodnie, grzecznie, z grzecznością, z łagodnością.

Liebreitzend, powabny, wabiący do miłości, przynęcaiący do kochania.

Liebreitzung, *f.* powabność, nęcenie do miłości, *w tym ſenſie* ciągnienie do ſiebie.

Liebsgedicht, *n.* wierſz miłoſny, wierſz zalotny, żaloty wierſzem piſane.

Liebſte, *f.* kochanka, kochaneczka.

Liebſter, *m.* kochanek, kochaneczek, miłośnik.

Liebstrank, *m.* napoy miłoſny, ktory daią aby ſię kto rozkochał.

Lied, *n.* pieśń, pioſnka; angenehmes und artiges, piękna y ładna; griechiſches, Grecka. das iſt das Lied vom Ende, ta to ieſt ſama treść pieśni. einerley Lied ſingen, zawſze iedną pioſnkę śpiewać. kleines Lied, mała pioſnka, pioſneczka. ein gut Lied, ſingt man zwey mal, piękna pioſnka bywa dwa razy śpiewana, *znaczy* co dobrego ieſt, to y kilka razy powtorzone podoba ſię.

Liederbuch, *n.* kſiążka z pieśniami, kſiążka, w ktorey ſą pieśni.

Liederlich, hultay, ladaco, rozwiozły, marnik rozhultaiony, na wſzyſtko złe rozpaſany, hultayski. liederliches Gemüth haben, hultayski mieć umysł. liederliche Gewohnheit, hultayski, zwyczay, rozwiozły zwyczay. liederlicher Mann, im höchſten Grade, człowiek hultay w naywyżſzym ſtopniu. wenn er anfängt, iſt er ſehr liederlich, kiedy zacznie być hultaiem, to cały hultay z niego. *to co:* rozlazły, niedbały; in ſeinem Hausweſen, niedbały o ſwoie goſpodarſtwo. der junge Menſch iſt lüderlich, ten młody człowiek ieſt hultay, z tego młodego człowieka wielki hultay. *to co:* marnotrawny, rozrutny. liederlicher Menſch, marnotrawny człowiek, rozrutny; in etwas, w czym. der liederlichſte Hallunke, nayoſtatnieyſzy, naylichſzy człek.

Liederlich, *adv.* pohultayſku, rozpuſtnie, rozwioźle, rozlazło; niedbale, rozrutnie, marnotrawnie, poladaczemu, przez niedbalſtwo. ſein Recht liederlich fahren laſſen, przez niedbalſtwo prawo ſwoie utracić, przemarnować. etwas liederlich verwahren, niedbale czego pilnować, niedbało co chować. liederlich leben, po hultaysku żyć. mit etwas, liederlich umgehen, po hultaysku ſobie w czym poczynać. mit der wilden Gans, liederlich in den Tag hinein leben, po hultaysku, iak dzika gęś na dzień tylko żyć, niedbać o nic, o żadne goſpodarſtwo, o dobre mienie.

Liederlichkeit, *f.* hultayſtwo, ladaczenſtwo, marnotrawſtwo, rozrutność, marnoſtwo, rozlazłość, niedbalſtwo, trwonienie, przetrwonienie, utratność.

Liedlein, *n.* pioſneczka; nicht langes doch artiges, niedługa, przecie piękna.

Liefern, wydać, wypłacić, wydawać, wypłacać, przyſtawiać, przyſtawić; Geld, wydać pieniądze, wypłacić pieniądze. einen lebendig, in der Feinde Gewalt liefern, kogo żywego w nieprzyiacielskie ręce wydać. zur Strafe liefern, na karę wydać, do ukarania wydać. die Quäſtores, liefern das Geld, aus den eroberten Ländern, nach Rom, Podskarbiowie wydaią pieniądze do Rzymu z podbitych kraiow. Soldaten liefern, żołnierzy przyſtawić. Getrayde liefern, zboża przyſtawić. die Schlacht liefern, bitwę, batalią wydać; den Feinden, nieprzyiacielowi, do bitwy go wyzwać, wyzywać.

Liefern, das, płacenie, wypłacanie, wypłacenie, wydanie, wydawanie, przyſtawianie, przyſtawienie, doſtawienie.

Lieferung, *f.* wydawanie, dostawienie, wypłacanie; die andere ist zu thun, drugie dostawienie trzeba uczynić, drugie wypłacenie trzeba czynić.
Liefländer, *m.* Inflantczyk, rodem z Inflant, ziomek Inflantski.
Liefländisch, Inflanski. liefländische Rechte, Inflantskie prawa.
Liefland, Inflanty; Landschaft in Polen, kray w Polszcze; Fürstenthum und Woywodschaft, Księstwo y Woiewodstwo.
Liegen, leżeć, legać; einem zu den Füssen, komu u nog leżeć. der betrübt in dem Bette liegt, smutny y strapiony na łożku leży. betrübt in dem Bette liegen, smutnym na łożku leżeć; auf der Erde, na ziemi; in dem Kothe, w błocie. in Vergessenheit liegen, w zapomnieniu, w niepamięci leżeć. die Eichenäste auf der Erde liegen, gałęzie dębowe na ziemi leżą. das Land liegt gegen Abend, kray leży na południe. das Volk liegt über Cilicien, Narod leży po wyżey Cylicyi. die Städte liegen ihren Ruinen vor Augen, miasta leżą w swoich obalinach przed oczymi. in den Ruinen der Republik liegen, na obalinach rzeczy pospolitey leżeć; in der Senfte, w lektyce; auf dem Grase, na trawie; auf einem Polster, na poduszce; auf dem Strohe, na słomie; in einem Behältnisse, w schowaniu leżeć; bey einem, u kogo; in einem Fasse, w fassie iakiey; mitten in der Insel, na srzodku wyspy; vor den Augen, przed oczami; auf einem hohen Orte, na iakiem wysokim mieyscu; an dem Oderflusse, nad rzeką Odrą. Warschau lieget an der Weichsel, Warszawa leży nad wisłą. Leipzig liegt an der Pleiße, Lipsko leży nad rzeką Pleyszą. Berlin liegt an dem Spreeflusse, Berlin leży nad rzeką Sprową. gegen Morgen liegen, ku Wschodowi leżeć; gegen Mitternacht, na pułnoc; gegen Mittag, na południe; gegen ein Land über, przeciwko kraiowi; gegen Abend, na zachod. mitten am Berge, pod gorą; an dem Wege, przy drodze, nado drogą; an dem Meere, nad morzem, *to co*: zależeć. es liegt oft an einer kleinen Sache gar viel, bardzo wiele zależy często na małey rzeczy. den Flüchtigen in die Eisen legen, doganiać, dopędzać uciekaiących. mit einem unter einer Decke liegen, legac z kim pod iednym przykryciem, *to iest*: znać się z sobą, iedno rozumieć, iedno trzymać z sobą. vor einem Schlosse liegen bleiben, przed iakiem obronnym Zamkiem leżeć, z woyskiem. in den letzten Zügen liegen, w ostatnim zgonie leżeć; einem in den Armen, leżeć komu na rękach. zu Hause liegen, siedzieć w domu, nie wychodzić z domu. auf der faulen Bärenhaut liegen, na zgniłey niedźwiedzi skorze leżeć, *znaczy* prożnować, nic nie robić, *ztąd* prożniak *nazywa się*: leżuch. über dem Studieren liegen, w naukach leżeć, to iest, pilnować mocno nauk, patrzeć pilnie nauk, uczenia się; über den Büchern, w książkach leżeć, *to iest*: książki ustawicznie czytać. über etwas liegen, być pilnym w czym, przykładać się pilno do czego. in den Wochen liegen, w połogu leżeć. auf dem Arme liegen, na łokciu leżeć, rozeprzeć się. auf dem Spiesse liegen, zeprzeć się na spisie. liegen lassen, porzucić, zostawić; den Ackerbau, gospodarstwo rolne. eine angefangene Sache liegen lassen, rozpoczętą rzecz porzucić, nie kończyć. nichts daran liegen, nic na tym nie zależeć, nie mieć nic do tego. sehr viel daran liegen, wiele bardzo na tym zależeć. am Tage liegen, oczywisto być, oczywistą rzeczą być, iasną rzeczą być. die Sache lieget am Tage, rzecz iest oczywista, rzecz iasna, rzecz iest iasna. an einem liegen, zależeć na czym. einem auf dem Halse liegen, ustawicznie przebywać z kiem. vor Anker liegen, na kotwicach leżeć. das Schiff liegt vor Anker, okręt leży na kotwicach. *to co*: być odległym; nicht weit von etwas, nie daleko od czego, von dar noch nicht zwey tausend Schritt liegen, z tamtąd nie być odległym ani na dwa tysiące krokow. nicht weit genung von Italien liegen, nie daleko od Włoch leżeć; zwey Tagereisen, na dwa dni drogi być daleko.
Liegend, leżący; Grund und Boden, leżące grunta. liegende Güther, leżące włości, maiętności. das Geld an liegende Güther legen, pieniądze dać na leżące dobra.
Linz, Linc, Stadt in Kärnthen, miasto w Karyntyi.
Lieutenant, *m.* Porucznik.
Lieutenantsstelle, *f.* porucznikostwo, służba porucznikoska, urząd Porucznika.

Liga, *f.* związek, przymierze, toż samo co: Bündniß.

Liegnitz, Lignica, Stadt in Schlesien, miasto w Sląsku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Lignicki, Lignicka, Lignickie; einer daher, kto z tego miasta, Ligniczanin; eine daher, Ligniczanka; Art, Weise, *adv.* po Lignicku.

Lilie, liliia; eine Blume, *kwiat*, von Lilien, z lilii, *adj.* liliowy. Oel von Lilien, oleiek liliowy, z lilii robiony, wyciskany. Ort wo viel Lilien stehen, mieyſce gdzie wiele lilii ieſt, ogrodek liliowy, liliie.

Liliengarten, *m.* ogrod liliowy, z lilii robiony, wyciągniony.

Liliensalbe, *f.* maść liliowa, z lilii robiona.

Lille, Lilla, Stadt in Flandern, miasto we Flandryi, (teutsch Ryssel.)

Limitiren, graniczyć, ograniczyć, granicami okryślic, granicami obwieść.

Limitirt, ograniczony, granicami okryślony, granicą oznaczony. limitirte Frage, ograniczone, pewne pytanie, w pewny ſens należycie ułozone.

Limat, Limat, Fluß in der Schweitz, rzeka w Szwaycaryi.

Limoge, Limoże, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Limozański, Limożańska, Limożanskie; einer daher, kto ztamtad, Limożańczyk; eine daher, kobieta z tego miasta, Limożanka.

Limonade, *f.* Limonada, napoy z cytryn dla ochłodzenia.

Link, lewy, Flügel, lewe skrzydło. linke Arm, lewe ramie. linke Hand, lewa ręka, mańka. von der linken Hand, z lewey ręki, z mańki. gegen die linke Hand, ku lewey ręce, w lewą na lewę. der links und rechts ist, ktory się y na lewą y na prawą biie, na obie ręce. link und rechtwärts, w lewą y w prawą. weder zur rechten noch linken sich bewegen, ani w pramą ani w lewą ſię ruſzyć.

Linkerhand, na lewey ręce, po lewey ręce, po lewey ręce; hat es gedonnert, zagrzmiało. linker Hand wohnet er, po lewey ręce on mieſzka.

Links, lewy. der links ist, mańkut, ktory lewą ręką wſzyſtko robi, zamiast, prawey. der links und rechts zugleich ist, ktory y lewą y prawą robić umie.

Linkwerts, ku lewey ſtronie, ku lewey ręcę, w lewą; sich lenken, obrocić się; gelegen seyn, położonym być. linkwerts gelegene Oerter, na lewey położone mieyſce.

Lincolne, Linkolne, Stadt in Engelland, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Linkolnski, Linkolnska, Linkolnskie; einer daher, kto z tego miasta, Linkolnczyk; eine daher, białogłowa z tego miasta, Linkolnka, Linkolczanka.

Lind, łagodny, powolny, dobry, lindes Gemüth, łagodny umysł, łagodne ſerce. siehe gelind.

Lindau, Lindawa, Reichsstadt in Schwaben, Ceſarskie Wolne miasto we Szwabii, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Lindawski, Lindawska, Lindawskie; einer daher, kto z tego, miasta męſzczyzna, Lindawczyk, białagłowa, Lindawka, Lindawianka.

Linde, *f.* lipa; ein Baum, *drzewo.* von Linden oder auch deren Holze, z lipy, *adj.* lipowy, lipowe drzewo, lipina. Kästgen von Linde, skrzyneczka z lipiny, z lipowego drzewa, skrzyneczka lipowa. Ort wo viel Linden stehen, mieyſce, na ktorym wiele lip stoi, Lipina, lipowy gay, lipowy bor, laſek.

Lindenbast, *m.* łyko z lipiny, ze skory lipowey.

Linden Holz, *n.* lipowe drzewo, lipowe drewno. von Linden Holz, z lipowego drewna.

Lindenstadt, *f. to co:* Leipzig, Lipsko, Lipsk, *iakoby* Lipowe miasto.

Lindenwald, *m.* lipowy las. im Lindenwalde spatzieren, po lipowym leſie ſpacyrować.

Lindern, łagodzić, błagać, łaskawić, uſpakaiać. er lindert sein Verlangen, on łagodzi ſwoię żądzą. ich kann meinen Schmerz nicht lindern, ia nie mogę mego bolu ułagodzić, mego żalu utulić. die Sorge ist zu lindern, ten kłopot trzeba uſpokoić. ein zorniges Gemüth ist schwer zu lindern, gniewliwy umysł, ieſt cieżki do ułagania, do uſpokoienia, do ułaskawienia, do ułagodzenia. du hast sie doch gelindert, przecieś ią ułagodził, ubłagał, ułaskawił.

Lindern, das, łagodzenie, ułagodzenie, łaskawienie, ułaskawienie, błaganie, ubłaganie.

Lindernd, łagodzący, błagaiący, łaskawiący. linderndes Mittel zu gebrauchen, łagodzących (łagodnych w tym samym sensie) błagaiących śrzodkow zażywać.

Linderung, *f.* łagodzenie, błaganie, łaskawienie ubłaganie.

Linderungsmittel, *n.* śrzodek, do ubłagania, sposob łagodzenia. Linderungsmittel bey einem brauchen, łaskawego sposobu y łagodnego z kiem zażywać.

Linderungspflaster, *n.* plaster na stolgowanie, na zwolnienie bolu, chłodne.

Lindigkeit, *f.* łagodność, łaskawość, powolność, dobroć, niegniewliwość. siehe Gelindigkeit.

Lineal, *n.* liniia, nach dem Lineale richten, podług linii prostować, pod liniią prowadzić. vom Lineal abweichen, od linii odstąpić. mit dem Lineale eintreffen, nie pod liniią iść, nie schodzic się z liniią.

Linie, *f.* liniia, krysa, prążka, ryga; gerade, prosta; krumme, krzywa; vermischte, rożna y krzywa y prosta; die eine andere anrühret, ktora się drugiey dotyka, *adj.* dotykalna; die eine andere durchschneidet, ktora inszą drugą przecina, *adj.* przecinalna; die sich gegen eine andere zulenket, ktora się do drugiey przychyla. *adj.* przychylona, *ieżeli się schodzi*, schodząca; die sich von einer andern ablenket, ktora odchodzi od inszey, odstępuie, *adj.* odstępna; die von einer andern, gleichweit absteht, ktora od drugiey wszędzie rowno daleko leży, *adj.* rownodaleka, rowno odległa; die auf einer andern gerade aufstehet, ktora na drugi w prost stoi, *adj.* wprostpadła wprost spadaiąca, *perpendykularna.* mathemathische Linie, ist eine Länge ohne Breite, matematyczna liniia iest sama długość bez szerokości; von größter Zärte, mit Farben auf einer Tafel ziehen, cieniuteńką, iak naycieńszą liniią kolorem na tablicy pociągnąć. kleine Linie, mała liniia, liniika. von oder aus Linien, z linii, liniiowy, w liniie robiony, w prążki robiony, prążkami ciągniony, w prążki dawany. Gemählde von Linien, malowanie w linie dawane. mit Linien zeichnen, liniiami znaczyć, naznaczać, rysować; etwas, co; ein Bild, obraz. nach der Linie, podług linii, za liniią. auf der Erde, oder auch im Himmel, na ziemi, albo też na niebie. Linie in der Hand, prążka na ręce, *albo raczey:* w ręce. Linie im Kriege, bey der Armee, na woynie, w woysku, szyk, boy uszykowany. die Armeen in drey Linien stellen, woysko trzemi szykami postawić. die dritte Linie, zu Hülfe gehen lassen, trzeciemu szykowi kazać iść na sukurs, na posiłek, *znaczy także,* Graben im Felde, den Feind abzuhalten, szaniec okop w Polu dla niedania przystępu nieprzyiacielowi. Linie um etwas ziehen, okopem co obwodzić, okop koło czego oprowadzić. eine gerade Linie ziehen, prowadzić prosty okop; von vorn gegen den Feind ziehen, na czole szaniec, okop przeciwko nieprzyiacielowi dać. eine Querlinie vorziehen, poprzecszaniec, poprzecokop ciągnąć dać. Linie um den Berg ziehen, okopem gorę opasać; mitten durch einen Cirkel, przez sam środek iakiego koła, obwodu, okręgu, liniia, *nazywa się,* przemiernik, *diameter.* von dem Umkreise eines Cirkels, bis auf den Mittelpunct, od obodu iakiego koła aż do punktu w środku samym liniia, *nazywa się,* połniernik; von einer Ecke, mitten durch eine Figur, bis an die gegenüberstehende Ecke, od rogu do rogu naprzeciw, albo od kąta na przeciw, liniia, nazywa się, perekuntna liniia, oddokątna. etwas, das mit gleichweit von einander stehenden Linien umschlossen ist, to co rowno odległemi liniiami zamknięte po czterach stronach iest, rowno dalekie. *Subst. neutr.* die gleichweite Abstehung, zweyer oder mehrerer Linien, rowno odległa daleкość, czterech albo więcey linii *nazywa się,* rownoodległość, rowno dalekość, rowno leżącość.

Liniiren, liniować, liniami rygować, linie dawać, linie prowadzić, linie ciągnąć.

Liniiren, das, liniowanie, liniami rygowanie, linii dawanie, linii prowadzenie.

Linse, *f.* ein Gewächs, *krzewpewny,* soczewica; kleine, drobna; wie Linsen, iak soczewica, von Linsen, z soczewicy; dergleichen Figur, taki postaw, soczewny; dergleichen Blätter, listki, do soczewicy postawem podobne.

Linz, Linc, Lincz, Stadt in Oesterreich, miasto w Austryi; von oder zu solcher

 Stadt

Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Linceński, Lincenska, Lincenskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Linczanin *białogłowa* Linczanka; Art, Weise, *adv.* po Linczańsku.

Lion, Lion, Lugdun, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lioński, Liońska, Liońskie, *albo* Lugduński, Lugduńska, Lugdunskie. einer von Lion, kto z Lionu, *czyli* z Lugdunu, Lionczyk, Lugduńczyk, Lugdunianin; eine daher, niewiasta z tamtąd, Lionka, Lugdunianka: Art, Weise, *adv.* po Lionsku, po Lugduńsku. nicht weit von Lion, nie daleko od Lionu, nie daleko od Lugdun.

Lipare, Lipara, Insel zwischen Italien und Sicilien, wyspa między Włochami y Sycyliią; einer von dieser Insel, męszczyzna z tey wyspy Liparczyk; eine daher, Liparka. von oder zur Insel Lepare gehörig, z tey wyspy, albo do tey Wyspy Lipary należący, Liparski, Liparska, Liparskie.

Lippe, *f.* warga. die Lippe hängen lassen, wargi zwiesić, wargi opuścić. mit grossen Lippen, z wielkiemi wargami, wargacz, wargaty. kleine Lippe, mała warga, wardzeczka. Weibsbild mit grossen Lippen, kobieta z wielkiemi wargami, wargata, wargaczka. *powtore*, Grafschaft Lippe, Hrabstwo Lipskie.

Lippgen, *n.* kleine Lippe, warga maleńka wardzeczka.

Lippstadt, Stadt in der Grafschaft Lippe, miasto w Hrabstwie Lipskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący Lipsztadzki, Lipsztadzka, Lipsztadzkie; einer daher, męszczyzna z Lipsztadu, Lipsztadzanin; eine daher, Lipsztadzanka, *adv.* po Lipsztadzku.

Liquid, iasny, oczywisty; klar ausgemacht, iasno pokazany.

Liquidiren, liczyć, rachować; die Proceß-Unkosten, koszt na prawo łożony; die Einkünfte und Ausgabe, dochod y rozchod, intratę y wydatek.

Liquidation, *f.* porachowanie, wyrachowanie, wyrachowanie się, rachowanie się; der Unkosten, wydatkow, z wydatkow, z dochodow.

Liquidirung, *f. toż sama znaczy co*: Liquidation.

Lissabon, Lisbona, Hauptstadt in Portugall, stołeczne miasto Portugallii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lisboński, Lisbońska, Lisbońskie. einer von Lissabon, męszczyzna z Lisbony, Lisbończyk; eine daher, białagłowa, Lisbonka, Lisbonianka; Art, Weise, *adv.* po Lisbońsku. nicht weit von Lissabon, nie daleko od Lisbony.

Lisieux, Lisieuksa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *połac.* Lezovium, *albo* Neomagu Lexsoviorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lisseuksanski, Lisseuksańska, Lisseuksańskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Lisseuksanin, *białagłowa*, Lisseuksanka; Art, Weise zu thun, po Lisseuksańsku.

Lispeler, *m.* szepleniący, szepluń, zaiakliwy, ten co szepleni, ten co się zaiąka, iąkała.

Lispelerinn, *f.* szepleniąca, szeplunka, zaiąkliwa, ta co szepleni, ta co się zaiąka, iakaczka.

Lispeln, szeplunić, szeplenić, zaiąkać się, zacinać się w mowie, bełkotać.

Lispelnd, szepluń, szepleniacy, szepluniący, zacinaiący się w słowach.

List, *f.* wykręt, sztuka, matastwo, szalbierstwo. eine Sache mit List treiben, rzecz iaka, interes iaki wykrętem robić. eine Stadt mit List erobern, miasta sztuką, wykrętem dostać. eine List aussinnen, einen zu berucken, sztukę, wykręt wymyślić aby kogo oszukać, podeyść. mit dieser List laß ich mich nicht fangen, tą zdradą ia się złapać, podeyść nie dam. mehr mit List als Gewalt siegen, bardziey sztuką aniżeli siłą zwyciężać, *znaczy też*, chytry obrot, zdradliwy wymysł, szalbierski zabieg, zdradziecki wykręt. die List erdenken, einen zu übertölpeln suchen, wymyslić chytry wybieg, do oszukania kogo. List erfinden, zdradę wynaleść, wybiegu wyszukać. behende List, szalony wykręt, subtelny wykręt. ohne List, bez zdrady, bez sztuki.

Liste, *f.* reiestr, zpis; der Soldaten, żołnierzy; Büchern, książek.

Listig, chytry, zdradliwy, wykrętny, wybiegły, zawodny, oszukuiący. listiger Mensch zum Betruge, wykrętny człek do oszukania, wybiegły w oszukaniu. listiger Kopf, wykrętna głowa.

wa, listigen Kopf haben; einen zu betrügen, wykrętna mieć głowę do oszukania kogo. listige und kühne Leute, wykrętni, y śmieli ludzie. listiger Betrug, wykrętne oszukanie. listiger Ausleger, chytry, nieszczery, niewierny Tłumacz, przekładacz. listiger Weise, wykrętnym sposobem.
Listig, *adv.* chytro, chytrze, zdradliwie, wykrętnie, z wykrętem, zdradą, wybiegle, ząwodnie, po wywiiacku, iak wywiiacz, iak matacz; sich zu einem nahen, zbliżyć się do kogo. listig handeln, wykrętnie poczynać, zdradliwie postępować. listig etwas verschweigen, wykrętnie, chytro czego zamilczeć. sehr listig, bardzo wykrętnie, nader chytro. listig vorgeben, chytrze udawać.
Listigkeit, *f.* chytrość, zdradliwość, wykrętność, wybiegłość.
Listiglich, chytrze, zdradliwie, zdradą, wykrętem, na wykręt, na wykrętkę.
Litaney, *f.* Litania, wzywanie pokorne Boga, albo świętych.
Litthauen, *n.* Litwa, Großherzogthum Litthauen, wielkie Księstwo Litewskie.
Litthauer, *m.* Litwim, rodem z Litwy, w Litwie urodzony.
Litthauisch, Litewski. litthauische Gesetze, Litewskie prawa.
Liverey, *f.* barwa na ludzi służących, na lokaiow, liberyia.
Livorno, Liworno, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Liwornski, Liwornska, Liwornskie; einer daher, Liwonczyk; eine daher, Liwornianka.
S. Lo, Senlo, Ort in der Normandie in Frankreich, miasto w Normandyi we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Senloński, Senlońska, Senlońskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Senlończyk; eine daher, białogłowa z tamtądże, Senlonianka.
Lob, *n.* chwała, pochwała; wundersames, dziwna; ewiges, wieczna; fremdes, niezwyczayna, obca; grösseres, altes im Kriege erlangtes, większa, dawna, na woynie nabyta; gewisses, gemeines, gleiches, pewna, pospolita, rowna; göttliches und unsterbliches, boska y nieśmiertelna; herrliches, geringes, kleines, przednia, błaha, mała, niewielka; sehr angenehmes, eiteles, unendliches, bardzo przyiemna, próżna, nieskończona; grosses und einem gemässes, wielka, y komu przyzwoita na iego godność; sonderbares, mässiges, stets währendes, osobliwa, pomierna, nieustaiąca; vollkommenes, besonders, vortrefliches, doskonała, osobliwsza, przednia; wahres, prawdziwa; falsches, tägliches, fałszywa, powszednia; eigenes, altes, einiges, własna, stara, iedyna; höchstes, voriges, naywyższa, przeszła; verdientes, zasłużona. eines grossen Redners Lob, hat keiner von beyden, żaden z tych dwoch niema chwały wielkiego Krasomowcy. dieses Lob, rechne ich dir zu keinem Lobe, ia ci w tym żadney chwały nie przypisuię. etwas für ein grosses Lob halten, mieć co za wielką chwałę. Lob der Enthaltsamkeit suchen, chwały ze wstrzemięźliwości szukać. Lob zu erhalten suchen, starać się o chwałę. einem etwas zum Lobe deuten, pocyta co komu za chwałę, przypisać komu w czym chwałę. einem ein grosses Lob der Beredsamkeit geben, dawać komu wielką pochwałę z iego wymowy. das Lob, ist dem römischen Volke beyzulegen, daß solche Stadt erhalten worden, LuduRzymskiego chwała, w tym że to miasto ocalało, *albo* ocalone iest. es wird dein Lob zum Theil mit seyn, twoie chwała będzie także *ztąd* po części. grosse Lobeserhebungen von einem machen, wielkiemie pochwałami kogo wynosić. alles Lob werth seyn, wszelkiey pochwały bydź godnym. in Lob und Ehren leben, w chwale y w honorze żyć. viel Lob im Kriege, erworben haben, wiele chwały na woynie nabyć. alles Lob verdienet haben, na wszelką pochwałę zasłużyć. Sachen denen kein genugsames Lob, gegeben werden kan, rzeczy, ktorym nie można dać dosyć pochwał. eines Lob, bis in dem Himmel erheben, czyią pochwałę aż do nieba wynosić. das trägt viel zum Lobe, der Stadt bey, to wiele należy do chwały miasto tego. dessen Lob keine Vergessenheit verdunkelt wird, iego chwały, żadna niepamięć nieprzyciemni. größtes Lob erlangen, naywiększey dostąpić chwały. sich sonderbares Lob erwerben, zarabiać sobie na osobliwszą chwałę. einen Lob geben, komu chwałę dawać. einen Lob zueignen, komu chwałę przyznawać,

 przy-

przywłaſzczenie. zum Lobe gereichen, na chwałę wychodzić. eines Lob verringern, czyiey chwały umnieyſzać. davon Lob tragen, z czego chwałę odnośić. Lob zum rechnen, auslegen, za chwałę poczytać, brać, tłomaczyć. eigenes Lob ſtinkt, własna chwała śmierdzi; das aus der Eitelkeit kommt, ktora z prożności pochodzi.

Lobbegierig, chciwy chwały, łakomy na pochwały, pragnący chwały. lobbegierig ſeyn, być chciwym chwały, być łakomym na pochwały. ſie ſind beyde ſehr lobbegierig, oni ſą obadwa bardzo pragnącemi chwały.

Loben, chwalić, wychwalać, pochwalać, wychwalić, pochwalić, zachwalać, zachwalić; offenbarlich, weitläufftig, publicznie, obſzernie; fleißig, ſonderlich, mit Nachdruck, pilnie, oſobliwie, ważnie; mit groſſer Herausſtreichung, z wielkiem pochwał rozſzerzaniem; billig, słuſznie; ſehr, nader bardzo; gar zu ſehr, aż nazbyt; öffentlich, mit Wahrheit, einig und allein, publicznie, iawnie, z prawdą, iedynie tylko, ſzczegulnie tylko; etwas mit vollem Munde, co pełnemi uſtami, albo całą gębą chwalić. ſich ſelber loben, ſiebie ſamego chwalić. einem nicht genugſam nach Würden, loben können, kogo nie mòc dotyć podług godności wychwalić. ins Angeſicht einen loben, w oczy kogo chwalić, wychwalać. mit was für Worten, ſoll ich ihn loben? iakiemi słowami mam go wychwalić. gelobet werden, być chwalonym, wychwalonym, pochwalonym, zachwalonym.

Loben, das, chwalenie, wychwalanie, wychwalenie, pochwalenie, zachwalenie.

Lobenswerth, chwały godzien. lobenswerthe That, chwały godny uczynek.

Lober, *m.* chwalca, pochwalca, wychwalca. beredſamer Lober, wymowny chwalca.

Lobgeſang, *m.* pieśń na pochwałę, pieśń wychwalaiąca.

Lobgierig, chwały chciwy, chwały żądaiący. lobgierige Jugend, chwałychciwa młodź.

Loblied, *n.* pioſnka na pochwałę, pioſnka z pochwałą, pioſnka chwaląca.

Lobpredigt, *f.* kazanie na pochwałę, kazanie z pochwałą, kazanie chwalące.

Lobrede, *f.* *panegiryk,* mowa na pochwałę, mowa wychwalaiąca, pochwały: falſche, nachdrückliche und zierliche, fałſzywa, ważna, y ozdobna; kurze, ſonderliche, öffentliche, krotko oſobliwa, publiczna; ſchändliche, wahre, ſzpetna, prawdziwa; rechtmäßige, anſtändige, ſprawiedliwa, przyzwoita. einen durch eine falſche Lobrede, wieder gewinnen, kogo ſobie przez fałſzywe pochwały znowu pozyskać. eine ſchöne und lange Lobrede verfertigen, piękną y długą mowę na pochwałę wygotować. einem eine Lobrede halten, mieć mowę na czyią pochwałę, panegiryk komu powiedzieć. einen zu Ehren, eine Lobrede halten, z honorem czyim mieć mowę na iego pochwałę.

Lobredner, *m.* Chwałomowca, Pochwalca, Wychwalca; beredſamer, wymowny; weitläufftiger, obſzerny; einer That, iakiego czynu; iakiego wielkiego y rzadkiego dzieła. einem zum Lobredner ſeiner Tapferkeit bekommen, kogo mieć Chwałomowcą ſwoiego męſtwa, ſwoiey *oſobliwſzey* waleczności.

Lobſchrift, *f.* liſt na pochwałę, liſt zalecaiący, liſt zachwalaiący.

Lobſprecher, *m.* Głośiciel, Roznośiciel; eines Reims, czyiego honoru, czyiey sławy.

Lobſpruch, *m.* pochwała, wychwalanie; einem beylegen, pochwały komu dawać.

Lobwürdig, chwały godzien, pochwały godzien, wychwalenia godzien.

Lobzeichen, *n.* znak chwały; das man mit einem Schmatz u. d. gl. giebt, ktory puſmuknieniem uſt, daią, *połac.* poppyſmus, z Greckiego.

Loch, *n.* dziura; das inſonderheit durch, oder in etwas gebohret, z właſzcza ktorą w czym przewiartuią, albo wywiartuią; mäßiges, mierna; kleines, mała; ſehr enges, bardzo ciaſna, ſzczupła; weites, przeſtrona; ſchieffes, krzywa, des Ohrs, w uchu; gehet bis dahin, idzie aż tam, aż dotąd; in der Erde und Bäumen, w ziemi, *mowi ſię,* doł, w drzewach, *mowi ſię,* kadłub. eine Maus, ſo nur ein Loch hat, wird leicht gefangen, myſz ktora tylko iednę dziurę ma, łatwo bywa złapana; im Kopfe, in dem Beine, w głowie, w kości, *mowi ſię* rana, oder auch: dziura. Loch in der Feinde Schlachtordnung machen, dziurę, *lepiey powieſz,* otwor, w Szyku nieprzyiacielſkim zrobić. ein Loch auf und

und das andere zumachen, iedną dziurę otworzyć; a drugą zamknąć; *znaczy* iednym długiem, drugi dług zpłacić. einen ins Loch stecken, kogo we dziurę wsadzić, d. i. einen ins Gefängniß werfen, do więzienia wrzucić.

Loches, Stadt in Frankreich, Losz, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Loszański, Loszańska, Loszańskie. einer von solcher Stadt, męszczyzną z tego miasta, Loszaniu, Loszańczyk. eine daher, białogłowa, Loszanka, *adv.* po Loszańsku.

Locke, *f.* lok, kędzior, kędziorek, der Haare, z włosow.

Locken, nęcić, einen, kogo, zu etwas, do czego; zu arbeiten, do pracowania; *to co* zapraszać; zu schreiben, do pisania; czynić nadzieię, czynić otuchę.

Locken, das, *n.* nęcenie, wabienie, zachęcanie, zachęcenie, zapraszanie, otuchy czynienie.

Locker, *m.* zachętnik, nętnik, zaprosiciel, der einen locket, ktory kogo nęci, zachęca.

Locker, nicht derb, wolny, nie ściśły; *to co* liederlich, rozlazły, nierozgarniony, ladaco.

Lockheerd, *m.* mieysce do wabienia y nęcenia ptakow.

Lockicht, kędzierowaty, kędziorkowaty, w kędziorki pozwiiany.

Lockspeise, *f.* ponęta, żyr na ponętę położony, lub posypany. die Wollust ist eine Lockspeise zu allen Bösen, rozkosz iest ponętą do wszystkiego złego.

Lockung, *f.* nęta, ponęta, nęcenie, zachęcanie, wabienie; zu sündigen, do grzeszenia.

Lockvogel, *m.* ptak wabik, wab; dergleichen Krammetsvögel, iakie są kwiczoły.

Loderasche, *f.* peł, pełyna w ktorą się wągiel spalony obraca.

Lodern, płomieniem się palić. das dürre Holz lodert, suche drzewo płomieniem się pali.

Lodi, Stadt in Italien, Lody, miasto we Włoszech; *pol.* Laus Pompeja. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lodyiski, Lodyiska, Lodyiskie. einer daher, męszczyzna z tego miasta Lodyiczyk, Lodyianin. eine daher, Lodyianka. Art Weise, *adv.* po Lodyisku.

Löbau, eine Sechs-Stadt in der Oberlausitz, Lebawa, *albo* Lukow, miasto w Wyśniey-Luzacyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lebawski, Lebawska, Lebawskie; albo Lebowski, Lebowska, Lebowskie. einer daher, męszczyzna ztamtąd Lebawczyk, Lebowczyk. eine daher, białogłowa ztamtąd, Lebawka, Lebowianka, Lebawianka.

Löbchen, *n.* chwałka, pochwałka, chwałeczka, maleńka pochwała. einem ein kleines Löbchen preisen, pochwałeczki komu dawać, maleńkiemi pochwałami wynosić.

Löblich, chwalebny, zacny. die Sache ist mehr löblich als unnütz, ta rzecz chwalebnieysza, iak tamta. löbliche Bürgerschaft, chwalebne miasto, *albo lepiey powiesz*, zacne miasto. löbliche That, chwalebny uczynek. löblich seyn, być chwalebnym. löbliche Worte, chwalebne słowa. löbliche Gedanken, chwalebne myśli, zacne myśli. löblich seyn, chwalebnym być, zacnym być. das Leben jenes Menschen ist nicht löblich, życie tamtego człowieka nie iest chwalebne. es ist löblich, den Leuten wohl zu thun, chwalebna rzecz iest dobrze czynić.

Löblich, *adv.* chwalebnie, zacne, po chwalebnemu, po zacnemu; leben, żyć. dieses Frauenzimmer führt sich gar löblich auf, ta panna chwalebnie sobie postępuie, zacnie się sprawuie, und lebet, y pochwalebnemu życie.

Löchericht, dziurawy, z wylotami, wylotny, przebity, poprzebiiamy; otwarty. löcherichtes Gefäß, dziurawe naczynie, z wylotem naczynie, z otworem naczynie. löcherichtes Faß, dziurawa beczka, beczka z otworem. wenn die Löcher durchgebohrt sind, gdy dziury są przewiercone, *to co* przewiercony. löchericht wie ein Sieb, przetakowaty, przetakowy, od przetak, albo przetok, *co znaczy* dziurki na wylot, na drugą stronę. löcherichtes Gewebe, płutna tkane iak przetak, przetakowate, *także* iak sito, sitowate.

Löckenitz, fester Ort im Brandenburgischen, Lokenica, obronne miasto w Brandenburskim. von solchem Orte, Lokenicki Lokenicka, Lokenickie.

Löckchen, *n.* von Haaren, kędziorek, kędzioreczek z włosow.

Löffel, *m.* łyfzka; *iak Racy mowią* lizica; gehäufter, voller, kopiafta, pełna. fo viel in einen Löffel geht, ein Löffel voll, iak wiele na łyfzkę fię zmieści. einem Löffel gleich, co rowne *pełney* łyfzcze; dergleichen-Maas, miara, łyfzka.

Löffelgans, *f.* ein Vogel, *ptak pewny*, cudzoziemfki bąk, także, zowie fię.

Löffelknecht, *m.* gach, zalotnik, kobiętnik, co fię uftawicznie zaleca.

Löffelkraut, *n.* warzecha ziele.

Löffeln, zalecać fię, miłoftkami fię bawić; być utopionymi w kochaniu.

Löhnchen, *n. to co* Löhnlein, płatka, zapłatka, zapłateczka, maleńka zapłata.

Löschen, zagafić, zgafić; *zamazać*, lösche das Feuer, zagaś ogień.

Lösegeld, *n.* okup, wykup, pieniądze na okup, na wykup; für einen zahlen, okup, wykup zą kogo zapłacić.

Lösen, uwolnić, rozwiązać, puścić wolno, einen von etwas, kogo z czego; einen von den Banden, kogo z więzow; *potym znaczy to co* dafür bekommen, brać, doftawać; zweyhundert Thaler aus den Gütern, dwa tyfiące talerow z dobr; *to co*, zbierać, zbrać. ich habe fie verkauft, und bis fünf taufend Thaler gelöfet, iam ie przedał, z tego zebrałem, aż pięć tyfięcz talerow. was ehrliches zu lösen hoffen, fpodziewać fię, uczciwey, wfpaniałey nagrody.

Lösen, das, *n.* uwolnienie, rozwiązanie.

Löser, *m.* uwolniciel, wybawiciel, wybawca; der einen löset, ktory kogo uwolnia, wybawia.

Lösung, *f.* rozwiązanie, der Zunge, ięzyka.

Löthen, lutować, nitować, zalutować, zanitować, ponitować.

Löthen, das, *n.* lutowanie, nitowanie, zalutowanie.

Löthig, łutowy, łut ważący, łut wynofzący.

Löthung, *f.* lutowanie, zalutowanie, przylutowanie, przynitowanie.

Löwen, Stadt in den Niederlanden, Lewen, miafto w Nifkim-Kraiu. von oder zu folcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miafta należący; Leweński, Lewenska, Lewenskie. einer daher, ktory ztamtąd, Lewenczyk. einer daher, ktora ztamtąd Lewenka. auf die Art und Weife, *adv.* po Lewenfku. Univerfität zu Löwen, Akademia Lewenska.

Löwe, *m.* ein Thier, lew, zwierz, *potym* Geftirn am Himmel, gwiazda na niebie. Stärke des Löwens, fiła lwia. er ift ftark als wie ein Löwe, mocny iak lew; großmüthiger, wyniosły, wfpaniały; gelber, żołtey maści; bemähnter, grzywiafty, z grzywą. von einem Löwen, oder Löwenartig, ze lwa, *adj.* lwi, lwia, lwie, albo lwiego rodzaiu. löwenartige Geftalt, lwia poftać, lwiego rodzaiu poftawa. fchreyen wie ein Löwe, ryczeć iak lew.

Löwenfett, *n.* lwie fadło, lwi fzmalec, tłuftość ze lwa.

Löwenfuß, *m.* przewrotnik ziele; *po łac.* leontopodium.

Löwengefchrey, *n.* ryk lwi, ryczenie lwa, erfchreckliches, ftrafzliwe.

Löwenhaft, lwifty, lwifta, lwifte.

Löwenhaut, *f.* fkora lwia, fkora ze lwa.

Löwentappe, *f.* eine Kraut, ziele pewne, *to co* przewrotnik.

Löwenwärter, *m.* lwiarz, lewnik, ktory lwy trzyma, ktory lwy chowa.

Löwinn, *f.* lwica.

Loge, *f.* mieszkanie, pomiefzkanie, gofpoda, ftancyie.

Logement, *n.* miefzkanie, pomiefzkanie opatrzyć, *to co* złożenie, *gdy fię bierze za* miefzkanie.

Logiren; gofpodą ftać, gofpodę mieć, bey einem, u kogo; *powtore znaczy to co* poftawić, *to ieft*, poftawić na miefzkanie, na gofpodzie. die Truppen nahe um fich herum logiren, woyfko blifko około fiebie poftawić.

Logie, *n.* gofpoda, ftancyia, złożenie, miefzkanie. Miethgeld fürs Logie, pieniądze, czynfz, za ftancyią, za gofpodę. fich in fein Logie begeben, udać fię do fwoiey ftancyi, do fwoiey gofpody. ein Logie für fechzig Thaler haben, mieć ftancyią za fześćdziefiąt talerow naiętą. in eines andern Haufe ein Logie haben, mieć ftancyią w domu kogo infzego.

Logrona, Stadt in Spanien, Logrona, miafta w Hifzpanii.

Lohe, *f.* płomień, *potym znaczy to*, womit das Leder bereitet wird, dębową fkorę ktorey garbarze do wyprawiania fkor zażywaią.

Lohgerber, *m.* garbarz, fkornik, co fkory wyprawia, wyprawofkornik.

Lohn, *m.* zapłata, płaca, zasługi, nadgroda; billiger für die Arbeit, słufzna zapłata za pracą; gewiffer für die Bosheit, pewna, za niezbożność; unbilliger,

ger, geringer, niesłuſzna, licha: weniger, so großer, großer, mała, tak wielka, wielka; herrlicher, angenehmer, würdiger, pańska, przyiemna, godna; verdienter, zasłużona. den Lohn für seine Arbeit erlangen, zapłatę za swoię pracę odebrać, verlangen, nadgrody żądać. einem für sein Schreiben den Lohn geben, dać komu zapłatę za tego pisanie. ums Lohn einen Arbeiter dingen, za płacą robotnika naiąć; von allen für etwas empfangen, od wszystkich za co nadgrodę wziąć. für etwas den Lohn fordern, upominać się płacy za co, upominać się za co o płacą. großen Lohn aufsetzen, wielką płacę założyć. etwas für einen Lohn rechnen, rachować, porachować co komu w zapłacie. für Lohn lehren, za nadgrodę uczyć. den Lohn verbessern, płacy poprawić, przyczynić. den Lohn bekommen, płacy dostać. von einem keinen Lohn fodern, nie upominać się u kogo o żadną płacą. dem Arzte den Lohn entrichten, medykowi nadgrodę odliczyć. der Lohn erfolget auf die Arbeit, płaca następuie po pracy. das ist der Lohn für die Faulheit, to iest płaca za gnuśność. den Lohn für seine Thorheit bekommen, płacą odebrać za swoie głupstwa. den verdienten Lohn redlich geben, zasłużoną płacą rzetelnie oddać. die gerade krumm machen, bekommen ist ihren Lohn, ktorzy z prostych rzeczy krzywe robią, odbieraią swoię nadgrodę. das wird dein Lohn seyn, to będzie twoią nadgrodą. dem Feinde den Lohn geben, nieprzyiacielowi zapłatę dać. kleiner Lohn, mała zapłata, małą nadgroda. ums Lohn gemacht, gedinget, za płacą zrobiony, naięty, umowiony, zgodzony. ums Lohn gedingte Zeichen, za płacą umowienie świadkowie.

Lohnarbeiter, *m.* robotnik za płacą, naiemnik, naięty za pieniądze.

Lohnen, płacić, zapłacić, nadgradzać, nadgrodzić; oddać, *w tym samym sensie.*

Loire, Fluß in Frankreich, Loar, rzeka we Francyi.

Lombarder, *m.* Lombard, einer aus der Lombardey, człowiek z Lombardyi.

Lombarden, ein Theil von Italien, Lombardyia, część Włoch.

Lombardisch, Lombardski, Longobardski, Lombarski.

London, Hauptstadt in England, Londyn, miasto stołeczne w Anglii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Londyński, Londyńska, Londyńskie. einer daher, męszczyzna z tego miasta Londynczyk. eine daher, Londynka, *adv.* po Londyńsku.

Londonderry, Stadt in Irrland, Londondery, miasto w Irlandyi.

Loos, *n.* los. mit dem Loos bekommen, losem nabyć.

Lorber, *m.* ein Gewächs, drzewo, laur, wawrzyn; junger, zarter, młody laur, młody wawrzyn, kruchy laur. wilder Lorber, leśny laur, leśny wawrzyn. Oel von Lorbern, oleiek laurowy. Kranz von Lorbern, wieniec laurowy. Ort, wo viele Lorbern stehen, mieysce, na ktorym wiele laurow stoi, laurowy gay. mit Lorbern geziert, w laur przybrany, w laur ustroiony.

Lorberbaum, *m.* laur, wawrzyn drzewo, laurowe, wawrzynowe drzewo.

Lorberbaum-Garten, *m.* ogrod laurowy, ogrod wawrzynowy,

Lorberblatt, *n.* liść laurowy, liść wawrzynowy.

Lorbergarten, *m.* ogrod laurami, wysadzany; lauret, ztąd loret.

Lorberkirschen, *plur.* lauro wiśnia, *drzewo.*

Lorberkranz, *m.* laurowy wieniec, z lauru uwity. mit dem Lorberkranze auf dem Kopfe ins Capitolium fahren, w laurowym wieńcu na Kapitolium wieżdżał. der durch große Gefahr erworbene Lorberkranz verliert seine Grüne, z tak wielkim niebezpieczeństwem pozyskany laurowy wieniec, traci swoię zieloność. unser Lorberkranz fällt den Leuten in die Augen, nasz laurowy wieniec biie w oczy ludziom. der den Lorberkranz auf hat, ktory wieniec laurowy nosi, *mowi się* laurem uwieńczony.

Lorberöl, *n.* oleik z lauru robiony, wyciągniony.

Lorbersträuchlein, *n.* laurowy kierszek, laurowy krzaczek.

Lorberwald, *m.* las laurowy.

Lorberzweig, *m.* gałąska laurowa, roszczka laurowa.

Lorberzweiglein, *n.* gałązeczka laurowa, rozdeczka laurowa.

Loretto, Stadt in Italien, Loret, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący Loretański, Loretańska, Loretańskie. einer daher, Lore-

Loretańczyk. eine daher, Loretanka.

Lorguet, Stadt in Frankreich, Lorg, miasto we Francyi.

Lorgui, Stadt in Spanien, Lorkwi, miasto we Hiszpanii.

Lorris, Stadt in Frankreich, Lori, miasto we Francyi.

Los, *n.* los. dem Loſe überlaſſen, na los puścić. Los über etwas werfen, rzucać o co losy. Los gehen, los ciągnąć. der etwas durchs Los bekommen hat, ktory czego losem dostał. die Loſe zerstreuen, losy rozsypać, rozrucić. die Loſe ſind einander gleich, losy są sobie rowne. die Loſe werden von einem Knaben vermiſcht und gezogen, ręką pacholęcia losy bywaią mieszane y ciągnione. das Los kömmt heraus, los wychodzi. das Los fällt anders als du wohl gewollt, los pada inaczey iak ty chciałeś. durchs Los einem etwas zutheilen, losem co komu naznaczyć. auf die das Los gefallen zu tode prügeln, na ktorych los padł, tych aż na śmierć bić. etwas durchs Los bekommen, losem czego dostąpić. durchs Los zufallen, losem przypadać, przypaść. Werfung des Loſes, rzucanie losow, ciskanie losow, ciśnienie, rzucenie losow.

Los, *adj.* wolny, bez; von den Geſetzen, wolny od praw; von den Ankern, wolny od kotwic. von einem oder etwas los seyn, od kogo albo od czego być wolnym. Losbitten ꝛc. ſiehe in der Folge an ihren Stellen.

Losbitten, uwolnić *kogo* swoią prozbą, wyprosić *kogo* od czego; von der Strafe, od kary; einen, daß ihm etwas erlaubet ſey, uprosić komu aby mu było co wolno.

Losbrechen, urwać, przerwać, urywać, przerywać; etwas, co.

Losdringen, wpadać, wpaść, wskoczyć, wlecieć, wiechać na kogo; auf einen mit vollem Sturme, z impetem na kogo wpadać, lecieć, wiechać.

Losdrücken, puścić, wypuścić; einen Pfeil, strzałę; *w tym sensie też* strzelać.

Loſe, rozpustny. loſer Purſch, rozpustny człek. auf loſe Händel abgerichtet seyn, we złych sztukach być wyćwiczonym. loſes Maul, wyparzona gęba, wyszczekana paszcza. loſe Worte bekommen, być z besztanym, złaianym.

Loſen, losować. das Los werfen, los rzucać; mit ſeinen Collegen um die Provinz, ze swoiem kollegą o prowincyią. mit einander, między sobą. die Leute um ihre Strafe loſen laſſen, und alſo ihr Verbrechen dem Glücke überlaſſen, kazać ludzi losować do kary, y tak ich występek na szczęście, albo na los szczęścia puścić. wir ſollen um dieſe Bücher loſen, my mamy o te książki losować, losy rzucać. ich habe um jenes Geld geloſet und es gewonnen, ia los rzucałem o owe pieniądze y wygrałem. viele loſen, aber nur einer gewinnet, wielu losy rzucaią ale tylko ieden wygraie.

Losgeben, wolno puścić, wypuścić, uwolnić; aus der Knechtſchaft, z niewoli; einen Knecht, niewolnika. auch einen andern losgeben, także kogo inszego uwolnić; einen Sohn aus der väterlichen Gewalt, uwolnić syna, od swoiey oycowskiey władzy, wypuścić syna z pod swoiey oycowskiey zwierzchności. einen Soldaten losgeben, żołnierza odprawić. die zum Kriege untüchtigen losgeben und herrlich beschenken, niezdolnych do woyny odprawić, y ich wspaniałe udarować; einen Lehrling aus der Lehre, ucznia z nauki uwolnić.

Losgeben, das, *n.* wolności danie, uwolnienie; eines Knechts, niewolnika; eines Sohns, syna.

Losgegeben, uwolniony, wypuszczony, wolno puszczony, odprawiony.

Losgehen, dążyć, pędzić; auf den Feind, do nieprzyiaciela, na nieprzyiaciela; mit der ganzen Armee, z całym woyskiem; als Feind auf einen, iako nieprzyiaciel dążyć na kogo; Spornstreichs, zpiąwszy konia ostrogami to co uderzyć na kogo; mit dem bloßen Degen in der Faust, z gołą szpadą w ręce; mit der Armee auf den Feind, z woyskiem uderzyć na nieprzyiaciela; mit verhängtem Zügel, puściwszy koniowi cugle. hitzig auf den Feind losgehen, żwawo na nieprzyiaciela wiechać; auf Griechenland, w Grecyią, wtargnąć Grecyią; naieżdżać, w Grecyią wpadać. unvorſichtig auf einen losgehen, niebacznie y z nieostrożności, wpaść na kogo. mit dem Pferde auf einen losgehen, na koniu obces lecieć na kogo; auf einen mit der ganzen Cavallerie, na kogo z całą kawaleryią uderzyć. ſich losgeben, zpuścić się z uwiązania, urwać się z uwiązania,

uwiązania ſzczepić ſię, łupać ſię. das Bret gehet loß, deska odſtaie, *albo* łupa ſię; ſzczepi ſię; *to co* wſtrzelić. die Büchſe geht los, fuzyia ſtrzela.

Losgelaſſen, puſzczony, wypuſzczony; uwolniony, wolno puſzczony.

Losgemacht, wolnym uczyniony, uwolniony, rozwiązany; rozpieczętowany.

Losgeſprochen, wolnym uznany, wolnym oſądzony.

Loskaufen, wykupić z niewoli, einen mit Gelde, kogo pieniądzmi; aus dem Gefängniſſe, z więzienia.

Loslaſſen, wolno puścić, einen, kogo; aus dem Gefängniſſe, z więzienia.

Losmachen, uwolnić, wolnym uczynić, oſwobodzić ſię od przykrości. das Siegel des Briefes losmachen, pieczęć na liście otworzyć. ſich von der Arbeit losmachen, oſwobodzić ſię z pracy; von den Banden des Leibes, uwolnić ſię z więzow ciała; ſich von dem Gelübde, uwolnić ſię od ślubu; von der Schuld, od długu; einen von der Strafe, uwolnić kogo od kary; von der Bekümmerniß, od troskliwości; von den Banden, z więzow uwolnić, wyſwobodzić; ſich von den Laſtern, uwolnić ſię ze złych nałogow, wyſwobodzić ſię z niecnot; von der Knechtſchaft, von dem Joche, z niewoli, z iarzma ſię wyſwobodzić; einen von der Sclaverey, wyſwobodzić kogo z niewolniſtwa; einen von dem Tribute, uwolnić kogo od podatku; ſich von der Beſchwerlichkeit, uwolnić ſię od uciążliwości; von dem Haſſe, od nienawiści; von allem Verdachte, od wſzelkiego podeźrzenia. die Steine losmachen, kamień odwalić, *albo* odiąć. die Riegel losmachen, rygiel, zaporkę, odciągnąć odwieść. die Schlöſſer losmachen, zamki odrywać, *to co* wydobyć ſię; aus den engen Löchern, z ciaſnych dziur. ſich durch ſeine Schmeicheley und durch Liſt von der Gefahr losmachen, ſiebie przez ſwoie podchlebſtwo y przez wybieg, z niebezpieczeńſtwa wyſwobodzić.

Losmachen, das, *n.* uwalnianie, uwolnienie, oſwobodzenie, wyſwobodzenie.

Losmachung, *f.* uwolnienie, wyzwolenie, wyſwobodzenie; *ſimpl.* ſwobodzenie, *inuſit.*

Losreiſſen, odrywać, oderwać; die Riegel, zaporę; die Schlöſſer, zamki. ſich von einem losreiſſen, oderwać ſię od kogo, *to co* wyrwać ſię; ſich von allen Trubeln, ze wſzyſtkich kłopotow. reiſſe die Riegel nicht los, nie odryway zapory.

Losreiſſen, das, *n.* odrywanie, oderwanie, wyrwanie, wyrywanie.

Losreiſſung, *f.* odrywanie, oderwanie, wyrwanie, wyrywanie.

Losſagen, wyzrec ſię, zkładać, złożyć; ſich von einem Amte, ſkładać, urząd; ſich von den bürgerlichen Bedienungen, złoćyć obywatelskie urzędy; ſich von einer, wyrzekać ſię, wyrzeć ſię ktorey.

Losſagen, das, *n.* ſkładanie, złożenie, wyrzekanie, wyrzeczenie ſię.

Losſagung, *f.* ſkładanie, złożenie, oddanie; w *tym ſenſie*: wyrzekanie, wyrzeczenie ſię.

Losſchieſſen, wyſtrzelać, wyſtrzelić, auch *ſimpl.* ſtrzelać, ſtrzelić; ein Geſchütz, z ſtrzelby iakiey kolwiek; einen Pfeil, ſtrzałę wyſtrzelić, ſtrzałą ſtrzelać.

Losſchieſſen, das, *n.* wyſtrzelanie, wyſtrzelenie, *ſimpl.* ſtrzelanie, ſtrzelenie; wypuſzczenie.

Losſchieſſung, *f.* wyſtrzelanie, wyſtrzelenie, ſtrzelanie, ſtrzelenie, wypuſzczanie, wypuſzczenie.

Losſchlagen, odbiiać, odbić; etwas ſchlagen, daß es abgeht, uderzyć, co rak aż odleci; *to co* zbywać, zbyć, puſzczać do ludzi; nicht lange damit halten, nie bawić ſię dłuzey z czym, verkaufen, zprzedać zaraz; *iako to* die Waare, towary; *także to co* Schläge austheilen, wprzod uderzyć kogo.

Losſchlagen, das, *n.* odbiianie, odbicie, uderzenie, czego aż odleci, zbywanie, zbycie.

Losſchwören, ſich, przyſięgą ſię uwolnić, wywodzić, wywieść.

Losſprechen, wolnym oſądzić, niewinnym oſądzić, uznać; einen wegen der Injurien, niewinnym kogo oſądzić, względem zarzuconych mu krzywd, iakoby od niego poczynionych. gerichtlich losſprechen, ſądownie, urzędownie niewinnym uznać. dieſer unſchuldige Menſch wird durch aller Stimme losgeſprochen, ten człek ieſt wſzyſtkich głoſami niewinnym uznany. er iſt vor Gericht losgeſprochen worden, on u ſądu, był wolnym niewinnym uznany. ich ſpreche dich von dem Verdachte los, ia cię wolnym uznaię od tego podeźrzenia.

Losſprechen, das, *n.* niewinnym uznawanie; za niewinnego oſądzenie.

Losſprechung, *f.* niewinnym uznanie, wolnym uznanie, za niewinnego oſądzenie; von dem Laſter der beleidigten Majeſtät, od wyſtępku urażonego Majeſtatu. die Losſprechung kann durch funfzehen Stimmen geſchehen, niewinnym oſądzenie może ſię ſtać przez piętnaście kryſek, pietnaſtu kryskami.

Losſtürmen, uderzyć, na kogo, w padać obces, na kogo, porwać ſię na kogo.

Losſtürmen, das, *n.* uderzenie, na kogo, wpadnienie obces, na kogo.

Losſtürmung, *f.* uderzenie, wpadnienię obces, na kogo, porwanie ſię, porywanie ſię, na kogo.

Lostopf, oder Glückstopf, *m.* puſzka na loſy. die Loſe in den Topf thun, loſy do puſzki włożyć. er hat nicht alle Loſe in den Topf gethan, on nie wſzyſtkie loſy do puſzki włożył.

Loſung, *f.* loſowanie, *to co* Werfung der Loſe, rzucanie, rzucenie loſow. Loſung anſtellen, loſowanie zrobić, loſowanie poſtanowić. während der Loſung, gdy loſowanie ieſt, gdy ſię loſowanie dzieie; *powtore znaczy to co* Zeichen, znak. Loſung zur Schlacht geben, znak dać do zaczęcia bitwy; mit Rauch, dymem; mit der Trompete, trąbą; mit Feuer geben, ogniem dać znak. Loſung geben laſſen, kazać dać znak. der General läßt die Loſung nicht geben, Generał nie każe znaku dać.

Loswerden, ſtać ſię wolnym, być uwolnionym, wyſwobodzonym, oſwobodzonym; eines, od kogo; der Schuld, od długu; *to co* zprzedanym, zprzedawanym, pozbywanym. die Waaren los werden, towary ſą zprzedane pozbywane pozbyte; etwas ſehr theuer, trochę bardzo drogo.

Loszehlen, wolnym uznawać, wolnym uznać, niewinnym uznawać, niewinnym uznać.

Loszehlen, das, *n.* wolnym uznawanie, wolnym uznanie, niewinnym uznawanie, niewinnym uznanie.

Loszehlung, *f.* wolnym oſądzenie, wolnym uznawanie, niewinnym oſądzenie.

Loszeichen, *n.* los, znak z ktorego los bywa, *albo* za los wzięty.

Losziehen, wieżdżać, wiechać, wſiadać, wſiąść; auf einen, na kogo, *to ieſt*, łaczać go łaiać, beſztać, ſtrofować, gniewliwemi y żwawemi słowami.

Lot, Fluß in Frankreich, Lot, rzeka we Francyi.

Loth, *n.* łut, ein Gewicht, waga, ein Loth ſchwer, łut waży; łut cięży.

Loth, Mannsnamen, Lot, imię męſzczyzny.

Lothringen, ein Herzogthum, Lotaryngia, Kięſtwo. Herzog von Lothringen, Kśiąże Lotaryński. der König Stanislaus iſt der letzte Herzog von Lothringen geweſen, Krol Stanisław, był oſtatnim Kśiążęciem Lotaryńskim. aus Lothringen, z Lotaryngii.

Lothringer, *m.* Lotaryńczyk, z Lotaryngii rodem.

Lothringiſch, Lotaryński. lothringiſche Münze, Lotaryński pieniądz.

Lotter, wolny, przeſtrony, nieściśniony, nie opięty.

Lotterbette, *n.* łoże, łożko. auf dem Lotterbette, na łożu, na łożku.

Lotterbube, *m.* błazen, błazenek, co pocieſznie błazenkuie.

Lotterbübiſch, błazeński. lotterbübiſche Worte, błazeńskie słowa.

Lotterbübiſch, *adv.* po błazeńsku, z błazeńska, iak błazen.

Lotterie, *f.* loteryia. Lotterie anſtellen, loteryią, wnośić, wnieść, poſtanowić.

Loudun, Stadt in Frankreich, Ludun, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Luduński, Ludunska, Ludunskie. einer daher, męſzczyzna z tego miaſta, Luduńczyk, Ludunianin. eine daher, białogłowa, Ludunka, Ludunianka. Art, Weiſe, po Luduńsku.

Louis, Mannsnamen, Ludwik, Ludowik, imię męſzczyzny.

Louiſe, Weibsnamen, Ludwika, Ludowika; imie białogłowskie.

Louisd'or, eine Münze, Luidor, pieniądz Francuski.

Louvre, königliches Schloß zu Paris, Luwr, Krolewski zamek albo pałac w Paryżu.

Luc, Stadt in Frankreich, Luk, miaſto we Francyi; *adj.* Lukski, Lukański.

Lucca, Stadt in Italien, Luka, miaſto we Włoſzech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Lukański, Lukańska, Lukankie, *albo* Luceński, Luceńska, Luceńskie; einige ſagen, Łukieski,

kieſki, Łukieſka, Łukieſkie, aber das klingt nicht recht, Einer daher, z tego miaſta męſzczyzna Lukańczyk, Łuceńczyk. eine daher, Lukanka, Lucenka.

Luccau, Stadt in der Niederlauſitz, Lukow, miaſto w Niżniey Luzacy.

Lucern, Stadt in der Schweitz, Lucerna, miaſto w Szwaycarach; *powtore* ganzer Canton, cały Kanton, Lucernański, albo Lucerſki.

Luck, Stadt und Kreis in Polen, Łuck, miaſto y ziemia w Polſzcze. von oder zu ſolchem gehörig, z tego miaſta, z tey ziemi, albo do tego miaſta, do tey ziemi należący, Łucki, Łucka, Łuckie. einer daher, męſzczyzna ztamtąd Łuczanin, albo też Łucki. eine daher, białogłowa Łuczanka, Łucka.

Lukow, Stadt und Kreis in Polen, Łukow, miaſto y ziemia w Polſzcze. von oder zu ſolchem gehörig, z tego miaſta, z tey ziemi, albo do tego miaſta należący, Łukowſki, Łukowſka, Łukowskie. Adel von Lukow, Łakowska ſzlachta. einer von dem Kreiſe, Łukowianin. eine von demſelben, białogłowa ztamtądże Łukowianka. einer von der Stadt Lukow, Łukowczyk. eine daher, kobieta, Łukowka, Łukowczanka. Art, Weiſe, po Łukowsku.

Luchs, *m.* ein Thier, oſtrowidz, zwierz. von einem Luchſe, oſtrowidzowy, oſtrowidzowa, oſtrowidzowe. Haut vom Luchſe, skòra oſtrowidzowa, z oſtrowidza.

Luchſinn, *f.* oſtrowidzowy. von einer Luchſinn, co z oſtrowidza ieſt.

Luder, *n.* ponęta, womit die Thiere angelocket weeden, ktorą zwierzęta ſą nęcone, *powtore* todes Aas, ścierw zdechły; *potrzecie* liederlicher Menſch, ladaco człek, hultay; żarłok y piianica. im Luder liegen, w zbytkach, w hulcayſtwie zoſtawać, rozpuſtować, hultaić. er liegt mit ſeinen Cammeraden im Luder, on ze ſwoiemi kamratami rozpuſtuie, hultai.

Ludewig, Mannsnamem, Ludwik, imie męſzczyzny.

Ludolph, Mannsnamen, Ludolf, imie męſzczyzny.

Luft, *f.* powietrze; dicke, dünne, gar nicht kalte von Natur, gęſte, rzadkie, z rodu ſwoiego wcale nie zimne; reine und ſubtile, czyſte y ſuptelne; warme, obere, temberirte, ciepłe, wyśnie, umiarkowane; faule und ſtehende, zgniłe y ſtoiące; geſunge, zdrowe; ungeſunde, nie drzowe; unendliche und unerweßliche, nieskończone, niezmierzone; kühle, freye, erwärmte, chłodne, wolne, rozgrzane; verderbte, zepſute. trockne und warme Beſchaffenheit der Luft, ſuche y ciepłe ſporządzenie powietrza. Dicke der Luft, gęſtość powietrza; entſteht aus dem Waſſer, pochodzi z wody. die Luft macht die jährlichen Abwechslungen der Hitze und Kälte, powietrze ſprawuie roczne przemiany, gorąc y zimna; ſtößt uns entgegen, oblewa nas; umgiebt die Erde, otocza ziemię; wird dicke und zu einer Wolke, ſtaie ſię gęſtym y obłokiem; ſteigt in die Höhe, wſtępuie w gorę; wird durch das Athemholen eingeſogen, bywa brane, rzez oddychanie. an die Luft ſtellen, na powietrze wyſtawić. Wind, kühle, ſtaie ſię chłodnym. die Luft wo hinein laſſen, wpuścić dokąd powietrze. die Luft iſt zu Athen dünn, zu Theben dicke, w Atenach powietrze ieſt cienkie, w Tebach gęſte. Beſchaffenheit der Luft, zporządzenie powietrza; Schwere derſelben, ciężkość powietrza. in einer andern Luft, na iakiem innym powietrzu. die Luft iſt da anders, powietrzo tam ieſt inſze. die Luft iſt da ſehr geſund, powietrze tam ieſt bardzo zdrowe. die Luft den Bäumen machen, ſpowietrze dla drzew uczynić, otworzyć. die freye Luft ſchöpfen, wolne powietrze brać, wolnego powietrza nabierać. die Luft kann nicht hingehen, powietrze nie może wchodzić. etwas Luft kommt darzu, trochę, powietrza wchodzi do tego. die obere Luft umgiebt die untere oder dicke, wyśnie powietrze otacza niżnie czyli gęſte. ein wenig Luft bekommen, trochę powietrza doſtać.

Luftader, *f.* arteryia. in die Luftader, w arteryi. aus der Luftader, z arteryi.

Luftfarbig, powietrzowego koloru, iakiey farby iak powietrze.

Luftgeſicht, *n.* powietrzny widok, z *Greckiego* meteoron. Wiſſenſchaft von dem Luftgeſichte, umieiętność o powietrznych widokach.

Luftig, powietrzny, przewiewny, wo der Wind durchſtreichen kann, gdzie wiatr może przewiewać. voller Luft, pełny powietrza, wietrzyſty. der Tag iſt voller Luft, dzień wietrzyſty. es iſt luftig, wiatr ieſt, wiatr przykry.

Luftloch,

Luftloch, *n.* oddech, w czym, wodurch ein giftiger Dampf gehet, przez ktory zaraźliwy zaduch wychodzi. das Wasser hat das Luftloch versetzt, woda, zatkała oddech. machet das Luftloch auf otworz oddech; mache es zu, zamkniygo.

Luft machen, powiewkę czynić, powiewać, wiać, wietrzyk powiewaiąc czym czynic.

Luftröhre, *f.* in einem Thiere, wiatro biorek; *połac.* trachea; w zwierzęcie; empfängt die Luft, die durch den Athem ist geholet worden und giebt sie aus der Lunge auch wieder zurück, bierze powietrze, ktore oddechem iest wciągnione, y znowu ie wydaie, z pluc nazad.

Luftschen, ten co po powietrzu patrzy.

Luftspringer, *m.* po powietrzu skaczący, wiatroskok, wiatroskoczek.

Luftsprung, *m.* skakanie po powietrzu, wiatroskok. Luftsprung thun, po powietrzu latać, wiatroskoki robić, na powietrzu wyskakiwać.

Luftreich, *m.* machanie po powietrzu. Luftstreich thun, machanie po powietrzu czynić; im Fechten, w potykaniu się, potykaiąc się, biiąc się z drugiem.

Luftwahrsagerey, *f.* powietrze wrożenie, powietrowrożka, powietro wieszczba.

Luftzeichen, *n.* powietrzny widok, poznak na powietrzu, *meteoron.*

Lugano, Stadt in Italien, Lugano, miasto we Włoszech.

Lugo, Stadt in Spanien, Lugo, miasto w Hiszpanii.

Lübben, Stadt in der Niederlausitz, Lubień, miasto w Niźniey-Luzacyi.

Lübbenau, Ort in der Niederlausitz, Lubenow, miasto w Niźniey-Luzacyi.

Lübeck, eine Reichsstadt, Lubeka, Cesarskie miasto. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lubekski, Lubekska, Lubekskie. einer daher, Lubeczyk, Lubeczanin, Lubczanin. eine daher, Lubczanka.

Lücke, *f.* dziura, szpara, okno; eines Dinges, w iakiey rzeczy; ausfüllen, zatkać, zpełnić; szpara. eine Lücke kriegen, szpary dostać. voller Lücken seyn, być pełnym szpar. die Lücke geht weiter, szpara ciągnie się daley. eine Lücke zu- und die andere aufmachen, Geld an einem Orte aufnehmen, und am andern damit bezahlen, iednę dziurę zatkać, a drugą odetkać, *to iest*, na iednym mieyscu pieniędzy nabrać, a na drugiem zapłacić.

Lückicht, dziurawy, dołowaty, szparawy. lückichte Wand, szparawa ściana.

Lüften, wietrzyć, *to co* Luft machen, powiewką wietrzyk czynić; *potym* rozwolnić, rozprzestrzenić, pofolgować. was zu enge liegt etwas locker machen, co na zbyt ciasno rozwolnić, rozpuścić, trochę rozprzestrzenić.

Lüftlein, *n.* wietrzyk, Lüftlein machen, wietrzyk czynić. den Wedel nehmen und einem ein Lüftgen machen, wziąć wachlarz y powiewać wietrzyk czynić.

Lüftung, *f.* rozpuszczenie, rozwolnienie, rozprzestrzenienie, pofolgowanie.

Lügen, kłamać, skłamać, łgać, zełgać, szalbierować; nicht wahr reden, nieprawdę mowić; sehr tapfer, łepsko, wyśmienicie kłamać, łgać; offenbarlich, iawnie oczywiście; gern, rad. auch nicht einmal im Scherze lügen, ani raz żartem nie skłamać; boshaftig, złośliwie; unverschämt, bezwstydnie; in einer Sache nichts, ani w iedney rzeczy nie zełgać. nichts von etwas lügen, nic nie kłamać o czym. nichts von einem lügen, nic przed kim nie kłamać.

Lügen, das, *n.* kłamanie, skłamanie, łganie, zełganie, szalbierowanie.

Lügen, *pl.* kłamstwo, szalbierstwo, fałsz; *w tym samym sensie* unverschämte, bezwstydne kłamstwo; große, wielkie; höfliche, ludzkie; ungereimte, nieforemne; verschmitzte, listige, wykrętne, chytre; abgeredete, gräuliche, umowione, ułożone, srogie; alberne, monströse, głupie, poczwarne; vorher ausgesonnene, wprzod pomyślone, wymyślone; heilsame, pomocne, zbawienne; grausame, okrutne; artige, ucieszne; großsprecherische, wielkomowne. um eines Lügen wissen, wiedzieć czyie kłamstwo. die Lügen wider die Wahrheit vertreten, kłamstwo przeciwko prawdzie utrzymywać. einen mit Lügen hintergehen, podeyść kogo kłamstwem. einem eine Lügen vorbringen, mowić przed kiem kłamstwo. sich der Lügen enthalten, utrzymać się od kłamstwa. auf eine Lügen ankommen, zasadzać się na kłamstwie. die Lügen behaupten, kłamstwa bronić. zu einer Lüge bewogen werden, do kłamstwa

kłamstwa być poruszonym. daher ist diese ganze Lügen gekommen, ztąd całe kłamstwo poszło. eines Lügen widerlegen, zbiiać czyie kłamstwo. einem mit einer barmherzigen und ehrlichen Lügen helfen, ratować kogo miłosiernym y uczciwym kłamstwem. einem eine Lügen auf den Hals bürden, komu kłamstw bardzo wiele naprawić, napowiadać, *albo* kłamstwem kogo uciążyć. die Wahrheit mit einer Lügen besudeln, prawdę kłamstwem ozpecić. eine Lügen glücklich ausbrüten, kłamstwo iakie szczęśliwie wysiedzieć. auf der Lügen ergreifen, złapać kogo w kłamstwie. eines Lügen Gehör geben, dać ucho czyiemu kłamstwu. auf eine Lügen außen seyn, udać się do kłamstwa. der auch keine Lügen zu seinem Denkmantel hat, ktory nawet kłamstwem nie może się zastawić. große Lügen aushecken, wielkie kłamstwa porobić. lauter Lügen vorbringen, samę kłamstwa powiadać. schämest du dich der Lügen nicht? nie wstydzisz się ty kłamstwa? szalbierstwa? ohne Lügen zu sagen, bez kłamstwa mowiąc. sag ohne Lügen, powiedz a nie kłam. er hat so viel Lügen vorgebracht, on tyle kłamstw naprawił. er sagt niemals nichts ohne zu lügen, on nigdy bez kłamstwa nic nie mowi.

Lügenhaft, kłamliwy, szalbierny, oder *subst.* kłamca, szalbierz, łgarz. der gern leugt, ktory rad łże. lügenhafter Mensch, kłamliwy człowiek. lügenhafte Leute sagen selten die Wahrheit, kłamliwi ludzie rzadko powiedzą prawdę. lügenhaftes Kind, kłamliwe dziecie. lügenhaften Betrüger, kłamliwy matacz.

Lügenhaft, *adv.* kłamliwie, szalbiernie, po szalbiersku, iak kłamca, po łgacku.

Lügenhaftigkeit, *f.* kłamliwość, szalbierność; unglaubliche, nie podobna do wiary.

Lügenmaul, *n.* szalbierska gęba, kłamliwa gęba, łgarska gęba, kłamca, kławacz.

Lügenredner, *m.* kłamstwomownik, łgacz, łgaczoprawiacz.

Lügenschmidt, *m.* pływacz; kłamca wielki, zmyślacz, szalbierz wierutny.

Lügenträger, *m.* z kłamstwem biegun, kłamstw roznosiciel, szalbierstw nosiciel.

Lügner, *m.* kłamca, łgarz, łgacz, szalbierz, kłamarz.

Lügnerinn, *f.* kłamczyna, łgarka, łgaczka, kłamarka, kłamaczka, szalbierka.

Lügnerisch, kłamliwy, szalbierny, fałszywy, szalbierski.

Lümmel, *m.* człowiek niemanierny, prostak, drąg, nieostrugany, niezgrabne chłopisko; fauler und starker, leniwy a silny; grober, groby w obyczaiach.

Lümpchen, *n.* płatek, skrawek, *toż samo znaczy* Lümplein.

Lüneburg, Stadt in Niedersachsen, Luneburg, miasto w Niżniey Saksonii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Luneburski, Luneburska, Luneburskie. einer daher, z tego miasta ktory, Luneburczyk, Luneburczanin. eine daher, białogłowa ztamtądże Luneburczanka, Luneburka.

Lüneburger, *m.* Luneburczyk, z Luneburku rodem.

Luneville, Stadt in Lothringen, Lunewil, miasto w Lotaryngii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lunewilski, Lunewilska, Lunewulskie. einer daher, ktory z tego miasta, Lunewilczyk. eine daher, białogłowa z tego miasta, Lunewilka.

Lüstern, pragnący, żądaiący, pożądliwy; nach etwas, czego.

Lüsternheit, *f.* pragnienie, żądanie, pożądliwość; nach fremden Dingen, obcych rzeczy. Lüsternheit der schwangern Weiber, chciwość ciężarnych białogłow.

Lüttich, Leodium, Luttych. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Leodyiski, Leodyiska, Leodyiskie. von Lüttich, Lutychiyski, Lutychiyska, Lutychiyskie. einer von dieser Stadt, ktory z tego miasta, Leodyiczyk, Leodynianin, Lutychianin. eine daher, Leodynianka, Lutychianka.

Lütticher, die, *pl.* Leodynianie, Lutychianie, obywatele Leodyiscy, Lutychiyscy.

Lützelburg, Lucelburg, albo Luksemburg. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lucelburski, Lucelburska, Lucelburskie. einer von dieser Stadt, ktory z tego miasta, Lucelburczyk. eine daher, białogłowa, Lucelburczanka. Art, Weise zu thun, *adv.* po Lucelbursku.

Lützen, Stadt in Meissen, Lucena, miesto w Milnii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Luceński, Lucenska, Lucenskie. einer daher, ktory ztamtąd, Lucenczyk. eine daher, białogłowa Lucenka.

Lumpe, *m* płatek, płat, skrawek, gałgan, kawałek iaki sukniska starego.

Lumpengesind, *n.* ztek pospolstwa, nayostatnieysi w pospolstwie, *albo* z ludu mizerastwo, ubostwo, hałastra.

Lumpenhund, *m.* łata, bieda, naymizernieyszy człek, gałgan, szurgot; der aller liederlichste, naylichszy, naypodleyszy, naynikczemnieyszy pomiot.

Lumpensachen, *f.* fraszki, brydnie, głupstwa, płochości, nic dorzeczy.

Lumpenvolk, *n.* ztek z pospolstwa, hałastra, szamraństwo.

Lumpicht, łatany, karpany, połatany, łatami obszyty; w gałganach; otargaruec, oszarpaniec, oszarpany. alter lumpichter Kerl, stary gałgan, stary oszarpaniec.

Lunden, Stadt in Schonen, Lunden, miasto w Szańskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lundenski, Lundenska, Lundenskie. einer daher, Lundenczyk. eine daher, kobieta Lundenska.

Lunge, *f.* płuca, do wpuszczania y wypuszczania powietrza. die Lunge thut weh, płuca bolą. die Lunge wird ausgedehnt, płuca się rozciągaią. kleine Lunge, płucka. das da siehet wie eine Lunge, co się tak wydaie iak płuca, płucowaty; dergleichen Wurtzel, płucowaty korzeń. weich wie Lunge, miętki iak płuca; solche Füße, płucowate, nogi.

Lungenkraut, *n.* płucnik, porost ziemny; *ziele.*

Lungenmus, *n.* siekanka z płucek, schmeckt wohl, smakuie dobrze, smaczna.

Lungensüchtig, suchodnik, suchotny, w suchotach, na suchoty chory.

Lust, *f.* uciecha, ukontentowanie, upodobanie; zum Ansehen und Hören haben, mieć uciechę w patrzeniu y słuchanie, mieć ukontentowanie w widzeniu y słyszeniu. einem Lust machen, komu uciechę czynić, ukontentowanie sprawiać. es ist eine Lust um die Fabeln, Comödien, uciecha iest z baiek z komedyi. die eitele Lust der Kinder, prożna uciecha dzieci. seine Lust an etwas haben, mieć uciechę w czym, mieć ukontentowanie, upodobanie, w czym. eines Lust seyn, być czyią uciechą. einen zur Lust bey dem Gastgebothe mit Riemen peitschen lassen, kogo dla uciechy przy gościach kazać rzemieniami bić. große und stetswährende Lust an einer Sache haben, wielką y nieustanną uciechę, wielkie y nieustanne ukontentowanie mieć w iakiey rzeczy. ich habe meine größte Lust an der Sache gehabt, ia naywiększą uciechę miałem w tey rzeczy. zur Lust, dla uciechy. die Lust büssen, uciechą się nasycyć, nacieszyć się. seine Lust an etwas büßen, bydź nasyconym z czego uciechą. er hat die Lust gebüßt, uciecha go odpadła. es ist mir eine Lust, to iest moia uciecha. ich habe die Lust daran, ia mam w tym upodobanie. die Lust an dem Studiren haben, upodobanie w uczeniu się. sich eine große Lust machen, wielkie ukontentowanie, uciechę sobie czynić; *to co* Begierde, chęć. die Lust zu etwas haben, mieć chęć do czego. die Lust läßt nach, chęć ustaie. die Lust hat nachgelassen, chęć ustała, ostygła. die Lust benehmen, chęć odiąć, zgasić. einem die Lust zu etwas machen, chęć komu do czego sprawić. die Lust zur Krone machen, chęć komu do krolestwa uczynić. die Lust zu etwas haben, und sich doch schämen es anzunehmen, mieć chęć do czego, a wstydzić się tego iąć. aus Lust zum Kriege bewogen werden, chęcią do woyny być poruszonym. die böse Lust überhand nehmen lassen, złą żądzę powziąć do czego. die Lust verringern, chęci umnieyszyć. die Lust fahren lassen, chęć porzucić. keine Lust haben, żadney niemieć chęci. seinen Lüsten den Zügel frey schiessen lassen, ihnen öffentlich nachhängen, cugle puścić swoim żądzom, iawnie niemi się uwodzić. die Lust ist dir zur Unzeit angekommen, w złym czasie chęć cię napadła. die Lust kommt mir an, chęć mię napada, chęć mię bierze. er hat grosse Lust zum Fechten, on ma wielką chęć do potykania się. unsinnige Lust zum Saufen, szalona chęć do piiania. mit Lust etwas lernen, z chęcią się czego uczyć. die Lust zum Guten haben, mieć chęć do dobrego; zum Essen, do iedzenia. schlechte Lust zum Essen, zły apetyt do iedzenia. unmäßige Lust, nie pomiarkowana chęć, nie pomiarkowana ochota. der

der etwas mit Lust thut, ten co z chęcią co czyni, *mowi się*, chętny, ochotny, ochoczy. wo keine Lust zu einer Sache ist, wird auch das Leichteste schwer, gdzie niemasz żadney ochoty do iakiey rzeczy, to y naylekſza ieſt cięſzką. niemand hat Lust zu schreiben, nikt nie ma ochoty do pisania.

Lustbarkeit, *f.* wesołość, ochota, cieſzenie się, wesoła zabawa.

Lustbegierde, *f.* żądza, chciwość, pożądliwość, pragnienie.

Lustfelder, *pl.* wesołe pola, eigentlich in Tessalien, mianowicie w Tessalii.

Lustgärtner, *m.* ogrodnik, co rożne kwatery y ſztuki w ogrodzie wysadza.

Lustgärtnerarbeit, *f.* ogrodowa robota, ogrodowych ozdob wyrabianie.

Lustgärtnerkunst, *f.* ſztuka wyrabiania ogrodowych ozdob.

Lustgarten, *m.* ogrod, ozdobny, do uciechy, do wesołych zabaw, y rozrywek.

Lust halber, dla uciechy, dla rozrywki, dla ukontentowania, aby się ucieſzyć.

Lusthaus, *n.* altana, w ogrodzie dla chłodu, dla posiedzenia miłego.

Lustig, fröhlich, wesoły, żyźwy, ochoczy. lustiges Leben, wesołe życie. lustiger Brief, wesoły list. lustiges Fest des Saturnus, wesołe święto Saturna. lustigen und fertigen Gemüths zum Scherze seyn, być wesołego y gotowego umysłu do żartowania. lustiger Schwank, wesoła mowa, wesoły koncept. lustig machen, rozweselać, rozweselić; einen, kogo. er hat mich bald lustig gemacht, on mnie zaraz rozweselił, on mnie zaraz wesołym uczynił, do wesołey myśli przyprowadził, wesoły humor we mnie ſprawił. lustig seyn, być wesołym. sich lustig machen, rozweselać się, czynić sobie umysł wesoły, wesołego ducha, w sobie czynić. er macht sich oft lustig mit Weine, on się częſto winem rozwesela. man kann sich mit gutem Weine lustig machen, dobrym winem można się rozweselić. die fröhliche Gesellschaft macht den Mensch lustig, wesoła kompania czyni człowieka wesołym. lustiger Ort, wesołe mieyſce. lustiges Landgütchen, wesoła wioſeczka. lustige Felder, wesołe pola. lustiges Ufer, wesoły brzeg, krasny brzeg, żolibor. lustig anzusehen seyn, być wesołym do widzenia.

Lustig, *adv.* wesoło, z wesołością, wesołym umysłem. lustig leben, wesoło żyć, wesołe życie prowadzić. lustig die Weinlese verrichten, wesoło winobranie odprawić.

Lustigkeit, *f.* wesołość, żyźwość, wesele umysłu, radość, uciecha, przyiemność; eines Ortes, iakiego mieyſca; eines Hauses, iakiego domu; eines Gartens, iakiego ogrodu.

Lustiglich, *adv.* wesoło, z uciechą, z radością, rozweselonym sercem.

Lustigmacher, *m.* wesołości ſprawca, wesołości dawca.

Lustörter, *plur.* wesołe mieyſca, do uciechy mieyſca.

Lustreich, wesoły, weseluteńki. lustreicher Ort, weseluteńkie mieyſce. lustreiche Weide, wesołe wierzbiny.

Lustseuche, *f.* łubieżność, ſkłonność do rozkoſzy cielesnych.

Lustspiel, *n.* wesoła gra, wesołe igrzyſko. Lustspiel halten, wesołe igrzyſka odprawiać. Lustspiel auf dem Theatro, komedyia.

Lustwald, *m.* gay wesoły. grasichter Lustwald, morawą wysłany gay; voller Eichen, pełny dębow; voller hohen Bäume, pełny wysokich drzew; voller schönen grünen Gegenden, pełny ślicznych ſtron, dąbrow zielonych; an dem längsthin ein Fluß geht, wdłuż ktorego rzeka idzie.

Lutheraner, *m.* Luteran, Luter, Ewangelicką wiarę wyznaiący.

Lutheranerinn, *f.* Luteranka, Luterka, Ewangelicką wiarę wyznaiąca.

Lutherisch, Luterſki, Ewangelicki. Lutherisch seyn, być Luterſkiey wiary. Lutherisch werden, przyſtać na Luterſką Ewangelicką wiarę. Lutherischer Prediger zu London, Luterski Ewangelicki Kaznodzieia w Londynie.

Luxemburg, Stadt, Lukſemburg, miaſto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miaſta, *albo* do tego miaſta należący, Lukſemburſki, Lukſemburska, Lukſemburskie; einer daher, męſzczyzna z tego miaſta Lukſemburczyk; eine daher, białogłowa, Lukſemburka; Art, Weise, zu thun, *adv.* po Lukſemburku.

Luyck, Luick, *albo* Leodium, *obacz* wyżey, Lüttich.

Lycaonien, Landschaft in Klein-Asien, Likaonia, ziemia w małey Azyi; daraus

aus oder darzu gehörig, *adj.* Likaoński, Likaońska, Likaońskie.

Lycaonier, *m.* Likaon, Likaończyk, z Likaonii rodem.

Lycien, Landschaft in Klein-Asien, Licia, ziemia w małey Azyi; daraus oder darzu gehörig, z tey ziemi, *albo* do tey ziemi należący, Licyiski, Licyiska, Licyiskie; einer daher, Licyiczyk; eine daher, Licyianka; Art, Weise, *adv.* po Licyisku.

Lycier, *m.* Licyiczyk, Licyianin, z Licyi rodem.

Lydien, Landschaft in Klein-Asien, Lidyia, ziemia w małey Azyi; daraus oder darzu gehörig, z tey ziemi, *albo* do tey ziemi należący, Lidyiski, Lidyiska, Lidyiskie; einer daher, Lidyiczyk; eine daher, Lidyika, Lidyianka.

Lydier, *m.* Lidyiczyk, Lidyianin, z Lidyi rodem.

Lydisch, Lidyiski, Lidyiska, Lidyiskie; Art, Weise, zu thun, po Lidyisku.

Lyon, s. Lion.

Lis, Fluß in Flandern, Lis, *albo* Lisa, rzeka we Flandryi płynąca.

M.

M, oder m, zwölfter Buchstaben des deutschen Alphabets, M, albo m, dwunasta litera w Niemieckim Alfabecie, *neutr.* bez spadkow.

Maal, *n. to co*, Fleck, plama zmaza; am Leibe, na ciele; natürliches, z urodzenia; unter den Augen, pod oczami, *adj.* podoczna; von Schlägen, od razow, sina, siniec. das Maal wegnehmen, siniec, zpędzić, *powtore znaczy*, Ziel, wornach man schießt, cyl, do ktorego strzelaią, u. d. g. thut, y podobne gry czynią, meta.

Maalsschloß, *n.* Vorlegeschloß, kłodka, do zamykania.

Maalstein, *m.* graniczny kamień, graniczny kopiec.

Maalzeichen, *n.* znak, godło, znamie; woran machen, znak, znamie na czym uczynić.

Maan, mak. s. Mon.

Maas, ein Fluß in Deutschland, Mosa, rzeka w Niemczech.

Maasern, *pl.* odra, krosty, wysutka.

Maaß, *n.* miara, womit man mißt, ktorą mierzaią. mit eben dem Maaße wieder geben, wornach einer etwas empfangen, oder auch einem gehäuftern, tąż samą miarą oddawać, iaką kto wziął, *albo* ieszcze kopiastszą. in Genießung der Lust fleißig Maaß halten, pilno w używaniu uciech, miarę zachować. sein Maaß hat ein jedes, każda rzecz ma swoię miarę. Maaß gebrauchen, miary zażywać. Maaß setzen, miarę założyć! einem jeden Dinge, każdey rzeczy. er hat seiner Feindschaft Maaß gesetzt, on założył miarę swoiey nieprzyiaźni. das Maaß überschreiten, miarę przestąpić. Maaße im Essen und Trinken ist nicht zu überschreiten, nie trzeba w iedzeniu y napoiu miary przebierać. über die Maaße, nad miarę. er arbeitet über die Maaße, on pracuie nad miarę. sie pflegt über die Maaße zu schlafen, ona zwykła nad miarę sypiać. Maaß brauchen, miary zażywać. Maaß der Rede setzen, miarę mowy założyć. das ohne Maaß ist, co bez miary iest, niezmierny. brauche immer die Maaße in Worten, zażyway zawsze miary w rzeczach. ein kluger Mensch braucht die Maaße im Reden, roztropny człowiek zażywa miary w mowieniu. wer keine Maaße in Worten hält, der muß oft fallen, und die andern beleidigen, kto nie zachowuie miary w słowach, ten się musi często potchnąć, y inszych urazić.

Maaßgebung, *f.* miary danie, miary wydanie, miary oznaczenie.

Maaßstab, *m.* laska miernicza, laska do mierzania. verjüngter Maaßstab, drabinka miernicza, na dziesięć gradusow, albo stopniow dzielona, *scala geometrica.*

Macao, Stadt in China, Makao, miasto w Chinach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należacy, Makaoński, Makaońska, Makaońskie; einer daher, mężczyżna z tego miasta Makaonczyk; eine daher, białogłowa ztamtądże Makaonka; Art, Weise, po Makaońsku.

Macedonien, Landschaft, Macedonia, prawdziwiey Makedonia; Kray, Krolestwo, przed tym; von Macedonien, z Macedonii; in Macedonien, w Macedonii.

Macedonier, *m.* Macedon, Macedończyk, *albo* Makedon, Makedończyk.
Macedonisch, Macedoński, Macedońska, Macedońskie. Macedonische Pferde, Macedońskie konie.
Maceriren, sich, trapić się, dręczyć się, martwić się. sie maceriret sich, ona się martwi.
Machen, czynić, robić, działać. ein Bündniß unter sich machen, związek między sobą uczynić. das Unterste dem Obersten gleich machen, nayniższe, nayspodnieysze uczynić rowne naywyższemu. die Sachen besser machen, rzecz lepszą uczynić. mache, daß sie bekannt werden, uczyń, aby te rzeczy były wiadome. ich will es mit dem Fabius machen, wie du schreibst, ia tak chcę z Fabiuszem uczynić, iak ty piszesz. ein zierliches Gedicht oder Carmen machen, piękny wiersz, piękną poczyią zrobić. Verse machen, wiersze robić, wiersze składać. einen in seinem Gemüthe zweifelhaft machen, kogo w swoiem umyśle wątpliwym uczynić. einem geringere Hoffnung machen, małą komu nadzieię czynić. viele Worte von etwas machen, wiele o czym mowić. ein Ende an ein Ding machen, koniec iakiey rzeczy uczynić. der König macht sehr viele Gesetze, Krol bardzo wiele praw, robi, bardzo wiele praw stanowi. Stillstand machen, pokoy do iakiego czasu, fryszt zrobić. die zwey Gegenparteyen haben Stillstand auf sechs Monate gemacht, dwie przeciwne strony zrobiły pokoy na sześć mięsięcy. einen unehrlich machen, kogo bezecnym uczynić, cześć mu odebrać, zrobić go bez czci. den Anfang der Niedermetzelung von einem machen, początek zabiiania, od kogo uczynić. Beute machen, zdobycz brać. ich weiß nicht, was ich mit ihr machen soll, ia niewiem co mam z nią czynić. mit dem Golde die Menschen blind machen, złotem ludzi ślepemi czynić. eines Andenken unsterblich machen, czyią pamięć nieśmiertelną uczynić. einen frecher machen, kogo uczynić zuchwałym, dzikim. einen böse auf einen machen, uczynić kogo, złym na kogo, *to iest*, rozgniewać kogo na kogo. das Haus leer machen, dom prożny uczynić. hundert Rathsherrn machen, sto Senatorow uczynić, postanowić. einen zum großen und bestimmten Redner machen, kogo wielkim y sławnym Mowcą uczynić. einen klugen und erfahrnen Mann zum Bürgermeister machen, iakiego rostropnego y doświadczonego Męża Konsulem uczynić, dokazać, aby Konsulem został. sich viele redliche und nicht falsche Freunde machen, robić sobie wielu rzetelnych y niefałszywych przyiacioł. sich ein großes Ansehen bey dem Adel machen, wielki powagi y względu u szlachty nabywać. sich die ehrlichen und rechtschaffenen Leute gewogen machen, zacnych y podściwych ludzi przyiaciołami sobie czynić. sich Gunst bey den Vornehmsten machen, łaskę sobie u Nayprzednieyszych, u Nayzacnieyszych ziednać. einen verhaßt machen, nienawisnym kogo u inszych uczynić, narobić komu u drugich nienawiści. sich bey dem Volke beliebt machen, miłym się uczynić u ludu, ziednać sobie miłość ludu. etwas machen, wie die Vorfahren die Gewohnheit zu thun gehabt, co tak czynić, iak przodkowie mieli czynić zwyczay. einen noch zorniger machen, kogo ieszcze gniewliwszym robić, kogo ieszcze tym bardziey gniewać. einen noch betrübter machen, kogo ieszcze smutnieyszym, żałośnieyszym uczynić, ieszcze większego smutku żalu, koge nabawić. einen verächtlich machen, kogo wzgardzonym uczynić, przyprowadzić kogo do wzgardy. den Feinden einen größern Muth durch seine Furcht machen, w nieprzyiacielu większą śmałość czynić, swoią boiaźnią. einen verdrossener machen, uczynić kogo nie tak chciwym, nie tak gorącym. einen furchtsam machen, boiaźliwym kogo uczynić. ein Spiel, Schwarm, Tumult machen, igrzysko, zgielk, tumult czynić. etwas machen, wie es einer haben will, co czynić tak iak kto chce, co robić, tak iak czyia wola. einem zu schaffen machen, zadać komu trudność, dać komu co do czynienia, zadać komu do myślenia, klin komu w głowę wbić. sich wohin machen, iść dokąd. ich mache mich hin, meinen guten Freund zu besuchen, ia idę moiego dobrego przyiaciela nawiedzić. sich wohin aus dem Staube machen, porwać się y iść dokąd. sich zu einem machen, iść do kogo. er macht sich zu seiner Mutter, on idzie do swoiey matki. sich an etwas machen, iąć się iakiey rzeczy, począć iaką rzecz. sich an

einen machen, porwać się na kogo. der freche Kerl macht sich an die tapfern Leute, zuchwały chłop porywa się na walecznych ludzi. sich nach Lublin machen, do Lublina iść, iechać, zbierać się. einen mit seinen Reden zum Narren machen, swoią mową czynić kogo błaznem. machen, daß die Frau weine, uczynić tak, że żona płacze. mache es wie du willst, czyń iak chcesz. was machst du hier? co ty czynisz? so machen es alle Väter, tak czynią wszyscy oycowie.

Machen, das, n. czynienie, robienie, zrobienie, działanie, udziałanie, iście.

Macherlohn, n. płaca za robotę. Macherlohn geben, płacę dać za robotę.

Machine, f. machina; eine Säule damit nieder zu werfen, kolumnę machiną spuścić na doł. etwas mit der Machine in die Höhe heben, co machiną w górę wynosić, *znaczy tu* góro-ciąg, w-górę-ciąg, wzwyż-ciąg, ciągaczka. große Machinen aufrichten, wielką machinę wystawić; geschwind damit fortrücken, prędko tą machiną pomykać, posuwać.

Machiniren, machinować, knować; schon lange etwas, iuż co dawno; auf eines Unglück, komu iakie nieszczęście knować, dołki pod kiem kopać.

Macht, f. władca, moc, potęga; fremde, obca; erträgliche, znośna; verhaßte, nienawisna, nieluba; unnütze, geringe, große, niepożyteczna, błaha, wielka; schädliche, gar zu große, szkodliwa, nazbyt wielka; sonderliche, osobliwa; größte, höchste, alte, ungerechte, naywiększa, naywyższa, niesprawiedliwa; fürchterliche, straszliwa. die Macht kömmt auf die Gewalt an, ta władza, cała na gwałcie zależy. nach der Macht streben, władzy, mocy szukać, o władzę, o moc się starać, władzy się chcieć komu. die Macht erlangen, władzy nabyć. große Macht haben, wielką mieć władzą. sich unter eines Macht bequemen, poddać się czyiey władzy. alle seine Macht sehen lassen, całą swoię moc pokazać. mit gesammter Macht eine Schlacht wagen, zebranemi siłami, odważyć się na batalią. dessen ganze Macht ist darnieder gelegt worden, iego wszystkie siły były obalone, zniesione. dessen Macht ist in der That nicht klein, iego siła, potęga, w samey rzeczy nie iest mała. darinnen besteht die größte macht, na tym stoi naywiększa moc, naywiększa potęga. eines Macht bedenken, pamiętać na czyią potęgę, na czyią moc, oglądać się na czyią władzę y potęgę. sich eines Macht widersetzen, czyiey potędze się opierać. das freye Volk widersetzt sich der Macht seines Königs, wolny lud opiera się potędze, sprzeciwia się władzy swoiego Krola. die Macht der Feinde nimmt zu, potęga nieprzyiacioł przybiera, sił nieprzyiaciołom przybywa; nimmt ab, potęga nieprzyiacioł upada, idzie na doł; potęgi nieprzyiacioł ubywa. eine Macht durch Reichthum unterstützen, potęga, bogactwami podparta. Italien mit seiner Macht besetzt halten, Włochy swoią potęgą oblec obarczyć, obłężone trzymać. eines Macht brechen, przełamać czyią potęgę, złamać czyie siły. einen mit aller Macht zurück halten, kogo całą potęgą zatrzymać, zatamować. der König hat den General der Feinde mit nicht so starker Macht zurück gehalten, Krol Gienerała nieprzyiacielskiego zatrzymał nie tak bardzo wielką siłą: mit dreyzehn tausend sind funfzig tausend Mann zurück gehalten worden, trzynastu tysięcy, zatrzymane było pięćdziesiąt tysięcy ludzi. sich mit aller Macht bearbeiten, wszystkiemi siłami, całą potęgą robić. einem die Macht geben, etwas mit anzusehen, dać komu moc widzieć co, *albo* przypatrzyć się czemu. ich habe die Macht ihn zu behalten, ia mam moc zatrzymać go. in eines Macht seyn, być w czyiey mocy. diese ganze Sache ist in meiner Macht, ta cała rzecz iest w moiey mocy. als ob das nicht in deiner Macht stünde, właśnie iak by to w iego mocy było. es steht nicht in meiner Macht, to nie iest w moiey mocy, ia na to mocy nie mam, to do moiey władzy nie należy.

Machtlos, niemocny, niesilny, niepotężny, bez mocy. machtlose Hände, niemocne ręce.

Mackel, m. makuła, plama, skaza, zmaza; żyd, *w tym samym sensie.*

Macrone, f. makaron, Art eines Gebäckens, gatunek ciastna pieczonego.

Maculatur, n. Papier, worein die Krämer ihre Dinge einwickeln, papier, w ktory kramarze swoie rzeczy obwiiaią; das zu nichts nütze ist, co się na nic niezda.

Maculiren, zmakułować, pomazać; mit etwas, co czym; mit Dinte, inkaustem.

Madagascar, große Insel in Africa, Madagascar, wielka wyspa w Afryce.

Madame, *f.* Ieymość, Imość, Pani, Imość Pani, Gräfinn, Imość Pani Hrabina.

Made, *f.* mol, robak; im Fleische, w mięsie; in Bohnen, w bobie, w grochu.

Madensack, *m.* wor robakow, pokarm y iadło dla robakow.

Madicht, robaczny, robakowaty. madichtes Fleisch, robaczne mięso; Käs, robaczny syr.

Madraze, *f.* materac, gunia, koc; von Haaren gemacht, z sierci, z włosow zrobiony.

Madrazenmacher, *m.* materacznik, guniotkacz, kocnik, co gunie, koce, materace robi.

Madrit, Hauptstadt in Spanien, Madrit, stołeczne miasto Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Madrycki, Madrycka, Madryckie; einer daher, Madryczanin; eine daher, Madryczanka.

Mächtig, mocny, potężny, możny, silny. mächtige Stadt, potężne miasto, mocne miasto. mit sehr mächtiger Stadt den Krieg führen, z nader potężnym miastem woynę toczyć. mächtiger Mann, poteżny, mocny człowiek. zweene sehr mächtige Könige, dwoch potężnych Krolow, sind weggerissen worden, było zaczy pionych. sehr mächtiges Volk, nader potężny lud, wielką potęgę maiący, przy wielkiey potędze będący. die mächtige Republik vertheidiget sich wider einen sehr mächtigen Feind, potężna Rzeczpospolita broni się, przeciwko bardzo potężnemu nieprzyiacielowi. Carthago ist sehr mächtig zu Wasser und zu Lande gewesen, Kartago było mocne miasto y morzem y lądem, potężne y na morzu y na lądzie. mächtiger Mann an Reichthum, mocny człowiek, dla bogastw. dieser General ist mächtig an Tapferkeit und Glücke, ten Generał iest potężny y męstwem y szczęściem. mächtig im Kriege seyn, być potężnym na woynie. seiner selbst mächtig seyn, mieć siebie samego w mocy swoiey, władnąć sobą. sein selbst nicht mächtig seyn, nie mieć siebie samego w mocy, nie władnąć sobą. mächtig zur See seyn, być poteżnym na morzu. für sich nicht genung mächtig seyn, sam przez się nie być dosyć mocnym. er ist in der That mächtig, on iest w samey rzeczy potężnym. ich habe ihn mächtig gemacht, iam go mocnym, potężnym uczynił. mächtig werden, potężnym się stawać, albo uczynić się panem. er ist eines großen Schatzes mächtig geworden, on tak wielkiego skarbu panem się uczynił. er kann nicht so bald eines Reiches mächtig werden, on nie może tak prędko zostać panem krolestwa; on nie może opanować tak w krotce krolestwa.

Mächtiglich, *adv.* mocno, poteżnie, potęgą. er hat in dem Senate mächtiglich geredet, on w Senacie potężnie, mocno mowił. du redest nicht mächtiglich, ty nie mocno mowisz.

Mäckler, *m.* rayfura, lirkupnik, iednacz kupca, stręciciel.

Mäder, *m.* kosarz, co siano kosi, kosiarz do siana, kosiarz do zboża.

Mädern, kosić. Heu mädern, siano kosić. Haber mädern, owies kosić.

Mägdedienste thun, posługę dziewki, służącey, służebnicy czynić.

Mägdegeschleppe, *n.* poczet służących panien, dziewczyn pokoiowych; pokoiowych, *subst.*

Mägdegezöfe, *n.* grono paniem, służących, panien nadowrnych, kociet służących, poczet.

Mägdehengst, *m.* ten co za dziewkami biega, co o dziewkach tylko myśli.

Mägdekammer, *f.* pokoy panieński, pokoy dla kobiet służebnych, izba dla panien.

Mägdetröster, *m.* cieszyciel dziewek, gzik, co się gzi z dziewkami ustawicznie.

Mägdisch, służebniczy, co do służebny należy, albo co służebny iest.

Mägdlein, *n.* Mägdchen, dziewczę, dziewczynka, dzieweczka, dziewczyneczka; schönes, verschlagenes, listiges, piękne dziewczę, frant, wykrętne; von gutem Geschlechte, zacnego urodzenia; armes, elendes, artiges, ubogie, mizerne, nadobne; edles, wohlerzogenes, szlachetne, dobrze wychowane; das vom Curtoisiren nichts weiß, ktora o zalotach ieszcze nic nie wie, ktora ieszcze nie rozumie co to iest zalecać się; beräuchertes und staubichtes, okopciała; zakurzona; dürres, schwarzes, sucha, czarna,

czarna; geschwätziges, rozmowna, gadatliwa; kleines, krępa, puzia; die Mägdlein angehend, *adj.* dziewczęcy. nach Art der Mägdchen, po dziewczęcu, po dziewczęcemu; etwas nicht wissen, czego nie wiedzieć; der die Mägdchen lieb hat, kory dziewczęta lubi, zalynik.

Mähen, siec, żąć; Getraide, zboże. eine Wiese mähen, łąkę siec.

Mählich, zwolna, noga za nogą; zur Sache kommen, do rzeczy przystępować, przychodzić. gehe mählich fort, zwolna postępuy.

Mähne, *f.* grzywo, der Pferde und Löwen, u koni y u Lwow; dichte, gęsta; dunkele, ciemna; etwas krause, trochę kędzierzawa; welche auf der rechten Seite liegt, ktora na prawey stronie leży; gelblichte, żołtawa; die sich über den Hals und Schultern ausbreitet, ktora szyię okrywa y aż na łopatki zachodzi. die Mähne wohl auskämmen, grzywę dobrze wyczesać. das Pferd schüttelt die Mähne, kon trzesie grzywą. etwas auf der Mähne, mieć co na grzywie. das eine Mähne hat, z grzywą, grzywiasty. Schlangen, die die Mähne haben, węże z grzywami, grzywiaste. ein Pferd mit langer Mähne, koń z długą grzywą.

Mährde, *f.* gramatka, Art eines Essens, gatunek iadła; von getränke und Eingebrocktem, z trunku, y wdrobionego, albow kruszonego chleba; von Weine, z wina; von Biere, z piwa, gramatka, winna gramatka, piwna gramatka.

Mähren, Landschaft, Morawa, ziemia. einer aus Mähren, Morawczyk, Morawianin. aus oder zu Mähren gehörig, z Morawy, albo do Morawy należący, Morawski, Morawska, Morawskie; eine daher, białogłowa z Morawy, Morawianka, Morawka; Art zu thun, *adv.* po Morawsku.

Mährlein, *n.* bayka; altes, stara; etwas als ein Mährlein erzehlen, co wię ey iak bayki powiadać. erdichtete Mährlein haben in der Philosophie keinen Platz, pozmyślane bayki, w Filozofii niemaią żadnego mieysca.

Mährleinträger, *m.* baiarz, baiecznik, baikarz, gawęda.

Mälzen, słod robić; von Getreide, ze zboża; von Gerste, z ięczmienia.

Mälzer, *m.* melcarz, słodownik, co słod robi.

Männerstube, *f.* męski pokoy, męska izba, pokoy dla męszczyzn, izba dla nich.

Männin, *f.* kobieta, męskiego umysłu iak męszczyzna.

Männlein, *n.* Männchen, człowieczek, człeczek, człeczytko; gutes, dobre.

Männlich, wie es einem Manne geziemet, męski, iak na męszczyczne przystoi, männliche Stimme, męski głos. männliche Rede, męska mowa. das scheint nicht recht männlich zu seyn, to się nie zdaie być prawdziwie po męsku. männlichen Geschlechts, męskiey płci, *potym to co*, tapfer, mężny, wie ein Mann, iak mąż, mocny, tęgi. männlicher Weihrauch, tęgie kadzidło, männliches Gemüth, męski, mężny umysł, mocny umysł, tęgi umysł. männliches Geschlecht, męska płeć. männliche Glieder, męskie członki. männlich werden, mężnieć, do pory męszczyzny przychodzić, wyrastać. männliches Alter, męski wiek, męskie lata. im männlichen Alter, w węskim wieku.

Männlich, *adv.* po męsku, mężnie, tęgo; sich los machen, wyswobodzić się, wykręcić się; wywinąć się, mężnym umysłem wyść z iakiey trudności.

Männlichkeit, *f.* mężność; seltsame, rzadka; unerhörte, niesłychana.

Mäntelchen, *n* Mäntlein, *n.* płaszczyk. oft steckt auch unter einem schmutzigen Mäntelchen die Weisheit, pod zafolowanym płaszczykiem często się kryie mądrość. Mäntelchen der Weiber, mantolet, płaszczyk, damski, białogłowski.

Mäotische See, *f.* oder Pfütze, Ieziоro Meockie, bło a Meockie.

Märker, *m.* einer aus der Mark Brandenburg, Marchiyczyk, Marchianin, rodem z Marchiy Brandenburskiey; eine daher, kobieta ztamtąd Marchianka; von oder darzu gehörig, Marchiański, Marchiańska, Marchiańskie, *adv.* po Marchiańsku.

Märtyrer, *m.* męczennik; der viel ausgestanden hat, ktory wiele ucierpiał.

Märtyrerbuch, *n.* księga męczennicka, w ktorey imiona męczennikow zapisane.

Märtyrerkrone, *f.* korona męczeńska, wieniec męczeński.

Märtyrinn, *f.* męczenniczka; tapfere, mężna; beständige, stateczna.

Mártyrtod, *m.* śmierć męczeńska, umieranie męczeńskie.

Mäßig, umiarkowany, pomiarkowany. der Maße hält, ktory miarę zachowuie. mäßiger Mensch, pomiarkowany człowiek. mäßiger Mann, umiarkowany mąż. mäßiges Gastgebot, umiarkowany bankiet, pomiarkowana, mierna ochota. mäßige Speisen, mierne potrawy. mäßige Sitten, pomiarkowane obyczaie. mäßige Leute, umiarkowani ludzie. da die Könige so mäßig sind, gdy krolowie tak ſą umiarkowani; in allem, nur in der Herrſchaft nicht, we wſzyſtkim tylko nie w panowaniu, *to co*, ſchlecht, mittelmäßig, śrzedni. mäßige Uebungen, śrzednie cwiczenia. mäßige Klugheit, śrzednia, pomierna, roztropność. mäßiger Kopf, śrzednia, pomierna, głowa.

Mäßig, *adv.* pomiarkowanie, umiarkowanie; ſich aufführen, ſprawować ſię; ſich eines Dinges gebrauchen, używać iakiey rzeczy. mäßig handeln, pomiernie czynić. mäßig leben, pomiernie żyć.

Mäßigen, miarkować, wſtrzymywać; alles durch Klugheit, wſzyſtko roztropnością; ſich in ſeinen Affecten und Reden, miarkować ſię w ſwoich popędliwościach y mowach, ſich im Siege mäßigen, w zwycięſtwie ſię miarkować: ſich in etwas mäßigen, miarkować ſię w czym. ſich und die Ernſthaftigkeit mäßigen, ſiebie y ſurowość miarkować, und mit der Gelindigkeit vereinbaren, y z łagodnością łączyć. ſich gar nicht mäßigen, wcale ſię nie miarkować, wcale nie być pomiarkowanym. mäßige dich, miarkuy ſię. der iſt wahrhafter Sieger, der ſich in ſeinen Affecten mäßiget, ten ieſt prawdziwym zwycięzcą, kto ſię w afektach miarkuie. es iſt der größte Theil eines guten Lebens, ſich in den Begierden mäßigen, ieſt to naywiękſza część dobrego życia miarkować ſię w ſwoich rządzach. der Zorn iſt zu mäßigen, gniew ma być miarkowany.

Mäßigkeit, *f.* pomiarkowanie, wſtrzemięźliwość, utrzymanie; in der Geſchwätzigkeit, w gadatliwości y w świegotaniu. große Mäßigkeit in etwas erfordern, wielkie wſtrzemięźliwości wielkie pomiarkowanie, wymagać w czym. nach deiner Mäßigkeit, według twoiego utrzymania, według twoiey wſtrzemięźliwości. bey dem ſich eine große Mäßigkeit findet, w ktorym ſię wielka wſtrzemięźliwość znayduie. ſonderbare Mäßigkeit im Eſſen und Trinken, oſobliwa wſtrzemięźliwość, w iedzeniu y na poiu. Mäßigkeit der Begierden, umiarkowanie żądz y namiętności; ſtete, nieuſtanna.

Mäßiglich, *adv.* pomiarkowanie, umiarkowanie, z pomiarkowaniem, z miarą.

Mäßigung, *f.* miarkowanie, pomiarkowanie, umiarkowanie; der Begierden, pożądliwości. die Mäßigung im Reden brauchen, pomiarkowania w mowieniu zażywać; im Scherzen, w żartach. die Mäßigung iſt in allen Dingen zu halten, pomiarkowanie ma być we wſzyſtkich rzeczach zachowane. die Mäßigung im Strafen, pomiarkowanie w karaniu; im Spielen, w graniu.

Mäſten, paść, tuczyć, karmić, *to co*, fett machen, *iakobym*, tłuſtym ſpaśnym, karmnym, robić. Ochſen und Pferde mit Haber mäſten, woły y konie owſem karmić, paść. eine Henne mäſten, kurę tuczyć. einen Vogel mit eingemachtem Brodte mäſten, ptaka iakiego zmiękczonym chlebem karmić, *to co*, zum Fettmachen dienlich ſeyn, to co do tuczenia być dobrym, *to ieſt*, toż ſamo, tuczyć. Haber mäſtet die Pferde.

Mäſten, das, *n.* tuczenie, paſienie, karmienie, utucznie, ukarmienie.

Mäſter, *m.* tucznik, opaśnik, karmoſta, ten co tuczy, paſie.

Mäſtung, *f.* tuczenie, karmienie, opas, karmia.

Mäße, *f.* pułkorca, pułmiary.

Mäulgen, *n.* pocałowanie, pocałowanko, *toż ſamo co*, Kuß.

Maurer, *m.* murarz, mularz; künſtlicher und geſchickter, ſztuczny y ſpoſobny.

Maurerkelle, *f.* kielnia murarka; von Eiſen, żelazna; voll Kalk, pełna wapna.

Mauſedorn, *m.* ein Gewächs, ziele, ruſzczek, dziki mirt, włoska iglica myſza wiecha.

Mauſedreck, *m.* myſie łayno.

Mauſepfahl, myſzata maść, myſzata ſierć, myſzata farba.

Mauſefalle, *f.* łapka na myſzy. der Mauſefalle entgehen, uciec przed łapką, albo wymknąć ſię z łapki. Mauſefalle in dem ganzen Weinberge herumſetzen, łapki na myſzy po całey winnicy pozaſtawiać.

Mausefänger, *m.* myszołow, myszołapnik, myszołap, co myszy łapie.
Mausegift, *n.* arszennik, *iakoby* mysia trucizna, albo trucizna na myszy.
Mausekorn, *n.* mysi ięczmien.
Mausemörder, *m.* mysz morderca, kat na myszy, mysz zaboyca.
Mausgen, *n.* Mäuslein, kleine Maus, myszka, myszeczka, maleńka myszka. mysie.
Mausöhrlein, *n.* ein Gewächs, ziele, mysie uszka, *nazwane.*
May, *m.* May, der fünfte Monat des Jahres, piąty miesiąc w roku.
Magazin, *n.* magazyn, skład, z sypka, szpiklerz, lamusy. Magazine an gewissen Orten aufrichten, magazyny na na pewnych mieyscach po zakładać. das Getrayde in die Magazine schaffen, zboża do magazynu przystawiać.
Magazinschreiber, *m.* magazynowy pisarz, w magazynie pisarz.
Magd, *f.* dziewka, sługa, służąca; leichtfertige, swywolna; alberne, głupia; garstige, plucha, nieogarniona, gnoy; grundböse, z serca zła; elende, nędzna biedna; schlägenreiche, wężowego rodu, *ta test:* chytra; faule, leniwa, gnuśna; verschlagene, przebiegła, przeięta; an der Hopfen und Malz verlohren ist, na chmielu y słodzie, stracona.
Magdalena, *f.* Magdalena, Weibsnamen, białogłowskie imię.
Magdeburg, Magdeburg, Stadt in Niedersachsen, miasto w Miźnich Sasach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Magdeburski. aus oder zu dem Herzogthum Magdeburg gehörig, z Księstwa Magdeburg, albo do Księstwa tego należący, auch: Magdeburski. Herzogthum Magdeburg, Księstwo Magdekurskie. Festung Magdeburg, forteca Magdeburg.
Magen, *m.* żołądek, brzuch; worinn die Eingeweide, iedna część wnętrzności; schwacher, słaby, słabiutki; aufsteigender, burzący się; nüchterner, czczy, głodny. bösen, schwachen Magen haben, zły, słby, mieć żołądek, Unverdaulichkeit des Magens, niestrawność żołądka. das ist nicht für deinen Magen, nie na twoy żołądek, to nie dla twego żołądka. durch die Hitze des Magens, etwas verdauen, gorącością żołądka co strawić. der einen guten Magen hat, ktory ma dobry żołądek. der Magen gurret, żołądek ieść woła, brzuch ieść woła. das dem Magen gut ist, co na brzuch zdrowo.
Magenbeschwerung, *f.* obciążenie żołądka, obładowanie.
Magenkrankheit, *f.* choroba na żołądek, chorowanie na żołądek.
Magensieg, *m.* żołądkowy, brzuchowy, co dla żołądka, co w żołądku.
Magenweh, *n.* boł żołądka, boleść w żołądku.
Mager, chudy, wychudły, suchy, suchy, iak szczepa, wyschły. magerer Ochse, chudy woł. magerer Theil des Leibes, chuda część ciała, chudzizna. mageres Erdreich, chudy grunt, płony grunt. magerer Acker, płona rola, chuda rola. magere Erde, chuda ziemia, płona ziemia, wypłoniała ziemia. mageres Pferd, chudy koń, suchy koń, skora a kości, wyschły koń. mager machen, zchudzić, chudzić, suszyć, chudym czynić. mager werden, chudnieć, zchudnieć. das Pferd, ist mager von der Arbeit, koń chudnieie od pracy. mager seyn, chodym być; für Sorge, od troskliwości. sehr mager, bardzo chudy.
Magerheit, *f.* chudość, wychudłość, suchość, wyschłość. grosse, wielka.
Magerkeit, *f.* chudość, suchość, płoność, wypłoniałość; des Sandes, piasku. ein Mensch, welcher für Magerkeit, ganz eingedorret, człowiek co od chudości wyschł.
Magister, *m.* Nauczyciel; der freyen Künste, swobodnych sztuk. Magister werden, zostać Magistrem, dostąpić honoru Magistra, Nauczyciela w Akademii doktorować się.
Magistermütze, *f.* biret doktorskie, biret Nauczycielski.
Magistrat, *m.* urząd, zwierzchność, Starszeństwo, Władza, przełożeństwo.
Magliano, Magliano, Stadt in Italien, miasto we Włoszech.
Magnaten, *pl.* Panowie, Przednieysi, Zacnieysi, Pierwsi, Panowie z Panow.
Magnet, Magnes; ein Stein, kamień pewny. vom Magnet, z magnesu, magnesowy.
Magnetisch, magnesowy.
Magnificat, wspaniało, wspaniale, okazało, pozorno, z okazałością.
Magnificat, das, Wielbiey, psalm, od N. Panny spiewany u Elzbiety.
Magny, Magny, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Magsaamen, mak nasienie, makowe nasienie.

Magschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo, zpokrewnienie.

Mahl, *n.* bankiet, ochota, uczta; biesiada *stare słowo, powtore znaczy,* raz. mehr als einmahl, więcey iak raz. zu dreyen mahlen, trzy razy, po trzy razy, do trzeciego razu. zum andern und dritten mahl, drugi y trzeci raz, po drugi y po trzeci raz, za drugim y za trzecim razem, drugiem y trzeciem razem. auf einmahl wird es fertig gemacht, do czwartego razu będzie to gotowo. auf eben so viel mahl, na tyleż razy. zu verschiedenen mahlen, rożnemi razami.

Mahlen, malować, odmalować, wyobrażać; die Gestalt eines Menschen, postać iakiego człowieka. etwas mit deinen Farben, und meinem Pinsel mahlen, co twoiemi farbamu a moiem pędzlem odmalować. etwas weiß mahlen, co biało odmalować; der Helena Bild, Heleny obraz. eine Schusterwerkstaat mahlen, szewski warsztat odmalować. mahle ein Endgen, wymaluy osiełka. er hat des Veneres Schönheit gemahlet, on odmalował urodę, piękność Wenery. der Venus Kopf sehr schön gemahlt, głowa Wenery bardzo pięknie malowana. eine Figur zu mahlen, iedna osoba, postać, iest do malowania. etwas bunt mahlen, co pstro odmalować. einem etwas vor die Augen mahlen, co przed oczyma czyiemi malować; in der Mühle, w młynie, *znaczy* mleć, zemleć; in der Stampfmühle, *w* żarnach mleć. es ist viel Getrayde, Korn und Weitzen zu mahlen, iest wiele zboża, żyta, przenicy do mlenia, albo, do mełcia. Malz mahlen, słod mleć.

Mahler, *m.* Malarz; der etwas mahlet, ktory co maluie. grosser und berühmter Mahler, wielki y zawołany Malarz; vollkommener, doskonały Malarz; böser, zły malarz, partacz. schlechter Gurkenmahler, zły malarz, bazgrała, a nie malarz. was zum Mahler gehört, co Malarza iest, *adj.* malarski, malarska, malarskie, *albo* Malarzow, malarzowa, malarzowe.

Mahlerfarbe, *f.* malarska farba; theuere, droga; verschiedene, rożna.

Mahlerfrau, *f.* Malarza żona, malarka, Malarzowa; Pani malarzowa.

Mahlerjunge, *m.* farbociernik, chłopiec do rozierania farb malarskich.

Mahlerkunst, *f.* sztuka malarska, sztuka malowania, malowanie.

Mahlerlack, *m.* lakier malarski, do lakierowania malarskiego.

Mahlerpinsel, *m.* pęcel malarski, penzel malarski.

Mahlerstube, *f.* izba malarska, izba do malowania, malarnia.

Mahlerstück, *n.* melowidło, sztuka iaka malowana obraz &c.

Mahlerwerk, *n.* malarska robota, malarskie dzieło, malowanie, *w tymże sensie.*

Mahlerzeug, *n.* sprzet malarski, instrumenta malarskie.

Mahlesel, podstaw malarski, drabinka malarska, do wspierania obrazow naniey.

Mahlschatz, *m.* zadatek, nezabudesz; von einem bekommen, zadatek od kogo wziąć, obrączka ślubna, na zaręczynach dana. mit einem Mahlschatze verbinden, obrączką zaręczną, złączyć, zaręczyć, związać.

Mahlstein, *m.* graniczny kamień, Poznak graniczny, granicę ukazuiący, kopiec.

Mahlwerk, *n.* malowanie, maleńka robota, sztuka iaka odmalowana.

Mahlzeichen, *n.* znak, poznak, naznaczenie, poznaczenie; machen, uczynić.

Mahlzeit, *f.* des Mittags, obiad, na południe, iedzenie południowę. kleine Mahlzeit, obiadek, niewielki obiad, okręgły obiad. Mahlzeit des Abends, wieczerzb; kleine, maleńka wieczerza, okręgła wieczerza; feyerliche, wieczerza na ochotę sprawiona, ochotowa wieczerza, *kolacyia*; insgemein, jedoch da viel Leute zusammen kommen, pospolicie wieczerza, iednakżeta na ktorą wiele gości bywa, nazowa się. herrliche, angenehme und mäßige Mahlzeit, pańska, przyiemna, pomierna; vortrefliche, przednia wyśmienita; welche zu rechter Zeit gegeben wird, oder auch vor gesetzter Zeit angehet, ktora w sam czas bywa dana, bywa zastawiana, albo ieszcze wcześniey, przed naznaczonym czasem; schlechte, prosta; unmäßige, niepomiarkowana. die Mahlzeit anstellen, wieczerzą sprywiać, na wieczerzą, *albo* na wieczerzy traktować. zur Mahlzeit kommen, na wieczerzą przybyć. zur Mahlzeit einladen, na wieczerzą zaprośić, zapraszać. einen die Mahlzeit geben, wieczerzą komu dać, wiecze-

rzą dla kogo ſprawić. der Herr, hat den Gäſten, des Abends, eine prächtige Mahlzeit gegeben, pan dał gościom wſpaniałą wieczerzą, pan ſprawił dla gości przepyſzną wieczerzą, kolacyia.

Mahlzeitlich, wieczerzowy, kolacyiny, co u wieczerzy, *albo* na wieczerzy, na wieczerzą ieſt.

Mahlzeug, młynowy ſtatek, młynarſkie naczynie, co do młyna należy.

Mahnen, wzywać, upominać ſię; einen als Bürgen, kogo iako rękodawcy, odezwać ſię do kogo; des Geldes wegen, gwoli pieniędzy; um die Zinſen, o prowizyie. auch die beſten Schuldner, werden ſchlimm, wenn man ſie nicht mahnet, nawet naylepſi dłużnicy źli bywaią, kiedy ſię kto do nich o dług odezwie, albo, kiedy ſię kto u nich ó dług upomina. um das Geld mahnen, upominac ſię o pieniądze. einen um das Geld mahnen, do magać ſię długu od kogo. einen um etwas mahnen, upominać ſię o co. er mahnet oft um ſeine kleine Schuld, nazbyt często ſię upomina o ſwoy dłużek.

Mahnen, das, odzywanie ſię, o co wzywanie, kogo, upominanie ſię, domaganie ſię.

Mahner, *m.* domagacz, upominacz; ſteter, nieuſtanny, uſtawiczny; ſcharfer, przyoſtry; verdrüßlicher, naprzykrzony; ungeduldiger, nie cierpliwy.

Mahnung, *f.* odzywanie ſię o co, upominanie ſię o co, domaganie ſię, czego.

Mahomet, Mahomet, Mannsnamen, imie męſzczyzny, inaczey Muhamen.

Mahometaner, Mahometan, Biſſurman, Mahometańſkiego błędu człek.

Mahometaniſch, Mahometański, Biſſurmański. den mahometaniſchen Aberglauben fahren laſſen, Mahometański błąd porzucić, Biſſurmańskiey ślepoty odſtąpić.

Mahon, port, y miaſto na wyſpie Minorce; Stadt auf der Inſel Minorca.

Majeſtät, *f.* Majeſtat, Krolewska Mość, powaga zwierzchnia; berbehalten, powagę Krolęwską, zwierzchnią utrzymywać, ſeine Majeſtät verringern, ſwoiey powagi umnieyſzyć, ſwoiey powadze uſzczerbek uczynić. die Majeſtät beleidigen, urazić Majeſtat, Ceſarski, Krolewski, Doſtoieńſtwo. das ſich mit einer Majeſtät nicht reime, co ſię z Majeſtatem, z powagą niezgadza. der ſich an der Majeſtät vergriffen, ktory ſię targnął na majeſtat przeciwko majeſtatowi, przeciwko Doſtoieńſtwu, Ceſarſkiemu, Krolewſkiemu, Rzeczypoſpolitey. einen wegen das Criminis Leſæ Majeſtatis anklagen; oſkarżyć kogo o urażony majeſtat, o urażone doſtaieńſtwo naywyżſze, pozwać kogo o wyſtępek przeciwko Majeſtatowi.

Majeſtätiſch, wſpaniało, poważnie, z powagą, z doſteienſtwem.

Majeſtätsbeleidigung, *f.* urażenie Majeſtatu, urażenie Doſtoieńſtwo naywyżſzego.

Majeſtätsſchänder, *m.* wyſtępca przeciwko majeſtatowi, Urażca Doſtoieńſtwa naywyżſzego, Winowayca urażonego majeſtatu, zelżonego Doſtoienſtwa naywyżſzego.

Main, *m.* Men, ein Fluß, rzeka, in Teutſchland, w Niemczech; tiefer, głęboki Men.

Maineid, *m.* krzywo przyſięſtwo, krzywa przyſięga, krzywe przyſiężenie.

Maine, *f.* Mena, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi, *potac.* meduana. *powtore:* Landſchaft in Frankreich, ziemia we Francyi. einer aus Maine, Menańczyk; eine daher, Menanka; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z Meny, albo do Meny należacy, *adj.* Menański, Menańska, Menańskie. *potrzecie:* Stadt, miaſto Mena, *poczwarte:* Herzogthum Maine, Księſtwo Menańſkie.

Maintiniren, trzymać, utrzymywać, bronić; ſein Anſehen, wzgląd dla ſiebie, powagę ſwoię; *obacz lepſze:* behaupten, vertheidigen.

Mainz, Moguncya, Stadt, miaſto, tego imienia. Churfürſt von Mainz, Elektorſtwo Moguncкie. von Mainz, oder dazu gehörig, z Moguncyi albo do Moguncyi należący, Moguncki, Moguncka. Moguncкie; einer daher, Moguncczanin; eine daher, Moguńczanka. Churfürſt von Mainz, Elektor Moguncki, Erzbiſchof von Mainz, Arcy Biſkup Moguncki.

Major, Major, Officier der unter den Soldaten, Oficer żołnierſki, woyſkowy.

Majoran, *m.* majeran, *potac.* amaracus, *albo* majorana. Oel von Majoran, oleiek majeranowy.

Majorca,

Majorca, Insel, Majorka, wyspa. aus Majorca, z Majorki; Mensch, człowiek.

Majoren, dorosłych lat, ktory wychodzi z opieki, ktory ma należyte lata, według prawa, ktory się może iuż sam rządzić.

Majorenität, f. większy wiek, większe lata, dorosłe lata według prawa. Majorenität erlangen, do starszego wieku przyść, do dorosłych lat, być iuż w swoim wieku, moc się sam rządzić, moc sam rządy w domu prowadzić.

Maitre, m. Nauczyciel, Uczyciel, Uczeńca; in einem Dinge seyn, nauczycielem być w iakiey rzeczy; in der Oratorie, w krasomostwie; in der Mahlerey, w malarstwie. ein vortreflicher Maitre in der Mahlerey, przedni malarz.

Maitresse, f. pani, przyiacioika, kochanka; zärtliche, pieszczona.

Maladie, f. choroba; gefährliche, niebezpieczna; stete, ustawiczna.

Malaga, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii. Wein von Malaga, wino Malaga.

Mal a propos, nie do rzeczy, nie wczas, nie do czasu, nie podług okoliczności.

Malcontent, niekontent, urażony o co, nieprzyiazny komu, rokoszuiący.

Maldivische Insel, Maldywskie wyspy; kleine und viele, drobne, a wiele ich.

Maldon, Maldon, Stadt in Engelland, miasto w Anglii, potac. Camalodunum.

Maleficant, m. złoczynca, zbrodzień, występca, winowayca. einen als Maleficant anklagen, kogo iako złoczyńcę, iako winowaycę, iako zbrodnia oskarżyć.

Malefiz Person, złoczynna osoba, zbrodnia, występny człowiek.

Malefiz That, złoczyństwo, występek, zbrodnia, kryminał, eksces; deswegen verurtheilt seyn, być o złoczyństwo, o zbrodnią, o występek, o kryminał osądzonym.

Malheur, n. nieszczęście, niepomyślność, niepomyślny przypadek.

Malhonet, nieuczściwy, nieprzystoyny, nie zdobiący, nie przyzwoity.

Malmon, Malmon, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi. von Malmon, z Malmonu.

Malmsbury, Malmbory, Stadt in Engelland, miasto, w Anglii, potacinie: Maldunum.

S. Malo, Senmalon, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, pot. Maclovium; albo Portus Sancti Maclovii; von oder zu solcher Stadt gehörig, Senmałonski, Senmałonska, Senmalonskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta Senmalonczyk; eine daher, białogłowa z Senmalonu, Senmalonka; nach der Art, nach der Weise, po Senmalonsku, z Senmalonska.

Malta, Malta, Insel zwischen Africa und Sicilien, wyspa między Afryką y Sycyliią potac. Melite, albo Melita; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy albo do tey wyspy należący, adj. Maltański, Maltańska, Maltańskie; ein allda gebohrner, w Malcie urodzony Maltanczyk; eine daher, Maltanka.

Malter, f. małdr, miara pewna, ein Getreydemaaß, miara na zboże.

Malteser, Maltański. Maltheser Schiff, Maltański okręt; Soldat, Maltański żołnierz.

Malteserritter, Maltański Kawaler, Maltański Rycerz.

Maltesisch, Maltański, Maltańska, Maltańskie. maltesische Flotte, Maltańska Flota.

Malz, słod. Bier von Malz kochen, piwo ze słodu robić.

Malvasia, Malwasia, Stadt in Morea, miasto w Morei, potac. Epidaurus Limera; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Malwaski, Malwaska, Malwaskie; einer daher, Malwasanin, Malwaszczyk; eine daher, Malwazanka; Art, Weise, adv. po Malwasku, z Malwaska.

Malvasier, Malwazia, wino z Malwazyi, wino Kretenskie.

Malversation, f. niewierność w skarbie popełniona; sich deshalben verantworten, odpowiadać w sprawie takowey; davon losgesprochen werden, być osądzonym niewinnym od tego występku, wolnym, niepokalanym tym występkiem.

Mammeluck, m. renegat, odstępca swoiey wiary, porzutca swoiey sekty.

Mammon, m. mammon, prożność bogastw, prożność dostatkow, pieniędzy.

Mammonsknecht, niewolnik mammony, niewolnik bogastw, dostatkow.

Man, Wörtgen, das Impersonale merkt, und im polnischen wird es durch die dritte Person, der vielfachen Zahl, gegeben,

geben; man schreibt, piszą; man spielt, graią. man lachet, śmieią się. man will spatzieren gehen, chcą iść na spacer.

Man, Man, Insel, wyspa pewna; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy albo do tey wyspy należący, Manski, Manska, Manskie; einer daher, z tey wyspy, Manczyk; eine daher, Manka; Art, Weise, po Mańsku.

Manasse, Manasses, Mannsnamen, imię męszczyzny.

Mancher, ktoś, nie ktory, nie ktora, nie ktore. manche Leute, nie ktorzy ludzie. manche Frauen, nie ktore Panie. manche Häuser, nie ktore domy. wie manche, iak wielu. wie manche Gelehrten, iak wielu uczonych.

Mancherley, rozmaity, rożny. mancherley Arten der Thiere, rozmaite rodzaie bestyi. mancherley Abhandlungen, Reden, rozmaite wielokrotne rozmaite mowy, wielo krotna, y rozmaita mowa, rożna mowa. mancherley Soldatenkränze, rożne wience żołnierskie. mancherley Art, rozmaity sposob. mancherley Eigenschaften, rozmaite własności. mancherley Briefe von einem bekommen, rozmaite listy od kogo odebrać. durch mancherley Art Künste, przez rozmaite sztuki. auf mancherley Art oder Weise, na rożny sposob, rożnym sposobem; wird das Brodt gemacht, chleb robią; sind die Besatzungen weggestäubert worden, załogi były rozpędzone, rozgromione. auf mancherley Weise helfen, rozmaitym sposobem pomagać, posiłkować. können getadelt werden, moc być naganionym. auf mancherley Art spielen, singen, rożnym ksztaltem, grać, śpiewać.

Manschetten, mankiety; von Batist, batystowe mankiety.

Manchmal, nie kiedy, czasem, podczas, czasami; ein gut Ende haben, dobry mieć koniec. manchmal haben sie dich von mir abgewandt, allein auch bisweilen mich auf einen andern Sinn gebracht, nie kiedy ciebie odemnie odwrocili, oddalili, iako też y mnie do inszey przyprowadzili myśli. manchmal hat es einen Nachdruck, czasem ma to swoię moc, swoię skuteczność, swoia wagę.

Mandat, *n.* Uniwersał, ukaz, nakaz, zakaz; strenges, surowy; sehr nöthiges, nader potrzebny.

Mandel, *f.* migdał; eine Frucht, owoc pewny. von Mandeln, z migdałow, migdałowy. Oel von Mandeln, oleick migdałowy; *powtore znaczy:* eine Zahl von funfzehen, liczbę piętnaście, piętnastka, mendel. funfzehen Garben machen eine Mandel, piętnaście snopow czynią ieden mandel. vier Mandel machen ein Schock, cztery mendlow czynią iedną kopę. sechs Mandel Eyer, sześć mendlów iay. *potrzecie:* Drüse im Halse, gruzoły na szyi.

Mandelbaum, *m.* migdałowe drzewo. vom Mandelbaume, z migdałowego drzewa. Blatt vom Mandelbaume, list z migdałowego drzewa, list migdałowy.

Mandelkern, migdałowe ziarno; nicht verdorbener, nie zepsute, nie nadpsowane.

Mandelmilch, *f.* mleko migdałowe, z migdałow robione, wyciskane.

Mandelmuß, *n.* migdałowy mus, z migdałow robiony, migdałowa rozcierka.

Mandelnuß, *f.* migdał orzech migdałowy.

Mandelöl, *n.* oleiek migdałowy, oleiek z migdałow; nicht bitteres, nie gorzki.

Mangel, *to co:* Bedürfniß, niedostatek; grosser, wielki; größter, naywiększy; ein grosser, tak wielki; elender, dringender, mizerny, przyciskaiący. Mangel an Getreyde, niedostatek zboża. Mangel an gutem Rathe, niedostatek dobrey rady, zbywanie na dobrey radzie. Mangel an allen Dingen, zbywanie na wszystkich ozeczach. an etwas grossen Mangel gelitten haben, wielki niedostatek w czym albo czego wycierpieć. sie leiden erschrecklichen Mangel am Wasser, oni cierpią strafzny niedostatek wody. Mangel abhelfen, w niedostatku poratować. der gute Mann hat meinem Mangel am Gelde durch seine Wohlthätigkeit abgeholfen, zacny mąż, w moim niedostatku pieniędzy poratował maie swoiem dobrodzieystwem. ihr erduldet so grossen Mangel an Brode, wy cierpicie tak wielki niedostatek chleba. wir werden bald Mangel am ungarischen Wein bekommen, my wpadniemy w niedostatek Węgierskiego wina wkrotce. Mangel an Proviant, niedostatek prowiantow, żywności podrożnych. die Feinde leiden

den sehr grossen Mangel an allem, nieprzyiaciel cierpi, bardzo wielki niedostatek wszystkiego. Mangel an Pferden haben, mieć niedostatek koni. den Mangel nicht zu befürchten haben, nie mieć do obawiania się niedostatku. ich befürchte keinen Mangel an Heu und Haber, nieboię się niedostatku siana y owsa. *znaczy to co:* Fehler, wada. das Glied hat einen Mangel, ten członek ma wadę, w tym członku iest iakaś wada. Mangel an etwas finden, wadę w czym znaydować. der an seinem Leibe, keinen Mangel hat, ktory niema żadney wady no swoiem ciele. es ist grosser Mangel, an dem Kopf, iest to wielka wada w głowie.

Mangelbar, wadę maiący, z wada, wada do niego. mangelhafte Schaafe, owca, wadę maiąca, ta wada do owcy, ta owca z wadą iest, ta wada do owcy.

Mangelhaft, *adv.* z wadą, źle, nie dobrze, ułomnie, niedołeżno; sich befinden, mieć się. die kleinen Kinder, befinden sich mangelhaft, małe dzieci nie dobrze się maią. ich befinde mich mangelhaft, ia się nie dobrze mam.

Mangeln, nie dostawać, zbywać; nicht da seyn, nie masz. einem an Verstande mangeln, zbywać komu na rozumie, niemieć romumu. es haben ihm weniger Centurien, zum Bürgermeisteramt gemangelt, niedostawało mu kilka Centuryi do dostąpienia godności Konsula. es hat ihr an diesem Zierrath, nicht gemangelt, nie zbyło iey, nie zbywało iey na tey ozdobie. einem in einer Sache mangeln, komu niedostawać czego w iakiey rzeczy. dieser Trost mangelt mir, tey pociechy mi nie dostaie, na tey Pociesze zbywa mi. es mangelt mir nicht an Willen, wohl aber die Hofnung, nie z bywa mi na woli, ale nadziei nie mam. ich will dir es bey mir, an nichts mangeln lassen, ia nie dam ci u mnie na niczym zbywać. das mangelt andern, tego niedostaie inszym. es soll an mir nicht mangeln, na mnie nie powinno zbywać, mię nie powinno niedostawać mnie. mangeln werden, będzie niedostawać na potym. es wird mangeln, będzie niedostawać, bedzie zbywać; diesem Jungen an Unkosten, temu młodemu na pieniądzach.

Mangolt, ein Gewächs, *krzew pewny* ćwikła, iarzyna ogrodowa, mysie uszka.

Manier, *f.* sposob, tryb; zu leben, życia, zwyczay, obyczay, maniera. bey den alten Manieren bleiben, zostać przy dawnym sposobie życia, przy dawnych zwyczaiach y obyczaiach, przy dawnych manierach. die alte Manieren behalten, dawnych się zwyczaiow trzymać, dawną mieć manierę. einerley Manier, überall behalten, iedne maniery wszędzie utrzymywać. eines Manier wohl wissen, czyia manierę dobrze wiedzieć.

Manierlich, manierni, grzeczny, polerowny, obyczayni, manieruego ułożenia.

Manifest, *n.* manifest, oświadczenie publiczne, iawney wobec oświadczenie się. Manifest ausgehen lassen, wydać manifest, pisany, na pismie.

Mann, *m.* dem Alter und Ansehen nach, co według wieku y powagi, Mąż; tapferer und couragirter, mężny y odważny; von grossem und hohen Geiste, poważany y sławny; ehrlicher und höflicher, uczciwy y ludzki; wohl qualificirter, naylepszemi przymiotami utalentowany; und nicht ungelehrter, y nie bez nauki; und milder, szczodrobliwy choyny; kluger und weiser, y roztropny y madry; guter, patriot dobry, patriota dobry oyczyć; dienstfertiger, co prędki y ochotny doprzysłużenia się; heimtückischer, betrüglicher und gefährlicher, skryty, zdradny, y niebezpieczny; solcher ist immer zu vermeiden, takiego się trzeba zawsze wystrzegać; verschlagener, wykrętny, kos; beredter, wymowny. ich habe meine Lust an beredten Männern, ia lubię wymownych mężow; der sein Vaterland lieb hat, y kochaiący oyczyznę; untadelhafter, y nienaganny; gütiger und bescheidener, dobrotliwy, y skromny; redlicher, y rzetelny; vortreflicher, przedni; gelehrter, uczony; im Griechischen wohlerfahrner, y w Greckim bardzo biegły; gewogener, przychylny; im Lateinischen, wie auch in denen Alterthümern, wohlversirter, w łacinskim, iako też, y w starożytnościach biegły; in allen Dingen, we wszystkich rzeczach; beherzter, serdeczny, odważnego serca; der ein guter Soldat ist, y dobry żołnierz; gelehrtester, nayuczeńszy; sei-

ner Zeit, ſwoiego czaſu; lobwürdiger, chwały godny; großmüthiger, wielkiego umysłu; edler, zacnego urodzenia; rechtſchaffener, y podściwy. einen, liebender Mann, kochaiący kogo; der einem sein sehr guter Freund iſt, czyi dobry przyjaciel; unglücklicher, nieſzczęśliwy; berühmter, sławny; undankbarer, wdzięśzny; unüberwindlicher, niezwyciężony; gerechter, ſprawiedliwy; gelinder, łagodny; treuer, wierny; mit allen Glücks- und Tugendgaben gezierter, darami cnoty y fortuny obdarzony; von klugen Verſtande, roſtropnego rozumu; redlicher, rzetelny, geübter, doświadczony, wielkiego doświadczenia; vortreflicher, an Lobe und an Künſten, przedni w chwale, w ſztukach; beſonderer, oſobliwy; der höchſte, vortreflichſte, naywyżſzy, nayprzednieyſzy; in der Beredſamkeit, w wymowie; berühmteſter und vornehmſter, nayſławnieyſzy, nayprzednieyſzy, geringer, błahy, von vornehmen Geſchlechte, zacnego urodzenia; von groſſem Anſehen, wielkiey powagi. vom klugen Rathe, und guter Tapferkeit, roztropny w radach y wielkiego męſtwa; von groſſem Muthe und altem Adel, wielkiego umysłu, y ſtarodawney ſzlacheckiey Familii; tugendhaſter, cnotliwy. er hat den Schmerz, als ein Mann ausgehalten, bol wytrzymał iak na męża przyſtało. wenn du wirſt kommen, will ich dich für einen braven Mann halten, ieżeli przydzieſz, będę cię miał, w wielkiego człowieka. die Weltweisheit, hat dich zu einen Mann gemacht, Filozofia uczyniła cię człekiem. der wird erſt ein ganzer Mann ſeyn, der, ten midopiero będzie Mąż, ktory; dem Geſchlechte nach, *co do płci:* Mann, *znaczy* męſzczyzna ſam. Männer und Weiber kommen herbey, mężczyzny y kobiety poprzychodziły; in der Ehe, w małżeńſtwie, mąż, małżonek. Mann einer rechtſchaffenen Frau, mąż podściwey żony. Mann der Schweſter, mąż ſioſtry. an einem rechtſchaffenen Mann, verheyrathet ſeyn, być za podściwym mężem. einen Mann nehmen, iść za mąż. ſie will ihn zu ihrem Mann nehmen, ona chce go za męża wziąć, ona chce iść za niego. ein Mann welcher nicht geheyrathet hat, człowiek, ktory nie nia żony. eine Frau, die viel Männer gehabt, Pani, ktora, miała wielu mężow. eine, die noch keinen Mann gehabt, pewna ktora ieſzcze żadnego męża niemiała. ſeiner Schweſter, in einer Stadt, einen Mann geben, ſwoiey ſioſtrze w ſwoim mieście dać iakiego męża, *albo* wydać za kogo. bey dem es heißt: ein Mann ein Mann, ein Wort ein Wort, u ktorego, mąż mąż, człowiek człowiekiem, słowo słowem. was biſt du für ein Mann! co ty za człowiek ieſteś? elender Mann, mizerny człek.

Manna, *n.* manna. Manna ſammlen, mannę zbierać.

Mannbar, na wydaniu, zgodna za mąż, mannbare Tochter, corka na wydaniu corka zgodna za mąż. mannbare Jungfrau. panna na wydaniu, panna ktora ſię iuż za mąż godzi. ehe der Knabe mannbar worden, niżeli młodzieniec był zdolnym żenić ſię. mannbarer Sohn, ſyn doroſły ktory ſię może żenić. mannbares Alter, wiek doroſły, w ktorym można żenić ſię y za mąż iść.

Mannbarkeit, *f.* lata, zgodne do żenienia, y zamęścia.

Mannbegierig, ten co ma upodobanie w męſzczyznach.

Mannhaft, mężny. thun, was nicht gar mannhaft iſt, czynić to, co mężnego człowieka nie zdobi. mannhafte Leute, mężni ludzie.

Mannhaftigkeit, *f.* męſtwo, mężność; ſonderbare und ſeltſame, oſobliwe y rzadkie męſtwo.

Mannheit, *f.* członek co człowieka mężczyzną czyni.

Mannigfaltig, rożny rożmaity. mannigfaltige Reden, rozmaite mowy.

Mannigfaltigkeit, *f.* rozmaitość, rozność; des Rechts, prawa. Mannigfaltigkeit der Wolluſte, rozmaitość roskoszy; gefällt ihm, podoba ſię mu.

Mannigfarbig, rożnego koloru, rozmaitego koloru, rożney farby, rożney barwy.

Mannsbild, *n.* męſzczyzna; lebhaftiges, żywy; heiſſes, gorący.

Mannsbruder, *m.* brat mężow.

Mannsgeſicht, *n.* męska twarz, męskie ſpożrzenie; wahrhaftiges, prawdziwe.

Mannſchaft, *f.* ludzie woienni, woysko, żołnierſtwo; wenige, małe woysko, albo mało woyska, mało woiennych ludzi, mało żołnierſtwa. Mannſchaft zu Fuß, lud piechotny, ludzie piechotni, piechota. Mannſchaft zu Roß, iazda,

lazda, ieźni, kawaleryia; frische, fertige, unzehlige, świeże woysko, gotowe, niezliczone; sehr starke, bardzo mocne; abgemattete, zfatygowane ztrudzone. Mannschaft anschaffen, woysko zbierać, lud woienny zciągać. Mannschaft zusammen ziehen, woysko w iedno zciągać, zciągnąć. Mannschaft parat haben, woysko mieć w gotowości. Mannschaft ins Gewehr bringen, woysko zbroić orężem opatrzyć. einen Ueberfluß an Mannschaft haben, mieć nad to woyska, mieć nazbyt ludu woiennego. Mannschaft aus einem Lande erwarten, woyska czekać, na woysko czekać z iakiego kraiu. mit einer starken Mannschaft nach Rom kommen, z mocnym woyskiem do Rzymu przybyć. mit einer auserlesenen Mannschaft sich ausmachen, z wybornym woyskiem maszerować. mit Mannschaft versehen seyn, woyskiem być dobrze opatrzonym. starke Mannschaft haben, mieć mocne woysko.

Mannsherz, *n.* mężne serce, męskie serce, waleczne, nieustraszone.

Mannslänge, *f.* wzrost męszczyzny, *w tym sensie*, chłop, na czterech chłopow głęboko.

Mannsschwester, *f.* siostra mężowa, siostra mężowska, siostra męża.

Mannsvolk, *n.* einer, męszczyzna, sam, *potym znaczy:* viel Männer, wiele męszczyzn.

Mannszimmer, *n.* męski pokoy, męska izba, pokoy dla męszczyzn, izba dla męszczyzn.

Mannthoricht, lubiący męszczyzny, podobanie maiący w męszczyznach.

Mannsfest, *n.* mocny, mężny.

Mannweib, *n.* hermafrodyt, kto męszczyzną y kobietą razem iest.

Manquiren, nie dostawać, chybiać, chybić; einem etwas, co komu.

Mans, Mans, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *pol.* Cenomanum, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Mansański, Mansańska, Mansańskie; einer daher, męszczyzna z Mansu, Mansanczyk; eine daher, Mansanka. Art, Weise, po Mansańsku, z Mansańska.

Mante, Mante, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *pol.* Medunta, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Mantański, Mantańska, Mantańskie; einer daher, kto z tego miasta, Mantańczyk; eine daher, kobieta ztamtąd, Mantanka, Art, Weise, po Mantańsku, z Mantańska.

Mantel, *m.* płaszcz, opończa; Art der Kleidung, kroy sukni; von Purpur, płaszcz purpurowy; von Wolle, wełniany. schlechter, dummer Mantel, zły, cienki, płaszcz. Mantel machen, płaszcz, opończą, zrobić. einen Mantel um haben, mieć płaszcz na siebie wdziany. Mantel umnehmen, płaszcz wdziać na siebie. einem Mantel umgeben, płaszcz wdziać na kogo, płaszczem kogo odziać. im Mantel sitzen, w płaszczu siedzieć. in einem purpurnen Mantel, sich bey den Gastereyen befinden, w purpurowym płaszczu na bankietach bywać. den Mantel in die Hohe nehmen, płaszcza podnieść w gorę. hinterwerts einen bey dem Mantel nehmen, z tyłu kogo za płaszcz wziąć, brać. einen andern Mantel umnehmen, inszy płaszcz wdziać. Mantel ablegen, płaszcz zdiąć, złożyć. kleiner Mantel, niewielky płaszczyk. schmutziger Mantel, zbrudzony, zwalany płaszcz. einem den Mantel umgeben, wdziey na siebie płaszcz; der Frauen, damski płaszcz, płaszczyk, szata. Mantel wieder zu rechte machen, poprawić płaszcza, szaty. der einen Mantel um hat, ktory płaszczem iest odziany. einem den Mantel nehmen, zdiąć z kogo płaszcz, wziąć płaszcz z kogo. mit einem Mantel, w płaszczu. einen kleinen Mantel umgeben, mały płaszczyk wdziać. der keinen Mantel um hat, ktory ma mały płaszczyk, *mowi się*, w płaszczyku. den Mantel nach dem Winde hängen, drehen, według wiatru, płaszcz wieszać na sobie, obracać. *to iest:* tak się obracać iak fortuna wiunie, czasami y okolicznościami potocznemi rządić się, zawsze podług odmiany w rzeczach, miarkować się.

Mantelle, mantolik, płaszczyk maleńki, mantolecik. mit Mantelle, w mantoleciku.

Manteau, Manto, szata Damska, haftami, albo zapinkami podpięta.

Mantelsack, *m.* matelsak w ktorym płaszcz bywa chowany.

Mantua, Mantua, Mantwa, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący. Mantuanski.

Manual, *n.* ręczna kfiążeczka, do letkiego nofzenia w ręce.

Manuduction, *f.* rękoprowadzenie, rękowiedzienie, rękowodzenie.

Manufactur, *f.* *manufactura*, ręczna robota; zum Tuch, ręczna robota fukna. *pl.* Manufacturen, manufaktury, ręczne roboty, ręczne robienia.

Manufcript, *n.* manuskrypt, ręczne pifmo, ręko-pifmo, kfiążka ręką pifana.

Mappe, *f.* mappa; Landcarte, kraiokarta, ziemiokarta.

Marca, Marchia, Namen einiger Länder in Italien, imie niektorych kraiow we Włofzech, als Marca d'Ancona, *iako to:* Marchia Ankonitańska.

March, March, Ländgen in der Schweitz, kraik w Szwaycarach.

March, *m.* Marfz, (Marſch) Reiſe, Zug der Soldaten, droga, ciągnienie, żołnierzy; plötzlicher, weiter, kurzer, nagły, daleki, krotki; ſicherer, bezpieczny; bey Nacht, w nocy; bey Tage, wednie. langwieriger Marſch, długi marfz, długa droga. fluchtähnlicher, podobny do ucieczki; ſchwerer, ciężki, trudny; ſehr gefährlicher, nader niebezpieczny; heimlicher, cichy, taiemny; zu Fuß, piechoty; durch Wald, przez las; zu Lande, ziemny, po ziemi, lądem; unverhinderter, hurtiger, nie przefzkodzony, prędki; auf ebenem Felde, po rownym polu; bequemer, wygodny; Tag und Nacht fortgeſetzter, dniem y nocą, nieuftaiący dniem y nocą. der Marſch iſt da, ſtehet bevor, marfz nadchodzi, iuż do marfzu. Marſch unternehmen, antreten, marfz przed fię wziąć, puścić fię w marfz. auf dem Marſche ſeyn, w marfzu być; darauf begriffen ſeyn, w marfzu zoftawać, marfzem ciągnąć. den Marſch wohin nehmen, marfz obrocić dokąd, marfzem udać fię dokąd. den Marſch vollbringen, zurück legen, marfz fkończyć, marfz odprawić. durch eines Reich, den Marſch dirigiren, przez Kroleftwo czyie marfz mieć. den Marſch geſchwind, wider aller Vermuthen, vollbracht haben, odprawić marfz prędko przeciwko wfzyftkich mniemaniu, nad fpodziewanie wfzyftkich. den Marſch ändern, marfz odmienić. mit dem Marſch inne halten, z marfzem fię zatrzymać, w marfzu fię zatrzymać. einen Marſch verwehren, marfzowi czyiemu przefzkadać, marfzu bronić, marfzu nie dopufzczać. den Marſch unterlaſſen, marfz porzucić marfzu zaniechać, poprzeftać marfzu. den Marſch der Armee diſputiren, bronić woysku, marfzu, przechodu. doppelten Marſch, in einem Tage thun, podwoyny marfz, dwa marfze, iednego dnia odprawić. beſtändig den Marſch fortſetzen, ciągnąć nie uftannie marfzem, nie uftawać w marfzu. ſtarken Marſch thun, mocny marfz zrobić. den feindlichen Marſch beobachten, uważać nieprzyiacielski marfz, dawać baczenie, dawać oko, na nieprzyiacielski marfz. den Marſch der Feinde recognoſciren, marfz nieprzyiacielski obaczyć, zwidzieć. den Feind in dem Marſch finden, nieprzyiaciela w marfzu, zaftać, znaleść. den Marſch anſagen, marfz zapowiedzieć, marfz ogłofić. Ordre zum Marſch geben, dać ordynans do marfzu. ſich zum Marſch fertig machen, gotować fię do marfzu, wybierać fię do marfzu. die ganze Nacht, den Marſch hurtig fortſetzen, całą noc prędkim marfzem fpiefzyć. einen beſchwerlichen Marſch noch beſchwerlicher machen, ciężki marfz, iefzcze cięźfzym uczynić. den Marſch wohin wenden, obrocić marfz dokąd. Zeichen oder Signal zum Marſch geben, znak dać, do marfzu. dem Marſch nach der Stadt nehmen, marfzem fię puścić ku miaftu. in eilf Märſchen, auf die Donau kommen, za iedenaftym marfzam nad Dunaiem ftanąć.

Marchandiren, (marſchandiren,) kupczyć, handlować; mit allen Dingen auf die ſchnöde Art, wfzyftkiemi rzeczami w podły fpofob.

Marche, la Marche, Marfz, Ländgen in Frankreich, kraik we Francyi.

Marſchfertig, gotowy do marfzu, ktory fię iuż wybrał do marfzu.

Marchiren, (marſchiren,) mafzerować; durch das Sabiniſche, przez Sabińskie; dem Strome nach, z wodą, nad rzeką; jenſeits des Fluſſes, po tamtey ftronie rzeki; zu Fuß, piechoty; mit der Armee auf freyem Felde, z woyskiem po fzczerych polach; auf dem Lande, lądem, ziemią; mit der Armee, vor der Feinde Lager vorbey, z woyskiem mafzerowac mimo obozu nieprzyiacielskiego. mit der Armee, wieder ans Meer, zurück marſchiren, z woyskiem znowu na powrot mafzerować; den Strom hinauf, do gory rzeki;

rzeką; in der Stille, den Strom hinab, w cichości, rzeką na doł. sachte, allgemach marschiren, zwolna, pomału małzerować; die ganze Nacht hindurch, całą noc wciąż małzerować. zu keiner gewissen Zeit, auch nicht miteinander marschiren, żadnego pewnego czału nie małzerować, ani razem nawet. nach sein Lager zu marschiren, do obozu małzerować. sowohl Tag als Nacht, mit starken Märschen, wohin marschiren, nocą y dniem mocnym marżem małzerować dokąd. schnell nach dem Flusse zu marschiren, prędko do rzeki małzerować. den Berg herab marschiren, z gòry na doł małzerować. zulezt marschiren, w ostatniey straży małzerować. vorn an marschiren, wprzod, w pierwszey straży małzerować; sehr hurtig durch ein Land, bardzo prędko małzerować. mit der Armee, über Hals und Kopf marschiren, z woyskiem małzerować na szyię, na głowę. ganz gemach hinter einen marschiren, wcale powoli za kiem małzerować. über die Gebürge marschiren, małzerować przez gòry, gorami; über die gelegte Breche, po obalinach z murow małzerować; in Indien, do Indyi; aus dem Lager, z obozu; in einem Quarre, czworościennym szykiem; auf den Berg, na gorę; mit der Armee, an die Stadt, przeciwko miastu.

Marchroute, *f.* (Marschroute,) droga żołnierska, gościeniec woyskowy

Marcipan, *m.* marcypan, ciasto z zaprawami pieczone y robione.

Marcipanbecker, *m.* marcypannik, piekarz do marcypanow.

Mark, *n.* śpik; Fett in den Hölen der Beine, tłuste w kościach; von einem Rinde, śpik wołowy; schwammichtes, grzybowaty. im Marke stecken, tkwić w śpiku, siedziec w śpiku. ein wenig Mark, śpiczek. das im Mark ist, co w śpiku iest, śpikowy. Schmerz in dem Mark, bol w śpiku, voll Mark, pełny śpiku. das Mark heraus thun, heraus machen, śpik wyiąć, śpiku dobyć; im Holze, w drzewie, dereń. *potrzecie:* Mark, *znaczy:* eine Art Geld, pewny pieniądz, *to iest:* grzywna. halbe Mark, puł grzywny. doppelte Mark, podwoyna grzywna, połowita grzywna. *potym znaczy:* eine gewisse Landschaft, pewny kray. Mark Brandenburg, Marchia Brandenburska, *także*, eine Grafschaft in Westphalen, Hrabstwo pewne, w Westfalii, Hrabstwo Markańskie, Grafschaft Mark.

Marketender, *m.* Marketan, albo przekupień obozowy, kucharz obozowy.

Marketenderey, *f.* kupczenie obozowe, w obozie między woyskiem.

Markgräfinn, *f.* Margrabina.

Markgraf, *m.* Margrabia; Graf do pilnowania granic; Graf graniczny

Markgrafschaft, *f.* Margrabstwo; von Pintschow, Pinczowskie.

Markbruder, *m.* eine Art Klopffechter, gatunek chłopca biiącego się na szpady.

Markscheider, *m.* Podkomorzy, sędzia graniczny. *to co:* Grenzabmesser, miernik graniczny; geschickter, sprawny; gerechter, sprawiedliwy.

Markscheiderkunst, *f.* sztuka granic mierzania.

Markscheidung, *f.* graniczenie, rozgraniczanie, granic wymierzanie.

Markstein, *m.* kopiec graniczny, kamień graniczny.

Markt, *m.* rynek, targowisko; worauf man allerley feil hat, na ktorym wszystko maią na przeday. wo man Fische feil hat, na ktorym ryby przedaią, rybny rynek; wo man Wein verkauft, na ktorym wino przedaią, winny rynek; wo man Rindvieh verkauft, wołowe targowisko; wo man Schweine verkauft, wieprzowe targowisko. wo man allerley Näscherey verkauft, gdzie łakotki wszystkie przedaią, rynek na specyały. einen auf allen Märkten nachgehen, chodzić za kiem po wszystkich rynkach. auf dem Markte sitzen, na rynku siedzieć. unten auf dem Markte spatzieren gehen, iść na doł po rynku szpacyrować. *powtornie znaczy:* targ. einen mit zu Markte nehmen, kogo wziąć z sobą na targ. zu Markte wohin gehen, na targ iść dokąd; nach Leipzig, do Lipska. wohin zu Markte kommen, przyść dokąd na targ. etwas zu Markte bringen, przynieść co na targ. Markt lernt kramen, *oznaczy co do sensu,* mieysce y czas rady dodaie. lauffen, als wenn man den Markt versäumet hätte, biec, biec iak gdy by o targu zapomniał, *znaczy, co do sensu,* nazbyt się prędko z czym śpieszyć, *albo* do czego.

Markflecken, Markflek, klucz, przednieysza wieś, do ktorey insze należą.

Marktgeld, *n.* pieniądze na targ. wofür allerhand Eßwaaren gekauft werden, za ktore wszystkie żywności *potrzebne* kupuią.

Marktherr, *m.* targow dozorca, do ktorego dozor targow należy.

Marktmeister, *m.* targow rządca, targami zawiadaiący, targiem rządzący.

Marktordnung, *f.* rozporządzenie targu, porządek w targu; **machen**, uczynić.

Marktschreyer, *m.* **herumvagierender Arzt**, targowy wołacz, rynkowy wołacz, lecznik krążący, od leczenia, lekokrążnik, co z lekami biega wszędzie.

Marktschreyerisch, co rynkowego wołacza iest, co lekokrążnika iest.

Marktschiff, *n.* statek wodny zwyczayny, y zażywany.

Marktsinger, *m.* targospiewca; **der neue Zeitungen, u. d. g. auf den Jahrmärkten absinget**, ktory nowiny, y tym podobne gadki po rynkach na targach śpiewa.

Marder, *f.* kuna, zwierzątko piękne furto na sobie maiące.

Marggraf, *m.* Margrabia.

Maria, Maria, **Weibesnamen**, białogłowskie imię.

Mariage, *f.* wesele, ślub, ożenienie zamęście.

Mariendistel, *f.* oset pospolity, chwast kolący, ktorego pełno prawie wszędzie.

Marienglöcklein, *n.* fiołek panny Maryi.

Marienröschen, *n.* rożyczka, kwiatek panny Maryi.

Marine, *f.* wiadomość rzeczy żeglarskich. biegłość w żegludze.

Marionette, *f.* marionetka, osobka na drutach skakaiąca, tańcuiąca.

Marionettenspieler, *m.* marionetnik, co takie sztuki z manionitkami pokazuie.

Marly, Marly, **ein Lustschloß in Frankreich**, wieś, y wesoły pałac z machiną wodną Krolewski we Francyi.

Marmel, *n.* marmor; **scheckigter**, **kostbarer**, **schwarzer**, pstry, kosztowny, czarny; **grüner und frischer**, zielony, y wesoły. **eines Statue von Marmel, in ein Begräbniß setzen**, marmurową statuę czyią na grobie postawić. **den Marmel in Tafeln oder Platten schneiden**, na tafle, albo na płaty, na szmaty, marmor ciąć. **die Wände mit Marmelplatten belegen**, ściany, taflami, płatami, albo szmatem marmuru wykładać. **von Marmel**, z marmuru, marmurowy. **Säule von Marmel**, kolumna marmurowa. **voll Marmel**, pełny marmuru. **hart wie Marmel**, twardy iak marmur. **mit Marmel belegen**, marmurem wysadzać, wykładać. **Auslegung mit Marmel**, wykładanie, wysadzanie marmurem, **eines Bodens**, podłogi, posadzki. **von Marmel gemachtes Werk**, z marmuru, robiona robota, marmurowa robota.

Marmeliren, marmurować, nakształt marmuru polor y gładkość dawać.

Marmelirer, *m.* marmurnik, marmurarz, co z marmuru robi, *albo* iak marmur wyrabia.

Marmelirung, *f.* marmurowanie, nakształt marmuru gładkości kamienia dawanie.

Marmelplatte, *f.* marmuru tafla, marmuru płat, marmuru szmat.

Marmelsäule, *f.* marmurowa kolumna, z marmuru kolumna.

Marmelstein, *m.* marmur kamień; **harter**, twardy.

Marmelsteinarbeiter, *m.* marmurnik, marmurarz, marmuro-Kamiennik.

Marmelsteinern, marmurowy, marmurokamienny, z marmuru kamienia.

Marne, Marna, **Fluß in Frankreich**, rzeka we Francyi *poł.* Matrona.

Marocco, **Land und Reich in Africa**, kray y Krolestwo w Afryce; **auch oder zu solchem Lande gehörig**, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący Marokański, Marokańska, Marokańskie; **einer daher**, mężczyzna z tego kraiu Marokańczyk; **eine daher**, białogłowa, Marokanka; **Art, Weise** *adv.* po Marokańsku, z Marokańska.

Marocz, Marocz, **Fluß in Siebenbürgen**, rzeka w Siedmigrodzie.

Marode, *pl.* zpracowany, zrobiony, wyrobiony, zmordowany, pracą zetrudzony.

Marelle, *f.* morela, owoc, *poł.* pomum Armeniacum.

Marque, *f.* **Mark**, znak, poznak, znamię, znaczenie, naznaczenie, dowod. **einem eine Marque der Unbeständigkeit geben**, dać komu dowod niestateczności. **dieses ist die Marque deines Zorns**, to iest dowod twoiego gniewu.

Marquiren, znaczyć, naznaczać, naznaczyć, ponaznaczać, poznaczyć.

Marquis, (**Markis**) Markis, *toż samo co:* Margrabia.

Marquisat, *m.* (**Markisat**) Markisat, *toż samo co:* Margrabstwo.

Marquise, *f.* (**Markise**) Markisa, *toż samo co:* Margrabina.

Marſch, *m.* marſz, podroż woyſka, droga żołnierſka, iście woyſka.

Marſchall, *m.* Marſzałek. Großkronmarſchall, Marſzałek Wielki, Koronny. Großmarſchall von Litthauen, Marſzałek Wielki Litewſki. Landtagsmarſchall, Marſzałek Seymikowy.

Marſchiren, maſzerować, iść, *było wyżey iuż*, marchiren.

Marſeille, (Marſell) Marſela, Marſella, Marſylia, Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący, Marſelſki, Marſelſka, Marſelſkie; einer daher, człowiek z Marſeli, Marſelczyk; eine daher, kobieta, z tegoż miaſta Marſelli, Marſelka, Marſelanka; Art, Weiſe, *adv.* po Marſelſku.

Marſtäller, *m.* Maſztalerz, do koni wierzchowych opatrywania.

Marſtelleren, *f.* Maſztalerſtwo, posługa, służba maſztalerſka.

Marſtall, *m.* ſtaynia na konie, ſtaynia na wierzchowe konie.

Marteques, (Martege.) Marteg, Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi. von Marteg, z Martegu.

Marter, *f.* Tortur, katownia, męka, *tortura*, ſcharfe, oſtra, *lepiey:* ſroga. allerhand Art von Marter, wſzyſtkie ſpoſoby, gatunki, mąk, katowni; ungewöhnlicher Art, katownie niezwyczaynego rodzaiu. aus Furcht, des Todes die Marter ausſtehen, z boiaźni śmierci, katownie wytrzymać. durch Marter zu etwas bewogen werden, przez katownie, albo mękami być do czego nakłonionym. einen durch Marter zwingen, etwas zu geſtehen, kogo mękami przymuſić, aby ſię przynać do czego. durch Marter etwas heraus bringen, katowniami, mękami, dowiedzieć ſię czego. über der Marter crepiren, na katowniach umrzeć, zdechnąć. etwas durch die größte Marter erforſchen, przez nayważniejſze katownie badać ſię, wywiadywać ſię. etwas in der Marter ausſagen, na katowniach wyznać, wypowiedzieć. einen der Marter entreiſſen, kogo wyrwać z mąk, z katowni. durch falſche Ausſage, von der Marter, los zu kommen ſuchen, fałſzywym wyznawaniem, wypowiadaniem, ſzukać uwolnić ſię od mąk, od katowni. beſonders Marter, oſobliwſza katownia oſobliwſza męka, oſobliwſze męczenie, oſobliwſze męki.

Marterkammer, *f.* męczarnia; die die groſſe Furcht verurſachet, ktora wielki ſtrach ſprawnie.

Martern, męczyć, katować, dręczyć; einen, kogo ciągnąć na mękach; einen zu Tode martern, kogo aż na śmierć, męczyć, katować. viele unſchuldige Leute, ſind aufs grauſamſte gemartert worden, wiele niewinnych ludzi, nayokrutnieyſzym ſpoſobem byli męczeni. ſehr lange martern, nader długo męczyć.

Martern, das, męczenie, katowanie, na mękach ciągnienie; grauſames, okrutne.

Marterſäule, *f.* wie ſie an Wegen ſtehen, figura, Ukrzyżowanego Chryſtuſa, iako bywa, po nad drogami tąkowe figury ſtoią.

Marterung, *f.* męka, męczenie, katowanie, katownia, na katowniach ciągnienie.

Marterwoche, *f.* wielki tydzień przed Wielkąnocą.

Martialiſch, marſowy, woienny, woiowny. martialiſche Völker, marſowe narody.

Martiani, Martiani, Stad in Frankreich, miaſto we Francyi.

Martin, Marciu, Mannsnamen, imie męſzczyzny.

Martini, Feſt des heiligen Martini, święto świętego Marcina.

Martinsgans, *f.* marcinowa gęś, marcinowe gęſi, ktore na święty Marcin iedzą.

Martinshorn, *n.* marcinkowy rog; Art von Gebackenes, gatunek pieczonego ciaſta.

Martisſohn, *m.* ſyn marſowy, plemie Marſowe, krew Marſowa.

Martius, Marzec, dritter Monat im Jahr, trzeci mieſiąc naſzego roku.

Maſcarade, *f.* Maſzkarada, oſoba maſzkowana, w maſzke oſoba ubrana.

Maſche, *f.* in einem Netze, oko w ſieci; und geſtrickten Sachen, y w innych wiązanych albo dzierganich robotach *poſr.* maille. *f.*

Maſe, *f.* zmaza, makuła, plama, zplamienie, żyd.

Maſern, *pl.* eine Krankheit, choroba pewna, kroſty, kur, odra, *poſr.* la rougeole.

Maſette, *f.* ſzkapa, im eigentlichem Verſtande, ein abgetriebenes und nichts mehr nutzes Pferd, we właściwym ſenſie, zrobiony, zieżdżony koń, ktory ſię iuż na nic więcey nie zda, ſzkapſko.

 marcha,

marcha, marſzyna, zdechlina, trup, wywłoka; ein nichts nütziger Kerl, człowiek do niczego, chłop do niczego tylko ieść y leżeć.

Masque, *f.* (Mask) maska, maſzka, maſzkowana, maskowana oſoba.

Masquerade, *f.* *toż ſamo co:* Maſcarade, *wyżey.*

Masquiren, (maſkiren,) ſich, maſzkować, maſzkować ſię, maskę wdziać, w maskę ſię ubrać, maskę wziąć na ſiebie, maskować ſię, umaskować ſię.

Masquirt, maskowany, maſzkowany, er gehet maſquirt, on maskowany chodzi.

Maaß, *n.* miara; gerechtes, ſprawiedliwa; ungerechtes, nie ſprawiedliwa; langes, długa.

Maſſa, *f.* Maſſa, Stadt in Italien und Hauptort ihres Herzogthums, miaſto we Włoſzech y ſtolica ſwoiego Kſięſtwa tegoż imienia, Maſſa Carara. im Sieniſchen, w Seneńskim, drugie, *poł.* Maſſa Veternenſis; im Neapolitaniſchen, trzecia, w Neapolitańkim trzecie, *poł.* Maſſa Lubricenſis; von oder zu ſolchen Städten gehörig, z tych miaſt albo do tych miaſt należący, Maſſański, Maſſańska, Maſſańkie. oder zu der erſten auch: Maſſą-Kararski, Maſſą-Kararska, Maſſa-Kararskie. Mann, Maſſańczyk; Weib, Maſſanka.

Maſſacre, *f.* zaboy, zapoyſtwo, zabicie. Maſſacre anrichten, zaboyſtwo popełnić, zaboyſtwa ſię dobuścić, zaboy zrobić. Maſſacre zurück halten, zaboyſtwo zatrzymać, zaboyſtwu zabiec. Maſſacre wieder anfangen, zaboyſtwa znowu zacząć, znowu ſię rzucić do zapoiu, do zaboyſtwa.

Maſſacriren, zabić, zabiiać; pozabiiać, *kiedy o wielu mowa*; einen, zabić kogo; eine große Anzahl Feinde, zabić wielką liczbę nieprzyiacioł, viele Unſchuldige maſſacriren, pozabiiać wielu niewinnych. der Tyran, maſſacriret viel Leute, ten Tyran zabiia wielu ludzi.

Maſſe, *f.* maſſa, bryła, czego.

Maßgebung, *f.* *słowo w słowo, miary danie*, wimierzenie, wimiarkowanie, umierzenie. die Maßgebung der Natur, to umierzenie ieſt rodu rzeczy, albo *natury*, to umiarkowanie rodowityści rzeczy.

Maßholder, *m.* ein Baum, *drzewo:* iaſień. von Maßholder, z iaſienia, iaſieniowy; Ort wo dergleichen ſtehen, mieyſce w ktorym iaſienie ſtoią, iaſienina.

Maßſtab, *m.* laska do miary; in der Matheſi, w Matematyce, ſcala geometrica, laska mierna, laska podzielona na pewne miary, y na papierze bywa.

Maſt, *m.* Maſtung, womit man ein Thier mäſtet, karmienie, opas, paſienie, karmia, paſza, ktorą bydlę karmią. zur Maſtung gehörig, do paſzy, do opaſu należą y, *adj.* opaſowy, karmny. *powtore* im Schiffe, na okręcie, maſzt, na ktorym żagle; länger und höher, długi y wyſoki; trägt die Segel, noſi żagle.

Maſtbaum, *m.* drzewo, maſztowe, maſzt. Maſtbaum aufrichten, maſzt poſtawić. Maſtbaum hinauf ſteigen, na maſzt ſię w piąć, na maſzt wyść wychodzić w gorę. das Ungewitter, hat den Maſtbaum zerbrochen, wicher, złamał maſzt, wiatr tęgi maſzt przełamał.

Maſtdarm, *m.* ſzerſza kiſzka, we flakach, *inaczey:* gruba kiſzka.

Maſtgans, *f.* gęś karmna, gęś tuczna, gęś karmiona, gęś tuczona.

Maſtix, *m.* ein Harz, rodzay żywicy, maſtyka.

Maſtixbaum, *m.* maſtyks, *albo* maſtyk, drzewno, maſtikowe drzewo, lentysk.

Maſtkörner, *pl.* żywica maſtykowa w ziarkach, *pofr.* maſtic en larmes.

Maſtich, *n.* Oel, oleiek maſtykowy, z maſtyku robiony.

Maſtricht, *n.* Maſtrikt, Stadt, *połac.* *Trajectum ad Moſam*; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miaſta należący, Maſtrycki, Maſtrycka, Maſtryckie, *albo* Maſtrychański, Maſtrychańska, Maſtrychańskie; einer daher, Maſtryczanin, Maſtrychanin; eine daher, białogłowa z tego miaſta, Maſtryczanka, Maſtrychanka; Art, Weiſe, *adv.* po Maſtrychańsku.

Maſtrind, *m.* woł karmny, woł opaśny, woł z opaſu. von Maſtrinde, z karmnego wołu, z opaśnego wołu; Braten, pieczenia.

Maſtſau, *f.* wieprz karmny, świnia karmna. von einer Maſtſau, mięſo z wieprza karmnego.

Maſtſtall, *m.* ſtaynia, do kamienia, do opaſu, chlew do karmienia wieprzow.

Maſtvieh, *n.* karmne bydle, opaśne bydle, bydle na opaſie, bydle karmione. Maſtvieh ſchlachten, karmne bydle zabić.

Mastung, *f.* karmienie, tuczenie; pasienie, opas, ukarmienie, utuczenie, zkarmienie, zpasienie, zpasłość; des Rindviehes, wołu; der Mastsau, wieprza.
Mastvogel, *m.* ptak karmny, tuczny, tuczony, utuczony, ukarmiony.
Mastzeit, *f.* czas do karmienia, czas do tuczenia, czas do opasu.
Matelot, *m.* flis, maytek, co wiosłem na okręcie robi.
Materialien, *pl.* zum Baue, materyały do budowania, materyał, na budowlą.
Materialisch, materyalny, nieduchowny, ciałowy, cieleiny.
Materialist, *m.* Materyalista, Korzennik, korzenny kupiec.
Materialistenladen, *m.* oder Gewölbe, *n.* kramnica, albo sklep na korzenie.
Materie, *f.* materyia. gar artige Materie zu scherzen, wcale piękna materyia, do żartowania. es fehlet mir an sonderbare Materie, zu schreiben, na osobliwey materyi do pisania ichodzi mi. eine neue Materie zum Schreiben finden, nowa materyą do pisania znaleść, nowey materyi dostać do pisania o niey. ich habe keine Materie zu einem Briefe, nie mam żadney materyi do listu, *albo*, zbywa mi na materyi do pisania listu.
Mathematic, *f.* Matematyka, Matesis, Matematyczna znaiomość.
Mathematisch, matematyczny, matematyczna, matematyczne.
Mathematisch, *adv.* po matematycznemu, po matematycku, iak Matematyk.
Matkummich, *m.* Feld= oder Wiesenkümmel, polny y łączny kmin.
Matratze, *f.* materac, do słania, włosami wyscielany.
Matricul, *f.* reiestr. in die Matricul einschreiben, w reiestr wpisać. in die Matricul eingeschrieben werden, być w reiestr wpisanym. aus der Matricul auslöschen, wymazać z reiestru. Matricul der Rathsherren, reiestr Senatorow, reiestr Panow Rad, reiestr Panow Radnych. die Matricul, der Herakleenser, sehen wollen, chcieć widzieć reiestr Herakleyczykow. die Matricul ist verfälscht, reiestr zfałszowany, reiestr ieśt pofałszowany.
Matrone, *f.* ehrbare, etwas alte Frau, przystoyna pani, poważna pani, pani w leciech. reiche und vornehme, bogata y zacna.

Matrose, *m.* auf den Galeeren, maytek, flis na galerach; auf andern Schiffen, na inszych okrętach, *także:* flis, marynarz, wiesłorob.
Matt, słaby, osłabiały, mdły, wątły, ztrudzony, von Sauffen und Wachen, od piiatyki, y niespania; von Weinen, od wina; von Hungern, od głodu; wegen der Verrichtungen, intercessami, interesow sprawunkiem ztrudzony, zfatygowany. matt werden, słabym się stawać, słabieć. matt seyn, słabym, mdłym być. matt machen, słabym czynić, osłabiać, fatygować, trudzić, mordować.
Matte, *f.* mol, ein Ungeziefer, *owad, robak,* mol; zerfrißt die Kleider, toczy suknie.
Mattheus, Mateusz, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Matthias, Maryasz, Maciey, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Mattigkeit, *f.* słabość, mdłość, wątłość, omdlałość, opadnienie z sił, zesłabienie.
Maubeuge, (Möböſch) Mobeż, Stadt im Hennegau, miasto w Hennegawskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Mobeżański, Mobeżańska, Mobeżańskie; einer daher, Mobeżańczyk; eine daher, białogłowa ztamtąd, Mobeżanka. *adv.* po Mobeżańsku.
Mauer, *f.* mur; unverletzliche, niezgwałcony, ktorego się ruszyć, gwałcić nie godzi; sehr feste, bardzo mocny; hundertfache, stokrotny; sehr hohe und gewaltige, bardzo wysoki, y strašzny; von Ziegelsteinen, z cegły; von Bruchsteinen und Kalk, z kamienia łamanego y wapna; von ungebrannten Ziegel, z niepaloney cegły; und Lehme, y z gliny. die Mauer, sechzehn Fuß, hoch aufführen, na szesnaście stop mur wysoko wyprowadzić, mur na wzwyż dać. einen grossen Theil der Mauer niederreissen, wielką część muru zrzucić, obalić. die Mauer der Stadt, mur mieyski. der Mauerbrecher, hat die Mauer durchstossen, Taran przebił mur. die Mauer aufführen, mury dawać. mit Mauren, die Stadt, den Pallast, die Gärten, umgeben, murami, miasto, pałac, ogrody, opasać, otoczyć, murem obwieść, mur dać w koło miasta, wkoło pałacu. die Mauer ist hoch genug, mur ieśt dosyć wysoki. die eingerissene Mauer wieder bauen, rozwalone mury znowu stawiać, obalone mury

mury znowu postawić. die Stadt hat keine Mauer, miasto nie ma żadnego muru. eine Mauer entgegen bauen, mur naprzeciwko wystawić. mit einer starken Mauer umgeben seyn, mocnym murem być otoczonym. mit Mauerbrechern die Mauern einstoßen, taranami mury tłuc. die Mauer beschießen, do murow z armat bić. die Lücken der Mauern wieder ausbessern, szczerby, wypadliny, wytłuczyny w murach znowu ponaprawić. hinter der andern die Mauer anlegen, za drugiem murem mur stawiać. die Mauer hat nicht gehalten, mur nie wytrzymał. die Mauer unterminiren, podrowami mur podkopać, wyładzić, podkopami mur podeść, podchodzić. durch die Bresche in der Mauer in die Stadt marschiren, przez wywaliny w murze zrobione do miasta maszerować. die Mauer ist hundert Ellen hoch, mur iest na sto łokci wysoki. von Grund aus die Mauer niederlassen, z gruntu, z kretesu, z kretesem mur obalić. die Mauer der Stadt hält 35 Stadien im Umkreise, mur mieyski ma w koło trzydzieści y pięć stay. die Mauer ersteigen, na mur wleść, wyleść; die oberste Einfassung derselben, naywyższa obwodka muru, koronka. die Mauer hat oben Zinnen, mur ma na gorze blanki. an der Mauer fortgehen, imo muro iść, muru się trzymać. mit Spitzhauen die Mauer durchbrechen, kilofami mur łamać, wyłamywać. die Mauer ist unten mit Bruchsteinen, oben aber mit ungebrannten Ziegeln gebauet, mur od spodu z kamienia łamanego, w gorze zaś, z niepaloney cegły murowany; mit dem Sturmzeuge daran rücken, z działami do muru się przymykać. für eine Mauer dienen, być za miast muru. als eine natürliche Mauer da stehen, iako naturalny mur, rodowity mur gdzie stać. die Mauer hat die rechte Höhe, mur ma wysokość, w sam raz, w miarę. die Mauer mit Wache besetzen, strażą mury osadzić. die Mauer führen, mur prowadzić; die Zinnen herunter schießen, blanki muru zwalić na ziemi. Mauer, die zu Verwahrung einer Stadt dient, mur, ktory służy do obrony miasta. die Mauer um eine Stadt führen, dać, dawać mury w koło miasta. eine Mauer von Lehm, mur z liny, z glinkowatey ziemi. zur Mauer gehörig, do muru należący, *adj.* murowy. was innerhalb der Mauer ist, co między murem iest, *subst.* między-murze, *adj.* między murowy.

Mauerbrecher, *m.* taran; ist nicht mehr im Gebrauche, nie iest więcey w używaniu. durchstößt die Mauer, przebiia mury. gegen eine Mauer den Mauerbrecher brauchen, przeciwko iakiemu murowi, taranu zażyć, *to iest*, taranem mury tłuc, rozbiiać, kruszyć. die Befestigung der Mauer mit Mauerbrechern niederlegen, fortyfikacyią murem obalić, zwalić na ziemię. der Feind hat mit Mauerbrechern die Mauer niedergelegt, nieprzyiaciel taranem mur zwalił; mit Eisen beschlagener, żelazem taran okowany; *potym znaczy* armata murowa.

Mauerkelle, *f.* ein Werkzeug der Maurer, kielnia do muru, naczynie mularskie.

Mauerpfau, *m.* ein Gewächs, bluszcz, *ziele pewne.*

Mauerraute, *f.* włoski panny maryi, *ziele*; *pofr.* adiante; *połac.* saxitragi; *inaczey* murowa ruta, podmurna ruta.

Mauerschwalbe, *f.* ptak pewny, ierzyk iaskołka.

Mauerspitze, *f.* koronka wierzchem muru dawana.

Mauerstein, *m.* kamień, kaminiec do murowania zdatny.

Mauerziegel, *m.* cegła na murowania, cegła do murowania.

Maul, *m.* usta, gęba, pysk; fertiges, hurtiges, gotowe, prędkie usta do mowienia; śmiały, prędki pysk, gęba, gęba wyparzona; hartes, wildes, docinaiąca, dzika gęba; ungestümes, naprzykrzona; unflätiges, feindseliges, plugawy pysk, nieprzyiacielski pysk; verschwiegenes, häßliches, ciche usta, szpetny pysk; großes, offenes, otwarty, wielki pysk, otwarta, wielka gęba. Maul voller Speichel, gęba pełna śliny; kleines, freyes, bitteres, mała gęba, wolna, gorzka; mit Ruß beschmiertes, sadzami zwalana, zelmolona; unverschämtes, gezähmtes, bezwstydna wykrzywiona gęba, bezwstydny, wykrzywiony pysk. einem Körner ins Maul tragen, ziarn komu w gębę natkać, napchać. eine Wurzel im Maule haben, korzeń iaki w gębie trzymać, mieć. aus dem Maule fallen, z gęby, z pysku, wypaść. kein unzierliches Wort geht ihm aus dem Munde, żadne niepiękne słowo nie wychodzi z tey gę-

gęby, każde wybonne. einen mit dem Maule zerreiſſen, pyſkiem kogo roztargać, rozſzarpać. einem alle Bröckelchen ins Maul ſtecken, ſchmieren, okruſzyn komu natkać w gębę. in aller Leute Mäuler ſeyn, być w uſtach u wſzyſtkich ludzi. du pflegſt es gar oft im Maule zu haben, ty zwykłeś weale często w uſtach miewać, *to ieſt*, często o tym mawiać. immer im Maule haben, daß einer undankbar ſey, mieć zawſze to w uſtach że kto niewdzięcznym ieſt. du haſt das immer im Maule, ty maſz to zawſze w gębie, *to ieſt*, ty zawſze o tym mowiſz. eines Maul und Verwegenheit kennen, znać czyią gębę y zuchwałość. das Maul reiben, gębę drzeć, drapać. das Maul krümmen, zerren, gębę wykrzywiać, krzywić, przekrzywiać. unverſchämtes Maul haben, bezwſtydny pyſk, bezwſtydną gębę mieć. Maul zuhalten, pyſk ztulić. halte das Maul, ztul pyſk, ztul gębę. die Hand vors Maul halten, rękę przed gębą trzymać, *ſens ieſt*, ręką gębę zatkać. Lappen ins Maul ſtopfen, łat, gałgonow w gębę komu natkać. das Maul hinrecken, pyſku nadſtawić. einen aufs Maul ſchlagen, w gębę kogo bić, po gębie kogo bić, w gębę kogo uderzyć, w pyſk komu dać, w gębę dać; w pyſk wyciąć, w gębę wyciąć. einem das Maul ſchmieren, komu gębę naſmarować. bis aufs Maul, aż do uſt, aż po gębę. der kein Maul hat, ktory małą ma gębę, mowi ſię, z gębuſią, z pyſzczkiem. kleines Maul, uſteczka, pyſzczek, pocałowanie. kann er nicht das Maul halten? nie może on ztulić pyska? nie może on ięzyka trzymać za zębami? das Maul wäſſert vielen darnach, wielu ma apetyt na tę rzecz. einem das Maul nicht zäumen wollen, niechcieć komu użyczyć uſt, *to ieſt*, niechcieć mowić. einem das Maul aufſperren, Hoffnung machen, komu gębę otwierać, *t. i.* nadzieię czynić. das Maul weit aufthun, viel verſprechen, gębę ſzeroko otwierać, *to ieſt*, wiele obiecywać. reden, was einem ins Maul kömmt, mowić co komu ſliną na ięzyk przynieſie. das Maul aufblaſen, gębę nadać, gębę wydać. etwas aus eines Maule hören, co z czyiey gęby, z czyich uſt słyſzeć. ſich nicht getrauen das Maul aufzuthun, nie śmieć gęby otworzyć. einem das Maul ſtopfen, gębę komu zatkać. *to ieſt*, ſprawić, aby nic nie miał do mowienia, *albo* niechciał mowić. zwanzig Mäuler zu verſorgen haben, dwadzieścia gęb mieć, ktore trzeba żywić. nur für ſein Maul ſorgen, tylko o ſwoiey gębie pamiętać, tylko o ſwoy brzuch dbać. der ein loſes Maul hat, ktory ma wolną gębę, wolny pyſk, *to ieſt*, śmiało co chce mowi; łaie zaraz, beſzta, obmawia. machen, daß einem das Maul nach etwas wäſſert, ſprawić, komu appetyt do czego. in der Leute Mäuler kommen, przyiść do uſt ludzki; paść na ięzyki ludzkie. ſeinem Maule keine Stiefmutter ſeyn, ihm nichts abbrechen, nie być macochą ſwoiey gębie, nic ſwoiey gębie nie uymować. das Maul aufſperren, gębę rozdziewiać, pyſk rozdziewiać. Maulaffen feil haben, ziewać, otwieraiąc ſzeroko gębę. einem das Maul aufſperren, otwierać komu gębę, *to ieſt*, nadzieię mu czynić. der Maul und Naſe aufſperret, ſich zum höchſten über etwas verwundert, ktory nos y gębę rozdziewia, dziwiąc ſię bardzo czemu. vor dem Maule wegnehmen, z gęby komu wydrzeć. einen mit deſſen eigenen Worten aufs Maul ſchlagen, kogo za ięzyk uchwycić, kogo z iego uſt właſnych ſądzić. er hat eins aufs Maul gekriegt, wziął w pyſk, wziął w gębę. ich hätte das Maul bald zu weit aufgethan, więcey mowiłem iak doſyć. mehr das Maul als die Fauſt brauchen, więcey gęby niżeli pięści zażywać.

Maulaffe, *m.* głupi chłop, głupi chłopak. indem ich da Maulaffen feil hatte, hat er ſich davon geſchlichen, gdy ia tam gębę rozdziewiwſzy przypatruię ſię, on ſię tym czaſem wymknął.

Maulbeere, *f.* morwa owoc. Maulbeere zu etwas brauchen, morwow zażywać do czego.

Maulbeerbaum, *m.* morwa drzewo, morwowe drzewo.

Maulbeerſaft, *m.* morwowy ſok, morwiany ſok.

Maulchriſt, *m.* obłudny Chrześcianin, nieprawdziwy, zmyślony Chrześcianin.

Mauleſel, *m.* muł. zum Mauleſel gehörig, co do muła należy, *adj*, mułowy, vom Mauleſel, z muła, mułowy. wie ein Mauleſel, iak muł, mułowaty, Huf von Mauleſel, kopyto mułowe. Herz vom Mauleſel, mułowe ſerce, *la-*

daco- junger Mauleſel, młody muł, mulik; mulę małe, mulę młode.

Mauleſeliſch, mułowy. mauleſeliſcher Schritt, mułowy krok, *powoli*.

Mauleſelhaft, mułowaty. mauleſelhafter Menſch, mułowaty człowiek.

Mauleſelinn, *f.* mulica; ſtarke, die Laſt zu tragen, mocna do dźwigania ciężaru; junge, młoda mulica, źrebica mulica.

Mauleſeltreiber, *m.* mułnik, mułogoniec, mułow poganiacz. für einen Mauleſeltreiber gehörig, co do mułnika, *albo* mułow poganiacza należy, mulnikowy, mulniczy, mulnikow, mułow poganiaczy. Kleid des Mauleſeltreibers, ſukmana mulnikowa, ſiermięga mułow poganiacza.

Mauleſelwärter. *m.* mułow pilnuiący, chłopak do pilnowania mułow.

Maulfreund, *m.* obłudnik, obłudny przyiaciel, oſzczerca, zmyślony przyiaciel.

Maulkorb, *m.* koſzyczek na pyſk. einem Ochſen den Maulkorb anlegen, wołowi koſzyczek na pyſk włożyć.

Maulſchelle, *f.* policzek, policzkowanie, w gębę danie, w pyſk danie, wycięcie. einem eine Maulſchelle geben, w pyſk komu dać, policzek komu wyciąć, w gębę kogo uderzyć, pogębkować kogo. Maulſchelle bekommen, policzku doſtać, w gębę wziąć, w pyſk wziąć. er kriegt oder bekommt eine Maulſchelle, on bierze po pysku, doſtaie w pysk, zrywa ſię mu po pysku. einem Maulſchellen geben bis er zu Boden fällt, dać komu w pysk aż z nog zpadnie, aż ſię na ziemię obali.

Maulthier, *n.* muł; ſtarkes, mocny; gehet ſachte, powoli chodzi; Neapolitaniſches iſt das ſchönſte, muł Neapolitański ieſt naypięknieyſzy.

Maultrommel, *f.* drumla, inſtrumencik do grania maleńki.

Maulwurf, *m.* kret; blinder, ślepy; der in der Erde ſitzet, w ziemi ſiada.

Maur, ſ. Mauer.

Mauren, murować. eine Mauer aufführen, bauen, Hury wyprowadzać, ſtawiać.

Maurraute, *f.* podmurna ruta, *ziele pewne*.

Maus, *f.* ein Thier, myſz, zwierzątko; kleine, ſehr groſſe, ſchüchterne, mała myſz, bardzo wielka, lękliwa pierzchliwa; auf dem Felde, na polu, polna myſz. die Mäuſe benagen Tag und Nacht etwas, myſzy dzień y noc gryzą, ogryzuią co. die Mäuſe ziehen weg, myſzy precz uciekaią; zerfreſſen, zerfreſſen etwas, przegryzaią, przeżeraią co; nehmen ab, odgryzaią. Maus weiß mehr als ein Loch, myſz więcey wie iak iednę dziurę. von Mäuſen, myſi, myſia, myſie. wie Mäuſe, iak myſzy, myſzaty; dergleichen Farbe, myſzata maść, myſzata ſarba: kleine Maus, myſz mała, myſzka. Maus wie Mutter, *ſens ieſt* iakie drzewo taki owoc. wenn die Maus ſatt iſt ſchmeckt das Mehl bitter, iak ſię myſz naie, to mąka dla niey gorzka; łatwo wymyślać nie głodnemu.

Mauſekopf, *m. słowo w słowo wyſzagłowa; to ieſt*, złodziey.

Mauſen, myſzkować. Mäuſe fangen, wie die Katzen, myſzy łapać iak koty; *potym znaczy to co* ſtehlen, kraść, kradać porywać co, zmykać, brać ukradką.

Mauſen, das, *n.* kradanie, kradzenie, ukradka, porywanie, zmykanie.

Mauſeparten, *f.* kupa złodzieiow, zgraia złodzieiow, zgraja złodzieſka.

Mauſer, *m.* złodziey, kradacz, kradnik, porywacz, zmykacz.

Mauſerey, *f.* złodzieyſtwo, kradzież, kradzieſtwo, porywaſtwo, zmykaſtwo.

Mauſern, ſich, wie die Krebſe, lenić ſię, iak raki, inſzą ſkorupę brać na ſiebie, wie die Vögel, iak ptaki, pierzyć ſię inſze piora brać na ſiebie.

Mausfalle, *f.* łapka na myſzy. in die Mausfalle fallen, w łapkę wpaść. mit der Mausfalle gefangen werden, w łapkę być złapanym; być złapaną.

Maut, *m.* myto, iakie ſą moſtowe, grobelne; od koni, *toż ſamo też*.

Mautner, *m.* mytnik, celnik, mytobierca, cełobierca.

Maxime, *f.* przednieyſze zdanie, zdanie na ktorym ſię kto zaſadza.

May, *m.* fünfter Monat im Jahre, May, piąty mieſiąc w roku.

Mayenblümchen, *n.* maiowy kwiatek, lilia polna.

Mayenkäfer, *m.* chrabąſzcz, chrąſzcz; beißt nicht, nie kąſa.

Mayer, *m.* zagrodnik; *potym to co* Pachter, arendarz, dzierżawca.

Mayeran, *m.* maieran. von Mayeran gekocht, gemacht, z maieranu zrobiony, gotowany.

Mayland, Stadt in Italien, Mediolan, Milan, miaſto we Włoſzech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Medio-

Mediolański, Mediolańska, Mediolańskie. Herzogthum Mayland, Księstwo Mediolańskie. einer von der Stadt oder aus dem Herzogthume, Mediolańczyk. eine daher, Mediolańka, Art, Weise, *adv.* po Mediolańsku, z Mediolańska.

Maymonat, *m.* May, miesiąc May.

Mayn, Fluß in Deutschland, Mayn, Men, rzeka w Niemczech.

Maynz, Moguncya, miasto. von Maynz, z Moguncyi.

Mecheln, Stadt in den Niederlanden, Mechlin, miasto w Niskim Kraiu, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Mechliński, Mechlińska, Mechliński. einer daher, człowiek z Mechlina, Mechlinianin, Mechlińczyk. eine daher, białogłowa, Mechlinianka.

Meckern, beczeć, wie ein Bock, wie die Ziegen, iak kozioł, iak kozy.

Mecklenburg, Herzogthum, Meklenburg, Księstwo Meklenburskie.

Mecklenburger, *m.* Meklenburczyk, rodem z Meklenburskiego.

Mecklenburgisch, Meklenburski. Art, Weise, *adv.* po Meklenbursku.

Medaille, *f.* Schaustück, medal, mental, pieniądz bity na pamiątkę.

Medailleur, *m.* medalnik, mentalnik.

Medaillon, *m.* große Medaille, wielki medal, medalisko, metalisko.

Meden, Landschaft in Asien, Medyia, ziemia w Azyi.

Meder, *m.* einer aus Meden, z Medyi rodem, Medyiczyk, Medyianin; *potym znaczy* tego co zboże żnie, żniwiarz, żencarz.

Medica, Stadt und Starostey in Polen, Medyka, miasto y Starostwo w Polszcze.

Medicin, *f.* medycyna, lekarstwo, lek. *sing.* leki, *plur.* Candidat in der Medicin, Kandydat w medicynie, nauczony w lekarskiey.

Medisch, Medyiski, Medyiska, Medyiskie. medische Waare, Medyiski towar. medisches Kleid, Medyiska suknia.

Median, eine Benennung des Formats der Bücher, nazwanie formatu książki, z. E. ein Buch in Medianoctav, książka w śrzednym oktawie.

Medianater, *f.* medyana żyła.

Mediateur, *m.* pośrzednik, pokoiu zniednawcą, iednacz; pokoiuczyńcą; einen dazu nehmen, wziąć kogo za pośrzednika, za pokoiu ziednawcę, za iednacza.

Mediation, *f.* pośrzednictwo; *pokoiu iednaśtwo, pokoiuczyństwo.*

Medicament, *n. medykament,* lekarstwo, leki; *to co* Arzneymittel.

Medicin, *f.* lekarstwo, leczenie; die nichts wirket, ktore skutku nie sprawuie.

Mediciniren, lekarstw zażywać, lekarstwa brać, w lekarstwach być, na kuracyi.

Medina, Stadt in Malta, Medina, miasto na wyspie Malta.

Medina del Campo, Stadt in Spanien, Medina del Campo, miasto w Hiszpanii.

Medina Celi, Stadt in Spanien, Medina Celi, miasto w Hiszpanii.

Medina del Rio Sicco, Stadt in Spanien, Medina del rio seco, miasto w Hiszpanii.

Medina Sidonia, Stadt in Spanien, Medyna Sydonia, miasto w Hiszpanii.

Medina t'Alnabi, Stadt in Arabien, Medyna talnabi, miasto w Arabii.

Meditiren, rozmyślać, rozważać, *medytować,* auf etwas, co, *albo* myślec nad czym.

Medel, *f.* mąka; vortrefliche, przednia; feine, cienka, piękna.

Meer, *n.* morze, *to co* allgemeines Gewässer, powszechny wod zbior, *iako* Ocean; enges, schmales, wąskie, ciasne; bläulichtes, błękitnawe; das feine Häfen hat, ktore ma swoie porty; unermeßliches, voller Klippen, niezmierne, nieprzemiarzone, pełne skał, głazow; stürmisches, burzliwe, zburzone, burzące się; sehr tiefes, breites, bardzo głębokie, szerokie; gefährliches, großes, brausendes, niebezpieczne, wielkie, szumiące, ięczące; voller Seeräuber, pełne rozboynikow; rothes, morze czerwone; stilles, ciche; sicheres und weites, bezpieczne y przestrone, rozległe, otwarte; gefrornes, zmarznione, lodem ścięte. das Meer wird durch die Gewalt der Winde erreget und getrieben, morzo bywa gwałtem wiatrow wzburzone y skłucone. als ein Schiff auf dem Meere fahren, iak okręt po morzu płynąć. zu Winterszeit übers Meer gehen, w zimowym czasie po morzu żeglować, *albo* na morze się puszczać. im Meere wachsen, w morzu rość, w morzu się rodzić. auf dem Meere schiffen, płynąć po morzu. das Meer blinkt von der Sonne,

Sonne, morze się lśni, od słońca. zu dieser Zeit auf solchem Meere nicht fortkommen können, w tym czasie na takowe może nie moc się puszczać. gegen das Meer liegen, nad morzem leżeć. das Meer ist sehr schmal zwischen der Insel und dem festen Lande, morze iest ciasne między wyspami, y między wielką ziemią. das Meer gehet um die ganze Welt, morze oblewa cały świat, *to iest*, całą ziemię, und läuft höher an, steiget, morze wzbiera, do góry się podnosi; gehet wieder zurück, znowu opada; wirft Edelgesteine aus, wyrzuca drogie kamienie; geht um die Insel herum, idzie w koło wyspy; nimmt die Flüsse in sich, bierze rzeki w siebie. mit gutem Winde auf stillem Meere fahren, pomyślnym wiatrem po cichym morzu płynąć, bieć, lecieć. das Meer ist sehr ungestümm, morze bardzo się burzy, bardzo falami pracuie; fängt jähling an zu toben, nagle zaczyna się falami burzyć; wirf viel Sand aus, wyrzuca wiele piasku. über das Meer gehen, za morze płynąć. Heftigkeit Gewalt des Meers, porywczość, moc morza, gwałtowność morza. übers Meer fahren, przez morze płynąć. auf einem mühseligen Meere fahren, po słotnistym morzu pływać; die Galeere darauf schweben lassen, galerę pracuiącą na morzu porzucić. weiter von dem Ufer, das hohe Meer, daley od brzegu, wysokie morze; darauf Sturm leiden, fale na morzu wycierpieć, burzą na morzu wytrzymywać. das Meer stürmet, morze się burzy, falami pracuie. von dem Lande weg und aus aller Augen auf das hohe Meer fahren, od brzegow precz y z oczow wszystkim na morze daleko wysoko być porwanym, zaniesionym, zapchanym. auf das hohe Meer fahren, na wysokie morze wypłynąć. was in oder auf dem Meere ist, co w morzu, albo na morzu iest, *adj.* morski; dergleichen Feuchtigkeiten, morskie wilgości, *to iest*, od morza, z morza przychodzące. an oder auf dem Meere, przy morzu, albo po morzu, *adj.* pomorski, pomorska, pomorskie. Haus an dem Meere, dom pomorski, *to iest*, po morzu, *albo* nad morzem, *albo* przy morzu; dergleichen Leute, pomorscy ludzie. Küsten auf dem Meere, kraie pomorskie, pomorze, pobrzeże morskie; Commando darauf, komenda na pomorzu, na pobrzeżu morskim. Räuber auf dem Meere, rozboynicy morscy. was disseits des Meeres ist, co iest ztey strony morza, tumorski. jenseit des Meeres, zamorski, *adj.* dergleichen Fremder, zamorski cudzoziemiec; dergleichen Dinge, zamorskie rzeczy, zamorszczyzna. Länder jenseit des Meeres, kraiu zamorskie; za morzem leżące, na tamtey stronie morza, ze drugim brzegu morza.

Meer-Aal, *m.* węgorz morski.

Meeradel, *m.* ostryż, orzeł morski.

Meerarm, *m.* odnoga morska.

Meerbarbe, *f.* ein Fisch, ryba, głowacz morski.

Meerbrahme, *f.* złoto-brew, ryba morska.

Meebusen, *m.* łuna morska, wylewie morskie; gehet nach der Stadt zu, idzie, ciągnie się pod miasto. über die Meerbusen fahren, po łunie morskiey pływać, po wylewiu morskiem płynąć. die Meerbusen besetzt halten, osadzone woyskiem łuny morskie, wylewia morskie trzymać.

Meerde, *f.* ein Essen von allerhand Kräutern, iedzenie, z wszelakich zioł; mit Knoblauch angemacht, czosnkiem przyprawne; eingebrockt Brod in Bier oder Wein, wkruszony chleb w piwo, albo wino; gramatka piwna, gramatka winna.

Meer-Eichel, *f.* ein Fisch, żołądź morska, ryba; *pofr.* gland de mer.

Meerenge, *f.* przesmyk morski, cieśnina morska, ciasne morskie. durch die Meerenge von Italien abgesondert seyn, przez przesmyki morskie być od Włoch oderwanym. mit Flößen bey Messana über die Meerenge gehen, tratwami Messański przesmyk przebyć.

Meerfahren, das, *n.* płynienie po morzu, bieg po morzu, lot po morzu. das Meerfahren nicht vertragen können, nie moc wytrzymać płynienia po morzu, pływaczki morskiey, żeglugi po wodach morskich, chorować z takiey żeglugi.

Meerfarbe, *f.* kolor morski; seledin. Tuch von Meerfarbe, seledynowy kolor.

Meerfechter, *m.* wachlarz morski, krzak w morzu na kształt wachlarza, *potym* paiąk morski.

Meerfisch, *m.* ryba morska, ryba, ktora się w morzu poławia.

Meerfräulein, *n.* Syren, Syrena; *słowo w słowo, z Niemieckiego* panna morska.

Meerfrau, *f.* Syren, Syrena; *słowo w słowo, z Niemieckiego* pani morska.

Meerfuchs, *m.* ein Thier, lis morski, liszka morska, zwierz pewny.

Meergestade, *n.* brzeg morski, kray morski, poberezie morskie.

Meergöttinn, *f.* bogini morza, bogini morska; die vornehmste derselben, nayprzednieysza, między temi boginiami, *iest Amfitrie, u Poetow.*

Meergott, *m.* bog morza, bog morski, bożek morski.

Meergras, *n.* mech morski, porost na morzu, morska trawa.

Meergrün, *n.* modrawo-zielony kolor, seledynowy kolor.

Meerhafen, *m.* port morski, pal morski; ląd morski.

Meerhecht, *m.* szczuka morska, *ryba,* szczupak morski.

Meerhering, *m.* ein Fisch, śledź morski, *ryba wiadoma.*

Meerhirse, *m.* wroble proso, *ziele pewne tak nazwane.*

Meer-Igel, *m.* ein Fisch, ież morski, ryba pewna, *tego imienia.*

Meerkalb, *n.* ciele morskie, *ryba, tak się nazywa.*

Meerkatze, *f.* ein Thier, kot morski, zwierz pewny; żbik.

Meerkohl, *m.* powoy zamorski, ziele. von Meerkohle, z powoiu zamorskiego.

Meerkrebs, *m.* rak morski, rak w morzu się tylko poławiaiący; großer, wielki.

Meerkrieg, *m.* woyna morska, woyna na morzu toczona; morzem prowadzona.

Meerlilien, *plur.* morska lilia, ziele. von Meerlilien, z morskiey lilii, zrobiony.

Meerlinsen, *pl.* soczewica morska, ziele w morzu rosnące.

Meermuschel, *f.* skorupa morska, koncha, ktora w morzu rośnie.

Meernessel, *f.* ein Thier, *zwierz pewny,* stonog morski.

Meernessel, *f.* ein Fisch, pokrzywka morska, *ryba pewna.*

Meerpferd, *n.* koń morski. von Meerpferde, z konia morskiego.

Meerpferdchen, *n.* konik morski. von Meerpferdchen, z konika morskiego.

Meerräuberey, *f.* rozboynictwo morskie, rozboy morski, zbiianie, rozbiianie po morzu.

Meerrettig, *m.* chrzan, *ogrodowy korzeń.*

Meer-Roß, *n.* koń morski.

Meerschaum, *m.* piana morska.

Meerschlacht, *m.* bitwa morska, bitwa na morzu stoczona.

Meerschnecke, *f.* ślimak morski

Meerschwalbe, *f.* iaskołka morska; ptak pewny.

Meerschwein, *n.* ein Fisch, delfin, ryba pewna.

Meerspinne, *f.* ein Fisch, sepia, albo czernik, ryba.

Meersrand, *m.* brzeg morski.

Meerstadt, *f.* miasto pomorskie, miasto nad morzem leżące, na pomorzu leżące.

Meerstille, *f.* cichość morza, cicho na morzu, uciszenie morza, stanie morza; entstund plötzlich, nagle się stało; daß sie sich nicht von der Stelle bewegen konnten, tak że się nie mogli z mieysca ruszyć. Meerstille zu einer gewissen Zeit, cichość na morzu, do pewnego czasu.

Meerstrudel, *m.* przepaść morska, otchłań w morzu.

Meerufer, *n.* brzeg morski. am Meerufer, na brzegu morskim.

Meerwasser, *n.* woda morska; ist nicht gesund zu trinken, nie dobra do piiania.

Meerweib, *n.* syrena; *słowo w słowo z Niemieckiego*, kobieta morska.

Meerwelle, *f.* nurt morski, wał morski, *plur.* für *sing.* nurty morskie, wały morskie.

Meerwidder, *m.* ein Fisch, baran morski, ryba pewna z morza.

Meerwunder, *n.* poczwara morska, straszydło morskie, widowisko morskie.

Meerzwiebel, *f.* raczek malutki morski bez nożyc; *powtore* zamorska cebula. von oder aus Meerzwiebel, z morskiego takiego raczka, raczkowy. Essig von Meerzwiebeln, ocet z cebuli morskiey. Wein von Meerzwiebeln, wino z cebuli morskiey.

Meet, *m.* Geträncke von Wein und Honig, miod, napoy, z wina y z miodu, oder nur von Hopfen und Honig, albo tylko, z chmielu y z miodu. kalten Meet trinken, zimny miod pić. einem Gift im Meet geben, zadać komu trucizny w miodzie. Meet von Honig und Wasser, miod z miodu y z wody, sytka, kanon ruski kiermaszowy; von Honig und Milch, z miodu y z mleka, *także* sytka.

Mehl, *n.* mąka; gutes, dobra; von Roggen, z żyta, żytnia mąka; von Gerste, jęczmienna mąka; von Weizen, z przenicy. klares Mehl machen, przednią mąkę bielszą, świetnieyszą zrobić. Mehl durchsieben, mąkę sitem przesiewać. was trocken gemahlen wird, giebt mehr Mehl, co wysuszone się miele, daie więcey mąki; vom Malze darzu thun, słodu do mąki przymięszać. zum Mehle gehörig, do mąki należący, *adj.* mączny; dergleichen Sieb, mączne sito, do mąki sito. Kasten, worinnen man das Mehl aufhebt, skrzynie, faśsy szafarnie, w ktore mąki zsypuią. von Mehl gemacht, z mąki, mączny. voll Mehl, pełny mąki. wie Mehl, iak mąka, mączasty, *adj.* voll solches Staubs, pełny takiego prochu.

Mehlbeutel, *m.* pytel do pytlowania mąki.

Mehlfaß, *n.* fasa na mąkę.

Mehlig, *adv.* powoli, zwolna, pomaluczku, pomału.

Mehlicht, mączny, męczasty. mehlichter Staub, mączasty proch.

Mehlkasten, *m.* szafarnie na mąki, do wyspowania y trzymania mąk.

Mehlweise, sikora, modrawego koloru.

Mehlsieb, *n.* sito mączne, sitko do przesiewania y chędożenia mąki.

Mehlstaub, *m.* stochmal w młynie po ścianach od mąki.

Mehlwurm, *m.* robak w mące, ktory mąkę pożera y toczy.

Mehr, *nomen*; im Polnischen, *adverbium* więcey, mit dem *genit.* mehr Kräfte als ein andrer haben, mieć więcey sił iak drugi. mehr Geld haben wollen, chcieć mieć więcey pieniędzy. mehr kosten, więcey kosztować. mehr gelten als alles andere, więcey popłacać, iak wszystkie insze rzeczy. mehr als recht ist auf etwas verlegen, więcey łożyć, iak słuszna iest, więcey dawać nad słuszność. um einen Finger mehr haben, na palec mieć więcey. ihr habt ihn mit mehr als zwanzig Wunden niedergemacht gesehen, widzieliście go więcey iak dwudziestu ranami zabitego. es waren mehr als zehentausend Mann, było więcey iak dziesięć tysięcy ludzi. es waren mehr Samniter in der Stadt als sie wollten, było więcey Samnitow, w mieście iak oni chcieli. es waren nicht mehr als drey hundert Römer im Lager, nie było więcey iak trzysta Rzymian w obozie. mehr als die Hälfte Galläpfel darzu thun, więcey iak połowę gałatu, albo gałek do czego włożyć. um so viel mehr Schaden verursachen, tym więcey szkodo na obić. zehen an der Zahl, und was noch mehr ist Römer, więcey iak dziesięciu Rzymian. ich weiß niemand dem ich mehr schuldig sey, als dir, nikogo nie wiem, ktoremu bym był więcey winien, iak tobie. er hat mehr Getraide gefodert, als sie erbauet hatten, więcey nakazał zboża iak pola było zoranego. er sagte, es liege ihm nicht mehr daran, als wenn, powiedział że mu tyle do tego, iak gdyby. mit mehr Worten ausführen, więcey słowami co opowiadać, wyprowadzać. mehr Tage wegbleiben, więcey dni gdzie precz zostawać. mehr Zeugen haben als, więcey mieć świadkow iak. viel mehr Gutes erweisen, daleko więcey dobrego wyświadczyć. man siehet auf einer Taube mehr als eine Farbe, und ist doch noch mehr als eine, widzieć na gołębiu więcey kolorow iak ieden, a przecie nie masz więcey iak ieden. etwas oder ein wenig mehr, cokolwiek więcey, albo trochę więcey. Hausrath ist nöthig, porządku domowego trzeba. etwas mehr eines Liebe zugestehen, co kolwiek więcey, miłości przeciwko komu czynić. ein wenig mehr Mühe giebt es dabey, trochę więcey trudności znayduie się w tym. ja was noch mehr ist, owszem co więcey w tym iest ieszcze. Siehe auch noch den folgenden Artikel.

Mehr, *adv.* bardziey. er wird nicht mehr ein Vatermörder seyn, *nie bardziey* on będzie mężoboycą. damit ich mehr die Gewohnheit halte, als daß ihr es nicht thut, bardziey ażebym zwyczay zachował; iak że wy tego nie czynicie. es sich dieses mehr durch seine eigne Glückseligkeit zugetragen, als durch einige meiner Schuld, to się bardziey stało iego własnym szczęściem, iak przez moię iaką winę. viel mehr, daleko bardziey, gdzie bardziey. ich erwarte deinen Brief, dich aber selber vielmehr, ia czekam listu od ciebie, ale daleko bardziey, *albo* gdzie bardziey ciebie. und um so viel mehr, daß, y tym bardziey, żę. mehr und mehr, bardziey a bardziey. einem gefallen, komu się podobać. mehr und mehr argwohnen, bardziey a bardziey mieć podeźrzenie. mehr und mehr an etwas gedenken, bardziey a bardziey o czym myśleć.

myśleć. und noch mehr im Sommer, a ieſzcze bardziey w lecie. den Krebs zu curiren iſt nicht ſchwer in einem jungen Leibe, und noch mehr, wenn die Muskeln unbeſchädigt ſind, raka ukurować, w młodym ciele nie ieſt ciężko, a tym bardziey kiedy muskuły cie ſą ieſzcze urażone. mehr oder weniger, bardziey albo nie bardzo. er iſt mehr als vierzig Jahre alt, on ma więcey iak czterdzieści lat. zu etwas dienen, więcey na co zdać ſię, więcey być do czego dobrym, *albo lepiey powieſz* bardziey być dobrym. mehr bey einem gelten, więcey u kogo popłacać. einen immer mehr und mehr lieben, kogo tym więcey y więcey kochać. einen mehr lieben, kogo więcey, kochać, albo bardziey; kochać. die unſerigen Sinne ſind mehr als zu veränderlich, naſze myśli, ſą wiecey iak nazbyt odmienne. mehr nützen als, bardziey być pożytecznym, iak, albo więcey być pożytecznym es ſind mehr als ſechs Monate, więcey ieſt iak ſześć mieſięcy. mehr als hundert Bürger kannten ihn, więcey iak ſto obywatelow znało go. macht was ihr wollt ich gebe nicht mehr, czyńcie, co chcecie, ia więcey nie dam. mehr Geiſeln haben wollen, chcieć mieć więcey zakladow. was wollet ihr mehr? czego wy chcecie więcey? ich ſage nichts mehr, ia więcey nic nie mowię. nicht mehr als zehen tauſend haben den Weg beſetzt, nie więcey iak dzieſięć tyſięcy drogę zaległo, albo na drodze zaſtąpiło. nicht mehr als zwey tauſend zu Fuß ſind davon gelauſen, nie więcey iak dwa tyſiące piechoty uſzło. in fünf und nicht mehr Tagen zu Lande dahin können geführt werden, pięć dni a nie *więcey* ma tam lądem doiechać. eine Rede, in welcher der Nachdruck nicht mehr als die Ergötzung erfordert wird, mowa w ktorey *bardziey* ukontentowania, niżeli mocy ſzukaią. man ſoll nach der Herrſchaft nicht ſtreben, vielmehr ſie auch nicht manchmal annehmen, nie trzeba panowania ſzukać, owſzem bardziey czaſem, nie przyiąć. deſſen Grauſamkeit iſt mehr als anderer ausgeſchryen, iego okrucieńſtwo ieſt bardziey rozgłoſzone niżeli inſzych. du haſt mehr als andere geholfen, tyś *pardziey*, albo *więciey* pomogł, ia inſi. mehr thun als ſein Alter zuläßt, więcey czynić, iak iego lata pozwalaią. man ſahe mehr als dreißig tauſend in den Waffen, więcey widziano iak trzydzieści tyſięcy ludzi przy orężu. der römiſche Name macht ihn mehr als alle andere frech, Rzymskie imie czyni zuchwałym bardziey, iaſt wſzyſtkie inne rzeczy. es waren mehr als 1500 Schilde, było więcey iak piętnaście ſet tarcz. mehr als 20000 Feinde erlegen, und mehr als 50000 gefangen nehmen, więcey iak dwadzieścia tyſięcy nieprzyiaciela trupem położy, a więcey iak pięć dzieſiąt tyſięcy w niewolą wziąć. mehr als jemand glauben kann, bardziey iak kto wierzyć może. nicht mehr als ein Maas Waſſer nehmen, nie więcey wziąć iak iednę miarę wody. ein wenig mehr Matroſen ſind verlohren gegangen, trochę więcey fliſow zginęło. was kann ich mehr thun, als daß ich Gott bitte, co mogę więcey czynić, iak kiedy Boga proſze. ich will uns nicht mehr anmaßen, als daß wir nur nicht, więcey nam przypiſywać nie będę iak ze my nie tylko. mehr als genug, mehr als zu viel, więcey iak doſyć, więcey iak nad to. iſt wider ihn geſagt worden, przeciwko niemu mowiono. mehr als genug klug ſeyn, więcey iak doſyć być roztropnym. mehr um ſich ſorgen und um die andern, więcey dbać o ſiebie iak o drugich.

Mehren, powiękſzać, przyczyniać, przybywać, ſich, powiękſzać ſię. der Reichthum mehret ſich, bogaſtwa ſię powiękſzaią, bogaſtw przybywa, przyczynia ſię.

Mehrentheils, po większey części, frey ſeyn, być wolnym; den Rath erwählet haben, Senat wybrać, albo Senatorami poczynić. mehrentheils dem Glücke zu geſchieben werden, po większey części fortunie być przypiſanym. mehrentheils ſich auf die ſchlimme Seite legen, po większey części chwytać ſię złey ſtrony. mehrentheils nicht allzeit geſchehen, po większey części nie zawſze ſię dziać. es iſt das glaublich was mehrentheils geſchiehet, to do wiary podobna, co ſię po większey części dzieie. wir ſehen die Statuen mehrentheils im Kriegshabite, widziemy ſtatuły po większey części w ſtroiu woiennym. mehrentheils mit einem umgegangen ſeyn, po większey części iuż przeſtawać z kiem.

Mehrer, *m.* powiękſzyciel, przyczyńca, przydawca; des Reichs, pańſtwa.

Mehr-

Mehrmal, więcey razy; stehen bleiben, postawać; merken, postrzegać. mehrmal haben die Alten also geredet, więcey razy starzy tak mowili; *to co* często kroć *znaczy*. mehrmal pflege ich mich zu verwundern, często kroć zwykłem się dziwować. mehrmal einen ermahnet haben, częstokroć upomnieć kogo.

Mehrung, *f.* powiększanie, powiększenie, przyczynianie, przyczynienie.

Meiden, strzec się, wystrzegać się, chronić się, schraniać się, zchodzić przed czym, stronić, od czego. er hat diese große Gefahr gemeidet, on się chronił tego wielkiego niebezpieczeństwa. ich meide meine Feinde zu sehen, ia wystrzegam się widzieć się z moiemi nieprzyiacielami.

Meiden, das, *n.* strzeżenie się wystrzeganie się, chronienie się, schranianie się, zchodzenie przed czym, stronienie od czego.

Meidung, *f.* wystrzeganie się, stronienie od czego, chronienie się; des Schmerzens, żalu, bolu; der Feinde, nieprzyiacioł; des Unglücks, nieszczęścia.

Meile, *f.* mila. über hundert und funfzig Meilen entfernt seyn, na sto pięćdziesiąt mil być oddalonym. wie viel Meilen liegt er von der Stadt? wiele mil od miasta? wie viel Meilen sind nach Berlin? wiele mil do Berlina(

Mein, moy, moia, moie. was dein ist, ist auch mein, co twoie to y moie. mein eigen, moie własne. meine eigene Thaten erzehlen, własne moie sprawy opowiadać. aus meiner eigenen Schuld, z moiey własney winy. ich habe es durch meinen eignen Verstand erfunden, ia to moim własnym dowcipem wynalazłem.

Meine, das, *n.* moie, *s. neutr.* von dem Meinen thue ich nichts darzu, z moiego ia nic do tego nie przydaię. ich will das Meine nicht verlieren, ia niechcę moiego tracić. das Meine ist mir lieber als der andern ihres, moie iest mi milsze iak cudze.

Meinen, die, moi, *plur. nom.* die Meinen verbiethen mirs, moi zabraniaią mi tego. ich liebe mehr als freundlich die Meinen, ia kocham bardziey iak po przyiacielsku moich. ich sage es oft den Meinen, ia to mowię często moim.

Meinethalben, dla mnie; hat er sich die Unkosten gemacht, kosztu sobie narobił. meinethalben sey nicht böse auf ihn, dla mnie nie bądź złym na niego. meinethalben hast du Verdruß, dla mnie przykrość cierpisz. meinethalben magst du gleich gar schnarchen, dla mnie, możesz leżeć y naydłużey. meinethalben mag er bey den Füßen herumgeschleppt werden, dla mnie, *to iest*, co do mnie można go y za nogi włożyć; darfst du mit ihm keine Feindschaft hegen, dla mnie musisz nie mieć żadney nieprzyiaźni przeciwko niemu; *to co* odemnie. meinethalben gieb ihr einen Kuß, pocałuy ią ode mnie, pocałuy ią moiem imieniem. wenn du ihm meinethalben wirst gratulirt haben, ieżeli mu ode mnie, *albo* moiem imieniem powinszuiesz. meinethalben grüße ihn schönstens, odemnie pozdrow go iak naypiękniey. meinethalben thue es nicht, dla mnie nie czyń tego.

Meinetwegen, dla mnie. meinetwegen bleibst du hier, dla mnie zostaiesz tu.

Meineyd, *m.* falscher Eid, krzywoprzysięstwo, krzywoprzysięga, fałszywa przysięga. dieser falsche Mensch hat einen Meineyd begangen, ten fałszywy człek, ten szalbierz, krzywoprzysięstwa się dopuścił. kleiner Meineyd, mała krzywoprzysięga. kein Meineyd ist zu begehen, żadney krzywoprzysięgi czynić nie trzeba.

Meineydig, krzywoprzysięgły, krzywoprzysięzca; ten co krzywoprzysiągł.

Meinige, das, moie, *s. neutr.* ich erspare das Meinige, ia ochraniam moiego.

Meinigen, die, moi, *plur. nom.* die Meinigen rathen mirs, moi radzą mi to.

Meinungen, Stadt in Franken, Meinungen, miasto w Frankonii.

Meise, *f.* ein kleiner Vogel, sikora, mały ptaszek.

Meisenkasten, *m.* łapka na sikory. Meisen sind in den Meisenkasten gefallen, sikory w łapkę wpadły. einem die Meise aus dem Meisenkasten nehmen, wyiąć sikorę z łapki komu.

Meisenschlag, *m.* łapka na sikory. die im Meisenschlage gefangene Meise, w łapkę złapana sikora. ist aus dem Meisenschlage weg, precz z łapki poleciała.

Meisel, *m.* ein Werkzeug, dłuto, rylec, naczynie stolarskie, snicerskie.

Meiseln, dłutem wycinać, wyrabiać. der hölzerne Krug ist schon gemeiselt, drewnia-

drewniany kufel, iest pięknie wycinany, wyrabiany.

Meiseln, das, *n.* dłutem wycinanie, rylcem wyrabianie.

Meißen, Misnia, Landschaft, ziemia; aus oder zu solcher Landschaft gehörig, z tey ziemi, albo do tey ziemi należący, Misniyski, Misniyska, Misniyskie; *powtore*, Meißen, Misnia, miasto, w Misniyskiey ziemi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *także*, Misniyska, Misniyska, Mysniyskie; einer daher, z Misniy rodem, Misniyczyk; eine daher, białogłowa z Misniy, Misnianka; Art, Weise, *adv.* po Misniysku, z Misniyska, iak w Misnii.

Meißner, *m.* Misnianin, aus dem Lande Meißen, z Misniyskiey ziemi.

Meißnerinn, *f.* Misnianka, z kraiu Misniyskiego rodem białagłowa.

Meißnisch, aus dem Lande, z kraiu, Misniyski; aus der Stadt, toż samo.

Meist, naywięcey; in dem Gezelte bleiben, w namiocie przesiadać.

Meisten, naywięcey, *subst.* die meisten Reiter waren aus Gallien, naywięcey iazdy było z Gallii; die Meisten, welche die Physik nicht verstehen, sagen, naywiecey, co Fizyki nierozumieią, mowią. die Meisten von denen, mit welchen, naywięcey z tych ktorzy. die meisten Fragen, naywięcey pytania. einen zu den meisten Dingen mit brauchen, kogo do naywięcey usług, *albo* naywięcey do usług zażywać. am meisten, prawie naywięcey, naybardziey. der Zeuxis übertraf die andern in Malung weiblicher Leiber, naybardziey Zeukzis przechodził inszych w malowaniu ciał białogłowskich. das meiste Ansehen haben, naywięcey mieć powagi. er ist am meisten zu Hause, on naywięcey w domu przemieszkiwa. er ist darinnen am meisten getadelt worden, on naywięcey w tym był ganionym. dieses hat die Poeten, am meisten den Homer angetrieben, to Poetow, a naybardziey Homera popudziło. von allen Büchern einem am meisten gefallen, ze wszystkich książek, ktora się naybardziey podoba. das meiste kommt darauf an, to naywiększa iest; daß man das gemeine Wesen kenne, ażeby rzeczpospolitą znać.

Meistens, naywięcey, *toż samo znaczy co*, Meisten.

Meistentheils, po naywiększey części. sind meistentheils nicht gekommen, ponaywiększey części nie poprzychodzili. es meistentheils tadeln, ponaywiększey części ganią to. meistentheils nichts wissen, ponaywiększey części nie wiedzą nic.

Meister, *m. to co*, Lehrer, nauczyciel, *potym znaczy:* der ein Ding vollkommen kann, ktory rzecz iaką doskonale umie. Meister in der Poesie, Poeta, wierszopis, dzieiomyśl, dzieiotwor. Meister seiner selbst seyn, być panem siebie samego, władnąć y rządzić sobą samym. sich Meister von etwas machen, panem się uczynić czego, opanować co, wziąć co w swoią moc. Meister von etwas seyn, panem być czego, mieć co w swoiey mocy. Meister spielen, rzecz iaką opanować, otrzymać, posieść, rzeczy iakiey panem zostać. seiner nicht mehr Meister seyn, panem siebie samego więcey nie być. Meister über einen seyn, panem być czyim, panować nad kiem. Meister magst du seyn, zwycięż, wygray. Meister allein wo seyn, być sam tylko panem gdzie. sie sind ihre Meister im Kriege geworden, oni byli iego nauczycielami na woynie. er ist mein bester Meister, on iest naylepszym moiem nauczycielem.

Meisterinn, *f.* nauczycielka, mistrzyni; weise und kluge, mądra y roztropna.

Meisterlich, sztucznie, pouczonemu, uczenie; etwas ausrichten, ausführen, co zrobić, czego dokazać; etwas verbergen, co ukryć, co utaić, z czym się nie wydawać. sie haben es meisterlich verberget, oni to sztucznie ukryli, utaili.

Meistern, ganić, przyganiać, naganiać, einen meistern, ganić kogo, *Accus.* einen meistern, przyganiać komu, *Dat.* in etwas, w czym; im Reden, w mowieniu. er meistert mich in französischer Sprache, przygania mi w francuskim ięzyku, so wohl, als wie in der lateinischen, tak y w łacińskim.

Meisterschaft, *f. mistrzostwo*, nauczycielstwo. die Meisterschaft antreten, przyść do nauczycielstwa, wychodzić iuż na nauczyciela.

Meisterstück, *n.* uczona sztuka, przez wiadomość zrobiona sztuka. Meisterstück machen, uczoną sztukę zrobić uczoną sztukę potrafić, *to co znaczy*, künstliches Werk, sztuczne dzieło, sztuczna robota, uczona robota; u-

mieiętna robota. hierinne hat die Natur ihr Meisterstück gemacht, tu, naturą swoię umieiętna sztukę pokazała, zrobiła.

Melancholie, *f.* melancholia, Temperament des Leibes, temperament, utworzenie ciała, *z Greckiego słowo w słowo*, czarna żołć; *powtore znaczy*, Gemüths-Beschaffenheit, umysłu sporzadzenie, ułożenie, smutne, żałosne, *albo* sam umysłu smutek, samo umysłu zasmucenie.

Melanchtlisch, melancholiczny; zasmucony, smutny, *w tym że samym sensie.* auch dem Gemüthe nach, *także*, co do umysłu, w smutku zostaiący, będący iakiegoś ponurego temperamentu, y utworzenia niewesołego, zawsze w smutku, w zasmuceniu iak, gdy by w przyrodzonym stanie, zostaiący.

Melchen, doić; sie hat drey Kühe gemelchet, ona trzy krowy wydoiła.

Melck, Stadt in Oesterreich, Melk miasto w Austryi.

Melcken, doić, die Milch von einem Thiere nehmen, mleko od iakiey iamicy zwierzęcia odpierać. ein Schaf melken, owcę doić. die Schafhirten melken täglich sechs hundert Schafe, owcarze doią na dzień, sześć set owiec. in etwas melken, w co doić. in das Melckfaß, w szkopiec. sie kann diese Kuh noch nicht melken, ona tey krowy nie może ieszcze doić. du melkest nicht viel Milch, ty nie wiele mleka doisz.

Melckfaß, *n.* szkopiek, gatunek naczynia do doienia; reines, czysty szkopiec.

Melckkübel, *m.* szkopiec, w ktory mleko doią; neuer, nowy; ausgepfühlter, wymyty.

Melckkuh, *f.* krowa doyna. achtzig Melckkühe haben, mieć osmdziesiąt krow doynych. Einkunft von Melckkühen, dochod, intrata, od krow doynych.

Melden, oznaymić, donieść, opowiedzieć się, wspominać, wspomnieć, *to co*, anzeigen, einem etwas, komu co, uwiadomić kogo o czym. melde mir es, donieś mi to, mit wenigem, krotko, w niewielu słowach; *to co*, namienić. Meldung thun, wzmiankę uczynić; ungefehr, trefunkiem, przypadkiem. ich habe mich gemeldet, kazałem powiedzieć imię, dałem się oznaymić po imieniu. sich bey dem Richter melden, podać imię swoie sędziemu, oznaymić się sędziemu.

Melden, das, *n.* oznaymienie, doniesienie, opowiedzenie, opowiedzenie się, wzmianka.

Meldung, *f.* doniesienie, uwiadomienie, oznaymienie, wspomnienie, wspominanie, nadgłoszenie się, odezwanie, odzywanie się. ungereimte Meldung, głupie wspominanie; ehrenvolle, pełne uszanowania; Bürgern unanständige, obywatelom nieprzystoyne. von etwas Meldung thun, wzmiankę, wspomnienie uczynić o czym. er hat vorher davon die Meldung gethan, on wyżey o tym wzmiankę uczynił. bey euch ist die Meldung gethan werden, u was była wzmianka uczyniona. keine Meldung thun, żadney wzmianki nie czynić. diese Meldung hilft dir viel, ta wzmianka wiele ci pomaga.

Melisse, *f.* melissa, *ziele pewne.*

Melodey, *f.* melodya, Weise eines Liedes, nuta, iak pewney pieśni, czyli w śpiewaniu, nucenie słodkie, miłym głosem.

Melone, *f.* melon, ein Gewächs, ogrodowy ziemny frukt.

Melun, Stad in Frankreich, Melun, miasto we Francyi, *połac.* Melodunum; einer daher, Meluńczyk, Melunianin; eine daher, Melunku, Melunianka, wie Wieluniańka; von oder zu solber Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Meluński, Meluńska, Meluńskie; Art, Weise, *adv.* po Meluńsku, als wie po Wieluńsku, z Meluńska, als wie z Wieluńska.

Memel, Stadt und Festung in Preußen, Momel, miasto y forteca w Prusach Wschodnich, gegen Curland, ku Kurlandyi leżące.

Memme, *f.* feiger Kerl, niewieściuch, zniewieściały, baba, leniwiec, gnuśny.

Memmingen, Reichsstadt in Schwaben, Memminga, Cesarskie miasto w Szwabach; einer daher, Memminżanin; eine daher, kobieta, Memminżanka.

Memoire, *n.* (Memoar) pamięć, *to co*, Gedächtniß, *powtore*, Schrift von etwas, pismo o czym, pisanie o czym, albo na co.

Memorial, *n.* przypomnienie, *Memoriał*, pamiątka; Schrift, wodurch einer eines Dinges wieder erinnert wird, pismo, w ktorym, kto iaką rzecz znowu przypomina. einem ein Memorial reichen, komu memoriał podać

Memoriren, *to co*, auswendig lernen, na pamięć się uczyć.

Menage, *f.* (Menasche) oszczędzanie, oszczędność, ochranianie, ochrona.

Menagiren, (Menaschiren) oszczędzać, ochraniać, ochronić, szanować. seine Gesundheit menagiren, swoiego zdrowia ochraniać; die Zeit, czasu ochraniać. sein Glück menagiren, swoiego szczęścia ochraniać, swoie szczęście szanować. sich menagiren, ochraniać się, szanować się, *w tymże samym sensie.*

Mende, (Mand) Stadt in Frankreich, Mand, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mandeński, Mandeńska, Mandeńskie; einer daher, mężczyzna z tamtąd, Mandeńczyk, Mandanin; eine daher, Mandanka, *adv.* po Mandeńsku.

Menge, *f.* mnostwo, mnogość, wielość, kupa; siła, moc, *w tym samym sensie*; wunderbare, geringe, unglaubliche, dziwna, cudowna, mała, niepodobna do wiary; große, wielka; größte, naywiększa, mnogość, wielkie mnostwo, wielka moc; bardzo siła, und nicht, *wielka siła*; ganze, unzehliche, cała, niezliczona. eine große Menge tapferer Leute haben, mieć wielką moc walecznych ludzi, mieć bardzo siła, und nicht, *wielką siłę*, walecznych ludzi. eine Menge Worte geben, wielką moc słow prawić. es giebt eine große Menge vortrefflicher Poeten, wielka kupa iest przednich Poetow. die Zeit giebt diese Menge, czas daie tę wielość, tę mnogość, to mnostwo. bewaffnete Menge, uzbroiona kupa. erregte Menge, poburzona kupa. von Knechten zusammen gebrachte Menge, kupa z gromadzona ze służących, z niewolnikow. arme und verdorbene Menge, uboga y stracona kupa; unglaubliche, unzählige, niepodobna do wiary, niezliczona; große, wielka; viel größere, daleko większa; die gar nicht mit einander übereinkommt, ktora się między sobą niezgadza; die allerhand Künste und Lebensarten hat, ktora umie wszystkie sztuki y sposoby do życia. hin und her zerstreuete Menge, tam y sam rozproszona, rozgromiona kupa. auserlesene Menge, wybrana, dobrana kupa; an einen Ort zusammen gebrachte, na iedno mieysce wraz zciągniona. Menge der Gerichtshändel, kupa, mnostwo, spraw prawnych. Menge der Feinde, kupa nieprzyiacioł. Menge der Wohlthaten, kupa dobrodzieystw, besser, wielość dobrodzieystw. eine große Menge Elfenbein, wielka kupa słoniowey kości. Menge Gold und Silber, kupa złota y srebra. eine Menge Wasser, kupa, wody. eine Menge Gefäße, kupa naczynia. eine unzählige Menge ist aus allen Flecken aufgebracht worden, niezliczona kupa ludzi po wszystkich wsiach oburzona iest. Menge der Welten, kupa światow. allzugroße Menge des Frühlings-Futters, nader, *albo* nazbyt wielka kupa wiosienney paszy, *znaczy też to co*, zgromadzenie. eine ganze Menge, całe zgromadzenie, *także to co*, obfitość. man trifft das da in großer Menge an, tam tego zastanie w wielkiey obfitości,

Mengen, mieszać, kłucić, pomięszać, pokłucić, zmięszać; alles in einander, wszystko w kupę zmięszać wszytko wraz; allerley durch einander, zaywięcey rzeczy iedne z drugiemi. das hunderte ins Tausende mengen, sta z tysiącami pomięszać, *słowo w słowo*, setne pomięszać z tysiącznym. etwas mit der Tugend mengen, co z cnotą pomięszać. die Tugend mit dem Laster mengen, cnoty z nałogami pomięszać. sich mengen, wmięszać się w co, mięszać się do czego; in anderer Gespräche, do cudzych dyskursow; in eine fremde Sache, do cudzego, *albo* do obcego interesu. er menget sich in die Friedenstractaten, on się mięsza do uczynienia pokoiu, sich mitten unter die Feinde mengen, w pośrzod nieprzyiacioł się wmięszać. unter die Cavalerie mengen, między kawaleryią pomięszać. sich in die bürgerlichen Troublen mengen, mięszać się w rozruchy obywatelskie. der sich in alle Händel, in alle Sachen menget, on się musi wtrącić, wrazić w każdą rzecz, on się mięsza do każdziutenki rzeczy.

Mengen, das, *n.* mieszanie, wmieszanie, zmieszanie, pomieszanie, zamieszanie.

Mengrelien, Landschaft in Asien, Mingrelia, Kray w Azyi; am schwarzen Meere, nad czarnym morzem. aus Mengrelien, z Mingrelii.

Menin, Stadt in Flandern, Menin, miasto we Flandryi, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adject.*

Menińſki, Menińſka, Menińſkie; einer daher, Menińczyk, Meninianin, oder kürzer, Menianin; eine daher, Meninianka, Menianka.

Mennig, *f.* Menche, miniia, ein rothes Mineral oder Farbe, czerwony minerał, albo *pewna* czerwona farba. von Mennig, z minii, miniowy; dergleichen Anſtrich, miniowy polor. mit Mennig anſtreichen oder färben, minią pomałować; pofarbować, minią dać po wierzchu, miniiować. mit Mennig gefärbet, miniiowany, miniią farbowany. mit Mennig gefärbtes Wachs, miniią farbowany wosk. Ort, wo Mennig gegraben wird, mieyſce gdzie miniią kopią, ruda, rudnica miniiowa.

Menniggrube, *f.* gora miniiowa, rudnik miniiowy, koganica miniiowa.

Menſch, *m.* człowiek; kann die Mutter niemand heißen, nie może nikt matki człowiekiem nazwać. es iſt ein vorſichtiger, kluger und beobachter Menſch, to ieſt człowiek y baczny y roſtropny y oſtrozny. liederlicher Menſch, ladaco niepodściwy człowiek. o der böſen Menſchen! o co to za ludzie zły, o niepodściwy człowiek! ein gelehrter und verſchlagener Menſch, uczony y przebiegły człowiek. ein artiger Menſch, śmieſzny, pocieſzny człowiek. geringer Menſch, błahy, podły człowiek. berühmter Menſch, sławny człowiek. kein Menſch, żaden człowiek. der erſte Menſch, naypierwſzy człowiek, na świecie. kleiner Menſch, człeczek, człowieczek.

Menſchendieb, *m.* ludozłodiey, ten co ludzi kradnie; das iſt der, welcher dich als ein kleines Kind geſtohlen hat, ten to ieſt ludozłodźiey ktory cię ieſzcze małe dziecię ukradł. ein Menſchendieb iſt mit dem Tode zu beſtrafen, ludozłodziey śmiercią ma być karany.

Menſchendiebinn, *f.* ludozłodzieyka, ludokradka, co ludzi kradnie.

Menſchendiebſtahl, *m.* ludozłodzieyſtwo, ludokradzież. einen Menſchendiebſtahl begehen, ludokradzież popełnić ludozłodzieyſtwa ſię dopuścić. Menſchendiebſtahl unternehmen, odważyć ſię na ludozłodzieyſtwo, na ludokradzież.

Menſchenfeind, *f.* miſantrop, odludek, nieprzyiaciel ludzi, nielubiący ludzi; der den Umgang der Menſchen meidet, ktory ſię chroni konwerſacyi, przeſtawania z ludźmi. der eines jeden Menſchen Feind iſt, ktory każdego człeka nieprzyiacielem ieſt.

Menſchenfreſſer, *m.* ſamoiedca, ludoiedca, człek, co ludzi iada, ludożerca.

Menſchenfreſſerey, *f.* ſamoiedſtwo, ludożerſtwo, ludoiedſtwo.

Menſchenkind, *n.* dziecię człowiecze, ludzkie dziecię.

Menſchenliebe, *f.* ludzkość, *ktora znaczy*, miłość ku ludziom, ku człowiekowi.

Menſchenmörder, *m.* zaboyca, ludoboyca, ludzi zaboyca.

Menſchenmörderinn, *f.* zaboyczyna, ludoboyczyna, ludzi zaboyczyna.

Menſchenmord, *m.* zabiianie ludzi, mężoboyſtwo, ludoboyſtwo; begehen, popełnić.

Menſchenraub, *m.* porywanie ludzi, porwanie ludzi, porwanie człeka.

Menſchenſatzung, *f.* tradycyia, ſtaroświęckie powiadanie ludzkie.

Menſchentand, *m.* zmyślenie ludzkie, wymyślenie ludzkie, wymysł ludzki.

Menſchgen, *n.* człeczek, człowieczek, kleiner Menſch, mały człek; aus Lehm und Thon gemacht, z gliny y z błota zrobiony; kleines, aber böſes, mały, ale zły człeczek.

Menſchheit, *f.* człowieczeńſtwo, człeczeńſtwo, ludzkość. alle Menſchheit ablegen, zrzucić z ſiebie wſzelką ludzkość, wyzuć ſię z wſzelkiey ludzkości die Menſchheit annehmen, człowieczeńſtwo wziąć na ſiebie, ludzką iſtotę wziąć na ſiebie.

Menſchlein, *n.* człeczek, człowieczek, małe człeczyſko, maleńkie człeczyſko.

Menſchlich, ludzki. menſchliches Leben, ludzkie życie. menſchliche Geſtalt, ludzka poſtać, ludzka poſtawa. menſchliches Geſchlecht, ludzki narod, ludzki rodzay. menſchliche Zufälle muß man ertragen, trzeba znośić ludzkie przypadki. wenn mir was menſchliches begegnet wäre, gdy by ſię mi co ludzkiego trafiło. was nur menſchlich und möglich iſt, co kolwiek ludzkiego y podobnego do uczynienia ieſt. menſchliche Gedanken ſind oft eitel, ludzkie myśli częſto ſą prożne.

Menſchlich, *adv.* ludzko, po ludzku, iak człowiek, iak ludzie; leben, żyć.

Menſchlichkeit, *f.* ludzkość; ſonderbare, oſobliwa; unerhörte, niesłychana.

Menſchwerden, *n.* człowiekiem ſię ſtać, wcielić ſię, ciało ludzkie y duſzę przyiąć.

Menſch=

Menschwerdung Christi, *f.* wcielenie Chrystusowe, stanie się człowiekiem.

Mensur, *f.* miara, liczba, *w mowie.* nach der Mensur, pod miarę, pod liczbę w wierszach.

Meran, Ort in Tyrol, Meran, miasto w Tyrolu; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, *adj.* Merański, Merańska, Merańskie; einer daher, męszczyzna z Meranu, Meranin; eine daher, kobieta z Meranu, Meranka, Meranianka; Art, Weise, *adv.* po Merańsku, z Merańska.

Mercien, Landschaft in England, Mercya, ziemia w Anglii.

Mercken, pamiętać, naznaczyć; in das Gedächtniß fassen, wbić, sobie, w pamięć; etwas, co. ich habe deine Unmenschlichkeit sehr wohl gemercket, ia dobrze sobie wbiłem w pamięć, twoię nieludzkość. mercke wohl, was du hörest und siehest, pamiętay dobrze, *to co*, usłyszysz y widzisz. ich mercke den Ort fleißig, ia pamiętam mieysce pilno, *powtore znaczy to co*, gewahr werden, spüren, uważać, czuć, postrzegać, zwąchać, miarkować. mercken, daß einer ein Schelmstück vorhabe, uważać, co za szelmowski zamysł, ma kto przed sobą; etwas ganzer sechs Monate eher, als, co pomiarkować, postrzec na sześć miesięcy pierwey, iak. bald mercken, prędko co postrzec. er mercket es, was ich vorhabe, on to miarkuie, co ia zamyślam, on to wącha. er hat es gemercket, on to zwąchał. ein wenig mercken, trochę miarkować. genau, eigentlich mercken, należycie, właściwie pamiętać y postrzegać co. vorher mercken, przeczuwać, przeczuć. mercken lassen, dać po sobie miarkować. sie mercken es offenbarlich, ungescheut, oni to iawnie miarkuią, oczywiście. du läßt dein Vorhaben leicht mercken, ty daiesz miarkować twoie przedsięwzięcię. er mercket mein Vorhaben nicht, on nie wącha, nie postrzega, nie miarkuie moiego zamysłu. sich nicht mercken lassen, nie dać się pomiarkować; daß einen etwas verdrieße, że komu co przykro iest; daß man etwas wisse, że co wiedzą. den Verdruß nicht mercken lassen, nie ukontentowania, nie dać po sobie miarkować, nie pokazywać po sobie. er läßt seine Bosheit mercken, daie miarkować swoię złość wydaie się ze swoią złością, *potym znaczy*, zemścić się. einen mercken, dać komu popamiętać das will ich ihm mercken, dam ia mu, popamięta on *groźba.*

Mercken, das, *n.* pamiętanie, naznaczenie, wbicie w pamięć, miarkowanie, przeczuwanie, postrzeganie, popamiętanie, pomiarkowanie, wąchanie, zwąchanie.

Mercklich, pamiętny, znaczny, was gemerket werden kann, co może być pomiarkowanym, postrzeżonym, przeczutym, *powtorie*, was merckens werth ist, co godnę iest pamiętania, miarkowania, postrzegania, pamięci, uważania.

Mercklich, *adv.* pamiętnie, znacznie, pomiarkowanie, uważnie, z uwagą.

Merckmaal, *n.* znak, znamie, naznaczenie, poznaczenie, poznak; woran man etwas mercken kann, czym, albo na czym można co naznaczyć. gewisses und eigentliches Merckmaal, pewny y właściwy znak; falsches, sonderbares, natürliches, fałszywy, osobliwy, naturalny znak; unstanthaftes, unkenntliches, nieustanny, nieznaczny, niewyraźny znak. bestes Merckmaal, naylepszy znak. ein Merckmaal zu etwas machen, znak na czym zrobić, znak na czym położyć. ein Merckmaal seiner bösen Thaten überall zurück lassen, swoich złych spraw wszędzie znaki pozostawiać. ein Merckmaal in Acht nehmen, znak, naznaczenie uważać. zum Merckmaale dienen, na znak być, znakiem być, za znak stać, za poznaczenie stać, stanąć. großes Merckmaal, welches auch der Nachkommenschaft zur Erinnerung dienen soll, wielki znak, ktory potomkom pamiątką będzie. Merckmaal einer Sache geben, znak dać iakiey rzeczy. ein Merckmaal hinterlassen, znak zostawić, pamiątkę zostawić. es ist ein Merckmaal vorhanden, znakiem być, pamiątką być. es ist ein ungewisses Merckmaal, to iest niepewny znak.

Mercksam, der etwas mercket und nicht vergißt, pamiętaiący, pamiętny, ten ktory pamięta, y niezapomina, *powtore znaczy*, tego; der etwas bald gewahr wird, ktory co zaraz postrzeże, ktory co przeczuwa, przezorny, bystry.

Mercksamkeit, *f.* uważność, uważanie, postrzeganie, miarkowanie, przeczuwanie.

Merckung, *f.* Wahrnehmung, uważanie, miarkowanie, znaczenie, poſtrzeganie, *powtore znaczy:* Eindrückung in das Gedächtniß, wbicie w pamięci, wybicie w pamięci, wyrażenie w pamięci; eines Dinges, iakiey rzeczy; der Geſchichte, Hiſtoryi.

Merkwürdig, uwagi godny, pamięcy godny. die merkwürdige Sache iſt von dir gethan worden, rzecz od ciebie ieſt uczyniona pamięci godna. deſſen Freundſchaft mit ihm iſt inſonderheit merkwürdig geweſen, iego przyiaźn z niem była ołobliwie pamięcy y uwagi godna. viele merkwürdige Dinge verrichtet haben, wiele pamięci godnych rzeczy porobić. merkwürdiger Schlag, pamięci godne bitwa. merkwürdige Frömmigkeit, pamięci godna pobożność. viele merkwürdige Dinge vorbringen, wiele pamięci y uwagi godnych rzeczy powiadać. merkwürdige Gerichtsurtheile, pamięci godne ſądowe wyroki. merkwürdige Schlacht halten, pamięci gopną bitwę zwieść. dieſes dünkt mich merkwürdig zu ſeyn, to zdaie ſię mi być godne pamięci y uwagi.

Merckzeichen, *n.* znak, poznaczenie, poznak; deutliches, oczywiſty, wyraźny.

Mercurialiſch, merkuryalny, co z merkuriuſzu ieſt, albo co podobnego do niego.

Mercurius, *m.* Merkuriuſz, alter Abgott, bożek pogański ſtary, *potym*, Planet am Himmel, planeta niebieski, gwiazda.

Mergel, *m.* ił, ziemia lipka y tłuſta, gatunek iłu, z ktorego wapno robią, wapienny ił.

Merda, Stadt in Spanien, Merda, miaſto w Hiſpanii; *połac.* Auguſta Emerita.

Merillen, ſ. Amarellen.

Meriſch, Fluß in Siebenbürgen, Meryſz, rzeka w Siedmigrodzkim Kraiu.

Meriten, *plur.* zasługi; große und wichtige, wielkie y ważne.

Meritiren, zasługiwać, zasługować; das Lob, chwałę; den Lohn, zapłatę.

Merodach, Mannsnamen, Merodach, imie męſzczyzny.

Merſeburg, Stadt in Meißen, Merſeburg, miaſto w Miſnii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Merſeburski, Merſeburska, Merſeburskie; ſolches Stift oder Bißthum, Biskupſtwo Merſeburſkie. einer von der Stadt Merſeburg, z miaſta Merſeburga, Merſeburczyk; eine daher, białogłowa, Merſeburczanka.

Merſpurg, Stadt in Schwaben, Merſpurg, miaſto w Szwabach.

Mertel, *m.* wapno z piaſkiem rozrobiore; womit man mauret, ktorym muruią.

Mertelkelle, *f.* kielnia, ktorą mularz wapno narzuca.

Merzblume, *f.* hiiacynt kwiat; ſchöne, piękny; angenehme, przyiemny.

Merzviol, *f.* fiiałek.

Merwe, Fluß in Holland, Merwa, rzeka w Hollandyi.

Meſeritz, einige Städte in Polen, Międzyrzec, nie ktore miaſta w Polſzcze tego imienia. Staroſtey Meſeritz in Groß-Polen, Staroſtwo Międzyrzeckie w Wielkiey Polſzcze. Caſtellanie von Meſeritz, Kaſztelania Międzyrzecka także w Wielkiey Polſzcze.

Meſopotamien, Land in Aſien, Meſopotamia, Kray w Azyi.

Meſpel, *f.* nieſplik owoc. Meſpelbaum, nieſplik drzewo.

Meßbuch, *n.* mſzał, z ktorego mſze odprawiaią; ſchön gedrucktes, pięknie drukowany.

Meſſe, *f.* iarmark, großer, ſolenner Jahrmarkt, wielki walny iarmark. Leipziger Meſſe, Lipſki iarmark; wird dreymal im Jahre gehalten, trzy razy na rok bywa; auf Oſtern, na wielkanoc; aufs neue Jahr, na nowy rok; auf Michaelis, na święty Michał. auf die Naumburger Meſſe ſoll er 130 Thaler bekommen, na Naumburſki iarmark ma doſtać ſto trzydzieści talerow, *powtore znaczy*, mſza. die Meſſe halten, mſzą odprawiąć, mſzą mieć. in die Meſſe gehen, na mſzą iść. für die Verſtorbenen Meſſen leſen, za umarłych mſze czytać, odprawiać.

Meſſen, mierzać, mierzyć; das Getraide, zboże; das Feld, pole; die Größe der Welt, wielkość świata mierzyć; den Anſchlag nicht nach ſeiner Gefahr, ſondern nach dem Beſten des gemeinen Weſens, proiekt, zamysł mierzyć, nie ſwoiem niebezpieczeńſtwem, ale dobrem rzeczy poſpolitey. etwas nach gleicher Meſſen, co rownemi odległościami mierzyć, wymierzać; nach Fußen, ſtopami mierzyć; den Weg von dem Steige an, drogę od moſtku począwſzy mierzyć; die Verſe nach den Pedibus, wierſze ſtopami mierzać.

Himmel und Erde messen, niebo y ziemię mierzać; den Umlauf der Sonne und der Erde, obroty słońca y ziemi; den Umlauf der Gestirne, biegi gwiazd mierzać. die Länge und die Breite der Felder messen, długość y szerokość pol mierzać.

Messen, das, *n.* mierzanie, mierzenie; der Wörter, słow; der Größe, wielkości; rozmierzanie, rozmierzenie.

Messer, *n.* noż, Instrument, womit man ißt, und etwas zerschneidet, ktorym iedzą y kraią; sehr scharfes, bardzo ostry; gutes, dobry; etwas langes, trochę długi. das Messer aus der Scheide ziehen, z nożenek noża dobyć, z nożenek noż wyciagnąć. ein Messer an der Seite haben, mieć noż u boku. scharf wie ein Messer, ostry iak noż; dergleichen Rücken der Meerschweine, grzbiety u delfinow nożowate, ostre iak noże. das Messer steht ihm an der Kehle, iuż noż do garła mu przyłożone, *sens iest*, w ostatnim iest niebezpieczeństwie, co niebezpiecznego zbroił. die Soldaten auf das Messer liefern, żołnierzy na rzeź wydać. er hat ohne Ursache die Stadt auf das Messer geliefert, on bez przyczyny miasto na rzeź wydał.

Messer, *m.* miernik, mierniczy; mierny, *subst.* der etwas mißt, ktory co mierza. Messer des Oelgartens, miernik oliwnego sadu; rozmiernik, *toż samo*, der Erde, rozmiernik ziemi.

Messerlein, *n.* nożyk, nożyczek; nicht scharfes, nie ostry; für Kinder, dla dzieci.

Messerheft, *m.* trzonek u noża; von selber, srebrny; von Horne, rogowy.

Messerscheide, *f.* nożenki, puzderko na noże; Messer darein setzen, noż do nożenek włożyć, schować.

Messerschmied, *m.* nożennik, nożownik, rzemieślnik noże robiący.

Messerschneide, *f.* ostrze u noża; sehr scharfe, bardzo ostre.

Messerspitze, *f.* koniec noża, koniec u noża. mit der Messerspitze stechen, końcem noża pchnąć, kolnąć.

Messerstiel, *m.* trzonek u noża; hornichter, rogowy; von Holze, drewniany.

Meßgewandt, *n.* ubior do ofiar, do mszy, stroy mszalny, *apparat.*

Messias, *m.* Messyasz.

Messina, Stadt in Sicilien, Messyna, miasto w Sycylii, *inaczey* Messana.

Messing, *n.* mosiądz; ein Metall, wiadomy robiony kruszec.

Meßkette, *f.* łancuszek mierny, do mierzania łancuszek.

Meßkunst, *f.* sztuka mierzania, sztuka miernicza, ziemmiara. Geometrie; zur Meßkunst gehörig, do sztuki mierzania należący, miarowy, ziemmierny, gieometryczny. der die Meßkunst versteht und übet, ten co mierniczą sztukę rozumie y robi, *albo* gieometryią, ziemmiernik, ziemmierny, rozmiernik, *gieometra*, nach der Meßkunst, podług gieometryi, po giometrycznemu, podług ziemmiary, po mierniczemu, po ziemmiernemu, podług rozmiaru, iak rozmiar uczy, iak rozmiar niesie.

Meßner, *m.* *to co*, Kirchner, kościelny, kościelnik, w kościele posługuiący, sługa kościelny, służący w kościele.

Meßpfaffe, *m.* pop, ofiarnik, klecha, dyrda, dyrdus.

Meßpriester, *m.* ksiądz, co msze odprawia, co msze miewa, kapłan.

Meßruthe, *f.* pręt mierniczy, dziesięć stop wynoszący. mit Meßruthen abtheilen, prętem mierniczym wydzielać. eine Größe mit Meßruthen abtheilen wollen, chcieć iaką wielkość na pręty miernicze, *albo* prętami mierniczemi podzielić.

Meßstab, *m.* laska miarowa, mierna laska, dziesięć-stop-miara.

Meßstange, *f.* pręt miarowy, dziesięćstopny, dziesięć stop wynoszący.

Mesure, *f.* (Mesur) postępek w czynieniu, krok, *w tym samym sensie*, miara. die Mesur nehmen, miarę w czynieniu brać, iakiego postępku w czynieniu chwycić się. du mußt deine Mesure wohl nehmen, wenn die Sache glücklich gehen soll, ty musisz dobrze wziąć twoią miarę, dobry postępek w czynieniu wziąć przed siebie, kiedy chcesz aby się rzecz szczęśliwie powiedła. man muß in allen Dingen erst seine Mesure wohl nehmen, ehe man sie anfängt, trzeba we wszystkich rzeczach, wprzod swoię miarę dobrze wziąć, niżeli ią zaczynać.

Metall, *n.* metal, kruszec. von Metall, z metalu, z kruszcu, kruszcowy, metalowy.

Metallartig, rodzaiu kruszcowego, kruszcowy, rodzaiu metalowego.

Metallen, *to co*, von Metall, z metalu, metalowy, kruszcowy, rudowy, rudny.

Metaphysik, *f.* Metafizyka, eine Wissenschaft, *umieiętność pewna*, einer, der

Methaphysik versteht, ten co Metafizykę umie, Metafizyk. zur Metaphysik gehörig, do Metafizyki należący, adj. Metafizyczny. nach der Metaphysik, podług Metafizyki; oder auf die Art der Metaphysik, sposobem metafizycznym, po metafizycznemu.

Metelino, Insel im Aegeischen Meere, Metelino, wyspa na morzu Egeyskim, albo na Archipelagus, połac. Lesbus; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy, albo do tey wyspy należący, adj. Meteliński, Metelińska, Metelińskie; einer daher, Metelińczyk; eine daher, Metelińka, Art, Weise, po Metelińsku, z Metelińska.

Meth, s. Met.

Methode, f. sposob, to co, Lehrart, uczenia sposob; Art und Weise, tryb y kształt w uczeniu, albo postępek w uczeniu, postąpienie sobie w uczeniu.

Methridat, s. Mitrydat.

Metier, m. rzemiesło, sztuka, sposob do życia.

Metling, Stadt in Crain, Metlinga, miastow Krainie, albo w Karnioli.

Metten, f. nabożeństwo przededniowe, nabożeństwo przededniem.

Metz, Stadt in Lothringen, Meç, miasto w Lotaryngii, połac. Metæ; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mecki, Mecka, Meckie; einer daher, człowiek z Mecu rodem, Mecanin; eine daher, białogłowa z Mecu, Mecanka; Art, Weise, adv. po Mecańsku, z Mecańska.

Metze, f. korczyk, Art des Maßes, gatunek miary; potym znaczy, kurwa.

Metzgen, porąbać, posiekać, porznąć, pozażynać, pobić, pozabiiać.

Metzger, m. rzeźnik, mięsiar, mięsiarz; reiner und reicher, chędogi w rzemieśle y bogaty.

Metzlen, zabić, zarzezać, zarznąć, porznąć, pozarzynać, pobić.

Metzelung, f. zabicie, zaboystwo, zamordowanie, zarznięcie.

Meublen, sprzęt, porządek w pokoiu, w izbie, iaki iest stoliki, zegarki, krzesła, kanapy, obicia, etc.

Meubliren, oporządzić pokoy, izbę, porządek do pokoiu sprawić, w sprzęt oporządzić. ein Haus meubliren, dom oporządzić, porządki do domu posprawiać, schön meublirtes Zimmer, pięknie oporządzony pokoy, porządny pokoy, chędogi y bogaty porządek w pokoiu. gar nicht meublirte Stube, wcale bez porządku izba.

Meuchler, m. zasadca, zdrayca, zasadzki robiący, zdrady czyniący, na zasadzka, na zdradzie stoiący.

Meuchelmörder, m. skryty zaboyca, ukradkowy zaboyca, co zdradą, cichaczem, zabiia. auf einen einen Meuchelmörder bestellen, na kogo zdraycę skrytega zaboycę postawić, załadzić.

Meuchelmord, m. skryte zaboystwo, zaboystwo ukradką, zaboystwo cichaczęm, zaboystwo na zasadce, zaboystwo zdradą, popełnione. einen Meuchelmord begehen, zdradzieckie zaboystwo popełnić.

Meuteniren, bunt uczynić, rokosz podnieść, tumult zrobić.

Meuterey, f. bunt, fakcyia, rokosz, rozruch, powstanie. Meuterey stellen, bunt uciszyć, bunt uspokoić, rozruch uśmierzyć, rokosz uspokoić, tumult ucisżyć.

Meutmacher, m. buntownik, rokosznik, rokoszanin, fakcyant.

Mey, s. May.

Meyden, strzec się, chronić się, uciekać przed czym, uchodzić przed czym. s. Meiden.

Meyer, m. dwornik, gospodarz na folwarku, podstarości.

Meyeran, m. majoran, ziele pewne y znaiome.

Meyerhof, m. dwor, wioska, folwark; sehr feiner, bardzo ładna wioska, bardzo ładny folwark; unflätiger, niechędozny, nieporządny; kleiner, mały folwark, mała wioska; wie eine Stadt gebauet, iako miasto iakie pobudowana; reinlicher, czysta, chędoga, porządną wioska; an der Stadt, pod miastem, przy mieście; auf dem Lande, na wsi dwor; wohlgebaueter, dobrze pobudowany; sehr großer und netter, bardzo wielki y chędogi; einträglicher, wioska intratna, z dochodami, folwark intratny; gutes, wohlausgeputztes, dobry, dobrze wystroiony dwor, wypiękniony dwor; nützlicher, pożyteczna wioska; kostbarer, kosztowny dwor; der mit Gemälden ganz bedeckt ist, obrazami dwor przyozdobiony, cały malowany, cały w malowaniu, malowaniami cały przystroiony; der mit Statuen ausgesetzt ist, statuami ozdobny; ohne viel liegenden Grund, bez rol y gruntow rozległych; wobey kein Feld, kein Rind, kein

kein Pferd, kein Heu, kein Wein, kein Korn ist, przy ktorym żadnego pola, gdzie żadnego wołu, żadnego konia, ani siana, ani wina, ani zboża niemasz; wohin weder Maler noch Tüncher gekommen, w ktorey noga malarza, ani murarza niepostała; wo Herr und Esel beysammen liegen, gdzie pan y osioł pospola ligaią; der unten an einem waldichten Berge liegt, ktora, na dole pod gorą lasem okrytą leży; der an einem Flusse gebauet ist, ktora nad rzeką zbudowana iest; der gegen Ost liegt, ktora na Wschod leży; der im Sommer Schatten, im Winter aber die Sonne hat, dwor ktory w lecie ma cień a w zimie słońce; der im Winter sehr kalt ist, ktory w zimie iest bardzo zimny; der in einem tiefen Theile ist, ktory na iedney głębokiey dolinie leży; der auf der Höhe liegt, ktory (dwor) ktora (wioska) na wysokiem mieyscu leży; an dem die Sonne den ganzen Tag liegt, ktorą słońce cały dzień oświeca. in der Landsgegend ist kein Meyerhof, w całey okolicy kraiu, żadney wioski nie ma, żadney wioski nie obaczy. in dem Meyerhofe auferzogen werden, na wiosce być wychowanym.

Meynen, mniemać, rozumieć, trzymać; daß eines Armee der Republik gefährlich sey, mniemać, że woysko czyie iest niebezpieczne Rzeczypospolitey. wie manche fälschlich meynen, iak nie ktorzy fałszywie rozumieią, mniemaią. meyne nicht, daß ich es will, nie rozumiey abym ia tego chciał; daß einer mehr als die andern alle sey, ażeby ieden więcey ważył iak wszyscy insi. du meinest, daß sich etwas bey einem finde, ty rozumiesz że się co u kogo znayduie. er meynet, daß es geschehen werde, on rozumie że się to stało. meynen, daß einem etwas bekannt sey, trzymać że co komu wiadomo iest. was meynet er mit fünf Batallionen zu machen? co on rozumie? z pięciu batalionami czego dokaże? wie ich meyne, so sind sie bey der Wahrheit geblieben, iak ia mniemam oni zostali przy prawdzie. ich meyne, das ist der Alten ihre Meynung gewesen, ia rozumiem, że to było starych zdanie. man meynet, daß man der Gefahr entgehen könne, rozumieią, że można uciec przed tym, niebezpieczeństwem. was meynest du, daß ich für einen Muth haben werde? co ty rozumiesz iakiey ia myśli będę? meinest du, daß ich ein Wort habe sagen können? ty rozumiesz, że ia słowo mogłem iedno wymowić? ich kann nicht meynen, daß einer mehr von sich selbst geliebet werde, ia nie mogę trzymać, że by kto od siebie samego był bardziey kochanym. er meynet, daß etwas zu hart wider sich gesprochen sey, on rozumie, że co przeciwko niemu nazbyt uraźliwie mowiono. wie ich meyne, nicht ohne gewisse Ursache, iak ia rozumiem, iak ia trzymam, nie bez pewney przyczyny. ich meynete, daß ich würde in die Provinz gehen, ia mniemałem, że on do Prowincyi poiedzie; das der Vater so sprechen werde, że oyciec tak będzie mowił. ich rede, wie ich es meyne, ia tak mowię, iak rozumiem. meynen, daß man die Gabe habe, rozumieć że tam posag maią; daß es geschehen sey, że się to stało. wie ich meyne, daß es nunmehro sey, iak ia mniemam, że to teraz iest. anders meynen, als man saget, inaczey myśleć iak mowią. ein anders meynen, ein anders sagen, co innego myśleć, co innego mowić. gut mit einem meynen, życzyć komu dobrze, chcieć komu dobrze, myśleć o kiem dobrze, być komu życzliwym.

Meynen, das, *n.* mniemanie, rozumienie, trzymanie; weise, mądre; kluge, rostropne.

Meynung, *f.* zdanie, rozumienie, mniemanie, trzymanie; albere, nierozumne; ungereimte, nie do rzeczy, obce; die sich zu etwas schickt, ktore się do czego stosuie, ktore się zgadza z czym; scharfsinnige, bystre, przemyślne suptelne zdanie; die sich zu eines Ansehen nicht reimt, ktore się z czyią powagą nie zgadza. sehr alte, gewisse Meynung, bardzo dawne, pewne zdanie, pewne mniemanie; beständige, gemeine, stałe, pospolite; widrige den Leuten, przeciwne ludziom; zweifelhafte, wątpliwe; feste, mocne; nachdrückliche, ważne; anständige, przystoyne, uczciwe; unglaubliche, feindselige, niepodobne do wiary, nieprzyiacielskie; verzweifelte, desperackie; neue, sehr gute, sehr angenehme, nowe, bardzo dobre, bardzo przyiemne; gefährliche, niebezpieczne; deutliche, iasne; sonderbare, rühmliche, osobliwe, sławne; vorige, rechte, przeszłe, słuszne; heilsame für die

 Republik,

Republik, zbawienne dla Rzeczypospolitey; ernsthafte, poważne, surowe, do prawdy, nie dla żartu, abergläubische Meynung, zabobonne zdanie; schändliche, ze wstydem, haniebne, sromotne; erträgliche, znośne; wahre, prawdziwe, und gewisse, y pewne, und kluge, y roztropne, und nützliche, y pożyteczne; wahrscheinliche, do wiary podobne; gemeine, pospolite, proste; verkehrte, złośliwe, przewrotne; kindische, dziecinne; gelinde, falsche, łagodne, łaskawe, fałszywe mniemanie, zdanie. einen auf die Meynung bringen, kogo do zdania iakiego przyprowadzić. die Meynung ändern, wohin neigen, zdanie odmienić, zdanie nakłonić dokąd inąd. eines Meynung folgen, iść za czyim zdaniem, trzymać się czyiego zdania. in der Meynung seyn, stehen, być w tym mniemaniu zostawać w tym zdaniu. die Meynung haben, mieć to zdanie. einen in seiner Meynung bestärken, kogo w swoim zdaniu umocnić. bey seiner Meynung bleiben, przy swoim zdaniu zostać. seine Meynung nicht an den Tag geben, nie wydawać się ze swoim zdaniem, nie otwierać swoiego zdania. einen von seiner Meynung abbringen, kogo od iego zdania odwieść. machen, daß einer seine Meynung fahren läßt, sprawić, aby kto porzucił swoie zdanie. er ändert seine Meynung, on odmienia swoiego zdanie. sie sind nicht der Meynung, oni nie są tego zdania. eine Meynung verwerfen, ihr nicht beypflichten, odrzucić iakie zdanie, nie zostawać przy iakim zdaniu. nach eines Meynung, podług czyiego zdania. die Meynung geht dahin, zdanie wychodzi na to. seine Meynung ist hiervon anders, iego zdanie o tym iest insze. einem durch einen andern seine Meynung zu verstehen geben, komu przez kogo inszego dać swoie zdanie do zrozumienia. einerley Meynung mit einem haben, mieć z kiem iedno zdanie, iedno rozumienie, iedno mniemanie, być z kiem iednego zdania, iednego rozumienia y mniemania. nach meiner Meynung, podług moiego zdania. eines Meynung wovon verstehen, czyie zdanie o czym rozumieć. eines Meynung wissen, czyie zdanie wiedzieć. das ist ihre Meynung, to iest iey zdanie.

ich blieb bey der Meynung, ja zostałam przy tym zdaniu, iam został przy tym mniemaniu. eines Meynung zu erfahren suchen, starać się aby się dowiedzieć czyiego zdania. nach meiner Meynung ist es große Thorheit, podług moiego zdania to iest wielkie głupstwo. wider meine Meynung, przeciwko moiemu zdaniu. seine Meynung wird für die beste gehalten, iego zdanie iest za naylepsze. eines Meynung beypflichten, przychylić się do czyiego zdania. von einem seine Meynung sagen, o kiem swoie zdanie powiedzieć. von seiner Meynung nicht abgehen wollen, od swoiego zdania niechcieć odstąpić. zu eines Meynung beytreten, przystąpić do czyiego zdania. seine Meynung durch Reden ausdrücken, swoie zdanie w mowie wyrazić. sie hat ihre Meynung nicht verstanden, ona zdania iey nie zrozumiała. eines Meynung wohl wissen, wiedzieć czyie zdanie dobrze. eines Meynung ersehen, w czyim zdaniu dobrze się przepatrzyć. das Frauenzimmer urtheilet nach ihrer Meynung, dama ta sądzi podług swoiego zdania. alle Redliche haben einerley Meynung gehabt, wszyscy rzetelni mieli iedno zdanie, iednostayne mniemanie. widrige Meynung, przeciwne zdanie; gute, dobre; bestätigte, zmocnione, utwierdzone; sonderliche, osobliwsze; besondere, szczegulne; veränderte, odmienione; liederliche, ladaco zdanie; irrige, beständige, sichere, błędne, stałe, bezpieczne; heftige, eingewurzelte, böse von einem, żwawe, wpoione, wkorzenione, złe zdanie o kiem; nöthige, dunkele, heimliche der Leute, potrzebne, zawiłe, taiemne y nieznaczne ludzi; wahrhafte, eitele, przwdziwe, prożne. die Meynung hat ganz Griechenland eingenommen, to zdanie całą Grecyią ogarnęło, cała Grecyia chwyciła się tego zdania; hat von der Helden Zeit her gewähret, zdanie od bohatyrskich czasow ieszcze wzięte poszło. wir haben die Meynung gehabt, my mieli to zdanie. der gemeinen Meynung folgen, Beyfall geben, za pospolitym iść zdaniem, zezwolić na pospolite zdanie. die Sache beruhet nicht auf einer zweifelhaften Meynung, rzecz polega nie na iakim wątpliwym zdaniu. den Leuten die böse Meynung benehmen, wybić ludziom z głowy złe zdanie.

zdanie. neue Meynung beybringen, nowe zdanie, nowe mniemanie przyprowadzać. einen auf die Meynung bringen, kogo przyprowadzić do iakiego zdania. machen, daß man von einer Sache die Meynung hat, sprawić, że o rzeczy to zdanie maią. eine falsche Meynung von etwas hegen, fałszywe zdanie. in der Meynung stehen, być w iakiem zdaniu. ich habe in einer Meynung von dir sehr gefehlet, ia zawiodłem się bardzo na moim o tobie zdaniu. du sollst in deiner Meynung von mir nicht irren, ty masz w twoim o mnie zdaniu nie mylić się. auf die Meynung kommen, do tego przyść zdania. von einem eine falsche Meynung fassen, rościć sobie o kiem iakie zdanie fałszywe. Dinge, welche nicht auf die blosse Meynung ankommen, rzeczy ktore nie od samego tylko mniemania zawisły. hinter eines Meynung kommen, dociekać zdania czyiego, dociec mniemania czyiego. in meiner Meynung bin ich bestätiget, w moim zdaniu iestem umocniony, byłem utwierdzonym w moim mniemaniu. nicht nur durch die Sache, sondern bloß durch die Meynung geleitet werden, nie samą tylko rzeczą, ale samym iedynie mniemaniem być uwiedzionym. wie meine Meynung ist, iak moie zdanie iest. auf die Meynung kommen, verfallen, przyść na to zdanie, przypadać na to mniemanie. der Meynung seyn, być tego zdania. in der Meynung habe ich es gethan, daß, iam to uczynił w tym zdaniu, że. nicht alle haben einerley Meynung, nie wszyscy maią iedno zdanie. wenn ihr anderer Meynung seyd, iezeli wy inszego zdania iesteście. er wird nicht stets der Meynung seyn, on nie długo będzie tego zdania, nie zawsze będzie przy tym zdaniu. sage; was deine Meynung sey, powiedz co za twoie zdanie. bey seiner übrigen Meynung bleiben, przy swoim ostatnim zostać zdaniu.

Mezieres, (Mesier) Mezier, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *pot.* Maceriae, *pl.* oder Maseria.

Mich, mię, mnie. verlaß dich nur auf mich, spuść się tylko na mnie, tylko na mnie się zday. mich ganz und gar selbst, mnie samego wcale.

Middelburg, Middelburg, Stadt in Seeland, miasto w Zelandyi.

Middelseks, Middelseks, Landschaft in Engeland, kraina w Anglii.

Mieder, *n.* Wamms, Brusttuch des Frauenzimmers, kaftanik, korset białogłowski.

Miedling, *m.* naiemnik; fauler, leniwy; starker Arbeiter, mocny robotnik.

Miethscontract, *m.* Naięcie, Kontrakt naiemny.

Miethe, *f.* naymowanie, naięcie. zur Miethe einen haben, mieć naiętego, naięta, naięte, mieć naiętych. zur Miethe wo wohnen, w naiętym domu mieszkać, naięte mieć pomieszkanie, w naymowaney gospodzie mieszkać.

Miethen, arendować, naymować, puścić naymem; puszczać, puścić, *w tym samym sensie*, einen um etwas weniges, naymować, naiąć kogo za co mało; ein Haus, um ein geringes, dom naiąć za co licho. er will ein Schiff um sehr viel Geld miethen, on chce okręt puścić za bardzo wielkie pieniądze.

Miethgeld, *n.* pieniądze za naięcie, zapłata za naiem, czynsz naiemny.

Miethguth, *n.* naiemne dobro, ktore kto u kogo naiął, y za arendował.

Miethhaus, *n.* arendowany, albo naięty dom.

Miethkutsche, *f.* naymowany poiazd, naymowana kareta, naięta.

Miethling, *m.* naiemnik, ten co naięty iest, co do naięcia iest.

Miethmann, *m.* Naiemca, ten co naymuie u kogo, albo naiął.

Miethpfennig, *m.* pieniądze za naięcie, zapłacenie za naięcie.

Miethroß, *n.* koń naięty, koń od naymu, koń od naięcia, koń na naięcie.

Miethzimmer, *n.* pokoy naięty, naymowany pokoy, do naięcia pokoy.

Miethung, *f.* naymowanie, naięcie, puszczenie, danie, w naiem.

Mirion, pieszczoty, *pl.* für *sing.* pieszczotka, kochaneczek, serduszko, serdeńko.

Milazzo, Mylaco, Stadt in Sicilien, miasto w Sycylii, *pot.* Mylae, *pl.*

Milb, *f.* kleines Ungeziefer im Käse, mały robaczek w syrze, syrotoczek.

Milch, *f.* mleko; von Ziegen, od koz, kozie; von Kühen, od krow, krowie; von Schaafen, od owiec, owcze; von Pferden, kobyle mleko. Milch von Feigen, mleko z fig, figowe mleko; geronnene, zsiadłe; fette, tłuste; der Mutter,

ter, Macierzyńskie; reine, frische, welche sauer wird, czyste, świeże, ktore kwaśnieie; von der die Molken abgenommen, od ktorego serwatka odebrana. mit Milch ernähret werden, mlekiem być wykarmionym. etwas mit der Muttermilch eingesogen haben, co z macierzyńskim mlekiem wlać w siebie; hat es ehemals geregnet, kiedyś mleczny deszcz padał. Milch, giebt die beste und meiste Nahrung, mleko daie naylepsze y naywiększe karmienie; wird von Feuer dicke, od ognia się ścina, *ogrzewa się*, wird von der Kälte, zu Molken, od zimna w serwatkę się obraca; läufft zusammen, rinnet, zbiega się, zsiada się. das Milch giebt, co mleko daie, *adj.* mleczny, doyny; solche Schaafe, doyna owca. von Milch, z mleka. wie Milch, iak mleko. zu Milch werden, w mleko się obracać. Milch saugen, trinken, mleko ssać, pić. Milch geben, saugen, ssać dawać, albo sysać dawać. von der Milch entwöhnen, od mleka odsadzić, odzwyczaić. der eine Muttermilch, mit einem gesogen, ktory iednę mamkę, iednę piersi z drugim ssał.

Milchasche, *f.* donica na mleko, doniczka do mleka.

Milchbart, *m.* mech na brodzie, mleko, pierwszy włos na brodzie się puszczaiący.

Milchdieb, *m.* ćma; ein fliegend Ungeziefer, lataiący owad.

Milchfärbig, mlekowy, mlekowego koloru.

Milchhaar, *n.* mech, pierwszy włos wysypuiący się.

Milchkübel, *m.* szkopiec; voller Milch, pełny mleka.

Milchmaul, *n.* der gern Milch säufft, ktory rad mleko pije, wąż na mleko, korek.

Milchmähyde, *n.* mleko z chlebem w drobionym.

Milchmuß, *n.* piana z mleka zrobiona, sapka z mleka y z mąki.

Milchrahm, śmietana, śmietanka; fette, tłusta; dicke, gęsta.

Milchspeise, *f.* potrawa z mleka gotowana.

Milchstein, *m.* Galaktit, kamień biały iak mleko.

Milchstraße, *f.* weisser Streiff am Himmel, biały pas na niebie, *nazywa się pospolicie*, mleczna droga.

Milchsuppe, *f.* mleczna zuska, polewka z mleka gotowana.

Milchweiß, biały iak mleko, mleczaney białości.

Milde, hoyny, szczodry, szczodrobliwy. milder Mensch, szczodrobliwy człowiek, hoyny człek; *to co:* gütig, dobrotliwy; *to co:* weich, miętki, miałki, użyty; *to co*: łagodny. milder Wein, łagodne wino. milde seyn, być szczodrobliwym, hoynym, użytym; nicht seyn, być nieużyłym, nie być hoynym. aus eines andern Beutel milde seyn, być z cudzego worka szczodrym.

Milder, węglarski piec, do palenia węgli piec.

Mildern, ukoić, łagodzić, ułagodzić, łaskawić, dobruchać, ułaskawić, udobruchać. den Haß mildern, zawziętość ułagodzić; die Traurigkeit, smutek ułagodzić, ukoić; den Neid, zazdrość ułaskawić.

Mildern, das, łagodzenie, łaskawienie, głaskanie, dobruchanie, ułagodzenie.

Mildiglich, *adv.* szczodrobliwie, hoynie, łaskawie, łagodnie, z dobrocią.

Mildreich, szczodrobliwy, hoyny, łaskawy, łagodny, dobrotliwy.

Miliz, *f.* żołnierstwo, żołnierze, Połki żołnierzy, Horągwie.

Million, *f.* milion, tysiąc tysięcy; Zahl von zehn mal Hunderttausend, liczba z dziesięć kroć sto tysięcy złożona. eine Million Ducaten, tysiąc tysięcy, *albo* milion czerwonych złotych. zwey Millionen, dwa miliony, *albo* dwa tysiące tysięcy. tausend Millionen, tysiąc tysięcy tysięcy, albo tysiąc milionow.

Milz, *f.* śledziona; etwas zum Eingeweide gehörig, iedna sztuka ze trzewa. sticht ihn, śledziona go kole, w śledzionie go kole. die Milz ist ihm aufgeschwollen, śledziona się mu odęła; schwillt auf, odyma się.

Milzsucht, *f.* choroba na śledzionę, chorowanie na śledzionę.

Milzsüchtig, chory na śledzionę, chorowity na śledzionę.

Milzwehe, *n.* bol śledziony, kwękanie na śledzionę. er hat Milzwehe, on ma bol śledziony, on cierpi bol w śledzionie.

Minder, mniey. viel minder bewegen ihn die Drohungen, tym mniey go poruszaią groźby. einen nicht minder als die Kinder, lieb seyn, nie mniey być kochanym iak dzieci. viel minder

der verstehe ich es daleko mniey ia to rozumiem.

Minder achten, mniey poważać, mniey ſzacować; etwas, co; einen, kogo.

Minderjährig, mnieyſzych lat, ſierocych lat, opiekownych lat.

Minderjährigkeit, *f.* mnieyſzy wiek, ſierocy wiek, ſieroce lata, opiekowny wiek, opiekowne lata.

Mindern, umnieyſzać, umnieyſzyć, zmnieyſzać, zmnieyſzyć; die Zölle, cła, komòry. eines Ruhm mindern, sławy komu umnieyſzyć. den Schmerz mindern, bolu, żalu, komu umnieyſzyć. etwas von der Summe mindern, z ſumy co urywać, uymować, umnieyſzać. das Trauren mindern, troski, ſtarania, kłopotu umnieyſzać, umnieyſzyć.

Mindern, das, umnieyſzanie, umnieyſzenie, zmnieyſzanie, zmnieyſzenie.

Minderung, *f.* umnieyſzanie, umnieyſzenie, zmnieyſzanie, zmnieyſzenie.

Mine, *f.* udanie na twarzy, mina, *to ieſt:* poſtawa, y ułożenie, ſiebie, twarzy, czoła. ernſthafte Mine machen, ſurową minę ſtroić, ſurowe czoło pokazywać. böſe Mine machen, złą minę ſtroić gniewliwą. er macht luſtige Mine, on weſołą minę ſtroi, weſołe czoło pokazuie. *powtore znaczy to co:* Untergrabung, mina, podkop, podziom. unter den Wall die Mine treiben, führen, podziom, mine prowadzić po podwał; ins Schloß, na zamek. mit der ſeinigen Mine in der Quere gehen, und alſo auf des Feindes ſeine ſtoſſen, ſwoim podziomem, ſwoim podkopem, ſwoią miną poprzeć iść, y tak natrafić na nieprzyiacielską minę. der Mine Feuer geben, ſie ſpringen zu laſſen, minę podpalić, wyſtrzelić, rozſadzić. eine Mauer mit der Mine umwerfen, mur, podziomkiem, podkopem, miną wyſadzić, wyrzucić. durch Minen eine Stadt erobern, minami miaſta doſtać. die Erde zittert von der Mine, ziemia drży, od miny, od podkopu, od podziomu.

Minenkammer, *f.* komorka minowa, podziomowa, podkopowa.

Minenſchlauch, *m.* kolz minowy, podziomkowy, podkopowy.

Minho, Minho, Fluß in Spanien, rzeka w Hiſzpanii, *połac.* Minius.

Miniren, miny poſadzać, podkopki, podziomki podſadzać.

Minirer, *m.* Minarz, podkopnik, podziomnik, co miny kopie poſadza.

Miniſter, *m.* Miniſter; geheimer des Staats, taiemny Miniſter ſtanu; vornehmſter, naypierwſzy, nayprzednieyſzy Miniſter, przy boku panuiącego.

Miniſterium, *m.* Miniſtrowie; bey Hofe, u dworu, nadworni; geiſtliches, duchowni, ſtan kościelny.

Minerennität, *f.* lata ſieroce, wiek ſierocy, opiekowne lata.

Minorca, *f.* Minorka, Inſel, wyſpa, *poł.* Balearis minor.

Minsk, Minſko, Stadt und Woywodſchaft in Litthauen, miaſto y Woiewodſtwo w Litwie; von der Stadt, oder aus der Woywodſchaft, z tego miaſta, albo z Woiewodſtwa, *adj.* Minſki, Minſka, Minſkie. Woywod von Minsk, Woiewoda Minſki. Kaſtelan von Minsk, Kaſztelan Minſki. Landbote von Minsk, Poſeł Woiewodſtwa Minſkiego.

Minſte, naymnieyſzy. nicht der minſte Zweifel, ani naymnieyſza wątpliwość.

Minute, *f.* drobiazg, minucyia, drobia, cząstki drobniutkie.

Miolans, Miolan, Ort in Savoyen, miaſto w Sabaudyi; von oder zu ſolchem Ort gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący, *adj.* Miolańſki, Miolańſka, Miolańſkie; einer daher, z Miolanu Mężczyzna rodem Miolańczyk; eine daher, rogem z Miolanu kobieta, Miolanka; Art, Weiſe, *adv.* po Miolańſku, z Miolańska.

Miquelets, ſpaniſche Schnapphäne; 2) Landmiliz aus den Pyrenäiſchen Gebürgen, zboycy, rozboynicy po Hiſzpańskich kraiach. *powtore znaczy:* kraiowych żołnierzy Hiſzpańskich z gor Pirenenskich.

Miquenez, Mikwenec, Stadt in Africa, miaſto w Afryce; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący. *adj.* Mikwenecki, Mikwenecka, Mikweneckie; einer daher, Mikwenecanin; eine daher, kobieta ztamtąd Mikwenecanka.

Mir, mnie, *trzeci ſpadek.* mir ſelbſt, mnie ſamemu.

Mirachow, Mirachow, Stadt, Gebiethe und Staroſtey in Pohlen, miaſto y Powiat, y Staroſtwo w Polſzcze. Staroſt von Mirachow, Staroſta Mirachowski.

Miracul, *n.* cud; wahres, prawdziwy; falſches, fałſzywy, nieprawdziwy.

Mira-

Miraculös, cudowny, dziwny. es ist miraculös, to iest rzecz cudowna, dziwna.

Miranda de Douro, Maranda-de-Duro, Stadt in Portugall, miasto w Portugallii, *połac.* Miranda Durci, *albo* Contium.

Mirandola, Mirandola, Stadt in Italien, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Mirandolański, Mirandolańska, Mirandolańskie; einer daher, męszczyzna ztamtąd rodem, Mirandolańczyk; eine daher, kobieta ztamtądże Mirandolanka; Art, Weise, *adv.* po Mirandolańsku, z Mirandolańska.

Mierbeau, (Mirbos) Mierbo, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Mirboski, Mirboska, Mirboskie; einer daher, męszczyzna z Mierba, Mierbościk, Mierbończyk; einer daher, eine daher, białogłowa z Mierba rodem, Mierbowka; Mierbowianka; Art, Weise, *adv.* po Mierbosku, z Mierboska, iak w Mierbie.

Mirecourt, (Mirecur,) Mirkur, Stadt in Lotthringen, miasto w Lotaryngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasto albo do tego miasta należący, *adj.* Mirkurski, Mirkurska, Mirkurskie; einer daher, męszczyzna z Mirkuru rodem, Mirkurczyk; eine daher, białogłowa z Mirkuru rodem, Mirkurka, Mirkuranka; Art, Weise, *adv.* po Mirkursku, z Mirkurska, iak w Mirkurze.

Mirepoix, (Mirepoas,) Mirpoa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *połac.* Mirapincum, oder Mirapiscae; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, *adj.* Mirpoański, Mirpoańska, Mirpoańskie; einer daher, kto rodem ztamtąd Mirpoańczyk; eine daher, białogłowa z Mirpoi rodem, Mirpoanka; Art, Weise, *adv.* po Mirpoańsku, z Mirpoańska.

Mis, źle, obacz na swoim mieyscu, Uebel.

Misbilligen, niechwalić, nieaprobować, niepozwalać, nieprzyzwalać. ich misbillige deine Geflissenheit, ia niechwalę twoich chęci; *to co:* odrzucać, odrzucić; eines Rath, czyią radę. er misbilliget mein Versprechen, on niechwali moiey obietnicy, *to co:* nieprzyimować: er hat es misbilliget, on tego nieprzyiął, on na to niezezwolił, on to odrzucił.

Misbräuchlich, przez zły zwyczay, niedobrym zwyczaiem niegodziwym zwyczaiem. das alles geschiehet misbräuchlich, wszystko złym zwyczaiem dzieie się.

Misbrauch, *m.* zły zwyczay, nałog, złe używanie; des Weins, wina; des Gelds, pieniędzy. der Misbrauch ist nicht zu billigen, tego nieodobrego zwyczaiu nietrzeba chwalić. der Misbrauch ist schädlich, to złe używanie iest szkodliwe.

Misbrauchen, na złe zażywać, źle zażywać: eines Unwissenheit, zu des andern Besten misbrauchen, czyiey niewiadomości, na dobro drugiego niegodziwie zażyć. die Gesetze misbrauchen, praw na źle zażywać. er misbrauchet meine Gedult, on na złe zażywa moiey cierpliwości. seine Vernunft zur Bosheit misbrauchen, swoiego rozumu na niezbożność zażywać. etwas zu anderer Verderben misbrauchen, czego na zgubę drugiego zażyć, zażywać.

Mischen, mięszać, mieszać, kłucić, zamięszać, zakłucić; den Wein mit Wasser, wino z wodą mięszać; Verse unter die Rede, wiersze do *niewiązaney* mowy. etwas zu- oder unter mischen, co do czego, *albo* między co mięszać.

Mischen, das, mięszanie, mieszanie, kłucenie, zamięszanie, zakłucenie.

Mischmasch, *m.* mięszanina, mieszanina, halaputryna, pomięszanie.

Mischung, *f.* mięszanie, zmięszanie, pomięszanie, zamięszanie.

Miskredit, *m.* nie kredyt, zły kredyt, nie dowierzanie, niedowiarstwo. in einen Miskredit setzen, wprawić kogo w niekredyt, sprawić aby kto nie miał kreditu, aby mu nie wierzono, aby mu nie dowierzano, nie ufano.

Misdeuten, źle tłumaczyć, na złe tłumacyć, na złą brać stronę

Misdeuten, das, złe tłumaczenie, na złe tłumaczenie, na złą branie stronę złe rozumienie, *czego.*

Misdeutung, *f.* źle tłumaczenie, na złe tłumaczenie, na złą strone branie; einer Rede, iakiey mowy.

Misfällig, nie podobaiący się, ten, ta to, co się nie podoba; einem, komu.

Mis-

Misfälligkeit, *f.* nie podobanie ſię; nie ſpodobanie ſię; groſſe, wielkie; ſonderbare, oſobliwe; *to co:* nieukontentowanie.

Misfallen, niepodobać ſię; einem, komu. es misfällt allen rechtſchaffenen Leuten, to ſię nie podoba wſzyſtkim podściwym ludziom. es misfällt ihm dieſes, to ſię mu nie podoba. dieſe Bosheit, ſoll mir misfallen, ta złosć powinna ſię mi niepodbać. die Tugend, ſoll niemals misfallen, cnota nie powinna ſię nigdy nie podobać. die Laſter, werden dem guten Mann misfallen, dobremu człowiekowi ſię nie podobaią. deine Aufführung, misfällt mir, twoie ſprawowanie ſię, nie podoba ſię mi. ihr ſelbſt misfallet ihr, wy ſami ſię mi nie podobacie.

Misfallen, das, niepodobanie ſię, nie ſpodobanie ſię; einer That, iakiego uczynku,

Misgang, *m.* błądzenie, zbłądzenie, zabładzenie, błąd, błądliwość mylenie ſię, zmylenie.

Misgebähren, poronić; gefährlich für die Geſundheit, niepezpiecznie dla zdrowia, nazbyt wcześne porodzenie; *powtore znaczy:* monſtroſe Geburth, poczwarne porodzenie, albo poczwary iakiey urodzenie.

Misgehandelt, źle traktowany, źle rozprawiony; źle ułożony, źle umowiony.

Misgehen, mylić ſię; błądzić. die Reden, die misgehen, ktorzy tak mowią, błądzą.

Misgeſtalt, nieładny, niekſztalny, nie piękney doby.

Misgönnen, zazdrościć, życzyć aby kto niemiał czego; einem die Ehre, zazdrościć komu honoru; einem das Glück, komu ſzczęścia. einem den Ruhm misgönnen, komu sławy zazdrościć.

Misgonnen, das, der Ehre, honoru; des Reichthums, bogaſtw.

Misgönner, *m.* zazdroſny, zazdrościwy, zazdroſzczący, *Subſt.* zazdrośnik; gegen eines Lob, cudzey chwały; gegen eines Wohlergehen, cudzego dobrego powodzenia, pomyślności

Misgünſtig, zazdroſny, zazdrościwy, zazdroſzczący, *adj.* misgünſtige Leute, plagen und martern ſich ſelbſt, zazdrośni ludzie dręczą ſię y męczą ſami; gegen eines Glück, dla cudzego ſzczęścia. er iſt misgünſtig gegen meinem Ruhm, on ieſt zazdroſny moiey sławy. der Misgünſtige, tödtet ſich ſelbſt zazdrościwy ſiebie ſamego zabiia.

Misgunſt, *f.* zazdrość. Misgunſt hegen, zazdrość mieć. einem in Misgunſt bringen, kogo do zazdrości przyprowadzić, wzniecić w kiem zazdrość, przywieść kogo do zazdrości, wzbudzić, zrobić, w kiem zazdrość. in Misgunſt kommen, gerathen, zazdrości ſobie narobić, zazdrość popadać, zazdrości ſię nabawić u drugich. in Misgunſt ſtehen, zazdrość u drugich cierpieć. die Misgunſt fahren laſſen, zazdrość porzucić, nazdrości poprzeſtać, pozbyć ſię zazdrości. daß ſie ſolches nicht thun, hindert ſie ihre Misgunſt, że oni tego nie czynią, przeſzkadza im do tego zazdrość.

Mishandeln, złe robić, złe czynić, złe broić, złego ſię dopuſzczać, błąd popełniać. ein Frauenzimmer mishandeln, dopuścić ſię złego z kobietą. *powtore znaczy:* einen übel tractiren, źle kogo traktować, źle kogo czeſtować, źle ſię z kiem obchodzić.

Mishandeln, das, złego czynienie, złego broienie, złego ſię dopuſzczanie, błędu popełnianie, złe traktowanie, złe częſtowanie.

Mishandlung, *f.* wyſtępek, przeſtępſtwo, zbrodnia, grzech, ekſces, błąd, kryminał. ſie haben erſchreckliche Mishandlungen begangen, oni ſtraſzy kryminał, ſtraſzliwy wyſtępek popełnili. hüte dich für dieſe Mishandlung, ſtrzeż ſię tego wyſtępku, tego błędu. was für eine groſſe Mishandlung willſt du thun, coza wielki ekſces chceſz ty popełnić. ſolche Mishandlung, wird immer beſtrafet, taki wyſtępek bywa zawſze karany. von ſolcher Mishandlung, will ich nicht hören, o takiem wielkiem ekceſie niechcę słuchać. was ſaget man von dieſer Mishandlung? coż mowią o tym wyſtępku?

Mishellen, nie zgadzać ſię, nie być iednego zdania, z kiem, nie iedno trzymać, przeciwnie co inſzego trzymać,

Mishellen, das, nie zgadzanie ſię, niezgoda, nie iedno trzymanie, nie iedność.

Mishellig, niezgadzaiący ſię, niezgodny, nie iedno trzymaiący, co innego trzymaiący, co innego chcący. mishellige Leute untereinander, niezgodni, niezgadzaiący ſię, nie iedno trzymaiący ludzie między ſobą. mit einem,

nem mishellig seyn, być z kiem niezgodnym, z kiem się nie zgadzaiącym, z kiem nie trzymaiącym być, być z kiem nie iedno trzymaiącym.

Mishelligkeit, *f.* niezpadzanie się, niezgoda, nie iedno trzymanie nie iedność.

Mishelligliglich, *adv.* niezgodnie, nie iednostaynym zdaniem, nie w iedności.

Mislauten, głosem się niezgadzać, rożnić się w głosie; niezgodne mieć głosy.

Mislauten, das, głosem się niezgadzanie, rożnienie się w głosie.

Mislich, wątpliwy, o czym powątpiewaią, pod wątpienie podpadaiący, wątpliwości podległy. misliche Fälle, wątpliwe przypadki, wątpliwości podległe trefunki. der Ausgang der Dinge, ist mislich, koniec tych rzeczy iest wątpliwy. das Glück, im Kriege, ist mislich, szczeście na woynie iest wątpliwe. mislicher Fall, wątpliwy trefunek. mislicher Ausgang des Krieges, wątpliwy koniec woyny. mislicher Zustand, wątpliwy, pochylony stan. mislicher Sieg, wątpliwe zwycięstwo. misliche Freundschaft, wąpliwości podległa przyiaźń.

Mislich, *adv.* wątpliwie; siehet es mit dem Siege aus, wątpliwe iest zwycięstwo, chwieie się zwycięstwo. es siehet mislich mit der Sache, pod wątpieniem ta rzecz iest; mit der Schlacht, pitwa pod wątpliwością, wątpliwie się toczy, każe wątpić na ktorą stronę pomyślna będzie.

Mislingen, nie udawać się, nie udać się, źle się udawać, źle się udać, na złe wychodzić, nie pomyślnie się powodzić, źle padać. er siehet, daß seine guten Rathschläge mislingen, on widzi, że się iego dobre zamysły nie udaią. der angefangene Krieg mislinget, zaczęta woyna źle się powodzi, źle się udaie. das mislinget ihm, to się mu nie udało, to się mu nie powiodło, to się mu źle udało. die Hofnung ist ihm mislungen, nadzieia się mu nie udała, nadzieia iego zpełzła, z iego nadziei nic, po iego nadzieni.

Mispel, *f.* eine Frucht, *owoc pewny*, niesplik. von Mispel, z niespliku.

Mispelbaum, *m.* niesplik drzewo, niesplikowe.

Mispelstrauch, *m.* kiersz niesplikowy, krzak niesplikowy. im Mispelstrauche, w niesplikowym krzaku.

Mispreisen, das, gardzenie, pogardzanie, za nic mienie, nieszacowanie niepoważanie; pogardzenie.

Mispreisen, das, gardzenie, pogardzenie, za nic mienie, nieszacowanie niepoważanie, pogradzenie.

Missethat, *f.* zły uczynek, zła sprawa, nie dobra sprawa, nie dobra sprawka. Missethat begehen, zły uczynek zrobić, złey się sprawy dopuścić, nie dobrą sprawkę zbroić. sich mit einer Missethat besudeln, oszpecić się złym uczynkiem, osromocić się złą sprawą. sich der Missethat enthälten, od złego się uczynku wstrzymywać, utrzymywać. seine Missethat verheelen, kryć się ze swoiem złym uczynkiem, taić się ze swoią złą sprawką, kryć swoią złą sprawę, taić swoią niedobrą sprawkę. die Missethat bestrafen, zły uczynek ukarać, złą sprawę karać, za niedobrą sprawkę wychłostać. zu einer Missethat verleiten, do złego uczynku przyprowadzić, do złey sprawy przywodzić, przywieść, na złą sprawę namawiać.

Missethäter, *m.* złoczyńca, ktory złe czyni, źle czyniący, złosprawca.

Misraths, *n.* rozradzanie, rozradzenie, odmawianie, odmowienie czego.

Misrathen, rozradzać, rozradzic; nieradzić, *w tymże samym sensie*; einem etwas, komu *czego* nie radzić, komu *co* rozradzać. ich misrathe dir diese Reise, ia tobie nie radzę *tey drogi*, ia tobie rozradzam *tę drogą*.

Misrathen, das, rozradzanie, rozradzenie, nieradzenie, niedoradzanie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Misionarius, *m.* Missyonarz, opowiadacz słowa Bożego po obcych Narodach, Kaznodzieia narody nawracaiący.

Misstehen, przeczyć, zapierać, nie pozwalać, sprzeczać się. es misstehet alles, on zapiera, *wszystkiego*, on przeczy wszystko, on się o wszystko sprzecza, on mowi zawsze, że nie, on zapiera *wszystko*.

Misstehen, das, przeczenie, zapieranie, sprzeczanie się, mowienie że nie.

Misthönen, nie zgadzać się głosem, dźwiękiem, brzmieniem, inaczey brzmieć.

Misthönen, das, niezgadzanie się głosem, niezgodne brzmienie-

Misthon, *m.* nienastroiony głos, niezgodny głos, niezgodne głosu dzwonienie, brzmienie.

Mistrauen, nieufać, nie wierzyć, nie dowierzać; dem bösen und falschen

Menschen, złemu y fałszywemu człowiekowi.

Mistrauen, das, nieufanie, niewierzenie, nie dowierzanie. Mistrauen in einem setzen, nie mięć ufania w kiem, nie dowierząć komu, trzymać się przy nie dowierzaniu, mieć zawsze nieufanie, być, zostawać w nieufaniu.

Mistrauisch, niedowierzaiący, niewierzący, nieufaiący.

Mistraulich, z niedowierzaniem, z nieufaniem, niedowierzaiąć, nieufaiąc.

Misverstand, m. złe rozumienie; unrechter Verstand, nie dobre rozumienie, *powtore znaczy:* Uneinigkeit, nie iedność, niezgoda, nie iedno rozumienie.

Miswachs, m. nie urodzay; grosser, wielki; gefährlicher, niebezpieczny.

Mist, m. gnoy, nawoz; omasta, *w tym samym sensie, to co:* Dünger, alter, neuer, stary, świeży, rzadki nawoz, stara, świeża, rzadka omasta; trockener, suchy; wohl verwester, dobrze ugniły; vom Rindviehe, nawoz wołowy, krowy, z pod bydła. der von der Sonne ausgezogener, ktory od słońca iest wyciągniony, wypalony, z ktorego słońce co naylepszego wyciągnęło. Mist breiten, nawoz rozrzucać. Mist einackern, nawoz worywać, przyorywać, Mist decken, nawoz przykrywać, przykryć. Mist von Tauben, gnoy z pod gołębi; von Eseln, z pod osłow, *adj.* gnoy gołębi, gnoy ośli; von Menschen, z pod ludzi; von Schweinen, z pod świn; von Schaafen, z pod owiec; von Ziegen, z pod koz, kozi; von Vögeln, z pod ptakow; hitziger, gorący; von Hünern, z pod kur; wornach viel Unkraut wächst, na ktorym wiele chwastu rośnie; welcher noch keine Kraft, ktory ma iesżcze swoię moc. klarer Mist, drobny nawoz; vier und zwanzig Fuder, dwadzieścia y cztery fur nawozu. Mist streuen, nawoz roztrząsać, rozrucać. im Herbste Mist ausführen, w iesieni nawoz wywozić. auf etwas Mist werfen, nawozu na co narzucać. Mist führen, nawoz wozić. zum Miste gehörig, do nawozu należący, *adj.* nawozowy, do gnoiu, gnoiowy. voll Mist, pełny gnoiu, pełny nawozu. wo viel Mist ist, gdzie wiele nawozu, gnoiu iest. Wasser voll Mist, woda pełna gnoiu, *Subst.* gnoiowka, z gnoiu woda.

Mist bären, lasy gnoiowe, na ktore gnoy składaią.

Mistbauer, m. gnoiarz, nawoźnik, co dnoy, nawoz wozi.

Mistel, f. lep; auf Mistel Vögel fangen, na lep ptaki łapać.

Mistfinke, m. człowiek, niechlui świnia, *w tym sensie* gnoy, *toż samo* gnoiek; unflätiger Mensch, nie ochędożny człowiek, plucha, *zwłaszcza* o kobietach.

Mistgabel, f. widły do gnoiu, widły gnoiowe, do nakładania gnoiu.

Mistgrube, f. nawoz, gnoiowisko, mieysce gdzie gnoy składaią.

Misthaacken, m. kilof, do kopania gnoiu, do wykopywania nawozu.

Mistkäfer, m. krowka, robak w gnoiu siadaiący.

Mistlache, f. Pfütze, kałuża gnoiowa, gnoiowka, błoto gnoiowe.

Mistleiter, f. kosze, literki gnoiowe na wozie, do gnoiu.

Mistwagen, m. woz do wożenia gnoiu, do wywożenia nawozu.

Mit, z, *præp.* mit Weib und Kinder herumschweifen, z dziećmi, y z żoną tułać się, wałęłać się. mit einem blutigen Degen, ergriffen werden, ze szpadą zkrwawioną być złapanym. mit anbrechenden Tage kommen, rowno ze dniem przychodzić. die Poeten mit Lust lesen, Poetow z chęcią czytać. mit grosser Furcht anfangen zu reden, z wielką boiaznią zaczynać mowić. einem, mit Briefen, an einem schicken, kogo z listem do kogo posłać. einen mit den Degen anfallen, ze szpadą się porwać do kogo. viele mit Sensen, wohin schicken, wielu z kosami dokąd wysłać. es mit einem halten, trzymać z kiem iedno. *Przestroga*, wenn dieses Mit, eine Gesellschaft oder Begleitung, das Würzen, Anmuth, bedeutet, wird es im Polnischen mit z. *præpos.* gegeben, wenn es aber ein Werkzeng bemerkt, womit etwas gethan wird, setzet man den Ablativum solches Werkzeugs allein, ohne die Præposition z. z. E. einen mit den Degen hauen, kogo kordem ciąć. einen mit der Hand, mit einem Steine schlagen, kogo ręką, kamieniem, uderzyć; aber nicht: z kordem, z ręką, z kamieniem. *tak też*, etwas mit der Feder schreiben, co piorem pisać. etwas mit dem Munde sagen, co ustami mowić. mit Ohren hören, uszami słyszeć. etwas mit Gewalt nehmen, co gwałtem

co mocą wziąć; nicht, z piorem, z ustami, z gwałtem; mit Unrecht einem etwas nehmen, przez niesprawiedliwość wziąć co komu. mit List einen hinrichten, zdradą kogo zabić. sein Leben mit der größten Schande einbüssen, z naywiękſzą chanbą życie utracić. mit Fleiß dunkel reden, umyślnie, nie iasno, ciemno mowić. mit Pfeffer essen, z pieprzem ieść. mit solcher Sorgfalt, das, z taką dokładnością, że. mit solcher Gelehrsamkeit, z taką uczonością. mit einem Worte, damit ich nicht von allen und jeden sage, wir sollen die menschliche Gesellschaft, zu unterhalten suchen, słowem, (nicht z iednym słowem) abym o wſzyſtkim, y o każdym w ſzczegulności nie mowił, my powinniśmy ſtarać ſię ludzkie ſpołeczeństwo trzymywać. mit der Beding ng einem etwas geben heissen, daß er nicht, z tą kondycyią, z tym warunkiem kazać co komu dać, aby nie. mit der Zeit, z czasem.

Mitanhängen, przydać co, przywieść, przyłączyć, przypiąć do rzeczy wyżey położonych.

Mitansehen, przypatrywać ſię wraz, z *drugiemi* die Spiele, Grom.

Mitarbeiten, wſpołpracować, wraz robić, razem pracować.

Mitarbeiter, *m.* wſpołpracownik, wſpoł robiący, wſpołpracuiący.

Mitau, Mitawa, Hauptstadt in Curland, ſtołeczne miaſto w Kurlandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Mitawſki, Mitawſka, Mitawſkie; einer daher, męſzczyzna z Mytawy rodem, Mitawczyk, Mitawianin; eine daher, białogłowa, Mitawka, Mitawianka; Art, Weise, *adv.* po Mitawſku, z Mitawſka. iak w Mitawie.

Mitaufwachsen, wſpod podraſtać, wſpoł wyraſtać.

Mitbedeuten, oraz znaczyć, razem znaczyć, razem wyrażać, oraz wyrazać.

Mitbegaben, razem wypoſażyć, razem poſag dać, oraz poſag wyliczyć.

Mitbegaben, das, razem wypoſażenie, razem poſagu danie, wyliczenie.

Mitbegebung, *f.* oraz wypoſażenie, razem poſagu danie, odliczenie.

Mitbegleiten, aſſyſtować, prowadzić razem kogo, chodzić z towarzyſtwie z kiem.

Mitbegleiten, das, oraz aſſyſtowanie, oraz prowadzenie.

Mitbegraben, oraz pochować, razem pochować, pogrzebać.

Mitbeklagt, oraz obwiniony, wſpoł oskarżony, rązem obwiniony.

Mitbeschweren, oraz obciążać, wraz obciążyć. über die Waffen, auch mit Eisenwerke, noch beschweren, okrom aręża żelaznym ſprzętem razem obciążyć. ich will mich nicht mit beschweren, ia ſię niechcę y tym razem obciążać.

Mitbesitzer, *m.* w ſpołpoſiadaiący, *kompossessor.* poſpołu trzy maiący, wſpołpoſiadca.

Mitbeter, *m.* wſpołproſzący, wſpołuprаſzaiący, razem proſzący.

Mitbeterin, *f.* wſpoł proſząca, wſpoł upraſzaiąca, razem proſząca.

Mitbettler, *m.* wſpoł żebrak, razem żebrzący, poſpołu żebrzący.

Mitbeweinen, razem opłakiwać, oraz opłakać, poſpołu opłakiwać.

Mitbeweinen, das, razem opłakiwanie, wſpoł opłakiwanie, oraz opłakanie.

Mitbewohnen, bywać na czym, zaſiadać na czym, wchodzić w co, *iako to w radę*, być przy czym, das ist: przytomnym. eines Rath mit beywohnen, być na czyiey obradzie, zaſiadać na czyiey obradzie, być przy czyiey obardzie, wchodzić w czyie obrady. ich kann dem Rath nicht beywohnen, ia na tey radzie być nie mogę.

Mitbitterinn, *f.* razem upraſzaiąca, razem proſząca; wſpołem dobraſzaiąca ſię.

Mitbringen, razem znoſić, znieść, przynoſić; einem etwas, co komu.

Mitbruder, *m.* wſpołbrat; besser doch, *simplex.* brat.

Mitbuhler, *m.* wſpołzaletnik, do iedney z drugiem chodzący.

Mitbuhlerinn, *f.* wſpołzaletnica, ktora razem z drugą kogo kocha.

Mitbuhlschaft, *f.* wſpołzaletniſtwo, wſpoł zaloty, rarem zalecanie ſię.

Mitbuhlerkrankheit, *f.* troskliwość w ſpolnych zalotach, wſpolne troskliwe zaloty.

Mitbürge, *m.* wſpołrękoymia, wſpołrękodawca, wſpoł ręczący.

Mitbürger, *m.* wſpołobywatel, z iednego obywatelſtwa, ziomek.

Mitbürgisch, wſpołobywatelski, do iednego obywatelſtwa należący.

Mitbürgerschaft, *f.* wſpołobywatelſtwo, iedno razem obywatelſtwo.

Mitcanonicus, *m.* Wſpoł Kanonik, Kollega Kanonik.

Mitbie-

Mitdiener, *m.* wſpołsługa, *m.* wſpołsłużący, wſpoł służały.

Mitdienerinn, *f.* wſpołsługa, *f.* ſpołsłużąca, ſpołsłużała.

Mitdienſt, *m.* wſpołsłużba, wſpołsłużenie, wſpolna usługa, wſpolna służba.

Mitdulden, razem cierpieć, razem znoſić, *to co*: ſpołem cierpieć, poſpołem znoſić.

Miteinander, ieden z drugiem, wraz, oraz, razem, ſpołem, wſpoł, poſpołu; beyde hinrichten, razem obudwoch zabić. da er und ich miteinander unter dem Haufen waren, gdy ia y on *albo* poſpołu w tłumie byliśmy. die Sachen, welche du und ich miteinander gelernet haben, rzeczy ktorych ia y ty razemeśmy ſię nauczyli. ſie ſind miteinander vertraut, złączeni razem z ſobą poufale. der Vortrag in dieſer Sache, von den Bürgermeiſtern, doniesienie uczynili o tey rzeczy Konſulowie. etwas miteinander vereinbaren, co połączyć wraz, razem z ſobą. die einerley Willens mit einander ſeyn, o tym mowiliśmy poſpołu z ſobą. in Freundſchaft miteinander leben, razem w przyiaźni żyć ieden z drugiem. deſto vertrauter miteinander ſeyn, tym poufaley z kiem przeſtawać. miteinander bekannt ſeyn, być ſobie znaiomemi ieden z drugiem, albo ieden drugiemu. ſich miteinander rauffen und ſchlagen, ieden z drugiem poſpołu za łby ſię wodzić y bić ſię. miteinander reden, z ſobą razem rozmawiać; wraz z ſobą rozmawiać, wraz z ſobą ieden z drugiem mowić. wenig miteinander übereinkommen, mało ſię z ſobą poſpołu zgadzać. ſiehe die folgenden Artikel.

Miteinander abreden, razem ſię z ſobą umowić ieden z drugiem.

Miteinander eſſen und trinken, razem ſpołem iadać y piiać z ſobą.

Miteinander gränzen, poſpołu z ſobą graniczyć ieden z drugiem.

Miteinander handeln, tractiren, z ſobą razem ieden z drugiem traktować, umawiać ſię, o co.

Miteinander im Kriege ſeyn, razem być z ſobą na woynie, poſpołu woynę służyć.

Miteinander etwas kochen, etwas umgehen, razem co z ſobą ważyć, poſpołu z ſobą co gotować, *to ieſt*: ſpołem naradzać ſię z ſoba, *to ieſt*: ſpołem z ſobą iaki zamach układać, razem ſię z ſobą ieden z drugiem naradzać.

Miteinander lachen, śmiać ſię z ſobą razem, ieden z drugiem poſpołu.

Miteinander reden, razem z ſobą mowić, poſpołu ieden z drugiem dyſzkurować.

Miteinander reiten, poſpołu ieźdźić z ſobą, na koniech. *Obſerv.* iſt ein zweifelhaftes Wort, to ieſt oboiętne, oboſtronne słowo.

Miteinander rufen, poſpołu wołać, razem zawołać, poſpołu wykrzyknąć.

Miteinander ſcherzen, poſpołu żartować, razem ieden z drugiem żartować, ſpołem między ſobą żartować.

Miteinander ſchreyen, razem krzyczeć, oraz krzyczeć, ſpołem krzyczeć.

Miteinander ſchwatzen, razem gadać, poſpołu ſobie rozmawiać, poſpołu świegotać, razem ſzczebiotać, *to ieſt*: rozmawiać.

Miteinander ſpatzieren, chodzić z ſobą razem, przechodzić ſię ieden z drugiem.

Miteinander ſtreiten, wadzić ſię z ſobą, kłucić ſię ieden z drugiem.

Miteinander ſich verloben, zaręczyć ſię, zaręczyny mieć z ſobą.

Miteinander weiden, razem paſać, razem paść, wraz paſać, poſpołu paſać, ſpołem paść. ſie weiden miteinander die Ziegen, oni paſaią razem z ſobą kozy. die Ziegen weiden miteinander, kozy razem ſię, ſpołem z ſobą paſaią, poſpołem ſię paſą.

Miteinander ziſchern, ſzeptać ieden z drugiem, cicho z ſobą rozmawiać.

Miteinbringen, wnoſić razem, kłaść razem, wkładać razem. die garſtigen Zothen mit in die Hiſtorie einbringen, plugawe żarty albo rzeczy kłaść w hiſtoryią. Verſe in die Rede mit einbringen, wierſze mięſzać, kłaść do *niewiązaney* mowy.

Miteinbringen, *n.* wnoſzenie razem, położenie razem, kładzenie ſpołem, w co.

Miteinmengen, mięſzać poſpołu, w mięſzać, pomięſzać z czym, w mięſzać w co. ſich in anderer Geſpräche miteinmengen, mięſzać ſię w cudzą mowę, *albo* do cudzey mowy.

Miteinmengen, das, mięſzanie ſię, wmięſzanie ſię do czego, w co

Miteinſaugen, wpiiać razem, wſyſać ſpołem, wlać razem, wciągać razem w co, w ſiebie.

Miteinsaugen, das, wpiianie razem, wsysanie razem, wciągnienie razem w siebie.

Miteinsprechen, nawiedzać czasem; bey einem, kogo, bywać, bey einer, u kogo; bey der Tochter, u corki; bey seinen guten Freunden, u swoiego dobrego przyiaciela.

Miteinsprechen, das, nawiedzanie czasem, bywanie u kogo, chodzenie czasem do kogo.

Miterbe, *m.* społdziedzić, co razem z drugiem dziedzicem iest.

Miterben, dziedziczyć wspoł, dziedziczyć razem, być z drugiem oraz dziedzicem.

Miternähren, żywić kogo razem z drugiem, chować społem kogo.

Miternähren, das, żywienie społem, chowanie społem.

Mitessen, razem iadać; des Abends, w wieczor; des Mittags, na obiad.

Mitessen, das, wspoł iadanie, razem iadanie.

Mitesser, *m.* wspoł stołownik, wspoł iadacz, wspoł iadaiący, do iednego stołu chodzący; täglicher, co dzienny stołownik, powszedni stołownik; des Abends, na wieczor, w społwieczerzaiący; des Mittags, na południe, wspoł obiaduiący. *powtore znaczy:* robaczek zaskorni, nakiszałt włosa, od ktorego dzieci schną. Art Würmer der Kinder.

Mitexulant, *m.* społ wygnaniec, razem wygnany, razem wywołany. Mitexulant seyn, razem być wywołanym, razem wygnanym, być społwygnańcem.

Miteidam, *m.* wspoł zięć, drugi zięć, drugiey corki mąż.

Mitfechter, *m.* razem się potykaiący, razem się biiący.

Mitflüchtiger, *m.* wspoł zbieg, razem zbiegły, razem uciekaiący.

Mitfremdling, *m.* cudzoziemiec także, obcy także, także postronny.

Mitfreuen, cieszyć się społem, radować się społem, weselić się społem, cieszyc się razem, radować się razem.

Mitfreuen, das, cieszenie się społem, cieszenie się razem, cieszenie się oraz z drugiem.

Mitgabe, *f* posag; schöne, piękny; baare, gotowy, w gotowiznie; besondere, vortreffliche, osobliwszy, przedni posag. die Mitgabe der Tochter, einem anvertrauen, posagu corczynego komu powierzyć. die Mitgabe, ist Schuld an seiner Noth, obarczonym być długiem posagu. der Tochter keine Mitgabe mitgeben, ausmachen können, nie móc dać corce posagu, nie moc nazbierać na posag dla corki. Mitgabe bekommen, posag wziąć, posag brać. eine Mitgabe bestimmen, ansetzen, posag naznaczyć, ułożyć, wiele posagu ma być; alles dazu ansetzen, versprechen, wszystkie pieniądze na posag łożyć, obiecać. einem mit der Mitgabe bereichern und versehen, kogo posagiem zbogacić, opatrzyć. eine Jungfer welche keine Mitgabe hat, panna bez posagu, ktora nie ma posagu. einer Tochter Mitgabe geben, und der andern nichts, iedney corce dać posag, a drugiey nie. der keine Mitgabe hat, co nie ma żadnego posagu, nie posażny, bezposażny; *adv.* bez posagu. zur Mitgabe, na posag. zur Mitgabe gehörig, do posagu należący, *adj.* posagowy, posagowa, posagowe posażny.

Mitgast, *m.* społ gość, społem goszczący, spolnik gościa, także też gość. *powtore znaczy:* bey einem Gastgeboth, zaproszony społem, w gościnę, na ochotę, na bankiet z drugiemi.

Mitgeben, razem dawać, razem dać; seinem Freund dreißig tausend Thaler, swoiemu przyiacielowi trzydzieści tysięcy talerow. *powtore znaczy:* posag corce dawać, dać.

Mitgeben, das, razem danie, razem dawanie, posagu danie.

Mitgefangener, *m.* społniewolnik, razem w niewoli będący.

Mitgehülf, *m.* społ pomocnik, społ pomagacz, razem pomagaiący.

Mitgeniessen, razem używać, razem użyć, pospołu używać, społem używać; etwas, czego. wir haben viel mitgenossen, my naużywaliśmy się wiele razem, pospołu użyliśmy wiele.

Mitgeniessen, das, razem używanie, społem używanie.

Mitgenoß, *m.* spolnik, społecznik; an etwas, w czym. Mitgenoß am Reiche, spolnik Krolestwa; an dem Vergnügen, spolnik uciech, spolnik rozkoszy; an allen Glück und Unglück, spolnik wszelkiego szczęścia y nieszczęścia.

Mitgenossenschaft, *f.* spolnistwo, towarzystwo, społeczność; an etwas, w iakiey rzeczy, społeczeństwo.

Mitgenossinn, *f.* Spolniczka, Towarzyszka, Społeczniczka.

Mitge-

Mitgeſandter, *m.* Społpoſeł, Kollega poſelſtwa, ſpolnik poſelſtwa.

Mitgeſell, *m.* Społtowarzyſz, Towarzyſz, w woysku, na woynie.

Mitgeſellinn, *f.* Społtowarzyſzka, towarzyſzka; przyiaciołka, *w tymże ſamym ſenſie.*

Mitgeſellſchaft, *f.* Towarzyſtwo, Społtowarzyſtwo, ſpolnasłużba woienna, ſpołeczeńſtwo.

Mitgeſpan, *m.* Spolnik, ſpołecznik, towarzyſz, ſpołtrzymaiący.

Mitgetheilt, podzielony, dany, użyczony, udzielony drugiemu.

Mitgezehlt, policzony, porachowany poſpołu z drugiemi.

Mitgift, *f.* połag; die wird nicht gegeben werden, ktory nie będzie dany.

Mitglied, *n.* ſpołczłon; in einer Sache, w iakiey rzeczy, *to co:* ſpolnik; an einem Amt, na urzędzie, Kollega urzędu. Mitglied des Raths, Społczłon w radzie, Senator także.

Mithalten, trzymać razem, obchodzić razem, poſpołu obchodzić; ein Feſt, święto. ein Gaſtgeboth mithalten, ochotę ſprawiać, bankiet dawać, na ochocie, być cieſzyć ſię. *potym znaczy to co*, mit auf einer Parthey ſeyn, być na czyiey ſtronie, trzymać czyią ſtronę.

Mithalten, das, trzymanie razem, obchodzenie razem.

Mithelfen, pomagać, dopomagać; einem, komu. *to co:* wypoſażyć; einer Tochter mithelfen, wypoſażyć corkę.

Mithelfen, das, pomaganie, dopomaganie, wypoſażenie.

Mithelfer, *m.* pomocnik, dopomagacz, dopomożca, pomagaiący, pomożyciel.

Mithelferinn, *f.* pomocnica, pomagaczka, dopomożycielka, pomocniczka.

Mitherrſchen, wſpoł panować, razem panować, poſpołu panować.

Mitherrſchen, das, wſpoł panowanie, razem panowanie, ſpołrządy.

Mithin, tym, tak; geſchiehet es, daß, tym dzieie ſię często że, tym ſtaie ſię to że.

Mithin thun, razem co włożyć, poſpołu co kłaść.

Mithin zu thun, dać w koło, obkładać w koło; Thon, gliną obłożyć w koło.

Mithridat, *n.* Mitridat; eine Arzeney, *lekarſtwo pewne.*

Mithupfen, razem ſkakać, razem wyſkakiwać, poſpołu ſkakać.

Mithuren, poſpołu kurwić, razem z ſobą kurwić.

Mithurer, *m.* ſpołkurewnik, wraz kurewnik, poſpołu kurewnik.

Mitjauchzen, poſpołu wykrzykiwać, razem okrzykiwać.

Mitigiren, ulżyć, zfolgować, poſolgować; die Strafen, kary.

Mitirren, razem błądzić, z kiem poſpołu błądzić.

Mitkäufer, *m.* ſpołkupień, ſpołkupiec, ſpołkupuiący, naſpołkupuiący.

Mitkläger, *m.* ſpołoſkarżyciel, ſpołobwiniciel, ſpolnik oſkarżenia.

Mitknecht, *m.* ſpoł ſłużalec, ſpoł ſłużały, ſpoł niewolnik, poſpołem z drugiem ſłużący.

Mitknechtſchaft, *f.* ſpolna ſłużba, ſpoł ſłużba, ſpolne ſłużenie.

Mitkoſten, razem koſztować, wraz koſztować, poſpołu oraz koſztować.

Mitkoſten, das, razem koſztowanie, wraz zkoſztowanie, poſpołu razem koſztowanie,

Mitlauten, razem brzmieć, poſpołu brzmieć, razem dźwięczeć, poſpołu dźwięczeć.

Mitlauten, das, razem brzmienie, poſpołu brzmienie, razem dźwięczenie.

Mitlautend, razem brzmiący, poſpołu brzmiący, ſpołem razem brzęczący. mitlautende Buchſtaben, ſpołbrzmiące litery.

Mitlehren, razem uczyć, razem nauczać, poſpołu nauczać.

Mitlehrjunge, *m.* ſpołuczeń, ſpołuczący ſię, razem uczący ſię.

Mitleiden, żałować kogo, żal być komu kogo, mieć pożałowanie nad kiem ſpoł ubolewać, ſpoł cierpieć, ſpoł boleć.

Mitleiden, das, ſpoł bolenie, ſpoł ubolewanie, pożałowanie kogo; iſt bey niemand groß erreget worden, w nikiem nie było wzbudzone wielkie pożałowanie. mit einem Mitleiden haben, mieć pożałowanie nad kiem. zu Mitleiden bewegen, do pożałowania, do *kompaſſyi* poruſzyć. das Mitleiden entſtehet, pożałowanie powſtaie, das Mitleiden, iſt in die Gemüther der Richter, zu erwecken nöthig, *kompaſſyią*, pożałowanie w umyſłach ſędziow wzbudzić trzeba. mit einem viel Mitleiden, mieć *kompaſſyią* nad kiem; mit eines Hungersleiderey, pożałowanie mieć nad czyim głodem. mit eines Unglück, nad czyim nieſzczęściem; mit eines Zufalle, nad czyim trefun-

trefunkiem. ich hatte mit meinen Bruder, ſonderbares Mitleiden, ia miałem nad moiem bratem, oſobliwe pożawanie, oſobliwe politowanie. ſein Mitleiden einem bezeigen, ſwoie politowanie, pożałowanie, ſwoią kompaſſyią komu oświadczyć, pokazać nad niem.

Mitleidig, miłoſierny, litościwy; pożałuiący, *kompaſſyią* maiący, litość maiący. ſich mitleidig erweiſen, na kogo być litościwym, być miłoſiernym na kogo, być *kompaſſyią* maiącym nad kiem. ſich mitleidig erweiſen, litościwym, ſpoł ubolewaiącym ſię pokazać, ſtawić. gegen einen mitleidig ſeyn, być litościwym, być miłoſiernym na kogo, *kompaſſyią* maiącym nad kiem.

Mitleidig, *adv.* miłoſiernie, litościwie, z *kompaſſyią*, z pożałowaniem.

Mitleidigkeit, *f.* litościwość, lutościwość, *kompaſſyia*, żal nad kiem.

Mitleidiglich, *adv.* litościwie, miłoſiernie, z pożałowaniem, z *kompaſſyią*, z pożałowaniem.

Mitlernen, razem ſię uczyć, poſpołu ſię uczyć.

Mitlerweile, tym czaſem; ich ſchrieb den Brief, napiſałem liſt.

Mitmachen, razem robić, razem czynić. wie man es miteinander machet, gleiches Geſichter miteinander ſeyn, co inny czyni toż ſamo z niem czynić.

Mitnehmen, z ſobą wziąć, z ſobą brać, razem z ſobą zabrać.

Mitnichten, bynaymniey, żadną miarą, żadnym ſpoſobem, nie y nie.

Miteinanderfallen, razem upadać, razem upaść, razem pądać, razem paść z drugiem.

Mitanordnen, razem rozporządzać, poſpołu z drugiem rozporządzać, *to co:* befehlen, razem rozkazać, oraz rozkazywać, oraz ſtanowić; daß der Krieg angehen ſolle, aby woyna była; daß die Armee marſchiren ſolle, aby woyſko maſzerowało.

Mitpatron, *m.* *konpatron*, ſpoł obrońca, ſpoł protektor, z drugiem.

Mitpeinigen, razem męczyć, poſpołu męczyć, oraz z drugiem katować.

Mitpflanzen, razem ſzczepić, ſpołem z drugiemi zaſzczepiać,

Mitplaudern, razem gadać, ſpołem z ſobą gadać, poſpołu ſobie rozmawiać.

Mitprieſter, *m.* ſpołkſiądz, ſpołkapłan, takteż Kſiądz, takteż Kapłan,

Mitraſen, razem ſzaleć, poſpołu z drugiem ſzaleć, wraz ſzalec.

Mitregent, *m.* Społrządca, Społwielkorządca, Społrządzacy.

Mitreiſen, ſpołem iezdzić, razem podroż odprawiać.

Mitroſten, razem piec, ſpołem piekać, poſpołu przypiekać.

Mitſäugling, *m.* ſpołchowanek, ſpołkarmek, ktory ſię razem z drugiem przy iednych pierſiach chował.

Mitſauſen, razem z ſobą ſzeptać, poſpołu, z ſobą poſzeptywać, ſpołem ſzeptać.

Mitſchallen, razem brzęczeć, razem brzmieć, razem dzwonić.

Mitſchätzen, razem ſzacować, poſpołu, oraz, ſpołem, ſzacować.

Mitſcherzen, razem z drugiem żartować, poſpołu żartować.

Mitſchüler, *m.* ſpołżak, *ſpołſzkołek*, razem do ſzkoły chodzący. *to co:* ſpołuczeń. Mitſchüler des Ariſtoteles, ſpołuczeń Aryſtotelesa. eines Mitſchülers geweſen ſeyn, być iuż było czyim ſpołuczniem. viele Mitſchüler haben, wiele mieć ſpołuczniow.

Mitſchülerzeit, *f.* czas ſpołuczeńſtwa, czas ſpołżąkoſtwa, czas *ſpołſzkołkoſtwa.*

Mitſchwatzen, poſpołu z ſobą rozmawiać, razem z ſobą gadać.

Mitſchwatzer, *m.* ſpołgadacz, ſpołg[illegible]ła, ſpołem gadaiący.

Mitſchwiegervater, *m.* ſpołteść, ſpołświekr, ſpołświekier.

Mitſchwimmen, razem pływać, ſpołem pływać, poſpołu pływać.

Mitſeuffen, razem wzdychać, razem weſtchnąć, ſpołem weſtchnąć, poſpołu weſtchnąć, poſpołu wzdychać.

Mitſingen, razem śpiewać poſpołu śpiewać, z kiem śpiewać.

Mitſingen, das, razem śpiewanie, poſpołu śpiewanie.

Mitſinger, *m.* razem śpiewacz, ſpołśpiewak, ſpołem śpiewak.

Mitſoldat, *m.* ſpołżołnierz, kamrat, ſpołwoiak; ſpoł woiownik.

Mitſpeiſen, ſpołem idać, razem iadać, ſpołem ieść, poſpołu iadać.

Mitſpeiſen, grać z kiem, razem grać; ſpołem grać. *powtore* znaczy *to co;* begegnen, obchodzić, częſtować; einen übel, kogo źle; mit Worten, słowami.

Mitſpielen, das, igranie ſpołem, razem igranie, ſpolne igranie.

Mitſpie=

Mitspieler, m. społgracz, społigracz, społgraiący, społigraiący.
Mitspielung, f. to co Tractirung, traktowanie, częstowanie. übele Mitspielung, złe traktowanie, złe częstowanie; mit scharfen Worten, ostremi słowami.
Mitsterben, umierać pospołu, umrzeć razem, pospołu umierać; oraz z kiem umierać.
Mitstimmen, zgadzać się razem głosem, beyfallen, zgadzać się zdaniem, zezwalać, swoiem zdaniem przypadać na co, zezwolenie swoie dać na co.
Mitstimmend, głosem się razem zgadzaiący zezwalaiący na co razem.
Mitstimmer, m. przypadaiący razem zdaniem na co, zgodny w głosie, pospołu zezwalaiący na co.
Mitstimmerinn, f. przypadaiąca razem zdaniem na co, pospołu zezwalaiąca na co.
Mitstimmung, f. razem się zgadzanie, razem przypadanie na co, razem głosowanie.
Mitstreiten, wadzić się pospołu, kłucić się pospołu.
Mitstreiten, das, n. spolne wadzenie się, kłucenie się pospołu.
Mitstreiter, m. spolny zwadnik, społkłutnik, spolny kłutnik; społsprzecznik.
Mittägig, południowy. mittägige Zeit, południowy czas. mittägige Sonne, południowe słońce. mittägiger Wind, południowy wiatr. mittägige Gegend, południowy kray, południowa kraina; kray na południe leżący.
Mittag, m. południe, die Mitte des Tages, środek dnia. heißer Mittag, gorące południe; im Winter, południe zimowe, es wird Mittag, południe się robi, południe nadchodzi. bis an den Mittag bleiben, aż do południa zostać. morgen vor Mittage zu Hause seyn, iutro przed południem byc w domu. eben den Tag nach Mittage, w tenże sam dzień po południu, tegoż samego dnia z południa. am Mittage nicht helle seyn, nie widzieć w południe, nie widno być w południe. auf den Mittag wiederkommen, około południa powracać. gegen den Mittag ankommen, ku południowi przyść. es ist um Mittag, teraz iest samo południe, samiuteńko południe. die Gegend gegen Mittag, kray ku południowi. gegen den Mittag liegen, na południe leżeć. die Sonne nimmt ihren Lauf gegen Mittag, słońce bierze swoy bieg ku południowi.
Mittagsessen, n. obiad, *iakoby słowo w słowo* południowe iedzenie.
Mittagsgast, m. gość południowy, gość na obiad, gość na obiedzie.
Mittagsmahl, n. obiad. auf dem Mittagsmahle essen, na obiad ieść.
Mittagsmahlzeit, f. obiad, *obiadu czas, obiedny czas*; sehr gute, bardzo dobry obiad; zugerichtete, zgotowany, gotowy; warme, ciepły; köstliche, drogi, kosztowny; die zu rechter Zeit angestellet wird, ktory w sam czas zastawiony iest; Zurüstung dazu, gotowość do obiadu. einem die Mittagsmahlzeit geben, dać komu obiad; darzu kommen, na obiad przybyć. zur Mittagsmahlzeit einladen, na obiad zapraszać, zaprosić, na obiad prosić, do stołu prosić. die Mittagsmahlzeit zurichten, obiad zgotować, obiad nagotować; einen darzu mitnehmen, kogo na obiad z sobą wziąć. einem die Mittagsmahlzeit vorsetzen, zastawić, postawić przed kiem obiad; versäumen, obiadu się pozbawić. Mittagsmahlzeit halten, obiad ieść, obiad trzymać, u obiadu, na obiedzie być; in irdenen Gefäßen, na glinianych naczyniach. ohne Mittagsmahlzeit seyn, bez obiadu być, obiadu nie ieść. kleine Mittagsmahlzeit, mały obiad, obiadek, obiadek okręgły. darzu gehörig, do obiadu należący, *adj.* obiadowy, obiadny, obiedny.
Mittagsruhe, f. wczas południowy, spoczynek południowy. Mittagsruhe halten, wczasu południowego zażywać, wczasować się, spoczywać; po południu.
Mittagsschlaf, m. sen południowy, spanie południowe.
Mittagswärts, ku południowi; liegend, leżący; sich befindend, znayduiący się.
Mittagswind, m. południowy wiatr; gelinder, wolny, wolniutki; regenhafter, dżdżowy.
Mitte, die, f. środek. in der Mitte der Welt steht die Erde, w środku świata stoi ziemia. in der Mitte hinlegen, w środku położyć. eine in der Mitte umfassen, wziąć w poł ktorą, w poł ktorą obłapić. in der Mitte des Marktes, na środku rynku. mitten über den Markt laufen, po środku rynku biegać. mitten im Weinberge stehen, w środku winnicy stać. mitten im

Trinken zu ſchreyen anfangen, piiąc, w śrzodku napoiu zacząć krzyczeć. in der Mitte ſtehen, w śrzodku ſtać.

Mittel, das, *n.* śrzodek, das gleich weit von beyden Enden iſt, co ieſt rowno odległe, od obudwoch końcow. Mittel der Welt, śrzodek świata; *znaczy także to co* Arzneymittel, lekarſtwo, ſpoſob lekarſki, śrzodek lekarſki; heftiges, tęgie; vortreffliches, przednie; kräftiges, mocne; auserleſenes, wyborne; langſames, wolne, nie tęgie; das gute Wirkung thut, ktore dobry ſkutek ſprawuie; vergebenes, daremne; das nicht hilft, ktore nie pomaga; gelindes, łagodne, wolniutkie; unterſuchtes, nie doznane, nie doświadczone; verdächtiges, geſchwind wirkendes, podeźrżane prędko ſkutkuiące, *operuiące*; bequemes, wygodne; das iſt das einzige für dieſes Uebel, to ieſt iedyne lekarſtwo na to złe; wider Hexerey erfinden, wynaleść lekarſtwo przeciwko czarom, albo lekarſtwo na czary. ſeinem Beſten mit ſtarken Mitteln zu Hülfe kommen, ratować ſwoie zdrowie mocnemi lekarſtwami. Mittel zu etwas ſuchen, lekarſtwa na co ſzukać. das Mittel haben und ſich deſſen bedienen, mieć ſpoſob, mieć lekarſtwo y zażywać go. ſich des Mittel wider die große Kälte anſchaffen, ſpoſob ſobie obmyślić przeciwko wielkiemu zimnu. zu einer Wunde das Mittel brauchen, na iaką ranę lekarſtwa zażywać. ſich durch den Tod wider eines Unrecht ein Mittel verſchaffen, śmiercią ſzukać śrzodku przeciwko czyiey nieſprawiedliwości. ohne Mittel und Hülfe in ſeiner Noth ſtecken bleiben, bez ſpoſobu, bez pomocy w potrzebie ſwoiey zoſtawać. die Wunden mit einem Mittel heilen, rany jakiem lekarſtwem goić. wenn ſonſt kein Mittel vorhanden, kiedy iuż żadnego nie ma lekarſtwa, żadnego śrzodku, żadnego ſpoſobu; *potym znaczy to co* doſtatki, fortuna, bogaſtwo; Vermögen, Reichthum, geringe Mittel haben, nie wielką mieć fortunę. da die Mittel des Vaterlandes erſchöpft ſind, doſtatki oyczyzny ſą wyczerpane. durch etwas um ſeine Mittel kommen, przychodzić przez co do utraty ſwoiey fortuny. ſich ins Mittel ſchlagen, legen, treten, wpaść, w pośrzod rzeczy, w pośrzod intereſu, intereſem zawiadywać. alle Mittel und Wege verſuchen, wſzyſtkich ſpoſobow y drog próbawać. ein Mittel ergreiffen, chwytać ſię śrzodku, ſpoſobu. da ſich die Weiber ins Mittel ſchlugen, iſt der Streit geſtillet worden, gdy ſię panie w rzecz wdały, kłutnia była uſpokoiona. ſich eines Mittels bedienen, zażywać iakiego śrzodku, iakiego ſpoſobu. er hat gewiſſe Mittel ergriffen, on ſię chwycił pewnego śrzodku. etwas durch erlaubte Mittel erlangen, doſtąpić, nabyć czego godziwemi ſpoſobami. es iſt noch ein anderes Mittel ſich bey ihm einzuſchleichen, ieſzcze ieſt inſzy ſpoſob przyiść do iego łaſki.

Mittelbar, pośrodkuiąc, między czym zachodząc.

Mitteldarm, *m.* błona kiſzkowa.

Mittelding, *n.* rzecz oboiętna, bez ſtronna, ani zaſzkodzi, ani pomoże.

Mittelfinger, *m.* palec śrzedni; drugi od wielkiego, ſerdeczny.

Mittelkreis, *m.* am Himmel, Ekwator na niebie; *nazwiy* Rownołęk.

Mittelländiſch, środziemny, das auf dem feſten Lande weit vom Meere abliegt, co na wielkiey ziemi daleko od morza leży. mittelländiſche Stadt, śrzodziemne miaſto. mittelländiſche Leute, śrzodziemni ludzie. mittelländiſches Land, śrzodziemny kray, das zwiſchen zweyen oder mehrern Ländern liegt, co między dwiema, albo inſzemi kraiami leży.

Mittelmäßig, śrzedny, pomierny. mittelmäßiger Kopf, śrzednia, pomierna głowa, śrzedni, pomierny rozum. mittelmäßige Klugheit, śrzednia, pomierna roztropność. mittelmäßiger Redner, śrzedni, pomierny mowca. mittelmäßig im Reden ſeyn, pomiernym, śrzednym być w wymowie. mittelmäßiger Hausrath, pomierny porządek domowy. aus der mittlern Art, śrzedniego rodzaiu, rodu, śrzedniey krwi; eine Frau nehmen, żonę poiąć.

Mittelmäßig, *adv.* średnio, pomiernie; gelehrt, uczony, pomierney nauki.

Mittelmäßigkeit, *f.* średniość, pomierność; des Verſtandes, rozumu; im Reden, w mowieniu; im Erfinden, w wynaydowaniu.

Mittelmäßiglich, *adv.* śrzednio, pomiernie; reden, mowić.

Mittelmeer, *n.* śrzodziemne morze, między kraiami lub ziemią rozlane morze.

Mitteln, godzić, ugodzić, pogodzić; etwas in der Güte unter einigen, co w dobroci między niektoremi.

Mittelplatz, *m.* śrzednie mieysce, śrzodkowe mieysce, we śrzodku mieysce.

Mittelpunct, *m.* sam śrzodek, centrum; *z Greckiego* kentron. Mittelpunct von Sicilien, sam śrzodek Sycylii; der Erde ist Etolien, sam śrżodek ziemi iest Etolia. Mittelpunct der Welt ist die Erde, sam śrzodek świata iest ziemia. zu solchem gehörig, do samego śrzodku należący, *adj.* centralny, sam śrzodkowy.

Mittelsäule, *f.* śrzednia kolumna, śrzedni słup, w śrzodku stoiący.

Mittelsmann, *m.* pośrzednik, godzący, zum Frieden, pośrzednik do pokoiu; in einer Heyrath, do ożenienia, swat, ktory swata stadło.

Mittelst, śrzedni, śrzodkowy, Finger, palec, Feder, śrzednie pioro, we śrzodku pioro będące.

Mittelstand, *m.* śrzedni stan, pomierny stan, śrzedniość, pomierność.

Mittelstraße, *f.* śrzednia droga, śrzodkiem droga idąca, śrzedni gościniec; ist die sichere, śrzednia droga iest naybezpiecznieysza; bisweilen gefährliche, czasem bywa niebezpieczna.

Mittelstrich, *m.* kryska we śrzodku, komma u Grammatykow.

Mitteltheil, *m.* śrzednia część, śrzodkowa część, co w śrzodku iest.

Mittelwand, *f.* śrzednia ściana, pośrzodkowa ściana.

Mitten, śrzedni, śrzodkowy, pośrzodkowy, *albo subst.* na śrzodku, w śrzodku, w pośrzodku. mitten auf dem Markte, na śrzodku rynku. mitten im Trinken, w pośrzodku braniu napoiu. der Ort mitten in der Welt, mieysce w pośrzodku świata. mitten in der Hochzeit, w pośrzod wesela. mitten im Frühlinge, w pośrzod wiosny. mitten in der Stadt sind die Feinde, w pośrzod miasta są nieprzyiaciele. mitten in der Schule, w pośrzod szkoły, na pośrzodku szkoły.

Mitten entzwey brechen, w śrzodku na dwoie przełamać; reissen, rozedrzeć na dwoie przez śrzodek.

Mitten inne liegend, w śrzodku leżący, w śrzod leżący, w pośrzodku leżący.

Mitten von einander theilen, przez śrzodek rozdzielić jedno od drugiego.

Mitternacht, *f.* pułnoc, *to co* die Mitte der Nacht, śrzod nocy. zu Mitternacht kommen, na pułnoc przychodzić; *powtore znaczy* Gegend des Himmels, strona nieba, pułnoc, pułnocna strona nieba. gegen Mitternacht liegen, ku pułnocy, na pułnocy na pułnoc leżeć. die Sonne nimmt ihren Lauf gegen Mitternacht, słońce skłani, zwraca swoy bieg ku pułnocy. gegen Mitternacht fahren, ku pułnocy iechać. gegen Mitternacht sich lenken, ku pułnocy się obracać, nachylać.

Mitternachtwind, *m.* pułnocy wiatr, od pułnocy wiatr. mitternächtliche Gegend des Mondes, pułnocna strona miesiąca, na pułnoc obrocona strona księżyca.

Mitternachtwärts, ku pułnocy, sich begeben, ku pułnocy udawać się. Mitternachtwärts sich wenden, ku pułnocy się obracać.

Mittwoche, *f.* der vierte Tag in der Woche, środa, czwarty dzień w tygodniu, niedzielę rachuiąc za pierwszy.

Mittheilen, podzielić, udzielić, użyczyć, allen Saamen, wszystkim nasienia. dem die Natur eine große Geschicklichkeit zu reden mitgetheilt hat, ktoremu urodzenie udzieliło wielkiey zdatności do mowienia. aus anderer Leute Beutel mittheilen, z cudzego worka udzielać. vielen das Bürgerrecht mittheilen, wielu, użyczyć prawa mieyskiego, dać mieyskie, wpisać do miasta. den Armen etwas von seinem Vermögen mittheilen, ubogim z swoiey fortuny udzielać. von fremden Guthe mittheilen und sich das gemeine Volk gewogen machen, z cudzego dobra udzielać, rozdawać, y lud sobie tym przychylny czynić.

Mittheilen, das, *n.* udzielanie, udzielanie, użyczanie, użyczenie, rozdawanie.

Mittheiler, *m.* udzielaiący, udzielnik, udzielca, użyczaiący, użyczyciel.

Mittheilig, udzielny, czego można udzielić, użyczony czego można użyczyć.

Mittheilung, *f.* udzielenie, użyczenie, użyczenie, rozdawanie.

Mittler, *m.* pośrzednik, iednacz, iednawca, iednaiący, przeprasziący od kogo. Mittler zwischen Gott und Menschen ist nur allein Christus, Pośrzednikiem między Bogiem y ludźmi, iest sam tylko Chrystus.

Mittlerweile, tym czasem, wird die Zeit vergehen, czas minie. mittlerweile da wieder

wieder zusammen gebracht wird, was zerstreuet war, tym czasem gdy do kupy zbieraią, to co było rozproszono.

Mittlerzeit, tym czasem, przez ten czas, w tym samym czasie.

Mittlung, *f.* pośrzednienie, iednanie, godzenie, przepraszanie kogo od kogo.

Mittrauern, razem żałować, społem żałować, pospołu żałować.

Mitverhaßt, razem obwinoniony, razem oskarżony, an etwas, o co.

Mitverschließen, razem z drugiemi uradzić, razem, społem układać.

Mitverschließen, das, *n.* razem uradzenie, społem układanie.

Mitumgehen, razem z kiem przestawać, z kiem pospołu obcować, przebywać.

Mitumgehen, das, *n.* razem z kiem przestawanie, społem obcowanie.

Mitunter, między. er besitzet viele Landgüther, und mitunter auch sehr gute, on posiada wiele włości, a między niemi bardzo dobre. das Betrübniß mitunter einschlucken, między inszemi, albo z drugiemi rzeczami kłopot iaki połknąć.

Mitunterflechten, wplatać, wpleść, poprzeplatać między czym.

Mitunterflechten, das, *n.* wplatanie, wplecienie, w co, poprzeplatanie.

Mitunterlaufen, po między przebiegać. między czym biegać.

Mitunterlaufen, das, *n.* po między przebieganie, między czym bieganie.

Mituntermengen, mięszać po między co, Verse in eines Rede, wiersze w mowę czyią.

Mituntermengen, das, *n.* mięszanie, pomiędzy co, etwas, czego; der verschiedenen Sachen, mięszanie pomiędzy rozmaite rzeczy.

Mituntersäen, posiać między czym, porozsiewać, poprzesiewać między czym, etwas unter die Wicken, czego między wyką nasiać.

Mituntersäen, das, *n.* posianie między czym, nasianie między czym.

Mitunterwachsen, podrastać między czym, rośnąć między czym.

Mitunterwachsen, das, *n.* podrastanie między czym, rośnienię między czym, y z czym razem.

Mitvormund, *m.* społopiekun, społem z innym opiekę trzymaiący.

Mitwachen, społem strzec, społem pilnować, społem patrzeć czego; społem straż odprawować.

Mitwachen, das, *n.* społem strzeżenie, społem pilnowanie, społem patrzenie czego, społem straży odprawianie.

Mitwachsen, społem rość, społem podrastać, społem wyrastać.

Mitwachsen, das, *n.* społem rośnienie, społem podrastanie, społem wyrastanie.

Mitwandern, społem wędrować, razem z drugiem wędrować.

Mitwandern, das, *n.* społem wędrowanie, razem wędrowanie.

Mitweinen, razem płakać, z kiem. sie weinet mit, ona płacze razem.

Mitweinen, das, *n.* razem płakanie, społem opłakiwanie.

Mitwerber, *m.* społ zabiegaiący, o co der zugleich mit um etwas anhält, ktory razem z kiem zabiega o co, zachodzi o co.

Mitwerberinn, *f.* społ zabiegaiąca, społ staraiąca się, społ zachodząca.

Mitwerbung, *f.* społ zabieganie, o co, społ staranie się, społ zachodzenie.

Mitwirken, razem robić, razem wyrabiać, razem ieden skutek robić.

Mitwirken, das, *n.* razem robienie, razem wyrabianie, razem iednego skutku robienie.

Mitwirker, *m.* razem robiący, razem wyrabiaiący, razem skutkuiący, ieden skutek razem sprawuiący.

Mitwirkung, *f.* razem robienie, razem wyrabianie, razem skutkowanie.

Mitwissen, razem wiedzieć, pospołu wiedzieć; etwas wichtiges und gewisses, co ważnego y pewnego pospołu wiedzieć.

Mitwissen, das, *n.* razem wiedzenie, pospołu wiedzenie.

Mitzählen, policzyć, porachować, z czym, co, w co, etwas mit etwas.

Mitzählen, das, *n.* policzenie, porachowanie czego z czym; eines Dinges mit einem andern, iedney rzeczy z drugą.

Mitzählung, *f.* policzenie, porachowanie; unter die andern, między inszych.

Mitzubereiten, razem gotować, razem przygotować, razem nagotować.

Mitzubereiten, das, *n.* razem gotowanie, razem przygotowanie.

Mixtur, *f.* mieszanina, vieler Sachen unter einander, wielu rzeczy razem.

Moab, ein Mannsnahmen, Moab, imie męszczyzny.

Moabiter, *plur.* Namen eines Volks, Moabitowie, imie pewnego dawnego ludu.

Mobilien, *pl.* bewegliche Güter, ruchomizna, ruchome dobra. köstliche und viele Mobilien, wiele kosztowney ruchomizny.

Mode, *f.* mode, in Kleidern, w sukniach, w stroiu, in Sitten, w obyczaiach. Mode werden, iść w modę, modą się stawać. die Mode wird, moda nastaie, moda się poczyna. eine neue Mode worinnen anführen, iaką nową modę dokąd wprowadzać. uralte Mode, stara, starożytną moda.

Modell, *n.* model, naypierwszy wzor, pierwiastkowy wzor, przod-wzor. dessen Modelle sind selbst von den Künstlern theurer bezahlt worden, als andrer Werke, ktorego modele, wzory, są droższey płacona, od sztukaterzow, iak inszych robot. Modell aus Thon machen, model z gliny wyrobić, ulepić. wenn ich das Modell sehe, so kann ich wissen wie das Gebäude seyn werde, gdy ia model widzę, mogę wiedzieć, iaki budynek będzie; das zum Nachmachen vorgelegt ist, ktory do naśladowania dany iest. sich in allem nach dem Modelle richten, wszystko według modelu, albo przod-wzoru zrobić; in Gerichts und dergleichen Dingen, w sądownych y tym podobnych rzeczach nazywa się, *formula.*

Modeltuch, *n.* wzor, płotno, sukno, na ktorym są wzory do wyrabiania podobne.

Modena, Stadt in Italien, Modena, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Modeński, Modeńska, Modeńskie. einer daher, męszczyzna z Modeny, Modeńczyk. eine daher, białogłowa z Modeny rodem, Modenka, Modenianka. Art, Weise, *adv.* po Modeńsku.

Modena, ein Herzogthum, Księstwo Modeńskie.

Moder, *m.* pleśń, pleśnina, spleśniałość.

Moder, Stadt in Ungarn, Moder, miasto w Węgrzech. einer daher, z Moderu rodem męszczyzna, Moderczyk, *adj.* Moderski, Moderska, Moderskie.

Modericht, spleśniały, opleśniały, zapleśniały, pleśnią zaszły, pleśnią przeszły, pleśnią zepsuty.

Moderiren, miarkować, wstrzymywać, utrzymywać; sich im Zorne, siebie w gniewie. im Siege sich moderiren, siebie w zwycięstwie moderować, utrzymywać; im Schmerze, w żalu.

Modern, pleśnieć. das Brod modert in der Feuchtigkeit, chleb pleśnieie w wilgoci.

Mögen, skromny, pomiarkowany, umiarkowany, utrzymać.

Modestie, *f.* skromność, umiarkowanie, pomiarkowanie, utrzymać.

Modon, Stadt in Morea, Modona, miasto w Morei, na Peloponezie; *połac.* Methone. von Modon, Medończyk; *adj.* Modoński, Modońska, Modońskie. Art, Weise, *adv.* po Modońsku.

Mögen, moc, zdołać, *powtore* chcieć. er möchte gern schreiben, wenn er etwas zu schreiben hätte, on by rad chciał pisać, gdy by miał co do pisania. ich möchte gern essen, spatzieren gehn, ia bym rad chciał ieść, spacyrować.

Möglich, możny, *to co* może się zrobić, co może być, podobny do zrobienia. es ist gar wohl möglich, to wcale można, to wcale może być, to się wcale może stać. so viel möglich ist, ile można, ile możności. wenn es dir auf eine Art möglich ist, ieżeli ci to iakim sposobem można iest. so viel mir möglich gewesen, ile mi można było, ile możności we mnie było. wenn es nur möglich ist, ieżeli to tylko można.

Möglichkeit, *f.* możność, podobność do zrobienia, do stania się.

Möhrinn, *f.* schwarzes Weibsbild, murzynka, czarna białogłowa.

Mönch, *m.* mnich, zakonnich, w zakonie żyiący.

Mörder, *m.* morderca, zaboyca, zaboynik; der einen umbringt, ktory kogo zabiia. meuchelischer Mörder, taiemny, skryty zaboyca; der Eltern oder nahen Freunde, rodzicow, albo bliskich krewnych; oycoboyca; des Bruders, bratoboyca; der Schwester, siostry zaboyca. an seinem Leibe ein Mörder werden, siebie samego być zaboycą.

Mördergrube, *f.* rozboynicza iama, zboiecki pieczar, gdzie zboycy siadaią.

Mörderinn, *f.* rozboyniczka, zaboyczyna, zaboyniczka, zboyczyna, zboyka, morderka.

Mörderisch, zboiecki, rozboyniczy, oycoboyski. mörderisches Versprechen, zboiecki wyſtępek. mörderisches Gesicht, zboiecka twarz. mörderische Hand, zboiecka ręka, rozboynicza ręka, moderska ręka, modercy ręka, oycoboycy ręka.

Mörſel, *m.* oder Mörſer, możdzierz, worinnen man etwas zerſtößt, w ktorym co tłuką; kupferner, miedziany; eherner, mosiężny; ſteinerner, kamienny; kleiner, mały mozdzierczyk. etwas im Mörſel zerreiben, co w mozdzierzu tłuc, trzeć.

Mörſelchen, *n.* mozdrzierzyk. er zerreibet es im Mörſelchen, on to trze, tłucze, w mozdzierzyku.

Mörſelkeule, *f.* tłuczek, do tłuczenia w mozdzierzu. mit der Mörſelkeule zerſtoßen, zerreiben, tłuczkiem trzeć, tłuc, utłuc.

Mohn, *m.* ein Gewächs, mak, krzew pewny. von Mohn, z maku, *adj.* makowy.

Mohnhaupt, *n.* makowka, makowa głowka. mit dem Stabe das Mohnhaupt abſchlagen, makowe głowki kiiem zbiiać, makowki laską ſtrącać; zcinać. kleines, mała makoweczka.

Mohnſaft, *m.* ſok makowy; *połacinie* opium.

Mohr, *m.* ſchwarzer Menſch, murzyn, czarny człowiek.

Mohrenländiſch, murzyński, z murzyńskiego kraiu. mohrenländiſches Meer, murzyńskie morze, przy murzyńskim kraiu leżące.

Mohrenland, *n.* murzyński kray, murzyńska ziemia. einer daraus, kto z murzyńskiey ziemi, murzyn. Frau, murzynka.

Molch, *m.* ein Wurm, robak, pewny, ſalamandra.

Molken, *n.* was von Milch abgeht, ſerwatka, co od mleka odchodzi. zu Molken werden, w ſerwatkę ſię obracać, ſerwatką ſię ſtawać.

Molkicht, ſerwatczyſty, ſerwatki wiele w ſobie maiący.

Moldau, ein Land, Moldawa, Muldany, kray pewny.

Moldauer, *m.* Moldaw, Moldawczyk, Moldanin, z Moldawy rodem.

Moleſtiren, przykrzyć ſię, naprzykrzać ſię, być uprzykrzonym komu. er moleſtirt mich oft, on ſię mi naprzykrza często.

Molucciſche Inſel, Moluckie wyſpy, Molukki, tak wyſpy nazwane.

Montmedis, Stadt in Lothringen; Montmedis, miaſto w Lotaryngii.

Mompelgard, eine Stadt in Deutſchland, Mompelgard, miaſto w Niemczech, von Mompelgard oder darzu gehörig, z, albo, do Mompelgardu należący, *adj.* Mompelgarski, Mompelgarska, Mompelgarskie.

Monaco, Stadt in Italien, Monako, miaſto we Włozech; *połac.* nazywa ſię Monæci portus.

Monarch, *m.* Monarcha, Iednowładca, Iedynowładca, abſolutnie panuiący; abſolutny, wſzyſtko możny pan, Krol.

Monarchie, *f.* Monarchia, Iednowładſtwo, Iedynowładſtwo, abſolutne panowanie, abſolutny rząd, abſolutne Kroleſtwo.

Monarchiſch, monarchiczny. monarchiſche Regierung, monarchiczny rząd.

Monat, *m.* zwölfter Theil des Jahres, mieſiąc, dwunaſta część roku; ganzer, cały mieſiąc; nächſter, naybliżſzy; ausgehender, ninieyſzy, kończący ſię, zchodzący; angehender, zaczynaiący ſię; im Sommer, w lecie, letni mieſiąc; im Winter, w zimie, zimowy mieſiąc; auf den Monat Januarium etwas verſchieben, na mieſiąc Styczeń co odłożyć. die Action iſt auf den Monat Januarium angeſetzt, aukcyia ieſt w mieſiącu Styczniu naznaczona. auf den Monat September wollen wir uns hinmachen, w mieſiącu Wrześniu chcemy ſię ztąd ruſzyć. in einem andern Monate die Comitia halten, w inſzym iakim mieſiącu Seym mieć. es iſt der ſiebende Monat ſeit dem, ſiodmy mieſiąc ieſt, iak. vor zehen Monaten, przed dzieſiąciu mieſiącami. in den nächſten ſechs oder ſieben Monaten nicht zu ſehen haben, przez te naybliżſze ſześć albo ſiedm mieſięcy, nie widzieć było. ſechs ganze Monate eher etwas merken, co na ſześć mieſięcy całe pierwey pomiarkować. einen Monat um den andern, mieſiąc za mieſiącem, albo co trzeci mieſiąc. alle drey Monate, co trzy mieſiące. allemal den dritten Monat, zawſze trzeciego mieſiąca. einen Monat lang währen, mieſięczny, ieden mieſiąc trwaiący, długi. zwo Monate lang, dwoch mieſięczny. ſechs

sechs Monate lang; sześć miesięczny; der Weiber, niewieście miesiące.

Monatbuch, *n.* miesięczne dzieie, przez miesiące pisane.

Monatfluß, *m.* miesięczne płynienie; zurückhalten, zatrzymać; gehet stark, mocno idzie; gehet nicht, nie idzie, nie odchodzi; der fein ordentlich gehet, regularnie odchodzi; Frau die ihn hat, na miesięczne krwi płynienie chora, miesiące cierpi.

Monatfrist, *f.* odłożenie na miesiąc, pokoy na miesiąc uczyniony.

Monatlich, miesięczny. monatlicher Lohn, miesięczna płaca.

Monatlich, *adv.* co miesiąc, na miesiąc, miesiącami. die Obrigkeit gehet monatlich an solchen Ort, co miesiąc Urząd zieżdża na to mieysce. monatlich etwas umgraben, co miesiąc co okopywać. einmal monatlich, raz na miesiąc, raz w miesiąc, raz co miesiąc; seinen Unterhalt fodern, o swoie miesięczne strawne upominać się.

Monatsold, *m.* miesięczny żołd, płaca żołnierzowi na miesiąc.

Monatspeise, *f.* miesięczne iadło, iadło na miesiąc, stoł na miesiąc, co miesiąc. führt der Soldat bey sich, nosi z sobą żołnierz.

Monatzeit, *f.* miesięczny czas, czas iednego miesiąca.

Monauge, *n.* choroba na oczy pewna.

Moncalvo, Ort in Piemont, Monkalwo, łysa gora, miasto w Piemoncie.

Mond, *m.* Gestirn am Himmel, miesiąc, księżyc, gwiazda na niebie; neuer, zunehmender, voller, nowy księżyc, przybywaiący, pełny, *albo* pełnia, *subst.* w pełni księżyc, pełnia księżyca; abnehmender, ubywaiący po pełni, kwadrami; nicht scheinender, nie świecący; unter der Erde steckender, pod ziemią się bawiący; aufgegangener, ktory wszedł; läuft auf dem untersten Kreise herum, naynizszym okręgiem biega; bekömmt sein Licht von der Sonne, dostaie swoiego światła od słońca; läuft sehr niedrig, biega bardzo nisko; verursacht Ebbe und Fluth, sprawuie Toki morskie; läuft zu nächst der Erde, bieży nayblizey ziemi. das Ab- und Zunehmen des Lichts des Mondes, przybywanie y ubywanie światła księżycowego; die zunehmenden Hörner sind bald spitziger, bald stumpfer, rogi nowego księżyca, raz bywaią kończyste, drugi raz zatępione; verfinstert die Sonne, wenn er unter dieselbe kömmt, ćmi słońce; gdy pod nie podchodzi; wird durch die Darzwischenkunft der Erde verfinstert, wenn er der Sonnen gegen über steht, gdy na przeciwko słońca stoi, zaćmiony bywa, od ziemi pomiędzy niem y słońcem zachodzącey; Auf- und Untergang desselben, wschod y zachod księżyca. der Mond hat kein eigenes Licht, księżyc nie ma swoiego własnego światła. ist bewohnt, und eine Erde vieler Städte und Berge, mieszkaią na niem, y iest ziemią wielu miast y gor. selbige Nacht war der Mond voll, da er Ebbe und Fluth verursachte, teyże nocy księżyc był w pełni, ktory toki morskie sprawuie; wird verfinstert, leidet eine Finsterniß, bywa zaćmiony, cierpi zaćmienie; wird über und über blutroth, czerwono krwawy bywa; ist noch nicht voll, ieszcze nie iest w pełni; nimmt zu, przybywa go, rośnie; nabywa światła co raz to więcey, zbliża się co raz bardziey do pełni; nimmt ab, ubywa go, starzeie się, znika powoli; ginie potroszę. bey dem Neu- oder Vollmonde, na nowiu, albo na pełni księżyca; ist neu und scheinet gar nicht, iest now, na nowiu, y nie świeci wcale nić; ist unter der Erde, pod ziemią iest; geht unter, zachodzi. des Mondes, zum Monde gehörig, co iest księżyca, albo co do miesiąca należy, *adj.* księżycowy, miesiącowy, księżycow, miesiącow. des Mondes Lauf, księżycowy bieg; daran er nicht scheinet, w ktorym on nic nie świeci, bez miesiąca ciemny czas; dergleichen Nacht, ciemna noc, podczas ktorey w swoiem biegu miesiąc nie świeci; die Zeit da er neu ist und gar nicht scheinet, czas w ktorym iest wcale now księżyca, y księżyc nie świeci, nazywać by się powinno, *bez miesięczne*; die Zeit da er voll ist, czas gdy pełny księżyc iest nazywa się pełnia; unterschitdene Gestalten, rożne postawy księżyca, albo widoki; *połac.* phases. wie ein halber Mond gestaltet, na kształt połowy miesiąca. im neuen Monde, na nowiu. im ersten Viertel, na pierwszey kwadrze. im letzten Viertel, na ostatniey kwadrze, na ostatniey ćwierci. wenn gar kein Mond scheint, kiedy wcale nic miesiąc nie świeci, na przednowiu; na *bezmiesięcznym*.

Monda, Stadt in Spanien, Monda, miasto w Hiszpanii.

Mondego, Fluß in Portugall, Mondego, rzeka w Portugallii.

Mondfinster, zaćmienie księżyca, albo gdy nie świeci.

Mondfinsterniß, *f.* zaćmienie księżyca, zaćmienie miesiąca. lange vorher eine Mondfinsterniß ankündigen, gdzie wprzod zaćmienie księżyca przepowiedzieć. Mondfinsterniß begiebt sich, zaćmienie księżyca nastaie, księżyc się poczyna ćmić; księżyc w zaćmieniu, miesiąc zaćmieniem przyciemniony.

Mondenschein, *m.* światło księżyca. ohne Mondenschein, bez światła księżyca, kiedy miesiąc nie przyświeca. Nacht ohne Mondenschein, noc podczas ktorey miesiąc nie świeci.

Mondenlauf, *m.* bieg księżyca. die Zeit nach dem Mondenlaufe bemerken, podług biegu miesiąca, *albo* księżyca czas miarkować. der Mond vollendet seinen Lauf in 27 Tagen, księżyc zpełnia swoy bieg, we dwudziestu siedmiu dniach.

Mondsgestalt, *f.* postawa księżyca, widok księżyca; z *Greck.* fasis.

Mondsucht, *f.* zawrocenie głowy, lunatyczna choroba, *albo* pomieszany temperament wracaiący się co miesiąc.

Mondsüchtig, lunatyk, lunatyczną chorobę cierpiący.

Mondzeit, *f.* czas miesięczny, przeciąg miesiąca liczonego według biegu księżyca.

Monervine, Stadt im Neapolitanischen, Monerwina, miasto w Neapolitańskim.

Mongibello, ein Berg in Sicilien, Monżybello, inaczey Etna, gora w Sycylii.

Mongomery, Ort in England, Mongomery, miasto w Anglii.

Mons, Stadt in Hennegau, Mons, miasto w Hennegawskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, *adj.* Monski, Monska, Monskie.

Monstranz, *f.* monstrancyia, na hostyią, do noszenia iey.

Monstrevil, Ort in Frankreich, Monstrewil, miasto we Francyi.

Monsucht, *f.* *obacz na swoim mieyscu* Mondsucht.

Montag, *m.* poniedziałek, pierwszy dzień po niedzieli.

Montalcino, Stadt in Italien, Montalcino, miasto we Włoszech.

Montalto, Stadt in Italien, Montalto, miasto we Włoszech.

Montauban, Stadt in Frankreich, Montoban, miasto we Francyi.

Montbeliard, s. Montpellgard.

Monte di Somma, ein Berg in Italien, Montedisomma, gora we Włoszech.

Monte Fiascone, Stadt in Italien, Montefiascone, miasto we Włoszech.

Montelimart, Stadt in Frankreich, Montelimart, miasto we Francyi.

Montferrat, ein Herzogthum, Montferrat, księstwo Montferratskie.

Montiren, żołnierza przyodziać, żołnierzowi dać mondur, barwę.

Montlouis, Festung in Frankreich, Monluis, forteca we Francyi; *inaczey* Monluiza.

Montmelian, Festung in Savoyen, Montmelian, forteca w Sabaudyi; *inaczey* Montmeliana, *nazwana.*

Montpellier, Stadt in Frankreich, Montpellier, miasto we Francyi, *adj.* Montpelierski, *subst.* Montpelierczyk.

Montreale, Stadt in Sicilien, Montreale, miasto w Sycylii, *adj.* Montrealski, Montrealska, Montrealskie, *subst.* Montrealczyk.

Montroyal, Festung, Montroial, forteca, *adj.* Montroialski.

Montrevil, Stadt in Frankreich, Montrewil, miasto we Francyi, *adj.* Montrewilski, Montrewilska, Montrewilskie; *subst. m.* Montrewilczyk: *subst. f.* Montrewilka; *adv.* po Montrewilsku.

Montur, *f.* mondur, suknia żołnierska, albo barwa na żołnierza. Montur bekommen, monduru dostać, mondur wziąć u. Horągwi.

Moos, *n.* mech. mit Moos stopfen, mchem napchać, zatkać.

Moosicht, mchowy, mechowy, mszysty. mosichte Wiesen, mszyste łąki. mosichte Steine, mszyste kamienie. mosichte Bäume, mszyste drzewa, mchem obrosłe, mchem porosłe.

Moquerie, *f.* oder Spott, żart, szydzenie z kogo; wyśmiewanie kogo.

Moqueur, *m.* żartownik, szyderca, wyśmiewacz, wyśmiewaiący.

Moquiren, żartować, z kogo, szydzić z kogo, wyśmiewać, kogo. sich über seine Feinde moquiren, żartować z swoich nieprzyiacioł, wyśmiewać ich.

Moral, *f.* moralna nauka, wiadomości, nauczanie obyczaiow.

Moralien, *pl.* moralne rzeczy, wiadomości do obyczaiow należące.

Moralisiren, moralizować, wywodzić z czego nauki, uwagi, o byczaiach.

Morast, *m.* bagno, trzęsawisko; błota, *plur.* kothigter und sumpfichter Ort, błotniste y kałużyste mieysce; lehmichter, muliste; an einander fortgehender, iedno z drugiego się ciągnące; sehr großer, nader wielkie bagno, nader wielkie błota. nicht gar großer Morast, nie bardzo wielkie bagno, nie bardzo wielkie błota. den Morast mit Brücken belegen, most dać na bagnie, na błotach. Brücken über den Morast bauen, na błotach, na bagnie most stawiać; na bagnach most dać, na błotach most postawić. Morast trocken machen, błota, bagna, osuszyś. suche poczynić. aus dem Morast empor kommen, z bagna w gorę na wierzch wyść, z błot, wyleść na wierzch. im Moraste versinken, w bagnie utonąć; *powtore znaczy to co* Unflath, błoto.

Morastig, bagnisty, błotny, bagnami y błotami zastąpiony.

Morat, stateczny, statkuiący, statecznych obyczaiow, obyczaiow dobrych, dobrego, statecznego ułożenia.

Morat, Ort in der Schweiz, Morat, miasto w Szwaycarach.

Morbegno, Ort in Graubündten, Morbeno, miasto w Gryzonach.

Morschelle, *f.* rydz, *grzyb pewny*; gesunde oder ungesunde, zdrowy, albo niezdrowy; von gutem Geschmacke, dobrego smaku.

Mord, *m.* zaboystwo, zabicie, morderstwo, zabiiaryka, rozboy. auf den Mord umgehen, zaboystwo popełnić chcieć, na zabicie kogo zbierać się, gotować się. der Mord ist im Walde begangen worden, zaboystwo w lesie popełnione było. einen Mord begehen, zaboystwo popełnić. einen bestellen den andern durch Mord hinzurichten, kogo nasadzić, aby drugiego zaboystwem zgładził. die Sache scheinet auf Mord und Todschlag hinaus laufen zu wollen, rzecz się zanosi na zabiiarykę y na śmierć. den Mord an sich selbst begehen, zaboystwo na sobie samym popełnić; seines Vaters oder andern nahen Angehörigen, oyca zaboystwo popełnić, albo kogo z bliskich należących.

Mordanschlag, *m.* zasadzka na zabicie. einen Mordanschlag machen, zasadzkę na zabicie kogo robić, zachodzić aby kogo zdradą zabić, pilnować na kogo aby go o śmierć przyprawić, zasadzać się aby kogo pozbawić tego życia.

Mordbrenner, *m.* podpalacz, zapalacz ze złości; ktory ogień podkłada.

Mordeisen, *n. słowo w słowo* żelazo do zabicia, puinał, sztylet.

Morden, zabiiać, zabić; zaboystwo popełniać, zaboy czynić.

Mordgierig, chciwy zaboystwa, pragnący śmierci czyiey.

Mordthat, *f.* zaboystwo, uczynek zaboystwa, uczynek morderski.

Morea, eine Landschaft, Morea, ziemia. *przed tym* Peloponesus zwana. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Moreyski, Moreyska, Moreyskie. dasiger Krieg, Moreyska woyna. einer daher, z Morei rodem męszczyzna, *subst.* Moreyczyk. eine daher, białogłowa z Morei rodem; *subst.* Moreyka. Art, Weise, *adv.* po Moreysku. dasige Städte, tamteysze miasta, Moreyskie miasta.

Morelle, *f.* morela owoc; *połac.* malum Armeniacum, Ormianskie iabłko.

Morgen, iutro. morgen früh, iutro rano. wissen wollen, was morgen geschehen werde, chcieć wiedzieć co się iutro dziać będzie. man wird morgen nicht erndten, iutro żąć nie będą. morgen bey aufgehender Sonne, iutro o wschodzie słońca. wir wollen bis morgen saufen, mi chcemy aż do iutra żłopać.

Morgen, der, *m.* rano, *subst. neutr.* poranek, die Morgenzeit, ranny czas, poranny czas. der lichte Morgen leuchtet durch die Fenster, iasny poranek świeci przecz okna. den ganzen Morgen schlafen, cały poranek, całe rano spać. bey düstern Morgen, w ciemnym poranku; gdy ieszcze ciemne rano. einem den Brief bey frühem Morgen geben, oddać komu list bardzo rano. der Morgen desselben Tages, rano tegoż samego dnia. den funfzehenden des Morgen etwas schreiben, piętnastego dnia rano pisać co. am Morgen des ersten, so den Tag vorher geschrieben worden, pierwszego dnia rano odebrać list pisany dniem przed tym.

heute des Morgens, dzisiay rano. den folgenden Morgen, następuiącego rana. mit dem ersten Morgen das Werk angreifen, zaraz raniutenko wziąć się do roboty. bey gutem Morgen etwas schreiben, bardzo rano co pisać. mit Lesen den Morgen zubringen, rano, poranek na czytaniu przepędzić. das Haus war am Morgen ganz voll, dom był rano wcale pełny. bis an den Morgen wachen, niespać aż do rana. der Morgen bricht an, rano się robi: bey frühem Morgen, zaraz z rana, raniuteńko, tylko co rano, raniutenieczko; *powtore znaczy* stronę nieba. die Welt vom Morgen bis gegen Abend bewohnen, mieszkać na ziemi od wschodu do zachodu. gegen Morgen, ku wschodowi na wschod. gegen Morgen liegend, na wschod leżący. gegen Morgen liegende Länder, na wschod leżące kraie. sich wieder in die Gegend gegen Morgen begeben, znowu się udać w kray wschodni, w stronę wschodnią. Meer gegen Morgen, morze wschodnie, morze na wschod leżące.

Morgenbrodt, *n.* śniadanie, ranny posiłek, ranne iedzenie; poranne iadło, iedzenie z rana.

Morgend, iutrzeyszy. auf den morgenden Tag verschieben, na iutrzeyszy dzień odkładać, na iutrzeyszy czas odłożyć. verschiebe das Lesen auf den morgenden Tag, odłoż to czytanie na iutrzeyszy dzień, do iutrzeyszego dnia. am morgenden Tage, na iutrzeyszym dniu, *to iest*, dnia iutrzeyszego.

Morgends, rano, rannego czasu, z rana, w porannym czasie, porannego czasu, w rannym czasie.

Morgengabe, *f.* posag; große, wielki; kleine, mały; geringe, lichy.

Morgengruß, *m.* przywitanie ranne, powitanie ranne, witanie poranne, pozdrowienie z rana, ranne pozdrawianie.

Morgenländer, *pl.* die gegen Morgen wohnen, narody wschodnie, ktore na wschodzie, *albo* na wschodnich stronach mieszkaią.

Morgenländisch, wschodni, wschodniokraiowy, na wschodniey stronie, na wschodzie.

Morgenland, *n.* wschod, *to co* wschodni kray, wschodnia ziemia, na wschodzie.

Morgenröthe, *f.* zorza; bricht an, pokazuie się, zaiaśnia, zaczyna iaśnieć. so bald die Morgenröthe angebrochen, iak tylko zorza weszła, pokazała się, *albo* zaiaśniała, bin ich angekommen, przyszedłem.

Morgenstern, *m.* iutrzenka. bis der Morgenstern wieder aufgeht, aż iutrzenka wznidzie. der Morgenstern ist aufgegangen, iutrzenka weszła.

Morgenstunde, *f.* ranna godzina, ranne godziny, *plur.* für *sing.* Morgenstunde hat Gold im Munde, ranna godzina ma złoto w ustach; *co wychodzi na owo przysłowie*, kto rano wstaie temu Pan Bog daie; *inaczey o naukach*, ranne godziny są przyiaciołki Muz.

Morgenzeit, *f.* czas ranny, poranny czas, z rana czas, naylepszy.

Morgenwind, *m.* wschodni wiatr, wiatr od wschodu, wiatr od wschodniey strony, od wschodu wieiący wiatr, od wschodu powiewaiacy.

St. Maurice, Ort in Savoyen, Senmoris, miasto w Sabaudyi.

Morlacken, *plur.* morlaki, narod pewny.

Morsch, sprochniały. morsche Zähne, spruchniałe zęby.

Mortier, s. Mörsel.

Mortificiren, martwić; sein Fleisch, swoie ciało; seine Begierde, swoie chuci.

Mosaisch, moyżeszow, moyżeszowy. mosaische Gesetze, moyżeszowe prawa. mosaische Bücher, moyżeszowe księgi, książki.

Moscau, ein Land, Moskwa, kray. *inaczey*, Ruś, Rossyia, Ruś wielka. Stadt in Russ, Moscau, miasto w Wielkiey Russi, Moskwa. einer aus Moscau, rodem z Moskwy, *kraiu* Moskal, *subst.* aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Moskiewski, Moskiewska, Moskiewskie; aber von Rossyia, Rossyiski, Rossyiska, Rossyiskie. Gesandter aus Moscau, Poseł Moskiewski, Poseł od Moskwy., Poseł Rossyiski. Art, Weise, *adv.* po Moskiewsku, po Rossyisku.

Moscowitisch, Moskiewski. moscowitische Waaren, Moskiewskie towary.

Moses, ein Mannsnamen, Moyżesz, imię męszczyzny.

Mosel, ein Fluß, Mosela, rzeka pewna. an solchem Flusse liegend oder sonst daher kommend, nad tą rzeką leżący, albo też od tey rzeki pochodzący, *adj.* Moselański, Moselańska, Moselańskie.

lańskie; dergleichen Wein, Moselańskie wino; darzu gehörig, do Moseli należący, *także*, *adj.* Moselański, *albo też* Moselski, Moselska, Moselskie. Historie von Mosel, Moselanska Historia, Moselska Historia.

Moses, *m.* Moyżesz, Mannsnamen, imię męszczyzny. die fünf Bücher Mosis, pięć ksiąg Moyżesza. das erste Buch Mosis, pierwsza księga Moyżesza, Genesis, księga Rodzaiu; das andere, wtore księgi Moyżeszowē, Exodus, *a po polsku*, Wyście; das dritte, trzecia księga, Lewityk; das vierte, Numeri, *po polsku*, Liczby; das fünfte, Deuteronomion, *po polsku*, Powtorzenie Zakonu.

Mosque, *f*, (Moschee) Meczet, türkische Kirche, Turecka buźnica.

Most, *m.* moszcz, *albo* muszcz, brzęczka, Saft der Weintrauben, sam sok przez się wyciśniony z winnych gron; sehr guter, bardzo dobry; von Natur gar dünner, z urodzenia cieniuteńki moszcz, naturalnie cieniutki moszcz; gutschmeckender, dobrze smakuiący; sehr süßer, bardzo słodki; brauset, robi, wre; burzy się, szumi; läutert sich, klaruse się; schmeckt nach Eisen, smakuie, smak ma iak żelazo; ist ohne alle Hefen, iest bez żadnego lagru; ist bitter und unnütze geworden, stał się gorzkim y na nic się nie zda, nic po niem; der immer so süße als neuer bleibt, ktory zawsze słodki y świeży trwa. von Moste, z moszczu, moszczowy, brzęczkowy. zum Muste gehörig, do moszczu, do brzęczki należący, *także*, *adj.* moszczowy, brzęczny. Krug zum Moste, kufel na moszcz, kufel na przęczkę.

Mostig, moszczowy. mostiger Geschmack, moszczowy smak, brzęczkowy smak, smak moszczu maiący.

Mostreich, wiele moszczu maiący, wiele brzęczki maiący. mostreicher Herbst, obstuiąca iesień w moszcz, obsita w brzęczkę winną.

Motete, *f.* Motet, Art eines Gesanges, kształt pewney pieśni.

Motion, *f.* ruszenie, rozruchanie, rozruszanie, rozchodzenie się.

Motive, *f.* pobutka, pobutzenie, przyczyna poruszaiąca, przyczyna pobudzaiąca. Motive, ist die Ehre, alle Gefahr und Arbeit auf sich zu nehmen, pobudka do wzięcia na siebie wszelkiego niebezpieczeństwa y pracy, iest honor.

Motte, *f.* mol, ein Ungeziefer, *owad pewny*. Motten, welche die Kleider und Bücher zerfressen, mole, ktore suknie y książki iedzą. den Kleidern haben die Motten in hundert und sechzig Jahren nichts gethan, sukni m mole, przez sto sześć dziesiąt lat nic nieszkodziły. voller Motten, pełny molow.

Moudon, Stadt in Burgund, Mudon, miasto w Burgundyi.

Münster, Munstra, Munstryia, Theil von Irland, część Irlandyi.

Muchsen, ani gęby otworzyć, ani słowka powiedzieć. ich werde kein Wort davon muchsen, ia ani słowa o tym, *albo* o to powiem, ani gęby otworzę. er darf vor ihm nicht muchsen, nie śmiał przed niem, ani gęby otworzyć. muchse nur, tylko gębę otworz. er muchset nicht, ani słoweczka nie mowi. willst du hierauf antworten, oder auch nur muchsen? odpowiesz ty na to, albo przynaymniey gębę otworzysz? sie unterstunden sich nicht, die Augen aufzuheben, oder nur zu muchsen, oni nie śmieli, ani oczow podnieść, ani gęby otworzyć.

Muff, *m.* rękaw wielki z futrem; den man auf die Hände steckt, ktory na ręce kładą, wdziewaią.

Muffband, *n.* wstęga do rękawa iedwabna, pas do rękawa iedwabny, *pofr.* passe-caille.

Muffring, *m.* obrączka, kluczka, u rękawa do noszenia, *pofr.* porte-manchon.

Muffel, *m.* gewölbtes Gehäus über die Capellen in einem Probierofen, sklepiona pokrywa na kupeli, u pieca probierskiego; pofrancusku, Moufle.

Mufti, *m.* Mufty, oberster türkischer Pfaff, naystarszy Turecki klecha.

Muhme, *f.* des Vaters Schwester, siostra oyca, ciotka; der Mutter Schwester, siostra matki, *także*, ciotka; eine andere Befreundtin vom Vater her, albo inna iaka krewna oycowska; dergleichen von der Mutter her, także też krewna matczyna, *przestroga*; eigentlich ist die Muhme nur der Mutter Schwester, wie die Base des Vaters; allein im Deutschen heißt bey uns eine jede Blutsfreundinn eine Muhme.

Mücke, *f.* komor, komar, kamor, ein Ungeziefer, *owad pewny*, sticht, kole; hat mich gestochen, kolnął mię, ukąsił mię.

Mücklein, *n.* komarek, maleńki komar, kamorek maluchny,

Müde, ſtrudzony, zmordowany, zſatygowany, zrobiony, zpracowany, *także to co*, zbiegany, zciągniony, zmachany, słaby; vom Gehen, Wege, chodzeniem, drogą ztrudzony; vom Laufen, und die Beine kaum mehr ſchleppen können, od biegania być ſtrodzonym, być zbieganym, y ledwie moc nogi wlec za ſobą, prawie nie moc nog włoczyć. wenn er ſich müde gearbeitet hat, kommt er des Nachts nach Hauſe, jak ſię upracuie y zmorduie przychodzi dopiero w nocy do domu. vom Waſſertragen müde werden, noſzeniem wody być zfatygowanym, ufatygować ſię noſzac wodę. von Verrichtungen müde ſeyn, zfatygowanym być, zpracowanym wyrabianiem intereſow, ſprawunkami; von der Arbeit, pracą być ſtrudzonym; vom Nachtwachen, pytaniem, wypytywaniem. das müde Gemüth ſuchet ſeine Ruhe, *ſpracowany umysł*, ſzuka ſwego ſpoczynku, *zfatygowana myśl*, pragnie wczaſu, *ztrudzony* duch, umysł chce mieć ſwoy odpoczynek. müde werden, fatygować ſię, trudźić ſię, zpracować ſię, zrobić ſię. nicht müde werden in Erhaltung rechtſchaffener Leute, nie ſpracowanym, nie ſtrudzonym, nie ſfatygowanym być w utrzymywaniu y bronieniu podściwych ludzi. müde machen, trudzić, fatygować kogo. das Spiel macht mich müde, ta gra fatyguie mię, trudzi mię; womit, czym trudzić, ſatygować; mit ſeiner Härte nicht ſtarke Häſcher, ſiła ſwoią, *albo słowo w słowo*, ręgością ośmiu ſilnych chłopow zmordować. er iſt müde geworden mit Zurückhalten, on ſię zmordował, ſpracował, zatrzymuiąc co. der durchaus oder ſehr müde iſt, ktory wcale, albo bardzo ſtrudzonym, zfatygowanym ieſt.

Müdemacher, *m.* trudzący, fatyguiący, ten co trudzi, fatyguie, ten co ſtrudzonym czyni.

Müder, *m.* kaftanik, żupanik, pewny gatunek ſukni.

Müdigkeit, *f.* ſtrudzenie, ſfatygowanie, fatyga, zpracowanie, utrudzenie; zrobienie. aus der Müdigkeit in einen feſten Schlaf gefallen ſeyn, z utrudzenia w mocny ſen wpaść, ſtrudzonym będąc głębokiem ſnem zaſnąć y zaſypiać; von derſelben ausruhen, z fatygi wywczaſować ſię, z ſtrudzenia wypocząć ſobie. für Müdigkeit, ze ſfatygowania, ze ſpracowania, dla ſfatygowania, dla ſpracowania; ganz matt werden, być wcale słabym. für Müdigkeit bin ich ganz ſteif geworden, od ſfatygowania ſię zdrętwiałem, ruſzyć ſię nie mogłem. die Müdigkeit hat mir alle Glieder eingenommen, fatyga wſzyſtkie moie członki przeſzła, przeięła, cały ieſtem ſtrudzony, ſfatygowany.

Müffen, cuchnąć, trącyć, zatęchnąć, zaśmierdzieć ſię. das Fleiſch müffet, mięſo cuchnie, śmierdnieie, tęchnie. das Wildpret müffet, zwierzyna tęchnieie, zaśmierdziała ſię.

Müffend, cuchnący, trącący, tęchnieiący; etwas ſtinkend, co śmierdzącego. müffendes Fleiſch, tęchnieiące, cuchnące mięſo. müffende Speiſen, cuchnące, trącące, zaśmierdziałe, potrawy.

Müglich, podobny aby był, co może być, rzecz podobna do ſtania ſię, co może być zrobione, co ſię może trafić.

Mühe, *f.* praca, żmude, mozoł; beſondere, viele, rühmliche, oſobliwſza, wielka, ktorey wiele, *to ieſt*, pracy, zmudy, sławna praca, oſobliwſzy wielki mozół, wielka mozołu, sławny, sławą słynący; ſchlechte, tägliche, letka, powſzednia, praca, letki powſzedni mazoł. die Mühe auf etwas wenden, pracę na co obrocić, zmudy, mozołu, podiąć, mozoł podeymować. er hat ſo viel Mühe auf dieſes Buch gewendet, on tak wiele pracy na piſanie tey kſiążki obrocił. die Mühe erſparen, pracy ochraniać zadać, zadawać ſobie mozoł. ſie haben ihre Mühe vergeblich angewendet, oni ſwoię pracę daremnie łożyli, daremnie mozoł ponoſili. die Mühe auf ſich nehmen, pracę, mozoł, żmudę na ſiebie przyiąć, przyimować, podeymować ſię pracy, podiąć ſię pracy, podeymować ſię mozołu, podiąć ſię mozołu. es iſt der Mühe werth, ihre Verwegenheit mit anzuhören, to ieſt warto pracy, mozołu, słuchać o ich śmiałości, alle Mühe iſt verlohren, wſzyſtka praca zgubiona, wſzyſtek mozoł darmo, daremny ieſt. ich habe alle Mühe vergebens angewendet, ia całą pracę darmo łożyłem. ſich viele Mühe machen, wiele ſobie pracy zadawać, wiele ſobie pracy czynić, wiele

wiele mozołu ponośić. ſich keine Mühe verdrießen laſſen, żadney ſobie, nie ſprzykrzyć pracy, nie dać aby ſię iaka praca uprzykrzyła. keine Mühe noch Gefahr ſcheuen, anſehen, na żadną pracę, ani na niebezpieczeńſtwo nie uważać, nie patrzyć. das koſtet viel Mühe, to koſztuie wiele pracy. es iſt nicht der Mühe werth, to niegodna rzecz pracy, to niewarta rzecz pracy. es wird nicht viel Mühe koſten, to nie wiele pracy będzie koſztowało. das braucht nicht viele Mühe, to nie potrzebuie wiele pracy. es erfordert große Mühe, to wyciąga pracy wielkiey. du wirſt alle Mühe umſonſt anwenden, wſzyſtką pracę darmo, daremniuteńko prożno ty łożyć będzieſz. mit ſaurer Mühe etwas zuwege bringen, z przykrą pracą czego dokazać. ohne Mühe, bez pracy. einem allzu große Mühe machen, pracę komu zadać, trudności być przyczyną komu, narobić komu pracy, żmudy, mozołu kogo nabawić.

Mühen, przykrość, komu czynić. er mühet mich ſehr oft, on mi częſto bardzo przykrość czyni, on ſię mi częſto bardzo naprzykrza.

Mühle, *f.* młyn, worauf man mühlt, w ktorym mielą. eine Mühle treiben, młyn pędzić, obracać. zur Mühle gehörig, do młyna należący, *adject.* młyuny, młynowy, młyński.

Mühleiſen, *n.* okowania żelazne w młynie, młyńskie, młynowe żelaza.

Mühlenvogtey, *f.* dozorſtwo młyna, młynow, zawiadywanie młynem, rządzenie młynami, dozor młynu.

Mühleſel, *m.* młynny oſieł, do obracania koła y kamienia młyńskiego.

Mühlhauſen, Reichsſtadt, Milhauſen, Ceſarskie wolne miaſto, *inaczey*, Milhuſa; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Milhauſeński, Milhauſeńska, Milhauſeńskie; *albo* Milhuſa, Milhuſański, Milhuſańska, Milhuſańskie; einer daher, kto z tego miaſta rodem, Milhauſeńczyk, Milhuſanin; eine daher, Milhauſenka, Milhuſanka; *adv.* Art, Weiſe, po Milhauſeńsku, po Milhuſańsku, z Milhuſańska.

Mühlheim, Stadt, Mileim, *albo* Mileyma, miaſto. von Mühlheim, z Mileymy, Mileyczyk.

Mühlherr, *m.* młynarz, *słowo w słowo*, pan młynowy, młynny pan.

Mühlrad, *n.* koło młyńskie. unter dem Mühlrade, pod kołem młyńskim.

Mühlſtein, *m.* młyński kamień. ſchwerer zum Treiben, cięzki do obracania.

Mühlwerk, *n.* mlenie, mełcie, myłcie, mlewo, mliwo, mlewka, młyńska robota, mlewidło, robota w młynie około mlewa.

Mühſam, *adv.* pracowicie, roboczo, z pracą; etwas thun, co czynić.

Mühſelig, biedny, nędzny. mühſelige Frau, biedna nędzna, pani. es iſt nichts mühſeliger, nie maſz nic bidniey-ſzego. mühſeliges Leben, biedne y nędzne życie. mühſeliger Zuſtand, biedny ſtan. mühſelige Knechtſchaft, biedna y nędzna niewola.

Mühſelig, *adv.* biednie, nędznie, w biedzie, w nędzy; leben, życie prowadzić.

Mühſeligkeit, *f.* bieda, nędza, utrapienie. große Mühſeligkeit ausſtehen, wielką biedę wytrzymać. alle Mühſeligkeit liegt dir auf dem Halſe, wſzyſtka bieda na karku ci leży. in der Mühſeligkeit ſtecken, w biedzie ślęczeć. einen aus der Mühſeligkeit befreyen, kogo z biedy z utrapienia uwolnić. ſie hat mich aus der Mühſeligkeit geriſſen, ona mię z nędzy wyrwała, wydobyła.

Mühſeliglich, *adv.* nędznie, biednie, w nędzy, w biedzie, w mizeryi, mizernie.

Mühwaltung, *f.* interes, ſprawunek; ſprawa, *w tym ſamym ſenſie*, ſie hat dieſe Mühwaltung auf ſich genommen, ona ten ſprawunek, ten interes, tę ſprawę na ſiebie wzięła. ihr werdet euch von dieſer Mühwaltung los machen, wy uwolnicie ſię od tego ſprawunku, od tey ſprawy, od tego intereſu. ich habe große Mühwaltung auf mir gehabt, ia miałem wielki na ſobie, albo na moiey głowie ſprawunek, wielki interes, wielką ſprawę. einem die Mühwaltung auftragen, włożyć na kogo interes, ſprawunek iakiey rzeczy; rzecz iaką do ſprawienia, interes iaki, poruczyć komu, do wyrobienia.

Müller, *m.* młynarz; der ſeine Kunſt recht verſteht, ktory ſię na ſwoiey młynarskiey ſztuce dobrze rozumie. was zum Müller gehöret, co do młynarza należy, co młynarza ieſt; *adj.* młynarski, młynarska, młynarskie, młyna-

młynarzow, młynarzowa, młynarzowe.

Müllerinn, *f.* młynarka, żona młynarza, młynarzowa. was zur Müllerinn gehörig ist, co do młynarki należy, co młynarki iest; *adj.* młynarczyn, młynarczyna, młynarczyne.

Müllerisch, młynarski. müllerische Einkünfte, młynarskie intraty.

Müllerwerk, *n.* młynarska robota, młynarskie rzemiesło.

Mümpelgard, Stadt, Mumpelgard, *albo* Mumpelgarda, miasto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Mumpelgardski, Mumpelgardska, Mumpelgardskie; einer daher, męszczyzna, z Mumpelgardu, Mumpelgardczyk; eine daher, kobieta z Mumpelgardu rodem, Mumpelgardka, *albo* Mumpelgardanka; Art, Weise, po Mumpelgardsku, z Mumpelgardska iak w Mumpelgardzie.

Münch, *m.* mnich, zakonnik; der im Kloster lebet, ktory w klasztorze żyie.

München, Hauptstadt in Bayern, Minchen, *albo* Minchen, stołeczne miasto Bawaryi, *potac.* Monachium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mincheński, Mincheńska, Mincheńskie. Schloß München, zamek Mincheński: einer daher, męszczyzna z Minchena, *albo* z Minchenia rodem, Mincheńczyk; eine daher, białogłowa, ztamtądże rodem, Minchenka; Art, Weise, *adv.* po Mincheńsku, z Mincheńska.

München, omiszyć, okastrować, otrzebić, ewnukiem uczynić.

Münchkloster, *n.* klasztor mniski; mnichoski dom, mniskie mieszkanie.

Münchsleben, *n.* mniskie życie, mnichoskie życie, stan mniski.

Münchswesen, *n.* mnichostwo, mnichoska postawa, mnistwo, stan mnichoski, stan zakonny, zakonnistwo, zakonna doba.

Mündelheim, Stadt in Schwaben, Mindelheim, miasto w Szwabach.

Mündig, dorosły, ktory dorosł prawey pory lat, wyszedł z opieki.

Mündigkeit, *f.* dorosłość, dorosłe lata. dorosły wiek, do rządzenia sobą samym.

Mündlein, *n.* pocałowanie, gębusia. Mündlein geben, gębusi dawać. freundliches Mündlein, przyiacielskie pocałowanie; falsches von dem Feinde, fałszywe od nieprzyiaciela. sie giebt Mündlein, daie gęby, daie gębusi.

Mündlich, przytomny, ustny. mündliche Unterredung, ustna rozmowa, ustne rozmowienie się.

Mündlich, *adv.* ustnie, przytomnie. sich von einer Sache mündlich bereden, ustnie się o iakiey rzeczy rozmowić. aber von diesen und vielen wichtigern Dingen mündlich ein mehreres, ale o tam y wielu ważnieyszych rzeczach ustnie więcey. einem mündlich etwas versprechen, und sodann dem Abwesenden schreiben, komu co ustnie przyobiecać, y nieprzytomnemu o tym napisać. mündlich etwas tadeln, co ustnie ganić, przytomnie, w oczy co zganić. sie handeln mündlich davon unter einander, oni o tym ustnie traktuią z sobą.

Münster, Stadt in Westphalen, Minster, *albo* Munster, miasto w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Minsterski, Minsterska, Minsterskie, *albo* Munsterski, Munsterska, Munsterskie; einer daher, z Minsteru, *albo* z Munsteru męszczyzna rodem, Minsterczyk, *albo* Munsterczyk; eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Minsterka, *albo* Munsterka; Art, Weise, po Minstersku, *albo* po Munstersku, z Minsterska, *albo* z Munsterska, *powtore znaczy*, kościoł wielki, kościoł wspaniały, *to co*, große Kirche, wielki kościoł, okazały wielkością kościoł.

Münze, *f.* pieniądz, pieniądze, Geld, *potym znaczy*, Ort, wo die Münze geschlagen wird, mieysce, gdzie pieniądze biią, Mennica, *albo* Mynnica, Minnica, Myńca, Mynica. aus der Münze nehmen, z mynnicy brać. Münze schlagen, bić pieniądze. silberne Münze, śrebrne pieniądze. goldene Münze, złote pieniądze. goldene Münze schmelzen, złote pieniądze topić. die Münze prägen, pieniądze stemplować. zur Münze gehörig, do mennicy należący; *adj.* menniczny, menniczna, menniczne. mit gleicher Münze bezahlen, takowemiż pieniądzmi zapłacić, *powtore znaczy*, ein Kraut, ziele pewne, miętka, *potac.* mentha.

Münzen, myńcować, *to co*, Geld schlagen, pieniądze robić, bić, zstemplować.

Münzer, *m.* myńcarz, mennicer, mennicerz, ten co pieniądze biie, robi, co pieniądze ſtempluie.

Münzherren, *plur.* panowie menniczni, komiſarze menniczni, koło dozorcow mennicznych.

Münzmeiſter, *m.* prezydent menniczny, ſuperintendent menniczny, dozorca mennic, zawiadywca mennicami.

Münzprobirer, *m.* probierz menniczny, probierz pieniężny.

Münzrecht, *n.* prawo bicia pieniędzy, prawo mienia własną mennicę.

Münzſchlager, *m.* mencobiy, mencobit, ten co pieniądze kuie w mennicy.

Münzweſen, *n* pieniężna rzecz, wſzyſtko co do pieniędzy robienia należy.

Mürbe, łagodny, kruchy, miętki; Obſt, łagodny owoc. durch Beitze mürbe gemacht, zmacerowaniem, *albo* zleżeniem łagodny uczyniony. mürbe gemachter Theil des Obſtes, zmacerowana uleżała część owocu. gar zu ſehr mürbe, nad to zleżały, nad to łagodny zleżeniem, uleżeniem, nazbyt uleżały. mürbe machen, macerować, uleżałe czynić, zleżałe czynić. das eingeſalzene Fleiſch wird mürbe, ſolone mięſo ſtaie ſię kruche, miętkie, *potym*, mürbe machen, *znaczy to co*, einen abmatten, kogo osłabić, kogo osłabiałym uczynić.

Mürriſch, niedogodny, skrętny, źrędny, żminda, żmindak, maruda, krzywe-drewno, dziwaczny, cudaczny, dziwak; alter Mann, ſtarzec. mürriſches Weſen, krzywa mina, niedogodna, wyrażaiąca niedogodność, skrzętność, zmindaſtwo, dziwaſtwo, wydaiąca żrędę, dziwaczność, cudaczno, mina pokazuiąca cudaſtwo.

Mürriſch, *adv.* niedogodnie, skrzętnie, dziwacznie, żmindacznie.

Müſſen, muſieć; trzeba, potrzeba, für Verba; allerdings, koniecznie. du mußt einen guten Ueberfluß an Lehren haben, ty muſiſz obfitować w dobre nauki. daß muß geſchehen, to ſię muſi ſtać, trzeba aby ſię, to ſtało. dieſe müſſen wieder gemacht werden, ci muſzą być pezobiiani. das Geld, welches man den Städten für das Getraide geben müſſen, pieniądze ktore miaſtom za zboże dać muſzą. was ſchon längſt geſchehen müſſen, co ſię iuż muſiało dawno ſtać. man muß meynen, trzeba rozumieć, trzeba mniemać, trzeba trzymać. das Geſetz muß der Bürgermeiſter geben, Konſul muſi dać prawo. man muß ſchweigen, trzeba milczeć, potrzeba nic nie mowić. wir müſſen viel Exempel haben, muſzemy mieć wiele przykładow. wir müſſen einen ſcharfſinnigen Menſchen haben, trzeba mam byſtromyślnego człowieka mieć. ich habe dieſes thun müſſen, muſiałem to uczynić. er hat müſſen einen Schluß machen, on muſiał wnoſić, wnoſzenie czynić. der Menſch muß ſterben, ten człowiek muſi umrzeć. ich muß wider meinen Willen an eines andern Bubenſtück Theil nehmen, przeciwko moiey woli muſzę brać część w cudzey złości. ſeufzen müſſen, muſieć ięczeć, wzdychać. ich mußte alles verkaufen, ia muſzę wſzyſtko poprzedawać. man muß fechten, muſzą ſię wybić, trzeba ſię wybić, potykać. ich muß dich bitten, ia muſzę cię proſić, potrzeba mi cię upraſzać. ich muß ausruffen, muſzę zawołać. ich muß weinen, muſzę płakać, trzeba mi zapłakać. es muß alſo ſeyn, to muſi tak być.

Müßig, prożnuiący, nic nie robiący, prożniak, co nic nierobi, nierotny. müßige Tage, nie robotne dni, w ktore nic nie robią; Götter, nic nie robiący, prożnuiący bogowie. müßige Lebenszeit, prożniackie życie. müſſige Zuſchauer eines Unglücks abgeben, prożnuiącemi, darmo ſtoiącemi widzami być ludzkiego nieſzczęścia. müßig zu Hauſe ſitzen, w domu prożnuiąc nic nierobiąc ſiedzieć. wiſſen, daß einer müßig ſey, wiedzieć że kto prożniak, że kto prożniakiem ieſt. że kto nierobotnym ieſt. etwas mit müßigem Gemüthe thun, co prożnym umysłem, *to ieſt*, ni o czym nic nie myślącym czynić. müßige Stunde, prożna godzina, wolna godzina, *to co*, mit ziemlicher Faulheit, człowiek z nieiakim leniſtwem, nie co niedbały, gnuśny, nierychły, nieprędki do czego, rozlazły, opieſzały. müßig ſeyn, ſitzen, gehen, być gnuśnym, gnuśnym ſiedzieć, być opieſzałym w chodzeniu. den ganzen Tag müßig in dem Meyerhofe ſitzen, cały dzień prożnuiąc we dworze, albo na folwarku ſiedzieć. bey müßiger Zeit ein Buch durchleſen, w niezabawnym czaſie, kſiążkę iaką przeczytać. ich bin müſſig von allem Thun, ia nic nie robię wcale, ia wcale prożnuię.

Müßig, *adv.* prożno, prożnuiąc, nic niero-

nierobiąc, darmo ſiedząc, darmo chodząc, darmo ſtoiąc, darmo leżąć. *adv.* etwas anſehen, czemu ſię przypatrywać, *to co*, wolnym umysłem; niezabawną myślą, niezatrudnionym umysłem.

Müßiggänger, *m.* łazega od kąta do kąta, nic nie robiący. ein Hofmeiſter ſoll kain Müßiggänger ſeyn, dwornik nie ma być łazegą od kąta do kąta, *to ieſt*, prożniakiem być nie powinien, *inaczey*, włoczęga nic nie robiący.

Müßiggang, *m.* prożnowanie, nic nie robienie, łażenie, włoczenie ſię; darmo ſiedzenie, darmo ſtanie, darmo chodzenie, darmo spanie, darmo leżenie, *w tymże ſamym ſenſie*, co prożnowanie, prożniarſtwo. dem Müßiggange nachgehen, ſich legen, prożnowania ſzukać, leżeć, włoczyć ſię aby nic nierobić. der Müßiggang giebt die Gelegenheit zu allerhand Geſchwätze, prożnowanie daie okazyią do wſzelakich gadek. im Müßiggange leben, w prożnowaniu żyć. im Müßiggange verſauren, w prożnowaniu gnić, kwaśnieć. Müßiggang macht die Leute faul, prożnowanie ludzi czyni gnuśnemi. ſie werden für Müßiggang übermüthig, oni z prożnowania ſtaią ſię rozpuſtnemi. ſich auf den ſchändlichen Müßiggang legen, na ſzpetne prożnowanie ſię udać. dem Müßiggange vorbeugen, prożnowania uiąć, nieprożnować tak bardzo, nie dać prożnować tak wiele. ſich zum Müßiggange gewöhnen, do prożnowania ſię przyzwyczaić, nauczyć ſię nic nie robić, prożnowania nawyknąć. ſich ergeben, w prożnowaniu ſię zatopić, w prawić ſię w prożnowanie, włożyć ſię w prożnowanie.

Müßigkeit, *f.* prożnowanie, prożniarſtwo, nic nie robienie.

Müßlein, *n.* kleiek, etwas ſteifes, troche gęſty, troche ztężały.

Müthlein, *n.* umysł. ſein Müthlein kühlen, umysł ochłodzić, *to co*, dogodzić iego gorącey chuci; an eines Untergange, czyią śmiercią, czyią zgubą.

Müttergen, *n.* matenka, matuſia, matuſienka, mateneczka; liebes, kochana; die ihre Kinder zärtlich liebet, ktora ſerdecznie ſwoie kocha dzieci.

Mütterlein, *n.* matenka, matuſia; altes, ſtara kobieta, ſtara białogłowa.

Mütterlich, macierzyńſki, macierzyſty, matczyn. mütterliches Gemüth, macierzyńſki umysł. mütterliches Herz, macierzyńſkie ſerce, matczyne ſerce. mütterliches Vermögen, macierzyſta fortuna, matczyne dobra. mütterlicher Namen, matczyne imie. mütterliche Güter, macierzyńſkie dobra.

Mütze, *f.* czapka, *to co*, Kopfdecke, nakrycie głowy. der eine Mütze auf hat, ktory ma czapkę na głowie, ktory czapką ma nakrytą głowę.

Mützgen, *n.* Mützlein, czapeczka. Kind, welches ein Mützgen auf hat, dziecię, ktore na głowie czapeczkę ma. ktore ma czapeczką głowę nakrytą.

Mulde, *f.* niecka, niecki, *plur.* für *ſing.* niekuſki, Art eines Hausgefäßes, gatunek naczynia domowego, *powtore*, ein Fluß in Meißen, rzeka w Miſnii, *tym imieniem*, Mulda, *nazwana.*

Mumie, *f.* Mumia, Momia, alter balſamirter Menſchen Körper, ſtarożytne, ubalſamowane ciało ludzkie.

Mummel, *m. to co*, Popelmann, ſtrach, ſtraſzydło, chłopek uwinięty z czego do ſtraſzenia dzieci; *także*, na polu do ſtraſzenia ptakow.

Mummeln, mruczeć. pod noſem, pomrukiwać, odmrukiwać.

Mummeln, das, *n.* mruczenie, pod noſem mruczenie, pomrukiwanie, odmrukiwanie.

Mummſchreyen, ryczeć. die Kuh ſchreyet mumm, krowa ryczy.

Munckeln, mowić co, ſzeptać, słowko wymowić, słowko powiedzieć, gębę otworzyć. er kann nichts munkeln, on nie śmie gęby otworzyć.

Munkeln, das, *n.* mowienie, ſzeptanie, słowka wymowienie, gęby otworzenie, poſzeptywanie, ſzepcenie.

Mund, *m.* eines Menſchen oder eines Thieres, gęba u człeka, *albo* u zwierzęcia pyſk. bis an den Mund, aż po gębę. der reinen Mund hält, ktory czyſto gębę trzyma, czyſto uſta chowa, *to ieſt*, dobry do ſekretu, powierzonych taiemnic nie wydaie. ſie kann reinen Mund halten, ona umie ſekret chować, ona dobra do trzymania ſekretu, ona ſekretu niewyiawia, niepowiada nikomu co iey w ſekrecie powierzono, powiedziano. du haſt reinen Mund gehalten, ty dotrzymałeś ſekretu.

Mundart, *f.* im Reden, dyalekt, kſztałt oſobny mowienie, *słowo w słowo z Niemieckiego*, uſt kſztałt, uſt ſpoſob.

Mundarzney, *f.* lekarſtwo na uſta, *iako to*, na cuchnienie z uſt.

Mundbiſſen, *m.* kąſek czego, kawałek; des Brodts, chleba.

Mundbothe, *m.* uſtny posłaniec, co ma tylko opowiedzieć, nie maiący żadnego piſania, opowiedca, bez liſtu, uſtny umyślny.

Mundfäule, *f.* uſt zgniłość, cuchnąca z uſt zgnilizna.

Mundgeſchwär, *n.* wrzod w uſtach, w gębie bolak, bołączka w gębie.

Mundholz, *n.* ein Gewächs, liguſtr, ptaſza zob, drzewo oliwie y beſowi podobne.

Mundiren, czyścić, chędożyć, wyczyſzczać, oczyſzczać. eine Schrift mundiren, piſmo iakie czyścić, wyczyścić, *to ieſt*, poprawiać, polerować pięknieyſze y układnieyſze czynić.

Mundirung, *f.* czyſzczenie, wyczyſzczanie, chędożenie, ochędożenie; einer Schrift, iakiego piſma, *powtore*, Mundirung der Soldaten, moderunek żołnierski, porządek cały na żołnierza.

Mundkoch, *m.* kucharz, od ſpecyałow, kucharz do przyſmakow, do potraw dla ſamego pana, kſiążęcia.

Mundloch, *n.* dziura w gębie, otwarcie gęby, otwarcie uſt.

Mundlos, bez uſt, bez gęby, bez pyska. der keinen Mund hat, co nie ma uſt, co nie ma gęby, co nie ma pyska. mundloſe Thiere, zwierzęta bez pyskow, pyskow niemaiące.

Mundportion, *f.* porcyia, iadło wymierzone, iadło naznaczone.

Mundſchenk, *m.* podczaſzy. Kronmundſchenk, Podczaſzy koronny. königlicher Mundſchenk, krolewski podczaſzy.

Mundſtück, *n.* otwarcie, gęba; breites, ſzerokie otwarcie, ſzeroka gęba.

Mund voll, kęs, kawał, ſchwarzes Brodt, czarnego chleba.

Mundvorrath, *m.* ſpizarka, *gdy ſię bierze za* żywność, w niey, przy ſpoſobioną; żywność, opatrzenie ſię w żywność; żywności, *plur.* für *ſing.* fehlt dem Feinde, na żywności zbywa nieprzyiacielowi, żywności niedoſtaie nieprzyiacielowi.

Mundwerk, *n.* wymowa, mowność, wymowienie gładkie; mowa, *ſzczegulniey w tym ſamym ſenſie*; der ein gut Mundwerk hat, ktory ma dobrą wymowę, gładką mowność.

Munificenz, *f.* dobroczynność, hoyność, ſzczodrość; dobroć, *w tymże ſamym ſenſie.*

Munition, *f.* uzbroienie woienne, gotowości woienni; oręż, *collectiv.*

Munter, krzepki, żyźwy, żyſki, prędki, ochotny, weſoły, nieleniwy; *powtore to co*, aufgeweckt, wachſam; munterer Adel, obudzona, czuła, niezaſpała ſzlachta. muntere Bienen, weſołe żyſkie pſzczoły. munter machen, krzepkim, weſołym, żyſkim, żywym uczynić. munter werden, pokrzepić ſię, ożyźwić ſię.

Munter, *adv.* żyźwo, krzepko, prędko, ochotnie, weſoło, nie leniwo.

Munterkeit, *f.* weſołość, ochota, żyźwość, żyſkość, krzepkość, prędkość, obrotność; des Gemüths, umysłu; im Wachen, czułość, nieoſpalſtwo, czuyność.

Mur, Fluß in Steyermark, Mur, rzeka w Styryi.

Murmeler, *m.* mruk, co mruczy uſtawicznie.

Murmeln, mruczeć; bey ſich, u ſiebie w ſobie, cicho. darzu murmeln, przemrukiwać na co. mit einem murmeln, z kiem poſpołu mruczeć. hinein murmeln, mruczeć w co. wieder murmeln, odmrukiwać, mruczeć przeciwko czemu. ſie murmeln heimlich, ona cicho mruczy. er murmelt ſachte, ona zwolna mruczy, pomału. ich höre, daß man murmelt, ſie ſey eine Bürgerinn, ia słyſzę, iż mruczą, *lepiey w Polskim*, ſzeptaią, że ona tuteyſza mieſzczka, *albo* obywatelka ieſt.

Murmeln, das, *n.* mruczenie. ohne Murmeln Gott folgen, bez mruczenia Bogu być posłuſznym; przemrukiwawanie, na co.

Murmelnd, mruczącz, pomrukuiący, przemrukiwaiący, mruk, co rad mruczy, co rad przemrukiwa, przeciwko czemu.

Murmelung, *f.* mrżuczenie, odmrukiwanie, pomruczenie, pomrukiwanie.

Murren, mruczeć, wyrczeć, wie ein Hund, iak pies. da dir etwas gefällt, murret ſie, gdy ci ſię co podobna, ona zarał na to mruczy, wyrczy. wir Menſchen murren, wenn jemand der Unſrigen geſtorben iſt, my ludzie mruczemy, gdy kto z naſzych umrze. über etwas murren, mruczeć o co, na co, przeciwko czemu.

Murren, das, *n.* mruczenie, wyrczenie, pomrukiwanie; über etwas, o co.

Murten, Ort in der Schweiz, Murtem, miaſto w Szwaycarach.

Murtener See, *f.* iezioro murteńſkie, pod Murtenem miaſtem.

Mus, *n.* piana, z czego, bryika, rozgotowana iaka rzecz, kleiek gęſty; kleines Gericht deſſelben, kleiek, gęſzcz kleykowaty.

Muſcate, *f.* eine Frucht, muſzkat, *owoc*, orzech muſzkatowy, *połac.* nux myriſtica. was ſoll der Kuh Muſcate? co krowie po muſzkacie.

Muſcatellerbirn, *f.* gruſzka muſzkatowa; vortreffliche, przednika.

Muſcatellertraube, *f.* muſzkatowa iagoda winna.

Muſcatellerwein, *m.* muſzkatela wino; ſchmeckt ſehr wohl, ſmakuie dobrze; erhitzt das Blut, rozgrzewa, zapala krew.

Muſcatenbaum, *m.* drzewo orzechu muſzkatowego, drzewo rodzące gałki muſzkatowe.

Muſcatenblüte, *f.* kwiat muſzkatowy; kwiat, *iednym słowem*.

Muſchel, *f.* muſzelka, ſkorupka, koncha. eine Muſchel aufleſen, ſkorupki, konchy, muſzelki zbierać. eine Muſchel fangen, muſzelki łapać; kleine ſchwarzblaulichte, deren inwendiges Fleiſch man ißt, mała muſzelka, czarnobłękitnawa, w ktorey mięſo będące iedzą, *pofr.* moule, *albo* moucle; *potym*, Art kleiner Muſcheln, die ſich an das Schiff hängen, gatunek małych muſzelek, ktore ſię u okrętow wieſzaią, *albo* do okrętow przypinaią, *pofr.* ſapinette, *f.*

Muſchelfänger, *m.* ten co muſzelki, łowi, co muſzelki poławia.

Muſchelwerk, *n. inaczey*, Schneckenwerk, w konchę układane robota, *albo* konchami wyſadzana. Muſchelinnen, *toż ſamo znaczy*.

Muſe, *f.* Muza, Göttinn der freyen Künſte, bogini, *zmyślona*, Swobodnych Sztuk, ſich mit den Muſen vergnügen, z Muzami ſię zabawiać, z Muzami ſię cieſzyć, pieścić ſię z Muzami, *to ieſt*, nauki lubieć, nauki kochać. er iſt ein großer Feind der Muſen, on ieſt wielkiem nieprzyiacielem Muz, nieprzyiaciel nauk, nielubiący uczonosci.

Muſenberg, *m.* Muz gòra, Parnas, *albo* Helikon, w Grecyi na ktorych Muzy maią, *albo* miały mieſzkanie.

Muſic, *f.* muzyka, kapela, śpiewanie granie; die Wiſſenſchaft, znaiomość muzyki, umieiętność w muzyce. Muſic treiben, muzyką ſię bawić, muzykę umieć. der in der Muſic nicht unerfahren iſt, ktory nie ieſt muzyki niewiadomym. einen in der Muſic informiren, kogo muzyki uczyć, komu muzykę, granie śpiewanie pokazywać; zu Rom lernet ſie niemand von Vornehmen, w Rzymie nikt ſię z godnych ludzi, muzyki nie uczy, *o ſtarym Rzymie mowa.* in der Muſic erfahren, biegły w muzyce, umieiętny w muzyce. dieſes Fräulein verſteht die Muſic recht, ta panna zna ſię dobrze na muzyce, rozumie dobrze należycie; aber das andere verſteht ſie vortrefflich, ale ta druga panna rozumie ią przednie. die Muſic läßt ſich hören, muzyka daie ſię słyſzeć. Muſic machen, muzykę ſprawić, kazać kapeli grać ſpiewać. die Muſic macht den ganzen Ort voll, muzyka całe mieyſce napełnia, całe mieyſce ieſt pełne grania śpiewania. die Muſic erſchallet täglich durch die ganze Nachbarſchaft, muzyka, kapela rozlega ſię, brzmi codziennie, po całym ſąſiedſtwie. des Nachts die Muſic vor der Thüre machen, w nocy przede drzwianu murzykę ſprawiać, grać. vortreffliche Muſic, przednia muzyka.

Muſicaliſch, muzyczny, do muzyki należący. muſicaliſche Noten, muzyczne nuty. muſicaliſches Inſtrument, muzykancki inſtrument.

Muſicant, *m.* muzykant, muzykę umieiący, muzyką żyiący.

Muſiciren, grać, śpiewać, grać, na inſtrumentach muzykalnych. es wird vorher muſiciret, pierwey będą grać, pierwey będzie kapele grać, w przod będzie muzyka.

Muſirt, w moſaikę malowany, w moſaikę dawany.

Muſquete, *f.* muſzkiet, Schießgewehr, broni do ſtrzelania gatunek. Muſquete laden, muſzkiet nabić, nabiiać. die Muſquete los ſchießen, z muſzkietu ſtrzelić, muſzkiet wyſtrzelić. mit einer Muſquete ſchießen, z muſzkietu ſtrzelać.

Muſquetenkugel, *f.* kula do muſzkietu kula muſzkietowa.

Muſquetenſchuß, *m.* ſtrzelenie z muſzkietu, wyſtrzelenie z muſzkietu, z muſzkietu ſtrzelanie.

Muſquetier,

Musquetier, *m.* muſzkieter, żołnierz muſzkietem uzbroiony.

Musqueton, *n.* muſzkiecisko, muſzkiet przykrotſzy.

Muße, *f.* *to co*, Ruhe, wczas, ſpoczynek, odpoczynek, wolny czas, niezabawny czas, pokoy; czas *iednym słowem, to ieſt, w ktorym niemaſz nic do roboty*; gemeine, powſzechny wczas, powſzechny ſpoczynek, pokoy; zu Hauſe, w domu, domowy; vor Gerichte, od ſądow; erlaubte, godziwy, pozwolony. angenehme, gelehrte Muße, przyiemny, uczony wczas, uczony ſpoczynek. erwünſchte Muße, pożądany wczas, pożądany odpoczynek, pożądany pokoy; in der Stadt, w mieście. wenn ich Muße habe, byłem czas miał, byle miałem wolny czas. die Muße im Studiren, czas do uczenia ſię, do zabawiania ſię czytaniem, piſaniem. viele Muße, wiele wczaſu, wiele ſpoczynku. zu viele Muße, nazbyt czaſu, nazbyt ſpoczynku. ſo viel Muße mir geworden, ile czaſu miałem. ſie hat viele Muße zu nähen, ona ma wiele czaſu do ſzycia. ſeine Söhne bringen die Muße in den Winkeln zu, iego ſynowie po kątach czas darmo trawią. die Muße verſchaffen, czas dać. wir können keine Muße bekommen, my nie możemy mieć żadnego czaſu wolnego. die Muße genießen, w czaſu, pokoiu, ſpoczynku używać. eines Muße ſtören, przerywać komu wczas, pokoy mięſzać, przeſzkadzać cudzemu pokoiowi. von allen Dingen die Muße haben, od wſzyſtkich rzeczy mieć ſpoczynek, mieć wolny czas. einem von etwas die Muße zugeſtehen, przyſądzić, komu od czego ſpoczynek, pozwolić komu od czego wczaſu, odpoczynku. ſie haben ein wenig Muße bekommen, ony trochę odpoczynku, czaſu do wczaſowania ſię doſtały. ein jeder verlanget in Muße zu leben, każdy ſobie życzy w pokoiu żyć, w ſpokoynym życiu odpoczywać.

Muſter, *n.* *to co*, Vorbild, wzor, wzorek, przykład; zwierciadło, *czaſem bierze ſię, w tym ſamym ſenſie.* ſich zur Nachahmung ein Muſter vorſtellen, na wzor ſobie co do naśladowania wyſtawić. ſich etwas zum Muſter ſetzen, za przykład, za wzorek ſobie co wziąć. dieſer fromme Menſch iſt ein rechtes Muſter für die andern, ten pobożny człowiek ieſt prawdziwym *zwierciadłem*, dla drugich. in dem Stücke trifft das Bild mit dem Muſter nicht zu, obraz ze ſwoim wzorem ſię w tey ſztuce nie zgadza. der ein Muſter der alten Redlichkeit iſt, ktory, wzorem *zwierciadłem*, ſtaroświeckiey rzetelności ieſt. daher Muſter nehmen, brać zkąd wzor, przykład, wybierać wzorki. von einem ſchlimmen Werke Muſter nehmen, brać z iakiey złey roboty wzor. baue nach meinem Muſter, budny na moy wzor. eines Muſters, einer Art ſeyn, być iednego wzoru, iednego gatunku, *potym.* Muſter, *znaczy*, ein garſtiges, häßliches Frauenvolk, ſtara, baba brzydka.

Muſterer, *m.* Inſpektor w woyſku, Inſpektor porządku woyſkowego.

Muſterherr, *m.* przyganiacz, poprawiacz, obyczayow publicznych.

Muſtern, rewią woyſka czynić, oględywać woyſko w iakiem porządku ieſt, okazywanie czynić woyſko.

Muſterplatz, *f. m.* plac, na ktorym woyſko czyni ſwoie okazywanie, na ktorym rewia, okaz, popis woyſka dzieie ſię.

Muſterrolle, *f.* reieſtr woyſkowy, reieſtr żołnierſkich imion wpiſanych.

Muſterſchreiber, *m.* Piſarz u Horągwi, u kompanii, *poſr.* écrivain, greffier d'une compagnie.

Muſterung, *f.* rewia, woyſka, okazywanie, oględywanie woyſka, popis; eines Regiments, regimentu iakiego. Muſterung des Volkes halten, mieć popis ludu, popis iakiego narodu, albo miaſta, odprawiać.

Muth, *m.* *to co*, Herz und Muth, odwaga, ochota, chęć; myśl, ſerce, *w tymże ſamym ſenſie.* großer Muth, um alle Unglücksfälle beſto geſchickter auszuhalten, wielkie ſerce y zdolne do wytrzymania wſzyſtkich nie pomyślnych przypadkow. großer und tapferer Muth, wielka y mężna odwaga, wielkie y mężne ſerce, wielki y mężny umyſł. hoher und im Unglück geduldiger Menſch, wyſokie y w nieſzczęściu cierpliwe ſerce, wyſoki y w niepomyślności cierpliwy umyſł. ſtandhafter Muth, ſtateczny niewzruſzony umyſł, ſtateczne, niezachwiane ſerce; herzhafter, ſehr hoher, śmiałe y bardzo wynioſłe ſerce. ſtarker Muth und ohne Sorgen, mocny umyſł y bez troſki, mocne y nietroſkliwe ſerce. ſchlechter und nieder-

 trächtiger

trächtiger Muth, błahe y liche ſerce, błahi y lichy umysł. einem großen und ſtarken Muth haben, w kiem mocną y wielką ſprawić odwagę, w kiem mocny y wielki ſprawić umysł, w kiem mocne y wielkie ſprawić ſerce. den Muth erheben, umysł podnieść, ſerce podnieść w górę. den Muth wieder machen, ſerca, odwagi znowu dodać, przywrocić znowu ſerce. den Muth wieder faſſen, nabrać znowu ſerca, nabierać znowu odwagi. den Muth vermehren, przyczynić, powiękſzyć odwagi, ſerca. guten Muth haben, gutes Muths ſeyn, dobre mieć ſerce, dobrego być ſerca. den Muth benehmen, verringern, odwagę komu ſtracić, ſerce komu odiąć, uiąć komu odwagi y ſerca. den Muth fallen, ſinken laſſen, dać odwadze, dać ſercu upadać. er hat keinen Muth, on nie ma ſerca, nie ma odwagi. er bekömmt den Muth wieder, on znowu odwagi nabiera, on znowu przychodzi do ſerca. einem den Muth einſprechen, w kogo odwagę, ſerce wmowić. er hat den ganzen Muth ſinken laſſen, on dał całey ſwoiey odwadze, całemu ſwoiemu ſercu upaść. einen neuen Muth faſſen, nabrać nowey odwagi, nowego ſerca. den Soldaten Muth machen, żołnierzom odwagi dodawać, ſerca dodać. der Feind läßt den Muth ſinken, ſerce nieprzyiacielowi upada, odwaga nieprzyiacielowi, *na dno idzie*. er faßt einen königlichen Muth, on nabiera krolewskiego ſerca, krolewskiey odwagi. das macht ihm den Muth, to mu dodaie ſerca, to czyni w niem odwagę. großen Muth von ſich blicken laſſen, wielkie ſerce po ſobie pokazywać. den Seinigen Muth zum Fechten machen, ſwoim ſerca, odwagi, do bitwy dodawać. wie iſt ihm zu Muthe? iakiego umysłu ieſt? iakiey myśli? iakiego ſerca? der Muth vergeht ihm, odpada go odwaga, odpada go dobre ſerce. der Muth iſt ihm vergangen, ominęła go odwaga, ominęło go dobre ſerce, odpadła go odwaga, odpadło go dobre ſerce. deſſen Muth vergrößert dieſes ſehr, to mu bardzo wiele odwagi przyczynia, to mu bardzo wiele ſerca dodaie. er hat großen Muth zu allen, on ma wielką chęć do wſzyſtkiego. den Muth einander zuſprechen, machen, odwagę czynić, w ſobie, wzaiemnie, wzbudzać dobre ſerce w ſobie, między ſobą wzaiemnie. einen ziemlich den Muth nehmen, uymować komu trochę odwagi, powoli tracić w kiem ſerce, ochotę. auf eines Zureden den Muth faſſen, na czyią mowę, chęci, odwagi, ſerca nabrać. bey ſchlechtem Zuſtande wird der Muth klein, w nędzney niedoli; odwaga tanieie, odwagi ubywa.

Muthig, odważny, ſerdeczny für odważny, ochotny, nie zatrwożony. muthiger und tapferer Mann, odważny y ſerdeczny mąż. muthig ſeyn, być odważnym, chętnym, ſerdecznym. ſie ſind muthig geworden, oni byli odważnemi, niepomięſzanemi, ſerdecznemi.

Muthig, *adv.* odważnie, śmiało, ſerdecznie, ochotnie; etwas aufführen, czego dokazywać, co odważnie czynić. ſich muthig wehren, ſerdecznie ſię bronić; auch ſaget man, ſerdecznego ſię bronić. muthig den empfangenen Giftbecher austrinken, odebrany z trucizną kielich odważnie wypić. muthig etwas thun, czego odważnie dokazywać, co odważnie, z dobrym ſercem czynić.

Muthigkeit, *f.* odwaga, ſerdeczność, śmiały umysł, ſerdeczny umysł, ſerce, ochota, niezmięſzanie umysłu. einige Muthigkeit gehöret darzu, do tego trzeba nie co ſerdecznego umysłu. man ſagt im Polniſchen, ſerdecznie ſię potykał, ſerdecznie ſię bił, ſerdeczny do korda, ſerdeczny żołnierz, ſerdeczny kawaler z niego, *to ieſt*, z odwagą mężnym ſercem, z męſtwem; man ſaget auch in dieſem Verſtande, ſerdyt, *to ieſt*, mężny śmiały odważny.

Muthiglich, odważnie, ſerdecznie, śmiało, ochotnie, z chęcią.

Muthmaßen, miarkować, domyślać ſię, dochodzić, dociekać, przenikać, zmiarkować, pomiarkować, dociec, domyślić ſię, przeniknąć; wohl, dobrze; übel, źle; ſcharfſinniger Weiſe, byſtromyślnym, dowcipnym, ſpoſobem. nach dem Schiffe muthmaßen, wie viel ihrer ſeyn müſſen, po okręcie miarkować, wiele ludzi muſi na niem być; daß einer zu Rom ſey, domyślać ſię y przenikać, że kto w Rzymie ieſt; was für Wetter ſeyn werde, dociec, poznać co za czas będzie. ich weiß nicht, was ich muthmaßen ſoll, ia nie wiem czego ſię mam domyślać. aus dem Geſichte muthmaßen, was einer für einen

einen Muth habe, z twarzy miarkować iakie kto serce ma. aus einer Sache muthmaßen was zukünftig seyn, z pewney rzeczy pomiarkować co ma być na potym. so viel ich aus der Sache selbst gemuthmaßet, iak wiele ia z rzeczy samey, pomiarkowałem, doszedłem.

Muthmaßlich, domyślny, *pass.* czego się można domyśleć, dociec, poznać.

Muthmaßlich, *adv.* na domysł, domysłem, domyślaiąc się, dociekaiąc.

Muthmaßung, *f.* domysł, dociekanie, dochodzenie, miarkowanie, domyślanie się, pomiarkowanie, zmiarkowanie, poznawanie, poznanie, doście, dociecżenie, domyślenie się; gute, dobre; glaubliche, podobne do wiary; schwere, ciężkie, trudne; leichte, łacne, snadne; schlechte, letkie; deutliche, iasne; wahrscheinliche, podobne do prawdy; wahre, prawdziwe; gewisse, pewnę. auf eine Muthmaßung ankommen, o czym tylko domysł iest, czego się, tylko domyślać można. Muthmaßung geben, dać do domyślania się, na domysł tylko myśleć. durch die Muthmaßung geführt werden, za domysłem tylko iść, domysłu się ieno trzymać. durch Muthmaßung etwas abnehmen, na domysł czego dochodzić, domysłem czego dociekać. die Muthmaßung fassen, miarkowanie czynić, dociekaniem przenikać. in seiner Muthmaßung fehlen, mylić się na swoiem, *albo* w swoiem domyśle, zawodzić się na swoim miarkowaniu, na swoiem domyślaniu się, zawieść się na swoiem dociekaniu, zwieść się na swoiem dochodzeniu, dościu.

Muthwille, *m.* swawola, swywola, rozpusta, płochość. offenbaren Muthwillen hinter sich haben, mieć oczywistą w sobie rozpustę, swywolą. eines Muthwillen brechen, unterdrücken, czyią rozpustę poskromić, przytłumić. für eines Muthwillen etwas erhalten, od czyiey rozpusty, płochości, co zachować. den Muthwillen mit Fäusten steuren, rozpustę pięściami poskromić. der Muthwille hat ihn darzu angetrieben, rozpusta go do tego przywiodła. einen im Muthwillen nicht bestärken, nie pobłażać czyiey rozpuście.

Muthwillig, rozpustny, rozpusny, swawolny, swywolny. muthwillige Jungen, swawolni chłopcy. muthwillige Jugend, swawolna, rozpustna, młodzież; im Schabernacken, w zaczepianiu, w draźnieniu, w dawaniu okazyi, zaczepki, płocha młodzież. muthwillig seyn, płochym, rozpustnym być.

Muthwilligkeit, *f.* swawola, swawolność, rozpustność; swywolowanie, swawolowanie, *może być wzięte w tym samym sensie.*

Muthwilliglich, swawolnie, rozpustnie, swywolnie, z rozpustą, ze swywolą; leben, żyć; etwas thun, co swawolnie, *albo* ze swywoli czynić.

Mutter, *f.* matka; sehr gute, nader dobra. elende Mutter, mizerna, biedna matka. klagende und niedergeschlagene Mutter, utyskuiąca, y strapiona, skłopotana matka; vor Begierde und Bosheit ganz blinde, od chciwości y złości wcale ślepa, *albo* chciwością y złością wcale zaślepiona matka; boshafte, niezbożna; vortreffliche und rühmliche, zacna y sławna, z honorem żyiąca; die die Kinder immer sollen ehrerbietig halten, matka ktorą dzieci powinny zawsze szanować; feindselige, nieprzyiazna; redliche, rzetelna; die dem Söhnchen in seinen bösen Dingen überhilft, ktora synaczkom do niecnot pomaga. bekümmerte Mutter, troskliwa matka; leutselige, ludzka; gestorbene, zmarła, niebosżka; swiętey pamięci *za też samo co* zmarła; unglückselige, nieszczęśliwa. alte Mutter, stara, letnia, w latach. eine für seine Mutter erkennen, und sie also nennen, ktorą za swoię matkę uznawać, y matką ią nazywać. eine Mutter mit einem andern haben, mieć iednę matkę z kiem drugim, *albo* być iedney matki z kiem drugim. das ist meine Mutter, to iest moia matka. aller Künste Mutter ist die Weltweisheit, wszystkich sztuk matka iest Filozofia, *czyli* świata znaiomość. als seine Mutter ehren und lieben, iako swoię matkę szanować, y kochać. wer ist deine Mutter? kto iest twoia matka? der eine Mutter mit einem andern hat, kto ma iednę matkę z drugiem, heißet *nazywa się* przyrodni brat. der noch seine Mutter hat, ktory ma ieszcze swoię matkę.

Mutterbeschwerung, *f.* choroba maciczna, choroba macice.

Mutter Bruder, *m.* brat matczyn; *w pokrewieństwie,* dzieciom siostry wuy.

Mutterkraut, *n.* maruna, ziele pewne; gesundes, zdrowe.
Mutterleib, *m.* żywot macierzysty, żywot macierzyński.
Mutterkalb, *n.* niedonoszony płod, kawał tylko ciała na świat wydany, niewczesny bardzo płod.
Mutterlos, bez matki, der keine Mutter hat, ktory nie ma matki, und nicht ktory nie ma żadney matki.
Muttermilch, *f.* macierzyste mleko, macierzyńskie mleko.
Mutternackend, golusieńki iak go matka urodziła.
Mutterpferd, *n.* klacz, kobyła, źrebieta rodząca, macierz.
Mutterpferdchen, *n.* klaczka, kobyłka; zweyjähriges, dwa lata icy.
Mutterschwein, *n.* świnia maciora co prosięta miewa.
Mutter Schwester, *f.* siostra matczyna, *w pokrewieństwie* ciotka z matki.
Muttersprache, *f.* macierzysty ięzyk, oyczysty ięzyk; rodowity ięzyk. Muttersprache reden, gebrauchen, macierzystego ięzyka zażywać; macierzystym ięzykiem mowić. Muttersprache nicht mehr reden wollen, niechcieć więcey mowić macierzystym ięzykiem. Muttersprache ist dadurch in Abgang gekommen, oyczysty ięzyk przez to zaginął, przepadł, oder wird bald in Abgang kommen, albo w krotce przepadnie y zaginie. Muttersprache, *znaczy także* naypierwszy ięzyk, *toż samo co wyżey,* rodowity ięzyk, ktory od inszego niepochodzi.
Muts, *m.* der keinen Schwanz hat, kurta, ktory nie ma ogona, bez ogona, kusy, kusielec; *przysłowie żartem,* tak dobry kusy iak y ten co ogona niema.
Mylord, *m.* Iaśnie Wielmożny Pan, Iaśnie Oświecony Pan, *w Angielskim znaczy,* ein Herzog, Graf oder Baron in England.
Myrrhem, *m.* ein Saft, sok pewny mirrowy. von Myrrhen, z mirry.
Myrrhensaft, *m.* sok mirrowy, z mirry robiony, *albo* essencyia z mirry.
Myrthe, *f.* eine Frucht, mirt, owoc pewny.
Myrthenbäumchen, *n.* mirtowe drzewko. von Myrthen, z mirtu, mirtowy. voll Myrthen, pełny mirtu. wie Myrthen, iak mirt, do mirtu podobny. mit Myrthen angemacht, mirtem przyprawny, mirtem zaprewny, mirtem zaprawiony.
Myrthenblatt, *n.* list mirtowy, liście mirtowego drzewa.
Myrthenessen, *n.* iedzenie mirtem zaprawne, potrawa, z mirtową zaprawą.
Myrthenkranz, *m.* wieniec mirtowy, wieniec z mirtu uwity.
Myrthenöl, *n.* oley mirtowy, oley z mirtu wyprowadzony, wyciągniony.
Myrthenwald, *m.* mirtowy gay, mirtecina, mirtocina, mertecina.
Myrthenwein, *m.* wino mirtem przyprawione, w ktorym mirt iest.

N.

NAA

N, oder n, dreyzehenter Buchstab im deutschen Alphabet, trzynasta litera w Niemieckim alfabecie, N, albo n, *bez spadkowania.*
Naat, *f.* szew; feine, cienki; grobe, grubi; mit Seide, iedwabiem dawany. die Näthe ausklopfen, szwy przygładzić, przyprasować.
Nabal, ein Mannsnamen, Nabal, imię męszczyzny.
Nabe, *f.* Theil eines Wagenrades, wodurch die Achse geht, piasta, część wozowego koła, przez ktorą oś przechodzi, oder das Mittelstück eines Rades, albo śrzednia sztuka koła, sam śrzodek koła.
Nabel, *m.* ein Theil des Leibes, pempek pępek, część brzucha. zum Nabel gehörig, do pempka należący, *adj.*

NAB

pempkowy. wie ein Nabel, iak pempek, *adj.* pempkowaty, pępkowaty.
Nabelbruch, *m.* pempka przepuknienie, pempkowa przepuklina.
Nabelkraut, *n.* rzęsa wietrzna, *ziele;* pokrywczki, przylławeczki, *zioła pewne temi imionami nazwane.*
Nabelschnur, *f.* sznureczek pempkowy, z ktorym się dzieci rodzą.
Nabenloch, *n.* otwarcie w piaście, okno w piaście, piasty otwor.
Naboth, Mannsnamen, Nabot, imię męszczyzny.
Nach, po, za; *po znaczące to co* podług według, w, we, po tym. nach einigen Jahren, w kilko lat po tym, *albo* po kilku leciech. nach Erbauung der Stadt, po wybudowaniu miasta. das Recht, dessen sich die Leute nach solchem

chem Gesetze bedienen können, prawo, ktorym się ludzie po tey ustawie maią rządzić. nach dem Alexander ist Mithridates der größte König gewesen, po Alekſandrze, naywiękſzym Krolem był Mitrydates. nach zweyen Jahren habe ich mich zurück begeben, we dwa lata powrociłem. als wenig Tage hernach Ennius zu dem Nasica kam, gdy w kilka dni potym Ennius do Nazyki przyſzedł. nach dem ersten Januar wollen wir dessen Drohungen zunichte machen, po pierwſzym dniu Stycznia, my groźby iego w niwecz obrocemy. nach dem Comitis wird davon im Rathe gehandelt werden, po Seymie będzie o tym w Senacie rada. nach Gott kann ein Mensch dem andern insonderheit nützlich seyn, po Bogu może człowiek drugim ludziom w ſzczegulności być pożytecznym. nach dir ist mir nichts lieber als die Einsamkeit, po tobie nic mi milſzego niemaſz iak osobność. ich will dir Zeugen geben nach deinem Gutdünken, ia ci chcę świadkow postawić kiedy tego zechceſz, *podług* twoiey woli. nach der Natur leben, *podług* wrodzonego rozumu żyć. einem nach den Gesetzen den Besitz einräumen, komu *według* praw dać possessyią. nach einem gehen, iść *za* kiem. nach solchem Tage ist der Nordwind gegangen, po tym dniu połnocny wiatr nastał. nach seinem Bürgermeisteramte ist er in Gallien gegangen, po odprawionym urzędzie swoiego Konſulatu, do Gallii odiechał. nach dem dritten Januar werden sie kein Gericht halten, po trzecim dniu Stycznia żadnych sądow mieć nie będą. nach eines Willen etwas ausführen, według cudzey woli co sprawić. nach eines Willen sich aufführen, *po* czyiey woli chodzić. nach der Reihe etwas nachsagen, prządkiem co powiadać. nach der Vorschrift der Weltweisheit, według przepisu Filozofii. nicht nach meinem Willen, nie *po* moiey woli. nach Herzens Wunsch, *po* myśli, iak sobie kto sercem życzy. der hundertste Tag nach Clodii Tode, setny dzień po śmierci Klodyuſza. nach Verwaltung seiner Bedienung, po sprawowaniu swoich urzędow. alles nach eines Rathe thun, wſzystko czynić podług czyiey rady. nach aller Meynung, podług wſzystkich zdania; *za* wſzystkich zdaniem. nach der hergebrachten Weise einen Stuhl setzen, podług wniesionego zwyczaiu krzesło stawiać. nach genommener Abrede, według przyięty umowy, za przyiętą umową. einen nach Würden loben, kogo podług iego godności, *iak godzien iest*, ohwalić. nach der Meynung des gemeinen Volks, podług mniemania pospolitego gminu. nach der Sachen Beschaffenheit, podług sporządzenia rzeczy, iak rzecz sama każe, według okoliczności rzeczy. einen nach seinem Vermögen vertheidigen, kogo podług swoich dostatkow bronić. nach seiner Gewohnheit kürzlich davon reden, podług swoiego zwyczaiu krotko o czym mowić. das übrige wirst du, deiner Klugheit nach, erwegen, ostatek podług twoiey roztropności zważyſz. nach deiner Gewohnheit gegen mir, podług twoiey przychylności ku mnie. der Zeit nach, nach dem itzigen Zustande der Zeit, podług czasu, podług ninieyſzego stanu czasow. nach dem Winkelmaße, *pod* węgielnicę, *pod* miarę węgielniczą. sich nach eines Wink und Willen richten, podług czyiey woli sprawować się, po czyiey woli wſzystko czynić. einem nach dem Maule reden, z kiem podług iego woli mowić. nach der Länge theilen, w zdłuż, *albo* podług długości dzielić. nach demselben Briefe ist sofort deiner hergelesen worden, po tym samym liście, był twoy zaraz czytany. im dreyhundert und zehenten Jahre nach Erbauung der Stadt Rom, we trzysta dziesięć lat po wystawieniu Rzymu; *to co* do, nach Berlin, nach Posen zu gehen, do Berlina, do Poznania mieć iechać; *to co* ku, nach dem Mittage zu, ku południowi, ku południowey stronie. nach Italien zu, ku Włochom. nach deiner Weisheit, podług twoiey mądrości. nach deiner Klugheit, podług twoiey roztropności; *znaczy także to co:* Gott hat uns nach seiner Barmherzigkeit geholfen, Bog nas ratował z miłosierdzia swoiego. nach und nach, powoli, ist die Gewohnheit verloschen, zwyczay ustał powoli, powoli zwyczay był zniesiony. nach und nach vergehen, powoli miiać, powoli powoli przemiiać, zwolna, *iakoby* na palcach, zur Sache selbst schreiten, do samey rzeczy przystępować. nach und nach verschwinden, powoli cienczeć, cienkim się stawać. nach und nach einen auf seine Seite kriegen, powoli kogo na swoie stronę prze-

przeciągnąć, powoli powoli na swoię stronę kogo namowić. nach und nach einem nach dem Leben trachten, powoli nieznacznie na czyie życie zchodzić. nach und nach einem nach der Kehle stoßen, powoli na czyi kark godzić; mit dem Degen nach einem hauen, ciąć kogo w karg, *iakoby* za karg. nach etwas schießen, strzelać za czym. nach dem, nach diesem, po tym; za tym. nach geleistetem Eide gieng man auseinander, po wykonaney przysiędze, rozeszli się z kupy.

Nachäffen, udawać kogo, to iest, pokazywać, iak kto co czyni.

Nachäffen, das, *n.* udawanie kogo, ustawanie czyich spraw, czyich iestów.

Nachäffer, *m.* udawacz, co inszych iak co czynią udaie, *częstokroć* wyśmiewaiąc, udawca cudzych postępkow.

Nachäffung, *f.* udawanie złośliwego, kogo, pokazywanie iego spraw.

Nachahmen, naśladować, wyrazać, *w tym że samym sensie*; vollkommen, doskonale; verkehrt, przewrotnie; rühmlich, sławnie; fleißig, pilnie; mit allem Bemühen, z wszelką troskliwością; besonders, osobliwiey. einem in einer Sache nachahmen, kogo w iakiey rzeczy naśladować. eines Thaten nachahmen, praw naśladować czyich, podobnież czynić sprawy. in oder mit den Worten dem Alterthume nachahmen, w słowach, *albo* słowami, starożytności naśladować. dem Leben und der Gewohnheit des Vaters nachahmen, życia y zwyczaiu oycowskiego naśladować, podobnież żyć y czynić iak oyciec. eines Geschicklichkeit nachahmen, czyiey sposobności, sprawności naśladować. eines Versen nachahmen, czyich wierszow naśladować. eines Sitten nachahmen, czyich naśladować obyczaiow, podobneż mieć obyczaie. die Alten nachahmen, naśladować staroświeckich ludzi. den Königen, den Fürsten nachahmen, Krolow, Kśiążąt naśladować. den Rednern im Reden nachahmen, mowcow naśladować w mowieniu. den Griechen nachahmen, Grekow naśladować. den Athenienfern im Reden nachahmen, Ateniianow w wymowie, *albo* w Krasomostwie nąśladować.

Nachahmen, das, *n.* naśladowanie, potrafienie, udanie, wyrażenie kogo czego; der Reden, wymowy; der Sitten, obyczaiow.

Nachahmer, *m.* naśladowca, naśladownik, dessen ist er, on iest iego naśladowcą. er ist ein fleißiger Nachahmer seiner Vorfahren, on iest pilnym naśladowcą swoich przodkow. er verlanget der Erfindungen eines andern Nachahmer zu seyn, on pragnie być naśladwcą wynalazkow kogo inszego. berühmter Nachahmer seines Vaters, sławny naśladownik swoiego oyca; des Lobes, chwały. er wird meiner Studien Nachahmer seyn, on będzie naśladownikiem, moich nauk.

Nachahmerinn, *f.* naśladowniczka, naśladowczyna; der Tugend, cnoty; des Guten, dobrego, w dobrym; des Ruhms, czyiey sławy, naśladowniczka czyia w sławie; w honorze. große Nachahmerinn ihrer Mutter, wielka naśladowczyna, swoiey matki. verkehrte Nachahmerinn der Tugend, przewrotna cnoty naśladowniczka źle naśladuiąca cnotę.

Nachahmung, *f.* naśladowanie; przeymowanie *w tym samym sensie*; potrafianie, potrafienie. verkehrte Nachahmung, przewrotne naśladowanie. betrügliche Nachahmung der Tugend, zwodzicielskie naśladowanie cnoty; zdradliwe udawanie y przeymowanie cnoty dem Nachahmer gefährliche Nachahmung, dla naśladowcy niebezpieczne naśladowanie. viele schöne Nachahmungen der Kunst eines andern, wielkie, piękne naśladowanie, *albo* wiele pięknego naśladowania, sztuki kogo drugiego, piękne potrafienie sztuki czyiey. Nachahmung der Thaten der besten Leute, naśladowanie uczynkow naylepszych ludzi. sich durch die Nachahmung etwas zuwege bringen, naśladowaniem co potrafić, czego dokazać, co udać, naśladowaniem co wyrazić. einen Fehler durch eines Nachahmung begehen, błąd iaki naśladowaniem kogo popełnić. etwas albernes aus einer verkehrten Nachahmung annehmen, co głupiego przeiąć przewrotnym drugiego naśladowaniem. tadelhafte Nachahmung der bösen Leute, naganne naśladowanie ludzi złosliwych.

Nacharten, wrodzić się, być podobnym z urodzenia; dem Vater, wrodzić się w oyca. er hat seiner Mutter nachgeartet, on się w swoię matkę wrodził, do swoiey matki z urodzenia podobny iest. ein Bruder artet dem andern nach, ieden brat, wradza się w drugiego.

giego. dem Vater nicht nacharten, w oyca się nie wrodzić. die jüngste Schwester artet oft den ältesten nach, naymłodsza siostra częstokroć wrodzi się w naystarszą, naymłodsza siostra iest wrodzeniem się podobna do naystarszey. nicht alle Kinder Arten ihren Aeltern nach, nie wszystkie dzieci wradzaią się w swoich rodzicow; nie wszyscy bywaią podobni swoim rodzicom.

Nacharten, das, *n.* wradzanie się, w kogo, wrodzenie się, w kogo, w co.

Nachartung, *f.* wradzanie się, wrodzenie się, w co, w kogo. vortrefliche und genaue Nachartung des Sohnes dem Vater, przednie y dokładne wrodzenie się syna w oyca; dokładne y przednie syna podobieństwo do oyca.

Nachbar, *m.* sąsiad, samsiad; nähester, nayblizszy; leichtsinniger, swywolny, ladaco. sie sind böse Nachbarn, oni są złemi sąsiadami. einen rechtschaffenen Menschen zum Nachbar haben, iakiego podściwego człowieka mieć sąsiadem. dem Lande nach, podług kraiu, *mowi się* pograniczny, przygraniczny, und auch samsiad, sąsiad.

Nachbarinn, *f.* sąsiadka, samsiadka; freundliche, przyiacielska; gute, dobra; feindliche, nieprzyiaciołka sąsiadka.

Nachbarlich, sąsiedzki, samsiedzki. nachbarliches Uebel, samsiedzkie złe. nachbarliche Kriege, samsiedzkie woyny. nachbarliche Städte, samsiedzkie miasta. nachbarliche Landgüter, samsiedzkie dobra, w sąsiestwie leżące. nachbarliche Freundschaft, sąsiedzka przyiaźń.

Nachbarlich, *adv.* po samsiedzku, po sąsiedzku, iak sąsiad, ia samsiedzi, iak w samsiedzwie.

Nachbarschaft, *f.* samsiedstwo, sąsiedstwo, der Wohnung nach, podług mieszkania. in unserer Nachbarschaft, w naszym samsiedzstwie; der Wohnung, Rechte und Bekanntschaft nach, podług meszkania, praw y znaiomości. Zeichen das der Nachbarschaft bekannt ist, znak ktory samsiedstwu wiadomy iest. man hört in der ganzen Nachbarschaft nichts als lauter Musik, w całym sąsiedstwie niesłychać nic tylko muzykę. der Vornehmste in dieser Nachbarschaft, nayzacnieyszy w tym sąsiedstwie. in der Nachbarschaft leben, w samsiedstwie żyć. wegen der Nachbarschaft ganze geschlagene Tage bei einander seyn, dla sąsiedstwa, całe dni z sobą przebywać, przesiadywać; den Feldern, Lände u. d. g. nach, *znaczy* pogranicze, przygranicze; *f. n.* ein Alter aus der Nachbarschaft, starzec pewny z samsiedstwa. Courtisane aus der Nachbarschaft, nieżądna kobieta z samsiedstwa.

Nachdem, potym, iak, gdy, iak iuż, gdy iuż. nachdem ich gekommen bin, iak przyszedłem. nachdem du aber fortgereißet bist, iakeś ty był precz odiechał. nachdem er nichts von den armen Leuten erpressen können, gdy iuż nie mogł nic z ubogich ludzi wycisnąć. den eilften hernach, nachdem ich von dir gegangen bin, iedenastego dnia, iąk od ciebie odiochałem. es hat sich zugetragen nachdem ich den Brief an dich ergehen lassen, trafilo się potym iakiem list do ciebie posłał. im vierten Jahre, nachdem er verjagt worden, w czwartym roku potym, iak wygnany był. nachdem er den Hahn krähen gehört, iak usłyszal że kur pieie. nachdem du diese Bücher herausgegeben, habe ich weiter von dir nichts erhalten, potym iak wydaleś te książki, nic więcey od ciebie nie miałem. nachdem ich von Rom abgereiset, habe ich keinen Tag unterlassen, iakem z Rzymu wyiechal, żadnego dnia nie opuściłem. nachdem er seinen Besuch bey mir abgeleget, ist er von Rom weggegangen, iak mi tylko wizytę oddał, tak zaraz z Rzymu wyiechał. nachdem ich in Africa gekommen, gdy ia do Afryki przyiechałem. nachdem ich lange genug damit zu thun gehabt, habe ich mich wieder nach Rom gemacht, gdym się długo bawił maiąc co do czynienia, znowu się wybrałem do Rzymu. nachdem sie die Noth von mir trennet, gdy ią potrzeba odemnie oddala; *znaczy to co* po; nachdem er solche Rede gehalten, po mianey takiey mowie. nachdem er mit der Armee über dem Fluß gesetzet, on po przeprawionym woysku za rzekę. nachdem er auf gleiche Weise die Bagage vorweg geschickt, marschirte er selbst auch aus, po wyprawionych przed sobą, pierwey bagażach, sam także pomaszerował.

Nachdenken, myśleć nad czym, rozmyślać, rozważać, uważać. er denkt ganz allein seinen Anschlägen nach, on wcale tylko o swoich zamysłach myśli,

swoie

ſwoie projekta rozważa; oń ſam myśli nad ſwoiemi tylko zamysłami, ſam ſobą ſwoie tylko rozmyśla zamysły; tylko ſwoie rozważa zabiegi. einem Dinge nachdenken, myśleć nad iaką rzeczą, myśleć o iakiey rzeczy; rozważać iaką rzecz, myślą rzecz rozbierać iaką. ich habe mit Fleiß dieſer Lebensart nachgedacht, ia z pilnością nad tym ſpoſobem życia myślałem; ia pilno *rozmyślałem, rozważałem* ten ſpoſob życia. denke nach, was in der Sache verſehen iſt, uważay, co w tey rzeczy zgrzeſzono; *myśl* w czym w tey rzeczy nieoſtrożnie poſtąpiono.

Nachdenken, das, *n.* myślenie, nad czym, rozmyślanie, rozważanie, uważanie czego.

Nachdenklich, dowcipny, byſtry, przenikaiący, rozważny, rozmyślny, uważny, węzłowaty, ſuptelny, przenikliwy. der ein gutes Nachdenken hat, ktory ma, dobry dowcip; *także* nachdenklich, *znaczy* uwagi potrzebuiący, nad czym potrzeba dobrze pomyśleć. das auch gutes Nachdenken erfordert, co także dobrego dowcipu wymaga, co potrzebuie dobrego rozmyślenia, ich habe dieſen nachdenklichen Menſchen geſehen, ia widziałem tego byſtrego ſuptelnego, dowcipnego, rozmyślnego, przenikaiącego człowieka. der Anfang dieſer Sache iſt ſehr nachdenklich, początek tey rzeczy ieſt wielkiego dowcipu y uwagi potrzebuiący. nachdenkliche Sprüche, ſuptelne, dowcipne powieści. ſie iſt nachdenklich in ihren Ausſprüchen, ona ieſt w powieściach ſwoich ſuptelna. nachdenklich im Reden, ſuptelny y przemyślny w mowieniu. nachdenklicher und kurzer Spruch, ſuptelna a krotka powieść, krotka a węzłowata powieść. nachdenkliche Rede, węzłowata mowa.

Nachdenklich, *adv.* byſtro, ſuptelnie, dowcipnie, węzłowato, przenikliwie, rozmyślnie, uważnie, przemyślnie, wymyślnie, z *konceptem*. dieſes Fräulein antwortet nachdenklich, ta panna ſuptelnie, byſtro, odpowiada. ihr habt viel nachdrückliches geredet, wy wiele mowiliście dowcipnie y rozważnie. niemand ſchreibt davon nachdenklicher als jener, nikt o tym rozważniey nie piſze iak tamten. er hat davon nachdenklich genug geſchrieben, on o tym dosyć ſuptelnie piſał. das Kind antwortet nicht nachdenklich, to dziecię, nie odpowiada uwanie.

Nachdenkung, *f.* myślenie, myśl, rozmyślanie, dowcip, piſtrość umysłu, ſuptelność, uwaga, przemysł, *koncept*, rozważanie, przemyślanie.

Nachdruck, *m.* waga, *to co* Wichtigkeit, ważność, moc; *to co* Wirkung, ſkutek, ſkuteczność, *to co* Anſehen, powaga. Nachdruck der Worte, tęgość słowa, moc w słowie. deſſen Anſehen hat Nachdruck genug in dieſer Sache bey ihnen, iego powaga ma dosyć ważności, w tey rzeczy u nich. deine Briefe haben groſſen Nachdruck bey mir, twoie liſty maią wielką wagę u mnie. groſſen Nachdruck zu etwas haben, mieć wielką wagę w czym. ihr habt einigen Nachdruck beym Könige, wy macie, nieiaką wagę u Krola. das hat keinen Nachdruck in meinem Handel, to nie ma żadney wagi w moim intereſie. ſein Rede hatte großen Nachdruck im Rathe, iego mowa miała wielką wagę w Senacie. dieſer Umſtand hatte groſſen Nachdruck in dem Kriege, ta okoliczność ieſt wielkiey wagi na woynie. die Kunſt die Gedanken auszudrücken hat großen Nachdruck im Reden, ſztuka myśli wypowiedzenia, ma wielką wagę w mowieniu. ohne Nachdruck, bez wagi, bez mocy, bez ſkuteczności. Worte ohne Nachdruck, słowa bez ſkutku, bez ważności słowa, nic nie ważące słowa, nie maiące ſkuteczności słowa. er hat den berühmten Feldherrn ohne Nachdruck gelobet, on sławnego Hetmana chwalił słowami wagi nie maiącemi. eine ſo wichtige Sache muß mit allem Nachdrucke behandelt werden, tak ważny interes muſi być z wſzelką wagą traktowany. der junge Edelmann thut alles mit einem gewiſſen Nachdrucke, ten młody Szlachcic czyni wſzyſtko z iakąś powagą, z iakąś ważnością, albo ſkutecznością, ma w czynieniu wielką wagę.

Nachdrucken, nalegać, naſtawać, naglić, naciſkać; mit dem Finger, palcem; *to co* przedrukować. ein Buch nachdrucken, książkę z cudzą krzywdą przedrukować. man hat ſchon manche Bücher nachgedruckt, nie ktore iego książki przedrukowano; *rozumiey* z krzywdą nakładnika, przedrukowano *zdradliwie* kilka iego książek. drucke nicht nach, nie naciſkay.

Nachdruck

Nachdrucken, das, *n.* naciskanie, naciśnienie, zdradliwe przedrukowanie.

Nachdrücklich, ważny, ciężki, ciężący, mocny, skuteczny, ważność maiący, wagę maiący, tęgi, *patetyczny*, *energiczny*. das eine Sache wohl ausdrückt, co rzecz iaką dobrze wyraża, wyraźny, wyraźliwy; *to co* bewegend, beweglich, poruszaiący, wzbudzaiący; vom Styl, o stylu; kräftig, mocny, węzłowaty. nachdrückliches Wort, ważne, ciężkie słowo, przerażaiące poruszaiące słowo. er brauchet nachdrückliche Worte im Schreiben, on zażywa ważnych y pobudzaiących słow w pisaniu. nachdrückliche Reden vieler guten Bürger, ważne y poruszaiące mowy wielu dobrych obywatelow; haben viel zuwege gebracht, wiele sprawiły. er macht mit gründlichen Gedanken seine Reden gar nachdrücklich, on gruntownemi myślami czyni swoię mowę wcale ważną y skuteczną,

Nachdrücklich, *adv.* znacznie, ważno, tęgo ciężko, poruszaiąco, pobudzaiąco, wyraźnie, wyraźliwie. einen nachdrücklich vertheidigen, kogo skutecznie, tęgo, mocno bronić. er hat seinen Feind nachdrücklich angeklagt, on swoiego nieprzyiaciela mocno oskarżał. wir beschweren uns nachdrücklich über das große Unrecht unserer Feinde, my utyskuiemy ciężko, na tę wielką niesprawiedliwość naszych nieprzyiacioł.

Nachen, *f.* ein kleines Fahrzeug auf dem Wasser, łodź, barka, niewielki statek do pływania, naczynie małe na wodzie.

Nacheiferer, *m.* przeciwnik, rownać *w czym* chcący, o toż samo zabiegaiący; des Lobes eines andern, być przeciwnikiem chwały cudzey, chcieć kogo rownać w chwale iego, być zabiegaiącym o rowną chwałę, einen zum Nacheiferer haben, kogo mieć przeciwnikiem, rownać chcącym, o toż samo zabiegaiącym. mein Nacheiferer ist weit von meinem Lobe, moy przeciwnik iest daleko od moiey chwały. einen ehrlichen Nacheiferer bekommen, zacnego przeciwnika dostać, godnego mieć przeciwnika, rownać chcącego.

Nacheiferinn, *f.* przeciwniczka, rownać chcąca, o toż samo zabiegaiąca. fleissige Nacheiferinn der Tugend, pilno w cnocie rownać chcąca; der Ehre, pilno o ten sam zabiegaiąca honor.

Nacheifern, przeciwić się, naśladować, chcieć rownać, o toż samo starać się, zabiegać. einem nacheifern, komu przeciwiać się, kogo chcieć rownać. eifere dem Besten immer nach, chciey rownać zawsze naylepszych, naśladuy zawsze naylepszych.

Nacheifern, das, *n.* przeciwienie się, w czym, rownać chcenie, o toż samo zabieganie.

Nacheiferung, *f.* przeciwienie, rownać chcenie, o toż samo zabieganie. eines Dinges, o iaką rzecz.

Nacheilen, prześladować, gonić, einem, kogo, gonić za kiem. einem zu Wasser und zu Lande nacheilen, kogo y morzem, y lądem prześladować, gonić, nie dać komu pokoiu y na morzu y na lądzie. eile ihm hefftig nach, goń za niem tęgo, mocno.

Nacheilen, das, *n.* prześladowanie, gonienie, za kim, *albo* kogo; niedanie pokoiu.

Nacheilung, *f.* prześladowanie, gonienie, niedanie pokoiu, obracanie.

Nacheinander, wciąż, iedno po drugiem, setzen, układać, kłaść. er setzet seine Ducaten nacheinander, on układa swoie dukaty wciąż ieden po drugim. nacheinander etwas hersagen, iedno po drugiem wciąż co powiadać, wygadywać. der Gast hat alle Umstände dieses Zufalls nacheinander erzehlt, gość, wszystkie okoliczności tego przypadku wciąż opowiedział. was hast du so viel Tage nacheinander gethan? coś ty przez tak wiele dni wciąż czynił? drey Tage nacheinander, trzy dni wciąż. zwanzig Jahre nacheinander etwas lernen, dwadzieścia lat wciąż czego się uczyć; die Weisheit von Plato, Filozofii od Platona.

Nacherndte, *f.* pożnienie, *f. n.* kłoskow zbieranie; im Felde, w polu; im Weinberge, w winnicy, iagod zbieranie po winobraniu.

Nachessen, das, *n.* wety, po iedzeniu obiednym, albo wieczornym.

Nachessen, ieść wety, albo co na wety, po obiedzie, po wieczerzy.

Nachfahren, die, *pl.* potomkowie, potomność, potomki, werden davon aufs beste urtheilen, będą o tym naylepiey sądzić.

Nachfahrt, *f.* nastąpienie, następstwo, potomstwo, potomność, następowanie.

Nachfolge, *f.* następowanie, następstwo, iście za tym, iście z tego, nastąpienie czego za czym.

Nachfolgen, następować, nastąpić, iść za czym, iść z czego, iść za kiem, iść po czym, gonić za kiem. einem in einer Sache nachfolgen, iść za kiem w iakiey rzeczy, *to iest*, słuchać iego rady. den Flüchtigen auf dem Fuße nachfolgen, tuż zaraz gonić za uciekaiącemi, uciekaiących doganiać prawie. ich will dir allenthalben nachfolgen, ia chcę wszędzie za tobą iść. einem sogleich, alsofort, nachfolgen, za kiem tuż zaraz następować, iść, bieżeć. einem in guter Ordnung nachfolgen, iść za kiem, postępować za kiem w dobrym porządku. er will dir auf dem Fuße nachfolgen, on chce za tobą w te tropy iść; *powtore znaczy to co* nachthun, naśladować, tak czynić, iak y kto. er folget deinem Fleiße nach, on twoiey naśladuie pilności, on z tą pilnością czyni co y ty. einem im Amte nachfolgen, po kiem na urząd nastąpić. er ist in diesem Amte dem berühmten Manne nachgefolget, on na ten urząd nastąpił po sławnym człowieku.

Nachfolgen, das, *n.* następowanie, nastąpienie po kiem, za kiem; iście po czym, nastąpienie po czym; naśladowanie, kogo, postępowanie za kiem.

Nachfolger, *m.* następca, naśladowca, rownać chcący, w czym; następuiący, postępuiący. Nachfolger im Amte, na urzędzie następca. Nachfolger der großen Könige, następca wielkich Krolow; der tapfern Helden, Bohatyrow walecznych następca.

Nachfolgerinn, *f.* następczyna, naśladowczyna, następuiąca, naśladaiąca, naśladowniczka.

Nachfolgung, *f.* następowanie, nastąpienie, następstwo, następność, iście za czym, iście po czym.

Nachforschen, badać się, wypytywać się, pytać się, szperać. fleißig nach etwas nachforschen, pilnie się o co badać. es ist ihm lieb, von den verborgenen Dingen nachzuforschen, miło mu iest badać o ukrytych rzeczach. sie ist neugierig und forschet nach allem nach, ona iest ciekawa, y o wszystko się wypytuie. es ist nach einigen Sachen nicht nachzuforschen, nie trzeba się też to co wszystkie rzeczy wypytywać. ein redlicher Mensch forschet der Wahrheit nach, rzetelny człowiek wypytuie się o prawdę. der Weise forschet nach den Ursachen der Dinge, mądry dobytuie się przyczyn rzeczy, bada się o przyczyny rzeczy. völlig nach der Natur eines Dinges nachforschen, zupełnie dowiadywać się istoty w rzeczy, wypytywać się o istotę y rod rzeczy iakiey. die Richter forschen nach allen aufs schärfste nach, sędziowie wypytuią się iak nayściśley o wszystko.

Nachforschen, das, *n.* badanie, badanie się, wypytywanie, wypytywanie się, dowiadywanie się, szperanie, dobytywanie się.

Nachforscher, *m.* badacz, wypytywacz, dopytywacz, dowiadywca; verdrießlicher, przykry, gar zu neugieriger Nachforscher, nazbyt ciekawy badacz, wypytywacz, przyciekawszy dowiadywca.

Nachforscherinn, *f.* badaczka, wypytywaczka, pytawczyna, szperaczka.

Nachforschung, *f.* badanie, szperanie, wypytywanie, dopytywanie się; nach einem Dinge, szperanie, *w iakiey rzeczy:* badanie *o iaką rzecz*, wypytywanie się *o iaką rzecz*, dopytywanie się iakiey rzeczy. Nachforschung nach diesen, das gar unnütz ist, szperanie w tey rzeczy ktorą się wcale na nic nie zda. nützliche Nachforschung nach dem was wahr ist, pożyteczne badanie o tey rzeczy, co prawdą iest.

Nachfrage, *f.* pytanie, spytanie, wypytywanie, wypytanie, mit *recipr.* się: nach einem Fremden, o iakim cudzoziemcu, *albo* o iakiego cudzoziemca. genaue Nachfrage halten, należyte wypytywania, przepytywanie czynić.

Nachfragen, wypytywać kogo, wypytywać się, kogo o co, wypytać się, dopytać się, przepytać się, bey einem, u kogo.

Nachfragen, das, *n.* wypytywanie się, dobytywanie się, przepytywanie się, wypytanie się, dopytanie się, przepytanie.

Nachgeben, słuchać, być posłusznym, zezwolić na co, zezwaiać na co uczynić, czynić. einem nach seiner Bitte nachgeben, uczynić co komu na czyię prozbę, zezwolić na czyią prozbę, czynić co komu za czyią brozbą. in einem Dinge nachgeben, w iakiey rzeczy usłuchnąć, *to co* słuchać. das gute und gehorsame Kind giebt seinem Vater in allem nach, dobre y posłuszne dziecie słucha oyca we wszystkim, iest, we

we wſzyſtkim posłuſzne oycu; *znaczy także to co* uſtępować, uſtąpić; in ſeinem Rechte, w ſwoim prawie, *albo* ſwoiego prawa, *albo* z ſwoiego prawa. ihr gebt mit eurer Meynung nach, wy uſtępuiecie z waſzym zdaniem. wir müſſen der Zeit nachgeben, my muſzemy czaſowi uſtąpić. einem in keinem Dinge nachgeben, komu nie uſtępować w żadney rzeczy. eines Tapferkeit nicht viel nachgeben, komu nie wiele uſtępować w męſtwie, w waleczności. die Jungen haben die Pflicht dem Alter nachzugeben, młodzi maią powinność uſtępować ſtarym. ich habe keine Pflicht, von meinem Rechte nachzugeben, ia nie mam żadney, powinności, moiego prawa uſtępować. einem worinnen nachgeben, komu w czym uſtępować. in allem nachgeben und alles eingehen, komu na wſzyſtko pozwolić, y wſzyſtko przyiąć. keinem nichts nachgeben, nikomu nic nie uſtępować, nikogo nie słuchać. er giebt keinem an Ueppigkeit etwas nach, w rozkoſzach, w rozpuſtach nikomu nie uſtępuie. er hat mir doch nachgegeben, on mi przecie uſtąpił. keinem Menſchen an Herzhaftigkeit nachgeben, żadnemu człowiekowi w odwadze nie uſtępować, *albo* odwagą żadnemu nieuſtąpić. ich gebe dieſem tollen Menſchen viel nach, ia temu głupiemu człowiekowi wiele uſtępuię.

Nachgeben, das, *n.* uſtępowanie, uſtąpienie, słuchanie, usłuchanie, usłuchnienie, posłuchanie; *w tym że ſamym ſenſie co* posłuſzeńſtwo.

Nachgebung, *f.* posłuſzeńſtwo, posłuſzność, słuchanie, uſtąpienie. die Nachgebung machet gute Freunde, uſtępowanie, słuchanie czynią dobrych przyiacioł. mit der Nachgebung machen, z posłuſzeńſtwem, z posłuchaniem, *co* czynić. einen mit Nachgebung gewinnen, kogo posłuſzeńſtwem, słuchaniem, ſobie uiąć, ziednać; *znaczy to co* Weichung, iak wyżey ieſt.

Nachgeburt, *f.* błona, w ktorey ſię dziecie rodzi, łożysko; *inaczey.*

Nachgeformt, przeformowany, na wzor zrobiony, *rozumiey* inſzego.

Nachgehen, iść, chodzić; einem, za kiem. ſeiner Inſtruction, Ordre nachgehen, iść za ſwoią inſtrukcyią, za rozkazem; *to co* ſich befleißigen, ſzukać czego. er geht immer dem Müßiggange nach, on zawſze ſzuka ſwoiego ſpoczynku, on zawſze chodzi, za ſwoim pokoiem. den Wollüſten nachgehen, za rozkoſzami chodzić, rozkoſzy ſzukać; *to co* pozwalać. ſie gehet der Unzucht nach, ona pozwala rozpuście, niewſtydowi. die andere iſt der Unzucht nachgegangen, a druga pozwoliła ſwywolnym chuciom; *to co* przykrzyć ſię ktorey o wſtyd. einer nachgehen; der Nahrung nachgehen, ſtarać ſię o gębę, o dobre mienie, o pożywienie.

Nachgehen, das, *n.* iście, chodzenie; przykrzenie ſię ktorey; chuci pozwolenie, ſtaranie ſię, ſzukanie, pozwalanie.

Nachgehung, *f.* iście, chodzenie; przykrzenie ſię ktorey; pozwolenie chuciom.

Nachgehend, naſtępuiący, po - - idący, za - - idący, naſtępny.

Nachgehends, potym, poźniey, po inſzych, po drugich, po - - idąc, po - - naſtępuiąc; za - - idąc; za - - naſtępuiąc.

Nachgelaſſen, dopuſzczony, godziwy, pozwolony, pozwalany, niebroniony, nie zabroniony, niezbronny, nie zabraniany, niezakazany. nachgelaſſene Dinge, pozwolone, niezabronione rzeczy.

Nachgemacht, fałſzowany, dorabiany; *w tym ſamym ſenſie* nachgemachter Schlüſſel, dorabiany, fałſzowany klucz.

Nachgerichte, *pl.* wety po obiedzie, *albo także* po wieczerzy.

Nachgeſchehen, ktory ſię potym ſtał, ktora ſię potym ſtała, ktore ſię potym ſtało, co ſię potym działo.

Nachgeſchlachtet, potym zabity, potym zabiiany, co potym zabito, co potym zabiiano.

Nachgrübler, *m.* ſzperacz, badacz, pytałnik w prożnych rzeczach, wypytywacz, wypytawca, niepotrzebnych rzeczy.

Nachgrüblerinn, *f.* ſzperaczka, wypytywaczka, badaczka; neugierige, ciekawa; der unnützlichen Sachen, niepożytecznych rzeczy.

Nachgrübeln, ſzperać, badać, wyſzukiwać, wyſzperać; eine That, einen Fehler, ſzperać iakiego uczynku, wyſzukiwać błędu iakiego. was grübelſt du umſonſt in dieſer gelehrten Schrift nach? czego ty ſzperaſz darmo w tym uczonym piſmie?

Nachgrübeln, das, *n.* szperanie, badanie, wyszukiwanie, wyszperanie, wybadanie; **einer Meynung,** iakiego mniemania, iakiego zdania.

Nachgrübelung, *f.* szperanie, badanie, wyszukiwanie daremne.

Nachhängen, uwodzić się, pozwalać; puścić cugle *metaph.* **er hängt der Betrübniß nach,** on pozwala żalowi; *metaph.* on puszcza cugle żalowi; on się uwodzi żalem, on się troskliwością uwodzi. **sie hat ihren Lüsten frey nachgehänget,** ona cugle puściła swoim chuciom, ona pozwoliła swoim pożądliwościom; *to co* rozpasać się na złe. **der Junge will allem Bösen nachhängen,** ten pan młody rozpuszcza się na wszystko złe; *to co* Ignać, przylgnąć, przylepić się, do czego, wiele. **sehr viele Leute hängen den Wollüsten nach,** bardzo wiele ludzi lgną do rozkoszy, bardzo wiele ludzi lepią się, przylepiaią się do rozkoszy; *to co* utapiać się w czym. **er hänget den Büchern nach,** on się utapia w książkach, **dem Lesen,** w czytaniu.

Nachhängen, das, *n.* pozwalanie, puszczenie cugli, rozpasanie się na złe, zatopienie się w czym.

Nachhandlung, *f.* poźnieysza sprawa, to co się potym, po inszey rzeczy stało.

Nachhauen, pędzić tuż na kiem, ponić tuż kogo; **den Flüchtigen,** za uciekaiącemi. **gar zu hitzig einem nachhauen,** bardzo gorąco pędzić za kiem. **er hauet ihm ohne Bedacht nach,** on pędzi za niem bez uwagi. **nicht so geschwind nachhauen können,** nie tak prędko moc za kiem pędzić, *albo* gonić kogo.

Nachhauen, das, *n.* pędzenie za kiem, upędzanie się, gonienie za kiem.

Nachhelfen, zaratować; *metaph.* dźwigać, poddźwignąć, zapomagać, zapomoc; **einem,** kogo. **ich gestehe, ihr helfet mir immer nach,** ia przyznaię, że wy mnie zawsze zapomagacie, ratuiecie, dźwigacie; *metaph.* wy mi zawsze podaiecie rękę.

Nachhelfen, das, *n.* zaratowanie; *metaph.* dzwiganie, dźwignienie; zapomaganie, zapomożenie; **der Armen und Elenden,** ubogich y nędznych.

Nachhero, po tym, poźnieyszego czasu, na po tym, na poźnieyszy czas.

Nachhochzeit, *f.* przenosiny, pana młodego, y pani młodey.

Nachjagen, gonić, **einem,** kogo, pędzić, za kiem. **den Räubern stark, hitzig nachjagen,** gonić zboycow, *albo* gonić za zboycami, mocno gorąco. **er jaget dem Feinde nicht allzu hitzig nach,** on goni za nieprzyiacielem nie nazbyt żwawo, nie mocnym pędem. **scharf, heftig, klüglich nachjagen,** żwawo, tęgo, roztropnie za kiem gonić. **dem Feinde in voller Unordnung nachjagen,** nieprzyiaciela w wielkim nieporządku uchodzącego gonić. **haufenweise nachjagen,** kupami gonić. **einem weit nachjagen,** kogo daleko gonić, pędzić. **er jaget den Flüchtigen weit nach,** on za uciekaiącemi daleko goni, daleko się zapędza za niemi.

Nachjagen, das, *n.* gonienie, pędzenie, gnanie, zapędzanie się, za kim.

Nachjagung, *f.* pędzenie, popędzenie, gonienie, gnanie, upędzanie się.

Nachkauen, przekąsać, przekąsić; *to co* naiadać, po obiedzie, po wieczerzy, na wety co ieść. **er ist nicht gewohnt nachzukauen,** on nie przyzwyczaiony do przekąszenia; do wetow.

Nachkauen, das, *n.* przekąsanie, przekąszenie, iedzenie wetow.

Nachkömmling, *m.* potomek, **wird sich verwundern,** będzie się dziwił.

Nachkommen, potym przychodzić, potym przyiść. **hinten drein kommen,** potym nadeyść na co! *znaczy także to co* **ausrichten,** sprawić, uczynić. **seiner Pflicht, Obliegenheit nachkommen,** swoię uczynic powinność, swoy sprawić obowiązek, *to co* wypełniać, wypełnić, pełnić. **er kommt meinem Befehle nicht nach,** on moiego rozkazu nie pełni, on moiego rozkazania nie wypełnia, moiego on rozkazu nie sprawia. **die Soldaten kommen mit Fleiß der Ordre nach,** żołnierze, wszystkie rozkazy, ordynanse z pilnością pełnią, czynią. **ich will meinem Versprechen nachkommen,** ia chcę moię obietnicę zpełnić, ziścić. **gehorsamlich der Obrigkeit in allem nachkommen,** z posłuszeństwem we wszystkim zwierzchności słuchać, posłusznym być we wszystkim zwierzchności. **sie kömmt immer ihrer Schuldigkeit nach,** ona zawsze czyni swoię powinność. **das Regiment will seinem Commando nicht nachkommen,** Reyment nie chce iego komendy słuchać, nie chce być iego komendzie posłusznym.

Nachkommen, das, *n.* po tym przyście, nadeście na co, czynienie, sprawianie, wypełnianie, pełnienie, wypełnienie, słuchanie.

Nachkommen, die, *plur.* potomkowie, potomki *pl.*; potomność, potomstwo, *coll.* etwas auf die Nachkommen gelangen lassen, podać co potomkom, aby się do nich dostało, potomstwu zostawić, puścić co do potomności. dieser ihre Nachkommen sind besser, tych potomstwo iest lepsze, tych potomki są lepsze. unsere Nachkommen werden das wissen, nasi potomkowie będą o tym wiedzieć. die Nachkommen sind berühmter vor ihren Vorfahren, potomkowie są sławnieysi od swoich przodkow, potomność sławnieysza iak przodkowie.

Nachkommenschaft, *f.* potomkowie, potomność; *trop.* potomne czasy für potomni ludzie. unendliche Nachkommenschaft, nieskończone potomstwo; aller Zeiten, po wszystkie czasy. ein Mensch, der seinen Haß bey der Nachkommenschaft findet, człowiek, ktory swoię nienawiść u potomności znayduie, ktorego potomność nienawidzi. auf die Nachkommenschaft währen, na potomne czasy się oglądać.

Nachläßig, niedbały, opieszały, gnuśny. nachläßige Generale, niedbali Gieneratowie. nachläßige Leute, niedbali ludzie; zu was, do czego. nachläßig werden, stawać się gnuśnym, stawać się niedbałym. nachläßig seyn, być gnuśnym, być niedbałym, opieszałym. er ist nachläßig in vielen Dingen, on iest opieszałym w wielu rzeczach. nachläßig im Lesen und Schreiben, gnuśny w czytaniu y w pisaniu.

Nachläßig, *adv.* niedbale, niedbało, gnuśnie, gnuśno, opieszale, opieszało, ospale, ospało, zimno, z gnuśnością, z niedbalstwem. nachläßig etwas abhandeln, z niedbalstwem co, zimno traktować. etwas nachläßig treiben, ospało, opieszało co czynić. nachläßig mit einem umgehen, zimno się obchodzić z kiem. sie ist nachläßig mit mir umgegangen, ona się zimno ze mną obeszła. du handelst davon sehr nachläßig, ty traktuiesz o tym bardzo niedbało.

Nachläßigkeit, *f.* niedbalstwo, gnuśność, ospalstwo, opieszałość, gnoykostwo; große, wielkie; mittelmäßige, śrzednie; wundersame, dziwne. scheltenswürdige Nachläßigkeit der Kinder, połaiania godne niedbalstwo ɜych dzieci. schändliche, größte Nachläßigkeit der Knechte, haniebna, naywiększa gnuśność posługuiących. sich durch die Nachläßigkeit einnehmen lassen, opuścić się, dać się iąć niedbalstwu, dać się wziąć gnuśności. die Nachläßigkeit mit Fleiße meiden, od niedbalstwa z pilnością stronić, chronić się pilnie niedbalstwa, gnuśności. sich über einen wegen seiner Nachläßigkeit im Schreiben beschweren, utyskować na kogo o iego niedbalstwo w pisaniu. die geringste Nachläßigkeit schadet den jungen Leuten viel, naymnieysze niedbalstwo szkodzi wiele młodym ludziom. durch deine Nachläßigkeit, przez twoie niedbalstwo.

Nachläufer, *m.* biegacz, biegun, biegas, co za kiem biega.

Nachläuferinn, *f.* biegaczka, biegunka, biegaska, co za kiem biega.

Nachlassen, folgować, opuścić, dać pokoy, *znaczy też to co,* einem Unrecht zu thun, krzywdę komu czynić. einem etwas an der Summe nachlassen, co komu, z summy opuścić, ustąpić, *to co,* sich im Frieden zu erholen, przyść w spoczynku do siebie, otrząsnąć się z pracy, wytchnąć sobie. zu sorgen nachlassen, przestać starać się, przestać trosktać się. die Schmerzen lassen nach, bole folguią, wolnieią. die Kälte läßt nach, zimno wolnieie, zimno *puszcza.* den Zügel nachlassen, cugiel puścić. nachlassen, was andere angezogen, fest angestrengt, popuścić, zwolnić, to co krugi, z ciągnął, mocno ścisnał, rozduścić, *w tym samym sensie*; der Schmerz läßt nach, żal folguie, wolnieie. täglich etwas von einem Dinge nachlassen, codziennie co z iakiey rzeczy opuszczać. das Ungewitter läßt nach, niepogada, słota ustaie. das Uebel läßt nicht nach, złe nic ustaie. nicht nachlassen zu bitten, nie ustawać prosić; *znaczy także to co,* zugestehen, przyznawać, pozwalać, pozwolić. einem nachlassen, daß er zu viel in Kleidung verthut, komu pozwalać, aby nazbyt wiele pieniędzy trfonił na stroienie się. ich lasse dir dieses nicht nach, ia tobie tego nie pozwalam. er läßt nicht nach, daß ich dahin gehe, on nie pozwala mi, abym ia tam poszedł.

Nachlassen, das, *n.* folgowanie, opuszczanie, opuszczenie, ustąpienie, zwolnienie, pozwalanie, pozwolenie, ustawanie, ustanie.

Nachlassung, *f.* zfolgowanie, opuszczenie, pofolgowanie, ustąpienie; der Strafe, odpuszczenie, *albo* opuszczenie, *to iest*, *darowany*, kary. Nachlassung des Pachtgeldes, opuszczenie z arendownych pieniędzy. Nachlassung der Schuld von einem erlangen, darowanie winy u kogo otrzymać; *znaczy także to co*, Vergünstigung, pobłażanie, pozwalanie. durch die Nachlassung werden sie alle ärger, przez pobłażanie, przez pozwalanie staią się wszyscy gorszemi, pobłażaniem wszyscy się bardziey psuią.

Nachlaufen, biec, bieżeć, biegać; einem, za kiem. dem Reichen nachlaufen, za bogatemi biegać.

Nachlaufen, das, *n.* bieżenie, bieganie.

Nachlese, *f.* in der Erndte, kłosow zbieranie podczas żniwa, *albo właśniey powiesz*, po żniewie y po sprzątnieniu z pola; im Weinberge, w winnicy, po winobraniu, pozostałych iagod zbieranie.

Nachmachen, naśladować, potrafiać, potrafić, na wzor robić, na model wyrabiać. er macht seine Reden des Cicero Reden nach, on robi swoie mowy na wzor mow Cycerona, on naśladuie w swoich mowach, mow Cycerona. sie hat das Model vortrefflich nachgemacht, ona przednie ten model potrafiła; na ten model, na ten wzor przednie wyrobiła.

Nachmachen, das, *n.* naśladowanie, potrafinie, potrafianie, na wzor robienie, na model wyrabianie.

Nachmachung, *f.* potrafianie, potrafienie, naśladowanie, na wzor robienie.

Nachmahl, *n.* przenosiny; bey der Music und gutem Weine, przy muzyce y dobrym winie.

Nachmalen, przemalować, odmalować z czego; etwas, co; potrafić pismo, udać rękę. eines Handschrift nachmalen, czyie ręczne pisanie potrafić, udać, takież litery pisać iak y drugi.

Nachmalen, das, *n.* przemalowanie, odmalowanie, pisma potrafienie.

Nachmalig, poźnieyszy, co się potym, drugim razem stało. nachmaliger Krieg, poźnieysza woyna, potym nastąpiona,

Nachmals, potym, poźniey, hingerichtet werden, być zabitym, *to co*, następuiacego, czasu, innego potym czasu, innego potym razu. ich habe es nachmals gelesen, ia to innym potym razem czytałem.

Nachmarschiren, maszerować za kiem dem Feinde in kleinem Marsche nachmarschiren, za nieprzyiacielem maszerować małemi marszami; gewöhnlichermaßen, zwyczaynym krokiem, zwyczaynym pospiechem, nie nagle spiesząc, ani też opoźniaiąc.

Nachmarschiren, das, *n.* maszerowanie za czym; geschwinde, prędkie.

Nachmehen, pościnać, trawę pozostałą po kosiarzach. diese Wiese ist noch nachzumehen, tę łąkę trzeba ieszcze podsiec po koszeniu przeszłym.

Nachmehen, das, *n.* pocięcie łąki, podsieczenie trawy, podcięcie po koszeniu.

Nachmittägig, popołudniowy, zpołudniowy. nachmittägiger Spatziergang, popułudniowa przechadzka, zpołudniowy spacer. nachmittägige Briefe, popołudniowe listy, popołudniu pisane, *albo* przyniesione.

Nachmittag, *m.* popołudnie, zpołudniowy czas. den ganzen Nachmittag nichts thun, całe popołudnie nic nie robić.

Nachmittagszeit, *f.* popołudniu czas popołudniowy, czas, odwieczerz, odwieczerże. die ganze Nachmittagszeit spatzieren, całe odwieczerzo, spacerować.

Nachpfeifen, wyszydzić; einem, kogo, wysyczeć, wyśmiać kogo.

Nachrede, *f.* wieść, sława; übele, falsche, gemeine, zła, fałszywa, pospolita; gute, beständige, starke, dobra, stateczna, mocna; rühmliche, z chwałą, a honorem, uczciwa, cna. Nachrede ausstreuen, sławę puszczać. die Nachrede entsteht, sława, wieść, powstaie. die Nachrede läuft, pogłoska bieży. die Nachrede geht, nimmt zu, pogłoska się rozchodzi, pogłoski przybywa. die Nachrede kömmt vor ihm, sława go poprzedza, sława przed niem idzie. die übele Nachrede läßt sich, zła wieść zła sława ustaie. diese Sache giebt eine böse Nachrede, ta rzecz sprawuie pewną złą pogłoskę. durch diese Nachrede in schlechtes Ansehen gerathen, przez zła sławę w paść w porozumienie, przyść, do rego porozumienia u ludzi. der in übeler Nachrede ist, ktory złey sławy iest, ktory ma złą sławę u ludzi. keine böse Nachrede von

von einem hören, żadney złey wieści o kiem niesłyszeć. die übele Nachrede schadet der Ehre allzuviel, zła sława szkodzi nazbyt wiele honorowi. einen in böse Nachrede bringen, kogo w złą sławę, w niesławę wprawić, niesławy komu narobić, rozsiać, roztrząąnąć niedobrą wieść o kiem. durch diese einzige That hat er sich in sehr böse Nachrede gebracht, przez ten iedyny uczynek nabawił się on tak złey sławy, narobił o sobie tak złey pogłoski, tak złey wieści.

Nachreden, mowić za kiem, *to iest*, wiederholen, was einer saget, powtarzać, co drugi mowi; *to co* głosić, powiadać, sagen; von einem alles Gutes nachreden, o kiem wszystko dobre powiadać. er hat ihr alles Gutes nachgeredet, on o niey wszystko dobre głosił. sie hat viel von seinen schönen Eigenschaften nachgeredet, ona o iego pięknych przymiotach wiele powiadała. dem man übel nachredet, o ktorym źle mowią, ktory ma nie dobrą sławę u ludzi. er redet mir viel Böses nach, on o mnie wiele złego mowi. rede keinem Menschen übel nach, o żadnym człowieku źle nie mow.

Nachreden, das, *n.* mowienie za kiem, powtarzanie za mowiącym, osławianie, głoszenie, obmawianie.

Nachreder, obmowca, osławca, osławiacz, obmawiacz, uwłoczyciel, cudzego imienia szarpacz, szkalownik; szkaluiący, *subst.*

Nachreue, *f.* nierychła pokuta, poźny żal, poźne żałowanie, poźne pokutowanie.

Nachricht, *f.* wiadomość, oznaymienie, uwiadomienie. einem eine gewisse Nachricht geben, komu dać pewną wiadomość o czym. dieser Umstand dienet mir zur guten Nachricht, ta okoliczność stanie mi za dobre uwiadomienie, służy mi za dobre oznaymienie. meine Worte sollen dir zur gewissen Nachricht dienen, moie słowa powinny ci być za pewną wiadomość, maią ci stanąć, za pewne oznaymienie. er hat mir bald von dem Ausgange dieser Handlung Nachricht gegeben, on mi o koncu tey sprawy wkrotce wiadomość uczynił. man bekommt oft eine neue, aber falsche Nachricht, miewaią często iaką nową wiadomość, ale fałszywą. von meinem Vater bekomme ich gute Nachricht, o moim oycu odbieram dobrą wiadomość, mam dobre oznaymienie, dostaię o moim oycu dobrego uwiadomienia. wir haben schon lange von deinem Unglücke die Nachricht bekommen, my iuż dawno o twoim nieszczęściu mieliśmy wiadomość. eine Nachricht lauft von dem gewissen künftigen Kriege, wiadomość przychodzi, o przyszłey zapewne woynie. diese Nachricht habe ich von den Spionen bekommen, tey wiadomości dostałem od śpiegow. ein Soldat hat die erste Nachricht gebracht, żołnierz pewny naypierwszą przyniosł wiadomość. wir haben bald von der Sache Nachricht bekommen, zaraz o tey rzeczy wiadomość odebraliśmy, w krotce dostaliśmy wiadomości o tey rzeczy. von eines glücklichem Wohlergehen mündliche und schriftliche Nachricht erhalten, o czyim szczęśliwym powodzeniu, ustne i pisane mieć uwiadomienie; haben wir von dieser Niederlage erhalten, wiadomość powzięliśmy o tey iego porażce. sichere, zuverlässliche Nachricht bekommen, erhalten, pewną, niezawodną wiadomość powziąć. sichere Nachricht von einem erfahren, dowiedzieć się o kiem pewney wiadomości. versicherte Nachricht von etwas haben, ubezpieczoną wiadomość mić o czym es läuft zuverlässliche Nachricht ein, przybiega niepłona wiadomość, nieomylne oznaymienie.

Nachrichter, *m.* kat.

Nachrechnen, chwalić, sławić, wysławiać, wielbić, wychwalać; etwas einem, co komu, przed kim. sie rechnen es mir umsonst nach, oni mi to darmo chwałą, oni to darmo przede mną wysławiaią.

Nachrechnen, das, *n.* chwalenie, zachwalanie, sławienie, wysławianie.

Nachruhm, *m.* imienia sława, imienia chwała, słynące dobre imie. sie hat sich immer mit großem Nachruhme aufgeführet, ona się zawsze sprawowała, z wielką chwałą imienia swoiego.

Nachsäen, podsiać, podsiewać, po pierwszym sianiu, iakoby przysiać więcey.

Nachsäen, das, *n.* podsianie, po pierwszym sianiu, przysianie, przysiewek.

Nachsage, *f.* pogłoska, wieść, sława; mowy *plur.* für *sing.* geringe, błaha licha, pogłoska; falsche, fałszywa, nieprawdziwa.

Nachſagen, mowić, za kiem, was ein anderer geſaget hat, co kto inſzy wprzod mowił; *to co*, wybełkotać, wybaiać; etwas, co, nachgeſaget werden, być wymowionym, być wygadanym, być rozznieſionym, und einem andern vor die Ohren kommen, y do drugiego uſzow dość. von einigen nachgeſaget werden, o nie ktorych być powiedzianym, być rzeczonym. einem was Boſes nachſagen, o kiem co złego mowić. man ſagt euch nichts Böſes nach, o was nic dobrego nie mowią. ſage mir alles nach, mow wſzyſtko za mną.

Nachſagen, das, *n.* mowienie za kiem, powtarzanie, mowienie o kiem.

Nachſammeln, zbierać po kiem, po czym, zebrać po kiem, po czym, za kiem, za czym, co zbierać; Aehren auf dem Felde, kłuſki po polu; nach der Erndte, po żniwie.

Nachſammeln, das, *n.* zbieranie czego po czym, zebranie, po czym.

Nachſammlung, *f.* zbieranie czego po czym, po kiem, zebranie; der Aehren, kłuskow.

Nachſchauen, patrzyć za kiem, patrzyć za czym, poglądać.

Nachſchauen, das, *n.* patrzenie za kiem, patrzenie za czym, poglądanie.

Nachſchiffen, płynąć za kiem, żeglować za kiem. ſchiffe ihm nach, żegluy za niem. er will ihm nicht nachſchiffen, on niechce za niem żeglować, on płynąć po niem niechce.

Nachſchiffen, das, *n.* płynienie za kiem żeglowanie za kiem, po kiem.

Nachſchicken, poſyłać za kiem, wyprawić, za kiem, podesłać, podſyłać. ſchicke mir zwey tauſend Mann zur Hülfe nach, pośley mi dwa tyſiące ludzi na pomoc.

Nachſchicken, das, *n.* poſyłanie, za kiem, wyprawienie, za kiem, posłanie, za kiem, podſyłanie, podesłanie za kiem.

Nachſchickung, *f.* posłanie, podesłanie, wyprawianie, wyprawienie za kiem; geſchwinde, prędkie posłanie; ſpäte, nierychłe poſyłanie.

Nachſchlagen, naśladować, einem, kogo, iść czyim torem, wſtępować w czyie ślady. ſeinem Vater in den Sitten nachſchlagen, ſwoiego oyca w obyczaiach naśladować. die Tochter ſchlägt ihrer Mutter nach, corka naśladuie ſwoiey matki, idzie torem macżynym, wſtępuie w ślady ſwoiey matki. die Böſen wollen nicht den Tugendhaften nachſchlagen, źli niechcą dobrych naśladować, źli niechcą chodzić dobrych torem. ſchlage den Beſten nach, naśladuy naylepſzych; *znaczy także to co*, ſzukać, wartować, aufſuchen; der gelehrte Menſch ſchlägt viele Bücher nach, uczony człowiek ſzuka, wartuie po wielu kſiążkach. die Sybilliniſchen Bücher ſind von den zwey Männern nachgeſchlagen worden, dwa mężowie radzili ſię kſiąg Sybillinſkich, Sybillinſkie kſięgi były od dwoch mężow przewartowane; *po trzecie znaczy:* fałſzować, fałſzywego co robić, bić. eine Münze nachſchlagen, fałſzywe bić pieziadze.

Nachſchlagen, das, *n.* naśladowanie, wſtepowanie w ślady, wartowanie, ſzukanie, patrzenie, fałſzowanie, fałſzywego czego robienie.

Nachſchlüſſel, *m.* klucz dorabiany, wytrych, wſzędyotwor, *wſzędybądź.*

Nachtſchmauß, *m.* poprawa po bankiecie, ochotka po ochocie.

Nachſchreiben, piſać, za kiem mowiącym. mit Characteren etwas ſehr geſchwind nachſchreiben, literami iak nayprędzey co za kiem piſać. etwas wunderbar nachſchreiben, co ciekawego za kiem piſać.

Nachſchreiben, das, *n.* piſanie za kiem. fleißiges Nachſchreiben der Briefe, pilne piſanie za kiem liſtow.

Nachſchreiber, *m.* piſarz, piſarek, piſarczyk za kiem mowiącym.

Nachſchreibung, *f.* piſanie, za kiem; langſame, nierychłe, nieprędkie.

Nachſchreyen, krzyczeć, wołać; einem, za kiem; dem Diebe, za złodzieiem.

Nachſchreyen, das, *n.* krzyczenie, wołanie; einem Menſche, za iakiem człowiekiem.

Nachſehen, patrzyć za kiem, *potym to co* zugeſtehen, pozwolić, pozwalać; einem, komu; zu viel, nazbyt. ſein Vater ſteht ihm zu viel nach, oyciec nazbyt mu pozwala. man hat ihm nicht zu viel nachgeſehen, nie nazbyt mu pozwalano. es iſt den Kindern nicht nachzuſehen, dzieciom nie trzeba pozwalać. hätten wir nicht ſo viel nachgeſehen, gdybyśmy byli tak wiele nie pozwalali. nach etwas nachſehen, do czego zaglądać.

Nachſehen, das, *n.* *to co*, Zulaſſung, dozwalanie, dozwalanie, pobłażanie. übele und verkehrte Nachſehen des Vaters, złe y przewrotne oyca pozwalanie; nach etwas, poglądanie, patrzenie

nie za czym, *albo* drugi raz patrzenie drugi raz znowu widzenie, *potrzecie*. Nachsehen haben, *znaczy*, być wzgardzonym, być pogardzanym.

Nachsetzen, kłaść po czym; alles, wenn nur, wszystko, byle tylko. ihr habet vielen nachgesetzt, und mir diese Ehre zuerst erwiesen, wy wszystkich po mimo położywszy, mnie naypierwey ten honor wyświadczyliście. sein Vermögen der Freyheit des Vaterlandes nachsetzen, po wolności oyczyzny kłaść swoię fortunę. das gemeine Beste seinem Nutzen nachsetzen, pospolite dobro kłaść po swoim zysku; *to co*, gonić, dem Feinde nachsetzen, nieprzyiaciele gonić.

Nachsetzen, das, *n.* kładzenie po czym, położenie po czym, pogardzenie; *posponowanie*.

Nachsetzung, *f. to co*, Nachstellung, kładzenie; po zarzucanie, pospozycyia; *to co*, Nachsagung, gonienie, pędzenie za kiem.

Nachsicht, *f.* pozwalanie, pobłażanie; nicht kluge, nie roztropne.

Nachsingen, śpiewać za kiem, śpiewać po kiem, wtor trzymać, wtorować.

Nachsinnen, myśleć, przemyśliwać, rozważać, kręcić głową, *w tym samym sensie*; rozbierać, *to co*, rozważać; einem Dinge, o iakiey rzeczy. er sinnet seinen Vorschlägen fleißig nach, on pilnie przemyśliwa o swoich proiektach. etwas mehr nachsinnen, trochę więcey, o czym więcey myśleć. Tag und Nacht seinem Elende nachsinnen, dzień y noc swoię biędę rozmyślać. er sinnet der Rechtssache nach, on rozbiera sądową sprawę. ich habe meinem Schicksale genung nachgesonnen, ia dosyć namyślałem się o moiem losie, dosyć myślą, *rozbierałem*, moie przeznaczenie. viele sinnen meinem Glücke nach, aber niemand will helfen, wielu myśli o moim szczęściu ale nikt niechce pomoc. sinne nicht unmöglichen Dingen nach, nie myśl o niemożnych, y nie podobnych rzeczach.

Nachsinnen, das, *n.* myślenie, przemyśliwanie, rozmyślanie, rozważanie; rozbieranie; tiefe, starke, stete, głębokie, mocne, nieustanne. die Sache bedarf ein großes Nachsinnen, rzecz potrzebowała wielkiego przemyśliwania. die Sache bedarf weiteres Nachsinnen, dalszego namyślenia potrzebuie interes.

Nachsinnend, myślący, przemyśliwaiący, zamyślaiący się, zamyslony, w myślach, głęboko w myślach utopiony, cały w rozmyślaniu, głębokiemi zabawny myślami, w myślach zanurzony.

Nachsinnend, *f.* myślenie, przemyśliwanie, rozmyślanie, rozważanie.

Nachsprechen, wymawiać, za kiem, mowić, za kiem; eines andern Worte, cudze słowa za kiem wymawiać, powtarzać.

Nachsprechen, das, *n.* wymawianie za kiem, mowienie za kiem.

Nachspüren, dochodzić, szlakować, tropić; dem Wilde, zwierza; den Ursachen der Dinge, tropić przyczyny rzeczy. eines andern Vorschlägen, szlakować cudze zamysły. er spüret aufs schärfste allen Dingen nach, on iak naybystrzey szlakuie wszystkie rzeczy. der Hund ist zum Nachspüren erschaffen, ten pies urodzony iest do tropienia.

Nachspüren, das, *n.* szukanie, szlakowanie, tropienie; scharfes, bystre.

Nachspürer, *m.* szukacz, szukaiący, ślakuiący, tropiący.

Nachspürung, *f.* szukanie, ślakowanie, tropienie, wyszukiwanie.

Nachstellen, zasadzać, sich, zasadzać się zastawiać, postawiać; einem, na kogo zasadzać; einem nach Leib und Leben, zasadzać się na czyie życie. er stellet meinem Leben nach, on się na moie życie zasadza. sie hat dir vielmal nachgestellet, ona się wiele razy na ciebie zasadzała. man stellet den unschuldigen Leuten nach, y na niewinnych ludzi nawet się zasadzaią. der wird oft getödtet, der den andern nachstellet, ten często bywa zabity, ktory się na drugich zasadza. ein ehrlicher Mensch stellet niemals den andern nach, uczciwy człowiek nigdy się nie zasadza na inszych.

Nachstellen, das, *n.* zasadzka, zasadzki, *plur.* für *sing.* zasadzanie, zasadzanie się.

Nachsteller, *m.* zasadnik; zasadca, zdrayca; nach eines Lebens, na czyie życie.

Nachstellerinn, *f.* zasadniczka, zasadczyna, zdrayczyna; zdrayca, *foem.*

Nachstellung, *f.* zasadzka, zasadzki; heimliche, taiemne, skryte; offenbare, iawne. grausame Nachstellung, sroga zasadzka, okrutne zasadzki; daheim, domowe w domu; erdichte, wymyślone, zmyślone. viele Nachstellungen,

wiele zasadzek; tägliche, codzienne; so große, tak wielkie; in der Stadt, w mieście. eines Nachstellung zuvor kommen, czyim zasadzkom zabiegać. die Nachstellung entdecken, zasadzki odkryć, zasadzkę wydać. eines Nachstellung klüglich entgehen, uchronić się roztropnie czyiey zasadzki.

Nachstoppeln, grona zbierać pozostałe po winobraniu.

Nachstoppeln, das, *n.* zbieranie winnych gron, pozostałych.

Nachstoppelung, *f.* zbioranie, kłoskow w polu, iagod w winnicy pozostałych.

Nachstreben, zabiegać o co, starać się o co, zachodzić; nach etwas, o co, dem Reiche nachstreben, starać się o krolestwo. er strebet diesem großen Landguthe nach, on się stara, o te wielkie dobra.

Nachstreben, das, *n.* zabieganie, zachodzenie, staranie się o co.

Nachstreber, *m.* zabiegaiący o co, zachodzący o co; staraiący się o co; nach dem Herzogthume, o księstwo zabiegaiący; nach der Ehre, o honor się staraiący; nach der Freyheit, o wolność; nach der ersten Stelle, o naypierwszą godność.

Nachstrebung, *f.* zachodzenie, zabieganie, staranie się; nach dem Lobe, o chwałe.

Nachsuchen, poszukać, szukać, wyszukiwać; etwas, co, *albo* czego. er suchet solchen Beyspielen in den Büchern nach, on takowych przykładow po księgach szuka.

Nachsuchen, das, *n.* szukanie, poszukanie, wyszukiwanie; fleißige, pilne; stete, nieustanne; der nöthigsten Sachen, naypotrzebnieyszych rzeczy.

Nacht, *f.* noc; stockfinstere, gruba, ślepa; lange, betrübte, długa, strapiona, żałosna; dunkele, ciemna; stete, nieustanna; heitere, iasna; gestirnte, gwiazdami oświecona; zum Ende gehende, ku końcowi się maiąca, kończąca się; glückliche, szczęśliwa; kürzere, krotsza, przykrotsza; ganze stille, tiefe, cała noc, cicha noc, głęboka noc; schlaflose, bez senna. der Schatten der Erde, der sich vor die Sonne setzet, macht die Nacht, cień od ziemi, ktory przeciw słońcu biie, *albo* słońce zasłania, sprawuie noc. mitten in der Nacht ist er gekommen, o puł nocy przyszedł. bey später Nacht abreisen, pożno w noc odiechać. spät in der Nacht kommen, nierychło w noc, *albo* w nocy przychodzić. bey Tage der Nacht, und bey Nachte des Tages erwarten, we dnie nocy, a w nocy dnia czekać. vor Nacht ausmachen, przed nocą zrobić. die Sorge plaget sie Tag und Nacht, troskliwość dręczy ich we dnie y w nocy. Tag und Nacht saufen, dzień y noc żłopać, łykać. Tag und Nacht fahren, dniem y nocą iechać. vorige Nacht, przeszłey nocy. bey gestirnter Nacht, w nocy przy gwiazdach świecących. auf bevorstehende Nacht, na następuiącą noc. tief in die Nacht hinein, głęboko w noc. mit Hülfe der Nacht, za pomocą nocy, pod noc. von der Nacht überfallen, nocą być zapadnionym; *lepiey iest mowić*, noc kogo zapadła, noc zapada, noc, was, nas, zapadnie. bey stiller Nacht, pod czas cichey nocy. bis in die späte Nacht, aż daleko pożno, długo w noc. bey finsterer Nacht, pod czas ciemney nocy. durch Darzwischenkunft der Nacht, za napadnieniem nocy. die Nacht bricht an, noc nadchodzi, noc zachodzi, noc nastaie. die Nacht ist meist vorbey, noc po naywiększey części przeszła. diese Nacht, tey nocy. die ganze Nacht schlafen, całą noc spać. die Nacht hat ihn da überfallen, noc go tam zapadła. die Nacht mit einem auf dem Strohe hinbringen, z kiem na słomie noc przespać. er hat die Nacht in Furcht hingebracht, on w boiaźni noc przepędzić. die Nacht macht alles entsetzlicher, noc czyni wszystko strasznieysze. sie wird die ganze Nacht schlaflos, und in vielen Sorgen zubringen, ona całą noc bezsennie, y w wielkiey troskliwości przepędzać będzie. die ganze Nacht Schildwache stehen, całą noc na warcie stać, przez całą noc wartę odprawiać. die finstere und lange Nacht hat uns überfallen, ciemna y długa noc nas zapadła. bey Nachte, w nocy. selbige Nacht, tey samey nocy. bey Tag und Nacht versuchen, we dnie, y w nocy probować. zur Nacht gehörig, do nocy należący, *adj.* nocny. zu Nacht auswärts schlafen, na noc nie w domu sypiać, nie w domu nocować. Zeit von zwo Nachten, dwochnocny czas, dwie nocy. Zeit von drey Nachten, czas trzech-nocny, trzy nocy. die Nacht hindurch während, przez całuteńką noc. über Nacht bleiben, przez

przez noc ſię zoſtać, na noc ſię zoſtać. auf dem Markte, na rynku. die Nacht über ausarbeiten, przez noc wypracować.

Nachtanzen, tańcować, przetańcować, potańcować, tańcować po kiem.

Nachtanzen, das, *n.* tańcowanie, potańcowanie, tańcowanie po kiem.

Nachtarbeit, *f.* nocna praca, nocna robota, nocne pracowanie; große, wielkie; ſchwere, ciężkie.

Nachtarbeiter, *m.* nocny robotnik, nocny pracownik, w nocy robiący, w nocy pracuiący, pod noc pracuiący.

Nachtbecken, *n.* urynał; zinnernes, cynowy; irdenes, gliniany.

Nachtdieb, *m.* złodziey nocny; iſt zu vermeiden, trzeba ſię go ſtrzec; iſt gefährlicher als bey Tage, ieſt niebezpiecznieyſzy iak we dnie.

Nachteſſen, *n.* iedzenie na noc, wieczerza, *iakoby*, nocne iedzenie, *albo* w nocy, pod noc iadanie.

Nachteule, *f.* ſowa; kleine, mała ſowa, ſowka. große Nachteule, ſowiſko, puhacz. ſchreyen, wie eine Nachteule, krzyczeć iak *ſowa nocna.* die kleine Nachteule fängt die Mäuſe, mała ſowa łowi myſzy.

Nachtgänger, *m.* po nocy chodzący, ten co po nocy chodzi,

Nachtgeiſter, *plur.* nocne duchy, nocne ſtrachy, nocne ſtraſzydła, duſze w nocy ſię pokazuiące.

Nachtgeſchirr, *n.* urynał, nocne naczynie; reines, czyſte.

Nachtgeſicht, *n.* nocne widzenie, nocne ziawienie; wunderbares, dziwne; ſchreckliches, ſtraſzliwe. Nachtgeſicht haben, widzenie, ziawienie mieć.

Nachtgeſpenſter, *plur.* ſtraſzydła nocne, widowiſka nocne, poczwary nocne, kalperek ſpiſki.

Nachtheil, *m.* uſzczerbek, uſzczerbienie, ſzkoda, uſzkodzenie. ohne ſeinen Nachtheil, bez ſwoiego uſzczerbku, *to co,* niewygoda. etwas mit ſeinem Nachtheile thun, co ze ſwoią niewygodą czynić. einen großen Nachtheil verurſachen, komu wielki uſzczerbek ſprawić, komu wielki uſzkodzenie czego uczynić. wir haben großen Nachtheil gelitten, my wielki uſzczerbek ponieśliśmy, my wielką niewygodę wycierpieli. großen Nachtheil bringen, komu wielki uſzczerbek przynieść, wielkiey ſzkody narobić, wielkie uſzczerbienie; uſzkodzenie czynić.

Nachtheilig, uſzczerbek przynoſzący, uſzczerbny ſzkodę czyniący, z uſzczerbkiem, ze ſzkodą, für *adj.* nachtheilig ſeyn, być z uſzczerbkiem, być ze ſzkodą, ſzkodliwym.

Nachtherberge, *f.* goſpoda na noc; in ſolcher die Nacht hinbringen, w goſpodzie przenocować.

Nachtlicht, *n.* naśladowny, zrobiony, potrafiony, *to ieſt,* co można naśladować, co można tak też zrobić, co można potrafić.

Nachthun, przeiąć, naśladować, potrafiać. eines den Sitten und der Gewohnheit nachthun, czyich obyczaiow y zwyczaiu naśladować, czyie obyczaie y zwyczay przeiąć, czyie obyczaie y zwyczay potrafić. thue nur nach, mnie naśladuy. thue dem Cicero im Reden nach, Cycerona w mowieniu naśladuy. etwas nicht nachthun können, nie mòc czego naśladować, nie mòc czego potrafić; der Klugheit der Alten nachthun, roſtropności ſtaroświeckich ludzi naśladować. das ſich nachthun läßt, co ſię da naśladować, co ſię da potrafić. das ſich nicht nachthun läßt, co ſię nie da potrafić.

Nachthun, das, *n.* naśladowanie, den ſchönſten Beyſpielen, naypięknieyſzych przykładow.

Nachthuung, *f.* naśladowanie; der größten Tugend, naywiękſzey cnoty.

Nachtigall, *f.* słowik, *ptak pewny.* kleine Nachtigall, mały słowik, słowiczek; ſingt vortrefflich, śpiewa przednie. es iſt nichts ſchöners als das Singen der Nachtigall, niemaſz nic pięknieyſzego, iak śpiewanie słowika. ſie ſingt wie eine Nachtigall, òna śpiewa iak słowik.

Nachtiſch, *m.* wety po obiedzie, danie na wety, po wieczerzy.

Nachtlager, *n.* nocleg, Ort, wo man des Nachts bleibt, mieyſce w ktorym na noc ſtawaią; worauf man des Nachts liegt, na ktorym w nocy ligaią, posłanie. durch ein weiches Nachtlager ſich in die Ruhe bringen, na miętkim posłaniu, w czaſu y ſpoczynku zażywać.

Nachtlicht, *n.* lampa nocna, lampa ſpalna, ktora ſię pod czas ſpania w nocy świeci.

Nachtliebhaber, *m.* lubiący noc; *albo* lubiący po nocy ſiadywać, *albo* lubiący w nocy ſię bawić.

Nachtmahl, *n.* wieczerza; heiliges, Wieczerza Pańſka.

Nachtrab,

Nachtrab, *m.* towarzystw, koło assystuiących; einer Armee, w woysku ostatnia straż.

Nachtrabe, *m.* puhacz; ein Vogel, *ptak pewny, połac.* nycticorax.

Nachtrachten, życzyć sobie, pożądać. dem Reiche nachtrachten, krolestwa sobie życzyć; eines Gütern, czyich dobr pożądać. dem Partischen Golde, pożądać złota Partow. eines andern Gelde, cudzych pieniędzy pożądać; *znaczy także to co,* nachstellen, zasadzać się; einem, na kogo, *to co,* tropić, szukać. dem Wilde nachtrachten, zwierza tropić. er trachtet dem Wolfe nach, on wilka tropi, szuka.

Nachtrachten, das, *n.* życzenie sobie, żądanie, pożądanie, tropienie, zasadzanie się.

Nachtreten, iść za kiem, chodzić za kiem. er tritt ihr nach, on chodzi za nią.

Nachtreten, das, *n.* iście, chodzenie.

Nachtreter, *m.* chodzący za kiem, sługa za panem chodzący.

Nachtreterinn, *f.* chodząca za kiem, sługa za panią chodząca.

Nachtruck, *m. to co, znaczy,* Nachdruck, waga, moc, ciężkość.

Nachtruhe, *f.* nocny spoczynek, nocny wczas, nocne spoczęcie, w nocy spoczywanie; angenehme und gesunde, naymilszy y zdrowy spoczynek.

Nachts, des, w nocy, po nocy, nocą, pod noc, pod czas nocy, w noc.

Nachtschatten, *m.* psinki, *ziele słowo w słowo, z Niemieckiego,* nocny cień.

Nachtscherbel, *n.* urynał, podłoszkowe do moczu naczynie; *to co,* Kackscherbel, stolec do izby, do pokoiu, skrzynka na potrzebę.

Nachtschrecken, *m.* nocny strach, nocny postrach, postraszenie.

Nachtschwärmer, *m.* rabuś nocny, drab po nocy chodzący, rozbiiaiący, łapaiący rabuś, odzieraiący; wird gefangen, bywa złapany.

Nachtschwärmerey, *f.* rabusiostwo nocne, rabowanie nocne.

Nachtschwärmerisch, rabusiowski, rabusiow; nocnego rabusia, für *adj.*

Nachtsitzen, das, *n.* siadanie po nocy, nocne siadanie na robotą.

Nachtstille, *f.* cichość nocy, cicho nocne, cicho w nocy.

Nachtstuhl, *m.* stolec wnośny, stolec do pokoiu, na noc.

Nachtstunde, *f.* nocna godzina; beste zum Studiren, naylepsza do uczenia się.

Nachttopf, *m.* urynał, nocne pod łożko naczynie.

Nachtwache, *f.* nocna straż, nocna warta; der Soldaten, żołnierzy. Nachtwache halten, nocną straż trzymać, *także,* stroża; fleißige, pilna stroża.

Nachtwachtmeister, *m.* nocny, strażnik, w nocy wartę trzymaiący.

Nachtwächter, *m.* stroż, strażnik, w nocy strzegący.

Nachtzeit, *f,* nocny czas; im Schreiben hinbringen, na czytaniu przepędzać.

Nachtzeug, *n.* nocny ubior, na głowę, nocne nakrycie głowy.

Nachwehe, *f.* boleść po porodzeniu; nicht großes, nie wielka.

Nachwelt, *f.* potomny świat, potomstwo, potomni ludzie; solcher etwas zum Andenken überlassen, potomnemu światu co na pamiątkę zostawić. hiervon wird die Nachwelt zu reden wissen, o tym będzie umiał potomny świat mowić. die Nachwelt wird davon urtheilen, potomny świat będzie o tym sądził.

Nachwerts, z tyłu, ist er gefangen worden, był złapany.

Nachziehen, iść, za kiem; iechać, za kiem, ciągnąć; einem, za kiem; mit den Regimentern, z Reymentami. ich will dir überall hin nachziehen, ia będę wszędzie za tobą chodził. du ziehest mir auch nach, ty także za mną idziesz.

Nachzug, *m.* ostatnia straż w marszu. Nachzug haben, ostatnia straż trzymać.

Nacken, *m.* kark, Theil des Halses, część szyi; starker, breiter, langer, mocny, szeroki, długi; kurzer, weicher, fetter, krotki, miętki, tłusty; fleischichter, gesetzter, mięsisty, iak nabity. den Kopf von dem Nacken trennen, głowę od karku odiąć. etwas auf dem Nacken haben, mieć co na karku, *to iest,* mieć iaką pracę, trudność. einem auf dem Nacken stehen, stać komu na karku, *to iest,* nalegać, nastawać na kogo.

Nackend, nagi, goły, obnażony; ohne Kleidung, bez odzienia żadnego. nackend und blos aus Italien fortgehen, nago z Włoch precz uchodzić. einem Nackenden die Kleider nehmen, ausziehen, z nagiego suknią zdiąć, *o rzeczy nie podobny, zażyć tego możesz.* einen nackend

nackend ausziehen, do naga kogo zewlec. einen nackend und blos aus dem Hause stoßen, kogo nagutenkiego z domu wypchnąć. nackende Füße, bose nogi, gole nogi. sich nackend ausziehen, do naga się rozebrać.

Nackend, *adv.* goło, nago, obnażono, golutenko, nagutenko.

Nacket, s. Nackend.

Nadel, *f.* *to co* Steck- oder Nähnadel, spilka, *albo* igła; einfädeln, nawlec igłę. einen Faden durch eine Nadel ziehen, nitkę przez igłę przewlec. eine Wunde mit der Nadel zustecken, ranę igłą albo szpilką kłoć; gehet durch, spilka przechodzi na wylot; kleine, szpileczka, igiołka, igiołeczka; zur Seide, do iedwabiu.

Nadelbüchse, *f.* igielnik, igiołnik, spilnik; na igły, na spilki.

Nadeler, *m.* igielnik, igłownik; spilkarz, co igły, spilki robi.

Nadelloch, *n.* ucho u igły, ucho w igle, do nawlekania, ucho igielne do nawłoczenia.

Nadelöhr, *n.* ucho w igle, ucho u igły, przez ktore nic nawlekaią.

Nadelspitze, *f.* koniec igły; koniec spilki, koniec u igly, konieć u spilki.

Nächst, nayblizey, po, podle, tuż podle, zaraz podle, przy. nächst Gott stehet es in deiner Hand, po Bogu to w twoich rękach, to iest w twoiey mocy. nächst der Religion ist Treue und Glauben unter den Menschen in acht zu nehmen, po religii trzeba uważać na wierność y wiarę między ludźmi. eine Wunde nächst am Ohre, rana zaraz przy uchu. nächst dem Vater bist du mir der nächste, po oycu ty mi iesteś nayblizszy. nächst dir ist mir nichts lieber, po tobie nie masz mi nic milszego, als die Einsamkeit, iak osobność. nächst Gott ist ein Mensch dem andern nützlich, po Bogu człowiek iest drugim pożyteczny. nächst der Bruderliebe ist meine gegen dich die größte, po braterskiey miłości, moia miłość iest ku tobie naywiększa. nächst euch, meinen Erhaltern, bin ich niemanden mehr verbunden, po was moich wybawcach, nikomu nie iestem obowiązanszym. nächst bey Italien seyn, nayblizey Włoch być. mit seiner Armee nächst bey dem Feinde stehen, ze swoim woyskiem, stać tuż zaraz przy nieprzyiacielu, podle nieprzyiaciela stać. nächst Gott und Eltern, po Bogu y po rodzicach.

Nächst an, nächst bey, zaraz na, zaraz nad, zaraz przy. nächst bey dem Pompejo sitzen, zaraz przy Pompeiuszu siedzieć. nächst an Sicilien, zaraz przy Sycylii.

Nächste, nayblizszy. in der nächsten Nacht etwas gethan haben, nayblizszey przeszłey nocy co zrobić. in den nächsten hundert Jahren folgen, w przyszłym zaraz, albo w nayblizszym wieku nastąpować. den nächsten untern Kreis inne haben, nayblizszy nayniższy okrąg trzymać. einem an Würde der nächste seyn, komu godnością być nayblizszym. der nächste Admiral nach einem seyn, nayblizszym być po kim Admirałem. das ist Gott am nächsten, was das beste ist, to iest nayblizsze Boga, co naylepsze iest. die Stadt liegt jener zu nächst, am nächsten, ist ihr die nächste, to miasto nayblizey tamtego leży, iest mu nayblizsze, nayblizey od tego do tamtego miasta. den ersten und nächsten nachfolgenden Tag, naypierwszego y nayblizszego nayblizey następuiącego dnia. der nächste von den letzten, nayblizszy od ostatniego, przedostatni. das ist der nächste Weg zur Ehre, to iest nayblizsza droga do honoru. die nächste Stelle nach einem einnehmen, der nächste nach einem seyn, nayblizsze mieysce wziąć po kiem, być po kiem nayblizszym. der nächste Umkreis über der Erde, nayblizszy obłąk nad ziemią. der nächste Stand nach dem königlichen, nayblizszy stan po krolewskim. der nächste nach dem Könige, nayblizszy po Krolu. der nächste seyn, nayblizszym być. das nächste Jahr, nayblizszy rok. nächst gelegen der Erde, z tey strony ziemi położony.

Nächste, der, *m.* *bliżni*, ieden drugiemu, *to iest*, ieden drugiemu nayblizszy iak człowiek, człowiekowi. der nächste ist ein jeder sich selbst, każdy sobie iest bliżnim, każdy sobie iest nayblizszym, *iak mowią*; miłość poczyna się od siebie samego, *prov.*

Nächstens, w lada dzień, *o przyszłym*; nie dawno dopiero, *o przeszłym*; etwas gesagt haben, nie dawno co mowić było; Briefe bekommen haben, listy dopiero niedawno odebrać.

Nächstfolgend, blisko następuiący. nächstfolgendes Jahr, blisko następuiący rok.

Nächstge-

Nächstgelegen, naybliżey położony, po tey stronie położony; po tey stronie leżący; der Erde, po tey stronie ziemi.

Nächsthin, naybliższego dnia; datirter Brief, datowany list.

Nächstkünftig, blisko przyszły. nächstkünftige Zeit, blisko przyszły czas. eine Flotte, womit er nächstkünftigen Sommer die See desto sicherer halten könne, flota, ktorą by blisko przyszłego lata, morze, w bezpieczeństwie mogł trzymać.

Nächstkünftig, *adv.* w lada dzień; will ich dich sehen, chcę się z tobą widzieć.

Nächtlich, nocny, nocna, nocne. nächtlicher Gottesdienst, nocne nabożeństwo. nächtliche Arbeit, nocna praca. nächtliches Lesen, nocne czytanie.

Nädelchen, *n.* śpileczka, śpilcząłko, igiołka, igiołczątko; mit feiner Spitze, z cieniuteńkim koncem.

Nätherey, *f.* szwastwo, szwaczkostwo, szycie, szywanie.

Nätherinn, *f.* szwaczka; nächtliche, nocna; vortreffliche, przednia.

Nähen, szyć, szywać.

Nägelein, *n.* kleiner Nagel, goździk, mały goźdź; mit Koppen oder Köpfen, z głowkami goździe; an Händen und Füßen, u rąk y u nog, paznogieć, paznogcik, pazureczek.

Nähe, *f.* bliskość; des Orts, mieysca, *to co* sąsiedstwo. in der Nähe, w bliskości; etwas ansehen, na co patrzeć, zbliska czemu się przypatrywać. in der Nähe seyn, być w bliskości; einen Alten kennen, w bliskości, w sąsiedztwie starca znać pewnego. in der Nähe fechten, w bliskości, *albo* zbliska się potykać. ich habe die Schlacht in der Nähe angesehen, ia na bitwę tę w bliskości patrzyłem.

Näher, bliższy, bliższa, bliższe. einem näher seyn, komu być bliższym. näher ist dir niemand als ich, nik tobie bliższym nie iest odemnie. einen Hafen sehen, der einem Berge näher ist, widzieć port iaki, ktory gory ktorey bliższy iest.

Nähern, sich, zbliżać, zbliżać się, przybliżać, przybliżać się. der Untergang der Stadt nähert sich, upadek miasta zbliża się. ihm nähert sich die Strafe, zbliża się iego kara; uns die Freyheit, zbliża się do nas wolność. den Göttern sich nähern, do Bogow się przybliżać. sich den Festungswerken nähern, zbliżać się ku fortecznym robotom; dem Tode, ku śmierci; dem Hügel, ku pagorkowi. sich mit den Truppen der Stadt nähern, z woyskiem się zbliżać do miasta. ich darf mich nicht weiter nähern, bliżey nie mogę się zbliżać, przybliżać. sie nähert sich mir, ona się do mnie przybliża. die Nacht nähert sich, noc się zbliża.

Nähert, s. Nächstens.

Nähelich, ledwie co, bin ich gekommen, ledwie co przyszedłem.

Näpfchen, *n.* miska, miteczka; zinnernes, cynowa.

Närbchen, *n.* bliżna maleńka, nach der Wunde, po ranie,

Närrinn, *f.* głupia, *subst. to co* alberne Weibspersonen, głupia kobieta. alte Närrinn, stara głupia kobieta.

Närrisch, głupi, głuptawy, błazeński; Worte, głupie słowa. närrische Menschen noch närrischer machen, głupich ludzi ieszcze głupszemi czynić. närrischer alter Mann, głupi starzec. närrische Plauderey, głupia gadatliwość. es kann nichts närrischer seyn, als er ist, nie może nic głupszego być jak on iest. närrischer Bube, głupi chłopiec; Mensch, głupi człowiek. ganz närrisch seyn, wcale być głupim. närrisch auf seine Gefahr seyn, być głupim na swoie niebezpieczeństwo. närrische alte Frau, głupia stara baba; Vermessenheit, głupia hardość. ist auch wohl jemand so närrisch, daß er glaube? iest że kto tak głupi ażeby on wierzył? närrische Rede, głupia mowa. recht sehr närrisch seyn, być wcale, nader głupim; für allzu großer Freude, ze zbyt wielkiey radości; in einer Sache, w iakiey rzeczy. närrisch machen, głupim uczynić, einen, kogo. er ist so närrisch geworden, on tak głupim był; *to co* unsinnig, szalony, bez rozumu, bez uwagi, nie rozumny, nieuważny.

Närrisch, *adv.* głupie, po głupiemu; alles thun, wszystko czynić; schreiben, głupie pisać; etwas versprechen, głupie co obiecać; etwas glauben, po głupiemu co wierzyć; etwas hoffen, nierozumnie czego się, spodziewać. närrisch reden, bez rozumnie mowić; seine Gedanken offenbaren, szalenie swoie myśli wyiawiać. sie hat so närrisch gethan, als du, ona tak głupie uczyniła iak y ty.

Näscher, *m.* specyał, delikacik, paniątko, co specyałki, przysmączki lubi.

Näſcheren, *f.* ſpecyalſtwo, polizowanie ſpecyalikow, przyſmaczkow lubienie; *to co* **Naſchwerk**, ſpecyał, przyſmaczek.

Näſſe, *f.* mokrość; mokre, *ſ. n.* wilgoć, zmoczoność, wilgość.

Näſſen, naß machen, maczać, moczyć, zmoczyć, mokrem czynić; zmoczonym uczynić. naß ſeyn, mokrym być, być zmoczonym, być umoczonym, być zmaczanym.

Nagel, *m.* goźdź, gwoźdź, womit man etwas nagelt, ktorym co przybiiaią; eiſerner, żelazny; kupferner, miedziany; großer, wielki; wie man die Balken mit nagelt, iakim balki przybiiaią, balkowy. etwas mit dergleichen Nägeln annageln, anheften, co podobnym goździem przybiiać, przybić. die Geſetze mit eiſernen Nägeln an die Wand heften, prawa żelaznemi gwoździami na ścienie przybić. den Nagel einſchlagen, goźdź wbić. kleiner Nagel, goździk, gwoździk; mit einem Kopfe, z głowką; die Ziegel damit aufnageln, goździami przybiiać ſzkudły; *powtore znaczy* pazur, paznogieć; an den Fingern oder Zähen der Menſchen, na palcach u ludzi; an den Füßen der Vögel und Thiere, także u ptakow y innych zwierząt, pazur; *ale u ptakow* ſzpona, *po wyśliwsku.* unterſter Nagel, nayniżſzy pazur; breiter, ſzeroki; harter, twardy; krummer, krzywy; langer, długi; glatter, gładki. keinen Nagel breit in ſeinem Leben von einem guten Gewiſſen abgehen, ani na ieden pazur w ſwoim życiu od dobrego ſumienia nie odſtąpić. einen mit den Nägeln zerreiſſen, kogo pazurami rozdradać. die Nägel verſchneiden, pazury, paznogcie obrzynać. der große Nägel hat, ktory ma wielkie pazury. das Geſicht mit den Nägeln zerkratzen, twarz pazurami zdrapać. kleiner Nagel, pazurek, ſzponka. was man von den Nägeln abſchneidet, co od paznogciow obrzynaia, mowi ſię, pazur oberznięty, paznogieć oberznięty. Unrath oder Unflath unter den Nägeln, paskudſtwa, bloto za poznogciami. die Nägel davon rein machen, paznogcie z tego plugaſtwa ochędożyć. ſeine Ehre an den Nagel hängen, *słowo w słowo* ſwoy honor na pazurach wieſzać; *znaczy* niemieć względu na honor, niedbać o ſwoiey honor; *znaczy* nie ſzanować honoru.

Nagelhaft, goździami przybity, goździami przybiiany.

Nagel, *m.* Geſchwär an den Fingern, oder Zähnen, zanokcica na palcach, *pl.* zanokcice.

Nageln, poździami przybiiać, gwoździami przybić; das Bret an der Wand, deskę, na ścianie.

Nageln, das, *n.* das zu nageln iſt, przybiiać to goździami, co trzeba przybiiać.

Nagelneu, goźdź dopiero ukuty, dopiero z kowadła ieſzcze gorący.

Nagelſchmidt, *m.* goździarz, goździobit, kowal co goździe kuie.

Nagelzwang, *m.* Beſchwerung an Nägeln, zanokcica, odłażenie ciała od paznokci, padanie ſię ciała, nad poznokciami.

Nagen, gryść, ogryzać. die Mäuſe nagen Tag und Nacht etwas, oder an etwas, myſzy dzień y noc co gryżą; *powtore znaczy to co* quälen, peinigen, dręczyć, trapić. das böſe Gewiſſen naget ihn, złe ſumienie dręczy trapi go.

Nagen, das, *n.* gryzienie, ogrycanie, zgryżoty, ugryzienie, dręczenie, udręczenie, trapienie, utrapienie, ſtrapienie.

Nager, *m.* gryzacy; gryźnik, gryzielec, *proſte*; mit ſcharfen Zähnen, z oſtremi zębami.

Nagler, *m. to co* Nagelſchmid, goździarz, goździownik.

Nagung, *f.* gryzienie, ogryzanie, ogryzienie; von den Mäuſen, od myſzy; von den Hunden, od pſow.

Nahbar, *ſ.* Nachbar.

Nahe, bliſki. naher Garten, bliſki ogrod. nahes Landguth, bliſka wieś. naher Krieg, bliſka śmierć. naher Krieg, bliſka woyna. nahe bey der Geburt, bliſka połogu; na czaſach. nahe an dem Pallaſte, pliſko pałacu. nahe bey einem Berge, bliſki przy iedney gòrze. nahe Völker, bliſkie narody. naher Freund, bliſki przyiaciel, bliſki krewny, pliſki należący.

Nahe, *adv.* bliſko, zbliſkà; liegen, bliſko leżeć; kommen, bliſko przychodzić. nahe hinzu gehen, bliſko tu iść. nahe bey Sicilien, bliſko u Sycylii. nahe bey eines Hauſe ſitzen, bliſko przy czym domu ſiedzieć. nicht allein nahe bey einem, ſondern gar bey einem wohnen, nie tylko blisko kogo, ale u kogo mieſzkać rzeczą ſamą y prawdziwie. es iſt nahe an dem, daß die Schande

Schande offenbar werde, blisko tego iest, że wstyd wyirwiony będzie. die Zeit ist nahe, da man anders leben muß, czas iest blisko, kiedy inakſze będą muſieć życie prowadzić. nahe darbey ist eine Höle, blisko przy tym iest iedna iaskinia. nahe bey einem sitzen, blisko kogo, *albo* blisko przykiem ſiedzieć. nahe bey einem kommen, blisko do kogo przyſtąpić, *albo* blisko kogo przychodzić, przyiść. einem nahe gehen, obchodzić kogo bardzo. es geht ihm nicht sehr nahe, nie bardzo go to obchodzi, *albo* nie bardzo go to dotyka. es einem zu nahe bringen, kogo *iuż prawie* do tego przyprowadzić. der Tag der Commitien ist nahe, dzień Seymu iest bliski. der Krieg ist nahe, woyna ieſt bliska, *to ieſt*, zbliża ſię, wnet ſię zacznie. der Tod ist nahe, śmierć ieſt blisko. die Gefahr ist nahe, niebezpieczeńſtwo ieſt bliskie. die Nacht ist nahe, noc ieſt bliska. den Feind nahe haben, mieć blisko *ſiebie* nieprzyiaciela. die Gäste sind nahe, goście ſą blisko nie daleko.

Nahe anliegen, blisko leżeć; bey etwas, blisko czego, *albo* blisko przy czym. es liegt nahe an den polnischen Grenzen, to leży blisko polskich granic. das Schloß liegt nahe an der Lippe, zamek leży blisko nad Lippą rżeką.

Nahe beysammen liegend, blisko tuż, *albo* razem leżący blisko tuż ſtoiący, przygraniczny.

Nahe gelegen, blisko położony. nahegelegenes Dorf, blisko położona wieś. nahe gelegene schöne Stadt, blisko położone piękne miaſto.

Nahen, sich, zbliżać ſię, zbliżyć ſię, przybliżać ſię, przybliżyć ſię.

Nahe seyn, blisko być. er ist nahe bey Cracau, on ieſt blisko Krakowa.

Namen, *m.* imię; ewiger, wieczne; fremder, obce, cudzoziemskie; zweifelhafter, wątpliwe; guter, dobre; gewisser, pewne; in der ganzen Welt berühmter, na całym świecie sławne. gemeiner Namen der Weltweisheit, poſpolite imie Filozofii; göttlicher, boskie; süßer, angenehmer, słodkie, przyiemne; harter, twarde; nachdrücklicher, ważne; heiliger, święte; ehrlicher, uczciwe; feindseliger, nieprzyiacielskie; eiteler, prożne; unerhörter, niesłychane; verhaßter, nienawiſne; unbekannter, niewiadome, nieznaiome; geringer, błahe; großer, und berühmter, wielkie y głośne, głośno słynące; neuer, väterlicher, eigener, nowe, oycowskie, właſne; wahrer, schöner, königlicher, prawdziwe, piękne, krolewskie imię, ansehnlicher, betrübter, alter, gewöhnlicher, okazałe, żałoſne, dawne, ſtare; zwyczayne; brüderlicher, heiliger, und unverletzlicher, braterskie, święte y nienaruſzone; kurzweiliger, ucieſzne. neuen Dingen neue Namen geben, nowym rzeczom dawać nowe imiona. einer Person, Dinge einen Namen beylegen, oſobie iakiey, rzeczy iakiey imię przydawać, dawać. von etwas den Namen geben, od czego imię dać, nadać. etwas mit einem Namen bemerken, co iakiem imieniem zaznaczać. benennen, nazywać. von etwas einen denkwürdigen Namen haben, mieć od czego pamięci godne imię. den Namen bekommen, imienia doſtać, imienia nabyć. er hat von seiner Furcht den Namen bekommen, on od ſwoiego tchurzoſtwa złagał imię, *albo* on od ſwoiey boiażni imienia nabył. woher führest du deinen Namen? zkąd ty wyprowadzaſz twoie imię? er hat von dem Siege seinen Namen bekommen, on od zwycięſtwa ſwoiego imienia doſtał. Scipio führte seinen Namen von dem Afrika, Scipio miał ſwoie imię, *albo* nazwisko od Afryki. das ist dessen Namen, to ieſt iego imię. einen beym Namen nennen, kogo po imieniu. nicht przy imieniu, nazywać. die Namen der Dinge sind unterschieden, nazwiska, *albo* imiona rzeczy ſą rozmaite. unter dem Namen des Friedens liegt der Krieg verborgen, pod imieniem pokoiu leży inſie woyny ukryte, *to ieſt*, ſama woyna utaiona ieſt. seinen Namen in den Ländern ausbreiten, ſwoie imie po kraiach rozſzerzyć. die Hinterlist liegt unter dem Namen der Freundschaft verborgen, zdrada utaiona ſiedzi pod imieniem przyiaźni. etwas mit einem andern Namen nennen, co inſzym iakiem imieniem nazywać, inſzym imieniem mianować. zwey Namen haben, dwa imiona mieć. einen großen Namen haben, mieć wielkie imie. einen in eines Namen bitten, koga czyim imieniem, *albo* na czyie imie proſić. in eines Namen Glück wünschen, czyim imieniem ſzczęścia winſzować. in seinem, nicht aber des römischen Volks Namen, den Krieg ankündigen, ſwoiem ale nie ludu

ludu Rzymſkiego imieniem woynę wypowiadać. welches iſt dein Namen? iak ci imię? co maſz za imie? iak ſię zowieſz? *ſynon.* mein Namen iſt Meneckmus, moie imie ieſt Meneckmus. ſein rechter Namen iſt Darius, iego prawdziwe y właſne imie ieſt Darius. er hat mir deinen Namen gegeben, on mi dał twoie imie, on mie twoiem imieniem nazwał. wie haſt du den Namen Paulus bekommen? iak ty doſtałeś tego imienia Paweł? mit einander die Namen verwechſeln, wzaiemnie z ſobą imienia popremieniać. falſchen Namen haben, mieć fałſzywe imie. eines Namen nehmen, czyie wziąć imie, pożyczyć iakiego imienia, *t. i.* przezwać ſię czyim imieniem. eines Namens würdig ſeyn, być godnym czyiego imienia. eines Namens unſterblich machen, czyie imie nieśmiertelne uczynić. viele Namen haben, mieć wiele imion. der den Namen in der That hat, ktory ma imię z uczynkiem, ktorego ſię imic, z iego działami zgadza; *znaczy też to co* nazwiſko, das letzte aber *to co* imię. die Stadt hat den Namen von ihrem Erbauer, miaſto ma nazwiſko od ſwoiego wyſtawcy. er hat den Namen Perſeus bekommen, on nabył nazwiſka Perſeus. den Namen annehmen, imie wziąć. der beſiegten Völker Namen einem vorziehen, przed kiem nieść imiona zawoiowanich narodow. alles mit Namen nennen, po imieniu, imieniem, nazwiſkiem wſzyſtko nazywać. einen mit Namen rufen, po imieniu na kogo wołać. dem Namen nach, co do imienia, podług imienia, po imieniu. zum Namen gehörig, do imienia należący, *adj.* imieniowy, imienny. nach einem großen Namen trachten, ſtarać ſię o wielkie iakie imie; *to co* sława. den Namen erlangen, sławy nabyć. ſeines guten Namens ſchonen, ochraniać ſwoiego dobrego imienia, *to ieſt,* ſzanować ſwoiey sławy. ſeinen guten Namen behaupten, ſwoiey dobrey sławy bronić, ſwoiego dobrego imienia bronić. an eines guten Namen ankommen, o czyie dobre imie chodzić. es kömmt an meinen Namen an, chodzi o moię sławę, o moie dobre imie. einen an ſeinem guten Namen angreifen, kogo na sławie urazić, kogo dobre imie zelżyć. den Namen in die Schanze ſchlagen, niedbać o dobre imie, narażać na niebezpieczeńſtwo ſwoię sławę. einen groſſen Namen hinterlaſſen, wielkie imie po ſobie zoſtawić. guten Namen haben, mieć dobrą sławę, mieć dobre imie, pięknie słynąć; bey allen, u wſzyſtkich. einem etwas in ſeines Namen ſagen, hinterbringen, komu co czyim imieniem powiedzieć, donieść, oznaymić. grüße ihn in meinem Namen, pozdrow go moim imieniem, *to ieſt,* ode mnie, kłaniany mu odemnie. gieb ihn in meinem Namen ein Schmätzgen, po całuy go ode mnie, *albo* moiem imieniem. unter dem Namen der Tugend, pod imieniem cnoty. einen andern oder neuen Namen geben, dać inſze albo nowe imię. in Gottes Namen, w imie Boże. in Gottes Namen reiſen, w imie Boże iechać. in Gottes Namen ſiegen, w imie Boże zwyciężyć, zwyciężać.

Namenbuch, *n.* księga imion, księga w ktorey imione zapiſane, książka wpiſanych imion y nazwiſk.

Namenlos, bez imienia, nieimienny, niemianowany, ktorego imię niewiadome, nieznaiomy z imienia.

Namenregiſter, *n.* reieſtr imion, porządek imion, wpiſane imiona, zapis imion w księgę.

Namenstag, *m.* dzień imienin, imieniny, dzień imienia, dzień Patrona. Namenstag begehen, feyern, dzień imienia, imieniny obchodzić, święcić. Carmen auf den Namenstag, wierſz na imieniny.

Namensveränderung, *f.* odmiana imienia, przemianą, imienia, przemienienie, odmienienie imienia.

Namentlich, po imieniu, mianowicie, imieniam, z imienia, einen nennen, kogo wymienić, nazwać, przezwać po imieniu.

Namhaft, mianowany, nazywany, nazwany, przezwany. namhaft machen, mianować, przezwać, einen, kogo. er hat dieſe Stadt namhaft gemacht, on to miaſto mianował, przezwał.

Nähren, karmić, żywić. es giebt Speiſe die nicht nähret, są potrawy ktore nie karmią.

Nahrhaft, zabiegły w pożywieniu, wczeſny do obiadu, dobry ſobie goſpodarz, nie zaśpi rzeczy; *potym znaczy to* das die Nahrung giebt, co pokarm daie, co poſila, co tuczy. am nahrhafteſten iſt die Milch, naypoſilnieyſze y naypokarmnieyſze ieſt mleko. nahrhafte Speiſe, pokarmne, poſilne

 potra-

potrawy; *to co* karmiący, żywyący, poſilenie daiący. wo es gute Nahrung und Gewerbe giebt, co dobre karmienie y byt daie.

Nahrung, *f.* karmienie, pożywność, żywienie, iadło, pożywienie, chleb; *w tym ſamym ſenſie* Speiſe und Trank, und die dem Leibe daher zugehende Kraft, iadło y napoy, y ztąd ciału przybywaiąca ſiła. Nahrung des Leibes, karmienie ciała, pokarm dla ciała. etwas, das gute Nahrung giebt, to co dobre pokarmienie ſprawuie, co poſileniem y pokarmieniem ieſt dobrym. das nicht viel Nahrung giebt, co nie wiele pokarmu, pożywności daie ani poſilenia; *znaczy także* alles was zum Unterhalte des Lebens gehört, wſzyſtko co do utrzymywania ciała należy; *znaczy ieſzcze* Handwerk und Profeſſion wovon einer lebet, rzemiesło y profeſſyią albo byt, z ktorego kto żyie. Nahrung ſuchen, zarabiać ſobie na chleb, ſzukać po żywienia. Nahrung treiben, dorabiać ſię chleba. Nahrung verabſäumen, niedbać o chleb; o dobre mienie. Nahrung haben, verbeſſern, mieć chleb, przychodzić do chleba, polepſzać, *albo* przyczyniać ſobie chleba. auf die Nahrung erpicht, chciwy dorobku, dorobku chleba, dorobienia ſię chleba. ſeine Nahrung woher haben, mieć zkąd ſwoy chleb; żyć czym, rzemiesłem, służbą, robotą. mit dem Bogen Nahrung ſuchen, łukiem na chleb zarabiać. Nahrung und Kleider, chleb y ſuknia, pożywienie y odzienie. Nahrung und Nothdurft, potrzeby do życia y iadło, bez czego ludzkie życie obeyść ſię nie może.

Nahrungsmittel, *n.* ſpoſob pożywienia, pożywienie ſam; ſzrodek do życia.

Nahum, ein Mannsnamen, Nahum, imię męſzczyzny.

Namur, eine Stadt, Namur, miaſto; *połac.* Namureum. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Namurski, Namurska, Namurskie. einer daher, z Namurku męſzczyzna, Namurczyk. eine daher, kobieta z Namurku rodem, Namurka. Art, Weiſe, *adv.* po Namursku, z Namurska, iak Namurku, iak Namurczyk, iak Namurka.

Nancy, Stadt in Lothringen, Nanſy, miaſto w Lotaryngii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Nanſyiſki, Nanſyiſka, Nanſyiſkie. einer daher, z Nanſow rodem męſzczyzna, Nanſyiczyk. eine daher, białogłowa z Nanſow rodem Nanſyika, Nanſyianka. Art, Weiſe, *adv.* po Nanſyiſku, z Nanſyiska, iak w Nanſach, iak Nanſyiczyk, iak Nanſyianka.

Nantes, Stadt in Frankreich, Nant, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Nantski, Nantska, Nantskie. einer daher, z Nantu rodem męſzczyzna, Nantczyk. eine daher, białogłowa z Nantu rodem Nantka. Art, Weiſe, *adv.* po Nantsku, z Nantska, iak w Nancie, iak Nantczyk, iak Nantka.

Napf, *m.* miſa, miska, czaſza, waza głęboka, do noſzenia w niey iedzenia.

Narbe, *f.* bliżna. wie die Narbe zeigt, hat er einen guten Hieb bekommen, iak blizna pokazuie, dobrego paragrafu doſtał. eine Narbe heilen, bliznę zgoić. die Narbe wieder aufkratzen, znowu bliżnę oddrapać. einem die Narbe zeigen, die man von vorn bekommen, komu blizny pokazywać ktore kto z przodu doſtał. bis eine Narbe wird, aże ſię bliżna zrobi; feuchtet, jauchet, blizna wilży ſię, ciecze; iſt unterkötig, złobkowata ieſt; hat ſich geſchloſſen, zrosła ſię, zamknęła ſię. kleine Narbe, mała blizna, blizneczka. voller Narben, pełny blizn. Geſicht voller Narben, twarz pełna blizn; porąbana, pokarbowana bliznami.

Narbonna, Stadt in Frankreich, Narbona, miaſto we Francyi; *połac.* Narbo; Narbo Martius; Narbona, Atacurorum civitas. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Narboński, Narbońska, Narbońskie. Weinſtock von Narbonne, winne drzewo Narbońskie. einer von Narbonne, męſzczyzna rodem z Narbony, Narbończyk. eine daher, kobieta z Narbony rodem, Narbonka, Narbonianka. Art, Weiſe, *adv.* po Narbońsku, z Narbońska, iak w Narbonie, iak Narbończyk, iak Narbonka.

Narciſſe, *f.* eine Blume, narcys, kwiat pewny. von Narciſſen, narcyſowy. Oel von Narciſſen, oley narcyſſowy. Kränzchen von Narciſſen, wieniuſzek narcyſowy.

Narben

Narden, *pl.* ein Gewächs, nard, krzew pewny. von Narden, nardowy. Balsam von Narden, balsam nardowy. Salbe von Narden, nardowa maść, z nardu maść robiona.

Nardenblatt, *n.* nardowy liść, nardowy listek, nardowe liście.

Nardenkraut, *n.* nard ziele. von Nardenkraute ausgezogen, z nardowego ziela wyciągniony.

Nardensalbe, *f.* maść nardowa; sehr gut die Wunden zu heilen, bardzo dobra na rany.

Narr, *m.* głupi, *subst.* głupiec. der Narren ist die ganze Welt voll, giebts überall genug, cały świat pełny głupich, wszedzie ich dosyć. einen Narren so klug redend einführen als einen weisen Mann, głupiego udawać tak roztropnie rozmawiaiącego iak mądrego człowieka. ein Narr muß seyn, wer das nicht sieht, musi być głupi ten ktory tego nie widzi; *stary grzyb, metaph. znaczy* głupi; *inaczey*, sadło psie sadło, *w gniewie mowiąc, albo żartuiąc*; głupi iak psie sadło. ein großer Narr, wielki głupiec, głupi iak ciele; *w gniewie albo w żarcie* Hauptnarren, głowa wszystkich głupich; nayglupszy ze wszystkich. was ist das nicht für ein Narr? co to za głupi człowiek? nie głupi to? nie głupi to człowiek? a głupi to człowiek przebog? tak głupiego człowieka nie zaraz obaczy; co to za głupstwo człowieka! iaki to głupi? sich als wie ein Narr anstellen, głupiem się czynić, głupiem się pokazywać, pokazać. einen zum Narren haben, mieć kogo za głupiego, za błazna, pośmiewisko szyderstwo z kogo iak z głupiego czynić; na widowisko y na pośmiech iak głupiego kogo wystawić. zum Narren werden, głupieć, głupiem się stawać, ogłupieć, zgłupieć. dem Narren seine Weise lassen, dać pokoy głupiemu, niech żyie iak chce, niech czyni iak się mu widzi. dem Narren muß man die Kolbe lausen, głupiego trzeba nauczyć rozumu kiiem. du bist ein Narr, daß du dir es lässest so nahe gehen, głupi iesteś, że się tym urażasz, że cie to obchodzi. du hast keinen Narren vor dir, większego głupca niemasz nad ciebie. über seiner Klugheit zum Narren werden, roztropnie być głupiem. Narren muß man wissen nachzugeben, trzeba wiedzieć iak sobie z głupiem postępować.

Narren, głupie czynić, *to co* ein Narr seyn, głupiem być. einen narren, kogo iak głupiego za nos wodzić, odurzyć kogo, uczynić kogo głupiem.

Narrenpossen, *pl.* głupstwa, *pl.* błazeństwo, szaleństwo. an Narrenpossen sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w błazeństwach. lauter Narrenpossen, szczere błazeństwa. Narrenpossen treiben, błazeństwa czynić, błazeństwami się bawić. Narrenpossen plaudern, pleść głupstwa, baiać błazeństwa, prawić rożne błażeństwa. wie kömmst du auf diese Narrenpossen? zkąd ci te głupstwa do głowy przychodzą? iak się ty możesz tych błazeństwa chwytać? an Narrenpossen und Fabeln sich vergnügen, cieszyć się błazeństwami y plotkami. es reuen ihm seine Narrenpossen, żal mu iego błazeństwa, iego głupstwa. das sind Hauptnarrenpossen, to są głowne błazeństwa, nayglownieysze głupstwa. das sind rechte Narrenpossen, to są prawdziwe, prawdziwiuteńkie błazeństwa, wierutne głupstwa. was erzehlst du mir für Narrenpossen? co mnie ty za błazeństwa, za głupstwa prawisz? du plapperst, plauderst mir lauter Narrenpossen her, ty mi prawisz, baiesz samiuteńkie błazeństwa, ty mi same szczere głupstwa pleciesz.

Narrenrede, *f.* głupia mowa. ich kann diese Narrenrede nicht vertragen, ia tey głupiey mowy cierpieć nie mogę. hat man jemals solche Narrenrede gehört? słyszał kto kiedy taką głupią mowę? geh weg mit deiner Narrenrede, idź precz z twoią głupią mową.

Narrenspiel, *n.* śmiech, pośmiech, błazeństwo, pośmiewisko.

Narrentheidung, *f.* fraszki, brydnie, głupie rzeczy, głupstwo.

Narrheit, *f.* głupstwo, głupiość; einer That, iakiego uczynku. es ist der Narrheit Eigenschaft, anderer Mängel sehen, der seinigen aber vergessen, głupstwa ta właśność iest, cudze wady widzieć, a o swoich zapomnieć; *to co* nierozum, nie rozeznanie.

Naschen, łakotki lizać, polizywać; mlaskać na łakotki, specyaliki smakować.

Naschhaft, delikacik, specyalik, wymyślnik, obżartuch, pasibrzuch, łakotniczek, co specyaliki lubi iadać, polizywac.

Naſchmarkt, *m.* rynek od ſpecyałow, od łakotek, na ktorym takowe rzeczy ſą na przeday.

Naſchmaul, *n.* gęba ſpecyaliki lubiąca, wykwitna delikatna gębuſia.

Naſchwerk, *n.* ſpecyały, ſpecyaliki, łakotki, przyſmaczki; przyſmaki.

Naſe, *f.* ein Theil des Geſichts, nos, część twarzy; ſcharfe, ſpitzige, krumme, oſtry, kończyſty, krzywy; eingedrückte, vernüſſelte, wklesły, płaskawy. eine dünne Naſe haben, mieć cienki nos, *to ieſt*, dobrego węchu nos. einem die Naſe abbeiſſen, ugryść komu nos. dem ein Rotzzapfen zur Naſe heraushängt, ktoremu ſopel z noſa wiſi, ſzmarkacz, ſmarkaty. die Naſe einſchlagen, uderzyć noſem. den Strauß an die Naſe halten, bukiet u noſa trzymać. die Naſe rümpfen, maſzczyć nos, zmarſzczyć nos. der eine dumme Naſe hat, ktory ma tęgi nos do wąchania, tęgiego węchu. durch die Naſe reden, przez nos mowić. die Naſe trieft ihm, z noſą mu kapie, nos mu krople puſzcza; *po proſtu*, uſmarkał ſię. einem die Naſe drehen, einen dabey herumführen, komu nos kręcić, kogo za nos w koło wodzić, *to ieſt*, zwodzić kogo oſzukiwać, oſzukać kogo. er hat die Naſe überall dabey, on wſzędzie nos wrazi, wſzędzie nos wściubi, długiego noſa ieſt. einem etwas unter die Naſe reiben, dać komu po noſie, dać komu w nos, *to ieſt*, zbeſztać kogo; man ſagt, wziął w nos, wziął po noſie; weźmie po noſie, *to ieſt*, połaiany będzie, d. i. er wird geſcholten werden. nur das ſehen was vor der Naſe iſt, tylko to widzieć, co przed noſem ieſt, co ſamo w oczy lezie. einem eins auf die Naſe geben, dać komu w nos, uderzyć kogo przez nos. die Naſe ſchneutzen, utrzeć nos, wyſiąkać nos, wytrzeć nos, nos wycierać. einem die Naſe abſchneiden, komu nos urznąć, uciąć nos.

Naſenband, *n. to co* Kappzaum, kawecan, na pysk; *pofr.* muſeliere.

Naſenbluten, *n.* krwi płynienie z noſa, iście krwi z noſa, ciorkanie krwi z noſa, gdy kroplemi ciecze kroplami, ciеczenie krwi z noſa.

Naſenputz, *m.* śmark, gęſta, wlekąca ſię, flegma, noſem odchodząca.

Naſengeſchwür, *n.* polyp, bolak. der ein Naſengeſchwür hat, ktory na polyp chory, ktory ma polyp w noſie.

Naſenhaare, *pl.* włoſy w noſie u człowieka wyraſtaiące.

Nashorn, *n.* ein Thier, noſoroziec, zwierz pewny; *poł.* rhinoceros.

Naſenloch, *n.* dziurka w noſie. den Finger ins Naſenloch ſtecken, palec w nos włożyć, w noſie dłubać.

Naſenſtüber, *m.* ſzczudek, ſzczudka w nos; *pofr.* chiquenaude.

Naſentuch, *n.* chuſtka do noſa, chuſtka do ucierania noſa.

Naſenweis, *m.* mędrek, za mądrego ſię maiący, mądrym ſię pokazuiący.

Naß, mokry, zmoczony, umoczony, umaczany. grün und naſſes Holz, zielone y mokre drzewo. das ganze Bündel war naß, als ich es bekam, cały pakieł był mokry, zmoczony, zmaczany, gdy ia odebrałem. naß Wetter, wilgotny czas. naſſes Erdreich, mokry grunt, mokra ziemia. naſſes Kleid, mokra ſuknia. naſſer Winter, mokra zima, dżdżyſta zima. naß ſeyn, być mokrym. ich bin geſtern ganz naß von dem Regen geweſen, wczora byłem cały mokry od deſzczu. naß machen, zmoczyć, umoczyć. naß werden, zmoknąć, umoknąć; *praet. perf.* zmokł, umokł. ſehr naß ſeyn, bardzo być mokrym. durchaus naß werden, ſeyn, wniwecz zmoknąć, do nitki przemoknąć, do nitki zmoknąć. er hat ſie durchaus naß gemacht, on ią do nitki zmoczył. halb naß, wpoł mokry.

Naſſau, Stadt in der Wetterau, Naſſaw, Naſſau, Naſſawa, miaſto w Wetterawii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Naſſawski, Naſſawska, Naſſawskie. einer daher, rodem męſzczyzna ztamtąd, Naſſawczyk, Naſſawianin. eine daher, kobieta z Naſſawy rodem, Naſſawianka, Naſſawka. Art, Weiſe, *adv.* po Naſſawsku, z Naſſawska, iak w Naſſawie.

Naſſel, *f.* ſtonog, robak pewny; häßlich zu ſehen, brzydki do widzenia.

Nathan, Mannsnamen, Natan, imie męſzczyzny.

Nation, *f.* narod, *nacyia*; große, gelehrte, dienſtfertige, wielki, uczony, uczynny narod; ganz kriegeriſche, auswärtige, fremde, cały woienny, woiowny, poſtronny, obcy; grauſame, unmenſchliche, barbariſche, okrutny, nieludzki, grubiański narod; elende, mizerny, biedny; äußerſte, entlegenſte, nayoſtatnieyſzy, nayodlegleyſzy; wilde, über-

überwundene, dziki, zawoiowany, zwyciężony; weit entlegene griechische, daleko odległy Grecki, Greckow narod. mit den deutschen Nationen eine glückliche Schlacht thun, z Niemieckemi narodami pomyślną bitwę stoczyć.

Nationalvölker, *pl.* narodowy lud, *collect.* narodowe woysko, narodowy żołnierz, narodowi ludzie.

Nativität, *f.* gwiazdy narodzenia. Nativität stellen, gwiazdy narodzenia układać pewnym porządkiem, albo porządek ich na niebie uważać. sich die Nativität stellen lassen, kazać sobie narodzenia gwiazdy ułożyć, radząć się iakie szczęście, lub nieszczęście życia czeka. die Kunst sie zu stellen, sztuka układania, ustawiania gwiazd, narodzin szukaiąc.

Nativitätsteller, *m.* rodokładca, rodozgadca, rodostawca, gwiazd rodostawca; wird immer in seiner Kunst betrogen, zawsze bywa zwiedziony w swoiey sztuce.

Natolien, ein Theil von Asien, Natolia, część Azyi; *inaczey* Antolia.

Natter, *f.* ein Wurm, iaszczurka, robak pewny. giftige und tödliche Natter im Busen haben, iadowitą y śmiertelną w zanadrzu chować iaszczurkę. von einer Natter, od iaszczurki, *adj.* iaszczurczy, iaszczurcza, iaszczurcze, iaszczurkowy, iaszczurkowa, iaszczurkowe. Gift von einer Natter, iad iaszczurczy, iaszczurkowy iad, iaszczurcza trucizna. Biß von einer Natter, ukąszenie iaszczurki, ukąszenie iaszczurcze; ist tödtlich, iest śmiertelne.

Natterbiß, *m.* kąsanie iaszczurcze, ukąszenie iaszczurkowe, ukąszenie od iaszczurki.

Nattergift, *n.* iucha z iaszczurki, iad z iaszczurki, posoka z iaszczurki krew iadowita z iaszczurki.

Natterzunge, *f.* ein Kraut, wężowy ięzyk, ziele pewne, nasieżrżał.

Natürlich, naturalny, wrodzony, rodowity, przyrodzony. natürliche Dinge, naturalna rzecz, wrodzona rzecz, rodowita rzecz. natürliche Frage, naturalne pytanie. natürliche Ursache, naturalne przyczyna, natürliche Begierde, wrzodzone chęci, naturalnę chęci, rodowite chuci, wrodzone żądze, przyrodzone chciwości, wrodzone chuci, naturalnę pożądliwości. natürliche Farbe, naturalny przyrodzony, wrodzony kolor. natürliche und nicht angewöhnte Artigkeit im Reden, wrodzona a nie zezwyczaiu nabyta gładkość w mowieniu. natürliche Mauer, rodowity, samorodny, urodzony mur. eines natürlichen Todes sterben, naturalną, przyrodzoną śmiercią umierać. natürlicher Sohn eines Königs, naturalny syn iakiego Krola, prawo-naturalny syn.

Natürlich, *adv.* naturalnie, samorodnie, z urodzenia, rodem. es geschiehet natürlich, rodem się to dzieie, samo rodnie się to dzieie, z urodzenia się to dzieie.

Natur, *f.* *natura*, rod, urodzenie, przyrodzenie; *u Filozofow znaczy:* Wtore Przyczyny skutkow; wundersame, genugsam geschickte, dziwna natura dziwny rod, natura dosyć sposobna, rod dosyć sposobny; himmlische, feurige, göttliche, gemeine, niebiski, ognisty, boski, pospolitey rod; niebieska, ognista, koska, pospolita natura; niebieskie, ogniste, boskie, pospolite y proke urodzenie, przyrodzenie; veränderliche, einstimmige, vergnügte, odmienna, zgodna, kontenta natura; unterschiedene, vortreffliche, rozmaita, przednia; wilde und unmenschliche, dzika y nieludzka; hitzige, menschliche, gütige, gorąca, ludzka, dobrotliwa; schwache, verständige, słaba, wątła, rozumna; unüberwindliche, niezwyciężona, zieprzekonana; gelinde und sanftmüthige, łagodna y powolna; sterbliche, dauerhafte und beständige, śmiertelna, trwała y stateczna; vollkommene, vielvermögende, wiele można, wiele mogąca; besondere, böse, osobliwa, zła; vorsichtige, hinfällige, opaczna, baczna; upadła, znikoma. ganze Natur des Menschen, cała natura ludzka, cały rod ludzki; mannichfaltige, rozmaita; mangelhafte, niedostatnia, niebołężna. der Natur gemäß leben, podług natury, przyzwoite naturze życie prowadzić, żyć podług praw od natury danych. die Natur ist mit wenigem vergnügt, natura troszką się kontentuie. der Sieg ist von Natur übermüthig, zwycięstwo iest z urodzenia swoiego zuchwałe. von Natur so bewandt seyn, z urodzenia być tak sporządzonym, tak się rodzić. die Natur bringt es so mit sich, rod rzeczy to tak z sobą niesie. es ist wider dessen Natur, to iest przeciwko iego naturze, przeciwko iego urodzeniu.

dzeniu. die Natur der Luft, rod, natura powietrza; des Waſſers, rod wody. wider die Natur, przeciwko naturze, przeciwko urodzeniu. nach der Anführung der Natur, za powodem natury, za powodem urodzenia. er hat des Vaters Natur, on ma naturę oyca ſwoiego, rod oyca. das iſt deſſen Natur, to ieſt tego natura taka, taki rod tego ieſt. die Natur ändern, naturę; rod, urodzenie, przyrodzenie odmienić. Natur des Gemüths, des Orts, des Viehes, natura, rod umyſłu, rod mieyſca, rod bydlęcia. die Natur iſt gut bey den guten Leuten, dobra natura, dobre urodzenie, dobry rod ieſt w tych młodych ludziach. das iſt meine Natur, das iſt dieſer Leute Natur, to ieſt moy rod taki, to ieſt rod taki tych ludzi, urodzenie, przyrodzenie tych ludzi takie. Lügen iſt wider meine Natur, kłamać ieſt przeciwko moiemu rodowi, przeciwko moiemu urodzeniu, z urodzenia mam, że kłamać nie lubię. mich anders zu ſtellen, als es iſt, iſt wider meine Natur, inaczey ſię pokazywać iak w ſamey rzeczy ieſt, to przeciwko moiey ieſt naturze, to ieſt przeciwko moiemu urodzeniu.

Naturaliſiren, indigenat dać, do indigenatu przyiąć, do indigenatu przypuścić, indigenat nadać, w liczbę obywatelow, w liczbę ſzlachty przyiąć. ſich gern naturaliſiren wollen, radby doſtać indigenatu, radby otrzymać indigenat. er iſt naturaliſirt in Polen, on indigenat otrzymał, on ma indigenat w Polſzcze.

Naturel, n. natura, rod; treibet ihn hierzu an, natura go do tego pędzi, natura go do tego ciągnie, tak ſię urodził, ten rod w niem, ta natura. er hat ein gutes Naturel, on ma dobrą naturę w ſobie, dobry rod. er hat ein gutes Naturel zur Beredſamkeit, on ma wrodzoną ſpoſobność do wymowy. ſeinem Naturelle folgen, iść za ſwoią wrodzoną skłonnością, trzymać ſię ſwoiey wrodzoney zdolności. eines Naturel kennen, znać czyi rod, czyią naturę; czyie wrodzone właſności. gutes Naturel an einem erſehen, widzieć w kiem dobrą naturę. junger Menſch, der ein gutes Naturel hat, młody człowiek, ktory ma dobrą naturę w ſobie.

Naturforſcher, m. fizyk, rodobadacz, co rod rzeczy chce wyrozumieć.

Naturkündiger, m. fizyk, rodoznawca, rodu rzeczy wiadomy, ktoremu urodzenie rzeczy znaiome, ktory wie iaki rod rzeczy ieſt, ktory rozumie iakie przyczyny, skutki, iſtoty rzeczy.

Naturkunſt, f. rodu rzeczy wiadomość, rodu wiadomość, rodu znaiomość, rodoznanie.

Naturwechſel, m. odmiany; bey Krankheiten, odmiany choroby; der Jahreszeit, odmiany rodowite rożnych czaſow.

Navarra, ein Königreich, Nawarra, Kroleſtwo. aus oder zu ſolchem Reiche gehörig, z tego kroleſtwa, albo do tego kroleſtwa należący, adj. Nawarski, Nawarska, Nawarskie.

Naumburg, Stadt in Meiſſen, Naumburg, miaſto w Miſnii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, adj. Naumburski, Naumburska, Naumburskie. einer daher, rodem z Naumburgu męſzczyzna, Naumburczyk. eine daher, białogłowa Naumburka, Naumburczanka.

Neapel, Stadt in Italien, Neapol, Neapol, miaſto we Włoſzech, und Reich deſſelben Namens, y kroleſtwo tegoż ſamego imienia. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, adj. Neapolitański, Neapolitańska, Neapolitańskie. Reich Neapolis, kroleſtwo Neapolitańskie. einer daher, męſzczyzna z tego kroleſtwa, lub miaſta, Neapolitańczyk. eine daher, białogłowa, Neapolitanka. Art, Weiſe, adv. po Neapolitańsku, z Neapolitańska, iak w Neapolitańskim, iak Neapolitańczyk, iak Neapolitanka.

Nebel, m. mgła; ſehr dicker, nader geſta; kalter, dünner, zimna, cienka; währet weit in den Tag hinein, długo trwa na dzień; iſt ſo dicke, daß man nicht davor ſehen kann, tak ieſt gęſta, że przez nię nie można nić widzieć, nie można nic obaczyć. Nebel entſteht aus der See, mgła powſtaie y iezziora; läßt ſich dichter auf das Feld, als auf die Berge nieder, oſiada gęściey ſza na polu niżeli na gorach; vergeht, daß man wieder ſehen kann, ginie że można znowu widzieć. ein dicker Nebel hat den Wald umzogen, gęſta mgła las odziała, okryła, obiekła; ſteigt von den feuchten Bergen, wſtępuie z wilgotnych gor w gorę der

der Nebel macht, daß man nicht sehen kann, mgła robi, że niemożna nic widzieć. für den dicken und feuchten Nebel kann man nicht ausgehen, przede mgłą gęstą y wilgotną nie można wychodzić. einem den Nebel vor die Augen machen, komu tumam w oczy puszczać, to iest, zamatać, zamydlić rzecz, aby niewidział prawdy.

Nebelicht, mglisty. neblichtes Wetter, mglisty niebo, mgliste powietrze.

Nebeln, mglić się. es nebelt, mgli się. es wird bald nebeln, będzie się zaraz mgliło. heut hat es bald genebelt, dzisiay mocno się mgliło.

Neben, przy, wedle, oraz, po nad; z znaczące to co mit. neben der appischen Straße ist er gegraben worden, wedle drogi Appiyskiey, albo przy drodze Appiyskiey był pogrzebiony. neben dem Meere hin den Marsch nehmen, po nad morzem swoy marsz wziąć. den Stab einem legen, kii przy kim położyć. neben einem wohnen, przy kiem mieszkać.

Neben einander, ieden wedle drugiego, albo iedno przy drugiem; setzen, kłaść, układać, stawiać; einher gehen, chodzić. setze die Bücher neben einander, poukładey książki iednę przy drugiey.

Nebengeschäfft, n. robota dopadkiem, robota w dopadki, dopadkowa robota, dodać czasu y zrobić co.

Nebenkämmerchen, n. przykomorek, izdobka, przykomorze, przykomorka.

Nebenmond, m. łuna około księżyca; łuna księżycowa, łuna około miesiąca. den Nebenmond bey Nachte sehen, łunę księżyca w nocy widzieć.

Nebenmensch, m. bliźni, człowiek bliźni drugiemu.

Nebensache, f. dopadkowa robota, to przy tym, co się iedno przy drugim może zrobić.

Nebenschlag, m. fałszowanie monety, podrzucenie monety, pieniędzy.

Nebenschoß, m. an den Bäumen, rószczka młoda, świeżo wyrosła, na drzewie młodociana gałązka; pofr. rejetton.

Nebensonne, f. łuna słoneczna, okrąg mglisty iasny koło słońca.

Nebensproß, m. roszczka młodociana na drzewie, wyrostek na drzewie młodziuchny zielony.

Nebenst, n. nebenst Weib und Kindern herumschweifen, z żoną y z dziećmi tułać się; viele Arme schweifen nebenst ihren Weibern herum, wiele ubogich z żonami tułaią się, poniewieraią się.

Nebenstunden, pl. dopadkowe godziny, od większey y walnieyszey roboty urwane, urywki, urywkami co robić.

Nebenweg, m. wyboy, wydroże, wybocz. Nebenweg suchen, wyboiow, wyboczy szukać, wydroża szukać.

Nebenweib, n. pobaczna siostra, miłośnica, kochanka, wspołmieszkaiąca.

Nebenwerk, n. dopadkowa robota, urywkami robiona, dopadkiem czasu od większey roboty udziałana.

Nebenzeit, f. czas dopadkowy, czas urywkowy, czas urywkami do zrobienia czego wzięty, zachwycony.

Nebenzimmer, n. przypokoy, osobny pokoy, pokoy na ustroniu; osobliwy pokoy.

Neblicht, mglisty. neblichte Tage und Nächte, mgliste dni y nocy.

Nebucadnezar, Nebukadnezar; z Hebr. właściwie; inaczey, Nabuchodonozor. ein Mannsnamen, imie mężczyzny.

Nechst, nayblizszy. nechster Ort, nayblizsze mieysce. nechster Freund, nayblizszy przyiaciel.

Necker, ein Fluß in Franken, Nekier, albo Nekra, albo Nikra, rzeka we Frankonii.

Neffe oder Enkel, m. wnuk; leichtfertiger, swywolny, rozpustny.

Neffinn, f. wnuczka; liebste, nayukochańsza; einzige, iedyna; fromme, stateczna; wohl erzogene, dobrze wychowana, wyedukowana.

Negligiren, niedbać, zaniedbać, zarzucić, zaniechać.

Neglin, n. goździk, kwiatek; wohlriechendes, ślicznie pachnący, pięknie wonieiący. Kranz oder Strauß von Neglin, wienic, albo bukiet goździkowy.

Negotiiren, kupczyć, handlować, to co handeln, powtore to co czynić, etwas, co traktować.

Negropont, eine Insel, Negropont, wyspa pewna; poł. Euboea. aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy, albo do tey wyspy należący, adj. Negropontski, Negropontska, Negropontskie. einer daher, mężczyzna z Negropontu, Negropontczyk. eine daher, białogłowa z Negropontu, Negropont

 gropont

gropontka. Stadt auf besagter Insel, miasto na przerzeczoney wyspie, przed tym nazwane po Grecku Khalkis.

Nehen, szyć, zszywać, zszyć, etwas, co; ein Kleid, suknią.

Nehen, das, *n.* szycie, zszywanie, zszycie; eines Kleides, sukni; eines Hemdes, koszuli.

Neherinn, *f.* szwaczka. die kann recht nehen, ktora umie dobrze pieknie szyć.

Nehmen, brać, bierać, wziąć; przyznawać, przypisywać sobie. ich nehme mir so viel nicht heraus, daß, ia sobie nie przyznaię tego, aby. sich Zeit zu einer Sache nehmen, wziąć sobie czas, do iakiey rzeczy. einen zum Richter nehmen, za sędziego wziąć kogo. sich Zeit nehmen zu bedenken, czas wziąć do namyślenia się. Geld von einem nehmen, pieniędzy, *albo* pieniądze wziąć od kogo. den Anfang woher nehmen, początek zkąd brać. etwas in die Hand nehmen, co w rękę wziąć. etwas übel nehmen, na zła stronę co wziąć, za złe sobie mieć. Schaden nehmen, szkodę ponieść. auf sich eine große Mühe, alles Unglück nehmen, na siebie wziąć wielki kłopot, wszystko nieszczęście. ein Werk, eine Verrichtung über sich nehmen, robotę, sprawunek rzeczy iakiey wziąć na siebie. die Sorge nehmen, staranie przyiąć. die Feindschaft wegen etwas nehmen, nieprzyiaźni się podeymować dla iakiey rzeczy. eine Stelle nehmen, urząd wziąć, mieysce. die Vertheidigung der Wollust auf sich nehmen, obronę rozkoszy przyiąć na siebie. so große Arbeit auf sich nehmen, tak wielką pracę podeymować, tak się wielkiey pracy podeymować. die Last nehmen, ciężar na siebie brać, ciężar wziąć. die Gefahr über sich nehmen, niebezpieczeństwo wziąć przyiąć na siebie. gefährliche Feindschaft, Haß und Neid nehmen, przyiąć na siebie niebezpieczne, nieprzyiacielstwo, zawziętość y zazdrość. einen in Schutz nehmen, wziąć kogo w w protekcyią. im Sinn nehmen, w umyśle poiąć, w głowę sobie brać. ein Weib nehmen, żonę poiąć. einen Mann nehmen, za mąż iść. sich in acht nehmen, być ostrożnym. einen beym Kopfe nehmen, wziąć kogo za łeb. einem die Waffen nehmen, wziąć komu broń, odebrać komu oręż. in die Gesellschaft nehmen, wziąć kogo do kompanii, do towarzystwa, do społeczeństwa przypuścić, przyiąć. zu Herzen nehmen, brać sobie do głowy, przypuszczać, przypuścić do serca. einen mit sich nehmen, wziąć kogo z sobą. etwas von Haus aus mitnehmen, z domu co wziąć z soba. was meynet ihr, daß sie nehmen wollten, daß, co rozumiecie wiele by oni chcieli wziąć, aby. die Bücher daher nehmen, książki zząd wziąć, brać. woher Beweisthümer nehmen, wziąć zkąd, brać, zkąd dowody, ukazania, ukazywania wziąć zkąd. die Fische aus dem Hälter nehmen, ryby z sadzu brać. aus eben den Quellen nehmen, z tych samych zdroiow brać. das Geld nehmen und für sich behalten, pieniadze wziąć y dla siebie zatrzymać. viel aus dem Virgil nehmen, wiele brać z Wirgiliusza. nimm dir einen Muth, nabierz serca, nabierz odwagi.

Nehmen, das, *n.* wzięcie, przyznawanie sobie, branie, podeymowanie się, podięcie się, nabieranie.

Nemlich, mianowicie, bo, to iest, du redest vom Buche, ty mowisz mianowicie o tey książce; *to co* damit gehet um, o to gra, o to rzecz, o to idzie, o to chodzi, toć to iest. der Wirth, da er [illegible] andern, nemlich, der Geld hatte, gesehen, gospodarz, gdy obaczył drugiego, to iest, ktory pieniądze miał. nemlich das ist das, was wir vom Socrates gehört, to to iest, co my od Sokratesa słyszeli. nemlich, saget derselben, bo mowi tenże sam.

Nehmung, *f.* branie, wzięcie, bieranie, podięcie się, przyznawanie sobie.

Nehren, karmić, żywić, ieść, dawać, posilać. sich nehren, siebie żywić, posilać się; mit Spinnen und Weben, przędzeniem y tkaniem żywić się.

Nehrer, *m.* karmiciel, żywiciel, ieść dawca, iadla dawca.

Nehrerinn, *f.* karmicielka, żywicielka, ieść dawczyna, iadła dawczyna.

Nehrhaft, co może być karmione, co może być żywione.

Neid, *m.* zazdrość, zazdrosność; fremder, obca; zu verabscheuender, przeklęta; falscher, fałszywa, und unbilliger, y niesłuszna; schwacher, ohnmächtiger, słaba, bez mocy, niemocna; neuer, eingewurzelter, großer, unrechter, wkorzeniona, nie sprawiedliwa, wielka, nowa zazdrość; alter und langwieriger, größter, heftiger, stara, długo trwaiąca, naywiększa, żwawa; schädlicher,

licher, szkodliwa. ihr habet großen Neid erreget, wyście wielką zazdrość pobudzili. sie hat sich unbilligen Neid, ona sobie niesłuszney zazdrości narobiła. sie machen ihnen den größten Neid, oni sobie naywiększą zazdrość czynią, oni sobie na naywiększą zazdrość zarabiaią. in Neid gerathen, verfallen, den Neid auf sich laden, popadać zazdrość, zazdrości sobie narobić, zazdrością się obarczyć; auf sich haben, mieć zazdrość u inszych; vom Neide gedrückt werden, zazdrością być przyciśnionym, uciśnionym. den Neid unterdrücken, zazdrość przytłumić, zazdrość zgasić. es ist ihm schwer, den so heftigen Neid zu unterdrücken, iemu cieżko iest, tak żwawą zazdrość przytłumić. ich habe den Neid meiner Feinde glücklich unterdrückt, ia szczęśliwie zazdrość moich nieprzyiaciol potłumiłem. drücke immer den Neid durch die Heftigkeit unter, preytłumiay zawsze ludzkością zazdrość. den Neid fahren lassen, porzucić zazdrość, złożyć zazdrość, wyrugować z serca zazdrość, oczyścić umysł z zazdrości, uleczyć zazdrość. sie läßt ihren Neid leicht fahren, ona snadno porzuca zazdrość. er hat schon lange seinen Neid fahren lassen, on iuż dawno *ze swoiego serca* wyrugował zazdrość.

Neiden, zazdrościć; einen, dessen Tugend wegen, komu, dla iego cnoty; seiner Ehre wegen, dla iego honoru. alle ehrgeizige Leute neiden mich meiner Ehre wegen, wszyscy wyniośli ludzie zazproszczą mi moiego honoru. zwey Brüder neiden sich einander wegen der von ihrem Vater ihnen verlassenen Güter, dwa bracia zazdroszczą sobie gwoli zostawioney im od oyca fortuny. sich neiden lassen müssen, musieć sobie sprawić zazdrość. geneidet werden, *niby*, pass. być zazdroszczonym, zazdrość mieć u innych. er ist von seinen Bürgern geneidet worden, iego właśni mu obywatele zazdrościli. ich werde geneidet, ich weiß es, aber der Neid ist unbillig, mnie będą zazdrościć, ia wiem to, ale ta zazdrość iest niesłuszna.

Neiden, das, *n.* zazdroszczenie, zazdrość; ewiges, wieczna; stetes, nieustanna.

Neider, *m.* zazdrośnik, zazdrosny, zazdrościwy, *subst.* er ist ein großer Neider, iest to wielki zazdrośnik, on iest bardzo zazdrościwy. ich muß diesen Neider besänftigen, ia muszę tego zazdrosnego człeka ułagodzia, uspokoić. ein tugendhafter Mensch ist kein Neider, cnotliwy człowiek nie iest nigdy zazdrośnikiem.

Neiderinn, *f.* zazdrośniczka, zazdrosna, zazdrościwa, *subst.* zazdroszcząca.

Neidhammel, *m.* zazdrosny obmowca, zazdrosny potwarca, ganiciel zazdrosny, uwłoczyciel zazdrościwy.

Neidhart, zazdrosny, zazdroszczący, *subst.* zazdrość maiący, przeciwko komu.

Neidisch, zazdrościwy, zazdrosny, zazdroszczący, *adj.* auf eines Lob, cudzey chwały; auf eines Rechnung, cudzych bogactw; auf eines Ehre, cudzego honoru, neidisch auf einen seyn, być zazdrosnym komu. der arme Bruder ist neidisch auf seine reiche und wohlhabende Schwester, ubogi brat iest zazdrosnym, siostrze bogatey y dobrze się maiącey. es wird keiner auf mich neidisch seyn, nikt mi nie będzie zazdrosny.

Neidisch, *adv.* zazdrośnie, zazdrościwie, zazdrośliwie, z zazdrości; reden, mowić; schreiben, pisać.

Neidnagel, *m.* zanokcica, palca rozpadlina przy paznogciu.

Neige, *f.* dno, fusy, lagier, gąszcz na dnie osiadły; das Unterste und Letzte in einem Gefäße, ostatek co na samym dnie w naczyniu iakim osiada. mit dem es zur Neige geht, mit dem es auf die Neige kömmt, der arm und unglücklich wird, ktoremu do dna, na spod rzeczy idą, (ktoremu, *do fussow*, do lagra przuchodzi *inusit*) ktory traci wszystko ten się staie ubogiem y nieszczęśliwym. es geht mit ihm noch nicht zur Neige, ieszcze z niem nie źle, ieszcze nie traci. zur Neige gehe, *to co*, bald aus seyn, dochodzić do lagru, do fussow, *to iest*, kończyć się, wychodzić.

Neigen, nakłaniać, nakłonić, nachylać, nachylić, pochylać, pochylić, klękać, klęknąć, zginać, zgiąć; etwas wozu, nachylić, co do czego, nagiąć co do czego. sich zum Frieden und Vergleiche neigen, do pokoiu y do zgody nakłonić się. wohin sich nur eure Sinne und Gedanken neigen, dokąd się tylko twoy duch y myśli nakłaniaią. sich nach dem Mittel neigen, ku środkowi się nakłaniać; auf welchen Theil, na ktorą stronę nachylać się, pochylać się. sich neigen, *to co*, die Knie

 beugen,

beugen, klęknąć na kolana, schylić się na kolana

Neigen, das, *n.* nachylanie, nachylenie, nakłanianie, nakłonenie, pochylanie, pochylenie.

Neigung, *f.* skłonność, chęć, ochotą, przychylność. das Kind leget große Neigung zum Bösen, dziecie to pokazuie wielką skłonność do złego. die schöne Neigung zum Guten, piękna skłonność do dobrego.

Nein, nie. Ja, oder Nein antworten, tak, *albo* nie odpowiedzieć. er saget Nein dazu, on na to mowi nie. ich sage Nein darzu, ia mowię na to nie, nie pozwalam, przeczę.

Neiß, ein Fluß in Schlesien, Nissa, rzeka w Sląsku. die Lausitzer Neisse, Lusacka Nissa; *powtore*. Stadt in Schlesien, miasto w Slasku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Nissański, Nissańska, Nissańskie. einer daher, męszczyzna z Nissy rodem, Nissanin, Nissańczyk; eine daher, białogłowa, z Nissy rodem, Nissanka, Nissanianka; Art, Weise, *adv.* po Nissańsku, z Nissańska, iak w Nissie.

Nelke, *f.* goździk, ein Gewächs der Blumen, *kwiat y krzew pewny.*

Nemours, Stadt in Frankreich, Nemur, miasto we Francyi; *połac.* Nemorosium, *albo* Nemosinum; von oder zu solcher Stadt gehörig, *adj.* Namurski, Namurska, Namurskie; einer daher, męszczyzna, z Namurku rodem, Namurczyk, Namuranin; eine daher, kobieta z Namurku rodem, Namurczanka, Namuranka; Art, Weise, *adv.* po Namursku, z Namurska, iak w Namurze.

Nennen, *to co*, heißen, mianować, nazywać, przezywać, nazwać, przezwać, wymienić, *to iest*, po imieniu nazwać; etwas anders nehmen, co przezwać inaczey. einen Ehren halber nennen, kogo wymienić po imieniu honor mu tym czyniąc. eine Sache mit einem gewissen und eigenen Namen nennen, iaką rzecz pewnym y własnym imieniem nazywać, po imieniu pewnym wymienić. einen mit Namen nennen, kogo po imieniu nazwać. einen mit allen Ehren nennen, kogo z wszelkim honorem mianować, czyie imie z wielką cześcią wymawiać. so oft er drey Worte gesprochen, so nennete er mich auch, co trzy słowa wymowił, to mnie także wspomiał. etwas eine Unsinnigkeit nennen, co szaleństwem nazwać. etwas mit neuen Namen nennen, co nowym imieniem nazywać. etwas selbst Gott nennen, co samym Boga imieniem, przezywać. einen Tarquinius nennen, kogo Tarkwiniuszem nazywać, komu dać Tarkwiniusza imie. er hat sich selbst Philippus genennet, on się Filipem nazwał. sie nennen mich nicht mit meinem Namen, oni mie nie moim imieniem nazywaią. sie wird Casimira genennet, ona się nazywa Kasymira. man nennet ihn überall einen Vertriebenen, wszędzie go nazywaią wygnańcem. das nenne ich Narrenpossen, ia to nazywam błazeństwami. das nennet sich die wahre Weisheit, to się nazywa prawodziwą mądrością.

Nennen, das, *n.* nazywanie, mianowanie, nazwanie, przezywanie, przezwanie, wymienienie.

Nenner, *m.* nazywacz, nazywaiący, *subst.* Nazwiciel, Nazowca, przezywacz, mianowca, mianowiciel.

Nennerinn, *f.* Nazywaczka, przezywaczka; nazywaiąca, przezwaiąca, mianuiąca, wymieniaiąca, *subst.*

Nennung, *f.* nazywanie, mianowanie, wymienienie, *iakoby*, wyimienienie, przezwanie, przezywanie. sie verdienet nicht solche schöne und prächtige Nennung, ona nie zasługuie na tak piękne y wspaniałe mianowanie. diese Nennung macht ihm große Ehre, to wyimienienie iest dla niego z wielkiem honorem.

Nephtali, Mannsnamen, Neftali, imie męszczyzny.

Neptun, Neptun, Namen eines heidnischen Gottes, imie jednego bałwochwalskiego bożka; ihn angehend, Neptunow, Neptunowa, Neptunowe, Neptunowy; dessen Fest, Neptunowe święto.

Nerve, *f.* żyła. zu den Nerven gehörig, do żył należący, *adj.* żyłowy, żyłowa, żyłowe. Nervenstärkende Arzney, żyły zmacniaiące lekarstwo. Beschreibung der Nerven, żyłopisanie. Abhandlung von den Nerven, rozprawa o żyłach pisana. gemalte oder in Kupfer gestochene Nerven, malowane, albo na miedzi rylowane y wycinane żyły.

Nessel, *f.* pokrzyzywa, Brennnessel, parząca pokrzywa. taube Nessel, nieparząca pokrzywa, martwa pokrzywa.

wa. mit Nesseln brennen, pokrzywami parzyć. Nesseltuch, muślin, muſſelin. Art Nesseltuch von Bengala, gatunek muſſelinu Bengalskiego.

Nest, *n.* gniazdo. sich ein Nest bauen, gniazdo ſobie robić; so weich, als möglich, füttern, tak miętkie gniazdo iak tylko można uściełać; von Kothe und mit Strohe befestigen, z błota gniazdo ulepić, y słomą zmocnić aby ſię trzymało. mit weichen Federn und Flocken das Nest füttern, miętkiemi piorami y puchem gniazdo wysłać. auf dem Neste sitzen, na gniazdzie ſiedzieć. kleines Nest, małe gniazdo, gniazdeczko, gniazdko, *Przyſtr.* kleine Vögel bauen kleine Nester, małe ptaſzki robią małe gniazdeczka, *iak mowią*, według ſtawu grobla. sich ſelbst ins Nest hofiren, ſobie ſamemu ſzkodę czynić. das Nest will itzt immer klüger seyn, als die Henne, teraz kurczęta zawſze chcą być mędrſze niżeli kura, iuż dzieci chcą nos mieć noſorożcow. ein leeres Nest hinterlassen, prożne gniazdo zoſtawić.

Nestgen, *n.* Nestlein, *n.* gniazdo, gniazdeczko; vortrefflich gebauetes, przednie zrobione.

Nett, ładny, czyſty, chędogi. netter Brief, ładny liſt. er ist nett im Reden, on ieſt ładny w mowieniu, ładnie mowi. nette Worte erkiesen, czyſtych, ładnych słow dobierać.

Nett, *adv.* ładnie, pięknie, czyſto, chędogo, wybornie, gracko; reden, mowić. am nettesten Latein sprechen, ładną, chędogą, czyſtą, mowić Łaciną. nett tanzen, gładko gracko tańcować. nett gekleidet, chędogo czyſto ubrany. sie hat nett getanzet, ona pięknie tańcowała.

Nettuno, Ort in Italien, Nettuno, miaſteczko we Włoſzech, *potac.* Neptunium.

Netz, *n.* ſieć, parkan, obław; ſieci *plur.* für *ſing.* der Jäger, Fischer und Vogelsteller, ſieci myśliwskie, rybackie, ptaśnicze, *albo* ſieć na zwierza, ſieć na ryby, ſieć, ſiatka, na ptaki. Netz zum Vogelfangen, ſieć do łapania ptakow; weitlöcherichtes, z wielkiemi okami. das Netz ausspannen, einen Raubvogel zu fangen, ſieć rozpiąć poſtawić aby iaſtrzębia złapać. das Netz unter lenken, ſieć ſię chyli na doł, pochyła ſię na bok. das Netz recht werfen, dobrze ſieć zarzucić, zaciągnąć; den Fischen bald hier bald da damit vorbeugen, rybom to tam to ſam ſiecią zabiegać. das Netz heraus ziehen, ſieć wyciągnąć z wody. das Netz stricken, ſieć wiązać dziergać. das Netz stellen, ſieci ſtawiać. in das Netz fallen, w ſieć wpaść. in das Netz treiben, in das Netz laufen, do ſieci napędzać, do ſieci biec, w ſieć pędzić, w ſieć bieć, bieżeć. unversehens ist er in das Netz gelaufen, niebacznie wbiegł, wpadł w ſieć. einem das Netz legen, zaſtawić na kogo ſieć. kleines, dichtes Netz, mała gęſta ſiatka; um Lunge und Leber, koło płuc y wątroby, *także*, ſiatka; um den Magen, około żołądka, *ſiatka*; um das Eingeweide, około wnętrza, *także*, ſiatka.

Netzen, umoczyć, umaczać; etwas im Wasser, co w wodzie.

Netzlein, *n.* ſiatka, ſiateczka; nicht langes, nie długa; Lerchen zu fangen, do łapania skowronkow.

Netzloch, *n.* oko w ſieci; weites, przeſtrone, ſzerokie.

Neu, nowy. neue Weise, nowy ſpoſob. neue Art zu reden, nowy kſztałt mowienia. neue Bürger, nowi obywatele, nowi miſzczanie. neue Kunst, neues Rad, nowa ſztuka, nowa rada. etwas neues erfahren, czego nowego dowiedzieć ſię. wir erfahren nichts neues, my ſię niczego nowego nie dowiaduiemy. was giebt es neues? co tam nowego? es stehet in dessen Briefe nichts neues, w tym liście niemaiz nic nowego. das ist etwas neues und unvermuthetes, to ieſt co nowego y nieſpodziewanego. das kommt ihm als etwas neues vor, to ſię mu widzi co nowego, to dla niego rzecz nowa. viel neues in den Kriegsdingen aufbringen, wiele nowego, w rzeczach woiennych pownoſić. etwas neues erwarten, co nowego czekać. in deinem andern Briefe, der mir neuer zu seyn schien, w twoim drugim liście, ktory ſię mi zdawał być nowym. diese neuere Zeit, ninieyſzy wiek. alle neue Leimung geht leicht wieder von einander, każde nowe skleienie z nowu puſzcza, rozpada ſię. neuer und unvermutbeter Zufall, nowy y nieſpodziewany trefunek. neue Erfindung, nowy wynalazek. neue und nur erst verfertigte Rede, nowa y dopiero co wygotowana mowa. neues Buch, nowa kſiążka. auf neue Weise, auf neue Art, nowym ſpoſobem, nowym kſztałtem, reden, mowić. von neuem, znowu

znowu z nowego. aufs neue, na nowe, hersagen, opowiadać co na nowe. aufs neue rebelliren, na nowe, znowu buntować się. aufs neue Briefe schreiben, na nowe list pisać. neue Gesetze geben, nowe prawa, nowe ustawy dawać, nowe ustawy uchwalać, prawa nowe stanowić. neue Rede, nowa, świeża mowa. neue Lügen, nowe kłamstwo. neues Jahr, nowy rok nowe lato. der gern was neues höret, ktory rad co nowego słyszy. etwas neues machen, co nowego czynić, co wznawiać. wieder neu werden, znowu się nowym stawać. das Uebel wird wieder neu, złe znowu się wznawia, znowu się odnawia. der Aufruhr wird wieder neu, rokosz iest znowu nowy. wieder neu machen, neu anfangen, znowu co na nowe robić, znowu co na nowe zaczynać. neuer Gebrauch, nowy zwyczay, nowe zażywanie. die neuen Gesetze werden oft verhaßt, nowe ustawy bywaią często nienawisne. neue Mode gefällt immer, nowa moda zawsze się podoba. ein neues Kleid ist immer schön, nowa suknia iest zawsze piękna.

Neu, *adv.* nowo. neu gebauetes Haus, nowo bybudowany dom, nowo wystawiona, nowo wybudowana kamienica.

Neucastle, Stadt in Engelland, Neykastle, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Neykastleski, Neykastleska, Neykastleskie; einer daher, rodem z Neykastla, męszczyzna, Neykastleyczyk; eine daher, kobieta, z Neykastla rodem, Neykastelka; Art, Weise, *adv.* po Neykastelsku, z Neykastelska.

Neuerlich, nowy, wznowiony. neuerliche Dinge vorhaben, nowe rzeczy zamyślać, układać, wzniecać rzeczy nowe.

Newers, Stadt in Frankreich, Newer, miasto we Francyi; *poł.* Niwernium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Newerski, Newerska, Newerskie; einer daher, męszczyzna z Neweru rodem, Newerczyk; eine daher, kobieta rodem, z Neweru, Newerka; Art, Weise, *adv.* po Newersku, z Newerska, iak w Newerze.

Neuerung, *f.* nowość, wznowienie, wznawianie. nach der Neuerung begierig seyn, nowości być pragnącym, być chciwym na nowość, być łakomym na iaką nowość. eine Neuerung suchen, szukać iakiey nowości; im Reden, zu machen, zu hören, w mowieniu, do słuchania, do czynienia. diese Neuerung ist gefährlich für die Republik, ta nowość iest niebezpieczna, to wznawianie iest niebezpieczne dla Rzeczypospolitey. die Neuerung in den Gesetzen ist oft zu vermeiden, wznawiania w prawach trzeba się często wystrzegać. es gefällt nicht alle Neuerung, nie każda nawość podoba się, nie każde wznawianie ma mir między ludźmi.

Neuschatel, Stadt in Frankreich, Neffzatel, miasto we Francyi; *połac.* novum castrum; in der Schweiz, w Szwaycarach drugie; *połac.* Neocomum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący; *adj.* Neffzatelski, Neffzatelska, Neffzatelskie; einer daher, męszczyzna z Neffzatelu rodem, Neffzatelczyk; eine daher, kobieta z Neffzatelu rodem, Neffzatelka, Neffzatelanka; Art, Weise, *adv.* po Neffzatelsku, z Neffzatelska, iak w Neffzatelu.

Neugebacken, świeżopieczony, dopiero pieczony; świeży, *w tym samym sensie toż samo znaczy:* neugebackenes Brodt, świeżo pieczony chleb. neugebackener Kuchen, świeżo pieczony kołacz świeżo pieczone ciasto, świeży chleb, świeży placek, świeże ciasto, *to iest*, świeżo pieczony, dopiero pieczony.

Neugebohren, nowo narodzony, nowo urodzony. neugebohrnes Kind, nowo narodzone dziecie.

Neugeworben, nowo zaciężny, nowo zaciążny. neugeworbener Soldat, nowo zaciążny żołnierz.

Neugierig, ciekawy, lubiący nowiny, lubiący nowe wiadomości, rad co nowego słyszeć, wiedzieć.

Neugierigkeit, *f.* ciekawość, nowin chciwość, nowe rzeczy wiedzieć pragnienie. die Neugierigkeit ist nützlich, ciekawość iest pożyteczna. man lernet viele schöne und nützliche Sachen durch Neugierigkeit, wiele pięknich y pożytecznych rzeczy uczą się przez ciekawość. die Neugierigkeit schadet manchmal, ciekawość czasem szkodzi.

Neuheusel, Stadt in Ungarn, Neyheysel, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo

albo do tego miasta należący; *adject.* Neyheyselski, Neyheyselska, Neyheyselskie; einer daher, męszczyzna, z Neyheyselu rodem, Neyheyselczyk, Neyheyselanin; eine daher, Neyheyselanka, Neyheyselka; Art, Weise, *adv.* po Neyheyselsku, z Neyheyselska, iak w Neyheyselu.

Neujahr, *n.* nowy rok, nowe lato, gody, pierwszy dzień nowego roku, pierwszy dzień zaczynaiącego się roku. einem ein Neujahr wünschen, komu nowego roku winszować. er hat mir das Neujahr freundlich gewünscht, on mi nowego roku poprzyiacielsku winszował. die Töchter werden ihrer Mutter bald das Neujahr wünschen, corki będą zaraz matce nowego roku winszować. wegen der Feindschaft wollte er mir das Neujahr nicht wünschen, z nieprzyiaźni nie chciał mi nowego roku powinszować. es ist uralte Gewohnheit, sich mit einander das Neujahr zu wünschen, to iest starożytny zwyczay, winszować sobie nowego roku. er will ihr das Neujahr nicht wünschen, on iey nie chce nowego roku winszować. alle Rathsherren sind dem Könige das Neujahr wünschen gekommen, wszyscy Senatorowie, przybyli Krolowi nowego roku winszować. wünsche ihm das Neujahr in meinem Namen, powinszuy mu nowego roku moiem imieniem. die kleinen Kinder wollen ihm das Neujahr wünschen, małe dzieci chcą mu nowego roku winszować. das Neujahr ist sehr nah, nowy rok blisko, nowe lato iuż iest bardzo blisko.

Neujahrsgabe, *f.* kolenda, *toż samo co*, Neujahrs-Geschenk.

Neujahrsgeld, *n.* gody, zadatne pieniądze, podarunek noworoczny.

Neujahrsgeschenk, *n.* kolenda, noworoczny podarunek, upominek na nowy rok. Neujahrsgeschenk bekommen, dostać kolendy, wziąć kolendę. Neujahrsgeschenk einnehmen, na nowy rok kolendy odbierać przyimować. der Graf hat vom Könige ein prächtiges Neujahrs-Geschenk bekommen, Hrabia wziął od Krola wspaniałą kolendę. kleines Neujahrsgeschenk, mała kolenda, mała kolendeczka; solches unter die Armen theilen, kolendę ubogim dać, rozdawać.

Neujahrsmesse, *f.* iarmark na nowy rok, iarmark uworoczny, iarmark na nowe lato. auf der Neujahrsmesse kaufen, na noworocznym iarmarku kupić. es ist schlechte Neujahrsmesse gewesen, iarmark był na nowy rok bardzo zły, iarmark ladaco.

Neuigkeit, *f.* nowość, rzecz dotąd niesłyszana, rzecz dotąd niewidziana. durch die Neuigkeit der Sache stutzig gemacht werden, nowością rzeczy być przerażonym, zdumiałym. die Annehmlichkeit der Neuigkeit verlieren, przyiemność nowości utracić. Neuigkeit des Geschlechts, nowość urodzenia, nowość familii. die Neuigkeit bewegt die Natur, nowość porusza naturę.

Neulich, nowy, niedawny, dopiero niedawny. neuliche Bekanntschaft, nowa wiadomość, dopiero niedawna znaiomość. neulicher Brief, niedawny list. die neulichen Dinge hatten wir noch nicht gesehen, tych nowych rzeczy ieszcześmy niewidzieli.

Neulich, *adv.* niedawno, dopiero niedawno. einen Mann zu Mytilenien neulich gesehen haben, człowieka iakiego niedawno w Mitylenie widzieć było. wovon ich neulich mit dir geredet habe, o czym ia niedawno z tobą mowiłem. da Atticus neulich bey mir war, gdy Attikus u mnie był niedawno.

Neulichst, niedawniuteńko, dopieruteńko teraz, co dopiero tylko, co tylko. ich schicke dir den Brief, den ich neulichst von meinem Bruder erhalten, posyłam ci list, ktory, *co tylko*, od moiego brata odebrałem, albo ktory co dopiero tylko odebrałem. den ich neulichst genennet habe, ktorego ia dopieruteńko wymieniłem. dieses habe ich mit ruhigerm Gemüthe, als neulichst, geschrieben, to ia spokoyniey szym umysłem, iak *trochę przed tym* pisałem, *albo* iak trochę pierwey pisałem.

Neuling, *m.* nowotny, nowak; ieszcze nieświadomy; der in seiner Art neu ist, co w swoim rodzaiu nowy iest; *potym* nowicyusz, poczynaiący, w iakiey rzeczy; *potym*, der was neues macht, ktory co nowego czyni, oder doch machen will, *albo* przynaymniey czynić co nowego chce, wznawiaiący nowe rzeczy, nowe kłutnie, nowe prawa, nowe zwyczaie.

Neumacher, *m.* nowosprawca, noworobca, nowoczyńca, nowodzieia, nowodo-

wodokażca, nowe rzeczy robiący, nowych rzeczy dokazuiący.

Neumacherinn, *f.* nowosprawczyna, noworobczyna, nowodzieyka, nowodokazczyna, *słowo w słowo, inaczey y zwyczaynie*, nowo czyniąca, noworobiąca, nowo działaiąca.

Neumond, *m.* now, now miesiąca, now księżyca. im Neumonden, na nowiu. im Neumonden säen, na nowiu siać. im Neumonden Ader lassen, na nowiu krew puszczać.

Neun, dziewięć. in neun Tage eintheilen, na dziewięć dni podzielić. dreymal neun Jungfern, trzy rązy podziewięć panien. neun Tage, dziewięć dniowka, nowenna. je neune, po dziewięciu. je neun Soldaten in dem Gliede marschiren, po dziewięciu żołnierzy w gleycie idzie. je neun Pferde geschenket, po dziewięć koni darować.

Neunaug, *n.* minog; nicht gar gesund für den Magen, nie bardzo zdrowy dla żołądka.

Neundte, dziewiąty. neundter Ort, dziewiąte mieysce. neundte Stadt, dziewiąte miasto. neundtes Dorf, dziewiąta wieś. den neundten des laufenden Monats, dziewiątego dnia tego miesiąca. den neundten des verwichenen Monats, dziewiątego dnia przeszłego miesiąca. die neundte Feder verderbe ich heut, dziewiąte pioro, ia dzisiay psuię.

Neunhunderst, dziewięć setny. neunhunderster Soldat, dziewięć setny żołnierz.

Neunhundert, dziewięć set. neunhundert Jahre, dziewięć set lat. neun hundert Soldaten, dziewięć set żołnierzy. neun hundert Fuß, dziewięc set stop. für neun hundert tausend kaufen, za dziewięć kroć sto tysięcy kupić.

Neunhundertmal, dziewięć set razy, dziewięć sto kroć. neun hundert tausend mal, dziewięć sto kroć tysięcy razy.

Neunjährig, dziewięcio letni. neunjährige Zeit, dziewięcio letni czas.

Neuniederland, *n.* nowy Niderland, nowy Niski Kray. aus Neuniederland, z nowego Niderlandu, z nowego Niskiego Kraiu.

Neunmal, dziewięć razy, dziewięć kroć; etwas singen heissen, co kazać, śpiewać.

Neunpfenniger, *m.* dziewięć fenikow, albo trzy graycary, draiery.

Neuntägig, dziewięciodniowy, welches den neunten Tag geschieht, oder auch neun Tage währet, co się dziewiątego dnia dzieie, albo też dziewięć dni trwa. neuntägige Feyertage, dziewięciodniowe, święta przez dziewięć dni święta trwaiące. neuntägige Zeit, dziewięciodniowy czas.

Neunzehen, dziewiętnaście. je neunzehen, po dziewiętnaście. der neunzehende, dziewiętnasty. das neunzehende Buch, dziewiętnasta książka. neunzehen mal, dziewiętnaście razy. neunzehen mal von einer Sache reden und schreiben, dziewiętnaście razy o iednę rzecz mowić y pisać.

Neunzig, dziewięć dziesiąt. neunzig Jahre alt, dziewięć dziesiąt lat stary, albo dziewięć dziesiąt lat mu. neunzig Stufen, dziewięć dziesiąt stopniow. je neunzig, po dziewięć dziesiąt.

Neunzigjährig, dziewięć dziesiąt letni, dziewięć dziesiąt lat maiący.

Neunzigmal, dziewięć dziesiąt razy; ein Buch durchgehen, książke iaką przebiec.

Neunzigst, dziewięć dziesiąty. neunzigstes Jahr, dziewięć dziesiąty rok.

Neun und achtzig; solche deutsche Art zu zählen wird auf Polnisch so gegeben: osmdziesiąt dziewięc; und nicht dziewięć y osmdziesiąt; und so die folgenden: je neun und neunzig, po osmdziesiąt dziewięć; der neun und achtzigste, osmdziesiąty dziewiąty. neun und achtzig mal, osmdziesiąt y dziewięć razy; geschlagen haben, spotkać się, bitwę stoczyć.

Neun und dreyßig, trzydzieści dziewięć; nicht dziewięć y trzydzieści. je neun und dreyßig, po trzydzieści y dziewięć, po trzydziestu dziewięciu. der neun und dreyßigste, trzydziesty dziewiąty, neun und dreyßig mal, trzydzieści y dziewięć razy.

Neun und funfzig, pięćdziesiąt y dziewięć; nicht dziewięć y pięćdziesiąt. je neun und funfzig, po pięćdziesiąt dziewięć. der neun und funfzigste, pięć dziesiąty dziewiąty neun und funfzig mal, pięć dziesiąt y dziewięć razy.

Neun und neunzig, dziewięć dziesiąt y dziewięć; nicht dziewięć y dziewięć dziesiąt. je neun und neunzig, po dziewięć dziesiąt dziewięć. der neun und neunzigste, dziewięć dziesiąty dziewiąty. neun und neunzig mal, dziewięć dziesiąt dziewięć razy.

Neun

Neun und sechzig, sześćdziesiąt dziewięć; nicht dziewięć y sześćdziesiąt. je neun und sechzig, po sześćdziesiąt dziewięć. der neun und sechzigste, sześćdziesiąty dziewiąty. neun und sechzig mal, sześć dziesiąt y dziewięć razy.

Neun und siebenzig, siedmdziesiąt dziewięć; nicht dziewięć y siedmdziesiąt. je neun und siebenzig, po siedmdziesiąt dziewięć. der neun und siebensigste, siedmdziesiąty dziewiąty. neun und siebenzig mal, siedmdziesiąt y dziewięć razy.

Neun und vierzig, czterdzieści dziewięć. je neun und vierzig, po czterdzieści dziewięć. der neun und vierzigste, czterdziesty dziewiąty. neun und vierzig mal, czterdzieści y dziewięć razy.

Neun und zwanzig, dwadzieścia dziewięć. je neun und zwanzig, po dwadzieścia dziewięć. der neun und zwanzigste, dwudziesty dziewiąty. neun und zwanzig mal, dwadzieścia y dziewięć razy.

Neuport, Namen unterschiedener Oerter, Neyport; imie roznych mieysce.

Neus, Stadt im Cölnischen, Neys, miasto w Kolońskim, *poł.* Novesium.

Neustadt, Namen vieler Städte, Neystad, imię wielu miast; an der Harte, nad Hartem rzeką, *połac.* Neapolis Nemetum; in Oesterreich, *poł.* Neapolis Austriorum.

Neutra, Stadt in Ungarn, Nitria, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Nitryiski, Nitryiska, Nitryiskie; einer daher, męszczyzna, z Nitryi rodem, Nitryiczyk; eine daher, białogłowa, z tamtądże Nytryika, Nitryianka; Art, Weise, *adv.* po Nitryisku, z Nitryiska.

Neutral, niestronny, oboiętny, bezstronny, niewdaiacy się. neutral seyn, niestronnym, oboiętnym, niewdaiącym się być. sich neutral erweisen, bezstronnym, oboiętnym, niestronnym pokazać się, żadney nietrzymać strony, niestać za żadną stroną, stronie żadney niepomagać ani temu, ani tamtemu pomocy niedawać, nie być przychylnym stronie żadney. er ist in diesem Kriege ganz und gar neutral, on na tey woynie iest wcale niestronnym. eine gewisse Macht hat sich im heutigen Kriege neutral erwiesen, pewna potencyia pokazała się podczas tey woyny niestronną, do żadney niemięszała się strony.

Neutralität, *f.* niestronność, oboiętność, bezstronność, do stron się niewdawanie. er hat in diesen Umständen vollkommene Neutralität gehalten, on w tych okolicznościach bezstronność, oboiętność, niestronność doskonałą trzymał. wer weniger stark ist, der muß die Neutralität in Acht nehmen, kto iest mniey mocnym, ten musi dać baczenie na oboiętność, na niestronność.

Nicht, nie. das Fieber nicht haben, nie mieć frebry. sie werden auswärts nicht bekannt, aber doch daheim, nicht bey Fremden, aber doch bey den Ihrigen, nie byli znani gdzie indziey, ale przecie byli znani w domu nie u obcych, ale przecie u swoich, *nie*; między obcemi, ale przecie swoiemi. du kannst auch selbst nicht einmal läugnen, ty nawet sam nie możesz y raz przeczyć, nie, ani. sie sind im Kriege nicht grausam und unmenschlich gewesen, oni na woynie niebyli okrutnemi, ani nieludzkiemi. ich kann an das übrige nicht gedenken, noch es schreiben, o ostatku nie mogę ani myśleć, ani pisać. dieses wollte ich nicht leiden, wo ich nicht, tego by ni ia niechciał cierpieć, gdybym ia nie. ich will nicht sagen, sondern, ia nie chcę mowić tylko. nicht, daß ich nicht das Vertrauen hätte, sondern, nie żebym nie miał zaufania, ale. nicht aus Ursache, die Beschwerden zu meiden, sondern weil, nie z przyczyny ciężaru unikać, ale że. nicht allein, sondern auch, nie tylko, ale też. dem Varro mißfällt es, mir aber nicht, Warronowi to się nie podoba, ale się mnie bodoba. theils haben sie Ursache genung, theils aber nicht, po części maią dosyć przyczyn po części nie. er kann nicht schärfer von mir angegriffen werden, żwawiey nie może być odemnie częstowanym. ich weiß nicht, ob, ia niewiem, ieżeli. ich könnte nicht leben, wo nicht, nie mogł bym żyć gdy bim. nicht weniger, als, nie mnie iak. er ist nicht allein gekommen, sondern, nie tylko nie przyszedł, ale. weil sie nicht sind, ponieważ ich nie masz. wenn er nicht fragt, so sage es nicht, kiedy się on nie pyta, to ia niepowiem. ich erinnere mich wohl, wenn du mich gleich nicht erinnerst, ia pamiętam dobrze, chociaż mnie ty nie przypominasz.

ich ſage nicht, wer er geweſen, ia nie mowię kto on był. er bedienet ſich der Wohlthat nicht, on nie zażywa tego dobrodzieyſtwa. bisweilen geſchieht nicht, was geweiſſaget worden iſt, czaſem to ſię nie dzieie, co bywa przepowiedziane. ich gedenke, das, was ich nicht verſtanden, zu unterſuchen, ia myślęl, tego, czego nierozumiałem ſzukać. habe ich es getroffen, ſo freue ich mich, wo nicht, will ich mich damit tröſten, ieżeli potrafiłem, to raduie ſię, ieżeli nie to przynaymniey tym ſię cieſzyć będę - - ich will nicht leben, wenn ich es weiß, nie chcę żyć ieżeli ia to wiem. ich will nicht geſund seyn, wenn ich anders ſchreibe, als ich es meyne, nie chcę być zdrowym, ieżeli inaczey piſzę, iak myślę. das wollen die Götter nicht zulaſſen, bogowie tego niech nie dopuſzczaią- thue es nicht, nie czyń tego. betrübe dich nicht, nie trap ſię. ſchiebe hernach die Schuld nicht auf mich, winy od tąd nie ſkładay na mnie. gar nicht, wcale nie. Herz und Augen ſtimmen gar nicht mit einander überein, ſerce y oczy niezgadzaią ſię z ſobą. er wird nicht da durchgehen, on tamtędy nie puydzie. das ſcheint gar nicht nachdrücklich zu seyn, to ſię niezdaie być ważne. nicht einer, ani ieden; (aller nie ieden, heißt etwas anders, das iſt, manche) nicht mehr als einer, nie więcey iak ieden. nicht das geringſte, ani by, ani tyle. nicht vorbey gehen, nie przechodzić. nicht achten, nie ſzacować. nicht das geringſte beſſer, ani by lepiey, by naymniey nie lepiey. auch nicht einmal den Schreibern anvertrauen, ani raz piſarkom nie powierzać. wenn ich gleich wollte, ſo könnte ich es doch nicht thun, choć bym chciał to bym nie mogł przecię tego uczynić. nicht einmal, geſchweige denn, ani raz, nie dopiero żeby. da du nicht einmal die Augen zumacheſt, ſondern es auch mit aller Luſt anſieheſt, gdyś tylko oczow nie przymrużył, ale ieſzcze z wſzelką radością na to patrzałeś. nicht? (im Fragen, w pitaniu) ſollte ich dich nicht für närriſch, nicht für raſend halten? nie miałbym cię mieć za głupiego, za ſzalonego? iſt es nicht alſo? nie także ieſt? ſieheſt du nicht? nie widziſz że tego? habe ich nicht geſagt, daß es ſo kommen werde? nie powiedziałżem, że to tak będzie?

iſt ſein Vater wieder gekommen, oder nicht? powroził że iego ociec czy nie? ich weiß nicht, ob ich ihn nicht allen andern vorziehen ſoll? niewiem ieżeli go nad wſzyſtkich inſzych przenośić nie mam? iſt das nicht genung? nie ieſt że to dośić? habe ich es denn nicht gewußt? nie wiedział żem tego? hält er uns nicht recht für Narren? nie maſz on nas za głupich? *czyli nie*. ich habe ihn gefragt, ob er bey dem Lecca geweſen iſt, oder nicht? ia ſię go pytałem, czy był u Lekki, czyli nie? nicht allzu viel Soldaten ſind umgekommen, nie nazbyt wiele żołnierzow zginęło. aber er iſt nicht wieder zu mir gekommen, ale on do mnie nie powrocił nazad. da er nicht daran gedacht hat, gdy on o tym nie myślał. er kann nicht anders als den Tod fürchten, on ſię nie może czego inſzego bać tylko śmierci. nicht weniger bey einem gelten, als, nie mniey u kogo popłacać, iak. nicht weniger für die Römer, als Albaner gehören, nie mniey ſię tyczeć Rzymian, iak y Albonow. nicht mehr wahr als falſch seyn, tak może być prawda iak y fałſz. nicht mehr wider ſie, als die Römer gelten, nie mniey popłacać przeciwko nim iako y przeciwko Rzymianom. nicht mehr Glauben zuſtellen, nie więcey wiary dawać. ich bin gegen ihn nicht anders, als ich ſonſt geweſen bin, nie inſzym ieſtem dla niego, tylko iak y pierwey byłem.

Nicht allein - ſondern auch, nie tylko - - ale też. das Glück iſt nicht allein ſelbſt blind, ſondern macht auch die blind, welchen es zufällt, fortuna nie tylko ieſt ślepą, ale też ślepemi czyni tych, ktorym ſprzyia. er iſt nicht allein bey den Dingen geweſen, ſondern hat ſie auch dirigiret, nie tylko był przy tych rzeczach, ale owſzem niemi władnął. er beraubte mich nicht allein der Ruhe, ſondern ließ mich auch nicht einmal ohne Schmerzen wachen, nie tylko mię pozbawił ſpoczynku, ale też ani raz mi niedał bez bolu nieſpać. das iſt nicht allein bey den Griechen, ſondern auch bey andern Völkern bekannt, to nie tylko u Grekow, ale też u inſzych narodow wiadomo ieſt. nicht allein mein, ſondern auch der Meinigen Beſtes, nie tylko moie, ale y moich dobro w tym. daß du nicht allein ſolches billigeſt, ſondern auch gern billigeſt, żebyś to nie tylko pochwa-

pochwalił, ale żebyś z ſerca pochwalił. nicht allein wahre Dinge, ſondern auch falſche ausſtoßen, nie tylko prawdziwe rzeczy, ale też y fałſzywe rc ſiewać. in einer nicht allein offenbaren, ſondern auch grauſamen Sache, w rzeczy nie tylko oczywiſtey, ale też ſrogiey. nicht allein die Herren, ſondern auch die Fremden Vergnügen, nie tylko panow, ale też y obcych kontentować.

Nicht anders, nie inaczey, hat es geſchehen können, to ſię mogło ſtać; als wenn ich dich geſehen hätte, iak gdy bym cię widział.

Nichtig, prożny, marny. nichtige Träume, marne ſny. nichtige Hoffnung, prożna marna nadzieia. nichtige Urſache, marna przyczyna. er ſaget ſehr nichtige Urſache von dieſer That, on marną nikczemną przyczynę powiada tego uczynku.

Nichtigkeit, *f.* marność, prożność, nikczemność, nieważność, daremność. ſie ſehen ſelbſt die Nichtigkeit ihrer Meynungen, oni widzą ſami nikczemność, albo marność ſwoich zdań. die Nichtigkeit des Urtheils iſt offenbar, nieważność, *albo* nikczemność tego dekretu ieſt iawna.

Nichts, nic. er hat nichts vor das Getraide gegeben, on za zboże nic nie dał. er wußte von den Studiis gar nichts, on wcale nic z nauk nieumiał, on nic nie wiedział on naukach. man hätte nichts von ſolchen thun ſollen, z tych rzeczy nie trzeba było nic czynić. das geht mich nichts an, to do mnie nic nie należy. ob es recht oder unrecht ſey, geht uns nichts an, czy to dobrze, czy nie dobrze, to nic do nas nie należy. einem in einer Sache nichts nachgeben, komu w iakiey rzeczy nic nie uſtępować. wir ſind gar nichts, my wcale nic nie ieſteśmy, my wcale ieſteśmy niczym. wir hatten noch nichts gehöret, my ieſzcze nic nie słyſzeliśmy. ich habe nichts gethan noch geſaget, ia nic nie uczyniłem ani mowiłem. es iſt mir nichts lieber noch angenehmer, nic mi nad niego ani milſzego, ani przyiemnieyſzego. Ich bekümmere mich um nichts, ohne nur, daß du mögeſt wohlauf ſeyn, o nic ſię nie troſkam tylko, aby tobie było dobrze. es kann dich nichts zu Rom, als die Deinigen ergötzen, w Rzymie kontentować cię nic nie może tylko twoi. er redet von nichts, als von den Geſetzen, on o niczym nie mowił tylko o prawach. nichts anders thun, als die Sache angeben, nic więcey nie czynić, tylko rzecz donieść. nichts, ſo ich nicht, nic -- abym nic, nic -- co bym nie. nichts, warum, nic, dla czego bym. nichts weniger wollen, als, nie mniey chcieć iak. nichts mehr iſt zu befürchten, als, nie maſz ſię nic bardziey bać, iak. er wollte nichts weniger, als dieſes Dorf verkaufen, on niczego bardziey niechciał, iako aby wſi nie przedawał. nichts mehr, nic więcey. du haſt nichts mehr zu befürchten, als deine Krankheit und deinen Zorn, ty ſię nie maſz nic więcey bać iak twoiey choroby y twoiego gniewu. nichts lieber, als, nic miley, nic chętniey, iak. Ich leſe nichts lieber, als des Wolfs ſeine Philoſophie, ia nic miley nieczytam, iak Wolfiuſza Filozofią, nichts an etwas ändern, nic w niczym nie odmieniać. man vermißt von allem nichts mehr, ze wſzyſtkich rzeczy niczego bardziey nie pragną. es iſt nichts weniger, als, nic mniey nie ieſt, iak. zu nichts werden, w nic ſię obrocić, niczym ſię ſtać. er iſt um nichts glückſeliger, als Epicurius, on niczym nie ieſt ſzczęśliwſzy od Epikura. nicht mehr Athem holen können, nie bardziey moc odetchnąć. ſie ſchreyen, daß ſolches um nichts mehr wahr, als falſch wäre, krzyczą, że to nie ieſt prawda ale fałſz. nichts deſto weniger ſich zum Kriege ſchicken, nie mniey ſię na woynę gotować. nichts deſto weniger aber doch plage ich mich mit den Sorgen, nie mniey iednak ia trapię ſię temi troſkami. nichts deſto weniger bemühete er ſich, deſſen Anſchläge zu erkundigen, nie mniey on ſtarał ſię iego zamysłow dowiedzieć ſię. nichts achten, za nic mieć.

Nichts werth, nie wart. das Tuch iſt nichts werth, ſukno to nic nie warto.

Nichtswürdig, niczego niegodny, nic niewart. nichtswürdiger Knecht, nic niewart, nic potym sługa. nichtswürdige alte Frau, nic niewarta ſtara baba. Nichtswürdiger Menſch, niczego niegodzien człowiek. nichtswürdige Dinge, niczego niewarta rzecz.

Nicken, mrugać, mit den Augen, oczami; einem mit dem Kopfe, kiwać na kogo głową, zezwalaiąc na co. er hat mir vielmal mit den Augen genickt

 on

on wiele razy na mnie oczyma mrugał.

Nicken, das, *n.* mruganie, oczyma mrugnienie; kiwanie, kiwnienie głową.

Nickſia, Inſel im Archipelago, Nikſyia, wyſpa na Archipelagu, *pot.* Naxus.

Nicoſia, Stadt in Cipern, Nikoſya, miaſto na wyſpie Cyprze.

Nie, nigdy. er ſtudieret nie, on ſię nigdy nie uczy.

Nieder, niſko; *przeſtroga.* wenn dieſes Wörtgen mit dem Namen der Länder zuſammen geſetzet wird, ſo giebt man es mit niźni, oder niski; als Nieder-Heſſen, Niźnia Haſſyia. Nieder-Sachſen, Niźnia Sakſonia. Nieder-Weſel, Niźnia Weſalia.

Niederbeugen, na doł giąć, na doł zginać, na doł zgiąć, niſko zgiąć, niſko zginać. das Obſt beuget die Aeſte nieder, owoc zgina gałęze, na doł. er hat das Holz niedergebogen, on drzewo przygiął na doł, on niſko drzewo przygiął.

Niederbeugen ſich, zginać ſię na doł; zur Erde, do ziemi. der alte Mann beuget ſich nieder, ten ſtary człowiek zgina ſię niſko na doł, krzywi ſię na doł, pochyło bardzo chodzi. wegen des großen Alters hat ſie ſich nieder gebogen, prze wielką ſtarość ſchyliła ſię na doł, zgięła ſię do ziemi.

Niederbücken ſich, ſchylać ſię, zniżać ſię; zu etwas, do czego. bücke dich nieder, den Kuffer aufmachen zu können, ſchyl ſię, zniż ſię abyś mogł ten kufer otworzyć.

Niederdrücken, poniżać, na doł cisnąć, na doł przyciskać. etwas zur Erde niederdrücken, co do ziemi na doł przyciskać, ſ. Drücken. *ſimplex.* die Waagſchale wird durch angelegtes Gewicht niedergedrückt, u wagi miſa, ieſt na doł poniżona przez włożoną wagę.

Niederdrücken, das, *n.* poniżanie, poniżenie, na doł ciśnienie, przyciskanie.

Niederfahren, zſtępować, zchodzić, na doł; in die Hölle, do piekłow, *to co,* im Fahren umwerfen, treten, iadąc wywrocić, wozem przycisnąć, przeiechać.

Niederfahren, das, *n.* zſtępowanie, zchodzenie, iadąc wywrocenie.

Niederfahrt, *f.* wywrocenie, przeiechanie wozem, zſtępowanie, zſtąpienie. die Niederfahrt in die Hölle iſt leicht, zſtąpienie do piekła łatwe ieſt.

Niederfall, *m.* padnienie, padanie; upadanie.

Niederfallen, padać, upadać, paść; vor einem, przed kiem. auf den Kopf niederfallen, na głowę paść; mit den Waffen vor dem Vordertheile des Schiffes, przed przodkiem okrętu upaść y z bronią. einem zu Füßen niederfallen, do nog komu upaść: auf die Knie vor einem niederfallen, na kolana przed kiem upadać. auf die Erde niederfallen, na ziemię upaść. er iſt auf die Erde niedergefallen, on na ziemię upadł. ſie fallen auf die Knie vor den König nieder, oni padaia na kolana przed Krolem. er fällt dreymal zu meinen Füſſen nieder, on trzy razy mi do nog upada.

Niederfallen, das, *n.* upadanie, upadnienie; auf die Knie vor den Kayſer, na kolana przed Ceſarzem.

Niederfliegen, zlatować na doł, lecieć na doł; vom Himmel, z nieba. die Vögel fliegen vom Baume nieder, ptaki zlatuią z drzewa na doł.

Niederfliegen, das, *n.* zlatowanie, zlecenie, latanie, lecenie na doł.

Niedergang, *m.* zachod; der Sonne, słońca; *powtore znaczy także,* Gegend gegen den Abend, ſtronę świata ku zachodowi, ſtrona zachodnia świata, ſtrona świata, ziemi, na zachod. vom Aufgange bis zum Niedergange, od wſchodu aż do zachodu.

Niedergebogen, na doł zgięty, na doł ugięty, na doł przygięty, na doł uginany, na doł przyginany. niedergebogener Aſt, na doł przygięta gałąź.

Niedergedruckt, zniżony, poniżony, uniżony, na doł przyciśniony.

Niedergehauen, na ziemię ścięty, na ziemię powalony, zabity.

Niedergehen, zachodzić, niſko chodzić. die Sonne gehet nieder, słońce zachodzi.

Niedergelaſſen, ſpuſzczony na doł, na doł puſzczony, puſzczony na doł.

Niedergelegt, złożony na doł, co na doł złożone ieſt, ſkładany na doł.

Niedergemetzelt, zabity śmiercią, zaboyſtwem na ziemię zwalony.

Niedergeriſſen, zrucony, obalony, na ziemie obalony, zwalony.

Niedergeſchlagen, złamany; durch etwas, przez iaką rzecz; durch den Wind, przez wiatr.

Niedergewand, ubranie, ſpodnie, portki.

Niedergeworfen, zrucony na doł, *to co,* na doł zrzucone ieſt.

Niederhangen, na doł wisieć, ku dołowi wisieć, na doł obwisnąć, na doł być pochylonym, *w tymże samym sensie.*

Niederhangen, das, *n.* na doł wiszenie, ku dołowi wiszenie, na doł obwisnienie, na doł pochylenie.

Niederhauen, ciąć, rąbać, ścinać, wyciąć; einen Wald, las iaki. die Bauer hauen die Bäume nieder, chłopi ścinaią drzewa; *to co*, szablą rąbnąć y zabić; durch das Schwerdt hinrichten, mieczem ścinać. eine Heerde Vieh niederhauen, stado bydła wyciąć. eine große Anzahl Feinde niederhauen, wielką liczbę nieprzyiacioł wyciąć; *to co*, zabiiać, zabić. er hat viele Leute niedergehauen, on wiele ludzi nazabiiał. er will einen Unschuldigen niederhauen, on chod niewinnego zabić.

Niederhauen, das, *n.* ścinanie, wycinanie, rąbanie, wyrębowanie, szablą rąbanie, mieczem ścięcie, ścinanie, zabiianie, zabicie.

Niederhessen, Niźnia Hassyia; aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu albo do tego kraiu należący; *adject.* Haski, Haska, Haskie; einer daher, z tego kraiu, męszczyzna rodem, Hasczyk, Haszyk; eine daher, białogłowa z Hassyi rodem, Haska; Art, Weise, *adv.* po Hasku, z Haska, iak w Hassyi, iak Hasczyk, iak Haska.

Niederholder, *m.* hebd drzewo, hebdowe drzewo, hebdowina. *pofr.* hièble.

Niederkauern, kucznąć, kuczeć, seine Nothdurft zu thun, na potrzebę. indem ich niederkauerte, war mir das Bein erstarret, gdym kuczał, noga mi zdrętwiała.

Niederkleid, *n.* pludry, spodnie.

Niederknien, przyklękać, przyklęknąć na kolana; vor einem, przed kiem.

Niederknien, das, *n.* przyklękanie, klękanie, klęczenie na kolanach.

Niederkommen, zlec, porodzić; mit einem Kinde, zlec dziecięciem. vor der Zeit niederkommen, przed czasem zlec, porodzić, poronić.

Niederkommen, das, *n.* zlężenie, połog, porodzenie, rozwiązanie.

Niederkunft, *f.* zlężenie, porodzenie; rozwiązanie, połog.

Niederlage, *f.* porażka, klęska, pobicie, zbicie na głowę. der Feind hat eine große Niederlage gelitten, nieprzyiaciel wielką klęskę poniosł. die Türken leiten erschreckliche Niederlagen, Turcy ponoszą strafzne porażki. der Feind wird gewiß eine gänzliche Niederlage leiden, nieprzyiaciel za pewnę ostatnią poniesie klęskę, na głowę będzie pobity, parażką wielką będzie pokonany; *powtore znaczy to co*, skład. berühmte Niederlage der Waaren, sławny skład towarow, miasto, *albo* mieysce, w ktorym składane bywaią towary wszelkiego rodzaiu. Stadt oder Ort, wo die Waaren eine Zeitlang in Verwahrung gethan werden, Niederlage der Kaufleute, magazen; *to co*, das Verwahren und Aufheben der Sachen, schowanie y złożenie rzeczy: *potym*, was man einem zur Verwahrung anvertraut, rzecz, ktorą komu do schowania powierzaią; *potym*, Ort, wo jedermann etwas sicher kann aufheben lassen, mieysce, w ktorym każdy może co bezpiecznie złożyć; *to co*, bequemer Ort, die Sachen aus den Schiffen zu laden, wygodne mieysce, do wykładania rzeczy z okrętow.

Niederländer, *m.* Niderlanczyk. einer aus den Niederländen, ieden z Niderlandu rodem.

Niederländisch, niderlandski, olenderski. niederländische Manieren, olenderska maniera.

Niederland, *n.* Niski Kray, Olendry; Französische, Francuski; Spanische, Hiszpański; Oesterreichische, Austryacki; Vereinigte, Związkowy Niderland, Holandyia.

Niederlassen, spuścić, opuścić. der Kranke hat den Kopf niedergelassen, chory opuścił, zwiesił, głowę. die Flaggen niederlassen, bandery na statkach, morskich zwinąć. sich niederlassen, siąść, als die Bienen, auf eines Lippe, iako to pszczoły na wargach czyich; *położyć się*, als eine Armee an dem Ufer des Rheins, iako to woysko na brzegu Ryńskim. sich in der neuen Stadt niederlassen, osieść w nowym mieście. sie hat sich auf die Knie niedergelassen, ona na kolana przyklęknęła. sich an einem Orte niederlassen, daselbst zu wohnen, na iakim mieyscu osieść, aby tam w niem mieszkać, na mieszkanie osieść, osiadać, mieszkanie założyć.

Niederlassen, das, *n.* spuszczanie, opuszczanie, spuszczenie, osieście, osiadanie.

Niederlassung, *f.* spuszczenie, opuszczenie, zwinięcie; der Flaggen, bander spuszczanie, osieście, osiadanie.

Niederlauſitz, Niżnia Luzacyia. aus oder zur Niederlauſitz gehörig, z Niżniey Luzacyi, albo do Niżniey Luzacyi należący; *adj.* Niżnio Luſatski, Niżnio Luſatska, Niżnio Luſatskie; einer daher, męſzczyzna z Niżniey Luſacyi rodem, Niżnio Luſat, Niżnio-Luſatczyk; eine daher, Niżnio Luſatka; Art, Weiſe, *adv.* po Niżnio-Luſacku, z Niżnio Luſacka, iak w Niżniey Luſacyi.

Niederlegen, składać, złożyć z ſiebie; das Commando, Herrſchaft, komendę, pańſtwo złożyć. das Geld der Unmündigen bey dem Rathe, pieniądze ſierot złożyć w Radzie. einige Kayſer und Könige haben ihre Herrſchaft niedergeleget, nie ktorzy Ceſarze y Krolowie poskładali ſwoie pańſtwa. er iſt gezwungen, ſein Amt nieder zu legen, on ieſt przymuſzony, do złożenia ſwoiego urzędu. ich habe bey ihm meine Bücher niedergelegt, ia u niego moię kſiążki położyłem. ſie hat erſt den Brief aus den Händen niedergelegt, ona dopiero liſt z rąk wypuściła, z rąk liſt złożyła. ich lege bey dir meinen Degen nieder, ia u ciebie zoſtawiam, składam moię ſzpadę. ſich niederlegen, położyć ſię. auf die Erde niederlegen, na ziemię położyć, na ziemię złożyć. er hat es auf das Gras niedergelegt, on to na trawie położył.

Niederlegen, das, *n.* składanie, złożenie, położenie, zoſtawianie, zoſtawienie.

Niederlegung, *f.* złożenie, składanie, zoſtawienie, położenie.

Niederliegen, leżeć, auf der Erde, na ziemi; auf dem Bette, na łożu.

Niederliegen, das, *n.* leganie, leżenie; auf den Steinen, na kamieniach.

Niedermachen, *to co*, Niederhauen, zabiiać, zabić; die Bürger, obywatelow. er hat ſeine Feinde niedergemacht, on ſwoich nieprzyiacioł pozabiiał. alle niedermachen, wſzyſtkich wybić, pozabiiać, powycinać. der brave General hat feindliche Truppen niedergemacht, waleczny Woiownik nieprzyiacielskie woysko wyciął. alle Seeräuber ſind niedergemacht worden, wſzyſcy rozboynicy morſcy, byli wycięci. viele Feinde niedermachen, wiele nieprzyiaciela wyciąć, wyſiec, wiele nieprzyiaciela trupem położyć. die Unſchuldigen für die Schuldigen niedermachen, niewinnych zamiaſt winnych zabiiać. der grauſame Herodes hat viele tauſend Kinder niedergemacht, okrutny Herod wiele tyſięcy dzieci wyciął. die ganze Stadt iſt niedergemacht worden, całe miaſto było wycięte.

Niedermachen, das, *n.* zabiianie, zabicie, wycięcie, wyſieczenie, wybicie pozabiianie, porażenie na głowę.

Niedermachung, *f.* zabicie, zabiianie, wycinanie, wycięcie, wybicie, pozabiianie, wyſieczenie, znieſienie, znoſzenie.

Niedermetzeln, wymordować, trupem położyć, porazić na głowę; eine Armee, woysko.

Niedermetzeln, das, *n.* wymordowanie, trupem położenie, wybicie, porażenie na głowę, pobicie na głowę.

Niedermetzelung, *f.* porażka, pobicie, wybicie, wymordowanie, znieſienie, znoſzenie, *w tymże ſamym ſenſie*,

Niederreißen, obalić, rozwalić, rozburzyć, rozrzucić, rozwalać, rozburzać, rozrucać, zwalać, zburzać, zrucać, zwalić, zburzyć. zrucić; eine Lehmwand, lepioną ściane zwalić, obalić; Häuſer, domy zrucać; die Stadt von Grund aus, miaſto z gruntu obalić, z kreteſem zwalić; den Wall, wał, okop rozrzucić. die Mauer völlig niederreißen, mury zupełnie rozrzucić. das alte Schloß, ſtare zamczysko. iſt völlig niedergeriſſen, ieſt zupełnie zwalone.

Niederreißen, das, *n.* rozwalenie, rozburzenie, rozrzucenie, rozwalanie, rozburzanie, rozrucanie, zwalanie, wywracanie, wywrocenie, obalenie, zburzanie, zrucanie, zburżenie, zrucenie, zwalenie; der Häuſer, domow.

Niederreißung, *f.* zrucenie, obalenie, zburzenie, rozburzenie, rozwalenie. Niederreißung der Statuen, obalenie ſtatuł; der Mauern, murow; der Häuſer, domow.

Niederreiten; końmi zdeptać, ztretować, zieździć, zrłoczyć, porłoczyć, rozdeptać; einen, kogo.

Niederreiten, das, *n.* końmi zdeptanie, ztretowanie, zieżdżenie.

Niederrennen, biegnąc obalić, biegnąc wywrocić, powywracać.

Niederrennen, das, *n.* biegnąc obalenie, wywrocenie, powywracanie.

Niederſachſen, Niżnia Sakſoniia; aus oder zu ſolchem Lande gehörig, z tegoż Kraiu, albo do tegoż Kraiu należący; *adject.* Niżnio Sáski, Niżnio

Saska,

Sasa, Niźnio Saskie; einer daher, rodem, kto z Niżniey Saksonii, Niźnio Sas, Niźni Sas; eine daher, białogłowa w Niżniey Saksonii, rodzona Niźnio Saska, Niźnia Saska; Art, Weise, *adv.* po Niźnio Sasku, z Niźnio Saska.

Niederschießen, zastrzelić; einen mit Pfeilen, kogo strzałami.

Niederschießen, das, *n.* zastrzelenie, zabicie strzelaniem, zastrzelanie.

Niederschlagen, zabić, ciąć, siec, wysiec, położyć trupem, trupem kłaść; alles mit dem Schwerdte niederschlagen, wszystko mieczem wyciąć, położyć. die Feinde sind niedergeschlagen worden, nieprzyiaciele byli wycięci trupem położeni. einen zu Boden niederschlagen, kogo uderzyć o ziemię, kogo rzucić o ziemię, obalić, zwalić kogo na ziemię. die Augen niederschlagen, oczy na ziemię spuścić. sie schlägt ihre Augen nieder als wie eine Fromme, ona oczy spuszcza ku ziemi, iak nabożniczka iaka. jener hat drey Menschen zu Boden niedergeschlagen, tamten trzech ludzi na ziemię powalił, trzech ludzi na ziemi położył.

Niederschlagen das, *n.* cięcie, wycięcie, wycinanie, wysieczenie, położenie, trupem położenie, spuszczanie, na doł, ku ziemi.

Niederschlagung, *f.* spuszczanie, spuszczenie; der Augen, oczow.

Niederschmeißen, rzucić na ziemię, porzucić. schmeiße es nieder, porzuć to.

Niederschmeißen, das, *n.* rzucenie na ziemię, porzucenie na ziemi.

Niedersebeln, szablami rozsiekać, na szable rozebrać, na szablach roznieść; einen, kogo; der nichts schuldig war, ktory nie był nic winiem.

Niedersebeln, das, *n.* szablami rozsiekanie, na szablach rozniesienie.

Niedersebelung, *f.* szablami rozsiekanie, na szable rozebranie.

Niedersenken, topić, nurzyć, utopić, zanurzyć, zatopić; in das Wasser, w wodę; *lepiey mowi się*, topić, nurzyć w wodzie; in die Tiefe, w głębią, wpuścić; auf die Erde, do ziemi przygiąć.

Niedersenken, das, *n.* utopienie, zanurzenie, murzenie, topienie, wpuszczanie w co, przychylanie, przyginanie do ziemi.

Niedersenkung, *f.* utopienie, zanurzenie, nurzenie, topienie, wpuszczanie w co, przychylanie, przyginanie, przygięcie do ziemi.

Niedersetzen, składać, złożyć, położyć, kłaść; etwas aus den Händen, co z rąk położyć, z rąk wypuścić. sich niedersetzen, usieść, posadzić się; auf einer angenehmen Wiese, na iakiey piękney łące; auf die Sitze, welche unter dem Masholder sind, na siedzeniach, ktore są pod iasieniem. wir wollen uns hier im Schatten niedersetzen, my tu sobie usiędziemy w cieniu. setze dich auf den Sitz nieder, usiądź na stołku. sich oberhalb eines niedersetzen, po nad kiem usieść. gehen und sich niedersetzen, iść y usiaść; auf etwas, na czym; auf das Gezelt, na namiocie; auf den Helm, na przyłbicy.

Niedersinken, chylić się na doł, pochylać się na doł, upadać na doł, zlatywać; zur Erde, na ziemię, na kolana. es sinkt auf die Erde nieder, to leci ku ziemi, to upada, na ziemię. es ist niedergesunken, to upadło, to zleciało na doł.

Niedersinken, das, *n.* chylenie się na doł, pochylanie się na doł, lecenie na doł, upadanie na doł, ku dołowi.

Niedersitzen, siedzieć; an einem Orte, na iakim mieyscu.

Niedersitzen, das, *n.* siedzenie, siadanie; im Schatten, w cieniu.

Niederstampfen, tupać, bić w ziemię; mit dem Fuße, nogą.

Niederstampfen, das, *n.* tupanie, biecie w ziemię, nogą.

Niederstoßen, pchnąć na ziemię, pchnąć na doł, obalić, wywrocić; einen, kogo; *także znaczy to co*, erstechen, przebiiać, przebić, zakłuć; einen mit dem Spieße, kogo spisą. ein Soldat hat ihn grausam mit dem Spieße niedergestoßen, żołnierz pchnął go okrutnie spisą. mit dem Degen niederstoßen, szpadą przebić.

Niederstoßen, das, *n.* pchnięcie na doł, pchanie na doł, obalenie, wywrocenie, przebiianie, przebicie, iako też y przebicie, *w tym samym sensie*

Niederstürzen, ztrącić, trącić y obalić, obalić trąceniem, wywrocić pchnięciem; einen, kogo; *także znaczy to co*, niederfallen, walić się, upaść upadać. der Giebel des Hauses stürzet nieder, wierzch domu upada leci, wali się. er wurde so in den Nacken getroffen, daß er niederstürzte, on tak dostał w kark że aż upadł, on tak był

 w kark

w kark trafiony że aż, *z nog zleciał*, auf den Kopf niederstürzen, na głowę lecieć, na głowę padać.

Niederstürzen, das, *n.* obalanie, obalenie, wywracanie, wywrocenie, lecenie, upadanie, walenie się.

Niederstürzung, *f.* obalenie, zwalenie, upadnienie, upadanie, zwalenie się.

Niedertauchen, zatopić, zatapiać, utopić, utapiać; etwas, co.

Niedertauchen, das, *n.* zatopienie, zatapianie, utopienie, utapianie; eines ganzen Dinges, całey iakiey rzeczy.

Niederträchtig, błahy, lichy, nikczemny, podły; *mitręga*. niederträchtiges Gemüth, błahy, podły umysł. ein Mensch von niederträchtigem Gemüthe, człowiek nikczemnego, lichego umysłu.

Niederträchtigkeit, *f.* podłość, nikczemność, błahość, lichość.

Niederträchtiglich, *adv.* podło, licho, błaho, nikczemnie, z podłością.

Niedertreten, podeptać, zdeptać. die Saat wird von dem Viehe niedergetreten, siew od bydła podeptany iest. tritt nicht die Blumen nieder, nie depcz kwiatkow, nie deptay po kwiatkach.

Niedertreten, das, *n.* deptanie, podeptanie, zdeptanie, depczenie.

Niedertrücken, s. Niederdrücken.

Niederwerfen, zrzucić, zrzucić na doł obalić; eine Statue, iaką statuę; die Säule, kolumnę. sie haben den Tisch niedergeworfen, oni stoł obalili. einen auf die Erde niederwerfen, kogo na ziemię obalić. er hat mich fast niedergeworfen, prawie mię na ziemię obalił. das alte Schloß wird niedergeworfen werden, stary zamek będzie obalony. alle Mauern der Stadt sind niedergeworfen worden, wszystkie mury mieyskie są obalone.

Niederwerfen, das, *n.* zrucenie, zrucanie, obalanie, obalenie.

Niederwerfer, *m.* obalacz, zwalacz, zrutca, wywrotca, burzyciel, zwaliciel zwalca, wywrociciel, zruciciel.

Niederwerfung, *f.* obalenie, zwalenie; der Bäume, drzew; des Gebäudes, budynku.

Niederwerts, na doł ku dołowi. gerade niederwärts gezogen werden, prosto na doł być zciągnionym. gerade niederwerts fallen, prosto na doł upadać, prosto na doł lecieć. niederwerts sehen, na doł patrzyć.

Niederziehen, zciągać na doł, zciągnąć na doł. durch die Schwere wieder in die Tiefe niedergezogen werden, ciążą znowu być głąb zciągnionym.

Niederziehen, das, *n.* zciąganie na doł, zciągnienie na doł, zciąganie.

Niedlich, delikatny, specialny, wyśmienity. niedliche Speisen, delikatne potrawy, specyalne potrawy, wyśmienite potrawy.

Niedlich, *adv.* delikatnie, wyśmienicie; speisen, iadać. er speiset gern niedlich, on rad delikatnie specyalnie iada.

Niedlichkeit, *f.* delikatność, wyśmienitość; der Speisen, potraw.

Niednagel, *m.* zagnocica, na palcach, padanie się palca przy paznogciach.

Niedrig, nikczemny, podły, niski. niedriger Baum, niskie drzewo, niedrige Weinstöcke, und was sonst nicht hoch ist, niskie winne drzewka, y to wszystko co nie iest wysoki. seine Gedanken nur auf niedrige Dinge richten, swoie myślo tylko do podłych rzeczy obracać. niedriges Gebäude, niski budynek. niedriges Gemüth, niski podły umysł. niedriger Ufer, niski brzeg. niedriges Haus, niski dom. niedriges Thor, niska brama, niskie wrota.

Niedrig, *adv.* nisko, podło, nikczemnie, denken, myśleć; reden, mowić. niedrig antworten, odpowiadać nikczemnie.

Niedrigen, zniżać, uniżać, poniżać, zniżyć, uniżyć, poniżyć. einen Hoffärtigen niedrigen, kogo wyniosłego uniżyć.

Niedrigkeit, *f.* niskość, podłość, błahość, lichość. Niedrigkeit der Bäume, niskość drzew; der Schiffe, niskość okrętow. Niedrigkeit des Geschlechts, podłość, niskość urodzenia.

Niedrigung, *f.* uniżanie, uniżenie, poniżanie, poniżenie.

Niemagen, Stadt in Geldern, Nimega, miasta w Gieldryi; *połac.* Noviomagum.

Niemals, nigdy; würdest du in der Stadt geblieben seyn, nigdy by się był nie został w mieście. ich habe niemals einen Brief nach Hause geschickt, daß nicht auch einer an dich dabey gewesen wäre, nigdy y iednego listu do domu nie posłałem, żeby przy nim drugi nie był do ciebie. niemals bezahlen wollen, niechcieć nigdy płacić. er hat mich niemals gesucht, on mnie nigdy

gdy nie nawidził. ich will es niemals schreiben, ia tego nigdy niechcę pisać.

Niemand, nikt, *drugi spadek*, nikogo. niemand von den gewesenen Bürgermeistern ist dein Freund, nikt z przeszłych konsulow nie iest twoiem przyiacielem. niemand von ihnen ist diesem vorzuziehen, nikt z tamtych nad tego nie ma być przeniesiony. niemand von oder unter allen Menschen, nikt ze wszystkich ludzi, albo między wszystkiemi ludźmi. niemand, weder Mensch noch Gott, nikt, ani człowiek, ani Bog. ich achte niemand von allen höher, ia nikogo ze wszystkich wyżey nie szacuię. niemand ohne dich, nikt krom ciebie, verlanget eines Obersten oder Hauptmanns Charge, nie pragnie Połkownika, albo Kapitana szarży. niemand war fertiger mit dem Maule oder mit der Hand, nikt nie był prędszym y do wymowienia, y do wybicia się. es hat es auch niemand niemals muthmaßen können, nikt nawet ani się domyślać nie mogł. sonst habe ich niemand zu recommandiren, oprocz tego, nie mam ia nikogo do zalecenia. niemand ist, der nicht denke, nie masz nikogo ktory by nie myślał, niemand - - ohne - - außer, nikt - - okrom - - oprocz, krom - - procz - - wyiąwszy. niemand ist durch dessen Dienst mehr hergestellet worden, niemasz nikogo ktorego by przysługami, rzeczpospolita była bardziey podniesiona. und niemand ohne mich, a nikt oprocz mnie. ich glaube, daß solches niemand vorher wissen könne, ia wierzę, że tego przed tym nikt nie mogł wiedzieć. niemand wird ihm gleich geachtet, nikt rownym iemu miany nie iest. es ist gar niemand in dem Frauen-Hause, wcale niemasz nikogo w domu tey pani. es gesteht es niemand, nikt tego nie przyznaie. weil er niemand von ihnen sah, ponieważ on nikogo od was nie widział. es ist niemand im Hause, niemasz nikogo w domu. es ist niemand auf dem Felde, niemasz nikogo na wsi, albo w polu.

Niemen, Fluß in Littauen und Preussen, Niemen, rzeka w Litwie y w Prussach Wschodnich.

Nieren, *pl.* nera, nerka, cynadra; der Menschen und Thiere, w człowieku y w zwierzęciu. kleine Nieren, mała nerka, nereczka, cynadreczka. zu den Nieren gehörig, co do nerek należy; *adj.* nerkowy cynadrowy.

Nierenkrankheit, *f.* choroba na nerki, choroba, złe, nie moc w nerkach; solche haben, na nerki chorować.

Nierenstein, *m.* kamień w nerkach choroba. den Nierenstein haben, na kamień w nerkach chorować.

Nierensüchtig, na kamień w nerkach choruiący, kamień cierpiący, na kamień chory.

Nierenweh, *n.* choroba w nerkach, bol w nerkach, boleść w nichże.

Nierlein, *n.* nereczka, cynadreczka, maleńka nerka.

Niesen, kichać, kichnąć. zu einem Niesenden sprechen, do kichaiącego mowić, Gott helf euch, niech da Bog zdrowie, na zdrowie. stark niesen, mocno, tęgo kichać. dreymal hinter einander niesen, trzy razy raz po raz kichać, kichnąć. niesen, daß man erschüttert, kichnąć y aż się trząść od kichania. machen, daß einer nieset, sprawić, aby kto kichał.

Niesen, das, *n.* kichanie, kichnienie; beobachten, uważać. ich beobachte dein Niesen, ia twoie kichanie, kichnienie, uważam. das Niesen machen, verursachen, kichanie sprawić, sprawować, do kichania pobudzać, wzruszać kichanie. Schnupftaback verursachet öfters das Niesen, tabaka sprawuie częściey kichanie.

Nieswurz, *f.* żywokost; *to ziele, ktore po łacinie*, helleborum, *inaczey po Polsku*, kostywał, *także toż samo u niektorych*, ciemiężyca; weiße, biała; schwarze, czarna.

Niesung, *f.* kich, kichanie, *pokichanie się.*

Niespulver, *n.* proszek, do kichania, kichanie poruszaiący.

Nießen, używa, z uciechą, cieszyć się używaiąc, używać ciesząc się.

Nießbrauch, *m.* zażywanie intrat z dobr, y wszelkich ich praw pozwolne.

Nießung, *f.* zażywanie dochodow, z dobr leżących, od sum kapitalnych.

Niet, *m.* nit. der Niet eines eingeschlagenen Nagels, nit wbitego gwoździa. Niet eines Hufnagels oben am Horne, nit hufnalowy na wierzchu kopyta; *potym*, Stift oder Niet, welcher die Klinge eines Putzmessers in der Schale befestiget, nit. albo sztift, ktory głowienkę brzytwową, w trzonku trzyma.

Niete, *f.* leerer Zettel in den Lotterien, karka biała, karka bez liczby w loteryi.

Nieten, nitować, nitem, *albo* sztyſtem przytwierdzać.

Niethammer, *m.* die Hufnagel einzuſchlagen, młotek kowalski do przybiiania podkowy.

Nietnagel, *m.* zanogcica, rozpadlina palca nad paznogciem.

Nieuport, Stadt in Flandern, Nieuport, miaſto we Flandryi; *połac.* Portus novus.

Niemes, Stadt in Frankreich, Niem, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Niemski, Niemska, Niemskie. einer daher, męſzczyzna z Niemie rodem, Niemianin, *albo* Niemczyk. eine daher, białogłowa w Niemie rodzona, Niemianka, Niemka. Art, Weiſe, *adv.* po Niemsku, z Niemska, iak w Niemie, iak Niemianin, iak, Niemianka; *z łacinska to miaſto nazywa ſię* Nemauſus; *drugi iego ſpadek* Nemauſi.

Nimmermehr, nigdy, nigdy więcey, nigdy a nigdy. ich ſehe ihn nimmermehr, ia go więcey nigdy nie widzę.

Ninive, ehemalige Stadt in Aſſyrien, Niniwa, Niniwe, miaſto niegdyś w Aſſyryi; *inaczey nazywa ſię też* Ninus. einer daher, z Niniwy rodem, Niniwita.

Nippen, koſztować, zkoſztować, ein wenig davon koſten, troſzkę tylko po koſztować, zakoſztować. oft und wenig trinken, popiiać, *to ieſt*, pić po troſze a często.

Nipp, *m.* trocha, troſzka, nie wiele, mało, maluchno, malenieczko.

Nirgends, oder an keinem Orte, nigdzie, na żadnym mieyſcu. nirgends ſich aufhalten, nigdzie ſię niezabawić. nirgends ſeyn, nigdzie nie być. nirgends läßt ſich der ehrliche Mann ſehen, nigdzie ſię nie daie widzieć ten uczciwy człowiek. nirgends ſonſt war Krieg, nigdzie indziey nie była woyna. nirgends ſonſt, als, nigdzie indziey, iak, *albo* nigdzie indzie tylko. nirgends finde ich meinen Bruder, nigdzie nieznayduię ia moiego brata. ich habe es nirgends geleſen, noch gehört, ia nigdzie tego nie czytałem, ani ſłyſzałem.

Nirgends durch, nigdzie ktorędy indziey; żadnym inſzym mieyſcem, damit nirgends durch die Abführung geſchehe, ażeby wyprowadzenie nigdzie ktorędy indziey nie ſtało ſię.

Nirgends heim, zmyślone imie krain, nigdzie kray, utopia.

Nirgends hin, nigdzie dokąd inąd, na żadne mieyſce, ni dokąd; reiſen, iechać. ich gieng nirgends hin, nigdzie, ni dokąd zrąd nie poſzedłem, nie chodziłem.

Nirgends wo, nigdzie, gdzie, indziey, na żadnym mieyſcu, w żadnym mieyſcu.

Nirtingen, ein Ort im Würtembergiſchen, Nirtinga, mieyſce w Wirtemberskim.

Nispeln, piſnąć, piſzczeć, gębę otworzyć, słowko wymowić; *to co* Muchſen.

Niſſe, *plur.* in den Haaren, gnidy we włoſach.

Niſten, gnieździć, Neſt machen, gniazdo robić; im Waſſer, w wodzie; auf den Felſen, na skałach; einige Vögel niſten unter dem Dache, nie ktore ptaki gnieżdżą ſię pod dachem; einige auf den Bäumen, nie ktore na drzewach; hoch, wyſoko.

Niſten, das, *n.* gnieżdżenie, gnieżdżenie ſię, gniazda robienie, gniazda ſłanie, gniazda usłanie.

Niſtung, *f.* gnieżdżenie ſię, gniazda robienie, gniazda słanie.

Nivernois, Landſchaft in Frankreich, Niwernoa, krainka we Francyi. aus oder zu dieſer Landſchaft gehörig, z tey krainki, albo do tey krainki należący, *adj.* Niwernoański, Niwernoańska, Niwernoańskie. einer daher, z Niwernoi męſzczyzna rodem, Niwernoańczyk: eine daher, białogłowa z Niwernoi rodem, Niwernoanka. Art, Weiſe, *adv.* po Niwernoańsku, z Niwernoańska, iak w Niwernoi.

Nizza, Stadt in Piemont, Niza, miaſto w Piemoncie. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Nizański, Nizańska, Nizańskie. einer daher, z Nizy męſzczyzna rodem, Nizani, Nizańczyk, eine daher, kobieta w Nizie rodzona, Nizanka. Art, Weiſe, *adv.* po Nizańsku, z Nizańska.

Nobilitiren, zum Edelmanne machen, nobilitować, ſzlachcicem uczynić; do ſtanu ſzlacheckiego przyiąć, przypuścić,

ścić, doſtoyność ſtanu ſzlacheckiego nadać.

Nobleſſe, *f.* ſzlachta; ſtan ſzlachecki, ſtan urodzenia ſzlacheckiego.

Noch, iefzcze; das Buch nicht geleſen haben, iefzcze kſiążki dotąd nie czytać było. dieſe drey Sachen muß man ſich noch ſchaffen, iefzcze te trzy rzeczy trzeba przyſpoſobić. er hat ſein Landguth noch nicht beſehen, on iefzcze ſwoiey wioski nie oglądał. noch darzu, iefzcze do tego. noch darzu mehr Verdacht geben, iefzcze do tego więcey dać podeźrzenia. und darfſt du mich noch anſehen? y iefzcze śmieſz na mnie patrzyć? immer noch, zawſze iefzcze. ſteheſt du noch da? iefzcze ty tam ſtoiſz? ob du es doch noch auf einige Art zu Werke richten kannſt, ieżeli ty przecie iefzcze w iaki ſpoſob tego dokazać możeſz. auch noch, także iefzcze. ſie müſſen erträglich ſeyn, und wenn ſie auch noch ſo groß wären, muſzą uyść te rzeczy, chociażby iefzcze tak wielkie były. noch mehr, noch eins, iefzcze więcey, iefzcze iedno. was wollet ihr noch mehr? cóż wy iefzcze chcecie więcey? von ihnen ſey auch das noch geſagt, o nich niech by iefzcze więcey mowiono. noch einmal, damit ich meine Ordnung halte, iefzcze raz, abym moy porządek zachował. noch darzu hat er alle Kleider zerriſſen, iefzcze do tego wſzyſtkie ſuknie porozdzierał. noch einmal, iefzcze raz. die Comödien ſind kaum werth, daß ſie noch einmal geſehen werden, komedyie ledwie ſą warte, aby iefzcze raz czytane były. noch einmal bey Seite rufen, iefzcze raz na bok proſić, iefzcze raz proſić na uſtronie. noch einmal herſagen, iefzcze raz wypowiedzieć. noch weiter, iefzcze daley. nun ſehet noch weiter, ihr Richter! iuż tedy daley obaczcie Sędziowie. noch kaum, ledwie iefzcze. da es kaum noch recht Tag war, gdy ledwie iefzcze dzień był. noch nichts genützt haben, iefzcze nic pożytku nie przynieść było. noch nicht? iefzcze nie? ſagſt du mir es noch nicht, wo er ſey? iefzcze nic nie powiadaſz gdzie on ieſt? noch vorher, iefzcze przed tym. noch einmal ſo viel verlieren, iefzcze raz tak wiele, iefzcze raz tyle; ſtracić. nicht noch einmal ſo viel Geld nehmen und, ani raz iefzcze tyle nie wziąć pieniędzy. er hat noch einmal ſo viel Geſchenke den Hauptleuten ausgetheilet, on iefzcze raz tyle podarunkow, midzy kapitanow podzielił. noch einmal ſo groß iſt es, iefzcze raz tak wielkim ieſt. noch einmal ſo lang, iefzcze raz tak długo. ſie ſind noch einmal ſo gute Freunde, oni ſą iefzcze raz tak dobrzy przyiaciele. weder, noch, ani, ani. weder hören noch ſehen, ani widzieć, ani ſłyſzeć.

Nochmals, iefzcze raz, iſt Sicilien geſchätzt worden, iefzcze raz Sycylia była popiſana. nochmals ſage es her, iefzcze raz powiedz to. nochmals rebelliren, iefzcze raz zbuntować ſię. nochmals den Pöbel auf den Aventinum beyſeite rufen, iefzcze raz poſpolſtwo na gorę Awentyn zbuntowane wyprowadzić.

Noch nicht, iefzcze nie. ich habe noch nicht recht beſchloſſen, nie namyśliłem ſię iefzcze dobrze. es ſind noch nicht hundert und zehen Jahre, als das Geſetz iſt gegeben worden, iefzcze niemaſz ſto dzieſięć lat iak prawo było dane. er hat Briefe geſchickt, aber die Bibeln waren noch nicht angekommen, on liſty przysłał, ale iefzcze od Bibula nie przyſzły. ich hatte mit dem Quinto noch nicht geredet, iefzcze z Lawintem byłem nic nie mowił. du wareſt noch nicht von Rom gereiſet, tyś iefzcze z Rzymu był nie wyiechał. ſie haben es noch nicht ausmachen können, oni iefzcze byli tego dokazać nie mogli. das hat ſich noch nicht zugetragen, iefzcze ſię to nie trafiło. er hat ſeine Landgüther noch nicht verkauft, on iefzcze ſwoich dziędzin nie przedał.

Nöſel, *n.* pułkwarcie, pułkwarty. ein Nöſel Waſſer um vier Groſchen kaufen, pułkwarty wody za cztery groſze kupić. halbes Nöſel, kwaterka, *albo* trochę więcey iak kwaterka, kwaterka dobra należyta w Niemczech. vier halbe Nöſel alten Urin von Menſchen um den Stamm gießen, cztery kwaterki uryny ſtarego człowieka około drzewa wylać.

Nöſelmaas, *n.* miara pułkwartowa dobra w Niemczech.

Nöthig, *adj. nieſpadkowane* trzeba, potrzeba, *na Polſkie.* wenn es nöthig iſt zu ſchweigen, ſchreyeſt du, kiedy trzeba milczeć to ty krzyczyſz. wenn es nöthig zu ſeyn ſcheinen wird, will ich ſelbſt mit ihm ſprechen, kiedy ſię będzie potrzeba zdawała to ia ſię ſam z niem

niem rozmowię. wir haben eines spitzfindigen Menschen nöthig, nam potrzeba człowieka bystromyślącego, obrotny człowiek nam iest potrzebny. ich habe des Reisegeldes nöthig, ia mam potrzebę pieniędzy na drogę. du wirst sagen, daß mir Geld nöthig sey zu, ty powiesz że mi trzeba pieniędzy na to. es ist starke Besatzung zu diesem Lande nöthig, potrzeba mocnieyszey załogi do tego kraiu, *albo* większa załoga w tey ziemi potrzebna iest. es ist also nöthig, tak potrzeba. was hast du nöthig gehabt das Opfer zu besuchen? coś ty miał za potrzebę być na tey ofiarze? wir haben nicht allzeit nöthig einen Schluß zu machen, my nie mamy zawsze potrzeby czynić tę rezolucyią. die Freundlichkeit ist dir nöthig, tobie łagodności potrzeba, łagodność iest ci potrzebna. ich habe nicht nöthig gehabt zu schreiben, ia nie miałem potrzeby pisać. *albo* pisania. ich habe tapffere Leute nöthig, mnie potrzeba mężnieyszych ludzi. die Rede war nöthig, mowy potrzeba było, mowa była potrzebna. was zum Leben nöthig ist, co do życia potrzeba iest. einem Rathsherrn ist es nöthig, das gemeine Wesen zu kennen, Senatorowi potrzeba znać się na rzeczy pospolitey. etwas nicht nöthig haben, nie mieć potrzeby czego, nie potrzebować czego. es ist nicht nöthig zu sagen, nie trzeba powiadać. es ist nicht nöthig, daß du dich auf den Weg machest, nie potrzeba abyś ty puszczał się w drogę. ich halte es für nöthig, ia trzymam że to potrzeba. wenn es nöthig ist, kiedy tego potrzeba. es ist nicht nöthig, nie potrzeba. ich sehe daß solches nöthig sey, ia widzę że to potrzeba. du hast nöthig eine Frau zu nehmen, ty masz potrzebę ożenić się.

Nöthigen, musić, przymuszać, przyniewalać, nukać, przynukać, przymusić, przyniewolić, silić, przysilać, przysilić. einen etwas zu kaufen nöthigen, kogo do kupowania czego przysilać. mit Gewalt und Drohungen zu allem nöthigen, mocą groźbą do wszystkiego przyniewalać. einen nöthigen zu seufzen, kogo przyniewalać do wzdydachania. er hat sie genöthiget ihn zu heyrathen, on ią przyniewolił aby poszła za niego. man muß niemand nöthigen das Böse zu thun, nie trzeba nikogo przysilać do czynienia złego. genöthiget werden seine Güther zu verlassen, być przymuszonym do porzucenia swoich dobr. einen das gegenwärtige fahren zu lassen nöthigen, kogo przymuszać aby ninieysze puścił mimo. einen zu Felde zu gehen nöthigen, kogo przymusić aby na wieś szedł. der Feind ist genöthiget worden sich dem Sieger zu unterwerfen, nieprzyiaciel był przymuszony poddać się zwycięzcy. einen zu lernen nöthigen, musić kogo do uczenia się. man hat mich heut genöthiget zu viel Wein zu trinken, dzisiay przymuszono mię nazbyt wiele wina pić. ich werde genöthiget hin zu gehen, ia przymuszonym iestem ztąd odchodzić. sie wird genöthiget den zu heyrathen, den sie nicht liebet, przyniewalaią onę iść za tego ktorego ona nie kocha. er nöthiget mit seinen alten groben Complimenten die Gäste, seinen Umgang zu verlassen, on przyniewala swoiemi komplementami gości do porzucenia z niem konwersacyi.

Nöthigen, das; *n.* muszenie, przymuszanie, przymuszenie, niewolenie, zniewolenie, przyniewalanie, przyniewolenie, silenie, przysilanie, przysilenie.

Nöthiger, *m.* muszący, *kogo*, przymuszaiący, przyniewalaiący, zniewalaiący, *subst.* przymuszacz, przyniewalacz, przysilacz, przysilnik.

Nöthigung, *f.* przymuszanie, muszenie, niewolenie, przyniewalanie, silenie; *obacz wyżey zaraz słowo* Nöthigen, das, *też samo znaczące.*

Nogaischer Tartar, *m.* Nogayscy Tatarowie; ein grausames Volk, srogi narod.

Noli, Stadt im Genuesischen, Noli, miasto w Gienueńskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Noliński, Nolińska, Nolińskie. einer daher, z Noli rodem męszczyzna, Nolinczyk. eine daher, białogłowa z Noli rodem, Nolinka. Art, Weise, *adv.* po Nolińsku, z Nolińska.

Nombre di Dios, eine Stadt in America, Nombredidios, miasto w Ameryce. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nombredydyoski, Nombredydyoska, Nombredydyoski. einer daher, męszczyzna z Nombredydyosu rodem, Nombredydyoczyk eine daher, kobieta z Nombredydyosa rodem,

dem, Nombredidyoczka. Art, Weiſe, *adv.* po Nombredydyosku, z Nombredydyoska.

Nonne, *f.* Kloſterjungfer, mniſzka, zakonnica, panna klaſztorna, panna zakonna, panna ślubami zakonnemi obowiązana; panna Bogu poślubiona.

Nord, *m.* pułnoc, ſtrona świata pułnocna. gegen Norden, ku pułnocy.

Nordgau, eine Landſchaft, Nordgawa, ziemia. nach Nordgau fahren, do Norgawy iechać.

Nordhauſen, Reichsſtadt in Thüringen, Nordhauſen, Nordhuſa, wolne miaſto w Turyngii, *inaczey ieſzcze* Northuſa. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Nordhauſeński; Nordhuſański; Northuſański. einer daher, męſzczyzna z Nordhauſenu, albo z Nordhuſy rodem, Nordhauſeńczyk, Nordhuſanin. eine daher, Nordhuſanka. Art, Weiſe, *adv.* po Nordhauſeńsku, po Nortuſańsku, z Nordhauſeńska, z Northauſańska.

Nordheim, ein Ort im Hennebergiſchen, Nordheim, mieyſce w Hennebersskim.

Nordiſch, pułnocny. nordiſche Länder, pułnocne kraie. nordiſche Völker, pułnocne narody. nordiſches Meer, pułnocne morze, ſ. Mitternächtig.

Nordlingen, Reichsſtadt in Schwaben, Nordlinga, wolne Ceſarskie miaſto w Szwabach, *adj.* Nordliński. einer daher, męſzczyzna z Nordlingi rodem, Nordlińczyk. eine daher, kobiera z Nordlingi rodem, Nordlinka. Art, Weiſe, *adv.* po Nordińsku, z Nordlińska.

Nordoſt, *m.* eine Weltgegend, pułnoc-wſchod, ſtrona świata, pułnocno-wſchodnia, pułnoc-wſchod.

Nord-Oſtwind, *m.* wiatr pułnocno-wſchodni, między pułnocą y wſchodem.

Nordpol, *m.* pułnocny kołowrot, *polus arcticus*, pułnocny wirch.

Nordſpitze, ſ. Nordpol.

Nordſtrand, eine Inſel bey Dännemark, Nordſtranda, wyſpa iedna z Duńskich.

Nordweſt, *m.* Weltgegend, pułnoc-zachod, ſtrona świata, *to ieſt*, pułnocno-zachodnia ſtrona świata.

Nordweſt Wind, *m.* pułnocno-zachodni wiatr, między pułnocą y zachodem wieiący.

Nordwind, *m.* wiatr pułnocny, wiatr od pułnocy wieiący.

Northumberland, Provinz in England, Northumberland, ziemia w Anglii.

Northwallis, Landſchaft in England, Nortwal, ziemia w Anglii.

Norwegen, ein Reich in Europa, Norwegia, kroleſtwo z iednych w Europie. aus oder zu ſolchem Reiche gehörig, z tego kroleſtwa, albo do tego kroleſtwa należący, *adj.* Norgwęgſki, Norwegſka, Norwegſkie, albo Norweſki, Norweſka, Norweſkie. einer daher, męſzczyzna z Norwegii rodem, Norwegczyk. einer daher, białogłowa z Norwegii rodem, Norwegianka. Art, Weiſe, *adverb.* po Norwegsku, po Norwesku, z Norwegska, z Norweska.

Notarius, *m.* piſarz, von Grod Oſwiecim, piſarz Grodzki Oſwiecimski.

Notariat, *n.* piſarſtwo, urząd piſarza. Notariat von Cracau, piſarſtwo Krakowskie.

Notabel, merkwürdig, znaczny.

Note, *f.* in der Muſik, nota, albo raczey nuta w muzyce, znak tonu.

Noth, *f.* potrzeba. etwas aus Noth thun, co z potrzeby robić. der Noth weichen, potrzebie uſtępować. ſich in gegenwärtige Noth ſchicken, ſtoſować ſię z potrzebą ninieyſzego czaſu. was für Noth treibet dich darzu? co za potrzeba przymuſza cię do tego? Noth bricht Eiſen? potrzeba y ſamo żelazo łamie; *podobny ſens tegoż ſam* kto konie to ſię y brzytwy chwyta. aus der Noth eine Tugend machen, z potrzeby cnotę zrobić. Noth macht mir ein Herz, potrzeba ſerca mi dodaie. die Noth machet Fäuſte, lehret fechten, *słowo w słowo* potrzeba do pięści przywodzi, uczy bić ſię; *ſens ieſt*, potrzeba nayguśnieyſzego do pracy pobudzi. die Noth lehrt im Unglücke mehr als die Vernunft, potrzeba w nieſzczęściu więcey nauczy iak ſam rozum. einem ſeine Noth wiſſen laſſen, komu ſwoię potrzebę oznaymić; kogo uwiadomić o ſwoiey potrzebie; ſwoię komu potrzebę wiadomą uczynić. einen in die gröſte Noth bringen, kogo do naywiękſzey potrzeby przyprowadzić; w naywiękſzą potrzebę kogo wpędzić. einem aus der Noth helfen, kogo z potrzeby wydźwignąć, kogo w potrzebie ratować, z potrzeby wyratować.

wać. die Noth im Hause, potrzeba w domu, potrzeba domowa; ścisk w domu, ubostwo y niedostatek w domu; bieda w domu. die Noth leiden, potrzebę cierpieć, *to iest*, biedę cierpieć. die Noth ist nun am größten, potrzeba iest teraz naywiększa, teraz iest naywiększa bieda. er leidet die Noth von vielen Sachen, on cierpi potrzebę, niedostatek wielu rzeczy. ich gerathe dadurch in die große Noth, ia wpadam przez to w wielką potrzebę. er steckt in der größten Noth, on zostaie w naywiększey potrzebie. die Noth kann nicht größer seyn, potrzeba nie może być większa. er hat allerhand Noth, on ma wszelaką potrzebę, *to iest*, potrzebę wszystkiego. die Noth hat mich gezwungen, potrzeba mnie przymusiła. die Noth drückt uns allenthalben, potrzeba nas przyciska zewsząd. sich die größte Noth einbilden, imaginować sobie naywiększą potrzebę. die Noth gehet an den Mann, ostatnia potrzeba dolega. in der Noth, w potrzebie. keine Noth haben, nie mieć żadney potrzeby. es hat keine Noth, to nie ma żadney potrzeby. wenn es die Noth erfodert, kiedy potrzeba tego wymaga. es thut ihm Noth, er will gern seine Nothdurft thun, chce się mu na potrzebą, żołądek przypiera.

Nothdürftig, potrzebny, *to co* w potrzebie zostaiący. dessen einer nothdürftig ist, czego kto potrzebnym iest. eines Dinges nothdürftig seyn, rzeczy iakiey potrzebnym być. vieler Bücher nothwendig, wielu książek potrzebny.

Nothdürftigkeit, *f.* potrzeba, potrzobność, bytność w potrzebie, potrzebowanie.

Nothdürftiglich, *adv.* dostatecznie tyle, tak wiele co potrzeba.

Nothdurft, *f.* potrzeba, niedostatek, potrzebowanie; *powtorie znaczy* Beschwerung des Leibes vom Unrathe, przypieranie żołądka na odchod, *albo* chcenie iść na potrzebę. die erschreckliche Nothdurft hat ihn darzu, das zu thun, gezwungen, straszna potrzeba przymusiła go to uczynić.

Nothfall, *m.* potrzebny trefunek, potrzebę przynoszący. im äußersten Nothfalle, w nayostatnieyszym potrzebnym przypadku.

Nothhelfer, *m.* ratuiący w potrzebie, wspomagaiący, dźwigaiący; *w tymże samym sensie.*

Noth leiden, potrzebę cierpieć, być. zostawać w potrzebie. denen, die Noth leiden, zu Hülfe kommen, tym ktorzy potrzebę cierpią, *albo* ktorzy w potrzebie zostaią na ratunek przybywać, przychodzić, ratować ich.

Nothlügen, *f.* kłamstwo, z potrzeby, dworne kłamstwo, gładkie kłamstwo.

Nothpfennig, *m.* pieniądze na potrzebę odłożone, od potrzeby chowane.

Nothstall, *m.* mieysce dla koni, albo klata konna, die Pferde darein zu schließen, konie w niey zamykać, u kowala, albo u konowała; *pofr.* travail.

Nothwehr, *f.* obrana z potrzeby, obrona z nieuchybney potrzeby.

Nothwendig, potrzebny, *pass. to iest*, czego potrzebuią. die Feder ist nothwendig zum schreiben, pioro iest potrzebne do pisania. eine große Armee ist der Republik nothwendig, wielkie woysko iest potrzebne rzeczy pospolitey. das ist mir nothwendig, to mi iest potrzebne. die Universität ist nothwendig in Warschau, Akademiia iest potrzebna w Warszawie. nothwendige Bücher, potrzebne książki.

Nothwendig, *adv.* potrzebnie, z potrzeby, w potrzebie, koniecznie. nothwendig erweisen, koniecznie pokazać. nothwendig schreiben müssen, potrzebnie, koniecznie musieć pisać. ich habe nothwendig das thun müssen, ia to potrzebnie, z potrzeby uczynić musiałem.

Nothzucht, *f.* gwałcenie, zgwałcenie kobiety; begehen, popełnić.

Nothzüchtigen, gwałcić, zgwałcić; eine Jungfrau, pannę iaką.

Nothzüchtigen, das, *n.* gwałcenie, zgwałcenie, gwałtu popełnienie.

Nothzüchtiger, *m.* gwałtownik, zgwałciciel; wird bestraft, bywa karany.

Nothzwang, *m.* gwałt, mus, niewola, przymus, gwałtu czynienie, gwałtowanie. aus Nothzwang etwas thun, z gwałtu co czynić.

Notificiren, oznaymiać, oznaymić, dać znać, ogłosić, ogłaszać; einem etwas, co komu, uwiadomienie komu o czym uczynić, donieść; *toż samo znaczy co* berichten.

Notiren, *notować, nanotować*; *lepszo* znaczyć, naznaczyć, ponaznaczać.

Nota=

Notarisch, wiadomy, głośny, iawny, zawołany nietayny, rozgłoszony.

Noto, Stadt in Sicilien, Noto, miasto w Sycylii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Notoski, Notoska, Notoskie. einer daher, mężczyzna z Nota rodem, Notosczyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Notosczanka. Art, Weise, *adv.* po Notosku, z Notoska.

November, *m.* eilfter Monath im Jahre, Listopad, iedenasty miesiąc w roku.

Novellen, *pl.* gazety, nowiny, wiadomości publiczne.

Noyon, Stadt in Frankreich, Noion, miasto we Francyi; *połac.* Noviomagus; *inaczey* Noziodunum Veromanduorum. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Noioński, Noiońska, Noiońskie. einer daher, mężczyzna z Noionu rodem, Noiończyk. eine daher, kobieta z Noionu rodem, Noionka. Art, Weise, *adv.* po Noiońsku, z Noiońska, iak w Noionie.

Nudel, *f.* makaron; *pofr.* vermicelles; womit man die Gänse stopft, ktorym gęsi nadziewaią. Nudel essen, makaron ieść.

Nüchternheit, *f.* im Trinken, trzywość, w napoiu. im Essen, wstrzemięźliwość, utrzymałość w iedzeniu.

Nüchtern, trzyźwy, wstrzemięźliwy, utrzymały. nüchterner Mensch, wstrzemięźliwy człowiek. als ein Vollgesoffener unter nüchternen Leuten toben, iak piiany szaleć między trzyźwemi. der nie nüchtern ist, ktory nigdy trzyźwym nie iest; der noch nicht gegessen hat, ktory iesźcze nic nie iadł mowi się, czczy; na czczo, nie iadłszy iesźcze. nüchterner Mund, czcza gęba. nüchterner Speichel, czcza ślina, ze czczych ust ślina. nüchtern werden, stać się trzyźwym, wstrzemięźliwym, utrzymałym.

Nüchtern, *adv.* trzyźwo, wstrzemięźliwie, utrzymało. nüchtern leben, żyć trzyźwo, żyć wstrzemięźliwie. er lebt nicht nüchtern, on nie żyie trzyźwo.

Nürnberg, Reichsstadt in Deutschland, Niremberga, *albo* Noremberga, wolne Cesarskie miasto w Niemczech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z Norembergi, albo do Norembergi należący, *adj.* Niremberski, Niremberska, Niremberskie, *albo* Noremberski, Noremberska, Noremberskie. einer daher, mężczyzna z Niremberki, *albo* z Noremberki rodem, Niremberczyk, *albo* Noremberczyk. eine daher, białogłowa z Nirembergi, albo z Norembergi rodem, Niremberka, albo Noremberka. die nürnbergischen Kaufleute treiben einen großen Handel zu Cracau und zu Jaroslau, kupcy Norembersçy prowadzą wielki handel w Krakowie y w Jarosławiu.

Nüßchen, *n.* orzeszek, maleńki orzeszek; hartes und dürres, twardy y suchy.

Nütze, pożyteczny, użyteczny, zdatny, pożytek przynoszący, zysk przynoszący. ein Mensch der zu nichts nütze ist, człowiek ktory na nic nie pożyteczny, ktory do niczego, ktory się na nic nie zda, ktory do niczego nie iest. dessen Bücher sind zu vielen Dingen sehr nütze, ktorego xiążki są do wielu rzeczy bardzo pożyteczne. das sehr nütze ist, co bardzo pożyteczne iest. es ist mir sehr nütze gewesen, bardzo mi to było pożyteczne, zdało mi się to bardzo dobre. überall nütze seyn, wszędzie być pożytecznym; zdać się do wszystkiego, zdać się na wszystko.

Nützen, zdać się, być pożytecznym; sehr viel, nader wiele, bardzo wiele. einem nichts nützen, nikomu się na nic nie zdać. er hat mir wenig genützt, to na mało się mi to zdało. er kann ihnen mit etwas nützen, on może być im w czym pożyteczny. das nützet mir zum Bauen, to mi iest pożyteczne na budowanie. er schien unsern Dingen sehr zu nützen, to się zdawało bardzo być pożyteczne naszym rzeczom. zu eines Besten nützen, pożytecznym być czyiemu dobru; *powtore znaczy to co* gebrauchen, zażywać. ich nütze das Kleid, ia zażywam tey sukni. er hat drey Jahre meine Bibliothek genützt, on trzy lata zażywał [illegible] Biblioteki. ich nütze diese Sache nicht, ia nie zażywam tey rzeczy. ich werde das Buch bald nützen, ia w krotce będę zażywał tey xiążki.

Nützen, das, *n.* zażywanie, używanie; eines Dinges, iakiey rzeczy; der Kleider, sukien; des Degens, szpady; der Mütze, czapki; pożytkowanie.

Nützlich, pożyteczny, wygodny, potrzebny; *gdy znaczy to co* pożyteczny,

etny, użyteczny; einem, komu. es ist mir nützlich zu schreiben, to mi pożyteczne, potrzebne iest do pisania; *to co* intratny, z dochodami znacznemi. nützliche Landgüther, intratne dobra, z dochodami znacznemi wioski. die erhalten, die einem nützlich sind, tych zachować, ktorzy ią komu pożytecznemi. wozu ist es nützlich gewesen? do czego to było pożyteczne? na co się to zdało?

Nützlich, *adv.* pożytecznie, użytecznie, zdatnie, z pożytkiem; geschehen zu etwas, dziać się w czym. das geschieht nicht nützlich, to się nie dzieie pożytecznie, to się nie z pożytkiem dzieie.

Null, *f.* cyfra, cyfra a nic, to nic, in der Rechenkunst, w rachunkach.

Null und nichtig, nieważny, nic nieważący, nikczemny, daremny. null und nichtig machen, co nieważnym uczynić; za nieważne uznać osądzić. dieser Vergleich wird null und nichtig werden, ta ugoda będzie za nieważną uznana, *albo* skassowana.

Nullbruder, *m.* człowiek na nic niezdatny, człowiek nic do rzeczy, człowiek ni to ni owo.

Numantia, ehemalige Stadt in Spanien, Numancyia, niegdyś miasto w Hiszpanii. daher, ztamtąd mężczyzna rodem, Numańczyk. Weibsvolk, Numanka. darzu gehörig, do Numancyi należący; *adj.* Numański, Numańska, Numańskie. Art, Weise, *adv.* po Numańsku.

Numidien, ein altes Königreich in Africa, Numidyia, dawne Krolestwo w Afryce.

Numidier, *m.* Numida, rodem z Numidyi, Numidczyk.

Numidisch, Numidyiski, Numidyiska, Numidyiskie. numidischer Krieg, Numidyiska woyna,

Nun, teraz, teraz zaraz. sage nun, du seyst von ihm hintergangen worden, powiedz teraz że od niego sam zwiedziony byłeś. damals hatten sie eine Entschuldigung, nun aber haben sie keine, przed tym mieli nie iaką wymowkę, ale teraz nie maią żadney. wo wir ihm damals nicht die Waffen in die Hände gegeben, daß wir nun, ieżeli my mu przed tym w ręce oręża nie dali, aby my teraz. nun aber, wie steht es um dein Leben aus? teraz zaś, iakie twoie życie. nun endlich einmal antworte ich auf den Brief, teraz na ostatek raz odpisuię na list. nun ist es so weit gekommen, daß, teraz tak daleko rzecz przyszła, że. nun erst etwas hören, teraz dopiero co słyszeć. davon wird nun zu reden die Zeit seyn, o tym będzie teraz czas do mowienia. nun weiter, gebt alle acht! teraz daley wszyscy uważaycie! rede nun du, mow ty teraz. nun aber, a teraz zaś, a zaś teraz. wenn irgend eine Zeit ist, nun wohlan, ieżeli kiedy czas iest, to teraz. was soll ich nun machen? co ia mam teraz czynić? wie ist es denn nun? coż tedy teraz iest? so sagest du nun das nicht? to tedy mowisz że nie?

Nunmehr, nunmehro, iuż, teraz zaś iuż a teraz iuż; sind es fast fünfhundert Jahre, a teraz iuż iest prawie pięć set lat, daß, iak. er regieret nunmehr ins dritte Jahr, a teraz iuż on trzeci rok panuie nunmehr wundere ich mich gar nicht, ia tedy iuż teraz wcale się nie dziwuie; *to co* temu, *albo* przed. nunmehr vor zwanzig Jahren, iuż temu dwadzieścia lat, iuż przed dwudziestą lat. nunmehro vor funfzehen Jahren bist du Rentmeister gewesen, iuż temu pietnaście lat iak skarbowym byłeś. vor nunmehro länger als fünf und zwanzig Jahren gut gesagt haben, iuż dawniey iak przed dwudziestą y pięciu lat obiecać, przyobiecać było. er hat vor nunmehr funfzehen Jahren die Sache ausgemacht, iuż temu piętnaście lat teraz, iak on ten interes wyrobił.

Nur, tylko, ieno; *iaczy, albo iacy, zaniechane y u prostakow tylko ieszcze w ustach*, tylko, tyle. er ist mir nur dem Namen nach bekannt, on mi tylko po imieniu iest znaiomy. du führest nur den Namen der Tugend im Munde, was sie aber selbst vermöge, weißt du nicht, ty tylko imię cnoty masz w ustach, ale co sama cnota może, ty niewiesz nić. nicht nur gar unbequem, sondern auch schändlich, nie tylko nie wygodnie ale y ze wstydem nawet. nur durch die Stämme werden die Bäume ernähret, tylko przez korzenie bywaią drzewa żywione. nicht nur, sondern auch, nie tylko, ale też, nicht nur krank seyn, aber auch gefährlich krank seyn, nie tylko chorować, ale nawet niebezpiecznie chorować. in einer Sache nicht nur einer seyn, w iakiey rzeczy nie być tylko sam ieden. nur Griechisch reden, tylko po Grecku

Greku mowić. nur wenig betrachten, tylko trochę uważać. sie mögen nur sehen, wy możecie tylko widzieć; wenn es nur eine Kunst ist, ieżeli to tylko sztuka iaka iest. er war ein muthiger Redner genung, wenn er nur ein Redner gewesen; on był dosyć śmiałym mowca, ieżeli tylko mowcą był. wenn er solches nur thun kann, ieżeli on to tylko zrobić potrafi. wenn sie nur das nicht lobten, gdy by oni tylko tego niechwalili. nur eine Statue des Zenons, tylko iedna statua Zenona. wir haben zwey gute Bürgermeister, aber auch nur gute, verlohren, dwoch dobrych Konsulow, ale tylko dobrych utracilismy. Cato pflegt nur von der Großmüthigkeit zu reden, Kato zwykł tylko o wielkości umysłu mowić. nur eine Zeitlang, tylko do iakiego czasu. nur Africa ausgenommen, tylko Afrykę wyiąwszy. auf Krieg umgehen, nur deinetwegen, na woynę się gotować, tylko dla tego. nur daraus kann es ermessen werden, tylko z tego można to miarkować. nur tausend, tylko tysiąc. nur neun Jahr, tylko dziewięć lat. es waren nur zween Wege, tylko były dwie drogi. nur eine Viertelstunde auf eine Sache denken, tylko ćwierć godziny nad iaką rzeczą myśleć.

Nur, eine Stadt, Kreis und Starostey in Polen, Nur, miasto, ziemia y starostwo w Polszcze. von der Stadt oder aus dem Kreise und Starostey oder zu solchen gehörig, z tego miasta, ziemi, starostwa, albo do tego miasta, ziemi, starostwa należący, *adj.* Nurski, Nurska, Nurskie. einer daher, mężczyzna z Nuru, albo z Nurskiego rodem, Nurczyk. eine daher, kobieta zamtądże rodem, Nurka. Art, Weise, *adv.* po Nursku, z Nurska. Starost von Nur, Starosta Nurski.

Nusco, Stad im Neapolitanischen, Nusko, miasto w Neapolitańskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nuski, Nuska, Nuskie. einer daher, męszczyzna z Nuska rodem, Nusczyk. eine daher, kobieta z Nuska rodem, Nusczanka. Art, Weise, *adv.* po Nusku, z Nuska, iak w Nusku.

Nuß, *f.* die Frucht, orzech, owoc pewny; böse, frische, jährige, zły, świeży, roczni; zweyjährige, heurige, tak dwoch, roczni, łoński, latosi, tego roczni orzech; grüne, trockene, harte, bittere, zielony, suchy, twardy, gorzki; süße, leere, słodki, prożny bez ziarka; geschälte, wyłuszczony. die Nuß aufknacken, orzech rozłupać, stłuc. die Nüsse auflesen, orzechy zbierać. nicht eine taube, böse, madichte Nuß für etwas geben, ani iednego prożnego, złego, robaczywego orzecha za co nie dać. den Kern aus der Nuß essen, ziarno z orzecha ieść. kleine Nuß, orzeiek, mały orzech, maluchny orzeszek.

Nußbaum, *m.* orzeszyna, leszczyna, drzewo laskowe, laszczyna na ktorey się orzech rodzą. von Nußbaum, z orzeszyny, z laszczyny, z laskowego drzewa.

Nußbaum-Garten, *m.* ogrod orzechowy, ogrod laskowy; ogrod leszczynowy.

Nußbäumern, orzechowy, orzeszkowy. nußbäumernes Holz, orzechowe drewno. von nußbäumernen Holze, z orzechowego drzewa.

Nußbeisser, *m.* cążka, dziadek do łupania orzechow, łupanka.

Nußpicker, *m.* ein Vogel, ptak pewny, srokosz popielaty.

Nußkern, *m.* ziarko orzechowe; fauler, zgniłe; modrichter, robaczywe.

Nußöl, *n.* orzechowy oleiek, z orzechow oleiek wyciągniony.

Nußschale, *f.* łupina, łupinka orzechowa, łupinka z orzecha.

Nußspiel, *n.* gra w orzechy, granie w orzechy.; zabawą grana w orzechy.

Nutz, *m.* używanie, zwyczay, pożytek; jährlicher, steter, gemeiner, roczny, neustanny, pospolity zwyczay, pożytek; langwieriger, öfterer, herrlicher, długo trwaiący, częsty, okazały, zwyczay; langer, großer, mittelmäßiger, długie, wielkie, pomierne używanie; sehr kleiner, bardzo małe; wundersamer, vieler, dziwny zwyczay, wiele pożytku; sehr vieler, täglicher, mannichfaltiger, bardzo wielki, codzienny, rozmaity zwyczay, pożytek; alter, seltener, stary, rzudki zwyczay. Nutzen von einem Thiere haben, mieć pożytek z iakiego zwierza. was keinen Nutzen hat oder giebt, co nie ma ani nie przynosi żadnego pożytku. die Gemüther der Menschen zu seinem Nutzen vereinigen, umysły ludzkie ziednoczyć na swoy pożytek. das giebt großen

großen Nutzen zu dem Schiffbaue, to przynoſi wielki pożytek do budowania okrętow. er hat mir in vielen Dingen einen großen Nutzen gegeben, on mi, w wielkich rzeczach był z wielkim pożytkiem. zu eines Nutzen seyn, być na czyi pożytek, być z czyim pożytkiem. den Nutzen haben, erhalten, pożytek mieć, pożytek odbierać. kleiner Nutzen, żaden pożytek, für *nomin. za pierſzy*, ſpadek, żadnego pożytku. großer Privatnutzen, wielki oſobiſty pożytek. auf seinen Nutzen sehen, ſwoiego pożytku, żyſku upatrywać, na ſwoy pożytek, zyſk patrzeć. Nutzen schaffen, wyrobić, zrobić ſobie iaki pożytek, zysk. den Nutzen nehmen, pożytek brać, zysk mieć; einem hinderlich seyn, przeſzkadzać cudzemu pożytkowi. das gemeine Beste seinem Nutzen vorziehen, poſpolite dobro przekładać, przenoſić nad ſwoy prywatny pożytek. einen Nutzen fahren lassen, um einen desto größern zu erlangen, ieden pożytek porzucić, aby drugiego tym więkſzego doſtać. was zu meinem Nutzen dienet, co ieſt z moiem zyskiem, co do moiego pożytku służy. etwas zum Nutzen der Republik thun, co na pożytek Rzeczypoſpolitey czynić. eines Nutzen nicht entgegen seyn, czyiemu pożytkowi nie być przeciwnym. das gereicht dem gemeinen besten zum Nutzen, to wychodzi na dobro rzeczy poſpolitey, *to ieſt*, z dobrem rzęczy poſpolitey. auf eines Nutzen abzielen, należeć, zmierzać do czyiego pożytku. der Mutter Nutzen suchen, matczynego pożytku ſzukać, matczynego zysku upatrywać. mehr Schaden als Nutzen von etwas haben, mieć więcey ſzkody iak zysku, z czego. einem in dessen Nutzen hinderlich seyn, czyiemu zyskowi być na przeſzkodzie. mäßiger, angenehmer, gründlicher Nutzen, mierny, przyiemny, gruntowny zysk; großer, naywiękſzy pożytek; darauf sehen, nań patrzyć, pożytku upatrywać. Nutzen geben, pożytek przynoſić, zysk przymieść; woher nehmen, odnoſić zkąd pożytek. er läßt einen so großen und gewissen Nutzen fahren, on niedba o tak wielki y pewny pożytek, on daie uchodzić tak wielkiemu y pewnemu pożytkowi. durch oder von dem Nutzen zu etwas Bösen verleitet werden, przez zysk, albo zyskiem bić do czego złego przywiedzionym. dem gemeinen Wesen können zum Nutzen seyn, rzeczy poſpolitey moc z korzyścią być. um seines Nutzens willen etwas thun, dla ſwoiego pożytku co robić; na ſwoy pożytek co czynić. es ist mehr Schaden als Nutzen bey der Sache, więcey ieſt ſzkody niżeli pożytku w tey rzeczy. wollen, daß Nutzen und Schaden gemein sey, chcieć aby pożytek y ſzkoda wſpolne były. um den Nutzen kommen, pożytek utracić, korzyści być pozbawionym. einem zum Nutzen gereichen, wychodzić komu na zyſk, wyiść komu na dobre, na pożytek, na korzyść; być komu z pożytkiem; nie przychodzić komu bez pożytku; nie ſzkodować na czym; *znaczy także* mieć zyſk. zu seinem Nutzen verwenden, na ſwoy zyſk, na ſwoię korzyść obracać, na ſwoy pożytek obrocić.

Nutzbar, pożyteczny, zyſkowny, intratny, dochodny. nutzbares Landguth, intratna, pożyteczna, wieś, zyſkowna, do chodna z dochodami wieś; z dobrą intratą wioſka.

Nutzbarkeit, *f.* pożytek, pożyteczność, zyſkowność, dochodność, intratność, pożytkowanie, intrata, korzyść.

Nutzung, *f.* używanie; von fremden Güthern, cudzych dobr, dochodow y wygod z nich używanie. einem die Nutzung von allen seinen Güthern vermachen, komu zapiſać, dożywocie wſzyſtkich ſwoich dobr; dochody oſiadłość, y wygody z nich. Nutzung eines Landguthes, używanie dobr y ich intrat, y pożytkow.

Nympfe, *f.* vermeynte feindliche Göttinn, Mimfa, mniemana bałwochwalſka bogini; auf den Bergen, na gorach, gorna Nimfa, goralka Nimfa; in den Wäldern, w laſach, leśna Nimfa; in den Flüssen, w rzekach, rzeczna Nimfa; in dem Meere, w morzu, morſka Nimfa; in den Thälern, na dolinach, dolińſka Nimfa; in den Seen, w ieziorach, iezierna, *albo* iezziorna Nimfa; in den Brunnen, w zdroiachy krynicach, zdroiowa Nimfa, kryniczna Nimfa; in einzelnen Bäumen, na poiedyńczych drzewach, drzewna Nimfa; auf den Wiesen, na łakach, po łąkach mieſzkaiąca, łączna Nimfa.

Nyssa, ehemalige Stadt in Armenien, Nyſſa, niegdyś miaſto w Armenii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący,

żący, *adj.* Nyssański, Nyssańska, Nyssańskie. einer daher, męszczyzna z Nyssy rodem, Nyssanin. eine daher, białogłowa z Nyssy, Nyssanka. Art, Weise, *adv.* po Nyssańsku, z Nyssańska, iak w Nyssie.

O.

O B

O, oder o, vierzehender Bustab des deutschen Alphabets, O, albo o, czternasta litera Niemieckiego alfabetu.

O! o! *adv. vocandi, zawołanie.* o mein Furni! o moy Furniuszu! *interject. dolentis, zawołanie boleiącego.* o mich Elenden, o ia mizerny! o, ia biedny człowiek! o mein trübseliges Alter! o moia strapiona starość! o mizerny moy stary wiek! *lætantis, zawoł. raduiącego się.* o angenehme Briefe! o przyiemne listy! *optantis, zawoł. życzącego.* o daß er sich doch die Sache angelegen seyn ließe! o poday by on przecie pilnował tey rzeczy! o boday by przyszedł! o boday by się był nie rodził! o boday by był nigdy nie umierał! o boday bym ia był tak uszczęśliwiony!

Ob, czyli, czy. laßt uns sehen, ob dieser Abfall auch rechtmäßig genug sey, obaczmy czyli to odstąpienie iest dosyć słuszne. ich weiß nicht ob ich dir gratuliren soll, nie wiem ia czyli ci mam powinszować. ich weiß nicht, ob man diesem vergeben soll, ia nie wiem, czyli temu maią przepuścić. man muß sehen ob der Leib verstopft oder offen sey, trzeba obaczyć, czyli żołądek zatkany czyli też otwarty iest. ich frage, ob du deine Sache dem Rathe überlässest? ia się pytam, czy ty twoy interes na Senat zdaiesz? er meynte du würdest fragen, ob ein Himmel, oder unzählige wären, on rozumiałześ się miał pytać, czy iedno niebo iest, czy są niezliczone nieba. du wirst sehen, ob das ihre Meynung sey, oder ob sie sich so stellen, ty obaczysz, czy to ich zdanie iest, czy też tylko tak udaią. er wurde gefragt, ob er den Vater oder die Mutter höher hielte, on był pytanym kogo by więcey poważał czy oyca, czy matkę. ob oder nicht, czyli albo nie. man muß sehen, ob sie wollen oder nicht, trzeba obaczyć czili oni chcą, czili nie. man muß fragen, ob eine Art sey, oder mehrere, trzeba się pytać, czyli to ieden gatunek iest, czyli więcey. ob iemand, ob einer, ob was, czy kto, czy ieden, czyli co. fragen, ob sie etwas mit nach Rom zu bestellen haben, oni się pytaią czyli masz co do Rzymu rozkazać. ob jemals, czyli kiedy, ieźli kiedy. ich frage, ob der Rath sie jemals aufgehalten? ia pytam się ieżeli kiedy ich Senat zatrzymywał. ob nicht, s. an seinem Orte. ob der Abendmahlzeit, czyli podczas wieczerzy, s. über.

O B A

Obacht, *f.* wzgląd, uwaga. auf etwas Obacht haben, mieć na co wzgląd.

Obadia, Mannsnamen, Obadia, Obadias, imię męszczyzny.

Obangedeutet, wyżey wspomniony, wyżey rzeczony, wyżey przerzeczony.

Obdach, *n.* gospoda, przytulenie; den Soldaten geben, gospodę żołnierzom dać.

Obed, Mannsnamen, Obed, imię męszczyzny.

Oben, wyżey w gorze, na gorze, na wierzchu; gesagt haben, powiedzieć było. er hat noch oben darzu gethan, on ieszcze w gorze do tego przydał. oben geschrieben haben, wyżey napisać było. oben gesetzt haben, wyżey położyć było. oben gewiesen haben, wyżey było pokazać. von oben her, z gory, z wysoka, z wierzchu. der von oben her ist, ktory z gory, z wysoka iest. von oben bis unten, od gory aż do dołu; z gory aż na sam doł lecieć padać.

Obenan, naywyżey, na naywyższym mieyszcu, na naypierwszym mieyscu; w mieyscu naywydatnieyszym, naygornieyszym.

Obenan kommen, na wierzch wychodzić, na gorę wychodzić, wysoko na sam wierzch wyść. obenan zu kommen suchen, upatrywać, szukać iak by wyść na naywyższe mieysce.

Obenan sitzen, posadzić naywyżey, komu dać naypierwsze mieysce; kogo na naystarszym mieyscu posadzić; komu dać naypierwszy krok, nay zacnieysze mieysce.

Obenan sitzen, das, *n.* siedzieć naywyżey, siedzieć naypierwey, zasiadać na naystarszym mieyscu, siedzieć na mieyscu naygodnieyszym.

Obenan stehen, na czole stać, na samym być czole, ley prowadzić, naypierwsze mieysce trzymać; pierwsze mieć przed wszystkiemi mieysce.

Obenaufstellen, nay wyższym mieyscu postawić, na naypierwszym mieyscu posadzić, dać mieysce *komu* naywyższe; przed wszystkiemi pierwszym mieyscem kogo uczić. ich stelle ihn obenan, ia go przed wszystkiemi kładę.

Obenauf, na gorze, na wierzchu, na naywyższym mieyscu.

Obenaufschütten, sypać na kupę, na wierzch sypać, zsypować na kupę.

Obenaufschwimmen, pływać po wierzchu. was obenauf schwimmet ist Butter, co po wierzchu pływa to masło iest.

Obendrauf, ieszcze nad to, ieszcze więcey nad to, nad to więcey.

Obendrauf fallen, na wierzch paść, na wierzch czego padać.

Obendrauf legen, na wierzchu położyć, na wierzchu czego kłaść, na wierzch wkładać.

Obendrauf schütten, na wierzch sypać, nasypać, na gorę nasypać.

Obendrauf sitzen, na wierzchu siedzieć, na gorze siedzieć.

Obendrauf stehen, na wierzchu stać, na gorze stać, stawać.

Obendrauf thun, kłaść na wierzch na czym, puszczać na wierzchu.

Obendrauf werfen, wrzucić na wierzch wrzucać na wierzch.

Obengedacht, wyżey wspomniony, wyżey namieniony, wyżey rzeczony, wyżey wymieniony, pierwey powiedziany, przed tym powiedziany.

Obengelegen, wyżey położony, wyżey leżący. obengelegenes Meer, wyżey położone morze. oben gelegene Landschaft, wyżey położona ziemia.

Obengemeldet, wyżey mowiony, wyżey opowiedziany, wyżey wymieniony.

Obengeschrieben, wyżey pisany, wyżey napisany, w gorze napisany.

Obenher, z gory, z wysoka, z wierzchu, od gory, od wierzchu.

Obenherab, z wierzchu, od wierzchu, z gory, od gory, z wysoka.

Oben hervorragen, wyżey być, nad inne, wydawać się wyżey, z pomiędzy innych, wyżey styrczeć nad inne; po nad inne widać; ein wenig über das Wasser, trochę nad wodę styrczeć, wychodzić.

Obenherunter, z gory na doł, z wierzchu na doł; z wysoko ku dołowi.

Obenhin, po wierzchu, auf der obern Fläche, po samey płaszczyzny wierzchu; *to co* schlecht, na prętce co kolwiek; etwas betrauern, czego dotchnąć; die Naturlehre, rodu wiadomości; die griechischen Dinge erlernen, co z większa greczyzny się przeuczyć. ein Buch obenhin lesen, *z prędka letko* xiążkę przeźrzeć, przerzucić. obenhin thun, co *prędko, prędko nie bamiąc* zrobić. etwas, das obenhin gethan wird, co zrobione iest na prędce; *także znaczy* iak gdy by precz mgłę.

Ober, wyśni, wyśnia, wyśnie. oberes Meer, wyśnie morze. obere Schwelle, wyśni prog, nadprożek, ocap, ktorym w gorze podwoie związane.

Oberamtmann, *m.* naystarszy urzędnik, pierwszy urzędnik.

Ober-Appellations-Gerichtsrath, *m.* naypierwszy konsyliarz sądow apelacyinych.

Oberauditeur, *m.* naystarszy sędzia woyskowy, woyskowych sądow.

Oberaufseher, *m.* superintendent, starszy dozorca, wielkodozorca.

Oberbaden, Badena wyśnia, *albo też także* Oberbaden, miasto.

Ober-Baumeister, *m.* wielko budowniczy, naystarszy architekt, pierwszy architekt, Nadarchitekt.

Oberbereiter, *m.* Naduieźnik, starszy Uicźnik, Bereyter.

Ober-Berghauptmann, *m.* wielkogordozorca, rudnic, kruszczow.

Ober-Bergrath, *m.* wielkogorradca konsyliarz rud y kruszcow.

Oberbette, *n.* kołdra do przykrywania pościeli; pierzyna na wierzch.

Oberboden, *m.* ganek wyśni, naywyższe piętro domu.

Ober-Cammerherr, *m.* wielki podkomorzy; kaiserlicher, Cesarski.

Ober-Capellmeister, *m.* naystarszy kapelmistrz pierwszy muzykmistrz, dyrektor kapeli.

Obercaplan, *m.* archidyakon w kolegiacie lub w katedrze.

Ober-Ceremonienmeister, *m.* wielkoceremonii obrządca, wielko ceremoniy odprawca.

Obercommando, *n.* naywyższa komenda, Nadkomenda; haben, naywyższą komendę mieć. absolutes Obercommando einem überlassen, absolutną naywyższą

wyższą komendę, albo Nadkomendę woyska poruczyć komu. er hat wegen seiner Geschicklichkeit das Obercommando bekommen, on dla swoiey zdolności, Nadkomendy woyskowey dostał, dostąpił. einem das Obercommando auftragen, włożyć na kogo naywyższą komendę. Obercommando haben, sprawować naywyższą komendę. Obercommando haben wollen, chcieć mieć naywyższą komendę.

Ober-Consistorium, n. naywyższy konsystorz, naywyższa rada y sąd kościelny.

Ober-Consistorial-Assessor, m. assessor w naywyższy konsystorzu.

Ober-Consistorial-Präsident, m. prezydent naywyższy konsystorski, prezydent w naywyższym konsystorzu, prezydent naywyższego konsystorzu, naypierwszy władca, w konsystorzu naywyższym.

Ober-Consistorial-Secretarius, m. sekretarz w naywyższym konsystorzu, sekretarz naywyższego konsystorza; naywyższey konsystorskiey rady sekretarz; sekretarz naywyższego konsystorskiego sądu.

Oberdecke, f. nakrycie zwierzchnie, nakrycie wierzchowe, na wierzch.

Oberer, wyższy. oberer Ort, wyższe mieysce. oberes Haus, wyższy dom. am oberen Orte, na wyższym, na wydatnieyszym mieyscu. im oberen Hause, w wyższym domu.

Oberfalkenier, m. starszy sokolnik, nadsokolnik, nadsokolniczy.

Oberfechtmeister, m. starszy fechmistrz, nadfechmistrz.

Ober-Floßaufseher, m. Nadspławdozorca, spławow nad dozorca.

Ober-Forstmeister, m. starszy leśniczy, nadleśniczy, wielki leśniczy.

Obergewalt, f. naywyższa władza, nadwładza, przewładza, przenadwładza.

Oberhand, f. pierszość, pierszeństwo, naypierwsza powaga, więcey możność, gora. Oberhand haben, gorę mieć, pierszość mieć, naypierwszą powagę mieć; przy niem iest więcey możność; potym mieć gorę nad kiem, być wyższym, mocnieyszym od kogo, przewyższać kogo w czym; mit der Cavallerie, kawaleryią przewyższać, celować. über alle die Oberhand haben, nad wszystkiemi mieć gorę. die Oberhand behalten, gorę otrzymać nad kiem. zur See die Oberhand haben, na morzu mieć gorę, być mocnieyszym, opanować wszystko, mieć w swoiey mocy, trzymać w swoiey władzy. er hat die Oberhand über alle, on ma moc, wyższość, władzą, gorę nad wszystkiemi.

Oberhaupt, n. wodz, głowa, przywodnik, przywodca; einen darzu machen, uczynić kogo wodzem, przywodnikiem, przywodcą; einer Parthey, iakiey partyi głową iakiey strony.

Oberhauptmann den Cassen-Aemter, m. podskarbi wielki, wielkowładca skarbu, naypierwszy Skarbnik dochodow krolewskich, książęcych.

Ober-Heroldmeister, m. naypierwszy w państwie herold.

Ober-Heroldrath, m. konsyliarz oberheroldstwa w państwie.

Oberherr, m. naypierwszy pan, naystarszy pan, niby, książe.

Oberherrschaft, f. naypierwsze państwo, naystarsze państwo, wyśnie państwo.

Ober-Hofgericht, n. naystarszy sąd zadworny, naypierwszy sąd za dworem.

Ober-Hofgerichtsstube, f. izba sądu naywyższego zadworniego.

Ober-Hofjägermeister, m. wielki łowczy nadworny.

Ober-Hofmarschall, m. wielki dworu marszałek, marszałek nadworny.

Ober-Hofmeister, m. ochmistr wielki nadworny.

Ober-Hofprediger, m. kaznodzieia nadworny, naystarszy kaznodzieia u dworu; naypierwszy kaznodzieia nadworny; książęcy, pański, Cesarski.

Ober-Hofrichter, m. sędzia naywyższy zadworny.

Ober-Jägermeister, m. wielki łowczy, naywyższy, naypierwszy łowczy.

Ober-Ingenieur, m. wielki Inżenier, wielki woienny architekt.

Oberkeit, s. Obrigkeit.

Oberkleid, n. zwierzchna suknia; anziehen, zwierzchną suknią wdziać.

Ober-Kleiderverwahrer, m. wyższy szatny, pierwszy szatny, starszy szatny.

Oberkoch, m. wyższy kucharz, nadkucharz, starszy kucharz.

Ober-Kriegscommissarius, m. naywyższy woyskowy komisarz, albo naypierwszy woyny woysk komisarz.

Ober-Küchenmeister, m. wielki kuchmistrz, naywyższy kuchmistrz.

Ober-Landbaumeister, m. wielki kraiowy, albo ziemski budowniczy.

Oberleder, *n.* zwierzchnia skora, skora, na wierzch, skorzane nakrycie; przyſzwa u obuwia; an Pantoffeln mit Perlen beſetzen, perłami na patynkach wyſadzana, *albo* przyſzwy na patynkach perłami wyſadzać.

Obermarſchall, *m.* wielki marſzałek, naypierwſzy, naywyżſzy marſzałek.

Ober-Mühleninſpector, *m.* nad młynami dozorca, młyński wielko dozorca; wielki ſtaroſta młyński.

Oberofficier, *m.* oberoficer, pierwſzego rzędu oficer.

Oberpfarrer, *m.* ſam kſiądz pleban, proboſzcz, pleban.

Ober-Poſtmeiſter, *m.* wyżſzy poſt-miſtrz, *albo* poſt-gienerał, gienerał poſzt, Kſięſtwa, Kroleſtwa, Elektorſtwa.

Oberpräſident, *m.* drugi prezydent, wice prezydent.

Oberprieſter, *m.* archipresbiter, wyżſzy kapłan, wyżſzy proboſzcz.

Ober-Rechnungs-Collegium, *n.* gieneralne rachunkow Koło, gieneralna rachunkow izba, *albo* komiſarzow rachunkowych.

Oberrock, *m.* zwierzchnia ſuknia, ſuknia do wdziania na wierzch.

Oberſachſen, *n.* Wyśnia Sakſonia, Wyśnie Saſy. aus Oberſachſen, z Wyśniey Sakſonii, z Wyśnich Saſow.

Ober-Salzfactor, *m.* gieneralny zawiadywca żup ſolnych, żupnik, po niem podżupek; Wielkożupdozorca.

Oberſchenk, *m.* wielki podczaſzy, wyżſzy podczaſzy, ſtarſzy podczaſzy.

Oberſchenkel, *m.* łud, łudo, po nad kolanem mięśnieyſza część nogi.

Oberſchwelle, *f.* ocap, nadproże, ktorym podwoie poprzecz uięte od wierzchu.

Oberſt, naywyżſzy, *albo adv.* naywyżey. bis zu oberſt, aż do naywyżſzego, aż naywyżey. das unterſte zu oberſt kehren, naydolnieyżſze na ſam wierzch, na naywyżſze obracać.

Oberſtallmeiſter, *m.* koniuſzy, nach ihm, po niem podkoniuſzy.

Ober-Staatsminiſter, *m.* pierwſzy ſtanu miniſter, naywyżſzy miniſter ſtanu.

Oberſtand, *m.* pierſzeńſtwo, przodkowanie; uprzedzenie przed kim.

Oberſtelle, *f.* naypierwſze mieyſce, naypoważnieyſce mieyſce, naygodnieyſze mieyſce. Oberſtelle unter den Geſandten haben, mieć między posłami naypierwſze mieyſce, *to ieſt*, być naypierwſzym posłem. einem unter einigen die Oberſtelle geben, komu dać między nie ktoremi pierwſze mieyſce. er hat die Oberſtelle unter uns, on ma naypierwſze mieyſce między nami. ſie haben die Oberſtelle beym Fürſten, oni maią naypierwſze mieyſce u Kſiążęcia przed inſzemi. ich beſitze bey ihm die Oberſtelle, ia trzymam u niego pierwſze mieyſce. die Oberſtelle in der Vogtey haben, naypierwſze mieyſce mieć w ſądach, *to ieſt*, naypierwſzy mieć ſęski urzad. unter den Seinigen die Oberſtelle haben, między ſwoiemi mieć naypierwſze mieyſce, *to ieſt*, naywiękſzą powagę. der die Oberſtelle hat, ktory ma naypierwſze mieyſce. einem die Oberſtelle nicht laſſen, nie pozwalać komu pierwſzego mieyſca.

Oberſter, *m.* Höchſter, naywyżſzy, nayſtarſzy. das geſchiehet von den Oberſten, Mittlern und untern, to ſię dzieie od naypierwſzych, śrzednich y oſtatnich. das unterſte dem oberſten gleich machen, nayniżſze porownać z naywyżſzym. zu oberſt auf die Säule ſetzen, na ſamym wierzchu kolumny poſtawić, położyć. etwas zu oberſt gebogen ſeyn, co od wierzchu wygięte ieſt. oberſter Feldherr, wielki Hetman. Oberſter im Kriege, pułkownik reymentu; zu Pferd, konnego; zu Fuß, piechoty; unter den Dragonern, pułkownik dragonii; von der Artillerie, pułkownik artylleryi; bey dem vierten Regimente, pułkownik czwartego reymentu. Oberſter in einem Gymnaſio, Szkołrządca, *pod niem* prefekt, Podſzkołrządca.

Oberſt-Lieutenant, *m.* Podpułkownik, oberſzteleytnant, *iakoby* pułkownika namieſtnik, *albo* pułkowniczy przenamieśnik w całym reymencie.

Oberſtwachtmeiſter, *m.* gienerał ſtrażnik, gienerał maior.

Ober-Steuercaſſirer, *m.* gieneralny poborow Skarbnik, kaſſyier.

Ober-Steuerdirector, *m.* gieneralny poborow zawiadowca; wielki poborca gieneralnych podatkow skarbowych.

Ober-Steuerrath, *m.* gieneralny poborow konſyliarz.

Obertheil, *n.* część wyśnia, część wyżſza, część nad wyżſzą częścią, część po wyżey niżſzey części. Obertheil der Stadt, część wyśnia miaſta.

Oberthüre, *f.* ocap, nadedrzwi, nadedrzwie, nadproże; allzu hohe, zbyt wyſokie.

Ober-Vormundschafts-Rath, *m.* naypierwszy konsyliarz w opiekuństwie.

Ober-Vorsteher, *m.* wielkorządca, gieneral starosto.

Oberwesel, Stadt am Rheim, Oberwesel miasto nad Renem.

Ober-Wildmeister, *m.* gieneralny łowow dozorca.

Ober-Accismeister, *m.* gieneralny akcyzy poborca.

Ober-Yssel, eine Landschaft, Oberisel, *albo* Oberisła, kray nad wyśnią Islą rzeką w Belgium; *z łacińska* Transisalana, *albo* Transisalania.

Obgemeldet, wyżey rzeczony, powyżey przerzeczony.

Obgleich, chociaż, lubo, choć. einen gewissen obgleich nicht rühmlichen Frieden lieber haben wollen, pewny iaki, lubo nie bardzo zacny woleć mieć pokoy. die Sache erfordert ihr Bedenken, ob ich gleich deiner Meynung bin, interes wymaga namyślenia się o niem, lubo ia twoiego zdania iestem. ob ich gleich noch früh morgens den Harpalem absehen lassen, dennoch habe ich von eben solchen Dingen öfters schreiben wollen, lubo dziś rano Harpala wysłałem, iednak chciałem do ciebie o tym częściey pisać. ich will es dennoch mit rechtschaffenen Leuten halten, ob sie gleich fehlen, ia chcę przecię o tym, z poczciwemi ludźmi trzymać, chociażby błądzili. ob du gleich solches nicht erlangen kannst, dennoch, lubo ty tego zaraz dostać nie możesz, przecież. ob ich gleich gewinnen sollen, doch will ich mich meines Rechts begeben, lubo bym powinien tę sprawę wygrać, przecież ia chcę ustąpić moiego prawa. ich würde es nicht glauben, ob ich es gleich jedermann sagen hörte, ia temu niewierzyłem, lubom to każdego mowiącego słyszał. ob es gleich Cäsar verstand, doch redete er sie gelind an, Cezar lubo tu rozumiał, iednak iak nayłagodniey mowił do nich. ob er gleich nicht Schuld daran hat, dennoch ist er nicht außer Verdacht, lubo on w tym winy nie ma; atoli nie iest bez podeźrzenia. er hat große Dinge gethan, ob sie gleich dem gemeinen Wesen schädlich gewesen, on wielki rzeczy poczynił, lubo one były rzeczy pospolitey szkodliwe. ob du mir gleich zur Reise nicht gerathen, so hast du sie doch gebilliget, luboś mi nieradził iechania, toś ie przecie pochwalił. obgleich mir alle Gefahr bevorstehet, so will ich ihm doch beyspringen, lubo mnie wszelakie niebezpieczeństwo czeka, to ia go przecie ratować będę. obgleich keine Gefahr vorhanden, lubo niemasz żadnego niebezpieczeństwa. ob es gleich nicht der letzte Tag ist, lubo to nie ostatny dzień iest. ob ich gleich nicht da bin, du mich doch liebest, lubo mnie tam niemasz, lubo ia tam nie iestem, przecie mię ty kochasz.

Obhanden, następuiący, nadchodzący, bliskim bardzo iuż być, za pasem być przed oczyma. obhanden seyn, następować, nadchodzić iuż tuż blisko. großes Uebel ist obhanden, wielki złe iest zapasem, wielkié złe iuż nadchodzi, tuż iest, przed oczyma iest.

Obhut, *f.* opieka, obrona, zastawa, bronienie, zasłonienie, zastawienie.

Oblate, *f.* opłatek ktorym pieczętuią, z ktorego komunikanty.

Obliegen, przykładać pilności do czego, pilnować czego, patrzyć czego, pracować w czym; *powtore znaczy to co* przystoi, zdobi. es liegt ihm ob, przystoi mu to, zdobi go to, do niego to należy. es liegt mir ob, moia to rzecz iest. es liegt allen ob, to do wszystkich należy, to wszyscy maią czynić, to wszystkim przystoi.

Obliegenheit, *f.* powinność, obowiązek, należytość, przyzwoitość, zdobność.

Obligation, *f.* obowiązek, *obligacyia.* eine Obligation von sich stellen, dać na siebie obowiązek, dać na siebie obligacyią, dać pisany obowiązek na siebie. seiner Obligation nachkommen, czynić według swoiego obowiązku. sie ist ihrer Obligation nicht nachgekommen, ona nie postąpiła sobie podług obowiązku swoiego.

Obligiren, obowiązać, *obligować*, sich einen durch seine Gütigkeit, sobie kogo przez swoię dobroć; sich einem, siebie komu; sich einen durch neue Wohlthaten, sobie kogo obowiązać nowym dobrodzieystwem; durch große Wohlthaten, przez wielkie dobrodzieystwa, *pozyskiwać* sobie; einen sich auf stets, zu aller Dienstgeflissenheit, kogo sobie zobowiązać na zawsze do wszelkiey przysługi, do wszelkiey ochoty służenia sobie. einen wozu obligiren, kogo do czego *obowięzywać*; potrzebę czynienia czego na kogo wkładać, co iak powinność komu do pełnie-

pełnienia przepiſać, co iak należytość komu naznaczyć. er obligiret mich nicht dazu, on mnie do tego nie obowiązuie.

Obligiren, das, n. obowiązek, obowięzywanie, obowiązanie, ziednanie.

Obligirung, f. obligacyia, obowiązek, obowiązanie, należytości na kogo włożenie.

Ob nicht, czy nie, czyli nie. ich weiß nicht, ob nicht dieſem zu vergeben ſey, niewiem czy temu trzeba wybaczyć. *albo* ieżeli iemu nie trzeba iego wybaczyć. ich trage Bedenken, ob ich ihn nicht obenan ſetze, wątpię, ażebym go miał naypierwſzym kłaść. das ward gefraget, ob es geſchehe, oder ob es nicht geſchehe, o to ſię pytaią czyli ſię to dzieie, albo czyli ſię to nie dzieie. er fragt, ob er es nicht gethan habe, on ſię pyta czyli on tego nie uczynił. ich weiß nicht, ob er es nicht geſchrieben, ia niewiem czyli on tego nie piſał.

Obrigkeit, f. zwierzchność, ſtarſzeńſtwo, przełożeńſtwo. obrigkeitliche Perſonen, oſoby zwierzchność maiące, oſoby ſtarſzeńſtwo przełożeńſtwo, trzymaiące; billige, höchſte, unverletzliche, jährliche, ſłuſzna, naywyżſza, nienaruſzona, roczna zwierzchność, ſłuſzne, naywyżſze, nienaruſzone, roczne ſtarſzeńſtwo, przełożeńſtwo; nie zgwałcone, nie dotykanie ſtarſzeńſtwo, nie zgwałcona nie dotykanie zwierzchność, *to co* nienaruſzona, *to ieſt*, ktorey ſię gwałtu, naruſzenia żadnego czynić niegodzi; ſtumme, geizige, abgedankte, niema, łakoma, złożona, podziekowana, zwierzchność, nieme, złożone, podziękowane, przełożeńſtwo, ſtarſzeńſtwo. aufrühriſche, anſehnliche Obrigkeit, buntowna, rokoſzna, poważna zwierzchność, buntowne, rokoſzne, przełożeńſtwo, ſtarſzeńſtwo; die auf ein Jahr lang erwählet wird, ktora tylko na ieden rok bywa obierana, ktore co rok bywa obrane; die Gewalt über Leben und Tod der Ihrigen hat, zwierzchność, albo ſtarſzeńſtwo, ktora, albo ktore, ma władzą życia y śmierci nad ſwoiemi. keine Obrigkeit iſt über alle geſetzt, żadney niemaſz nad wſzyſtkiemi wyſadzoney zwierzchości, żadnego niemaſz nad wſzyſtkiemi wyſadzonego ſtarſzeńſtwa, przełożeńſtwa. die Obrigkeit erwählen, zwierzchność obrać, ſtarſzeńſtwo przełożeńſtwo obierać; ſetzen, wyſadzić, poſtanowić, durch die meiſten Stimmen erwählen, większością głoſow, ſtarſzeńſtwo, przełożeńſtwo, zwierzchność, urząd obrać. man muß die Obrigkeit haben, muſzą mieć przełożeńſtwo, ſtarſzeńſtwo, urząd, zwierzchność. der Obrigkeit gehorchen, ſtarſzeńſtwa, przełożeńſtwa, zwierzchności, urzędowi być posłuſznym, ſtarſzeńſtwa, przełożeńſtwa, urzędu, zwierzchności ſłuchać. die Obrigkeit iſt in der Stadt, urząd, ſtarſzeńſtwo, przełożeńſtwo ieſt w mieście. unter einer Obrigkeit mit einem ſtehen, pod iaką zwierzchnością, pod ſtarſzeńſtwem, pod urzędem, pod przełożeńſtwem razem być z kiem, pod iedną z kiem zoſtawać władzą.

Obrigkeitlich, urzędowy, zwierzchny, ſtarſzeński, przełożeński, do zwierzchności należący, co urzędu, ſtarſzeńſtwa, przełużeńſtwa ieſt. obrigkeitlicher Befehl, rozkaz urzędowy, rozkaz zwierzchny, ukaz ſtarſzeński, ukaz przełożeński; rozkaz od zwierzchności. obrigkeitliches Amt, urząd zwierzchny, urząd ſtarſzeński, urząd przełożeński. obrigkeitliches Amt ſuchen, urzędu zwierzchniego, urzędu ſtarſzeńskiego, urzędu przełożeńskiego ſzukać; o urząd zwierzchny, o urząd ſtarſzeński, o urząd przełożeński ſtarać ſię. darum anhalten, o urząd ſtarſzeński przełożeński, zabiegać. einem ein obrigkeitliches Amt anvertrauen, komu zwierzchniego ſtarſzeńskiego, przełożenskiego urzędu pouſzać; einen darein ſetzen, wyſadzić kogo na zwierzchny urząd, na przełożeński urząd, na ſtarſzeński urząd. obrigkeitliches Amt erlangen, erhalten, bekommen, ſtarſzeńskiego urzędu doſtąpić, urzędu przełożeńskiego doſtać. obrigkeitliches Amt antreten, inſtallować ſię na przełożeński urząd, obiąć ſtarſzeński urząd; darzu gelangen, przyiść do zwierzchniego urzędu, *to ieſt*, nabyć go. obrigkeitliches Amt führen, verwalten, przełożeński urząd ſprawować. einen von dem obrigkeitlichen Amts abſetzen, kogo z urzędu zwierzchniego zładzić, kogo z przełożeńskiego urzędu zwalić, kogo ze ſtarſzeńskiego urzędu zrzucić; ſelbſt davon abdanken, ze ſwoiey woli za urząd takowy podziękować. obrigkeitliches Amt ſchmälern, urząd zwierzchni, ſtarſzeński, przełożeński ściśnić,

śnić, zwęzić, uiąć mu władzy; einem geben, dać komu, *takowy* urząd; sich dessen erhalten, niechcieć przyiąć *takowego* urzędu. sich in ein obrigkeitliches Amt einschleichen, wemknąć się na *takowy* urząd. zum obrigkeitlichen Amte erhoben werden, być wyniesionym na zwierzchni, na starszeński, na przełożeński urząd. in einem großen obrigkeitlichen Amte stehen, być na wielkim starszeńskim przełożeńskim urzędzie, wielki starszeński, przełożeński urząd sprawować; na znacznym przełożeńskim urzędzie zostawać.

Obrister, *m.* Pułkownik, reymentu, Pułkownik w woysku.

Obschon, lubo, chociaż, choć; *toż samo co* obgleich.

Obschweben, następować, nadchodzić, wisieć nad czym.

Observanz, *f.* zwyczay, zachowanie, zachowywanie iakiego zwyczaju.

Observatorium, *m.* widzialnia, patrzalnia, pogladarnia, uważalnia rodowitych rzeczy, y skutkow.

Obsicht, *f.* wglądanie, zazieranie, patrzanie, zazrzenie w co.

Obsieg, *m.* zwycięstwo, zwyciężenie, pozwyciężanie, zwoiowanie.

Obsiegen, zwyciężać, zwyciężyć, zwycięstwo, zwycięstwa otrzymywać, pozwyciężać.

Obsiegen, das, *n.* zwyciężanie, zwyciężenie, zwycięstwa otrzymanie.

Obsieger, *m.* zwycięzca, zwyciężaiący, zawoiownik, zwycięznik.

Obsiegerisch, zwycięski, *to co* zwycięzcy iest, *albo* ten co zwyciężył.

Obst, *n.* owoc; Aepfel, iabłka; Pflaumen u. d. g. śliwy y insze podobne frukta; ein einzeln Stück davon, iedna sztuka owocu, *to iest*, iedno iabłko, iedna śliwa, *y tak daley*; spätes, poźny, nierychły; böses, zły; gutes, herbes, strenges, dobry, ostry, cierpki; saueres Obst, kwaskowaty owoc; süsses, słodki; das aufspringet, ktory się rozpada; das das ganze Jahr hindurch dauret, ktory trwa przez cały rok; sehr großes, bardzo wielki; nur abgebrochenes, co tylko zerwany, co tylko z drzewa; mit samt den Zweigen abgebrochenes, razem z gałęziami ułomany, urwany; hartes, grünes, trockenes, gelbes, twardy, zielony, suchy, żołty; röthliches, reifes, unreifes, czerwonawy, dożrały, niedożrały owoc; wird mürbe, mięknieie, kruszeie; beschwert mit seiner Menge die Aeste, obciąża swoim mnostwem gałęzie; wird aufgehoben, bywa chowany; edles, wyśmienity; abfallendes, opadaiący; schrumpfichtes, pomarszczony; faules, zgniły; wurmstichiges, robaczywy, robaczny; das zeitig reif wird, ktory wcześnie dostały bywa. reicher Zuwachs an Obste, obrodzenie obfite owocow; will sich nicht mehr halten, niechcą się więcey trzymać, spadaią owoce, oblatuią, nie mogą się utrzymywać. zum Obste gehörig, do owocu należący, *adj.* owocowy, owocowa, owocowe; owocny, owocna, owocne.

Obstbaum, *m.* owocowe drzewo, owocne drzewo, urodzayne drzewo.

Obstgarten, *m.* sad, ogrod z owocowym, albo urodzaynym drzewem.

Obstgöttinn, *f.* bogini *poetyczna* owocow, pomona; bogini sadow.

Obsthändler, *m.* owocowy przekupień, owoce przedaiący.

Obstkammer, *f.* owoczarnia, owocarnia, owocznia, owocnia, schowanie na owoce, trzymanie owocow.

Obstkeller, *m.* owoczarnia, owocznia, owocarnia, owocnia; schowanie dolne głębsze na owoce.

Obstkrämer, *m.* owoczowy przekupień, owocznik, owocnik.

Obstleser, *m.* owocow zbieracz, owocow obrywacz, owoco zbierca.

Obstmarkt, *m.* rynek owocowy, targowisko owocowe.

Obstreich, urodzayny w owoce, obfituiący w owoc, obfity w owoc; rozrodzony w owoce, urodzayny w owoce.

Obstruction, *f.* zatwardzenie, żołądka, zaparcie żołądka.

Obstverkäufer, *m.* owocow przedawacz, owocow przedawca, przekupień.

Obstwurm, *m.* robak w owocach, robak owoc toczący.

Obtrudiren, dawać niechcącemu, einem etwas, co komu.

Ob vielleicht, ieżeli podobno, ieźli pono, izali podobno.

Obwalten, władzą mieć, żywość, iadrzność w sobie mieć, moc; *także znaczy* w ciąży być.

Obwohl, chociaż, choć, lubo; *toż samo co* obgleich.

Occupiren, opanować, zaiechać, zabrać, wziąć, w osiadłość, etwas, co,

Oh! *po polsku także* oh! dir ſollte ich glauben? ia bym miał tobie wierzyć?

Ochs, *m.* ein Thier, woł zwierz; geſchnittener, rznięty; gezähnter, ugłaskany, wprawiony, zaprzęgany; wohlgefütteter, dobrze napaſzony; wohlbeleibter, wciele, należycie wciele; ekeler, ktory niechce ieść; junger, młody; alter, ſtary; großleibichter, rosły, gruby; jähiger, roczny cieluch; zweyjähriger, dwoch roczni; unabgerichteter, ine wprawny, nie zaprzęgany; ſtarker, mocny, ſilny; ſchwacher, słaby; der weite und ſchwarze Hörner hat, ktory ma rozległe y czarne rogi; mit breiter Stirn, ſzerokiego czoła; mit flacher Naſe, płaskich nozdrzow; mit breiter Bruſt, z ſzerokiemi pierſiami; mit ſtarken Hüften, mocny w nogach; zahmer, der ſich gut abrichten läſſt, łaskawy, powolny, ktory ſię da łatwo wprawić; frommer, łaskawy; fauler, leniwy; der nicht erſchrickt, wenn er etwas hört oder ſieht, ktory ſię niczego nie lęka, gdy co słyſzy, albo widzi; der ſich ſcheuet in einen Fluß zu gehen, ktory ſię boi iść w iaką rzekę; der viel frißt, ktory żre wiele; gefreſſiger, żarłok; fetter, tłuſty, ſpasły; arbeitſamer, pracowity, roboczy; der aufgetrieben und abgeſchlagen iſt, ktory ſpracowany y zbity albo zciagniony ieſt. Ochſen austreiben, woły wygnać; auf die Weite treiben, na paſzą woły gnać, pędzić; hüten, wołow ſtrzec, pilnować; werden fett, woły nabieraią ciałą; ſtoßen, woły błodą. den Ochſen das Mittagsfutter geben, wołom dać ieść na południe, popaść woły na południe. hoher Ochs, rosły woł; alter und marode, ſtary y zdechlak, trup; ſtarkgliederichter, mocny w ſobie, mocny w członkach; von mittlerm Alter, średnich lat, nie ſtary; der nicht gut zum Rindern iſt, ktory do krzewienia obory nie dobry ieſt; der fürchterlich ausſieht, ktory okropno, ſtraſzno patrzy; mit kleinern Hörnern, z małemi rogami; mit ſtarkem Halſe, z tęgiem, mocnym karkiem; mit kleinem Bauche, bez brzucha, cienki, brzucha niema; kleiner, wołek, byczek, ciołak. von Ochſen, z wołu, wołowy, byczy. die Ochſen ſtehen am Berge, woły ſtawaią pod gorę; *ſens ieſt* ciężko na kogo; nie może wydołać, nie ma ſpoſobu, nie może zdużać iakiey rzeczy.

Ochſenbraten, *m.* wołowa pieczenia, z wołowego mięſa pieczyſte.

Ochſenfieber, *n.* wołowa choroba, ziewaczka, ograżka.

Ochſenfleiſch, *n.* wołowe mięſo, mięſiwo, woł zabity, wołowina.

Ochſenfurth, eine Stadt in Franken, Ochſenfurt, miaſto w Frankonii.

Ochſenhaft, wołowy, wołowaty. ochſenhafter Kopf, wołowa głowa, głupi chłop.

Ochſenhaftigkeit, *f.* wołowatość, wołowa natura, leniwa, nieſpora.

Ochſenhaut, *f.* wołowa skora, skora z wołu, skora z byka.

Ochſenhirt, *m.* wolarz, paſtuch wołowy, paſtucha do wołow.

Ochſenkehle, *f.* włoſy u wołu poniżey uſzow, koſzmacizna.

Ochſenleder, *n.* wołowa skora, skora z wołu, wołowizna.

Ochſenmarkt, *m.* wołowe targowisko, targ wołowy, gdzie woły na przeday.

Ochſenmiſt, *m.* gnoy wołowy, nawoz wołowy, nawoz pod wołow.

Ochſenſchedel, *m.* wołowy łep, wołowa głowa, od wołu głowa.

Ochſenſtall, *m.* wolownia, ſtaynia na woły, okoł na woły.

Ochſentreiber, *m.* poganiacz, wolarz pogonicz, poganiaczyk.

Ochſenzunge, *f.* wołowy ięzyk; ziele pewne.

Octav, oktawa; in der Muſik, w muzyce, nuta,

Octavbuch, *n.* kſiążka w ośmioro, *to ieſt*, z arkuſza w ośm części zwinionego.

October, *m.* zehender Monath im Jahre, grudzień, dzieſiąty mieſiąc w roku.

Octroiren, pozwalać, przyzwalać, pozwolić, przyzwolić.

Octroy, pozwalanić, pozwolenie, przyzwalanie, przyzwolenie.

Oculiren, oczkować, okulizować ſzczep, oſobliwy ſzczepienia ſpoſob wiadomy.

Oculirer, *m.* okulizuiący, okulizowaniem ſzczepiący drzewa.

Oculiſt, *m.* okuliſta, ocznik, oczny lekarz, od oczow lekarz, medyk.

Ode, *f.* ein Gedicht, oda, kſztałt wierſzow; pieśń, piosnka.

Odenſee, Stadt in Dännemark, Odenſee, miaſto w Danii.

Odenwald, Landſchaft in Franken, Odenwald, kraik we Frankonii.

Oder, albo, abo, lub. mit deinem, oder vielmehr mit unserm Libone, z twoiem, albo raczey z naszym Libonem. des Menschen, oder soll ich sagen, des Viehes, człowieka, albo mam powiedzieć bydlęcia. rauher, oder doch wenigstens etwas strenger Wein, ostre, albo przynaymniey cierpkie trochę wino. oder auch, albo też. entweder, oder, albo, albo, lub, lub. entweder des Nutzens, oder auch des Vergnügens halber, albo dla pożytku, albo dla uciechy. entweder mit Gewalt, oder heimlich, oder bittweise, lub gwaltem, lub potaiemnie, lub prozbą. sie hatten es von ihm vernommen, oder argwohnten es auch nur, oni to o nim dowiedzieli się, albo też tylko podeźrzenie mieli. was uns entweder glückliches oder unglückliches begegnet, co się nam lub szczęśliwego, lub nie szczęśliwego przytrafia. entweder = = oder aber, albo - - albo zaś, abo - - abo zaś - - lub - - lub zaś. entweder, oder auch nicht einmal, albo, albo też ani razu. weswegen man entweder mit Gewalt, oder heimlich verfahren muß, dla czego abo gwałtem, abo potaiemnie postąpić trzeba. bey diesem Fortgange, oder vielmehr schändlicher Flucht, przy tym ustąpieniu lub raczey przy tey nayszpetnieyszey ucieczce. solche Boten, oder vielmehr Pegasus haben, takich posłońcow, albo rączey Pegazow mieć. einem etwas im Scherze oder Ernste vorrücken, rzecz komu wyrzucać na oczy, albo żartem, albo do prawdy, oder nicht, albo nie. er zweifelt, ob er ein Thier sey, oder nicht, on powątpiewa ieźli on zwierzęciem iest, albo nie. ob ich ihm in allem werde Beyfall geben, oder nicht, werde ich bald sehen, ieźli ia mu we wszystkim dam zezwolenie, albo nie w krotce obracę. was liegt daran, ob es bekannt gemacht werde, oder nicht, coż z tego czy to będzie wiadome, czyli nie. er hat ihn gefragt, ob er bey demselben gewesen sey, oder nicht, on się go pytał, czy był u niego, albo nie. ist dessen Vater wieder gekommen, oder nicht? ieźli oyciec iego powrocił, albo nie? ist es der, den ich suche, oder nicht, iest że to ten, ktorego ia szukam, albo nie? wird er bezahlen, oder nicht? ieźli on zapłaci, albo nie?

Oder, Fluß in Pommern und Schlesien, Odra, rzeka w Pomeranii y w Sląsku; potac. Viadrus. an der Oder liegend, na Odrą leżący. liegende Städte an der Oder, leżące nad Odrą miasta.

Oderzo, Stadt in Italien, Oderzo, miasto we Włoszech.

Odier, Fluß in Hispanien, Odier, rzeka w Hiszpanii.

Odolanow, Starostey in Polen, Odolanow, Starostwo w Polszcze; von oder zu solchem Orte gehörig, z Odolanowa, albo do Odolanowa należący; *adj.* Odolanewski, Odolanowska, Odolanowskie. Starost von Odolanow, Starosta Odolanowski.

Oechslein, *n.* wołek, cielec, ciołak, wołeczek, ciołaczek.

Oede, pusty, opuszczony, pustka stoiący, pustką leżący. öde Oerter, puste mieysca, opuszczone mieysca, pustką mieysca stoiące, pustką leżące mieysca. öde machen, pustoszyć, spustoszyć pustką uczynić, pustkami zrobić, porobić; die Ländereyen, ziemie; öde gemacht, pustką zrobiony, zpustoszony.

Oedenburg, Stadt in Ungarn, Edenburg, miasto w Węgrach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Edenburski, Edenburska, Edenburskie; einer daher, Edenburczyk; eine daher, białogłowa z Edenburgu rodem, Edenburka; Art, Weise, *adv.* po Edenbursku, z Edenburska, iak w Edenburgu.

Oeffentlich, publiczny, pospolity, iawny, głośny, powszechny. öffentliches Zeugniß, publiczne świadectwo. öffentlicher Brief, publiczny, iawny list.

Oeffentlich, *adv.* publicznie, iawnie, pospolicie, powszechnie, głosno. öffentlich gethane und begangene Sache, publicznie, iawnie poczynione y popełnione rzeczy. zu einem öffentlich kommen, publicznie do kogo przyść, przychodzić. öffentlich schreiben, iawnie, powszechnie, *to iest*, do wszystkich, pisać. öffentlich geschehen, publicznie, pospolicie dziać się. es geschieht öffentlich, to się pospolicie dzieie. öffentlich eine güldene Krone tragen, publicznie, iawnie koronę złotą na głowie nosić. öffentlich schmausen, publicznie, pospolicie bankietować, ochotować. sie werden öffentlich schmausen, oni będą publicznie ochocić się, pospolicie oni ochotować będą. sich öffentlich nicht sehen lassen, nie dać się publicznie, iawnie, powszechnie, widzieć widywać, nie pokazywać

wać się iawnie. er läßt sich öffentlich sehen, on się daie publicznie widzieć. er erscheinet öffentlich, on się pokazuie publicznie, on się pokazuie powszechnie. das ist nicht öffentlich anzuzeigen, tego nie trzeba publicznie rozgłaszać. öffentlich anstellen, publicznie wystawić, wydać, publicznie rozporządzić, publicznie postanowić. öffentlich vor dem Volke, publicznie przed ludem; etwas sagen, co powiedzieć, głośno przed ludem o czym mowić. öffentlich vor dem ganzen Lande, iawnie publicznie przed całym kraiem. öffentlich umgebracht werden, publicznie być zabitym.

Oeffnen, otwierać, otworzyć, pootwierać. öffne die Thüre, otworz, otwieray, pootwieray drzwi. solcher Brief ist nicht zu öffnen, takiego listu nie trzeba otwierać. die Thüren haben sich selbst geöffnet, drzwi same się pootwierały, drzwi same się otworzyły. Italien den Feinden öffnen, Włochy nieprzyiacielowi otworzyć. du kannst die Augen nicht öffnen, ty nie możesz oczow otworzyć. die Zimmer werden bald geöffnet werden, pokoie będą zaraz pootwierane. das Buch ist schon geöffnet worden, książka iuż była otwarta. man muß eher den Kuffer öffnen, trzeba pierwey kufer otworzyć. der Leib ist zu öffnen, trzeba żołądek otworzyć - lakfować. ich werde dem Feinde die Thore nicht öffnen lassen, ia niedam bram nieprzyiacielowi otwierać. man öffnet die Thore zu spät, bramy nierychło otwieraią. das Fenster kann sich nicht öffnen, okno niechce się otworzyć.

Oeffnen, das, n. otwieranie, otworzenie, pootwieranie, otwarcie.

Oeffnung, f. otworzenie, pootwieranie, otwieranie, otwarcie, rozwinienie się; der Blüte, kwiatu. Oeffnung der Thüre, otworzenie drzwi. Oeffnung der Dose, otwieranie tabakierki, tabakiery otwieranie.

Oefgen, n. piecyk, piecek, maleńki piec, niewielki piecyk.

Oefter, częsty. öftere Straßen-Räubereyen, częste po drogach rozboie. eines öftere Angehung nicht vertragen können, częstego czyiego przychodzenia niemoc cierpieć.

Oefters, często. er braucht es öfters, on tego często zażywa. ich komme öfters in den Rath, ia często przychodzę do Senatu. er war öfters zu Rom, on często bwał w Rzymie. einem öfters Briefe entgegen schicken, często na przeciw kogo listy wysyłać. sie besuchen mich sehr öfters, oni mię nawiedzaią bardzo często. das Kind weinet öfters, dziecie płacze często.

Oehrlein, n. uszko, uszeczko; an Schuhen, u trzewikow, rzemyk do zapinania.

Oel, n. oliwa, oley, oleiek; lauteres, klarowna oliwa, czysty, klarowny oley, czysty, klarowny oleiek. das Oel ist von gutem Geruche, ta oliwa iest dobrego zapachu, ten oley pięknie pachnie. schlimmes, herbes, grünes Oel, zły, cierpki, zielony oley, zła, cierpka, zielona oliwa; von besondern gutem Geschmacke, osobliwie dobrego smaku. sehr gutes Oel, nader dobra oliwa, nader dobry oley. altes, verdorbenes Oel, stary, zeplowany oley, stara, zepsowana oliwa. garstiges, oder reines Oel, brzydki, albo czysty oley, brzydka, albo czysta oliwa. stinkendes, unreines Oel, śmierdząca, nieczysta oliwa, śmierdzący, nieczysty oley. von der Kälte geronnenes Oel, od zimno zsiadła oliwa; rinnet als eine Lauge von der Presse, ungeachtet solche nicht sehr zugezogen ist, bieży leie się iak ług z prasy, lubo prassa nie iest dobrze nazbyt przyśrubowana. das Oel dienet zur täglichen Salbung, oliwa służy do codziennego smarowania; das auf seinen Hefen liegt, ktora na swoich fusach, na swoich oliwinach leży, ktora się ustała. Oel in die Lampe thun, oliwy, oleiu do lampy wlać, nalewać. die Glieder mit Oele geschmeidig machen, członki oleiem oliwą smarować, miękczyć. das Oel geliefert sich, oliwa ustaie się prędko. Oel in das Feuer gießen, w ogień oliwę lać, do ognia oliwę lać. zum Oele gehörig, do oleiu, *albo* do oliwy należący; *adj.* oleiowy, oliwny, oliwowy, oliwkowy; dergleichen Fässer, do oliwy, albo do oleiu naczynia, inaczey, olelowe, na oley naczynia, oliwne, oliwowe, na oliwę naczyoia.

Oeland, schwedische Insel, Olandyia, wyspa Szwedzka.

Oelbäumlein, n. oliwne drzewko. vom Oelbäumlein, z oliwnego drzewka.

Oelbaum, m. oliwa, *drzewo*, oliwne drzewo. vom Oelbaume, z oliwnego drzewa, oliwowy. Zweige vom Oelbaume, gałąź z oliwnego drzewa, gałąź

łąź oliwna. Kranz vom Oelbaume, wieniec z oliwowego liścia, z oliwnych gałązek, wieniec oliwny, oliwowy wieniec. kleiner, junger Oelbaum, małe, młode oliwne drzewko oliwka. wilder Oelbaum, leśna oliwa, dzika oliwa, oliwna płonka.

Oelberg, m. oliwna góra, Berg bey Jerusalem, góra przy Ierozolimie.

Oeldrüsen, pl. fusy oliwne, męt oliwny, gęszcz na spodzie oliwny, oliwiny.

Oelerndte, f. oliwobranie, zbieranie oliwy; ist gehalten worden, było.

Oelgärtner, m. oliwnik, oliwogrodnik, oliwsadownik.

Oelgötze, m. bożyszcze oliwowe, bożek oliwowy, oliwy pilnuiący.

Oelhandel, m. oliwny handel, oliwne kupiestwo, oliwą kupczenie.

Oelhafen, m. oliwniczka, karafinka na oliwę, albo z oliwą.

Oelhefen, pl. fusy oliwne, mąt oliwny, oliwiany na spodzie osiadłe.

Oelicht, oliwny, oliwowy, oliwiany. ölichte Materie, oliwna materyia; *także znaczy*, eleiowy, oleiowaty. ölichter Saamen, oliwne na siebie.

Oelkeller, m. piwnica na oliwę, oliwną piwnica, dolne schowanie na oliwę.

Oelkrug, m. oliwniczka, bańka na oliwę, *albo* bańka od oliwy.

Oelmacher, m. oleiarz, oliwiarz, oliwotłok, oleiotłok, oleiotłocznik.

Oelmarkt, m. oliwny rynek, oleiowy rynek, na ktorym oley, oliwę przedaią.

Oelmühle, f. oliwny młyn, do tłoczenia należytego oliwy.

Oelpresse, f. wyciskaczika oliwy, oleiu, prassa do wyciskania oliwy.

Oelreich, obfity w oliwę, urodzayny w oliwę, albo na oliwę.

Oels, Stadt in Schlesien, Oels, miasto w Slasku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oelski, Oelska, Oelskie; einer daher, męszczyzna z Oelsu rodem, Oelsanin; eine daher, białogłowa z Oelsu rodem, Oelsanka; Art, Weise, *adv.* po Oelsku, z Oelska, iak w Oelsie, iak Oelsanin, iak Oelsanka.

Oelsalbe, f. oliwna maść, z oliwy mastyka robiona.

Oelschläger, m. oleiobit, oleiobiy, oleynik co oley biie, oliwę tłoczy.

Oeltonne, f. oliwna beczka, beczułka oliwna, na oliwę.

Oelverwalter, m. oliwdozorca, oliwzawiadywca, oliwdozordawca.

Oelzweiglein, n. rószczka oliwna, gałązka, gałązeczka oliwna.

Oertgen, n. mieysce maleńkie; *powtore znaczy*, Urt, *to iest*, vierter Theil eines Thalers, ćwierć, albo czwarta część talera; cwiartka; in ganzer Münze, w całym pieniądzu, ćwierć pieniądza.

Oeringen, Ort in Franken, Oeringa, mieysce we Frankonii.

Oertlich, mieyscowy, w mieyscu będący, do mieysca należący.

Oertlich, *adv.* mieyscownie, w mieyscu, z mieysca na mieysce.

Oesterlich, wielkonocny, wielkanocny. Oesterliche Zeit, wielkonocny czas.

Oesterreich, Landschaft in Deutschland, Rakusy, *albo* Rakuzy, Austryia, ziemia w Niemczech; von Oesterreich, z Rakuz, z Austryi.

Oesterreicher, m. Rakusanin, albo Rakuzanin, Austryak.

Oesterreicherinn, f. Rakuzanka, Rakusanka, Austryaczka, z Austryi, rodem.

Oesterreichisch, Rakuski, albo Rakuzki, Austryacki, Rakużański. Oesterreichische Armee, woysko Rakuskie, woysko Austryackie. Oesterreichische Familie, Austryacka Familia, Rakuska Familia.

Ofen, m. piec, worinnen man einheitzet, w ktorym palą. den Ofen heitzen, w piecu palić, nicht piec palić; w piecu zapalić. zum Ofen gehörig, do pieca należący; *adject.* piecowy; *adv.* od pieca, do pieca. wie ein Ofen, iak piec. hinter dem Ofen liegen, za piecem leżeć; *to iest*, na iednym mieyscu siedzieć, nigdzie nie wychodzić z domu.

Ofen, Stadt in Ungarn, Buda, Budzyn, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Budzyński, Budzyńska, Budzyńskie; Budanski, Budańska, Budańskie, *minus usit.* einer daher, męszczyzna z Budy, *albo* z Budzyna rodem, Budanin, Budzanin; eine daher, białogłowa, z Budy, *albo* z Budzyna rodem, Budanka, Budzynianka; Art, Weise, *adv.* po Budzyńsku, z Budzyńska, iak w Budzynie, iak w Budzie.

Ofenblasen, f. miech, do dmuchania na ogień, albo do dęcia.

Ofengabel, f. widły do poprawiania drew w piecu.

Ofenheitzer, m. palacz, piecuch, ten co w piecu pala, piecopal.

Ofenkachel, f. kafel w piecu, z ktorego piec robiony.

Ofenkrücke, f. łopata do pieca, do poruszania, lub. wyimowania ognia.

Ofenlehm, m. glina z plewami mieszana, do polepienia pieca,

Ofenloch, n. czeluście w piecu, okno, otwarcie w piecu, odnisko.

Ofenthüre, f. drzwi w piecu, drzwiczki do zamykania pieca.

Offen, otworzony, otwarty. dessen Begierde ist alles offen, iego chciwości iest wszystko otwarte. eines offenes Herz sehen, czyie otwarte serce widzieć. offene Thüren, otwarte, pootwierane drzwi. offenes Feld, otwarte pole, pootwierane pole. offen stehen, stać otworem, być otwartym, być, stać, otworzonym, być, stać, pootwieranym. die Thüren stehen offen, drzwi stoią otwarte, drzwi są otworzone, drzwi stoią pootwierane. das Haus steht offen, dom otwarty stoi, dom otworzony iest. die Ohren stehen dir offen, u ciebie uszy otwarte, uszy u ciebie otworem stoią. den Leib offen halten, potrzebę żołądka czynić.

Offenbar, iawny, oczywisty, otwarty. offenbarer Meyneid, oczywiste krzywoprzysięstwo. dessen Schelmthat offenbar ist, ktorego niepodściwa sprawa, oczywista, otwarta iest. die Sache ist allen offenbar, rzecz iest oczywista iawna wszystkim. offenbare Uebelthat, iawne, oczywiste złoczyństwo. offenbarer Straßenraub, iawny, oczywisty rozboy na drodze. offenbare Feindschaft, iawne nieprzyiacielstwo. offenbare Weisheit, oczywista prawda, ktorą można należycie wiezieć, ktora sama się wydaie, ktora się iawnie pokazuie, ukryta być nie może, tak iasna iak słońce, co iawne iest, co nie może być żadną zasłoną pokryte tak iasna prawda że nie masz nic na nię odpowiedzieć, w oczach stoi, przed oczyma iest. es ist offenbar, to iest oczywista, to iest iawna. es ist offenbar worden, to się pokazało, to się wyiawiło, to się wydało, to się iawne stało, to się stało oczywiste. offenbar werden, iawnym się stawać, iawnym stać się, z ciemności wyiść na światło, wydać się, wyiawić się.

Offenbar, adverb. iawnie, oczywiście, otwarcie, iawno, otwarto, nieskrycie, iasno. offenbar etwas thun, iawnie oczywiście co czynić.

Offenbaren, wyiawić, obiawić, wydać, rozgłosić; einem etwas, co komu rozgłaszać, głosić, wyiawiać, obiawiać, wydawać, ze skrytości na światło wynieść, wynosić, donieść, donosić. einem dem Vater offenbaren, donieść kogo oycu, to iest, sprawki czyie. etwas offenbaren, donieść co, wynurzyć co, otworzyć się czym. einem sein ganzes Herz offenbaren, wyiawić, wynurzyć komu całe swoie serce, otworzyć się komu z całym swoiem sercem. einem alle seine Heimlichkeiten offenbaren, komu wszystkie swoie taiemnice obiawić, wynurzyć, wyiawić przed kiem wszystkie swoie skrytości. eines Nachstellungen offenbaren, czyie zasadzki, herhele odkryć, czyie zdrady wydać. einem also bald, was er wolle, offenbaren, wszystko co, kto chce wynurzyć przed kiem, powiedzieć przed kiem. das Anvertrauete offenbaren, wypowiedzieć rzecz sobie do milczenia powierzoną, obiawić taiemnice sobie powiedzianą, wydać secret.

Offenbaren, das, n. obiawienie, wyiawienie, obiawianie, wyiawianie, wydanie, wydawanie, wynurzenie, wynurzanie, otworzenie, odkrycie.

Offenbarlich, adv. iawnie, oczywiście; etwas ansehen, co obaczyć, co poznać czego się dowiedzieć. offenbarlich in einer schändlichen Sache gefasset werden, zastanym być na iakim szpetnym uczynku oczywiście. offenbarlich ertappen, iawnie, oczywiście złapać kogo, iakie złe czyniącego. offenbarlich eines Feind seyn, oczywiście iawnie być czyiem nieprzyiacielem. er thut es offenbarlich, on to czyni, oczywiście.

Offenbarer, m. obiawiacz, obiawca, wyiawiacz, wyiawca, wydawca, wydawacz, donosiciel, donośca; otwieracz, odkrywacz, w tymże sensie.

Offenbarerinn, f. wyiawiaczka, obiawiaczka. wyiaczyna, obiawczyna, wydawczyna, wydawaczka; donosicielka, donośczyna, otwieraczka, odkrywaczka; falsche, fałszywa; nicht redliche, nie rzetelna.

Offenbarung, f. wyiawianie, wyiawienie, obiawianie, obiawienie, wydawanie, wydanie. Offenbarung St. Johannis, Obiawienie S. Jana, albo plur. Obiawienia.

Offenherzig, otwartego ſerca, z otwartym ſercem. offenherziger Menſch, otwartego ſerca człowiek; nieskryty, *też ſamo znaczy*.

Offenherzig, *adv.* otwarcie, otwartym ſercem, nieskrycie, wynurzonym ſercem. offenherzig reden, otwartym ſercem, ſzczerze mowić. offenherzig mit einander reden, wynurzonym ſercem ieden z drugiem rozmawiać. er hat offenherzig an die Seinigen geſchrieben, on otwartym ſercem do ſwoich piſał; was er meynete, co myślał. offenherzig etwas geſtehen, ſzczerym ſercem co przyznać, otwartym ſercem co wyznać, wyznawać, ſzczerze ſię do czego przyznać.

Offenherzigkeit, *f.* ſerca otwartość, ſerca wynurzenie, ſerca ſzczerość, ſerca nieskrytość, ſerca iawność, proſtość ſerca. Offenherzigkeit von ſich ſpůren laſſen, ſerca otwartość, ſzczerość, rzetelność po ſobie wydawać, pokazywać.

Offenherziglich, *adv.* otwartym ſercem, otwarto, iawnie, po rzetelnemu nie skrycie.

Offenſiv-Allianz, *f.* Wypowiedny Związek, *to ieſt*, ſtron woynę wypowiedających, przymierze do wypowiedzenia woyny komu.

Offenſive, *adv.* wypowiednie; das dieſem widrig iſt, obronnie, na kogo woynę podnoſząc, auch podnośnie; wider ſeine Feinde, przeciwko ſwoiemu nieprzyiacielowi.

Offenſiv-Waffen, *pl.* wypowiedny oręż, wypowiedna woyna, podnośna woyna.

Offen ſtehen, ſtać otworem, być otwartym, otwarto, być otworzonym.

Offeriren, ofiarować; einem etwas, co komu; einem ſeine Dienſte, komu ſwoie usługi. er offeriret mir ſeinen Dienſt, on mi ofiaruie ſwoią przysługę; einem alle ſein Vermögen zu Ausführung, wſzyſtką ſwoię fortunę wſzyſtką ſwoię moc ofiarować komu do wyrobienia iakiego intereſu, do dokazania iakiego ſprawunku, do zrobienia iakiey rzeczy.

Official, *n.* Officyał, w rzeczach kościelnych Sędzia y Namieſtnik Biskupi.

Officiant, *m.* nabożeńſtwo iakie celebruiący, odprawuiący, iako mſzą.

Officier, *m.* im Kriege, Officer w woysku, urzędnik woyskowy. keine guten Officiere haben, niemieć żadnych dobrych Officerow. Officiersſtelle vertreten, urząd woyskowy, ſprawować, mieć mieyſce urzędnika woyskowego, być na urzędzie woyskowym.

Oft, często, często gęſto. etwas oft und viel bey ſich erwegen, często y wiele co u ſiebie rozważać, rozmyślać. oft und lange leſen, często y długo czytywać. gar zu oft im Rathe erſcheinen, nazbyt często w Radzie, w Senacie ſię pokazywać. ſich oft verwundern, często dziwować ſię. oft ganze Tage bey einem ſeyn, często całe dni u kogo przebywać. einem oft Briefe ſchicken, często liſty do kogo poſyłać. oft etwas brauchen, często czego zażywać. oft berichtet werden, często być upewnionym, *albo też*, często być u wieczerzy Pańskiey odprawionym. oft bey einem ſeyn, często u kogo bywać. oft alſo reden, często tak mawiać. oft etwas anſehen, często gęſto na co patrzyć. oft etwas thun, często co czynić. oft zu fragen pflegen, często mieć zwyczay pytać ſię. einen oft erinnern, daß, często komu przypominać, że: das iſt oft geſaget worden, często to było powiadane. oft in den Rath kommen, często do Senatu przychodzić, często w Radzie zaſiadać. ich habe dich oft gehöret, ia ciebie często ſłyſzałem. oft beſuchen, często nawiedzać. Frequentativa Verba können für Verba mit dieſem Wörtlein, oft, często, im Polniſchen gebrauchet werden: oft leſen, czytywać, für często czytać. oft ſchreiben, piſywać, für często piſać. oft reden, mawiać, für często mowić. oft geben, dawać, für często dać.

Oftmals, częstokroć. es geſchieht oftmals, częstokroć ſię to dzieie.

Oheim, *m.* Mutter Bruder, brat matczyn, wuy, wuiaſzek.

Oglio, Fluß in Italien, Oglio, rzeka we Włoſzech.

Ohmöburg, Stadt in Nieder-Heſſen, Omeburg, miaſto w Niźniey Haſſyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Omeburski, Omeburska, Omeburskie; einer daher, z Omeburgu rodem, męſzczyzna, Omeburczyk; eine daher, rodem z Omeburgu białogłowa, Omeburka, Omeburżanka; Art, Weiſe, *adv.* po Omebursku, *z* Omeburska, iak w Omeburku.

Ohne, bez, procz, oprocz, krom, okrom. ein Kerl ohne Verſtand, chłop bez rozumu, ſzalony chłop. ein Menſch ohne

ne Treue und Glauben, człowiek bez wierności y wiary. die Kunſt iſt ohne Streich wichtig, ſztuka ieſt bez ſporu ważna. ohne verſchlagen, bez wątpienia frant, wykrętny. ohne Liebe und Begierde richten, allein auch ohne Haß und Neid, ſądzić bez afektu, bez chciwości, ale też y bez nienawiści y zawziętości. das gilt nichts ohne Benfall, to nie popłaca nic bez aprobacyi. wenn es ohne mich wäre, gdy by to beze mnie było. wenn es ohne Gefahr wäre, gdy by to było bez niebezpieczeńſtwa. ohne Abmattung arbeiten, bez fatygi, bez utrudzenia robić. wenige ohne die Generale, nie wielu oprocz Gienerałow. es war niemand ohne die Frau da, nikt tam nie był krom pani iedney obſtatniey. ohne Maaß, bez miary. ohne Scherz, bez żartu. das ohne Verdruß iſt, to ieſt bez nayprzykrzenia. Stadt ohne Beſatzung, miaſto bez załogi. Menſch ohne Freunde, człowiek bez przyiacioł. Leben ohne Begierden, życie bez chciwości. ohne Namen, bez imienia. Seele ohne Leib, duſza bez ciała. Verſammlung ohne Vornehme, ziazd bez Panow, bez Przednieyſzych ſchadzka. ohne Begierde, bez żądz. ohne Furcht, bez boiaźni. ohne Hülfe, ohne Niederlage, ohne Unrecht, bez pomocy y ratunku, bez klęski, bez krzywdy. ohne Ehe, bez małżeńſtwa. ohne Schuld, bez długu, bez winy. Land ohne Bäume, ziemia bez drzewa. Acker ohne Vieh, rola bez bydła, pole bez bydlęcia. du haſt keinen Freund, ohne den Lucullum, ty nie maſz żadnego przyiaciela oprocz Lukulluſa. ohne daß, oprocz że, oprocz tego, że, ich deſſen Zufall bedauere, że ia przypadku iego żałuię. ohne Heucheley, bez cherchelu, ſzczerze. ohne Mühe zu Ehren gelangen, bez trudności honorow doſtąpić. ohne Umſchweif, bez ogrodki, bez obchodow. ohne Aufhören, ohne Unterlaß, bez przeſtanku, bez uſtanku, *to co*, nie uſtannie, nie przeſtaiąc, mit einem Krieg führen, woynę z kiem toczyć. ohne einzigen, bez iednego, ani iednego. ohne alle, bez wſzyſtkich. ohne Verzug, bez żadney zwłoki bez żadney przewłoki. ohne einzigen, ohne allen Streit, bez żadnego, bez wſzelkiego ſporu.

Ohnfehlbar, nie omylnie, nie zawodnie, bez omyłki, bez zawodu.

Ohngeacht, nieuważaiąc że, niebacząc że, niemyśląc że.

Ohngefehr, trefunkiem, przypadkiem, trefunkowo, przez przypadek.

Ohnmacht, *f.* mdłość, niemoc, mdłości, *plur.* in Ohnmacht fallen, w mdłości wpadać, zemdleć, mdleć. er fällt in Ohnmacht, on wpada we mdłości, mdłości go biorą. wegen der ſchweren Wunden iſt er in Ohnmacht gefallen, z ciężkich ran zemdlał, mdłości go wzięły. für Schwachheit pfleget er in Ohnmacht zu fallen, prze ſłabość zwykł w mdłości wpadać, zwykły go mdłości porywać, brać. der wieder aus der Ohnmacht zu ſich gekommen iſt, ktory znowu po mdłościach przyſzedł do ſiebie, ktorego mdłości ominęły, ktory z mdłości otrzyźwił ſię.

Ohnmächtig, omdlały, mdły. der in Ohnmacht gefallen iſt, ktory w mdłości wpadł, *powtore znaczy*, tego, der keine Macht hat, ktory nie ma żadney ſiły, ktory z ſił opadł, co bez ſiły ieſt, co bez ſił zoſtaie, ten co słaby; zu etwas, co do czego słabym ieſt.

Ohnſchwer, nie ciężko, bez ociągania ſię, nie bez ochoty, nie bez chęci.

Ohntheilhaftig, nierozdzielny, niedzielny, co ſię dzielić nie może, bez części.

Ohnumgänglich, nieuchronny, niezbędny, nieodbity, niezbyty, przeznaczony, nieſchronny, niezbedny, od czego ſię wybiegać nie można.

Ohn Unterlaß, bez przeſtanku; Krieg mit einem führen, woynę z kiem prowadzić. es hat die ganze Nacht ohn Unterlaß geregnet, całą noc bez przeſtanku deſzcz lał.

Oho! oho! ho ho ho, im Polniſchen, ha ha ha, im Lachen, śmieiąc ſię.

Ohr, *n.* ucho, womit man höret, ktorym słuchaią; offenes, begieriges, otwarte chciwe na słuchanie; geſchicktes, zdolne; gelehrtes, uczone; delicates, delikatne; ſtumpfes, tępe; ungeſchlachtes, grobes, nieosłuchane, grube; geduldiges, cierpliwe; ungeſchicktes, nieſpoſobne, niezdatne; ſubtiles, fertiges, ſuptelne, prędkie, gotowe; haarichtes, großes, lappichtes, włoſiſte, wielkie, kłapouche; herunter hangendes, obwisłe, zawieſiſte, na doł wiſzące; ſtruppichtes, koſmate, kudłate; kurzes, ſpitziges, krotkie, kończyſte; taubes, reines, tępe, czyſte, przechędożone; faſſet den Schall,

poymuie

poymuie dźwięk. die Ohren sind an erhabene Theile des Leibes gesetzt, uszy są na wyższych częściach ciała osadzone; sind sehr ekel und delicat in ihren Urtheilen, są bardzo wymyślne y delikatne, mierżące się, w swoiem rozsądku. die Ohren in die Höhe recken, uszy do góry stawiać, w gorę podnosić. mit eigenen Ohren etwas hören, własnemi uszami co słyszeć. der scharfe Ohren und einen klugen Verstand hat, ktory ma bystre uszy, y rozropny rozsądek. einem etwas in das Ohr sagen, co komu do ucha mowić, co komu w ucho włożyć, *też samo znaczy:* komu co do ucha powiedzieć. einem womit die Ohren kützeln, komu czym uszy łechtać. seine Ohren fleißig und her recken, swoie uszy pilno tam y sam stawiać, swoich uszow pilno na tę y na owę stronę nadstawiać. die Ohren füllen, uszy napełniać. einem mit seinen Reden die Ohren anfüllen, komu swoiemi mowami napełniać uszy, komu swoiem mowieniem uszy napełnić. mit den Ohren beurtheilen, uszami sądzić. einem die Ohren voll plaudern, komu uszy czym nabiiać. einem mit Versprechungen die Ohren jucken, obietnicami komu uszy łaskotać. einem mit einer Rede die Ohren reiben, komu mową iaką uszy nacierać. der taube Ohren zu etwas hat, ktory ma tępe uszy na co. wenn du die Ohren zu hören hast, ieżeli masz uszy do słuchania. dem die Ohren klingen, ktoremu uszy dzwonią, *w Polskiem mowi się lepiey,* ktoremu w uszach dzwoni. sich auf ein Ohr legen und ohne Sorge schlafen, położyć się na iedno ucho y bez troski spać, *to iest*, być bezpiecznym y niedbać o nic, *mocnieysze Polskie przysłowie*, na obie uszy spać dobrze na to wszystko. einem ein Ohr abschneiden, komu ucho urznąć. etwas hinter das Ohr schreiben, za uchem sobie co napisać, *to iest*, w pamięci sobie naznaczyć, nie zapominać. sie hat sich es hinter die Ohren geschrieben, ona to sobie za uszami napisała, *to iest*, ona to sobie w pamięci naznaczyła. es hinter den Ohren suchen, za uszami czego szukać drapiąc się. iak zwykli ci czynić ktorzy sobie co przypominaią w mowieniu. es geht zu einem Ohre ein, zum andern aus, iednym uchem wchodzi, a drugiem wychodzi. man prediget tauben Ohren, do głuchych uszow kążą. der keine Ohren hat, ktory nie ma uszow, co bez uszow iest. ich will dir es in das Ohr sagen, ia ci to chcę do ucha powiedzieć, *to iest*, cicho abyś to w sekrecie miał. einem die Ohren voll schreyen, komu uszy krzyczeniem napełnić, głuszyć kogo krzyczeniem. vor meinen Ohren, na moie uszy, słyszałem, gdy mowiono, gdy powiadano, gdy śpiewano, gdy chwalono, gdy szkalowano.

Ohrband, *n.* związka na uszy; der Pferde, koniom dawana.

Ohrenbeichte, *f.* uszna spowiedź, spowiedź do ucha, spowiedź cicha.

Ohrenbläser, *m.* zausznik, zauszniczek, wuchodmiey, donosiciel, szeptacz.

Ohrenbläserey, *f.* zausznikostwo, zauszniство, wuchodmieystwo, szeptastwo, donosicielstwo.

Ohrenblasen, szeptać komu, do ucha, w ucho dąć komu, donosić, pleść co przed.

Ohrengehenk, *n.* zausznica, kulczyk, y to co u ucha wieszaią.

Ohrengeschwür, *n.* bolak w uchu, bolączka w uchu, wrzod w uchu.

Ohrenklingen, *n.* dzwonienie, w uszach, piszczenie w uszach.

Ohrenperle, *n.* zausznice, kulczyki perłowe; *sing.* zausznica, kulczyk.

Ohrenschmalz, *n.* maść w uchu, tłusta y lipka materyia.

Ohrenweh, *n.* boleść uszow, boł w uszach, boł w uchu, bolenie ucha, uszow.

Ohrenwinkel, *m.* uście w uchu, uście słuchowe, ktorym powietrze wpływa.

Ohrenzwang, *m.* boł uszow; boleść w uchu; bolenie w uchu.

Ohrenkautz, *m.* ein Vogel, *ptak pewny*, sowa z uszami, sowa uszata.

Ohrfeige, *f.* policzek, pogębek. Ohrfeige geben, policzek dać, policzek wyciąć, pogębek dać, pogębkować, w gębę dać, uderzyć. einem, komu dać policzek. er gab ihm eine solche starke Ohrfeige, daß er zu Boden gefallen war, on mu dał tak mocny policzek, że aż na ziemię padł. Ohrfeige kriegen, wziać w gębę wziąć policzek, dostać pogębek.

Ohrfinger, *m.* mały palec, piąty u ręki, *iakoby*, uszny palec. an dem Ohrfinger, na małym palcu.

Ohrläpplein, *n.* spodni, albo dolny koniec ucha, uszko. einem ein Ohrläpplein

lein abbeiſſen, komu koniec od dołu ucha ugryść, albo ukąſić.

Ohrling, *m.* ein Wurm, *robak pewny*, uſzek.

Ohrloch, *n.* wylot w uchu, przechod w uchu, dziura w uchu.

Ohrlöffel, *m.* uſzeczka, do wygarnowania lipkości z ucha.

Ohrwurm, ſ. Ohrling.

Ois, (Oa) Fluß in Frankreich, Oas, rzeka we Francyi; *połac.* Aeſia.

Oker, *m.* eine Farbe, okra, farba pewna, *powtore*, Fluß in Deutſchland, rzeka w Niemczech.

Olau, Stadt in Schleſien, Olawa, miaſto w Sląſku; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Olawſki, Olawſka, Olawſkie; einer daher, męſzczyzna z Olawy rodem, Olawczyk; eine daher, kobieta z tamtądże, Olawka; *powtore*, Fluß, rzeka tegoż imienia, Olawa.

Oldenburg, Namen einiger Städte, Oldenburg, imie niektorych miaſt; *powtore*, Grafſchaft, Hrabſtwo w Niemczech Oldenburſkie.

Oldenſiel, Ort in Ober-Jſel, Oldenſiel, mieyſce w Wiśniey Halanii, w Holandyi; von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do tego mieyſca należący; *adj.* Oldenſielſki, Oldenſielſka, Oldenſielſkie; einer daher, męſzczyzna z Oldenſielu rodem, Oldenſielczyk; eine daher, białogłowa z Oldenſielu rodem, Oldenſielka, Oldenſielanka; *adv.* po Oldenſielsku, z Oldenſielska.

Oleander, *m.* ein Gewächs, *krzew pewny*, lauroroża drzewko.

Oleron, Stadt in Frankreich, Oleron, miaſto we Francyi, *połac.* Elerona; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oleroński, Olerońska, Olerońskie; einer daher, męſzczyzna z Oleronu rodem, Olerończyk; z Oleronu rodem, białogłowa, Oleronk; Art, Weiſe, *adv.* po Olerońsku, z Olerońska; *powtore*, wyſpa tegoż imienia, Oleron; *połac.* Uliarus.

Olika, Stadt in Polen, Ołyka, Olyka, miaſto w Polſzcze; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adject.* Ołycki, Ołycka, Ołyckie; einer daher, męſzczyzna z Ołyki rodem, Ołyczanin; eine daher, białogłowa Ołyczanka.

Oliva, Kloſter bey Danzig, Oliwa, Klaſztor pod Gdańſkiem; von oder zu ſolchem Kloſter gehörig, z tego Klaſztoru, albo do tego Klaſztoru należący; *adj.* Oliwſki, Oliwſka, Oliwſkie. der Oliviſche Frieden, Oliwſki Pokoy.

Olive, *f.* Frucht des Oelbaums, Oliwa, owoc oliwnego drzewa. runde Olive, okregła oliwa, to.zka; längliche, podługowata, dłużka; ſchwärzliche, czarniawa; unreiſe, niedozrzała. eingemachte Olive, zaprawna oliwa. die Olive wird ſchwarz, oliwa czernieie; Olive wird garſtig, oliwa traci barwę. Olive wird geleſen zum Einmachen, oliwa bywa wybierana do zaprawy, do konfitury; wird mit der Hand abgeſtreiſt, bywa ręką zrywana, obrywana. die Olive iſt von den Würmern ausgefreſſen, oliwa ieſt od robakow poiedzona, ztoczona. die Olive fällt ab, oliwa opada.

Olivenbuſch, *m.* oliwny krzak, zaroślіny oliwne.

Olivengarten, *m.* ſad oliwny, oliwin, olewin; trägt ein Jahr um das andere, na przemiany rok rodzi, rok nie. Olivengarten anlegen, oliwny ſad zaſadzić, założyć; darinnen die Bäume ſehr dichte ſtehen, w ktorym drzewa bardzo gęſto ſtoią.

Olivenkern, *m.* ziarko oliwne, peſtka oliwna; *połac.* ſamſa.

Olivenleſung, *f.* oliwobranie, oliwy zbieranie, oliwy obieranie.

Olmütz, Stadt in Mähren, Ołomuc, miaſto w Morawie; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Ołomucki, Ołomucka, Ołomuckie; einer daher, męſzczyzna z Ołomuca rodem, Ołomuczanin; eine daher, białogłowa, w Ołomucu rodzona, Ołomucanka; Art, Weiſe, *adv.* po Ołomucku, z Ołomucka, iak w Ołomucu.

Omeiſe, *f.* mrowka. ſ. Ameiſe.

St. Omer, Stadt in Artois, Sentomer, miaſta w Artefyi; *połac.* Fanum Audomari, Audomaropolis; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Sentomerſki, Sentomerſka, Sentomerſkie; einer daher, męſzczyzna z Sentomeru

tomeru rodem, Sentomerczyk; eine daher, białogłowa w Sentomerze rodzona, Sentomerka; Art, Weise, *adv.* po Sentomersku, z Sentomerska, iak w Sentomerze.

Ominös, przeznaczaiący, wróżący, wieszczący, co przyszłego.

Onych, *m.* ein Edelgestein, Oniks, z drogich kamieni ieden. von Onych, z Oniksu; *adj.* Onikſowy, Oniksowa, Oniksowe.

Onychel, f. Onych.

Oper, *f.* Art einer Comödie, Opera, gatunek Komedyi.

Operation, *f.* *operacyia*; skutek, robienie, działanie, skutkowanie; eines Arztes, operacyia iakiego Lekarza; das Mittel hat gute Operation gehabt, lekarstwo dobre skutkowanie miało.

Operiren, *operować*; robić, skutkować; das Mittel hat wohl operiret, lekarstwo dobrze operowało, dobrze skutkowało. er hat das Mittel operiren lassen, dopuścił ażeby lekarstwo dobrze operowało, dał lekarstwu dobrze operować, dobrze robić, dobrze skutkować.

Operist, *m.* Operista, co operę gra.

Operment, *n.* operment; minera. *połac.* auripigmentum.

Opernhaus, *n.* teatron na ktorym opery graią.

Opernschreiber, *m.* opery piszący, opery komponuiący, operopis, operodzieia.

Opfer, *n.* ofiara; jährliches, roczna, coroczna, doroczna; letztes, ostatnia; nächtliches, heimliches, nocna, taiemna; öffentliches, feyerliches, publiczna, uroczysta; altes, heiliges, starodawna, święta; gesetztes, postanowiona; öffentlich, angeordnetes, publicznie uchwalona; mit einem verrichten, ofiarę z kiem odprawiać. Opfer wird für das Volk gebracht, ofiara za lud bywa czyniona. Opfer bringen, ofiarę czynić. das Vieh zum Opfer geben; bydło na ofiarę dawać. einen mit Opfer verehren; kogo ofiarą czcić. jährliches Opfer abstatten; roczną ofiarę odbyć, odbywać. Opfer der Ceres durch Griechinnen verrichten, ofiary Cerery przez Greczynki spławować. einen mit jährlichem Opfer verehren, dorocznemi ofiarami komu cześć czynić. das Opfer der Sonne abstatten, ofiarę słońcu oddawać.

Opferbecher, *m.* puhar do ofiar służący y potrzebny.

Opferer, *m.* ofiarnik, ofiarca, ofiarodawca, ofiarosprawca.

Opferfleisch, *n.* mięso ofiarowane, mięsiwo ofiarne.

Opfergefäß, *n.* ofiarne naczynie, na ofierze, do ofiar naczynie zażywane.

Opfergeschirr, *n.* narzędzie ofiarne, sprzęt ofiarny, ofiarowy.

Opferhaus, *n.* ofiarnia, ofiarownia, ofiarny dom, ofiarowny dom.

Opferknecht, *m.* ofiarny posługacz, do ofiary posługuiący.

Opferkuchen, *m.* placek ofiarny, placek ofiarowny, ofiarowy.

Opfermahl, *n.* uczta ofiarna, biesiada ofiarna, obiad ofiarowny.

Opfermesser, *n.* noż ofiarny, noż do ofiary, noż ofiarowy.

Opfern, ofiarować; dem Jupiter Geld, Jowiszowi pieniądze. einem jährlich opfern, co rok, dorocznie komu ofiarować. mit großer Heiligkeit opfern, z wielką świątobliwością ofiarować. einen schönen Ochsen opfern, pięknego wołu ofiarować, na ofiarę zabić.

Opferpriester, *m.* ofiaruiący, ofiary sprawuiący kapłan, ofiarę czyniący swiaszczennik.

Opferpfaffe, *m.* ofiarnik, ofiarniczek, ofiarowca, ofiarosprawca.

Opferschlachter, *m.* ofiarorzeźnik, ofiaromięsiar, na ofiarę biiący.

Opfertisch, *m.* stoł ofiarny, stolica ofiarowna, na ktorey ofiary czynią.

Opfervieh, *n.* ofiarne bydło, ofiarowne bydlę, na ofiarę bydle.

Opferung, *f.* ofiarowanie; da etwas aufgeopfert wird, gdy co bywa ofiarowane, albo oddane komu na cześć. glückliche Opferung, szczęśliwe ofiarowanie otrzymuiącego skutek prośby.

Oppeln, Stadt in Schlesien, Opol, miasto w Sląsku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Opolski, Opolska, Opolskie; einer daher, z Opola męszczyzna rodem, Opolanin; eine daher, białogłowa z Opola rodem, Opolanka; Art, Weise, *adv.* po Opolsku, z Opolska.

Opol, Stadt in Polen, Opol, miasto w Polszcze.

Opponent, *m.* im Disputiren, zarzucaiący, zadaiący przeciwne dowody w dysputowaniu.

Opponiren, zarzucać, zadawać przeciwko propozycyi zarzuty czynić; einem Dinge etwas, rzecz iednę przeciwko drugiey postawić. sich opponi-

ren, opierać ſię; einem, komu, *także*, ſprzeciwiać ſię.

Opotſchno, Stadt Gebieth und Grod in Klein-Polen, Opoczno, miaſto, Powiat y Grod w Małey Polſzcze; von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do tego mieyſca należący; *adj.* Opoczyńſki, Opoczyńſka, Opoczyńſkie; einer daher, męſzczyzna z Opoczna, albo z Opoczyńſkiego rodem, Opocznianin; eine daher, białogłowa z Opoczna, albo z Opoczyńſkiego rodem, Opocznianka. Staroſt von Opotſchno, Staroſta Opoczyńſki; Art, Weiſe, *adv.* po Opoczyńſku, z Opoczyńſką.

Orange, Stadt in Frankreich, Oranż, miaſto we Francyi; *potac.* Arauſio; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oranżyiſki, Oranżyiſka, Oranżyiſkie; einer daher, męſzczyzna z tego miaſta rodem, Oranżanin; eine daher, białogłowa w Oranżu rodzona, Oranżanka; Art, Weiſe, *adv.* po Oranżyiſku, z Oranżyiſka, iak w Oranżu.

Orangerie, *f.* oranżeryia, ogrodowe w naczyniach drzewka, *powtore*, budynek na chowanie przez zimę tych drzewek y ziół.

Oranien, Oranien, *to co*, Orange, Oranż.

Oranienburg, Stadt in Brandenburg, Oranienburg, miaſto w Brandeburſkim; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adject.* Oranienburſki, Oranienburſka, Oranienburskie; einer daher, męſzczyzna z Oranienburgu rodem, Oranienburczyk; eine daher, białogłowa w Oranienburgu rodzona, Oranienburżanka; Art, Weiſe, *adv.* po Oranienbursku, z Oranienburska.

Oran, Stadt in Africa, Oran, *albo* Orań, miaſto w Afryce; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Orańſki, Orańſka, Orańſkie; einer daher, męſzczyzna, z Orana, *albo* z Orania rodem, Oranin; eine daher, białogłowa z Orania rodem, Oranianka; Art, Weiſe, *adv.* po Orańſku, z Orańſka, iak w Oraniu.

Oration, *f.* oracyia, mowa. eine ſchöne Oration halten, piękną oracyią mieć, piękną mowę powiedzieć. der Profeſſor hat eine prächtige Oration gehalten, Profeſſor miał wſpaniałą oracyią-mowę wſpaniałą powiedzieć.

Ocean, *m.* burza, fala, nawałność; grauſamer Sturm auf der See, sroga burza na morzu, okrutna fala na morzu.

Orden, *m.* Geſellſchaft Ritterlicher Perſonen, Towarzyſtwo Rycerſkich oſob, Order, ſtan Rycerzow iakich, ſtan Kawalerow. Orden der Maltheſer, ſtan Maltańſkich Rycerzow, Towarzyſtwo Kawalerow Maltańſkich.

Ordentlich, porządnie, w porządku, ſ. Ordentlich.

Ordensmann, *m.* Kleryk, w Kościelnym y Duchownym ſtanie.

Ordensperſon, *f.* kleryk, duchowna oſoba, zakonna oſoba, o męſzczyznie.

Ordentlich, ordynaryiny, porządkowy, zwyczayny, zwyczaynego porządku, poſpolity. ordentliche Weinſtöcke, zwyczayne pyſpolite winne drzewka. ordentliches Amt, zwyczayny poſpolity urząd. ordentliches Leben, porządne życie, porządek w życiu zachowany, porządkiem uſtanowione życie. ordentlicher Mann, der alles ordentlich hält, porżądny człowiek, ktory wſzyſtko w porządku trzyma. ordentliche Schlacht, porządna bitwa, woyennym porządkiem bitwa ſtoczona, podług woinnego porządku uſtaw bitwa. Ordentliches Opfer, porządna, według porządku, według obrządku ofiara. ordentliche Einkünfte, zwyczayne intratny, zwyczayne dochody. ordentliche Witterung, zwyczayne powietrza przemiany. es iſt nichts mehr ordentlich als die Natur, niemaſz nic porządnieyſzego, iak rod rzeczy.

Ordentlich, *adv.* porządnie, porządkiem. ordentlich anhalten, ſtarać ſię o co. ordentlich marſchiren, w porządku maſzerować. die Armee marſchiret gar ordentlich, woyſko maſzeruie w należytym całe porządku. ordentlich ſetzen, porządkiem ſadzić, układać, ſtanowić. die Bäume ſind odentlich geſetzt, drzewa ſą porządkiem poſadzone. der Redner hat dieſe Sache ordentlich vorgetragen, mowca rzecz tę dobrym porządkiem, porządnie wymowił. ein ordentlicher Mann verrichtet alles ordentlich, porządek kochaiący człowiek, wſzyſtko czyni porządnie. ordentlich von allem reden, porządkiem o wſzyſtkim *pięknym*, porządkiem mowić. ordentlich gehen, w porządku iść. die Schüler ſind ordentlich in die Kirche gegangen, ſtudenci w porządku, porządkiem do kościoła ſzli.

es muß alles ordentlich gehen, wszystko musi iść swoiem porządkiem.

Ordination, *f.* święcenie, Poświęcenie; eines Priesters, księdza, kapłana.

Ordiniren, święcić. einen Priester, księdza. der Bischof ordiniret jährlich viele Priester, Biskup święci co rok wiele księży.

Ordinair, ordynaryiny, zwyczayny, pospolity, co pospolicie bywa.

Ordnen, porządkiem stawiać, porządkiem układać, *słowo w słowo z Niemieckiego*, porządkować. Ordnung stellen, *powtore, to co*, anbefehlen, nakazać, rozkazać; etwas, co; einem, komu; daß einer haben will, nakazać że tego chcę. einem Kranken Mittel anordnen, choremu lekarstwa przepisać, lekarstwa naznaczyć.

Ordnung, *f.* porządek; geschickte zu etwas, dobry do czego, taki iaki powinien być; bewundernswürdige, podziwienia godny; ungereimte, niestosuiący się do rzeczy; himmlische, gewisse, niebieski, pewny; bestimmte, ułożony, naznaczony; freye, wolny; verrückte, pomięszany, zmięszany, voller Kunst, pełny sztuki; stete, ganze, schlechte, nieustanny, cały, powszechny, zły, ladaco porządek; schiefe, krzywy; veränderte, odmieniony. die Ordnung gebrauchen, porządku zażywać. in Ordnung bringen, w porządek co wprawić, do porządku co przyprowadzić, porządek wnieść. in Ordnung stehen, być w porządku. Ordnung halten, porządek trzymać, porządek chować, w porządku utrzymywać. nicht so genau in seiner Ordnung bleiben, nie tak należycie w swoim porządku zostawać. sich in Ordnung stellen, do porządku iść, w porządku stanąć. der Ordnung nachgehen, za porządkiem iść, porządku się trzymać. die Ordnung verändern, porządek odmienić. die Ordnung zerrütten, porządek przerwać, porządek pomięszać. nach der Ordnung, według porządku, porządkiem. ein Dieb nach der Ordnung gestehen, rzecz porządkiem wyznać. nach der Ordnung antworten, porządkiem odpowiadać. außer der Ordnung, nad porządek, krom porządku. in der Ordnung, w porządku. sich wieder in die Ordnung schicken, znowu w porządku stanąć, znowu się w porządku uszeregować. einen nach der Ordnung fragen, kogo się podług porządku wypytywać.

Ordnung der Dinge, welche zu thun sind, porządek rzeczy do czynienia, porządek iakiem rzeczy maią być czynione. die Ordnung der Dinge unterbrechen, porządek rzeczy przełamać. die Ordnung der Dinge, porządek w rzeczach. die Ordnung der Kunst, porządek sztuki, porządek w sztuce. die Ordnung im Essen und Trinken, porządek w iedzeniu y napoiu, dieta. was außer der Ordnung ist, co iest krom porządku, co nad porządek iest. das ohne Ordnung ist, co bez porządku iest. Armee ohne Ordnung, woysko bez porządku. Verfassung ohne Ordnung, ustanowienie bez porządku.

Ordonanz, *f.* ustanowienie, rozporządzenie, przepis, opis, ordynans, ukaz.

Ordre, *f.* porządek, ordynans, opis, przepis, rozkaz, ukaz. nach Ordre verfahren, gehen, podług opisu, podług ordynansu, podług ukazu postępować czynić. eines Ordre gehorchen, czyiego ordynansu słuchać, czyiemu ukazowi, rozkazowi, opisowi być posłusznym. ohne Ordre des Generals, bez ordynansu Gieneralskiego. einem verschlossene Ordre geben, zamknięte zapieczętowane ordynanse komu wydawać. zum Marsche Ordre geben, do marszu dać ordynuns. Ordre haben, sich in das Gewehr zu stellen, dać ordynans, do broni, wydać ordynans aby pod bronią stanąć.

Orense, Stadt in Spanien, Orensa, Oransa, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Oresański, Oresańska, Oresańskie; einer daher, z Orensy rodem mężczyzna, Orensanin; eine daher, kobieta w Orensie rodzona, Orensanka, Oransanka; Art, Weise, *adv.* po Orensańsku, z Orensańska.

Organist, *m.* organista, ten co na organach umie grać.

Orgel, *f.* organy, instrument muzyczny zwyczayny y wiadomy.

Orgelbauer, *m.* organmistrz, ten co organy robi.

Orgelpfeife, *f.* piszczałka, suiara w organach.

Orgelspieler, *m.* gracz na organach, wygrawacz na organach, organista.

Orgeltreter, *m.* kalikancista, ten co miechami przy organach robi.

Orgelwerk, *n.* miech, do dęcia w organy, do nadymania organ.

Oria, Stadt in Italien, Oria, miaſto we Włoſzech; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oriański, Oriański, Oriańskie; einer daher, męſzczyzna w Orii rodzony, Orianin; eine daher, kobieta z Orii rodem, Orianka; Art, Weiſe, *adv.* po Oriiańsku, z Orjiańska, iak w Orii.

Orient, *m.* wſchod, *to ieſt*, wſchodni świat, wſchodnia ſtrona świata.

Orientaliſch, orientalny, wſchodni, oriański, perła oryańska. orientaliſche Reiche, wſchodnie Kroleſtwa, wſchodnie państwa.

Orighela, Ort in Spanien, Origela, mieyſce w Hiſzpanii.

Original, *n.* ſamopismo, pierwopismo, *oryginał*, das dergleichen iſt, co ſamopismen, albo pierwopismem ieſt, ſamopiſany, pierwopiſany. Original-Brief, ſamopismo liſtu, pierwopismo liſtu, ſamopiſany, pierwopiſany liſt.

Oriſtagni, Stadt in Sardinien, Oriſtani, miaſto w Sardynii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oriſtański, Oriſtańska, Oriſtańskie; einer daher, męſzczyzna w Oriſtani rodzony, Oriſtanin; eine daher, białogłowa z Oriſtani rodem, Oriſtanka; Art, Weiſe, *adv.* po Oriſtańsku, z Oriſtańska, iak w Oriſtani.

Orkny, Inſeln bey Schottland, Orkny, wyſpy przy Szkocyi.

Orl, Fluß in Thüringen, Orl, rzeka w Turyngii.

Orleans, Stadt in Frankreich, Orlean, *albo* Orleans, miaſto w Francyi, *poł.* Aurelianum, Aurelia, Genabum; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Orleański, Orleańska, Orleańskie; einer daher, męſzczyzna z Orleanu rodem, Orleanin, Orleanczyk; eine daher, białogłowa w Orleanie rodzona, Orleanka; Art, Weiſe, *adv.* po Orleańsku, z Orleańska, iak w Orleanie, iak w Orleanſie.

Orlog, woyna, ſ. Krieg.

Orlogſchiff, *n.* woienny okręt, boiowy okręt, bitny okręt.

Orlow, Stadt und Gebieth in Polen, Orłow, miaſto y powiat w Polſzcze; von ſolcher Stadt, oder aus ſolchem Gebiethe, z tego miaſta, albo z tego powiatu, do tego miaſta, albo do tego powiatu należący; *adj.* Orłowski, Orłowska, Orłowskie. einer daher, męſzczyzna, w Orłowie rodzony, Orlowczyk, z Orłowskiego, Orłowianin; eine daher, białogłowa, z Orłowa, albo z Orłowskiego, Orłowczanka, Orłowianka; Art, Weiſe, *adv.* po Orłowsku, z Orłowska, iak w Orłowskim iak w Orłowie.

Ornat, *m.* ſtroy, uſtroienie, przyozdobienie, przyſtroienie.

Orſcha, Stadt und Gebiet in Littauen, Orſza, miaſto y powiat w Litwie; von der Stadt, aus dem Gebiethe, oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego miaſta, albo z tego powiatu, lub do tego miaſta, do tego powiatu należący; *adj.* Orſzański, Orſzańska, Orſzańskie; einer daher, męſzczyczna w Orſzy, albo w Orſzańskim rodzony, Orſzańczyk, Orſzanin; eine daher, białogłowa, z Orſzy, albo z Orſzańskiego rodem, Orſzanka, Orſzanianka; Art, Weiſe, *adj.* po Orſzańsku, z Orſzańku, iak w Orſzanskiem, iak w Orſzy.

Ort, *m.* mieyſce; verborgener, heimlicher, skryte, taiemne; zu etwas bequemer Ort, do czego wygodne, zdatne mieyſce. ebener Ort, rowne mieyſce. auf dem ebenen Orte ſtehen, na rownym mieyſcu, na rownianym mieyſcu ſtać. gleicher und hoher Ort, płaskie y wyſokie mieyſce. auf dem gleichen und hohen Orte, na płaskim y wyſokiem mieyſcu. erleuchteter Ort, oświecone mieyſce, und voller Sterne, y pełne gwiazd. luſtiger, angenehmer Ort, weſołe, przyiemne mieyſce. an luſtigem und angenehmen Orte ſpatzieren, na weſołym y przyiemnym mieyſcu ſpacerować. einſamer, geſunder und geraumer Ort, oſobne, zdrowe y przeſtrone mieyſce. offener und freyer Ort, otwarte y wolne mieyſce. geweyhter Ort, poświęcone, święte mieyſce. ſehr ſchöner Ort, bardzo śliczne mieyſce. volkreicher Ort, obfituiące w ludzi mieyſce. gewiſſer und beſtändiger Ort, pewne y wyznaczone mieyſce. wüſter Ort, puſte mieyſce. im wüſten Orte nur allein wohnen, na puſtym mieyſcu tylko ſam mieſzkać. kleiner und enger Ort, ſzczupłe y ciasne mieyſce. an kleinem und engem Orte ſeyn, w ſzczupłym y ciasnym mieyſcu być; äußerſter, anliegender, oſtatnie mieyſce, przyległe mieyſce. ſchrecklicher, nie-

drigen

driger Ort, straszne, podłe mieysce. in schrecklichem und niedrigem Orte nicht bleiben wollen, na straszliwym y podłym mieyscu niechcieć się zostać. entfernter Ort, odległe mieysce. schlüpferichter, śliskie mieysce, und gefährlicher, y niebezpieczne; sehr fester, bardzo mocne; heimlicher, taiemnieysze; schattichter und kühler, cieniste y chłodne mieysce. an schattichtem und kühlem Orte sitzen, w cienistym y chłodnym mieyscu siedzieć. gelegener Ort, wygodne mieysce; der sich weit und breit erstreckt, ktory się daleko y szeroko rozlega. jäher Ort, przykre mieysce, z gory bardzo mieysce. vornehmster, naher, öffentlicher Ort, przednie, bliskie, publiczne mieysce. schöner, ruhiger und sehr stiller Ort, piękne, spokoyne y bardzo chciwe mieysce. heiliger Ort, święte mieysce; felsichter, oberer, skaliste, wyższe mieysce; sicherer, leerer, bezpieczne, prożne mieysce; da gar kein Volk ist, gdzie żadnych ludzi nie masz. bergichter Ort, gorzyste mieysce, gorne mieysce; sumpfigter, bagniste, błotne mieysce. der Ort ist also beschaffen, tak mieysce iest sporządzone. den Ort verlassen, mieysce opuścić, porzucić. an einen Ort kommen, na iakie mieysce przychodzić. an dem Orte, tam że na mieyscu. an einem andern Orte, na inszym mieyscu. aller Orten her, ze wszystkich mieysc. an einem Orte, na żadnym mieyscu. an allen Orten, na wszystkich mieyscach. seines Ortes, ze swoiego mieysca, co z niego. meines Ortes, co ze mnie, z moiego mieysce. am rechten Orte angreifen, trafić dobrze, w samo mieysce trafić.

Orthodox, m. prawowierny, prawo wierzący, nie mylący się w wierze.

Orthodoxinn, f. prawa wiara, prawowierność, prawa wiary nauka.

Orti, Stadt in Italien, Orti, miasto we Włoszech; połac. Hortanum.

Ortsgulden, m. czwarta część złotego niem, ćwierć, cztery grosze srebrne.

Ortsthaler, m. ćwiartka, ćwierć talera wynoszącego 6 grosze srebrne.

Orvieto, Stadt in Italien, Orwieto, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; adj. Orwietoński, Orwietońska, Orwietońskie; einer daher, męszczyzna w Orwietoniu rodzony, Orwietończyk; eine daher, białogłowa z Orwieronia rodem, Orwierońka; Art, Weise, adv. po Orwietońsku, z Orwietońska.

Oschatz, Stadt in Meißen, Oszac, miasto w Misnii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; adj. Oszacki, Oszacka; Oszackie; einer daher, męszczyzna rodem z Oszacu, Oszacanin. eine daher, kobieta w Oszacu rodzona, Oszacanka; Art, Weise, adverb. po Oszacku, z Oszacka, iak w Oszacu.

Osimo, Stadt in Italien, Osimo, miasto we Włoszech.

Osma, Stadt in Spanien, Osma, miasta w Hiszpanii.

Osnabrück, Stadt in Westphalen, Osnabrug, miasto w Westfalii w Niemczech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; adj. Osnabrugski, Osnabrugska, Osnabrugskie; einer daher, w Osnabrugu rodzony męszczyzna, Osnabrugczyk; eine daher, kobieta z Osnabrugu rodem, Osnabrużanka; Art, Weise, adv. po Osnabrugsku, z Osnabrugska. der osnabrückische Frieden, Osnabrugski Pokoy.

Ossel, m. ein Wurm, stonog, robak pewny.

Osten, m. Wschod, wschodnia świata część. s. Morgen.

Ostende, Stadt in Flandern, Ostenda, miasto we Flandryi.

Osterfest, n. Wielkonocne święto, Wielkonocny dzień.

Ostermonat, m. kwiecień, miesiąc w roku.

Ost-Franken, OstoFrankowie, Lud w Niemczech.

Ost-Friesland, Wschodnia Fryzyia, w Niemczech Kraina.

Ost-Gothland, OstroGotia, Kraina w Szwecyi, to iest, Wschodnia Gotia.

Ost-Indianisch, OstIndiski, Wschodni Indyiski, co do Wschodnich Indyi należy.

Ost-Indianische Compagnie, f. OstIndyiskie, Wschod Indyiskie Towarzystwo.

Ost-Nord Ost-Wind, m. pułnoc-wschod, pułnocno wschodni wiatr.

Ostre, Starostey in Polen, Ostro, Starostwo w Polszcze. Starost von Ostre, Starosta Ostrski.

Ostreschow, Ostrzeszow, Stadt, Gebieth, Grod und Starostey in Großpolen, miasto, powiat, Grod y Starostwo w Polszcze; von, aus, oder zu solchen Orten gehörig, z tego miasta, powiatu, starostwa, grodu,

grodu, albo do tych mieyſc należący, *adj.* Oſtrzeſzowski, Oſtrzeſzowska, Oſtrzeſzowskie. einer daher, męſzczyzna z Oſtrzeſzowa, albo z Oſtrzeſzowskiego rodem, Oſtrzeſzowczyk, Oſtrzeſzowianin. eine daher, kobieta z Oſtrzeſzowa, albo z Oſtrzeſzowskiego, Oſtrzeſzowka, Oſtrzeſzowianka. Art, Weiſe, *adv.* po Oſtrzeſzowsku, z Oſtrzeſzowska, iak w Oſtrzeſzowskiem, iak w Oſtrzeſzowie. Staroſt von Oſtreſchow, Staroſta Oſtrzeſzowski. Richter von Oſtreſchow, Sędzia Oſtrzeſzowski.

Oſtrolenka, Staroſtey in Polen, Oſtro łęka, ſtaroſtwo w Polſzcze. Staroſt von Oſtrolenka, Staroſta Oſtrołęski.

Oſtrog, Stadt in Polen, Oſtrog, miaſto w Polſzcze. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Oſtroski, Oſtrogska, Oſtrogskie. einer daher, męſzczyzna z Oſtroga rodem, Oſtrogczyk. eine daher, kobieta w Oſtrogu rodzona, Oſtrogianka.

Oſtſee, *f. słowo w słowo z Niemieckiego* wſchod morze, *albo* wſchodnie-morze zwyczaynie nazywa ſię, morze Baltyckie; *pol.* mare Balticum, ſinus, Codanus, mare Venedicum.

Oſt-Südwind, *m.* wſchod-południowy wiatr, między-wſchodem y południem Piciący; od wſchod-południa powiewaiący wiatr.

Oswald, Mannsnamen, Oswald, imie mężczyzny.

Oświecim, Stadt, Gebiethe, Grod, Staroſtey und Herzogthum in Polen, Oświecim, miaſto, powiat, grod, ſtaroſtwo y Kſięſtwo w Polſzcze. von oder aus, oder zu ſolchen Oertern gehörig, z tych mieyſc, albo do tych mieyſc należący, *adj.* Oświecimski, Oświecimska, Oświecimskie. einer daher, męſzczyzna z Oświecima, albo z Oświecimskiego rodem, Oświecimczyk, Oświecimianin. eine daher, białogłowa w Oświecimskiem, albo w Oświecimie rodzona; Oświecimka, albo Oświecimianka. Art, Weiſe, *adv.* po Oświecimsku, z Oświecimska, iak w Oświecimskim. Herzogthum Oswiecim, Kſięſtwo Oświecimskie. Staroſt von Oſwiecim, Staroſta Oświecimski.

Othenſee, Hauptſtadt in Fühnen, Otenſee, ſtołeczne miaſto w Finonii.

Othoniel, Mannsnamen, Otoniel, imie mężczyzny.

Otmachau, Stadt in Schleſien, Otmachow, miaſto w Sląsku. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Otmachowski, Otmachowska, Otmachowskie. einer daher, męſzczyzna w Otmachowie rodzony, Otmachowczyk. eine daher, białogłowa z Otmachowa rodem, Otmachowka, Otmachowianka. Art, Weiſe, *adv.* po Otmachowsku, z Otmachowska, iak w Otmachowie.

Otranto, Stadt in Italien, Otranto, miaſto we Włoſzech; *polac.* Hydrus, untis, Hydruntum. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Otrantoski, Otrantoska, Otrantoska, Otrantoskie. einer daher, z Otrantu męſzczyzna rodem, Otrantczyk. eine daher, kobieta z Otrantu rodem, Otrantka. Art, Weiſe, *adv.* po Otransku, z Otranska, iak w Otrancie.

Otter, ein Wurm, iaſzczurka, robak, *albo* owad pewny znaiomy. von Otter, od iaſzczurki, albo z iaſzczurki, *adj.* iaſzczurczy.

Otterbiß, *m.* ukąſzenie iaſzczurcze, kąſanie iaſzczurcze, iaſzczurkowe.

Ottomann, Mannsnamen, Otoman, imie męskie.

Ottomanniſch, Ottomański. ottomanniſche Pforte, Porta Otomańska.

Ottweiler, Stadt im Zweybrückiſchen, Otweiler, miaſta w Zweybruckim, albo Dwumoſtowskiem Kſięſtwie w Niemczech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Otweilerski, Otweilerska, Otweilerskie. einer daher, męſzczyzna z Otweileru rodem, Otweilerczyk. eine daher, białogłowa w Otweilerze rodzona, Otweilerka. Art, Weiſe, *adv.* po Otweilersku, z Otweilerska, iak w Otweilerze, iak przy Otweilerze.

Otwinow, Staroſtey in Polen, Otwinow, ſtaroſtwo w Polſzcze. von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do tego mieyſca należący, *adj.* Otwinowski, Otwinowska, Otwinowskie.

Oval, länglichtrund, długowato-okrągły, podługo-okrągły.

Oudenarde, Stadt in Flandern, Udenarda, miaſto we Flandryi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Udenarski, Udenarska, Udenarskie. einer

einer daher, męszczyzna z Udenardy rodem, Udenarczyk. eine daher, kobieta w Udenardzie rodzona, Udenarka, Art, Weise, *adv.* po Udenarsku, z Udenarska, iak w Udenardzie, iak przy Udenardzie.

Oudewater, Stadt in Holland, Udewater, *albo* Oudewatra, miasto w Hollandyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Udewaterski, Udewaterska, Udewaterskie. einer daher, męszczyzna z Udewatry, albo z Udewateru rodem, Udewaterczyk. eine daher, kobieta w Udewaterze rodzona, Udewaterka. Art, Weise, *adv.* po Udewatersku, z Udewaterska.

Oviedo, Stadt in Spanien, Owiedo, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Owiedański, Owiedańska, Owiedańskie. einer daher, męszczyzna z Owieda rodem, Owiedańczyk. eine daher, kobieta ztamtądze rodem Owiedanka. Art, Weise, *adv.* po Owiedańsku.

Ourique, Stadt in Portugall, Urikwa, miasto w Portugalii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Urikwański, Urikwańska, Urikwańskie. einer daher, męszczyzna z Urikwy rodem, Urikwanin, Urikwańczyk. eine daher, kobieta w Urikwie rodzona, Urikwianka, Urikwanianka. Art, Weise, *adv.* po Urikwańsku, z Urikwańska, iak w Urikwie.

Owrutsch, Stadt, Gebiethe, Grod und Starostey in Polen, Owrucz, miasto, powiat, grod y starostwo w Polszcze. von solcher Stadt oder aus solchen Oertern gehörig, z tego miasta, z tych mieysc, albo do tego miasta, do tych mieysc należący, *adj.* Owrucki, Owrucka, Owruckie. einer daher, męszczyzna z Owrucza, albo z Owruckiego rodem, Owruczanin. eine daher, białogłowa w Owruczu, albo w Owruckim rodzona, Owruczanka. Art, Weise, *adv.* po Owrucku, z Owrucka, iak w Owruczu. Starost von Owrutsch, Starosta Owrucki.

Ouse, ein Fluß in England, Usa, rzeka w Anglii.

Oxford, Stad in England, Oksford, miasto w Anglii; *potac.* Oxonia, *inaczey*, Oxfordia. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Oksfordski, Oksfordska, Oksfordskie. einer daher, męszczyzna z Oksfordu rodem, Oksfordczyk. eine daher, białogłowa w Oksfordzie rodzona, Oksfordanka. Art, Weise, *adv.* po Oksfordsku, z Oksfordsku, iak w Oksfordzie.

P.

P, oder p, funfzehender Buchstab des deutschen Alphabets, pietnasta litera Niemieckiego alfabetu, P albo p.

Paar, *n.* para. drey oder vier Paar Freunde, trzy albo cztery par przyiacioł. ein paar Fechter, para szermierzow, para dobrych pochołkow. ein Paar Schelme, para niepodściwych ludzi. zu Paaren, parami. Paar und Paar, po parze. Paar und Paar mit einander reden, parami po dwoch z sobą rozmawiać. Paar, ieden, dwoch. was liegt an ein Paar Tagen? coż o te dwa dni ma chodzić? coż to tam o te dwa dni? ein Paar bey den Köpfen nehmen, iednego y drugiego za łep wziąć. Paar, von Sachen die Paarweise zusammen gehören, pàrá, o rzeczach, ktorych ma być dwoie z sobą razem; *potym to co* ie zwey und zwey, po dwoch; *potym co* einige, kilku. ein Paar Messer, pàra nożow, *to iest*, noż y widelce. ein Paar werden, pobrać się, pożenić się y iść za mąż.

Paaren, pàrzyć, w pàrę kłaść, pàrą stawiać; zwey gleiche zusammen bringen, dwie rowne rzeczy w raz łączyć. paarweise setzen, parami ustawiać, parami kłaść. paarweise zusammen setzen, spannen, fügen, parami razem kładać, zprzęgać, złączać; *potym to co* kuppeln, als bey Heyrathen, stadło złączyć, złożyć iako przy ożenieniu y zamęściu; bey der Begattung der Thiere, spuszczać, parzyć, gdy zwierzęta płodzić zamyślaią; *potym to co* zusammenfügen wie es sich schickt, zpoić w raz, iak się obiedwie rzeczy do siebie nadaią; *potym to co* zusammen vereinigen, w raz iednoczyć, w raz w iedno, na iedno złączyć.

Paaren, da, *n.* łączenie, pàrzenie, w parę

parę ſkładanie, złożenie małżeńſkie; ſpuſzczanie zwierząt; w raz, w kupę dwoyga iednoczenie.

Paarung, *f.* parzenie, łączenie, złączanie, złożenie, iednoczenie.

Paarhölzer, *pl.* beym Schiffbaue, Hölzer, die paarweiſe einander gleich ſind, w okrętobudowni: rownych dwoch drzew pàra.

Paarweiſe, po dwoch, parą, po parze. die Sittenrichter paarweiſe in den Städten anordnen, obyczaiodozorcow po parze, po dwoch, po miaſtach naznaczyć.

Pabſt, *m.* Papież, Oyciec święty. römiſcher Pabſt, Rzymſki Papież.

Pabſtthum, *n.* papieſtwo, godność papieſka, doſtoieńſtwo papieſkie. im Pabſtthume leben, w papieſtwie, na papieſtwie żyć. Pabſtthum erlangen, doſtąpić papieſtwa, doſtąpić papieſkiego doſtoieńſtwa.

Pacem, Stadt in Oſtindien, Pacem, miaſto w Wſchodniey Indyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Pacemski, Pacemska, Pacemskie. einer daher, z Pacemu męſzczyzna rodem, Pacemczyk. eine daher, białogłowa w Pacemie rodzona, Pacemka. Art, Weiſe, *adv.* po Pacemsku, z Pacemska.

Pachſu, Inſel bey Corſu, Pachſu, wyſpa przy drugiey wyſpie nazwaney Korfu leżąca. aus oder zu ſolcher Inſel gehörig, z tey, albo do tey wyſpy należący, *adj.* Pachſuski, Pachſuska, Pachſuskie. einer daher, z Pachſu męſzczyzna rodem, Pachſuſanin. eine daher, w Pachſie kobieta rodzona, Pachſuzanka. Art, Weiſe, *adv.* po Pachſusku, z Pachſuska, iak w Pachſie, albo iak w Pachſu.

Pacht, *m.* aręda, dzierżawa, da man etwas pachtet, gdy co w arędę biorą, w dzierżawę, arenduią od kogo; *powtore*, puſzczenie w arędę, puſzczenie dzierżawą, zaarendowanie, arendowanie komu; da man etwas verpachtet, gdy co arendę puſzczaią.

Pachtbauer, *m.* arendarz chłopskiey roli, chłopskiey folwarku.

Pachten, wziąć w arendę, zaarendować, arendować od kogo; wziąć dzierżawą, arendą trzymać. den Zoll pachten, cło arendować od kogo, cło arendą trzymać. er pachtet das Landguth um ſo gar wenig, on arenduie arendą trzyma tę wioskę z bardzo mało, bardzo nie wiele arendy daie.

Pachten, das, *n.* arendowanie od kogo, trzymanie arendą, dzierżawą trzymanie; vieler Dörfer, wielu wioſek.

Pachter, *m.* arendarz, dzierzawca; *powtore* arenduiący, dzierzawą puſzczaiący, w arendę puſzczaiący.

Pachterinn, *f.* arendarka, dzierzawczyna, arendę trzymaiąca.

Pachtgeld, *n.* arenda, pieniądze arendowne, z arendy pieniądze. von etwas Pachtgeld abtragen, od czego arendowne pieniądze wypłacać. er trägt das Pachtgeld nicht ab, on nie wypłaca arendy, on nie płaci z dzierzawy.

Pachtguth, *n.* arendą trzymane dobra, dzierżawą puſzczone dobra; vor dem Thore haben, mieć zaraz przed bramą.

Pacht-Innhaber, *m.* arendarz, dzierzawca, ſ. Pachter.

Pachtmann, *m.* arenduiący od kogo, arendą trzymaiący od kogo.

Pachtung, *f.* arendowanie, dzierżawą trzymanie, od kogo.

Pachtweiſe, arendą, dzierżawą, przez arendę, w arendę.

Pack, *n.* paka, pęk, wiązka, wiązanka, ſ. Packt.

Packen, ſich, pość przecz, umknąć ſię, odeść precz; von dannen, ztąd. packe dich, podź precz, umkniy ſię, idź precz. packet euch mit ihm, idźcie precz y z niem. packe dich von mir weg, idź precz ode mnie. packe dich zum Henker! idź do kata! idź precz do kata! packe dich an den Galgen, idź na ſzubienicę!

Packen, ſ. Einpacken.

Packen, das, *n.* pakowanie, upakowanie, napakowanie.

Packpapier, *n.* papier brudny, papier niebiały, papier ſzaty.

Packt, *n.* zuſammen gebundener Sachen, paka, razem związane rzeczy; *powtore znaczy* umowa, ugoda.

Packträger, *m.* drąźnik, ciężarnik, ciężonośnik, dźwigacz.

Padar, Fluß in Weſtphalen, Padar, rzeka w Weſtfalii.

Paderborn, Stadt im Weſtphäliſchen, Paderborn, miaſto w Weſtfalskiem. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Paderbornſki, Paderbornſka, Paderbornſkie. einer daher, z Paderbornu męſzczyzna rodem, Paderbornczyk.

czyk. eine daher, białogłowa z Paderbornu rodzona, Paderbornka. Art, Weise, *adv.* po Paderbornsku, z Paderbornska.

Padron, Stadt in Spanien, Padron, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Padroński, Padrońska, Padrońskie. einer daher, rodem męszczyzna z Padronu, Padrończyk. eine daher, kobięta urodzona w Padronie, Padronka. Art, Weise, *adv.* po Padrońsku.

Padua, Stadt in Italien, Padwa, Padew, miasto we Włoszech; *poł.* Patavium. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Padwański, Padwańska, Padwańskie. von Padua, Padew, Padewski, Padewska, Padewskie, einer daher, męszczyzna urodzony w Padwie, padwanin, Padewczyk. eine daher, kobieta w Padwie urodzona, Padwanka, Padewka. Art, Weise, *adv.* po Padwańsku, po Padewsku, z Padwańska, z Padewska. Universität von Padua, Akademia Padewska.

Päbstisch, papieski. päbstische Gesetze, papieskie uchwały.

Päbstlich, papieski. päbstliche Gnade, papieska łaska.

Päcktchen, *n.* paczka, paczek. Päcktchen Briefe, paczka listow.

Page, *m.* paź. königlicher Page, krolewski paź. die königlichen Pagen, krolewscy paziowie.

Pagenschule, *f.* paziowska szkoła, dla paziow szkoła.

Paglia, Fluß in Italien, Palia, rzeka we Włoszech.

Pagliano, Stadt in Italien, Paliano, miasto we Włoszech; *także* Herzogthum dieses Namens. von solcher Stadt, von solchem Herzogthume, oder zu solchen Oertern gehörig, z tego miasta, z tego Księstwa, albo do tego mieysca, y do tego Księstwa należący, *adj.* Paliański, Paliańska, Paliańskie. einer daher, męszczyzna z Palianu, Palianin. eine daher, białogłowa z Palianu rodem, Palianka. Art, Weise, *adv.* po Paliańsku, z Paliańska, iak w Palianie.

Pago, eine Insel in dem Golfo di Venetia, Pago, wyspa na Wylewiu Weneckim. aus oder zu der Insel gehörig, z tey wyspy, albo do tey wyspy należący, *adj.* Pagoński, Pagońska, Pagońskie. einer daher, na tey wyspie męszczyzna urodzony. Pagończyk. eine daher, białogłowa urodzona na tey wyspie Pagonka, Pagonianka. Art, Weise, *adv.* po Pagońsku, z Pagońska.

Pair de France, *m.* Per albo Par Francuski; przedni Pan Krolestwa Francuskiego.

Pair de Vaud, *m.* Paidewo, kraik we Francyi.

Palanka, eine ungarische befestigte Vorstadt, Palanką, przedmieścia sztachetami y ziemią usypaną obronne z Węgierska y z Turecka.

Palast, *m.* pałac. königlicher prächtiger Palast, krolewski wspaniały pałac. in dem Palaste wohnen, w pałacu mieszkać.

St. Palais, Stadt in Navarra, Senpale, miasto w Nawarskim Krolestwie; *poł.* Fanum S. Palladii.

Palermo, Stadt in Sicilien, Palermo, miasto w Sycylii; *poł.* Panormus, Panormum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Palermoński, Palermońska, Palermońskie. einer daher, z Palermu męszczyzna rodem, Palermończyk. eine daher, białogłowa w Palermie urodzona, Palermonka. Art, Weise, *adv.* po Palermońsku, z Palermońska; einige sagen, *adj.* Palermitański, Palermitańska, Palermitańskie, und *subst.* Palermitanin, statt Palermończyk.

Palestrina, Stadt in Italien, Palestrina, miasto we Włoszech; *połac.* Præneste. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Palestriński, Palestrińska, Palestrińskie. einer daher, męszczyzna z Palestriny rodem, Palestrińczyk. eine daher, białogłowa w Palestrinie urodzona, Palestrinka. Art, Weise, *adv.* po Palestryńsku, z Palestryńska, iak w Palestrinie.

Pallisade, *f.* palisada, pal, sztachet. sich mit Pallisaden verwahren, palisadami się obstawić, okazać, obładzić. Pallisaden um einen Ort zu dessen Befestigung machen, palisady około iakiego mieysca, dla umocnienia y obrony iego. um etwas Pallisaden setzen, obsadzić co palisadami, opalisadować. Pallisade bauen, palisady ciosać, robić. Pallisade aushauen, palisady wyciąć, powycinać, wyrąbać.

Pallast, s. Palast.

Palme, *f.* ein Baum, palma, drzewo pewne. von Palmen, z palmy, *adj.* palmowy, palmowa, palmowe. Breter von Palmen, tarcie palmowe.

Palmbaum, *m.* palmowe drzewo. von Palmbaum, z palmowego drzewa, palmowy. Tafeln von Palmbaume, tablice z palmowego drzewa, tablice palmowe.

Palmenbaum=Garten, *m.* sad palmowy. ogrod palmowym drzewem załadzony. in dem Palmbaum=Garten spazieren, po palmowym ogrodzie spacerować.

Palmenwald, *m.* palmowy las, palmowy bor, palmowina.

Palmzweig, *m.* rofzczka palmowa, pałązka z palmowego drzewa.

Pamiers, Stadt in Frankreich, Pamiers, miasto we Francyi; *polac.* Apamiæ, aruw, Pamiæ, arum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj* Pamierski, Pamierska, Pamierskie. einer daher, z Pamiersu męszczyzna rodem, Pamierszczyk. eine daher, białogłowa w Pamiersie urodzona, Pamierszanka. Art, Weise, *adv.* po Pamiersku.

Pampelona, Stadt in Spanien, Pampelona, miasto w Hiszpanii von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pampeloński, Pampelońska, Pampelońskie. einer daher, z Pampelony męszczyzna rodem, Pampelończyk. eine daher, białogłowa w Pampelonie urodzona, Pampelonka. Art, Weise, *adv.* po Pampelońsku, z Pampelońska; *pol.* Pompejopolis.

Pamphylien, ehemalige Landschaft in Kleinasien, Pampilis, niegdyś imie kraiu w małey Azyi; *polac.* z *Greck.* Pamphylia. daraus oder darzu gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Pampilski, Pampilska, Pampilskie. eine daher, męzczyzna w Pampilii urodzony, Pampilianin. eine daher, białogłowa z Pampilii rodem, Pampilianka. Art, Weise, *adv.* po Pampiliańsku, z Pampiliańska, iak w Pampilii.

Pamphylisch, Pampiliański, Pampilski. pamphylisches Meer, Pampiliańskie morze, Pampilskie morze.

Pan, *m.* heidnischer Abgott, Pan, pogański bożek.

Panier, *n.* horągiew, znak, proporzec, s. Fahne.

Panierherr, *m.* Horąży; znak noszący, Horągiew noszący.

Panquet, *n.* bankiet, biesiada, ochota, ochotowanie, uczta.

Panquetiren, bankietować, biesiadować, ochotować, ochocić.

Panther, *m.* ein Thier, ryś, zwierz pewny.

Pantherthier, *n.* ryś. von einem Pantherthiere, z rysia, *adj.* rysiowy, rysiowa, rysiowe; ryśi, rysia, rysie. Fell oder Haut vom Pantherthiere, skora z rysia, *adject.* rysia skora, rysiowa skora.

Pantoffel, *m.* pantofel, papuć, sandał. eine Statue mit Pantoffeln, posąg z pantoflami na nogach. einem den Kopf mit Pantoffeln weich schlagen, komu głowę pantoflem, albo sandałem na miazgę zbić. kleiner Pantoffel, pantofelek, mały pantofel. der dergleichen an hat, ktory pantofle, sandały, papucie na nogach ma, mowi się w pantoflach, w papuciach, w sandałach. in Pantoffeln zu Schiffe gehen, w pantoflach na okręt wsieść. es hat der römische Richter in Pantoffeln da gestanden, Sędzia Rzymski w pantoflach na okręt wsiadł; patynka.

Pantoffelchen, *n.* pantofelek, sandałek, papuciek, patynek.

Pantoffelholz, *n.* korek drzewo, na podsadz do pantofli. von Pantoffelholze, z korkowego drzewa, korkowy.

Pantoffelmacher, *m.* pantofelnik, szewc ktory pantofle robi.

Pantoffelträgerinn, *f.* ta co pantofle nosi.

Panzer, *m.* pancerz. in einem Panzer herumgehen, w pancerzu się przechodzić. den Panzer anlegen, pancerz wdziać. er hat seinen Panzer angelegt, on wdział swoy pancerz, on wziął na siebie, on włożył na siebie pancerz. er hat den Panzer angezogen, on wziął pancerz na siebie. der einen Panzer an hat, ktory ma pancerz na sobie; nazywa się, *subst.* pancerny, *adj.* pancerny, pancerna, pancerne; *adv.* pancerzu; phrasis, w pancerz ubrany w pancerz, uzbroiony; pancerz na niem. die Statue hat einen Panzer an, statua, posąg, w pancerzu; na posągu pancerz, pancerny posąg. solche Soldaten, pancerni żołnierze; pancerna horągiew, pancerny znak; pancerne Towarzystwo, pancerni ludzie.

Panzer=

Panzerhemd, *n.* pancerna koſzula, *to ieſt*, ſam pancerz; pancerna zbroia.

Panzermacher, *m.* pancernik, rzemieślnik od robienia pancerzow.

Panzern, *słowo w słowo* pancerzować, w pancerz ubierać; *powtore* zasłaniać. einen mit Leder panzern, ſkorami kogo pancerzować. er iſt mit Leder gepanzert worden, on był ſkorami zasłoniony.

Panzerringlein, *n.* oko w pancerzu, oko pancerne; obrączka pancerna.

Panzerſchuppe, *f.* łuſzczka pancerna, z ktorey pancerz udziałany.

Papa, *m.* ein Namen, womit die Kinder den Vater nennen, papa, tata, ktorym dzieci na oyca wołaią. mein Papa! moy tato, moy papa!

Papagoy, *m.* ein Vogel, papuga, ptak pewny. von einem Papagoy, z papugi, *adj.* papugowy, papugowa, papugowe. wie ein Papagoy, iak papuga. die Farbe, barwa, kolor, *adj.* papużowy, papużowa, papużowe.

Paphi, Stadt in Italien, Papi, *albo* Papia, miaſto we Włoſzech.

Paphlagonien, Landſchaft in Kleinaſien, Paplagonia, Paflagonia, kray w małey Azyi. aus Paphlagonien kommen, z Paplagonii przychodzić.

Paphlagonier, *m.* Paplagońzyk, Paflagończyk, rodem z Paplagonii.

Paphlagoniſch, paplagońſki, paflagońſki. paphlagoniſcher Krieg, paflagońſka woyna. paphlagoniſches Meer, paplagońſkie morze.

Paphos, Stadt in Cipern, Papo, Pafo, miaſto na wyſpie Cyprze; *połac. y po Grec.* Paphos. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Papońſki, Papońska, Papońskie. oder von Pafo, Pafiiski, Pafiiska, Pafiiskie, *albo* Pafoński, Pafońska, Pafońskie. einer daher, kto z Papu, albo z Pafu męſzczyzna rodem, Popończyk, Pafończyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem Paponka, *albo* Pafonka. Art, Weiſe. *adv.* po Papońsku, po Pafońsku, po Pafiisku, z Papońska, z Pafońska, z Pafiiska, iak w Pafie, w Papie,

Papier, *n.* papier, papir; worauf man ſchreibt, na ktorym piſzą. Papier machen, papier robić. dünnes, dichtes Papier, cienki, dychtowny tęgi papier, geſty papier. glattes, weißes Papier, gładki, biały papier; das durchſchlägt, ktory przebiia, przez ktory inkauſt na drugą ſtronę przeymuie; in dem größten Formate, w naywiękſzych arkuſzach, regałowy, krolewſki papier; zu Briefen, do liſtow, liſtowny papier; zum Einpacken der Sachen, do wpakowania, do uwiiania rzeczy, pakowny papier; *poſr.* papier vanant; zu Löſchblättern, do kart wymazuiących, bibuła, piiący, wyciągaiący papier, bury papier. kleines Papier, małe arkuſzki papieru. von Papier, papierowy. Doſen von Papier, papierowe tabakierki. Bogen Papier, arkuſz papieru. Buch Papier, libra papieru, księga papieru od 24 arkuſzy. Rieß Papier, ryza papieru, dwadzieścia liber wynoſząca.

Papieren, papierowy. papierne Bücher, papierowy księgi. papierner Hausrath, papiery, ſprzęt papierowy; *także* papierny, *adj.*

Papierer, ſ. Papiermacher.

Papiergeld, *n.* za papier pieniądze, od papieru pieniądze,

Papierhändler, *m.* papiernik, handlarz papierowy, co papierem kupczy, kartopola; papierowy kopiec, papier na przeday maiący.

Papierlein, *n.* papierek, kartka. ich wundere mich, was auf dem Papierchen muß geſtanden haben, ia dziwię ſię, co ſię na tym papierku napiſane muſiało znaydować.

Papiermacher, *m.* papiernik, papierodzieia, papierorobnik.

Papiermann, *m.* papiernik, ten co papier wyrabia, papier robiący.

Papiermühle, *f.* papiernia, papierny młyn.

Papierpreſſe, *f.* papierna praſſa, przyciſtka, do ściskania papieru.

Papiſt, *m.* papiſta, papieskich obrządkow y papierzom względem wiary poddany; pod władzą papieską w wierze zoſtaiący.

Papiſtiſch, papieski. papiſtiſche Macht, papieska władza, zwierzchność. papiſtiſches Reich, papieskie kroleſtwo.

Pappe, *f.* papka, klaiſtr, womit man etwas zuſammenkleibet, ktorym wraz co zkleiaią, z mąki klaiſtr, kley; *powtore* auf einander geleimtes Papier, w iedno w kilkoro zkleiony papier, kompatura, tektura.

Pappel, *f.* ein Baum, topola, drzewo weiße Pappel, biała topola. ſchwarze Pappel, czarna topola. von Pappeln, z topoli, *adj.* topolowy, topolowa, topolowe. Zweig von Pappeln, topolowa gałązka. Ort wo viel Pappeln wachſen,

sen, mieysca na ktorym wiele topoli rośnie topolina.

Pappelbaum, *m.* topolowe drzewo, topolina drzewo.

Pappelfarbe, *f.* topolowy kolor, topolowa farba, barwa. dergleichen Farbe färbet, ktory topolową farbą farbuie; malarz od topolowey farby farbierz.

Pappeln, *pl.* ein Gewächs, krzew pewny, ślaz, ślazowe ziele. kleine Pappel, mały ślaz, ślazik. von Pappeln, ze ślazu, *adj.* ślazowy, ślazowa, ślazowe. Stengel von Pappeln, badyl od ślazu, badyl ślazowy. Pappelsalbe, ślazowa maść; die gefärbet, co ślazową farbą farbowany.

Pappelstaude, *f.* ślazowy krzak, ślazowego krzaczek ziela.

Pappen, klaistrować, kleić, zusammenkleiben, wraz zkleiać, co.

Paquet, *n.* pakiet, wiązka. das Paquet Briefe ist mir naß eingehändiget worden, pakiecik listow był mi mokry w ręce oddany. die Briefe mit in ein Paquet thun, listy razem w ieden pakiet ułożyć. ein Paquet bekommen, in welchem der Brief ist, pakiet odebrać w ktorym list iest, pakiet y z listem. einen Brief in das Paquet thun, list w pakiet włożyć. das Paquet ist mir überbracht worden, pakiet był do mnie przynieiony, był mi oddany. das Paquet aufmachen, pakiet otworzyć, pakiet otwierać. einem jeden sein Paquet geben, każdemu swoy pakiet oddać.

Paquetboot, *n.* Art eines Schiffes, paketbot, gatunek statku morskiego, pocztowa łodź, listowna barka, barka do płynienia z listami; pocztarska barka.

Paquetbriefe, *pl.* listow pakiet, listow wiązka, listow wiązanka.

Paquetchen, *n.* pakiecik, pakietek, maleńka.

Par, s. Paar.

Parabel, *f.* parabolą, podobieństwo, przypowieść, przypowiastka.

Parade, *f.* parada, okazałość, liczność ludzi, okazałość porządkow. Parade machen, pokazywać się z czym, popisywać się z czym, chwalić się z czym. man muß nicht mit seiner Geschicklichkeit Parade machen, nie trzeba, chwalić się, pokazywać się ze swoią sposobnością. mit seinen Blessuren Parade machen, szczycić się, pokazywać się e swoiemi ranami. die alte Aeffinn ist hergekommen, um nur mit ihren angeputzten Knochen Parade zu machen, stare babsko przyszło tu tylko świecić się ze swoiemi wygachowanemi kościskami. einen nur zur Parade gebrauchen, kogo tylko na oko na pozor zażywać. treffliche Parade machen, przednią paradę czynić, porządnie pańsko się nosić. sie machen eine große Parade, wielką paradę czynią, wielki pozor, okazałość sprawuią.

Paradebett, *n.* katafalk, paradny katafalk do pogrzebow, okazalszy.

Paradies, *n.* Aufenthalt der ersten Menschen, ray, mieszkanie naypierwszego człowieka na świecie; *potym* ein jeder ungemein schöner Garten, każdy nie popolicie piękny ogrod; *tak się też nazywa* himmlisches Paradies, niebieski ray; mieszkanie błogosławionych, wieczny dom.

Paradiesapfel, *m.* rayskie iabłko; *polac.* melimelum.

Paradiesisch, rayski, rayska, rayskie; paradiesisches Obst, rayski owoc.

Paradis, Stadt und Abtey in Polen, Paradysz, miasto y Opaistwo w Polszcze. Abt von Paradis, Opat Paradyski.

Parallel, rowno odległy, rowno wszędzie od drugiego daleki, lub, bliski.

Parallel Cirkel, *m.* rowno odległy cyrkuł, rowno odległy obłąk.

Parallel-Linie, *f.* rowno odległa liniia, rowno odległa prążka.

Paraphernalien, *f.* parafernalia, ruchomizna, rupieci, manarki, ruchome rzeczy.

Parasol, *n.* Sonnenschirm, ciennik, zasłonek, zasłona od słońca.

Parat, gotowy, gotowiuteńki, prędki, zu etwas, do czego.

Parchim, Stadt im Meklenburgischen, Parchim, miasto w Meklenburskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, *adj.* Parchimski, Parchimska, Parchimskie. einer daher, mężczyzna z Parchimu rodem, Parchimczyk. eine daher, białogłowa w Parchimie urodzona, Parchimka, Parchimianka. Art, Weise *adv.* po Parchimsku, z Parchimska.

Parchwitz, Ort in Schlesien, Parchwicz, mieysce pewne Sląsku.

Pardel, *m.* ein Thier, pard, zwierz pewny, *adj.* pardowy, pardowa, pardowe.

Pardon, *m.* wybaczenie, darowanie, odpuszczenie; łaska, *w tymże samym sensie:* pardon. von einem Pardon bitten,

bitten, prosić kogo o wybaczenie, o darowanie. vom Könige Pardon bitten, Krolo o łaskę, o pardon prosić. Pardon geben, darować, przepuścić. Pardon zugestehen, daß, weil, wybaczyć, że. ein Verbrechens wegen Pardon verlangen, odpuszczenia występku żądać. Pardon leicht erlangen, odpuszczenia doitąpić, odpuszczenie otrzymać. er hat keinen Pardon erlangt, on żadnego odpuszczenia nie otrzymał. einen Pardon wiederfahren lassen, pardon komu dać, darowania winy komu użyczyć. der König läßt ihm nicht Pardon wiederfahren, Krol pardonu niechce dać, niechce wybaczenia uczynić.

Pardoniren, wybaczyć, przepuścić, darować, odpuścić, wybaczać, przepuszczać, odpuszczać; wenn jemand etwas versehen, gdy kto co zawini zgrzeszy. einem sein Verbrechen pardoniren, komu iego przestępstwo darować. ich pardonire dir deinen Zweifel an meiner Liebe, ia tobie przepuszczam twoie powątpiewanie o moiey miłości. der Vater pardoniret dem Sohne seine Fehler, oyciec wybacza synowi iego błędy wir können ihm seine Untreue nicht pardoniren, my nie możemy mu wybaczyć iego niewierności. das Vergangene ist nicht so leicht zu pardoniren, przeszłe nie trzeba tak łacno darować. bitten, daß man es pardoniren möge, wenn etwas versehen worden, prosić o wybaczenie, gdy się co zgrzeszy, lub przewini. ich bitte dich, pardonire mir es, proszę cie wybacz mi to, daruy mi to. pardonire mir dieses einzige Verbrechen, wybacz mi, daruy mi ten iedyny występek.

Paren, s. Paaren.

Parentator, m. chwalca, sławiciel, sławca, pochwalca, wychwalca,

Parentiren, chwalić zmarłego, pochwały zmarłemu dawać, na pogrzebie w mowie, w kazaniu kogo wychwalać, panegirykiem wynosić.

Paret, n. Art eines Huthes, biret, gatunek czapeczki na głowę.

Parfumiren, perfumować, woniami, zapachnami napuszczać.

Pariren, posłusznym być *komu*, słuchać *kogo*. er pariret mir nicht, on mnie nie słucha, on nie iest mnie posłuszny. er will noch nicht recht pariren, on ieszcze niechce być należycie posłusznym. im Fechten pariren, w potykaniu się, zastawić się, zrzucić się. er kann die Kunst wohl sich im Fechten zu pariren, on umie dobrze sztukę zastawiania y zrzucania się w poiedynku.

Paris, Hauptstadt in Frankreich, Parys, stołeczne miasto krolestwa Francuskiego. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Paryski, Paryska, Paryskie. einer daher, rodem mężczyzna z Paryża, Paryżanin. eine daher, białogłowa z Paryża rodem, Paryżanka. Art, Weise, *adv.* po Parysku, z Paryska, iak to w Paryżu, iak w Paryżu; *posr.* à la Parisienne.

Parisbirnen, *plur.* gatunek pewny gruszek.

Pariser, *m.* Paryżanin.

Pariser, *adj.* paryski. die pariser Hochzeit, paryskie wesele, *to iest*, okrucieństwo Katolickie nad Hugonotami; *posr.* la St. Barthélemi.

Pariserinn, *f.* Paryżanka, co się w Paryżu białogłowa rodziła.

Parisisch, Paryski. parisische Gegend, Paryska okolica; Mode, Paryska moda.

Parition, *f.* posłuszeństwo, usłuchanie. einem Parition leisten, komu posłuszeństwo świadczyć, słuchać kogo.

Parlement, *n.* in Frankreich, Parlement we Francyi; in England aber, w Anglii zaś znaczy Seym Angielski. oberes Parlement, wyśnia izba Parlementu, *albo* Seymu Angielskiego. unteres Parlement, niżnia izba Parlamentu, *albo* Seymu. beyde Parlementer, obadwa Parlamenta.

Parlementshaus, *n.* Dom Parlamentowy, gdzie się izby Parlamentowe odprawuią.

Parlementsherr, *m.* Pan Parlamentowy, Pan zasiadaiący w Parlamencie.

Parlementsrath, *m.* Pan Rada w Parlamencie. Parlementsräthe, Panowie Radni w Parlamencie.

Parlementiren, na rozmowie być. parlementiren wollen, rozmowy szukać, chcieć się rozmowić z kiem. sich mit einem darauf einlassen, wdawać się w kiem w rozmowę.

Parma, Stadt in Italien, Parma, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Parmeński, Parmeńska, Parmeńskie. einer daher, z Parmy mężczyzna rodem, Parmeńczyk. eine daher, kobieta w Parmie rodem, Parmenka. Art, Weise, *adv.*

po Parmeńsku, z Parmeńska, iak w Parmie.

Parmesankäse, *m.* Parmezan ser, Parmezański ser.

Parole, *f.* obietnica, przyrzeczenie; słowo; *gdy znaczy to co* obietnica. die Parole halten, dotrzymywać słowa, dotrzymać słowa. einem die Parole geben, dać komu słowo. er hält das Wort, das er mir gegeben hat, on dotrzymuie słowa, ktore mi dał. die Parole nicht halten, słowa nie dotrzymywać, nie dotrzymać. ihr haltet nicht eure Parole, wy nie dotrzymuiecie waszego słowa. auf Parole, na słowo; *powtore* im Kriege, das Wort, die Losung, hasło. die Parole austheilen, hasło dać.

Pars, *m.* ein Fisch, okoń, ryba. ein Seepars, okoń morski; aus einem Flusse, okoń rzeczny, okoſt z rzeki.

Part, *m.* oder Theil, część, ſtrona. an eines Sorgen Part haben, miec część w czyiey troskliwości, być uczestnikiem czyiey troski. an eines Betrübniß Part nehmen, brać część w czyim utrapieniu, *to ieſt*, ubolewać nad czyim utrapieniem. als ob ich nicht Part an der Comödie hätte, iak gdy bym ia nie miał cząſtki w tey komedyi. einem von etwas Part geben, dać komu o czym wiadomość, upewnić, uwiadomić kogo o czym, oznaymić co komu. appart, osobno, na ſtronie, na uſtroniu. das werden wir a part abhandeln, o tym osobno traktować będziemy. ich habe das Geld a part gelegt, ia osobno te pieniądze odłożyłem. du sollst mir davon a part schreiben, ty masz do mnie osobno o tym napisać. sich a part um etwas bemühen, osobno się o co ſtarać. ich habe ihn a part genommen, um ihm das zu sagen, iam go na bok, na ſtronę wziął, zbym mu to był powiedział. Scherz a part, bez żartu, żart na ſtronę, żart na bok. die Leute halten nicht stark meine Part, ci ludzie nie mocno utrzymuią moię ſtronę.

Partage, *f.* dział, podział, dzielenie, podzielenie. gleiche Partage der Beute, rowny podział zdobyczy.

Partagiren, rozdzielić, podzielić; das Geld zu gleichen Theilen, pieniądze podzielić na rowne części. sie partagiren diese Summe in zwey gleiche Theile, oni dzielą tę summę na dwie rowne części. sie kann nicht recht partagiren, ona nie umie dobrze dzielić. ich will es nicht partagiren lassen, ia tego nie dam dzielić.

Partenay, Stadt in Frankreich, Partene, *albo* Partenay, miaſto w Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Partenayski, Partenayska, Partenayskie. einer daher, z Partenaiu męszczyzna rodem, Partenàyczyk. eine daher, kobieta z Partenaiu rodem, Partenayska.

Parterre, *n.* posadzka, plac, podłoga.

Partey, *f.* ſtrona. eines Partey halten, trzymać czyią ſtronę. von eines Partey seyn, być z czyiey ſtrony. er hat meines, großen Feindes Partey wider euch ergriffen, on się chwycił ſtrony wielkiego moiego nieprzyaciela. ich werde niemals deine Partey verlassen, ia nigdy twoiey ſtrony nie odſtąpić. er verläßt oft die Partey der Bösen, on porzuca często ſtronę naylepszych ludzi. mit keiner Partey halten, z żadną ſtroną nie trzymać, żadney ſtrony nie trzymać. eines Partey annehmen, czyią ſtronę przyiąć. eines Partey vertheidigen, czyiey ſtrony bronić. sie vertheidigen des Königs Partey, oni bronią Krolewskiey ſtrony. einen auf seine Partey bringen, kogo na swoię ſtronę przemowić. er hat sie alle auf seine Partey gebracht, on ich wszystkich na swoię ſtronę przemowił. der eines Partey treulich hält, ktory czyią ſtronę wiernie utrzymywa. sich auf eines Partey schlagen, przyczepić się do czyiey ſtrony. die Partey des Adels halten, szlachecką ſtronę trzymać. beyde Parteyen hören, obudwoch ſtron słuchać. beyde Parteyen auseinander setzen, obiedwie ſtrony godzić. nachdem die Parteyen verhöret werden, iak obwiedwie ſtrony będą wysłuchane. die Parteyen haben sich verglichen, ſtrony się pogodziły; *powtore* im Heyrathen, w ożenieniu się, y w iściu za mąż; *mowi się* partyia. keine gute Partey treffen können, nie moc znaleść dobrey partyi do ożenienia się, albo do iścia za mąż. eine gute Partey thun, wynaleść dobrą partyią, *to ieſt*, reich heyrathen, bogato się ożenić, bogato iść na mąż; wziąć z wielkim posagiem; z wielką fortuną żonę; partyia *potym znaczy* Trupp Soldaten, partyia żołnierzy, woyska. starke Partey, mocna partyia; *potym* auf Partey ausgehen, ekskursyie czynić, naiazdy nieprzyia-

przyiacielskie robić. Partey zurückhalten, ekskursyiom zapobieć. Partey zurücktreiben, ekskursyie zatamować, zatrzymać.

Parteygänger, *m.* nayieźnik, ktory na iazdy czyni, naieżdżaiący.

Parteyisch, stronny, stronę trzymaiący, do strony przywiązany; sprzyiaiący czyiey stronie; stoiący za czyią stroną. parteyisch seyn, być stronnym; *partyzantem*, sprzyiać stronie ktorey.

Parteyisch, *adv.* stronnie, za stroną, po parcyzansku, stronę utrzymuiąc.

Parteylichkeit, *f.* stronność, utrzymywanie strony, trzymanie strony.

Parther, *m.* Part. einer aus Partien, rodak z Partyi.

Parthien, ehemalige Landschaft in Asien, Partyia, niegdyś imie kraiu y krolestwa w wielkiey Azyi.

Parthisch, Partyiski. parthysche Fahne, Partyiska horągiew.

Particul, *m.* cząstka, cząsteczka; *powtore* Wort in der Grammatik, słoweczko, słoweńko; iakie są, do zu, za für, u. d. m.

Particulair, osobliwy; osobliwszy, für *positiv osobliwy.* particulairer Friede, osobliwy pokoy, *partykularny*, pokoy. particulairen Frieden schließen, partykularny pokoy zawrzeć, uczynić.

Particularia, szczegulności, osobliwości, *plur.* co w rzeczy iakiey iest osobliwszego, szczegulnieyszego.

Particulier, *m.* osobliwszy, szczegulnieyszy; *partykularny.*

Partie, s. Partey.

Partisan, *m.* Art einer Spießes, gatunek spiły, berdysz; *powtore* der es mit einer Partey hält, kory z iaką stroną trzyma, partyzant.

Parücke, *f.* perułka.

Paschen, s. Würfeln.

Pasquill, *n.* paszkwill, szkaluiący, list szkaluiąca książeczka. von einem ein Pasquill ausstreuen, rozrucać o kiem paszkwil. auf einen ein Pasquill machen, zrobić na kogo paszkwil. viele Pasquille werden ausgestreuet, wiele paszkwilow rozrucaia. Pasquill in Versen auf einen machen, paszkwil wierszami na kogo napisać.

Pasquillant, *m.* paszkwilant, paszkwilodzieia, paszkwilopis, paszkwilorzutca.

Paß, *m.* przechod, przystęp; in Cilicien, do Cylicyi. er hat dem Feinde den Paß verlegt, on nieprzyiacielowi *pas* zaległ. der General befahl den Paß zu verhauen, Gienerał kazał pas, przechod zarąbać. er hat der ganzen Armee den Paß verwehret, on całemu woysku przechodu zabronił. den Paß mit Gewalt öffnen, przechod mocą otworzyć. er hat den Paß durchbrochen, on przechod wyłamał, on przechod przebił. einem den Paß öffnen lassen, dać komu, pozwolić komu otworzyć przechod. den Paß einräumen, przechod komu, przystęp, uprzątnąć, ułatwić. den Paß verschaffen, przechod komu dać, przechod komu nagodzić. den Paß offen lassen, przechod otworzony otwarty dla kogo zostawić. mit starken Forderessen den Paß verwahren, mocnemi fortecami przechod obwarować, przechodu strzec, pilnować. der Paß ist den Türken versperret, przechod Turkom iest zamknięty, zawarty. den Paß mit Soldaten besetzen, przechod żołnierzami osadzić. der Wald, in welchem der Paß in Cilicien ist, las, przez ktory przechod, przeiazd iest do Cilicyi. der Paß durch den Taurus, przechod przez gory Tawry. Paß im Reiten, krok w iechaniu. ein Pferd das seinen geht, koń ktory kroczą chodzi, kroczak; *potym znaczy* Art eines Frey- und Geleitsbriefes, list przechodni, list przewodni; publiczny list podrożny z wolnością przechodu, y świadectwem, s. Paßport.

Passabel, pominny, pominiony, znośny, zcierpiany, czym gardzić nie trzeba.

Passage, *f.* przeprawa, przeście, przechod, przeiazd, droga ktorędy. dem Feinde die Passage verwehren, nieprzyiacielowi przechodu brodić niepozwalać. dem Feinde die Passage nicht über den Fluß verstatten, nie dopuszczać nieprzyiacielowi przeprawy przez rzekę. die Passage des Flusses ist sehr schwer, przeprawa przez rzekę iest bardzo trudna. durch sein Land einer Armee die Passage verstatten, dopuścić, pozwalać przechodu iakiemu woysku przez swoy kray. die Passage brauchbar machen, przeprawę przechodnią, łacną zrobić. er hat die Passage nicht eröffnen wollen, on niechciał przechodu otworzyć. die Passage mit Gewalt nehmen, przechod, przeprawę, przęsilić, przemoc, gwałtem odebrać, wziąć mocą. Passage über einen Fluß, przeprawa przez iaką rzekę; über den Fluß hat viel Zeit weggenommen, przeprawa

prawa na tey rzece była przez długi czas zabrana. in der Passage über den Fluß ersauffen, na przeprawie przez rzekę utopić się, utonąć, s. Durchzug; *powtorę znaczy* Ort, Stelle eines Autors, mieysce, iakie, kilka wierszy, kilkanaście, w Pismodawcy. Passage aus der Philosophie, mieysce z Filozofii. Passage anmerken, mieysce w Pismodawcy, naznaczyć. eines Autors Passage anführen, z iakiego Pismodziey sławnego y poważnego mieysce przytoczyć.

Passage, Stadt in Spanien, Passaż, miasto w Hiszpanii. von Passage kommen, z Passażu przychodzić.

Passato, *m.* przeszły, przeszłego. den 20 Passato, dwudziestego przeszłego dnia, ktory przeszedł, dnia ktory minął niedawno, albo dopiero.

Passau, Stadt im bäurischen Kreiße, Passawa, miasto w Okolicy Bawarskiey. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Passawski, passawska, Passawskie. einer von Passau, męszczyzna z Passawy rodem, Passawczyk, Passawianin. eine von Passau, białogłowa w Passawie urodzona, Passawka, Passawianka.

Passementirer, *m.* passamonik, co passamony wyrabia.

Passen, zdawać się, zdać się, zgadzać się; zu vielen Dingen, do wielu rzeczy, przydać się. die Rede paßt wohl auf einander, mowa wszędzie się z sobą zgadza; części tey mowy wszędzie się nadaią do siebie; części tey mowy do siebie przydaią się. auf einen passen, um ihm was zu thun, zchodzić na kogo, zasadzić się na kogo, aby mu co złego wyrządzić. nicht viel auf einen passen, nie wiele dbać o kogo. ich passe nicht viel auf ihn, ia nie bardzo stoię o niego. im Spielen passen, w grze passować, puścić daley grę, nie hapać, nie zakazać się.

Paßgänger, *m.* ein Pferd, kroczak, koń.

Paßglas, *n.* kielich koleyny; einem eins vorsetzen, postawić przed kiem kielich koleyny.

Passion, *f.* Leidenschaft, passyia, namiętność; im Gemüthe, namiętność w umyśle. unartige Passion, namiętność umysłu niepiękna, poruszenie umysłu nieprzystoyne; chuć niepękna, żądza nieprzystoyna, s. Begierde; *powtore znaczy* Leiden Christi, Męka Chrystusowa. Passion singen, Passyią, Mękę Chrystusową śpiewać.

Passionirt, chciwie czego żądaiący, gorąco kąpany, gorąco pożądliwy, chutnie pragnący, chciwo czego chcący, z chucią gorącą pożądaiący; *powtore znaczy to co* partenisch, parcyalny, stronny, przywiązany, przylgnięty do strony.

Passionirt, *adv.* chciwie, gorąco, niezmierną chucią, usilnie, wszystkiemi chęciami.

Passiren, przeprawić się, prześć, przebrnąć; über einen Fluß, przez rzekę; mit Flößen, tratwami; mit Schiffen, okrętami, przebić. einen engen Ort passiren, wąskie iakie mieysce przebyć. durch eine Stadt passiren, przez miasto iakie przechodzić, prześć. über die See passiren, przez morze się przeprawić, przez morze przebyć. den Fluß passiren, rzekę przebyć. welche Länder wirst du passiren? iakie kraie przebywać będziesz? przez iakie kraie iechać będziesz? einen sicher passiren lassen, komu bezpiecznie dać przebyć, przeiechać. das Leben mit Stillschweigen passiren, życie w cichości y w milczeniu przepędzić. die Zeit passiren, czas przepędzić. seine Lebenszeit mit Lesen und Schreiben passiren, swoiego życia czas, na czytaniu y pisaniu przebyć, s. zubringen. die Comödie passirt, komedyia iest, komedyia się odprawia ieszcze nie źle, ieszcze uchodzi komedyia, nie źle się udaie, s. bestehen, gelten. was passirt? co się dzieie? was passirt Neues, co się dzieie nowego? ich trage Verlangen zu wissen was passire? mam wielką chęć wiedzieć, co się dzieie? das passirt täglich, to się co dzień dzieie. merkt auf, was weiter passirt ist, uważaycie co się daley stało. das passirt selten, to się rzadko dzieie. es ist eine grausame Sache passirt, okrutna się rzecz stała; *to co* trafić się, przypaść; ungefehr, trefunkiem, trefunkowo. es kann nicht passiren, ohne nur, to nie może się trafić, chyba że. für neu passiren, za nowe uchodzić. für einen Gelehrten passiren, za uczonego uchodzić, s. zutragen, geschehen, begeben sich.

Passiv, cierpiąc, nic nie czyniąc się mieć. passive bedeuten, cierpiącego, albo biorącego znaczyć. passive sich verhalten, mieć się cierpiąco, przyiąć

wszystko co się trafi, strawić, wszystko złe, nie sprzeciwiać się.

Paßivschulden, *pl.* długi, u kogo zaciągnione. der viele Paßivschulden hat, ktory zaciągnionych długow ma wiele. der so viele Paßivschulden hat, daß er nicht bezahlen kann, ktory tak ma wiele zaciągnionych długow że ich wypłacić nie może.

Paßport, *m.* pasport, list przechodni, wolnego pismo prześcia. ohne Paßport davon laufen, bez pasportu zkąd odeść. um einen Paßport anhalten, o pasport się starać. einem den Paßport geben, dać komu pasport. der Hausknecht hat den Paßport genommen, sługa wziął paszport. ein Passagier hat sich den Paßport geben lassen, podrożny wyrobił sobie paszport. nach der Zeit, die im Paßporte bestimmt, wieder in das Lager gehen, według czasu w Pasporcie wyznaczonego znowu do obozu powracać. sich von dem Generale den Paßport geben lassen, den einer mit zum Regimente nimmt, damit er von selbigem wieder nach Hause gehen dürfe, u Gienerała wyrobić sobie paszpot, albo od Gienerała wziąć paszport, ktory kto z sobą do Regimentu bierze, aby z tym paszportem od Regimentu mogł do domu powrocić.

Bast, *n.* łyk, łyko, zache Schale von Bäumen, kora cienka na drzewie. s. Bast.

Pastete, *f.* pasztet, mięso w ciastowym naczyniu, w ciastowey czaszy gotowane.

Pastetenbecker, *m.* pasztetnik, kùcharz od pasztetow.

Basten, *f.* Bastion, rożnik okopowy.

Pastinack, *f.* pasternak. gepflanzte Pastinack, dziki pasternak, polny pasternak.

Pastinackwurzel, *f.* pasternakowy korzeń, *to iest*, sam pasternak.

Patent, *n.* patent, diploma, ukaz, wyrok. wovon ein Patent ausgehen lassen, wydać o czym, albo na co patent; *powtore to co*, offenes Schreiben, otwarte pisanie, list otwarty, list niezawarty.

Paternoster, *n.* oycze nasz, paciorek większy, na pociorkach: *potym*, pociorki, albo paciorki same, do modlenia się; *powtore*, paciorek; der Kinder, welches aus allerhand gehenkelten Münzen und dergleichen Dingen besteht, dziecięcy paciorek, z rożnych pieniędzy uwieszonych y podobnych inszych rzeczy na szyie.

Pathe, *m.* krzesny oyciec; der ein Kind aus der Taufe hebt, ktory dziecię do krztu trzyma, ten iest krzesnym oycem. eines Pathe seyn, być czym, *albo* komu krzesznym oycem, *powtore znaczy przeciwnie*, ein aus der Taufe gehobenes Kind, krzesne dziecie, krzesny syn.

Pathetisch, przerażaiący, przenikaiący, poruszaiący, *pateticzny.* patetische Rede, przerażaiąca mowa, poruszaiąca mowa, przenikaiąca mowa, krusząca mowa, przenikliwa mowa.

Pathetisch, *adv.* przenikliwie, przerażaiąco, przenikaiąco, poruszaiąco; reden, mowić; Predigt halten, kazanie powiedzieć.

Pathinn, *f.* krzesna, matką; die einen aus der Taufe hebt, ktora kogo do krztu trzyma; *powtore znaczy*, ein Mägdchen, welches aus der Taufe gehoben worden, dziewczę, ktore do krztu było trzymane, krzesna corka. duchowna corka.

Patience, *f.* cierpliwość. große Patience haben, mieć wielką cierpliwość. eines Patience probiren, czyiey cierpliwości doznawać, czyiey cierpliwości doświadczać. eines Patience mißbrauchen, czyiey cierpliwości na złe zażywać.

Patient, *m.* chory, chorobą złożony, w kuracyi zostaiący, pod lekarską ręką będący, chorobą nawiedzony.

Patientenstube, *f.* izba dla chorych, choralnia, chorownia, chorych spital. einen in die Patientenstube bringen, kogo do chorych izby zanieść, prowadzić kogo do choralni, wnieść kogo do chorowni, oddać chorego do chorych śpitalu. in einer Patientenstube mit einem liegen, z kiem w chorych izbie, w chorych śpitalu, w choralni y w chorowni leżeć.

Patrasso, Stadt in Morea, Patrasso, miasto na Morei; *potac.* Patras, *plur.* von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Patraski, Patraska, Patraskie; einer daher, z Patrassa mężczyzna rodem, Patrassanin; eine daher, białogłowa z Patrasso rodem, Patrassanka; Art, Weise, *adv.* po Patrasku, z Patraska.

Patriarch, *m.* Patryarcha; von oder zu solchem gehörig, od Patryarchy, albo co do Patryarchy należy; *adj.* Patry-

tryarchalny, Patryarchalna, Patryarchalne. Kreuz vom Patriarch, krzyż Patryarchalny.

Patriarchat, *n.* Patryarchoſtwo, Doſtoieńſtwo patryarchalne.

Patriciat, *n.* patricyat, ſtarſzeńſtwo urodzenia w familii Rządow należącey.

Patricius, *m.* Patricyus, ſtarſzy w familii w Rządy Rzeczy poſpolitey wchodzącey.

Patrimonium, Petri, *n.* dziedziſtwo S. Piotra; Landſchaft in Italien, Kray we Włoſzech, Papieskie pańſtwo.

Patriot, *m.* Patriota, obywatel, ziomek, oyczyc, oyczyznę kochaiący. heftiger und ſtarker Patriot, żwawy y wielki oyczyc, oyczyſtego ducha.

Patron, *m.* Patron, dobrodziey, protektor; anſehnlicher, zacny, znakomity; gewiſſer und alter, großer, neuer, pewny y dawny, wielki y nowy protektor, obrońca; ſehr guter, bardzo dobry. eines Patron in einer Sache ſeyn, być czyim patronem, obrońcą, protektorem, w iakiey rzeczy. einen zum Patron annehmen, wziąć kogo za patrona, za protektora, za obrońcę. großer Patron der Gelehrten, wielki protektor y dobrodziey Uczonych. eines Schiffs Patron, okrętu pan, ſzyper, zawiadywca okrętem.

Patrone, *f.* ładunek, naboy, nabicie; Ladung einer Flinte, Stücks, flinty, działa, fuzyi.

Patronin, *f.* patronka, pani, dobrodzieyka, protektorka, obronicielka, Łaskawczyna.

Patrontaſche, *f.* patrontaſz, kaleta żołnierska naboczna.

Patrouille, *f.* ſtraż krążąca, ſtraż obchodząca, ſtraż żołnierska, ſtrażnicy, po ulicach w nocy chodzący, krążący.

Patrouilliren, obchodzić, krążyć ſtrzegąc, pilnuiąc. fleißig patrouilliren laſſen, pilno kazać ſtraży krążyć, ſtrażnikom obchodzić.

Patrouillirung, *f.* Krążenie ſtrażne, obchodzenie ſtrożnicze.

Patti, Stadt in Sicilien, Patti, miaſto w Sycylii; *połac.* Pactæ, *plur.* von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Pattiski, Pattiska, Pattiskie; einer daher, z Patti męſzczyzna rodem, Pattczyk; eine daher, kobieta w Patti urodzona, Pattczunka; Art, Weiſe, *adv.* po Pattisku, z Pattiska, iak w Patti.

Pau, Stadt in Frankreich, Po, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Polſki, Polſka, Polſkie; einer daher, męſzczyzna z Po rodem, Poſczyk; eine daher, kobieta w Po urodzona, Poſka; Art, Weiſe, *adv.* po Poſku, z Poſka.

Paucke, *f.* kotły, bęben. kleine Paucke, małe kotły, mały kocieł do bębnienia, niewielkie do bębnienia kotły.

Paucken, w kotły bić, bębnić w kotły. er paucket artig, on dobrze w kotły biie.

Paucker, *m.* doboſz, bębnik, ten co w kotły bębni, biie.

Pauckerinn, *f.* doboſzka, bębniczka, kobieta w kotły bebniąca, biiąca.

Pavia, Stadt in Italien, Pawia, miaſto we Włoſzech; *połac.* Ticinum, *inaczey*, Papia; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Pawiiſki, Pawiiſka, Pawiiskie; einer daher, męſzczyzna z Pawii rodem, Pawianin; eine daher, kobieta w Pawii urodzona, Pawinka; Art, Weiſe, *adv.* po Pawiisku, z Pawiiska.

Pavillon, *m.* Theil eines Gebäudes, Pawilon, wydatnieyſza na przod część budynku; *powtore*, Fahne auf einem Schiffe, znak, proporzec, na okręcie, *bandera, flaga.*

Pauſchen, nabrzmieć, odąć ſię. ſiehe Pauſſen.

Pauſe, *f.* pauſa, uſtanie, ſtoy, odetchnięcie w spiewaniu.

Pauſiren, pauſować, przeſtać, odetchnąć w śpiewaniu.

Pauſirung, *f.* pauſowanie, przeſtanie, uſtanie w śpiewaniu.

Paußbacke, *m.* puca, pucołowate policzki, pucołowata gęba.

Paußbackicht, pucołowaty, pucołowatych policzkow, pucołowatey gęby.

Pauſſen, odąć ſię, nadąć ſię, buchowato być, leżeć. die Hoſen, Stiefeln pauſſen, odęły ſpodnie, ſztyble, buchato leżą, odęły ſię.

Pecciren, ſ. Fehlen.

Pech, *n.* ſmoła, maź; klebrichte, lipka kleiowata materyią; weiches, zerlaſſenes, miętka, przepuſzczana; hartes, heißes, twarda, gorąca; reines, gutes, czyſta, dobra; ſchwarzes, czarna; zum Einmachen gebrauchen, zażywać, do czego ſmoły. die Pfoſten mit Pech überziehen, podwoie ſmołą, naſmarować, ſmołą powlec. es wird das heiſ= ſeſt;

feſte Pech hinein gegoſſen, und ſo dann herum gewälzet, damit alle Theile des Faſſes überzogen werden, wlewaią, wrzącey ſmoły, y przewracaią ią aby ſię wſzyſtkie części naczynia nią oblały, oblepiły. ſauf höllisches Pech, pii piekielną ſmołę.

Pechen, ſmolić, ſmołą mazić, ſmołą oblewać, wylewać, oblepiać, ſmołować.

Pechgrube, *f.* doł ſmołowy, ſmołownia, da das Pech aus der Erde gegraben wird, w ktorym ziemną ſmołę z ziemi wykopuią.

Pechhütte, *f.* ſmolarnia, da das Pech geſchmelzet wird, w ktorey ſmołę ſzmelcuią.

Pechkranz, *m.* ſmolany wieniec; brennt ſehr hell, pali ſię bardzo iaſno.

Pechſchwarz, czarny iak ſmoła, ſmolaney czarności.

Pechtonne, *f.* beczka ze ſmoła, beczka ſmoły pełna, ſmoły beczka.

Pedant, *m.* wyieżdzacz zė ſwoią nauką, chlubnik, co ſię z ſwoią nauką chwali, uczony ale nierozeznany, niegładkiey ale proſtey nauki człowiek.

Pedanterinn, *f.* nieſmaczna, niegładka, niedoſolona uczoność.

Pedell, *m.* bedel, ſapiiant, sługa Akademicki, posłuſzny Akademicki.

Peilſtert, *m.* paſternak. ſ. Paſtinak.

Pein, *f.* kłopot, utrapienie, krzyż, fraſunek. einem Pein anthun, komu kłopot robić, kogo utrapieniem dręczyć, krzyżować kogo. zur Pein übergeben, na krzyż, na utrapienie, na kłopot kogo wydać, wyſtawić. er hat mich zu aller Pein übergeben, on mię na wſzyſtkie kłopoty, krzyże, utrapienia, fraſunki wydał, wyſadził, wyſtawił.

Peinigen, krzyżować, trapić, dręczyć, męczyć; einen, kogo; das böſe Gewiſſen peiniget ihn Tag und Nacht, złe ſumnienie męczy go, krzyżuie dniem y nocą. einen zu Tode peinigen, kogo na śmierć męczyć, *powtore znaczy to*, co na katowniach męki zadawać; martern, torquiren, na torturach kogo męczyć, na katowniach kogo ciągnąć der Henker hat den Dieb als zum Tode gepeiniget, kat złodzieia aż na śmierć męczył.

Peinigen, das, *n.* męczenie, dręczenie, katowanie krzyżowanie.

Peiniger, *m.* męczarnik, męczyńką, krzyżownik, dręczyciel; mit der Tortur, kat, na torturach katuiący, męki zadaiący.

Peinigung, *f.* męczenie, trapienie, krzyżowanie, dręczenie; *powtore*, durch den Henker, przez kata.

Peinlich, *kryminalny, kapitalny*, peinliche Klage, kryminalne obżałowanie; peinliche That, kryminalny uczynek. einen peinlich anklagen, kogo kryminalnie oſkarżyć. peinliche Frage wider einen anſtellen, inkwizycyią kryminalną na kogo wyſadzić, na konfeſſaty torturowe kogo wziąć, prawdy ſię dowiadywać na kiem, katowniami.

Peinlich, *adv.* kryminalnie, na głowę; peinlich klagen, kryminalnie kogo obwinić. er wird peinlich angeklaget werden, on będzie kryminalnie oſkarżony, on będzie kryminalnie obżałowany.

Peitſchen, biczować, kańczugiem, harapem bić, albo iakiem innym biczem.

Peitſchen, das, *n.* bicie zabiianie, obicie, kańczugiem, korbaczem.

Peitſcher, *m.* biiacz, zabiiak, katownik, ſiepacz.

Peitſchung, *f.* biczowanie, bicie, zabiianie, tłuczenie, obicie.

Pelfern, prawić, pleść. was pelfert er? was will er? co on prawi? co on chce?

Pelican, *m.* ein Vogel, pelikan, ptak pewny.

Pelz, *m.* ſkòra. den Pelz überwerfen, ſkorę zarzucić, na co na wierzch.

Pennal, *n.* piornik, ſchòwanie na piora, włożenie na piora, y papiery. 2) Pennal, ehemaliger Neuling auf der Univerſität, przed tym nowy uczeń w Akademii tak był zwany.

Penſel, *m.* pędzel. ſ. Pinſel.

Penſilvanien, Landſchaft in America, Penſilwania, Kraina w Americe; aus, oder zu ſolcher Landſchaft gehörig, z tey krainy, albo do tey krainy Penſilwanii należący; *adj.* Penſilwańſki, Penſilwanſka, Penſilwańſkie; einer daher, męſzczyzna z Penſilwanii rodem, Penſilwanin, Penſilwanczyk; eine daher, kobieta z Penſilwanii rodem, Penſilwanka; Art, Weiſe, *adv.* po Penſilwańsku, z Penſilwańska.

Penſion, *f.* penſyia, płaka, łaska, albo płaca z łaski. er bekömmt ſtarke Penſion, on doſtaie, on bierze znaczną penſyią. er ſoll von dem Könige große Penſion bekommen, on ma od Krola

 wielkiey

wielkiey pensyi dostać. einem Pension beylegen, komu pensyią nadać, naznaczyć.

Pensionarius, *m.* Minister in Holland, Plenipotent Rzeczy pospolitey w Hollandyi, z pensyią roczną.

Pensionair, *m.* płatny, pensyią biorący.

Peonien, *n.* ein Gewächs, piwonia, krzew y kwiat pewny.

Pequigni, Stadt in Frankreich, Pekini, miasto we Francyi. von Pequigni kommen, z Pekini przychodzić.

Perche, Landschaft in Frankreich, Persz, Kraina we Francyi; von oder zu solcher Provinz gehörig, z tey Prowincyi, albo do tey Prowincyi należący; *adj.* Perszański, Perszańska, Perszańskie; einer daher, z Perszu męszczyzna rodem, Perszańczyk; eine daher, kobieta w Perszu urodzona; Perszanka; Art, Weise, *adv.* po Perszańsku, z Perszańska.

Perdon, *m.* wybaczenie, przepuszczenie, darowanie kary.

Perekop, Stadt auf der Halb-Insel Krim, Perekop, *albo* Prekop, miasto na wyspie Tatarskiey Krym; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perekopski, Perekopska, Perekopskie; einer daher, z Perekopu męszczyzna rodem, Perekopczyk; eine daher, kobieta w Perecopie urodzona, Perekopka; Art, Weise, *adv.* po Perekopsku, z Perekopska.

Pereaslaw, Stadt in Moscau, Pereasław, miasto w Moskowie.

Perfect, doskanały, wydoskonalony. s. Vollkommen.

Perfection, *f.* doskonałość, wydoskonaloność; eines Werkes, iakiey roboty.

Perfectioniren, doskonalić, wydoskonalić; seinen Verstand, swoy rozum.

Pergament, *n.* pargamin, karta pargaminowa. von Pergament, z pargaminu; *adj.* pargaminowy, pargaminny. ein Buch von Pergament, pargaminowa książka, na pargamienie książka pisana, pargaminna.

Pergamenthaut, *f.* skora pargaminowa, skorka pargaminna.

Pergamentirer, *m.* pargaminnik, pargamenciarz, co pargamin wyprawia.

Pergamentlein, *n.* pargaminek, karta pargaminowa, pargamineczek.

Pergamentmacher, *m.* pargaminorob, pargaminu wyprawca, robotnik.

Perigueux, Stadt in Frankreich, Perigiew, miasto we Francyi; *poł.* Petricorium, Petrocora, Visuna Petrocoriorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perigiewski, Perigiewska, Perigiewskie; einer daher, z Perigiewi męszczyzna rodem, Perigiewczyk; eine daher, kobieta w Perigiewi urodzona, Perigiewka; Art, Weise, *adv.* po Perigiewsku, z Perigiewska.

Perle, *f.* perła. große Perle, wielka perła. das Perlen trägt, co perły rodzi, perłorodny, perłorodzayny, perłopłodny. das nicht Perlen trägt, co pereł nie rodzi, perłopłonny.

Perleberg, Stadt im Brandenburgischen, Perleberg, miasto w Brandenburskim.

Perlenfischer, *m.* perłołow, nurek perłołowny, co perły łowi.

Perlenkrämer, *m.* perłami handluiący, perłami przekupuiący.

Perlenmuschel, *f.* perłowa macica, perłowa czaszka; worinnen Perlen sind, w ktorey rosną perły.

Perlenmutter *f.* perłowa macica, czaszki, w ktorych się perły rodzą.

Perlenschmuck, *m.* stroy perłowy, ustroienie perłowe, perły do stroienia się.

Perlenschnur *f.* perełsznur, perełsznurek; reiche, bogaty.

Perlensticker, *m.* rzemieślninik koło pereł, co perły narządza.

Perlensucher, *m.* perełszuknik, perełszukacz.

Permission, *f.* pozwolenie; - ertheilen, was zu thun, dać pozwolenie do czynienia czego. mit eurer Permission, z pozwoleniem waszym.

Permittiren, pozwalać, pozwolić; etwas, co. s. Zulassen.

Permutiren, przemieniać, zamieniać, szrychować; etwas mit etwas, co za co.

Pernoctiren, przenocować; bey einem, u kogo; in der Herberge, w karczmie.

Peroriren, oracyią mieć, mowę powiedzieć.

Perpignan, Stadt in Roussillon, Perpinian, miasto w Russylonie, we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perpiniański, Perpiniańska, Perpiniańskie; einer daher, męszczyzna z Perpinianu rodem, Perpinianin; eine daher, kobieta w Perpinianie urodzona, Perpinianka; Art, Weise, *adv.* po Perpiniańsku, z Perpiniańska, iak w Perpinianie.

Perruque, *f.* peruka, perułka. wegen der dünnen Haare die Perruque aufsetzen, dla rzadkich włosow perukę kłaść na głowę. große Perruque zum Staate, wielka peruka dla parady.

Peruquenmacher, *m.* perukarz, perułkarz, perukotkacz, perukorob.

Perser, *m.* Pers, Persa, z Persyi rodem, Persem urodzony.

Persianer, *m.* Persyan. einer aus Persien, z Persyi rodak.

Persianerinn, *f.* Perska, Persyanka, w Persyi urodzona białogłowa.

Persien, Land in Asien, Persyia, Kray y Krolewstwo w Azyi. nach Persien reisen, do Persyi ieździć. aus Persien kommen, z Persyi przychodzić.

Persisch, Perski. Persischer Meerbusen, Perskie morza wylewie.

Persönlich, osobisty, *personalny*. persönlich mit einem handeln, w osobie swoiey z kiem traktować.

Persönlich, *adv.* osobiście. er ist persönlich da gewesen, on tam się osobiście znaydował. persönlich den Termin abwarten, osobiście stawić się na termin do sądu.

Persönlichkeit, *f.* osobistość, *iakoby*, osoby samey istność.

Person, *f.* osoba; fremde, obca; zu etwas geschickte, do czego sposobna. gewisse Person, pewna osoba; häßliche, szpetna; ansehnliche, poważna, und vortreffliche, y przednia; ernsthafte, surowa; geschickte, bequeme, sposobna, wygodna; liederliche, stumme, ladaco, płocha; friedfertige, spokoyna; heldenmäßige, boharterska osoba; unbekannte, zmyślona, nieznaioma. wider eines Person viele harte Proceduren machen, przeciwko iakiey osobie wiele przykrych postępkow czynić. die Sache wird mit keinen unbekannten Personen gespielt, rzecz będzie nie z żadnemi nieznaiomemi osobami. was deiner Person anständig ist, co twoiey osobie przystoyno iest. sich nach der Person richten, do osoby się akomodować, do osoby się stosować. einer Person einen Namen geben, osobie iakiey imię nadać. einem eine Person zutheilen, agiren lassen, dać komu iaką osobę, dać osobę do udawania. eines Bittenden Person vertreten, auf sich nehmen, proszącego osobę wziąć na siebie. eines Klägers Person fahren lassen, oskarzyciela osobę złożyć; ablegen, składać. die Stelle einer sehr ansehnlichen Person vertreten, mieysce iakiey poważney osoby zastępować. eines Person vorstellen, spielen, czyią osobę udawać, czyią osobę grać. du hast nicht Herz genung, diese Person zu agiren, ty nie dosyć masz serca do grania tey osoby; eines Rentmeisters Person fahren lassen, und eines andern annehmen, skarbnika osobę złożyć, a inszą osobą wziąć na siebie.

Personalien, *pl.* osobistości, co do osoby należy, co się osoby tycze.

Perspectiv, *n.* perspektywa, perezroczka.

Perspectivkunst, *f.* sztuka, ucząca, patrzenia, nauka o wzroku.

Perspectivmacher, *m.* sztukmistrz od perspektyw, perspektywy robiący.

Perstringiren, strofować, przymowić komu ostremi słowami.

Persuadiren, perswadować, radzić, namawiać; einem etwas, co komu.

Persuasion, *f.* radzenie, namawianie, perswazyia; etwas auf eines Persuasion thun, co na czyią perswazyią czynić.

Pertinentien, *pl.* należytości do iakiey rzeczy.

Pertinenzstück, *n.* sztuka do czego należąca.

Perturbiren, turbować, naprzykrzać się przeszkadzać.

Peruque, s. Perruque.

Pesaro, Stadt in Italien, Pesaro, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, *adj.* Pesarski. einer daher, z Pezaru rodem męszczyzna, Pezarczyk; eine daher, białogłowa, Pezarka.

Pest, *f.* powietrze, mor, morowe powietrze; ansteckende Krankheit, zaraźliwa choroba; *po tym*, allerhand anderes Uebel, każde złe; tödtliche, abscheuliche, gemeine, śmiertelne, obrzydłe, pospolite; grausame, schädliche, elende, verderbliche, srogie, szkodliwe, biedne, ruynuiące. zugenommene, ungeheure, ktore gorę wzięło, srogie, straszliwe. der die Pest hat, *adj.* zapowietrzony; entstehet von der Hitze, bywa z gorącości powietrze; anwenden von einem, odwrocić od kogo; hat das Lager der Türken befallen, opanowało oboz Turecki. viele sind an der Pest gestorben, wielu na powietrze pomarło; hat eine und die andere Ziege befallen, iednę y drugą kozę zaraziło. an der Pest sterben, powietrzem umrzeć; schwere, plötzliche, ciężkie, nagłe; hat da

da aufgehört, na tamtym mieyscu ustało. der Ort ist wegen der Pest ganz wüste, od powietrza mieysce iest wcale puste. so lange sie gewähret, hat sie mich nicht betroffen, iak długo trwało, nigdy mię nie dotchnęło. ‑ ‑ ist gewesen, powietrze było. die Jugend ist von der Pest aufgerieben worden, młodź powietrzem wyginęła; hat Stadt und Land befallen, ogarnęło miasto y kray; eine schwere ausstehen, ciężkie powietrze wytrzymać; hat alle Menschen aufgerieben, wszystkich ludzi wytarło; hat die Stadt öde gemacht, miasto pustką uczyniło; reißt noch heftiger bey ihnen ein, wdziera się ieszcze mocniey do nich. ein Jahr, worinnen die Pest ist, rok morowy rok zapowietrzony; *powtore*, Pest, eine Stadt in Ungarn, Pest, miasto w Węgrach.

Pestbeule, *f.* karbunkuł, bolak.

Pestilentialisch, morowy, powietrzowy, zarażony; Jahr, rok; Ort, mieysce zapowietrzone; Ding, rzecz zapowietrzona, morowa, zarażona.

Pestialisch, *adv.* morownie, zapowietrzono, zaraźliwie.

Pestilenz, *f.* mor, zaraza, chorobsko, powietrze.

Pestilenzbeule, *f.* krosny morowe, bolaki powietrzowe, zaraźliwe.

Pestilenzisch, morowy, zapowietrzaiący, zarażaiący.

Pestzeit, *f.* piwietrzowy czas, morowy czas, morowy rok.

Petarde, *f.* Art eines Feuerwerks, Petarda, gatunek feierwerku.

Peter, ein Mannsnamen, Piotr, imie męskie.

Petersburg, Stadt in Ingermannland, Petersburg, miasto w Ingryi w Moskwie; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Petersburski; *subst.* Petersburczyk, Petersburka.

Petersilge, *f.* pietruszka ziele, pietruszka nasienie; Wein davon, wino pietruszczane.

Peterwardein, Stadt in Ungarn, Peterwaradin, miasto w Węgrzech.

Petschaft, *n.* pieczęć, pieczątka, sygnet; das Siegel damit aufdrücken, pieczątkę, pieczęć wybić.

Petschaftzeichen, *n.* znak pieczęciowy, pieczątka; des Ringes, ist ein vierspänniger wagen, znak na sygnecie iest poiazd czterema końmi.

Petschier, s. Petschaft.

Pezenas, Stadt in Frankreich, Pezenas, miasto we Francyi.

Pfad, *m.* ścieszka, chodnik. s. Fußsteig.

Pfählein, *n.* kołek, kołeczek; einschlagen und etwas darauf legen, wbić y co na niego włożyć, na niem zawiesić.

Pfählen, tyczyć; den Wein, wino, do tyk latorośle winne przywiązować.

Pfählung, *f.* tyczenie, palowanie. Einschlagung der Pfähle, wbiianie palow, palowanie.

Pfälzer, *m.* Pfalcer, człowiek z Pfalcu rodem.

Pfälzisch, Pfalcki.

Pfänden, fant komu wziąć, fantować kogo. einen zum Pfande nehmen, w zastaw, za fant wziąć kogo.

Pfänder, *m.* zastawca, fantownik, co zastawia, fantuie.

Pfänderinn, *f.* zastawczyna, fantowniczka, zastawiaiąca, fantuiąca.

Pfändung, *f.* zastawianie, fantowanie, fantu branie, zabieranie.

Pfaff, *m.* ofiarnik, ofiernik, pop, klecha, dyrdus.

Pfaffenknecht, *m.* popi słoga.

Pfahl, *m.* als Zaun- oder Weinpfahl, koł, tycz, iako to, koł w płocie, tycz w winie; kleiner, runder, krummer, mały, okrągły, krzywy; gebrannter, opalony; erlener, olszowy; daran sich ein Weinstock hält, na ktorym się winne drzewko trzyma. der fest genung wider den Nordwind ist, ktory iest dosyć mocny przeciwko pułnocnemu wiatrowi; dünner, cienki; fester, tęgi. einen an den Pfahl binden, kogo do pala przywiązać. einen Ort voller erlenen Pfähle schlagen, w mieysce iakie pełno kołow ponabiiać; einer Brücke, koł pod most; dergleichen mit Maschinen einschlagen, koły szlagą wbiiać; starke unterlegen, koły mocne podkładać, spodem dawać; als eine Palisade, sztachet; unter dem Wasser einschlagen, kończyste koły, pale na przodku podawać; sich damit verwahren, palisadomi się bronić; etwas dünner, pal nieco cienki; sehr spitzige wo einschlagen, bardzo kończyste pale gdzie wbić; mit dem Remmel, babą. mit Pfählen steiffen, palami zmocnić; die Weinstöcke, winne latorośli. mit Pfählen abstecken, palami obsadzić. zum Pfählen dienlich, wo man Pfähle findet, zdatny do wyrabiania palow, gdzie się drzewo na pale

pale znayduie; dergleichen Wald, palowy las.

Pfahlspießung, *f.* na pal wbiianie, na pal wbicie, człowieka.

Pfahlsteckung, *f.* palow stawianie, palow dawanie.

Pfalz, *f.* Landschaft in Deutschland, Falc, Kraina w Niemczech; *połac.* Palatinatus; Obere, Wyśni-Falc; Untere, Niżni-Falc. 2) Schloß in der Pfalz, zamek w Falcu, zamek, albo Pałac Falcoski. 3) Rathhaus in Straßburg, Ratusz Strasżburski tak się nazywa, Falc.

Pfalzgraf, *m.* Falcgraf; *połac.* Comes Palatinus, Falcgrabia.

Pfalzgrafschaft, *f.* Falcgrafostwo, Falcgrabstwo.

Pfand, *n.* fand, das der verpfändeten Sache am Werthe gleich ist, rzecz ktora zastawney rzeczy ceną rowna iest. einen als ein Pfand behalten, kogo iako fant, iako zastaw zatrzymać. etwas zum Pfande geben, co na fant na zastaw dac, dawać. einen durch viele und große Pfänder gebunden halten, kogo wielu y wielkimi fantami związanego trzymać. einem für eine Sache nicht viel Pfänder zustellen, nie bardzo się z kiem o iaką rzecz zakładać. meynen, daß ihm etwas zum Pfande dienen werde, rozumieć że komu kto w iakiey rzeczy fantem, albo zastawem będzie. etwas zum Pfande einer Sache wegen von einem haben, mieć w iakiey rzeczy fant, zakład, zastaw od kogo. einem den Rock zum Pfande nehmen, wziąć komu suknią za fant; das nur ein Zeichen der Sache, oder Angeld darauf ist, co tylko znakiem rzeczy, albo zadane na iaką rzecz iest, mowi się zadatek. etwas zum Pfande für etwas mit sich nehmen, na zastaw na zadatek co z sobą wziąć. für etwas Pfand bekommen, dostać zadatku na co. einem etwas zum Pfande geben, dać komu co na zadatek. zum Pfande versetzen, na zastaw co dać, zastawić. eine Perle zum Pfande versetzen, um Reiseunkosten zu haben, perłę dać na zastaw, aby mieć pieniądze na drogę. er hat die Bücher vor den Wein zum Pfande versetzt, on książki na wino zastawił. zum Pfande nehmen, wziąć na zastaw, brać w zastaw; alle die Tapfersten, wszystkich naywalecznieyszych. das Pfand wieder einlösen, zastaw, fant znowu wykupić. zu den Pfändern gehörig, fantowny, fantowy, zastawny, zastawowy, einer, der auf Pfand leyhet, ten co na fant pożycza, na zastaw daie, zastawnik; von dergleichen gedränget werden, od zastawnika być przyskanym. 2) ein fressiges Pfand daheim haben, mieć obżarty fant, żarłoka w domu.

Pfandgeber, *m.* fantodawca, zastawca, fantodatnik, fantostawca.

Pfandhaber, *m.* zastawnik, fantomiey, fantobiorca.

Pfandhalter, *m.* zastawnik fantobiorca, der Geld auf Pfand leyhet, ktory pieniędzy na zastaw, na fant daie.

Pfandnehmer, *m.* zastawbiorca, fantowzięć, nazastawdawca, nafantdawca.

Pfandnehmerinn, *f.* zastawbiorka, fantoiętka, na zastaw, na fant dawczyna.

Pfandnehmung, *f.* fantu branie, zastawu branie, zastawu wzięcie.

Pfandrecht, *n.* zastawowe prawo, prawo o zastawach, zastawne prawo.

Pfandschilling, *m.* zadatek, zadatkowe pieniądze; *dim.* zadateczek.

Pfandsmann, *m.* zastaw, zakład, człowiek na zastaw, na zakład dany.

Pfandsweise, *f.* zastawem, w zastaw, zastawnym sposobem.

Pfanne, *f.* kociołek, rądel, patelka; kupferne, miedziany rądel.

Pfannkuchen, *m.* placek pieczony na żelazach.

Pfarr, *m.* fararz, pleban; bey den Evanlischen, u Ewangelikow; auf dem Lande, wieyski; in der Stadt, mieyski fararz, mieyski pleban; bey den Reformirten, u Reformatow minister; bey den Catholischen, u Katolikow pleban, pasterz; bey allen dreyen, ksiądz, kapłan, duchowny.

Pfarramt, *n.* plebański urząd, pasterski urząd.

Pfarre, *f.* fara, so viel in eine Kirche gehören, wszyscy ile ich do iednego kościoła należy; *inaczey*, parafia. zur Pfarre gehörig, do fary należący; *adj.* farny; aber von parafia, *adj.* parafialny; Pfarrwohnung, dwor plebanski, plebania.

Pfarrfrau, *f.* plebańska żona, fararka, parafianka, fararczyna, parafiarczyna.

Pfarrgenoß, *m.* parafianin, do iedney parafii, fary należący.

Pfarrgüter, *plur.* farne dobra, parafialne dobra, farny maiątek.

Pfarrhaus, *n.* dom farny, parafiarski, plebania.

Pfarrkinder, *pl.* parafianie, *słowo w słowo z Niem.* farne dzieci.

Pfau, *m.* paw, ein Vogel, ptak pewny. von einem Pfaue, z pawia; *adj.* pawi pawia pawie.

Pfauey, *m.* pawie iaio. Pfaufeder, pawie pioro.

Pfauhenne, *f.* pawica, sam. Pfauschwanz, pawi ogon.

Pfauwedel, *m.* pawi ogon, *zwłaszcza*, roztoczony.

Pfeben, *pl.* melon. s. Melonen.

Pfeffer, *m.* pieprz. von Pfeffer, z pieprzu, od pieprzu; *adj.* pieprzowy, mit Pfeffer gewürzt, pieprzem przykorzeniony. oder gemacht, zaprawny.

Pfefferbrand, *m.* zaraza na pieprz; Schaden an dem Pfeffer-Gewächs.

Pfefferkorn, *n.* ziarko pieprzu, pieprzowe ziarno.

Pfefferkraut, *n.* pieprzyca ziele. Pfefferkuchen, piernik.

Pfefferküchler, *m.* piernikarz, piekarz od piernikow.

Pfeffermühle, *f.* młynek do tarcia pieprzu, pieprzowy młynek.

Pfeffern, pieprzyć, przypieprzyć, popieprzyć, opieprzyć, pieprzem zaprawić.

Pfeffernüßgen, *pl.* pierniczki pieprzowe, ciasteczka pieprzykowate.

Pfeife, *f.* piszczałka, surma, flecik, fuiara; von Helfenbeine, z kości słoniowey; wie sie die Hirten haben, pasterska fuiara; angenehme, przyiemna. mit der Pfeife pfeifen, na piszczałce, na fuiarze, na surmie wygrawać. mit einer kurzen Pfeife einen groben Ton geben, na krociutki, piszczałce wydawać gruby ton, einem mit der Pfeife den Ton angeben, komu ton, na piszczałce podawać. Rohr, das zu Pfeifen sehr gut ist, trzcina, ktora na piszczałki, na fuiarki iest bardzo dobra. ein Pfeifer kann ohne Pfeife nicht pfeifen, surmogracz bez surmy grać nie może. die Pfeife giebt keinen Klang, ob schon darein geblasen wird, surma piszczałka niechce grać choć w nię dmą. Klang der Pfeife, głos piszczałek, granie na piszczałkach. bey der Pfeife gute Verse machen, przy fuiarce piękne piosnki wyśpiewywać. aus dem Olivenbaume wachsen so zierlich klingende Pfeifen, z oliwego drzewa rosną tak nieźle graiące piszczałki. die Pfeife an das Maul setzen, do ust piszczałkę przyłożyć. geschickt mit der Pfeife pfeifen, ktory umie dobrze na piszczałco, albo na fuiarze grać. zu den Pfeifen dienlich, do piszczałki dobry. nach eines Pfeife tanzen, tańcować tak iak zagraią, *to iest*, czynić iak każą.

Pfeifen, grać na piszczałce, na surmie, na fuiarze.

Pfeifen, das, *n.* granie na piszczałce, wygrywanie na fuiarze.

Pfeifenmacher, *m.* piszczalnik, surmodziey, fuiarodziey, co piszczałki robi.

Pfeifer, *m.* na piszczałce gracz, na surmie grawacz, fuiarzysta, faifer; so bald er anfängt zu pfeifen, iak tylko zaczyna na piszczałce grać; höret plötzlich auf, tak zaraz, przestaie; fängt an, ein artig und angenehmes Stückchen zu blasen, zaczyna trefną y przyiemną sztuczkę grać; fängt itzt an, iuż iuż poczyna; soll euch indessen ein Lustiges machen, tym czasem wam na piszczałce pięknie zagra.

Pfeiferinn, *f.* na piszczałce graczka.

Pfeiferkunst, *f.* sztuka na piszczałce grania.

Pfeil, *m.* strzała, damit man schießt, ktorą strzelaią; einen mit dem Pfeile erschießen, kogo strzałą zastrzelić; einen damit durch das Herz schießen, kogo strzałą przez serce przeszyć, przestrzelić; mit einem geschossen werden, der mitten im Schienbeine das Eisen stecken läßt, strzałą być postrzelonym, ktora w golenie okow swoy żelazny zostawia. eine große Menge Pfeile auf die Schiffe schießen, wielką moc strzał na okręty puszczać. wider die Pfeilschüsse sicher seyn, przeciwko strzelaniu strzałami bezpiecznym być. Pfeile zwey Cubitos lang schießen, strzelać strzałami na dwa łokcie, długiemi; die accurat zu schießen wissen, daß sie ohne allen Schaden zwischen den Fingern durchgehen, tak trafnie umieć strzelać, albo puszczać strzały, że wszystkie, bez szkody, pomiędzy palce przechodzą. der Pfeil steckt in der Schulter, strzała tkśi w łoparce. der Pfeil ist durch den Panzer gegangen, strzała przez pancerz przeszyła. den Pfeil los oder abschießen, strzałę wystrzelić, strzałę wypuścić. mit Pfeilen auf einen schießen, strzałą do kogo strzelać. es stecken in dessen Schilde 120 Pfeile, w iego tarczy tkśi sto dwadzieścia strzał. der Pfeil hat Widerhacken, strzała z piorami; ist tief eingedrungen, głęboko wpadła. kleiner

ner Pfeil; mała strzała. durchdringend wie ein Pfeil, przenikaiący iak strzała; dergleichen Kuß, całowanie przeymuiące iak strzała. zu Pfeilen dienlich, na strzały dobry.

Pfeilband, n. pocisk do strzały przypięty.

Pfeilcomet, m. kometa na kształt strzały.

Pfeiler, m. izbica; eckichter Unterhalt etwas zu halten, rogata podsada, z węgłami podsada, podstawa do utrzymywania czego izbica; steinerner, kamienna; tragen die ganze Last, dźwigaią cały ciężar; der an einer Mauer gerade in die Höhe geht, ktora po murze prosto w górę idzie; der schief an einer Mauer in die Höhe geht, ktora ukosem, z krzywa, idzie w górę po murze ein Strebe-Pfeiler, ukośna podstawa, podpora, na ukos.

Pfeilfutter, n. saydak, w ktorym strzały noszą.

Pfeilkraut, n. strzała ziele.

Pfeilsack, m. saydak do chówania y noszenia strzał.

Pfenning, m. pieniądz, dzięgi, Münze insgemein, *pospolicie mowią*; neuer, nowy; bleyerner, ołowiany; guter, dobry; falscher, fałszywy; güldener, złoty. 2) der zwölfte Theil eines Groschens, dwunasta część grosza srzebrnego.

Pfenningmeister, m. skarbnik, przy ktorym pieniądze publiczne.

Pfenningmeister-Amt, n. skarbnik ostwo, urząd skarbnika.

Pfenningmeisterisch, skarbnikowski, do skarbnika należacy.

Pferchen, brzuch dołem wyprzątać.

Pferd, n. koń, łosiak; munteres, rzeski; tapferes, mocny; wildes, unbändiges, dziki, nieuieżdżony, nieogłaskany; ehernes, miedziany; altes, stary; sonderbares, weißes, osobliwy, biały; noch nicht zugerittenes, ieszcze nieuieżdżany; edles, theures, kostbares, dzielny, drogi, kosztowny; verdorrtes, hunde dürres, wyschły, zchudzony; untaugliches, na nic się nie zda; gezaumtes, angespanntes, okiełznany, zaprzęgany; unaebändigtes, nieobłaskawiony; mittelmäßiger Größe, śrzedniey wielkości, miernyn; großes, rosły; ungeheueres, srogi, duży; sehr kleines, maleńki; von sonderbarer Größe, osobliwszey wielkości; gut, geschickt zum Kriege, dobry, sprawny na woynę; zum Laufen, do biegu dobry; furchtsames, lękliwy; mageres, wychudły; schlechtes, prostą szkapa; frommes, łaskawy, nie pierzchliwy; unbändiges, pierzchliwy; mangelhaftes, wady maiący do siebie; nichts nutzes, na nic, do niczego; schönes, piękny; starkleibiges, ruby płaski, rubo płaski; mit keinem gar zu großen Kopfe, z nie nazbyt wielką głową; mit schwarzen Augen, z czarnemi oczami; das keine kleine Nasenlöcher hat, ktory ma nozdrze małe; mit breiter Brust, szerokich piersi; mit einem mäßigen Bauche, pomiernego brzucha; mit starkem und krausem Schwanze, z wielkim y kręconym ogonem; mit geraden und gleichen Beinen, rownych y prostych nog; mit hartem Hufe, twardego rogu, twardego kopyta; unerschrockenes, nielękliwy; das sich leichter tractiren läßt, powolny, ktory się podaie do ręki; das die Arbeit wohl ausstehen kann, ktory na praca wytrzymały iest; das nur in der Haut hanget, tylko skora a kości koń. einem zu Pferde begegnen, komu drogę na koniu zaiechać. auf dem Pferde sitzen, na koniu siedzieć. zu Pferde fechten, na koniu się bić, potysiać. was zu Pferde passiren, przebiec przez co na koniech, przebyć konno. auf einem Pferde reiten, na koniu ieździć. zu Pferde dienen, z koniem służyć, na *iednego* koniu służyć. auf das Pferd steigen, na konia wsieść, na konia wsiadać; vom Pferde steigen, z konia zsieść, zsiadać. einen auf das Pferd setzen, na konia kogo wsadzać, wsadzić. ein Pferd tapfer tummeln, na koniu się walecznie obracać. immer frische Pferde nehmen, zawsze świeże konie brać. sich auf eines andern Pferd setzen, przesieść się na inszego konia. das Pferd anspornen, dem Pferde den Sporn geben, zpiąć konia ostrogami, ostrogi koniowi dodać, ostragami ruszyć konia, ostrogami koniowi doiąć; sehen, was es tanzet, widzieć, obaczyć na co się zda; lieber eines reiten, das man gewohnt ist, als ein neues und rasches, wolеć na tym koniu ieździć do ktoregośmy przywykli, iałç na nowym y niesiadanym od nas. mit dem Pferde auf einen los rennen, na koniu obces lecieć na kogo. die Pferde können nicht mehr fort, konie ustały, nie mogą iść daley. die Pferde nicht absatteln lassen, nie kazać koni rozkulbaczać. von den Pferden zertreten

 werden,

werden, końmi być roztretowanym. die Pferde müde werden, zbiegać konia, zgrzać konia. er reitet auf einem ſtarken Pferde, on iedzie na mocnym koniu. die Pferde haben den Huf abgelaufen, koniowi u kopyta rog poobłazował. ſich ein Pferd bringen laſſen, kazać ſobie konia dać; iſt für Müdigkeit umgefallen, od słabości padł koń, od pracy rozparł ſię; geht den Trapp, kłuſem idzie. Pferde auf der Streu halten, konie paść, karmić; in vollem Laufe aufhalten, w całym biegu konia wſtrzymać. die Pferde verſchnauffen, zu ſich kommen laſſen, koniom wytchnąć, wypocząć, dać koniom przyść do ſiebie; ſtark anſtechen, antreiben, mocno konie pędzić; wenden, obracać. die Pferde ziehen den Wagen, konie ciagną woz. ein bändiges Pferd reiten, na powolnym koniu iechać. mit dem Pferde mitten in die Feinde rennen, pchnąć ſię na koniu w poſzrod nieprzyiacioł; geringes, mały ſzkapior; das gebraucht wird, etwas darauf zu tragen, używany do dzwigania ciężaru; geſchnittenes, Wallach, żnięty koń, wałach; kleines, Zwerchpferd, ſzkapinka, koniczek maleńki. junges Pferd, młody konik, źrobek. von Pferden, koński, końska, końskie.

Pferdearzt, *m.* konował, co konie leczy y zdrowi.

Pferdebereiter, *m.* Ujeżnik, ten co konie uieżdża, uczy chodzić.

Pferdedecke, *f.* dek na konia, albo dera, przykrycie na konia.

Pferdedieb, *m.* złodziey, co konie kradnie, koniokrad.

Pferdeeſel, *m.* muł, z rodzaiu końskiego y oślego mieſzaniec.

Pferdefleiſch, *n.* końskie mięſo.

Pferdefutter, *n.* paſza dla koni, iako ſiano, obrok, owies, ſieczka.

Pferdegeſchrey, *n.* rzenie koni.

Pferdegift, *n.* iad z konia ciękący.

Pferdehaar, *n.* włoſie końskie.

Pferdehändler, *m.* kupiec, ten co końmi kupczy, handluie.

Pferdehirte, *m.* koniarz, konipas, co konie paſa.

Pferdeknecht, *m.* maſztalerz, człowiek służący do koni.

Pferdemiſt, *m.* gnoy koński, nawoz końſki, z pod koni.

Pferdeſchmuck, *m.* rząd na konia, ſtroy na konia; der ſtark mit Silber beſchlagen iſt, rząd na ktorym moc ſrebra

ieſt; damit geziertes Pferd, koń w rząd przybrany, uſtroiony.

Pferdeſchwanz, *m.* koński ogon.

Pferdeſtall, *m.* ſtaynia na konie.

Pferſich, *f.* brzoskwinia. ſ. Pfirſche.

Pfetzen, ſzarpać; mit glüenden Zangen, ogniſtemi kliſzczami.

Pfiff, *m.* ſmukanie, gębą. auf einen nicht einen pfiff geben, za nic kogo mieć.

Pfifferling, *m.* rydz, Art eines Pelzes, rodzay grzybow; ; nicht für etwas geben, ani rydza za co dać; *iakoby*, to nic nie warto.

Pfingſtblume, *f.* piwonia kwiat.

Pfingſtfeſt, *n.* zielone świątki, święta zielono świąteczne; święta Swiętego Ducha.

Pfingſtroſe, *f.* piwonia kwiat.

Pfipen, piſzczeć, piskotać, drzeć ſię; wie die Mäuſe, iak myſzy piſzczą; wie ein junges Hüngen, iak kurczątko piſzczy; wie die jungen Vögel, iak młode ptaſzęta, piſzczą, piskoczą, drą ſię.

Pfirſche, *f.* eine Frucht, brzoskwinia, owoc pewny wiadomy.

Pfirſichbaum, *m.* brzoskwinia drzewo, brzoskwiniowe drzewo.

Pfirt, Ort im Suntgau, Firt, mieyſce w Suntgawskim.

Pflanzbeet, *n.* grzęda ſzczepowa, ſzczepowka, w ktorey ſzczepy.

Pflanze, *f.* ſzczep, latorośl; unbeſchädigte, nienaruſzona, nietchnięta, zdrowa, ſzczep nienaruſzony, nietchnięty; zeitige, heurige, wczesny, regoroczni, latośi; verwelkte, uſchła latorośl; eingewurzelte, ſzczep ktory ſię przyiął; ſtarke, mocny; zarte, słabiuchny; jährige, roczny; zweyjährige, dwochroczny, dwochletni; die langſam eingewurzelt, powoli ſię wkorzenia, przyimuie, powoli korzoneck puſzcza; in ein ander Beet verſetzen, na drugą grzędę przeſadzić. die Pflanzen fleißig ausnehmen, uważnie, bacznie ſzczep wyiać; der die natürliche Nahrung entgeht, ktorego karmia rodowita nie dochodzi; wird von den Würmern beſchädiget, angegriffen, od robakow bywa toczony, płuty. Pflanze, von der Stammwurzel abgeriſſen, ſzczep, latorośl, z korzenia oderwać; die ganz kleine Zweige hat, ktory wcale małe gałąski ma; der alle Zweige benommen ſind, ktoremu wſzyſtkie gałązeczki odięto; wächſt von ſich ſelber, rośnie ſam przez ſię, dobro-

dobrowolnie; schießt geschwind in einen Stengel, w drzewko prędko wyrasta, w pieniek prędko wybiega; bekleibet nicht, wenn sie oft versetzt wird, nie zrasta się, kiedy często bywa przesadzany. Pflanze einsetzen, szczep, latorośl wsadzić.

Pflanzen, szczepić, sadzić, wsadzić; Weinstöcke, winne latorośli. viel Bäume mit eigner Hand pflanzen, wiele drzew, własną ręką sadzić.

Pflanzen, das, n. szczepienie, sadzenie, wsadzanie. darzu gehörig oder dienlich, do szczepienia należący, albo zdatny; szczepowy latorośli. dergleichen Bäumchen ausgraben, wykopywać szczepowe drzewka, drzewka do sadzenia, do wsadzania.

Pflanzer, m. szczepownik, sadownik.

Pflanzgarten, m. sad, szczepownia, sadownia, szkoła szczepowa; anlegen, szczepownią, sadownią założyć.

Pflanzsaame, m. nasienie szczepowe, drzewne nasienie do sadzenia.

Pflanzschule, f. szkoła szczepowa, szczeparnia, sadowina.

Pflanzung, f. szczepienie, sadzenie, sadowienie, wsadzenie.

Pflaster, n. das man auf einen Schaden legt, plaster, ktory na jakie chore mieysce przykładaią; erweichendes, mięknący, zmiękczaiący; auflegen, przykładać, przyłożyć; aufliegen haben, przyłożony plaster mieć; und zusammengerolltes Stück davon, y w trąbkę zwiniony kawał od niego. auf den Gassen oder Strassen, na ulicach, na drogach, bruk, brukowizna; der Wege, po drogach; eines Bades, posadzka; eines Zimmers von allerhand Marmor, w pokoiu pesadzka z rozmaitego marmoru.

Pflasterer, m. brukarz, bruksadnik, bruksadca; der Straßen, ulic.

Pflasterkelle, f. kielnia do sadzenia bruków.

Pflastermulde, f. wapno rozprawione do brukowania zdatne.

Pflastern, brukować, posadzki dawać, wysadzać, wykładać, pokładać; einen Weg, drogę brakować; eine Gasse, ulicę kamieńmi wykładać, wysadzać; einen Ort mit Kieselsteinen, mieysce iakie, krzemieniem pokładać; einen Stall pflastern, w stayni posadzkę kamieńmi wyłożyć.

Pflastern, das, n. brukowanie, słanie, wysadzanie, wykładanie, pokładanie.

Pflastertreter, m. łazęga, włoczega, ustawiczny y gęsty po ulicach.

Pflaume, f. eine Frucht, śliwa, śliwka, owoc; reife, dożrzała, dostała; wilde, dzika, leśna śliwa, płonka; nur gepflückte, dopiero zerwana. Pflaumen an der Sonnen trocknen, śliwy na słońcu suszyć; auf Horden legen, na lasy śliwy sypać.

Pflaumenbaum, m. śliwa drzewo, śliwowe drzewo.

Pflaumengarten, m. śliwowy sad, śliwowy ogrod.

Pflaumfeder, f. puch, mieciuteńkie pierze. leichter als eine Pflaumfeder, letszy iak puch. von Pflaumfedern, z puchu, adj. puchowy. Küssen von Pflaumfedern, poduszki z puchu, poduszki puchowe. kleine Pflaumfeder, puszek, maleńkie pioreczka puchowe.

Pflegamt, n. kuratelny urząd, Amt eines Curators, urząd *kuratore*.

Pflegbefohlner, m. sierota, pod dozorem kuratora, opiekuna, zostaiący.

Pflege, f. Wartung, powiat, zawiadywanie czym, s. Pflegung.

Pflegen, mieć zwyczay; gewohnt seyn, być zwykłym, być przyzwyczaionym; zu lügen, do kłamania. er pflegt zu tadeln, on był zwykł ganić. wie da pflegt geschrieben zu werden, iak zwykło bywać pisanie; böse zu werden, mięć zwyczay gniewać się; zu erweisen, mieć zwyczay świadczyć; Zeichen der Genesung zu seyn, znakiem być przychodzenia do zdrowia; zu nennen, mianować. den zehenden Monat zu gebähren pflegen, mieć zwyczay, zwykłym być dziesiątego miesiąca rodzić. was so zu geschehen pflegt, co się tak zwykło dziać. wie insgemein die Schmeicheley pflegt, iak pospolicie podchlebstwo zwykło. den Vater zu betrügen pflegen, zwykłym być oyca oszukiwać. also pflegen, tak mieć zwyczay. warten, besorgen, doglądać, starać się zawiadywać; einen fleißig, kiem pilnie zawiadywać, mieć kogo w pilnym staraniu. seinen Leib pflegen, dbać o swoy brzuch; seiner Gesundheit, *mieć staranie* o swoie zdrowie; der Liebe, zalotami się bawić. er pfleget der Liebe, on się zaleca, on się kochaniem bawi.

Pfleger, m. karmiciel, żywiciel, karmca, opatrzyciel.

Pflegerinn, f. karmicielka, żywicielka, karmczyna, opatrzycielka.

Pflegesohn, m. chowanek, karmionek.

Pflegetochter, *f.* chowanka, karmionka.
Pflegemutter, *f.* karmicielka, żywicielka, chowanicielka.
Pflegevater, *m.* karmiciel, żywiciel, *s.* Pfleger.
Pflegschaft, *f.* kuratorstwo, urząd kuratora, kuratela.
Pflegung, *f.* chowanie, żywienie, staranie o kiem.
Pflicht, *f.* oder Schuldigkeit, powinność, obowiązek, przysługa; in acht nehmen, na powinność mieć uwagę, powinność czynić. die Grenzen der Pflichten zu weit hinaus setzen, granice powinności daley rozciągnąć. Pflicht einem erweisen, przysługę komu wyświadczyć. seiner Pflicht eine Genüge thun, twoiey powinności zadosyć czynić; verabsäumen, nicht in Acht nehmen, zaniedbac, powinności, nie dać baczenie na powinność, niedbać o powinność, byc niedbałym w obowiązku, nie pełnić powinności, uchylać się od powinności, ubliżyć powinności, obowiązku. was meine Pflicht gewesen, habe ich ihm alles geleistet, co moią powinnością było, to wszystko dla niego uczyniłem; bezeigen, oświadczyć przysługę. ich habe dir alle Pflicht geleistet, ia tobie przysługi uczyniłem. deine Pflicht ist es, twoia to iest powinność. einen in Pflicht nehmen, do przysięgi kogo przywieść, przysięgą kogo obowiązać; einen Soldaten, ihn schwören lassen, żołnierza obowiązać przysięgą kazać żołnierzowi przysięgę czynić; insonderheit als ein Soldat vergessen, hintansetzen, szczegulnie iako żołnierz przysięgi zapomnieć, z przysięgi się wyzuć.
Pflichtig, einem mit Pflicht verwandt, powinny, powinnością komu obowiązany; przysięgę obowiązany, poprzysiężony.
Pflichtmäßig, *adv* powinności, z obowiązku, według powinności. pflichtmäßig leben, według powinności żyć.
Pflichtmäßig, powinności przyzwoity, do powinności należący.
Pflitzpfeil, *s.* Pfeil.
Pflock, *m.* kołek. an dem Pflocke hängen, na kołku wisieć.
Pflocken, *pl.* wyscielanie, wypychanie, wyściołka; das Polster ist mit dergleichen ausgestopft, pierzyna, podułszka iest podobnie, wysłana.
Pflöcken, kołkiem przybić, und stöcken, do więzienia wtrącić, wrzucić, *s.* Gefangen legen.
Pflug, *m.* womit man ackert, pług, którym orzą; leichter, letki; greift in die harte Erde nicht ein, niechce iść w twardą ziemie, nie imuię się ziemi twardey; schneidet ein, kroi dobrze; zertheilet die Erde nicht recht, nie dobrze dzieli ziemię, sondern läßt große Klumpen, ale wielkie kęsy ziemi zostawia; die Erde damit durchackern, pługiem ziemię przeorywać; herum führen, pług w koło obwodzić. vom Pfluge wegholen und zum Bürgermeister machen, od pługa wziąć y Konsulem uczynić; damit die Saat unterackern, pługiem siew poorać; damit etwas erwerben, pługiem co zarobić. die Erde mit dem Pfluge zwingen, ziemię pługiem przysilać; die Klößer damit umkehren, pługiem skiby przewracać.
Pflugeisen, *n.* okow płużny, kroy.
Pflugholz, *n.* na sad u pługa.
Pflugkehre, *f.* lemiesz.
Pflugland, *n.* oranie, orywanie, robota sama orania.
Pflugrad, *n.* kołko pługowe, kołko u pługa.
Pflugreutel, *m.* kozica, styk, istyk, którym z pługa ziemię wygarnuią.
Pflugschar, *n.* socha u pługa, płużyca; gutes, dobra; unnützes, na nic nie zdatna; eisernes, żelazna.
Pflugstürze, *f.* rozsochy u pługa, do trzymania go rękami.
Pflugzüge, *f.* kroy u pługa, oradło, radło.
Pflügeland, *n.* pole do orania zdatne, oranie.
Pflügen, orać, orywać; das Land, ziemię; das Feld, pole; mit vielen Paar Ochsen, kilku parami wołow; sorgfältig und geschickt, pilnie y umieiętnie; ein Land zum erstenmale, pierwszy raz ziemię orać, *pokładać*, zum andernmale, drugi raz orać, odwracać. die Erde ist hart zu pflügen, ziemia iest twarda do orania.
Pflügen, das, *n.* oranie, orywanie, schweres, ciężkie.
Pflüger, *m.* oracz. arbeitsamer Pflüger, pracowity oracz.
Pflügung, *f.* oranie. ohne Pflügen und Säen, d. i. ohne alle Mühe, bez orania y siania, *to iest*, bez żadney pracy.

Pfört-

Pförtchen, *n.* furtka, drzwiczki; wird aufgemacht, bywa otworzona.
Pförtner, *m.* odźwierny, dźwierny, dźwiernik, wrotny.
Pförtnerinn, *f.* oddźwierna, dźwierna, wrotna.
Pforte, s. Thor.
Pforzheim, Ort in Franken, Forcheim, miasto we Frankonii.
Pfoste, *f.* spitziges Eisen zu verschiedenem Gebrauche, podwoy u drzwi, kończyste żelazo do rożnego zażywania; u rymarzow szwayca.
Pfriemengras, *n.* wiklina.
Pfropfen, szczepić, wszczepiać; etwas im Frühlinge, co na wiosnę; einen Zweig auf einen Baum, latorośl w drzewo; einen Baum, drzewo wsadzić.
Pfropfen, das, *n.* szczepienie, wszczepianie, wsadzenie.
Pfropffer, *m.* szczepownik, sadownik szczeposadca.
Pfropfreiß, *n.* szczep, szczepek, rośczka, gałązka do szczepienia.
Pfropfung, *f.* szczepienie, zaszczepianie.
Pfrymen, *f.* ianowiec, lubeznka, włoska, nietota, krzecinka, *ziele.* von Pfrymen gemacht, ianowcowy, z nietotki, z krzecinki.
Pfründe, *f.* prebenda, beneficium kościelne proste.
Pfühl, *m.* worauf man liegt, poduszka, na ktorey ligaią. kleiner Pfühl, poduszeczka.
Pfündig, funkowy. pfündiges Gewicht, funtowa waga. das Fleisch in pfündige Stücke zerschneiden, mięso na funtowe sztuki rabać.
Pfütze, *f.* kałuża, błoto. nicht aus allen Pfützen trinken, nie z każdey kałuży piać wodę, *to iest*, nie z każdem przestawać.
Pfützig, ieziorzysty, kałużysty, błotnisty, pfütziger Ort, błotniste mieysce.
Pfuhl, *m.* iezioro; schlammichter, muliste; unendlich großer, nieskończenie wielkie; in einem fortgehender, w iedno się ciągnące; darüber man nicht kommen kann, ktore przebyć niemożna.
Pfund, *n.* ein Gewicht, funt, waga pewna, bey den Alten von zwölf, bey uns aber insgemein von sechzehen Unzen, dwunaście łotow wynoszący, u nas pospolicie, szesnaście łutow wynosi. fünf Pfund Gold gestohlen, pięć funtow złota ukraść. vor den Füßen des Stadtrichters hundert Pfund Gold darwiegen, przed nogami Sędziego sto funtow złota odważyć. seiner Frau hundert Pfund Silbergeschirr vermachen, swoiey żonie sto funtow złota zapisać. eines Pfundes schwer, funt ciężki. ein Stück Fleisch, das ein Pfund schwer ist, sztuka mięsa funt ważąca, sztuka mięsa funtowa.
Pfuscher, *m.* rzemieślnik ktoremu nie wolno rzemiesła robić.
Pfuy! precz, precz! fi. fuy! nic do rzeczy; nie pięknie;
Phantasie, *f.* fantasya, imaginacyia.
Phantasiren, szalać, mieć puste myśli, imaginacyie, dziwaczne, dziwaczyć, cudaczyć.
Phantast, *m.* szalony, pustey mowy człowiek, dziwak, cudak.
Phantasterey, *f.* dziwastwa, *cudastwa, chimery*; vorbringen, chimery gadać.
Pharisäer, *m.* Faryzeusz, Farus, sektarz żydowski dawny.
Pharisäisch, Faryzayski, Faryzeyski.
Phasan, *m.* Art eines Vogels, bażant, rodzay pewny ptakow. von einem Phasane, z bażanta, bażantowy.
Phasan-Ey, *n.* bażantowe iaie.
Phasanwärter, *m.* bażantownik, bażantarnik, bażantarny.
Philadelphia, ein Namen unterschiedener Städte, Filadelfia imie rożnych miast.
Philautie, *f.* Filaucyia, własna miłość, sobkostwo.
Philipp, ein Mannsnamen, Filip, imie mężczyzny.
Philippien, Stadt in Macedonien, Filippi, miasto w Macedonii, albo w Makedonii.
Philipper, *m.* Filipianin, Filipczyk. Einwohner der Stadt Philippen, mieszkaniec miasta Filipow.
Philippeville, Stadt in Hennegau, Filipewil, miasto w Hennegawskim.
Philippinische Inseln, *plur.* wyspy Filippiyskin.
Philippsburg, Stadt im Speyerischen, Filipsburg, miasto w Spirskim.
Philosophie, *f.* Filozofia, Umieiętność rodowitych rzeczy, Rodu znaiomość, skutkow y przyczyn w rzeczach wiadomość, o boskich y ludzkich rzeczach nauka; nauka mądrości, znaiomość istoty y sił w rzeczach.
Philosophiren, filozofować, o rodowitych rzeczach myśleć, rozważać.
Philosophisch, Filozoficzny, do Filosofii należący, z Filozofii.

Philoſophiſch, *adv.* po filozoficznemu, po filozofsku, iak filoſof, z filoſofii. philoſophiſch leben, po filozofsku żyć, filoſofskie życie prowadzić.

Phlegma, *n.* flegma, ſlina, zwłaſzcza, gruba gęſta y ciągnąca ſię.

Phlegmatiſch, flegmatyczny, rozlazły, powolny, zimny.

Phönicien, eine Landſchaft, Fenicyia, kraina w Azyi.

Phönicier, *m.* Feniks, Fenicyanin, albo Peniks, Penicyanin.

Phrygien, alte Landſchaft, Frygia, dawny kray w Azyi.

Phrygier, *m.* Fryks, Frygiyczyk, z Frygii rodem.

Phrygiſch, Frygiyſki. phrygiſcher Krieg, Frygiyſka woyna.

Physik, *f.* philoſophiſche Wiſſenſchaft, Fizyka, Rodoznanie, umieiętność Filozoficzna. der Physik Profeſſor, Profeſſor Fiſyki, Uczyciel Rodoznania.

Physikaliſch, fizyczny, rodoznawny. physikaliſcher Beweis, dowod rodoznawny.

Physikaliſch, *adv.* rodoznawnie.

Physikus, *m.* Fizyk, Rodoznawca, rodowiadomca, znaiący rod rzeczy, ktory ieſt iſtota, iakość, właſność etc.

Physiognomie, *f.* ſztuka poznania wrodzony przymiot człowieka z twarzy. je mehr ich deſſen Physiognomie betrachte, je weniger gefällt ſie mir, im bardziey twarz tego człowieka uważam, tym ſię mi mniey podoba; Twarzoznanie.

Physiognomikus, *m.* ten ktory z twarzy iſtotne ſkłonności człowieka poznaie, *nazwać możeſz*, Twarzoznawca.

Pichen, ſmolić, mit Pech überziehen, ſmołą powlec, wyſmolić. Gefäße pichen, naczynia ſmołą wylewać, oblewać.

Picke, ſ. Pique.

Pickel, *f.* Art einer Hacke, kſztałt motyki kończyſtey.

Pickelfleiſch, *n.* pekenfleiſz, mięſo ſolone pakowane.

Pickelhaube, *f.* przyłbica, ſzyſzak.

Pickelhering, *m.* błazen, śmieſznik, ten ktory cie śmieſznego robi y prawi.

Pickling, *m.* śledź wędzony w dymie, śledź ſuſzony, żledź wyſzuſzony, ſuchy.

Pico, ein Berg auf der Inſel Teneriffa, Piko, gora na wyſpie Teneryffa.

Piemont, Landſchaft in Italien, Piemont, kray we Włoſzech. aus oder zu ſolcher Landſchaft gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Piemontſki, Piemontſka, Piemontſkie. einer daher, męſzczyzna z Piemontu rodem, Piemontczyk. eine daher, kobieta w Piemoncie urodzona, Piemontku. Art, Weiſe, *adv.* po Piemontſku, z Piemontſka.

Piepen, pipać, piſzczeć, iak ptaſzyna, świergotać.

Pilaſter, pilaſter; *pot.* paraſtata.

Pilger, *m.* pielgrzym, ktory z nabożeńſtwa dokąd pielgrzymuie.

Pilgrinn, *f.* pielgrzymka, z nabożeńſtwa dokąd pielgrzymuiąca.

Pilgerhaus, *n.* pielgrzymny dom, goſpoda pielgrzymſka.

Pilgrim, *m.* pielgrzym, pielgrzymuiący, ſ. Pilger.

Pilgrimſchaft, *f.* pielgrzymowanie, pielgrzymſtwo, pielgrzymka.

Pille, *f.* Art der Arzney, gatunek lekarſtwa, pigułki. eine Pille verſchlucken, *znaczy* dobrym ſercem znieść złe. einem eine gute Pille geben, *znaczy*, dogodzić komu, dać komu do wtenu. er hat ihm gute Pillen gegeben, dałżemu dał; dogodził mu, dałżemu do wtenu.

Pimpernelle, *f.* ein Kraut, pimpinella, ziele pewne.

Pimpernuß, *f.* welſche, piſztacie.

Pinſel, *m.* pędzlik, pędzel, womit man malet, ktorym maluią. etwas mit dem Pinſel gemalt, co pędzlem malowane. den Pinſel nehmen und eine Linie auf die Tafel mit Farbe ziehen, wziąć pędzel i liniią na tablicy niem pociągnąć.

Pinſeln, ſkwirczeć, ſklamrzeć. der Bettel pinſelt, żebrak ſklamrzy, piſzczy.

Pinſeln, das, *n.* ſkwirczenie, ſklamrzenie, piſzczenie.

Piombiono, Stadt in Italien, Piombino, miaſto we Włoſzech.

Pionier, *m.* kopacz obozowy, kopalnik w okopach, w obozie.

Pipen, *n.* wie die jungen Vögel, piſkotać, iak młode ptaſzki.

Piperno, Stadt in Italien, Piperno, miaſto we Włoſzech: *pot.* Privernum.

Pips, *m.* der Hühner, pypeć, w kurach; *pofr.* pepie.

Pipſen, pypeć mieć; *pofranc.* avoir la pepie.

Piquant, kolący, doymuiący, dotkliwy, co kole, dokuczaiący; Brief, dotkliwy liſt. ich will den pikanten Brief nicht

nicht lesen, ia niechcę, tak dotkliwego, tak dokuczaiącego, tak doymuiącego, tak kołącego listu, co tak kole listu czytać; z ugryzkiem für *adj.* pikante Reden, mowy z ugryskiem; z ucinskiem für *adj.* Frage, pytanie z ucinkiem. ein erz pikanter Kerl, docinaiący, dokuczaiący człowiek; doymuiący kończystemi iak sztylet słowami, sztylet nie człowiek, ze swoią mową.

Piquanterie, *f.* złość, ugryzek, przycinek, gniew nie przyiazń.

Pique, *f.* pika, dzida; mit Silber beschlagene, w srebro oprawna, srebrem okura pika. Pike kreuzweis pflanzen, piki i dzidy na krzyż postawiać. von der Pike an bis zur höchsten Charge gedienet haben, od prostego żołnierza dosługiwać się do naywyższego urzędu w woysku.

Piquet, *n.* Feldwacht, pikiet, polna straż, polny stroż, iezny żołnierz w polu strzegący.

Piquiren, verdrießen, dogryzać, docinać komu; einen, sztychać, sztychnąć kogo słowami; ugryść kogo, kolnąć kogo słowkiem iak żądłem.

Piffen, szczać, mocz puszczać, mocz wypuścić, wylać.

Pißpot, *m.* urynał, naczynie do moczu do uryny.

Pistoia, Stadt in Italien, Pistoia, miasto we Włoszech; *pol.* Pistorium.

Pistol, *n.* ein Schießgewehr, pistolet, broni ręczney do strzelania kształt.

Pistole *f.* gewisse Münze, pistol, pewna moneta, czerwony złoty duplon.

Pittschaft, *f.* Petschaft.

Pitschier, *n.* pieczątka, sygnet. seines Vaters Pitschier nicht kennen, swoiego oyca sygnetu nieznać.

Pitschierring, *m.* pierścień do pieczętowania, pierścień z pieczęcią.

Pitschierrings-Zeichen, *n.* znak na sygnecie na pierścieniu do pieczętowania.

Pitschierstecher, *m.* pieczątkacz, pieczątkokraynik, pieczątkorzeźbnik.

Pitschierstecher-Kunst, *f.* pieczątkorzeźba, sztuka rzeźby pieczątek.

Placat, *n.* uniwersał, list zapowiedney, *edykt*, list ogłaszaiący publicznie przybity.

Plage, *f.* bicz, plaga, cięga, utrapienie; dopuszczenie Boże; prześladowanie. einem aus der Plage helfen, wyrwać kogo z iakiego utrapienia; prześladowania; hält lange an, utrapienie wytrzymuie długo.

Plagegeist, *m.* iędza, złośnik, piekielna iędza, o gniewliwym y zapalczywym.

Plagen, trapić, dręczyć, gryść; einen, kogo. das Gewissen plaget ihn grausam, sumnienie gryzie go srogo, dręczy go okrutnie; schnöder Weise, sromotnym sposobem; aufs ärgste, iak naygorzey; häßlich, szpetnie, sromotnie; einen öffentlich, kogo oczywiście dręczyć, trapić.

Plagen, das, *n.* trapienie, dręczenie, gryzienie, utrapienie.

Plager, *m.* utrapieniec, ten co trapi, dręczyńca; gryzący, trapiący *subst.* dręczyciel.

Plagerinn, *f.* utrapienica, ta co trapi, trapicielka, dręczycielka.

Plaisant, uciesżny, śmieszny, żartobliwy.

Plaisir, *m.* uciecha, ukontentowanie, upodobanie, rozkosz. einem Plaisir machen, komu uciechę czynić, ukontentowaniem komu być, rozkosz czynić komu, s. Vergnügen.

Plaisirlich, miły, uciechę sprawuiący, śliczny, przyiemny.

Plan, *m.* plan, rysowany wizerunek, rysowany wzor.

Planet, *m.* Irrstern, planeta, błędna gwiazda, chodząca gwiazda. der unter einem guten Planeten gebohren ist, ktory pod dobrą gwiazdą się rodził. der unter einem guten Planeten gebohren ist, ktory się pod złą gwiazdą rodził; *znaczy* szczęśliwego, albo nieszczęśliwego człowieka.

Planetenleser, *m.* gwiazdarz z podcienia, co o gwiazdach co baie.

Planetisch, planetny, co planetami przychodzi.

Planiren, eben oder glatt machen, rownać, gładzić, rownym albo gładkim czynić; das Papier mit einem Zahne, chropowatość papieru zębem gładzić rownać. das Papier mit Leimwasser tränken, kleiowną wodą papier napawaiąc wyciągać.

Plapperer, *m.* papla, baiarz, plotka, klekot, szczebiot.

Plappermaul, *n.* gadacz, gaduła, co prawi wiele y nie smaczno, bresze.

Plappern, breszeć, pleść, paplać, baiać.

Plassendal, Festung in Flandern, Plassendal, forteca we Flandryi.

Plata, Fluß in Peru, Plata, rzeka w Peru w Ameryce.

Plata,

Plata, Stadt in America, Płata, miasto w Ameryce; *pol.* Civitas Argentea.

Platfond, *n.* Decke eines Zimmers, sufit, podsiebitka w pokoiu.

Platschern, świegotać, klekotać.

Platt, eben, rowny, rowniuteńki, wyrownany, zrownany, płaski.

Platte, *f.* flache Schüssel, pułmisek, misa płaska, bez kraiow misa. Platte auf dem Kopfe, łysina na głowie, gładysz na głowie, gładzina. Platte haben, łysym być, łysinę mieć. Platte bekommen, ołysieć, łysiny nabyć. einem eine Platte scheeren, komu plesz, łysinę wystrzec, *albo to co* zu einem Mönche machen, na mnicha na zakonnika postrzec. Platte von Eisen, blacha żelazna. eherne Platte eines Kupferstechers, miedziana blacha, u miedniosztycharza. Platte in den Säulenordnungen, plat na wierzchu słupa.

Platteisen, *n.* żelazko do prasowania chust.

Platten, gładzić, prasować, polerować, glancować; die Wäsche, bieliznę.

Plattforme, *f.* Art eines Bollwerks, platform, płaski szaniec, płaski okop.

Plattenschläger, s. Plattner.

Platterdings, koniecznie, wcale a wcale, nie odbicie; etwas leugnen, co przeczyć.

Platt Feld, *n.* rownina, błonie, rowne pola, płaszczyna, rownie, *plur.*

Plattner, *m.* blasznik, blachociąg, blachorz.

Platz, *m.* mieysce, plan; sich zum Bauen machen, plac sobie zrobić do budowania; einem lassen geben, plac komu zostawić, mieysce komu dać. an eines Platz setzen, na mieysce drugiego postawić, wsadzić. an eines Platz kommen. na czyie mieysce nastapić. Platz bekommen, mieysca dostać. Platz nehmen, mieysce wziąć; haben, mieysce mieć. von seinem Platze vertrieben werden, ze swoiego placu być zpędzonym. sich mit Obsiegen Platz machen, zwyciężeniem sobie mieysce uczynić. ich habe keinen Platz, ia nie mam żadnego mieysca; einnehmen, mieysce brać, wziąć. ich will dich gern zur Mittagsmahlzeit bitten, wenn nur ein Platz übrig ist, z chęcią cię zaproszę na obiad ieżeli ieszcze mieysce będzie. einem einen Platz geben, wo er sich bey Tische hinsetze, mieysce dać komu aby siadł do stołu; einem lassen, sich zu besinnen, sich zu setzen, sich in Ordnung zu stellen, mieysce komu zostawić aby się namiślił, aby się z reflekrował, aby do porządku przyszedł; sich zu retiriren, aby odszedł, einen Platz ausfüllen, erhöhen, mieysce zpełnić, mieysca podnieść, podwyższyć. zur Erbauung der Stadt den Platz aussehen, do wybudowania miasta plac upatrzyć, obrać. sie haben keinen Platz im Schiffe, oni nie maią mieysca na okręcie. einem Platz machen, z drogi komu ustąpić do prześcia. den Platz behalten, den Sieg davon tragen, plac otrzymać, plac wygrać, *to iest*, zwycięstwo odnieść.

Platzen, pukać, sztukać, puknąć.

Platzen, das, *n.* pukanie, puk, sztuk; der Schläge, pukanie, plag, bicia; mit den Balken, gębą.

Platzmeister, *m.* mieysc wyznaczyciel.

Platzregen, *m.* deszcz srogi, ulewa, nawalnica; größter, naywiększa; steter, ustawiczna; da es Blut regnet, gdy krwawy deszcz pada; da es Steine regnet, gdy kamienny deszcz pada; jählinger, nagły deszcz, nagła ulewa; seltener, rzadki, rzadka; später, nierychły deszcz; bevorstehender, nadchodzący; der einem über den Hals kömmt, ktory komu za kark leie. in dem größten Platzregen nach Capua kommen, w naywiększy deszcz do Kapui przyiechać. wir haben stete Platzregen gehabt, ustawiczne mieliśmy ulewy; von Milch ist gefallen, mlekiem deszcz padał. der mit größtem Sturme gefallene Platzregen, hat die Schlacht geendiget, ulewa z wichrem naywiększym powstawszy bitwę rozerwała; läßt nach, ustaie; kömmt, nadchodzi; ist vorhanden, nad karkiem, nad głową blisko; ist geschwind vorüber gegangen, prędko przeszła. der dicke Platzregen hat den König bedeckt, tak gęsta ulewa Krola okryła; daß man ihn nicht mehr hat sehen können, że go więcey nie można widzieć było. das Platzregen verursachet oder sonst mit sich bringt, co takie deszcze, ulewy, sprawuie, *adj.* deszczowy, dżdżysty; dergleichen Südwind, taki południowy wiatr dżdżysty, z południa wiatr; dergleichen Luft, dżdżyste powietrze.

Plauderer, *m.* gaduła, baia, ktoremu gęba nieustaie, u ktorego język na kołowrocie, ktory ustawicznie gębą miele, człowiek gadatliwy.

Plaudererinn, *f.* gaduła, baia, plotka, baia iak wiatrak ustawicznie gębą obraca, ustawicznie plecie.

Plauderey, *f.* gadułoſtwo, baioſtwo, gadatliwość, baśń.
Plauderhaft, gadatliwy, wielomowny; iſt das Alter von Natur, ſtarość rodem ſwoim ieſt gadatliwa; im Reden, w mowieniu. allzu plauderhafter Knecht, nazbyt gadatliwy sługa; Menſch, nazbyt gadatliwy człowiek.
Plauderhaft, *adv.* gadatliwie, po gaduło sku.
Plauderhaftigkeit, *f.* gadatliwość, gadułoſtwo, w gębie iak w młynie.
Plaudermarkt, *m.* mieyſce, ſtek wſzelkich baśni y baiek.
Plaudermaul, ſ. Plauderer ꝛc.
Plaudern, prawić, pleść co ſię iedno drugiego nie trzyma; das hunderſte ins tauſende, prawić co nie ma składu, ani ładu. ich weiß nicht was er plaudert, ia niewiem co on prawi; was einem ins Maul kömmt, prawić co komu ślina na ięzyk przynieſie. es ſtehet mir eben nicht an, du plauderſt gar zu viel, to ſię mi nie podoba, bardzo nad to wiele gadaſz. ich wollte daß ſie aufhöreten zu plaudern, ia bym chciał żeby oni przeſtali gadać, das in der That nichts iſt, co w ſamey rzeczy nic nie ieſt; von lauter Poſſen, o ſzczerych baśniach, błazeńſtwach gadać; närriſche Dinge, o głupich rzeczach gadać.
Plaudertaſche, *f.* gaduła; dziadoska torba, w *tym ſamym ſenſie*; ięzyk iak pytel.
Plauderwerk, *n.* gadanie, prawienie.
Plauſible, zwięty, ſzacowny, z pochwałą, pochwalny; *to co* wahrſcheinlich, podobny do prawdy. etwas plauſible machen, co uczynić ſzacownym, wziętym, co uczynić do prawdy podobnym.
Plaut oder Plautze, *f.* großer breiter Degen, ſzeroko wielka ſzabla.
Pleiſſe, Fluß in Meiſſen, Pliſſa, rzeka w Miśnii.
Plenipotentiarius, *m.* Plenipotent, Pełnomocny, Upełnomocowany.
Pleſſen, Stadt in Schleſien, Pleśna, miaſto w Sląsku. von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do tego mieyſca należący, *adj.* Pleśnioski, Pleśnioska, Pleśnioskie. einer daher, Pleśnaczyk. eine daher, Pleśnianka.
Pleymuth, Stadt in England, Pleymut, miaſto w Anglii.
Pleze, ſ. Degen.
Plinze, *m.* gatunek ciaſta pieczonego z gryki.

Ploch, *m.* pień, pniak, pniaczek, pniaczysko, ſ. Block.
Plötzgau, Ort im Anhaltiſchen, Plecgawa, mieyſce w Anhaltskim.
Plötzlich, nagły. plötzlich ſterben, nagłą śmiercią umrzeć. auf eine plötzliche Art ſich zutragen, nagłym ſpoſobem, z nagła trafić ſię. plötzlich und unverſehens, nagły y nieſpodziany. plötzlich und unvermeynt, y nad mniemanie; Furcht, nagła boiaźń; Abreiſe, nagły odiazd; und jähling, nagły y prędki; Ankunft der Feinde, przyście nieprzyiaciela; Krieg, woyna; Fall, trefunek; Aufruhr, Tumult, rozruch, tumult.
Plötzlich, *adv.* nagle, z nagła; ſtillſchweigen, ucichnąć; iſt die Gewalt ausgebrochen, ten gwałt ſię ſtał; ſterben, nagle umrzeć; verlohren gehn, nagle ginąć; einbrechen, wpadać, wlecieć; hat ſie die Erde hervorgebracht, nagle ich ziemia wydała; einen Rath faſſen, nagle wziąc radę; entſtehen die Kriege, nagle powſtaią woyny; haſt du dich zum Patron aufgeworfen, nagle ſtałeś ſię obrońcą. plötzlich hat ſich das Widerſpiel geäußert, nagle rzecz ſię przeciwnie odmieniła; ließ ſich die Armee ſehen, nagle ſię woysko widzieć dało.
Plürs, Ort in der Schweiz, Plirs, mieyſce na Szwaycarach.
Plündern, robować, zrabować, plundrować; eine Stadt, miaſto; der Feinde Bagage, nieprzyiacielskie bagaże; die Tempel, kościoły; die Häuſer, domy; alles, wſzyſtko; den Bürgermeiſter, Konſula zrabować; die Stadt von Haus zu Hauſe, miaſto robować od domu do domu. auf eine gottloſe Art plündern, niezbożnym ſpoſobem rabować plondrować; die Dörfer, wśi. die Soldaten nicht plündern laſſen, nie dać żołnierzom rabować.
Plündern, das, *n.* rabowanie, zrabowanie, plondrowanie, zplondrowanie.
Plünderer, *m.* rabuś, rabownik, urywcá, zabierca; der Stadt, miaſta; des Markts, rynku; puſtoſzyciel, łupieżca. łupieżnik; der Begräbniſſe, grobow; der Landſchaft, kraiu.
Plünderung, *f.* rabunek. die Stadt der Plünderung überlaſſen, miaſto na rabunek wydać; der Bundesgenoſſen, zprzymierzników; des Tempels, kościoła.
Plump, proſtak, ciołak, głupiec, głupawy, proſty; iſt er, on ieſt; nierozztropny, nierozeznany.

Plump, *adv.* nieroztropnie, nierozeznanie; nierozsądnie; muß man nicht drauf losgehen, nie trzeba nic roztropnie zaraz postępować.

Plumpe, *f.* pompa, wodurch man das Wasser in die Höhe bringt, ktorą wodę w gorę pompuią; worinnen es stehet, studnia.

Plunder, *m.* graty, co się na mało zdadzą.

Po, Fluß in Italien, Po, padus, rzeka we Włoszech. am Po herum gelegen oder gewachsen, nad Po, albo nad Padem rzeką położony, albo urodził się; dergleichen Felder, nad Padem pola; dergleichen Wolle, Padańska wełna. disseits des Po gelegen, z tey strony Padu położony. jenseits des Po gelegen, na tamtey stronie Padu położony; solches Land, takowyż kray; dasige Völker, zapadańskie narody.

Pocal, *m.* dzbanek; großer, wielki; goldener, złoty; leerer, prożny.

Pocaliren, dzbanem się bawić, kufla pilnować, kufla patrzeć.

Pochen, kołatać, pukać, sztukać, zazukać; an die Thüre, do drzewi. stark pochen, dobiiać się do drzwi, głośno kołatać, bić we drzwi. böse seyn, zły być, dąsać się, zurzyć się.

Pocken, *pl.* eine Krankheit, krosty, choroba, zwłaszcza dziecinna.

Podagra, *n.* eine Krankheit, podagra, choroba; haben, podagrę mieć, na podagrę chorobać; podagrę cierpieć; daran laboriren, na podagrę być chorym; der ganz knorrichte Füße und Hände davon hat, ktory ma od podagry, pokośniałe ręce y nogi.

Podagramisch, podagryczny, podagryczna, podagryczne, choruiący.

Podagricus, *m.* der mit dem Podagra behaftet ist, ktorego podagra opanowała; ktory podagrą zarażony, ktory na podagrę kaleka, na podagrę kaliczeie.

Podlachien, Woiwodschaft in Polen, *pol.* Podlachia; Podlasie, Woiewodstwo w Polszcze. von oder zu solcher gehörig, z tego Woiewodstwa, albo do tego Woiewodstwa należący, *adj.* Podlaski, podlaska, Podlaskie. einer daher, męszczyzna z podlasia, Podlasianin. eine daher, Polasianka. Art, Weise, *adv.* Podlasku, z Podlaska, iak na Podlasiu.

Podolien, Provinz und Woiwodschaft in Polen, Podolia; *pol.* Podolskie, Prowincyia y Woiewodstwo w Polszcze. von oder zu solcher gehörig, z tego Woiewodstwa, albo do tego Woiewodstwa należący, *adj.* Podolski, Podolska, Podolskie. einer daher, Podolanin. eine daher, Podolanka Art, Weise, *adv.* po Podolsku, z Podolska. General, oder Starost General von Podolien, Gienerał Podolski, Starosta Gieneralny Podolski.

Pöbel, *m.* pospolstwo, gmin, prosty lud, prostastwo, nieślachta; geringster, nayostatnieysze pospolstwo; zweifelhafter, wątpliwe y chwieiące się; in der Stadt, w mieście; auf dem Lande, wieyskie, na wsi; begieriger nach neuen Dingen, chciwe nowych rzeczy; der Lust zum Kriege hat, ktore ma ochotę do woyny; aufgebrachter, zhukane pospolstwo; das durch den Hochmuth der Obrigkeit in den Harnisch gejagt ist, ktore wyniosłością Urzędu do oręża pobudzone iest; unverständiger, nierozumny gmin, ślepe pospolstwo, podła kupa, podłe prostastwo. mit unter den Pöbel gehören, z pospolstwa ostatniego być. dem Pöbel gehörig, gminny, do pospolstwa należący; der es mit ihm hält, ihn flattiret, popularny.

Pöckelfleisch, *n.* pekenfleisz, mięso solone y pakowane.

St. Pölten, Ort in Frankreich, Senpelten, mieysce we Francyi.

Poenien, *f.* ein Gewächs, piwonia.

Poesie, *f.* poesyia, wierszodzieystwo, wierszotworstwo; *to co* poetice, auch darinnen was gethan haben, w poetyce co wypracować.

Poet, *m.* poeta, wierszodziey, dzieiomysl; guter, dobry; berühmter, sławny; beredter, wymowny; göttlicher, boski; harter, niezgrabny; besonderer, auserlesener, wyborny; lustiger, żartobliwy, wesoły, zabawny; nachdrücklicher und scharfsinniger, ważny y bystry; ungeschickter, nie sposobny, albo bez sztuki; nicht unnützer, nie bez pożytku; großer, wielki; böser, zły; dunkler, ciemny; sehr guter, bardzo dobry; kluger, rozeznany; weiser, mądry; angenehmer, przyiemny, słodki; schönster unsrer Zeiten, naypięknieyszy w naszych czasach; alter, stary; neuer, niedawny; niederträchtiger, podły, cienkiego ducha, błahego ducha; napuszony duchem, porwany duchem dzieiomyślności; przez ktorego wieszczy duch mowi; sehr

sehr schlimmer, bardzo zły, cząstki ducha niemaiący.

Poetinn, *f.* poetryia, wierszodzieyka; alte, stara.

Poetische, poetyczny, poetycki. poetische Götter, poetyczny, wieoszodzielni bogowie. poetisches Wort, poetyckie słowo, wierszodzierne słowo.

Poetisch, *adv.* poetycznie, po poetycku, po poetycznemu.

Poetisiren, wiersze pisać, wierszami się zabawiać.

Poitiers, Stadt in Frankreich, Poatie, Piktawa, miasto we Francyi; *połac.* Pictavium, *albo* Pictavi, *plur.* von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Piktawski, Piktawska, Piktawskie. einer daher, Piktawczyk. eine daher, Piktawianka. Art, Weise, *adv.* po Piktawsku, z Piktawska, iak w Piktawie, iak w Poatie.

Poitou, Provinz in Frankreich, Poatu, Prowincyia we Francyi, Piktawia. einer daher, Piktawianin, z Piktawii, z Poatu rodem.

Pol, *m.* Wrot, kołowrot niebieski, polus; der gegen Norden, ktory ku pułnocny, kołowrot pułnocny; *polus arcticus, słowo w słowo* kołowrot *albo* wrot niedźwiedny, niedwiedny; der gegen Süden, na południu; *polus arcticus*, kołowrot południowy, *słowo w słowo z łacin.* kołowrot przeciw niedźwiedny, przeciw niedwiedny. zum Pole gehörig, do polu, do wrotu, do kołowrotu należący, polarny, wrotowy, wrotny, kołowrotny.

Polak, *m.* Polak.

Polakinn, *f.* Polka.

Polarstern, *m.* gwiazda wrotna, gwiazda kołowratna.

Pole, *m.* Polak. einer aus Polen, z Polski kto rodem.

Polen, Königreich und Republik, Polska, Krolestwo oraz Rzeczpospolita.

Poley, *m.* ein Kraut, poley, ziele pewne.

Policey, *f.* rząd, porzątkowy, ustawy porządkowe, ustawy porządek opisuiące; wohleingerichtete, dobrze wymyślone y ułożone.

Policey-Ordnung, *f.* porządek od rządu porządkowego ustawiony.

Policey-Wesen, *n.* iestoty, *albo* rzeczy do rzeczypospolitey należace.

Poliren, polerować. etwas mit etwas, co czym; Edelgesteine, kamienie drogie polerować.

Polirer, *m.* polerownik, ten co poleruie slufuie kamienie, stal etc.

Polirt, polerowany, polerowny; gładzony, świecąco gładzony, iasno gładzony.

Polirung, *f.* polerowanie, polerowność, świetno-gładkość, iasno gładkość.

Politesse, *f.* *polityka maniera*, obyczayność, piękne ułożenie, piękne obyczaie.

Politic, *f.* kluge Verstellung, roztropne udanie, polityka; inaksze ułożenie iak myśl. eines Politik nicht genugsam bewundern können, nie moc się wydziwić, czyiey polityce, czyiemu udaniu y obrotowi; sich dergleichen bedienen, polityki używać, udania y obrotu używać. besondere Wissenschaft und Disciplin, osobliwa umieiętność y uczoność, *albo* nauka, znaiomość obywatelskich, obywatelskich rzeczy.

Politicus, *m.* obrotny człowiek, biegły człowiek, umieiący w każdey rzeczy y z każdym postąpić, umieiący ludzi zażyć.

Politisch, polityczny. politische Bücher, polityczne książki. politische Weltweise, polityczni mędrcy; *to co* obywatelski, rządowy. politische Sätze, rządowe uchwały. politische Epistel, rządowe listy. politisches Werk, rządowe dzieło, obywatelskie dzieło.

Politisch, *adv.* politicznie, po obywatelsku, według ustaw rządowych.

Polster, *n.* poduszka; mit Rosen ausgestopft, rozami wysłana. Polster fodern und sich auf den Sitzen niederlassen, poduszki kazać dać, y na kanapach posiadać; sich darauf setzen, usieść na poduszce.

Polsterchen, *n.* poduszeczka, maleńka poduszka, maluchna poduszeczka.

Polstermacher, *m.* poduszník, ten co poduszki robi, wyściela.

Polsterstuhl, *m.* krzeszło z poduszkami, krzesołko poduszkami obłożone.

Poltergeister, *pl.* duchy straszące, strachy duchowne, straszydła.

Poltern, grzmieć, gromić; *to co* böse seyn, złym być, łaiać, fukać.

Poltron, *m.* tchurz, tchurzem podszyty, tchurzowatego serca, boiaźliwy.

Polze, s. Bolze.

Pomeranze, *f.* eine Frucht, pomorańcza, owoc; *poł.* malum aureum.

Pomeranzenbaum, *m.* pomorańcza drzewo, pomorańczowe drzewo.

Pomerellen, Landschaft in Preussen, Pomerella, kraina w Prussach.

Pomesan, Stück von Preussen, Pomesan, część Pruskiego kraiu. daraus, Pomesanin. darzu gehörig, Pomesański, *adj.*

Pommer, *m.* Pomerczyk, Pomorzanin. einer daraus, z Pomeranii ktoś.

Pommerisch, Pomorański, Pomorski. pommerische Städte, Pomorskie miasta.

Pommern, Herzogthum, Pomorska, Pomorze, Księstwo Pomorskie.

Pomp, *m.* Pracht, pompa, okazałość, parada.

Pompe, *f.* pompa do ciągnienia wody.

Ponderiren, rozważać, co, zważać co, ważyć co myślą iak wagą.

Pont a Mousson, Stadt in Lothringen, Pontamousson, miasto w Lotaryngii; *poł.* Mussipontum. von oder darzu gehörig, *adj.* Pontamussoński; *subst.* Pontamussończyk. Art, Weise, *adv.* po Pontamussońsku.

Ponton, *n.* Art eines Schiffes, prum, prom, gatunek naczynia wodnego.

Popelmann, *m.* chłopek ubrany na postraszenie dzieci, ptakow.

Populos, ludny, zaludniony, rozludniony, ludu maiący wiele.

Poppe, *f.* puppa, osobka z czego uwita.

Porcellain, *n.* porcelana, farfura. Meißnisches, porcelana Misniyska, farfura Misniyska, ktora w Misnii mieście robią.

Porkirche, *f.* galeryie w kościele wysoko dane, ambona.

Port, *m.* port; z *Graecæ* limiń, liminiec, s. Hafen.

Portal, *n.* oddrzwi wielkie w budynku, w kościele.

Portalegre, Stadt in Portugall, Portalegre, miasto w Portugallii.

Port a Port, Stadt in Portugall, Portaport, miasto w Portugallii; *poł.* Portus Cale, Portus Calensis.

Porte-Chaise, *f.* lektyka, krzesło nozone.

Portenau, Festung in Friaul, Portenawa, forteca Friulska.

Portion, *f.* porcyia, część, sztuka.

Portirt, przychylny, für einen, komu. für einen partirt seyn, sprzyiać komu, sprzyiać czyiey stronie, przychylnym być czyiey stronie, przyiacielem być czyich interesow.

Portland, Landschaft in England, Portland, kraina w Anglii.

Port Louis, Porlui, miasto y forteca; *poł.* Portus Ludovici.

Porto, Stadt in Italien, Porto, miasto we Włoszech, *adj.* Portoński.

Porto Belo, Stadt in America, Portobelo, miasto we Ameryce.

Porto Farina, Stadt in Africa, Portofarina, miasto w Afryce.

Porto Fino, Stadt in Italien, Portofino, *adj.* Portofinoński, *subst.* Portofinończyk.

Porto Ferrajo, Stadt in Italien, Portoferraio, *adj.* Portoferayski, *subst.* Portoferayczyk.

Porto Gruaro, Stadt in Friaul, Portogruaro. *adj.* Portogruarczyk.

Porto Hercole, Stadt in Italien, Portoherkole, port Herkulesa, miasto w Włoszech, *adi.* Portoherkolski, *subst.* Portoherkolczyk.

Porto Longone, Festung auf der Insel Elbe, Portolongone, forteca na wyspie Elba, *adj.* Portolongoński, *subst.* Portolongończyk.

Porto Maon, Stadt auf der Insel Minorca, Portomaon, miasto na wyspie Minorka, *adj.* Portomaoński, *subst.* Portomaończyk.

Porto Ricco, Stadt in America, Portorico, miasto w Ameryce, *adj.* Portorikoński, *subst.* Portorykończyk; *poł.* Portus Dives.

Porto todos los Sanctos, Hafen in Brasilien, Porto todos los sanctos, port w Brasilii w Ameryce.

Porto Vechio, Ort in Corsica, Portovechio, mieysce na wyspie Korsyce.

Porto Venere, Ort im Genuesischen, Portovenere, mieysce w Genueńskim.

Portrait, *n.* obraz. das ist dein lebhaftes Portrait, to iest twoy żywy obraz, twoy żywy portret. garstiges Portrait von einem machen, szpetny czyi obraz zrobic, szpetnie kogo odmalować, bardzo źle o niem mowić.

Portsmuth, Stadt in England, Portsmut, miasto w Anglii.

Portugall, Königreich in Europa, Portugallia, *subst.* Portugalczyk, *adj.* Portugalski. Art, Weise, po Portugalsku, z Portugalska.

Portugaleser Münze, *f.* portugalskie, pieniądze tak zwane.

Portugiese, *m.* einer aus Portugall, kto z Portugallii, Portugalczyk.

Portugiesisch, Portugalski, Lusytański.

Posament, taśma, s. Passement.

Posamentier, *m.* passamonik, szmuklerz, s. Possementir.

Posaune, *f.* poson, posaun, instrument muzykalny; posaun.
Posaunen, grac na posaunie, na possaunie, na posonie.
Posaunenbläser, *m.* posonista, paionista, potaunista, co na pasonie gra.
Posaunenschall, *m.* głos gruby posonu, posonu; grube brzmienie posaunu.
Posen, Stadt in Polen, Poznań; *polac.* Posnania. von oder zu solcher Stadt gehörig, *adj.* Poznański, *subst.* Poznańczyk. Woiwodschaft Posen, Woiewodstwo Poznańskie. Art, Weise, *adv.* po Poznańsku, z Poznańska.
Positiv, *n.* musikalisches Instrument, pozytiw, instrument muzyczny.
Positur, *f.* położenie, staw, postawa comp. sich in die Positur einer Statue setzen lassen, w tey postawie kazać sobie statuę postawić. eine gewisse Positur machen, pewną postawę czynić. der Alte hat sich in Positur gestellt, daß er den Ehebrecher angreifen will, starzec się gotuie, aby gacha złapał. sich in Positur zum Fechten stellen, stanąć iak należy do potykania się. sich in Positur legen, wziąć postawę na siebie.
Possen, *pl.* brydnie, fraszki; sich damit vergnügen, w brydniach, w fraszkach mieć ukontentowanie. es sind lauter Possen, to są szczere fraszki. Possen herschwatzen, brydnie, frazki szczebiotać. Possen treiben, fraszkami się parać, brydniami się bawić. einen mit dessen Possen nicht anhören, kogo w iakich fraszkach y brydniach nie słuchać. die alten Weiberpossen fahren lassen, porzucić babskie baśnie, babskie fraszki. wie kömmst du auf diese Possen, iak ty możesz tych fraszek chwytać się. dem seine Possen gereuen, ktoremu żal głupstwa swoiego. es sind leere Worte und Possen, to są prożne słowa, brydnie. nichts als Possen vornehmen, nic tylko baśni y fraszek słuchać. mit kindischen Possen die Bücher anfüllen, dziecinnemi fraszkami książki napełniać. es sind lauter Possen, to są szczere głupstwa, szczere baśnie. was plauderst du mir für Possen her? co mnie ty za baśnie pleciesz? das sind Possen, to są brydnie baśnie, fraszki, błazeństwa. Possen reissen, błaznować, błazeństwa robić. zum Possen, na śmiech, na pośmiewisko. lächerliche Possen, śmieszne rzeczy, śmieszna rzecz. Possen beyseite stellen, z żartami, z fraszkami, na stronę, na bok. mit seinen Possen ein fett Maul gewinnen, swoiemi fraszkami, przez swoie błazeństwa obłowić się, mieć się dobrze z nich.
Possenhaft, figlarny, żartobliwy, lubiący y umieiący żartować.
Possenhaftig, figlarnie, żartobliwie, żartami, żartuiąc, śmiesznie, żartownie.
Possenhaftigkeit, *f.* figlarność, żartobliwość, śmieszność, żartowność.
Possenreisser, *m.* błazem, figlarz, żartownik letki; alter, stary; sich vom Halse schaffen, pozbyć się takowych żartownikow, odprawić ich od siebie; nichts achten, za nic mieć figlarnie żartobliwich ludzi. einen Possenreisser haben wollen, chcieć mieć człowieka do żartow, de śmieszkow.
Posseß, *m.* oder Besitz, possessyia, osiadłość. in Posseß setzen, w possessyią kogo wprowadzić. in Posseß nehmen, w possessyią wziąć. in Posseß stehen, sitzen, seyn, w possessyi być, possessyią trzymać, w possessyi siedzi. im Posseß bleiben, w possessyi zostawać, zostać. aus dem Posseß setzen, z possessyi kogo wysadzić, wyrzucić; wypchać, rugować; fahren lassen, przymusić do ustąpienia z possessyi, do umknięcia się z possessyi. Posseß wieder bekommen, possessyią odebrać nazad, wrocić się do possessyi; einen wieder darein setzen, przywrocić kogo do possessyi. zum Posseß gelangen, do possessyi przyyść, dostać się.
Possessionirt, possessyonat, possessyią maiący.
Possirlich, żartowny, śmieszny, żartobliwy. possirliche Freyheit, żartobliwa, śmieszna wolność. possirliche Unterredung, śmieszna rozmowa. possirlicher Mensch, śmieszny człowiek. possirliche Reden, śmieszne mowy.
Possirlich, *adv.* śmiesznie, śmieszno, żartobliwie, żartowno.
Post, *f.* Gelegenheit, Briefe u. d. g. mit fortzubringen, poczta, do wożenia listow, ludzi. mit der Post kommen, pocztą przybiec, przyiechać, przylecieć. ich habe mich der Post bedient, ia poczty zażyłem. er ist mit der Post anhero gekommen, on tu pocztą przybiegł. auf der geschwinden Post wohin kommen, prędką pocztą dokąd przyiechać; auf derselben Tag und Nacht fortgehen, pocztą dzień y noc iechać. die Post geht sehr ungewiß, poczta bardzo niepewna chodzi. das Haus, wo die Posten sich befinden, dom gdzie poczta stoi, s. Posthaus. die Nachricht, die

die eine Post, oder auch sonst jemand bringt, gazeta, wiadomość ktorą poczta, albo kto przynosi. ich habe fröliche Post erhalten, ia wesołey dostałem poczty; es läuft eine über die andre ein, iedna poczta za drugą przybiega. Post vernehmen, wiadomość odebrać. Post bekommen, wiadomości dostać, wiadomość powziąć; erwarten, wiadomość czekać; ist von dem Manne zu mir gekommen, od człowieka tego, wiadomość do mnie przyszła. einem eine gute Post bringen, komu dobrą wiadomość przynieść; hat er von Hause, ma wiadomosc, pocztę z domu. er wurde mit solcher Post berichtet, on tą pocztą uwiadomiony iest. du bringest mir eine angenehme Post, ty mi przynosisz wesołą pocztę, wesołą wiadomość. eine gute Post einem bringen, melden, dobrą pocztę, dobrą wiadomość komu przynosić. oznaymiać. eine fröliche Post bringen, miłą, przyiemną nieść nowinę; von der Feinde Anmarsch, o nieprzyiaciela przyściu. im Kriege, na woynie, s. Posten.

Postamt, *n.* urząd pocztarski, rządstwo pocztarskie, pocztdozorstwo, pocztrządstwo.

Postbote, *m.* pocztarz, co z pocztą biega tam y sam.

Postchaise, *f.* wozek pocztarski, bida pocztarska.

Posten, *m.* im Kriege, stanowiska. ohne Befehl des Generals von seinem Posten abgehen, bez ordynansu Gienerała ze stanowiska zciągnąć, ziechać. die Soldaten sind alle auf ihren Posten stehen geblieben, żołnierze wszyscy na ich stanowiskach stali, stać nie przestawali. seinen Posten behaupten, darauf stehen bleiben, swoiego stanowiska bronić, z niego nie zchodzić. auf seinem Posten stille liegen, cicho stać zostawać na swoim stanowisku; seinen verlassen, swoie stanowisko porzucić. sich von einem Posten Meister machen, stanowisko iakie opanować, wziąć, odebrać; besetzen, osadzić; einem seinen Gewissen zu Beschützung der Stadt anweisen, stanowiska powyznaczać dla każdego, do bronienia miasta.

Posterität, *f.* potomstwo, potomkowie, s. Nachkommenschaft.

Postfuhre, *f.* pocztowy woz, poczt poiazd, pocztiazd, poczta.

Postgeld, *n.* za pocztę pieniądze; bezahlen bis Amsterdam, zapłacić aż do Amszterdamu.

Posthaus, *n.* poczta, pocztowy dom, gdzie poczta stawa.

Postille, *f.* wykład Ewangelii y Listow Pisma Swiętego.

Postillion, *m.* postilion, pocztarczyk, pocztarz, co z pocztą ieździ.

Postiment, *n.* postument; einer Statue, postument pod iakiem posągiem.

Postiren, stazać, położyć się; sich unten an einen Berg, pod gorą na dole; ans Meer, nad morzem. sich wo postiren, położyć się na iakim mieyscu; sich auf eine Höhe, na wysokim mieyscu; Truppen auf die Hohen, woysko rozłożyć po pagorkach. Truppen hin und wieder postiren, rozstawić woysko tam y sam; an das Ufer des Flusses, na przegu rzeki; Truppen in die Mitte der Armee, woysko postawić w srzednim szyku.

Postirt, rozstawiony, rozłożony, położony; zu oberst auf einen Berg seyn, na samym wierzchu gory, naywyżey na gorze.

Postmeister, *m.* pocztmayster, pocztrządca, pocztdozorca; pocztzawiadywca.

Posto, mieysce, stanowisko; wo Posto fassen, stanowisko gdzie założyć; 2000 Schritte von einem fassen, na dwa tysiące krokow od kogo obrać stanowisko. auf einer Höhe Posto fassen, na wysokim iakiem mieyscu stanowisko założyć; mit großer Herzhaftigkeit, z wielką odwagą; am feindlichen Lager, przy obozie nieprzyiacielskim; hat der Feind auf dem Berge gefaßt, nieprzyiaciel na gorze stanowysko położył; nicht behaupten, stanowiska nie bronić.

Postpapier, *n.* pocztowy papier, listowy papier, do pisania listow papier.

Postpferd, *n.* pocztowy koń, pocztarski koń, z poczty koń, na poczcie koń.

Postreiter, *m.* wierzchowy pocztarz, konny pocztarz, na koniu biegaiący pocztarz.

Postschiff, *n.* pocztarski bacik, łodź pocztarska.

Poststation, *f.* stacyia pocztarska, odległość poczty od poczty.

Postträger, *m.* pocztarz, poczty nosiciel, nowinnosca; liederlicher, baieczny.

Postträgerinn, *f.* pocztarka, pocztnosicielka.

Postwagen, *m.* pocztowy woz, pocztarki; poiazd, pocztarska fura.
Postwesen, *n.* rzecz pocztarska, rzecz pocztowa.
Potage, *f.* Art Essen, potaż, gatunek iadła, supa przyprawna.
Potentat, *m.* Potentat, Mocarz, Możny; Pan, Książe; *w tymże sensie.*
Potestät, *f.* moc, władza, potęga, mocarstwo, możność.
Botmäßigkeit, s. Botmäßigkeit.
Poudre oder **Puder**, *m.* prosek pachnący, proszek wonieiący.
Pottasche, *f.* potaż, popioł pewnym sposobem sporządzony.
Pozzuolo, Stadt in Italien, Pocwolo, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pocwolski, Pocwolska, Pocwolskie. einer daher, męszczyzna z Pocwola rodem, Pocwolanin. eine daher, Pocwolanka. Art, Weise, po Pocwolańsku, z Pocwolańska.
Pracht, *f.* wspaniałość, okazałość. Pracht sehen lassen, wspaniałość, okazałość pokazywać. Pracht des Hauses, wspaniałość, okazałość domu.
Practicabel, co może się dziać, co może się stać; co nie iest nie podobne.
Practiciren, w sprawach stawać, ein Advocat seyn, być patronem, sprawy trzymać. etwas treiben, co czynić, co sprawiać. practiciren was man lehret, *praktykować*, czynić to co uczą.
Praktike, *f.* wykręt, zdrada, mataстwo, krecenie sprawa interesem.
Prä, das, *n.* gòra, zwycięstwo; behalten für einem, zwycięstwo otrzymać z kogo, gorę wziąć nad kiem, gòrę brać.
Präambel, *n.* in der Musik, przegrawanie w muzyce; machen, przegrawnie czynić, przegrawać początek, na zaczęciu; wystraiać instrument; in einer Rede, w mowie, przedmowa przystęp do mowy; *akces.*
Präambuliren, przegrywać, na zaczęciu, przegrywać zaczynaiąc.
Präbende, *f.* prebenda, beneficium kapłańskie z intratą tylko.
Präcaviren, strzec, wystrzegać się; daß nicht, aby nie. Unglück das man schwerlich präcaviren kann, nieszczęście ktorego się ciężko można ustrzec.
Präcaution, *f.* ostrożność, ostrzeżenie, warunek. Präcaution brauchen, ostrzeżenia, warunku zażywać. die einzige Präcaution ist hier, daß wir nicht, iedyny warunek w tym iest, aby my nie, etc. solche Präcaution hat man anzuwenden, tego ostrzeżenia, tego warunku, tey ostrożności trzeba zażyć.
Präcedenz, *f.* pierwsze mieysce, przodek, pierwszy krok, *precedencyia.* mit einem um die Präcedenz streiten, o pierwsze mieysce z kiem się sprzeczać, *o precedencyią się kłocić*; nach der Präcedenz trachten, pierwszego mieysca żądać, pragnąć. einem die Präcedenz zugestehen, komu pierwsze mieysce przyznawać, pierwszego mieysca pozwalać.
Präcedenzstreit, *m.* spor o pierwsze mieysce, *o precedencyią.* mit einem Präcedenzstreit haben, mieć kiem sprzeczkę, o pierwsze mieysce.
Prächtig, wspaniały, okazały. etwas mit einem prächtigen Aufputze auszieren, co wspaniałą ozdobą wystroić. prächtige Mahlzeit, wspaniała kolacyia; Meyerhof, wspaniały dwor wieyski, dwor na wsi. sehr prächtige Spiele, wspaniałe gry, wspaniałe igrzyska; wspaniały z chędogi, wspaniały y świetny, wspaniały y sławny, dostatkami y obfitością wspaniały. prächtiges Gezelt, wspaniały świetny okazały namiot.
Prächtig, *adv.* wspaniale, wspaniało okazalę, okazało; leben, żyć; reden, mowić; die Gasterey anstellen, ochotę sprawiać; das Tafelgemach aufputzen, stołową izbę, salę, do iadania wystroić. prächtig reden, wspaniale mowić; sich aufführen, wspaniale się pokazywać, popisywać.
Präcipitanz, *f.* prędkość, spieszenie zbytnie. mit großer Präcipitanz, z wielką prędkością; etwas thun, co czynić.
Präcise, punktualnie, prawie w sam czas, kiedy trzeba. präcise kommen, w sam czas przyść, na samiuteńki czas trafić. es sind präcise dreyßig Tage, trzydzieści dni spełniuteńka, prawie trzydzieści dni.
Prädestiniren, przeznaczać, przeznaczyć, wybrać do życia wiecznego.
Prädicat, *n.* przedmowka, *philosoph.* einem ein garstiges Prädicat geben, komu dawać szpetną przedmowkę, źle o kiem mowić, szkalować niepięknemi słowami.
Präfation, s. Vorrede.
Prägen, stemplować, wybiiać znaki. Geld prägen, stemplować pieniądze, wybiiać znaki na pieniądzach.

Präjudiciren, *przesądować*, *przesądzać*; szkodę czynić, uszczerbek czynić.

Präjudicirlich, *słowo w słowo przesądownie*; szkodliwie, z uszczerbkiem.

Präjudiz, *n.* *przesąd*, *słowo w słowo*; uszczerbek, szkoda, szkodzenie, uszkodzenie, uszczerbku czynienie, szkody przyniesionie, s. **Nachtheil**.

Prälat, *m.* Prałat, na wyższym dostoieństwie kościelnym zostaiący.

Prälatur, *f.* prałaſtwo, wyższe dostoieństwo kościelne.

Präliminarien, *pl.* przedmowy, przedkłady; przystępy; **des Friedens**, przystępne artykuły, warunki, do pokoiu.

Präludiren, przegrawać; *trop.* zbierać, gotować się do robienia iakiey.

Präoccupiren, zabiegać, opanować; **eines Gemüths**, opanować czyi umysł.

Präparation, *f.* gotowanie, przygotowanie. **ohne Präparation auftreten zu reden**, bez przygotowania przystąpić do mowienia.

Präpariren, gotować, przygotować, przygotowanie czynić; **die nöthigen Dinge zu etwas**, potrzebne rzeczy do czego gotować, przygotowanie czynić potrzebnych rzeczy do czego. **sich zu etwas präpariren**, gotować się do czego, przygotować się na co; zbierać się do robienia czego.

Prärogativ, *n.* prerogatiwa, przedeństwo; poprzedeństwo.

Präscription, *f.* dawność, czasowprzepis, czasoprzepad, prawo dawnością czasu nabyte; **etwas dadurch erlangen**, dawnością czasu czego nabyć.

Präsent, *n.* podarunek, upominek, dar. **königliches Präsent**, Krolewski podarunek; Krolewski upominek, Krolewski dar, s. **Geschenk**.

Präsentgelder, *pl.* pieniądze podarunkowe, pieniądze na upominek.

Präsentiren, ofiarować, *prezentować*; **einem etwas**, co komu; **sich einem**, prezentować się komu, pokazywać się komu. **sich dem Feinde zum Treffen präsentiren**, nieprzyiacielowi się do batalii prezentować, stawić; pozor mieć, pozor wydawać, wydawać się; **Schlösser und Festungen**, pozor mieć, wydawać zamkow y fortec, wydawać się iak zamki y fortece.

Präsenz, *f.* **Gegenwart**, przytomność, bytność. **Verlangen nach eines Präsenz**, pragnienie czyiey przytomności. **eines Präsenz meiden**, stronić przed czyią przytomnością, unikać z oczow komu; chronić się bytności czyiey. **in eines Präsenz**, w czyiey bytności, w czyiey przytomności; w czyich oczach.

Präservativ, *n.* lekarstwo przechowuiące, zachowuiące od czego.

Präserviren, zachować; **einen vor dem Uebel**, kogo od złego; obronić kogo od złego, przechować kogo, aby się mu złe nie stało.

Präsident, *m.* Prezydent, Przezasiadca; **im Parlemente**, w Parlamencie, w izbie Paramentowey. **erster Präsident**, naypierwszy Prezydent.

Präsidiren, presydować, naprzod zasiadać, naypierwey zasiadać; **in einer Sache**, w iakiey rzeczy; **in einem Gerichte**, w sądzie presydować, sądami zawiadywać naypierwey; przezasiadać na sądach.

Prästiren, wykonać, wypełnić; **was man versprochen**, co obiecano; zadosyć uczynić obietnicy.

Präsumiren, domyślać się, miarkować; **etwas**, czego; pomiarkować co, domyśliwać się, dorozumiewać się, dorozumieć się.

Präsumtion, *f.* domysł, domyślanie się, miarkowanie, dorozumienie się; **von einem haben, daß er was Gutes thun werde**, mieć o kiem domysł, że on co dobrego czynić będzie; **daß er was Böses thun werde**, że on co złego uczyni.

Präsupponiren, presupponować; wprzod kłaść, naprzod kłaść. **ich präsupponire**, ia tak naprzod kładę; **daß etwas wahr sey**, że co prawda iest; **daß einer nichts zu thun habe**, że kto nie ma nic do czynienia.

Prätendent, *m.* *pretendent*, kandydat; **eines Amtes**, do iakiego urzędu; staraiący się, o iaki urząd; wzdychaiący, do czego; *potym* upominaiący się o co, prawo maiący, prawo udaiący do czego.

Prätendiren, domagać się, napierać się, wymagać; **daß das Haus sein sey**, aby dom, iego był; udawać, że dom iego iest.

Prätension, *f.* pretensyia, prawo mniemane, prawo domyślone; nierzeczywiste. **Prätension auf etwas formiren**, pretensyią sobie rościć do czego, zakładać pretensyią do iakiey rzeczy.

Prätext, *m* pretext, pokrywka, zasłona, pozor; udawanie, udanie. **unter dem Prätexte des Gesetzes**, pod pozorem prawa, pod pokrywką ustawy.

unter dem Prätexte eines andern Stelle zu vertreten, hat er sich festgesetzt, pod pozorem zastępowania urzędu za kogo, siebie na niem umocnił. einen falschen Prätext erdenken, fałszywy iaki pretext wymyślić. einen Prätext vor seine bösen Thaten suchen, pokrywki szukać, płaszczyka, swoim złym sprawkom.

Prävaliren, przemoc, przemagać, przewalczyć, przekować. die Meynung hat prävaliret, zdanie przemogło, przekonało.

Prävenire, das, n. uprzedzenie, ubieżenie, zabieg, zabieżenie; spielen, und den Feind zuerst betriegen, zabiec czyim zamysłom; y nieprzyiaciela naypierwey zwieść. ich wollte zu dir kommen, aber du hast mir das Prävenire gespielt, ia chciałem być u ciebie, aleś mie ty uprzedził, ubiegł. Prävenire spielen und erst zu einem kommen, uprzedzić, ubiec y pierwey do kogo przyść. das Prävenire zu spielen hat er bey diesem Uebel für nöthig erachtet, za potrzebną rzecz sądził, ubiec to złe, zabiec temu złemu; zastąpić co pierwey.

Prag, Stadt in Böhmen, Praga, miasto w Czechach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, adj. Praski, Praska, Praskie. einer daher, męszczyzna z Pragi rodem, Pradzanin. eine daher, białogłowa z Pragi rodem, Pradzanka. Art, Weise, adv. po Prasku, z Praska; *Przysłowie Morawskie:* Praga premaga ale y Krakow miasto, o dwoch rzeczach wielkich.

Pralen, chełpić się, szczycić się, wynosić się, chwalić się; mit seinen Thaten, ze swoiemi czynami; mit seinem Reichthume auf eine ganz unerträgliche Art, nieznośnie się chwalić, chełpić ze swoiemi bogastwy. er pralet, daß er alle Länder durchreiset, on się chwali że po wszystkich kraiach bywał; ungewöhnlich, niezwyczaynie się wynosić; mit etwas, z czego; bardzo gornie o sobie mowić, bardzo wysoko o sobie głosić; proźnie się z czym wychwalać, chwalebnie co o sobie powiadać. mit einer Sache pralen, szczycić się z iaką rzeczą. er pralet nicht, on się nie chwali, on się nie wychwala, on się nie wynosi, on się nie chełpi, on się nie szczyci. er pralet, daß er von jedermann ausgelacht wird, on się chwali z tym, że od każdedo był wyśmianym, wyszydzonym.

Pralen, das, n. chwalenie się, wychwalanie się, chełpienie się, chlubienie się.

Praler, m. chlubca, siebie chwalca, szczyciciel, chełpiciel; siebie wychwalca; gornomowny o sobie; szacownik siebie samego niezmierny; wychwalacz siebie samego, wynosiciel siebie pod niebiosa.

Praleren, f. chluba, chełpliwość, siebiechwalstwo; mit seiner Gelehrsamkeit, ze swoią uczonością; mit seinem Verstande, ze swoiem rozumem, dowcipem; mit der Wissenschaft, z umiejętnością; da nichts dahinter ist, prożna chluba, w ktorey niemasz nic rzeczywistego. große Praleren, wielka chluba, sroga chlubu. ohne Praleren geschehen, dziać się bez chluby, bez chwalby; gornomowność, wysokomowność, chlubomowność, chwałomowność. eines Praleren nicht leiden, czyiey chlubomowności nic cierpieć.

Pralerinn, f. chlubomowna, siebie chwalczyna; chełpliwa, *subst.*

Pralerisch, chlubny, chełpliwy. pralerische Reden, chełpliwe mowy.

Pralerisch, adv. chlubno, chełpliwie, z chwalbą siebie samego.

Pralhaftig, chlubny, chełpliwy, lubiący się chwalić, chełpić.

Pralhans, m. junak, siebie chwalca, s. Praler.

Prangen, pysznić się, puszyć, mit etwas, z czym, albo w czym, pokazywać się z czym.

Prangen, das, n. pysznienie się, puszenie, wynoszenie się.

Pranger, m. pręgierz; einen daran stellen, kogo u pręgierza postawić; przywiązać kogo do pręgierza. Großthuer, wieloczynca, wielodziey, *to iest*, siebie chwalca.

Prangerinn, f. wielodzieyka, wieloczynka, *to iest*, siebie chwalczyna.

Prasseln, sztukać, pukać. die Graupeln prasseln auf den Dächern, grad sztuka puka po dachach.

Prassen, zbytkować, buiać, rozkoszować, we zbytkach żyć, w rozkoszach, hulać. auf eines Unkosten prassen, czyią krew rozlewać, przelewać.

Prassen, das, n. zbytkowanie, buianie, hulanie, rozkoszowanie.

Prasser, *m.* hulacz, zbitecznik, rosko-szn ik; hulaiący, zbytkuiący; *subst.* s. Schlämmer.

Prattiren, s. Braviren.

Praxis, *f.* czynienie, robienie, działanie; czynstwo, dzieystwo, *simpl. inust.*

Precop, Stadt in der Krimmischen Tartarey, Prekop. s. Berecop.

Predigen, kazać, kazanie mieć; *to co*, eine Predigt halten, kazanie powiadać, mowić; den Soldaten, żołnierzom; dem Volke, do ludu; 2) verkündigen, opowiadać, das Evangelium, Ewangelią. den Tauben predigen, głuchemu mowić, iak do słupa mowić, iak do kamienia co mowić, iak do tego co duszy niema mowić.

Predigen, das, *n.* kazanie, kazania mowienie, opowiadanie, przepowiadanie.

Prediger, *m.* kaznodzieia, mowca duchowny, kościelny; kaznomowca. *poet.*

Predigermünch, *m.* zakonnik S. Dominika zakonu, dominikan, kaznodzieyskiego zakonu.

Predigerorden, *m.* zakon kaznodzieyski, świętego Dominika.

Prediger Salomonis, *m.* kaznodzieia Salomonow Ecclesiastes.

Predigt, *f.* kazanie, mowa duchowna, mowa chrześciańska, mowa kościelna, mowa święta, mowa nabożna, mowa o rzeczach boskich. eine Predigt halten, kazanie mieć, kazanie mowić, mowić słowo boże na kazalnice.

Predigtamt, *n.* kaznodzieystwo, urząd kaznodzieyski, urząd kaznodziei.

Predigtstuhl, *m.* kazalnica, ambona, na ktorey kaznodzieia kazanie mowi.

Pregel, Fluß in Preussen, Pregiel, rzeka w Prussach.

Pregeln, ziębnąć, albo ziębić; etwas, co.

Pregen, wybiiać, kować, ukać, bić; Geld, pieniądze.

Pregung, *f.* bicie, wybiianie, kowanie, ukucie, wybicie; des Geldes, pieniędzy.

Pregnitz, Fluß in Franken, Pregnica, rzeka we Frankonii.

Preiß, *m* chwała; erlangen, chwały nabyć, chwały dostąpić. s. Ruhm. 2) der Werth, cena rzeczy, czego rzecz iaka warta. der Preiß der Güter ist gefallen, cena dobr upadła, spadła na doł, staniała. das Getraide ist in keinem Preiße, zboże nie iest prawie w żadney cenie. etwas in einem geringen Preiße verkaufen, co za małą cenę przedać. etwas um einen hohen Preiß kaufen, co wysoką ceną kupić. das Feld mag um einen Preiß gekauft seyn, in welchem es will, niech będzie grunt przedany za iakąkolwiek cenę. einem Dinge einen gewissen Preiß setzen, pewną cenę rzeczom założyć, pewną cenę na rzeczy włożyć. in schlechtem Preiße seyn, w złey, w lichey cenie być. sehr hoher Preiß, bardzo wysoka cena. den Preiß erhöhen, ceny podwyższyć, ceny podnieść. das hat keinen Preiß, das gilt nichts, to nie ma żadney ceny, to nic nie popłaca. den Preiß des Grundstückes anzeigen, cenę gruntu powiedzieć. den Preiß des Getraides steigern, cenę zboża podwyższyć, w gorę wynieść, zdrożyć zboże. 3) Belohnung, płaca, nadgroda. den Preiß aussetzen, założyć, postanowić. Preiß geben, płacę dać, nadgrodę dać. Preiß zutheilen, płacę dzielić, nadgrodę dzielić, rozdawać, *to co*, wygrana. den Preiß davon tragen, wygraną w czym odnieść, otrzymać. Preiß geben, wygraną przyznać, dać za wygraną; bekommen, wygrany, albo znaku wygrany dostąpić; erhalten haben, znak wygrany otrzymać, 4) eine Stadt geben, miasto w nadgrodę dać na rabunek, rabunku miasta żołnierzom pozwolić, mowi się. die Soldaten auf Preiß geben, seine Siege auf Preiß geben, pozwolić rzeczy swoich do używania komu.

Preisen, głosić, wychwalać, wynosić; vieles an einem, wiele o kiem, wiele kogo wynosić. einen für glücklich preisen, kogo za szczęśliwego głosić, mieć, trzymać kogo za szczęśliwego. wysokie pochwały iakiey rzeczy dawać, pod niebiosa co wynosić, z wielkiemi pochwałami, z wielkiem szacunkiem o czym mowić.

Preisen, das, *n.* głoszenie, chwalenie, wychwalanie, wynoszenie, wysławianie.

Preislich, chwalebny, pochwały godny, zachwalony.

Preis machen, dać na zrabowanie, na rabunek, na rozebranie.

Preisung, *f.* chwalenie, wychwalanie, wysławianie, wynoszenie.

Preiswürdig, chwały godny, pochwał godny, na pochwały zasługuiący.

Premier Minister, *m.* Naypierwszy Minister, nayprzednieyszy stanu minister, naystarszy państwa minister, nay-

pierwszy

pierwszy krolewski minister, naypierwszy cesarski minister, naypierwszy z ministrow.

Premse, *f.* kawecan; der eine an der Nase hat, ogniwo u nosa wiszące.

Prenslow, Stadt in der Mark Brandenburg, Prenslow, miasto w Marchii Brandenburskiey; *adj.* Prensloski; einer daher, Prenslowczyk; eine, Prenslowczanka.

Presilienholz, s. Brasilienholz.

Preßburg, Stadt in Ungarn, Preszburg, miasta w Węgrzech, *pol.* Posonium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Preszburski, Preszburska, Preszburskie; einer daher, męszczyzna z Preszburga rodem, Preszburczyk; eine daher, Preszburka.

Pressen, prassą cisnąć, wyciskać; Wein, wino, z iagod w prassę wziętych.

Preßirt, przyciśniony, przynaglony, ściśniony; seyn, przyciśnionym być.

Pressung, *f.* przyciśnienie, ściśnienie prassą ściskanie. eine Pressung muß 20 Euleos geben, iedno prassowanie, prassą ciśnienie, *albo* wyciśnienie powinno dać dwadzieścia miar; des Weines, wina.

Pressuren, *pl.* uciski, uciśnienie, oppressyie. einen aus den größten Pressuren reißen, kogo z naywiększych uciskow wyrwać, utrapienie, kłopot, *toż samo.*

Presterchan, *m.* Abissyński Władnorządca, Pop chan Abissyński.

Pretiös, kosztowny, drogi. s. Kostbar.

Pretzel, s. Bretzel.

Preusse, *m.* Prusak. einer aus Preussen, z Prus rodem.

Preussen, Königreich in Europa, Prusy, Krolestwo w Europie; aus oder zu solchem Königreiche gehörig, z tego Krolestwa, albo do tego Krolestwa należący; *adj.* Pruski; aus Preussen, z Prus; Art, Weise, *adv.* po Prusku, z Pruska.

Preussisch, pruski, pruska, pruskie.

Pricke, minog. s. Bricke.

Priese, *f.* okręt złapany, okręt zabrany, zchwytka, chwitka.

Priester, *m.* ksiądz, kapłan; frommer, nabożny; von vornehmen Stande, und großem Ansehen in seinem Amte, zacnego urodzenia y wielkiey powagi na swoiem urzędzie; unsträflicher, nienaganny, czystego życia; oberster, naystarszy; untadelhafter, nieprzyganny; gottloser, bezbożny, świętokradzki; schädlicher, szkodliwy, szkodzący; der gesetzt ist, Gott zu versöhnen, ktory postanowiony iest, do sprawowania czci bożey. Priester erwehlen, bestellen, kapłana, księdza obrać postanowią; der unsterblichen Götter, nieśmiertelnych bogow kapłan, *u pogan.* zum Priester annehmen, za księdza, za kapłana wziąć, przyiąć; einweihen, poświęcić na księdza, na kapłana.

Priesteramt, *n.* kapłański urząd; wichtiges, poważny; heiliges, święty; einem anvertrauen, komu urzędu kapłańskiego powierzyć; der darinnen sehr fleißig ist, ktory na urzędzie kapłańskim bardzo pilnym iest; einen erwehlen, kogo na urząd kapłański wybrać; darzu gelangen, kapłańskiego urzędu dostąpić; nicht haben wollen, nie chcieć mieć kapłańskiego urzędu; verwalten, führen, sprawować kapłański urząd. einem das Priesteramt lassen, komu kapłański urząd zostawić; niederlegen, kapłański urząd złożyć; er hat es schon lange niedergeleget, on go iuż dawno złożył.

Priesterinn, *f.* ksieni, kapłanka, ofiarczyni, ofiarczynia.

Priesterkappe, *f.* szata kapłańska, stroy kapłański.

Priesterlich, księży, kapłański, *ofiarniczy, poet.*

Priestermütze, *f.* czapka kapłańska, przykrycie głowy kapłańskie.

Priesterorden, *m.* kapłański stan, księży stan; duchowny stan.

Priesterrock, *m.* suknia księża, suknia kapłańska.

Priesterschaft, *f.* zgromadzenie kapłanow, koło księży, braterstwo kapłanow.

Priesterthum, *n.* kapłaństwo, urząd kapłański, stan kapłański.

Priesterwohnung, *f.* dom kapłański, dom księży, pomieszkanie księże.

Priesterwürde, *f.* godność księża, dostoieństwo księże, kapłańkie.

Primas, *m.* Primas, ieden z naydostoynieyszych kapłanow.

Primat, *n.* Primasostwo, Dostoieństwo Prymasowskie.

Principal, *m.* principalny, przedni, przednieyszy, głowa, wodz; unter den Comödianten, przednieyszy komedyant.

Prinz, *m.* książe, kniaź, wodz; ksiądz, *po staropolsku*; junger, młody; königlicher, krolewski książe, krolewicz, krole-

krolewiczowska mość; vom Geblüte, z krolewskiey krwi książe.

Prinzeßinn, *f.* księżna, księżniczka; von Darmstadt, Darmsztadska; königliche, von sonderbarer Gestalt, krolewna przedniey urody.

Prior, *m.* przeorz in einem Kloster, w pewnym klasztorze, przełożony klasztoru u zakonnikow niektorych chorowych.

Priorinn, *f.* przeoryska, po niektorych zakonnik klasztorach.

Priorität, *f.* pierszeństwo, przedeństwo, poprzedniſtwo.

Pritsche, *f.* kłapaczka; wie die Harlequins führen, iaką harlekini noszą, traskaczka, *także.* 2) an einem Rennschlitten, na sankach siedzenie.

Pritschen, obić; einem den Steiß, komu zad.

Pritschmeister, *m.* wierszokleć; schlechter Poet, co złe wiersze kleci. 2) bey den Jagden und andern dergleichen Lustbarkeiten, welcher denen, die etwas versehen, die Pritsche giebt, przy myślistwie, y podobnych takich zabawach nazywa się ten, ktory co przewiniących karze y chłosta.

Privatleben, *n.* życie prywatne, osobne, domowe, ukryte, ustronne.

Privatnutzen, *m.* pożytek osobisty, zysk *prywatny, prywata, prywatne* dobro. Privatnutzen suchen, osobistego, prywatnego dobra szukać. auf Privatnutzen sehen, na prywatne dobro, na osobisty zysk patrzeć, osobistego dobra upatrywać, prywatny osobisty zysk mieć na celu, na oku.

Privatwesen, *f.* prywatna osoba, prywatny człowiek, nie pan, nie urzędnik.

Privaturtheil, *n.* prywatny sąd, domowy rozsądek.

Privet, *n.* prywet, haytus, odżut.

Privilegiren, uprzywileiować; przywileiować *simpl. inus.* przywiley nadać.

Privilegirt, uprzywileiowany, przywileiem udarowany, umocniony, przywileiem ubezpieczony, upewniony, przywiley *na co* maiący.

Privilegium, *n.* przywiley, osobne przywileiowne prawo, wolność za przywileiem.

Probat, doznany, doświadczony, wyprobowany, wiadomy, *passiv.*

Probe, *f.* Prüfung, doznawanie, doświadczanie, proba; der Fechter, szermierzow. die erste Probe ist mit dem Viehe, naypierwsze doznawanie nie bydlęciu bywa; des Goldes ist das Feuer, doznanie, doświadczenie złota iest ogień. eines Unschuld auf die Probe setzen, czyią niewinność na probę, na doświadczenie brać. das Glück darauf setzen, doświadczenie szczęścia fortuny czynić; eines Treue darauf setzen, czyią wierność na doświadczenie puszczać; eines Tapferkeit, czyie męstwo; Standhaftigkeit, wytrwałość; des Goldes und Silbers, proba złota y sreba. Gold, das die Probe hält, złoto, ktore probę trzyma. 2) Darlegung, Erweisung, Exempel, dowod, ukazanie, przykład; der Tapferkeit von einem nehmen dowod męstwa od kogo wziąć; der Gedult sehen lassen, cierpliwości dowod dać widzieć; eines Dinges von sich geben, rzeczy iakiey na sobie dać dowod, dawać dowody, *plur.* viele Proben der Tapferkeit abgelegt haben, wiele dowodow męstwa pokazać.

Probiren, doznawać, doznać, doświadczać, doświadczyć, probować, sprabować. ich habe probiren wollen, ob ich die Armee könne auf einen bessern Fuß setzen, chciałem doznać, sprobować, ieżeli mogłem woysko na lepszych nogach postawić; eines Gedult, czyiey cierpliwości doznać; eines Klugheit, czyiey roztropności doświadczyć du willst mich nur probiren, ty mnie tylko probować chcesz. probiren, ob einer sich auch durch Geld und Gut blenden lasse, czy kto się da zaćmić złotem y zyskiem; das Glück im Kriege, szczęścia na woynie doznać; alles, wszystkiego doświadczyć, sprobować. mit etwas probiren, czego probować; an dem Mensche, na człowieku; was einer für ein Freund sey, iakiem przyiacielem kto iest. alles probiren, wszystkiego ruszyć, wszystkich sposobow macać. einen probiren, ob er redlich sey, probować kogo ieżeli rzetelnym iest.

Probiren, das, *n.* doznawanie, doświadczanie, probowanie, obaczenie, *w tym samym sensie*, wie auch *Verbum*, obaczyć, heißt probiren.

Probirer, *m.* probierz, doznawca, doświadca, doświadczyciel.

Probirofen, *m.* piecyk probierski, piecyk doznalny, doświadczalny.

Probirstein, *m.* kamień probierski, kamień doznalny, doznalnik. den Probierstein

bierstein brauchen, probierskiego kamienia zażyć.

Probirung, *f.* doznawanie, doznanie, doświadczanie, doświadczenie, obaczenie, probowanie, sprobowanie.

Probst, *m.* Proboszcz; zu St. Johannes in Utrecht, u S. Jana Utrechtski; in der Schloß-Kirche, Zamkowego kościoła.

Probsten, *f.* Probostwo.

Probstinn, *f.* Przełożona.

Procediren, postępować, postąpić; hart mit einem, twardo z kiem, traktować kogo nie ludzkością; schelmisch, poszelmosku, złośliwie, nieuczciwie postąpić.

Procedur, *f.* postępek, postępowanie.

Proceß, *m.* sprawa, prawo; anfangen, sprawę zacząć; einem einer Sache wegen an den Hals werfen, z kiem o iaką rzecz prawo mieć; mit einem auf Leib und Leben anfangen, z kiem sprawę, prawo o życie y o głowę zacząć; sich darauf einlassen, wdać się prawo, w sprawę. den Proceß verlieren, przegrać prawo, przegrać sprawę. der gern Processe führet, ktory rad się prawuie, rad sprawy w sądach miewa, rad się pienia; der keine Lust darzu hat, ktory żadney ochoty do prawowania się nie ma. mit einem Proceß führen, z kiem prawo wieść, z kiem się pieniąć. in Proceß verwickelt seyn, w prawo być uwikłanym. den Proceß gewinnen, prawo wygrać, sprawę wygrać; verspielen, sprawę przegrać; annehmen, podiąć się sprawy, przyiąć sprawę; fahren lassen, porzucić sprawę, zaniechać sprawy; schlichten, ugodzić sprawę; entscheiden, rozsądzić; einem zusprechen, komu przysądzić. für einen Proceß führen, czyią sprawę utrzymywać, za kogo inszego się prawować, czyiey sprawy, albo kogo inszego sprawy bronić, stać w czyiey sprawie.

Procession, *f.* processyia; anstellen, processyią naznaczyć; um die Felder, po polach z modlitwami; bey Leichen, u. d. g. na pogrzebie processyia y tym podobne; bey Hochzeiten, parada na weselu; parada weselna.

Proceßiren, prawować się, pieniąć kogo, obracać prawem, konać prawem kogo. mit einem proceßiren, prawo mieć z kiem, sądzić się z kiem.

Procuriren, postarać się, wystarać się; einem etwas, co komu, dostać czego dla kogo. s. Verschaffen.

Produciren, pokazać, wywodzić, wywieść, stawić. er hat Zeugen producirt, on świadkow stawił, on świadkow przyprowadził do sądu.

Profaniren, *profanować*, *sprofanować*, zelżyć, znieważyć, nieuczcić.

Profanscribenten, *plur.* świeccy pismodawcy, świeccy pismodzieie.

Profeßion, *f.* stan, rzemiesło, powołanie; von etwas machen, rzemiesło iakie robić, rzemiesłem się bawić. eine garstige Profeßion haben, podłego być powołania, rzemiesła. Profeßion von der Eloquenz machen, rzemiesłem się krasomowstwa zabawić, być krasomowskiego powołania. einer Profeßion folgen, chwycić się iakiego stanu, udać się do iakiego stanu. insonderheit Profeßion von etwas machen, w szczegulności rzemiesłem się iakiem parać; *to iest*, osobliwiey, osobliwsze mieć powołanie. eine Profeßion ergreifen, erwählen, chwycić się iakiego stanu, iakiego powołania, obrać sobie iaki stan, iakie dowołanie. der Profeßion nach ein Jäger, powołanie na myśliwca. *a*) Amt eines Professors auf Universitäten, urząd Professora w Akademii; außer der Ordnung, nadporządek; ordinaire, porządkowy, w porządku; extraordinaire, nadporządkowy.

Professor, *m.* professor, naukdawca; berühmter, sławny, zawołany; der Weisheit, mądrości; einer Wissenschaft, iakiey umieiętności. Professor extraordinarius werden wollen, chcieć zostać professorem nadporządkowym.

Profil, *n.* profil, pobok; in der Malerey, da ein Bild von der Seite vorgestellet wird, w malarstwie, gdy obraz tylko iednym bokiem stawiony iest; in der Baukunst, przedział, przedzielenie.

Profit, *m.* zysk, zarobek, obrywka; *profit*, korzyść; machen, mieć zysk, zrobić *sobie*, obrywkę, nabyć zarobku. für Profit achten, mieć sobie za zysk, za zarobek, za korzyść. das ist mein Profit, to iest moy zysk, moia korzyść. auf seinen Profit sehen, patrzeć na swoy zysk, swoiego zarobku, swoiey korzyści upatrywać; von etwas ziehen, zysk z czego wyciągać. aus anderer Leute Schaden seinen Profit ziehen, ze szkody drugich ludzi swoy zysk wyciągać, szkodę cudzą na swoy zysk ciągnąć. seinen Profit aus eines Unwissenheit ziehen, czyią niewiadomość na swoię korzyść obracać. er

denkt

denkt dabey einen Profit zu machen, on myśli przy tym, iaki zysk zrobić, odnieść z tego iaki zarobek.

Profitabel, zyskowny, zarobny, korzystowny; zysk, korzyść, przynoszący; einem, komu; z zyskiem, z zarobkiem, z korzyścią; für *adject.* siehe Nutzbar.

Profitiren, zyskać, zarabiać, korzystać; zehen Pfund Gold, dziesięć funtow złota; sehr viel, bardzo wiele; von etwas, z czego. s. Gewinnen. 2) zunehmen, postępować; in der Weltweisheit, w Filozofii; in den Studien, w naukach. so viel in der Stoiker Dingen profitiret haben, tak wiele postąpić w zdaniach Stoikow Filozofow.

Profoß, *m.* siepacz, siepaczek, stepka, obozowy, przy woysku; oberster, naypierwszy stroż więzienia żołnierskiego.

Prognosticiren, przepowiadać, przepowiedzieć, wrożyć; einem den Krieg kurz vorher, przepowiedzieć komu woynę trochę przed tym.

Programma, *n.* rozmowa, pisanie.

Project, *n.* proiekt, przeżut; des Friedens, pokoiu, albo do zrobienia y zawarcia pokoiu; ausführen, proiekt przeżut do skutku przyprowadzić, proiekt wykonać, proiekt skutkiem wypełnić.

Prolongiren, przedłużyć; einem 5 Jahre, komu pięć lat.

Promenade, *f.* spacer, przechadzka; hat mich müde gemacht, sfatygował mnie spacer, sfatygowała mnie przechadzka.

Promesse, *f.* obiecanie, obiecywanie, obietnica; thun, obietnicę czynić; halten, obietnicy dotrzymywać, obietnicę pełnić obiecaniu, obiecywaniu zadosyć uczynić.

Promotion, *f.* promocyia, pomknięcie, osunięcie na urząd, Nauczycielski; der Magister; 2) die Unkosten, welche darauf gegangen, pieniądze ktore na to wyszły.

Promoviren, promowować, poczynić, uczynić, posunąć, pomknąć na urząd, na godność, na iaki stopień uczoności, uczynić Doktorem, Magistra.

Promt, *adv.* prędko, ochotnie.

Pronunciren, wymawiać, wymowić słowa; einen Buchstaben, literę iaką.

Pfropfen, wszczepić; ein Reiß auf einen Baum, gałązkę w drzewo. Birnen pfropfen, gruszki szczepić, zaszczepić, sadowić.

Pfropfen, das, *n.* szczepienie, zaszczepienie, sadowienie.

Pfropfer, *m.* szczepnik, szczepownik, sadownik.

Pfropfreiß, *n.* szczap, gałązka szczepna, pręcik młodociany szczepny.

Prophet, *m.* Prorok. ein falscher Prophet seyn, fałszywym prorokiem być. du hättest ein guter Prophet seyn können, weil du voraus siehst, was zukünftig ist, mogł byś dobrym być prorokiem, kiedy przyszłe rzeczy widzisz.

Prophetinn, *f.* Prorokini, wrożka, przepowiadarka przyszłego.

Prophetisch, prorocki, przepowiedny. prophetische Bücher, prorockie książki.

Prophetisch, *adv.* poprorocku, prorokuiąc, proroſtwem.

Prophezeyen, prorokować, przepowiadać; den Untergang des Vaterlandes, upadek oyczyzny.

Prophezeyung, *f.* prorokowanie, proroſtwo. ich wünsche deine Prophezeyung falsch zu seyn, ia życzę ażeby twoie proroſtwo fałszywe było; der Sybillen, proroſtwa Sybillińskie; sind oft falsch, są często fałszywe.

Proponiren, *proponować*; zakładać, założyć, przekładać, przełożyć, położyć; kłaść; einem etwas, co komu przełożyć. ich proponire dir solchen Zweifel, ia kładę tobie taką wątpliwość, ia zakładam taką trudność, ia kładę ten proiekt.

Proportion, *f.* proporcyia. eine Zahl hat die Proportion gegen die andere, iedna liczba ma proporcyią do drugiey. nach Proportion, według proporcyi. nach Proportion eines jeden Vermögens, według proporcyi fortuny każdego. gute Proportion der Glieder, dobra proporcyia członkow. die Theile dieses Hauses haben gute Proportion, części iakiego domu maią dobrą, *między sobą*, proporcyią. alles hat gute Proportion, wszystko ma, *w sobie*, dobrą proporcyią.

Propre, oder kostbar, czysty, chędogi; Hausrath haben, mieć czysty, chędogi porządek domowy, chędogi y wspaniały. propre Mahlzeit, chędoga y wspaniała wieczerza. propre Tisch, chędogi y wspaniały stoł.

Prosaisch, niewiązany, rozwiązany. prosaische Rede, niewiązana, rozwiązana mowa.

Proselyt, *m.* Proselit, ktory dopiero prawdziwą wiarę przyiął.
Prosodie, *f.* Prosodyia; Theil der Grammatik, część Grammatyki.
Prosodisch, prosodyiny, według prosodyi, do prosodyi należący.
Prospect, *m.* prospekt, poźrenie, rzucenie oka. die Gallerie hat einen schönen Prospect, galeryia ma piękny prospekt, piękne poźrenie. Prospect des Meeres, prospekt morza; daran sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w prospekcie. durch die Finsterniß den Prospect benehmen, przez ciemność prospekt odeymować; prospekt zabierać; benahm das mit Buschwerk besetzte Feld, krzakami zarosłe pole prospekt zabierało; benahm der große Staub, prospekt wielki tuman zabierał; ist aus der Stadt in das Feld, z miasta iest na pole prospekt.
Prosperiren, zyskać, zarobić, korzyść mieć na czym, z czego.
Prosperität, *f.* pomyślność, szczęście szczęśliwość, pomyśli rzeczy udące, szczęśliwe, pomyślne powodzenie, ku myśli.
Prospiciren, poradzić, *komu*; opatrzyć, *kogo*; dem Vaterlande, poradzić oyczyznie; *to iest*, ratunek dawać oyczyznie; den Kindern, opatrzyć dzieci, fortuną, maiątkiem.
Prostituiren, łżyć, znieważać, niesławę czynić, nieszanować; seine Zucht und Ehre, nieszanować swoiego wstydu y honoru. sich prostituiren, sobie niesławę czynić; sich womit, sobie czym niesławę, sromotę czynić.
Prostitution, *f.* łżenie, obelga, niesława, nieszanowanie.
Protection, *f.* obrona, opieka, protekcyia. unter eines Protection stehen, być pod czyią protekcyią. einem eines Protection anvertrauen, kogo cudzey protekcyi, albo w cudzą protekcyią oddać, poruczyć. sich eines Protection überlassen, uciec się pod czyią protekcyią, albo zdać się na czyią protekcyią. einen in seine Protection nehmen, kogo wziąć w swoię, albo pod swoię protekcyią, pod swoię obronę, w opiekę.
Protestanten, *pl.* Protestanci.
Protestiren, protestować się, manifestować się, oświadczać się; wider eines Sache, przeciwko iakiey rzeczy, niepozwalać na iaką rzecz.
Protestation, *f.* protestacyia, manifest, oświadczenie się, przeciwko czemu; schriftliche, pisana. Protestation einlegen, protestacyią założyć.
Protocoll, *n.* protokuł, księga transakcyi y haryng, księgi prawne, księgi zapisowe, dekretowe, etc.
Protocolliren, zapisować, w protokuł, w księgi publiczne.
Provance, Theil von Frankreich, Prowansyia, część Francyi; aus oder zu solcher Provinz gehörig, z tey Prowincyi, albo do tey Prowincyi należący; *adj.* Prowanski, Prowanska, Prowanskie; einer daher, z Prowansyi rodem, Prowanczyk; eine daher, Prowanczanka; Art, Weise, *adv.* po Prowansku, z Prowanska, iak w Prowancyi.
Proviant, *m.* prowiant, żywność; żywności; *plur.* für *sing.* einem abschneiden, komu odiąć; ist gesetzten Tag nicht angelanget, na naznaczony dzień nie przybył; zuführen, zprowadzać; dem Feinde wegnehmen, nieprzyiacielowi zabrać; reichlich zuführen, obficie naprowadzać; reichlich damit versehen seyn, obficie być w prowiant opatrzonym, przysposobionym; sich damit auf den Winter versehen, na zimę się prowiantem opatrzyć. Proviant holen, suchen, prowiant wybierać, prowiantu szukać; einem damit helfen, prowiantem kogo ratować; der Armee austheilen, woysku prowiant dzielić, albo na woysko: auf den Winter anschaffen, na zimę przysposobić; die Armee damit versehen, woysko prowiantem opatrzyć; zu Wasser herbey führen, wodą sprowadzać; ist genung vorhanden, obfitość prowiantu dostateczna; hat man nicht genung, nie maią dosyć prowiantu, dosyć żywności. Proviant einer Armee ohne Frachtgelt zukommen lassen, czyiemu woysku przystawić prowiantu darmo bez pieniędzy z łaski; fehlet, prowiantu brakuie, prowiantu niestaie; einem damit aufhelfen, kogo w prowiant zapomoc, kogo prowiantem żywnościami zaratować. Mangel an Proviant haben, mieć niedostatek prowiantu żywności; können dessen Legionen sicher haben, prowians bezpiecznie iego połki mieć mogą.
Proviant-Commissarius, *m.* prowiantowy komisarz, komisarz żywności woyskowych, dozorca prowiantowy.
Proviantirung, *f.* prowiantowanie, prowiantow zbieranie.
Proviant-Lieferung, *f.* prowiantow wydawanie, żywności przystawienie;

bey

bey den Benachbarten ausschreiben, prowiant na ſamſiadow rozpiſać, naznaczyć.

Proviant-Meiſter, *m.* dozorca prowiantowy, podſtaroſta prowiantowy.

Proviant-Meiſteramt, *n.* urząd dozorcy, podſtaroſty prowiantowego.

Proviantſchiff, *n.* okręt prowiantowy, okręt w ktory żywności ładuią.

Proviant-Verwalter, *m.* prowiant dozorca; fürſtlicher, kſiążęcy.

Proviant-Weſen, *n.* rzecz prowiantowa, rzecz y prowiantowne żywności.

Providenz, *f.* opatrzność.

Provinz, *f.* prowincyia, kraina, ziemia, kraiu wielkiego część.

Provins, Stadt in Frankreich, Prowen, miaſto we Francyi.

Proviſion, *f.* opatrzenie, przyſpoſobienie, przygotowanie, rzeczy do życia potrzebnych, obfitość żywności, bekommen, opatrzenie mieć od kogo, albo publiczne.

Proviſioniren, opatrzyć, żywności dodać; eine Armee mit allem, woysko we wſzyſtko opatrzyć.

Provociren, wyzywać, wyzwać; einem, kogo, zaczepiać kogo, drażnić kogo.

Prüfen, doznawać, obaczyć, doświadczać, probować; alles fleißig, wſzyſtko z pilnością; nicht ſo gar genau, nie tak bardzo dokładnie. einen prüfen, probować kogo, doświadczać kogo; die ganze Sache, całey rzeczy; ſich ſelbſt, ſamego ſiebie, ſamą ſiebie; ſeine Kräfte, ſwoiey mocy; co zdołaſz, co zmożeſz.

Prüfen, das, *n.* obaczenie, doznawanie, doświadczenie, probowanie.

Prüfer, *m.* probierz, doznawca, doświadcza, doznawaiący, doświadczaiący.

Prüfung, *f.* doznanie, doświadczenie, obaczenie, przepatrzenie, ſprobowanie.

Prügel, *m.* kii, pałcał. einen mit dem Prügel ſchlagen, kogo kiiem bić, obić. man muß nicht Worte, ſondern den Prügel brauchen, nie słow ale kiia trzeba zażywać.

Prügeln, kiimi kogo zbić; zu Tode, na śmierć kogo kiiem zbić, zwalić, zabić kogo kiimi, ubić kogo kiimi.

Prügeln, das, *n.* kiimi bicie, kiimi zabiianie, kiiami walenie, zwalenie.

Prügelſuppe, *f.* kiimi wziecie; bekommen, kiimi wziąć, kiiem doſtać; der dergleichen erhalten hat, ktory kiimi wziął, ktory kiimi obity, zwalony.

Prügelung, *f.* kiimi bicie, kiimi obicie, kiimi zwalenie, kiimi otrzepanie.

Prügler, *m.* kiiobii, ten co kiimi biie, co kiimi wali, zabiia.

Pruth, Fluß in Moldavien, rzeka w Moldawie.

Pſalm, *m.* Pſalm, pieśń śpiewana y grana razem.

Pſalmbuch, *n.* pſałterz, kſiążka pſalmow.

Pſalmſchreiber, *m.* pſalmopiſarz, pſalmoskładca.

Pſalmſinger, *m.* pſalmiſta, pſalmośpiewacz, pſalmośpiewca.

Pſalter, *m.* pſałter, inſtrument na ktorym pſalmy grane były.

Pſittich, *m.* ein Vogel, papuga.

Publik, publiczny, iawny, wſzechwobec wiadomy, wſzyſtkim nietayny.

Publiciren, publikować, głoſić; ein Geſetz von etwas, prawo o czym; 2) wydać; ein Buch, kſiążkę wydać; ein Geſetz, prawo wydać.

Publicirung, *f.* publikowanie, głoſzenie, obwołanie, wydanie.

Puder, *m.* proſzek, pachnący, proſzek wonieiący.

Pudern, pudrować, proſzkiem poſypać wonieiącym; die Haare, włoſy.

Puderkrämer, *m.* kramarz, proſzki przedaiący pachnące.

Pudermacher, *m.* proſzkow robotnik pachnących.

Puertoreal, Ort in Spanien, Puertoreal, mieyſce w Hiſzpanii.

Puff, *m.* buch, uderzenie: leicht einen Puff aushalten, łacno iaki buch wytrzymać. Puff, puff, wird es auf meinem Buckel klingen, buch, buch, będzie po moim grzbiecie.

Puffer, *m.* krucica, kruciczka, mnieyſza ieſzcze od pułpiſtolecia.

Pulvern, na proch, trzeć, zetrzeć, proch trąc co zrobić.

Pundten, Land in der Schweiz, Pundty, kray w Szwaycarach; *latin.* Rhætia; aus oder zu ſolchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący; *adject.* Pundtski; einer daher, Pundtczyk; eine daher, Pundtka.

Pulverlein, *n.* proſzek.

Punctgen, *n.* punkcik.

Puls, *m.* puls, arteryi, żył, bicie arteryi, żyły, albo iście żyły; ungleicher, nierowny; iſt ungleich, puls nie rowno idący, nie rowno biiący; einem daran fühlen, macać komu pulſu; pomacać komu pulſu, zpatrzeć pulſu; 2) ſehen

2) sehen, was hinter einem steckt, obaczyć, co kto myśli, co zamyśla.
Pulsader, *f.* arteryia, żyła pulsem idąca, pulsem biiąca.
Pulster, s. Polster.
Pult, *n.* pulpit, na ktorym piszą.
Pultava, Stadt in Rußland, Pułtawa, miasto w Wielkiey Rusi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Pułtawski.
Pulver, *n.* proch; wohlriechendes, wonieiący, pachnący; zum Schiessen, do strzelania.
Pulvermühle, *f.* młyn prochowy do robienia, do ziarkowania prochu.
Pulvermüller, *m* prochodzieia, robotnik prochu, prochodziey, prochoczynica.
Pumpe, *f.* pompa, do ciągnienia y pompowania w gorę wody.
Punct, *m.* punkt, ist, daß keine Größe hat, punkt iest, ktory nie ma żadney wielkości. die Erde ist ein Punct in Ansehung der Welt, ziemia iest punktem względem świata. von Puncte zu Puncte, od punktu do punktu.
Punctiren, punktować, punktami znaczyć.
Punctirkunst, *f.* sztuka poznawania, rzeczy iakich przez punkta.
Punctweise, *adv.* punktami.
Pupil, *m.* sierota. s. Mündling.
Puppe, *f.* puppa, obrazeczek, osobeczka, laska.
Puppenspiel, *n.* lalek granie.
Puppenspieler, *m.* lalkogracz.
Puppenzeug, *n.* pieluchy y insze, chusty do powiiania.
Pur, czysty, sam przez się, szczery; to co, czysty. Pur Wein, czyste, szczere wino, samo przez się wino. es ist die pur lautere Wahrheit, was du sagest, to iest szczera prawda, co ty mowisz.
Purgation, *f.* purgacyia, oczyszczenie, zmycie; dadurch mitgenommen werden, purgacyiami być zesłabionym zniszczonym; geschieht durch allzu heftige Arzney, dzieie się, bywa, przez nazbyt tęgiy lekarstwo; brauchen, wenn es nöthig ist, purgacyi zażywać kiedy trzeba; von Milch, z mleka; czyszczące lekarstwo, ziągaiące plugastwa lekarstwo.
Purgiren, purgować brzuch. zum Purgiren dienen, do purgowania służyć.
Purgiren, das, *n.* purgowanie, żołądka, brzucha. s. Purgation.

Purgirkraut, *n.* ziele purguiące.
Purgirsaft, *m.* sok purguiący.
Purpur, *m.* Zeug, purpura, materyia; der mit Purpurfarbe gefärbet ist, co purpurowym kolorem farbowana iest; königlicher, krolewska; tyrischer, tyryiska; ziemlich dunkler, przyciemna; ein Kleid davon gefällt ihm nicht, suknia purpurowa nie podoba się mu. ein Kleid von Purpur, das zugleich mit Golde gestickt ist, suknia purpurowa złotem przerabiana; geht ihm bis auf die Füße, długa aż do kostek. bey der Leiche mit Purpur prangen, w świetney purpurze paradować. mit Purpur geziert, w purpurę przystroiony, przybrany, oder der Purpur trägt, ktory purpurę nosi.
Purpurfärber, *m.* farbiarz purpurowy, co purpury farbuie.
Purpurfärbig, purpurowy, purpurowey farby, purpurowego koloru.
Purpurfarbe, *f.* farba purpurowa, kolor purpurowy.
Purpurfischer, *m.* rybołow ryb zdatnych do purpurowey farbey.
Purpurgewand, *n.* purpura. das zweymal durch die Farbe gezogen ist, dwa razy w farbie maczana, dwa razy farbowana.
Purpurkleid, *n.* suknia purpurowa.
Purpurkrämer, *m.* kupiec purpury przedaiący.
Purpurkrämerinn, *f.* kupcowa purpurami handluiąca.
Purpurmacherinn, *f.* białogłowa purpury robiąca, purpurfarbianka.
Purpurmantel, *m.* płaszcz purpurowy.
Purpurn, von Purpur, purpurowy, z purpury.
Purpurroth, purpurowoczerwony. purpurroth werden, purpurowoczerwonym się stawać.
Purpurschnecke, *f.* purpura. wie eine Purpurschnecke, iak purpura, ryba, albo koncha.
Purpurschnecken=Fischer, *m.* purpurołow, purpurowe konchy łowiący.
Purpurtragend, purpurę noszący, w purpurę przystroiony.
Pursch, *m.* młodzieniec, młody człek; hurtiger, activer, obrotny, sprawny, s. Jüngling. 2) ein Student auf Universitäten, student w Akademii.
Pußiren, lepić, wylepiać, wyrabiać, ulepiać, ulepić; etwas in Wachs, co na wosku; aus Wachse, z wosku.
Putz, *m.* stroy. etwas mit einem fremden und neuen Putze auszieren, co cudzoziem-

ziemſkim ſy nowym ſtroiem przyozdobić. in einem königlichen Putze auf dem Throne ſitzen, w krolewſkim ſtroiu na troniy ſiedzieć. weiblicher Putz gehöret ihm, białogłowſki ſtroy zdobi go. Putz, welcher zum Feyertagen angeſchaft wird, ſtroy odświętny, na święta zażywany. Putz der Jungfern, ſtroy panieńſki.

Putzen, ſtroić, ubierać, noſić; *w tymże ſamym ſenſie*; ein Haus mit Tapeten, dom obiciami; zum Verkauf, wymuſkać do przedania; die Pferde, konie; den Meyerhof, dwór wieyſki. ſ. Zieren. 2) ſchlagen, ſpobić, zbić; den Feind, nieprzyiaciela, porazić nieprzyiaciela potrzepać.

Putzfrau, *f.* pani do ſtroienia, pani do ſtroiu, pani do ubierania.

Putzko, Stadt in Polniſch Preußen, Putzko, miaſto w Polſkich Pruſſach.

Putzwerk, *n.* ſtroy, robota do ſtroiu; ein Ding damit zum Verkaufe deſto angenehmer zu machen, rzecz iaka, przez ktorą można tym miley co przedać.

Puy, Stadt in Frankreich, Puy, miaſto we Francyi; *połac.* Anicium.

Puycerda, Stadt in Spanien, Puycerda, miaſto w Hiſzpanii.

Pyramide, *f.* Piramida. wie eine Pyramide, do Pyramidy podobny.

Pyrenäiſche Gebürge, *n.* gòry Pireneńſkie, albo Pireneyſkie.

Q.

Q QUA

Q, oder q, ſechzehender Buchſtab des deutſchen Alphapeths, Q, albo q, ſzeſnaſta litera Niemieckiego Alfabetu.

Quacken, wie ein Froſch, ſkrzeczeć, kwakać iak żaba.

Quacken, das, *n.* ſkrzeczenie, kwakanie iak żaba.

Quacker, *m.* kwakr; ein Ketzer, kacerz.

Quackſalber, *m.* oleikarz targowy, co ſię z oleykami włoczy, z maściami chodzi.

Quackſalberinn, *f.* niemiaſta z maściami, z oleykami chodząca.

Quackſalberey, *f.* maściorobſtwo, maściorobnia; ſein Brodt damit ſuchen, przez to na chleb ſobie zarabiać.

Quadalupa, Stadt in Spanien, Kwadalupa, miaſto w Hiſzpanii; *poł.* Aquæ Lupæ.

Quaderſtein, *m.* graniaſty kamień, czworgraniſty kamień. von Quaderſteinen aufgebauet, aufgeführet werden, z czworgraniſtego kamienia być wybudowanym, być wykawionym.

Quadrant, *n.* kwadrans, ćwierć; der vierte Theil des Cirkels, czwarta część okręgu.

Quadrat, *n.* kwadrant, czworgran, czterościan, czterobok rowny, albo czterorownościan, czterorownobok.

Quaderſtück, *n.* kamień czworograniſty, czworoſtronny. ſ. Quaderſtein.

Quadrille, *f.* poczet konny w rożne barwy przyſtroionych do igrzyſkowey bitwy.

Quadriren, in der Arithmetik, czworować, liczbę ſamę przez ſię wielomnożyć; 2) ſich ſchicken, zdać ſię, nadać ſię, ſzykować ſię do czego; auf einen, do kogo ſię ſtoſować.

Quadrirung, *f.* kwadrowanie, czworowanie; des Cirkels, okręgu; 2) kwadratura, czworaczka.

Quäcken, wie ein Haaſe, piſzczeć, iak zaiąc.

Quälen, dręczyć; einen mit Wachen und Hunger, kogo nieſpaniem y głodem; Tag und Nacht, we dnie y w nocy. gar zu ſehr quälen, nazbyt dręczyć kogo. er hat mich grauſam gequälet, okrutnie mię dręczył. auf alle Art quälen, wſzelkiemi ſpoſobami dręczyć. ſich quälen, ſiebie dręczyć. den die Sorgen quälen, ktorego troſki dręczą.

Quälen, das, *n.* dręczenie, trapienie.

Quäler, *m.* dręczyciel, trapieniec, utrapieniec, ſuſzygłowa, *m.*

Quälerinn, *f.* dręczycielka, trapienica, utrapienica, ſuſzygłowa, *f.*

Quälung, *f.* trapienie, dręczenie, utrapienie, udręczenie.

Quäſtion, *f.* *kweſtyia*; pytanie, zadanie.

Qual, *f.* dręczenie; größte, naywiękſze; greuliche, dokuczaiące; neue, verdiente, nowe, zasłużone; heftige, traurige, elende, tęgie, ſmutne, biedne. durch die große Qual umkommen, przez naywiękſze męczenie zginąć. mit großer Qual des Gemüths reden, w wielkim udręczeniu ſerca żyć. einem die Qual verurſachen, kogo udręczenia nabawić. durch die Qual der Schmerzen mürbe gemacht werden, zeſłabieć dręczeniem ſmutku wyſchnąć,

bieć. sich der Quaal entschütten, otrząsnąć się z kłopotu, z biedy. in der Quaal umkommen, sterben, w kłopotach zdechnąć, zamrzeć. einem alle ersinnliche Qual anthun, komu naywymyślnieysze męki zadawać. Qual der Krankheit, dręczenie choroby. alle Qual ausstehen, wszystkie dręczenia wytrzymać, wszystkie utrapienia znieść.

Qualificiren, tytułować; einen, kogo, tytułem zdobić.

Qualificirt, przymiotami, ozdobiony; vollkommen, doskonale, zupełnie. ein vollkommen qualificirter Mann, zupełnemi zaszczycony człowiek przymiotami, zacny ze swoich cnot y pięknych przymiotow, ozdobiony wrodzonemi, pięknemi talentami.

Qualitäten, plur. przymioty, ozdoby; herausstreichen, wiele rozmawiać o przymiotach, o ozdobach, czyich, albo swoich.

Qualster, m. eine Art Käfer, gatunek krowek robakow; 2) dicker Unrath, den man ausspeyet, gęsta ślina y gruba, ktorą wypluwaią.

Qualstern, wypluwać, wykrsztuszać; aus dem Innersten des Halses, z pośrzodka garła, z głębokości szyi.

Quantität, f. wielość, wielka liczba; Gerste, ięczmienia; man saget besser: wielką moc ięczmienia. eine große Quantität Proviant zusammen bringen, wielką moc prowiantow nazwozić; Helfenbein, słoniowey kości bardzo siła, bardzo wiele; Gold und Silber, złota y srebra bardzo siła; eines Dinges, rzeczy iakich kupa wielka.

Quantum, das, n. porcyia, cząstka. einem sein Quantum Getraide abfordern, od kogo upominać się należącey cząsti zboża.

Quarantaine, f. czterdzieści dni, czterdziestodniowka; halten, czterdziestodniowkę trzymać, odprawić, na pokazanie nie zarażonego zdrowia.

Quarck, m. Zukost von Milch, z siadłe mleko. 2) den ganzen Quarck verschütten, wszystką łaskę zasłużoną stracić.

Quarckkäse, m. syr z siadłego mleka.

Quardi, f. Gwardyia, straż, straże, plur. m. s. Garde.

Quarnison, s. Garnison.

Quartal, n. kwartał, ćwierć roku, trzy miesiące; 2) Zusammenkunft der Handwerksleute, schadzka, rzemieślnikow kwartałowa, ćwierć roczna; 3) Besoldung, die alle Vierteljahre ausgezahlt wird, płaca ćwierć roczna, ktorą co ćwierć roku wypłacaią, ćwierć; 4) was sonst auf diese Art für Kost und dergleichen gegeben wird, co kolwiek się kwartałem. albo na kwartał wypłaca nazywa się, kwartał, świerć, suchedni; für die Information, za uczenie dzieci quartałowa płaca.

Quartant, m. ein Buch in Quart, książka w czworkę, we czworo, ćwiartkowa książka.

Quartier, n. kwatera, mieszkanie, gospoda, stancyia; sehr bequemes, bardzo wygodna. in seinem Quartiere essen, w swoiey gospodzie ieść. berühmtes Quartier zu Rom haben, gotową gospodę w Rzymie mieć; einem ein sehr herrliches geben, pańska, wspaniałą stancyią dać komu. bitten, daß einer sein Quartier bey ihm nehmen wolle, prosić, aby kto u kogo stanął. sein Quartier nicht länger bey einem haben mögen, nie moc długo mieć gospody u kogo. königliches Quartier, krolewska gospoda; darinnen zusammen kommen, do krolewskiey kwatery schodzić się; im Winter, zimowa kwatera, zimowa leża. s. Winterquartier; des Generals, Gienerała kwatera. s. Hauptquartier; 2) Erhaltung, obrona, protekcyia, albo zachowanie życia; darum bitten, o protekcyią prosić, pod protekcyią się czyią udać, o łaskę prosić. einem Quartier geben, komu protekcyią dać, życie darować. keines Quartier haben wollen, niechcieć mieć żadney łaski, chcieć stracić życie. keines Quartier geben, nie przepuszczać, życia niedarować. einem Ueberwundenen Quartier geben, zwyciężonego życiem darować.

Quartiergen, n. ein Maaß, kwaterka, miara gewna.

Quartiermeister, m. kwatermistrz, co kwatery żołnierzom wyznacza.

Quartiermeister-Charge, f. służba kwatermistrzoska.

Quaste, f. gwoźdź.

Quatern, czworka, czworo, czwornik.

Quatschelicht, soczysty; dergleichen Mägdchen, soczyste dziewcze.

Quecksilber, n. żywe srebro; wodniste srebro, z Greck.

Quecksilber-Ertzt, n. minera żywego srebra.

Quedlinburg, Stadt in Ober-Sachsen, Kwedlinburg, miasto w Wyśniey

 Saksonii;

Saksonii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Kwedlinburski; dasige Abtey, Kwedlinburskie Opaſtwo.

Queer, ſ. Queere.

Quelle, *f.* zdroy, krynica; ſtets fließende, nieuſtannie płynąca; ſumpfichte, błotniſte; eines Brunnens, ſtudzienny zdroy, na ktory ſtudnia. das voller Quellen iſt, co pełne zdroiow ieſt; dergleichen Erde, ziemia pełna zdroiow; 2) Urſprung, źrodło zkąd co wynika. das alles kommt aus ſolcher Quelle, to wſzyſtko wynika z tego źrodła; der gottloſeſten Anſchläge, naybezbożnieyſzych zamysłow; des Geſetzes, prawa; der Triumphe, tryumfow; der Anklage, skarg, żałow.

Quellen, wynikać, wytryskać. die Brunnen quellen, źrodła wynikaią, wytryskuią. das Waſſer quillt, woda wytryskuie.

Quellicht, zdroiowy; źrodliſty, źrodliska ſame maiący, krynice.

Quellwaſſer, *n.* zdroiowa woda, zrodlana woda, kryniczna woda.

Quentin, Stadt in Frankreich, Kantęń, miaſto we Francyi.

Quer, poprzeczny, poprzec idący. quere Linie, poprzeczna liniia.

Quer, *adv.* poprzecznie, poprzec; opak na opak.

Querbalken, *m.* balka poprzeczna, poprzec dana.

Querbank, *f.* ława, kładka poprzec dana, poprzec przybiiana.

Querch, ſ. Quer.

Quercy, Landſchaft in Frankreich, Kwerſy, krainka we Francyi.

Quere, die, *f.* poprzeczność, na poprzec-idącość. mit der Quere, wie die Krebſe, na poprzec, iak raki zwykły chodzić.

Querfeld, poprzecznie, na opak.

Querfinger, *m.* wywrocony opak palec, poprzec położony; weit weg gehen, na palec poprzec daleko ochodzić.

Querfüßig, w poprzec w z wykrzywionemi nogami.

Quergang, *m.* droga poprzec idąca, poprzeczna.

Querholz, *n.* balka dana poprzecz, przeciągniona poprzec.

Querl, *m.* kwerl, Drehkreuz vor einem Paſſe, durch den man nur zu Fuße geht, obracaiący ſię poprzec krzyż, albo poprzec na krzyż dane drzewo przed przechodem, tylko przezeń piechoty zwykli chodzić; *pofr.* moulinet. 2) młynka gatunek.

Querlinie, *f.* poprzecznia liniia.

Querpfeiſe, *f*, flutnia, piſzczałka poprzec do uſt przykładana.

Querpfeifer, *m.* wygrawacz na flutni.

Querſegelſtange, *f.* poprzec drzewco, na ktorym żagle wiſzą.

Querüber, na poprzec; die Stunden auf ein Säulgen ſchreiben, poprzec godziny na słupku ponapiſywać.

Querweg, *m.* droga poprzecznia, droga poprzec idąca.

Queſnoy, Stadt in Hennegau, Kenoa, miaſto w Hennegawskim.

Quetſche, *f.* ciaſność, wąskość, ściſłość, ucisk; einen darein bringen, kogo w ucisk, wpędzić, w ściſłe y niebezpieczne okoliczności wpędzic. einem aus der Quetſche heraus helfen, kogo z ciaſnych y niebezpiecznych okoliczności wyratować.

Quetſchen, ściſnąć; einen, kogo; 2) ſtets ſtudiren, uſtawicznie ślęczeć w kſiążkach.

Quetſchke, *f.* eine Frucht, śliwek gatunek, śliwka owoc, ſ. Pflaume.

Quetſchkenbaum, *m.* śliwowe drzewo, śliwa drzewo.

Quiers, Ort in Piemont, Kiers, mieyſce w Piemoncie.

Quimper, Stadt in Frankreich, Kwimper, miaſto we Francyi.

Quinte, *f.* in der Muſik, kwinta ſtrona w muzyce.

Quinteſſenz, *f.* piąta iſtność rzeczy, ſama eſſencyia, ſama iſtność.

St. Quintin, Ort in dem Niederlande, Senkantęń, mieyſce w Niderlandzie, *poiac.* Fanum. S. Quintini.

Quintlein, *n.* kwintel, drachma, w wadze zwey Quintlein, dwa kwintle.

Quitt, wolny, nic nie winien, wyſzedł z długu. quitt seyn von ſeiner Schuld, wyyść ze ſwoiego długu, kwitowanym być z długu; von ſeinem Gelübde, wolnym być od ſwoiego ślubu; von ſeiner Pflicht, od ſwoiey powinności, *to ieſt*, wypełnić ſwoię powinność.

Quittance, ſ. Quittung.

Quitte, *f.* eine Frucht, pigwa, *owoc. pot.* malum cydonium, malum coroneum.

Quittenbaum, *m.* pigwa drzewo, pigwowe drzewo.

Quittenbirne, *f.* gruſzka pigwowa.

Quittenbrodt, *n.* pigwowy chleb.

Quittengelb, pigwowo żołtawy.

Quittenöl, *n.* oleiek pigwowy.
Quittensaft, *m.* sok pigwowy.
Quittenwein, *m.* wino pigwowe.
Quittiren, kwitować, zkwitować; einen über etwas, kogo z czego. 2) seine Charge quittiren, swoy urząd złożyć; seinen Herrn, pana porzucić. s. Verlassen. Aufgeben.

Quittung, *f.* kwit; *poł.* apocha. wegen bezahlten Geldes, z wypłaconych pieniędzy; besiegelte und unterschriebene, pieczętowany y podpisany; zum Schein, als ob man das Geld wirklich empfangen hätte, na dokument, iakoby w rzeczy samey pieniądze były odebrane; *połac.* acceptilatio.

R.

R, oder r, der siebenzehende Buchstab des deutschen Alphabeths, R, albo r siedmnasta litera Niemieckiego Abecadła.
Raab, Fluß in Ungarn, Raab, rzeka w Węgrzech; 2) Festung daselbst, forteca w tymże kraiu, *poł.* Javarium.
Raam, *m.* rama, womit etwas eingefaßt ist, w ktorą co oprawne iest. s. Rahm, 2) auf der Milch, na mleku. s. Rohm.
Raasen, s. Rasen.
Rabbin, *m.* Rabin, Jüdischer Lehrer, żydowski nauczyńca, praw żydowskich wykładca, obiaśniciel, prawopowiadawca.
Rabe, *m.* ein Vogel, kruk, ptak pewny; schreyet auf der rechten Hand, kruczy na prawey stronie; auf der linken, na lewey stronie; scharret mit den Füßen auf der Erde, grzebie nogami po ziemi. von einem Raben, z kruka kruczy, krukow; dergleichen Ey, krucze iaie. fressen, wie ein Rabe, żreć, iak kruk. schreyen, wie ein Rabe, krzyczeć, wykrzykiwać iak kruk, kruczeć iak kruk.
Raben-Aas, *n.* krucze ścierwo. ich fürchte mich doch nicht du Raben-Aas, nie boię się zapewne, ty kruczy ścierwie.
Raben-Geschrey, *n.* kruczenie, krzyk kruczy, wykrzykiwanie krucze.
Raben-Stein, *m.* mieysce podwyższone, do katowni, y kary śmiertelney.
Rabunzlein, s. Rapunzlein.
Rache, *f.* pomsta, zemsta; darauf bedacht seyn, o zemście myśleć, myśleć się pomścić. an einem Rache üben, zemstę, pomstę na kiem wywrzeć. auf nichts, als auf Rache denken, o niczym tylko, o zemście myśleć, nie myśleć, tylko żeby się zemście. zur Rache aufgebracht werden, zemstą, chciwością zemsty być uniesionym; darzu greifen, do zemsty się udać; die Gelegenheit darzu benehmen, okazyią do zemsty wziąć. Gelegenheit zur Rache erlangen, dostać okazyi do zemsty, do pomsty. die göttliche Rache ist vorhanden, boska zemsta iest nad głową; der Niederlage wegen an einem üben, porażki swoiey zemstę wziąć z kogo.
Rachen, *m.* gęba, aufgesperrtes Maul, Hals, paszcza otworzona, pysk otworzony, otworzenie, rozdziwienie gęby, pyska. den Rachen aufsperren, rozdziwić gębę, pysk. einem etwas aus dem Rachen reißen, komu z gęby, z pyska wydzierać.
Rachgier, *f.* chciwość zemsty, chciwostka zemsty, chęć do zemsty, do pomsty; dadurch getrieben werden, uniesionym być chciwością zemsty.
Rachgierich, chciwy zemsty, chciwy zemszczenia się.
Rachgöttinn, *f.* Zemsta bogini, Pomsta bogini.
Rackelsburg, Stadt in Steyermark, Rakelsburg, miasto w Styryi.
Racket, s. Raguet.
Rad, *n.* koło, an einem Wagen, u wozu; mit Speichen, ze szpiocami; zum Wasserschöpfen, do czerpania wody; erhiztes, rozgrzane; drückt tief ein, rznie się głęboko; drehet sich im Laufen herum, obraca się w biegu. kleines Rad, małe koło, kołko. ein Rad drehen, wie ein Pfau mit dem Schwanze, kołem toczyć, iak gdy paw ogon toczyć kołem. wie ein Rad, iak koło, kołem, kolisto. auf Rädern stehen, na kołach stoiący; dergleichen Sturmbeck, taran na kołach osadzony; 2) womit man etwas in die Höhe ziehet, koło, *także nazywa się*, ktorym co w górę ciągną; 3) in einem Kolben, w klubie koło.
Radbrechen, kołem przetrącić. siehe Rädern.
Radeberge, *f.* Schubkarn, wozek.
Radehaue, *f.* motyka.
Rademacher, *m.* kołodziey, ten co koła robi.

Rade-Felge, *f.* obod u koła, dzwona u koła.
Radenabe, *f.* piaſta u koła.
Radenagel, *m.* bratnal, ktorym okow przybiiaią.
Radeſchiene, *f.* ſzyna żelazna, ktorą koło okowane.
Radeſpeiche, *f.* ſzpica u koła.
Radeſperre, *f.* łancuch do hamowania koła.
Radiren, ſkrobać; einen Buchſtaben, literę.
Radirmeſſer, *n.* ſkrobniczek, ſcyzoryk.
Radnor, Stad in England, Radnor, miaſto w Anglii.
Radom, Stadt in Polen, Radom, miaſto w Polſzcze.
Radomsko, Stadt in Polen, Radomſko; *adj.* Radomſki.
Radzyn, Stadt in Polen, Radzyn, miaſto w Polſzcze.
Rächen, mścić ſię, pomścić ſię, zemścić ſię; ſich, da man iſt beleidiget worden, mścić ſię, gdy kto urażonym ieſt. den Vater rächen, oyca ſię zemścić; den Tod des Vaters, śmierci ſię oykowſkiey pomścić. ſich an einem rächen, mścić ſię na kiem; an einem Feinde mit etwas, zemścić ſię czym na nieprzyiacielu; ſein Unrecht mit Unrecht, pomścić ſię krzywdy krzywdą; ſich an einem wegen des erlittenen Unrechts, zemścić ſię nakiem za poniesione krzywdy. ſein Unrecht durch einen rächen, krzywdy ſwoiey mścić ſię przez kogo; ſich an einem deſſen Unterfangens halber, zemścić ſię na kiem za iego zamachy; eines Unrechts, czyiey krzywdy ſię zemścić; eines Tod, czyiey ſie zemścić śmierci; eines Verwegenheit durch die Waffen, czyiey letkomyślności orężem ſię zemścić. er hat rühmlich ſeine Mitbürger gerächet, on ſię sławnie zemścił ſwoich ſpołobywatelow. ſterben, ohne ſich zu rächen, umierać nie zemściwſzy ſię. ich will mich ſchon deswegen an ihm rächen, dla tego zemſzczę ſię na niem; ſich durch gänzliche Vertilgung der Feinde, pomścić ſię przez zupełną porażkę nieprzyiaciela.
Rächen, das, *n.* mſzczenie ſię, zemſzczenie ſię, pomſzczenie ſię.
Rächer, *m.* mściciel, pomściciel, zemściciel; eines Bluts, czyiey krwi; der Bosheiten, złości.
Rächerinn, *f.* mścicielka, pomścicielka, zemścicielka; der geplagten Stadt, uciemiężonego miaſta.
Rädelsführer, *m.* przywodca, herſzt; eines Bubenſtücks, do iakiego wyſtępku; bey dergleichen, herſztem być, przywodcą być w podobnych przeſtępſtwach, naypierwſzym być do wſzyſtkiego złego, prowadzcą do niecnot.
Rädern, wkoło, wplatać, kołem podłuc czyie członki, w kole połamać.
Rädlein, *n.* kolka, koleczko, maluchne kołko, maleńkie koleczko.
Rädleinsführer, *m.* ſprawca, herſzt. ſ. Rädelsführer.
Räff, *n.* worauf man etwas trägt, noſidła, noſze, na ktorych co noſzą.
Rähdern, przez rzeſzoto ſiać, przeſiewać. ſ. Sieben.
Rähm, *m.* womit etwas eingefaſſet wird, brzeg, rama, w ktorą co oprawne ieſt.
Räzel, *n.* gadka, zagadka, zadanka; verſtehen, gadkę, zadankę rozamieć. ſehr artiges Räzel, bardzo trefna gadka, piękna zadanka; unaufgelöſet laſſen, gadkę, zadankę zoſtawić niezgadnioną. ein Räzel auflöſen, gadkę zgadnąć.
Räzelhaft, zagadny; gadny, *ſimpl. inuſ.* zadanny, zagadniony.
Räzen, *plur.* Rycy, Volk in Ungarn und Kärntchen, lud w Węgrach y w Karyntyi.
Räzenmark, Inſel in Ungarn, Rachitarg, wyſpa w Węgrzech.
Räuber, *m.* rozboynik, rabownik, rabuś; der Häuſer beraubt, ktory domy rabuie; zur See, rozboznik morſki; der Jungferſchaft, wydzierca panieńſtwa; der Freyheit, wolności, zabierca, łupież, łupieżca, zboyca.
Räuberinn, *f.* rozboyniczka, rabowniczka, zboyka, rabońka.
Räuberiſch, zboiecki, rozboyniczy. räuberiſche Flotte, rozboynicza, zboiecka flota. räuberiſcher Menſch, rabowny, rozboyny człowiek.
Räucherer, *m.* kadziciel, woniciel, woniokadzca, zapachnik.
Räucherkerzchen, *n.* trociczki, woniące do zapachu y kadzenia.
Räuchern, kadzić, okadzić; etwas mit guten Dingen, co dobremi rzeczami; die Bienen, pſzczoły kadzić; etwas, als Fleiſch, u. d. g. okadzik co, iako mięſo y podobne rzeczy; ein wenig (der Beſchauung der Bienen) trochę zakadzic przy zaglądaniu do pſzczoł; die Augen mit ſcharfen Dingen, oczy okadzić oſtremi rzeczami; bey den Opfern, mit wohlriechenden Dingen, przy

przy ofiarze wonieiącemi rzeczami kadzić; mit Weyhrauche, kadzidlem; mit Schwefel, siarką. einen Boden räuchern, podłogę kadzić, po podłodze kadzić.

Räuchern, das, *n.* kadzenie, zakadzenie, podkadzenie, okadzenie.

Räucherung, *f.* kadzenie; *powtore znaczy:* dymienie, zadymienie, podkurzenie.

Räuchwerk, *n.* womit man räuchert, kadziło, ktorym kadzą. mit Räuchwerk aussöhnen, zapachami, kadzidłami co oczyścić, upobożnić.

Räudig, chropawy, chropowaty, niegładki, pokurczony, zkurczony; räudiges Schaf, skurczona, pokurczona owca. räudiges Vieh, skurczone, pokurczone bydle, zmizerniałe, *to co,* parszywy. ein räudig Schaf steckt die ganze Heerde an, parszywa owca zaraża całą trzodę.

Räudigkeit, *f.* chropowość, chropowatość, niegładkość. s. Raude.

Räumen, uprzątnąć, umknąć, wziąć z mieysca; einen aus dem Wege, kogo z pośrzodku, *powtore,* ustąpić, poyść. das Land räumen, ustąpić z oyczyzny, poyść z oyczyzny; die Stube, das Zimmer, das Haus, ustąpić z izby, z pokoiu, z domu, umknąć się.

Räumlein, *n.* maleńkie mieysce, mieysczątko, przytulenie się.

Räumlich, przestrony, dosyć mieysca maiący, obszerny. räumliches Haus, przestrony dom, obszerny dom. räumlicher Platz, przestrone mieysce, obszerny plac.

Räumlich, *adv.* przestrono, obszernie; wohnen, mieszkać, w obszerności.

Räumlichkeit, *f.* przestroność, przestronie, obszernosć; eines Ortes, iakiego mieysca.

Räumung, *f.* der Bäume, oprzątnienie drzew, okrzesanie; von Räumen, ogarnąć, okrzesać, ochędożenie drzew.

Räuspern, krząkać, krztusić się, wypluwać. s. Reuspern.

Räuspern, das, *n.* krząkanie, krutuszenie się, wypluwanie ze krsztuszeniem.

Raffinirt, przebiegły, przewrotny, wykrętny, kręta głowa.

Raffzahn, *m.* ząb przedni, ostry, ząb kraiowy.

Ragen, *m.* in den Fischen, ikry, w rybach.

Ragener, *m.* ikrzak, ryba samica.

Raget, s. Racket.

Ragusa, Stadt in Dalmatien, Ragusa, miasto w Dalmacyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Ragusański, Ragusańska, Ragusańskie; sothane Republik, Rzeczpospolita Raguńskie; einer daher, rodem z Ragusy męszczyzna, Ragusańczyk; eine daher, Ragusanka.

Rahab, Weibsnamen, Rahab, imie białogłowskie.

Rahel, Weibsnamen, Rahel, białogłowy imię.

Rahm, ram, rama. s. Rähm.

Rahn, cienki, cieniuteńki. s. Geschlang.

Raillerie, *f.* żart, żartowanie, szydzenie z kogo. seine Raillerie mit einem treiben, żart szydzenie z kogo czynić.

Railliren, szydzić, drwić; mit einem, z kogo; auf etwas, z czego; einen, kogo wyśmiewać, wyśmiać. mit ihm ist nicht zu railliren, z niem nie trzeba żartować.

Rain, *m.* Gränze zwischen den Feldern, między polami, granica, międza. 2) Stadt in Bayern, miasto w Bawaryi.

Raison, *f.* racyia; ich habe, ia mam racyią; haben, etwas zu sagen, mieć, racyią do mowienia, mieć racyią co mowić. einen zur Raison bringen, nauczyć kogo rozumu. etwas nicht ohne Raison thun, nic nie czynić bez racyi. aus der Raison, z racyi, z przyczyny, ta racyia, ta przyczyna, dla tey racyi, dla tey przyczyny.

Raisonabel, rozumny, słuszny, sprawiedliwy, *gdy znaczy, to co,* słuszny. wir haben mit einem raisonablen Manne zu thun, my mamy ze sprawiedliwym człowiekiem do czynienia. du hast dich niemals raisonabel gegen mich erwiesen, tyś się nigdy słusznym, nigdy sprawiedliwym ku mnie nie pokazał. du bittest, was raisonabel ist, ty prosisz, o to co słuszna, co sprawiedliwa iest.

Raisonement, *n.* rozmawianie, wnoszenie iedney myśli z drugiey, rozsądzanie.

Raisonneur, *m.* niedobry rozmawiacz, niesktadny rozmawiacz, co nie dobrze myśli wnosi, nie widzi co za czym, albo z czego idzie.

Raisonniren, rozmawiać, rozprawować, rozprawiać; von etwas, o czym; gelehrter, als er gewohnt, uczeniey, iak zwyczay. wissen, was die Leute raisonniren,

ſonniren, wiedzieć, co ludzie rozmawiaią, mowią.

Rammel, *m.* baba, pałka, do wbiiania, tłuk; etwas damit einſchlagen, pałką co wbiiać.

Rammeln, läufig ſeyn, łaczyć ſię iako bydło nie rogate, iako zaiące.

Rammelſtroh, *n.* ſitowie.

Rammler, *m.* Haaſe, männlichen Geſchlechts, zaiąc, ſamiec, ſame cznego płazu.

Ranck, *m.* Liſt, Betrug, ſztuka, wykręt, oſzukanie. mit dieſem Rancke begegnete ſie ihrem Manne, tą ſztuką zażywała męża. eines Ranck wohl merken, czyią ſztukę dobrze widzieć. ſ. Betriegerey, Liſt.

Rancke, *f.* am Weinſtocke, gałązka z liżciem chrośoik, na winnym drzewku; auch an andern Gewächſen, także na inſzych krzewach; u melonu, ranie.

Rand, *m.* rama, brzeg; Einfaſſung eines Dinges, oprawa iakiey rzeczy, kray, brzeg; der Erde, ziemi; eines Fluſſes, brzeg rzeki; des Meeres, brzeg morza; *potym*, Damm, Lehne, tama, kray brzegu, otoczenie, obwod; an einem Kuchen, na placku, na kołaczu. etwas mit einem Rande einfaſſen, einen Rand darum machen, co w iakie brzegi oprawić, brzegi, oprawę dać około czego. das einen Rand hat, woran ein Rand gemacht iſt, co ma brzegi, co ma obwod po wſzyſtkich kraiach. den Rand von etwas weg machen, brzegi, ramę, obwody, obkładki, od czego odiąć.

Randgloſſe, *f.* naznaczenie na brzegu, gloſſa nabrzezna, na kſiążce, myśli iakiey.

Ranft, *n.* vom Brodte, ſkorka z chleba, ſkorka chlebowa.

Rang, *m.* eine Krankheit im Halſe, rank, choroba skwinancyia.

Rang, *m.* rząd, godnośc, Ehrenſtelle, mieyſce honoru. einer von meinem Range, ieden z moiego rzędu, tey ſamey godności. den Rang vor allen andern haben, trzymać rząd godności przed wſzyſtkiemi innemi, mieć naypierwſze micyſce, być naypierwſzey godności.

Rangiren, porządkiem rozſtawiać, uſtawiać, układać; die Bücher, kſiążki. die Armee zum Treffen rangiren, uſtawić, poſtawić woysko w ſzyku do boiu, uſzykować woysko, w porządku poſtawić ludzi. ſich rangiren, ſam ſtanąć w ſzeregu, w porządku, w ſzyku. ſ. Stellen, Ordnen.

Ranzen, *m.* torba, tayſtra; hängt auf dem Rücken, wiſi na plecach, na grzbiecie.

Ranzion, *f.* okup; pieniądze na okup, do okupienia, albo odkupienia kogo. tauſend Pfund Gold iſt die Ranzion des ganzen Volkes geweſen, tyſiąc funtow złota było na odkup całego narodu.

Ranzioniren, odkupować, oddawſzy panu pieniądze; die Gefangenen, niewolnikow. ſich womit ranzioniren, ſiebie ſamego wykupić czym z niewoli; von den Räubern, od rozboynikow; aus der Gefangenſchaft, Sclaverey, z więzienia, z niewoli wykupić, odkupić.

Ranzionirt, odkupiony, wykupiony. ſ. Ranzioniren.

Ranzionirung, *f.* odkupienie, wykupienie. ſ. Ranzion.

Rappen, *m.* kary, ſchwarzes Pferd, kary koń.

Rappersweil, Stadt in der Schweiz, Rapperswei1; miaſto w Szwaycarach.

Rappier, *n.* rapir, ſzabla długa, ſzeroká, proſta.

Rappotlsweiler, Stadt in Elſaß, Rappoltsweiler, miaſto w Alſacyi.

Rappoltſtein, Stadt in Elſaß, Rappoltſtein, miaſto w Alſacyi.

Rapport, *m.* relacyia, opowiedzenie, raport. Rapport thun, relacyią czynić, opowiedzenie uczynić, raport uczynić. ſ. Rapportiren.

Rapportiren, raportować, opowiadać, donośić; einem etwas, co komu.

Rappuſe, *f.* rozerwanie, rozebranie; darein geben, rozerwanie czynić.

Raguet, *n.* womit man den Ball ſchlägt, rakieta, ktora piłkę odbiiaią.

Raguete, *f.* raca puſzczana wgórę y zapalona.

Rar, rzadki. was vortrefflich iſt, iſt auch rar, co ieſt przednie, to y rzadkie. rar werden, rzednie, rzadkim ſię ſtawać.

Raritát, *f.* rzecz przednia, rzadka, rariteca, rzecz śliczna oſobliwſza.

Raſch, ochotny, weſoły prędki, co ſię prędko obraca, weſoło uwiia, *potym*, zuchwały. raſches Pferd, zuchwały, dziki koń.

Raſen, *m.* mit Gras bewachſene Erde, trawą zarosła ziemia, darn, murawa; friſche, świeża; grüner, zielona. Raſen aufdammen, darni na kupę, nakładać.

ſkładać. mit Raſen beſetzen, darniem, morawą rznięta wyſadzić.

Raſen, ſzaleć, unſinnig ſeyn, nierozumnym, niemyślnym być. für Liebe, z miłości, od miłości ſzaleć. wegen erlittenen Unrechts, z znieſioney, dla znieſioney krzywdy ſzaleć, odchodzić od rozumu. wider einen, przeciwko komu. für Betrübniß, z kłopotu, z utrapienia. aus Krankheit, z choroby auf die Art, takowym ſpoſobem ſzaleć; odeyść od rozumu, odchodzić od ſiebie, rozum ſtracić, nie władać rozumem, nie być przy rozumie, mieć balki połamane w głowie; mieć pomieſzany rozum, pomieſzaną głowę, zachodzić w głowę, zaść w głowę, w ſzaleńſtwo wpaść, oſzaleć, do ſzaleńſtwa przyść, ſzaleie od gniewu, wściekł ſię od złości; gniew mu rozum odebrał, obrany z rozumu, ſzaleńſtwo go napadło, ſzaleńſtwo go wzięło, ſzaleńſtwo go bierze, ſzaleńſtwo ſię go chwyta; odſzedł od rozumu, ſzaleńſtwo ſię go chwytało; piąty krokiewki w głowie nie ma, waryacyią cierpi, w głowę zaſzedł.

Raſenbank, *f.* ſiedzenie z murawy, z darniu usłane.

Raſend, ſzalony; wściekły *w tym znaczeniu co* ſzalony. raſende Begierde, ſzalone żądze, ſzalone chciwości. raſende Frau, ſzalona kobieta. raſender Menſch, ſzalony człowiek. raſender Anfall eines Straßenräubers, ſzalona napaść, rozboynika drożnego. raſendes Anſehn, wściekły wzrok, ſzalone poźrźenie, ten co od pamięci odſzedł, co nie ieſt przy rozumie, co ſię od złości zapomniał. ſie haben als raſend einen Anfall gethan, iak ſzaleni przypadli. die Zornigen ſind den Raſenden ähnlich, gniewliwi, zapalczywi ſą podobni, do ſzalonych. der raſende Menſch nimmt nichts in acht, was er thut, ſzalony człowiek nic nie zważa tego co czyni. ich muß meinen raſenden Feind meiden, ia ſię muſzę chronić tego moiego ſzalonego nieprzyiaciela. raſender Haufen, ſzalona kupa. die Ochſen mit etwas raſend machen, woły czym wściekłemi poczynić. aus Verzweiflung raſend werden, z rozpaczy ſzaleć, od rozpaczy ſtać ſię ſzalonym. raſend in einer Sache ſeyn, być w iakiey rzeczy ſzalonym. einen raſend machen, kogo ſzalonym uczynić, kogo do ſzaleńſtwa przyprowadzić.

Raſend, *adv.* ſzalenie, wściekle, wściekło. nach allen trachten, wſzyſtkiego pożądać. raſend etwas thun, ſzalenie po ſzalonemu co robić. als wie raſend auf den Feind losgehen, iak ſzalony lecieć na nieprzyiaciela.

Raſerey, *f.* ſzleńſtwo, wściekłość. unbändige, ungezähmte, nieocheſznana, nieugłaſkana. jähe, nagła, na łep. entbrannte, unerhörte, zapalona, niesłychana. freche, unglaubliche, zuchwałe, nie podobne do wiary ſzaleńſtwo. ſonderliche, oſobliwſze. große, wielkie. geile, lubieżna wściekłość, lubieżne ſzaleńſtwo. gröſte, alte, naywiękſze, ſtare. ſchädliche, ſzkodliwe. läßt ſich aus in eines Morde, wywiera ſię na zaboyſtwo czyie. wieder auf eben die Raſerey gerathen, znowu w toż ſamo ſzaleńſtwo wpadać. deſſen Raſerey läßt nach, ſzaleńſtwo iego wolnieie, folguie. durch Raſerey getrieben, ſzaleńſtwem uwiedziony, unieſiony. eines Raſerey Einhalt thun, czyiego ſzaleńſtwa zatamowanie uczynić. die Raſerey hat ihn eingenommen, ſzaleńſtwo go wzięło. für Raſerey ganz blind ſeyn, od ſzaleńſtwa wcale być ślepym. mit ungewöhnlicher Raſerey einen anpacken, z niezwyczaynym ſzaleńſtwem na kogo wſieść. ohne Raſerey nichts tapfferes verrichten können, bez ſzaleńſtwa, bez wściekłości nic nie moc mężnego dokazać. ſie ſind ſo beſtürzt in ihren Gemüthern, daß ſie nicht weit von einer Raſerey entfernet ſind, tak pomięſzane ſą ich umysły, że ſą prawie nie daleko od ſzaleńſtwa. in Raſerey gerathen, wpaść w ſzaleńſtwo.

Raſiren, obalić, znieść, znoſić, zrewnać; die Feſtungswerke, obronne roboty, znieść. die Stadt raſiren, miaſto z ziemią rownać, ſ. Schleifen. 2) golić, den Bart, brodę, ogolić brodę komu. ſich raſiren laſſen, kazać ſię ogolić. ſich den Kopf raſiren laſſen, głowę ſobie ogolić kazać, włoſy na głowie zgolić.

Raſpel, *f.* ein Werkzeug, raſzpla, inſtrument do tarcia.

Raſpelhaus, *n.* dom, ktorym rożne trą materyały.

Raſpeln, trzeć, ſkrobać. zuſammen raſpeln, na kupę zeſkrobywać.

Raſpeln, das, *n.* tarcie, ſkrobanie, zeſkrobywanie, ztarcie, zeſkrobanie.

Rasseln, szelest, łoskot czynić; unter einander, między sobą. die Ketten rasseln lassen, łancuchami brzęczęć, szelest czynić.

Rasseln, das, n. szelest, łoskot, brzęk, szczęk; der Waffen, oręża, żelaza.

Rast, f. spoczynek wczas, s. Ruhe.

Rast, eine Stadt in Persien, Rast, miasto w Persyi.

Rastadt, Ort im Baadenischen, Rastad, mieysce w Badenskim; *łac.* Rastadium.

Rasten, mieć wczas, odpoczynek: von den Verrichtungen, od sprawunkow, od interesow. nicht rasten bis einer ruiniret ist, nie uspokoić się, nie spocząć poki kto zruynowany nie będzie. einen rasten lassen, dać komu wypocząć, wytchnąć, w czasu zażyć, uspokoić się.

Rasttag, m. dzień spoczynku, dzień wczasu; den Soldaten halten lassen, żołnierzom dać dzień do spoczynku, do wytchnięcia, do wypocznienia.

Rathenau, Ort in der Mark Brandenburg, Ratenow, *alias* Ratenawa, mieysce w Marchii Brandenburskiey; *poł.* Ratenavia.

Rath, m. Rathschlag, rada, obrada, radzenie; hefftiger, hitziger, żwawe, gorące; guter, grausamer, dobra rada, okrutna rada; rühmlicher, göttlicher, sławna, boska rada; listiger, zdradliwa; treuer und liebreicher, wierna y pewna, miłości; heilsamer, zbawienna; ruhmwürdiger, chwały godna; anständiger und leichter, przystoyna y łatwa; zu etwas geschickter, zdatna dobra do czego; gerechter, sprawiedliwa; böser, zła; mäßiger, pomierna; gefährlicher, niebezpieczna; aufrührischer, buntowna, buntuiąca; heimlicher, taiemna, skryta; sehr guter, bardzo dobra; listiger, schädlicher, zdradliwa, szkodliwa; klarer, iałna; verkehrter, kluger, przewrotna, roztropna; öffentlicher, publiczna; eigener, przywatna, domowa; rechter, wahrer, prosta, prawdziwa; gottloser, bezbożna; der auf den Krieg geht, ktora do woyny zmierza; vorsichtiger, behutsamer, baczna, ostrożna; kühner und verwegener, śmiały y płocha; schwerer, trudna; letzter, äußerster, ostatnia, ostateczna; fester, mocna; angenehmer, anständiger, przyiemna, przyzwoita; ungewöhnlicher, niezwyczayna; nöthiger, ungefährlicher, sicherer, potrzebna, nie niebezpieczna, bezpieczna; väterlicher, nützlicher, oycowska, pożyteczna; schelmischer und kühner, wykrętna y śmiała; vortrefflicher, przednia, przewyśmienita; kindischer, dziecinna; nachdrücklicher, ważna; weiser, mądra; närrischer, głupia; plötzlicher, nagła; schändlicher, sromotna; tapferer, mężna; verschwiegener, w sercu, ukryta, utaiona. den Rath ändern, radę odmienić; auf eines Briefe von etwas, na czyi list o czym. alle Augenblicke, co mgnienie oka. den Rath billigen, radę pochwalić, przyiąć. nothwendig und nach Beschaffenheit der Zeit ergreifen, potrzebną, y według sporządzenia czasu wziąć radę. mit einem Rath cummuniciren, z kiem się znosić w radach. darüber muß man zu Rathe gehen, w tym trzeba się do rady udać. das ersodert guten Rath, to wymaga dobrey rady. dießfalls kannst du einen Rath ergreifen, w tym możesz się rady chwycić. Raths bedürfen, rady potrzebować. Rath suchen, rady szukać, o radę prosić. Rath geben, radę dać, rady dodać, radę dawać, rady dodawać. den Rath helfen ausführen, pomagać do wzięcia rady. einem mit Rathe beystehen, kogo radą wspierać, ratować; folgen, iść za czyią radą, czyiey się rady trzymać, według czyiey rady robić, czyiey rady słuchać, czyiey rady zażywać; fassen, ergreifen, rady układać, rady zasięgać, rady zasiągnąć, na czyiey radzie polegać; worüber, w czym. einen zu Rathe ziehen, kogo do rady zażywać, brać od kogo radę. Rath fahren lassen, radę porzucić, rady zaniechać. Rath, Krieg anfangen, rada aby zacząć woynę; nicht billigen, nicht folgen, nie aprobować; nie słuchać, rady. das ist auf meinen Rath geschehen, to się za moią radą stało. etwas nach eines Rathe thun, uczynić co z czyiey rady. der leicht Rath zu geben weiß, ktory łacno radę dać umie, ktory prędki do po rady. mit sich allein zu Rathe gehen, siebie samego tylko do rady zażywać; z sobą samym tylko się naradzać. der keinen Rath zu finden weiß, ktory żadney rady wynaleść nie może. einen darum fragen, kogo się o radę pytać. einen dem andern vorziehen, iednę radę nad insze przenosić. einen ohne allen Rath lassen, zostawić kogo bez żadney rady. den Rath verwerfen, radę odrzucić, rady odstąpić. Gott beglücke euren Rath, niech

niech Bog szczęści waſze rady. andere darum gefragt haben, inſzych ſię poradzić było. Rath, den man nicht leicht ausführen kann, rady ktorey nie łatwo można dokazać. Rath genug wiſſen, dosyć mieć rady, umieć ſobie dać dosyć rady. Rath der Weiſen und Klugen gilt nicht bey allen, rada mądrych y roztropnych nie u wſzyſtkich popłaca. ich habe plötzlich den Rath ergriffen, daß ich fortgehen wollen, naglem ſię iął rady, abym wyſzedł. Rath, einen umzubringen, rada aby zabić kogo. keinen rechten Rath ergreiſen, żadney ſię dobrey rady niechwycić. ſie haben den Rath ergriffen, daß deſſen Namen vertilget werden ſoll, ięli ſię rady aby zgładzić imię iego. heimlich mit einem zu Rathe gehen, potaiemnie iść z kiem na radę, potaiemne z kiem rady miewać; ſkryte rady z kiem knować. ſich des Reichs wieder zu bemeiſtern, rady, aby znowu kroleſtwo opanować. der keinen guten Rath mehr annimmt, ktory więcey żadney dobrey rady nie przyimuie. einen zu Rathe ziehen, kogo do rady, na radę wezwać, wzywać. ich gehe bey mir zu Rathe, ia do ſamego ſiebie idę na radę; u ſiebie ſamego rady zaſięgam; ſam w ſercu moim rady ſzukam. geſchwind einen Rath erfinden, prędko iaką radę wynaleść. ich bin mit mir ſchon zu Rathe gegangen, ia chodziłem iuż do ſiebie na radę. dieſer Rath ſcheint thulicher, ta rada zdaie ſię ſnadnieyſza do wykonaria. um des närriſchen Raths willen ſein Leben laſſen müſſen, za głupią radę trzeba życie położyć. ſich einen guten Rath gefallen laſſen, przyiąć z chęcią dobrą iaką radę; geben, radę dać. faſſen, zu Rathe gehen, naradzać ſię o czym, obrady miewać o czym. mit einander, między ſobą, wzaiemnie. ich frage ihn um einen Rath, ia ſię go pytam o radę. in einer Sache, w iakiey rzeczy. einem ertheilen, komu rady udzielić, dodać.

Rath, *m.* Rathscollegium, Rada, Koło Panow Rad, Koło Panow Radnych, Radcow, Senat; billiger, ſprawiedliwa, ſprawiedliwe, ſprawiedliwy; gewogener, przychylne, ſprzyiaiące, Koło; guter, einträchtiger, dobry, zgodny ſenat; beſtändiger, ganzer, ſtateczny, cały, wſzyſtek ſenat, ſtateczne, wſzyſtko Koło; muthiger, ſtandhafter, śmiały, mocny; tapferer, mężny; zahlreicher, okryty, zagęſzczony; gerechter, ſprawiedliwy; unverletzlicher, nienaruſzony, niedotykany; weiſer, mądryden Rath in das Capitolium zuſammen fodern, na Kapitolium ſenat zgromadzić vor dem Rathe im Capitolio ſtehen, przed ſenatem na Kapitolium ſtać. kommt zahlreich, auf deſſen Forderung auf dem Rathhauſe zuſammen, liczne koło panow rad na iego zaproſzenie zgromadza ſię (do izby obradney do obrad świątnicy. in den Rath kommen, mit dabey ſeyn, do ſenatu przybyć, razem być w ſenacie. wird gehalten, ſenat będzie miany; koło obrad będzie miane. den Rath auseinander gehen laſſen, ſenat pożegnać, zaſieście Senatu ſkończyć. einen aus dem Rathe ſtoßen, rugować kogo z ſenatu, wyrzucić kogo z ſenatu. einem zu Gefallen laſſen zuſammen kommen, einen vor den Rath laſſen, na czyią wolą ſenat zproſić, zgromadzić, komu pozwolić przed ſenat przyść. in den Rath fodern, do ſenatu kogo przyzwać. ſolchen Tag ſollte Rath gehalten werden, tego dnia miał być ſenat miany. ſein Anſehn im Rathe behalten, ſwoię powagę w ſenacie zachować. ſich im Rathe wohl halten, w ſenacie ſię pięknie pokazać, popiſać. weiter aufhalten, dłuże obrady mieć w ſenacie. Rath in dem Tempel des Apollo gehalten worden, ſenat był miany w kościele Apollinowym. in groſſer Menge zuſammen fodern, w wielkiey liczbi ſenat wezwać. in den Rath nehmen, do ſenatu przyiąć, ſenatorem, radą, panem radą uczynić; do obrat koła przyiąć. in den Rath kommen, ein Rathsherr werden, do ſenaty ſię doſtać, zoſtać ſenatorem radą. wieder in den Rath gehen, znowu ſię do ſenatu powrocić. eine Säule des Raths ſeyn, być kolumną, podporą ſenatu. allein aus dem Rathe gehen, ſam tylko z ſenatu wyść; ſenat obrada narodu, publiczna państwa rada, ſtroż y obrońca Rzeczypoſpolitey.

Rath, *m.* Rathgeber, Senator, Radca, Rada, radodawca; treuer, gewogener, wierny, życzliwy, aber man ſagt, Wierna Rada WRMCi. einem zum Rathe zugegeben werden, komu być radcą przydanym. mit gutem Willen des Königs und deſſen Rathen, z dobrą wolą Krola y iego Rad. einen zum Rathe haben, radcą mieć kogo. einen klugen

klugen Rath haben, mieć roztropnego radcę. königlicher, fürstlicher, Krolewski, Xiążęcy Radca; konsyliarz; geheimer Rath, sekretny konsyliarz. die Räthe zusammen kommen lassen, konsyliarzow zgromadzić, zwołać. die geheimen Räthe zusammen kommen lassen, zgromadzić sekretnych taiemnych konsyliarzow.

Rathen, radzić, poradzić; einem, komu; dem Uebel, złemu; den Kindern, dzieciom; zu seinem Besten, radzić o swoiem dobrym. einem nicht gar zu wohl rathen, komu nie bardzo dobrze radzić; nie dobra radę dawać, nie dobrą radą kogo wspierać, złą radą kogo opatrywać. Niemand kann dir klüger rathen, nikt-ci nie może roztropniey radzić. zum Frieden rathen, pokoy radzić. einem etwas wider einen rathen, komu co przeciwko komu radzić. einen rathen, daß er bitte, radzić komu aby prosił. auf alle Art und Weise rathen, wszelkiemi sposobami radzić. gar sehr rathen, daß nicht, bardzo radzić, aby nie. daß einer auch fortgehe, aby kto także uchodził; daß er sich nach Wien wage, aby się odważył do Wiednia. einem dieses rathen, komu doradzić. sich selbst rathen, samemu sobie radzić. sich weder zu rathen noch zu helfen wissen, nie umieć sobie poradzić, ani się ratować. sich von einem rathen lassen, zabierać radę od kogo, dać sobie radzić. zur Uebergabe rathen, radzić poddać się. daß ich dir rathen soll, abym ia ci co radził.

Rath fragen, radzić się kogo, o radę kogo prosić, pytać się kogo o radę; rady od kogo zasięgać, chcieć mieć, chcieć wziąć od kogo radę, s. Rath, Rathschlag.

Rathfrager, m. radząca się, o radę proszący, rady potrzebny. dem Rathfrager Bescheid geben, radzącemu się dać odpowiedź, dać rezolucyią; an einen verweisen, radzącego się odesłać do kogo inszego.

Rathfragerinn, f. radząca się, rady potrzebna, o radę prosząca.

Rathgeber, m. radodawca, rada. eines Dinges Rathgeber seyn, radcą być iakiey rzeczy. Rathgeber zum Frieden seyn, radcą być pokoiu, być dawcą rady do pokoiu.

Rathgeberinn, f. konsyliarka, rady dawczyna, radczyna.

Rathhaus, n. ratusz, radny dom, rady dom. der Rath ist in starker Anzahl aufs Rathhaus gekommen, senat w wielkiey liczbie, do radnego domu zszedł się. den Rath aufs Rathhaus sperren, senat w ratuszu zamknąć, radny dom, senatu dow, kościoł świętości; dostoieństwa, myśli, publicznych obrad głowa, głowa państwa, ucieczka narodow; stolica y kościoł publiczney rady.

Rathlos, bez rady, ubogi w rade, rady sobie dać nie mogący.

Rathmännisch, senatorski, radny, obradny.

Rathmann, m, Senator, Rada, Pan radny, s. Rathsherr.

Rathsam, przydatny, wygodny. das halte ich für das rathsamste, ia to mam za nayprzydatnieysze, za naylepsze; das halte ich nicht dafür, ia tego nie mam za takie. ich halte es für rathsamer, to bym raczey lepsze rozumiał. es ist rathsamer, to iest lepsza. einem rathsam seyn, być komu przydatnym, pożytecznym, s. Nützlich. 2) oszczędny, nierozrutny, in Eintheilung einer Sache, w wydzielaniu iakiey rzeczy.

Rathsam, adv. oszczędnie, skromnie nierozrutnie; leben, żyć.

Rathsamkeit, f. oszczędność, skromność, nierozrutność, s. Sparsamkeit.

Raths-Assessor, m. Assessor w Radzie, Zasiadca w radzie.

Rathsbote, m. posłaniec od senatu.

Rathschlust, n. księga senatu, radna księga.

Rathsglieder, pl. kolledy, społczłony rady; senatu.

Rathschlag, m. obrada, naradzanie się, radzenie, rada, s. Berathschlagung.

Rathschlagen, naradzać się, radzić, radę składać; mit einem von etwas, z kiem o czym, s. Berathschlagen.

Rathschlager, m. naradzaiący się; obrady składaiący, radę biorący.

Rathschlagung, f. naradzanie się, naradzenie się; obrady, pl. für sing.

Rathschluß, m. den ein jeder bey sich faßt, namyślenie się; rozmyślenie się, in negativ. ktore kto z osobna u siebie układa. Rathschluß von etwas fassen, namyślenie się o czym uczynić ułożyć, s. Entschluß; potym Rath. 2) den ein Rath machet, uchwała, ktorą Rada, Senat czyni, siehe Rathsschluß.

Raths-Erkenntniß, *n.* uznanie ſenatu, uznanie radne, ſ. Rathſchluß.

Rathsherr, *m*, Senator, Rada; guter, berühmter und vortrefflicher, dobry, sławny y przedni; edler, gewiſſenhafter, zacney krwi, ſumienny; weiſer, mądry; böſer, zły. einen zum Rathsherrn machen, kogo ſenatorem, Radą uczynić; do ſenatu, za ſenatorá, za Radę przybrać, krzesło w ſenacie komu dać.

Rathsherrn-Rock, *m.* ſenatorska ſzat.

Rathsherrn-Stand, *m.* ſtan Senatorski. in den Rathsherrn-Stand kommen, doſtać ſię do ſenatorskiego ſtanu, do radnego ſtanu; Doſtoieńſtwo ſenatorskie, radne, otrzymać, przyść do Doſtoieńſtwa senatorskiego, do krzesła senatorskiego.

Rathsherrn-Würde, *f.* godność senatorska, ſ. Rathsherrn-Stand.

Rathsmeiſter, *m.* Konsul, ſ. Bürgermeiſter.

Rathsperſon, *f.* osoba senatorska, senator ſ. Rathsher.

Rathsſchluß, *m.* Schluß des Raths, uchwała ſenatu, rozląd́ek, uſtawa ſenatu; nachdrücklicher, ważna; nothwendiger, potrzebna; rühmlicher, sławna; ruhmwürdiger, chwały godna. von etwas nach eines Meynung abfaſſen, o czym według czyiego zdania uſtawę ſenatu zrobić. iſt alſo abgefaſſet worden, uſtawa ſenatu, uchwała rady, tak była ułożona. durch einen Rathſchluß etwas ordnen, uſtawą ſenatu co nakazać, przykazać; decyzyia ſenatu, wola ſenatu, zdanie ſenatu.

Rathsſtube, *f.* izba ſenatorska, w ktorey ſenat zaſiada.

Rathsſtuhl, *m.* ſenat, rada, mieyſce zaſiadania. in den Rathsſtuhl kommen, do ſenatu przychodzić, na mieyſce zaſiadania przyść.

Rathsverſammlung, *f.* zaſieście Senatu. etwas darinnen leſen, co przed ſiedzącemi ſenatorami czytać. in die Rathsverſammlung kommen, do zgromadzenia ſenatu przybyć.

Rathsverwandter, *m.* ſenator, pan radny, ſ. Rathsherr.

Rathswahl, *f.* obieranie Senatorow. Przybieranie oſob do ſenatu.

Ratibor, Stadt in Schleſien, Racibor, miaſto w Sląsku.

Ratification, *f.* approbacyia, potwierdzenie przyznanie.

Ratificiren, approbować, potwierdzić, przyznać, za ważno; ein Urtheil, ſąd, dekret; etwas, co, potwierdzać, przyznawać.

Ratte, *f.* ein Ungeziefer, ſzczur, rodzay gadziny znaiomey.

Rattenpulver, *n.* *słowo w słowo*, ſzczurowy proſzek, *to ieſt*, arſzennik.

Ratz, ſ. Ratte.

Ratzeburg, Stadt im Lauenburgiſchen, Raceburg, miaſto w Lawenburskim.

Raub, *m.* łup, rabunek. was geraubet worden, co ieſt łupem rabunkiem wzięte. vom Rauben leben, łupem, rabunkiem żyć. einem zum Raube dienen, komu na łup, na rabunek służyć. was zum Raube gehört, oder davon herrühret, co do łupu należy, albo ſię rabunku tycze, *adj.* łupowy, rabunkowy, *albo* z łupu, z rabunku. dergleichen Geld, pieniądze z łupu, pieniądze z rabunku, auf den Raub ausgehen, na łup, na rabunek iść, wychodzić.

Raubbegierde, *f.* chciwość łupieżſtwa, łupu, rabunku, chuć, chętka do rabowania.

Rauben, rabować, wydzierać, drzeć. ſie haben ſo viel als ſie rauben, oni tak wiele maią, jak wiele wydrą, zrabuią, złupią. in allen Dingen offenbarlich rauben, we wſzyſtkich rzeczach publicznie odzierać, łupić, rabować. von eines Vermögen, z czyich dobr drzeć, czyi maiątek łupić, rabować. die Hoffnung rauben, verblendet die Gemüther, nadzieia rabunku zaślepia umysły. man raubet erſchrecklich auf den Straſſen, ſtraſznie odzieraią łupią po ulicach.

Rauberey, *f.* rabuſioſtwo, odzierſtwo, łupieżſtwo; auf der Straße, na drodze rozboy. Rauberey begehen, rabuſioſtwo popełnić, odzierſtwa, rozboie czynić.

Rauberinn, ſ. Räuberinn.

Rauberiſch, ſ. Räuberiſch.

Raubgeld, *n.* rabuſiowskie pieniądze, rabunkiem zabrane.

Raubgierig, chciwy na rabunek, ochotny do łupienia.

Raubguth, *n.* łup, odzierz, rzeczy łupem, odzierzą zabrane, ſiehe Raub, Beute.

Raubneſt, *n.* rabuſiow gniazdo, rabuſiow ſiedliſko, drabskie kryiomki; iamy, po ktorych ſię drabi, rabuſiowie, zboycy chowaią.

Raubſchiff, *n.* rozboyniczy okręt; kleines, okręcik, ſtatek, zboiecki okręt, drabow

drabow morskich okręt, po morzu rozbiiaiących okręt.

Raubschloß, *n.* zamek rozboyniczy, ucieczka, przewodnia rozboynikow.

Raubung, *f.* rabowanie, łupienie, odzieranie, odzierstwo, gwałtem zabieranie.

Raubvogel, *m.* iastrząb.

Rauch, *m.* Dampf, der vom Feuer aufgeht, dym, ktory z ognia w gorę idzie, kurz; leichter, letki; von Kohlen, z węgli; von dürrem Miste, z suchego gnoiu; stinkender, śmierdzący; beschwerlicher, przykry, gryźliwy; tödtlicher, śmiertelny; steigt auf von dessen Hause, wstępuie w gorę z iego domu. einen mit Rauche peinigen, kogo dymem męczyć. bedeckt den Himmel wie eine Wolke, okrywa niebo iak iaki obłok. geht durch ein mäßiges Loch heraus, wychodzi przez niewielki dymnik. voller Rauch, pełny dymu, napełniony dymem, zakurzony dymem, okopciały dymem. dergleichen Bilder, okopciałe obrazy y zakurzone dymem. Rauch machen, dym robić, dymem kurzyć. im Rauche aufgehen, w dym się obrocić, z dymem poyść. unser Haab und Guth geht im Rauche auf, nasz maiątek, nasze dobro idzie z dymem w gòrę, s. Verbrennen.

Rauch, haaricht, kudłaty, kosmaty. rauche Backen, kosmate lice. rauches Gesicht, kosmata twarz. raucher Bart, kudłata broda. rauche Mäuler, kosmate gęby; wie ein grobes Tuch, iak grube sukno; *mowi się:* kosmate sukno.

Rauch-Altar, *m.* ołtarz do kadzenia, do palenia kadzidła na niem.

Rauchen, dymić się, kurzyć się, dymu narobić, dym wydawać. das Haus rauchet, z domu się dymi, kurzy się z domu.

Rauchfang, *m.* kumin, dymnik; dymne, *subst. n.*

Rauchfarbe, *f.* dymowa farba, dymowa barwa; etwas damit färben, dymową barwą ubarwić, dymową farbą ufarbować.

Rauchfaß, *n.* turibularz, kadzielnica, do kadzenia sprzęt.

Rauchhändler, *m.* der mit Pelzwerk im Ganzen handelt, kupiec ktory całko futra przedaie.

Rauchig, odymiony, zakopczony, przydymiony, zakurzony dymem.

Rauchkammer, *f.* dymnik, w co dym wchodzi.

Rauchloch, *n.* wychod ktorym dym idzie na dwor.

Rauchpfanne, *f.* panewka do kadzenia, *albo* turybularz.

Rauchwerk, *n.* womit man räuchert, s. Räuchwerk.

Rauchwerk, *n.* Pelze u. d. g. futra, towar futrzany.

Ravelin, *n.* ein Festungswerk, rawelin, tarcz okop zasłaniaiący, tak nazwany.

Ravenna, Stadt in Italien, Rawenna, miasto we Włoszech. daher, Rawennat.

Rauffen, rwać, targać; einen, kogo; sich mit einem, targać się kim; darüber, o co; walczyć, passować się, szarpać się z kiem o iaką rzecz, s. Streiten, Fechten, Zanken.

Rauh, chropowaty, nierowny. rauher Ort, chropowate, nierowne mieysce; Fels, chropowata skała; Rede, niezgrabna mowa; Mensch, chropawy, niezgrabny człowiek; Leben, okropne życie, przykre, naprzykrzone życie. rauher Weg zu etwas, nie rowna, chropowata droga do czego. sehr rauh, bardzo chropawy; oben, na wierzchu. rauh machen, chropawym co uczynić, nie gładkiem; den Hals, w garle ostrość iaką sprawić.

Rauhigkeit, *f.* chropowatość, nie gładkość; der Oerter, mieysc, w mieyscach, po mieyscach; des Gemüths, nierowność umysłu; der Zunge, chropawość ięzyka.

Raum, *m.* mieysce; ebener, rowne; enger, ciasne, szczupło okreslone; unendlicher, nieskończone, niezmierne; freyer, wolne; großer, wielkie; gemeiner, pospolite, powszechne; darzwischen liegender, w śrzodku między czym a czym leżące; breiter, szerokie, obszerne; langer, długie; kurzer, krotkie, mittelster, śrzednie, sehr kleiner, bardzo małe. von ungefähr 2000 Schritten, prawie wielkie na dwa tysiąca krokow; eingeschlossener, zamknięte, opasane; gevierter, czterościanne, czworoboczne; von 2 Füßen, na dwie stopy wielkie; von 3 Füßen, na trzy stopy wielkie; von einem halben Fuße, na puł stopy; 2 Fuß breiter, na dwie stopy szerokie; runder, okrągłe. von 1000 Schritten darzwischen lassen, na tysiąc krokow wielkie mieysce między

między czym a czym zostawić. haben sie nicht alle, nie wszyscy maią mieysce; habe ich nicht, ia nie mam mieysca. Raum zwischen etwas, odległość mieysca między czym a czym; mäßiger, pomierne. noch halb so grosser, ieszcze połową tak wielkie. unermeßlicher, niezmierne, niezamierzone; öffterer, gęste. der groß genug ist, dosyć wielkie; mittelmäßiger, śrzednie; enger, szczupłe, ciasne; gleich grosser, rowno wielkie. von 300 Füssen, na ośm set stop; kleiner, małe; darzwischen gelassener, między czym a czym zastawione; unterschiedener, rozmaite, rozrożnione; der Buchstaben, mieysca między literami, odległości między literami; lassen, zostawiać, pozostawiać, s. Platz.

Raupe, *f.* ein Ungeziefer, pasiennica, *owad znaiomy*; mit den Händen, rękamu gasiennice zgarniwać. rauche Raupe, kosmata gąsiennica.

Raupeisen, *n.* żelazo do zbierania gąsiennic, kliszcze.

Raupennest, *n.* gąsiennicze gniazdo, gniazdo gasiennic.

Rausch, *m.* opiłość, piiaństwo, szum w głowie; den man sich trinkt, gdy się kto upiie; starker, tęga opiłość, tęgi szum; ausschlafen, wyspać sie z opilstwa, z szumu, przespać piiaństwo, wyszumieć się we śnie, wyszumieć się śpiąć. einem einen Rausch zutrinken, upoić kogo, zpoić kogo; głowę komu napoiom poturbować. einen Rausch haben, mieć szum w głowie, mieć ciepło w głowie, mieć rozgrzaną głowę, nazbyt sobie podochocić, ein starken Rausch haben, der einen Rausch hat, ktory się upił, ktory sobie głowę napoiem sfatygował, ktory się urznął po dziurki. sich einen Rausch trinken, szumu nabrać w głowę; ist ausgeschlafen, szum iest wyspany; z piiaństwa, z opilstwa człowiek wyszumiał się. einen Rausch bekömmt er, głowa się mu rozgrzewa, zaczyna mu szmerać, szumieć w głowie. einen halben Rausch haben, podpić sobie, podpoienym być wpoł.

Rauschen, szumieć. das Meer rauschet, morze szumie, świstać y szumieć. die Winde rauschen, wiatry świstaią y szumieią.

Rauschen, das, *n.* szumienie, szum; des Meeres, ięczącego morza, szmer, hałas.

Raute, *f.* ein Kraut, ruta, ziele; kleine, rutka. von Raute, z ruty, ruciany. dergleichen Oel, ruciany wieniek. dergleichen Kranz, ruciany wieniec. mit Raute angemacht, rutą zaprawny. dergleichen Wein, wino z ruty, ruciane.

Rautenkranz, *m.* ruciany wieniec, z ruty uwity wieniec.

Rautenöl, *n.* ruciany oley, z ruty wybiiany oley.

Rautenwein, *m.* rudziane wino, z ruty wyciśnione wino.

Rebauge, *n.* Auge im Weinstocke, pącze, na winnym drzewku.

Rebe, *f.* gałązka winna, wilk, sowohl wie sie am Weinstocke stehen, als auch die abgeschnittenen, gałazki, szypuły, chrostek, tak te co ieszcze na winnym drzewku sa, iak y te, co są poobrzynane: man siehet an jedem Reben nur eine Traube, na każdey gałązce tylko iednę iagodę widzieć. ohne Trauben, bez iagod pręcik. ohne Augen, bez bęczka goły pręcik. der sofort auch seine Trauben bringt, ktory iagody rodzi drzewko urodzayne. der in einem Jahre treibt, ktory wiednym roku puszcza, drzewko roczne. die Rebe anbinden, anheften, przywięzywać, zwięczywać. voll Reben, das viel Reben hat, co ma wiele o gałaczek, chrostku. aus oder von Reben, szypułowy, chrostkowy. dergleichen Asche, popioł z niegoż.

Rebblatt, *n.* winny liść.

Rebbogen, *m.* wygięta gałązka winno.

Rebecca, Weibsnamen, Rebekka, imię kobiece.

Rebell, *m.* buntowny, zbuntowany, powstaiący przeciwko rządom, przeciwko Krolowi, ktory się podniosł, przeciwko zwierzchności. zur Reue ihrer That bringen, przywieść zbuntowanych do żalu za ich sprawy, do żałowania ich postępkow. sich zu den Rebellen schlagen, przystać do buntownikow.

Rebellion, *f.* bunt, zbuntowanie się, rokosz. Verbrechen derselben, kryminał buntu, rokoszu. Rebellion anfangen, bunt, rokosz zacząć. sich darzu anlassen, o buncie, o rokoszu myśleć. darzu anreizen, pobudzać, podszczać, dobuntu, do rokoszu; buntować, wzruszać bunt.

Rebelliren, buntować się, wybiiać się z pod władzy, z pod państwa; powstać przeciwko władzy Cesarskiey, Krolewskiey, wypowiadać posłuszeństwo

offen=

offenbarlich, publicznie rokosz podnosić, bunt poruszać.

Rebellisch, buntowny, zbuntowany. rebellische Landschaft, buntowana, zbuntowana kraina, ziemia, powstaiąca, przeciwko Panu.

Reben-Asche, *f.* popioł z gałązek winnych.

Rebenblatt, *n.* liść winny, liść na gałażce winne.

Rebengeschenk, *n.* nurek.

Rebengezelt, *n.* grontrzymadło, przywiązka, soszka. zu dergleichen gezogene Weinstöcke, do przywiązek przyciągnione drzewka winne.

Rebenholz, *n.* szypuły, chrościk u grona winnego.

Rebenmesser, *n.* noż winniczny, sierpik winniczny.

Rebenschneider, *m.* obcinacz wynnych drzewek, chędożnik.

Rebenschößchen, *n.* wyrostek z drzewka winnego.

Rebenschoß, *m.* wyrost, rośl z drzewka winnicznego; der abgeschnitten wird, odcięta rośl, urzynek.

Rebenschull, *m.* szkoła drzewek winnych rośli winnych.

Rebhun, *n.* ein Vogel, kuropatwa. von einem Rebhune, oder solches angehend, z kuropatwy, albo się kuropatwy tyczący, *adj.* kuropatwi.

Reblaub, *n.* winny liść; brechen, winny liść urwać, gałąska młodziuchna.

Reblaub-Brecher, *m.* urywacz winnego liścia, *albo* gałązeczki zieloney winny.

Reblaube, *f*, połączone, posprzęgane latorośli winne.

Rebmann, *m.* obrzynacz, chędożnik latorośli winnych.

Rebschoß, *n.* wyrośl z drzewka winnego, s. Rebenschoß.

Rebstange, *f.* pieniek drzewka winnego.

Rebstecken, *m.* podporka drzewku winnemu dana.

Rebstütze, *f.* podporka, pod winnym drzewkiem.

Rebwurm, *m.* glista, gliściska.

Rebzweig, *m.* roszczka winna, s. Rebe.

Recanaty, Stadt in Italien, Rekanaty, miasto we Włoszech.

Recapituliren, powtorzyć co z większego zebrawszy.

Recapitulation, *f.* powtorzenie krotkie rzeczy krotko zebranych w mowie.

Receß, s. Vergleich.

Rechen, *m.* zackichtes Werkzeug, grabie, zębaty instrument.

Rechenbank, *f.* stoł.

Rechenbuch, *n.* worinnen von der Rechenkunst gehandelt wird, ksiązka o rachunkach, w ktorey, o sztucze rachowania traktuie się. 2) worein einer seine Rechnung schreibt, ksiązka z rachunkami, w ktorą kto swoie reiestra w pisuie.

Rechenkunst, *f.* sztuka rachowania, sztuka rachunkow, arithmetika. lehret uns zählen, uczy nas rachować, liczyć. gar gut darinnen geübt seyn, bardzo dobrze byé w arytmetice cwiczonym. zu solcher Kunst gehörig, do tey sztuki należący, *adj.* rachunkowy, liczbowy. nach der Rechenkunst, po rachunkowemu, podług aritmetyki.

Rechenmeister, *m.* arytmetyk, rachmistrz, der die Rechenknnst lehret, nauczyciel rachunkow, liczby, biegły w rachunkach, umieiący rachunki.

Rechenpfennig, *m.* rachunek, *plur.* pieniądze do rachunku należące, do reiestru.

Rechenschaft, *f.* sprawa rachunek; geben von etwas, dać sprawę, dać rachunek z czego. warum etwas geschieht, czemu się co dzieie. von seinem Amte, ze swoiego urzędu. von seinem Leben, ze swoiego życia. von einem Rechenschaft fodern, upominać się od kogo rachunkow, domagać się od kogo rachunkow; des Lebens, rachunek życia.

Rechentisch, *m.* tablica, stolik do rachowania.

Rechnen, etwas ausrechnen, zusammenrechnen u. d. g. rachować, liczyć, wyrachować, wyliczyć, zrachować, zliczyć do kupy, porachować, policzyć, wraz. zween Ziegel für einen, dwie cegły na iednę rachować. an den Fingern, na palcach rachować. die Rechenkunst üben, ćwiczyć się w sztuce rachowania. wie lange man mit etwas zu thun habe, rachować, iak długo co trzeba czynić. wie weit die Sterne ihren Lauf von einander haben, rachować iak daleko gwiazdy iedna od drugiey swoy bieg maią. als ob man etwas empfangen, etwas unter den Empfang rechnen, co za odebrane porachować; miedzy odebrane rzeczy policzyć. etwas für nichts, co za nic rachować, für etwas gutes, za co dobrego. für eine Last, za ciężar. für eine Wohlthat, za dobrodzieystwo. einem

etwas

etwas für ein Lob, komu rachować w puchwale, za chwałę. einen für einen Feind, kogo za nieprzyiaciela sobie liczyć. etwas für eine Wohlthat, co za łaskę sobie policzyć. rechne für diese Dinge zehn Minen, położ, rachuy za te rzeczy dziesięć mny: einen unter die rechtschaffenen Leute rechnen, kogo między podściwych ludzi liczyć. etwas unter die Mährgen rechnen, co między bayki policzyć. unter die Götter, między bogow. unter die Seinigen, między swoich. einem für einen Ruhm, komu za honor policzyć. das Geld für nichts, pieniądze za nic liczyć, za nic mieć. für einen Gewinn, za zysk mieć. eines Dienst für was geringes, przysługę iaką mieć sobie za naymnieyszą rzecz. für eine Schmach, za zelżywość, za obelgę co sobie liczyć, mieć, s. Halten.

Rechner, *m.* rachmistrz, ten co rachunki robi, co rachunki czyni.

Rechnung, *f.* rachunek; ablegen, rachunek; ablegen, rachunek oddać, rachunek dać, uczynić; einem, komu. mit einem zur Richtigkeit bringen, examiniren, rachunki z kiem przeglądać, przeliczyć na nowe. Rechnung ziehen, rachunki, porachować; einem abnehmen, rachunki od kogo odbierać. von allen Rechnung thun, ze wszystkiego rachunek dać. Rechnung halten, rachunki trzymać, rachować. deine Rechnung ist richtig, twoy rachunek dobrze wychodzi. von einem über etwas Rechnung fodern, upominać się u kogo rachunku z czego. Rechnung thun, und sehen was man für Activ-und Passiv-Schulden habe, rachunek policzyć, y obaczyć, iakie są pożyczone komu, y zaciągnione od kogo długi. in die Rechnung bringen, w rachunki włożyć, wnieść, als Schulden darinnen stehen, w rachunkach być za dług położonym, być ieszcze długiem. gar zu genau mit etwas Rechnung machen, dokładnie y należycie z kiem rachunki porachować; überschlagen, rachunek czynić z kiem, albo z sobą rachować; was das Reich vermöge, co państwo zmoże, iak wiele ma. 2) sich vorher auf etwas machen, myślą co pierwey policzyć, *to jest*, pomiarkować. sich große Rechnung auf etwas machen, wiele sobie na czym zakładać; wiele polegać na czym, wiele nadziei pokładać w czym.

Rechnungsbeamter, *m.* pisarz rachunkowy, rationista, reiestrant.

Rechnungsführer, *m.* pisarczyk do reiestrow, ktory reiestr czego trzyma.

Recht, *n.* dobry. nicht rechnen, ob etwas recht oder unrecht sey, nie myśleć czy dobre iest, czy złe. rechter Verstand, dobre rozumienie. er saget, es sey nicht recht gewesen, on mowi, że nic nie było dobrego. er sagt allein was recht ist, on tylko ieden mowi co iest dobre. beobachten was recht ist, uważać, zachować to co dobre iest. rechte Frau, dobra żona; *to co* prawy. rechtes Alter um die Bürgermeisterwürde anzuhalten, prawy wiek do starania się o konsulat. rechte Kinder, prawe dzieci. rechte Frau, prawa żona; *to co* prawdziwy; Ruhm, prawdziwa chwała; Comitia, prawdziwy Seym; Griechenland, prawdziwa Grecyia; Tugend, prawdziwa cnota; Freundschaft, prawdziwa przyiaźń; Ehre, prawdziwy honor. rechte Zeit zum Tode, prawie dobry czas do śmierci. rechte Blut der Jugend, sam kwiat młodości. zu rechter Zeit, na sam czas, w sam czas. es thut ihm recht wehe, w samey rzeczy go to boli; *to co* rodzony. rechter Bruder, rodzony brat. rechte Schwester, rodzona siostra. rechte Kinder, rodzone dzieci; Liebe, rodzona, prawdziwa miłość. es ist recht und billig dobra iest rzecz y słuszna. 2) zur rechten Hand gehörig, do prawey ręki należący, prawy. rechter Flügel, prawe skrzydło. rechte Hand, prawa ręka, die Schale in der rechten Hand haben, czaszę mieć w prawey ręce.

Recht, *adv.* dobrze. du muthmaßest recht von mir, ty rozumiesz dobrze o mnie. die Leute recht kennen, dobrze ludzi znać. alles steht noch recht bey der Mutter, wszystko ieszcze iest dobrze u matki; gethan haben, dobrze co uczynić było. ob es recht oder unrecht gethan sey, geht uns nicht an, nam nic do tego czy się to dobrze czy nie dobrze stało. handeln mit rechtschaffenen Leuten, dobrze sobie postępować z podściwemi ludźmi. recht wohl thun, wcale dobrze czynić. recht böse, bardzo zły; gesund, bardzo zdrowy. recht und gerecht regieren, dobrze y sprawiedliwie rządzić; handeln, czynić; etwas wissen, dobrze co wiedzieć. etwas besorgen, o co się starać; etwas befestigen, co umocnić; beschrieben werden, być opisanym. eine Weisheit genennet werden, dobrze być mądrością nazwanym. nichts recht machen,

 nie

nie czynić dobrze; gethan haben, oder gemacht haben, daß, dobrze to zrobić było, że. recht und wohl, dobrze y dobrze. ſeine Dinge ausrichten, dobrze ſwoy interes ſprawić.

Recht, das, *n.* prawo; verborgenes, ukryte, zawiłe; billiges, das gleich durchgeht, słuſzne; gutes, dobre; liſtiges, chytre; fremdes, obce; des Krieges, woienne prawo; gewiſſes und ausgemachtes, pewne y należycie opiſane; klares, iaſne; bürgerliches, obywatelſkie; deutliches, iaſne; gemeines der Völker, powſzechne narodow prawo; ſtreitiges, zakłucone, kłutliwe, ſporne. ſchlimmes, złe; göttliches und menſchliches, boſkie y ludzkie prawo; beſonderes, oſobliwe; feſtes, mocne; erbſchaftliches, dziedziczne; feldherrliches, kaiſerliches, Hetmańskie Ceſarskie; unbilliges, völliges, niesłuſzne, zupełne; geſetzmäßiges, według uſtaw. freyes, wolne; natürliches, naturalne. neues, nowe; dunkeles und unbekanntes, ciemne y niewiadome; ſehr gutes, bardzo dobre; väterliches, ſtetes, oycowskie, nieuſtanne; prieſterliches, księże; päbſtliches, papieskie. königliches, Krolewskie. geheiligtes, unverletzliches, poświęcone, niedotykane. ſtolzes und gewaltſames, pyſzne y gwałtowne. ſchändliches, ſromotne. wahres, prawdziwe. altes, ſtare. ganzes des Kriegs und Friedens, całe prawo woyny y pokoiu. das nicht ſchriftlich abgefaßt iſt, ktore piſmem nie ieſt podane, prawo nie piſane. lächerliches, śmieſzne. unzweifelhaftes, niewątpliwe. in acht nehmen, halten, ihm nachleben, przeſtrzegać prawa, chować prawo, według niego żyć. nicht in acht nehmen, nie przeſtrzegać. übern Hauſen werfen, prawa na kupę po obalać, prawa powywracać. aufheben, poznośić. mit dem ſchärfſten Rechte verfahren, iak nayściśleyſzym prawem poſtępować. von ſeinem nachgeben, uſtąpić ſwoiego, odſtąpić ſwoiego prawa. ein wenig von ſeinem Rechte nachgeben, trochę co opuścić od ſwoiego prawa. mit Rechte, prawem. mit beſtem Rechte, naylepſzym, prawem. billig und mit Rechte etwas thun, słuſznie y prawem co czynić. es wiederfährt ihm mit allem Rechte, to ſię mu trafia ſprawiedliwym prawem. fodern was Rechtens iſt, upominać ſię o co prawem ieſt. ſetzen, was Rechtens iſt, ſtanowić to, co prawo ieſt. ſprechen, ſądźić, ſprawiedliwość czynić. einem wie den andern, tak iednemu iak y drugiemu. fleißig und mit großer Strenge Recht ſprechen, pilnie y z ſurowością ſprawiedliwość czynić. auf Rechtsfragen antworten, na prawne pytania odpowiadać. ſein Recht verfolgen, zu erlangen ſuchen, ausführen, ſwoiego prawa dochodzić, ſzukać aby go otrzymać, wykonywać. behaupten, erhalten haben, bronić ſwoiego prawa, utrzymywać ſwoie prawo. mit Gewalt, mit dem Schwerdte behaupten, mocą, orężem prawa ſwoiego bronić, der Geſandten fleißig behaupten, utrzymywać zachować pilnie prawo posłow. im Rechte abgefaſſet ſeyn, w prawie być położonym. eines erlangen, prawa czyiego nabyć. er ſteht ihm nicht mehr Recht zu, als er ſelbſt behält, on mu więcey prawa nie przyznaie iak on ſam ma. einen vor Gerichte darzu gelangen laſſen, komu prawo ſądem przyznać. weder göttliche noch menſchliche beobachten, halten, ani boſkich, ani ludzkich praw zachowywać. den Unterthanen ſprechen, poddanym prawo dawać, ſprawiedliwość czynić. gleiches Recht haben, rowne mieć prawo. verſtehen, prawo rozumieć, znać ſię na prawie. nicht verſtehen, nie rozumieć, nie umieć prawa, nie znać ſię na prawie, niewiedzieć co to ieſt prawo. was das gemeine Recht ausweiſet, co powſzechne prawo uczy. den Armen vorſchreiben, prawo ubogim opiſywać. nicht mehr begehren als Rechtens iſt, więcey nie pragnąć iak to co prawo ieſt, co prawo pozwala. das Recht läßt es nicht zu, prawo tego nie pozwala. ſofern es Rechtens iſt, ile prawo pozwala. wider Recht eines Sohn werden, przeciwko prawu zoſtać czyim ſynem. anders, als es Recht iſt, in einen verliebt werden, inaczey iak prawo każe zakochać ſię w kiem. die Geſandten ſind wider alles Recht umgebracht worden, Posłowie byli przeciwko wſzelkiemu prawu pozabiiani. alles Recht aufheben, wſzyſtko prawo znieść. mit Recht und Unrecht, prawem y nieprawem, godziwie y niegodziwie.

Rechte Hand, *f.* prawa ręka; einem biethen, prawą rękę komu podać. von der rechten Hand her, od prawey ręki. gegen die rechte Hand ſeyn, ku prawey ręce być. einen darbey nehmen, kogo

kogo wziąć za prawą rękę. einem darreichen, komu prawą rękę podawać. ausstrecken, prawą rękę wyciągać. etwas damit halten, co prawą ręką, *albo* w prawey ręce trzymać. rechter Handwärts, w prawą, na prawą rękę. sich kehren, obrocić się, obracać się.

Rechten, prawować się, sądzić się; mit einem hastig, z kiem żwawo, pieniać się z kiem, prawo mieć z kiem mocne, wielkie, wodzić się prawem z sobą, prawem sobie z kiem postępować.

Rechtfertigen, usprawiedliwiać, usprawiedliwić. einen, kogo, winę, występek od niego oddalać, wymawić go w iakiem przestępstwie, mowić że tego grzechu nie uczynił, nie popełnił; sich gegen einen, usprawiedliwiać się komu, wymawić się z zadaney sobie winy, nieprzyznawać się do niey, oczyszczać się z niey.

Rechtfertiger, *m.* usprawiedliwiciel, usprawiedliwiaiący.

Rechtfertigerinn, *f.* usprawiedliwicielka, usprawiedliwiaiąca.

Rechtfertigung, *f.* usprawiedliwianie, usprawiedliwienie, oczyszczenie z winy.

Rechtgläubig, prawey nauki, dobrego zdania.

Rechtgläubiger, *m.* prawowierny, ktory ma dobrą w rzeczach boskich wiarę; ktory to o rzeczach boskich wierzy co prawda y co trzeba wierzyć.

Rechtlich, prawnie, prawem, według prawa. mit einem verfahren, z kiem postąpić.

Rechtmäßig, prawy, prawny. rechtmäßige Versammlung, prawne zgromadzenie ludu. rechtmäßiges Commando haben, mieć prawą komendę. er hat eine rechtmäßige Reise nach Rom vor, on podług prawa drogę ma przed się do Rzymu. rechtmäßige Entschuldigung, prawna, sprawiedliwa wymowka. rechtmäßige Strafe, sprawiedliwa kara, podług prawa kara. rechtmäßiger Feind, prawy nieprzyiaciel, podług prawa nieprzyiaciel. rechtmäßige Ursache, sprawiedliwa przyczyna, prawa przyczyna, prawna przyczyna. rechtmäßiger Krieg, sprawiedliwa woyna, podług prawa woyna, prawna woyna.

Rechtmäßig, *adv.* prawie, prawnie, sprawiedliwie, prawem, mit einem verfahren, z kiem postąpić, prawnie z kiem postępować; ist nichts in der Sache gethan, nic się w tey rzeczy prawnie, albo prawem niedziało. auf einen böse seyn, sprawiedliwie być na kogo złym. rechtmäßig commandiren, sprawiedliwie podług prawa rozkazywać. ein Opfer verrichten, prawie ofiarę odprawić. rechtmäßig zweifeln, sprawiedliwie powątpiwać.

Rechtmäßiglich, *s.* Rechtmäßig.

Rechts, w prawą. gegen die rechte Hand, ku prawey ręce.

Rechts-Consulent, *m.* prawny, tłomacz prawa, ten ktorego się radzą w prawie, praworadca, prawoporadca; obiaśniacz prawa, wykładca prawa, obiaśniciel prawa, w prawie.

Rechtschaffen, podściwy. rechtschaffener Mann, podściwy człowiek. rechtschaffenes Gemüth, podściwe serce, podściwy umysł; niewinny, bogoboyny, szczery duch. rechtschaffene Freundschaft, podściwa przyiaźń prawdziwa, niezmyślona. mit einem rechtschaffenen Manne handeln, z podściwym człowiekiem traktować.

Rechtschaffen, *adv.* prawdziwie, podściwie; urtheilen, sądzić podściwie; einen lieben, prawdziwie kogo kochać; *to co* szczerze, rzetelnie; handeln, traktować szczerze y rzetelnie w iakiey rzeczy.

Rechtschuldig, obwiniony, oskarzony podług prawa.

Rechtserfahren, biegły w prawie, umieiętny w prawie, *s.* Rechtsgelehrt.

Rechtsfrage, *f.* pytanie prawne, zadana kwestyia w prawie, albo o prawie.

Rechtsführung, *f.* stawanie w sprawach, patronstwo, *patronizacyia.*

Rechtsgelehrsamkeit, *f.* w prawie uczoność, w prawie umieiętność, w prawie biegłość; prawa rozumienie, praw wiadomość, praw znaiomość, znanie się na prawie.

Rechtsgelehrter, *m.* prawny, uczony w prawie, biegły w prawie; w prawie umieiętny, prawo umieiący, prawo rozumieiący, znaiący się na prawie, wiadomy prawa, znaiomy prawa, ktoremu prawa wiadome, ktoremu prawa znaiome. großer Rechtsgelehrter, wielki prawnik, prawna głowa, bardzo prawna głowa. vortrefflicher Rechtsgelehrter, przedni prawnik, przedni w prawie, zawołany w prawie, dobry w prawie, nad innych lepszy w prawie, rowna naylepszych w prawie, przechodzi umieiętnością prawa innych, rozumie z gruntu prawo, zna się na

 prawie

prawie gruntownie, na palcach prawo umie etc. ſchlimmer, nie dobrze umieiący prawo; zły z niego iuryſta; wykrętarz w prawie, tylko mataiący prawem.

Rechtsgelehrtheit, ſiehe Rechtsgelehrſamkeit.

Rechtshängig, do ſądu wytoczony. rechtshängige Sache, ſprawa do ſądu wytoczona; ſprawa w ſądach ſię agituiąca.

Rechtshandel, *m.* prawo; mit einem anfangen, z kiem zacząć, pozwać kogo do prawa, zapozwać kogo do ſądu; auf Leib und Leben mit einem anfangen, prawo o głowę y o życie z kiem zacząć. eines Rechtshandel führen, czyią ſprawę trzymać w ſądach. ſich darein einlaſſen, wdać ſię w prawo, dać ſię wciągnąć w prawo, komparycyią zapiſać. Rechtshandel treiben, mowić w ſprawie, ſtać w ſprawie, przekładać ſądowi ſprawę. Rechtshandel gewinnen, ſprawę wygrać, ſprawę utrzymywać, ſprawę zyſkać, utrzymać ſię w ſprawie. Rechtshandel beylegen, ſchlichten, ſprawę zagodzić, ugodzić. Rechtshandel richten, ſprawę ſądzić. einem den Rechtshandel zuerkennen, komu ſprawę przyznać, przyſądzić.

Rechtsknoten, *m.* w prawie węzeł, trudność, zawiłość. Rechtsknoten auflöſen, węzeł w prawie rozwiązać, trudność zachodzącą w prawie ułatwić, obiaśnić.

Rechtskräftig, prawoważny, prawomocny; dergleichen Urtheil, prawoważny dekret, prawomocna kaźń.

Rechtſprechen, ſ. Recht.

Rechtſprechung. *f.* ſądzenie, rozſądzanie; gleichmäßige, rownomierne; gelinde, łaſkawe; harte, ſtrenge, niełaſkawe, ściſłe; ungeſchickte, nieumieiętne; die ums Geld zu haben iſt, wie man ſie verlangt, przedayne, ktore mieć można za pieniądze tak iak ſobie kto życzy; in der Stadt, w mieście; zu Ende bringen, ſąd, ſkończyć, ſprawę oſądzić; bleiben laſſen, unterlaſſen, przeſtać ſądzić, nie dokończyć ſądzenia ſpraw; vollenden, zupełnie oſądzić, do końca oſądzić. 2) ſ. Billigung.

Rechts-Proceß, *m.* ſprawa, prawo, w ſądach, ſ. Proceß.

Rechtsſache, *f.* ſprawa, prawo, ſadzenie ſię, ſ. Rechtshandel.

Rechtstag, ſ. Gerichtstag.

Rechtsſpruch, *m.* dekret, kaźń, wyrok ſądu; wyrok ſądowy.

Rechtsverdrehung, *f.* kręcenie prawa, przekręcenie prawa, przenicowanie prawa.

Rechtsverſtändiger, *m.* umieiętny w prawie, umieiący prawo, rozumieiący prawo, prawo znaiący, wiedzący co prawo, na prawie ſię znaiący, ſ. Rechtsgelehrter.

Rechtswiſſenſchaft, *f.* wiadomość prawa, prawa znaiomość, w prawie biegłość.

Recidiv, *f.* eine Krankheit die wiederkömmt, recydywa, choroba, ktora ſię znowu wraca. Recidiv bekommen, znowu zapaść na też ſame chorobę co y pierwey, recydywy doſtać.

Recipient, *m.* Gefäß beym diſtilliren, naczynie przy dyſtyllowaniu, odbiernik, recypient.

Recitiren, odmawiać, odmowić, przeczytać; eine Schrift, pismo.

Rekel, *m.* człowiek wieśniak, ſzczery chłop, prawdziwy chłop, ſ. Grob.

Recken, wyciagać, podawać; einem die Hand hin, komu rękę, wyciągać do kogo rękę; in die Höhe, w gorę wyciągać; die Spitze, ſzpadę, w gorę podnośić.

Reclamiren, odwołać, nazad; einen, kogo.

Reconoſciren, obaczyć, poznać; den Weg, drogę; wie das Lager liege, iak oboz leży; die Gegenden fleißig, okolice mieyſce pilnie zwidzieć; die Lage der Stadt, położenie miaſta; die Gegend, kray; den feindlichen Marſch, nieprzyiacielſki marſz obaczyć, poznać; einen Ort, mieyſce iakie zwidzieć; einige darzu vorausgehen laſſen, niektorym kazać iść do obaczenia, do poznania; mit dergleichen voraus geſchickt werden, z takowemi do obaczenia y rekognoſkowania być wyſłanym.

Recolligiren, pokrzepiać, pokrzepić, ſich, ſiebie; ſił znowu nabierać; ſich nach der Flucht, wytchnąć ſobie, przyść do ſiebie po ucieczce.

Recommendation, *f.* rekomendacyia, zalecenie, zachwalenie, oddanie, poruczenie; mit Fleiß geſchriebene, rekomendacyia z pilnością napiſana; nachdrückliche, ważna; göttliche, bunkele und unſichere, boſka, nie iasna y niebezpieczna; ſtete, gemeine, beſondere, nieuſtanna, poſpolita, oſobliwiza rekomendacyia. durch eines Recommendation

mendation in einer Stadt sehr angenehm seyn, przez czyią rekomendacyią być w iakim mieście bardzo miłym, wziętym. der Hauptpunct meiner Recommendation ist, daß du nicht zugebest, głowny punkt moiey rekomendacyi iest, abyż nie pozwalał. einem eine nach aller Kunst gemachte Recommendation versprechen, komu przyobiecać rekomendacyią zrobioną podług wszelkiey sztuki. ist ihm bey demselben sehr beförderlich gewesen, rekomendacyia była mu bardzo zdatna y pomocna. ist von großem Nachdrucke gewesen, była wielkiey wagi. nichts als dergleichen an einen schreiben, nic tylko same rekomendacyie, same zalecenia do kogo pisać.

Recommendations-Schreiben, n. pisanie z rekomendacyią, pisanie rekomenduiące, pismo z zaleceniem, pisanie polecaiąca.

Recommendiren, zalecić, polecić, poruczyć, oddać, zarekomendować; einen oder etwas gut, dobrze kogo, albo co; gemein hin, pospolicie; mit Fleis, z pilnością zarekomendować; nachdrücklich, ważnie; sehr, wohin, bardzo, dokąd; aus Herzensgrunde, z serca, z gruntu serca; vornehmlich, sonderlich, gewissenhaft, przednie, osobliwie, sumiennie; einzig und allein, iedynie tylko; seine kleinen Kinder dem Schutze des Volks, swoie małe dzieci protekcyi ludu zalecić, oddać; eines Wohlfahrt einem solchen Manne, czyią fortunę y całość iakiemu zacnemu mężowi; sich ganz und gar eines Liebe und Treue, wcale się oddać, zdać na czyią miłość y wierność. einen aufs beste recommendiren, kogo iak naylepiey zalecić; iak naylepszym sposobem oddać łasce czyiey; eines Treue, czyiey wierności; w protekcyią czyią kogo zalecić, protekcyi czyiey oddać siebie y fortunę swoię; einen bey einem bestens, kogo u kogo iak naylepiey, iak nayprzedniey zalecić; sich bey einem bestens, zarekomendować siebie samego komu iak naylepiey. sich bey einem zu recommendiren suchen, szukać aby się komu, albo u kogo zarekomendować aby się w czyią zalecić łaskę. sich einen recommendiren lassen, pozdrowić kogo, kłaniać się komu kazać od siebie, zalecić, albo siebie czyiey łasce oddać.

Recommendirt, poruczony, zalecony; sich einem seyn lassen, mieć kogo sobie zaleconym, swoiey łasce, swoiey przyiaźni, swoiey protekcyi oddanym.

Recompens, m. nadgroda, zapłata, rekompensa; den soll einer bekommen, ktorey ma kto dostać; aussetzen, obiecać nadgrodę, zapłatę, rekompensę, s. Belohnung.

Recompensiren, nadgrodzić oddać, odsłużyć, zapłacić, etwas mit etwas, co czym, s. Vergelten.

Reconvalescenz, f. ozdrowienie, przyście, przychodzenie do zdrowia.

Recreation, f. rekreacyia, rozrywka, rozerwanie umysłu, zabawa umysłu, wesołe umysłu bawienie, rozwesolanie myśli, s. Ergötzlichkeit.

Rekruten, pl. rekruty, żołnierze, na dopełnienie horągwi pułkow. Rekruten werben, rekrutow werbować, rekrutow zaciągać, rekrutow zbierać; nowo zaciążnych, świeżo zaciążnych żołnierzy brać; mit sich aus Italien bringen, z sobą z Włoch przyprowadzić; die Regimenter damit ergänzen, reymenta rekrutami dopełnić, dopełnienie reymentow nowo zaciążnemi uczynić, świeżo zaciążne horągwie sprowadzane.

Rekrutiren, die Truppen, woysko rekrutować, przystawiać rekrutow do horągwi na mieysce tych ktorzy ubyli. die geschwächte Armee rekrutiren, osłabione y zmnieyszone woysko rekrutować. die Regimenter rekrutiren, reymenta nowemi żołnierzami dopełniać, dzielić rekrutow między reymenta y pułki dopełnienia potrzebuiących. durch den gemachten Ausschuß, przez zaciąg nowo zrobiony, przez nowe werbunki.

Rector, m. der Oberste in einer Schule, Rektor, nayſtarszy nad szkołami, Szkołrządca; der Pauls-Schule zu London, szkoł Pawłowskich w Londynie. Rector seyn, być Szkołrektorem, Szkołrządcą

Rectorat, n. Rektorat, Rektorstwo, auf einer Universität, Rządstwo iakiey Akademii, urząd Rektora Akademii; niederlegen, urząd Rektora złożyć; in einer Schule, w szkołach rektorstwo, rządstwo szkoł iakich.

Redart, f. Mundart, mowy kształt, ust kształt, dyalekt; im Griechischen, w Greckim; jonische, Joński; attische, Ateński; dorische, Dorski; äolische, Eolski dyalekt; gemeine, pospolity; poetische, poetycki dyalekt; wie man

 sie

ſie zu Hauſe gewohnt iſt, domowy dyalekt, domowy kſztałt mowienia.

Rede, *f.* mowa, gemeine der Menſchen, jedoch auch manchmal mit Fleiß verfertigte, poſpolita iaka między ludźmi, ale przecie z pilnością wygotowana; *it.* das Geſchrey, krzyk, wołanie; mowa boczna; accurate, zweifelhafte, deutliche, dokładna, wątpliwa, iaſna mowa; beſtändige, ſehr ſtark gehende, ſtateczna, bardzo ſię gęſto rozchodząca; anſtändige, ſachte, niedrige, przyſtoyna, powolna, podła; die ſich zu einem Gaſtgebothe ſchickt, ſzykowna do bankietu, mowa prawie do ochoty, iakiey na ochocie trzeba; Honig ſüße, zierliche, ſcherzhafte, słodka iak miod, wyſtroiona, żartobliwa; leichte, tägliche, angenehme, łatwa, codzienna, przyiemna; nachdrückliche, ernſthafte, ważna, ſurowa, nie do żartu, ale do prawdy; ehrerbietige gegen einen, poſzanowánia pełna dla kogo; höfliche, gottloſe, leitfertige, ludzka, bezbożna, ſwawolna; eitele, unvorſichtige, prożna, niebaczna, nieoſtrożna; unreine, unflätige, nieczyſta, niechędoga; verhaßte, niełuba, nienawiſna; gelinde, łagodna; leichtſinnige, płocha, letkomyślna; freye, wolna; lange, długa; vielen bekannte, wiele mowy wiadomy; dunkele, ciemna, zawikłana; landübliche, oyczyſta, kraiowa mowa; die durch die ganze Stadt geht, ktora po całym mieście idzie; des gemeinen Pöbels, poſpolitego gminu; reine, deutliche, czyſta, iaſna; lateiniſche, neue der Leute, łacińska, nowa między ludźmi mowa; artige, närriſche und kindiſche, piękna, błazeńska y dziecinna; vorige, gegenwärtige, unverſchämte, przeſzła, ninieyſza, bezwſtydna; unterſchiedene, alte, rozmaita, ſtara, staroświecka; mangelhafte, gebräuchliche, wady maiąca, używana, zwyczayna; gelehrte, erdichtete, unbillige, uczona, zmyślona, niesłuſzna; misgünſtige, ſcherzhafte, böſe, nieżyczliwa, żatrowna, zła; vielerley, wieloraka. und erlogene, y prożna; beſcheidene, ſkromna; kurze, krotka; vernehmliche, wyraźna, rozrożniona. gehet von etwas, ieſt o czym. eines zu erſchnappen ſuchen, pilnować aby kogo podchwycić w mowie. Gelegenheit darzu ſuchen, okazyi do mowy ſzukać. anfangen, austragen, mowę zacząć, mowy być początkiem. Gelegenheit darzu geben, dać okazyią do mowy. auf die Bank bringen, wnoſić mowę, wyieżdżać z mową, odzywać ſię z mową, materyią dać do mowy, podſunąć przyczynę do mowy, rzecz o ktorey by mowa była podemknąć. in die Rede kommen, przyść na mowy ludzkie. damit inne halten, zatrzymać ſię z mową, przeſtać mowić. auf die Rede kommen, przyść do mowy, przypaść na tę mowę. in die Länge dehnen, długo rozciągać mowę. anfangen, przyſtąpić do mowy. halten, mieć mowę. in der Rede ſeyn, być w mowię, gdy o kiem mowią. fortſetzen, mowę ſwoię, dalеy mowić. vollenden, mowę z mowić zkończyć całą. bey der Rede ſeyn, być przymowie, być przytomnym, gdy mowa ieſt. in der Rede mit erwähnen, Meldung thun, w mowie co namienić, wzmiankę o czym uczynić. eines Rede einem hinterbringen, czyią mowę komu powiadać, czyią mowę komu donoſić, donieść. die Rede ausſprengen, mowę roztrząść, rozniеść, mowę rozgłoſić. breitet ſich aus, gehet, mowa ſię rozſzerza, rozchodzi. kömmt aus, mowa wychodzi. ſich dafür in acht nehmen, ſtrzec ſię, chronić ſię iakiey mowy. ſtillen, unterdrücken, uciſzyć mowę, przytłumić, przyduſić mowę. legt ſich, uciſza ſię mowa, uſtaie, kona, umiera, *trop.* lange Reden machen, długie mowy czynić, długie dyskurſa, mowy prowadzić. den Tag damit zubringen, dzień na mowach, na dyskurſach przepędzić. mit Fleiß verfertigte und nicht gemeine, z pilnością wygotowana, y nie poſpolita mowa. Wortreiche Rede, obfita w słowa mowa. zierliche und nachdrückliche, ozdobna y ważna, armſelige, uboga. nicht gar zierliche, nie bardzo świetna, nie bardzo przybrana. nicht ganz rauhe, nie bardzo poiеżona, rozczochrana. zu etwas geſchichte, ſtoſuiąca ſię do czego/ voller nachdrücklichen Worte, pełna ciężkich, wagę maiących słow, und weitläuftige, y obſzerna. wunderns würdige, podziwienia godna. von der gemeinen Weiſe zu reden abgehende, od poſpolitego kſztałtu mowienia odchodząca. hohe, kurzgefaßte, geſchickte auf etwas, wyſoka, krotko ułożona, zdatna do czego. hitzige, harte, gütige, gorąca, twarda, dzika, dobrotliwa, łaskawa. ſchmeichelhafte, [illegible] te, kurze, geſchwinde, podchlebna, [illegible] bra, brotka, prędka. wohl und künſtlich ausge-

ausgearbeitete, dobrze y podług sztuki, albo sztuką wypracowana. verwirrte, pokłucona, powikłana; verdrehete, pokręcona; schämhafte, zelżywa; deutliche, dunkele, iasna, nieiasna, zawiła, ktorą zgadać iak zadankę potrzeba; einem anständige, zdobiąca kogo; die nicht zusammenhängt, w ktorey się nietrzyma iedno drugiego, nie powiązana; angenehme, miła do słuchania; vortrefliche, przednia, przewyśmienita, arcy dobra; fertige und wohlfließende, gotowa y płynąca pięknie; die einen bewegt, poruszaiąca, wzruszaiąca kogo. die in gleichem Halte geht, ktora rowno iednakowo płynie; männliche, męska; nützliche, pożyteczna; gelehrte und wohlgesetzte, uczona y wysadzona, wypolerowana; ansehnliche, okazała, świętna; voller nachdrücklichen Worte und Personen, pełna ważnych słow y myśli; einem honorabel, komu honor czyniąca, dla kogo z honorem mowa; schreckliche, niederträchtige, straszna, podła; die weder zu niedrig und schlecht, noch zu hoch und pralericht, doch nachdrücklich, ktora ani podła y prosta, ani nazbyt wysoka y napuszona, a przecie wagę maiąca; erlauchte, iasna, oświecona; unmenschliche, unmäßige, nieludzka, nie pomiarkowana; leere, prożna; hefftige, żwawa, żywa; durchdringende, und doch wohl und zierlich verfertigte, przeymuiąca lecz przecie, ozdobnie zrobiona; unendliche, sehr lange, nieskończona, bardzo długa, und unangenehme, y niewdzięczna; die egal ist, in gleichem Styl geschrieben, rowno y rownym stylem napisana; feindselige und unbillige, nieprzyiacielska y niesłuszna; die wohl zusammenhängt und fließt, powiązana razem płynąca, w ktorey się iedno drugiego trzyma; lobenswerthe, godna chwały; weit hergeholte, bardzo zdaleka zaczęta; große, mittelmäßige, elende, wielka, srzednia, mizerna; auslachenswürdige, wyśmiania godna; gemäßigte, pomiarkowana; ohne Saft und Kraft, bez soku y mocy, sucha y nie mocna. die mehr angenehm als nachdrücklich, przyiemnieysza niżeli ważnieysza; nette, czysta; schlechte, ohne alle Zierlichkeiten, prosta, bez żadnych ozdob; sehr gute, nader dobra; zierliche und nachdrückliche, przyozdobiona y z wagą: mit schönen Gedanken und nachdrücklichen Worten, pięknemi myślami y ważnemi słowami; ausgeschmückte, wysmukana, wystroiona; sehr zierliche, scharfsinnige, nader przyozdobiona, y subtelna; schädliche, szkodliwa; voll Feuer und Hefftigkeit, pełna ognia y żwawości; vortreffliche, arcy wyśmienita, und dem gemeinen Wesen nützliche und ersprießliche, pożyteczna y pomocna rzeczy pospolitey; wahrscheinliche, do wiary podobna; kluge, roztrobna; reine, czysta; stachlichte, koląca; ungefehrte, nagła, trefunkowa; schändliche, wahre, gute, sromotna, prawdziwa, cała; aufrührische, buntowna; artige, feine, obrotna, przebiegła, ładna; verhaßte, nienawisna. der Rede Inhalt, treść mowy. der Rede Artzeney, ubostwo mowy, cienkość. Ueberfluß an Worten und Gedanken, obfitość mowy w słowa y w myśli; Härte, twardość, przykrość, mowy; Ernsthaftigkeit, surowość mowy, surowość w mowie, stateczność w mowie, poważność w mowie. handelt davon, mowa traktuie o tym; gehet weiter, idzie, ciągnie się daley; hängt zusammen, trzyma się w raz, w kupie; wächst an, wird hefftiger, rośnie co raz to żwawsza nastaie; nimmt ab, wird schlechter, ubywa iey, prościeyszą się staie. die Rede beweisen, kredyt uczynić mowie. etwas in seine Rede setzen, co włożyć w swoię mowę, co położyć w swoiey mowie; hat die gefährlichsten Dinge abgehandelt, odbyła nayniebezpiecznieysze rzeczy; höret da auf, wo sie angefangen, tam przestaie gdzie się zaczęła; eines hinter einander in einem fort hören, wciąż całey iak długą, od końca do końca czyiey mowy słuchać. hat mich hieher gebracht, mowa do tego mię przyprowadziła mieysca. die ganze Rede von etwas in einem Tage halten, całą mowę w iednym dniu o czym mieć, eines fleißig lesen, czyią mowę pilnie czytać. fällt auf fremde Dinge, odchodzi od materyi, wpada w rzeczy do materyi nienależące. auf etwas zurück lenken, wrocić z mową do czego, cafnąć mowę do iakiey materyi. einem in die Rede fallen, przerwać komu mowę. mit einer sehr mühsamen Rede beweisen, daß einer gefehlt, pracowitą bardzo mową dowodzić że kto zbłądził. mit der Höflichkeit auszieren, ludzkością mowę przyozdobić. schöne halten, piękną mowę mieć. eines Leben in ungebundener Rede beschrei-

beſchreiben, niewiązaną mową czyie
życie opiſać. wegen der Gröſze eine her
leſen, mowę dla wielkości icy z pisma
czytać. deren Gemüther mit einer ge-
ſchickten beſänſtigen, udatną mową ich
umysły łagodzić. was iſt das für eine
Rede? co to ieſt za mowa? das iſt ſei-
ne letzte Rede geweſen, to była oſtatnia
iego mowa. der Rede Maaß und Ziel
ſetzen, miarę y kres mowie założyć.
auf eine Rede wider einen bedacht ſeyn,
gotować ſię na mowę przeciwko ko-
mu. Rede an das Volk, mowa do lu-
du. eine von einem halten, mieć mo-
wę o kiem. eines kluge Rede leſen,
czyią rozeznaną mowę czytać. eine
Sache darinnen vertheidigen, rzeczy
iakiey w mowie bronić. kleine, mała
mowa, mowka. dem man keine abge-
winnen kann, od kogo żadney mowy
wyciągnąć nie można. die Rede
ſchlieſzen, mowę zakończyć. harte und
trotzige, twarda y przykra mowa. wi-
der einen ausſtoſzen, wyzionąć, wywrzeć
przeciwko komu mowę. gefährliche
Reden wider einen führen, niebezpiecz-
ną mowę przeciwko komu mieć.
ſeine Rede zielet dahin, iego mowa
tam zmierza. einem allerley ſchimpfli-
che anhängen, zelżywą mowę mieć na
kogo. einen zur Rede ſetzen, w mowie
ſię uskarżać na kogo. Rede und Ant-
wort geben, mowę mieć za ſobą ſa-
mym w ſwoiey własney ſprawie.
thun, halten von etwas, *czynić* mowę
trzymać mowę o czym. einem mit
drey Stunden lang, trzy godziny dłu-
gą. Rede wieder einen, mowa prze-
ciwko komu. gemeine Rede, poſpo-
lita mowa, wieść, pogłoska. geht in
der ganzen Stadt davon, biega po ca-
łym mieście o tym. iſt ausgekommen,
wyſzła. legt ſich, uſtaie, przeſtaie.
entſtehet, powſtaie. geht ſtark, mocna
ieſt mowa. nimmt ab, ubywa iey. an-
gebohrne eines Menſchen, wrodzona,
rodowita mowa iakiego człowieka.
einen aus dem Lachen und der Rede
beurtheilen, kogo ze śmiechu y z mo-
wy ſądzić.

Redekunſt, *f.* wymowy ſztuka, kraſo-
mowska ſztuka. was nach ſolcher Kunſt
gemacht iſt, co podług kraſomowskiey
ſztuki zrobione ieſt; *adject.* kraſo-
mowski, mowny. nach ſolcher Kunſt,
po kraſomowsku, mownie, wymo-
wnie; reden, mowić.

Reden, mowić; mit einem eigentlich, z
kiem właściwie, należycie; ſcharf-
ſinnig, byſtromyślnie; ſehr unrein,
nie chędogo; hart, oſtra; zweideu-
tig, oboſtronne dwochraźnie; freund-
lich, przyiaźnie, poprzyiacielſku; of-
fenherzig, z otwartym ſercem; ge-
ſchickt, ſkładnie, do rzeczy; beja-
hungsweiſe, potwierdzaiąc co, kſztał-
tem potwierdzania; barbariſch, po
grubiańsku; ſchon, wohl, gut Latein,
gut Polniſch, pięknie, dobrze mowić,
dobrze połacinie, dobrze popolſku
mowić; insgemein hin, poſpolicie;
verwirrt, zakſucenie; keck, śmiało;
bedächtig, uważnie; beſtändig, ſtate-
cznie; weitläuftig, obſzernie, obficie;
gar zu weitläuftig, nazbyt obſzernie;
zierlich, ozdobnie; als verzweifelnd,
iak w rozpaczy, iak rozpaczaiąc; an-
ſtändig von einem, przyſtoynie, zacznie
mowić o kiem. deutlich, iaſno; län-
ger, przydłużey; hochtrabende, dumno,
wyſoko; vertraut, pouſale; hitzig, go-
rąco; tapfer, mocno; überhaupt, ogo-
łem, powſzechnie; vortrefflich Grie-
chiſch, polniſch, wyśmienicie po gre-
cku, po polſku; nachdrücklich, waż-
nie; freudig, weſoło; mit allen Eh-
ren, z wſzelkim honorem; ſchon längſt,
iuż dawno; iuż długo mowić; ſehr
gottlos, niezbożnie, bardzo; unver-
ſchämt, bez wſtydnie; unbeſtändig,
nieſtatecznie; ungewöhnlich, niezwy-
czaynie; ſehr zierlich, Polniſch, Deutſch,
bardzo ozdobnie po polſku, bardzo
ozdobnię po niemiecku; nicht übel
Lateiniſch, nie źle połacinie; ſachte,
zwolna; gütig, łaskawie; frey, wol-
no; prahleriſch, napuſzono, chlubnie;
übel, źle; beſſer, lepiey mowić; wun-
derlich, dziwnie; viel unter einander,
wiele między ſobą; dunkel, ciemno
nie iasno; ſehr wohl, nader dobrze;
öffentlich, iawnie, publicznie; ſehr gut
Latein, bardzo dobrze połacinie; nicht
anders, als, nie inaczey, iak; ſehr
gern, bardzo rad; ſehr ſchlimm, nay-
gorzey; ſanftmüthig, łagodnie; deut-
lich, iasno; poetiſch, po poetycku;
gemein hin, iak poſpolſtwo mowi;
ſehr wohl, nader dobrze; ſchön, rein,
recht, grob, bäuriſch, pięknie, czyſto,
należycie, grubo, po chłopsku mo-
wić; ſtille, cicho y ſpokoynie; be-
ſonders mit allen, z oſobna, z obie-
ma; ernſtlich, gleichermaßen, ſurowo,
podobnym ſpoſobom mowić; an-
nehmlich, aufrichtig, przyiemnie, ſzcze-
rze; ungefehr, płocho; ſchändlich,
ſzpetnie; mit groſzer Verſicherung, z
wielkim

wielkim ubezpieczeniem, potwierdzeniem; sehr klug, bardzo roztropnie; heftig, żnawo; wahr, prawdziwie; gewöhnlich, zwyczaynie; schamhaftig, wstydliwie; leise mit einem, cicho niegłośno z kiem rozmawiać. was ich und du mit einander von ihr geredet hatten, co ia y ty razem z sobą mowiliśmy. also mit einem von etwas reden, tak o czym z kiem mowić; auf eben den Schlag, jeder nach seinen Affecten und Schmerzen, na ten sam kształt mowili, każdy według swoiego afektu y żalu. mit einem allein reden, z kiem samym tylko mowić. frey heraus reden, wolno co wymowić. einen nicht reden lassen, nie dać komu mowić. von lauter Bubenstücken reden, o samych niepodściwościach mowić. in seinem Briefe von nichts, als vom Kriege reden, w swoiem liście o niczym nie mowić tylko o woynie. die Sache redet selbst, rzecz sama mowi. wie die Jahrbücher reden, iak roczne dzieie mowią. einem nach dem Maule reden, mowić komu do iego woli, do iego upodobania; ohne einzige Höneren, bez żadney ironii, bez żadnego śmiania; alber, głupie; geschickt zu etwas, zdatnie do czego; anzüglich, ostro, przykro; heftig, przyżwawiey; wie die alten Weiber, iak stare baby; vermessentlich, hardo, pyszno; künstlich, sztucznie; wie die Athenienser, iak Ateńczykowie; kühn, śmiało; kürzlich mit wenigem, krotko nie wiele; verschlagen, wykrętnie; verschmitzt, wybiegle, z wybiegiem; vorsichtig, bacznie; vornehmlich, przednie; schimpflich von einem, zelżywie o kiem mowić; weitläuftig, przyobszerniey; betrübt, żałośnie, z żalem; unterschiedlich von einer Sache, rozmaicie o iakiey rzeczy; hart, twardo; zweifelhaft, wątpliwie; hoch, wysoko; schlecht, cienko; umständlich, z okolicznościami; scherzhaft, żartobliwie; hochtrabend, z pogardą; frech, dziko; nachdrücklich und lange, ważnie y długo mowić; ernsthaft, surowo; immer, pod czas, kiedy, niekiedy; gar trocken, sucho; unerfahren, nie biegło, nie wiadomie; unzierlich, nieozdobnie; frech und ungestraft, wolno y bez kary; unbedachtsam, nieuważnie mowić; ungeschickt, nie do rzeczy; neidisch, zazdrośnie; unhöflich, nieludzko; zornig, gniewliwie, z gniewem; bescheidentlich, skromnie, z pomiarkowaniem; gar zu oft, nazbyt często; zotenhaft, tłusto mowić; nachlässig, niedbale; zu wenig, nazbyt mało; sparsam, skąpo; verwirrt, pomięszanie; verkehrt, przewrotnie; wenig, oder mehr als nöthig ist, mniey albo więcey iak trzeba; lächerlich, śmieszno; weislich, mądrze mowić; boshaftig, złośliwie; schelmisch, niepodściwie; wissentlich, umieiętnie; aufrührisch, buntownie; besonders, zosobna; summarisch, krotkim zbiorem; argwöhnisch, z podeźrzeniem; abergläubisch, zabobonnie; daß man alle Sylben recht ausspricht, każdą syllabę należycie wymawiaiąc; furchtsamlich, boiaźliwie; betrüglich, chytro, zdradliwie. anders reden, als man gesinnet ist, inaczey mowić, iak myśleć; von sich selber, o sobie samym mowić. von großen Dingen zierlich reden, o wielkich rzeczach ozdobnie mowić. wider einen zum Volke mit größter Heftigkeit reden, przeciwko komu do ludu mowić z naywiększą żwawością. unter uns zu reden, między nami mowiąc. laßt ihn doch reden, day mu pokoy niech mowi, pozwol niech mowi. zu reden vergönnen, dać moc mowienia. nicht Polnisch reden können, nie umieć po polsku mowić. mit einem Todten reden, z umarłym iakiem mowić. er hat kein Wort mit jemanden von uns geredet, on żadnego słowa z nikiem o nas nie mowił. züchtig, bedachtsam und geschickt reden, ze wstydem, uważnie y do rzeczy mowić. er weiß von nichts, als vom Wucher zu reden, on o niczym nie umie mowić tylko o lichwie. bey sich überlegen, wie und was man reden wolle, myśleć u siebie, co by y iak mowić. mit einem offenherzig reden, z kiem otwartym sercem mowić. sie fangen hinter mir an zu reden, poczęli za mną rozmawiać. viel mit einem von einer Sache reden, wiele z kiem o iakiey rzeczy mowić. kürzer, als die Sache erfordert, krocey mowić iak rzecz potrzebuie. von eines Wachsamkeit reden, o czyiey czułości. von was für einem Schiffe redest du? o iakiem ty okręcie mowisz? darf ich was weniges reden? mogęż ia co kolwiek powiedzieć? laß mich ausreden, pozwol mi wymowić. für Furcht nicht reden können, z boiaźni nie moc mowić. nicht reden lassen, in die Rede fallen, nie dać mowić, wpadać w mowę,

wę, przerywać mowę. nun redest du anders, teraz inaczey mowisz; wunderliche Dinge, dziwne rzeczy mowić. reden und schweigen, wenn jedes Zeit ist, mowić y milczeć, kiedy każdego z tych czas iest. hiervon ist genung geredet, o tym dosyć mowiono, powiedziano. aufhören zu reden, przestać mowić. Gelegenheit zu reden suchen, okazyia szukać do mowienia. reden, was einer gern höret, mowić, co kto rad słucha. öffentlich hart wider einen reden, publicznie ostro przeciwko komu mowić. nicht mit einem reden wollen, niechcieć z kiem mowić. vieles mit einander von allerhand reden, wiele wzaiemnie mowić o wszystkiem. einer Sache wegen mit einem reden, gwoli iakiey rzeczy z kiem. nichts reden, nic nie mowić; von eines Thaten verächtlich, z pogardą mowić o czyich czynach; er kann nicht, on nie może mowić. vertraulich mit einem reden, poufale z kiem mowić; er kann für Schmerzen nicht, nie może mowić od bolu. ganz ausländisch reden, wcale po cudzoziemsku mowić. schimpflich von einem Verstorbenen reden, zelżywie mowić o iakiem umarłym; alles Gute von einem, wszystko dobre o kiem. man redet hiervon mehr, als es in der That ist, o tym więcey mowią iak w samey rzeczy iest; im Namen der Armee, imieniem woyska. es will keiner kein Wort reden, nikt y iednego słowa niechce mowić. einem Gelegenheit von sich zu reden geben, komu dać okazyią mowienia o sobie. mit niemand, als mit seinem Freunde geredet haben, z nikiem, tylko ze swoim przyiacielem mowić. anfangen zu reden, zacząć mowić; immer von einem, zawsze o kiem; oft von etwas, często o czym; wie die Kinder, mowić iak dzieci. heimlich reden, potaiemnie mowić. für Weinen hat er lange nicht reden können, od płaczu nic nie mogł długo mowić. mit vielem Umschweifen von einer Sache reden, z wielu ogrodkami o iakiey rzeczny mowić. von dem man redet, o ktorym mowią. es konnte lange keiner reden, długo nie mogł żaden mowić. er redet nicht stolz, nie wyniosło on mowi. mit bösen Leuten kein Wort reden, ze złemi ludźmi y iednego słowa nie mowić. bescheidentlich reden, skromnie mowić; gelehrt und vorsichtig, uczenie y bacznie. man redet übel von ihm, źle o niem mowią. niemanden zu nahe geredet, nie do zazdrości mowiono; gern mit einem wollen, rad by się z kiem rozmowić; kein Wort mit einem, y iednego słowa z kiem nie mowić. rede mir niemals weiter davon, więcey mi o tym nigdy niemow.

Redensart, *f.* frazys, kroy słow; die nicht in ihrem eigentlichen Verstande genommen wird, ktora się frazys niebierze w swoim właściwym rozumieniu, nazywa się, *dropus z Greckiego*, Zamiana; die sonst was künstliches hat, ktora zaś ma co sztucznego w sobie, nazywa się, *Figura*, Wzor, Wzorek; verblümte, kwiecista frazys, albo raczey, przybrana nazywa się *Allegoria*.

Redeübung, *f.* mowne ćwiczenie, w mowie ćwiczenie, mawianie, perora; tägliche, codzienne mawianie, codzienna perora; gemeine, pospolita; sich darinnen geübet haben, popisywać się, rozwodzić się, w mawianiu, w perorze było; seine Zufriedenheit darüber haben, mieć swoie ukontentowanie w mawianiu; sich auch darauf geleget haben, być było dobrym także y w mawianiu.

Redhaus, *n.* mownia, mowalnia, gdzie mowy miewaią.

Redkunst, *f.* sztuka wymowy, krasomowska sztuka. s. Redekunst.

Redlein, *n.* besser kleine Rede, mowka, mała mowa.

Redlich, podściwy, rzetelny; redlicher Mann, rzetelny człowiek, mąż niewinny, sumienny, bogoboyny, sprawiedliwy, cnotliwy; Bürger, obywatel; einen offenbarlich hassen, ist redlicher, als seine Meynung verbergen, lepsza rzecz iest kogo iawnie nienawidzieć, niżeli nienawiść taić w sobie. s. Rechtschaffen.

Redlich, *adv.* rzetelnie, podściwie, sumiennie; handeln, czynić.

Redlichkeit, *f.* rzetelność, podściwość, sumienność, niewinność, prostość; erweisen, pokazać; von sich spüren lassen, pokazywać po sobie, wydawać po sobie rzetelne y podściwe serce, niewinny y prosty umysł. mit großer Redlichkeit den Krieg führen, z wielką rzetelnością woynę prowadzić.

Redner, *m.* mowca, krasomowca; geschickter, etwas zu beweisen, zdolny do dowodzenia y pokazania czego; heftiger,

tiger, żwawy, byſtry, ogniſty, tęgi w słowach y w ieſtach; ſcharfſinniger, byſtro myślny, und angenehm mit Worten, y przyiemny w słowach; mehr ſcharfſinniger, als zierlicher, bardziey byſtro myślny niżeli ozdobny; weitläuftiger, obſzerny, obſzernie mowiący; geſchickt zum Unterrichten, zdatny do nauczenia; guter, dobry; der einen guten Hals zum Schreyen hat, ktory ma dobre garło do krzyczenia; der ſeine Bewegungen macht, ruchomy, ruchawy w ieſtach; berühmter, sławny; höchſt ſchnöder, bardzo niepiekny mowca; ſehr beredter, bardzo mocny do perſwazyi; gelehrter, uczony; wo ja nicht ſo gelehrter, doch geübter, ieżeli nie tak bardzo uczony, to za pewne ćwiczony; vortrefflicher, przewyśmienity; hochtrabender, wyniosły, gorny, wyniosło mowiący, gorno mowiący; nachdrücklicher, ważny; im Loben, w chwaleniu; beiſſend im Schelten, docinaiący w połaianiu; in Gedanken ſcharfſinnig, w myślach byſtro myślny; im Lehren ſubtil, w nauczaniu ſuptelny; magerer, ſuchy, wyſchły; erleuchterer, iaſny; der den Mittelweg hält, zwiſchen einem Hohen und Niedrigen, ktory ſrzednią drogę trzyma między wyſokiem y niskiem ſtylem; grober, gruby; unhöflicher, nieobyczayny; angenehmer, luby, miły, słodki; reicher an Worten, bogaty w słowa; hoher, wyſoki; großer, wielki, mowca; mittelmäßiger, ſrzedni; ſchlimmer, zły; vollkommener, doskonały; ſchlechter und nach der alten Zeit, proſty y ſtaroświecki; kluger und vorſichtiger, roztznany y przezorny; närriſcher, błaznowaty; artiger, pocieſzny; netter, świetny; kühner, śmiały; unberedter, niewymowny; niedowodny; niederträchtiger, podły, niski; gar nicht ungeſchickter, nie wcale, nieſpoſobny; geringer, cienki, cienko koło iego mowy; gemeiner, poſpolity; leidlicher, znośny; reicher, bogaty; rechter, prawdziwy; unzierlicher, und mit Fleiß ungeſchickter, nieozdobny, y umyślnie, niegładki; nicht gar zu zierlicher, wcale nie nazbyt ſtroyny; hoher, niedriger, mittler, wyſoki niski, śrzedni, ſubtelny, krotki, węzłowaty, zwięzły, zwięzło mowiący; armſeliger und dürftiger, ubogi y potrzebny; lobenswürdiger, chwały godny; nicht zu kurzer und nicht zu weit ſchweifender, nie nazbyt krotki, y nie nazbyt rozwiozły; mangelhafter, wady maiący do ſiebie; dem die Natur die größte Geſchicklichkeit verliehen, ktoremu rodowitość naywiękſzey zdolności do wymowy użyczyła, etc.

Rednerinn, *f.* mowczyna, kraſomowka, kraſomowczyna, wymowczyna.

Redneriſch, mowny, kraſomowſki; mowſki *ſimpl. inuſ.* mowczy, *inuſ.* redneriſche Zierlichkeit zu reden, kraſomowſka ozdobność w mowieniu. redneriſche Kraft, kraſomowſka moc, kraſomowſka tęgość; redneriſche Höflichkeit, kraſomowſka grzeczność obyczayność w mowieniu. auf redneriſche Art zu reden, kraſomowſkim mowienia ſpoſobem, kraſomowcy mowienia kſztałtem. redneriſche Uebungen, kraſomowſkie ćwiczenia, mow, składania, kraſomowſkie w mowności roboty.

Redneriſch, *adv.* pokraſomowſku; diſputiren, rozmawiać; etwas auszieren, co przyozdobić, wyſtroić. redneriſch ſagen, pokraſomowſku mowić; ausführen, pokraſomowſku co wywodzić, z czym ſię rozwodzić zwyczaiem mowcy.

Rednerkunſt, *f.* retoryka, ſztuka wymowy, kraſomowska ſztuka.

Rednerlein, *n.* kleiner, auch ungeſchickter Redner, nikczemny y niezdatny mowca, mowiec ni to ni owo, małowart.

Rednitz, Fluß in Franken, Rednica, rzeka w Frankonii.

Redouta, *f.* reduta, odwod, nabok; Art eines Feſtungs-Werkes, gatunek forteczney roboty; an den äußerſten Graben aufwerfen, na zedwornych ſzańcach wyſypana, wyſypany.

Redſprechig, pomowny, łatwomowny, przyſtępnomowny.

Redſprechigkeit, *f.* pomowność, łatwomowność, przyſtępnomowność; gegen alle, ku wſzyſtkim, dla wſzyſtkich.

Redreßiren, ſporządzić, poprawić, naprawić; etwas, co, ponaprawiać, poſporządzać; verdorbene Dinge, poſporządzane rzeczy, wprawić w ſwoy porządek.

Reduciren, redukować, przywieść do mnieyſzey liczby, umnieyſzyć liczby.

Refectorium, *n.* refektarz, ſtołowa izba w zgromadzeniu ſpolnym.

Referent, *m.* opowiadacz, donoſiciel, relacyią czyniący.

Referiren,

Referiren, opowiadać co, powiadać, re-acyią czynić; einem etwas, co komu, donosić komu o czym, co z tym czynić.

Refier, kraina. s. Revier.

Reflectiren, obrocić oczy, uwagę; auf etwas, na co, mieć wzgląd na co, dawać wzgląd na co; auf einen, na kogo; auf einen redlichen Mann, na podściwego człowieka.

Reflexion, f. reflexyia, wzgląd; auf einen machen, mieć wzgląd na kogo, reflekſyią ſobie czynić że kto.

Reform, f. reforma, przemienienie, poprawa, poprawienie. s. Aenderung.

Reformation, f. reformacyia, poprawa, poprawianie; der Religion, wiary, wyrzucenie y znieſienie co nagannego, reformacyia kościoła.

Reformiren, reformować, poprawić, wyrzucić, znieść co złego, co ſię na mało zda, lepſze uſtanowić; die böſen Sitten der Stadt, złe obyczaie miaſta reformować, znieść, ſtanowiąc lepſze; eine alte böſe Gewohnheit, ſtary, zły, zwyczay; die übel eingerichteten Dinge, źle ſporządzone rzeczy, ſporządzić; die verderbten Sitten, popſowane obyczaie; die Lehre, naukę reformować, z błędow ią wyczyściwſzy. einen Soldaten reformiren, żołnierza odprawić, dać odprawę żołnierzowi. s. Abdanken.

Reformirt, poprawny, poprawiony, naprawiony, ſporządzony. 2) co. to, abgedankt, odprawiony, podziękowany, abſzeytowany.

Refraiſchiren, ochłodzić, pokrzepić; die abgemattete Armee, ſtrudzone, ſfatygowane woysko; die maroden Leute, słabych ludzi; der Winter über, um die Strapatzen deſto beſſer ausſtehen zu können, przez zimę pokrzepić, aby tym lepiey mogli fatygę wytrzymać. durch die Rache refraiſchiren, ſpoczynkiem, wczaſem pokrzepić woysko wytchnąć woysku.

Refutiren, refutować, zbiiać dowodami; etwas, co; die gegenſeitigen Beweisthümer, przeciwney ſtrony racyie. s. Widerlegen.

Regalien, pl. prawa krolewskie, co ſię ſamemu krolewi należy.

Regaliren, darować, udarować, obdarować; einen womit, czym kogo. ſiehe Beſchenken.

Regaliſch, wyſoki, długi. regaliſche Statur, wyſoka długa ſtatura, długi wzroſt.

Regalpapier, n. rygałowy papier, albo regałowy, to ieſt, wielki długi.

Regard, m. wzgląd, uwaga, pamięć, w tymże ſamym ſenſie; auf etwas machen, wzgląd na co czynić, uwagę, pamięć na co mieć.

Regardiren, oglądać ſię, wzglądać; etwas, na co dawać wzgląd na co.

Rege, poruſzony, wzruſzony. rege machen, poruſzonym, wzruſzonym uczynić; alles, wſzyſtko poruſzone uczynić, to ieſt, poruſzać; den Schmerz, żal poruſzyć, wzruſzyć.

Regel, f. reguła, uſtawa. s. Regul.

Regen, bewegen, ruſzyć, poruſzać; etwas, co. er hat ſich nicht getrauet, ſich zu regen, nie śmiał ſię ruſzyć. ſiehe Bewegen.

Regen, der, m. deſzcz; geringer, leichter, mały, letki; täglicher, codzienny; ſteter, nieuſtanny; befürchten, deſzczu ſię obawiać; kleiner, dünner, mały, cienki deſzcz; ſtarker, mocny. güldenen Regen in den Schos fallen laſſen, puścić złoty deſzcz na łono. s. Platzregen. 2) aus dem Regen in die Trauffe kommen, trafić z deſzczu pod rynnę, prov.

Regenbach, m. ſtrumień z nawalnicy deſzczowey.

Regenbogen, m. tęcza. auf Art eines Regenbogens, na kſztałt tęczy; die Geſtalt deſſelben, poſtawa tęczy; bekömmt ſeine Farbe von den Wolken, doſtaie ſwoich barw, od chmur; zieht Waſſer, daher wird es gewiß heute regnen, tęcza piie, dla tego zapewne dziſiay będzie deſzcz.

Regenfenſter, n. wypadek deſzczowy, wylewek, wypłynek.

Regenfröſchlein, n. żabka z deſzczem ſpadaiąca.

Regenhaft, dżdżyſty, słotniſty. regenhafter Winter, dżdżyſta, słotniſta zima. regenhaftes Wetter, dżdżyſte, słotniſte niebo. regenhafter Tag, dżdżyſty, słotniſty dzień.

Regenhut, m. kapeluſz na deſzcz.

Regenloch, n. deſzczownica, dziura ktorą deſzcz ſię zebrany wylewa.

Regenmantel, m. płaſzcz, opończa na deſzcz. wenn es nicht regnet, haſt du keinen Regenmantel nöthig, kiedy deſzcz nie idzie, to nie maſz potrzeby płaſzcza ani opończy. der einen Regenmantel um hat, ktory ſię płaſzczem, opończą odział, w opończy, w płaſzczu, mowi ſię.

Regen-

Regensammler, *m.* deſzczowe zlewki; Ort, da der Regen zuſammen fleußt, mieyſce, gdzie ſię deſzcz w kupę zlewa.

Regenſpurg, Regenſpurg, Ratisbona, Reichsſtadt, Ceſarskie wolne miaſto; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſto, albo do tego miaſta należący; *adj.* Ratisboński, Ratisbońska, Ratisbońskie; ein Regenſpurger, Ratisbończyk.

Regenſtein, eine Stadt, Regenſztein, miaſto.

Regentag, *m.* deſzczowy, słotny deſzcz.

Regent, *m.* Reient, Rządca, głowa; der Stadt, miaſto, maiący naywyżſzą władzę, Władca. einen zum Regenten machen, uczynić kogo Reientem, Rządcą, Władcą głową. zum oberſten Regent machen, naywyżſzym Rządcą, naywyżſzym Reientem uczynić. Regent ſeyn, Reientem być. unſere Regenten ſind geizig und hochmüthig, naſi Reientowie, naſi Rządcy, ſą łakomi y pyſzni; eines Reichs, ſtatt eines andern, Państwa iakiego Reient na mieyſcu cudzym.

Regentenſtand, *m.* Reiencyia, Godność Regentska, Władza Reientoska. ſiehe Obrigkeit.

Regentinn, *f.* Reientka; der Glieder, iſt die Seele, członkow reientką ieſt duſza, Rządczyna. Regentinn der Welt, Rządczyna, Reientka świata; der Städte, Rządczyna miaſt.

Regenwalde, Stadt in Pommern, Regenwalda, miaſto w Pomeranii.

Regenwaſſer, *n.* deſzczowa woda, dżdżowa woda, z deſzczu woda, z nieba woda, z chmur lecąca woda, z obłokow płynąca woda.

Regenwetter, *n.* słotniſte powietrze, słota, posępny y mokry czas.

Regenwurm, *m.* gliſta, robak; frißt Erde, gryzie ziemię; kriecht aus der Erde, wylazuie z ziemi.

Reggio, Stadt in Ober-Italien, Reggio, miaſto w Wyśnich Włochach.

Regiment, *n.* Regierung, Rząd, Rządy, Rządzenie, *panowanie w tym ſenſie*; jährliches, roczny Rząd; Ruhm volles, pełny sławy; Bürgermeiſterliches, Konſuloski Rząd; blutdürſtiges und grauſames, pragnący krwi y okrutny rząd; gemäßigtes, pomiarkowany; göttliches, boski; außerordentliches, nad porządek, nad zwyczay; gerechtes, ſprawiedliwy; rechtmäßiges, prawny, podług praw; preisliches; chwalebny; beſchwerliches, uciążliwy; königliches, krolewſki; ſtrenges, ſurowy; höchſt unbilliges, bardzo niesłuſzny; Ehren volles, honoru pełny; ſchweres, ciężki; des Hausherrn, pański; glückliches, ſzczęśliwy; langwieriges, długo trwaiący, przedłużony; ungerechtes, ſtolzes, nieſprawiedliwy, hardy; ſehr elendes, nader mizerny; da den Leuten viel nachgelaſſen wird, pod ktorym wiele ludziom pozwolone bywa; ſtiften, urząd uſtanowić; ihm ſeine Schranken ſetzen, dać mu ſwoie okreſzenie, granice; erweitern, rozſzerzyć rząd; verlängern, przedłużyć. unter eines Regiment ſtehen, pod czyim rządem zoſtawać; über die Beſtien führen, nad zwierzętami mieć rząd; ich habe über dich, und du nicht über mich, ia mam nad tobą rządy nie ty nademną; iſt mit Gewalt nicht ſo beſtändig, als mit Güte, rząd z gwałtem nie ieſt tak ſtały, iak rząd z dobrocią; hat ſich aus dem beſten und gerechteſten in ein grauſames und unerträgliches verkehret, obrocił ſię z naylepſzego y z nayſprawiedliwſzego w ſrogi y nieznośny. einem das Regiment nehmen, davon entſetzen, odebrać komu rządy, złożyć kogo z rządow, oddalić, odſadzić kogo od rządow. einem das Regiment anvertrauen, komu rządy powierzyć, komu rządu poufać, oddać komu rządy, zdać na kogo rządy; führen, trzymać rządy; bekommen, doſtać rządow; einrichten, rządy poſtanowić; darnach trachten, rządow chcieć, rządow żądać; an ſich ziehen, na ſiebie rządy ciągnąć! mit einem zugleich führen, razem z kiem rządy prowadzić; in der Stadt verwalten, rządami w mieście władnąć. zum Regimente gelangen, do rządow przyść, rządu doſtąpić. ſ. Herrſchaft, item Obrigkeitlich Amt. 2) *znaczy:* Soldaten, żołnierzy, Reyment, Pułk; muthiges, gutes und ſtarkes, śmiały, dobry y mocny reyment; geringes, ſchwaches, tapferes, drobny, słaby, dzielny; unüberwindliches, niezwyciężony reyment; neues, altes, ſtarkes, nowy, ſtary, ſilny; von alten Leuten, ze ſtarych ludzi; das gern ſchlägt, bitny, rad ſię biiący, potykaiący; ſehr ſchönes, ganzes, volles, completes, bardzo piękny cały, zupełny, kompletowany, albo dopełniony; von auserleſenen jungen Leuten, z wybranych, albo dobranych

nych młodych ludzi. ein Regiment commandiren, reyment komendorować, mieć w komendzie reyment; unter eines dienen, w czyim reymencie służyć. der von seinen Einkünften sechs Regimenter halten kann, ktory ze swoich intrat może sześć reymentow trzymać. neue Regimenter aufrichten, nowe reymenta zaciągać; das hat zuerst mit dem Feinde geschlagen, reyment ktory się naypierwey potykał z nieprzyiacielem. fünf Regimenter auf den Beinen haben, mieć pięć reymentow gotowych; drey starke haben, mieć trzy reymenta mocne. mit seinem Regimente zu einem stoßen, przybyć do kogo, przymaszerować ze swoiem reymentem; sieben unterhalten, siedm reymentow trzymać; hat bereits acht Feldzüge gethan, reyment ten już osm kampanii odprawił; bekömmt den Credit der Tapferkeit, nabywa o sobie opinii waleczności; von von dem Landausschusse ausgerichtet, zebrany z zaciągow kraiu; ist vor Furcht ganz blind, od boiaźni iest wcale ślepy; das von allerhand Leuten zusammen gerafft ist, ktory z rozmaitego gatunku ludzi zebrany iest; fechtet tapfer, walecznie się potyka; ist sehr geschwächt, iest bardzo osłabiony; ist fast ganz verlohren gegangen, prawie cały zginął; ist bey vielen Schlachten mit gewesen, w wielu bywał bataliiach; ist nieder gemacht worden, był wycięty, wysieczony; ist wohl exercirt, iest dobrze ćwiczony, exercerowany; gegen den Feind aufführen, reymenta przeciwko nieprzyiacielowi wyprowadzić; auf Römischen Fuß setzen, po Rzymsku reymenta pozaciągać y poćwiczyć; hat viele Beschwerden ausgestanden, wiele prac y fatyg wytrzymał. hat so viele Soldaten durch die schweren Märsche verlohren, daß es nicht mehr 1000 Mann stark ist, przez wiele ciężkich marszow tyle ludzi zgubił, że ledwie tysiąc ludzi ma.

Regimentsherr, *m.* urząd, maystrat.

Regimentslast, *f.* ciężar rządow. auf dem Halse haben, mieć na karku, cały urząd dźwigać na sobie, rzeczpospolitey rządem być obarczonym, na swoich barkach interesa Krolestwa nosić.

Regiments-Soldaten, *plur.* reymentowi żołnierze.

Regiments-Pfeifer, *m.* feifer reymentowy.

Regiments-Profos, *m.* profos przy reymencie.

Regiments-Schulze, *m.* Sedzia Reymentowy, Auditor.

Regiments-Stab, *m.* laska reymentowa.

Regieren, rządzić; das gemeine Wesen recht, rządzić dobrze rzecz pospolitą; sich selbst, siebie samego; die Welt wird von Gott regieret, świat iest rządzony od Boga. gerecht und mäßig regieren, sprawiedliwie y pomiarkowanie rządzić; ein Schiff aus einem Kahne, z łodki okrętem rządzić; alles durch seine Klugheit, wszystko rządzić swoią roztropnością, wszystkiem zawiadywać podług swoiego rozeznania; die ganze Welt, cały świat rządzić, albo całym światem rządzić; das Leben, życie rządzić, życiem rządzić; ein Land, kraiem iakiem rządzić, kray iaki rządzić; in Gallien, in Polen, we Francyi rządzić, w Polszcze rządzić. sich von einem regieren lassen, dać komu rządzić sobą, poddać pod czyie rządzenie. gar strenge über einen regieren, bardzo surowo kiem rządzić.

Regieren, das, *n.* rządzenie, rządow trzymanie, sprawowanie.

Regierer, *m.* Herrscher, Rządca, Panuiący; der Gemeinen, rządca powszechnego dobra.

Regiererinn, *f.* Rządczyna; der Städte, miast, panuiąca, kroluiąca, Rządy trzymaiąca, rządy sprawuiąca Pani.

Regiersucht, *f.* chciwość rządow, chuć panowania, chęć do rządzenia; dadurch bewogen werden, być poruszonym chciwością rządow, uiętym panowania chucią, uniesionym chęcią do rządzenia.

Regiert, rządzony, panowany, pod rządem trzymany, zostaiący.

Regierung, *f.* rządzenie, rząd, rządu sprawowanie; des gemeinen Wesens, rządzenie rzeczypospolitey; des ganzen Raths stehet bey ihm, całey rady, całego senatu rząd przy niem iest. die Regierung des gemeinen Wesens antreten, przystąpić do rządow powszechney rzeczypospolitey; führen, rząd prowadzić, rządy wieść; einem auftragen, rządy na kogo włożyć, rządy przy kiem zostawić. 2) Collegium der Räthe, die die Landesangelegenheiten besorgen, Koło Panow Rad, ktore

ktory interesa kraiowe ma w swoim staraniu.

Regierungsrath, *m.* Konsyliarz Rządow, Rządow Radca; Konsyliarz Krolewski, Książęcy.

Register, *n.* Rolle der Soldaten, reiestr. imiona żołnierskie zapisane y policzone. Register eines Buchs, reiestr rzeczy w książce zamykaiących się. der Einnahme und Ausgabe, reiestr dochodow y wydatkow.

Registerform, *f.* reiestrowa forma długa, ktorą reiestra robią.

Registrator, *m.* reiestrant, pisarz do reiestrow, reiestra trzymaiący.

Registratur, *f.* reiestrowanie.

Registriren, reiestrować, w reiestra wpisywać, w reiestrach kłaść, położyć, do reiestru wpisywąć, włożyć, wpisać.

Reglement, *n.* rozporządzenie, przepis, przepisanie, opisane ustawa.

Regnen, deszcz padaś; Blut, krwią deszcz pada; sehr, bardzo; Steine, kamieńmi. es regnet Milch, mlekiem deszcz pada; Steine, als wenn es graupelte, kamieńmi deszcz pada, nie inaczey iak gdyby grad walił. es hat die ganze Woche stark geregnet, mocno deszcz szedł przez cały tydzien. es regnet schon zwey Monate, iuż dwa miesięcy deszczu niemasz, deszcz nie szedł. es wird stärker regnen, als sonst, będzie mocniey deszcz padał iak innego czasu.

Regnerisch, dżdżysty, na deszcz się zbieraiący, s. Regenhaft.

Regel, *f.* ustawa, reguła; wornach man etwas richtet, według ktorey co prostuią; richtige, prawdziwa, dokładna; falsche, fałszywa; sehr gute, nader dobra; bekannte, wiadoma. nach einer Regel was machen, einrichten, podług iakiey reguły, ustawy, co czynić, sprawować. es trifft nicht mit der Regel überein, es weicht davon ab, to się z regułą niezgadza, niezchodzi, to daleko od reguły, od ustawy odchodzi. nach der Regel examiniren, podług reguł rzecz brać, eksaminować, obaczyć. eine Regel haben, wornach das Wahre und Falsche beurtheilet wird, mieć iednę regułę podług ktorey prawda y fałsz maią być rozeznane rozsądzone. sich der falschen Regel der Gewohnheit bedienen, zażywać fałszywey reguły zwyczaiu; haben diese Dinge nicht, te rzeczy żadney reguły, żadney ustawy niemaią. das Krumme nach der Regel verbessern, co krzywego podług reguły y ustawy naprawić, naprostować. eine Regel setzen, der man folge, regułę iaką, ustawę położyć, ktorey się ma kto trzymać. ist dieses der Natur, ta iest ustawa, ta reguła rodowitości rzeczy.

Regulair, regularny. Fünfek, pięciorog, pięciogran. dergleichen Sechseck, regularny sześciorog sześciogran.

Reguliren, regulować, rozporządzać. die öffentlichen Dinge, publiczne interesa. seine Dinge nach der gesunden Vernunft, swoie rzeczy rozporządzać, podług zdrowego rozumu. sich nach einem, według kogo się miarkować, po kiem się miarkować, iego zwyczaiow, myśli się trzymać. sich nach eines Willen, rządzić się podług cudzey woli.

Regung, *f.* ruszanie, ruszenie, ruch.

Reh, *n.* ein Wild, dziki, zwierz, dzika koza.

Rehabeam, Mannsnamen, Rehabeam, imie męszczyzny. *to co*, Roboam.

Rehbock, *m.* sarna.

Rehböckgen, *n.* sarneczka, sarnianka, sarneczek, samczyk.

Reibeisen, *n.* tarło, tarko, do tarcia.

Reiben, trzeć, skrobać. etwas klein, co drobno. ein Stein reibt den andern, ieden kamień trze drugi. Farbe reiben, farby trzeć. eine Wurzel zu Pulver, korzeń na proch trzeć. im Mörsel, w mozdzierzu. die Erde, ziemię trzeć, rozcierać; von außen, z wierzchu trzeć, skrobać; die Knie, etwas mit Salze, co solą trzeć, natrzeć, nacierać; sich an etwas, trzeć się o co. sich an einem reiben, otrzeć się o kogo, *to iest*, sprobować go. einem die Ohren voll reiben, komu uszow pełno natrzeć, zmysły komu przetrzeć, przecierać.

Reiben, das, *n.* tarcie, skrobanie, natarcie, otarcie; der Steine, kamieni. der Zähne, zębow; der Augen, oczow.

Reiber, *m.* tracz, skrobacz, otarca, natarca, rozcieracz; der Farben, kolorow.

Reiberinn, *f.* traczka, skrobaczka, rozcieraczka.

Reibkeule, *f.* tłuczek, do tłuczenia y tarcia.

Reibstein, *m.* womit man etwas abreibet, kamień, ktorym co odskrobuią, albo wycieraią, wycierzec kamień; worauf man etwas reibet, na ktorym co trą kamień.

Reibtuch, *n.* płat, do tarcia należący.

Reibung,

Reibung, *f.* tarcie, trzenie, natarcie, roztarcie, ztarcie.

Reich, vermögend, bogaty, zamożny, ist der, welcher eine Armee von seinen Einkünften unterhalten kann, ten iest bogatym; ktory może woysko trzymać ze swoiey intraty, ist er aus einem Bettler geworden, stał się z żebraka bogatem. reiche Stadt, bogate miasto. der reichste König in Asien ist Crösus gewesen, naybogatszym Krolem w Azyi był Kresus. reich an Worten, und arm an Realien, bogaty w słowach, a ubogi w rzeczy. reiches Haus, bogaty dom. reiche Frau, bogata pani. die Armee wider die Reichen in die Waffen bringen, ubogich uzbronić, albo do oręża pobudzić przeciwko bogatym. reiches väterliches Vermögen, bogata oycowska fortuna. reich werden, bogatym się stać, bogatym zostać, przyść do bogastw, nazbierać fortuny, przyść do fortuny, przyść do maiątku, w bić się w maiątek, w fortunę, w pieniądze, zostać maiętnym, bogaczem. einen reichen Feind haben, mieć bogatego nieprzyiaciela. der reichste unter den Griechen, naybogatszy między Grekami. weißt du, wo der reiche Cratinus wohnet? wiesz ty, gdzie mieszka bogaty Kratynus? du wärest ein reicher Kerl, ty byś był bogatym człowiekiem. sehr reiche Familie, bardzo bogata familia. der reichste Kaufmann in der Stadt, naybogatszy kupiec w mieście. sehr reicher Mensch, nader bogaty, arcy bogaty człowiek, an Realien und guten Gedanken, w rzeczy y w myśli bogaty, an Gelde, w pieniądze bogaty, pieniężny, na pieniądzach leży. woher ist er so reich geworden? zkąd on tak bogatym został, z czego on się tak zbogacił? reicher Hofmeister, bogaty dwornik, bogaty podstarości. reich werden an allen Dingen, bogatym zostawać we wszystko, von anderer Leute Vermögen, z maiątku inszych ludzi. durch böse Künste reich werden, złemi sztukami zostawać bogatym, złemi sposobami wbiiać się w bogastwo. vor andern reich seyn, nad inszych być bogatym, przechodzić inszych bogastwami. er ist so reich, daß er nicht weiß, was er mit dem Gelde machen soll, on iest tak bogatym że nie wie co ma z pieniądzmi robić. um keinen Pfenning daher reicher seyn, ani na ieden fenik przez to bogatszym nie być. reich machen, bogatym uczynić. der König hat ihn so reich gemacht, Krol go tak bogatym uczynił. ich wollte ihn nicht so sehr reich machen, ia bym go niechciał tak bogatym uczynić. warum machst du den Feind so reich? czemu ty twoiego nieprzyiaciela tak bogatym czynisz? der General hat die Soldaten mit der Beute reich gemacht, Gienerał zdobyczą bogatych poczynił żołnierzy. sie wird ihres Mannes Familie reich machen, ona swoiego męża familią bogatą uczyni.

Reich, das, *n.* krolestwo, państwo, Cesarstwo; blühendes, kwitnące; unerträgliches, nieznośna; reiches, bogate; sehr großes, nader wielkie; väterliches und großväterliches, oycowskie y dziadowskie; freyes, weites, starkes, wohl befestigtes, wolne; przestrone, mocne y dobrze ugruntowane; schwaches, feindliches, anvertrautes, słabe, nieprzyiacielskie, powierzone, poufane, fruchtbares, urodzayne; zu einer Provinz machen, krolestwo na prowincyią obrocić; zertheilen, podzielić, verlassen, opuścić, porzucić; behalten, trzymać; einnehmen, darnach streben, trachten, wziąć, zadać krolestwa, państwa, myśleć o krolestwie, o państwie; einem auftragen, übergeben, na kogo krolestwo włożyć, komu krolestwo oddać; sich dessen bemächtigen, krolestwo opanować; inne haben, besitzen, krolestwa osiągnąć, posiadać. unter eines Reiche seyn, być pod czyim krolestwem, państwem. einem ein Reich nehmen, komu krolestwo odiąć, wieder darein einsetzen, kogo znowu na krolestwo wsadzić, wieder darzu gelangen, znowu do krolestwa przyść, krolestwa dostąpić, leidet nur einen Regenten, to krolestwo iednego tylko krola, iednego rządcę cierpi, ist an ihn verfallen, na niego spadło, przypadło, anfallen, sich dessen anmaßen, zaiechać krolestwo, osieść krolestwo, eines seines befestigen, komu krolestwo umocnić, ubezpieczić. s. Herrschaft, Regiment, Regierung; 2) Römische, Cesarstwo Rzymskie, Państwo Rzymskie, in das Reich gehen, w Cesarstwo iechać, iść. im Reiche liegen, w Cesarstwie, w Państwie Rzymskiem leżeć, być położonym.

Reichen, darbieten, podawać, podać, ofiaro-

ofiarować; einem die Hand, komu rękę podać, rękę dać; w tym samym sensie. die Unkosten reichen, pieniądze na ekspens ofiarować, pieniędzy na ekspens dodać. reiche her, day sam, poday sam, poday; die Reden, mowy poday. reichet her, podaycie; die rechten Hände, prawe ręce. 2) langen, dosięgać, dostawać; sich erstrecken, rozciągać się; bis an die Alpen, aż do gor Alp, bis an die Gränzen des Volkes, aż do granic tego narodu; bis an das Meer, aż w morze; von einem Ufer bis zum andern, od iednego brzegu, aż do drugiego rozciągać się; bis an das Ufer, aż do brzegu, aż na brzeg rzeki.

Reichenbach, Stadt im Vogtlande, Reichenbach, miasto w Foigtlandzie.

Reichlich, rzęsisty, obfity, sowity. reichliches Licht, rzęsiste światło. reichliche Belohnung, sowita nadgroda. reichliche Früchte, obsite owoce urodzaie.

Reichlich, *adv.* rzęsiste, sowicie, obfitu, obficie, choynie; geben, dać; bey der Gasterey speisen, obficie, hoynie traktować, na ochocie; den Thieren die Weide schaffen, bydlętom paszy do dawać; beschenken, udarować; versprechen, przyobiecać ze szczodrobliwością, z hoynością; etwas thun, obficie co czynić, *to iest*, wiele czego czynić.

Reichmachung, *f.* bogacenie, ubogacenie, zbogacenie.

Reichsabschied, *m.* Receß Cesarskiego Seymu, ustawa Cesarskiego Seymu.

Reichscanzler, *m.* Kanclerz, Państwa, Krolestwa.

Reichserbe, *m.* Państwa dziedzic, Krolestwa dziedzic, Krolewicz dziedzic.

Reichsfürst, *m.* Książe Państwa Rzymskiego

Reichsgehülfe, *m.* Spolnik Krolestwa, Spolrządca Państwa.

Reichsgraf, *m.* Graf Państwa Rzymskiego.

Reichsgrafschaft, *f.* Hrabstwo Państwa Rzyms.

Reichshandel, *m.* interes Krolestwa, sprawa Państwa.

Reichsfaßung, *f.* Konstytucyia Państwa Rzymskiego.

Reichsstadt, *f.* wolne Cesarskie miasto, miasto Państwa Rzymskiego.

Reichsstand, *m.* Stan Rzymskiego Państwa. Reichsstände, *pl.* Państwa Stany, Krolestwa Stany, Panowie Państwa, Panowie Krolestwa.

Reichstag, *m.* Seym; ausschreiben, naznaczyć; halten, mieć; abwarten, odprawiać; aufschieben, odłożyć; verzögern, in die Länge dehnen, przeciągać, przedłażać, Seym; zu rechter Zeit darauf kommen, na sam czas na Seym przybyć. ein Gesetz auf dem Reichstage geben, na Seymie prawo wydać; ist zu Ende, zakończył się; alles darauf versehen müssen, das Directorium führen, trząść Seymem, zawiadywać Seymem, rządzić Seymem.

Reichsthaler, *m.* Niemiecki talar, taler, 24 grosze srebrne, Niemieckie, albo Polskie teraz, wynoszący. s. Thaler.

Reichsverweser, *m.* Rządca Krolestwa, Wielki Rządca Krolestwa, *interex*, Namiestnik Państwa, Krolestwa.

Reichsvoigt, *m.* Starosta sądowy w Krolestwie, w Państwie.

Reichthum, *m.* bogastwo, bogastwa; *plur.* für *sing.* dostatki; großer, eiteler, wielkie, prożne bogastwo; gewisser, pewne dostatki; natürlicher, samorodne, rodowite bogastwa; der zu erwerben, ktorych snadno nabyć: alter und unangegriffener, stare y nietykane, niepoczynane; ehrlicher, herrlicher, uczciwe, pańskie dostatki; den Crösus daran übertreffen, dostatkami, bogastwami Kresusa przechodzić; wird gesucht zu des Lebens Nothwendigkeit, bywaią pożądane, dla potrzeby życia; daran einen Ueberfluß haben, mieć obfitość bogastw, dostatkow: großen Reichthum besitzen, wielkie bogastwo posiadać; einen damit versehen, kogo bogastwy, dostatkami opatrzyć; kommt auf die Tugend an, bogastwa są założone w cnocie. der großen Reichthum besitzt, ktory wielkie dostatki, bogastwa posiada. seinen Reichthum verheelen, ukrywać swoie bogastwa, chować się ze swoiemi dostatkami, taić bogastwo swoie; sich an der Bürger Schweiß und Blut erwerben, dostatki zbierać ze krwi y potu obywatelow. einigen Reichthum erlangen, erwerben, nabyć iakich bogastw, iakich dostatkow. nach anderer Reichthum trachten, myśleć o czyich dostatkach, czyhać na bogastwa czyie; darum kommen, bogastwa utracić, dostatki stracić.

Reichthumsgott, *m.* bogastw bożek, Plutus u Poetow.

Reichung, *f.* podawanie, podanie; der Hand, ręki, dodanie; des Oels und Getraides, oliwy y zboża dodanie.

Reif, *m.* obręcz, obrączka; den man um ein Faß leget, ktorą naczynie pobiiaią; um ein Gefäß legen, naczynie obręczą, obręczką pobić. 2) gefrorner Thau, zmarzła rosa, szrom; nächtlicher, nocny. Dinge, worum sich der Reif gelegt, rzeczy, na ktore się obręcze kładą. voll Reif, pełny szronu.

Reif, *adj.* dożrzały, dostały. reife Aepfel fallen ab, dożrzałe iabłka opadaią, reifer Apfel, dożrzałe, dostałe iabłko. reif machen, dożrzałe, dostałe czynić; eine Traube, iagodę; reif werden, dostawać, dozierać, do dożrzałości przychodzić; geschwind, prędko stać się dożrzałym. bald reif seyn, w krotce być dożrzałym, dostałym; durchaus werden, przestać się, w dożrzałości przebrać; auf dem Baume, na drzewie.

Reifen, dostawać, dozierać, *to co*, zeitig werden, von der Sonne, od słońca. s. Reif, 2) es reift, *znaczy:* szron pada.

Reifigt, szronisty. reifigtes Wetter, szroniste powietrze.

Reifung, *f.* dożrzałość, dostanie; des Getraides, zboża.

Reif-Wetter, *n.* da die Früchte reif werden, czas dożrzałości, dostania, do, chodzenia, gdy owoce iuż dochodzą, iuż się dostaią; gutes ist eingefallen, dobry czas do dożrzałości. 2) da Reif fällt, gdy szron pada, szronisty czas.

Reige, *f.* rzęd, rząd. s. Reihe.

Reiger, *m.* ein Vogel, czapla ptak; kleiner, mała niewielka czapla, czapliczka.

Reigerbaitze, *f.* łowienie czaple.

Reigerbusch, *m.* czub u czapli.

Reigerstand, *m.* gay, w ktorym czaple gniazda miewaią.

Reihe, *f.* rzęd, rząd, pasmo, klucz; unterste, nayniższy rząd, rzęd; große, wielki; lange, długi; den äußersten Theil umgeben eine gerade Reihe Oelbäume, kraie iego są prostym rzędem oliwnych drzew otoczone. etwas nach der Reihe setzen, co rzędem kłaść. nach der Reihe herum, rzędem, koleią. nach der Reihe stehen, rzędem, szeregiem stać. Reihe der Bäume, rzęd drzew. etwas nach der Reihe her erzehlen, co rzędem opowiadać, porządkiem powiadać. Reihe der Ursachen, rząd przyczyn; pasmo przyczyn, klucz przyczyn *poet.* der Bäume, Jahre, drzew, lat; die Fasces gehen die Reihe herum, znaki rządow koleią chodzą. die Dinge kehren sich insgesamt gleichsam die Reihe herum, rzeczy ogolnie kołem się toczą, koleią y rzędem iedna za drugą chodzą. die Reihe des Krieges ist an ihn gekommen, koley woyny na niego przyszła; wird an andere auch kommen, przydzie także na inszych. Reihe führen, rey prowadzić, rząd prowadzić. Reihe Knoblauch, pas czosnku, rzęd czosnku.

Reiher, *m. to co*, Reiger, czapla.

Reim, *m.* rytm, gatunek wierszy.

Reimen, rytmy składać; einen Vers, na iednakowe wiersz sylaby. 2) stosować się, przydawać się. sich reimen zu etwas, przydawać się, szykować się do iakiey rzeczy. das reimet sich nicht zusammen, to się razem nie szykuie, to się nie nadaie iedno do drugiego. das sich wohl reimet, to dobrze wypada, na iedne syllaby, iednym tonem.

Reymer, *m.* ten co rytmy składa, rytmośpiewca.

Reimdichter, *m.* rytmoskładca, rytmotczyńca.

Reimkunst, *f.* sztuka rytmowania, sztuka rymodzieystwa, rymodzieystwo.

Reims, Stadt in Frankreich, Reims, miasto we Francyi.

Reimschmid, *m.* wierszodzieia; wierszoskładca, rytmodzieia.

Reimung, *f.* rytmowanie, rytmow działanie, składanie.

Rein, czysty, szczery, sam przez się; reines Silber, czyste, szczere srebro. reines Wasser, czysta woda; von etwas, od czego. rein und fließend, czysty y płynny. rein und ledig, czysty y nieprożny. rein und keusch, czysty y upokalany. reines Gemüth, czysty umysł; und unbefleckt, y niezplamiony. rein und gewissenhaft, czysty y sumienny; und deutlich, klar, czysty, iasny, przezroczysty. reine und dünne Luft, czyste y cienkie powietrze. reines Urtheil, czysty y szczery sąd. rein und heilig, czysty y święty, niezmazany, nieskażony, nienaruszony. reine Jungfer, czysta panna, niepokalana, nienaruszona.

Reinfelden, s. Rheinfelden.

Reinhard, ein Mannsnamen, Reinard, imię męszczyczny.

Reinhards-Brunn, Ort in Hessen, Reinardsbrun, mieysce w Hassyi.

Reinhold, ein Mannsnamen, Reinold, imie męskie.

Reinigen, czyścić, oczyścić, wyczyścić, przeczyścić, wychędożyć; einen Ort, mieysce

mieysce iakie; den Leib womit, żołądek czym; die Graben, fossy, rowy; die Stadt, miasto; die Ställe, staynie; etwas von Miste, co z gnoiu; die Fische, ryby; die Waffen, oręż zbroię wychędożyć; die Abzüchte, kloáki, ściek. die Feigenbäume reinigen, figowe drzewa ochędożyć; die Felder von dem Fahren-Kraute, pola z paproci wyczyścić, wychędożyć. die Weinberge, die Hünerhäuser, den Ort vom Unkraute, die Ilmen, die Oelbäume, die Krankenstuben, die Gefäße reinigen, winnice, kurniki, mieysce z chwastu, Iły, oliwne drzewa, chorych izby wyczyścić, wychędożyć naczynia. um und um reinigen, w koło co ochędożyć, oczyścić; durchaus, należycie do szczętu, wyczyścić. sich mit einem Kraute reinigen, ziołkiem iakiem się wyczyścić; den Weg, drogę wychędożyć; den Garten, ogrod.

Reinigen, das, *n.* oczyszczenie, wyczyszczenie, czyszczenie.

Reiniger, *m.* czyściciel, oczyściciel, wyczyściciel, chędożyciel, ochędożnik.

Reinigkeit, *f.* czystość, chędogość.

Reiniglich, s. Reinlich.

Reinigung, *f.* czyszczenie, oczyszczenie, chędożenie, ochędożenie. Reinigung des Leibes, przeczyszczenie żołądka, brzucha; ist gesund, iest zdrowe.

Reinigungsmittel, *n.* lekarstwo czyszczące, lekarstwo przeczyszczaiące, lekarstwo plugastwa z ciała zciągaiące; der Zähne, lekarstwo na czyszczenie zębow, leki na zębow wychędożenie.

Reinlich, czysty, chędogi, ochędożny, reinliche Leute haben dein Haus gemiethet, chędożny ludzie twoy dom naięli; świetny, świetno czysty.

Reinlich *adv.* czysto, ochędogo, ochędożnie; die Mahlzeit zurichten, czysto stoł zastawić, alles aufs reinlichste machen, jak nayczyściey, jak nayochędożniey co czynić. sich mit allem Fleiße reinlich halten, z wielką pilnością czysto się trzymać.

Reinlichkeit, *f.* czystość, chędogość, ochędostwo; kommt den Weibern zu, zdobi białogłowy. die große Reinlichkeit ist anzuwenden, wielkiego ochędostwa, wielkiey chędogości trzeba zażyć, brak, wybrakowanie.

Reinstein, Schloß im Halberstädtischen, Reinstein, zamek w Halbersztadskiem.

Reinweide, *f.* ptasza żob, chrost drobny, nad rzekami rosnący

Reis, *n.* ryż. 2) Zweig von einem Baume, gałązka z drzewa. s. Reis.

Reise, *f.* droga, podroż, iazda; schwere, lustige, ungewisse, ciężka, wesoła, niepewna, gefährliche, lange, weite niebezpieczna, długa, daleka; unsichere, beschwerliche, nöthige, niebezpieczna, uciążliwa, potrzebna; gerade, gewöhnliche, jähling, prosta, zwyczayna, nagła; ganze, sichere, stete, in einem fort gehende, cała, bezpieczna, nieustanna, wciąż idąca; nächtliche, heimliche, bequeme, nocna, taiemna, wygodna; kurze, eilige, langwierige, krotka, śpieszna, długo trwaiąca. etwas weite, trochę daleka; bey Tage, zu Fuße, we dnie, piechoty; durch einen Wald, przez las; zu Lande, ziemią, lądem; auf ebenem Felde, rownimami; ist anzutreten, trzeba się w drogę wybierać; geht nach Wien, idzie do Widnia; antreten, sich darauf machen, wyiść w drogę, ruszyć się w drogę; sich darauf wohin begeben, udać się w podroż dokąd; wohin vorhaben, mieć drogę przed sobą dokąd; wohin thun, iechać, iść dokąd, być w drodze dokąd; zurücke legen, drogę odprawić, podroż odprawić; geschwind wider aller Meynung, prędko przeciw wszystkich zdaniu; bey heißem und staubigtem Wege, podroż odprawić w drodze gorącey, y pełney kurzawy; eiligst, spiesznο; zu Pferde, na koniu; ändern, odmienić drogę, podroż; unterlassen, porzucić drogę, zaniechać podroży; Tag und Nacht fortsetzen, dniem y nocą podroż odprawiać; durch eines Reich thun, przez czyie krolestwo drogę mieć. die vorgenommene Reise fortsetzen, przed się wziętą drogę odprawiać. ich will meine Reise fortsetzen, ia chcę daley moię podroż ciągnąć; ist mir sehr beschwerlich gewesen, bardzo mi droga była uciążliwa. es auf der Reise sagen, w drodze co powiedzieć, z drogi co skazać. wo geht deine Reise zu? dokąd masz drogę, dokąd się wybierasz? dokąd zamyślasz? auch bey Nacht fortsetzen, nawet w nocy iechać, iść; sich dazu fertig machen, w drogę się gotowac, w podroż się wybierać. um vieler Ursachen willen nach Regenspurg richten, z wielu przyczyn chcieć do Regenspurgu puścić się w drogę; der Reise wegen eine Resolution fassen, to

 drodze,

drodze, o podroży wzięć ułożyć iaką rezolucyią. es hat mich die Reise zu unternehmen verursachet, weil, to mnie przyprowadziło do przedsiewzięcia drogi moiey, że. einem die Absicht mit seiner Reise entdecken, intencyią swoiey iazdy komu odkryć, otworzyć. eines Reise nach Spanien, czyia podroż, droga, do Hiszpanii. eines Reise verhindern, oder doch verzögern, czyiey drodze przeszkodzić, albo ią przeciągnąć, *to iest*, na inszy czas odwlec; in fremde Länder, w cudze kraie; eine stete Reise, nieustanna podroż; seine ganze Zeit darauf zubringen, swoy cały czas na podrożach y w drodze przepędzić; zur See, morzem. er hat seine Reise fort gesetzt, on swoią drogą daley iechał, szedł; Glück auf die Reise! szczęśliwa droga! szczęśliwa podroż! szczęśliwey drogi życzę! von der Reise wieder kommen, z drogi nazad powrocić. ich bin erfreut, daß du von der Reise glücklich wieder kommst, ia się cieszę, że się szczęśliwie z drogi powracasz. auf der Reise seyn, w drodze być.

Reisebeschreibung, *f.* opisanie drogi, podroż opisana, opisanie podroży.

Reisebett, *n.* podrożna pościel.

Reisebündel, *n.* tłomok podrożny; kleines, tłomoczek mały.

Reisefahrt, *f.* droga. s. Reise.

Reisefertig, gotowy w podroż, w drogę, ktory się wybrał, ołożył, w drogę.

Reiseflasche, *f.* podrożna flasza, w drogę flasza, do drogi flasza.

Reisegefehrte, *m.* towarzysz w drodze, spolnik w podroży. s. Gefehrte.

Reisegeld, *n.* podrożne pieniądze, pieniądze na drogę. reichliches Reisegeld, obfite pieniądze, moc pieniędzy na drogę. nicht haben, nie mieć pieniędzy na drogę; einem nehmen, wziąć komu; habe ich nöthig, pieniędzy mi potrzeba, na drogę; zusammen bringen, zbierać na drogę pieniądze; einem Reisegeld verehren, kogo udarować pieniędzmi w podroż. kleines Reisegeld, mało pieniędzy w drogę; damit versehen, pieniądzmi w drogę opatrzyć; sehr schlecht damit versehen seyn, bardzo być źle na drogę w pieniądze opatrzonym.

Reisegesell, s. Reisegefehrte.

Reisegesellschaft, *f.* towarzystwo podrożne, towarzystwo w drodze.

Reisehut, *m.* podrożny kapelusz, podrożna czapka; der einen auf hat, ktory ma podrożny kapelusz na głowie.

Reisekasten, *m.* podrożny seper, podrożny kufer.

Reisekosten, *plur.* koszt podrożny, koszt na drogę.

Reisemantel, *m.* płaszcz podrożny, opończa w drogę.

Reisen, iechać; geschwind, prędko; heimlich, potaiemnie; begierig, eilig, chciwie, spiesznо; weit von seiner Heimath, daleko od swoiey oyczyzny; bey Zeiten, wczas, wcześnie; nicht so gar lange darnach, nie długo po tym; vor sich wohin, dla siebie dokąd; geraden Wegs, prostą drogą; endlich einmal, na koniec raz poiechać; langsam, powoli, pomału; von Rom den Tag vorher, z Rzymu poiechać dniem pierwey, dniem przed tym; aus Asien, nach Rom zu, z Azyi do Rzymu poiechać, puścić się w drogę; nach Puteolen, do Puteolu; zu einem, do kogo; zu Wasser, über See, wodą, morzem; zur Armee, do woyska; nach Cicilien, do Cylicyi; Tag und Nacht, nocą y dniem iechać, iść; durch ein Land, przez iaki kray; nach Mutina, do Modeny; nach Kracau, do Krakowa; von Kracau, z Krakowa iechać; über die Alpen, za góry Alpy iechać; von einem Orte zu Schiffe, z iakiego mieysca okrętem, albo na okręcie płynąć, podroż odprawiać; zurück reisen, nazad iechać, powracać; aus Polen, z Polski; aus Preussen, z Prus; in der Fremde herum, po cudzych kraiach, ieździć, podroż odprawiać; weit und breit, daleko y szeroko; die ganze Zeit herum, cały czas iezdzić, włoczyć się.

Reisen, das, *n.* ieżdżenie, iechanie, iazda, podrożowanie; in fremde Länder, w cudze kraie.

Reisender, *m.* podrożny, podroż odprawuiący, w podroży będący.

Reisepfenning, *m.* pieniądze w podroż, pieniądze na drogę.

Reiserock, *m.* sukna podrożna, opończa w drogę, na drogę, w podroż; der dergleichen hat, ubrany w podrożną sukną.

Reisesack, *m.* podrożna torba, w drogę torba, na drogę, do drogi torba.

Reisetasche, *f.* taystra podrożna, taystra w drogę, taystra na drogę.

Reisig, konny, wierzchowy. reisiger Zeug, iazda, konni, wierzchowi.

Reisiger, s. Reiter.

Reiß, *n.* eine Frucht, ryż, zboże.

Reiß aus, ucieczka, wyrwanie się, wymknienie się; nehmen, geben, pość w ucieczkę, umknąć, wymknąć, wyrwać się; über Hals, über Kopf, na szyię, na łep. bey erstem Angriffe Reiß aus nehmen, na pierwszym z potkaniu, zaraz w ucieczkę pość. s. Flucht.

Reißbund, *n.* Bund Reißer, wiązań chrostu, wiązań gałęzi.

Reissen, rwać się, pęknąć, rozpaść się na dwoie, *to co*, entzwey gehen; der Strick reißt, postronek się rwie, pęka. die Kleider reißen, suknie się pękaią, rozdzieraią. von einander reißen, rozpęknąć się, rozpuc się; mitten, przez śrzodek; 2) *to co*, zeichnen, rysować; mit der Kohle ein Bild an die Wand, węglem obraz rysować na ścienie. reißen können, umieć rysować. 3) es reißt ihm im Leibe, darcie w żołądku ma; 4) drapnąć, wyrwać się; aus der Gefahr, z niebezpieczeństwa; 5) Possen reißen, baśnie prawić, fraszki baiać, figle stroić.

Reissen, das, *n.* rysunek, Zeichnungskunst, sztuka rysowania, sztuka rysunkow. das Reissen verstehen, rysunki rozumieć, znać się na rysunkach. das Reissen im Leibe, darcie, rzniecie, w żołądku; haben, mieć. gestern hatte ich erschreckliches Reissen im Leibe, wczora miałem straszne darcie, straszne rzniecie w żołądku; in den Därmen, w kiszkach; der Kinder im Leibe, von der ersten Milch, wdziecęcych żołądkach grzyienie od pierwszego mleka.

Reissend, bystry, rwący, rwiący. reißender Strom, rwąca, rwiąca, bystra rzeka.

Reissend, *adv.* bystro, rwąco, rwiąco; 2) *to co*, um die Wette, o zakład.

Reisser, *m.* der etwas abzeichnet, ktory co rysuie, rysownik, rysuiący, odrysownik.

Reißholz, *n.* chrost, chrust, gałęzie, gałęziska, chrościna.

Reißicht, voller Reiser, chrościsty, pełny chrustu, zarosły chrustem; 2) Ort, wo dergleichen wachsen, mieysce gdzie chrost rośnie, *także*, chrościna, chrusty.

Reißkunst, *f.* sztuka rysowania, rysunki, rysunek.

Reitbahn, *f.* iezna, iazna, szkoła, w ktorey konie uczą, y na koniu ieździć.

Reitbar, das sich reiten läßt, po czym można iechać, ieździć. reitbare Fläche, ieżdżone rownie, do ieżdżenia dobre.

Reiten, iechać na koniu, ieździć na koniu; auf einem langen Stocke, na długiem kiiu; auf dem Pferde, na koniu iechać. in die Stadt reiten, na koniu do miasta ieździć. zu einem reiten, przyieżdżać na koniu do kogo; zu dem Thore, do bramy; davon, odiechać na koniu zkąd. er reitet voller Schrecken nach Posen, on pełny strachu przyieżdża na konia do Poznania. darzwischen herum reiten, ieździć na koniu, uwiiać się na koniu po między czym; zwischen den Gliedern, po między gleytami; durch, przeiechać na koniu; durch der Feinde Haufen, przez hufce nieprzyiacielskie, *przebić się* na koniu; vor dem Thore umher, koło bram, przed bramami obieżdżać na koniu; vorüber, mimo iechać; mitten durch den Strom, przed śrzodek rzeki przeiechać, przebrnąć na koniu; vorher, przodem, wprzod na koniu iechać; um etwas herum, ieździć wkoło czego, obiechać co; hinzu an einen Ort, na koniu konne przyiechać do iakiego mieysca; schnell, sporenstreichs nach Wien, ipiesznо prędko przylecieć na koniu do Widnia.

Reiten, das, *n.* iechanie na koniu, ieżdżenie na koniu, wierzchem iechanie; ist dem Magen sehr nützlich, na żołądek iest bardzo pomocne, zdrowe; stetes, ustawiczne, nieustanne; tägliches, codzienne.

Reitend, iadący na koniu, siedzący na koniu, ieżdżący na koniu.

Reiter, *m.* ieździeć, raytar, konny żołnierz, iezny żołnierz.

Reiterey, *f.* iazda, konni, konie, raytarya, s. Cavallerie.

Reiterfahne, *f.* horągiew konna, znak u iazdy, proporze.

Reiterkappe, *f.* płaszcz raytarski ieznego, suknia do iazdy na koniu.

Reiterwache, *f.* straznik konny, straż ną koniu odprawuiący.

Reitesel, *m.* osieł pod iuki, pod tłomoki.

Reitknecht, *m.* masztalerz, pacholik do koni.

Reitlaus, *f.* Reitliese, rup, rupic, robaki w koniach.

Reitmeise, *f.* ein Vogel, sikora ieziorna, ptak.

Reitpferd, *n.* koń wierzchowy, koń pod ſiodło, pod kulbakę.

Reitrock, *m.* konna ſuknia, do iechania w niey na koniu; eine Statue mit einem dergleichen Rocke, posąg w iedney ſukni; der dergleichen an hat, ktory ma podobną ſuknią na ſobie, mowi ſię, w iedney, w konny ſukni.

Reitroß, *n.* koń pod wierzch do iazdy.

Reitzen, wabić, nęcić, zachęcać, draźnić; die Menſchen zur Liebe, ludzi do kochania; einen durch gütige Anrede zur Gewogenheit, kogo nęcić łagodną mową, do życzliwości, do przychylności; einen zu etwas, kogo do czego. die Kinder ſind zum Leſen zu reitzen, trzeba dzieci zachęcać do uczenia ſię. er reitzet mich nach Lemberg, oder Breßlau zu reiten; on mię wabi, abym do Lwowa, albo do Wrocławia iechał; zur Freundſchaft, do przyiaźni; eine zur Hurerey, ktorą do nierządu wabić; das reitzet die Geilheit, to wznieca, zapala lubieżność; womit, czym; die Sinne reitzen, zmysły łechtać; einen zum Zorn, kogo do gniewu pobudzać, draźnić kogo aby ſię gniewał, zaczepiać kogo, aby go rozgniewać; mit Scheltworten, łaianiem, gniewliwemi słowami, kogo rozdraźnić, do gniewu pobudzić. ſ. Locken, Anreitzen, Bewegen.

Reitzend, ponętny, powabny, wabiący, przychęcaiący, nęcący. ſ. Reitzen.

Reitzer, *m.* powabnik, powabca, nętka, poduſzczyciel, podbudziciel; zu etwas, do czego.

Reitzerinn, *f.* powabniczka, powadczyna, nętka, *f.*

Reitzeriſch, powabny, ponętny, zachęcaiący, draźniący.

Reitzung, *f.* powaba, powabność, ponętność, wabienie, nęcenie, draźnienie, pobudzanie; zur Schande, do ſromoty iakiey; zur Sünde, do grzechu; zu den Laſtern, do nałogow. das Geld iſt eine große Reitzung zur Wolluſt, pieniądze ſą wielką powabnością do rozkoſzy. alle Reitzung zu den Laſtern und zum Weine iſt zu vermeiden, wſzyſtkich powab do niecnot, y do wina wyſtrzegac ſię trzeba.

Relation, *f.* opowiedzenie, powiadanie, relacyia o iakiey rzeczy. die Relation thun, relacyią czynić. ich will dir die genaue Relation von allem thun, ia ci chcę należytą relacyią o wſzyſtkim uczynić. ſie ſoll ihrer Frau, oder

ihrer Mutter die Relation davon thun, ona powinna ſwoiey pani, albo ſwoiey matce relacyią o tym uczynić.

Relegiren, odesłać, wywołać; einen auf das Landgut, odesłać kogo na wieś; von der Univerſität, z Akademii kogo wyrzucić, wygnać. ſ. Verweiſen.

Religieur, bogoboyny, nabożny, wierny.

Religion, *f.* religia, wiara; reine, czyſta; heilige, święta; göttliche, boſka; öffentliche, publiczna; verkehrte, przewrotna; gottloſe, erdichtete, bezbożna, zmyślona; nichtige, neue, unverletzliche, nikczemna, nowa, nienaruſzona; alte, gemeine, fremde, ſtara, poſpolita, obca; wunderliche, vorige, ſchändliche, dziwna, przeſzła, ſromotna, haniebna; eine Religion einführen, wprowadzać iaką religią, wiarę; beobachten, religiią iaką chować, trzymać, beſchützen, religią, wiarę zgwałcić, zelromocić; brechen, übertreten, przełamać, przeſtąpić; davon abweichen, religii, wiary odſtąpić; davon abführen, od religii, od wiary odprowadzać; aufheben, vertilgen, religią, wiarę znośić; für ſelbige Krieg führen, o religią woynę wieść, za wiarę woynę toczyć. wird bey dem Volke immer mehr und mehr beobachtet, co raz to bardziey lud religiią zachowuie. einerley haben, iednakową mieć wiarę, iednakową religiią. eine fremde Religion ergreifen, annehmen, obcą religiią przyiąć, obcey ſię chwycić religii. von ſeiner abfallen, od ſwoiey odpaść. von der Evangeliſchen zur Catholiſchen übertreten, od Ewangelickiey od Rzymskiey wiary przyſtać.

Religionsfreyheit, *f.* wolność religii, wolność wiary.

Religionsverwandter, *m.* ſpolnik wiary, ſpolnik religii, iedney wiary, iedney religii, iedne wiarę wyznawaiący, iednę religiią maiący.

Reliquien, *plur.* relikwie; der Heiligen, świętych.

Rellmaus, *n.* ſzczur.

Remarquable, znaczny, znakomity, naznaczony, pamiętny, co trzeba żnaczyć, uważać, pamiętać.

Remarque, *f.* znak, znaczek, naznaczenie, poznak, poznaka, uważanie.

Remarquiren, naznaczać, uważać, poſtrzegać; etwas, co. ich remarquire viel in dieſer Sache, ia poſtrzegam wiele w tey rzeczy.

Reme

Remediren, poradzić, naprawić, sporządzić. einer Sache, iaką rzecz, poradzić iakiey rzeczy, aby znowu na dobre wyszła.
Remiß, m. darowanie pewne pieniędzy.
Remonstration, f. remonstracyia, przełożenie rzeczy, przyczyn, przełożenie interesu komu, y iego okoliczności.
Remonstriren, przełożyć iaki komu interes; rozradzać co komu, nieradzić czego komu, odmawiać kogo od czego.
Remotion, f. oddalenie, odsadzenie, oddalenie, odsadzanie, od urzędu.
Removiren, oddalić kogo od urzędu, odsadzić kogo od urzędu, s. Absetzen.
Renken, naginać, sich, siebie, nachylać się.
Rencontre, m. spotkanie, spotkanie się, zeyście, zeyście się trefunkiem.
Rencontriren, potkać się z kiem na drodze; napaść na kogo, napotkać kogo; wbiec na kogo, potykać, potkać kogo.
Renegat, m. ktory wiary Chrześciańskiey odstąpił, odstępca, porzutca wiary Chrześciańskiey; ktory się wyrzekł Chrystusowey wiary.
Rennbahn, f. konny plac, uiezny plac, für Pferde, na konie, dla koni.
Rennen, biegać. hin und wieder, tam y nazad. um etwas herum, w koło czego. auf und nieder, w gorę y na doł. zu den Göttern, do bogow. auf den Feind los rennen, na nieprzyiaciela obces lecieć, obces biereć. zu einem rennen, biec do kogo, lecieć do kogo. das Kind rennet zu seiner Mutter, dziecie leci, bieży do swoiey matki. stracks Laufs, pędem biec, co tchu biec, całym pędem bieżeć. mitten unter die Feinde, wpośrzod nieprzyiacioł. mit den Pferden, na koniech. mit den Pferden vorbey, imo biec, przebiegać na koniech. in sein Glück rennen, w swoie nieszczęście biec. nach etwas rennen, bieć za czym.
Rennen, das, n. bieg. bieżenie, bieganie. dafür nicht zu Athem kommen können, od biegu zatchnąć się, niemoc odetchnąć.
Renner, m. biegun, co biega dobrze, co lata dobrze, dobrych nog.
Rennes, Stadt in Frankreich, Renne miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, adj. Renneński. Renneńska, Renneńskie. einer daher, Renneńczyk. eine daher, Renneńka.
Rennplatz, s. Rennbahne.
Rennschiff, n. lotny okręcik, lotny bacik.
Rennspiel, n. bieg, zawod, bieganie do czego nawyścigi, z kopiiami. Rennspiel halten, zawody odprawiać, zawody czynić.
Rennthier, n. ren, zwierz pewny, do biegania dobry.
Renommee, f. sława; darnach streben, sławy żądać, o sławę się starać, s. Ansehn, Ruhm, Ehre.
Renommirt, sławny, głośny, zawołany, słynący, wiadomy, s. berühmt.
Rente, f. dochod, przychod, intrata, prowent. von seinen Leben, ze swoiey intraty żyć, s. Einkünfte.
Renteniret, lichwiarz, co lichwę od pożyczonych pieniądzy bierze.
Renterey, f. skarbowy dom, skarbnica. einen darein führen, wprowadzić kogo do skarbowego domu, do skarbnicy.
Rentkammer, f. skarb, skarbowa izba. des gemeinen Wesens, skarb rzeczypospolitey. etwas darans bauen lassen, co dać skarbowym kosztem wybudować. einer der sie bestiehlt, ktory skarb wykrada, skarbowy złodziey. der sie erschöpft, ktory często urywa ze skarbu pieniądze, albo wyciąga skarb, piiawka. eines Fürsten insonderheit, w szczegulności iakiego Książęcia, Pana, *mowi się także* skarb.
Rentmeister, m. Podskarbi, Skarbnik; skarbu Dozorca. zum Rentmeister gehörig, do Podskarbiego należący, podskarbiow, podskarbiński.
Rentmeister=Amt, n. Podskarbstwo, Skarbnikostwo, urząd Podskarbiego, Skarbnika.
Rentschreiber, m. Pisarz skarbowy, Pisarz skarbu, w skarbie.
Renunciation, f. wyrok, wyrzeczenie się, *abrenuncyacyia*; ogłoszenie.
Renunciiren, ogłosić, obrać, einen als Bürgermeister, kogo Konsulem.
Repariren, *reparować*, ponaprawiać, posporządzać. ein Haus, dom, die Mauer, mury.
Repartition, f. podział, *repartycyia*, podzielenie, dzielenie.
Repassiren, wrocić się, wracać się; wrocić, wracać, einen Fluß, przez rzekę.
Repetiren, powtarzać, powtorę mowić, *albo* czynić, etwas, co. öfftere, częste. von vorne, od początku, z początku, od gory; od głowy.

Repliciren, na odpowiedź odpowiadać, odpowiedź zbiiać, na odpowiedź odpowiedź dać. auf ein Argument, na dowod iaki.

Repoussiren, odeprzeć, odpędzić, zrucić się, odepchnać. Gewalt mit Gewalt, moc mocą odeprzeć. einen mit den Waffen, kogo bronią odeprzeć. den Feind mit Geschoß, nieprzyiaciela strzelbą. den Feind in die Stadt, nieprzyiaciela do miasta, w miasta; *to co* spędzić. den Feind, nieprzyiaciela z mieysca; einen ein wenig, kogo trochę odeprzeć, zrucić się komu trochę.

Repräsentation, *f.* pokazywanie, ukazywanie, wywodzenie.

Repräsentiren, pokazywać, ukazywać, etwas, co, wydawać; die Gestalt des rechten Meeres, dobę prawdziwego morza; przed oczy co stawiać, przekładać.

Repressalien, *pl.* wet zawet, oddawać. Repressalien brauchen, zażyć oddania wet zawet.

Reprimende, *f.* napomnienie, naganienie, strofowanie, wyłaianie; einem wegen etwas geben, naganienie dać komu, w czym; eine derbe geben, przykre strofowanie uczynić, napomnienie dać; eine geringe geben, nie wielkie dać; powolnemi słowami kogo połaiać, napomnieć.

Reprochiren, wymawiać, wyrzucać na oczy, zarzucać, żalić się na kogo o co, zadawać iaki występek, iaką winę komu.

Republik, *f.* Rzeczpospolita; kranke, geplagte und bedrängte, gute, blühende, chora, strapiona y uciśniona, dobrakwitnąca; schwachen Widerstand zu thun, słaba, do dania odporu; elende, abnehmende, freye, mizerna, upadaiąca, wolna; geringe, neue, ohne Obrigkeit, drobna, nowa, bez starszeństwa; bekümmerte, furchtsame, ruhige, troskliwa, lękliwa, spokoyna; die keinen Mangel hat, ktora nie ma żadney wady; żadnego nie dostatku; in der alles wohl steht, w ktorey wszystko dobrze; ganze, glückselige, cała, szczęśliwa; glückliche und ziemlich mächtige, szczęśliwa y pomiernie można; zerrüttete, rozszarpana, und von bösen Bürgern untergedrückt, y od złych obywatelow uciśniona; ist fast ganz zu Grunde gerichtet, prawie iest do dna poniżona, *albo* do szczętu zniesiona; wieder in die Freyheit setzen, znowu ią do wolności przywrocić; liegt in den letzten Zügen, leży w ostatniem zgonie; hat an Länderenen ziemlich zugenommen, ktorey kraiu przybyło, ktora sobie przyczyniła kraiow; wird nach und nach verringert, co raziey więcey ubywa; ist aus der schönsten die häßlichste und lasterhafteste geworden, z naypięknieyszey stała się nayszpetnieyszą y naygorszą; anordnen, aufrichten, rozporządzić, ustanowić; festsetzen, erweitern, umocnić, mocno osadzić, rozprzestrzenić; dessen Verwaltung antreten, rządzenie iey obiąć; verwalten, regieren, władnąć, rządzić nią, styr w Rzeczypospolitey trzymać, styrem w rzeczypospolitey robić, kierować; anfechten, bić na rzeczypospolitą, woiować walczyć z nią; sich derselben bemeistern, opanować rzeczypospolitą; sich zum Herrn darinnen machen, panem się w niey uczynią; placken, prześladować; zerrütten, szarpać; unterdrücken, uciskać, przytłumiać; ruiniren, ruynować; vertilgen, znosić, niszczyć; geht zu Grunde, upada; neiget sich zu ihrem Untergange, nachyla się ku swoiey zgubie; derselben empor helfen, dźwigać ią do gory, podnosić ią w gorę. lebt wieder auf, znowu się ożywia. Verfassung derselben, ułożenie, układ rzeczypospolitey. sich um dieselbe wohl verdient machen, zasłużyć się dobrze, być dobrze zasłużonym u niey. ein Amt darinnen verwalten, urząd iaki w rzeczypospolitey sprawować. wo ja nicht die beste, doch einige haben, ieżeli nie naylepszą to przynaymniey iaką taką mieć rzeczpospolitą. ist dahin, ist aus mit ihr, iuż iey niemasz, iuż przepadla, iuż zaginęła. wo die Gesetze aufgehoben werden, kann die Republik nicht bestehen, gdzie prawa są zniesione, tam rzeczpospolita stać nie może. bestehet auf eines Menschen Leben, stoi na iednego człowieka życiu. der Republik Wohlfahrt und Bestes, pomyślność z dobro rzeczypospolitey. in dem Zustande lassen, darinnen sie jezo ist, w tym stanie ią zostawić, w ktorym teraz iest. es treulich, redlich mit ihr meynen, być wiernym iey, być rzetelnym dla rzeczypospolitey. selbiger gewogen seyn, być życzliwym rzeczypospolitey. in dessen Erhaltung ermüden, w zachowywaniu, y utrzymywaniu rzeczypospolitey, być sfatygowanym, strudzonym.

Repu-

Republikaner, *m.* Republikant, Rzeczpospolitnik, życzliwy przyiaciel rzeczypospolitey; dobrze iey życzący, miłośnik rzeczyposp.

Reputation, *f.* dobre imie, sława. ein Mann von guter Reputation, człowiek dobrego imienia, dobrey sławy. nicht darauf sehen, nie uważać na dobre imie, niedbać o sławę. sich zuwege bringen, nabyć dobrego imienia. du wirst große Reputation dadurch erlangen, ty nabędziesz przez to bardzo wielkiego imienia. darein kommen, przyść do dobrego imienia. darauf sehen, dbać o dobre imie, mieć baczenie na dobre imie. mit derselben Gefahr laufen, być *w iego* niebezpieczeństwie, popadać, *iego* niebezpieczeństwo. eines angreifen, szarpnąć czyiego dobrego imienia. eines schmälern, umnieyszyć czyiego. darum kommen, utracić dobre imie. darwider laufen, być przeciwnym czyiemu dobremu imieniowi. ein Theil davon verlieren, część iaką z niego utracić. sich darbey erhalten, utrzymać się przy niem. ich sehe viel darauf, ia wiele na dobre imie patrzę, meine liegt daran, moie na tym polega, siehe Ehre.

Reputirlich, co z dobrem imieniem iest, dobre imie, sławę przynoszący, einem, komu. es ist viel reputirlicher, to iest daleko przystoynieysza, z lepszym imieniem.

Requetmeister, *m.* Referendarz, suplik dobierca y oddawca.

Requiriren, rekwirować, domagać się; chcieć, *w tymże samym sensie:* einen zum Zeugen, chcieć kogo mieć świadkiem, albo za świadka. eines Hülfe requiriren, czyiey pomocy żądać; wzywać kogo na pomoc.

Rescript, *n.* odpis Cesarski, Krolewski.

Reservat, *n.* wyłączenie, wyięcie, warunek.

Reserve, *f.* odwod, woysko, *albo* szyk na odwodzie. gewisse Leute darzu bestellen, na odwodzie pewnych ludzi postawić. zur Reserve stehen, na odwodzie stać, na odwodzie czekać. etwas weit davon, nie co daleko z odwodem stać.

Reserviren, zachować; einem etwas, co komu, *albo* co dla kogo.

Resident, *m.* Rezydent, Poseł mieszkaiący przy ktorym Dworze. zu Hamburg seyn, być Rezydentem w Hamburgu.

Residenz, *f.* resydencyia krolewska; berühmte, sławna; stolica krolestwa; stete Residenz wo haben, mieć nieustanną gdzie rezydencyią; wo aufschlagen, rezydencyią gdzie założyć. kaiserliche Residenz, Cesarski Rezydencyia.

Residiren, *rezydować*, mieszkać, przemieszkiwać; wo, gdzie; bald in der Stadt, bald auf einem Landguthe, bald im Schlosse, bald in dem Palaste, to w mieście, to na wsi, to w zamku, to w pałacu.

Resigniren, złożyć, oddać, zdać; sein Amt, swoy urząd swoię godność. er resignirt sein Postamt, on składa, swoy poczturząd.

Resistence, *f.* odpor, odpieranie, opor. mit Resistence, z odporem, z oporem.

Resistiren, opierać się, sprzeciwiać się, odpor dawać; einem, komu.

Resolviren, rozpuścić, obrocić, rozwiązać, skruszyć; in Pulver, na proch. der Essig resolvirt die Perle, ocet rozpuszcza perły. sich resolviren, namyśleć się, *rezolwować się*, odważyć się; dabey zu seyn, być przy czy; gerade nach Turin zu gehen, prosto do Turyna iechać; nach eines Rede, was zu thun sey, z czyiey mowy, co trzeba czynić. aus dem Stegreiffe, na tych miast, co prędzey. geschwind zum Aufbruche, naymyśleć się na prędki wyiazd. ich habe mich resolvirt, namyśliłem się, *rezolwowałem się*, mich zu bessern, na lepsze; das zu thun, na uczynienie tego, s. Entschließen.

Resolut, rezolut, śmiały, śmiałek, odważny, nic się nieboiący; Soldat, śmiały żołnierz, nie zastraszony.

Resolution, *f.* namyślenie się, rada, rezolucyia; fassen, etwas zu thun, rezolucyią ułożyć do zrobienia czego; ändern, odmienić, porzucić namyślanie się, rezolucyią, inaczey się namyśleć, inszą wziąć przed się radę. bey seiner Resolution bleiben, zostać przy swoiey rezolucyi, trzymać się swoiey rady.

Resonanz, *f.* brzmienie, rozleganie się głosu; *rezonancyia.*

Respect, *m.* wzgląd, respekt; bringen, geben, czynić komu respekt, być z respektem dla kogo; bekommen, powagi nabyć; haben, mieć; verringern, powagi umnieyszyć; nimmt ab, respektu, powagi ubywa; dem Könige erweisen, świadczyć Krolewi; gegen einen

einen tragen, być z respektem dla kogo; schuldigen hat er vergessen, on zapomniał powinnego respektu. das ist meinem zuwider, to iest przeciwko moiemu respektowi, przeciwko moiey powadze, przeciwko moiey godności. eines vergrößern, czyiey powagi, cziego respektu powiększyć. das ist dem königlichen zu nahe, to iest blisko Krolewskiego respektu, Krolewskiey powagi. viel von dem seinigen verlieren, wiele ze swoiey powagi utracić. einem sehr großen Respect erweisen, komu wielki respekt świadczyć, s. Ansehn, Ehre.

Respectiren, szanować, poważać, einen, kogo; eines Stand, czyi stan, czyią kondycyią życia y fortuny; eine als seine leibliche Mutter, ktorą iako swoią rodzoną matkę; eines Orden, szanować czyie rozkazy; eines Befehl, czyie zalecenie rozkazanie, s. Ehren, Gehorchen.

Respiriren, odechnąć, wytchnąć, spocząć, von etwas, od czego, s. Erholen, sich.

Respondiren, odpowiadać, einem, komu, s. Antworten.

Rest, *m.* ostatek, reszta; von einer Schuld, z długu iakiego. er hat noch einen kleinen Rest bey mir, od ieszcze ma małą resztę u mnie. ich bin besorgt wegen der Rechnung meiner Reste, troskam się o reszty pozostałe u mnie. die Reste der Ackerleute zum Theil abtragen, reszty pozostałe u rolnikow pozmnieyszać; ganz abführen, wcale spłacić; hat er mir beynahe gegeben, ledwie mie nie zabił, ledwie mi życia nie wziął.

Restant, *m.* der nicht ganz bezahlt, pozostał, ieszcze się ze wszystkiego niewypłacił.

Restantinn, *f.* pozostała, winna ieszcze co z czego, z długu.

Restiren, pozostać winnym, nie wypłacić się wcale; annoch schuldig seyn, być ieszcze winien; noch übrig seyn, daß, zostawać ażeby, zostaie się, więc, aby.

Restirung, *f.* pozostanie, niewypłacenie się.

Restituiren, wiedergeben, oddać, wrocić, wracać; einem etwas, co komu; wieder in vorigem Zustand setzen, znowu do pierwszego stanu przywrocić.

Restitution, *f.* oddanie, wrocenie, wracanie, oddawanie; der Verurtheilten, przywrocenie osądzonych, do stanu pierwszego.

Resultat, *n.* *resultatum*, wyrok, dekret, uchwała na radzie; des Reichstags, na Seymie, namowiona, ułożona, zezwolona.

Retimo, Stadt in Candien, Retimo, miasto, na wyspie Kandyi.

Retirade, *f.* Zuflucht, ucieczka, schronienie; Ort der Sicherheit, mieysce bezpieczeństwa, schronienie bezpieczne.

Retiriren, wynieść; sich aus diesen Oertern, z tych mieysc; sich nach Warschau, do Warszawy; sich in Zeiten nach Hause, w czas do domu; sich zu einem mit der Flucht, wynieść się do kogo ucieczką.

Retour, *f.* powrot; sich über eines erfreuen, cieszyć się czyiem powrotem, cieszyć się z czyiego powrotu, s. Zurückkunft.

Retourniren, wracać, powracać, s. Zurückkommen.

Retranchement, *n.* wał, okop, szaniec; aufwerfen, wysypać; zwölf Fuß hoch um ein Lager aufwerfen, na dwanaście stop wysoki około obozu szaniec wysypać.

Retranchiren, odciąć, odkrocić, odeżnąć, s. Abschneiden.

Retschen, Hanf brechen, trzeć konopi.

Retschung, *f.* tarcie.

Retten, ratować, wybawić, oswobodzić, uwolnić, wyratować; die Stadt vom Feuer, miasto od ognia ratować; einen vom Tode, kogo od śmierci wyratować; etwas aus eines Klauen und Rachen, co z czyich pazurow y paszczy wyratować, wydobyć; eine Stadt vom Elende, miasto z mizeryi; sich mit der Flucht, ucieczką się ratować; sein und der Soldaten Leben, swoie y żołnierzy życie ratować; die Freyheit, wolność ratować, s. Befreyen, Erhalten.

Retten, das, *n.* ratowanie, wyratowanie, uwolnienie, oswobodzenie.

Retter, *m.* ratuiący, uwolniciel, wybawiciel, wybawca, oswobodca; der Stadt, miasta.

Rettich, *m.* chrzan. vom Rettich, z chrzanu, *adj.* chrzanowy. dergleichen Oel, oley z chrzanu, chrzanowy.

Rettich-Oel, *n.* wyciągniony z chrzanu oleiek.

Rettung, *f.* ratunek, wybawienie; der Freyheit, wolności, ratowanie swobody;

dy; von dem Verdrusse, wyratowanie od przykrości. Rettung fodern, prosić o ratunek, domagać się, dobraszać się ratunku; zugestehen, zezwolić komu na ratunek, obiecać ratunek, s. Hülfe, Errettung.

Reval, Stadt in Liefland, Rewalia, miasto w Inflantach.

Revange, *f.* wetowanie, zemsta, oddanie za swoie.

Reuchern, dymić, dymem kurzyć, siehe Räuchern.

Reude, *f.* Aussatz, chropowatość, gruda, grudność, chropawość.

Reue, *f.* pokuta, skrucha, żal, żałowanie; ist ihm zu spät angekommen, nierychło go pokuta napadła; bezeugen eines Dinges halber, pokazywać żal z iakiey rzeczy; hält ihn ab, żal go utrzymuie, żalem przekonany w pokoiu zostaie. zur Reue gebracht, bewogen werden, pokutą być tchniętym, poruszonym, żalem skruszonym. über etwas, za co, za iaki uczynek.

Reuen, pokutować, żałować, żal być komu. es reuet mich des Raths von der Sache nicht, nie żal mi przedsięwzięcia w tey rzeczy. es reuet ihn der Thorheiten, żal mu głupstwa. es reuet mich, daß ich es nicht gelernet habe, żal mi żem się tego nie nauczył. daß ich dich beleidiget habe, żem cię uraził. den Weisen reuet nichts, mądremu niczego nie żal, mądry niczego nie żałuie. er thut nichts, das ihn gereuen könnte, on nic nie czyni takiego czego by mogł żałować. der That, żal mu tego uczynku, tey sprawy, żałuie za ten uczynek, za tę sprawę. die That sich nicht reuen lassen, nie żałować swoiey sprawy, nic w niey nie odmieniać, nieprzestawać iey.

Reuen, sich lassen, pokutować, żałować. er läßt sich die Sache reuen, on żałuie tey rzeczy, żal mu tey rzeczy, siehe Reuen.

Revenche, *f.* wetowanie, powetowanie, oddanie za swoie, pomsta; von einem nehmen, oddać komu za swoie, pomstę wziąć z kogo. zur Revenche einen prostituiren, na powetowanie swoiego, na oddanie za swoie wystawić kogo na śmiech.

Revenchiren, mścić się, wetować; sein Unrecht, swoiey krzywdy, oddać za swoię krzywdę; sich an einen, mścić się na kiem, pomścić się na kiem, wetować na kiem.

Revenue, *f.* dochod, intrata, prowent. er ziehet gar gute Revenüen von seinem Landguthe, on bierze dobrą intratę ze swoiey wioski, s. Einkünfte.

Reverence, poszanowanie; gegen einen erweisen, przeciwko komu pokazać, z uszanowaniem być dla kogo, s. Ehrerbietung.

Reverenz, *m.* ukłon, pokłon, kłanianie, pokłonienie; einem machen, komu, *albo* przed kiem ukłon uczynić, pokłonem kogo uszanować, uczcić.

Revers, *m.* nica, druga strona rzeczy, lewa strona rzeczy; einer Münze, na pieniądzu druga strona. 2) Gegen-Versicherung, rewers, świadectwo pisane, bezpieczeństwo, kwit z czego.

Reversiren, sich, kwit, dać komu; sich hinwiederum, dać komu rewers od siebie.

Revidiren, rewidować, zwiedzić; etwas, co.

Revision, *f.* rewizyia, zwiedzenie, obaczenie, widzenie.

Revier, *n.* ziemia, kraik; fast das ganze, prawie cały; äußerstes der Provinz, ostatni kray prowincyi, krolestwa.

Reuig, żałuiący, pokutuiący, ktoremu żal czego.

Reukauf, *m.* grzywny, za pokutę, za karę; pieniężna kara na worku.

Revociren, odwołać, to co mowił, *albo* pisał; iako to fałsz był, s. Widerrufen.

Revolte, *f.* bunt, rokosz, rozruch, powstanie, s. Rebellion.

Revoltiren, buntować, bunt czynić, rokosz podnosić, podnieść, siehe Rebelliren.

Reuse, *f.* worinnen man die Fische fängt, matnia, w ktorą ryby łapaią. sein Futter daraus suchen, w matni swoiego iadła szukać. sich daraus wegmachen, z matni uciec, wymknąć się.

Reuspeln, s. Reuspern.

Reuspern, krząkać spluwaiąc; aus dem Grunde des Leibes, ze wszystkich wnętrzności. noch besser, ieszcze lepiey. noch mehr? ieszcze więcey? wie sehr denn? iak bardzo tedy? die Seele mit auf, bis auf den Tod, duszę wykrząknąć razem, na śmierć krząkać, krztusić się.

Reuspern, das, *n.* krząkanie, krztuszenie; bleiben lassen, krztuszenia zaniechać.

Reussen, ein großes Land in Europa, Ruś wielki kray w Europie. das weiße, oder Weiß-Reussen, biała Ruś. Schwarz-Reussen,

Reussen, czarna Ruś. Groß-Reussen, wielka Ruś. Roth Reussen, czermona Ruś. einer aus Reussen, Rusin. zu Reussen gehörig, Ruski. 2) Grafen in Deutschland, w Niemczech Grafowie von Reussen.

Reußland, s. Reussen.

Reute, *f.* Acker-Werkzeug, socha.

Reuten, ausrotten, karczyć, wykarczyć, z korzeniami wyiąć; die Dornen, ciernie; das Unkraut, chwast, trawsko z korzeniami powyrywać. 2) zu Pferde reuten, s. Reiten.

Reuten, das, *n.* karczenie, wykorzenienie.

Reuter, s. Reuter.

Reuthaue, *f.* kopacz do karczenia.

Reyhe, s. Reihe.

Reyse, s. Reise.

Rezan, Stadt in Moscau, Rezan, miasto w Moskwie.

Rhebarber, *f.* eine Wurzel, rabarbarum korzeń pewny do lekow.

Rheponiic, *f.* repontik, krzaczek pewny.

Rhede, *f.* kray brzegu, zwierch boczny brzegu.

Rheder, *m.* pan okrętu.

Rhein, Fluß in Deutschland, Ren, rzeka w Niemczech.

Rheinau, Stadt in der Schweiz, Reinow, *albo* Reinawa, miasto w Szwaycarach.

Rheinberg, Stadt im Cöllnischen, Reinberga, miasto w Kolońskiem.

Rheineck, Namen zweyer Schlösser, Reinek, imie dwoch zamkow w Niemczech.

Rheinfall, drey Gegenden, da der Rhein einige Höhen herabfällt, trzy okolice w ktorych, Ren przez wysokie progi, *albo* porohy na doł spada.

Rheinfelden, eine der Wald-Städte in Schwaben, Reinfelden, iedno z leśnych miast w Szwabii.

Rheinfels, Festung in der Grafschaft Catzenellenbogen, Reinfels, forteca w Hrabstwie Katzenellenbogeńskim.

Rheinisch, Rzyński.

Rheinstrom, s. Rhein.

Rheinthal, Reintal, *a słowo w słowo* Rzyńska Dolina. Gegend am Rhein, krainka nad Renem.

Rheinzabern, Stadt im Elsaß, Reinzabern miasto w Alsacyi.

Rhetorisch, retoryczny, sztukomowny.

Rhetorisiren, po retorsku mowić uczyć.

Rhodis, Stadt auf der Insel Rhodis, Rodis, miasto na wyspie Rodus.

Rhodus, eine Insel, Rodus, Wyspa na Archipelagu.

Rhodeser, *m.* einer aus Rhodus, Rodyiczyk, człek rodem z Wyspy Rodus.

Rhone, Fluß in Frankreich, Ron, *albo* Rodan, rzeka we Francyi.

Ribacorza, Landschaft in Spanien, Ribakorza, kray w Hiszpanii.

Ribbe, *f.* am Leibe, biodro; brechen, złamać, przetrącić; ist ganz entzwey, poszło wcale na dwoie. einen den Degen durch die Ribben stoßen, kogo szpadą przez biodra przebić.

Richten, sądzić; scharf, ostro; genau, należycie; wohl, dobrze; schlecht, źle, niedobrze; liederlich, nikczemnie podło; unpartheyisch, niestronnie; redlich, rzetelnie; frey, wolno; sehr wohl, nader dobrze; wie es einer verdienet, iak kto zasługuie; übel, złośliwie; recht, bardzo dobrze; öffentlich, publicznie; in geheim, taiemnie, prywatnie; porządkiem, porządnie; gewissenhaft, sumiennie; ernstlich, surowo; verwegen, płocho, letkomyślnie; die Laster, niecnoty; eines Dinges, o czyich rzeczach; nach seiner Meynung, podług swoiego zdania; eine Sache, iaką rzecz; nach der Schärfe, *podług ostrości; nach den Gesetzen,* podług praw sądzić, s. Urtheilen, Verurtheilen. 2) lenken, kehren, wenden, nachylać, kierować, obracać; seine Gedanken auf etwas. swoie myśli na co. seinen Weg nach Modena, swoie drogę obrocić do Modeny; wohin, dokąd; seine Rede worauf, swoię mowę na co, albo do czego obrocić; seine Gemüth, seinen Sinn und Gedanken auf etwas, swoy umysł, swoię myśl, swoie myślenia na co. er hat seine Rede aufs böse Leben der Geistlichkeit gerichtet, on swoię mowę obrocił na złe życie. ich richte meinen Sinn auf die Ewigkeit, ia obracam moię myśl ku wieczności. ihr wollet euren Weg nach Warschau richten, wy chcecie waszę drogę ku Warszawie obrocić. wo richtest du deine Gedanken hin? dokąd ty kieruiesz twoie myślenia? sie soll ihr Gemüth auf die beste Wirthschaft richten, ona ma swoy umysł obrocić do iak naylepszego gospodarstwa. 3) sich, sich schicken, bequemen, folgen, stosować, akomodować, się. nach einem, do czyiey woli. sich in seinem Vornehmen nach der Zeit und Sache richten, w swoiem przedsięwięciu stosować się do czasu y rzeczy. in seinen Rath=

Rathschlagen nach etwas, w swoich zamysłach trzymać się czego. sich nach der Landesart richten, iść za zwyczaiem kraiu. sich nach den Gesetzen des Vaterlandes richten, trzymać się oyczystych ustaw. sich nach eines Sitten, miarkować się po czyich obyczaiach, stosować się do czyich obyczaiow. sich nach der Zeit, stosować się do czasu. sich mit seinen Briefen nach etwas, w swoim liście miarkować się podług czego. seinen Rath nach eines andern, swoie zamysły za czyią radą kierować. sich ganz und gar nach eines Willen, wcale iść za czyią wolą, chodzić po czyiey woli. die Rede nach den Ohren der Zuhörer richten, mowę pomiarkować podług ucha słuchacza.

Richter, *m.* sędzia; weiser, mądry; scharfer, bystry; gewissenhafter, sumienny; dobrego sumienia, podściwego sumienia; gerechter, sprawiedliwy; billiger, słuszny; redlicher, unbilliger, ernsthafter, strenger, rzetelny, niesłuszny, surowy, ścisły. unerbittlicher, nieubłagany. zum Mitleiden bewogener, miłosierdziem zdięty. gewogener, łaskawy. harter, nieużyty, twardy. ansehnlicher, poważny; zorniger, gniewliwy; lockerer, niescisły; schelmischer, tauber, złośliwy, głuchy. der seinen Eid gethan, geschworner, ktory przysięgę uczynił, przysiężny. ruhmwürdiger, chwały godny. feindseliger, nieprzyiazny; ansehnlicher, poważny; furchtsamer, boiaźliwy; schändlicher, sromotny; erwählen, bestellen, ausmachen, obrać, postanowić, nadać sędziego; bekommen, dostać sędziego; nehmen, wziąć; Richter seyn, być sędzią; in einer Stadt, w iakiem mieście, s. Stadtrichter, willkührlicher Richter, polubowny sędzia.

Richteramt, *n.* sęstwo sędziego urząd. bey dem Anhalten darum zuerst für Stadtrichter erklärt werden, przy staraniu się o sęstwo, napierwszym sędzią być wybranym. zwey Dinge daran vermissen, dwoch rzeczy w sęskim urzędzie pragnąć.

Richterinn, *f.* sędzina, rozsądczyna; zwischen dem was wahr oder falsch ist, między tym co iest fałszywe y co prawdziwe.

Richterlich, sęski, sędziowski.

Richterstab, *m.* sędziowska laska, sęska laska.

Richterstube, *f.* sądowa izba.

Richterstuhl, *m.* krzesło sędziego. etwas darauf sprechen, z krzesła sęskiego osądzić, wyrok dać. darauf sitzen, na krześle sęskiem siedzieć. der Richter stund eilligst davon auf, sędzia co prędzey wstał, ze swoiego krzesła. hat darauf einen Ausspruch gethan, na krześle, swoy wyrok uczynił.

Richthaus, *n.* sądowy dom, ratusz. davor opfern, przęd sądowym domem ofiarę czynić. etwas darein tragen, co do sądowego domu zanieść, co wnieść w dom sądowy.

Richtig, dokłądny, dosadny, wyprostowany, rzetelny, należyty. richtiger Weg, należyta droga; pod liniią wykierowana, wyprostowana, pod sznur puszczona, sznurem wycięta. richtige und leichte Sache, dokładna rzecz y łatwa. eine fast richtige Sache verwirren, rzecz prawie odwikłaną, wyprostowaną powikłać, pokręcić. richtige Kenntniß, dokładna wiadomość. viel Dinge sind in der Philosophie noch nicht gar zu richtig, wiele rzeczy iest w Filozofii nie dosadnie wywikłanych. richtige Schuld, oczywisty dług. Bewandniß einer Sache, dokładna własność rzeczy. einem nichts schreiben, als was richtig ist, nic nie pisać komu, tylko co dokładnie pewne iest. wir halten den Sieg für richtig, my to zwycięstwo mamy ze pewne. es ist mit dem Rathschlusse, snadna iest uchwała senatu. es hindern mich viele Dinge, welche noch nicht richtig sind, wiele mi ieszcze rzeczy wadzą, ktore ieszcze y teraz nie są ułatwione. die Rechnung ist richtig, rachunek iest dokładny, prawie wychodzi. richtige Schulden, proste, iawne, długi. die Rechnungen sind richtig, rachunki są nażyte, dobrze policzone. alles ist richtig, wszystko iest dobrze. etwas richtig machen, co ułatwić, co z trudności, z zawiłości wywikłać. die Rechnung ist richtig, rachunek się zgadze.

Richtig, *adv.* prawie, prawie tak, w sam raz dokładnie; reden, mowić; erklären, obiaśniać; muthmaßen, prawie się domyślić; ist alles bey der Mutter, wszystko się dobrze dzieie u matki.

Richtigkeit, *f.* prostość, łatwość; eines Dinges, iakiey rzeczy; hat es mit der Sache, snadność łatwość w zrobieniu tey rzeczy. alles in Richtigkeit bringen,

gen, wszystko do sadności, do łatwości przyprowadzić.

Richtiglich, prosto dobrze.

Richtmaaß, *n.* wprostmiara; der Längen, długości; darnach etwas verbessern, podług wprostmiary co poprawić; 2) *to co* der Winkel, węgielnica; der Tiefen oder Höhen, wprostmiara głębokości albo wysokości.

Richtplatz, *m.* plac kary, na ktorym na śmierć karzą wynowaycę.

Richtscheit, *n.* linia; prost, *f. m.* prostmiara, s. Richtmaaß.

Richtschnur, *f.* sznur, prostosznur, ktorym w prost rzecz mierzaią. nach der Richtschnure gemacht, pod sznur, pod prostsznur zrobiony.

Richtstatt, *f.* mieysce kary na złoczyńcow.

Richtung, *f.* prostowanie. der Vernunft nach der Wahrheit, rozumu podług prawdy.

Ridicul, śmieszny, śmiech sprawuiący, s. Lächerlich.

Riechen, Geruch empfinden, poczuć, wąchać, zapach czuć, zwąchać, etwas, co wąchać. es ist kein Pfennig so versteckt, den er nicht riechet, y iednego pieniążka niemasz, tak dobrze schowanego, ktorego by on nie zwąckał. alles aufs schärfste, wszystko, iak nayostrzey wachać. etwas gar bald, co prędko zwąchać, począć. eine gute Mahlzeit, dobry stoł zwąchać. ich rieche alten guten Wein, ia czuię stare dobre wino. scharf riechen, ostro czuć. er riecht deinen Beutel, czuie, zwąchał, u ciebie worek; *to co* Geruch von sich geben, zapach z siebie wydawać, *to iest*, wonieć, pachnąć. (nach dem Stalle, *stayniq trącić.*) rieche an das Kleid, wornach riecht es? powąchay sukni, czym ona pachnie? aller Quark riecht übel, każde błoto szpetnie pachnie. nach Knoblauch, czosnkiem pachnąć. nach Wein, winem. dem es übel aus dem Halse riecht, ktoremu szpetnie z garła, *cuchnie.* das riecht besser als aller Balsam, to pięknisey pachnie nad wszelki balsam.

Riechen, das, *n.* pachnienie, wonienie; czucie, wąchanie, zwąchanie; cuchnienie, trącenie.

Riedgras, *n.* sitowie. Ort, wo dergleichen stehet, mieysce, w ktorym sitowie, sitowina.

Riegel, *m.* zaporka, rigiel, klamka. den Riegel vor die Thüre schieben, naznaczyć; *inaczey* nad miarę ludzkiego porkę, na rigiel, na klamkę drzwi założyć.

Riem, *m.* rzemień. mit Riemen peitschen, rzemieniami obić. von Riemen, rzemienia, rzemienny. aus eines andern Haut Riemen schneiden, z cudzey skory rzemień kraiać. an Riemen lernen die jungen Hunde Leder kauen, młode psy zaprawiaią się, na rzemieniu skorę gryść; kto cielęta kradnie to potym będzie kradł y woły, *prov.*

Riemschneider, *m.* rymarz.

Riese, *m.* olbrzym, ungeheurer großer Mensch, straśznie wysoki człowiek. nach Art der Riesen mit den Göttern kriegen, trybem olbrzymow, iak olbrzymowie woynę z bogami toczyć; wzrostu człowiek. von oder sonst die Riesen angehend, od olbrzyma, albo co się olbrzyma tycze, *adj.* olbrzymski, *adv.* po olbrzymsku, po olbrzymowsku, iak olbrzym.

Riesenbild, *n.* kolos, olbrzymski posąg. von Riesengestalt, olbrzyma doby, w olbrzyma dobie.

Riesengebirge, *n.* zwischen Schlesien und Böhmen, olbrzymskie gory, między Sląskiem y Czechami; *pol.* Sudetes montes.

Rieß, *n.* ryzą. ein Rieß Papier, ryza papieru.

Riga, Hauptstadt in Liefland, Riga, stołeczne miasto w Inflantach, *adj.* Rigski, Rigska, Rigskie.

Rille; Fluß in Frankreich, Rilla, rzeka we Francyi.

Rink, s. Ring.

Rind, *n.* Rindvieh, woł, byk. von Rindern, z wołu, wołowy, siehe Ochs, Kuh.

Rinde, *f.* eines Baumes u. d. gl. skora; äußere, grobe, zwierzchnia skora, gruba na drzwie. mit einer Rinde überzogen werden, skorą być powleczonym, albo skorą. innere, zarte, trzodkowa skora, albo załomia skora, łyk, łyczko. Rinde abschälen, korę, skorkę, łyk zdiąć. von einer Tanne, z iodły. Abschälung der Rinde, obłupienie ze skory, z skory. von oder mit Rinde, ze skorą, z skora, z łubem. was Rinde hat, skoroby, łubowy, łub, skorę ma na sobie. kleine Rinde, mała skora, skorka, łubek. am Brode, skora na chlebie. obere, zwierzchnia. untere, spodnia. kleine, skorka, oskibka.

Rinderhirt, *m.* wolarz, co woły pasie.

Rinderisch, wołowy.

Rindermarkt, *m.* wołowe targowisko, rynek na ktorym woły przedaią.
Rindern, wołowy. von Rindern, to co z wołu iest. rindernes Fleisch, wołowe mięso. rindern Unschlitt oder Inselt, wołowy łoy. 2) *Verbum* Rindern, wenn die Kuh zum Ochsen will, kiedy krowa wołu chce.
Rinderstall, *m.* wołownia, wolarnia, staynia na woły. sich darinnen verstecken, w wołowni się skryć, s. Kuhstall.
Rindfleisch, *n.* wołowe mięso. ein Stück Rindfleisch, sztuka mięsa wołowa.
Rindicht, skorzysty, korzysty, łubowaty; *to co* mit Rinde, ze skorą.
Rindlein, *n.* kleine Rinde in Gewächsen, skoreczka, mała skorka, na roślinach. am Brode, na chlebie oskiebka. 2) kleine Kuh, krowka. 2) kleiner Ochs, wołek.
Rindszunge, *f.* czerwieniec, ziele.
Rindsfett, *n.* tłuszcz, *m.* tłuste, *n.* z wołu.
Rindshaut, *n.* wołowa skora.
Rindsleder, *n.* wołowa, bycza skora; grzbiet wołowy, *albo* skora od grzbietu.
Rindsleim, *m.* der von Rindsleder gekocht wird, kley, karuch, z wołowey skory warzony, gotowany.
Rindsstall, s. Rinderstall.
Rindvieh, *n.* woły, bydło.
Ring, *m.* pierścien. goldener, złoty. eiserner, żelazny. väterlicher, oyczysty. neuer, nowy. zum Siegeln, do pieczętowania sygnet. den man einer drauf giebt, obrączka ślubna. am Finger haben, anstecken haben, mieć na palcu, mieć wdziany pierścień, obrączkę. einem abziehen, zdiąć komu z palca pierścień obrączkę. tragen, pierścień nosić. damit das Siegel in das Wachs drücken, pierścieniem pieczęć w wosku wycisnąć. anstecken, wdziać, wziąć pierścień na palec. ist entzwey gegangen, na dwoie się złamał, na dwoie pękł. sich einen Ring machen, pierścień obrączkę sobie zrobić. einem vom Finger weg practiciren, z palca komu, zemknąć, ukraść pierścień. 2) *to co* Kreis, obłąk, koło, kołko. an den Thüren, womit man anpocht, kołko na drzwiach do zakołatania. an einer Säule in der Baukunst, w *Budowli* kołko na kolumnie, na słupie. kleiner, pierścionek, kołeczko, obłączek, obrączeczka. mit Ringen ausgeputzt, w pierścienie ustroiony. zu den Ringen gehörig, *adj.* pierścieniowy, obrączkowy. in Ohren, zausznica.
Ringekunst, *f.* sztuka biegania, do pierścienia.
Ringelblume, *f.* nogietek, miesiączek, ziele.
Ringelrennen, *n.* bieganie do pierścienia, na koniu.
Ringeltaube, *f.* synogarlica; *potym* grzywacz gołąb dziki, z obrączką na szyi.
Ringen, passować się, mocować się. nicht weiter mit einem, nie passować się, nie walczyć więcey z kiem. sich im Ringen üben, ćwiczyć się zapasy chodzić. mit einem allein, z kiem tylko samym. 2) einem den Dolch aus den Händen ringen, komu puinał z rąk wykręcić. nach Ehre, drzeć na honor, uwiiać się około iakiey godności. *to iest*, starać się o nię. nach Ruhm ringen, starać się o sławę, piąć się, wspinać się do chwały. nach dem Höchsten, iak naywyżey. eifrig nach etwas, gorąco do czego dążyć. nach Unglück, do nieszczęścia. mit dem Tode ringen, z śmiercią się pasować.
Ringen, das, *n.* pasowanie się, chodzenie za pasy, mocowanie się. mit einem, z kiem. erfordert einen Gegner, potrzebuie przeciwnika.
Ringer, *m.* zapaśnik, mocownik. betrüglicher, zdradliwy.
Ringern, s. Verringern.
Ringfertig, sprawny, obrotny, czynny, ruchawy.
Ringfertigkeit, *f.* sprawność, obrotność, czynność, ruchawość.
Ringfertiglich, sprawnie, obrotnie, ruchawie, czynnie.
Ringfutter, *n.* ein Behältniß der Ringe, puzderko, schowanie, na pierścienie.
Ringkasten, *m.* worinnen der Edelgestein eines Ringes enthalten ist, kładka, osada, w ktorą drogi kamień w pierścieniu iest wsadzony.
Ringlein, *n.* kleiner Ring, pierścionek, obrączka.
Ringmauer, *f.* mur w koło idący. um eine Stadt führen, mury około miasta dać. mit einer Ringmauer umgeben seyn, obwiedziony być murem, s. Mauer.
Ringsherum, w koło, na koło. sind Berge, są gory. ist das ganze Land erschöpft, na koło wszystek kray iest spustoszony, obrany ze wszystkiego. sehen, na koło patrzeć, poglądać, siehe Herum, *potym* Umher.

Rinne, *f*. Waſſerlauf, rynna, ktorą woda bieży. auf den Dächern, na dachać. kleine Rinne, rynienka. gleich einer Rinne, rynnowaty. zu einer Rinne gehörig, do rynny należący, *adj*. rynnowy, rynniany.

Rinteln, Stadt im Schaumburgiſchen, Rynteln, miaſto w Szaumburskim.

Rivia, Landſchaft in Spanien, Rivia, kraina w Hiſzpanii.

Rippe, ſ. Ribbe.

Rips Raps, raptownie dorywką.

Riſano, Stadt in Dalmatien, Riſano, miaſto w Dalmacyi. daſiger Meerbuſen, morska odnoga tamteyſza, Ryzańskie Wylewie.

Riſeln, pokrapiać, kropić, prażyć, *o deſzczu* dünne regnen.

Riß, *m*. in einem Kleide, rozdarcie, rozpłatanie ſukni. 2) Zeichnung, wie das Gebäude werden ſoll, iaki budynek ma być, Odrys.

Ritt, *m*. iechanie na koniu, ieżdżenie na koniu, bieganie na koniu.

Ritter, *m*. Rycerz ślachcic; vornehmen Geſchlechts, zacnego urodzenia; ehrlicher, reicher, gelehrter, uczciwy, bogaty, uczony; wohl qualificirter, pięknych przymiotow; anſehnlicher, poważny; des güldenen Vließes, Złotego Runa Kawaler; des weißen Elephantens, białego słonia Kawaler; des ſchwarzen Adlers, czarnego Orła Kawaler; des weißen Adlers, białego Orła Kawaler. einen zum Ritter ſchlagen, ſzlachcicem kogo uczynić, Kawalerem kogo uczynić.

Ritterbirn, *f*. gatunek gruſzek.

Ritterkleid, *n*. ſzlachecka ſuknia.

Ritterlich, dzielny, rycerskie, waleczny, kawalerski.

Ritterlich, *adv*. dzielno, po rycersku, walecznie, po kawalersku; fechten, potykać ſię, bić ſię: handeln, czynić, dokazywać; zum Waffen greifen, do oręża ſię porwać; überwinden, obſiegen, przekonać, zwyciężyć.

Rittermäßig, rycerski, ślachecki.

Ritterorden, *m*. ſzlachecki ſtan, rycerski ſtan.

Ritterpferd, *n*. koſt ſzlachcica lennego, na ktorym powienien woynę służyć.

Ritterſchaft, *f*. Slachta; im Elſaß, Alſacka.

Rittersitz, *m*. dwor Slachecki, wioska Slachecka.

Ritterſpiel, *n*. igrzysko rycerskie, gra rycerska, gonitwa rycerska.

Ritterſtand, *m*. Stan Szlachecki, albo Godność Szlachecka, Stan Rycerski. 2) die Ritter zuſammen, Szlachta, Rycerſtwo.

Rittmeiſter, *m*. Rotmiſtrz.

Ritz, *m*. oder Spalte, ſzpara, rozpadlina. das voller Ritze iſt, pełne ſzpar, pełne rozpadlin, porozpadany. Ritze bekommen, ſzpary do fać; geht weit, ſzpara długa, ſzpara ſię robi daley; kleiner, ſzparka mała, niewielka.

Ritzen, rozerwać, rozedrzeć, pęknąć, wydrzeć, *to co*, zadrasnąć. die Dornen haben ihn geritzet, oder er hat ſich in die Dornen geritzet, cierſt go zadrasnął, *albo* zadrasnął ſię na cierniu.

Ritzicht, ſzpar pełny, ſzparami ponapadany; werden, ſzparami ſię padać.

Ritzlein, *n*. ſzpareczka, ſzpareczka.

Rival, ſ. Mitbuhler.

Rochelle, Stadt in Frankreich, Roſzella, miaſto we Francyi. einer daher, Roſzelańczyk. eine daher, Roſzelanka.

Rocheſter, Stadt in England, Roſzęſter, miaſto we Anglii.

Roche ſur Yon, Stadt in Frankreich, Roſzſiurion, miaſto we Francyi.

Rochlitz, Stadt in Meiſſen, Rochlica, *albo* Rocklice, miaſto *w* Miſnii.

Rock, *m*. ſpodnia, ſuknia. den man unterzieht, ktorą na ſpod wdziewaią. langer der Weiber, białogłowska ſzata długa, ſpodnica. den man über alle andere zieht, Surtout, Oberrock, ſurtut, zwierzchnia ſuknia. der dergleichen Rock an hat, ktory ma takową ſuknią na ſobie: w ſurtucie, w zwierzchniey ſukni, *mowi ſię*.

Rocken, *m*. Getraide, gatunek zboża, żyto. wie er auf dem Felde ſteht, *także* nazywa ſię żyto. von Rocken, z żyta, *adj*. żytni. dergleichen Mehl, żytnia mąka. dergleichen Saat, żytni ſiew, żyto zaſiane. Acker, worauf er wächſt, oder ſtehet, oder ſtund, rola na ktorey żyto rośnie, albo ſtoi, albo ſtało, żytni żytnisko, *mowi ſię*. Rockenbrod, żytni chleb. 2) woran man ſpinnet, na ktorym przędą, kądziel. 3) was man von Flachs u. d. gl. daran leget, przędza.

Rodomontade, *f*. iunakierya, ſiebie chwalcſtwo. geh an Galgen mit deinen Rodomontaden, idź na ſzubienicę z twoią iunakieryią. Rodomontaden machen, iunakieryi dokazywać, popiſywać ſię, chlubić ſię, ze ſwoią iunakieryią, ſ. Pralen.

Rodomon-

Rodomontadenmacher, *m.* iunak, łepſki pachoł.

Röcheln, chrypać w garle, ſkrzypieć garle, als die Sterbenden, iak umieraiącym ſię trafia. der da röchelt. ktoremu w garle skrzypi, gra, chrypie.

Röcheln, das, *n.* skrzypanie, granie, chrypanie, w garle, der Sterbenden, umieraiących, oſtatni iuż dech wypuſzczaiących.

Röckchen, *n.* ſukienka, ſzatka, ſukmanka, ſukmaninka.

Rögen, oder Rogen der Fiſche, *m.* ikry rybie, ikry w rybach.

Rögner, *f.* Weibchen unter den Fiſchen, ikrzak ryba, ſamica.

Römhild, Stadt in Franken, Remhilda, miaſto w Frankonii.

Röhre, *f.* wodurch etwas läuft, rura, przez co leie ſię co, idzie co. zu Röhren ausbohren, rury wiercieć, przewiatrywać. enge Röhre, ciasne rura. bleyerne, ołowiana rura. ſtößt das Waſſer heraus, wylewa wodę z ſiebie, *albo po Polsku*, woda leie ſię, idzie rurą. eichene, dębowa rura. im Schienbeine, w goleni piſzczel. kleine, rurka, piſzczelik.

Röhrkaſten, *m.* cembrowina około ſtudni; skrzynia.

Röhrchen, *n.* kleine Röhre, rurka, rureczka. 2) kleines Rohr, trzcinka, trzcineczka.

Röhrmeiſter, *m.* rurmiſtrz. der das Waſſer erſt aufſucht, ktory naypierwey zrodeł, zdroiow wody ſzuka, źrudelnik, zdroiownik. der über die Waſſerleitungen beſtellet iſt, ten co wody prowadzi dokąd, wodowoda, wodowoda, wodowodzień.

Röhrwaſſer, *n.* woda rurami idąca, prowadzona, ktora ſię rurami ciągnie.

Röhrwunde, *f.* dziura, ſzpara w rurze.

Rölps, ſ. Rülps.

Rölpſen, ſ. Rülpſen.

Römer, *m.* einer aus Rom, Rzymianin, rodem z Rzymu męſzczyzna. die Römer, Rzymianie.

Römerinn, *f.* Rzymianka, białogłowa w Rzymie rodzona.

Römer Zinszahl, *f.* Rzymski czynſz; Rzymski lat poczet; *pot.* Indictio Romana.

Römerzug, *m.* wyprawa Rzymska, expedycyia Rzymska.

Römiſch, was zu Rom gebohren oder ſonſt eigentlich Römiſch war, Rzymski, co ſię w Rzymie rodził, albo co był Rzymskem. römiſches Volk, Rzymſki lud. römiſches Reich, Rzymſkie państwo. römiſche Weiſe, Rzymſki zwyczay. römiſche Dinge, Rzymſkie rzeczy, intereſa. was nur nach Rom gebracht und daſelbſt verkauft wurde, heißt auch Polniſch Rzymſki. römiſches Salz, Rzymſka ſol.

Römiſch, *adv.* po Rzymſku, Rzymſkim obyczaiem, Rzymſką modą. römiſch reden, po Rzymſku mowić. römiſch gekleidet, po Rzymſku uſtroiony.

Röschen, *m.* kleine Roſe, rożyczka, maleńka roża.

Rößchen, *n.* kleines Pferd, maleńki koniczek, ſzkapka.

Röſten, dörren, ſoſzyć, uſoſzyć. das Getraide, zboże ſuſzyc, uſuſzyć. an der Sonnen, na słońcu. beitzen, zmacerować ſuſzeniem, den Flachs, len.

Röſtpfanne, *f.* roſzt.

Rötel, ſ. Röthel.

Röthe, *f.* czerwoność, rumieniec; folget auf die Scham, naſtępuie za wſtydem. mit weiß vermiſcht, z białością pomięſzany; einem abjagen, rumieniec komu ſprawić, rumieńca kogo nabawić; ſtieg ins Geſichte, rumieniec wyſtąpił mu na twarz. als er es hörete, iak on to usłyſzał; rumieńca doſtał, we krwi ſtanął; zaczerwienił ſię iak karmazyn, zarumienił. 2) in den Augen, czerwoność w oczach. 3) der Färber, u farbiarzow, ziele pewne, rubia, rumienić.

Röthel, *f.* wie ſie die Zimmerleute brauchen, rubryka iakiey cieśle zażywaią. wie ſie gegraben wird, iaka wykopywana bywa. heißet auch rubryka, czerwonka, rumianka ſamorodna. wie ſie gemacht wird, iaka bywa zrobiona rubryka, rumianka robiona.

Röthelſtein, *m. słowo w słowo* rubryczny kamień, rumiankowy kamień; ſamorodny, albo robiony.

Röthlich, czerwonawy; nicht recht roth, nie wcale ani nie zupełnie czerwony; Erdreich, czerwonawa ziemia, bez zupełney czerwoności. röthliches Fleiſch, czerwonawe mięſo. röthliches Geſicht, czerwonawa twarz. röthliches Geſchwür, czerwonawy wrzod, nie zupełnie czerwony. röthliche Farbe, czerwonawa farba, czerwonawy kolor, czerwonawa barwa. röthliches Blatt, czerwonawy liść. röthlich ſeyn, czerwonawym być. etwas roth, nie co czerwony. ganz und gar roth, czerwieniuteńki, czerwieniuteńka, czerwieniuteńkie.

Roux, Stadt im Hennegau, Res, miasto w Hennegawskim.

Roh, surowy, Fleisch, surowe mięso, niewarzone, niepieczone. etwas roh, trochę surowy; Kohl, trochę surowa kapusta. noch halb roh, w połowę surowy, na poły surowy. rohes Eingeweide, surowe wnętrze. 2) der noch nichts gelernet hat, nienauczony, nic nieuczony, roh, roher Schüler, hic nienauczony żak; *to co* prosty. roher Mensch, prosty człowiek, niewiadomy, nieuk; niezgrabny, nie ociosany, dyląg. roher Kerl, niezgrabne prostе, nieostrugane chłopisko.

Rohe, die, surowość; surowe, *f. n.*

Rohr, *n.* trzcina; dickes, gruba, miąsna; dünnes, cienka; niedriges, niska; grünes, zielona; vier bis fünf Fuß langes, cztery pięć stop długa; hat auf einer Seite Knoten, ma po iedney stronie sęki. junge Schößlinge, młode trzcinki młodociane trzcinne wyrostki, wypustki. Rohrauge, pącze trzcinne. schwaches Rohr, słaba trzcina. das im Sumpfe wächst, ktora na iezioгze rośnie, ieziorna trzcina, szuwar. zerquetschtes, potłuczona trzcina. Egyptisches, Egipska trzcina. im Wasser, wodna trzcina. kleines, trzcinka. von Rohr, ze trzciny. wie Rohr, trzciniasty. dergleichen Blatt, wie das Rohr oder Schilf hat, takowy liść, jaki trzcina ma, trzcinowy liść. Ort, wo viel Rohr stehet, mieysce, gdzie wiele trzciny stoi, heisset auch, trzcina *collective.*

Rohrbusch, *m.* trzcina, *collect.* trzcinina, *minus usitat.*

Rohrdommel, *f.* ein Vogel, bąk, ptak w trzcinie siadaiący y bączący. schreyen wie ein Rohrdommel, krzyczeć iak bąk trzcinny, heißet, bączeć.

Rohrgebüsch, *n.* trzcina, *collect.* trzcinisko, *collect.*

Rohrkraut, *n.* trzcina ziele.

Rohrpfeife, *f.* sikawka ze trzciny.

Rohrreich, trzciniasty, w trzcinę obfity, trzciną zarosły.

Rohrreicher, *m.* bąk, ptak w trzcinie siadaiący.

Rohrsperling, *m.* wrobel trzcinny.

Roland, Mannsnamen, imie męszczyzny, Roland. besondere Statuen in einigen deutschen Städten, Rolanda posągi po nie ktorych miastach Niemieckich.

Rolle, *f.* Verzeichniß der Namen derer, die zu einem Haufen gehören, rola, reiestr imion tych co do iedney horągwie, albo pułku należą. in die Rolle schreiben, w rolę wpisywać. sich in die Rolle schreiben lassen, dać się w rolę wpisać. aus der Rolle ausstreichen, z rolli wymazać. Rolle machen, reiestr rolę żołnierzy zpisać, zrobić. 2) *to co* Walze, korba, walec obracany do wyciągania w gorę czego. 3) Mandel, womit man die Wäsche glatt macht, magiel, maglownica w ktorym, albo w ktorey bieliznę magluią dla gładkości. 4) Rolle zusammen gewickelter Sachen, tobołek w kupę zwiniętych rzeczy, wałek, trąbka, zwinięcie w wałek, 5) der Weber, u tkaczow wałec. 6) in der Comödie und andern Handlungen, w komedyiach, osoba, rola. seine Rolle spielen, swoię osobę swoię rolę grać, udawać.

Rollen, taczać, toczyć. 2) auf einem Rollwagen herumfahren, na lekkim, tocznym wozku iechać.

Rom, Stadt in Italien, Rzym, miasto we Włoszech.

Roman, *m.* erdichtete Liebes- und Heldengeschichte, roman, zmyślona miłości y bohaterow historyia.

Roman, Stadt in der Wallachey, Roman, miasto w Wołoszech.

Romanien, das ehemalige Thracien, Romania, niegdyś Tracia zwana dzisiay ieszcze nazywaią Tracyia.

Ronde, *f.* bey den Soldaten, rund, straż krążąca po nocy; żołnierze strzegący chodzący. die Ronde thun, straż czynić, ze strażą chodzić, straż trzymać.

Rondel, *f.* Art eines alten Festungswerks, okręglica, gatunek starey fortyfikacyi.

Rose, *f.* eine Blume, roża, kwiat; die sich noch nicht aufgethan, die noch nicht aufgeblühet ist, ktora się ieszcze nie rozwinęła, ktora ieszcze nie rozkwitła; angenehme, miła, przyiemna; zarte, delikatna; die nach lauter Zimmet riecht, ktora pachnie własnie iak cynamon; rothe, weisse, czerwona, biała; mit hundert Blättern, sto listkow maiąca; von Jericho, Jerichońska; ein Küssen, das damit ausgestopft ist, poduszka rożą wypchana; einen Kranz davon aufhaben, rożany wieniec mieć na głowie, und also eine Rede halten, y tak w wieńcu rożanym mowę mieć; die grünen Knospen derselben, zielone iey pączki; wird roth und thut sich auf, czerwienieie y rozwiia się;

się. hat in ihrer innern Tiefe oder Hölung gelbe Zasern, ma w swoiey głębi, albo w srodku żołte szyple. von Rosen, z roż, z roży, rożowy. dergleichen Oel, rożowy oleiek. aus Rosen bereitet, mit Rosen angemacht, z roży zrobiony, rożą przyprawny. dergleichen Trank, rożany napoy. voller Rosen, pełny roż. 2) immer in Rosen sitzen, zawsze być w pomyslnosci, zawsze kwitnąć w szczęściu. 3) eine Krankheit, choroba pewna roża nazwana; z Greck. erysipela.

Rosenbalsam, m. rożany balsam.

Rosenbrey, n. rożana polewka.

Rosenessig, m. rożany ocet; ocet z roży zrobiony.

Rosenfarbig, rożowey farby, rożowego koloru. dergleichen Tuch, rożowe sukno.

Rosengarten, n. rożany ogrod.

Rosengebüsch, n. rożane krzaki.

Rosenhonig, m. rożany miod, z roży.

Rosenknopf, m. rożany pampek.

Rosenkranz, m. rożany wieniec. 2) wie ihn die Catholischen haben, rożaniec paciorki.

Rosenküchlein, n. rożany placuszek, pierniczek.

Rosenlorber, m. rożolaur; z Greck. rododafna, drzewko.

Rosenmehl, n. rożana mąka.

Rosenöl, n. rożany oleiek, z roż wyciągniony oleiek, wysmarzany z roży.

Rosenroth, rożoczerwony, rożowy. rosenrothes Tuch, rożoczerwony, rożowe sukno.

Rosensaft, m. rożowy sok, rożany syrop.

Rosenstaude, f. pręt rożany drzewka.

Rosenstock, m. palcat rożanego drzewka.

Rosentrank, m. napoy rożany, z roż robiony.

Rosenwasser, n. rożana wodka.

Rosenwein, m. rożane wino.

Rosina, Weibsnamen, Rosyna, białogłowskie imie.

Rosine, f. eine Frucht, rożenek, owoc pewny; kleine, rożeneczek, albo rożenek drobny, pl. rożenki drobne.

Rosinfarbig, ciemno czerwony, iak rożenek.

Rosinkörnchen, n. ziarko z rożenka, rożenkowe ziarko.

Rosinlein, n. rożyczka.

Rosinroth, czerwony nakształt rożenka.

Rosmarin, f. ein Gewächs, rosmarin, ziele pewne, wiadome.

Roß, n. koń. zu Rosse dienen, na konia służyć, z koniem służyć, siehe Pferd.

Roßarbeit, f. końska praca, to iest, ciężka okrutna praca.

Roßarzney, f. końskie lekarstwo, do leczenia koni.

Roßarzt, m, konował, koński uzdrownik.

Roßbereiter, m. uieżnik, ten co konie uieżdża, co konie uczy chodzić, stąpać.

Roßgebiß, n. Art eines Zaumes, gatunek musztuku na konia.

Roßbreme, f. ein Ungeziefer, bąk koński, robak, gad.

Roßbube, m. chłopiec do koni, pacholik do koni służący.

Roßdecke, f. dera do przykrywania konia.

Roßeppich, n. łopian koński, ziele.

Roßfenchel, m. koniczna, gatunek trawy.

Roßhaar, n. włosie końskie.

Roßgurt, m. ringurt, popręg.

Roßhändler, m. kupczący końmi, końmi handluią, handlarz koński, kupiec z końmi.

Roßhirt, m. koniarz, pastuch do koni, ten co konie pasa.

Roßhuf, m. kopyto końskie, kopyto u konia. 2) podbiał, grzybienie mnieysze, ziele.

Roßkäfer, m. ślepeć, ktory konie kąsa.

Roßkamm, m. zgrzebło, do chędożenia konia. 2) der mit Rossen handelt, koński handlerz, końmi handluiący.

Roßmähne, f. grzywa.

Roßmarkt, m. targowisko końskie.

Roßmist, m. gnoy koński.

Roßmühle, f młyn koński, końmi obracany młyn.

Roßmünze, f. ein Kraut, miętka końska, ziele.

Roßnagel, m. ufnal.

Roßpflaume, f. eine Frucht, kobylarka, śliwa, gatunek pewny śliwek.

Roßschwanz, m. ogon konki; 2) ein Kraut, ziele pewne.

Roßschweif, f. Fahne bey den Türken, znaczek u Turkow, buńczuk; liść na kształt ogona końskiego.

Roßtäuscher, m. sztycharz na konie, co końmi frymarczy, frymarcznik.

Roßtreiber, m. poganiacz koni, masztalerczyk, pacholik.

Rost, m. rdza. das Ding ist ganz [illegible] Roste, ie mehr ich es wische, ie rother und dünner wird es, [illegible] rzecz rdza

wcale ziadła, przeięła, im bardziey ią chędożę, tym czerwieńsza y cieńsza staie się. verzehrt das Eisen, pożera żelazo; greift es an, chwyta się żelaza. des Erztes, na metalu, mowi się śniedź. des Eisens insonderheit, żelaza w osobliwości; także rdza; właśnie mowi się. 2) Rost, darauf man röstet, ruszt, na ktorym co pieką. silberner Rost, srebrny ruszt. auf dem eisernen Roste etwas rösten, na żelaznym ruszcie co piec.

Rosten, rostig werden, rdzewieć, rdzą zachodzić, rdzy nabierać, za-rdzewieć.

Rostig, rdzewiały; zardzewiały, pordzewiały. rostige Striegel, zardzewiałe zgrzebło. rostiges Blechlein, zardzewiała blaszka, pordzewiała blaszeczka.

Rostock, Stadt im Mecklenburgischen, Rostok, *albo* Rostoka, miasto w Meklenburskim.

Rothenburg, eine Reichsstadt in Schwaben, Rotenburg, wolne Cesarskie miasto w Szwabii.

Rotterdam, Stadt in Holland, Roterdam miasto we Hollandyi.

Roth, czerwony. rothes Meer, czerwone morze. rothes Haar, czerwieńszy włos. rother Mund, czerwona gęba. rothes Gesicht, czerwona twarz. roth seyn, czerwonym być. roth werden, czerwonym się stawać. roth machen, roth färben, czerwonym czynić, czerwono farbować, czerwienieć, poczerwienić; czerwono dać. ein Buch, czerwono dać książkę, pofarbować czerwono książkę. die Haare, zczerwienić, czerwono zfarbować włosy. etwas roth, nie co czerwony, czerwonawy; *to co* podżary. dergleichen Farbe, podżara maść, podżary kolor.

Rothbärtig, czerwono brodziasty; z czerwoną brodą, czerwono brodę zarastaiący.

Rothfärber, *m.* farbiarz, czerwono farbuiący, czerwoną farbę daiący.

Rothfärbig, czerwony, czerwono się połyskuiący.

Rothfeder, *f.* ein Fisch, ryba, namienica, albo brzanka.

Rothfuchs, *m.* czerwony lis, lisek. der rothe Haare hat, ktory ma czerwone włosy. dergleichen Mann, czerwonowłosy, czerwono zarabaiący, czerwonego włosa człowiek. dergleichen Jungfer, czerwonego włosa panna.

Roth gefärbt, czerwono farbowany, poczerwieniony. roth gefärbte Haare, czerwono farbowane włosy, poczerwienione włosy.

Rothgerber, *m.* czerwonoskornik, czerwonogarbarz, ten co czerwono skory wyprawia.

Rothgießer, *m.* miedziolewnik, mosiężnik, mosiądzolewnik.

Rothhaar, *m.* der rothe Haare hat, ktory ma rudawe włosy, rudawego włosa, człowiek.

Rothhals, *m.* ein Vogel, raszka, ptaszek, z czerwoną szyiką.

Rothkehlchen, *n.* ein Vogel, raszka, czerwonoszyika, z czerwoną szyiką ptaszek.

Rothkopf, *m.* der rothe Haare hat, czerwona głowka, rudawa głowka, rudawa czupryna.

Rothlauf, *m.* eine Krankheit, krwawa biegunka, krwawa dissenteryia.

Rothschär, *m.* ein Fisch, ryba, do płaszczki podobna.

Rothschild, Stadt in Dännemark, Roszyld, miasto w Danii.

Rothschimmel, *m.* ein Pferd, koń, dereszowaty.

Rothschimmern, połyskiwać się czerwono.

Rothschwänzchen, *n.* ein Vogel, czerwono ogonek, ptaszek z czerwonym ogonkiem.

Rothsprenklicht, czerwono cętkowaty, czerwono pstry.

Rothtanne, *f.* ein Baum, czerwona iodła, drzewo.

Rothweil, Stadt in Schwaben, Rotweil, miasto w Szwabach.

Rotte, *f.* der Soldaten, rota, żołnierzy, horągiew. Rotte von jezehen Mann, rota z dziesięciu ludzi. einen daraus wegjagen, kogo z roty, z pod horągwi wygnać. von hundert Mann, rota sto ludzi maiąca. Reiter, rota konnych, znak, horągiew. zu einer Rotte gehörig, do roty należący, rotny. in Rotten von 10 theilen, na roty dziesiętne dzielić. in Rotten von 100 theilen, na roty po sto zamykaiące dzielić. 2) ein Haufen zusammen rottirter Leute, kupa ludzi zpiknionych na co, zmowionych na co. solche Rotten auseinander bringen, takową kupę rozegnać, rozpędzić, rozgromić.

Rotten, sich, kupić się, do kup się schodzić, zbiegać się w kupy.

Rottengeist, *m.* buntowny duch, nieſpokoyny duch, buntowna głowa.
Rottenweiſe, kupami; auslauſen, wybiegać; zu Roß, na koniech; davon gehen, odchodzić od kupy, odeść od kupy; abtheilen, na kupy dzielić.
Rottgeſell, *m.* towarzyſz, pod iednym znakiem służący. 2) in einer Zuſammenrottirung u. d. g. ſpolnik, uczeſtnik ſpiſku, panbrat ſpiſkowy, ſpikniony.
Rottgeſellſchaft, *f.* towarzyſtwo.
Rottiren, ſich, kupić ſię, w kupy ſię, ſchodzić, zbiegać.
Rottirung, *f.* Eintheilung in Rotten, podział na kupy, na roty. 2) Zuſammenrottirung, ſpiſek, ſpiknienie, zmowienie ſię, kupienie ſię.
Rottmeiſter, *m.* rotmiſtrz.
Roß, *m.* Unflath aus der Naſe, ſmark, plugaſtwo z noſa; fließt, ciecze, flegma gęſta y ciągła z ktorey ſię krew czyści.
Roßig, ſmarkaty, ſmarkowaty. roßige Naſe, ſmarkaty nos, zasmarkany nos. einem dergleichen die Naſe ſchnauzen, ſmarkaremu, zasmarkanemu nos utrzeć.
Roßnaſe, *f.* ſmarkacz, zasmarkanego noſa; *o dzieckach.*
Rouen, Stadt in Frankreich, Ruan, *albo* Ruen, miaſto we Francyi. einer daher, z Ruanu, albo z Ruenu mężczyzna rodem, Ruańczyk, albo Rueńczyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Raunka, albo Ruenka. Art, Weiſe, *adv.* po Ruańſku, po Rueńſku.
Rovergne, eine Landſchaft in Frankreich, Ruwerga, *albo* Rowergia, krainka we Francyi.
Rovigo, Stadt in Italien, Rowigo, miaſto we Włoſzech.
Rouliren, als Geld, taczać, chodzić, cyrkulować iak pieniądze, z rąk, do rąk.
Rouſſillon, Graſſchaft in Frankreich, Rutylon, Hrabſtwo we Francyi. Hauptſtadt ſolcher Graſſchaft, ſtołeczne miaſto miegdyś tegoż Hrabſtwa.
Route, *f.* droga, ścieſzka, bieg, zapęd; wohin richten, drogę, zapęd dokąd kierować, ſ. Weg.
Rubel, *m.* moſcowitiſche Münze, moſkiewſkie dzięgi, taler Roſſyiſki.
Ruben, Mannsnamen, Ruben, imie mężczyzny.
Rubin, *m.* ein Edelgeſtein, rubin, drogi kamień; gelber, żołtawy świecący.

Rubric, *f.* tituł w kſiążce czerwono piſany.
Ruchlos, *adv.* niezbożnie, bez Boga bez ſumienia, niepodściwie, ſ. Gottlos, *adv.*
Ruchloſigkeit, *f.* niezbożność, ſ. Gottloſigkeit.
Ruchtbar, rozgłoſzony, rozſiany, roztrząśniony; bey allen, po wſzyſtkich; die Sache iſt ruchtbar, rzecz ieſt roztrząśniona, roznieſiona; unter allen Leuten, między wſzyſtkiemi ludźmi; iſt die Sache bey den Griechen, roznieſiona rzecz ieſt miedzy Grekami; głośny. ruchtbarer Sieg, głośne zwycięſtwo. es wird ruchtbar, rozgłaſza ſię, rozchodzi ſię, wieść po ludziach; daß viel gefunden worden, że ſię wielu znayduie. ruchtbare Bosheit, sławna niezbożność. ruchtbare Gelehrſamkeit, sławna uczoność. ruchtbar machen, roznieść, rozſiać, roztrząſać, rozciérać.
Ruck, *m.* ruſzenie, targnie cuglem.
Ruckweiſe, cięgiem, duſzkiem.
Rüde, twardy niezgrabny, fukliwy. rüder Kerl, niezgrabny chłopak.
Rüde, *adv.* przykro, nieludzko; einen tractiren, kogo traktować, obeyść ſię z kiem dziko.
Rudolſtadt, Stadt in Thüringen, Rudelſztad, miaſto w Turyngyi.
Ruder, *n.* womit man das Schiff forttreibet, wiosło, ktorym po wodzie okręt popychaią; nicht gar zu ſtarkes, nie bardzo mocne; das Waſſer damit ſchlagen, wodę wiosłami trzepać; ſind alle beſetzt, wſzyſtkie wiosła robią, żadnego nioma prożnego wiosła; damit forttreiben, wiosłami pędzić; anſetzen, wiosła gotować, zakładać; damit etwas anhalten, zatrzymać ſtatek niemi; friſch anſetzen, ſcharf damit arbeiten, na nowe wiosło założyć, żywo niemi robić; wegſtoßen, ein Schiff derſelben berauben, po-wyrzucać wiosła, okręt z wioſeł wyzuć. einen zum Ruder verdammen, kogo do wioſeł za karę ſkazać. kleines Ruder, wioſełko.
Rudera, *pl.* altes Mauerwerk, obaliny, ſtarego muru kęs, gruz.
Ruderbank, *f.* burta, ława w ſtatku.
Ruderknecht, *m.* maytek, matros, flis, wiesłemrobnik; ausleſen, wybierać maytkow; haben wollen, nakazać; Geld darzu fordern, pieniądze na maytkow wybierać. ein Ruderknecht von einer Galeere,

Galeere, maytek od galery, wiosłownik.

Rudermeister, *m.* głosem znaki daiący maytkom.

Rudern, wiosłem robić, wiosłami płynąć; beständig fort, nieustannie daley. mit allen Kräften, wszystkiemi siłami wiosłami narabiać, pracować, ruszać. aus einem Orte hinaus rudern, z iakiego mieysca wiosłami robiąc popłynąć. nach etwas zu, do czego wiosłem robiąc przypływać.

Ruderschiff, *n.* wiosłowy okręt, wiosłami gnany, wiosłognanka. mit zwey Reihen Rudern, oder Ruderbänken, statech o dwoch rzędach wioseł, dworzędowek, dworzędowka; mit drey Reihen Rudern auf jeder Seite, o trzech rzędach wioseł na każdey stronie, troyrzędowek; mit vier Reihen Rudern, o czterech rzędach, czterorzędowek. mit fünf Reihen Rudern, o pięciu rzędach, pięcio rzędowek, piąto rzędowek; mit zehen Reihen Rudern, o dziesięcu rzędach, dziesięcio rzędowek.

Ruderstange, *f.* womit man das Fahrzeug forttreibet, drąg, ktorym statek pchaią.

Ruderwerk, *n.* wiosłami robienie, wiosłami robota.

Ruf, *m.* da man einen ruft, wołanie, gdy kogo wołaią, s. Beruf. 2) Rede von etwas, die unter den Leuten geht, wieść o czym, ktora między ludźmi biega, sława. in gutem Rufe seyn, być dobrey sławy, mieć dobrą sławę. in bösem Rufe seyn, być złey sławy, miec złą sławę. er hat keinen guten Ruf, on nie ma żadney dobrey sławy, s. Rede, Nachrede.

Rufen, wołać, żawołać; einen mit Namen, kogo po imieniu; zum Gewehr, zum Waffen, do broni, do oręża, zawołać, krzyknąć. wenn jemand nach mir fragt, so rufe mich eins, kiedy się kto będzie, pytał o mnie, to mnie zawołay. bleibt da im Hause stehen, damit wenn ich euch rufe, ihr alsofort heraus springet, zostańcie w domu ażebyście, gdy zawołam, zaraz wyskoczyli. einen hinein rufen, kogo przywołać w dom, do izby; einen mehr als einmal, kogo więcey iak raz wołać. mache dich fertig, daß, wenn ich dich rufe, du geschwind kommest, bądź gotowym abyś zaraz przyszedł, gdy cię zawołam. einen zu Hülfe rufen, kogo na pomoc wołać; alsobald die Wehmutter, natychmiast, odbieraiącey kobiety. eine sich, ktorey do siebie wołać. aus dem Schiffe, z okrętu; einen auf eines Geheiß, kogo do kogo wołać, albo od kogo; vom Pfluge zum Bürgermeisteramte, od pługa do Konsuloskiego urzędu. wenn er rufen wird, will ich kommen, kiedy on zawoła, to przydę; die Gesandten, so laut man kann, wołać na Posłow iak naygłośniey. es hat mich niemand gerufen, nikt mie niewołał. einen rufen, daß er umkehren soll, wołać na kogo, aby się wrocił; heraus, zkąd wywołać kogo. den Herrn rufen, pana wołać, na pana zawołać; mit vollem Halse, całą gębą. mit einander rufen, die Gelegenheit sey nicht aus den Händen zu lassen, razem zawołać że nie trzeba z rąk okazyi puszczać. einen bey Namen rufen, kogo po imieniu wołać; überlaut, nader głośno wołać na kogo. alle zusammen rufen, wszyscy razem głośno wołaią, auch, krzyczeć.

Rufen, das, *n.* wołanie, zawołanie, krzyczenie, powołanie, wykrzyknienie, krzyk, głośne bardzo mowienie, wywołanie, s. Geschrey.

Ruhe, *f.* wczas, spoczynek; bey Tage, we dnie, und bey Nachte, y w nocy; sanfte, cichy; stete, ewige, nieustanny, wieczny; langwierige, sichere, stille, długo, trwaiący, spokoyny; faule, zgniły, heißet ospalstwo; tiefe, głęboki; erwünschte, porządany; bey Abende, na wieczor; unruhige, niespokoyny. ganz keine Ruhe haben, żadnego niemieć spoczynku; hat er auch bey Nachte nicht, nawet w nocy spoczynku niema; von der Arbeit ist der Tod, spoczynek od pracy iest śmierć; ist meine Zufriedenheit, spoczynek iest moiem uspokoieniem. Ort, da gute Ruhe ist, mieysce na ktorym dobry spoczynek. zur Ruhe gehen, na spoczynek iść; sich darzu begeben, na spoczynek, na wczas się udać; anständige, przystoyny; größte, naywiększy; nützliche, sonderbare des Gemüths, pożyteczny, osobliwszy, umysłu; darnach trachten, spoczynku wczasu pragnąć; darinnen leben, w spoczynku, w pokoiu żyć. sich zur Ruhe begeben, udać się do odpoczynku; des Lebens lieben, zu haben suchen, miec życia spoczynek, szukać spoczynku. so viel Ruhe haben, tak wiele mieć pokoiu wczasu; mit seiner Frau und

und Tochter zubringen, ſpokoynego czaſu zażywać z żoną y z corką. Zeit zur Ruhe des Gemüths und Leibes zugeſtehen, pozwolić czaſu na ſpoczynek umysłu y ciała. ſuchen nach vielen Verrichtungen, ſzukać odpoczynku po wielu ſprawunkach. ſucht die Natur, ſamorodność ſzuka odpoczynku. von Sorgen, od trosk, od ſtarań; voller Vergnügen habe ich in deſſen Freundſchaft gefunden, w iego przyiaźni znalazłem ſpoczynek pełny ukontentowania. die Bücher zur Ruhe im Tuſculano ſich aufbehalten, zachować ſobie książki, do ſpoczynku w Tuſkulanie. ſich nach dem Kriege zur Ruhe begebeben, udać ſię po woynie na ſpoczynek. er hat wegen ſeines böſen Gewiſſens Tag und Nacht keine Ruhe, on niema żadnego pokoiu ani we dnie ani w nocy przez ſwoie złe ſumnienie; nach der Arbeit darzu kommen, z pracy do ſpoczynku przyść; kleine, wenige, mały, ſpoczynek, mało ſpoczynku. zur Ruhe ſchaffen, czas dać do ſpoczynku. in guter Ruhe leben, w dobrym pokoiu ſpoczywać.

Ruhebettchen, *n.* Grab, łożeczko do wczaſu; grob. 2) Schlafſtätte, łożko do ſpania.

Ruhen, ſpoczywać; zwanzig Tage ohne Sorge und ſchlafen, dwadzieścia dni ſpoczywać, bez troſki y ſpać; ein wenig vom Kriege, nicht bis die Sache ausgeführt, trochę po woynie ſpocząć, nie ſpocząć poki interes. niebędzie ſkończony, wywiedziony. die vom Geſchrey ermüdeten Ohren ruhen, krzykiem ſfatygowane uſzy ſpoczywaią; ein wenig, ſo lange als ich an dich ſchreibe, trochę ſpocząć, tak długo aż ia do ciebie napiſzę. in einer bequemen Herberge ruhen, w goſpodzie wygodney odpoczywać; von den öffentlichen Verrichtungen, von dem Uebel, od publicznych intereſow wypocząć, od złego wytchnąć; an eines Stuhle, indem man ſich ein wenig angelehnet, na czyim krześle trochę ſię ſparłſzy ſpoczywać, ſpoczynku zażywać; läßt ihn die Sorge nicht, kłopot mu ſpoczywać niepozwala. für einen nicht ruhen können, dla kogo ſpocząć nie moc. der wohl ruhen kann, ktory może bardzo dobrze ſpoczywać. es laſſen mich dieſe Gedanken weder Tag noch Nacht ruhen, te myśli nie pozwalaią mi, ani we dnie, ani w nocy ſpoczywać. einen niemals ruhen laſſen, nie dać komu nigdy odpoczynku, nie dać komu ſpocząć, wtchnąć. er kann niemals ruhen, on nie może nigdy ſpoczywać, nie może nigdy być z pokoiem. nigdy nie może wytrzymać w pokoiu, w ſpoczynku. hieß er die Soldaten ein wenig ruhen, kazał żołnierzom trochę wytchnąć. wieder ruhen laſſen, dać znowu wypocząć, ſ. Ausruhen. 2) auf etwas liegen, auf eines Schultern, leżeć na czym, na czyich łopatkach. das Fundament ruhet darauf, fundament na tym leży. die Regimentslaſt ruhet auf ihm, cały ciężar rządow na niem polega.

Ruhen, das, *n.* ſpoczywanie, odpoczywanie, wypoczywanie, wczaſowanie ſię, wypocznienie, odpocznienie, ſpocznienie, wywczaſowanie ſię.

Ruheplatz, *m.* mieyſce ſpoczynku; auf einer Treppe, na ſchodach mieyſce płaſkie, ſpoczynek.

Ruheſtätte, *f.* Bette, łożko, łoże do wczaſu. 2) Grab, grob.

Ruhetag, *m.* ozień ſpoczynku, dzień wczaſu, niedziela.

Ruhig, ſpokoyny; Gemüth haben, umysł mieć; habe ich für ihm nie ſeyn können, nigdy nie mogłem być przed niem ſpokoyny. ruhige Gemüther, ſpokoyne umysły. der ruhigen Gemüths iſt, ktory ieſt ſpokoynego umysłu. das Gemüth eines Weiſen iſt allemahl ruhig, umysł mądrego ieſt zawſze ſpokoyni. ruhige Provinz, ſpokoyna Prowincyia. die Feinde ruhig machen, nieprzyiacioł ſpokoynemi uczynić. ruhige Stadt, ſpokoyne miaſto. ruhiges, ſtilles und ſeliges Leben, ſpokoyne ciche, y błogosławione życie. ruhiges Alter, ſpokoyny wiek, ſpokoyna ſtarość. ruhiger Ort, bequem zu ſtudiren, ſpokoyne a dlatego wygodne mieyſce do uczenia ſię. ruhig ſeyn, ſpokoynym być. der die Zeit ſeines Lebens keinen ruhigen Augenblick gehabt, ktory na mgnicnie oka nigdy nie miał ſpokoynego czaſu w życiu ſwoiem. ein ruhiges Leben führen, ſpokoyne prowadzić życie.

Ruhig, *adv.* ſpokoynie, w pokoiu, z pokoiem, w ſpoczynku, w wczaſach; ſein Leben hinbringen, ſwoie życie przepędzać; leben, z pokoiem żyć. einer Sache halber gar ruhig ſchlafen, ſpać dobrze y ſpokoynie na iaką rzecz, nie uważać na nię, nie turbować ſię o nię. er kann gar nicht ruhig leben, on żadną miarą nie może ſpokoynie żyć,

żyć. er lebet gar geruhig, on wcale spokoynie żyie.

Ruhm, *m.* chwała, poważanie; großer, alter, im Kriege erworbener, wielka, stara, na woynie nabyra; besonderer und unsterblicher, falscher, osobliwa y nieśmiertelna, fałszywa; erdichteter, herrlicher, und ausgebreiteter, zmyślona, pańska, y rozszerzona; unermeßlicher, billiger und verdienter, niezmierzona, sprawiedliwa y zasłużona; höchster, vollkommener, dauerhafter, naywyższa, doskonała, trwała; Begierde darnach, pragnienie chwały. Weg zum Ruhme und Ehren, droga do chwały y honoru; Gelegenheit darzu, okazyia do chwały. nach Ruhme trachten, zu erwerben, zu erlangen suchen, begierig darnach seyn, żądać chwały, starać się nabyć, dostąpić chwały, być pragnącym, zpragnionym chwały. großen Ruhm erlangen, wielkiey chwały nabyć. der Sieg hat dem Könige großen Ruhm gebracht, to zwycięstwo wielką Krolowi chwałę przyniesło; erhalten, nicht wieder verlieren, nabyć chwały, nie tracić znówu chwały; vergrößern, vermehren, powiększać, przyczyniać chwały; verdoppeln, verringern, podwoić, umnieyszyć chwały. nicht mehr achten, nie szacować więcey chwały. sich den Ruhm durch die Waffen zuwege bringen, orężem sobie na chwałę zarobić. hat er daher erlanget, on przeto chwały dostąpił. er würde durch seine Thaten einen unsterblichen Ruhm zuwege bringen, on przez swoie czyny zarobi sobie na nie śmiertelną chwałę; einem seinen mißgönnen, komu iego chwały zazdrościć, na iego chwałę krzywym patrzyć okiem; wird oft mehr durch Glück als Tapferkeit erlanget, często raczey bywa szczęściem niżeli dzielnością nabywana. nichts als den Ruhm suchen, nic więcey nie szukać tylko chwały. daran ist großer Ruhm zu erjagen, z tego można wielką chwałę zebrać. einem daran gleich kommen, zrownać kogo chwałą; mehr als menschlichen erlanget haben, więcey iak ludzkiey nabyć chwały. seinem eigenen hinderlich seyn, swoy własney chwale na drodze zastępować, przeszkadzać iey, być przeszkodliwym. seiner Vorfahren Ruhm beflecken, swoich Przodkow chwałę splamić. auf eine neue Art zu dem größten Ruhme gelangen, nowym iakim sposobem do nayweiększey przyść chwały; dessen wird stets bleiben, iego chwała będzie nieustanna zostawała; durch Tugend darzu zu gelangen suchen, szukać cnotą nabyć chwały; darnach streben, pragnąć chwały; auch diesen suchen zu erlangen, starać się y tey chwały nabyć; er kann sich in der Begierde darnach gar nicht mäßigen, on w pragnieniu chwały wcale się niemoże miarkować. auch einen eiteln Ruhm zu erlangen suchen, nawet się starać o prożną chwałę. falschen Ruhm erlangen, fałszywey chwały nabyć. ich strebe nicht nach einem falschen Ruhme, ia nie staram się nie zabiegam o iaką prożną chwałę; großen verdienen, na wielką chwałę, wielką chwałę zasłużyć. er trachtet nach dem wahren Ruhme, on żąda prawdziwey chwały; er kann ihn nicht erlangen, nie może iey nabyć. den Ruhm verkleinern, czyiey chwały umnieyszać, s. Lob; dessen Ruhm hat sich verringert, iego chwała się zmnieyszyła, iego chwały ubyło. den erhaltenen Ruhm beschmitzen, otrzymaną chwałę zpłamić, przybrudzić. ohne Ruhm zu melden, bez chluby mowiąc. kleiner Ruhm, mała chwała; des seinen noch bey Lebzeiten genießen, swoiey chwały ieszcze za żywota używać.

Ruhmbegierig, chciwy chwały, pragnący chwały, zpragniony zachwałą. allzu sehr begierig, nazbyt chwały chciwy. s. Ehrgeizig.

Ruhmbegierig, *f.* pragnienie chwały, chętka na chwałę; unendliche besitzen sie, nieskończone pragnienie chwały opanowało go; allzu große, nazbyt iakie pragnienie, nazbyt wielka chciwość chwały. unersättliche Ruhmbegierde, nienasycona chciwość chwały.

Ruhmredig, chlubny, chełpliwy, chwałomowny, chwalący się; Soldate, chwałomowni żołnierze; man hat dergleichen niemals etwas von ihm gehöret, nic o niem takiego nigdy nie słyszano, szacownik siebie nie skończony, nazbyt się szacuiący, więcey rozumieiący o sobie iak w samey rzeczy iest, chlubiący się prożno z swoią chwałą, w chwałomowności poślakowany, chlubomownością znaczny, siebie chwalnością znakomity.

Ruhmrediger, *m.* chlubca, samochwalca, chlubnomowca, chlubnomowiec.

Ruhmredigkeit, *f.* chlubność, chełpliwość, chlubomowność, samochwalstwo, siebie chwalstwo.
Ruhmwürdig, chwały godny, chwalebny. ruhmwürdiger Tod, chwały godna śmierć. ruhmwürdige Thaten, chwalebne czyny; pochwalenia y wielbienia godny, głoszenia po całym świecie godny, słynąć chwałą godny pod niebiosa, zasługuiący na powszechne pochwały.
Ruhmwürdig, *adv.* chwalebnie, chwałogodnie, uczciwie, z chwałą, z zasłużeniem pochwały.
Ruhr, *f.* (rothe) eine Krankheit, dyssenteryia, ciekączka krwawa; davon befallen werden, dyssenteryia go napada; der daran krank ist, der sie hat, ktory na dyssenteryią chory, ktory dyssenteryią ma, dyssenteryk.
Rübe, *f.* ein Erdgewächs, rzepa, *ziemna roślina*; klein geschnittene, drobno pokraiana; gekochte, treuge, welke, warzona, sucha rzepa, zwiędła rzepa; ganz runde, okrągłutenka; kleine, rzepka; wilde, dzika rzepa. von Rüben, rzepiany; rothe, ćwikła; gelbe Rübe, żołta rzepa.
Rübenacker, *m.* rzepisko, rola na rzepę, pod rzepę.
Rübenkraut, *n.* rzepne ziele, rzepak.
Rübensaamen, *m.* nasienie rzepiane, nasienna rzepa.
Rücken, *m.* grzbiet, tył; gerader, ebener, prosty, płaski, rowny; eingebogener, wklęsły, wgięty; jucket ihm, świerzbi go grzbiet. eine Last auf den Rücken nehmen, wziąć ciężar na grzbiet. einen im Rücken angreifen, na kogo z tyłu na paść. dem Feind im Rücken gehen, z tyłu na nieprzyiaciela zachodzić. den Feind im Rücken lassen, nieprzyiaciela w tyle zostawić. den Rücken zukehren, tył obracać; einem, komu. dem Feinde in den Rücken kommen, nieprzyiacielowi z tyłu zachodzić. die hintersten den vordern den Rücken zukehren lassen, ostatnim kazać tyłem się obrocić do pierwszych. a) mit dem Rücken ansehen müssen, być wygnanym, wypędzonym; sein Vaterland, z oyczyzny; seine Güter, ze swoich dobr; Elend vertrieben werden, bydź wpędzonym w biedę.
Rücken, pomykać, pomykać się; mit der Armee vor die Stadt, z woyskiem przed miasto; an den Felsen, ku skałom się pomykać. näher rücken, bliżey się przymykać, przymknąć się; dem Feinde, do nieprzyiaciela. entgegen rücken, wyść na przeciwko kogo.
Rückenbruch, *m.* złamanie, połamanie grzbietu.
Rückfällig, wzad padaiący, w tył, na grzbiet padaiący.
Rückfluß, *m.* opaczny bieg; Zurücklaufen des Wassers, nazad bieg wody.
Rückgängig, wspak idący, rakiem idący; Stern des Mercurius, wspak idąca gwiazda Merkuriusz. rückgängig werden, stać się wspak idącym.
Rückgrad, *m.* pacierz w grzbiecie, w plecach. von oder zum Rückgrade gehörig, *adj.* paciercowy, do pacierza należący; ein Stück daraus, kawałek z pacierza; ein Glied daraus, członek z pacierza.
Rückkauf, *m.* odkupienie.
Rückkauflich, odkupny.
Rücklings, z tyłu, w tyle, w tył; gebogen oder gewendet, w tył wygięty, albo obrocony, wywrocony, wykręcony. rücklings gebogene Hand, w tył wykręcona, wygięta ręka, *to co*, naznak leżący, naznak rozciągniony; Hand, naznak rozciągniona ręka, dłonią do gory; beugen, naznak wygiać; den Hals, szyię.
Rückmarsch, *m.* marsz na powrot, cofnienie w marszu.
Rückreise, *f.* powrot, droga na powrot, do domu. auf der Rückreise, w drodze na powrot.
Rückständig, w tyle pozostały. rückständiges Geld, pozostałe pieniądze; ist noch so viel vom Kriege, ieszcze się tyle woyny pozostaie; ist noch, daß, ieszcze się zostaie, że.
Rückstand, *m.* reszta, ostatek.
Rückstellig, pozostaiący, pozostały.
Rückwerts, wspak, nazad, w tył; gehen, iść; treiben, pędzić. er geht rückwerts, on idzie w tył. den Feind rückwerts einschließen, nieprzyiaciela z tyłu zamknąć. den Feind rückwerts angreifen, uderzyć na nieprzyiaciela z tyłu.
Rückweg, *m.* powrot na powrot droga; nach Hause war so, droga na powrot do domu była taka; nach Hause nehmen, wybrać się w drogę na powrot do domu; zu den Seinigen, do swoich; geschwind zu einem, prędko do kogo; haben sie eiligst genommen, co prędzey puścili się w drogę na powrot; nehmen sie nach Erfurt, w drogę na powrot wyieżdżaią do Erfurta. freyen Rückweg zu den Seinigen haben, mieć wolny powrot do swoich.

Rüge, *f.* Anzeigung, oznaymienie, ogłoszenie.

Rügen, gerichtlich angeben, oznaymić, urzędownie opowiedzieć, albo sędziemu donieść, do sądu donieść.

Rühmen, sławić, wynosić, głosić; werden dessen Tapferkeit alle Menschen, będą iego dzielność sławić wszyscy ludzie; etwas gar sehr, co nader bardzo. sich rühmen, siebie chwalić. s. Loben; sich etwas mit Wahrheit, w prawdzie się chwalić, prawdziwe pochwały o sobie powiedać. sich rühmen als Obsieger, wynosić się iakoby zwycięzcami byli. fälschlich, fałszywie; sich eines Dinges gar hochmüthig, z iakiey rzeczy się wynosić pyszno, pokazywać się, dumno, s. Prahlen.

Rühmenswerth, godzien sławienia, chwały, pochwalenia godzien.

Rühmlich, sławny chwalebny, pochwalny. über seine rühmlichen Werke eine Freude haben, z iego sławnych dzieł mieć radość. rühmliche Künste, sławne sztuki; ist mir die Flucht gewesen, sławna mi była ta ucieczka. rühmlich seyn, sławnym być. diese Sache ist der Frau sehr rühmlich, ta rzecz iest bardzo sławna, chwalebna dla tey pani.

Rühmlich, *adv.* sławnie, chwalebnie; etwas vollenden, co pełnić; leben, chwalebnie y sławnie żyć; handeln, czynić zacnie, przezacnie; von einem reden, z honorem, z pochwałą o kiem mowić. eines jederzeit nicht anders, als rühmlich gedenken, kogo zawsze nie inaczey iak z pochwałami wspominać.

Rühmung, *f.* sławienie, chwalenie, opowiadanie, wysławianie; wynoszenie; sein selbst, siebie samego.

Rühren, tchnąć, ruszyć, ruszać, tykać. es rühren ihn dessen Thränen, poruszaią go iego łzy. sich etwas rühren lassen, dać się czym poruszyć, dać się czym tchnąć. eines Gemüth, czyi umysł. sich etwas aus Mitleiden rühren lassen, kompassyią się dać poruszyć. das rühret ihn nicht sehr, to go nie pomału dotyka, porusza. das Wetter hat ihn gerühret, piorun w niego uderzył. der Schlag hat ihn gerühret, apopleksyia go wzięła.

Ruin, *m.* ruina, upadek. das Land in gänzlichen Ruin setzen, kray w zupełną ruinę wprawić. aus eines Ruin sein Glück suchen, z czyiey ruiny swoiego szczęścia szukać.

Ruiniren, ruynować, zruynować; einen ganz und gar, kogo z kretesem; eine Stadt, miasto. ein Gebäude, budynek. die Güther sind durch Mord und Brand, dobra okrucieństwem y ogniem; die ganze Provinz, całą Prowyncyią; sein Vermögen, swoię fortunę zruynować, zniszczyć.

Ruinirung, *f.* zruinowanie, zburzenie, powywracanie, obalenie, zniszczenie. der Städte, miast. einer Armee, iakiego woyska.

Rülps, *m.* odżyganie. öftere sind ein Zeichen der Unverdaulichkeit, częste odżygiwania są znakami niestrawności.

Rülpsen, odżygiwać; ist einem eine Schande, iest rzecz komu ochydna; einem in die Augen, komu w oczy.

Rümpfen, wykrzywiać, wykręcać; das Maul, gębę. die Nase, nos. er rümpfet das Maul und die Nase, on nos y gębę wykrzywia. die Stirn, czoło.

Rüssel, *m.* ryiak, Schnauze eines Schweines, nos świni. eines Elephantens, krzywy nosu słonia; abhauen, odciąć.

Rüstbaum, *m.* bał. worauf ein Gerüste ruhet, na ktorym rusztowanie leży.

Rüsten, zbroić; die Soldaten, żołnierzy, broń dawać żołnierzom; sich zum Kriege wider einen, przygotować się na woynę przeciwko komu; zur Flucht, do ucieczki; zum Marsche, do marszu. sich aufs neue zum Kriege rüsten, na nowe się przygotować do woyny; sich mit aller Macht, z całą mocą wybrać się. man rüstet sich hier aufs fleißigste, są się iak naypilniey zbroią y gotuią.

Rüster, *m.* ein Baum, drzewo, ił; von Rüstern, iłowy.

Rüstern, von Rüstern, iłowy. rüsterne Hebebäume, iłowe podnośne drągi.

Rüstkammer, *f.* zbroiarnia oręża skład.

Rüstung, *f.* zbroienie, opatrzenie w oręż, oręż, *coll.* zbroy; leichte, letka zbroy; mannichfaltige, rozmaita; bessere, lepsza; der Infanterie, dla piechoty; der Cavallerie, dla kawaleryi; es ist keine besser, als diese wider die Cosaken, lepszey zbroi niemasz przeciwko Kosakom, jak ta. mit schwerer Rüstung beladen seyn, ciężką zbroią być obarczonym, w ciężką zbroię ubranym być. s. Waffen.

Rüstwagen, *m.* woz skarbnik.

Rütteln, tłuć, słuć; den Acker etwas, puhar, 2) miotać, rzucać, ciskać.

Rütteln, das, *n.* tłuczenie, stłuczenie, rzucanie, miotanie, ciskanie.

Rumor, *m.* tumult, zgiełk. anfangen, zacząć. stillen, ucifzyć. höret auf, ustaie. erregen, kłutnią, wzrufzyć, zrobić, narobić chałafu tumultu.

Rumoren, tumult czynić, tumultem się zamięfzać, kłutnią iaką wzrufzyć.

Rumormeister, *m.* herfzt, przywodca do tumultu.

Rumpeln, zgiełk czynić, chałafować, tumult wfzcząć.

Rumpf, *m.* pień. kleiner, mały; von einer Sau, wieprz, świnia oprawiona. in einer Mühle, wlewek.

Rund, okręgły; Gestalt, okręgła forma. ist der Himmel, niebo ieft okręgłe; wie ein Kreyß, okolifty, iak koło. wie eine Kugel, iak kula okręgły; ist die Welt geschaffen, świat ftworzony ieft okręgły iak kula. ist die Erde, ziemia ieft okręgła. rund machen, okręgłym zrobić. die Welt, daß sie sich herumwälzen kann, świat tak ieft okręgły że się może toczyć. er hat es rund gemacht, on to okręgłe zrobił. das läßt sich nicht rund machen, to się nie daie okręgłym robić. etwas überall gleich rund, zewfząd co rowno okręgłe.

Runde, *f.* okręgłość; bey den Soldaten, u żołnierzy. f. Ronde.

Rund machen, okręglic, okręgło dać, okręgłym uczynić.

Rundmachung, *f.* okręglenie, okręgło danie, okręgłym uczynienie.

Rundung, *f.* okręglenie. in die Rundung bringen, do okręgłości przyprowadzić; etwas, co. f. Rundmachen.

Runzel, *f.* Falten in der Haut, marfzczek, iaki na skurze bywa. Runzel bekommen, marfzczkow doftać, marfzczyć się. der platte Bauch bekommt Runzeln, gładki brzuch nabywa marfzczkow. Runzeln haben, voller Runzeln seyn, mieć marfzczki, być pełnym marfzczkow. die Runzeln vertreiben, weg machen, marfzczki fpędzić, zgubić, wygładzić, wyciagnąć; von der Haut, na skórze. diese Frau ist voller Runzeln, ta pani bardzo pomarfzczona.

Runzeln, marfzczyć, zmarfzczyć, pomarfzczyć; die Stirn, czoło, kozła poftawić. sie runzelt ihre Stirn, ona marfzczy czoło, kozła ftawia.

Runzlicht, zmarfzczony, pomarfzony, marfzczkowaty. runzlicht machen, marfzczkowatym uczynić. runzlicht werden, marfzokowatym się ftawać, w marfzczki się zciągać, w marfzczki się zwiiać.

Rupfen, rwać, wyrywać; Kräuter, ziela. 2) die Feder ausziehen, skubać, z pierza obierać, pierze wyrywać. ein Rebhuhn rupfen, kuropatwe skubać. 3) um das Geld bringen, das Geld abgewinnen, z pieniędzy z kogo skubać, pieniądze na kiem wykręcić.

Rupfen, das, *n.* rwanie, wyrywanie, skubanie; bey den Ohren, koło ufzow. der Federn, skubanie, oskubanie z pior, z pierza, obranie z pierza, wyskobanie z piorek.

Rupfung, *f.* skubanie.

Rupfzange, *f.* ein Werkzeug, cążki do wyrywania, rwążki.

Ruprecht, *m.* Mannsnamen, Rupert, imię męfzczyzny. 2) verkleidete Person, womit man die Kinder fürchtend macht, przebrany człowiek, dziad, ktorym dzieci ftrafzą.

Ruptur, *f.* zerwanie, rozerwanie zgody, przyiaźni. es ist zwischen ihnen zur Ruptur gekommen, między niemi przyfzło, do rozerwania zgody, do niezgody. f. Trennung.

Rur, Fluß in Westphalen, Rur, rzeka w Weftfalii.

Rurmond, Stadt in Geldern, Rurmonda, miafto w Gieldryi.

Ruß, *m.* in den Feueressen, der sich vom Rauche anhängt, sadz, co się u komina w dymniku, y po infzych mieyfcach z dymu wiefza, sadzę, *plur.* den Ruß abwischen, sadze kazać wytrzeć. voll Ruß, pełny sadzy. schwarz wie Ruß, czarny iak sadze. mit Ruß schwarz machen, sadzami zczernić, owalać, zwalać.

Russe, *m.* einer aus Rußland, Rusin, człowiek rodem z Rusi.

Rußicht, sadzyfty, co sadzy ma wiele.

Rußicht, *adv.* sadzyfto, sadz wiele maiąc.

Rußland, *n.* großes Land in Europa, Ruś, Kray wielki w Europie.

Ruthe, *f.* laska, rozga, rufzczka, pręcik, dünne, schwache, cienka, słabiuchna. einen mit der Ruthe zu Tode peitschen, kogo laską, albo rozgą na śmierć bić; werden auf dessen Buckel entzwey geschlagen, na iego grzbiecie, na dwoie ią połamane. den Rücken mit den Ruthen wund stäupen, grzbiet rozgami aż do krwi ochłoftać, zranić; einen damit streichen, rozgą kogo osieć; damit abstrafen, rozgą ukarać. zur Stra-

fe

se vo'n Morgen biß an den Abend damit gestrichen werden, za karę być siec zonym rozgami od rana do wieczora; kleine, wie man zur Bestrafung der Kinder braucht, rozdeczka maleńka, iakiey zażywaią do ukarania dzieci; der Ruthe entwachsen seyn, wyrość z rozgi; damit gestrafet werden, rozgą być karanym. der einen mit Ruthen streichet, ktory innego rozgami siecze, *nazywa się*, siepacz, rozgosiecznik. aus Ruthen gemacht, z rozg zrobiony, rozgowy. Ort, wo viele Ruthen stehen, pręcina, chrościna.

Ruthenmaaß, *n.* dziesięcio stopna miara, dziesiętnica. s. Meßruthe.

Ruthensammlung, *f.* rozg, pręcia zbieranie.

Rutschen, czołgać się, leść iak naraku.

Rüssel, Stadt in Flandern, Ryssel, miasto we Flandryi.

Rzeschow, oder Reschow, Stadt in Polen, Rzeszow, miasto w Polszcze.

SAA

S, oder s, achtzehender Buchstab des deutschen Alphabets, S, albo s, osimnasta litera w Alfabecie Niemieckim.

Saal, *m.* großes Zimmer in einem Hause, sala, wielka izba w iakiem domu.

Saalbader, *m.* figlarz, baiarz.

Saalbaderey, *f.* figle, baie.

Saale, Fluß in Thüringen, Sala, rzeka w Turyngii.

Saalfeld, Stadt in Franken, Salfeld, miasto we Frankonii, it. in Preußen, a drugie w Prussach

Saalkreyß, *m.* Theil des Herzogthums Magdeburg, Okolica Salska, część księstwa Magdeburskiego, Salkreis.

Saame, *m.* den man säet, ziarno, nasienie, co go sieią; sehr kleiner, drobniutkie; mittler, dozrzałe; treuger, grüner, frischer, suchę, zielone, świeże. falscher, alter, sehr guter, fałszywe, stare, bardzo dobre; der nicht aufgeht, tauber, ktore nie wychodzi, nieplenne; fruchtbarer, leichter, plenne, letkie; der nicht leicht aufgeht, zeitiger, fremder, ktore nie łacno się przyimuie, wczesne, obce; einheimischer, domowe; von oder zu Korne, żytnie ziarno, ziarno zboża; an die Sonne legen, schütten, na słońce wyłożyć, wysypać; wychędożyć, wywiać; in die Erde bringen, do ziemie wrzucić; sammeln, säen, zbierać, siać; ist ganz ausgetreugt, wyschłe iest od dawności; in ein trockenes Land säen, wsiać ziarno w suchą ziemię; verdirbt vor Alter, popsute od starości; bringt Früchte, przynosi urodzay; wird in die Erde gesäet, bywa na nieuprawney roli siane; unteracken, unteregen, przyorać, zawleć ziarno wächst an fruchtbaren Orten sehr gut, na urodzaynych mieyscach rodzi się bardzo dobrze; läßt sich ansehen, als wollte er gute Früchte bringen, wird aber nichts daraus, wydaie się, iakoby miało dobry urodzay przynieść, ale z tego nic nie będzie; ist taub, hat keine Kraft aufzugehen, płonne, nie ma żadney mocy do przyięcia się; ausschlagen, ausdreschen, wymłocić, powymłacać ziarno; wurzelt bald ein, wkorzenia się prędko; leidet Schaden von der Kälte, szkodę ponosi od zimna; geht schwerlich auf, ciężko wschodzi; ist vorzüglich schwer und gut, cięższe iest od innego ziarna y lepsze; will in kein ander Land und Gegend gepflanzet, gesäet seyn, w żadney inney ziemi niechce się przyiąć, ani bywa siane; mit allem Fleiße sammeln, z wszelką pilnością zbierać nasienie; läßt sich nicht ansehen, als werde er gut wachsen, nie wydaie się żeby miało dobrze rosnąć; wird sehr bald unfruchtbar, wkrotce będzie płonne nieurodzayne; besprengen, anfeuchten, fleissig prüfen, pokropić, odwilżyć ziarno, pilno go probować, doznawać; ist feuchte geworden, zwilgotniało; wird wurmicht, robaczeie; mit eigener Hand säen, własną ręką ziarno siać; geht auf, wschodzi; verdirbt, zgubić, wyniszczyć ziarno, nasienie; der Thiere, nazywa się płod, plemin. zu dem Saamen gehörig, do nasienia należący, *adj.* nasienny, *subst.* nasiennik.

Saamenfluß, *m.* eine Krankheit, płynienie płodu, choroba.

Saar, ein Fluß in Lothringen, Sar, rzeka w Lotaryngii.

Saarbrück, Stadt an der Saar, Sarbryk, miasto nad rzeką Sarem. das Saarbrückische, Sarbrycki powiat.

Saar,

Saar Louis, Feſtung an der Saar, Sarluis forteca nad Sarem rzeką.

Saat, *f.* ſiew, pole obſiana, zaſiane; das Säen des Getraides, ſianie zboża; zeitige, erſtere, wczeſne, naypierwſze; mittlere, letzte, ſpäte, ſrzednie, oſtatnie, pożne; frühzeitige, eilfertige, zawczeſne, przyſpieſzone; gewöhnliche, zwyczayne; damit eilen, z ſiewem ſię poſpieſzyć; die aufgegangene auf dem Felde, powſchodzono w polu; friſch und luſtig ſtehende, fruchtbare, grüne, nowe y weſoło ſtoiące buyne, zielone; ſehr hoch aufgeſchoſſen, wyſoko wyrosłe; reiffe, dożrzałe; dünne, rzadkie; dichte, gęſte; erwachſene, wyrosłe; feuchte, trockene, reiche, wilgotne, ſuche, obſite; trägt Schoten, ſtrącze rodzi; wird von der Sonnenhitze ſehr gedrückt, od gorąca słonecznego bardzo ſię nadpała; wächſt auf fettem Felde, rośnie na buynym polu; hat den Brand, ma rdzę, śnieć; ſchoßt, wyſypuie ſię; wird vom Unkraute gereiniget, bywa wyczyſzczone z chwaſtu; blühet, kwitnie. zur Saat gehörig, do ſiewu należący, *adj.* ſiewny. ſ. Getraide.

Saatzeit, *f.* ſiew, *to ieſt*, czas do ſiewu, czas ſiania.

Saba, Reich in Aſien, Saba, Króleſtwo w Azyi.

Sabbath, *m.* Sabaſz, Sabat. der den Sabbath feyert, ktory Sabaſz obchodzi, święci, Sabaſznik. feyern, halten, Sabaſz obchodzić, święcić.

Sabbathsfeyer, *f.* Sabaſzu obchodzenie, święcenie.

Sabbathsſchänder, *m.* gwałciciel Sabaſzu.

Sache, *f.* Ding, rzecz, ieſtotka; ungereimte, unanſtändige, bezrozumna, nieprzyſtoyna; fremde, zweifelhafte, obca, wątpliwa. die ſich gar nicht zu eines Sitten reimt, ktora ſię nie zgadza z czyiemi obyczaiami; künſtliche, grauſame, gute, ſztuczna, okrutna, dobra. elende und erbärmliche, mizerna litości godna; halsbrechende, theure, berühmte, garłem trącąca, droga, sławna; gewiſſe, bürgerliche, offenbare, pewna, obywatelſka, iawna. verhaßte, gemeine, gleiche, widrige, nienawiſtna, poſpolita, rowna, przeciwna; erdichtete, ſtreitige, glaubliche, unglaubliche, zmyślona, kłutliwa, do wiary podobna, do wiary niepodobna. elende, biedna; die nicht zu ſagen ſteht, ktorey mowić nie można; die grauſam zu hören und ſchändlich anzuſehen iſt, ktora ſroga do ſłuchania y ſzpetna do widzenia; verzweifelte, wątpliwa; böſe, zła; darüber man oft zu Rathe gegangen iſt, nad ktora często ſię naradzano; ſchlimmer, ſchwere und dunkele, gorſza, trudna y ciemna; die der Unterſuchung werth iſt, ktora warta ieſt badania; des Lobes, des Haſſes, chwały, nienawiści; ſehr vortreffliche, bardzo przednia. gemeine, leichte, falſche, mnieyſza, lekka, fałſzywa; wahre, garſtige, nützliche, prawdziwa, ſzpetna, pożyteczna; rühmliche, angenehme, anſtändige, sławna, przyiemna, przyſtoyna; große, nöthige und löbliche, wielka potrzebna y chwalebna; ehrenvolle, pełna czści honoru; verächtliche, wzgardzona; geſchickte, wichtige, zdatna, ważna; leichtfertige, ſwywolna; unerträgliche, nieznośna; läppiſche, innerliche, ſiglarna, nieuczciwa; unbillige, niesłuſzna; unvermuthete und neue, nieſpodziewana y nowa; ſonderliche, oſobliwſza; noch unverderbte, ieſzcze niepopſowana; ob wohl verdächtige, lubo podeźrzana; nicht eingewurzelte, nie wkorzeniona, ſondern neue, ale nowa; ungewöhnliche, niezwyczayna; unnütze, na nic ſię nie zda; ſchlechte, traurige, proſta, ſmutna; weder große noch ſchwere, ani wielka, ani cieżka; weder wichtige noch angenehme, ani ważna, ani przyiemna; gefährliche, aber nützliche, niebezpieczna, ale pożyteczna; rühmliche und unvergeßliche, sławna y nieznikoma; merkwürdige, uwagi y pamiątki godna; wunderbare, cudowna; beſchwerliche, przykra; unverſehene und lächerliche, nieprzeźrzana y śmieſzna; die Geld betrifft, ktora ſię pieniędzy tycze; verborgene, heimliche, ſkryta, taiemna; verhaßte, mühſame, kleine, nieluca, pracowita, mała; vollbrachte, ſchädliche, deutliche, doſkonała, ſzkodliwa, iasna; wahrſcheinliche, ſchönſte und beſte, do prawdy podobna, naypięknieyſza y naylepſza. heilſame, ernſthafte, zbawienna, ſurowa, do prawdy; feſte und unveränderliche, mocna y nieodmienna; häßliche und abſcheuliche, brzydka y obrzydliwa; ſo gräuliche und unglaubliche, tak okrutna y do wiary niepodobna; ſo große und ſchwere, tak wielka y cieżka; erſchreckliche, ſtraſzliwa; verdrießliche, widrige und ſchwer auszuſtehende, uprzykrzona, y ktorey cieżko można wytrzymać; ſchändliche und elende,

ſromotna

sromotna y nędzna. die Leib und Leben betrift, ktora się tyka życia y głowy. mannigfaltige, rozmaita. alte und ungewöhnliche, stara y niezwyczayna. der Sache Beschaffenheit, rzeczy właściwość, rodowitość. Lauf der Sache, bieg rzeczy. Zustand, Wichtigkeit, stan, ważność. Abwechselung, Verwirrung, odmiana, zawikłanie; einem anvertrauen, übergeben, komu rzeczy powierzyć, zdać na kogo rzecz. auf sich nehmen, na siebie wziąć. verwalten, rzecz sprawić, rzeczą zawiadywać. in Gefahr setzen, w niebezpieczeństwo podać. die Sache verhält sich so, rzecz tak się ma. es steht so mit der Sache, tak się z rzeczą dzieie. es steht mit der Sache gut, dobrze rzecz idzie. erheben, ausrichten, otrzymać, sprawić rzecz. aufschieben, verzögern, odkładać, przeciągać. wird schlimm, złą się staie. die Sache fahren lassen, rzecz porzucić. nach Beschaffenheit der Sache, podług rodowitości, rodowitego sporządzenia rzeczy. hat nicht besser ausgerichtet werden können, ta rzecz nie mogła być lepiey sprawiona; verworrene wieder zurecht bringen, rzecz zawikłaną pokręconą odwikłać y ułatwić. wie steht es mit deiner Sache? iak się rzecz ma? nicht wissen, wie es damit steht, nie wiedzieć, co się z rzeczą dzieie. auf die Sache geht man um, o to chodzi, o tę rzecz idzie. die Sache berührt nicht dessen Kopf, sondern nur das Geld, rzecz nie tyka się iego głowy, ale tylko pieniędzy. die Sache weist es aus, rzecz to sama pokazuie. wieder zur Sache kommen, znowu do rzeczy przychodzić. gehet viele an, rzecz do wielu należy; ist mir zu hoch, übersteigt meinen Verstand, na mnie ta rzecz bardzo wysoka, przechodzi moię zdolność; stehet schlimm, nie dobrze się wiedzie. 2) sprawa w sądach. siehe Rechtshandel, Proceß.

Sachfällig, ten ktorego sprawa upadła, sachfällig werden, sprawę przegrać.

Sachse, *m.* einer aus Sachsen, Sas, człowiek z Saksonii rodem.

Sachsen, Landschaft in Deutschland, Sasy, Saksonia, Kray w Niemczech. Wittenberg in Sachsen, Wittenberg w Saksonii. aus oder zu Sachsen gehörig, z Saksonii, albo do Saksonii należący; *adj.* Saski, Saska. Saskie. ein Stück von Sachsen-Eisenach, cząłek z Sachsen-Eisenachu, *obs.* Auf diese Art kann auch Sachsen-Gotha, Sachsen-Merseburg, u. s. f. zusammen gesetzet werden.

Sachsenhausen, Stadt an Frankfurt am Mayn, Sachsenhausen, miasto pod Frankfurtem nad Menem.

Sachte, powoli, zwolna, domaluczku, pomału. gehen, iść, stąpać. reden, mowić. zu etwas lachen, uśmiechać się na co. die Gemüther erhitzen, umysły powoli zapalić. verfahren, postępować. er redet gar sachte, on mowi wcale powoli. ihr verfahret nicht sachte in dieser Sache, wy nie powoli postępuiecie w tey rzeczy.

Sachverwalter, *m.* *plenipotent*, *procurator*, zawiadowca.

Sack, *m.* worein man etwas thut, worek, w ktory co kładą; lederner, skorzany. in einen gesteckt und ersäuft werden, w worek być wsadzonym y utopionym. kleiner Sack, woreczek, worczyna.

Sacken, in einen Sack thun, wkładać w worek, wsypować. das Getraide, zboże.

Sackpfeife, *f.* kobza, dudy.

Sackpfeifer, *m.* duda, co na kobzie, na dudach gra.

Sackträger, *m.* chłop co wory nosi, co wory dźwiga.

Sackuhr, *f.* kieszonkowy zegarek, pektoralik, podrożny zegarek.

Sacrament, *n.* Sakrament; des heiligen Altars, świętego ołtarza; der heiligen Taufe, Chrztu świętego.

Sacramentirlich, sakramentalnie.

Sacrificiren, ofiarować. sein Leben für einen, swoie życie za kogo. sich und sein ganzes Vermögen einem, siebie y całą swoię fortunę komu.

Sacristey, *f.* Ort in den Kirchen, Sakrystyią, mieysce po kościołach.

Sadducäer, *m.* Sectirer der Jüden, Saduceusz, Sektarz w żydostwie.

Sächsisch, sazki. aus oder zu Sachsen gehörig, z Saksonii, albo do niey należący.

Säckel, *n.* woreczek.

Säen, Saamen ausstreuen, siać, nasienie rozsiewać. Gerste, ięczmień; einen Scheffel Waizen, miarę przenicy; mit eigener Hand, własną ręką; darzu oder daneben, do tego dosiać, przysiać, albo przy tym posiać; hin und her, tam y sam posiać. darauf säen, naczym siać. wornach, pod czym. das man säet oder säen kann, co sieią, albo siać

ſiać mogą; dergleichen Getraide, ſiewne zboże, zboże na ſiew, do ſiewu; ſolche Wicken, ſiewna wyka.

Säen, das, *n.* ſianie, ſiewanie; des Waitzens, przenicy.

Säetuch, *n.* płachta, z ktorey ſieią.

Säezeit, *f.* ſiew, czas do ſiania; iſt vorüber gegangen, przeſzedł, minął.

Säftchen, *n.* Säftlein in der Medicin, ſoczek.

Sägbaum, *m.* ſawina drzewo.

Säge, *f.* womit man das Holz zerſchneidet, piła, ktorą drzewo rzną, trą; ſchärfen, piłę oſtrzyć, piły pooſtrzyć. einen mit der Säge mitten von einander ſchneiden, kogo wpoł piłą przerznąć. mit der Säge zerſchneiden, piłą poprzerzynać. mit der Säge abſchneiden, piłą oderznąć. abſägen, odpiłować; einen Baum, drzewo; mit einem ziehen, z kiem piłę ciągnąć razem, piłą rznać z drugiem. etwas damit rings umher abſägen, co piłą w koło oberznąć, opiłować. große Säge, wie ſie Zimmerleute brauchen, wielka piła, iakiey cieśle zażywaią. das wie eine Säge geſtaltet iſt, co zrobione na kſztałt piły z zębami, piłowaty. zackigt wie eine Säge, zębaty iak piłą.

Sägen, piłą rznąć, piłować; Holz, drzewo. mit einem, z kiem, einen Baum abſägen, drzewo odpiłować. das ſich ſägen läßt, co ſię daie piłować.

Sägenſchmied, *m.* kowal, co piły robi, kuie.

Säger, *m.* pilarz, co piłą rznie, albo piły robi.

Sägmühle, *f.* wo man Breter und dergleichen ſchneidet, tracz na wodzie, piłą, do rznięcia tarcic.

Sägſpäne, *f.* trociny, odpiłowania.

Sälblein, *n.* maſteczka; etwas damit beſtreichen, maſteczką co naſmarować.

Sämann, *m.* ſiewca, ſiewnik, ten co ſieie.

Sämmtlich, wſzyſcy, ogołem, wſzyſcy y każdy zoſobna. haben beygeſtimmt, przyzwolili.

Sänfte, *f.* lektika, worinnen jemand bequemlich kann getragen werden, ſiedzenie tak zrobione, że człowiek może być wygodnie w niem nieſiony; verdeckte, zugemachte, okryte, zamknięte; die von acht Leuten getragen wird, do ktorey nieſienia oſmiu ludzi trzeba; ſich darinnen durch die Stadt tragen laſſen, w lektyce kazać ſię przez miaſto nieść. in der Sänfte in die Schlacht getragen werden, w lektyce być do bitwy zanieſionym.

Sänftenträger, *m.* lektykonoſz, drążnik do lektyk.

Sänger, *m.* śpiewak, śpiewacz, ten co śpiewa.

Sängerinn, *f.* śpiewaczka, ta co śpiewa y śpiewać umie.

Sättigen, ſatt machen, naſycić, ſytym uczynić; das Verlangen der Natur, naſycić pragnienie iſtney chciwości; ſeine Begierden, ſwoie chuci; einen mit einer fetten Leber, kogo naſycić tłuſtą wątrobą; ſich mit dem Blute der Bürger, ſiebie naſycić krwią obywatelow; ſich darinnen ſehr wohl, ſiebie w ſercu do woli naſycić. den man nicht ſättigen kann, ktorego naſycić nie można, nienaſycony, nie ma nigdy doſyć.

Säuberlich, chędogi. ſ. Reinlich.

Säuberlich, *adv.* chędogo, mit den Kindern verfahren, chędogo, ochędożnie dzieci trzymać; mit einem umgehen, chędogo kogo noſić, kogo trzymać.

Säubern, chędożyć.

Säure, die, *f.* kwas, kwaśność, iſt in der Speiſe angenehm, w potrawie ieſt przyiemny, przyiemna, kwaſek, kwaſkowatość; des Magens, w żołądku.

Säuerlich, kwaskowaty. ſäuerlicher Geſchmack, kwaskowaty ſmak. ſäuerlicher Wein, kwaskowate wina. ſäuerlich ſeyn, kwaskowatym być; werden, kwaśnieć.

Säuerlich, *adv.* kwaskowato, ſchmecken, ſmakować, mieć kwaſek, kwaskowaty ſmak.

Säuern, zakwaſić, das Brodt, na chleb ciaſtu kwaſu zadać.

Säuerung, *f.* zakwaſzenie, *ſimpl.* kwaſzenie, kwaſu żądanie.

Säufer, *m.* opoy, łykacz, piiak, piianica, żłopak; ſehr großer, bardzo wielki.

Säuferinn, *f.* opoyka, piiaczka, łykaczka, piianica, *f.* żłopaczka.

Säugamme, *f.* mamka, ktora dzieci pierſią karmi. ſ. Amme.

Säugen, pierſią karmić, ſſać dawać; ein Kind, dziecię. die Wölfinn ſäugete die Kinder, wilczyca ſſać dawała dzieciom.

Säugen, das, *n.* pierſią karmienie, ſſać dawanie.

Säugling, *m.* dzieciątko przy pierſiach, przy cycku, ktore ſſie; ein ſolches Lamm, iagnię przy cycku.

Säugung, *f.* pierſi, cycka dawanie, ſſać dawanie.

Säuiſch,

Säuiſch, świńſki, niechluiowaty, niechędożny, iak gnoy. ſäuiſcher, *to ieſt*, unflätiger Menſch ſeyn, świńſkiem, *to ieſt*, niechluiowatym człowiekiem być.

Säuiſch, *adv.* po świńſku, niechluiowato, niochędożnie, iak świnia.

Säule, *f.* kolumna. ſ. Seule.

Säumen, opożnić, opożniać, ociągać ſię, *znierychlić*, *znierychlać*; etwas, co; ſich ſäumen, omieszkać, bawić ſię, ſiedzieć, być, bywać, *w tymże ſamym ſenſie*. du ſollſt dich nicht ſäumen, ty ſię nie maſz opozniać. er ſäumet ſich viele Stunden, wiele godzin ſię bawi ſiedzi. ſäume dich nicht länger, als eine halbe Stunde, dłużey ſię nie baw, nie opożniany iak pułgodziny. mit etwas ſäumen, z czym ſię bawić, z czym ſię opożniać. läßt es nicht länger mit der Sache ſäumen, rzecz ſię nie da dłużey opożniać. ſie ſäumet ſich nicht, ona ſię nie bawi, nie opożnia. ich will nicht ſäumen mit meinem Verſprechen, ia niechce ſię opożniać z moią obietnicą. hier hat man nicht zu ſäumen, tu ſię nie maſz czego opożniać, tu ſię trzeba ſpieſzyć. 2) *to co*, einen Saum worum machen, taſną co w koło obſzyć, obrąbek dać, liſtewką w koło obſzyć.

Säumen, das, *n.* opoźnianie, opoźnienie, bawienie ſię, ſiedzenie, odwłoczenie.

Säumer, *m.* opoźniacz, opoźniciel, opoźniaiący, *ſubſt.*

Säumig, nierychły, poźny, opożniony; zu etwas, do czego; in etwas, w czym. er iſt ſäumig zum Leſen, Schreiben und Recht zu thun, on ieſt nierychły do czytania, piſania y dobrze czynienia. er iſt ſäumig im Ausmarſchiren, nierychły ieſt w wymaſzerowaniu. ſäumig ſeyn, nierychłym, poźnym być.

Säumig, *adv.* nierychło, poźno, opieſzało. ſ. Langſam.

Säumniß, *f.* opoźnianie, znierychlenie, ociąganie ſię, bawienie ſię; verurſachen, opoźnienie, znierychlenie ſprawić.

Safran, *m.* ein Gewächs, ſzafran, *krzewina*; von Safran, z ſzafranu, *adj.* ſzafranowy; dergleichen Salbe, ſzafranowa maść. mit Safran angemacht, ſzafranem przyprawny; wilder, dziki ſzafran, polny ſzafran.

Safranfärbig, ſzafranowey farby; dergleichen Oberrock, ſzafranowa ſuknia.

Safran-Saamen, *m.* naſienie ſzafranowe, ſzafran naſienie.

Saft, *m.* der Bäume, Früchte u. d. gl. ſok. unverfälſchter, niefałſzowany, niezmieniony. unverdorbener, niezepſuty. zur Arzney dienlicher, do lekarſtw służący. eingetreugter, wyſuſzony. ſchädlicher, ſzkodliwy. dünner, cienki. ziehet die Gewächſe aus der Erde, krzewy ciągną ſok z ziemi. verlieren, ſok gubić. die Weintraube wächſt von dem Safte der Erde, iagoda winna rośnie, z ſoku ziemnego. kann in dem nicht lange währen, was gar zu geſchwind reif geworden iſt, nie może długo ſok trwać, dla tego że prędko, do doźrzałości przychodzi. das einen guten Saft hat, co ma dobry ſok. der aus etwas gedrückt wird, ktory bywa z czego wyciśniony. in der Arzney, ſok, eſſencyia. ohne Saft und Kraft, bez ſok y ſiły.

Saftgrün, ſoczyſto zielony kolor.

Saftig, voller Saft, ſoczyſty, ſączyſty, ſoczny. dergleiche Rinde, ſoczyſty łyk z drzewa, ſoczyſty łubek.

Saftigkeit, *f.* ſoczyſtość, ſączyſtość, ſoczność.

Saftlos, bez ſoku, bez wilgoci, nieſoczyſty, nieſoczny.

Sagan, Stadt in Schleſien, Sagan, miaſto w Sląſku; *adj.* Sagańſki, Sagańſka, Sagańſkie; einer daher, męſzczyzna z Saganu rodem, Sagańczyk; eine daher, Saganka.

Sage, *f.* mowa, mowienie, gadanie, pogłoſka. gemeine iſt hiervon, poſpolita ieſt o tym; vermag im Kriege viel, na woynie wiele może; beſtändige, ſtateczna

Sagen, mowić, powiedzieć, powiadać. nichts anzügliches, nic przykrego nie mowić, niepowiadać. ſeine Meynung eigentlich ſagen, ſwoie zdanie właściwie powiedzieć. weiter nichts, więcey nic; etwas frey, co wolno; etwas unerſchrocken, niezatrwożoną twarzą; nichts von ſeinem Verſtande, nic nie mowić o ſwoiem dowcipie; vieles unbedachtſam und verwegen, wiele nieoſtrożnie y prędko. ich will ſagen, was ich meine, ia powiem, co myślę. wie ſich die Sache verhält, powiem iak ſię rzecz ma. du wirſt ſagen: was aber hernach? powieſz: coż potym? es wird jemand ſagen: aber was willſt du thun? powie kto: ale coż ty chceſz czynić? ſage mir die Wahrheit, powiedz

powiedz mi prawdę; etwas öffentlich im Rathe, co bublicznie w Senacie mowić. ſage es nicht, nie mow tego. ich ſage es nicht ohne Urſache, ia tego nie mowię bez przyczyny. vergiß es nicht zu ſagen, nie zapomny tego powiedzieć. es iſt unglaublich zu ſagen, rzecz niepodobna do mowienia. wie es mit der Sache bewandt iſt, iak ſię rzecz obrociła. ſage, warum biſt du her gekommen? powiedz, po coś tu przyſzedł; ſeinen Namen, ſwoie imię powiedzieć; den Inhalt einer Tragödie, materyią Tragedyi. nicht ein Wort ſagen können, y słowa nie moc powiedzieć; was er im Sinne hatte, co on ma w myśli. ſo ſagen die Leute, tak mowią ludzie. ſie ſagen, deſſen Sohn ſey hier, oni mowią że iego ſyn ieſt tu. man ſaget, er ſey ſehr ergrimmt, oni mowią że ieſt bardzo roziątrzony. ſie ſaget die Wahrheit, ona mowi prawdę. ſage, was iſt darinnen geweſen, powiedz, co tam było; einem etwas von einer Sache, powiedzieć co komu o iakiey rzeczy; deutlich, was die Sache iſt, iaſno powiedzieć co rzecz ieſt; einem eines Namen, komu czyie imię. ich will es ſagen, wie es hergegangen iſt, ia powiem, iak ſię to ſtało; einem etwas von eines Bekümmerniß, komu co powiedzieć o czyim kłopocie. du ſageſt recht, ty dobrze mowiſz. was ſaget David? a co mowi Dawid? ich weiß nicht, was du ſageſt, ia niewiem co ty mowiſz. ſie ſaget kein Wort, ona nie mowi żadnego słowa. er hat niemanden von uns das geringſte geſaget, on o nas naymnieyſzey rzeczy nie mowił. man ſaget, er ſey gekommen, mowią, że on przyſzedł. wie man ſagete, iak mowiono. wie ihr ſaget, iak wy mowicie. was ſageſt du Hexe? coż ty mowiſz czarownico? wer ſaget das? kto to mowi? ſo ſaget man, tak mowią. ſageſt du es? mowiſz ty to? ia, ich ſage es, tak, ia mowię to. es ſagen ſolches alle Leute, to mowią wſzyſcy ludzie. er getrauet ſich die Sache nicht zu ſagen, on nieśmie rzeczy powiedzieć. es iſt nicht nöthig zu ſagen, nie trzeba powiadać. es ſagen alle, daß er falſch gehandelt habe, wſzyſcy mowią, że on fałſzywie poczynił; was ein anderer vorhabe, powiedzieć co kto inſzy zamyśla. ich ſage, wie ich es meyne, ia mowię, iak trzymam. alles, was er will ſagen, wſzyſtko mowić co chce. er wird noch mehr ſagen, on ieſzcze więcey powie. was erlogenes von einem ſagen, co prożnego na kogo mowić. die Bürgermeiſter haben kein Wort geſaget, Konſulowie żadnego słowa nie powiedzieli. davon wäre viel zu ſagen, było by wiele o tym do mowienia. ſagen, daß einer der Urheber des Dinges ſey, powiedzieć, że kto był wzniecicielem rzeczy iakiey; kein Wort, żadnego słowa; es geſchwind, prędko. ſage, was es giebt, powiedz, co ſię dzieie, co to ieſt; einem andern, was man gehöret, komu inſzemu powiedzieć, coſłyſzano. das ſagete er da, to on tam mowił. nachdem er dieſes geſaget hatte, iak to on powiedział. unter andern ſagete er, między inſzemi rzeczami mowił. wie oben geſaget worden, iak wyżey powiedziane ieſt. man hat genung geſaget, doſyć powiedziano. ſage mir, powiedz mi. ſage mir, wie ſieht es aus? powiedz mi, iakie to ieſt? ich ſage euch, ia wam mowię. ſich etwas ſagen laſſen, z wieści, z powieści co ſłyſzeć. einem andern davon ſagen, komu inſzemu o tym powiedzieć. niemandem nichts von etwas ſagen, nikomu nic o czym nie mowić. er ſaget, daß er nicht anhalten wolle, on mowi, że niechce ſię o to ſtarać. ſie ſagen, es ſey nicht recht, daß er das Tagelicht anſchaue, oni mowią, że to niesłuſzna ieſt, aby on na dzienne światło patrzył. eben ich, ſage ich, habe die niedergeſchlagenen Gemüther wieder aufgemuntert, ten że ia ſam, mowię, ſtrapione umysły pocieſzył. ein Haus, ſaget er, haſt du gekauft, on mowi, że do kupiłes. ſiehe, ſagete er zu mir, obacz, rzekł do mnie; das thut nichts zum Rechte, to nie ma nic do prawa. ſage auch das übrige, powiedz także oſtatek. ſage mir einen, powiedz mi iednego. ſaget mir, wie habet ihr eure Republik ſo bald verlohren? powiedzcie wy mi, iak wy to prędko rzeczpoſpolitą waſzą utraciliście. oft ſagen, mawiać; öffentlich, publicznie mowić; für gewiß, za pewne. mein Herz ſagte es mir, moie ſerce mi to mowiło. was man nicht ſagen ſoll, wygadać to, czego nie trzeba powiadać.

Sahne, *f.* das beſte der Milch, co naylepſzego w mleku, śmietane, śmietanka.

Saintes, Stadt in Frankreich, Sent, miaſto we Francyi.

Saintonge, Provinz in Frankreich, Sentanż, Prowincyia we Francyi.

Saite, *f.* der muſikaliſchen Inſtrumente, ſtrona na muzycznym inſtrumencie. hellklingende Saite, głośno ſtrona; klinget, brzęczy, dzwoni; wird geſpielt, graią na niey; darauf ſpielen, lernen, uczyć ſię na ſtronach grać; beſonders wohl darauf ſpielen können, oſobliwie dobrze, umieć na ſtronach grać; aufziehen, naciągnąć, naſtroić ſtronę; bey der Mahlzeit darauf ſpielen, przy bankiecie na ſtronach grać; klingt alſo, tak gra; von dem Inſtrumente abnehmen, z inſtrumentu ſtronę zdiąć; klingt, nachdem ſie gerühret oder gegriffen wird, gra gdy tchnięta, albo uięta ieſt; probiren, ob ſie nicht geſtimmt ſey, probować, czy prawie głos ma; kleine, ſtronka. Inſtrument mit einer, vier, fünf, zehen Saiten, inſtrumenta o iedney, czterech, pięciu ſtronach. 2) gelindere Saite aufziehen, ſpuścić na kwintę, cieniey ſpiewać, *to ieſt*, zpuścić z upora, z pychy, ſtracić fantazyią.

Saitenklang, *m.* dzwonienie, dźwięk ſtrony.

Saitenſpiel, *f.* ſkrzypce; bey Tiſche gebrauchte, przy ſtole na ſkrzypcach grać; darein ſingen, przy ſkrzypcach ſpiewać.

Saitenſpieler, *m.* ſkrzypek; ſehr berühmter, bardzo ſławny.

Saitenſpielerinn, *f.* ſkrzypka, na ſkrzypcach graczka.

Salankemen, Ort in Ungarn, Salankemen, mieyſce w Węgrach.

Salarium, *f.* zaſługi, płaca. ſiehe Beſoldung.

Salat, *m.* Art Eſſen, ſałata, gatunek iadła; von allerhand Kräutern, z rozmaitych ziół.

Salatbeet, *n.* grządka, ragon, gdzie ſię ſałata rodzi, ziemia pod ſałatę.

Salbe, *f.* maść; ſehr angenehme und durchdringende, bardzo przyiemna y przechodząca przez co; fremde, obca; ſehr ſtark freſſende, bardzo mocno pachnąca; gute, dobra; den Kopf damit ſchmieren, maścią głowę ſmarować; reiben, maścią natrzeć. der Geruch der Salbe, zapach maści. Verfertigung derſelben, robienie maści; riecht nach Safran, pachnie ſzafranem; damit beſtreichen, maścią ſmarować. von Salbe glänzen, ſich ſehr damit beſtrichen haben, lsnąć ſię od maści, bardzo maścią być naſmarowanym.

Salbenkrämer, *m.* kramarz y maściami, maſtykant.

Salbenſchmierer, *m.* maścią ſmarownik.

Salber, *m.* maściownik, co maścią ſmaruie.

Salbey, *f.* ein Gewächs, *krzew ziele*, ſzałwiia, *po proſtu*, ſzałwiią. mit Salbey curiren, ſzałwiią leczyć.

Salbeytrank, *m.* napoy z ſzałwii, ſzałwiiowy trunek.

Salböl, *n.* oley, maść; heiliges, święty, oley święty.

Salbung, *f.* ſmarowanie, maſzczenie, namaſzczanie, namaſzczenie.

Salm, *m.* łoſoś, ein Fiſch, ryba pewna. 2) Fluß im Trieriſchen, rzeka w Trewirskim. 3) Salm, Stadt, miaſto. die Grafſchaft Salm, Hrabſtwo Salmskie.

Salpeter, *m.* ein Mineral, ſaletra, minerał, voller Salpeter, ſaletrzany, pełny ſaletry; dergleichen Ort, ſaletrznane mieyſce. mit ſalpeter angemacht, ſaletrą zaprawny.

Salpetergrube, *f.* ſaletrzana gòra, ſaletrzana rudnica, ſaletrza rudnik.

Salpeterhütte, *f.* ſaletrzana ſzopa.

Salpeterſchaum, *m.* ſaletrzana piana.

Salpeterſieder, *m.* ſaletrowar.

Salpeterwaſſer, *n.* Woda ſaletrowa, ſaletrowka.

Salpetriſch, ſaletrzyſty, ſaletrzany, ſaletrowy.

Salz, *n.* ſol, womit man die Speiſe ſalzet, czym iedzenie ſolą; reines, czyſta; weißes, gegrabenes, recht geſottenes, biała, kopana, dobrze warzona; aus Meerwaſſer geſottenes, z morskiey wody warzona; natürliches, wie es gegraben wird, rodowita, ſamorodna, iaka bywa wykopywana; geriebenes, klar geriebenes, tłuczona, miałko tłuczona; trockenes, zergehendes, Spaniſches, ſucha, topniciąca, Maſzpańska; das zu Rom verkauft wird, ktorą w Rzymie przedaią; iſt in groſer Menge aus den Kothen wohin gebracht worden, z wielkie mnoſtwo ſoli dokąd żup nawieziono, naskładano. viele Scheffel Salz eſſen, wiele korcy ſoli zieść. Handel mit Salze, ſolny handel, praſolski handel; kommt aus dem Fluſſe, pochodzi ſol rzeki. ein groſſer Berg von lauter Salze, gòra ze ſzczerey ſoli. mit Salze beſprengen, beſtreuen, ſolą poſypać, potrząſnąć. das

das Fleiſch, mięſo: reichlich Salz hinein thun, kupę ſoli wſypać w co. ein Käſe, daran gar zu viel Salz gethan iſt, ſyr przeſolony, na ktory nazbyt ſoli naſypano. zum Salze gehörig, ſolny, ſolna, ſolne.

Salzberg, *m.* ſolna gòra, gòra z ſoli ſamorodney.

Salzbrühe, *f.* ſolizna, roſoł ſolny słony.

Salzbrunnen, *m.* ſolne źrźodło, w ktorym woda słona, albo ſolna.

Salzburg, Stadt im Salzburgiſchen, Sálcburg, miaſto w Salcburſkim.

Salzeinleger, *m.* ſolnik, ſolący.

Salzen, ſolić, przyſalać; fleißig, należycie; die Fiſche, ryby; Schinken, ſzynki; die Körper zu deſto längern Gebrauche, zmarłe ciała dla wytrwałości; das Fleiſch, mięſo ſolić, oſolić.

Salzfaß, *n.* auf dem Tiſche, ſolniczka na ſtoł.

Salzgericht, *n.* ſąd ſolny.

Salzgeſchmack, *m.* ſolny ſmak, słony ſmak, ſmak ſoli.

Salzgraf, *m.* ſolny ſędzia.

Salzgrube, *f.* gòra ſolna, ſzyb ſolny, żupa ſolna.

Salzhandel, *m.* praſoł, handel ſolny, ſolą kupczenie.

Salzhändler, *m.* praſoł kupiec, ſolny kupiec, ſolą handluiący, ſoli przedawca, ſola przedawnik.

Salzhäufgen, *n.* bryła ſoli.

Salzherr, *m.* żupnik.

Salzicht, słony. ſalzichtes Waſſer, słona woda.

Salzkorn, *n.* okruſzyna ſoli.

Salzkothe, *f.* żupa ſolna, *ruda ſolna.*

Salzlake, *f.* roſoł, z ſolonych rzeczy, laka. das Fleiſch in die Salzlake legen, w roſoł ſolny mięſo włożyć. das in dergleichen Lake liegt, ſolony, w roſole słonym namoczony.

Salzlicent, *m.* podatek do od ſoli.

Salzmacher, *m.* ſolowar, ten co ſolwarzy, ſolodzieia, ſolowarnik.

Salzmeer, *m.* morze, *iakoby*, ſolmorze, słone morze.

Salzpfanne, *f.* kocieł do warzenia ſoli.

Salzſieder, *m.* ſolowar, ſolowarznik ſolowarnik.

Salztonne, *f.* ſolowka, beczułka, beczka ſolna.

Salzverwalter, *m.* piſarz ſolny, ſoli dozorca.

Salzverwalterey, *f.* piſarſtwo ſolne, ſoli dozorſtwo.

Salzwaſſer, *n.* ſolna woda, ſol w ſobie maiąca.

Salzwerk, *n.* kopanie ſoli, warzenie ſoli.

Salzzoll, *m.* cło od ſoli, podatki od ſoli płacone.

Salve. *f.* przywitanie ſtrzelaniem z armat, witanie iakiem z armat. Salve ſchießen, geben, na przywitanie ſtrzelać, *ſalwę dać.*

Salvegarde, *f.* załoga; ausſetzen, załogę poſtawić, złogi rozſtawić; damit verſehen, załogą umocnić, opatrzyć; wegnehmen, wziąć załogę, wyprowadzić.

Salvet, *n.* leinenes Tüchelgen, ſerweta, ze lnianey przędzy robiona.

Salviren, zbawić zachować, ocalić, wybawić. ſ. Erhalten; ſich, ratować ſię, uchronić ſię, *ſalwować ſię*; mit der Flucht, ucieczką; ſo gut als möglich, tak dobrze iak można. durch die Geſchwindigkeit kann man ſich allein ſalviren, tylko ſię prędkością ſamą można wybawić, uchronić; zu einem, ſchronić ſię do kogo. er hat ſich durch ſeine Geſchwindigkeit ſalviret, on ſię ſwoią prędkością zachował, wybawił.

Salutiren, pozdrawiać, pozdrowić; einen, kogo, kłaniać komu.

Salvus Conductus, *m.* Freyheits-Brief, gatunek Liſtu Wolnego, gleyt, liſt żelazny, Liſt Bezpieczny.

Samariter, *m.* einer von Samaria, Samarytanin, z Samaryi rodem człowiek.

Samen, *m.* naſienie, plemie, naſionko, ſienie. ſ. Saamen.

Sammeln, zbierać, zebrać, pozbierać. ſ. Sammlen.

Sammelplatz, *m.* mieyſce zbioru; des Waſſers, ściek, wody.

Sammet, *m.* akſamit, eine Art ſeidenes Zeugs, gatunek iedwabney materyi. von Sammet, z akſamitu, akſamitny. Kleid von Sammet, akſamitna ſuknia. in Sammet gekleidet, w akſamit uſtroiony.

Sammetpelz, *m.* akſamitna ſuknia.

Sammetmacher, *m.* akſamitnik, tkacz akſamitu.

Sammetweber, *m.* tkacz akſamitny akſamitotkacz.

Sammlen, zbierać, zebrać; viele Dinge an einen Ort, wiele rzeczy na iedno mieyſce; eine große Menge böſer Leute aus den Dörfern, zebrać wielka kupę złych ludzi po wſiach; die zerſtreuete Flotte an einen Ort, zebrać rozpędzoną, rozpierzchnion flotę na

na iedno mieyſce; die zerſtreueten Menſchen an einem Ort, rozproſzonych ludzi w mieyſce iedno; einen großen Haufen, wielką kupę; was zerſtreuet iſt, co rozproſzone ieſt; Geld, pieniądze zbierać; die Gebeine eines Todten, kości zabitego pozbierać; durch Raub, łup; Geld aus der Beute, pieniądze ze zdobyczy; Volk, lud zbierać woienny.

Sammeln, das, n. zbieranie, zebranie, pozbieranie, nazbieranie.

Sammler, m. zbieracz, zbiorca, zbierawca, zbiernik.

Sammlung, f. zbieranie, zebranie; eines Dinges, rzeczy zebranie iakiey; der Briefe, liſtow zebranie; der Leute, ludzi; der Steine, kamieni; des Regenwaſſers, zbior, zciek, deſzczowych wod.

Samo, eine Inſel, Samo, wyſpa, *jednym słowem*, Samowyſpa, *poł.* Samus.

Samogitien, Landſchaft und Herzogthum in Litthauen, Zmudź, kraina y kſięſtwo w Litwie.

Samt, mit, z, oraz z. ſamt Weib und Kindern in der Irre herum, z żoną y z dziećmi poniewierać ſię po świecie. ſamt mir, ze mną razem. ſamt uns, razem z nami. ſamt und ſonders, ogołem, powſzechnie, wſzyſcy y każdy zoſobna, wſzech razem y zoſobna.

Sand, m. piaſek; aus einem Fluße, z iakiey rzeki; gegrabener, ſchwarzer, kopany, czarny; zum Bauen dienlich, do fabryki dobry. Sand graben, piaſek kopać. grober Sand, gruby piaſek; in dem man nicht fort kann, w ktorym ciężko iść; ſehr tiefer, bardzo głęboki, weißer, biały; rother, czerwonawy; feiner, wilgorny; bequemer, junge Bäume darein zu pflanzen, zdatny do ſadzenia w niem młodych drzewek; ohne Erde, bez ziemi; ein Schiff damit belaſten, okręt piaskiem naładować; von der gröbſten Art, naygrubſzego rodzaiu, kamieńczyk; den Weg damit beſchütten, kamieńczykiem, albo kamieńcem drogę wyſypać; klarer, drobniutki piaſek. Ort, wo es vielen Sand giebt, piaſek, piaſzczyſko, piaski, *plur.* voller Sand, pełny piasku, piaſzczyſty. mit Sande beladen, piaskiem obładować. mit Sande vermenget, z piaskiem pomieſzany. die Vermiſchung mit Sande, pomieſzanie z piaskiem. mit Sande vermiſchter Kalk, z piaſkiem wapno rozrobione. vom Sande reinigen, z piaſku oczyścić, ochędożyć.

Sandbank, f. ſandichter Ort im Meere, hak, płytkie, piaſzczyſte, mieyſce na morzu; darauf gerathen, oſieść, zoſtać na haku, wpaść na hak.

Sandberg, m. piaſkowa gòra.

Sandboden, m. piaſki, *plur.* ſame piaſki, ſzczerne, piaſzczyſte pola, ſzczerny piaſek.

Sandbüchſe, f. piaſewniczka, piaſowniczka, puſzeczka na piaſek.

Sandel, m. ein Holz aus Indien, Sandel, drzewo z Indyi.

Sandgold, n. złoty piaſek, albo piaſkowe złoto.

Goldgrube, f. kopanina piaſkowa, doł, ziemia gdzie piaſek kopia.

Sandhaufen, m. kupa piaſku.

Sandicht, piaſzczyſty, piaskowy. Sandichtes Land, piaſzczyſty kray.

Sandkörnlein, n. ziarneczko piaſku.

Sandſieb, n. rzeſzoto do przerzucania piaſku.

Sanduhr, f. klepſydra, piaskowy godzinnik.

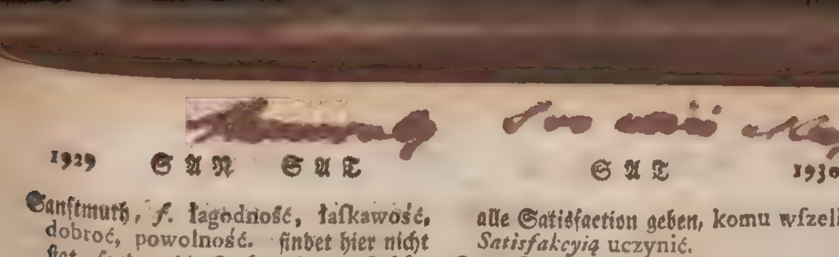
Sanft, łagodny, łaskawy, dobry, w tymże *ſenſie*, myły. ſanfte Ruhe, miły ſpoczynek. ſanfte Luft, miłe powietrze. ſanfter Tod, lętka śmierć. ſanfter Südwind, miętki południowy wiatr.

Sanft, *adv.* powolnie, łagodnie, łaskawie, letko, miętko. ſanft und wohl thun, mile y łagodnie czynić.

Sanftmüthig, łagodny, łaskawy. ſanftmüthiger Menſch, łagodny, łaskawy człowiek. ich habe nichts ſo ſanftmüthiges geſehen, als mein Bruder gegen deine Schweſter geweſen iſt, nie tak łagodnego nie widziałem, iak moy brat był dla twoiey ſioſtry; gegen einen, na kogo być łaskawym. Leute, die von Natur ſehr ſanftmüthig ſind, ludzie, ktory z urodzenia łagodnemi łaskawemi ſą. aus wilden und grauſamen Leuten hat er geſchmeidige und ſanftmüthige gemacht, z dzikich y ſrogich ludzi, łaskawe y łagodne poczynił.

Sanftmüthig, *adv.* łaskawie, łagodnie; ſanft etwas erdulden, co zcierpieć. ſanftmüthig mit einem umgehen, łagodnie ſię z kiem obchodzić. der Feind ſelbſt hat ſich gegen mich ſanftmüthiger erwieſen, als alle meine Freunde, nieprzyiaciel ſam łaskawiey ſię ſtawił iak wſzyſcy moi przyiaciele.

Sanft-

Sanftmuth, *f.* łagodność, łaſkawość, dobroć, powolność. findet hier nicht ſtat, ſondern die Sache erfordert Schärfe, łagodność tu nie zna y duie mieyſce ale rzecz potrzebuie ſurowości. mit Sanftmuth kan man viel thun, łagodnością, łaſkawością dobrocią można wiele dokazać. deine groſſe Sanftmuth, macht mich zu deinen beſten Freund, twoia oſobliwſza łagodność czyni mię twoiem naylepſzym przyiacielem. durch meine Sanftmuth habe ich die Sache zu Stande gebracht, moią powolnością rzeczy dokazałem. ſeine Sanftmuth erhält die Ruhe in ſeinem Hauſe, iego łagodność, dobroć ſprawuie mu wielki pokoy w iego domu. ich kan deine Sanftmuth, gegen deinen Feind, nicht genug rühmen, ia niemogę dosyć wyſoko ſzacować twoiey łagodności dla twoiego nieprzyiaciela. was für eine unerhörte Sanftmuth, co za niesłychana łaſkawość. eure Sanftmuth iſt in dieſer Sache nothwendig, waſza łagodność w tey rzeczy ieſt potrzebna.

San, *f* San; Fluß in Polen, rzeka w Polſzcze.

Sappiren, podkopać, podkopywać podkopem co zrucać, rozrucać.

Sapphir, Szafir, ein Edelgeſtein, drogi kamień.

Sardelle, *f.* Sardela, ein Fiſch, rybka.

Sardinier, Sardyńczyk.

Sarg, *n.* worein man die Todten leget, trumna, truna do ktorey umarłych kładą; einen darein legen, kogo do trunny włożyć.

Sarge, ein Zeug, Sarza, materyi wełnianey gatunek.

Saroß, Saroc, Stadt in Ungarn, miaſto w Węgrach.

Sarwiß, Sarwic, Fluß in Ungarn, rzeka w Węgrach.

Satan, *m.* der Teufel, Szatan, diaboł, ſataniſch, ſzatańſki.

Satire, Satyra, Art eines Carminis, gatunek wierſzow, wierſz ganiący, wierſz uſzczypliwy. auf einen eine Satire machen, Satyrę na kogo napiſać, zrobić; Satyrą kogo opiſać, czyie ſprawy y, obyczaie Satyrą naganić.

Satiriſch, ſatyryczny, naganouſzczypliwy.

Satisfaction, *f.* dosyć uczynienie. einem Satisfaction wegen ſeiner Schimpf-Reden geben, zadoſyć uczynienie komu dać za mowy zelżywe. einem alle Satisfaction geben, komu wſzelką *Satisfakcyią* uczynić.

Satt, ſyt, ſyty, naſycony; einen machen, kogo ſytym uczynić. aller Dinge ſatt ſeyn, wſzyſtkich rzeczy ſytym być, wſzyſtkiemi rzekami być naſyconym. weggehen und nicht ſatt ſeyn, iść precz y niebyć ſytym; wovon, być czym ſyt. ſ. Sättigen, ſatt werden, ſytym ſię ſtawać. ſich recht ſatt eſſen, naieść ſię, do ſytu ſię naieść. er iſt der Herrſchaft ſatt, on ieſt iego panowania ſyt. ſich dick und ſatt gefreſſen haben, nażreć y napchać do ſytu, obieść ſię. ſich dick und ſatt beſoffen haben, opić ſię iak bela do ſytu. der nicht ſatt zu machen iſt, ktorego nie można naſycić. deſſen Wanſt nimmer ſatt zu machen iſt, ktorego ſię brzuſzyſko nigdy nie może naſycić. es ſcheinet, als werde er des Dinges, bald ſatt bekommen, zdaie ſię że on ſię tą rzeczą wkrotco naſyci. eines Dinges ſatt und überdrüßig ſeyn, być ſytym iakiey rzeczy aż do uprzykrzenia.

Saaß, Zatecz, Stadt in Böhmen, miaſto w Czechach; daſiger Kreis, Ziemia Zatecka.

Sattel, *m.* den man auf das Pferd legt, ſiodło, kulbaka, ktore na konia kładą; auflegen, ſiodło, kulbakę włożyć na konia; ſich deren bedienen, kulbaki ſiodła zażywać. ſich in alle Sättel ſchicken, zgodzić ſię zawſze ze wſzyſtkim, niczemu ſię nigdy nie przeciwić. einem aus dem Sattel heben, kogo ze ſwoiego mieyſca zrzucić, zſadzić.

Satteldecke, *f.* nakrycie ſiodła.

Sattelknecht, *m.* maſztalerz, pacholik do kulbaczenia y ſiodłania koni.

Sattelknopf, *m.* kula u ſiodła.

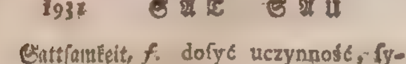
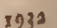
Satteln, ſiodłać, kulbaczyć.

Sattelpferd, *n.* koń pod ſiodło, koń pod kulbakę. das zum Sattelpferde dienen ſoll, koń ktorego pod ſiodłem, pod kulbaką uczą chodzić.

Satteltaſche, *f.* torba końſka, do ſiodła.

Sattler, *m.* der Sattel macht, ſiedlarz, ſiodlarz.

Sattſam, doſyć; gelehrt, uczony. ſattſam einer Frage genüge thun, doſyć dobrze na czyie pytanie odpowiedzieć, czyie pytanie uſpokoić einem ſattſam Gnüge geben laſſen, komu zadoſyć uczynić, komu doſyć uczynienie wypełnić. einen ſattſam loben, kogo doſyć chwalić.

Sattſamkeit, *f.* doſyć uczynność, ſytość, doſyć bytność.

Saturniſeſt, *n* święto ſaturna bożka.

Saturnus, heydniſcher Abgott, item Planet am Himmel, pogański bożek, potym bieżąca gwiazda na niebie Saturn.

Satz, *m.* wovon man handelt, założona materyia, propozycyia, założenie.

Satzholz, Satzreiß, oder dergleichen Stück von einem Baume, welchen man wieder pflanzet, gałązka, albo inna ſztuka z drzewa, ktorą znowu ſzczepią, gałązka do ſadzenia. die Myrthen werden durch Satzhölzer fortgepflanzet, mirt bywa przez ſzczepne gałązki ſadzone rozkrzewiany.

Satzung *f.* Uſtawa, uchwała, konſtytucyia, ſtatut. nach den Satzungen gehen, za uſtawami iść; ewige, wieczna. Satzung und Lehren der Welt-Weisheit, uchwały y uczenia Filozofii. etwas nach den königlichen Satzungen einrichten, co uczynić według uſtaw krolewskich. Geſetze und Satzungen des öffentlichen Rechts, uſtawy y konſtytucyie Poſpolitego Prawa; zu Papier bringen, ſpiſać na papierze; durch ſeinen Beyfall billigen, przez ſwoie zezwolenie aprobować; von etwas machen, o czym uczynić; mit Gewalt einführen, gwałtem wprowadzić; publiciren, ogłoſić; darnach verurtheilet werden, podług uſtaw byc ſądzonym. Satzung des Volks, uſtanowienie, uchwalenie od ludu uczynione.

Satzweiſe, kładać, zakładaiąc; geſtellt, abgeſchaft, założony, zakładany.

Sau, ein Thier, świnia, zwierz; dreckichte, kotichte, w kałuży, w błocie zwalana; ſtarke, wielka; ſchwache, słaba; geſunde, zdrowa; jährige, roczna; zweyjährige, dwoch roczna; mit groſſem Kopfe, z wielką glową; vierſchrötige, krępopłaską; mit rundem Bauche, z okrągłym brzuchem; mit groſſen Hinterbacken, z łytami grubemi miąſnemi; mit langen Beinen und Klauen, z długiemi nogami y kopytkami; mit ſtarkem Halſe, z grubym karkiem; mit kurzem und zurückgebogenem Rüſſel, z ryiakiem krotkim y nazad wykrzywionym; fruchtbare, rodna; trächtige, proſna, eine Sau wirſt viel junge Ferkel, wiele proſiąt miewa, proſi ſię wielu proſiętami. die Sau iſt ſo fett, daß ſie nicht mehr auf den Beinen gehen kan, tak tłuſta ieſt, że ſię na nogach trzymać, ani chodzić nie może; wird geſchlachtet und mit heiſſem Waſſer abgebrühet, bywa zakłota, y wrzącą wodą oparzona; die gut zur Zucht iſt, ktora ieſt dobra do proſiąt; altert geſchwinde, ſtarzeie ſię prędko; wird abgeſtochen, bywa kłociem zabita; hat 8 Junge geworfen, oproſiła ſię y ma 8 proſiąt; wühlet mit dem Rüſſel die Erde um und wirft Raſen auf, rozkopuie ziemię ryiakiem, y darń wyrzuca; ertritt die Ferkel, rozdeptuie proſięta; wälzet ſich im Kothe, tarą ſię y wala w błocie; grunzet, recha, rechrecha; iſt fruchtbar, als irgend ein ander Thier, ieſt płodnieyſza, jak ſamica z rodzaiu innych iakich zwierząt; friſſt Eicheln, żre żołądź; füttern die Becker mit Kleyen, piekarze karmią świnie otrębami. ſ. Schwein, 2) zuletzt noch eine Saue machen, *znaczy* na ſamym oſtatku pobłądzić, pokawić, podrwić głową.

Sauvelz, *m.* gnoiek, niechluy, świnia; unflätiger Menſch, nieochędożny człek.

Sauber, czyſty, chędogi, ochędożny, ſauberer Hausrath, ochędożny, chędogi porządek domowy. ſauberes Bette, czyſte, białe, chędogie łożka, poſłania.

Sauber, *adv.* czyſto, chędogo, ochędożnie; ſich halten, trzymać ſię.

Sauberkeit, *f.* czyſtość, chędogość, ochędoſtwo; leidet das Landleben nicht die allzu groß, wieyskie życie niecierpi nazbyt wielkiey chędogości.

Sauberlich, *adv.* czyſto, z ochędoſtwem. ſ. ſauber.

Saubern, czyścić, chędożyć, wychędożyć, ochędożyć; etwas vom Miſte, co z gnoiu; etwas vom Kothe, z błota. die Gefäſſe ſind zu ſaubern, naczynia trzeba pochędożyć. den Kuhſtall will er ſaubern, ſtaynią na krowy on chcę wychędożyć. einen ſaubern, kogo z brudu omyć, ochędożyć.

Sauberung, *f.* czyczſzczenie, chędożenie, ochędożenie.

Sauborſte, *f.* ſzczotka ze świniey ſzczeci, ſzczotka.

Sauer, das einen ſauern Geſchmack hat, kwaśny to co ma kwaśny ſmak. ſauer Eſſig, bardzo kwaśny ocet. etwas ſaures, nie co kwaśny kwaskowaty; dergleichen Geſchmack, kwaskowaty ſmak; ſolche Birnen, kwaskowate gruski. ſaurer Wein, kwaśne wino. ſauer

sauer seyn, być kwaśnym. sauer werden, stawać się kwaskowatym kwaśnieć. der Wein von Birnen, wird im Anfange des Sommers sauer, wino z gruszek, albo gruszecznik, kwaśnieie zaraz iak tylko lato. aller Wein wird nicht sauer, nie każde wino kwaśnieie. durchaus sauer werden, do szczętu skwaśnieć, w kwaś się obrocić. die Milch wird sauer, mleko kwaśnieie. 2) *powtore* dem Ansehen nach, co do Weyrzenia, *znaczy*: böse, verdrießlich, zły, markotny, pogniewany. saueres Gesicht, kwaśna twarz, kwaśne patrzenie. sauer sehen, kwaśno patrzeć. 3) po trzecie, *to co*: mühsam, beschwerlich, przykry, naprzykrzony, ciężki. sauere Art, ciężka, naprzykrzona praca. saueres Leben, kwaśne, przykre życie. saueres Amt, ciężki, uprzykrzony urząd. einem sauer machen, naprzykrzać się komu, wyrządzać co złego komu,pracy,trudności nabawić. sich es lassen sauer werden, przykości podeymować, trudności ponosić, pracami się męczyć. mit einer sauern Mühe, z ciężką, pracą, ze srogą fatygą; kömmt mich das an, to mi iest przykro, ciężko.

Sauerrampf, *m*. ein Kraut, szczaw ziele kwaskowate.

Sauerbrunn, *m*. kwaśny zdroy.

Sauerkraut, *n*. kwaśna kapusta, kwaszona kapusta.

Sauersehen, posępno, ponuro, kwaśno, markotno patrzeć.

Sauerteig, *m*. kwaśne ciasto, zakwaszone ciasto. mit Sauerteige anmachen, kwaśnym ciastem zakwasić, kwaśnego ciasta zadać czemu.

Sauertöpfisch, ponury, posępny, smętny, niewesoły; Gesicht, ponura, posępna, smętna niewesoła twarz.

Sauertopf, *m*. mürrischer, unfreundlicher Mensch, ponury, nie do przyiaźni człowiek.

Saufbruder, *m*. społpiiak, społpiianica, społżłopak, społykacz.

Sauffen, pić zbyt, piiać, upiiać się, łykać, żłopać, flaszki, suszyć; den ganzen Tag, po całym dniu; Tag und Nacht, dzień y noc. den Ochsen zu saufen geben, woły napoić, wołom dać pić, nażłopać się, nałykać, nalewać gardło, pić po dziurki, napiiać.

Sauffen, das, piianie, upiianie się, żłopanie, łykanie.

Sauffest, *n*. dzień na piianstwo.

Sauffgesellschaft, *f*. kompania do napiiania.

Sauffhaus, *n*. szynkowny dom, w ktorym piią ludzie.

Saufflust, *f*. ochota, chuć do napiiania.

Sauffschwester, *f*. społpiiaczka; społpiianica, *f*. społykaczka.

Saugen, ssać. manche Thiere saugen, niektore zwierzęta ssą. als wie durch einen Heber saugen, ciągnąć, iako to lewatem. aus den Fingern saugen, z palcow ssać. ich habe es nicht aus den Fingern gesogen, ia tego z palca nie wyssał, *to iest*: ia tego nie zmyślił.

Saugen, das, ssanie, sysanie, ciągnienie lewałem, albo w lewar.

Saugferklein, *n*. prosię ssące, ktore ssie.

Sauglamm, *n*. iagnię u cycka, iagnie ssące.

Sauhirte, *m*. świniarz, pastucha co świnie pasie, skottak, chłopak do świni.

Sauigel, *m*. ież, pyszczkiem do świni podobny; ein Thier.

Saum, *m*. Rand an einem Kleide, u. d. g. taśma obszyta w koło sukni. das einen Saum hat, taśmą obszyty, oblamowany. mit einem Saum versehen, taśmą oblamować, obszyć.

Saumselig, gnuśny, leniwy, nic nie robiący. *adv*. niedbale, gnuśno, opieszało, z opieszałością.

Saumseligkeit, *f*. opieszałość, gnuśność, lenistwo, niedbałość.

Samur, Somiur, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Savoyen, Sabaudyia, Landschaft in Italien, Kray we Włoszech.

Savoyer, *m*. Sabaud, rodak z Sabaudyi.

Sausen, szeptać, naszeptywać, poszeptywać.

Sausen, das, szeptanie, naszeptywanie, poszeptywanie. 2) im Sausen und Schmausen leben, wszeteczno y w zbytkach żyć, opływać w rozkoszy, w zbytek.

Sbirre, Häscher, in Italien, zbiur, zbirbir, łapacz we Włoszech.

Scandiren, mierzać, na stopy; einen Vers, wiersz iaki.

Scartegue, pisanina, pisanie nic niewarte, bazgranina.

Scepter, *m*. berło. s. Zepter.

Schaaf, *n*. owca. s. Schaf.

Schaar, *f*. Menge, Hauffen, mnogość, mnostwo, kupa, kupko, siła, wiele.

grosse Schaar Leute, wielka kupa ludzi. 2) Soldaten, poczet żołnierzy, hufiec żołnierzy; zu Roß, konny Poczet ludzi.

Schaarwache, *f.* Poczet straży, gwardyi, strażni żołnierze.

Schaarwächter, strażnicy krążący, obchodzący.

Schaben, skrobać; etwas, co. etwas platt schaben, co gładko skrobać, oskrobać. er schabet es oft, on to często skrobie.

Schaberacke, *f.* Pferdedecke, szaprak na konia, końskie pewne przykrycie.

Schabernack, *m.* błazem, dziwoląg, śmieszny chłop.

Schabmesser, *n.* skrobik, skrobek, skrobacz, noż do skrobania, skrobiczek skrobaczek, nożyk do skrobania.

Schach, *n.* König in Persien, Krol Perski.

Schachern, kupczyć, frymarczyć, szachrować; mit etwas, czym; mit den Pferden, końmi; s. handeln.

Schachmatt, zfatygowany, zmoćowany, ztrudzony; von der Arbeit, od pracy; von der Reise, z drogi; von Hunger, z głodu; vom Weinen, od płaczu; von etwas, od czego czym; vom Saufen, od żłopania; vom Wachen, od niespania. schachmatt von Alter werden, od starości być zesłabiałym.

Schachspiel, *n.* gra w szachy, szachy. Schachspiel spielen, grać w szachy; darzu gehörig, do szachow należący, *adj.* szachowy; dergleichen Tafel, szachownica.

Schachspieler, *m.* gracz w szachy; w szachy grawacz.

Schachstein, *m.* szach.

Schacht in Bergwerken, w rudach, studnia kruszcowa.

Schachtel, *f.* worein man was thut, skrzynka, szuflada, w ktorą co kładą. 2) alte Schachtel, panna iuż zestarzała.

Schachtelmann, *m.* skrzyniarz, co skrzynie robi.

Schade, *m.* Verlust, szkodo; grosser, kleiner, neuer, nützlicher, wielka, mała, nowa, użyteczna; den man im Spielen, auf dem Bret-Spiele leidet, przegrana w graniu w kości; geringer, lętka: haben die Studia, durch dessen frühen Tod gelitten, szkodę Nauki poniosły przez nad to w cześną śmierć tego człowieka. man hat einen grossen Schaden an ihm gelitten, wielką przez utratę iego szkodę poniesiono. du leidest keinen Schaden, daß du, ty żadney nie ponosisz szkody że. in der Handlung Schaden leiden, w handlu mieć szkodę. eines Schaden ersetzen, czyią szkodę nadgrodzić; einen damit zwingen, kogo szkodą przymuszać; dafür gut seyn, za szkodę ręczyć, obiecać, odpowiedzieć za nie; welcher wird nicht durch die Wollust verursachet? a iaka szkoda niebędzie uczyniona przez rozpustę? einem den Schaden zufügen, komu szkodę uczynić. doppelten Schaden, Schaden hat er mir verursachet und zugefügt, dwoiaką szkodę mi sprawił y uczunił. täglich einen kleinen Schaden leiden, codzień, iaką małą szkodę ponieść. der kleine Profit bringet ihm grossen Schaden, mały zysk a wielka szkodą. mittelmäßiger Schade, śrżednia szkoda; sind uns mehr durch sie verursachet worden, więcey nam szkody przez tamtych stało się; hat das gemeine Wesen gelitten, szkodę rzecz pospolita poniosła. nicht ohne Schaden, nie bez szkody; hat die Reise dessen Hauswesen verursachet, iego podroż wielki uszczerbek w domowey fortume uczyniła; einen darein setzen, kogo o szkodę przyprawić, kogo w szkodę wpędzić. er will dich in grossen Schaden setzen, on cię chcę o wielką przyprawić szkodę. du hast mich in einen Schaden gesetzt, tyś mnie wpędził w nieiaką szkodę. wenn er einigen Schaden leidet, ist es meiner Härte zuzuschreiben, ieźli on iaką szkodę pon si to przypisać trzeba moiemu uporowi. einem etwas ohne Schaden leihen können, moc co komu pożyczyć bez swoiey szkody. ihr thut der Stadt grossen Schaden, wy wielką szkodę miastu czynicie. erstattet er nicht den Schaden? nie nadgradza on szkody? du sollst den Schaden gut machen, ty powinieneś za szkodę nadgrodzić. mit was hat er den grossen Schaden gut gemacht? czym tak srogą nadgrodził szkodę? mäßiger Schade, śrżednia szkoda. was für Schaden hat er? coż za szkodę ma? den grossen Schaden hat die Republik erlitten, tak wielką szkodę rzecz pospolita poniosła; den er that, macht jener wieder gut, ten uszczerbki czynił, a tamten ie nadgradzał. seinem Schaden wieder abhelfen, powetować znowu szkody. ohne niemands Schaden, bez niczyiy szkody. seine Gütigkeit, ist sein Schaden gewesen, iego dobroć, była ze szkodą dla niego, das ist ihm zum Scha-

Schaden gereicht, to mu na ſzkodę wyſzło; man hat einigen gelitten, nie iaką nanieſiono ſzkodę. ſein Nachbar hat ihm den Schaden, im Hauſe, zugefügt, iego ſamſiad wielką mu w goſpodarſtwie uczynił ſzkodę. ohne Schaden an ſeinem Anſehen, bez uſzczerbku iego godności. ich will für allen Schaden gut ſeyn, ia odpowiem za wſzelką ſzkodę; der betrift viel, ta ſzkoda do wielu należy, na czyia ſzkodę, zgubę, godzić; einem bringen, komu przynieść; ohne groſſen, bez wielkiey ſzkody. mehr Schaden thun, als leiden, więcey ſzkody czynić, niżeli cierpieć; hat man einander auf alle Art gethan, wſzyſtkiemi ſpoſobami ſobie ieden drugiemu ſzkody czynili; damit das gemeine Weſen keinen leide, aby rzecz poſpolita żadnego uſzczerbku niecierpiała. groſſen davon leiden, wielką ponieść z czego ſzkodę. den erlittenen Schaden, mit deſto gröſſern Vortheil erſetzen,ponieſioną ſzkodę tym więkſzą korzyścią nadgrodzić; einen hinter den andern leiden, iednę po drugiey ſzkodzie wycierpieć. aus eines andern Schaden, ſeinen Nutzen ſuchen, z cudzey ſzkody ſwoiego zysku upatrywać. den Feinden, mit Sengen und Brennen groſſen Schaden zufügen, nie przyiacielowi żelazem y ogniem wielkie ſzkody czynić. ohne ſeinen Schaden, bez iego ſzkody. einem in einen groſſen Schaden bringen, komu być przyczyną wielkiey ſzkody. ſetzet er ihn in groſſen Schaden? czy on cię w wielką wprawia ſzkodę? mit Schaden wird man klug, ſzkodą rozumu uczy, mądry człek po ſzkodzie. 2) am Leibe, na ciele wrzod, bolak. ſchaden, ſzkodzić; einem ſeines Nutzens wegen, komu dla ſwoiego pożytku. das wird in einer Sache, niemahls was ſchaden, to nikomu w żadney rzeczy ſzkodzić nie będzie. die können mir nicht ſchaden, ci mi nie mogą ſzkodzić; ein wenig, trochę; ſo hin, pomiernie; ſehr wenig, nader mało. es wird nicht ſchaden, wenn du mit den Balbier redeſt, nic nie będzie ſzkodzić, gdy z Balbem pomowiſz. was ſchadet es? coż to ſzkodzi? abwenden was ſchaden will, odwrocić to, co ſzkodzić ma; einem Dinge, iakiey rzeczy; ſeinem Nutzen, ſwoiemu uſzkodzić pożytkowi; eines Rede, czyiey mowie. beybringen was einem ſchadet, wnoſić to, co komu ſzkodzi. du ſchadeſt dich ſelbſt, ty ſamemu ſobie ſzkodziſz. was ſchade ich euch? coż ia wam ſzkodzę? das ſchadet niemanden, to nikomu nieſzkodzi. wem ſchadet es? coż to komu ſzkodzi? das kann mir nicht ſchaden, ohne dir auch zu ſchaden, mnie to nie ſzkodzi, ażeby y tobie nie miało ſzkodzi.

Schadenfroh, *m.* rad czyiey ſzkodzie, weſoły z czyiey ſzkody, cudzą cieſzący ſię ſzkodą, raduiący ſię z drugiego ſzkody.

Schadhaft, uſzkodzony, wady maiący, utrącony, nadpſuty; obcięty, *o człowieku*: bez nogi bez ręku. ſchadhaft werden, uſzkodzonym ſtać ſię, wady doſtać, utracić nogę, rękę. das Haus iſt ſchadhaft geworden, dom, wady doſtał, nadpſuł ſię.

Schadhaft, ze ſzkodą, z wadą być, nadpſuto, z uſzkodzeniem.

Schadhaftigkeit, *f.* wada, zepſutość, uſzkodzenie, popſutość.

Schadlos, bez ſzkody, nie maiący ſzkody, nieuſzkodzony, nie popſuty, poſporządzany, cały; einen halten, bez ſzkody kogo trzymać, zachować. er hat mich immer ſchadlos gehalten, on mię zawſze bez ſzkody zachował, trzymał. du wirſt ſchadlos gehalten werden, ty bez ſzkody zachowanym będzieſz. man will ihm gänzlich ſchadlos halten, chcą go w cale do pierwſzey całości przywrocić.

Schadloshaltung, *f.* bez ſzkody zachowanie, w całości chowanie, trzymanie; całość, bezſzkodność, nieuſzkodzoność.

Schäbicht, świerzbowaty, pokurczony, niegładki; ſchäbichtes Vieh, pokurczoczone zmizerowane bydle. 2) geringe, podły, błahy, lihy. ſchäbichter Kerl, lichy, błahy człowiek.

Schäbigkeit, *f.* niegładkość, zmizerniałość, pokurczenie; der Backen, licow.

Schächer, *m.* Zboyca; gecreutzigter, ſzubieniczny.

Schäckigt, pſtry. ſchäckigtes Kleid, pſtra ſuknia. ſchäckigtes Pferd, ſrokaty koń; *albo* rozmaitey maści koń.

Schädlich, ſzkodliwy, ſzkodę przynoſzący. ſchädlicher Bürger, ſzkodliwy obywatel. ſchädliches Thier, ſzkodliwe zwierze; Gemüth, ſzkodliwy umysł; einem, komu; ſchädlicher Rath für das gemeine Weſen, ſzkodliwa rada, dla rzeczy poſpolitey. ſchädliche Geſetze, ſzkodliwe

szkodliwe prawa. schädliche Krankheiten, szkodliwe choroby; ist ihre Zwietracht dem gemeinen Wesen, ich niezgoda, poroznienie iest szkodliwe rzeczy pospolitey. schädliche Leute, szkodliwi ludzie. schädliche Bestie, schodliwe zwierzęta. schädliche Sitten, szkodliwe obyczaie. alle schädliche Dinge ablehnen, wszystkie szkodliwe rzeczy oddalić; einem, komu; złoczynny; Rathschläge für das Vaterland fassen, rady szkodliwe oyczyznie układać. schädliche Familie, szkodliwa familia. schädliches Verderben, des gemeinen Wesens, szkodliwe zepsucie rzeczy pospolitey. schädlicher Krieg, szkodliwa woyna; Zunftmeisteramt, szkodliwy Gminskiego urząd; seyn, szkodliwym być, szkodzącym. s. Schaden, schädlich, *adv.* szkodliwie, że z gubą, ze szkodą; etwas ordnen, co stanowić, co rozkazywać.

Schädlichkeit, *f.* szkodliwość, szkodzącość, do szkodzenia moc.

Schäfer, *f.* owczarz, baca; fleißiger, pilny; weidet fremde Schaafe, pasie cudze owce. nachläßiger Schäfer, niedbały owcarz, nie bilnuiący owiec.

Schäferey, *f.* owce, koszary, owiec, trzody owiec. große Schäferey in Apulien haben, wielkie owczarnie, wielkie trzody owiec mieć w Apulii.

Schäferinn, *f.* owczarka, pasterka owiec.

Schäferlied, *n.* owczarska piosnka, pasterka, *w tymże samym sensie.*

Schäferpfeiffe, *f.* owczarska fuiara, owczarska surma.

Schäferstock, *m.* owczarska laska, owczarski kiy.

Schäfte, *f.* oprawić w łoże drewniane eine Flinte, flintę.

Schäl, na ukoś, ukośny, na ukoś idący, z ukosa idący, z ukosa dany; zyzowaty, okrobny. schäles Gesicht, marsowata, okropna twarz. schäl, z ukosa, krzywo; marsowato, okropnie; sehen, krzywo, marsowato patrzeć; einen, na kogo.

Schälen, die Rinde oder Schale abmachen, skorę albo łupinę zdeymować, łupić, obłupować; eine Tanne, iodłę; die Mandeln, migdały ze skorki obłupować, albo z migdałow skorkę zdeymować; die Aeste, gałęzie ze skorki obłupić, albo z gałęzy skorkę zdeymować.

Schälchen, *n.* skoreczka, łupinka; kleine Schale, mała łypina, łubek. 2) eine Schüssel, miseczka; zu Eßig, octowniczka.

Schämen, sich, wstydzić się, wstydać się; für einem, przed kiem; eines, kogo. unanständige Sache, der man sich billig schämen muß, o nieprzystoyna rzecz, ktorey się słusznie wstydzić muszą; seiner Studien, wstydzić się swoich nauk; der Wenigkeit, małości, niewielości. ich schäme mich deiner nicht, ia się ciebie nie wstydzę; meiner Thorheit, głupstwa moiego; mehr von dieser Sache an dich zu schreiben, wstydzę się więcey o tey rzeczy do ciebie pisać. er schämet sich nicht uni dieses zu bitten, on się nie wstyda o to oprosić. er schämet sich sein selbst, on się siebie samego wstydzi; sich für nichts, niczego się nie wstydzić. was schämst du dich? czego się ty wstydzisz? schämst du dich deshalben? dla tego sie ty wstydzisz? schämst du dich deshalben nicht? y nie wstydzisz się ty dla tego? unzüchtige Dinge zu sagen, niewstydne rzeczy mowić. sie haben sich geschämt, daß sie nicht Hülfe geleistet haben, wstydzili się tego że posiłku nie dali. damit er sich der Bubenstücke schämte, aby się niepodściwych sztuk swoich wstydzić. er hat sich zweyer Dinge geschämet, on się dwoch rzeczy wstydził. man darf sich dessen nicht so schämen, można się tego nie tak bardzo wstydzić. sie schämen sich alle, wszyscy się tego wstydzą. auch ansehnliche Leute, schämen sich, nawet nayzacnieysi ludzie wstydzą się. sie haben sich der Sache geschämt, oni się tey rzeczy wstydzili. er hat sich geschämt, zawstydził się. er schämt sich, daß er nicht, on się wstydzi że nie; sich zu Tode, na śmierć się wstydzić. dessen hat sich niemand zu schämen, tego się nie ma nikt wstydzić. ich schäme mich das zu thun, ia się wstydzę tego czynić. er schämet sich nicht, on się niewstydzi. er hatte durch die beständige Schmähungen, gelernet, sich nicht mehr zu schämen, od ustawicznego łaiania nauczył się niewstydzić. er schämet sich sehr, daß ihm so eine Nase gemachet worden, wstydzi się bardzo, że go tak srogo oszukano. ich schäme mich der Dinge ein wenig, ia się nie co wstydzę tey rzeczy.

Schänden, wstyd odebrać; eine ehrliche Jungfer, zacney pannie; mit Gewalt, gwałtem; so viel ehrliche Weiber, tak wiele zacnych białogłow.

Schänden, das, gwałcenie, zgwałcenie, wstydu odebranie, wstydu wydarcie.

Schänder, m. gwałciciel, zgwałciciel, wstydu odbierca, wstydu wydzierca.

Schänderinn, f. gwałcicielka, zgwałcielka, wstydu, odbierczyna, wydzierczyna.

Schändlich, szpetny, bezecny. schändliche Sache, szpetna rzecz, schändlicher Mensch, bezecny człowiek. die Sache ist schändlich für ihn, rzecz iest bezecna, szpetna dla niego; ist es, mit der Sache, seinen Gewinn zu suchen, szpetna rzecz iest, w tey rzeczy swoiey korzyści szukać. schändlicher Anblick, szpetne spoźrzenie, szpetny, wzrok. schändliches Leben, szpetne życie. was ist schändlicher, als, co iest bezecnieyszego iak. etwas schändlich begehen, czego się bezecnego dopuścić. das ist höchst schändlich zu hören, to iest naybezecnieysza rzecz słuchać. was ist schändlicher, als diese Bestie? co iest bezecnieyszego nad tę bestyią? plugawy, nieczysty, wszeteczny, w tym samym sensie. etwas für höchst schädlich halten, mieć co iak za naybezecnieyszą rzecz. viel schändliche Dinge begehen, wiele bezecnych rzeczy popełniać. ein wenig schändlich, nie co bezecny, trochę bezecny, trochę plugawy, trochę nieczysty.

Schändlich, adv. bezecnie; sich erzeigen, pokazać się, bezecnie się popisać, er hat beständig sehr schändlich gelebt, on cały czas życia swoiego bezecnie żył. die Sache wird sehr schändlich gehandelt, rzecz bardzo szpetnie, bardzo bezecnie była uczyniona.

Schändlichkeit, f. szpetność, bezecność, bezeceństwo, plugawość; der Kleidung, przyodzienia; des Lebens, bezecność życia; des Leibes, szpetność ciała, nieurodziwość ciała, nieuroda.

Schändung, f. gwałcenie, zgwałcenie, sprofanowanie, zelżenie; des Tempels, kościoła; eines Frauenzimmers, zniewstydzenie białey płci.

Schärbe, f. skorupa z czego stłuczonego. s. Scherbel.

Schärfe, f. eines Instruments, der Augen, ostrość, płytkość, właściwie, instrumentu iakiego; potym ostrość, ale lepiey bystrość oczow; der Beile, siekier. Schärfe womit wir sehen, ostrość wzroku ktorym patrzemy; des Verstandes, dowcipu; des Essigs, octu; der Zwiebeln, cebuli. 3) in Befehlen, u. d. g. w rozkazach, ostrość surowość. bey einem Schärfe brauchen, surowości, ostrości z kiem zażywać. etwas nach der Schärfe rächen, okrutnie się czego mścić. mit der Schärfe gegen einen verfahren, ostrością postępować z kiem, lepiey adv. ostro postępować.

Schärfen, ostrzyć, zaostrzyć; den Degen, kord; den Verstand, dowcip; etwas schärfen, co ostrzyć; die Sicheln und Sensen, sierpy y kosy ostrzyć. 2) einen Befehl, rozkaz, ukaz obostrzyć; die Strafe, karę obostrzyć.

Schärfen, das, ostrzenie, zaostrzenie, wyostrzenie, obostrzenie.

Schärfung, f. ostrzenie, wyostrzenie; der Feder, pior.

Schärpe, f. wie man sie um den Leib trägt, szarpa pas, ktorym się oficer przepasuie.

Schätzbar, kosztowny, szacowny, godny szącunku, szacowania. s. kostbar.

Schätzbarkeit, f. kosztowność, szacowność, drogość.

Schätzen, cenić, szacować; den Scheffel für oder auf vier Thaler, szuflę cztery, albo więcey iak cztery talery; das Geld sehr hoch, pieniądze wielce szacować; eine Sache höher, rzecz wyżey; wie hoch? iak drogo? po czemu? für Geld nach Gelde, za pieniądze, po pieniądzach; das Haus höher als sein Vermögen, dom więcey szacować, iak inne bogactwa; etwas nach der Kunst, co podług sztuki szacować; sehr hoch, so viel Jahre, bardzony drogo tyle lat szacować; nicht so hoch, nie tak wysoko; nicht hoch, nie wysoko; für nichts, za nic; nach der Wahrheit, po prawdzie, podług prawdy szacować; einen nicht kennen, nie umieć kogo szacować; für ein Verbrechen, za grzech co mieć; sehr geringe, za bardzo mieć co szacować; ein Vergnügen für das größte, mieć za naywiększe ukontentowanie; für so gut als geschehen, rzecz mieć tak iak by się stała; einen für einem weisen Mann, kogo mieć za mądrego człowieka; einige für Feinde, mieć nie ktorych za nieprzyiacioł; alles für sich zu geringe, przę siebie wszystk

za licho szacować mieć. ich schätze ihn für würdig, ia go tądzę być godnym. s. halten, schätzen. 2) einen nach seinen Vermögen Schatzung auflegen, na kogo taksę włożyć podług iego maiątku.

Schätzer, *m.* Popisownik, Popisarz, Popiszyńca, Szacownik, Szacowniczy.

Schätzgen, *n.* Liebste, kochanie, kochanko, kochanku, pieszczoto, serdeńko, serduniu, moie życie, moia pociecho, Vocat. *piąty albo w zywaiący, Spadek. Nom. w Mianuiącym Spadku.* kochanek, kochanka, pieszczota, pociecha. s. Liebste.

Schätzung, *f.* szacowanie, cenienie, taksowanie; der Dinge, rzeczy; der Waaren, towarow; eines Grundstückes, iakiego szmatu pola.

Schäumen, Schaum geben, pienieć się. Schaum annehmen, szumować, pianę zbierać; das Honig, miod. s. abschäumen.

Schaf, *n.* owca; ein Thier, zwierz; räudiges, posiurczona; das nichts mehr tauget, wybrakowana, brak, wyrzutka co się iuż na nic nie zda; krankes, mdła; gutes, altes, das lungensüchtig ist, dobra, stara, na płuca chora; geschornes, ungeschornes, strzyżona, nie strzyżona; zweyjähriges, dwuletnia; dreyjähriges, trzechletnia; mangelhaftes, z wadami; trächtiges, kotna; blindes, taubes, krankes, geschwämmetes, ślepa, głucha, chora, żmyta; hochbeinigtes, starkes, na wysokich nożkach; kleines, starkes, todes, mała, wcześna, zdechła; ist im Scheeren beschädiget worden, w strzyżeniu raniona; ist von Natur, stille und für die Menschen bequem, z urodzenia iest cicha, y dla ludzi łaskawa. ein Schaf zahm machen, owce obłaskawić, o głaskać; ist noch nicht zu nutzen, ieszcze nie pożytkuiąca; ist stark vom Leibe, giebt viel und zarte Wolle, iest mocna w ciele, daie wiele y mięciuteńki wełny; ist sehr zeitig, iest bardzo kudłata; mit niedrigen Beinen, na niskich nożkach; mit langem Schwanze, z długiem ogonem; hat für Alter keine Zähne mehr, od starości iuż zęba żadnego nie ma; auf die Weide treiben na pasżą pognąć; zur Tränke treiben, poić, gnać; zu Mittage, na południe; halten, owce chować; geben Nutzen, pożytek przynoszą; zur Schar fertig machen, do strzyżenia owce przygotować; von guter Art, dobrego rodzaiu, dobrego rodu; kan die Kälte am wenigsten leiden, nie może bynaymniey zimna cierpieć. mit der Wolle der Schafe, kleiden sich die Menschen, wełną owczą odziewaią się ludzie; halten, owce trzymać; in die Stadt bringen, tragen, owce w worku do miasta nosić; schweifen umher ohne Hirten, tułaią się bez pasterza; dreymal des Jahrs scheeren, trzy razy owce strzec na rok; ist zwey mal geschoren worden, dzisiay dwa razy owca strzyżona iest; alte geben weder Milch nnch Wolle, stare owce nie daią ani mleka ani wełny; geben gar keinen Nutzen mehr, żadnego iuż pożytku więcey nieprzynoszą; hinein treiben, owce wpędzać dokąd; fremde hüten, cudze owce paść. was von einem Schafe ist, co od owcy iest, *adj.* owczy; dergleichen Haut, owcza skorka.

Schafpelz, *m.* kożuch, skora owcza y z wełną, Runo.

Schafbock, baran, s. Widder,

Schaffell, *n.* skorka owcza.

Schaffen, tworzyć, stwarzać; die Welt, świat; den Menschen, człowieka; der Thiere, der Fische und des Meers, zwierzęta ryby y morze, *potym znaczy:* zrobić, zpłodzić, zrodzić, wymyślić, udziałać. 2) etwas aus dem Wege, co z drogi umknąć; einen von der Republik weg, kogo umknąć odstrychnąć precz od rzeczy pospolitey. 3) zu Wege bringen, ziednać, dostać, sprawić; einem die Ruhe, komu pokoy, dodać, przystawić. Geld schaffen, pieniędzy. woher schafft man einem so geschwind? komu zkąd co przystawić, dla kogo czego zkąd dostać; zehn Ducaten anders woher, dziesięć czerwieńcow zkąd.

Schaffer, *m.* Tworca, Stworca, s. Schöpfer, *potym* Schaffner, Stworzyciel.

Schafferin, *f.* Tworczyna, Stworczyna, Stworzycielka. s. Schaffnerin.

Schaffleisch, *n.* owcze mięso,

Schaffner, *m.* Opatrzyciel, dodawca, Stafarz, przystawca, opatrowca, *procurator*, dostawca.

Schaffnerinn, *f.* Szafarka, opatrzycielka, dostawicielka, dodawczyna.

Schaffung, *f.* tworzenie, stworzenie. s. Schöpfung. 2) Zuwegebringung, ziednanie, wyrobienie; des Friedens, pokoiu; des Geldes, pieniędzy; dostanie, dodanie, dodawanie,

Schafgarbe, *f.* ein Kraut, *ziele* stolist.
Schafhaut, *f.* owcza skora, skorka z owczy, barania skora.
Schafheerde, *f.* trzoda owiec, owce, ogołem mowiąc, cały rodzay.
Schafhirte, *m.* owczarz, owcarz, pasterz owiec, owczarny, owczarek.
Schafhund, *m.* owczarski pies, pies do owczarni, pies do owiec.
Schafhurte, *f.* koszar, zagrodzenie dla owiec.
Schafkäse, *m.* owczy syr, owczy syrek.
Schaflaus, Schafzwecke, *f.* robak w wełnie owczey.
Schaflorber, *m.* Kügelchen des Schafmists, bobek owczy, gnoiu owczego gałka.
Schafmilch, *f.* owcze mleko.
Schafmist, *m.* owczy gnoy, owcze bobki, nawoz z pod owiec.
Schafpelz, *m.* kożuch owczy, kożuch barani.
Schafscheere, *f.* Scheere womit man die Schafe schieret, ktoremi owce, strzygą. 2) das Scheeren der Schafe, strzyżenie owiec; eine gewisse Zeit damit halten, zachować czas strzyżenia owiec.
Schafstall, *m.* owczarnia, staynia na owce, okoł na owce.
Schafvieh, *n.* owce, statek.
Schaft, *m.* an einem Spiesse, drzewco u Spisy; an einer Musquete, u. d. g. osada u strzelby.
Schafwolle, *f.* łowcza wełna.
Schafszunge, *f.* łowczy ięzyczek; ein Kraut, *ziele.*
Schal, wie das Bier, co prawie nie ma smaku.
Schalk, *m.* listiger Mensch, zdradliwy człowiek, wykrętarz, szalbierz; sehr grosser, bardzo wielki; alter, durchtriebener, stary, wytarty szalbierz; hinter den Ohren haben, franta mieć za uchem; *to iest*, w sercu być chytrym.
Schalkhaft, ladaco; Mensch, człowiek. schalkhafte Knechte, ladaco ludzie, niepodściwi słudzy.
Schalkhaftig, *adv.* złośliwie, poladaczyńsku, po szalbiersku; etwas thun, co czynić; reden, mowić.
Schalkhaftigkeit, *f.* ladaczeństwo, wykrętarstwo, niepodściwość, złośliwość.
Schalksknecht, *m.* ladaco służalec, złodziey, obwieś.
Schalksnarr, *m.* błazen.

Schale, *f.* eines Baumes u. d. g. skora, ktora, łub, na drzewie y na inszych; dürre, sucha, suchy, zdarta, zdarty; starke, mocna; von einer Fichte, z łośni. das seine Schale hat, co ma swoię korę, swoy łubek. von Schalen, korowy, łubowy. s. Rinde. 2) eines Eyes, Krebses, z iaia, z raku, skorupa. von solchen Schalen gemacht, oder das solche Schalen hat, skorupiany, skorupowy; einer Schnecke, ślimacza skorupa. 3) einer Nuß, und andern Gewächsen, łupina; sorgfältig wea machen, pilnie z łupina obierać; mit den Zähnen abmachen, zębami łupiny zdeymować; rauhe der Kastanien, kolące łupiny z kasztanow. 4) Schüssel, kształt, naczynia, albo miseczki czasza; güldene woraus der König zu trinken pflegt, złota z ktorey krol zwykł piiać, *potym.* filiżanka, czareczka, czarka. 5) kalte Weinmehrte, gramatka zimna z wina robiona.
Schall, *m.* Klang, dźwięk, brzęk, głos, *dzwon, dzwonia;* kleiner und sehr heller, mały y bardzo głośny, iasny; grober und sehr tiefer, gruby y głęboki; unterschiedener, durchdringender, rozmaity przerażaiący, przeraźliwy; starker, mocny, tęgi; deutlicher, znakomity. Schall geben, dźwięk, głos dawać; verursachen, sprawiać; vergrössern, głosu powięszać; fällt in die Ohren, wpada w uszy. sehr grossen Schall hören, bardzo wielki dźwięk, głos słyszeć: starker, heftiger, mocny, tęgi; unbekannter, niewiadomy; erschrecklicher, straszliwy; der Trompete, trąb; der Worte, słow; von sich geben, dzwonienie, głos, huczenie, grom z siebie wydawać; wieder von sich geben, oddawać, odpowiadać, iak *Echo* albo Odgłos albo Odgłozka czyni, *dźwienny*, s. Klang.
Schallen, dzwięczeć, brzmieć, dzwonić, dzwon, dźwięk wydawać; überlaut, durchweg, dźwiękiem, brzmieniem przeymować; von etwas, od czego. wie man in den Wald schreyet, schallet es wieder heraus, *znaczy sens.* iak kto o kiem mowi tak o sobie słyszy, nie gaday o inszych, a nie będziesz o tobie słyszał.
Schalmey, *f.* Szałamaia; Art eines musicalischen Instruments, gatunek gralnego instrumentu; drauf blasen, na szałami wygrawać; der drauf bläst, ten co na szałami gra, szałamaynik.

Schalmenbläſer, *m.* ſzałamaiogracz, ſzałamaynik.

Schalten, czynić; nach ſeinem Gefallen, do ſwoiego upodobania.

Schaltjahr, *n.* przybyſzowy rok wkładany rok.

Scham, *f.* Schamhaftigkeit, wſtyd; wſtydliwość. für Scham vergehen, ginąć od wſtydu; beyſeite ſetzen, fahren laſſen, na ſtronę wſtydu umknąć, ſtracić, porzucić wſtyd. bey dem ſich noch einige Scham befindet, w kiem ſię ieſzcze iaki wſtyd znayduie; hat ſich bey ihm verlohren, wſtyd w niem zginął, on utracił wſtyd. Scham und Verdruß empfinden, wſtydu y przykrości ſię naieść. wer einmal den Scham abgeſaget, muß recht unverſchämt ſeyn, kto raz iuż wſtyd utracił powiniem być należycie bez wſtydnym. die Scham nicht ablegen, wſtydu nie tracić. der Schande und Scham verlohren, człowiek bez wſtydu wytartego czoła. 2) Glied, des Leibes, członki wſtydliwe ciała; männliche und weibliche, męſkie y kobiece.

Schamhaftig, wſtydliwy. ſchamhaftiger Mann, wſtydliwy mąż. ſehr ſchamhaftige Frau, wſtydliwa żona. man ſiehet an ihm gar nichts ſchamhaftiges, nie widać po niem nic wſtydliwego. ſchamhaftige Reden, wſtydliwe mowy. ſchamhaftiger Menſch, wſtydliwy człowiek. er iſt ſchamhaftig, wie eine Jungfer, on ieſt tak wſtydliwy iak panna. ſchamhaftig ſeyn, być wſtydliwym.

Schamhaftig, *adv.* wſtydliwie, ze wſtydem; einen anreden, do kogo mowić; bitten, proſić; von etwas reden, ze wſtydem o czym mowić; von ſich ſchreiben, o ſobie piſać. furchtſam oder vielmehr ſchamhaftig, boiaźliwie, albo raczey wſtydliwie. ſchamhaftig und mit einigem Zweifel, ze wſtydem y z niciakiem powątpiewaniem, wſtydliwie y wątpliwie, z powątpiewaniem.

Schamhaftigkeit, *f.* wſtydliwość; ſromanie ſię *obſol.* jüngferliche, panieńſka; größere, większa; kleinere, mnieyſza. ſich über eines Schamhaftigkeit im Bitten beſchweren, utyſkować, *albo* żalić ſię na czyią wſtydliwość w proſzeniu; die Grenzen derſelben überſchreiten, granice wſtydliwości przeſtąpić; zu ſchreiben, do piſania, *albo* w piſaniu; fernerhin in acht nehmen, mieć na oku, na baczeniu wſtydliwość; anſtändige, ſonderliche, gefährliche, przyſtoyna, oſobliwa, niebezpieczna; etwas bäuriſche, trochę chłopſka; ſehr große, mäßige in der Begierde, wielkamiernieyſza w żądzach; wunderſame findet ſich bey ihm, cudowna wſtydliwość znayduie ſię w niem; hält ihn von der Begierde zurück, żatrzymuie go, tamuie go w żądzach; hat mich abgehalten, często mię utrzymała. was ſoll ich von der Schamhaftigkeit ſagen? coż ia mam mowić w wſtydliwości?

Schambütlein, *n.* wſtyd; abziehen, zaprzedać, porzucić wſtyd przeſtąpić granice wſtydu, wſtyd zelżyć, wſtyd znieważyć, wſtydowi hańbę uczynić, obelgą wſtyd nakarmić; abgezogen haben, wſtyd mieć zdięty z oczow y z czoła.

Schamkraut, *n.* maciczne ziele.

Samröthe, *f.* rumieniec od wſtydu. einem Schamröthe verurſachen, kogo rumieńca ze wſtydu nabawić; ſteiget ihm auf ins Geſicht, na twarz mu rumieniec wyſtępuie. das wird ihm Schamröthe verurſachen, to go rumieńcem zaczerwieni; ſteigt ihm auf, na twarz mu rumieniec wychodzi.

Schamroth, czerwony od wſtydu, zarumieniony wſtydem. er wird ſchamroth, on ſię czerwieni, on ſię rumieni od wſtydu. er wird nicht mehr ſchamroth, on ſię iuż więcey ze wſtydu nie rumieni; über etwas, z czego zarumienionym być od wſtydu.

Schank, *m.* Wein, Bier u. a. m. ſzynk, piwa, wina, gorzatki, miodu &c.

Schandbar, niewſtydny, *albo* czego ſię wſtydzić trzeba; Leben, życie. ſchandbare Sitten, niewſtydne obyczaie.

Schandbube, *m.* niewſtydnik, bezwſtydnik, niecnota, złośnik, zbrodzień, niecnot czyniciel, wſtydu niemaiący człowiek.

Schanddeckel, *m.* pokrywka niecnot, płaſzczyk zbrodni; ſuchen, pokrywki niecnot płaſzczyka ſzukać.

Schande, *f.* hańba, ochyda, bezecność, ſzpetność. was wird das der Republik für eine Schande ſeyn, co to będzie za wſtyd dla rzeczy poſpolitey. alle Schande fliehen, ſich davor in acht nehmen, wſzelkiey ſzpetności chronić ſię, wyſtrzegać ſię iey; ſich nicht groß darum bekümmern, nichts darnach fragen, nie bardzo ſię turbować o ſzpetność, nie pytać ſię o bezecność. einem Schande anthun, kogo iaką bezecnością zelżyć. in Schimpf und

Scham

Schande gerathen, w chanbę y obelgę wpaść; verbeissen, ertragen, bezecność, ochydę ponosić; ewige, abscheuliche, grosse, gröste, wieczna, obrzydliwa, wielka, naywiększa; besondere, andre, fremde, unvergängliche ist am ärgsten, osobliwa, znaczna, nad ktorą niemasz gorszego. es gereicht ihm zur Schande, ist ihm eine Schande, to mu wychodzi na hańbe do dla niego obelga ochyda. das einige fehlt ihm noch an der Schande, to iedno ieszcze ochydą staie się dla niego. es ist ihm eine Schande, to dla niego wstydem iest. mit Schimpf und Schande sterben, z hańbą y ochyda, z bezecnością y obelgą umierać. begehen, auf sich laden, sich zuziehen, in Schande gerathen, wstyd popełnić, hańbą się okryć, obelgę na siebie ściągnąć, popaść szpetność iaką. alle Schande, wird sich durch die Wollust zugezogen, wszelka ochyda, ciągnie się za zbytkami; zudecken, bezecność pokrywać; damit aus den Vaterlande wegkommen, z ochydą z oyczyzny wychodzić. etwas für keine Schande halten, niemieć czego za żadną hańbę. der Seinigen Schande seyn, być swoim ochydą hańbą; ist er ihnen nicht gewesen, nie byłaż to bezecność dla nich. man hat angefangen, die Armuth, für eine Schande zu halten, zaczęto ubostwo mieć za ochydę. das rechnet ihm niemand zur Schande, tego mu za wstyd nikt nie ma; seinem Lehrmeister seyn, ochydą być swoiemu Naukdawcy; seinen Geschlechte und ehrlichen Namen zuziehen, swoiemu Urodzeniu y sławnemu imieniowi, ochydę z tego złego uczynku z familii wymazać. der Familie die Schande anthun, ochydę zakał na Familią zciągać. der Strassenraub ist ihm keine Schande, u niego rozboy po drogach nie iest żadną szpetnością; wirst du deinen Nachkommen seyn, ty zakałem będziesz twoim potomkom. es ist Schande, to wstyd iest. für eine Schande rechnen, za wstyd poczytać, liczyć; seine eigene sagen, swoię właśną ochydę powiadać; etwas für eine grosse halten, mieć co, trzymać za wielką bezecność. in Schande bringen, ochydy, zakału nabawić. zu Schanden machen, na zakał y obelgę co czynić.

Schandfleck, *m.* zakał, skaza, plama, łatka, wstyd, hańba, ochyda, obelga zelżywość; sich zuziehen, zarabiać na na plame, wstyd sobie robić; eines Dinges auslöschen, iakiey rzeczy plamę z imienia z honoru wywabić. einem einem Schandfleck anhängen, wieczną komu ochydę przypiąć łatkę na zawsze przypiąć. der voller Schandflecke ist, ktory pełny iest, plam wszelkiey złości; redlichen Leuten anhängen, podściwym ludziom zakał czynić; austilgen, zakał, hańbę, wygładzić. 2) schändlicher Mensch, zelżywy, haniebny człowiek; des Raths, hańba Senatu.

Schandgedicht, *n.* plugawa, tłusta piosnka.

Schandhure, *f.* nieżądna, na nieżąd rozpalana.

Schandlied, *n.* tłusta piosnka.

Schandmahl, *n.* piętno bezecne; einem anbrennen, damit einem zeichnen, komu bezecności piętno wypalić, piętnem niepodściwości kogo naznaczyć.

Schandmahl anhängen, wieczne nieczci piętno przyłożyć; der mit dergleichen gezeichnet, ktory takowym piętnem naznaczony iest, piętnowany.

Schandrede, *f.* plugawa, tłusta mowa, nieczyste, wszeteczne słowa.

Schandschrift, *f.* łżące pismo, szkaluiące pismo. s. Pasquill.

Schandthat, *f.* bez wstydny uczynek; vorhaben, zamyślać, przed się brać; begehen, sich dessen theilhaftig machen, popełnić, stać się uczestnikiem złego uczynku, oszpecić się iakim niedobrym uczynkiem, skrępować się niepiękną sprawą; eine über die andere begehen, ieden za drugiem złe uczynki popełniać; darzu verleiten, do złych uczynkow prowadzić, pobudzać, podżegać; begehen, vollbringen, dopuszczać się. er hat viele Schandthaten begangen, on się wiele haniebnych uczynkow dopuścił. sie haben keine solche grosse Schandthat vollbracht, oni tak chaniebnego uczynku nie popełnili; dadurch bekannt werden, przez złe uczynki być wiadomym. durch diese Schandthat bekannt werden, przez ten ochydny uczynek głośnym stać się?

Schanze, *f.* Szaniec; Art einer Festung, gatunek fortyfikacyi; bauen, zrobić, wystawić, wyprowadzić; abstecken, odkryślić; aufwerfen, wysypać; schleifen, rozrucić znieść, zrownać, z ziemią. im Felde, Feldschanze, polny szaniec;

niec; an einem Orte aufwerfen, na iakiem mieyscu wyspać; an diesem Orte, kan sie nicht aufgeworfen werden, na tym mieyscu nie może być wysypanym; nicht weit von einander, niedaleko ieden od drugiego, 2) seiner Schanze wahrnehmen, myśleć o sobie, radzić o sobie, swoich rzeczy patrzeć. 3) (etwas in die Schanze schlagen, co mało ważyć, co za mało mieć. diese Sache ist nicht so leichtsinnig in die Schanze zu schlagen, ta rzecz nie ma być tak płocho za mało szacowana. ich schlage meine Ehre nicht in die Schanze, ia za brydnie nie ważę mego honoru.

Schanzen, Schanzen machen, szańcować, oszańcować, szańce robić, szańce kopać.

Schanzgräber, *m.* kopacz szańcow, szańcokopnik, szańcołypnik. die Piquenirer bedeckten die Schanzgräber, kopiynicy, zasłaniali, zrzucali szańcokopaczow, szańce kopiących.

Schanzkorb, *m.* kosz szancowny.

Schanzzeug, *n.* narzędzie do szańcow kopania y robienia należące.

Scharbock, *m.* eine Krankheit, skorbut, *choroba wiadoma.*

Scharf, płytki, bystry, ostry; schneidend, kraiący, rznący, *potym* beissend, gryzący. scharfes Messer, ostry noż; Augen, ostre oczy. ein Mann von sehr scharfen Verstande, człowiek bardzo bystrego dowcipu. scharfer Mahner, ostry wymagacz; Gegner, ostry przeciwnik. scharfes Gesicht, ostre spoźrzenie bystre spoźrzenie; Gedächtniß, bystra pamięć. der einen scharfen Verstand hat, ktory ma bystry rozum człowiek bystrego rozumu. 2) *to co:* strenge, hart, surowy, ostry, zaostry, przyostry. scharfer Richter wider die Verbrecher, surowy sędzia na przestępcow. scharfes Commando, surowa komenda. scharfe Gerichte haben aufgehöret, surowe, ostre, sądy ustały; im Richten, surowy sądzeniu; im Schelten, przyostry w łaianiu; gegen den Sohn, przysurowszy na Syna. scharfer Mann, surowy y za ostry mąż. nach der Schärfe verfahren, ostrym sposobem postępować. scharfer Vater, przysurowszy, zaostry Oyciec. scharf gegen einen seyn, surowym być na kogo. scharf von Natur und gegen alles unbillig, z urodzenia ostry, y dla wszystkich niesłuszny. scharf wie ein Messer, ostry iak noż. scharfes Gesicht, bystry wyrok, orli wzrok. scharfe Rechte, obostrzone prawa, ostre ustawy, surowe uchwały.

Scharf, *adv.* ostro, bystro, surowo; die Sonne ansehen, bystro w słońce patrzeć; zu Leibe gehen, nacierać, następować. scharf reden, ostro mowić. scharf hinter einem seyn, ostro za kiem łzypko się uganiać. es gehet scharf mit dem Kriege, żwawo się woyna toczy, ognisto woyna idzie.

Scharfrichter, *m.* kat, oprawca, do tracenie ludzi.

Scharfschneidig, ostry, płytki, płytko kaiący.

Scharfsichtig, bystrooki, ostrowidz. scharfsichtiger Mensch, bystrooki człowiek. wer ist so scharfsichtig, daß er in solcher Finsterniß, nicht wo anstossen sollte? kto iest tak bystrooki, tak bystro widzący, aby się w takich ciemnościach o co nie uderzył, przezorny, baczny, na wszystkie strony oko maiący? ich weiß wohl, daß ich nicht so scharfsichtig bin, ia wiem bardzo dobrze że ia nie iestem tak bystrooki; in Vorhersehung der Gefahr, w przeźrzenu niebezpieczeństwa.

Scharfsichtig, *adv.* przezornie, bacznie, bystroocznie, bystrym okiem.

Scharfsichtigkeit, *f.* bystro widzenie, przezorność, bystro oczność, bystre oko.

Scharfsinnig, dowcipny, bystromyślny, przezorny. scharfsinniger Poet, bystro myślny Dzieiomyśl. alle Melancholici sind scharfsinnig, wszyscy melankolikowie są bystromyślni. scharfsinniger Mensch, bystromyślny, bystromyślący człowiek. scharfsinnige Beschreibung der Theile, bystromyślny opis częsci. scharfsinniger Philosoph, bystromyślny. Filozof scharfsinniger Mann, bystromyślny mąż. er ist in dieser Sache, allzu scharfsinnig, on w tey rzeczy iest nazbyt bystromyślny, subtelny, przenikaiący. scharfsinnige Art zu reden, bystromyślny, *lepiey* subtelny sposob mowienia, przenikaiący, przebiegły w rzeczy, ostrego dowcipu, prędkiego przeniknienia, płytkiey przenikliwości człowiek, widzący wskroś rzecz, przeźrzenia rzadkiego. scharfsinniger Erforscher der Dinge, przenikaiący badacz rzeczy.

Scharfsinnig, *adv.* bystromyślnie, przenikliwie, subtelnie; etwas abhandeln, co traktować; erforschen, czego dociekać;

ciekać; etwas vorgeben, co udawać; etwas schliessen, co wnosić; antworten, odpowiadać; etwas errathen, muthmassen, co zgadać, czego się domyślać; von etwas reden, o czym mowić.

Scharfsinnigkeit, *f.* bystromyślność, bystrość dowcipu, subtelność, przenikliwość; der Rede, mowy; hat er besessen, posiadał bystrość w zrozumiewaniu; eines Autoris, Pismodawcy bystromyślność, dowcip bystry, dowcip bystromyślny.

Scharlach, *m.* ein Tuch, Szkarłat, gatunek sukna; in dergleichen gekleidet, w Szkarłat przybrany.

Scharlachbeer, *f.* iagody szarłatne, kermesowe z ktorych szarlatny kolor.

Scharlachbeerbaum, *m.* szkarłatne drzewo kermesowe, kermes.

Scharlachfarb, *f.* szkarłatowa farba.

Scharlachner Regenmantel oder Rocklor, szkarłatowy płaszcz, skarłatowa opończa. scharlachenes Kleid, szkarłatowa suknia.

Scharlachroth, szkarłatnoczerwony.

Scharmützel, *m.* potyczka, podiadz; geringes Gefecht, mała bitwa; sich darzu üben, ćwiczyć się do potyczki, utarczka; sind unter ihnen nur geringe, między niemi są letkie utarczki. mit einem Scharmützel halten, utarczkami z kiem walczyć, letkiemi potyczkami z kiem się zrywać; zu Pferde halten, konne potyczki zwodzić, kawaleryą się zpotykać.

Scharren, grzebać, wygrzebywać; in die Erde, wie die Henne mit den Füssen, w ziemi, albo z ziemi iak kura nogami.

Scharrhals, *m.* der auf alle Art, Geld und Gut, zusammen scharret, zbieracz, pchacz, ktory wszelkiemi sposobami peniądze y dobra zbiera.

Scharte, *f.* im Messer, szczerba u noża; Messer das dergleichen hat, noż ktory ma szczerbę mowi się szczerbaty noż. Scharte auswetzen, szczerbę wywecować, zaostrzyć, *potym* wstyd zatrzeć, niesławę zgładzić, *znaczy*: durch seine Tapferkeit, przez swoię dzielność uszczerbek nadgrodzić. garstige Scharte, wczorayszy, wczora poniesiony uszczerbek.

Scharticht, ząbkowaty, szczerbaty.

Schatten, *m.* cień; der Erde, ziemi. sich für den Schatten fürchten, cienia się bać. das Schatten giebt, co cień daie, cienioczynny, cieniorobny. wo viel Schatten ist, gdzie wiele cieniu iest. *adj.* cienisty. 2) Völker die im Mittage keinen Schatten werfen, weil sie die Sonne über den Kopfe haben, ludzie ktorzy w południe żadnego cienia nierzucaią, bo maią słońce prosto nad głową, *nazywaią się*, Bezcienni, Niecienni *plural. Lat.* Ascii. die den Schatten im Mittage, bald gegen Süden bald gegen Norden haben, ktorzy cień w południe maią raz ku południowi, drugiarz pułnocy, nazywaią się; Obocienni *połac.* Amphiscii.

Schattenbild, *n.* cień od obrazu ,odbity.

Schatticht, cienisty, cienny. ich habe keinen schattichtern Ort, im Sommer gesehen, ia żadnego ciennieyszego mieysca w lecie nie widziałem. schattichter Baum, ciemnonośne, uczyno-ciemne drzewo. schattichter und kalter Ort, cienniste y chłodne mieysce. an einem grünen und schattichten Ufer, spatzieren gehen, iść spacyrować, po zielonym y cienistym brzegu. sehr schatticht, nader cienisty. schatticht machen, cienić, cienien okrywać. der Ort, wird von den jungen Bäumen, noch nicht schatticht genug gemacht, młode drzewa ieszcze niedosyć cieniste czynią to mieysce.

Schattiren, cieniami rozrożniać; ein Gemählde, malowanie iakie.

Schattirung, *f.* cienienie, ocienianie, cień na malowaniu; eines Gemähldes, malowanie iakie.

Schatz, *m.* viel Geld, skarb, moc pieniędzy; finden, skarb znaleść; ist unter dem Bette vergraben, iest pod łożkiem zakopany. liegt in dem Schatze verborgen, leży schowany w skarbie. er hütet dessen Vermögen, wie der Drache den Schatz, on pilnuie iego fortuny, iak Smok skarbu. hat ihn versteckt, zachował na tamtym mieyscu skarb. einem etwas aus seinen Schätzen vorschiessen, co komu ze swoiego skarbu poddać, dodać; verbergen, skarb skryć; mit Schlössern verwahren, za zamkami skarb chować, trzymać; habe ich zu Hause, mam skarb w domu; trägt er ganz auf seinem Rücken, cały swoy skarb nosi na grzbiecie; erwerben, skarb zbierać; in eines Verwahrung geben, do schowania komu skarb dać; wieder bekommen, odebrać skarb; ausgraben, wykopać. seine Hände von den königlichen Schatze enthalten,

halten, ſwoie ręce od Krolewskiego skarbu wſtrzymać; er hat ſich des ganzen bemächtiget, der ſehr groß geweſen, on cały skarb opanował ktory był bardzo wielki; von langer Zeit her, für ſeinen Kindern ſammlen, od dawnego czaſu zbierać skarb dla dzieci. bey ſeinem langen Regimente, ſich groſſe Schätze ſammlen, przy ſwoich długich rządach wielkie skarby zebrać. zum Schatz gehörig, do skarbu należący. *adj.* skarbowy. 2) Compliment gegen eine Liebſte oder Schatz, pieſzczone słowo do kochanki albo do kochanka.

Schatzgräber, *m.* skarbu kopacz, wykopywacz.

Schatzkammer, *f.* gemeine, Izba Skarbowa Poſpolita; arme und erſchöpfte, uboga y wyczerpana wybrana; an der ſich nicht zu vergreifen, u ktorey ſię niczego tchnąć niegodzi. keine Schatzkammer haben, nie mieć żadney skarbnice. einer der die Schatzkammer beſtiehlt, złodziey, skradca skarbowey Izby; das Geld hinein bringen, pieniądze do skarbowey Izby pownoſić; erſchöpfen, wybrać pieniądze z niey; das Geld daraus verſchwenden, rozproſzyć pieniądze ze skarbowy izby.

Schatzkaſten, *m.* skarb, krzynia skarbowa.

Schatzmeiſter, *m.* Podskarbi, Przełożony nad skarbem, Skarbnik, Skarbny; einen darzu machen, Podskarbiem; Skarbnikiem kogo uczynić. Schatzmeiſter werden, Podskarbiem, Skarbikiem zoſtać.

Schatzmeiſteramt, *n.* Podskarbſtwo, Skarbnikoſtwo, Podskarbiego, Skarbnika urząd; einem anvertrauen, komu Podskarbſtwa, Skarbnikoſtwa powierzyć.

Schatzſchreiber, *m.* Piſarz Skarbowy, dochodow y wydatkow skarbowych.

Schatzung, *f.* Pobor, podatek, danina; auflegen, podatek, daninę nałożyć; eintriegen, podatki, *plur.* daniny *plur.* wybierać; bezahlen, płacić. von Schatzung befreyen, od podatkow oſwobodzić, od danin uwolnić. nach der Schatzung den Tribut bezahlen, podług poboru daninę wypłacać; im Kriege, w woiennym ſtanie, zasługi żołnierskie; nach Kriegsmanier einziehen, podług woiennego trybu daniny *kontrybucyie* wybierać.

Schaubühne, *f.* teatron, widowiſko. ſ. Schauplatz.

Schauckeln, ziewać, ziewanie mieć, ziewaniem gębę otwierać, ziewaniem powietrze z uſt wypuſzczać.

Schauckeln, das, ziewanie, gęby ziewaniem otwieranie, ziewaiąc tchu wypuſzczanie.

Schauen patrzyć; nach etwas, za czym; etwas, na co. er ſchauet nach mir, on patrzy za mną. ſie ſchauen die Gemählde, oni ſię przypatruią malowaniom. ſ. ſehen.

Schauer, *m.* Patrzyciel, Widziciel. Widz, patrzacz. 2) Froſt, der einen anwandelt, mrowie y zimno ktore człowieka ze ſtrachu przechodzi; kömmt mir an, przeymuie mię, bierze mnie; empfinden, poczuć; kömmt ihn für den Tod an, ſmierci ſię boiąc trzęſienie go wzięło.

Schauerhaft, ſtrachem przerażony, mrowiem ze ſtrachu przeſzły.

Schaueſſen, *n.* zmyślony na oko bankiet, udany bankiet.

Schaufel, *f.* ſzufla, łopata.

Schaufeln zuſammen, ſzuflą co na kupę składać.

Schaum, *m.* piana, ſzumowiny; vor dem Maule haben, pianę mieć w uſtach; von etwas weg nehmen, pianę z czego zbierać, ſzumowiny z czego zdeymować, odſzumować co.

Schaumkelle, *f.* łyſzka, lizica do piany zbierania.

Scharot, *m.* ruſztowanie katowskie.

Schauplatz, *m.* wo man die Comödie u. d. gl. zuſiehet, teatron, ſala na ktorey ſię komedyiom y inſzym grom przypatruią; ſchöner, piękną, piękna; voller Volk, pełna ludzi, pełne ludzi; groſſer, gemeiner, wielka, poſpolita ſala; ſehr groſſer, leerer, nader wielka, prożna. ſich auf den Schauplatze, der Welt, ſehen laſſen, zoſtawać iako na Widoku okręgu świata tego; davon weggehen, z widoku, z teatronu odeyść, wyniść; ſich darauf wagen, odważyć ſię, pokazać ſię na Widoku; darauf ſitzen, na teatronie, na widoku ſiedzieć, *możeſz mowić*, na Widoktronie; poki ſię lepſze słowo nie znaydzie; bauen, widoktron wyſtawić; kleiner, mały Widoktron; darzu gehörig, do Widoktronu należący, Widoktronny.

Schauſpiel, *n.* widowisko, igrzysko, Widokgra; wundernswürdiges, podziwienia godny; und ſchönes, y piękny;

wozu

wozu alle mögliche Anstalten gemacht werden, widok do ktorego wszystkie gotowości są poczynione; grausames, wesoły przyiemny; trauriges, żałosny; abscheuliches, brzydki; schreckliches, straszliwy; artiges, ucieszny; merkwürdiges, pamięci godny; erbärmliches, politowania godny; einem darzu dienen, być komu widokiem; hielt er mit der großen Pracht, Widoki wyprawił z naywiększą okazałością; das Volk lief alle darzu, wszystek lud wysypał się przypatrywać się temu widokowi; halten, widok wyprawiać; prächtige, wspaniałe widoki; fröhliche, angenehme, wesołe, przyiemne; kostbare, sehr grosse, kosztowne, nader wielkie; anstellen, Widoki gotować; werden gehalten werden, będą się odprawiały; unterlassen, widokow zaniechać; wieder einführen, Widoki, igrzyska znowu wprowadzać; mit ansehen, Widokom, igrzyskom się przypatrywać, na Widoki, na igrzyska patrzeć; prächtigere feyerte er, als der vorige König, wspanialsze wyprawiał Widoki, iak przeszli Krolowie, Igrzysk, Widokow Uroczystość. zu den Schauspiele gehörig, Widoczny, igrzyskowy, *widoktronny*.

Schauspieler, *m.* Widogracz, Igrzyskgracz. *s.* Comediant.

Schauspielerkunst, *f.* Widokgracka Sztuka, widokgralna Sztuka, *teatralna*.

Schaustück, *n.* Münze, Medal ukazuiący dzieło iakie, Czyn iaki.

Schedel, *m.* Theil des Kopfs, część głowy, czaszka; einem darauf schlagen, komu dobrze głowę otłuc; mit dem Stock, kiiem.

Schedelstat, *f.* mieysce, w ktorym trupie głowy, y czaszki składaią.

Scheere, *f.* womit man etwas zerschneidet, nożyce, nożyczki, ktoremi materyią albo sukno przestrzygaią; womit man die Haare abschneidet, szczegulnie nożyczki ktoremi włosy strzygą; der Krebse, racze nożybe.

Scheeren, strzyc, postrzygać, postrzyc, ostrzygać, ostrzyc; die Schafe, owce; bis aufs Blut, aż do krwi. sich den Kopf scheeren lassen, dać sobie głowę ostrzec. er kan nicht recht scheeren, on nie umie dobrze strzyc; über den Kamm, na grzebieniu strzyc, na grzebień brać, strzyc, na grzebieniu zbierać włosy.

Scheeren, das, strzyżenie, ostrzyganie, postrzyżenie, ostrzyżenie, zbieranie włosow, zebranie włosow; der Schafe, strzyżenie owiec.

Scheerer, *m.* Włosow zbieracz, strzygacz, Strzyznik, po-strzygacz, ostrzygacz.

Scheerlein, *n.* nożyczka, nożyczki.

Scheermesser, *n.* brzytwa.

Scheerstube, *f.* golarnia, izba do golenia, strzygarnia, izba do strzyżenia.

Scheertuch, *n.* podwłośnik, włodnik, pokrycie do odziania się podczas strzyżenia y golenia, ręcznik, fota.

Scheffel, *m.* Szufla; Getreydemaß, miara na zboże. von jeden Scheffel etwas fodern, od kazdey szufli po dwanaście groszy wybierać. bey der Theurung, dem Volke, den Scheffel für ein Thaler geben, podczas drogości ludziom Szefel zboża po talerze przedawać. viel Scheffel Salz essen, wiele szufli soli zieść.

Scheibe, *f.* krążek płaski, okrągły; im Fenster, w oknie szyba sklana talerz. nach der Scheibe schiessen, do talerza strzelać. 2) der Töpfer, kołko gancarskie z krążkiem.

Scheibenschiessen, das, strzelanie do talerza; do okręgu.

Scheiblein, *n.* kołko, kołeczko, szybka, krążeczek.

Scheidbar, dzielny, rozdzielny, co się może dzielić na cząstki

Scheide, *f.* pachwy, pochwy. den Degen aus der Scheide ziehen, korda z pachew dobyć; darinne stecken, do pachew zchować. ein Degen der nicht in der Scheide steckt, kord z pachew dobyty, szpada goła z pachew dobyta. kleine Scheide, małe pachewki; den Degen daraus nicht ziehen können, niemoc z pachewek szpady, korda dobyć.

Scheidebrief, *m.* rozwodny list, rozwod pisany stronie dany; einen geben, dać ktorey rozwodny list, pismem się z żoną rozwieść, na pismeni rozwod żonie oddać. Scheidebrief bekommen, list rozwodny odebrać, listu rozwodnego dostać. sie wird bald ihren Scheidebrief erhalten, ona w krotce będzie miała swoy rozwodny list; vor der Hochzeit geben, przed weselem dać rozstayny list, dać podziękowanie za słowo, uczynić pożegnanie.

Scheiden, trennen, odłaczać, rozdzielać, rozwodzić; etwas von etwas, co od czego; ein Paar Eheleute von Tisch und

und Bette, małżonkow, stadło, od stołu y łożka. eine von ihrem Manne, żonę z mężem rozwodzić. die Gaten von den Bösen, dobrych od złych odłączyć. die Seele von dem Leibe, duszę od ciała odłączyć. sich von bösen Leuten, siebie od złośliwych ludzi. den Sohn von der Mutter, syna od oyca odłączyć. sich von etwas, siebie od czego oderwać. aus der Welt scheiden, roztać się z światem; pożegnać świat, rozłączyć się z życiem, rozstać się z ciałem, odłączyć się na inszy świat. sich von der Frau, rozwod uczynić, rozwieść się z żoną; o rozwod się z żoną postarać, wyrobić rozwod; iść do rozwodu; przez rozwod się odłączyć od żony. sich von dem Manne, rozwieść z mężem, przez rozwod porzucić męża, rozwodem oddzielić się od męża, przez rozwod rozstać się z mężem; o rozwod się postarać, między sobą y mężem. das sich scheiden läßt, co się da dzielić, *adi.* dzieiny, rozdzielny, odłączony, rozłączony.

Scheiden, das, *n.* von einander, rozstanie się, rozłączenie się. 2) Weggang von einem, odeyście od kogo, odstanie od kogo; rozbrat z kiem, rozstanie się z kiem.

Scheidewand, *f.* przepierzenie, ściana przepierzona w izbie.

Scheidewasser, *n.* zerwasser, żrąca wodka.

Scheideweg, *m.* rozstayna droga. auf einem Scheidewege haben wir uns gesehen, na rozstayney drodze widzieliśmy się. wegen dem Scheidewege habe ich geirret, dla rozstayny drogi zbłądziłem.

Scheidung, *f.* oddzielenie, rozdzielenie, odłączenie, odstrychnienie, rozbrat, rozstanie się, oderwanie się. 2) in der Ehe, rozwod, rozwodzenie, rozwiedzienie w małżeństwie, s. Ehescheidung; vom Bette, od łożka.

Schein, *m.* Glanz, światło, błaska, iasność, glanc; des Goldes, złota; des Edelgesteins, kamienia drogiego. der Mond verlieret seinen, księżyc traci swoie światło. 2) *to co* Ansehn, pozor; eines ehrlichen Mannes haben, pozor mieć uczciwego człowieka; behaupten, pozor poczciwego człowieka utrzymywać; der ehre haben, mieć pozor, podobieństwo honoru. etwas zum Scheine vorgeben, co na pozor udawać; ein Rath, der dem Ansehn nach gut ist, in der That aber nichts heißt, rada, ktora na pozor dobra a w samey rzeczy niczym nie iest. unter dem Scheine der Freundschaft betriegen, pod pozorem przyiaźni oszukiwać. unter dem Scheine der Gütigkeit sich einen verbinden, pozorem, blaskiem łaskawości zobowiązać sobie kogo. den Schein eines Dinges von sich geben, pozor iakiey rzeczy po sobie dawać. sich einer Sache zum Schein bedienen, zażywać iakiey rzeczy dla pozoru tylko; eines klugen Mannes haben, mieć pozor y dobę rozeznanego człowieka. zum Schein, na pozor; einem etwas geben, dać cò komu. unter dem Scheine des Friedens, pod pozorem pokoiu. unter dem Scheine der Freundschaft einen verrathen, pod pozorem przyiaźni zdradzać kogo; betrogen werden, zwiedzionym być. mit dem Scheine der Billigkeit betrogen werden, podobieństwem słuszności być oszukanym. unter dem Scheine der alten Freundschaft, pod pozorem starey przyiaźni. Schein von sich geben, pozor z siebie y blask wydawać; im Finstern, w ciemnościach.

Scheinbar, iasny, przezroczysty, iawny, nieciemny, nieprzyćmiony, s. klar, offenbar, sichtbar. 2) das einen guten Schein hat, co ma dobry pozor. scheinbare Ursache eines Dinges, iasna przyczyna iakiey rzeczy. scheinbare Liebe, iawna, iasna, oczywista, miłość.

Scheinbarlich, iasno, oczywiście, przezroczysto, iawnie; etwas sagen, iasno co mowić; reden, iawnie przemawiać.

Schein-Christ, *m.* na pozor Chrześcianin, udany Chrześcianin; hypokryt, nieszczery Chrześcianin, obłudny Chrześcianin.

Scheinen, świecić. der Mond scheinet mit fremdem Lichte, miesiąc świeci cudzym światłem; *to co* przyświecać; im Finstern, w ciemności; etwas matt, ein wenig, słabo trochę tylko świecić. es scheinet, als sehe ich diese Stadt im Feuer zu Grunde gehen, zdaie mi się, iak bym widział to miasto w ogniu płonąć y niszczeć. es scheinet dir, als ob du mich einholen könntest, zdaie ci się że mię możesz dogonić. es scheinet, das ich verloren bin, zdaie się że ia przepadłem. es scheinet, das du ein weiser Mann bist, zdaie się że ty iesteś mądrym człowiekiem. es scheinet, daß wir das Geld verloren haben, zdaie się że my pieniądze stracili.

Schei-

Scheinend, świecący, błyszczący, blaska wydawaiący; zdaiący się.
Scheingrund, *m.* pozorny pretext; pozorna przyczyna, okazała przyczyna.
Scheinheilig, udany, święty, obłudnie nabożny, obłudny, zmyślony święty.
Scheinheiliger, *m.* świętaszek, nabożniczek, obłudnik, zmyśleniec, hipokryt.
Scheinheiligkeit, *f.* hypokryzia, świętaszkostwo, obłudna, zmyślona, pobożność.
Scheissen, łayno człecze; haben, biegunkę mieć.
Scheissen, srać; gern wollen, chcieć się s. Nothdurft thun.
Scheisser, *m.* sracz.
Scheißhaus, *n.* priwet, haytuś.
Scheißhaus-Räumer, *m.* pryweru oprzątacz.
Scheißtopf, *m.* donica do stalca.
Scheit, *n.* szeyta, polano drzewa.
Scheitel, *m.* oberster des Hauptes, wierzchołek, głowy. von der Fußsohle bis auf dem Scheitel, od stop do głow; od pazurka do włoska, do wszystkiego.
Scheiterhaufen, *m.* stus drew, stus polan; großen aufrichten, złożyć wielki stus; einen darauf zu verbrennen, stus ustawić do spalenia kogo na niem; einem, komu, *albo* dla kogo; darauf setzen, legen, na stus wsadzić, włożyć, na stusie położyć; einen bis dahin begleiten, odprowadzić kogo aż na stus.
Scheitern, wenn sich ein Schiff an einem Felsen zerstößt, rozbić się, roztrzaskać się, kiedy się okręt, o skałę uderzy y rozbiie; auf dem Trockenen, na suchym. er hat gescheitert, rozbił się, okręt się mu rozbił, s. Schiffbruch.
Schelle, *f.* dzwoneczek, brzękadło; klinget, brzęczy, dzwoni.
Scheller, oder Schellhengst, *m.* ogier.
Schelm, *m.* leichtfertiger Vogel, szelma, człowiek ladaco, niecnota. 2) unehrlicher Mann, niecny, nieuczciwy człowiek; einen darzu machen, kogo szelmą, niecnym człowiekiem uczynić; darzu werden, szelmą się stać, niecnym człowiekiem się stać.
Schelmerey, *f.* szelmostwo, szelmoska sztuka, kanalska sztuka.
Schelmisch, szelmoski, niewierny, chytry, przeniewierzony. schelmisches Gemüth, szelmoskie serce, chytry umysł przeniewierzony, nieszczery umysł s. Leichtfertig.
Schelmisch, *adv.* chytro, chytrze, niewiernie; handeln, czynić; von einem betrogen werden, od kogo być zwiedzionym. wer weiß nicht, wie schelmisch ihr gehandelt, ktoż niewie iakeście chytro y niewiernie czynili; reden, mowić. der Vater ist schelmisch umgebracht worden, oyciec był poszelmowsku, zdradliwie zabity, zgładzony; auf eines Verderben gehen, poszelmowsku, złośliwie na czyią zgubę godzić.
Schelmstück, *n.* niepodściwy uczynek, szelmowska sztuka; schändliches, szpetna, haniebna; unerhörtes, niesłychana; offenbares, oczywista; begehen, szelmowską sztukę popełnić; im Handel und Wandel, w kupiestwie y handlu; darauf umgehen, chytro zdradliwie się obchodzić, myśleć.
Scheltbar, naganny, nagany godny; ktory podpada pod iaką naganę.
Schelten, strafować, łaiać; einen, daß, kogo, że; einen sehr, kogo bardzo; hefftig, żwawo dobrze; einen in einer Sache, kogo w iakiey rzeczy; einen sehr derb, kogo ostro strofować, surowemi słowami wyieździć. was zu schelten ist, co zganić, strofować trzeba; derb, hefftig, żwawo, ostro; ein wenig, trochę; frey, wolno; sehr, nader bardzo; einen, kogo; sich selbst, siebie samego; den Menschen, człowieka; aus vollem Halse, głośno należytym głosem; aus Scherz, żartem; einen wie einen bösen Buben, kogo iako niezbożnego człowieka; einen für einen Schelm, bezecnie niepodściwie kogo złaiać; ostatniemi słowami kogo besztać; *zdawać z reiestru kogo, w tymże samym sensie*, s. ausschelten, *potym* tadeln, lästern, schmähen.
Schelten, das, *n.* strofowanie, łaianie, besztanie, złaianie, zbesztanie.
Scheltenswerth, nagany godny, połaiania wart, strofowania wart, s. Scheltbar.
Schelt-Rede, *f.* mowa łaiąca, mowa strofuiąca.
Scheltschrift, *f.* pismo strofuiące, pisanie z połaianiem, strofowanie pisane.
Scheltung, *f.* łaianie, strofowanie; gelinde, łagodne; lange, długie; nothwendige, potrzebne. Scheltungswerth, połaiania, złaiania godny; damit inne halten, złaianiem się zatrzymać, cainąć się ze strofowaniem; verdiente, piękne, fałszywe, zasłużone, połaianie; entgehen, meiden, uniknąć, połaiania,

łaiania, chronić się połaiania; nicht verdienen, nie zasługiwać na połaianie.

Scheltwort, n. zelżywe słowo; wider einen stoßen, ze słowami zelżywemi przeciwko komu wyieżdżać; zelżywemi słowami wyieżdzić, szkalować; dafür annehmen, wziąć sobie, za zelżywe słowo, za urażaiące słowo; entgehen, uniknąć szkaluiących słow; verdrießen ihn, szkaluiące słowo dogryza mu. mit Scheltworten vergelten, złe słowa, złemi słowami płacić.

Schemel, m. kleine Bank, Fußtritt, ławeczka pod nogi, podnożek; an einem Weberstuhle, u warsztatu tkackiego podnożek.

Schenk, m. Gastwirth, szynkarz, kaczmarz; gościnny, *subst.*

Schenke, f. Gasthof auf dem Lande, szynk, karczma na wsi, *albo* dom szynkowny; kleine, karczemka; sich darinnen aufhalten und bis an den Abend trinken, w szynkownym się domu ukrytym trzymać y aż do wieczora w niem pić. zum Schenke gehörig, szynkowny.

Schenkel, m. noga; brechen, nogę złamać, s. Bein.

Schenkelbein, n. goleń, piszczel w nodze.

Schenken, umsonst geben, darować, udarować; reichlich, hoynie, bogato; besonders, w szczegulności; öffentlich, iawnie; ihm eine Krone, koronę komu darować; Kette, łancuch; seinen Helfern ansehnlich, swoim pomocnikom nie mało darować; einem Feld, komu pole; einem viel, komu wiele; einem mehr als er wünschen kann, więcey komu darować, iak sobie życzyć może, s. Beschenken. 2) zu trinken geben, pić dawać, szynkować, trunek przedawać; pierś do ssania dać; dem Kinde, dziecięciu.

Schenkinn, f. szynkarka, kaczmarka.

Schenk-Kanne, f. szynkowny kufel, kwarta.

Scherbel, m. Stück eines irdenen Gefäßes, trzupek, kawałek z glinianego naczynia.

Scherbelkuchen, m. obarzanek.

Scheren, plur. kleine Inseln bey Stockholm, Szereny, wyspki pod Stokolmem.

Scheren, s. Scheeren.

Scherfen, s. Schärfen.

Scherge, s. Büttel, Häscher.

Scherz, m. Kurzweil, żart; swywola, *w tym samym sensie*; alberner, nierozumny; voller Einfälle, pełny ucieszonych wybiegow; einem ehrliebenden Menschen anständiger, przystoyny uczciwemu człowiekowi; feindseliger, grober, angenehmer, nieprzyiacieski, gruby, przyiemny; sich bedienen, żartu zażywać. einen zum Scherz auslachen, żartem kogo wyśmiewać. etwas aus Scherz sagen, co żartem mowić. Scherz a part, ohne Scherz, żart na stronę, bez żartu. die Sache ist voller Scherz, rzecz iest pełna żartu. aber ohne Scherz, deine Briefe sind sehr artig gewesen, ale bez żartu, twoie listy były bardzo piękne. einem im Scherze wieder schreiben, komu żartobliwie odpisać. deine Scherze sind voller artigen Einfälle, żarty twoie są pełne, ucieszonych wybiegow. es ist nichts als Scherz in dem Briefe gewesen, niebyło nic tylko sam żart w liście; ist eine Rede, die aus einer Sache ein kluges und anständiges Gelächter kann zuwege bringen, żart iest mowa, ktora z iakiey rzeczy rozeznany y przystoyny śmiech czyni; treiben, żarty stroić, same żarty mowić; beyseit setzen, żart na stronę odrzucić. das habe ich im Scherze gesagt, to ia żartem powiedziałem. zum Scherz gemacht seyn, do żartow być urodzonym. zum Scherz einen um alle das Seinige bringen, żartuiąc kogo przyprawić o utratę całey iego maiętności.

Scherzen, żartować; frey, wolno; vertraut, poufale; höflich mit einem, ludzko z kiem; mit einem schriftlich, in Briefen, z kiem pisząc, listami; mit dir über eine ernsthafte Sache, z tobą w rzeczy poważney; mit einem, z kiem; mit einem vertraut, z kiem w poufałości; in einer Sache, w iakiey rzeczy; auf Soldatenart, po żołniersku; mit einander, z drugiem.

Scherzen, das, n. żartowanie.

Scherzhaft, żartobliwy; Dinge, żartobliwe rzeczy; Gedichte, żartobliwe wiersze; Abhandlung, żartobliwa rozmowa, rozprawa. scherzhafter Mensch, żartobliwy człowiek.

Scherzhaftig, *adv.* żartem, żartobliwie; reden, mowić.

Scherzrede, f. żart; żarty, *pl.* żartobliwa mowa. der Scherzrede ist genug, żartow dosyć; vermögend viel auszurichten, żarty mogą wiele dokazać. groß Vergnügen

gnügen daran haben, mieć wielkie ukontentowanie w żartach; alle daran übertreffen, wszystkich w żartach przechodzić; man findet davon nichts darinnen nie widać w tym żadnego żartu; dergleichen immer im Munde führen, mieć zawsze żarty w ustach; findet sich bey ihm, żarty się go trzymaią; ist oft angenehm und sehr nützlich, żarty są często przyiemne y pożyteczne; unverschämte, żarty błazeńskie; grobe und unflätige, szpetne y plugawe.

Scherzspiel, n. igraszka w żartach; liederliches, nikczemna.

Scherzweis, żartem, w żarcie, przez żart; sagen, mowić. für Ernst annehmen, was scherzweis ist gesagt worden, za prawdę brać co było żartem powiedziane; etwas thun, co czynić; etwas sagen, co mowić; einen betrügen, kogo oszukać, żartem oszukiwać.

Scheu, boiaźliwy, nieśmiały; Hirsch, ieleń; Weiber, kobiety; Gemüth, umysł; seyn, boiaźliwym być; für etwas, w czym, bać się; für dem Schatten, bać się cienia; machen, boiaźni nabawić, boiaźliwym uczynić; postraszyć; die Pferde, konie, s. Furchtsam.

Scheue, die, f. poszanowanie; gegen einen haben, mieć dla kogo; wenn du einige für deinen König hat, ieżeli ty masz cokolwiek poszanowanie dla Krola; ist bey ihnen weg, poszanowania u nich żadnego nie masz; so große für einem haben, tak wielkie mieć dla kogo poszanowanie; to co Furcht, boiaźń, nieśmiałość. damit die Bösen einige Scheu haben müssen, aby źli ludzie mieli iaką boiaźń; große entsteht daher, wielka boiaźń z tego powstaie. aus Scheu für der Strafe nichts Böses thun, z boiaźni kary nic złego nie czynić; für eines Ansehen haben, obawiać się czyiey powagi; ihm in die Rede zu fallen, boiaźń mieli mowę mu przerywać. sie haben Scheu für den Anwesenden, oni się boią przytomnych. ohne Scheu den Giftbecher austrinken, bez boiaźni kielich z trucizną wypić; keine für etwas haben, niemieć żadney boiaźni w czym; ein wenig haben, mieć trochę boiaźni; für den man dergleichen haben muß, dla kogo poszanowanie mieć musza.

Scheuchen, spędzać, płoszyć, zpłoszyć, die Vögel, ptaki.

Scheuen, lękać się, wzdrygać się, strachać się; sich, etwas mit anzusehen, na co patrzeć; sich vor Gott, lękać się Boga; sich etwas zu sagen, da es nöthig ist, co mowić, tam gdzie trzeba; für eines Schärfe, lękać się czyiey srogości; für einen, przed kiem. ich scheue mich das zu thun, ia się wzdrygam to czynić; für etwas, wzdrygać się przed czym; für dem Kriege, woyny się lękać; sich eine Frau zu nehmen, wzdrygać się żenić; das Gefecht, lękać się potyczki; solche Lager, takich niecnot, s. Scheu, Abscheu.

Scheune, f. gumno, stodoła, trockene, suche gumno, sucha stodoła; bequem zum Getraide, wygodna na zboże; luftige Lage derselben, przewiewne iey położenie; kleine, stodołka. aus der Scheune, ze stodoły.

Scheuntenne, f. boysko; worauf man wohl dreschen kann, na ktorym młocić można; wohl bearbeitete, dobrze y od dawnego czasu ubite.

Scheuren, trzeć, zdierać; etwas mit etwas, czym co czym; wycierać; chędożyć; die Fässer, naczynia; umher, rings herum, wytrzeć w koło, obetrzeć; die Sponter der Fässer, szpunty u beczek poobcierać.

Scheuerfaß, n. umywalnia.

Scheusal, n. straszydło, straszydełko.

Scheußlich, brzydki, szpetny; Anblick, widok; Laster, nałog; Mensch, człowiek; ungeheuer, poczwara; anzusehen, do patrzenia; Bestie, bestyia szpetna; Gesicht, twarz szpetna.

Scheußlich, adv. brzydko, szpetnie; sich erweisen, wydawać się, pokazywać się.

Schicht, f. porządek, warszta rzęd, koley, s. Reihe, Ordnung.

Schichtmeister, m. Ruddozorca.

Schichtweise, warsztami, setzen, kłaść.

Schicken, posyłać, posłać; zu bequemer Zeit, sposobnego czasu; öfters, częściey; bey Zeiten, zawczasu; später, poźniey; entgegen, na przeciwko; alsbald, natychmiast; nächstens, doniero; pierwszeńko, co tylko dopiero; aufs eheste, iak nayprędzey; selten, rzadko; Gesandten, Posłow; Geld, pieniądze; etwas an einen, co do kogo; einem, komu; die sieben Bataillonen zu einem, batalliony komu posłać; Freunde an einen, przyiacioł do kogo; einen an einen, kogo do kogo; einen wohin, kogo dokąd; Hülfe, posiłki; in

in geheim, taiemnie; über den Hals, na ſzyię komu nasłać; einem die Knechte ins Haus, komu sług do domu; wieder zurück, znowu nazad; einen nach Wien zu einem, kogó do Widnia do kogo; einem ein Buch, komu kſiążkę. 2) ſich ſchicken, ſtoſować ſię, przydać ſię, nadać ſię; zu etwas, do czego; zum Leihen, do uczenia; gar nicht einen zu tröſten, nie zdać ſię wcale do pocieſzenia kogo. das Geſetz ſchickt ſich gar nicht für euch, prawo zdaie ſię, nie zdatne dla nich. Wörter, die ſich für oder zu allen Arten der Reden ſchicken, słowa, ktore ſię do wſzelkiego ſpoſobu mowienia nadaią. es ſchickt ſich keiner für dich, den du könnteſt nachahmen, żaden ſię nie nadaie dla ciebie ktorego byś ty mogł naśladować; etwas zu thun, do czynienia czego; wohl, ſein Amt zu verwalten, zdatnym być do ſprawowania ſwoiego urzędu; von Natur zu etwas, zdać ſię, nadać ſię z urodzenia do czego. das Erdreich ſchickt ſich wohl zu dieſem Werke, ziemia ſię nadaie do tey roboty. das ſchickt ſich zur Sache, to ſię zgadza z rzeczą. das ſchickt ſich nicht zur Sache, to ſię niezgadza z rzeczą. ſich ins Wetter, zgadzać ſię z powietrzem. in die Zeit, z czaſem nadać ſię do czaſu. ſich auf einen, zdać ſię na kogo. ſich in alle Leute ſchicken können, moc ſię zgodzić ze wſzyſtkiemi ludźmi. ſich in eines Weiſe, ſtoſować ſię do cudzey woli, zgadzać ſię z cudzą wolą. ſich mit groſſem Muthe in Glück und Unglück, wielkościa umysłu ſtoſować ſię do ſzczęścia y nieſzczęścia. es hat ſich ungeſehr ſo geſchickt, ſzczęściem ſię to ſtało. ſich ſehr wohl in ſein Elend, umieć znoſić nędzę. ſich wohl und geduldig in alles Ungemach, dobrze ſię y cierpliwie ſprawić w trudności. ins Unglück, w nieſzczęściu.

Schicken, das, *n.* poſyłanie, posłanie, wyſyłanie, wysłanie, wyprawienie.

Schicklich, *adv.* zdatnie, ſzykowanie, ſ. geſchicklich.

Schickſal, *n.* przeznaczenie, wyrok; ſchweres, elendes und betrübtes, cieżkie, nędzne y żałosne przeznaczenie; verderbliches, zagubny wyrok; vorher ſagen, przepowiedzieć; bevorſtehen, ſtać nad; eines ſeyn, czyim wyrokiem być; lenken, ſchronić ſię; ändern, odmienić. wenn es dein Schickſal mit ſich bringt wieder geſund zu werden, ieżeli twoy wyrok z ſobą nieſie, abyś ozdrowiał z tey choroby; meines hat es mit ſich gebracht, daß, moy wyrok to z ſobą przyniosł, że. mit dem Schickſale iſt er gebohren, z tym przeznaczeniem urodził ſię. das hat das Schickſal ſo beſtimmt, to wyrok tak niewzruſzenie przeznaczył. iſt unvermeidlich, ieſt nieuchronny. was nach dem Schickſale geſchieht, wyroczny, przeznaczony. nach dem Schickſale, z wyroku, wyrokiem, beſtimmt ſeyn, naznaczonym być.

Schickung, *f.* poſyłanie, posłanie; des Briefes, liſtu; der Geſandten, Posłow. 2) Gottes, wyrok Boſki, dopuſzczenie Boſkie.

Schieben, popychać, popchnąć; eine Laſt fort, ciężar daley. 2) Kegel, u kręgle grać; mit der Kugel nach den Kegeln, rzucać kule do kręgli. 3) welzen, toczyć, zwalać; die ganze Sache auf einen, całą rzecz na kogo; die Schuld auf einen, winę na kogo. etwas auf die lange Bank ſchieben, co odkładać, zwłoczyć długo. 4) *to ca* ſtecken, wſadzać; das Brod in den Ofen, chleb do pieca.

Schiebbock, *m.* wozek o iednym kołku, iednorożny.

Schiebkäſtchen, *n.* przegrodki.

Schiedsrichter, *m.* polubowny ſędzia.

Schiedewand, *f.* przegroda, ściana przegradzaiąca.

Schiedsmann, *m.* pośrzednik, iednacz; annehmen, za pośrzednika wziąć kogo; in etwas zu etwas, w czym do czego.

Schief, krzywy, ukoſem idący; Bewegung, krzywe ruſzenie. ſchiefe Pfäle, krzywe pale; Ordnung, rząd krzywy.

Schief, *adv.* krzywo; abſchaben, przeſkrobać, przebrać.

Schieferſtein, *m.* gatunek kamienia, łupny kamień.

Schieferbruch, *m.* łamanie kamienia łupnego.

Schieferdecker, *m.* dach daiący, dachem pokrywaiący.

Schiefergrün, ſzyfergryn, zielonagorka, farba.

Schielen, oczy wykrzywiać, zyzem oczy ſtawiać.

Schielend, zyzowaty.

Schielend, *adv.* zyzowato.

Schielender, *m.* zyz.

Schielicht, mieniony, mieniący. dergleichen Wein, mienionego koloru wino.

Schien-

Schienbein, *n.* goleń; piszczel w goleni.
Schiene, *f.* an einem Rade, szyna na kole. 2) wie die Barbirer bey den zerbrochenen Beinen u. d. g. brauchen, łupka, iakiey cyrulicy zażywaią, do złamanych nog.
Schier, prawie, omal, zaledwie, siehe Fast.
Schießen, strzelać; den ganzen Tag und endlich einmal treffen, cały dzień strzelać aż na koniec raz przecić trafić. einen todschießen, kogo zastrzelić; auf einen, do kogo; sehr gewiß, nader trafnie; niechybi; mit dem groben Geschütze, z armat, z dział strzelać; mit Stücken auf eine Stadt, z armat do miasta strzelać, bić; mit Pfeilen, strzałami; mit Kugeln, kulami. blind schießen, bez kul strzelać. scharf schießen, na ostre kulami strzelać. 2) den Zügel lassen, cugle puścić. 3) lassen die Farbe, farbę puszczać, blakować.
Schießen, das, *n.* strzelanie; mit einem Pfeile, strzała; mit dem Geschütze, z armat; mit einer Musquete, z muszkietu. 2) der Sterne, przebieganie gwiazdy.
Schießgewehr, *n.* armata, działo.
Schießgraben, *m.* pole do strzelania.
Schießhaus, *n.* plac do strzelania, celsztad.
Schießplatz, *m.* plac do strzelania.
Schießscharte, *f.* nacięcie, nakroienie.
Schießschlange, *f.* wąż strzelnik.
Schiffwand, *f.* ściana strzelnicza.
Schiff, *n.* darinnen man auf dem Wasser fährt, okręt, ktorym po wodzie ieżdżą. ausgerüstetes, opatrzony we wszystko y przybrany. womit geladenes, naładowany czym. enges, ciasny. angefülltes mit etwas, napełniony czym. geborstenes, gescheitertes, rozpadły, rozbity. breites, niedriges, szeroki, niski. sehr großes bauen, wielki okręt wybudować. von Smirna zu Schiffe nach Athen fahren, ze Smirny na okręcie do Aten iść, iechać. hält seinen Lauf, trzyma swoy bieg. bey gutem Winde, przy dobrym wietrze. die Truppen in Schiffen nach Constantinopel übersetzen, woysko do Stambułu na okrętach przeprawiać. verrichtet den Lauf am besten, naylepiey biegnie, płynie. hat einen erfahrnen Steuermann, ma biegłego styrnika. bey grossem Sturme regieren, przy gwałtownym wichrze okrętem władnąć. wohlbehalten in den Hafen bringen, utrzymać, do portu przyprowadzić. aus dem Schiffe aussteigen, z okrętu wyiść, wystąpić, wysieść. damit im Hafen scheitern, w porcie okręt wywrocić. anfahren, anländen, przybić, przylądować. mit Soldaten besetzen, żołnierzami okręt osadzić. ist genugsam bemannet, ma dosyć ludzi. einen darein nehmen, wziąć kogo nań. in einem Schiffe fahren, na iakiem okręcie iechac. ausrüsten, oporządzić. aus dem Hafen führen, z portu wyprowadzić. an das Land ziehen, na ląd ciągnąć. vor Anker legen, na kotwicach postawić. versenken, okręt pogrążyć, utopić. geht zu Grunde, tonie. wird auf die Wache gestellt, na straż postawiony bywa. wird mit allem zur Fahrt versehen, iest do wyiazdu wszystkiem opatrzony. gehen stark auf einander los, obces na siebie okręty nacieraią. weicht aus der Schlacht, ustępuie z bitwy. geräth in Brand, bywa zapalony. wird wohin getrieben, bywa dokąd zapędzony. wird erobert, bywa dobyty, wzięty. liegt vor Anker, stoi na kotwicy. wird vom Sturme ergriffen, bywa wichrem porwany. geräth auf die Sandbänke und geht zu Grunde, wpada na piaskowisko, y łamie się, pęka, na dwoie. bekömmt guten Wind und läuft aus dem Hafen, dostaie dobrego wiatru, y wybiega z portu. ist unbeschädigt in dem Hafen angelangt, cały, nic mu, do portu przybył. ist an das Land fest gemacht, do lądu iest mocno przywiązany. ist vom Winde verschlagen worden, roztrzepany, zgruchotany iest od wiatru. scheitert, rozbiia się. hat Anker und alle Equipage verlohren, kotwice y wszystkie porządki utracił. liegt weit vom Hafen in der See, leży daleko od portu na morzu. ist spät vom Lande abgefahren, abgestoßen, nierychło od lądu odepchnął, ruszył. ist geborsten, leck geworden, pękł, rozpadł się. ist von Eichenholze gebauet und kann alle Gewalt und Sturm ausstehen, z dębiny iest zbudowany y może wszelaki wiatr gwałtowny wytrzymać. kömmt durch Sturm von seinem Laufe, dla wiatru uchodzi ze swoiego biegu. ist ans Land getrieben worden, na ląd wyrzucony iest. ins Wasser laufen lassen, na wodę zpuszczać okręt. hinter sich her schleppen, za sobą okręt ciągnąć. sitzet auf dem Grunde, osiadł poległ na płytkiem. wird seitwärts fortgetrieben, bokiem

kiem

kiem płynie idzie. etwas zu Schiffe bringen, co na okręcie przywieść. mit viel Waaren beladen, befrachten, wielu towarami naładowany, natkany. iſt geblieben, untergegangen, zatonął. zginął. wird durch die Ruder fortgetrieben, wiosłami bywa popychany. Vordertheil eines Schiffes, przodek okrętu. Hintertheil, rufa. zum Schiffe gehörig, *adj.* okrętowy.

Schiffbänke, *pl.* haki, piaſkowiſka.

Schiffbauch, *m.* ſpod okrętu.

Schiffbar, das ſich beſchiffen läßt, ſpławny, żeglowny, ſtatki noſzący. ſchiffbares Meer, żeglowne morze.

Schiffbauer, *m.* cieśla okrętowy.

Schiffboden, *m.* dno okrętu, tło okrętu.

Schiffbreter, *pl.* dranice okrętowe.

Schiffbrod, *n.* chleb żeglaſki, ſuchar morſki.

Schiffbruch, *m.* rozbicie okrętu. viele haben Schiffbruch gelitten, wielu poniosło; popadło rozbicie okrętow. im Schiffbruche umkommen, przez rozbicie okrętu zginąć. geſchiehet auf trockenem Lande, trafia ſię na ſuchey ziemi.

Schiffbrüchig, z okrętem rozbity, *adj.*

Schiffbrüchiger, *m.* z okrętem rozbity, *ſubſt.*

Schiffbrücke, *f.* z okrętow moſt złożony.

Schiffcamerad, *m.* ſpołżeglarczyk; potym ſpołżegluiący, *ſubſt.*

Schiffcapitain, *m.* kapitan okrętu.

Schiffcompagnie, *f.* ludzie okrętowi, poczet ludzi okrętowych.

Schiffcompaß, *m.* kompas żeglarſki.

Schiffdecke, *f.* wysłanie okrętowe, ſtatku wodnego.

Schiffen, żeglować, płynąć, okrętem, ſtatkiem. vorſichtig, bequemlich, glücklich, bacznie, wygodnie, ſzczęśliwie. langſam, verwegen, powoli, letkomyślnie. mit vollen Segeln, pełnemi żaglami. auf der hohen See, po przeſtronym morzu. über die See, über das Meer, za morze um ein Vorgebirge herum, około nadmorka. hinüber in Spanien, do Hiſzpanii. vor den Küſten vorüber, imo brzegow żeglować. hinüber nach Africa, na drugą ſtronę do Afryki.

Schiffequipage, *f.* porządki okrętowe.

Schiffer, *m.* ſzyper.

Schifferey, *f.* żegluga, żeglowanie, płynienie.

Schifferkunſt, *f.* żeglarska ſztuka; znaiomość żeglarskiego biegu.

Schiffer-Zeughaus, *m.* okrętowych rzeczy złożenie.

Schiffahrender, *m.* żeglarz, co okrętem wozi, wodny powoziciel.

Schiffahrt, *f.* zegluga, płynienie, poiazd okrętu, ſtatku; frey haben, wolny mieć; ſich wohl darauf verſtehen, dobrze ſię na niem rozumieć.

Schiffflotte, *f.* flota, poczet okrętow.

Schiffgeräthe, *n.* ſprzęt okrętowy; porządek do okrętow należący.

Schiffhafen, *m.* port na okręty.

Schiffjauche, *f.* Waſſer, ſtek, woda w okręcie; auspompen, wypompować; fließt da alle zuſammen, tam ſię wſzyſtek ſtek wraz zlewa.

Schiffknecht, *m.* posługacz okrętowy.

Schiffkoch, *m.* kucharz okrętowy.

Schiffkorb, *m.* koſz okrętowy.

Schiffküttel, *m.* kitla, ſukmana okrętowa.

Schiffchen, *n.* okręcik, ſtatek mały wodny.

Schiffleute, *pl.* żeglarze, okrętowi ludzie, wodna czeladź, auf einer Flotte, ludzie na flocie służący.

Schifflohn, *m.* płaca na okrętach, *albo* od okrętu.

Schiffmacher oder Bauer, *m.* cieśla okrętowy, budownik okrętow.

Schiffmann, *m.* żeglarz.

Schiffpatron, *m.* pan okrętu.

Schiffräuber, *m.* rozboynik morſki, rozboynik okrętow.

Schiffräuberey, *f.* rozboy okretow; treiben, rozboiem okrętow ſię bawić.

Schiffreich, das Schiffe trägt, ſpławny, co okręty noſi. ſchiffreiche Flüſſe, ſpławne rzeki.

Schiffruder, *n.* wiosło do okrętu. ſiehe Ruder.

Schiffrüſtung, *f.* okrętowy rynſztunek.

Schiffsadmiral, *m.* Admirał, Amirał floty, nad flotą.

Schiffſand, *m.* Ballaſt, piaſek do okrętow ładowania.

Schiffsboden, *m.* tło okrętowe.

Schiffſchnabel, *m.* dziubas ſam na przodku okrętowym.

Schiffſeil, *n.* lina okrętowa; einbinden, einwickeln, linę złożyć; aus oder aufſpannen, linę rozciągnąć, rozłożyć.

Schiffsnothwendigkeiten, *plur.* potrzeby okrętowe.

Schiffſoldat, *m.* żołnierz na okręcie złużący.

Schiffwiſſenſchaft, *f.* nauka okrętowa, żeglarſka.

Schiffzierath, *m.* ozdoby okrętowe.
Schiffzimmermann, *m.* cieśla do budowania okrętow.
Schiffzoll, *m.* cło od okrętow.
Schiffzug, *m.* wyprawa morska, wyprawa okrętow.
Schild, *n.* tarcz, tarcza; damit versehen seyn, tarczą być opatrzonym. Leute mit Schilden, ludzie z tarczami; tragen, tarcze nosić. die Gefahr damit abwenden, tarczą się od niebezpieczeństwa wybawić.
Schilderey, *f.* malowanie; malowania, *plur.* für *sing.* s. Gemälde.
Schilderhäuschen, *n.* strażnica.
Schildern, auf der Schildwacht stehen, strzec, na straży stać, pilnować.
Schildkröte, *f.* żołw. in Flüssen, rzeczny żołw. im Meere, morski. in Sümpfen, ieziorny. nach Art derselben, żołwi, żołwiasty. dergleichen Gang, żołwi chod, powolny, nierychły.
Schildkröten-Schale, *f.* skorupa żołwia, czerepacha.
Schildträger, *m.* ten co tarcze nosi.
Schildwacht, *f.* warka; bey Tage, wednie straż dzienna, straż dniowa; aussetzen, straż postawić; stehen, na straży stać; bey Nachte, nocna; vor dem Tempel stehen, na straży stać przed kościołem; vor dem Lager, przed obozem na straży stać; an den Thoren, przy bramach; wohin stellen, straż rozstawić; davon weggehen, ze straży odeyść; ablösen, zluzować.
Schilf, *n.* trzcina. von Schilfe, ze trzciny. wie Schilf, iak trzcina. Ort, wo Schilf wächst, *także* trzcina.
Schilfrohr, *n.* trzcina wodna, stawowa, ieziorna.
Schilling, *m.* Art Geldes, szeląg. 2) mit der Ruthe auf den Hintern der Kinder geben, sieczenie rozgą dzieci w zad. einem Jungen geben, rozgą w zad dziecięciu dać.
Schimmel, *m.* im Brode u. d. g. pleśń, opleśniałość. 2) ein weisses Pferd, biały koń.
Schimmelicht, opleśniały, zpleśniały; werden, zpleśniałym się stawać.
Schimmeln, pleśnieć.
Schimmer, *m.* Glanz, blask, świecenie, świecenie się; des Feuers, ognia.
Schimmern, błyszczyć się, lśnąć się, świecić się, migać się. die Sterne schimmern, gwiazdy świecą, promienie się od nich migaią. der Degen schimmert, pałasze się połyskuią. von Golde, od złota. die Schwerdter schimmern, miecze się byszczą.
Schimmern, das, *n.* błyszczenie się, świecenie się, miganie, połyskiwanie.
Schimmernd, błyszczący się, połyskuiący; lśnący się.
Schimpf, *m.* ohyda, chańba, obelga, *sromota*; geringer, mnieysza; einem erweisen, obelgę komu uczynić; einem anhängen ohydą, obelgą kogo nakarmić; fällt auf ihn, das gereichet ihm darzu, spada na niego, to mu na ochydę wychodzi; leiden, ertragen, cierpieć, ponosić. nichts darnach fragen, nie pytać się o ochydę, *to iest*, niedbać na ochydę; nicht auf sich sitzen lassen, nie cierpieć na sobie hańby; darein gerathen, w ochydę wpaść; mit Stillschweigen übergehen, milczeniem pokrywać; halte ich mir für den größten, za naywiększą ochydę to sobie mam.
Schimpfen, łżyć, hańbić, ochydać, zelżyć; einen, kogo; mit Worten, słowami; mit der That, uczynkiem.
Schimpfiren, zelżyć, zelżywość, uczynić.
Schimpflich, das einem zum Schimpf gereicht, oder wodurch einer geschimpfet wird, haniebny, sromotny, zelżywy; Rede halten, zelżywą mowę mieć; Briefe auf einen, zelżywy list na kogo; Herrschaft, panowanie; Verbrechen, występek haniebny. mit einem schimpflichen Namen belegen, verunehren, zelżywy imieniem kogo nazwać, znieważyć.
Schimpflich, *adv.* zelżywie, chaniebnie, ochotnie. von einem reden, o kiem mowić.
Schimpfrede, *f.* zelżywa, z nieważaiąca mowa.
Schimpfung, *f.* obelga, zelżenie.
Schimpfwort, *n.* zelżywe, szkaluiące słowo.
Schinken, *m.* szynka; kalt aufsetzen, zimną szynkę do iedzenia dać.
Schindel, *f.* womit man die Häuser decket, gunty, szkudły, ktoremi dachy pobiiaią. von Schindeln, z guntu.
Schindeldach, *n.* dach z guntow.
Schindelmacher, *m.* guntownik, ten co gunty struże.
Schindeln, von Schindeln, guntowy, gunciany, z guntow.
Schinden, łupić, obłupić, obłupować; Vieh, bydlę. schinden und schaben, dzierać

rać, łupić, zbierać pieniądze; die Leute, z pieniędzy ludzi łupić.

Schinder, *m.* kat. 2) der Leute, zdzierca, łupieżca.

Schinderey, *f.* katoſtwo, katownia. 2) der Leute, zdzierſtwo, łupieżſtwo ludzi.

Schindgrube, Anger, *f.* mieyſce do łupienia ze ſkóry.

Schindmähre, *f.* dürres elendes Pferd, marcha, ſucha, chuda ſzkapa.

Schiene, *f.* womit die Räder beſchlagen werden, ſzyna, żelazna, którą koło okowane bywa. 2) wie man auf ein gebrochenes Bein legt, łupka, albo blaſzka, iaką przykładaią na złamaną nogę.

Schiennagel, *m.* ſzynal, gwoźdź.

Schippe, *f.* łopata, łopatka.

Schirm, *m.* den man für die Sonne, Licht u. d. g. hält oder ſetzt, obrona, zasłonka, która przed słońcem, albo przed świecą ſtawiaią. 2) Schutz, obrona, za ſtawa; protekcyia. ſich in eines Schutz und Schirm begeben, udać pod czyią obronę y protekcyią. einen in ſeinen Schutz nehmen, wziąć kogo w ſwoię obronę.

Schirrmeiſter, *m.* woziciel.

Schlacht, *f.* mit dem Feinde, bitwa z nieprzyiacielem. heftige, żwawa. zu Pferde, na koniech. zu Fuße, piechoty. zu Lande, ziemią. zur See, na morzu. ungleiche, nierowna. anſagen, wypowiedzieć bitwę. darzu ausfordern, do bitwy wyzywać. in die Schlacht gehen, do bitwy iść. halten mit einem, bitwę, potyczkę mieć z kiem. verlieren, utracić. aushalten, wytrzywać. vollenden, ausführen, bitwy dokonać, bitwę ſkończyć. trennen, rozerwać. aus der Schlacht weichen, z bitwy uſtąpić. auf die Nacht verſchieben, na noc odłożyć. Ausſchlag derſelben iſt ungewiß, koniec bitwy niepewny. eine Sache darauf ankommen laſſen, rzecz na ſzczęście bitwy puścić. einen Tag darzu erwählen, dzień do bitwy obrać. einen Ort darzu ausſuchen, mieyſce do bitwy dobre wynaleść. auslocken, do bitwy wywabić. es mit einem darauf ankommen laſſen, ofiarować komu bitwę. ſich darein begeben, do bitwy wyść. läßt nach, uſtaie. gewinnen, bitwę wygrać. ſich in keine einlaſſen wollen, niechcieć ſię w żadną bitwę w dawać. wieder herſtellen, erneuern, von friſchen anfangen, znowu bitwę odnowić, zagaić, na nowe zacząć. aufheben, uśmierzyć. die Sache kam zur Schlacht, rzecz przyſzła do bitwy. iſt zweifelhaft, wątpliwe iey zakończenie; to co ſzyk, Boy. veranſtalten, bitwę uſzykować, to ieſt, woyſko do niey. in die Schlacht führen, do bitwy, do batalii prowadzić. lenkt ſich auf die ſchlimme Seite, nachyla ſię na złą ſtronę. in die Länge ziehen, długo bitwę ciągnąć, przedłużać. abſchlagen, nicht eingehen wollen, odmowić bitwę. niechcieć bitwy ſtoczyć. davon abſchrecken, od potyczki odſtraſzyć. eine liefern, komu bitwę wydać. nicht mehr vermeiden können, nie moc ſię więcey bitwy uchronić. kühnlich wagen dürfen, moc śmiało bitwę azardować.

Schlachtbank, *f.* mięsna ława, iatka; worauf die Fleiſcher ſchlachten, gdzie rzeźnicy na rzeź biią. 2) die Soldaten auf die Schlachtbank liefern, żołnierzy na rzez wydać.

Schlachten, rznąć, rzezać, na rzeź bić; zarznąć; ein Schaf, owcę; Vieh, bydlę na rzeź zabić.

Schlachthaus, *n.* budynek gdzie na rzeź bydło biią.

Schlachtmeſſer, *m.* rzeźnicki noż.

Schlachtopfer, *n.* zabita, zarzezana ofiara.

Schlachtordnung, *f.* ſzyk, boy, woyſko ſtoiące w ſprawie do boiu. vorderſte, przedni ſzyk. hinterſte, oſtatni ſzyk. dreyfache, troiſty. vierfache, czworaki. zu Pferde, konnych ſzyk. zu Fuß, piechoty ſzyk. mittlere, śrzedni. einrichten, ſtellen, formiren, die Truppen darein ſtellen, ſzyk uſtawić, uformować; woyſko w ſzyku poſtawić. in die Länge ſtellen, wzdłuż uſtawić. damit fortrücken, z ſzykiem ſię pomknąć. halten laſſen, kazać ſzykowi ſtanąć. weit aus einander dehnen, ſzyk rozciągnąć. in unterſchiedene Corps theilen, na rożne poczty dywizyie podzielić. ſich in voller Schlachtordnung gegen den Feind wenden, w zupełnym ſzyku obrocić ſię przeciwko nieprzyiacielowi. iſt ſo formirt, tak ieſt uſtawiony. mit voller anrücken, w zupełnym ſzyku, w ſprawie podſtąpić. mitten in dieſelbe eindringen, w pośrzod ſzyku wpaść. trennen, ſzyk rozrucić, rozgromić. durch des Feindes Schlachtordnung brechen, przełamać ſzyk nieprzyiacielſki. die vornen ſpitzig und hinten breit iſt, ſzyk klinem uſtawiony.

Schlachtschwerdt, *n.* miecz.
Schlachtvieh, *n.* bydle na rzeź, na zabicie.
Schlachtung, *f.* rzeź, zabicie.
Schlacken, *pl.* żędra, odchod, szlak.
Schlächter, *m.* zabiiak, rzeźnik.
Schläfer, *m.* ospalec; drzymała.
Schläfrig, der gern schlafen will, drzymiący, ten ktoremu się spać chce. seyn, drzymiącym być. ist noch niemand, ieszcze nikt nie iest drzymiący, nikomu się na sen nie zabiera. der stets schläfrig ist, ktory ustawicznie drzymie, ospały.
Schläfrig, *adv.* ospale, drzymiąc. etwas thun, co czynić.
Schläfrigkeit, *f.* ospałość, ospalstwo, *drzymałość*, *f.* Trägheit. da einer gern schlafen will, drzymanie.
Schläge faul, nieczuły na plagi.
Schlägel, *m.* Rammel, pałka, palica, wbiiaczka, szlaga, etwas damit einzuschlagen, do wbiiania czego nią. den Boden damit glatt schlagen, bruk, podłogę gładko nią ubiiać. der Böttcher u. d. g. paleczka. womit man die Estriche, Dämme u. d. gl. eben schlägt, szlaga, ktorą rowno podłogi, boyska, ubiiaią.
Schläger, *m.* zabiiak, ten co biie.
Schlaf, *m.* sen, spanie. harter, twardy. unruhiger, niespokoyny. tiefer, głęboki. gelegener, wygodny, kiedy go potrzeba. nicht in Schlaf kommen können, nie moc do snu przyść, nie moc zasnąć. die Krankheit benimmt mir den Schlaf, choroba odeymuie mi sen. härter als sonst hat er mich überfallen, trwardszy sen iak kiedy indziey napadł mnie. einen aus dem Schlafe aufwecken, kogo z snu obudzić. ein Gemüth, das durch den Schlaf aller Sorgen entledigt ist, umysł snem od wszelakich trosk oswobodzony. etwas im Schlafe sehen, co we śnie wiedzieć. es hat ihm im Schlafe gedeucht als fahre er auf einem Wagen, zdało się mu we śnie, że na iakiemsi wozie iechał. sich den Schlaf nicht lassen in die Augen kommen, snu na oczy nie puścić, do oczow nie przypuścić. von dem Schlafe überraschet werden, snem tęgiem zasnąć. des Schlafs los werden, ze snu się prędko wybić. treibet mich, sen mnie bierze, sen mnie morzy. sich des Schlafs kaum enthalten können, ledwie się moc od snu utrzymać. in Schlaf fallen, w sen wpaść. er ist mir im Schlafe erschienen, pokazał się mi we śnie. in einem tiefen liegen, we śnie głębokiem leżeć, głębokiem snem zasypiać. einem im Schlafe vorkommen, komu się we śnie pokazać, przyśnić się. vom Schlafe überwunden werden, snem być zwyciężonym. kömmt ihm an, sen go napada. vergehet ihm, sen go odpada. voll Schlafs, co się rozespał. aus den Augen wischen, z oczow sen spędzić, że snu się ocucić, ożeźwić, parwać. im ersten, w pierwospy.
Schlaf, *m.* am Haupte, skroń, *pl.* skronie. der rechte, prawa skroń, prawe skronie, *n.*
Schlafapfel, *m.* Gewächs an den Dornbüschen, hubka, wyrosła na krzaku cierniowym.
Schlafbette, *n.* łożko do spania, posłanie do spania.
Schlafen, spać, zasypiać. hart und feste, twardo y tęgo. auf die Ermüdung, z fatygi, z utrudzenia. sieben Stunden, siedm godzin. ohne Sorge die ganze Nacht, bez troski całą noc wciąż przespać. schlafen gehen, spać iść. ein wenig, bardzo mało spać. sich legen, spać się położyć, kłaść. gern wollen, spać chcieć, spać by rad. bis an den lichten Morgen, aż do białego dnia. nicht können, nie moc spać. in eines Bette, na czyim łożku. stark wegen des Rausches, tęgo spać upiwszy się. läßt ihn die Sorge nicht, kłopot mu nie da spać. bey einer, u ktorey.
Schlaff, wolny, puszczony; Zügel, wolny cugiel; Wetter, wolne zimno.
Schlaff, *adv.* wolno, nie tęgo.
Schlafgemach, *n.* pokoik do spania. bey einem in einem Schlafgemache und in einem Bette liegen, leżeć z kiem na iednym łożku y w iednym pokoiu.
Schlafgesell, *m.* społ sypiaiący, razem sypiaiący.
Schlafgesellinn, *f.* społ sypiaiąca, razem sypiaiąca.
Schlafhaube, *f.* kornet nocny, kapik sypialny.
Schlafkammer, *f.* sypialna izdebka.
Schlafküssen, *n.* poduszka do sypiania.
Schlaflos, bezsenny. schlaflose Nacht hinbringen, bezsenną noc przepędzić,
Schlaflosigkeit, *f.* bezsenność; niemienie snu.
Schlafmachend, sen sprawuiący, sen czyniący.
Schlafmütze, *f.* sypialna czapka.
Schlafsucht, *f.* letarg. hat ihn befallen, napadł go.

Schlaffüchtig, letargowy.
Schlaftrunk, *m.* flaszka do poduszki. 2) Arzney, die einen schlafend macht, lekarstwo, ktore kogo usypia.
Schlaftrunken, w poł śpiący, w poł uspiony.
Schlag, *m.* plaga, raz. bekommen, wziąć plagę, wziąć raz. leiden, cierpieć. er wird durch Schläge besser, on po plagach lepszy bywa. einen damit züchtigen, plagami kogo ukarać. der Schläge verdient hat, ktory zasłużył na plagi. damit hinter einem her seyn, gonić kogo y bić, uderzenie. auf den Kopf, w głowę. des Blitzes, piorunu. für einen andern leiden, za kogo inszego plagę, ponieść. 2) uderzenie brzmiące, głos brzęk wydaiące; *toco* Klang der Uhr, uderzenie zegaru. 3) in der Musik, w muzyce, ton. 4) auf der Münze, na pieniądzu, stempel, wyraz. 5) Krankheit, choroba, apoplexyią porwany był. 6) Art, sposob. auf diesen Schlag, w ten sposob.
Schlagbalsam, *m.* balsam na apoplexyią.
Schlagbaum, *m.* zapora, drąg do zapierania.
Schlagen, bić, uderzyć. Schläge geben, plagi dawać. einen, bić kogo. fast zu tode, prawie na śmierć. mit der Hand aufs Maul, ręką kogo w gębe bić. einen mit dem Spieße in das Gesicht, spissą kogo w twarz uderzyć. bis auf den Tod, aż na śmierć. einen blau und braun schlagen, sińcami kogo obłożyć. mit Fäusten, pięsciami. mit den Flügeln, skrzydłami bić. mit dem Prügel, kiiem. mit Ohrenfeigen zu Boden schlagen, uderzyć w gębę aż się na ziemię obali. einem den Topf auf dem Kopfe zerschlagen, garnek o czyią głowę na dwoie rozbić. sich an die Brust, w piersi bić się. geschlagen werden, być bitym. 2) aus der Art schlagen, odrodzić się, wyrodzić się. 3) aufs Haupt schlagen, na głowę zbić. sich mit dem Feinde schlagen, bić się z nieprzyiacielem. auf freyem Felde, na szczernym, na otwartym polu. 4) sich zu einem schlagen, złączyć się z kiem. 5) eine Brücke über den Fluß schlagen, most na rzece postawić. 6) einem etwas aus dem Händen, wytrącić co komu z rąk. in den Wind, in die Schanze schlagen, na wiatr co puścić, niedbać o co. aus dem Sinne, z myśli wybić. sich mit seinen eignen Worten schlagen, siebie samego właſnemi swoiemi słowami pobić. den Ball schlagen, w piłkę grać. auf dem Saitenspiele schlagen, na stronach grać, w strony bić. einen zum Ritter schlagen, szlachcicem, kawalerem kogo uczynić. Geld, pieniądze bić, kuć.
Schlagfaß, *n.* baryła, beczułka.
Schlagregen, *m.* ulewa, nawalnica.
Schlaguhr, *f.* zegarek biiący.
Schlagweise, odbiiania sposobem.
Schlamm, *m.* stawisko, muł, ił; der Flüsse, rzek; vielen mit sich führen, wiele mułu z sobą prowadzić; damit bedecken, mułem obwieść okryć; die Felder, pola; aus dem Teiche holen, ze stawu przynieść.
Schlammicht, mulisty, iłowaty; Flüsse, muliste rzeki.
Schlang, cienki, śmigły. s. Geschlang.
Schlange, *f.* wąż; ein Ungeziefer, gad pewny; giftige, zweyzüngige, iadowity, dwoy ięzyczny; die außer dem Wasser gezeuget ist, co nie w wodzie się urodził; liegt hier versteckt, leży tu ukryty; kriecht hervor, wyłazi; kreucht dorthin, tam się czołga; mit Schlangen umwickelt, wężami okręcony; glänzet wie Gold, łyszczy się iak złoto; hat sich aus ihrem Loche hieher gemacht, przylazł tu ze swoiey dziury; geflügelte, skrzydlasty, ze szkrzydłami; schadet mit dem Bisse, szkodzi ukąszeniem; hat sich um einen Hebebaum geschlungen, obwinął się około podnośnego koła. Knabe, um den sich eine Schlange gewunden, chłopiec, około ktorego się wąż obwiązał; kommt wo heraus gekrochen, przychodzi wylazłszy zkąd; schießt, springt, wystrzeia, skacze; hebt den Kopf in die Höhe, podnosi głowę w górę; geht geschwind nach der Wiege zu, prędko do kolebki się suwa.
Schlangenartig, wężowaty, na kształt węża; dergleichen listiger Kopf, wężowata głowa.
Schlangenaufenthalt, *m.* iama wężowa, krytowka wężowa; Knitschel derselben, wylęgnienie.
Schlangenbalg, *m.* wężowa skora.
Schlangenbiß, *m.* ukąszenie od węża.
Schlangenfänger, *m.* ten co węże łapa.
Schlangengift, *f.* iad węży.
Schlangenkraut, *n.* wężownik, ziele, zmiiowiec, ziele iaszczurcze.
Schlappe, *f.* szkoda; davon tragen, bekommen, szkodę z czego ponieść, popaść; harte, znaczne; hat es gesetzt, trafiła się.

Schlau, wykrętny, frantowaty. schlauer Mensch, wykrętny człowiek.
Schlau, *adv.* wykrętnie, frantowato, zdradliwie, pofrantofku, powykrętarsku.
Schlauch, *m.* miech. die Kameele tragen das Wasser in Schläuchen, wielbłądy noszą wodę w miechach; darinnen tragen, nosić co w niem.
Schlauchträger, *m.* miechonośnik.
Schlauheit, *f.* wykrętarstwo, matastwo, chytrość.
Schlauigkeit, *f.* wykrętność, przewrotność. s. Listigkeit.
Schlecht, einfach, prosty, poiedynczy, nieskładany, iednostayny. 2) *to co*, geringe, lichy, nikły, nikczemny; Ansehen, nikczemna powaga; Sache, licha rzecz; Freunde, nikczemni przyiaciele. schlechtes Standes seyn, być stanu prostego, podłego; Geschenk, lichy podaruneczek. schlechte Dinge zusammen suchen, nikłę rzeczy do kupy zbierać; Person, prosta, licha osoba; Rede, prosta, podła, nikczemna mowa; Mann, lichy człowiek; Muth, podły, nikły umysł. von schlechten Eltern gebohren, z prostych, z podłych rodzicow urodzony; Leute, bez powagi ludzie; Zustand, cienka fortunka.
Schlecht, *adv.* po prostu, z prosta, po prostemu, prosto, bez sztuki, niepięknie; antworten, odpowiadać; leben, żyć; von einer Sache handeln, o iakiey rzeczy rozprawę mieć; geschriebener Brief, po prostu list napisany. wie steht es mit ihm? schlecht genung, iak się ma? iak się mu wiedzie? źle, biednie, dosyć. es stehet schlecht, źle, bieda.
Schlechthin, po prostu.
Schlechterdings, po prostemu. 2) wcale, etwas nicht verstehen, nic nie rozumieć konieczne; etwas läugnen, czego zapierać; ist es kein Zweifel, nie masz wcale żadnego wątpienia.
Schlee, *f.* Frucht der Schwarzdörner, tarki, owoc na czarney tarninie.
Schleebaum, *m.* tarka drzewo.
Schleensaft, *m.* z tarek sok.
Schlegel, *m.* pałka, tłuk. s. Schlägel.
Schleichen, sachte gehen, zwolna, pomału iść, przymykać się nie znacznie. langsam gehen, leść, łazić, wlec się, przysuwać się.
Schleichen, das, *n.* lezienie, łażenie, wleczenie się.

Schleicher, *m.* der einen zu überlauschen suchet, podchwytywacz, zwodziciel, ktory drugiego zwieść, podchwycić chce.
Schleifen, zgładzić, znieść, *to co*, verheeren, eine Stadt, miasto; den Wall, szaniec. 2) schleppen, szarpać, rozszarpać, wlec, włoczyć; einen, kogo; mit einem Wagen, wozem kogo szarpać. von einem Wagen geschleifet werden, od wozu być wleczonym, szarpanym. 3) ostrzyć; schleifen.
Schleife, *f.* worauf man etwas fortbringet, sanice.
Schleiffen, scharf machen, ślufować, ostrzyć, zaostrzać, naostrzyć; die Messer, noże.
Schleiffer, *m.* ostrzyciel, ślufierz.
Schleiffmühle, *f.* brus, kamień obracany, do ostrzenia, do ślufowania.
Schleiffstein, *m.* osła, osałka, osełka, kamyk, do ślufowania, do ostrzenia.
Schleiffung, *f.* zniesienie, zburzenie; einer Stadt, miasto. 2) *to co*, Schleppung, szarpanie, włoczenie.
Schlei, *m.* ein Fisch, lin, ryba.
Schleim, *m.* flegma; im Leibe, w brzuchu; Schlamm, muł, wilgość lipka.
Schleimicht, flegmisty, flegmatyczny.
Schlemmen, hultaić się, po hultaysku żyć, tracić, marnować, zbytkować.
Schlemmen, das, *n.* hultaienie się, życie hultaiskie, tracenie, marnowanie.
Schlemmer, *m.* hultay, marnik, marnotrawca, rozpustnik.
Schlemmerey, *f.* zbytek, hultaystwo, marnotrastwo.
Schlemmerisch, hultayski, marnotrawny.
Schlenckern, porzucić, cisnąć; etwas von sich, co od siebie odrzucić; mit den Armen, rękami rzucać, kiwać.
Schlendern, wolnym postępować krokiem; sachte hinter drein, pomału iść za kiem.
Schleppe, *f.* an den Kleidern, rucho u szaty, ktore się w tyle poziemi wlecze.
Schleppen, ciągnąć, wlec, włoczyć; einen, der nicht fort will, tego, ktory niechce iść.
Schleuder, *f.* proca, womit man die Steine wirft, z ktorey kamienie ciskaią, strzelaią kamieniami z niey.
Schleuderer, *m.* z procy strzelaiący, z procy strzelec.
Schleudern, z procy strzelać, z procy rzucać; mit Steinen, kamieniami.

Schleife,

Schleife, *f.* ſidło, worinnen man einen fängt, w ktore kogo łapaią; 2) von Bande, u. d. gl. zawiązanie wſtęgi, y innych etc. pod.

Schleunig, prędki; Wiederkunft, prędki powrot.

Schleunig, *adv.* prędko, ſzypko; einem ein Buch ſchicken, komu kſiążkę poſłać.

Schleuſſe, *f.* śluza, zaſtawa; den Lauf des Waſſers damit aufhalten, bieg wody zaſtawić nią.

Schleyer, *m.* okrycie głowy, zasłonienie, welum na głowę, jak u zakonnic. einer Nonne den Schleyer anlegen, zakonnicy, *welum*, włożyć na głowę.

Schleyerfrau, *f.* ta ktora żałobne zasłony robi.

Schleyertuch, *m.* zasłona.

Schlichten, gładzić, *to co*, in Ordnung bringen, ułożyć; vergleichen, ugodzić, pogodzić; etwas unter einigen in der Güte, zagodzić w dobroci rzecz między ktoremi ludźmi; eine Streitſache, ſpor.

Schlichten, das, *n.* gładzenie, wygładzenie.

Schlichthobel, *m.* hybel do gładzenia.

Schließen, zamykać, zamknąć; das Thor, bramę. 2) in Ketten und Banden, w łańcuch okować y wſadzić. einen geſchloſſen halten, w więzach kogo, w zamknięciu trzymać. 3) *to co*, abnehmen, wnoſić, miarkować; etwas woraus, co z czego. woraus kann man das ſchließen? z czego to można wnoſić? 4) *to co*, machen, eingehen, zawierać, czynić; Frieden mit einem, pokoy z kiem czynić. ein Bündniß mit einem ſchließen, w związek wchodzić z kiem; einen Vergleich, ugodę z kiem uczynić; einen Kreyß, koło zrobić, odkreślić. 5) *to co*, endigen, zkończyć; eine Rede, mowę.

Schließer, *m.* zamykacz, *to co*, Pförtner, furtyan wrotny, odźwierni.

Schließerinn, *f.* zamykaczka, odźwierna, furtyanka, wrotna, klucznica.

Schließlich, *adv.* naoſtatek, na koniec.

Schließnagel, *m.* gwoźdź wielki.

Schließung, *f.* zakończenie; der Rede, mowy. ſ. Endigung.

Schlimm, ſchief, krumm, krzywy, na ukoś, albo z ukoſa idący, dany. 2) *to co*, böſe, zły. ſchlimmer Handel, zła ſprawa. ſchlimme Zeiten, złe czaſy. in ſchlimmern Zuſtande ſeyn, w gorſzym być ſtanie. ſich auf die ſchlimme Seite legen, złey ſię chwytać ſtrony. alles iſt ſchlimm geworden, wſzyſtko ſię w złe obrociło. es könnte nicht ſchlimmer ſeyn, nie mogło być gorzey.

Schlimm, krumm, *adv.* krzywo z ukoſa, śluzem. 2) es ſieht ſchlimm mit der Sache aus, źle ſię rzecz dzieie; ſich befinden, źle ſię mieć; handeln, czynić.

Schlinge, *f.* ſidło; worinnen man etwas fangen will, w ktore co złapać chcą; entgehen, uſtrzec ſię ſidła; einen darinnen gefangen halten, w ſidle kogo uſidlonego trzymać. den Kopf aus der Schlinge ziehen, niechcieć być uſidlonym, w iaką ſprawę uwikłanym; einem über den Kopf ziehen, ſidło komu na głowę zaciągać, *to ieſt*, chcieć go uwikłać w co.

Schlippe, *f.* kloaka, odchod plugaſtw.

Schlitten, *m.* ſanie, ſanki, ſanice.

Schlittenfahrer, *m.* ten co ſankami ieździ.

Schlittſchuh, *m.* łyza, na ktorey ſię po lodzie ślizgaią; darauf fahren, na łyzach po lodzie ślizgać ſię.

Schlitz, *m.* rozpadlina, ſzpara, ryſa.

Schlitzen, łupać, rozłupać, łupać ſię, padać ſię, ryſować ſię.

Schlöſſer, *m.* ślusarz.

Schlößgen, *n.* zameczek, womit man verſchließt, do zamykania zameczek.

Schloosen, die, *pl.* grad; entſtehen aus gefrornem Regen, grad robi ſię ze zmarznionego deſzczy. voller Schlooſſen, gradowy.

Schloß, *n.* Burg, zamek, grod, welches mit Gräbern umgeben iſt, rowami foſſami otoczony; befeſtigen, zamek ufortyfikować. 2) an der Thüre, u drzwi, zamek do zamykania. das Raſſeln der Schlöſſer hören, ſzeleſt od zamkow ſłyſzeć; vorlegen, na zamek zamknąć; abbrechen, zamek oderwać. 3) Schlöſſer auf einen bauen, ufać komu, ufność pokładać w kiem: Schlöſſer in die Luft bauen, zamki na powietrzu ſtawiać, prożną nadzieią ſię uwodzić.

Schloßkirche, *f.* zamkowy kościoł.

Schlott, *m.* dymnik, kumin.

Schluck, *m.* im Trinken, hauſt, połknienie piiąc. ein Schluck Waſſer, połknienie, hauſt wody. kleine Schlucke thun, dowoli tykać.

Schlucke, der, *m.* odżeganie.

Schlucken, odżegać; im Weinen, płacząc

cząc łkać. in sich schlucken, połykać, ciągnąć w siebie.
Schlucken, das, n. im Weinen, łkanie.
Schlucker, m. ubogi człowiek, mizerak, ktory nie ma czym żyć.
Schulderìcht, rozpasany, przestrony. schulderichtes Kleid, przestrona suknia.
Schlüngel, m. osieł, głupiec, leniwiec, prożniak.
Schlüpfrig, śliski; ist insonderheit der Jugend Alter, młody wiek iest osobliwie śliski; Weg, śliska droga. sich an einem schlüpfrigen Orte befinden, w śliskim mieyscu być, to iest, w niebezpiecznym.
Schlüpfrig, adv. ślisko.
Schlürfen, mit dem Maule, tykać, ciągnąć; Wein, wino. 2) mit den Füssen, nogi włoczyć za sobą.
Schlürfen, das, n. łykanie, połykanie, wyłykanie.
Schlüssel, m. klucz, womit man alles aufschliest, ktorym co otwieraią; zu einer Thüre, do drzwi; kleiner, kluczyk. 2) = bald zu einer Sache finden, znaleść zaraz rzecz ktorey trzeba.
Schlüsselblume, f. bukwica biała, pierwiasnka ziele.
Schlüsselloch, n. dziura, w ktorą klucz kładą.
Schlüsselring, m. obraczka, kołko, u klucza. woran man die Schlüssel zusammen macht, kołko na ktorym klucze wiszą.
Schlüsselrohr, n. rurka kluczowa.
Schlüssig, namyślony, rezolwowany co uczynić; werden bey sich, namyślić się, rezolwować się; was zu thun sey, co trzeba czynić, to co, zgodzić się. ich bin mit meinen Gegnern schlüssig geworden, iam się zgodził z moiemi przeciwnikami.
Schlummern, drzymać, zdrzymać się.
Schlund, m. gardziel, im Halse eines Thieres, w szi zwierzęcia. 2) paszcza, paszczeka. s. Rachen. 3) tiefes Loch, Abgrund, przepaść, bezdenność.
Schlupfwinkel, m. kryiowka; sich darein verstecken, schować się w kryiowkę.
Schluß, m. rezolucyia, uradzenie; den man nach einer Berathschlagung macht, ktore po naradzeniu się czynią; entfassen, na piśmie ułożyć; eines billigen, czyią rezolucyią przyiąć, aprobować, pochwalić; bey des Raths bleiben, trzymać się rezolucyi senatu. mit einhelliger Bewilligung einen Schluß fassen, za iednostaynym zezwoleniem, rezolucyią iaką uczynić. 2) der aus einer Rede gemacht wird, wniesienie w mowie, iedne myśli z drugiey; to co, koniec, konkluzyia, zakończenie; des Amts und Verrichtung, zakończenie urzędu y interesu, to co, clausula, przydatek, warunek. zum Schlusse kommen, na klauzulę przyść; darzu thun, klauzulę, warunek przydać. in dem Schlusse des ganzen Werks, na dokończeniu całego dzieła.
Schlußrede, f. syllogism, wniesienie w mowie iedney myśli z drugiey.
Schmach, f. zelżywość, zelżenie obelga. einem alle Schmach anthun, wszystkie zelżywości czynić komu. siehe Schimpf, Schande.
Schmachten, schnąć. für Durst, od pragnienia. für Hunger, od głodu.
Schmackhaft, smaczny.
Schmackhaft, adv. smacznie smaczno.
Schmackhaftigkeit, f. smak, smaczność.
Schmaderbuch, n. raptularz, potym, pupillares, znaczy.
Schmadern, niedbale pisać, gryźmolić, bazgrać.
Schmächtig, wysmukły, cienki, chybić maiący, chybitny, smagły. schmächtige Jungfer, chybitna, wysmukła panna.
Schmähbrief, m. łżący list, zelżywy list.
Schmähen, złorzeczyć, komu, szkalować, kogo; frech, zuchwale.
Schmähen, das, n. szkalowanie, złorzeczenie.
Schmäher, m. złorzeczyciel, szkalowca.
Schmählern, cieśnić, zwężać, zwęzić, zcieśnić, mnieyszać. s. Verringern.
Schmählich, zelżywy, sromotny, znieważaiący. schmählicher Tod, zelżywa śmierć.
Schmählich, adv. zelżywie, sromotnie, z zniewagą.
Schmähschrift, f. łżące pismo, paszkwil, potwarz.
Schmähsüchtig, potwarzaiący, szkaluiacy.
Schmähsüchtig, adv. z potwarzą, ze szkalowaniem. reden, mowić.
Schmähung, f. łżenie, szkalowanie, potwarzanie; gegen einen ausstoßen, potwarze mowić przeciwko komu; auf einen, na kogo.
Schmähwort, n. zelżywe słowo.
Schmählen, wsieść, wiechać słowami; auf einen, na kogo, buzować kogo.
Schmäuszgen, n. połaianie niewielkie.
Schmahl, cieniutki, szczupły, to co, geschlang, 2) nicht breit, wąski, ciasny.

ſny; Meerenge, wąſki przeſmyk morſki. ſchmahler Paß, ciaſny wąſki przechod, przeiazd. ſchmähler werden, ciaſnym ſię ſtawać, zwężać ſię.
Schmalz, *n.* ſmalec, ſadło; von Schweinen, wieprzowe, ſwinie; zu ſehr geſalzenes, przeſolone.
Schmalzgrube, *f.* kray we wſzyſtko obſituiący.
Schmarre, *f.* plizna. ſ. Narbe.
Schmarutzen, paſibrzuchoſtwem ſię bawić, na cudze obiady pilnować.
Schmarutzer, *m.* paſibrzuch.
Schmarutzerey, *f.* paſibrzuchoſtwo.
Schmarutzerinn, *f.* paſibrzuſzka.
Schmarutzerich, paſibrzuſzny.
Schmatz, *m.* pocałowanie. ſ. Kuß.
Schmatzen, mlaſkać; wie die Schweine, wenn ſie freſſen, iak ſwinie kiedy iedzą. 2) poſmukiwać gębą. einer, der mit dem Maule ſchmatzt, um ein Pferd zu halten, ten ktory koniowi poſmukiwa, dla utrymania go.
Schmauch, *m.* dym. ſ. Rauch.
Schmauchen, dymem, w dymie wędzić, kopcić, kurzyć. Tobak ſchmauchen, tytuń kurzyć.
Schmaucher, *m.* Tobakſchmaucher, *m.* tytuniarz, co uſtawicznie tytuń ciągnie.
Schmaus, *m.* wobey es erbar zugehet, bankiet, ochota, na ktorey ſię wſzyſtko przyſtoynie dzieie; dabey brav geſoffen ſeyn, na ktorey moçno zapiiaią. bey einem zum Schmauſe gehen, iść do kogo na ochotę. ſ. Gaſterey.
Schmausbruder, *m.* ſpoł-ochotuiący, bankietnik, bieſiadnik.
Schmauſen, bankietować, ochocić, ochotować, być na ochocie, na bankiecie; üppich, ze zbytkiew; herrlich, przednie, po pańsku; ſich darzu fertig machen, gotować ſię na ochotę.
Schmecken, Geſchmack haben oder geben, ſmakować, ſmak mieć, ſmak ſprawować; ſehr lieblich, wyśmienicie. der Gaumen ſchmeckt, empfindet den Geſchmack, podniebienie ſmakuie, czuie ſmak. es macht, daß eine Sache beſſer ſchmeckt, to ſprawuie iż rzecz ſmakuie lepiey. nach etwas ſchmecken, ſmak mieć czego. 2) *znaczy*: den Geſchmack, den ein Ding hat, probiren, koſztować, iaki ſmak, iaka rzecz ma. ſ. Koſten.
Schmeer, *n.* ſadło. Schweinſchmeer, nietopione świnie ſadło.
Schmeerbauch, *m.* brzuch od dołu.
Schmeerkraut, *n.* wronie masło, zaiącze kapuſta, ziele.
Schmeicheley, *f.* podchlebſtwo, podchlebianie, przymilenie. aus Schmeicheley, z podchlebſtwa. ohne Schmeicheley, bez podchlebſtwa.
Schmeichelhaftig, podchlebny, podchlebuiący, przymilaiący ſię, łaſzący ſię. ſchmeichelhaftige Anrede, podchlebna mowa.
Schmeichelhaftig, *adv.* podchlebnie, podchlebuiac, z podchlebſtwem.
Schmeicheln, podchlebiać, przymilać ſię, łaſić ſię, nadſkakiwać, *w tymże ſamym ſenſie*; einem, komu; ſich ſelbſt, ſobie ſamemu.
Schmeichelnd, podchlebiaiący, przymilaiący ſię, nadſkakuiący.
Schmeichelrede, *f.* podchlebna mowa.
Schmeichelung, *f.* podchlebianie, podchlebſtwo, przymilenie, nadſkakiwanie.
Schmeichelwort, *n.* podchlebne słowo, podchlebſtwo w słowie.
Schmeichler, *m.* podchlebca, podchlebnik.
Schmeichlerinn, *f.* podchlebczyna, podchlebniczka.
Schmeichleriſch, podchlebny, podchlebniczy, przymiłony.
Schmeichleriſch, *adv.* podchlebnie, z przymileniem, nadſkakuiac; einen anreden, podchlebnie do kogo mowić.
Schmeißen, uderzyć; einen, kogo; an die Thüre, we drzwi; *to co*, wegwerfen, ciſnąć precz. darauf ſchmeißen, uderzyć na kogo.
Schmelz, *m.* ſzmelc, emalia.
Schmelzen, *to co*, zergehen laſſen, topić, rozpuſzczać; *to co*, zerfließen, topnieć. das Wachs ſchmelzt vom Feuer, woſk topnieie od ognia. das Erzt, Metall, güldene Gefäße ſchmelzen, moſiądz, metal, złote naczynia topić.
Schmelzen, das, *n.* topienie, ztopienie.
Schmelzer, *m.* ten co topi, rozpuſzcza, topiciel, rozpuſzczalnik, topnik.
Schmelzhütte, *f.* topialnia, rozpuſzczalnia.
Schmelzkunſt, *f.* ſztuka topienia.
Schmelzofen, *m.* piec do topienia.
Schmelztiegel, *m.* tigiel do topienia.
Schmelzung, *f.* topienie, roztopienie, rozpuſzczanie, pławienie. das Bley topienie, ołowiu.
Schmergel, Schmirgel, *m.* ſzmergiel, gatunek ziemi.
Schmerle, *f.* ein Fiſch, rybka mała, do ślize

śliża podobna, ciemno żołta z czarnemi plamkami.

Schmerz, *m.* bol, żal; beschwerlicher, cieżki; innerlicher, wewnętrzny; empfindlicher, przcięty; einem verursachen, kogo bolu, żalu nabawić; überfällt einen, napada kogo; empfinden, czuć; dafür vergehen, od bolu, od żalu niszczeć; sich denselben übermeistern lassen, dać zalowi nad sobą panować, gòrę brać; wieder erregen, żal, bol odnawiać; verbeißen, żal zgryść w sobie, utaić go; lindern, erleichtern, żal ukoić, ułagodzić; benehmen, vertreiben, odiąć, spędzić; läßt nach, folguie, wolnieie; hat sie befallen, żal ich ogarnął. Erduldung des Schmerzens, cierpienie bolu; an dem ganzen Leibe, bol po całym ciele. dem Schmerze nachhängen, pozwalać żalowi; hat sich gelegt, ukoił się żal. vermehren, przyczyniać, powiększać.

Schmerzen, boleć, żałować, żal być, ubolewać. es schmerzet ihn, boli go to. es schmerzet mich, weil es dich schmerzet, mnie to boli, ponieważ cię toż samo boli. es schmerzet mich dessen Zustand, żal mi iego doli. es hat dessen Unrecht alle geschmerzet, tey iego krzywdy wszystkim żal było, wszyscy żałowali. die Schmähungen schmerzeten ihn, potwarze go bolały. es schmerzet ihn der Fuß, boli go noga. der Zahn, ząb.

Schmerzhaft, bolesny, żalosny. es ist schmerzhaft bey einer so großen Wunde, rzecz bolesna boleiąca iest, przy tak wielkiey ranie.

Schmerzhaft, *adv.* z żalem, żałośnie; etwas vorbringen, co wymowić.

Schmerzlich, bolesny, żałosny.

Schmerzlich, *adv.* boleśnie, żałośnie.

Schmetterling, *m.* motyl. ćma.

Schmied, *m.* kowal.

Schmiede, *f.* kuźnia, kowalnia.

Schmiedegott, *m.* kowalny bożek, Wulkan.

Schmiede = Handwerk, *n.* kuźnica żelazna.

Schmiedekunst, *f.* kowalskie rzemiesło, kowalna sztuka.

Schmieden, kować, kuć. das Eisen, weil es warm ist, żelazo, poki gorące iest.

Schmieden, das, *n.* kowanie, kucie. des Eisens, żelaza.

Schmiege, *f.* węgielnica, u ktorey się ramiona pomykaią, *po franc.* fausse eguerre.

Schmiegen, krümmen, krzywić, giąć, wyginać, sich schmiegen, krzywić się. a) *to co*, sich demüthigen, pokorzyć się, uniżyć się.

Schmiegung, *f.* korzenie się, uniżenie się.

Schmiere, *f.* smarowidło, smarowanie. zur Schmiere brauchen, do smarowania zażywać.

Schmierbüchse, *f.* naczynie ze smarowidłem.

Schmieren, smarować; mit Pech und Oele, smołą y oleiem; einem das Maul mit glatten Worten, słowami komu podchlebiać; womit, czym.

Schmieren, das, *n.* smarowanie.

Schmierer, *m.* smarownik.

Schmierig, do smarowania dobry.

Schmiererey, *f.* smarowizna.

Schminkbohne, *f.* fazola.

Schminke, *f.* malowidło, barwiczka, rumienidło. die Fehler des Leibes mit Schminke bedecken, wady ciała barwiczką pokryć. sich mit Schminke eine schöne Form geben, rumienidłem, sobie piękną cerę uczynić; die Backen damit färben, iagody y lice barwiczką pomalować. bestreichen, pociągnąć po wierzchu twarzy; damit man die runzlichte Haut wieder glatt macht, ktorą gładką czynią pomarszczoną skorkę na twarzy.

Schminken, malować, barwić; die Backen, iagody; das Gesicht, twarz. sich, siebie.

Schmirgel, *m.* womit die Edelgesteine und dergleichen polirt werden, smyris kamień, ktorym drogie kamienie poleruią.

Schmollen, gniewać się, w gniewie być. mit einem, z kiem. s. Zürnen.

Schmuck, *m.* stroy, ustroienie; bewundernswürdiger, podziwienia godny. herrlicher, pański stroy, pańskie ustroienie. der sich für keinen Mann schickt, ktory nie zdobi męszczyzny.

Schmücken, stroić, ubierać. etwas mit einem neuen Schmucke, co w nowy stroy.

Schmücken, das, *n.* stroienie, ustroienie przystroienie.

Schmücken, *m.* stroiownik, ubierca, szatny.

Schmückerinn, *f.* pani, panna do stroienia, szatna.

Schmückung, *f.* stroienie, przyozdobienie.

Schmunzeln, uśmiechać się.

Schmutz, *m.* brud, zbrukanie, zabrukanie; voller Schmutz, pełny brudu, zwalania.
Schmutzig, brudny, zabrukany, zawalany, zasolowany.
Schnabel, *m.* dziub; harter und langer eines Vogels, twardy y długi u iakiego ptaka. Krümme der Schnäbel, krzywość dziubow; eines Schiffes, dziub u okrętu na przodzie. das einen Schnabel hat, *adj*, dziubaty. glatter Schnabel, Maul ohne Bart, lice brodą nie zarastaiące.
Schnacke, *f.* żarty, żarciki, wybiegi żartobliwe. s. Scherz.
Schnackenhaft, żartobliwy, wybiegły w żartach. schnackenhafter Mensch, żartobliwy człowiek.
Schnackenhaft, *adv.* żartobliwie, śmiesznie; etwas vorbringen, co powiadać.
Schnackenreißer, *m.* żartownik, żartowniś; swywolny, swywolnik, *w tym samym sensie.*
Schnäbelchen, *n.* dziubek; die jungen Hühner picken mit ihren Schnäbelchen die Eyer durch, kurczątka swoiemi dziubkami przekluwaią iaia.
Schnäbeln, sich, całować się, sposobem gołębiem, *metaph.* dziubać się.
Schnäblicht, dziubasty.
Schnalle, *f.* przączka, zprzączka, zprzążka, zapinka.
Schnallen-Macher, *m.* zprążkarz, co prączki robi.
Schnapphahn, *m.* rabuś, drab, rozboynik; einen abgeben, drabem, rozboynikiem być.
Schnappen, łapać, chwytać; nach etwas, co, biegać za czym, *w tym samym sensie*; mit aufgesperrtem Maule nach dem Wasser, otwartą gębą wodę łagać; nach der Erbschaft, za dziedzistwo chwytać, uchwycić.
Schnarchen, chrapać, iak ludzie śpiąc chrapią.
Schnarchen, das, *n.* chrapanie, chrapka.
Schnarcher, *m.* ten co chrapie, chrapiący.
Schnarren, das R nicht aussprechen können, nie moc, r, wymawiać, *potym* damit einen verdrießlichen Lerm machen, skrzypać, piszczeć, łoskot nie miły czynić.
Schnattern, gęgać; wie die Gänse, iak gęsi; tak tak, wołać; wie die Enten, iak kaczki; 2) viel reden, wiele gadać, gawędzić.

Schnauben, oddychać, sapać; für Zorn, od gniewu; von Drohen, od groźby.
Schnaubend, sapiący, burzący się z gniewu.
Schnauze, *f.* pysk; eines Hundes, u psa; eines Menschen, u człowieka; eines Thieres, u zwierzęcia.
Schnäutzchen, *n.* pyszczek; an einer Lampe, u lampy knot.
Schnecke, *f.* kriechendes Thier mit dem Hause, ślinak, łażące zwierzątko ze swoią skorupką; langsamer als eine Schnecke seyn, rozlazłym być iak ślimak iaki. 2) eine Wendeltreppe, kręcone schody, ślimakiem idące.
Schneckenberg, *m.* Ort in den Gärten, wo man die Schnecken heget, ślimarnia, mieysce w ogrodach, w ktorym się ślimaki chowaią.
Schneckenhaus, *n.* skorupa ślimacza.
Schneckenpost, *f.* ślimaczy krok.
Schnee, *m.* śnieg; tiefer, der nicht schmelzet, głęboki, nieustanny, ktory nie topnieie; bedecket alles, pokrywa wszystko; ist von dem Winde zusammen gewehet, und ermüdet die Leute im Gehen, iest na kupę od wiatru zwiany, y fatyguie ludzi idących; ist gefroren zmarzniony; sich aus dem Schnee heraus arbeiten, wydobyć się, wykopać się ze śniegu; hindurch brechen, przebyć śniegi; Wasser von zerschmolzenem Schnee, woda z roztopniałego śniegu; zerschmelzt, topnieie. das Fallen des Schnees, padanie śniegu; Winter voller Schnee, śnieżysta, śnieżna zima; Oerter, śnieżne mieysca.
Schneeball, *m.* kula ze śniegu; 2) ein Gewächs, rożany bes.
Schneeblind, ktory olśnął od białego blasku śniegu.
Schneeflocke, *f.* kosmek śniegu, kwiatek biały śniegu.
Schneegans, *f.* dziki gęś.
Schneegestöber, *n.* zawierucha ze śniegiem.
Schneewasser, *n.* śnieżna woda, ze śniegu woda.
Schneeweiß, biały iak śnieg. schneeweisser Schwan, biały iak śnieg łabędź.
Schneidebret, *n.* stolnica do kraiania na niey, talerz drewniany gruby.
Schneide, *f.* ostrze, brod; des Leibels, siekiery; des Messers, noża, brzytwy.
Schneideln, obcinać, obrzynać; die Bäume, drzewa.

Schneiden, rznąć, kraiać; mit der Säge, piłą rznąć; in Stücken, na kawałki, na sztuki, kraiać na zwona; einem den Hals ab, komu szyię urznąć, uciąć; rznąć, kroić, tylować; Edelgesteine, w drogich kamieniach, żnąć; Getraide, zboże; die Weinstöcke, winne drzewka obcinać, chędożyć. die Kälte schneidet wie Scheermesser, zimno rznie iak brzytwa.

Schneiden, das, n. kraianie, żniecie, kroienie, rylowanie.

Schneidend, rznący, kraiący, żnący, ryluiący; Kälte, rznące; to iest, ostre zimno; Worte, rznące, ostre słowa.

Schneider, m. krayczy, rzynacz, kroynik, obcinacz. 2) krawiec.

Schneiderey, f. krawiectwo, krawieckie rzemiesło.

Schneiderkarpfen, m. śledź.

Schneiderhandwerk, n. krawieckie rzemiesło.

Schneiderinn, f. krawcowa, co krawiectwo robi.

Schneiderscheere, f. krawieckie nożyce.

Schneiderwerkstatt, f. warsztat, izba krawiecka.

Schneidung, f. rznicie, kraianie, trzebienie.

Schnell, prędki, skory. schnelle Veränderung, prędko odmiana; szypki.

Schnell, adv. prędko, wskok, wskoki, skoro.

Schnelligkeit, f. prędkość, skorość, szypkość.

Schnellen, oszukać; einen, kogo. siehe Betrügen; mit den Fingern, szczudka dać.

Schnellkeulgen, n. gałeczka, kulka do grania.

Schnellwage, f. przezmian waga, rzymska waga.

Schnepfe, f. pardwa, ptak, bekas; mnieyszy, krzyk.

Schneutzen, ucierać nos, wysmarkać; *simpl.* smarkać; sich, się; einen um das Geld, komu worek z pieniędzy wytrzeć, oszukać. s. Betriegen.

Schneutzen, das, n. wytarcie, utarcie nosa; *wysmarkanie się*, prostackie słowo.

Schneuben, oddychać, odetchnąć.

Schnieben, das, n. oddychanie, oderchnięcie.

Schniedeln, muskać, wymuskać, wysmukać, gaszkować, wygaszkować, się.

Schnippen, trzaskać; mit den Fingern, palcami.

Schnippgen, n. trzaśnienie palcami.

Schnitt, m, rznięcie, kroy, obrzynanie, obcięcie; der Bäume, drzew; durch einen Schnitt theilen, kroiem dzielić; des Kornes oder Getraides, żnięcie żyta, zboża; am Buche, oberzniecie, okroienie książki.

Schnitter, m. zniwiarz, żeńcarz; in der Erndte, na żniwie.

Schnittgen, n. Brodt, u. d. gl. ukroiony kawałek chleba, skibka, albo etc. *insist.*

Schnittlauch, m. łuk, łuczek ziele, pot cybulka.

Schnittmesser, n. siekacz, kroynik.

Schnittweise, adv. posiekano.

Schnitzbank, f. ława, do żnięcia.

Schnitzeln, wyrzynać, wykrawać, *o snicerskim kroiu.*

Schnitzen, wykrawać, wyrzynać, dryłować, rylować; etwas aus einer Eiche, co dębu wyrznąć.

Schnitzer, m. snycerz, snicerz; der etwas schnitzet, ktory co z drzewa, lub w drzewie kroi, wyrzyna; 2) Fehler, błąd; der Bücherschreiber verbessern, błędy ksiągpisarkow, druksadnikow poprawiać; voller Schnitzer, pełny błędow; Historie voller Schnitzer, Historyia pełna błędow; Schnitzer begehen, błąd popełnić; ohne Schnitzer reden, abschreiben, bez błędu mowić, przepisać.

Schnitzerhaft, błędy maiący; schnitzerhafte Historie, Historyia z błędami.

Schnitzerhaft, adv. błędnie, z błędami, z błędem.

Schnitzkunst, f. snicerska, sztuka, żeśba, zesbiarska sztuka.

Schnitzwerk, n. śnicerska robota, żeśbiarska robota.

Schnöde, zły, szpetny, brzydki, szkaradny.

Schnödigkeit, f. złość, brzydkość, szkarada.

Schnödiglich, adv. źle, brzydko, szpetnie.

Schnoppern, wie die Hunde, wenn sie nach etwas spüren, wąchać, iak psy, gdy tropem za czym lecą.

Schnürbrust, f. sznurowka, sznuroweczka, *postow, sznurowaczki.*

Schnüren, sznurować.

Schnürlein, n. sznureczek, powrozek.

Schnürmacher, m. co sznury robi, powroźnik.

Schnürmieder, n. Brusttuch der Frauenzimmer, kaftanik sznurowany białogłowski, korset.

Schnuppe, *f.* vom Lichte, nos od świecy utarty, knot.

Schnupfe, *m.* Schnupfen, Schnuppen, ſapka, katar zatkany; abhelfen, vertreiben, na ſapkę pomoc, ſapkę ſpędzić. der zum Schnupfen geneigt iſt, skłonny do ſapki, na ſapkę prędko zapadaiący.

Schnupfigt, ſapkę maiący, na ſapkę chory.

Schnupftobak, *m.* tabaka do zażywania.

Schnupftobak-Dose, *f.* tabakierka.

Schnupftuch, *n.* chuſtka do noſa.

Schnur, *f.* Seilgen, ſznurek, ſznureczek, powroz, poſtroneczek, linka. Schnur an einer Angel, u wędy ſznurek. Schnur Perlen, ſznurek pereł; wornach alles gemacht wird, ſznur do proſtowania. nach der Schnur gemacht, pod ſznur robiony; gerichtet seyn, wyproſtowanym być, wymierzonym. über die Schnur hauen, przebrać miarę, za ſznur, za liniią ciołąc przechodzić. 2) Schwieger-Tochter, ſynowa.

Schnurgleich, pod ſznur rowny, proſty.

Schnurrichtig, pod ſznur proſty, prościuteńki.

Schober, *m.* kupa, kopa; Stoß von Sachen auf einander, kupa rzeczy iednych na drugich leżących. Heuschober, kopa ſiana.

Schön, piękny; von Ansehen, z poźrzenia piękny. schöne Gedanken, piękne myśli. eine Frau von schöner Gestalt, dama piękney urody.

Schön, *adv.* pieknie; sich endigen, kończyć ſię, wypadać; etwas ausputzen, co wyſtroić, wymuskać.

Schönheit, *f.* piękność; vortrefliche, ausnehmende, przednia, śliczna, arcyśliczna; des Leibes, ciała; der Gestalt, urody; der Tugend, cnoty; des Gesichts, twarzy. eine Frau von sonderbarer Schönheit, oſobliwey piękności dama; daran übertreffen, pięknością przechodzić.

Schöpfbrunnen, *m.* ſtudnia.

Schöpfen, czerpać; etwas daher, co zkąd; Wasser aus dem Brunnen, wodę ze ſtudni; 3) Hoffnung, nadzieię ſobie czynić; 3) frische Luft, świeżego nabierać powietrza.

Schöpfen, das, *n.* czerpanie, ciągnienie wody.

Schöpfer, *m.* tworca, ſtworca, tworzyciel, ſtworzyciel; der etwas schafft, macht, hervorbringt, ktory co ſtwarza, czyni, wyprowadza z czego; der Welt, świata. es iſt nichts besser von dem gütigsten Schöpfer geschaffen worden, nic lepſzego od dobrotliwego ſtworzyciela nie było ſtworzone. 2) der da schöpft Wasser u. d. gl. czerpacz, co wodę czerpa.

Schöpfeimer, *m.* wiadro, ſtągiew, do czerpania, do ciągnienia.

Schöpfgelte, *f.* wiaderko do czerpania; mit Wasser herbringen, z wodą przynieść.

Schöpftopf, *m.* konewka.

Schöpfung, *f.* Erschaffung, tworzenie, ſtworzenie; des Menschen, człowieka. 2) czerpanie; des Wassers, wody.

Schöppe, *m.* Gerichtsperson, Ławnik, Sądowy.

Schöppenstuhl, *m.* ſądewe krzesło, ſądowa ława, ſąd, ławniſtwe.

Schöps, *m.* skop, geschnittener Schafbock, baran rznięty.

Schöpsen, von einem Schöpse, skopowy, barani; Fleisch, skopowizna, baranina, skopowe, baranie mięſo.

Schöpskopf, *m.* barania, skopowa głowa.

Schösser, *m.* poborca.

Schößling, *m.* Zweig, wypuſtek, wyroſtek, rośl.

Scholle, *f.* Erde, bryła ziemie, gruda. 2) wrobel. 3) certa ryba.

Schon, iuż, ieſzcze; von Alters her, iuż od dawności; von den Zeiten an, ieſzczę od owych czaſow, iuż do owych czaſow. schon damals, iuż na ow czas. schon lange, iuż dawno. schon vorher, iuż przed tym.

Schonen, ochraniać, poważać; einen seines Ansehens halber, kogo dla iego powagi. keine Unkosten schonen, żadnego koſzto w intereſie nie ochraniać, seine Gesundheit, ſwoiego zdrowia.

Schoß, *m.* łono. in der Mutter Schooß auferzogen werden, na łonie matki być wychowanym. die Kinder aus der Eltern Schooße reißen, dzieci z łona rodzicow zabierać. aus dem Schooße des Vaterlandes, z łona oyczyzny.

Schooßhündchen, *n.* pieſeczek do piſtowania, pſiątko maleńkie.

Schopf, *m.* Busch Haare, czub, kić włoſow, albo kiść.

Schoppen, *m.* ſzopa, chałupka, przykrycie.

Schorstein, *m.* kumin.

Schorsteinfeger, *m.* kuminiarz, ſadz ochędożnik.

Schoß, *m.* ſzos, podatek, czynſz.

Schoßreiß, *m.* rozeczka, gałązka, rośl. voller Schoßreißer, pełny latorośli.
Schote, *f.* der Erbsen, Bohnen u. d. gl. strączek, iako chowanie grochu bobu ziarek, strąk; przegrodka w strąku. Schoten bekommen, strączyć się.
Schotendorn, *m.* ostrostręczyna, ciernia rodzay, *pofr.* acacia.
Schotte, Schottländer, *m.* Szot, Szkot, ze Szkocyi człowiek.
Schottland, Königreich, Szkocyia, krolestwo.
Schout bey Nacht, *m.* strażnik floty morskiey.
Schramme, *f.* blizna; blau unterlaufene, podsiniała; fest zugeheilete, dobrze zgoiona, zrosła; auffratzen, bliznę oddrapać. voller Schrammen, pełny blizn.
Schrank, *m.* worinnen man etwas aufhebt, trzymanie, schowanie, zamknięcie; verschließen, szrank zamknąć; versiegeln, zapieczętować.
Schranken, *m.* Vermachung um etwas, szranki, balasy, kraty, ogrodzenie, około czego; annoch darinnen stehen, w szrankach, za szrankami stać. aus den Schranken treten, wyść, wystąpić za szranki; etwas damit einfassen, szranki dać koło czego. sich in den gebührenden Schranken halten, w przynależytym się okryśleniu trzymać.
Schraube, *f.* śruba, kołowrotek, wrzeciono, albo walec sam krętny wykrawany w śrubie.
Schrauben, eine Schraube aufschließen, śrubę odśrubować, *potym to co*, eine Schraube zuschließen, śrubę zaśrubować, *potym to co*, vexiren, aufziehen, prześladować, obracać, naganiać kogo.
Schraube-Mutter, *f.* das Loch, wo eine Schraube hinein gedrehet wird, maciczka ślosarska, wlot, w ktory śruba w śrubowana bywa.
Schraubestock, *m.* śrubsztak rzemieśniczy, trzymaczek, dzierżaczek rzemieśniczy.
Schreckbild, *n.* straszydło.
Schrecken, straszyć; drohendlich, przeciwnikow groźnie; mit Mord und Brand, ogniem y krwią straszyć; durch sein Geschrey, swoiem krzykiem.
Schröcken, *n.* strach, postrach; plötzliches, nagły. einem ein Schrecken einjagen, kogo strachu nabawić; verursachen, strachu narobić. die Ursache des Schreckens, przyczyna tak wielkiego strachu. durch eines Schrecken beweget werden, czyim postrachem być poruszonym. durch Schrecken gezwungen schweren, przymuszony strachem, *albo* ze strachu przysiąc; hat sie überfallen, strach go napadł.
Schreckenberger, *m.* szrekenbergier; sächsische alte Münze, dawny pieniądz Saski.
Schrecklich, straszny, straszliwy; ist ihnen der Tod, straszna im iest śmierć; anzusehen, do patrzenia, do widzenia; Anfall, trefunek. schrecklicher Krieg, straszliwa woyna.
Schrecklich, *adv.* straszno, strasznie, straszliwie.
Schreckung, *f.* straszenie, postraszenie.
Schreckhaft, boiaźliwy, lękliwy, *item*, straszny.
Schreckhaftigkeit, *f.* boiaźliwość, lękliwość.
Schreckstein, *m.* kamień, gatunek iaśpiszu, *pofr.* Malachite.
Schreibart, *f.* ksztalt pisania; geringe, und großen Leuten unanständige, podły y zacnym ludziom nieprzyzwoity ksztalt pisania.
Schreibbuch, *n.* książeczka do uczenia się pisać charakteru, sekstern.
Schreibcalender, *m.* dziernik, dzienne spisowanie, czego.
Schreibdinte, *f.* inkaust do pisania.
Schreiben, pisać; ungereimt, nieładnie; scharfsinnig, bystromyślnie; offenherzig, otwarcie; geneigt, życzliwie, przychylnie; vorsichtig, ostrożnie; gelehrt und bescheidentlich, uczenie y skromnie; unbedachtsam, nieostrożnie; eine Sache in Versen, rzecz iaką wierszami; etwas nachtheilig an einen, von einen, co szkodliwie do kogo o kiem pisać; ein Gedicht, wiersz. dieses Briefgen habe ich geschrieben, ten listek ia pisałem; ein Werk, dzieło napisać, *to iest*, księgę. man schreibt, piszą; in die Jahrbücher, w dzieie roczne wpisać; in die Stadtbücher, w mieyskie księgi wpisać; von seinen Dingen an einen, o swoich rzeczach do kogo.
Schreiben, das, *f.* pisanie, pisywanie, pisowanie. mein Schreiben verhindern die bösen Augen, moiemu pisaniu przeszkadzaią złe oczy, albo mnie do pisania etc. in der Philosophie, filozoficzne pisanie. des Schreibens nicht werth, pisania nie wart. sich im Schreiben üben, w pisaniu się ćwiczyć.
Schreiben, ein, pisanie, list.

Schreiber, *m.* piſarz; gar guter, wcale dobry; gelehrter, uczony; Rechtserfahrner, na prawie ſię znaiący; artiger, ſkładny, ładny; netter, gładki; 2) dem Amte und der Profeßion nach, podług urzędu y powołania, piſarz z urzędu. öffentlicher Schreiber, piſarz urzędowy.
Schreiberdienſt, *m.* piſarſtwo, urząd piſarza.
Schreiberlohn, *m.* piſarzowi płaca.
Schreiberey, *f.* pisma, *pl.* piſania, *pl. to co*, Schreibekunſt, ſztuka piſania; Sachen, die man geſchrieben, rzeczy piſane. unnütze Schreiberey, papiery zapiſane, co ſię na nic nie zdadzą; ſich darauf legen, przykładać ſię do piſania, *to ieſt*, pilno piſywać, uczyć ſię piſać.
Schreibfeder, *f.* pioro do piſania.
Schreibfehler, *m.* omyłka w piſaniu.
Schreibgriffel, *m.* ſtyl.
Schreibkunſt, *f.* ſztuka piſania; ſchön zu ſchreiben, ſztuka pięknie piſać; recht zu ſchreiben, ſztuka bez myłek piſać.
Schreibmeiſter, *m.* uczyciel piſania, nauczyciel ręki.
Schreibpapier, *n.* papier do piſania.
Schreibpult, *n.* pultynek do piſania.
Schreibſtuben, *f.* (in Gerichten) piſarnia (bey den Kaufleuten) u kupcow, rachownia, rachunkowa izba; (zu gewiſſen Einnahmen, als Zoll, u. d. gl. do pewnych poborow odbierani) odbieralnia, poboruia izba.
Schreibtafel, *f.* tabliczki, pugillares, ſtoliki, *plur.*
Schreibtiſch, *m.* rachunkowy ſtoł, rachunkowy pokoy.
Schreibzeug, *n.* kałamarz, ze ſprzętem do piſania.
Schreibübung, *f.* ćwiczenie w piſaniu.
Schreiner, *m.* ſkrzyniarz, co ſkrzynie ſzafy robi, ſtolarz.
Schreiten, poſtępować, kroczyć; weiter fortfahren, daley, iść daley; in dem Angefangenen, w zaczętey rzeczy; zu Ehren, do honorow poſtępować; zum Werke, robotę zaczynać.
Schreyen, krzyczeć, wrzeſzczeć, wołać; kläglich, żałośnie; mit einander, razem, ſpołem; laut, daß er es höre, głośno aby on to ſłyſzał.
Schreyen, das, *n.* wołanie, krzyczenie, wrzeſzczenie, zawołanie.
Schreyer, *m.* wołacz, krzykała.
Schrift, *f.* etwas ſchriftlich abfaſſen, piſmo, co piſmen *uięte*, ręka; zweydeutige, piſmo wątpliwie; leſenswürdige, czytania godne; voller Verſtand, zupełnie rozumnie; in der Eil gemachte, na prędce zrobione. Zärtlichkeit und Scharfſinnigkeit der Schrift, ładność, krasność piſmo; 2) ſo fern ſie aus Buchſtaben u. d. g. beſteht, piſanie, piſmo także; 3) wie ſie die Buchdrucker gebrauchen, piſmo drukarſkie, karaktery drukarſkie; 4) heilige, Piſmo święte.
Schriftbehältniß, *n.* zamknięcie na papiery.
Schriftgelahrtheit, *f.* Teologia, o Bogu Nauko, Piſmo S.
Schriftgelehrter, *m.* Teolog, o Bogu Nauczony, w Piſmie uczony.
Schriftpreßer, *m.* piſmolewnik do drukarni.
Schriftlein, *n.* piſmeczko, piſmiątko, *dimin.*
Schriftlich, piſany, napiſany.
Schriftlich, *adv.* piſano, piſaniem, na piſmie; einen berichten, piſaniem kogo uwiadomić.
Schriftmäßig, z piſmen ſię zgadzaiący.
Schriftſäßig, nad piſaniem ſiedzący, uſtawicznie piſzący.
Schriftſetzer, *m.* literſadca, piſmoſkładnik w drukarni.
Schriftverfaſſer, *m.* piſarz, piſmodawca, piſmoſkładca.
Schriftverfaſſung, *f.* piſmſkładanie, piſmdawanie.
Schriftverwahrer, *m.* piſmdozorca, archiwiſta.
Schritt, *m.* krok; im Tanzen, w tańcowaniu; *potym*, vom Pferde, krocza; breiter, krok ſpory; 2) Schritt, einfacher Schritte, poiedyńczy krok; Maaß von drittehalb Schuh, miara puſtrzeci ſtopy; doppelter, oder geometriſcher, podwoyny, albo gieometryczny krok, pięć ſtop; des Pferdes, chod konia; *potym*, Fußſtapfen, ślady. die erſten Schritte thun, pierwſze kroki uczynić, *to ieſt*, żacząć. mit langſamen Schritten thun, powolnym krokiem iść. Schritt vor Schritt, krok na krok, co krok, krocząc. tauſend Schritte von der Stadt entfernet ſeyn, tyſiąc krokow być od miaſta dalekiem.
Schröpfen, bańki ſtawiać.
Schröpfen, das, *n.* baniek ſtawianie.
Schröpfkopf, *m.* bańka.
Schröter, *m.* der Wein- und Bierfäſſer in die Keller ſchrotet, ſpuſzczacz, ktory wino y inne rzeczy do piwnice ſpuſzcza; 2) ein Wurm, robak, ielonek.

Schrot, *n.* damit man schießt, śrut, ktorem strzelaią. 2) zum Futter und Brandeweinbrennen, do paszy y na palenie wodki, wpoł przetłoczone, wpoł mełte śrotowane zborze.
Schroten, popychać; ein Faß, beczkę, suwać ią po trosze; sznurem ciągnąć.
Schrotleiter, *f.* drabina na kołkach popychana.
Schrumpeln, marszczyć, marszki dawać.
Schrumpelicht, pomarszczony; pokurczony. schrumpfelichte Aepfel, pomarszczone iabłka. schrumpeln, marszczyć się, kurczyć się, grunić się.
Schubkarn, *m.* kara, wozek; taki.
Schubsack, *m.* kieszeń.
Schuckeln, podtrząsnąć, trząsnąć od spodu.
Schuh, *m.* trzewik. Weiberschuh mit hohen Absätzen, białogłowski trzewik z wysoką podeszwą y korkiem. 2) ein gewisses Maaß, stopa miara pewna długości. seine Schuh hinten niedertreten, przydeptać w tyle trzewiki: auf hohen Schuhen gehen, na wysokich soszkach chodzić. *prov.* ein jeder weiß am besten wo ihn der Schuh drückt, każdy naylepiey wie co go dolega. das habe ich lange an den Schuhen zerrissen, iuż ia to dawno wiem. Schuh anziehen, trzewiki wdziać. Schuh ausziehen, trzewiki zdiąć. einem die Füße hinrecken, die Schuhe auszuziehen, nogi komu podać do wyzucia z trzewikow, do zdięcia trzewikow.
Schuhahle, *f.* szydło.
Schuhbürste, *f.* szczotka do chędożenia trzewikow.
Schuhflicker, *m.* karpacz trzewikow starzyzny.
Schuhknecht, *m.* szewczyk.
Schuhleisten, *m.* kopyto szewskie.
Schuhmacher, *m.* szewc do trzewikow.
Schuhriem, *m.* rzemyk do zawięzywania trzewikow.
Schuhschnalle, *f.* przączka do trzewikow zapinania.
Schuhlein, *n.* trzewiczek.
Schüchtern, *to co* furchtsam, lękliwy, boiaźliwy, zalękniony. schüchterne Pferde, lękliwe konie. schüchtern machen, postraszyć.
Schüchtern, *adv.* lękliwie, boiaźliwie.
Schüler, *m.* żak; *uczonek, poet.* uczeń; gelehriger, co się da nauczyć, poiętny; gehorsamer, posłuszny, usłuchliwy einen zum Schüler in der Oratorie haben, mieć kogo uczniem w Wymowie. einen darzu annehmen, kogo za ucznia, za uczonka wziąć.
Schülergen, *n.* zaczek.
Schülerinn, *f.* uczennica, uczonka, zaczka.
Schülerhaft, szkolny.
Schürze, *f.* fartuch, fota.
Schürzlein, *n.* fartuszek, fotka.
Schlüssel, *f.* misa, miska. zu Suppen, z właszcza na polewki, na supy. kleine, miseczka. breite, flache, zum Braten, szeroko, płaska misa, pułmisek bez kraiow, mianowicie na pieczyste.
Schüsselchen, *n.* miseczka, pułmiseczek.
Schütte Stroh, *f.* snop słomy, wiązań słomy.
Schütteln, trząść, potrzęsać, den Kopf, głowę, głową.
Schütteln, das, *n.* trzęsienie.
Schüttelung, *f.* trzęsienie, ztrząśnienie.
Schütteln des Leibes, mrowie, strach po ciele chodzący, gdy kogo ogarnie.
Schützbar, obronny.
Schütze, *m.* strzelec z łuku, s. Bogenschütze.
Schützen, bronić; die Grenzen für den Streifereyen der Feinde, granic od naiazdow nieprzyiacielskich; das Land wider der Feinde Gewalt, kraiu bronić, od gwałtow nieprzyiacielskich.
Schützen, das, *n.* bronienie, zastawianie, zrzucanie.
Schützer, *m.* obrońca; *simpl.* brońca, broniciel; obroniciel.
Schuld, *f.* Versehen, Verbrechen, wina, występek, przestępstwo; schwere, strafbare, ciężki, karalny; Befreyung davon von einem erhalten, uwolnienie od winy, *to iest*, za niewinnego osądzenie u kogo otrzymać. alle Schuld auf einen wälzen, wszystką winę na kogo składać; einige daran haben, mieć iaką winę w czym. einer schiebet die Schuld auf den andern, ieden składa winę na drugiego. ohne Schuld seyn, bez winy być. einen der Schuld erlassen, wymowić kogo z winy, niewinnym uznać. sich fremder Schuld theilhaftig machen, uczynić się uczestnikiem cudzey winy; liegt an ihm, na niem wina, on winien; auf sich laden, na siebie brać. er ist Schuld daran, iego to wina, on temu winien. aus der Schuld reissen, wyrwać kogo od winy; auf sich nehmen, na siebie brać; auf etwas legen, na co winę składać; einem geben, obwiniać kogo; in

in gleicher stecken, rownie być winnym. 2) *so co* Borg, da man Geld u. d. gl. schuldig ist, dług, zaporzyczenie się, gdy kto pieniądze y podobne rzeczy winien iest. in Schulden stecken, długi mieć, w długach być; sich davon losmachen, uwolnić się od długow; einem damit verhaftet seyn, być dłużen komu; einem schenken, dług komu darować. bis an die Ohren in Schulden stecken, zabrnąć w długi aż po uszy; in große gerathen, w wielkie długi wpaść; neue machen, nowych długow zaciągnąć; eintreiben, o dług się upominać; einmahnen, o dług się odezwać; bezahlen, zapłacić. Schuld mit Schuld bezahlen, dług długiem zpłacić.

Schuldbrief, *m.* kartka na dług.

Schuldbuch, *n.* reiestr długow.

Schuldeinfoderung, *f.* wybieranie długów, upominanie się o dług.

Schuld-Einmahner, *m.* odzywaiący się o dług.

Schuld-Einmahnung, *f.* o dług odezwa.

Schuldenlast, *n.* długi ciężkie; dług wielki.

Schuldfoderung, *f.* wymaganie długu.

Schuldgebung, *f.* winy zadawanie, pomawianie o winę.

Schuldgläubiger, *m.* pożyczyciel długu drugiemu; wierzyciel.

Schuldiener, *m.* szkołuczenica.

Schuldig, winny, winowayca. einen schuldig an einer halsbrechenden Sache machen, kogo winnym czynić, iakiego głownego występku; helfen, winnego ratować; strafen, karać. 2) der Geld schuldig ist pieniędzy, dłużny. der viel schuldig ist, ktory wiele winien. 3) verpflichtet, powinny, z obowiązku, zasłużony, przy należyty, schuldige Strafe leiden, zasłużoną karę ponosić. schuldigen Dank abstatten, winne dzięki czynić, oddawać. einem das schuldige Geld bezahlen, należące się komu pieniądze zapłacić.

Schuldienst, *m.* urząd szkolny; darum anhalten, starać się oń, zabiegać oń.

Schuldigkeit, *f.* powinność, przysługa; einem erweisen, powinność komu świadczyć, oświadczenie, uszanowania czynić; in acht nehmen, pełnić; ein Gnüge thun, powinności zadosyć uczynić; verabsäumen, powinności zaniechać, powinności nieprzestrzegać, s. Pflicht.

Schuldner, *m.* dłużnik; böser, zły; der nur etwas bezahlt, das andre aber schuldig bleibt, ktory tylko co nie co zpłaca, a resztę winien zostaie.

Schuldnerinn, *f.* dłużniczka.

Schuldopfer, *n.* ofiara za grzech, zawinę.

Schuldregister, *n.* reiestr długow.

Schuldthurm, *m.* więzienie.

Schuldwechsel, *m.* długu, długiem zpłacenie.

Schule, *f.* szkoła. in den Schulen disputiren, o czym w szkołach dysputować, spor mieć. dergleichen Leute werden in den Schulen der Weltweisen, tacy ludzie wychodzą ze szkoł Filozofowskich. in der Schule zugestutzt werden, być w szkole polerowanym. die Schule halten, w szkole uczyć. sich es darinnnen lassen sauer werden, pocić się, pracować w szkole. in die Schule gehen, darinnen sitzen und hören, iść do szkoły, w niey siedzieć y słuchać. in die Schule schicken, führen, do szkoły posyłać, prowadzić. hinter der Schule gehen, za szkołę a nie do szkoły chodzić.

Schulfest, *n.* szkolne święto.

Schulfrage, *f.* szkolne pytanie, szkolny spor.

Schulfratze, *f.* szkolne brydnie.

Schulfreundschaft, *f.* przyiaźń od szkoł powzięta; mit einem beständig halten, przyiaźń powziętą od szkoł, z kiem statecznie utrzymywać.

Schulfuchs, *m.* nie dobrze wyuczony.

Schulfüchserey, *f.* niezkładna uczoność; niedowarzona.

Schulgeld, *n.* płaca za uczenia; zasługi uczącego.

Schulgesellschaft, *f.* społuczeństwo.

Schulhaufe, *m.* szkolney poczet młodzi.

Schulherr, *m.* proste nazywanie nauczycielow w szkołach.

Schulknabe, *m.* chłopiec do szkoły chodzący.

Schulinspector, *m.* Szkołdozorca.

Schulmann, *m.* szkolny człowiek, uczeńca, *poet.*

Schulmeister, *m.* nauczyciel w szkole.

Schulmeisterinn, *f.* nauczycielka, mistrzyni.

Schulobrister, *m.* Szkołrządca, Przełożony nad szkołami.

Schulrede, *f.* mowa, mowienie w szkole pisanie y na pamięć mowienie.

Schulstaub, *m* praca szkolna.

Schulstreit, *m.* spor szkolny.

Schulstube, *f.* szkoła, izba do uczenia, słuchalnia, uczelnia.
Schulter, *f.* łopatka; rechte, prawa; linke, szeroka; nackende, goła; entblößte, obnażona, dobyta z rękawa. einen auf seinen Schultern zurücktragen, kogo na swoich łopatkach odnieść. einen darauf nehmen, kogo na łopatki wziąć swoie, *lepiey* na barki. schmale Schulter haben, mieć wąskie łopatki. der Schmerz ziehet sich in die Schultern, bol ciągnie się aż do łopatek; eines Thieres, zwierzęcia, auch, łopatka.
Schulterbein, *n.* kość w łopatce.
Schulterküssen, *n.* poduszka pod łopatki.
Schultheiß, *m.* sołtys; woyt na wsi.
Schulze, *m.* sołtys.
Schulzenamt, *n.* sołtystwo.
Schulübung, *f.* szkolne ćwiczenie.
Schulzeit, *f.* czas szkolny do uczenia się.
Schumperliedchen, *n.* tłusta piosnka.
Schund, *m.* łayno człecze rzadkie.
Schundgrube, *f.* kloaka.
Schundloch, *n.* toż samo.
Schuppe, *f.* łuska, der Fische, na rybie y na wężu. das Schuppen hat, łuskowaty; abmachen, łuskę zdiąć; von einem Fische, z ryby. 2) auf dem Haupte, na głowie otręby.
Schuppen, Schuppen abmachen, łuskę zdeymować, zeskrobać; einen Fisch, z ryby.
Schuppenweise, w łuskę; zusammen gesetzt seyn, złożonym być.
Schuppen, *m.* wozownia, poddach na wozy.
Schuppicht, łuskawy, łuską pokryty.
Schuplein, *n.* łuska drobna, drobniutka.
Schur, *f.* strzyżenie; der Schaafe, owiec.
Schurke, *m.* hołota, do niczego człek.
Schurz, *m.* den man vorbindet, zapaska, ktorę się na przodku przepasuią.
Schurzfell, *n.* zapaska skòrzana; fartuch, przedsobnik skurzany.
Schuß, *m.* strzelenie, postrzał, raz; mit einem Pfeile, strzałą. Schuß mit einer silbernen Kugel gar leicht aushalten, postrzał od srebrney kuli łatwo wytrzymać.
Schuster, *m.* szewc, szwiec, des Schusters, *adj.* szewcow, szewski. Werkstatt eines Schusters, warsztat szewski, stolnica szewska.
Schusterarbeit, *f.* szewstwo, szewskie rzemiesło.
Schusterdrat, *m.* dratwa szewska.
Schusterhandwerk, *n.* szewska robota; szewskie rzemiesło.
Schusterisch, szewski.
Schusterinn, *f.* szewcowa.
Schusterkneiff, *m.* gnyp szewski.
Schusterladen, *m.* szewska izba, szewska robialnia.
Schusterschwärze, *f.* czernidło szewskie.
Schutt, *m.* von altem Mauerwerke, gruz, obaliny, zpadliny ze starych murow. mit Schutt bedeckt, gruzem przywalony. von Schutt reinigen, z gruzu uprzątnąć, gruz uprzątnać; den Boden, plac. 2) um eine Stadt aufführen, ziemią miasto w koło obsypać, *albo* wałem wysypanym miasto obwieść.
Schutthause, *m.* kupa gruzu.
Schutz, *m.* Vertheidigung, obrona, bronienie. einen in Schutz nehmen, wziąć pod obronę kogo; einem beständig leisten, komu obronę statecznie nieustanną świadczyć; eines auf sich nehmen, wziąć kogo obronę na siebie. der vielen Schutz hat, ktory ma wiele obrony. einen eines Schutz anbefehlen, poruczyć komu obronę kogo. einem zum Schutze dienen, być komu obroną. genug Schutz haben, mieć dosyć obrony. sich Schutz schaffen, przysposobić, przy gotować sobie obronę; sich in eines begeben, udać się pod czyią obronę; in eines seyn, unter eines stehen, być w czyiey obronie, pod czyią obroną; eines anvertrauen, powierzyć obronie czyiey; etwas, co. zum Schutze dienlich, dobry zdatny do obrony. 2) im Wasser, grobla, tama zastawa.
Schutzengel, *m.* Anioł opiekun.
Schutzgatter, *n.* spust kraciany, krata spuszczana w bramie.
Schutzgenoß, *m.* pod obroną zostaiący, w protekcyi będący.
Schutzgott, *m.* Bog broniący; eines Reichs, iakiego krolestwa.
Schutzhalter, *m.* obrońca, opiekun, broniciel.
Schutzhaltung, *f.* obrona, obrony świadczenie.
Schutzherr, *m.* opiekun, obrońca. einen darzu haben, mieć kogo obrońcą.
Schutzleistung, *f.* obrony świadczenie.
Schutzlos, bez obrony.
Schutzmauer, *f.* mur na obronę.

Schutznehmung, *f.* wzięcie pod obronę.
Schutzrede, *f.* mowa na obronę.
Schutzverwandter, *m.* klienta, pod obroną będący.
Schutzverwandtinn, *f.* klienta, pod obroną zostaiąca.
Schutzwehr, *f.* mieysce obronne.
Schuyte, *f.* Art eines Schiffes, schuyte, gatunek okrętu.
Schwabe, *m.* einer aus Schwaben, Szwab, rodem człek ze Szwabii.
Schwaben, *n.* das Land, Szwaby, Szwabiia, kray.
Schwach, słaby, szczupły, cienki; nicht stark oder dicke, ani mocny, ani gruby; Körper, Leiber, ciała; Beine, golenie; Stengel, łodyga; Faden, słabe nici; Glieder, Stimme, członki, głos; an Kräften, słaby na siłach; schwaches Gehör, słaby słuch; schwächer am Volke seyn, słabsze mieć woysko.

Schwachheit, *f.* słabość, krewkość, wątłość; des Leibes, ciała; wegen Schwachheit des Gemüths das angefangene Werk fahren lassen, prze słabość umysłu zaczęte dzieło porzucić; der Gesundheit, zdrowia; der Kräfte, sił; der Sinne, zmysłow; des Magens sich zuziehen, słabości żołądka się nabawić; der menschlichen Schwachheit vergißt man bey guten Tagen, ludzkiey krewkości zapominaią w dobrym czasie.

Schwade, *f.* pokos; siana, zboża.

Schwaden, *m.* wroble proso, ziele; *pofr.* grémil.

Schwäbisch, Szwabski; Kreis, Szwabska okolica.

Schwäche, *f.* cienkość; der Beine, goleni, nog; eines Fadens, nici; der Stimme, głosu.

Schwächen, schwach machen, słabić, wątlić, osłabić, zwątlić; eines Tapferkeit, czyie męstwo; eines Hoffnung, czyią nadzieię. das Alter hat mich nicht gänzlich geschwächt, starość nie wcale mię zwątliła; eines Gewalt, czyią siłę; die Augen, oczy; eine Jungfrau, pannie wstyd odebrać; sein Ansehen schwächen, swoię powagę osłabić.

Schwächer, *m.* słabiciel, osłabiciel.
Schwächlich, słaby, wątły.
Schwächung, *f.* osłabienie, złamanie; des Muths, serca, odwagi; das durch die Wollust geschieht, z roskoszy zesłabienie. 2) einer Jungfrau, panny zelżenie.

Schwägerinn, *f.* szwagrowa, świekra, krewna, powinnowata.
Schwägerschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo. sich mit einem dadurch verbinden, przez pokrewieństwo połączyć się z kiem.
Schwämmchen, *n.* kleiner Pilz, grzybek, grzyb mały.
Schwängern, brzemienną uczynić.
Schwängerer, *m.* in Unehren, brzemiociąż, sprawuiący.
Schwängerung, *f.* brzemienia, ciąży sprawienie.
Schwänzen, einen Schwanz daran machen, ogon przyprawić. 2) mit dem Steisse drehen, kuprem kręcić idąc.
Schwänzchen, *n.* ogonek.
Schwär, *m.* wrzod, bolak. voller Schwären, wrzodowaty, s. Geschwür.
Schwären, iątrzyć się, zbierać się; wrzodowacieć.
Schwären, das, *n.* iątrzenie, zbieranie się, *o wrzodach.*
Schwärmen, roić się, włoczyć się, przewiiać się, przechodzić się, *o kupić.* die Bienen schwärmen, pszczoły się roią, 2) unsinnig seyn, szaleć, od rozumu odchodzić.
Schwärmer, *m.* biegas, hultay, włoczęga. 2) fanatyk, in Religionssachen. 3) der unsinnig ist, szalony. 4) Art eines Feuerwerks, szmermel, kowal, gatunek sztucznego ognia.
Schwärmerisch, fanatyk, fałszywa gorliwością o religiią zięty. 2) unsinnig, szalony.
Schwärmung, *f.* chodzenie, kręcenie się, przewiianie się.
Schwärze, *f.* czernidło, czarna farba, czarna barwa; womit man etwas schwarz färbet, czym co czarno farbuią; der Schuster, czernidło szewskie. 2) schwarze Farbe, czarność, wie des Rabens, iako to kruka.
Schwärzen, czernić, uczernić, die Haare womit, włosy czym.
Schwärzlich, czarniawy, smaglawy; ist der Weiser der Bienen, matka pszczoł czarniawa iest; Augen, czarniawe oczy; Blattern, czarniawe krosty; Erde, czarniawa ziemia.
Schwärzung, *f.* czernienie, uczernienie; der Haare, włosow.
Schwärung, *f.* iątrzenie, zbieranie, *o bolakach.*
Schwätzer, *m.* gaduła, gawęda; gadacz, co mu gęba nieustaie.
Schwätzerinn, *f.* gaduła, gawęda, *f. f.* gadaczka.

Schwadron, *f.* szwadron iazdy, pewny poczet ieznych.
Schwager, *m.* szwagier. mąż siostry. 2) krewny.
Schwalbe, *f.* ein Vogel, ptak pewny, iaskołka; kleine, iaskołeczką; die im Hause nistet, iaskołka domowa; die an den Ufer nistet, iaskołka pobrzeźnia. eine Schwalbe macht keinen Sommer, iedna iaskołka nie przynosi wiosny, *prov.* von Schwalben, *adj.* iaskołczy.
Schwalbenkraut, *n.* iaskołcze ziele, celidonia.
Schwalbennest, *n.* iaskołcze gniazdo.
Schwamm, *m.* den man ißt, grzyb, ktory iedzą. 2) womit man etwas abwischet, czym co zcieraią. gębką. Schwamm ausdrücken, gębkę wycisnąć. 3) krosta u dziecięcia w ustach. 4) an den Bäumen, grzyb na drzewach.
Schwammartig, grzybowy.
Schwammicht, gębczasty, hubiasty; grzybiasty.
Schwammigkeit, *f.* gębczastośc, hubiastość; grzybiastość.
Schwammstein, *n.* kamień rzadki,
Schwan, *m.* łabędź; stirbt mit Singen und Freuden, zdycha spiewaiąc wesoło. vom Schwane, łabędzi; Stimme, łabędzi głos.
Schwank, gibki. schwanke Weyde, gibka wierzba. 2) Beine, cienkie nogi, s. Geschlank, Schwach.
Schwanken, chwiać się; mit den ganzen Leibe zu beyden Seiten, całym ciałem na obiedwie strony.
Schwanengesang, *m.* łabędzie śpiewanie.
Schwanen, sich lassen, wrożyć, przeczuwać. es schwante mir, daß ich, przeczuwałem, że.
Schwang, *m.* das Schwänken, zachwianie, ruszenie; ruch, *simpl. inusit.* im Schwange seyn, słynąć, być wziętym. in Schwang kommen, zaczynać słynąć, kwitnąć, być wziętym we zwyczaiu. die Gewohnheit kommt täglich mehr in Schwang, zwyczay codziennie się wzmaga. im Schwange gehen, słynąć, być szacowanym. die schönen Künste gehen itzo im Schwange, piękne sztuki są teraz szacowane, wzięte, kwitną, słyną.
Schwanger, *adj. f.* brzemienna, ciężarna. als sie schwanger war, und die Geburtszeit, gdy ciężarną była y iuż na czasach. mit einem Knaben, chłopcem być w ciąży.
Schwangerschaft, *f.* brzemienność, ciąża.
Schwanz, *m.* ogon; krauser, kędzierzawy; hat der Pfau von Natur zu seiner Zierde, paw ma z urodzenia ogon dla swoiey ozdoby; eines Pferdes, koński ogon. Hund ohne Schwanz, pies kusy. 2) an den Kleidern, u szat, *nazywa się* rucho.
Schwanzlos, kurta bez ogona.
Schwanzmeise, *f.* sikora z ogonem.
Schwanzriem, *m.* podogonie; pochwy, *obs. to co* podogonie.
Schwanzstern, *m.* gwiazda z ruchem.
Schwarm, *m.* rozruch, tumult, chłas, 2) von Bienen, roy pszczoł. 3) kupa, siła, moc. 4) von Leuten die schmausen, gadanie y zgiełk ludzi ochotuiących.
Schwarte, *f.* dicke Haut, gruba skora.
Schwarz, czarny. sehen was schwarz oder weiß sey, widzieć co czarne a co białe. sehr schwarze Kirschen, bardzo czarne wiśnie; Wolken, chmury. 2) schwarze Kunst, czarow sztuka.
Schwarzbraun, kasztanowaty, brudno cisawy.
Schwarzfärber, *m.* farwiarz, od czarnych farb.
Schwarzfärbig, czarney maści, czarnego koloru.
Schwarz gekleidet, czarno ubrany, w czarne suknie.
Schwarzgelb, czarnożołty, bury, oliwkowy kolor, ogorzały.
Schwarzglänzend, kruczy kolor; czarno się świecący.
Schwarzkopf, *m* ein Vogel, figoiadka, ptak.
Schwarzköpficht, co czarne włosy ma na głowie.
Schwarzkümmel, *m.* czarnucha.
Schwarzkünstler, *m.* czarnoksiężnik, czarownik.
Schwarzroth, czarnoczerwony, wiśniowy.
Schwarzwald, *m.* Wald in Schwaben, czarny las, las w Szwabskim.
Schwarzwurzel, *f.* żywokost, kostywał.
Schwarz-Andorn, *m.* szanta czarna, ziele.
Schwatzen, gadać, szczebiotać; was einem in das Maul kömmt, co do gęby przydzie; mit einem heimlich, z kiem poraiemnie, s. Plaudern.
Schwatzhaftig, gadatliwy, szczebiotliwy; im Reden, w mowieniu; Thorheit, gadatliwe głupstwo. schwatzhaftiges Maul einem

einem stopfen, gadatliwy pysk komu zatkać,
Schwatzhaftigkeit, *f.* gadatliwość, szczebietliwość.
Schweben, wisieć nad. das Unglück schwebet über uns, nieszczęście wisi nad nami. der Tod schwebt täglich über uns, śmierć nam co dzień nad karkiem wisi. vor den Augen schweben, przed oczyma wisieć.
Schwebend, wiszący. schwebender Garten, wiszący ogrod.
Schwede, *m.* einer aus Schweden, Szwed, człek rodem ze Szwecyi.
Schweden, ein Königreich, Szwecyia, Krolestwo.
Schwedisch, Szwecki.
Schwefel, *m.* siarka. mit Schwefel angemacht, siarką zaprawny. von oder wie Schwefel; nach Schwefel schmeckend, z siarki, iak siarka; siarki smak maiący, siarczysty. solches Wasser, siarczysta woda. dergleichen Geruch, siarczysty zapach. dergleichen Blumen, siarczysty zdroy.
Schwefelfaden, *m.* siarkowana nić.
Schwefelgänge, *plur.* siarczyste chody w ziemi, gdzie siarka iest, *albo* siarkochody.
Schwefelgrub, *f.* siarki kopaniny.
Schwefelhütte, *f.* siarkowa huta; siarczany piec.
Schwefelicht, siarczysty, siarkowy, siarczany; Gestank, siarczany zapach.
Schwefelkerze, *f.* siarczana świeca.
Schwefeln, siarką zaprawić, oblać, siarkować.
Schwefeln, das, *n.* siarkowanie, siarką zaprawienie, oblanie.
Schwefelblume, *f.* kwiat siarczany.
Schwefelholz, *n.* siarczana trzaska do zaświecenia.
Schwefelkieß, *m.* krzemień do krzesania ognia.
Schweher, *m.* świekr, teść.
Schweif, *m.* rucho u szaty; *to co* Schleppe. 2) ogon.
Schweifen, przebiegać się, przewiiać się, kręcić się, włoczyć się, przechodzić się; auf dem Lande herum, po kraiu tam y sam.
Schweigen, milczeć; zamilczeć, cicho być; klüglich, rozstropnie; von so grossen Dingen, o tak wielkich rzeczach; in einer Sache, w iakiey rzeczy. unter den Waffen schweigen die Gesetze, przy orężu, pod czas woyny, milczą prawa. er schweiget stille, on milczy, nic nie mowi. schweig davon still, cicho nic o tym nie mow.
Schwein, *n.* wieprz, świnia; wildes, dzik, s. Sau.
Schweinbraten, *m.* wieprzowe pieczyste.
Schweinbrod, *n.* ein Gewächs, ciduła ziemna, rzepa leśnia, świniak, ziele.
Schweinen, von, wieprzowy, świni.
Schweinfleisch, *n.* świnie mięso, wieprzowe mięso.
Schweinfurth, Stadt in Franken, Szweinfurt, miasto we Frankonii.
Schweingallerte, *f.* galareta z wieprzowego mięsa.
Schweinchen, *n.* prosiak, świnka, wieprzek, wieprzak.
Schweinhändler, *m.* wieprze przedaiący, kupiec z wieprzami.
Schweinhetze, *f.* łowy, polowanie na dziki.
Schweinheerde, *f.* trzoda świni.
Schweinhirt, *m.* świniarz, świniopas, skotak do świń.
Schwein-Igel, *m.* ież ze świniem pyszczkiem.
Schweinkoben, *m.* chlew na świnie, na wieprze.
Schweinmarkt, *m.* świni rynek.
Schweinmast, *f.* karmienie wieprzow; damit seine Nahrung treiben, ztąd mieć pożywienie.
Schweinmäster, *m.* świniokarmca, wieprzokarmca.
Schweinmelde, *f.* ein Kraut, łoboda, ziele.
Schweinborsten, *pl.* szczeć świnia.
Schweinsfeder, *f.* Fangeisen, oszczep łowczy u dawnych.
Schweinsfett, *n.* tłustość, sadło świnie.
Schweinskopf, *m.* głowizna; wilder, dzika głowizna.
Schweinstall, *m.* chlew na świnie.
Schweinmutter, *f.* maciora świnia.
Schweintreiber, *m.* ten co świnie pędzi.
Schweinvieh, *n.* świnie, wieprze, bydło nierogate.
Schweinwildpret, *n.* dziczyzna, mięso z dzika.
Schweinzucht, *f.* chowanie świń.
Schweiß, *m.* pot; im Sommer, letni, od upału; unabgewischter, niezmyty. kalter, zimny. mit vielem Schweiße, z wielkim potem; vieler folget darauf, wiele potu za tym idzie. viel Schweiß vergießen, wiele potu wylać, *albo* sprawić aby wiele potu wypłynęło. ganz naß vom Schweiße seyn, wcale być mokrym

mokrym od potu. Schweiß abwischen, pod otrzeć; mit Getränke austreiben, lekarskiemi napoiami pot sprawić. läuft über das Gesicht, bieży po twarzy. es hat uns nicht viel Schweiß gekostet, nie mniey nas to potu kosztowało. in Schweiß gerathen, zapocić się. voller Schweiß, pełny potu.

Schweißbad, *n.* sucha wanna, łaźnia na poty.

Schweißbad-Stube, *f.* izba do suchey wanny.

Schweißen, pocić się, krew puszczać, s. Bluten.

Schweißigt, potowy, potny, pocisty.

Schweißloch, *n.* wylot, ktorym pot wychodzi.

Schweißpulver, *n.* proszek na poty.

Schweißstube, *f.* izba do potow; potonia, *poet.*

Schweißtreibend, poty sprawuiący.

Schweißtuch, *n.* chustka do potu.

Schweißwurst, *f.* ze krwią kiszka.

Schweißfuchs, *m.* ein Pferd, koń zkara gniady.

Schweiz, eine Landschaft, Szwaycary, Szwaycaryia, kray.

Schweizer, *m.* Szwaycar, z Szwaycaryi rodem.

Schweizerisch, Szwaycarski.

Schweizerhösen, *plur.* ubranie z Szwaycarska. 2) Jalappa, ziele Indyiskie w aptyce.

Schweizerinn, *f.* Szwaycarka.

Schweizer-Gebirge, *plur.* Szwaycarskie gory, Alpy.

Schweizerland, Swaycarska ziemia.

Schwelgen, rozpustować, hulać, *debofzować.*

Schwelgen, das, *n.* hulanie, rozpustowanie, *debofzowanie.*

Schwelger, *m.* hultay, marnotrawca, marnik; hultayszcze, *f. n.*

Schwelgerey, *f.* hultaystwo, marnotrawstwo, przehulanie.

Schwelgerisch, hultayski, rozpustuiący, marnotrawny.

Schwelgerisch, *adv.* po hultaysku; marnotrawnie.

Schwelle, *f.* prog; einer Thüre, u drzwi. Oberschwelle, ocap, nadproże; hohe, wysoki. einen nicht über die Schwelle kommen lassen, nie dać komu za prog przestąpić. den Fuß nicht darüber setzen, za prog nogą nie ruszyć.

Schwellen, dicke werden, brzmiać, nabiegać, tyć, rość; *w tym samym sensie* der Leib schwillt ihm, brzuch mu rośnie.

Schwellen, das, *n.* nabrzmienie, odęcie, nabieżenie.

Schwemme, *f.* brod. in die Schwemme reiten, w brod iechać na koniu.

Schwemmen, w brod iechać. 2) die Schaafe, *o owcach,* brodzić owce.

Schwenken, mierzyć. sich schwenken, obracać się; *comp.* ausschwenken, wymyć, wypłukać, wytopić.

Schwenkung, *f.* obrocenie się, obrot; die rechts oder links geschieht, obrot w prawą albo w lewą, czwarta część tylko obrotu.

Schwengel, *m.* eines Ziehbrunnens, żuraw, do ciągnienia wody, węborek; einer Pumpe, rękoieść u laski w pompie. 2) einer Glocke, serce w dzwonie; *potym* wo die Stränge daran gemacht sind, drąg u dzwona, u ktorego sznury wiszą do chybania dzwonem.

Schwer, am Gewichte, ciężki, *o wadze.* sehr schwere Last, bardzo ciężki ciężar, ważny; Brief, ważny list; Kornähre, ciężki kłos. ein Pfund schwer, funt ciężki, funt ważący; machen, ciężkiem czynić. werden, ciężkiem się stawać. sehr schwer, nader ciężki. allzu schwer, nazbyt ciężki, zbyt ciężki. eine sehr schwere Sache vor sich haben, ciężka rzecz mieć przed sobą do czynienia. es ist schwer auszuführen, ciężka to rzecz iest do dokazania, do zrobienia. großes und schweres Werk, wielkie y ciężkie, *albo* trudne dzieło. schwere Zeiten, ciężkie czasy, *zwyczayniey* złe czasy. mit dem es schwer hergeht, z ktorym się źle co dzieie, ktory ma ciężkość w czym, ktoremu co ciężko. 2) schwere Noth, kaduk, wielka choroba. der die schwere Noth hat, *mowi się* wielką chorobę miewa.

Schwer, *adv.* ciężko, *to co* schwerlich.

Schwerdt, *n.* pałasz, kord, miecz; bloßes, goły, dobyty; stumpfes, tępy. mit Feuer und Schwerdt verheeren, ogniem y mieczem spustoszyć. es aufs Schwerd ankommen lassen, na los woyny puścić. etwas mit dem Schwerdt gewinnen, mieczem czego nabyć; einstecken, miecz, pałasz schować, pokoy uczynić. durchs Feindes Schwerdt fallen, mieczem nieprzyiacielskiem zginąć. worauf das Schwerdt stehet, rękoieść.

Schwerdter, *pl.* tatarskie, ziele.

Schwerdtfeger, *m.* szabelnik, *miecznik,* co miecze robi, osadza.

Schwerdtfiſch, *m.* multan, miecz wielki, ktorym trzeba obiema rękami robić. 2) oſtropysk ryba.

Schwerdtlein, *n.* kleines Schwerdt, mieczyk, pałaſzik.

Schwerdtlilie, *f.* laniczka, koſaciec, ziele.

Schwerdt-Orden, *m.* Stan Kawalerski Miecza.

Schwerdt-Träger, *m.* Miecznik, Urzędnik w Pańſtwie iakiem, co Miecz przed Monarchą noſi; *it.* Ritter, Rycerz Stanu Mieczowego.

Schwere, *f.* cięśkość, ciężar; der Krankheit, ciężkość choroby.

Schwören, przyſięgać, przyſiąc, zaprzyſięgać ſię, zaprzyſiąc ſię; poprzyſięgać, poprzyſiąc; oft und viel, częſto y wiele przyſięgać; recht, prawdziwie; wie man es meynet, podług myśli; nach vorgelegten Worten, w pewne przełożone słowa. laut einen theuren Eid ſchwören, głośno świętą przyſięgę uczynić. falſch ſchwören, krzywo przyiąć; hoch und theuer, świętobliwie ſumienni.

Schwerfällig, ciężki, ciężko przypadaiący, ciężko przychodzący.

Schwerlich, *adv.* ciężko, ledwie, co tylko; ſich von etwas enthalten, utrzymać ſię od czego; können eingewurzelte Laſter ausgerottet werden, ledwie wkorzenione nałogi mogą być wykarczone. was neu geleimt, geht ſchwerlich von einander, co nowo skleiono ieſt, to ſię ciężko rozklei, to ciężko odſtanie.

Schwermüthig, melankoliczny, ponury, poſępny.

Schwermüthigkeit, *f.* melankoliczność, melankolia, poſępność, pomurość, ponura, poſępna krew, *w kiem*; ponury umysł.

Schweſter, *f.* ſioſtra; leibliche, rodzona; ältere, ſtarſza; Zwilling, bliźniaczka.

Schweſter Enkel, *m.* z ſioſtry wnuk; ſioſtrzeńca ſyn, albo ſioſtrzenicy.

Schweſter Enkelinn, *f.* z ſioſtry wnuczka, ſioſtrzeńca, albo ſioſtrzenicy corka.

Schweſter-Kind, *n.* von Schweſtern, ſioſtrzeńskie dzieci, od ſioſtr idące.

Schweſterlich, ſioſtrzeński.

Schweſtermann, *m.* mąż ſioſtry.

Schweſtermörder, *m.* ſioſtroboyca.

Schweſtermord, *m.* ſioſtroboyſtwo.

Schweſterſohn, *m.* ſyn ſioſtry, ſioſtrzeniec, ſioſtrzeńczyk.

Schweſtertochter, *f.* corka ſioſtry, ſioſtrzenica, ſioſtrzeniczka.

Schwibbogen, *m.* sklepienie; arkada; um die Seiten des Tempels bauen, po bokach kościoła arkady dawać.

Schwieger-Eltern, *pl.* świekrowie, teściowie; gegen einander, als deren beyde Kinder ſich zuſammen verheurathet haben, ktorych ſię dzieci z ſobą pobrały.

Schwiegerlich, świekrow, teściow.

Schwiger-Mutter, *f.* świekra, teścia; des Mannes oder der Frauen Mutter, męża albo żony matka.

Schwieger-Sohn, *m.* zięć; der Tochter Mann, mąż corki.

Schwieger-Tochter, *f.* des Sohnes Frau, ſynowa.

Schwieger-Vater, *m.* des Mannes oder der Frauen Vater, świekr, teść, męża, albo corki ociec.

Schwiele, *f.* zdrętwiałość, odrętwiałość; an Händen oder Füßen, na rękach albo na nogach; harte Knoten am Fleiſche, guzy twarde na ciele. der Schwielen hat, odrętwiały, zdrętwiały; bekommen, ausſchneiden, odrętwienia doſtać, odrętwienie wyrznąć.

Schwierig, zaiątrzony, roziątrzony; Gemüth, umysł.

Schwierigkeit, *f.* ciężkość, trudność. ohne größte Schwierigkeit nicht geſchehen können, bez wielkiey trudności nie moc ſię ſtać; große nach ſich ziehen, wielką trudność za ſobą ciagnąć; mit großer verknüpft ſeyn, z wielką trudnością być złączonym; in große gerathen, w wielką trudność wpaść; findet ſich für mich, znayduie ſię dla mnie; heben, trudność ułatwić, uprzątnąć; ſich daraus wickeln, wywikłać ſię z trudności; überwinden, przezwyciężyć trudność. hilf mir aus Schwierigkeit, aus der ich nicht kommen kann, wyratuy mię z tey trudności, z ktorey ia wyść nie mogę.

Schwimmen, pływać, płynąć; in etwas, w czym. der Boden ſchwamm von Weine, podłoga pływała w winie. die Entgen ſchwimmen, kaczęta pływaią; an das Land, na ziemie wypłynąć; auf dem Waſſer, po wodzie pływać; vorher, płynąć wprzod. darunter hinſchwimmen, pod czym pływać; oben auf, powierzchu; über den Fluß, za rzekę. das Schiff ſchwimmt auf der See, okręt pływa po morzu.

Schwimmen, das, *n.* pływanie, płynienie.

Schwimmer, *m.* pływacz.
Schwimmung, *f.* pływanie.
Schwinde, *f.* Uebel an der Haut, liszay, wrzod świerzbiący.
Schwindel, *m.* zawrot głowy; vertreiben, uleczyć; bekommen, dostać zawrotu głowy. dieses ist für den Schwindel gut, to na zawrot głowy dobre.
Schwindelicht, zawrot głowy cierpiący.
Schwinden, schnąć; 2) zaschnąć, przysychać, w suchotach być.
Schwinden, das, *n.* suchoty, schnienie.
Schwindend, schnący, na suchoty chory.
Schwindflechte, *f.* liszay.
Schwindsucht, *f.* suchoty; plaget die Leute lange, długo ludzi dręczą; hat er bekommen, suchot dostał; entstehet aus etwas, bywaią z czego; entstehet in dem Haupte und fällt von da auf die Lunge, poczynaią się od głowy a spadaią na płuca. kann nicht leicht curiret werden, wenn sie einmal überhand genommen, nie mogą być łatwo uleczone, kiedy się raz mocno wzmogły.
Schwindsüchtig, suchotny, suchoty maiący; Mensch, człowiek; Fieber, suchotna gorączka.
Schwinge, *f.* Futter- oder Kornschwinge, wieiaczka, do wiania zboża obroka.
Schwingen, wiać; das Getraide, zboże; damit das leichteste hinausfliege, aby naynikleysze ziarno na boiowisko wyleciało. 2) sich aufs Pferd schwingen, wskoczyć, wpaść na konia; in die Höhe, wylecieć w gorę. von Vögeln: sich gerade in die Höhe schwingen, o ptakach: prosto w gorę wybuiać; sich im Seile, na linie się kołysać. die Flügel schwingen, trzepać skrzydłami.
Schwingen, das, *n* wianie, chybanie się; kołysanie się.
Schwingen, *f. plur.* to co Flügel, skrzydła.
Schwingung, *f.* robienie; der Flügel, skrzydłami.
Schwitzen, pocić się, potuieć; sehr, bardzo; an einigen Theilen, w niektorych częściach ciała. der ganze Leib schwitzt, całe się ciało poci. stark im Schlafe schwitzen, mocno się śpiąc pocić.
Schwitzen, das, *n.* pocenie się, poty. zum Schwitzen dienlich, na poty dobre; do potow służące.
Schwitzstube, *f.* łaźnia do potow, potarnia.

Schwülstig, nabrzmiały, nabiegły, napuszony. schwülstige Rede, nabrzmiała mowa.
Schwülstig, *adv.* nabrzmiało, nadęto, napuszenie, z napuszeniem; schreiben, pisać; reden, mowić.
Schwulst, *f.* nabrzmiałość, odęcie; zdęcie.
Schwung, *m.* kołysanie, cholebanie, trzęsienie. in den Schwung bringen, zakołysać, rozkołysać, rozcholebać.
Schwur, *m.* przysięga; nicht halten, przysięgi nietrzymać.
Sclave, *m.* niewolnik. einen wie einen Sclaven tractiren, z kiem sobie poczynać iak niewolnikiem. einen zum Sclaven machen, kogo niewolnikiem uczynić.
Sclavenhändler, *m.* kupczący niewolnikami.
Sclavenmarkt, *m.* targowisko, rynek na niewolnikow.
Sclaverey, *f.* niewolą, niewolnistwo; einem zuziehen, niewoli nabawić kogo; einen darein ziehen, schleppen, w niewolą kogo wciągnąć; darein gerathen, w nię wpaść; darinnen stecken, w niewoli siedzieć; sich davon losmachen, befreyen, z niewoli się uwolnić, wyswobodzić, s. Dienstbarkeit, Knechtschaft.
Sclavisch, niewolniczy; Joch, niewolnicze iarzmo.
Sclavisch, *adv.* poniewolniczemu, iak niewolnik; handeln, czynić. einen sclavisch halten, iak niewolnika kogo trzymać.
Scorbut, s. Scharbock.
Scordien, *f.* ein Kraut, czosnkowe, ziele, gęsi poley, ziele.
Scorpion, *m.* niedźwiadek.
Scorpionkraut, *n.* pacierzyczka, ziele.
Scorpionöl, *n.* pacierzyczny oleiek.
Scorpionscheeren, *pl.* nożyce niedźwiadkowe.
Scorzonerkraut, *n.* gaiowa miodunka, żmiiowiec, iaszczurcze ziele, wężownik.
Scribent, *m.* pisarz, pisarek; pismodawca, pismodzieia.
Scripturen, *pl.* pisma.
Scrupel, *m.* szkrup, cząsteczka maleńka, als der sechste Theil von einem Pfunde, sześć dziesiąta cząsteczka funtu, godziny, stopnia, czyli gradusu. 2) kamyczek ostry, *albo* kamyk cisnący. 3) grzech. sich Scrupel über etwas machen, mieć co za grzech; za skrupuł mieć sobie.

Scrupuliren, za grzech mieć, *skrupulizować.*
Scythien, eine Landschaft, Scyt, Scytia, Skytia.
Scythisch, Scytyiski, Skytyiski.
Sebel, *m.* Gewehr, szabla, oręż.
Sebenbaum, *m.* Sadebaum, sabina, sawina, drzewo.
Sechs, sześć, ie sechs, po sześciu. aus sechsen bestehend, z sześci złożony.
Sechseckicht, sześcionarożny; sześciowęgielny.
Sechser, *m.* szóstak; pułgroszek srebrny teraźnieyszy.
Sechserley, sześcioraki.
Sechsfach, sześciokrotny.
Sechsfältig, sześcioraki.
Sechsfüßig, sześć stop maiący miary, sześciostopny; *także* o sześciu nogach.
Sechshundert, sześć set, Jahr, lat.
Sechshunderte, sześćsetny.
Sechshundertmal, sześćset razy.
Sechsjährig, sześcioletni.
Sechsmal, sześć razy.
Sechsmonatlich, sześciomiesięczny.
Sechsruderich, o sześciu wiosłach.
Sechssäulig, o sześciu słupach.
Sechsspännig, sześcią konmi, poszosno.
Sechste, szósty. zum sechstenmal, po szósty raz.
Sechstägig, sześciodzienny.
Sechstausend, sześćtysięcy; mal, sześćtysięcy razy.
Sechstausende, sześćtysiączny.
Sechstheilig, sześcioczęsny.
Sechs und achtzig, ośmzdziesiąt y sześć etc.
Sechs Wochen, *pl.* połog; darinnen liegen, w połogu leżeć.
Sechswöchnerinn, *f.* położnica.
Sechszehen, szesnaście. ie sechszehen, po szesnastu.
Sechzehende, szesnasty.
Sechzehenmal, szesnaście razy.
Sechzig, sześćdziesiąt. ie sechzig, po sześćdziesiąt.
Sechzigjährig; sześćdziesiąt lat maiący.
Sechzigmal, sześćdziesiąt razy.
Sechzigster, sześćdziesiąty. den fünf und sechzigsten Tag nach der Schlacht, sześćdziesiątego piątego dnia po batalii.
Sechstausend; sześćdziesiąt tysięcy; mal, -razy.
Sechzigtausende, sześćdziesiąt tysiączny.

Seckel, *m.* worek, wacek. 2) alte jüdische Silbermünze, sykl, stara żydowska moneta.
Secret, *n.* heimliches Gemach, wychodek, priwet. 2) Siegel, pieczęć.
Secretarius, *m.* Sekretarz.
Secte, *f.* sekta; der Weltweisen, Filozofow. sich zu einer Secte halten, trzymać się iakiey sekty; być iakiey sekty. alle Secten stürmen auf dich los, wszystkie sekty obces biią na ciebie.
Sectirer, *m.* sektarz; do sekty należący.
Sectirisch, sekty iakiey będący.
Secularisiren, na świeckie obrocić.
Secundant, *m.* sekundant, pomocnik.
Secundiren, pomagać; einen, komu, s. Helfen, Beystehen.
Sedezbuch, *n.* książka, w szesnaściore.
See, *m.* beständiger, der wieder seinen Ausfluß hat, iezioro, stoiące, ktore żadnego nie ma uchodu. schlammichter, błotnisty. gegrabener, ręką kopany. 2) morze, *to co* Meer. 3) großer Teich, wielki staw.
Seeblume, *f.* Haarwurz, grzybienie, wodna lilia.
Seefahrer, *m.* żeglarz.
Seefahrt, *f.* żeglowanie.
Seefisch, *m.* ryba morska.
Seegefecht, *n.* bitwa morska.
Seegras, *n.* porost, trawa morska.
Seehafen, *m.* port morski.
Seeheld, *m.* bohatyr na morzu.
Seeherrschaft, *f.* panowanie na morzu.
Seehund, *m.* pies morski, *u inszych* ciele morskie.
Seejungfer, *f.* Syrena, morska panna.
Seekarte, *f.* karta morska, odrys morza.
Seekrankheit, *f.* choroba na morzu, womit.
Seekrebs, *m.* rak morski.
Seekrieg, *m.* woyna morska, woyna na morzu.
Seeküste, *f.* brzegi morskie, poberezie, pobrzezie morza.
Seele, *f.* dusza.
Seelenhirte, *m.* dusz pasterz, ociec duchowny.
Seelenmörder, *m.* duszoboyca.
Seelenmörderinn, *f.* duszoboyczyna.
Seelenmord, *m.* duszoboystwo.
Seelig, *s.* Selig.
Seelmesse, *f.* msza za dusze zmarłych.
Seelsorge, *f.* staranie o duszach; *potac.* cura animarum.

Seeſorger, *m.* ſtaranie maiący o duſzach.
Seeluft, *f.* powietrze na morzu, powietrze morskie.
Seemann, *m.* człowiek morski.
Seemuſchel, *f.* muſzla morska.
Seepferd, *n.* koń morski.
Seeräuber, *m.* rozboynik, zboyca morski; gottloſer, niezbożny; berühmter, sławny; abgeben, rozboynikiem morskiem być. den Seeräubern die Stadt öffnen, rozboynikom morskim miaſto otworzyć; die See davon ſäubern, morze wyczyścić z rozboynikow morskich; beunruhigen die See, ſchwärmen auf der See herum, nieſpokoyne morze czynią, kręcą ſię, włoczą ſię po morzu.
Seeräuberey, *f.* rozboy morski, rozbiianie po morzu; treiben, rozboiem morskim ſię parać, bawić.
Seeräuberiſch, rozboymorski, rozboyniczomorski.
Seerüſtung, *f.* ſprzęt morski, ſprzęt do żeglugi.
Seeſchlacht, *f.* bitwa morska, batalia na morzu; halten, toczyć bitwę na morzu; verlieren, przegrać batalią morską.
Seeſchwalbe, *f.* iaskołka morska.
Seeſchwamm, *m.* łabędź morski.
Seeſalz, *m.* ſol morska, z morskiey wody warzona.
Seeſchlund, *m.* bezdenność morska, topiel, wir morski.
Seetreffen, *n.* potyczka morska, potyczka na morzu.
Seewolf, *m.* wilk morski, ryba.
Segel, *n.* żagiel, żagla; der Schiffe, u ſtatku płynącego. mit vollen Segeln fahren, pełnemi żaglami płynąć; aufſpannen, żagle rozpuścić, rozwinąć, rozpiąć; nach dem Winde richten, za wiatrem obracać; einziehen, żagle zwinąć; ſtreichen, *toż ſamo.* zu den Segeln gehörig, *adj.* żaglowy. dergleichen Ringe, żaglowe obrączki.
Segelfertig, pod żagle wyść gotowy, do płynienia gotowy.
Segeln, pod żaglem płynąć; wohin, dokąd.
Segeln, das, *n.* żeglowanie, żaglami, pod żaglami płynienie.
Segelſeil, *n.* lina u żaglu, ſznur żaglowy.
Segelſtange, *f.* drąg, u ktorego żagiel wiſi; an dem Maſtbaume feſt machen, do maſztu drąg żaglowy mocno przyprawić.

Segelung, *f.* żeglowanie, żegluga, płynienię żaglem.
Segen, *m.* błogosławienie, błogosławieńſtwo; ſeinen gebe Gott darzu, niech Bog da ſwoie błogosławieńſtwo; über etwas ſprechen, błogosławieńſtwo dawać.
Segnen, den Segen über etwas ſprechen, żegnać, błogosławić, błogosławieńſtwo na co dawać; nad czym mowić.
Segnung, *f.* błogosławienie, żegnanie, błogosławieńſtwo.
Sehe, *f.* im Auge, wodka kryſztałowa w oku.
Sehekunſt, *f.* Optika, ſztuka patrzenia, widzenia.
Sehen, widzieć, doźrzeć, patrzeć; ſcharf, byſtro; offenbarlich, oczywiście; vor Augen, przed oczyma; fleiſſig, pilnie; bey Zeiten, wcześnie; deutlich, iasno; eheſtens, iak tylko, iak prędko. wir wollen ſehen, wie es bey ihm ſtehet, obaczemy iak u niego ieſt. der nicht wohl ſiehet, ktory nie dobrze widzi. man kann es nicht ſehen, tego nie można widzieć, nie można doźrzeć. ſo weit man ſehen kann, iak daleko tylko okiem doźrzeć można. ſiehe hieher, tu patrz. wo ich recht ſehe, ieżeli dobrze widzę. hinein ſehen, wewnątrz, we śrzodek, zaźrzeć, patrzyć; wewnątrz widzieć; einen ſteif an, wpatrzyć ſię w kogo, zapatrzyć ſię na kogo. man kann keinen Stich mehr ſehen, nie można iuż więcey okiem doźrzeć, widzieć. auf etwas ſehen, na co patrzeć. ich ſehe auf das zuerſt, ia na to naypierwey patrzę, *to ieſt*, uważam. wieder ſehen, na koło widzieć; in die Höhe, w gorę, do gory patrzeć; in Spiegel, w zwierciadło patrzeć; zur Thüre hinaus, drzwiami wyglądać. etwas mit Luſt ſehen, rad co widzieć, lubić co widzieć, na co patrzeć. zurück ſehen, nazad ſię oglądać.
Sehen, das, *n.* widzenie, patrzanie, patrzenie.
Sehend, widzący, patrzący. mit ſehenden Augen in ſein Unglück laufen, oczywieście y ſamochcąc, w niebezpieczeńſtwo lecieć.
Sehenswerth, widzenia godny.
Sehenswürdig, godny aby go widzieć.
Sehne, *f.* eines Bogens, cieciwa, u łuku.

Sehnen, pragnąć. nach etwas sich sehr sehnen, pragnąć czego bardzo. *) teschnąć do czego. er sehnet sich nach der Stadt, on teschni nader bardzo do miasta.

Sehnlich, gorący. sehnliches Verlangen, gorące pragnienie.

Sehnlich, *adv.* gorąco, teskliwie.

Sehnsucht, *f.* pragnienie, żądanie; teschnienie do czego.

Sehr, nader, nader bardzo; bardzo a bardzo. sehr wohl seine Sache ausrichten, bardzo dobrze swoy interes sprawić. der Brief ist sehr schön, list iest nader piękny. sehr hefftig von etwas reden, bardzo żwawo o czym mowić. ich habe mich sehr erfreuet, iam się bardzo a bardzo ucieszył. sehr ungern habe ich es vernommen, nader bardzo nierad o tym się dowiedziałem. einen sehr um etwas bitten, nader bardzo kogo o co uprasząć. sehr weit, bardzo daleko. wie sehr? iak bardzo? so sehr er kann, iak tylko może.

Seicht, miałki, płytki, ktoredy można w brod prześć. seichtes Meer, miałkie morze. seichtes Wasser, miałka woda, płytka woda. seichte Rede, sucha mowa.

Seide, *f.* woraus die Zeuge gemacht werden, iedwab, z ktorego materyie robią; ktorym szyią. rohe Seide, surowy iedwab.

Seiden, von Seide, iedwabny, z iedwabiu. seidenes Kleid, iedwabna suknia. halbseiden, połiedwabny.

Seidenbast, *n.* wilczy pieprz większy ziele.

Seidenhändler, *m* iedwabnik, co iedwabiem handluie.

Seidenspinner, *m.* iedwabioprzędnik, co iedwab przędzie.

Seidensticker, *m.* haftarz.

Seidenweber, *m.* iedwabny tkacz, co z iedwabiu materyie tka.

Seidenwurm, *m.* iedwabny robaczek.

Seidenzug, *n* iedwabny materyia, z iedwabiu tkana, iedwabnica

Seiffe, *f.* mydło. in der Seiffe die Farbe nicht verlieren, w mydle koloru nie tracić, dać się wymydlić, nie pełznąć od mydła.

Seiffenkugel, *f.* mydełko, gałka mydła.

Seiffensieder, *m.* mydłowar, ten co mydło warzy, robi, mydelnik, mydlarz.

Seiffenwasser, *n.* mydliny.

Seigekorb, *m.* kosz do zbierania y wynoszenia śmieci.

Seiger, *m.* mit Sande, piaskiem ciekący zegarek; mit Wasser, klepsydra.

Seihen, cedzić; Honig, miod. Essig, ocet.

Seihetuch, *n.* płotno do cedzenia.

Seil, *n.* Strick, lina, powroz, sznur; gedrehetes, kręcony; von Hanfe, z konopi, konopny. ausspannen, sznur, powroz, linę, wyciągnąć. der Seiltänzer, tanecznik po sznurze. auf dem Seile tanzen, po sznurze tancować.

Seiler, *m.* powroźnik.

Seiltänzer-Kunst, *f.* sztuka tancowania po sznurze.

Sein, swoy. nach seinem Sinne leben, podług swoiey myśli żyć.

Seine, Fluß in Frankreich, Sena, Sekwana, rzeka we Francyi.

Seinige, das, swoie. *n.* zu dem Seinigen kommen, do swoiego przyść. von dem Seinigen bezahlen, ze swoiego płacić.

Seinigen, die, *pl.* swoi; haben an ihn geschrieben, do niego pisali. ein jeder soll die Seinigen beschützen, każdy powinien swoich bronić.

Seinethalben, dla siebie.

Seinetwegen, od niego, iego imieniem. er hat mich gebeten, daß ich dich seinetwegen grüßen sollte; on mie prosił żebym cię od niego pozdrowił.

Seit, od; der Zeit, daß Menschen gewesen, od owego czasu, iak ludzie nastali. iak, seit dem er einmal krank gewesen, hat man ihn nicht wieder gesehen, iak zachorował nikt go dotąd nie widział.

Seite, *f.* bok; rechte, prawy; linke, lewy. des Leibes, ciała, bey den Menschen und allen Thieren. von Seiten, *to co* wegen Namen, od; *kogo czyim* imieniem. Seite eines Papiers, strona papieru, karty, list. erste Seite eines Blatts, prawa pierwsza strona karty; recto folio. andere Seite, druga strona, przewrocona strona; verso folio. von Instrumenten, s. Saite, Gegend, *także* strona. unrechte Seite eines Tuches, nica, strona na nicę. Seite einer Mauer, Gebäudes, Bataillons, taciara, przodek, muru, budynku, czoło batalionu. unrechte Seite der Münze, lewa strona pieniądza, metalu, spodnia strona. Seiten eines Schiffes, boki, strony okrętu. bey Seite nehmen, wziąć na bok. auf seine Seite bringen, na swoię stronę kogo przemowić, na swoię przeciągnąć stronę.

sich

sich auf die schlimme Seite legen, rozpuścić się, złym się stać, chwycić się niecnot. sich auf eines Seiten schlagen, przekinąć się na czyią stronę, od iedney strony odstać a do drugiey przystać. einen zur rechten Seite gehen lassen, dać komu prawą stronę, prawy bok, iako godnieysze mieysce. Schmerz in der Seite haben, mieć bol w boku. an der Seite eines sitzen, siedzieć przy boku czyim, o bok z kiem. großen Schaden an der Seite nehmen, szwankować bardzo na bok. von der Seite, z boku. von allen Seiten, ze wszystkich stron. sich auf eines Seite wenden, begeben, na czyią stronę się udać, do czyiey się strony przywiązać; auf eines Seite stehen, czyią stronę trzymać.

Seitenbret, *n.* poboczne drzewo.

Seitengewehr, *n.* kord, pałasz.

Seitenspiel, *f.* Saitenspiel.

Seitenstechen, *n.* bol w boku, kłucie w boku.

Seither, aż dotąd; hat man nichts gethan, nic nie zrobiono.

Seitlings, z boku na ukos.

Seitwerts, osobne; gehen, iść, na osobno mieysce. 2) z boku.

Selbst, sam. erst selbst ein ehrlicher Mann seyn, hernach sich einen seines gleichen suchen, naypierwey trzeba być samemu uczciwym człowiekiem, potym sobie podobnego wyszukać. ich selbst, ia sam. dieser selbst, tenże sam. welcher selbst, ktory sam. wir selbst, my sami. sie fragten ihn, was er selbst von den Weltweisen hielte, pytali się go co by on sam o Filozofach trzymał. das hältst du selbst nicht, ty sam tego niezachowuiesz. ich bin selbst mein Zeuge, ia sam sobie iestem świadkiem. sie haben nichts für sich selbst gethan, oni nic sami dla siebie nie zrobili. für uns selbst, my sami, bez pomocy inszych.

Selb, selbdritte, selbvierte, sam, samotrzeć, samoczwart.

Selber, selbst, derselbe, sam. er ist es selber, on to iest sam. selbstwachsender Zaun, samorodny płot, żywy płot.

Selbständig, istotny, istotniany, istotowy, istociany, *philos.*

Selbständig, *adv.* istotnie, istotownie, istocianie, *philos.*

Selbständigkeit, *f.* istotność, przezsiębytność, *phil.*

Selbsterniedrigung, *f.* upokorzenie siebie samego.

Selbsthalter, *m.* Halterinn, *f.* Titel des Kaisers, der Kaiserinn von Rußland, Samowładca, Samodzierżyca, tytuł Cesarza, y Cesarzowy Rossyiskich.

Selbstgelehrt, samouczony, *to iest*, ktory się sam nauczył.

Selbstfeind, sam sobie nieprzyiaciel, sam sobie nieprzyiazny.

Selbstliebe, *f.* miłość siebie samego, kochanie siebie samego. alle haben Selbstliebe, wszyscy maią miłość siebie samych.

Selbsthaß, *m.* nienawiść siebie samego, zawziętość na siebie samego.

Selbstmord, *m.* siebie samego zaboystwo, samoboystwo.

Selbstgespräch, *n.* rozmawianie z samym sobą, samorozmowa.

Selbstlauter, *m.* samogłośna litera, przez się brzmiąca litera.

Selig, szczęśliwy, uszczęśliwiony.

Selig, *adv.* szczęśliwie, szczęściem, ze szczęściem.

Seligkeit, *f.* szczęśliwość, uszczęśliwienie; błogosławieństwo wieczne; genießen, błogosławieństwa zażywać.

Seligmacher, *m.* uszczęśliwiaiący, zbawiciel.

Seligmachung, *f.* uszczęśliwienie, zbawienie.

Sellerie, *m.* kuchenne warzywa, seler, *sing.* selery, *plur.*

Selten, rzadki, nie częsty, niegęsty; schöne Dinge sind selten, piękne rzeczy są rzadkie. seltene Art Leute, rzadki rodzay ludzi.

Selten, *adv.* rzadko, nieczęsto, niegęsto; hat sich die Bosheit zugetragen, trafił się zły uczynek; findet sich ein weiser Mann, rzadko znayduie się mądry człowiek.

Seltenheit, *f.* rzadkość, *to co* seltene Sachen, rzadkie rzeczy. Seltenheit wegen, dla rzadkości.

Seltsam, rzadki, niezwyczayny, niezwykły, nieczęsty, niegęsty. seltsam werden, rzednieć, rzadkiem się, stawać, *to co* wunderlich, dziwak, dziwaczny; *to co* wunderwürdig, cudaczny; *to co* eigensinnig, uporny, krnobrny.

Seltsam, *adv.* rzadko, niezwyczaynie, dziwacznie, uporno etc. es ist mir seltsam zu Muthe, ciężkość, smętek mam na sercu.

Seltsamkeit, *f.* rzadkość, niezwyczayność, ciękawość, dziwaczność; poczwarność.

Semisch, *m.* Art von Leder, zems, zemsowa skorka, gatunek skor. von Semische, zemsowy; so zugerichtet, na sems wyprawiony.

Semisch-Leder-Gerber, *m.* zemsoskornik, zemsogarbarz.

Semmel, *f.* chleb przenny.

Semmelmehl, *n.* przenna mąka. *prov.* es gehet ab wie warme Semmel, na to tak odbyt, iak na ciepły przenny chleb.

Semmelmus, *n.* mus z przenney mąki.

Senkbley, *n.* perpendykuł.

Senke, *f.* Art eines Netzes, niewod, gatunek pewny sieci.

Senkel, *m.* tasiemka, zenkiel, sznurek, do sznurowania.

Senknadel, *f.* iglica do włosow przedzielania, przedzielnica.

Senken, wetchnąć, włożyć, pogrążyć. in den Grund senken, utopić na dno; eine Canone niederwärts richten, armatę ku dołowi rychtować.

Senkrebe, *m.* latorośl winna do sadzenia y rozmnożenia.

Senkrecht, *adv.* pod perpendykuł, prosto na doł.

Sendbrief, *m.* der Apostel, o Apostolskich listach, list Apostolski.

Senden, posyłać; einen wohin, kogo dokąd; einem einen Brief, list do kogo; ein Geschenk, podarunek posłać, posyłać.

Sendschreiben, *n.* list, pismo posłane, s. Brief.

Sendung, *f.* posyłanie, posłanie; eines Briefs, listu; der Gesandten, wyprawienie Posłow; eines mit Briefen, kogo z listami.

Senez, Stadt in Frankreich, Senec, miasto we Francyi.

Senf, *m.* gorczyca, musztarda z gorczycy. von, aus, oder zu dem Senfe gehörig, *adj.* gorczyczny. Schärfe des Senfs, ostrość gorczycy.

Senfmühle, *f.* młynek do tarcia gorczycy.

Senföl, *n.* oley gorczyczny.

Senfschüßlein, *n.* miseczka do gorczcy, przystawka.

Senfte, s. Sänfte.

Senga, Stadt in Spanien, Senga, miasto w Hiszpanii.

Sengen, przysmędzić, przypalić; die Haare mit einem glüenden Eisen, włosy zarzystym żelazem. vom Blitze versenget werden, od piorunu być opalonym, osmędzonym.

Sengen, das, *n.* palenie, opalenie, przypalenie, spalenie, przysmędzenie.

Senger, *m.* przypalacz, przysmędziciel.

Sengung, *f.* przypalanie, osmędzanie.

Sense, *f.* Mäherwerkzeug, kosa, sprzęt kosiarzow.

Sensenschmidt, *m.* kosokował, ten co kosy kuie, robi.

Sentenz, *f.* dekret, wyrok.

September, *m.* Wrzesień, miesiąc w roku.

Sequestriren, sekwestrować, przygrabić; w straż trzeciemu co oddać.

Seraphin, *m.* Serafin.

Seraphinisch, seraficzny.

Sergeant, *m.* ein Unterofficier, Unterficier między żołnierzami Sierżant.

Serpentinstein, *m.* ofit kamień.

Serviette, *f.* serweta. auf der Serviette speisen, na serwecie ieść.

Servis, *n.* Tischgeschirr, stołowy sprzęt; goldenes und silbernes, złoty y srebrny serwis. 2) wie ihn die Soldaten bekommen, zasługi; jurgielt.

Sesamkraut, *n.* sesam, łagowa cudzoziemski.

Sessel, *m.* Stuhl, krzesło. niedriger, ohne Lehne, taboret. Tragsessel, lektyka.

Seßhaft, osiadły, zasiedziały.

Seth, ein Mannsnamen, Set, imie mężczyzny.

Setzen, położyć, posadzić; wystawić; einem eine Ehrensäule, komu na honor statuę; sich bey einem in Gunst, kogo do łaski czyiey przyprowadzić; die größte Hoffnung des Sieges auf einen, pokładać wielką nadzieię zwycięstwa w kiem. einen in das Reich setzen, posadzić kogo na państwie. ein jedes auf seine Stelle setzen, każdą rzecz na swoiem mieyscu położyć. einen auf die höchste Ehrenstaffel setzen, kogo na naywyższym stopniu godności postawić; sich etwas vor die Augen, stawić sobie co przed oczy, położyć przed oczyma, wystawiać przed oczy. einen zum Könige setzen, kogo Krolem posadzić, na Krolestwo wsadzić, na Krolestwie, na Tronie posadzić; eine Grenze, granicę założyć; einem Ziel und Maaß, cel y miarę założyć. etwas für etwas setzen, iedno za drugie kłaść. einen mit unter die Zahl setzen, w liczbie położyć kogo; einen über ein Amt, kogo na urzędzie posadzić. wieder in den vorigen Stand setzen,

setzen, znowu do pierwszego stanu przywrocić; über das Meer, über den Fluß, über das Wasser, za morze, za rzekę, za wodę, przeprawić, przewieść, przenieść. ans Land setzen, na ląd wysadzić. Bäume setzen, drzewa sadzić. an einen andern Ort setzen, na insze mieysce przesadzić. sich in den Schatten setzen, w cieniu usieść; sich aufs Pferd, na konia wsieść; zu Schiffe, w okręt; sich zu Tische, do stołu sieść, siadać. sich auf den Berg setzen, na gorze wysoko położyć się, stanąć; an die Stadt, pod miastem; in seiner Herrschaft fest, mocno się ugruntować na państwie; häuslich wohin, osieść na mieszkanie; so co kleiner werden, als wie eine Geschwulst, iak iaka nabrzmiałość, klęsnąć, schodzić. die Geschwulst setzet sich, nabrzmienie klęsnie.

Setzer, *m.* stanowiciel. 2) in der Buchdruckerey, w drukarni litroskładnik.

Setzrebe, *f.* latorośl sadzona.

Setzung, *f.* postanowienie, ustawa. 2) der Bäume, drzewa sadzenie.

Seuche, *f.* zaraza, powietrze; ansteckende, zaraźliwe; breitet die Krankheiten aus, rozszerza choroby. fallende Seuche, wielka choroba.

Seven, *m.* savina, *roślina.*

Seufzen, wzdychać, westchnąć; sehr, ciężko; laut, głośno; über eines Thaten, nad czyiemi sprawami; aus Verlangen nach einem, z utesknienia do kogo; über sein Unglück, nad swoim nieszczęściem; über seinen Zustand, nay swoiem stanem.

Seufzen, das, *n.* wzdychanie, westchnienie, ięczenie. nichts als Seufzen und Weinen der Städte hören, nic nie słychać tylko ięczenia y płacz miast.

Seufzer, *m.* ięk, ięczenie, westchnienie; einem abzwingen, przymusić kogo do wzdychania; giebt einige Erleichterung, czyni nieiaką folgę.

Säule, *f.* kolumna; von Marmor, marmurowa; gleiche, gerade, rowna, prosta; hohe, wysoka; goldene, steinerne, złota, kamienna; dorische, Doryiska, Dorska; jonische, Jońska; deutsche, Niemiecka; römische, Rzymska; corinthische, Korynteska; zusammengesetzte, składana, spoiona; gewundene, kręcona; nicht gerade stellen, nie prosto kolumny stawiać; abbrechen, łamać, wywracać, wywrocić kolumnę; nach dem Senkbleye aufrichten, pod perpendykuł postawić; weiß anstreichen, biało pomalować; mit Maschinen aufrichten, machinami postawić.

Säulenfuß, *m.* podstaw, postument na ktorym kolumna stoi.

Säulenwerk, *n.* kolumny, kolumnowanie.

Seyn, być. bey einem seyn, być u kogo. wenn es seyn wird, wie wir wollen, ieżli to tak będzie iak my chcemy; wie die meisten Menschen sind, iak to naywięcey ludzi bywa; es wird Friede, pokoy był. zu Leipzig seyn, w Lipsku być. so lange wir bey den Feinden gewesen, iak długo byliśmy u nieprzyiacioł. wenn es seyn muß, kiedy to być musi. was soll das seyn? co to ma być? für sich seyn, dla siebie żyć, sam się rządzić. ich sehe das Krieg seyn werde, ia widzę że woyna będzie. etwas seyn lassen, porzucić, zaniechać co.

Sich, się, *indecl.* siebie, *decl.* alle Theile sind unter sich einstimmig, wszystkie części są zgodne, składne między sobą. ein jedes Thier liebet sich, każde zwierzę kocha *siebie.* die Tugend ist für sich zu setzen, cnota ma być *przez się* szacowana. die Freundschaft ist für sich zu suchen, przyiaźni dla samey *siebie* trzeba szukać. sie haben den Sohn mit sich dahin genommen, oni wzięli tam syna *z sobą.*

Sichel, *f.* sierp, do żniecia; krumme, krzywy; scharfe, ostry; stumpfe, tępy; zackichte, z ząbkami; der Hefft daran, trzonek, rękoieść u niego.

Sichelmacher, *m.* kowal sierpy robiący.

Sicher, ohne Gefahr, bezpieczny. sicherer Weg, bezpieczna droga; vor den Feinden, od nieprzyiacioł; vor der Hitze, od ciepła. das Meer sicher machen, morze bezpieczne uczynić; so co ohne Sorgen, bez troski. sicher wegen etwas seyn, bezpiecznym być od czego. einen sicher stellen, kogo od niebezpieczeństwa zasłonić; vor dem Feuer, od ognia. ich bin meines Lebens bey ihm nicht sicher, ia nie iestem bezpieczny moiego zycia u niego. sicher seyn, ubezpieczać się, niemieć żadney ostrożności.

Sicher, *adv.* bezpiecznie, bezpieczno, bez niebezpieczeństwa; leben, żyć.

Sicherheit, *f.* bezpieczność, bezpieczeństwo, nietroskliwość. etwas zu seiner Sicherheit thun, co dla swoiego niebezpieczeństwa czynić; darein stellen, setzen, w bezpieczeństwie kogo posta-

postawić. in Sicherheit bringen, do bezpieczeństwa przyprowadzić. in Sicherheit seyn, w bezpieczności być. anderer Untergang in guter Sicherheit mit ansehen, na czyią zgubę w bezpieczeństwie, *lepiey* bezpiecznie patrzyć. es sind alle Dinge in guter Sicherheit, wszystkie rzeczy są w dobrym bezpieczeństwie.

Sicherlich, bezpiecznie; poufale, iak na pewne.

Sichtbar, widomy, widoczny.

Sichtbarkeit, *f.* widomość, widoczność.

Sichtbarlich, widomie, widocznie, oczywiście; zu Grunde gehen, ginąć.

Sichten, s. Sieben.

Sichtlich, widzialny, s. Sichtbar, Sichtbarlich.

Sicilianer, *m.* Sycyliyczyk.

Sicilianisch, Sycyliyski. Sicilianische Meer-Enge, Sycyliyska morza cieśnina.

Sicilien, ein Königreich, Sycyliia, Krolestwa.

Sieb, *n.* rzeszoto, sito. durch ein Sieb schlagen, przez rzeszosto przeczynić, przesiać; kleines, sitko, rzeszotko; dichtes, gęste, gęsty przetak.

Sieben, siać, przesiewać, przez rzeszoto, przez przetak. klein stoßen und sieben, na proch zetrzeć y przesiać. gestoßene Muscheln sieben, potłuczone skorupy przesiewać.

Sieben, die Zahl, siedm, liczba. einer von den sieben Weisen, Bias ieden z siedmiu, *to iest*, Mędrcow. Knaben von sieben Jahren, chłopcy ktorym po siedm lat. die sieben, po siedmiu. aus sieben bestehend, siedmi.

Siebenblättericht, siedmio liściowy.

Siebenbürgen, *n.* Siedmigrod. einer aus Siebenbürgen, ieden z Siedmigrodu.

Siebenbürgisch, Siedmigrodzki.

Siebender, siodmy. zum siebendenmal, po siodmy raz.

Siebeneckicht, siedmiorożny, od siedmiu narożnikach, o siedmiu węgłach.

Siebenfach, siedmioraki.

Siebenfältig, siedmiokrotny.

Siebenfältig, *adv.* siedmiokrotnie; eingetheilet, podzielony.

Siebenfüßig, o siedmiu nogach; lang, siedm stop długi.

Siebengestirn, *n.* siedm gwiazd, *nazywaią się* Baby.

Siebenhundert, siedmset. das Andenken ist siebenhundert Jahr, pamiątka od siedmiuset lat. die siebenhundert, po siedmset. aus siebenhundert bestehend, po siedmset maiący.

Siebenhunderte, siedmsetny. den siebenhunderten Tag, siedmsetnego dnia.

Siebenhundertmal, siedmset kroć, siedmset razy.

Siebenjährig, siedmioletni; Knabe, chłopiec. siebenjährige Zeit, siedmioletni czas.

Siebenmal, siedmrazy, siedmkroć.

Sieben Mann, *m.* siodmy mąż, siodmy urzędnik.

Siebenmonatlich, siedmiomiesięczny.

Siebenschläfer, *m.* ospały; nazbyt wiele sypiaiący.

Sieben und achtzig, ośmdziesiąt siedm. die sieben und achtzig, po ośmdziesiąt siedm etc.

Siebenzig, siedmdziesiąt. die siebenzig, po siedmdziesiąt. die siebenzig Dolmetscher, siedmdziesiąt tłomaczow, *Pisma.*

Siebenzigmal, siedmdziesiąt razy; siedmdziesiąt kroć.

Siebenzigjährig, siedmdziesiąt letni, siedmdziesiąt lat maiący.

Siebenzigste, siedmdziesiąty: Cyrus ist bis auf das siebenzigste Jahr gekommen, Cyrus przyszedł aż do siedmdziesiątego roku.

Siebenzehn, siedmnaście. die siebenzehen, po siedmnaście.

Siebenzehender, siedmnasty.

Siebenzehenmal, siedmnaście razy, siedmnaście kroć.

Siebmacher, *m.* sitarz, rzeszotarz.

Siech, chorowity. siecher Leib, chorowite ciało. siecher Knecht, chorowity sługa.

Siechen, chorowitym być, kwękać, kawęczeć, zawsze być chorym.

Siechen, das, *n.* chorowanie, kwękanie, na iaką chorobę.

Siechenhaus, *n.* szpital na chorych, dom choralny, dla chorych.

Sieden, wrzeć. bis es aufhöret zu sieden, aż przestanie wrzeć. mit siedendem Wasser begießen, wrzącą wodą oblać. ein wenig sieden, zwierać, wrzeć powoli.

Siedend, wrzący. siedendes Wasser, wrząca woda, ukropek, war.

Sieg, *m.* zwycięstwo; der viel Blut kostet, hoch zu stehen kommt, wiele krwi kosztuiące, drogo przychodzące; im Kriege, na woynie; grausamer, okrutne; über die Feinde, nad nieprzyiaciołmi; rühmlicher, sławne; gerechter, spra-

sprawiedliwe; beschwerlicher, przykre; zur See, na morzu; höchst schädlicher, bardzo szkodliwe; sehr gelegener, bardzo wygodne; blutiger, krwawe; zweifelhafter, wątpliwe; der ohne Blutvergießen erlanget worden, bez wylania krwi nabyte; versicherter, bezpieczne, pewne; geschwinder, prędkie; ist einem aus den Händen entgangen, z rąk komu uszło. bey dem Siege läßt sich alle Bosheit spüren, przy zwycięstwie pokazuie się wszelka niepodściwość; sich eines unterwerfen, poddać się czyiemu zwycięstwu; einem zugestehen, überlassen, zwycięstwo komu przyznać, zostawić; aufhalten, tamować, zatrzymywać; aus den Händen reissen, z rąk wydrzeć; in Händen haben, w rękach mieć; kömmt insonderheit darauf an, na tym osobliwie zawisło. den Sieg fahren lassen, zwycięstwo prawie pewne upuścić, utracić; für verlohren achten, prawie za utracone mieć; beruhet darauf, na tym zależy. des Sieges versichert seyn, bald vollkommen erhalten, być pewnym zwycięstwa, wkrotce zupełne mieć, otrzymać zwycięstwo. einem zum Siege behülflich seyn, pomocnym być komu do zwycięstwa; hat ihn Gott aufgehoben, Bog dla niego zwycięstwo zachował; einen darum bringen, przywieść kogo, nabawić, utraty zwycięstwa; kann einem so wohl als dem andern zufallen, może się trafić tak iednemu iak y drugiemu. das hat ihm den Sieg zuwege gebracht, to mu zwycięstwo ułatwiło, zwycięstwo przyniesło.

Siegel, *n.* pieczęć, ktorą pieczętuią; in Wachs drücken, na wosku pieczęć wycisnąć; brauchen, zażywać; für seines erkennen, za swoię uznać; einem Briefe beyfügen, auf einen drücken, do listu pieczęć przyłożyć; mit vielen besiegeln, wielu pieczęciami zapieczętować. eines Hand und Siegel erfodern, czyiey ręki y pieczęci domagać się. öffentliches Siegel, publiczna pieczęć. mit einem falschen Siegel besiegelt, fałszywą pieczęcią zapieczętowany. etwas im Siegel führen, co na pieczęci nosić.

Siegelgeld, *n.* pieniądze od pieczęci, od przyłożenia pieczęci.

Siegeln, pieczętować, pieczęć przyłożyć, przypieczętować; einen Brief, list iaki pieczętować, zapieczętować.

Siegelring, *m.* sygnet, pierścień do pieczętowania.

Siegelstecher, *m.* pieczątnik.

Siegen, zwyciężać, zwyciężyć; über einen, kogo. er hat gesiegt, on zwyciężył.

Siegen, das, *n.* zwycięstwo.

Sieger, *m.* zwycięzca; der Völker, narodow.

Siegerinn, *f.* zwyciężczyna; über ihre Geilheit nad swoią lubieżnością, *albo* ze swoiey lubieżności.

Sieghaft, zwycięski. sieghafte Republik, zwycięska Rzeczpospolita. sieghafte Regimenter, zwycięskie reymenta. sieghafter Einzug, zwycięski wiazd.

Siegreich, zwycięski. siegreiche Waffen, zwycięzki oręż.

Siegsgeschrey, *n.* okrzyki zwycięskie; machen, czynić.

Siegslied, *n.* piosnka zwycięska; anstimmen, piosnkę zwycięską śpiewać.

Siegsstein, *m.* Edelgestein, drogi kamień, asterias.

Siegszeichen, *n.* znak zwycięski; aufrichten, znaki zwycięskie, postawiać. eine Stadt mit Siegszeichen ausschmücken, zwycięskiemi znakami miasto przyozdobić.

Siehe, oto; siehe da! oto tam! das ist der, oto ten to iest. siehe das Verbrechen und die Ursache warum! oto występek, oto przyczyna czemu! siehe, bist du denn da? patrzayże, tyś to tam iest. 2) siehe zu, daß du nicht stolperst, patrzay, uważay abyś się nie potchnął.

Siena, Stadt in Italien, Siena, miasto we Włoszech.

Signal, *n.* znak; zur Schlacht geben, do bitwy, do batalii znak dać, s. Zeichen.

Signalisiren, wsławić; sich mit etwas, się czym, w czym.

Silber, *n.* srebro; zu Gefäßen verarbeitetes, robione, naczynia srebrne; zu Gelde geprägtes, na pieniądze przebite, przerobione; das noch in seiner Masse liegt, ktore iszcze w swoiey bryle leży; große Menge, wielka moc srebra. von Silber, ze srebra. zum Silber gehörig, srebrny. mit Silber überzogen, posrebrzony.

Silber-Arbeiter, *m.* robotnik koło srebra.

Silber-Asche, *f.* srebrny proch.

Silber-Bergwerk, *n.* ruda srebrna.
Silber-Blättlein, *n.* blaszka srebrna.
Silbergang, *m.* żyła srebrna w ziemi.
Silbergeschirr, *m.* naczynie srebrne, srebro; srebra, *plur.* ist in dem Hause, wystawione iest w domu; ausspülen, umyć. das Schiff war voll Silbergeschirr und baares Geldes, okręt był pełny naczynia srebrnego y gotowych pieniędzy.
Silbergrube, *f.* kopanina srebrna, góra srebrna.
Silberkiste, *f.* szafa, skrzynia, na schowanie, srebra.
Silberklar, iasny iak srebro. silberklarer Brunnen, zdroy przezroczystości iasney iak srebro, krynica srebrno przezroczysta.
Silberlade, *f.* schowanie na srebro.
Silberling, *m.* srebrna moneta, srebrnik, pieniądz.
Silbermünze, *f.* moneta srebrna, ze srebra bite pieniądze.
Silbern, von Silber, srebrny, ze srebra. silberner Adler, srebrny orzeł.
Silberprobe, *f.* proba srebra.
Silberreich, bogaty w srebro, obfity w srebro.
Silberschaum, *m.* piana srebrna, żywe srebro.
Silberschlacke, *f.* odchodki od srebro.
Silberschrank, *m.* szafa na srebro, zamknięcie na srebro.
Simonen, *f.* Symonia, święto-kupstwo, święto-przedaż; der sich derselben theilhaftig gemacht, symoniak, święto-kupnik.
Sims, *m.* an einer Mauer, gzyms, na murze; im Säulenwerke, na kolumnach wybieg.
Simuliren, udawać, zmyślać, inaczey rzecz pokazywać.
Sinau, *n.* ein Kraut, Sinau, przewrotnik ziele.
Sincken, nachylać się, upadać, osiadać, iść na dno. das Schiff fing an zu sincken, okręt zaczął tonąć, osiadać na dno. in die Tiefe sincken, w głąb iść. den Muth sincken lassen, na umyśle upadać.
Singen, śpiewać; kläglich, żałośnie; nach der Kunst, nach den Noten, podług sztuki, z not; nach der Harmonie, podług harmonii. im Concert singen, koncert grać; bey Gastereyen, na ochocie. der Sperling singt auf dem Zaune, wrobel śpiewa na płocie. leise, sachte singen, powoli, pomału śpiewać. gern singen wollen, rad śpiewać. a) davon die Sperlinge auf den Dächern singen, davon jedermann zu singen und zu sagen weiß, o tym wroble po dachach śpiewaią.
Singen, das, *n.* śpiewanie.
Singer, *m.* śpiewacz.
Singekunst, *f.* sztuka śpiewania.
Singmeister, *m.* uczyciel śpiewania.
Singschule, *f.* szkoła w ktorey uczą śpiewać.
Singulair, rar, osobliwy, rzadki niepospolity; a) eigensinnig, dziwaczny.
Singvogel, *m.* ptak śpiewaiący.
Sinn, *m.* zmysł. die Natur hat die Sinne den Menschen gegeben, natura zmysły ludziom dała. etwas mit Sinnen begreifen, co zmysłami poymować. den Sinn des Gehörs brauchen wir auch im Schlafen, zmysłu słuchania nawet śpiący potrzebuiemy. menschliche Sinne verlieren, ludzkie zmysły gubić; der Augen ist der schärfste, zmysł oczow iest nabystrzeyszy; bewegen, zmysły poruszać; die Dinge nehmen wir damit wahr, rzeczy zmysłami czuiemy. von den fünf Sinnen, welche die Natur den Thieren gegeben, z pięciu zwysłow, ktore natura zwierzętom dała; a) Gemüth, Verstand, umysł, rozum, mysł, einem den Sinn eingeben, komu myśl, umysł dać. des Sinnes seyn, tey myśli być. den Sinn auf etwas richten, umysłem myślą do czego zmierzać. von dem Sinne abbringen, od myśli odprowadzić. den Sinn ändern, myśli odmienić; von seinem abgehen, swoiey myśli, swoiego zdania odstąpić. nicht wohl bey Sinnen seyn, być w rozum obranym, niebyć przy zdrowey myśli. wohl recht bey Sinnen seyn, być przy rozumie, być zdrowego umysłu. einem in den Sinn kommen, przyść komu na myśl. in den Sinn fassen, uroić sobie w głowie, umyśleć. im Sinne haben, w myśli mieć. aus dem Sinne kommen, z myśli wypaść. aus dem Sinne schlagen, z myśli wybić. aus dem Sinne lassen, z myśli wypuścić. das einem stets im Sinne liegt, co komu ustawicznie na myśli iest. der nicht wohl bey Sinnen ist, ktory nie iest przy rozumie, odszedł od rozumu. bey dem Sinne bleiben, przy swoiey myśli zostawać. einen von seinem Sinne bringen, einen andern Sinn beybringen, kogo od iego myśli odprowadzić. den Sinn ändern, myśl odmienić. einen nach seinem Sinne haben,

haben, kogo mieć po swoiey myśli; einerley Sinn mit einem haben, mieć iedną myśl z kiem. nicht des Sinnes seyn, niebyć tey myśli. seinem Sinne folgen, nachgeben, iść za swoią myślą, swoiey myśli się trzymać. wieder auf seinen alten Sinn kommen, znowu się wrocić do swoiey dawney myśli. was Böses im Sinne haben, mieć co złego w myśli, na myśli. das ist mir in den Sinn gekommen, to mi na myśl przyszło. seiner fünf Sinne nicht mächtig seyn, nie być przy swoich pięciu zmysłach.

Sinnbild, *n.* myśl obraz, emblema.

Sinnbilderisch, myśli obrazny, emblematyczny.

Sinnen, myśleć; auf etwas, o czym przed tym; auf eine Anklage, o oskarzeniu; auf eines Verderben, Unglück, o czyiey ruinie, nieszczęściu.

Sinnen, das, *n.* myślenie, rozmyślanie, myślą rozbieranie rzeczy.

Sinnlich, zmysłny, zmysłowy, pod zmysły podpodaiący.

Sinnlos, bez zmysłow, bez zmyślny, od zmysłow opuszczony.

Sinnlosigkeit, *f.* bez-zmyślność, bez zmysłow zostawanie.

Sinnlosiglich, bez zmysłow będąc, w zadumieniu.

Sinnreich, dowcipny, przemyślny, wymyślny; Poet, dzieło-zmyśl; etwas zu erdenken, do zmyślenia czego. sinnreiche Beschreibung, przemyślne opisanie.

Sinnreich, *adv.* dowcipnie, przemyślnie; etwas abzuhandeln, o czym traktować.

Sintemal, gdyż; die Poeten, die ältesten der Gelehrten, gdyż Poetowie, albo dzieiomyśle są naydawnieśi z uczonych.

Sippschaft, *f.* Urodzenie, Imie; von eines seyn, być iakiego urodzenia, imienia.

Sippschaftbaum, *m.* wyprowadzenie, urodzenia, familii, imienia, krwie. *f.* Geschlecht.

Sirene, *f.* Meerjungfer, morska Panna, Syrena.

Sitte, *f.* obyczay. Sitten, *plur.* obyczaie; angenehme, przyiemne; alte, dawne, staroświeckie; gute, bescheidene, dobre, skromne; verderbte, popsute, rozwiozłe; ungleiche, nierowne, nieiednakowe; ausländische, cudzoziemskie; geschmeidige, milde, łagodne, dzikie; höfliche, ludzkie; grobe, grubiańskie; böse, gottlose, złe, niezbożne; bäuerische, chłopskie; ernsthafte, surowe; gemäßigte, umiarkowane; mannichfaltige, rozmaite; niemals geänderte, nigdy niezmienione; nützliche, pożyteczne; unbescheidene, nieskromne; närrische, głupie; mürrische, dziwaczne; züchtige, karne, wstydliwe; veränderte, odmienione; fremde, artige, schändliche, obce, ucieszne, ochydne; weibische, niewieście. eines Sitten erlernen, czyich się obyczaiow nauczyć. eines Sitten nachahmen, czyich obyczaiow naśladować; seine alten wieder hervor suchen, znowu się do swoich obyczaiow wracać. die in Sitten ganz unterschieden sind, w obyczaiach wcale rożni, rożniący się obyczaiami. wie es die Sitten itzo mit bringen, iak to obyczaie teraz są, iak tego czasu obyczaie nie są. Annehmlichkeit der Sitten, przyiemność obiczaiow. höfliche Sitten an sich nehmen und haben, ludzkie obyczaie wziąć na siebie, ludzkie obyczaie mieć na siebie. die guten Sitten sind meist abgekommen, dobre obyczaie po nawiększey części wyginęły. die bösen Sitten nehmen überhand, złe obyczaie wszędzie się zaymuią; sich angewöhnen, do obyczaiow przywyknąć; die alten behalten, stare obyczaie utrzymywać. zu fremden angewöhnet werden, obce obyczaie lubieć, y do nich być przywykłym. stark über die väterlichen Sitten halten, oycowskich się obyczaiow mocno trzymać.

Sittenlehre, *f.* nauka o obyczaiach, umieiętność obyczaiow.

Sittenlehrer, *m.* uczyciel obyczaiow.

Sittlich, do obyczaiow należący, obyczayny.

Sittlich, *adv.* obyczaynie.

Sittlichkeit, *f.* obyczayność.

Sittsam, obyczayny, dobre obyczaie maiący.

Sittsamkeit, *f.* obyczayność, grzeczność ludzkość, gładkość w obyczaiach.

Sittsamkeit, obyczaynie, grzecznie.

Sitz, *m.* siedzenie, krzesło. worauf man sitzt, na ktorym siedzą. einem seinen Sitz lassen, komu swoiego siedzenia, albo mieysca do siedzenia ustąpić. einem Sitz und Raum geben, dać komu mieysce do mieszkania. wo den Sitz genommen haben, osieść gdzie na mieszkanie, na osiędlisku gdzie zostać. sich einen Sitz auserse-

hen,

ßen, obrać sobie siedlisko, mieysce do osieścia. im Rathe einen Sitz haben, mieć krzesło w Senacie; *to co*, des Königs Residenz, Krolewska rezydencyia.

Sitzen, siedzieć. auf dem Sitze sitzen, na krześle siedzieć; auf dem Stuhle, na stołku; auf dem Throne, na tronie. in königlicher Pracht sitzen, w krolewskim stroiu siedzieć; unter seines gleichen, między sobie podobnemi; nächst bey einem, blisko przy kim; ganze Tage, po całe dni; bey einem auf dem Wagen, przy kiem na wozie; auf der Wiese, na łące; bey der Statue, u statui. einem vor den Augen sitzen, komu przed oczyma siedzieć; auf dem Theater, na teatrum, na teatronie; auf dem Pferde, na koniu; einem im Kopfe, komu w głowie; über den Büchern, Studiren, nad ksiażkami, nad uczeniem się. zu Hause sitzen, w domu siedzieć; bey Tische an der Tafel, przy stole, u stołu. gedrängt, ściśło; oben an, na gorze. zum Sitzen dienlich, zdatny do siedzenia.

Sitzen, das, *n.* siedzenie.

Sitzender, *m.* siedzący.

Sitzgeld, *n.* zarobek iaki od siedzących w więzieniu.

Sitztag, *m.* siedzenia, dzień zasiadania dzień; wo Gericht gehalten wird, gdy się sądy sądzą.

Smaragd, *m.* Edelgestein, szmaragd, kamien drogi. von, oder wie Smaragd grün, iak szmaragd zielony.

Smirlin, *m.* Smirling, krogulec, ptak do myślistwa.

So, ktory, ktora, ktore. den Brief, so ich an dich geschrieben habe, list ktory ia do ciebie pisałem; *to co*, ieżeli. so einige Dinge vorgefallen, ieżeli iakie rzeczy przypadły; *to co*, iak, iak tylko. so stark ich reden kann, iak tylko naymocniey mowić mogę. so kurz ich gekonnt, habe ich es gesaget, ia to powiedziałem iak naykroccy mogłem *to co*, tak. nicht so gar viele Jahre vorher, nie tak wiele lat przedtym. es sind ihrer nicht so gar viele, nie tak ich wiele iest.

So aber, ieżeli zaś, ieżeli zaś nie. so ich aber nicht kommen werde, ieżeli zaś nie przydę.

So, als, tak, iak. ich bin so mitleidig, als ihr, ia tak iestem miłosierny, iak y wy.

So, als ob, tak, iak by. er folget ihm so, als ob seine Ehre daran liege, tak go pilnie słucha, iak by iego honor na tym polegał.

So bald, iak tylko, iak prędko. so bald er abgedankt, hat man ihn verklaget, iak tylko za urząd podziekował zaraz go oskarzono.

So dann, w ten czas, na ow czas; will ich es sagen, wenn es wird nöthig seyn, na ow czas powiem gdy tego potrzeba będzie. so dann erst, dopiero w ten czas.

Sodomitisch, sodomski. sodomitische Sünde, sodomski grzech.

Sohngen, *n.* synek.

Soldner, *m.* Soldat, der um Sold dienet, *słowo w słowo*, płatnik, płacony, ten co za płacą służy; zwyczaynie zaś, *znaczy*, żołnierz.

So etwan einmal, ieżeli kiedy; es nöthig seyn wird, potrzeba będzie.

So etwan einer, ieżeli kto.

So fern, co do, ile o; er von der Sache redete, ile on o rzeczy mowił; poki. so fern die Infanterie hätte folgen können, poki piechota gonić mogła. wie weit? sagest du: so fern es erlaubt seyn wird, pokiż? mowisz: poty poki będzie wolno; ponieważ, so fern es wahr ist, ponieważ prawda iest.

So fort, zaraz, na tych miast, toćczas, co prędzey. 2) und so fort, y tak daley.

So gar, tak bardzo. er hat so gar den Zorn nicht halten können, daß, tak bardzo niemogł się od gniewu utrzymać, że.

So geringe, iako kolwiek mały; auch mein Vermögen ist, iako kolwiek moy maiątek mały iest.

So groß, tak wielki, tyli. so großen Fleiß auf etwas wenden, tak wielka pilność na co obrocić. so große Kriege führen, tak wielkie woyny prowadzić. es ist nichts so groß, welches nicht, nic nie iest tak, wielkiego co by. so groß als es wolle, niech będzie iak chce wielki.

So gut als, tak dobrze iak; ich gekonnt, iak mogłem.

So hin, iako kolwiek, tak. so hin schlecht genung, tak dosyć nie dobrze.

Sohn, *m.* syn; artiger, piękny; lieber, kochany; der seinem Vater keine Schande ist, ktory swoiemu oycu wstydem nie iest; liederlicher, hultay; fleißiger, kluger und frommer, pilny, roztropny

roztropny y dobrze żyiący; der dem Vater am Leibe und Gemüthe ähnlich ist, ktory oycu postacią ciała y umysłem podobny; der älteste von zweyen, naystarszy ze dwoch; einiger, iedyny; verführter, popsowany, rozhultaiony; des Herrn im Hause, pański syn; der so redlich ist, als sein Vater, ktory tak rzetelnym iest iak y iego oyciec. einen Sohn zeugen, syna zrodzić, spłodzić, mieć. eines Sohn seyn, być czyim synem. frommer Sohn eines bösen Vaters, dobry syn złego oyca. einen einzigen Sohn haben, iedynego tylko mieć syna; dafür annehmen, za syna przyiąć; einen dafür erkennen, za syna uznać; gebähren, bekommen, syna porodzić. sie hatten Söhne aus ihrer Ehe, oni mieli synow ze swoiego małżeństwa; keine hinterlassen, żadnego nie zostawić; einen dafür halten, mieć kogo za syna. er war dessen letzter Sohn, on był ich ieszcze pozostałym synem.

Sohnsfrau, *f.* synowa, żona, małżonka syna.

Sohnssohn, *m.* syn syna, wnuk, wnuczek.

Sohnstochter, *f.* corka syna, wnuczka, wnuka.

So hoch, tak wysoko, tak drogo; etwas achten, co szacować, poważać, tak bardzo, tak wiele; einem verbunden seyn, być komu obowiązanym.

So kurz, als ich gekonnt, iak naykrocey mogłem.

So lange, tak długo; von einem abwesend seyn, nie być u kogo. so lange, bis du dahin kommst, tak długo poki ty tam nie przydziesz. so lange die Welt gestanden, *iak dawno*, świat stoi, iak tylko świat nastał, od początku świata.

Solcher, taki. ich unterstehe mich nicht, von solcher Person zu reden, nie śmiem o takich ludziach mowić. solcher Personen Ehre verkleinern, takich osob honor szarpać. mit einem solchen Verstande begabet seyn, takiem rozumem być obdarzonym. solche seyn, für die wir wollen angesehen seyn, takiemi być, za iakich chcemy aby nas miano. so viele und solche Leute, tak wiele y takich ludzi, *to co*, ten, ta, to. wer sind solche Leute, my iesteś my ci ludzie. solcher Gestalt, tym sposobem, tym kształtem.

Solcherley, taki.

Sold, *m.* płaca, pieniądze, *plur. w tym samym sensie.* um Sold bey dem Kayser dienen, za pieniądze u Cesarza w woysku służyć. den Sold unterschlagen, komu płacę żołd, zdradą wydrzeć, aby go nie doszła; den Soldaten zahlen, płacę żołnierzom płacić. doppelten Sold bekommen, dwoiaką płacę, dwoiaki żołd brać.

Soldat, *m.* żołnierz; tapferer, meżny, dzielny; ruhmsüchtiger, chwały szwukaiący, chlubny; furchtsamer, boiaźliwy; feiger, ladaco; unexercirter, nikwyćwiczony; alter, stary; Courage habender, odważny; grausamer, okrutny; abgedankter, odprawiony; gemeiner, prosty żołnierz; bewehrter, uzbroiony; geplünderter, odarty; schachmatter, strudzony, ssatygowany; bleßirter, raniony; verwegener, zuchwały; der des Fechtens nicht gewohnt ist, ktory nie zwyczayny bitwy; der im Sturme geblieben ist, ktory przy szturmie zginął; wohl mundirter, pięknie wystroiony, chędogi; werben, żołnierzy werbować, zaciągać; untersteßen, żołnierzy rozdawać do dopełnienia Horągwi; abdanken, odprawiać, poodprawiać; anwerben, żołnierzy ściągać.

Soldatenwesen, *n.* żołnierka, żołnierska, woyskowa.

Soldatesque, *f.* żołnierstwo.

Soldatisch, żołnierski.

Soldatisch, *adv.* po żołniersku.

Sole, *f.* podeszwa.

Solenmacher, *m.* podeszwiarz, ten co podeszwy robi.

Solennität, *f.* uroczystość.

Solicitiren, prosić, upraszać; bey einem um etwas, kogo o co.

Sollen, musieć, mieć, powinnym być. denn was soll ich sagen? bo co mam mowić? co muszę powiedzieć? er soll, doch wird er nicht gezwungen, on powiniem, ale nie będzie przymuszony.

Sommer, *m.* lato; angenehmer, zaczynaiące się; ganzer, całe; der vorüber ist, przeszłe lato; feuchter, mokre; sehr heißer, nader gorące; trockener, suche. im Sommer, w lecie. im Anfange des Sommers, na początku wiosny. den Sommer zubringen, wiosnę przepędzić.

Sommerblumen, *pl.* letnie kwiaty.

Sommerhitze, *f.* upał letni, gorąco w lecie.

Sommer-

Sommerkleid, *n.* der Weiber, letnia fuknia białogłowska.
Sommerkorn, *n.* iare zboże.
Sommerlager, *n.* oboz letni; darinnen stehen, w letnim obożie stać; die Truppen darein führen, woysko do letniego obozu wprowadzić.
Sommerlaube, *f.* ganek letni.
Sommermonat, *m.* miesiąc letni.
Sommersprossen, *pl.* piegi, na twarzy od gorąca.
Sommersprossig, piegowaty, piegami ofuty. sommersprossiges Gesicht, piegowata twarz, piegami obfuta twarz.
Sommertag, *m.* dzień letni.
Sommervogel, *m.* motel.
Sommerwetter, *n.* letni pogodny czas, iara pogoda.
Sonderbar, osobliwy, szczegulny. sonderbare Bosheit, osobliwa złość. sonderbare Strafe, osobliwa kara.
Sonderbar, *adv.* osobliwie, szczegulnie. einen lieben, kogo kochać. sonderbar tapfer, osobliwie waleczny, *to co*, vortrefflich, przednie.
Sonderlich, szczegulny, osobliwszy.
Sonderlich, *adv.* osobliwie, szczegulnie, zwłaszcza. was ich sonderlich an dich schrieb, co ia zwłaszcza do ciebie pisałem.
Sonderling, *m.* osobny, samotny, sobek. ktory tylko sobie rad.
Sondern, dzielić, rozłączać; von etwas, co od czego.
Sonne, *f.* słońce; entgegen stehende, na przeciwko świecące; heiße, gorące; feurige, ogniste; helle, iasne. glänzende, łyszczące się, blaskiem biiące. untergehende, zachodzące; aufgehende, wschodzące; aufgegangene, weszłe; verbrennt die Erde, pali ziemię; tritt in den Krebs, wchodzi w raka; steht in dem letzten Grade der Jungfer, stoi w ostatnim stopniu panny; hat Gott als ein Licht angezündet, Bog słońce zapalił, iak światło iakie; erleuchtet alles mit ihrem Lichte, oświeca wszystko swoiem światłem; kehret in ihrem Laufe um, obraca sie w swoiem biegu; Auf- und Niedersteigen derselben, słońca zbliżenie się, y oddalenie; blendet die Augen, ćmi promieniami oczy; geht auf, wschodzi; geht unter, zachodzi; eilet unter zu gehen, śpieszy ku zachodowi. mit der Sonnen Aufgang erwachen, razem ze wschodem słońca, albo o wschodzie słońca obudzić się; lauft geschwinde, bieży, biegnie tak prędko; ist viel größer als die Erde, iest daleko większe od ziemie; ihr Glanz ist heller, als irgend ein Feuer, blask iego iest iaśnieyszy, iak ogień; ihr Umlauf, obieg iego; krążenie, kołowanie iego; Wirkung, skuteczność, dzielność słońca; Bewegung, ruszenie słońca. Lauf der Sonne, bieg słońca. Strahlen der Sonne, promienie słońca. Verdunkelung der Sonne, zaćmienie słońca. das Meer wird von der Sonne weiß, morze iest od słońca białe. die Trauben werden von der Sonne reif, iagody od słońca staią się dożrzałe. durch die weite Entfernung der Sonne, przez daleką odległość słońca. in die Sonne gehen, na słońce wyiść; stach die Menschen, welche der Hitze nicht gewohnt waren, dopiekało ludziom, ktorzy upału nie byli zwyczaynę; hatte alles erhitzt, wszystko porozpalało. die Sonne dringt mit ihrer Hitze in die Häuser, swoiem gorącem przebiia się w domy. macht es sehr warm, czyni bardzo gorąco. scheinet bey ihrem Auf- und Untergange in das Zimmer, zaświeca o wschodzie y zachodzie do pokoiu. die Sonne liegt fast den ganzen Tag in dem Zimmer, słońce prawie cały dzień w pokoiu świeci, z pokoiu nie wychodzi. Ort, der an der Sonne liegt, mieysce na słońcu leżące. von der Sonne aufbringen, od słońca się padać. neiget sich zum Untergange, nachyla się ku zachodowi. in der Sonne gehen, po słońcu chodzić; geht helle auf, iasno wschodzi; ist verdunkelt, iest zaćmione. wird bald untergehen, będzie wkrotce zachodzić; brennt sehr heftig, dopieka bardzo gorąco; ihre Hitze erträglich machen, słoneczny upał znośnym czynić. nach der Sonnen Untergang, po zachodzie słońca. zur Sonne gehörig, *adj.* słoneczny. an der Sonne liegen, na słońcu leżeć. das Liegen und Wärmen an der Sonne, leżenie y grzanie na słońcu.
Sonnenaufgang, *m.* wschod słońca. vor der Sonnen Aufgang, przed wschodem słońca. bey der Sonnen Aufgang, da die Sonne aufgieng, o wschodzie słońca; gdy słońce wschodziło. nach der Sonnen Aufgange, po wschodzie słońca. gegen der Sonnen Aufgang, ku wschodowi słońca. 2) *znaczy*: gegen Morgen, strona, kray, na wschodzie. gegen der Sonnen Aufgang zu, ku

ku wschodowi. von der Sonnen Aufgang her, od wschodniey strony, od wschodnich stron. sich wider der Sonnen Aufgang begeben, znowu udać się na wschodnie strony.
Sonnenblume, *f.* słonecznik; kwiat.
Sonnencirkel, *m.* *Ekliptyka*, Zaćmienia, Obwod.
Sonnenfinsterniß, *f.* zaćmienie słońca, ćmienie się słońca; vorher sagen, przepowiedzieć; mit scharfen Augen ansehen, bystremi oczami, albo bystrym okiem, na zaćmienie słońca patrzeć.
Sonnenglanz, *m.* blask od światła słonecznego.
Sonnenhitze, *f.* upał słoneczny, gorąco słoneczne. bey größter Sonnenhitze, pod czas naywiększego upału słońca. in der Sonnenhitze spatzieren gehen, iść przechodzić się po upale słońca.
Sonnenklar, iasny iak słońce; seyn, być iak słońce iasnym. die Sache ist sonnenklar, rzecz iest iasna iak słońce.
Sonnenlauf, *m.* bieg słońca.
Sonnenschein, *m.* iasność słońca; świecenie słońca. bey Sonnenscheine, bey Tage, przy świeceniu słońca, po dniu białym.
Sonnenstäubgen, *n.* prószek słoneczny; fliegen herum, proszki słoneczne lataią, kręcą się; hängen zusammen, wieszaią się iedne z drugiemi; unzählige Menge derselben, niezliczona moc ich; setzen sich eines an das andere, iedne na drugich osiadaią.
Sonnenstrahl, *m.* promień słoneczny.
Sonnenstraße, *f.* droga słoneczna, koley słoneczna.
Sonnenuhr, *f.* zegar słoneczny; słonecznik godzinny.
Sonnenwärme, *f.* ciepło słoneczne, par od słońca.
Sonnenweiser, *m.* słoneczny kompas, godziny ukazuiący cieniem zegar.
Sonnenwende, *f.* die Zeit, wo die Sonne wieder in ihrem Lauf umkehret, obrot słońca; *to iest*, czas, gdy się słońce w biegu swoim obracaiąc wraca, *inaczey*, stanie słońca; im Sommer, letnie; im Winter, zimowe.
Sonnenzeiger, *m.* cienny zegar, cieniem ukazuiący godziny.
Sonntag, *m.* niedziela, *dzień słońca*, pierwszy dzień tygodnia.
Sonntäglich, niedzielny.
Sonntags-Buchstab, *m.* litera niedzielę pokazuiąca w kalendarzu.
Sonst, inaczey, też, przecięż. wo ich sonst gern bin, gdzie ia też rad bywam. sonst würden viele Exempel vorhanden seyn, inaczey byłoby wiele przykładow też y.
So oft, ile razy; ein Bataillon hervorrückte, blieben viele Feinde, ile razy się batalion podemknął, tyle razy wiele nieprzyiacioł zostało na placu.
Sorge, *f.* staranie; troska; große, wielkie; alte, stete, dawne, ustawiczne; schwere, eigene, ciężkie, własne; angenehme, miłe; unglaubliche, niepodobne do wiary; etwas große, przywiększe; schlechte, mäßige, pomierne; geringere, mnieysze; kleine, neue, übrige, małe, nowe, pozostałe; sehr viele, taugliche, schlimme, bardzo wielkie, codzienne, złe; sonderliche, fleissige, vergebliche, osobliwe; pilno, daremne; heimliche, taiemne; getragen haben für etwas, mieć, podeymować staranie o czym. in Sorge stehen, być w troskliwości. einem Sorge verursachen, komu troskliwości narobić, kogo starania nabawić. die Sorge entstehet, staranie bywa, przychodzi, z czego. Sorge für etwas auf sich nehmen, wziąć staranie o czym na siebie; auf sich haben, na sobie mieć; auf etwas wenden, na co obracać; einem benehmen, davon befreyen, odiąć komu staranie, uwolnić kogo od troski. sich der Sorge entschlagen, porzucić staranie, troskę, zrzucić z siebie staranie. ohne Sorge seyn, bez troski, bez starania być; nichts damit wollen zu thun haben, chronić się starania, niechcieć mieć nic do czynienia z troskliwością; sich davon los machen, wolnym się od troskliwości uczynić; ich bin davon los, wolny iestem od starania; läßt uns nicht schlafen, nie daie nam spać; geht ihm im Kopfe herum, chodzi mu troska po głowie. die Sachen erfodern große Sorge und Fleiß, te rzeczy wyciągaią wielkiego starania y pilności. mit großer Sorge, z wielkiem staraniem. wir sind nicht ohne alle Sorge für oder wegen künftiges Jahr, nie iesteśmy bez żadney troski o przyszły rok. bey seinen grossen Sorgen auch etwas Zeit auf diese Gedanken wenden, przy naywiększych troskach, troszkę czasu także na te myśli obrocić. einen Theil seiner Sorgen auf das Vaterland wenden, iednę część swoiego starania obrocić dla oyczyzny. ohne alle Sorge leben, bez wszelkiey troskliwości żyć. wegen einer Sache in großer Sorge stehen, być

być w wielkiey troſkliwości o iaką rzecz; für einen Ort haben, być w troſkliwości o iakie mieyſce; für sein Leben haben, mieć ſtaranie o ſwoiem życiu; für die Seinigen, mieć ſtaranie o ſwoich.

Sorgen, ſtarać ſię, troſkać ſię; weiter für nichts, więcey o nic. sorgen, daß etwas geschwind beschlossen werde, ſtarać ſię, aby co było prędko poſtanowione; eines wegen fleißig, pilnie ſię ſtarać o kogo; für seine Gesundheit, o ſwoie zdrowie; daß die Briefe überbracht werden, z pilnością aby liſt był donieſiony. gar sehr sorgen, nader bardzo troſkać ſię; treulich, wiernie. obenhin, powoli z letka; für alles aufs fleißigste, o wſzyſtko iak naypilniey. für sein Gewissen nicht sorgen, o ſwoie ſumnienie nie ſtarać ſię. nicht sorgen, was einer mache, nie ſtarać ſię, *lepiey*, niedbać o to co kto czyni. er glaubt, Gott sorge für ihn, on rozumie że Bog ſię ſtara o niego; für seine Wohlfahrt, o ſwoie dobre mienie; für seine Ehre, o ſwoy honor. er hat dafür jederzeit gar sehr gesorget, on każdego czaſu o to ſię ſtarał. die Sache ist immer seine erste und vornehmste Sorge gewesen, ta rzecz była iego naywiękſzym y nayprzednieyſzym ſtaraniem. wenn sie dafür gesorget hätten, gdy byli co kolwiek ſię o tym przedtym ſtarali.

Sorgen, das, *n.* ſtaranie, troſkanie ſię.

Sorgenfrey, wolny od ſtarania, nie maiący nic na głowie, *w tym ſenſie mawiaią pięknie.*

Sorgenlos, bez ſtarania, bez troſki, wolną głowę maiący, toż ſamo znaczy; einer Sache wegen, o iakiey rzeczy bez ſtarania być, mieć wolną od iakiey rzeczy głowę.

Sorgenlos, *adv.* bez troſki, bez ſtarania.

Sorgenvoll, pełny troſki, pełny ſtarania; leben, żyć pełnym troſki, pełnym troſkliwości.

Sorgfältig, ſtaranny, troſkliwy; um etwas, o co. in einer Sache sorgfältig seyn, być ſtarannym, troſkliwym o iąką rzecz; einen noch mehr machen, ieſzcze bardziey kogo troskliwym, ſtarannym uczynić.

Sorgfältig, *adv.* ſtarannie, troskliwie, z troskliwością, ze ſtaraniem.

Sorgfältigkeit, *f.* troskliwość, ſtaranność, ſtaranie, ſtaranie ſię.

Sorgfalt, *f.* ſtaranie, troskliwość.

Sorten, *plur.* garunki, mancherley Dinge, niektorych rzeczy.

So sehr, tak bardzo. so viel, tak wiele. so sehr freygebig, tak bardzo hoynie; etwas versichern, tak bardzo co potwierdzać; nothwendige Sache, tak bardzo potrzebna rzecz. so sehr verlangte ich nicht darnach, tak bardzo ia tego nie żądałem. so sehr, und mit so viel guten Worten bitten, tak bardzo y tak wielu słowami upraſzać.

So viel, tyle, an der Zahl, w liczbie, so viel und große Schwierigkeiten, tyle y tak wielkie trudności. so viele können einen überwinden, tyle *ludzi* iednego mogą pokonać. so viel, als, tak wiele, iak. eben so viel, tyleż, tak wiele, tyle też. ſ. Eben. 2) sonderlich nach der Größe, *zwłaſzcza wielkość wyrażaiąc.* so viel Feinde sind in der Stadt, tyle nieprzyiacioł ieſt w mieście. so viel Schiffvolk in seinem Schiffe haben, als nöthig ist, tyle mieć marynarzow w ſwoiem okręcie ile potrzeba ieſt. so viel vorsetzen, als genung ist, tyle przydawać, ile doſyć. sechs mal so viel, als gesäet werden, ſześć razy tyle, ile wyſiano. es ist nicht so viel im Werke, als in Worten, tyle w ſamey rzeczy niemaſz, iak w słowach. ich gelte zweymal so viel, als ich erst gegolten habe, ia dwa razy tyle popłacam, iak przedtym płaciłem. um so viel unerträglicher ist dessen That gewesen, tym bardziey iego uczynek nieznośmieyſzym był. um so viel mehr ist es nöthig, je schädlicher es ist, tym rzecz ieſt potrzebnieyſza im ſzkodliwſza. um so viel größer ist der Schmerz, je größer das Versehen ist, tym żal większy, im wina większa. sie sind bekümmert, und zwar um so viel mehr, weil, troſkliwi ſą, a w prawdzie tym bardziey, że. ich höre es um so viel lieber, je öfter es kommt, im częściey tym bardziey rad słyſzę. um so viel weniger, w prawdzie tym mniey. um so viel mehr freue ich mich, weil, tym bardziey ſię cieſzę, że. so viel an mir ist, ile ze mnie. so viel ich gekonnt, habe ich ihn gelobt, ile mogłem tyle go chwaliłem. so viel möglich ist, der Wahrheit gemäß reden, ile można, do prawdy mowić. so viel habe ich schreiben können, ile mogłem piſać. so viel ohne deinen Verdruß geschehen kann, ile ſię to może ſtać bez twoiey przykości. so viel sie können, vertheidigen sie, ile możeſz broń. so viel ich gekonnt,

gekonnt, habe ich geholfen, ile mogłem, pomagałem. so viel die Stadt betrifft, ile się tycze miasta.

So viel mal, tyle razy; von einer Sache schreiben, tyle razy o iaką rzecz, albo o iakiey rzeczy pisać.

Souverain, *m.* naywyższy, naywiększy, z naywiększą władzą.

Souverainität, *f.* naywyższa władza, naywyższa, naywiększa moc.

So weit, iak daleko, ile: ich zurücke denken kann, o przeszłych czasach wspominać sobie mogę. so weit es dein Ansehen zuläßt, sey ihm behülflich, ile twoia godność pozwala, bądź mu pomocnym. so weit ein Mensch in seiner Unsinnigkeit gehen kann, iak daleko człowiek iaki w swoiem głupstwie zabrnąć może. so weit ist es gekommen, do tego przyszło, tak daleko przyszło. will ich die Sache bringen, tak daleko chcę rzecz wyprowadzić. er ist so weit in seinem verkehrten Wesen gekommen, tak daleko, w swoiey zepsutości zaszedł. es ist so weit verdorret, daß, tak bardzo uschło, że. so weit hiervon, ale tak wiele o tym. ich habe es so weit gebracht, do tego rzecz przyprowadziłem. es ist so weit gekommen, tak daleko to przyszło; aus dem Lager rücken, tak daleko z obozu wychodzić, tak daleko pomknąć się. es ist so weit mit mir gekommen, do tego ze mną przyszło. so weit von einem, als zu dem andern, tak daleko od iednego iak do drugiego.

So wohl, zarowno tak, iako. die Freunde, als die uns lieben, tak kochać przyiaciol iako nas samych. es gefällt ihm nichts so wohl, als die Kürze, nic się mu tak nie podoba, iak krotkość. nicht so wohl seinem Bruder, als dem Vaterlande seine Liebe erweisen, nie tak swoiemu bratu, iak oyczyznie miłość wyświadczyć. ich besinne mich nicht so wohl, daß ich ihm nütze, als daß ich ihm nicht schade, nie tak się o to staram, że bym mu pomogł, iak że bym mu niezaszkodził. so wohl den andern, als auch sich selbst mißfallen, tak dobrze się nie podobać innym, iak y sobie samemu.

Spade, *f.* młotyka.

Spätlein, *n.* szparka, durch das Spältlein sehen, przez szparkę patrzeć.

Spänlein, *n.* trzaseczka, wiorek.

Spät, poźny, poźny, nierychły, opoźniony, spoźniony. späte Glückwünschung, nierychłe, opoźnione, powinszowanie. späte Strafe, nierychła kara. späte Winter, nierychła zima. spät des Abends, poźny, nierychły wieczor. späte Abendszeit, nierychły czas wieczorny. späte Aepfel, nierychłe iabłka.

Spät, *adv.* nierychło, poźno, poźno, z opoźnieniem. später von Rom abgereiset seyn, als, poźniey z Rzymu wyiechać iak. er gieng des Abends aus dem Mayerhofe fort: was war es nöthig so spät? w wieczor z wioski wyiechał: co za potrzeba była tak nierychło? nach Hause kommen, poźno do domu przyść. spät bey Abende, poźno w wieczor. sehr spät, nader poźno. spät in der Nacht, poźno w noc.

Spätling, *m.* nierychły. Aepfel, nierychłe iabłka.

Spalte, *f.* rozłupanie, rozpadnienie. Spalte bekommen, rozłupania dostać, rozpadnienia nabyć; weiter von einander ziehen, szerzey, daley się łupać; ausfüllen, zustopfen, rozpadnienie, rozłupanie zaprawić, zatkać. voller Spalten, pełny rozpadliny. Spalte einer Feder, rozłupanie piora.

Spalten, łupać, rozłupać. Holz, drewno. mitten von einander, przez środek rozłupać; mit einem Keile, klinem.

Spalticht, voller Spalten, połupany, porozpodany.

Spaltung, *f.* łupanie, rozłupanie. 2) niezgoda, poroźnienie.

Spalz, *m.* plewa.

Spalzicht, plewisty, z plewami. spalzichtes Brodt, plewisty chleb.

Span, *m.* trzaska, wior, odłupka. eine Thüre zu Spänen hauen, drzwi na trzaski porąbać.

Spanbette, *n.* drewniane łożko.

Spanferkel, *n.* prosię.

Spanier, *m.* Hiszpan.

Spanierinn, *f.* Hiszpańska.

Spanisch, Hiszpańsku.

Spanisch, *adv.* po Hiszpańsku.

Spanische Fliegen, *pl.* Hiszpańskie muchy, kantarydy.

Spaniol, *m.* Schnupftobak, tabaka Hiszpańska kichanie sprawuiąca.

Spannader, *f.* żyła zpinaiąca.

Spanne, *f.* piędź wielka, ein Maaß, miara pewna. nicht großer, als drey Spannen seyn, nie być większym nad trzy piędzi. der fünf Fuß und eine Spanne lang ist, ktory na pięć stop y na

y na iednę piędź długim iest. einer Spannen lang, na piędź długi.

Spannen, stawiać, zastawiać; ein Netz, sieć; einen Bogen, łuk naciągnąć. auf einen, na kogo. vor etwas spannen, przed czym rozciągnąć. ein Tuch spannen, zasłonę rozciągnąć, rozsunąć, zasłonę dać przed czym.

Spannen, das, *n*. stawianie, zastawianie.

Spannenbreit, na piądź szeroki.

Spannengroß, na piędź wielki.

Spanner, *m*. orzech w strzelbie kurek naciągaiący.

Spannung, *f*. stawianie, rozstawianie, naciąganie, rozciągnienie.

Sparbüchse, *f*. skarbniczka, karbonka na pieniądze.

Sparen, oszczędzać, ochraniać, żałować; keine Kosten, żadnego kosztu nieoszczędzać, nieżałować, nieochraniać. die Mühe sparen, pracy, fatygi oszczędzać, żałować. 2) odłożyć. bis auf morgen, aż do iutra. keinen Fleiß sparen, żadney pilności nie żałować. der Fäuste nicht sparen, pięści nie żałować, nie ochraniać.

Sparen, das, *n*. oszczędzanie, żałowanie, ochranianie.

Sparer, *m*. oszczędny, *f*. ochronny, *f*. oszczędzaiący, *f*. ochraniaiący, *f*. żałuiący, *f*.

Spargel, *m*. szparag, ein Gewächs, *roślina pewna*.

Spargement, *m*. pogłoska rozbaiana, bez pewności; machen, czynić pogłoskę.

Sparren, *m*. in einem Dache, Dachsparren, krokwa, kozieł; *plur*. krokwy. kozły.

Sparrnagel, *m*. gwoźdź wielki, bratnal.

Sparrwerk, *n*. piętro.

Sparsam, oszczędny, ochronny, przyskąpy, trudny. gar zu sparsam, nazbyt. zum Ausgeben, nazbyt trudny do wydatku.

Sparsam, *adv*. oszczędnie, ochronnie, przyskąpo; leben, żyć.

Sparsamkeit, *f*. oszczędność, ochronność, przyskąpość, trudność do datku. erhält ein Hauswesen, utrzymuie gospodarstwo. sein Vermögen durch Sparsamkeit erhalten, swoy maiątek oszczędnością, ochranianiem utrzymywać.

Sparsamlich, *adv*. z oszczędnością; leben, żyć.

Spaß, *m*. żart, swywola, żartowanie, swywolowanie w słowach.

Spaßhaft, żartownik, żartobliwy, żartowniś, swywolny.

Spaßgesell, *m*. społ żartownik, pomocnik do żartow, swywoli w słowach dopomagaiący.

Spaßhaftig, żartobliwy, wesoły, lubiący pożartować.

Spaßhaftigkeit, *f*. żartobliwość, wesołość, chęć do pożartowania.

Spathe, *f*. łopata, łopatka. 2) womit man gräbt, młotyka ktorą kopią.

Spazieren, spazieren gehen, spacerować, chodzić na przechadzkę. in dem Spaziergange, po spacierze się przechodzić; mit einem, z kiem; in der Gallerie, po galeryi; ist man genung gegangen, dosyć się spacerem nachodzono. er spazieret langsam, on powoli się spaceruie.

Spazieren, das, *n*. spacerowanie, przechadzka, przechodzenie się, spacerem chodzenie.

Spazierer, *m*. spaceruiący, spacerem chodzący, przechadzaiący się po spacerze, przechadzki zażywaiący.

Spaziergang, *m*. spacer, Ort, wo man spazieren geht, mieysce, na ktore spacerować wychodzą; schöner, piękny. 2) das Spazierengehen, iście, chodzenie na spacyr; hat mich gar müde gemacht, spacer mię zfatygował, *zwyczayniey*, sfatygowałem się spacerem; kleiner, spacerek.

Spazierplatz, *m*. mieysce do spacerowania, plac do przechodzenia się.

Spazierung, *f*. spacerowanie, przechodzenie się.

Spazierweg, *m*. ulica do spaceru, do spacerowania, chodnik.

Speceren, *f*. korzenie.

Specerenkrämer, *m*. korzennik, kupiec korzenie przedaiący.

Specht, *m*. ein Vogel, dzięcioł, ptak.

Special, osobliwszy, szczegulnieyszy; Freund, osobliwszy czyi przyiaciel.

Specialiter, w szczegulności, z właszcza, osobliwie.

Specification, *f*. osobliwy wyraz, w szczegulności wyrażenie, wymowienie napisanie, czego.

Specificiren, w szczegulności rzecz wyrazić każdą, według iey własności, *specifikować*; wyliczać właściwie, istotnie, istnie, rzecz.

Speck, *m*. von Schweinen, ze świni, słonia, szperka, *potym to co*, Fett, Fettigkeit, tłustość, szmalec, tłuste, *f*. *n*. länglicht geschnittener Speck, zum Spicken, słoniny długawy kątek, do szpikowania; breit geschnittenes Stück, szeroko,

szeroko, żnięty kawał słoniny, ktory obwinione kapłuny etc. pieką.
Speckfett, tłusty iak słonina.
Speckmaus, *f.* gacek, nietoperz.
Speckschwarte, *f.* skora świnia pod ktorą iest słonina.
Speckseite, *f.* połeć słoniny.
Spectacul, *n.* widok, widowisko; grausames, srogie. greuliches, strafzliwe; elendes, mizerne.
Speculiren, rozważać co głęboko, subtelnie myślą rozbierać, rozmyślać.
Speer, *m.* dzida, darda, włocznia, oszczep, kopiia.
Speerreuter, *m.* kopiinik, żołnierz z dzidą, z kopiią.
Speiche, *f.* im Rade, szpica w kole, od piasty do obodu idąca.
Speichel, *m.* im Munde, ślina w ustach. nüchterner, ausgespiener, czcza, wyplura, plwociny, *plur.* eiterichter, ropiasta; mit Blut vermengter, z czerwonem, albo ze krwią z mieszana; weißer, und durchaus einerley, biała, y iednaka wszędzie. damit bespien, śliną, plwocinami opluty, splury. einem in das Gesicht speyen, komu twarz pluć, na twarz plunąć.
Speichelhaft, ślinisty, śliny wiele maiący.
Speicheldrüse, *f.* gałka ślinna w ustach, ślinica, śliniczka.
Speichelfluß, *m.* śliny płynienie z ust.
Speicher, *m.* szpiklerz, magazen, z sypka zboża; wo man das Korn hinschüttet.
Speise, *f.* iadło, pokarm, potrawa. schwere, ciężki pokarm, ciężkie iadło, ciężka potrawa. sehr angenehme, bardzo miła, bardzo przypada do gustu. leicht verdauliche, łatwa do konkokcyi strawna, letka do strawienia; wenige, mała potrawka, iadełko, pokarmek. harte, mocna potrawa, twarda. saftige, polewki maiąca dosyć; unverdauliche, niestrawna, niedobra do strawienia. des Abends, wieczorne iadło, iedzenie na wieczor. gemeine, pospolite. scharfe, ostre. übelriechende, nie pięknie pachnące. gut schmeckende, smaczna potrawa, dobrze smakuiące iadło. reichliche, obfite, podostatkiem, dosyć ieść. verdauete, strawione iadło; frische, świeża potrawa, świeże iadło. eingesalzene, solone. köstliche, kosztowne iedzenie, kosztowna potrawa. viele, wiele iadła, wiele potraw. wenige, mało iedzenia, mało ieść. geringe, mała potrawa. licha. gekochte, ugotowana, dogotowana; die einem im Halse hangen bleibt, ktora w garle komu utkwiła; klebrichte, kleiowata; weiche, miętka; tägliche, powszednie iadło. mit aufgesperrtem Maule die Speise nehmen, w otworzoną gębę, pysk iadło brać; mit den Zähnen fassen, zębami chwytać; mit den Klauen fassen, pazurami łapać, za iadło. sich leichter bedienen, letkiego iadła zażywać; macht große Blähungen, sprawuie odęcie, wiatry wielkie. so viel Speise zu sich nehmen, daß die Kräfte gestärket werden, tyle trzeba brać pokarmu, ile trzeba do zmocnienia sił. der sich mit Speise überladen hat, ktory się obładował, napchał iadłem; den Hunger damit vertreiben, głod iedzeniem zpędzić. einem die Speise entziehen, komu iadła, iadło umknąć. sich Speise suchen, szukać iadła, iedzenia; ein Stück davon abschneiden, sztukę odiadła odkroić, odciąć; Tag und Nacht verdauen, we dnie y w nocy trawić. die Kräfte dadurch wieder bekommen, przez iadło znowu nabyć sił. einem geben, iadło komu dać, dawać, podawać; woher nehmen, szukać, gdzie, brać; kochen, gotować. weder Speise noch Trank genießen, ani pokarmu, ani napoiu używać. Speise einkaufen, iadła naskupować.
Speise-Einkaufung, *f.* naskupowanie iadła, żywności, rzeczy do iedzenia.
Speisekammer, *f.* śpiżarnia, zamykanie na rzeczy do iedzenia.
Speisekeller, *m.* śpiżarnia.
Speisekorb, *m.* kosz w ktory iadło trzymaią.
Speisemeister, *m.* szafarz; einen darzu machen, kogo szafarzem uczynić.
Unter-Speisemeister, *m.* podszafarz.
Speisen, Speise geben, ieść dawać, stoł trzymać, karmić; einen mit seiner Hand, kogo swoią ręką; einen mit leerer Hoffnung, kogo karmić prożną nadzieią; einen mit leeren Worten, karmić czczemi kogo słowami. 2) Speise nehmen, essen, iadło brać, ieść, pożywać; lustig, und mit gutem Appetite, wesoło y z dobrym apetytem; des Mittags, na obiad ieść; des Abends, na wieczor.
Speisegewölbe, *n.* śpiżarnia, sklep w ktorym rzeczy do iedzenia.
Speiseröhre, *f.* gradziel, przechod ktorym się iadło spuszcza do żołądka.
Speiseschüssel, *f.* miska, do iedzenia.

Speiseordnung, *f.* eines jeden für sich, rozporządzenia iadła, iakie każdy dla siebie czyni.
Speisung, *f.* iedzenie, karmienie.
Spellen, s. Spalten.
Speltung, *f.* łupanie klinem, rozbiianie klinem.
Spelt, *m.* orkisz, zboże.
Spelz, *m.* plewa; an den Aehren, *na kłosach*, ość.
Spelzicht, plewisty. spelzichtes Brodt, plewisty chleb.
Spenet, *n.* szpinak; ein Gartengewächs, ogrodowe warzywo.
Spende, *f.* hoyność, szczodrobliwość.
Spendiren, rozdawać, wydawać; Geschenke geben, podarunki rozdawać; *to iest*, podarunek w rękę wetchnąć. die Spendirhosen angezogen haben, im Scherze, mieć chęć do rozdawania podarunkow.
Spendirung, *f.* rozdawanie, dawanie, darowanie hoyne, kubana; einen damit bestechen, kogo darowaniem, kubaną, przekupić. einen damit zu gewinnen suchen, starać się kogo datkiem, hoynością pozyskać.
Sperbaum, *m.* iarzębina drzewo.
Sperber, *m.* ein Raubvogel, *łowczy ptak*; krogulec; wilder, dziki, nieoswony.
Sperling, *m.* wrobel; ein Vogel, kleiner oder langer, krępy, albo długi. von Sperlingen, *adj.* wrobli, wroblowy.
Sperren, rozciągać, rozciągnąć. etwas von einander, co iedno od drugiego. die Beine von einander, nogi rozkraczyć. das Maul aufsperren, gębę rozdziwić, otworzyć. einem den Weg sperren, drogę komu zamknąć, na drodze zastąpić. sich sperren, stawiać się, opierać się. gegen einem, komu, sierzić się przeciwko komu.
Sperricht, mit den Beinen, rozkraczone nogi maiący, wykręcone na boki.
Spesen, *plur.* koszty, wydatki, siehe Unkosten.
Speichen, pluć, wypluwać; den Speichel aus dem Munde, śliny, plwociny z gęby. in den Busen speyen, na łono pluć. einem in die Augen, komu w oczy. 2) das Essen aus dem Magen, wyrzucić z żołądka iadło, zrucić, zwomitować, wrocić. was man getrunken, co wypili.
Speyen, das, *n.* żeganie, zrucenie, womitowanie.
Speyer, *m.* einer der da speyet, ktory wszystko pluie, spluwa.
Speyer, eine Reichsstadt, Spira, Szpira, miasto.
Speykraut, *n.* bob kamienny, tyczna, wyka, *ziele śmierdzące srogo.*
Speyung, *f.* zrucenie, wymiot, womit, żyganie.
Spicanard, *m.* ein Gewächs, roślina, szpikanarda. von Spicanarde, *adject.* szpikanardowy.
Spicanarden = Balsam, *m.* szpikanardowy balsam.
Spicken, szpikować; das Fleisch, mięso.
Spicknadel, *f.* szpikulec, do szpikowania.
Spiegel, *m.* zwierciadło. sein Leben als im Spiegel besehen, swoie życie iak w zwierciedle obaczyć. in den Spiegel sehen, patrzyć w zwierciadło. stellet nichts als eigentlich vor, nie wszystko właściwie wydaie, pokazuie. stellet das Gesicht schief vor, krzywo twarz przeglądaiącego się pokazuie. oft in Spiegel sehen, często w zwierciadło zaglądać. sein Gesicht darinnen besehen, twarz swoię w niem obaczyć. 2) Spiegel an einem Schiffe, oder der Raum am Hintertheile, darinnen die Waren des Landesherrn, oder anderes Bildwerk anzusehen ist, zwierciadło, na okręcie, albo na rufie, mieysce na ktorym bywaią Herby ponow, albo inne obrazy.
Spiegelfechten, *n.* bitwa dla ćwiczenia, dla igrzyska.
Spiegelglas, *n.* zwierciadło wielkie.
Spiegelhell, iasny iak zwierciadło.
Spiegelkarpfe, *f.* karp na ktorym szeroka y wielka łuszczka.
Spiegelkasten, *m.* pokoy katopryczny.
Spiegelmacher, *m.* katoptrik, zwierciadłodzieia.
Spiegelmeise, *f.* sikora większa, sikorzyca.
Spiegeln, sich, przeglądać się, obaczyć się, w zwierciedle; 2) sich an einem, zapatrywać się na kogo y podobnie czynić. andere können sich an dir spiegeln, inni mogą się na ciebie zapatrywać, w tobie się iak w zwierciedle przeglądać.
Spiegelroth, *m.* ein Fisch, raia ryba.
Spiegelstein, *m.* fengit kamień.
Spiel, *n.* gra, igraszka, igrzysko, widok. angenehmes, miły. neues, nowy widok, nowa gra, nowe igrzysko. lustiges, wesoła. mit ansehen, na gry, na grę patrzeć. was würde er nicht für ein Spiel anrichten, co by on był za gry wyprawiał, iakiem by on był mnie igrzyskiem.

Spielbret, *n.* warcabnica do grania, szachownica.

Spielen, grać, mit dem Balle, piłką. mit den Würfeln spielen, w kości, w kostki, w mydło grać; das Schachspiel, gra w szachy. mit seines Gleichen spielen, z rownemi sobie, z rowiennikami grać; auf der Flöte, na flecie; auf einem Saitenspiele, na instrumencie ze stronami. eine Comödie spielen, komedyią krać; eine Tragödie, tragedyią. 2) etwas ins weite Feld spielen, co zwłoczyć, przeciągać, odkładać długo. den Krieg spielen, woynę prowadzić. eine Sache so spielen, daß, tak interes wieść, że, aby. mit Fleiß die Sache spielen, umyśnie rzecz ciągnąć przewłoczyć.

Spielen, das, *n.* granie, igranie, swywolowanie, igraszkowanie.

Spielend, graiąc, graiący, igraiący, igraszkuiący; alles verrichten, igraiąc wszystko poczynić, posprawiać.

Spielerisch, gralny, igraszkowy.

Spieler, *m.* gracz, igraszek. liederlicher Spieler, kostera, szuler, karciarz; in Comödien, osoby udawca.

Spielgesell, *m.* społgracz, towarzysz wgrze, społnik w graniu.

Spielhaus, *n.* dom gralny, dom do grania.

Spielhündgen, *n.* psiątko do igrania, piesek.

Spielmann, *m.* gracz, gracz muzykant, na instrumencie graiący.

Spielplatz, *m.* mieysce do gry, plac do grania, plac do igrzysk.

Spielsachen, *plur.* dziecinne igraszki, zabawki dla dzieci.

Spielwerk, *n.* gra, granie, igranie, igrzysko.

Spielzeug, *n.* sprzęt do grania, rzeczy do igraszki, zabaweczki.

Spieß, *m.* spisa, dzida; einen damit durchstoßen, kogo dzidą, spissą przebić; einen damit in die Ribben stoßen, przez żobra kogo spissą przebić, w żobra pchnąć. den Spieß wider sich kehren, spisę przeciwko sobie obrocić; damit werfen, spissą rzucić; wegwerfen, spisę odrzucić; sich dessen in der Schlacht nicht bedienen, w potyczce spisy nie zażywać; einen damit in das Gesicht stoßen, kogo spisą, kopiią w twarz pchnąć. einer, der mit einem Spieße gewaffnet, oder versehen ist, kopinik, z dzidą, z kopiią, dzidą, kopiią uzbroiony.

Spießeisen, *n.* żelezco u kopii, sama kopiia żelazna.

Spießen, an einen Spieß, na kopiią kogo wziąć, kopiią kogo przebić. an einem Pfahl spießen, na pal kogo wbiiać, wbić.

Spießen, das, *n.* na pal wbicie, na pal wbiianie.

Spießhirsch, *m.* ieleń o drugiem roku.

Spießgefechte, *n.* potyczka na spisy, na kopiie.

Spießgesell, *m.* towarzysz kopiinik.

Spießglas, *n.* szpiglas.

Spießknecht, *m.* pocztowy kopiinik.

Spießlein, *n.* mała kopiia.

Spießruthe, *f.* laska, kii, laga, rozga, pręt. durch die Spießruthen laufen, przez rozgi biegać.

Spießgerte, *f.* laska.

Spießstange, *f.* drzewo u kopii.

Spießschafft, *m.* drzewco u kopii.

Spießträger, *m.* kopiinik.

Spießung, *f.* na pal wbicie; an einen Spieß, ną kopiią wbicie.

Spille, *f.* wrzeciono, s. Spindel.

Spilling, *m.* gelbe Pflaume, żołta śliwa.

Spinat, *m.* ein Gartengewächs, szpinak, ogrodowe warzywo.

Spindel, *f.* wrzeciono, womit man spinnet, na ktore przędą. die Spindel drehen, wrzecionem kręcić, obracać.

Spindelbaum, *m.* trzmiel, przmiel drzewko.

Spinne, *f.* ein Ungeziefer, paiąk robak; kleine, paiączek.

Spinnefeind, *m.* cieżki nieprzyiaciel, wierutny nieprzyiaciel; einem seyn, ciężkim nieprzyiacielem być komu, albo czyiera.

Spinnegewebe, *n.* paięczyna.

Spinnen, prząść, przędać, oprząść. das Gold wird gesponnen, złoto przędą. Wolle spinnen, wełnę prząść.

Spinnerinn, *f.* prządka, przedka, przędąca kopieta.

Spinnfaden, *m.* włokno.

Spinnhaus, *n.* przędarnia, izba w ktorey przędą.

Spinnrad, *n.* kołowrotek do przędzenia, na ktorym przędą.

Spinnrocken, *m.* woran man den Flachs macht, kądziel, krążel, na ktory ten do przędzenia nawiiaią; der angelegte Flachs, len na krążek, nawiniony.

Spinnwebe, *f.* paięczyna; wegschaffen, paięczynę zdiąć; aus der Thüre und von den Wänden abkehren, ze drzwi y ze ścian paięczynę obmieść. voller Spinnewoben, pełny paięczyny.

 Spintisiren,

Spintisiren, roić co w głowie, prząść co w głowie.
Spion, m. śpieg, podsłuchywacz, wypatrywacz; durch sie etwas erfahren, czego się dowiadywać przez śpiegow.
Spioniren, szpiegować, śpiegować, wyparrywać, podsłuchiwać.
Spirschwalbe, f. ptak bez nog.
Spital, n. szpital, śpital. s. Hospital.
Spitzbube, m. im Stehlen, złodziey, okradca; im Spielen, orzust matacz.
Spitze, f. koniec, sztych; des Messers, noża; des Degens, szpady; in einen stoßen, w kiem utkwić; stumpf machen, przytępić; wieder schärfen, spitzig machen, przeciwko komu zaostrzyć, zakończyć; sich damit stechen, pokłuć się niem; des Berges, kończystość góry; der Bäume, drzew; eines Schiffes, okrętu. das eine Spitze hat, kończysty, sztychowaty. wie eine Spitze, kończysto; abgehauen, odciąć; von einem Baume, wierzchołek kończysty od drzewa. 2) an die Spitze einer Armee stellen, na czole woyska postawić. einem die Spitze bieten, oprzeć się komu. an der Spitze fechten, na czole, na pierwszym ogniu się potykać. etwas auf die Spitze setzen, co w ostatnie wpędzić niebezpieczeństwo; 3) von Zwirn, Seite u. d. gl. z nici, z iedwabiu, koronki.
Spitzen, zakończać, koniec zaostrzyć; den Degen, szpadę zaostrzyć. 2) sich auf etwas spitzen, chętkę sobie na co, do czego ostrzyć; die Ohren, uszy stawiać, kończysto.
Spitzfindig, bystry, subtelny; Art zu reden, subtelny ksztalt mowienia; Gedicht, subtelny wiersz; Mensch von Natur, człowiek subtelny dowcipny z urodzenia; der es gern seyn will, aber nicht ist, ktory by radbył dowcipnym, subtelnym, ale w pamey rzeczy nie iest.
Spitzfindig, adv. subtelnie, bystro, dowcipnie; von etwas disputiren, o czym rozprawę czynić; reden, mowić; von etwas handeln, o czym traktować; antworten, odpowiadać.
Spitzfindigkeit, f subtelność, dowcipność, bystrość, ciękawość; im Disputiren, w rozmawianie; findet hier keinen Platz, nie znayduie tu żadnego mieysca.
Spitzhacke, f. grabie.
Spitzig, kończysty, kończasty, kończaty, subtelny, dowcipny. spitzige Blätter, kończate liście. spitziger Schnabel oder Schnautze, kończysty dziub, pysk.
Spitzköpfgen, n kończysta głowka, człowiek z kończystą głowką.
Spitzkopf, m. kończasta głowa.
Spitzlein, n. końiuszek żądełko.
Spitzmaus, f. mysz polna.
Spitzmünze, f. ein Kraut, miętka, ziele.
Splitter, m. zdziebełko, owieśek, traska; richten, wadę w kiem widzieć, naganiać.
Splitterrichter, m. naganca, przyganiacz w małych rzeczach, w rzeczach nie słusznych.
Spötter, m. wyśmiewca, szyderca naśmiewać, naśmiewca; auf etwas, z czego.
Spötterey, f. naśmiewanie, szyderstwo, wyśmiewanie, drwiny.
Spötterinn, f. naśmiewaczka, szyderka, wyśmiewaczka.
Spöttisch, co z naśmiewiskiem, z szyderstwem, z pośmiewiskiem iest.
Spöttisch, szyderstwu, pośmiewisku, drwinom, podległy. 2) do wyszydzenia, do wyśmiania prędki.
Spöttlich, adv. z wyszydzeniem, z pośmiewiskiem, z szyderstwem; von einem reden, o kiem mowić.
Spoliren, zedrzeć, zdzierać, złupić; einen spoliren, kogo z iakiey rzeczy.
Spont, m. szpont do zatykania; eines Fasses, beczki.
Sporapfel, m. gatunek pewny iabłek.
Sporer, m. Spornmacher, m. ostrogarz, ten co ostrogi, robi.
Sporn, m. ostroga; geben, ostrogi dodać, ostroga dać; dem Pferde geben, koniowi ostrogi dodać, ostrogą dopiąć, dać w bok.
Spornstreichs, pędem; nach Hause rennen, do domu biec, pędem lecieć; auf den Feind los gehen, na nieprzyiaciela obces biec; herbey rennen, przybiec dokąd; fortrennen, daley precz biec; zurück gehen, nazad iść; zu einem reiten, do kogo pędem na koniu biec.
Spott, m. szydzenie, szyderstwo, wyśmianie, naśmiewanie się; einem seyn, szyderstwem, pośmiewiskiem być komu. etwas zum Spott hinsetzen, co na pośmiewisko, na śmiech wydać, wystawić. zum Spott werden, pośmiewiskiem się stać. zum Spott, na śmiech, na pośmiewisko, na szyderstwo. Spott bey Seite, laß den Spott bleiben, śmiech na bok, na stronę, nie zartuy,

żartuy, porzuć śmiech. wir beyde sind zum Spott, my obadwa iesteśmy śmiechem, pomiewiskiem. von Jugend auf zum Spott gewesen, od młodości być pośmiewiskiem, szyderstwem, urąganiem. einem zum Spott haben, mit einem seinen Spott und Kurzweil treiben, na pośmiewisko sobie mieć komu, bawić się z kiem dla naśmiania się z niego; einem darzu dienen, komu na pośmieniwisko być. kleiner, śmieszek, niewielkie szyderstwo; einen darzu machen, kogo pośmiewiskiem uczynić; der Leute werden, pośmiewiskiem być u ludzi.

Spotten, śmiać się, naśmiewać się, szydzić, urągać się; einen, z kogo.

Spotten, das, n. śmianie się, naśmiewanie się, szydzenie, urąganie się z kogo.

Spottvogel, m. naśmiewacz, szyderca, błazen.

Spottwort, n. szyderskie, uszczypliwe ze śmiechem słowo.

Sprache, f. ięzyk, rzecz; fremde, cudzoziemski, cudzoziemska. weiche, obfity; erdichtete, wymyślony; arme, reichere, ubogi, bogatszy; ungleiche, nierowny; lateinische, polnische, łaciński, polski; unbekannte, nieznaiomy; eine mit einem reden, mowić z kiem iakiem ięzykiem; eine verstehen, rozumieć iaki ięzyk, iaką rzecz. die griechische Sprache ist reicher, als die lateinische, grecka rzecz iest bogatsza, iak łacińska; die deutsche wohl reden können, niemiecki ięzyk dobrze umieć, mowić niemieckiem ięzykiem dobrze; in der griechischen nicht unerfahren seyn, niebyć niewiadomym greckiego ięzyka. seines Vaterlandes Sprache lieben, swoy oyczysty ięzyk kochać. die Zeit auf Erlernung der persischen Sprache wenden, obrocić czas na uczenie się perskiego ięzyka; eine Comödie in die polnische übersetzen, komędyią iaką na polską rzecz przełożyć; 2) Fähigkeit zu reden, zdolność do mowienia, głos; ist ihm entfallen, odpadł go; ist ihm wieder gekommen, znowu się mu głos wrocić. mit der Sprache nicht heraus wollen, niechcieć mowić, niechcieć przemowić.

Sprachfertig, mowny, rozmowny, rad mowiący.

Sprachfertigkeit, f. mowność, rozmowność, radmowność.

Sprachgelehrter, m. rad rozmawiaiący, o uczonych rzeczach.

Sprachkundig, wiadomy ięzyka, umieiący ięzyk.

Sprachkunst, f. Grammatyka, sztuka ktory uczy mowić.

Sprachlos, bez mowy, niemota; dem die Sprache entfallen ist, ktory mowę stracił.

Sprachmeister, m. ięzyka uczyciel; französischer, francuski; italiänischer, włoski.

Sprechen, mowić. einen allein, z kiem tylko iednym; alles gute von einem, wszystko dobre o kiem. einen gern sprechen wollen, rad być z kiem się rozmowić. ich habe mit ihm sprechen wollen, ia chciałem z niem mowić, z niem się chciałem rozmowić.

Sprenckel, m. worinnen man Vogel fängt, sidło, w ktore ptaka łapaią.

Sprengen, kropić, pryskać, rozciskować. die da fahren, die da sprengen, ktorzy zamiataią, ci przyskaią, ci rozrzucaią; eine Rede unter die Leute, mowę między ludzi rozrucić. Salz auf etwas, solą po czym potrząść.

Sprengen, das, n. rozrucanie, pryskanie, potrząśnienie, rozciskowanie, kropienie.

Sprenglicht, nakrapiany. sprenglichter Luchs, nakrapiany, cętkowaty ryś.

Sprengung, f. kropienie, nakrapianie, pokropienie, skropienie.

Sprengwasser, n. woda do kropienia.

Sprett, ein Schiffswort, drąg u ktorego żagle wiszą.

Spreu, f. plewa. voller Spreu, pełny plew. untermengen, plew przymięszać. Lehm mit Spreu gemengt, glina z plewami zmięszana.

Sprichwort, n. przysłowie; altes und gewöhnliches, stare y zwyczayne; gemeines, pospolite. wahres, prawdziwe; altes und löbliches, dawne y chwalebne. zum Sprichworte geworden seyn, poyść w przysłowie, stać się przysłowiem. durch Erinnerung eines alten Sprichworts daran gedenken, przez wspomnienie starego przysłowia o czym sobie przypomnieć. das die Griechen im Sprichworte führen, to Grecy maią w przysłowiu. ist so gemein, daß es statt eines Sprichworts gebraucht wird, to iest tak powszechne, że zamiast przysłowia zażywane iest. wie das Sprichwort lautet, iak przysłowię niesie. etwas von einem, als im Sprichworte sagen, co mowić

mowić o kiem jako by przez przysłowie.

Sprichwortweise, na kształt przysłowia, przysłowiem.

Springbrunnen, m. fontana, wytryskaiący zdroy, wytryskuiąca krynica.

Springen, skakać, wyskakiwać. sich im Springen üben, ćwiczyć się w skakaniu. das Wasser springt, woda wyskakuie, wytryskuie. das Haus springt mir, serce mi skacze. aus dem Schiffe springen, z okrętu skakać. in das Wasser, w wodę. vom Pferde, z konia skoczyć. an das Land, na ziemię wyskoczyć. auf das Pferd, na konia wskoczyć. über etwas weg, das vor den Füßen liegt, przeskoczyć, przez to co przed nogami leży. auf ein frisches Pferd von dem ermüdeten, na świeżego konia skoczyć, z konia zmordowanego. für Freuden springen, od radości skakać, wyskakiwać.

Springen, das, n. skakanie, skoczenie, wyskakiwanie, wyskoczenie, wytryskanie, wytryskiwanie.

Springer, m. skoczek; ein Pferd, koń skakaiący.

Springhengst, m. ogier.

Springröhre, f. rura; eines Springbrunnens, u fontany.

Springstange, f. laska, kii do skakania.

Springtanz, m. skok taneczny, skok w tancowaniu.

Springwasser, n. woda wyskakuiąca, wytryskuiąca.

Spröde, zły, ostry. 2) hochmüthig, hardy, wyniosły. verächtlich gegen andere, pogardzaiący drugiemi.

Sprößlein, n. gałązeczka młodociana.

Sprosse, f. rośl młodziuchna. 2) einer Leiter, szczebel u drabiny. heraus nehmen, wyiąć. entzwey schneiden, na dwoie przeciąć. die nicht recht eingemacht ist, ktory iest źle wprawiony.

Sprossen, puszczać się. aus einem neuen Reben, z nowey latorośli.

Sprossung, f. rodzenie, pąkawia puszczanie.

Spruch, m. powieść; słowa, pl. gelehrter, uczona, uczone. lächerlicher, śmieszne. falscher, kurzer, dunkeler, fałszywa, krotka, zawiła powieść; fałszywe, krotkie, zawiłe słowa. weiser, mądre słowa. von sich hören lassen, dać się z powieścią słyszeć. zweifelhafter, wątpliwa powieść. bey seinem Spruche bleiben, trzymać się swoiego zdania.

Spruchbuch, n. przypowieści, powieści książka.

Spruchrede, f. powieść krotka w mowie.

Spruchreich, obfity w powieści, w przysłowia.

Spruchreich, adv. obficie w powieści, obficie w przysłowia.

Sprüchlein, n. powiastka.

Sprühen, wie eine Katze, warczeć, mruczeć iak kot. 2) von sich sprühen, wyrzucić z siebie.

Sprütze, f. spryca, sikawka; kleine, sikaweczka.

Sprützen, wypuszczać; Wasser, wodę.

Sprützkuchen, m. placzek kręcony.

Sprung, m. skok, wyskok. in vollem Sprunge laufen, skacząc, wyskakuiąc biec.

Spülen, zmywać, umywać, płukać, wytopić; etwas, co.

Spülfaß, n. umywalnia, umywalnik, naczynie do płukania w niem.

Spülgelte, f. naczynie do zlewania w niem pomyi.

Spülicht, n. pomyie.

Spülkübel, m. wiaderko, wanienka do umywania.

Spulrad, n. kołowrotek do przędzenia.

Spulwurm, m. glista.

Spünden, zpaiać co złączać do kupy.

Spüren, czuć; etwas, co, wąchać, przeczuwać, przewąchać; 2) szukać, tropić. einem Dinge nach, iakiey rzeczy. dem Wilde, zwierza. der Hund ist geschaffen zum Spüren, pies urodzony iest do szukania, do tropienia.

Spürhund, m. do szukania pies, wyżeł.

Spur, f. Fußstapfen, trop, ślad; frische, świeży; leicht eingedrückte, letko wyciśniony; fest eingedrückte, mocno wyciśniony. einer Spur nachgehen, iść czyim śladem, tropem; eine darauf finden, tropem, śladem kogo znaleść. keine von einem finden, żadnego czyiego tropu nie postrzegać. keine von sich lassen, żadnego tropu po sobie nie zostawić. ist keine mehr zu sehen, żadnego śladu więcey rzeczy nie widać. man hat die Spuren vom Gifte an dem Leibe wahrgenommen, ślad trucizny w iego ciele postrzeżono. von einem haben, ślad mieć po kiem. man findet keine vom Wilde, nie znayduią żadnego śladu po zwierzu. nach der Spur, tropem, śladem. das Wild fangen, zwierza łapać.

Squadron, m. szwadron, poczet iazdy, kawaleryi, s. Escadron.
Staar, m. ein Vogel, szpak, ptak pewny wiadomy. 2) eine Krankheit der Augen, choroba pewna oczow.
Staarblind, ślepy.
Staat, m. Aufführung, stroy, noszenie się. schlechten Staat führen, poprostu się nosić. königlichen Staat, krolewskie noszenie się; der weder zu groß noch zu klein ist, noszenie się ani nazbyt wielkie, ani nazbyt małe. Meublen, die nicht zum Nutzen sondern zum Schaden dienen, sprzęty ktore nie do pożytku służą, ale do stroiu, do okazałości. 2) Hochachtung, szacowanie, poważenie. ein Staat auf etwas machen, szacowanie, szacunek czego czynić. von sich Staat machen, siebie szacować wysoko, bardzo wiele siebie poważać. 3) Regiment, Reich, Herrschaft, Rząd, Krolestwo, Państwo, znaczy.
Staaten von Holland, Olenderskie Stany.
Staatsklugheit, f. rządow znaiomość; obywatelska sztuka.
Staatslehre, f. nauka o rządach, polityka.
Staatsmann, m. statysta, polityk; w Obywatelskiey biegły. ein größerer Staatsmann als Officier seyn, większym być statystą, niżeli woiownikiem.
Staatsminister, m. Minister Stanu, Minister Państwa.
Staatsstreich, m. statystyczny wybieg, statystyczny, polityczny; obrot.
Stab, m. kiy, lask; krummer, ohne Knoten, krzywy, krzywa, bez sękow; knotigter, sękowaty, sękowata; goldener in der Hand, złota laska w ręku; in der Hand haben, halten, w ręce mieć, trzymać; einen damit schlagen, kogo laską, kiiem wybić. seinen Stab weiter setzen, wynieść się do inszego kraiu.
Stabwurz, f. Schoßwurz, boże drzewko, ziele.
Stachel, m. żądło; einer Biene, u pszczoły; brauchen die Wespen, pszczoły zażywaią żądła. ein Scherz darinnen Stacheln sind, żart, w ktorym żądło iest; wo stecken lassen, żądło gdzie utkwić, zostawić; einziehen, verbergen, wciągnąć, utaić; hat der Scorpion im Schwanze, żądło niedźwiadek ma w ogonie. 2) bodziec, kolec; womit man einen antreibet, ktorym kogo szturchaią, popychaią, żgaią. ein Thier das voller Stacheln ist, zwierz pełny kolcow. wider den Stachel läßt es sich nicht lecken, przeciwko fortunie trudno co czynić.
Stachelbeere, f. iagoda koląca, z kolcami.
Stachelnuß, f. kolący orzech.
Stachelschnecke, f. ślimak morski, z ktorego purpurowa farba.
Stachelschwein, n. iż morski; pław ostroskorupy.
Stachelicht, kolczysty, kolący, żądłowaty. stachlichte Thiere, kolczyste zwierzęta.
Stadel, s. Scheune.
Stadt, f. Gebäude und Leute, miasto, razem biorąc, domy y ludzie; einem ergebene, komu życzliwe; die mit einem gute Freundschaft hält, ktore z kiem przyiaźń trzyma; sehr große, nader wielkie, und galante, y grzeczne; alte und reiche, dawne y bogate; berühmte, sławne, und vormals reiche, ansehnliche, y przed tym bogate, okazałe; treue, starke, wierne, mocne; blühende, glückselige, sehr schöne, kwitnące, szczęśliwe, bardzo piękne; feindliche, kriegerische, feste, nieprzyiacielskie, woienne, mocne; schöne, so wohl der Lage als ihren Gebäuden nach, piękne, tak w położeniu swoiem iako y w budynkach; ohne Besatzung, voller Truppen, bez załogi, pełne woyska; bequeme zu etwas, wygodne do czego; blühende und mächtige, kwitnące y potężne; die in gutem Wohlstande ist, allzeit freye, ktore iest w dobrym stanie, zawsze wolne; einem feindselige, komu nieprzyiazne; an der See, pomorskie; erbauen, wybudować, wystawić; założyć; vergrößern, powiększyć, przyczynić miasta; durch gute Rathschläge befestigen, dobremi radami umocnić miasto. einen nicht in die Stadt lassen, nie puszczać kogo do miasta. einen in die Stadt führen, kogo do miasta prowadzić. wieder in die Stadt kommen, znowu do miasta powrocić. aus der Stadt gehen, z miasta iść. nicht in der Stadt seyn, nie być w mieście; übergeben, miasto poddać; vor eine rücken, podemknąć się pod miasto iakie; ist von ihren Einwohnern verlassen worden, od swoich mieszkańcow porzucone iest; anstecken, zapalić; übertrift andere an

Größe und Schönheit, celuie inſze miaſta wielkością y sławą; einem zu Ehren erbauen, na czyi honor miaſto wyſtawić; mit Sturm erobern, ſzturmem miaſta dobyć, doſtać. von Natur und Kunſt befeſtiget, z urodzenia y ſztuką umocnione. vornehmſte und feſteſte im ganzen Lande, nayprzednieyſze y naymocnieyſze w całym kraiu; liegt in einer Ebene, leży na iedney rowninie. an einem ſehr hohen Berge, na iedney bardzo wyſokiey gorze; wird durch einen Bach getheilet, potokiem iednym przedzielone; ſteht unter eines Schutze, zoſtaie pod czyią protekcyią, obroną; beſetzen, miaſto załogą oſadzić; bedrängte, verderbte, ſtrapione, popſowane miaſto; ausgeſogene, wyſſane, wyniſzczone z pieniędzy; zinsbare, hołd płacące; aus der Gefahr reiſſen, z niebezpieczeńſtwa wyrwać; iſt durch dieſen empor gekommen, ſwoiemi doſtatkami wygorowało; iſt von großem Anſehn und enthält viel Volk, ieſt wielkiey powagi y ma w ſobie wiele ludu; iſt durch eine Feuersbrunſt ſehr übel zugerichtet, pożarem ieſt zpalone y zniſzczone. durch alle Städte, przez wſzyſtkie miaſta.

Stadtbuch, *n.* mieyska kſięga, mieyskie kſięgi.

Stadt-Commendant, *m.* Rządca miaſta, w mieście komendę maiący.

Stadtgeſchäfte, *pl.* intereſa mieyskie, ſprawunki mieyskie.

Stadtgraben, *m.* foſſa mieyska, foſſa koło miaſta.

Stadthalter, ſ. Statthalter.

Stadtjunker, *m.* ſzlachetny mieſzczanin.

Stadtkind, *n.* mieyskie dziecię; ſwoiego miaſta urodzony obywatel.

Stadtknecht, *m.* mieyski sługa, ceklarz.

Stadtkündig, głośny po mieście, znaiomy, wiadomy w mieście.

Stadtleben, *n.* mieyzkie życie.

Stadtleute, *plur.* mieyſcy ludzie, mieſzczanie.

Stadtmanier, *f.* mieyski obyczay, mieyska maniera.

Stadtmauer, *f.* mur mieyski; ſehr hohe, bardzo wyſoki; große, wielki. um eine Stadt führen, około miaſta poprowadzić; murem miaſto obwieść. beſchützen, bronić. ſich derſelben nähern, pod mury mieyskie zbliżać ſię; mit einer umgeben ſeyn, murem być otoczonym.

Stadtpfleger, *m.* Rządca miaſta.

Stadtphiſicus, *m.* Fizyk, *albo* Medyk przyſięgły mieyski.

Stadtrecht, *n.* prawo mieyskie, prawa miaſta.

Stadtrichter, *m.* Sędzia mieyski, Woyt mieyski.

Stadtſchreiber, *m.* Piſarz mieyski.

Stadtſchule, *f.* ſzkoła mieyska.

Stadtſiegel, *n.* pieczęć mieyska.

Stadtſoldat, *m.* mieyski żołnierz.

Stadtthor, *n.* mieyska brama.

Stadtvoigt, *m.* Rządca miaſta.

Stadtvolk, *n.* lud mieyski, lud w mieście ſpolne prawo maiący.

Städttiſch, mieyski.

Städtchen, *n.* miaſteczko, maleńkie, maluchne miaſto.

Stählern, ſtalowy. ſtählerner Spiegel, ſtalowe zwierciadło.

Stämmen, podpierać; etwas, co; ſich, opierać ſię; wider etwas, czemu przeciwko czemu; auf etwas, na czym; auf den Ellenbogen, na łokciu.

Stämmung, *f.* podpieranie, wſpieranie.

Stämpel, *m.* ſtempel; znak wyrażaiący iaki; *to co* Mörſerkeule, tłuczek do mozdzierza; in der Walk- oder Papiermühle, ſtępa, tłuk w papierni. zum Butterſchlagen, krążek; womit man Zinn u. d. gl. zeichnet, znak, znaczenie. auf Stämpelpapier, Herb Krolewski, kſiażęcy. Stämpelpapier, papier ſtemplowany znakiem Władzy.

Stämpeln, wybiiać znak, pieczęć, herb. Papier, ſtemplować papier.

Stämpfel, *m.* pałka do wbiiania, do ubiiania; tłuczek do tłuczenia.

Stänkerey, *f.* ſmrod, ſmrodliwość, śmierdzącość, cuchnienie; zwada; anrichten, zwadę czynić, wadzić, powadzić kogo z innym.

Ständchen, *n.* Abend-Muſik, muſzka wieczorna, ſerenada. Morgen-Ständchen, kapela ranna, na czyi honor; *pofr.* aubada. einem ein Ständchen machen, komu kapele ranną, wieczorną ſprawić.

Stärkbrod, *n.* chleb zapaśniczy, do zmocnienia ſił.

Stärke, *f.* Kräfte, Gewald, ſiła, moc; dauerhafte, trwała. unglaubliche, niepodobna do wiary; in der Jugend, w mło-

młodzierzy; besondere, osobliwsza; des Leibes, ciała; des Gemüths, umysłu; der Truppen, woysk. größere Stärke haben, większą mieć moc, siłę. da er ein wenig mehr Stärke bekommen, gdy trochę więcey sił dostał; sich derselben mißbrauchen, siły na złe zażywać. wo die Stärke nicht hilft, muß man es mit List anfangen, gdzie siła nie pomaga tam trzeba sztuką. der eine große Stärke hat, ktory ma wielką siłę. 2) krochmal, womit man die Wäsche stärkt, czym chusty tęgie czynią, krochmała.

Stärken, mocnić, zmacniać; etwas womit, co czym; den Leib durch die Arbeit, ciało pracą zmocnić; den schwachen Magen, słaby żołądek zmocnić, zmacniać; eines Argwohn, czyie podeźrzenie, porozumienie; einen in seiner thörichten Meynung, kogo zmocnić w iego głupiem mniemanie. 2) die Wäsche, chusty krochmalić, krochmalem tęgie czynić.

Stärkend, zmacniaiący, posilaiący,

Stärkenmacher, m. krochmalnik, ten co krochmal robi.

Stärkung, f. zmocnienie, zmacnianie, tężenie; nach einer Schwachheit, po iakiey słabości posilenie.

Stäte, f. mieysce. keine bleibende Stäte haben, niemieć żadnego stałego mieysca. der keine bleibende Stäte hat, tułacz, tułaiący się, poniewieraiący się, po świecie.

Stäuben, proch, kurz; machen, kurzawę robić, kurzyć.

Stäubchen, n. proszek, proszeczek, drobniutkie ziarko proszku.

Stäupen, prętami, rozgami ciąć; einen, kogo; sehr hefftig, bardzo tęgo.

Staffel, s. Stufe.

Staffette, f. sztafeta, goniec publiczny iak nayprędszy.

Staffiren, stroić się, muskać, sztafirować, s. Ausputzen.

Staffirung, f. stroienie się, muskanie, piekrzenie, sztafirowanie.

Stahl, m. ein Metall, stal, kruszec pewny.

Stahr, s. Staar.

Stall, m. stajnia; geraumer, przestrona. unbequemer, niewygodna; ausgebohlter, tarcicami dębowemi wysłana; niedriger, niska; gepflasterter, kamieniem wybrukowana; in welchen es nicht regnet, do ktorey deszcz niepada, nie zacieka; da die Kälte nicht einbringet, do ktorey zimno nie przechodzi; worinnen Esel stehen, w ktorey osły stoią; liegt gegen Mittag, leży na południe. der nicht finster ist, nie ciemna. der nicht feuchte ist, nie wilgotna. für Schaafe, na owce, owczarnia. für Pferde, stajnia na konie; für Schweine, chleb na świnie; für Kühe, obora na krowy; für Hühner, na kury siedzenie. den Stall zu machen, wenn die Kuh gestohlen ist, po szkodzie być mądrym, złemu zabiegać gdy się iuż stało.

Stallbaum, m. przewora w stayni, przegroda staienna; drabina na siano w stayni.

Stallen, stać, trzymać się. 2) den Urin lassen wie ein Pferd, mocz puszczać po końsku. 3) mit einem sich nicht stallen können, niemoc się z kiem zgadzić.

Stallgeld, n. pieniądze od stayni naiętey.

Stalljunge, m. staienny, stayni, obory pilnuiący.

Stallknecht, m. staienny parobek.

Stallkraut, n. lisi ogon, ziele.

Stallmeister, m. koniuszy.

Stallung, f. na stayni stanie, w stayni bycie.

Stamm, m. pień, krzew, drzewa. mit Stamm und Wurzel, z pieniem y z korzeniem. am Bäumen, die Stämme, Aeste, Blätter, w drzewach są pienie, gałęzie, liście; ist mit Rinde überzogen, iest powleczony korą. zum Stamme werden, w pień się zabierać, rość. das nur einen Stamm hat, co tylko ma ieden pień. 2) to co Geschlecht, pokolenie, rod, rodzina. von königlichem Stamme, z Krolewskiego rodu. die von einem Stamme sind, ktorzy są iednego rodu. der aus einem Stamme herkömmt, ktory z iednego pokolenia pochodzi. seinen Stamm vermehren, swoiego rodu przyczynić.

Stammbaum, m. krzew pokolenia wyprowadzony.

Stammbuch, n. książka z imionami przyiacioł wpisanemi.

Stammgeld, n. kapitał, summa pieniężna, s. Capital.

Stammhaft, mocny, silny, krępy.

Stammhalter, m. podpora domu familii, krwi.

Stammhaus, n. dom narodzenia.

Stammeln, zaiąkać się, zacinać się w mowie.

Stammler, *m.* iąkała.
Stammlicht, iąkaiący się, ziąkaiący się, zacinaiący się w mowie.
Stammlung, *f.* ziąkanie się, iąkanie się; w mowie się zacinanie.
Stammvater, *m.* naypierwszy rodzic familii; einen für seinen halten, kogo mieć za naypierwszego rodzica swoiey krwi.
Stammwort, *n.* pierwszesłowo, niepochodzące.
Stampfen, tłuc: im Mörsel, w mozdzierzu; mit eisernen Stößeln, żelaznemi tłuczkami; mit den Füßen, nogami tupać, drepcić.
Stampfer, *m.* tłukarz, tłucznik, stępnik; młynarz, piekarz.
Stampferinn, *f.* tłukarka, tłuczniczka, stępniczka, młynarka.
Stampfmühle, *f.* stępa, żarna, młyn.
Stampfung, *f.* tłuczenie, w żarnach, w młynie mełcie. etwas damit fest machen, co tłuczeniem, ubiianiem zmocnić, utwierdzić, ubić.
Stampol, Residenz des türkischen Kaisers, Stambuł, mieszkanie Cesarza Tureckiego.
Stank, *m.* smrod, zapach niepiękny, cuchnienie.
Stand, *m.* stan. in dem Stande seyn, w tym stanie być; wieder in den alten setzen, znowu do dawnego stanu przywrocić. das Glück hat ihn in einen hohen Stand gesetzt, szczęście postawiło go w wysokiem stanie. in seinem Stande bleiben bis ins Alter, w swoiem stanie zostawać aż do starości. in seinen alten Stand kommen, wpaść w swoy dawny stan. 2) *znaczy to co: połac.* ordo. das geziemet unserm Stande, to zdobi nasz stan. mit seines Standes sprechen, mowić z kiem swoiego stanu. Stand der Rathsherren, stan Senatorski. in den Rathsherren-Stand kommen, Senatorem zostać, być pomieszczonym w Senatorskiem stanie. der Ritterstand ist dieser Würde am nächsten, stan Rycerski iest potym stanie, iest nayblizszy po tym stanie. der Vornehmste in seinem Stande, nayzacnieyszy w swoiem stanie. 3) *to co* stopień. erster Stand der Ehren, naypierwszy stopień honoru; zu einem hohen Ehrenstande kommen, na wysoki wyść stopień godności. in einen höhern Stand kommen, na wysoki dostać się stopień. aus dem höchsten Stande gesetzt werden, z naywyższego stopnia być strąconym. 4) eine Sache zu Stande bringen, rzecz iaką, interes iaki zrobić, sprawić. die Sache ist in dem Stande, w tym stanie iest rzecz, interes. in vorigem Stand setzen, do przeszłego stanu wrocić, w przeszłym pierwszym stanie rzecz postawić. 5) nicht Stand halten, nicht fechten wollen, niedotrzymać kroku, boiu, niechcieć się potykać.
Standarte, *f.* konna horągiew.
Standgeld, *n.* pieniadze od mieysca.
Standesmäßig, podług godności; einen halten, kogo nosić, trzymać; aufhalten, siebie utrzymywać.
Standhaft, stateczny; Freund, przyiaciel; in etwas, wczym; etwas auszuführen, w czynieniu czego; in seiner Meynung, w swoiemu zdaniu; in seinem Vorhaben, w swoiemu przedsięwzięciu.
Standhaft, *adv.* statecznie; etwas versichern, co potwierdzać; etwas behaupten, czego bronić; bey seinem Zustande verbleiben, w swoiem stanie zostawać. sich standhaft erweisen, sprawować się, pokazywać się.
Standlager, *n.* stanowisko.
Standesperson, *f.* zacnego strodzenia osoba, zacnego rzędu człowiek.
Stange, *f.* drąg; lange, żerdź. 2) einem die Stange halten, rownemi siłami z kiem walczyć.
Stapel, *m.* okrętowisko. ein Schiff vom Stapel laufen lassen, z okrętowiska dać wyść okrętowi.
Stapelrecht, *n.* prawo wykładania w pewnym mieyscu towarow.
Stark, an Kräften, silny, mocny w siłach; Begierde, mocna żądza; Wein, wino; Kerl, silny człowiek. starke Rede, mocna wieść. starke Festung, mocna forteca. starke Besatzung, mocna, tęga załoga; Speise, mocny pokarm. 2) *to co* dicke, gruby. starker Baum, grube drzewo. dickes Bret, gruba tarcica. starker Nagel, gruby gwoźdź, bratnal. 3) an der Zahl, liczny. starke Armee, liczne woysko. 4) Regen, mocny rzęsisty deszcz. starker Geruch, mocny tęgi zapach.
Stark, *adv.* mocno, tęgo, silnie, silno.
Starost, *m.* polnischer Beamter; Starosta.
Starostey, *f.* Starostwo.
Starostinn, *f.* Starościna.

Starr, zdrętwiały. starre Nerven, zdrętwiałe żyły. Augen, oczy. von der Kälte jähling starr werden, zdrętwiałym się stać nagle od zimna.

Starr, *adv.* zdrętwiało; surowo. einen ansehen, na kogo patrzeć.

Starren, drętwieć, zdrętwieć. für Kälte, od zimna.

Starricht, zdrętwiały, zkośniały, ztwardniały.

Starrkopf, *m.* uporna głowa; człowiek nieprzeparty uporny.

Starrung, *f.* zdrętwiałość, drętwina.

Statist, *f.* Staatsmann.

Statt, mieysce. einer Wohlthat achten, mieć zamiast dobrodzieystwa. statt eines Bruders lieben, kochać zamiast brata, na mieyscu braterskiem. statt eines Vaters ehren, zamiast oyca szanować. statt einer Belohnung verlangen, zamiast zapłaty żądać. eines Bitten Statt geben, mieysce dać czyiey prozbie. einen an des andern Statt setzen, kogo na czyie mieysce postawić. an eines Statt kommen, nastąpić na czyie mieysce. statt eines Vaters seyn, na mieyscu oyca być. an eines Statt treten, zastąpić czyie mieysce, czyią powinność. anstatt eines Gesetzes in acht nehmen, zamiast prawa zachować. statt einer Wohlthat annehmen, zamiast dobrodzieystwa przyiąć. der an eines Statt ist, namiestnik. der an eines Statt kommt, następca.

Statthalter, *m.* Rządca. in einem Lande, w iakiem kraiu, *albo* iakiego kraiu. im Reiche, w kroleſtwie, kroleſtwa. einen darzu machen, kogo Rządcą uczynić. eines Herzogs, Rządca na mieyscu Xiążęcia. in den Niederlanden, Wielkorządca.

Statthalterschaft, *f.* Rządstwo, Rządy, Wielkorządy.

Stattlich, chędogi, pyszny. Abendmahlzeit, chędoga, pyszna wieczerza. Geschenk, piękny podarunek. Mariage, piękne małżeństwo, *f.* Herrlich.

Stattlich, *adv.* chędogo, pięknie, świetnie. zurichten, zastawić bankiet. einen empfangen, kogo przyiąć. loben, chwalić.

Statur, *f.* statura, wzrost, postać. kleine, mała. mittelmäßige, srzednia; große, wielki; lange, długa; geschickte, zdatna, składna; niedrige, niska; daran einer über andere hinweg raget, ktorą ieden drugich przechodzi. von was für Statur ist er gewesen? co za statury? iakiego wzrostu on był? des Leibes, statura ciała; schickt sich wohl zu der Natur, podług natury iest; ungemein große, niepospolicie wielka. von langer Statur, wysokiego wzrostu. von kleiner Statur, małego wzrostu. der andere daran übertrifft, wyższy od inszych, wzrostem przechodzący inszych.

Statuten, *plur.* statuta, prawa.

Staub, *m.* proch, kurz, kurzawa; vieler, wielki proch, kurz; hoher und dicker, wysoki y gęsty; trockener und großer, suchy y wielki; den der Wind aufgetrieben, ktorego wiatr napędził, nawiał. benimmt einem das Gesicht, wzrok komu odbiera; liegt dicke auf den Schuhen, leży gruby na trzewikach. entsteht an unterschiedenen Orten, powstaie po rozmaitych mieyscach. bedeckt alles wie eine Wolke, wszystko napełnia iak chmura iaka. setzet sich, osiada. es ist voller Staub, pełno prochu, kurzu, kurzawy; auf etwas schütten, na co prochu nasypać. voller Staub und Schlamm seyn, być pełnym prochu y potu. steigt bis an die Wolken, wstępuie aż pod obłoki.

Staubicht, kurzawny, prochu, kurzu pełny.

Staubmehl, *n.* stochmal, omieciny we młynie.

Staude, *f.* krzew, chrost w pniu; wilde, polny; die nicht hoch wächst, ktory nie wysoko rośnie; darzu werden, chrościeć, w chrost wyrastać. Aussprossung der Stauden, wyrastanie chrustu.

Staudicht, chrościsty, krzewisty.

Staupbesen, *m.* miotełka; einem geben, miotełkami komu dać.

Stebekraut, *n.* chaber wielki, ziele, rzadko wiadome.

Stechbahn, *f.* gonitwy mieysce, plac do przeieżdżania koni.

Stecheisen, *n.* dłoto, rylec.

Stechen, verwunden, pchnąć, kolnąć, kłuć, zakłuć; kłociem ranić; mit Stacheln, iakoby żądłami; die Bienen, pszczoły kolą; *lepiey mowi się* kąsaią. der Schlangen, węże kąsaią. der Blätter, kolące liście, kolą. einen in die Seite, kogo w bok kolnąć. die Dinge sind spitzig, rzeczy są kończaste kolą. sich stechen, kolnąć się, zakłuć się. einen mit dem Dolche, kogo sztyletem pchnąć. mit dem Messer ins Herz, nożem w serce. mit dem Spieße durch den Hals, spisą przez gardło,

garło, przez ſzyię przebić. 2) mit dem Grabſtichel, żeſbować, rytować dłotem; etwas in Silber, co na ſrebrze; auf einen Becher, na puharze. 3) *to co* vertauſchen, nieniać, ſztychować. mit Waaren, na towary. 4) im Spielen, w graniu wygrać; zabić.

Stechen, das, *n.* pchnięcię, zakłocie, kolńienie, ſztychnienie.

Stechpalme, *f.* oſtokrzew, ziele.

Stechbaum, *m.* ciernie kolące.

Steckbrief, *m.* liſt nakazuiący złapanie, zchwytanie kogo. einem einen nachſchicken, za kiem takowy liſt posłać.

Stecken, hinein thun, wetchnąć, utkwić w czym; wſadzić, Pflanzen in die Erde, płonki w ziemię; an den Bratſpieß, wetchnąć co na rożen; in einen Garten, ſadzić co w ogrodzie; einem das Ziel, cel komu naznaczyć. 2) thun, wpuſzczać, wkładać, włożyć; *to co* das Geld in den Beutel, pieniądze włożyć w worek; wepchać, einen ins Gefängniß, kogo do więzienia, do dołu wepchać, wepchnąć, wſadzić. etwas in Brand ſtecken, podpalić co, zapalić; den Degen in die Scheide, kord, ſzpadę w pochwy. 3) in Noth ſtecken, w potrzebie, w biedzie zoſtawać; in Unglück, w nieſzczęściu; im Kothe, w błocie uwiąznąć, ſiedzieć; im Gefängniſſe, w więzieniu; in der Liebe, w miłości; im Herzen, w ſercu tkwić. ſich ins Unglück ſtecken, wprawić ſię w nieſzczęście; ſich in Gefahr, w niebezpieczeńſtwo.

Stecken, *m.* oder Stab, kii. auf Stecken reiten, na kiiu ieździć.

Steckenknecht, *m.* człowiek, sługa do bicia ludzi.

Steckenpferd, *n.* kii na ktorym dzieci ieżdżą y koniem go zowią; darauf reiten, na takowym koniu iechać.

Steckfluß, *m.* fluks katarowy duſzący.

Steckkraut, *n.* wyżlin, ziele.

Steckchen, *n.* kiiek, laſeczka.

Steckmuſchel, *f.* ſkoruporyb, morſke ryba.

Stecknadel, *f.* ſzpilka, ſpilka.

Steckrübe, *f.* rzepa.

Steckung, *f.* wbiianie, wbicie, przypinanie, zakłocie, kolnienie.

Steg, *m.* ścieſzka, chodnik. 2) auf der Geige, podſtawek.

Stegbereiter, *m.* drogdozorca, drogdoglądca.

Stegreif, *m.* ſtrzemię. 2) aus dem Stegreiffe, na tych miaſt.

Stehen, ſtać; beſtändig, ſtało; verborgen, w taiemnym mieyſcu; länger, dłużey; hinter einem, za kiem; ein wenig, troſzkę; im Rauche, w dymie; auf eines Seite, na czyiey ſtronie; auf den Stufen, na ſtopniach, na ſchodach. weit beſſer ſtehen, daleko ſię lepiey mieć. es ſtehet ſehr gefährlich mit ihm; bardzo ſię niebezpiecznie z niem dzieie; auf einer Stelle bleiben, na iednym mieyſcu zoſtawać; einem zur Seite, bliſko kogo, przy boku czyim ſtać; ſchief, krzywo; an der Mauer, pod murem. um einen herum ſtehen, w około kogo ſtać. ſtille ſtehen, cicho ſtać. die Stern ſtehen ſtille, gwiazdy ſtoią cicho; beyſammen, ſtać razem w kupie. empor ſtehen, w gorę ſtać, ſtyrczeć; über etwas, na czym. auf den Thürmen, na wierzach. was ſtehen wir da, warum gehen wir nicht fort? czemu my tu ſtoiemy, czemu nie idziemy precz; an einem Orte, na iakiem mieyſcu. vor der Thüre ſtehen, przede drzwiami ſtać; hauſſen, na dworze. laß ſie ſtehen, niech ſtoią. 2) nach dem Regimente ſtehen, o rządy ſtać, rządow chcieć; nach einer Erbſchaft, na czyie dziedziſtwo zachodzić. in den Büchern ſtehen, w kśiążkach być, znaydować ſię, być napiſanym; bey einem, auf einen ankommen, zależeć na kiem. ſchlecht ſtehen, źle, nie dobre być. ſo ſtehet die Sache, tak ſię rzecz ma. es ſtehet gar anders mit ihm, inaczey ſię mu teraz wcale wiedzie. wie ſtehen deſſen Sachen? iak ſię maią iego rzeczy? einem zu zu Gebothe ſtehen, być komu gotowym na rokaz. vor einem ſtehen können, moc ſię komu oprzec, nie dać ſię komu. einem nach dem Leben ſtehen, komu ſtać na życiu.

Stehend, ſtoiący; aufrechts, proſto, ſtehendes Waſſer, ſtoiąca woda.

Stehlen, kraść, kradać, zmykać, porywać; einem das Geld, komu pieniądze; einem den Ring, komu pierścień. heimlich, potaiemne porywać, ukraść, porwać.

Stehlen, das, *n.* kradzenie, kradanie, porywanie, zmykanie.

Stehler, *m.* kradca, złodziey, zmykacz, porywacz, ſ. Dieb.

Stehlung, *f.* kradanie, kradzierz, ukradka.

Stehlſucht, *f.* chętka do złodzieyſtwa, do kradzierzy, do zmykania.

Steif,

Steif, tęgi; zdrętwiały, ztężały; für Kälte, od zimna. steif und feste, tęgi y mocny. steif seyn, tęgim być; zdrętwiałym; werden, tężeć, ztężeć, tęgim się stawać; drętwieć, zdrętwiałym się stawać.

Steif, *adv.* tęgo, zdrętwiało, twardo; sich widersetzen, opierać się; auf etwas bestehen, przy czym obstawać; sich vorsetzen zu siegen oder zu sterben, usadzić się, zawziąć się tęgo, albo zwyciężyć, albo zginąć.

Steife, *f.* podpora, podporka, siehe Stütze.

Steifen, steif machen, tęgiem czynić; etwas, co, 2) *to co* dick machen, grubym czynić.

Steig, *m.* ściefzka, chodnik; kładki, mosteczek. einen hölzernen Steig über einen Graben machen, kładki mosteczek przez iaki rów dać.

Steigbügel, *m.* strzemię, u kulbaki, u siodła.

Steigen, wstępować, wlazować, wleść; auf den Mastbaum, na maszt; auf den Berg, na gorę; in den Himmel, w niebo; auf den Stufen, na wschody; stufenweise in die Höhe, po wschodach w gorę wyść; aufs Pferd, na konia wsieść; ins Schiffchen, w okręcik wsieść; auf die Mauer, na mur wleść, wyleść, wyść; höher an Ehren, postąpić wyżey na godność; in die Höhe aufs Dach, wysoko na dach wyleść; auf den Wagen, na woz wsieść, wleść. vom Pferde, z konia zsieść. auf einen Baum steigen, na drzewo wleść. 2) größer werden, zunehmen, większym się, stawać, przybierać, przybywać, iść co raz to wyżey. der Fels steiget allgemach in die Höhe, skała idzie co raz wyżey w gorę. die See ist über die Maßen gestiegen, morze nad miarę przybrało. die Ueppigkeit, die Verwegenheit steiget immer höher, zbytek, śmiałość co raz bardziey w gorę idą; höher an Ehren, wyżey postępować na godności, na dostoieństwa wstąpić; auf die höchste Staffel der Ehren, na naywyższy stopień godności. 3) der Preiß ist gestiegen, cena w gorę skoczyła; steigt, idzie w gorę. das Getreyde steigt, zboże idzie w gorę, to iest, co raz droższe.

Steigen, das, *n.* wstępowanie, iście w gorę, zbieranie, przybieranie.

Steiger, *m.* wstępca, wstępowacz, co w gorę wstępuie. 2) unter den Bergleuten, między gornikami, dozorca szybu.

Steigern, theurer machen, zdrożyć, podrożyć, droższym czynić; eine Sache, rzecz iaką droższą uczynić; den Preis des Getraides, cenę zboża zdrożyć.

Steigung, *f.* wstępowanie, wsiadanie; in die Schiffe, na okręty wysiadanie, występowanie; aus den Schiffen ans Land, z okrętow na ziemię.

Stein, *m.* kamień; edler, drogi; der das Wasser in sich zieht, wodę piiący biorący w siebie; holer, wydrożony; kleiner, mały; gebrannter, spalony; sehr harter, bardzo twardy; weicher, weisser, runder, miętki, miałki, biały, okrągły; kostbarer, kosztowny. einen mit einem Steine werfen, na kogo kamieniem cisnąć; brechen, kamień łamać. aus Steinen hauen, z kamienia wycinać; etwas, co; aus der Erde brechen, z ziemi wyłamywać kamień; einen Platz damit pflastern, plac kamieńmi wysadzać, wykładać; den man mit der Hand fassen kann, ktorego można ręką obiąć; aus einen Flusse, rzeczny kamień; rother, czerwony; dichter, gruby, miąsny; aufhäufen, na kupę kamienie składać; von der Mauer wälzen, z murow ztaczać; den Berg herab kollern lassen, z gory wielkie kamienie zwalać; nach einem damit werfen, za kiem kamieniem rzucić. von Stein, kamienny; Mauer, Damm, mur kamienny, tama kamienna. zu Stein werden, kamienieć, w kamień się obracać, kamieniem się stać. von Steinen rein machen, z kamieni wyczyścić. 2) eine Krankheit, choroba kamień.

Stein-alt, zgrzybiały, bardzo zestarzały.

Steinbeißer, *m.* ein Vogel, łomignat, orzeł wielki morski.

Steinbeschwerung, *f.* kamień choroba; haben, kamień mieć. der daran krank ist, na kamień chory.

Steinbicker, s. Steinbeisser.

Steinbock, *m.* koziorożec.

Steinbrech, *n.* ein Kraut, ruta skalna, rozłup, łomikamień, ziele.

Steinbrecher, *m.* kamieniarz; co kamienie łamie.

Steinbruch, *m.* kamienisko, mieysce w ktorym kamień rośnie do łupania.

Steineiche, *f.* dąb. Pfäle von Steineichen, dębowe pale.

Steinern-

Steinern, kamienny, z kamienia.
Steinfels, *m.* opoka, głaz.
Steingrube, ſ. Steinbruch.
Steinhauer, *m.* kamiennik, kamieniarz.
Steinhaufen, *m.* kamieni kupa.
Steinicht, kamieniſty; ſteinichte Erde, kamieniſta ziemia.
Steinigen, kamienować, ukamienować; einen zu tode, kogo na śmierć.
Steinigen, das, *n.* kamienowanie, ukamienowanie, kamieńmi zabicie.
Steiniger, *m.* kamienuiący.
Steinigung, *f.* kamienowanie, ukamienowanie.
Steinklee, *m.* ein Kraut, komonica włoſka, ziele.
Steinklippe, *f.* ſkała, głaz.
Steinkluft, *f.* kamieniſko, w ktorym kamienie łamią.
Steinkohle, *f.* węgiel kamienny.
Steinkrankheit, *f.* kamień choroba.
Steinchen, *n.* kamyczek; im Obſte, w owocu, koſtka.
Steinlinde, *f.* trzemka, ziele.
Steinmarter, *m.* ein Thier, kuna ſkalna, zwierz.
Steinmetz, *m.* kamienniarz, kamiennik; kamnołomca.
Steinöl, *n.* ſkalny oley.
Steinpfeffer, *m.* ſkalny pieprz.
Steinraute, *f.* ein Gewächs, panny maryi ziele.
Steinritze, *f.* ſzpara, rozpadlina w kamieniu.
Steinrötle, *m.* ein Vogel, żabka, ptak.
Steinſalz, *n.* ſol kopana, ſol kruſzcowa.
Steinſchneider, *m.* kamiennik, kamienie drogie rznący.
Steinweg, *m.* droga, grobla kamieńmi słana.
Steinwurf, *m.* ciſkanie kamieńmi.
Steinzange, *f.* ucho kamienne.
Steiß, ſ. Hintern.
Stellage, *f.* mieyſce wyżſze, wyſtawione, chorek, chor; ſ. Poſitur.
Stelle, *f.* mieyſce; einräumen, dać mieyſce komu. an eines andern Stelle ſetzen, kogo na czyim mieyſcu poſadzić; poſtapić. an eines andern Stelle kommen, na czyie mieyſce naſtąpić; einnehmen, czyie mieyſce wziąć; behaupten, mieyſca bronić; fahren laſſen, mieyſce zoſtawić, porzucić. von der Stelle weichen, z mieyſca uſtąpić, mieyſce porzucić. ſich um die Stelle zanken, o mieyſce ſię kłucić; einen davon ſtoßen, z mieyſca kogo zepchnąć. einem wieder an ſeine Stelle verhelfen, ſetzen, kogo znowu na ſwoje mieyſce przywrocić. auf einer guten Stelle ſitzen, na iakiem dobrem mieyſcu ſiedzieć; eines andern bekleiden, vertreten, czyie mieyſce zaſtąpić, zaſieść; eine höhere bekommen, wyżſzego mieyſce doſtąpić. eines andern Stelle verſehen, urząd za kogo ſprawić. nicht von der Stelle kommen, nie ruſzać ſię z mieyſca; der an eines Stelle iſt, namieſtnik. keine bleibende Stelle haben, niemieć żadnego mieyſca ſtałego. eines Stelle vertreten, czyią powinność odbywać, za kogo. auf der Stelle, na tych miaſt, zaraz z mieyſca.
Stellen, mieścić, pomieścić, poſtawić, ſtawiać. einen in Sicherheit ſtellen, kogo w bezpieczeńſtwie poſtawić; eine Sache dahin ſtellen, rzecz na ſzrzodku położyć; einem vor die Augen, komu przed oczy poſtawić. nicht gerade von vorn, ſondern von der Seite, nie proſto z przodku, ale z boku poſtawić. etwas an ſeinen Ort, co na ſwoiem mieyſcu. ſich in Ordnung, ſtanąć w rzędzie, w porządku. ſich in die Thüre, we drzwiach ſtanąć; einen rückwärts, tyłem kogo poſtawić; eine Armee in Schlachtordnung, woyſko w boiu, ſtanąć. ſich ſtellen, erſcheinen, zu rechter Zeit, na ſwoy czas; vor Gerichte, do ſądu. ſich ſtellen, *to co* fürgeben, udawać ſię, zmyślać ſię. als verreiſe man, iakoby odieżdżano udawać ſię. ſich krank ſtellen, chorym ſię udawać. ſich als einen großen Herrn, za wielkiego pana udawać ſię, *czynić ſię* wielkiem panem. ſich frölich ſtellen, weſoło ſię ſtawić, weſołość na twarzy udawać ſię ſtawić, weſołość na twarzy udawać, weſołym ſię czynić. ſich traurig und betrübt, ſmurnym y żałoſnym ſię zmyślać. ſich ſchwanger ſtellen, za ciężarną ſię udać, ciężarną ſię czynić. ſich nicht anders ſtellen können, als es ihm ums Herz iſt, nie moc inaczey ſię ſtawić, udać, tylko tak iak w ſercu ieſt. ſich äußerlich ſtellen als laſſe man es ſich gefallen, powierzchownie pokazywać, iako by ſię to podobało. ſich ſtellen als wenn man etwas nicht ſehe, nicht wiſſe, tak ſię udawać, iak gdy by nic niewiedział, nic nieſłyſzał. 2) *to co* trachten, zaſadzać ſię na kogo. einem nach dem Leben, na czyie życie. 3) einen auf freyem Fuß ſtellen, kogo na wolność puścić, z niewoli, z więzow, ſwobodzić.

Stellmacher, m. stalmach.
Stellung, f. stawianie, rozstawianie, rozkładanie; der Nativität, układanie losow urodzenia. falscher Schein, als ob etwas sey, pokazywanie, udawanie fałszywe iak by co było; offenbare, iawne; schöne, artige, piękne, ładne; die mit der Betrügerey verknüpft, z oszukaniem złączone; betrügliche, oszukane; erdichtete, zmyślone; alte, stare; gefährliche, niebezpieczne; sehr große, nader wielkie; hinterlistige, zdradliwe; die mit dem Gesichte geschieht, udanie, ktore na twarzy bywa ułożone. durch Stellung der Freundschaft einen verrathen, zmyśleniem przyiaźni zdradzić kogo.
Stelze, f. drążek. der auf Stelzen gehet, co na drążkach chodzi, drążkochod.
Stelzenschritt, m. drążkowatu, długi krok.
Stengel, m. łodyga, badyl, głąb; dicker als ein Daum, miąższy nad palec: zarter, kruchy; aufgewachsener, wyrosły; großer, wielki; dünner, cienki; des Getreydes, dźbło, zboża; bekommen, w łodygę rość.
Stengelchen, n. głąbik, badylek, łodyczka.
Steppen, wyszywać.
Steppseide, f. nici iedwabne we dwoie idące.
Sterbekittel, m. suknia śmiertelna.
Sterbelied, n. piosnka pogrzebowa.
Sterben, umierać, umrzeć; plötzlich, nagle, znagla; ohne Testament, bez testamentu; bald hernach, w krotce potym; willig und gern, z ochotą y z chęcią; eines grausamen Todes, okrutną śmiercią; an einer Krankheit, na iaką chorobę; aus Verlangen nach einem, z upragnienia kogo, z utesknienia za kiem; an einer Wunde, na ranę, z rany; in seinem Bette, na swoiey pościołce; für Alter, od starości, gern für einen sterben, rad za kogo umrzeć; für eines andern Bestes, za czyie dobre; fechtend, potykaiąc się, biiac się. ich will lieber sterben, wolę raczey umrzeć. wenn er wird gestorben seyn, ieżeliby umarł. wenn ich ungefehr gestorben wäre, ieżelibym iakiem trefunkiem umarł. nicht lange vor einem sterben, trochę pierwey przed kiem umrzeć. er ist Hungers gestorben, on z głodu umarł; an der Pest, powietrzem.

Sterbend, umieraiąc, konaiąc; zur Erde niederfallen, umieraiąc na ziemię upadać.
Sterbetag, m. dzień śmierci, dzien zkonania.
Sterblich, śmiertelny; ist ein jedes Thier, każde zwierze iest śmiertelne. die Seele wohnet in einem sterblichen Leibe, dusza mieszka w śmiertelnym ciele.
Sterblich, adv. śmiertelnie.
Sterblichkeit, f. śmiertelność. alles was seinen Ursprung hat, ist auch der Sterblichkeit unterworfen, wszystko co ma swoy początek iest także śmiertelności podległe.
Sterbestündlein, n. godzinka śmierci, lepiey moment śmierci.
Stern, m. gwiazda; heller, iasna; dunkeler, ciemna; der nicht still stehet, ktora się pomyka; gwiazda niestoiąca, ruchoma; der stille stehet, Fixstern, ktora się niepomyka, gwiazda nieruchoma, gwiazda stoiąca; gwiazda nieidąca, der großes Unglück anzeiget, ktora wielkie nieszczęście przeznacza. Lauf der Sterne, bieg gwiazd; laufen sehr geschwind, biegną prędko; sind größer als die Erde, gwiazdy są większe iak ziemia; sind von Natur feurig, z urodzenia są ogniste; ihren Lauf anmerken, beobachten, ich bieg uważać, przestrzegać; laufen von Morgen gegen Abend, biegną od wschodu ku zachodowi; behalten ihren Lauf beständig, swoiego biegu statecznie dotrzymuią; runde Körper derselben, okrągłe ciała gwiazd; leuchten wie die Sterne, świecić iak gwiazdy.
Sterndeuter, m. gwiazdarz, gwiazdznawca; neuer, nowy; großer, wielki; besonderer, osobliwy; vornehmer, przedni.
Sterndeuterey, f. gwiazdznanie.
Sterndistel, f. ein Gewächs, oset gwiazdkowaty ziele.
Stern-Einfluß, m. wpływanie gwiazd, skutkowanie gwiazd.
Sternfisch, m. pław morski pewny, gwiazda, zwany.
Sternhimmel, m. niebo z gwiazdami, niebo na ktorym są gwiazdy.
Sternicht, gwiazdowaty, gwiadzkowaty, po ktorym gwiazdy są.
Sternkundiger, m. gwiazdoznawca.
Sternkunst, f. gwiazdoznanie, gwiazdznaiomość.
Sternickel, n. Nasenstüber, szczudek.
Sternlein, n. gwiazdeczka.

Sternmaas, *n.* aſtrolab, inſtrument gwiazdarſki, gwiazd-miara,

Sternrech, *m.* ein Fiſch, iazgar, ryba.

Sternſchanze, *f.* przelecenie gwiazdy, iakoby ſpadnienie iey.

Sternſeher, *m*, gwiazdowidz, gwiazdupatrywacz, gwiazdoznawca.

Sternſeherkunſt, *f.* gwiazdoznanie, gwiazdupatrywanie.

Stetig, uſtawiczny; nieuſtanny, ſtetige Uebung, ćwiczenie uſtawiczne. ſtetige Arbeit, uſtawiczna praza; ſtetiger Friede, uſtawiczny pokoy. Lauf der Geſtirne, uſtawiczny bieg gwiazd. ſtetige Freundſchaft, nieuſtanna przyiaźń. 2) der nicht fort will, zaſadzaiący ſię, w mieyſcu ſtoiący., niechcący iść z mieyſca.

Stetig, *adv.* uſtawicznie; nieuſtannie, wſzyſtko, bezprzeſtanku.

Stets, uſtawicznie; nieuſtannie; bey einer Meynung bleiben, przy iednym zdaniu zuſtawać; bey einem ſeyn, uſtawicznie bywać, przebywać u kogo ſtets ruhig ſeyn, nieuſtannie być ſpokoynym.

Stetswährend, zawſzę będący, neuſtannie będący, zoſtaiący.

Steuer, *f.* Abgabe, podatek, danina; anlegen, nałożyć podatek, daninę; ausſchreiben, rozpiſać na ludzi; einfodern, wybierać; davon frey machen, od podatku wolnym uczynić; bezahlen, płacić. freywillige Steuer, dobrowolny podatek; für die Armen, ſkładka na ubogich. 2) zur Steuer der Wahrheit, na obronę prawdy.

Steuerbar, podatkowy; podatkowi podległy.

Steuer-Collegium, *n.* izba, kamera podatkowa.

Steuereinnehmer, *m.* poborca.

Steuerfrey, wolny od podatku. ſteuerfreye Ländereyen, włości, ziemie, wolne od daniny.

Steuergeld, *n.* pieniądze podatkowe, pieniądze na podatek.

Steuermann, *m.* ſtyrnik; ſtyrowodz, ſtyrowoda. *poet.* ſitzet auf dem Hintertheile des Schiffes und regieret das Steuerruder, ſiedzi na ruſie, y trzymſtyr; ſehr erfahrner, doświadczony umieiętny. Steuermann eines Schiffes ſeyn, być ſtyrnikiem na iakiem okręcie.

Steuern, Abgaben, *pl.* podatek płacić, oddawać, oddać. Geld zu etwas ſteuern, pieniądze na co płacić. 2) zabiegać, zabraniac zaſtępować; *to co* wehren; böſer Leute Unternehmen ſteuern, zabiegać zamachom złych ludzi; eines Raſerey, czyiemu ſzaleńſtwu; eines Unternehmen, czyim zamysłom; *to co* wſtrzymywać, ſkarać, krotko trzymać, die Begierden, żądze chuci; dem Geize, czyie łakomſtwo; eines Freyheit, czyią zuchwałość; *to co* opierać ſię, ſich gegen oder wider etwas, czemu albo przeciwko czemu. 3) im Schiffe, na okręcie ſtyrować, ſtyrem robić.

Steuerrath, *m.* Rada Urządnikow podatkowych.

Steuerprocurator, *m.* podatkowy, ſkarbowy Plenipotent.

Steuerregiſter, *n.* podatkowe reieſtra.

Steuerruder, *n.* ſtyr; ſich daran begeben, es führen, ſtyru chwycić, ſtyr prowadzić, wieść; einen davon ſtoßen, od ſtyru kogo odepchnąć, *albo* zepchnąć kogo ze ſtyru; ergreifen, za ſtyr uchwycić; einem nehmen, komu ſtyr wziąć; fahren laſſen, davon abgehen, ſtyr porzucić, odeść od ſtyru. eines großen Reichs Steuerruder führen. iakiego wielkiego Kroleſtwa ſtyr prowadzić.

Steyermark, eine Landſchaft, Styryi kray.

Stich, *m.* pchnięcie, ſztych; einem geben, komu dać. von einem Stiche fallen, od pchnięcia, od ſztychu paść. einen mit einem Stiche um die Augen bringen, komu oczy ſzychem wykłoć. auf den Stich weiſen, ſztychem kłociem, pchnięciem. 2) Stichelrede, mowa z ucinkiem. 3) Stich in der Karte, w kartach zwyciężona, wygrana. Stich bekommen, wygrać. 4) eines Kupferſtichs, koperſztychu, wyſztychowanie na miedzi. 5) einen im Stiche laſſen, kogo na ſztychu zoſtawić, *to ieſt*, w ſamym niebezpieczenſtwie. das hält den Stich nicht, to ſię niepodoba, to niedoſadne ieſt, temu czego brak.

Stichblatt, *n.* am Degen, blacha u ſzpady pod kryżem etwas zum Stichblatte haben, mieć ſię czym złożyć, zrzucić, zaſtawić.

Stichelhaft, do pchnięcia, do kolnienia zdatny. 2) przycinaiący.

Sticheln, mit dem Grabeiſen, ſztychować, kroić rylcem; mit Worten, ſztychnać, ugryść, zakłoć słowem.

Stichelworte, *plur.* uſzczypliwe słowa, przycinki, ugryzki; einem geben, komu dawać.

Stich-

Stichfrey, nieranny, niekaleczony, którego ranić, okaleczyć nie można.
Stichlein, n. kolnienie, zakłocie, sztychnienie małe.
Stichling, m. ein Fisch, mrzewka, ryba.
Stichweis, sztychem, na sztych, pchnięciem, sztychaiąc; auf den Feind losgehen, nieprzyiaciela chcieć sztychem przebić.
Sticken mit Nadeln, igłą wyszywać, haftować.
Sticker, m. wyszywacz, haftarz.
Stickerinn, f. wyszyweczka haftarka.
Stickwurz, f. ein Gewächs, przestęp, ziele.
Stiefel, m. sztybel, but.
Stiefgeschwister, pl. pasierbięta; od męża y od żony dzieci.
Stiefmutter, f. macocha; den Kindern auf den Hals führen, dzieciem macochę na kark wprowadzić.
Stiefmütterlich, macoszyn. stiefmütterlichen Sinn gegen einen haben, mieć macoszyne serce do kogo. einen mit stiefmütterlichen Augen ansehen, patrzać na kogo macoszynemi oczyma; handeln, po macoszunemu postępować.
Stiefsohn, m. pasierb.
Stieftochter, f. pasierbica.
Stiefvater, m. oyczym.
Stiege, s. Treppe.
Stieglitz, m. ein Vogel, szczygieł, ptak.
Stiel, m. an einer Axt, am Messer, u siekiery, toporzysko, u noża trzonek; am Obste, szypułka; an Blättern, ogonek. den Stiel wegnehmen, oderwać odiąć trzonek, szypułkę etc. die Oliven mit dem Stiele abnehmen, oliwki z szypułkami zbierać. einen Stiel an etwas machen, toporzyszko, rączkę, trzonek przyprawić.
Stier, m. byk; kleiner, byczek; junger, ciołak. von einem Stiere, byczy. dergleichen Inselt, łoy z byka.
Stift, n. geistliches, biskupstwo, opactwo, probostwo; kanonicy katedralni. an einem Senkel, sztyft u sznureczka, u zapinki; womit man schreibet, którym litery rysuią, piszą, styl, sztylecik.
Stiften, fundować, wystawić; eine Kirche, kościoł; eine Schule, szkołę. 2) Ursache zu etwas geben, przyczynę dać do czego. Krieg stiften, przyczynę dać do woyny. Zank stiften, przyczyną być zwady. Uneinigkeit stiften, niezgodę sprawić. Friede stiften, pokoy zrobić. eine Hochzeit stiften, wesele sprawić. Freundschaft mit einem stiften, przyiaźń z kiem zabrać, zawrzeć. ein Bubenstück stiften, złą iaką sprawę, psotę, psikus wyrządzić.
Stiften, das, n. *fundowanie, fundacyia*, pałożenie, wystawienie; nadanie.
Stifter, m. sprawca, czyńca, czyniciel; des Friedens, pokoiu; des Zanks, kłutni, niezgody; der Verrätherey, zdrady; der Freundschaft, przyiaźni; fundator, zakładca, wystawca; der Herrschaft, państwa; der philosophischen Sekte, filozofowskiey sekty, szkoły; aller Dinge, wszech rzeczy.
Stifterinn, f. sprawczyna, czynicielka; der Freundschaft ist die Tugend, przyiaźni sprawczyną, czynicielką iest cnota. der menschlichen Gesellschaft, ludzkiego społeczeństwa sprawczyną być.
Stifts-Consistorium, n. konsystorz biskupi etc.
Stiftskirche, f. kościoł katedralny.
Stiftsherr, m. Kanonik katedralny.
Stiftung, f. fundacyia; der Universität, Akademii wystawienie.
Stilet, n. Stock mit einem Degen, laska ze szpadą w niey.
Still, cichy, uciszony, spokoyny; ist das Meer von Natur, morze iest z istoty swoiey ciche. stille Zeit, cichy czas. fließet als ein stiller Fluß, płunie iak cicha rzeka. stilles Gemüth, cichy, spokoyny umysł. stille Tage, ciche, spokoyne dni. stilles Meer, ciche, spokoyne morze stiller Wind, wolny wietrzyk. stiller Ort, ciche mieysce. es ist alles stille von der Sache, wszystko ucichło o tey rzeczy. still machen, uciszyć, uspokoić. bey stiller Nacht, cicho w nocy. stille! stille! cicho! cyt! sy! sy!
Still, *adv.* cicho, spokoynie, łagodnie; sein Leben hinbringen, życie swoie przepędzać.
Stille, die, f. cichość, spokoyność. die Ruhe und Stille suchen, spoczynku y cichości szukać. die Stille der Nacht, cichość nocy; des Meeres, morza. es wurde plötzlich eine große Stille, nagle stała się wielka cichość, wielka cisza. in der Stille auf die Flucht denken, w cichości o ucieczce myśleć.
Stillen, uciszyć, uspokoić; die innerlichen Kriege, obywatelskie woyny; einen Streit, spor; den Auflauf, rozruch; den Zorn, gniew; den Durst, pragnienie;

nie; die Gemüther, umysły; den Haß, nienawiść, den Aufruhr, den Tumult, bunt, tumult uciszyć, zaspokoić; *to co* zastanowią; das Blut, krew. der Zorn stillet sich, gniew się uspokaia, ucisz. ein Kind stillen, dziecięciu dać ssać.

Stillen, das, *n.* uciszenie, uspokoienie.

Stillend Kind, *n.* dziecie ssące.

Still halten, pausować; stanąć, zatrzymać się; mitten auf dem Wege, na srzodku drogi; im Laufe, w biegu; ein wenig, troszkę. die Seinigen still halten lassen, swoim kazać stanąć w biegy; mit dem Wagen, z wozem; mit dem Pferde, z koniem.

Stillhaltung, *f.* pauzowanie, zastanowienie się, zatrzymanie się.

Still liegen, stać, spoczywać, nieruszać się; mit der Armee, z woyskiem. still liegen bleiben, stać w iednym mieyscu stanąć; in Sicilien, w Sycylii.

Still schweigen, cicho być, milczeć, nic nie mowić, nicht weiter reden; nagle, razem, von etwas, o czym, zamilczeć, przestać mowić, siehe Schweigen.

Stillschweigends, cicho w milczeniu; einen verstehen, kogo rozumieć.

Still seyn, cicho być. es ist nun stille, teraz cicho iest; *to co* nicht ein Wort sagen, z słowa nie mowić, milczeć, zamilknąć; auf eines Antrag, na czyiąmowę. sey still! cicho! milcz! wie bist du nun so stille! iak teraz cicho iesteś! cicho siedzisz!

Still sitzen, cicho siedzieć; an einem Orte, na iednym mieyscu się cicho zatrzymać. 2) nicht plaudern, lärmen, nie gadać, nie szwargotać, nie szeptać, w milczeniu zostawać.

Stillstand, *m.* der Waffen, fryszt, na czas pokoy; auf 30 Tage mit dem Feinde schließen, na trzydyieści dni pokoy z nieprzyiacielem zawrzeć; machen, uczynić. um 40 Jahre Stillstand bitten, o pokoy prosić na czterdzieści lat. auf ein Jahr zugestehen, pokoiu na ieden rok pozwolić; inständig darum anhalten, nalegać usilnie o pokoy taki; leichtfertig brechen, płocho złamać na czas pokoy uczyniony. 2) der Gerichte, zalimitowanie sądow; ansagen, obwołać; halten, niemiec sądow, nie sądzić.

Still stehen, cicho stać, stanąć; alsbald, na tych miast. wo du nicht stille stehest, ieżeli cicho nie będziesz.

Stillstehend, stoiący, nieruszaiący się; Wasser, woda stoiąca, nieruszaiąca się;

Stillung, *f.* uciszenie, łagodzenie, ułagodzenie; des Pöbels, popolstwa; der Unruhe, uspokoienie, zamilszania.

Still werden, zamilczeć, umilknąć; ustać. der Tumult wird stille, tumult ustaie.

Stimme, *f.* im Singen oder Reden, głos w śpiewaniu albo w mowieniu; klare, wysoki, wyższy; helle, iasny; starke, mocny, wysilony; schwache, słaby, watły; mittelmäßige, średni; rauhe, ostry, wrzaskliwy, piskliwy; laute, brzmiący; grobe, gruby, huczny; harte, twardy; angenehme, miły; klägliche, płacźliwy, załosny; gelinde, leise, łagodny, powolny, zwolna idący, wolny; weibische, niewieści; heischere, chrapliwy; bäuerische, wieyski, chłopski; tiefe, niski; zitternde, drzący; männliche, męski; heulende, wyiący; sehr starke, bardzo tęgi; menschliche, ludzki; unangenehme, nie miły; erheben, podnieść głos; der eine sehr angenehme hat, ktory ma bardzo wdzięczny głos; verändern, odmieniać głos; von sich hören lassen, dać się z głosem słyszeć; an sich halten, głos tłumić, w sobie go przytrzymywać. mit lauter, starker Stimme reden, głośnym, tęgiem, wielkiem głosem mowić; mit grober, niskim głosem. Stärke der Stimme, tęgość głosu. wird immer stärker, co raz to mocnieyszu głos. 2) in der Wahl, w obieraniu, głos, kruska. öffentlich geben, głos publicznie dać. wider einen, przeciwko komu. durch einmüthige Stimme Bürgermeister werden, iednostaynym głosem, Konsulem zostać. mit Bestechung sich zuwege bringen, datkiem, podarunkami głos otrzymać, ziednać. das Volk zu Gebung der Stimmen berufen, lud wzywać do dawania głosow do głosowania. aufs neue die Stimme geben, na nowe głos dawać; głosawać, kryskować się. eine Sache darauf ankommen lassen, rzecz puścić na kryski, głosy na nię dawać.

Stimmen, stroić, instrument muzyczny, strony.

Stimm-Meister, *m.* muzykant do głosu.

Stimmung, *f.* stroienie, nastroienie, wystroienie; der Saiten, stron.

Stinken, śmierdzieć, cuchnąć, trącić, słychać. der Koth stinkt, błoto śmierdzi.

śmierdzi. es stinkt der Frau aus dem Halse, z ust tey pani śmierdzi. nach Knoblauch, czosnkiem trącić, śmierdzieć. es stinkt ihm aus dem Halse, śmierdzi mu z gęby.
Stinkend, śmierdzący; Hals, śmierdzące gardło; Fleisch, śmierdzące mięso; Speck, cuchnąca słonina.
Stinkend, *adv.* śmierdząco, cuchnąco. stinkend faul seyn, zaśmierdzieć się od lenistwa.
Stinkicht, śmierdzący, cuchnący.
Stinknessel, *f.* gatunek pokrzywy.
Stinks, *m.* ein Fisch, lin ryba.
Stipendiat, *m.* opatrzony płacą, dobrodzieystwem pieniężnym.
Stirn, *f.* des Gesichts, czoło; breite, szerokie; hohe, wysokie; krause, kędzierzawe; ernsthafte, surowe; gerunzelte, zmarszczone; aufgeklärte, wypogodzone; runzeln, marszczyć czoło, cozła stawiać. die Runzelung der Stirne ist eine Anzeigung der Ernsthaftigkeit, zmarszczenie czoła iest pokazywaniem surowości, einem etwas an der Stirne ansehen, na czole czyim co widzieć, z czoła czyiego co poznawać, w nosić. die Runzeln an der Stirne auseinander ziehen, z marszczkow czoło wypogodzić, wygładzić, nie marszczyć, nie sępić więcey czoła. was einer im Herzen hat, siehet man ihm an der Stirne an, co kto ma w sercu to na czole iego poznać. an die Stirne geschrieben seyn, na czole czyim być co napisane. der eine große Stirne hat, wielkiego czoła, *mowi się.*
Stirnband, *n.* wstęga na czoło.
Stirnbinde, *f.* związka na czoło.
Stirnblatt, *n.* blacha na czoło.
Stock, *m.* von einem Baume, pień u drzewa; *to co* dicker Knüttel, knutel, kłocek; *to co* Klotz, Block, kloc do rożnego zażywania, *także* pniak. Stock, wodurch eines Gefangnen Füße gesteckt werden, dyby, ktore niewolnikowi na nogi daią. 2) tummer Mensch, człowiek głupi, pniak. Peruckenstock, głowa drewniana pod perukę.
Stockblind, ciemny, ślepy, niewidomy, ktory wcale nic nie widzi.
Stockdürre, suchy, wyschły.
Stockfinster, wcale czarny, wcale ciemny, *o mieyscu.*
Stockfeder, *f.* am Ende der Flügel, koniec skrzydła twardz.
Stockfiedel, *f.* skrzypeczki.
Stockfisch, *m.* sztokfisz, ryba.
Stockhaus, *n.* więzienie.
Stockholm, Stadt in Schweden, Sztokolm, miasto w Szwecyi.
Stockmeister, *m.* stroż więzienia.
Stocknarr, *m.* błazen.
Stockzahn, *m.* trzonowy ząb.
Stocken, uwiąznąć; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Stockwerk. *n.* piętro; eines Gebäudes, iakiego budynku.
Stöcklein, *n.* pieniek, klocek.
Stöhren, przeszkadzać, mięszać; den Frieden, pokoiowi przeszkadzać, mięszać pokoy. die Ordnung stöhren, porządek mięszać; in der Rede, przeszkadzać mowiącemu, mięszać mowiącego. ich bin hier, wo mich niemand stöhret, tu iestem, gdzie mi nikt nie przeszkadza. das Wespennest stöhren, drażnić szerszenie, zaczepiać złych ludzi.
Stöhrenfried, *m.* kłutnik; pokou kłuciciel.
Stöhrer, *m.* kłuciciel, kłutnik, przeszkodnik; im Handwerke, w rzemieśle. sein Studiren ohne Stöhrer abwarten, bez przeszkodnika, bawić się swoiemi naukami.
Stöhrerey, *f.* przeszkadzanie, mięszanie, przeszkoda.
Stöhrerinn, *f.* przeszkodniczka, kłutniczka, kłucicielka.
Stöhrung, *f.* przeszkadzanie, kłucenie, mieszanie, zawadzanie.
Stöpsel, *m.* zatyczka.
Stör, *m.* ein Fisch, iesiotr, ryba.
Störrisch, uparty, uporny nieposłuszny, niesłuchaiący.
Stößel, *m.* tłuczek.
Stößig, trykaiący. stößiger Bock, trycaiący, bodący, cozioł.
Stolle, *f.* in Bergwerken, podkop w rudach. 2) Art Gebackenes, kukiałka.
Stolpern, potchnąć się, mit den Füßen anstoßen, nogami utchnąć na czym; im Finstern, w ciemności. 2) błądzić, mylić się, pokawić.
Stolpernd, potykaiący się, utykaiący. stolperndes Pferd, potykaiący się koń.
Stolperung, *f.* potykanie się.
Stolz, hardy, pyszny, dumny, nadęty; macht ihn das Geld, pysznym go czynią pieniądze; hat er sich bey seinem Glück erwiesen, w swoiem szczęściu dumnym się pokazał; auf seine Kräfte, ze swoich sił być pysznym. stolzes Volk, pyszny lud. thue nicht so stolz gegen mich, nie tak pyszno, poczynay

czynąy ze inną. er ist nicht stolz, on nie iest pyszny, nie iest dumnym. über etwas stolz werden, pysznić się, pysznym, hardym być z czego. der Sieg hat sie unerträglich stolz gemacht, to zwycięstwo uczyniło ich nieznośnie hardemi. wer macht dich so stolz? kto cię czyni tak dumnym? stolz werden, dumnym, pysznym się stać, stawać. wie ist er so stolz, co za dumny, co za pyszny, co za hardy, co za nadęty człowiek! ich bin nicht so stolz, nie tak hardym iestem.

Stolz, *adv.* pyszno, pysznie, hardo, nadęto, wyniosło; einen anreden, do kogo mowić; an einen schreiben, do kogo pisać; handeln, postępować, poczynać; sich gegen alle erweisen, pyszno się wszystkim stawiać. gar zu stolz thun, dumnie postępować. wer tritt da so stolz einher? kto tam tak pyszno chodzi?

Stolz, der, *m.* pycha, hardość, dumność, wyniosłość, nadętość; unerhörter, niesłychana; sonderbarer, unglaublicher, osobliwa, niepodobna do wiary; unerträglicher, nieznośna. den Stolz meiden, pychy, hardości, chronić się; fahren lassen, porzucić pchę, hardość, der für Stolz ganz aufgeblasen ist, der sich selbst nicht kennet, pycha cały nadęty, nie poznaie siebie samego.

Stopfen, napychać, napchać, natkać, napełnie, wytkać. mit etwas ausstopfen, co czym wypchać. ein Küssen mit Rosen, poduszkę rożami. etwas im Schlauche, czego w miechy napchać. die Schatzkammer voll Geld stopfen, skarbnice pełno pieniędzmi napchać. 2) verstopfen, zatykąć, zatkać; alle Löcher, wszystkie dziury; etwas, co czym. den Leib stopfen, żołądek zatrzymać. einem das Maul, gębę komu zatkać; przedarować kogo aby nic nie mowił.

Stopfen, das, *n.* pchanie, napychanie, tkanie, natkanie.

Stopficht, co może być natkany, napchany.

Stopfung, *f.* napchanie, *to co* Ausfüllung mit etwas, napełnienie czym, *o twardych rzeczach tylko*; des Leibes, zatwardzenie żołądka.

Stopfflocke, *f.* barwica, postrzyżyny włosy, pilśn, y to wszystko czym materace, poduszki wyściełaią.

Stoppel, *f.* ściernie, dźbła pozostałe pożątego zboża.

Stoppelicht, ścierniśty, dźbła maiący.

Storch, *m.* ein Vogel, bocian, ptak. klappern wie ein Storch; klapać iak bocian.

Storchschnabel, *m.* ein Kraut, żorawie noski, ziele.

Storchsnase, *f.* bocian.

Stoß, *m.* uderzenie, pchnięcie, szturknienie, kułak; einem in den Leib geben, kułakiem komu dać, kogo szturknąć; mit den Füßen geben, nogami kogo kopać. den ersten Stoß in das Knie bekommen, pierwsze pchnięcie w kolano dostać; einem ins Herz geben, w serce kogo pchnąć. auf den Stoß, pchnięciem.

Stoßdegen, *m.* rożen do pchnięcia, do przebicia.

Stoßen, treiben, pchać, gnać, pędzić, popychać, popędzać; einen zum Hause hinaus, kogo z domu na dwor; einen wohin, kogo dokąd; an die Thüre, do drzwi; wepchnąć, *to co* ins Zuchthaus, do domu poprawy kogo wepchnąć. aus dem Besitze stoßen, z possessyi, z osiadlości wypchnąć. 2) potłuc, etwas mit eisernen Stämpfeln, co żelaznemi tłukami. 3) *to co* niederwerfen, obalić, wywrocić; einen, kogo. einen mit dem Degen in den Hals stoßen, kogo w garło szpadą pchnąć. einen mit dem Spieße in die Ribben stoßen, w żobra kogo spisą pchnąć. einen niederstoßen, kogo przebić, zabić. das Messer ins Herz stoßen, noż w serce wbić, wepchnąć. die Köpfe wider die Wand, głowami o ścianę uderzyć. einen für den Kopf stoßen, na łeb, na głowę kogo wypchnąć. auf einen stoßen, potrącić kogo, utchnąć na kiem; otrzeć się o kogo; *to co* liegen, angrenzen, przypierać, zytkać się, z chodzić się, leżeć przy czym. an ein Land, leżeć przy iakiem kraiu. an den Fluß, nad rzeką. an eines andern Grenzen, z granicami się czyiemi ztukać, z chodzić. an den Rhein, stykać się z Renem rzeką; przybić, mit dem Schiffe ans Land, z okrętem do lądu. das Schiff ist ans Land gestoßen. okręt przybił do lądu. mit dem Schiffe ins Wasser stoßen, z okrętem na wodę wypłynąć,

Stoßgebetlein, *n.* modlitewka strzelista, akt strzelisty.

Stoßung, *f.* tłuczenie, stłuczenie, potłuczenie, da man etwas klar macht. 2) da man einem einen Stoß giebt, pchnięcie, popędzenie. 3) mit dem Degen,

Degen, pchnięcie, sztychnienie, przebicie.

Stoßvogel, m. ptak łowczy, krogulec, iastrząb.

Stottern, zacinać się, ziąkać się w mowie.

Stottern, das, n. zacinanie się, ziąkanie się.

Stracks, zaraz, co prędzey.

Strafbar, karalny, kary godny, winny. die That ist strafbar, uczynek iest kary godny. a) das zu tadeln, zu schelten ist, naganny, strofowania, połaiania godny.

Strafe, f. kara, chłosta, skaranie; harte, strenge, ostra, sroga; gewisse, pewna; gemeine pospolita; grausame, okrutna; wie sie die Bosheit verdienet, na iaką czyia złość zasługuie; göttliche, boska kara; menschliche, ludzka; schwere, ciężka; unbillige, niesłuszna; ungerechte, niesprawiedliwa; gesetzmäßige, prawna; geringe, letka; gewisse, pewna, pomiarkowana do winny; stetswährende, wieczna; sonderliche, osobliwsza; ungleiche, nierowna; verdiente, zasłużona. sehr große Strafe seiner Thorheit wegen leiden, bardzo wielką karę za swoie głupstwo cierpieć; durch den Tod, śmierci karę otrzymać; ausstehen, ponosić; nach der Größe seiner bösen Thaten leiden, według wielkości złoczyństwa, karę cierpieć. die Strafe schuldig seyn, być winnym kary. zu hart mit der Strafe seyn, bydź nazbyt srogiem w karaniu. einen zur Strafe ziehen, kogo do kary pociągać, chcieć karę na kogo sciągnąć. der Strafe einer Sache wegen, entgehen, uniknąć kary za iaką rzecz. kann ihm keine härtere wiederfahren, niemoże go żadna ostrzeysza kara potkać. von der Strafe befreyen, od kary uwolnić. sich der Strafe unterwerfen, pod karę się poddać. sich über den Hals ziehen, na kark sobię karę sciągnąć, zarabiać, zarobić na karę. verdienet haben, być winnym kary, zasłużyć na karę. insonderheit am Gelde, w szczegulności, kara na pieniądze, grzywny. die Strafe auf etwas setzen, karę na co włożyć; ausdenken, wymyślić; erfinden, wynaleść; schenken, karę darować; für eines andern Versehen leiden, za czyi grzech cierpieć; der Laster, kara za niecnoty. scharf in der Strafe seyn, być ostrym w karze. Furcht für der Strafe, boiaźń kary. mit Worten, mit dem Stricke, kara w słowach, kara stryczkiem po stronkiem, *to iest*, obwiesić, wisieć.

Strafen, karać, skarać, chłostać, wychłostać; einen grausamen, kogo okrutnie; gelinde, łaskawie; eine Uebelthat, zły uczynek karać; am Leben, na życiu; einen einer Sache halber, kogo za iaką rzecz karać; den Aufruhr, bunt; etwas mit der Hand, ręką karać; einen Bösewicht für seine Thaten, złego za iego uczynki karać; einen Knaben mit Worten, dziecię słowami karać, wykarać. mit Gefängniß, więzieniem karać; um Geld, na pieniądzach; mit der Landesverweisung, wygnaniem z kraiu karać; mit Schlägen, plagami; andern zum Exempel, innym na przykład. um etwas gestraft werden, być karanym za co; nach Verdienst, podług zasługi.

Strafen, das, n. karanie, ukaranie, skaranie.

Strafer, m. karacz, karca, skarca; einer Bosheit, iakiey złości.

Straff, gespannet, wyciągniony; Seil, sznur.

Straffällig, karze podległy, karze podpadaiący; seyn, karze podległym być.

Straffälligkeit, f. winność, karze podległość, zasłużenie na karę.

Straffrey, bezkarny, niekarany, nie ukarany, wolny od kary, bez kary. vieler Bosheit straffrey lassen, wielu złość bezkarną, nie ukaraną zostawić; ist das Unrecht nicht, niesprawiedliwość nie iest karana.

Straffrey, *adv.* bez kary; einen umbringen, kogo zabić. Gewalt, etwas straffrey zu thun, moc czynienia co bez kary; gehet ihm das Unrecht hin, bez karu mu krzywda uchodzi. etwas straffrey hingehen lassen, co bez kary puścić, nie karać.

Straffreyheit, f. bezkarność, niekarność, niekaranie, wolność od kary.

Straffällig, za karę przypadaiący. straffälliges Geld, za karę przypadaiące pieniądze.

Strafgeld, n. pieniądze za karę, grzywny.

Strafgerechtigkeit, f. sprawiedliwość karania, kary.

Strafwürdig, kary godny, co na karę zasłużył.

Strafung, f. karanie, kara, skaranie, ukaranie.

Stahl, Schein, m. promień; der Sonnen, słońca, słoneczny; von sich wer-

werfen, promienie od siebie rzucać. Werfung der Strahlen, rzucanie, rozbiianie promieni. das Strahlen wirft. co promienie rzruca, promienisty. des Blitzes, ogień piorunowy.

Strahlen, promienie rzucać, rozpościerać, rozbiiać, rozrucać.

Strahlicht, promienisty, promienny; w promieniach.

Strand, *m.* brzeg, pobrzezie. am Strande seyn, na brzegu być.

Stranden, na miałkie, na płytkie, wpaść, wiechać.

Strandrecht, *n.* prawo do brzegu, do brzegow.

Strang, *m.* zadziergnienie, stryczek zadyiergniony. wenn alle Stränge reissen, kiedy rzecz tak wyciąga. einen zum Strange verurtheilen, kogo na stryczek, na postronek osądzic. er ist zum Strange verdammt worden, on na postronek iest skazany, *to iest*, aby wisiał. einen mit dem Strange vom Leben zum Tode bringen, stryczkiem, postronkiem kogo udawić, udusić.

Stranguliren, dławić, zadławić, dusić, zadusić, udusić.

Strapatzen, *plur.* mozoły, praca; immer fort währende, zawsze trwaiąca, nieustanna praca; alle geduldig aushalten, wszelkie prace, mozoły cierpliwie wytrzymać; keine scheuen, żadney pracy, żadnego mozołu nie unikać.

Strappeziren, pracą sfatygować, strudzić, zpracować; einen, kogo. sich einen ganzen Tag vergeblich, daremnie cały dzień się napracować.

Straßburg, Stadt in Elsaß, Strasburg, miasto w Alsacyi.

Straße, *f.* droga, gościniec; öffentliche, publiczna droga, publiczny gościniec; unsichere, niebezpieczna; ungebahnte, nieutorowana, nieubita; gebahnte, sichere, breite, utorowana, ubita, bezpieczna, szeroka; volkreiche, pełna ludzi, pełno ludzi na niey. eine andere Straße marschiren, gehen, reisen, inszą drogą masżerować, iść, iechać. sich darauf machen, w drogę się wybrać, puścić, zapuścić. auf der Straße seyn, na drodze być.

Straße bey Gibraltar, cieśnina Zybraltarska, przesmyk Zybraltar.

Straßenräuber, *m.* rozboynik po drogach; fertiger, munterer, prędki, gotowy na wszystko; unsinniger starker, nieuważny, mocny; schädlicher, boshafter, szkodliwy, złośliwy, złoczynny; ruchloser, niepodściwy; bekannter, znaiomy; bewehrter, zbroyny; unbewehrter, niezbroyny, bez broni.

Straßenraub, *m.* rozboy po drogach. sich davon nähren, rozboiem po drogach żyć. sich darauf legen, na rozboy się udać. begehen, rozboie czynić. treiben, popełniać, rozboiem się bawić. heimlich, potaiemnie. ungestraft, bez kary.

Straßenräuberisch, po zboiecku, iak rozboynik po drogach.

Straubicht, kosmaty, rozczochrany, kudłaty, rozkudłany. straubichte Haare, rozkudłane włosy, rozczochrane.

Straubicht, *adv.* kosmato, kudłato, rozkudłano, rozczochrano; sehen sie aus, wyglądaią.

Strauch, *m.* kierz, krzak, krzew. von Myrthen, mirtowy. wilder, polny, dziki. rauher, stachlichter, kolący, ciernisty, ostry. der nicht hoch wächst, ktory nie wysoko rośnie. umhauen, wyciąć, wyrąbać; podciąć. wo es viel Sträuche giebt, *adj.* krzaczysty, krzakami zarosły. zum Strauche werden, w krzak się obracać. Ein Ort da viel Sträuche sind, mieysce w ktorym wiele krzakow, krzaki, krzewina, manowce. durch die Sträuche entlaufen, davon kommen, krzakami, manowcami uciec, uchodzić. 2) keinen hinter dem Strauche suchen, man habe denn selbst darhinter gesteckt, o kiem trzymać podług siebie.

Strauchdieb, *m.* drab, po krzakach, po manowcach ludzi odzieraiący.

Straucheln, potykać się, potchnąć się, utykać się, urchnąć się.

Straucheln, das. *n.* potykanie się, potchnienie się, zachwianie się.

Strauchler, *m.* potykaiący się, utykaiący, ustyrkaiący się.

Strauß, *m.* bukiet; von Blumen, z kwiatkow. in einen Strauß binden, w bukiet związać. wird aus Blumen gemacht, bukiet bywa z kwiatkow zrobiony.

Strauß, *m.* ein Vogel, struś, ptak. vom Strauße, *adj.* strusi.

Straußmeise, *f.* sikora czubata.

Streben, piąć się, cisnąć się; opierać się. wider etwas, przeciwko czemu; piąć się do czego. nach einem unsterblichen Ruhme, do nieśmiertelney sławy. nach Ehre und Ruhm, do chwały y do honoru. nach der Krone, do korony. nach der Unsterblichkeit, do nieśmiertelności. nach der Wollust, do rozkoszy.

koszy. nach dem Reiche, do Krolestwa. nach höhern Dingen, do wyższych rzeczy.

Strecke, *f.* przeciąg, odległość; große liegen sie von einander, wielką odległość leżą między sobą.

Strecken, ciągnąć, wyciągać; die Hände gegen einen, ręce do kogo; Hände und Füße von sich, ręce y nogi od siebie; vor sich hin, przed siebie, przed sobą wyciągać. von einader strecken, iedno od drugiego odciągać. sich nach der Decke strecken, piędzią się mierzyć.

Streckung, *f.* ciągnienie, wyciągnienie.

Streich, *m.* raz, uderzenie, pchnięcie; bekommen, razow dostać. 2) einen Streich spielen, kogo zwieść, oszukać; auf allerhand umgehen, sztuk wszelkich zażywać; schlägt auch manchmal fehl, czasem się zdrada nie powiedzie, nie uda. 3) einen Streich wagen, probować szczęścia. große Streiche vorhaben, chlubić się, udawać bardzo wiele.

Streicheln, głaskać; einen womit, kogo czym; einem den Kopf, kogo w głowę, kogo po głowie; das Gesicht, kogo po twarzy, *potym*, ręką klaskać po czym.

Streichelung, *f.* głaskanie, klaskanie ręką. schade für deine Streichelungen, precz z twoiem głaskaniem.

Streichen, smarować; etwas auf die Augen, czym oczy, czym po oczach. 2) mit Ruthen streichen, rozgami ciąć; bis auf den Tod, aż na śmierć.

Streichholz, *n.* szpryca.

Streif, *m.* Band, u. d. g. wstęga, tasma, strefa; am Leibe, der mit etwas geschlagen oder gestoßen ist, na ciele, smuga, cięga, znak od uderzenia, albo pchnięcia.

Streiffen, obłomywać, obłamać, okrzesać, obrywać; das Laub von den Bäumen, gałęzie z drzewa, zrywać, szczykać; 2) herum vagiren, włoczyć się, wałęsać się; um das feindliche Lager herum, około nieprzyiacielskiego obozu. dem Feinde das Herumstreichen verwehren, nie pozwalać więcey nieprzyiacielowi włoczyć się po kraiu; 3) *to co*, abziehen, skorę zdeymować, ze skory odzierać, oprawić; einen Haasen, zaiąca.

Streifferey, *f.* włoczenie się, chodzenie; der Soldaten, żołnierzy; nächtliche, nocne; der Reiterey, raytaryi, iazdy.

Streiffieht, strefowany, w pasy dawany, sugowany.

Streit, *m.* spor, sprzeczka. mitten in Streit gerathen, w spor wpaść, w sprzeczkę wpaść; ist über dieser Sache unter ihnen, spor iest, sprzeczka iest o tey rzeczy między niemi; hat er mit dem andern um die Ehre, spor, sprzeczkę, ma zdrugiem o honor. in Streit mit einem kommen, do sporu, do sprzeczki przyść z kiem; mit einem anfangen, z kiem zacząć sprzeczkę; entsteht, bywa, powstaie, pochodzi; erregen, sprzeczkę wzbudzić; anfangen, zacząć; schlichten, beylegen, spor uspokoić, pogodzić; keine Lust darzu haben, żadney ochoty do sprzeczki niemieć; über etwas anfangen, spor o so zacząć; verursachen, sprawić; ist unter den Leuten, sprzeczka iest o tym między ludźmi. einen zum Richter in einer Streitssache nehmen, kogo wziąć za sędziego iakiey sprzeczki, iakiego sporu; mit einem haben, o iaką rzecz mieć spor z kiem; hat sich erhoben, spor powstał; entsteht über der Auslegung der Schrift, powstaie o wykładaniu Pisma; hat bis in die Nacht gewähret, trwał aż do nocy. etwas ohne allem Streit zwey Jahre besessen haben, co bez żadney sprzeczki przez dwa roki posiadać. den Streit unterhalten, spor utrzymywac, *to co*, kłutnia, sprawa; davon ablassen, porzucić kłutnie, sprawy, spory, Rechtsstreit mit einem haben, mieć z kiem spor sprawę o swoie prawa.

Streitbar, sporny, sprzeczny, kłutliwy, woiowny; Völker, woiowne narody.

Streitbar, *adv.* woiennie, woiownie.

Streitbarkeit, *f.* woiowność, woienność, sporność.

Streiten, bić się; heftig, scharf, żwawo, tęgo; in der Nähe, z bliska; verstellter Weise, przez udanie, nie do prawdy; in der That, wahrhaftig, w samey rzeczy, do prawdy; mit dem Feinde in der Schlacht, z nieprzyiacielem w potyczce; einer Sache halber, o iaką rzecz; für das Vaterland, za oyczyznę bić się; mit einem so heftig, als sonst mit keinem, z kiem tak żwawo, iak z nikiem; mit einander, bić się z sobą. wider die Natur nicht streiten, nie walczyć z naturą, für seine Wohlfahrt streiten, o swoię całość

walczyć. mit einem worüber ſtreiten, z kiem walczyć o co.

Streiten, das, *n.* walczenie, bicie ſię, ſprzeczanie ſię, umawiawianie ſię.

Streiter, *m.* walczący, walecznik, ſprzecznik, potykaiący ſię.

Streitfrage, *f.* ſporne pytanie, ſporne zadanie; heftige, weitläuftige, żwawe, obſzerne; erdichtete, wymyślone; geſetzmäßige, prawe, podług praw; dunkele, ciemne, nieiaſne; ſchwere, gefährliche, ciężkie, niebezpieczne; etwas ſchwere, przytrudne; aufwerfen, zarzucić; abhandeln, traktować; auflöſen, beantworten, rozwiązać, odpowiedzieć na pytanie; über etwas machen, o co, o czym czynić; über etwas gemacht werden, o czym bywa uczynione.

Streitig, worüber man ſtreitet, ſporny, kłutliwy, zakłucony, ſprzeczny, o czym ſpor, ſprzeczka ieſt. ſtreitiges Recht, ſporne, kłutliwe, ſprzeczne prawo. ſtreitige Rechtsſache, kłutliwa, ſporna, zakłucona ſprawa. eine Sache, die gar nicht ſtreitig iſt, ſtreitig machen, rzecz iaką ktora nie ieſt ſporną, ſprzeczną, zakłuconą uczynić. für gewiß annehmen, was doch zweifelhaft und ſtreitig iſt, brać za pewne, co watpliwe z ſporne ieſt. mit einem ſtreitig ſeyn, *to co*, nicht einerley Sinnes mit einem ſeyn, nie iedney myśli, nie iednego zdania być w czym, z kiem.

Streitigkeit, *f.* ſpor, ſprzeczka, kłutnia, umawianie ſię, ſporność ſprzeczność. mit einander Streitigkeit haben, mieć ſpor międzu ſobą. alle Streitigkeiten ausmachen, wſzyſtkie ſpory uſtawić, zakończyć; unterhalten, länger fortſetzen, ſpor utrzymywać, pozwalać, aby dłużey trwał; iſt unter ihnen, ieſt między niemi; entſteht, powſtaie. eine Streitigkeit erregen, ſpor iaki wzruſzyć, wznieć; über etwas, o czym; ereignet ſich darüber, ſpor ſię wzniecił o tym, o to; entſcheiden, ſpor rozząć, rodſądzić. in keiner Streitigkeit ſtecken, nie być, nie zoſtawać, w żadnym ſporze, w żadney kłutni; eine Sache darein ziehen, darüber anfangen, w ciągnąć, w kłotnią, w ſpor rzecz iaką, zacząć o co ſprzeczkę; mit einem haben, mieć z kiem.

Streitkolbe, *f.* pałka.

Streitſache, *f.* ſprawą, ſpor; ungewöhnliche, niezwyczayna; ſchwebet vor Gericht, ieſt u ſądu.

Streitſatz, *m.* pytanie, żądanie.

Streitſchrift, *f.* ſporne piſanie, piſmo o ſporze iakiem.

Streitwagen, *m.* woz.

Streng, ernſthaft, ſcharf, ſurowy, ściſły, oſtry, żrędny; gegen einen, na kogo; Richter, ſędzia; Menſch człowiek; Weiſe, ſpoſob; Gerechtigkeit, ſprawiedliwość. ſtrenge Zucht, ściſła karność; ſtrenges Urtheil, ſurowy, ściſły ſad; 2) am Geſchmack, w ſmaku, cierpki; Obſt, cierpkie iabłka; Wein, cierpkie wino; 3) heftig, żwawy, tęgi. ſtrenger Winter, tęga zima. ſtrenge Kälte, tęgie zimno.

Streng, *adv.* ściſło, ſurowo; ſein Leben zubringen, ſwoie życie prowadzić; regieren, rządzić; mit einem verfahren, z kiem poſtępować.

Strengigkeit, *f.* ściſłość, oſtrość, żrędność; folget der Gerechtigkeit nach, naśladuie ſprawiedliwości; eines meiden, czyiey ściſłości ſię chronić, przed czyią ſurowością unikać.

Streu, *f.* poſłanie; weiche, miętkie. er liegt auf der Streu, on leży na poſłaniu; dem Viehe geben, poſłanie dać pod bydło; für das Rindvieh auf dem Winter zurechte machen, na zimę przyſpoſobić mierzwy na poſłanie pod woły; gut darzu ſeyn, dobrym być na poſłanie.

Streiben ſich, opierać ſię, oprzeć ſię; wider einen, komu.

Streuen, ſypać, poſypować, poſypać; Saamen, ziarno; mit eigener Hand, właſną ręką; Salz auf etwas, ſol ſypać na co, potrząſnąć; Blumen auf eine Sache, kwiatami po iakiey rzeczy. 2) etwas in den Weg ſtreuen, co na drodze dla zawady położyć, zarzucić.

Streuſand, *m.* piaſek piiący, piorący w ſiebie, do poſypowania.

Streuſand-Büchſe, *f.* piaſewniczka, piaſowniczka.

Streuung, *f.* potrząśnienie, poſypanie,

Strich, *m.* durch etwas, kryſa przez co; durch eines Namen machen, przez czyie imię zrobić; 2) Linie, liniia; machen, ziehen, zrobić, pociągnąć liniią; womit man etwas in einem Buche bemerket, znak, ktorym co w iakiey kśiążce znaczą. einen Strich durch die Rechnung machen, pomięſzać komu ſzyki, przeſzkodzić czyim zamyſłom.

Strick, *m.* ſtryczek, zadziergniony. dem Stricke entgehen, ſtryczka, poſtronka uść; einen damit fangen, kogo na poſtronek

ſtronek złapać; etwas damit zuſammen binden, ſtryczkiem, poſtronkiem co wraz związać; ſich darein verwickeln, na ſtryczek ſię zadziergnąć; ſich davon los machen, wymknąć ſię ze ſtryſzka; inſonderheit von Baſte, zwłaſzcza z łyku, łyczak. den Strick nehmen, und ſich hängen, łyczak wziaćy obwieſić ſię; kleiner, łyczek, powrozek; woran man die Hunde führet, ſtryczek na ktorem prowadzą; die Hunde davon los machen, pſy ze ſtryczka puścić.

Stricken, dziergać; Strümpfe, ponczochy.

Stricker, *m.* dziergacz.

Strickerinn, *f.* dziergaczka.

Stricklein, *n.* powrozek, łyczek, poſtroneczek.

Strickwerk, *n.* das geſtrickt iſt, dziergana robota, dzierganie, dzierganina. 2) das von Stricken wie ein Netz gemacht iſt, ſiatkowa robota.

Striegel, *f.* grzebło, zgrzebło; roſtige, zadrzewiałe; kleine, małe zgrzebełko.

Striegelmacher, *m.* grzebelnik, co zgrzebła robi.

Striegeln, zgrzebłem chędożyć, czeſać; ein Pferd, konia; einen mit dem Prügel, kogo kiiem wyczeſać, iak zgrzebłem.

Strieme, *f.* auf der Haut, cięga, na ſkorze; vergehen, cięgi giną; blauer am Leibe, podbicie, ſina od pobicia; am Holze, w drzewie dęga, drzaſga poprzec idąca iak nić.

Striemicht, ſtrefowany, ſtrefkę maiący.

Stroh, *n.* słoma. eine Hütte mit Stroh gedeckt, hata słomą pokryta, poſzyta. wo man kein Stroh hat, ſoll man Laub unterſtreuen, gdzie słomy niemaſz, to trzeba gałązki z liſciem pościelać; weiches, friſches, miętka, świeża; von Stroh, *adj.* słomiany.

Strohbette, *n.* posłanie ze słomy.

Strohbund, *n.* słomiana taśma.

Strohdach, *n.* słomiany dach, ſtrzecha.

Strohdecke, *f.* mat słomiany, przykrycie słomiane.

Strohfidel, *f.* słomiany inſtrument da grania paſtuſzy.

Strohhütte, *f.* hata słomiana.

Strohſack, *m.* wor słomą napchany.

Strohſeil, *n.* powroz słomiany, powrozło ze słomy kręcone.

Strohwiſch, *m.* wiecheć ze słomy de wycierania.

Strom, *m.* rzeka; einen Theil deſſelben ableiten, część rzeki inſzym mieyſcem obrocić; den Fluß hinabfahren, rzeką na doł płynąć z wodą; Schiffreicher, rzeka ſpławna, ktorą ſtatki iść mogą; überſchwemmet die Felder, zalewa, zatapia pola. 2) der Lauf des Waſſers in dem Fluſſe, *znaczy*: właściwy bieg wody w rzecze. mit vollem Strome fließen, pełnym korytem płynąć. 3) wider den Strom ſchwimmen, pod wodę pod rzekę, w gorę płynąć.

Stromweiſe, *adv.* iak rzeka, rzeką.

Strotzen, pęcznąć, pękato, buchato leżeć, ſtać. die Brüſte ſtrotzen, pierſi pękato leżą.

Strotzend, pękaty, nadęty, buchaty, napęczniały.

Strudel, *m.* wir, na wodzie, na rzece, na morzu.

Strumpf, *m.* pończocha. 2) mit Strumpf und Stiel, z korzeniem; wegſchaffen, wyrwać, wyiąć; vergehen, wyginąć. es iſt weder Strumpf noch Stiel davon übrig, ani znaku po czym niemaſz. geſtrickte Strümpfe, dziergane, na iglicach robione pończochy; gewalkte Strümpfe, folowane, tkane, pończochy. gewebte Strümpfe, warztacikowo, ſtamentowe, pończochy. die Strümpfe anziehen, pończochy wdziać. Mannsſtrümpfe, męſkie pończochy.

Strumpfſtricker, *m.* pończochdziergarz.

Strumpfſtrickerinn, *f.* pończochdziergaczka.

Strunk, *m.* pniak, pień, kłoda.

Struppicht, ſtrupowaty.

Stube, *f.* izba.

Stubengeſell, *m.* ſpolnik w izbie.

Stubengeſellſchaft, *f.* ſpolniſtwo w izbie.

Stubenheitzer, *m.* palacz izby, ſtroż do palenia w izbie.

Stubenofen, *m.* piec w izbie, do ogrzewania izby.

Stubenpurſch, *m.* razem w iedney izbie mieſzkaiący z kiem.

Stubenthür, *f.* drzwi z izby, albo do izby.

Stubenzins, *m.* pieniądze za naięcie izby, czynſz od izby, z izby.

Student, *m.* ſtudent, uczący ſię człowiek u kogo, w Szkole, w Academ.

Studien, die, *pl.* nauki, uczone myślenia, czytania, piſania, ſłuchania.

Studioſus, *m.* uczący ſię, ſtudent; der Theologie, Teologii.

Studiren, uczyć ſię; das Recht, prawa; eine Wiſſenſchaft mit allem Fleiße, umieiętności, y wſzelką należytością; fleißig, pilnie; die Weltweisheit viele Jahre,

Jahre, Filozofii wiele lat; etwas von Jugend auf, czego ieszcze od młodości; bey Lichte, przy świetle; ein wenig, troszkę zletka. 2) sich den Studien gewidmet haben, und keine Profeßion lernen wollen, na nauki się poświęcić.

Studiren, das, *n.* uczenie się; einige Zeit darauf wenden, iaki czas na uczenie się okładać; nichts davon halten, niebawić się uczeniem; nie lubić nauk.

Studirstube, *f.* izba do uczenia się, pokoy do nauki.

Stuffe, *f.* stopień; szczebel u drabiny; wegreißen, stopnie, szczeble powyrywać; alle durchgehen, po wszystkich stopniach przebiec. die erste Stuffe der Ehren, naypierwszy stopień godności. auf eine höhere Stuffe der Ehre steigen, na wyższy stopień honorow postąpić. einen von der Stuffe hinunter stoßen, kogo zepchnąć ze stopnia. wie Stuffen formiret, w stodnie robiony, formowany.

Stuffenjahr, *n.* klimakteryczny rok, nieszczęśny, krytyczny rok.

Stuffenweise, *adv.* po stopniach, stopniami; zu Ehren kommen, do honorow przyść; von den niedrigern zu den höhern steigen, od niskich rzeczy stopniami do wyższych wstępować.

Stuhl, *m.* stołek, krzesło. auf einem güldnen Stuhle sitzen, na złotym krześle siedzieć. eilig von dem Stuhle aufspringen, nagle porwać się z krzesołka; ist ihm zu hoch, iest wysokie na niego. einem seinen Stuhl einräumen, komu się ze swoiego krzesła umknąć. auf den königlichen Stuhl erhoben werden, na krolewski tron być wyniesionym.

Stuhlgang, *m.* stolec, wyproznienie dołem żołądka; haben, stolec mieć; befördern, sprawić stolec; nicht haben, stolca niemieć.

Stuhlschreiber, *m.* pisania nauczyciel.

Stübchen, *n.* Wein = Maaß, gatunek miary na wino.

Stück, *n.* część, sztuka, kawał. halbes Stück, połową; kleines, cząstka; letztes, ostatnia; unterstes, inneres, niżnia, wewnętrzna; mittelstes, średnia; besseres, lepsza; kleinstes, bestes, naymnieysza, naylepsza; fällt ihm aus dem Maule, upada mu z ust. zu kleinen Stücklein, na drobne kawałki. voll Stücken, pełny sztuk. ein Stück Fleisch, sztuka mięsa. ein Stück Landes, sztuka, szmat pola. von Stück zu Stück, sztukami. 2) mit Stücken schießen, z dział, z armat strzelać.

Stückchen, *n.* cząsteczka, kawałeczek, odrobinka.

Stückgießer, *m.* ludwisarz, co armaty odlewa.

Stückweise, *adv.* sztukami, na sztuki; wegtragen, roznieść; darzu thun, przydawać.

Stühlgen, *n.* stołeczek, krzesołeczko.

Stümmeln, utrącić, odtrącić, poobtrącać; die Bäume, drzewa; die Zunge, ięzyk uciąć, obciąć.

Stümmeln, das, *n.* obcinanie, obcięcie, okresanie, poobcinanie, otrącenie, poutrącanie, poodtrącanie, utrącenie.

Stümmler, *m.* obcinacz, okrzesacz, okrzeływacz, odtrąciciel, utrąciciel.

Stümmlung, *f.* obcięcie, obcinanie, poobcinanie, utrącenie, utrącanie.

Stündlein, *n.* godzinka.

Stündlich, *adv.* godzinami, na godziny, po godzinie.

Stürmen, szturmować, dobywać; eine Stadt, miasta.

Stürmen, das, *n.* szturmowanie, dobywanie.

Stürmisch, burzliwy. stürmisches Meer, burzliwe morze; Frühling, burzliwa wiosna. stürmisches Wetter, burzliwy czas.

Stürze, *f.* auf etwas zu decken, wieko, wieczko, przykrywadło, pokrywa, pokrywka.

Stürzen, zrzucać, strącać, zpychać, zepchnąć, strącić; einen die Treppe hinab, kogo ze wschodow, ze stopniow na doł; von der Brücke, z mostu; die Statue über den Haufen, czyi posąg strącić, zrzucić; sich von dem Felsen, pchnąć się, zrucić się ze skały, *zwyczaynie się mowi*, skoczyć ze skały. einen von oben herunter stürzen, kogo z gory na doł ztrącić; in das Feuer, siebie wrzucić w ogień; in den Fluß, w rzekę; sich in Gefahr, w niebezpieczeństwo. einen in Unglück stürzen, kogo w nieszczęście wepchnąć. sich ohne Noth in das Verderben stürzen, *w ruinę się wrzucać* bez potrzeby.

Stürzen, das, *n.* strącanie, strącenie, zrzucanie, zrzucenie.

Stürzung, *f.* strącenie, zrzucenie, wrzucenie, wrzucanie.

Stütze, *f.* podpora, wspora. auf Stützen ruhen, na podporach się trzymać.

Stützen, podpierać, podeprzeć; ein Haus mit Säulen, dom kolumnami. den Arm an den Kopf stützen, rękę pod głowę podłożyć, ręką głowę podeprzeć.

Stützung, *f.* podpieranie, podparcie, wspieranie, wsparcie.

Stumm, niemy, niemota. stummes Vieh, nieme bydlę. stumme Bestien reden, nieme bestyie mowią. eine stumme Person vorstellen, niemą osobę udawać w iakiey sprawie. es ist besser stumm seyn, als reden, was niemand versteht, lepiey iest niemym być, *to iest*, nic nie mowić, iak mowić to co nikt nie rozumie. einen stumm machen, kogo niemym uczynić. er ist lange für stumm angesehen worden, iego dawno miano za niemego.

Stumpf, tępy. stumpfer Degen, tępy kord, pałasz, tępa szpada. stumpfe Sense, tępa kosa; Zähne, tępe zęby. stumpf werden, tępieć. Das Gewehr ist stumpf, oręż iest tępy; 2) wywietrzały; als Bier, iako to piwo.

Stumpfen, tępić. etwas stumpf machen, przytępić, ztępić, przytępiać.

Stunde, *f.* godzina; vorhergehende, przeszła, poprzedzaiąca; folgende, następuiąca; nächtliche, nocna; mittägliche, południowa; gewöhnliche, zwyczayna. bis um die achte Stunde, aż do osmey godziny; fast um die neunte, prawie o dziewiątey. in einer Stunde austrinken, w iedney godzinie wypić. über eine Stunde mit etwas zubringen, mieć więcey iak przez godzinę co do czynienia. drey Stunden schlafen, do trzeciey godziny spać. um die eilfte Stunde, oder kurz darnach, o iedenastey godzinie, albo też nie długo potym. einem nicht mehr als eine Stunde Zeit geben, komu nie dać więcey iak godzinę czasu do myślenia. eine halbe Stunde, pułgodziny. zur guten Stunde, w szczęśliwą godzinę. zur unglücklichen Stunde, w nieszczęśliwą godzinę.

Stundenruffer, *m.* godzin obwoływacz, *zwłaszcza*, w nocy.

Stundenuhr, *f.* zegar, godzinnik.

Stundenzeiger, *m.* zegar godziny ukazuiący; *index.* von Wasser machen. z wody zrobić.

Sturm, *m.* von Wind und Regen, burza, szarga, od wiatru y deszczu; plötzlicher, nagły, nagła; heftiger, żwawy, żwawa. es ist keinen Tag ein solcher Sturm gewesen, żadnego dnia nie było takiego szturmu, takież szargi; mit Donnern und Blitzen, z grzmotem y piorunami; und Schlossen, y gradem; hat sich gelegt, ucichła się, ustała, hat die Brücke zerrissen, most rozerwała; 2) im Kriege, szturm; auf die Stadt laufen, szturm do miasta przypuścić; abschlagen, odeprzeć, szturm odpędzić; eine Stadt damit erobern, miasta szturmem dobyć, dostać.

Sturmbock, *m.* taran; hat man noch nicht angesetzt, ieszcze nietchnął murow.

Sturmdach, *m.* darunter an die Thore rücken, pod ktorym do bram podstepuią, szturmowy dach.

Sturmhaube, *f.* przyłbica, szyszak.

Sturmhaken, *m.* hak do rozrywania budynkow przy szturmie.

Sturmläufer, *m.* szturmuiący.

Sturmleiter, *f.* drabina do szturmu; anwerfen, do murow drabiny przystawić, przysadzić.

Sturmwind, *m.* wiatr gwałtowny; bringt Platzregen, przynosi nawalnicę ulewę; aushalten, wytrzymać; hat das Schiff zurück geschlagen, popędził nazad okręt.

Stute, *f.* kobyła, klacz.

Stuterey, *f.* stado, do rozmnażania y rozrodzenia koni.

Stutz, *m.* verkürzter Schwanz, kurta, kusy, ogon ucięty krotko.

Stutzen, być poruszonym; über etwas, czym, *potym*, struchleć, zdrętwieć, zdumieć się, odurzeć; über eines Anblick, na czyie spozrzenie; in schönen Kleidern sehen lassen, w piękne sukmie się ustroić, w pięknych sukniach się pokazać, *potym to co*, verstümmeln, utrącić.

Stutzer, *m.* rura u strzelby, strzelba sama, sztucieć; 2) dobry pachoł.

Stutzig, zdumiewaiący się, zdumiały; über etwas seyn, werden, zdumiałym być, stać się, nad czym wzruszonym, być iaką rzeczą.

Subaltern, niższy urzędnik.

Subiect, *n.* poddany.

Submiß, *adv.* uniżenie, z uniżonością.

Submißion, *f.* uniżoność.

Submittiren, poddać; sich einem, się komu.

Subscribiren, podpisać.

Subsidien, *plur.* posiłki. Subsidien-Gelder, posiłki pieniężne, posiłek w pieniądzach.

Subsistenz, *f.* żywienie się, wyżywienie się, sposob do życia.

Subsisti-

Subſiſtiren, beſtehen, utrzymywać ſię; ſich erhalten, żywić ſię czym.

Subſtanz, *f.* ſubſtancyia, iſtność, ieſtota; 2) Vermögen, maiętność, maiątek; fortuna.

Subſtituiren, dać na mieyſce; einen, kogo.

Subſtitut, *m.* ſubſtytut, namieſtnik.

Subtil, ſubtelny.

Subtilität, *f.* ſubtelność, /wybieg, wymysł.

Succediren, naſtąpić, naſtępować, ſiehe Folgen.

Succurs, *m.* ſukurs, pomoc, ratunek, poſiłek, ſ. Hülfe. einem zum Succurs eilen, komu na ſukurs ſpieſzyć; darum anhalten, o ſukurs proſić; zu Fuß und Pferde ſchicken, ſukurs piechoty y kawaleryi przysłać.

Suchen, ſzukać; weiter, daley; ſorgfältig, ſtarannie; fleißig, pilnie; ſchon längſt, iuż długo; viel und lange, wiele y długo; hefftig, żwawo; etwas zu erwerben durch Handlung, zarobić co handlem. Hülfe und Schutz ſuchen, pomocy y obrony ſzukać. wo ſoll ich ihn doch ſuchen? gdzież ia go mam tedy ſzukać? einen allenthalben zu Waſſer und zu Lande, kogo wſzędzie wodą y lądem ſzukać; eines Gunſt, czyiey łaſki ſzukać; Gelegenheit ſuchen, okazyi ſzukać.

Suchen, das, *n.* ſzukanie, poſzukanie.

Sucht, *f.* choroba; fallende, wielka choroba.

Suchung, *f.* ſzukanie, poſzukanie.

Sudeley, *f.* brudy, plugaſtwa.

Sudelhaft, plugawy, brudny, zwalany, ſ. Garſtig, Unrein.

Sudler, *m.* plugacz, niechluy, gnoiek.

Süd, *m.* południe; die Sonne läuft gegen Süden, słońce obraca ſwoy bieg ku południowi. ſ. Mittag.

Süderpol, *m.* Wrot południowy.

Süd-Oſt-Wind, *m.* wiatr między wſchodem y południem.

Süd-Weſt-Wind, *m.* międzu południo zachodny wiatr.

Südwerts, ku; południowi; den Lauf nehmen, bieg wziąć; liegt das, leży; liegend, leżący; Gegend, ſtrona na południe.

Süd-Weſt-Wind, *m.* południo zachodni wiatr.

Süd-Wind, *m.* południowy wiatr; erhebt ſich, podnoſi ſię.

Süd-Windlein, *n.* południowy wietrzyk, wiatrek.

Sühnen, oczyścić, ſ. Ausſühnen.

Sühnopfer, *n.* ofiara na oczyſzczenie.

Sünde, *f.* grzech; gemeine, poſpolity, ſpolny; geringe, offenbare, mały, iawny; keine ſchlechte, nie mały; greuliche, unbekannte, ſtraſzny, niewiadomy; menſchliche, ludzki; begehen, popełnić; ihr nachhängen, grzech lubić; verbeſſern, poprawić; geſtehen, wyznać; verhelen, utaić. keine Sünde gethan haben, żadnego grzechu nie uczynić. Entſchuldigung der Sünde, wymowka, grzechu, na grzech. viele hat das Geld zur Sünde verleitet, wielu pieniądze do grzechu przyprowadziły. es iſt Sünde und Schande, to ieſt grzech y hańba.

Sünder, *m.* grzeſznik; armer, na karę ſkazany.

Sünderinn, *f.* grzeſznica.

Sündfluth, *f.* potop.

Sündhaft, grzeſzny.

Sündigen, grzeſzyć; wider einen, przeciwko komu; mit Worten, w słowach, słowami.

Sündlich, grzeſzny, grzechami obłożony.

Sündlich, *adv.* grzeſznie, z grzechem; handeln, czynić.

Sündlichkeit, *f.* krewkość, prędkość do grzeſzenia.

Süppchen, *n.* ſupka, poleweczka, polewka, ſupeczka.

Süß, słodki. ſchmecken, was ſüß iſt, ſmakować, co słodko ieſt. ſüſſes Waſſer, słodka woda. ſüſſer Moſt, słodki moſzcz. ſüſſer Trank, słodki napoy. ſüſſer Käs, słodki ſyr. ſüß machen, słodkiem czynić, słodzić. die Traube wird ſüß, iagoda słodnieie. ſüſſe Worte, słodkie, łagodne słowa.

Süßigkeit, *f.* słodkość.

Süßlich, słodkawy.

Süßlich, *adv.* słodkawo.

Sultan, *m.* Türkiſcher, Sołtan, Ceſarz Turecki.

Sumach, *m.* ein Gewächs, garbarſkie drzewko, borowki.

Summe, *f.* ſumma. eine unglaubliche Summe Geldes aus dem Schatze nehmen, niepodobną do wiary ſummę pieniędzu ze ſkarbu wziąć. die Summe überſchlagen, ſummę wytrącić; ausmachen, ſummę wynoſić; einem etwas daran erlaſſen, komu uſtąpić z ſummy. es trifft mit der Summe zu, to ſię zgadza ze ſummą. in Summa, krotko. eine große Summe Geldes für etwas bekommen, zebrać wielką ſummę pieniędzy z czego.

Summarisch, w summę zebrany; Begriff, zbior.
Summarisch, *adv.* krotko wraz zebrawszy.
Summen, brzęczeć; die Bienen, pszczoły brzęczą.
Summen, das, *n*, brzęczenie; der Bienen, pszczoł.
Summiren, sumować, w iednę sumę zliczyć, zrachować.
Sumpf, *f.* iezioro; austrocknen, wysuszyć.
Sumpficht, ieziorzysty. sumpfichter Ort, ieziorzyste mieysce.
Sund, *m.* przesmyk morski, bey Dännemark, przy Danii.
Superintendent, *m.* Superintendent, zu Leipzig, Lipski.
Superintendur, *f.* dyecezyia. 2) des Superintendenten Wohnung, mieszkanie Superintendenta.
Suppe, *f.* supa, polewka. das schwarze Brodt aus der Suppe fressen, czarny chleb z polewki ieść.
Suppenfreund, *m.* przyiaciel do miski.
Supplicant, *m.* suplikuiący, suplikę podaiący.
Supplication, *f.* suplika, list proszący; einem überreichen, komu oddać.
Suppliciren, suplikować; bey einem, komu.
Suprimiren, znieść, skassować; ein Gesetz, prawo.
Sustentation, *f.* sustentacyia, wyżywienie; einem geben, komu dać.
Sylbe, *f.* sylaba. der Vers ist um eine Sylbe länger, wiersz iest iedną sylabą dłuższy. die letzte Sylbe aussprechen, ostatnią sylabę wymawiać. um eine Sylbe fehlen, iedną sylabą się omylić.
Sympathie, *f.* sympatia, przychylność, rzeczy do rzeczy.
Synagoge, *f.* synagoga, Juden-Schule, szkoła żydowska.
Syndicat, *n.* Urząd Syndika, Procuratora.
Syndicus, *m.* Syndyk.
Syrer, *m.* Syryiczyk. einer aus Syrien, z Syryi rodem.
Syrisch, syryiski.
Syrup, syrop.

T.

TAB TAE

T, der neunzehnte Buchstab des deutschen Alphabets, dziewiętnasta litera niemieckiego abecadła.
Taback, *m.* tabak; ein Kraut, ziele pewne; rauchen, ciągnąć cybuchem.
Tabackspfeife, *f.* pipa, lulka.
Tabacksdose, *f.* tabakierka.
Tablet, *n.* stolik.
Tabulat, *n.* tabulatura, piętro.
Tachs, s. Dachs.
Tact, *m.* in der Musik, takt w muzyce. nach dem Tacte, do taktu. den Tact halten, takt zachować. nicht nach dem Tacte, nie do taktu; führen, takt dawać.
Tactmäßig, do taktu wymierzony.
Tadel, *m.* przygana, wada, przywara, narow. das ohne Tadel ist, bez przygany, bez wady, bez przywary, bez narowu; Mann, człowiek takowy.
Tadelhaft, naganny.
Tadelhaft, *adv.* nagannie, przygannie, z przyganą.
Tadeln, ganić, przyganiać, naganiać; etwas, co; einen, kogo w czym ganić; einen mit harten Worten, kogo twardemi słowami. getadelt werden, być ganionym, naganionym.
Tadeln, das, *n.* ganienie, naganienie, przyganienienie.
Tadeler, *m.* naganiacz, przyganiacz, naganník.
Tadelung, *f.* nagana, przygana, zganienie; entgehen, nagany uniknąć; über sich müssen ergehen lassen, verdienen, przyganie podpadać, na przuganę zasługiwać.
Täfelein, *n.* stolik, stoliczek.
Täglich, codzienny; powszedni. mit seinen täglichen Klagen nichts ausrichten, swoiemi codziennemi skargami nic nie wskorać. einem seinen täglichen Unterhalt geben, komu iego codzienne wyżywienie dawać. bey täglichem Gebrauche, przy codziennym zażywaniu; 2) was den Tag über ist und währet, co się przez dzien dzieie, albo trwa; *adj.* dzienny. tägliche Ruhe, dzienna spoczynek; Arbeit, die man bey Tag und Nacht thut, praca, ktorą we dnie y w nocy czynią, dzień y noc praca, *mowi się.*
Täglich, *adv.* codzień, codziennie, powszednie; einen mehr lieben, kogo co dzień barziey kochać. dessen Briefe werden täglich schlechter, listy iego

iego codzień dzię bleyfze. täglich etwas thun, bis, co dzień, co czynić, aż.

Tändeln, rzeczami fię letkiemi zabawiać, rufzać anie rufzyć; 2) *to co*, zaudern, ociągać fię, zwłoczyć, opoźniać, z czym.

Tändler, *m*. człek nic do rzeczy, człek ni to ni owo.

Tänzer, *m*. tanecznik, ten co tańce ftroi, tańcuie, lubi tańcować.

Tänzerinn, *f*. taneczniczka, ta co tańce czyni, tańce lubi.

Tänzlein, *n*. taneczek.

Täschlein, *n*. torbeczka, woreczek, kiefzunka; etwas daraus nehmen, co z torbeczki, kiefzunki wyiąć.

Täschner, *m*. materacnik, ten co materace robi.

Täuben, głufzyć, ogłufzyć; einen, kogo; durch fein Gefchrey, fwoiem krzykiem.

Täublein, *n*. gołąbek.

Täucherlein, *n*. ein Vogel, nurek mały, ptak.

Täufer, *m*. Chrzciciel. Johannes der Täufer, S. Jan Chrzciciel,

Täufchen, ofzukać, zwieść, zwodzić; einen, kogo, f. Betrügen.

Täufcherey, *f*. ofzukiwanie, ofzuftoftwo; ofzukanie, zwodzenie

Tafel, *f*. tablica; neue, nowa; herrliche; pańfka; alte, ftara, dawna; gemalte, malowana. 2) *to co* Tifch, ftoł. über der Tafel, na ftole. die Tafel decken, ftoł nakryć, do ftołu nakrywać. einem etwas von der Tafel fchicken, co komu ze ftołu pofłać. aufheben laffen, kazać ftoł fprzątnąć, ze ftołu zebrać. an der königlichen Tafel fpeifen, ieść z kiem u Krolewfkiego ftołu. einen mit darzu ziehen, kogo z fobą do ftołu prowadzić. von der Tafel aufftehen, od ftołu wftać. fich zur Tafel fetzen, do ftołu fiadać, fiaść; darzu anfchicken, do ftołu pogotować. fich um neun Uhr zur Tafel begeben, o dziewiątey godzinie do ftołu fieść. über der Tafel fingen, u ftołu, podczas ftołu śpiewać.

Tafelbret, *n*. defka, defzczka, tarcica.

Tafeldecker, *m*. kredencerz, do ftołu nakrywacz.

Tafeldiener, *m*. złużący do ftołu.

Tafelhaltung, *f*. fiedzenie u ftołu.

Tafelgelder, *plur*. pieniądze za ftoł, za iadło.

Tafelgemach, *n*. izba ftołowa, fala do iadania.

Tafelgefchirr, *n*. naczynie ftołowe; goldenes und filbernes, złote y frebrne.

Tafelmufik *f*. muzyka u ftołu.

Tafelfilber, *n*. frebro ftołowe.

Tafelwein, *m*. wino ftołowe.

Tafelweife, iak defki, w defki, w tafle, w ftoliki.

Tafelwerk, *n*. robota w tafle, w ftoliki.

Tag, *m*. dzień; glückfeliger, błogosławiony; betrübter, fmutny; im Sommer, w lecie; im Winter, zimowy dzień; kurzer, krotki; unglücklicher, nieszczęśliwy; gewiffer, pewny; beftimmter, uftanowiony; naznaczony; letzter, oftatni; glücklicher, heßlicher, trauriger, fzczęśliwy, fzperny, fmutny; für einen höchft rühmlicher, dla kogo bardzo sławny; angenehmer, przyiemny, słodki; fchrecklicher, ftrafzliwy; frölicher, wefoły, erfreulicher, rozwefelaiący; da einer gebohren, dzień narodzin, dzień narodzenia; übermorgende, dzień nazaiutrz; erwünfchter, pożądany; naher, fchöner, blifki, piękny; ganzer, cały; ftürmifcher, wietrzny; heiliger und feyerlicher, święty y uroczyfty; jährlicher, roczny; geftriger, wczorayfzy; heutiger, dzifieyfzy; regnichter, dzdzyfty; da die Sonne fcheinet, w ktory słońce świeci; im Frühlinge, wiefienny dzień; im Herbfte, iefienny dzień; warmer, heiterer, heller, ciepły, pogodny, iafny; trockener, fuchy; da kein Wind gehet, w ktory żadnego wiatru niemafz; da nur eine fanfte Luft gehet, w ktory tylko miętki wietrzyk powiewa; naffer, mokry dzień; unerträglicher, nieznośny; der folgende, naftępuiący; der morgende, iutrzeyfzy. halber Tag, puł dnia; gehet fchon auf den Abend, iuż idzie ku wieczorowi. da diefer frohe Tag erfchienen, gdy fię ten tak wefoły dzień pokazał. von Tag zu Tage warten, ode dnia, do dnia czekać. das Geld den beftimmten Tag bezahlen, pieniądze w naznaczony dzień zapłacić. mit einem in den Tag hinein leben, z kiem tylko na dzień żyć, moć fię z niem w lada dzień kozitać. den Tag beftimmen, dzień naznaczyć do iakiey roboty. vor dem beftimmten Tage nicht kommen, przed tym dniem nie przychodzić. den folgenden Tag, naftępuiącego dnia. der Tag ift in den Briefen älter angemerkt, dawnieyfzy dzień był w liftach naznaczony. bricht an, dzień

dzień się poczyna, dnieie. gehet zu Ende, ma się ku schyłkowi. gehet weg, przechodzi. mit herumlaufen zubringen, bieganiem przepędzić. einem einen Tag ansetzen, komu dzień iaki naznaczyć. zu einer Sache, do iakiey rzeczy, na iaką rzecz. kommt heran, dzień nadchodzi. auf einen Tag anstellen, na iaki dzień naznaczyć. einen Tag erleben, dnia iakiego dożyć, doczekać. den Tag begehen, dzień obchodzić. den Tag aufschieben, dzień odkładać. auf einen andern Tag verschieben, na iaki inny dzień odkładać. vorbey lassen, dzień opuścić. es war schon hoch am Tage, iuż było dobrze na dzień, iuż słońco było wysoko. weit in den Tag währen, długo na dzień trwać. es ist schon heller Tag, iuż iest wielki dzień, dzień iuż iest biały. wenig Tage hernach, w kilka dni potym. innerhalb so viel Tagen, w tgle dni, w tak wiele dni. einen Tag zu etwas nehmen, dzień wziąć na co. sich einen guten Tag machen, dobrych sobie dni zażywać. ist vorüber, minął, przeszedł dzień. da es schon lange Tag war, gdy iuż dobrze było na dzień. Tag und Nacht sind bald gleich, w krotce będzie porownanie dnia z nocą. er kann sich gut in die bösen Tage schicken, dobry do wytrzymania złych dni. guten Tag! dobry dzień! etwas an Tag geben, co na widok wydać, pokazać, wyiawić.

Tagearbeit, *f.* dzienna praca, na dzień naznaczona. verrichten, takową pracę odrobić.

Tagebuch, *n.* dziennik; księga opisuiąca co się w każdy dzień stało, lub dzieie.

Tageslicht, *n.* dzienne światło. nicht darein kommen, na światło nie wychodzić. an das Tagelicht bringen, na światło wynieść, wyiawić, sehen, erblicken, światło widzieć, zoczyć. nicht an das Tagelicht kommen, nie wychodzić na światło, siedzieć w ciemności.

Tageloch, *n.* okno, przez ktore dzień wchodzi.

Tagelohner, *m.* naiemnik na dzień, robotnik naięty na dzień.

Tagelohn, *n.* płaca na dzień, za naiem na dzień.

Tagen, Tag werden, dnieć, dzień się robić. es taget, dnieie.

Tagereise, *f.* droga, iazda iednego dnia. zwey Tagereisen entfernet seyn, być dalekiem dwa dni drogi, dwa dni iazdy. wenige Tagereisen von einem stehen, kilka dni drogi daleko stać od kogo. starke Tagereisen voraus thun, poprzedzać kogo drogą kilka dniową.

Tagesatzung, *f.* Seym, schadzka, zgromadzenie na obrady.

Tagekost, *f.* dzienne iadło, co na dzień wychodzi.

Tag und Nacht, *n.* ein Kraut, maruna, pomurne ziele. 2) Tag und Nacht, dzień y noc, *znaczy.* 3) Tag und Nacht gleich, porowanie dnia z nocą.

Tagewerk, *n.* robota na dzień, s. Tagearbeit.

Tagezeit, *f.* dzienny czas. 2) in Bezahlung, zapłata na dzień, dzienna płaca. auf Tagezeit bezahlen, dzienną płacę dać, wypłacić.

Talar, *m.* langer Rock, długa suknia po kostki.

Talg, oder Talg, łoy. aus Talg, z łoiu.

Talkicht, łoiowy.

Talklicht, *n.* łoiowa świeca.

Talen, bzdurzyć, gadać, prawić.

Talmud, *m.* talmud żydowski.

Tamariske, *f.* ein Gewächs, tamaryszek, krzewinka.

Tambur, *m.* tambur, bęben.

Tand, *m.* prożność, bagatela, dziecinność.

Tanne, *f.* ein Baum, iodła, drzewo. von einer Tanne, z iodły, z iodliny, *adj.* iodłowy.

Tannzapfe, *m.* iodłowa szyszka.

Tanz, *m.* taniec. leichfertiger Tanz, swywolny taniec.

Tanzen, pasać, tańcować. gelernet haben, nauczyć się tańcować. nett, artig, geschickt, ładnie, pięknie, gładko, składnie. von einem lernen, od kogo uczyć się tańcować. es ist genung getanzt, dosyć się tańcowało. zierlicher als nöthig ist, piękniey tańcować iak potrzeba. auf den Seile tanzen, po sznurze tańcować. nach einer Pfeife tanzen, po czyiey woli chodzić, tak tańcować iak zagraią.

Tanzboden, *m.* do tańcowania szkoła.

Tanzkunst, *f.* sztuka tańcowania.

Tanzlied, *n.* piosnka po ktorey tańcnią.

Tanzmeister, *m.* tancmistrz, ten co tańcować uczy.

Tanzschuhe, *plur.* trzewiki do tańcowania.

Tanzſchule, *f.* ſzkoła na tańce, do uczenia tańcow.

Tapete, *f.* kobierzec. ſchöne, piękny. 2) etwas auf das Tapet bringen, o czym mowę zacząć, o czym wzmiankę uczynić, z czym wyiechać na śrzodek.

Tapezerey, *f.* obicie.

Tapezirer, *m.* obitnik.

Tapfer, mężny, waleczny. tapferer Mann, waleczny mąż. tapferer Muth, mężny umysł. die tapferſten Männer waren in der Schlacht geblieben, wſzyſcy naywalecznieyſi mężowie w bitwie polegli.

Tapfer, *adv.* mężnie, walecznie. aushalten, was ſich begiebt, wytrzymać co ſię trafi. den Krieg mit den Feinden führen, woynę z nieprzyiacielem prowadzić. etwas ausführen, czego dokazywać, dokazać. verrichtet worden ſeyn, dokazanym, ſprawionym być. handeln, walecznie, mężnie czynić. der ſich überall ſehr tapfer hält, ktory ſię wſzędzie walecznie trzyma, popiſuie. ſich erweiſen, pokazać ſię, popiſać. er hat ſich ſehr tapfer gehalten, popiſał ſię mężnie, walecznie ſię trzymał.

Tapferkeit, *f.* mężność, waleczność, męſtwo. unglaubliche, niepodobne do wiary. ſtandhafte, ſtateczne. ſehr große, bardzo wielkie. kann ſich nicht hervor thun, nie może ſię pokazać. es einem an Tapferkeit ſuchen nachzuthun, chcieć naśladować czyiego męſtwa. auch an Feinden hoch halten, nawet w nieprzyiacielu męſtwo wyſoko ſzacować. bezeugen deſſen Wunden, iego męſtwo, waleczność, pokazuią rany. einen darzu anfriſchen, kogo do męſtwa, do waleczności pobudzić, zachęcić.

Tappen, drepcić, deptać powoli, iakoby probuiąc. im Finſtern, iako bywa w ciemności idąc.

Tariff, *m.* tarifa, umowa kupiecka.

Tarragona, Stadt in Spanien, Taragona, miaſto w Hiſzpanii.

Tarſo, Stadt in Cicilien, Tarſo, miaſto w Cylicyi

Tartar, *m.* Tatar, z Tataryi człowiek rodem.

Tartarey, *f.* Tatary, Tartaryia, kray. große, wielka Tartaryia. kleine, mała Tartaryia. europäiſche, Europeyſka Tartaryia. aſiatiſche, Aſyaticka Tartaryia.

Taſche, *f.* torba, kieſzeń; proca. er hat einen Beutel voll Geld in der Taſche gehabt, on pełny worek miał pieniędzy w kieſzeni. 2) der Hülſenfrüchte, łuſzczka na iarzynie.

Taſchenmacher, *m.* workorobnik, ten co worki, woreczki, robi.

Taſchenmacher, *m.* workorobnik, ten co worki, woreczki, robi.

Taſchenmeſſer, *n.* nożyk ſkładany, do kieſzeni.

Taſchenſpieler, *m.* kuglarz. Taſchenſpielerinn, *f.* kuglarka.

Taſchenuhr, *f.* zegarek mały do kieſzeni.

Tattel, *f.* eine Frucht, daktyl, owoc pewny, ſ. Dattel.

Taſten, ſ. Betaſten.

Tatze, *f.* łapa. eines Bären, niedźwiedzia.

Taub, głuchy. ein Tauber kann die Abwechſelung der Stimme nicht hören, głuchy nie może słyſzeć rozmaitości głoſu. ein tauber Richter ſtehet dem Amte vor, głuchy Sędzia ieſt na urzędzie. taub werden, głuchym ſię ſtać. vom Klange, od dzwonienia. machen, głuchym kogo uczynić. einen mit dem Geſchrey, kogo głuchym krzyczeniem uczynić.

Taube, *f.* ein Vogel, gołąb, gołębica, ptak pewny. weiſſe, biały. wilde, dziki. alte, ſtary. junge, młody. die fleißig heckt, gołębica ktora rada dziecie miewa. die nicht Eyer leget, ktora iay nie nieſie. die nicht oft heckt, ktora nie wiele dzieci miewa. ſchäckigte, rożnego koloru. ein Paar Tauben, para gołębi. junge, gołąbek, gołębiczka.

Taubenkropf, *m.* dym, ziele.

Taubenmiſt, *m.* gnoy pod gołębi.

Taubenneſt, *n.* gniazdo gołębie, gołębnik. rundes, okręgły. für ein jedes Paar in der Ordnung machen, na każdą parę przegrodkę porządkiem zrobić.

Taubenſchlag, *m.* Ort, wo ſich die Tauben aufhalten, mieyſce gdzie ſię gołębie zlatuią, gdzie gołębie rady ſiadaią, gołębnik.

Taubenvoigt, *m.* ſtroż gołębny, gołębi pilnowacz.

Taubert, *m.* gołąb ſamiec. alter, ſtary, ſtaruſzek.

Taubheit, *f.* głuchość, głuchota, niemienie słuchu.

Taubſucht, *f.* ſzaleńſtwo.

Tauchen, zanurzyć, utopić, utonąć; sich ins Meer, utopić się w morzu; sich in etwas, w czym się zanurzyć; sich unter das Wasser, pod wodę się zanurzyć.

Tauch-Ente, *f.* nurek, ptak; *iakoby* nurująca kaczka.

Taucher, *m.* ein Vogel, nurek, ptak nurujący w wodzie.

Taudler, *m* figlarz, matacz.

Tauern, f. Dauern. 2) es tauert ihn, es gereuet ihn, żal mu, żałuie. 3) er hat Mitleiden mit dem andern, politowanie ma nad kiem.

Taufbad, *n.* chrzest.

Taufe, *f.* chrzest. aus der Taufe heben, trzymać do chrztu. die Taufe verrichten, chrzest uczynić.

Taufen, chrzcić; ein Kind, dziecię.

Taufer, *m* chrzciciel.

Taufmahl, *n.* chrzciny, ochota na chrzciny sprawiona.

Taufnahmen, *m* imię na chrzcie, dane.

Taufpathe, *m.* krzesny oyciec, do chrztu trzymaiący.

Taufpathinn, *f.* krzesna matka, do chrztu trzymaiąca.

Taufstein, *m.* krzcilnica.

Tauftag, *m.* dzień chrztu.

Taufwasser, *n.* woda chrztu.

Taufzeuge, f. Pathe.

Taugen, zdać się, być dobrym na co. gar nichts taugen, na nic się nie zdać.

Tauglich, zdatny, pożyteczny, zu etwas, do czego, na co.

Tauglich *adv.* zdatnie, pożytecznie, wygodnie.

Tauglichkeit, *f.* zdatność, wygodność, pożyteczność, wygoda.

Taumel, *m.* chwianie się, zataczanie się.

Taumeln, chwiać się, zataczać się; nie moc na nogach stać. er taumelt, weil er sich voll gesoffen und nicht recht aus geschlafen hat, on się chwieie, zatacza, bo się upił a niewyspał się dobrze. er taumelt, weil er sich berauscht hat, on się zatacza, bo się upił; auf beyden Seiten mit ganzem Leibe, na obiedwie strony cały się zatacza.

Taumeln, das, *n.* zataczanie się, chwianie się.

Taus, *n.* in der Karte, rus, w kartach.

Tausch, *m.* zamiana.

Tauschen, zamieniać; mit etwas, co za co, przefrymarczyć, przefszychować.

Tausend, tysiąc; Scheffel gegeben haben, tysiąc szufli dać. tausend Schritte ausmachen, tysiąc krokow czynić, wynosić. tausend Leute sind in dem Landguthe, tysiąc ludzi iest we wsi. tausend Reuter sind voraus geschickt worden, tysiąc koni przodem wysłano. tausend Schritte von der Stadt entfernet seyn, tysiąc krokow od miasta być odległym. zehen tausend Thaler einem versprechen, dziesięć tysięcy talarow komu obiecać. ein tausend, po tysiącu. aus tausend bestehen, z tysiąca być, tysiąc mieć w sobie.

Tausendblatt, *n.* ein Kraut, tysiącznik, ziele.

Tausend-Blätter-Kraut, *n.* pszczelnik ziele.

Tausende, tysiączny. tausender Theil, tysiączna część.

Tausendfältig, tysiącznokrotny, tysiąckrotny.

Tausendformig, tysiącznotworny, tysiącznoformny.

Tausendgülden Kraut, *n.* panak, ziele.

Tausendjährig, tysiącznoletni.

Tausendkünstler, *m.* tysiącsztukmistrz.

Tausendmal, tysiąc kroć, tysiąc razy; lieber sterben, ist besser, tysiąc kroć lepiey iest umrzeć.

Tausendpfündig, tysiącofuntowy, tysiącfuntowy, tysiąc funtow maiący.

Tausendschöne, *f.* eine Blume, krwawnik wodny, kwiat

Tax oder Preiß, *m.* taksę; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Taxbaum, *m.* cis mały drzewo, *adj.* cisowy.

Taxiren, taksować; ein Maaß Weitzen um 4 Thaler, miarę przenicy cztery talery, f. Schätzen.

Taxirung, *f* taksowanie; taksy zrobienie, czynienie; przygana, przyganianie, f. Schätzung.

Te Deum Laudamus, Hymn do śpiewania, tak się zaczynaiący; singen, śpiewać.

Teich, *m.* worinnen man Fische hat, staw, w ktorym ryby trzymaią; gegrabener, kopany; der mit großen Kosten gemacht ist, ktory wielkiem kosztem iest zrobiony; worinnen in süßem Wasser Fische stehen. gdzie w słodkiey wodzie ryby się chowaią; der von einer Quelle oder dem Regen das Wasser bekömmt, ktory ze źrzodeł, albo z deszczow bywa napełniony. zum Teichen gehörig, *adj.* stawowy. 2) Damm, gre-

grobla. der durchgebrochen, ktora przorwane iest.

Teichgräber, *m.* stawu kopacz.

Teichgras, *n.* porost.

Teich-Liebhaber, *m.* w stawach się kochaiący, lubiący stawy.

Teig, *m.* waraus man Brod u. d. g. bäckt, ciasto, z ktorego chleb y insze ciasta pieką.

Teig, als eine Birne, zmiękniały, zleżały, nadgniły; werden, zleżeć się nadgnić, zmięknąć.

Teisse, Fluß in Ungarn, Cisa, rzeka w Węgrach.

Teller, *m.* talerz. viereckichter Teller, czworogranisty talerz.

Tellerlecker, *m.* lizuś, talerzy polizywacz.

Tellerleckerinn, *f.* lizawka, talerzy polizywaczka.

Temeswar, Stadt in Ungarn, Temeswar, miasto w Węgrach.

Tempel, *m.* kościoł. herrlicher, wspaniały. alter, stary, dawny. heiliger, święty. eingeweiheter, poświęcony. berühmter, sławny. vortrefflicher, przedni. sehr schöner, nader piękny. prächtiger, pyszny. hoher, wysoki. einem geloben, komu kościoł ślubować. einem einen widmen, komu kościoł poświęcić. von schlechten Steinen aufbauen, z prostych kamieni wybudować. glänzt von Gold und Marmor, świeci się od złota y marmuru.

Temperament, *n.* temperament, utworzenie krwi w człowieku.

Temperiren, temperować. etwas womit, co czym.

Tempo, *n.* okazyia. in acht nehmen, okazyi upatrywać, s. Gelegenheit.

Temse, Fluß in England, Tamis, rzeka w Anglii.

Tengeln, eine Sense scharf machen, ostrzyć, kosę.

Tenne, *f.* boysko, boiewisko. worauf sich gut dreschen läßt, na ktorym dobrze młocić. zehen Fuß breite, dziesięć stop szerokie. funfzig Fuß lange, pięćdziesiąt stop długie. anderthalben Fuß dicke, grube, albo wysokie na puł tory stopy. wo der Wind durchstreichen kann, korą wiatr przewiewać może.

Tenor, *m.* Stimme in der Musik, tenor, głos w muzyce.

Teppich, *m.* obicie.

Teppichmacher, *m.* obitnik, ten co obicia robi; obiciotkacz.

Termin, *m.* termin, czas naznaczony, dzień naznaczony. einen ansetzen, komu czas naznaczyć, założyć. abwarten, terminu czekać, na termin czekać. aufschieben, odłożyć, odkładać. versäumen, terminu zaniedbać. das Geld in gewissen Terminen bezahlen, pieniądze na pewny termin zapłacić.

Terminlich, na terminia, pewnych dni, pewnych czasow.

Terminweise, terminami, na terminach. das Geld bezahlen, pieniądze wypłacić.

Terni, Stadt in Italien, Terni, miasto we Włoszech.

Teschen, Stadt in Schlesien, Cieszyn, miasto w Sląsku.

Testament, *n.* testament, ostatnia wola. falsches, fałszywy. gültiges, ważny. bestehendes, stały. ungültiges, nieważny. umgestoßenes, rozerwany. böses, gottloses, zły, niezbożny. auf eben Art machen, w tenże sam sposob testament uczynić. umstoßen, odmienić. öffentlich machen, publicznie urzędownie testament uczynić. Machung des Testaments, uczynienie testamentu. der keines machen kann, nie maiący prawa czynić testamentu. falsches Testament unterschieben, fałszywy testamentu podrzucić. der dergleichen unterschiebt, podrzutca fałszywych testamentow. besiegeln, zapieczętować testament. einem etwas darinnen vermachen, testamentem co komu zostawić, przekazać. seiner Frau das Silbergeschirr im Testamente vermachen, żonie swoiey srebra w testamencie przekazać. nach dem Testamente die Erbschaft antreten, podług testamentu dziedzistwo brać. schriftlich abfassen, zu Papiere bringen, testament napisać, na pismie zrobić. darinnen Vorsicht gebrauchen, w testamencie ostrzeżenie iakiey rzeczy uczynić. etwas darinnen verfälschen, w testamencie co z-fałszować. ein falsches Testament zu versiegeln hingeben, fałszywy testament do pieczętowania poddać. nach gemachtem Testamente sterben, po uczynionym testamencie umrzeć. 2) altes in der Bibel, stary Testament w Biblii.

Testamentfälscher, *m.* fałszerz testamentu, podrzutca testamentu.

Testamentmacher, *m.* testamentu czyniciel, testamentu czyńca.

Testamentmachung, *f.* czynienie, uczynienie testamentu.
Testamentweise gemacht, testamentowy, testamentem uczyniony.
Testiren, testamentem przekazać, zapisać.
Testirer, *m.* testamentem przekazujący, zapisujący.
Teufel, *m.* diaboł, czart, szatan, zły duch; złe.
Teufelisch, diabelski, szatański.
Teufels=Beschwörer, *m.* wyklinacz diabła.
Teufels=Beschwörung, *f.* wyklęcie diabła, zaklęcie diabła, szatana.
Teufelsdiener, *m.* szatański sługa, diabłu służący.
Teufelsdienst, *m.* diabelski, szatański sługa.
Teufelsdreck, *m.* czarcie łayno, ziele.
Teufelsmilch, *f.* sośnka, ziele.
Teuschen, zwodzić, oszukiwać, s. Betriegen.
Teuscher, *m.* zwodziciel, oszukiwacz, oszukaniec.
Teutsch, Niemiecki. halbdeutsch, połniemca, s. Deutsch.
Teutsch, *adv.* po Niemiecku. reden, mowić.
Teutsche, *f.* Frau aus Teutschland, Niemka, pani z Niemiec.
Teutscher, *m.* Niemiec.
Teutschland, Niemcy, Niemiecka ziemia, Niemiecki kray.
Text, *m.* tekst, samego właściwe Pismo dzici słowa.
Thäter, *m.* czyniciel, czyńca, dziey; popełniciel.
Thätig, dzielny, czynny, sprawny; dzieyny. Weltweisheit, dzielna Filozofia. 2) nicht müßig, nie prożnujący, czyniący, działający. thätige Tugend, dzielna, działająca, nie prożnująca cnota.
Thätlichkeit, *f.* rzecz sama, rzeczywistość, rzetelność. es ist zur Thätlichkeit gekommen, do rzeczy samey przyszło.
Thal, *m.* dolina, padoł, nizina. großer, wielka dolina. verborgener, skryta. mehr tiefer, als breiter, głębsza iak szersza. gefährlicher, niebezpieczna. in dem nicht wohl fortzukommen ist, po ktorey nie dobrze chodzić. sandichter, piaszczysta. tiefster Theil desselben, nayglębsza część doliny. der voller Bäume steht, ktora pełna gęstego drzewa. der mit Bergen eingeschlossen ist, ktora gorami w koło zamknięta. bereit genung, szeroka dosyć. sehr tiefer und jäher, bardzo głęboka y przykra. der nicht tief ist, nie głęboka, niska. schattichter, cienista, cieniem okryta. unwegsamer, bezdrożna.
Thaler, *m.* eine Münze, taler, pieniądz pewny, wiadomy.
That, *f.* uczynek, czyn, sprawa. kühne, śmiały. grausame, okrutny. höchst unbesonnene, niebaczny nader. vortreffliche, przedni. höchst rühmliche, nader sławny. anständige, przystoyny. rühmliche, sławny. bekannte, wiadomy. sehr gottlose, bardzo bezbożny. löbliche, chwalebny. herrliche, wspaniały. Laster= und Schandvolle, niecnoty y wstydu pełny. unverschämte, bezwstydny. häßliche, schändliche, haniebny, ochydny. listige und verschlagene, chytry y obrotny. nützliche, pożyteczny. schwere, trudny. lobenswürdige, chwały godny. schnöde, szpetny. gerechte, sprawiedliwy. tapfere, mocny. unanständige, nieprzystoyny. böse, zły. artige, śmieszny. die mit dem Leben nicht überein trifft, ktory się z czyiem życiem nie zgadza. die That gut heißen, czyi uczynek pochwalić, aprobować. eines That mit besondern Gnaden erkennen, czyi uczynek osobliwemi łaskami zawdzięczać. eine That ungestraft hingehen lassen, bez kary sprawę iaką puścić. der weder im Kriege noch sonst eine rühmliche That gethan, ktory ani na woynie, ani w domu żadnego sławnego uczynku nieuczynił. eines That bis an den Himmel erheben, czyi uczynek aż do nieba wynosić. eine große That begehen, wielką sprawę popełnić, verrichten, sprawy dokazać. dessen böse That ist noch in frischem Andenken, iego zły uczynek ieszcze iest w świeżey pamięci. von besondern Thaten schwatzen, o osobliwych uczynkach, rozmawiać. in der That, w samey rzeczy. etwas verlohren haben, w samey rzeczy co zgubić. erfahren, samą rzeczą doświadczyć. ist es also, w samey rzeczy iest tak. etwas erzehlen wie es in der That geschehen, co opowiadać, iak się w samey rzeczy stało.
Thau, *m.* nächtliche Feuchtigkeit aus der Luft, rosa, nocna wilgość z powietrza. kalter, zimna. der früh fällt, ktora rano pada. schädlicher, szkodliwa. giftiger, iadowita. stets anhaltender, ustawiczna. auffangen, zbierać rosę nocną. voller Thau, pełny rosy. mit

Thau benetzt werden, rosą być zmoczonym.

Thauen, rosić, wenn der Thau fällt, gdy rosa pada. manchmal thauet es, nie kiedy pada rosa. 2) taieć, puszczać, wenn der Schnee zergehet, kiedy śnieg taie, puszcza.

Thauwasser, n. woda z rosy.

Thauwetter, n. taienie, puszczanie.

Theatralisch, teatralny.

Theatrum, n. widok; widoktron, *teatron, tych słow możesz zażyć.*

Thebaner, m. Tebańczyk, z Tebow miasta y kraiu rodem

Theben, Stadt in Griechenland, Teby, miasto w Grecyi.

Thee, m. te, arbata, herbata.

Theil, m. część, Stück von einem Ganzen, sztuka czego całego. gleicher, rowna. gleich, oder der noch einmal so groß ist, rowna część, albo ktora ieszcze raz tak wielka iest. halber Theil, połowa. kleiner Theil des Volks, mała część ludu. letzter Theil des Briefes, ostatnia część listu. des Guthes, gruntu. mittelster Theil der Frage, średnia część pytania. innerer des Hauses, wewnętrzna część domu. großer Theil der Ehre. wielka część honoru, sławy. der Nacht, nocy. größere Theil der Menschen. większa część ludzi. geringster Theil des Verlustes, naymnieysza część zguby. übriger Theil des Briefes, pozostała część listu. gesunder Theil des Leibes, zdrowa część ciała. oberer, höchster, oberster Theil, wyśnia, naywyższa, naywierzchnieysza, część ciała. schädlicher und elender des Lebens, szkodliwa y mizerna część życia. einen Theil geben, iedną część dać. haben, mieć. seinen Theil fodern, o swoię się część upominać. einem seinen Theil schenken, komu swoię część darować. großen Theils aus etwas bestehen, naywiększą część z czego być. großen Theils einem Beyfall geben, po wielkiey części przyzwalać na czyie zdanie. meines Theils habe ich ihm geholfen, co z moiey strony, ia go wspomogłem. Theil an etwas haben, mieć część w czym. in beyden Theilen, na obiedwie strony. nach zugemessenem Theile, według proporcyi. Theil der Rede, część mowy. alle Theile der Philosophie, wszystkie części Filozofii. etwas in zwey Theile theilen, co podzielić na dwie części. in zwey Theile getheilet, na dwie części podzielony, auf drey Theilen die Stadt angreifen, ze trzech stron na miasto uderzyć. zum Theil, po części, nie co. zum Theil ist mir das beschwerlich, po części mi to iest ciężko. von Theil zu Theile, częściami po części. 2) daran haben viele Theil, wielu w tym maią części swoie. an dem Anschlage hat ganz Deutschland Theil, do tey rady wszystek Niemiecki Kray należy. Theil am Siege haben, w zwycięstwie część mieć. keinen Theil an der Beute nehmen, żadney części ze zdobyczy nie brać.

Theilbar, dzielny, co można na części podzielić.

Theilen, dzielić, podzielić; die Beute in gleiche Theile, zdobycz z kiem na rowne części. etwas unter sich theilen, co między siebie podzielić. etwas in Theile theilen, co na części podzielić. die Armee in drey Theile, woysko na trzy części. seine Belohnung mit einem, swoię płacą z kiem podzielić; etwas von etwas, co od czego oddzielić.

Theilen, das, n. dzielenie, podzielenie.

Theiler, m. dzielnik, dzielca, dzielniczy.

Theilchen, n. cząstka, cząsteczka; eines Briefes, listu.

Theilhaftig, uczestnik, uczęśnik. eines Dinges, iakiey rzeczy. einen seines Vergnügens theilhaftig machen, kogo uczestnikiem swoiey uciechy uczynić; eines Glücks, uczęśnik szczęścia. theilhaftig werden, uczęśnikiem się stać; sich des Diebstahls machen, uczęśnikiem się złodzieystwa uczynić. 2) das sich theilen läßt, dzielny, podzielny.

Theilhaftigkeit, f. uczestnistwo; am Reiche, Krolestwa.

Theilhaftigmachung, f. przypuszczenie do uczęśnistwa.

Theilig, dzielnyi co dzielić się może na części.

Theils, część, częścią, po części. theils hielten es gänzlich mit dir, andere ergriffen den Mittelweg, część z tobą trzymała, część się chwyciła średniey drogi. die Stürmenden sind theils verschüttet, theils erschossen worden, szturmuiący po części roztypani, po części pozabiiani. theils sind auf der Flucht nieder gemacht worden, theils in dem Lager, część w ucieczce wybita iest, część w obozie. viele ungewöhnliche Dinge entstehen theils aus der Luft, theils aus der Erde, theils von den

den Menschen, wiele niezwyczaynych rzeczy bywa, częścię z powietrza, częścią z ziemi, częścią od ludzi. theils Griechisch, theils Lateinisch von der Sache reden, częścią po Grecku, częścią połacinie o rzeczy rozmawiać.

Theilung, *f.* dzielenie, podzielenie. dział, podział. ist unter uns gemacht worden, niiędzy nami był dział uczyniony. der Schatzkammer, podział Skarbowey izby. gleiche Theilung der Beute, rowny dział zdobyczny. ist vierfach, podział iest czworaki, na cztery.

Theologie, *f.* Teologia; Umieiętność, nauka o Bogu.

Theologisch, teologiczny, z teologii wzięty, do teologii należący.

Theologisch, *adv.* po teologicznemu. iak teolog, iak teologia niesie.

Theologus, *m.* teolog, umieiętność maiący o Bogu, o Boskich rzeczach.

Theriac, *m.* eine Arzney, dryakiew, lekarstwo wiadome. von Theriac, *adj.* dryakwiany.

Theriackrämer, *m.* dryakwiarz, dryakiew przedaiący.

Thessalien, eine Landschaft, Tessalia, ziemia.

Thessalonich, Stadt in Griechenland, Tessalonika, miasto w Grecyi.

Theuer, drogi. ist die Eßwaare, żywność iest droga. theuere Landgüther, drogie dobra ziemskie. theuere Bibliothek, droga Biblioteka. sehr theuer, bardzo drogi. wie theuer? iak drogi? die Sache ist sehr theuer zu schätzen, rzecz trzeba drogo szacować. wie theuer ist die Sache bedungen? iak drogo iest rzecz pufzczona, nalęta? alles wird theuer, wszystko drożeie. das Getreyde wird theuer, zboże drożeie, staie się drogie. halb so theuer seyn, połową tak być drogo. fragen, wie theuer eine Sache sey, pytać się iak droga rzecz iest. sage, wie theuer soll das Ding seyn? powiedzieć iak droga ma być rzecz? fragen, wie theuer die Fische seyn, pytać się iak drogie są ryby. die Bücher theuer bieten, książki drogo cenić. es ist theurer als Gold, to iest droższe od złota. theurer Zeit, drogi czas, drogie zboże.

Theuer, *adv.* drogo. etwas halten, co trzymać, z czym się drogo trzymać. etwas überlassen, co drogo puścić. das Salz wird sehr theuer verkauft, sol bywa bardzo drogo przedawana. etwas theuer bieten, co drogo cenić; kaufen, kupić; etwas anschlagen, co drogo otaksować. nicht gar zu theuer, nie bardzo drogo.

Theurung, *f.* drogość żywności; war das Jahr sehr groß, tego roku drogość żywności, była wielka; drückt das Volk, uciemięża ludzi; verursachen, drogość żywnoścj sprawić.

Thier, *n.* zwierz, zwierze; vorsichtiges, baczne; lebendiges, żywe; schädliches, szkodę, zgubę czyniące; kleines, das man nicht erkennen kann, maleńkie, ktorego rozeznać niemożna; das im Wasser lebet, ktore w wodzie żyie, *adj.* wodne; im Flusse, *adj.* rzeczne; auf die Erde, ktore na ziemi się chowa, *adj.* ziemskie; geschicktes zu etwas, zdatne, wygodne do czego. stummes, nieme; das unter der Erde lebet, ktore pod ziemią, *albo* w ziemi żyie, *adj.* podziemne, ziemne; falsches, fałszywe, nieszczere. der Mensch ist ein göttliches Thier, człowiek iest boski zwierz; das sich in der Luft aufhält, ktore na powietrzu żyie, *adj.* powietrzne; die Hörner haben, *adj.* rogaty zwierz; die Stacheln haben, kolczyste, kolące, zwierze. die mit Federn bedeckt sind, pierzem okryte. die Leder haben, skorę maiące zwierzę na sobie. zottlichtes, kudłade, kosmate zwierze. unvernünftiges, nierozumne. grausames, srogi zwierz. unflätiges, plugawy nieczysty. zahmes, łaskawe. wildes, dziki zwierz. fliegendes, lataiące. kriechendes, czołgaiące się. gehendes, chodzące. großes, wielki zwierz. kühnes, śmiały. haben wir mit einem grausamen Menschen, oder greulichen wilden Thiere zu thun? czy z okrutnym człowiekiem, czy zpoczwarnym zwierzem mamy co do czynienia? zur Arbeit dienliches, do roboty zdatne. das im Wasser und auf der Erde zugleich lebt, *adj.* obożywne, w wodzie y na ziemi.

Thiergarten, *m.* zwierzyniec.

Thierisch, zwierzęcy.

Thierkämpfer, *m.* zapaśnik zwierzęcy, biiący się ze zwierzem.

Thierkampf, *m.* zapasy, potyczka, bicie się ze zwierzem.

Thierkreis, *m.* Zodyak, Zwierz-Obwod, dwunastu Znakow, na niebie.

Thierchen, *n.* zwierzątko.

Thöricht, szalony, głupi, bez rozumu. thörichte Verwegenheit, szalona letkomyślnosć. thöricht seyn, szalonym być.

być. thörichter Mensch, szalony, bez rozumu człowiek. wer wird so thöricht seyn? kto będzie tak szalony, tak w rozum obrany? thörichter Kerl, szalony chłop. thörichter Hund, wściekły pies.

Thöricht, *adv.* thörichter Weise, głupie szalonie, poszalonemu, bezrozumnie; glauben, wierzyć; etwas thun, co czynić; nach allem trachten, wszystkiego żądać.

Thöricht, głupie; handeln, czynić, siehe Närrisch.

Thole, *f.* ein Vogel, kawka, ptak pewny.

Thon, *m.* im Singen, ton w śpiewaniu, s. Ton.

Thon, *m.* glina, Art der Erde, gatunek ziemi. aus Thone gemacht, z gliny zrobiony, gliniany. von Thone, z gliny. wo es viel Thon giebt, gdzie wiele gliny, *adj.* gliniasty, *subst.* glinka.

Thonicht, gliniasty. thonichte Erde, gliniasta ziemia. thonichter Hügel, gliniasty pagorek.

Thor, *n.* wodurch man geht oder fährt, brama, ktorą chodzą albo ieżdżą; enges, wąska; an der See, na morze, pomorsku. das dreyfache Thor, potroyna brama; niedriges, niska; das mit einem Fallgatter versperret ist, ktora spadaiącą kratą zawarta; zuschliessen, bramę zamknąć; aufmachen, otworzyć; aufbrechen, wyłamać. das Thor zumauern, zamurować. vors Thor kommen, do bramy *albo* przed bramę przyść. keinen Fuß vors Thor setzen, ani nogi za bramę nie wynieść, ani nogą za bramę nieruszyć. des Thores der Stadt sich bemeistern, bramę mieyską opanować, wziąć. einen am Thore warten lassen, kazać komu przed bramą czekać. das Thor steht offen, brama otwarta stoi. früh vor dem Thore seyn, rano być przed bramą. die Thore aufhauen, bramy wyrabać, wyciąć. für einem das Thor zuschliessen, przed kiem bramę zamknąć.

Thor, *m.* alberner Mensch, człowiek głupi.

Thorflügel, *m.* drzwi; der mit Riegeln verwahret ist, ktore zaporą dobrze zaparte.

Thorn, Stadt in Preussen, Torun, miasto w Prussach.

Thorschließer, *m.* branny, wrotny, co branny zamyka.

Thorwärter, *m.* in einem Hause, bronny bramy, wrot pilnuiący, stroż.

Thracien, Landschaft in Europa, Tracyia, kray w Europie.

Thracier, *m.* Traks.

Thracisch, Tracyiski.

Thräne, *f.* łza, *plur.* łzy; vertrocknet bald, insonderheit bey andrer Leute Unglück, schną łzy prędko, zwłaszcza w cudzym nieszczęściu; langwierige, długo trwaiące łzy; viele und beständige, wiele łez y nieustaiących; tägliche, codzienne; kindische, dziecęce, dziecinne; zurückhalten, łzy zatrzymać; fließen, łzy płyną; dringen hervor, wypadaią, puszczaią się; treten ihn in die Augen, łzy mu w oczach stoią. die Thränen abwischen, łzy ocierać, otrzeć. sich der Thränen nicht enthalten können, nie moc się od łez wstrzymać. viele Thränen vergießen, wiele łez wylewać, wylać; zu Bezeugung seiner Reue, na pokazanie swoiego żalu. alle Thränen vergossen haben, wszystkie łzy wylać, przelać. einem die Thränen nicht ansehen können, na czyie łzy nie moc patrzeć. etwas mit Thränen suchen, czego ze łzami szukać. ich kann für Thränen das übrige nicht schreiben, dla łez nie mogę ostatka pisać. etwas mit vielen Thränen vorbringen, co opowiadać wiele łez wylewaiąc. für Freuden Thränen vergießen, od radości łzy wylewać; haben ihn weiter nicht reden lassen, niedały mu łzy daley mowić. die rinnenden Thränen abwischen, płynące łzy palcem ocierać; sind nur zum Schein, tylko na pokazanie żalu. die Thränen so die Freude ausdrückt, łzy, ktore radość, wyciska. die Thränen fließen ihm über das ganze Gesicht, leią się mu łzy po całey twarzy; über eines andern Unglück vergießen, wylewać łzy nad czyiem nieszczęściem.

Thränen, płakać, łzy wylewać, s. Weinen.

Thränend, płacząc, płaczący. einen mit thränenden Augen ansehen, na kogo płaczącemi łzami patrzeć.

Thränchen, *n.* łezka, łza maleńka, kropla łez, wylana.

Thränung, *f.* płakanie, łez wylewanie, łzami się zalewanie.

Thresor, *m.* skarb.

Thron, *m.* Tron; im königlichen Schmucke darauf sitzen, w Krolewskiem stroiu na Tronie siedzieć. den väterlichen Thron

Thron wieder einnehmen, oycowſki tron znowu oſieść.

Thuelich, zrobny, co można zrobić; uczynny *paſſiv.* co można uczynić. 2) pożyteczny, co ſię zda zrobić; wygodny.

Thür, *f.* drzwi. zuſchließen, zamknąć, zamykać. die verſchloſſene Thür hat ſich plötzlich aufgethan, zamknięte drzwi z nagła ſię otworzyły. durch die Thüre hinein gehen, drzwiami wniść. die Thüre aufbrechen, aufſchlagen, drzwi wyłamać, wybić. aufmachen, otworzyć. ein Kind vor die Thüre ſetzen, przede drzwiami dziecię położyć. einen von der Thüre wegtreiben, kogo ode drzwi odegnać, odpędzić. nicht wohl verwahren, drzwi nie dobrze pilnować. daran ſtehen bleiben, ſtać przy drzwiach. vor der Thüre, przede drzwiami. die Thüre der Kammer zumachen, drzwi do komory zamknąć. das Haus mit eiſernen Thüren verwahren, dom na żelazne drzwi zamykać. mit einem Stabe daran ſchlagen, we drzwi laſką ſtukać. die Thüre ſteht dir offen, dla ciebie drzwi ſtoią otwarte. die Thüre knarret, drzwi ſkrzypią. mache, daß die Thüre nicht knarre, zrob, aby drzwi nie ſkrzypiały. an die Thüre klopffen, anſchlagen, we drzwi ſtukać, pukać, kołatać, daß ſie entzwey gehe, tak że ſię na dwoie padaią. entzwey hauen, drzwi na dwoie przerąbać, przeciąć. vor die Thüre treten und ſingen, przede drzwi przyść y śpiewać. einen vor der Thüre laſſen, przede drzwiami zoſtawić. öffnen, drzwi otworzyć. auf einen vor der Thüre warten, czekać na kogo u drzwi, przede drzwiami. die Thüre verriegeln, drzwi na zapořkę, na rygiel zamknąć, założyć. Thür und Thor öffnen, drzwi y bramy pootwierać, wolny dać przyſtęp. durch eine heimliche Thüre entwiſchen, ſkrytemi drzwiami wymknąć ſię, wynieść ſię. in die Thüre treten, we drzwiach ſtanąć. zwiſchen Thür und Angel ſtehen, ztąd gorąco ztąd bolaco, na obiedwie ſtrony źle. zur Thüre hinaus gehen, wyść za drzwi. nicht zur Thüre hinein laſſen, nie dać drzwi przyſtąpić. die hintere Thüre in einem Hauſe, tylne drzwi w domu. vordere Thüre, przednie drzwi, na przodku.

Thürangel, *m.* zawiaſa u drzwi. darzu gehörig, *adj.* zawiasny, zawiasowy. die Gewinde derſelben, czopy na ktorych ſię zawiały obracaią.

Thürflügel, *m.* skarzydło, *albo* iedna połowa drzwi podwoynych.

Thürhüter, *m.* oddźwierni, ſtroż drzwi pilnuiący.

Thüringen, eine Landſchaft, Tyryngia, ziemia

Thüringer, *m.* Tyrynczyk; rodem z Tyryngii.

Thüringer Wald, Tyryngski las.

Thürknecht, *m*, służały drzwi ſtrzegący.

Thürchen, *n.* drzwiczki.

Thürmchen, *n.* wierzyczka, maleńka, nie wielka.

Thürpfoſte, *f.* podwoie, oddrzwia; oddrzwi, *plur.* etwas an die Pfoſten des Rathhauſes anſchlagen, co przybić na oddrzwiach ratuſzowych. ſiehe wie dicke die Pfoſten ſind, patrzay iak grube ſą podowie. ſind wurmſtichig, od ſpodu ſą od robakow ztoczone. ſind zu unrechter Zeit gehauen, w niedobry czas, w nieſwoy czas drzewo na nich ieſt ścinane.

Thürriegel, *m.* zaporka, klamka, u drzwi. vorſchieben, zaporkę klamkę zaſunąć.

Thürſchwelle, *f.* prog u drzwi niżni, przez ktory przeſtępuią.

Thürſäule, *f.* słupek drzwi zaſtawiaiący.

Thürſtein, *m.* słupek drzwi zasłaniaiący.

Thun, czynić, robić, uczynić, działać, dziełać. etwas mit großem Muthe, co z wielkiem umysłem. was du thun willſt, das thue bald, co chceſz uczynić, uczyń, *albo* co chceſz czynić, czyń. thun, was ſchon gethan iſt, czynić robić, co już uczynione, zrobione ieſt. nichts thun, als was nützlich iſt, nic nie czynić tylko co pożytecznego ieſt. eines Freundes wegen, czynić wſzyſtko dla ſwoiego przyiaciela. ſeine Pflicht thun, ſwoie powinność czynić. was ſollte ich thun, wenn, coż miałem czynić kiedy. ich weiß nicht was ich mit dem Gelde thun ſoll, niewiem co mam z pieniędzmi czynić. es iſt nöthig zu thun, to trzeba uczynić. was einer befohlen, co kto rozkazał. faſt mehr thun, als menſchliche Kräfte vermögen, prawie więcey czynić, iak ludzkie siły z mogą. nichts wider die Gebühr thun, nie czynić nic przeciwko powinności. ſein möglichſtes thun den Frieden zu erhalten, czynić co można aby pokoy mieć. in einer

einer Sache das Seinige thun, w jakim intereſie czynić co ſię należy, co można. alles thun, was einer haben will, wſzyſtko czynić, co kto chce. thun, was die Noth erfodert, czynić, co potrzeba wyciąga. du hätteſt das nicht ſollen thun, miałeś tego nie czynić. es thun um ſeines Nutzens willen, czynić to dla ſwoiego pożytku. ich habe mit meinem Bruder zu thun, ia mam z moiem bratem do czynienia. was haſt du da zu thun? co ty tam maſz do czynienia? mit ſeinen Dingen genung zu thun haben, mieć co do czynienia ze ſwoiemi rzeczami. viel zu thun haben, mieć wiele do czynienia. einem zu thun geben, zadać komu iaką pracę. nichts zu thun haben, nie mieć nic do roboty.

Thun, das, n. czynienie, uczynienie, robota, robienie, zrobienie, działanie. mein Thun leidet es nicht, moia robota, moie zatrudnienie nie pozwala tego.

Thurm, m. wieża. hoher, wyſoka. von ſonderbarer Höhe, ofobliwſzey wyſokości. hölzerner, niedriger, drewniana, niſka. kleiner, mała. der mit Geſchütze beſetzt iſt, armatami mocno oſadzona. der drey Geſchoß aufgeführt iſt, ktora na trzy piętra wyſoko wywiedziona ieſt. der Thurm iſt von unten bis an das andere Geſchoß geborſten, wieża rozpadła ſię od ſpodu aż do drugiego piętra, iſt auf allen Seiten 30 Fuß breit, ieſt po wſzyſtkich ſtronach na trzydzieści ſtop ſzeroka. aufführen, errichten, wyſtawić, wywieść wieżą. von Bretern zuſammen ſchlagen, tarcicami wieżą obić. von Ziegeln bauen, wybudować wieżę z cegły. auf den Thurm ſteigen, na wieżą wyleść, wyść.

Thymian, m. dzięcielina ziele.

Tief, głęboki. Meer, głębokie murze. ein Graben, der fünf Fuß tief iſt, foſſa, na pięć ſtop głęboka. ein tiefer Schlaf hat ihn über[illegible], głęboki ſen go napadł. ein [illegible] ungefehr 12 Fuß tief iſt, mieyſc[illegible] na dwanaście ſtop głębokie. [illegible] tief, bardzo wyſoki tief in die Nacht, głęboko w noc. in tiefem Schlafe liegen, w głębokiem śnie leżeć.

Tief, adv. głęboko. die Furchten tiefer ackern, bruzdy głębiey zaymować, głębiey wyorywać. der Pfeil ſteckt nicht tief, ſtrzała nie głęboko tkwi. Gruben drey Fuß tief graben, doł trzy ſtópy głęboko kopać. ſich etwas tief zu Herzen gehen laſſen, głęboko co w ſercu uważać. es geht tief in das Fleiſch, to głęboko idzie w ciało. den Athem tief holen, głęboko oddychać, oſtatniego tchu dobywać.

Tiefe, f. głębia, głębokość, głąb. eine Höle von unendlicher Tiefe, iaſkinia nieſkończoney głębokości, to co. Abgrund, przepaść.

Tiefſinnig, nachdenkend, zamyślony, głęboko myślący, w myślach. 2) ſcharfſinnig, byſtromyślny, ſubtelny, z wybiegami.

Tiegel, m. ein Geſchirr, rynka, naczynie. mit drey Beinen, na trzech nogach.

Tieger, m. ein Thier, tygrys, zwierz. bunt, wie ein Tieger, pſtry, cętkowaty iak tygrys. von einem Tieger, tygryſowy. 2) Fluß in Aſien, Tygris, rzeka w Azyi.

Tilgen, zmazać, zamazać, zgładzić, zapomnieć. den Krieg tilgen, woynę zakończyć. ſeine Schulden tilgen, długi ſwoie popłacić.

Tilgung, f. znoſzenie, poznoſzenie, zgładzenie.

Tiſch, m. ſtoł. ſchöner, piękny. ſehr großer, bardzo wielki. ſilberner, ſrebrny. öffentlicher, publiczny. gedeckter, przykryty, nakryty. leerer, prożny. voller, pełny. täglicher, codzienny. herrlicher, chędogi, pańſki. von Marmor, marmurowy. mit auserleſenen Speiſen den Tiſch beſetzen, naywybornieyſzemi potrawami ſtoł zaſtawić. abräumen, ſtoł wziąć precz odſtawić, uprzątnąć. einem etwas vom Tiſche ſchicken, co komu od ſtołu poſłać. voll Silbergeſchirr, pełny ſreber. beym Tiſche, u ſtołu. den Tiſch decken, do ſtołu nakryć, do ſtołu nakrywać. bey einem an Tiſch gehen, do ſtołu czyiego chodzić. bey Tiſche aufwarten, zu Tiſche dienen, do ſtołu służyć, u ſtołu posługiwać. zu Tiſche gehen, ſich zu Tiſche ſetzen, do ſtołu iść, u ſtołu ſię iść.

Tiſchgänger, m. ſtołownik, konwiktor, ſtoł u kogo maiący.

Tiſchgeld, n. pieniędze za ſtoł, zapłata od ſtołu.

Tiſchgenuß, m. ſtołownik, ſpołem iadaiący, na ſtołe u kogo będący.

Tiſchgeräthe, n. naczynia ſtołowe, do nakrywania ſtołu.

Tischgeschirr, *n.* sprzęt stołowy, porządek stołowy, do stołu.
Tischgesell, *m.* u iednego stołu iadaiący, do iednego stołu chodzący.
Tischgesellschaft, *f.* konwikt, spolność stołu, spolny stoł. 2) die mit einander an einen Tisch gehen, ktorzy razem do iednego stołu chodzą, stołownicy-konwiktorowie.
Tischgespräch, *n.* mowa u stołu, rozmawianie przy stole.
Tischgestell, *n.* nogi stołowe, podpora stołowa.
Tischkorb, *m.* kosz, w ktorym rzeczy do stołu należące.
Tischlein, *n.* stolik.
Tischler, *m.* stolarz, co stoły robi.
Tischpursch, *m.* stołownik, na stole, u kogo, będący, stoł płacący.
Tischtrunk, *m.* napoy stołowy, napoy do stołu dany.
Tischtuch, *n.* obrus.
Tischwein, *m.* stołowe wino, śzrednie, ordynaryine.
Titsche, *f.* musztarda, przysmak. do maczania.
Titul, *m.* tytuł; schöner und vortrefflicher, vergnüget, piękny przedni tytuł podoba się. sich den Titul eines Königs beylegen, przydawać sobie tytuł krola; eines Buches, tytuł książki; er hat sich diesen selbst gegeben, on sobie sam ten tytuł dał.
Titularkönig, *m.* krol tytularny, tylko tytuł krola maiący.
Tituliren, tytułować, tytuł dawać, po tytule mianować, nazywać. das Buch also tituliren, książce taki tytuł dawać.
Tobak, s. Tabak.
Toben, dąsać się, mruczeć, narzekać. 2) das Meer tobet, morze szumi, ięczy.
Toben, das, *n.* dąsanie się, mruczenie, sapanie, narzekanie.
Tocht, *n.* knot. hellbrennendes, iasno się palący.
Tochter, *f.* corka; des Herrn, pańska; von guter Gestalt, piękney urody; gehorsame, posłuszna; einige, iedyna, iedynaczka. einem seine Tochter versprechen, komu swoię corkę obiecać za mąż; große und mannbare zurück lassen, dorosłą y na wydaniu corkę zostawić. der Tochter Brautbett machen, łożnicę corce nagotować; bekommen, corkę mieć z ktorą.
Tochterkind, *n.* corczyne dziecię, wnuczę.
Tochtermann, *m.* corczyn mąż, zięć.
Tochtersohn, *m.* corki syn, wnuk, wnuczek.
Tochter-Tochter, *f.* corka corczyna, wnuczka, wnuka.
Tocke, *f.* dziewczę. 2) großer englischer Hund, Brytan.
Tod, *m.* śmierć. herber, przykra. grausamer, okrutna. seliger, błogosławiona. im Kriege, na woynie. in der Fremde, w gościnie, w obcym kraiu. guter, gewisser, dobra, pewna. der mit dem Leben einstimmet, zgadzaiąca się z życiem. elender, zweifelhafter, mizerna, wątpliwa. häßlicher, szpetna. glückseliger, rühmlicher, szczęśliwa, sławna. ehrlicher, uczciwa. unzeitiger, zawsześna, skora; unverdienter, niezasłużona. reiffer, w sam czas. naher, plötzlicher, bliska, nagła dem Schlafe ähnlicher, do snu podobna. schändlicher, schrecklicher, freywilliger, haniebna, straszliwa, dobrowolna. der rühmlicher ist, als das Leben, sławnieysza iak życie. einem drohen, komu śmiercią grozić. steht allen bevor, wszystkich czeka. den Tod meiden, śmierci się chronić, selbst verlangen, śmierci pragnąć. die Flucht für dem Tode ist ärger, als der Tod selbst, ucieczka przed śmiercię iest gorsza, iak sama śmierć. sich selbst den Tod anthun, ermorden, samemu sobie śmierć zadać. zum Tode hingeführet werden, na śmierć być prowadzonym. selbst in den Tod gehen, iść sam dobrowolnie na śmierć. den Tod verachten, śmiercią pogardzać. der Tod endiget alle Schmerzen, śmierć kończy wszystkie bolešci. nahet sich zu dir, śmierć zbliża się do ciebie. für das Vaterland den Tod leiden, za oyczyznę śmierć ponieść. ich fürchte mich für dem Tode, boię się śmierci. der Tod hat ihn entrissen, śmierć nam go porwała. schleicht herein, tym czasem śmierć przychodzi. eines Tod bedauren, żałować czyiey śmierci. beweinen, opłakiwać czyią śmierć. eines schändlichen Todes sterben, haniebnę śmiercią umrzeć. er ist dieses Todes gestorben, on tą śmiercią umarł. seinen Tod erwarten, na swoią śmierć, swoiey śmierci czekać. sich den Tod beschleunigen, przyspieszyć sobie śmierć. bis in den Tod, aż do śmierci. verdienen, na śmierć zasłużyć. einen vom Tode erretten, kogo od śmierci wyratować.

Todtenbahre, *f.* mary; darauf hinaus getragen werden, na marach być wyniesionym.

Todtenbeine, *plur.* kości zmarłych, ze zmarłych ciał.

Todtenbleich, blady iak śmierć.

Todtenfarbe, *f.* blada farba, trupia farba.

Todtengerippe, *n.* kości same, gnaty, z umarłego ciała.

Todtengräber, *m.* grubarz, co umarłych grzebie.

Todtenkleid, *n.* żałoba, załobna suknia.

Todtenmahl, *n.* obiad zaduszny, obiad pogrzebowy.

Todtenschlaf, *m.* śmiertelny sen, z ktorego wstać niemożna.

Todtentag, *m.* dzień śmierci.

Todtentopf, *m.* trunna.

Todtenträger, *m.* ten co umarłych ciała do grobu nosi.

Todes, umarły.

Todesangst, *f.* konanie, zgon życia.

Todesfall, *m*, przypadek śmierci, śmierć przypadaiąca.

Todesfurcht, *f.* boiaźń śmierci.

Todesgefahr, *f.* niebezpieczeństwo śmierci, niebezpieczeństwo życia. in Todesgefahr stecken, w niebezpieczeństwie życia zostawać. darein gerathen, w niebezpieczeństwo życia upaść.

Todeskampf, *m.* konanie, pasowanie się ze śmiercią.

Todesnoth, *f.* śmierć nieuchronna, śmierci czas nieuchybny.

Todesstrafe, *f.* kara na śmierć, śmiercią karanie. leiden, karę śmierci ponieść, ponosić, erlassen, karę śmierci komu darować, odpuścić. auf etwas setzen, karę śmierci za co naznaczyć. zuerkennen, osądzić kogo na śmierć.

Todesstunde, *f.* godzina śmierci.

Todestag, *m.* dzień śmierci, ostatni dzień życia.

Todesurtheil, *n.* dekret na śmierć, skaźń, skazanie na śmierć. über einen sprechen, dekretować kogo na śmierć.

Todes werth, wart śmierci, zasłużył na śmierć. Todes werthe Reden, mowa, za ktorą śmiercią karać trzeba, Sache einen schuldig erkennen, kogo winnym uznać iakiey rzeczy śmierci godney.

Todeszüge, *plur.* skonanie, zgon życia, ostatnie ducha oddawanie. in Todeszügen liegen, w konaniu leżeć, w zgonie żyć, być.

Todteszahl, *f.* ztrupiały, martwy, śmiertelny.

Todfeind, *m.* śmiertelny nieprzyiaciel, głowny nieprzyiaciel, eines Todfeind seyn, być śmiertelnym głownym czyiem nieprzyiacielem.

Todfeindschaft, *f.* nieprzyiaźń głowna, zawziętość, gniew śmiertelny.

Todter, *m.* umarły, zmarły; Mensch, człowiek. einen von den Todten auferwecken, kogo od umarłych wskrzesić. einem einen Todten in das Haus schleppen, komu umarłego do domu wnieść. einen für todt halten, kogo mieć za umarłego. todter Körper, zmarłe ciała. die Todten, umarli w piekłach, w otchłaniach.

Todtgeschlagen, zabity.

Todtgeschossen, zakłuty, ukłuty na śmierć.

Todtkrank, śmiertelnie chory. todtkrank seyn, śmiertelnie być chorym.

Todtschießen, zastrzelić na śmierć.

Todtschlagen, *m.* zaboyca, mężoboyca, ludoboyca; eines Königes, zaboyca Krola iakiego.

Todtschlag, *m.* zaboystwo, zabycie; begehen, popełnić; er hat begangen, on popełnił mężoboystwo; des Vaters, zabicie oyca, oycoboystwo.

Todtschlagen, zabić, zabiiać na śmierć; einen, kogo; mit Fäusten, pięściami. mit einer Keule todtgeschlagen werden, pałką być zabitym.

Todtsünde, *f.* występek, za ktory śmierć, begehen, popełnić.

Tödten, zabić; einen Bürger öffentlich, obywatela iakiego publicznie; grausam, okrutnie; schelmischer Weise, niepodściwie; mit Gifte, trucizną; mit einem Gewehre, orężem; einen Dieb ungestraft, złodzieia zabić bez kary; einen hinterlistig, kogo zdradą zabić; mit eigener Hand, własną ręką. sich selbst tödten, siebie samego zabić.

Tödten, das, *n.* zabicie, zaboystwo.

Tödtlich, śmiertelny, śmierć przynoszący. tödtliche Krankheit, śmiertelna choroba. tödtliche Wunde, śmiertelna rana.

Tödtlich, *adv.* śmiertelnie, krank seyn, śmiertelnie być chorym.

Tödtlich, *f.* zabicie, zamordowanie na śmierć.

Tölpel, *m.* drąg, dyląg, ungeschickter Mensch, człowiek niezgrabny. 2) pniak, pień.

Tölpisch, niezgrabny, prostak.
Tölpisch, *adv.* niezgrabnie, zprosta.
Töpfer, *m.* garcarz, gancarz, zdun. zu den Töpfern gehörig, *adj.* garcarski, gancarski, zduński.
Töpferarbeit, *f.* garcarska robota.
Töpfererde, *f.* gancarska ziemia, glina z ktorey gancarze robią.
Töpfergäß, *n.* gancarskie naczynie, gliniane, od zduna zrobione.
Töpferlehm, *m.* glina z plewami umięszana.
Töpferofen, *m.* piec gancarski, do palenia garkow.
Töpferscheibe, *f.* koło gancarskie, kołowrotek gancarski, na ktorym naczynie z gliny toczy.
Töpferthon, *m.* glina gancarska, zdunowi zdatna glina.
Töpfer-Werkstatt, *f.* warsztat zduni, zduński, gancarski, gancarski.
Töpflein, *n.* garnuszek.
Topfstein, *m.* kamień dziarstwisty.
Toll, szalony, w rozum obrany. 2) toll und voll, piianiuteńki; 3) schwärmend, ciskaiący się, rzucaiący się, f. Rasend; Unsinnig.
Tollfuß, *m.* krzywo-nogi, co ma nogi pokrzywione.
Tollkühn, szalenie śmiały, zuchwały, płochy. tollkühne Verwegenheit, zuchwała płochość.
Tollkühn, *adv.* szalenie śmiało, zuchwale, płocho, letkomyślnie.
Tollkühnheit, *f.* szalona śmiałość, zuchwałość, płochość.
Ton, Klang, *m.* ton, głos. eines Werks, słowa ton, brzmienie. ohne Ton, bez tonu. halber Ton, pułtonie, pułtonu. einerley Ton, iedno-stayno ton.
Tonne, *f.* ein Gefäß, beczka, naczynie. Heringe, beczka śledzi. 2) Goldes, beczułka pieniędzy.
Topas, *m.* ein Edelgestein, Topas, ieden z kamieni drogich.
Topf, *m.* garnek, garczek. neuer, nowy. enger, ciasny. nicht recht gebrannter, nie dobrze wypalony. irdener, gliniany. weiter, przestrony. es geht nicht in den Topf, to do garka zmieścić się nie może. einem den Topf an dem Kopfe entzwey schlagen, komu na łbie garnek zrobić. 2) worein man die Todten-Gebeine thut. trunna, w ktorą kości umarłych kładą.
Torkeln, chwiać się, zataczać się. vom Weine, od wina. auf beyde Seiten, na obiedwie strony.
Torkeln, das, *n.* chwianie się, zataczanie się.
Torgau, Torgaw, Torgawa, Stadt in Meißen, miasto w Misnii.
Tort, *m.* krzywda. einem Tort anthun, krzywdę komu czynić.
Torte, *f.* Gebackenes, tort, ciasta pieczonego gatunek.
Tortur, *f.* tortury, katownia. sich freywillig darzu erbieten, dobrowolnie się na tortury ofiarować. darauf bringen, na tortury, na konfessary wziąć. durch die Tortur die Wahrheit erzwingen, torturą, katownią prawdę wycisnąć z kogo, wymusić na kiem prawdę. Anstalt darzu machen, gotowości do tortur czynić. einen darauf spannen lassen, kogo kazać na tortury wziąć, na katowni rozpiąć, rozciągnąć. darauf geleget werden, na tortury być włożonym.
Tosten, *n.* ein Kraut, ziele pewne.
Tournier, *n.* turniey. ein Ritterspiel, igrzysko ieznych.
Trab, *m.* trucht, chod koński pewny tak nazwany. im Trabe, w truchcie, truchtem. geht das Pferd, truchtem koń idzie.
Trabant, *m.* drabant, żołnierz. drey hundert Trabanten haben, mieć trzysta drabantow. Trabant seyn, być za drabanta u kogo.
Trabanten-Hauptmann, *m.* kapitan u drabantow.
Trabanten-Lieutenant, *m.* porucznik u drabantow.
Trabanten-Wacht, *f.* straż drabantow.
Traben, truchtem, iedno-chodą iść, truchtować.
Trabend, truchtem chodzący, truchtuiący, iedno-chodą stąpaiący.
Trabend, *adv.* truchtem, iedno-chodą. einher gehen, stąpać.
Trachten, chcieć, żądać, napierać się. nach etwas, czego. nach allzu großen Dingen, żądać nazbyt wielkich rzeczy. einen nach dem Leben, komu na życiu stać. über den Fluß zu kommen, chcieć za rzekę się przeprawić.
Tractament, *m* traktament, iedzenie, życie. mit schlechtem Tractamente zufrieden seyn, prostym iedzeniem się kontentować. 2) Bewegung, traktowanie, obchodzenie się z kiem.
Tractat, *m.* traktat. kleines Buch, mała książka. mit einem schließen, traktat z kiem zamknąć, umowę uczynić, ugodę. halten, traktatu dotrzymywać, traktat chować. sich mit einem in Friedens-

Friedenstractate einlassen, w traktaty z kiem zachodzić, w traktat się wdawać.

Tracteur, *m.* ten co stoły otwarte za pieniądze trzyma.

Tractiren, traktować; sehr übel, bardzo źle; einen sehr hart, z kiem się bardzo twardo obchodzić; einen mit aller Freundlichkeit, kogo traktować po przyiacielsku, łaskawie. einen zu Mittage tractiren, kogo bardzo dobrze na obiedzie traktować; einen mit Weine, kogo winem traktować; einen mit Essen und Trinken sehr wohl, kogo iedzeniem y napoiem bardzo dobrze utrakować. die Gefangenen sehr gnädig tractiren, z niewolnikami się łaskawie obchodzić; einen herrlich, kogo po pańsku traktować.

Trächtig, płodny, albo płod poczęty maiący w sobie. trächtiger Hund, szczenna sobaka. trächtiges Pferd, źrebna klacz. trächtige Kuh, cielna krowa.

Trächtigkeit, *f.* płodności, noszenie płodu.

Träge, leniwy, opieszały; zu etwas, do czego, s. Faul, Langsam.

Träge, *adv.* leniwo, opieszało, leniwie, opieszale.

Träger, *m.* nośnik, nosz, dźwigacz; der etwas trägt, ktory co nosi; eines Briefes, listonosz.

Trägerinn, *f.* nosicielka, piastunka.

Trägerlohn, *m.* płaca za noszenie.

Tränke, *f.* koryto do napawania; für das Rindvieh, dla wołow.

Tränken, napawać, napoić; das Vieh, bydlę.

Tränklein, *n.* truneczek, napoiek; von Arzeney einnehmen, napoy lekarski w banieczce brać.

Träufeln, kapać, kroplami, kapkami padać, sączyć się, s. Triefen.

Träumen, śnić się, komu, co; die ganze Nacht über, całą noc, śnić się; wenn ich das sagen sollte, was mich diese Nacht geträumet, gdy bym ci miał powiedzieć, co się mi tey nocy śniło. es hat mich was wunderliches geträumet, coś się mi cudowego śniło. es träumet ihm von bevorstehenden Dingen, śniie się mu o nadchodzących rzeczach. was hat ihm geträumet? co się mu śniło?

Träumer, *m.* ten co sny miewa, co się mu zawsze co śni.

Träumericht, sny ustawiczne miewaiący.

Tragbar, nośny, ktorego można nosić.

Trage, *f.* nosze. auf die Trage legen, na noszach położyć.

Tragen, nieść, nosić przynosić, rodzić. die Erde trägt Früchte, ziemia przynosi owoce, urodzaie. Steine auf die Mauer, kamienie na mury nosić. einen Knaben auf den Händen, auf den Armen, chłopca na ręku na barkach nosić. die Last, wie die Esel auf dem Buckel, ciężar, iak osieł, na grzbiecie nosić. alle das Seinige bey sich, wszystko swoie z sobą nosić. die Last auf den Schultern, ciężary na łopatkach, na barkach nosić. auf dem Halse tragen, na karku nosić. wo trägst du das Kind hin? dokąd ty to dziecie niesiesz? einen auf dem Rücken, kogo na plecach nosić, dźwigać. einen Degen tragen, szpadę nosić. einen Mantel, płaszcz. eine güldene Krone, złoty łancuch. Stiefeln, Schuhe, sztyble, trzewiki nosić, *to iest*, w sztyblach, w trzewikach chodzić. neue Mütze, czapkę nosić, w czapka chodzić. 2) die Unkosten tragen, koszt podeymować.

Tragen, das, *n.* noszenie, piastowanie. nicht vertragen können, noszenia nie moc znieść. das tragen des Gewehrs, noszenie oręża.

Tragödie, *f.* Tragiedyia. schreiben, verfertigen, napisać, wygotować tragiedyią. spielen, Tragiedyią grać, udawać, wyprawiać.

Tragödisch, tragiczny, żałosny.

Tragödisch, *adv.* potragicznemu, iak tragiedyią. etwas abhandeln, co traktować.

Tragrieme, *m.* der Sänftenträger, pas u lektykonoszow.

Tragrinken, *m.* auf dem Kopfe, kolko na głowie do położenia na niem ciężaru.

Tragsessel, *m.* lektyka, krzesło nośne.

Tragstuhl, *m.* krzesło nośne.

Trank, *m.* trunek, napoy. Arzney in einem Tranke eingeben, lekarstwo dać w iakiem napoiu. süßlicher, słodkawy. kühler, heilsamer, tödtlicher, chłodny, zdrowy, śmiertelny. schädlicher, szkodliwy. gemischter, mieszany, przyprawny. nach Speise und Tranke den Hunger vertreiben, iadłem y napoiem głodu się pozbyć. diese Speise und Trank genießen sie nicht, oni tego iadła y napoiu nie zażywaią. Wermuth-Trank, piołynkomy napoy.

Trankgeld, f. Trinkgeld.
Transport, m. przewoz, transport, woysko przewiezione za wody. wie stark ist der feindliche gewesen? iak wiele woyska nieprzyiaciel przeprawił?
Transportiren, *transportować*, przeprawić, przenieść, przewieść. Truppen, żołnierzy.
Transportschiffe, *plur*. przeprawne okręty, statki do przeprawy.
Trappe, m. ein Vogel, drop, ptak. 2) Fußtrappe, trop. eindrücken, wybić, wycisnąć.
Traube, f. iagoda. kleine, maleńka. frühzeitige, skora, nazbyt wczesna. reiffe, dożrzała, dostała. durchsichtige, przezroczysta. unreiffe, niedożrzała, niedostała. süße, säuerliche, słodka, kwaśna. wohlschmeckende, dobrego smaku. dünnschälige, z cienką skorką. von edlem Geschmacke, przedniego smaku. färbet sich, zapala się, barwy nabywa. ist wohl durchkocht, iest dowarzona. zum Essen auslesen, do iedzenia wybierać. unter die Presse thun, pod pressę włożyć. wird niemals süß, nigdy niebywa słodka wird vom Winde dürr, twardnieie od wiatru. hat allerhand Kerne, na rożne iądrkat. zeigt sich an dem Auge, pokazuie się na pączku. wird größer von dem Safte der Erde und der Wärme der Sonne, rośnie od soku ziemnego y od ciepła słonecznego. ist herbe vom Geschmack, cierpkiego smaku. wird süß, wenn sie reifft, staie się słodką gdy dostaie. einem die größte aus dem Berge geben, naywiększą iagodę z winnicy komu dać. reifft von der Sonne, dostaie od słońca. ist mit Laube bedeckt, iest okryta liściem. ein Stock, der an jedem Ranken eine Traube hat, drzewko winne ktore na każdym chrościku, ma iednę iagodę.
Traubenbeere, f. winna iagoda. von Traubenbeeren, z winnych iagod.
Traubenhülse, f. skoreczka na iagodzie.
Traubenkern, m. iądrko w iagodzie.
Traubensaft, m. sok w iagodzie, albo z iagody.
Traubenstängel, n. szypołka na ktorey iagoda.
Traubenstock, m. winne drzewko.
Trauen, wierzyć, powierzyć, ufać. auf eines Tapferkeit, w czyiem męstwie. auf eines guten Willen, czyiey dobrey ufać, wierzyć, woli. einem nicht recht trauen, komu nie bardzo ufać, nie bardzo dowierzać. weder einem Orte, noch Menschen, ani mieyscu, ani ludziom nie dowierzać. du trauest mir nicht viel, ty mi nie wiele dowierzasz, nie wiele ufasz. man darf niemanden trauen, nie trzeba nikomu w niczym ufać. weil ich ihm trauete, bin ich betrogen worden, że mu wierzyłem, ufałem, z wiedziony oszukany iestem. traue mir, wiery mi, ufay mi. ich traue nicht weiter, als ich sehe, więcey nie wierzę, nie ufam iak widzę. traue wohl, reitet das Pferd weg, zbytnia ufność, bywa przyczyną biedy. 2) ein Paar Eheleute zusammen geben, ślub dać zaręczoney parze, zmowioną parę ślubem złączyć, siehe Copuliren.
Trauer, f. żałoba, żal. 2) Trauerkleider, żałobne suknie. anlegen, wziąć, wdziać. der sie angeleget hat, *mowi się w niem*, w żałobie chodzi, żałobę nosi.
Trauergedicht, n. żałobny wiersz.
Trauergesang, m. żałobna piosnka, żałobne śpiewanie.
Trauerhaus, n. żałobny dom.
Trauerjahr, n. żałobny rok, przez ktory trzeba być w żałobie.
Trauerklage, f. narzekanie żałobne, lament żałobny.
Trauerkleid, n. suknia żałobna.
Trauermahlzeit, f. żałobny obiad.
Trauern, żałować, opłakiwać. anständig, przystoynie. über eines Tod, czyiey śmierci. um einen, um die Seinigen, kogo, swoich, albo być po kiem, po swoich w żałobie. läßt uns nicht weiter trauern, nieżałuymy więcey, przestańmy żałować. es trauert die ganze Stadt, całe miasto żałuie. es trauert alles um ihn, wszystkie rzeczy są w wielkiem żalu po niem.
Trauern, das, n. żal, żałoba, żałowanie. beständiges, nieustanny żal. grosses, öffentliches, wielki, publiczny żal. ist eine Betrübniß über den Tod dessen, der uns lieb gewesen ist, żałoba iest, żal ze śmierci tego ktory nam był miłym. durch sein Weinen vergrößern, czyiego żalu, żałoby swoiem płaczem przyczynić. sich in großen Trauern befinden, w wielkiem smutku się znaydować. einen in Trauern versetzen, nabawić kogo żalu. in großes Trauern gerathen, w wielki żal wpaść.
Trauer-Schleyer, m. żałobny kfef, żałobna na twarz zasłona.
Traverse, f. Festungs-Werke, kształt pewney roboty fortyfikacyiny.

Trauer-

Trauerſpiel, *n*. Tragiędyia, żałosna gra.

Trauffe, *f*. kapanie, z dachu, ze ſtrzechy. aus dem Regen in die Trauffe kommen, z deſzczu pod rynnę trafić, *to ieſt*, z iedney biedy w drugą.

Trauffrecht, *n*. prawo o-kapu na cudzy plac.

Traum, *m*. ſen, co ſię śni. ſchwerer, ciężki. ſehr angenehmer, bardzo przyiemny. dunkeler, ciemny, zawiły. wahrer, falſcher, prawdziwy, fałſzywy. unruhiger, nieſpokoyny. närriſcher Leute, ſny głupich ludzi. auslegen, wykładać. einen ſeinen Traum erzehlen, ſwoy ſen komu opowiadać. durch einen Traum erſchrecket werden, ſnem iakim być przeſtraſzonym y wſtać. einen närriſchen Traum haben, mieć iaki głupi ſen. ich habe einen wahren Traum gehabt, ia mi ſem pewny prawdziwy ſen bedeutet dir was gutes, znaczy ci co dobrego. einem im Traume vorkommen, komu ſię we śnie pokazać, przyśnić. ich halte es für einen Traum, ia to mam za ſen. wenn nur das keine Träume ſind, gdy by to tylko nie były ſny. von etwas haben, etwas im Traume ſehen, mieć ſen o czym co we śnie widzieć.

Traumdeuter, *m*. ſnow wykładacz, ſnow tłumacz, ſnow wykładca.

Traurig, ſmutny, żałosny. einen Traurigen tröſten, ſmutnemu kazać być dobrey myśli. traurigen Briefe an einen ſchreiben, ſmutne liſty do kogo piſać. traurige Poſten laufen von ihm ein, ſmutne wiadomości o niem przybiegaią. traurig und beſtürzt, ſmutny y pomieſzany. traurig und niedergeſchlagen, ſmutny y poniżonego umyſłu. ich kam traurig nach Hauſe, ia ſmutny przyſzedłem do domu. über eines andern Unglück traurig ſeyn, być ſmutnym z cudzego ſzczęścia. traurige Sache, ſmutna rzecz. trauriger Tag für einen, ſmutny dzień dla kogo. traurige Niederlage, ſmutna porażka, ſmutna klęska. Klage, ſmutne, żałosne utyskowania. trauriger Fall, ſmutny, żałosny przypadek. traurig ſeyn, werden, ſmutnym być, ſmutnym ſię ſtać, ſ. Betrübt.

Traurig, *adv*. ſmutno, żałośnie. antworten, odpowiadać. zum Hauſe hinaus gehen, z domu ſmutno wyść.

Traurigkeit, *f*. ſmutek, żałość, śmętność. verſtellte, zmyślony, udany, zmyślona, udana. einen zur Traurigkeit bewegen, kogo do ſmutku, do żałości poruſzyć. ſich der Traurigkeit überlaſſen, w ſmutku ſię zanurzyć. einem die Traurigkeit benehmen, einen davon abbringen, komu ſmutek odiąć, kogo ſmutku pozbawić. verurſachen, ſmutek ſprawić. ſich in groſſer Traurigkeit befinden, znaydować ſię w wielkiem ſmutku. ſich der Traurigkeit widerſetzen, ſich von ihr nicht wollen einnehmen laſſen, opierać ſię ſmutkowi, żałości, nie dać ſię ſmutkowi. nie dać ſię brać żałości. ſich derſeben entſchlagen, wybic ſię ze ſmutku, pozbyć ſię żałości. unglaubliche, unendliche, ſchwere, niepodobny do wiary, nieskończony ſmutek. fahren laſſen, żałość ſmutek porzucić. ſich der Traurigkeit ganz und gar ergeben, utopić ſię wcale w ſmutku, w żałości. für Traurigkeit vergehen, od ſmutku, od żałożci ſchnąć, niknąć, niſzczeć. einen davon befreyen, kogo od ſmutku uwolnić.

Trauring, *m*. pierścień ślubny, obrączka ślubna.

Trauung, *f*. wiara, wierzenie. 2) neuer Eheleute, zaślubienie zaręczonych, ślubu danie zrękowanym.

Treber, *plur*. młoto; *prov*. wer ſich unter die Treber menget, den freſſen die Schweine, *przyſł*. kto ſię owcą czyni to go wilk pożre, na pochyłe drzewo y kozy skaczą. kurz, nie zawſzo ſię uniżay.

Trecken, ciągnąć, ſ. Ziehen.

Treffen, trafić. etwas mit ſeinen Gedanken, w co ſwoią myślą. nicht damit treffen, nie trafiać myślą, źle ſię domyślać, nie zgadać. genau treffen, w ſam raz trafić, zgadnąć. den Weg treffen, drogę znaleść. auf den Feind treffen, z nieprzyiacielem ſię potkać. auf einen treffen, natrafić na kogo, napotkać, ſpotkać kogo; *w tym ſamym ſenſie*, ſpotkać ſię z kiem.

Treffen, das, *n*. potyczka, bitwa, walka, utarczka. mit dem Feinde halten, potyczkę, bitwę toczyć z nieprzyiacielem. ſich aus dem Treffen halten, z potyczki wyść, wyſtąpić. ſich in kein Treffen einlaſſen, nie wdawać ſię w żadną potyczkę. wieder anfangen, bitwę znowu zacząć, odnowić. iſt auf beyden Seiten gleich, bitwa z obudwoch ſtron rowna. iſt auf einer Seite ſo heftig, als auf der andern, ieſt tak żwawa, na iedney iak y na drugiey ſtronie. es auf ein Treffen ankom-

ankommen laſſen, na los bitwy puścić.

Trefflich, przedni, wyśmiety.

Treiben, pchać, wygnać, gnać, zapędzić, popychać, przymuſzać, poganiać, bawić ſię, robić, prowadzić, czynić. ſein Werk treiben, ſwoie rzemiesło robić; das Vieh auf die Weide, bydło na paſzą pędzić. einen aus dem Beſitze ſeiner Güter treiben, kogo z poſſeſſyi, z oſiadłości ſwoich dobr wygnąć. einen zur Bezahlung treiben, kogo do zapłacenia przymuſzać; einen aus der Stadt, kogo z miaſta wygnać, wyganiać; aus dem Hauſe, z domu; von ſeiner Stelle, ze ſwoiego mieyſca zpędzić, zegnać; einen mit Gewalt von den Gütern, kogo gwałtem z dobr wygnać; von dem Ehrenamte, z honoru, z urzędu kogo zepchnąć; die Feinde aus ihren Poſten, nieprzyiaciela z iego mieyſca; den Feind in die Flucht treiben, nieprzyiaciela do ucieczki przymuſić; einen in die Enge treiben, kogo w ciasne napędzić; die Menſchen an einen Ort zuſammen, ludzi wraz ſpędzić na iedno mieyſce; einen nach Hauſe, kogo do domu pędzić, gnać; die Schafe treiben, owce pędzić; 2) den Kohlenhandel, bawic ſię przedażą węgli. eine Sache heftig treiben, rzecz żwawo popierać. Seeräuberey treiben, rozboiem ſię na morzu bawić. Handel treiben, kupiecki handel prowadzić, kupieſtwem ſię bawić, kupczyć. die Rechtsſache guter Freunde treiben, ſprawy prawne dobrych przyiacioł trzymać. ſie treiben das, to ieſt ich robota, to ieſt ich rzemiesło.

Treiber, *m.* naganiacz, poganiacz, przymuſiciel, napędziciel, pobudca.

Treibung, *f.* napędzenie, napędzanie, pędzenie, przymuſzanie, robienie rzemiesła, ſztuki, prowadzenie handlu; czynienie, broienie.

Trenſchant, *m.* krayczy, ktory u ſtołu potrawy mięsne, pieczyſte rozbiera.

Trenchee, *f.* wały, foſſa oblężna, row oblężny; aufwerfen, foſſę oblężną y wał kopać.

Trenſchiren, kraiać, rozbierać potrawy, pieczyſte.

Trenſchirkunſt, *f.* kraiania, rozbierania ſztuka.

Trennen, dzielić, rozdzielać; von etwas, od czego. ſich von einem trennen, oddzielić ſię od kogo. die Vereinigten haben ſich getrennet, złączeni ktorzy byli rozdzielili ſię, rozerwali ſię, rozłączyli ſię, ſ. Scheiden, Theilen, Abſondern.

Trennung, *f.* dzielenie, rozdzielenie, odłączenie, rozłączenie; eines Mannes und Weibes, rozwod męża y żony; iſt aus Schuld des Mannes geſchehen, z winy męża, mąż winien, że ſię rozwod ſtał. Trennung in der Religion, odſzczepieńſtwo w religii.

Trepaniren, trepanować; die Hirnſchale durchbohren, czaſzkę muzgową wiercieć.

Treppe, *f.* wſchody; Stuffen der Treppe, ſtopnie w wſchodach, z ktorych ſię ſchody ſkładaią; darunter ſtecken, pod ſchodami ſkrycie ſiedzieć; ſich darunter ſtecken, pod ſchody ſię ſkryć; wie eine Treppe, ſchodowaty.

Treſchen, młocić; ſ. Dreſchen.

Treſpe, *f.* kąkol. von Treſpen, *adj.* kąkolowy, z kąkolu; dergleichen Mehl, kąkolowa mąka; dergleichen Sieb, przetak do wyczyszczenia kąkolu.

Treſpenfeld, *n.* pole kąkolowate, pole kąkol rodzące.

Treten, deptać, tłoczyć; mit Füßen, nogami; unter die Füße, pod nogami. ſich einen Stachel in den Fuß treten, kolec, kolkę ſobie wbić w nogę; zu einem treten, ſtanąć, ſtać przy kiem. an die Thüre treten, przy drzwiach ſtanąć, ſtać. in ein Amt treten, wſtąpić, wieżdżać na iaki urząd; einem die Augen, komu przed oczami ſtanąć, przed oczy przyść; eines Ehren zu nahe, być przeciwnym czyiemu honorowi; in eines Fußſtapfen treten, wſtępować w czyie ślady; an das Land treten, na ląd wyść; Lehm treten, glinę deptać, nogami depcząc rozrabiać; der Hahn tritt die Henne, kogut ſię parzy z kurą; die Henne will ſich nicht treten laſſen, kura nie da kogutowi do ſiebie.

Treten, das, *n.* deptanie, dropczenie, tłoczenie nogami.

Treu, wierny; treue Freunde haben, mieć wiernych przyiacioł; Hülfe, wierna pomoc; treue Alliirte, wierni Alianci, Związkowi; treue Freundſchaft, wierna przyiaźń; treuer und beſtändiger Freund, wierny y ſtateczny przyiaciel; treuen Rath geben, komu dać wierną radę; ein treues Gemüth gegen einen haben, mieć wierne ſerce, wierny umysł komu; ſehr treu, bardzo wierny, nader wierny; nicht treu ſeyn,

seyn, nie być wiernym. treu verbleiben, zostawać wiernym.

Treue, f. słowo, wierność; gewisse, besondere, pewna, osobliwa; sonderbare, osobliwsza; unglaubliche, niepodobna do wiary; große, wielka; größte, nay większa. sich eines Treue überlassen, spuścić się, zdać się na czyią wierność; einem erweisen, komu wierność pokazać. Treue und Glauben halten, wiarę y wierność utrzymywać. die Treue ist verschwunden, wierność upadła. einem eine sonderbare Treue erweisen, komu iaką osobliwszą wierność pokazać; unverbrüchliche leisten, nieprzełamaną wierność chować; einander geloben, wzaiemnie wierność slubować, przyrzec. seine Treue ist unverbrüchlich, iego wierność iest nieprzełamana. unsere Treue soll ewig währen, nasza wierność ma wiecznie trwać. eines Treue noch nicht versichert seyn, czyiey wierności ieszcze nie być pewnym, o czyiey wierności ieszcze nie być ubezpieczonym, nie być iey bezpiecznym. o, wo ist doch Treue und Glauben geblieben! a gdzież się wierność y wiara podziały! bey meiner Treue, na moię wierność, na moią wiarę. er hat es an seiner Treue gegen das Vaterland nicht fehlen lassen, nie schodziło mu na wierności ku oyczyznie. eines Treue vermissen, czyiey wierności, albo wierności po kiem pragnąć, żądać.

Treuge, suchy, wyschły. Blätter, suche liście. einem ein treuges Kleid geben, dać suchą suknią komu. treuger Boden, suchy grunt. treuge werden, suchym się stawać, stać. es ist alles von dem Winde oder von der Sonne treuge geworden, wszystko od wiatru, albo od słońca wyschło. etwas von der Sonne lassen treuge werden, co na słońcu wysuszyć, schnąć, wyschnąć, suszyć się, wyszuszyć się. gieb mir treuge Kleidung, bis meine nassen wieder trocken werden, day mi iaką suchą suknię, aż moia wyschnie, poki moia wysuszona nie będzie, s. Trocken, Dürre.

Treuge, adv. sucho. im Wasser stehen, w stayni stać.

Treugen, suszyć, wysuszyć, wysuszać, przesuszyć. etwas, co. in der Sonne, na słońcu.

Treugesinnet, dobrze myślący, dobrze zamyślony, dobrego serca.

Treuherzig, dobroczynny, szczodrobliwy, szczodry; wierny, rzetelny, podściwego serca.

Treuherzig, adv. wiernie, podściwie, rzetelnie, szczerym sercem.

Treulich, adv. wiernie, z wiernością; etwas besorgen, o co mieć staranie; es mit einem meynen, wierne serce mieć dla kogo, wiernego być serca.

Treulos, niewierny, bez wierności, bez wiary. treuloser Freund, niewierny przyiaciel. treulose Völker, niewierne narody. treuloses Gemüth, niewierny umysł. treuloser Mensch, niewierny człowiek. treulos werden, niewiernym się stać.

Treulos, adv. niewiernie, chytro. den Vertrag brechen, ugodę zerwać.

Treulosigkeit, f. niewierność, przeniewierzenie się. durch eines Treulosigkeit hintergangen werden, niewiernością czyią bić zwiedzionym, oszukanym. den Schein der Treulosigkeit meiden, chronić pozoru niewierności. bey so großer Treulosigkeit der Menschen, przy tak wielkiey niewierności ludzi.

Triangel, m. troykąt. wie ein Triangel, iak troykąt, troykątna forma.

Tribut, m. podatek, dań, danina, hołd; unerträglicher, nieznośny; täglicher, gemeiner, codzienny, pospolity; auflegen, nałożyć, nakładać, nakazać. eintreiben von einem, wybierać, wyciągać od kogo. abtragen, oddawać, wypłacać. jährlich von etwas, co rocznie od kogo. einen davon befreyen, kogo od podatku uwolnić. mit schwerem Tribute drücken, uciskać, uciemiężać, srogiem podatkiem. einem die Hälfte des Tributs geben, dać komu połowę podatku, hołdu. einen mäßigen Tribut von einem fodern, miernego podatku chcieć domagać się od kogo.

Tributbar, podatkowy, podatek, hołd płacący. einen machen, podatkowym kogo uczynić. tributbar seyn, podatkowym być.

Trichter, m. leiek, liiek. durch den Trichter laufen lassen, przez leiek przepuścić, przepędzić.

Trieb, m. instinkt, natchnienie, duch. aus einem göttlichen Triebe, z boskiego natchnienia. zur Arbeit, rc. duch do roboty, do podania się w niebezpieczeństwo. natürlicher Trieb, wrodzony duch. einen guten Trieb von sich

sich spüren lassen, pokazywać po sobie skłonność wrodzoną do dobrego.
Triefäugig, oczu płynących, oczu ciekących; seyn, być. ein wenig, trochę-nie wiele. der etwas triefäugig ist, ktory nie co ciekących oczow iest.
Triefen, kapać. das Wasser trieft sachte daher, woda kapie powoli ztamtąd. das Messer trieft vom Blute, z noża krew kapie. der Senf verursachet, daß die Augen triefen, gorczyca sprawuie że oczy płyną. die Thränen triefen ihm aus den Augen, łzy mu kapią, padaią z oczow.
Triefen, das, n. kapanie, kroplami padanie, płynienie; der Augen, oczow. vertreiben, płynienie oczow spędzić, das Triefen der Augen plaget mich mehr, als vorher, płynienie oczow większe mam teraz iak przed tym.
Triefend, kapiący, ciekący, kroplami padaiący. Harz, żywica kapiąca, ciekąca. triefende Augen haben, ciekące płynące mieć oczy.
Triftig, ciężki. triftige Ursache, ciężka przyczyna.
Triller, m. in der Musik, trel w muzyce w głosie. machen, trele w głosie robić.
Trinken, pić. sehr viel, bardzo wiele. trübes Wasser, mętną wodę. niemals was angenehmers getrunken haben, nic przyiemnieyszego nigdy nie pić. er hat niemals ohne Durst, on nigdy z pragnienia nie pił. einem zu trinken geben, dać komu pić. aus vollen Kannen trinken, pełnemi kuflami pić. wo hast du getrunken? gdzieś ty pił? aus einem Becher trinken, z kufla pić. trinke fort, napiy się dobrze, piy dobrze. auf eines Gesundheit trinken, pić za czyie zdrowie. zu viel trinken, nazbyt pić. der gern trinkt, ktory rad piie. einem zutrinken, pić do kogo; einen großen Becher, wielkiem puharem. ich habe heute nicht einen Tropfen getrunken, ia dzisiay ani kropli nie piłem. in einem Zuge trinken, iednym ciągiem pić.
Trinker, m. piiak, opoy, żłopak, piianica.
Trinkgeld, n. trinkgielt, na gorzałkę, na piwo komu pieniądze. versprechen, obiecać, obiecywać. geben, dać. für seine Thorheit Trinkgeld bekommen, za swoie głupstwo trinkgieltu dostać, wziąć na piwo, na gorzałkę.
Trinkgeschirr, n. naczynie do napoiu.
Tripp, m. ein Zeug, trypa materyia na kształt iedwabney.
Tripper, m. płynienie zepsutego nasienia z człowieka.
Tritt, m. stąpienie, stąpanie, stupanie. keinen gewissen Tritt thun können, nie moc żadnego pewnego stąpienia uczynić; 2) worauf man steht oder die Füße setzt, podnożek, podstopek, na ktorym stoią, albo nogi wspieraią.
Trivial, n. prosty.
Triumph, m. tryumf, wiazd zwycięski; ansehnlicher, okazały; großer, wielki; wegen erhaltenen Sieges zur See, ze zwycięstwa na morzu otrzymanego. halten, odprawiać. die Gefangenen im Triumphe einführen, niewolnikow na tryumfie prowadzić
Triumphiren, triumfować, z triumfem wieżdżać; mit großen Ehren, z wielkiemi honorami; über einen, nad kiem tryumfować.
Triumphwagen, m. woz tryumfalny.
Trocken, suchy. trockenes Land, sucha ziemia. die Brunnen sind trocken, źrzodła są suche. trockene Gegenden, suche mieysca, okolice. sehr trocken, nader suchy. trocken werden, schnąć, suchym się stać, stawać, wysychać; im Backofen, w piekarskiem piecu. die Augen werden nie trocken, oczy nigdy nie oschną z łez. ein wenig trocken werden, trochę przeschnąć.
Trocken, adv. sucho; im Stalle stehen, w stayni stać.
Trockenheit, f. susza, suchość, wyschłość. man hat selbiges Jahr große Trockenheit gehabt, w taki rok miano wielką suszą, wielką suchość, s. Dürre.
Trocknen, trocken machen, suszyć, wysuszać. die Sümpfe, ieziora, bagna. etwas an der Sonne trocknen lassen, dać czemu od słońca wyschnąć.
Trocknen, das, suszenie, wysuszanie, wysuszenie.
Trocknung, f. suszenie, wysuszanie.
Trödel, m. tandeta. Trödelwaare, przedayne rzeczy, manatki na tandecie.
Trödeler, m. tandeciarz, co przechodzone y zażywane rzeczy przedaie; von alten Büchern, starych ksiąg przekupień.
Trödeln, v. a. tandecić, tandetą się bawić, na tandecie przedawać.
Trödeley, f. fraszki, rupieci.
Trödelfrau, f. tandeciarka.
Trödelhaft, tandetny, tandeciany.

Trödelmarkt, *m.* tandeciany rynek, tandeta.
Tröpfeln, krapać, kapkami padać.
Tröpflein, *n.* kapka, kropelka.
Tröschen, gawędzić.
Trösten, cieszyć, pocieszyć; mit schlechter Hoffnung, niewielką y prożną nadzieią. einen schriftlich trösten, kogo przez listy cieszyć; einen in seinem Elende, kogo w iego nędzy; sich selbst, siebie samego. er tröstet sich mit seinem guten Gewissen, on się cieszy swoiem dobrym sumnieniem; sich mit andern Exempel, czyim się przykładem cieszyć; wegen des allgemeinen Elendes, cieszyć w pospolitey, w powszechney biedzie. das tröstet mich allein, to mię tylko cieszy. der sich trösten läßt, pocieszenie przyimuiący. der sich nicht trösten läßt, pocieszenia nieprzyimuiący.
Trösten, das, *n.* cieszenie, pocieszenie.
Tröster, *m.* cieszyciel, pocieszyciel, cieszący, pocieszaiący.
Trösterinn, *f.* cieszycielka, pocieszycielka.
Tröstlich, pełny pocieszenia.
Tröstung, *f.* cieszenie, pocieszenie.
Trog, *m.* koryto. Backtrog, koryto do ciasta.
Trommel, *f.* bęben. er hat einen Bauch wie eine Trommel, on ma brzuch iak bęben.
Trommelschläger, *m.* dobosz.
Trompete, *f.* trąba. in die Trompete stoßen, dać znak trąbą. auf der Trompete blasen, na trąbie grać.
Trompetenschall, *m.* głos trąb; hören lassen, dać słyszeć.
Trompeter, *m.* trębacz. einem Trompeter im Lager zurück lassen, trębacza w obozie zostawić.
Tropfen, *m.* kropla, kapka; fällt herunter, spada na doł; bringt von der Sonnenhitze heraus, od upału słonecznego krople z niego lecą.
Tropfenweise, *adv.* kroplami, po kropli, kapkami, po kapce; fallen, padać, upadać.
Troß, *m.* bogaże woyskowe, *posym*, czeladź woyskowa, ciury.
Trost, *m.* pociecha; großer, wielka; schlechter, zła; sehr großer, nader wielka; letzter, ostatnia. es ist ein großer Trost wider dessen Trauren, nichts Böses gethan haben, iest to wielka pociecha nic złego nie uczynić. einem Abwesenden einen großen Trost geben, nieprzytomnemu komu wielką pociechę czynić. in meiner größten Betrübniß bediene ich mich des Trostes, w naywiększym moiem utrapieniu tey używam pociechy; in der Theurung, w drogości chleba. der einige Trost blieb mir noch, welcher nun auch verlohren ist, iedna pociecha się ieszcze zostawała. das ist mein einiger Trost, to iest moia iedyna pociecha. ich suche bey dir meinen Trost, ia u ciebie moiey pociechy szukam. das ist mein Trost in meinem Unglücke, to iest moia pociecha w moiem nieszczęściu. das wird mir zum Troste dienen, to mi pociechą będzie. der einige Trost erhält mich, daß, ta iedyna pociecha mię utrzymuie, że. dieses giebt einen Trost, to czyni mi nie iaką pociechę. ach, das war ein Trost! ach to była pociecha!
Trostel, *m.* ein Vogel, kwiczoł, iemiołucha, ptak.
Trostlos, niepocieszony, w rozpaczy zostaiący.
Trostlosigkeit, *f.* niemienie pociechy, bez pociechy zostawanie.
Trostreich, pełny pociechy, obfituiący w pociechy.
Trostschreiben, *m.* pismo cieszące, list pocieszaiący.
Trotz, *m.* upor, krnąbrność. man sehe nur den Trotz an! patrzay co za zuchwałość! was das für ein Trotz ist, patrzay co to za zuchwałość iest.
Trotzen, być upornym, krnobrnym, upierać się, upartym być.
Trotzig, uporny, uparty, krnobrny, nieposłuszny; gegen die Obern, starszym. trotziger Kerl, krnobrny chłopak, *to co*, hardy; sind die Weiber wegen ihres Heuraths-Guths, kobiety ktore maią posag są harde; trotzig werden, zuchwałym, hardym się zdawać.
Trotziglich, hardo, krnobrnie, zuchwało; an einen schreiben, pisać do kogo; auf einen los gehen, zuchwale obces na kogo iść.
Troublen, *plur.* zamieszki, zamieszania, kłutnie; legen sich, kłutnie, zamieszki, ustaią. die Troublen im Lande, zamieszki w kraiu.
Troupp, *m.* poczet żołnierzy, orszak; zu Pferde, konnych, s. Haufen.
Trouppen, *pl.* żołnierze, pułki, poczty, woysko; anwerben, zaciągać, werbować; aufrichten, zebrać, zaciągnąć; auf den Beinen haben, mieć gotowe, s. Armee, Soldaten.

Truppweise, *adv.* pułkami, pocztami, kupami; fliegen die Staare, lataią szpaki, an einen Ort kommen, na iakie mieysce przychodzić; gehen, iść.
Truchses, *m.* stolnik.
Trug, *m.* zdrada, oszukanie, s. Betrug.
Trüb, mętny, pochmurny, posępny, ponury. trüber Himmel, pochmurne niebo. trübes Wasser, mętna woda. trüber Wein, mętne wino. trübes Wetter, posępne powietrze. trüber Tag, pochmurny dzień, posępny dzień.
Trüb, *adv.* pochmurno, ponuro, posępno, mętno.
Trübsal, *n.* utrapienie, kłopot, bieda, ucisk, smętek.
Trübsand, *m.* miałkie, hak, piasek z wody wyglądaiący.
Trübselig, biedny, nędzny, strapiony, utrapiony, skłopotany, biedę przynoszący. trübseliger Krieg, biedna biedę przynosząca woyna. trübselige Flucht, biedy, nędzy pełna ucieczka, s. Elend.
Trübseligkeit, *f.* s. Trübsal.
Trügen, oszukać, oszukiwać, zdradzić, zwieść. lügen und trügen, kłamać y zwodzić, s. Betrügen.
Trummel, s. Trommel.
Trummeln, bębnić, w taraban uderzyć, bić.
Trunk, *m.* trunek, napoy; unmäßiger, niepomiarkowany. einem Gift in den letzten Trunk thun, komu trucizną napoy zaprawić; Wassers, z wody napoy; starker in einem Zuge, mocne picie iednym ciągiem, dułzkiem.
Trunken, upoiony, piiany. sich bey einem betrinken, upić się u kogo. trunken seyn, być upoionym, piianym. trunken machen, piianym uczynić, upoić.
Trunkenbold, *m.* opoy, piianica, głowny piiak.
Trunkener Weise, popiianu, popiianemu.
Trunkenheit, *f.* piaństwo, pianość, upoienie się.
Truthahn, *m.* Indyk, Indur.
Truthenne, *f.* Indyka, Indyczka.
Tuch, *n.* sukno; dickes, dychtowne; feines, cienkie; kleines Stückgen davon, płatek sukna; von Tuche, *adj.* sukienny; leinenes, chusta.
Tuchbereiter, *m.* folusznik, sukiennik.
Tuchbleiche, *f.* folusz, sukiennica.
Tuchhändler, *m.* sukiennik, kupiec sukienny.
Tuchhandel, *m.* kupiectwo suknem, sukienny handel.
Tuchkleid, *n.* sukienna suknia, z sukna robiona.
Tuchkappe, *m.* blecharz, wałkarz, *sukienikow nawiska*, od robory rozmaitey.
Tuchladen, *m.* sklep sukienny, w ktorym sukno przedaią.
Tuchmacher, *m.* suknotkacz, suknodziey, sukiennik.
Tuchmacher-Handwerk, *n.* rzemiesło sukiennicze, sukna robienie.
Tuchscheere, *f.* nożyce sukiennicze.
Tuchscheerer, *m.* sukna postrzygacz.
Tuchscheer-Wolle, *f.* postrzyżyna, strzyżyny od sukna.
Tuckmäuser, *m.* pokątny człowiek, nieznaiomy, odludek.
Tugend, *f.* cnota; liebenswürdige, godna kochania, godna miłości; rühmliche, sławna; herrliche, przednia; vortreffliche, arcyprzednia; einem angenehme, komu przyiemna; lobenswürdige, chwały godna; mangelhafte, niedostatnia; vollkommene, doskonała; wahre, nützliche, große, prawdziwa, pożyteczna, wielka; strenge, niełagodna; damit begabet seyn, być cnotą obdarzonym. nichts von Tugend an sich haben, niemieć nie cnoty w sobie; verdienet ein wahres Lob, sama tylko na prawdziwą pochwałę zasługuie. alles ist vergänglich, nur die Tugend nicht, wszystko iest przemiiaiące, tylko cnota nie; ist das allerschönste, cnota iest rzecz naypięknieysza.
Tugendhaft, cnotliwy. das ist tugendhaft, to iest cnotliwa. der weder klug noch tugendhaft ist, ktory ani rostropnym, ani cnotliwym iest. aufhören, tugendhaft zu seyn, przestać, być cnotliwym.
Tüchtig, sposobny. tüchtige Sache, zdatna, wygodna rzecz; zu etwas, do czego. tüchtiger Mann, zdatny człowiek, sposobny człowiek; zu einem Amte, do iakiego urzędu, s. Geschickt.
Tüchtig, *adv.* zdatnie, wygodnie, sposobnie.
Tüchtigkeit, *f.* sposobność, zdatność, sprawność.
Tücke, *f.* sztuki, wykręty, wybiegi, oszukaństwo.
Tückisch, zdradliwy, oszukany, zawodny. tückisch und erlogen, zawodny y kłamliwy.
Tückisch, *adv.* zdradliwie, oszukanie, zawodnie,

zawodnie, oszukuiąc. hinter einem seyn, podchodzić kogo.

Tückmäuser, *m.* człowiek nieznaiomy, skryty w sobie.

Tückmäuserig, niedościgły, skryty w sobie, chytry, wybiegły.

Tünchen, tynkować. eine Wand tünchen, ścianę iaką tynkować, potynkować, wytynkować.

Tünchen, das, *n.* tynkowanie, potynkowanie, wytynkowanie. darzu dienlich, oder gehörig, do tynkowania służący, do tynkowania należący.

Tünchkalk, *m.* wapno do tynkowania. anwerfen, wapnem podrzucić.

Tünchkelle, *f.* kielnia do tynkowania, do podrzucania wapnem.

Tüngen, gnoić, nawozić, nawozem zwieść; das Feld, pole.

Tünger, *m.* Mist, womit man tünget, gnoy, nawoz, ktorym maszczą role; führen, wozić.

Tüngung, *f.* gnoienie, nawozem zwożenie, hurtowanie. zu rechter Zeit anstellen, w swoy czas nawozić.

Tüppelchen, *n.* punkcik. eines Buchstabens, litery iakiey, kropka.

Tüpplicht, nakrapiany, kropkowaty. tüpplichtes Kleid, nakrapiana suknia.

Türk, *m.* Turek, Turczyn.

Türkey, *f.* Turcyia, Tureckie Kraie, Tureckie państwo. Europäische, Europeyskie. Asiatische, Asyatycki.

Türkinn, *f.* Turka, Turczynka, białogłowa.

Türkisch, Turecki. türkisches Reich, Tureckie Cesarstwo. türkischer Sebel, Turecka karabela. türkischer Glaube, Turecka wiara. Gesetzbuch, Turecki Alkoran.

Türkisch, *adv.* po durecku. reden, mowić.

Tulpe, *f.* eine Blume, tulipan, kwiat.

Tumm, głupi, głuptawy, ślepy. was kann dümmer, als er, seyn? co może być głupszego jak on? ein tummer Kerl, głupi chłop, szalony chłopak. wenn ich nicht so dumm wäre, gdy cym nie był tak głupiem. er siehet mich auch für gar zu tumm an, on mnie wcale ma za głupiego człowieka. er ist der allertümmste Mensch von der Welt, on iest naygłupszy człowiek na świecie, s. Dumm.

Tummeln, sich, prędko nagle co czynić. ein Pferd tummeln, konia przeieżdżać, grzać, biegać na konu.

Tummelplatz, *m.* pole. sich darauf begeben, wyść, wyprowadzić się na pole. der erste des Krieges war in Italien, naypierwsze pole woyny były Włochy.

Tummheit, *f.* głupstwo, szaleństwo.

Tummkühn, letkomyślny, głupie śmiały, płochy.

Tumult, *m.* tumult, zamieszanie, rozruch. großer, schrecklicher, wielki, straszliwy. verursachen, erregen, sprawić, wzruszyć.

Turnier, *n.* turniey, igrzysko ieźdźcow na koniech.

Turnierplatz, *m.* zawod na turnieia, do toczenia turnieiow.

Turteltaube, *f.* synogarlica, synogarliczka.

Tyrann, *m.* tyran, okrutnik. die Stadt wurde von einem grausamen Tyrannen gedrückt, miasto było od okrutnego tyrana przyciśnione, s. Grausam.

Tyranney, *f.* tyraństwo. 2) okrucieństwo.

U. V.

V A

U, der zwanzigste Buchstab des deutschen Alphabets, U, dwudziesta litera Niemieckiego abecadła, *n.* nie spadkuie się. V, albo v, także się nie spadkuie.

Väterlich, oycowski. väterliche Güter, oycowskie dobra. väterliches Erbtheil, oycowskie dziedzięstwo. väterliches Gemüth, oycowski umysł.

Väterlich, *adv.* po oycowsku, iak oyciec. einen erinnern, kogo napominać, przestrzegać.

Vagiren, włoczyć się; im ganzen Lande herum, po całym kraiu.

V A L

Valet, *n.* maleta, pożegnanie ostatnie. einem geben, komu oddać, powiedzieć.

Valetrede, *f.* mowa na pożegnanie.

Valetschmaus, *m* ochota na pożegnanie

Vasall, *m.* wasal. der in eines Schutze ist, ktory iest podczyią protekcyią; der Römischen Reichs, Państwa, Cesarstwa Rzymskiego.

Vater, *m.* oyciec; geplagter, strapiony; glückseliger, uszczęśliwiony. harter und scharfer, żredny y ostry, przykrowszy. der bald zu scharf, bald zu gelinde

gelinde ist, ktory raz nazbyt ostry, drugi raz nazbyt dobry. gütiger, alter, dobrotliwy, stary. leutseliger und lieber, ludzki y kochany. ungestümer, grausamer, geiziger, skrzętny, srogi, łakomy. der die Seinen lieb hat, ktory swoich kocha. leiblicher, todzony. liederlicher und unachtsamer, niedbały y niebaczny. karger, kluger, skąpy, rostrobny; ernsthafter, surowe poważny. frommer, dobry, łagodny. der sich erbitten läßt, ktory się dał przebłagać, przeprosić. artiger, feiner, piękny, zacny, wesoły. unbilliger, niesłuszny. einen mit Rechte einen Vater des Vaterlandes nennen können, kogo sprawiedliwie moc nazwać oycem oyczyzny. der weder Vater noch Mutter hat, ktory nie ma ani oyca, ani matki. unserer Väter Zeit, za czasow oycow naszych. der einen klugen und redlichen Vater hat, ktory ma rozeznanego y rzetelnego oyca. der einen frommen Vater hat, ktory ma dobrego, podściwego oyca. einen andern als einen Vater lieben und ehren, kogo iak drugiego oyca kochać y szanować. seinen Vater am besten kennen, swoiego oyca naylepiey znać. Vater und Mutter, *iednym słowem*, Rodzice. vom Vater her, *adj.* oyczysty. dessen Vater noch lebet, iego oyciec ieszcz żyie. dem Vater nachahmen, oyca naśladować, oycowskie mieć postępki.

Vatergut, *n.* oyczyste dobra, oyczysta maiętność. erhalten, utrzymywać. verfressen, przeieść, przetyrać. durchbringen, utracić, zmarnować. einen darum bringen, kogo przyprawić o utratę oycowskie maiątku.

Vaterherz, *n.* oycowskie serce, oycowski umysł.

Vaterland, *n.* oyczyczna. bedrängtes, geplagtes, strapiona, uciśniona. das keinen Schaden gelitten hat, ktora żadney szkody nie poniesła. mit dem Rücken sein Vaterland ansehen müssen, dla iakie przyczyny pozbawić się oyczyzny. was ist einem lieber, als sein Vaterland? komu iest co milszego iak oyczyzna?

Vaterlos, bez oyca, sierota, oyca niemaiący.

Vatermörder, *m.* oycoboyca. der seinen Vater umgebracht hat, ten iest oycoboycą, ktory swoiego oyca zabił. besondere Strafe für die Vatermörder ausdenken, osobliwą karę na oycoboycow wymyślić.

Vatermörderinn, *f.* oycoboyczyna, oycoboyka, zaboyczyna oyca.

Vatermörderisch, oycoboyski.

Vatermord, *n.* oycoboystwo, zabicie, zamordowanie oyca.

Vaters Bruder, *m.* brat oyca, stryi dzieciom brata.

Vaters Schwester, *f.* siostra oyca, ciotka dzieciom brata.

Vaterstadt, *f.* miasto oyczyste, w ktorym się kto rodził.

Vaterstelle, *f.* oycowskie mieysce. bey einem vertreten, być u kogo na oycowskim mieysku.

Vater Unser, *n.* Gebet, oycze nasz, *modlitwa.*

Veilgen, *n.* eine Blume, fiołek, fiałek, *kwiatek.* wie Veilgen, fiałkowy; dergleichen Farbe, fiałkowa barwa, fiałkowy kolor.

Veilgensaft, *m.* sok fiałkowy, ulepek.

Veilwurz, *f.* fiołkowy korzeń.

Venedig, Wenecyia.

Venerisch, wenerowy. Lust, wenerowa lubość.

Venetianer, *m.* Wenecyanin, z Wenecyi rodem, Wenet.

Ventil, *n.* Klappe, die sich in einer Pompe wie ein Thürlein auf und zumacht, daß das Wasser hinein, aber nicht heraus kann, zamykadło, zapadka, *pofr.* soupape, *f.* drzwiczki w pompie, ktore się otwieraią puszczaiąc wodę w pompę, a po wpuszczoney zamykaią się, aby woda z pompy nie wychodziła.

Venuskrankheit, *f.* wenerowa choroba, franca, albo neapolina.

Verabsäumen, zaniedbać, zaniechać, zarzucić. etwas, co.

Verabscheiden, ugodzić, umowić, umowic się, postanowić. die ganze Sache, całą rzecz, o całey rzeczy.

Verabscheiden, das, *n.* umowienie, ugodzenie, umowienie się.

Verabscheidung, *f.* umowa, ugoda, umowienie z sobą iakiey rzeczy.

Verabscheuen, brzydzić się, obrzydzić sobie. etwas, co. einen, kogo.

Verabscheuung, *f.* obrzydzenie, brzydzenie się, nienawidzenie.

Veraccordiren, wymowić. mit einem, daß etwas geschehe, z kiem, ażeby się co stało.

Verachten, gardzić, zgardzić, pogardzać, pogardzić. beständig, sehr, gänzlich, statecznie, bardzo, wcale. das Geld, pienią-

pieniądzmi gardzić. andere seerachten, infzemi pogardzać prze fiebie; gar fehr, nader bardzo pogardzać; verachtet werden, być pogardzonym, wzgardzonym.

Verachten, das, n. pogardzanie, pogardzenie, wzgardzanie, wzgardzenie.

Verachtet, pogardzony, wzgardzony, pogardzany.

Verachtung, f. pogarda, wzgarda; des Todes, śmierci. einen in Verachtung bringen, kogo na wzgardę podać.

Verächtlich, pogardy godny, nikczemny; werden, nikczemnym się, pogardy godnym ſtać. verächtlich machen, pogardy godnym uczynić; seyn, nikczemnym, pogardy godnym być.

Verächtlich, adv. zpogardą, ze wzgardą; gardząc, pogardzaiąc; von andern reden, o innych mowić; einen halten, begegnen, z pogardą kogo traktować, z kiem się obchodzić; an einen ſchreiben, do kogo piſać.

Veränderlich, odmienny, zmienny. veränderliches Gemüth, zmienny, odmienny umysł. die Lebensart iſt veränderlich, ten życia ſpoſob ieſt przemienny. veränderlichen Gemüths gegen einen ſeyn, odmiennego umysłu, zmiennego ſerca być przeciwko komu, ſ. Unbeſtändig.

Veränderlich, adv. odmiennie, zmiennie, z odmianą mowić.

Verändern, odmieniać, odmienić, przemieniać, przemienić; ſeine Kleidung, ſuknie ſwoie odmienić; ſeinen gefaßten Entſchluß, ſwoie ułożoną radę odmieniać; die Meynung, zdanie odmienić, przemienić; das Teſtament, teſtament odmienić; die Gewohnheit, zwyczay. Zeit und Ort verändern, czas y mieyſce odmienić; eine Rede, die Stimme, mowę, głos odmienić; ſich geſchwind, ſiebie prędko odmienić; die Ordnung, porządek; das Recht verändern, prawo przemienić; ſich verändern, ſo oft er will, tyle się razy odmieniać ile chce; alle ſeine Abſichten, wſzyſtkie ſwoie zamysły odmienić. viele Dinge verändern ſich oft in einem Augenblicke, wiele rzeczy odmieniają częſto w mgnieniu oka. die Farbe verändern, kolor zmienić. es hat ſich viel verändert, wiele się podmieniało.

Verändert, odmieniony, zmieniony, przemieniony.

Veränderung, f. odmiana, przemiana, zamiana, zmienność, odmienność; des Ortes, mieyſca odmiana; des Sinnes, myśli. dieſe Sache wird niemals die Veränderung leiden, rzecz nigdy nie będzie odmiany cierpiała; eines um des andere, odmiana, zamiana, iednego w drugie. etwas ohne alle Veränderung ſagen, wſzyſtko bez wſzelkiey odmiany mowić. die Veränderung vergnügt die Gemüther, odmiana kontentuie umysły.

Veräußern, oddalić; pozbywać, zbyć; etwas, co; to co przedać, ſprzedać; pozbywać, zbywać.

Veräußert, pozbyty, zbyty.

Veräußerung, f. pozbywanie, zbywanie, pozbycie, zbycie, ſiehe Verkaufung.

Veralten, zeſtarzeć się.

Veraltet, zeſtarzały, przeſtarzały. veraltete Worte, zeſtarzałe, przeſtarzałe słowa; zaſtarzały.

Veraltung, f. zeſtarzałość, zaſtarzałość, przeſtarzałość.

Veranlaſſen, okazyią dać, zaczepkę dać; powod dać; einen zu etwas, komu do czego; wſtęp do czego, drogę do czego komu otworzyć.

Veranlaſſung, f. okazyia, zaczepka, powod, droga, wſtęp, do czego.

Veranſtalten, gotować; das Gaſtgeboth, bankiet, ochotę; alles zum Kriege veranſtalten, wſzyſtko na woynę gotować.

Verantworten, bronić, mową, piſmem; ſprawiać się z czego; wymawiać co; ſeine Reden, ſwoie mowy.

Verantwortlich, wyekſkuzowany, wymowiony ktorego trzeba ekskuzować, wymawiać.

Verantwortung, f. odpowiadanie, ſprawianie się, wymawianie się.

Verarbeiten, na robotę wydać, wypotrzebować, wyrobić.

Verarbeitet, wyrobiony. verarbeitetes Silber, wyrobione ſrebro.

Verargen, mieć za złe; einem etwas, co komu.

Verarmen, zubożeć.

Verarmet, zubożały.

Verarreſtiren, dać w areſzt, areſztować; einen, kogo.

Verauctioniren, na aukcyi przedać; eines Bibliothek, czyią bibliotekę.

Verbannen, wygnać, wywołać, bannitować; einen, kogo. 2) in geiſtlichen Sachen, w duchownych rzeczach, wyklinać, wykląć.

Verbannet, wywołany; wyklęty; wygnany, bannitowany.

Verbannung, *f.* wywołanie, wygnanie, bannitowanie, bannicyia. 2) im Geistlichen, wyklęcie, klątew.

Verbauen, zabudować; einem das Licht, komu światło do okien zabudować. 2) das Geld verbauen, wydać pieniądze na budowanie.

Verbauet, zabudowany.

Verbauung, *f.* zabudowanie.

Verbeißen, ſtrawić, zgryść; das Unrecht, krzywdę. 2) die Worte verbeißen, słowa przygryzać, ucinać, nie całe wymawiać.

Verbergen, kryć, taić; etwas vor einem, co przed kiem. man hat mir das verborgen, to przedemną utaiono, ukryto; ſeine Begierden, ſwoie chuci; in ſeinem Hauſe, w ſwoiem domu. etwas nicht verbergen können, nie moc czego utaić, ukryć; das Gewehr unter dem Kleide, broń pod ſuknią ſkryć; ſich an einem heimlichen Orte, na mieyſce taiemne ſkryć ſię; ſich in dem Walde, ſkryć ſię w leſie.

Verbergen, das, *n.* ſkrycie, ukrycie, utaienie, zataienie.

Verberger, *m.* ukrywacz, taiciel; zataiciel; ukryciel, ſkryciel; 2) przechowacz, przewodnia; der Straßenräuber, zboycow. 3) niewydawacz, niewydawca, ſeiner Gefliſſenheit, ſwoiey pilności, *albo* nie wydaiący ſię ze ſwoią pilnością.

Verbergung, *f.* ſkrycie, krycie; taienie, utaienie, zataienie; niewydawanie; ſeiner ſelbſt, ſiebie ſamego.

Verbeſſerer, *m.* poprawca, poprawiciel, polepſzyciel.

Verbeſſerlich, poprawy, naprawny, *to ieſt*, co ſię może poprawić, naprawić.

Verbeſſern, poprawiać, naprawiać, polepſzać, poprawić, naprawić, polepſzyć; etwas ein wenig, co trochę; eines Sitten, czyie obyczaie; ſein Verſehen durch neue Tugend, grzech ſwoy poprawić przez nową cnotę; die Geſetze, praw poprawić. ein Guth verbeſſern, wſi poprawić, przyczynić dochodow w niey; eine Schrift, Rede, pismo, mowę poprawić.

Verbeſſert, poprawny, naprawny, poprawiony, naprawiony, polepſzony.

Verbeſſert, *adv.* poprawnie, naprawnie.

Verbeſſerung, *f.* poprawa, naprawa, poprawienie, naprawienie, polepſzenie; der Weltweisheit, Filozofii.

Verbiethen, zakazować, zakazywać, zakazać, zabraniać, zabronić; einem etwas zu thun, co komu czynić. wer hat dir es verbothen? kto ci to zakazał; einem den Zutritt, zabronić komu przyſtępu; einem zu reden, komu mowić; einem den Wein gänzlich, komu wina wcale zakazać; durch Geſetze, prawami; bey Strafe, pod karą; bey Halsabhauen, pod ucięciem ſzyi zakazać.

Verbiethen, das, *n.* zakazywanie, zakazanie; zabranianie, zabronienie, zakaz.

Verbiether, *m.* zakazca, zakazywacz, zabroniciel, zabronca.

Verbietherinn, *f.* zakazczyna, zakazywaczka, zabronicielka.

Verbietheriſch, zbraniaiący, zakazuiący.

Verbiethung, *f.* zakaz, zakazanie; bedrohentliche Verbiethung, groźny zakaz.

Verbinden, zawiązać, obwiązać; eine Wunde, ranę; obowiązać, obowięzywać. das Geſetz verbindet alle Menſchen, prawo obowięzuie wſzyſtkich ludzi; einen durch eine Wohlthat, kogo obowiązać iakiem dobrodzieyſtwem; durch einen Handſchlag, przez umowę; einen den Arm nach dem Aderlaſſen, komu rękę wziązać po puſzczeniu krwi; einem den Beinbruch, komu obwiązać złamna nogę. einen mit Geſchenken verbinden, kogo z obowiązać, z *obligować* podarunkami. einen eidlich verbinden, kogo przyſięgą obowiązać.

Verbindlich, obowięzuiący. verbindlicher Befehl, obowięzuiący rozkaz; *to ce* obowiązany. ſich einen verbindlich machen, kogo ſobie obowiązanym uczynić.

Verbindlichkeit, *f.* obowiązek, obowiązanie.

Verbündniß, *n.* przymierze, związek; mit einem machen, z kiem uczynić; eingehen, wniść w przymierze, w związek; ſtiften, zawrzeć, zamknąć z kiem związek; mit einem haben, mieć z kiem; aufheben, zerwać, ſiehe Bund ꝛc.

Verbindung, *f.* związanie, związek; der Verwandſchaft, pokrewieńſtwa; unter einander zu etwas, ſprzyſiężenie ſię na co; eheliche, związek ślubny, małżeńſki; mit einer treffen, wniść z ktorą w związek *takowy*.

Verbissen, strawiony, zgryziony. s. Verbeißen.

Verbitten, wypraszać z czego, od czego. die Strafe, od kary; przepraszać. daß einer nicht böse werde, aby się kto nie gniewał.

Verbittern, bitter machen, gorzkiem uczynić. böse machen, gniewać, drażnić, s. Erbitterung.

Verbitterung, *f.* gniewanie, drażnienie, rozgniewanie, rozdraźnienie; *to co* hefftiger Zorn, zawziętość, gniew. in großer Verbitterung mit einem leben, w wielkiey zawziętości, w wielkiem gniewie żyć z kiem.

Verblassen, s. Erblassen.

Verbleiben, zostawać, zostać; fest und unverrückt, mocnym y nieporuszonym. auf seiner Meynung verbleiben, przy swoim zdaniu zostawać. die Freundschaft verbleibt fest, przyiaźń zostaie mocna.

Verbleibung, *f.* zostawanie, zostanie na zawsze.

Verblenden, zaćmić, zaślepić. mit Geschenken die Augen, podarunkiem oczy zaślepić, ludziom niebiegłym. das Glück verblendet die Gemüther, szczeście zaślepia umysły. von den Begierden verblendet werden, chuciami zaślepionym być. einen verblenden, zaślepić kogo, oślepić.

Verblender, *m.* zaślepiciel, zaćmiciel.

Verblendet, zaślepiony, zaćmiony.

Verblendung, *f.* zaślepione, zaćmienie; der Augen, oczow.

Verblichen, zpełzły; wybladły; Schrift, Buchstaben, pismo, litery wybladłe, zpełzłe. 2) zur Unzeit gestorben, przed czasem umarły.

Verbleiben, s. Uebrig.

Verblühen, z kwiatu opaść, opadać. in acht Tagen, w osmiu dniach.

Verblühet, opadły z kwiatu. die Rosen sind verblühet, kwiat z roż opadł.

Verblümt, figurowany, allegoryczny. verblümt geben, uwinioną rzecz dać. verblümte Reden, uwiniene, uwiiane mowy, *to iest*, allegoryczne.

Verbluten, krew wylać. krew uchodzić. er hat sich verbludet, krew go uszła.

Verbludet, bez krwi, ktorego krew uszła.

Verblutung, *f.* krwi wylanie, wytoczenie, uście krwi.

Verbollwerken, robotami forteczznemi zamknąć.

Verborgen, ukryty, skryty, utaiony, zataiony. verborgene Dinge, skryte, ukryte rzeczy; Begierde, utaiono chuci. entdecken, odkryć, wyiawić. verborgen halten was geheim bleiben muß, to utaione trzymać, co powinno być ukryte. einem verborgen seyn, ukrytym być przed kiem. verborgener Ort, skryte mieysce.

Verborgen, *adv.* skrycie, potaiemnie, pokryiomo, tayno. sich halten, trzymać się, siedzieć.

Verborgenheit, *f.* tayność, skrytość, ukrytość.

Verbot, *n.* zakaz. eines Verbot nicht achten, nie dać nić na czyi zakaz; aufheben, zakaz nieść, skasować, s. verbieten.

Verboten, zakazany. er saget es sey verboten, on mowi że zakazano iest. verbotene Zusammenkunft, zakazana schadzka. es ist ihm verboten zu widersprechen, zakazano mu mowić przeciwko temu.

Verboten, *adv.* niegodziwie.

Verbrannt, spalony, opalony. von der Sonne werden, być opalonym od słońca, s. Verbrennen.

Verbrauchen, spotrzebować; zażyć wszystkiego. das Geld zu etwas verbrauchen, wypotrzebować, wydać pieniądze na co.

Verbraucht, spotrzebowany, strawiony, wydany.

Verbrechen, das, *n.* grzech, przestępstwo; geringes, letki grzech, letkie przestępstwo; kleines, mały, małe; grösseres, większy, większe; groβes, wielki grzech; mittelmäßiges, heimliches, verborgenes, pomierny, skryty, taiemny. einen wegen eines Verbrechens strafen, kogo ukarać za iaki grzech. sich fleißig dafür hüten, pilnie się grzechu strzec. auf sich laden, obładować się grzechem. einem aufbürden wollen, chcieć komu zadać iaki grzech. begangen haben, popełnić. begehen, popełniać. ablehnen, ubliżyć grzechu; davon losmachen, od grzechu kogo wolnym uczynić; davon loskommen, wyiść, wybrnąć z grzechu. keines begangen haben, żadnego niepopełnić; einem verzeihen, komu występek grzech, darować. kühnes Verbrechen, śmiały występek, siehe Schuld, Uebelthat.

Verbrecher, *m.* przestępca, występca, przestępnik, występnik, grzesznik, winowayca.

Ver-

Verbremen, obramować taśmą, passamon dać do sukni.

Verbremt, bramowany, obramowany, obłożony, taśmą etc. verbremtes Kleid, bramowana suknia.

Verbrennen, spalić. durchs Feuer vernichten, ogniem zniszczyć. einen lebendig verbrennen, kogo żywego spalić. sich selbst, siebie samego. etwas zu Asche, na popiół. einen Brief, list. eine Stadt von Grund aus, miasto do szczętu iakie spalić. sich das Maul, weil der Wein zu warm war, gębę sobie *sparzyć* bo wino było nazbyt gorące. 2) *to co* durch das Feuer verzehret werden, spalić się, ogniem zgłonąć. das Schloß ist verbrannt, zamek się spalił. sich den Finger verbrennen, palec sobie oparzyć, *albo* w palec się sparzyć. sich das Maul verbrennen, d. i. reden was ein anderer nicht gerne hört, w ięzyk się sparzyć, *to iest*, to mowić co drugiemu nie miło słuchać.

Verbrennen, das, *n.* spalenie, sparzenie, palenie; parzenie.

Verbrennung, *f.* spalenie; sparzenie. der Erde, spalenie ziemi.

Verbringen, s. Vollbringen.

Verbrüderung, *f.* bractwo, pobratanie się.

Verbuhlen, na miłości, na kochaniu stracić, s. Verhuren.

Verbuhlt, rozmiłowany, w lubieżności zarobiony, s. Verhurt.

Verbündniß, *n.* związek, przymierze, s. Verbündniß.

Verbürgen, sich, ręczyć, rękędać, przyrzec. für einen, za kogo, daß er sich stellen werde, że się ten stawi; do sądu.

Verbürget, ręczeniem, rękodaniem obowiązany.

Verbürgung, *f.* ręczenie, rękodanie; przyrzeczenie; obiecanie odpowiedzieć za drugiego.

Verbunden, obowiązany, *obligowany*; einem, komu. mein Erbe soll verbunden seyn, der Frau hundert Pfund Silberwerk zu geben, moy dziedzić ma być obowiązanym dać moiey żonie, sto funtow srebra. seine Gelübde zu halten, obowiązanym być chować swoie śluby. sich einem verbunden machen, uczynić kogo sobie obowiązanym, obligowanym. einem verbunden seyn, być komu obowiązanym. ich bin dir billig verbunden, iestem ci słusznie obowiązany.

Verdacht, *m.* podeźrzenie, poruzumienie, posądzenie; hegen, mieć; geben, dawać porozumienie; meiden, unikać podeźrzenia; einem beybringen, nabawić kogo porozumienia; einer Sache wegen, o iaką rzecz; ablehnen, podeźrzenie oddalić. er ist in dem Verdachte, iest w porozumieniu; bestärken, zmacniać porozumienie; einen davon befreyen, uwolnić kogo od niego. außer Verdacht setzen, z podeźrzenia wyprowadzić. keinen Verdacht haben, nie mieć żadnego. einen im Verdacht haben, mieć w podeźrzeniu. in dem Verdachte stehen, być w podeźrzeniu. wider allen, na wszystkich. gegen die Seinigen, na swoich.

Verdächtig, podeźrzany; als ob er nachläßig sey, iakoby był niedbałym. eine klare Sache muß nicht verdächtig seyn, jasna, oczywista rzecz nie powinna być podeźrzana. einen verdächtig machen, kogo podeźrzanym uczynić. verdächtig werden, zdawać się podeźrzanym. sich machen, czynić się podeźrzanym. sich auf keine Weise machen, nie czynić się bynaymniey podeźrzanym. sich wegen eines bösen Vorhabens verdächtig machen, czynić się podeźrzanym o iaki zły zamysł.

Verdächtig, *adv.* podeźrzanie, z podeźrzenie, ma porozumieniem.

Verdammen, potępiać, potępić; skazać. einem einer Sache wegen, kogo potępić o iaką rzecz; dieses Verbrechens halber, za ten występek. unverhört, niewysłuchawszy sprawy.

Verdammlich, potępienia, skazania, osądzenia godny.

Verdammt, potępiony, osądzony, skazany.

Verdammung, *f.* potępienie, osądzenie, skazanie; strenge eines Schuldigen, surowe osądzenie iakiego winnego. zu einer Geldstrafe, na grzywny, na pieniężną karę.

Verdauen, strawić. die Speise, iadło. Speise, die sich leicht verdauen läßt, iedzenie ktore się daie łatwo strawić.

Verdauet, strawiony.

Verdaulich, łatwy do strawienia. verdauliche Speise, łatwe do strawienia potrawy.

Verdauung, *f.* strawienie. befördern, do strawienia pomagać; darzu dienlich seyn, być do tego pomocnym. dergleichen Arzney, takoweż lekarstwo.

Verdecken, przykrywać, okrywać, pokrywać; eines Fehler, czyie błędy; die Schande mit einem ehrbaren Mäntelchen, wstyd pokrywać uczciwym płaszczykiem.

Verdeckt, pokryty, przykryty, okryty; obity.

Verdeckt, *adv.* skrycie; einem etwas geben, dać co komu; verdeckt und verblümt, skrycie y figurą.

Verdeckung, *f.* okrycie, pokrycie, przykrycie, obicie, obiianie, przykrywanie. 2) womit etwas verdeckt wird, to, czym bywa co przykryte.

Verdenken, mieć w podeźrzeniu, podeźrzanym; za podeźrzanego mieć. 2) *to co* übel auslegen, na złe tłomaczyć, na złą stronę brać. einem etwas nicht verdenken können, nie moc co komu na złe tłomaczyć.

Verderben, psuć, zepsuć, ruinować, gubić; das Getreyde, zboże; die Städte von Grund aus, miasta z gruntu ruynować, obalać; die ganze Sache, całą rzecz; zuletzt alles, na ostatek wszystko; seine Gesundheit, swoie zdrowie; im Grunde verderben, z gruntu wszystko zepsuć, zniszczyć. 2) *to co* zu Grunde gehen, ginąć, niszczęć; gänzlich, wcale; durch seine eigene Schuld, swoią własną winą. alles verderben lassen, dać wszystkiemu ginąć; durchs Schwerdt, mieczem ginąć, zginąć; mit allem den Seinigen, ze wszystkiem swoiem maiątkiem. ich bin verdorben, zginąłem. 3) usychać, uschnąć, als wie eine Pflanze verdirbt, cały szczep schnie, usycha.

Verderben, das, *n.* zguba, ruina; der Stadt im Sinne haben, ruinę miasta na myśli mieć. nicht nachlassen bis man einen ins Verderben gestürzt hat, nie poprzestać poty, pokiby kogo o ruinę nie przyprawić; einen darein zu bringen suchen, szukać zguby, ruiny, kogo na bawić; von dem Vaterlande abwenden, od oyczyzny odwrocić. in sein Verderben laufen, sich ins Verderben stürzen, do zguby swoiey dążyć; lecieć w swoię zgubę; viele darein bringen, wiele zguby nabawić.

Verderber, *m.* zgubiciel; stratca; zepsutca, zgubca, gubca; der Bürger, obywatelow; des Vaterlandes, oyczyzny. schnöder und ruchloser Verderber, szkaradny y bezeczny zgubca; des gemeinen Wesens, rzeczypospolitey; zepsuciel.

Verderberinn, *f.* gubicielka, zgubicielka, stracicielka, zgubczyna.

Verderblich, zgubny, zgubliwy, psuiący, ruinuiący.

Verderbniß, *f.* zepsucie, zepsowanie, ruina, zguba.

Verderbung, *f.* zgubienie, zatracenie, zruinowanie, zepsowanie.

Verdienen, zasługować, zasługiwać, zasłużyć. einem den Dank geben, den er verdienet, komu dzięki czynić na ktore zasłużył. wie er verdienet, iak zasługuie. nachdem er es verdienet, według tego iak sobie zasługuie. sich einen Dank verdienen, zasłużyć się u kogo. sie mag es um mich verdienet haben wie sie will, niechby się u mnie iak naylepiey zasłużyła. Strafe verdienen, na karę zasłużyć, karę zasłużyć. was habe ich verdient? cożem ia zasłużył? wysłużyć. er verdienet grosses Geld, on wysługuie wielkie pieniądze. mit seiner Artigkeit eine Frau verdienen, swoią grzecznością wysłużyć sobie żonę. er hat nicht verdient, daß du ihm übel begegnest, nie zasłużył abyś mu to miał za złe. was habe ich Böses verdient, coż ia złego zasłużyłem; Dank von einem verdienen, na podziękowanie u kogo zasłużyć. Haß und Neid verdienen, na nienawiść y zawziętość.

Verdienst, *m.* zasługa, zasłużenie; grosses und unsterbliches, wielka y nieśmiertelna zasługa. einem seine Verdienste nicht verdanken, geschweige denn vergelten können, iego zasług myślą obiąć nie mogę a coż dopiero za nie nadgrodzić. ich liebe ihn nach seinem Verdienste, ia kocham go według iego zasług. nicht nach meinem Verdienste, nie podług moich zasług. dieß ist ihm nach Verdienste begegnet, co się ma podług iego zasługi stało.

Verdienstlich, zasługuiący; zasługę maiący w sobie.

Verdient, zasłużony; sich wohl um einen verdient machen, dobrze się zasłużyć u kogo. verdienter Weise, podług zasługi, iak zasłużył, iak zasłużyła.

Verdingen, naiąć komu; ein Werk für ein großes Geld, robotę komu naiąć do zrobienia za wielkie pieniądze.

Verdingt, naięty.

Verdollmetschen, tłumaczyć, tłomaczyć, przekładać, przełożyć.

Verdollmetschung, tłumaczenie; przekładanie, przetłumaczenie.

Verdoppeln, podwoić; die Zahl, liczbę; die Schläge verdoppeln, plagi podwoić; den Sieg, zwycięstwo.

Verdoppelt, podwoiony. verdoppelte Ehre, podwoiony honor.

Verdoppelung, f. podwoienie; der Worte, słow.

Verdorben, zepsuty, popsuty, zepsowany, popsowany; Wein, wino popsowane; verdorbener Mensch, człowiek popsowany.

Verdorren, wyschnąć, wie einer der die Schwindsucht hat, iak ten ktory ma suchoty.

Verdorret, wyschły, uschły, wysuszony, ususzony; wie ein Gewächs, uschły iak ziele; verdorrete Bäume, uschłe drzewa; als ein Schwindsüchtiger, iak suchotnik uschły.

Verdorrung, f. suchoty; der Bäume, uschłość, poschnięcie; der am Leibe ganz verdorret ist, ktory na ciele wcale usechł, wysechł.

Verdrehen, przekręcać, przekręcić; Sachen die recht sind, rzecz, ktore są dobre, proste; okręcać, okręcić; die Worte, słowa.

Verdrehet, przekręcony, okręcony, wykręcony.

Verdrehung, f. przekręcenie, wykręcenie, wykręcanie; der Worte, słow.

Verdrießen, teschnić, steschnić, żal być, uprzykrzyć, sobie; przykrzyć się. es verdrießt mich meine Thorheit, żal mi moiego głupstwa. es verdrießt uns alle unseres Lebens, przykrzy się nam wszystkim nasze życie; tęschniemy sobie wszyscy w naszym życiu. sich etwas verdrießen lassen, przykrzyć sobie co; sehr, bardzo. das verdrießt ihn, to się mu przykrzy.

Verdrießlich, przykry, naprzykrzony; einem, komu. das Alter ist den meisten verdrießlich, starość iest przykrą naywięcey ludziom. aller Hochmuth ist verdrießlich, każda hardość iest przykra. dessen Worte sind mir alle verdrießlich, wszystkie iego słowa są mi uprzykrzone. das Andenken diese Sache ist mir verdrießlich, wspomnienie o tey rzeczy iest mi przykre. etwas verdrießlich, nie co przykry. einen verdrießlich machen, kogo markotnym uczynić, humor komu zepsuć, psować.

Verdrießlichkeit, f. przykrość, naprzykrzenie, uprzykrzenie; einem machen, zuziehen, komu przykrość czynić, sprawić; benehmen, odiąć kogo przykrości; keine haben, niemieć żadney; sich derselben entschlagen, pozbyć się przykrości, markotności; aus dem Wege schaffen, przykrość uprzątnąć.

Verdringen, wypchnąć, zepchnąć; einen von einem Orte, kogo z iakiego miejsca; aus der Stadt, z miasta; von der Ehre, z godności; aus dem Besitz, z possessyi, z osiadłości.

Verdrossen, leniwy, opieszały, rozlazły, słaby, omdlały. einem vorrücken, daß er so verdrossen ist, komu wymawiać, że on tak leniwym, rozlazłym iest; verdrossen werden, leniwym, rozlazłym się stawać.

Verdrossenheit, f. leniwość, rozlazłość, osłabiałość.

Verdrossentlich, adv. leniwie, rozlazło, słabo.

Verdrungen, zepchnięty, spychany.

Verdruß, m. uteschnienie, steschnienie; machen, uczynić; przykrość, naprzykrzenie. 2) to co Beschwerniß, Widerwillen, nienawiść, zawziętość, s. Haß, zgryzienie umysłu. alle haben Verdruß darüber, wszyscy się gniewnią o to. eines Verdruß gegen sich zuziehen, wszystkich gniew na siebie wzniecać, ściągać. Verdruß verursachen, przykrość komu sprawić; empfinden, uczuć przykrość; vermehren, powiększyć przykrości; verbergen, verbeißen, ucaić, zgryść; lindern, łagodzić; zu vergessen suchen, szukać zapomnieć przykrości iakiem sposobem. mache mir keinen Verdruß, nie czyń mi żadney przykrości. er macht daß ich vor Verdruß bersten möchte, on to czyni że się ledwie nie rozpękne od złości; einfressen, zgryść w sobie żal, przykrość.

Verdunkelt, przyćmić, przyciemnić, zaciemnić. das Licht verdunkeln, światło przyćmić.

Verdunkelt, przyćmiony, zaćmiony, przyciemniony.

Verdunkelung, f. przyćmienie, zaćmienie, przyciemnienie; der Sonnen, zaćmienie słońca.

Verdursten, umierać od pragnienia. einen Verdursten lassen, kogo pragnieniem morzyć.

Verdurstet, den sehr durstet, ktory ma wielkie pragnienie, pragnieniem ściśniony.

Verehlichen, za mąż wydać, postanowić; seine Tochter, corkę; sich mit einander, pobrać się, pożenić się za mąż iść; einem,

einem, za kogo wydać, iść za mąż. sich, ożenić się.
Verehlicht, zamężna, żonaty.
Verehligung, *f.* wydanie za mąż. der Tochter, corki.
Verehren, darować, obdarzyć. einem etwas, co komu. ein Geschenkgen, podaruneczek. 2) *to co* Ehre erweisen, honor komu świadczyć.
Verehrer, *m.* daruiący, podaruiący.
Verehrung, *f.* darowanie, podarowanie, nadgroda, udarowanie, obdarzenie, podarunek.
Vereinbaren, godzić, iednać. einen mit den andern, kogo z kiem. die feindseligen Gemüther, nieprzyiacielskie umysły; złączyć. seine Waffen mit einem, swoy oręż złączyć z kiem. zur Befreyung des gemeinen Wesens, na uwolnie rzeczypospolity.
Vereinbart, złączony, połączony, ziednany, pogodzony.
Vereinbarlich, snadny do łączenia się, towarzyski.
Vereinbarung, *f.* złączenie, poiednanie; iedność.
Vereinigte Niederlande, połączone, Związkowe Niderlandskie Ziemie.
Vereinigung, *f.* Vereinbarung.
Verewigen, wiecznym, uczynić, *iakoby*; uwiecznić; nieśmiertelnym uczynić, *iakoby* unieśmiertelnić. verewigt werden, nieśmiertelnym zostać, wiecznym.
Verewigt, *uwieczniony*, co wiecznym, nieśmiertelnym został.
Vereyden, przysięgą, obowiązać. einen, kogo. die Soldaten, żołnierzy.
Vereydet, przysięgą obowiązany.
Vereydung, *f.* przysięgą obowiązanie.
Verfälschen, fałszować, sfałszować. das Recht durch Geld, prawa pieniądzmi.
Verfälscher, *m.* fałszerz. der Münze, pieniędzy.
Verfälscherinn, *f.* fałszerka.
Verfälscht, sfałszowany. Geld, sfałszowane pieniądze.
Verfälschung, *f.* sfałszowanie. des Saamens, nasienia.
Verfänglich, podchwytliwy, podchwytuiący. in den Worten, podchwytliwy w słowach.
Verfänglich, *adv.* podchwytliwie, podchwytuiąc. einen fragen, kogo pytać.
Verfänglichkeit, *f.* podchwytywanie, podchwycenie.

Verfärben, sich, zarumienić się, zaczerwienić, *s.* Schamroth.
Verfahren, postępować, obchodzić się. mit einem, z kiem. hart, przykro. scharf, ostro. listig, chytro. strenge, ściśle. gütig, verschmützt, dobrotliwie, wykrętnie. beträchtlich, betrüglich, uważnie, zdradliwie. vertraut, poufale. menschlich, poważnie. leutselig, unvorsichtig, poludzku, niebacznie, nieopatrznie. feindselig, ungerecht, unweise, ponieprzyiacielsku, niesprawiedliwie, niemądrze. redlich, rzetelnie. im Zorne, w gniewie. gelinde, łagodnie, łaskawie. übel, źle. sehr übel, bardzo źle. löblich, chwalebnie. verkehrt, przewrotnie. nach dem Verbote, podług zakazu. nach Recht, podług prawa. mit Gewalt, gwałtem.
Verfall, *m.* ubywanie, ubycie.
Verfallen, upadać, co raz to gorzey się mieć. am Leibe, schnąć. in Strafe verfallen, karę podpadać.
Verfallen, das da verfallen ist, upadły, podupadły; przeszły. verfallene Zeit, przeszły czas. verfallene Güther, wakuiące dobra.
Verfallzeit, *f.* czas naznaczony, dzień umowiony.
Verfangen, pomagać, zdać się. es verfängt nichts, to nic nie pomaga.
Verfassen, myślą poczynać. etwas, co. schriftlich, pisać myśli. 2) anordnen, rozporządzić.
Verfasset, obięty, poięty, myślą, poczęty.
Verfasser, *m.* pismo-dawca, pismodzieia.
Verfassung, *f.* ustanowienie. der Religion, religii.
Verfaulen, zgnić, zbutwieć, zpruchnieć. der Leib verfault mit der Zeit, ciało gnii z czasem.
Verfault, zgniły, zbutwiały, zpruchniały.
Verfaulung, *f.* zgnicie, zbutwienie, zpruchnienie; zgniłość, zbutwiałość, zgniłość.
Verfechten, bronić. eines Ehre, czyiego honoru. hefftig, żwawo. herzhaft, odważnie. die Rechtssachen, spraw sądowych. gewissenhaft, sumiennie. bis aufs äußerste, ostatniem sposobem. die Wahrheit wider die Lügen, prawdy przeciwko kłamstwu.
Verfechten, das, *n.* bronienie.
Verfechter, *m.* obrońca, broniciel, patron.

Verfechtung, *f.* bronienie, obronienie.
Verfehlen, zbłądzić, pobłądzić, obłąkać się. des gemeinen Nutzens, od pospolitego dobra. der Regel, od reguły.
Verfehlung, *f.* zbłądzenie, pobłądzenie, obłąkanie się.
Verfertigen, zrobić, wygotować. ein Werk, robotę, dzieło. ein Gedicht, wierſz; ein Buch, kſiążkę. ein Brief an einen, liſt do kogo. des Nachts etwas, w nocy co napiſać.
Verfertigen, das, *n.* zrobienie, wygotowanie.
Verfertiger, *m.* ſprawca, robotnik. eines Dinges, iakiey rzeczy.
Verfertigt, zrobiony, wygotowany.
Verfertigung, *f.* zrobienie, wygotowanie. der Gläser, ſzkła. die Verfertigung eines Werks über sich nehmen, wygotowanie, zrobienie iakiey roboty na ſiebie wziąć, przyiąć.
Verfilzt, nierozwikłany, nierozwiązany. powikłany, pokręcony. Haar, das ganz verfilzt, weil es lange nicht ausgekämmt worden, włos, nierozwikłany, że przez długi czas nie był czeſanym.
Verfinstern, zaćmić, przyciemnić, zaciemnić, zaſłonić. die Wolken verfinstern den Himmel, chmury zaſłaniaią, zaciemniaią niebo. das wenige Licht, trochę światła zaſłonić.
Verfinstert, zaćmiony, przyćmiony, przyciemniony, zaſłoniony. werden, zaſłonionym, przyciemnionym być.
Verfinsterung, *f.* przyćmienie, zaćmienie. der Sonne, ſłońca.
Verfließen, ſpływać, płynąć imo, upłynąć, przepłynąć. die Zeit verfließen laſſen, dać czaſowi upłynąć. die Zeit iſt verfloſſen, czas przepłynął.
Verfließung, *f.* ſpłynienie, ſpływanie; upłynienie, upływanie, des Waſſers, wody.
Verfloſſen, upłyniony, przeſzły. sich der verfloſſenen Zeit erinnern, przypominać ſobie przeſzłe czaſy. verfloſſener Monat, przeſzły mieſiąc.
Verfluchen, przeklinać, przekląć; einen, kogo.
Verflucht, przeklęty.
Verfluchung, *f.* przeklinanie, przeklęcie.
Verfolgen, dopominać ſię, dochodzić; ſein Recht, ſwoiego prawa; prześladować; konać. einen mit den Waffen, kogo orężem. bis in den Tod, aż na śmierć. einen feindſelig, kogo po nieprzyiacielku prześladować. die Flüchtigen, za uciekaiącemi gonić.
Verfolger, *m.* prześladowca, goniciel; eines, kogo.
Verfolgerinn, *f.* prześladowczyna, gonicielka.
Verfolgt, prześladowany.
Verfolgung, *f.* prześladowanie, obracanie, wekłowanie.
Verfreſſen, zeżrzeć, pożrek, pożerać; ſein Vermögen, ſwoy maiątek.
Verfreſſen, pożarty, przeiedzony; *to co* mit Freſſen durchgebracht.
Verfreſſer, *m.* hultay, der das Seinige verfrißt, ktory ſwoie przeiada.
Verfügen, veranſtalten, uſtanowić, poſtanowić. 2) nakazać. etwas, co. 3) udać ſię, wynieść. sich wohin, ſię dokąd.
Verfügung, *f.* uſtanowienie, poſtanowienie, rozporządzenie, nakazanie.
Verführen, zwodzić, uwodzić, zawodzić. einen mit ſeinen Reden, kogo ſwoiemi mowami. laß dich mit ihren Anſchlägen nicht verfahren, nie day ſię drugim uwodzić ich radami. einen von der Frömmigkeit, odwodzić kogo od pobożności.
Verführer, *m.* zwodziciel, odwodziciel, gorſzyciel.
Verführerinn, *f.* zwodzicielka, odwodzicielka, gorſzycielka.
Verführeriſch, zwodzący, zawodzący, gorſzący.
Verführung, *f.* zwodzenie, zawodzenie, uwodzenie, gorſzenie.
Vergället, żołciowy.
Vergänglich, przemiiaiący. vergängliche Dinge, przemiiaiące rzeczy. ich halte dieſes für vergänglich, ia mam to za przemiiaiące, za znikome rzeczy.
Vergänglichkeit, *f.* przemiiaiącość, znikomość.
Vergaffen, przywidzieć ſię komu. sich nicht leicht an etwas vergaffen, nie łatwo ſię komu przywidzieć.
Vergangen, przeſzły. sich der vergangenen Dinge erinnern, przypominać ſobie brzeſzłe rzeczy. die vergangene Zeit kommt nicht wieder, przeſzły czas niewraca ſię nazad.
Vergeben, wybaczyć, darować, przepuścić, odpuścić; einem etwas, co komu. die vergangene Sache, przeſzłe rzeczy. einem ſein Verbrechen, komu czyi grzech. 2) mit Gift vergeben, trucizną zabić. sich ſelbſt, ſiebie ſamego.

Verge-

Vergebens, darmo, daremnie; einen um Hülfe anrufen, kogo na pomoc wzywać; die Zeit zubringen, czas darmo traić; sich bemühen, darmo się trudzić, trofzczyć.

Vergeblich, prożny, daremny. die Versprechungen sind vergeblich, obietnice są daremne, prożne; die Hoffnung, prożna nadzieia; die Arbeit, prożna, daremna praca. vergebliches Werk, prożna; daremna robota. einem vergebliche Hoffnung machen, komu prożną, daremną nadzieię czynić; 2) das vergeben werden kann, co może być odpufzczone, f. Vergebens.

Vergebung, *f.* odpufzczenie, darowanie; der Strafe, kary; des Verbrechens widerfahren lassen, odpufzczenie iakiego grzechu uczynić; einen darum bitten, kogo o nie prosić. von einem die Vergebung erlangen, od kogo odpufzczenie otrzymać.

Vergehen, przeminąć, przemiiać; in kurzer Zeit, w krotkiem czafie; in seinem Elende, w swoiey nędzy; für Schmerzen und Elend, od bolu y biedy uschnąć; ihr Andenken ist vergangen, ich pamięć przefzła, zginęła; die Krankheit vergeht, choroba miia; der Schmerz, die Zeit vergeht, żal, czas przechodzi; sich vergehen, omylić się.

Vergelten, nadgrodzić, zapłacić, rekompensować; einem mit etwas, czym co komu; eines Wohlthaten, czyie łaski; gleiches mit gleichem, wet za wet, piękne za nadobne; das Unrecht vergelten, za krzywdę oddać; ich will es ihm anderswo vergelten, ia mu to czym inszym nadgrodzę.

Vergeltung, *f.* nadgrodzenie, zapłacenie, rekompensa. Vergeltung des Bösen, zemsta.

Vergesellschaften, przystąpić do spolności, do towarzystwa, ztowarzyszyć; sich mit einem, się z kiem.

Vergessen, zapominać, zapamiętać, zabaczyć, przepomnieć, zapomnieć; des Unrechts, krzywdy. ich habe die Sache vergessen, ia zapomniałem o tey rzeczy; zu sagen, zu schreiben, zapomnieć powiedzieć, pisać. man hat den vorigen Krieg noch nicht vergessen, iefzcze nie zapomniano przefzłey woyny. vergessen werden, być zapomnianym. das da vergessen worden ist, zapomniany, to co iest zapomniane; seyn, być zapomnianym; ganz und gar, wcale; bey einem, u kogo; er ist bey jedermann vergessen, on iest u każdego zapomniany. 2) der etwas leicht vergißt, prędko zapominaiący, *znaczy*, f. Vergeßlich.

Vergessenheit, *f.* zapominanie, niepamięć, zapomnienie, zabaczenie, zapamiętanie, przepomnienie; stete, ewige, nieustanne, wieczne. etwas in Vergessenheit stellen, co w zapomnienie, etc. puścić. etwas nicht in Vergessenheit kommen lassen, nie dać czemu iść w zapomnienie, w niepamięć.

Vergeßlich, zapominaiący, niepamiętaiący, przepominaiący; Alter, zapominaiący wiek. gleich vergeßlich werden, zaraz, prędko być, zapominaiącym.

Vergeßlichkeit, *f.* *iakoby*, zapominaiącość, zapominanie, etc.

Vergeuden, rozprofzyć, przemarnować; ein großes Guth in kurzer Zeit, wielką maiętność w krotkiem czafie, f. Verschwenden.

Vergewaltigen, gwałtem, gwałtownie postępować.

Vergewaltigung, *f.* gwałtowne postępowanie, gwałtowność.

Vergewissern, upewniać, upewnić; einen von etwas, kogo o czym; daß einer gestorben, że kto umarł.

Vergewissert, upewniony.

Vergießen, przelać, przelewać, wylać, wylewać; viele Thränen, wiele łez; sein Blut für das Vaterland, przelać krew za oyczyznę. du vergießt den Wein, ty wylewasz wino; Blut in dem Kriege, krew na woynie; 2) mit Bley, ołowiem oblewać; etwas, co.

Vergießung, *f.* przelanie, wylanie, przelewanie, wylewanie.

Vergiften, otruć, trucizną zarazić, zaprawić; die Degen, kordy, szpady; das Essen, iedzenie; das Getränk, napoy.

Vergifter, *m.* trucizną zaprawiaiący, otruciciel, otrutca.

Vergiftet, otruty, trucizną zaprawny, zarażony; Gewehr, oręż.

Vergiftung, *f.* otrucie, trucizną zaprawienie.

Vergiß mein nicht, *m.* eine Blume, ożanka, kwiat.

Verglasuren, pokostować, pokost dawać; etwas, co, na czym.

Vergleich, *m.* ugoda, umowa; halten, ugody, umowy, dotrzymywać. etwas dem Vergleiche nach halten, co według ugody, podług umowy zachować, trzymać; anbieten, ugodę ofiarować,

rować, kondycyie ugody podać. zum Vergleiche bringen, bewegen, do ugody przywieść, porufzyć; sich darein einlassen, wdać się w ugodę, w umowę; nicht eingehen wollen, niechcieć wniść w ugodę, w umowę; nicht halten, nie trzymać; umstoßen, ugodę przerwać. die Sache ist zu keinem Vergleiche gekommen, rzecz nie przyfzła do żadney umowy; der ganzen Sache wegen treffen, o całey rzeczy ugodę uczynić; über etwas, o co.

Vergleichen, rownać, porownywać, przyrownywać; kleine Dinge mit großen, małe rzeczy z wielkiemi porownywać; die Gesetze, prawa między sobą rownać, prawo do prawa stosować. dieser ist mit ihm nicht zu vergleichen, tego z niem nie trzeba rownać; 2) *to co*, gleich machen, rownym czynić, komu, czemu; sich einem, siebie komu, rownać się. 3) sich vergleichen, ugodzić, umowić się, *to co*, sich mit einem vertragen um etwas wenig Geld, za małe pieniądze; *to co*, zgadzać się; sich gar wohl mit einem, bardzo dobrze z kiem. sie haben sich mit einander verglichen, zgodzili się z sobą; wegen des Preißes, o cenę. einige mit einander vergleichen, nie ktorych między sobą pogodzić, s. Versöhnen.

Vergleichlich, co można porownać, przyrownać, do czego.

Vergleichspuncte, *plur.* puncta umowy, ugody; anbieten, podać; annehmen, przyiąć; verwerfen, odrzucić, nieprzyiąć.

Vergleichung, *f.* porownanie, przyrownywanie; der Leute treffen, porownanie ludzi czynić; machen, czynić. 2) die Vergleichung streitiger Partheyen, pogodzenie spornych stron.

Vergleichungsweise, porownania sposobem, przyrownywaiąc.

Verglichen, przyrownany, porownany; poiednany, pogodzony.

Vergnügen, zadosyć uczynić; einen völlig, komu zadosyć, zupełnie uczynić; die Gläubiger, *kredytorom*, wierzycielom. sich vergnügen, kontentować się; an einem, iakiem człowiekiem; an einer Sache, iaką rzeczą; an den Büchern, ksiażkami; an dem Ackerbaue, gospodarstwem rolnym.

Vergnügen, das, *n.* roskosz, ukontentowanie, uciecha; geben, roskosz, uciechę czynić; haben, mieć; dessen beraubet worden, roskoszy uciechy być pozbawionym; nachhängen, używać roskoszy. der Tag hat mir so viel Vergnügen gegeben, ten dzień przyniosł mi tak wiele uciechy. sein Vergnügen in der Einsamkeit suchen, swoiego ukontentowania w osobności szukać. sein Vergnügen an etwas haben, mieć swoie ukontentowanie w czym.

Vergnügsam, wstrzemięźliwy, utrzymały.

Vergnügsamkeit, *f.* wstrzemięźliwość; im Essen und Trinken, w iedzeniu y w napoiu.

Vergnügt, kontent, kontentuiący się, przestaiący na czym. die Natur ist vergnügt mit wenigem, natura iest troszką kontenta. mit seinem Zustande vergnügt seyn, kontent ze swoiego stanu. er ist damit vergnügt, on iest z tego kontent. er ist damit nicht vergnügt, on z tego nie iest kontent.

Vergnügung, *f.* dosyć uczynienie, zadosyć uczynienie, *satisfakcyia*; 2) ukontentowanie; s. Genungthuung.

Vergönnen, pozwalać, pozwolić, dopuścić; einem etwas, pozwolić co komu czynić. sie vergönnen es nicht, oni tego nie pozwalaią. nicht vergonnen, daß einer heurathe, pozwolić się komu ożenić, iść zamąż.

Vergönnet, pozwolony, godziwy, dopuszczony; seyn, godziwym, pozwolonym być; nicht seyn, nie być.

Vergünstigung, *f.* pozwolenie, dopuszczenie. nach Vergünstigung, za pozwoleniem wszystkich.

Vergöttern, między bogow policzyć, *niby*. ubostwić.

Vergötterung, *f.* między bogow policzenie, *niby*, ubostwienie.

Vergolten, nadgrodzony.

Vergossen, wylany, przelany.

Vergraben, zakopać; in die Erde, w ziemię; den Schatz unter das Bette, skarb pod łożkiem; pogrzebać, siehe Begraben.

Vergreifen, unrecht greifen, źle chwycić, niedobrze uchwycić, omylić się w złapaniu. sich an einem vergreifen, grzech przeciwko komu popełnić, znieważyć, zelżyć, an den Eltern, rodzicow.

Vergrößern, powiękfzać, powiękfzyć, przyczyniać, przyczynić; etwas, czego; das Verbrechen, powiękfzać grzech, powiękfzyć grzechu, przyczynić grzechu; sein Vermögen, swoiego maiątku.

Vergrößert, powiękfzony, przyczyniony.

Vergrößerung, *f.* powiększenie, przyczynienie.

Vergrößerungs-Glas, *n.* wielko-czyn, szkło rzeczy powiększaiące w ..czach.

Vergülden, pozłacać, pozłocić.

Vergüldet, pozłacany, pozłocony, pozłocisty.

Vergünstigung, s. Vergönstigung.

Vergüten, wracać, wrocić, oddać, oddawać; einem etwas, co komu, siehe Ersetzen.

Verhältniß, *n.* proporcyia, przymiar; arithmetische, liczbiana; geometrische, ziemmierna, *geometryczna*; przymiar iednostayny, przerywany, liczbiany, ziemmierny.

Verhängniß, *n.* przeznaczenie, wyrok, sporządzenie boskie; trauriges, smutny; unvermeidliches, nieuchronny; schweres, elendes, ciężki, mizerny; besonderes, osobliwy wyrok, ciężkie, żałosne przeznaczenie; Gottes, Boskie; s. Schicksal.

Verhärten, hart werden, twardnieć, ztwardnieć, zatwardnieć, zkamienieć; in der Geduld, w cierpliwości zatwardnieć; durch etwas, przez [illegible]; wider etwas, przeciwko czemu; 2) *to co*, hart machen, twardym czynić, hartować, zahartować, s. Härten.

Verhärtung, *f.* zatwardzenie, stwardzenie, stwardniałość.

Verhätscheln, pieszczotami, pobłażaniem, zepsuć; die Kinder, dzieci, rozpieścić, *mowi się, w tym samym sensie.*

Verhätschelung, *f.* zepsucie, roszpuszczenie, pieszczotami, pobłażaniem, rozpieszczenie, *w tym sensie.*

Verhaft, *m.* straż, więzienie, więża. in Verhaft nehmen, pod straż, do więzienia wziąć. im Verhafte seyn, być pod strażą, być w więzieniu. aus dem Verhafte los machen, z więzienia, z pod straży uwolić, s. Gefangenschaft, Gefängniß.

Verhaftet, obowiązany, winien; einem, komu; als Bürge, iako rękoymia; einem mit Gelde, mit Schuld, komu być winien pieniądze, dług.

Verhaftung, *f.* obowiązanie, winność.

Verhalten, zatrzymać, s. Verschweigen. 2) sich, czynić się, pokazać się; als ein tapferer Mann, mężnym się człowiekiem pokazać; im Unglücke, w nieszczęściu; sich seinen Vorfahren gemäß, godnym swoich przodkow; geduldig und unverdrossen, cierpliwym y nieleniwym się pokazać; ehrlich, uczciwie; schändlich, szpetnie; klüglich, rostropnie; sich also gegen einen, tak się przeciwko komu stawić; gütig, dobrotliwie; 3) gegen etwas, mieć się do czego, *o przymiarach*, als drey gegen sechse, iak trzy do sześciu. die Sache verhält sich also, rzecz się tak ma. da sich nun dieses also verhält, co gdy się tak ma.

Verhaltung, *f.* zatrzymanie. 2) gute Verhaltung, rzecz dobrze zrobiona.

Verhandeln, przedać, przehandlować; nicht gar theuer, nie bardzo drogo; mit gutem Vortheile, z dobrym zarobkiem, s. Verkaufen.

Verharren, trwać, przetrwać, wytrwać, nieprzestawać, przestawać, na czym; in den Lastern, w nałogach; auf seinem Vorhaben, w swoiem przedsięwzięciu; bey seiner alten Meynung, przy swoiem, albo w swoiem dawnym zdaniu trwać.

Verharrlich, trwaiący, trwały, wytrwały.

Verharrlich, *adv.* trwało, wytrwało, statecznie.

Verharrung, *f.* trwanie, wytrwanie, przetrwanie.

Verharschen, bliznę robić. die Wunde verharschet, rana blizny nabywa; die verharschte Wunde wieder aufreißen, blizną zagoione rany znowu rozdrapać.

Verhaßt, nienawisny, bardzo niełuby, niemiły bardzo, nienawidzony, w nienawiści będący u kogo. die öftern Briefe sind ihm verhaßt, codzienne listy są mu bardzo niemiłe. eine verhaßte Person, nienawisna osoba. je verschmitzter einer ist, je verhaßter ist er, im kto chytrzeyszy tym nienawisnieyscy; sehr, bardzo. einen verhaßt machen, kogo nienawisnym uczynić, w nienawiść podać; seyn, werden, być, stać się nienawisnym; sich machen, nienawisnym się uczynić.

Verhaßt, *adv.* z nienawiścią, nienawidząc, w nienawiści; leben, żyć.

Verhauen, poobcinać, okrzesać, pookrzesywać; 2) einem den Weg, drogę komu zarąbać, zasieć, zaciąć; im Walde, w lesie; obcięty, poobcinany, okrzesany, pookrzesywany, zacięty, zarąbany, zasieczony.

Verhaust, zgubiony, stracony, *zdesperowany*, bez nadziei.

Verheeren, gustoszyć, spustoszyć; ein Land, kray; mit Kriege, woyna; ganze Königreiche, całe krolestwa; eine Stadt, miasto

alles weit und breit verheeren, wszystko daleko y szeroko popustoszyć; mit Feuer und Schwerdt, ogniem y mieczem; der Feinde Städte, nieprzyiacielskie miasta.
Verheerer, *m.* pustoszyciel, spustoszyciel.
Verheererinn, *f.* pustoszycielka, spustoszycielka.
Verheert, spustoszony, popustoszony.
Verheerung, *f.* pustoszenie, spustoszenie; etwas dafür beschützen, co od spustoszenia obronić, zasłonić; auf dem Lande anrichten, w kraiu spustoszenie uczynić.
Verheißen, obiecać, przyobiecać, siehe Versprechen.
Verheißer, *m.* obiecywacz, przyobiecywacz.
Verheißung, *f.* obiecanie, przyobiecanie, obietnica; eines Dinges, iakiey rzeczy; halten, dotrzymać, dotrzymywać obietnicy; gethan haben, obietnicę uczynić; auf eines trauen, na czyie obietnice pilnować; einem große Verheißung thun, wielką obietnicę komu czynić. durch die Verheißung zu etwas antreiben, obietnicą kogo do czego nakłonić, przywieść.
Verheelen, kryć, taić; einem etwas, co komu, f. Verbergen, Verschweigen.
Verhelfen, wspomagać, pomagać; zu etwas, do czego, w czym; einem zur Krone, komu do krolestwa.
Verherrlichen, wielbić, uwielbić.
Verhetzen, podszczuwać, podbudzać, podburzać; einen auf einen, kogo na kogo.
Verhetzer, *m.* podszczuwacz, szczuwacz, podbudziciel, podburzyciel.
Verhetzerinn, *f.* podszczuwaczka, szczuwaczka, podbudzicielka, podburzycielka.
Verhetzt, podszczuły, podbudzony, poburzony.
Verhetzung, *f.* podszczucie, podbudzenie, poburzenie.
Verheurathen, wydać za mąż; einem seine Tochter, za kogo swoię corkę; anständig, prystoynie; 2) sich, als eine Mannsperson, ożenić się; als eine Weibesperson, iść za mąż, poiąć męża.
Verheurathet, za mężem, za mąż wydana; Tochter, corka, za mąż poszła; von Mannsvolke, ożeniony, postanowiony.
Verheurathung, *f.* ożenienie, małżeństwo, wesele; mit vielen Weibern, wielożeństwo.
Verhinderer, *m.* przeszkodziciel, przeszkodca; der Ehe, do małżeństwa.
Verhinderinn, *f.* przeszkodzicielka, przeszkodczyna.
Verhinderlich, przeszkodny, co przeszkodą iest; einem seyn, być komu przeszkodnym, przeszkodą.
Verhindern, przeszkadzać, przeszkodzić, czyiey, drodze. es verhindert noch täglich eines nach dem andern, co dzień mi co przeszkadza iedno po drugiem; etwas mit etwas, co czym; einem, komu, *to co*, zastępować; das Licht, światło oknom; eines Nutzen, przeszkadzać czyiemu pożytkowi; eines Zurückkunft, czyiemu przyiazdowi. einen nicht verhindern an dem Gebrauche dessen, was er will, komu nie przeszkadzać używania tego czego chce; die Schiffarth verhindern, żegludze przeszkadzać; die Hochzeit, weselu; eines Unternehmungen, czyim przedsięwzięciom; den Frieden mit einem an weiterm Fortgange, przeszkadzać komu w dalszym postępku; eines Wohlfahrt, Bestes, przeszkodzić czyiemu powodzeniu, dobru. es verhindern ihn die Thränen zu reden, łzy mu nie daią mowić.
Verhinderung, *f.* przeszkoda, przeszkadzanie, przeszkodzenie; der Natur überwinden, rodowitą przeszkodę przezwyciężyć. einem Verhinderung machen, komu przeszkodę czynić. frey von aller Verhinderung der Sorge, wolny od wszelkiey przeszkody od troskliwości; des Athems, zatchnienie, zaparcie tchu. Verhinderung in den Weg werfen, przeszkodę, zawadę, na drodze komu zarzucić.
Verhöhnen, szydzić, wyśmiewać, *kogo*, naśmiewać się; einen, z kogo; einen mit dessen Trauern, kogo z iego żalu wyśmiewać, f. Aushöhnen, Höhnen.
Verhöhner, *m.* f. Spötter.
Verhöhnet, wyśmiany, wyszydzony.
Verhöhnung, *f.* inkwizycyia, inkwizycyi słuchanie, f. Spott.
Verhölen, f. Verheelen.
Verhör, *n.* wysłuchanie, rozeznanie; der Zeugen anstellen, świadkow wysłuchanie uczynić. zum Verhör ziehen, pociągać kogo na inkwizycyie.
Verhören, słuchać, wysłuchać; die Zeugen, świadkow; 2) nicht hören, nie słuchać; etwas, czego, nie słyszeć, nie dosłyszeć.

Verhört, słuchany, wysłuchany.
Verhoffen, ſpodziewać ſię, ſ. Hoffen.
Verhoffen, das, *n.* ſpodziewanie ſię, nadzieia. wider Verhoffen, przeciwko nadziei.
Verhoffentlich, iak ſię ſpodziewam; will ich dich bald ſehen, w krotce ſię będę widział, z tobą.
Verhüllen, przykryć, zasłonić, okryć; den Kopf, głowę.
Verhüllt, zasłoniony, okryty, przykryty.
Verhüllung, *f.* zasłonienie, okrycie, przykrycie.
Verhüten, oſtrzegać, oſtrzec.
Verhütung, *f.* oſtrzeganie, oſtrzeżenie.
Verhungern, zgłodnieć, zgłodniałym zoſtać, głod mrzeć.
Verhungert, zgłodniały, głodem, zmorzony, bordzo głodny; 2) durch Hunger umgekommen, głodem zamorzony, od głodu umarł.
Verhunzen, utracić co, zepſować co.
Verhuren, przekurwić, z kurwami przetyrać; das Geld, pieniądze.
Verhuret, der gern huret, kurewnik, kurwiarz, lubieżny; mit Huren durchgebracht, ktory ſię z kurwami wyſzaſztał.
Verjähren, dawnością być nabytym.
Verjährung, *f.* dawność.
Verjagen, wygnać, wypędzić, zpędzić; einen aus der Stadt, kogo z miaſta wypędzić; von Haus und Hof, ze wſzyſtkich dobr, ſ. Vertreiben.
Verjagt, wypędzony, wygnany.
Verjagung, *f.* wypędzenie, wygnanie, wypędzanie, wygnanianie.
Verirren, pobłądzić, pomylić ſię; ſich vom Wege, zbłądzić z drogi, pobłądzić w drodze.
Verirrung, *f.* zbładzenie, zabłądzenie, pobłądzenie.
Verjüngern, odnawiać, odnowić, ſiehe Erneuern.
Verjüngerung, *f.* odmłodnienie.
Verkäufer, *m.* przedawca, przedawnik, przedawacz.
Verkäuferinn, *f.* przedawczyna, przedawniczka, przedawaczka.
Verkäuflich, przedayny, co można przedać.
Verkappen, zasłonić, okrućć.
Verkappt, zasłoniony, okryty.
Verkaufen, przedać, przedawać; nicht wohl können, nie moc tak dobrze przedać; ſehr theuer, bardzo drogo; nicht gar zu theuer, za bardzo drogo; nicht theurer als die andern, nie drożey iak inſi; um baares Geld, za gotowe pieniądze; wohlfeil, mit Schaden, tanio, ze ſzkodą. 2) zu verkaufen, być na brzeday. zu verkaufen haben, mieć na przedaż, na przeday. verkaufen wollen, chcieć przedać; ſein Landgüthgen, ſwoy folwarczek.
Verkauft, przedany, przedawany.
Verkaufung, *f.* przedanie, przedawanie; betrügliche, zdradliwe.
Verkehren, przewrocić, wywracać; die Augen, oczy; die Worte, słowa; das Recht, prawo, *to co*, übel auslegen, przekręcać, wykręcać.
Verkehrer, *m.* wykrętarz, wykrętnik, przekrętnik, przewrotnik.
Verkehrt, przekręcony, przewrocony, przewrotny. auf verkehrte Art etwas machen, przewrotnym ſpoſobem co czynić; Rathſchläge, opaczne nieporządne rady. wie kann einer ſolches verkehrten Sinnes ſeyn? iak może kto być tak przewrotney myśli?
Verkehrt, *adv.* przewrotnie, złośliwie; reden, mowić; mit einem handeln, z kiem poſtępować.
Verkehrung, *f.* przewrotność, przewrocenie, przekręcenie.
Verkeilen, klinem zabić, przytwierdzić, przygłobić.
Verkennen, nieprawdę uwierzyć.
Verketzern, pomawiać o kacerſtwo, kacerſtwo zadawać.
Verklären, obiaśniać, obiaśnić.
Verkläret, obiaśniony.
Verklärung, *f.* obiaśnienie.
Verklagen, obwinić, obżałować, pozywać; wegen Diebſtahls, o złodzieyſtwo; wegen Verrätherey, o zdradzieſtwo; wegen beleidigter Majeſtät, o zelżony maieſtat; vieler Dinge wegen, kogo o wiele ſzpetnych rzeczy.
Verklagt, obwiniony, obżałowany, pozwany, oſkarzony.
Verklagung, *f.* obwinienie, obżałowanie, pozwanie, oſkarzenie, ſ. Anklage, Klage.
Verklammern, klamrami co przybić, chwycić, przytwierdzić, mocno uiąć; 2) w żelazne więzy okować.
Verkleiben, oblepić; 2) zarkać.
Verkleibung, *f.* oblepienie, oblepianie.
Verkleiden, przebrać, przeſtroić.
Verkleidung, *f.* przebranie, przeſtroienie.
Verkleinern, umnieyſzyć, uiąć, ubrać; kleiner machen, mnieſzym uczynić; 2) verleumden, obmawiać, uwłaczać; einen

einen, kogo, komu uymować, seinen Gegner, swoiego przeciwnika, uymować swoiemu przeciwnikowi, *w tym samym sensie.*

Verkleinerung, *f.* umnieyszenie, zmnieyszenie, wycienczanie, uymowanie.

Verknötelt, węzłami powiązany.

Verknüpfen, zobowiązać, s. Verbinden.

Verköstigen, żywić kogo, ieść komu dawać, s. Beköstigen, Kost.

Verkriechen, kłyć się. 1) er muß sich für ihm verkriechen, niech się skryie przeciwko niemu.

Verkümmern, sekwestrować.

Verkümmerung, sekwestrowanie.

Verkündigen, opowiedzieć, zapowiedzieć, ogłosić, zalecić, *w tym samym sensie.*

Verkündiger, *m.* opowiądacz, zapowiadać, głosiciel.

Verkündigung, *f.* opowiedzenie, zapowiedzenie.

Verkürzen, skracać, skrocić, ukracać, ukrocić; eine Rede, mowę skrocić, mowy ukrocić; ein Werk, skrocić robotę, ukrocić roboty; sein Leben, swoie życie skrocić.

Verkürzt, skrocony, ukrocony.

Verkürzung, *f.* skrocenie, ukrocenie; der Wörter im Schreiben, słow w pisaniu.

Verkütten, kitem co skleić, na kit dać, na kit osadzić.

Verküttung, *f.* kitem skleienie, na kit danie, na kit osadzenie.

Verlachen, wyśmiewać, wyśmiać, siehe Auslachen.

Verlacht, wyśmiany.

Verlachung, *f.* wyśmianie.

Verlängern, przedłużać, przedłużyć; den Krieg, woynę.

Verlängert, przedłużony, przedłużany.

Verlängerung, *f.* przedłużanie, przedłużenie; auf einen Tag, na ieden dzień; des Termins, terminu.

Verlag, *m.* nakład, koszt, s. Unkosten, Kosten.

Verlangen, pragnąć, żądać; sehr, bardzo; etwas von einem, czego od kogo; etwas zu wissen, co wiedzieć. es verlanget ihn, chęć, żądza go na padła, wzięła.

Verlangen, das, *n.* upragnienie, pragnienie, żądanie; großes, so großes, wielkie, tak wielkie; nach seinem Sohne haben, *to lepiey powiesz*, pragnąć syna, teschnąć za synem; nach einem erregen, wzbudzić pragnienie kogo, albo teschnienie za kiem; nach ihm hat er, on ma pragnienie iego, *lepiey powiesz*, on go pragnie; lange nach etwas haben, bye w długiem upragnieniu czego, s. Begierde.

Verlangt, upragniony, pożądany.

Verlarven, umaskować.

Verlarvt, umaskowany.

Verlaß, *m.* umowa, namowa, namowienie się. dem Verlaß nach, podług umowu, podług namowy.

Verlassen, zostawić, odstąpić, opuścić, porzucić; einen nicht allein verlassen, sondern auch verrathen, nie tylko kogo odstąpić; seinem Sohne ein großes Erbtheil, synowi swoiemu, zostawić wcale piękną fortunę. die Landleute verlassen ihre Güther, wieśniący opuszczaią swoie grunta; den Feldbau, gospodarstwo porzucić; die Tugend, seine Kunst, sein Amt, porzucić cnotę, swoię sztukę, swoy urząd; sein Haus und Hof, swoie mieszkanie. sich auf etwas verlassen, spuszczać się, spuścić się na co; nicht, nie spuszczać się na nic; auf einen, spuścić się, spaszczać się na kogo, zdać się na kogo; auf eines andern Hülfe, na pomoc na drugiego polegać; auf seine Gunst und Ansehen, na czyiey łasce y powadze, *to co*, ufać; auf seine Sache, w swoiey sprawie; auf seine Unschuld, w swoiey niewinności; auf seinen Verstand, w swoy ufać rozum. auf wen hast du dich verlassen? ey na kogoć się ty spuścił? man kann sich nicht auf ihn verlassen, na niego się niemożna spuszczać. verlassen, zostawiony, opuszczony.

Verlassenschaft, *f. właśnie*, puścizna po zmarłym, dziedzictwo po zmarłym.

Verlasser, *m.* odstępca, opuściciel, porzutca, porzuciciel.

Verlassung, *f.* opuszczenie, odstąpienie.

Verlauf, *m.* bieg; der Zeiten, czasow; der Dinge, rzeczy, porządek rzeczy. nach dem Verlaufe etwas erzehlen, porządkiem co powiadać.

Verlaufen, zbiegać spływać, przebiec, upłynąć, miiać, przechodzić prędko. die Zeit verläuft, czas przebiega, miia, upływa, biegnie, przechodzi prędko. der Tag ist verlaufen, dzień przebiegł. 2) sich verlaufen, pouciekać. alle vor Furcht verlaufen, wszyscy prędko ze strachu uciekaią. 3) einem den Weg verlaufen, komu drogę zabiec.

Verlaufener, *m.* der entlaufen ist, zbiegły, zbieg, ktory uciekł. verlaufene Zeit, przeszły czas.

Verlausen, wszy mieć.

Verlauten, pogłoską być, słychać, es verlautet in der ganzen Stadt, słychać po całym mieście. es will verlauten, mowią to, słychać to, ale nie pewna; daß er der Anstifter gewesen, że on był sprawcą. 2) sich verlauten lassen, pokazywać, głosić się; etwas, co, z czym.

Verlebt, zestarzały, przepędzonego wieku, przeżyłych lat człowiek, s. Alt.

Verlegen, podzieć, zawieruszyć, zarzucić, położyć nie na swoiem mieyscu; 2) versperren, zalec, założyć, zamknąć; den Weg, drogę; nach der Stadt, do miasta; 3) nakładać, łożyć, koszt na co; 4) drucken lassen, swoim nakładem drukować dać; ein Buch, książkę.

Verlegen, alt, zarzucony, zestarzały, zleżały; 2) bestürzt, zmięszany, zatrwożony.

Verleger, *m.* nakładca, nakładnik.

Verlegt, zaległy, zaparty, założony, zamknięty. verlegter Weg, zaległa, założona droga.

Verlegung, *f.* koszt, nakład; in Verlegung des Titius ist das Buch herausgekommen, nakładem Tyta książka wyszła.

Verleihen, leihen, pożyczyć, na pożyczki dać; Geld, pieniądze; auf Zinse, na prowizyią, na interes; 2) dać; einem die Freyheit, komu wolność. wenn Gott die Gnade verleihet, gdy Bog łaskę da. darzu wird Gott seine Gnade verleihen, do tego da Bog łaskę.

Verleiher, *m.* naymacz; eines Pferdes, konia.

Verleiten, przyprowadzić, przywieść; einen zu etwas, kogo do czego, siehe Verführen.

Verlernen, oduczyć się. viel lernen und verlernen, wiele się uczyć y oduczać.

Verlernt, ten ktory się oduczył, oduczony.

Verleschen, gasnąć, zgasnąć. das Feuer verlescht, ogień gaśnie.

Verlesen, czytać, przeczytać; einen Brief im Rathe, list iaki w Senacie.

Verlesen, przeczytany, czytany. das da ist verlesen worden, co czytanym było.

Verletzen, urażać, urazić, obrażać, obrazić; niemand mit Unrechte, nikogo niesprawiedliwie nie obrażać; einen auf eine Art, kogo iakiem sposobem; 2) ranić, okaliczyć; einen, kogo gwałt uczynić.

Verletzlich, niezgwałcony, ktoremu gwałtu czynić niemożna.

Verletzt, urażony, zgwałcony.

Verletzung, *f.* urażenie, zgwałcenie, obrażenie, zelżenie; des ehrlichen Namens, uczciwego imienia.

Verleugnen, przeczyć, zapierać; etwas platterdings, co, czego wcale a wcale; was einem vorgeworfen worden, co komu było zadane, zarzucone; mit einem Eyde, zaprzysięgać się, wyprzysięgać się że nie; den Glauben, seine Religion, zaprzeć się wiary, swoiey religii, *lepiey powiesz*, wyrzec się, s. Abfallen.

Verleugner, *m.* zaprzecznik, wyrzecznik; Christi, Chrystusa.

Verleugnerinn, *f.* zaprzeczniczka, wyrzeczniczka; des Glaubens, wiary.

Verleugnung, *f.* zaprzenie się, wyrzeczenie się; der That, uczynku.

Verleumden, obmawiąć, szkalować, potwarzać.

Verleumder, *m.* obmowca, szkalownik, potwarca.

Verleumderinn, *f.* obmowczyna, szkalowniczka, potwarczyna.

Verleumderisch, obmowny, szkalowny, potwarny.

Verleumdung, *f.* obmowa, obmawianie, potwarzanie.

Verlieben, sich, zakochać się, rozkochać się, zamiłować sie, rozmiłować się; in eine, w ktorey; in etwas, w czym.

Verlieb nehmen, być kontent; mit etwas, czym, przyiąć chętnie co.

Verliebt, ktory się zakochał, ktory się rozmiłował; bis in den Tod, aż do śmierci. einen verliebt gegen sich machen, uczynić aby się kto zakochał winnym.

Verliegen, zleżeć się, zepsuć się od leżenia długiego.

Verlieren, gubić, zgubić, tracić, stracić, utracić; den Verstand, rozum; das Leben durch seine Hartnäckigkeit, życie tracić przez swoy upor; mit großer Schande, z wielką ochydą; den Proceß, sprawę utracić, przegrać w sądach, einen Sohn, nachdem er schon große Dinge gethan hat, syna ktory iuż był wielkie rzeczy poczynił; sein Vermögen mit gelassenem Gemüthe, swoię fortunę rownym umysłem; die Freyheit, wolność; etwas in dem Bretspiele, co stracić w kości. der alles

verlohren

lehren hat, ktory zginął ze wszystkiem; die Gunst, łaskę stracić; 2) sich, zniknąć, zginąć; aus den Augen, z oczow. die Sache hat sich verlohren, przepadła rzecz, s. Verlust.
Verloben, zaręczyć, zrękować; einem seine Tochter, komu swoię corkę.
Verlobt, zaręczony, zręcowany.
Verlobung, f. zaręczenie, zrękowanie.
Verlodern, w pepioł się obrocić, albo w perzynę; im Feuer, w ogniu.
Verlöbniß, n. zaręczyny, zrekowiny; einem machen, komu sprawić; anstellen, gotować. nachdem öffentlich die Verlöbniß geschehen, gdy się z publicznemi uroczystościami zaręczyny odprawiły. Tag der Verlöbniß, dzień odprawiły.
Verlöbnißring, m. ślubny pierścień, ślubna obrączka.
Verlöbnißtag, m. dzień zaręczyn, dzień zrękowin.
Verlöschen, s. Verleschen.
Verlöten, zanitować, zalutować.
Verlötung, f. zanitowanie, zalutowanie.
Verlogen, kłamliwy. einem verlogenen Menschen glaubt man nicht, wenn er gleich die Wahrheit sa... kłamliwemu człowiekowi nie wierzą lubo by prawdę mowił.
Verlohnen, den Lohn geben, płacić, zapłacić, zapłatę dać. meine Thorheit wird mir recht verlohnt, moie głupstwo dobrze mi iest zapłacone. wenn die Mühe verlohnt würde, ieżeli praca się nagrodzi, albo zapłaci się. 2) sich der Mühe verlohnen, praca się nadgradza; sich der Mühe nicht, praca się nie zapłaci.
Verlohnung, f. zapłacenie, nadgrodzenie.
Verlohren, zgubiony, stracony, zginiony, *zdesperowany*; Sache, zginiona, stracona, zgubiona, zdesperowana rzecz. für verlohren halten, mieć za zgubione, za zginione. etwas für verlohren geben, za stracone mieć; seine Dinge, swoie rzeczy; 2) Schildwache, ostatnia straż, *tak się nazywa*.
Verlosen, puścić, puszczać na los; etwas, co, losować.
Verlosung, f. na los puszczenie, losow rzucenie; anstellen, losowanie uczynić.
Verludert, rozpalany na wszytko złe, rozpusny.
Verlust, m. zguba, utrata, strata; großer, wielka; mäßiger, średnia; sehr grosser, bardzo wielka; sehr geringer, so großer, tak wielka; erträglicher, znośna; schändlicher, haniebna; kleiner, mała; leiden, zgubę, utratę cierpieć; im Hauswesen, w gospodarstwie, na maiątku; mit gelassenem Gemüthe ertragen, spokoynym umysłem znosić. so großen Verlust haben wir an der Sache erlitten, tak wielką zgubę w tey rzeczy ponieślismy. immer Verlust leiden, większą ponieść szkodę; ersetzen, nadgrodzić, powetować; wieder bekommen, zgubę odzyskać. man hat großen Verlust an dem Servius erlitten, w Serwiuszu (ktory zginął) wielką zgubę poniesiono; keinen leiden, żadney zguby nie mieć; einigen leiden, nie iaką ponieść; verursachen, zgubę sprawić; wieder ersetzen, znowu nadgrodzić. ohne einigen Verlust, bez żadney zguby; der Sinne, utrata zmysłom; der Würde, utrata godności.
Verlustig, zgubny, utratny, co może być prędko utracone. 2) eines Dinges verlustig werden, utracić iaką rzecz, utratnym stać się iakiey rzeczy; des Bürgerrechts, tracić prawo obywatela, s. Verlieren.
Vermachen, testamentem przekazać; einem die Fruchtnießung aller seiner Güther, przekazać komu zażywanie dochodow wszystkich swoich dobr; der Frau alles Silberwerk, żonie testamentem zapisać wszystkie srebra; einem vieles Geld im Testamente, komu testamentem zapisać wielką moc pieniędzy. der etwas vermacht, testamentem zapisuiący. dem etwas vermacht wird, testamentowy zapis maiący. das da vermacht wird, zapis testamentowy. dem etwas zugleich mit vermacht wird, spolnik maiącego testamentowy zapis; 2) *to co*, verbauen, zabudować; die Zugänge, przystępy, przychody zakopać, zaprawić.
Vermacht, im Testamente, przekazany, zapisany testamentem, w testamencie; 2) *to co*, verbauet, zabudowany, zagrodzony, zawalony.
Vermächtniß, n. zapis przekazanie. ohne Vermächtnis sterben, bez testamentu umrzeć.
Vermählen, zaślubić; einem die Tochter, komu corkę; sich als ein Mann, ożenić się; als eine Frau, iść za mąż.
Vermählung, f. zaręczenie; 2) ożenienie się; iście za mąż.
Vermänteln, pokryć, pokrywać, zasłonić, zasłoną.

Vermäntelt, pokryty, zasłoniony, zakryty.

Vermäntelung, *f.* pokrycie, zasłonienie, zakrycie. den Laſtern zur Vermäntelung dienen, służyć na zasłonę niecnot.

Vermahnen, upominać, zachęcać; freundlich, poprzyiacielsku; inſtändig, naglać, bardzo; zum Frieden, do pokoiu zachęcać; zur Tugend, bardzo mocno uſilnie do cnoty; einen zur Nachahmung ſeiner Vorfahren, kogo do naśladowania ſwoich przodkow; einen treulich, kogo wiernie, ſzczerze.

Vermahnen, das, *n.* upominanie, zachęcanie.

Vermahner, *m.* upominacz, zachęciciel, zachętnik, zachętca, upomniciel; zu etwas, do czego; nicht nöthig haben, nie mieć potrzeby, nie potrzebować zachętnika.

Vermahnerinn, *f.* upominaczka, upomnicielka, zachętniczka, zachętczyna, zachęcicielka.

Vermahnung, *f.* upominanie. durch eines Vermahnung angetrieben werden, czyiem upominaniem być do czego zachęconym, ſ. Anmahnung.

Vermehren, powiękſzyć, przyczynić; reichlich, obficie; ſehr, bardzo; etwas womit, co przyczynić, powiękſzyć czym; die Sprache mit einer Menge Wörter, mowę mnoſtwem słow; den Verdruß, kłopotu powiękſzyć. deine Briefe haben meinen Schmerz vermehret, twoie liſty przyczyniły moiego żalu; ſein Glück, ſzczęście powiękſzyć; die Sorge, troſkliwości przyczynić. deſſen Geld hat ſich vermehret, przybyło mu pieniędzy. es vermehret ſich der Fleiß täglich, codzień przybywa pilności. das Uebel vermehret ſich täglich, złe ſię powiękſza codziennie; durch die Länge der Zeit, długością czaſu; unvermerkt, nieznacznie.

Vermehren, das, *n.* powiękſzenie, przyczynienie, przybywanie.

Vermehrt, powiękſzony, przyczyniony.

Vermehrung, *f.* przyczynienie, powiękſzenie, große Vermehrung haben, powiękſzać ſię wielkiemi przyczynkami, wielkim przybywaniem.

Vermeiden, chronić ſię, unikać; mit allem Fleiße, z wſzelką pilnością; die Gefahr, niebezpieczeństwa; die Unterredung, rozmowy; die Laſter, nałogow; was da ſchadet, unikać tego co ſzkodzi. die Nachſtellung des Gerichts, ſideł ſądowych.

Vermeidet, uchroniony, uchronny, uniknniony.

Vermeidlich, uchronny, czego ſię można uchronić.

Vermeidung, *f.* chronienie ſię, unikanie; der Arbeit, pracy; der Gefahr, niebezpieczeństwa.

Vermelden, oznaymiać, oznaymić; einem ſeinen Gruß, kłaniać ſię komu przez kogo.

Vermeldet, oznaymiony, donieſiony.

Vermeldung, *f.* oznaymienie, donieſienie, ſ. Anzeigung.

Vermengen, zmięſzać, pomięſzać; das Wahre mit dem Falſchen, prawdę z fałſzem; ſich mit einer Sache, wmięſzać ſię w iaką rzecz. ich vermenge mich nicht damit, nie mięſzam ſię do tego.

Vermengt, zmięſzany, pomięſzany.

Vermengt, *adv.* zmięſzanie, pomięſzanie.

Vermengung, *f.* zmięſzanie, pomięſzanie, zamięſzanie, ſ. Vermiſchung.

Vermerken, poſtrzeć; 2) nicht übel vermerken, nie brać czego na złą ſtronę, ſ. Merken.

Vermerkt, poſtrzeżony.

Vermerkung, *f.* poſtrzeżenie, pomiarkowanie; künftiger Dinge, przyſzłych rzeczy.

Vermeſſen, lekkomyślny, płochy, niepomiarkowany. vermeſſener Anſchlag, niepomiarkowana, płocha, nieuważna rada. vermeſſener Menſch, płochy człowiek. vermeſſene Kühnheit, płocha śmiałość; ſeyn, płochym lekkomyślnym być.

Vermeſſenheit, *f.* lekkomyślność, płochość, zuchwałość, zbytnie zaufanie w ſobie.

Vermeſſentlich, *adv.* zuchwale, płocho, lekkomyślnie.

Vermeynen, mniemać, rozumieć; daß einer ein ehrlicher Mann ſey, że kto uczciwym człowiekiem ieſt, ſ. Meynen, Glauben.

Vermeynt, mniemany, rozumiany.

Vermiethen, naymować, naiąć; einem ſein Haus, komu ſwoy dom. ſich bey einem vermiethen, naiąć ſię komu, do kogo; Stuben und Kammern, izby y komory naymować; ein Landguth, puścić w arendę. ſ. Verpachten.

Vermiether, *m.* naiemca, ten co naymuię komu.

Vermiethet, naięty, naymowany.
Vermiethung, *f.* naięcie, naymowanie komu.
Verminderu, umnieyszyć, zmnieyszyć, pomnieyszyć; die Zölle, cel; eines Ruhm, czyiey chwały; den Schmerz, bolu; den Verdruß, przykrości; das Trauren, żalu; die Bekümmerniß, troskliwości, kłopotu; eines Ansehn, czyiey powagi.
Vermindert, umnieyszony, pomnieyszony, zmnieyszony.
Verminderung, *f.* umnieyszenie, pomnieyszenie, zmnieyszenie; der Würde, godności.
Vermischen, zmięszać, pomięszać; den Wein mit Wasser, wino z wodą. 2) sich mit einer, mieć rzecz z ktorą.
Vermischt, pomięszany, zmięszany.
Vermischung, *f.* pomięszanie, zmięszanie. 2) fleischliche, cielesny uczynek z ktorą.
Vermissen, pragnąć, żądać; vieles an sich und andern, wiele żądać po sobie y po kiem. Man hat nicht mehr als 20 Mann in dieser Schlacht vermißt, nie zginęło więcey iak dwudziestu w tey potycze. man hat dessen Tapferkeit vermißt, iego męstwa żądano.
Vermißt, upragniony pożądany.
Vermitteln, poradzić; eine Sache, iakiey rzeczy; naprawić ią. 2) wdać się w interes iaki, pośrzedniczyć.
Vermittelst, za pośrzednistwem; des Gesetzes, prawa.
Vermittelung, *f.* pośrzednistwo, wdanie się w interes.
Vermodern, zapleśnieć, wypleśnieć; in dem Kasten, w skrzynce; zbutwieć.
Vermoderung, *f.* zapleśnienie; zpleśnienie, zbutwienie.
Vermöge, mocą; des Gesetzes, prawa; der Testaments, testamentu; des Schlusses der Gemeine etwas nicht thun dürfen, mocą pospolstwa ustawy nie moc czego czynić. vermöge deiner Klugheit, przez twoię mądrość, podług twoiey mądrości. vermöge meines Rechts, mocą moiego prawa. vermöge bürgermeisterlicher Gewalt, mocą Konsulowskiey władzy.
Vermögen, gelten, popłacać, płacić, ważyć, moc. die Geldbegierde vermag viel bey ihm, chciwość pieniędzy wiele mogła u niego; sehr viel im gemeinen Wesen, bardzo wiele w rzeczypospolitey; in einer Stadt, w iakiem mieście.
Vermögen, das, *n.* Fähigkeit, możność, zdolność, sposobność; haben etwas zu thun, mieć sposobność do czynienia czego; haben zu etwas, mieć do czego. nach Vermögen, według możności, według przemożenia. nach eines jeden Vermögen, według każdego, zdolności, możności, sposobności, *s.* Kraft, Stärke. 2) Haab und Guth, maiątek y dobra, fortuna; geringes, cienka fortuna, cienki maiątek, szczupłe dobra; unglaubliches, ktorych wielkość niepodobna do wiary; worauf andere neidisch sind, ktorych inni są zazdrośni; großes, wielka fortuna; sicheres, bezpieczna maiętność; mässiges, mierna; kleines, mała; vortreffliches, przednia; voriges, przeszła; königliches, krolewska; schlechtes, drobna. verringertes Vermögen, pomnieyszona, uszczuplona fortuna; vermehrtes, pomnożona, przyczyniona; einen darum bringen, przyprawić kogo o zgubę fortuny; nimmt zu, fortuna, maiętność rośnie, fortuna maiętności przybywa; nimmt ab, fortuny maiętności ubywa. dessen Vermögen ist mir zu Theil worden, iego maiętność moią częścią się stała, do mnie się przeniesła. einiges Vermögen zusammen bringen, erwerben, nabyć czyich dobr, czyiey fortuny; besitzen, posiadać fortunę; vermehren, przyczyniać fortuny; zusammenscharren, zgarnować fortunę, zbierać; durchbringen, stracić, przemarnować. väterliches Vermögen hat er durchgebracht, oyczystą fortunę on przetyrał; an Haus und Hof, gospodarstwo; vergrößern, powiększyć; verringern, pomnieyszyć gospodarstwa; verschwenden, przemarnować. einem mit seinem Vermögen dienen, przysłużyć się komu swoią fortuną, *s.* Reichthum, Haab, Guth.
Vermögend, możny, zdolny, potężny; an Güthern, w dobrach, fortuną.
Vermögenheit, *f.* możność, zdolność, potężność, moc, przemożenie.
Vermögensteuer, *f.* czynsz.
Vermünzen, na pieniądze przerobić.
Vermünzt, na pieniądze przerobiony. vermünztes Gold, na pieniądze przerobione złoto.
Vermummen, osobę wziąć na siebie, *iakoby* przeosobić się.
Vermummt, przeosobiony.
Vermuthen, domyślać się, miarkować, porozumiewać. ich habe dieses nicht vermuthet, iam się tego nie domyślił.

ich bin ihm auf den Hals gekommen, da er es sich nicht vermuthete, nad głową mu stanąłem gdy on się tego nieśpodziewał.

Vermuthen, das, n. domyślanie się, dorozumiewanie się, miarkowanie, spodziewanie się, myślenie, myśl, nadzieia, *w tymże samym sensie.* wider Vermuthen, przeciwko nadziei, przeciwko myśli.

Vermuthet, spodziewany, domyślany.

Vermuthlich, czego się można, *albo* trzeba domyślać, spodziewać.

Vermuthlich, *adv.* nie przeciwko nadziei, nie przeciwko myśli; iak mniemam, iak rozumiem.

Vermuthung, *f.* domyślanie się, mniemanie. ohne Vermuthung, przeciwko mniemaniu.

Vermutzt, ucięty, utrącony.

Vernageln, goździami przybić, przytwierdzić; eine Thür, drzwi. 2) ein Pferd, konia zagwoździć. 3) die Kanonen, zapały w armatach pozabiiać.

Vernaschen, przeieść na przysmakach; sein Geld, swoy maiątek.

Vernascht, przeiedzony. 2) der gern nascht, ten co przysmaczki łakotki lubi iadać.

Vernaschung, *f.* przeiedzenie na łakotkach.

Vernehen, przeszyć, szew dać na przodku; etwas, na czym.

Vernehmen, powziąć, słyszeć, usłyszeć, posłyszec; etwas von einem, co od kogo słyszeć. man hat nichts davon vernommen, nic o tym nigdy nie słyszano. eines Rede vernehmen können, czyią mowę moc słyszeć; plötzlich ein Wiehern der Pferde, nagle rżenie koni posłyszeć. etwas von einem vernehmen, co o kiem słyszeć, posłyszeć, dowiedzieć się. sich mit einem vernehmen, znosić się z kiem, znieść się z kiem.

Vernehmen, das, n. poufałość. in gutem Vernehmen mit einem stehen, w poufałości żyć z kiem.

Vernehmlich, iasny, poiętny. mit vernehmlicher Stimme singen, iasnym, poiętnym głosem śpiewać.

Verneinen, przeczyć, zapierać się, mowić że nie; gänzlich, wcale, wahrhaftig, prawdziwie; eine That, uczynku iakiego; daß man etwas gethan habe, zapierać, że co zrobiono, siehe leugnen.

Verneint, zaparty, przeczony.

Verneinung, *f.* zapieranie, przeczenie.

Verneuern, odnawiać, odnowić; etwas, co; den Schmerz, boł, żał; eine Weise, postanowienie iakie; eine alte Gewohnheit, stary zwyczay; sich, odnowić się.

Verneuern, das, n. odnowienie.

Verneuerer, m. odnowca, odnawiacz.

Verneuert, odnowiony.

Verneuerung, *f.* odnowienie; der Lehre, nauki.

Vernichten, w niwecz obrocić, zniszczyć; etwas, co. 2) verachten, poniżać, zanic mieć.

Vernichtung, *f.* pogarda, pogardzanie, s. Verachtung. 2) wniwecz obrocenie.

Vernieten, przygiętemi goździami przytwierdzić.

Vernietet, okowany, przytwierdzony.

Verniffelt, obcięty, utrącony.

Vernünftig, rozumny, s. Klug, Verständig.

Vernünftig, *adv.* rozumnie, z rozumem.

Vernunft, *f.* rozum. manches hat eine Vernunft, manches hat keine, nie ktore maią rozum nie ktore nie maią rozumu; ist das Göttlichste das Gott dem Menschen gegeben, nic bożnieyszego niemasz iak rozum od Boga człowiekowi dany; der keine hat, nie rozumny, bez rozumny, z rozumu obrany, s. Verstand.

Vernunftkunst, *f.* rozumu sztuka; Logika, s. Logik.

Vernunftlos, nierozumny, bezrozumny. vernunftloses Thier, nierozumne zwierze.

Vernunftlos, *adv.* nierozumnie, bezrozumnie.

Vernunftlosigkeit, *f.* nierozumność, bezrozumność.

Vernunftmäßig, rozumny, *to iest*, zgadzaiący się z rozumem.

Veröden, s. Wüste werden, spustoszonym być.

Verödet, spustoszały.

Verordnen, postanowić, nakazać; nach Gelegenheit der Sache und Zeit, podług okazyi rzeczy y czasu. bey Lebensstrafe verordnen, pod karą śmierci postanowić. durch Gesetze verordnen, prawami postanowić. was der Rath verordnet, sollen alle vertheidigen, co Senat stanowi to powinni wszyscy utrzymywać; *to co* naznaczyc, einen Ort zum Begräbniße, mieysce naznaczyć na grob; einen Tag zum Tode, komu

komu dzień śmierci naznaczyć; eine Stunde, godzinę.
Veordnet, postanowiony, naznaczony.
Verordnung, *f.* postanowienie, naznaczenie; ergehen lassen, wydać.
Verpachten, puścić w arendę; einem ein Guth, komu iaką maiętność. das zu verpachten ist, arendowny, co można puścić arendą.
Verpachter, *m.* arendownik, co w arendę puszcza.
Verpachtet, puszczony w arendę.
Verpachtung, *f.* puszczenie w arendę, arendą, arendowanie komu; gehet vor, dzieie się, bywa.
Verpartirung, *f.* zmykanie, sprzątanie, branie kryiome czego.
Verpfänden, zastawić, zastaw dać; die Bücher für Wein, książki za wino; sich selbst, siebie samego w zastaw dać; sein Vermögen zur Sicherheit des Gläubigers, w zastaw dać rzeczy swoie dla ubezpieczenia wierzyciela.
Verpfänder, *m.* zastawca, ktory w zastaw rzecz daie.
Verpfändet, zastawiony, zastawny.
Verpfändung, *f.* zastawienie, zastaw.
Verpflegen, żywić, podeymować czyi koszt; reichlich, obficie; einen, kogo; karmić, wykarmić, chować, wychować kogo.
Verpfleger, *m.* karmiciel, żywiciel; der Seinigen, swoich.
Verpflegerinn, *f.* karmicielka, żywicielka.
Verpflegt, karmiony, żywiony.
Verpflegung, *f.* karmienie, żywienie; pożywienienie; einem geben, komu dawać, s. Unterhalt.
Verpichen, wysmolić, smołą oblać, oblepić; die Gefäße mit heißem Peche, gorącą smołą beczki wysmolić; oblać wewnątrz.
Verpitschiren, przypieczętować, popieczętować.
Verprocessiren, przeprawować, stracić na prawo; sein Vermögen, swoię fortunę.
Verrammeln, zatkać, zabić; die Thüre, drzwi.
Verrammelt, zatkany, zabity.
Verräther, *m* zdrayca; des Vaterlandes, oyczyzny; zausznik, wydawca.
Verrätherinn, *f.* zdrayczyna, zauszniczka, wydawczyna.
Verrätherey, *f.* zdradziestwo, zdrada; einen derselben halber anklagen, kogo zdradziestwo oskarżyć. Anstifter der Verrätherey, sprawca zdradziestwa.
Verrätherisch, zdradziecki.
Verrathen, zdradzać, zdradzić, wydać; einen unter dem Scheine der Freundschaft, niepodściwym sposobem zdradzić kogo pod pozorem przyiaźni; eine Stadt, miasto zdradzić.
Verrauchen, wyparować, wywietrzeć.
Verraucht, wyparowany, wywietrzały.
Verrauchung, *f.* wywietrzenie, wyparowanie.
Verrechnen, w reiestr co wpisać, włożyć, policzyć. 2) sich, pomylić się w rachunku.
Verrechnung, *f.* policzenie, porachowanie, przyięcie wydatku.
Verrecken, zginąć, przepaść, przepadać; zdechnąć.
Verreckt, zpechły verecktes Schaaf, zdechła owca.
Verreden, verschwören, wyrzec się, wyprzysiąc. sich versprechen, potchnąć się w mowie, pomylić się w niey.
Verredet, wyrzeczony, wyprzysiężony.
Verredung, *f.* wyrzeczenie się, wyprzysiężenie się, wyrok.
Verreisen, poiechać, odiechać. sie sind beyde verreiset, oni obadwa poiechali, odiechali.
Verreiset, ktory odiechał; wohin, dokąd.
Verreiten, na koniu odiechać, poiechać, konno odiechać, poiechać.
Verrenken, wywinąć, wywichnąć, wybić, wykręcić; ein Glied, członek. verrenkt werden, być wywiniętym, wywichniętym, wybitym, wykręconym.
Verrenkt, wywinięty, wybity, wywichniony, wykręcony. verrenkten Theil wieder einrichten, wywichnioną część znowu wprawić, nabić. verrenkte Glieder, wywichnione członki. Gliedmaßen, *toż samo.* verrenkte Beine, wywichnione kości.
Verrenkung, *f.* wywichnienie, wybicie, wywiniecie, wykręcenie.
Verrennen, zamknąć, zaprzeć, założyć; den Zutritt einen, przystęp, wstęp komu; einem den Weg zur Flucht, komu drogę do ucieczki.
Verrennet, zamknięty, przeżnięty.
Verrichten, robić, sprawić, czynić, zrobić, sprawić, uczynić; den Befehl, rozkaz; eine Sache, rzecz iaką. viel zu verrichten haben, mieć wiele do czynienia, do sprawienia. etwas nach Wunsch

Wunsch verrichten, co podług żądania zrobić

Verrichtet, sprawiony, zrobiony, uczyniony.

Verrichtung, *f.* sprawunek, zatrudnienie, zabawą; große, wielka; sehr große, bardzo wielka; beschwerliche, ciężka zabawa. zu meiner großen und unglaublichen Verrichtung kömmt noch das, do moiego wielkiego y niepodobnego do wiary zatrudnienia, przychodzi ieszcze y to; keine haben, nie mieć żadnego. bey den großen Verrichtungen, przy naywiększych zatrudnieniach; einige Zeit davon abbrechen, urwać iaki czas od zabaw; einem auftragen, sprawunek na kogo włożyć; versehen, besorgen, sprawunek trzymać, mieć staranie o interesie; zu Ende bringen, zakończyć; fahren lassen, porzucić, vornehmen, podiąć się, siehe Amtsgeschäfte.

Verriechen, wywietrzeć, wonią, zapach stracić.

Verriegeln, na rygiel, na zaporkę założyć, zamknąć; die Thüre, drzwi.

Verriegelt, na klamkę, na zaporkę założony, zaparty.

Verringern, umnieyszać; etwas, co, s. Vermindern.

Verringert, umnieyszony.

Verringerung, *f.* umnieyszenie, zmnieyszenie.

Verrochen, wywietrzały, z ktorego zapach wyszedł. verrochener Wein, wywietrzałe wino.

Verrosten, rdzewieć. der Degen verrostet, szpada rdzewieie. das Eisen verrostet, żelazo rdzewieie.

Verrostet, zardzewiały; Pferdestriegel, zadrzewiałe zgrzebło.

Verrucht, stracony, niepodściwy, zbrodniami okryty.

Verrücken, umknąć, odemknąć z mieysca; einem seine Entwürfe, pomieszać komu myśli, wybić, komu koncept z głowy.

Verrückung, *f.* umknięcie, ruszenie z mieysca,

Verrückt, umknięty, ruszony z mieysca; im Kopfe, niezdrowego rozumu.

Verrufen, wywołać, bannitować, wygnać; das Geld, pieniądze wywołać

Verrunzeln, zmarszczyć, pomarszczyć.

Verrunzelt, zmarszczony, pomarszczony.

Vers, *m.* wiersz; der um eine Sylbe zu kurz, o iedną sylabę krotki; sehr gemeiner, bardzo pospolity; wohl gemachter, wypracowany; heroischer, bohaterski; hexametrischer, sześciomierny; etwas langer, nie co długi; unflätiger, nieczysty; aus dem Stegreife machen, ohne darauf zu denken, co prędzey nie myśląc wierze pisać; etwas sehr nett darinnen beschreiben, co gładko wierszami opisać; mehre verfertigen, wiele wierszow składać, s. Gedicht. zum Versen gehörig, *adj.* wierszowy.

Versäumen, zaniedbać, zaniechać; etwas, co; die Zeit, czas; die Gelegenheit, utracić, okazyią.

Versäumniß, *f.* zaniedbanie, zaniechanie: eines Dinges, iakiey rzeczy.

Versäumt, zaniedbany, zaniechany

Versagen, odmowić; einem etwas, co komu, s. Abschlagen,

Versagt, odmowiony.

Versagung, *f.* odmowienie, niechcenie czego uczynić.

Versal-Buchstab, *m.* wielka litera wdrukarni.

Versalzen, przesalać, przesolić.

Versalzen, *adv.* przesolony. das ist versalzen, to przesolone iest.

Versammlen, zbierać, zgromadzać, zgarnywać, zgarnąć, zebrać; eine große Menge unbekannter Leute, wielką kupę nieznaiomych ludzi; an einen Ort, na iedno mieysce; den Rath in der Eil, Senat spieszno zgromadzić; die zerstreueten Menschen in eine Gesellschaft, rozproszonych ludzi w iedno społeczeństwo; sich heimlich, potaiemnie się zgromadzić. die Truppen haben sich versammlet, pułki się zgromadziły; von allen Orten her, ze wszystkich mieysce; aus unterschiednen Oertern in der Stadt, z rożnych mieysce do miasta.

Versammlet, zebrany, zgromadzony.

Versammlung, *f.* zgromadzenie, schadzka, ziazd. nächtliche Versammlung, nocna schadzka. in die Versammlung kommen, po zgromadzenia przyść. die Versammlung der Stände des Landes ist noch nicht aus, Ziazd Stanow kraiu ieszcze się nie zakończył. vor der Versammlung, przy zgromadzeniu, przy ziezdzie; aus einander gehen lassen, beurlauben, schadzkę rozpuścić, ziazd pożegnać. in die Versammlung berufen werden, być wołanym do zgromadzenia; darinne seyn, być

być w zgromadzeniu, na ziezdzie; mit darein genommen werden, być przyiętym do zgromadzenia, sich dabey mit einfinden, w zgromadzeniu, na ziezdzie się znaydować; ausschreiben, ziazd naznaczyć, zgromadzenie, sich in die Versammlung begeben, udać się do zgromadzenia; gehen lassen, dać się rozeyść zgromadzeniu; da man sich berathschlaget, *nazywa się*, obrada. zu keiner Versammlung mit genommen werden, do żadney obrady nie być przyiętym; heimliche, potaiemna, sekretna obrada.

Versauen, spaskudzić, splugawić; etwas, co.

Versauern, skwaśnieć.

Versaufen, przepiiać, przepić; das Seinige, swoie.

Verschämt, s. Schamhaft.

Verschaffen, dodać, postarać się komu o co, dostać, dostawać; sich etwas durch seine Arbeit, sobie postarać się o co przez swoię pracę; Geld durch gute und böse Wege, o pieniądze dobremi y złemi drogami.

Verschaft, postarany, dostany.

Verschaffung, *f.* postaranie się, dostanie.

Verschameriren, uszamerować; ein Kleid, suknią.

Verschanzen, okopać, oszańcować; das Lager, oboz; etwas rings herum, w koło okopami, otoczyć.

Verschanzen, das, *n.* okopanie, oszańcowanie.

Verschanzet, okopany, oszańcowany.

Verschanzung, *f.* okopanie, oszańcowanie.

Verscharren, zagrzebać, pogrzebać, s. Begraben.

Verscharret, zagrzebany, pogrzebany.

Verscheiden, umrzeć, ducha wypuścić, s. Sterben.

Verschelmen, oszelmować.

Verschelmt, bezecny.

Verschenken, darować, rozdawać, dać; etwas, co; das Seinige, swoy maiątek; viel und großes Guth, wiele y wielkich dobr.

Verschenkt, rozdany, rozdarowany.

Verschenkung, *f.* rozdanie, rozdarowanie.

Verscherzen, utracić; seinen alten Ruhm, swoię dawną sławę.

Verschicken, odesłać; einen wohin, kogo dokąd.

Verschickt, odesłany, odsyłany.

Verschickung, *f.* odesłanie, odsyłanie; eines, kogo.

Verschieben, odkładać, odłożyć; auf eine andre Zeit, co na inszy czas; etwas auf die lange Bank, co długo bardzo odkładać zwłoczyć; auf den dritten Tag, na trzeci dzień odłożyć.

Verschiebung, *f.* odkładanie, odłożenie, zwłoczenie.

Verschieden, umarły. 2) rożny, s. Unterschieden.

Verschießen, sich, wystrzelać wszystko; mit den Kugeln, wszystkie kulę.

Verschimmeln, opleśnieć.

Verschimmelt, opleśniały.

Verschimmelung, *f.* opleśniałość.

Verschlämmen, przetyrać; ein Ding, iaką rzecz. 2) mułem obabrać.

Verschlafen, przespać, *to iest*, śpiąc co utracić; sein Glück, swoie szczęście.

Verschlafen, *adj.* śpioch, ospały; leniwy, s. Faul.

Verschlagen, obić, poobiiać, obiiać; mit Bretern, tarcicami. 2) von etwas andern absondern, tarcicami co od czego drugiego oddzielić; *iednym słowem* przepierzyć. 3) unieść, der Sturm hat sie auf der rechten Hand verschlagen, burza uniosła ich w prawą rękę; werden, burzą porwanym być. 4) należeć, es verschlägt mir viel, na tym mi wiele należy. es verschlägt mir nichts, do tego mi nic nie należy, mnie z tego nic. 5) sich sein Glück verschlagen, niedbać o twoie szczęście.

Verschlagen, *adj.* obrotny, wykrętny, chytry, s. Listig.

Verschlagen, *adv* obrotnie, wykrętnie, chytro; handeln, czynić.

Verschlagenheit, *f.* obrotność, wykrętność, chytrość.

Verschleichen, powoli się rozlecieć, rozlatywać, rozeyść; rozchodzić, wynosić; sich von der Arbeit, się od pracy; heimlich, potaiemnie.

Verschleimt, flegmisty, ślinisty.

Verschleimung, *f.* flegmistość, ślinistość.

Verschleissen, drzeć, podrzeć.

Verschleudern, przemarnować, s. Durchbringen.

Verschleudert, przemarnowany.

Verschleuderung, *f.* przemarnowanie.

Verschließen, zamknąć; ins Gefängniß, do więzienia, w więzieniu zamknąć.

Verſchließung, *f.* zamknięcie.
Verſchlimmern, gorſzem uczynić; eine Sache, iaką rzecz; ſich, ſiebie, popſowac ſię.
Verſchlimmert, popſuty, popſowany.
Verſchlimmerung, *f.* popſucie, popſowanie.
Verſchlingen, przeżeć, przeieść.
Verſchlingung, *f.* przeżarcie, przeiedzenie, przehultaienie.
Verſchloſſen, zamknięty.
Verſchlucken, połykać, połknąć; das Waſſer, wodę.
Verſchluckt, połkniony.
Verſchluckung, *f.* połknienie.
Verſchlungen, połkniony; pochłoniony.
Verſchmachten, obumierać; für Hunger, od głodu; für Durſt, od pragnienia.
Verſchmachtet, obumarły; für Durſt, od pragnienia.
Verſchmachtung, *f.* obumarłość, omdlałość.
Verſchmähen, gardzić, pogardzać; einen, kogo.
Verſchmähen, das, *n.* pogardzanie, pogardzenie.
Verſchmähet, pogardzony, wzgardzony.
Verſchmähung, *f.* pogardzenie, wzgardzenie.
Verſchmerzen, przecierpieć, wytrzymać, wycierpieć; ſtrawić, den Verdruß, przykrość.
Verſchmerzt, wycierpiany, wytrzymany, przecierpiany.
Verſchmerzung, *f.* wycierpienie, przecierpienie.
Verſchmieren, wyſmarować; die Gefäße, naczynia.
Verſchmiert, wyſmarowany.
Verſchmierung, *f.* wyſmarowanie.
Verſchmitzt, chytry, wykrętny; verſchmitzter Menſch, wykrętny człowiek.
Verſchmitzt, *adv.* wykrętnie, chytro; reden, mowić.
Verſchnappen, ſich, uwikłać ſię, podchwyconym zoſtać.
Verſchnauffen, ſ. Verſchnieben.
Verſchneiden, obrzynać, oberznąć, poobrzynać; die Nägel, paznogcie; die Haare, włoſy; die Flügel, ſkrzydła. 2) einem die Mannheit nehmen, otrzebić.
Verſchneidung, *f.* oberznięcie, otrzebienie.

Verſchneyen, zaſypać śniegiem. es iſt alles verſchneyet, zaſypane wſzyſtko śniegiem ieſt.
Verſchneyet, śniegiem zaſypany.
Verſchnieben, odetchnąć, dech puścić. warte und laß mich erſt verſchnieben, poczekay, niech pierwey odetchnę.
Verſchniebung, *f.* odetchnienie.
Verſchnitten, oberznięty, otrzebiony.
Verſchnittener, *m.* trzebieniec, ewnuch.
Verſchoben, odłożony, odwleczony.
Verſchonen, ochronić, ochroniać; wolność dać.
Verſchont, ochroniony, uwolniony.
Verſchonung, *f.* uwolnienie, ochronienie.
Verſchreiben, wpiſać w reieſtr; ſich, oſtrzec liſtem kogo; einem, piſaniem kogo wzywać.
Verſchreibung, *f.* kartka ręczna, piſmo ręczne; die einer dem andern giebt, ktorą ieden drugiemu daie. 2) der Morgengabe, zapis poſagu. 3) der Schulden, karta na dług; von einem haben, mieć od kogo kartę na dług; von ſich geſtellt haben, dać kartę na ſwoy dług. einen ſeiner Verſchreibung erinnern, komu kartę iego dłużną przypomnieć.
Verſchrieben, wpiſany w reieſtr, zapiſany w reieſtrze.
Verſchrumpeln, pomarſzczyć ſię.
Verſchrumpelt, zmarſzczony.
Verſchütten, wylać, rozlać; das Waſſer, wodę rozlać.
Verſchüttet, rozlany, wylany.
Verſchüttung, *f.* wylanie, rozlanie; des Waſſers, wody.
Verſchulden, przewinić, zawinić. 2) odſługiwać, odſłużyć. ſ. Vergelten, Erſetzen. 3) popełnić co złego. was haſt du verſchuldet? coś ty złego popełnił?
Verſchulden, das, *n.* zawinienie, przewinienie, wina. ohne mein Verſchulden, bez moiey winy. ich komme durch mein eigenes Verſchulden ins Verderben, ia w padam w ruinę moiem własnym przewinieniem.
Verſchuldet, zawiniony, zaſłużony.
Verſchuldung, *f.* wina, zawinienie.
Verſchwägern, ſich, zpokrewnić ſię, zpowinnowacić ſię, zkolligacić ſię.
Verſchwägert, zpokrewniony, zpowinnowacony, zkolligacony.
Verſchweigen, milczeć; zamilknąć, na co, zamilczeć; eines Schande, czyią ochydę.
Verſchweigung, *f.* zamilczenie.

Verschwellen, nabrzmieć, obrzmieć, odąć się.

Verschwemmen, piaskiem y mułem, zatkać, zawalić.

Verschwenden, przetyrać, przemarnować; großes Vermögen, wielką fortunę; mit Gastereyen, na ochotach. das Geld verschwenden, als wenn man alles vollauf habe, tyrać, tracić pieniądze iak gdy by wszystkiego było pełno.

Verschwender, m. rozrzutnik, tyraiący, utratnik, marnuiący.

Verschwenderisch, rozrzutny. verschwenderische Gastgebothe, rozrzutne, zbyteczne ochoty.

Verschwenderisch, adv. rozrzutnie, marnotrawnie.

Verschwendung, f. rozrzutność, marnotrawność.

Verschworen, wyprzysięgać się, wyprzysiąć się; sich zusammen, sprzysiąc się; wider das gemeine Wesen, przeciwko rzeczypospolitey.

Verschwörung, f. wyprzysiężenie się.

Verschweppern, rozpraszać; rozpryskować.

Verschwiegen, cichy; milczący. verschwiegener Mann, milczący mąż. etwas verschwiegen halten, co cicho w sekrecie trzymać.

Verschwiegen, adv. cicho, w milczeniu,

Verschwiegenheit, f. cichość, milczenie. probiren, ob einer verschwiegen, czyiego milczenia sprobować.

Verschwinden, znikać, zniknąć, przeminąć, zginąć. ihr Andenken ist verschwunden, ich pamięć zginęła; durch die Länge der Zeit, długością czasu. die Hoffnung verschwindet, nadzieia miia, niknie. vor den Augen verschwinden, zniknąć w czyich oczach.

Verschworen, wyprzysiężony, wyprzysięgły.

Versehen, pobładzić, pomylić; etwas, co w czym; aus Unvorsichtigkeit, z niebaczności. damit du nichts versiehest, abyś nic nie pobłądził. was hab ich versehen? a com ia pomylił? a w czym się pomyliłem? auch ein kluger Mensch kann etwas versehen, nawet rozeznany człowiek może snadno pobłądzić. was ich versehen habe, mache ich auch wieder gut, com pobładził, mogę znowu naprawić. es zuletzt noch versehen, na samym końcu, na ostatek pobłądzić. 2) sich etwas Böses versehen, obawiać się czego złego. 3) mit etwas, opatrzyć czym; mit Gelde, pieniądzmi. 4) to co verwalten, zawiadywać, rządzić. ein Amt versehen, urząd sprawować; eines Stelle, powinność za kogo odprawiać, czyie mieysce zastępować.

Versehen, das, n. pobłądzenie, pomylenie, omylka; zmylenie.

Versehen, adv. opatrzony, obdarzony; mit allen Wissenschaften, wszystkiemi pięknemi umieiętnościami. ein Haus, das mit allem versehen, dom we wszystko opatrzony; mit etwas seyn, być w co, albo czym opatrzony. mit nichts versehen seyn, nie być w nic opatrzonym; sind wir damit zur Gnüge, opatrzeni iesteśmy tym, co dosyć. 2) bestimmt, naznaczony przeznaczony; von Gott, od Boga. zu etwas versehen seyn, do czego być przeznaczonym. zu lauter großen Dingen versehen seyn, do wielkich wcale rzeczy być przeznaczonym.

Versehren, zelżyć, znieważyć; etwas, co, tanić.

Versehrt, zelżony, znieważony.

Versehrung, f. zelżenie, znieważenie; urażenie.

Versehung, f. błąd, omyłka.

Versenken, zanurzać, topić; ins Wasser, w wodzie; alle Schiffe, wszystkie okręty.

Versenkt, zatopiony, zanurzony.

Versenden, odsyłać, odesłać, wyprawić; einen nach Lublin, kogo do Lublina.

Versendet, odesłany, zasłany, wyprawiony.

Versendung, f. odesłanie, zasłanie.

Versengen, przypalać, przypalić. vom Blitze versengt werden, od pioruna być opalonym; die Haare mit einem glüenden Eisen, włosy opalić rozpalonym żelazem.

Versengt, opalony, przypalony.

Versengung, f. opalenie, przypalenie.

Versetzen, przesadzać, przesadzić; einen Baum, drzewo iakie, an einen andern Ort, na iakie inne mieysce. 2) to co zum Pfande geben, na zastaw dać, zastawić. 3) mit Edelgesteinen, sadzić, wysadzać, kamieniami drogiemi.

Versetzt, przesadzany, przesadzony; mit Edelgesteinen, nasadzany, wysadzany drogiemi kamieniami.

Versetzung, f. przesadzanie, przesadzenie; przełożenie; der Wörter, słow; eines Buchstabens, iakiey litery przerzucenie. 2) to co anagramma.

Ver-

Verſichern, upewniać, ubezpieczać; einem etwas, kogo o czym; potwierdzać, etwas mit einem Eyde, co potwierdzać, nayświętſzą przyſięgą. 2) Caution ſtellen, kaucyią, bezpieczeńſtwo, pewność dać na ſiebie.

Verſichert, upewniony, ubezpieczony, potwierdzony.

Verſicherung, *f.* upewnienie, ubezpieczenie; eydliche, przyſięgą; hat man nicht bekommen, ieſzcze pewności, nie odebrali; ſeiner Treue geben, ubezpieczenie dać o ſwoiey wierności.

Verſieden, zwierać, zewrzeć.

Verſiegeln, zapieczętować, przypieczętować; popieczętować; *gdy o wielu mowa*; ein Teſtament, teſtament; einen Brief mit des Herrn Petſchafte, liſt zapieczętować pańſka pieczęcią.

Verſiegelung, *f.* zapieczętowanie, przypieczętowany.

Verſiegen, vertrocknen, wyſychać, wyſchnąć.

Verſilbern, poſrebrzyć. 2) etwas zu Gelde machen, co ſpieniężyć, ſprzedawać dobrze, za dobre pieniądze.

Verſilbert, poſrebrzony; verſilbertes Blech, poſrebrzona blacha.

Verſinken, utonąć; und wieder empor kommen, y znowu wypłynąć do gory.

Verſinkung, *f.* utonienie.

Versweiſe, powierſzodzieyſku.

Verſöhnen, ubłagać; ſich mit einen, kogo dla ſiebie. den durch Bosheit beleidigten Gott mit Gebeth verſöhnen, złością obrażonego Boga modlitwą przebłagać; einen mit Geſchenken, kogo podarunkami. ſich mit einem verſöhnen, pogodzić ſię, poiednać ſię, przeproſić ſię z kiem.

Verſöhner, *m.* przeiednacz, przebłagacz, przeproſiciel, pogodziciel.

Verſöhnt, przebłagany, ubłagany, przeproſzony.

Verſöhnlich, łatwy do przebłagania, ktory ſię da prędko przeproſić. ſich gegen einen verſöhnlich erweiſen, pokazać ſię łatwym do przebłagania komu.

Verſöhnlichkeit, *f.* ſnadność, prędkość do przebłagania.

Verſöhnung, *f.* przebłaganie.

Verſoffen, piiak; łykacz.

Verſorgen, ſtarać ſię, o co; ſeinen Leib, o ſwoie ciało; ſich mit einer Wohnung, wyſtarać ſobie mieſzkanie; ſeine Kinder, ſtarać ſię o dzieci. das Kind mit einer Amme verſorgen, dziecięciu ſię o mamkę poſtarać.

Verſorger, *m.* opatrzyciel; *ſtarannik, poſtarannik, inuſit.*

Verſorger, poſtarany; opatrzony.

Verſorgung, *f.* ſtaranie ſię, opatrywanie, opatrzenie,

Verſpätigen, ſich, opoźnić ſię. omieſzkać, zmięſzkać.

Verſpätigung, *f.* opoźnienie, zmieſzkanie.

Verſparen, odkładać, odłożyć, zachować; bis auf eine andere Zeit, co aż na inny czas.

Verſparet, odłożony, zachowany.

Verſparung, *f.* odłożenie, zachowanie.

Verſpendiren, rozdać, wydać, alles, wſzyſtko.

Verſperren, zamknąć; einem den Weg, komu drogę. ſich ins Haus verſperren, ſiebie w domu zamknąć.

Verſperrung, *f.* zamknięcie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Verſpeyen, popluć, poopluwać; einen, kogo.

Verſpeyet, popluty, ſpluty, zepluwany.

Verſpielen, przegrać; den Proceß, ſprawę; das Geld, pieniądze.

Verſpünden, zaſzpuntować; ein Gefäß, naczynie.

Verſpotten, wyśmiewać, wyśmiać, wyſzydzić. ſich von einem verſpotten laſſen müſſen, muſieć ſię dać komu wyśmiać; mit großem Gelächter der Leute, z wielkiem śmiechem ludzkim; mit unanſtändiger Art, nieprzyſtoynym ſpoſobem.

Verſpottet, wyśmiany, wyſzydzony.

Verſpottung, *f.* wyśmianie, wyſzydzenie.

Verſprechen, obiecywać, obiecać, przyobiecać; gütig, ausdrücklich, reichlich, dobrotliwie, wyraźnie, obficie; willig, chetnie; daß man alles thun wolle, że co czynić chcą; umſonſt, darmo. von ſelbſt verſprechen, dobrowolnie obiecać; einem ſeine Tochter, komu ſwoię corkę; bey einem zu Gaſte zu kommen, na ochotę obiecać ſię do kogo; ſeinen Beyſtand zu etwas, pomoc komu do czego; einem große Belohnungen, komu wielkie zapłaty; etwas bey Treu und Glauben, obiecać co komu pod wiarą y podściwością. einem ſehr viel goldene Berge verſprechen, komu wiele złotych gór obiecywać.

Versprechen, das, obiecywanie, obiecanie, przyobiecanie.
Versprecher, m. obiecuiący, obiecywca.
Versprecherinn, f. obiecuiąca.
Versprechung, f. obietnica: einer Sache, iakiey rzeczy; einem thun, komu obietnicę czynić. einen mit Versprechung aufhalten, kogo obietnica karmić. einem viel Versprechungen thun, komu wiele obietnic czynić. mit vielen Versprechungen anlocken, wielu obietnicami nęcić. ich will mein Versprechen halten, ia chcę dotrzymać moiey obietnicy.
Versprochen, obiecany. oft versprochen, obiecywany.
Verspüren, czuć, poczuwać; etwas, co; miarkować.
Verständig, rozumny, rostropny; seyn, bacznym, przezornym, rostropnym być; mehr als andere, rostropnieyszym być iak inni; rozeznany.
Verständig, adv. rozumnie, rostropnie, bacznie, przezornie, rozeznanie.
Verständigen, oznaymić, oznaymiać; einem etwas, co komu; uwiadomiać, uwiadomić kogo o czym; dawać do zrozumienia.
Verständlich, zrozumiany.
Verständlich, adv. zrozumianie, do wyrozumienia; von einer Sache reden, o iakiey rzeczy mowić.
Verständlichkeit, f. zrozumiałość, wyrozumiałość, iasność, niezawiłość.
Verständniß, n. zrozumienie, wyrozumienie, poięcie. 2) mit einem haben, porozumienie, rozumienie się z kiem. nach dem Verständniß, daß man mit einander hat, według porozumienia, według umowy ktore z sobą maią.
Verstärken, umocnić, zmocnić, utwierdzić; sich wieder, znowu do sił przyiść, sił nabrać.
Verstärkt, zmocniony, umocniony.
Verstärkung, f. zmocnienie, umocnienie; an Truppen, zmocnienie ludem woiennym.
Verstäuben, w proch obrocić.
Verstand, m. rozum, duszna siła do poymowania rzeczy, rozumienie. er hat Verstand, on ma rozum. durch Verstand erreichen, rozumem czego dociec; znaczenie. das Wort hat diesen Verstand, słowo to ma to znaczenie, ten sens; alle daran übertreffen, wszystkich rozumem przechodzić. großen Verstand im Rechte haben, rozumieć bardzo dobrze prawo, być wielkiego rozumienia w prawie. den Verstand schärfen, rozum ostrzyć. eines Verstand übersteigen, czyi rozum przechodzic. nach seinem Verstande urtheilen, podług swoiego rozumu sądzić. weit von dem Verstande abgehen, daleko być od czyiego rozumu. nach meinem Verstande kann nichts lobenswürdiger seyn, podług moiego rozumu nie może być nic chwały godnieyszego; keinen haben, nie mieć rozumu. vom Verstande kommen, odeyść od rozumu, stracić rozum, s. Klugheit, Vernunft, Sinn.
Verstarren, drętwieć, zdrętwieć, skośnieć.
Verstarret, zdrętwiały, skośniały; seyn, zdrętwiałym, skośniałym być; für Kälte, od zimna.
Verstarrung, f. zdrętwiałość, skośniałość.
Verstatten, pozwalać, pozwolić; der Tochter, daß sie heyrathe, corce aby poszła za mąż, s. Zulassen.
Verstattet, pozwolony, dozwolony.
Verstattung, f. pozwolenie, dozwolenie.
Verstauchen, wywichnąć, siehe Verrenken.
Verstaucht, wywichniony, wykręcony.
Verstechen, przesztychować, mieniać się na co, przefrymarczyć; die Waare, towary.
Verstecken, skryć, schować; etwas wohin, co gdzie; sich in die Wälder, skryć się, schować się w lasy.
Versteckt, skryty, schowany.
Versteckung, f. schowanie, skrycie.
Verstehen, rozumieć, zrozumieć, poymować; übel, nicht recht, źle rozumieć, nie dobrze; besser, lepiey; sehr wohl, bardzo dobrze; deutlich, iasno; etwas aus dem Briefe, co z listu zrozumieć. mehr verstehen, als die andern denken, więcey rozumieć iak insi myślą; von einem, z kogo zrozumieć. so viel ich verstehe, ile rozumiem; nichts, nic nie rozumieć; eines Gedanken, czyie myśli rozumieć. zu verstehen geben, do zrozumienia dać; einem etwas, co komu.
Versteigen, sich, gurować, wysoko mysleć, za wiele o sobie trzymać.
Verstellen, zmyślić, udać, ułożyć; sein Gesicht, swoię twarz; sich, utaić się, nie pokazywać po sobie als ob man etwas nicht wisse, iako by czego nie wiedział. die Leute können sich verstellen, ludzie mogą się łatwo utaić,

niewydawać; seinen Verdruß, nie pokazywać umartwienia po sobie.
Verstellet, zmyślony, udany.
Verstellet, *adv.* verstellter Weise, zmyślonym sposobem.
Verstellung, *f.* udanie, zmyślenie; nie pokazywanie; ist, da man anders sagt, als man denkt, iest, gdy kto co inszego mowi, co inszego myśli.
Verstieben, wywietrzeć; w nic się obrocić, zniknąć.
Verstimmen, niezgodne głosy uczynić.
Verstimmt, niezgodny głos.
Verstimmung, *f.* niezgodność głosow.
Verstockt, zacięty, uwzięty, uparty; werden, zaciętym się stawać.
Verstockt, *adv.* zacięto, upornie, z uporem.
Verstockung, *f.* zaciętość, uporność, upartość.
Verstören, przeszkadzać, naprzykrzać się, przykrym być; einen in seinen Verrichtungen, przeszkadzać komu w iego zabawach. 2) eine Stadt verstören, miasto zburzyć, obalić.
Verstört, przeszkodzony, *inkomodowany.*
Verstörung, *f.* przeszkodzenie, *inkomodowanie.* 2) einer Stadt, obalenie, zburzenie miasta.
Verstohlen, skryty, ukradką czyniony. verstohlne Unterredungen, skryte rozmowy, ukradką miane rozmowy.
Verstohlen, *adv.* ukradką. verstohlner Weise, kradzionym sposobem.
Verstopfen, zatykać, zatkać; die Ohren, uszy; das Wasser, wodę.
Verstopft, zatkany.
Verstopfung, *f.* zatkanie; des Leibes, zatwardzenie żołądka.
Verstorben, zmarły.
Verstoßen, zepchnąć; aus dem Rathe, wypchnąć z Senatu, s. Absetzen. eine Frau, rozwieść się z żoną; einen ins Elend, kogo wepchnąć w biedę. 2) fehlen, potchnąć się, pokawić; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Verstoßen, *adv.* zepchnięty, wypchnięty.
Verstoßung, *f.* zepchnięcie, wypchnięcie; von einem Amte, z iakiego urzędu zepchnięcie, zrzucenie.
Verstreichen, pomazać posmarować, pociągnąć; die Bienenstöcke mit Kuhmiste, ule nawozem krowiem. 2) *to co* verlaufen, przelecieć, przebieć, minąć. die Zeit verstreicht, czas leci.

Verstreuen, rozproszyć, rozrzucić, rozpraszać, rozrzucać.
Verstreuet, rozproszony.
Verstrichen, posmarowany, polepiony. 2) przeszły.
Verstricken, uwikłać, złapać. einen so verstricken, daß er nicht weiß wie er sich wieder helfen soll, kogo tak uwikłać, że nie wie iak się ma znowu wywikłać.
Verstrickt, uwikłany, zaplątany; seyn, zawikłanym być.
Verstrickung, *f*, uwikłanie.
Verstümmeln, utrącić, uciąć, po odtrącać, po obcinać; an den Gliedmaßen, członki po większey części poutrącać, poucinać.
Verstümmelt, utrącony, ucięty; Baum, drzewo.
Verstümmelung, *f.* utracenie, poucinanie.
Verstummen, zaniemieć, niemieć, niemym się stać, utracić mowę. er ist verstummet, mowę utracił, niemiał.
Verstummung, *f.* oniemienie, mowy utracenie.
Versuch, *m.* probowanie, doświadczanie, doznowanie. zum Versuch, na sprobowanie.
Versuchen, probować, doświadczać; ob ich ihn bessern könne, czyli go mogę lepszym uczynić. sein Glück versuchen, swoiego szczęścia probować. ich will alles versuchen, chcę wszystkiego probować; alle Mittel und Wege, wszystkich sposobow y drog; vorher, pierwey, wprzod.
Versucher, *m.* probuiący, doświadczaiący.
Versucht, biegły, doświadczony. versuchte Soldaten, doświadczeni żołnierze. versuchter Mann, doświadczony mąż. 2) probirt, doznany, wyprobany.
Versuchung, *f.* probowanie, kuszenie, doświadczanie.
Versudeln, s. Besudeln.
Versühnen, zgładzić; ein Verbrechen, iaki grzech; oczyścić, z grzechu.
Versühner, *m.* oczyściciel.
Versühnlich, co oczyścić trzeba, albo można.
Versühnopfer, *n.* ofiara na oczyszczenie.
Versühnt, oczyszczony, zgładzony.
Versühnung, *f.* oczyszczenie, zgładzenie.
Versündigen, sich, grzeszyć, zgrzeszyć; in etwas, w iakiey rzeczy.

Versündigung, *f.* zgrzeszenie, grzech.
Versüßen, osłodzić.
Versüßt, osłodzony.
Versüßung, *f.* osłodzenie.
Versunken, utoniony; pogrążony; in einen tiefen Schlund, w głębokiey topieli.
Vertauschen, zamieniać; die Waaren, towary.
Vertauscht, zamieniany, mieniany.
Vertauschung, *f.* zamiana; miany, *plur. f.*
Verdeutschen, na niemieckie przekładać, tłumaczyć.
Verdeutscht, na niemieckie przekładany, tłumaczony.
Verdeutschung, *f.* na niemieckie tłumaczenie.
Verthan, przetyrany, utracony.
Vertheidigen, bronić; heftig, żwawo; beständig, statecznie; glücklich, szczęśliwie; tapfer, mężnie; nachdrücklich, iak nayważniey; gar zu heftig, nazbyt żwawo; rühmlich, sławnie; klüglich, rostropnie; herzhaft, serdecznie; furchtsam, boiaźliwie; listig, wykrętnie; bis aufs äußerste, aż do ostatniey, do upadłey. eine Sache vertheidigen und erweisen, iakiey rzeczy bronić y dowodzić, sein Leben gegen die Feinde, swoie życie przeciwko nieprzyiacielowi; sich, bronić się; übel, schlecht, źle, słabo; die Grenzen wider die Streifereyen der Feinde, granic przeciwko napaściom nieprzyiacielskim; einen Freund, przyiaciela; ein Land, eine Sache, kraiu, interesu bronić; seine Unschuld, swoiey niewinności.
Vertheidiger, *m.* broniciel, obrońca; seyn, obronicielem, bronicielem, obrońcą być.
Vertheidiget, obroniony.
Vertheidigung, *f.* obrona, bronie; eines Vertheidigung fortsetzen, nieustawać w bronieniu kogo; eines auf sich nehmen, przyiąć czyią obronę na siebie; wider einen, przeciwko komu; der Ehre und Reputation, czyiego honoru y sławy. die Wollust findet viel Vertheidigung, rozkosz znayduie u wielu ogrone. weitläuftige Vertheidigung machen, obszerne bronienie czynić.
Vertheilen, podzielić.
Vertheilet, podzielony.
Vertheilung, *f.* podzielenie, dzielenie, dział, s. Eintheilung, Getheilet, Theilung.

Vertheuern, podrożyć, droższym uczynić.
Verthulich, rozrzutny, marnotrawny, s. Verschwenderisch.
Verthulichkeit, *f.* rozrzutność, marnotrawność.
Verthun, utracić, przemarnować; przetyrać; die Waaren, towary posprzedawać, pozbywać; das Seinige, swoie utracić.
Vertiefen, utopić, zatopić; sich in den Wollüsten, utopić się w rozkoszach; sich in die Laster, zatopić się w niecnotach; in gar zu schwere Sachen, w ciężkich wcale rzeczach rozmyślaiąc ie; sich in Schulden, w długach. 2) tiefer machen, w głęb wybrać, głębszym zrobić.
Vertieft, utopiony, zanurzony, zatopiony.
Vertiefung, *f.* zatopienie, utopienie. 2) w głęb wybranie, wydrożenie.
Vertilgen, zgładzić, znieść; mit Strumpf und Stiel von Grund aus, z kretesem do szczętu; eines Andenken, czyią pamięć; alles mit Feuer und Schwerdt, wszystko ogniem y mieczem; eine Stadt, miasto.
Vertilger, *m.* zgładziciel, znosiciel; der Laster, niecnot; aller Dinge, wszystkich rzeczy.
Vertilgerinn, *f.* zgładzicielka, znosicielka.
Vertilgung, *f.* zgładzenie, zniesienie.
Verträglich, zgodny, spokoyny; dobrotliwy.
Verträglichkeit, *f.* zgodność, spokoyność; dobrotliwość.
Vertrag, *m.* umowa, ugoda. etwas dem Vertrage nach halten, co podług umowy chować; ist zu halten, ma być chowana, dotrzymana; dabey bleiben, umowy się trzymać; machen, czynić; umstoßen, zerwać. der Vertrag ist unter ihnen getroffen worden, między niemi umowa zrobiona iest. die Sache ist zum Vertrage gekommen, rzecz do ugody przyszła. der ganzen Sache wegen einen Vertrag machen, o całą rzecz umowę uczynić.
Vertragen, znosić, znieść, cierpieć; Schnee und Kälte, śnieg y zimno; den Schmerz, boleść; alles, wszystko; den Haß, nienawiść. die Stadt kann diesen Rathsherrn nicht vertragen, miasto nie może tego raycy znieść; den Verdruß, przykrość znosić; etwas mit Geduld, co z cierpliwością; mit tapferm Gemüthe, mężnym umysłem;

mit gelassenem Gemüthe, łagodnym umysłem; standhaft, stateczńie; mit Unwillen, po niewoli, z niechęcią; mit Stillschweigen, z milczeniem; mit fröhlichem Muthe, wesołym umysłem. die Schläge vertragen, uderzenia, plagi znosić; den Durst, pragnienie. 2) *to co* Friede stiften, pokoy uczynić; pogodzić. 3) eine Streitsache ausmachen, rozsądzić prawny spor; nach eines Vorschlägen, według czyich kondycyi.

Vertragen, *n.* umowienie, ugodzenie.

Vertrauen, ufać; auf sich selbst, w sobie samym, *albo* w siebie samego; auf seine Tapferkeit, w swoie męstwo, *albo* w swoiem męstwie; auf seine gute Sache, w swoiey dobrey sprawie. 2) einem etwas, poufać, powierzyć; sich einem, poufać się, powierzyć komu; sicher, bezpiecznie.

Vertrauen, das, *n.* ufność, ufanie, zaufanie; auf erfahrne Leute setzen, ufność położyć w doświadczonych ludziach; sein gröstes auf einen setzen, naywiększą swoię ufność w kiem pokładać. kein völliges Vertrauen zu einem haben, niemieć zupełnego zautania w kiem.

Vertraulich, poufale; mit einem leben, z kiem żyć; einen fragen, kogo pytać; schreiben, pisać.

Vertraulichkeit, *f.* poufałość; besondere, osobliwsza; große, wielka; gar zu große, nazbyt wielka; sehr alte, iuż dawna; so große, tak wielka; aufrichtige, szczera; mit einem darinnen stehen, być z kiem w poufałości. mit einem eine sehr große Vertraulichkeit aufrichten, z kiem zabrać wielką poufałość; aufheben, zerstören, poufałość znieść, rozerwać; sich in große mit einem einlassen, wdać się z kiem w tak wielką poufałość. er stehet, lebet mit ihm in Vertraulichkeit, on żyie z niem w poufałości; sie unterhalten, poufałość utrzymywać.

Vertraut, poufały. eines vertrauter Freund, czyi poufały przyiaciel. eines vertrauter Freund seyn, być czyim poufałym przyiacielem. vertraute Freundschaft mit einem halten, mieć poufałą przyiaźń z kiem.

Vertraut, *adv.* poufale; mit einem leben, z kiem żyć.

Vertreiben, pędzić, wypędzić, zpędzić; die Traurigkeit aus dem Gemüthe, frasunek z myśli wypędzić; einen von Haus und Hofe, kogo z domu y z podworza, *to iest*, z possessyi; die Krankheit, chorobę; aus der Stadt, z miasta; aus dem Guthe, z dobr; mit Gewalt, mocą gwałtem. die Zeit vertreiben, czas trawić, przepędzać; die Grillen, troski, kłopoty spędzać; die Sorge, starania z myśli. 2) die Waare vertreiben, towary zbywać, rozprzedawać. 3) ins Elend vertreiben, wypędzić, wygnać kogo z kraiu.

Vertreiber, *m.* wypędciciel, wypędca.

Vertreiberinn, *f.* wypędzicielka.

Vertreibung, *f.* wypędzenie, wygnanie, wyrugowanie. 6) ins Elend, wygnania z kraiu. 3) der Waare, rozprzedanie, pozbywanie towarow. vortheilhafte Vertreibung der Waare, zarobne, zyskowne rozprzedanie towarow.

Vertreten, bronić; einen, kogo. 2) eines Stelle, zastąpić czyie mieysce, zastąpić powinność za kogo. 3) den Fuß, nogę wykręcić, wywichnąć, s. Vertheidigen, Beschützen.

Vertreten, *adv.* obroniony.

Vertreter, *m.* broniciel, obrońca.

Vertrieben, wygnany; seyn, wygnanym być.

Vertrinken, przepiiać, przepić, poprzepiiać.

Vertrocknen, schnąć, wysychać. die Thränen vertrocknen geschwind, łzy wysychaią prędko; der Baum vertrocknet, drzewo schnie.

Vertrocknen, *adv.* wyschły; uschły, s. Dürre.

Vertröpfeln, wykapać, wyciec, kroplami.

Vertrösten, pocieszyć, nadzieię uczynić; einen worauf, kogo czym pocieszyć.

Vertröstung, *f.* spodziewanie się,

Vertrunken, piiany.

Vertrunkenheit, *f.* piianość, upoienie się piiaństwo.

Vertuschen, utaić, ukryć; das Geld, pieniądze.

Vertuscht, utaiony, ukryty.

Vertuschung, *f.* utaienie, ukrycie.

Verüben, popełnić, zbroić; eine böse That, iaki zły uczynek; einen Mord, zaboystwo; etwas wider das Gesetz, co przeciwko prawu; etwas Böses, co złego.

Verübt, popełniony, zbroiony.

Verübung, *f.* popełnie, nie, zbroienie.

Vervielfältigen, rozmnożyć; etwas, co; rozwielomnożyć.

Verunehren, znieważyć, zelżyć; einen, kogo; seine Familie, swoię familią, seinen

sejnen Lehrmeister, swoiego nauczyciela.

Verunehrt, zelżony; znieważony.

Verunehrung, *f.* zelżenie, znieważenie.

Verunreinigen, porożnić, powadzić, rozłączyć, rozjednoczyć; sich, porożnić się; mit einem, z kiem.

Verunreinigung, *f.* porożnienie, niezgoda; anstiften, niezgodę, porożnienie zrobić; wieder gut machen, znowu pogodzić.

Verunglimpfen, potwarzać, szkalować; einen in der ganzen Stadt, kogo po całym mieście.

Verunglimpft, zpotwarzony, zeszkalowany.

Verunglimpfung, *f.* zpotwarzenie, zeszkalowanie.

Verunglücken, zginąć, przepaść; das Schiff ist verunglückt, okręt zginął, przepadł.

Verunglückt, zginiony.

Verunreinigen, splugawić, zeszpecić; sich mit etwas, się czym; zeszpecić się niecnotami; das Wasser, wodę, s. Besudeln.

Verunreinigt, zeszpecony, zplugawiony, zeszromocony.

Verunreinigung, *f.* zeszpecenie, splugawienie.

Verunruhigen, niepokoy czynić, turbować; einen, kogo; kłucić, s. Beunruhigen.

Verunruhigt, poturbowany, skłucony.

Verunruhigung, *f.* poturbowanie, skłucenie; pomięszanie; des Gemüths, umysłu.

Vervortheilen, oszukać; einen womit, kogo w czym; ums Geld, w pieniądzach, s. Betriegen.

Vervortheilt, oszukany.

Vervortheilung, *f.* oszukanie.

Verursachen, sprawić; etwas, co; przyczyną być. sie haben verursacht, daß, oni to sprawili, oni to przyczyną byli, że. eines hat dieses alles verursacht, iedno sprawiło to wszystko, *albo* było przyczyną tego wszystkiego; eine Meynung von einer Sache, zdanie o iakiey rzeczy; einen Verdruß, przykrość; Krankheiten, choroby sprawiać; den Geiz, łakomstwo; die Gefahr, niebezpieczeństwa, być przyczyną; Klagen, narzekania.

Verursacht, sprawiony.

Verursachung, *f.* przyczyna, sprawienie.

Verurtheilen, osądzić, skazać, potępić sądem; zum Tode, na śmierć. einen nach dem Gesetze verurtheilen, kogo podług praw osądzić; zur Strafe, na karę; skazać na karę; unverhörter Sache, nie wysłuchawszy sprawy.

Verurtheilet, osądzony, skazany, potępiony.

Verurtheilung, *f.* osądzenie, skazanie, potępienie.

Verwahren, strzedz, umocnić; etwas womit, co czym; mit Wache, strażą, schować; das Geld, pieniądze; eine Thüre nicht gar zu wohl, strzec drzwi nie bardzo dobrze. die Brücke verwahren, mostu strzec, pilnować.

Verwahrer, *m.* stroż, pilnowacz.

Verwahrerinn, *f.* strożowa, strożka.

Verwahrlosen, niepilnować, niedbale strzec.

Verwahrlosung, *f.* niepilnowanie, niedbało strzeżenie.

Verwahrt, strzeżony, opatrzony; wider die Kälte, przeciwko zimnu. verwahrt seyn, strzeżonym być.

Verwahrung, *f.* strzeżenie, straż. er hat es in Verwahrung, on to ma pod strażą. einen in Verwahrung geben, dać kogo pod straż, w areszt.

Verwalten, zawiadywać, rządzić; das Hauswesen, gospodarstwem; dodawać was nöthig ist, co potrzeba; mit Rath und Vernunft, radą y rozumem; ein Amt, urząd sprawować. die Stelle eines Dollmetschers verwalten, tłomacza urząd czynić. das Regiment verwalten, rządy prowadzić.

Verwalter, *m.* rządca, urzędnik; zawiadowca, podstarości; einen aufs Land setzen, podstarościem kogo na wsi uczynić.

Verwalterinn, *f.* rządczyna, podstarościna.

Verwaltet, rządzony, zawiadywany.

Verwaltung, *f.* rządzanie, zawiadywanie; der Sachen, rzeczami; des gemeinen Wesens, rzeczypospolitey; eines Amtes, urzędu sprawowanie; auf sich haben, mieć na sobie.

Verwandeln, przemieniać, przemienić; in einen Stein, w kamień; einen Menschen in ein unvernünftiges Thier, człowieka w nierozumne zwierze.

Verwandelt, przemieniony.

Verwandelung, *f.* przemienienie; eines Dinges in ein anderes, iedney rzeczy w drugą.

Verwandschaft, *f.* pokrzewieństwo; vom Vater her, z oyca; von der Mutter her,

her, z matki; durch Heyrath, z małżeństwa. mit einem in Verwandschaft stehen, z kiem być w pokrewieństw e.

Verwand, krewny, pokrewny; Jungfer, die mit einem verwandt, panna, krewna czyia; nahe, bliski krewny; weitläuftig, daleki krewny; zpokrewniony, mit dem königlichen Hause, z krolewskiem domem.

Verwahrlosen, popsować, popsuć.

Verwahrlosung, f. popsowanie, popsucie.

Verwechseln, zmienić, pozmieniać; Geld, pieniądze mieniać; etwas vor etwas, na co, zamieniać, co za co; den Müssiggang mit der Arbeit, proznobanie za pracą.

Verwechselt, zmieniony, zamieniony, wymieniany.

Verwechselung, f. mienianie, zamiany, wymienianie, miany.

Verwegen, płochy, nieuważny. verwegener Rath, płocha, nieuważna rada. verwegener Mensch seyn, płochym, nieuważnym człowiekiem być.

Verwegen, adv. płocho, nieuważnie; reden, mowić.

Verwegenheit, f. płochość, nieuwaga, nieuważność.

Verwöhnen, pogorszyć, zgorszyć, pieszcząc; die Kinder, dzieci rozpieścić.

Verwohnt, rozpieszczony, zepsowany, zgorszony.

Verwöhnt, adv. zepsucie, z zepsuciem.

Verwehren, zabraniać; einen mit dem andern sprechen, komu z drugiem mowić; aus dem Hause zugehen, z domu wychodzić; dem Feinde den Paß über einen Fluß, nieprzyiacielowi bronić przeprawy przez rzekę.

Verwehrt, zabroniony, zbronny, niedopuszczony.

Verwahrung, f. zabranianie, bronienie, niedopuszczenie.

Verweigerlich, odmowny, co można odmowić, niechcieć uczynić.

Verweigern, odmawiać, odmowić, wzbraniać się, niechcieć czynić; einem nichts, komu nic nie odmawiać; seine Meynung zu sagen, wzbraniać się powiedzieć swoie zdanie; die Hülfe wider einen, pomoc odmowić przeciwko komu; die Ehre, honoru komu uczynić.

Verweigerung, f. odmowienie, wzbranianie się, niechcenie.

Verweilen, sich, bawić się, opoźniać się; länger, przydłużey. 2) ein Ding, przedłużać rzecz.

Verweilung, f. bawienie się, opoźnianie się.

Verweisen, wywołać, wygnać, bannować; einen auf das Landguth, kogo na wieś wygnać; in die Insel, na wyspę; des Landes, z kraiu. 2) auf etwas, odsyłać, odesłać; den Leser auf etwas, czytelnika do czego. 3) einem etwas, wymawiać, wyrzucać co komu na oczy; einem seine Gedult, komu iego cierpliwość.

Verweiser, m. wymawiacz, wyrzucaiący.

Verweis, m. połaianie, nagana; einem geben, komu naganę dać; heimlichen, derben, taiemną, ostra.

Verweisung, f. wywołanie; ins Elend, aus dem Lande, na wygnanie, z kraiu. 2) mit Worten, wyłaianie, połaianie, zganienie.

Verwelken, więdnąć, wywiędnąć. die Brüste sind verwelkt, piersi prędko zwiędły, wywiędły. die Blume verwelkt, kwiaty zwiędły.

Verwelkt, zwiędły, wywiędły.

Verwelkung, f. zwiędnienie, wywiędnienie.

Verwenden, krasć, s. Stehlen. 2) łożyć, das Geld auf etwas, pieniądze na co; keinen Pfennig auf eine Sache, ani iednego fenika na co.

Verwendet, kradziony, łożony, wydany.

Verwendung, f. obrocenie, łożenie, pozbycie.

Verwerfen, odrzucać, odrzucić; wyrzucać, wyrzucić. das Böse verwerfen und das Gute erwählen, odrzucić złe a dobre wybrać; etwas ganz und gar, co wcale odrzucić, wyrzucić; einen Rath, radę iaką; eine Meynung, zdanie iakie.

Verwerfer, m. odrzuciciel, odrzutca.

Verwerflich, odrzutny; co trzeba odrzucić.

Verwerfung, f. odrzucenie, odrzucanie, wyrzucenie.

Verwesen, gnić, butwieć. 2) zawiadywać; ein Amt, urząd sprawować.

Verweser, m. zawiadywca, namiestnik.

Verweslich, zgniły, zbutwiały, spruchniały.

Verwesung, f. zgniłość, zbutwiałość, spruchniałość. 2) zawiadywanie, rządzenie.

Verwetten, zastawić.

Verwickeln, obwinąć, uwikłać; einen in seinen Anschlägen, kogo w swoie rady; sich, uwikłać się, usidlić się; in allerhand Händel, we wszelakie interesa.
Verwickelt, uwiniony obwiniony, uwikłany, upłątany.
Verwickelung, *f.* uwikłanie, obwinienie, uwinienie.
Verwiesen, wywołany, wygnany, wypędzony.
Verwildern, zarośnąć, zarość, als ein Garten, iako to ogrod krzakami; *iakoby*, zdziczeć.
Verwildert, zdziczały.
Verwilderung, *f.* zdziczenie.
Verwilligen, przyzwolić; eine Sache, na iaką rzecz; einem etwas, co komu; pozwolić.
Verwilliget, przyzwolony, pozwolony.
Verwilligung, *f.* przyzwolenie, pozwolenie, zezwolenie.
Verwirken, przewinić. was hab ich verwirkt? co ia przewinić? das Leben verwirken, karę na życiu zasłużyć.
Verwirkt, przewiniony, zasłużony, zawinieny.
Verwirkung, *f.* zawinienie, wina.
Verwirren, uwikłać, zawikłać; sich in etwas, siebie w czym. sich in kein Geschäft verwirren lassen, nie dać się w żaden interes uwikłać. 2) mięszać, alles unter einander, wszystko w kupę, kłucić.
Verwirrer, *m.* kłuciciel, wikłacz.
Verwirrt, pokłucony, poplątany, pomięszany; zawiły.
Verwirrt, *adv.* zawiło; reden, mowić; pomięszanie.
Verwirrung, *f.* pomięszanie, powikłanie, zakłucenie; darinnen stecken, w pomięszaniu, z zakłuceniu być.
Verworfen, odrzucony.
Verworren, zawiły, pokręcony, s. Verwirrt.
Verwünschen, źle życzyć; einen, komu, przeklinać kogo.
Verwünscht, przeklęty, przeklinany, s. Verflucht.
Verwünschung, *f.* przeklęcie, przeklinanie; złorzeczenie komu.
Verwüsten, pustoszyć, spustoszyć; eine Gegend, kray iaki; viel Schlösser, wiele zamkow; mit Krieg, woyną. so weit und breit verwüsten, tak daleko y szeroko, że nic nie ocalało; das gebauete Land, orane y siane pola; die Städte, miasta; mit Feuer und Schwerdt, mieczem y ogniem.

Verwüster, *m.* pustoszyciel, spustoszyciel; der Stadt, miasta.
Verwüsterinn, *f.* pustoszycielka, spustoszycielka.
Verwüstet, spustoszony, popustoszony.
Verwüstung, *f.* spustoszenie, popustoszenie; der Güther, dobr; von etwas abwenden, spustoszenie od czego odwrocić; anrichten, uczynić.
Verwunden, ranić, okaliczyć; einen in den Leib, kogo na ciele; im Gesichte, na twarzy; mit dem Dolche, puinałem; mit dem Degen am Haupte, w głowę kordem, tödlich, śmiertelnie. verwundet werden, ranionym być; mit dem ersten Hiebe am Kopfe, za pierwszym cięciem w głowę.
Verwundern, sich, dziwować się, dziwić się, zadziwić się, zadziwować się; sehr, bardzo; am meisten, naywięcey; über einen, komu; über der Leute Nachlässigkeit, nad niedbalstwem ludzi. er verwundert sich über das, on się dziwuie temu. worüber man sich verwundert, nad czym, *albo* czemu, się dziwuią.
Verwunderung, *f.* podziwienie; verursachen, sprawić; einen darein setzen, w podziwienie kogo wprawić. in großer Verwunderung seyn, w wielkiem być podziwieniu.
Verwundet, raniony, okaleczony, ranny; mit einem Schwerdte, mieczem; mit einem Pfeile, strzałą.
Verwundung, *f.* okaleczenie, ranienie.
Verzärteln, rozpieścić, rozpieszczać; die Kinder, dzieci.
Verzärtelt, rozpieszczony, pieszczotami zepsuty.
Verzärtelung, *f.* rozpieszczenie, pieszczotami zepsucie.
Verzäunen, ogrodzić płotem.
Verzäunt, ogrodzony płotem.
Verzäunung, *f.* ogrodzenie; um etwas machen, około czego uczynić.
Verzagen, rozpaczać, desperować; an etwas, o czym; an seinem Unternehmen, o swoich rzeczach.
Verzagt, rozpaczony, zdesperowany. 2) furchtsam, boiaźliwy, nieśmiały. verzagter Mensch, zdesperowany człowiek, desperat; einen machen, kogo desperatem uczynić; werden, stać się.
Verzagung, *f.* rozpacz, desperacyia, s. Verzweiflung.
Verzechen, przepiiać, przepić; das Geld, pieniądze.
Verzehenden, dziesięcinę płacić, oddawać.

Verzählen, sich, omylić się, w rachowaniu, w liczeniu.
Verzehren, przeieść, pożrzeć, przetrawić; das Geld, pieniądze; alle sein Vermögen, wszystką swoię fortunę; alle Feuchtigkeit, wszystką wilgoć strawić. die Heuschrecken haben alles verzehrt, szarańcza wszystko pożarła.
Verzehren, das, n. pożarcie, ziedzenie, przeiedzenie, strawienie.
Verzehrend, żarliwy, żrący.
Verzehrer, m. przeżerca, pożerca, przeiadnik.
Verzehrerinn, f. przeżerczyna, pożerczyna.
Verzeichnen, naznaczyć.
Verzeichnet, naznaczony.
Verzeichniß, n. naznaczenie, napisanie; der Begebenheiten die in der Stadt vorgehen, rzeczy które się w mieście dzieią; eine darein bringen, co w naznaczeniu, w opisania, położyć; etwas darinnen finden, co w niem znaydować.
Verzeichnung, f. naznaczenie, *nanotowanie*.
Verzeihen, wybaczyć, odpuścić, przepuścić, darować; einem etwas, co komu; ich kann ihm nicht verzeihen, ia mu tego nie mogę wybaczyć; andern ihre Fehler, innym ich błędy; sein Verbrechen, weil es ihm leid ist, grzech odpuścić mu, ponieważ żałuie za niego. ich bitte dich, verzeihe mir dieses, proszę cię wybacz mi to. verzeih mirs Gott, niech mi to Bog odpuści.
Verzetteln, utracić, stracić.
Verzicht, wyrzeczenie się.
Verziehen, przestać, przestawać, ustać, ustawać, zabawić się; die Boten verziehen, posłańcy ustali; zu einem zu gehen, do kogo chodzić. wenn ich noch ein wenig verzogen, so hätte ich ihn nicht zu Hause angetroffen, gdy bym się był trochę zabawił, to bym go był w domu nie zastał. 2) die Kinder, dzieci psuć gorszyć, złym chowaniem.
Verziehung, f. opoźnienie, zabawienie się zmieszkanie.
Verzinnen, cyną oblać.
Verzinsen, płacić czyńsz.
Verzinsung, f. czynsz, czyńszu, płacenie.
Verzögern, zwłoczyć, odwłoczyć, odkładać, od iutra do iutra; eine Sache, rzecz iaką; den Krieg, woynę; die Rede, mowę; den Tod, śmierć; die Hochzeit einige Tage, wesele przez kilka dni.
Verzögerer, m. zwłoczyciel, odwłoczyciel, odkładca.
Verzögert, zwleczony, odwleczony, odkładany, odłożony.
Verzögerung, f. zwłoka, zwłoczenie; zwleczenie, odwleczenie, odkładanie; des Gerichts, sądu; der Strafen suchen, zwłoki kary szukać. keine Verzögerung machen, nie czynić żadney zwłoki; Ursache darzu seyn, być przyczyną do zwłoki.
Verzogen, wychowany źle, nie dobrze.
Verzollen, płacić cło, myto.
Verzuckt, zachwycony, porwany, w zachwyceniu będący; werden in den Himmel, porwanym, zachwyconym być w niebo.
Verzuckern, przycukrować, pocukrować.
Verzuckung, f. zachwycenie.
Verzug, m. zwłoka, omieszkanie. einigen Verzug leiden, zwłokę nie iaką cierpieć. langer Verzug, długa zwłoka. ohne Verzug etwas thun, bez włoki co czynić; muß nicht gebraucht werden, nie trzeba zwłoki zażywać.
Verzweifeln, rozpaczać, *desperować*; an seiner Erhaltung, rozpaczać o swoiey całości, o swoim zachowaniu; an Erhaltung der Ehre, o dostąpieniu honorow; an seiner Sache, o swoich rzeczach. der an seinem Leben verzweifelt, ktory rozpacza, desperuie o swoiem życiu.
Verzweifeln, das, n. rozpaczanie, desperowanie.
Verzweifelt, rozpaczony, zdesperowany.
Verzweifeler, m. desperat, rozpaczaiący.
Verzweifelung, f. rozpacz, desperacyia; ist eine Gemüthsbekümmerniß ohne einige Hoffnung einer Besserung, jest troskliwość umysłu bez nadziei polepszenia iakiego, w czym, ist so groß, rozpacz iest tak wielka; etwas wieder zu bekommen, czego znowu dostać. aus der Verzweifelung, z rozpaczy, z desperacyi.
Verzwicken, uciąć, utrącić.
Verzwickt, ucięty, utrącony.
Verzwickt, *adv.* krotko, kawałkami; reden, mowić.
Vesper, f. Gottesdienst Nachmittage, nieszpor, nabożeństwo w sobotę po południu; singen, śpiewać.
Vesperbrod, m. podwieczorek; essen, ieść.

Veſperzeit, *f.* wieczor, czas wieczorny.

Vettel, *f.* ſtara baba; rufianka.

Vetter, *m.* des Vaters Bruder, brat oyca, ſtryi; der Mutter Bruder, matki brat, wuy, wuiaſzek; vom Vater her, ſtryieczny; von der Mutter her, wuieczny, cioteczny; Bruders Kinder, ſtryieczni; Schweſter Kinder, ciuteczni.

Vetterlich, ſtryieczny.

Veriren, wekſować. einen veriren, kogo prześladować, żartować z kogo.

Veriterereŋ, *f.* wekſowanie, prześladowanie, żartowanie z kogo; für Ernſt annehmen, za prawdę brać żart.

Ufer, *n.* brzeg; des Meeres, morza; wüſtes, luſtiges, angenehmes, puſty, weſoły, przyiemny; ebenes, freyes, ſandichtes, rowny, wolny, piaſzczyſty; woran es keine Hafen giebt, w ktorym żadnego portu, liminca, nie maſz. an das Ufer ſtellen, na brzeg wyſtawić, wyſadzić. Annehmlichkeit des Ufers, przyiemność brzegu; ſchmales, wąſki; eines Flußes, także brzeg, rzeczny; ſchattichtes, hohes cieniſty, wyſoki; voller Gras, pełny murawy; niedriges, ſteiles, niſki, przepaſciſty; das gegen über liegt, na przeciwko leży; ſich daran nieder laſſen, na brzegu uſieſć; darauf ſpazieren gehen, iść ſpacerować po brzegu; mit Wachs beſetzen, ſtrażą brzeg oſadzić.

Uferſchwalbe, *f.* iaſkołka brzeżna.

Uhr, *f.* zegar, zegarek; Sonnenuhr, woran die Sonne die Stunden weiſet, na ktorym słońce godziny ukazuie, *nazywa ſię*, kompas. Waſſeruhr, klepſydra wodna. Sanduhr, klepſydra piaſkowa. wie viel Uhr iſt es? ktora godzina? es iſt ſechs Uhr, ſzoſta godzina.

Uhrmacher, *m.* zegarmiſtrz.

Uhrwerk, *n.* zegarkowa robota.

Uhu, *m.* ſowa, puhacz.

Uebel, *adj.* zły. in übler Nachrede ſeyn, nie dobrą mieć sławę.

Uebel, *adv.* źle; ſteht die Sache, źle ſię rzecz ma; ſeine Sache verrichten, ſwoie intereſa ſprawiać. mit einem übel umgehen, z kiem ſię źle obchodzić; ablohnen, zapłacić źle; handeln, czynić. die Dinge ſind übel eingerichtet, rzeczy źle ſą ułożone. recht oder übel thun, dobrze albo źle czynić. ſich übel befinden, źle ſię mieć, nie być zdrowym; aufnehmen, empfinden, auslegen, przyiąć, tłomaczyć, brać źle co. übel zufrieden ſeyn, nie być kontent; mit etwas, z czego; einem nachreden, źle o kiem mowić; von einem etwas ſprechen, łaiać, ſtrofować o co kogo. übel gerathen, nieudać ſię, odrodzić ſię; daran ſeyn, być w niebezpieczeńſtwie. übel gewonnen, übel zerronnen, źle ſię nabyło, źle poſzło.

Uebel, *n.* złe; ewiges, wieczne; unendliches, nieſkończone; offenbares, gemeines, oczywiſte, poſpolite; einheimiſches, domowe; äußerſtes, großes, oſtatnie, wielkie; natürliches, unvermuthetes, nieſpodziewane; unerträgliches, nieznośne; eingewurzeltes, wkorzenione, zaſtarzałe; geringes, mäßiges, małe, ſrzednie; angehendes, poczinaiące ſię; heimliches, taiemne; neues, nowe, świerze; größtes, naywiękſze; betrübtes, ſchändliches, załoſne, haniebne. etwas unter die Uebel rechnen, co między złe liczyć; das kleinſte erwählen, naymnieyſze wybrać; es iſt ihm keines wiederfahren, żadne ſię mu złe nie trafiło; ſteht bevor, nadchodzi, czeka; verurſachen, begehen, ſprawić, popełnić; einem anthun, komu iakie złe wyrządzić, uczynić; ausſtehen, wytrzymać; verhüten, ſtrzec ſię złego; abhelfen, złe uciſzyć; ſich daraus helfen, od złego ſię uwolnić.

Uebel anlegen, źle łożyć; eine Wohlthat, iakie dobrodzieyſtwo.

Uebel auslegen, ſ. Auslegen.

Uebel beſtellet, źle uſtanowiony.

Uebel geſinnet, źle namyślony; *lepiey* złey myśli, złego ſerca.

Uebel halten, źle traktować.

Uebel hörend, ten co niedosłyſzy, głuſzek.

Uebel lautend, źle brzmiący.

Uebel nehmen, za złe mieć, na złą ſtronę brać.

Uebel rathen, źle radzić; ſich und ſeiner Sache, o ſobie y o ſwoich rzeczach.

Uebelſtand, *m.* nieprzyſtoyność, nieprzyzwoitość; macht dieſes in etwas, to czyni nieprzyſtoyność w czym, niepiękność.

Uebelthat, *f.* zły uczynek; unerhörte, große, niesłychany, wielki; ſehr große, bardzo wielki; begehen, popełnić; darzu verleiten, do złego uczynku przywodzić; vorhaben, zamyślać; im Sinne haben, na myśli mieć; ſich deſſen ſchuldig machen, winnym ſię złego uczynku zrobić; eine auf die andere häufen, złych uczynkow przyczyniać;

czyniać; offenbare, oczywiſtą; ſich dafür hüten, ſtrzeć ſię złego uczynku; einen davon abhalten, kogo od złego uczynku utrzymywać.

Uebelthäter, *m.* złoczyńca.

Uebel zufrieden, urażony, zagniewany.

Uebel wollen, źle życzyć; einem, komu.

Uebel zurichten, popſować; etwas, co; einen, uderzyć kogo, pobić.

Ueben, ćwiczyć ſię; czynić; ſich mit vieler Kunſt in der wahren Beredſamkeit, wielką ſztuką ćwiczyć ſię w prawdziwey wymowie; ſich fleißig, pilnie; das Gedächtniß, pamięć; den Verſtand, dowcip.

Ueber, nad, na. ein Säulgen über den Erdhügel ſetzen, słupek poſtawić na pagorku; ein Dach über die Zimmer, dach na pokoiach. einen über den andern nieder hauen, iednego na drugiego zabiiaiąc waliać. über Tiſche, über dem Mahlzeit, u ſtołu, u wieczerzy. das Meer iſt über der Erde, morze ieſt na ziemi. über dem Monde iſt alles ewig, nad mieſiącem wſzyſtko ieſt wieczne. über die Furcht iſt auch das darzu gekommen, do boiaźni ieſzcze to przybyło. ich bin zu der Zeit über der See geweſen, ia pod ow czas na morzu byłem. die über dem Strohme waren, konnten es ſehen, którzy za rzeką byli, mogli to widzieć. ſie wohnen über dem Rheine, oni mieſzkaią za Renem. nicht über ein Maaß Waſſer darzu nehmen, wody do tego niebrać więcey nad miarę. etwas über die Zahl, co więcey nad liczbę. über andere berühmt ſeyn, nad inſzych być ſławnieyſzym. die See iſt über die Maaßen angewachſen, morze zebrało nad miarę. über drey Tage nicht zu Rom bleiben, nad trzy dni nie więcey w Rzymie zoſtać. es waren nicht über zehen tauſend Menſchen, nie było więcey nad dzieſięć tyſięcy ludzi. es ſind über ſechs Monathe, więcey iak ſześć mieſięcy ieſt. was wollt ihr über diß? czego więcey chcecie? über der Tafel, u ſtoły przy ſtole, iedząc. über die Treppen hinunter werfen, ze wſchodow zrucić na doł. einen Verzug über den andern erdenken, zwłokę iedno na drugą wymyślać. über das ſahe er, nad to widział on. über zehen Jahre kommen, do dzieſięciu lat przyść. über Hals, über Kopf, na kark, na głowę, na łep.

Ueberall, wſzędzie; lieber ſeyn wollen, raczey woleć być; ſicherer ſeyn, als hier, wſzędzie bezpiecznieyſzym być iak tu; gelten, popłacać, iść wſzędzie. es wird überall ausgelacht, to wſzędzie będzie wyśmiane.

Ueberall her, zewſząd. kamen überall her zu ihm, zewſząd poprzychodzono do niego.

Ueberall hin, wſzędzie.

Ueberantworten, oddać; einem einen Brief, komu liſt iaki.

Ueberantwortung, *f.* oddanie.

Ueberaus, nad miarę; erſchreckt werden, być przeſtraſzonym; furchtſam machen, boiaźni nabawić; durch eines Brief bewegt werden, czyim liſtem być poruſzonym. ſich überaus berühmen, nad miarę ſię sławić; ſich bemühen, nad miarę ſię trudzić. überaus unverſchämt, nad miarę niewſtydny; nützen, pożytecznym być; vermehren, przyczynić; mit etwas zufrieden ſeyn, być z czego kontent; einem gewogen ſeyn, komu być przychylnym; einem lieb ſeyn, miłym być komu, *ſ.* Sehr.

Ueberbauen, zabudować; einen, komu okna.

Ueberbieten, więcey dawać, w targu, więcey podawać.

Ueberbinden, nawiązać, przywiązać na czym.

Ueberbleiben, zoſtać, zoſtawać, zoſtawać ſię, zoſtać ſię.

Ueberbleibſel, *n.* oſtatek; der Speiſen, iadła, potraw, *ſ.* Uebrig bleiben.

Ueberbleibungen, *pl.* oſtatki.

Ueberblieben, pozoſtały; aus oder in dem Kriege, z woyny, albo na woynie; iſt der Haß, nienawiść pozoſtała, *to co,* nicht geſtorben ſeyn, kto przeżył, co; vor einem ſeyn, pozoſtać ſię po kim. überbliebene Dinge, pozoſtałe rzeczy.

Ueberbringen, zanieść; einem einen Brief, komu liſt przynieść, donieść; die Nachricht von etwas, wiadomość o czym; etwas neues, co nowego; die Trouppen mit ſich, woyſko z ſobą przyprowadzić; einem etwas, co komu przynieść. das Schiff hat uns ſchlafend überbracht, śpiących nas okręt przyniosł.

Ueberbringer, *m* przynoſiciel; eines Briefes, liſtu.

Ueberbringerinn, *f.* przynoſicielka.

Ueberbringung, *f.* przynoſzenie, przynieſienie.

Ueberburzeln, ſich, wywrocić ſię na twarz.

Ueberdecke, *f.* przykrycie; auf etwas legen, na co dać.

Ueberdecken, przykryć, pokryć; mit etwas, co czym.
Ueberdem, do tego.
Ueberdiß, nad to; wirst du dich höchlich verbinden, zobowiążesz go sobie mocno; sind wir von unsern Auiirten verlassen worden, porzuceni iesteśmy od naszych Sprzymierznikow; lief die Nachricht ein, nad to wiadomość przyszła. überdiß liebe ich den Vater mehr, nad to tym więcey oyca kocham; was soll ich dir sagen? nad to co ci mam więcey powiedzieć?
Ueberdrüßig, stęschniony, ktory sobie stęschnił; eines Dinges, iaką rzecz; der Studien, nauki; gar sehr, bardzo; werden, stać się stęschnionym, stęschnić, sprzykrzyć sobie. machen, daß einer nicht überdrüßig wird, uczynic aby sobie kto nie stęschnił.
Ueberdrüßig, *adv.* z utęschnieniem.
Ueberdruß. *n.* utęschnienie, sprzykrzenie.
Uebereilen, przypaść, niespodzianie; einen, na kogo; sich, śpieszyć się; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Uebereilet, przyśpieszony, pośpieszony.
Uebereilung, *f.* przyśpieszenie, pośpieszenie.
Ueber einander, iedno na drugie; sind sie todt hingefallen, zabici padli.
Ueber einander fallen, iedno na drugie padać.
Ueber einander halten, trzymać się z sobą.
Ueber einander häufen, składać na kupę; das Geld, pieniądze.
Ueber einander legen, kłaść na kupę.
Ueber einander schlagen, zwiiać w iedno.
Ueber einander setzen, iedno na drugie kłaść.
Ueber einander werfen, iedno na drugie rzucać.
Ueber einander wickeln, zwiiać, zwinąć iedno na drugie.
Uebereinkommen, zgadzać się; mit unsern Zeiten, z naszemi czasami. sie kommen nicht mit einander überein, oni się nie zgadzaią z sobą. die Rede kommt mit deinen Briefen überein, mowa zgadza się z listem. siehst du nicht, wie diese Dinge mit einander übereinkommen? nie widzisz, iak się te rzeczy z sobą zgadzaią? mit diesen Jahren, z temi laty. mit etwas nicht übereinkommen, nie zgadzać się z czym.
Uebereinkommend, zgadzaiący się, zgodny, schodzący się, z czym drugiem.
Uebereinkommend, *adv.* przyzwoicie, zgodnie, podług.
Uebereinkunft, *f.* zgodność, zgadzanie się, przyzwoitość.
Uebereinstimmen, zgadzać się, schodzić się; mit einander, z sobą. sie stimmen alle überein, oni się wszyscy zgadzaią.
Uebereinstimmig, zgodny, zgadzaiący się.
Uebereinstimmung, *f.* zgodność, zgadzanie się; der Töne, tonow w głosie, s. Uebereinkunft, *potym* Harmonie.
Uebereintreffen, zgadzać się, schodzić się.
Ueberintreffung, *f.* zgadzanie się, zgodność, schodzenie się.
Ueberfahren, przewieść się, przeprawić się; über das Meer, za morze; an das andere Ufer, okrętem na drugi brzeg.
Ueberfahrt. *f.* przewoz, przeprawa; über den Fluß, za rzekę.
Ueberfall. *m.* napaść, uderzenie, napadnienie; vom Feinde, od nieprzyiaciela. einen durch Ueberfall etwas nehmen, przez napaść wziąć co komu.
Ueberfallen, napaść, uderzyć, naiechać; einen plötzlich, na kogo, albo kogo nagle; bey finsterer Nacht, pod czas ciemney nocy; einen unvermuthet, kogo niespodzianie; da er es sich nicht vermuthet, gdy on się tego niespodziewał; im Schlafe, we śnie; einen mit Gewehr, na kogo napaść z orężem; ein Land, kray naiechać. ein tiefer Schlaf hat ihn überfallen, tęgi sen go napadł; von einer Krankheit, napadnionym być od choroby.
Ueberfließen, obfitować, opływać, wylebać, zbierać, s. Ueberlaufen, Ueberschwemmen,
Ueberflüßig, obfity. überflüßiges Geld, obfite pieniądze; seyn, obfitym być.
Ueberflüßig, *adv*, obficie; einer Sache Genüge thun, iakiey rzeczy zadosyć uczynić; gesättiget werden, nasyconym być. überflüßig lange Zeit, nazbyt długi czas.
Ueberfluß, *m.* obfitość, dostatek, opływanie; an allen Dingen haben, mieć we wszystkich rzeczach; macht hochmüthig, czyni wyniosłym; an Früchten, w owocach.
Ueberführen, przewieść, przewozić, przeprawiać, preprawić; etwas auf Schiffen,

ſen, co na okrętach; die Armee über den Fluß, woysko przez rzekę; durch den Fuhrt, w brod; 2) to co, überweiſen, przekonać, kogo dowieść komu; einen Gegner, przeciwnika, przeciwnikowi; mit Zeugen, świadkami; mit Beweißthümern, dowodami; einem einer Sache, kogo o iaką rzecz; des Geizes, łakomſtwo dowieść; einen mit einem Briefe, kogo liſtem przekonać, albo, komu liſtem dowieść.

Ueberführen, das, n. przewożenie, przeprawianie.

Ueberführer, m. przewoźnik, przeprawca; ihm das Fuhrlohn geben, dać mu zapłatę za przewoz.

Ueberführung, f. przewiezienie, przeprawienie; 2) przekonanie, dowiedzienie.

Uebergabe, f. poddanie; ſich darzu anſchicken, vorhaben, gotować ſię, zbierać ſię do poddania; einen darzu bewegen, kogo do niego poruſzyć; darein willigen, nań zwolić, na poddanie; ſich keine Bedingungen dabey vorſchreiben laſſen, nie dać ſobie żadnych rachunkow przy niem przepiſować; Abgeordnete deswegen abſchicken, posłow, komiſarzow względem poddania wyprawić.

Uebergang, m. przeście, przechod; dem Feinde verwehren, przechodu nieprzyiacielowi zabronić; über einen Graben, przez foſſę; Hoffnung darzu geben, nadzieię przechodu uczynić; zum Feinde, przeście do nieprzyiaciela.

Uebergeben, poddać; ſich einem ganz und gar, komu ſię wcale zupełnie poddać. einen zur gefänglichen Haft übergeben, kogo do więzienia dać; einem das Guth, wieś komu oddać; 2) ſich brechen, ſpeyen, womitować, zrzucić. er übergiebt ſich, wraca ſię pokarm. 3) ein Amt, urząd oddać, złożyć.

Uebergeben, n. poddanie, oddanie.

Uebergeber, m. poddawca, poddaiący.

Uebergeblieben, pozoſtały.

Uebergebreitet, posłany.

Uebergefahren, przeiechany, za co ſię przewieziono, przeprawiono.

Uebergehen, wylać, ſ. Ueberlaufen. 2) zum Feinde, zbiec do nieprzyiaciela, na nieprzyiacielſką ſtronę; 3) etwas mit Stillſchweigen, milczeniem co minąć, nic o czym nie mowić; 4) die Augen gehen ihm über, łzy mu w oczach ſtoią, łzami ſię zalewa.

Uebergehend, wylewaiący, przelewaiący ſię. übergehende Galle, podlewaiąca, albo rozlewaiąca ſię żołć.

Uebergewicht, n. nadwaga.

Uebergießen, wlać na co, polać po wierzchu.

Ueber groß, nazbyt wielki, zawielki.

Uebergülden, pozłacać, pozłocić; ſilberne Gefäße, ſrebrne naczynia.

Uebergüldet, pozłocony, pozłacany.

Uebergüldung, f. pozłacanie, pozłocenie.

Ueberghpſen, pogipſować, gipſem pobielić.

Ueberghpſet, pogipſowany, gipſem pobielony.

Ueberhäufen, na kupę na ſkładać; einen mit Wohlthaten, kupę dobrodzieyſtw na kogo nakłaść; mit Geſchäfften, obłożyć kogo mnoſtwem ſprawunkow, intereſow; mit Schulden, długami obarczyć.

Ueberhäufft, przywalony, obłożony; mit Schulden, długami; mit Verrichtungen, ſprawunkami.

Ueberhand, f. zwycięſtwo, ſ. Sieg. 2) gòra. überhand nehmen, gòrę brać. die böſen Sitten nehmen täglich überhand, złe obyczaie co dzień gòrę biorą. der Wind nimmt überhand, wiatr gòrę bierze. die Krankheit nimmt überhand, choroba gòrę bierze, wzmaga ſię.

Ueberhaupt, powſzechnie, obołem alles überhaupt nehmen, wſzyſtko ogołem brać. einem das übrige überhaupt empfehlen, das aber inſonderheit, co ogołem komu zlecić, to zaś w ſzczegulności. es ſind überhaupt fünfe geweſen, die ihn los geſprochen haben, było ich ogołem pięciu ktorzy go niewinnym uznali.

Ueberheben, podnieść, uwolnić, ruſzyć; einen der Winter-Quartiere, ruſzyć kogo z leży zimowey; einen der Arbeit, uwolnić kogo od pracy. 2) ſich überheben, wynoſić ſię; einer Sache, z iakiey rzeczy uwolnić.

Ueberhin, tuż zaraz, co prędzey; eilen, poſpieſzyć ſię z czym.

Ueberhin führen, przewozić, przewieść.

Ueberhin gehen, przechodzić; über etwas, przez wierzch czego.

Ueberhin laufen, przez wierzch czego przebiegać.

Ueberhin ruſcheln, niedbale rzecz iaką czynić.

Ueberhin ſchiffen, przepłynąć, przeprawić ſię.

Ueberhin streichen, przeyść, minąć.
Ueberhobeln, gładzić, ciosać, gładko, s. Hobeln.
Ueberhobelung, *f.* gładzenie, ciosanie, gładkie.
Ueberhoben, ruszony; der Winter-Quartiere, z zimowey leży; uwolniony, einer Sache, od iakiey rzeczy.
Ueberhören, słuchać mowiącego, przesłuchać. 2) ich habe es überhöret, nie dosłyszałem, albo przesłyszałem się.
Ueberhüpfen, przeskoczyć; was vor der Füssen liegt, co przed nogami leży, s. Uebergeben.
Ueberhüpft, opuszczony, przeskoczony.
Ueberkaufen, przepłacić, kupuiąc, siehe Kaufen.
Ueberkippeln, naznak, wywrocić.
Ueberkleid, *n.* szata na wierzch.
Ueberkleiden, wdziać na wierzch.
Ueberklug, mędrek, mędrkowaty, nad to mądry; seyn, mędrkiem być.
Ueberkommen, nabyć, dostać czego otrzymać, co dostąpić czego; przychodzić, przyść do czego, dokąd, nadchodzić, nadeyść.
Ueberkunft, *f.* przyście, nadeście, przychodzenie, nachodzenie.
Ueberladen, przeładować, uciążyć; einen, kogo.
Ueberlästig, ciężki; einem, komu, albo dla kogo; einem seyn, być dla kogo ciężkiem.
Ueberläufer, *m.* zbieg, co uciekł; liederlicher, ladaco; nach dem Kriegsrechte verfolgen, upominać się o zbiega podług woiennego prawa; von Ueberläufer Trouppen aufrichten, ze zbiegow czyich, poczty zebrać.
Ueberlang, przed tym, kiedyś.
Ueberlassen, ustąpić, puścić; einem etwas, co komu; sein Amt einen andern, swoy urząd komu; eine Sache um einen billigen Preiß, rzecz iaką za małą cenę.
Ueberlassung, *f.* ustąpienie, puszczenie.
Ueberlast, *n.* przykrość, naprzykrzenie; einem thun, komu czynić.
Ueberlauffen, als Wasser, przelać, przelewać się. die Brunnen lauffen über, źrzodła się przelewaią, s. Ueberfließen. 2) zu dem Feinde, zbiec, zbiegać, do nieprzyiaciela; 3) mit den Gedanken, wyślą co przebiec; 4) zur Unzeit zu einem kommen, w niewczas przyść do kogo, zaść kogo; 5) einen mit dem Degen, z pałaszem na kogo wiechać; 6) einem im Laufen zuvor kommen, kogo w biegu wyścignąć, prześcignąć.

Ueberlauffen, das, *n.* zbieżenie, ucieczenie.
Ueberlaut, iasno; reden, mowić; lachen, śmiać się; rufen, wołać.
Ueberleben, przeżyć, żyć po: der Vater hat den Sohn nicht lange überlebt, nie długo po synie żył oyciec, nie wiele przeżył oyciec syna. einen glücklich preisen, weil er alle die Seinigen überlebt hat, mieć kogo za szczęśliwego że wszystkich swoich przeżył; in gutem Wohlseyn, w dobrym mieniu.
Ueberlegen, zważać, zważyć; wohl, fleissig, dobrze, pilnie; alles, wszystko; eine Sache recht, iaką rzecz dobrze etwas genau und eigentlich, co należycie y właściwie.
Ueberlegen, wyższy, przewyższaiący, celuiący; einem seyn, wyższym być, od kogo w czym, przewyższaiącym, celuiącym; an Tapferkeit, daleko męstwem; an Macht, potęgą; an der Zahl und Stärke, liczbą y mocą.
Ueberlegt, zważony, rozważony.
Ueberlegung, *f.* zważenie, zważanie, rozważanie, rozważenie.
Ueberlernen, lepiey uczyć się.
Ueberlesen, czytać dla kogo.
Ueberley, zbywaiący, zbytni; nicht zur Sache nöthig, do rzeczy nie potrzebny. es soll in der Sache nichts fehlen, allein auch nichts überley seyn, nie powinno nic brakować w rzeczy, ale też nie powinno nic zbywać. überley haben, mieć nad to, nazbyt czego.
Ueberley, *adv.* nazbyt, więcey iak trzeba, więcey iak dosyć. überley klug, nazbyt rostropny; einem Genüge thun, nazbyt do ukontentowania co komu uczynić.
Ueberliefern, wydawać, wydać; einem etwas, co komu; in die Hände, w ręce; einen lebendig oder todt, kogo żywo albo nieżywo oddać; einem einen Brief, komu list iaki, siehe Uebergeben.
Ueberlieferung, *f.* wydanie, wydawanie.
Ueberlisten, podeyść; einen, kogo, oszukać; zdradą na kogo zachodzić, siehe Betriegen.
Uebermachen, przesłać; einem etwas, co komu; einem ein Paquet, komu pakiet iaki, s. Uebersenden.
Uebermaaß, *n.* nad miar, nad miara; im Essen und Trinken, w iedzeniu y w napoiu;

napoiu; treiben, nad miarę czynią, zbytkować.

Uebermäßig, zbytni, zbyteczny, nad miarę; seyn, zbytecznym być, miarkę przebierać.

Uebermäßig, *adv.* zbytecznie, nad miarę; einem spendiren, komu dawać; sich freuen, radować się. er war übermäßig böse, zornig, on był nad miarę, złym, zagniewanym.

Uebermalen, zamalować, przymalować.

Uebermannen, przezwyciężyć, przekonać, s. Ueberwinden.

Uebermenschlich, nadludzki, więcey iak ludzki.

Uebermorgen, po iutrze. morgen, oder längstens übermorgen sollst du es erfahren, iutro a naydaley po iutrze dowiesz się. was übermorgen ist, *adj.* po iutrzeyszy; dergleichen Tag, po iutrzeyszy dzień.

Uebermeistern, przezwyciężyć.

Uebermüthig, wyniosły, pyszny; über etwas werden, stać się z czego wyniosłym, pysznym.

Uebermüthig, *adv.* cyszno, wyniosło.

Uebermuth, *m.* wyniosłość, pycha, hardość.

Uebernachten, przenocować; in einem Wirthshause, w gościeńcu; bey einem guten Freunde, u dobrego przyiaciela.

Uebernacht, przez noc; im Schiffe schlafen, w okręcie spać.

Uebernahme, *f.* przezwisko.

Uebernatürlich, nad naturalny, nad przyrodzony, nad porządek Rodu.

Uebernatürlich, *adv.* nad naturalnie, nad przyrodzenie.

Uebernehmen, wziąć; eine Arbeit, iakiey pracy; sich im Essen und Trinken, przebrać w iedzeniu y w napoiu, przeładować żołądek.

Uebelnehmend, przebieraiący, biorący co na siebie, podeymuiący się.

Uebernehmung, *f.* wzięcie, na siebie, podięcie się, przebranie nazbyt zdzieranie w podatkach.

Ueberraschen, złapać; einen in der Uebelthat, kogo na złym uczynku; bey einem Frauenzimmer, u złey kobiety.

Ueberrechnen, porachować, policzyć, rachunek robić.

Ueberreden, przekonać, namowić; einen, w kogo, daß ein Ding so sey, wie er schreibt, że rzecz tak iest, iak on pisze. er hat seinen Landsmann nicht überreden können, on nie mogł tego wmowić w swoiego ziomka. ich habe niemals überredet werden können, daß die Seele sterblich ist, nigdy nie mogłem być przekonanym, *o tym*, że dusza iest śmiertelna.

Ueberredet, namawiony, przekonany mową, dowodem, o czym.

Ueberredung, *f.* namowienie, namowa, wmowienie, przekonanie. auf Ueberredung etwas thun, z namowienia co uczynić. auf eines Ueberredung eine Reise vornehmen, z czyiey namowy drogę przed się wziąć.

Ueberreichen, oddać, *prezentować*, oddawać.

Ueberreif, *adj.* przeźrzały, przestały. überreif werden, przeźrzałym nazbyt dożrzałym, nazbyt dostałym być.

Ueberreiten, ziezdić, zaieździć. Ueberritten, zieżdżony, zaieżdżony.

Ueberrest, *m.* ostatek, ostatki.

Ueberrock, *m.* zwierzchnie odzienie.

Ueberrumpeln, napaść niespodzianego; einen, kogo; o) podeyść, *z niedobaczka* wziąć; eine Stadt, miasto,

Uebersalben, pomaścić, posmarować.

Ueberschattung, *f.* zacienienie.

Ueberschicken, zasłać, przesłać; einem ein Buch, komu książkę.

Ueberschickung, *f.* zasłanie, przesłanie; eines Briefes, listu.

Ueberschießen, zbywać, zostawać, styrczeć, widać zkąd.

Ueberschiffen, przepłynąć, przeżeglować. sich und das Seinige, się y swoie rzeczy przeprawić.

Ueberschiffung, *f.* przepłynienie, przeprawa, przeprawienie.

Ueberschifft, przeżeglowany, przepłyniony.

Ueberschlag, *m.* obłog, wyłog, wywinięcie, *plur.* obłogi, wyłogi; Halskragen, kołmierz; 2) der Wage, nad waga, co przewaza; 3) *to co*, Rechnung, rachunek; machen, uczynić, s. Ueberrechnen.

Ueberschlagen, przeważać; 2) *to co*, umlegen, obłogi, wyłogi dać, wywinąć; 3) *to co*, bähen, plastrem okładać, plastr przykładać; 4) *to co*, überrechnen, porachować, polizyć. überschlagen lassen, als Wasser, zlecić, iako to wodę.

Ueberschlämmen, mułem pokryć, zmulić; die Felder, pola.

Ueberschleichen, przyleść, przywleć się. der Tod überschleicht uns, śmierć przylazuie do nas.

Ueberschleichung, *f.* przylezienie, przywieczenie się.

Ueberschmieren, posmarować; mit Vogelleime, lepem; den ganzen Leib, całe ciało osmarować.
Ueberschmiert, posmarowany, osmarowany.
Ueberschnellen, zwieść, oszukać; oczy omamić komu, w tymże sensie.
Ueberschreiben, napisać, dać napis; das Buch ist überschrieben, książka iest napisana, to iest, napis, tytuł ma, 2) schriftlich zu wissen thun, pisaniem oznaymić; einem alles überschreiben, was man gewiß erfahren hat, komu wszystko napisać, czego się zapewne dowiedziano.
Ueberschreiten, przestępować, przestąpić; Maaß und Ziel, miarę y kres.
Ueberschreyen, przekrzyczeć, zahukać.
Ueberschrieben, berichtet, oznaymiony.
Ueberschrift, f. napis, nadpis. die schöne Ueberschrift vergnügt ihn, piękny nadpis podoba się mu; auf etwas setzen, nadpis dać na czym; darzu setzen, przydać do czego; auf das Grab hauen, na grobie wyciąć, wyrytować; 2) Poetische, epigramma; auf einen machen, na kogo zrobić.
Ueberschritten, przestąpienie.
Ueberschuß, m. remanent, reszta, co pozostało, nad liczbę.
Ueberschütten, przywalić, przysypać, zasypać; mit Verrichtungen, obłożyć, kogo sprawunkami; etwas mit Erde, co ziemią przyłożyć; mit Freuden, radości kogo niezmiernie nabawić, radością napełnić.
Ueberschüttung, f. nasypanie, nakładzenie, nalanie.
Ueberschwänglich, przelany, przelewaiący się, przeobfituiący.
Ueberschwänglich, adv. z przelewkiem, przeobficie, przelewaiąc się.
Ueberschwang, m. przelewek, zbywanie, przeważanie; der Wage, wagi.
Ueberschwelle, f. ocap.
Ueberschwemmen, wylać, rozlać, zalać. das Wasser überschwemmt die Erde, woda wylewa, woda rozlewa po ziemi, woda zalewa ziemię. die Elbe hat die niedrigen Oerter überschwemmt, Elba zalała niskie mieysca.
Ueberschwemmt, zalany.
Ueberschwemmung, f. zalanie, zalewanie; der Erde, ziemi wylanie.
Uebrschwimmen, przepłynąć; über den Fluß, za rzekę, przez rzekę.
Uebersehen, przepatrzyć, przeźrzeć, przeglądać; etwas geschriebenes, co pisanego; 2) zu gute halten, za dobre przyimować, pobłażać, przez szpary patrzeć; 3) to co, vorbey lassen, puścić mimo, iedbać o co; die Gelegenheit, okazyią, o okazyią; 4) sich, to co, fehlen, omylić się, pobłądzić.
Uebersehung, f. pobłażanie, przez szpary patrzenie; 2) błąd, omyłka, omylenie się.
Uebersenden, posłać, przesłać, f. Schicken.
Uebersendet, posłany, przesłany.
Uebersetzen, przeprawiać, przeprawić; über die See, za morze; die Armee, woysko; mit Schiffen, okrętami; 2) przekładać, przetłumaczyć, to co, verdolmetschen, etwas aus dem Griechischen, co z Greckiego; in das Polnische, na Polskie; von Wort zu Wort, słowo w słowo; 3) w kupnie, w targu więcey dawać, poddać więcey; 4) etwas bey dem Feuer, co do ognia przystawić.
Uebersetzen, das, n. przekładanie, tłumaczenie, przetłumaczenie.
Uebersetzer, m. tłumacz, przekładacz, przekładca.
Uebersetzerinn, f. tłumaczka, przekładczyna.
Uebersetzt, przekładany, przełożony, przetłumaczony, tłumaczony; aus dem Deutschen in das Polnische, z Niemieckiego na Polskie.
Uebersetzung, f. przekładanie, tłumaczenie, przetłumaczenie; eines Buches, książki; eines Wortes, słowa; etwas freye und weitläuftige, nieco wolne y obszerne przekładanie; 2) przeprawa, to co, Ueberfahrt über den Fluß, przez rzekę.
Ueber sich, w górę, wyżey siebie; und unter sich gehen, y nadoł poniżey siebie iść, chodzić.
Ueber sich gebogen, w górę wygięty.
Ueber sich gebückt, na znak wygięty.
Ueber sich gekehrt, naznak wywrocony; das Gesicht, twarz.
Ueber sich gekrümmt, w znak wykrzywiony.
Ueber sich sehen, w gorę, wyżey siebie, patrzeć; nach dem Himmel, w niebo.
Uebersichtig, krotkiego wzroku, zbliska widzący tylko.
Uebersieden, zewrzeć, to co, gar zu stark sieden, bardzo nazbyt wrzeć.
Uebersilbern, posrebrzyć, srebro dać po wierzchu.
Uebersilbert, posrebrzony.
Uebersommern, przez lato być.
Ueberspannen, gar zu stark spannen, nazbyt wyciągnąć, nazbyt rozciągnąć.

Ueberspreiten, rozesłać.
Ueberspreugen, popryskać, pokropić; etwas mit Wasser, co wodą; mit Blute, popryskać krwią; 2) posypać; was man einlegt, mit Salze, to co, zaprawiaią, solą.
Ueberspringen, przeskoczyć; über die Mauer, przez mur.
Ueberstanden, wytrzymany, poniesiony.
Ueberstehen, wytrzymać znieść; alles Unglück, wszystko przeciwne nieszczęście; die Arbeit, pracę; die Gefahr, niebezpieczeństwo; etwas glücklich, co szczęśliwie; einen harten Streit, sroga przeciwność.
Uebersteigen, przebyć; eine Gegend, kray iaki, przechodzić, przewyższać. die Kosten übersteigen den Nutzen, wydatek przechodzi zarobek; przeleść; alle Schwierigkeiten, przebyć przez wszystkie przykrości.
Uebersteigung, f. przebycie, przelezienie przez co.
Uebereinstimmen, głosami, kreskami przechodzić.
Ueberstreichen, posmarować, pociągnąć, powierzchu.
Ueberstreichung, f. posmarowanie, pociągnienie powierzchu.
Ueberstreiten, przeprzeć, przekonać, przezwyciężyć.
Ueberstreiten, potrząsnąć, posypać.
Uebertäfeln, deskami co obić.
Uebertäuben, ogłuszyć.
Uebertölpeln, zdradą kogo podeyść, zwodzić, oszukać.
Uebertragen, przenosić, przenieść; etwas wohin, co dokąd; 2) die Kosten für einen geben, koszt za kogo łożyć.
Uebertreffen, celować, przechodzić, przewyższać; an Größe, wielkością; einen an Höflichkeit, kogo w ludzkości; die übrigen Länder an Fruchtbarkeit, inne kraie w urodzayności; an Weisheit, w madrości; an Verstande, w rozumie; an Tugend, w cnocie; im Scherzen, w żartach; im Malen, w malowaniu. ein guter Name übertrifft Reichthum, dobre imie celuie bogastwa.
Uebertreffung, f. celowanie, przechodzenie.
Uebertreten, prześć; zu einem, do kogo; 2) przestępować; eines Geboths, czyie przykazanie.
Uebertreter, m. przestępca.
Uebertreterinn, f. przestępczyna.
Uebertretung, f. przestąpienie.
Uebertroffen, przewyższony.
Uebertünchen, potynkować, s. Tünchen.
Uebertüncht, potynkowany.
Uebertünchung, f. potynkowanie.
Uebervortheilen, oszukiwać, krzywdzić, urywać, s. Betriegen.
Ueberwägen, przeważać, przeważyć.
Ueberwägung, f. przeważanie, przeważenie.
Ueberwältigen, przezwyciężyć.
Ueberwältiger, m. zwycięzca, zawoiownik.
Ueberwältiget, przezwyciężony, zawoiowany, zwoiowany.
Ueberwältigung, f. przezwyciężenie, zawoiowanie, zwoiowanie.
Ueberweisen, przekonać kogo, u. komu, s. Ueberführen.
Ueberweislich, co może być dowiedzione.
Ueberweissen, pobielać, pobielić.
Ueberweißt, pobielany, pobielony.
Ueberweissung, f. pobielanie, pielenie.
Ueberweisung, f. dowiedzienie, przekonanie.
Ueberwerfen, wrucić, wrzucać; ein Kleid, suknię wdziać; 2) sich mit einem überwerfen, przymawiać się, wadzić się z kiem o co.
Ueberwiegen, przeważać, przeważyć, dieser Theil überwiegt den andern, ta część przeważa daleko drugą.
Ueberwiesen, przekonany, dowiedziony.
Ueberwinden, zwyciężyć, przezwyciężyć; den Feind in einer so großen Schlacht, nieprzyiaciela w tak wielkiey bitwie; zur See, na morzu. er hat überwunden, on zwyciężył.
Ueberwinder, m. zwycięzca; sich dafür ausgeben, za zwycięzcę się udawać.
Ueberwinderinn, f. zwyciężczyna.
Ueberwindlich, co może być zwyciężony, zwoiowany.
Ueberwindung, f. zwyciężenie, przezwyciężenie.
Ueberwogen, przeważony.
Ueberwunden, zwyciężony, zwoiowany, zawoiowany.
Ueberzählen, rachować, liczyć.
Ueberzeugen, dowieść; einen einer Sache, komu iakiey rzeczy; mit Zeugen, świadkami; mit Zeugnissen, świadectwami; mit Briefen, listami przekonać kogo, przeświadczyć.
Ueberzeugt, przekonany, przeświadczony, dowiedziony; durch das Gewissen seyn, sumnieniem być przeświadczony.
Ueberzeugung, f. przeświadczenie, przekonanie, dowiedzienie.

Ueberziehen, odziać, oblec; mit Pelze, futrem powlec. 2) einen, oder auch ein Land, kogo, albo też kray; mit Kriege, woynę podnieść, przeciwko komu; w woynę uwikłać kray.
Ueberziehung, *f.* mit einer Sache, powleczenie, okrycie, jaką rzeczą.
Ueberzogen, pokryty, powleczony.
Ueberzuckern, pocukrować.
Ueberzuckert, pocukrowany, ocukrowany.
Ueberzug, *m.* powłoka, poszwa.
Ueberzwerch, poprzeczny; Weg, poprzeczna droga.
Ueberzwerch, *adv.* poprzecz, z boku; *to co* übers Kreuz, na krzyż; schneiden, kraiać.
Ueblich, używany, zażywany. übliche Wörter, używane, zażywane słowa; Sprichwort, przysłowie.
Ueblich, *adv.* używanie, zwyczaynie; reden, mowić.
Uebrig, pozostały, inszy, drugi, *w tym samym sensie.* das übrige Geld, pozostałe pieniądze. er ist noch übrig aus der Familie, on iest iesżcze pozostałym z familii. einige Hoffnung ist noch übrig, nieiaka nadzieia pozostała iest. im übrigen glaube, wierz naostatek. übrig lassen, ostatek zostawić. übrig seyn, pozostać się; von einer Armee, od czyiego woyska. von vielen Freunden hat er noch einen übrig, z wielu przyiacioł ma iesżcze iednego pozostałego. ich küsse die übrigen gehen, inszych miiam.
Uebrigens, na ostatek, w ostatku; misfällt mir solche Stelle nicht, to mieysce się mi podoba; wollte ich, er wäre gelehrter, w ostatku chciałbym aby był uczeńszy; leide ich es gar gern, rad to cierpię w ostatku.
Uebung, *f.* ćwiczenie; tägliche, codzienne; des Leibes, ciała; in einer Sache, w iakiey rzeczy; thut viel, czyni wiele; im Reden, w mowieniu; in den Waffen, ćwiczenie robić orężem.
Vicariat, *n.* Wikaryat, namiestnictwo.
Vice-Admiral, *m.* Wiceadmirał, Wodz floty.
Vice-Canzler, *m.* Podkanclerzy.
Vice-President, *m.* Wiceprezydent.
Vice-Vormund, *m.* podopiekun, namiestnik opiekuna.
Vice-Vormundschaft, *f.* podopiekuństwo.
Vicomte, *m.* ein Standestitel, Podhrabia Wicehrabia.

Victualien, *plur.* żywności; auf einen Monat, na ieden miesiąc.
Vieh, *n.* bydlę; unvernünftiges, nierozumne; großes, wielkie; zahmes, kleines, łaskawe, małe; das wohl bey Leibe ist, ktore w ciele iest, niechude. krankes, chore; mit Hörnern, z rogami, rogate; mit Borsten, ze szczecią, szczeciste; einheimisches, domowe, swoiego chowania; geltes, iałowe; zum Essen, do iedzenie; zur Kleidung, do przyodziewania; eine große Menge zusammen treiben, wielką moc pędzić bydła; auf die Weide treiben, na paszą pędzić; hat eine ansteckende Seuche, ma zaraźliwą chorobę; mattes, słabe; wird krank, weil es nicht fressen will, chore iest bo niechce ieść; in den Büschen weiden, wo es vieles Laub und Zweige giebt, gdzie wiele gałęzi z liściami y drobnych gałązek; 2) *to co*, Lastthier, bydlę pod ciężar; das die Lasten auf dem Rücken trägt, ktore ciężary na grzbiecie dźwiga; gebändigtes, obłaskawione. unbändiges, nieobłaskawione.
Vieharzt, *m.* konował, lecznik bydląt.
Vieharzeney, *f.* lekarstwo dla bydła.
Vieharzeneykunst, *f.* sztuka konowalska, konowalstwo.
Viehdieb, *m.* złodziey co bydło krada.
Viehdiebstahl, *m.* kradzierz bydła.
Viehfutter, *n.* pasza, strawa dla bydła.
Viehhändler, *m.* kupiec bydłem handluiacy.
Viehhirt, *m.* pastuch, pastucha, co bydło pasa.
Viehisch, bydlęcy. viehische Wollüste, bydlęce lubości. auf viehische Art, bydlęcym sposobem, iak bydlę.
Viehmarkt, *m.* targowisko, rynek na bydło.
Viehseuche, *f.* zaraza na bydło.
Viehstall, *m.* stayuia, okoł, obora, na bydło.
Viehtrifft, *f.* wygon, pastwisko.
Viehweide, *f.* pastwisko, pasza dla bydła.
Viehzucht, *f.* chowanie bydła. Bücher von der Viehzucht schreiben, książki o chowaniu bydła pisać; sich damit nähren, żywić się chowaniem bydła; große, starke, nutzbare, wielkie, mocne, zyskowne.
Viel, wiele. es hat nicht viel gefehlet, nie wiele niedostawało. gar zu viel, nazbyt wiele. viel solche Bäume, wiele takich drzew. ein Werk, wozu viele Leute gehören, robota do ktorey wiele ludzi należy. ziemlich viel, nie bar-

dzo wiele. sind eurer, iest was. viele Freunde, wiele przyiacioł. viele Früchte, wiele urodzaiow. viel Unglück, wiele nieszczęścia. viel versprechen, wiele obiecywać.

Viel, *adv. indecl. niespadkowane*, wiele daleko, długo. etwas viel untersuchen, überlegen, wiele czego szukać, co rozważać. nicht viel dabey gewesen seyn, nie wiele być w rzeczach ktore się dzieią. viel anders ausschlagen, daleko się inaczey trafiać, wychodzić. viel bequemer seyn, daleko wygodniey być. viel weniger, daleko mniey. es befindet sich viel anders, inaczey się daleko znayduie. das ist viel wahrscheinlicher, to iest daleko do prawdy podobnieysze. viel geschwinder ausmachen, daleko prędzey zrobić, dokazać.

Vielartig, kilkorodny, kilkorodzayny, wielorakiego rodzaju.

Vieldeutig, wiele znaczący, wiele wyrażaiący.

Vieldeutig, *adv.* wiele znacząc, wiele wyrażaiąc.

Vielerley, wieloraki. vielerley Art, wieloraki sposob. wie vielerley, iak wieloraki.

Vielerley, *adv.* wielorako.

Vielfach, wieloraki, wielki. vielfache Zahl, wielka liczba.

Vielfältig, wieloraki.

Vielfältigkeit, *f.* wielorakość.

Vielfältiglich, *adv.* wielorako.

Vielfärbig, wielorakiey farby, maści.

Vielfräßig, wiel żrzący, żarłoczny, obżarty.

Vielfraß, *m.* żarłok, obżartuch, nienaiadek.

Vielfräßigkeit, *f.* obżarstwo.

Vielfüßig, wielonogi.

Vieljährig, wieloletny, wieloroczny.

Vielleicht, podobno. vielleicht daß, podobno żeby. vielleicht weissage ich? podobno ia wrożę? wenn nicht vielleicht, ieżeli podobno nie.

Viellöcherícht, wiele dziur, wiele wylotow, maiący.

Vielmal, wiele razy, wiele kroć, często kroć; etwas thun, co czynić. vielmal erzehlen, bardzo wiele razy co powiadać; habe ich ihn gebethen, często kroć posiłem go.

Vielmehr, raczey, lepiey. ja vielmehr hat er mich betrogen, owszem raczey on mie oszukał.

Vielschwätzig, gadatliwy, co wiele gada, gawędzi.

Vielseitig, wielo stronny.

Vielstimmig, wielo głosny.

Vieltheilicht, wiele części maiący, wielodzielny.

Vielvermögend, wiele możny.

Vielweiberey, *f.* wielożeństwo.

Vielwissend, wiele umieiący, wiele wiedzący.

Vier, cztery, czworo. vier Theile, cztery części. vier Tage, cztery dni. aus vier bestehend, ze czterech złożony.

Vierte, czwarty. vierter Ort, czwarte mieysce. viertemal, czwarty raz. zum viertenmale, poczwarty raz, poczwarte. vierter Theil, czwarta część, ćwierć.

Viereck, *n.* kwadrat, czworgran, czworścian. Ausmessung eines Vierecks, wymiar kwadratu.

Vierecficht, kwadratowy, czworgranny, czworścienny; darzu machen, co kwadratowe zrobić.

Viererley, czworaki. Weise, sposob.

Vierfach, czworaki, poczworny. einen zur vierfachen Strafe verdammen, kogo na czworaką karę skazać.

Vielfältig, czworaki.

Vierfältig, *adv.* czworako.

Vierfältigkeit, *f.* czworakość.

Vielfältigung, *f.* czworowanie.

Vierfüßig, o czterech nogach, czteronogi.

Vierhundert, czterysta. je vierhundert mit einander, po czterysta razem.

Vierhunderte, czterechsetny; Jahr, rok.

Vierhundert mal, czeterysta razy.

Vierjährig, czteroletni. vierjährige Ruhe, czteroletni spoczynek. vierjährige Zeit, czteroletni czas.

Vier Jahr, czteroletni przeciąg.

Vierköpficht, czterogłowy, o czterech głowach.

Viermal, cztery razy, cztery kroć. viermal so viel, cztery razy tyle. größer, cztery razy większy.

Viermänner, *pl.* czterech mężow urzędowych.

Viermänner-Amt, *n.* urząd czterech mężow.

Viermonatlich, cztero miesięczny.

Vierpfündig, cztero funtowy.

Vierschrotig, granisty.

Viersäulich, o czterech kolumnach, o czterech słupach.

Vierseitig, cztero stronny, o czterech stronach.

Vierspaltich, na czworo łupany.

Vierspännig, czterema końmi; Wagen, woz.

Vierspitzig, o czterech korscach.
Viertägig, cztero dniowy; Fieber, febra co czwarty dzień przypadaiąca. viertägige Zeit, czterodniowy czas, cztery dni; Reise, czterodniowa droga.
Viertheil, *n.* ćwierć, czwarta część; eines Fasses, stopy; der Schwere, ciężkości; der Erbschaft, dziedzistwa; Maaß, kwarta; Weins, wina.
Viertheilicht, na cztery podzielony, na cztery części.
Viertheiljährlich, ćwierciorocżny.
Viertheilstunde, *f.* kwadrans godziny.
Vierzig, czterdzieści. vierzig tausend, czterdzieści tysięcy.
Vierzigjährig, czterdziestoletni.
Vierzigmal, czterdzieści razy.
Vierzigste, czterdziesty.
Vier und achtzig, osmdziesiąt cztery.
Vierzehn, czternaście. je vierzehn, po czternastu, po czternaście.
Vierzehende, czternasty.
Vierzehen mal, czternaście razy.
Um, koło, około, wkoło, na koło. um sich haben, mieć koło siebie. um eines Haus herum gehen, chodzić koło czyiego domu. um eines Gesundheit besorgt seyn, staranie około czyiego zdrowia. um einen seyn, być około kogo. um die Gegend sich aufhalten, około tamtych mieysc przebywać. um den Mittag, koło południa; 2) o, z, *præp.* um nichts böse werden, o nic się gniewać. sich um die Stelle zanken, wadzić się o mieysce. (um des Sohnes Tod willen weinen, Polnisch heißt es, synowskiey śmierci płakać, und nicht anders.) um gewisser Ursachen willen, z *niektorych* przyczyn. 3) *dla*, *præp.* um deiner Liebe willen gegen mich, *dla* twoiey miłości ku mnie. um den Abend, *pod* wieczor. 4) einen um Gottes willen bitten, kogo przez Boga prosić. eile um Gottes willen! spiesz się przebog! 5) *za*, um eines Verbrechen willen, za iaki grzech, die Strafe leiden, karę cierpieć. um deswillen, dla czego. um so viel, tym; weniger, tym mniey. um so viel lieber erwarten, tym daleko lepiey czekać. um so vielmehr, tym bardziey. schwerer ist der Schmerz, tym cięższy iest żal. um so viel lieber, weil, tym chętniey, że. um so vielmehr freue ich mich, weil, tym się bardziey cieszę, że.
Umackern, zorać; ein Feld, pole; das Land, ziemię.

Umarmen, obłapić, *lepiey powiesz*, ścisnąć; einen und küssen, ścisnąć kogo y pocałować.
Umbiegen, ogiąć w koło.
Umbinden, obwiązać w koło.
Umbrechen, obłować, obłamać; etwas, co, złamać.
Umbringen, zabić, życie wziąć; einen, kogo, komu; sich selbst, siebie samego; mit Gifte, trucizną. siehe Tödten, Hinrichten.
Umbringung, *f.* zaboystwo, zabicie.
Umbunden, obwiązany.
Umdecken, okrywać, okryć w koło; 2) anders decken, nowym pokryć dachem; ein Haus, dom.
Umdrehen, w koło kręcić, obracać; einem den Hals, komu szyię.
Umdrehung, *f.* w koło obracanie, kręcenie.
Umdrucken, wcisnąć co; 2) in der Buchdruckerey, przedrukować, *to iest*, powtornie drukować co.
Umfahren, w koło obiechać, obieżdżać.
Umfahrt, *n.* obiechanie, obiazd.
Umfallen, upadać, upaść; unter der Last, pod ciężarem. das Pferd ist umgefallen, koń upadł. es sind drey Thürme mit großem Krachen umgefallen, trzy wierze, z wielkim grzmotem upadły.
Umfang, *m.* obwod, okrąg. die Mauer der Stadt hält 30 Stadien im Umpfange, mur mieyski ma trzydzieści stay, w obwodzie, w okręgu.
Umfangen, obłapić, ścisnąć; einen mit beyden Armen, obiema rękami; und küssen, kogo y pocałować; unter einander, się *w* zaiemnie.
Umfassen, obłapiony, ściśniony.
Umfassung, *f.* obłapienie, ściśnienie.
Umflechten, opleść w koło.
Umfließen, w koło płynać. es umfließt die Stadt ein Fluß, około miasta płynie rzeka; man saget auch: rzeka oblewa miasto.
Umfließend, w koło płynący, oblewaiący.
Umfließung, *f.* płynienie w koło, oblewanie.
Umflossen, oblany w koło, koło czego co w koło płynie.
Umfragen, pytać się o zdanie w koło.
Umgang, *m.* obchod, okrąg, obwod, obrocenie, obrot; 2) mit einem, konwersacyia, przestawanie z kiem; öfterer ist verdächtig, przestawanie z kiem częstsze iest podeyrzane. er hat starken Umgang mit ihm, on ma usta-

 wiczne

wiczne towarzystwo z niem; aufheben, poprzestąć konwersacyi, przestawania, towarzystwa; wieder anfangen, znowu zacząć z kiem konwersacyią, zabrać towarzystwo. eines Dinges Umgang haben können, moc się obeyść bez iakiey rzeczy, s. Freundschaft.

Umgangen, darum man gegangen ist, obchodzony, koło ktorego chodzono

Umgeackert, oborany.

Umgeben, otoczyć, opasać; etwas mit Graben, co fossą; die Stadt mit Wällen, miasto wałami; mit Mauern, murami; allenthalben, zewszad.

Umgeben, otoczony, opasany, obwiedzony w koło czym.

Umgebinde, n. obwiązka.

Umgebogen, w koło gięty.

Umgebracht, zabity.

Umgebung, f. otoczenie, opasanie, obięcie w koło.

Umgedrehet, w koło okręcony.

Umgefallen, upadły.

Umgegraben, okopany.

Umgehauen, obcięty, poobcinany.

Umgehen, *konwersować*, przestawać, towarzyszyć, obcować; mit einem, z kiem; täglich, codziennie; nicht mehr, więcey nie przestawać; mit niemand, z nikim; 2) halten, tractiren, postępować, poczynać, obchodzić się; mit einem übel, z kiem źle; hinterlistig, zdradliwie; hart, żwawo; gütig, dobrotliwie! auf etwas umgehen, zachodzić na co, zamyślać co; auf etwas böses, na co złego; das Vaterland in das Verderben zu stürzen, zachodzić, godzić, aby do upadku oyczyznę przywieść. mit Betruge umgehen, o zdradzie myśleć; mit guten Gedanken, dobremi się myślami zabawiać. mit dem es sich gut umgehen läßt, z ktorym można przestawać.

Umgekehrt, przewrocony, odmieniony; ganz, wcale.

Umgerissen, zepsuty, zdarty.

Umgerühret, poruszany.

Umgeschlagen, zepłowany.

Umgeschmolzen, przetopiony.

Umgesetzt, przełożony, przesadzony.

Umgestoßen, wywrocony.

Umgestürzt, strącony, obalony.

Umgetrieben, opędzony, obegnany, oprowadzony.

Umgewandt, wywrocony.

Umgewechselt, odmieniony.

Umgeworfen, poderwany, podkopany.

Umgießen, oblać, oblewać.

Umgraben, umher graben, okopać, w koło okopać.

Umgrabung, f. okopanie, w koło kopanie.

Umgürten, opasać, opasywać, opasować w koło przepasać.

Umgürtet, opasany, w koło opasywany, przepasany.

Umhacken, zkopać.

Umhackung, f. skopanie, pokopanie.

Umhängen, obsłonić, zasłonić, pozasłaniać.

Umhang, f. obsłona, zasłona w koło dana.

Umhauen, podciąć, popodcinać, podrąbać; die Bäume, drzewa; einen Wald, las obciąć; einen Baum, iakie drzewo.

Umhauung, f. podcięcie, wycięcie, podcinanie, wycinanie; eines Waldes, iakiego lasu.

Umher, w koło, w około. einen Ort umher mit Wasser einschließen, mieysce iakie w koło wodą zamknąć. allenthalben umher, zewsząd, ze wszystkich stron w koło, rings umher, w koło na koło, w kołuteńko, s. Herum.

Umhüllen, obwiązać; das Haupt, głowę uwinąć.

Umhüllet, uwinięty, obwiązany.

Umhüllung, f. uwinięcie, obwinięcie, obwiązanie.

Umkehren, umwenden, wywrocić, przewrocić; auf die letzt alles, na ostatek wszystko; das unterste zu oberst, co na spodzie iest na wierzch wywrocić; 2) wieder zurück gehen, znowu się wrocić, wracać; wohin, dokąd; unterwegs, z drogi do domu wrocić. einen nicht umkehren lassen, nie dać się komu wracać.

Umkehrung, f. powrot, wracanie się, wracanie, wrocenie; 2) einer Stadt, wywrocenie iakiego miasta.

Umkleiden, przyodziać, okryć suknią, wdziać suknię; 2) anders kleiden, insze suknie wziąć, inaczey się ubrać, przebrać się.

Umkommen, zginąć, zaginąć, przepaść; durch das Schwerdt, mieczem; elendiglich, mizernie; im Feuer, w ogniu; in der Schlacht, w potyczce.

Umläufer, m. tułacz, biegas, włoczęga, powsinoga, s. Herumläufer.

Umlenken, cofnąć, nazad wrocić; den Wagen, woz.

Umlen=

Umlenkung, *f.* cofanie, cafanie, cafnienie.
Umnähen, obszyć, obszywać.
Umnagen, ogryść, ogryzać, poogryzać; die Speise, potrawę.
Umnaget, ogryziony, poogryzany, obiedzony.
Umnebelt, zachmurzony, zaćmiony.
Umnehmen, wziąć, wdziać, na wierzch; ein Regenkleid von verschossener Farbe, oponczą zblakowaney barwy.
Umpflügen, oborać; 2) mit dem Pfluge umkehren, pługiem przewracać. siehe umackern.
Umreißen, burzyć, zburzyć, wywrocić; die Festungswerke, fortęczne roboty; von Grund aus, z gruntu, z kretesem.
Umreiten, ieździć, obieżdżać na koniu.
Umringen, otoczyć; den Feind, nieprzyiaciela, mit der Reuterey, kawaleryią.
Umringet, otoczony, opasany.
Umrühren, mieszać, kłucić. etwas, co poruszać.
Umrührung, *f.* mieszanie, kłucenie.
Umsatteln, odmienić kulbakę, konia; 2) sein Vorhaben ändern, swoie przedsięwzięcie odmienić; sposob życia inszy wziąć.
Umsattelung, *f.* odmienienie zamysłu, trybu, sposobu życia, rady.
Umsatz, *m.* odmiana.
Umschanzen, oszancować, okopać.
Umschatten, ocienić, cieniem okryć.
Umschattet, ocieniony, cieniem okryty.
Umschattung, *f.* ocienienie, cieniem okrycie.
Umschauen, oglądać, obeźrzeć, obaczyć w koło.
Umscheeren, ostrzyć w koło, poostrzygać.
Umscheinen, oświecić w koło; etwas, co.
Umschiffen, ożeglować.
Umschlag, *m.* okrycie, wywinięcie, wyłog. Umschlag eines Briefes, koperta na list; eines Buches, den Band zu schonen, obwinięcie książki dla ochrony oprawy; von Kräutern, obłożenie ziołem, plastr. erweichender und zertheilender Umschlag, plaster, albo obłożenie miękczące, y rozpuszczaiące obłożenie; am Weiberrocke, brzeg u spodnicy wygięty.
Umschlagen, wybić, *to co*, umwerfen, wywrocić; ein Pflaster, plastrem obłożyć; den Mantel, obwinać się w płaszcz; *to co*, verderben, psuć; *to co*, schlimmer werden, psuć się; *to co*, fallen, upadać; *to co*, umwerfen, wie ein Fuhrwerk, wywrocić, iako furę. umschlagen lassen, żołnierzy werbować. einen Umschlag über etwas machen, obwinąć co.
Umschließen, opasać w koło.
Umschlingen, w koło obwiązać, albo obwiązać się, okręcić w koło czego.
Umschlossen, otoczony w koło, zamknięty ze wszad.
Umschlungen, pookręcany.
Umschmeißen, obalić, wywrocić; einen zu Boden, kogo na ziemię.
Umschmelzen, przetopić, przeważyć, drugi raz; ein Metall im Feuer, kruszeć w ogniu przetopić.
Umschmieden, przekować, przekuć.
Umschmieren, osmarować, oblepić, pooblepiać.
Umschmiert, osmarowany, oblepiony.
Umschneiden, okroić, pookrawać.
Umschnitten, okroiony, obrzezany, pookrawany.
Umschreiben, opisać, okryślić.
Umschreibung, *f.* opisanie, okryślenie.
Umschrenken, szrankamiy balasami, otoczyć, dać balasy w koło; 2) okryślić.
Umschrenkt, okryślony, otoczony szrankami.
Umschrenkung, *f.* okryślenie, otoczenie balasami.
Umschrieben, opisany, okryślony.
Umschrift, *f.* opisanie; 2) um eine Münze, napis w koło pieniądza, medalu.
Umschürzen, opasać.
Umschütten, obsypać, poobsypować; 2) wylać.
Umschweif, *m.* ogrodka, zdaleka zachodzenie, kurowod, wybieg. was ist es nöthig, viele Umschweife zu machen? co za potrzeba tyle kurowodow? tyle ogrodek; was hast du nicht für Umschweife gesucht? iakichesty wybiegow, ogrodek, kurowodow nie szukał?
Umschweifen, tułać się, obchodzić; weit und breit, daleko y szeroko.
Umschweifend, tułaiący się.
Umschweifer, wotałacz.
Umschweifig, z wielu ogrodkami, wybiegami.
Umschweifig, *adv.* z ogrodką, zdaleka zachodząc, z wielu kurowodami.
Umschwemmen, płynąć koło czego, oblewać co.
Umschwemmung, *f.* w koło płynienie, oblewanie.
Umsehen, sich, oglądać się; überall, na wszystkie strony; fleißig, pilnie; stolz, pysznąc

pyszniąc się; nach einem, za kiem się oglądać; scharf überall, bystro wszędzie. 2) zurück sehen, nazad oglądać się, za siebie. einem sagen, daß er sich nicht umsehe, mowić komu, aby się nie oglądał za siebie, geschwind stehen bleiben und sich umsehen, co prędzey stanąć, y obeźrzeć się. ohne sich umzusehen, nie oglądaiąc się za siebie; 4) sich nach einem, patrzeć za kiem, iako by go pragnąc.

Umsehung, *f.* oglądanie się; 2) *to co*, Zurücksehung, obeźrzenie się za siebie.

Umsetzen, obsadzić, przesadzać, przesadzić; einen Baum, drzewo iakie; 2) zamieniać; 3) oblec, oblęgać; 4) opasać, siehe Verwechseln, Vertauschen, Umringen.

Umsetzung, *f.* opasanie, otoczenie; 2) zamiana.

Um sich fressen, wyżerać około siebie. szerzyć się iadowicie. das Uebel frißt täglich weiter um sich, złe wyżera, szerzy się co dzień daley. der Krebs frißt um sich, rak wyżera około siebie.

Um sich greifen, szerzyć się, zaymować się co raz daley; als die Pest, iako powietrze; 2) porywać, zmykać, hapać, s. Stehlen.

Umsonst, darmo; ohne Entgeld, pez pieniędzy; einem dienen, komu służyć; etwas versprechen, co obiecać; in einem Hause wohnen, w iakiem obcym domu mieszkać; eines Proceß führen, czyiey sprawy bronić; alles bekommen, wszystkiego nabyć, dostać. nur nicht umsonst, tylko nie darmo. wo nicht umsonst, doch ums Geld, ieżeli nie darmo, to za pieniądze. eines Stimme in der Wahl umsonst haben, mieć czyią kryskę darmo na elekcyi; 2) daremanie; etwas auf sich nehmen, czego się podeymować. es ist nicht umsonst, to nie daremnie.

Umspannen, w koło rozciągnąć.

Umständlich, z okolicznościami; etwas erzehlen, co opowiadać.

Umstand, *m.* okoliczność. 2) viele Umstände machen, wiele ceremonii, komplementow czynić, wiele kurowodow zażywać, s. Umschweif.

Umstecken, obsadzić, w koło pozatykać.

Umstellen, obsaczyć, obstawić; mit Netzen, sieciami.

Umsteppen, w koło obhaftować.

Umstopfen, poobtykać, pootykać, pozatykać w koło.

Umstoßen, wywrocić, obalić, poobalić; 2) nicht gelten lassen, nie dać ważyć; ein Testament, testamentowi.

Umstoßung, *f.* zniesienie, skasowanie; der Dinge, die einmal gerichtlich ausgemacht sind, des Urtheils. rzeczy, ktore raz sądownie zrobione były dekretu, praw.

Umstreichen, osmarować; mit etwas, co czym.

Umstürzen, wywrocić, obalić.

Umstürzung, *f.* wywrocenie, obalenie, poobalanie.

Umthun, otaczać, otoczyć, s. Ummachen, Umnehmen. 2) sich nach etwas umthun, starać się o co.

Umtragen, obnosić na koło.

Umtreiben, opędzić w koło; die Pferde, konie; einen, kogo.

Umtreibung, *f.* opędzenie w koło.

Umwälzen, taczać.

Umwälzung, *f.* taczanie.

Umwechseln, mieniać, mieniać się; etwas mit einem, na co z kiem; 2) na przemiany bywać; ein Jahr tragen, das andere aber nicht, ieden rok obradzać, a drugi nie.

Umweg, *m.* obchod, obłaz, siehe Umschweif.

Umwenden, wywrocić, nadrugą, stronę; das Stundenglas, den Seiger, obrocić klepsydrę; das Blatt im Buche, kartę w książce; sich mit dem Pferde, obrocić się z koniem, nakierować, zajechać; den Wagen, woz, wozem.

Umwendung, *f.* przewrocenie, obrocenie, nakierowanie.

Umwerfen, obalić; auf die Erde, na ziemie; den Wagen, woz wywrocić; eine Mauer, mur; durch Minen, minami wysadzić.

Umwerfung, *f.* wywrocenie, obalenie, poobalanie.

Umwickeln, pookręcać, okręcić; etwas womit, co czym.

Umwickelt, uwiniony, uwinięty, okręcony.

Umwinden, obwiązać, poobwięzywać.

Umwunden, obwiązany, poobwięzowany.

Umzäunen, ogrodzić.

Umzäunt, ogrodzony.

Umzäunung, *f.* ogrodzenie.

Umzehlen, znowu przeliczyć, przerachować.

Umzehlung, *f.* przeliczenie, przerachowanie.

Umzeichnen, oznaczyć, ponaznaczać; mit den Fingern, palcami.

Umziehen, opasać, otoczyć, obstąpić; 2) obchodzić; auf den Güthern, po wsiach; in den Gärten, po ogrodzie.
Umzingeln, opasać; mit Gefahr, niebezpieczeństwem; das Lager mit einem Walle, oboz iakiem wałem.
Umzingelung, f. otoczenie, opasanie.
Umzogen, otoczony, opasany.
Umzug, m. okrążenie; um etwas machen, około czego uczynić, zatok.
Viole, f. eine Blume, fiałek kwiat.
Violblau, fiałko-błękitny; Purpur, purpura fiałkobłękitna; Farbe, barwa takoważ.
Violfarbe, f. fiałkowy kolor.
Violgarten, m. fiałkowy ogrod.
Violsaft, m. fiałkowy sok, iulepek.
Ueppig, lubieżny, iurny.
Ueppigkeit, f. lubieżność.
Visir, n. dioptra.
Visiren, mierzać przestroność rzeczy.
Visirer, m. miernik przestroności.
Visirkunst, f. miara przestroności.
Visite, f. nawiedzenie.
Visitiren, rewidować.
Vitriol, m. koperwas.
Ulmbaum, m. ił drzewo. von Ulmenbäumen, adj. iłowy, z iłu drzewa.
Unabbittlich, nieodprofzony, nieprzebłagany; Strafe, nieodprofzona kara.
Unabgebrochen, nieoderwany.
Unabgehandelt, nieoderwany.
Unabgehauen, nierąbany. ein Wald, der unabgehauen bleibt, las, ktory nierąbany zostaie.
Unabgenützt, niezażywany, niezdarty; Kleider, nieschodzone suknie.
Unabgerichtet, nieuczony, niećwiczony; zum Kriege, do woyny.
Unabgeschnitten, nieurznięty, nieoderznięty.
Unabgesondert, nieoderwany, nierozdzielny.
Unabgesteckt, niewymierzony.
Unabgetheilt, niewydzielony, niepodzielony, nieoddzielony.
Unablässig, nieustanny, nieustaiący; Arbeit, praca nieustanna; Weinen, nieustanne płakanie.
Unablässig, adv. nieustannie, bez przestanku. ist er bey mir gewesen, był u mnie. vor Gerichte zu thun haben, mieć u sądu co do czynienia. in Unruhe seyn, być w niespokoyności.
Unabwendlich, nieuchronny, nieodwrocony.
Unachtbar, niesławny, bez honoru.
Unachtsam, niebaczny, nieprzezorny.
Unachtsamkeit, f. niebaczność, nieprzezorność.
Unachtsamlich, adv. niebacznie, nieprzezornie, niepilnie.
Unadelich, nieszlachcic, nieszlachecki. der unadelicher Geburt ist, ktory nieszlachetnego urodzenia iest. unadeliches Herkommen, nieszlacheckie urodzenie.
Unadelich, adv. nieposzlachecku, poprostemu, pochłopsku; s. Unedel.
Unächt, nieprawy. unächtes Kind, naturalne dziecię.
Unähnlich, niepodobny. den übrigen, do inszych.
Unänderlich, nieodmienny.
Unandächtig, nianabożny.
Unangebissen, nietykany, nienapoczęty, nienakąszony, *właściwie*.
Unangefangen, niezaczęty, niepoczynany, niepoczęty, niezaczynany.
Unangefochten, z ktorem się niebito, niepotykano. 2) nieurażony.
Unangefochten, adv. bez urażenia.
Unangeführt, nieprzytoczony, *niecytowany*, nieprzywiedziony. unangeführte Worte eines Auctoris, nieprzytoczone słowa iakiego Pismodziei.
Unangegriffen, niezaczepiony, nienapastowany.
Unangelegt, leżący, unangelegtes Geld, leżące pieniądze.
Unangenehm, nieprzyiemny, niewdzięczny. was ist unangenehmer, als? co iest nieprzyiemnieyszego, iak? Arbeit, die einem gar nicht angenehm ist, praca, ktora komu nie wcale niemiła iest.
Unangenehm, adv. niemiło, niewdzięcznie, nieprzyiemnie.
Unangekündiget, nieoznaymiony, niezapowiedziany, niewypowiedziany; Krieg, woyna.
Unangemaßt, bez przysady, niewyzworny.
Unangerührt, nietykany, nietchnięty, niedotchnięty.
Unangesagt, niezapowiedziany, nieogłoszony.
Unangesehen, niewzięty, niemaiący reputacyi u inszych.
Unangesehen, adv. bez względu; der Würde, na godność; des Alters, na wiek; der Majestät, na dostoieństwo Krolewskie.
Unangesessen, nieosiadły, niemaiący domu, *nieposesyonat*.
Unangestoßen, nietrącony, niepopchnięty, nieobrażony.

Unangetastet, nienaruszony, niepoczęty, cały.
Unangezogen, nienastroiony. unangezogene Saiten, nienastroione strony; 2) ohne Kleid, nieubrany. 3) nicht benennt, nicht angeführt niewspomniony, nieprzytoczony. unangezogener Ort eines Autores, nieprzytoczone mieysce z iakiego autora.
Unangezündet, niezapalony, niezaświecony.
Unanmuthig, nieprzyiemny, niemiły.
Unanmuthigkeit, s. Unannehmlichkeit.
Unannehmlich, nieprzyiemny.
Unannehmlich, adv. nieprzyiemnie. spielen, grać.
Unannehmlichkeit, f. nieprzyiemność; der Rede, mowy, albo, w mowie.
Unanrührlich, adv. niedotykany; czego się tchnąć niemożna.
Unanschlägig, bez rady, ktory sobie rady dać niemoże.
Unansehnlich, podły, wzgardzony, pogardzony, nieokazały, niepoczesny.
Unansehnlich, adv. podło, nikczemnie.
Unanständig, nieprzystoyny; Gelächter, nieprzystoyny śmiech. höchst unanständige Art, naynieprzystoynieyszy sposob; einem freyen Menschen, wolnemu człowiekowi. Dinge hören, die unanständig sind, rzeczy słuchać dla nieprzystoynych. das halte ich für unanständig, ia to mam za nieprzystoyne, dla mnie.
Unanständig, adv. nieprzystoynie; handeln, czynić.
Unanständigkeit, f. nieprzystoyność.
Unanstößig, nieutchnięty, nieporchnięty.
Unanstößig, adv. bez ruchnięcia.
Unarbeitsam, niepracowity.
Unarbeitsamkeit, f. niepracowitość.
Unart, f. złość, złośliwość, zły rod.
Unartig, zły, złośliwy, ladaco, niepodściwy.
Unartig, adv. złośliwie, niekształtnie, nieforemnie.
Unartigkeit, f. niekształtność, brzydkość; wrodzona złośliwość.
Unaufgehäuft, niezłożony na kupę.
Unaufgelesen, nieczytany.
Unaufgelöset, nierozwiązany.
Unaufgenommen, nieprzyięty, niewzięty.
Unaufgerieben, niestrawiony, niestarty.
Unaufgewickelt, nieodwinięty, nieodwiniony.
Unaufhörlich, nieprzestanny, nieustanny. unaufhörliche Sorge, nieprzestanna troskliwość; Friede, pokoy; Freundschaft, przyiaźń.
Unaufhörlich, adv. nieustannie, nieprzestannie, bezprzestanku; krank seyn, chorym być.
Unauflöslich, nierozwiązany co się rozwiązać nieda; zawiły. auf eine unauflösliche Art verwirren, nierozwikłanym sposobem zawikłać, pokręcić.
Unauflöslich, adv. nierozwiązano; so, że niemożna rozwiązać; gebunden werden, związanym być.
Unauflöslichkeit, f. nierozwiązaność.
Unaufmerksam, niebaczny, nieuważny; nieuważaiący, nieprzezorny.
Unausbleiblich, nieuchybny, nieodbity, nieuchronny.
Unausdenklich, niewymyślony; czego niemożna wymyślek; myślą niepoięty.
Unausforschlich, niedościgły, czego dociec niemożna.
Unausgearbeitet, niewypracowany. unausgearbeitete Rede, niewypracowana mowa.
Unausgebauet, niewybudowany.
Unausgebreitet, nierozszerzony, nierozniesiony; nierozciągniony.
Unausgebrütet, niewylężony, niewykluty; co się niewykluło.
Unausgeführt, niewywiedziony, niewyprowadzony; niewyłożony.
Unausgegeben, niewydany.
Unausgekocht, niewywarzony, niewygotowany.
Unausgekünstelt, niewypracowany sztuką.
Unausgelegt, niewyłożony.
Unausgelöscht, als Feuer, niezgaszony, niewygaszony, iako ogień; als Schrift, niezgładzony.
Unausgeliehen, niewyporzyczany. Geld, pieniądze niewyporzyczane.
Unausgemacht, niedorobiony, niedokończony. nicht gänzlich ausgemachte Dinge, nie wcale dokończone rzeczy.
Unausgemessen, niewymierzony, niewymierzany.
Unausgeplündert, niezrabowany, nierozerwany, niesplondrowany.
Unausgeputzt, niewystroiony, nieprzyozdobiony.
Unausgesetzt, ustawiczny, nieustanny; adv. ustawicznie, s. Unaufhörlich.
Unausgesöhnt, nieoczyściony, z grzechu.
Unausgestrichen, niezamazany, niezagładzony, niezakryślony.

Unausgesucht, niewyſzukany.
Unauslöschlich, niezmazany, niezgładzony; Name, niezgładzone imie; Schandfleck, plama, hańba.
Unausrottlich, niewykarczony, niewykorzeniony, co wykarczyć, wykorzenić nie można; Wurzeln, niewykarczone korzenie.
Unaussprechlich, niewymowny, niewypowiedziany, niewysłowiony.
Unausstaffirt, niewyſmukany, niewyſtroiony; niewymuſkany.
Unbalbirt, nieogolony.
Unbändig, nieuieżdżony, wyuzdany, nieochełznany; Pferd, koń; rasen, ſzaleńſtwo; Begierden, chuci. Zunge, wyuzdany ięzyk.
Unbändig, *adv.* wyuzdanie, nieochełznanie.
Unbändigkeit, *f.* wyuzdanoſć, niepoſkromienie.
Unbärtig, bez brody, niebrodaty.
Unbarmherzig, niemiłoſierny, nielutościwy; nieużyty; nieuczynny.
Unbarmherzig, *adv.* niemiłoſiernie, nielutościwie.
Unbarmherzigkeit, *f.* niemiłoſierdzie, nielutościwość, nieuczynność.
Unbedacht, nieuważony, nierozważony.
Unbedachtsam, nieuważny, nieuważaiący; lekkomyślny; Verwegenheit, nieuważna płochość. unbedachtsamer Mensch, nieuważny człowiek; Gemüth, nieuważny umysł.
Unbedachtsam, *adv.* nieuważnie, nierozważnie; etwas thun, co czynić; in Gefahr stürzen, w niebezpieczeńſtwo wepchnąć; alles thun, wſzyſtko czynić.
Unbedachtsamkeit, *f.* nieuwaga, nieuważność, nieprzezorność.
Unbedeckt, nieprzykryty, nienakryty. unbedeckten Haupts, z nienakrytą głową.
Unbeehrt, nieuczczony, nieuſzanowany.
Unbeeydet, nieprzyſiężony, niezaprzyſiężony.
Unbefestiget, niezmocniony; Schlösser, zamki, grody.
Unbefeuchtet, niezwilżony.
Unbefleckt, niepokalany, nieſplamiony; nienaruſzony; Jungfrau, nienaruſzona panna; Jungfrauschaft, panieńſtwo.
Unbefohlen, niekazany, nierozkazany.
Unbefragt, niepytany, nieporadzony.
Unbefriedigt, nieuſpokoiony.

Unbefugt, niegodziwy, *adv.* niegodziwie.
Unbegabt, niewypoſażony.
Unbegleitet, nieprowadzony, bez aſſyſtencyi.
Unbegnüglich, nienaſycony.
Unbegnüglich, *adv.* nienaſycenie.
Unbegraben, niepogrzebany, niepochowany; die Soldaten liegen lassen, zoſtawić niepochowanych żołnierzy.
Unbegreiflich, niepoięty, niedościgły; Kleinigkeit, niepoięta małość, maleńkość.
Unbegriffen, niepoięty.
Unbegrüßt, niepowitany, nieprzywitany, niewitany.
Unbehaart, bez włoſow.
Unbehend, nieraźny, nieſkory, *s.* Langsam.
Unbehendigkeit, *f.* nieraźność, nieſkorość.
Unbeherrscht, wolny; *niepanowany.*
Unbeherzt, nieśmiały, nieodważny; Soldat, żołnierz.
Unbehert, nieoczarowany, nieſczarowany.
Unbehülflich, nieuczynny, nieużyty, niełaſkaw, niedobroczynny. sich unbehülflich gegen einen erweisen, pokazać ſię nieuczynnym dla kogo.
Unbehütet, nieſtrzeżony, niepilnowany.
Unbehutsam, nieoſtrożny.
Unbehutsamkeit, *f.* nieoſtrożność.
Unbehutsamlich, nieoſtrożnie; sich ins Verderben stürzen, wepchnąć ſię w niebezpieczeńſtwo.
Unbekannt, nieznaiomy, niewiadomy. unbekannte Dinge für bekannt annehmen, niewiadome rzeczy brać za wiadome. unbekannter Mensch, nieznaiomy człowiek. was einem nicht unbekannt ist, co komu nie ieſt niewiadome. was sehe ich für einen Unbekannten? co ia za nieznaiomego widzę? 2) niewiadomy, *active*, unbekannt in einer Sache seyn, niewiadomym być iakiey rzeczy, nieznać ſię na iakiey rzeczy. allerdings unbekannt seyn, wcale być niewiadomym.
Unbekehrt, nienawrocony.
Unbeklagt, nieopłakany, nieobżałowany.
Unbekleidet, nieodziany, nieubrany.
Unbekümmert, nietroſkliwy, bezpieczny; einer Sache wegen, nietroſkliwym być o iaką rzecz; niedbaiący. um etwas, o co; nieſmutny.

Unbekümmert, *adv.* bez troski, nietroskliwie, spokoynie. schlafen, zasypiać.
Unbelebt, bez duszy, nieżyiący, nieżywy. unbelebte Dinge, als Gold, Silber etc. nieżyiące rzeczy, iako to złoto, srebro etc. etwas unter die unbelebten Dinge zählen, co między nieżyiące rzeczy liczyć.
Unbelesen, nieczytelnik, ktory żadnych Pismodzieiow nieczytał.
Unbelesenheit, *f.* nieczytanie żadnych pismodzieł.
Unbeliebig, niemiły, niewdzięczny.
Unbemühet, bez mozołu, bez kłopotu, wolną głowę maiący.
Unbenetzt, niezmoczony.
Unbequem, niewygodny. unbequeme Reise, niewygodna droga. es ist ihm unbequem, to mu iest niewygodne. 2) niezgadzaiący się. unbequeme Dinge mit einander vereinigen, niezgadzaiące się rzeczy z sobą łączyć. 3) niezdatny, zu etwas, do czego. Schiff von unbequemer Größe, okręt niezdatney wielkości. unbequeme Zeit, niesposobny czas. unbequemer Ort, niesposobne mieysce.
Unbequem, *adv.* niewygodnie, niezdatnie, niesposobnie.
Unbequemlichkeit, *f.* niewygoda, niewygodność.
Unberaubt, nieodarty, niezłupiony.
Unberedt, niemowny. Mensch, człowiek.
Unberedt, *adv.* niewymownie.
Unberedtsamkeit, *f.* niewymowność; der Kläger, powodow.
Unbereitet, niegotowy, nieprzygotowany. zu einer Sache seyn, nie być gotowym na co, albo do czego.
Unbereitet, *adv.* niegotowo, nieprzygotowawszy się; etwas angreifen, iąć się czego.
Unberitten, nieuieżdżany.
Unberufen, niewezwany; niezawołany, zu einem kommen, do kogo przyyść. 2) niesławny, niesłynący i niezawołany, *w tym samym sensie.*
Unberührt, nienaruszony, nietchnięty.
Unbesäet, niezasiany, nieobsiany.
Unbeschädiget, nieuszkodzony, nienaruszony.
Unbeschäfftiget, niezabawny, niezatrudniony, bez zatrudnienia.
Unbescheiden, nieumiarkowany, nieutrzymały, nieskromny. Frau, nieutrzymała pani. unbescheidene Art zu scherzen, nieskromny sposob żartowanie; zuchwały. die Ehre macht ihn unbescheiden, honor czyni go zuchwałym, s. Grob, Unhöflich.
Unbescheiden, *adv.* nieskromnie, nieutrzymało, bez pomiarkowania; sich bey seinem Glücke erweisen, pokazać się w swoiem szczęściu.
Unbescheidenheit, *f.* nieskromność.
Unbeschenkt, nieudarowany.
Unbeschirmt, nieobroniony.
Unbeschlagen, nieobity, nieokowany. 2) Pferd, koń nie podkuty. 3) in einer Sache, prostak, nie biegły w iakiey rzeczy.
Unbeschnitten, nieoberznięty, nieokroiony, nieokrzesany; Weinstock, winne drzewko nieokrzesane.
Unbeschoren, nieostrzyżony, niepostrzyżony, niepostrzygany. unbeschorner Kopf, nieostrzyżona głowa.
Unbeschreiblich, nieopisany, co nie można opisać.
Unbeschrieben, ohne Titel von außen, niemaiący tytuła, nadpisu; Buch, książka, *takowa.*
Unbeschrien, nieurzeczony. *adv.* bez urzeczenia.
Unbeschützt, nieobronny, bez obronny; bez zasłony.
Unbeschwert, nieuciążony, wolny; mit etwas, od czego.
Unbeschwert, *adv.* bez niechęci, z chęcią, ochotnie.
Unbesehen, nieoglądany, nieobeźrzany.
Unbesonnen, nieuważny, niebaczny, s. Unbedachtsam.
Unbesonnen, *adv.* nieuważnie, niebacznie; handeln, czynić; in den Tag hinein reden, lekkomyślnie co mowić.
Unbesonnenheit, *f.* nieuważność, niebaczność.
Unbeständig, niestateczny; ist er in der Sache, on iest niestateczny w tey rzeczy. unbeständigen Gemüths gegen einen seyn, niestatecznego serca być przeciwko komu. für unbeständig etwas halten, mieć co za niestateczne. unbeständiger Mensch, niestateczny człowiek.
Unbeständig, *adv.* niestatecznie, raz tak drugi raz inaczey.
Unbesorgt, nietroskliwy; einer Sache wegen seyn, nietroskliwym być o iaką rzecz.
Unbeständigkeit, *f.* niestateczność, niestatek; sehr große, bardzo wielka.
Unbestand, *m.* niestatek, odmienność.

Unbesteiglich, niewstępny. unbesteiglicher Ort, niewstępne mieysce.
Unbestellt, nieobstalowany, niezamowiony; nieposłany. die Briefe unbestellt liegen lassen, listow nie posłać, nieoddać.
Unbestiegen, iakoby niewstąpiony, na co niewstępowano.
Unbestochen, mit Geschenken, nieprzekupiony, podarunkami.
Unbesucht, durch einen Zuspruch, nienawidzony, komu wizyty nieoddano.
Unbesudelt, nieśplugawiony, niezbrukany.
Unbetastet, nietykany.
Unbetrauert, nieżałowany, ktorego nieżałuią.
Unbetreten, niedeptany, niepodeptany.
Unbetrieglich, niewykrętny, nieoszukany, niezawodny, ktory nikogo nieoszuka, niezwiedzie. 2) to co, wahr, sicher, prawdziwy, bezpieczny; pewny, s. Aufrichtig, Untrieglich. 3) der nicht kann betrogen werden, co się nie da oszukać, ostrożny, przebiegły.
Unbetrübt, niepomięszany. Unbetrübtes Gemüth, niepomięszany umysł.
Unbewaffnet, niezbroyny, bezbronny, alle bewaffnete und unbewaffnete, wszyscy zbroyni y niezbroyni. ein Haufen unbewaffneter Leute, orszak bezbronnych ludzi.
Unbewahrt, niepilnowany, niestrzeżony.
Unbeweglich, nieruchomy. unbewegliche Güther, nieruchome dobra. 2) dem Gemüthe nach, co do umysłu, nieużyty; nieporuszony.
Unbeweglichkeit, f. nieruchomość.
Unbewegt, nieruszony.
Unbewehrt, bez broni.
Unbeweibt, bezżenny, nieożeniony.
Unbeweint, nieopłakany, ktorego nieopłakano.
Unbeweislich, niedowiedziony, niepokazany, czego dowieść, pokazać nie można.
Unbewiesen, niedowiedziony żadnym świadectwem.
Unbewilliget, niepozwolony.
Unbewohnlich, niemieszkany, to iest, w ktorym mieszkać niemożna.
Unbewohnt, niemieszkany, pusty, pusto stoiący.
Unbewußt, niewiadomy. es ist mir nicht unbewußt, daß, to mi nie iest niewiadomo, że. es ist niemand von euch unbewußt, nikt nie iest z was niewiadomym.

Unbezeglegt, nierozsądzony.
Unbezahlt, niezapłacony.
Unbezaubert, nieoczarowany, nieomamiony.
Unbezwinglich, nieprzymuszony, to iest, ktorego przymusić niemożna ktory się przymusić nie da.
Unbezwungen, nieprzymuszony, nieprzezwyciężony.
Unbiegsam, niezgięty, nienagięty, to iest, co się zgiąć, nagiąć nie da.
Unbillig, niesłuszny. unbilliger Vorschlag, niesłuszny warunek. unbillige Bedingung, niesłuszna kondycyia. er fodert unbillige Dinge, on domaga się niesłusznych rzeczy. unbilliger Weise, niesłusznym sposobem; verfahren, handeln, postępować, czynić. für unbillig halten, trzymać za niesłuszną rzecz.
Unbillig, adv. niesłusznie; handeln, czynić. nicht unbillig, nie niesłusznie. das ist ihm nicht unbillig wiederfahren, to się mu nie stało niesłusznie.
Unbilligkeit, f. niesłuszność. die Sache ist mit einer Unbilligkeit verknüpft, rzecz iest, z nieiaką niesłusznością spięta. sich über die Unbilligkeit des Gesetzes beklagen, utyskować na niesłuszność prawa. mit aller Unbilligkeit gegen einen verfahren, z wszelką niesłusznością postępować z kiem. sie halten es für eine Unbilligkeit, oni to muiąsza niesłuszność.
Unbrauchbar, nieużywany, niezażywany.
Unbrauchbarkeit, f. niepotrzebność, niezdatność na nic.
Unbußfertig, niepokutuiący, bez pokuty.
Unbußfertigkeit, f. niepokutowanie, niepokuta.
Unchristlich, niechrześciański, pogański.
Unchristlich, adv. niepochrześciańsku.
Unke, w. ein Ungeziefer, gad, pewny.
Unkörperlich, niecielesny, bez ciała.
Und, y; und zwar, a wprawdzie; und nicht, y nie, a nie. und auch, y też. und doch, und dennoch, a przecie.
Undank, m. niewdzięczność; zum Lohne bekommen, w nadgrodę odebrać.
Undankbar, niewdzięczny. undankbarer Mensch, niewdzięczny człowiek; gegen seine Freunde, swoim przyiaciołom. sich undankbar erweisen, niewdzięcznym się pokazać.

Undank

Undankbar, *adv.* niewdzięcznie; der Güte mißbrauchen, niewdzięcznie czyiey łaski zażyć.

Undankbarkeit, *f.* niewdzięczność.

Undankbarlich, niewdzięcznie, niewdzięcznym sercem.

Undenklich, niepamiętny, o czym pamięci ludzkiey nie ma. von undenklichen Jahren, od niepamiętnego czasu.

Undeutlich, niewyraźny, ciemny, nieznaczny, nieiasny. undeutliche Antwort, nieiasna, niewyraźna odpowiedź.

Undeutlich, *adv.* nieiasno, ciemno, niewyraźnie; nieznacznie; handeln, czynić; mit einem reden, z kiem mowić.

Undeutlichkeit, *f.* niewyraźność, nieiasność; nieznaczność.

Undienlich, niewygodny, niezdatny. 2) nicht gesund, niezdrowy komu. undienlicher Wein, niezdrowe wino.

Undienstfertig, nieuczynny, nieużyty, nieochotny do przysługi; gegen einen, dla kogo.

Undienstfertigkeit, *f.* nieuczynność, nieużytość, niechęć do przysługi.

Undurchdringlich, nieprzebity.

Undurchgänglich, nieprzebyty; Wege, Pässe, drogi, przechoty.

Undurchgraben, nieprzekopany.

Undurchsichtig, nieprzezroczysty.

Uneben, nierowny. unebener Ort, nierowne mieysce. an einem unebenen Orte fechten, potykać się na nierownym mieyscu.

Unedel, nieszlachecki, nieszlachetny; Familie, nieszlachecka familia.

Unehlich, bezżenny; Leben, bezżenne życie. 2) unehliches Kind, naturalne dziecie, nieślubne dziecie.

Unehrbar, niesławny, niecny; niezdobiacy; nieczyniący honoru.

Unehrbar, *adv.* niesławnie, niecnie, nie z honorem.

Unehrlich, niecny, bezecny. unehrliche Frau, niecna pani. unehrliches Leben, niecne życie. einen dafür erklären, za niecnego, za bezecnego kogo osądzić; neuczciwy.

Unehrlich, *adv.* nieuczściwie, niecnie.

Unehrlichkeit, *f.* niecność, bezecność, neuczciwość.

Uneigentlich, niewłaściwy.

Uneigentlich, *adv.* niewłaściwie; reden, mowić.

Uneingedenk, niepamiętny, ktory niepamięta; der Wohlthat, dobrodzieystwa, s. Vergessen.

Uneingeschläfert, nieuspiony, ktory niezasnął.

Uneingeschränkt, nieokryslony, nieopisany.

Uneingeschrieben, niewpisany. in die Rolle u. d. w reiestr nie przyięty do reiestru.

Uneingespannt, niewprzęgany, niezaprzęgany; niezaprzężony.

Uneingezogen, niepowściągliwy.

Uneinigkeit, *f.* niezgoda, nieiedność; entstehet daher, powstaie ztąd; Gelegenheit darzu geben, dać okazyią do niezgody, do nieiedność; erregen, niezgodę wzruszyć; beylegen, uspokoić; Ursachen darzu suchen, do niezgody przyczyn szukać; ist aufgehoben worden, zniesiona iest uspokoiona. hierüber ist eine große Uneinigkeit unter den Gelehrten entstanden, o czym wielka nieiedność powstała między uczonemi. Uneinigkeit der Bürger, w niezgodzie obywatelow.

Uneinig, niezgodny; mit sich selbst, niezgadzaiący się z samym sobą; unter einander, między sobą. da die Bürger uneinig waren, gdy obywatele byli niezgodni. mit einem in vielen Stücken uneinig seyn, być z kiem niezgodny w wielu rzeczach.

Unempfindlich, niepoczuty, czego nie czuć. 2) der nichts empfindet, nieczuły, ktory nic nie czuie.

Unempfindlichkeit, *f.* nieczułość.

Unendlich, nieskonczony. unendliche Gewalt, nieskończona moc. unendliche Zeit, Zahl, nieskończony czas, nieskończona liczba.

Unendlich, *adv.* nieskończenie; nach etwas trachten, żądać czego.

Unendlichkeit, *f.* nieskończoność; der Dinge, rzeczy.

Unentbehrlich, bez czego się obeyść niemożna; czego niemieć niemożna.

Unentfernt, nieoddalony, nieumkniety.

Unentschieden, nierozsądzony. eine Sache unentschieden lassen, rzecz iaką nierozsądzoną zostawić.

Unehrbar, nieuczciwy.

Unerbeten, nieuprośzony, nieubłagany.

Unerbittlich, nieubłagany, nieuprośzony, *to iest*, ktorego uprośić, ubłagać niemożna.

Unerdichtet, niewymyślony, niezmyślony.

Unerfahren, niedoświadczony, czego niedoświadczono; niedoznany, czego niedoznano. der etwas nicht erfahren hat, ktory iakiey rzeczy niedoznał.

Unerfahren, *adv.* bez doświadczenia, bez doznania.

Unerfahrenheit, *f.* niedoświadczenie, niedoznanie, niebiegłość. aus Irrthum einer großen Unerfahrenheit, przez błąd z wielkiey niebiegłości.

Unerfindlich, niewynaleziony, *to iest*, co niemożna wynaleść.

Unerfodert, niewymagany, czego się niedopominano.

Unerforschlich, niewybadany, niepościgły, *to iest*, czego wybadać niemożna.

Unerforscht, niewybadany, niewypytany, *to iest*, o co się niepytano.

Unerforscht, *adv.* niewypytawszy się, niedowiedziawszy się.

Unerfreulich, niepożądany, *to iest*, czego żądać, życzyć niemożna.

Unerfüllt, nienapełniony.

Unerfunden, niewynaleziony, niezznaleziony.

Unergründlich, niezgruntowany. unergründliche Höle, niezgruntowana tchłań.

Unerhört, niesłychany. unerhörte Grausamkeit, niesłychane okrucieństwo. ganz und gar unerhört, iescze nigdy niesłychany.

Unerinnerlich, nieprzypomniony, *to iest*, czego przypomnieć niemożna.

Unerinnert, nieprzestrzeżony.

Unerkannt, nieznaiomy, niepoznany.

Unerkenntlich, niepoznany, *to iest*, czego niemożna poznać.

Unerklärt, nieobiaśniony, niewyłożony.

Unerkundiget, niewywiedziany, *to iest*, o czym się niewywiedziano.

Unerlaubt, niepozwolony.

Unerlaubt, *adv.* bez pozwolenia, niegodziwie; niewolno.

Unerleidlich, niewycierpiany, nieznośny, *to iest*, czego wycierpieć, znieść niemożna. unleidlicher Schmerz, niewycierpiany bol.

Unermeßlich, niezmierny.

Unermeßlichkeit, *f.* niezmierność.

Unermüdet, niesfatygowany, niezpracowany, niestrudzony.

Unermuntert, nieżyzwy, nieożywiony.

Unerobverlich, niedobyty, *to iest*, czego niemożna dobyć.

Unerörtert, nieobiaśniony, nierozsądzony, nierozstrząśniony, nierozeznany.

Unersättlich, nienasycony, *to iest*, ktory się niemoże nasycić. unersättliche Wollust, nienasycona rozkosz. unersättliche Begierden, nienasycone chuci. unersättlicher Geiz, nienasycone łakomstwo.

Unersättlich, *adv.* nienasycenie.

Unersättlichkeit, *f.* nienasycenie, nienasyconość.

Unerschaffen, niestworzony.

Unerschöpflich, niewyczerpany, nieprzebrany.

Unerschrocken, niezastraszony. unerschrocknes Herz, niezastraszone serce.

Unerschrocken, *adv.* bez strachu, niezastraszonym sercem; den Gift austrinken, śmiało wypić.

Unerschrockenheit, *f.* niezastraszoność, niezatrwożony umysł.

Unersetzlich, nienadgrodzony, niepowetowany. unersetzlicher Verlust, niepowetowana zguba.

Unersinnlich, niewymyślony, *to iest*, czego niemożna wymyśleć.

Unersucht, nieprozony, etwas thun, co czynić.

Unersteiglich, niewstępny.

Unertappt, nieprzydybany, niezłapany.

Unerträglich, nieznośny; Gestank des Mundes, nieznośne cuchnienie z ust. alles ist mir unerträglich, wszystko mi iest nieznośne.

Unerträglich, *adv.* nieznośnie, nieznośno; mit seinem Reichthume pralen, chełpić się ze swoiem bogastwem.

Unerträglichkeit, *f.* nieznośność; der Sitten, obyczaiow.

Unerwartet, nieczekany.

Unerwecklich, nieobudzony, *to iest*, kogo niemożna obudzić.

Unerweckt, nieobudzony, *to iest*, ktory się nieobudził; nieocucony.

Unerweislich, niedowiedziony, *to iest*, czego niemożna dowieść.

Unerwiesen, niepokazany.

Unerwogen, nierozważony, nierozmyślony.

Unerzählt, niepowiadany, co niepowiadano.

Unfähig, niezdolny, niesposobny; einer Sache, do iakiey rzeczy; seiner Sinnen, nie przy myśli, nie przy rozumie.

Unfall, *m.* przypadek przeciwny; haben, mieć.

Unfehl=

Unfehlbar, nieomylny, pewny, niezawodny, niewątpliwy. 2) der nicht fehlen kann, nieomylny, co się omylić, zbłądzić niemoże.
Unfehlbar, *adv.* nieomylnie, niezawodnie, niewątpliwie.
Unfertig, niegotowy, nieprzygotowany. 2) nieprędki, mit der Zunge, mit dem Maule, w języku, w ustach.
Unfläter, *m.* plugacz, plucha, niechluy.
Unfläterey, *f.* plugaſtwo, pluchoſtwo, niechluioſtwo.
Unflätig, brudny, plugawy, pluchowaty. unflätiger Ort, plugawe mieyſce, ſ. unrein, kothig.
Unflätig, *adv.* plugawie, plugawo; niechluiowato.
Unflätigkeit, *f.* plugawość, plugaſtwo, brudy.
Unflat, *n.* plugaſtwa; śmierci, brudy; łayno.
Unfleiß, *m.* niepilność.
Unfleißig, niepilny. unfleißiger Mensch in seinen meisten Verrichtungen, niepilny człowiek w naymięcey ſwoich rzeczy.
Unfleißig, *adv.* niepilnie, niepilny, etwas verrichten, co czynić.
Unförmlich, niekſztaltny, nieładny, *nieforemny*, niegładki, niegładko dany, zrobiony.
Unförmlich, *adv.* niegładko, niekſztaltnie, nieładnie; gebildet, uformowany, wyrobiony.
Unförmlichkeit, *f.* niekſztaltność, niegładkość, nieładność.
Unfreundlich, nieprzyiacielski. auf eine unfreundliche Art mit einem umgehen, nieprzyiacielskim ſpoſobem, *albo* nieporzyiacielsku z kiem ſię obchodzić. unfreundlicher Mensch, nie do przyiaźni człowiek niedogodny; ponury.
Unfreundlich, *adv.* nie po przyiacielsku; sich erweisen, pokazywać ſię; einem begegnen, mit einem umgehen, poſtępować, obchodzić ſię z kiem.
Unfreundlichkeit, *f.* nieprzyiaźń, nieprzyiaźność; niedogodność, żrzedność.
Unfreygebig, nieſzczodrobliwy, nieſzczodry, niechoyny.
Unfreygebig, *adv.* nieſzczodrobliwie, niechoyno.
Unfreygebigkeit, *f.* nieſzczodrobliwość, nieſzczodrość, niechoyność.
Unfriede, *m.* niepokoy, niezgoda, ſ. Uneinigkeit, Zwietracht.
Unfriedlich, nieſpokoyny.
Unfriedsam, kłutliwy, zwadliwy, ſwarny, ſwarliwy.
Unfruchtbar, nieurodzayny, płony. unfruchtbare Weinstöcke, nieurodzayne winne drzewka. unfruchtbar werden, płonieć, ſtawać ſię nieurodzaynym; machen, czynić.
Unfruchtbar, *adv.* nieurodzaynie, płono.
Unfruchtbarkeit, *f.* nieurodzayność płoność. Feld, das wegen seiner Unfruchtbarkeit nicht gebauet wird, pole ktorego dla iego nieurodzaiu nieorzą.
Unfug, *m* rozpuſta, ſwawola.
Unfüglich, niezdatny, nieprzyzwoity, nieskładny.
Unfüglich, *adv.* niezdatnie, nieskładnie.
Unfüglichkeit, *f.* niezdatność, nieskładność.
Unfurchtsam, nielękliwy, nieboiaźliwy, nieuſtraſzony.
Unfurchtsamlich, *adv.* nieboiaźliwie, nielękliwie.
Ungangbar, nieprzechodni, da man nicht durchgehen kann, ktorędy przechodzić niemożna. 2) ungangbare Münze, nie idące pieniądze, niemaiące kurrencyi.
Ungar, ſurowy. nicht gar gekochtes Fleisch, ſurowe mięſo, niedogotowany.
Ungar, *m.* Węgrzyn.
Ungarisch, Węgierski.
Ungarn, ein Königreich, Węgry, Kroleſtwo.
Ungeachtet, podły, tanio ſzacowany, ſ. unachtbar,
Ungeachtet, nieuważaiąc na co, ſ. unangesehen.
Ungeackert, nieorany.
Ungeadelt, nienobilitowany, nieuczyniony ſzlachcicem.
Ungeahndet, niekarany, nieskarany. einem etwas ungeahndet hingehen lassen, co komu nieukaranego przepuścić. 2) bez kary, einem ermorden, kogo zabić.
Ungearbeitet, niepracowany. 2) nierobiony, Silber, nierobione ſrebro; w bryłach, w łaskach.
Ungebahnt, nietorowany, neutorowany, niebity, nieubity. ungebahnter Weg, nietorowana, niebita, droga, niebity, nieutorowany gościniec.
Ungebauet, nieſprawiany, nieorany nieſiany.
Ungebärdig, wieyski, chłopski, niemanierny. sich ungebärdig stellen, niezdrowego rozumu ſię pokazywać.
Ungebessert, niepoprawny, niepoprawiony, niepolepſzony.

Ungebeten, nieprzoſzony. ungebetener Gaſt, nieproſzony gość.
Ungebeten, *adv.* niebędąc proſzonym, bez proſzenia; kommen, przyść.
Ungebildet, niewyobrażony; bez poſtaci. ungebildete Geburt zur Welt bringen, bez poſtaci ludzkiey płod na świat wydać.
Ungebleicht, niebielony, nieblechowany, na słońcu.
Ungebogen, niezgięty, nienagięty; niekrzywiony.
Ungebohren, nieurodzony, ktory ſię ieſzcze nieurodził.
Ungebräuchlich, niezwyczayny, nizażyty; niezażywany. ungebräuchliches Wort, niezażyte, niezażywane słowo. ungebräuchlich werden, wychodzić ze zwyczaiu, zarzuconym ſię ſtawać; mit der Zeit, z czaſem.
Ungebräuchlich, *adv.* niezwyczaynie; nieużywanie.
Ungebraten, niepieczony, nieupieczony.
Ungebraucht, niezażywany.
Ungebühr, *f.* nieprzyſtoyność, *iakoby*, niezdobiącość; einem damit begegnen, z nieprzyſtoynością kogo przyiąć. 2) niegodziwość, nieſprawiedliwość; einer Sache vorſtellen, iakiey rzeczy pokazywać. 3) unanſtändige Stellung des Leibes, nieprzyſtoyne trzymanie ſię, iako ſtanie, albo ſiedzenie. 4) ſchimpfliches Tractament, zelżywe traktowanie kogo. 5) ungereimtes Weſen, co nic do rzeczy ieſt; *a francuzi nazywaią:* impertinence. 6) zur Ungebühr, niewinnie.
Ungebührlich, nieprzyſtoyny, niezdobiący; niegodziwy.
Ungebührlich, *adv.* niegodziwie, nieprzyſtoynie; handeln, czynić.
Ungebührlichkeit, *f.* nieprzyſtoyność; niegodziwość.
Ungebunden, nieobowiązany, wolny, niewiązany. ungebundene Rede, niewiązana mowa.
Ungebunden, *adv.* niewiązano, wolno.
Ungedämpft, nieprzydſzony, nieprzytłumiony.
Ungedeckt, nienakryty, nieprzykryty; niepokryty dachem.
Ungedrungen, nieprzymuſzony, nieprzynukany.
Ungedrungen, *adv.* bez muſu, bez Przymuſzenia; im Spaße, bez prynuki.
Ungeduld, *f.* niecierpliwość; nieznośzenie.
Ungeduldig, niecierpliwy, *adv.* niecierpliwie.
Ungeehrt, nieuczczony, nieuſzanowany; bez honoru.
Ungeendet, nieskończony, niewydoskonalony.
Ungefähr, około, z; den erſten des Monats, pierwſzego dnia mieſiąca. ungefähr den funfzehenden Tag, około pietnaſtego dnia, z pietnaście dni. prawie, ſo viel habe ich ungefähr zu ſagen gehabt, tyle prawie miałem do mowienia *to co*, treſunkiem. das Wort iſt ihm ungefähr entfahren, trefunkiem ſię mu słowo z uſt wymknęło, ſzczęściem, du biſt von ungefähr zu rechter Zeit darzu gekommen, ſzczęściem na ſam czas przyſzedłeś. das kömmt ungefehr ſo, to tak trefunkiem bywa.
Ungefällig, niepodobaiący ſię, ſ. Mißfallen.
Ungefälligkeit, *f.* niepodobanie ſię.
Ungefälſcht, niesfałſzowany.
Ungefärbt, niefarbowany, niepofarbowany.
Ungefaßt, nieprzygotowany, niegotowy, ſ. unbereitet.
Ungefeilt, nieopiłowany, niewyſtrugany.
Ungefiedert, bez pior; pior niemaiący na ſobie.
Ungefodert, niewzywany; kommen, przyść; nieproſzony; etwas verſprechen, co obięcać.
Ungefragt, niepytany.
Ungefreſſen, niepożarty; niezjedzony.
Ungefürchtet, niebany, kogo ſię nieboią.
Ungefüttert, nienapaſony.
Ungegeſſen, nieiadłſzy; zu Mittage, ten co nieobiadował; zu Abends, ten co wieczerzy nie iadł.
Ungeglättet, niegladzony, niewygładzony.
Ungegründet, niegruntowny, nieugruntowany na niczym.
Ungegrüßet, niewitany, nieprzywitany.
Ungegürtet, nieopaſany.
Ungehalten, popędliwy, prędki do gniewu, zagniewany, gniewaiący ſię; ſeyn, być. ein wenig ungehalten auf einen ſeyn, trochę za gniewanym na kogo być. biſt du deßwegen ungehalten auf mich? ieſteś ty dla tego zagniowany na mnie?
Ungehalten, *adv.* gniewliwie, z gniewem.
Ungehandelt, nietraktowany, o czym rozprawy nic było.

Ungehechelt, nieczęsany. ungehechelte Wolle, nieczesana wełna.
Ungeheilet, nieleczony.
Ungeheißen, niekazany, nierozkazany; dobrowolny.
Ungehemmt, niezatamowany.
Ungeheuer, straszny, poczwarny, srogi. ungeheuere Bestie, straszna bestyia. ungeheuere Völker, straszne narody. das ungeheuere Meer, straszne morze, strasznie wielkie. ungeheuere Lügen, straszne, srogie kłamstwo; Mensch, straszny, poczwarny człowiek.
Ungeheuer, *adv.* poczwarnie, strasznie.
Ungeheuer, das, *n.* poczwara, straszydło.
Ungehindert, nieprzeszkodzony. *adv.* bez przeszkody.
Ungehobelt, nieocheblowany, niewypolerowany.
Ungehörig, nienależący; nieprzynależyty. ungehöriger Weise, nieprzynależytym sposobem.
Ungehört, niesłuchany. einen ungehörten verdammen, kogo niesłuchanego potępić.
Ungehofft, niespodziewany.
Ungehorsam, nieposłuszny, niesłuchaiący, nieusłuchliwy.
Ungehorsam, der, *m.* nieposłuszeństwo, nieposłuchanie.
Ungehorsamlich, *adv.* nieposłusznie.
Ungehütet, niepilnowany, niestrzeżony.
Ungekämmt, nieczesany.
Ungekauet, nierozgryziony, niezmastykowany w ustach, nieżuty.
Ungekauft, niekupiony, niekupowany; Speisen, niekupione, niekupowane potrawy.
Ungekleidet, nieubrany, ktory sukien nie wdział.
Ungekocht, niewarzony, niegotowany, nieuwarzony; Fleisch, mięso nieuwarzone. ungekochte Speise, nieugotowana potrawa.
Ungekränkt, bez smutku, bez żalu zostaiący.
Ungekrönt, niekoronowany.
Ungeküßt, niecałowany, niepocałowany.
Ungeladen, niezaproszony; 2) ein Wagen, nieładowany, nieładowany.
Ungeläutert, niewyklarowany, nieustały.
Ungelegen, niewygodny, niewczesny. ungelegene Reise, niewygodna droga. wenn es dir nicht ungelegen ist, ieżeli ci to nie iest za przykro; niepotrzebny. ungelegene Zeit, nie czas. ungelegener Ort für einen, niewygodne mieysce dla kogo. zu ungelegener Zeit, nie w swoim czasie, pod nie wczas, nie wczas.
Ungelegen, *adv.* niewcześnie, z naprzykrzeniem.
Ungelegenheit, *f.* niewygodność, nieczas, naprzykrzenie, niewygoda. einem Ungelegenheit machen, komu naprzykrzenie czynić; von etwas haben, mieć niewygodę z czego.
Ungelehrig, nienauczony; co się nauczyć nieda. der einen ungelehrigen Kopf hat, ktory ma twardą głowę, niepojętą. der Pursche ist sehr ungelehrig, ten chłopiec iest cięzki do naczenia.
Ungelehrigkeit, *f.* nienauczoność, niewiadomość.
Ungelehrt, nieuczony, nienauczony. ungelehrter Mensch, nieuczony człowiek w iakiey.
Ungeleimt, niekliiony.
Ungelesen, nieczytany.
Ungelöscht, niegaszony. ungelöschter Kalk, niegaszone wapno.
Ungelöset, nierozwiązany.
Ungelötet, nielutowany.
Ungemach, *n.* przeciwności; allgemeines, pospolite: empfinden, poczuć; verursachen, sprawić; einen davon befreyen, kogo przeciwnościom odiąć, z nich uwolnić; ausstehen müssen, musieć wytrzymać; verbeißen, gryzść, *to iest*, cierpliwie znieść. bey meinem größten Ungemach, w moiey nawiększey przeciwności; des Krieges empfinden, doznać przeciwności od woyny.
Ungemacht, nierobiony, niezrobiony.
Ungemalt, niemalowany.
Ungemein, niepospolity. ungemeine Tapferkeit, niepospolite męstwo; *adv.* einen lieben, kogo kochać.
Ungemeldet, nieopowiedziany.
Ungemengt, niemięszany, niepomięszanie, szczery, sam przez się.
Ungemerkt, nieuważany, niepostrzeżony.
Ungemessen, niezmierny, niezmierzony. ungemessene Freyheit, niezmierzona wolność.
Ungemindert, nieumnieyszony.
Ungemischt, niemięszany; Wein, niemięszane wino.
Ungemünzt, nieprzerobiony; Silber, nieprzerobione srebro.
Ungenähet, nieszywany, nieszyty.
Ungenannt, niemianowany, czyiego imienia niepołożono; Scribent, niemianowany autor.

Unge=

Ungeneigt, nieſkłonny, niemaiący chęci, ochoty; zum Studiren, do nauki, nieprzychylny; gegen einen, komu.
Ungenöthiget, niemuſzony, nieniewolony.
Ungenoſſen, niezażywany, niebrany, z czego żadnego dochodu nikt nie brał.
Ungenügſam, nienaſycony, co ſił naſycić niemoże, niekontent: 2) niewyſtarczaiący, co nie doſyć ieſt, niedoſtateczny, niedoſtarczaiący.
Ungenügſamkeit, *f.* nienaſycenie, nienaſyconość; niewyſtarczanie, niedoſtateczność.
Ungenügſamlich, nieſaſycenie. niemogać ſię naſycić.
Ungenützet, niezażyty, niezażywany, cały.
Ungeordnet, nierozporządzony.
Ungepflaſtert, niebrukowany. ungepflaſterter Weg, niebrukowana droga.
Ungepflügt, nieorany.
Ungeplündert, nieplundrowany, nierabowany.
Ungeprüfet, nieprobowany, niedoświadczony.
Ungeputzt, nieuſtroiony, niewyſtroiony.
Ungerade, niedopary, pary niemaiący. Ungerade Zahl, niedopary liczba; 2) nieproſty, niewproſt idący, nierowny, naukos idący.
Ungerathen, co ſię nie udał; popſuty; co ſię wyrodził, wyrodny.
Ungerecht, nieſprawiedliwy. ungerechter Mann, nieſprawiedliwy człowiek. niemand wird ſo ungerecht ſeyn, ...kt nie będzie tak nieſprawiedliw...n; Ausſpruch, Urtheil, dekret, ſąd. es iſt ungerecht, to ieſt nieſprawiedliwa; ſeyn, być nieſprawiedliwym. ungerechter Weiſe, nieſprawiedliwym ſpoſobem.
Ungerecht, *adv.* nieſprawiedliwie; handeln, czynić; einen beleidigen, kogo urażać.
Ungerechtigkeit, *f.* nieſprawiedliwość; nieſłuſzność.
Ungereimt, nieprzyſtoyny, nieprzyzwoity. was kann ungereimters geſagt werden, co może być nieprzyzwoitſzego powiedziane, nie do rzeczy, es iſt nicht ungereimt, to ieſt nie do rzeczy. ein wenig ungereimt, trochę nieprzyzwoity. ungereimte Rede, Worte, nieprzyzwoita mowa, nieprzyzwoite słowa, ſ. ungereimt.
Ungereimt, *adv.* nieprzyſtoynie, nieprzyzwoicie. handeln, czynić.
Ungereiſet, nie bywały, co nigdzie podroży nieodprawiał.
Ungerichtet, nieſadzony. eines Sache ungerichtet laſſen, czyią ſprawę nieoſądzoną zoſtawić.
Ungern, nierad, poniewoli, nie z chęcią; etwas thun, co czynić; von einem weggehen, od kogo odchodzić; einem etwas abdringen, z kogo co wyciągnąć. einen ungern beſuchen, kogo nierad nawiedzać; etwas ſagen, co mowić; das Geld hergeben, nie z chęcią pieniądze wydawać. einen ungern begleiten, nierad z kiem w kompanii iść.
Ungerochen, niezemſzczony, niepomſzczony, za co ſię niemſzczono. etwas ungerochen laſſen, co niezemſzczone zoſtawić. es wird ihm nicht ungerochen hingehen, to mu nie uydzie bez kary.
Ungerüſtet, niegotowy, nieprzygotowany, nieprzyſpoſobiony.
Ungerüttelt, nieſtrzęśniony.
Ungeſäuert, niekwaſzony. ungeſäuertes Brod, niekwaſzony chleb.
Ungeſäumt, bez zwłoki, niebawiąc.
Ungeſalzen, nieſłony; Kohl, nieſłona kapuſta; nie ſolony.
Ungeſchaffen, nieſtworzony. ungeſchaffener Dinge, nieſprawiwſzy; niezrobiwſzy rzeczy.
Ungeſchändet, niezepſowany, nieſkażony.
Ungeſchätzt, nieſzacowany, nietakſowany, niepopiſowany.
Ungeſchehen, co ſię nie ſtało. als ungeſchehen ſeyn, tak iak gdy by ſię nieſtało.
Ungeſcheit, nieprzebiegły, nieobrotny. keine ungeſcheiten Leute, ludzie nieobrotni.
Ungeſcheut, bez wſtydny, wſtydu niemaiący; względu niemaiący,
Ungeſcheut, *adv.* bez wſtydu; bez względu.
Ungeſchicklichkeit, *f.* nieſpoſobność, niezdatność.
Ungeſchickt, nieſpoſobny, niezdatny. ungeſchickter Menſch zum Lehren, nieſpoſobny człowiek do uczenia. ungeſchickte Worte, niezdatne słowa.
Ungeſchickt, *adv.* niezdatnie, nieſkładnie; reden, mowić; handeln, ſich bezeugen, czynić, ſprawować ſię; auslegen, tłumaczyć. alles geſchiehet ungeſchickt, wſzyſtko ſię nieſkładnie dzieie; verfahren, poſtępować.
Ungeſchlafen, bezſenny; hinbringen, przepędzać.

 Unge-

Ungeſchlagen, niebity, nieobity, nieuderzony.
Ungeſchliffen, nieſzluſowany, niewyoſtrzony, tępy, ſ. Stumpf. 2) niezgrabny, niemanierny, niepolerowany; Menſch, człowiek, ſ. Grob.
Ungeſchmack, nieſmaczny, ſmaku niemaiący.
Ungeſchmälert, nietykany; cały.
Ungeſchmelzt, nietopiony; nieztopiony; Erzt, kruſzce.
Ungeſchminkt, niepiekrżony, niemalowany.
Ungeſchnitten, nierznięty. 2) nietrzebiony, niewałaſzony.
Ungeſchmückt, nieuſtroiony.
Ungehalten, nienaganny, niepoſzlakowany.
Ungeſchoren, nieſtrzyżony; Haar, nieſtrzyżony włos.
Ungeſchworen, nieprzyſiężny.
Ungeſchrieben, niepiſany.
Ungeſehen, niewidziany.
Ungeſiebt, nieprzeſiany, nieprzeczyniony.
Ungeſotten, niewarzony, co niewrzał.
Ungeſpannt, nienaciągniony, nienaſtroiony.
Ungeſpart, komu niewybaczaią, nieprzepuſzczaią.
Ungeſtalt, niekſztaltny, nieurodziwy; gebohren ſeyn, nieurodziwym ſię urodzić. ungeſtalte Frau, nieurodziwa pani.
Ungeſtalt, *adv.* nieurodziwie, niekſztaltnie.
Ungeſtalt, die, *f.* nieuroda, niekſztaltność, nieurodziwość.
Ungeſtattet, niepozwolony.
Ungeſtiefelt, nie w ſztyblach, nieobuty w ſztyfle.
Ungeſtohlen, niekradziony.
Ungeſtöhrt, nieturbowany, niekłucony, nieinkomodowany.
Ungeſtraft, niekarany.
Ungeſtüm, popędliwy, impetyczny; gwałtowny; Wetter, czas. ungeſtümer Menſch, człowiek naprzykrzony.
Ungeſtüm, *adv.* gwałtownie, popędliwie; tego; impętycznie, burzliwie.
Ungeſtümigkeit, *f.* gwałtowność, popędliwość, impetyczność, burzliwość; des Wetters, powietrza, czału; des Meeres, morza.
Ungeſund, krank, niezdrowy, chory. ungeſundes Vieh, niezdrowe bydle; Soldaten, niezdrowi żołnierze. 2) das ungeſund macht, co niezdrowym czyni. ungeſunder Wein, niezdrowe wino; Gegend des Landes, niezdrowa kraina. ungeſunde Luft, niezdrowe powietrze. einige Gegenden ſind theils ungeſund, theils geſund, częścią ſą okolice niezdrowe, częścią zdrowe. ungeſundes Jahr, niezdrowy rok; Ort, niezdrowe mieyſce.

Ungeſundheit, *f.* niezdrowość, niezdrowie. 2) der Geſundheit ſchädlich, ſzkodliwość zdrowiu.
Ungetadelt, nienaganny, nienaganiony; ktoremu nie ma czym oka zapłuſnąć *w tym ſamym ſenſie.*
Ungethan, nierobiony.
Ungetheilt, nierozdzielony. in ungetheilten Gütheru leben, niedzielnych dobrach z kiem żyć.
Ungetreten, niedeptany; niemięſzony nogami.
Ungetreu, niemierny. ungetreuer Freund, niewierny przyiaciel; Menſch, człowiek; ſeyn, niewiernym być; einen dafür anſehen, kogo mieć za niewiernego. niemals an einem ungetreu werden, nie być nikomu nigdy niewiernym.
Ungetreulich, niewiernie; einem rathen, komu radzić.
Ungetrocknet, nieſuſzony, niewyſchły.
Ungetrungen, niemuſzony, z dobrey woli, ſam.
Ungeübt, niećwiczony, niewyuczony. ungeübter Comödiant, komedyant niećwiczony; Soldat, niećwiczony żołnierz.
Ungeurtheilet, nieſądzony. eine Sache ungeurtheilet laſſen, nieſądzoną ſprawę zoſtawić.
Ungewaget, czego nieśmieią, na co ſię nieośmielaią.
Ungewalkt, niewałkowany, *o ſuknie w foluſzu.*
Ungewandert, niewędrowany, nie bywały.
Ungewarnet, nieprzeſtrzeżony, nienapomniany; nienapomniony; ins Lager einfallen, do obozu wpaść.
Ungewaſchen, niemyty, nieumyty. mit ungewaſchenen Händen etwas angreifen, niemytemi rękami za co uchwycić. 2) ungewaſchenes Maul, niewſtydliwa gęba.
Ungeweidet, niepaſzony.
Ungeweihet, nieświęcony, niepoświęcony. ungeweiheter Ort, nieświęcone mieyſce.
Ungewiß, niepewny; Ausgang des Krieges, koniec, albo ſukces woyny. ungewiſſe Dinge für gewiſſe anſehen, niepewne

pewne rzeczy mieć za pewne. ungewiß seyn, chwiać się; in seinem Schlusse, w swoiem postanowieniu. ungewiß machen, niepewnym czynić. ungewisse Antwort geben, niepewna dać odpowiedź.

Ungewiß, adv. niepewnie; antworten, odpowiadać.

Ungewissenhaft, niesumienny, bez sumnienia.

Ungewissenhaft, adv. niesumiennie, przeciwko sumnieniu.

Ungewissenhaftigkeit, f. niesumienie, niesumienność.

Ungewißheit, f. niepewność; niepewne, s. n. auf Ungewißheit beruhen, w niepewności być. was ist da nicht für ein Zweifel und Ungewißheit, co to iest za wątpliwość y niepewność.

Ungewitter, n. burza, słota, szarga; ist plötzlich entstanden, nagle powstała; mit Donnern und Blitzen, z grzmotami y łyskawicami; mit Schloßen, z gradem; verursachen, sprawić; hält mich auf, zatrzymuie mie; ist gestern gewesen, wczora była. bey größtem Ungewitter, podczas naywiększey burzy, w nayw iększą burzą. es war ein großes Ungewitter, była wielka burza; läßt nach, ustaie.

Ungewöhnlich, niezwyczayny, niezwykły. ein Leib von ungewöhnlicher Größe, ciało niezwyczayney wielkości; Sache, niezwyczayna rzecz. ungewöhnliche Wege suchen, niezwykłych dróg szukać. kein ungewöhnliches Wort setzen, żadnego niezwykłego słowa niekłaść. nichts ungewöhnliches, nic niezwyczaynego.

Ungewöhnlich, adv. niezwyczaynie; geschriebener Brief, niezwyczaynie pisany list.

Ungewöhnlichkeit, f. niezwyczayność; der Worte, słow.

Ungewölkt, niepochmurany, niezachmurzony; Himmel, niebo.

Ungewogen, nieżyczliwy, nieprzychylny.

Ungewogenheit. f. nieżyczliwość, nieprzychylność.

Ungewohnheit, f. niezwykłość, niezwyczayność.

Ungewohnt, niezwykły; der Schmach, niezwykła obelga; niezwykły *czego* do czego nieprzywykł; des Schimpfs, obelgi. ungewöhnliche Art zu reden, niezwykły kszalt mowienia.

Ungewohnt, adv. niezwykle, niezwykło; niezwyczaynie.

Ungewürzt, nieprzykorzeniony, korzeniami, nieprzyprawny.

Ungezähmt, nieogłaskany, nieochełznany, nieukrocony; Begierde, nieukrocone żądze. 2) dziki, s. wild, *potym* unbändig.

Ungezähmt, adv. nieochełznanie wyuzdanie; seinen Begierden folgen, iść za swoiemi chuciami.

Ungezäumt, wyuzdany; Pferd, koń; niezachełznany.

Ungezahlt, niepłacony, niezapłacony.

Ungezählt, nieliczony, nierachowany.

Ungezeichnet, nieznaczony.

Ungeziefer, n. gad, owad, gadzina.

Ungeziemend, niezdobiący; Lachen, Gelächter, śmianie się, śmiechy.

Ungeziert, nieprzyozdobiony; nieustroiony; Frau, nieustroiona pani. ungezierte Rede, nieprzystroiona mowa.

Ungezimmert, niebudowany.

Ungezogen, źle wychowany; wyedukowany; prosty, niemanierny; nieskromny.

Ungezogen, adv. nieskromnie; poprostemu.

Ungezogenheit, f. nieskromność; niepowściągliwość; źle obyczaie.

Ungezüchtiget, niewychłostany.

Ungezweifelt, niewątpliwy. ungezweifelte Hofnung, niewątpliwa nadzieia.

Ungezweifelt, adv. niewątpliwie, bez wątpienia.

Ungezwungen, niemuszony, nieniewolony; dobrowolny.

Ungezwungen, adv, bez musu, bez niewolenia, dobrowolnie; versprechen, obiecać; kommen, przyść.

Ungültig, niewazny.

Ungläubig, niewierny, ten co niechce wierzyć.

Unglaube, f. niewierność; nieuwierzenie.

Unglaublich, niepodobny do wiary. eine Sache glaublich oder unglaublich machen, iaka rzecz podobną do wiary albo niepodobną uczynić. es ist unglaublich, to niepodobna do wiary.

Unglaublich, adv. niepodobnie do wiary; einen vergnügen, kogo kontentować; sich fürchten; bać się.

Unglaublichkeit, f. niepodobieństwo do wiary.

Unglaubwürdig, niegodny wiary.

Ungleich, nierowny. ungleicher Ort, nierowne mieysce. 2) nicht einerley Art oder Gestalt, nie iednego gatunku, kształtu; nie podobny, den übrigen,

 do

do innych: einer, der mir ungleich, ieden ktory do mnie niepodobny. was ist so ungleich als? co iest tak niepodobnego iak? ungleiche Dinge mit einander, niepodobne rzeczy do siebie. ihr Glück ist ungleich, ich szczęście nierowne. ungleiche Völker an Sprache und Sitten, narody rożnych ięzykow, rożnych obyczaiow. 2) an der Zahl, w liczbie, *znaczy*, nie do pary.

Ungleich, *adv.* nierowno, rożnie, niepodobnie; urtheilen, sądzić; gesinnet seyn, namyślonym być; etwas aufnehmen, co na złe brać, na złą tłomaczyć stronę.

Ungleichheit, *f.* nierowność; niepodobieństwo; der Sitten, obyczaiow; der Oerter, mieysc; der Dinge, rzeczy; des Willens, woli.

Ungleich lautend, niegodnie brzmiący, niepodobnież brzmiący.

Unglück, *n.* nieszczęście, niepomyślność; haben, mieć. es ist ein großes Unglück, to iest, wielkie nieszczęście, wielka niepomyślność; darein bringen, w nieszczęście kogo wprawić; entgehen, nieszczęścia uyść; ist zu befürchten, nieszczęścia bać się trzeba; kömmt eins über das andere, idzie iedno za drugiem; gemeines, pospolite, pospolita; ungleiches, nierowne; unversehenes, nieprzeźrzane; besonderes, unglaubliches, osobliwsze, niepodobne do wiary; großes, neues, bevorstehendes, wielkie, nobe, nadchodzące; verursachen, sprawić; einem zuziehen, kogo nieszczęścia, niepomyślności, nabawić. einen in Unglück stürzen, wepchnąć kogo w nieszczęście; darein gerathen, wpaść w nie; ertragen, ponosić. im Unglück vergehen, w nieszczęściu ginąć; stößt auf, fällt auf, nieszczęście napada; keines haben, żadney niemieć niepomyślności. neues Unglück ist darzwischen gekommen, nowe zaszło nieszczęście; hat es so mit sich gebracht, daß, tak z sobą przyniosło, że; mit einander gemein haben, wspolne mieć z sobą; entstehet, powstaie; wird größer, staie się większym. vom Unglück gedrückt werden, od nieszczęścia, *albo* nieszczęściem być przyciśnionym. Alles Unglück gehet auf mich los, wszystkie nieszczęścia obces na mnie idą.

Unglücklich, nieszczęśliwy, nieszczęsny. er ist unglücklich dem gemeinen Wesen, on iest nieszczęśliwym dla rzeczypospolitey. unglücklicher Krieg, nieszczęśliwa woyna; seyn, nieszczęśliwym być.

Unglücklich, *adv.* nieszczęśliwie; niepomyślnie; ausschlagen, wychodzić, wypadać. es ist mir unglücklich ergangen, to mi nieszczęśliwie przypadło. unglücklich ablaufen, niepomyślnie się udać.

Unglückselig, nieszczęśliwy, nieuszczęśliwiony. unglückseliger alter Mann, nieszczęśliwy starzec. unglückselige Stunde, nieszczęśliwa godzina. unglückselig durch seine Schuld, nieszczęśliwy przez swoię winę.

Unglückselig, *adv.* nieszczęśliwie; niepomyślnie.

Unglückseligkeit, *f.* nieszczęśliwość, niepomyślność; dessen ist so groß, daß, iego niepomyślność iest tak wielka, że, s. Elend.

Unglücksfall, *m.* niepomyślny trefunek, przygoda; ist ihm begegnet, stała się mu; hat sich ereignet, napadła; ist darzwischen gekommen, zaszła; empfinden, uczuć; ausstehen, wytrzymać przygodę; aussetzen, na niepomyslny trefunek wystawić; hat ihn betroffen, potkał go; kann uns nicht treffen, nie może nas potkać.

Unglücksstifter, *m.* kłuciciel, nieszczęścia przyczyna.

Unglückszeichen, *n.* znak nieszczęścia, przeznaczanie nieszczęścia, zły prognostyk.

Ungnade, *f.* niełaska, niełaskawość. 2) uraza, eines Ungnade befürchten, czyiey się niełaski obawiać; bać się urazy czyiey, bać się urazić kogo. in der Ungnade bey einem seyn, być w niełasce u kogo. in eines Ungnade fallen, wpaść w niełaskę u kogo, popadać czyią niełaskę.

Ungnädig, niełaskaw, niełaskawy; ist er ihm geworden, on był na niego niełaskawo.

Ungnädig, *adv.* niełaskawie, nielutościwie, s. unbarmherzig.

Ungnädiglich, niełaskawie; gniewliwie.

Ungöttlich, niezbożny, bezbożny.

Ungrund, prożność, fałsz.

Ungültig, nieważny.

Ungünstig, nieprzychylny; niełaskaw; gegen einen, komu, na kogo.

Ungütig, niełaskawy, niedobrotliwy, niedobry; nieludzki.

Ungütig, *adv.* nieludzko, niełaskawie; mit einem umgehen, z kiem się obchodzić;

dzić; etwas aufnehmen, co przyiąć; handeln, czynić.

Ungütigkeit, *f.* niełaskowość, nieludzkość, nieużytość.

Unhäuslich, niegospodarny, niedbaiący o gospodarstwo.

Unheil, *n.* niezdrowie, *f.m.* niemoc, *f.f.* entstehet, bywa, powstaie; wird grösser, większym się staie; verursachen, sprawić; zaraza; zu stiften suchen, chcieć zarazę uczynić; Vorsorge dargegen thun, ostrożność mieć przeciwko niemocy, przeciwko zarazie; abwenden, odwrocić.

Unheilbar, nieuzdrowiony, nieuleczony, czego niemożna, uzdrowić, uleczyć; Wunde, nieuleczona rana; Krankheit, nieuzdrowiona choroba.

Unheilig, nieświęty, świecki; Ort, nieświęte, świeckie mieysce; niepobożny.

Unheiligkeit, *f.* niepobożność, nieświętość, niezbożność.

Unheilsam, nicht gut, niezdrowy, niedobry dla zdrowia.

Unhöflich, nieludzki, niegrzeczny, niezgrabny; Mensch, człowiek; Frauenzimmer, pani, panna niegrzeczna.

Unhöflich, *adv.* nieludzko, niepoludzku; niegrzecznie.

Unhöflichkeit, *f.* nieludzkość, niegrzeczność, niezgrabność, prostota obyczaiow.

Unhold, nieżyczliwy, nieprzychylny, niedobry na kogo, dla kogo. s. Ungünstig.

Unholdenkraut, *n.* błochowiec, bobkowa roża, krzewinka.

Unholdselig, niemiły, niedaiący się kochać.

Universität, *f.* Akademia, Wysoka Szkoła. zur Universität gehörig, *adj.* Akademicki, Wysoko Szkolny.

Universitätsverwalter, *m.* Skarbnik Akademicki; Pisarz Prowentowy Akademii.

Universitätsverwandter, *m.* Akademik.

Unkaufbar, niekupny, czego kupić niemożna.

Unkenntlich, niewiadomy, czego niemożna wiedzieć.

Unkenntlich, *adv.* niewiadomie, poniewiadomemu.

Unkeusch, nieczysty, lubieżny; Jugend, młodź; Mensch, człowiek.

Unkeusch, *adv.* nieczysto; lubieżnie.

Unkeuschheit, *f.* nieczystość; lubieżność.

Unklagbar, na co się niemożna skarzyć, narzekać.

Unkosten, *plur.* koszt, wydatek; jährliche, roczny; geringe, mały; unendliche, nieskończony; rechtmäßige, prawy; große, wielki. sehr große Unkosten des Kriegs, wielki koszt woienny, *albo* na woynę; sehr kleine, nothwendige, öffentliche, bardzo mały, potrzebny, publiczny; gewisse, allzu große, pewny, nazbyt mały; stete, tägliche, nieustanny, codzienny; unmäßige, niezmierny; monatliche, miesięczny; unerträgliche, nieznośny; auf etwas wenden, łożyć na co. so viel Unkosten erfodern, tak wiele kosztow wyciągać woher die nöthigen Unkosten genommen werden, zkąd potrzebny koszt bywa brany. das Land durch Unkosten erschöpfen, kray wydatkami wyczerpać. zu Unkosten vorstrecken, wyciagnąć na koszt. das reicht zum Unkosten, to wystarcza, to dosyć iest na koszt; einem zustellen, komu na koszt dać; können nicht besser angelegt werden, nie mogą być lepiey łożone. Unkosten an etwas ungewisses verwenden, koszt na co niepewnego obracać; aus der Schatzkammer nehmen, ze skarbu brać. auf seine Unkosten, swoiem kosztem. keinen Pfennig Unkosten machen, ani iednego fenika na koszt nie dać; mit einem zugleich tragen, z kiem zarowno koszt ponosić; hergeben, kosztu dodawać; zu etwas, do czego; aufwenden, nakładać; abschaffen, koszt znieść, skasować; sparen, ochraniać; erleichtern, ulżyć kosztu; geben müssen, dać musieć; auf die Auferziehung wenden, koszt na edukacyią łożyć.

Unkräftig, nieskuteczny, mocy niemaiący, słaby, niesilny.

Unkräftig, *adv.* niesilnie, słabo, niemocno; nieskutecznie.

Unkraut, *n.* chwast, zielsko niepotrzebne.

Unkundig, niewiadomy; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Unlängst, niebardzo dawno; in großem Ansehn gewesen seyn, w wielkiey powadze być; ein großes Schrecken gehabt haben, wielki strach mieć było.

Unläugbar, czego zaprzeć, przeczyć niemożna.

Unlauter, mętny, unlauteres Wasser, mętna woda.

Unleidlich, niecierpliwy.

Unleserlich, nieczytelny, trudny do czytania.

Unlust, *f.* niewesołość.
Unlustig, niewesoły, niemiły, smutny.
Unmächtig, niemożny, niemocny.
Unmäßig, nieumiarkowany; in der Begierde nach einem Dinge, w pragnieniu iakiey rzeczy. unmäßige Jugend, nieumarkowana młodź. unmäßiges Saufen, niepomiarkowane żłopanie. unmäßig im Zorne, niepomiarkowany w gniewie; in der Freude, w radości; Kosten, niepomiarkowane wydatki. sehr unmäßig seyn, bardzo być niepomiarkowanym.
Unmäßig, *adv.* niepomiarkowanie, bez miary; eine Sache brauchen, iakiey rzeczy zażywać; sich erfreuen, cieszyć się.
Unmäßigkeit, *f.* niepomiarkowanie; der Begierden, chuci.
Unmangelhaft, niebrakuiący; komu niczego niedostaie; doskonały, bez wady; bez niedostatku.
Unmannbar, co się za mąż ieszcze nie-zda. unmannbare Jungfer, panna ieszcze niezamężnych lat.
Unmaßgeblich, z przeproszeniem, zostawuiąc każdemu swoie zdanie; etwas sagen, co mowić.
Unmensch, *m.* nieczłek. zu einem Unmenschen werden, stać się nieczłekiem.
Unmenschlich, nieludzki; Gewohnheit, nieludzki zwyczay.
Unmenschlich, *adv.* nieludzko; handeln, czynić.
Unmenschlichkeit, *f.* nieludzkość; der That, uczynku.
Unmerklich, nieznaczny, siehe Unvermerkt.
Unmitleidend, niewspołboleiący, niespołcierpiący.
Unmittelbar, niepośrzodkowany.
Unmittelbar, *adv.* bez pośrzodku; gdzie nic nie zachodzi między dwiema rzeczami, sam przez się.
Unmöglich, niemożny, niepodobny, co niemożną zrobić. etwas unmögliches befehlen, co niepodobnego rozkazywać. unmögliche Dinge begehren, niepodobnych się rzeczy napierać. alle halten es für unmöglich, wszyscy maią to za rzecz niepodobną.
Unmöglichkeit, *f.* niepodobność, niemożność.
Unmündig, sierota, dziecię.
Unmuth, *m.* markotność; für Zorn, markotność od gniewu; für Betrübniß, frasunek, smętek.
Unmuthig, markotny; niedobry, zły, *w tymże sensie.*
Unnatürlich, nienaturalny, niewrodzony.
Unnatürlich, *adv.* nienaturalny; przeciwko przyrodzeniu rzeczy.
Unnöthig, niepotrzebny, zbytni. unnöthige Briefe, niepotrzebne listy. es ist unnöthig das zu thun, niepotrzebna rzecz iest, to czynić.
Unnütze, niepożyteczny, prożny; Bürger, obywatel. unnütze Dinge treiben, prożnemi się rzeczami bawić. unnütze Worte geben, sich unnütze machen, łaiać kogo, beszta.
Unnützlich, *adv.* niepożytecznie, prożno, daremnie; sich bemühen, trudzić, mozolić.
Unordentlich, nieporządny, bez porządku. ein unordentliches Wesen in Ordnung bringen, z nieporządku co w porządek prawić. alles ist so unordentlich, daß, wszystko tak iest nieporządne, że. unordentliche Rede, nieporządna, nieułożona mowa. bey ihm war alles unordentlich, u niego było wszystko bez porządku.
Unordentlich, *adv.* bez porządku, nieporządnie, pomięszano; pokłucono; verfahren, postępować.
Unordnung, *f.* nieporządek, zamieszanie, zakłucenie. die Glieder in Unordnung bringen, szerogi pomięszać, szyki połamać. in große Unordnung gerathen, w wielki nieporządek, w wielkie zamięszanie wpaść; das Gemüth darein versetzen, umysł, myśl pomięszać.
Unparteyisch, bezstronny, oboiętny; seyn, bezstronnym być.
Unparteyisch, *adv.* bezstronnie, bez trzymania żadney strony.
Unparteylichkeit, *f.* bezstronność, oboiętność.
Unpäßlich, słaby, *iakoby* chory; seyn, sich befinden, słabym być, słabym się znaydobąć. er ist unpäßlich, on iest słabym.
Unpäßlichkeit, *f.* słabość, niezdrowie, niemoc; hält mich bereits eine Woche, trzyma mię iuż tydzień.
Unpassirlich, nieprzebuty, ktorędy przeyść niemożna; Wege, Straßen, nieprzebyte drogi.
Unpersönlich, nieosobisty.
Unpersöhnlich, *adv.* nieosobiście.
Unpolirt, niepolerowny.
Unranzionirt, nieodkupiony; niewykupiony.

Unrath, *m.* plugastwa, śmierci; gnoy.
Unrathsam, przeciwko rozumowi, nierozumny. 2) niezdatny, siehe Undienlich,
Unrecht, niesprawiedliwy. es ist sehr unrecht, einen seines Lebens berauben, rzecz iest bardzo niesprawiedliwa, komu czyią wydżierać chwałę.
Unrecht, *adv.* niesprawiedliwie, niesłusznie; handeln, czynić; von einem etwas argwohnen, o kiem co źle rozumieć. 2) niedobrze, die Sachen sind unrecht eingerichtet, rzeczy są źle sprawione. unrecht schliessen, niedobrze wnosić, konkludować. ob es recht oder unrecht, gehet uns nichts an, czy to dobrze czynię dobrze zrobione nam nic do tego. von etwas urtheilen, niedobrze o czym sądzić.
Unrecht, *n.* niesprawiedliwość, krzywda. herbes, empfindliches, fremdes, przykra, przeymuiąca; obca; grausames, sroga; peinliches, szkaradna; sonderliches, osobliwa; unerträgliches, nieznośna; geringes, mała; mittelmäßiges, średnia. viel und großes Unrecht, wiele y wielkie krzywdy. wider Recht und Billigkeit angethanes, przeciwko prawu y słusznosci uczyniona; einem anthun, komu krzywdę uczynić; in einer Sache, w iakiey rzeczy. von einem Unrecht leiden, od kogo krzywdę cierpieć; einen darwider schützen, kogo od krzywdy bronić; rächen, mścić się krzywdy; in Vergessenheit stellen, w zapomnienie krzywdę puścić; sich dessen enthalten, wstrzymać się od czynienia krzywdy; ist mir von ihm nicht wiederfahren, od niego się mi krzywda niestała; vergessen, krzywdy zapomnieć; einem thun, komu krzywdę czynić.
Unrechtmäßig, niesprawiedliwy, nieprawy, nie podług prawa.
Unredlich, nierzetelny; niecny.
Unredlich, *adv.* nierzetelnie.
Unredlichkeit, *f.* nierzetelność.
Unreif, niedożrzały, niedostały. unreifer Apfel, niedożrzałe iabłko; Obst, niedożrzały owoc. unreifes Geschwür, nieziątrzony wrzod, ktory się ieszcze nie obrał. unreife Pflaumen, niedożrzałe śliwy; Wein, niedożrzałe, niedostałe wino.
Unrein, nieczysty, zarażony; Person, nieczysta, zarażona osoba.
Unrein, *adv.* nieczystą; reden, mowić.
Unreinigkeit, *f.* nieczystość; brod, plugastwo.
Unrichtig, nietworny; zły; niepodług linii, nieprosty.
Unrichtig, *adv.* nietwornie; źle; nieprosto. 2) es ist ihr unrichtig gegangen, poroniła. 3) das Unrichtiggehen, poronienie.
Unrichtigkeit, *f.* nieprostość, niepodług linii, odstąpienie od linii.
Unruhe, *f.* niepokoy, niewczas, niespokoyność; nächtliche, nocny niepokoy, niewczas; nocny. der Unruhe nicht entgehen können, niemoc się niepokoiu uchronić. einheimische Unruhen, domowe niepokoie. nach gestillter Unruhe, po uciszonym niepokoiu; gern anrichten, rad niepokoy robić. es giebt da Unruhe, tam iest wielki niepokoy; einem große erwecken, komu wielki niepokoy zrobić; tumult; rozruch; troskliwość.
Unruhig, niespokoyny; kłutliwy, buntowny; troskliwy; pomieszany. unruhige Köpfe, niespokoyne głowy. unruhiges Leben, niespokoyne życie.
Unruhig, *adv.* niespokoynie; z rozruchem, z rozterkiem, z hałasem; z troskliwością.
Unrühmlich, niesławny.
Uns, my, s. wir.
Unsäglich, niewymowiony, niewypowiedziany. unsägliche Arbeit, niewypowiedziana praca. unsägliche Menge, niewymowione mnostwo.
Unsäglich, *adv.* niewymownie, niewypowiedzianie.
Unsäuberlich, niechędogo.
Unsäumig, nieodwłocznie; kommen, przyść.
Unsanft, niełagodny; niedobry; dziki; srogi.
Unsauber, niechędogi, spaskudzony, splugawiony.
Unsauber, *adv.* niechędogo, szpetnie, plugawie.
Unsauberkeit, *f.* niechędogość, nieczystość, nieochędostwo. voll Unsauberkeit, pełny nieochędostwa, plugastwa.
Unschadhaft, nienaruszony, bez szkody, das keinen Schaden gelitten, co żadney szkody niemiało; nieuszkodzony, nieurażony. 2) das nicht schadet, nieskodzący.
Unschädlich, nieszkodzacy, szkody nieczyniący; niemaiący szkody.
Unschädlich, *adv.* nieszkodząc; bez szkody.
Unschätzbar, nieoszacowany, co szacunku nie ma.

Unscheinbar, szpetny, nieurodziwy, szkaradny, ciemny.
Unscheinbarkeit, *f.* szpetność, nieurodwość, ciemność.
Unscheinbarlich, szpetnie, szkaradnie, ciemno.
Unscheltbar, niewinny; nienaganny.
Unschlitt, *n.* łoy. wie Unschlitt, łoiowaty. mit Unschlitt bestreichen, łoiem posmarować; überziehen, łoy dać na wierzch, powierzchu; Lichter, na świecach.
Unschlitt-Licht, *n.* łoiowa świeca.
Unschmackhaft, niesmaczny. unschmackhafter Kohl, niesmaczna kapusta.
Unschuld, *f.* niewinność. sonderbare Unschuld findet sich bey ihm, osobliwa niewinność znaiduie się w niem.
Unschuldig, niewinny; ist er angeklaget worden, niewinny oskarzony iest; bin ich verdammt worden, niewinny osądzony iestem. unschuldiger Mann, niewinny mąż. unschuldiges Leben, niewinne życie. unschuldig an einem Verbrechen, niewinny od iakiego grzechu. für unschuldig halten, za niewinne, za niewinnego mieć
Unschuldig, *adv*, niewinnie; leben, żyć; sich aufführen, sprawować się; 2) niewinnie, *to co*, niesłusznie; verdammet werden, niesłusznie być osądzonym.
Unschwer, nieciężki, nietrudny.
Unschwer, *adv.* nieciężko, nietrudno; z chęcią, z ochotą. bringe es unschwer zu Ende, was du angefangen hast, prowadź do końca z ochotą to, coś począł.
Unser, nasz, nasza, nasze. unser Freund, nasz przyiaciel durch unsere eigene Schuld, przez naszą własną. nach unserer Weise, naszym sposobem.
Unserig, naszyniec, *lepiey także*, nasz. unserige Worte, nasze słowa.
Unserthalber, unsertwegen, dla nas.
Unsicher, niebezpieczny, niepewny. es ist unsicher, von der Sache zu schreiben, niebezpieczna iest o tey rzeczy pisać. das macht die Straßen unsicher, to czyni drogi niebezpieczne. unsichere Hofnung, niepewna nadzieia, unsicher seyn, nie być bezpiecznym, nie mieć bezpieczeństwa.
Unsicherheit, *f.* niebezpieczeństwo, siehe Gefahr.
Unsichtbar, niewidomy, czego widzieć niemożna. unsichtbar machen, co niewidomem uczynić.
Unsichtbarkeit, *f.* niewidomość.
Unsichtbarlich, niewidomie.
Unsinn, *m.* szaleństwo. was treibt dich für ein Unsinn? co się za szaleństwo bierze? wie bist du in diesen Unsinn gerathen? iakeś ty wpadł w to szaleństwo?
Unsinnig, szalony, unsinniger Mensch, szalony człowiek. unsinnig machen, szalonym uczynić; werden, szalonym się stawać; aus Verzweifelung, z desperacyi.
Unsinnig, *adv*, szalenie, po szalonemu; böse seyn, być złym.
Unsinnigkeit, *f.* szaleństwo: darein verfallen, w szaleństwo wpaść; einen dazu bringen, do szaleństwa kogo przyprowadzić. s. Raserey, Aberwitz.
Unsorgsam, niestaranny; für etwas, o co.
Unsorgsamkeit, *f.* niestaranie, niedbanie o co.
Unsorgsamlich, niestarannie, niedbale.
Unsriger, naszyniec, *lepiey* nasz, *adj.*
Unstät, niestały, niestateczny, unstäter Feind, niestały nieprzyiaciel, ruchomy, chwieiący się.
Unsterblich, nieśmiertelny; eines Andenken machen, nieśmiertelna pamięć czyią uczynić. unsterblicher Ruhm, nieśmiertelna sława; Seele, nieśmiertelna dusza. sich einen unsterblichen Namen machen, nieśmiertelne imie sobie uczynić.
Unsterblich, *adv.* nieśmiertelnie.
Unsterblichkeit, *f.* nieśmiertelność.
Unsträflich, nienaganny, nieposzlakowany, niewinny; Leben, nieposzlakowane życie. ein Mensch, der ein unsträfliches Leben führet, człowiek, ktore nienaganne życie prowadzi.
Unsträflich, *adv.* nienagannie, nieposzlakowanie; sein Leben führen, swoie życie prowadzić.
Unsträflichkeit, *f.* nienaganność, niewinność, niepośiakowanie.
Unstreitbar, niesporny, niesprzeczny, niezwadliwy.
Unstreitig, o czym sporu niema.
Unstreitig, *adv.* bez sporu.
Untadelhaft, nienaganny; Leben, życie nienaganne.
Untadelhaftigkeit, *f.* nienaganność, niewinność.
Untadelich, *adv.* nienagannie, niewinnie, bez nagany.
Untauglich, niezdatny, s. Ungeschickt.
Untauglichkeit, *f.* niezdatność, s. Ungeschicklichkeit.
Unten, pod. was unten und oben ist, co pod y nad iest. von unten her, od dołu.

łu. das unten ist, co na dole iest. unten am Markte, na rynku, na dole. ein wenig unten, trochę na dole. der Spaziergang ist besser unten, przechadzka, ktora na dole lepsza iest. von unten bis oben, od dołu aż do gòry. unten am Berge, na dole pod gorą.

Unten abhauen, od dołu odciąć.

Unten abnagen, od dołu co odgryść.

Unten abschneiden, podciąć od dołu, dołem.

Unten anbinden, od dołu podwiązać, przywiązać.

Unten anbleiben, na dole zostać.

Unten anheften, u dołu, na dole przybić.

Unten an sitzen, na dole siedzieć.

Unten anstreichen, na dole co pod smarować, u dołu.

Unten auf, z dołu.

Unten binden, na dole podwiązać; die Weinstöcke, winne drzewka.

Unten hängen, na dole wisieć.

Unten hervor wachsen, na dole wyrastać.

Untenher schwimmen, na dole płynąć.

Untenher wegziehen, od dołu wyciągnąć spodem.

Unten hingehen, dołem, spodem iść.

Unten hol, od dołu wydrożony.

Unten liegen, na dole, pod, leżeć; am Berge, pod gorą.

Unter, pod. das Rauchloch ist unter dem Dache, dymnik iest pod dachem. sich unter die Treppe verstecken, pod schody się schować. unter der Erde wohnen, pod ziemią mieszkać. unter dem Namen des Friedens, pod imieniem pokoiu. unter freyem Himmel, pod wolnym niebem. unter der Bedingung, pod kondycyią. unter dem Titel, pod titułem. unter dem Scheine, pod pozorem. unter einem alle Kriegsdienste lernen, uczyć się pod kiem całey służby woienney. sich unter eines Herrschaft begeben, poddać się pod czyie panowanie. alles unter sich haben, mieć pod sobą wszystko. unter etwas setzen, położyć, podsławić pod czym; 2) między. unter den Griechen, między Grekami. unter den Waffen gelten die Gesetze nichts, między orężem, nic nie ważą prawa. einen mit unter die Seinigen rechnen, kogo między swoich leczyć. unter die großen Leute mit gezehlet werden, między wielkiemi ludźmi się liczyć. *to ao*, przed, w, einem unter die Augen kommen, komu przed oczy przyść. unter den Augen, w oczach, przed oczyma.

Unterackern, podorać.

Unterackern, das, *n.* podoranie.

Unterbank, *f.* niższa ława.

Unterbauch, *m.* brzuch od dołu.

Unterbauen, podbudować, podmurować; etwas mit Quadersteinen, co kwadratowym kamieniem.

Unterbette, *n.* niższe posłanie.

Unterbinden, podwiązać.

Unterbleiben, pozostać.

Unterbrechen, podłomać, przerwać; ein Gespräch, rozmowę, zepsuć; den Vorsatz, impreze.

Unterbreiten, podesłać,

Unterbringen, postarać się, obmyślić.

Unterbrochen, podłamany, przerwany.

Untercämmerer, *m.* Podkomorzy.

Unterdessen, tym czasem, pod czas tego; geht die Zeit hin, czas przechodzi; wirst du zaudern, ty zwleczesz. unterdessen, wenn du nicht da bist, tym czasem gdy cię tam niemasz; da sie redeten, tym czasem gdy oni mowili.

Unterdienstlich, ocotny, prędki do przysługi.

Unterdienstlich, *adv.* ochotnie, z chęcią do przysługi, z ludzkością.

Unterdrücken, przytłumić, przycisnąć; eines Macht, czyią potęgę; die Unschuldigen, niewinnych przycisnać; den Feind, nieprzyiaciela; eine Sache, die man gehört, przytlumić rzecz ktora słyszano.

Unterdrücken, das, *n.* przytłumienie, przyciśnienie.

Unterdrücker, *m.* przytłumiacz, przytłumca.

Unterdrückung, *f.* przytłumienie; der Freyheit, wolności; des Vaterlandes, oyczyzny.

Untere, niżni; Stufe, niższy stopień.

Unteregen, zawlec, przywlec; den Saamen, siew.

Unteregen, das, *n.* zawleczenie, przywleczenie.

Unter einander, wzaiemnie między sobą; Liebe, wzaiemna miłość; sich allen Dienst erweisen, wszystkie w sobie wzaiemne usługi świadczyć. wir haben uns unter einander alle Freundschaft erwiesen, wzaiemnie my sobie wszelkie przyiazne usługi świadczyli, s. Einander.

Unter einander mengen, pomiłszać iedno między drugie; przemięszać.

Unter einander rühren, umięsić.

 Unter

Unter einander thun, pomiarkować iedno z drugiem.
Unterfangen, przed się brać, zaczynać, *w tymże sensie*, podeymować się; sich vieler Dinge, wielu rzeczy, przed się brać wiele rzeczy, s. Unterstehen.
Unter-Feldherr, *m*. Pod-Hetman.
Unterfressen, podeżrzeć, podieść.
Untergang, *m*. zginienie, zaginienie; der Stadt, miasta; zachod, der Sonne, słońca. gänzlicher Untergang, zaginienie do szczętu.
Untergebäude, *n*. podbudobanie.
Untergrabung, *f*. podkopanie,
Untergeben, poddać, podłożyć; 2) oddać; einen einem zur Unterweisung, kogo komu na naukę, na wyćwikę; poddany.
Untergedrückt, przyciżniony, przytłumiony.
Untergegraben, podkopany.
Untergegangen, zaszły, vor untergegangener Sonne, przed zaszłym słońcem, *lepiey*, przed zachodem słońca.
Untergehen, zachodzić, zayść. die Sonne geht unter, słońce zachodzi; 2) vergehen, zginąć. die Körper vergehen, ciała giną.
Untergehend, zachodzący.
Untergelegt, podłożony, poddany. untergelegte Pferde haben, rozsadzone, rozstawione mieć konie.
Untergemengt, przymięszany po między.
Untergeschlagen, przytłumiony,
Untergesteckt, wetchniony, podetchnięty.
Untergetaucht, zanurzony.
Untergraben, podkopać; eine Stadt, miasto; 2) podziomy, czyli miny kopać.
Untergraben, *adj*. podkopany.
Untergrabung, *f*. podkopanie.
Unterhändler, *m*. pośrzędnik. durch Unterhändler mit einem handeln, przez pośrzędnika z kiem czynić; in einer Streitsache, w sporney sprawie, rozsądnik.
Unterhändlerinn, *f*. pośrzedniczka, roz-sądczyna.
Unterhals, *m*. pod szyia.
Unterhalt, *m*. żywienie, wyżywienie; einer Frau geben müssen, iakiey pani musieć dawać. der tägliche Unterhalt, codziennie żywienie; keinen haben, nie mieć żadnego wyżywienia. schaffen, was zum Unterhalte gehöret, dodawać co należy do wyżywienia; jährlicher, roczne żywienie. seinen Unterhalt bekommen, swoie wyżywienie brać. zum Unterhalte dienlich, pożywieniu służący.
Unterhalten, żywić; starke Trouppen, mocne poczty; mit seinen Einkünften, swoiemi dochodami utrzymywać; eine Krankheit, iaką chorobę; einen auf seine Kosten, kogo na swoiem koście trzymać; ein junges Kind mit den Brüsten, dziecię piersiami karmić; sich auf Kosten der Freunde, szczodroscią, łaską przyiaciół żyć. unterhalten werden, wspomaganym być; 2) *to co*, sich lassen, ein Soldat werden, zaciągnąć się za żołnierza, pod Horągiew; żywiony, karmiony.
Unterhalter, *m*. karmiciel, żywiciel, dobrodziey.
Unterhalterinn, *f*. żywicielka; karmicielka.
Unterhaltung, *f*. żywienie, karmienie, trzymanie.
Unterhandlung, *f*. włożenie się, pośrzedniczenie.
Unterhaus, *n*. Unterparlement in England, Niżnia izba, Parlementowa w Anglii.
Unterhemd, *n*. spodnia koszula.
Unterhöhlen, dołem wydrożyć; den Felsen, skałę.
Unterhöhlt, dołem wydrożony.
Unterhosen, *pl*. gacie.
Unterirdisch, pod-ziemny, pod-ziomny, co pod ziemią iest.
Unterkehle, *f*. gardziel, podgarle.
Unterkleid, *n*. koszula pod suknią.
Unterkommen, zu wohnen, osieść, na mieszkanie; 2) in Dienste, znaleść służbę, znaleść pana.
Unterköthiges Geschwür, *n*. podropiały wrzod.
Unterlaß, *m*. przestanie, przestanek. ohne Unterlaß, bez przestanku; etwas hören, co słuchać, czego słuchać.
Unterlassen, przestać, poprzestać; die alte Gewohnheit, dawnego zwyczaiu; an einen zu schreiben, do kogo pisywać; keine Gelegenheit, żadney okazyi nie minąć; zu bitten, przestać prosić.
Unterlassen, *adv*. przestany, zaniechany.
Unterlassung, *f*. przestanie, zaniechanie; des Schreibens, pisania listow; der Schuldigkeit, powinności.
Unterlaufen, podbiec; einem unter den Degen, komu pod szpadę, pod kord; 2) mit Blute, krwią zaść.
Unterlegen, podkładać, podłożyć; die Eyer der Henne, iaia pod kurę; poddać, posłać pod kogo.

Unterlegt, pod co podesłane, podłożone iest.
Unterlegung, *f.* podkładanie, podłożenie.
Unter-Lehrmeister, *n.* Podnauczyciel.
Unterliegen, podlegać, podlęć; dem Schmerze, żałowi.
Unterlippe, *f.* warga ziższa.
Untermauern, podmurować.
Untermengen, wmięszać między, zmięszać.
Unterminiren, miny, podziomy kopać; das Schloß, pod zamkiem; a) podkopać; die Mauer, mury.
Unterminirung, *f.* podkopanie.
Unternehmen, przed się brać, podeymować się.
Unternehmung, *f.* przedsięwzięcie, podięcie się.
Unterofficier, *m.* Unteroficier, *iakoby*, podoficer.
Unterparlement, *n.* Niźnia izba Parlamentowa.
Unterpfändlich, na zastaw dany.
Unterpfalz, *f.* niższy Palatynat.
Unterpfand, *n.* fant, zastaw.
Unterpflügen, podorać.
Unterpflügung, *f.* podoranie.
Unterreden, pomowić; sich mit einem, z kiem; mit einander, z sobą.
Unterredung, *f.* rozmowa, rozmawianie; mit einem halten, mieć rozmowę z kiem; endigen, z kończyć, bey der Unterredung seyn, być przy rozmowie; halte ich für unnütze, tę rozmowę mam za niepotrzebną.
Unterricht, *m.* nauczanie, nauczenie, *s.* Unterrichtung.
Unterrichten, nauczać, nauczyć, pokazywać, pokazać; in einer Wissenschaft, iakiey umieiętności; im Rechten, prawa, prawo pokazywać; junge Leute, młodym ludziom pokazywać; die Jugend in Künsten, młodź sztuk nauczać, młodzi sztuki pokazywać.
Unterrichtet, uczony, nauczony.
Unterrichter, *m.* uczyciel, pokazowca.
Unter-Richter, *m.* Podsędek.
Unterrichtung, *f.* nauczanie, nauka, pokazywanie. einerley Unterrichtung haben, toż samo mieć nauczanie, też samą brać naukę; von einer Sache, o iakiey rzeczy. einem einen zur Unterrichtung übergeben, kogo dać do kogo na naukę, dać komu kogo, do nauczania. einen in seiner Unterrichtung haben, mieć kogo u siebie na nauce, w nauczaniu. von einem Unterrichtung haben, mieć od kogo naukę.

Unterrock, *m.* spodnia suknia; spodnica.
Untersagen, zakazywać, zakazać; daß einer etwas nicht thun soll, aby kto czego nierobił; einem, komu.
Untersagt, zakazany.
Untersagung, *f.* zakaz, zakazanie, zakazywanie.
Untersatz, *m.* podstaw., postument.
Untersasse, *m.* lenny osiadły, pod lennym panem, Wazal pod wazalem.
Unterscheid, *m.* rożnica, rożność. allen Unterscheid aufheben, wszelką rożnicę znieść. der Unterscheid der ganzen Sache kommt darauf an, rożnica całey rzeczy ztąd pochodzi; so groser ist zwischen den Dingen, tak wielka rożnica iest między rzeczami; des Wahren von dem Falschen, rożność prawdy od fałszu. mit Unterscheid reden, z rożnicą mowić. ohne Unterscheid, anmerken, bez rożnicy, naznaczyć. der Unterschied ist zwischen ihnen, rożnica iest w szczegulności między niemi; machen, rożność, rożnicę czynić; unter den Wohlthaten, między dobrodzieystwami.
Unterscheiden, rożnić, rozrożnić: einen Bürger von einem Feinde, obywatela od nieprzyiaciela; die Guten von den Bösen, dobrych od złych; die Wörter, słowa rozrożnić; schwarz und weiß, czarne y białe; das Wahre von dem Falschen, prawdę od fałszu.
Unterscheiden, das, *n.* rozrożnienie, rożnica.
Unterscheider, *m.* rozrożniciel.
Unterscheidung, *f.* rozrożnienie.
Unterschieben, podłożyć, postawić; einen an eines andern Stelle, kogo na kogo inszego mieysce; podrzucić, ein falsches Testament, podrzucić fałszywy testament.
Unterschiebung, *f.* podrzucenie, podłożenie.
Unterschieden, rozrożniony, rosny; zwey Dinge, die sehr von einander unterschieden sind, dwie rzeczy ktore bardzo od siebie rożne. unterschiedene Ursachen, rożne przyczyny. unterschiedene Arten, rożne gatunki; a) durch einen Raum, mieyscem rożny, mieyscami rozrożniony, odległy; przerżnięty. unterschieden seyn, niezgadzać się z kiem, rożnić się od kogo.
Unterschiedlich, rożny; Arten der wilden Thiere, rożne rodzaie dzikich bestyi. unterschiedliche Meynungen, rożne zdania.

Unterschiedlich, *adv.* rożnie, rozmaicie; wird das Brod zubereitet, rożnie chleb robią. s. Oft.
Unterschlagen, zemknąć, ukraść; das Geld, pieniądze, przeiąć; einen Brief, iaki list. s. Entwenden.
Unterschleif, *m.* zmykanie, zamknięcie, taiemne chwytanie; machen, czynić; 2) przytłumić, zatrzeć co.
Unterschoben, podemknięty, podrzucony.
Unterschreiben, podpisać.
Unterschreiber, podpisuiący.
Unterschreibung, *f.* podpisanie, podpis.
Unterschrieben, podpisany, podpisem stwierdzony.
Unterschrift, *f.* podpis.
Unterschub, *m.* podemknięcie, podrzucenie.
Unterschwelle, *f.* prog, niżni, u drzwi.
Untersetzen, podłożyć, podkładać; eine Stütze, podporę.
Untersetzt, krępy, trochę otyły.
Unter sich bringen, podbiiać, podbić, pod moc. s. Bezwingen, Ueberwinden.
Untersiegeln, przypieczętować.
Untersinken, upadać, tonąć.
Unterstämmen, podpierać; die Aerme, pod pachę podpierać.
Unterstecken, podechnąć, podemknąć; 2) die Soldaten, żołnierzy pododawać do Horągwi.
Untersteckung, *f.* podetchnięcie, podemknięcie.
Unterstehen, sich, odważyć się, ośmielić się; etwas weg zu nehmen, co wziąć, zabrać, siehe, was ich mich unterstehe, patrzay, na co ia się odważam, czego się podeymuię.
Unterstehung, *f.* odważenie się, podięcie się.
Unterstelle, *f.* mieysce nayniższe, spod, doł, *w tymże sensie.*
Unterstellen, podkładać, podstawiać.
Unterstellung, *f.* podłożenie, podkładanie.
Unter-Steuermann, *m.* podrządca, podwielkorządka.
Unterstreichen, podkryślić kryszą pisaną.
Unterstreuen, podesłać, posłać, co, pod co.
Unterstreuung, *f.* podesłanie, posłanie czego pod co.
Unterstrichen, podkryślony, kryszą pisaną podciągniony.
Unterstützen, podpierać, podeprzeć; etwas allenthalben, co zewsząd; das Baufällige mit etwas, upadaiący budynek czym; etwas mit Steinen, co kamieniami podpierać.
Unterstützt, podpieranie; durch die Wohlgewogenheit der Freunde, podparty życzliwością przyiacioł.
Unterstützung, *f.* podpora; feste, mocna; kostbare, kosztowne podparcie.
Untersuchen, szukać, wypytywać się; etwas gar zu genau, wcale należycie o co. ob etwas gut oder schädlich sey, ieżeli iest co dobrego albo szkodliwego; wider einen, *inkwizycyię* czynić na kogo; Dinge, die Leib und Leben betreffen, rzeczy, w ktorych o życie idzie.
Untersuchen, das, *n.* szukanie, wypytywanie, badanie, szpyranie, *inkwizycyia.*
Untersucher, *m.* ten co szuka, bada, szpera: *inkwizytor.*
Untersucht, wypytywany, szukany, badany, szperany.
Untersuchung, *f.* wypytywanie, badanie, szperanie, inkwizycyia; über etwas anstellen, inkwizycyią o czym uczynić.
Untertauchen, zanurzyć, zatopić; etwas in das Wasser, co w wodzie.
Untertauchung, *f.* zanurzenie, zatopienie.
Unterthänig, poddany, uniżony.
Unterthänig, *adv.* uniżenie; einen bitten, kogo prosić; etwas unterthänigst vortragen, co iak nayuniżeniey przełożyć komu.
Unterthänigkeit, *f.* poddanie, uniżoność.
Unterthan, poddany pod moc; einem seyn, być poddanym komu; sich einen machen, poddanym sobie kogo uczynić; werden, stać się poddanym; niemand unterthan seyn, nie być ni czyim poddanym; einem nicht seyn wollen, niechcieć być komu poddanym.
Untertreten, przytłumić, przydeptać, stłoczyć nogami.
Untertreter, *m.* przytłumiacz, przytłumiciel.
Untertretung, *f.* przytłumienie, przyciśnienie.
Untervogt, *m.* podwoyci, podstarości.
Unterwegen lassen, opuścić.
Unterwegens, w podroży, w drodze; einen Brief schreiben, iaki list pisać.
Unterweilen, pod czas, czasami.
Unterweisen, uczyć; einen in einer Wissenschaft, kogo iakiey umieiętności; in der Musik, muzyki.
Unterweiser, *m.* uczyciel, pokazywca.

Unterweisung, *f.* uczenie, pokazywanie, s. Unterrichtung, Lehre.
Unterwelt, *f.* niżni świat.
Unterwerfen, podbić; sich einem, poddać się komu.
Unterwerfung, *f.* podbicie, poddanie.
Unterwärts, na doł, ku dołowi; gezogen werden, ciągnionym być.
Unterwinden, ośmielić się; sich etwas, na co,
Unterwindung, *f.* odważenie się, ośmielenie się, śmiałość.
Unterworfen, poddany, podbity, podległy. eines andern Willen unterworfen seyn, drugiego kogo woli być poddanym; allerhand Glücks- und Unglücksfällen, wszystkim przypadkom szczęścia y nieszczęścia. niemand unterworfen seyn, nikomu nie być poddanym, podległym.
Unterwürfig, podległy; einem seyn, komu być podległym; sich einem machen, uczynić się komu podległym.
Unterzeichnen, podznaczyć, podznaczać; etwas, co.
Unterzeichnet, podnaczony.
Unterzeichnung, *f.* podznaczanie, podznaczenie.
Unterziehen, podciągnąć, spodem nawiązać.
Unterzogen, podciągniony, spodem nawiązany.
Unterzug, *m.* podmurowanie, podbudowanie, podparcie.
Unteutsch, niewyraźnie, zawiło, reden, mowić.
Untheilbar, nierozdzielny; Körper, nierozdzielne ciała
Untheilhaft, nieuczestnik.
Unthulich, niepodobny do zrobienia, co niemożna uczynić; 2) *to co*, unnützlich, niepożyteczny.
Untragbar, nieuniesiony, czego unieść niemożna.
Untreu, niewierny; Freund, niewierny przyiaciel, chytry, zdradliwy, podchodzący. da die Leute, die untreu sind, gdy ludzie tak niewierni są; werden, stać się; zostać; nicht werden, nie stać się, niezostać niewiernym.
Untreu, *adv.* niewiernie, chytrze, nieszczerze; einem etwas rathen, co komu radzić.
Untreue, *f.* niewierność. einem wegen Untreue nicht glauben, kogo dla iego niewierności niewierzyć, große Untreue findet sich bey ihm, wielka niewierność znayduie się w niem; schlägt ihren eigenen Herrn, niewiernemu na złe wychodzi.
Untrieglich, nieomylny, niezawodny, bez zawodu.
Untrieglich, *adv.* nieomylnie, niezawodnie, bez zawodu.
Untröstlich, niepocieszony.
Untüchtig, niesposobny; zu etwas, do czego; 2) niegodny. s. untauglich.
Untüchtig, *adv.* niesposobnie, niezdatnie.
Untüchtigkeit, *f.* niesposobność, niezdatność, do niczego.
Untugend, *f.* niecnota.
Untugendhaft, niecnotliwy, cnoty nie maiący, bez cnotu.
Unze, *f.* Gewicht von zwey Loth, uncyia, waga dwa luty wynoszącą. einer Unze schwer, iednę uncyią ciężki. nach Unzen, Unzenweise, uncyiami, po uncyi. ein Sechstheil, ein Viertheil einer Unze, szosta część, czwarta część uncyi.
Unüberwindlich, nieprzezwyciężony, nieprzekonany, nieprzemożony. unüberwindliche Leute machen, ludzi czynić nieprzezwyciężonemi; durch die Waffen, woyną, orężem.
Unüberwindlich, *adv.* nieprzezwyciężenie.
Unüberwunden, nieprzezwyciężony, ktorego nikt nieprzezwyciężył.
Unüberzeugt, nieprzeświadczony, świadestwem nieprzekonany.
Unverächtlich, niepogardzony, czym gardzić nie trzeba, niemożna.
Unveränderlich, nieodmienny, ktorego niemożna, nie trzeba odmieniać.
Unveränderlich, *adv.* nieodmiennie.
Unveränderlichkeit, *f.* nieodmienność.
Unverändert, nieodmieniony, nieodmieniany.
Unveraltet, niezestarzały, niestary; Kleider, niestare suknie.
Unverantwortlich, niewymowiony, na co wymowki niemasz. unverantwortlicher Weise, bez żadney wymowki, exkuzy.
Unverantwortlich, *adv.* bez żadney wymowki.
Unverarmt, niezubożony, niezubożały.
Unverberglich, niezatarty, nieukryty, co się zatrzeć, ukryć niemoże.
Unverbesserlich, niepoprawiony, czego poprawić niemożna; 2) nieuzdrowiony. unverbesserlicher Kopf, nieuzdrowiony mozg, człowiek niepoprawny.
Unverbessert, niepoprawny, niepoleps zony,

ny; *to iest*, co nie było poprawne, polepszone.
Unverblümt, iawny; nieuwiiany,
Unverblümt, *adv.* iawnie, nieobwiiaiąc w bawełnę słow; reden, mowić.
Unverborgen, nietayny, nieukryty, nieutaiony. das ist mir unverborgen, to iest nieukryte, to iest mi nietayna rzecz.
Unverboten, niezakazany, niezabroniony, wolny; *adv.* niezakazano; wolno.
Unverbrannt, niezgorzały, nieśpalony.
Unverbrennlich, co się spalić niemoże, czego spalić niemożna.
Unverbrochen, niepopełniony.
Unverbrüchlich, nieprzełamany, nieprzestępny, nierozerwany; Bündniß, związek.
Unverbrüchlich, *adv.* nieprzełamanie, nieprzestępnie, świętobliwie, rzetelnie, podściwie; den Vergleich halten, umowę chować.
Unverbunden, nieobowiązany, wolny, niepodległy w niczym.
Unverdächtig, niepodezrzany, na ktorego porozumienia niemasz.
Unverdammt, nieosądzony, niepotępiony,
Unverdauet, niestrawiony, co nie iest strawione.
Unverdaulich, niestrawny, co niemożna strawić.
Unverdaulichkeit, *f.* niestrawność, niemożność strawienia.
Unverdauung, niestrawienie.
Unverderbt, niezepsowany, nieskażony.
Unverdienend, niezasługuiący; einen drücken, kogo niezasługuiącego uciskać.
Unverdienend, *adv.* niewinnie; einen verdammen, kogo potępia, ktory niezasłużył na to.
Unverdient, der etwas nicht verdient hat, ten co niezasłużył czego niezasłużony; *potym*, niezasłużony; der nicht verdient worden ist, na co niezasłużono, albo niewysłużone iest; unverdienter Dank, niezasłużone podziękowanie.
Unverdient, *adv.* niezasługuiąc, niezasłużywszy, *lepiey*, niewinnie, niesłusny, albo ktory niezasłużył; einen anklagen, hinrichten, kogo obwinić, zabić.
Unverdorben, niezepsuty, nieskażony, niezepsowany.
Unverdrossen, nieleniwy, niespracowany; zu den Kriegsdiensten seyn, niespracowanym być, w woiennych trudach; *adv.* niespracowanie, nieleniwie, *f.* Unermüdet.
Unverdrossenheit, *f.* nieleniwość, niestrudzoność.
Unverehlicht, niezaślubiony; Jungfer, niezaślubiona panna.
Unvereinbarlich, nietowarzyski, ktory towarzyszyć, przestawać nie może.
Unverfälscht, niesfałszowany, niepofałszowany, nienaruszony; *adv.* niesfałszowanie, szczerze.
Unverfault, niezbutwiały, nieprzegniły, niespruchniały.
Unverfertigt, niewygotowany, nieskończony, niedokończony; von vielen Dingen saget man: niepokończony.
Unvergänglich, nieskażytelny, nieprzemiiaiący, nieśmiertelny, nieznikomy.
Unvergänglich, *adv.* nieskażytelnie, nieśmiertelnie wiecznie.
Unvergänglichkeit, *f.* nieskażytelność, nieznikomość.
Unvergeblich, nieodpuszczony, co nie odpuszczą, niedaruią zapewne.
Unvergessen, niezapomniany, nieprzepomniony, niezapamiętany, niezabaczony; 2) der etwas nicht vergessen hat, ten ktory niezapomniał, pamiętny.
Unvergeßlich, niezapomniony, czego niemożna, albo nietrzeba zapomniać: sich einen unvergeßlichen Namen machen, na niezapomnione imię sobie zarobić.
Unvergleichlich, nieporównany, *to iest*, czego porownać z niczym niemożna: unvergleichliche Hoheit des Gemüths, nieporownana wysokość umysłu.
Unvergleichlich, *adv.* nieporownanie.
Unvergnüglich, niekontent, nieukontentowany.
Unvergnügsam, niekontent nigdy, nienatycony, co się niemoże nasycić.
Unvergnügsamkeit, *f.* nieukontentowanie, nienasycenie.
Unvergnügsamlich, *adv.* nienasycenie, *t.* nienasyceniem.
Unvergönnet, niepozwolony; Freude, niepozwolena uciecha.
Unvergolten, nienadgrodzony; niezapłacony.
Unverheurathet, nieożeniony, co nie iest za mężem.
Unverhinderlich, niemaiący przeszkody, bez przeszkody.
Unverhindert, nieprzeszkodzony, ktoremu nieprzeszkodzono; *adv.* bez przeszkody, bez zawady.

Unverhofft, niespodziany; niespodziewany. unverhoffte Freude, niespodziewana radość.
Unverhofft, *adv.* niespodziania, imo nadzieię; ist das geschehen, to się stało; ist mir das begegnet, to się mi trafilo.
Unverholen, oczywiście, jawnie, w oczy; sagen, mowić, s. Oeffentlich.
Unverhört, niesłuchany. unverhörter Sache, niewysłuchawszy sprawy; einen verdammen, kogo osądzić.
Unverkauft, nieprzedany, niesprzedany. unverkaufte Güther, nieprzedane dobra.
Unverkehrt, nieprzewrocony; nieprzewrotny; poczciwy.
Unverklagt, nieoskarzony, nieobwiniony.
Unverlangt, nieżądany, niepożądany, niepragniony.
Unverlassen, niepożucony, nieopuszczony, niezostawiony.
Unverletzlich, niezgwałcony, czego gwałcić, przestępować, łżyć niemożna.
Unverletzt, nienaruszony. unverletzte Freundschaft, nienaruszona przyiaźń.
Unverletzt, *adv.* nienaruszenie, w całości.
Unverlohren, niestracony, niezginiony.
Unvermählt, nieożeniony; niezamężem.
Unvermeidlich, nieuchronny, nieuchybny, nieodbity.
Unvermengt, niemięszany, niepomięszany w kupę.
Unvermeynt, niemniemany, niedorozumiewany.
Unvermerkt, nieposzlakowany, nienotowany, niepostrzeżony, nieznaczny.
Unvermerkt, *adv.* nieznacznie, kryiomo. cicho, cichaczem; dem Vater einen Brief schreiben, kryiomo przed oycem list iaki pisać.
Unvermindert, nieumnieyszony, czego nieubyło.
Unvermischt, niepomięszany, niesklucony.
Unvermögen, das, *n.* nieudolność; des Alters, wieku.
Unvermögend, nieudolny, słaby, niedołężny, niemożny, nieprzemożny, niemocny; Widerstand zu thun, do dania odporu. das Alter macht den Leib unvermögend, wiek czyni ciało nieudolne, nie mocne, siehe Schwach, Arm.
Unvermögend, *adv.* słabo, nieudolnie, niedołężnie, nieprzemożnie.

Unvermuthet, niemniemany, o czym niemyślano, niespodziewany. unvermuthete Gefahr, niespodziewanie niebezpieczeństwo.
Unvermuthet, *adv.* niespodziewanie, mimo nadzieię, nadspodziewanie, nadmniewanie; hat ihn die Krankheit überfallen, choroba co napadła.
Unvermuthlich, niemniemany, o czym niemyślano, co się niemyślącym trafia.
Unvernehmlich, niepoięty, czego dosłyszeć niemożna, ciemny.
Unvernehmlich, *adv.* niepoięcie, niewyraźnie, niewybitnie; reden, mowić.
Unvernünftig, nierozumny. unvernünftiges Thier, nierozumne zwierze.
Unvernunft, *f.* nierozum, bez rozumność.
Unverpfändet, niezastawiony, niezastawny, *to iest*, nie dany na zastaw.
Unverpflichtet, nieobowiązany przysięgą słowem.
Unverrichtet, niesprawiony, niezrobiony, nieuczyniony.
Unverrückt, nieporuszony, nieruszony z mieysca.
Unverrückt, *adv* nieruszaiąc, z mieysca, nieruszywszy z mieysca.
Unverrufen, nieobołany, niewywołany. unverrufene Münze, niewywołane pieniądze.
Unversagt, nieodmowiony, niesprzeczny.
Unverschämt, niewstydny; sehr, bardzo bezwstydny. unverschämtes Maul, niewstydna gęba; gegen einen seyn, być przeciwko komu.
Unverschämt, *adv.* niewstydnie, bez wstydu; handeln, czynić.
Unverschämtheit, *f.* bezwstyd, niewstyd, niewstydność.
Unverscharret, niezagrzebany.
Unverschmitzt, nieobrotny, niewykrętny, prostak.
Unverschnitten, nieokroiony, nieoberznięty.
Unverschont, nieochroniony, komu nieprzepuszczono.
Unverschont, *adv.* nieochraniaiąc, bez ochrony, nieprzepuszczaiąc.
Unverschwiegen, gadatliwy, baia, płotka. 2) das nicht verschwiegen bleibt, co nie zamilczane.
Unverschwiegen, *adv.* milczeniem niepokryty; wygadany; bleibt nichts, nic niezostaie zamilczane.
Unversehens, nad mniemanie, nad przeżrzenie.

Unversehrt, cały, nienaruszony, nieskażony.
Unversenkt, niezanurzony, niepogrążony.
Unversenget, nieopalony; nieprzypalony.
Unversöhnlich, nieprzebłagany; Zorn, gniew. sich gegen einen unversöhnlich erweisen, pokazać się nieprzebłaganym do kogo.
Unversöhnlich, *adv.* nieprzebłaganie; auf einen zürnen, gniewać się na kogo.
Unversöhnlichkeit, *f.* nieprzebłaganość.
Unversöhnt, nieprzebłagany, nieprzeprofzony, ten kogo nieprzebłagano, nieprzeprofzono.
Unversöhnt, *adv.* nieprzebłaganym umysłem, sercem.
Unversorgt, nieobmyślony, nieopatrzony, niepostanowiony. unversorgte Tochter, niepostanowiona corka, niewydana za mąż.
Unverständig, nieroztropny, nierozumny, nierozeznany.
Unverständig, *adv.* nierozumnie, nierozeznanie.
Unverständlich, niezrozumiany, niepoięty, trudny do zrozumienia, do poięcia, s. undeutlich.
Unverstand, *m.* nierozum, nierostroność.
Unversteckt, nieukryty, nieskryty.
Unverstopft, niezatkany, nieprzytkany.
Unversucht, niesprobowany, niedoświadczony, niedoznany; Arzney, lekarstwo niedoświadczone.
Unvertheidigt, nieobroniony, niebroniony.
Unvertheidigt, *adv.* bezbronnie, niebroniąc, bezbronnego.
Unverträglich, niezgodny, niedobry do pożycia, do kompanii.
Unvertrieben, niewygnany, niewypędzony.
Unverurtheilt, nieosądzony.
Unverwahrt, nieopatrzony, nieobronny, niebezpieczny.
Unverwandt, nieruchomy. einen mit unverwandten Augen ansehen, na kogo niewzruszonym okiem patrzyć.
Unverwehrt, niezabroniony, niezakazany. das ist mir unverwehrt, to mi nie zakazano iest.
Unverweigerlich, czego odmowić niemożna, nieodmowny.
Unverwelklich, niezwiędły.
Unverwerflich, nienaganny, dobry, mocny, prawdziwy; Zeugniß, prawdziwe świadectwo.
Unverweslich, nieskażytelny, co się skazić, zepsuć niemoże.
Unverweslichkeit, *f.* nieskażytelność, niezepsutość.
Unverwindlich, nienadgrodzony, niepowetowany. unverwindlicher Schade, niepowetowana szkoda.
Unverwirrt, nieszmięszany, niepokłucony.
Unverwüstet, niespustoszony, niepopustoszony.
Unverwundet, niezraniony, nieporaniony.
Unverwundlich, nieranny, kogo ranić niemożna.
Unverzagt, nielękliwy, niezalękniony, nieustraszony.
Unverzagt, *adv.* nielękliwie, bez zalęknienia.
Unverzehrt, niestrawiony, nieziedzony, nieprzeiedzony.
Unverzüglich, nieodwłoczny, ktory nieodwłoczy rzeczy.
Unverzüglich, *adv.* nieodwłocznie; einem nachfolgen, iść za kiem; sich zu einem begeben, udać się za kiem; eine Sache vornehmen, rzecz iaką sprawiać; sich weg machen, iść precz.
Unverzollet, od czego cło nie iest zapłacone.
Unumgänglich, nieuchłonny, przed czym, albo czego uść niemożna, nieuchybny.
Unumgänglich, *adv.* nieuchybnie, koniecznie, nieuchronnie.
Unumgewandt, niewywrocony.
Unumschränkt, nieokryślony, nieograniczony.
Unumschränkt, *adv.* bez ograniczenia, bez okryślenia, czemu miary y końca niemasz.
Unumstößlich, nieodpowiedny, na co odpowiedzi, niema, niezbity. unumstößlicher Beweis, niezbity dowod.
Unvollkommen, niedoskonały, niewydoskonalony.
Unvollkommen, *adv.* niedoskonale.
Unvollkommenheit, *f.* niedoskonałość, niedostatek.
Unvorgreiflich, nieuwłaczaiący, nieszczerbiący, bez uszczerbku.
Unvorgreiflich, *adv.* bez uszczerbku, nieprzepisuiąc.
Unvorsetzlich, nieumyślny, trefunkowy, przypadkowy.
Unvorsetzlich, *adv.* nieumyślnie, niechcący.
Unvorsichtig, nieostrożny, niebaczny, baczenia niedaiący, nieopatrzny.

Unvorsichtig, adv. nieostrożnie, niebacznie, nieprzezornie.
Unvorsichtigkeit, f. nieostrożność, niebaczność, nieprzezorność, nieopatrzność.
Unwachsam, ospały, drzymiący, nieczuyny.
Unwahr, nieprawdziwy.
Unwahrhaft, nieprawdziwy, zmyślony, fałszywy. 2) der nicht die Wahrheit redet, kłamliwy, ktory prawdy nie mowi.
Unwahrheit, f. nieprawda; reden, nieprawdę mowić.
Unwandelbar, nieodmienny.
Unwandelbarkeit, f. nieodmienność, niemożność, być odmienionym, albo, odmienić się.
Unwandelbarlich, nieodmiennie.
Unwegsam, bezdrożny; Oerter, mieysca nierowne.
Unwegsamkeit, f. zdrożność, nierowność mieysca, drogi, mowią też, garbata droga, garwaty świat.
Unweise, niemądry. unweise Leute, niemądrzy ludzie; seyn, niemądrym być, adv. niemądrze.
Unweisheit, f. niemądrość. s. Thorheit, Narrheit.
Unweislich, adv. niemądrze.
Unweit, niedaleko. unweit von der Stadt, nie daleko od miasta.
Unwerth, niedrogi, tani.
Unwerth, adv. niedrogo, tanio.
Unwerth, m. niedrogość, taniość.
Unwesen, rozruch, f. Tumult, Schwarm,
Unwesentlich, istności niemaiący, bez istności, nieistnościwy.
Unwiderleglich, niezbity, na co odpowiedzi dać nie można komu.
Unwiderruffen, nieodwołany.
Unwiderruflich, co nie może być odwołanym.
Unwidersprechlich, czemu przeczyć niemożna, czego zaprzeć, nie można.
Unwiederbringlich, niepowetowany, nieodzyskany.
Unwiederbringlich, adv. bez odzyskania, bez powetowania.
Unwiederkehrlich, niewrocony, nienawrocony, nieprzywrocony.
Unwille, niechcenie. 2) to co: Widerwille, urażenie się, rozgniewanie się. mit Unwillen etwas anfangen, poniewoli, nie z wolą, z niechceniem do czego przystępować.
Unwillig, zły, gniewaiący się, sukliwy, sukaiący; seyn über etwas, być złym o co. 2) poniewoli.
Unwillig, adv poniewoli, z niechęcią, nie zchęcią, nie z wola.
Unwissend, niewiadomu; aller Dinge sich stellen, udawać się nie wiadomym wszystkich rzeczy. es ist mir nicht unwissend, nie iest mi niewiadomo. mir unwissend, bez moiey wiadomości; ist er weggegangen, on precz odszedł. ob er es wissend oder unwissend gemacht, czy on to wiedząc czy niewiedząc uczynił; nieumieiętny. unwissend im Rechte, nieumieiętny w prawie.
Unwissendlich, niewiadomo, z niewiadomości, nieumieiętnie.
Unwissenheit, f. niewiadomość, nieumieiętność. Unwissenheit der Jugend, niewiadomość młodzi. aus Unwissenheit, z niewiadomości, przez niewiadomość.
Unwiß, m. szaleństwo, zaście w głowę, z rozumu obranie.
Unwißig, szałony, z rozumu obrany.
Unwürdig, niegodny; aller Ehre, wszelakiego honoru; seiner Vorfahren seyn, niegodnym być swoich przodkow. ein Unwürdiger kann Reichthum haben, niegodny może mieć bogastwa.
Unwürdigkeit, f. niegodność.
Unwürdiglich, niegodnie.
Unzehlbarkeit, f. niezliczoność.
Unzehlig, niezliczony; vornehme Leute, niezliczeni zacni ludzie. unzehlige Menge, niezliczone mnostwo. unzehliges Geld, niezliczone pieniądze. unzehliche Völker, niezliczone narody.
Unzehlig, adv. niezliczenie.
Unzeit, f. nie czas, zły czas, nie swoy czas. zur Unzeit, na zły czas, w złym czasie, w nieczas; böse werden, kommen, gniewać się, przychodzić.
Unzeitig, niewczesny. unzeitiges Gastmahl, niewczesna ochota; Tod, Obst, niewczesna śmierć, niewczesny owoc. unzeitige Kinder, niewczesne dzieci; Geburt, niewczesne porodzenie, poronienie. unzeitig Gebähren, poronienie.
Unzeitig, adv. niewcześnie; gebähren, poronić.
Unzeitigkeit, f. niewczesność, niewczas.
Unzerbrechlich, niezłamany, nieprzełamany.
Unzerbrochen, niezłamany, co nie iest złamane.

Unvergänglich, nieznikomy, nieprzemiiaiący.
Unvergänglichkeit, *f.* nieznikomość, nieprzemiiaiącość.
Unzerrissen, nieprzezwany, niezerwany.
Unzerrittet, nieosłabiony, niezwątlony.
Unzerschnitten, nierozkroiony, nierozerznięty.
Unzerstöhret, niezburzony, niespustoszony.
Unzerstümmelt, nieutrącony, niepotrącany, cały.
Unzertheilig, nierozdzielny.
Unzertheilet, nierozdzielony.
Unzertrennlich, nierozerwany, nierozłączony, co rozerwać nie można.
Unzertrennlich, *adv.* nierozerwanie nierozłączenie.
Unzertrennlichkeit, *f.* nierozerwaność, nierozłączoność.
Unzertrennt, nierozłączony, nierozerwany, co nie iest rozłączone, rozerwane.
Unziemlich, niezdobiący, nieprzystoyny.
Unziemlich, *adv* nieprzystoynie.
Unziemlichkeit, *f.* nieprzystoyność, niezdobienie, niezdobiącość,
Unzierlich, nieładny, nieprzystroiony, niestroyny.
Unzierlich, *adv.* nieładnie, niestroyno, reden, mowić.
Unzierlichkeit, *f.* nieładność, niestroyność.
Unzinsbar, nieczynszowy.
Unzinsbarkeit, *f.* nieczynszowność.
Unzucht, *f.* nie żąd, wszeteczność, eine dazu verleiten, ktorą na nieżąd namowić. in Unzucht leben, w nieżądzie, w wszeteczności żyć.
Unzüchtig, nieżądny, wszeteczny.
Unzugängig, nieprzystępny.
Unzulässig, niepozwolony, zakazany.
Unzugericht, nierobiony.
Unzweifelich, niewątpliwy, niepodległy wątpieniu.
Unzweifelich, *adv.* niewątpliwie.
Vocalmusic, *f.* głosowa Muzyka, Głosy.
Volkerrecht, *n.* Prawo narodow.
Völkerschaft, *f.* zaludnianie, zaludnienie.
Völklein, *n.* ludek, gmin.
Völlig, pełny, zupełny. s. vollkommen.
Völlig, *adv.* pełno, zupełnie; ausgemacht, zrobiony; Genügen thun, zadosyć uczynić. s. gänzlich.

Vogel, *m.* ptak; grosser, wielki; weisser, biały; der da singt, śpiewaiący; der in einem Bauer steckt, w klatce. 2) to co; leichtfertiger, człowiek swywolny; ladaco. den Vogel abschiessen, ptaka ustrzelić.
Vogelbauer, *m.* klatka na ptaki; einen Vogel darein setzen, ptaka do klatki wsadzić.
Vogeljäger, *m.* ptaśnik, ten co ptaki łapa, łowi.
Vogelfang, *m.* ptakow łapanie. vom Vogelfange leben, ptakow łapaniem żyć. zum Vogelfang gehörig, *adj.* ptaśniczy.
Vogelfrey, za ktorego głowę zapłacić, obicuią.
Vogelgesang, *m.* śpiewanie ptakow.
Vogelgeschrey, *n.* wrzask ptakow.
Vogelhändler, *m.* ten co ptaki przedaie.
Vogelhaus, *n.* chowanie na ptaki, gdzie się ptaki chowaią.
Vogelheerd, *m.* ptaśnicze boysko; zu rechte machen, zrobić.
Vogelklobe, *f.* wabik na ptaki.
Vogelleim, *m.* lep; daran kleben bleiben, na lepie zostać, uwiąznąć; sich damit beschmieren, lepem się posmarować. mit Vogelleim bestreichen, lepem nasmarować.
Vogelfangen, ptaki łapać, łowić.
Vogelnest, *n.* gniazdo ptasze.
Vogelnetz, *n.* siatka na ptaki.
Vogelschlag, *m.* potrzask, łapka na ptaki.
Vogelstange, *f.* żerdź. 2) wovon man den Vogel abschießt, berło, na ktorym ptak drewniany do ustrzelenia.
Vogelstellen, *n.* ptaki łowić, łapać.
Vogelwärter, *m.* pilnuiący ptakow.
Vogelwicken, *f.* leśna wyka.
Voigt, władarz, rządca.
Voigtbar, dorosłych lat, w swoiey mocy.
Voigten, *f.* rząstwo.
Voigtländer, *m.* z Woygtlandyi człowięk.
Volk, *n.* lud, narod; ausländisches, fremdes, cudzoziemski obcy; freyes, wolny; sehr grosses, bardzo wielki; frey von Abgaben, woiny od podatkow; herrschsüchtiges, panuiący; allirtes, zprzymierzony; reiches, mächtiges, bogaty, porężny; berühmtes, sławny; tapferes, w leczny; unüberwundenes, niezwyciężony; aus der Stadt, mieyski; benachbartes, sąsiedzki; altes, starodawny; barbarisches, grubiiański;

grubiiański; grausames, okrutny; leutseliges, ludzki, lutościwy; unzehliges, niezliczony; kriegerisches, woienny; im Kriege, żołnierze, Woiący, lud woienny.

Volkreich, ludny; volkreiche Stadt, ludne miasto. volkreiches Land, ludny kray.

Voll, pełny, zupełny; voll Schiffe, pełny, limince pelniutenkie okrętow. Nacht voller Furcht, noc pełna boiaźni; cały; ein volles Jahr zu etwas nöthig haben, mieć zupełny, cały rok do czego. das Buch ist voll solcher Meynungen, kfiążka ieft pełna takowych zdan, die Summe ist noch nicht voll, summa nie ieft ieszcze zupełna. alles ist voll, wszystko iest pełno. ein Leben voll guter Dinge, życie pełne samych dobrych rzeczy. Stadt voll gelehrten Leuten, miasto pełne uczonych ludzi. 2) voll Bier, Wein, piwem, winem, upoiony. voll Schlafs, rozespany, co się rozespał. voll Safts, pełny soku. voll Wunden, pełny ran. voll Volks, pełny ludu. sich voll trinken, upiiać się; werden, upić się. einen voll sauffen, kogo upoić.

Vollauf, obficie, podostatkiem, pełno; ist alles, wszystkiego ieft pełno. etwas vollauf haben, wszystkiego ieft dosyć.

Vollblütig, krwisty, vollblütigen Leuten muß man Ader lassen, krwistym ludziom trzeba krew puszczać.

Vollbracht, zupełny, dopełniony; spełniony, dokończony ze wszystkiem.

Vollbringen, zrobić, skończyć, dokończyć ze wszystkiem, dokazać; ein Werk, robotę, dzieło zakończyć; Befehl, rozkaz uczynić, wypełnić. den Mord vollbringen, zaboystwo popełnić.

Vollbringen, n. zrobienie, porobienie, dokończenie, popełnienie; odprawienie, sprawienie.

Vollbringung, f. sprawienie, dokazanie, wypełnienie.

Vollenden, dopełnić, spełnić, zakończyć, dokończyć.

Vollendet, zkończony, dokończony.

Vollendung, f. dopełnienie, dokończenie.

Vollgemacht, dopełniony.

Vollgesäufft, spoiony, ktory się spił.

Vollgesackt, natkany.

Vollgeschenkt, zewszystkiem dopełniony.

Vollgeschrieben, zapisany, papier, wszystek zapisany.

Vollkörnicht, pełny iądrek.

Vollkommen, doskonały; in allen Stücken, we wszystkim; Mensch in der Beredsamkeit, doskonały człowiek w Wymowie. vollkommenes Werk, doskonałe dzieło, doskonała robota. vollkommene Erklärung, doskonałe obiaśnienie, vollkommenes Guth, doskonałe dobro; seyn, doskonałym być.

Vollkommen, adv. doskonałe, zupełnie; etwas nachahmen, doskonale co naśladować. vollkommen weise Leute, doskonale, zupełnie mądrzy ludzie; gelehrt, doskonale uczony; etwas verstehen, doskonało co rozumieć. vollkommen wohl handeln, doskonale dobrze czynić; einem Genüge thun, ukontentowanie uczynić komu.

Vollkommenheit, f. doskonałość, zupełność; der Werke, dzieł, uczynkow; in allen Dingen, we wszystkich rzeczach; doskonałość, to ieft cnotliwość zupełna, doźrzałość.

Vollmacht, f. pełnomoc, pełnomocność, pełna moc; einem geben, etwas zu thun, pełnomoc dać komu do czynienia czego; haben, pełna moc mieć.

Vollmond, m. pełnia. im Vollmond etwas säen, na pełni co siać.

Vollsäuffer, m. upoiownik, upoynik.

Vollsäufferey, f. upoienie, piianość.

Vollsauffen, sich, upić się, użłopać się, spić się.

Vollschreiben, zapisać zupełnie, papier, kartę.

Vollständig, cały, zupełny; doskonały, s. vollkommen.

Vollständig, adv. cało, zupełnie, doskonale.

Vollständigkeit, f. całość, zupełność, doskanałość.

Vollstimmig, zupełnemi głosami.

Vollstopfen, wypchać pełno; zapchać. einem todten Körper mit wohlriechenden Dingen, ciało wypchać pachnącemi rzeczami,

Vollstrecken, wykonać, wypełnić. s. vollbringen.

Vollwichtig, zupełney wagi.

Vollziehen, zrobić, sprawić. s. Ausrichten.

Vollzieher, sprawca, sprawiciel.

Vollziehung, f. sprawienie, uczynienie. zrobienie.

Vollzogen, ſprabiony, zrobiony, uczyniony.

Volontair, *m.* dobrowolny, ochotnik.

Voltigiren, wpaść na konia.

Vomiren, womitować, zrzucać, wymioty mieć.

Vomitiv, lekarſtwo na womity, na zrzucenie.

Von, od, z, ze, von einem entfernet seyn, bydź od kogo oddalonym. von Steinen gemacht, z kamieni zrobiony. von ferne, z daleka. von dem Tage an, od owego dnia. von allen Seiten, ze wſzyſtkich ſtron.

Vorangehen, w przod iść. gehe voran, ich will folgen, idź wprzod ia *za tobą.* vor einem, iść przed kiem; vor der Heerde, przed trzodą, nach der Stadt, do miaſta.

Vorangehend, wprzod idący.

Vorangeschickt, w przod posłany, przodem, wyprawiony, przesłany.

Vorangesetzt, przełożony.

Voranlauffen, wprzod biec, przodem biegać, biegnąć.

Voranschicken, wprzod posłać, przodem wyprawić, wysłać; einen mit der Reuteren, kogo z kawaleryią.

Voranschwimmen, wprzod płynąć, przodem płynąć.

Vorantanzen, iść w pierwſzey parze w tańcu, tey prowadzić w tańcu.

Vorarbeiten, pracować za kogo, co kto inſzy miał pracować.

Vor Augen stellen, przed oczy ſtawić, przełożyć.

Voraus, pierwey, w przod, na przod; geben, dać; bekommen, nabyć. was zum voraus ist, co ieſt przedniego. über sein Unglück voraus klagen, na ſwoie nieſzęście iakoby *naywiękſze* było narzekać.

Voraus commandiren, wysłać w przod, przodem.

Voraus geniessen, iuż w przod używać, iuż ſię wprzod cieſzyć czym.

Voraus setzen in Gedanken, w przod kłaść myślą co zakładać, że prawda; że ſię ſtało, że będzie.

Voraus vermachen, *wprzod co komu* przekazać.

Vorbauen, na prodzie wybudować. 2) ubezpieczyć, oſtrzec; einem Dinge, iaką rzecz, zabiec iakiey rzeczy.

Vorbauung, *f.* na przodzie budowanie; 2) oſtrzeżenie; zabieżenie czemu.

Vorbedacht, przeźrżany. 2) mit Vorbedacht, umyślnie; 3) z oſtrzeżeniem, z ubezpieczeniem.

Vorbedächtig, oſtrożny, opatrzny, zabiegły.

Vorbedächtigkeit, *f.* oſtrożność, zabiegłość, opatrzność.

Vorbedächtlich, *adv.* oſtrożnie, opatrznie, zabiegło.

Vorbedenken, w przod pomyśleć; etwas, o czym; wprzod rozważyć,

Vorbedeuten, przeznazać, przeznaczyć; den Menschen künftige Dinge, ludziom przyſzłe rzeczy.

Vorbedeutung, *f.* przeznaczanie, prognoſtyk; haben von etwas, mieć o czym.

Vorbehalt, *m.* wymowienie, wymowka, wyięcie, wyłączenie. mit Vorbehalt, z tą wymowką. ohne einigen Vorbehalt, bez żadney wymowki, bez wyięcia, bez ekcepcyi. ſ. Ausnahme.

Vorbehalten, wymowić, wyiąć; zoſtawić ſobie; sich seine Meynung, ſobie ſwoie zdanie.

Vorbereiten, przygotować, wprzod nagotować; die nöthigen Dinge zu etwas, potrzebne rzeczy do czego; ehe man es angreift, niżeli co zacząć.

Vorbereitet, przygotowany, w przod nagotowany. 2) der sich vorbereitet hat, ktory ſię przygotować, nagotował na co.

Vorbereitung, *f.* przygotowanie, nagotowanie na co. in allen Dingen vorkehren, we wſzyſtkich rzeczach czynić.

Vorbericht, *m.* wprzod oznaymienie, w przod danie znać, wprzod uwiadomienie. 2) vor einem Buche, przemowa.

Vorbescheid, *m.* pozwanie, pozew.

Vorbeschliessen, w przod co uſtanowić, z *konkludować*

Vorbestimmen, wprzod naznaczać, naznaczyć.

Vorbewust, wiadomość. mit Vorbewust, z czyią wiadomością; etwas thun, co czynić. ohne Vorbewust, bez czyiey wiadomości.

Vorbey, mimo, imo, koło. die Armee an der See vorbey führen, imo morza woyſko prowadzić. von den Augen vorbey tragen, imo czyich oczow nieść. ſ. vorüber.

Vorbeyeilen, ſpieſzyć ſię; vor etwas, przed czym.

Vorbeyfahren, mimo przeiechać.

Vorbeyfliegen, mino przelecieć, mimo lecieć.

Vorbeyfliessen, mimo płynąć, mimo iść, o wodzie.

Vorbeyführen, mimo wieść, wozić.
Vorbeyführung, f. mimo wiezienie, mimo przewiezienie.
Vorbeygegangen, przeszły, co minął, iakoby co mimo przeszedł.
Vorbeygeflossen, co przepłynął mimo, co przeszedł.
Vorbeygehen, mimo, imo przechodzić, prześć, iść; etwas, mimo czego; vor einen unbekannten Menschen, mimo iakiego nieznaiomego człowieka prześć, minąć.
Vorbeygehung, f. mimo przeście, mimo przechodzenie, minanie.
Vorbeygelassen, mimo puszczony, mimo przepuszczony.
Vorbeylassen, mimo puścić, mimo przepuścić; etwas mit Stillschweigen, co milczeniem zbyć; die Gelegenheit, okazyią utracić, mimo puścić.
Vorbeylassung, f. mimo puszczenie, minienie, opuszczenie.
Vorbeylauffen, imo bieć, biegać, imo przebieć; als Wasser, woda mimo biegnie.
Vorbeyreiten, imo na koniu iechać, przeiechać.
Vorbeysegeln, mimo płynąć; bey einer Stadt, mimo przed miasto.
Vorbey seyn, przeminąć, minąć. wenn der Monath vorbey ist, gdy miesiąc minął, albo, mina. die Hitze ist vorbey, gorąco ustało.
Vorbeystreichen, przebieżeć, przebieć, upłynąć; die Zeit lassen, dać czasowi upłynąć; die Gelegenheit etwas zu thun, okazyią opuścić do czynienia czego.
Vorbeytragen, mimo nosić, mimo nieść.
Vorbeywischen, przelecieć mimo.
Vorbild, n. Wzor, obraz.
Vorbilden, odwzorować, odkryślić; etwas, co, wyobrazić.
Vorbildung, f. odwzorowanie, wyobrażenie, odkryślenie.
Vorbinden, na przodzie przywiązać.
Vorbitte, f. s. Fürbitte.
Vorbote, m. przesłaniec, przodem przesłany, przysłany.
Vorbringen, wynieść; das Geld aus dem Kasten, pieniądze ze szkatuły; 1) dobyć, pieniędzy; 2) opowiadać, prosić; seine Klage, zanieść przed kogo swoię skargę.
Vorbringung, f. wyniesienie, wynoszenie, dobycie, powiadanie; zaniesienie, przywodzenie.
Vordanzen, s. Vortanzen.
Vordertheil des Haupts, przodek głowy; des Schiffes, przodek okrętu.
Voreilen, pospieszyć, pospieszyć się wprzod.
Voreltermutter, f. praprababka.
Voreltern, pl. przodkowie.
Voreltervater, m. prapradziad.
Vorenthalten, zatrzymać.
Vorerrinnern, napomnieć, przestrzec, przestrzegać.
Vorerrinnert, napomniony, przestrzeżony.
Vorerrinnerung, f. napomnienie, przestrzeganie.
Vorersehen, przeźrzeć, przewidzieć.
Vorersehung, f. przeźrzenie, przewidzenie.
Vorfahr, m. Przodek, Antecessor.
Vorfahren, die, Przodkowie; die in grossen Ehren gewesen, ktorzy na wielkich godnościach bywali. der seinen Vorfahren keine Schande ist, ktory swoim przodkom nie iest żadnym wstydem.
Vorfallen, przypadać, przypaść, przytrafić się; ungefehr, trefunkiem; zu ungelegener Zeit, na zły czas; bequem, wygodnie, w sam czas; sehr selten, bardzo rzadko. die Gelegenheit ist ungefehr vorgefallen, okazyia przypadkiem trafiła się.
Vorfallend, przypadaiący, trafiaiący się. vorfallende Gelegenheit, trafiaiąca się okazyia.
Vorfechten, bić się wprzod.
Vorfechten, das, bicie się, potykanie się wprzod.
Vorfechter, m. biiący się, potykaiący się.
Vorfodern, pozwać; przyzwać; vor dem Rath, do Senatu; vor das Criminalgericht, do Kryminalnych Sądow.
Vorfoderung, f. pozwanie, zapozwanie.
Vorgänger, m. poprzednik, Antecessor, przywodca.
Vorgängerinn, f. poprzedniczka, Antecessorka, przywodczyna.
Vorgang, m. poprzedzanie, poprzedzenie.
Vorgebäude, n. budowanie na przodku.
Vorgeben, wydawać, wydać. s. hervorgeben.
Vorgebürge, n. nadmorska gora, pomorek.
Vorgefaßt, poprzedzony, wprzod uięty, ułożony.
Vorgehalten, zarzucony, przed czym, przed kiem.

Vorgehen, iść wprzod, przed; einem, przed kiem, mieć pierwfze mieyfce przed kiem.
Vorgelassen, przypuszony. s. verlassen.
Vorgemach, n. sień, przedsionek, izba na przodku.
Vorgemahlt, wprzod odmalowany.
Vorgenommen, przedzięwzięty, podięty, czego się kto podiął.
Vorgerückt, wymawiany, wyrzucony na oczy.
Vorgesetzt, przezowiedziany, wprzod powiedziany.
Vorgesang, m. przod prześpiewanie dla proby.
Vorgeschehen, wprzod uczyniony, co się wprzod stał.
Vorgeschmack, m. skosztowanie, wprzod, pakosztowanie.
Vorgeschoben, założony, zasunięty przed, zasuniony, przedsuniony.
Vorgeschrieben, przepisany.
Vorgesetzt, przełożony; einem Dinge, nad iaką rzeczą.
Vorgesetzter, m. przełożony, dozorca, starzy nad kiem, nad czym.
Vorgesprochen, dopowiedziany, podszeptany.
Vorgesteckt, zatchniony przed czym. s. vorstecken.
Vorgestellet, stawiony przed, postawiony, przed oczyma.
Vorgestern, onegday, zawczoray. was du vorgestern gesagt, costy onegday powiedział
Vorgestreckt, pożyczony, pożyczanym sposobem dany.
Vorgethan, wprzod uczyniony, wprzod zrobiony.
Vorgewarnt, przestrzeżony, ostrzeżony.
Vorgeworfen, zarzucony przed, na przodku.
Vorgezogen, przeciągniony.
Vorgraben, przekopać, na przodku.
Vorgreiffen, uprzedzić, ubiec; einem, kogo; in etwas, w czym.
Vorgrif, m. ubieżenie, uprzedzenie.
Vorhaben, n. przedsięwzięcie, postanowienie; davon abgehen, pred sięwzięcia, od postanowienia odstępować; wieder darzu kommen, znowu się wrocić do przed sięwzięcia. eines Vorhaben billigen, czyie przed się wzięcie aprobować, pochwalić; anzeigen, otworzyć; tadeln, ganić; verhindern, czyiemu przed się wzięciu przeszkodzić; ändern, odmienić; darauf bestehen, w przed się wzięciu zostawać; verborgen halten, ukryte trzymać; an den Tag legen, geben, wyiawić się z przedsięwzięciem, z postanowieniem; davon abstehen, odstąpić od przed się wzięcia. gleiches Vorhabens seyn, tegoż samego być przed się wzięcia. auf das Vorhaben bringen, do przed sięwzięcia przywieść. Vorhabens werden, chwytać się iakiego przedsięwzięcia, postanowienia; einen davon abbringen, kogo od przedsięwięcia odwieść, des Vorhabens seyn, być tego przedsięwzięcia. sein Vorhaben vollführen, swoie przedsięwzięcie wykonać. großes und böses Vorhaben, wielkie, złe przedsięwzięcie. er ist dieses Vorhabens, on iest tego przedsięwzięcia.
Vorhaben, zamyślać, przed się brać; wichtige Dinge, ważne rzeczy; einen Krieg, woynę iaką. ich habe das vor, ia to zamyślam; heimlich, potaiemnie.
Vorhalten, przełożyć przed oczy; przekładać; kłaść przed oczy, wyrzucać co komu na oczy.
Vorhanden, obeczny, przytomny; ist er auch gewesen, on był też przytomnym. 2) na po reczu być, na pogotowiu. nicht sehen, was vorhanden ist, nie widzieć co na doręczu iest.
Vorhang, m. zasłona, firanka; vor etwas ziehen, firanką co zasłonić, zasłoną zaciągnąć.
Vorhangen, wiśieć przed.
Vorheften, przypinać, przypiąć.
Vorhengen, zawiesić, na przodku, przed; einen Vorhang vor etwas, firankę zawiesić na przodku, przed czym.
Vorher, wprzod, przedtym, pierwey. vier Tage vorher etwas gedenken, pierwey o czym na catery dni pomyśleć; zu einem sich begeben, pierwey się do kogo udać. ein Jahr vorher, na rok być pierwey. ich habe es sowohl vorher gethan, als auch jetzo, tak ia to przed tym czyniłem, iak też y teraz czynię. vorher und nachher den Mund ausspülen, przed tym y potym usta płukać. so lange vorher, gdzie przed tym. lange vorher, dalcko przedtym. kurz vorher, trochę przedtym. wenig Tage vorher, kilka dni przed tym. zwey Tage vorher war er gekommen, nadwa dni przed tym on był przyszedł. ich habe es vorher gesagt, ia to w przod, przed tym mowiłem.
Vorher abbrechen, wprzod pierwey urwać; die Frucht, owoc.

Vorher abpflücken, pierwey frukt urywać zerwać.
Vorher anzeigen, wprzod oznaymić; przepowiadać; künftige Dinge, wprzod ludziom przepowiadać przyszłe rzeczy.
Vorher ausrichten, wprzod wykadzić.
Vorher aussehen, przeźrzeć.
Vorher bauen, wprzod budować.
Vorher bedacht, wprzod rozmyślony.
Vorheulen, lamentować, narzekać, utyskować przed kiem.
Vorhin, iuż przed tym dawno. s. vormahls.
Vorhof, m. sień, przedsionek.
Vorhund, f. gwiazda, *iakoby* przed pies.
Vorig, przeszły, dawny; Ansehen, przeszła powaga. vorige Weise, przeszły zwyczay. voriger Zustand, przeszły stan. vorigen Sommer, voriges Jahr, przeszłego lata, przeszłey zimy. in vorigen Briefen, w przeszłych listach. die vorige Nacht, przeszła noc. nach dem vorigen Leben urtheilen, według przeszłego życia sądzić. vorigen Tages, przeszłego dnia.
Vorjetzo, teraz, ninie; Frieden haben, mieć pokoy; den Krieg beylegen, woynę uspokoić.
Vorcammer, f. Antykamera, przedpokoy.
Vorkauen, pogryść wprzod; die Speise, iadło.
Vorkäuffer, m. pierwszy kupiec.
Vorkauff, m. pierwsze kupno, pierwokupno
Vorkauffsrecht, n. prawo pierwokupna.
Vorkehren, obrocić; allen Fleiß, wszelką pilność na co.
Vorkommen, uprzedzać, uprzedzić; eines Verlangen, czyie pragnienia, eines Absehen, czyie zamysły; zabiec, einem unruhigen Kopfe, niespokoyney głowie. er ist mir vorkommen, uprzedził mnie, zabiegł mi. einen im Traum vorkommen, komu się przyśnić; einem Uebel, złemu zabiegać. zdawać się. es kömmt mir vor, als sehe ich das, zdaie się mi, że ia to widzę.
Vorladen, pozywać; durch einen Herold, Ausruffer, przez woźnego; durch eine Klage, pozwem; vor Gericht, do Sądu.
Vorlängst, iuż dawno; an einem geschrieben haben, do kogo co było pisać; habe ichs gesagt, powiedziałem; geschickt haben, posłać było; ist das geschehen, to się stało.
Vorläuffer, m. poprzednik, przebiegun.
Vorlangen, dobrywać, dobyć; aus dem Kasten, ze skrzynie.
Vorlauf, m. przodbieg, przebieg.
Vorlauffen, obieć, wyścignąć, uprzedzić; einem, kogo, bieć w przod; trafić się, przypaść.
Vorlegen, położyć przed; etwas einem, co przed kiem. *to co:* geben, dać komu. *to co:* überreichen, ofiarować. *to co:* vorbringen, wynieść, wyłożyć. *to co:* vortragen, *proponować.* Speise vorlegen, ieść dać, postawić, położyć przed kiem.
Vorlesen, czytać komu, dla kogo.
Vorleuchten, świecić przed.
Vorlieb nehmen, kontent być.
Vormachen, okować na przodku; einen Graben, fossę dać przed, na przodku.
Vormahlen, malować, ukazywać na oko.
Vormahls, przeszłym razem, przedtym, niegdyś.
Vormauer, f. mur na przodku dany, przed-murze. 2) Schutz, obrona, zasłona, zastęp.
Vormittägig, przed-południowy; Spatziergang, przed-południowa przechadzka.
Vormittag, m. przed-południe, do-południe. f. n.
Vormund, m. opiekun; bey einen seyn, opiekunem czyim być; verordnen, naznaczyć. einen zum Vormund machen, kogo opiekunem uczynić; haben, opiekunem mieć.
Vormundschaft, f. opieka. in eines Vormundschaft seyn, być pod czyią opieką, na opiece u kogo, w opiece u kogo.
Vormundschaftlich, opiekowny, opiekuński.
Vorn, z przodu, na czele. przodem. vorn an, od początku, z początku, z gory, vorn abweisen und hinten einlassen, przodem wygnać, a tyłem wpuścić. vorn lecken und hinten kratzen, z przodu lizać a z tyłu drapać; na oko przyiaźń, za oczy nieprzyiaźń.
Vorn abbeissen, z przodu odgryść.
Vorn abbrechen, z przodu odłamać.
Vornamen, m. przedimek, im Vornamen fehlen, w przedimku błądzić.
Vorn angehen, iść przodem.
Vornehmen, przed się brać, zaczynać; sich etwas, zakładać sobie co; zamyślać.

Vornehmen, das, przedsięwzięcie, zamyślanie; darauf bestehen, verharren, zostawać w swoim pzedsięwzięciu.

Vorplaudern, baiać, trzepać; gadaiąc, przeszkadzać.

Vorpfeiffen, przegrywać na piszczałce.

Vorragen, styrczeć, wyglądać, widać zkąd; aus dem Wasser, z wody; unter allen, z pomiędzy wszystkich. die Zähne vorragen, zęby styrczą.

Vorrath, *m.* sprzęt, gotowość, rzeczy przysposobione, nagotowane; an Getreyde haben, mieć gotowość zboża przysposobionego. großen Vorrath an Proviant zusammen schaffen, wielka gotowość żywności przysposobić; an Essen und Trinken, przysposobienie iadła y napoiu. jährlicher Vorrath, roczna gotowość, przysposobienie na rok. 2) Vorrath, śpiżarnia.

Vorrathsgewölbe, *n.* sklep na żywność, na śpiżę, śpiżarnia.

Vorrecht, *n.* Recht, prawo; Vorzug, prawo pierszeństwa do czego; Begnadigung, przywiley; im Karten- und Würfelspiel, ręka.

Vorrede, *f.* przemowa; keine erdenken können, niemoc żadney przemowy wymyśleć; weit herholen, zdaleka przemowę zaczynać.

Vorredlein, *n.* przemowka, przedmowka.

Vorredner, *m.* Przemowca, Przedmowca.

Vorreih, *m.* im Tanzen, naypierwsze mieysce, rey, naypierwsza para w tańcu; haben, mieć.

Vorreiten, na koniu, wprzod iechać.

Vorreiter, *m.* Rotmistrz.

Vorriß, *m.* w przod odrys, pierworys.

Vorrücken, pomknąć z iakiego mieysca; 2) wyrzucać na oczy, wymawiać. f. vorwerfen.

Vorruckung, *f.* wymawianie, wyrzucanie na oczy.

Vorsänger, *m.* śpiewak przym trzymaiący.

Vorsagen, dyktować, przepowiadać; einen etwas von Sylbe zu Sylbe, po sylabie komu, przepowiadać przyszłe.

Vorsagen, das, przepowiadanie, to co: protokowanie, wrożenie.

Vorsager, *m.* przepowiadacz, wrożek, wieszcz.

Vorsatz, *m.* postanowienie, umyślenie, przedsięwzięcie; von seinem abweichen, swoiego umyślenia odstąpić; wieder zu seinem kommen, znowu się wrocić do swoiego predsięwzięcia. keinen andern Vorsatz haben, als, niemieć żadnego innego przedsięwzięcia tylko aby; bey seinem verbleiben, zostawać przy swoiem zamyśleniu, postanowieniu. durch nichts von seinem Vorsatz abgeschreckt werden, niczym nie być odstraszonym od swoiego przedsięwzięcia; darauf beharren, upierać się przy swoiem przedsięwzięciu; ändern, odmienić; fassen, układać; einen davon abwendig machen, odwieść kogo od iego przedsięwzięcia. mit Vorsatze, aus Vorsatze, umyślenie z postanowienia, z przedsięwzięcia. mit dem Vorsatze, tą myślą; etwas thun, co czynić. der einen guten Vorsatz hat, ktory ma dobre przedsięwzięcie. den Vorsatz haben, to postanowienie u siebie mieć.

Vorschein, *m.* przeszłe światło. 2) zum Vorschein kommen, wychodzić na widok, odkryć się. der Betrug ist zum Vorschein gekommen, zdrada wyszła na widok, odkryłą się, pokazać się.

Vorschieben, założyć, zasunąć, zaprzeć; den Riegel vor die Thür, zaporą drzwi zasunąć.

Vorschiebung, *f.* zasunięcie, założenie, zaparcie.

Vorschiessen, styrczeć, zkąd. f. vorragen. 2) dodać; einem Geld, komu pieniędzy.

Vorschlag, *m.* warunek, wymowka, kondycyia; thun, czynić, położyć; annehmen, przyiąć; nicht annehmen, nieprzyiąć kondycyi, wymowki, warunku; sich nicht gefallen lassen, nieprobować, niechwalić czyiey kondycyi; lassen sich alle gefallen, chwalić wszystkie, zezwolić na wszystkie warunki, kondycyie, wymowki; rada, zdanie; pierworzut.

Vorschlagen, kondycyię podawać, zakładać, założyć.

Vorschmack, *m.* zakosztowanie, wprzod skosztowanie; des ewigen Lebens, wiecznego życia.

Vorschneiden, kraiać, pokraiać, rozbierać mięsne potrawy.

Vorschneider, *m.* Krayczy.

Vorschreiben, przepisać, przepisywać, przepisować. 2) einem der schreiben lernen soll, pierwszy wiersz napisać, temu co się pisać uczy.

Vorschreibung, *f.* przepisanie, przepis.

Vorschrift, *f.* przepis, wzor, prawidło; nach dieser Vorschrift, według tego przepisu.

Vorschub, *m.* ratunek, pomoc; einem thun, komu czynić; großen im Kriege thun, wielką pomocą być komu na woynie. 2) żasowka, klamka. s. Riegel.

Vorschuß des Weins, klarowne wino z samych iagod y samo wychodzące; an Gelde, założenie pieniądzmi kogo.

Vorschwaken, uszy nabiiać; einem leichtgläubigen viel, komu snadnowierzącemu.

Vorsehen sich, strzed się, chronić się, patrzyć. er hat den Verstand nicht, sich vorzusehen, on niema rozumu do strzeżenia się; sich vor einem, mieć się na ostrożności przeciwko komu. kan man sich leicht vorsehen, można się łatwo ustrzec; vor etwas, czego się strzec. siehe dich vor, daß nicht, strzeż się aby nie. darinnen sehen sich die Menschen nicht vor, w tym się ludzie niestrzegą. nun siehet er sich vor, da es nicht nöthig ist, iak on się teraz strzeże kiedy nietrzeba.

Vorsehen, das, strzeżenie się, mienie się na ostrożności.

Vorsetzen, przekładać; einen einem Amte, posadzić kogo na iakiem urzędzie; der Flotte, nad flotą dać komendę; sich, zakładać sobie; etwas, co. ich habe mich vorgesetzt, fortzugehen, ia sobie zakładam poiechać. man hat sich vorgesetzt, postanowiono, umyślono. zu sterben oder zu siegen, umrzeć albo zwyciężyć, ich habe mir vorgesetzt, ia to u siebie postanowiłem.

Vorsetzlich, dobrowolny, samochcąc.

Vorsetzlich, *adv.* umyślnie, samochcąc. das ist vorsetzlich geschehen, to się umyślnie stało; einem Unrecht thun, komu *samochcąc* krzywdę czynić; geschehen, dziać się; zuwider seyn, być komu przeciwnym.

Vorsichtig, opatrzny, przezorny; auf das künftige, na przyszły czas; im Schreiben, w pisaniu; in der Gefahr, w niebezpieczeństwie; urtheilen, przezorny sąd; seyn, przezornym, opatrznym być.

Vorsichtig, *adv.* ostrożnie, przezornie, opatrznie; reden, mowić; handeln, czynic; einrichten, stanowić; gehen, iść; etwas erwählen, co wybierać.

Vorsichtigkeit, *f.* opatrzność, przezorność. mit aller Vorsichtigkeit gebrauchen. z wszelką przezornością.

Vorsingen, śpiewać pierwey, przodem przed inszemi.

Vorsingen, das, *n.* śpiewanie pierwey, przed inszemi.

Vorsinger, *m.* w prod śpiewak.

Vorsingerinn, *f.* w przod śpiewaczka.

Vorsitz, *m.* pierwsze mieysce, pierwsze krzesło. s. Oberstelle.

Vorsitzen, siedzieć przed.

Vorsorge, *f.* staranie, troska; alle anwenden, wszystkie staranie obrocić; grosse vorkehren, wielkie staranie obracać; vor einen tragen, staranie mieć o kiem.

Vorsorger, *m.* staraiący, staranie maiący.

Vorspann, *m.* zaprząg, koni do wozu; fodern, zaprzęgu się domagać.

Vorspannen, rozciągnąć; einen Vorhang vor das Bette, firankę przed łożkiem. 2) die Pferde vor den Wagen, konie zaprząc do wozu.

Vorspannung, *f.* zaprząg.

Vorspiel, *n.* pierwogra, przegrawanie. 2) przykład.

Vorspielen, przegrywać.

Vorspielend, przegrywaiący.

Vorspreche, w przod mowić, przepowiadać; komu. s. vorsagen. 2) prosić; für einen, za kiem. siehe Fürspruch.

Vorsprecher, *m.* dyktuiący, przepowiadaiący, komu,

Vorspringen, wyskakiwać.

Vorspringer, *m.* co skacze, wyskakuie przed kiem.

Vorsprung, *m.* przechodzenie, celowanie. einen großen Vorsprung vor einem haben, przechodzić, celować kogo.

Vorspucken, dziw co przeznaczaiący czynić.

Vorspucken, *f.* dziw przeznaczaiący co.

Vorstadt, *f.* przedmieście. in die Vorstadt gehen, iść na przedmieście. das in der Vorstadt ist, *adj.* przedmieyski.

Vorstand, *m.* pieniądze w przod zapłacone.

Vorstecken, zatchnąć, wyznaczyć; okować; ein Eisen vor etwas, żelazem co.

Vorsteckrose, roża z kamieni drogich wysadzana.

Vorstehen, być wystawionym, z czego, wyglądać z czego; vor der Stirn, z czoła. s. Hervorragen. 2) rządzić; einem Lande, iakiem kraiem; der Armee

mee, rządzić, woyſkiem, komenderować woyſko; einer Stadt, rządzić iakiem miaſtem; dem gemeinen Weſen, rządzić rzecz poſpolitą; einer Sache ſchlecht, źle ſprawić iaki interes.

Vorſteherinn, *f.* Rządczyna, Wielkorządczyna.

Vorſtehung, *f.* rządy, rządzenie.

Vorſtellen, przekładać, przełożyć przed oczy; einem etwas, co komu. ich kann mir das wohl vorſtellen, ia to ſobie dobrze mogę przed oczy ſtawić; einem etwas mit vielen Worten, komu co wielu słowami reprezentować.

Vorſtellung, *f.* reprezentowanie, ſtawianie przed oczy; eines Dinges, iakie rzeczy. 2) obraz, wyobrażenie.

Vorſtrecken, wyciągnąć, rozciągnąć; dem Spieß, ſpiſę wyciągnać, na dłuż podać. 2) pożyczyć; einem Geld, komu pieniędzy; poddać, dodać czego komu.

Vortägig, przededniowy.

Vortänzer, *m.* tanecznik w pierwſzey parze.

Vortanz, *m.* naprzod tańcować, rey wodzić w tańcu; thun wodzić.

Vortheil, zyſk, pomoc, zarobek; wygoda; korzyść; ſchaffen, zrobić; davon haben, mieć z czego. auf ſeinen Vortheil ſehen, ſwoiego zyſku upatrywać; verabſäumen, niedbać o ſwoy zyſk. etwas zum Vortheil thun, czynić co dla zyſku. des Vortheils halber, dla zyſku; ſeinen eigenen nicht vergeſſen, ſwoiego właſnego zyſku niezapominać. bey erſehenen Vortheil, przy upatrzonym zyſku. das halte ich für meinen Vortheil, to ia ſobie mam za moy zyſk; vor einen haben, mieć porę, nad kiem, mieć lepſzą ſpoſobność iak kto. das dienet uns zum guten Vortheil, to nam wielką pomocą ieſt. das iſt mein gröſter Vortheil, to ieſt naywiękſza moia pomoc; groſſen an etwas haben, mieć z czego wielki zyſk. für einen Vortheil achten, mieć za korzyść.

Vortheilhaftig, zyſkowny; pożyteczny, wygodny; pomocny; zarobny; wygrana przynoſzący; für einen, dla kogo, komu. 2) der auf ſeinen Vortheil ſiehet, zyſku, za robku, wygody ſwoiey upatruiący.

Vortheilhaftig, *adv.* zyſkownie; wygoduie; z zarobkiem.

Vorthun, założyć, zaſunąć; zemknąć na co; den Riegel vor die Thüre, drzwi na zaporę, zaſuwką drzwi zaſunąć, 2) ſich, wybrnąć, wydobyć ſię z czego. 3) celować, przewyżſzać; vor andern, inſzych.

Vortrab, *m.* pierwſza ſtraż; der Armee, woyſka.

Vortrag, *m.* *propozycyia*, założenie, podanie; deutlicher, iaſna; bedarf keines Beweiſes, niepotrzebnie żadnego dowodu. dem Vortrage Beyfall geben, zezwolić na propozycyią, aprobować ią, przyiąć.

Vortragen, wynoſić; etwas vorher, co na przod, zkąd. 2) *proponować* przełożyć zakładać, założyć, podawać, einem etwas, co komu, donieść; etwas dem Rathe, co Senatowi; deutlich, iaſno; kürzlich, krotko; fleiſſig, eigentlich, ſummariſch, pilnie, w krotkiem zbiorze. 3) nieść przed; einem die Fackel, przed kiem pochodnią.

Vortreffen, celować, przechodzić; wychodzić nad co dłużey, wyżey.

Vortrefflich, przedni, przeſliczny, wyśmienity, przewyśmienity; celuiący, przechodzący; in den Künſten ſeyn, przedniem być w ſztukach. vortrefliche Tugend, Schönheit, przednia cnota, piękność; Verſtand, przedni dowcip, rozum. eine Frau von vortreflicher Schönheit, Pani przedniey prześliczney urody; Weisheit, przednia mądrość. ein Mann, der in allen Dingen vortreflich iſt, człowiek przedni we wſzyſtkich rzeczach.

Vortreflich, *adv.* przednie; prześlicznie; przewyśmienicie.

Vortreflichkeit, *f.* przedniość; prześliczność; przewyśmienitość; des Gemüths, umysłu; des Verſtandes erlanget haben, nabyć przedniości dowcipu. 2) przewyżſzanie; vor den übrigen Thieren, inſzych zwierząt.

Vortrinken, pić do kogo.

Vortritt, *m.* przebieżenie pierwey.

Vortroupp, *m.* pierwſza ſtraż. ſ. Vortrap,

Vorüber, mimo; vor eines Augen etwas tragen, mimo oczow czyich co nieść.

Vorüberfahren, mimo iechać.

Vorüberfliehen, mimo lecieć.

Vorüberflieſſen, mymo płynąć,

Vorüberführen, mimo prowadzić, przeprowadzać.

Vorübergehen, mimo przechodzić; vor dem Meyerhofe, mimo wsi; vor dem Lager, mimo obozu; vor dem Hause, mimo domu.
Vorüber lassen, mimo puścić, opuścić, minąć.
Vorüberlauffen, mimo biegać, przebiegać, przebiegać się.
Vorüberreiten, mimo na koniu iechać, mimo ieźdźić.
Vorüberschiffen, mimo płynąć, mimo żeglować.
Vorüberschleichen, mimo się przemknąć, przemykać.
Vorübertragen, mimo nosić, mimo przenosić.
Vorübertreiben, mimo pędzić, przepędzać; das Pferd, konia; das Vieh, bydle.
Vorübung, f. pierwey się ćwiczenie.
Vorurtheil, n. ubieżone zdanie, uprzedzone zdanie; einen damit schaden, komu niem szkodzić; einem damit helfen, komu niem dopomoc; sich dafür fürchten, ubieżonych zdań się obawiać.
Vorwacht, f. furwacht, straż naypierwey stoiąca.
Vorwand, m. pretekst, pokrywka, pozor. unter dem Vorwande anbringen, pod pretextem co donosić. einen schönen Vorwand ergreiffen, bardzo piękny pretekst złapać. zum Vorwande dienen, za pretekst służyć. zum Vorwande nehmen, za pretekst brat, wziąć.
Vorweg, przed; prze, przodem, w przod.
Vorweg gehen, iść przodem. s. vorher gehen.
Vorwegkauffen, wprzod kupować,
Vorwegnehmen, wprzod wziąć przed kiem.
Vorwenden, rozciągnąć; za predekst dawać; die Unpäßlichkeit, słabość; die schlechten Zeiten, złe czasy; das Wetter, czas pogodny, albo niepogodny.
Vorwerk, n. folwark. auf dem Vorwerk seyn, na folwarku być.
Vorwerfen, posypować, posypać, rzucić; den jungen Hünern Futter, kurczętom ieść; dem Hunde etwas, psu kawał rzucić. 2) zarzucać; einem den schlechten Adel, komu nie szlachestwo zarzucać; einem die Armuth, komu iego ubostwo wyrzucać.
Vorwerts, na przeciwko, przodem.
Vorwissen, wprzod wiedzieć, przewiedzieć.
Vorwissen, das, przewiedzenie, przewiadomość, pierwey wiadomość. mit eines Vorwissen, z czyią pierwey wiadomością.
Vorwitz, m. ciekawość.
Vorwitzig, ciekawy.
Vorwort, n. przezwisko, przedimek.
Vorwurf, m. zarzut; zarzucanie, zadawanie wystepku.
Vorzeichnen, przeznaczać, przeznaczyć.
Vorzeigen, pokazać wprzod.
Vorzeiger, m. ten co wprzod pokazuie, pokazuiący; eines Briefes, iaki list.
Vorzeiten, przeszłemi czasami, przed laty, kiedyś, niegdyś; redeten sie also, tak oni mawiali; waren sie in gutem Zustande, byli w dobrym stanie.
Vorziehen, przenosić, przekładać. 2) zasunąć; den Vorhang vor das Bette, firankę przed łożkiem, zasunąć firanką łożko; dać co przed czym.
Vorzug, m. przim, celowanie, pierwszy krok; einem geben, komu dać; zugestehen, przyznać; vor einem haben, mieć przed kogo; darum streiten, sprzeczać się o prym, o pierszeństwo.
Votiren, wotować, głos, kreskę dawać; zur Wahl, na elekcyi.
Votum, n. głos, Kruska.
Ur, głowa, początek, pra.
Urältermutter, f. pra pra prabąbka.
Urältervater, m. pra prapra, pradziad.
Uralt, starożytny; starodawny.
Urbar, bardzo dawny.
Urenkel, m. prawnuk.
Urenkelin, f. prawnuczka.
Urenkelfrau, f. prawnukowa.
Urgroßvater, m. pradziad.
Urhaub, ein Vogel, sowa.
Urheber, m. sprawca; einer Sache, iakiey rzeczy; des einheimischen Kriegs, domowey woyny; des Aufruhrs, rozruchu; Oyciec, rodzic.
Urheberinn, f. rodzicielka, sprawczyna.
Uringlas, n. szkło moczowe.
Urintreibend, mocz pędzący.
Urkunde, f. dokument, papiery, prawne; dowodzące, dowody. 2) świadectwo s. Archiv.
Urkunden, świadczyć, świadectwem popierać.
Urlaub, m. pozwolenie. mit Urlaub sagen, z pozwoleniem mowić. einem den Urlaub geben, dać komu pozwolenie.
Ursache, f. przyczyna; ungereimte, nierozumna, niedo rzeczy; gerechte, sprawiedliwa; wahre, prawdziwa; falsche, fałszywa; suchen, finden, szukać

kać przyczyny, znaleść przyczynę; geben, dać przyczynę; seyn, być przyczyną; haben, mieć; auf einen schieben, na kogo złapać. du hast keine Ursache, warum, ty niemasz żadney przyczyny dla czego byś; woher nehmen daß, przyczynę zkąd wziąć ażeby. wahre Ursache, einer Sache beyfügen, prawdziwe przyczyny, iakiey rzeczy przydać; erdenken, wymyślić. nach der Ursache fragen, o przyczynę się pytać. aus was Ursache bist du her gekommen, z iakiey przyczyny śtu przyszedł. daran bist du Ursache, ty ieſteś tego przyczyną.

Ursprünglich, początkowy, pierworodny; samorodny.

Ursprung, m. początek; eines Dinges, finden, iakiey rzeczy znaleść; woher haben, mieć zkąd; der Krankheit, choroby. Ursprung alles Uebels, początek wszystkiego złego.

Urtheil, n. dekret, sąd; scharfes, ostry; billiges, słuszny; widriges, przeciwny; unbilliges, niesłuszny; ungerechtes, niesprawiedliwy. nach verständigern Leute Urtheile, podług sądu rozumnych ludzi; fällen, dekret uczynić o czym; umstossen, dekret znieść. nach meinem Urtheil, na moy rozsądek.

Urtheilen, sądzić; wohl, dobrze; redlich, rzetelnie; recht, dobrze; nach Recht und Billigkeit, według prawa y słuszności; unpartheyisch von einem, nieſtronnie sądzić o kiem. andere urtheilen lassen, dać inszym sądzić do sądzenia.

Urtheilfasser, m. dekretu dawca.

W.

W, ein und zwanzigster Buchstabe, des Teutschen Alphabeths, W dwudziesta pierwsza litera Niemieckiego Abecadła.

Waare, f. Towar; falsche, fałszywy; gute, ächte, dobry, szczery; die leichte abgehet, który się prędko rozprzedaie; böse, zły. mit den Waaren allenthalben herum gehen, z towarami wszędzie bywać; das Geld daran legen, na towar pieniądze łożyć. gute Waare verkauft sich selbst, dobry towar sam się predaie.

Wache, f. Warta, ſtróż; halten, straż trzymać; bey dem Thore, u bramy; Soldaten darauf stellen, żołnierzy na warcie postawić; es ziehen andere darauf, insi na wartę ciągną. die Wache bestellen, wartę zostawić, warty porozstawiać. auf der Wache stehen, na warcie stać; vor dem Hauptquartier halten, przed gieneralną Leżą wartę trzymać.

Wachen, czuć, strzeć, wartować; bis in die späte Nacht, aż poźno w noc; bis an den Tag, aż do dnia.

Wachen, das, n. Warta, straż, czucie, niespanie, Warty odprawianie. mit Wachen zugebracht, niespiący przepędzony.

Wachhaus, n. strażnica, dom strażniczy.

Wachmeister, m. Wachmistrz.

Wacholder, m. iałowiec, drzewo y iagody.

Wacholderbaum, m. iałowiec drzewo.

Wacholderbeere, f. iałowiec iagody.

Wacholderstrauch, m. Krzak iałowcowy.

Wacholdervogel, m. Kwiczoł.

Wacholderwein, wino iałowcowe.

Wachs, n. wosk; sehr weiches, bardzo miętki; weisses, biały; rothes, czerwony; zerlassenes, roſzpuszczony. mit Wachs umgiessen, woſkiem oblać; nach Gefallen bilden, lepić z wosku co się podoba. mit Wachs beschmieren, woſkiem osmarować. aus Wachs poussiren, z wosku formować. mit Wachs bestreichen, überziehen, woſkiem powlec, uwoskować; ein Täfelgen, stolik. Bestreichen mit Wachs, woskowanie, wywoskowanie. von Wachs, z wosku, woskowy. mit Wachs überzogen, powoskowany. ein klein Stückchen Wachs, odrobinka wosku. Wachs machen, wosk robić. voller Wachs, pełny wosku.

Wachsam, czuyny, strzegący, pilnujący; Mensch, człowiek; Hund, pies; sehr wachsam, bardzo czuyny.

Wachsam, adv. czuyno ostrożnie; etwas versehen, czym zawiadywać. auf seiner Hut wachsam stehen, mieć się czuyno na ostrożności.

Wachsamkeit, f. czułość, czuyność, ostrożność. durch seine Wachsamkeit zu Wege bringen, daß, swoią czunością dokazać, że.

Wachsbilder, plur. woskowe obrazki.

Wachsen, rość, rosnąć. die Schnecken wachsen mit den Monden, ślimaki rosna

ſną z mieſiącem; wzbierać. die See iſt auſſerordentlich gewachſen, morze nad miarę zebrało. der Muth wächſt bey den Feinden, odwagi przybywa nieprzyiacielowi. der Haß gegen ſie wächſt, zawziętość przeciwko nim rosła. die Begierde wächſt mit den Jahren, chuć rośnie z laty. 2) *to co*: rodzić ſię; aus der Erde, z ziemi; in Holz und Blätter, w drzewo y w liście.

Wachsfackel, woſkowa pochodnia.

Wachsgelb, woſkożołty. wachsgelbes Kleid, woſko żołta ſuknia.

Wachshändler, *m.* Woſkownik, Kupiec woſkiem handluiący.

Wachskerzenmacher, *m.* Swiecarz, od woſkowych świec.

Wachslicht, *n.* Woſkowa świeca. mit einem Wachslichte vorleuchten, świecić pred kiem woſkową świecą.

Wachspflaſter, *n.* ſuſz woſkowy.

Wachspoſſirer, *m.* Woſkolepnik, z woſkulepnik.

Wachsſalbe, *f.* maść z woſku robiona.

Wachsſchabe, *f.* ein Wurm, robaczek mały pewny.

Wachsſtock, *m.* ſtoczek, woſkowy do świecenia.

Wachstafel, *f.* Wachsſcheibe aus den Bienenſtock, iak ſię z ula proſto bierze, nazywa ſię plaſtr. 2) Tafel mit Wachs überzogen, ſtolik woſkowany.

Wachsſtube, *f.* izba w ktorey warta ſiada.

Wachsthum, *m.* rośnienie; der Weinſtöcke, winnych drzewek.

Wachswinden, in den Bienſtöcken, Pierzga, albo przepierzenie w ulu dla pſzczoł.

Wachszieher, *m.* świecarz od robienia woſkowych świec.

Wachszieherinn, *f.* świećarka od świec woſkowych.

Wacht, *f.* ſtraż, warta. ſ. Wache, Wachhaus.

Wachtel, *f.* ein Vogel, przepiorka, ptak; ſchlägt, wabi.

Wachtelhund, *m.* wyżeł, legawi pies do przepiorek.

Wachtmeiſter, *m.* Wachmiſtrz.

Wackeln, auf beyden Seiten, chwiac ſię na obiedwie ſtrony,

Wackeln, das, *n.* chwianie ſię; der Zähne, zębow.

Wackelnd, chwiejący ſię; machen, chwieiącym ſię uczynić; die Zähne, ſprawić, aby ſię zęby chwiały.

Wackelung, *f.* chwianie; der Zähne, zębow; unanſtändige, bald rechts, bald links, nieprzyſtoyne chwianie ſię to na prawą, to na lewą ſtronę.

Wacker, rzeſki, czerſtwy, żywy; ochotny.

Wacker, *adv.* rzeſko, czerſtwo, żywo, ochotnie.

Wade, *f.* an den Beinen, łytka, łyſtka, u nogi.

Waden, w prod iść, iechać; man kann leicht durch den Fluß, łatwo przezrzekę w brod można przeyść.

Wächſern, woſkowy.

Wächter, *m.* ſtroż.

Wächterinn, *f.* ſtrożka; ſtrażniczka.

Wächterthurm, ſtrażnica, wieża do ſtraży; *pamzenica, słowo w słowo z Łacin, ſpecula.*

Wächterzeichen, *n.* znak ze ſtrażnice.

Wägen, ważyć. 2) mit der Hand die Schwere ungefehr, ręką podnoſić ciężar, patrząc wiele około ma ważyć.

Wäglein, *n.* ważka; małe ważki, *plur.* 2) kleiner Wagen, mały wozek, wozeczek.

Wähnen, domyślać ſię, mniemać, ſiehe Meynen.

Wåhr, *n.* an einer Thüre, zapora, zaporka; im Waſſer, zaſtawa; wrota wodne.

Währäpfel, iabłka na ſchowanie.

Währen, trwać. die Sache hat bis an den Mittag gewährt, rzecz aż do południa trwała. lange währen, długo trwać. die Berathſchlagung hat einige Tage gewährt, rada trwała kilka dni. der Regen hat die ganze Nacht gewährt, deſzcz całą noc trwał. *mowi ſię zwyczaynie*, całą noc lał, ſzedł. viel Jahre währen, wiele lat trwać.

Während, trwaiący. 2) przy, während der Mahlzeit, przy obiedzie; przez. während der Zeit, przez wſzyſtek czas.

Währmann, *m.* rękodawca, rękoymia; ſprawca, Uczyńca.

Währung, *f.* trwanie.

Wälzen, taczać, po czym, toczyć po czym; einen Stein, kamień; im Kothe, tarać w błocie; przewracać co okrągłego, obracać ſię. 2) von ſich, etwas, umknąć co od ſiebie; zwalać; die Schuld auf einen andern, winę zwalać na kogo inſzego.

Wälzung, *f.* toczenie, taczanie, obracanie, przewracanie po czym, przewalanie.

Wahr, włokno.

Wärme,

Wärme, *f.* ciepło, *f.n.* sehr große, bardzo; gar zu große, nazbyt wielkie; gemäßigte, mierne; ohne Rauch, bez dymu. ohne Wärme nicht wachsen können, bez ciepła nie moc rość; vergehet, wychodzi. die Traube wächst von der Sonnen Wärme, iagoda rośnie od ciepła słonecznego. mittelmäßige Wärme, letnio.

Wärmen, grzać, cieplić. wieder wärmen, odgrzać, odgrzywać; das Essen, iedzenie odgrzać.

Wärmer, *m.* grzeiący, odgrzewacz, zagrzewacz.

Wärmerinn, *f.* grzewaczka, odgrzewaczka.

Wärmpfanne, *f.* faierka do grzania; das Essen darauf setzen, iadło na faierce postawić.

Wärmung, *f.* grzanie, zagrzewanie, odgrzewanie; odgrzanie, zagrzanie.

Wärzlein, *n.* brodaweczka.

Wäsche, *pl.* bielizna, chusty.

Wäscher, *m.* pracz; der etwas rein wäscht, ktory pierze chusty, aby białe *pyły*; 2) Plauderer, baia, gawęda.

Wäscherinn, *f.* praczka.

Wässericht, wodny, wodnisty; Feld, wodne pole.

Wässerlein, *n.* wodka; *to iest*: woda maleńka.

Wässern, woda polewać. der Brunnen wässert die umliegenden Felder, żrzodło polewa, w koło leżące pola. der Nil wässert Egypten, Nil polewa Egipt. 2) moczyć, wymoczyć; eingesalzene Eßwaaren, moczyć nasolone rzeczy do iedzenia.

Wässerung, *f.* wodą polewanie.

Waffen, *plur.* woyna, walki, *plur.* fremde, obca, woyna; einheimische, domowe walki, domowa woyna; gerechte, ungerechte, sprawiedliwa, niesprawiedliwa; schädliche, szkodliwa; gottlose, niezbożna; schöne, piękna woyna, piękna walki. 2) *właściwie znaczy*: broń, oręż; wegwerfen, niederlegen, broń położyć rzucić na ziemię; nehmen, broń odebrać, oręż odebrać; ergreiffen, porwać się do oręża, do broni; anschaffen, broń gotować; schmieden, broń kować. zu den Waffen greiffen, wziąć się za oręż, do oręża się wziąć. in den Waffen seyn, być przy orężu, przy broni; tragen, oręż nosić. allen Streit mit den Waffen schlichten, niezgodę orężem uspokoić. sich mit den Waffen an seinen Feinden rächen, mścić się orężem na swoich nieprzyiaciełach. ohne Waffen, bez bronny, bez bronnego. das Volk in die Waffen bringen, ludzi zbroić, orężem uzbraiać.

Waffenschmidt, *m.* Płatnerz.

Waffenschmiede, *f.* kuźnia, kowalnia płatnerska.

Waffenträger. *m.* zbroionożnić.

Waffnen, zbroić, uzbraiać. s. Rüsten.

Wagamt, *n.* ważnika urząd.

Wagbalke, *m.* pręt poprzeczny u wagi.

Wagbälklein, szal kołowrot.

Wage, *f.* waga. mit einer Goldwage etwas abwägen, co złotniczą wagą zważyć. gleiche Wage, rowna waga. 2) des Himmels, na niebie, Znak niebieski, Waga. die Sonne ist in der Wage, słońce iest w wadze. 3) Wagebalken, pręt przecz idący u wagi. 4) einander die Wage halten, rowno ważyć, nieprzeważać.

Wagehals, *m.* śmiałek. *prov.* y śmiałkow psy kąsaią.

Wagkloben, *m.* szal rękoieść, szalkluba, w ktore y się szala prze waża.

Wagen, der, *m.* woz, poiazd. auf einen vierspännigen Wagen fahren, na poczworno zaprzeżonym wozie iechać; damit halten, woz trzymać. vom Wagen geworfen werden, z wozu być zrzuconym. auf den Wagen heben, setzen, podnieść wsadzić na woz. vom Wagen herunter heben, z woza ściągnać. auf den Wagen steigen, na woz wsieść. der auf einen Wagen führt, ktorem wozem, na wozie, iedzie; umwerfen, woz wywrocić. auf dem Wagen sitzen, na wozie siedzieć. was ist auf dem Wagen? co iest na wozie? einen auf dem Wagen führen, kogo na wozie wieść. auf dem Wagen laden, na woz ładować. zum Wagen gehörig, *adj.* wozowy. 2) am Himmel, na niebie, gwiazda, woz niebieski; der grosse, większy; der kleine, mnieszy.

Wagen, śmieć, ważyć się, ośmielić się, odważyć się; einen etwas zu fragen, pytać się kogo o co. etwas grosses wagen, ważyć się na co wielkiego; die That zu vollführen, iakiego czynu dokazać. sich in Gefahr wagen, odważyć na niebezpieczeństwo. sich mitten unten die Feinde wagen, śmiało wpaść we śrzodek między nieprzyiacioł. sein Leben für einen wagen, swoie

swoie życie za kogo ważyć. das äusserste wagen, na ostatnią się odważyć. es nicht weiter wagen, daley się nie odważać, nie podawać. sein Hab und Gut wagen, swoy maiątek swoie dobro na co ważyć. ein Treffen auf seine Gefahr wagen, odważyć się na potyczkę ze swoiem niezbieczeństwem.

Wagen, das, n. śmiałość, w tym sensie co śmiały uczynek; śmienić, ważenie się, odwaga.

Wagenachs, f. oś u wozu.

Wagenburg, f. Tabor; schlagen, Tabor zrobić.

Wagendecke, f. przykrycie nad wozem.

Wagenkästgen, n. puklad.

Wagenmeister, m. starszy wozowy, Podkoninszy.

Wagenpferd, n. koń wozowy.

Wagenschmiere, f. maź do smarowania kół.

Wagenseil, n. postronek od wozu.

Wagenwinde, f. żoraw do ciągnienia ciężaru.

Wagkunst, f. Sztuka ważenia.

Wagmeister, m. Ważnik.

Wagmeisteramt, n. ważnistwo, urząd ważnika.

Wagner, m. stalmach, co wozy robi.

Wagrecht, rownoważny, rownoważacy; rownowymierzony; Ebene, Fläche, rownowymierzona rownina, płaszczyna.

Wagschale, f. szala, u wagi; etwas in eine legen, położyć co na iedney szali.

Wagspiel, n. gra na odwagę, na śmiałe, na szczęście.

Wagzünglein, n. ięzyczek, głobik u wagi.

Wahl, f. obieranie, obranie; elekcyia; wybor, brak; der Worte, słow. einem die Wahl lassen, komu dać na wybieranie, ohne Wahl zu machen, żadnego braku, wyboru nieczynić. die Wahl stehet bey dir, wybor brak wolny ci iest. wird die Wahl bey dir stehen, daß du redest? przy tobie będzie obranie czy masz mowić? du sollst die Wahl haben, ob du ꝛc. ty masz wolne obranie, ieżeli.

Wahlcapitulation, f. Umowa Cesarska z Rzeszą Niemiecką przy elekcyi.

Wahlreich, n. Wolne w obieraniu Krolestwo.

Wahlspruch, m. przysłowie.

Wahltag, m. dzień seymu obieralnego.

Wahn, m. zdanie, mniemanie; zweifelhafter, przeciwne; falscher, fałszywe; der Menschen, ludzi o czym; böser, złe; gefährlicher, niebezpieczne, schädlicher, szkodliwe; darauf bringen, przywieść, do iakiego zdania; darauf gerathen, przypaść na iakie zdanie. in den Wahn stehen, być w iakim zdaniu; benehmen, wybić komu zdanie z głowy; fahren lassen, porzucić iakie zdanie.

Wahnsinnig, szalony, co od rozumu odszedł. s. Unsinnig.

Wahnsinnigkeit, f. szaleństwo, odeście od rozumu.

Wahnwitz, m. odeście od rozumu.

Wahr, prawdziwy. das wahre und falsche beurtheilen, unterscheiden, rozsądzić, rozeznać co prawdziwe co fałszywe. es kann mehr wahr, als nicht seyn, więcey być nie może iak iedna prawda. wahre Freundschaft, prawdziwa przyiaźń, ich will sagen, was wahr ist, ia powiem co iest prawdziwego. wahre Ehre, prawdziwa cześć prawdziwa zacność. für wahr halten, za prawdziwe trzymać. es ist niemahls alles wahr, was gesaget wird, nigdy nie iest to wszystko prawdziwe, co mowią. adv. prawdziwie, do prawdy.

Wahre, f. towar. s. Waare.

Wahrhaft, prawdziwy. 2) der die Wahrheit saget, ktory prawdę mowi. także prawdziwy. er ist mehr wahrhaft, als dieses, tamten iest prawdziwszy iak ten tu. wahrhaftige Ursachen, prawdziwe przyczyny.

Wahrhaftig, adv. prawdziwie; so genannt werden, tak być nazwanym. wahrhaftig und frey reden, prawdziwie y wolno mowić.

Wahrhaftigkeit, f. prawda, prawdziwość.

Wahrheit, f. prawda; ewige, wieczna; bittere, gorzka; tiefversteckte, głęboko ukryta; angenehme, beschwerliche, deutliche, przyiemna, przykra, iasna; bloße, szczera; verstellete, zmyślona; liegt verborgen, leży utaiona. Liebhaber der Wahrheit, miłośnik prawdy, kochaiący prawdę. dessen Ohren von der Wahrheit verstopft sind, uszy przed prawdą zamykać. der Wahrheit näher kommen, zbliżać się ku prawdzie. sich der Wahrheit widersetzen, prawdzie się sprzeciwiać. Untersuchung der Wahrheit, szukanie prawdy.

prawdy. aus einem die Wahrheit erpressen, wycisnąć z kogo prawdę powiadać. etwas für die Wahrheit sagen, co za prawdę powiadać. die Wahrheit zu sagen, prawdę mowiąc.

Wahrnehmen, uważać, postrzegać, wypatrywać; fleißig, pilnie; genau, stets, należycie, nieustannie; die Zeichen, znaki; alle seine Bewegungen, czyie wszystkie ruszenia; was einer verrichtet, co kto czyni; was vorgehet, co się dzieie. 2) mieć na co uwagę; mieć staranie o co; uważanie, postrzeganie.

Wahrnehmung, f. uważanie, postrzeganie, postrzeżenie.

Wahrredend, prawdę mowiący.

Wahrsagen, wieszczyć, wrocić.

Wahrsagen, das, n. wrożenie, wieszczenie.

Wahrsager, m. Wieszcz, wrożek wieszczek, den Wahrsager fragen, Wieszcza się radzić; aus der Hand, z ręki wrożek.

Wahrsagergeist, m. duch wieszczy, duch wrożący.

Wahrsagerinn, f. wrożka, wieszczka.

Wahrsagerisch, wieszczowy, wrożny.

Wahrsagerkunst, f. sztuka wieszczenia, wrożenia; abergläubische, zabobonna.

Wahrsagerstab, m. laska wieszczowa, wrożkowa.

Wahrsagung, f. wieszczenie, wrożenie; natürliche, naturalna. f. Weissagung.

Wahrscheinlich, podobny do prawdy, prawdo pozorny; will er die Erzehlung haben, on chce mieć opowiedzenie prawdo pozorne, do prawdy podobne. es ist wahrscheinlich, daß, to iest to prawdy podobna że. es ist nicht wahrscheinlich, to niepodobna do wiary. fragen, was am wahrscheinlichsten sey, pytać się co by naypodobnieyszego do prawdy było. man glaubt es desto leichter, weil es wahrscheinlich zu seyn scheinet, tym to snadniey wierz iż się podobnieysze do prawdy zdawało.

Wahrscheinlich, adv. podobnie do prawdy, prawdo pozornie; etwas erdichten, co wymyślić.

Wahrscheinlichkeit, f. prawdy podobieństwo. mit Wahrscheinlichkeit einen betrügen, prawdy podobieństwem kogo zwieść.

Wahrzeichen, n. znak prawdy; geben, dać. zum Wahrzeichen dienen, za znak prawdy służyć.

Waid, m. Farbe, Kraut, zum Blaufärben, Farbownik, ziele, z ktorego tabliczki błękitey farby robią.

Waise, f. Waisenkind, ohne Eltern, sierota, dziecię co nie ma ani oyca ani matki; ein Knabe der keinen Vater hat, syn ktora oyca nie ma.

Waisenhaus, n. sierocy spital, sierocy do, sierotnia, sierotalnia, spital na sieroty.

Waisenvater, m. Starszy nad Sierotalnią.

Waislein, n. sierotka, sieroteczka.

Walke, f. folusz, wałkownica; wałkownistwo. das Tuch in die Walke geben, sukno dać do foluszu, do wałkownicy.

Walken, wałkować; das Tuch, sukno, aby duchtowne było. 2) einen mit den Fäusten walken, kogo pięściami otłuć.

Walker, m. folusznik, wałkownik.

Walkerkunst, f. Wałkownistwo, foluśtwo.

Walkmühle, f. folusz, wałkownica.

Walkmüller, m, folusznik.

Wald, m. las; sehr grosser, bardzo wielki; ungeheurer, straszmie wielki; sehr verwachsener, bardzo zarosły; gemeiner, pospolity; darinnen keine Weide ist, w ktorym niemasz żadnych pastwisk; darinnen man das Holz fällt, w ktorym drzewo rąbią; voller grossen Bäume, pełny wielkiego drzewa. sich in einem Wald verstecken, skryć się w lesie. in den Wäldern zerstreut seyn, po lasach być rozpierzchnionym. mitten im Walde, mieysce w środku lasu; finster von grossen Bäumen, ciemny od wielkich drzew; auf dem Berg, stoi na gorze; liegt zwischen uns und dem Feinde, leży między nami y nieprzyiacielem; lieget auf dieser Seite, leży po tey stronie; fängt sich hier an, zaczyna się ztąd; darinnen es viel Eichen giebt, w ktorym wiele żołędzi bywa; lustiger, gay, borek. aus dem Walde, adj. leśny. voller Wälder, pełny lasow. zum Walde werden, lasem się stawać, w las się obracać. wie man in den Wald schreyet, so schallet es wieder heraus, iak w lesie wołaią, taki się odgłos rozlega.

Waldbeer, f. ein Gewächs, roślina pewna, z Grec. drymopogon.

Waldbruder, m. pusteinik w lesie, leśny mieszkaniec.

Waldcypreß, f. leśny cyprys.

Waldbistel, f. ostokrzew, *krzewina*.
Waldborn, m. leśna tarnina.
Waldesel, m. leśny osieł.
Waldfahren, ein Kraut, paproć, ziele.
Waldförster, m. łesniczy, leśny.
Waldfrau, f. kobieta w łesie mieszkaiąca.
Waldgott, m. leśny bożek, Faunus.
Waldgöttinn, f. leśna bogini.
Waldhonig, m. miod leśny.
Waldhorn, n. Wałtornia, 2) trąbka myśliwska.
Waldhornist, m. Waldhornbläser, Wałtornista.
Waldicht, leśnisty; Berge, gory leśniste, lasami zarosłe.
Waldkresse, f. ein Kraut, leśna rzerzucha.
Waldlerche, f. ein Vogel, dzierlatka ptak.
Waldmännlein, n. satyr, leśny człeczek.
Waldmann, m. leśny człowiek.
Waldmaus, f. leśna mysz, borowa mysz.
Waldmeister, m. leśniczy.
Waldnessel, f. leśna pokrzywa.
Waldreben, f. ein Gewächse, barwinek, wołowy język, *ziele*.
Waldteufel, m. Satyr.
Wall, m. wał. eine Stadt mit einem Wall umgeben, dać około iakiego miast wał. mit einem Wall befestigen, umocnić wałem; sich darauf stellen, na wale stanąć. einen Wall aufwerfen, wał usypać. einen dreyfachen Wall machen, troisty wał dać; ist zehn Fuß hoch und breit, iest na dziesięć stop wysoki, szeroki, gruby. zum Wall gehörig, *adj.* wałowy.
Wallach, m. wałach, koń rznięty. 2) einer aus der Wallachey, Wołoch, człowiek z Wołoch.
Wallachey, f. Wołochy.
Wallen, wrzeć. bis es aufhört zu wallen, aż przestanie wrzeć. wallend Wasser, wrząca woda, 2) piergrzymować, wędrować.
Wallfahrt, f. pielgrzymka z nabożeństwa.
Wallfahrten, pielgrzymować z nabożeństwa.
Wallfahrter, m. pielgrzym z nabożeństwa.
Wallfisch, m. Wieloryb. vom Wallfische, *adj.* wielorybi.
Wallfischfang, m. wielorybow łowienie.
Wallstadt, f. boy, plac bitwy. 3) mieysce sądowe.
Wallstein, m. walec.
Walten, czynić. schalten und walten wie man will, czynić iak się podoba. walts Gott! dałby to Bog!
Walze, f. walec do ciągnienia.
Walzicht, walcowaty.
Wammes, n. Kaftan; des Frauenzimmers, Korset.
Wankelbar, niestateczny.
Wankelmüthig, niestateczny; gegen einen seyn, niestatecznym być dla kogo. s. Unbeständig.
Wankelmüthig, *adv.* niestatecznie.
Wankelmüthigkeit, f. niestateczność.
Wanken, chwiać się; auf beyden Seiten, na obiedwie strony. die Gemüther wanken, umysły się chwieią. der Sieg wanket, zwycięstwo się chwieie.
Wanken, das, n. chwianie się.
Wand, f. ściana; blosse, goła; gemeine mit einem, spolna z kiem; dichte ohne Schwibbögen, cała bez framug; dazwischen, po między czym; weisse, biała; dicke, groba; äusserste, zedworna; aus Lehm und Stroh, z gliny y plew; trockene, sucha; feuchte, wilgotna. eine Wand durch eines andern Hof führen, ścianę prowadzić przez cudze podworze; niederreissen, obalić; mit Gemählden behängen, ścianę powieszanemi obrazami ustroić; die Wand fällt ein, ściana upada; von Ziegeln aufführen, z cegły ścianę wywieść; mit Marmor bekleiden, marmorem przyoblec. baufällige Wand, obalona ściana.
Wandel, m. chodzenie. 2) *to co:* życie, führen, sprawianie się; frommer, cnotliwe; ruhiger, spokoyne; rühmlicher, sławne. unsträflichen Wandel führen, nienaganne prowadzić życie.
Wandelbar, odmienny, zmienny. s. veränderlich.
Wandelbarkeit, f. odmienność, zmienność.
Wandelbarlich, *adv.* odmiennie.
Wanderbündlein, n. tobołek podrożny.
Wanderer, m. wędrowny.
Wandern, wędrować. s. Gehen.
Wandern, das, n. wendrowanie.
Wanderschaft, f. wędrowka; von einem Ort zu den andern, z iednego mieysce na drugie.
Wandersmann, m. wędrowny, wędruiacy.
Wanderstab, m. laska wędrowna.
Wange, f. lic, część twarzy; iagoda. s. Backe.

Wann, *conj.* kiedy; ieżeli.
Wannenhero, dla czego.
Wanne, *f.* hölzernes Gefäß, długawe naczynie, wanna.
Wanst, *m.* brzuszysko, pampuch, kałdun; unersättlicher, nienasycony. der nur auf seinen Wanst denkt, co tylko o brzuchu myśli.
Wanze, *f.* pluskwa. ein Bette voller Wanzen, łożko pełne pluskiew.
Wapen, *n.* herb.
Wapenkunst, *f.* sztuka robienia herbow, heraldyka.
Wapenrock, *m.* paludament.
Wardein, *m.* in den Münzen, Probierz, w mennicy, *po fr.* essayeur.
Warlich, zaiste, dalicog; prawdziwie, do prawdy.
Warm, ciepły; Sommer, ciepłe lato. warme Speisen, ciepłe potrawy. warmes Wasser, ciepła woda. warm werden, grzać się; vom Feuer, od ognia; in der Sonne, na słońcu. warm machen, grzać. wieder warm werden, znowu się rozgrzewać; von der Bewegung, od ruszania. etwas warm halten, co ciepło trzymać.
Warnen, przestrzegać, napominać; als ein Freund, po przyiacielsku; fleißig, pilnie; daß er sich hüte, aby się strzegł; vorher, przed tym, pierwey.
Warnen, *n.* napomnienie, przestrzeganie.
Warnung, *f.* przestroga, napomnienie. sich etwas zur Warnung dienen lassen, mieć sobie có za przestrogę.
Warte, *f.* strażnica, warta; worauf man sich nach den Feinden umsiehet, z ktorey nieprzyiaciela upatruią; einen darauf stellen, kogo na strażnicy postawić.
Warten, czekać; schon lange, iuż długo; auf einen, na kogo. warte ein wenig, czekay, poczekay trochę. sich müde gewartet haben, z fatygować się, zdrętwięć czekaiąc. jedermann wartet darauf, każdy czeka na to; auf Gelegenheit, na okazyią, okazyi czekać. 2) *toco:* obliegen seiner Nahrung, starać się swoie pożywienie; seines Amts, sprawować swoy urząd. 3) einen Kranken, służyć choremu, pilnować chorego, siedzieć przy chorym.
Warten, das, czekanie, oczekiwanie.
Wartegeld, *n.* zasługi, płaca za służbę.
Wartung, *f.* służenie, staranie, pilnowanie.

Warze, *f.* brodawka. voller Warzen, pełny brodawek. 2) an einer Weiberbrust, cycek.
Warum, czemu, dla czego, przeco. ich wundere mich, warum du mich verklagest, ia się dziwuię, czemu się ty na mnie skarżysz. du wirst mich fragen warum, ty się mnie będziesz pytał czemu. sage warum bist du hergekommen, powiedz po co tu przyszedłeś.
Was? co? hast du gethan? coś ty zrobił? was meynest du? co ty rozumiesz? was ist das für eine Freude? co to iest za radość? was soll ich sagen? coż mam mowić? was willst du mehr? czego chcesz więcey? was noch übrig ist, co się ieszcze zostaie.
Waschbecken, *n.* miednica, umywalnia.
Waschen, myć; prać; płukać; die Hände, myć ręce. 2) gawędzić. *s.* plaudern.
Waschen, das, *n.* mycie, pranie.
Waschfaß, *n.* naczynie do umywania, do prania.
Waschgeschirr, *n.* naczynia do umywania; do prania.
Waschhaftig, gadatliwy, gawęda. *adv.* gadatliwie.
Waschhaus, *n.* pralnia.
Waschkübel, *m.* wanienka, tryfus do prania.
Wasser, *n.* woda; süsses, słodka; kaltes, zimna; vom Regen, deszczowa; fliessendes, zawsze płynąca; trübes, mętna. Seewasser, z morza, morska; schönes, piękna; salziges, słona; reines, czysta; warmes, ciepła; heisses, siedendes, gorąca, wrząca; abgesottenes, wywarzona; lauliches, letnia; frisches, świeża; helles, iasna, przezroczysta; gesundes, zdrowa; aus dem Brunnen, ze zdroiu, zdroiowa; dienlich zu trinken, dobra do piania; schlammigtes, mulna; natürliches, rodowita; aus einem Flusse, z rzeki, rzeczna; angenehmes, przyiemna; stilles, cicha; von Bergen, z gor, gorna woda; aus dem Sumpfe, z kałuży; schädliches, szkodliwa, zaraźliwa; verdorbenes, zepsuta; vieles mit Kunstmaschinen aus der See zu schöpfen, wiele wody kołami y inszemi machinami z morza ciągnąć; unter die Erde in die Häuser leiten, po pod ziemię, ziemią, do domow wodę prowadzić. aus den Flusse leiten, z rzeki prowadzić; im Graben, stoi w dołach; auf der Saat, po zasianey roli; aus der Luft regnet, spada z powietrze

trza, pada na doł; läufft durch eine Röhre, biegnie ciasnym kanalem, rurą; breitet sich weit aus, rozszerza się daleko; springet aus einer Röhre, z rury wyskakuie, wytryskuie; ist 2 bis 3 quer Finger tieff, głęboka iest na dwa albo na trzy palce poprzecz położone. Mangel am Wasser, niedostatek wody. Ueberfluß an Wasser, obfitość wody, po dostatkiem wody; fliesset aus einem hellen Brunnen, płynie z iednego iasnego źrzodła das Fliessen des Wassers, płynienie wody; Leitung, prowadzenie wody. Schöpfung, czerpanie, ciągnienie wody. die Pferde gehen mit dem Wagen durchs Wasser, konie idą z wozem przez wodę. ins Wasser fallen, w wodę wpaść. wildes Wasser, potok wody. nach Wasser gehen, po wodę iść. zu Wasser und Lande, wodą y lądem. im Brunnen tragen, wodę do studni nosić, temu dawać co ma. einem etwas zu Wasser machen, popsuć, zniszczyć czyi zamysł. zu Wasser werden, na złe się udać, na nic wyść; tritt, steigt ihm in die Augen, łzy mu w oczach stoią. fast ganz mit Wasser umgeben seyn, prawie całym być wodą otoczonym. sich ins Wasser begeben, w wodę wleść; sich schnell darüber setzen lassen, dać się prędko przez wodę przeprawić, przewieść.

Wasserbeschreibung, *f.* wodopisanie.
Wasserblase, *f.* bańka na wodzie.
Wasserblåsgen, *n.* auf der Hut, krosta wodnista na skorze.
Wassereymer, *m.* wiadro do czerpania wody. 2) das Feuer damit zu löschen, wiadro do gaszenia ognia.
Wasserfall, *m.* upust, wodny spadek.
Wasserfaß, *n.* naczynie na wodę.
Wasserfluth, *f.* powodź, wylanie wod; von Austretung der Flüsse, od wylania rzek.
Wasserführer, *m.* wodwoda, wodwodnik.
Wasserfurth, brod.
Wassergang, *m.* wodowod, wodochod, wody ponik.
Wassergefäß, *n.* naczynie na wodę.
Wassergelte, *f.* faska na wodę, zlewanka.
Wassergraben, *m.* doł, row na wodę.
Wasserguß, *m.* wylanie wod, potop.
Wasserhalter, *m.* studnia do trzymania wody.
Wasserhaus, *n.* przykrycie, zamknięcie wody.
Wasserhuhn, *n.* łyska, ptak.
Wasserhund, *m.* pies co na wodę chodzi.
Wasserigel, *m.* ież wodny.
Wasserkraut, *n.* porost ziele.
Wasserkrug, *m.* dzban na wodę.
Wasserkünstler, *m.* wodwodnik.
Wasserkunst, *f.* wodwostwo. 2) Maschine das Wasser wohin zu bringen, machina do prowadzenia wody.
Wasserlauff, *f.* koryto, łoże ktorym woda biegnie.
Wasserleiter, *m.* Wodwodnik, wodzbiernik, Rurmistrz.
Wasserleitung, *f.* wodwiedzenie, wod prowadzenie.
Wassermann, *m.* Gestirn am Himmel, wodnik gwiazda na niebie.
Wassermaus, *f.* mysz wodna.
Wassermühle, *f.* wodny młyn.
Wassernatter, *f.* wąż wodny.
Wassernuß, *f.* kolący orzech.
Wassernümphe, *f.* wodna nimfa.
Wasserpfahl, *m.* koł wodny, pal.
Wasserpfeffer, *m.* rdest biały.
Wasserpferd, *n.* koń wodny.
Wasserpumpe, *f.* pompa wodna.
Wasserrabe, *m.* wodny kruk ptak.
Wasserrad, wodne koło.
Wasserreich, obfity w wodę, obfituiący w wodę.
Wasserröhre, rura ktorą woda idzie.
Wassersammlung, *f.* zbior wody.
Wasserscheidung, *f.* rozdzielenie wod.
Wasserschlange, *f.* wodny wąż.
Wasserschnecke, *f.* ślimak wodny.
Wasserschöpfend, wodę czerpaiący.
Wasserspinne, *f.* pająk wodny, w wodzie siadaiący.
Wasserspitze, *f.* siekawka, spryca, do ciskania wody.
Wasserstein, *m.* woraus das Vieh säufft, kamień u wody na ktorym bydło stawa piiac.
Wasserstrudel, *m.* wier, warzakręt, na wodzie.
Wassersucht, *f.* puchlina.
Wassersüchtig, napuchły, puchlinę maiący.
Wassersuppe, *f.* polewka z wody gotowana.
Wassertäucher, *m.* Nurek co nuruie pod wodą.
Wasserthier, *n.* wodny zwierz, wodna bestyia.
Wasserträger, *m.* wodnośnik, ten co wodę nosi.
Wassertrinker, *m.* ten co wodę piia.
Wassertrog, *m.* koryto wodne, na wodę.

Wassertümpel, *m.* ściek wodny, dokąd woda ścieka.
Wasseruhr, *f.* wodna klepsydra.
Wasservogel, *m.* ptak wodny.
Wasserwage, *f.* wodna waga.
Wasserweide, *f.* wodna wierzba.
Wasserwirbel, *m.* wier na wodzie.
Wasserwage, *f.* nurt, wał, na wodzie.
Wade, *f.* ein Fischnetze, niewod, gatunek sieci.
Waten, w brod iść; durch einen Fluß, przez iaką rzekę.
Watsack, *m.* sak, siatki wodney gatunek.
Woywode, *m.* Woiewoda, w Polszcze Senator.
Weben, tkać, dziergać; ein Netze, darinnen man selbst gefangen wird, siatkę dziergać, w ktorą kto sam wpadnie.
Weben, das, *n.* tkanie.
Weber, *m.* tkacz, knap.
Weberarbeit, *f.* tkacza robota.
Weberbaum, *m.* naczynie tkackie do rozciągnienia na niem tkanki: wał, Nawoy.
Weberblatt, *n.* płocha, *f. f.*
Webergabe, *f.* tkastwo.
Weberhandwerk, *n.* tkackie rzemiesło.
Weberinn, *f.* Tkaczka.
Weberkamm, *m.* Płocha. *f. f.*
Weberkunst, *f.* tkackie rzemiesło.
Weberrüstung, *f.* naczynie tkackie.
Weberschiflein, *n.* Czołnek tkacki do przerzucania nici.
Weberspühl, *m.* cewka.
Weberstät, *f.* tkacka izba, tkalnia.
Weberstuhl, *m.* tkacki warsztat.
Webertritt, *m.* podnożki tkackie.
Weberwerk, *n.* tkacka robota.
Weberzettel, *m.* osnowa.
Wechsel, *m.* zamiana, zmienienie; mit einem wechseln, z kiem na zamiany iść. durch den Wechsel der Zeit, przez odmianę czasow; der Dinge, rzeczy przemiana; der Arbeit und der Wollust, pracy y roskoszy. 2) mit Gelde Wechsel treiben, weksel prowadzić, bankierem być; dabey banquerott machen, bankrutem w banku zostać. Wechselbalg, podrzutek, podrzucone dziecię.
Wechselbank, *f.* bank, zamianne pieniądze.
Wechselbrief, *m.* list, karta, na Weksel.
Wechselgeld, *m.* pieniądze na weksel przysłane.
Wechseljahr, *n.* zły rok.
Wechseln, mieniać, s. vertauschen. 2) mit Gelde, pieniądze mieć na wekslu.
Wechselnd, na przemiany, wzaiemny.
Wechselrecht, *n.* prawo bankowe, wekslowe.
Wechselweise, na przemiany; folget Freud und Leid, idą radość y smutek; einander erwiesene Wohlthaten, na przemiany wzaiemnie świadczone łaski.
Wechselung, *f.* mienianie; przemiana.
Wechsler, *m.* bankier, Wekslarz.
Wecken, obudzać, obudzić; einen der da schläft, kogo, ktory śpi. s. Aufwecken.
Wecker, *m.* obudziciel, oczuciciel. 2) an der Uhr, pewny gatunek zegaru, *excytarz.*
Weckung, *f.* obudzenie, oczucenie.
Wedel. *m.* wachlarz. den Wedel nehmen und Kühlung machen, wachlarz wziąć y wiać, chłod, wietrzyk, powiewkę czynić.
Wedeln, ruszać; mit dem Schwanze, ogonem.
Wedeln, das, *n.* ruszanie.
Weder, ani; gut noch böse seyn, nie być ani dobrym, ani złym. weder Kopf noch Fuß haben, nie mieć ani głowy ani nogi. weder losgesprochen noch verdammt seyn, ani wolnym osądzonym, ani potępionym być. weder von Zorn noch von Gunst eingenommen seyn, ani gniewem ani łaską być uwiedzionym.
Weg, *m.* darauf man gehet, droga, ktorą chodzą; staubichter, kurzawna; gerader, prosta; rauher, nie gładka, grudna; steiler, przykra; gefährlicher, niebezpieczna; breiter, szeroka; weiter, sehr weiter, daleka, bardzo daleka; steinigter, kamienista; holer, dołowata; ungepflasterter, nie brukowana; buschichter, durch einen Wald, krzaczysta przez las, lasem; ebener, rowna; schlüpfriger, ślizka; nächster zu etwas, nayblizsza do czego; richtiger, prosta; ungewohnlicher, niezwyczayna; der quer über gehet, poprzeczna, poprzek idąca; öffentlicher, publiczna; unebener, nierowna; guter, dobra; volkreicher, zaludniona. nahe am Wege, tuż zaraz pry drodze. auf dem Wege, na drodze; einem über seinem Grund und Boden erlauben, drogę komu pozwolić przez swoy grunt. den kürzern Weg einen Vorweg schicken, krotszą drogą kogo w przod posłać. geraden Wegs nach Rom gehen, prostą drogą zkąd do Rzymu iść. bey sehr schlimmen Wege hin und her laufen, złą drogą biegać. sich vom Wege auf

auf die rechte Hand wenden, z drogi w prawą rękę się udać. sich auf den Weg machen, puścić się w drogę, ruszyć się w drogę, wybrać się w drogę. den Weg pflastern, drogę brukować. einem Irrenden den Weg zeigen, błądzącemu drogę pokazać. einen langen Weg zurück legen, długą drogę niechać, *albo lepiey* wiele drogi niechać. einem auf dem Wege begegnen, zaiechać komu drogę, wyiechać przeciwko komu wdrodze; bahnen, torować drogę. auf dem Wege seyn, w drodze być. den Weg fortgehen, drogą precz iść. vom Wege abweichen, z drogi zeyść, zstąpić. wieder auf den Weg kommen, znowu przyiść na drogę. an dem Wege liegen, przy drodze leżeć. dem Wege nach gehen, iść za drogą. wieder auf dem Weg bringen, znowu na drogę wyprowadzić. den öffentlichen, sichern Weg gehen, publiczną bezpieczną drogą iść. den Weg nicht wissen, drogi nie wiedzieć. alle Wege wissen, wszystkie drogi wiedzieć. welchen Weg soll ich gehen? którą drogą mam iść? du bist auf dem rechten Wege, ty iesteś na dobrey drodze. diesen Weg ist er gegangen, tą drogą on szedł. einem aus dem Wege gehen, ko mu ześć z drogi. einem in dem Wege treten, zastąpić komu w drodze. ein wenig aus dem Wege treten, trochę z drogi zstąpić, ustąpić. den geraden Weg auf einen zu nehmen, prosto drogą iechać do kogo. vom Wege stossen, z drogi zepchnąć; ist verhauen, droga zarąbana, zaparta. geraden Wegs wandern, prosto drogą wędrować. unterwegs bey sich überdenken, w drodze, podczas drogi, co u siebie myśleć. gehe deinen Weg stille fort, idż tą drogą cicho precz. einen auf einen schlimmen Weg führen, kogo na złą drogę prowadzić, wieść. müde vom Wege, strudzony z drogi. einem Weg zeigen, komu drogę pokazać. die beständigen Regen verderben ganz die Wege, ustawiczne deszcze psuią w cale drogi. die Wege mit Kieß beschütten und auf den Seiten mit Graben verwahren lassen, kamiencem drogi, powysypywać, y rowy przy nich podawać. der Weg ist weit um, droga iest daleka około; wo gehet dieser hin? dokąd ta droga idzie? gehet an einem Walde hin, imo lasu po pod las droga idzie. den Weg antreten, puścić się w drogę; verlegen, verhauen, zalec, zarąbać drogę. es liegt ein Berg am Wege, gora leży przy drodze. es kann kaum ein Karn den Weg paßiren, ledwie ieden woz może drogą przeiechać. unter Wegs wieder umkehren, z drogi się wrocić do domu. des nächsten Wegs, nayblizszą drogą. fast auf den halben Wege, prawie połowę drogi. fast mitten auf dem Wege, prawie w pośrzod drogi. vom Wege abweichen, z drogi zeyść. sich einem im Weg legen, zalec komu drogę. Oerter da keine Wege durch gehen, mieysca przez które żadne drogi nie idą. das vom Wege abliegt, z drogi. aus dem Wege, z drogi. den Weg fortsetzen, drogą daley iechać. in alle Wege, wszelkiemi sposobami. im Wege stehen, przeszkadzać komu, zastępować. einem Weg verlauffen, drogę komu przebiec, przerznąć. einen etwas in den Weg werfen, komu przeszkodę do czego uczynić.

Weg, aus dem Wege, fort, z drogi precz. packe dich weg! idź precz!

Wegbereiter, *m.* mostowniczy.

Wegblasen, zdmuchnąć, oddmuchnąć.

Wegbleiben, precz się zostać, daleko się zostać.

Wegbleibung, *f.* daleko się zostanie.

Wegbringen, wziąć precz, zanieść precz; etwas, co, ukraść, porwać.

Weg damit, precz z tym.

Wegdiestel, *f.* oset, gatunek iego osobny.

Wegdorn, *m.* tarniny gatunek pewny.

Wegdrängen, popchnąć; einen, kogo, precz, odepchnąć.

Wegbreit, *f.* babka, *ziele.*

Wegeilen, śpieszyć się precz.

Wegen, dla; prze; za; o; eben dieser Ursache, także dla tey przyczyny. wegen dieser Sache habe ich dir das geschrieben, dla tey rzeczy, pisałem do ciebie. wegen seines Nutzens, dla swoiego pożytku. des Friedens wegen an einen schicken, o pokoy do kogo posłać. einen wegen Tapferkeit beschenken, kogo za iego męstwo udarować. deinet wegen, dla ciebie.

Wegern, przeczyć, zapierać. s. weigern.

Wegerisch, Kraut, babka, *ziele.*

Wegfahren, poiechać, odiechać, wozem, okrętem.

Wegfahrt, poiechanie odiechanie.

Wegfallen, upadać, opadać. die Fettigkeit fällt weg, tłustość opada; der Punkt fällt weg, ten punkt upada.
Wegfeilen, spiłować, odpiłować.
Wegfischen, przeymować, przeiąć.
Wegfliehen, polecieć, ulecieć; uciec zkąd; vom Hause, z domu; von seinem Herrn, od swoiego pana; aus dem Lager, z obozu; nach Hause, do domu.
Wegfliehung, f. ucieczka, uciczenie.
Wegfliessen, płynąć, spływać.
Wegfliessung, f. płynienie spływanie.
Wegfressen, zeżrzeć, pożrzeć.
Wegführen, wywieść, wyprowadzić, wykocować.
Wegführung, f. wywiezienie, wyprowadzenie, wywożenie.
Weggeben, wydać.
Weggebracht, wyniesiony.
Weggeführt, wyprowadzony.
Weggehen, odeść; von einem Orte, z iakiego mieysca. gehe weg! idź precz! gehest du nicht weg? nie idziesz ty precz.
Weggebung, f. odeście.
Weggelassen, opuszczony, stracony.
Weggenommen, wzięty.
Weggerissen, oderwany, wyrwany.
Weggeschaft, odsunięty, wymknięty.
Weghauchen, zdmuchnąć.
Weghauen, odcinać, odciąć; die Aeste, gałęzie.
Wegheben, wziąć co z mieysca iednego, na drugie.
Wegjagen, wygnać, wypędzić; einen von sich, kogo od siebie; aus der Stadt, z miasta.
Wegjagung, f. wyganie, wypędzenie.
Wegkehren, odwracać, odwrócić; das Gesicht von einen, twarz od kogo. 2) mit dem Besen, miotłą wymiątać.
Wegkehrung, f. odwrocenie.
Wegkommen, być odebranym, porwanym.
Wegkriechen, poczołgać się, wyczołgać się.
Weglassen, obuścić, wyrzucić. nicht weg lassen was zur Sache gehört, nic nie opuszczać co do rzeczy należy. 2) einen von sich, puścić kogo od siebie, odprawić kogo. s. Entlassen.
Weglassung, f. opuszczenie, wyrzucenie.
Weglauffen, als Wasser, zpłynąć, upłynąć; ein Mensch, Thier u. d. g. zbiec, uść, zbiegać, uchodzić.
Weglegen, odłożyć, na bok.

Wegleiten, odprowadzić, zprowadzić. das Wasser, wodę.
Wegleitung, f. odprowadzenie, sprowadzenie.
Wegmachen, wziąć co precz. 2) sich aus dem Lande, wynieść się z kraiu. von seinem Posten, pość ze swoiego mieysca.
Wegnehmen, wziąć, odebrać; einem etwas, co komu, odiąć; einem alle Pagage, komu wszystkie bagaże zabrać; wyzuć kogo, z czego.
Wegnehmung, f. wzięcie, zabranie.
Wegpacken, sich, iść precz, umknąć się. pack dich weg, idź precz.
Wegrauben, porwać.
Wegräumen, uprzątnąć, umknąć ze środku.
Wegräumung, f. uprzątnienie, umknienie.
Wegreisen, poiechać dokąd.
Wegreiß, f. ein Kraut, endywia leśna.
Wegreissen, oderwać; etwas, co, wyrwać. das Kind der Mutter aus den Armen, dziecie Matce z rąk; das Schloß von dem Thore, zamek oderywać od bramy. 2) ein Haus, dom obalić. eine Mauer aus dem Grund, mur z kretesem obalić.
Wegreissung, f. oderwanie, wyrwanie; obalenie. eines Gebäudes, budynku.
Wegreiten, odiechać na koniu.
Wegruffen, odwołać. einem von etwas, kogo od czego.
Wegrücken, oderwać. 2) umknąć, umykać. den Topf vom Feuer, garnek od ognia.
Wegsam, bity, torowany; którędy można prześć, przeiechać.
Wegschaffen, umknąć, odemknąć, wziąć precz; oddalić; einen von der Armee, kogo od woyska oddalić. aus der Stadt, wygnać kogo z miasta; aus dem Hause, pozbyć się kogo z domu; na wygnanie posłać.
Wegschaffung, f. umknięcie, wygnanie, pozbycie się kogo.
Wegscheid, m. rozstayna droga, plur. rozstayne drogi.
Wegschicken, odesłać.
Wegschieben, odemknąć, odsunąć co.
Wegschlagen, pobić, zbić. den Feind, nieprzyiaciela. 2) odpędzić, von der Stadt, od miasta.
Wegschiffen, pożeglować, z portu, z liminca.
Wegschleiffen, wynieść się, umknąć cichutenko.

Wegschleppen,

Wegschleppen, powlec. ins Gefängniß, kogo do więzienia. 2) oderwać, odciągnąć. einem von etwas, kogo od czego.
Wegschleudern, wybić. 2) utracić, rozmarnować. seyn Vermögen, swoy maiątek.
Wegschmeissen, cisnąć precz, rzucić.
Wegschnappen, wydrzeć, wyrwać; einem etwas, co komu szypko.
Wegschneiden, odciąć, oberznąć, oderznąć. die Nägel, pazury; mit einem Messerchen, nożykiem.
Wegschwemmen, spłukać.
Wegschwimmen, popłynąć.
Wegsehen, odwrocić oczy.
Wegsenden, odesłać; den Sohn, Syna desłać.
Wegsendung, f. odesłanie, posłanie.
Wegsetzen, odłożyć, odkładać, na stronę, na bok.
Wegseyn, niebyć. lange von einem, tak długo u kogo. von Hause, w domu; 2) prześć. die Zeit ist weg, czas przeszedł. der Tag ist weg, dzień przeszedł. die Furcht ist weg, boiaźń przeszła.
Wegspeyen, wypluć.
Wegspringen, odskoczyć, uskoczyć.
Wegstehlen, ukraść, porwać, zemknąć; einem das Geld, komu pieniądze. 2) sich, porwać się, iść, *albo też* wymknąć się.
Wegsterben, umrzeć, poumierać.
Wegsteuer, f. podrożne, poczestne, na drogę opatrzenie.
Wegstossen, odpychać, wypychać. von sich, od siebie odpychać. aus dem Hause, wypchnąć, z domu.
Wegstossung, f. odepchnięcie, wypchnięcie.
Wegstreichen, wygluzować. einen Buchstaben, iaką literę, wymazać.
Wegtragen, wziąć co, zanieść, roznieść.
Wegtragung, f. wieniesienie; roniesienie.
Wegtreiben, odganiać, odpędzać. Vieh, bydło. den Feind, nieprzyiaciela. von sich, od siebie.
Wegtreiber, m. odganiacz, odpędziciel.
Wegtreibung, odpędzenie, odegnanie. des Uebels, złego.
Wegwart, ein Kraut, cykoryia, podrożnik, *ziele.*
Wegweichen, ustąpić.
Wegweisen, odrzucić.
Wegweiser, m. przewodnik. *słowo w słowo*: drogukażyciel. einen zum Wegweiser gebrauchen, kogo za przewodnika zażyć.
Wegwenden, odwrocić. sich ganz, odwrocić się w cale. die Augen von etwas, oczy od czego.
Wegwendung, f. odwrocenie.
Wegwerfen, odrzucić, rzucić precz, wyrzucić; zrzucić. die königliche Krone, Krolewską koronę zrzucić z głowy; wrzucić, den Ring ins Meer, pierścień w morze, das Joch vom Halse, iarzmo z karku zrzucić.
Wegwerfung, f. odrzucenie, zrzucenie, wyrzucenie.
Wegzehren, przeieść. alles, wszystko.
Wegzehrung, f. podrożne, żywność, pieniądze na drogę, w podroż. reichliche, dostatnie. keine Wegzehrung haben, nie mieć żadney żywności na podroż; einem abnehmen, komu pieniądze na drogę, odebrać. je kürzer der Weg ist, je mehr will er Wegzehrung haben, im krotsza droga, tym chcę więcey na drogę pieniędzy. einem Wegzehrung auf den Weg geben, komu pieniędzy dać na drogę.
Wegziehen, wyieżdżać; wyiechać; von Rom, z Rzymu; von einem, od kogo; aus der Stadt, z miasta; zu einem, do kogo. in grosser Eil, z wielkiem pośpiechem; in eine andere Stadt, do innego miasta; wyprowadzić się.
Wegzug, m. odiechanie; wyprowadzenie się.
Weh! biada! niestetez! bieda! nędza! mir Elenden, mnie biednemu.
Wehe, n. bol, boleść; empfinden, czuć. das thut mir sehr Wehe, to mi wielką boleść czyni. s. Schmerz.
Wehen, wiać, powiewać. der Wind wehet wohl, wiatr pieknie wieie. wehet sanft, miło powiewa. fängt an zu wehen, zaczyna mocno dmuchać; höret auf, przestaie wiać.
Wehe thun, boleć; bol, boleść, żal, sprawować. es thut mir wehe, daß dir so grosses Unrecht geschiehet, żal mi że się tak nie sprawiedliwie z tobą dzieie. mein elender Zustand thut mir Wehe, moy mizerny stan boli mię, żal mi sprawuie. der Kopf thut mir weh, głowa mnie boli; vom Winde, od wiatru. die Augen thun mir weh, oczy mię bolą.
Wehklage, f. narzekanie, utyskowanie; żale, *plur.* wie eine Frau führen, narzekanie iak kobieta czynić; damit das

das ganze Haus voll machen, narzekaniem, żalami cały dom napełniać. höret auf, ustaie.

Wehklagen, narzekać, utyskować, żalić się; über etwas, o co, na co; über den Tod seines Freundes, na śmierć swoiego przyiaciela.

Wehlen, obierać, wybierać, obrać, wybrać; von vielen das Beste, z wielu co naylepszego; von dreyen einen, ze trzech iednego; das Kleinste von den Bösen, naymnieysze złe; Richter, Sędziego obierać; einem zum Priester, kogo księdzem obrać; die besten Leute daraus, naylepszych ludzi z nich; einen zum Rathsherrn, kogo Senatorem obrać; Obrigkeiten, Zwierzchności po obierać.

Wehler, *m*. Obieraiący, *Obierawca*.

Wehlerinn, *f*. Obieraiąca, Obierawczyna.

Wehlung, *f*. obieranie, obranie. siehe Wahl.

Wehmüthig, smutny, smętny, żałośny.

Wehmüthig, *adv*. smutno, żałośnie smętnie.

Wehmuth, *f*. smutek, żałość. s. Betrübniß, Schmerz.

Wehmutter, *f*. baba, dzieci odbieraiąca.

Wehr, *f*. broń, s. Gewehr. a) obrona. s. Gegenwehr. sich zur Wehr stellen, bronić się przeciwko komu, stawić się komu.

Wehren, odeprzeć; der Wuth, gniew; opierać się; dem Weinen, płakaniu; wstrzymać; dem austrettenden Flusse, wylewaiącą rzekę; eines Kühnheit, odeprzeć czyią śmiałość; eines boshafte Unternehmungen, czyie złośliwe zamysły; der Verwegenheit, oprzeć się płochości; den Begierden, żądzom się opierać, sprzeciwiać się; eines Muthwillen, czyiey swawoli. 2) bronić, się; gegen einen, przeciwko komu.

Wehrgeld, *n*. pieniądze za szkodę.

Wehrhaft, zbroyny, uzbroiony, obronny. einen wehrhaft machen, komu nadać Prawo Miecza.

Wehrlos, bezbronny, niezbroyny; machen, bezbronnym kogo uczynić.

Weib, *n*. kobieta, niewiasta, białogłowa; bekümmertes, troskliwa; kühnes, śmiała; reiches, bogata; grausames, okrutna; glückseliges, błogosławiona; ungestümes, naprzykrzona; schwangeres, ciężarna; unbekanntes, nieznaiona; unmäßiges, niepomiarkowana; unkeusches, nieczysta; scharfsinniges, dowcipna; elendes, nędzna; schlimmes, zła; edles, szlachetna; unverschämtes, freches, niewstydna, zuchwała; angenehmes, miła, nadobna; keusches, czysta; frommes, bescheidenes, pobożna, skromna; närrisches, dummes, głupia, bez mozgu; in ihren besten Jahren, w samym kwiecie lat; junges, młoda; leichtsinniges, płocha; versoffenes, piiana; kluges, rostropna; plauderhaftes, gadatliwa; eine zum Weibe haben, ktorą mieć za żonę. einen zum Weibe machen, niewieściuchom, babą, kogo uczynić; einem ein Weib geben, dać komu żonę; eines Weib seyn, być czyią żoną.

Weiberaufenthalt, *m*. mieszkanie białogłowskie.

Weiberekel, *m*. wenn sie manches nicht essen wollen, obrzydzenie ktore białogłowa ma do iakiego iadła.

Weiberfeind, *m*. nielubiący kobiet, nieprzyiaciel kobiet.

Weiberfluß, *m*. miesiące kobiece.

Weiberkleid, suknia białogłowska; anziehen, po białogłosku się ustroić.

Weiberkrankheit, *f*. płynienie krwi choroba niewiast.

Weiberliebe, *f*. kochanie, lubienie kobiet.

Weibermann, *m*. lubiący kobiety.

Weibermantel, *m*. płaszczyk białogłowski.

Weibernarr, *m*. żonie posłuszny, ktorym żona rządzi.

Weiberregiment, *n*. Rząd niewieści, białogłowski, kobiecy.

Weiberrock, *m*. szata białogłowska.

Weiberschmuck, *m*. stroy białogłowski.

Weiberschuh, *m*. trzewik białogłowski.

Weibersucht, *f*. lubieżność, lubienie kobiet, skłonność do kobiet.

Weibersüchtig, skłonny do kobiet.

Weiber-Weise, *f*. miesiące niewiasty.

Weiberzeit, *f*. miesiące.

Weibesbruder, *m*. brat żony.

Weibesgroßvater, *m*. dziadek żony.

Weibsvater, *m*. Oyciec żony.

Weibisch, niewieści, zniewieściały, babiarz. einen weibisch machen, niewieściuchem, babiarzem kogo, uczynić. auf weibische Art, po kobiecu po białogłowsku.

Weibisch, *adv*. po kobiecu, po babsku; iak baba; handeln, czynić.

Weiblein, *n*. niewiastka, kobietka.

Weiblich,

Weiblich, niewieści, kobiecy, białogłowski. weibliches Geschlecht, biała płeć; im Spasse, biały chleb. schöne weibliche Gestalt, piękna białogłoska uroda.

Weiblich, *adv.* po białogłowsku, po kobiecu.

Weichlichkeit, *f.* niewieściuchostwo, babstwo.

Weibsvolk, *n.* białogłowa; płeć biała.

Weich, miętki; Wachs, miętki wosk. weiche Eyer, iaia miętko; weich werden, mięknąć. weiche Speisen, potrawka nie ostra; Haar, miętki włos.

Weich, *adv.* miętko; liegen, leżeć.

Weichbild, *n.* prawo ziemskie, prawo osobne. 2) włości miastą iakiego.

Weichen, ustępować; einem, komu; aus dem Hause, z domu; von seinem Rechte, ze swoiego prawa; aus dem Wege, z drogi, ze śrzodka; nicht einen Nagel breit von der Stelle, ani, na pazur szeroko z mieysca; nicht aus den Gliedern, z szerogow nieustępować. zu weichen nöthigen, do ustąpienia przynmusić.

Weichlich, miękuchny, mięciuchny, miękuteńki.

Weichlichkeit, *f.* miętkość; des Gemüths. umysłu.

Weichling, *m.* miętki; unzüchtiger, niewstrzemięźliwy.

Weichsel, *f.* Fluß in Polen, wisła, rzeka w Polszcze.

Weichselkirsche, *f.* wiśnia, gatunku osobliwego.

Weid, ein Kraut zur Farbe, Sinidło, ziele do farbowania błekitno.

Weide, *f.* wo das Vieh weidet, pastwisko, pasza; ebene, rowne w rowniach; weite, obszerne; sumpfichte, ieziorzyste; feuchte, wilgotne; wässerige, wodniste; trockene, suche; voller Kräuter, trawy drobney pełne; fette, buyne; schattigte, cieniste; an der Sonne gelegene, na słońcu położone. schädliche, szkodliwe; grüne, zielone. Feld ohne Weide, pole bez paszy. 2) das Futter des Viehes, karm, potraw dla bydła. 2) auf der Weide gehen, po paszy, na paszy chodzić. 4) ein Baum, wierzba.

Weiden, auf der Weide gehen lassen, paśać, paść; die Pferde, konie; der Junge weidet die Schweine, skotak, pasie świnie. die Augen weiden an eines andern Pein, czyią męką oczy paść. 2) auf der Weide gehen, als das Vieh, paść się, po paszy chodzić, iak bydło czyni.

Weidmann, *m.* myśliwiec. einem Weidmann setzen, urzec, *uczynić*, aby zastrzelić myśliwiec zwierza niemogł.

Weidemesser, *n.* kordelas.

Weidplatz, *m.* wygon, pastwisko; für die ganze Gemeine, pastwisko wspolne.

Weiffe, *f.* das Garn darauf zu winden, motowidło; darauf bringen, na motowidło zwiiać nici.

Weiffen, na motowidło nici zwiać.

Weigern, przeczyć, niepozwalać; zapierać, wzbraniać, niechcieć; seine Meynung zu sagen, niechcieć swoiego zdania powiedzieć. sich weigern nicht zu sterben, niewzbraniać się umrzeć, wypraszać się z czego; unikać, uchylać się od czego.

Weigerung, *f.* niechcenie, wzbranianie się, unikanie, uchylanie się od czynienia czego. ohne Weigerung und Verzug eine Sache vornehmen, bez wzbraniania się y ociągania rzeczy się iakiey podiąć. ohne Weigerung zusammen kommen, bez przeczenia,ześć razem.

Weihe, *m.* ein Vogel, kania,

Weiher, *m.* staw.

Weil, że; bo; ponieważ, kiedy, gdy; die Stadt zuletzt gebauet worden ist, hat man sie Neustadt genannt, że miasto iest nowo wybudowane, nazwano go nowe miasto. weil du geschrieben, glaube ich, *ponieważ* pisałes, ia wierzyłem. weil dich vergnüget, was ich schreibe, *ponieważ* cię to kontentuie co ia piszę. weil du sie einmahl ergriffen, so halt sie fest, *kiedyś* ią raz wziął to ią trzymay. weil ich an dir keine Bescheidenheit wahrnehme, so will ich dir antworten, *gdy* w tobie żadney skromności nie widzę odpowiem ci; doch besser hier, ponieważ.

Weiland, kiedyś, kiedy, niegdy, niegdyś.

Weile, *f.* chwila, czas wolny, czas niezatrudniony; bekommen, czasu wolnego dostać, czas. einem lange Weile machen, kogo bawić długo. für die lange Weile, aby długi czas zbiegł. sich für die lange Weile bemühen, darmo się o co mozolić, darmo w czym pracować. das ist nicht für die lange Weile, to nie darmo, tu nie o nic idzie. es ist schon eine lange Weile, iuż to dawny czas, iuż dawno. mit Weile, pomału; eilen, spieszyć się.

Weilchen, *n.* czasik, chwila; chwilka. ein Weilchen, chwilkę, chwilkę iaką; stille schweigen, cicho być, milczeć; von Hause weg seyn, nie być w domu; verziehen, bawić.

Wein, *m.* wino: neuer, młode. alter, stare. ohne Wasser, bez wody. angenehmer, miłe, przyiemne. leichter, lekkie. verdorbener, zepsute. fremder, obce, przewoźne. geringer, cienkie. unverfälschter, czyste, niesfałszowane. mit Wasser, z wodą mieszane. ohne Kraft, nie tęgie; gelinder, łagodne. rauher, przykre, drapie po garle. jähriger, roczne. der einen guten Geruch hat, ktore ma piękny zapach. saurer, kwaśne. der eine gute Farbe hat, dobrego koloru. säuerlicher, kwaskowate. schlechter, podłe. guter, dobre. einheimischer, swoyskie. süsser, słodkie. herber, twarde, *albo* cierpkie. der übel riecht, ktore nie pachnie dobrze; der je älter, je besser wird, ktore im starsze, tym lepsze; scharfer, ostre. wohlgeläuterter, bardzo dobrze klarowane. der recht reiff ist, ktore dobrze dożrzałe. weisser, białe; rother, czerwone. dunkelrother, ciemno czerwone, schielichter, biało czerwonawe; wird sauer, kwaśnicie. ist kahnicht, spleśniałe. schmeckt wohl, smakuie dobrze, komu. hat einen schlechten Geschmack. ma słaby smak. der nicht dauret, nietrwa. brauchen, wina zażywać; brauset, robi. sich im Weine voll säuffen, winem się należycie upić, den Wein ausschlafen, wino wyspać; verlieret mit der Zeit den Geschmack, za czasem traci smak. zu Weine gehen, na wino iść. Wein zapfen, wino toczyć. Wein kosten, wina kosztować. hält sich nicht, nie chowa się. gesprächig beym Weine, gadatliwy przy winie. einen im Weine voll sauffen, kogo winem spoić; mit Wasser mischen, z wodą mięszać; schmeckt nach dem Lande, ziemią trąci. ist reiff zum Trunke, wino wystałe aby go można pić. steiget im Kopf, do głowy idzie. der noch im Berge stehet, ktore ieszcze w winnicy; der im Keller liegt, ktore w piwnicy stoi. der Wein hat ihn aufgebracht, wino go uniosło. hat ihn völlig übermeistert, wino go wcale rozebrało. ein wenig Wein, wineczko cienkus. zum Wein gehörig, *adv.* winny. 2) senken, schneiden, heften, s. Weinstock.

Weinbau, *m.* winniczne gospodarstwo.

Weinbauer, *m.* winniczny gospodarz.

Weinbeer, *f.* iagoda winna.

Weinbeerhülsen, *plur.* łupiny z iagod winnych.

Weinberg, *m.* *słowo w słowo* winna gora, winnica. sehr hoher, bardzo wysoka. magerer, chuda. alter, dawna. neuangelegter, nie dawno, nowo, zasadzona. an einem Hügel, na pagorku. der guten und viel Wein giebt, ktora wiele y dobrego wina daie. sehr tragbarer, bardzo urodzayna. ausgezehrter, wyżarta; umgraben, winnicę okopać. schlägt aus, puka się, rozwija się. bringt nicht viel, nie wiele przynosi. brauchbare und schmackhafte Trauben, rodzi, okryte, y smaczne iagody. erhält sich leicht, poprawia się łatwo. überträgt sich, wysila się wyradza. hat sich etwas erholet, znowu się poprawiła. bauen, w winnicy gospodarować. anlegen, schneiden, zasadzić, obrzynać, okrzesywać.

Weinblatt, *n.* liść winny. voll Weinblätter, pełny liścia winnego. von Weinblättern, z liścia winnego. wie ein Weinblatt, iak liść winny, *albo* w liść winny. die Weinblätter in den Weinbergen abbrechen, liście winne w winnicy obrywać.

Weinbrühe, *f.* winna polewka. in einer Weinbrühe zugerichtet, w polewce winney dany.

Weinbutte, *f.* kosz winniczny. kadka do wina.

Weindrossel, *f.* ein Vogel, kwiczoł.

Weinen, płakać. sehr, bardzo. oft weinen, płakiwać. ich muß weinen, ia muszę płakać. einen mit weinenden Augen ansehen, na kogo patrzeć oczyma zapłakanemi. was weinest du? czego płaczesz? für Freuden, od radości. über eines Zufall, płakać nad czyiem przypadkiem. sich müde geweinet haben, zmordować się od płakania. aufhören zu weinen, przestać płakać. ein wenig weinen, popłakać sobie.

Weinen, das, *n.* płakanie, płacz. beständiges, ustawiczne, ustawiczny. starkes, betrübtes, mocne, smutne płakanie, mocny smutny płacz. weibisches, kobiece. einem zum Weinen bewegen, kogo do płaczu poruszyć. mit viel Weinen etwas lesen, z naywiększym płaczem co czytać. lautes Weinen, sam płacz.

Weinenswerth, płaczu godny.

Weinens=

Weinenswürdig, opłakania godny.
Weinfaß, n. beczka na wino.
Weingäblein, n. widołki, u winnego drzewka.
Weingarten, m. ogrod winny, winnica.
Weingärtlein, n. winniczka.
Weingärtner, m. winiarz, winniczny. s. Winzer.
Weingeländer, n. żerdki, na ktorych się wino wspiera.
Weingerüste, n. żerdki do wspierania wina.
Weingeschirre, n. naczynie na wino.
Weingesenke, n. rośl wina wierzchem sadzona w ziemię, winokrzew.
Weinglas, n. szklanka na wino.
Weingott, m. Bachus.
Weinhacke, f. młotyka o dwoch zębach do winnicy.
Weinhacken, kopać winnicę. anfangen den Wein zu hacken, zaczynać wino okopywać.
Weinhacken, das, wina okopywanie.
Weinhacker, m. kopacz w winnicy.
Weinhändler, m. kupiec winem handluiący.
Weinhaus, n. dom w ktorym wino przedaią.
Weinheber, m. lewar do ciągnienia wina.
Weinhülse, f. łupina z iagody winney.
Weinicht, winny.
Weinkeller, m. piwnica, w ktorey wino stoi. 2) wo man Wein schenkt, piwnica, w ktorey wino szynkuią. den Wein daher holen, wina z piwnicy przynieść. einen Weinkeller anlegen, szynkowną piwnicę winną założyć; sklep gdzie wino szynkuią.
Weinkörnlein, n. ziarneczko w iagodzie winney.
Weinkrug, m. dzban na wino.
Weinkrüglein, n. dzbanuszek na wino.
Weinkübel, m. kosz na wino.
Weinlägel, m. dzbanek na wino.
Weinland, n. grunt winny, grunt w wino urodzayny.
Weinlaub, n. winna gałązeczka z liściem.
Weinlaube, f. mit Weinstöcken umzogen, altanka winnemi gałązkami okryta.
Weinlese, f. wino-branie, zbieranie wina; reiche, obfite; nasse, mokre, pod czas deszczow; trockene, suche, pogodne. geringe, schlechte, cienkie, szczupłe. zeitige, zawczesne. gute, dobre. anstellen, winobranie uczynić. zur Weinlese gehörig, adj. winobralny.
Weinlesen, wino brać, wino zbierać. von einem Weinstocke, z drzewka winnego.
Weinleser, m. wino-bracz.
Weinmarkt, m. rynek winny.
Weinmehrte, f. gramatka z wina. Kaltschale.
Weinmonath, m. październik.
Weinmücke, f. winny pilak.
Weinpfal, m. koł do przywiązania drzewka winnego.
Weinpresse, f. Gebäude, darinn der Wein gepresset wird, winotłok, budynek w ktorym wino tłoczą, wyciskaią. 2) die Presse, womit gepresset wird, prassa ktorą wino tłoczą.
Weinranke, f. Rebe, rośl winna; alte, stara, sucha.
Weinraupe, f. winna gąsiennica. wickelt sich ins Weinblatt, obwiia się w winny list.
Weinreich, obfity w wino.
Weinsäuffer, m. opoy winny, co wino lubi zbyt piiać.
Weinsäufferinn, f. piiaczka winna.
Weinsäurig, winny kwaś maiący.
Weinschätzer, m. taksarz wina.
Weinschenke, m. szynkarz wynny, winem szynkuiący.
Weinschlauch, m. miech winny.
Weinschmack, m. smak winny.
Weinstein, m. skorupa z wina, w beczce, kamień winny.
Weinstock, m. drzewko winne; fruchtbarer, urodzayne. von guten Gelege, dobrego rodu, sadzenia. breitet sich weit aus, szerzy się daleko. senken, sadzić, krzewić. schneiden, obcinać; niederlegen, obalać. in die Höhe ziehen, w gorę ciągnąć. in die Graben legen, w dołkach sadzić. läufft den Baum hinan, idzie w gorę po drzewie. von einem Baum auf den andern leiten, z iednego drzewa na drugie prowadzić winne gałęzie. hat sich abgetragen, wyrodziło się. ihm mit dem Hacken helfen, ratować go okopaniem. verwildern, dziczeie. hängt so voll Trauben, daß er sich beugt, tak pełno iagod, że się zgina. bringt sehr guten Wein, rodzi bardzo dobre wino. an einem Baum heften, do iakiego drzewa przywiązać. liegt auf der Erde, na ziemi leży, przy ziemi siedzi. in Bogen legen, kolkami latorośle sadzić. hat viel Blätter und keine Trauben, ma wiele liścia, a iagodnie;

god nię; thränet so stark, daß er eingehet, tak wiele tez puszcza, że schnie od tego; in die Höhe richten, w gorę ią prostować; steiffet sich an den Pfahl, wspiera się na kolę; hält sich mit den Gebälgen, als mit Händen, trzyma się widołkami iak zączkami; pflanzen, szczepić; bauen, warten, opatrzywać winne drzewko, doglądać go. vom Weinstock, *adj.* winnodrzewny.

Weinstocksalbe, *f.* tłuste z winney macicy; kufzcz winny.

Weintragend, winorodny, winorodzący; Land, kray taki.

Weintraube, *f.* iagoda winna; zeitige, zawczesna, prędka; harthäutiger, twardą skorkę maiąca; reiffe, dożrzała; grosse, wielkośna; unreiffe, niedożrzała; süsse, säuerliche, słodka, kwaskowata; wohlschmeckende, dobrego smaku; übel schmeckende, nie dobrego smaku; nabiera barwy; wird welk von der grossen Hitze, więdnieie od zbytniego gorąca; zeiget sich an den Augen, pokazuie się na pączu; ist herbe am Geschmack, cierpka; wird reiff von der Sonne, dostaie się od słońca; ist mit Laube bedeckt, liściem iest przykryta. von oder aus einer Weintraube, *adj.* winno-iagodny; Saft, winno iagodny sok, z winney iagody

Weinträublein, *n.* winna iagodka.

Weintütsche, *f.* polewka z wina.

Weinzeichen, *n.* znak gdzie przedaią wino.

Weinzober, *m.* ceber na wino.

Weise, *f.* sposob. auf eine wunderbare Weise, dziwnym sposobem, w dziwny sposob. auf einige Weise, nieiakiem sposobem. das ist meine Weise im Reden, to iest moy sposob mowienia. diese Weise, die Sache auszuführen, ist gefährlich, ten sposob czynienia rzeczy iest niebezpieczny. 2) zwyczay. das war die Weise der Alten, to bywał zwyczay starych ludzi. nach Art und Weise der Vorfahren, sposobem y zwyczaiem przodkow. nach seiner Weise thun, według swoiego zwyczaiu czynić. auf alle Weise, wszelkiemi sposobami. die Weise einführen, zwyczay wprowadzać. alles bey der alten Weise lassen, wszystko przy dawnym zwyczaiu zostawić. weise und gesittet seyn, we zwyczaiu być. auf was Weise, iakiem sposobem. bey der alten Weise bleiben, zostać się przy starym zwyczaiu. 3) eines Liedes, nuta, pieśni iakiey. s. Art, Gewohnheit.

Weise, klug, mądry, roztropny, rozeznany. ein weiser Mann, mądry człowiek. du bist recht weise, ty iesteś prawdziwie mądrym.

Weise, *adv.* mądrze, po mądremu; handeln, czynić.

Weisen, pokazać, pokazywać; einem etwas, co komu uczyć, nauczać kogo. 2) odsyłać, odesłać; einen an den Rath, kogo do Senatu. s. zeigen, Lehren weisen.

Weiser, *m.* pokazywca. 2) an einer Uhr, *indeks*, skazowek zegarowy, zegarkowy. 3) der Bienen, krol pszczoł, albo matka pszczoł.

Weisheit, *f.* mądrość; wundernswürdige, vortrefliche, sonderbare, vollkommene, podziwienia godna, przednia, osobliwa, doskonała.

Weis, biały. sagen was schwarz oder weis sey, powiedzieć co czarne, a co białe iest. weis und schwarz nicht unterscheiden können, nie moc rozeznać białe od czarnego. weisser als ein Schwan, bielszy od łabędzia. weisse Zähne, białe zęby. weiß werden, bieleć. weiß machen, bielić. weiß wie Schee, wie Milch, biały iak śnieg, iak mleko. ein wenig weiß, białawy. mit Kreide, Gyps, weiß gemacht, krydą, gipsem pobielony. 2) weiß gekleidet, biało ustroiony, biało ubrany. 3) einem etwas weiß machen, mydlić komu oczy, udawać za prawdę aby uwierzył.

Weissagen, wrożyć, wieszczyć; künftige Dinge, przyszłe rzeczy; aus einem göttlichen Triebe, z boskiego natchnienia; einem den Tod, komu śmierć prawdziwie wrożyć; einem was zukünftiges, komu, co przyszłego. siehe wahrsagen.

Weissagen, das, *n.* wrożenie, wieszczenie, wieszczba.

Weissager, *m.* wrożek, wieszcz, wieszczek.

Weissagerinn, *f.* wrożka, wieszczka.

Weissagerisch, wieszczy, wieszczowy, wrożkowy.

Weissagung, *f.* wrożenie, wieszczenie. künftiger Dinge, przyszłych rzeczy.

Weißdistel, *f.* biały oset.

Weißdorn, *m.* biała tarnina, bodłak, bodzieniec.

Weisse,

Weiſſe, *f.* białość; białe *ſ. n.* des Leibes, ciała; im Auge, bielmo; im Eye, białek.
Weiſſen, bielić, pobielać, pobielić; eine Wand, ścianę; mit Kreide, kredą.
Weißfärber, *m.* biało farbuiący; białofarbiarz.
Weißfärbicht, białawy.
Weißfiſch, *m.* płotka, ryba biała.
Weißfiſchlein, *n.* płotka mała.
Weißgärber, *m.* Zemſarz, garbarz od zemſu białoſkornik.
Weißgekleidet, biało ubrany.
Weißgemacht, biało ubielony.
Weißkohl, *m.* biało kapuſta.
Weißlicht, białawy, biało ſię świecący.
Weiß machen, bielić.
Weißſprenglicht, biało nakrapiany.
Weißwurz, *f.* kokoryczka ziele.
Weiſung, *f.* pokazywanie, ukazywanie.
Weit, obſzerny; przeſtrony; daleki; weites Haus, przeſtrony dom. weiter Schauplatz, przeſtrony widoktron; weite Kleidung, przeſtrona ſuknia; weit gelegen, daleko odległy; von weiten, z daleka. weit machen, przeſtrono robić, rozprzeſtrzeniać.
Weit, *adv.* preſtrono, obſzernie; daleko, opodal. weit und geraumig wohnen, przeſtrono, y obſzernie mieſzkać. ſich weit weg machen, daleko poſć, uſtąpić. nicht weit vom Fluſſe, nie daleko od rzeki. nicht weiter, als, nie daley iak. weit her holen, z daleka rzecz brać, wyprowadzać. weit und breit, długo y ſzeroko; leuchten, świecić; ſich erſtrecken, rozciągać ſię; entfernet ſeyn, być dalekiem. nicht gar weit von der Stadt, von den Grenzen, nie bardzo daleko od miaſta, od granic. weit in den Tag hinein, daleko na dzień. weit anders, daleko inaczey. weit bequemer, daleko wygodniey. weit ausbreiten, daleko rozſzerzać. weit davon ſeyn, daleko być.
Weite, *f.* przeſtronoſć; ſzerokość; odległość, dalekość; des Weges, drogi.
Weit entlegen, daleko odległy.
Weiter, daley, ztąd, zatym; fort gehen, daley iść; fahre weiter, poſtępuy daley, czyń daley precz. ich kann nicht weiter gehen, ia nie mogę iść daley. was kann ich weiter thun, als daß ich Gott bitte, co mogę daley czynić tylko Boga proſić. was wollt ihr weiter? czego wy chcecie *więcey?* co wy chcecie daley? ich ſage nichts weiter. ia nic daley nie mowię.

Weit geholt, zdaleka zaczęty, brany.
Weit hinaus leben, długo żyć.
Weit hinaus ſchieben, bardzo daleko odkładać.
Weit hinaus ſehen, daleko patrzeć, daleko widzieć.
Weitläuftig, obſzerny, przydłużſzy. weitläuftige Rede, obſzerna, przydłużſza mowa; in einer Sache, obſzernym być w iakiey rzeczy. weitläuftige Erzehlung, obſzerne powiadanie.
Weitläuftig, *adv.* obſzernie, przydługo; einen loben, kogo chwalić.
Weitläuftigkeit, *f.* obſzerność, przydługość; im Reden, w mowieniu. ohne Weitläuftigkeit, bez obſzerności, nie długo; antworten, odpowiadać.
Weit mehr, daleko więcey.
Weit von einander, daleko od ſiebie, iedno od drugiego.
Weitze, *m.* ein Getreide, przenica, zboże; geringer, podła, nie piękna; trockener, ſucha; iſt ſchwer, ciężka; dreſchen, młocić; von Weitzen, przeniczny, przenny. 2) türkiſcher Weitze, turecka przenica.
Weitzenbier, *n.* przeniczne piwo.
Weitzenbrodt, *n.* przeniczny chleb, przenny chleb.
Weitzenerndte, *f.* przenne żniwo.
Weitzengraupe, *f.* przeniczna kaſza.
Weitzenmehl, *n.* przeniczna, przenna mąka.
Welcher, ktory, ktora, ktore; welche ſind denn die Mörder? ktorzy tedy ſą zaboycy? welcher von uns beyden, du oder ich? kłoż z nas dwoch ty czy ia? ktory kolwiek. erwähle von beyden, welches du willſt, wybieray ze dwoyga, co kolwiek, *lepiey* co chceſz. welcher Art, ktorego kolwiek, iakiego kolwiek gatunek.
Welchergeſtalt, iakiem, iakowym kſztałtem. ſ. wie.
Welcherley, iaki, iakowy.
Welk, omdlały; flakowaty; zwiędniały. die Blume iſt welk, kwiat ieſt zwiędniał; ſeyn, być zwiędniałym; werden, ſtawać ſię zwiędniałym; das Kraut wird welk, ziele ſtaie ſię zwiędniałe.
Wellbaum, *m.* Hebebaum, weł, waleć windowy.
Welle, *f.* am Rade, oś. 2) des Waſſers, wał, nurt wody przewiiaiący ſię. von den Wellen umgetrieben werden, nurtami, wałami wodnemi być miotanym; erregen, wały wodne poruſzać; ſchlagen ſtark herein, kupą wały wodne

dne biią. das Meer wirft große Wellen, morze rzuca wielkie wały. voller Wellen, pełny wałow, nurtow. wie Wellen, na kſztałt wałow, nurtow.

Wellenweiſe, wałami, nurtami.

Wels, ſpolnica, ryba.

Welſch, Italiäniſch, Włoſki. *adj.* welſcher, Włoch. Welſchland, Włochy.

Welſchebohnen, *pl.* fazola włoſka.

Welſchenuß, *f.* włoſki orzech.

Welſchenußſchale, *f.* lupina z włoſkiego orzecha.

Welſchethahn, *m.* indur, indyk.

Welt, *f.* świat; ewige, wieczny; unermeßliche, niezmierny; vollkommene, doſkonały; einige, iedyny. der Zuſtand dieſer Welt, ſtan tego świata. Größe der Weld, wielkość świata. Schöpfer der Welt, ſtworca świata. nach Erſchaffung der Welt, po ſtworzeniu, od ſtworzenia świata. die ganze Welt bezwingen, cały świat zawoiować. zur Welt gehörig, *adj.* światowy. Raum zwiſchen denen Welten, między-świecie. außer der Welt, za światem. nach der Weltart, światowym ſpoſobem; leben, żyć. 2) die Menſchen in der Welt, ludzie na świecie. 3) Art der Menſchen, wie ſie ſeyn, ludzie iak w niektorych czaſach bywaią, wiek. 4) die Sitten dieſer Welt, obyczaie teraźnieyſzego świata, teraźnieyſzego wieku *to ieſt:* ludzi.

Weltart, *f.* światowy ſpoſob. ſie iſt nach jetziger Weltart, ona ie podług teraźnieyſzego świata.

Weltberühmt, sławny na świecie, zawołany po świecie.

Weltbeſchreiber, *m.* światopis.

Weltbeſchreibung, *f.* światopiſanie.

Weltklug, wykrętny, iak światowy człowiek, światowy.

Weltklugheit, *f.* światowa mądrość.

Weltkündig, głośny, słynący po świecie.

Weltlauf, *m.* dzianie ſię rzeczy.

Weltlich, światowy; świecki. weltliches Recht, świeckie prawo; Churfürſtenthum, świeckie Elektorſtwo.

Weltmeer, *n.* Ocean, morze; daran grenzen, do morza doſięgać, przypierać.

Weltweiſer, *m.* światomędrzec, filozof; gelehrter, uczony; ernſthafter, poważny; berühmter, sławny; ſcharfſinniger, byſtromyślny; vortreflicher, przedni.

Weltweisheit, *f.* światomądrość, Filozofia; wahre, prawdziwa; nützliche, pożyteczna; ruhmvolle, pełna sławy. alte Weisheit, ſtara.

Welzen, ſ. Wälzen.

Wen, kogo, ſ. wer, welcher.

Wendelbaum, *m.* wał tkacki, do nawiiania.

Wendeltreppe, *f.* kręcone ſchody.

Wenden, obracać, obrocić. ſich, ſię. er weiß nicht, wo er ſich hinwenden ſoll, niewie dokąd ſię ma obrocić. wo ſoll ſich der Elende hinwenden? dokąd ſię ma nędzny obrocić? die Waffen wider einen wenden, oręż obrocić przeciwko komu. ſich mit ſeinen Gedanken wohin wenden, ſwoiem umysłem y myślami obrocić ſię dokąd. das Geſicht wohin wenden, twarz dokąd obrocić. ſich auf beyde, auf allen Seiten wenden, na obiedwie, na wſzyſtkie ſtrony ſię obracać; auf andere Dinge, do inſzych ſię rzeczy obrocić. den Acker wenden, rolą przewracać, orać, pokładać. das Pferd wenden, konia obracać. den Wagen, woz; nicować.

Wendiſch, Wendeńſki.

Wendung, *f.* obrocenie, obracanie; nicowanie, ſukni.

Wenig, mało, niewiele, kilka. aus vielen wenig ausſuchen, z wielu mało wybrać. nach wenig Tagen, po niewielu dniach. in wenig Tagen, w kilku mięſiącach. wenig Geld, wenig Vieh iſt zu Hauſe, mało pieniędzy, mało bydła w domu. ſehr wenig, bardzo mało. nur ſo wenig, tylko tak mało. wie wenig liegt daran? iak mało na tym zależy?

Wenig, (ein) trochę, troſzkę; ſich erinnern, przypominiać ſobie. iſt es zu wenig? ieſtże to nazbyt mało? es iſt ihm zu wenig geweſen, mało mu było. etwas ein wenig verändern, co trochę odmienić. wenig einen Dinge zu ſetzen, trochę do iakiey rzeczy przydać. ein wenig ruhen, trochę ſpoczywać. ein wenig ſich erholen, trochę wytchnąć, trochę przyść do ſiebie.

Wenigkeit, *f.* niewielość.

Wenigſtens, zum wenigſten, przynaymniey. wenigſtens erdichte doch etwas geſchicktes, wymyśl przecie co ſkładnego. wenigſtens auf eine Zeit lang, vor etwas geſichert ſeyn, przynaymniey na iaki czas być od kogo bezpiecznym.

Wenn, *conjunct.* ieżeli. wenn du mich hören willſt, ſo meide die Feindſchaft, ieżeli

ieżeli mię słuchać będziesz, to się będziesz wystrzegał nie przyiaźni. mache, wenn du mich liebst, daß, uczyń, ieżeli mię kochasz, aby. wenn nur, ieżeli tylko. wenn aber nicht, ieżeli zaś nie; *gdyby* wenn er mich liebte, gdyby on mię kochał, so to. *kiedy.* wenn das nicht ist, was ich argwohne, kiedy to nie iest co ia miarkuię; wenn nicht jemand, ieżeli kto nie. man merkt es nicht, wenn das Alter geschlichen kömt, nie uważa się, kiedy starość przylezie; *byle,* wenn schon, lubo, chociaż, choć; *gdy* wenn ich die Sache völlig erkannt habe, so, gdy ia zupełnie rzecz poznałem; *iak tylko:* wenn ich nur etwas Ruhe werde bekommen haben, iak tylko co kolwiek od po czynku dostanę. wenn wohl, *a kiedyż,* wenn meynet ihr wohl? a kiedyż ty myślisz? daß es, że to.

Wer, kto, ktoż *gen.* kogo. wer ist gelehrter als Aristoteles? kto iest uczeńszy od Aristotelesa? wer warest du? kto ty byłeś? wer wird die Gedüld mit dir haben, als ich? ktoż będzię cię cierpiał, ieżeli ia nie?

Werbeltoffen, ein Gewächse, storyszek ziele, gatunek poleiu, zięla.

Werben, zaciągać, *werbować*; Soldaten, żołnierzy; neue Regimenter, nowe Reymenta. sich werben lassen, zaciągnąć się, zawerbować się. 2) um etwas, starać się o co; um ein Ehrenamt, o godność; um eines Tochter, o czyią corkę, za żonę.

Werben, das, *n.* zaciąganie, werbowanie.

Werber, *m.* Zaciążnik; der Soldaten, żołnierzy; konkurrent o damę.

Werbung, *f.* zaciąganie, zaciągi, *plur.* werbowanie. eine Armee durch die Werbung errichten, woysko przez zaciągi zebrać; 2) staranie się o co; um eine Stelle, o urząd iaki.

Werk, *n.* robota, dzieło; künstliches, sztuczna, sztuczne; gutes, dobrą robota; vortrefliches, przednia; angefangenes, zaczęta; grosses und herrliches, wielka y pańska; schweres, mühsames, ciężka, pracowita, vollkommenes, doskonałe; zierliches, piękna; wohlausgearbeitetes, należycie wyrobiona; schönes, ładna; übereiletes, przyspieszona; lohnet die Mühe nicht, nie płaci za pracę; vollbringen, skończyć, wygotować robotę; verrichten, zrobić; anfangen, zacząć; einstellen, przestać roboty. damit fertig werden, być gotowym z robotą; einem auftragen, kogo postawić, przełożyć nad iaką robotą. eine Sache geschwinde im Werk richten, prędko rzecz iaką zrobić; anbefohlnes ausrichten, nakazana robotę wystawić; angreiffen, iąć się roboty. 3) vom Flachs oder Hanf, kłaki, pazdzierz.

Werkeltag, *m.* robotny dzień, powszedni, dzień.

Werklein, *n.* robotka, dziełko.

Werkleute, *pl.* robotnicy.

Werkmeister, *m.* Mayster w robocie.

Werkschuh, *m.* ein Maaß, stopa, miara pewna.

Werkstatt, *f.* warsztat, izba warsztatowa, *robotalnia*; anlegen, robotalnią, warsztat założyć.

Werkstellig, zrobiony; machen, zrobić, dokazany. sein Vorhaben werkstellig machen, swoiego zamysłu dokazać.

Werkstück, *n.* czworociosany kamień.

Werkzeug, *n.* naczynie do roboty, *instrument.* grosses, wielkie, wielki. zum Feldbau gehöriges Werkzeug, do rolnego gospodarstwa należący sprzęt. vieles Werkzeug haben, etwas zu verlangen, wiele mieć naczynia, instrumentow do dopięcia czego. was waren du nicht für Werkzeuge? iakiego tam naczynia, iakich instrumentow nie było?

Werden, stawać się, stać się; manches Land wird durch den Regen trockener, nie ktora ziemia staie się suższą po deszczu; ein Redner, mowcą się stać. wie wird es doch damit werden? iak że się to przecie stanie? aus etwas, z czego; Bürgermeister, Konsulem zostać; König, Krolem. stolz werden, pysznym się stawać. es wird Friede, pokoy się staie. wie wird es mit dir, (mir) werden? iak się to z tobą, zemną, stanie?

Werfen, ciskać, rzucać, cisnąć, rzucić; einem Pfeil, pocisk; mit Steinen, kamieńmi; etwas in die Höhe, co w gorę; einem ins Gefängniß, wrzucić kogo do więzenia; einem etwas an den Kopf, ciskaiąc w głowę uderzyć kogo; einen zu Boden, o ziemię, na ziemię kogo rzucić; über den Hauffen, obalić. Liebe auf einen werfen, pokochać kogo.

Werfen, das, *n.* ciskanie, rzucanie, ciśnienie, rzucenie.

Werfung, *f.* ciśnienie, rzucenie, rzucenie.

Werg, *n.* Abgang vom Flachse oder Hanfe, pazdzierz, zgrzebie, pakuł, pakuły, *plur.* co ode lnu, albo od konopi czesanych odchodzi. mit Werge umwickeln, w pakuły obwinąć. von Werge, z pakuł, że zgrzebia; Strick, powrozek; powrosło.

Wermuth, *n.* Kraut, połyn; piołun, piołuń, *ziele.* mit Wermuth angemacht, piołunem, piołyżkiem przyprawny.

Wermuthtrank, *m.* napoy piołunowy, piołynkowy.

Wermuthwein, *m.* piołynkowe wino.

Werth, würdig, godny, godzien; wart; *adj.* der Ehre, honoru; der Belohnung, nadgrody; des Andenkens, pamięci. 2) werth und theuer, bardzo drogi kosztowny. was ist die Sache werth? co warta ta rzecz? werth etwas halten, co za drogą rzecz mieć; einen werth haben, kogo sobie drogo szacować. der nichts werth ist, ktory, niczego nie wart. wenig werth, mało wart.

Werth, *m.* szacunek, walor, cena; einer Münze, pieniadza iakiego. eine Sache von grossem Werthe, rzecz wielkiego waloru. der Werth der Dinge, ist sehr gestiegen, cena rzeczy bardzo postąpiła w gorę. Bibliothek vom grossen Werthe, biblioteka wielkiey ceny. die Studia behalten ihren Werth, Nauki trzymaią się przy swoiey cenie, przy swoiem szacunku. Perlen vom grossen Werthe, perły wielkiego szacunku. in seinem Werth und Unwerthe lassen, porzucić rzecz nie dbaiąc o nię.

Werth halten, drogo trzymać, drogo cenić.

Werthaltung, *f.* drogo trymanie, drogo cenięnie.

Wesen, *n.* istota; istność; der Dinge, rzeczy. 2) grosses Wesen machen, wielką okazałość czynić. Mensch von stillem Wesen, człowiek, cichy, dobry, łagodny.

Wespe, *f.* osa. ein Ungeziefer, *gad pewny.*

Wessen, czyi, czyia, czyie. wessen ist die Gefahr? czyie iest niebezpieczeństwo?

Weßhalber, dla czego, prze co.

Weswegen, dla czego? przeco? czemu?

Weste, *f.* Unterkleid, kroy sukni, katanka, kamiselka.

Westen, *m.* Zachod.

Westindien, zuchodnia Jndyia.

Westphälischer Friede, Westfalski pokoy, traktat.

Westwind, *m.* wiatr zachodni, zefir.

Wette, *f.* zakład; mit einem eingehen, o zakład z kiem iść; einen darzu ausfordern, chcieć iść z kiem o zakład. 2) um die Wette, iak o zakład; ein Werk, eingreiffen, iąć się iakiey roboty.

Wetten, zakładać się; założyć się; mit einem, z kiem; einen Thaler gegen einen Groschen, załoź się o taler, a z drugiey strony grosz. wetten und gewinnen, założyć się y wygrać.

Wetter, *n.* czas, pora powietrza; sehr kaltes, bardzo zimny; stürmisches, wietrzny; bequemes, wygodny; veränderliches, odmienny; trübes, pochmurny, ponury, posępny; helles, heiteres, iasny, pogodny; neblichtes, mglisty; schönes, piękny; gutes, dobry; garstiges, słotnisty; widriges, przeciwny; windiges, wietrzny; angenehmes, wesoły. bey gutem Wetter, za pogodnego czasu. bey sehr garstigem Wetter, w szpetnym w bardzo niepogodnym czasie; reisen, iechać. wenn es wird gut Wetter seyn, kiedy będzie piękny czas, pogoda dobra; trockenes, suchy; feuchtes, wilgotny; dunkeles, ciemny; stilles, cichy; hat sich geschwinde aufgetürmet, burzliwy czas prędko naszał. 2) piorun; vom Wetter getroffen werden, piorunem być uderzony. das Wetter hat in den Thurm geschlagen, piorun w wierzą uderzył.

Wetterdach, *n.* poddasze.

Wetterhahn, *m.* Fahne auf den Thürmen, kurek, iak na wierzach bywa zamiast horągiewki. 2) unbeständiger Mensch, niestateczny człowiek.

Wetterhäuslein, *n.* brog, *albo* szopa.

Wetterleuchten, das, *n.* łyskawica, łyskanie.

Wetterleuchten, łyskać się; wenn es wetterleuchtet, thun sich die Muscheln zu, kiedy się łyska, konchy się zamykaią. es wetterleuchtet an allen Enden, łyska się po wszystkich stronach.

Wettermacher, *m.* deszczsprawuiący.

Wettermacherinn, *f.* deszcz czarami sprawuiąca.

Wetterschaden, *m.* szkoda od słoty, wichru, gradu; leiden, cierpieć.

Wetterstrahl, *m.* piorun. s. Blitz.

Wetter-

Wetterwendisch, odmienny, za wiatrem się obracaiący. f. unbeständig, wankelmüthig.
Wettläuffer, m. w zawody, na wyścigi, biegaiący.
Wettlauffen, w zawody biegać; mit einem, z kiem.
Wettstreit, m. spor, utarczka; schwerer, trudny, trudna; grosser, wielka; harter, tęga; habe ich mit ihm darum, mam ia z niem o to; ist unter ihnen darüber, iest o to między niemi; um die Ehre, o honor; mit einem darein gerathen, przyść do utarczki, do sporu z kiem.
Wetzen, ostrzyć, wecować; eine Sichel, sierp.
Wetzstein, m. osełka, kamyk do ostrzenia, do wecowania.
Wetzsteinbruch, m. kamieńsko, gdzie osełki łamią.
Weyde, f. wierzba; ein wilder Baum, dzikie drzewo.
Weydenbusch, m. wierzbowy krzak.
Weydenrinde, f. łyk wierzbowy
Weyhbischof, m. Biskup do święcenia księży.
Weyhr, m. ein Vogel, kania, ptak.
Weihen, święcić, poświęcać; eine Kirche, Bogu kościoł; eine Capelle, kaplicę.
Weyhkessel, m. kociołek.
Weyhnachten, f. ein Fest, boże narodzenie, święto.
Weyhung, f. poświęcanie, poświęcenie.
Weyhwasser, n. święcona woda.
Weyland, przed tym, niegdyś, kiedyś; redeten sie so, tak mawiali.
Weyrauch, m. Kadzidło; anzünden, zapalić. von Weyrauch, kadzidłowy.
Weyhrauchbaum, m. liban drzewo, z ktorego kadzidło.
Weyrauchfaß, n. kadzielnica.
Weywod, m. Woyewoda w Polszcze.
Weywodschaft, f. Woiewodstwo.
Wibel, m. woiek, robak w zbożu. f. Kornwurm.
Wichsen, woskować; etwas, co.
Wichsung, f. woskowanie, woskowina.
Wichtig, ważny, ciężki; Beweis, dowod; Sache, ważna rzecz, ważny interes; trudny. wichtiges Werk, trudny dzieło; Geschäft, ważny interes. wichtiger Brief, ważny list.
Wichtigkeit, f. ważność ciężkość, waga. von keiner Wichtigkeit, bez żadney wagi, ważności.

Wicke, f. fleytuch; die man in die Wunden drehet, ktory w rany wkręcaia,
Wickeln, zwiiać; zusammen, wraz; die Fäden auf, nici na kłębek; sich aus etwas, wywiiać się z czego.
Wicken, plur. ein Gewächs, wyka, rośl.
Wickenacker, m. wyczna rola.
Wickenfeld, n. wyczne pole, na ktorym się wyka rodzi.
Wicklicht, co się da zwiiać w kłąbek.
Widder, m. ein Schafbock, baran. von Widder, adj. barani. stossen wie ein Widder, trykać iak baran.
Wider, przeciwko, przeciw, na, na przeciwko, na przeciw. eine Sache wider einen vertheidigen, rzeczy iakiey przeciwko komu bronić. wider einen disputiren, przeciwko komu dysputować. wider dich ist das Zeugniß, przyciwko tobie iest świadectwo. das ist nicht für mir, sondern wider mich, to nie iest za mną, ale przeciwko mnie. wider die Natur leben, przeciwko rodowitemu sporządzeniu żyć. wider einen sich wafnen, przeciwko komu się zbroić. wider einen streiten, sprzyczać się z kiem. wider den Befehl handeln, przeciwko rozkazowi czynić. wider das hilft die Arzeney, przeciwko temu pomaga lekarstwo. das ist ein Mittel wider den Gift, to iest lekarstwo; na truciznę. sich wider einen verwahret haben, uzbroić się przeciwko komu. wider dem Schmerz, na boł. wider die Kälte beschützen, przeciwko zimnu się bronić. wider seinen Wunsch, przeciwko czyiemu życzeniu. ich habe viele wider mich, mam wielu przeciwko mnie. das ist alles wider mich, wszystko iest przeciwko mnie. zuwider, przeciwny. es ist der Vernunft nicht so zuwider, to nie iest tak przeciwne rozumowi.
Widerchrist, m. Antichrist.
Widerig, przeciwny.
Wider einander, przeciwnym być wzaiemnie.
Widerfahren, trafiać się, przypadać; einem, komu; wider Verhoffen, przeciwko nadziei. es kann mir nichts angenehmers widerfahren, niemoże się mi nic milszego przytrafić. es widerfähret mir ein Dienst, potyka mnie łaska.
Widerfahrung, f. trapanie się.
Widerhalten, wspierać się, razem, przeciwnie trzymać. Brodt und Rindbraten

braten halten wider, chleb y wołowa pieczenia wspieraią się razem.

Widerlegen, *refutować*, zbiiać; mit Exempeln und Beweisthümern, przykładami, dowodami; auf geometrische Art, geometrycznym sposobem; eine Lügen, kłamstwo; mit Zeugen, świadkami odwodzić; eines Meynung wovon, czyie zdanie o czym zbliać; eines Rede; czyia mowę; eines Schmähung, czyie szkalowanie; eines Lästerung, czyie potwarzanie,

Widerlegen, das, *n*, refutowanie, zbiianie, zbicie.

Widerleger, *m*. zbiiacz, *refutuiący*.

Widerlegung, *f*. *refutowanie*, zbiianie, zbicie; der Beschuldigungen, zadanych występkow.

Widerrathen, odradzać, nieradzić, etwas, co czego.

Widerrathen, das, *n*. odradzanie, nieradzenie.

Widerrather, *m*. odradca, nieradca.

Widerrathung, *f*. odradzanie, odradzenie, nieradzenie.

Widerrechtlich, przeciwko prawu.

Widerrede, *f*. przeciwienie się, przeciwna mowa, sprzeczka.

Widerreden, przeciwnie mowić, sprzeczać się. f. widerlegen.

Widersacher, *m*. przeciwnik; einen starken bekommen, mocnego przeciwnika dostać.

Widersetzen, (sich) sprzeciwiać się, opierać się, stawiać się; einem, komu; einem Dinge, iakiey rzeczy, der Wahrheit, prawdzie; der Grausamkeit, czyiemu okrucieństwu.

Widersetzlich, sprzeciwiaiacy się, przeciwny.

Widersetzlich, *adv*. sprzeciwiaiąc się.

Widersetzlichkeit, *f*. sprzeciwianie się, przeciwność.

Widersinn, *m*. niezgoda, niejednomyślność, przeciwnomyślność.

Widersinnigkeit, *f*. niezgodność; niedogodność.

Widersinnisch, niezgodny, przeciwnie myślący.

Widerspenstig, nieposłuszny, krnobrny; der Obrigkeit, Zwierżchności; sich erweisen, bezeugen, nieposłusznym, krnobrnym się pokazać.

Widerspenstigkeit, *f*. nieposłuszeństwo, krnobrność.

Widerspiel, *n*. przeciwna rzecz, przeciwność; in allen behaupten, we wszystkim bronić, chwytać się przeciwności. ich halte das Widerspiel, ia przeciwna rzecz trzymam.

Widersprechen, przeciwnie mowić; nichts, nic; oft, często.

Widersprecher, *m*. przeciwmownik.

Widersprechung, *f*. przeciwmowienie, przeciwmowstwo.

Widerspruch, *m*. przeciwkomowstwo; przeciwmowienie. ohne jemands Widerspruch, bez czyiego przeciwmowienia.

Widerstand, *m*. przeciwodpor. ohne Widerstand, bez przeciwodporu. einem Widerstand thun, komu przeciwodpor czunić.

Widerstehen, przeciw opierać się, przeciwko stać; einem, komu; dem Schmerze, bolowi; den Feinden, nieprzyiacielom,

Widersteher, *m*. przeciwoporca.

Widersteherinn, *f*. przeciwoporniczka.

Widerstehung, *f*. przeciw opieranie się.

Widerstrebend, przeciwoporny, przeciwiaiący się.

Widerwärtig, dziwaczny, *adv*. oziwacznie.

Widerwärtigkeit, *f*. dziwaczność, dziwastwo; f. Unglück, Creutz.

Widerwille, *m*. gniew, niezgoda; grosser, wielki gniew; heimlicher, taiemny; fassen, gniew powziąć; gegen einen, mieć niezgodę z kiem, mieć gniew do kogo, gniewać się z kiem; fahren lassen, porzucić gniew, zapomnieć gniewu; meiden, chronić się; auf sich ziehen, zciągać gniew na siebie.

Widmen, ofiarować; einem etwas, co komu; sich einem ganz und gar, wcale się komu ofiarować, przywiązać się do kogo; sich dem Rathe, do Senatu; einem ein Buch, komu książkę; sich deren Studiis widmen, poświęcić się na nauki; utopić się w naukach.

Widrig, przeciwny. widriges Glück, przeciwne szczęście, Nieszczęście. nichts kann uns widriges begegnen, nie nas przeciwnego nie może potkać. widrige Dinge vergleichen, przeciwne rzeczy pogodzić. widriger Kopf, dziwaczna głowa.

Widrigenfalls, przeciwnie, inaczey; wären viel Exempel vorhanden, mieli byśmy teraz wiele przykładow. *adv*. przeciwnie. widrig gesinnet, przeciwnie namyślony.

Widwol, ein Vogel, Wywielga, wywielga, wilga, *ptak*.

Wie? iak, iakże? ist es mit der Sache? iak się ta rzecz ma? wie die Sache anjetzo

jetzo stehet, ist sie nicht die leichteste, iak teraz rzecz iest, nienayłnadniey-
sza iest. wie ich glaube, iak ia trzymam. wie gestern, iak wczora. wie ich dieses erzehle, also ist es geschehen, to iak powiadam, tak się stało. wie ich hoffe, iak się spodziewam. wie alt bist du? iak stary iesteś? wie so? czemu tak?
Wie auch, iako też, y. ein redlicher wie auch gelehrter Mann, nader rzetelna iako też y uczony człowiek.
Wie bald, iak prędko.
Wiedehopf, *m* ein Vogel, dudek ptak.
Wie denn, iak; es die Sache erfordert, iak tego rzecz wyciąga.
Wieder, znowu; zum andern mal, powtornie; sich nach Dresden begeben, udać się do Drezna.
Wieder abtreten, znowu odstąpić.
Wieder ändern, znowu odmieniać.
Wieder anbrennen, znowu się zapalić; znowu zapalać.
Wieder anfangen, znowu, na nowe, zaczynać.
Wieder anfaßen, znowu brać. znowu chwytać.
Wieder angehen, znowu powstawać.
Wieder anheben, znowu podnosić
Wieder annehmen, znowu brać, wziąć.
Wieder anrichten, znowu sporządzać, naprawiać.
Wieder anziehen, znowu wdziewać.
Wieder anzünden, znowu zapalać.
Wieder aufbauen, znowu wybudować.
Wieder aufblasen, znowu przedmuchać.
Wieder aufbrechen, znowu wybuchać, wybuchnąć.
Wieder aufbringen, znowu wnosić, wnieść, odnawiać.
Wieder aufgehen, znowu powstawać, powstać.
Wieder aufhelfen, znowu pomoc, poratować, pokrzepić.
Wieder aufkommen, znowu przychodzić do siebie z choroby.
Wieder auflegen, znowu drukować, przedrukować.
Wieder aufkratzen, znowu oddrapać, znowu podrapać.
Wieder aufmachen, znowu odrabiać, odrobić; znowu otwierać.
Wieder aufnehmen, znowu brać.
Wieder aufstehen, znowu powstawać.
Wieder aufthun, znowu otwierać, odmykać.
Wiederaufwecken, znowu wzbudzać, obudzać.
Wieder aufwickeln, znowu odwiać.
Wieder aufzehlen, znowu liczyć, znowu przeliczyć.
Wieder ausgraben, znowu wykopywać, wykopać.
Wieder ausschlagen, znowu się puszczać; als ein Gewächs, iako rośl iaka.
Wiederausschlagung, *f.* znowu się puszczanie, puszczenie.
Wiederbauen, znowu budować.
Wiederbedenken, znowu myśleć, rozmyślać.
Wieder begehren, znowu pragnąć, żądać.
Wiederbeissen, kąsać znowu, odkąsać.
Wiederbekleiden, znowu obierać, ubrać, przyodziewać.
Wiederbekommen, odebrać znowu; das Geraubte, co było zabrane.
Wiederberühren, znowu się dotykać.
Wiederbesäen, znowu zasiewać, zasiać, obsiewać.
Wiederbesinnen, znowu przypominać sobie co.
Wiederbesuchen, znowu nawiedzać, nawiedzić, odwiedzać.
Wiederbitten, znowu prosić.
Wiederblühen, znowu zakwitać, zakwitnąć, odkwitać.
Wiederbringen, odnosić, odnieść, znowu; nach Hause, do domu odprowadzać, odprowadzić.
Wiederbringer, *m.* odprowadca.
Wiederbringlich, powetowany.
Wiederbringung, *f.* odprowadzenie.
Wiedereinbringen, znowu nadgradzać,
Wiedereingedenk seyn, przypomnieć sobie.
Wiedereinladen, znowu zapraszać.
Wiedereinlösen, znowu wykupować, wykupić.
Wiedereinnehmen, znowu odebrać.
Wiedereinreissen, znowu rozdzierać, znosić.
Wiedereinrichten, znowu stawiać, przywracać.
Wiedereinschlafen, znowu zasypiać, zasnąć.
Wiedereinschlucken, znowu połykać, połknąć.
Wiedereinsegnen, znowu przeżegnać.
Wiedereinsetzen, znowu przywracać, przywrocić; in dem alten Stande, do dawnego stanu.
Wiedereintauchen, znowu zanurzyć.
Wiedereinverleiben, znowu *inkorporować*, *reinkorporować*.
Wiederentledigen, znowu uwalniać, uwolnić.

Wiederentschlafen, znowu zasypiać, zaspać.
Wiederentstehen, znowu powstawać.
Wiederergreiffen, znowu brać, chwytać.
Wiedererholen, (sich) obaczać się, obaczyć się; von einer Krankheit, z iakiey choroby.
Wiedererkennen, znowu poznawać, uznawać.
Wiedererlangen, znowu odebrać, odbierać, dostać.
Wiedererlangung, *f.* znowu odbieranie, odebranie, dostanie.
Wiedererneuern, znowu odnawiać.
Wiedererquicken, pokrzepiać znowu, ożeźwiać.
Wiedererseßen, znowu wrocić, wracać.
Wiedererstanden, znowu do życia przywrocony, co ożył.
Wiedererstatten, przywracać, znowu przywrocić, nadgrodzić znowu.
Wiedererstattung, *f.* znowu przywrocenie, nadgrodzenie.
Wiedererwärmen, znowu odgrzewać, odgrzać.
Wiedererwarmen, znowu się rozgrzewać.
Wiedererzehlen, znowu powiadać.
Wiedererzehlung, *f.* znowu powiadanie.
Wiederfallen, znowu padać, paść; upadać, upaść.
Wieder faul werden, znowu się leniwym stawać.
Wiederfegen, znowu odchędożyć, odpolerować.
Wieder fest stellen, znowu utwierdzać, utwierdzić.
Wiederfolgen, znowu iść, następować.
Wiederfordern, znowu się upominać, domagać.
Wieder fressen, znowu żreć, znowu pożerać.
Wieder futtern, znowu napaść.
Wiedergab, *f.* oddanie, wrocenie,
Wiedergebähren, odradzać, odrodzić.
Wiedergebauet, znowu wybudowany, pobudowany.
Wiedergeben, oddawać, oddać, wracać, wrocić; einem das Geld, komu pieniądze.
Wiedergebohren, odrodzony, znowu powtornie urodzony.
Wiedergebracht, odprowadzony, znowu sprowadzony.
Wiedergebung, *f.* oddawanie, oddanie, wrocenie.
Wiedergeburt, *f.* odradzanie, odrodzenie.
Wiedergegeben, oddany; znowu dany; wrocony.
Wiedergegrüsset, odwitany, znowu przywitany.
Wiedergeholet, odwołany; znowu zawołany.
Widergemiethet, znowu odnięty.
Wiedergenesen, obaczać się, zdrowieć, przychodzić do zdrowia.
Wiedergenommen, znowu wzięty; odebrany; powzięty.
Wiedergesammlet, znowu odrośniony, znowu zebrany.
Wiedergewachsen, znowu odrośniony, co znowu odrosł.
Wiedergrünen, znowu się zazielenić, odzielenić się.
Wiedergrüssen, odwitać, znowu witać.
Wiederhall, *m.* brzmienie.
Wieder hart werden, znowu twardnieć.
Wieder heilen, znowu zdrowić, goić.
Wieder heraus geben, znowu wydać; das Geld, pieniądze.
Wiederherstellen, przywrocić, znowu postawiać; die Macht, moc.
Wiederherstellung, *f.* przywrocenie.
Wieder hervorgrünen, znowu się zazieleniać.
Wieder hervor kommen, znowu wschodzić.
Wieder hervor wachsen, znowu wyrastać; aus den Wurzeln, z korzeni.
Wieder herum drehen, (sich) znowu się obracać nazad.
Wieder heyrathen, powtornie się ożenić.
Wieder hinlegen, znowu odłożyć, położyć; ein jedes an seinen Ort, każde na swoiem mieyscu.
Wiederhinziehen, znowu się wprowadzić; ins Haus, do domu.
Wiederholen, powtarzać; etwas vom ersten Anfange, co od samego początku. vom Ursprunge, od źrzodła; nach der Ordnung, porządkiem; oft einerley, często iedno powtarzać. 2) zurück bringen, nazad przynieść, przyprowadzić.
Wiederholt, powtorzony.
Wiederholung, *f.* powtarzanie, powtorzenie.
Wiederkauen, znowu żuć pogryść.
Wiederkauung, *f.* pożucie, pogryzienie, powtornie.
Wiederkauffen, odkupować, odkupić; ein Haus, dom.
Wiederkaufslich, odkupny.

Wiederklage, *f.* wzaiemne obżałowanie.
Wiederkehren, cofać, cafać.
Wiederkehrung, *f.* cofanie, cafanie.
Wiederkommen, powracać, powrocić; nach Warschau, do Warszawy; auf sein Vorhaben, do swoiego przedsięwzięcia.
Wieder krank werden, znowu się rozchorować, zachorować.
Wiederkunft, *f.* powrot; betrübte, smutny; schädliche, szkodliwy; geschwinde, prędki; angenehme, przyiemny; schwere, trudny; zeitige, sichere, wczesny, bezpieczny; stehet ihm frey, iest mu wolny. Geschwindigkeit der Wiederkunft, prędkość powrotu.
Wieder lebendig, ktory ożył; werden, ożyć; machen, ożywić, wskrzesić; einen, kogo,
Wieder lesen, znowu przeczytać.
Wieder lieben, znowu kochać.
Wieder lösen, wykupować, wykupić.
Wieder los machen, znowu woinym osądzić.
Wieder machen, pospurządzać, sporządzić, naprawiać.
Wieder miethen, znowu naiąć; odnaymować.
Wider mischen, znowu pomięszać.
Wieder murren, odmrukiwać.
Wiedernehmen, (für sich) znowu brać na siebie co.
Wieder regnen, znowu deszcz iść.
Wiederruff, *m*, odwołanie.
Wiederruffen, odwołać.
Wiedersagen, oznaymiać; einem etwas, co komu.
Wiedersammlen, znowu zwierać.
Wiederschaffen, znowu przywracać, sporządzać.
Wiederschall, *m.* odgłos, rozleganie się głosu; geben die Felsen und Einöden, od głos daią skały y pustynie; die Berge und Wälder, gory y lasy.
Wiederschallen, odgłos dawać.
Wiederschein, *m.* odbite światło; der Sonne, słońca; der Farben, kolorow; des Monds, mieśiąca.
Wiederscheinen, odbiiać się światłem.
Wiederschelten, odłaiać, odbesztać; einem, komu.
Wieder schenken, oddarować, oddarować się.
Wieder schicken, odsyłać, odesłać; einem ein Buch, komu książkę.
Wieder schlagen, wzaiemnie uderzyć; oddać, *w tym samym sensie*,
Wiederschreiben, odpisować, odpisać; einem auf alles was er anfraget, komu na wszystko o co się wywiaduie.
Wieder sehen, znowu obaczyć, przeźrzeć, przepatrywać.
Wiedersehung, *f.* znowu obaczenie, widzenie, przepatrowanie, odwiedzenie.
Wieder senden, odsyłać.
Wieder stellen, znowu uspokoić, uciszyć.
Wieder suchen, znowu szukać.
Wiedertäuffer, *m.* Wtorochrzciciel, wtorochrzczeniec.
Wiedertauffen, powtornie chrcić, powtarzać chrzest.
Wieder trinken, znowu pić.
Wieder überlesen, znowu przeczytać.
Wieder vereinigen, znowu poiednoczyć, ziednoczyć; pogodzić, poiednać znowu.
Wiedervereinigung, *f.* ziednoczenie, znowu poiednanie.
Wiedergehen, znowu w gorę iść, przechodzić.
Wiedervergelten, odsługiwać, odsłużyć, nadgradzać.
Wiedervergeltung, *f.* odsługiwanie, odsłużenie, nadgradzanie, wet za wet oddunie.
Wiederverkauffen, znowu przedawać.
Wiedervermahnen, znowu upominać, zachęcać.
Wieder vermiethen, znowu naiąć, zarendować komu.
Wiederversöhnen, pogodzić, poiednać; einen mit dem andern, iednego z drugiem; sich mit einem, poiednać się, przeprosić się z kiem.
Wiederversöhnung, *f.* poiednanie, pogodzenie.
Wiederversuchen, znowu tentować.
Wiederum, znowu, s. wieder.
Wiederumgraben, znowu skopać.
Wiederumkehren, znowu się wracać, nawracać,
Wieder warm werden, znowu się rozgrzewać.
Wieder zum essen, znowu zmierzać.
Wieder zunehmen, znowu się zaymować, brać. der Schmerz nimmt mehr und mehr wieder zu, bol coraz to większy bierze.
Wieder zum Kinde werden, dziecinnieć.
Wieder zurechte bringen, znowu w swoy porządek wprawiać.
Wieder zurück fordern, znowu naza wzywać.
Wieder zusammen fügen, znowu razem spaiać, złączać.

Wieder zusammen setzen, znowu iedno w kupę składać, złożyć, co; Bein am Bein, kość do kości.
Wieder zu schieben, oddawać, oddać.
Wieder zustellen, wracać wrocić; einem etwas, co komu.
Wieder zu wägen, znowu odważyć.
Wieder zu Wege bringen, znowu rzecz naprawiać.
Wie du willst, iak chcesz, iak tylko chcesz.
Wie es kann, iak można.
Wie es wolle, iak się chce, iak chce.
Wiege, *f.* worinnen man die Kinder, wiegt, kolebka, kołyska. w ktorey dziecię kołysaią. in der Wiege schlafen, w kolebce w kołysce spać. das Kind in die Wiege legen, dziecię w kolebce, w kołysce położyć; hin und her ziehen, kołysać na te y na o wę stronę. in der Wiege liegen, w kolebce leżeć. aus der Wiege springen, z kolebki wyskoczyć. von der Wiege herholen, aż od kolebki zaczynać.
Wiegen, mit der Wiege, kołysać, kolebką; mit der Wage. *f.* Wage.
Wiegenlied, *n.* piosnka, przy kolebce, kolebna.
Wie gerne wollte ich, iak bym ia rad chciał.
Wie groß, ili, iak wielki. wie grosse Gewalt, iak wielka moc, wie groß nur, wie groß auch, iak wielki tylko, niech będzie iak chce wielki, iako kolwiek wielki.
Wihern, rżeć; sehr stark, bardzo.
Wiehern, (das) rżenie. Wiehern hören, rżenie słyszeć.
Wie lang, iak długi.
Wie lange? iak długo? iak dawno? wie lange er reden soll? iak długo on ma mowić? siehe, wie lange stehe ich hier, patrz iak długo ia tu stoię. er fragte mich wie lange es war, daß, pytra się mie iak dawno by to było.
Wie leicht, iak snadno.
Wie mancher, iak wielu, ktoś, *w tymże sensie.*
Wie mancherley, wieloraki, iak rozmaity.
Wien, Stadt in Oesterreich, Wideń, miasto w Austryi.
Wie neulich? iak dawno?
Wie oft, iak często.
Wiese, *f.* łąka; *z Rus.* luka; dürre, wyschła; moosigte, mszysta; grasicht, w trawy obfita; feuchte, wilgotna; trockene, sucha; magere, chuda; unfruchtbare, nie urodzayna an einem fetten Orte, na buynym; mieyscu; reinigen, łąkę czyścić; für dem Viehe verwahren, verzäunen, od bydła łąki pilnować, łąkę zamykać; ist voller Blumen, iest pełna kwiecia; zwey mal hauen, dwa razy łąkę kosić, ciąć, aus Feld machen, z roli łąkę zrobić; misten, dingen, gnoiem omaścić, grüne Wiese, zieloność łąk; kleine, łączka. was von der Wiese ist, *adj* łączny.
Wie sehr, iak bardzo; ich mich freue, ist nicht auszusprechen, iak bardzo się cieszę, wymowić niemożna.
Wiesel, *f.* ein Thierlein, łaska, zwierzątko łasica.
Wiesenblume, *f.* łączny kwiat.
Wiesenwolle, *f.* lukwap, pięciornik, *ziele.*
Wie so? czemu tak? dla czego tak? *s.* warum.
Wie theuer? iak drogo?
Wie viel, in der Zahl, iak wiele; wie viel Tage? ia wiele dni, wiele dni?
Wie vielerley? wieloraki.
Wie vielfältig? wieloraki?
Wie vielste? ktory?
Wie weit, poki, pokiż, iak daleko? nach Berlin, do Berlina. wie weit die Liebe in der Freundschaft gehen soll, iak daleko miłość w przyiaźni ma zachodzić.
Wie wenig, iak mało.
Wie wenige, iak nie wielu, iak mało ich.
Wie wohl, chociaż, lubo, *s.* obschon, obgleich.
Wild, dem Wuchse nach, *właściwie, rodem* leśny. wilder Zaun, leśny samorodny płot. wilde Leute, leśni ludzie. wildes Leben, leśne życie. 2) der Natur nach, *podług własności wrodzoney*, dziki. wilde oder zahme Thiere, dzikie, albo łaskawe zwierza. wilder Mensch, dziki człowiek. wildes und wüstes Leben, dzikie y puste życie; werden, dziczeć, zarastać. der Weinstock wird wild, winnica dziczeie, zarasta.
Wild, das, wildes Thier, dziki zwierz; jagen, łowić.
Wilde Art, dzikość, srogość. grubiaństwo.
Wildbengelkraut, *n.* psia kapusta, ziolo,
Wildbraten, *m.* zwierzyną pieczona.
Wilde Rose, *f.* polna roża.
Wildfang, *m.* łowienie zwierza.

Wildniß, *f.* knieia.
Wildpret, Fleisch vom Wilde, zwierzyna, mięso z dzikiego zwierza.
Wildschütze, *m.* Strzelec na zwierza.
Wildschwein, *n.* dzik. vom wilden Schweine, dziczy.
Wilde Weinreben, leśne, dzikie wino.
Wille, *m.* wola; guter, dobrą; vereinigter, einstimmiger, ziednoczona, iednostayna; beständiger, stała, stateczna; verkehrter, zepsuta; besonderer, szczegulna; brüderlicher, braterska; gütiger und ergebener, dobrotliwa y przychylna; geneigter, skłonna; gegen einander, wzaiemna; hartnäckichter, uporna; eigener, własna; aufrichtiger, szczera; unbeständiger, niestateczna; gottloser, niebożna; freyer, wolna. des Willens seyn, tey mieć wola być woli. anderes Willens werden, inszey być woli. nach seinem Willen verfahren, podług swoiey woli postępować. mit Willen thun, was zu thun ist, dobrowolnie czynić, co czynić trzeba. einen zu Willen haben, mieć kogo do swoiey woli. wider seinen Willen, przeciwko swoiey woli. freyen Willen haben, mieć wolną wolą. einem zu Willen seyn, pełnić czyią wolą. mit allem Willen, z chęcią, z ochotą.
Willfährig, posłuszny, powolny.
Willfährigkeit, *f.* posłuszeństwo, powolność.
Willfahren, słuchać, być połusznym, powolnym; einem, komu.
Willfahrung, *f.* powolność, przysługiwanie się.
Willig, ochotny, dobrowolny, chętny. mit willigem Gemüthe, ochotnym umysłem. zu etwas, do czego. *adv.* dobrowolnie, chętnie; etwas thun, co czynić. einem zu Gefallen seyn, być do przysługi komu.
Willigen, zezwolić, przyzwolić; in die Uebergabe, na poddanie.
Willigkeit, *f.* dobrotliwość, chęć.
Willkommen, *m.* witanie.
Willkommen heissen, witać. s. willkommen! witay!
Willkommne Mahlzeit, *f.* ochota na przywitanie kogo sprawiona.
Willkühr, *f.* wolne zdanie, wolne obieranie, wola. in Willkühr stellen, dać komu na wolą, aby sobie obrał. nach seiner Willkühr etwas reden, podług swoiey woli o czym mowić. das wird in deiner Willkühr stehen, to na twoiey woli. s. Wahl, Wille,

Willkührlich, co od woli zawisł, co na woli iest. *adv.* na dobrey woli.
Wimmeln, być pełno, gdzie; von etwas, czego.
Wimmern, płakać, iak dzieci płaczą, kwilić się.
Wimmern, das, płakanie, kwilenie się.
Wimpern, powieki. mit den Augen wimpern, oczami mrugać.
Wink, *m.* skinienie. sich in allem nach eines Wink und Willen richten, stosować się we wszystkiem do czyiego skinienia y woli. auf eines Wink sehn, patrzeć na czyie skinienie. auf den Wink acht geben, czyie skinienie uważać.
Winkel, *m.* kąt, węgieł; höchster, naywyższy; spitziger, końcżysty; stumpfer, rozwarty; rechter, prosty; heimlicher, taiemny kąt. Figur ohne Winkel, figura kąta, węgłu, niemaiąca. es sind zwey Winkel der Augen, dwa kąty są w oku. das Winkel hat, *adj.* kątowaty. das zum Winkel gehört, kątny. 2) ein verborgener, heimlicher Ort, mieysce taiemne ustronne, nazywa się także, kąt.
Winkelmaaß, *n.* węgielnica; etwas darnach richten, co pod węgielnicę brać. nach dem Winkelmaaße gemacht, podwęgielnicę zrobiony.
Winkelrecht, pod węgielnicę prosty.
Winken, skinać; einem, na kogo; mit dem Kopfe, głową.
Winken, *n.* skinienie. mit Winken abweisen, skinieniem odnawiać, nieprzyzwalać.
Wind, *m.* wiatr; widriger, przeciwny; starker, tęgi; beschwerlicher, przykry; heftiger, mocny; wüthender, burzący; guter, dobry; anhaltender, wytrzymuiący; gelinder, łagodny; kalter, zimny; mitternächtlicher, pułnocny, schädlicher, szkodliwy; unmäßiger, niezmierny; feuchter, wilgotny; der nicht blaset, cichy; bequemer, wygodny; entstehet plötzlich, powstaie z nagła; leget sich, ustaie *iakoby* kładzie się; wehet sanfte, zwolna wieie. die Luft erreget den Wind, powietrze pobudza wiatr. guten Wind haben, dobry mieć wiatr. durch den Wind zurück getrieben werden, wiatrem być dokąd zapędzonym. hat uns aufgehalten, tam nas wiatr przytrzymał; bläset stark in die Seegel, tęgo dmucha w żagle. gegen den Wind richten, przeciwko wiatrowi obracać, von heftigen Winde bewegt werden, tęgim

wiatrem być poruszonym. sich den Wind treiben lassen, puścić się na wiatr. guten Wind bekommen, dobrego wiatru dostać; fängt an stärker zu wehen, zaczyna mocnieyszy wiać. bey starkem Winde, przy mocnym wietrze. bey stillerm Winde, przy ciższym wietrze; erhebet sich, podnosi się; hat das Dach abgedeckt, zerwał dach; wendet sich, obraca się; ist ihm entgegen, iest przeciwko niemu. seine Segel richten, wo ein guter Wind herkömmt, tam swoie żagle obracać, zkąd dobry wiatry idzie. 2) Wind lassen, bzdąć. 3) in Wind etwas schlagen, niedbać o co, na wiatr puszczać.

Winde, *f.* winda do podnoszenia, ein Werkzeug, pewny instrument. 2) powoy ziele.

Windel, *f.* pielucha, powoy. das Kind in die Windel legen, dziecie w pieluchy powić; zawinięcie.

Windeln, powiiać; uwinąć, w pieluchy, w szmaty.

Winden, kręcić w gorę, wykręcić; aus den Händen, z rąk; auf einen Knaul, zwiiać nici na kłęb. sich winden wie ein Wurm, wić się, zwiiać iak robak.

Windey, *n.* prożne iaie.

Windgott, *m.* wiatrowy bożek *u Poet.*

Windhund, *m.* chart.

Windicht, wietrzny, wietrzysty. es wird windicht, *mowi się* wiatr ieſt.

Windlade, *f.* in einer Orgel, skrzynia wietrzna w organach.

Windkraut, *n.* zawilec ziele.

Windlicht, *n.* pochodnia.

Windmacher, *m.* s. Prahler.

Windmühle, *f.* wietrzny młyn, wiatrak.

Windspiel, *n.* chart; Hund, pies.

Windstille, *f.* cichość od wiatru.

Windwirbel, *m.* wicher.

Winseln, ięczeć, narzekać, kwękać, piszczeć.

Winseln, das, ięczenie, narzekanie, kwękanie.

Winter, *m.* zima; zu Ende gehender, ktora iuż schodzi; sehr grosser, bardzo wielka; sehr böser, szpetna; sehr kalter, heftiger, starker, bardzo zimna, tęga, ostra; schwerer, ciężka; der zu Ende ist, ktora iuz przeszła, angegangener, zaczęta; langer, długa, stetswährender, nieustaiąca; gelinder, łagodna, łaskawa; rauher, grudna; grimmiger, sroga. es war im stärkesten Winter, to było pod czas naytęższey zimy. im Winter, w zimie. wegen des strengen Winters, dla tęgiey zimy; gehet zu Ende, ma się ku końcowi; ist vor der Thür, przededrzwiami ieſt; ist noch nicht zu Ende, ieszcze się nieskończyła. aushalten, wytrzymać. den Winter über bleiben, gdzie przez zimę, na zimę zostać.

Winterdecke, *f.* zimowe odzienie.

Wintergerste, *f.* ozimny ięczmień.

Wintergrün, *n.* limonia ziele; karcioch; bukszpan.

Winterhaftig, zimowy.

Winterhosen, *f.* zimowe ubranie.

Winterkleid, *n.* zimowa suknia, na zimę suknia.

Winterlager, *n.* zimowa leża żołnierska.

Wintermonat, *m.* listopad miesiąc. Wintermonate, zimowe miesiące.

Wintern, zimować; in Frankreich, we Francyi.

Winterquartier, *n.* zimowe leże. die Trouppen in die Winterquartiere schicken, legen, gehen lassen, woysko na zimowe leże dokąd orzesłać, gdzie rozstawić, rozpuścić; nehmen, na zimowe leże wziąć, przyiąć; die Trouppen daraus rücken lassen, wyprowadzić z zimowych leż woysko; die Soldaten darinne liegen lassen, na zimowych leżach żołnierzy trzymać; frühzeitig daraus aufbrechen, wcześnie z leży zimowych ruszyć się.

Winterrose, *f.* zimowa roża.

Winterzeit, *f.* zimowy czas. die Bäume zur Winterzeit fällen, drzewo w samym zimowym czasie spuszczać.

Wintertag, *m.* zimowy dzień.

Winzer, *m.* winarz, winniczník, co w winnicy gospodaruie.

Winzmesser, *n.* noż do obrzynania winnic.

Wipfel, *m.* wierzchołek; der Bäume, drzew, choia. die Nester auf die Wipfel der Bäume machen, gniazda po wierzchołkach drzew robić; von einem Baume abhauen, choię z drzewa uciąć. die Abhauung der Wipfel, ucięcie choi, wierzchołku.

Wir, my; selbst, my sami.

Wirbel, *m.* sam wierzch, sam wierzchołek; des Haupts, głowy. von der Fußsohle bis auf den Wirbel, od podeszwy aż do wierzchu głowy. 2) Wier na rzece; reissender des Stroms, rwący wier, na rzece. der voller Wirbel ist, wierowaty. 3) am Vier-

oder

oder Weinhahne, kurek. 4) an einer Fioline, ton.
Wirbelicht, wierowaty.
Wirbelschlund, *m.* tonia ktora się kręci.
Wirbelwind, *m.* wicher, kręty wiatr, wywiiacz.
Wirken, działać; skutkować, tak. s. würken.
Wirker, *m.* tkacz.
Wirkerinn, *f.* tkączka.
Wirkerey, *f.* tkaſtwo.
Wirren, kręcić, wichrzyć.
Wirtel, ołowek u wrzeciona aby ciężało, *pofr.* peson.
Wirth, *m.* aus Freundschaft, goſpodarz; *z słowiań*: gazda, der einen vor Geld bewirthet, gościnny. wie der Wirth ist, so beschert Gott die Gäste, iaki goſpodarz takich mu Bog gości zdarza.
Wirthinn, *f.* goſpodyni; gościnna.
Wirthlich, gościnny, dla gości grzeczny; 2) goſpodarny.
Wirthschaft, *f.* goſpodarſtwo. gute Wirthschaft treiben, dobre goſpodarſtwo prowadzić. 2) gościna, gościnſtwo; treiben, trzymać, w karczmie, w gościnnym domu.
Wirthschaftlich, goſpodarſki.
Wirthshaus, *n.* goſpoda, gościnny dom. ins Wirthshaus einkehren, do goſpody wſtąpić, zaiechać. karczma, ins Wirthshaus führen, do karczmy zaprowadzić; sich darinnen aufhalten, leben, w karczmie ſiedzieć, żyć. in einem sehr bequemen Wirthshause ausruhen, w bardzo wygodney goſpodzie, karczmie, wypoczywać. s. Herberge, Gasthof.
Wirthshäuslein, *n.* goſpodka; karczemka.
Wisch, *m.* wiecheć, ścierka; vom Tische zu wischen, od ſtołu na wychodek.
Wischen, zcierać, ocierać; den Schlaf aus den Augen, ſen z oczow; einem das Maul wischen, uſzy komu wytrzeć, wykorcić słowami kogo.
Wischer, *m.* wycieracz; ocieracz.
Wischtuch, *n.* ścierka.
Wischtüchlein, *n.* ściereczka.
Wissen, wiedzieć; gar wohl, bardzo dobrze; bald, prędko; gewiß, zapewne; in Zeiten, w czas; in etwas, schlechthin, co nieco, pomiernie, nie wſzyſtko; besser, lepiey; völlig, zupełnie; du sollst wissen, daß, ty maſz wiedzieć że. ich weiß nicht, was ich schreiben soll, niewiem co mam piſać. wissen, was eines Meynung von etwas sey, wiedzieć, co za zdanie czyie ieſt. seinen Sinn wissen, czyią myśl wiedzieć. du weißt wohl, wie sehr, ty wieſz dobrze iak bardzo. ich weiß wohl, du brauchst es mir nicht zu sagen, ia do wiem dobrze, mogłeś mi tego niepowiadać. zu wissen thun, dać do wiadomości. zu wissen bekommen, dowiadywać się, dowiedzieć się. es wissen solches alle, wſzyſcy to wiedzą. nicht wissen, niewiedzieć, was hinter einem ſtecke, nie wiedzieć co kto myśli, nie znać kogo we wnątrz. sich nicht zu rathen wissen, nie umieć ſobie poradzić. nichts mehr von sich selbst wissen, nie wiedzieć nie więcey o ſobie, nie być przy rozumie.
Wissen, das, *n.* wiadomość, wiedzenie. ohne jemands Wissen, bez czyiey wiadomości. ohne mein Wissen, bez moiey wiadomości. meines Wissens habe ich dich niemahls gesehen, ile ia wiem, co ia wiem nigdym cię nie widział.
Wissenschaft, *f.* umiejętność, wundernswürdige, podziwienia godna; fast göttliche, prawie boſka; gewisse, pewna; vortreffliche, przednia; sonderbare, osobliwſza; nothwendige, potrzebna; fremde, obca; vollkommene, doſkonała; vortheilhafte, zarobna; beständige, iednoſtayna, nieodmienna; geringe, ſzczupła; nützliche, pożyteczna; unermeßliche, niezmierzona; sehr grosse, bardzo wielka; wiadomość; von einer Sache haben, mieć wiadomość o iakiey rzeczy; mannigfaltige, rozmaita; erlangen, doſtać wiadomości; von einer Sache geben, dać wiadomość o iakiey rzeczy; in den Sprachen, wiadomość, umienie, ięzykow.
Wissentlich, das man weiß, wiadomy, co wiedzą.
Wissentlich, *adv.* wiedząc, wiadomo, wiadomie, umyślnie; einem Verdruß machen, komu przykrość czynić; hat er niemand beleidiget, nikogo wiadomie nie uraził. wissentlich oder unwissentlich, wiedząc albo niewiedząc; wider einen, wider etwas handeln, przeciwko komu, czemu, czynić.
Witterung, pora czaſu, powietrza, pogody, niepogody. s. Wetter.
Wittmann, *m.* wdowiec.
Wittwe, *f.* wdowa.
Wittwenstand, *m.* wdowi ſtan; darinne verlassen, w ſtanie wdowiem zoſtawić.

wić. im Wittwenstande bleiben, w wdowiem stanie zostawić.

Witz, *m.* obrot, dowcip, przemysł, wykręt; natürlicher, wrodzony, dowcip. der ohne Witz ist, głupiec.

Witzig, obrotny, dowcipny, rozumny, przemyślny; wykrętny; werden, w czym dowcipnym, obrotnym się stawać; machen, obrotnym, przemyślnym czynić; baczny.

Wo, gdzie, gdzież; sind die so da sagen, gdzież są ci, co to mowią. in der Stadt wo sie gebohren ist, w mieście gdzie się ona rodziła. lieber da seyn wollen, wo man etwas gilt, raczey tam chcieć być, gdzie człowiek co waży. wo sind wir? gdzie my iesteśmy? ich sehe nicht, wo er bleiben könne, ia nie widzę gdzieby on się mogł zostać. er mag seyn, wo er wolle, niech będzie, gdzie chce.

Woche, *f.* Zeit von 7 Tagen, tydzień, niedziela, siedmiodniowy czas. in 3 Wochen, za trzy tygodnie, za trzy niedziele, w trzech tygodniach, we trzech niedzielach. 2) in Wochen liegen, połogiem, w połogu leżeć. in die Wochen kommen, zleç, porodzić.

Wochenmarkt, *m.* targ, ktory w tydz[illegible] bywa.

Wodurch, ktorędy.

Wöchentlich, tygodniowy, niedzielny. *adv.* po tygodniu, na tydzień, tygodniami, niedzielami, co tydzień.

Wöchner, *m.* tygodnik, niedzielny; der die Woche das Amt verrichtet, ktory na tydzień sprawunek urzędu trzyma.

Wöchnerinn, *f.* die im Wochenbette liegt, położnica, ktora w połogu leży; kranke, chora.

Wölben, sklepić.

Wölbung, *f.* sklepienie.

Wölkicht, puchmorny. der Himmel wird wölkicht, niebo się staie pochmurne.

Wölklein, *f.* chmurka, obłoczek.

Wölfinn, *f.* wilczyca. von einer Wölfinn, od wilczycy, z wilczycy.

Wölfisch, wilczyczny.

Wörterbuch, *n.* słownik, *dykcyonarz*, mownik.

Wörterbüchlein, *n.* słowniczek, mowniczek.

Wörtlein, *n.* słowko.

Wörtlich, słowny, słowowy.

Wofern, gdyby; luboby, choć by, chociaż by; du mir es erlaubet hättest, gdybyć mi to był pozwelił. wofern du keine andere Sinne, als das Sehen hättest, wollte ich dir es zu gute halten, lubobyś żadnego zmysłu nie miał tylko widzenie, wybaczył bym ci to, s. wann.

Woher, zkąd, zkądże; kömmt diese so geschwinde Liebe? zkądże ta nagła miłość? wo kömmst du her? zkąd ty idziesz? von dem Alcibiade? od Alcybiadesa? woher er war, zkąd by on był. die Materie der Dinge, woher alles entstanden, materyia rzeczy z ktorey wszytko stanęło. woher es wolle, zkąd chce. irgend woher, zkądsi; kommen, przychodzić. woher sich einige Hofnung zeiget, zkąd się iaka nadzieia pokazuie. aus welchem Lande, von welcher Nation, z ktorego kraiu, ktorego narodu, *znaczy podczas.*

Wohin, dokąd, dokądże; hat er denn endlich seine Zuflucht genommen? dokądże na koniec uciekł się? wohin soll ich mich wenden? dokądże się mam obrocić? wo willst du hin? dokądże chcesz? ich sehe gar wohl, wohin er gedenket, widzę ia bardzo dobrze dokąd on myślał. wohin denn? dokądże? dokądże tedy? wohin nur, dokąd kolwiek; sie sich wenden, oni się obrocą; ist sie kommen? dokądkolwiek przydą?

Wo hinaus? na co do czego, do czegoż to? laßt mir sehen, wo das hinaus will, obaczmy na co, to wyidzie.

Wohl, dobrze. sehr wohl, [illegible] dobrze. allerdings wohl, ze [illegible] dobrze, wcale dobrze; ge[illegible]idet, ubrany; gesittet, układny; unterrichtet, dobrze nauczony. du hast sehr wohl gethan, daß, ty bardzo dobrze zrobiłeż, że. eine Sache sehr wohl ausrichten, rzecz iaką dobrze sprawić. wohl auf seyn, być zdrowym; handeln, czynić, die Sache stehet wohl, rzecz się ma dobrze. es ist mir wohl, dobrze mi iest, mam się dobrze; ist ihm geschehen, dobrze się mu stało. nicht wohl, nie dobrze. sehr wohl mit einem daran seyn, bardzo dobrze żyć z kiem. wohl und übel, źle y dobrze.

Wohlan, dobrze, daley. nun wohlan! wir sehen, daley; teraz obaczemy. wohlan! sage nun, dobrze! teraz tedy powiedz.

Wohlan, kommen sie herein, dobrze! wnidzcie sam.

Wohl anzusehen, dobry do widzenia, do obaczenia.

Wohlauf,

Wohlauf, zdrowo, dobrze: seyn, mieć się.
Wohl aufnehmen, przyiąć co dobrym sercem, mieć za dobre.
Wohl bedacht, namyślony, rozmyślony, uważny.
Wohl bekannt, dobrze wiadomy.
Wohl belesen, ktory wiele y dobrze czytał.
Wohl berühmt, głośny, sławny. f. berühmt.
Wohl beredt, bardzo wymowny, przewymowny.
Wohlbestellt, dobrze ustanowiony, ustawiony, osadzony.
Wohlbewirthen, dobrze kogo, pięknie w domu przyiąć, rad być komu, w domu. f. bewirthen.
Wohledel, prześlachetny.
Wohlergehen, n. pomyślność, powodzenie, szczęście.
Wohlerwegen, zważyć, rozważyć co dobrze.
Wohlerziehen, pięknie wychować, wyedukować.
Wohlfahrt, f. całość, pomyślność, szczęście, ocalenie; betrift es, co się całości tycze; einen angreiffen, na czyią całość godzić. seine Wohlfahrt nicht beobachten, nie uważać, na swoię całość, na swoię całość, na swoie szczęście. seine Wohlfahrt in Acht nehmen, mieć oko na swoię pomyślność; einem zu danken haben, winien być komu swoię pomyślność. meine Wohlfahrt beruht auf ihm, moie szczęście na niem polega; daran verzweiflen, wątpieć o niey. der gemeinen Wohlfahrt sich annehmen, mieć staranie o pospolitą całość.

Wohlfeil, tani; ist das Getreyde, tanie iest zboże. da alles sehr wohlfeil ist, gdy wszystko iest tanie. das Jahr war das Getreyde sehr wohlfeil, tego roku zboże nie było tanie. wohlfeil machen, taniem uczynić.

Wohlfeil, adv. tanio, nie drogo; einkauffen, nakupować; das Haus verkauffen, dom tanio przedać.

Wohlfeiligkeit, f. taniość. bey größter Wohlfeiligkeit, pod czas wielkiey taniości. die Wohlfeiligkeit des Getreydes, ist auf die grosse Theurung gefolget, taniość zboża nastąpiła po wielkiey drogości,
Wohlaeartet, dobrych obiczaiow,
Wohlgebohren, dobrego urodzenia, szlachcic. f. Edel.

Wohlgefällig, upodobany, wdzięczny, miły.
Wohlgefalle, m. podobanie się, ukontentowanie, uciecha; an etwas haben, mieć w czym; z czego. f. Vergnügen.
Wohlgefallen, m. bardzo się podobać; einem, komu.
Wohlgefaßt, dobrze poięty, zrozumiany.
Wohlgehen, dobrze powodzić się. es gehet ihm wohl, dobrze się ma powodzić.
Wohlgelehrt, dobrze uczony. f. Gelehrt,
Wohlgelingen, udawać się.
Wohlgemuth, dobrych myśli, dobrze myślący. 2) Lebiodka ziele. ein Kraut.
Wohlgeschickt, nader zdatny, wygodny, nader sposobny.
Wohlgesetzt, dobrze, gładko położony.
Wohlgestalt, urodziwy, dorodny, piękney urody. f. Schön.
Wohlgethan, dobrze zrobiony, dobrze uczyniony.
Wohlgeübt, dobrze ćwiczony, dobrze wyćwiczony.
Wohlgewogen, życzliwy, przychylny; einem machen, przychylnym komu kogo uczynić; dem Vaterlande, oyczyznie prychylny.

Wohlgewogen, adv. przychylnie, życzliwie, z przychylnoscią.

Wohlgewogenheit, f. życzliwość, przychylność; beständige, stateczna; besondere gegen einen, osobliwsza przeciwko komu; gegen einander, wzaiemna; sehr große, nader wielka; zu erlangen suchen, starać się o czyią przychylność; einen darzu bewegen, kogo do życzliwości przywieść, pobudzić; sich erwerben, ziednać sobie czyią życzliwość; gegen einen hegen, mieć przeciwko komu życzliwość; einem erweisen, komu życzliwość pokazać, wyświadczyć. eines Wohlgewogenheit gegen sich erfahren. czyią życzliwość dla siebie, wiedzieć, czyiey życzliwości dla siebie doznawać; behaupten, przestrzegać, utrzymywać; vermehren, przyczyniać; behalten, chować, pilnować; darinne nachlassen, zwolnieć w życzliwości; verscherzen, utracić, zgubić, czyią życzliwość. f. Gewogenheit, Gunst.

Wohlgeziert, wystroiony, zestroiony.
Wohlgezogen, dobrze wychowany.

Wohlha=

Wohlhabend, dobrze się maiący, bogaty, maiętny. s. beåutert, reich.
Wohlhalten, dobrze się z kiem obchodzić, dobrze traktować kogo. siehe Tractiren.
Wohlklang, m. piękny dźwięk.
Wohlklingend, pięknie brzmiący, dźwięczący.
Wohllauten, dobrze brzmieć.
Wohlleben, żyć dobrze, delikatnie, w wygodach, biesiadować, ochotować.
Wohlleben, n. dobre życie, ochota, biesiada.
Wohlmeinen, życzyć dobrze; mit einem, komu.
Wohlmeinung, m. życzenie dobre komu, łaskawość na kogo.
Wohlredend, gładko, nadobnie, mowiący.
Wohlredenheit, f. gładkomowność, miłomowność.
Wohlriechend, pięknie pachnący. wohlriechender Wein, pięknie pachnące wino.
Wohlschmeckend, smaczny, dobrze smakuiący. adv. smaczno, smacznie, dobrym smakiem.
Wohlstand, m. dobre mienie, dobry byt, fortuna, szczęście, dostatki. 2) przystoyność.
Wohlstehen, dobrze się mieć, dobrze się dziać; alles bey ihm, wszystko się dobrze u kogo dzieie.
Wohlthäter, m. dobrodziey, dobrze, się zasługuiący, komu; dobrze zasłużony u kogo.
Wohlthätig, dobroczynny, dobrodzieyny; sich gegen einen erweisen, dobroczynnym się komu pokazać. adv. dobroczynnie.
Wohlthätigkeit, f. dobroczynność.
Wohlthat, f. dobrodzieystwo; ansehnliche, okazałe; schimpfliche, zelżywe; sehr grosse, nader wielkie; vortreffliche, przednie; rühmliche, sławne; neue, nowe; letztere, ostatnie. unzehlige Wohlthaten, niezliczone dobrodzieystwa; genießen, dobrodzieystwa odbierać, dobrodzieystw zażywać; erwiedern, wieder erstatten, znowu, odsłużyć, zawdzięczyć dobrodzieystwo; erweisen, świadczyć dobrodzieystwo; ist vergeblich angewandt, iest daremnie obrocone; übel anwenden, czyiego dobrodzieystwa na złe zażywać; einen sich damit verbindlich machen, kogo sobie dobrodzieystwem obowiązanym uczynić; sich eine völlig erwerben, wyrobić sobie iakie dobrodzieystwo. sich durch Wohlthaten Freunde machen, dobrodzieystwem sobie przyiacioł czynić. die versprochene Wohlthat halten, in der That erweisen, dobrodzieystwo obiecane uczynić, w samey rzeczy wyświadczyć; nicht annehmen wollen, niechcieć przyiąć. einem seine Wohlthaten vergelten, komu iego dobrodzieystwo nagrodzić.
Wohlthun, recht thun, dobrze czynić, podściwie; 2) einem, dobrze komu czynić, łaski mu świadczyć.
Wohlverdient, dobrze zasłużony.
Wohlversucht, biegły, doświadczenie maiący.
Wohlwissend, dobze więdzący, dobrze wiadomy, nader wiadomy,
Wohlwollen, sprzyiać, dobrze życzyć; einem, komu.
Wohnbar, mieszkalny, w ktorym można mieszkać.
Wohnen, mieszkać; zu Berlin, w Berlinie; bey einem, u kogo; in seinem Hause, w swoiem domu; in der Stadt, w mieście; in den Inseln, na wyspach; auf gleichen Feldern, w rowniach; nah am Rhein, zaraz nad Renem; an der Donau, nad Donaiem; dabey, mieszkać przy czym; an einem Fluß, nad rzeką iaką.
Wohnhaft, mieszkaiący. sich wohnhaft niederlassen, gdzie na mieszkanie osieść; zu Leipzig, w Lipsku; in einer Stadt wohnhaft seyn, mieszkaiącym być w iakiem mieście.
Wohnhaus, n. mieszkanie, pomieszkanie.
Wohnplatz, m. plac na mieszkanie; einem anweisen, komu naznaczyć.
Wohnstatt, f. mieszkanie.
Wohnung, f. mieszkanie; glückliche, szczęśliwe; einem dazu behülflich seyn, wygodzić komu mieszkaniem pozwalaiąc mu go; helle, iasne; sehr hohe, wysokie; mit allem versehene, we wszytko opatrzone; anständige, eigene, przystoyne, własne; bequeme, wygodne. keine Wohnung in der Stadt haben, nie mieć żadnego mieszkania w mieście. s. Haus, Sitz.
Wolke, f. chmura, obłok; schwarze, czarna, finstere, ciemna; dicke, gęsta chmura, gęsty obłok. die Wolken ziehen sich zusammen, chmury się na powietrzu do kupy ściągaią. es haben sich so dicke Wolken zusammen gezogen, daß alles finster wurde, chmury się tak grubo ściągnęły do kupy, że wszędzie ciemno było.

Wolkenbruch, *m.* rozerwanie chmury, obłoku.

Wolf, *m.* ein wildes Thier, wilk, zwierz; hungriger, głodny; reissender, porywaiący, drapieżny. wenn man des Wolfs gedenkt, so ist er nicht weit, o wilku mowa, a wilk idzie. unter den Wölfen muß man mit heulen, kiedy przydzieśz między wrony tak krakay iak y ony, *przysłowie.* 2) den man sich zwischen den Beinen gehet oder reitet, otarcie, odsiedzenie, na nodze, od chodzenia, albo od ieżdżenia.

Wolfsbohne, *f.* słonecznik strączysty.

Wolfsmagen, *m* wilczy brzuch, nienaiadek.

Wolger, *m.* womit man die Gänse stopft und mästet, gałuszki ktoremi gęsi napychaią y karmią. mit gerstenen Wolgern stopfen, ięczmiennemi gałuszkami napychać.

Wollarbeit, *f.* wełniana robota.

Wollbaum, *m.* drzewo wełnę rodzące.

Wolle, *f.* wełna; weiche, miętka; lange, długa; weisse, biała; bunte, pstra; reine, czysta; von guter Farbe, dobrego koloru; geschorner, strzyżona; gewaschene, myta; scheeren, strzyc; anfeuchten, farbować; zurichten, wyprawić, wygotować; abnehmen, zdeymować; zusammen ballen, w iedno zwinać; rein ausschwemmen, czysto wełnę wypłukać. mit Wolle arbeiten, robić około wełny. nimmt die Farbe gleich an, na raz farbę przeymuie; eintauchen, wełne w farbie maczać; abrupfen, wyrywać; krämpeln, gremplować; zarte, miekuchna. 2) an Gewächsen, mech. 3) womit man ausstopft, włosy, pilśń.

Wollen, verlangen, chcieć; sehr begierig, bardzo, z upragnieniem. er wollte es nicht fodern, niechciał się tego napierać. allerdings wollen, koniecznie chcieć; viel lieber, raczey, daleko bardziey. bald will ich, bald will ich nicht, raz chę, drugi raz niechcę. ich wollte, es sey also, ia chciałem aby tak było.

Wollen, das, chcenia, wola.

Wollen, von Wolle, wełniany, z wełny.

Wollicht, wełnisty.

Wollkämmer, *m.* gremplarz.

Wollocke, *f.* kędzior na wełnie.

Wollrad, *n.* kołowrotek do przędzenia wełny.

Wollrat, eine Arzeney, *lekarstwo pewne.*

Wollreich, w wełnę obfity, bogaty, okryty.

Wollschlager, *m.* gremplarz

Wollspinner, wełnoprządek,

Wollspinnerinn, *f.* wełnoprządka.

Wollüstig, roskoszny; seyn, roskosznym być, roskosz lubieć.

Wollust, *f.* roskosz, lubość; angenehme, przyiemna; wider die Ehrbarkeit, uczciwości przeciwna; unanständige, nie przystoyna; süsse, słodka; auserlesene, wytworna; unersättliche, nienasycona; geile, lubieżna; viehische, bydlęca; mäßige, pomierna; völlige, zupełna; beständige, iednostayna; höchste, naywiększa; schändliche, szpetna; Ursprung alles Bösen, przywod do, źrzodło, wszystkiego złego. eine Wollust seyn, rozkoszą być; geben, roskosz czynić; verursachen, sprawować; empfinden, czuć. sich der Wollust ergeben, puścić się na roskosz; neue erfinden, nowa wynaleść. der Wollust nachhängen, używać roskoszy, pozwalać sobie.

Wollweber, *m.* wełnotkacz.

Wollweberey, *f.* wełnotkastwo.

Wollwerk, *n.* koło wełny robota.

Wo nicht, ieżeli nie. er wird ihm verlassen, wo ich mich nicht irre, porzuci go, ieżeli się w cale nie mylę. wo es nicht das ist, ieżeli to nie to iest. wo nicht gleich, doch bald hernach, ieżeli nie teraz zaraz, to w krotce potym.

Wonitz, ein Vogel, trzynadel ptak.

Wonne, *f.* wesołość, uciecha. s. Freude.

Worauf, dokąd; ist die Rede gerichtet, co chce to mowa, dokąd zmierza.

Woraus, zkąd.

Worinne, w czym.

Wort, *n.* słowo; fremdes, obce; zweydeutiges, dwoyznaczące; geschicktes, zdatne; rauhes, chropawe; wohlbedachtes, bardzo uważne; hartes, twarde; anständiges, przystoyne; ungewöhnliches, niezwyczayne; nachdrückliches, ważne; niederträchtiges, podłe; verächtliches, wzgardzone; neugemachtes, nowozrobione; in einem andern Verstande gebrauchtes, w inszym znaczeniu zażywane; langes, długie; nothwendiges, potrzebne; unflätiges, plugawe; höfliches, ludzkie; altes, stare; poetisches, Poetyckie; in seinem eigentlichen Verstande, ktore iest wzięte w twoiem właściwym znaczeniu; einerley bedeutende, iedno znaczące; gebräuchliches, zażywane, wzięte;

wzięte; übliches, ukarte; altes, zastarzałe, staroświeckie; das sich zu etwas schickt, ktore się stosuie dobrze do czego; fürtrefliches, przednu, okazałe; deutliches, iasne, wyraźne; stolzes, dumne, pyszne, barbarisches, grubiańskie; hitziges, ogniste; auserlesenes, wyborne; wohllautendes, dobrze brzmiące; leeres, prożne; verkehrtes, przewrocone; falsches, fałszywe; dunkeles, verwirrtes, ciemne, zawiłe; wahres, prawdziwe; ungeschicktes, niezdatne; einem heraus locken, wywabić kogo wyciągnąć na słowko, damit beleidigen, tchnąć, tykać, urażać słowem. von Wort zu Wort geben, słowo w słowo wykładać. von Wort zu Wort auswendig lernen, od słowa do słowa na pamięć się nauczyć. mit einem Worte erschrecken, słowem przestraszyć. was braucht es viel Worte? na co wiele słow? sich mit Worte vergehen, tylko słowami grzeszyć. mit Worten zu fangen suchen, szukać aby kogo podchwycić, złapać słowem. nicht auf die Worte ankommen lassen, nie w słowach tylko być; einem vorsagen, przepowiadać, mowić wprzod, aby kto potym mowił. viele Worte machen, wiele obszernie mowić; in einem Worte fehlen, w słowie się mylić. nicht wissen, was ein Wort heisse, niewiedzieć co słowo znaczy. kein Wort von einem heraus bringen, nie moc żacnego słowa wyciągnąć z kogo. gute Worte geben, pokornie mowić; demüthige geben, pokornie mowić. die besten Worte geben, słowami kogo głaskać, łagodzić; hast du ihm in den Mund gelegt, słowoś mu do ust włożył. mit Worten ausdrücken, słowami wyrazić. mit vielen Worten vorstellen, wielu słowami przekładać, przełożyć. die Worte verlieren, darmo daremnie mowić. mit leeren Worten abspeisen, prożnemi słowami łudzić, uwodzić. sie sind von Worten zum Schlagen gekommen, od słow przyszło do bitwy. 2) obietnica, sieße Versprechen, das Wort halten, słowa dotrzymywać. 3) im Kriege, na woynie, hasło.

Wortbetrug, *m.* słowa łapiące, słowa łowiące, słowa chytre, słowa zwodzące.

Wortforschung, *f.* dochodzenie początku słowa, zkąd pochodzi, *z Grec.* etymologia.

Wortkampf, *m.* utarczka, walka w słowach, słowna potyczka.

Wortkünstelung, *f.* słowow rzenie.

Wortkünstler, *m.* słowo tworca, słowodziey.

Wortreich, obfity w słoba. *adv.* obfito w słowa, w wielu słowach.

Wortsprecher, *m.* Patron, w sprawach stawaiący.

Wortstreit, *m.* potyczka, walka w słowach; mit einem anfangen, z kiem zacząć.

Wortverderber, *m.* słow psuciel.

Wortverderbung, *f.* słow psucie, *solecysm.*

Wortwechsel, *m.* sprzeczka, zwada.

Wortwechseler, *m.* zwadliwy, sprzeczny.

Wozu? dokąd? wozu dienet der Reichthum, wenn man ihn nicht brauchen darf? *na co?* na co się zdadzą bogastwa, kiedy ich niemożna zażyć. wozu fragest du das? na co się ty o to pytasz? *do czego.* wozu soll das? do czego to? auch, na co to? noch kömmt, daß, do czego y to przychodzi że.

Wucher, *m.* lichwa; großer, wielka; sehr unbilliger, bardzo niesłuszna; erträglicher, znośna. sein Geld auf Wucher geben, dać na lichwę swoie pieniądze. Geld mit Wucher umsetzen, dać pieniądze na lichwę; von einem nehmen, od kogo brać lichwę. durch den Wucher entkräftet werden, lichwą być wyssanym. Geld auf grossem Wucher aufnehmen, wziąć pieniądze na wielką lichwę. Wucher treiben, lichwą się parać; nehmen, lichwę brać. auf Wucher, na lichwę.

Wucherer, *m.* lichwiarz.

Wucherinn, *f.* lichwiarka.

Wucherey, *f.* lichwiarstwo, lichwa.

Wuchergeld, *n.* lichwiane pieniądze.

Wuchern, auf Wucher leihen, na lichwę dawać, pożyczać.

Wühlen, ryć, pyskać, rozkopywać. mit dem Rüssel, ryiakiem.

Wünschelruthe, *f.* laska wrożąca.

Wünschen, życzyć; sehr, nader; etwas von Gott, czego do Boga. es kommt, wie ihr wünschet, niech tak będzie iak wy życzycie. Gott gebe dir, was du wünschest, niech ci Bog da to, co tobie życzysz; Glück, Unglück, szczęścia nieszczęścia życzyć; einem alles Gute, komu wszystkiego dobrego życzyć.

Wünschens-

Wünschenswerth, godny aby go życzyć.
Würken, robić, skutkować; die Arzeneyen, lekarstwa skutkuią; dokazywać; etwas, co.
Würklich, rzeczywisty, aktualny, uczynkowy. *adv.* rzeczywiście, *aktualnie*, uczynkownie, w samey rzeczy.
Würkung, *f.* działanie, robienie, skutkowanie, skutek. die Würkung der Sonne, słońca.
Würde, *f.* godność, dostoyność, dostoienstwo; vortreffliche, przednia, nayzacnieysza godność; große, wielka; neue, nowa; unverhoffte, niespodziana; vorige, przeszła; sonderbare, osobliwa; höchste, naywyższa; alte, dawna; unverletzliche, niezgwałcona, nienaruszona, niedotykana; erlangen, erwerben, dostąpić, wyrobić; geben, bringen, dawać, przynosić; darein setzen, na godności posadzić. zu Würden kommen, przychodzić do godności, do dostoienstwa; haben besitzen, bronić godności; vergrössern, powiększać. seine Würde in acht nehmen, swoiey godności przestrzegać; einem nicht gönnen, przeciwnym być czyiey godności; verringern, godności; darum kommen, utracić godność; powaga. einem bey seiner Würde lassen, kogo zostawić przy swoiey godności; einen dazu erheben, kogo do godności wynieść. nach Würden, podług godności; gelobet werden, chwalonym być. zu höherer Würde einen befördern, na wyższą godność kogo posunąć. in höhere Würde steigen, na wysokiey godności stać.
Würdig, godny. einen der Bekanntschaft würdig achten, kogo sądzić godnym iakiey znaiomości.
Würdigen, raczyć, uraczyć.
Würdigkeit, *f.* godność.
Würdiglich, godnie.
Würdigung, *f.* uraczenie, uczczenie.
Würfel, *m.* damit man spielt, kostka, którą graią, kość. gut mit Würfeln spielen, dobrze w kostki, w kości grać. fodern, o kości do grania, mowić, prosić.
Würfelicht, kostkowaty, w kostkę robiony, dany. *adv.* w kostkę.
Würfeln, w kostki, w kości grać.
Würfelspiel, *n.* gra w kości.
Würfelspieler, *m.* gracz w kości; kostera.
Würgen, dusić dławić, oddawić; einen, kogo; sich, dawić się.
Würger, *m.* dusiciel, dawiciel, dławiciel.
Würzbüchse, *f.* szuflada korzenna, korzennia.
Würze, *f.* korzenie. zur Würze gehörig, korzenny. von oder nach Würze riechend, korzeniami pachnący.
Würzelchen, *n.* korzonek.
Würzen, korzeniami przyprawiać.
Würzkrämer, *m.* kupiec korzeniami handluiący.
Würzkram, *m.* kram korzenny.
Würznelke, *f.* goździki.
Würzung, *f.* korzeniami przyprawianie. der Speisen, potraw.
Wüst, pusty, samotny, pustkami, pustką, stoiący; Inseln, wyspy puste. Einöde, samotne pustynie. wüste Städte, puste miasta. wüste liegende Länder, puste ziemie leżące. die Aecker liegen wüste, role leżą puste. wüst werden, pustoszeć.
Wüsteney, *f.* spustoszenie, pustynia; aus dem Vaterlande machen, z oyczyzny pustynią zrobić; sich darein begeben, na pustynie się udać; dürre, sucha.
Wüthen, srożyć. s. Grausam.
Wüthen, das, *n.* srożenie, szalenie; srogość.
Wüthend, srożeiący, srogi, szaleiący. s. Rasend.
Wütherich, *m.* tyran, okrutnik. s. Tyranne.
Wulst, *f.* poduszecka wyżłana, do rożnego zażywania.
Wund, raniony, ranny. schlagen, ranić, okaleczony. s. Verwundet.
Wundarzeneykunst, *f.* cyrulistwo, sztuka cyrulicka.
Wundarzt, *m.* cyrulik.
Wunde, *f.* rana; schwere, ciężka; grosse, wielka; heftige, sroga; tödtliche, śmiertelna. von vorn, z przodu. gefährliche, niebezpieczna. frische, świeża. faule, zgniła. unheilbare, niezagoiona, nieuleczona; verbinden, zawiązać; in der Seite, w boku; bekommen, rany dostać; von einem, od kogo, davon hinken, z rany chramać. einem wund schlagen, zadać ranę komu; heilen, zagoić; daran sterben, z rany umrzeć; einem stechen, hauen, schießen, ranę komu zadać cięciem, pchnięciem, postrzałem; aufreißen, ranę rozedrzeć; empfangen, dostać rany. die Wunde ist noch frisch, ieszcze iest świeża rana. die Wunde ist noch nicht verharscht, ieszcze rana blimą nie-

niezaszka. ist im Fleische und klafft von einander, iest w ciele otworzona; verstopfen, ranę zatkać; abwischen, ocierać; schwillt, nabiega, puchnie. schmerzhafte Wunde, rana boleiąca. einem eine tödliche Wunde beybringen, komu śmiertelną zadać ranę.

Wundeisen, *n.* lancet; damit in die Fistel fahren, sztylet wpuścić w ranę.

Wundennarbe, *f.* blizna. s. Narbe.

Wunder, cud, dziw, dziwy. *plur.* erzehlen, cuda powiadać. ein Land, darinne sich viel Wunder finden, kray w ktorym się wiele cudow dziwow znayduie; thun, czynić. du redest von lauter Wundern, ty mowisz o samych cudach, dziwach. es ist kein Wunder, to nie cud, to nie dziwna. es darf dich gar nicht wundern, to ci się nie powinno dziwno zdawać.

Wunderbar, dziwny, cudowny; verlangen, dziwne pragnienie. es kommt mir gar wunderbar vor, to się mi bardzo dziwno zdaie. das ist wunderbar zu sagen, to iest dziwna rzecz ku mowieniu. das sind wunderbare Dinge, to są dziwne rzeczy. das ist nichts wunderbares, w tym nie masz nic dziwnego, cudownego. auf eine wunderbare Weise, dziwnym, cudownym sposobem. wunderbarer Mann im Reden, dziwny człowiek w mowieniu.

Wunderbar, *adv.* dziwnie, cudownie; einen loben, kogo chwalić.

Wunderbarkeit, *f.* dziwność, cudowność.

Wunderbaum, *m.* krzak, palma Christi. *połac.*

Wunderding, *n.* dziwna rzecz, dziw; einem erzehlen, komu powiadać.

Wundergeburt, *f.* potwora, płod poczwarny.

Wundergroß, dziwny, cudowny, *adv.* dziwnie.

Wunderlich, dziwny, czemu się dziwić trzeba. es ist mir sehr wunderlich fürgekommen, bardzo się mi dziwno zdało. 2) niedogodny, zrzędny; Mensch, człowiek.

Wunderlich, *adv.* dziwnie. 2) niedogodnie, skrzętnie. es geht ihm wunderlich, bardzo cieżko na niego, bardzo się mu nie powodzi.

Wundern, sich, dziwować się, dziwić się; sehr, bardzo; über die Nachläßigkeit; czyiemu niedbalstwu. ich wundere mich, was die Ursache gewesen, ia się dziwuię co za przyczyny były; wegen etwas, dziwić się czemu. daß du an mich geschrieben, żeś do mnie pisał. darüber wundere ich mich, ia się temu dziwuię. sie wundern sich, oni się. dziwuią.

Wundernswerth, godny podziwienia; seyn, godnym byc podziwienia.

Wunderthäter, *m.* cudotworca.

Wunderthätig, cudotworny; cudowny *w tymże sensie.*

Wunderthat, *f.* cud, cudowny uczynek.

Wunderthier, *n.* poczwara, potwora, koczkodan.

Wunderwerk, *n.* cudowne dzieło, cud; thun, czynić.

Wunderzeichen, *n.* dziw cudowny znak. es scheint mir ein Wunderwerk zu seyn, to się mi zdało być dziwem.

Wunderkraut, *n.* pieprzyca *ziele.*

Wundmesser, *n.* okroik, nożyk do ran okrawania.

Wundpflaster, *n.* plaster na ranę.

Wunsch, *m.* życzenie. Wunsch nach etwas thun, życzeniem sobie pragnąć czego. einen seines Wunsches gewähren, uczynić uczęstnikiem kogo iego życzenia; wybieranie, Wünsche unsinniger Köpfe, żądania nierozmyślnych głow. das ist mein Wunsch, to iest moie życzenie, żądanie; erlangen, otrzymać. es gehet mir in allem nach Wunsch, wszystko mi się wiedzie według moiego życzenia. nach Wunsch, do myśli, do woli. Gott laß es dich nach Wunsch gehen, niech ci to Bog poszczęści, zdarzy.

Wurf, *m.* rzut, rzucenie, ciśnienienie; mir den Würfeln, rzucenie, rzucanie, kości; einen guten thun, dobrze rzucić; gelingt nicht allemal wie man will, nie zawsze trafi, nie zawsze pada, iak człek chce.

Wurfeln, rzucać, ciskać wieiąc; das Getreide, zboże.

Wurfeln, , wianie, rzucanie wieiąc.

Wurfeler, *m.* Wieynik, wieiownik, wieiący.

Wurfgarn, *n.* sieci, parkany; wilde Schweine damit zu fangen, do łapania dzikow.

Wurfpfeil, *m.* pocisk. auf die Feinde werfen, na nieprzyiaciela rzucać.

Wurfschauffel, *f.* szufla, wieiączka.

Wurfscheibe, *f.* krąg do rzucania.

Wurfspieß, *m.* oszczep; werfen, oszczepem cisnąć; in den Leib werfen, ukwić w ciele.

Wurm, *m.* robak. voll Würmer, robaczywy, pełny robaków. 2) eine fressende Krankheit, oder Schaden, choroba, albo bolak iaki żrący.
Wurmicht, robarzywy.
Wurmsame, *m.* gatunek piołynu.
Wurmstich, *m.* im Holze, robaczywość, w drzewie.
Wurmstichig, robaczywy, od robaków toczony; werden, robaczywieć.
Wurst, *f.* kiełbasa; geräucherte, wędzona.
Wurstkrankheit, *f.* na kiszki choroba.
Wurzel, *f.* korzeń; tieffe, głęboki; zarte, kruchy; gestochene, potłuczony; läust weit aus, w zdłuż idzie; breitet sich aus, rozszerza się; abschneiden, odeznąć; leidet vom Reiffe Schaden, od szronu szkodę cierpi; verletzen, naruszyć korzeń, ranić. die Fasern der Wurzel ausreissen, żyłki korzenia pourywać. voller Wurzeln, korzenisty. mit der Wurzel, z korzeniem; ausrotten, wykorczyć.
Wurzelkrämer, *m.* kramarz korzenny.
Wurzeln, korzenić się.
Würzelwurm, *m.* robak w korzeniu.
Wust, *m.* brud, śmieci, plugastwo, s. Unflath.
Wuth, *f.* wściekłość, szaleństwo. 2) srogość, zapalczywość, zaiadłość, s. Raserey, Grimmigkeit.

X.

X, der zwey und zwanzigste Buchstabe des deutschen Alphabeths, dwudziesta druga litera Niemieckiego Alfabetu.

Y.

Y, der drey und zwanzigste Buchstabe des deutschen Alphabets, dwudziesta trzecia litera Niemieckiego Abecadła.
York, Stadt in England, Jork miasto w Anglii.
Ysop, hizop, ziele.
Ysopwein, *m.* hizopkowe wino.

Z.

Z A E Z A E

Z, der vier und zwanzigste Buchstabe des deutschen Alphabets, Z, dwudziesta czwarta litera Niemieckiego Abecadła.
Zach, gibki, gięty; Rohr, gibka trzcina; Weyde, gibka wierzba. 2) wie Leim, kliiowaty; wie Harz, lipki.
Zachheit, *f.* gibkość, giętość, lipkość.
Zäckchen, *n.* ząbek.
Zackicht, zebkowaty, ząbaty; Blätter, ząbkowate liście.
Zähmen, uśkromić, ukrócić; ugłaskać, ułaskawić, uieździć, podbić, unosić; die Pferde, konie ułaskawić, uieździć; Völker, narody podbic; einen Löwen, lwa ułaskawić; zahme, das lose Maul, uskrom, ukroć wolną gębę; die Zunge, ięzyk; Begierde, chuci, żądze uśkromić, ukrócić; einen, daß er sich nicht unterstehe, kogo tak ukrócić, aby się nie odważył; eines Frechheit, czyią zuchwałość; ochełznać. s. Bändigen.
Zähmung, *f.* uieżdżenie; der Rinder, ugłaskanie wołów; der Thiere, uskromienie zwierząt.
Zähnklappern, zgrzytanie zębów, albo zębami.
Zähren, łzy, s. Thräne.
Zährlein, *n.* łezka.
Zänker, *m.* zwadnik, kłutnik.
Zänkerey, *f.* zwada, kłutnia; ist aus der Sache geworden, stała się z tey rzeczy; anfangen, zacząć; mit einem haben, mieć z kiem.
Zänkisch, zwadliwy, kłutliwy; Leute, zwadliwi, kłutliwi ludzie.
Zäpflein, *n.* im Halse, ięzyczek w gardle; czopek; fleytuch.
Zärtlen, pieścić kogo.
Zärtlich, uprzeymy, pieszczony, delikatny.
Zärtlich, *adv.* uprzeymie, pieszczono, delikatnie.
Zärtlichkeit, *f.* uprzeymość, pieszczoność, delikatność.
Zärtling, *m.* pieszczony, delikatny.
Zäserlein, *n.* żyłka; der Wurzel, u korzeni.
Zäumen, chełznać; mit einem Zaume, wędzidłem, munsztukiem, uzdeczką;

ein Pferd, konia. sich zäumen lassen, dać się ochełznać.

Zäunen, grodzić, ogradzać.

Zäunlein, *n.* płotek.

Zagen, rozpaczać, tracić ſerce, deſperować.

Zaghaft, trwożliwy, rozpaczaiący; einen machen, kogo do rozpaczy przywieść.

Zaghaftig, *adv* trwożliwie, lękliwie, z rozpaczą.

Zaghaftigkeit, *f.* trwoźliwość, boiaźliwość.

Zahl, *f.* liczba, poczet; grosse, wielki, wielka; ungleiche, gleiche, nierowna rowna liczba; verdoppelte, podwoiona; vermehrte, powiękſzona; mäßige, mierna; vollkommene, doſkonała; unzehlige, unaussprechliche, niezliczona, niewymowna. an der Zahl, w liczbie. unter der Zahl mit seyn wollen, chcieć być w ich liczbie. einige, unter der Zahl der Richter sehen, nie ktorych widzieć w liczbie ſędziow. der ist aus der Zahl, on ieſt z tey liczby. einen unter die Zahl mit setzen, rechnen, kogo w liczbę włożyć, policzyć. die Zahl ausmachen, liczbę czynić, wynoſić. aus der Zahl wegschaffen, ausschliessen, z liczby wyiąć, wymknąć.

Zahlbar, liczny, policzony.

Zahlen, płacić, zapłacić, keinem nichts für etwas, nic nie płacić komu za co. das Geld zahlen, pieniądze zapłacić. nicht zahlen können, nie moc płacić; auf bestimmten Tag, na naznaczony dzień; die Schulden für einen, długi za kogo płacić. s. Bezahlen.

Zahlen, *n.* płacenie, zapłacenie.

Zahlkunst, *f.* rachunki, *plur.* Arytmetyka, liczenia ſztuka. in der Zahlkunst geübt seyn, w rachunkach, w liczenia ſztuce być ćwiczonym.

Zahlmeister, *m.* Skarbnik, Podſkarbi, Skarbny.

Zahlreich, liczny, czego ieſt wielka liczba.

Zahltag, *m.* dzień do płacy naznaczony.

Zahlung, *f.* płacenie; einer Schuld haben, mieć do płacanie iaki dług; des Geldes, pieniędzy; vor der Zeit, przed czasem. auf die Zahlung dringen, upominać się o zapłacenie długu.

Zahlwoche, *f.* tydzień do płacenia naznaczony.

Zahm, łaſkawy, głaſkany. wilde und grausame Leute zahm machen, z dzikich y ſrogich ludzi łaſkawich poczynić; ein wildes Thier, dzikiego zwierza łaſkawym uczynić.

Zahm gemacht, ułaſkawiony, obłaſkawiony. s. Zähmen.

Zahn, *m.* ząb; scharfer, spitziger, oſtry, kończyſty; elfenbeinerner, ze słoniowey kości; fauler, stinkender, zgniły, śmierdzący; oberer, wyśni; mittler, ſrzedni; unterer, niźni; holer, wydrożony; vorragender, ſtyrczący; fällt aus, wypada. mit den Zähnen kauen, zębami gryść, żuć. die Ausreissung der Zähne, wyrybanie zębow. mit den Zähnen klappern, zębami kłąpać. mit den Zähnen knirschen, zębami zgrzytać. die Zähne jucken mir, zęby mię świędzą. bekömmt Zähne, zęby ſię mu kłuią; wackelichte fest machen, chwieiące ſię zęby utwierdzić; reiben, ausputzen, zęby wycierać, wymywać; einem ausschlagen, zęby komu wybić. 2) eines Kammes, ząb u grzębienia.

Zahnbrecher, *m.* zębołom.

Zahnbrecherinstrument, *n.* inſtrument do wyrybania zębow. s. Marktschreyer.

Zahnen, zęby ſię kłuć, zębkować.

Zahnfleisch, *n.* dziąsła.

Zahnlücke, *f.* dziura w zębie.

Zahnpulver, *n.* proſzek na zęby; die Zähne damit reiben, tym proſzkiem zęby wycierać.

Zahnschmerz, *m.* bol zębow.

Zahnstecher, *m.* piorko do zębow.

Zank, *m.* zwada, wadzenie ſię, ſprzeczka; grosser, wielka; unnützer, co ſię na nic, niezda; bekomme ich mit ihm darüber, ia do zwady przychodzę o to z niem; mit grossen Geschrey, z wielkiem krzykiem, chałaſem. der Zank ist vorgefallen, zwada ſię ſtała; besonderer, uſtawiczna; entstehet daher, powſtaie z tego; aus Verleitung des Zorns, z uwiedzienia ſię gniewem; mit einem anfangen, z kiem zacząć; erregen, anheben, zwadę, zrobić; schlichten, uſpokoić, pogodzić; sich darein mengen, mięſzać ſię do zwady. sie sind mit einander in Zank gerathen, oni między ſoba do zwady przyſzli; anrichten, zwadę zrobić; unterhalten, utrzymywać.

Zanken, wadzić ſię, ſprzeczać ſię. was zankest du? czego ſię ty ſprzeczaſz? sich mit einem, wadzić ſię, uiadać ſię z kiem. s. Streiten, Zank.

Zanksucht,

Zankſucht, *f.* zwadliwość, kłutliwość, prędkość, do zwady, do kłutni.
Zange, *f.* cęgi, obcęgi.
Zant, ein Fiſch, *m.* ſtokfiſz, ryba.
Zapf, *m.* in einem Faſſe, czop ktorym naczynie iakie zatykaią; herausziehen, wyciągnąć, wyiąć.
Zapfenſtreich, *m.* czapſtrzyk, bicie w tarabani na wieczor.
Zappeln, drgać. Zappeln, *n.* drganie.
Zart, uprzeymy. zartes Gemüth, uprzeymy umysł; słabiuchny; Wurzel, słabiuchny korzeń; werden, uprzeymym ſię ſtawać. die Haut im Geſicht wird glatt und zart, ſkora na twarzy ſtaie ſię gładką y delikatna.
Zauberbuch, *n.* czarnokſiężka kſiążka.
Zauberer, *m.* czarnokſiężnik, czarownik.
Zauberey, *f.* czarnokſięſtwo, czaroſtwo, czary, omamienie, uczynek, zamowienie. ſ. Hexerey.
Zauberinn, *f.* czarownica, omamicielka. berüchtigte, zawołana.
Zauberiſch, czarnokſięſki, czarowny, mamiący.
Zaubern, czarować, oczarować, ſczarować, omamić, uczynić, zamowić; zarzeć.
Zauderer, *m.* prożniak, leżuch, leniwiec, nic nie robiący; keiner zu ſeyn pflegen, nie zwykł bywać żadnym prożniakiem, powoli rzeczy robiący; opieſzały.
Zaudern, prożnować, nic nie robić; ociągać ſię, opożniać ſię, bawić ſię. du magſt zaudern wie du willſt, ſo mußt du doch zu Grunde gehen, ociągay ſię jak chceſz, to ty muſiſz przecie zginąć. was zauderſt du? czego ſię bawiſz? czego ſię ociągaſz? ſ. verweilen, verziehen, langſam.
Zaum, *m.* die Pferde zu bändigen, wędzidło, albo muſztuk, do hełznania koni. ſich des Zaums bedienen, muſztuka na kogo zażywać; nicht leiden wollen, niechcieć muſztuka cierpieć; einem anlegen, muſztuk włożyć na kogo; einem in die Hand geben, komu dać go do ręki, w rękę; nicht anziehen, nie ściągać muſztuka, wolno go trzymać. 2) einem im Zaum halten, kogo na muſztuku trzymać.
Zaumlos, nie zahełznany, bez wodzow, bez muſztuku.
Zaumlos, *adv.* nieochełznanie, wyuzdanie.
Zaun, *m.* płot, parkan; wilder, dziki; lebendiger, ſamorodny z krzakow; gemachter, zrobiony; von Gerten, z chruſtu; dichter, geſty; geflochtener, pleciony; vor das Feld machen, płot dać mimo roli; etwas damit umgeben, płotem co ogrodzić.
Zaunkönig, *m.* ein Vogel, krolik ptak.
Zaunpfahl, *m.* koł w płocie, albo do płota.
Zauſen, ſkubać, rwać, cubrzyć, drzeć; einem den Bart, komu brodę. wie wollte ich ihn zauſen, iak żebym ia go cubrzył, darł; bey den Haaren, za czuprynę, za włoſy. ſ. rauffen.
Zeche, *f.* piiatyka, bieſiada przy flaſzce; bezahlen für andere, za inſzych płacić. 2) das Geld, ſo man zur Zeche giebet, znaczy pieniądzę na takową ſkładkę dane. 3) auf dem Bergwerke, rudnik, ſzyb; bauen, założyć.
Zechen, pić; bis an den Morgen, aż do rana. in einer Schenke bis an den Abend zechen, w ſzynku aż do wieczora pić.
Zechen, das, piianie, *picie.*
Zechfrey, wolny od ſkładki na trunek.
Zechgeld, *n.* ſkładka na paſzkę; geben, ſkładkę dać; zu bezahlen verſprechen, obiecać zapłacić taką ſkładkę.
Zedel, Zeddel, *m.* kartka, ceduła, cedułka.
Zehe, *m.* an Füſſen, palec u nogi. auf den Zehen gehen, na palcach iść, chodzić.
Zehen, die Zahl, dziſięć liczba. zehen Jahr vorher, ehe du gebohren worden, na dziſięć lat pierwey niżeliś ſię ty urodził. zehen Monate, dzieſięć mieſięcy. in Zehen, po dzieſięciu. der Zehende, dzieſiąty.
Zehende, dzieſiąty. den zehenden Monat hernach, dzieſiątego tygodnia potym. zum zehenden mahl, dzieſiąty raz.
Zehenden, *m.* dzieſięcina; einem zurechnen, dzieſięcinę komu nadać. einem ſo viel an Zehenden geben, dawać komu tak wiele dzieſięciny. die Einkünfte von den Zehenden erhalten, intraty z dzieſięcin otrzymać. Zehenden eintreiben, dzieſięcinę wybierać
Zehendens, dzieſiąty raz.
Zehenfach, dzieſięcioraki.
Zehenfältig, dzieſięcioirny.
Zehenfüßig, dzieſięć ſtop maiący, dzieſięć ſtopny.
Zehenjährig, dzieſięcioletni. zehenjährige Zeit, dzieſięcioletni czas.
Zehen mahl, dzieſięć razy. ich habe es zehen mahl geſaget, ia to dzieſięć razy powiedziałem.

Zehen Mann, *m.* dziesiąty mąż.
Zehenmänneramt, *n.* Urząd dziesięci mężow.
Zehenmonatlich, dziesięcio-miesięczny.
Zehenruderich, dziesięcio-wiosłowy.
Zehensäulig, o dziesięciu kolumnach.
Zehenspännig, dziesięcio-zaprzężny.
Zehentägig, dziesięciodniowy.
Zehen tausend, dziesięć tysięcy.
Zehen Unzen, dziesięć uncyi.
Zehlen, liczyć, rachować. mit unter die Bösen zehlen, między złych policzyć. unter die Vornehmsten gezehlet werden, między nayzacnieyszych być policzonym; an den Fingern, na palcach.
Zehlen, das, liczenie, rachowanie,
Zehlbar, liczny, co się może liczyć.
Zehler, *m.* licznik, rachownik, rachmistrz.
Zehlung, *f.* liczenie, rachowanie; des Geldes, pieniędzy.
Zehren, ieść, pić, trawić, ziadać, żyć, von dem Seinigen, ze swoiego.
Zehrer, *m.* ten co ie, piie, żyie *w tym samym sensie.*
Zehrgeld, *n.* pieniądze na drogę; hat er nöthig, pieniędzy potrzebuie na drogę, podrożne *s. n.* poczesne *s. n.*
Zehrpfennig, *m.* pieniądze na drogę.
Zehrung, *f.* koszt; auf den Wege, na drogę; einem geben, komu dać. ich habe wenig Zehrung, mało mam na drogę.
Zeichen, *n.* znak, znamie, godło; gewisses, pewny; deutliches, wyrażny; bekanntes, wiadomy; gutes, dobry; glückliches, szczęśliwy; dunkeles, ciemny, nieiasny; geben, dać; darzu dienen, na znak służyć; in acht nehmen, znak uważać; darzu machen, znak do czego przydać; für ein gewisses annehmen, za pewny znak brać. Zeichen grosser Liebe, znak wielkiey miłości; der Gewogenheit, przychylności. an vielen Zeichen etwas erkennen, po wielu znakach co poznawać; zum Aufbruch geben, do ruszenia się znak dać. das Zeichen ist verabredet worden, ten znak był umowiony. an welchem Zeichen, po iakim znaku to ty znasz? gewisses und eigenes, pewny y właściwy znak; falsches, fałszywy; natürliches, rodowity; eingehauenes, eingegrabenes, wycięty, wyryty; wahrscheinliches, podobny do prawdy; wahres, prawdziwy; auf etwas brennen, na czym wypalić. Zeichen des Widerwillens, des Gifts, znak, niechęci, trucizny; am Himmel, na niebie. zu einem guten Zeichen, na dobry znak. Gott lasse das Zeichen nichts Böses bedeuten, niech Bog da, aby ten znak nic złego nie znaczył. etwas zu einem guten Zeichen annehmen, brać co za dobry znak.
Zeichendeuter, *m.* znakowrożek.
Zeichendeuterinn, *f.* znakowrożka.
Zeichendeuterey, *f.* znakowrożba.
Zeichendeutung, *f.* znakobrożenie.
Zeichnen, znaczyć, znakować, naznaczać, naznaczyć; mit einem Brandmahle, piętnem, cechą. s. Brandmahl.
Zeichner, *m.* znaczyciel.
Zeichnung, *f.* znaczenie.
Zeigefinger, *m.* drugi palec u ręki, palec skazuiący.
Zeigen, pokazać, skazywać, skazować, skazać; deutlich, wyrażnie; hinterlistig, zdradliwie; offenbar, iawnie; nur wenig, tylko trochę; aufs kürzeste, iak naykrócey; von selbst, samo przez się; den Weg zur Wohlfahrth, drogę zbawienia pokazać; einem Irrenden den Weg, błądzącemu drogę; seinen Geiz, swoie łakomstwó pokazać; mit Fingern, palcem na co skazywać. s. weisen.
Zeiger, *m.* pokazywacz, skazownik; an einer Uhr, skazowka *mowić by się powinno*; index *mowią.*
Zeigung, *f.* pokazanie, skazywanie.
Zeile, *f.* wiersz, słow, liter.
Zeilgen, *n.* wierszyk.
Zeisel, *m.* ein Vogel, trzynadel, ptak.
Zeisig, *m.* ein Vogel, czyżyk, ptak.
Zeit, *f.* czas; gute, dobry; im Sommer, w lecie, letny; von einem Jahre, iednego roku, iednoroczny; ruhige, spokoyny; erwünschte, pożądany; betrübte, smutny; gefährliche, niebezpieczny; verwirrte, zakłucony; gegenwärtige, teraźnieyszy, ninieyszy; vergangene, przeszły; künftige, przyszły; alte, dawny; instehende, nadchodzący; abwechselnde, odmieniaiący się; bey Abend, wieczorny; bey Tag und Nacht, dzienny i nocny; sehr wenige, bardzo mały; des Nachmittags, popołudniowy; müssige, niezatrudniony. Kürze der Zeit, krotkość czasu. der Zeitlauf, bieg czasu; Abwechselung, odmiana czasu. Mangel der Zeit, brak, niedostatek czasu. Zerrüttung der Zeit, pomieszanie, albo przerywanie czasu; schlechter Zustand, złe czasy, zły czas. Länge

ge der Zeit, długość czasu. zu der Zeit, na ten czas. auf eine Zeitlang, do iakiego czasu. zu rechter Zeit, w sam czas. vor der Zeit, przed czasem. nach der Zeit, po czasie. zu einer Zeit, iednegoż czasu. zu seiner Zeit, swoiego czasu. nachdem es die Zeit leidet, iak czas każe. von welcher Zeit an, od ktorego czasu. die Zeit kömmt herbey, rückt heran, czas nadchodzi, czas się zbliża. die Zeit ist da, czas iest; beobachten, czas uważać. sich Zeit nehmen, wziąć *albo* dać sobie czas; zubringen, anwenden an etwas, czas łożyć, obracać na co, przepędzać na czym; vorbeylassen, czasowi dać przeyść; bekommen, erlangen, czasu dostać, dopaść. nach der jetzigen Zeit, podług teraźnieyszego czasu. keine Zeit haben, niemieć czasu. es ist hohe Zeit nach Hause zu gehen, iuż czas iest iść do domu. die Zeit bestimmen, czas naznaczać. die Zeit leidet es nicht, czas nie pozwala. beyZeiten, zawczasu. es ist jetzt nichtZeit, nie masz teraz czasu. zu selbigen Zeiten, temiż samemi czasami. nach oder in kurzer Zeit, po *albo* w krotkiem czasie. lange Zeit zuvor, gdzie przedtym, długi czas przed tym. mittler Zeit, tym czasem, w tym czasie. von der Zeit an, od owego czasu. zu der Zeit, na ten czas. zu diesen Zeiten, w tych czasach, temi czasami. zu unsern Zeiten, w naszych czasach. nach der Zeit, potym. wenn du Zeit haben wirst, gdy czas mieć będziesz. überflüßige Zeit haben, nadto mieć czasu. die Zeit zu paßiren, aby czas zbyć. über die bestimmte Zeit, nad naznaczony czas.

Zeit meines Lebens, przez całe życie, poki żyć będę.

Zeitbegrif, *m.* obrot czasu.

Zeitbuch, *n.* Kronika.

Zeithistorie, *f.* Dzieie czasow, Kronika.

Zeitig, wczesny. zeitige Früchte, wczesne urodzaie; Obst, wczesny owoc.

Zeitig, *adv.* wcześnie; die Früchte abhauen, urodzaie zbierać; etwas merken, co miarkować.

Zeitigkeit, *f.* wczesność.

Zeitlang, czas, czasu przeciąg. auf eine Zeit lang, na iaki czas, do nieiakie go czasu; hören, schweigen, słuchać, milczeć. eine Zeitlang während, trwaiący przez nieiaki czas.

Zeitlich, wczesny; doczesny. *adv.* wcześnie; na sam czas; wiederkommen, powracać. s. Frühzeitig, Irdisch, Weltlich.

Zärtlichkeit, *f.* wszesność, doczesność.

Zeitrechner, *m.* czasow rachmistrz, Kronolog.

Zeitrechnung, *f.* Kronologia.

Zeitregister, *n.* dzieie roczne, dzieie z naznaczeniem czasow w ktorych były.

Zeitverderbung, *f.* utracanie czasu.

Zeitverlust, *m.* utrata, zguba czasu. ohne Zeitverlust, bez zwłoki.

Zeitvertreib, *m.* zabawa, przepędzanie czasu; sich womit machen, przepędzać czas na czym. zum Zeitvertreib, aby czas zszedł.

Zeitvertreibung, *f.* czasu przepędzenie.

Zeitung, *f.* wiadomość, gazeta, nowina. einem böse Zeitung bringen, komu złą wiadomość przynieść. ich habe gute Zeitung bekommen, dobrey wiadomości dostałem. nach neuer Zeitung fragen, pytać się, o nową wiadomość, o nową gazetę.

Zeitungsschreiber, *m.* Gazeciarz, gazetnik, wiadomości, nowin pisarz.

Zeitungs-Träger, *m.* wiadomości, nowin roznosiciel.

Zellbruder, *m.* społemmieszkaiący.

Zelt, *n.* namiot. s. Gezelt.

Zelter, *m.* koń kroczą chodzący.

Zeltgesell, *m.* pod iednym namiotem stoiący.

Zeltschneider, *m.* krawiec namiotny, namiotnik.

Zentgericht, *n.* sąd, w ktorym sto Sędziow zasiada.

Zentgraf, *m.* setny sędzia.

Zentrichter, *m.* setny sędzia.

Zentschöpfe, *m.* ławnik, w sądzie stu sędziow.

Zerbeissen, zgryść, rozgryść. ein Hund hat es zerbissen, to pies zgryzł, pogryzł, rozgryzł.

Zerbersten, rozpuknąć się, pęknąć.

Zerblasen, rozdmuchnąć; etwas mit einem Hauche, co tchem.

Zerbrechen, złamać, rozłamać; einen Ring, pierścień; ein Bein, nogę złamac. 2) entzwey gehen, rozpaść się na dwoie.

Zerbrechlich, ułomny, kruchy; wie Glas, iak szkło.

Zerbrechlichkeit, *f.* ułomność, kruchość.

Zerbrechung, *f.* złamanie, przełamanie.

Zerbrochen, złamany, przełowany.

Zerbröckeln, skruszyć, rozkruszyć.

Zerbröckelt, skruszony.
Zerbröckelung, *f.* skruszenie, rozkruszenie.
Zerfallen, rozwalić się; für Alterthume, od starości. 2) uneins werden, zwaśnić się.
Zerfetzen, pobliznować, blizn narobić.
Zerfetzt, *iakoby* pobliznowany, bliznami poznaczony; Gesichte, twarz; Rücken, grzbiet.
Zerfleischen, rozedrzeć, rozszarpać; einen, kogo; einen Körper, iakie ciało.
Zerfleischt, rozszarzany, rozdarty.
Zerfleischung, *f.* rozszarpanie, rozdarcie; des Leibes, ciała.
Zerfliessen, rozpływać się; von Schweiße, od potu.
Zerfliessend, rozpływaiący się.
Zerfliessung, *f.* rozpływanie się, rozpłynienie się.
Zergangen, roztopiony; rozpuszczonny, stopniały.
Zergehen, topnieć, rozpuścić się, roztopnieć, ztopnieć; von der Sonnenhitze, od gorąca słonecznego.
Zergliedern, na członki rozebrać, porozbierać; etwas, co, posiekać, rozsiekać.
Zergliederung, *f.* rozebranie, rozsiekanie na członki.
Zerhacken, rozrąbać, siekierami.
Zerhackt, rozrąbany. zerhacktes Essen, bigos.
Zerhauen, rozrąbać; einen, kogo; in kleinen Stückgen, na drobne kawałki.
Zerhauung, *f.* rozsiekanie.
Zerkauen, rozgryść, rozmastykować żuiąc.
Zerklopfen, przetłuc, stłuc, potłuc.
Zerknirschen, ścierać, zetrzeć; etwas, co, rozcierać, rozetrzeć.
Zerknirschung, *f.* starcie, roztarcie.
Zerkratzen, zdrapać, rozdrapać; einen, kogo; das Gesicht, twarz.
Zerkratzung, *f.* zdrapanie, rozdrapanie; der Wangen, licow.
Zerkrümeln, drobno zetrzeć.
Zerlassen, roztopić.
Zerlassung, *f.* stopienie, rozstopienie.
Zerlegen, na sztuczki rozłożyć, rozebrać.
Zerleger, *m.* rozbierca.
Zerlegung, *f.* rozbieranie, rozrąbanie.
Zerlumpt, połatany, w łatach, w płatkach, podarty, odarty.
Zermalmen, kruszyć; die Erdklöße, skiby, rozścierać, trzeć.
Zermalmt, starty, roztarty.

Zermalmung, *f.* starcie, roztarcie, rozkruszenie, rozbicie.
Zermartern, zmęczyć, zdręczyć. 2) sich, męczyć się, biedować się.
Zernagen, zgryść, rozgryść, pogryść.
Zernagt, zgryziony, pogryziony.
Zernagung, *f.* zgryzienie, pogryzienie.
Zernichten, nic czynić; etwas, z czego, co w nic obrocić, zniszczyć; eines Rathschläge, czyie zamysły.
Zernichtet, wniwecz obrocony, zniszczony.
Zernichtung, *f.* wniwecz obrocenie, zniszczenie.
Zerplatzen, rostrzelić, rozsadzić, roztrząść się.
Zerpulvern, na proch zetrzeć.
Zerpulverung, *f.* starcie na proch.
Zerquetschen, rozetrzeć; einem den Kopf mit einem Steine, komu głowę kamieniem; potłuc, potrzaskać.
Zerquetschet, starty, potłuczony, potrzaskany.
Zerreibung, *f.* rozetrzenie, roztarcie.
Zerreissen, rozedrzeć; einen Brief, list iaki; das Kleid, suknią, ein Buch, ksiażkę. von den wilden Thieren zerrissen werden, od dzikich zwierząt być rozdartym rozszarpanym. einen die Hunde zerreissen lassen, dać kogo psom rozszarpać; die Bande, więzy *potargać*. 2) entzwey gehn, rozpaść się, rwać się. die Bande fiengen an zu zerreissen, więzy poczęły się rwać, targać.
Zerreisser, *m.* rozrywca, targacz.
Zerreissung, *f.* rozerwanie, porozrywanie, rozszarpanie.
Zerren, rozciągać, rozciągnąć. s. dehnen. 2) wykrzywiać; das Maul, pysk. s. verdrehen.
Zerricht, gibki.
Zerrieben, zatarty, roztarty.
Zerrinnen, rozpływać się. s. Zerfließen, Zergehen.
Zerrinnung, *f.* rozpłynienie, rozlanie się.
Zerrissen, zdarty, rozdarty.
Zerricken, rozdrapać.
Zerronnen, rozpłyniony, rozlany.
Zerrung, *f.* rozciągnienie; rozwieczenie, wykrzywienie; des Mauls, gęby, pyska.
Zerrütteln, strząść, osłabić; eine Gesellschaft, społeczeństwo iakie, pokłucić, zwięszać.
Zerrüttet, skłucony, ochwiany, osłabiony.

Zerrüttung, *f.* skłocenie, osłabienie, strząśnienie.
Zersägen, piłą rozerznąć, rozpiłować.
Zerscheitern, rozbić się, złamać, puścić, pęknąć. das Schiff ist zerscheitert, okręt się rozbił, zgruchotać się.
Zerscheitert, rozbity, zgruchotany.
Zerschellern, skołatać; zgruchotać.
Zerschlagen, rozbić, roztłuc; einen Topf, garnek. 2) sich, rozeyść, się, nie dnyść. die Tractaten haben sich zerschlagen, Traktaty się rozeszły, nie doszły.
Zerschlagen, der, die, das, rozbicie się, rozeyście się.
Zerschlagung, *f.* rozbicie, rozeyście.
Zerschmeissen, zbić, potłuc. s. Schlagen, Zerschlagen, Entzweyschmeissen.
Zerschmeissung, *f.* zbicie, obicie.
Zerschmelzen, roztapiać, roztopić. 2) *to co*: zergehen, rozpuszczać się, topnieć; taiać. das Eis zerschmelzet von der Hitze der Sonne und zergehet, lod topnieie y taie od gorąca słonecznego. der Gift ist im Getränke zerschmolzen, trucizna się w napoiu rozpuściła.
Zerschmelzung, *f.* rozpuszczenie, roztopienie.
Zerschmettern, roztrącić, rozbić; einem den Kopf, komu głowę roztrzepać. von dem Blitze zerschmettert werden, piorunem być rozbitym, roztrzaskanym.
Zerschmissen, zbity, stłuczony.
Zerschmolzen, roztopiony, rozpuszczony.
Zerschneiden, rozsiekać, rozrąbać; etwas in Stücken, co na sztuki, krążać; den Kohl, kapustę; pokraiać. das Eingeweide, trzewa; porąbać; den Baum, kłodę, rozerznąć, rozpłatać, płatać.
Zerschneiden, das, rozkraianie, rozpłatanie.
Zerschneidung, *f.* rozkroienie, rozkrawanie, rozerznięcie.
Zerschnitten, rozkroiony, rozerznięty, porozrzynany.
Zerspalten, rozłupać, łupać; etwas mitten von einander, co przez srzodek; mit einem Keile, klinem. 2) von einander gehen, roztępować się, kraiać się.
Zerspaltet, rozłupany, rozpadły.
Zerspaltung, *f.* rozzłupanie, złupanie, przełupanie.
Zersprengen, rozerwać, zerwać, rozrywać, zrywać; roztrzasnąć; die Blase, pęcherz.
Zersprenget, rozerwany, roztrząśniony, rozpękniony.
Zersprengung, *f.* rozerwanie, roztrząśnienie, pryśnienie.
Zerstauben, rozproszyć się; in die Luft, na wiatr, rozlecieć się.
Zerstaubung, *f.* rozproszenie się, rozsypanie się.
Zerstauber, rozproszony, rozsypara.
Zerstechen, skłuć, pokłuć; mit Stacheln, kolcami, żądłami.
Zerstechung, *f.* skłucie, pokłucie.
Zerstieben, rozsypać się, rozproszyć się, rozlecieć się.
Zerstiebung, *f.* rozsypanie się, rozlecenie się.
Zerstochen, skłuty, pokłuty, rozkłuty.
Zerstören, zburzyć, rozburzyć, podbalać, poburzyć; viel Schlösser, wiele zamkow; eine Stadt, ein Haus, miasto, dom; von Grund aus, z kretesem, spustoszyć.
Zerstören, das, *n.* zburzenie, rozburzenie, boburzenie.
Zerstörer, *m.* zburzyciel, rozburzyciel, obaliciel, spustoszyciel.
Zerstörerinn, *f* zburzycielka, obalicielka; des Reichs, państwa.
Zerstöret, zburzony, obalony, spustoszony.
Zerstörung, *f.* zburzenie, obalenie, spustoszenie.
Zerstossen, stłuć, utłuć, potłuć; etwas mit eisern Stösseln, co żelaznemi tłukami; im Mörsel, w meździerzu; zu Pulver, na proch; in Stücken, na sztuki.
Zerstossen, der, die, das, ztłuczony, utłuczony, potłuczony.
Zerstossung, *f.* stłuczenie, utłuczenie, potłuczenie.
Zerstreuen, rozproszyć, rozsypać, rozrucić; die Feinde, nieprzyiaciel rozpędzić, rozgromić.
Zerstreuen, das, *n.* rozproszenie, rozsypanie, rozrzucenie, rozgremienie, rozpędzenie, rozegnanie.
Zerstreuet, rozproszony rozgromiony, rozpędzony. *adv.* rozpraszaiąc, rozpędzaiąc.
Zerstreuung, *f.* rozpędzenie, rozproszenie rozgromianie.
Zerstücken, skruszyć; sehr klein, bardzo drobno.
Zerstückt, skruszony.
Zerstückung, *f.* skruszenie.
Zerstümmeln, utrącić, uciąć; an den Gliedmaßen, po-obcinać członki po większey części; Nasen und Ohren, nos

nosy y uszy poobcinać; einen, kogo. s. Verstümmeln.
Zerstümmelt, utrącony; ktoremu ucięto iakiczłonek.
Zerstümmelung, *f.* utrącenie, ucięcie.
Zerstümmler, *m.* utrąciciel, obcinacz.
Zertheilen, rozdzielać, rozdzielić; einen Körper, ciało; in kleine Theile, na cząstki; hin und wieder, roztrząsnąć, rozsypać.
Zertheilend, rozdzielaiący.
Zertheiler, *m.* rozdzielca.
Zertheilich, rozdzielny, co może być rozdzielony.
Zertheilt, rozdzielony.
Zertheilung, *f.* rozdzielenie.
Zertrennen, rozpruć, rozpruwać, porozpruwać; einen Rock, suknią, rozerwać; die Freundschaft, przyiaźń. s. Trennen.
Zertrenner, *m.* rozpruwca, rozrywacz.
Zertrennerinn, *f.* rozpruwaczka, rozrywaczka.
Zertrennet, rozpruty, rozerwany.
Zertrennlich, co może być, rozpruty, rozerwany.
Zertrennung, *f.* rozprucie, rozerwanie.
Zertreten, rozdeptać; etwas, co, roztratować.
Zertreten, *adj.* rozdeptany, roztratowany.
Zertretung, *f.* rozdeptanie, roztratowanie.
Zerwühlen, rozryć, rozpyskać.
Zerzausen, rozdierać, rozedrzeć. 2) einen, rozkudłać, rozczochrać.
Zerzauset, rozdarty, rozkudłany.
Zerzerren, rozwlec, rozwłoczyć. s. Zerrissen.
Zettel, *m.* karta, ceduła; kleiner, mała. 2) an das Haus schlagen, um es zu vermiethen, kartę przybić na domie *oznaymuiąc* że iest do naięcia. vom Zettel ablesen, co z karty czytać.
Zettelchen, *n.* kartka, cedułka.
Zeug, *n.* woraus etwas gemacht werden soll, materyia, z ktorey co robią. 2) damit man etwas macht, instrumenta, sprzęt ktorym robią. 3) von Wolle gewebter, materyia z wełny tkana iaka kamlot &c.
Zeuge, *m.* der etwas zeuget, świadek ktory co świadczy; gewisser, pewny; gewogener, przychylny; ungewissenhafter, niesumienny; falscher, fałszywy; erdichteter, zmyślony; angenehmer, anständiger, przyiemny, przystoyny; nachdrücklicher, ważny; ehrlicher, uczściwy; unbestochener, redlicher, nieprzekupiony, rzetelny; der um die Sache weiß, ktory wie rzecz; der ums Lohn zeuget, ktory świadczy za zapłatę. die Zeugen aufbringen, świadkow stawiać, stawić; in einer Sache seyn, świadkiem być w iakiey rzeczy; beybringen, aufführen, przyprowadzać, przywodzić; falsche aufstellen, fałszywych świadkow postawić; mit Geschenken bestechen, podarunkami przekupić. einen zum Zeugen seiner Unschuld setzen, kogo niewinności swoiey świadkiem stawić. etwas mit Zeugen darthun, co świadkami dowodzić. zu Zeugen anruffen, na świadka wzywać. ich nehme dich zum Zeugen, ia cię za świadka biorę. ich habe Zeugen, mam świadkow. im Beyseyn der Zeugen, w prytomności świadkow.
Zeugen, Zeugniß geben, świadczyć, świadestwo dawać. 2) ein Kind zeugnen, urodzić, spłodzić, dziecię. was die Erde zeuget, co ziemia rodzi, einen Sohn, syna.
Zeughaus, *n.* zbroiownia; anlegen, zbroiownią założyć; einrichten, zakładać; stawiać, robić, robić.
Zeugkammer, *f.* auf einem Schiffe, wiosłownia, schowanie na wiosła na okręcie.
Zeugniß, *n.* świadestwo, gewisses, pewne; klares, iasne; falsches, fałszywe; aufrichtiges, richtiges, szczere rzetelne; nachdrücklicher, ważne; geringes, öffentliches, małe, publiczne; schuldiges, powinne, należące się komu; feindseliges, nieprzyiazne; eigenes, własne; wahres, prawdziwe. einem Zeugniß gerne geben, komu z chęcią świadestwo dać; ungültig machen, nieważne uczynić; widerlegen, zbiiać swiadestwo; eine Sache mit sicherm bestätigen, rzecz bezpiecznym świadestwem utwierdzić. zum Zeugniß dienen, za świadestwo stanąć, zdać się na świadestwo; von etwas wider einen geben, dać o czym przeciwko komu świadestwo; der Wahrheit von einem fordern, domagać się od kogo świadestwa prawdy; damit überwiesen werden, świadestwem być przekonanym; etwas darzu nehmen, na świadestwo brać; Glauben zustellen, dać wiarę czyiemu świadestwu. eines Zeugniß von keiner Wichtigkeit achten, czyie świadestwo mieć za nie-maiące żadney wagi. s. Beweis.

Zeugung, *f.* rodzenie, płodzenie.
Zeugwärter, *m.* General Artylleryi.
Ziebeben, Rosinen, Zibebe, rodzenki damascenskie, wielkie suche.
Zibeth, *f.* kot.
Zibethkatze, *f.* kotka.
Zickelchen Fleisch, *n.* kozie mięso.
Zieche, *f.* Bettzieche, Ueberzug eines Federbettes, polzwa, poszewka na pierzynik, na pierzynę. *posr.* Taie *f.*
Ziege, *f.* koza; junge, młoda; alte, stara; vollhaarige, kosmata, kudłata; glatte, gładka; die unter dem Maule zwey Zapfen hängen hat, ktorey pod pyskiem, dwie pętlice wiszą; fruchtbare, płodna; mit einem grossen Euter, z wielkiem wymieniem; die viel und fette Milch geben, ktora wiele y tłustego mleka daie; die da stößt, ktora bodzie, trykśa.
Ziegel, *m.* Steine, Mauersteine, cegła *iakoby* palony kamień do murowania; gebrannte, palona; ungebrannte, niepalona, surowa; von weisser Erde, z białey ziemi; aus rother, z czerwoney. die Häuser sind von Ziegeln gebauet, domy są z cegły murowane; streichen, machen, cegłę strychować, rownać, robić; brennen, palić. von Ziegeln, z cegły, *adj.* ceglany. mit Ziegeln bauen, cegłą murawać. das sich zu Ziegeln schickt, na cegłę dobry, zdatny. 2) Dachziegel, dachowka ceglana. 3) Hohlziegel, dachowka wypaczona.
Ziegelbrenner, *m.* ceglarz, cegłopal.
Ziegelhütte, *f.* cegielnia.
Ziegelofen, *m.* piec cegielny, pieç do palenia cegły.
Ziegelscheune, *f.* szopa na cegłę, skład na cegłę, cegielnia.
Ziegelstein, *m.* cegła.
Ziegelsteinern, ceglany.
Ziegelstreicher, *m.* Strycharz, co cegłę strychuie, rowna.
Ziegelweise, w cegły; gemacht, robiony.
Ziegenartig, koziego rodu.
Ziegenbart, *m.* kozia broda.
Ziegenbärtlein, *n.* die, die Ziegen unten am Halse hängen haben, kozia brodka pod szyią u kozy.
Ziegenbock, *m.* kozioł, cap.
Ziegenböcklein, *n.* koziołek, capek.
Ziegenfell, *n.* kozłowa skora.
Ziegenfleisch, *n.* kozłowe mięso, kozłowina, koźlina.
Ziegenheerde, *f.* trzoda koz.
Ziegenhirt, *m.* koziarz, kozopas, co kozy pasa.
Ziegenlorbeer, *m.* bobek kozi.
Ziegenmelker, *m.* kozodoy.
Ziehbrunn, *m.* studnia; Wasser daraus schöpfen, wodę ze studni ciągnąć, czerpać; graben, kopać studnia.
Ziehen, schleppen, ciagnąć, wlec. der Magnet ziehet das Eisen, magnes ciągnie żelazo; einen in dasselbe Unglück, kogo w iedno nieszczęście; einen zur Strafe, kogo do kary pociągać; Wasser aus dem Brunn, wodę ze studni ciągnąć. die Pferde ziehen den Wagen, konie ciągną woz. eine Wand durch eines andern Vorhof ziehen, ścianę przez czyie podworze prowadzić. Interesse ziehen, prowizyią brać; einen vor Gerichte, kogo do sądu pociągać. einen an sich ziehen, kogo do siebie ciągnąć; mit Geschenken, podarunkami; etwas auf sich, na siebie ciągnąć. das Maul ziehen, gębę krzywić. zu Rathe ziehen, do rady kogo zażywać; o radę kogo prosić. wohin ziehet sich das? na co to? po co to? do czego to? 2) wyprowadzać się, wynosić się; sich begeben, udawać się; in den Himmel, do nieba; aus dieser Welt, z tego świata; aus der Stadt aufs Land, z miasta na wieś; zu seinem Gesellen, to swoiego przyiaciela; nach Lublin, do Lublina; in die Nachbarschaft, w sąsiestwo; aus dem Hause, von Haus und Hof, z domu ze wsystkiem; ins Gebirge, w gory. wieder zu Hause ziehen, znowu się do domu sprowadzić. 3) zasłonić, zaciągnąć; einen Vorhang vor das Bette, zasłonik firanką łożko, zaciągnąć firankę przed łożkiem. 4) es ziehet sich ein Nebel aus der See auf, mgła się ciagnie do gory z morza es ziehet sich ein Wetter auf, zabiera się na burzą.
Zieheymer, *m.* wiadro do ciągnienia ze studni.
Ziehkind, *n.* wychowanek, wychowaniec; wychowanka, wychowanica. *f.*
Ziehochse, *m.* woł do ciagnienia.
Ziehseil, *n.* lina; ein Schiff damit zurück zu ziehen, okret liną cafać.
Ziehung, *f.* ciagnienie.
Ziehzeug, *n.* machina do ciągnienia.
Ziel, *n.* cel, kres, *meta.* Ziel setzen, koniec rzeczy założyć; überschreiten, cel przekroczyć; granica, Ziel und Maaß halten, zachować miarę y granicę.
Zielen, cylować, mierzać, wymierzać, zmierzać; mit einem Spiesse worauf, ipiłą

ſpiſą dokąd. 2) dahin zielen, do czego zmierzać, na co godzić, zachodzić.
Zieler, *m.* der ein Ziel ſetzt, graniczny, ktory granice zakłada, komornik. der nach etwas zielet, zmierzaiący do czego.
Ziemen, zdobić, kogo, przyſtoić komu. ſ. Geziemen.
Ziemer, *m.* ein Vogel, iemiołucha; kwiczoł.
Ziemlich, zdobiący, ozdobny, przyſtoyny; einem, zdobiący kogo, przyſtoyny komu. *ſ.* geziemend. 2) nicht gar zu klein, nie wielki, nie nazbyt mały. *adv.* śrźednio, pomału.
Ziep, *m.* ſ. Pips.
Zierde, *f.* ozdoba, ſtroy; alte, ſtaroświecki ſtroy; vornehme, przedni. ohne alle Zierde der Worte, bez żadney ozdoby słow; des Geſchlechts, ozdoba imienia, płci; der Rede, ozdoba mowy. ſ. Zierrath.
Zieren, ozdobić, ſtroić; herrlich, po pańſku, wſpaniale; anſehnlich, okazało; reichlich, obficie, bogato.
Zierlich, ładny, kſztałtny; Rede, ładna mowa. etwas in zierlichen Worten abfaſſen, co pięknemi słowami wyrazić.
Zierlich, *adv.* ładnie, gładko, kſztałtnie; reden, mowić; etwas eintheilen, co dzielić. ſehr zierlich deutſch und polniſch reden, bardzo ładnie, gładko po niemiecku y po polſku mowić.
Zierlichkeit, *f.* ładność, gładkość, kſztałtność; eigentliche und ungezwungene zu reden, właściwa nie przymuſzona w mowieniu. Zierlichkeit der Worte, gładkość słow; an etwas vermiſſen, w czym gładkości, ładności pragnąć; der Ausdrückungen, wyrazow, myśli; eines Gebäudes, ładność budynku.
Zierrath, *m.* ozdoba, ſtroy, przyſtroienie; uſtroienie; trauriger, żałobny ſtroy; artiger, gładki; herrlicher, wſpaniały; ſchöner, piękny; zum Feyertagen, na święta; der Rede, mowy; etwas mit einem neuen ausputzen, co wyſtroić nowemi ozdobami nowym ſtroiem przyozdobić; an ſich haben, na ſobie mieć. die Gedichte haben nicht viel Zierrath, Poeſyie nie maią tak bardzo wiele ozdob.
Zierung, *f.* ſtroienie, przyozdobienie.
Ziffer, *f.* cyfra; liczba.
Zigeuner, *m.* cygan.
Zimmer, *n.* worinne jemand wohnet, pokoy, gdzie kto mieſzka; pokoie *plur.* co *poſr.* apartement; darinne man ſchläft, ſypialny pokoy; worinne man ſpeiſet, ſtołoba izba; das man einheitzen kann, izba z piecem zimowa pokoy na zimę.
Zimmerart, *m.* topor cieſielſki; etwas damit behauen, toporem cieſielſkim co ocieſać.
Zimmermann, *m.* cieśla.
Zimmermeiſter, *m.* budowniczy, architekt.
Zimmern, budować, ſtawiać; ein Schiff, mit der Axt behauen, toporem ocieſać.
Zimmernagel, *m.* bratnal, gwoźdź wielki belkowy.
Zimmet, *m.* Rinden, cynamon; Baum, cynamonowe drzewo.
Zimmerbock, *m.* kozieł, kobylica, *poſr.* chevalet.
Zink, *n.* ein Metall, gatunek kruſzca.
Zinke, *m.* ein blaſendes Inſtrument, rog, do trąbionia.
Zinke, *f.* am Hirſchgeweh, koſtka wydatnieyſza na ieleniem rogu.
Zinn, *n.* ein Metall, cyna, kruſzec. zinnernes Tiſchgeräthe, cyna; naczynie cynowe do ſtołu. Zinnaſche, popioł cynowy.
Zinngieſſer, *m.* konwiſarz.
Zinnern, cynowy.
Zinne, *f.* blanki, *plur.* der Mauer, na morzo.
Zinnober, *m.* cynober. mit Zinnober mahlen, cynobrem malować.
Zins, *m.* den man der Obrigkeit giebt, czynſz ktory zwierzchności płacą; den man von Wagen, Schiffen, u. d. gl. giebt, myto, cło; vom Hauſe, od domu czynſz, naiem.
Zinsacker, *m.* rola z ktorey czynſz płacą.
Zinsbar, z czego czynſz idzie, czynſzowy, na czynſzu; Land, ziemia; Felder, pola, role. zinsbare Städte, czynſzowe miaſta.
Zinsbrief, *m.* papier, dokument na czynſz.
Zinsbuch, *n.* reieſtra czynſzowe.
Zinſe, *f.* prowizyia, lichwa; erträgliche, znośna; ſchwere, ciężka; unbillige, niesłuſzna. einem Geld auf Zinſe geben, komu pieniądze na prowizyią dać. Zinſe von einem bekommen, nehmen, prowizyie od kogo brać. Geld auf Zinſe nehmen, pieniądze brać na prowizyie, zaciągać. der Zinſe losmachen, od prowizyi uwolnić. Geld auf Zinſe ausleihen, pieniądze rozporzyczyć

rzyczyć na prowizyię. Zinse abtragen, bezahlen, czynsze płacić, odnosić.
Zinsen, prowizyie płacić, czynszować, czynsz dawać.
Zinsfrey, wolny od czynszu. zinsbare Aecker, zinsfrey machen wollen, czynszowe stole chcą być wolnę od czynszow.
Zinsregister, n. regestra czynszowe.
Zinstag, m. dzień czynszowy.
Zinsung, f. czynszu płacenie.
Zinszahl, f. poczet Rzymski, *Indictio*.
Zipperlein, n. podagra; heftig haben, podagrę mieć mocną; läßt nach, wolnieie, folguie; an Händen, chiragra; der es an Händen und Füssen hat, podagryk y chiragryk.
Zirbelbaum, m. pistasz drzewo cudzoziemskie.
Zirbelnuß, f. pistasz orzech cudzoziemski.
Zirkel, m. mathematisches Instrument, Cyrkuł, kompas, ktorym koło, okręg robią. 2) runder Kreis, okręgły obod.
Zirkeln, obody, koła, kryślić, rysować.
Zirkelung, f. koła, obwodu kryślenie, robienie.
Zirnbaum, m. dąb, osobliwego gatunku.
Zischeln, szeptać. ich höre sie zischeln, ia słyszę, że oni szepczą; einem etwas in die Ohren, komu co do uszu szeptać.
Zischen, syczeć, syczyć. n. ein Zeichen mit Zischen geben, znak syczeniem dać.
Ziser, m. groch turecki.
Ziserlein, n. drobna iak włos żyłka.
Zismaus, f. mysz polna.
Zithar, f. musicalisches Instrument, cytara instrument muzyczny.
Zithringen, n. cytrynka mała.
Zittrinlein, n. ein Vogel, ptaszek pewny.
Zitterlich, drząc, dygotaiąc.
Zittern, drżeć, trząść się; am ganzen Leibe, po całym ciele. mit zitternder Stimme einen anreden, drżącym głosem mowić do kogo. das Herze zittert mich, serce mi drzy; aus Furcht für etwas, z boiaźni czego, drżeć, trząść się; für Kälte, od zimna.
Zittern, n. drżenie, trzęsienie się. mit was für Zittern, z iakiem drżeniem?
Zitternd, drżący, trzęsący się; Stimme, drżący głos. mit zitternder Hand etwas angreiffen, drżącą ręką co brać, chwytać.
Zitscherlein, n. ein Vogel, czeczotka, ptaszek.
Zitschern, wie die jungen Vögel, świerczeć, skwierczeć; wie die Heuschrecken, czyszczotać. die zitschernden Sperlinge, świerczące, skwierczące wroble.
Zitwer, n. ein Gewächs, cytwar, polny imbier, *toż samo*.
Zitze, f. an der Brust eines Menschen, cyc u człowieka, u bestyi także cyc mowi się.
Zitz, m. Indianischer Cattun, bagazyia katun Indyiski.
Zobel, m. sobol. Zobelkragen, palatynka sobolowa.
Zofe, f. służebna; sługa f.
Zöllner, m. celnik, trycatnik, Pisarz na komorze.
Zöllnerinn, f. celniczka, trycatniczka, Pisarzowa komorna.
Zoll, m. cło; auf etwas legen, na co nałożyć, włożyć; fordern, wybierać; entrichten, płacić dawać; einnehmen, wybierać, odbierać; erhalten, utrzymywać, chować; erleichtern, ulżyć cła; auf den Wein legen, na wino nałożyć; verpachten, puścić w arendę; aufheben, abschaffen, skasować, znieść; pachten, w arędę wziąć. etwas ohne Zoll ausführen, co niepłacąc cła wywozić. 2) ein gewisses Maaß, miara pewna, Zoll, eines Zolles dick, miąsny na cal, na palec.
Zollamt, n. comora, celna.
Zollbude, f. komora, dom celny.
Zolleinnehmer, m. Pisarz od cła.
Zollen, cło płacić. 2) *adj.* od czego cło płacą.
Zollfrey, wolny od płacenia cła.
Zollhaus, n. komora, dom celny.
Zollmeister, Pisarz do cła.
Zollmeisteramt, n. Pisarstwo celne, komora.
Zollschreiber, m. Pisarz celny.
Zollsteigerung, f. Erhöhung, cła poskoczenie, podniesienie.
Zollstock, m. pień celny.
Zopf, von Haaren, m. warkocz, kosa; von gebundenen Haaren, kłęb z włosow związanych.
Zopfen, zausen, ciągnąć. zopfe dich bey der Nase, pociąg się za nos.
Zorn, m. gniew; alter, dawny; grimmiger und hitziger, srogi y zapalczywy; heimlicher, taiemny; wüthender, srożeiący. im Zorn wird nichts

nichts recht gethan, w gniewie nie ſię dobrze nie robi; ſoll ſich nicht dabey finden, nie powinien ſię w czym gniew znaydować. etwas im Zorn thun, co w gniewie, albo z gniewu czynić. durch Zorn gereitzet werden, gniewem byc pobudzony. ich bin voller Zorn, zagniewany ieſtem; einen darzu reitzen, kogo do gniewu pobudzić; unter einigen erregen, miedzy niektoremi gniew wzbudzić; wird über dich hinauslauffen, na ciebie ten gniew ſpadnie; entſtehet, powſtaie. ſie hegen Zorn gegen einander, oni maią gniew do ſiebie. vor Zorn brennen, palić ſię od gniewu; an einem auslaſſen, wywrzeć na kogo gniew; legt ſich, uſtaie; ſtillen, uſpokoić; fahren laſſen, porzucić gniew. von Zorn eingenommen, gniewem zdięty, uwiedziony; auf ſich laden, gniew na ſiebie zaciągać. lange zornig ſeyn, długo gniew zatrzymać; verheelen, verbeiſſen, raić, gryść gniew w ſobie; iſt vergangen, minał. voll Zorns, zagniewany; darauf beharren, w gniewie trwać. den Zorn unterdrücken, przytłumić gniew. der bald in Zorn geräth, prędki, gniewliwy. im Zorn weiter gehen, als, daley ſobie poſtapić w gniewie; Einhalt thun, damit an ſich halten, gniew tamować, utrzymywać. für Zorn, z gniewu, od gniewu. zum Zorn bewegen, do gniewu poruſzyć, rozgniewać. vor Zorn berſten, rozpuknąć ſię od gniewu, heftigen Zorn über etwas faſſen, żwawym ſię gniewem o co uwodzić. im Zorne lachen, w gniewie ſię śmiać.

Zornig, rozgniewany; iſt er auf mich, ieſt na mnie. zornig machen, gniewać, rozgniewać kogo. aus zornigem Gemüthe etwas thun, zagniewanym ſercem co czynić. über etwas zornig werden, gniewać ſię o co.

Zorniglich, gniewliwie; mit einem verfahren, einen anſehen, z kiem poſtąpić, na kogo patrzeć.

Zothe, *f.* unflätige Rede, plugawa, tłuſta mowa.

Zothenreiſſer, *m.* ten co tłuſto, plugawie gada.

Zotte, *f.* von Haar, von Wolle, koſmek, kudłek, kudeł, *plur.* kudły; kędzior.

Zotticht, kudłaty. zottichte Bärinn, kudłata niedźwiednica.

Zſchuſchel, *m.* Zſchinder, glatter Streiff auf dem Eiſe, worauf ſich die Jungen beluſtigen, gołoledź, po ktorey ſię młodzi ślizgaią.

Zſchuſcheln, ślizgać ſię, puſzczać ſię po gołoledzi.

Zu, do; langſam zum Unrecht, nierychły, nie prędki, do czynienia krzywdy. zu dem Ende etwas leſen, do końca co czytać. Nütze zu etwas, zdatne do czego. aufſtehen zu reden, wſtać do mowienia. ſich eines Dienſtfertigkeit zu etwas bedienen, zażywać czyiey uſługi do czego, w czym. zu einem kommen, przychodzić, przyść do kogo; zum Schein, na pozor; zur Nachtzeit wachen, w nocy pilnować, czuć. zum Lobe gereichen, na pochwałę wyść. zu Warſchau ſeyn, w Warſzawie być. es iſt ſchrecklich zu ſagen, rzecz ſtraſzna do mowienia. zu lange, nazbyt długo. gar zu plauderhaft, nazbyt gadatliwy.

Zubald, nazbyt prędko.

Zuber, *m.* ein Gefäß, ceber, wanna; kadka.

Zubereiten, przygotować; ein Gaſtgeboth, ochotę. ſ. bereiten, rüſten, ſchicken ſich, fertig machen, anſtellen.

Zubereiter, *m.* gotowiciel.

Zubereitet, przygotowany, nagotowany.

Zubereitung, *f.* przygotowanie, gotowości; zum Kriege, na woynę.

Zubinden, przywiązać; etwas womit, co czym, zawiązać; einem das Maul, komu gębę, obwiązać; die Wunde, ranę.

Zublaſen, nadymać; dopowiedzieć; einem etwas, co komu.

Zublinzen, przymrużać, oczy; für Schlaf, od ſpania.

Zu Boden werfen, na ziemię rzucić, *mowi ſię też* o ziemię rzucić.

Zubringen, przynoſić, przynieść; einem etwas, co komu, do kogo. 2) im Trinken, pić do kogo; einem eine Geſundheit, pić czyie zdrowie; einen Becher, puhar wina. 3) die Zeit mit etwas, czas na czym przepędzać, trawić. im Zuſchicken, na gotowaniu czego; den ganzen Tag in Freude, cały dzień na cieſzeniu ſię; ſein Leben, ſwoie życie.

Zubringung, *f.* przynieſienie; przepędzenie; der Zeit, czaſu.

Zubuße, *f.* koſzt, wydatek, *to co:* Ausgabe. 2) Zuſatz, przydatek przyczynek, wſpomożenię; co nado.

Zucht, *f.* karność, wyćwika, ryza; ſcharfe, oſtra; häusliche, domowa; ernſthafte,

hafte, surowa; strenge, ścisła; gelinde, łaskawa; vollkommene, doskanała; vortrefliche, przednia; öffentliche, publiczna; schlechte, liederliche, zła, rozwiozła; schändliche, wstydliwa; unehrbare, nieuczciwa; sehr genaue, dokładna. ist das deine Zucht(unterweisest du junge Leute also? też to twoia karność? także nauczasz młodzież? zur Zucht übergeben, na wyćwikę, na naukę dać. die Kriegszucht, woyskowa karność; einrichten, verbessern, karność postanowić, karności poprawić. züchtig zu reden, uczciwszy uszy. s. Ehrbarkeit, Bescheidenheit. 2) junge Viehzucht, przychowek od bydła, cielęca.

Zuchthalter, *m.* karność trzymaiący.

Zuchthaltung, *f.* karności trzymanie.

Zuchthaus, *m.* dom karności, dom poprawy; einen darein thun, kogo do domu karności dać, wziąć.

Zuchthengst, Beschäler, *m.* ogier, stadnik.

Zuchtlos, niekarny, niedobrych obyczaiow.

Zuchtmeister, *m.* dozorca obyczaiow; Dozorca dzieci; im Zuchthause, Przełożony domu karności.

Zuchtmeisterinn, *f.* Mistrzyni, Dozorczyna obyczaiow.

Zuchtmeisterlich, do dozoru obyczaiow należący.

Zucken, drgać, dygotać, trząść się. das Herze zucket, serce drga. 2) den Degen, dobyć szpady.

Zucker, *m.* cukier. Fahrinzucker, cukier miałki iak mąka. von Zucker, *adj.* zukrowy.

Zuckerbecker, *m.* Cukiernik, Kandyter.

Zuckerbeckerey, *f.* Ort, wo die Zuckerbecker arbeiten, cukiernia, kandyternia, mieysce gdzie kandyter cukry wyrabia.

Zuckerbrodt, *n.* biszkokt.

Zuckerbüchse, *f.* cukierniczka.

Zucker (Candis), *m.* cukier, biało świetny, przedni. Zuckercandel, toż samo.

Zuckereßig, *m.* ocet cukrem przyprawny.

Zuckerhut, *m.* głowa cukru.

Zuckerguß, *m.* lodowaty, lany, cukier.

Zuckerküchlein, *n.* ciastko cukrowe, cukierek.

Zuckermandel, *f.* cukrowany migdał.

Zuckerplätzgen, *n.* placuszek cukrowy, kołaczyk cukrowy.

Zuckerrohr, *n.* Röhrlein, trzcina ktorey cukier, cukierek.

Zuckersiederey, *f.* cukiernia.

Zuckerwerk, *n.* cukry.

Zuckerwurzel, *f.* kucmerka swoyska ziele.

Zudecken, przykrywać, przykryć; etwas womit, co czym; 2) das Verbrechen, pokryć, utaić grzech czyi.

Zu dem, do tego, a do tego.

Zudreschen, zmłocić; 2) einem den Kopf, komu głowę, na miazgę zbić, pogruchotać; einen, obić kogo.

Zudrücken, ściskać, ścisnąć; die Finger, palce; einem die Augen, komu oczy.

Zudrummern gehen, ginąć; 2) ist das Schiff gegangen, okręt się rozbił.

Zuegen, przywlec; broną; das Feld, rolą.

Zueigen, własny. zueigen haben, własny mieć.

Zueignen, przywłaszczać, przywłaszczyć; einem nichts, dem andern alles, iednemu nic a drugiemu wszystko; Belohnung, przywłaszyć, *to iest*: przysądzić, nadgrodę przypisować; einem die Ursache des Unglücks, komu przyczynę nieszczęścia; sich selbst, sobie przywłaszczyć.

Zueignung, *f.* przywłaszczanie, przywłaszczenie, przysądzenie, przyznanie, przypisanie; 2) przypisanie; eines Buchs, książki.

Zueignungsschrift, *f.* list przypisuiący, przypisanie.

Zueilen, przyśpieszać, przyśpieszyć.

Zu Ende bringen, dokończyć, skończyć, do końca przyprowadzić; ein Werk, dzieło, robotę; eine Sache, interes. s. vollenden, vollbringen.

Zuentbieten, oznaymić; einem etwas, co komu.

Zuerkannt, przyznany, przysądzony.

Zuerkennen, przysądzać, przysądzić, przyznać, przyznawać; einem eine Sache, komu rzecz iaką; das Haus, dom; osądzić, einem eine Strafe, osądzić kogo na karę.

Zuerkennung, *f.* przysądzenie, przyznanie.

Zuerst, naypierwey, naprzod; hat er gesagt, es sey keine Kunst, naypierwey powiedział, że to nie iest żadna sztuka. s. erstlich.

Zufahren, poieżdżać wozem, raźno iechać. 2) auf einen, wiechać na kogo. s. fahren, geschwind.

Zufällig

Zufällig, trefunkowy, przypadkowy; das ungefehr geschiehet, co się trefunkiem dzieie. das ist nichts zufälliges, sondern göttliches, to nie iest trefunkowa rzecz, ale od Boga. 2) das noch zu etwas darzu kömmt, przychodni, przybyły, przyczynkowy. 3) zufälliger Weise, trefunkowym sposobem; auf eine Rede kommen, nadeść na iaką mowę; hat es sich zugetragen, trafiło się; geschehen, dziać się trefunkiem.

Zufällig, *adv.* trefunkowo, przypadkiem, trefunkiem.

Zufall, *m.* przypadek, trefunek; herber, dotkliwy; guter, dobry; blinder, ślepy; unglücklicher, nieszczęśliwy; betrübter, żałosny; zweifelhafter, wątpliwy; mannigfaltiger, rozmaity; fataler, przeznaczony; rühmlicher, schwerer, sławny, ciężki; schröcklicher, straszliwy; wunderbarer, dziwny; gefährlicher, niebezpieczny; widriger, przeciwny. mehr durch einen Zufall des Glücks, als rc. bardziey przez iaki trefunek, szczęściem, iak. die widrigen Zufälle aushalten, przeciwne przypadki wytrzymać; hat sich ereignet, przypadek się trafił. sich des Zufalls nicht versehen, nię chronić się iakiego przypadku. s. Fall, Glück, Unglück, Schicksal.

Zu Felde gehen, woysko w pole wyprowadzić, na kampaniią wyść. wider einen zu Felde ziehen, przeciwko komu z woyskiem na wyprawę ciągnąć. 2) geschlagene Haar, rozpuszczone włosy.

Zuflicken, ponaprawiać, naprawić, przyłatac.

Zufliegen, przylecieć.

Zufliessen, przypływać, przypłynąć.

Zuflucht, *f.* ucieczka, przytulenie; eines seyn, czyią być ucieczką. keine andere Zuflucht haben, niemieć żadney inszey ucieczki; den Bösen benehmen, ucieczkę odiąć złym; bey einem vor jetzo haben, mieć ucieczkę u kogo, przytulenie; einem beym Unglück geben, komu dać w nieszczęściu. was konnte ich vor Zuflucht haben? iakie przytulenie, iaką ucieczkę mogłem mieć? nach Dresden, do Drezna. s. Schutz, Hülfe, Beystand.

Zuflug, *m.* przylecenie.

Zufluß, *m.* przypłynienie, spłynienie.

Zuförderst, osobliwie, zwłaszcza; stehet die weisse Farbe, dem Frauenzimmer an, osobliwie białey płci, biały kolor iest przyzwoity, dieses ha, die Poeten, zuförderst den Homerum angetrieben, to poetow, a zwłaszcza Homera pobudziło. s. sonderlich, insonderheit.

Zufrieden, kontent; mit dem Seinigen, ze swoiego; mit wenigen, z niewiela. der gar nicht mit etwas zufrieden ist, ktory wcale nie iest kontent z czego; mit dem Glücke, ze szczęścia.

Zufriedenheit, *f.* spokoyność, ukontentowanie umysłu.

Zufrieren, zmarznąć, stanąć, ściąć się, *o lodzie*: die Donau frieret zu, Donay staie, ścina się.

Zufügen, przykładać, stosować; einem Schaden, szkodę komu zrobić, szkody kogo nabawić.

Zufügung, *f.* przykładanie, stosowanie; des Schadens, uczynienie, nabawienie szkody.

Zufuhre, *f.* zwożenie, przywożenie, dowożenie; von Proviant, żywności; einem abschneiden, komu przeżnąć, nie dopuszczać, przywożenia, dowożenia; frey machen, haben, wolność przywożenia dać, mieć.

Zuführen, przywozić, dowozić; Getreyde, zboże, zboża; über die See, morzem; zu Schiffe, okrętem.

Zuführung, *f.* dowożenie, przywożenie.

Zufüllen, napełnić, wypełnić; die Lücken, szpary; zrownać, wyrownać.

Zug, *m.* das Ziehen, ciągnienie; im Reisen, w iechaniu; zu Felde, pociągnienie, ruszenie na wyprawę; mit dem Fischgarn, zaciągnienie siecią rybią; im Trinken, łykanie, połykanie. kleine Züge thun, powoli łykać. auf einen Zug, iednym duszkiem, iednym cięgiem; der Buchstaben, pociągnienie litery. in den letzten Zügen liegen, iuż w ostatniem zgonie leżeć; zu den Feinden nehmen, na nieprzyiaciela iść. sein Vorhaben ändern und den Zug wohin nehmen, odmienić swoie przedzięwzięcie, y dokądinąd się obrocić. *droga*. der Zug ist wohl abgelauffen, udała się droga; bis an der Welt Ende vornehmen, aż na koniec świata drogę przedsięwziąć.

Zugabe, *f.* przydatek, przyczynek; zu etwas, do czego; am Gelde geben, w pieniądzach dawać; am Gewichte, do wagi.

Zugang,

Zugang, *m.* przystęp, przychod; schwerer, ciężki; leichter, letki, snadny; versperrter, zamkniety; erster, naypierwszy; offener, otwarty; sehr enger, bardzo ciasny; gerader, prosty; eröffnen, otworzyć; stehet allen frey, iest otwarty, wolny wszystkiem; einen verlegen, versperren, komu przystęp zalec, zawrzeć. s. Zutritt.
Zugbrücke, *f.* zwod, most zwodzony.
Zugeben, przydawać, przydać, przyczyniać, przyczynić; etwas, co do czego. 2) zulassen, dać; daß einer sich erhole, dać się komu pokrzepić, dać odetchnąć; cierpieć; etwas sehr ungerne, nie rad bardzo cierpieć; pozwalać; dać pokoy; daß einer etwas thue, niech kto co czyni. s. Gestatten, Vergönnen.
Zugebracht, przepędzony, przeżyty.
Zugebunden, przywiązany, przebiązany.
Zugedacht, naznaczony.
Zugedeckt, przykryty.
Zugeeignet, przywłaszczony.
Zu Gefallen thun, czynić co do ukontentowania, dla przypodobania się; seyn, być komu do usług; hat er mir das gethan, to mi uczynił.
Zugefroren, ścięty lodem, zmarzniony.
Zugefügt, wniesiony.
Zugeführt, przyprowadzony.
Zugeben, przydany.
Zugegen, obecny, przytomny. da er zugegen war, gdy on był przytomny. das ist geschehen, da ich nicht zugegen war, to się stało gdy ia *byłem* nie *przy* tym, tuż być przy czym obecnym.
Zugehen, dziać się, bywać. wie es jetzo zugehet, iak to teraz bywa.
Zugehör, przynależytość. rzecz do czego należąca.
Zugehören, należeć do kogo. das gehört mir zu, to do mnie należy, to moie iest. er glaube, es gehöre ihm selbst zu, on rozumie że to iego samego iest, do niego samego należy.
Zugehörig, należący, właśny; mir, moy; ihm, iego, właśny; mnie, iemu należący. unsere Zugehörige, nasi należący.
Zugeknüpft, przypięty, przywiązany.
Zugelassen, pozwolony; einem, komu. 2) przypuszczony; zu etwas, do czego.
Zugelegt, przyłożony, przydany.
Zugemacht, zamknięty.
Zugemüse, *n.* iarzyna.
Zugenannt, nazwany. s. Zunamen.
Zugeordnet, przyłączony.
Zugerechnet, przyrachowany, przyliczony.
Zugerichtet, nauczony, namówiony.
Zugeriegelt, zaparty, na zaporę założony, na rygiel.
Zugerüstet, przygotowany, przysposobiony.
Zugesagt, przyobiecany, przyrzeczony.
Zugeschickt, przysłany.
Zugeschlossen, zamknięty.
Zugeschnallt, zapięty na sprzączkę.
Zugeschnitten, przygotowany, przykroiony.
Zugeschnürt, związany, zasznurowany.
Zugeschrieben, przypisany.
Zugeschweigen, dopiero, a dopieroż, coż dopiero, nie żeby. sich haben kaum ihr Geschrey, zugeschweige ihren Anfall ausgehalten, letwie krzyk ich wytrzymali, nie żeby impet wytrzymać mieli, coż dopiero żeby imper wytrzymali. s. Geschweige.
Zugesellen, przyłączyć; sich einem, się do kogo; sich einen, sobie kogo przybrać.
Zugesellt, przyłączony, przybrany.
Zugesellig, towarzyski, dobry do kompanii.
Zugeselligung, *f.* przyłączenie, przybranie do towarzystwa.
Zugesiegelt, zapieczętowany.
Zugespitzt, kończysto zarobiony.
Zugespunnt, zaszpuntowany.
Zugestanden, pozwolony.
Zugestopft, zatkany.
Zugestossen, co się nawinął, napotkany.
Zugethan, utopiony; der Unmäßigkeit, w niepowściągliwości; sich haben, mieć kogo, *przywiązanego* do siebie; dem Studiis, w naukach utopiony; dem Aberglauben, utopiony w zabobonach, przychylny, życzliwy. s. Ergeben, Gewogen.
Zugetheilet, wydzielony.
Zugetragen, przyniesiony.
Zugewandt, przodem obrocony.
Zugewogen, ważony.
Zugewölbet, zasklepiony.
Zugezehlet, przyrachowany, przyliczony.
Zugezogen, przyciągniony.
Zuggarn, *n.* sieć rybna.
Zugiessen, przylewać, przylać; Wein zu etwas, wina do czego.
Zugiessung, *f.* przylewanie, przylanie.

Zugleich,

Zugleich, razem, oraz. die Sachen, die ich mit dir zugleich gelernet habe, rzeczy ktorych ſię rązem z tobą nauczyłem. zugleich vor Augen ſtellen, razem przed oczy ſtawić.
Zugmühle, *f.* ciągniony młyn.
Zugochſe, *m.* wol zaprzężny.
Zugordnung, *f.* porządek ktorym idą.
Zugpferd, *n.* cugowy koń.
Zugreifen, zachapnąć, uchwycić, za co.
Zugreiflich, porywczy.
Zu Grunde, z kretełem, z gruntu.
Zugſeil, *n.* lina, ſznur do ciągnienia.
Zugvieh, *n.* bydle do ciągnienia.
Zugweiſe, cięgiem.
Zu gute halten, za dobre mieć, nie za złe. einem ſeine Thorheit, komu czyie głupſtwo.
Zu guter letzt, na oſtatek. bat ich ihn um ſolches, proſiłem go o to.
Zuhäfteln, zapinać; etwas, co.
Zuhalten, ścisnąć; die Hand, rękę; mit einem, przeſtawać z kiem; miewać zwyczay z ktorą.
Zuhaltung, *f.* przeſtawanie. ſ. Verſperrung.
Zuhauen, przycinać pałaſzem na kogo; mit Ruthen, rozgami ciąć.
Zu Hauffen, kupami, hurmem; bringen, treiben, ſprowadzać, ſpędzać; das Volk, ludzi.
Zuheilen, heilen, uzdrowić, uleczyć, zagoić; eine Wunde, ranę; die Geſchwäre, wrzody. 2) heil werden, ozdrowieć, zdrowieć, goić ſię. die Wunden heilen zu, rany goią ſię.
Zuhören, przysłuchiwać, nasłuchiwać; einem, kogo.
Zuhörer, *m.* słuchacz, przysłuchacz.
Zuhörung, *f.* słuchanie, przysłuchanie ſię.
Zu Hülfe kommen, na pomoc, na ratunek przychodzić.
Zuhüllen, obwinać, okryć, obwiiać, okrywać.
Züchtig, wſtydliwy, karny; Soldat, karny żołnierz; Jüngling, młodzieniec. *adv.* wſtydliwie; von etwas reden, o czym mowić.
Züchtigen, karać, korcić, chłoſtać; die Knaben nicht allein mit Worten, ſondern auch mit Schlägen, karać dzieci nie tylko słowami, ale też plagami.
Züchtiger, *m.* karżący, ten co karze
Züchtigung, *f.* karanie, chłoſta; muß ohne Schande ſeyn, powinna też być obelgi.

Zügel, *m.* cugiel, cugle; einem in die Hand geben, dać komu cugle w ręce; ſehr ſchlaffen haben, bardzo ie wolno trzymać; anziehen, cugle krotko wziąć; gehen laſſen, ſchieſſen laſſen, puścić cugle wolno, puścić cugle, przypuścić koniowi.
Zügellos, bez cugli.
Zünden, palić, podpalić. ſ. Anzünden.
Zündkraut, *n.* ſiarczyſty podpał; aufſchütten, podſypać, aby ſię zapalił, do zapału, podſypka; Zündloch am Gewehr, zapał u ſtrzelby; Zündpfanne, ponewka do podſypki pod zapałem; Pfannendeckel, dekiel ponewkę przykrywaiący. Zündſtock, lund, do zapalenia. Zündlunte, ſznurek - ląt do podpalenia.
Zünglein, *n.* cęgiel; an einer Schnalle, ſpień; an der Waage, u wagi, ięzyczek u ſzal.
Zuinnerſt, naywewnętrznieyſzy. *adv.* naywewnętrzniey.
Zürnen, gniewać ſię; mit einem, z kiem. ſie zürnen mit einander, oni ſię gniewaią z ſobą, na ſiebię; auf einen, na kogo
Zukauff, *m.* na przedaÿ, na zbycie; geben, auslegen, dać, wyłożyć; haben, mieć na zbyciu; ſeyn, być.
Zukehren, nakierować, nawrocić, do; obrocić; einem den Rücken, obrocić ſię do kogo tyłem.
Zuklemmen, zcieśnić, zwęcić.
Zuknöpfen, na węzoł zawiązać; zapiąć na guzik.
Zuknüpfen, związać, ſpiać.
Zukommen, przychodzić, przyść, przyſtąpić; zu etwas, do czego. das kommt mir zu, to moie ieſt. das kommt uns zu, to naſze ieſt. das kömmt dir nicht zu, gehört dir nicht, to nie na ciebie, to ci nie przyſtoi. einem durchs Loos zukommen, komu loſem ſię doſtać, należeć. das kömmt dir zu, to co ciebie należy; zbliżyć ſię; o ſobace, wiązać ſię; o klaczy, ſtanowić ſię.
Zukoſt, potrawa.
Zukünftig, przyſzły. die Vorherſehung zukünftiger Dinge, przeźrzenie, przewidzenie przyſzłych rzeczy. vorherſehen, was zukünftig iſt, przewidzieć przyſzłe.
Zukunft, *f.* przyście, przybycie, przyiazd; erwünſchte, pożądane; angenehme, przyiemne.
Zulänglich, wyſtarczaiący.
Zuläßig, pozwolony, godziwy.

Zulage, *f.* przydatek, przyczynek. siehe Zugabe.
Zu langsam, po czaśie, za nierychło.
Zulassen, przypuszczać, przypuścić, wpuścić, puścić; einen in das Schlafzimmer, kogo do sypialnego pokoiu. 2) pozwolić, einem etwas, co komu; s. Vergönnen, Gestatten.
Zulassung, *f.* pozwolenie. auf Zulassung der Obrigkeit, za pozwoleniem zwierzchności. nach Zulassung aller, za wszystkich pozwoleniem. mit eines Zulassung etwas sagen, za czyim pozwoleniem mowić co.
Zulauff, *m.* zbieżenie się, zgromadzenie się; grosser, wielkie; vom Lande, Flecken, und aus den Häusern, ze wsiow, kluczow, y z domow, ziazd, naieżdżanie się, naschodzenie się.
Zulauffen, przybiegać, przybiec. alle junge Mannschaft läufft zu, wszystka młodź przybiega; zbiegać się, zbiec się; aus ganz Polen, z całey polski; zu einem, do kogo; in die Stadt, do miasta; auf einen, na kogo biec.
Zulegen, przykładać, przyłożyć; etwas zu etwas, co do czego, przydać, przyłączyć. 2) einen Brief zulegen, list składać, złożyć. 3) einem einen Namen, komu imię iakie przydać. 4) ein Gebäude, budować, wzrąb stawiać, składać.
Zulenken, nawrocić do, skierować do, ku. s. Lenken.
Zuletzt, na ostatek, ostatni raz. die Spur, wo er zuletzt gestanden, ślad, trop, gdzie on ostatni raz stał. du siehst mich heute zuletzt, ty mnie dziśiey ostatni raz widzisz.
Zu Liebe thun, uczynić co dla kogo z dobrego serca.
Zumachen, zamykać, zamknąć; die Thüre der Kammer, drzwi do izdebki; zatykać, zatkać; ein Gefäß, naczynie; zaprzeć; das Haus, dom.
Zumahl, zwłaszcza, osobliwie. s. Insonderheit.
Zum andern, powtore, podrugie, po tym [illegible]
Zumauern, zamurować, przemurować.
Zum Besten, z dobrem; einem, czyiem, na dobre czyie; einem dienen, komu się czym przysłużyć.
Zum ersten, naypierwey.
Zumessen, odmierzać; einem Getreyde, komu zborze. 2) przypisać, przyznać; die Schuld, winę przypisać komu, winę zwalić na kogo; sich etwas, sobie co przypisywać, przyznawać sobie co. s. Beymessen.
Zum Unglück, na nieszczęście; nieszczęśliwie.
Zumuthen, napierać się; einem etwas, od kogo upraszać.
Zumuthung, *f.* napieranie się, proszenie.
Zunächst, nayblizey; bey Italien seyn, nablizey być Włoch. die Armee zunächst dem Feinde haben, mieć woysko nayblizey, tuż zaraz blisko nie przyiaciela. der einem zunächst kömmt oder ist, naybliższy kogo, czyi.
Zunahme, *m.* przybywanie, przyrastanie, postępek, pomyślność.
Zunahmen, nazwać, nazwisko dać.
Zunder, *m.* zapał, iaki iest chubka, pruchno.
Zunehmen, rość, rosnąć, przybywać. die Austern nehmen mit dem Monde zu und ab, ostrzyg przybyba y ubywa razem z mieśiącem. die Freunde nehmen zu, przybywa przyiacioł. der Mond nimmt zu, księżyca przybywa. der Fluß hat zugenommen, rzeka *przybrała*, przybierać. der Schmertz nimmt täglich mehr zu, bol co dzień się wzmaga; rość. s. wachsen, vermehren.
Zunehmen, das, przyrastanie, przybywanie; des Mondenlichts, księżycowego światła; des Tages, dnia; der Nacht, nocy.
Zunehmung, przybywanie, przybycie.
Zuneigen, skłaniać, przychylać.
Zuneigung, *f.* skłanianie, przychylanie, skłonienie, przychylenie; der Gemüther, umysłow, przychylność; gegen einen haben, mieć do kogo; zu seinem Geschlechte, do swoiego rodzaiu.
Zunft, *f.* cech, brastwo. nach den Zünften, cechami, brastwami, *pot.* to co: *Tribus*, Pokolenie.
Zunftgenosse, *m.* towarysz z cechu; z iednego pokolenia.
Zunftmäßig, cechowy; 2) uczciwy.
Zunftmeister, *m.* Cechmistrz; werden, Cechmistrzem zostać.
Zunftmeisteramt, *n.* Cechmistrzostwo. zum Zunftmeisteramt gehörig, *adject.* Cechmistrzowski.
Zunftmeisterlich, cechmistrzowski.
Zunftstube, *f.* cechowa izba.
Zunftbuch, *n.* księga, reiestr cechowy.
Zünftig, cechowy.
Zunftverwandte, *m.* z iednego pokolenia.

Zunftweise, na pokolenia,
Zunge, *f.* ięzyk, ozor, stammelnde, zacinaiący się; geschwinde, prędki; geübte, wyćwiczony; geschwätzige, gadatliwy; freye, wolny; zweygetheilete, na dwoie dzielony; ungezähmte, nieukrocony; lösen, rozwiązać ięzyk; zähmen, ukrocić ięzyka; liegt im Munde und ist mit den Zähnen umgeben, leży w gębie, w ustach, y iest otoczony zębami; bildet die Worte, wyrabia słowa; macht deutliche Laute, głosy czyni wyraźne; im Lachen heraus stecken, w śmiechu ięzyk wysczyniać; das Maul damit belecken, pysk, gębę, ięzykiem oblizować. 2) an der Wage, u wagi ięzyczek, ozorek. 3) an einer Schnalle, u sprzączki, spień, albo trzpień. schwere Zunge haben, nie moc dobrze mymawiać.
Zungendrescher, *m.* gawęda.
Zungendrescherey, *f.* gawędzenie.
Zu nichte machen, w nic, w niwecz obrocić; werden, w nic się, w niwecz się obrocić, s. Zernichten.
Zunöthigen, sich, udawać się.
Zuordnen, rozporządzać; przyiąć, poddać pod władzą.
Zupacken, zapakować, ułożyć, układać.
Zupfen, rwać, obrywać. Salat zupfen, sałatę obierać; *pofr.* éplucher la salade. bey den Haaren zupfen, za włosy szarpać, ciągnąć, włoczyć.
Zupflügen, oborać; ein Feld, rolą.
Zupichen, smołą co oblać, osmarować. ein Gefäß, naczynie.
Zupitschiren, zapieczętować, przypieczętować.
Zurechnen, przyznawać, przypisywać.
Zu Rathe gehen, znosić się; mit einem, z kiem, zasiągać rady.
Zu Rathe halten, skąpo oszczędnie zażywać; etwas, czego. s. sparen, sparsam.
Zu Rathe ziehen, na radę, na poradę, do rady, do porady brać kogo.
Zu rechte bringen, naprawiać, ponaprawiać, poprawiać; einen Irrenden, błądzącego.
Zu rechte kommen, skończyć; mit einem Werke, iakie dzieło.
Zu recht machen, przyprawiać, przysposabiać, gotować; sich zu etwas, się do czego; sich zur Reise, wybierać się w drogę; sich zur Schlacht, gotować się do bitwy.
Zurede, *f.* mowa do kogo.
Zureden, mowić; einem, do kogo, mową zachęcać.
Zuredung, *f.* mowienie do kogo.
Zureichen, dodawać, podać. 2) dostarczać, wystarczać.
Zur Hand, teraz, na do ręczu, obecnie, seyn, być; haben, mieć.
Zurichten, gotować, sporządzać; einem etwas, co komu; Abendessen, wieczerza; sich ein Unglück, sobie iakie nieszczęście; einen übel, kogo uderzyć, bić, zepsuć, splugawić.
Zurichtung, *f.* gotowanie, sporządzanie.
Zuriegeln, na zaporkę, na rygiel, założyć; die Thüre, drzwi.
Zurings, w około. s. ring herum.
Zurück, nazad, w tył, step, wspak, pod się. so weit nicht zurück sehen können, niemoc tak daleko w tył patrzeć. die Ochsen gehen zurück, wenn sie fressen, woły idą, step, w tył, gdy się pasą. zurück hat sie das Glück getrieben, cofnęła sie w tył fortuna.
Zurück begeben, sich, cofać się, cofnąć się, iść nazad.
Zurück behalten, zatrzymać, zostawić dla siebie; 2) von der Summe, odtrącić wytrącić co z summy.
Zurück beruffen, nazad zawołać, wrocić kogo.
Zurück beugen, nazad, na wspak wygiąć. einen zurück beugen, kogo w tył na znak wygiąć.
Zurück binden, w tył, w tyle związać, zawiązać; die Hände auf den Rücken, ręce w tył związać.
Zurück bleiben, pozostać się za; in der Stadt, w mieście; bey der Armee, w woysku; zu Berlin, w Berlinie.
Zurückbleibung, *f.* zostanie się, po zostanie.
Zurück bringen, odnosić, odnieść, odprowadzić; einen mit sich, kogo z sobą; eine Antwort, odpowiedź odebrać, przywrocić; einen aus dem Elende, powrocić kogo z wygnania.
Zurückbringung, *f.* odniesienie, wrocenie.
Zurück denken, pomnieć, pamiętać na przeszłe.
Zurücken, cofać się, nazad ustępować.
Zurück eilen, nazad się śpieszyć.
Zurück entbieten, odpowiedzieć, oznaymić.
Zurück fahren, nazad iechać.
Zurück fallen, nazad padać; in den vorigen Zustand, w przeszłą dolą, odpadać, znowu zapadać.
Zurück fliehen, nazad odlecieć.
Zurück fliessen, nazad płynąć.

Zurück fodern, nazad wracać kogo.
Zurückfoderung, *f.* nazad wrocenie; eines aus dem Kriege, kogo z woyny.
Zurück führen, odwozić, odprowadzić; einen woher, kogo zkąd; die Armee aus der Wallachey, woyſko z Wołoch.
Zurückführer, *m.* odprowadca.
Zurückführung, *f.* odprowadzenie; eines Königs in sein Reich, Krola do ſwoiego Kroleſtwa.
Zurückgang, *m.* odſtąpienie; ſchändlicher Dinge, od ſzkodliwych rzeczy; powrot.
Zurück geben, oddawać, oddać. ſ. wieder geben.
Zurückgeblieben, zoſtawiony, pozoſtały.
Zurückgebogen, w tył wygięty; Schuhe, wykrzywiony trzewik pod ſię.
Zurück gebracht, nazad odnieſiony.
Zurück gebunden, związany w tył.
Zurückgeführt, odprowadzony.
Zurückgehalten, zatrzymany.
Zurückgehen, w tył iść, cafać ſię. die Sterne gehen zurück, gwiazdy ſię cafaią; wſpak idą, powracać; mit Ruhm nach Hauſe, z chwałą do domu, wſpak iść, nie być zgody na co. der Friede gehet zurück, niemaſz zgody na pokoy. die Heyrath gehet zurück, małżeńſtwo niedoydzie; nie być nic z czego. die Reiſe gehet zurück, nie ma nic z drogi; *to ieſt*: w drogę nie poiadą iuż.
Zurückgelaſſen, zoſtawiony.
Zurückgelegt, zoſtawiony, uiechany.
Zurückgenommen, odebrany.
Zurückgeruffen, odwołany, przyzwany nazad.
Zurückgeſchlagen, odpędzony.
Zurückgeſchrieben, odpiſany.
Zurückgeſetzt, odłożony.
Zurückgeſtoſſen, odepchnięty, w tył.
Zurückgeſtreift, znowu przekryślony.
Zurückgetrieben, odpędzony, nazad.
Zurückgewälzet, odwalony.
Zurückgewieſen, odrzukony.
Zurückgezogen, odciągniony nazad.
Zurückhalten, zatrzymać; die Leute, ludzi; ſchować; bis auf eine andere Zeit, na inſzy czas; odeprzeć; des Feindes Anfall, napaść nieprzyiaciela; odrywać, einem von dem Studiren, kogo od nauki.
Zurückhalter, *m.* zatrzymuiący, odpieraiący, odrywaiący, chowaiący.
Zurückhaltung, *f.* zatrzymanie, zaramowanie, zachowanie, zabawienie kogo.
Zurückhangen, nazad wiſieć.
Zurückkehren, powracać, nazad wracać, obracać; nach ſeinem Vaterlande, do ſwoiey oyczyzny; nach Hauſe, do domu; zu einer Sache, do iakiey rzeczy.
Zurückkehrung, *f.* wrocenie, wracanie nazad; zu ſeinem Vorhaben, do ſwoiego przedſięwzięcia.
Zurückkommen, wracać, powracać; nach Hauſe, do domu; von einem deſſelben Weges, od kogo tąż ſamą drogą; an einen Ort, na iakie mieyſce. gehe und komme geſund zurücke, idź a prowracay zdrow.
Zurückkriegen, nazad ſię wlec, czołgać.
Zurückkunft, *f.* powrot, powrocenie; betrübte, żałoſny powrot; zeitige, wczesny; geſchwinde, prętki.
Zurücklaſſen, zoſtawić; einen zu Krakau, Breslau, kogo w Krakowie, w Wrocławiu.
Zurücklauffen, nazad bieć; alsbald zu einem, na tych miaſt do kogo.
Zurücklegen, odkładać, odłożyć; die Früchte, owoce, ſkładać, zachować; die Nahrung auf dem Winter, żywność na zimę. 2) einen Theil des Weges, niechać ſztukę drogi; eine Reiſe, drogę oubyć.
Zurücklenken, nazad kierować, nachylić.
Zurücklesen, znowu czytać.
Zurückmarſchiren, maſzerować nazad.
Zurückmeſſen, nazad mierzyć, odmierzać.
Zurücknehmen, odbierać.
Zurückprallen, odſkakiwać, pryſkać, odbiiać ſię.
Zurückprallung, *f.* odſkakiwanie, obiianie ſię.
Zurückreiſe, *f.* powrot; darauf ſeyn, w powrocie być, powracać.
Zurückreiſen, powracać; nach Hauſe, do domu.
Zurückruffen, nazad wołać, wzywać. ich ruffe dich wieder zurück, ia cię znowu nazad wzywam, wołam; im Kriege, na odwod wołać, bić.
Zurückruffer, *m.* ten co odwołuie, wzywa nazad.
Zurückruffung, *f.* odwołanie, wzywanie nazad.
Zurückſchicken, odſyłać, odesłać nazad; einem das Buch, komu kſiążkę.
Zurückſchiffen, nazad pożeglować, odżeglować, popłynać.
Zurückſchlagen, odpędzić; einen mit den Waffen, kogo orężem; den Feind

von der Stadt, nieprzyiaciela od miasta; odbić, von dem Winde zurückgeschlagen werden, od wiatrow być nazad odbitym.

Zurückschlagung, *f.* odpędzenie, odbicie.

Zurückschwimmen, popłynąć, odpłynąć nazad.

Zurückschwingen, znowu wskoczyć.

Zurücksehen, oglądać się, nazad się oglądać; nach der Stadt, na miasto, patrzyć za kiem; auf das Vergangene, oglądać się na przeszłe rzeczy; auf einen, na kogo.

Zurücksetzen, odkładać, odłożyć. 2) zaniechać co.

Zurückspatzieren, spacyrować wracaiąc.

Zurückspringen, odskoczyć nazad, w tył.

Zurückstossen, pchnąć nazad, w tył; einen, der nicht weichen will, kogo co się niechce ustąpić.

Zurückstrahlen, znowu zaiaśnieć.

Zurückstreichen, rozmiątać, rozmieść. was einer zusammen gestrichen hat, co kto wraz zmiótł, rozgarnąć.

Zurücktreiben, odpędzać, odpierać; Gewalt mit Gewalt, gwałt gwałtem. die Gefahr von sich, odpierać niebezpieczeństwo od siebie.

Zurücktreibung, *f.* odpędzenie, odpieranie, odparcie.

Zurücktreten, odskakiwać, odskoczyć, odstępować, umykać się od czego, cofać się z czym.

Zurückwehen, odwiewać. *n.* odwiewanie.

Zurückweichen, ustępować, odstępować nazad; von der Stadt, od miasta; aus der Schlacht, z bitwy ustąpić.

Zurückweichung, *f.* odstąpienie, cofnienie się.

Zurückwerfen, odrzucić, w tył zrzucić; die Kleidung, suknią.

Zurückwerfung, *f.* odrzucenie, w tył.

Zurückziehen, w tył odciągnąć, złapać; einen aus der Flucht, kogo w ucieczce, odrywać; einem von dem Studiren, kogo od nauki oddalić; von einem Orte, z iakiego mieysca. 2) powrocić na mieszkanie; nach Leipzig, do Lipska.

Zurückziehung, *f.* odciągnienie, oddalenie, odrywanie, odwod żołnierza.

Zuruff, *m.* okrzyk, wykrzyknienie. des Volks, ludu; frölicher, wesoły.

Zuruffen, okrzyki czynić; einem, komu.

Zurüste gehen, zachodzić. die Sonne gehet zurüste, słońce zachodzi,

Zurüsten, gotować, zbierać; sich zu etwas, się do czego na co. rüste dich hierzu, gotuy się na to.

Zurüstung, *f.* gotowanie, gotowość; zum Kriege, na woyne.

Zusage, *f.* obietnica; der Hülfe, pomocy; halten, obietnicy dotrzymywać; seiner eingedenk seyn, pamiętać na swoię obietnicę; gethan haben, obietnicę uczynić.

Zusagen, obiecować, obiecać; einem etwas, co komu; wiederum, odobiecać się, obiecać wzaiemnie; bey einem zur Abendmahlzeit zu kommen, do kogo na wieczerza przyść.

Zusager, *m.* obiecuiący.

Zusammen, wraz, razem, społem; von etwas handeln, o czym traktować. f. miteinander, beysammen.

Zusammenbacken, zrość, się, spiec, się wraz.

Zusammenbauen, budować razem.

Zusammenbeissen, die Zähne, zgrzytać zębami.

Zusammenruffen, zwoływać, spraszać; die Weltweisen an einen Ort, Filozofow na iedno mieysce.

Zusammenberuffung, *f.* zwołanie, zproszenie.

Zusammenbetteln, nażebrać, nawypraszać.

Zusammenbinden, razem związać; einen Menschen mit einem Thiere, człowieka ze zwierzem, powiązać; die Hände, ręce; mit Ketten, łancuchami.

Zusammenbindung, *f.* związanie, powiązanie wraz.

Zusammenblasen in ein Horn, zmowić się iedno trzymać.

Zusammenbringen, zgromadzać, zgromadzić; Geld, pieniądze, ściągnąć; die zerstreuete Flotte, rozpierzchnioną flotę; sprowadzać; das Getreyde von dem Lande, an sichere Oerter, zboża z pol na bezpieczne mieysca; einen Hauffen Volkes, kupę ludzi zebrać.

Zusammenbringung, *f.* zgromadzenie, zebranie, sprowadzenie.

Zusammendrehen, wraz skręcać, zwijać w laskę.

Zusammendrehung, *f.* skręcenie, skręcanie.

Zusammendrücken, ściskać do kupy, stulać.

Zusammendrückung, *f.* ściskanie do kupy, stulania.

Zusammen eins werden, umowić się na iedno.

Zusammenfallen, upadać na kupę.
Zusammenfalten, sfałdować, składać, ułożyć.
Zusammenfassen, razem obiąć, wziąć.
Zusammenfassung, *f.* razem, obięcie.
Zusammenfinden, (sich,) schodzić się, ześć się; heimlich an einen Ort, taiemnie na iedno mieysce.
Zusammenfliessen, spływać się; in eines, w iedno schodzić się, *o rzekach.* es fliessen sieben Flüsse zusammen, schodzi się siedm rzek do kupy.
Zusammenfliessung, *f.* spływanie, schodzenie się do kupy; des Regenwassers, wody z deszczu.
Zusammenfluß, *m.* uście. bey dem Zusammenfluß der Weichsel und der Donajetz, przy uściu Wisły y Donayca.
Zusammenfodern, zwoływać, spraszać; die Leute bey sich, ludzi do siebie; in des Zunftmeisters Hause, do cechmistrzowskiego domu; zgromadzać.
Zusammenfoderung, *f.* zgromadzanie, zwoływanie.
Zusammenfügen, złączać, łączyć, spoić; sich mit einem, z kim się złączyć; die Worte, słowa do słow łączyć; das Künftige mit dem Gegenwärtigen, przyszłe z teraźnieyszym.
Zusammenfügung, *f.* łączenie, złączenie, spoienie, składanie; der Worte, słow, s. vereinigen.
Zusammenführen, zwozić, zgromadzać; mit Wagen, wozami.
Zusammenführung, *f.* zwożenie, zprowadzanie.
Zusammengebauet, przybudowany, pobudowany.
Zusammengeben, złożyć, połączyć; ein Paar Eheleute, Braut und Bräutigam, parę małżeńską, oblubienicę y oblubieńca; goić się.
Zusammengebracht, zebrany; Kinder, pasierbięta, iedne z oyca a drugie z matki.
Zusammengebunden, związany wraz.
Zusammengedruckt, wraz ściśniony, stulony.
Zusammengefaltet, złożony, sfałdowany.
Zusammengefaßt, obięty.
Zusammengefiltt, zkędzierzawiony.
Zusammengeflickt, zszyty.
Zusammengeflossen, spłyniony w kupę.
Zusammengefroren, zmarznięty lodem.
Zusammengefügt, spoiony.
Zusammengeführt, zwieziony.
Zusammengegeben, złożony, postanowiony, *o małżeń.*

Zusammengehäufft, na kupę zebrany, zniesiony.
Zusammengehen, zchadzać się, schodzić się.
Zusammengehören, razem do iednego należeć.
Zusammengeklebet, skleiony wraz.
Zusammengeknüpft, związany razem, wraz.
Zusammengekrumt, skrzywiony w raz.
Zusammengelauffene, ludzie co się zbieżeli do kupy.
Zusammengelegt, złożony w kupę.
Zusammengelötet, znitowany, przynitowany wraz.
Zusammengelesen, zebrany, zbierany.
Zusammengenähet, zszyty, zszywany.
Zusammengepackt, zpakowany razem.
Zusammengepresset, ściśniony, stulony.
Zusammengeronnen, zsiadły, ścięty, skrzepły.
Zusammengeruffen, zgromadzony, zwołany.
Zusammengescharret, zgrzebany, zgarniony na kupę.
Zusammengeschlagen, uderzony o co drugiego.
Zusammengeschossen, zniesiony.
Zusammengeschworne, sprzysiężony.
Zusammengesellen, stowarzyszyć, połączyć.
Zusammengesellt, stowarzyszony, złączony.
Zusammengesetzt, złożony, składany.
Zusammengesperrt, zamknięty.
Zusammengestellt, złożony.
Zusammengestopft, nabity, napchany.
Zusammengestückt, zszywany, posztukowany.
Zusammengesucht, wyszukany.
Zusammengetragen, zniesiony.
Zusammengetrieben, w kupę spędzony.
Zusammengewachsen, zrośniony, z rosły.
Zusammengewältzet, zwiniony w walne.
Zusammengewehet, zwiany na kupę w iedno.
Zusammengezogen, ściągniony w iedno.
Zusammengiessen, zlewać w iedno.
Zusammengränzen, graniczyć z sobą. zusammengränzende Oerter, graniczące mieysca.
Zusammengränzend, graniczący.
Zusammengränzung, *f.* graniczenie.
Zusammenhäckeln, spinać, spiąć.
Zusammenhäften, spinać.
Zusammenhängen, pospinać.
Zusammenhauffen, na kupę poskładać.
Zusammenhauffung, *f.* na kupę poskładanie.

Zusammenhalten, trzymać, zamykać; die wilden Thiere in Verwahrung, dzikie zwierza w zamknięciu. 2) nicht von einander gehen, trzymać się w kupie iedno z drugiem; mit einander, trzymać z sobą.
Zusammenhaltung, f. trzymanie się w kupie; przyrownanie.
Zusammenhangen, trzymać się w kupie, iedno z drugiem razem. die Rede hänget nicht zusammen, mowa się nie trzyma, nie powiązana.
Zusammenhangung, f. trzymanie się z sową w kupie.
Zusammenheften, zszywać po kupy.
Zusammenheftung, f. zszywanie do kupy.
Zusammenhetzen, zwadzić, poszczuć; die Hunde, psy; einige mit einander, nie ktorych prowadzić.
Zusammenhetzung, f. zwadzenie, poszczucie.
Zusammenkauffen, nakupować, nakupić; Bücher, dobr.
Zusammenkauffung, f, nakupienie.
Zusammenknüpfen, pozwięzywać, pospinać.
Zusammenkommen, schodzić się, ześć się. viele Ursachen kommen da zusammen, wiele przyczyn się tam schodzi. der Rath, ist in grosser Anzahl zusammen gekommen, Senat się w wielkiey liczbie zgromadził; auf einen Hauffen, do kupy się schodzić. lassen zusammen kommen, zgromadzić.
Zusammenkoppeln, sforować, zwiężować razem.
Zusammenkoppelung, f. zwiężowanie, sforowanie.
Zusammenkratzen, zeskrobywać w iedno.
Zusammenkriegen, zczołgać się do kupy.
Zusammenkrümmen, zgiąć iedno do drugiego wraz; sich, zmowić się, spiknąć się.
Zusammenkunft, f. ziazd, schadzka; der Männer und Weiber, mężczyzn y kobiet; grosse, zahlreiche, wielki, liczny ziazd; obrada, halten, mieć obradę, ziazd.
Zusammenlassen, spuszczać wraz.
Zusammenlauffen, zbiegać się; zu einer Zeit, na pewny czas; zu einem, do kogo; nach Posen, de Poznania. 2) die Milch läufft zusammen, mleko się zbiega, zsiada.
Zusammenlauff, m. zbieganie się; erhebt sich vom Lande, powstaie ze wsiow zu einem, do kogo; geschiehet, dzieie się.
Zusammenlauffung, f. zsiadanie się, zbieganie się.
Zusammenläuten, mit allen Glocken, razem dzwonić we wszystkie dzwony; dzwonkiem zgromadzać ludzi.
Zusammenlegen, razem składać; einen Brief, list; Geld, pieniądze; zum Schmause, składkę złożyć na ochotę.
Zusammenleimen, razem skleiać.
Zusammenleimung, f. skleianie, skleienie.
Zusammenleiten, zciągać, zgromadzać; die Flüsse, rzeki; das Salzwasser von den Felsen, solną wodę ze skał.
Zusammenleitung, f. sprowadzanie, ściąganie; des Wassers, wody.
Zusammenlesen, zbierać; viel Beweisthümer wider einen, wiele dowodow przeciwko komu; Steine, kamienie zbierać.
Zusammenlesung, f. zbieranie, zebranie.
Zusammenlöten, nitować do kupy.
Zusammenmachen, złączać, składać, poskładać.
Zusammenmurmeln, mruczeć razem.
Zusammennähen, zszywać.
Zusammennageln, gwoździmi zbiiać.
Zusammennehmen, złączać, wraz w iedno.
Zusammennehmung, f. złączanie, zbieranie.
Zusammennieten, nitować w iedno.
Zusammennietung, f. nitowanie.
Zusammennisten, razem się gnieździć.
Zusammenordnen, iednym porządkiem składać.
Zusammenpaaren, parzyć, w parę łączyć.
Zusammenpaarung, f. parzenie, w parę łączenie.
Zusammenpacken, wraz pakować.
Zusammenpressen, zgęszczać.
Zusammenpressen, n. zgęszczanie.
Zusammenpressung, zgęszczanie.
Zusammenquetschen, ściskać.
Zusammenquetschung, f. ściśnienie.
Zusammenraspeln, zeskrobywać w kupę; ein Geschenk für einen, podarunek dla kogo.
Zusammenrechen, grabić, zgrabiać.
Zusammenrechnen, wraz policzyć, porachować; seine Lebenstage, swoiego dni życia; an den Fingern, na palcach.

Zusammenrechnung, *f.* zrachowanie, zliczenie.
Zusammenreimen, do kadencyi do bierać, zgadzać.
Zusammenrennen, zbiegać się.
Zusammenrinnen, spływać w iedno.
Zusammenrollen, ztaczać.
Zusammenrottiren, sich, sprzysięgać się, zmawiać się.
Zusammenrottirung, sprzysięganie się, zmawianie się.
Zusammenrücken, zeyść się, potkać się; mit einem, z kiem.
Zusammenrückung, *f.* zeyście się, złączenie się
Zusammenruffen, zwoływać do kupy; das Volk, lud.
Zusammenrühren, mięszać, pomięszać, w kupę. 2) dotykać się. s. vermischen, anrühren.
Zusammenrumpfen, marszczyć; die Nase, nos.
Zusammenscharren, zgarnywać, zbierać.
Zusammenschicken, razem spaiać, stosować; sich mit etwas, się z czym, nadać sie do czego.
Zusammenschiessen, złożyć, składać; das Geld, pieniądze.
Zusammenschiessung, *f.* składka.
Zusammenschlagen, klaskać; die Hände für Freuden, rękami od radości; sich, schodzić się. s. vereinigen.
Zusammenschlagung, *f.* schodzenie się.
Zusammenschleppen, zwłoczyć do kupy.
Zusammenschliessen, zamknąć wraz.
Zusammenschliessung, *f.* zamknięcie.
Zusammenschmelzen, w iedno stopić.
Zusammenschmelzung, *f.* w iedno stopienie.
Zusammenschmieden, skować na iedno.
Zusammenschmiegen, ciasno ścisnąć.
Zusammenschmiegung, *f.* ciasno ściśnienie.
Zusammenschmieren, mitSchreiben, pobazgrać.
Zusammenschreiben, spisać; ein Buch, książkę.
Zusammenschreibung, *f.* spisanie.
Zusammenschreyen, razem krzyczyć, krzyknąć; das Gewehr zu ergreiffen, do broni.
Zusammenschrumpfen, marszczyć się.
Zusammenschrumpfung, *f.* marszczenie się.
Zusammenschütten, zsypować, znosić, zlewać.
Zusammenschüttung, *f.* znosienie, zsypanie; zlewanie.

Zusammenschwatzen, świegotać; gadać co społem.
Zusammenschweissen, nitować do kupy.
Zusammensetzen, składać.
Zusammensetzung, *f.* składanie, złożenie; der Glieder, członkow; der Worte, słow; zosiadanie.
Zusammensingen, razem śpiewać.
Zusammensingung, *f.* śpiewanie razem.
Zusammensitzen, siedzieć razem; an einem Orte, na iakiem mieyscu.
Zusammenspannen, posprzegać, sprząć.
Zusammenspannung, *f.* posprzeganie, sprzężenie.
Zusammenstallen, stać w iedney stani. 2) żyć poufale w ścisłey przyiaźni z kiem. s. vertragen.
Zusammenstallung, *f.* w iedney stayni stanie.
Zusammenstecken, łączyć się; łączyć rady.
Zusammenstellen, razem składać, stawiać.
Zusammenstimmen, zgadzać się, stosować się, nadawać się; mit etwas, z czym do czego. deine Rede stimmet mit deinem Briefe zusammen, twoia mowa, z twoiem listem się zgadza; mit unsern Zeiten, nadaie się do naszych czasow. siehst du nicht, wie diese Dinge zusammen stimmen? nie widzisz iak się te rzeczy z sobą zgadzaią?
Zusammenstimmig, zgadzaiący się, nadaiący się.
Zusammenstimmung, *f.* zgadzanie się, nadanie się; der Saiten, zgadzanie się stron; der Töne, tono w zgadzanie się.
Zusammenstopfen, zgęszczać, zbiiać do kupy; an einen Ort, na iedno mieysce; etwas in einen Kasten, co do skrzyni zbiiać.
Zusammenstopfung, *f.* zbiianie.
Zusammenstoppeln, zbierać, zgarnywać do kupy.
Zusammenstoppelung, *f.* zbieranie, zgarnywanie.
Zusammenstossen, uderzyć się z sobą razem.
Zusammenstossung, uderzenie o siebie.
Zusammensuchen, zbierać szukaiąc; allenthalben, zewsząd.
Zusammensuchung, *f.* zbieranie; des Geldes, pienię dzy.
Zusammentragen, znosić w kupę; an einen Ort, na iedno mieysce.
Zusammentragung, *f.* znoszenie.
Zusammentreffen, zbiegać się.
Zusammentreiben, spędzać; in die Enge, w ciasne mieysce; zbierać; den Ge-

 halt,

halt, zasługi; wybierać, Geld von den Städten, pieniądze do miast.
Zusammentreiber, *m.* poborca.
Zusammentreibung, *f.* zbieranie, wybieranie.
Zusammentreten, schadzać się, łączyć się.
Zusammenverbinden, wraz powiązać; sich, wiązać się.
Zusammenverbindung, *f.* związanie wraz; związek.
Zusammenverknüpfen, razem zwięzywać, związać; sich mit einem, się z kiem.
Zusammenverknüpft, razem złączony, związany.
Zusammenverschwören, sich, razem się sprzysięgać; wider den König, przeciwko krolowi; einen zu ermorden, aby kogo zabić.
Zusammenverschwörung, *f.* sprzysiężenie się; wider den besten König, przeciwko nayleṕszemu Krolowi; zunehmen lassen, dać się koniuracyi zmocnić; entdecken, odkryć ią; anstiften, koniuracyią zrobić.
Zusammenverschworner, *m.* sprzysiężony.
Zusammenversprochen, zaślubiony.
Zusammenverstehen, sich, rozumieć się z sobą.
Zusammenwachsen, zrastać się. der Feigenbaum wächst mit dem Oelbaume zusammen, figowe drzewo zrasta się zoliwnym.
Zusammenwachsung, *f.* zrastanie się.
Zusammenwälzen, zwiiać, staczać w walec.
Zusammenwehen, zwiewać do kupy; den Schnee, śnieg.
Zusammenwerfen, zrucać, zrucić w iedno
Zusammenwickeln, zwinąć w iedno. die Schlangen wickeln sich zusammen, węże zwiiaią się w iedno.
Zusammenwickelung, *f.* zwiianie, zwinienie.
Zusammenwirken, wraz tkać.
Zusammenziehen, ściągać; die Soldaten, żołnierzy; alles an einen Ort, wszystko na iedno mieysce; in eins, w iedno.
Zusammenziehung, *f.* ściąganie, ściągnienie; marszczenie; der Stein, czołą; der Finger, palcow; skrocenie, der Reden, mowy.
Zusammenzwingen, ściskać; etwas worinne, co w czym.
Zusatz, *m.* przydatek; zu etwas, do czego.

Zusauffen, pić; einem, do kogo.
Zusauffen, das, picie do kogo.
Zuschaffen geben, trodność zadać; einem, komu, robotę zadać.
Zuschaffen haben, być zabawnym, mieć do roboty; mit etwas, czym. mit dem ganzen Kriege nichts zu schaffen haben, niemięszać się nic do woyny.
Zuschaffen machen, trudność iaką komu czynić; dem Feinde, nieprzyiacielowi; sich mit etwas, zatrudniać się czym.
Zuschanden machen, wstydu nabawić.
Zuschanden werden, wstydem być.
Zuscharren, przygrzebać, przywalić. s. verscharren, zudecken.
Zuschauen, przypatrywać się, przypatrzyć się.
Zuschauer, *m.* ten co się przypatruie, przypatrywacz.
Zuschauerinn, *f.* ta co się przypatruie, przypatrywaczka.
Zuschauung, *f.* przypatrywanie się.
Zuschicken, posłać; einem ein Buch, komu kśiążkę.
Zuschieben, zasunąć; den Riegel, zaporę, rygiel.
Zuschiffen, przypłynąć statkiem.
Zuschlagen, bić; auf einen, kogo; mit Fäusten, pięściami. 2) einem die Güther, komu dobra przysądzić. 3) die Thüre, z trzaskiem drzwi zamknąć, trzasnąć drzwiami zamykaiąć. 4) wohl, wyść na dobre.
Zuschleppen, przywlec; einem etwas, co komu.
Zuschliessen, zamykać, zamknąć; die Thüre, das Haus, den Kasten, drzwi dom, skrzynię, sklep.
Zuschliessung, *f.* zamykanie, zamknięcie.
Zuschlingen, przywiązać.
Zuschmieren, nasmarować.
Zuschnüren, zasznurować, związać mocno.
Zuschnürung, *f.* zasznurowanie, ściśnienie sznurem.
Zuschreiben, przypisać. dieser Schade ist ihm zuzuschreiben, tę szkodę iemu trzeba przypisać; sich etwas allein, sobie tylko samemu co; einem ein Buch, komu kśiążkę. das Buch ist ihm zugeschrieben, ta kśiążka iest iemu przypisana. 2) schriftlich berichten, na piśmie uwiadomiać, kogo, donosić; einem alles, komu wszystko.
Zuschreibung, *f.* przypisanie, przypisanie kśiążki.
Zuschreyen, wykrzyknąć na co.
Zuschreyung, *f.* wykrzyknienie.

Zuschrift, *f.* przypisanie kśiążki.
Zuschwären, iątrzyć się, obierać się.
Zusehen, patrzyć, przypatrywać się; den Spielen, igrzyskom. 2) noch etwas, wyglądać czego, czekać na co.
Zusehens, oczywiście.
Zuseher, *m.* przypatruiący się.
Zusehr, nazbyt, nadto; einen loben, kogo nazbyt chwalić. einen nicht gar zu sehr vergnügen, nie nazbyt kogo kontentować.
Zusenden, przysyłać.
Zusetzen, przydawać, przydać; etwas zu etwas, co do czego. 2) einem stark zusetzen, wsiąść na kogo, przysieść kogo; von vorn und von hinten, z przodu y z tyłu.
Zusiegeln, przypieczętować; einen Brief, list.
Zusiegelung, *f.* przypieczętowanie.
Zuspät, nazbyt nierychło; einem Glück wünschen, komu szczęścia życzyć.
Zusperren, zamykać; das Haus, dom; den Zugang, przystęp.
Zusperren, das, zamykanie, zamknięcie.
Zusperrung, *f.* zamknienie.
Zuspitzen, zakończyć, konczysto zarobić; wie einen Keil, iak klin.
Zuspitzung, *f.* zakończenie, kończysto zarobienie.
Zusprechen, nawiedzić. s. besuchen. 2) mowić do kogo. s. Anreden. 3) zachęcać, dodawac serca. s. aufmuntern, trösten.
Zuspruch, *m.* mowienie do kogo.
Zuständig, należący; einem, komu.
Zustand, *m.* stan, doba, dola. siehe in was für einem Zustande ich mich befinde, patrzay w iakim stanie ia zostaię. in einerley Zustande bleiben, w iednym stanie zostawać. von seinem Zustande abgehen, ze swoiego stanu wykroczyć. der Zustand der Republic, stan, dola, rzeczy pospolitey. bey jetzigen Zustande, w teraźnieyszym stanie.
Zustatten kommen, ratować; einem, kogo.
Zustecken, podtykać, podetchnąć; einem etwas, co komu.
Zustehen, należeć; einem, do kogo, być powinnością czyią. es stehet mir zu, to iest moia powinność, to do mnie należy. s. gehören.
Zustellen, oddawać, oddać; einem einen Brief, komu list.
Zustellung, *f.* oddawanie, oddanie.
Zusterben, dziedzistwem się dostać po śmierci czyiey, es ist ihm zugestorben, to się mu do czyiey śmierci dostało.

Zustopfen, zatykać; sich die Ohren, sobie uszy; wypchać.
Zustossen, pchnąć co na co, do czego. 2) trafić się co komu. s. begegnen.
Zustürmen, bić, uderzyć; sehr auf einen, bardzo na kogo.
Zu Theil werden, częścią się dostać; einem, komu.
Zutheilen, przyznać, wydzielić; einem etwas gerichtlich, komu co sądownie.
Zutheilung, *f.* przyznanie części, wydzielenie.
Zuthun, zamykać, zamknąć; die Augen, oczy; die Thüre, drzwi. 2) haben, mieć do czynienia; habe ich nichts mit ihm, niemam nic z niem do czynienia. s. zuschaffen.
Zuthun, das, sprawa. durch dein Zuthun, za twoią sprawą. ohne niemands Zuthun, bez niczyiego czynienia.
Zuträglich, einem, użyteczny, zdątny; komu. s. nützlich.
Zutragen, przynosić; einem etwas, co komu. 2) sich, trafiać się; durch Gottes Schickung, boskiem sporządzeniem; anders als man gemeinet inaczey iak myślano; ohngefehr, trafunkiem; bequemlich, wygodnie; sehr selten, bardzo rzadko; nach Wunsch, po myśli; durch eines Schuld, przez czyią winę. es trug sich zu, wie ich wünschte, tak się trafilo iak ie życzyłem.
Zutrauen, zaufać; einem sehr viel, wielkiem bardzo wiele; einem viel gutes, mieć wielkie zaufanie w kiem; einem alles Gute, mieć poufałego.
Zutreffen, zgadzać się; mit etwas, z czym; mit dem Winkelmaße, z węgielnicą.
Zutreffen, das, zgadzanie się.
Zutrinken, pić; einem, do kogo; die Kanne, kwartą; einen grossen Becher, wielkiem pucharem.
Zutrinken, das, picie do kogo.
Zutrinker, *m.* piiący do kogo.
Zutritt, *m.* przystęp; zu einem, do kogo; haben, mieć; niemanden verstatten, nikomu nie pozwalać przystępu; sich zu etwas verschaffen, przystęp sobie do czego, do kogo, zrobić; frey lassen, wolny przystęp dać.
Zutschen, ssiiać; die Milch, mleko, ssać.
Zuverläßig, pewny; Freund, przyiaciel. s. gewiß.

Zuverläßig, *adv.* zapewne, pewnikiem; etwas wissen, wiedzieć co.
Zuversicht, *f.* ufność. aus Zuversicht auf dich thue ich das, z ufności w tobie czynię to.
Zuversichtlich, z ufnością; antworten, odpowiadać; eine Sache anfangen, rzecz iaką zaczynać.
Zuverstehen geben, dać do zrozumienia; mit Worten, w słowach. s. anzeigen.
Zu viel, zbytni; Fleiß, zbytnia pilność.
Zuviel, *adv.* nazbyt, nadto; einen loben, kogo chwalić sich über einen zu viel betrüben, frasować się z iakiego tresunku. 2) es ist ihm zu viel, an mich zu schreiben ciężko mu do mnie pisać. sich etwas zuviel dünken lassen, mieć sobie za ciężką rzecz.
Zuvor, przedtym, pierwey. vier Tage zuvor, cztery dni przedtym. lange zuvor, dawno przedtym. kurz zuvor, trochę przedtym. s. vorher.
Zuvor abbrechen, pierwey ułamać.
Zuvor abgeredet, wprzod się umowić wszy
Zuvor abreissen, wprzod urwać.
Zuvor andeuten, wprzod przeznaczy.
Zuvor aussehen, wprzod co przeźrzeć.
Zuvor bedenken, wprzod pomyśleć.
Zuvor bereiten, wprzod przygotować; die nöthigen Dinge zu etwas, potrzebne rzeczy do czego.
Zuvorberühren, wprzod się dotykać, omacać.
Zuvoreinnehmen, wprzod skosztować.
Zuvorerwegen, wprzod zważyć, pomyśleć.
Zuvorerwogen, wprzod zważony, pomyślony.
Zuvorfliehen, wprzod, przodem, lecieć.
Zuvorfürchten, wprzod się obawiać.
Zuvorderst, naypierwey, nayprzod.
Zuvoreingenommen, ubieżony.
Zuvorempfangen, wprzod poczęty, poięty.
Zuvorerwegen, wprzod pomyśleć.
Zuvorerwogen, wprzod zważony; Unglück, zważone nieszczęście.
Zuvorgehen, pierwszeństwa ustąpić, prym dać; einem nichts, nikomu nic nieustępować.
Zuvor gebohren werden, pierwey się urodzić.
Zuvorgehört, pierwey słyszany.
Zuvorgemessen, wprzod przemierzony.
Zuvorgenommen, wprzod wzięty.
Zuvorgeschöpft, wprzod poczęty.
Zuvorgesehen, wprzod przeźrzany.
Zuvorgesetzt, wprzod położony, przełożony.
Zuvorgewarnt, przestrzeżony wprzod.
Zuvorkauffen, wprzod kupić.
Zuvorklagen, wprzod się skarzyć.
Zuvorkochen, wprzod warzyć.
Zuvorkommen, uprzedzić, ubiec; eines Absichten, czyi zamysł; eines Verlangen mit der Wohlthat, czyie żądanie dobrodzieystwem; zabiec, einer Sache, iakiey rzeczy; eines Anschläge, czyim zamysłom.
Zuvorkommung, *f.* zabieżenie, ubieżenie.
Zuvorkosten, wprzod skosztować; die Speise, potrawy:
Zuvorkundbar, wprzod poznany.
Zuvorlernen, wprzod się uczyć.
Zuvormerken, wprzod miarkować, przeczuwać; künftige Dinge, przyszłe rzeczy.
Zuvornehmen, wziąć co przedkiem pierwey.
Zuvorrütteln, wprzod potłuc.
Zuvorsagen, przepowiadać, przepowiedzieć, wprzod powiedzieć; daß er zu mir kommen werde, że on do mnie przyidzie; künftige Dinge, przyszłe rzeczy.
Zuvorsagung, *f.* przepowiedzenie, wprzod powiedzenie.
Zuvorschwören, wprzod przysiąc.
Zuvorschwitzen, wprzod się pocić.
Zuvorsehen, wprzod widzieć, przewidzieć.
Zuvorsterben, umrzeć wprzod, umierać pierwey.
Zuvorthun, celować, przewyższać; es andern weit, kogo czym daleko; es allen an Verstande, kogo rozeznaniem; an Leibesstärke, w siłach ciała; an Beredsamkeit, w wymowie; an Tugenden, w cnotach.
Zuvorverkündigen, wprzod oznaymiać, einem etwas, co komu.
Zuvorversehen, przeźrzany; von Gott, od Boga.
Zuvorversuchen, wprzod pobrować.
Zuvorverwahren, wprzod opatrzyć.
Zuvorverzehren, wprzod przeieść.
Zuvorunterrichten, wprzod nauczyć.
Zuvorwarnen, wprzod oznaymiać; einen, daß er sich hüte, kogo aby się strzegł.
Zuvorwegnehmen, wprzod porwać przedkiem; den Nutzen eines Dinges, pożytek iakiey rzeczy.
Zuvorwissen, wprzod wiedzieć, przewiedzieć.

Zuvorwürzen, wprzod korzeniem zaprawić.
Zuwachs, *m.* przyrośnienie, przyrostek prowent; jährlicher, roczny; schlechter, szczupły.
Zuwachsen, przyrastać; einem Dinge, iakiey rzeczy. 2) goić się, zrastać się. die Wunde wächst zu, rana się zrasta.
Zu was Ende, na iaki koniec.
Zu Wege bringen, nabyć, dostać; sich das Lob durch die guten Künste, chwały nabyć przez śliczne sztuki; Ruhm, sławy; durch Kriegesthaten, przez woienne czyny; sich Credit, kredytu nabyć; sich eines Gewogenheit, zarobić sobie na czyią przychylność. s. erlangen, verschaffen, ausrichten.
Zuwege bringen, das, *n.* dostanie, nabycie; mit großer Mühe und Gefahr, z wielką pracą y niebezpieczeństwem.
Zuwehen, przywiewać, powiewać.
Zuwehung, *f.* przywiewanie, powiewanie.
Zuweilen, podczas, niekiedy; einen besuchen, kogo nawiedzać. s. bisweilen.
Zuweit, nazbyt daleko; gehen, iść.
Zuweitwenden, uczynić; einem viel gutes, komu wiele dobrego.
Zu wenig, nazbyt mało.
Zu Werke bringen, wykonać, dokazać, wskurać; etwas geschwind, co prędko; sein Vorhaben, swego przedsięwzięcia. s. vollbringen, ausrichten.
Zuwerfen, przyrzucić.
Zuwider, przeciwny; ist die Wollust der Ehrbarkeit, roskosz iest przeciwna uczściwości. es ist ihm alles zuwider, wszystko mu iest przeciwne. wenn es dir nicht zuwider ist, ieżeli ci to nie iest rzecz przeciwna.
Zuwillen seyn, einem, być komu do usług, słuchać iego woli, rozkazow. s. willfahren.
Zu wissen thun, oznaymiać, do wiadomości podawać; einem etwas, co komu; ohne Verzug, nieodwłocznie.
Zuwölben, zasklepiać, posklepić.
Zuwünschen, życzyć.
Zuzehlen, wyliczyć, odliczyć; das Geld, pieniądze.
Zuzehlung, *f.* wyliczenie, odliczenie.
Zuzeiten, czasami, podczas. s. bisweilen, zuweilen.
Zuziehen, przyciągać; einen zu etwas, kogo do czego; sich ein Unglück, siebie nieszczęścia nabawiać; einem Haß und Neid, kogo nienawiści y zazdrości; sich eine Krankheit, choroby się iakiey nabawić.
Zuziehung, *f.* przyciągnienie, nabawienie.
Zwang, *m.* przymuszenie, mus. zu etwas mit Zwang, gwałtew przymusić do czego.
Zwanzig, dwadzieścia.
Zwanzigjährig, dwudziesto-letni.
Zwanzigmahl, dwadzieścia razy.
Zwanzigste, dwudziesty.
Zwar, prawda, w prawdzie. es gefällt mir zwar sehr, potoba się mi to y w prawdzie bardzo. eure Mahlzeiten sind zwar angenehm, wasze ochoty są w prawdzie miłe.
Zweck, *m.* koniec, kres. man kömmt näher zum Zweck, przychodzą bliżey do końca, do kresu. seinen Zweck erreichen, swoiego kresu dopiąć, trafić do swoiego celu.
Zwecke, *f.* kleine Nägel ohne Köpfe, ćwieczek, mały goździk.
Zweiffel, *m.* wątpliwość, wątpienie, powątpiewanie. wir haben keinen Zweiffel, daß nicht, nie mamy żadney wątpliwości; że nie; habe ich wegen dieser Sache nicht, o tey rzeczy wątpienia nie mam. deine Treue kommt bey mir im Zweiffel, twoia wierność przychodzi u mnie w powątpienie.
Zweiffel haben, wątpliwość mieć, wątpieć. das macht mir keinen Zweifel, to mi nie czyni żadnego powątpienia. etwas in Zweifel ziehen, co w wątpliwość podawać. ohne Zweiffel, bez wątpienia. ausser Zweiffel, niemasz wątpliwości. mit Zweifel, z powątpiewaniem.
Zweifeler, *m.* wątpiciel; powątpiewacz.
Zweifelhaft, wątpliwy. zweifelhafte Dinge für gewiß ansehen, wątpliwe rzeczy mieć za pewne. zweifelhafte Worte unterscheiden, wątpliwe słowa rozeznać. das kömmt mir nicht zweifelhaft für, to iest mnie nie wątpliwa. zweifelhafter Streit über etwas, wątpliwy spor o czym; Glück, wątpliwe szczęście; machen, wątpliwem co czynić. *adv.* wątpliwie, pod wątpliwością; alles vollbringen, wszystko powiadać. was zweifelhaft gesagt ist, erklären, co wątpliwie było powiedziane obiaśnić. zweifelhaft reden, wątpliwie mowić.
Zweifelhaftigkeit, *f.* wątpliwość.
Zweifeln, wątpieć, powątpiewać; lange und sehr, długo y bardzo; mit

Recht, słusznie; an einer Sache, o iakiey rzeczy; in etwas, w czym. machen, daß einer zweifelt, sprawić aby kto wątpił; ein wenig, nic co, trochę.

Zweifelnd, wątpiący. *adv.* wątpiąc, wątpliwie.

Zweifelfrey, bez wątpienia, nie masz wątpliwości.

Zweifelknote, *m.* wątpliwość, sęk w rzeczy.

Zweifelung, *f.* wątpienie.

Zweig, *m.* gałąska, latorośl, rośl młodociana; fruchtbarer, urodzayna; verdorreter, uschła; ausgeschossener, przywysoka; zum Fruchttragen geschickter, zdatna do rodzenia; von festen Holze, twardego drzewa; untauglicher, na nic nie zdatna, nic po niey; pfropfen, szczepić; junger, młodziuchna; grüner, zielona; den die Schafe gern fressen, ktorą owce rady iedzą; der schön angewachsen, wohl aussieht, pięknie wyrosła, dobrze wygląda.

Zweiglein, *n.* gałązeczka.

Zwerch, poprzeczny, poprzecz, w przecz idący, dany. s. quer, überzwerch.

Zwerch, *m.* ungewöhnlich kleiner Mensch, karzeł.

Zwerginn, *f.* karlica, karzelka.

Zwetschke, *f.* śliwa.

Zwetschkenbaum, *m.* śliwowe drzewo.

Zwey, dwa. je zwey, po dwoch. aus zweyen bestehend, podwoyny.

Zweyback, *m.* biszkokt.

Zweyblatt, *n.* ein Gewächs, dwoy list ziele.

Zweyblätterich, dwoylistny.

Zweydeutig, oboiętny, dwochaźny; Worte, oboiętne słowa; Rede, dwochraźna, oboiętna mowa. *adv.* oboiętnie, dwochraźnie.

Zweyellich, dwochłokciowy.

Zweyerley, dwoiaki, podwoyny. von zweyerley Art, dwoiakiego gatunku, rodzaiu.

Zweyfach, dwoiaki; Strafe, dwoiaka kara. *adv.* dwoiako. s. doppelt, verdoppelt.

Zweyfädicht, we dwie nici.

Zweyfalter, *m.* eine Insecte, owad lataiący motel.

Zweyfaltig, dwoisty.

Zweyfaltigkeit, *f.* podwoyność.

Zweyfaltiglich, podwoynie.

Zweyfarbig, dwoiakiego koloru, dwoiakiey maści.

Zweyförmig, dwoykształtny.

Zweyfüßig, o dwoch nogach. 2) das zwey Fuß lang und breit ist, na dwie stopy długi albo szeroki.

Zweygestaltich, podwoyno kształtowany; dwoiakiey postaci.

Zweigipflicht, o dwoch wierzchach; Berg, gora.

Zweygliederich, o dwoch członkach.

Zwey Hände breit, na dwie piędzi szeroki.

Zweyhenkelicht, podwoyno wiszący, we dwoie.

Zweyhörnicht, o dwoch rogach.

Zweyhüftig, o dwuch kopytach.

Zweyhunderste, dwuchsetny.

Zweyhundert, dwieście; dwasta.

Zweyhundertmal, dwieście razy, dwa kroć sto.

Zweyjährig, dwoch letni, dwoch roczny.

Zwey Jahre, dwa lata, dwa roki.

Zweykampf, *m.* poiedynek; halten, odprawiać.

Zweyköpfig, o dwoch głowach.

Zweileibich, o dwoch ciałach.

Zweylöthig, dwoch łutowy.

Zweymal, dwa razy, dwa kroć; einen betriegen, kogo oszukać. zweymal so viel, dwa razy tyle. zweymal grösser, dwa razy większy.

Zweymalgefärbt, dwa razy farbowany.

Zweymalgespalten, dwa razy rozłupany.

Zweymalmehr, dwa razy więcey; verlieren, utracić.

Zweymaltragend, dwa razy rodzący; Baum, drzewo.

Zweymonatlich, dwoch miesięczny, na dwa miesiące.

Zwey Nächte, dwie nocy.

Zweypfündig, dwoch funtowy; Gewicht, waga.

Zweyräderichter Wagen, woz na dwoch kołach.

Zweyruderich, o dwoch wiosłach.

Zweyschichtig, o dwoch kłosach.

Zweyschnäblicht, o dwoch dziubach.

Zweyschneidig, obosieczny.

Zweyschuhig, na dwie stopy, *a mierze.*

Zweyseitig, o dwoch bokach, stronach.

Zweysitziger Ort, mieysce na dwoch do siedzenia.

Zweyspaltig, na dwoie dzielony; Zunge, ięzyk; Klaue, kopytko.

Zweysilbig, o dwoch sylabach.

Zweytägig, dwoch dniowy; Zeit, Reise, dwoch dniowy czas, dwoch dniowa droga.

Zwey Tage, dwa dni.

Zwey Tausend, dwa tysiące,

Zweytausendste, dwoch tysiączny.
Zweytausendmal, dwa tysiące razy.
Zweytens, powtore, podrugie.
Zweyter, drugi. s. Ander.
Zweytheilig, na dwie części; das Jahr theilen, rok dzielić.
Zweytracht, *f.* niezgoda, poroźnienie.
Zwey und achtzig, ośmdziesiąt y dwa. zwey und achtzigste, ośmdziesiąty drugi. zwey und achtzig mal, ośmdziesiąt dwa razy.
Zweyweiberey, *f.* dwoyżeństwo.
Zweyzackicht, o dwoch zębach, o dwoch końcach.
Zweyzüngig, o dwoch ięzykach.
Zwickel, *m.* ćwikiel, klin.
Zwicken, szarpać, targać, rwać.
Zwickmühle, *f.* podwoyna kotwica.
Zwieback, *m.* s. Zweyback.
Zwiebel, *f.* cebula. nach Zwiebeln und Knoblauch riechen, cebulą y czosnkiem trącić.
Zwiebelbauer, *m.* cebulę sieiący.
Zwiebelhaupt, *n.* głowka cebuli.
Zwiebelhülse, *f.* łupina z cebuli.
Zwiebelicht, cebulny, cebulowy; cebulasty.
Zwiebelröhre, *f.* łodyga cebulna; Stengel, *toż samo.*
Zwiebrachen, das Feld zum andern mal ackern, odwracać rolę.
Zwiespalt, *f.* niezgoda, poroźnienie.
Zwiespaltig, niezgodny.
Zwitracht, *f.* niezgoda, kłutnia, nieprzyiaźń; innerliche unter den Bürgern, wewnętrzna między obywatelami; schädliche, szkodliwa; grausame, sroga; bittere, gorzka; unter Mächtigen, między możnemi ludźmi. viele Zwitracht ist in den Städten, wiele niezgody iest po miastach; anrichten, niezgodę wznieció; stillen, uciszyć; entstehet unter guten Freunden, powstaią niezgody między dobremi przyiaciołmi; stete, nieustanna; plötzliche, nagła; langwierige, długotrwaiąca; verursachen über etwas, sprawić o co. in Zwitracht leben, w niezgodzie żyć.
Zwiträchtig, niezgodny.
Zwillig, *m.* cwelich.
Zwilling, *m.* pliźnięta. Zwillingsbruder, bliźniak brat.
Zwillingsschwester, bliźniaczka siostra.
Zwingen, musić, przymuszać, niewolić, przyniewalać; einen zu kauffen, kogo do kupienia. was liegt daran, auf was Art du mich zwingest? du zwingest mich doch, co to na tym, iakiem sposobem mię ty przymuszasz, dosyć że mnie przymuszasz; mit Gewalt und Drohungen, gwałtem y groźbami; einen wider Willen, kogo przeciwko iego woli; zu seufzen, do wzdychania.
Zwinger, *m.* Musiciel, przymuszaiący. 2) um eine Stadt, zamurze koło miasta.
Zwingerhof, *m.* zamurze.
Zwirn, *m.* nić we dwoie lniana.
Zwirnen, we dwoie nici kręcić.
Zwirnfaden, *m.* we dwoie nić kręcona.
Zwischen, między, der Stadt und dem Fluße liegen, między miastem y rzeką leżeć; dem beyden Lägern, między obiema obozami.
Zwischeneinlegen, powkładać pomiędzy.
Zwischeneinsetzen, powsadzać pomiedzy, poprzesadzać.
Zwischeneinsetzung, *f.* powkładanie, po między.
Zwischenhingehen, chodzić po między.
Zwischenraum, *m.* między-mieysce; gleicher, rowne; doppelter, podwoyne; unendlicher, nieskończone; langer, długie; kurzer, krotkie; mäßiger, pomierno; übriger, ostatnie; sehr kleiner, bardzo małe; sehr weiter, bardzo długie; so grosser, tak wielkie; odległość, der Oerter, mieysc, mit gleichen abmessen, rownemi odległościami wymierzyć.
Zwischenrede, *f.* w mowie przemowienie do kogo.
Zwischenspiel, *n.* przegrywka; *intermedium.*
Zwischenzeit, *f.* czas między dwiema czasami.
Zwist, *f.* niezgoda. s. Zwitracht.
Zwistig, niezgodny. s. uneins.
Zwistigkeit, *f.* poroźnienie.
Zwitschern, świergotać, świegotać. wie die Alten sungen, so zwitschern die Jungen, iak starzy śpiewali tak młodzi świergotali.
Zwitter, Mann und Weib zugleich, męszczyzna z niewiastą razem, hermafrodyt.
Zwölf, dwanaście; Knaben, pacholąt; Tafeln, tablic.
Zwölfjährig, dwunastoletni.
Zwölfmal, dwanaście razy.
Zwölfte, dwunasty; Theil eines Dinges, dwunasta część iakiey rzeczy.
Zweyfalter, *m.* motyl.
Zyland, ein Gewächs, wilczy pieprz, ziele.
Zylinder, *m.* cylinder, walec. des Zylinders Fläche, płaszczyzny w cylindrze.

